3 1761 08713469 8

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/derbabylonischet09leip

Verzeichnis des Inhalts

Transscription. Signatur der Varianten . . . . . vij
Epilog . . . . . viij
Inhalt ix
Bekhoroth 1
Ârakhin 205
Temura 333
Kerethoth 453
Meîla 593
Tamid 645
Middoth 675
Qinnim 691
Nidda 701
Kelim 959
Ahiluth 1018
Negaîm 1052
Para 1084
Taharuth 1107
Miqvaôth 1130
Makhširin 1149
Zabim 1162
Ṭebul jom 1171
Jadajim 1178
Ûqṣin 1187
Register der erklärten Wörter 1195
Register der Bibelzitate 1194
Berichtigungen 1201

Buchdruckerei Viktoria G. m. b. H., Berlin-Charlottenburg, Spreestr. 52

Berichtigungen

S. 10 N. 30: l. Ez. 44,15. S. 12 Z. 37: das W. "nicht" in die folgende Zeile versetzen. Das. Z. 39: nach den kursirenden Ausgaben besser: ich habe RJ. im Traum gesehen u. will etwas gutes sagen. Das. N. 44: l. Num. 3,4. S. 23 Z. 34: l. Hirschbockes. S. 28 Z. 18: l. uns (st. mir). S. 32 Z. 33 u. 34: l. benötigt nicht der Befähigung (st. braucht keine Tauglichkeit. Das. N. 154: l. Zur Unreinheit durch Befeuchtung, um usw. S. 33 Z. 2: l. Befähigung (st. Tauglichkeit). S. 34 Z. 42: l. er (st. es). S. 35 Z. 41: l. ihn (st. es) u. um (st. für). S. 36 Z. 12: l. Schaf (st. Lamm). S. 37 Z. 30: l. Haninas. S. 43 Z. 7 u. 8: l. die sie nicht vergleichen. S. 45 Z. 45: l. 8 (st. 7). S. 46 Z. 8: "aber" zu streichen. S. 49 Z. 8: l. תנהו. Das. Z. 35: l. deine. S. 53 Z. 43: l. ausgelöst (st. erfasst). S. 62 N. 94: l. einem. S. 65 Z. 8: l. dieses. S. 69 N. 20: l. Das. S. 73 Z. 22: l. תנן: אימיה. S. 78 Z. 6: l. der (st. das). Das. Z. 41: l. er (st. es). S. 81 Z. 26: "dann" zu streichen. S. 85 Z. 18: l. Hirten,. Das. Z. 21: l. sie (st. es). S. 88 Z. 7: Komma zu streichen. S. 98 N. 93: l. fremden. S. 102 Z. 41: l. *wiederkommt*. S. 105 Z. 30 u. 31: l. Füssen aus abziehen. Das Z. 32: l. Feiertagen,. S. 106 Z. 33: l. ihm (st. ihn). Das. Z. 39 u. 40: l. es (st. ihn). S. 108 Z. 35: l. 67 (st. 66) u. 68 (st. 67). S. 116 Z. 38: l. einen. S. 119 Z. 19: l. worden ist,. Das. N. 123: l. den Käufern. S. 127 Z. 18: l. von. Das. Z. 33: l. Elul. S. 137 Z. 19: l. bekundet. S. 141 Z. 23: l. es (st. er). S. 142 Z. 11: l. Also. S. 147 Z. 35: l. *oder der*. S. 150 Z. 24: והצומח zu streichen. S. 151 N. 53: l. vertraut ist. S. 155 Z. 13: 2. — zu streichen. S. 156 Z. 29: l. qeîlische. S. 165 Z. 22: l. בשטר. S. 174 Z. 27: l. die (st. eine). S. 183 Z. 10: — zu streichen. S. 191 Z. 15: l. seien. S. 192 N. 135: l. werden, sind zum. S. 209 N. 22: l. Pronomen. S. 210 Z. 14: — zu streichen. Das. Z. 27: l. angeschlossen. S. 219 Z. 10: l. fragte (st. sagte). S. 225 N. 128: l. Verurteilung. S. 228 Z. 23: — zu streichen. S. 232 Z. 5: — zu streichen. S. 237 Z. 3: l. ersetzt. S. 242 Z. 25: l. dann. S. 243 Z. 41: l. bis zum. S. 247 Z. 28: l. einer. S. 249 Z. 43: l. einem (st. fünfzig). S. 273 Z. 35: l. seiner. S. 278 N. 34: l. diesen. S. 282 Z. 22: l. seinen. S. 285 N. 16: l. ihm (st. ihnen). S. 290 Z. 30: l. um (st. nur). S. 297 Z. 40: l. der (st. die). S. 301 Z. 9: l. 55 (st. 56). S. 304 Z. 13: l. בהדיה. S. 306 Z. 20: l. von seinen Schafen, seinen. S. 311 Z. 42: l. 58 (st. 52). S. 314 Z. 18: l. Wenn. S. 323 Z. 34: l. gilt. S. 324 N. 90: l. 655 (st. 654). S. 326 N. 113: l. Ernte (st. Erste). S. 337 Z. 24: l. Uebriggebliebenem. S. 343 Z. 31: l. vor (st. von). S. 347 Z. 3: !? zu streichen. Das. N. 85: l. Der (st. Das). S. 353 N. 144: l. 550 (st. 530). S. 372 Z. 41: l. Gräberpflug (st. Gräberplatz). S. 379 N. 25: l. VI (st. VII). S. 383 Z. 11: l. waren (st. werden). S. 384 N. 69: l. 841 (st. 840). S. 390 Z. 14: l. ihnen selbst (st. einander). S. 393 N. 20: l. man zur. S. 401 Z. 5: l. des Eingetauschten (st. eines Schuldopfers). S. 409 Z. 43: die erste 19 zu streichen. S. 410 Z. 33: l. verkaufe. S. 417 Z. 5: l. עליהן. S. 418 Z. 1: l. Die Rabbanan lehrten (st. Es wird nämlich gelehrt). S. 424 ZZ. 31 u. 32: l. vor sich hat, nicht das Verbotene, und er wollte das. S. 428 Z. 17: l. 5 (st. 4). S. 429 Z. 33: l. angebetete. S. 431 Z. 16: l. Ašerah. S. 443 ZZ. 12 u. 13: l. Erlös (st. Vermögen). S. 447 N. 35: l. in (st. im). S. 449 Z. 36: l. unreine (st. und reine). S. 456 Z. 12: "man" zu streichen. S. 477 Z. 32: l. 179 (st. 169). S. 484 Z. 39: — zu streichen. S. 493 Z. 34: l. und sie darf. S. 498 Z. 33: l. [ein Opfer]. S. 523 Z. 3: l. sei ihm. S. 525 N. 103: l. 65 (st. 56). S. 537 Z. 3: l. doch "von. S. 539 Z. 10: — zu streichen. S. 542 Z. 28: l. deshalb: wenn. S. 550 Z. 32: l. והדליק וכבה. S. 560 Z. 17: l. Talg[genusses]. Das. Z. 21: (!) zu streichen. S. 564 Z. 19: l. sich nicht auf. S. 566 Z. 21: l. vollzogen und ist fort. S 569 Z. 18: l. preisgibt (st. freilässt). S. 580 Z. 19: l. Zuz (st. Selâ). S. 581 Z. 23: l. dem (st. den). S. 588 ZZ. 24 u. 36: l. ihn (st. es). S. 595 N. 11: l. unzulässig (st. zulässig). S. 607 N. 93: l. am (st. an). S. 635 N. 27: l. weil (st. wie). S. 637 N. 43: l. ihnen (st. einem). S. 640 Z. 7: l. der Tasche (st. dem Schrank). S. 649 N. 21: l. dem Fussboden (st. der Mauer). S. 661 N. 11: l. 49 (st. 43). S. 662 Z. 11: l. nordöstlichen. S. 681 Z. 7: l. nordwestliche. S. 714 N. 89: l. ihr (st. ihm). S. 738 Z. 18: l. — Dies. S. 742 N. 30: l. VII (st. VI). S. 746 N. 65: l. 736 (st. 236). S. 747 Z. 41: l. heissen: wenn. S. 748 N. 75: l. 703 (st. 707). S. 768 Z. 10: l. Abuha. S. 793 Z. 37: l. jenem (st. jedem). S. 815 Z. 8: l. Schrift (st. Gesetzlehre). S. 816 Z. 32: l. zählt. S. 817 Z. 46: l. verdächtig. S. 830 Z. 33: l. sie machen. S. 839 Z. 20: l. könne. S. 842 Z. 40: l. die (st. das). S. 847 N. 82: l. Z. (st. N.). S. 852 Z. 33: 118 gehört zu Seemaus. S. 855 Z. 10: l. Ašis. S. 879 Z. 17: l. der Schule R. Jismâéls. S. 881 Z. 7 u. 8: l. nicht mehr als Hebe [verboten] und. S. 891 N. 173: l. am 19. beginnt die Menst.... Am 49. beginnt mit der Menst. S. 908 Z. 19: "runder" zu streichen. S. 930 Z. 38: l. von zwölf Monaten. S. 939 Z. 35: l. 88 (st. 58). S. 946 Z. 3: "nicht" zu streichen. S. 948 Z. 3: *der sterben soll*, Cursiv. S. 959 N. 12: l. 9 (st. 19). S. 960 N. 15: l. einen. S. 962 Z. 29: l. Zakkaj. S. 993 Z. 40: l. das (st. der). S. 999 Z. 13: l. der Rand. S. 1018 Z. 16: "ein" zu streichen. S. 1029 N. 2: l. Z. (st. N.). Das. N. 8: l. 1022. S. 1033 Z. 6: l. ihm (st. ihn). S. 1073 Z. 34: l. er (st. es). S. 1076 Z. 35: l. dem (st. den). S. 1082 Z. 26: l. in (st. im). S. 1097 N. 1: l. Das (st. Die).

12,12 700
12,20 699
14,4 727
20,22 254
25,6 440
29,2 805
29,3 805
29,4 805
31,20 57
38,1 884
29,13 192

Lied der Lieder

2,13 866
2,14 810
4,13 762
7,10 100

Ruth

4,7 860
4,13 834

Klagelieder

2,19 668
3,53 257

Prediger

7,11 177
7,23 728
10,11 256

Ester

4,4 949

Daniel

6,18 946
20,16 154

Ezra

2,64 325
3,9 247
3,12 382
3,13 383
4,3 221
4,4 221
4,24 245
6,15 245
7,8 245
7,13 326
8,27 237
8,35 382
10,19 508

Nehemja

8,17 325

21,3 154
24,14 240
26,18 725
29,1 688
30,20 479
33,23 128
42,13 257
42,21 882
45,18 . . 161. 209
45,23 805
54,13 591
55,1 20
57,5 740
60,17 423

Jeremja

3,3 260
3,22 97
7,29 806
9,7 257
9,22 238
17,8 186
26,1 264
32,31 948
33,13 183
34,10 326
34,14 326
41,9 918
47,3 14
49,6 1185

Ezechiel

7,22 171
16,6 498
16,7 870
16,34 434
16,36 844
18,10 350
18,13 350
18,32 948
23,20 . . 273. 857
23,21 871
34,31 484
39,15 902
40,1 243. 244. 245
41,23 685
41,24 686
43,16 683
44,2 . . 660. 686
44,15 . . 10. 650
45,12 14
45,15 432
46,21 680
46,22 680

Hosea

3,4 260
6,11 326
10,12 76

Amos

2,9 156
4,6 931
4,13 776
9,6 484
9,14 1185

Jona

4,11 11. 361. 484

Micha

2,13 923

Habakuk

3,6 956

Haggaj

2,8 948

Zacharja

6,14 685
11,8 866

Maleachi

2,8 85
3,8 1184

Psalmen

5,5 741
12,1 247
12,4 257
12,5 256
16,6 857
16,11 247
18,33 808
19,9 239
22,30 805
24,1 242. 243. 672
24,4 805
24,6 264
25,14 . . 766. 1185
29,11 1193
33,2 248
33,3 248
36,7 231
40,3 1146
44,13 436
45,17 382
48,2 672
51,7 809
51,9 809
61,5 100
71,6 806
72,9 808
72,18 808
73,7 126
73,9 256
80,6 897
81,2 672
81,3 240
82,1 672
88,6 919
92,1 673
92,4 247
93,1 673
94,1 672
94,3 243
94,23 242
101,5 259
101,6 653
103,11 665
103,12 660
104,5 256
106,7 255
106,20 429
109,18 . . . 812
116,6 806
118,20 . . . 607
119,106 . . . 342
119,126 . . . 379
120,3 256
120,4 257
120,5 257
127,3 949
132,13 948
133,1 478
133,2 478
133,3 . . 478. 808
139,14 807
139,15 806
144,8 857

Sprüche

2,6 948
3,18 257
4,4 805
8,21 1193
9,8 262
12,21 931
14,15 499
15,4 257
18,21 258
19,16 753
22,2 386
22,3 499
23,23 91
24,25 653
27,14 259
27,20 668
27,22 508
27,27 20
28,23 653
29,13 386
30,32 792

Ijob

3,2 753
3,10 154
5,10 762
9,10 807
9,17 884
10,10 786
10,11 786
10,12 786

Deuteronomium

1,28 657
3,4 324
3,5 324
4,5 91
4,16 . . 191. 430
6,8 212
6,13 . . 19. 342
7,14 151
7,25 429
8,10 214
10,8 239
10,10 241
10,12 753
10,17 948
10,20 342
12,2 740
12,3 429
12,6 . . 179. 189
12,11 583
12,14 463
12,15 19. 50. 51. 52. 101. 441
12,17 . . 471. 626
12,21 370
12,26 . . 49. 391
12,27 391
13,16 357
14,2 32
14,4 21
14,7 781
14,21 553
14,22 181
14,23 404. 405. 471
14,25 . . 172. 173
15,1 309
15,2 120
15,12 326
15,16 . . 311. 315
15,17 . . 122. 174
15,19 30. 64. 78. 312. 369
15,20 84. 86. 88. 406
15,21 49. 121. 129
15,22 104
15,23 51
16,21 655
17,1 48
17,8 760
17,20 . . 475. 476
18,7 239
18,11 464
19,5 317
19,14 902
21,4 480
21,5 . . 114. 875
21,6 617
21,8 577
21,15 . . 164. 855
21,17 160. 164. 176 177. 778 855
22,11 . . 58. 212
22,12 58
22,19 254
22,20 254
22,29 254. 344. 345
23,4 1185
23,11 850
23,17 311
23,18 460
23,19 434. 436. 437. 438. 1086
24,10 348
24,12 73
24,13 349
25,2 342
25,4 621
25,5 854
25,6 176
25,9 274
26,11 239
26,12 364
28,27 137
28,47 239
28,58 341
28,59 342
30,5 . . 325. 864
30,12 384

Josua

1,1 385
2,15 323
5,5 497
14,7 245
14,10 246
15,17 385
15,18 385
15,19 385
18,14 184
18,15 184
18,20 184
19,47 185

Richter

1,13 385
4,19 897
6,25 431
9,13 239
20,11 819

I. Samuelis

1,20 835
2,1 479
2,25 . . . 9. 48
4,19 154
6,8 477
12,7 264
16,12 476
17,5 882
17,18 20
20,30 . . 262. 263
20,33 262
22,40 808

II. Samuelis

3,29 259
15,7 380
17,19 508
18,23 923
21,20 155

I. Könige

1,32 478
1,33 478
1,34 478
1,40 657
6,6 686
6,7 649
7,10 649
7,13 263
7,14 263
7,45 237

II. Könige

3,22 761
5,23 259
5,27 259
6,23 809
23,17 326
24,17 477

I. Chronik

2,18 385
3,15 476
4,10 385
5,25 633
8,40 809
16,5 247
25,9 247
25,22 240
26,17 650
26,18 650
28,19 59
35,3 477

II. Chronik

4,16 237
5,12 247
21,3 476
26,16 259
26,19 259
29,17 241
29,27 241
36,10 477
36,13 477

Jesaja

1,14 741
3,9 160
3,26 915
10,13 1185
12,1 807
16,1 809
17,16 742

23.22 . . . 349
23.27 . . . 487
23.37 . . 58. 377
23.38 . . . 377
23.42 . . . 212
24.15 . . . 488
24.17 . . . 855
25.7 . . . 881
25.9 . . . 809
25.10 . . 177. 325
25.13 . . . 316
25.14 . 45. 46. 316
25.15 251. 270. 312.
314. 329. 869
25.16 . . . 313
25.20 151
25.25 316
25.26 317
25.27 . . 251. 314
25.28 311
25.29 270. 316. 318.
319. 320. 323.
330. 869
25.30 311. 318. 320.
321. 323. 324.
330
25.31 . . 327. 328
25.32 . . 329. 330
25.33 327. 328. 329
25.34 307. 329. 331
25.36 . . 316. 350
25.39 316
25.40 311
25.43 350
25.46 . . 45. 866
25.48 317
25.51 45. 315. 317
25.52 . . 315. 317
26.36 710
27.2 207. 220. 277.
337. 338
27.3 . 140. 215. 217.
798
27.7 269
27.8 215. 229. 265.
267. 290
27.9 218. 368. 373.
446
27.10 49. 208. 335.
336. 338. 346.
359. 373. 374
27.11 121. 215. 216.
340
27.12 215. 216. 446.
447
27.14 279. 360. 433
27.15 . 363. 364
27.16 . . 252. 295
27.17 . . 269. 293
27.18 294. 295. 297
27.19 . . . 36. 172
27.20 296. 298. 299
27.21 251. 297. 299.
308. 309. 310.
311. 328. 330
27.22 190. 251. 301
27.23 . . 252. 291
27.24 . . 298. 299
27.25 35. 171. 214.
216. 229
27.26 53. 269. 346.
418
27.27 . . 43. 446
27.28 103. 306. 307.
309. 343. 346
27.29 224
27.31 318
27.32 179. 180. 182.
190. 191. 196.
198. 201. 403.
432
27.33 49. 100. 101.
103. 118. 180.
181. 191. 346.
355. 360. 374

Numeri

3.12 10
3.13 3
3.38 648
3.40 12
3.45 . . 9. 11
4.43 . . 270
4.47 . . 240
5.2 797
5.3 796
5.6 . . 336. 871
5.8 308
5.10 331
5.12 633
5.17 372
5.29 501
6.2 . . 861. 862
6.3 520
6.9 499
6.11 . . 456. 500
6.12 . . 506. 942
6.21 364
6.28 948
7.9 240
8.8 1085
8.17 12
8.19 239
9.10 105
9.13 . . 488. 489
10.5 235
10.6 235
10.7 235
10.10 . . 213. 242
11.4 256
12.4 499
13.31 254
14.22 254
14.37 255
15.13 338
15.14 496. 497. 498
15.15 497
15.20 626
15.29 460
15.30 456. 460. 489
15.31 575
17.12 260
18.2 648
18.4 648
18.8 108
18.11 338
18.12 181. 182. 345
18.14 103. 308. 310
18.15 9. 10. 16. 42.
173. 175
18.16 . . 173. 214
18.17 15. 20. 21. 40.
57. 99. 346.
356. 403. 466
18.18 104. 105. 188.
406
18.20 347
18.24 . . 196. 338
18.26 38
18.27 196
18.28 347
18.29 . . 343. 345
18.32 . . . 85. 345
19.3 1089
19.14 154
19.16 893
19.17 372
19.18 . . 210. 854
19.20 210
19.21 727
21.34 918
23.10 808
23.24 . 558. 762. 897
24.3 808
25.2 14
28.2 . . 246. 431
28.3 665
28.4 665
28.7 617
28.11 58
29.1 213
29.18 377
29.39 . . 378. 379
30.2 863
30.3 862
31.40 484
31.50 . . 351. 374
32.1 11
33.51 185
34.15 185
35.22 499
35.33 577
36.13 384

4.23 . 512. 547. 549
4.28 490. 546. 578. 584
4.32 589
5.1 . . 267. 268
5.2 . . 546. 797
5.5 514
5.9 609
5.14 624
5.15 338. 444. 544. 583. 633. 634
5.16 . . 580. 636
5.17 . . 548. 559
5.18 . . 543. 570
5.19 . . 392. 414
5.21 . . 180. 357
5.23 348
5.25 . . 215. 505
6.2 .378. 841. 842
6.3 212. 451. 480. 611. 617. 618
6.5 655
6.9 412
6.10 107
6.15 475
6.16 214
7.1 . . 560. 561
7.4 129
7.12 . . 393. 395
7.18 . . 338. 472
7.20 457
7.21 564
7.23 465. 467. 468. 553
7.25 . . . 51. 367
7.26 . . 469. 552
7.27 553
7.33 95
8.10 475
8.12 477
9.22 671
10.9 520
10.10 521
10.11 521
11.4 . 18. 21. 54. 55
11.9 174
11.13 19
11.21 23
11.29 470. 557. 629. 630
11.31 . . 629. 898
11.34 31
11.37 . . 555. 879
11.38 1150
11.39 898
11.40 848
12.2 489. 490. 782. 794. 808. 825. 831. 840
12.4 . . 504. 836
12.5 164. 490. 504. 829. 835
12.6 . 87. 270. 491. 590. 869
12.7 .502. 836. 841
12.8 588
13.2 .211. 854. 875
13.12 269. 270. 875. 1055
13.13 760
13.14 . . . 58. 875
13.23 423
13.25 138
13.32 1071
13.44 211
13.45 211. 496. 935
13.46 261
14.2 .256. 501. 589
14.8 496
14.21 266. 267. 589
14.28 1083
14.29 1083
14.32 . . 267. 501
14.35 . . 260. 1077
14.36 . . 259. 1077
14.37 760
14.38 1077
14.39 . . 102. 775
14.40 1077
14.42 1077
14.44 . . 102. 775
14.45 . . 495. 1078
14.52 809
14.53 1081
15.2 210. 495. 813. 819. 822. 849. 851. 853. 897. 949
15.3 851. 894. 897. 898
15.4 853
15.5 814
15.6 874
15.8 . . 895. 898
15.10 814. 815. 893
15.11 849
15.13 831
15.16 772. 814. 849
15.18 . . 339. 844
15.19 771. 828. 840. 853. 892. 904. 908. 955
15.23 893
15.24 815
15.25 773. 828. 833. 836. 955. 956
15.26 956
15.28 817. 830. 938. 942
15.30 588
15.31 926
15.32 772. 773. 821. 822. 942
15.33 210. 797. 813. 821. 892. 895
16.9 588
16.12 482
16.14 130
16.16 574
16.18 347
16.21 . . 523. 574
16.23 . . 480. 617
16.30 575
16.33 853
17.4 . . 351. 374
17.5 370
17.10 588
17.11 . . 558. 616
18.17 526
18.19 458
18.22 460
18.29 . . 434. 457
19.3 590
19.8 . . 338. 472
19.13 348
19.14 902
19.17 261
19.18 755
19.19 . . 342. 651
19.20 500. 507. 508. 510
19.21 507
19.22 . . 498. 499
20.17 . . 458. 527
20.18 844
20.25 627
21.12 486
21.14 348
21.15 188. 348. 434
21.18 . . 147. 148
21.19 . . 152. 153
21.20 148
21.21 145
21.23 145
22.2 338
22.4 . 8. 134. 852
22.5 893
22.8 848
22.9 486
22.10 468
22.11 854
22.13 854
22.14 635
22.15 812
22.17 354
22.18 337
22.20 . . 348. 350
22.21 . . 107. 129
22.22 48. 129. 135. 137. 138. 351
22.23 348. 353. 354. 389
22.24 107. 130. 352
22.25 191. 352. 430
22.27 40. 58.190. 843
23.3 614

Register der Bibelzitate

Genesis

1.2 665
1.3 666
1.10 . . 1098. 1138
1.21 . . 774. 775
1.25 775
1.27 775
2.14 186
2.19 775
2.22 860
3.14 25
3.21 784
4.7 805
4.13 258
6.12 . . 191. 430
7.22 159
13.3 263
14.13 919
23.16 171
30.16 808
30.22 154
30.28 809
32.33 553
33.3 923
37.31 260
38.10 . . 740. 741
38.24 725
38.28 795
39.9 258
46.15 809
49.14 808

Exodus

3.17 20
5.2 1186
9.10 137
9.27 1187
12.4 438
12.5 130
12.6 246
12.10 344
12.15 269
12.17 259
12.18 269
13.1 . . . . 6. 12
13.2 . 11. 64. 158.
161. 164
13.9 274
13.11 11
13.12 . 7. 29. 58. 64
13.13 . 15. 29. 34. 43
14.11 255
14.30 255
15.23 255
16.3 255
17.1 255
17.2 255
17.3 255
18.13 349
19.19 240
20.7 340
20.14 741
20.23 462
21.2 . . 270. 869
21.4 420
21.7 316
21.8 . . . 43. 108
21.11 172
21.22 226
21.28 437
21.30 224
22.6 . . . 36. 171
22.10 342
22.22 226
22.28 84. 186. 342. 347
22.29 . 84. 186. 187
22.30 32
23.13 5
23.17 209
24.5 498
24.6 498
25.8 442
26.16 149
28.15 260
28.38 260
28.42 . . 260. 743
29.6 213
29.33 214
29.34 . 373. 617. 631
30.13 170
30.22 481
30.31 475
30.32 459. 474. 484.
485
30.33 . 459. 485. 635
30.34 482
30.36 482
30.37 . . 473. 482
31.6 263
32.31 258
33.11 384
34.19 . . . . 7. 17
34.20 . . . 15. 175
34.27 379
38.25 13
38.26 13
38.27 13
38.28 13
38.29 14
40.19 149

Leviticus

1.2 . . 138 428. 429.
430. 843
1.3 139. 208. 280. 486
1.8 . . . 146. 658
1.10 138
1.14 497
1.15 . . 429. 497
1.16 618
2.2 609
2.3 609
3.1 140. 203. 390. 393
3.7 . . 394. 591
3.12 591
3.16 445. 564. 565. 625
3.17 . 467. 468. 469
4.2 . . 461. 467. 573
4.22 539

Register der erklärten Wörter

Die Ziffern bedeuten die Zahl der Seite und der Note

אבן מסמא 893,9
אחד עשר יום 230,11
אשורית 1185,26
בר תלמיון 630,66
בנאים 1147,9
ברבי 76,75
דרום 665,15
הדיוטות 1147,5
זוז 166,64
הצי גירן עגולה 681,25
טומאה בלועה 847,76
יוסטני 857,168
יוצא דופן 788,125
ירמטיא 272,1
כנפים 95,80
כנור 247,160
כרת 455,1
מדף 710,59
מדרס 730,203
מחיה 1053,8
מכוה 1064,15
מכילתא 447,34
מעמד 213,60
סנדל 158,3
עילוי 180,24
ערך 207,1
פותח טפח 1023,19
צוערים 248,166
צלקת 1064,21
צרבת 1064,21
צרעת 1052,1
קבלה 776,54
קיטה 1074,10
קמע 97,86
קינין 693,3
קרטס 1017,2
תבוסה 1047,8
תנגולתא דאנמא 877,57

יבוא בן עזית ויאנח מקברת מיטאה במקומה
יהודה ממנה בשבת דיבי יכבסים אימרים אינה
בקרקע יאין ביתכין עזית בעזיבול ומקברת מיטאה
במקומה יהודה ממנה בשבת פטור׃

XI חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה בית
שמאי אומרים משיהדרה בית חדר אומרים משירתח׃

XII אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקדוש ברוך
הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שרש באות ועשרה
עירמית שנאמר להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא
אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ברוך הוא
כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה׳ עז
לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום׃

S 37 פרוסכזול | SB 38 + דשאת | S 39 ואין מקברת
S 40 מיטמות || V 41 משיהדהר || S 42 + ו || 43
בכו״ם ומשנה ר״ש ויריש׳׳מית חסרה כל המשנה.

einst wird der Heilige, gebenedeiet sei er, jedem einzelnen Gerechten dreihundertundzehn Welten zum Erbbesitz geben, denn es heisst:[21]*dass ich denen, die mich lieben, Seiendes gebe, und ihre Schatzkammern fülle ich.* R. Šimôn b. Ḥalaphta sagte: Der Heilige, gebenedeiet sei er, fand für Jisraél kein andres Segen erhaltendes Gefäss, als den Frieden, denn es heisst:[23]*der Herr wird seinem Volk Macht geben, der Herr segnet sein Volk mit Frieden.*

18. Eine Urkunde zum Schutz gegen den Schuldenerlass im Siebentjahr; vgl. Bd. I S. 278 Z. 21ff. Zur Etymologie vgl. Bd. V S. 471 N. 147. 19. Weder dieser als Gerät noch der Honig als Speise. 20. Diese Mišnah ist ein späterer Abschlusszusatz, fehlt in manchen Ausgaben u. Handschriften, u. RJbL. gehört überhaupt nicht zu den Autoren der Mišnah; Bd. VII S. 439 Z. 18ff. wird sie als palästinensische Agada zitirt. 21. Pr. 8,21. 22. Das im Text gebrauchte W. יש hat den Zahlenwert 310. 23. Ps. 29,11.

בעזרת השם יצא לאור ולדרים נשלמו בדפוס ששת הסדרים
ביום ד תשרי בומר אהללנו לשטרות ולמנין היצירה ויתצר ישראל מאד׃

עד שימתיקו רבי שמעון אומר אף של פקועות כיוצא בהם:

Nid. 51b V הקושט[17] והחמס וראשי בשמים[18] התיאה והחלתית והפלפלין והלות הריע[19] נלקחים בכסף מעשר ואינן מטמאין טומאת אוכלין דברי רבי עקיבא אמר[21] לו רבי יוחנן בן נורי אם נלקחים בכסף מעשר מפני מה[22] אין מטמאין טומאת אוכלין[23] ואם אינן[20] מטמאין טומאת אוכלין אף הם לא ילקחו בכסף מעשר:

VI הפגין והבוסר רבי עקיבא[24] מטמא טומאת אוכלין רבי יוחנן בן נורי אומר משיבואו לעונת המעשרות

Bm 105a פריצי זיתים וענבים בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין הקצח בית שמאי מטהרין[25] ובית הלל מטמאין

Ed v,3 ובן[26] למעשרות:

Er. 28b VII[27] הקור[28] הרי הוא כעין לבל דבר אלא שהוא נלקח בכסף מעשר כפניות[20] אוכלין ופטורות מן המעשרות:

Hul. 75a VIII דגים מאימתי מקבלין טומאה בית שמאי אומרים משיצודו[25] ובית הלל אומרים משיטותו רבי עקיבא אומר[30] אם יכולין לחיות יחור של[31] תאנה שנפשה

Ab 128a ומעורה[32] בקליפה רבי יהודה מטהר וחכמים אומרים אם יכול לחיות תבואה שנעקרה[33] ומעורה[33] אפילו בשרש קטן טהורה:

IX חלב בהמה טהורה אינו מיטמא טומאת[34] נבילות לפיכך הוא צריך הכשר חלב בהמה טמאה מיטמא טומאת[35] נבלה לפיכך אינו צריך הכשר דגים טמאים וחגבים טמאים[36] צריכין מחשבה בכפרים:

Sb. x,7 Bb 65b 80b X כוורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע

19 התיה P 18 | והחימוס M 17 | שימתיקם S 16
M 22 | לו — SM 21 | מטמין M 20 | נקחים S
P 25 | אומר טמאין S 24 | ו — BM 23 | אינן
— ו | P 26 — ל | S 27 — הקור ... המעשרות |
M 28 כעין לכל דבריו | 29 (P לאוכ'). M כאוכ' שפטורין |
MP 32 ומערה | M 31 תאנים | S 30 משעה שאין יכו'
36 | S נבלות ואין | M 34 נבלה | M 33 + ו
S צריך.

verunreinigungsfähig, als bis sie schmackhaft[11] gemacht werden. R. Šimôn sagt, dasselbe gelte auch von den Koloquinten.

V. Kostwurz, Nelken[12], wolriechende Pflanzenköpfe, Polei, Asant, Pfeffer und Satranwürfel dürfen für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden, und sie sind nicht als Speise verunreinigungsfähig — Worte R. Âqibas. R. Johanan b. Nuri sprach zu ihm: Dürfen sie für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden, wieso sind sie nicht als Speise verunreinigungsfähig, und sind sie nicht als Speise verunreinigungsfähig, so dürfen sie auch nicht für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden.

VI. Unreife Feigen und unreife Trauben sind nach R. Âqiba als Speise verunreinigungsfähig; R. Johanan b. Nuri sagt, nachdem sie zehntpflichtig geworden sind. Entartete[13] Oliven und Weintrauben sind nach der Schule Šammajs unrein und nach der Schule Hillels rein. Kümmel ist nach der Schule Šammajs rein und nach der Schule Hillels unrein. Ebenso hinsichtlich des Zehnten.

VII. Palmkohl gleicht in jeder Hinsicht dem Holz, nur darf er für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden. Schlechte[14] Datteln gelten als Speise, jedoch sind sie frei von der Verzehntung.

VIII. Wann werden Fische für die Unreinheit empfänglich? Die Schule Šammajs sagt, sobald sie gefangen werden, und die Schule Hillels sagt, sobald sie tot sind. R. Âqiba sagt, wenn sie noch leben können[15]. Ein abgebrochener Zweig von einem Feigenbaum, der noch an der Rinde haftet, ist nach R. Jehuda rein; die Weisen sagen, wenn er noch leben kann. Ein ausgerissener Getreidehalm, der noch haftet, wenn auch nur an einem winzigen Wurzelchen, ist rein.

IX. Der Talg eines reinen Viehs ist nicht als Aas verunreinigend, daher benötigt er[16] der Befähigung. Der Talg eines unreinen Viehs ist als Aas verunreinigend, daher benötigt es nicht der Befähigung. Unreine Fische und unreine Heuschrecken benötigen in Dörfern der Bestimmung[17].

X. Ein Bienenkorb gleicht, wie R. Eliêzer sagt, dem Boden; man schreibe daraufhin

11. Wörtl. süss werden. 12. Nach andren, Ingwer. 13. Dh. verdorbene; vgl. Bd. VI S. 860 Z. 4ff. 14. Nicht ausgereift. 15. Falls man sie zurück ins Wasser setzt; sie sind dann nicht verunreinigungsfähig. 16. Zur Verunreinigungsfähigkeit als Speise. 17. Sie zum Essen zu verwenden, weil sie nicht als Nahrungsmittel gelten.

שיעורו שר נקב כדי שיצא בו שורש קטן מראתו עפר עד שפתו הרי הוא כשבריא שאין לה לובין׃

das Loch haben? — dass ein kleines Wurzelchen durchwachsen kann. Hat man ihn bis zum Rand mit Erde gefüllt, so gleicht er einer Platte ohne Rand.

Dritter Abschnitt

ש צריכין הכשר יאינן צריכין מחשבה׳מחשבה והכשר ׳מחשבה ולא הכשר לא הכשר ולא מחשבה כל האוכלים המיוחדים לאדם צריכין הכשר ואינן צריכין מחשבה׃

II התותך מן האדם׳מן הבהמה ומן החית ומן העופות׳מנבלת העוף טמא והחלב בכפרים ושאר כל ירקות שהן׳חין משמרקעין ופטריות רבי יהודה אומר חין מכרישי שדה והדגיות ונין החלב רבי שמעון אומר חין׳מן העכבית רבי יוסי אומר חין מן הכלוסין הרי אלו צריכין מחשבה והכשר׃

III ׳נבלת בהמה טמאה בכל מקום׳ונבלת העוף הטהור בכפרים צריכין מחשבה ואינן צריכין הכשר נבלת בהמה טהורה בכל מקום׳ונבלת העוף הטהור והחלב בשווקים אינן צריכין׳מחשבה ולא הכשר רבי שמעון אומר אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר׃

IV ׳השבת׳משנתן׳׳טעמו בקדרה אין׳׳בו משום תרומה׳׳ואינו מטמא טומאת אוכלין לולבי זרדים ושל׳׳עדל ועלי׳׳הלוף השוטה אינן מטמאין טומאת אוכלים

P 1 — מח׳ והכ׳ | M 2 — מה׳ ור׳ ה | S 3 מה״ב מן החיות | S 4 + ו | MP 5 ושמרק׳ | S 6 מהעכבית | P 7 הבולכסין. M הכולבסין. S הכילמסין. VV הבלובסין, הבלבסין, הבלוסין | SM 8 — ו | S 9 + לא | SM 10 משנתנה | S 11 טעם | SM 12 בה | S 13 ואינה מטמאה | MP 14 ערל | S 15 — ה.

Kel. 21⁴
Kel. 12⁴ᵇ
Bek. 10⁴
Kel. 21⁶
Kel. 26⁶
Bek. 39⁴
Kel. 56⁶

25. Einen undurchlochten Pflanzentopf, sodass er nichts mehr fasst.

I. DANCHEN benötigt der Befähigung und nicht der Bestimmung, manches der Bestimmung und der Befähigung, manches der Bestimmung und nicht der Befähigung, und manches weder der Befähigung noch der Bestimmung. Alle Speisen, die für Menschen geeignet sind, benötigen der Befähigung und nicht der Bestimmung.

II. Was man von einem Menschen abschneidet, von einem Vieh, von einem Wild, vom Geflügel, vom Aas eines unreinen Vogels, Talg in Dörfern, und alle verschiedenen Feldkräuter[4], ausgenommen Trüffeln und Schwämme. R. Jehuda sagt, ausgenommen der wilde Schnittlauch, Portulak und die Milchdisteln. R. Šimôn sagt, ausgenommen die wilde Artischoke. R. Jose sagt, ausgenommen die Kalisim[5]. Diese[6] benötigen der Bestimmung und der Befähigung.

III. Das Aas eines unreinen Viehs überall und das Aas [auch] eines reinen Vogels in den Dörfern benötigen der Bestimmung und benötigen nicht der Befähigung. Das Aas eines reinen Viehs überall, das Aas eines reinen Vogels und Talg auf den Märkten[8] benötigen weder der Bestimmung noch der Befähigung. R. Šimôn sagt, auch das Kamel, der Hase, das Kaninchen und das Schwein[9].

IV. DILL ist, sobald er im Topf einen Geschmack verliehen hat, nicht mehr als Hebe [verboten] und nicht mehr als Speise verunreinigungsfähig. Die Triebe der jungen Zweige[10] und des Pfefferkrautes und die Blätter des wilden Lauchs sind nicht eher als Speise

1. Für die Unreinheit, durch Befeuchtung mit einer der ob. S. 1160 Z. 9ff. genannten Flüssigkeiten. 2. Es als Speise für Menschen zu verwenden. 3. Wo reichlich Fleisch ist u. Talg fast nicht gegessen wird. Nach einer andren Erklärung entgegengesetzt: wo das Volk für den Talggenuss zu arm ist. 4. Die wild wachsen u. in der Regel nicht gegessen werden. 5. Vgl. S. 1168 N. 16. Die Lesart des im Text gebrauchten Wortes ist so unsicher, dass jeder der von mir benutzten Texte eine andre hat. 6. Die in der Regel nicht gegessen werden. 7. Vgl. S. 554 N. 31. 8. Wo auch diese zum Essen gekauft werden. 9. Auch diese werden, selbst verendet, auf den Märkten gekauft. 10. Die oft gegessen werden (vgl. Bd. I S. 559 Z. 10); nach andren ist זרדים Pflanzenname, Sperberbaum.

איכל שהתחיל בו אינו חבור האגוזים שאמנן והבצלים
שחמרן הרי אלו חבור התחיל לפרק באגוזים[19]ולפקל
בבצלים אינו חבור האגוזים והשקדים חבור עד[20]שירסס:

VI ביצה מגולגלת[21]עד[22]שינום ושלוקה עד שירסס
עצם שיש בו מוח[23]חבור עד[24]שירסס הרמון שפרדו חבור
Sab. 48a עד[25]שיקיש עליו בקנה כיוצא בו שלל הכובסין והבגד
שהוא תפור בכלאים חבור עד שיתחיל להתיר:

VII עלי ירקות ירוקים מצטרפין ולבנים[26]אינם
מצטרפין רבי[27]אלעזר בר צדוק אומר[28]הלבנים מצטרפים
[20]בבהיב מפני[30]שהן איכל ובהזרין מפני שהן משמרין
את האוכל:

VIII עלי בצלים ובני בצלים אם יש בהן דיר
משתערין[31]בבמות שהן אם יש בהן חלל ממעך את
חללן פת[32]ספוגנית משתערת בבמות שהיא אם יש בה
Men. 54a חלל ממעך את חללה בשר העגל שנתפח ובשר זקנה
שנתמעט[33]משתערין בבמות שהן:

Hol. 121a IX קישות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאת חוץ
לעציץ טהורה אמר רבי שמעון מה טיבה ליטהר אלא
הטמא בטומאתו[34]והטהור יאכל:

X כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת
בהם אינם מכשירין את הזרעים עציץ נקוב אינו מכשיר
[35]הזרעים ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים[36]כמה הוא

P 19 ולקפל בו חבור ‖ P 20 שיכסס ‖ S 21 משיגום
ושלו׳ משיורסס העצם ‖ P 22 שיגוז ‖ P 23 — חבור
אין SM 26 ‖ שיקוש. M שהקיש ‖ P 25 שיקוש. M שהקיש ‖ M 24 שירצין
באכרוב SM 29 ‖ אף לבני S 28 ‖ SB 27 אליעזר
.פנגניח M 32 ‖ לכמות שהן ואם S 31 ‖ S 30 שהוא
35 ‖ והכשר M 34 ‖ משתערות P 33 ‖ S ספוגנית
ו. + S 36 ‖ את + SM

gonnen, so besteht nur für das Speisestück keine Verbindung, mit dem man begonnen hat. Hat man Nüsse aufgereiht oder Zwiebeln gebündelt, so gelten sie als verbunden; beginnt man die Nüsse abzulösen und die Zwiebeln zu entbündeln, so gelten sie nicht als verbunden. Nüsse und Mandeln gelten als verbunden[10], bis man sie aufgeknackt hat.

VI. Beim weichgekochten "Ei", bis man [die Schale] angeschlagen hat; beim hartgekochten, bis man sie zerschlagen hat. Ein Knochen, in dem Mark ist, gilt als verbunden, bis man ihn zerschlagen hat. Ein durchgeteilter Granatapfel gilt als [mit der Schale] verbunden, bis man darauf mit einem Stab geschlagen[13]hat. Desgleichen gilt der Heftfaden der Wäscher[14]und [die Naht] bei einem Gewand mit Mischgewebe[15]als Verbindung, bis man sie aufzulösen begonnen hat.

VII. Die Blätter der Kräuter werden grün vereinigt und verblasst nicht vereinigt. R. Eleâzar b. R. Çadoq sagt, die verblassten werden beim Kohl vereinigt, weil sie eine Speise sind, und beim Lattich, weil sie das Essbare schützen.

VIII. Bei den Blättern der Zwiebeln und den Zwiebeltrieben ist, wenn Schleim in ihnen ist, das Quantum[16]so zu messen, wie sie sind[17], und wenn sie hohl sind, der Hohlraum zusammenzudrücken[18]. Beim Schwammbrot ist das Quantum so zu messen, wie es ist, und ist es [besonders] hohl, so ist der Hohlraum zusammenzudrücken. Beim aufgedunsenen Kalbfleisch und beim zusammengeschrumpften Fleisch von einem alten Vieh ist das Quantum so zu messen, wie es ist.

IX. Ist eine Gurke, die man in einem Pflanzentopf[19]gepflanzt hat, über den Topf hinaus ausgewachsen, so ist sie rein[20]. R. Šimôn sprach: Weshalb sollte sie rein sein[21]? Vielmehr bleibt das Unreine bei seiner Unreinheit und das Reine[22]darf gegessen werden.

X. Gefässe aus Rindermist und Gefässe aus Erde, durch die Wurzeln dringen können[23], machen Saaten nicht empfänglich[24]. Der durchlochte Pflanzentopf macht Saaten nicht empfänglich; der undurchlochte macht Saaten empfänglich. Welche Grösse muss

10. Mit der Schale. 11. Wörtl. gewälzten, in heisser Asche. 12. Sc. gilt die Schale als mit diesem verbunden. 13. Sodass die Kerne sich lösen. 14. Die die Wäschestücke provisorisch zusammenheften. 15. Vgl. S. 651 N. 31. 16. Zur verunreinigungsfähigen Grösse. 17. Nach dem äusseren Umfang. 18. Die Höhlung rechnet nicht mit. 19. Der nicht durchlocht ist. 20. Wenn er vorher unrein war; er gilt als mit der Erde verbunden. 21. Die Wurzel ist ja vom Erdboden getrennt. 22. Was über den Topf hinaus gewachsen ist. 23. Auch wenn der Boden nicht durchlocht ist. 24. Für die Unreinheit, weil sie als mit der Erde verbunden gelten.

Zweiter Abschnitt

יתים שכבשן בטרפיהן מחזירים לפי שלא נכבשן
אלא למריאה כשית של קישות והנן שלה מחזירה
רבי יהודה אומר כל זמן שהוא לפני התנור טמאה׃

II כל הגלעינין מיטמאות ומבטאות ולא מצטרפות
גלעינה של רוטב את על פי עצמה מצטרפת ישל יבשה
אינה מצטרפת לפיכך חותל של יבשה מצטרף ושל
רוטב אינו מצטרף גלעינה שמקצתה יוצאה שכנגד
האוכל מצטרף עצם שיש עליו בשר שכנגד האוכל
מצטרף היה עליו מצד אחד רבי ישמעאל אומר רואין
אותו כאילו הוא מקיפו כטבעת וחכמים אומרים שכנגד
האוכל מצטרף בגון חסיאה והאזוב והקורנית׃

III הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אינו מצטרף
שלם מכאן ומכאן ונימוק מן האמצע אינו מצטרף
הפיטמא של רמון מצטרפת והנן שרי אינו מצטרף
רבי אליעזר אומר את המסרק טהור׃

IV כל הקליפים מיטמאות ומטמאות ומצטרפות רבי
יהורה אומר שלש קליפין בבצל הפנימית בין שלימה בין
קדורה מצטרפת האמצעית שלימה מצטרפת וקדורה
אינה מצטרפת והחיצונה בין כך ובין כך טהורה׃

V המחתך לבשל את על פי שלא מירק אינו חבור
לכבוש ולשלוק ולהניח על השלחן חבור התחיל לפרק

SM 1 טהור ‖ S 2 שהוא לפה״ת טמא ‖ S 3 גב ‖ 4
S — ו ‖ SM 5 חותם ‖ S 6 אין ‖ S — ש ‖ 7 8
S + כזית ‖ 9 (M חיו) ‖ S 10 שמעון ‖ S 11
באמצע ‖ VSM 12 אלעזר ‖ S 13 — את ‖ BP 14
שלשה M 15 + ו ‖ S 16 קדורה אין ‖ M 17
שאינו מרק ‖ S 18 + גבי ‖ S 19 למרק.

I. Sie schützen [die Früchte] beim Betasten durch den Käufer, [wenn sie] vor dem Händler liegt, seien sie unrein[1].

II. Alle Kerne werden unrein und machen unrein, werden aber nicht vereinigt. Der Kern der saftigen Dattel wird, auch wenn er herausfällt[2], vereinigt[3], und der einer trocknen wird nicht vereinigt. Daher wird die Kernhülle der trocknen vereinigt und die der saftigen nicht vereinigt[4]. Von einem Kern, der zum Teil herausragt, wird der Teil im Essbaren vereinigt. Von einem Knochen, an dem Fleisch ist, wird der Teil im Essbaren vereinigt. Ist es daran an nur einer Seite, so betrachte man es, wie R. Jišmâél sagt, als umgäbe es ihn wie ein Ring; die Weisen sagen, was am Essbaren ist, werde vereinigt, wie bei Polei, Ysop und Thymian[5].

III. Ist ein Granatapfel oder eine Melone zum Teil angefault, so wird [das Angefaulte] nicht vereinigt; sind sie an der einen und der andren Seite unversehrt und in der Mitte angefault, so wird es nicht vereinigt. Der Kelch des Granatapfels wird vereinigt, der Blütenkranz aber wird nicht vereinigt. R. Eliêzer sagt, auch der Kamm[6] sei rein.

IV. Alle Schalen[7] werden unrein, machen unrein und werden vereinigt. R. Jehuda sagt, von den drei Schalen an der Zwiebel wird die innere ob unversehrt oder durchgestossen vereinigt, die mittelste unversehrt vereinigt und durchgestossen nicht vereinigt, und die äussere ist ob so oder so rein.

V. Zerschneidet man[8] zum Kochen, auch wenn man nicht vollständig durchteilt, so besteht keine Verbindung, wenn aber zum Einlegen, zum Schmoren[9] oder auf den Tisch zu setzen, so besteht eine Verbindung. Hat man [die Teile] auseinander zu nehmen be-

1. Sie schützen beim Betasten durch den Käufer. 2. Lose in der Frucht sitzt. 3. Er ist noch saftig u. wird ausgesogen. 4. Nach den Kommentaren, weil die der saftigen bitter ist u. fortgeworfen wird. 5. Bei denen das am Geniessbaren haftende Ungeniessbare mit jenem vereinigt wird. 6. Die gezahnte Umkreisung des Blütenkelchs. 7. Die die Frucht unmittelbar umgeben. 8. Irgend eine Speise od. eine Frucht. 9. Wobei die Speise nicht zerfällt, sondern fest zusammenschrumpft.

מכאן יד האשכול כל שהוא וגבּ[15]של אשכול שריקנה
[16]ויד[17] המכבד של תמרה ארבעה טפחים וקנה של שבולת
שלשה טפחים ויד[18]כל הנקצרים שלשה ושאין דרכן
[19]לקצר ידיהם ושרשיהם כל שהן[20] ומלעין של שבולין Hol.119b
הרי אלו מיטמאין ומטמאין[21]ולא מצטרפין:

IV אלו[22]לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין
שרשי קולסי[22]הכרוב וחליפות[23]תרדין והלפת את שדרכן
ליגזז[24]ונעקרו רבי יוסי מטמא בכלן ומטהר בשרשי קולסי
[22]הכרוב והלפת:

V כל ידות האוכלין שבספן בגורן טהורים רבי יוסי Suk.14a
מטמא פסיגה של אשכול שריקנה[25]טהורה שייר בה גרגיר
אחד טמאה[26]שרביט של תמרה שריקנו טהור שייר בו
תמרה אחת מטא וכן[27]בקטנית שרביט שריקנו טהור שייר
בו גרגיר אחד טמא רבי אלעזר בן עזריה מטהר בשל Hol.119a
פול ומטמא בשל[28]קטניות מפני שהוא רוצה במשמושן:

VI עוקצי תאנים[29]ונרונרות והבלוסים והחרובים
הרי אלו[9]מיטמאין ומטמאין ומצטרפין רבי יוסי אומר
אף[30]עוקץ דלעת עוקצי האגסין[31]והקרוסטמלין והפרישין
והעוזרדין[32]עוקץ דלעת[33]טפח עוקץ[34]קינרס טפח רבי
אלעזר[35]בן רבי צדוק אומר טפחים הרי אלו[9]מיטמאין
ומטמאין[11]ולא מצטרפין ושאר כל העוקצים לא[30]מיטמאין
ולא[37]מטמאין:

15 S האשכול || P 16 ליד. S והמכבד || M 17 — ה || M 21 ומלטין || P 20 להקצר || S 19 של || S 18 שנעק || S 24 + ה || S 23 אכרוב || SM 22 — לא || M 25 — טהורה || M 26 שרויט || S 27 בקטניות || S 28 קטנית || S 29 והגר׳ כלוס || S 30 עוקצי הדלעת || M 31 והקרוצטמלין הפרי׳ והחוזררים || S 32 + ו || 33 S יונית טפח ועו׳ || P 34 קרינס. M קרנס || S 35 ברבי || S 36 מיטמין ולא מטמין || M 37 מצטרפין.

und eine Handbreite an der andren Seite, der Stiel der Traube, wie [lang] er auch ist, die Spindel der leeren Traube[12], der Stiel des Dattelbüschels, vier Handbreiten, der Halm der Aehre, drei Handbreiten, der Stiel von allem, was gemäht wird, drei Handbreiten, und von dem was nicht gemäht wird, Stiel und Wurzel in jeder Länge, und die Grannen der Aehren. Diese werden unrein und machen unrein, werden aber nicht vereinigt.

IV. Folgende werden nicht unrein, machen nicht unrein und werden nicht vereinigt: die Wurzeln der Kohltriebe, der Mangoldstrünke und der Kohlrübe, und was gewöhnlich weggeschnitten[13] wird, das man aber mit herausgerissen hat. Nach R. Jose sind sie alle [mit] unrein, und nur die Wurzeln der Kohltriebe der Mangoldstrünke und der Kohlrüben rein.

V. Alle Stiele von Essbarem, die man auf der Tenne zertreten hat, sind[14] rein, und nach R. Jose unrein. Ein entleertes Aestchen einer Traube ist rein; ist daran eine Beere geblieben, so ist es unrein. Der entleerte Stiel einer Dattel ist rein, ist daran eine Dattel geblieben, so ist er unrein. Dasselbe gilt auch von Hülsenfrüchten: eine entleerte Schote ist rein; ist darin ein Körnchen geblieben, so ist sie unrein. Nach R. Eleâzar b. Âzarja ist eine solche von Bohnen[15] rein und von andren Hülsenfrüchten unrein, weil sie zum Anfassen erwünscht ist.

VI. Die Stiele der Frischfeigen, der Dörrfeigen, der Kalisim[16] und des Johannisbrotes werden unrein, machen unrein und werden vereinigt. R. Jose sagt, auch der Stiel des Kürbisses. Die Stiele der Birnen, der Goldäpfel, der Quitten und der Speierlinge. Der Stiel des Kürbisses eine Handbreite; der Stiel der Kardone eine Handbreite; R. Eleâzar b. R. Çadoq sagt, zwei Handbreiten. Diese werden unrein und machen unrein, werden aber nicht vereinigt. Alle andren Stiele werden nicht unrein und machen nicht unrein.

12. Wenn noch einige Beeren daran sind. 13. Wenn in der Regel die Frucht abgeschnitten u. die Wurzel in der Erde gelassen wird. Man richte sich nach dem allgemeinen Brauch u. die Wurzel gilt nicht als Stiel. 14. Da man daran nicht anfassen kann. 15. Die gross ist u. die Schote nicht braucht. 16. Nach den Kommentaren eine bestimmte Feigenart.

ו אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל ובשלחה מהו
אומר ה׳ הצדיק׃

ס 6 זרעה בהוא.

מסכת עוקצים

כל שהיא יד ולא שומר מיטמא ומטמא ולא מצטרף
שומר אף על פי שאינו יד מיטמא ומטמא
ומצטרף לא שומר ולא יד לא מיטמא ולא מטמא׃

II שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחין והפיטמא שלהן בין לחה בין יבשה והעמוד שהוא מבוון כנגד האוכל שרשי החזרים והצנון והנפוס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שרש צנין גדול מצטרף והסיב שלו אינו מצטרף שרשי המינתא והפיגם וירקות שדה וירקות גנה שעקרן לשתלן והשדרה של שבולת והלבוש שלה רבי אלעזר אומר אף הסיג של רצפות תרי אלו מיטמאין ומטמאין ומצטרפין׃

III אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפים שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהם יבשים והעמוד שאינו מבוון כנגד האוכל ויד הפרכיל טפח מכאן וטפח

1 (M שהוא) | 2 S מצטרף וכל שאינו יד ולא שומר לא מיט׳ | 3 M + אילו טמאין ומצרפין | 4 M + ו | 5 S — ו, | M והסין | B 6 והפיגם | 7 S אליע׳ | 8 M רצפים | 9 S מיטמין ומטמין | P 10 — ומטמ׳ | 11 M ומצטר׳ | 12 M והיבשין בזמן שאינו | 13 S — ׃ | 14 M הפרכד.

I. ALLES, was als Stiel und nicht als Schutz[1] dient, wird unrein[2], macht unrein und wird nicht vereinigt[3]; was als Schutz, wenn auch nicht als Stiel, wird unrein, macht unrein und wird vereinigt; was nicht als Schutz und nicht als Stiel, wird nicht unrein und macht nicht unrein.

II. Die Wurzeln des Knoblauchs, der Zwiebeln und des Porres, wenn sie noch frisch sind, und die Blütenkrone, ob frisch oder trocken, und die Säule[4] innerhalb des Essbaren, die Wurzeln des Lattichs, des Rettichs und der Steckrübe[5] — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, die Wurzel des grossen Rettichs wird mit diesem vereinigt, seine Fasern aber werden nicht vereinigt. Die Wurzeln der Minze[6], der Raute, der Feldkräuter und der Gartenkräuter, die man zum Pflanzen herausgezogen hat, das Gerippe der Aehre und die Spelze[7]. R. Eleâzar sagt, auch der Staub am Pflanzengewebe[8]. Diese[9] werden unrein, machen unrein und werden vereinigt.

III. Folgende werden unrein und machen unrein, werden aber nicht vereinigt: die Wurzeln des Knoblauchs, der Zwiebeln und des Porres, wenn sie vertrocknet[10] sind, die Säule[4] ausserhalb des Essbaren, der Stiel der Rebe, eine Handbreite[11] an der einen Seite

35. Ex. 9,27. 1. Des essbaren Teils der Speise. 2. Mit der Speise, wenn diese unrein wird. 3. Mit der Speise zum verunreinigungsfähigen Quantum; vgl. S. 1110 Z. 9ff. 4. Wol der in der Mitte bis zur Wurzel durchgehende Teil. 5. Sc. werden mit dem essbaren Teil vereinigt. 6. Vgl. Bd. I S. 633 Z. 13. 7. In denen die Körner sitzen, sc. werden mit der Frucht vereinigt. 8. Er gilt ebenfalls als Schutz, da er die Frucht frisch hält. 9. Die sämtlich als Schutz gelten. 10. Sie schützen die Frucht nicht mehr, sondern dienen nur als Stiel zum anfassen, ebenso die weiter aufgezählten Dinge. 11. Was darüber, gehört nicht mehr dazu.

המירם[50]אינם מטמאין את הידים אמר[51]רבי יוחנן בן זכאי [52]וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד"והרי הם אומרים עצמות חמור טהורים"ועצמות יוחנן כהן גדול טמאין אמרו לו לפי חיבתן[53]היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות אמר להם אף בתבי הקדש לפי חיבתן היא טומאתן[54]ספרי המירם שאינן חביבין [55]אין מטמאין את הידים:

VII אומרים צדוקים קובלים אנו עליכם פרושים שאתם מטהרין את הנצוק אימרים[51]פרושים קובלים אנו עליכם צדוקים שאתם מטהרין[8]את אמת המים [56]הבאים מבית הקברות אומרים צדוקים קובלים אנו עליכם פרושים[57]מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם [58]מצות[59]הרי אני חייב בנזקן עבדי ואמתי שאני חייב בהם[58]מצות אינו דין שאהא חייב[60]בנזקן[61]אמרו להם לא אם אמרתם[62]בשורי וחמורי שאין בהם דעת תאמרו [63]בעבד[64]ובאמה שיש בהן דעת שאם[65]אקניטם ילך Bq.4[8] וידליק גדישו של אחר ואהא חייב לשלם:

VIII אמר מין גלילי קובל אני עליכם פרושים שאתם בותבין את המושל עם משה בגט אומרים פרושים קובלין אנו עליך מין גלילי שאתם בותבין את המושל עם השם בדף ולא עוד אלא שאתם בותבין את המושל [66]מלמעלן ואת השם[67]מלמטן שנאמר ויאמר פרעה מי Ex.5,2

53 || וכי — S 52 || להם + S 51 || אינו מטמא S 50
M 56 || אינן SM 55 || ו + M 54 || היא — S
הבאה. S הבאה מן הקבר׳ אמרו להם צדוק׳ || ו + S 57
הריני SM 59 || ב + S 58 || שאתם אומרים + M
S 62 || אמר BP 61 || בהן + S 60
SM 65 || ואמה S 64 || בעבדי ואמתי M 63 || אין
יקניטנו [S רבו] ילך || S 66 מלמעלה || S 67 מלמטה.

unrein machen. Da sprach R. Johanan b. Zakkaj: Haben wir denn nur dies gegen die Pharisäer vorzubringen!? Sie sagen ja auch, die Knochen von einem Esel seien rein, während die Knochen des Hochpriesters Johanan unrein[28]sind. Sie erwiderten: Auf ihrer Verehrung beruht auch ihre Unreinheit; damit man nicht etwa aus den Knochen seines Vaters und seiner Mutter Löffel anfertige. Da sprach er zu ihnen: Auch bei den [Büchern der] heiligen Schrift beruht ihre Unreinheit auf ihrer Verehrung; profane Bücher aber, die nicht verehrt werden, machen die Hände nicht unrein.

VII. Die Saduzäer sprachen: Wir klagen euch an, Pharisäer, die ihr den Strahl[29] als rein erklärt. Da sprachen die Pharisäer: Wir klagen euch an, Saduzäer, die ihr[30]einen aus dem Begräbnisplatz kommenden Wasserarm als rein erklärt. Die Saduzäer sprachen: Wir klagen euch an, Pharisäer[31]; wenn ich sogar für die Schädigung meines Ochsen und meines Esels haftbar bin, für die ich keine Haftbarkeit für Gesetzesübung habe, um wieviel mehr bin ich für die Schädigung meines Sklaven und meiner Magd haftbar, für die ich Haftbarkeit für Gesetzesübung habe. Sie erwiderten ihnen: Nein, wenn ihr dies von meinem Ochsen und meinem Esel sagt, die keinen Verstand haben, wollt ihr dies auch von meinem Sklaven und meiner Magd sagen, die Verstand haben!? Wenn ich sie erzürne, könnten sie hingehen und die Tenne eines andren in Brand stecken, und ich würde dann zur Ersatzleistung verpflichtet sein.

VIII. Ein galiläischer Minäer[32]sprach: Ich klage euch an, Pharisäer, die ihr den Namen des Herrschers mit dem Namen Mošes im Scheidebrief[33]schreibt. Die Pharisäer erwiderten: Wir klagen dich an, galiläischer Pharisäer, die ihr den Namen des Herrschers mit dem Gottesnamen auf eine Seite schreibt. Und noch mehr, ihr schreibt den des Herrschers oben und den Gottesnamen unten, denn es heisst:[34]*und Pareô sprach: Wer ist der*

wol Artikel, wie aus den abweichenden Lesarten מירם, מירון, מרון zu ersehen. Manche korrigiren המירוס, die Bücher Homers, als Gattungsname für die griech. Profanliteratur. 28. Dem pflichten auch die Saduzäer bei. 29. Beim Giessen aus einem reinen Gefäss in ein unreines; vgl. S. 1158 Z. 22. 30. Dh. auch ihr; sie pflichten bei, dass ein solcher rein ist, da die Schrift (cf. Lev. 11,36) dies bestimmt. 31. Die kursirenden Ausgaben der Mišnah separata haben den Wortlaut der Anklage: für den von seinem Ochsen od. Esel angerichteten Schaden sei man haftbar, nicht aber für den von seinem Sklaven od. seiner Magd angerichteten; cf. Ex. 21,35 u. Bd. VI S. 319 Z. 25ff. 32. Im T. in der Bedeutung Häretiker (vgl. Bd. I S. 20 N. 9); צדוקי in den kursirenden Ausgaben ist Zensuränderung, sodass spitzfindige Erklärungen sich erübrigen; offenbar handelt es sich um einen Judenchristen, der ausser Gott keinen Herrscher anerkannte. 33. Vgl. Bd. V S. 644 Z. 21ff. 34. Ex. 5,2.

עני בשביעית בכה רבי אליעזר ואמר כזה הוא היודאי
יבריתי להודיעם צא ואמור להם אל תחישו למעשכם
מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבי ורבי מרבי
עד הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר
עני בשביעית׃

IV בן בית בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהן
בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל אמר לו
רבן גמליאל אסיר אתה אמר לו רבי יהושע מיתר אתה
אמר לו רבן גמליאל הכתוב אומר לא יבא עמוני ומואבי
בקהל ה׳ גם דור עשירי לעולם אמר לו רבי יהושע וכי
עמונים ומואבים במקומן הן בבר עלה סנחריב מלך
אשור ובלבל את כל האומות שנאמר ואסיר גבולות
עמים ועתידותיהם שופתי ואוריד כאביר יושבים אמר
לו רבן גמליאל הכתוב אומר ואחרי כן אשיב את שבית
בני עמון שכבר חזרו אמר לו רבי יהושע הכתוב אומר
ושבתי את שבות עמי ישראל (יהודה) ועדיין לא
שבו והתירוהו לבא בקהל׃

V תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמא את הידים
תרגום שבתבי עברית ועברית שבתבי תרגום ובתב
עברי אינו מטמא את הידים לעולם אינו מטמא עד
שיכתבנו אשורית על העור ובדיו׃

VI אומרים צדוקים קובלין אנו עליכם פרושים
שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים ספרי

P 30 אלע׳. M אליע׳ בן עזריה ‖ M 31 — ו ‖ SM 32 — M 35 ‖ ש — S 34 ‖ עד — SM 33 מקובלני ‖ מעש׳ — S 36 ‖ לחם — M 37 ‖ ה׳. + M 37 ‖ אמר ... אתה — S 38 רשב״ג ‖ B 39 והכתוב לא׳ ‖ S 40 עמון ומואב ‖ M 41 — הן. S הן יושבין בבר עמר ‖ M 42 וערבב ‖ P 45 -- ו ‖ S 44 והכתיב ושבתי ‖ SM וכבר ‖ S 47 — א״ם ‖ S 48 + בכתב ‖ S 49 מטמא. ‖ V + ו

Esther und sprach: *Der Rat des Herrn ist dunkel, als ob sie Seher und vom Rand ist es ihnen bund.* Geh und sage ihnen: Ihr habt keine Redeaben über eure Abstimmung, nur ist es überliefert von R. Johanan b. Zakkai, der es von seinem Lehrer gehört hat, und sein Lehrer von seinem Lehrer bis auf eine Halakha Moše am Sinaj: dass in Ammon und Moáb im Siebentjahr der Armenzehnt zu entrichten ist.

IV. An jenem Tag kam Jehuda, ein ammonitischer Proselyt, ins Lehrhaus trat vor und sprach zu ihnen: Wie steht es mit mir hinsichtlich der Aufnahme in die Gemeinde? Da sprach R. Gamaliél zu ihm: Du bist verboten[16]. Hierauf sprach R. Jehošuâ zu ihm: Du bist erlaubt. Da sprach R. Gamaliél zu ihm: Die Schrift sagt: *Kein Ammoniter und kein Moabiter darf in die Gemeinde Gottes kommen, auch die zehnte Geschlecht* [17]. R. Jehošuâ erwiderte: Befinden sich denn die Âmmoniter und die Moábiter noch in ihren Wohnorten!? Längst zog Sanḥerib, der König von Ašur, herauf und mischte die Völker durcheinander, wie es heisst: *ich entfernte die Grenzen der Völker, plünderte ihre Vorräte und stürzte die Macht der Bewohner.* R. Gamaliél entgegnete: Die Schrift sagt aber: *Hernach will ich die Gefangenschaft der Kinder Ammon zurückführen*, und sie sind bereits zurückgekehrt. Da erwiderte R. Jehošuâ: Die Schrift sagt ja auch:[21] *und die Gefangenschaft meines Volkes Jisraél führe ich zurück*, und noch sind sie nicht zurückgekehrt[22]. Hierauf erlaubten sie seine Aufnahme in die Gemeinde.

V. Das Targum[23] in den Büchern Daniél und Êzra macht die Hände unrein. Targum, das hebräisch geschrieben ist, Hebräisch[24], das targumisch geschrieben ist, und die hebräische Schrift[25] machen die Hände nicht unrein. Es macht nur dann unrein, wenn es in assyrischer Schrift[26], auf Haut und mit Tinte geschrieben ist.

VI. Die Saduzäer sagten: Wir klagen euch an, Pharisäer, die ihr sagt, [Bücher der] heiligen Schrift machen die Hände unrein, während doch profane Bücher[27] die Hände nicht

16. Ps. 25,14. 17. Für die jüd. Gemeinde, dh. für Heirat mit einer Jisraélitin. 18. Dt. 23,4. 19. Jes. 10,13. 20. Jer. 49,6. 21. Am. 9,14. 22. Wie bei diesen so ist bei jenen die richtige Zurückführung, die vollständige Besitznahme des Landes, nicht erfolgt. 23. Wörtl. Uebersetzung, sc. die aramäische; die aramäischen Bestandteile der Bibel. 24. Hebr. Stellen aus der Bibel. 25. Die althebräische Schrift, die neben od. vor der Einführung der Quadratschrift im Gebrauch war; vgl. Bd. VII S. 82 N. 151. 26. Dh. Quadratschrift. Unter "assyrisch", der Bezeichnung für die hebr. Quadratschrift, ist die syrische Schrift zu verstehen, der (bes. dem Estrangelo) jener ähnlich u. wahrscheinl. nachgebildet ist. Die Bezeichnung אשור für das griech. Syrien ist schon in den späteren biblischen Büchern zu finden; vgl. Zunz, *Gottesdienstl. Vortr.* S. 23. 27. Diese Bedeutung muss das W. המירם haben; das ה ist

ללמד.השיב רבי טרפון[13]מצרים חוצה לארץ[10]עמון ומואב
חוצה לארץ מה מצרים מעשר[15]עני בשביעית אף עמון
ומואב מעשר עני בשביעית השיב רבי אלעזר בן עזריה
בבל חוצה לארץ[12]עמון ומואב חוצה לארץ מה בבל
מעשר[10]שני בשביעית אף עמון ומואב מעשר[10]שני
בשביעית אמר רבי טרפון מצרים[17]שהיא קרובה עשאוה
מעשר עני[18]שיהיו עניי ישראל נסמכים עליה בשביעית
אף עמון ומואב[19]שהן קרובין נעשים מעשר עני[20]שיהיו
עניי ישראל נסמכים עליהם בשביעית אמר לו רבי
אלעזר בן עזריה הרי אתה כמהנן ממון[21]ואין אתה אלא
במפסיד נפשות קיבץ אתה את השמים[22]מלהוריד טל
Mal.3.8 ומטר שנאמר[13]היקבע אדם אלהים כי אתם קבעים אתי
ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה[23]אמר רבי
יהושע הריני כמשיב על[24]טרפון אחי אבל לא לענין
דבריו מצרים מעשה חדש[11]ובבל מעשה ישן והנדון
שלפנינו מעשה חדש[25]ידון מעשה חדש ממעשה חדש
ואל[25]ידון מעשה חדש ממעשה ישן מצרים מעשה זקנים
ובבל מעשה נביאים והנדון שלפנינו מעשה זקנים[25]ידון
מעשה זקנים ממעשה זקנים ואל[25]ידון מעשה זקנים
ממעשה נביאים[20]נמנו וגמרו עמון ומואב[27]מעשרין מעשר
עני בשביעית וכשבא רבי יוסי בן דורמסקית אצל רבי
[28]אליעזר ללוד אמר לו מה חדוש היה לכם בבית המדרש
Hg.3[b] Jab.16[a] [29]היום אמר לו[c]נמנו וגמרו עמון ומואב[27]מעשרין מעשר

SM 17 ‖ (עני S) 16 ‖ (שני P) 15 ‖ ואמר + S 14
+ מפני ‖ S 19 + כדי. SM שיהו ‖ S 18 + מפני
‖ מלהורידן M 22 ‖ ואי M 21 ‖ כדי. P שיהוא S 20 +
25 ‖ דברי ר' + SM 24 ‖ השיב ר' טרפון MP 23 +
P 28 ‖ מעש' — MP 27 ‖ ו + B 26 ‖ נדון S
אלע'. M אלע' בלוד | P 29 — היום.

geändert, und er hat den Beweis zu bringen. Da erwiderte R. Tryphon: Miçrajim ist Ausland und Âmmon und Moáb sind Ausland; wie nun in Miçrajim im Siebentjahr der Armenzehnt [zu entrichten[11]ist], ebenso ist in Âmmon und Moáb im Siebentjahr der Armenzehnt [zu entrichten]. Da entgegnete R. Eleâzar b. Âzarja: Babylonien ist Ausland und Âmmon und Moáb sind Ausland; wie nun in Babylonien im Siebentjahr der zweite Zehnt [zu entrichten[11]ist], ebenso ist in Âmmon und Moáb im Siebentjahr der zweite Zehnt [zu entrichten]. Da erwiderte R. Tryphon: Für Miçrajim haben sie den Armenzehnten deshalb bestimmt, weil es nahe [von Palästina] ist, damit die Armen Jisraéls sich darauf stützen können, und auch Âmmon und Moáb sind nahe, und wir müssen für sie den Armenzehnten bestimmen, damit die Armen Jisraéls sich darauf im Siebentjahr stützen können. Da sprach R. Eleâzar b. Âzarja zu ihm: Du willst ihnen scheinbar einen Vermögensvorteil zukommen lassen, in Wirklichkeit aber schädigst du sie an ihren Seelen[12]. Du hältst den Himmel zurück, über sie Tau und Regen niederfallen zu lassen. Es heisst nämlich:[13] *Darf der Mensch Gott berauben, dass ihr mich beraubt? Ihr sprecht: Wieso haben wir dich beraubt? Mit dem Zehnten und der Hebe.* Da sprach R. Jehošuâ: Ich will dagegen erwidern, wie für meinen Bruder Tryphon, aber nicht auf seine Worte bezugnehmend. Ueber Miçrajim war es[14] eine neue Bestimmung und über Babylonien war es eine alte Bestimmung, und auch unsre Sache ist eine neue Bestimmung. Man folgere hinsichtlich einer neuen Bestimmung von einer neuen Bestimmung, nicht aber folgere man hinsichtlich einer neuen Bestimmung von einer alten Bestimmung. Ueber Miçrajim war es eine Bestimmung der Aeltesten und über Babylonien war es eine Bestimmung der Propheten, und auch unsre Sache[15] ist eine Bestimmung der Aeltesten. Man folgere hinsichtlich einer Bestimmung der Aeltesten von einer Bestimmung der Aeltesten, nicht aber folgere man hinsichtlich einer Bestimmung der Aeltesten von einer Bestimmung der Propheten. Hierauf stimmten sie ab und entschieden, dass in Âmmon und Moáb im Siebentjahr der Armenzehnt zu entrichten sei. Als R. Jose b. Durmasqith zu R. Eliêzer nach Lud kam, fragte ihn dieser[16]: Was Neues gab es heute bei euch im Lehrhaus? Jener erwiderte: Man stimmte ab und entschied, dass in Âmmon und Moáb im Siebentjahr der Armenzehnt zu entrichten sei. Da weinte R.

11. Dies war eine seit jeher bestehende Bestimmung. 12. Durch die Unterlassung der Heilighaltung des 2. Zehnten. 13. Mal. 3,8. 14. Dass da der Armenzehnt zu entrichten ist. 15. Die Abstimmung über Âmmon u. Moáb. 16. Der an jener Versammlung nicht beteiligt war, weil man ihn exkommunizirt hatte; vgl. Bd. VI S. 678 Z. 17ff.

Vierter Abschnitt

Kel. 22,2

ב ביום נמנו וגמרו על עריבת הרגלים שהיא[1] משני לזבין ועד תשעה קבין שנסדקה שהיא טמאה מדרס שרבי עקיבא אומר עריבת הרגלים בשמה:

Zab. 2[3] Mak. 4[6]

II בו ביום אמרו[2] כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא[3] עלו לבעלים לשום חובה חוץ מן הפסח[4] ומן החטאת[4] הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי[5] אליעזר אומר את האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם

Zab. 11[6]

בכל זמן אמר רבי שמעון בן עזאי[6] מקובלני מפי שבעים ושנים[7] זקנים ביום שהושיבו[8] את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה שכל הזבחים הנאכלין שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים[9] לשם חובה חוץ מן הפסח[3] ומן החטאת[10] לא הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים:

Jab. 16[8]

III בו ביום אמרו עמון ומואב מה הן בשביעית נזר רבי טרפון מעשר עני[11] ונזר רבי אלעזר בן עזריה מעשר שני אמר[12] לו רבי ישמעאל אלעזר בן עזריה עליך ראיה ללמד שאתה מחמיר שכל המחמיר עליו ראיה ללמד אמר לו רבי אלעזר בן עזריה ישמעאל אחי אני לא שניתי מסדר השנים טרפון אחי שינה ועליו[13] ראיה

S 1 משנים לוג עד. VM משני לוג | P 2 יעלו | S 3 והחטאת || M 4 — הפסח ... והחטאת || VP 5 אלעזר || S 6 + כך || S 7 זקן || S 8 — את || M 9 משום || SM 10 + ו || S 11 — ו || M 12 — לו || SM 13 + ה.

AN jenem Tag stimmten sie ab und entschieden über eine Fusswanne, die von zwei Log bis neun Kab fasst, dass sie, wenn sie geplatzt ist, durch Auftreten unrein ist[1]. R. Âqîba sagte nämlich, die Fusswanne sei das, was der Name besagt[2].

II. An jenem Tag sagten sie, alle Opfer, die geschlachtet worden sind nicht auf ihren Namen[3], seien tauglich, nur werden sie dem Eigentümer nicht als Pflicht angerechnet, ausgenommen das Pesaḥopfer und das Sündopfer; das Pesaḥopfer zur festgesetzten Zeit[4] und das Sündopfer zu jeder Zeit. R. Eliézer sagt, auch das Schuldopfer; das Pesaḥopfer zur festgesetzten Zeit und das Sündopfer und das Schuldopfer zu jeder Zeit. R. Šimôn b. Âzaj sagte: Ich habe eine Ueberlieferung von den zweiundsiebzig Aeltesten vom Tag, an dem sie R. Eleâzar b. Âzarja zum Schuloberhaupt einsetzten, dass alle zu essenden Schlachtopfer, die geschlachtet worden sind nicht auf ihren Namen, tauglich seien, nur ihrem Eigentümer nicht als Pflicht angerechnet werden. Ausgenommen das Pesaḥopfer und das Sündopfer. Ben Âzaj fügte nur das Brandopfer[5] hinzu, und die Weisen pflichteten ihm nicht bei[6].

III. An jenem Tag sagten sie: Wie steht es mit Âmmon und Moáb[6] im Siebentjahr[7]? Da entschied R. Tryphon, der Armenzehnt [sei[8] zu entrichten]. R. Eleâzar b. Âzarja aber entschied, der zweite Zehnt [sei[8] zu entrichten]. Da sprach R. Jišmâél zu ihm: Eleâzar b. Âzarja, du hast dies zu beweisen; du bist erschwerend[9], und wer erschwerend ist, muss den Beweis bringen. Da sprach R. Eleâzar b. Âzarja zu ihm: Mein Bruder Jišmâél, ich habe an der Reihenfolge der Jahre nichts geändert[10]; mein Bruder Tryphon hat daran

1. Weil sie als Sitz geeignet ist. 2. Sie ist dann nur ein zerbrochenes Gerät u. kein Sitz. 3. Vgl. Bd. VIII S. 3 Z. 1ff. 4. Am Vorabend des Pesaḥfestes; ausserhalb dieser Zeit gilt es als Friedensopfer. 5. Das ebenfalls untauglich ist, da es nicht zu essen ist. 6. An Palästina grenzende Staaten, die aber nicht zum eroberten Gebiet gehörten. 7. Hinsichtl. der priesterl. u. levit. Abgaben von den Feldfrüchten; in Palästina sind sie in diesem Jahr nicht zu entrichten, weil dann die Felder nicht bestellt werden dürfen u. der Ertrag als Freigut gilt. 8. Ausser der Hebe u. dem Zehnten, die in jedem Jahr zu entrichten sind; zweiter Zehnt u. Armenzehnt nur abwechselnd. 9. Der 2. Zehnt ist heilig u. muss nach Jerušalem gebracht u. da verzehrt werden. 10. Nach dem Gesetz ist im 6. Jahr des Septenniums der Armenzehnt zu entrichten, wonach im 7. der 2. Zehnt zu entrichten ist.

דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים:

III רצועות[19] תפילין עם התפילין[20] מטמאות את הידים רבי שמעון אומר רצועות[19] תפילין[21] אינן מטמאות את הידים:

Sab. 116a IV גליון שבספר[22] שמלמעלן ושמלמטן שבתחלה ושבסוף מטמא את הידים רבי יהודה אומר שבסוף אינו מטמא עד שיעשה לו עמוד:

V ספר שנמחק[23] ונשתייר בו שמונים וחמש אותיות בפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים מגילה שכתוב[24] בה שמונים וחמש אותיות בפרשת ויהי בנסוע [25] הארון[18] מטמאה את הידים כל כתבי הקדש מטמאין את הידים שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים רבי יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת

Meg. 7a מחלוקת רבי יוסי אומר קהלת אינה[18] מטמאה[26] את הידים ושיר השירים מחלוקת רבי שמעון אומר קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אמר רבי שמעון בן עזאי [27] מקובל אני מפי שבעים ושנים[28] זקנים ביום שהושיבו [29] את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה[30] ששיר השירים וקהלת[31] מטמאות את הידים אמר רבי עקיבא חס ושלום לא נחלק אדם[32] מישראל על שיר השירים שלא[33] תטמא את הידים שאין[34] כל העולם[35] כלו כדאי כיום[36] שניתן בו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת אמר רבי יוהנן[37] בן ישוע בן חמיו של רבי עקיבא כדברי בן עזאי[38] כך נחלקו וכן גמרו:

S 22 || אין S 21 || מטמאין B 20 || של + M 19
25 || בו SP 24 || ונשתיירו S 23 || של מלמע׳ ושל מלמ׳
28 || מקובלני SM 27 || את — BP 26 || אינה מטמ׳ S
|| מטמאין S 31 || ש — S 30 || את — S 29 || זקן M
— S 35 || כל — M 34 || יטמא S 33 || בישי׳ SM 32
כלו || SM 36 שנתנ׳ || M 37 בר || M 38 כן. S — כ״ן.

nicht hinsichtlich der Worte der Gesetzlehre von Worten der Schriftkundigen', nicht hinsichtlich der Worte der Schriftkundigen von Worten der Gesetzlehre, und nicht hinsichtlich der Worte der Schriftkundigen von Worten der Schriftkundigen.

III. Die Riemen der Tephillin[5] mit den Tephillin machen die Hände unrein; R. Šimôn sagt, die Riemen der Tephillin machen die Hände nicht unrein.

IV. Der Rand eines Buches[6], oben und unten, am Anfang und am Ende, macht die Hände unrein; R. Jehuda sagt, der am Ende mache erst dann unrein, wenn man die Rollwaize[7] angebracht hat.

V. Wenn ein Buch verwischt worden ist und fünfundachtzig Buchstaben zurückgeblieben sind, soviel wie im Abschnitt "Und wenn die Lade aufbrach"[8], so macht es die Hände unrein. Eine Buchrolle, in der fünfundachtzig Buchstaben geschrieben sind, soviel wie im Abschnitt "Und wenn die Lade aufbrach", macht die Hände unrein. Alle [Bücher der] heiligen Schrift machen die Hände unrein. Das Lied der Lieder und Qoheleth machen die Hände unrein; R. Jehuda sagt, das Lied der Lieder mache die Hände unrein und über Qoheleth bestehe ein Streit. R. Jose sagt, Qoheleth mache die Hände nicht unrein und über das Lied der Lieder bestehe ein Streit. R. Šimôn sagte: Qoheleth gehört zu den Erleichterungen der Schule Šammajs und den Erschwerungen der Schule Hillels[9]. R. Šimôn b. Âzaj sprach: Ich habe eine Ueberlieferung von den zweiundsiebzig Aeltesten vom Tag, an dem sie R. Elêazar b. Âzarja zum Schuloberhaupt einsetzten[10], dass das Lied der Lieder und Qoheleth die Hände unrein machen. R. Âqiba sprach: Behüte und bewahre, niemand in Jisraél streitet über das Lied der Lieder, ob es nicht die Hände unrein mache; die ganze Welt ist nicht so würdig, wie am Tag an dem das Lied der Lieder verliehen wurde, denn sind auch alle Hagiographen heilig, aber das Lied der Lieder ist hochheilig. Besteht aber ein Streit, so streiten sie nur über Qoheleth. R. Johanan b. Ješuâ, der Sohn des Schwiegervaters R. Âqibas, sagte: Es ist wie Ben-Âzaj gesagt hat; so stritten sie und so entschieden sie.

4. Die die Unreinheit der heil. Schriften angeordnet haben; vgl. Bd. I S. 348 Z. 17ff. 5. Vgl. S. 209 N. 16. 6. Der heil. Schrift. 7. Worauf die Torarolle gewickelt wird; vorher kann der Rand am Schluss weggeschnitten werden. 8. Num. 10,35. 9. Die sonst entgegengesetzter Ansicht sind (vgl. Bd. VII S. 1132 Z. 8ff.); nach der ersteren macht es nicht unrein u. nach der letzteren wol. 10. An dem sie alle versammelt waren; vgl. Bd. I S. 101 Z. 4ff.

reinen oder den reinen mit der unreinen und den unreinen mit der reinen, so bleiben die Hände, wie sie waren, und die Laibe, wie sie waren.

בטמאה וטהורה בטהורה או בטהורה בטמאה וטמאה
בטהורה הרי כמת שהן והכברים כמות שהן׃

S 28 בטמא | S 29 בטהור | BP 30 כמו.

Dritter Abschnitt

מכניס ידיו לבית המנעל ידיו תחלת דברי רבי Hg. 23b
עקיבא וחכמים אומרים ידיו שניות כל הטמא
בגדים בשעת מגען מטמא את הידים תהית תחלת
דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים להיות שניות אמרו
לו לרבי עקיבא היכן מצאנו שהידים תחלה בכל מקום
אמר להם וכי היאך אפשר להן להיות תחלה אלא
אם כן נטמא גופו תחלה האוכלין והכלים שנטמאו
במשקין מטמאין את הידים להיות שניות דברי רבי
יהושע וחכמים אומרים את שנטמא באב הטומאה
מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים
אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה באשה אחת שבאת
לפני אבא אמרה לו נכנסו ידי לאויר כלי חרש אמר
לה ובמה היתה טומאתו ולא שמעתי מה אמרה לו
אמרו חכמים מבואר את הדבר את שנטמא באב
הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא
את הידים׃

II כל הפוסל את התרומה מטמא את הידים להיות Hg. 24b
שניות היד מטמאה את חבירתה דברי רבי יהושע
וחכמים אומרים אין שני עושה שני אמר להם והלא
כתבי קדש שניים מטמאין את הידים אמרו לו אין

SM 1 תחלה ‖ P 2 בהיכן. M באיכן. S איכן | S 3 שידים ‖ S 4 בשום ‖ M 5 ◯ היאך | B 6 ואוכ׳ | S 7 וכלים ‖ VSM 8 — שמעון בן | M 9 באחת | 10 M ואמ׳ לו נכנסה ‖ S 11 + ו | S 12 — ו. M — | וכמה. V + בתי ‖ BP 13 טומאתה ‖ S 14 + לו | M 15 — את ‖ S 16 — את ה ‖ M 17 + ו | 18 BP מטמא ‖ SM 19 + ה.

מכניס ידיו לבית המנעל ידיו תחלת דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים ידיו שניות כל הטמא בגדים בשעת מגען מטמא את הידים תהית תחלת דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים להיות שניות אמרו לו לרבי עקיבא היכן מצאנו שהידים תחלה בכל מקום אמר להם וכי היאך אפשר להן להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו תחלה האוכלין והכלים שנטמאו במשקין מטמאין את הידים להיות שניות דברי רבי יהושע וחכמים אומרים את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה באשה אחת שבאת לפני אבא אמרה לו נכנסו ידי לאויר כלי חרש אמר לה ובמה היתה טומאתו ולא שמעתי מה אמרה לו אמרו חכמים מבואר את הדבר את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים׃

WENN jemand seine Hände in ein aussätziges Haus hineinsteckt, so sind seine Hände erstgradig [unrein] — Worte R. Âqibas; die Weisen sagen, seine Hände seien zweitgradig [unrein]. Was bei der Berührung[1] die Kleider unrein macht[2], macht die Hände erstgradig [unrein] — Worte R. Âqibas; die Weisen sagen, zweitgradig [unrein]. Sie sprachen zu R. Âqiba: Wo finden wir denn irgendwo, dass die Hände erstgradig unrein werden!? Er erwiderte ihnen: Sie können auch nicht anders erstgradig [unrein] werden, als in dem Fall, wenn sein Körper unrein geworden ist. Durch Flüssigkeiten unrein gewordene Speisen und Geräte machen die Hände zweitgradig [unrein] — Worte R. Jehošuâs; die Weisen sagen, die durch eine Hauptunreinheit unrein geworden sind, machen die Hände unrein, und die durch eine abstammende Unreinheit, machen die Hände nicht unrein. R. Šimôn b. Gamaliél sagte: Einst kam eine Frau vor meinen Vater und sagte zu ihm, ihre Hände seien in den Hohlraum eines [unreinen] Tongefässes gekommen. Da sprach er zu ihr: Woher kam seine Unreinheit? Ich habe aber nicht gehört, was sie ihm geantwortet hat. Die Weisen sprachen: Die Sache ist klar; was durch eine Hauptunreinheit unrein geworden ist, macht die Hände unrein, und was durch eine abstammende Unreinheit, macht die Hände nicht unrein.

II. WAS die Hebe untauglich macht[2], macht die Hände zweitgradig unrein; eine Hand macht die andre unrein — Worte R. Jehošuâs. Die Weisen sagen, zweitgradiges mache nicht zweitgradig [unrein]. Er sprach zu ihnen: Die heiligen Schriften sind ja zweitgradig [unrein][3], und sie machen die Hände unrein!? Sie erwiderten ihm: Man folgere

1. Der unreinen Sache, beispielsweise was von einem Flussbehafteten kommt. 2. Die zweitgradige Unreinheit. 3. Vgl. S. 1165 Z. 22ff.

היד רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מברייית המים טהור׃

III הידים מיטמאות ומיטהרות עד הפרק ביצד נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק [9]וחזרו ליד טהורה נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה נטל את הראשונים לידו אחת ונמלך ונטל את השניים לשתי ידיו טמאות נטל את הראשונים לשתי ידיו ונמלך ונטל את השניים לידו אחת [10]ידו טהורה נטל לידו אחת ושפשפה בחבירתה טמאה [11]בראשו או[12]בכותל טהורה נוטלין ארבעה[13]וחמשה זה בצד זה או זה על גבי זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים׃

IV ספק[14]נעשה בהם מלאכה[15]ספק לא נעשה בהם מלאכה ספק יש בהם בשיעור[15]ספק שאין בהם בשיעור ספק טמאין[15]ספק טהורים ספקן טהור מפני שאמרו ספק [8]הידים ליטמא ולטמא וליטהר טהור[16]רבי יוסי אומר [17]ליטהר טמא ביצד היו[18]ידיו טהורות ולפניו שני[19]כברים טמאים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו טמאות ולפניו שני כברים טהורים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני כברים טהורים נגע באחד מהם ספק בטמאה נגע[15]ספק בטהורה נגע היו ידיו טהורות ולפניו[20]שני כברים אחד טמא[21]ואחד [22]טהור נגע באחד מהן ספק[23]בטמא נגע ספק[24]בטהור נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו[25]שני כברים אחד[26]טמא[27]ואחד[22]טהור[15]נגע בשתיהן ספק טמאה

9 S — ו ‖ 10 S ידיו טהורות נטל ידו. M — ידו ... אחת ‖ 11 S בראש ‖ 12 M — בכותל ‖ 13 MP — ו ‖ 14 P עשה ‖ 15 M + ו ‖ 16 M — רבי ... טמא ‖ 17 S + אף ‖ 18 S + שתי ‖ 19 (M כגרים) ‖ 20 S — שני ‖ 21 S — ו ‖ 22 P טהורה ‖ 23 P בטמאה ‖ 24 P בטהורה ‖ 25 S שתי כברות ‖ 26 P טמאה ‖ 27 M — ואחד.

an der Hand rein. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, was im Wasser entsteht[5], sei rein.

III. Die Hände werden unrein und rein bis zum Handgelenk. Zum Beispiel. Wenn man das erste Mal bis zum Handgelenk und das zweite Mal ausserhalb des Handgelenks gegossen hat und es auf die Hand zurückgeflossen ist, so ist sie rein; wenn man aber das erste Mal und das zweite Mal ausserhalb des Handgelenks gegossen hat und es auf die Hand zurückgeflossen ist, so ist sie unrein. Wenn man das erste Mal über eine Hand gegossen hat und sich darauf überlegt und das zweite Mal über beide Hände giesst, so sind sie unrein[6]; wenn man das erste Mal über beide Hände gegossen hat und sich darauf überlegt und das zweite Mal über eine Hand giesst, so ist seine Hand rein. Hat man [das Wasser] über eine Hand gegossen und sie an der andren abgerieben, so ist sie unrein; wenn am Kopf oder an der Wand, so ist sie rein. Vier oder fünf [Personen] können nebeneinander oder übereinander die Hände waschen, nur müssen sie sie lose halten, damit das Wasser an sie herankommen kann.

IV. Besteht ein Zweifel, ob damit eine Arbeit verrichtet worden ist oder damit keine Arbeit verrichtet worden ist, ein Zweifel, ob es das Quantum hatte oder das Quantum nicht hatte, ein Zweifel, ob es unrein war oder rein war, so sind sie im Zweifel rein, denn sie sagten, bei jedem Zweifel inbetreff der Hände, ob hinsichtlich des Unreinwerdens, des Unreinmachens oder des Reinwerdens, seien sie rein. R. Jose sagt, wenn hinsichtlich des Reinwerdens, seien sie unrein. Zum Beispiel. Wenn seine Hände rein waren und vor ihm zwei unreine Laibe liegen, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, oder wenn seine Hände unrein sind und vor ihm zwei reine Laibe liegen, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, oder wenn seine eine Hand rein und eine Hand unrein war und er von zwei vor ihm liegenden Laiben einen berührt hat, und ein Zweifel besteht, ob er ihn mit der unreinen berührt hat oder mit der reinen berührt hat, oder wenn seine Hände rein waren und er von zwei vor ihm liegenden Laiben, einer rein und einer unrein, einen berührt hat, und ein Zweifel besteht, ob er den unreinen berührt hat oder den reinen berührt hat, oder wenn von seinen Händen eine unrein und eine rein war und er von zwei vor ihm liegenden Laiben, einer unrein und einer rein, beide berührt hat, und ein Zweifel besteht, ob den unreinen mit der unreinen und den reinen mit der

5. Wenn man solches nach dem Waschen an den Händen findet. 6. Das 1. Wasser ist unrein u. macht die andre unrein.

ונשתנו מראיהן פסולין עשה בהם מלאכה או שישרה בהן פתי פסולין שמעון התימני אומר אפילו נתבין לשרות בזה ונפל לשני כשרים:

IV הדיח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים הדיח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים רבי יוסי פוסל בחדשים:

V המים שהנחתום מטביל בהם את הגלוסקין פסולין וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים הכל כשרים ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן מניח חבית בין ברכיו ונוטל מטה חבית על צדה ונוטל והקונם נוטל לידים רבי יוסי פוסל בשני אלו:

10 V התיבני ‖ M 11 — את ה ‖ SM 12 וחדש ‖ 13 P פכול בשהוא ‖ S 14 בהן ידיו כשר ‖ S 15 ק ו ‖ P 16 — מטה ... ונוטל ‖ VSM 17 נותן ‖ P 18 בשנים:

gekommen und sein Aussehen verändert worden, so ist es untauglich; hat man es zu einer Arbeit verwendet oder sein Brot darin eingeweicht, so ist es untauglich. Simón der Temanite sagt, selbst wenn man beabsichtigt hat, [Brot] in andres einzuweichen, und es in dieses gekommen ist, sei es tauglich.

IV. Hat man darin Geräte abgespült oder Messgefässe ausgespült, so ist es untauglich; hat man darin abgespülte Geräte oder neue abgespült, so ist es tauglich. Nach R. Jose ist es, wenn neue, untauglich.

V. Das Wasser, worin der Bäcker die Bretzeln[11] eintaucht, ist untauglich; worin er aber nur die Hände anfeuchtet, ist tauglich. Alle sind zulässig, Wasser über die Hände zu giessen, auch ein Tauber, ein Blöder und ein Minderjähriger. Man kann das Fass zwischen die Kniee nehmen und [über die Hände] giessen[12], ebenso darf man ein Fass auf die Seite neigen und [über die Hände] giessen. Auch ein Affe darf das Wasser über die Hände giessen. Nach R. Jose ist es in diesen beiden Fällen untauglich[13].

Zweiter Abschnitt

G.u.15b

טל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה לשתי ידיו משטיפה אחת רבי מאיר מטמא עד שיטול מרביעית נפל בכר של תרומה טהור רבי יוסי מטמא:

II נטל את הראשונים למקום אחד ואת השניים למקום אחר ונפל בכר של תרומה על הראשונים טמא על השניים טהור נטל את הראשונים ואת השניים למקום אחד ונפל בכר של תרומה טמא נטל את הראשונים ונמצא על ידיו קיסם או צרור ידיו טמאות שאין המים האחרונים מטהרין אלא המים שעל גבי

VS 1 — ל ‖ M 2 מי רבי ‖ M 3 — למ״א ‖ MP 4 — על הראשונים ‖ B 5 + ו. P — עה״ש טהור ‖ 6 P — ואת ... הראשונים ‖ M 7 — נטל אה״ר ‖ S 8 — ה.

GAT man eine Hand[1] mit einem Guss übergossen, so ist seine Hand rein; wenn beide Hände mit einem Guss, so sind sie nach R. Meír unrein, es sei denn, man hat aus einem Viertellog gegossen. Fällt darin[2] ein Laib von Hebe, so ist er rein, und nach R. Jose unrein.

II. Wenn man das erste Mal an einer Stelle und das zweite Mal[3] an einer andren Stelle übergossen hat und ein Laib von Hebe in das erste [Wasser] fällt, so ist es unrein, und wenn in das zweite, so ist es rein; wenn man das erste und das zweite Mal an einer Stelle übergossen hat und ein Laib von Hebe hineinfällt[2], so ist es unrein. Wenn man das erste Mal übergossen hat und ein Spänchen oder ein Klümpchen an seinen Händen findet, so sind seine Hände unrein[4], denn das letztere Wasser macht nur das Wasser

10. Das W. אפילו ist hier gänzlich unverständlich; statt der spitzfindigen Erklärungsversuche der Kommentare ist mit R. Šimšon entweder dieses Wort zu streichen od. פסולין st. כשרין zu lesen. 11. Vor dem Backen. 12. Von selbst laufen lassen. 13. Das Uebergiessen muss durch menschliche Kraft erfolgen. 1. Wenn nur eine unrein war. 2. In das Wasser nach dem Händewaschen. 3. Vgl. S. 1178 N. 3. 4. Auch nach dem 2. Uebergiessen.

דעת להתנות ולא התנה נשברה אינה מדמעת מפני שהוא תנאי בית דין:

jemand im Sinn hatte, diese Bedingung zu machen, sie aber nicht gemacht hat, mache es, wenn es zerbricht, kein Vermischtes, weil dies eine vom Gericht getroffene Bestimmung ist.

מסכת ידים

Naz. 38a Git. 15b Hol. 107a

רביעית נותנין לידים לאחד אף לשנים מחצי לוג לשלשה[1] ולארבעה מלוג להמשה ולעשרה ולמאה רבי יוסי אומר ובלבד שלא יפחות לאהרון שבהם מרביעית מוסיפין על[2] השניים ואין מוסיפין על הראשונים:

EIN Viertellog Wasser[1] ist für das Händewaschen[2] erforderlich für einen und auch für zwei Personen; ein halbes Log für drei oder vier, von einem Log ab für fünf, zehn oder hundert. R. Jose sagt, für die letzte unter ihnen müsse es jedoch nicht weniger als ein Viertellog sein. Man darf hinzufügen beim zweiten [Uebergiessen][3], nicht aber beim ersten[4].

II בכל הכלים נותנין לידים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים[3] בכלי אדמה[4] אין נותנין לידים לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחין ולא במגופת החבית ולא יתן לחבירו בחפניו מפני[5] שאין ממלאין ואין מקדשין[6] ואין מזין מי חטאת ואין נותנים לידים אלא בכלי ואין[5] מצילין בצמיד פתיל אלא כלים[7] שאין מצילים מיד כלי חרש אלא כלים:

Par. v, 5

II. Man darf die Hände waschen mit allen Gefässen, auch mit Gefässen aus Rindermist, Gefässen aus Stein, Gefässen aus Erde. Man darf die Hände nicht waschen mit Wandungsstücken von Gefässen, dem Boden eines Zobers oder dem Spund[5] eines Fasses. Man darf auch nicht seinem Nächsten [Wasser] mit der hohlen Hand auftun, weil man nur mit einem Gefäss das Entsündigungswasser[6] schöpfen, weihen und sprengen, und [beim Händewaschen] das Wasser über die Hände giessen darf. Auch schützt ein festschliessender Deckel[7] nur bei Gefässen, wie auch vor Tongefässen[8] nur Gefässe schützen.

III המים שנפסלו משתית הבהמה בכלים פסולין ובקרקעות כשרים נפל לתוכן דיו קומוס[9] וקלקנתום

III. Wasser, das zum Trinken für ein Vieh nicht mehr tauglich ist, ist in einem Gefäss untauglich und am Boden tauglich[9]. Ist darin Tinte, Gummi oder Vitriol hinein-

1 SB או לארבּ׳ || 2 (S השנייה) || 3 SM + ו || 4 S בקרקע || 5 P — ואי״מ || 6 S מציל צמיד || 7 S + ו || 8 M — שאין ... כלים || 9 SB וקנקנת׳.

1. Der st. erustr. מי רביעית ist hier nicht angebracht; möglicherweise hiess es ursprüngl. מרביעית wie weiter מחצי (מחצית in manchen neueren Ausgaben der Mišnah separata ist ein Lapsus) u. מלוג. 2. Vor der Mahlzeit; vgl. Bd. III S. 847 Z. 17 ff. 3. Wenn das Wasser nicht bis zum Handgelenk reicht. Hier handelt es sich um das Händewaschen, dh. durch Aufgiessen abspülen, zum Essen von Hebe, wobei ein zweimaliges Aufgiessen erforderlich ist; nach manchen ist dies auch zur profanen Mahlzeit erforderlich. 4. Reichte das Wasser nicht bis zum Handgelenk, so müssen sie die Hände abtrocknen u. es abermals bis zum Handgelenk giessen. Dies die einfachste u. leichtfasslichste der mannigfachen Erklärungen dieser dunklen Mišnah. 5. Der eine Vertiefung hat. 6. Cf. Num. 19,9 ff. 7. Gegen Verunreinigung des Inhalts; cf. Lev. 19,15. 8. Vor der Unreinheit im Hohlraum eines Tongefässes. 9. Man darf damit nicht die Hände begiessen, wol aber darin die Hände durch Eintauchen reinigen.

III. Man darf in einem am selben Tag untergetauchten Trog den Teig kneten und davon die Teighebe absondern, sie zulegen und mit Namen benennen, weil [der Teig] dritttägig ist, und bei Profanem das dritttägige als rein gilt.

IV. Hat man aus einem Fass mit hebepflichtigem Zehnten[6] in eine am selben Tag untergetauchte Kruke abgefüllt, so ist, wenn man gesagt hat, dies sei Zehntliche schuld sie dunkel geworden ist, [der Inhalt] Zehnthebe, wenn man aber gesagt hat, dies sei ein Ḥrub[8], so hat man nichts[9] gesagt. Zerbricht das Fass, so bleibt die Kruke Unverzehntetes; zerbricht die Kruke, so bleibt das Fass Unverzehntetes.

V. Führer sagten sie, man dürfe ausweihen[10] durch Früchte eines Menschen aus dem gemeinen Volk; später sagten sie, auch durch sein Geld. Früher sagten sie, wenn jemand in Halseisen hinausgeführt wird und sagt, dass man seiner Frau einen Scheidebrief schreibe[11] (und ihn ihr gebe), man ihn schreibe und ihr gebe[12]; später sagten sie, auch wer zur See oder mit einer Karawane ausreist. R. Šimôn Šezori sagt, auch der gefährlich Kranke.

VI. Wenn von zerbrochenen ašqelonischen Hebestangen[13] die Haken noch erhalten sind, so sind sie verunreinigungsfähig. Wenn von einer Heugabel, einer Worfel, einer Harke und ebenso einem Kopfkamm einer von den Zähnen gefehlt hatte und man einen aus Metall eingesetzt hat, so sind sie unrein. Ueber dies alles sagte R. Jehošuâ: Die Schriftkundigen haben hierbei eine Neuerung[14] getroffen, und ich kann dagegen nichts einwenden.

VII. Wenn jemand die Hebe von der Kufe abhebt und sagt: unter der Bedingung, dass [das Gefäss] unversehrt heraufkommt, [so heisst dies:] unversehrt vor Bruch und Ausgiessen, nicht aber vor der Unreinheit[15]. R. Šimôn sagt, auch vor der Unreinheit. Zerbricht es, so macht es kein Vermischtes[16]. Bis wie weit[17] kann es zerbrechen ohne Vermischtes zu machen? — dass es, wenn man es rollt, in die Kufe[18] fällt. R. Jose sagt, auch wenn

III עריבה שרוא טבירת יום לשין בה את העיסה יקוצין ממנה חלה ימקפת יקורין לה שם מפני שהוא שלישי והשריישי טהור לחולין:

IV לגין שהוא טבול יום ומלאתו מן התבית מעשר טבל אם אימר הרי זו תרומת מעשר משתחשך הרי זו תרומת מעשר אם אמר הרי זה עיהוב לא אמר כלום נשברה התבית תלגין בטבלו נשבר תרגין התבית בטבלה:

V בראשונה היו אומרים מחללין על פירות עם הארץ חזרו ליומר אף על מעיתיו בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירה רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן:

VI הכדומים האשקלונים שנשברו ואנקלי שלהם קיימת הרי אלו טמאים המעבר והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש שנטלה אחת משניהן יעשאן של מתכת הרי אלו טמאין ועל כולן אמר רבי יהושע דבר חדש חדשו הסופרים ואין לי מה להשיב:

VII התורם את הכור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה רבי שמעון אומר אף מן הטומאה נשברה אינה מדמעת עד היכן תשבר ולא תדמע כדי שתתגלגל ותגיע לבור רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו

M 4 — את ה ‖ SM 5 וקורא ‖ S 6 ואמר הרי זו. M — אם ... משתחי ... מעשר ‖ S 7 וא״א הרי זו ‖ M 8 ה + P 11 ‖ ו + M 10 ‖ ותנו — S 9 ‖ ולא + M 12 על + M 13 התדומין. S תברומין ‖ — P 14 משנו ‖ SM 15 — ה ‖ SM 16 אשיב ‖ P 17 שלם ‖ S 18 ישמעאל ‖ M 19 איכן ‖ SM 20 עד. +

6. Von dem die Zehntbebe für den Priester noch nicht entrichtet ist. 7. Dann ist die Kruke völlig rein. 8. Vereinigung zweier Gebiete hinsichtl. des Šabbathgesetzes durch Niederlegung einer Speise am Vorabend desselben; vgl. Bd. II S. 15 N. 63. 9. Die Niederlegung muss vor der Dunkelheit erfolgen, u. vorher war der Inhalt zum Genuss verboten. 10. Den 2. Zehnten; cf. Dt. 14,22 ff. 11. Damit sie von der Schwagerehe (cf. Dt. 25,5 ff.) entbunden sei. 12. Obgleich er nicht gesagt hat, dass man ihr gebe, weil er wahrscheinl. dies zu sagen in seiner Todesangst vergessen hat. Das in der Parallelstelle (Git. 65b) fehlende תנו ist zu streichen. 13. Vgl. S. 984 N. 12. 14. Vgl. S. 984 N. 13. 15. Wird es unrein, so ist die Hebe dennoch giltig. 16. Kommt Hebe in profane Früchte, so sind sie "Vermischtes" u. Gemeinen zum Genuss verboten. 17. Von der Kufe. 18. Erst wenn es sich weiter befindet, heisst dies unversehrt heraufgekommen.

"אומר משום רבי יהושע פסל את כולה רבי עקיבא אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

V ירק של חולין שבשלו בשמן של תרומה ונגע בו טבול יום רבי"אלעזר בן יהודה איש ברתותא אומר משום רבי יהושע פסל את כולו רבי עקיבא אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

VI טחור שנגם מן האוכל ונפל על בגדיו ועל בכר של תרומה טהור היה אוכל זיתים פצועים ותמרים רטובות כל שהוא רוצה למוץ[13]את[14]גלעינתו[15]ונפל על בגדיו ועל בכר של תרומה טמא היה אוכל זיתים נגובין ותמרים יבשות כל שאינו רוצה למוץ[13]את[14]גלעינתו [15]ונפל על בגדיו ועל בכר של[16]תרומה טהור אחד טהור ואחד טבול יום באלו רבי מאיר אומר אלו ואלו טמאין בטבול יום שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו וחכמים אומרים אין[17]טבול יום טמא:

Jehošuâs sagt, das ganze (untauglich gemacht), und wie R. Âqiba in dessen Namen sagt, nur die berührte Stelle untauglich gemacht.

V. Wenn man Grünkraut von Profanem mit Oel von Hebe gekocht und ein am selben Tag Untergetauchter es berührt hat, so hat er, wie R. Eleâzar b. Jehuda aus Bartotha im Namen R. Jehošuâs sagt, das ganze (untauglich gemacht), und wie R. Âqiba in dessen Namen sagt, nur die berührte Stelle untauglich gemacht.

VI. Wenn ein Reiner eine Spèise kaut und etwas ihm auf die Kleider oder auf einen Laib von Hebe fällt, so sind sie rein[13]. Wenn jemand geplatzte Oliven oder saftige Datteln isst und den Kern aussaugen will, und etwas ihm auf die Kleider oder auf einen Laib von Hebe fällt, so sind sie unrein[14]. Wenn jemand trockne Oliven oder getrocknete Datteln isst und den Kern nicht aussaugen will, und etwas ihm auf die Kleider oder auf einen Laib von Hebe fällt, so sind sie rein. Ob ein Reiner oder ein am selben Tag Untergetauchter, sie gleichen hierbei einander. R. Meír sagt, in diesem und in jenem Fall seien sie bei einem am selben Tag Untergetauchten unrein, weil die Flüssigkeiten eines Unreinen verunreinigungsfähig machen ob erwünscht oder nicht erwünscht. Die Weisen sagen, ein am selben Tag Untergetauchter sei nicht unrein.

S 15 | גרעינתו B 14 | את — S 13 | אמר P 12
— ו || M 16 — תר' || S 17 + משקה.

Vierter Abschnitt

וכל מעשר שהובשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור לחולין:

Nid. 7a II האשה שהיא טבולת יום לשה את העיסה וקוצה לה חלה[1]ומפרשתה ומנחתה בכפישה[2]או בנחותה ומקפת[3]וקוראה לה שם מפני שהוא שלישי והשלישי טהור לחולין:

Wenn eine Speise vom Zehnten durch eine Flüssigkeit empfänglich[1] geworden ist und ein am selben Tag Untergetauchter oder unreine Hände sie berührt haben, so ist davon die Zehnthebe[2] in Reinheit abzusondern, weil sie drittgradig [unrein] ist, und bei Profanem das drittgradige als rein gilt.

II. Eine Frau, die am selben Tag untergetaucht ist, darf den Teig kneten und die Teighebe[3] abtrennen und absondern, in einen Korb oder auf ein Brett legen, anlegen[4] und mit Namen benennen[5], weil [der Teig] drittgradig ist, und bei Profanem das drittgradige als rein gilt.

M 1 — ומפר' | B 2 + מצרית. M ובנח'. S או באנח' || MP 3 וקורא.

13. Der Laib wird durch den Speichel nicht verunreinigungsfähig. 14. Weil ihm die Flüssigkeit erwünscht ist. 1. Für die Unreinheit, durch Befeuchtung. 2. Die der Levite an den Priester zu entrichten hat; vgl. Bd. IV S. 307 Z. 1ff. 3. Die, solange sie noch nicht als solche bezeichnet worden ist, profan ist. 4. An den Teig; vgl. Bd. I S. 307 Z. 13. 5. Erst wenn sie sie nicht mehr zu berühren braucht.

Dritter Abschnitt

ALLE Stoffe von Speisen[1], die bei der Hauptunreinheit als verbunden gelten[2], gelten als verbunden auch beim am selben Tag Untergetauchten[3]. Wenn von einer Speise ein Teil abgebrochen ist und noch etwas zusammenhält, so gleicht er, wie R. Meïr sagt, wenn beim Anfassen des grösseren Teils der kleinere mitkommt, jenem; R. Jehuda sagt, wenn beim Anfassen des kleineren Teils der grössere mitkommt, gleiche es diesem. R. Nehemja sagt, des reinen[4]; die Weisen sagen, des unreinen. Bei allen übrigen Speisen richte man sich, wenn man sie am Blatt anzufassen pflegt, nach dem Blatt[5], und wenn man sie am Stengel anzufassen pflegt, nach dem Stengel.

II. Wenn auf Grünkraut von Hebe ein zerrührtes Ei sich befindet und ein am selben Tag Untergetauchter das Ei berührt, so macht er nur den Stengel an dieser Stelle untauglich[6]; R. Jose sagt, die ganze obere Schicht. Hat es die Form eines Helms[8], so gilt es nicht als verbunden.

III. Wenn ein Faden von einem Ei sich an der Wand der Kasserolle[9] verkrustet hat und ein am selben Tag Untergetauchter ihn berührt, so gilt er, wenn innerhalb des Randes, als verbunden, und wenn ausserhalb des Randes, nicht als verbunden. R. Jose sagt, der Faden, und alles was [von der Speise] mitkommt[10]. Dasselbe gilt auch von Hülsenfrüchten, die sich am Rand des Topfes verkrustet haben.

IV. Teig, dem Hebe beigemischt ist oder der mit Sauerteig von Hebe gesäuert worden ist, wird nicht untauglich durch einen am selben Tag Untergetauchten; nach R. Jose und R. Šimôn wird er untauglich. Wenn ein durch eine Flüssigkeit empfänglich[11] gemachter Teig mit Fruchtsaft[12] geknetet worden ist und ein am selben Tag Untergetauchter ihn berührt hat, so hat er, wie R. Eleâzar b. Jehuda aus Bartotha im Namen R.

---

1. Woran sie angefasst werden, beispielsweise der Stengel an der Frucht od. der Knochen am Fleisch. 2. Zur Speise gehören; vgl. S. 1187 Z. 3ff. 3. Auch bei der Untauglichmachung von Hebe u. Heiligem. 4. Wenn beim Anfassen des nicht berührten Teils der berührte mitkommt, gilt er als verbunden. 5. Gemüse u. Kräuter. 6. Ist dieses unversehrt, so gehört das daran hängende dazu. 7. Das profane Ei wird zwar sonst dadurch nicht untauglich, da es aber zerrührt ist, gehört es zum Kraut. 8. Wenn das Ei durch den Luftdruck beim Kochen eine Blase bildet u. in der Mitte das Grünkraut nicht berührt. 9. In der eine Speise von Hebe sich befindet. 10. Beim Ablösen des Fadens, sei untauglich. 11. Für die Unreinheit. 12. Der nicht zu den für die Unreinheit empfänglich machenden Flüssigkeiten gehört.

על ידות האוכלים שהם חבור באב המיטמא תביר בטבול יום איכל שנפרם ימעורה מקצת רבי מאיר אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי נחמית אומר בטהור וחכמים אומרים בטמא ושאר כל האוכלים את שדרכו ליאחז בעלה איחזין אותו בעלה בקלה אוחזין איתי בקלח:

II ירק של תרומה וביצה טרופה נתונה על גביו ונגע טבול יום בביצה לא פסל אלא הקלח שבנגדו רבי יוסי אומר כל הסדר העליון אם היה כמין בוצע אינה חבור:

III חוט של ביצה שקרם על דפנה של לפס ונגע בו טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולחוץ אינו חבור רבי יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה:

IV עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה אינה נפסלת בטבול יום רבי יוסי ורבי שמעון פוסלין עיסה שהוכשרה במשקה ונילושה במי פירות ונגע בה טבול יום רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא

S 1 ב + — M 2 — רבי ... כמוהו S 3 — ה״ה כמוהו S 4 — ה M 5 לאחוז M 6 + ו 7
SM היתה M 8 — חום ו M 9 + חיבור 10
S במשקין P 11 אליעזר.

צף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן
ואם חיבץ כל מקום שהילך השמן פסל:

V בשר הקדש שקרם עליו הקיפה נגע טבול יום
בקיפה חתיכות מותרות נגע בחתיכה חתיכה וכל
העולים עמה חבור זה לזה רבי יוחנן בן נורי אומר
שניהן חבור זה לזה ובן בקטניות שקרמו על גבי פרוסות
מעשה קדרה וקטניות בזמן שהן פרודין אינן חבור בזמן
שהן גוש חבור אם היו גושין הרבה הרי אלו ימנו
Er. 71b שמן שהוא צף על גבי היין ונגע טבול יום בשמן לא
פסל אלא השמן רבי יוחנן בן נורי אומר שניהן חבור
זה לזה:

Sab. 5b 100a VI חבית ששקעה לתוך בור של יין ונגע בה
טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולהוין אינו
חבור רבי יוחנן בן נורי אומר אפילו על גבה רום קומה
ונגע כנגד פיה חבור:

Az 60a VII חבית שנקבה בין משוליה בין מצדיה ונגע
בה טבול יום טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה
טמאה מן הצדדין מכאן ומכאן טהורה המערה מכלי לכלי
ונגע טבול יום בקילוח אם יש בו יעלה באחד ומאה:

VIII בעבוע שבחבית שניקב מבפנים ומבחוץ בין
מלמעלן בין מלמטן זה כנגד זה טמא באב הטומאה
וטמא באהל המת הפנימי מלמטן והחיצון מלמעלן
טמא באב הטומאה וטמא באהל המת הפנימי מלמעלן
והחיצון מלמטן טהור באב הטומאה וטמא באהל המת:

schwimmt, und ein am selben Tag Untergetauchter das Oel berührt, so hat er nur das Oel untauglich gemacht; hat man sie zerrührt, so hat er alles, wohin das Oel gekommen ist, untauglich gemacht.

V. Wenn über dem Fleisch von Heiligem die Gallerte verkrustet ist und ein am selben Tag Untergetauchter die Gallerte berührt hat, so sind die [Fleisch]stücke erlaubt; hat er ein Stück berührt, so ist das Stück und alles, was damit heraufkommt, miteinander verbunden. R. Johanan b. Nuri sagt, beides[7] sei miteinander verbunden. Dasselbe gilt auch von Hülsenfrüchten, die sich auf Brotstücken verkrustet haben. Hülsenfrüchte im Topf gelten, wenn sie einzeln sind, nicht als verbunden, und wenn sie einen festen Klumpen bilden, als verbunden; sind es mehrere Klumpen, so sind sie zu zählen[8]. Wenn Oel auf Wein schwimmt und ein am selben Tag Untergetauchter das Oel berührt hat, so hat er nur das Oel untauglich gemacht; R. Johanan b. Nuri sagt, beides sei miteinander verbunden.

VI. Wenn man ein Fass[9] in eine Kufe mit Wein hinabgelassen hat und ein am selben Tag Untergetauchter ihn berührt, so gilt es, wenn vom Rand einwärts[10], als verbunden, und wenn vom Rand auswärts, als nicht verbunden[11]. R. Johanan b. Nuri sagt, auch wenn er in Manneshöhe über der Mündung berührt hat, gelte es als verbunden.

VII. Wenn ein Fass ein Loch hat, ob am Boden oder an der Seite, und ein am selben Tag Untergetauchter es berührt hat, so ist es unrein[12]. R. Jehuda sagt, wenn am Rand oder am Boden, sei es unrein, und wenn an den Seiten[13], da oder dort, sei es rein. Wenn man [Wein] aus einem Gefäss in ein andres umgiesst und ein am selben Tag Untergetauchter den Strahl berührt, so geht es, wenn darin soviel ist, in hundertundeinem[14] auf.

VIII. Ist eine Blase am Fass[15] innen und aussen durchlöchert, ob oben oder unten, so ist [der Inhalt, wenn die Löcher] einander gegenüber sind, unrein durch eine Hauptunreinheit und unrein durch Totenbezeltung[16], wenn innen unten und aussen oben, unrein durch eine Hauptunreinheit und unrein durch Totenbezeltung, und wenn innen oben und aussen unten, rein bei einer Hauptunreinheit und unrein durch Totenbezeltung.

---

23 M + ו || 24 SM — זל״ז || 25 SM בקמ׳ || 26 B גב. S פני. M גבי המים || 27 S — של || 28 BP בה || 29 B משפה || 30 S אינן || 31 BP בו. S — בה || 32 M — ומאה || 33 BP בין מבפנים בין מבחוץ || 34 VS — בין ... מלמטן || 35 M מלמטה והחי׳ מלמעלה || 36 M — וטמא.

7. Die Gallerte u. das Fleisch. 8. Nach den Unreinheitsgraden: das berührte ist erstgradig unrein, das nächste zweitgradig usw. 9. Mit Wein von Hebe od. Heiligem. 10. Innerhalb der Mündung des Fasses. 11. Aus dem Wortlaut geht nicht hervor, worum es sich eigentlich handelt; auch die Kommentare tasten im Dunklen u. erklären verschieden. 12. Dh. bei Hebe untauglich. 13. Wenn er diese Stelle berührt hat. 14. Wenn der Inhalt des unteren Gefässes das Hundertfache beträgt. 15. Eine beim Brennen an der Wandung entstandene hohle Stelle. 16. Vgl. S. 629 N. 50.

Zweiter Abschnitt

שקה טבול יום במשקים שהוא ניגע בהן אלו
ואלו אינן מטמאין ושאר כל הטמאין בין קלים
בין חמורים המשקין היוצאין מהם במשקים שהוא ניגע
בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה:

II קדרה שהיא מלאה משקין וניגע בה טבול יום
אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה
ואם היה משקה חולין הכל טהור ואם היו ידיו מסואבות
הכל טמא זה חומר בידים מכשביל יום שהמי בטבול
יום מבידים שספק טבול יום פוסל את התרומה והידים
כספק טהור:

III המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין
שנגע טבול יום במקצתן פסל את כולם המקפה של
חולין והשום והשמן של תרומה שנגע טבול יום במקצתן
לא פסל אלא מקום מגעו ואם היה השום מרובה הרי
אחר המרובה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהן גושׁ
בקערה אבל אם היה מפורר במדובה טהור מפני שהוא
רוצה בפיזורו ושאר כל התידוכין שרכן במשקין אבל
את שדרכן לדוך במשקין ודכן שלא במשקין הן גיש
בקערה הרי אלו כעיגול של דבילה:

IV המקפה והחמיטה של חולין והשמן של תרומה

אין S 1	ו — P 2	ה — S 3	בהן — M 4
בהן S 5	ה + M 6	וקדי M 7	ו — S 8
ידים S 9	— SM 10	מבוד׳ ו — M 11	S 12
— ש	S 13 ונגע	P 14 + כ. B + ב	S 15
+ בלבד	B 16 תרוב	S 17 שהוא	— M 18
אם	VB 19 שדרכן	M 20 ואת שדר. S או שדר׳	
P 21 והמיטה	SM 22 ושמן.		

I. Ausscheidungen eines am selben Tag Untergetauchten gleicht den von ihm berührten Flüssigkeiten, diese und jene machen nicht unrein; bei allen andren Unreinen, ob schwer oder leicht [unrein], gleicht die aus ihnen kommende Flüssigkeit den von ihnen berührten Flüssigkeiten. Diese und jene sind erstgradig [unrein], ausgenommen die Flüssigkeit, die Hauptunreinheit ist.

II. Wenn ein am selben Tag Untergetauchter einen Topf (voll) mit Flüssigkeit berührt hat, so ist, wenn es Hebe ist, die Flüssigkeit untauglich und der Topf rein, und wenn es eine profane Flüssigkeit ist, alles rein; sind seine Hände nicht rein, so ist alles unrein. Hierin ist es bei den Händen strenger als beim am selben Tag Untergetauchten. Und strenger ist es beim am selben Tag Untergetauchten als bei den Händen, denn bei einem Zweifel macht der am selben Tag Untergetauchte die Hebe untauglich, während es bei den Händen in einem Zweifel rein ist.

III. Wenn der Brei von Hebe und der Knoblauch und das Oel von Profanem ist, und ein am selben Tag Untergetauchter einen Teil davon berührt hat, so hat er alles untauglich gemacht. Wenn aber der Brei von Profanem und der Knoblauch und das Oel von Hebe ist, und ein am selben Tag Untergetauchter einen Teil davon berührt hat, so hat er nur die Stelle, die er berührt hat, untauglich gemacht; ist der Knoblauch mehr, so richte man sich nach der Mehrheit. R. Jehuda sagte: Dies nur dann, wenn er[4] einen festen Klumpen in der Schüssel bildet, ist er aber im Mörser zerbröckelt worden, so ist er rein[5], weil die Zerbröckelung erwünscht ist. Ebenso alles andre, das man mit einer Flüssigkeit zerstossen hat; wenn man aber etwas, das man gewöhnlich mit einer Flüssigkeit zu zerstossen pflegt, ohne Flüssigkeit zerstossen hat, und es einen festen Klumpen in der Schüssel bildet, so gleicht es einem Feigenkranz[6].

IV. Wenn der Brei und die Plätzchen von Profanem sind und Oel von Hebe auf ihnen

1. Ausscheidungen aus dem Körper. 2. Vgl. S. 1098 Z. 4 ff. 3. Die Ausscheidungen des Flussbehafteten; vgl. S. 1170 Z. 8 ff. 4. Der Knoblauch mit dem Oel. 5. Nur die berührte Stelle ist unrein. 6. Bei dem nur die berührte Stelle unrein ist.

אומרים אינו חבור[6] ומודים בשאר כל הטומאות בין קלות[7] בין חמורות:

II המכנם הלות על מנת שלא להפריש[10] האופה חמיטה על גבי המיטה[11] שקרמו בתנור וקולית של מים שאינה מחולחלת ורתיחת גריסין של פול שנייה[8] ורתיחת יין ישן ושל שמן לעולם ושל עדשים רבי יהודה אומר של טופח טמאין בטבול יום ואין צריך לומר[13] בכל הטומאות:

III מסמר שאחר הכבר וגרגר מלח קטן[14] וחרחור פחות מכאצבע רבי יוסי אומר כל שהוא נאבל[15] עליו טמאין בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטומאות:

IV[10] הצרור שבכבר וגרגר מלח גדול והתורמוס והחרחור[17] יתר מכאצבע רבי יוסי אומר כל שאינו נאבל עמו טהורין באב הטומאה ואין[18] צריך לומר בטבול יום:

V השעורה והכוסמת בזמן שאינן קלופים התיאה[19] וההלתית והאלום רבי יהודה אומר אף אפונים שחורים טהורין באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים[20] טהורין בטבול יום וטמאין בכל הטומאות[21] השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים והחטה בין[22] שהיא קלופה בין שאינה קלופה הקצה[23] והשמשום והפלפל רבי יהודה אומר אף אפונים לבנים טמאין בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטומאות:

SM 12 || מ + SM 11 || ו + S 10 || ו — M 9 + אף || S 13 בשאר || SM 14 והחר׳ || SM 15 19 || צורך P 18 || יותר M 17 || ה — S 16 || עמו (P והחתלית) || S 20 אינן טהור רק בט״י || M 21 — השעורה ... הטומאות || S 22 — שהיא || P 23 — ו. M והשומשמין.

nicht als Verbindung. Sie pflichtet jedoch bei allen andren Unreinheiten[6] bei, ob leichte oder schwere.

II. Wenn jemand Teigheben sammelt in der Absicht, sie nicht zu trennen, Plätzchen an Plätzchen im Ofen backt und sie eine Kruste haben, der Gischt auf dem Wasser keine Blasen schlägt, Bohnengraupen zweitmalig sieden, alter Wein, Oel immer, oder Linsen [beim Kochen] aufschäumen, R. Jehuda sagt, dies gelte auch von Plattererbsen, so werden sie[7] durch einen am selben Tag Untergetauchten unrein, und selbstverständlich durch andre Unreinheiten.

III. Eine Zacke hinten am Laib, ein kleines Salzkrümchen oder eine angebrannte Stelle unter Fingerbreite, R. Jose sagt, alles, was mitgegessen wird, machen unrein[8] durch einen am selben Tag Untergetauchten, und selbstverständlich durch jede andre Unreinheit.

IV. Ein Steinchen im Brotlaib, eine grosse Salzkrume, eine Lupine[9] oder eine angebrannte Stelle über Fingerbreite, R. Jose sagt, alles, was damit nicht mitgegessen wird, bleiben rein[10] bei einer Hauptunreinheit, und selbstverständlich bei einem am selben Tag Untergetauchten.

V. Gerste und Dinkel, wenn sie ungeschält sind, Asantwurzel, Asant und Alum[11]. R. Jehuda sagt, auch schwarze Bohnen, bleiben bei einer Hauptunreinheit rein[12], und selbstverständlich bei einem am selben Tag Untergetauchten — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, sie seien bei einem am selben Tag Untergetauchten rein und durch jede andre Unreinheit unrein. Gerste und Dinkel, wenn sie geschält sind, Weizen ob geschält oder ungeschält, Kümmel, Sesam und Pfeffer, R. Jehuda sagt, auch weisse Bohnen, werden durch einen am selben Tag Untergetauchten unrein, und selbstverständlich durch jede andre Unreinheit.

6. Dass dies als Verbindung gilt; berührt beispielsweise ein Unreiner den Schaum, so ist der ganze Inhalt des Gefässes unrein. 7. Der ganze Inhalt des Gefässes; sie gelten als verbunden. 8. Den ganzen Laib, wenn er diese berührt. 9. Solche werden oft als Kennzeichen an das Brot geklebt, zur Vermeidung von Verwechselungen. 10. Bei Berührung dieser bleibt das Brot rein. 11. Viell. ἄλμος, strauchartiger Spinat. 12. Sie sind keine Speisen u. für die Unreinheit nicht empfänglich.

XI. Das Krgusshehaftete gleicht dem, der ein Kriechtier berührt hat, und wer einer Menstruierenden beigewohnt hat, gleicht einem Leichenunreinen, nur ist, wer einer Menstruierenden beigewohnt hat, noch schwerer [unrein], indem er Lager und Sitz leichtgradig unrein macht, dass sie Speisen und Getränke unrein machen.

XII. Folgendes macht die Hebe untauglich: wer eine erstgradig oder eine zweitgradig [unreine] Speise gegessen hat, wer unreine Getränke getrunken hat, wer mit dem Kopf und dem grösseren Teil des Körpers in geschöpftes Wasser gekommen ist, ein Reiner, dem über den Kopf und den grösseren Teil des Körpers drei Log geschöpftes Wasser gekommen sind, ein Buch, die Hände, der am selben Tag untergetaucht ist, und Speisen und Geräte, die durch Flüssigkeiten unrein geworden sind.

XI בעל קרי כמגע שרץ ובועל נדה כמטא בית
אלא שחמור ממני בועל נדה שהיא מטמא משכב ומושב
טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין׃

XII אלו פיסלין את התרומה האוכל אוכל ראשון
והאוכל אוכל שני והשותה משקין טמאין והבא ראשי
ורובו במים שאובין ושהוד שנפלו על ראשו ועל רובי
שלשת לוגין מים שאובין והספר והידים ושבול יום
והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין׃

M 41 — נדה ‖ S 42 ואוכל שני ‖ B 43 והשהוי.

מסכת טבול יום

[1]**מכנס** חלות על מנת להפריש ונשכו בית שמאי אומרים חבור בטבול יום [2]בית הלל אומרים [3]אינו חבור [4]מקרצות נושכות זו בזו [5]וכברות נושכות זו בזו האופה חמיטה על גבי חמיטה עד שלא קרמו בתנור [6]וקולית של מים המחולחלת ורתיחת גריסין של [7]פול ראשונה [8]ורתיחת יין חדש רבי יהודה אומר אף של אורז בית שמאי אומרים חבור בטבול יום [2]בית הלל

S 1 המכנים ‖ SM 2 + ו ‖ S 3 אינם ‖ M 4 קרצ׳. S נקר׳ ‖ SM 5 וכברים נושכים זה בזה ‖ P 6 קולוית שלמים ‖ S 7 — פול ‖ P 8 (ורותחת).

MENN jemand Teigheben[1] sammelt in der Absicht, sie wieder zu trennen, und sie aneinander kleben, so gilt dies, wie die Schule Šammajs sagt, als Verbindung beim am selben Tag Untergetauchten[2], und wie die Schule Hillels sagt, nicht als Verbindung. Wenn Teigstücke[3] aneinander kleben, Brote aneinander kleben, jemand Plätzchen an Plätzchen im Ofen backt und sie noch keine Kruste haben, der Gischt auf dem Wasser Blasen[4] schlägt, Bohnengraupen erstmalig zu sieden[5] beginnen, neuer Wein aufschäumt, R. Jehuda sagt, dies gelte auch vom Reis, so gilt dies, wie die Schule Šammajs sagt, als Verbindung beim am selben Tag Untergetauchten, und wie die Schule Hillels sagt,

der Berührung 2 Grade unrein macht. 22. Nach dem Untertauchen; vgl. S. 1136 Z. 6ff. 23. Der heiligen Schrift; vgl. S. 1181 Z. 22. 24. Die allgemein als unrein gelten; vgl. Bd. I S. 349 Z. 17ff. 25. Der erst nach Sonnenuntergang völlige Reinheit erlangt. 1. Cf. Num. 15,20. 2. Wenn ein solcher eines der Stücke berührt, sind alle untauglich. 3. Von Hebe, ebenso die weiter genannten Dinge. 4. Sodass der Gischt durch den Schaum vom Wasser getrennt ist. 5. Das Wasser ist noch klar u. die einzelnen Bohnen haben noch nicht gekocht; beim 2. Aufkochen beginnen sie breiig zu werden.

במיעוטו[20]כבר של תרומה[27]שהוא נתון על גבי[22]משכב והנייר בינתיים בין מלמעלן בין מלמטן טהור וכן באבן המנוגעת טהור[7]רבי שמעון מטמא בזו:

VI הנוגע בזב[28]ובזבה[12]בנדה וביולדת ובמצורע [23]במשכב ובמושב מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד הנוגע ואחד המסיט[29]ואחד הנושא ואחד הנישא:

VII הנוגע בזובו של זב[29]וברוקו[12]בשכבת זרעו [12]במימי רגליו ובדם הנדה מטמא שנים ופוסל אחד[10]פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד הנוגע ואחד המסיט רבי אליעזר אומר אף[31]הנושא:

VIII הנושא את המרכב והנישא[32]עליו והמסיטו מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד הנושא את הנבלה ואת מי חטאת שיש בהם כדי הזייה מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד:

IX האוכל מנבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל[33]אחד[34]הבנים ראשו לאויר התנור טהור[35]וטהור התנור הקיאה[36]או בלעה מטמא אחד ופוסל [37]אחד[38]ובשהיא[39]בתוך פיו עד שלא יבלענה טהור:

X הנוגע בשרץ ובשכבת זרע ובטמא מת ובמצורע בימי ספרו ובמי חטאת שאין בהם כדי הזייה ובנבלה ובמרכב מטמא אחד ופוסל אחד זה הכלל כל הנוגע באחד מכל אבות[40]הטומאות שבתורה מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם פרש מטמא אחד ופוסל[33]אחד:

ein Laib von Hebe sich auf dem Lager befindet und ein Stück Papier dazwischen ist, ob oben oder unten, so ist er rein. Ebenso ist er bei einem aussätzigen Stein[11]rein. Nach R. Šimôn ist er bei diesem unrein.

VI. Wer einen Flussbehafteten, eine Flussbehaftete, eine Menstruirende, eine Wöchnerin, einen Aussätzigen, das Lager oder den Sitz berührt, macht zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich davon getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich. Einerlei ob er berührt, schüttelt, trägt oder getragen wird.

VII. Wer den Fluss des Flussbehafteten, seinen Speichel, seinen Samen, seinen Urin oder das Blut einer Menstruirenden berührt, macht zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich davon getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich. Einerlei ob er berührt, schüttelt, trägt oder getragen wird.

VIII. Wer das Reitzeug[15]trägt, davon getragen wird oder es schüttelt, macht zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich davon getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich. Wer Aas oder Entsündigungswasser im Quantum zum Besprengen[16]trägt, macht zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich davon getrennt, so macht er einmal unrein und einmal untauglich.

IX. Wer vom Aas eines reinen Vogels[17]isst, macht, solange es sich im Schlund befindet, zwei Grade unrein und einmal untauglich; steckt er den Kopf[18]in den Hohlraum eines Ofens, so ist er rein und der Ofen ist rein. Hat er es ausgespuckt oder heruntergeschluckt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich; hat er es im Mund, so ist er, solange er es nicht heruntergeschluckt hat, rein.

X. Wer ein Kriechtier, [männlichen] Samen, einen Leichenunreinen, einen Aussätzigen während seiner Zähltage[19], Entsündigungswasser nicht im Quantum zum Besprengen[16], Aas oder das Reitzeug[15]berührt, macht einen Grad unrein und einmal untauglich. Die Regel hierbei ist: Wer eine von den in der Gesetzlehre genannten Hauptunreinheiten berührt hat, macht einen Grad unrein und einmal untauglich, ausgenommen einen Menschen[20]; hat er sich davon getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich[21].

VS 26 + וכן ‖ M 27 שהיא נתונה על מש׳. S הנתונה ‖ M 28 — ובזבה ‖ SM 29 — ו ‖ S 30 — פרש ... אחד ‖ P 31 הנישא ‖ P 32 — עליו ‖ M 33 — הכניסה M .(P 34 + פירש מטמא אחד ופוסל אחד) ‖ אחד P 37 ‖ או — M 36 ‖ וטהור — SM 35 ‖ בראשו — אחד ו ‖ M 38 — ו ‖ S 39 לתוך ‖ S 40 — הטומ׳. P הט[ו]מאה.

14. Auf od. unter dem der Laib durch Papier getrennt sich befindet. 15. Der vorangehend genannten Unreinen. 16. Vgl. S. 1106 Z. 4ff. 17. Vgl. S. 1107 Z. 12ff. 18. Wenn es sich nicht in seinem Schlund befindet. 19. Die 7 Tage zwischen der Heilung u. der Reinigung; cf. Lev. 14,8. 20. Einen Toten; der Berührende ist selber Hauptunreinheit. 21. Auch in den Fällen, wo er während

II יעיד ברי אחר אמר בד הנישא על גבי זוב
מטמא כל שעמוד נישא עלו בדוד חוץ מן הראוי למשכב
ומושב ולאדם ביצד אצבעי של זב תחת הגדבך הטהור
מלמעלן מטמא שנים יפיסל אחד פרש מטמא אחד
יפיסל אחד הטמא מלמעלן והטהור מלמטן מטמא שנים
יפיסל אחד פרש מטמא אחד ופיסל אחד האוכלין
והמשקין המשכב והמושב והמדף מלמעלן מטמאין
אחד ופיסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופיסלין אחד
המושב והמושב מלמטן מטמאין שנים ופיסלין אחד
פרשו מטמאין שנים ופיסלים אחד האוכלין והמשקין
והמדף מלמטן טהורין:

III מפני שאמרו כל הנושא ונישא על גבי המשכב
טהור חוץ מן האדם כל הנושא ונישא על גבי הנבלה
טהור חוץ מן המסיט רבי אליעזר אומר אף הנושא
כל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל
ואדם בזמן שהוא מסיט:

IV מקצת טמא על הטהור ומקצת טהור על הטמא
הבזרי טמא על הטהור והבזרי טהור על הטמא טמא
רבי שמעון אומר מקצת טמא על הטהור טמא ומקצת
טהור על הטמא טהור:

V הטמא על מקצת משכב והטהור על מקצת
משכב טמא מקצת טמא על משכב ומקצת טהור על
המשכב טהור נמצאת טומאה נכנסת לו ויוצאת ממנו

ומושב SM 8 | ו + BM 7 | אמרו SM 6 | ו — S 5
מלמעלה S 11 | מלמטה S 10 | ו + M 9 | והאדם
P 15 | שנים B 14 | ו — P 13 | ו + SM 12
P 17 | והמשכב ... אחד — M | ו — S 16 | ו —
M 19 | המסיט | ה — SM 18 | מלמ׳ — S | מלמטה.
23 | ה + S 22 | מק — M 21 | ה + M 20
אתה אומר. + S 25 | ה + SM 24 | טמא — M

---

5. Wenn keine Berührung erfolgt ist. 6. Vgl. S. 997 N. 12 mut. mut. 7. Wenn der Flussbehaftete od. der bisher Reine den Platz verlassen hat. 8. Vgl. S. 710 N. 59; dh. Dinge, die als solche geeignet sind. 9. Gegen Handschriften u. Erstausgabe haben die kursirenden Ausgaben die Lesart שנים, die von den Kommentaren verworfen wird. 10. Vgl. Bd. VIII S. 1207 Z. 16 ff. 11. Vgl. S. 629 N. 50. 12. Des Flussbehafteten. 13. Beispielsweise sein Haar.

11. Und es sagte noch eine andre Regel: Was vom Flussbehafteten getragen wird, ist unrein, und von dem der Flussbehaftete getragen wird, ist rein, ausgenommen das, was als Lager und Sitz geeignet ist und der Mensch. Zum Beispiel: Wenn der Flussbehaftete den Finger unter der Mauerschicht hält und der Reine oben ist, so macht er zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich. Ist der Unreine oben und der Reine unten, so macht er zwei Grade unrein und einmal untauglich; hat er sich getrennt, so macht er einen Grad unrein und einmal untauglich. Befinden sich oben Speisen, Getränke, ein Lager, ein Sitz oder ein Gehänge[8], so machen sie einen Grad unrein und einmal untauglich; haben sie sich getrennt, so machen sie einen Grad unrein und einmal untauglich. Befindet sich ein Lager oder ein Sitz unten, so machen sie zwei Grade unrein und einmal untauglich; haben sie sich getrennt, so machen sie zwei Grade unrein und einmal untauglich. Befinden sich Speisen, Getränke oder Gehänge unten, so sind sie rein.

III. Weil sie gesagt haben: beim Lager ist alles, was trägt oder getragen wird, rein, ausgenommen der Mensch; beim Aas ist alles, was trägt, oder getragen wird, rein, ausgenommen der es bewegt, und wie R. Eliêzer sagt, auch der es trägt[10]; beim Toten ist alles, was trägt oder getragen wird, rein, ausgenommen die Bezeltung[11], und der Mensch, wenn er ihn bewegt.

IV. Ist ein Teil vom Unreinen[12] auf dem Reinen oder ein Teil vom Reinen auf dem Unreinen, das mit dem Unreinen Verbundene[13] auf dem Reinen oder das mit dem Reinen Verbundene auf dem Unreinen, so ist er unrein. R. Šimôn sagt, ist ein Teil vom Unreinen auf dem Reinen, sei er unrein, und ist ein Teil vom Reinen auf dem Unreinen, sei er rein.

V. Befindet sich der Unreine auf einem Teil des Lagers und der Reine auf einem Teil des Lagers, so ist er unrein; befindet sich ein Teil des Unreinen auf dem Lager und ein Teil des Reinen auf dem Lager, so ist er rein. Es ergibt sich also, dass die Unreinheit durch den kleineren Teil in ihn hineinkommt und aus ihm herauskommt. Wenn

מתחתיו לטמא אדם[17] ולטמא בגדים ועל גביו מדף[16] למטה אובלין ומשקין מה שאין המת מטמא חומר במת שהמת מטמא באהל ומטמא טומאת שבעה מה שאין הזב מטמא:

macht ein Flussbehafteter Lager und Sitz unter ihm [unrein], sodass sie Menschen unrein machen und dieser Kleider unrein macht, und das Gehänge[15] über ihm, sodass es Speisen und Getränke unrein macht, wie es der Tote nicht unrein macht. Und strenger ist es bei einem Toten, denn der Tote macht durch Bezeltung[16] unrein, auch ist seine Unreinheit eine siebentägige, wie es der Flussbehaftete nicht unrein macht.

VII היה יושב על גבי[29] המטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש[13] רבי שמעון מטהר היה רכוב על גבי בהמה וארבע טליות תחת ארבע רגלי[30] בהמה טהורות מפני שהיא יכולה לעמוד על שלש היתה טלית אחת תחת שתי ידים תחת שתי רגלים תחת[31] היד תחת הרגל טמאה רבי יוסי אומר הסום מטמא ברגליו והחמור בידיו שמשענת הסום על רגליו ומשענת החמור על ידיו ישב על קורת בית הבד כלים שבעקל טמאין על המכבש של כובס כלים שתחתיו טהורין[13] רבי נחמיה מטמא:

VII. Wenn er auf einem Bett sitzt und vier Mäntel unter den vier Füssen des Bettes sind, so sind sie unrein, weil es nicht auf drei stehen[17] kann; nach R. Šimôn sind sie rein. Wenn er auf einem Vieh reitet und vier Mäntel unter den vier Füssen des Tiers sind, so sind sie rein, weil es auch auf drei stehen kann. Befindet sich ein Mantel unter zwei Vorderfüssen, unter zwei Hinterfüssen, unter einem Vorderfuss und einem Hinterfuss, so ist es unrein. R. Jose sagt, das Pferd mache unrein mit den Hinterfüssen und der Esel mit den Vorderfüssen, denn die Stütze des Pferdes sind seine Hinterfüsse und die Stütze des Esels sind seine Vorderfüsse. Sitzt er auf dem Balken der Oelpresse, so sind die Geräte im Presskorb unrein, und wenn auf der Presse eines Wäschers, so sind die Geräte darunter rein[18], und nach R. Nehemja unrein.

29 M — ה ‖ 30 M + ה ‖ 31 S יד ורגל.

15. Vgl. S. 710 N. 59. 16. Vgl. S. 629 N. 50. 17. Jeder ist Träger. 18. Die Presse ist so eingerichtet, dass die Kleider nur geglättet u. nicht gedrückt werden.

Fünfter Abschnitt

נוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אובלין ומשקין וכלי שטף במגע אבל לא במשא כלל אמר רבי יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אובלין ומשקין להיות תחלה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס [1]לאחר פרישתו [2]מטמאין [3]מטמא [4]משקין להיות תחלה והאובלין והידים להיות שניות ואינו מטמא בגדים:

ER den Flussbehafteten berührt, oder den der Flussbehaftete berührt, wer den Flussbehafteten bewegt[1], oder den der Flussbehaftete bewegt, macht Speisen und Getränke unrein, und Abspülgeräte[2] durch Berühren und nicht durch Tragen. R. Jehošuâ sagte eine Regel: Wer bei seiner Berührung[3] Kleider unrein macht, macht Speisen und Getränke erstgradig und Hände[4] zweitgradig unrein, Menschen und Tongeräte aber macht er nicht unrein; nachdem er sich von dem, was ihn unrein gemacht hat, getrennt hat, macht er Flüssigkeiten erstgradig und Speisen und Hände zweitgradig unrein, Kleider aber macht er nicht unrein.

1 S + ו ‖ 2 B — מ. VMS ממטמאין ‖ 3 B + ו ‖ 4 S + את ה.

1. Eigentl. schüttelt. 2. Holz- u. Metallgeräte, die wenn sie unrein werden, durch ein Tauchbad Reinheit erlangen; die Schrift gebraucht den Ausdruck "abspülen", cf. Lev. 15,12. 3. Der Hauptunreinheit; vgl. Kel. I,1ff. 4. andrer Menschen, die er berührt.

II. Das Gleiche auch, wenn er auf den Deckbalken, den Rahmen[5], die Dachrinne, das Brett, auch wenn es nur mit Stricken befestigt ist, den Ofen, den Kasten oder Mühlenuntersatz oder Bock der Handmühle, oder das Oelmass der Ölmühle geschlagen hat. R. Jose sagt, auch wenn auf den Balken der Badeinrichtung[6], sei er rein.

III. Hat er auf die Tür, den Riegel, das Schloss, das Ruder, den Mühlenkorb, einen schwachen Baum, einen schwachen Zweig an einem starken Baum, eine nicht mit einem Nagel befestigte ägyptische Leiter, eine Rampe, einen Balken, eine Tür, die nicht mit Lehm befestigt sind, geschlagen, so sind sie unrein. Wenn auf einen Kasten, eine Truhe oder einen Schrank, so sind sie unrein. Nach R. Nehemja und R. Šimôn sind sie bei diesen rein.

IV. Liegt ein Flussbehafteter auf fünf Bänken oder auf fünf Säcken[9], so sind sie, wenn in der Länge, unrein, und wenn in der Breite, rein[10]. Wenn er geschlafen hat und ein Zweifel besteht, ob er sich auf diese umgedreht hat, so sind sie unrein. Liegt er auf sechs Stühlen, beide Hände auf zwei, beide Füsse auf zwei, der Kopf auf einem und der Körper auf einem, so ist nur der unrein, der unter seinem Körper ist. Steht er auf zwei Stühlen, so sind sie, wie R. Šimôn sagt, wenn sie von einander entfernt sind, rein[11].

II הקוש על המרוש על המלבן על הציניר[1] על הדף אע"פ שהוא עשוי בחבלים על התנור[2] על חים[3] על האצטרובלא[4] על המור של חחים של יד ועל סאה של חחים של זיתים רבי ייבי אימר אע"פ קורת הבלנין טהור:

III הקוש על הדלת על הנגר[5] על המנעול[6] על המשוט ועל הקרת ועל[7] אילן שכתי רע ועל סוכה שכתה רע על אילן יפה[8] על סילם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש[9] על הקורה ועל הדלת בזמן שאינן עשוין בטיט טמאין על השידה[10] על התיבה[11] על המגדל טמאין[12] רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין באלו:

IV זב שהיה מוטל על המשה ספסלים או על חמש[13] פונדיות לארבן טמאין לרהבן טהורין ישן ספק[14] שנתהפך עליהן[15] טמאין היה מוטל על[16] ששה[17] כסאות שתי ידיו על שנים שתי תליו על שנים ראשו על אחד גיפי על אחד אין טמא אלא זה שתחת הגוף עומד על שני[18] כסאות רבי שמעון אומר אם רחוקין זה מזה טהורים:

V עשר טליות זו על גב זו[19] ישן על[20] גבי העליונה כולן טמאות הוב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו ברע הוב טהורין ברעו הן טמאין רבי שמעון אומר ביחידי טמא ובמרובין טהור שאין אחד[21] נושא את רובו:

VI חוב בכף מאזנים[22] ואוכלין ומשקין בכף שניה טמאין ובמת הכל טהור חוץ מן האדם זה הומר בוב מבמת וחומר[23] בבמת מבוב שהוב עושה משכב ומושב

V. Wenn es zehn Mäntel übereinander sind und er auf dem oberen geschlafen hat, so sind alle unrein. Befindet sich der Flussbehaftete auf der einen Wagschale und das Lager oder der Sitz[12] ihm gegenüber, so sind sie, wenn der Flussbehaftete das Uebergewicht hat, rein, und wenn diese das Uebergewicht haben, unrein. R. Šimôn sagt, eine einzige [Sache] sei rein, mehrere seien unrein, weil dann keine den grösseren Teil desselben trägt.

VI. Befindet sich der Flussbehaftete auf der einen Wagschale und Speisen und Getränke auf der andren Wagschale, so sind sie unrein. Ist es ein Toter, so ist alles rein[13], ausgenommen ein Mensch[14]. Hierin ist es bei einem Flussbehafteten strenger als bei einem Toten, und strenger ist es bei einem Toten als bei einem Flussbehafteten. [Ferner]

---

5. Tür, Fenster od. Dachrahmen. 6. Auf dem der Heizer sitzt. 7. Der herabfallende Laib. 8. Trotz der Pluralform ist hier der in Mišnah I genannte Laib von Hebe zu verstehen. 9. Sonst Geldbeutel (funda), hier wahrscheinl. Liege- od. Strohsack. 10. Weil sie einzeln nicht den grösseren Teil seines Körpers tragen. 11. Von der Unreinheit durch Auftreten, weil in diesem Fall nur beide zusammen ihn tragen. 12. Dh. Sachen, die als solche gelten. 13. Weil die Sachen nur durch Berühren des Toten unrein werden. 14. Der auch durch das Tragen, was hierbei erfolgt, unrein wird.

V. על האיסטרובלין על. S 8 ‖ ו — SM 7 ‖ ו — M 6
ועל האצטרוביל ‖ S 9 על סאה ועל רה' ‖ S 10 — אע"פ
S 14 ‖ ו + S 13 ‖ ו + SM 12 ‖ (M) 11 הכלים
+ ה ‖ P 15 + ה ‖ M 16 + ו ‖ S 17 — ו
M 18 פונדיונות ‖ SM 19 — ש ‖ M 20 + כולן ‖ 21
(P שלשה) ‖ SM 22 כסיות ‖ M 23 כסיות ‖ SM 24
ישב ‖ S 25 — גבי ‖ S 26 + מהם ‖ SM 27 והאוכ'
והמש' ‖ 28 (S + מ). M שוב בזב (!) מבמת שהזב.

[14]בחבלים וחכמים אומרים עד [15]שיהיה זה מושך הלך
[16]וזה מושך הלך [9]אורגים בין בעומדין בין ביושבין או
טוחנין.רבי שמעון מטהר בכולן חוץ מן הטוחנין ברחים
Nid. 7b של יד [17]פורקין מן החמור או טוענין [18]בזמן שמשאם כבד
טמאים בזמן שמשאם קל טהורין וכולן טהורין [19]לבני
הבנסת וטמאין לתרומה:

III חזב והטהור שישבו בספינה גדולה איזו היא
[20]ספינה גדולה רבי יהודה אומר כל שאינה יכולה להמיט
[21]באדם ישבו על [22]הנכר [2]על הספסל [3]על הנשיש של מטה
[4]על האבלונם בזמן [23]שאינן מהגירין עליו באילן שבהו
יפה בסוכה שבחה יפה [24]ובסולם צורי או [25]מצרי בזמן
שהוא קבוע במסמר [26]על הכבש [27]ועל הקורה ועל הדלת
בזמן שהן עשויין בטיט אפילו מצד אחד טהורין הטהור
מבה את הטמא טהור [28]והטמא מבה את הטהור טמא
שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל:

M 14 בחבל | SM 15 שיהא | M 16 — וזה מ״ה || M 17 + זב וטהור שהיו || M 18 — בזמן ... מאים || 19 VB לבית || S 20 — ספינ׳ || SM 21 בה אדם || 22 (SM הנהר) || M 23 שהן || SM 24 על כולם || S 25 + ב || M 26 בכבש ובקורה ובדלת | P 27 — ו || B 28 — ו.

nen herauszieht. [Desgleichen auch,] wenn sie [zusammen] an Stricken ziehen[6]; die Weisen sagen, nur wenn der eine hin und der andre her zieht. [Desgleichen auch,] wenn sie [zusammen] weben, ob stehend oder sitzend, oder mahlen. Nach R. Šimôn ist er in all diesen Fällen rein, ausgenommen der Fall, wenn sie [zusammen] mit einer Handmühle mahlen. Wenn sie [zusammen] von einem Esel abladen oder ihm aufladen, so sind sie, wenn es eine schwere Last ist, unrein, und wenn es eine leichte Last ist, rein. Sie alle sind rein für die Gemeindemitglieder[7] und unrein für die Hebe.

III. Sitzen ein Flussbehafteter und ein Reiner auf einem grossen Schiff, — ein grosses Schiff heisst es, wie Jehuda sagt, wenn ein Mensch es nicht ins Schaukeln setzen kann, — oder sitzen sie auf einem Brett, einer Bank, dem Seitenbrett eines Bettes oder auf einer Stange, die nicht wippen, oder stiegen sie auf einen starken Baum, einen starken Zweig, eine tyrische oder mit einem Nagel befestigte ägyptische Leiter, eine Rampe, einen Balken oder eine Tür, die mit Lehm befestigt sind, sogar an derselben Seite, so sind sie rein. Schlägt ein Reiner einen Unreinen, so ist er rein; schlägt ein Unreiner einen Reinen, so ist er unrein, denn wenn der Reine sich ihm entzieht, fällt der Unreine[8].

Vierter Abschnitt

בי יהושע אומר נדה שישבה [1]עם הטהורה במטה
כפה שבראשה טמא מדרס ישבה בספינה כלים
שבראש הגס [2]בספינה טמאין מדרס נוטלת עריבה מלאה
בגדים בזמן [3]שמשאן כבד טמאין [4]בזמן [3]שמשאן קל
טהורין זב [5]שהקיש על בצוצרא ונפל כבר של תרומה
טהור:

S 1 על | SM 2 + ש | S 3 שמשאה || M 4 — בזמן ש || S 5 שהתיש (!) על ככוסטרא.

JEHOŠUÂ sagte: Sitzt eine Menstruirende mit einer Reinen auf einem Bett[1], so ist das Kopftuch auf ihrem[2] Kopf durch Auftreten[3] unrein. Sitzt sie auf einem Schiff, so sind die Geräte auf der Spitze des Mastbaums durch Auftreten unrein. Nimmt sie einen Trog voll Kleider auf, so sind sie, wenn die Last schwer ist, unrein, und wenn die Last leicht ist, rein. Wenn ein Flussbehafteter auf einen Balkenvorsprung geschlagen hat und ein Laib von Hebe heruntergefallen ist, so ist er rein[4].

6. Eigentl. über den Rücken werfen, nachhängen lassen; nach den Kommentaren, drehen, flechten, jed. sprachlich unrichtig. 7. Die ihre Speisen in Reinheit essen. Die Lesart לבית in den kursirenden Ausgaben ist anscheinend Druckfehler, jed. auch in ed. Lowe. 8. Es ist ebenso, als würde der Unreine sich auf ihn stützen. 1. Das durch die Last wippt. 2. Der Reinen. 3. Vgl. S. 730 N. 203. 4. Dies gilt nicht als "Auftreten", weil der Balken fest sitzt.

יבי אומר יומו ניי שראה קרי ונתעייר מיד הוא מיטמא
בזיבה הריאה דם והמקשה מעת לעת המכה את עברי
יום או יומים מעת לעת כלב שאכל בשר המת שלשה
ימים מעת לעת והוא בברייתו:

IV חזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים לטמא
אדם לטמא בגדים עימד יושב שוכב נתלה ונשען
והמשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים
עימד יושב שוכב נתלה ונשען במגע ובמשא:

M 19 שנתעייר והאה מיד | S 20 — הוא | B 21 + ו
S 22 + ה | P 23 — המת | B 24 הרי הוא. M ונקרי
הוא | S 25 + במשא | M 26 + ו | S 27 —
מטמא | P 28 בשבע.

Wenn er sagt, nur diesen Tag. Wenn er als Nicht-jude Samenerguss hatte und sich bekehrt hat, so kann er sofort flussunrein sein. Bei der, die Blut wahrgenommen hat" oder sich in Geburtswehen befindet", ist es ein Stundentag". Beim Schlagen seines Sklaven ist unter "Tag oder zwei Tage" ein Stundentag zu verstehen. Die drei Tage im Fall, wenn ein Hund Fleisch von einer Leiche gefressen hat, sind Stundentage; so lange bleibt es in seinem Zustand".

IV. Der Flussbehaftete macht auf fünf Arten das Lager unrein, sodass es Menschen und dieser Kleider unrein macht: durch stehen", sitzen, liegen, hängen" und lehnen; das Lager macht den Menschen auf sieben Arten unrein, sodass er Kleider unrein macht: durch stehen, sitzen, liegen, hängen, lehnen, berühren und tragen.

Dritter Abschnitt

זב והטהור שישבו בספינה או באסדה או שרכבו
על גבי בהמה אף על פי שאין בגדיהם נוגעים
הרי אלו טמאים מדרס ישבו על הנסר על הספסל על
הנשיש של מטה ועל האכלונס בזמן שהן מהנדנין עלו 8m.105b
באילן שכחו רע בסוכה שכחה רע באילן יפה בסולם
מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש ועל הקורה
ועל הדלת בזמן שאין עשוים בטיט טמאים רבי יהודה
מטהר:

II מגיפין או פותחין וחכמים אומרים עד שיהא
זה מגיף וזה פותח מעלין זה את זה בן הבור רבי יהודה
אומר עד שיהא הטהור מעלה את הטמא מפשילין

M 1 הנהר ועל. S הנהר או על | SM 2 + ו | S 3
+ או | M 4 + ו, S או על אי או על סה״ם | M 5
+ ו | P 6 (על המס׳) | P 7 ובקו ובדלת | S 8
שאינם. M שאינן בטיט | S 9 + ו | VM 10 ר׳ יהוד׳
או׳ עד | 11 (M מגיס) | S 12 שהטהור יהא מעלה | 13
M — הטה׳ מעלה את.

Sitzen ein Flussbehafteter und ein Reiner auf einem Schiff oder einem Floss, oder reiten sie auf einem Tier, so sind sie durch Auftreten unrein, auch wenn ihre Kleider einander nicht berühren. Sitzen sie auf einem Brett, einer Bank, dem Seitenbrett eines Bettes oder einer Stange, die wippen, oder stiegen sie auf einen schwachen Baum, den schwachen Zweig eines starken Baums, eine nicht mit einem Nagel befestigte ägyptische Leiter, eine Rampe, einen Balken oder eine Tür, die nicht mit Lehm befestigt sind, so sind sie unrein, und nach R. Jehuda rein.

II. [Auch] wenn sie [zusammen] eine Tür zumachen oder öffnen; die Weisen sagen, nur wenn der eine zumachen und der andre öffnen will. [Ebenso auch], wenn einer den andren aus der Grube herauszieht; R. Jehuda sagt, nur wenn der Reine den Unrei-

11. Die rückwirkend einen Tag unrein ist; vgl. S. 703 Z. 1ff. 12. Die eine bestimmte Anzahl von Tagen Blutungen hatte; vgl. S. 827 Z. 7ff. 13. Der bei diesen genannte "Tag" ist kein Kalendertag, sondern ein Stundentag, bis zur gleichen Stunde des folgenden Tages. 14. Cf. Ex. 21, 20, 21. 15. Vgl. S. 1038 Z. 18ff. 16. Das Fleisch ist nicht verdaut u. als Leiche verunreinigend. 17. Auf diesem. 18. In einer Wagschale, während in der andren die als Sitz geeignete Sache sich befindet. 1. Einem kleinen Boot, das durch jedes Auftreten in Bewegung gesetzt wird. 2. Der Reine u. die Kleider. 3. Vgl. S. 730 N. 203. 4. Sehr klein; vgl. Bd. VI S. 1096 Z. 10; wahrscheinl. ist מצרי v. נצר, Weide, abzuleiten, aus Weidengeflecht. 5. Ist der Reine unrein, da dabei eine Kraftaufwendung erfolgt.

Zweiter Abschnitt

כל מטמאין בזיבה אף הגרים אף העבדים בין משיחררין בין שאינן משוחררין חרש שוטה וקטן סריס אדם סרים חמה טומטום ואנדרוגינוס נותנים עליהם חומרי האיש וחומרי האשה מטמאין בדם באשה ובלובן באיש וטומאתן בספק: Ar. 3a

ALLE machen durch den Fluss unrein, auch Proselyten, auch Sklaven, ob freigelassene oder nicht freigelassene, ein Tauber, ein Blöder, ein Minderjähriger, ein durch Menschen Kastrirter oder ein Naturkastrat[1]. Einem Geschlechtslosen und einem Zwitter sind die Erschwerungen des Mannes und die Erschwerungen des Weibes aufzuerlegen: sie sind wie ein Weib durch Blut[fluss] unrein, und wie ein Mann durch weissen [Fluss] unrein. Ihre Unreinheit ist zweifelhaft[2].

II בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה במאכל ובמשתה ובמשא ובקפיצה בחולי ובמראה ובהרהור הרחר עד שלא ראה או שראה עד שלא הרהר רבי יהודה אומר אפילו ראה בהמה חיה ועוף מתעסקין זה עם זה אפילו ראה בגדי צבע האשה רבי עקיבא אומר אבל כל מאכל בין רע בין יפה ושתה כל משקין אמרו לו אין כאן זבין מעתה אמר להם אין אחריות זבין עליכם משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספקו ושבבת זרעו טמאים שרגלים לדבר ראה ראייה ראשונה בודקין אותו בשנייה בודקין אותו בשלישית אין בודקין אותו רבי אליעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן: Naz. 65b Qid. 2b N d. 35a 37d

II. NACH sieben Richtungen[3] untersuche man den Flussbehafteten, solange bei ihm die Flussbehaftung noch nicht festgestellt ist: Essen, Trinken, Ueberlastung, Springen, Krankheit, Hinsehen[4] und Wollustgedanken. Wenn er [an ein Weib] gedacht hat, ohne sie zu sehen, oder sie gesehen hat, ohne an sie zu denken. R. Jehuda sagt, auch wenn er nur Vieh, Wild oder Vögel sich miteinander befassen gesehen hat, auch wenn er nur bunte Kleider eines Weibes gesehen hat. R. Âqiba sagt, sogar wenn er nur irgend eine Speise gegessen[5] hat, ob eine schlechte oder eine gute, oder irgend ein Getränk getrunken hat. Sie sprachen zu ihm: Demnach gibt es überhaupt keine Flussbehafteten!? Er erwiderte ihnen: Ihr habt nicht für Flussbehaftete zu sorgen. Ist bei ihm Flussbehaftung festgestellt[6] worden, so untersuche man ihn nicht mehr. Sein unverschuldeter[7] und zweifelhafter [Fluss] und sein Samen sind dann unrein, denn die Sache hat eine Stütze[8]. Hat er die erste Wahrnehmung, so untersuche man ihn, bei der zweiten untersuche man ihn, bei der dritten untersuche man ihn nicht mehr. R. Eliêzer sagt, auch bei der dritten untersuche man ihn, wegen des Opfers[9].

III הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת רבי

III. WER Samenerguss hatte, ist einen Stundentag[10] nicht durch Fluss unrein. R. Jo-

1 ו + S — 2 ו + M — 3 ג. M — טומ׳ ‖ 4 M עליו ‖ 5 ו + SM — 6 M וטומאתו ‖ 7 M או ראה — S 8 בשבע ‖ 9 ו — M — 10 S או ש. ‖ 11 M או ראה — S 12 ה — SM 13 ‖ 14 S לטומאה — M משקה ‖ 15 ה + M — S 16 ב — ‖ 17 P בוד׳ אותו — M 18 אותו.

1. Vgl. Bd. IV S. 290 Z. 1 ff. 2. Dass es viell. nicht der richtige Fluss ist; bei einem Zweifel darf unreine Hebe nicht verbrannt werden. 3. Dh. Ursachen, die den Fluss verursacht haben können; der Fluss ist viell. nur die Folge einer Diätstörung od. eines Unfalls u. garnicht verunreinigend. 4. Auf erotische Dinge od. Handlungen, die Erguss verursachen. 5. Die den Fluss verursacht haben kann. 6. Durch zweimalige Wiederholung ohne sichtbare Veranlassung. 7. Durch eine der genannten Ursachen hervorgerufen. 8. Wörtl. hat Füsse; die Flussbehaftung ist durch die vorherigen Wahrnehmungen festgestellt. 9. Das nur bei einer dreimaligen Wiederholung darzubringen ist, unnötig aber als Profanschlachtung im Tempel gilt. 10. Vgl. S. 703 N. 5.

ם ברואה כרביעי שלא מתר אלא יומי ברואה
כל אם ראה זב אפילו[15]ים שביעי מתר[16]שלפניו:
I ראה אחת היום ושתים למחר שתים היום
למחר שלש לשלשה ימים או לשלשה לילות הרי
זה נמור:
I ראה אחת והפסיק כדי טבילה[17]וסיפג יאחר כך
תים או אחת מרובה בשתים או[18]ראה שתים או
מרובה בשתים והפסיק כדי טבילה[17]וסיפג יאחר
כך אחת הרי זה[19]זב נמור:
ראה אחת[20]מרובה בשלש שהיא[21]כמנד ין לשילוח
רי שתי טבילות ובשני כפינן הרי זה[7]זב נמיר
את מרובה בשתים מטמא משכב ומושב ויצריך
טבילה[22]חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי יוסי לא
אמרו אחת מרובה אלא אם[23]כן יש בה כדי שלש:
ראה אחת היום ואחת בין השמשות אחת בין
השמשות ואחת למחר אם[24]ידוע שמקצת הראייה[25]מהיום
והלאה למחר ידאי לקרבן ולטומאה[7]אם ספק שמקצת
הראה[25]מהיום ומקצתה למחר ודאי לטומאה וספק
לקרבן ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה Sab. 34b
וקרי אחת בין השמשות ספק לטומאה:

14 + בלבד I || 15 + M ב. S בשב׳ || + SM 16
17 SP יסיפג || SM 18 — ש || S 19 זב
20 P רוכה || BP 21 כמין גד || S 22 — חיים || 23
M — מן || S 24 יודע || S 25 — מ.

fällig. Jene pflichtet jedoch bei, dass, wenn er am vierten wahrgenommen hat, nur der eine Tag hinfällig sei. Dies wenn er Erguss wahrgenommen hat, hat er aber Fluss wahrgenommen, so sind, auch wenn am siebenten Tag, die vorangehenden hinfällig.

III. HAT er an einem Tag einmal und am folgenden zweimal wahrgenommen, oder an einem Tag zweimal und am folgenden einmal, oder dreimal in drei Tagen oder in drei Nächten, so ist er ein richtiger Flussbehafteter.

IV. HAT er einmal wahrgenommen und nach einer Unterbrechung in der Dauer des Untertauchens und Abtrocknens zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei, oder hat er zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei, und nach einer Unterbrechung in der Dauer des Untertauchens und Abtrocknens einmal wahrgenommen, so ist er ein richtiger Flussbehafteter.

V. HAT er einmal wahrgenommen solange wie drei, das ist [die Dauer des Weges] von Gadjavan[7] bis zum Šiloah, das ist die Dauer von zweimal untertauchen und weimal abtrocknen, so ist er ein richtiger Flussbehafteter. Hat er einmal solange wargenommen wie zwei, so macht er Sitz und Lager unrein und benötigt des Untertauchens in Quellwasser, jedoch ist er von einem Opfer befreit. R. Jose sagte: Sie spreche von einer langen Wahrnehmung nur in dem Fall, wenn sie wie drei ist.

VI. HAT er einmal am Tag und einmal bei Abenddämmerung wahrgenommen oder einmal bei Abenddämmerung und einmal am folgenden Tag, so ist es, wenn es sicher ist, dass ein Teil der Wahrnehmung[8] zu diesem Tag und ein Teil zum folgenden gehört auch sicher hinsichtlich der Unreinheit und des Opfers, und ist es zweifelhaft, ob ein Teil der Wahrnehmung zu diesem Tag und ein Teil zum folgenden gehört, so ist es sicher hinsichtlich der Unreinheit, und hinsichtlich des Opfers[9] besteht ein Zweifel. Hat er an zwei Tagen bei Abenddämmerung wahrgenommen, so besteht ein Zweifel sowol hinsichtlich der Unreinheit[10] als auch hinsichtlich des Opfers, und wenn einmal bei Abenddämmerung, so besteht ein Zweifel hinsichtlich der Unreinheit.

7. Sonst unbekannter Ort. 8. Die bei Dämmerung erfolgt ist. 9. Zu dem er nur bei dreimaliger Wiederholung verpflichtet ist; es ist daher darzubringen, darf jedoch nicht gegessen werden. 10. Er hat viell. am Tag dazwischen überhaupt nicht wahrgenommen u. ist rein, od. viell. dreimal

מסכת זבים

רואה ראייה אחת של זוב בית שמאי אומרי
בשומרת יום כנגד יום בית הלל אומרים כבע
קרי ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים א
אחת מרובה כשתים בית שמאי אומרים זב גמור בי
הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מי
חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי אלעזר בן יהודה מודי
בית שמאי בזה שאינו זב גמור ועל מה נחלקו על הרוא
שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשליש
ראה אחת בית שמאי אומרים זב גמור בית הלל אומרי
מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מ
הקרבן:

II הרואה קרי ביום השלישי לספירת זובו בית
שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו בית הלל אומרי
לא סתר אלא יומו ורבי ישמעאל אומר הרואה בשנ
סותר שלפניו רבי עקיבא אומר אחד הרואה בשנ
ואחד הרואה בשלישי שבית שמאי אומרים סתר שנ
ימים שלפניו ובית הלל אומרים לא סתר אלא יומ

1 כנ״י — P || 2 S + ו || 3 S + זב ש || 4 P — ו
5 BP אליע׳ || 6 S — ו || 7 SM + ו || 8 P
— ומושב || 9 M — לס״ז || 10 SM — ו || 11
M — הרואה || 12 M סתר. S סתר את שלפ׳ || 13 P
— שלפ׳.

WER eine Flusswahrnehmung einmal gemacht hat, gleicht, wie die Schule Šammajs sagt, einer Flussverdächtigen[1], und wie die Schule Hillels sagt, einem Ergussbehafteten[2]. Hat er einmal eine Wahrnehmung gehabt, am zweiten [Tag] ausgesetzt und am dritten zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei[3], so ist er, wie die Schule Šammajs sagt, ein richtiger Flussbehafteter, und die Schule Hillels sagt, er verunreinige Lager und Sitz und benötige des Untertauchens im Wasser, jedoch sei er von einem Opfer befreit. R. Eleâzar b. Jehuda sagte: In diesem Fall pflichtet die Schule Šammajs bei, dass er kein richtiger Flussbehafteter sei, sie streiten vielmehr über den Fall, wenn jemand zweimal wahrgenommen hat, oder einmal solange wie zwei, am zweiten [Tag] ausgesetzt hat und am dritten einmal wahrgenommen hat. Die Schule Šammajs sagt, er sei ein vollständiger Flussbehafteter, und die Schule Hillels sagt, er mache Lager und Sitz unrein und benötige des Untertauchens im Wasser, jedoch sei er von einem Opfer befreit.

II. Hat er am dritten Tag der Zählung[4] seines Flusses Erguss wahrgenommen, so sind, wie die Schule Šammajs sagt, die beiden vorangehenden Tage hinfällig[5], und die Schule Hillels sagt, nur der eine sei hinfällig[6]. R. Jišmâél sagt, wenn er am zweiten [Tag] wahrgenommen hat, sei der vorangehende hinfällig, und R. Âqiba sagt, einerlei ob er am zweiten oder am dritten wahrgenommen hat: die Schule Šammajs sagt, die beiden vorangehenden Tage seien hinfällig, und die Schule Hillels sagt, nur der eine Tag sei hin-

1. Vgl. S. 837 N. 247; nach der Erklärung des T. (S. 954 Z. 6ff.), einem der einer solchen beigewohnt hat, dessen Lager u. Sitz sich in der Schwebe befinden, u. bei Wiederholung der Wahrnehmung unrein sind. 2. Dessen Sitz u. Lager unrein sind. 3. Die Dauer, in der man ein Tauchbad nehmen u. sich abtrocknen kann; weit. S. 1163 Z. 6. 4. Der 7 Reinheitstage nach Aufhören des Flusses. 5. Die Zählung muss von neuem beginnen. 6. Nur der eine Tag wird nicht mitgezählt.

zufällig. Jene pflichtet jedoch bei, dass, wenn er am vierten wahrgenommen hat, nur der eine Tag hinfällig sei. Dies wenn er Erguss wahrgenommen hat, hat er aber Fluss wahrgenommen, so sind, auch wenn am siebenten Tag, die vorangehenden hinfällig.

III. Hat er an einem Tag einmal und am folgenden zweimal wahrgenommen, oder an einem Tag zweimal und am folgenden einmal, oder dreimal in drei Tagen oder in drei Nächten, so ist er ein richtiger Flussbehafteter.

IV. Hat er einmal wahrgenommen und nach einer Unterbrechung in der Dauer des Untertauchens und Abtrocknens zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei, oder hat er zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei, und nach einer Unterbrechung in der Dauer des Untertauchens und Abtrocknens einmal wahrgenommen, so ist er ein richtiger Flussbehafteter.

V. Hat er einmal wahrgenommen solange wie drei, das ist [die Dauer des Weges] von Gadjavan[7] bis zum Siloah, das ist die Dauer von zweimal untertauchen und zweimal abtrocknen, so ist er ein richtiger Flussbehafteter. Hat er einmal solange wahrgenommen wie zwei, so macht er Sitz und Lager unrein und benötigt des Untertauchens in Quellwasser, jedoch ist er von einem Opfer befreit. R. Jose sagte: Sie sprechen von einer langen Wahrnehmung nur in dem Fall, wenn sie wie drei ist.

VI. Hat er einmal am Tag und einmal bei Abenddämmerung wahrgenommen, oder einmal bei Abenddämmerung und einmal am folgenden Tag, so ist es, wenn es sicher ist, dass ein Teil der Wahrnehmung[8] zu diesem Tag und ein Teil zum folgenden gehört, auch sicher hinsichtlich der Unreinheit und des Opfers, und ist es zweifelhaft, ob ein Teil der Wahrnehmung zu diesem Tag und ein Teil zum folgenden gehört, so ist es sicher hinsichtlich der Unreinheit, und hinsichtlich des Opfers[9] besteht ein Zweifel. Hat er an zwei Tagen bei Abenddämmerung wahrgenommen, so besteht ein Zweifel sowol hinsichtlich der Unreinheit[10] als auch hinsichtlich des Opfers, und wenn einmal bei Abenddämmerung, so besteht ein Zweifel hinsichtlich der Unreinheit.

7. Sonst unbekannter Ort. 8. Die bei Dämmerung erfolgt ist. 9. Zu dem er nur bei dreimaliger Wiederholung verpflichtet ist; es ist daher darzubringen, darf jedoch nicht gegessen werden. 10. Er hat viell. am Tag dazwischen überhaupt nicht wahrgenommen u. ist rein, od. viell. dreimal.

"יומדים ביאה בריבעי שלא סתר אלא ייחי בריאה
קרי אבל אם ראה זיב אפילי"יום שביעי סתר שלפניו:
III ראה אחת היום ושתים למחר שתים היום
ואחת למחר שלש לשלשה ימים או לשלשה לילות הרי
זה זב גמור:
IV ראה אחת והפסיק כדי טבילה"וסיפוג ואחר כך
ראה שתים או אחת מרובה כשתים או[6] ראה שתים או
אחת מרובה כשתים והפסיק כדי טבילה"וסיפוג ואחר
כך ראה אחת הרי זה"זב גמור:
V ראה אחת"מרובה כשלש שהוא"כמאה ין לשיליה Syn. 63[b]
שהן כדי שתי טבילות ובשני ספונין הרי זה"זב גמור
ראה אחת מרובה כשתים מטמא משכב ומושב יצריך
ביאת מים"חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי יוסי לא
אמרו אחת מרובה אלא אם"כן יש בה כדי שלש:
VI ראה אחת היום ואחת בין השמשות אחת בין
השמשות ואחת למחר אם"ידוע שמקצת הראייה"מהיום
ומקצתה למחר ודאי לקרבן ולטומאה אם ספק שמקצת
הראייה"מהיום ומקצתה למחר ודאי לטומאה וספק
לקרבן ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה Sab. 34[b]
ולקרבן אחת בין השמשות ספק לטומאה:

14 M + בלבד | 15 M + ב. S בשבי | 16 + SM
17 SP וסיפג | 18 SM + ש | 19 S זוב
20 P ארוכה | 21 BP כמין גד | 22 S — חיים | 23
M — כן | 24 S יודע | 25 S — מ.

מסכת זבים

Nid. 72a

רואה ראייה אחת של זוב בית שמאי אומרים בשומרת יום כנגד יום בית הלל אומרים כבעל קרי ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים או אחת מרובה בשתים בית שמאי אומרים זב גמור בית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי אלעזר בן יהודה מודים בית שמאי בזה שאינו זב גמור ועל מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה בשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת בית שמאי אומרים זב גמור בית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן:

II הרואה קרי ביום השלישי לספירת זובו בית שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו בית הלל אומרים לא סתר אלא יומו ורבי ישמעאל אומר הרואה בשני סותר שלפניו רבי עקיבא אומר אחד הרואה בשני ואחד הרואה בשלישי שבית שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו ובית הלל אומרים לא סתר אלא יומו

|| ו — P 4 || זב ש + S 3 || ו + S 2 || כנ״י — P 1
P 8 || ו + SM 7 || ו — S 6 || אליע׳ BP 5
11 || ו — SM 10 || לס״ז — M 9 || ומושב —
P 13 || סתר את שלפ׳ S סתר. M 12 || הרואה — M
— שלפ׳.

GER eine Flusswahrnehmung einmal gemacht hat, gleicht, wie die Schule Šammajs sagt, einer Flussverdächtigen[1], und wie die Schule Hillels sagt, einem Ergussbehafteten[2]. Hat er einmal eine Wahrnehmung gehabt, am zweiten [Tag] ausgesetzt und am dritten zweimal wahrgenommen, oder einmal solange wie zwei[3], so ist er, wie die Schule Šammajs sagt, ein richtiger Flussbehafteter, und die Schule Hillels sagt, er verunreinige Lager und Sitz und benötige des Untertauchens im Wasser, jedoch sei er von einem Opfer befreit. R. Eleâzar b. Jehuda sagte: In diesem Fall pflichtet die Schule Šammajs bei, dass er kein richtiger Flussbehafteter sei, sie streiten vielmehr über den Fall, wenn jemand zweimal wahrgenommen hat, oder einmal solange wie zwei, am zweiten [Tag] ausgesetzt hat und am dritten einmal wahrgenommen hat. Die Schule Šammajs sagt, er sei ein vollständiger Flussbehafteter, und die Schule Hillels sagt, er mache Lager und Sitz unrein und benötige des Untertauchens im Wasser, jedoch sei er von einem Opfer befreit.

II. Hat er am dritten Tag der Zählung[4] seines Flusses Erguss wahrgenommen, so sind, wie die Schule Šammajs sagt, die beiden vorangehenden Tage hinfällig[5], und die Schule Hillels sagt, nur der eine sei hinfällig[6]. R. Jišmâél sagt, wenn er am zweiten [Tag] wahrgenommen hat, sei der vorangehende hinfällig, und R. Âqiba sagt, einerlei ob er am zweiten oder am dritten wahrgenommen hat: die Schule Šammajs sagt, die beiden vorangehenden Tage seien hinfällig, und die Schule Hillels sagt, nur der eine Tag sei hin-

1. Vgl. S. 837 N. 247; nach der Erklärung des T. (S. 954 Z. 6ff.), einem der einer solchen beigewohnt hat, dessen Lager u. Sitz sich in der Schwebe befinden, u. bei Wiederholung der Wahrnehmung unrein sind. 2. Dessen Sitz u. Lager unrein sind. 3. Die Dauer, in der man ein Tauchbad nehmen u. sich abtrocknen kann; weit. S. 1163 Z. 6. 4. Der 7 Reinheitstage nach Aufhören des Flusses. 5. Die Zählung muss von neuem beginnen. 6. Nur der eine Tag wird nicht mitgezählt.

ter, Kot, das mit diesen mitkommende Blut und Flüssigkeit von einem Achtmonatskind". R. Jose sagt, ausser seinem Blut". Ferner Wasser vom Tiberias", das man getrunken hat, auch wenn es klar abgeht, das Schlachtblut von unreinem Vieh, Wild oder Geflügel und das Aderlassblut zu Heilzwecken". R. Eliézer erklärt diese [Blutarten] für unrein". R. Šimôn b. Eleâzar sagt, Milch von einem Mann sei rein".

VIII Die Milch von einem Weib macht verunreinigungsfähig, ob gewollt oder ungewollt"; die Milch von einem Vieh macht verunreinigungsfähig nur gewollt. R. Âqiba sprach: [Durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere ist [entgegengesetzt] zu folgern: wenn Milch von einem Weib, die nur für Kinder bestimmt ist, gewollt oder ungewollt verunreinigungsfähig macht, um wieviel mehr sollte Milch von einem Vieh, die für Kinder und Erwachsene bestimmt ist, gewollt oder ungewollt unrein machen. Sie erwiderten ihm: Nein, wenn die Milch von einem Weib ungewollt verunreinigungsfähig macht, von dem auch das Blut einer Verletzung unrein ist, sollte auch die Milch von einem Vieh ungewollt verunreinigungsfähig machen, von dem das Blut einer Verletzung rein ist!? Er entgegnete ihnen: Ich erschwere bei der Milch mehr als beim Blut, denn die zu Heilzwecken gemolkene [Milch] macht verunreinigungsfähig, [das Blut] vom Aderlass zu Heilzwecken aber ist rein. Sie erwiderten ihm: Körbe Oliven und Trauben beweisen [das Entgegengesetzte]: die aus ihnen kommende Flüssigkeit macht erwünscht verunreinigungsfähig, und nicht erwünscht ist sie rein. Er entgegnete ihnen: Nein, wenn ihr dies von Körben Oliven und Trauben sagt, die anfangs eine Speise und später eine Flüssigkeit sind, wollt ihr dies auch von der Milch sagen, die anfangs und später eine Flüssigkeit ist!? Soweit ging die Kontroverse. R. Šimôn sagte: Von hier an richteten wir einen Einwand gegen ihn: Das Regenwasser beweist [das Entgegengesetzte]: es ist anfangs und später eine Flüssigkeit, und es macht nur erwünscht unrein!? Er entgegnete uns: Nein, wenn ihr dies auch vom Regenwasser sagt, das in seiner Mehrheit nicht für Menschen bestimmt ist, sondern für den Boden und die Bäume, die Milch aber ist in ihrer Mehrheit für Menschen bestimmt.

מריחה "והראי והדם היוצא "עמהם ומשקה בן שמנה
רבי יוסי אומר חין מדמו והשותה מי טבריא אין לו
פי "שיוצאין נקיים דם שחוטה בבהמה בחוה ובעופות
"הטמאים ודם "הקז לרפיאה "רבי אליעזר מטמא באדי
רבי שמעון "בן אלעזר אומר חלב הזכר טהור:

VIII חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון וחלב
תבהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר רבי עקיבא קל
וחומר הדברים "מה אם חלב האשה שאינו מיוחד אלא
לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שהיא
מיוחד "לקטנים ולגדולים "אינו דין שיטמא לרצון ושלא
לרצון אמרו לו לא אם "טמא חלב האשה שלא לרצון
שדם מגפתה טמא וטמא חלב "הבהמה שלא לרצון שדם
מגפתה טהור אמר להם מחמיר אני בחלב מבדם שהחלב
לרפיאה טמא והמקיז לרפיאה טהור אמרו לו כלי זיתים
וענבים יוכיחו שהמשקין היוצאין מהן לרצון טמאים
ושלא לרצון טהורין אמר להן לא אם אמרתם בכלי
זיתים וענבים שתחלתן אוכל וסופן משקה "תאמרו בחלב
שתחלתו וסופו משקה עד כאן היתה תשובה אמר
רבי שמעון מכאן ואילך היינו משיבין לפניו מי גשמים
יוכיחו שתחלתן וסופן משקה ואינן מטמאין אלא לרצון
אמר לנו לא אם אמרתם במי גשמים "שאין רובן לארם
אלא לארצות ולאילנות ורוב החלב לאדם:

M 27 והליעי (!) ‖ P 28 לו מהם ומש׳ ‖ MP 29 — ש.
S שהן יוצ׳ ‖ P 30 — ה ‖ S 31 ור׳ אלע׳ ‖ M 32
— ב״א ‖ S 33 בין לקט׳ בין לגד׳ ‖ M 34 — א״ד ‖
S 35 אמרת חה״א שכן דם ‖ P 36 — תאמרו ... משקה ‖
S 37 שהרי אין.

17. Das nach dem T. nicht lebensfähig ist. 18. Dieses gleicht dem eines Lebensfähigen. 19. Von den Tiberiasthermen, die purgirend wirkt. 20. Das fortgegossen wird. 21. Sie sind verunreinigungsfähig u. machen befähigt. 22. Solche ist nur eine Ausschwitzung. 23. Sc: aus dem Körper gekommen.

III כל הביצים בחזקת טהרה חוץ משל מיבאי משקה[6] ואם היו מוכרין עמהן פירות יבשים[7] טהורות[8] כל הדגים בחזקת טומאה רבי יהודה אומר התיכה[9] אילתית ודג המצרי הבא בקופה וקולים האספנין הרי אלו בחזקת טהרה וכל הציר בחזקת טומאה ועל כולם[10] עם הארץ נאמן לומר טהורים הן חוץ[11] משל דגה מפני שהן מפקידין[12] אותם אצל עם הארץ[13] רבי אליעזר בן Bek 23b יעקב אומר ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן טמא:

IV שבעה משקין הן הטל והמים והיין[14] והשמן והדם והחלב ודבש דבורים[15] דבש[15] צרעים טהור ומותר Ter. 7b באכילה:

V תולדות למים היוצא מן העין[16] מן האוזן[16] מן החוטם[16] מן הפה[17] מי רגלים בין גדולים בין קטנים לדעתו ושלא לדעתו תולדות לדם דם שחיטה בבהמה[18] ובחיה ובעופות הטהורים ודם[19] הקז לשתיה[18] מי[20] חלב כחלב Hol. 114a והמוחל כשמן שאין[21] המוחל יוצא[22] מידי דברי רבי שמעון רבי מאיר אומר אף על פי שאין[23] עמו[24] שמן דם השרץ בבשרו מטמא ואינו מבשיר ואין לנו ביוצא בו:

VI[25] אלו מטמאין ומבשירין זובו של זב ורוקו ושבבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן המת ודם הנדה רבי אליעזר אומר שבבת זרע אינה מבשרת רבי אלעזר בן עזריה אומר דם הנדה[26] רבי שמעון אומר דם[27] המת אינו Ib. 35b מבשיר ואם נפל על הדלעת גוררה והיא טהורה:

VII[28] אלו לא מטמאין ולא מבשירין[29] הזיעה והליחה

---

6 — M ו ‖ 7 M טהורין ‖ 8 M + ו ‖ 9 S + ה. B אלתית. V אייולתית ‖ 10 S עמי הארץ נאמנין ‖ SM 11 מן הדגה מפני שכפק׳ ‖ 12 SP אותה ‖ 13 P שבע ‖ 14 M — והשוה״ד ‖ 15 SM צרעה ‖ 16 S + ו ‖ 17 S מרגל׳ ‖ 18 S חיה ועוף טה׳ ‖ 19 B הקזה ‖ SM 20 בו ‖ SM 23 מ — SP 22 ‖ ה — S 21 ‖ ה + ‖ 24 S — שמן ‖ 25 S + מן ‖ 26 S זיעה וליחה.

III. Alle Eier befinden sich in der Annahme der Reinheit, ausgenommen die der Flüssigkeitshändler; verkaufen sie aber mit diesen auch trockne Früchte, so sind sie rein[7]. Alle Fische befinden sich in der Annahme der Unreinheit[8]; R. Jehuda sagt: Stücke vom Iltith[9], der in Körben kommende ägyptische Fisch und die spanische Makrele[10] befinden sich in der Annahme der Reinheit[11]. Jede Art Lake befindet sich in der Annahme der Unreinheit. Bei all diesen Dingen, ausgenommen die Fischlake, ist ein Mann aus dem gemeinen Volk glaubhaft, wenn er sagt, es sei rein[12], weil man sie Leuten aus dem gemeinen Volk auch zur Aufbewahrung gibt. R. Eliêzer b. Jâqob sagt, ist in reine Lake etwas Wasser gekommen, sei sie verunreinigungsfähig.

IV. Es gibt sieben Arten Flüssigkeiten[13]: Tau, Wasser, Wein, Oel, Blut, Milch und Bienenhonig. Wespenhonig ist rein und zum Essen erlaubt.

V. Es gibt Unterarten des Wassers: was aus dem Auge, dem Ohr, der Nase und dem Mund kommt, und Urin, ob von Erwachsenen oder von Kindern[14], ob gewollt oder ungewollt [abgegangen]. Unterarten des Blutes: das Schlachteblut[15] von reinem Vieh, Wild oder Geflügel und das zum Trinken bestimmte Aderlassblut. Molke gleicht der Milch, und der Olivenschleim gleicht dem Oel, weil der Schleim nicht frei von Oel ist — Worte R. Šimôns. R. Meír sagt, auch wenn es kein Oel enthält. Das Blut des Kriechtiers gleicht seinem Fleisch, es macht unrein und nicht empfänglich. Wir haben nichts, was diesem gliche.

VI. Folgendes macht unrein und befähigt: der Fluss eines Flussbehafteten, sein Speichel, sein Same, sein Urin, ein Viertellog Blut von einem Toten und das Blut einer Menstruirenden. R. Eliêzer sagt, der Same mache nicht befähigt. R. Eleâzar b. Âzarja sagt, das Blut einer Menstruirenden mache nicht befähigt. R. Šimôn sagt, Blut von einem Toten mache nicht befähigt; fällt es auf einen Kürbis, so kratze man es ab, und er ist rein.

VII. Folgendes macht nicht unrein und nicht befähigt. Schweiss, stinkender Ei-

---

7. Die sie mit feuchten Händen anfassen. 8. Weil sie, um nicht die Früchte zu beschmutzen, stets die Hände abwischen. 9. Sie sind nass, u. tot für die Unreinheit empfänglich; cf. Uqç. III,8. 10. Name eines Fisches, sonst unbekannt. 11. So nach Levysohn, *Zool. d. T.* § 315. 12. Sie müssen trocken gehalten werden. 13. Nicht befeuchtet worden. 14. Die verunreinigungsfähig machen. 15. So besser nach manchen Erklärern, obgleich sprachlich nicht ganz einwandfrei. 16. Das nach dem Schlachten nachfliesst; vgl. Bd. VIII S. 909 Z. 1 ff.

בית שמאי אומרים את המקפת של גרוסין יפר בפני שהיא כיוצא לאחריה:

X המעלה מהם להם ימצנן לצונן יהם רצונן "מהיר"מצנן להם טמא רבי שמעון אומר את המעלה מהם להם יבהי של תחתון יפה משל עליון טמא:

XI האשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה טמאה[22]ואם הזיעו ידיה טמאות היו ידיה טמאות ומגיסה בקדרה טהורה אם הזיעו ידיה הקדירה טמאה רבי יוסי אומר אם נטפי השיקל ענבים בכף מאזנים היין שבכף טהור עד שיערה לתוך[23]הכלי הרי זה דיומה לשלי זיתים ועגבים[27]כשהן מנטפין:

M 22 — ; SM 22 טהורים P 23 ; — M 24 26 ; ר
M — ה ‖ S 26 הכלים ‖ M 27 — כ. S שמנט׳.

IF WENN eine Frau, deren Hände rein sind, einen unreinen Topf umrührt, so sind ihre Hände, wenn sie schwitzen[17], unrein; wenn ihre Hände unrein sind und sie einen reinen Topf umrührt, so ist der Topf, wenn ihre Hände schwitzen, unrein. R. Jose sagt, wenn sie tropfen. Wenn man Trauben auf einer Wagschale wiegt, so ist der in der Schale [zurückbleibende] Wein rein, bis man ihn in das Gefäss giesst[18]. Dies gleicht dem Fall, wenn Körbe Oliven oder Trauben tropfen[19].

Sechster Abschnitt

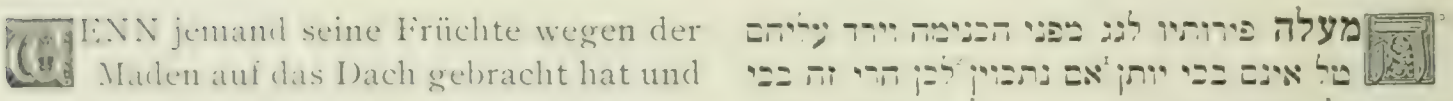

מעלה פירותיו לגג מפני הבגימה וירד עליהם טל אינם בכי יותן[1]אם נתכוין לכן הרי זה בכי יותן העלן חרש שוטה וקטן אף על פי שחשב שירד עליהן[3]הטל אינן בכי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

II המעלה את האגודות[1]את הקציעות ואת השום לגג בשביל שימתינו אינן בכי יותן כל האגודות של בית השווקים טמאין רבי יהודה מטהר בלחים אמר רבי מאיר וכי מפני מה[2]טימאום אלא מפני משקה הפה כל הקמחין והסלתות של בית השוקים טמאים[5]החליקה הטרגים והטסני טמאים בכל מקום:

SM 1 + ו ‖ SB 2 לכך ‖ SM 3 — ה ‖ B 4 טימאו.
S הם טמאים ‖ S 5 החליקיא והטר׳.

WENN jemand seine Früchte wegen der Maden auf das Dach gebracht hat und Tau auf sie gefallen ist, so sind sie nicht empfänglich; hat man dies[1] beabsichtigt, so sind sie empfänglich. Hat ein Tauber, ein Blöder oder ein Minderjähriger sie hinaufgebracht, so sind sie, auch wenn er beabsichtigt hat, dass Tau auf sie falle, nicht empfänglich, denn bei diesen ist nur die Handlung wirksam und nicht die Absicht.

II. HAT jemand [Kraut]bündel, Pressfeigen oder Knoblauch auf das Dach gebracht, damit sie sich halten, so werden sie[2] nicht empfänglich. Alle Krautbündel auf den Märkten sind unrein[3]. Nach R. Jehuda sind die frischen rein. R. Meír sprach: Als unrein erklärt hat man sie ja nur wegen der Flüssigkeit aus dem Mund[4]. Alle Arten Mehl und Feinmehl sind auf den Märkten unrein; Speltgraupen, Weizengraupen und Gerstengraupen[5] sind überall unrein[6].

Bd. V S. 354 Z. 10ff. 15. Bei der Unterbrechung. 16. Der Strahl gilt nicht als Verbindung. 17. Mit dem aus dem Topf aufsteigenden Dampf beschlagen. 18. Erst dann erhält er die Bedeutung einer Flüssigkeit. 19. Der tropfende Saft gilt nur dann als Flüssigkeit, wenn man ihn verwenden will; weit. S. 1161 Z. 6ff. 1. Dass der Tau sie befeuchte. 2. Durch den Tau, da die Frischerhaltung nur durch die Luft erfolgen soll. 3. Weil sie, um sie frisch zu erhalten, mit Wasser begossen werden. 4. Die Verkäufer pflegen den Knoten mit dem Mund zu öffnen. 5. Vgl. Bd. III S. 715 Z. 11ff. 6. Sie werden vor dem Mahlen gewaschen.

נתכוין להתיז[3] על חבירו הרי זה בכי יותן העושה[4] צפור במים הניתזין[5] ואת שבה אינן בכי יותן:

III פירות שירד הדלף לתוכן ובללן שיגובו רבי שמעון אומר[6] בכי יותן וחכמים אומרים אינן בכי יותן:

IV המודד[7] את הבור בין לעמקו בין לרחבו הרי זה בכי יותן דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר לעמקו בכי יותן[9] ולרחבו אינו בכי יותן:

V פשט[10] ידו או רגלו או קנה לבור לידע אם יש בו מים[11] אינן בכי יותן[12] לידע כמה מים יש בו הרי זה בכי יותן זרק[13] אבן לבור לידע אם יש בו מים הניתזין אינן בכי יותן[14] ואת שבאבן טהורין:

VI החובט על השלה חוץ למים בכי יותן[15] לתוך המים אינן בכי יותן רבי יוסי אומר אף[16] לתוך המים בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה:

VII[17] המים העולים בספינה[18] ובעקל ובמשוטות אינן בכי יותן[19] במצודות וברשתות ובמכמרות אינן בכי יותן [5]ואם נער בכי יותן המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה המוציא מסמר לנשמים לצרפו המניח את[20] האוד בנשמים לכבותו הרי זה בכי יותן:

VIII קסיא של שולחנות והשיפא של לבנים אינן בכי יותן ואם נער בכי יותן:

Naz. 50a Sot. 48b IX כל הנצוק טהור חוץ[21] מדבש הזיפין והצפחת

3 M את || 4 (P צנור) — S 5 ו — VSM 6 || שמעון S 7 אינן בכ״י וה״א הרי זה בכ״י || M 8 בבור || S 9 — ו, M — ולרח׳ ... יותן || S 10 את ידו ואת רג׳ || M 11 אינו || M 12 — לידע || SM 13 + את ה || S 14 ושבאבן || S 15 בתוך. P — לתוך ... יותן || 16 SM בתוך || S 17 — ה || S 18 בעוקל || M 19 — || VMS 20 האור || S 21 מן הדבש והזיפ׳.

lich; beabsichtigt er seinen Nächsten zu bespritzen, so macht es empfänglich. Macht jemand im Wasser einen Vogel[3], so macht das verspritzte und das haften bleibende nicht empfänglich.

III. Wenn Traufenwasser auf Früchte gefallen war und man sie durchgewühlt hat, damit sie abtrocknen, so sind sie, wie R. Šimôn sagt, empfänglich, und wie die Weisen sagen, nicht empfänglich.

IV. Hat man eine [Wasser]grube gemessen, ob die Tiefe oder die Breite, so macht es[4] empfänglich — Worte R. Tryphons. R. Âqiba sagt, wenn die Tiefe[5], mache es empfänglich, wenn die Breite, mache es nicht empfänglich.

V. Hat man die Hand, den Fuss oder einen Stab in die Grube gesteckt, um festzustellen, ob Wasser darin ist, so macht es nicht empfänglich; wenn aber um festzustellen, wieviel Wasser darin ist, so macht es empfänglich. Hat man einen Stein in eine Grube geworfen, um festzustellen, ob Wasser darin ist, so macht das aufspritzende nicht empfänglich, und das am Stein ist rein[6].

VI. Wenn jemand auf ein Fell[7] klopft, so macht es[8], wenn ausserhalb des Wassers, empfänglich, und wenn im Wasser, nicht empfänglich. R. Jose sagt, auch wenn im Wasser, mache es empfänglich, weil es seine Absicht ist, dass es mit dem Schmutz herauskomme.

VII. Das Wasser, das mit dem Schiff, dem Behälter[9] und den Rudern mitkommt, macht nicht empfänglich; das mit den Fallen, den Netzen und den Garnen mitkommt, macht nicht empfänglich; hat man es abgeschüttelt, so macht es empfänglich. Führt man ein Schiff in das grosse Meer[10], um es zu festigen[11], bringt man einen [glühenden] Nagel in den Regen hinaus, um ihn zu härten, oder legt man ein Brandscheit in den Regen, um es zu löschen, so macht es empfänglich.

VIII. [Das Wasser auf] einer Tisch-Schutzdecke oder einer Ziegelmatte macht nicht empfänglich; hat man es abgeschüttelt, so macht es empfänglich.

IX. Jeder Strahl[12] ist rein[13], ausgenommen der des Honigs aus Ziphin[14] und des Honig-

3. Nach den Kommentaren, Blasen im Wasser schlagen, ohne spritzen zu wollen. 4. Das am Maßstab haftende Wasser. 5. Wobei die Befeuchtung zur Feststellung des Tiefenmasses erforderlich ist. 6. Es ist als am Boden haftend nicht verunreinigungsfähig. 7. Das man zur Bearbeitung in Wasser gelegt hat. 8. Das vom Fell spritzende Wasser. 9. Tosephta Kel. Bm. I,1 spricht von einem Behälter (עקל) zum Beschweren des Schiffs, also eine Art Ballastkasten an der Aussenseite des Schiffes. Nach andren Anker, jed. ohne jede sprachliche Berechtigung. 10. Irgend ein grosses Gewässer. 11. Damit es nicht durch Austrocknen Risse bekomme. 12. Einer Flüssigkeit, beim Umgiessen aus einem Gefäss in ein andres. 13. Dh. es gilt nicht als Verbindung des oberen Gefässes mit dem unteren. 14. Vgl.

VII פירות שנפלו לתוך אמת המים ונשט מי שתוי ידי טמאות ונטלן ידיו טהורות והפירות טהורין יאם השב שיריהו ידיו ידיו טהורות והפירות בכי יותן:

VII Wenn Früchte in einen Wasserstrom gefallen sind und jemand, dessen Hände unrein sind, mit diesem hineinlangt und sie herausholt, so sind seine Hände rein und die Früchte rein; beabsichtigte er aber seine Hände abzuspülen, so sind seine Hände rein und die Früchte empfänglich.

VIII קדרה שהיא מלאה מים ונתונה לתוך המקוה ונשט אב הטומאה את ידי לתוכה טמאה מעל טמאות טהורה ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרים את שאר המשקין:

VIII Wenn ein Topf (voll) Wasser sich in einem Tauchbad befindet und jemand, der Hauptunreinheit ist, mit seiner Hand in diesen hineinlangt, so ist er unrein; wenn aber ein durch Berührung Unreiner, so ist er rein. Alle andren Flüssigkeiten aber sind unrein, weil Wasser andre Flüssigkeiten nicht rein macht.

IX המטלא בקולין עד שלשה ימים טמאין רבי עקיבא אומר אם נגבו מיד טהורים ואם לא נגבו אפילו עד שלשים יום טמאים:

IX Hat man [Wasser] in einen Kanal geleitet, so ist es drei Tage unrein. R. Âqiba sagt, ausgetrocknet ist es sofort rein, nicht ausgetrocknet ist es auch nach dreissig Tagen unrein.

X עצים שנפלו עליהן משקין ויורדו עליהן גשמים אם רבו טהורים היציאם שירדו עליהן גשמים את על פי שרבו טמאים בלעי משקין טמאין את על פי שהיציאם שירדו עליהן גשמים טהורים ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד רבי שמעון אומר אם היו לחין והסיקן ורבו המשקין היוצאין מהן על המשקין שבלעי טהורים:

X. Wenn auf Holz, auf das [unreine] Flüssigkeiten gekommen waren, Regen gefallen ist, so ist er, wenn er mehr ist, rein; hat man es hinausgebracht, damit der Regen darauf falle, so ist er, auch wenn er mehr ist, unrein. Hatte es unreine Flüssigkeiten eingesogen, so ist er rein, auch wenn man es hinausgebracht hat, damit der Regen darauf falle. Man darf solches nur mit reinen Händen[15]verheizen. R. Šimôn sagt, war es [vorher][16]feucht, sei es, wenn man es verheizt und die austretende Flüssigkeit[17]mehr als die eingesogene ist, rein.

Fünfter Abschnitt

I שטבל בנהר והיה לפניו נהר אחר ועבר בו טהרו שניים את הראשונים דחיו חבירו לשברו וכן לבהמתו טהרו שניים את הראשונים ואם במשחק עמו הרי זה בכי יותן:

WENN jemand in einem Fluss untergetaucht ist und darauf einen andren, den er vor sich hatte, überschritten hat, so hat das andre [Wasser] das erste gereinigt[1]. Hat jemand ihn im Rausch hinabgestossen, ebenso sein Vieh, so hat das andre das erste gereinigt. Wenn aber im Scherz[2], so macht es empfänglich.

II השט על פני המים הניתזין אינן בכי יותן ואם

II. SCHWIMMT jemand im Wasser, so macht das aufspritzende Wasser nicht empfäng-

Rettich haftende Wasser. 10. Nur diese; cf. Jad. III,2ff. 11. Nicht empfänglich. 12. Der Topf. 13. Wenn solche sich im Topf befinden. 14. Solange bleibt das Wasser darin u. macht befähigt. 15. Damit nicht das durch die Hände unrein werdende Wasser den Ofen unrein mache. 16. Vor dem Einsaugen der unreinen Flüssigkeit. 17. Durch die Hitze. 1. Das vom 1. Untertauchen am Körper haften gebliebene Wasser macht nicht mehr befähigt. 2. Es also beabsichtigt hat.

צרכה רבי שמעון בן אלעזר אומר טפח נתנה תחת הצינור[1] אינה בכי יותן:

II מי שירדו עליו גשמים[2] אפילו אב הטומאה אינו בכי יותן[3] ואם נער[4] בכי יותן עמד תחת הצינור להקר או לידוה בטמא טמאין ובטהור[5] בכי יותן:

Sab. 11b Hol. 16a III[6] הכופה קערה על הבותל[8] בשביל[9] שתודח הרי[10] זה בכי יותן ואם בשביל שלא ילקה הבותל[11] אינה בכי יותן:

IV חבית שירד הדלף לתוכה בית שמאי אומרים ישבר[11] בית הלל אומרים יערה[12] מודים שהוא מושיט את ידו ונוטל פירות מתוכה והם טהורים:

V עריבה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין אינן בכי יותן[13] נטלה לשפכה בית שמאי אומרים בכי יותן[14] בית הלל אומרים אינן בכי יותן הניחה שירד הדלף[14] לתוכה הניתזין והצפין בית שמאי אומרים בכי יותן בית הלל אומרים אינן בכי יותן נטלה לשפכה אלו ואלו מודים שהן בכי יותן המטביל את[15] הכלים והמכבס[16] את כסותו במערה[17] המים העולם בידיו בכי יותן ברגליו[18] אינן בכי יותן רבי[19] אליעזר אומר[20] אם אי אפשר[21] לו שירד אלא אם כן ניטנפו רגליו אף העולין ברגליו בכי יותן:

VI קופה שהיא מלאה תורמוסין[22] ונתונה לתוך[23] מקוה מושיט ידו ונוטל תורמוסין מתוכה והם טהורים[24] העלם מן המים הנוגעים בקופה טמאים ושאר כל התורמוסין טהירים צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור[25] העלתו כל שהוא מן המים טמא:

---

4 VS אינן ‖ ו — M 6 ‖ ו + S 5 ‖ הרי + S 7 ‖ זה + V 8 ‖ אם + M 9 ‖ שתידוח S 10 ‖ הן S 11 ‖ (P נטלן) 13 ‖ ו + SB 12 ‖ ו + SM S 14 ‖ בתו׳ SM 15 ‖ כליו S 16 ‖ את — S 17 ‖ ה — M 18 ‖ אינן בכ״י — P 19 ‖ אלעזר M 20 ‖ לו, S 21 — M שלא ירד ‖ ונתנוה VB 22 ‖ SM 23 ‖ + ה M 24 ‖ העלה M 25 העלתהו.

erforderlich? R. Šimôn b. Eleâzar sagt, eine Handbreite. Stellt man es unter die Regentraufe, so macht es[1] nicht befähigt.

II. Ist Regen auf einen gekommen, auch wenn er Hauptunreinheit ist, so macht [das Wasser] nicht empfänglich; hat er ihn abgeschüttelt, so macht es empfänglich. Steht jemand unter einer Regentraufe, um sich abzukühlen oder abzuspülen, so ist, wenn es ein Unreiner ist, [das Wasser] unrein, und ist es ein Reiner, so macht es empfänglich.

III. Setzt man eine Schüssel an die Wand[4], damit sie abgespült werde, so macht [das Wasser] empfänglich, wenn aber, damit die Wand nicht leide, so macht es nicht empfänglich.

IV. Ist in ein Fass[5] Traufenwasser geflossen, so ist es, wie die Schule Šammajs sagt, zu zerbrechen; die Schule Hillels sagt, man giesse es aus. Jene pflichtet jedoch bei, dass man mit der Hand hineinlangen und Früchte herausholen darf, und sie sind rein.

V. Ist Traufenwasser in einen Trog geflossen, so macht das aufspritzende und das überlaufende nicht empfänglich; nimmt man ihn hoch, um es umzugiessen, so macht es, wie die Schule Šammajs sagt, empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, nicht empfänglich. Hat man ihn hingestellt, damit das Traufenwasser hineinkomme, so macht das aufspritzende und das überlaufende, wie die Schule Šammajs sagt, empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, nicht empfänglich; nimmt man ihn hoch um es umzugiessen, so macht es, wie diese und jene übereinstimmen, empfänglich. Wenn jemand in einer Höhle[6] seine Geräte untertaucht oder sein Kleid wäscht, so macht das Wasser, das an seine Hände kommt, empfänglich, und das an seine Füsse kommt, nicht empfänglich[7]. R. Eliêzer sagt, wenn er nicht ohne die Füsse zu beschmutzen hinabgehen kann, mache auch das an seine Füsse kommende empfänglich.

VI. Befindet sich ein Korb (voll) mit Lupinen in einem Tauchbad, so darf man mit der Hand hineinlangen und Lupinen herausholen, und sie sind rein. Hat man ihn aus dem Wasser herausgeholt, so sind die den Korb berührenden Lupinen unrein und alle übrigen rein. Einen Rettich im Höhlen[wasser] darf eine Menstruirende abspülen, und er ist rein[8]; hat sie ihn nur etwas aus dem Wasser gehoben, so ist er unrein[9].

---

3. Das Wasser an der Aussenseite u. am Strick, da die Befeuchtung nicht unvermeidlich ist. 4. Von der Flüssigkeit tropft. 5. In dem Früchte sich befinden, die aber durch das Traufenwasser nicht empfänglich werden sollen. 6. In der sich Wasser angesammelt hat. 7. Ersteres braucht er, letzteres nicht. 8. Da er durch das Wasser im Tauchbad nicht empfänglich wird. 9. Durch das am

שמח כבי ייתן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמיח
אלא אם כן פקק את הצינור או אם הלחל לתוכן׃

VII החמרין שחזו עיברין בנהר ונפלו שקיהם
למים אם שמחו בבי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר
שלא לשמיח אלא אם כן הפכו היו רגלין מלאות טיט וכן
רגלי בהמתו עבר בנהר אם שמח בבי יותן רבי יהודה
אומר אי אפשר שלא לשמות אלא אם עמד והדיח
באדם ובבהמה טמאה לעולם טמא׃

VIII המוריד את הגלגלים ואת כלי הבקר בשעת
הקדים למים בשבילו שיחוצו הרי זה בבי יותן המוריד
בחמה לשתות חמים העולים בפיה בבי יותן וברגליה
אינן בבי ייתן אם חשב שידוחו רגליה את העולין
ברגליה בבי יותן בשעת היתה והדיש לעולם טמא
הורידה חרש שוטה וקטן אף על פי שחישב שידוחו
רגליה אינן בבי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה׃

S 27 + הרי הן ‖ M 28 את הנהר ‖ S 29 במים. M
בנהר ‖ M 30 שמחין ‖ M 31 + השקין ‖ P 32 —
מים ‖ M 33 + ו. S ועבר במים ‖ M 34 שירחוצו ‖
M 35 + הרי זה ‖ M 36 + ו ‖ B 37 שיודחי 38
S האף ‖ M 39 — מעשה ואין.

VII. Wenn Eselstreiber über einen Fluss gehen und ihre Säcke in den Fluss fallen, so sind sie, wenn sie darüber froh sind, empfänglich. R. Jehuda sagt, es sei nicht anders möglich, als darüber froh zu sein; vielmehr nur dann, wenn sie sie umdrehen. Wenn seine Füsse voll Kot sind, ebenso die Füsse seines Tiers, und er über den Fluss geht, so macht dies[6], wenn er darüber froh ist, empfänglich. R. Jehuda sagt, es sei nicht anders möglich, als darüber froh zu sein; vielmehr nur dann, wenn er stehen bleibt und [die Füsse] abspült. Bei Menschen und unreinen Tieren ist es immer unrein[7].

VIII. Bringt man zur Zeit des Ostwindes[8] Wagenräder oder das Rindergeschirr ins Wasser hinunter, damit sie fest werden, so macht dies[9] empfänglich. Bringt man ein Vieh zum Trinken hinab, so macht das Wasser, das ihm ins Maul kommt, empfänglich, und das es an den Füssen hat, nicht empfänglich; beabsichtigt man, dass es die Füsse abspüle, so macht auch das an den Füssen haftende befähigt. Zur Zeit der Fusskrankheit[10] und des Dreschens ist es immer unrein. Bringt ein Tauber, ein Minderjähriger oder ein Blöder es hinab, so macht es nicht befähigt, auch wenn er dies beabsichtigt hat, denn bei diesen gilt die Handlung, nicht aber die Absicht.

Vierter Abschnitt

שוחה לשתות[1] המים העולים בפיו ובשפמו[2] בבי
יותן בהוטמו ובראשו ובזקנו אינן בבי יותן המטלא
בחבית המים העולים אחריה ובחבל[3] שהוא מבונן על
ציארה ובחבל שהוא לצרכה הרי זה בבי יותן כמה הוא

M 1 — ה ‖ S 2 + הרי הן M 3 + המים.

WENN jemand sich zum Trinken bückt, so macht das Wasser, das ihm an den Mund und an den Lippenbart kommt, empfänglich[1], und das ihm an die Nase, an den Kopf und an den Bart kommt, nicht empfänglich. Wenn jemand mit einem Fass schöpft, so macht das Wasser, das an der Aussenseite mitkommt, am Strick, der um den Hals[2] gerollt ist, und am dabei erforderlichen [Teil des] Strickes, empfänglich. Wieviel ist dabei

6. Wenn Wasser von seinen Füssen auf Früchte kommt. 7. Dh. das Wasser macht empfänglich, weil man den Schmutz unangenehm empfindet; ebenso bei einem unreinen Tier, weil man es stets um sich hat. 8. Bei dem durch die schwüle Luft Holzgeräte rissig werden. 9. Cf. N. 6 mut. mut. 10. Diesen Sinn muss das W. יחף, wörtl. Barfüssigkeit, haben; wahrscheinl. eine Art Hufkrankheit, bei der die Hufe abblättern od. sich lösen. "Müdigkeit" ist sprachlich nicht zulässig, auch ist von der "Zeit" einer solchen nicht zu sprechen. 1. Beim Trinken auf diese Weise ist die Befeuchtung des Lippenbartes unvermeidlich. 2. Der dünnen Stelle des Gefässes, wo der Strick befestigt wird.

II חבית שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקין או מלאה משקין ונתונה לתוך הפירות ושאבו כל ששאבו בכי יותן באלו משקין אמרו במים ובין ובחומין ושאר כל המשקין טהורין רבי נחמיה מטהר בקטנית שאין הקטנית שואבת:

III הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין רבי מאיר מטמא רבי יהודה מטהר רבי יוסי מטהר בשל הטים ומטמא בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות:

IV המרבין את ביתו ונתן בו הטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן אם מחמת הסלע אינן בכי יותן המכבס את בסותו בעריבה ונתן בה הטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן ואם מחמת עצמן אינן בכי יותן המטן בחול הרי זה בכי יותן מעשה באנשי המחוז שהיו מטינים בחול אמרו להם חכמים אם כך הייתם עושים לא עשיתם טהרה מימיכם:

V המטן בטיט הגגוב רבי שמעון אומר אם יש בו משקה טופח בכי יותן ואם לאו אינו בכי יותן המרבין את גרנו אינו חושש שמא נתן בה הטים וטננו המלקט עשבים בשחטל עליהן להטן בהם הטים אינן בכי יותן ואם נתכוון לכן תרי זה בכי יותן המוליך חטין לטחון וירדו עליהן גשמים אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד:

VI היו זיתיו נתונין בגג וירדו עליהן גשמים אם

M 5 [ ] מלאה משקין או נתנו לתוכה ונתונה ‖ S 6 — ו ‖ S 7 טמאין ‖ P 8 — מטמא ... יוסי ‖ VS 9 + ו ‖ 10 S הבית ‖ (P וצונגנו) 11 ‖ S 12 + הרי הן. M — ‖ B 14 הטמנן. S המממין ‖ S 13 עצמה אינה ‖ 15 S ומעשה באנ׳ מחוז שהיו מטמינים ‖ BP 16 היותכם 17 ‖ S 19 — ואם ... יותן ‖ S 18 + הרי זה ‖ SB המטנן M 23 ‖ לכך SB 22 ‖ ו — M 21 ‖ חיטיו V 20 ‖ VP 24 חטיו ‖ VP 25 — אי ‖ S 26 + כן.

II. Wenn ein Fass (voll) mit Früchten in Flüssigkeiten gestanden hat, oder ein Fass (voll) mit Flüssigkeiten in Früchten gestanden hat, und sie [Wasser] eingesogen haben, so sind alle, die eingesogen haben, empfänglich. Sie sagten es von folgenden Flüssigkeiten: Wasser, Wein und Essig; alle andren Flüssigkeiten aber sind rein[1]. Nach R. Nehemja sind Hülsenfrüchte rein, weil Hülsenfrüchte nicht einsaugen.

III. Hat man warmes Brot[2] aus dem Ofen genommen und es auf die Mündung eines Weinfasses gelegt, so ist es nach R. Meír unrein und nach R. Jehuda rein; nach R. Jose ist Weizenbrot rein und Gerstenbrot unrein, weil Gerste einsaugt.

IV. Wenn jemand sein Haus gesprengt und da Weizen hingetan hat, und er feuchtig geworden ist, so ist er, wenn durch das Wasser, empfänglich, und wenn durch den Stein[boden], nicht empfänglich. Wenn jemand sein Kleid in einem Trog gewaschen und darin Weizen hineingetan hat, und er feuchtig geworden ist, so ist er, wenn durch das Wasser, empfänglich, und wenn von selbst, nicht empfänglich. Wenn jemand [Früchte] im Sand feuchtet, so sind sie empfänglich. Einst hatten die Leute aus Mahoz [Früchte] im Sand gefeuchtet, und die Weisen sprachen zu ihnen: Wenn ihr dies zu tun pflegt, so habt ihr nie im Leben Reines zubereitet.

V. Wenn jemand [Früchte] in trocknem Lehm feuchtet, so sind sie, wie R. Šimôn sagt, wenn befeuchtende Flüssigkeit daran[3] ist, empfänglich, und wenn nicht, nicht empfänglich. Wer seine Tenne gesprengt hat, braucht nicht zu befürchten, der Weizen, den er da hingetan hat, sei vielleicht feuchtig geworden. Wenn jemand Gräser sammelt, worauf noch der Tau ist, um darauf den Weizen zu feuchten, so wird er dadurch nicht empfänglich; beabsichtigt er dies[4], so wird er empfänglich. Wenn jemand Weizen zum Mahlen führt und Regen darauf kommt, so wird er, wenn er darüber froh ist, empfänglich. R. Jehuda sagt, es sei nicht anders möglich, als darüber froh[5] zu sein; vielmehr nur dann, wenn er stehen bleibt.

VI. Wenn seine Oliven sich auf dem Dach befinden und Regen auf sie fällt, so sind

1. Vgl. S. 1150 N. 7. 2. Nicht mit Wasser, sondern mit Fruchtsaft hergestellt, sodass es nur durch nachherige Befeuchtung unrein wird. 3. Wenn am Lehm soviel Flüssigkeit haftet, dass auch das berührte feucht wird. 4. Den Tau auf den Gräsern zu erhalten. 5. Der Weizen wird vor dem Mahlen angefeuchtet; vgl. Bd. II S. 450 Z. 15.

IX. Bringt man da Fleisch, so richte man sich nach der Mehrheit der Schlächter, und ist es gekocht, so richte man sich nach der Mehrheit der gekochtes Fleisch Essenden[13].

X. Bringt man Früchte auf dem Weg, so sind sie, wenn die meisten solche für den Hausgebrauch heimführen, frei[14], wenn zum Verkauf auf dem Markt, pflichtig, und wenn Hälfte gegen Hälfte, so sind sie Demaj[15]. [Früchte] in einem Speicher, in dem Jisraéliten und Nichtjuden unterbringen, sind, wenn es mehr Nichtjuden sind, sicher [unverzehntet], wenn mehr Jisraéliten, Demaj, und wenn Hälfte gegen Hälfte, sicher [unverzehntet] — Worte R. Meirs; die Weisen sagen, selbst wenn alle Nichtjuden sind, und nur ein Jisraélit da unterbringt, sei es Demaj.

IX מצא בה בשר הולכין אחר רוב המבחים אם
תהה מבושר הולכין אחר רוב אוכלי בשר מבושל׃

X המיצא פירות בדרך אם רוב מכניסין רבתיהן
פטור למכור בשוק היוב מהצה למחצה דמאי איבר
שישראל וגוים מטילין לתיבו אם רוב גוים ודאי אם
רוב ישראל דמאי מחצה למחצה ודאי דברי רבי מאיר
וחכמים אומרים אפילו כולם גוים וישראל אחד מטיל
לתוכו דמאי׃

XI פירות שניה שרבו על של שלישית ושל
שלישית על של רביעית ושל רביעית על של חמישית
ושל חמישית על של ששית ושל ששית על של שביעית
ושל שביעית על של מוצאי שביעית הולכין אחר הרוב
מחצה למחצה להחמיר׃

S 25 + ו | SM 26 — מבושר | S 27 — בדרך
P 28 + ו || M 29 + מן ה || SM 30 — של || 31
S — ו | P 32 ארבע ושל חמשה ע״ש ששה ושל ששה
ע״ש שבעה ושל שבעה ע״ש מוצ׳ שבעה | M 33 — של
M 34 — חול׳ אה״ר.

XI. Sind die Früchte des zweiten Jahres[16] mehr als die des dritten, die des dritten als die des vierten, die des vierten als die des fünften, die des fünften als die des sechsten, die des sechsten als die des siebenten, oder die des siebenten[17] als die des Ausgangs des siebenten[18], so richte man sich nach der Mehrheit; wenn Hälfte gegen Hälfte, so ist zu erschweren[19].

Dritter Abschnitt

WENN man einen Sack (voll) Früchte auf das Ufer eines Flusses auf den Rand einer Grube oder auf die Stufen einer Höhle gelegt hat und sie [Wasser] eingesogen haben, so ist alles, was eingesogen hat, empfänglich. R. Jehuda sagt, was dem Wasser zugewandt ist, sei empfänglich, und was nicht dem Wasser zugewandt ist, sei nicht empfänglich.

ק שהוא מלא פירות ונתנו על גב הנהר או על פי
הבור או על מעלות המערה ושאבו כל ששאבו
בבי יותן רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בבי
יותן וכל שאינו כנגד המים אינו בבי יותן׃

SB 1 גב || S 2 שאבו כל שישאבו || 3 (M — ש) || 4
M ושאינו.

13. Es ist event. verboten, auch wenn die meisten Schlächter Jisraéliten sind. 14. Von der Verzehntung u. den priesterl. Abgaben. 15. Benennung der Feldfrüchte, von denen es zweifelhaft ist, ob von ihnen die Abgaben entrichtet worden sind; vgl. Bd. I S. 250 N. 1. 16. Des Septenniums. Ausser dem von jedem Jahrgang zu entrichtenden Zehnten sind noch vom 1., 2., 4. u. 5. der 2. Zehnt u. vom 3. u. 6. der Armenzehnt zu entrichten, u. hier handelt es sich um den Fall, wenn hinsichtl. der Abgaben von einander verschiedene Jahrgänge miteinander vermischt worden sind. 17. In dem die Felder nicht bestellt werden dürfen, u. von dessen Ertrag der Zehnt überhaupt nicht zu entrichten ist. 18. Der schon zum folgenden Jahr gehört, dem 1. des nächsten Septenniums. 19. Der Armenzehnt ist zu entrichten, jed. ist er auszuweihen u. der Erlös als 2. Zehnt in Jerušalem zu verzehren; desgleichen haftet bei einem Zweifel des Siebentjahrs den Früchten die Heiligkeit desselben an (für den Handel verboten), jed. ist von ihnen der Zehnt zu entrichten. Der in der Erstausgabe der Mišnah separata fehlende Passus vom 4. u. 5. ist tatsächlich überflüssig u. wol absichtlich fortgelassen.

טמא אימתי בזמן שקדמו מי שפיכות אבל אם קדמו
מי נשמים אפילו כל[12]שהן למי שפיכות טמא:

IV[13]הטורף את גגו והמכבס את בסותו וירדו עליהן
נשמים אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור
טהור מחצה[14]למחצה טמא רבי יהודה אומר אם הוסיפו
לנטף:

Sab.122a 151a V[15]עיר שישראל ונוים דרים[16]בתוכה והיה בה
מרחין מרחצת בשבת אם רוב נוים רוחין מיד[17]ואם רוב
ישראל[18]ימתין כדי שיחמו החמין מחצה[19]למחצה ימתין
כדי שיחמו החמין רבי יהודה אומר באמבטי קטנה אם
יש בה רשות רוחין[20]בה מיד:

VI[21]מצא בה ירק נמכר אם רוב נויה לוקח מיד[22]ואם
רוב ישראל ימתין כדי שיבואו ממקום[23]קרוב מחצה
למחצה ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב ואם יש בה
רשות לוקח מיד:

Jom.84b Ker.15b VII מצא בה תינוק מושלך אם רוב נוים נוי[24]ואם
רוב ישראל ישראל מחצה[25]למחצה ישראל רבי יהודה
אומר הולכים אחר רוב המשליכין:

Bm.24a VIII מצא בה מציאה אם רוב נוים אינו צריך
להכריז[26]ואם רוב ישראל צריך להכריז מחצה למחצה
צריך להכריז מצא בה פת הולכין אחר רוב[27]הנחתומים
[28]ואם היתה פת עיסה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה
רבי יהודה אומר אם[29]היתה פת קיבר הולכין אחר רוב
אוכלי פת קיבר:

S 12 שהו מי || S 13 המטהר || S 14 — עיר ... ואם
17 || M 16 — ימת' ... החמין || B 15 בה ... מיד
SM 20 || היה S 19 || בה — V 18 || M על מח'
23 || ה — S 22 || M קר' — ה. + P 21 || — ו
M — ואם היתה. S מצא בה פת || M 24 היה.

unrein. Dies nur dann, wenn das Ausgusswasser zuerst darin war, wenn aber das Regenwasser eher darin war als das Ausgusswasser, auch noch so viel, so ist es unrein[4].

IV. Wenn jemand sein Dach abgespült oder sein Kleid gewaschen hat und Regen darauf gekommen ist, so ist es, wenn es mehr vom unreinen[5] ist, unrein, wenn mehr vom reinen, rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. R. Jehuda sagt, wenn das Tropfen zunimmt[6].

V. Wenn in einer Stadt, in der Jisraéliten und Nichtjuden wohnen, ein Badehaus sich befindet, in dem am Šabbath gebadet wird, so darf man darin, wenn es mehr Nichtjuden sind, sofort[7] baden, wenn mehr Jisraéliten, erst wenn man solange gewartet hat, als das Wasser heiss werden kann, und wenn Hälfte gegen Hälfte, erst wenn man solange gewartet hat, als das Wasser heiss werden kann. R. Jehuda sagt, in einer kleinen Badewanne dürfe man, wenn da eine Obrigkeit[8] ist, sofort baden.

VI. Sieht man da[9] Grünkraut verkaufen, so darf man, wenn es mehr Nichtjuden sind, sofort kaufen[10], wenn mehr Jisraéliten, erst wenn man solange gewartet hat, als sie aus einem nahen Ort kommen können, und wenn Hälfte gegen Hälfte, erst wenn man solange gewartet hat, als sie aus einem nahen Ort kommen können; ist da eine Obrigkeit, so darf man sofort kaufen.

VII. Findet man da ein ausgesetztes Kind, so ist es, wenn es mehr Nichtjuden sind, ein nichtjüdisches, wenn mehr Jisraéliten, ein jisraélitisches, und wenn Hälfte gegen Hälfte, ein jisraélitisches. R. Jehuda sagt, man richte sich nach der Mehrheit der Aussetzenden.

VIII. Findet man da etwas, so braucht man das Gefundene, wenn es mehr Nichtjuden sind, nicht auszurufen, sind es mehr Jisraéliten, so muss man es ausrufen[11], und wenn Hälfte gegen Hälfte, so muss man es ausrufen. Findet man da Brot[12], so richte man sich nach der Mehrheit der Bäcker; ist es Feinbrot, so richte man sich nach der Mehrheit der Feinbrot Essenden. R. Jehuda sagt, ist es Kleiebrot, so richte man sich nach der Mehrheit der Kleiebrot Essenden.

4. Wenn man das schmutzige in das reine giesst, so ist die Mischung erwünscht. 5. Vom Abspül- od. Waschwasser. 6. Dann ist das Regenwasser mehr. 7. Nach dem Ausgang des Šabbaths, da es wol für die Nichtjuden geheizt worden ist. 8. Für die ein Bad jederzeit zur Verfügung stehen muss; vgl. Bd. I S. 699 Z. 25. 9. In einer solchen Stadt. 10. Nach dem Ausgang des Šabbaths, da es wol für Nichtjuden gepflückt worden ist. 11. Vgl. Bd. VI S. 527 Z. 1 ff. 12. Das von einem nichtjüdischen Bäcker zum Essen verboten ist; vgl. Bd. I S. 355 Z. 12.

איפר אינן בכי ייקן[1] וחכמים אומרים בכי יותן האיכר שימשמין[2] באצבעו משקין שעל[3] ידי רבי שמעון איפר אינן בכי ויקן[4] וחכמים אומרים בכי יותן המשמן פירותיו במים מפני הגנבים אינן בכי יותן מעשה באנשי ירושלם שטמנו[5] דבילתן במים מפני[6] הסיקרין וטהרו להן חכמים הגותן פירותיו בשיבולת הנהר להביאן עמו אינן בכי יותן:

wie R. Simôn sagt, nicht empfänglich, und wie die Weisen sagen, wol empfänglich. Ist jemand Samn mit den Fingern[13], so macht die Feuchtigkeit an seiner Hand, wie R. Simôn sagt, nicht empfänglich, und wie die Weisen sagen, wol empfänglich. Versteckt jemand seine Früchte im Wasser wegen der Diebe, so sind sie dadurch nicht empfänglich. Feigenkuchen im Wasser wegen der Plünderer, und die Weisen erklärten sie ihnen als rein. Legt jemand seine Früchte in die Flußströmung, um sie mit sich zu führen, so sind sie dadurch nicht empfänglich.

P 21 — וחיא בכ״י ‖ P 22 באצבע ‖ SB 23 ירו ‖ 24 M — וחיא בכ״י ‖ M 25 דבירה ‖ 26 (S הסיקין) 27 M לשוב.

Zweiter Abschnitt

יעת בתים בירות שיחין ומערות טהורה זיעת האדם טהורה שתה מים טמאים והזיע זיעתו טהורה בא במים שאובים והזיע זיעתו טמאה נסתפג ואחר כך הזיע זיעתו טהורה:

THE Ausschwitzung von Häusern, Gruben, Graben und Höhlen ist rein[1]; der Schweiss von Menschen ist rein. Wenn jemand unreines Wasser getrunken hat und schwitzt, so ist sein Schweiss rein[2]. Wenn jemand in geschöpftem Wasser war und schwitzt, so ist sein Schweiss unrein; hat er sich abgetrocknet, so ist, wenn er nachher schwitzt, sein Schweiss rein.

II מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בכי יותן חברכה שבבית הבית מזיע מחמתה[4] אם טמאה זיעת כל הבית[5] שמחמת הברכה טמאה:

II. Der Dampf eines unreinen Badehauses[3] ist unrein und der eines reinen macht empfänglich. Wenn ein Bassin im Haus ist und dadurch das Haus durchdünstet ist, so ist, wenn dieses unrein ist, der aus dem Bassin kommende Dampf im ganzen Haus unrein.

III שתי ברכות אחת טהורה ואחת טמאה המזיע קרוב לטמאה טמא קרוב לטהרה טהור מחצה למחצה טמא[6] ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם[7] רובו מן המטמא טמא ואם[8] רובו מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא[9] נסטריות שישראל וגוים מטילין[10] לתוכה אם רוב מן המטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה[11] למחצה טמא[12] מי שפיכות שירדו עליהן מי גשמים אם רוב מן המטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה[11] למחצה

Ker. xi, 2

III. Sind es zwei Bassins, eines rein und eines unrein, so ist das mit Dampf beschlagene, wenn näher dem unreinen, unrein, wenn näher dem reinen, rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. Hat man unreines Eisen mit reinem Eisen gemengt, so ist es, wenn das unreine mehr ist, unrein, wenn das reine mehr ist, rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. Nachtgefässe, in die Jisraéliten und Nichtjuden Wasser lassen, sind, wenn mehr vom Unreinen, unrein, wenn mehr vom Reinen, rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. Wenn in Ausgusswasser Regenwasser gekommen ist, so ist es, wenn es mehr unreines [Wasser] ist, unrein, wenn mehr reines, rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte,

P 1 במר׳ טמא זיע׳ טמא טהור ‖ M 2 — ופה׳ ... טמאה ‖ S 3 ברכה שבב׳ והבית מציע ‖ P 4 ואם טמא ‖ P 5 — ש ‖ SBM 6 רוב ‖ M 7 — ו ‖ VM 8 גצריות. S גסטריאות ‖ SM 9 לתוכן ‖ S 10 על מה׳ ‖ M 11 — מי ... למחצה טמא.

werdenden sich leichter kochen. bleiben. 1. Vgl. S. 1150 N. 7. 2. Nicht levit. unrein. 3. Von geschöpftem Wasser. 13. Wobei man die Finger anfeuchtet, damit die Körnchen haften

II המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין או את
הטומאה[2]אינן בכי יותן להשיר ממנו משקין בית שמאי
אומרים היוצאין ואת שבו בכי יותן[3]בית הלל אומרים
היוצאין[4]בכי יותן ואת שבו[5]אינן בכי יותן[6]מפני שהוא
מתכוין שיצאו מכולו:

III המרעיד את האילן[7]ונפל על הבירו או סובה
ונפלה על הבירתה ותהתיהן זרעים[8]או ירקות המחוברין
לקרקע בית שמאי אומרים בכי יותן[9]בית הלל אומרים
[5]אינן בכי יותן אמר רבי יהושע משום אבא יוסי[9]הלי
קופרי איש[10]טבעון תמה עצמך אם יש משקה טמא
[11]בתורה עד שיתכוין ויתן שנאמר[10]וכי יתן מים על זרע: Lv.11,38

IV הנוער אגודה של ירק וירדו מצד העליון לתחתון
בית שמאי אומרים בכי יותן[3]בית הלל אומרים[12]אינם
בכי יותן אמרו בית הלל לבית שמאי[13]והלא הנוער את
הקלה חוששין אנו שמא יצאו מן העלה לעלה אמרו
להן בית שמאי שהקלח אחד ואגודה[14]קלחים הרבה
אמרו להן בית הלל[3]הרי המעלה שק מלא פירות ונתנו
על[15]גב הנהר הוששין אנו שמא ירדו מצד העליון לתחתון
אבל אם העלה שנים ונתנן זה על[10]גבי זה התחתון בכי
יותן רבי יוסי אומר התחתון טהור:

V[16]°[17]הממחק את הברישה[18]והסוחט שערו בבסותו Ker.15b
רבי יוסי אומר היוצאין בכי יותן ואת שבו[19]אינן בכי
יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו[20]מכולו:

VI הנופח בעדשין לבדקן אם יפות הן רבי שמעון

2 אינו M ‖ 3 SM + ו ‖ 4 M — בכ״י ‖ 5 P אינו ‖ 6 M — מפני ‖ 7 VS ונפלו ‖ 8 M וירק׳ מחו׳ ‖ 9 S הליקופרי ‖ 10 M טבעין. S טיבעין ‖ 11 S מן התורה ‖ 12 P אינה ‖ 13 M והרי ‖ 14 S + של ירק ‖ 15 VS גבי. VM גף. V כף ‖ 16 B גב ‖ 17 S המוחק ‖ 18 SM וסוחט בשע׳ וכס׳ ‖ 19 P — כ. S מכולן. 20

II. Schüttert jemand einen Baum, um Speisen oder eine unreine Sache herabfallen zu machen, so macht dies[2] nicht empfänglich; wenn aber, um Flüssigkeiten herabfallen zu machen, so macht, wie die Schule Šammajs sagt, das herabfallende und das daran bleibende[4] empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, das herabfallende empfänglich und das daran bleibende nicht empfänglich, weil es seine Absicht war, es vollständig abzuschütteln[5].

III. Wenn jemand einen Baum schüttert und er[6] auf einen andren fällt, oder einen Zweig, und er[6] auf einen andren fällt, und unten am Boden haftende Saatfrucht oder Kräuter sich befinden, so sind sie wie die Schule Šammajs sagt, empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, nicht empfänglich. R. Jehošuâ sagte im Namen des Abba-Jose Ḥali-Quphri aus Ṭabûn: Es dürfte dich wundern, wenn es nach der Gesetzlehre eine verunreinigende[7] Flüssigkeit gäbe, ohne sie absichtlich hinaufgetan zu haben, denn es heisst: [8]*wenn Wasser auf Saat getan wird*[9].

IV. Wenn jemand ein Bündel Kräuter schüttelt und [Wassertropfen] von der oberen Seite auf die untere fallen, so sind sie, wie die Schule Šammajs sagt, empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, nicht empfänglich. Die Schule Hillels sprach zur Schule Šammajs: Befürchten wir etwa, wenn jemand einen Stengel geschüttelt hat, [Wassertropfen] könnten von einem Blatt auf das andre gefallen sein!? Die Schule Šammajs erwiderte: Ein Stengel ist einer, ein Bündel hat viele Stengel. Die Schule Hillels entgegnete: Befürchten wir etwa, wenn jemand einen Sack (voll) Früchte [aus dem Wasser] gezogen und ihn auf das Ufer des Flusses gelegt[10] hat, [Wassertropfen] könnten von der oberen Seite auf die untre gefallen sein!? Hat man aber zwei herausgezogen und sie aufeinander gelegt, so ist der untre empfänglich[11]. R. Jose sagt, [auch] der untre sei rein.

V. Wenn jemand vom Lauch [die Flüssigkeit] abstreift oder mit dem Gewand sein Haar ausdrückt, so macht, wie R. Jose sagt, das ausgedrückte [Wasser] empfänglich und das daran bleibende nicht empfänglich, weil es seine Absicht ist, alles auszudrücken[5].

VI. Haucht jemand Linsen an, um sie zu untersuchen[12], ob sie gut sind, so sind sie,

3. Wenn dabei am Baum haftendes Regenwasser auf die Früchte fällt. 4. Das am Baum haften bleibende Wasser. 5. Das zurückbleibende Wasser ist nicht erwünscht. 6. Mit dem daran haftenden Regenwasser. 7. Im Text unreine; "unrein" u. "rein" in diesem Traktat haben die Bedeutung: für die Unreinheit empfänglich machen, bezw. nicht empfänglich machen. 8. Lev. 11,38. 9. Dies ist eine Begründung der Ansicht der Schule Hillels; am Boden haftend werden sie erst recht nicht für die Unreinheit befähigt. 10. Damit das Wasser abfliesse; die Befeuchtung war nicht erwünscht. 11. Weil man damit rechnen muss. 12. Nach den Kommentaren lassen die durch den Hauch feucht

Gefäss ein Kor fasst und nur ein Viertellog darin ist, ist es ebenso, als hätte man es nicht untergetaucht.

VII. Alle Speisen werden miteinander vereinigt, um im Quantum eines halben Peras[18] den Körper untauglich zu machen. Alle Getränke werden miteinander vereinigt, um im Quantum eines Viertellog den Körper untauglich zu machen. Hierin ist es beim Trinken von unreinen Flüssigkeiten strenger als beim Tauchbad, indem sie dabei alle andren Flüssigkeiten[19] dem Wasser[20] gleichgestellt haben.

VIII. Wenn jemand unreine Speisen gegessen oder unreine Getränke getrunken hat, und nachdem er untergetaucht ist, sie ausbricht, so sind sie unrein, weil sie im Körper nicht rein geworden sind. Wenn jemand unreines Wasser getrunken hat, und nachdem er untergetaucht ist, es ausbricht, so ist es rein; weil es im Körper rein geworden[21] ist. Wenn jemand einen reinen Ring verschluckt hat, und nachdem er in ein Totenzelt hineingegangen war, einmal und abermals[22] besprengt worden und untergetaucht ist, ihn ausbricht, so bleibt er, wie er war[23]. Hat jemand einen unreinen Ring verschluckt, so darf er untertauchen und seine Hebe essen; bricht er ihn aus, so ist er unrein und macht auch ihn unrein. Steckt ein Pfeil in einem Menschen, so bildet er, wenn er zu sehen ist, eine Trennung; ist er nicht zu sehen, so darf er untertauchen und seine Hebe essen.

אומר אפילו כלי מחזיק כור יאין בו אלא רבועית כארי
לא טבל׃

VII כל האוכלין מצטרפין רפסול את הטיית
כבחצי פרס[18]כל המשקין מצטרפין רפסול את הטייה
ברביעית זה חומר בשותה משקים טמאים[19]מבמקוה
[20]שעשה בו[21]שאר[22]משקים כמים׃

VIII אכל אוכלים טמאים ושתה משקים טמאים
[23]טבל והקיאן טמאים מפני שאינם מהורים בגוף שתה
מים טמאים טבל והקיאם מהורין מפני שהם מהורים
בגוף בלע טבעת[24]מהורה נבנם לאהל המת הוה[25]ישנה
וטבל[26]והקיאה הרי היא כמות[27]שהיתה בלע טבעת
טמאה טיבל ואוכל[28]בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו
חין שהוא תחוב באדם בזמן שהיא נראה חוצין[29]אם
אינו נראה טובל ואוכל[30]בתרומתו׃

S 30 מבמקוואות ‖ B 31 שעשו ‖ P 32 שארי ‖ 33
VS + ה ‖ S 34 — טבל ‖ M 35 טהור וכו׳ ‖ 36
SP — ו ‖ M 37 שהיה ‖ BP 38 בתרומה ‖ 39
VSB + ו ‖ B 40 בתרומה.

מסכת מכשירין

משקה שתחלתו[1]ברצון אף על פי שאין סיפו[1]ברצון או שסופו[1]ברצון אף על פי שאין תחלתו[1]ברצון הרי זה בכי יותן משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון׃

1 SB לרצון.

LIQUIDE Flüssigkeit[1] macht, wenn sie anfangs erwünscht war, auch wenn sie später nicht erwünscht ist, oder später erwünscht ist, auch wenn sie anfangs nicht erwünscht war, empfänglich[2]. Unreine Flüssigkeiten machen unrein erwünscht und nicht erwünscht.

18. Vgl. S. 516 N. 34. 19. Die das Tauchbad auch beim kleinsten Quantum untauglich machen, wenn sie nur das Aussehen verändert haben (vgl. S. 1143 Z. 6ff.) 20. Das das Tauchbad erst bei 3 Log untauglich macht. 21. Speisen u. Getränke werden durch Untertauchen nicht rein, u. nur Wasser kann durch Berührung mit reinem rein werden. 22. Am 3. u. am 7. Tag; cf. Num. 19,12. 23. Er ist nicht unrein geworden. 1. Vgl. S. 1160 Z. 9ff. 2. Speisen für die Unreinheit; wörtl. es macht [sc. geeignet für die Vorschrift]: wenn es kommt, nämlich Wasser auf Sämereien; cf. Lev. 11,38.

המים כסת עגולה[10] והכדור והאטום והקמיע והתפילה [11]אינן צריכין שיבואו בהם[12] המים זה הכלל כל שאין דרכו להכנים ולהוציא טובלין סתומים:

III [13]אלו שאינן צריכין שיבואו בהן[12] המים קשרי העני והניתין וחבט של סנדל[14] ותפילה של ראש בזמן שהיא[15] הוצה ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת ואזני החמת ואזני[16] התרמיל:

IV [13]אלו[17] שהם צריכים שיבואו בהן המים הקשר [18]שבפרקסין שבכתף ושפה של כדין צריך למתח ותפילה של ראש בזמן שאינה הוצה ושל זרוע בזמן שהיא עולה ויורדת[19] ושניצן של סנדל[20] ובגדים שהטבילן מבוכסין עד שיבעבעו הטבילן נגובין עד שיבעבעו וינוחו[21] מבעבועין:

Hol. 73a V כל ידות הכלים שהם[22] ארוכין ועתיד[23] לקוצין מטבילן עד מקום המדה רבי יהודה אומר עד שיטביל [24]את בולו שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה[4] מטבילן עד מקום המדה רבי טרפון אומר עד שיטביל את כל הטבעת החבל שהוא קשור בקופה אינו חבור אלא אם[25] תפר:

VI בית שמאי אומרים אין מטבילין חמין[26] בצוננין ולא צוננין בחמין[27] לא יפים ברעים ולא רעים ביפים[27] בית Zeb. 78b הלל אומרים מטבילין כלי שהוא מלא משקין[28] והטבילו כאלו לא טבל מלא מי רגלים רואין אותם כאלו הם מים מלא מי חטאת עד שירבו[29] המים על מי חטאת רבי יוכי

einkommen; bei einem runden Polster, einem Ball, einem Schuhleisten[6], einem Amulett und einer Tephillinkapsel[7] braucht das Wasser nicht in das Innere hineinzukommen. Die Regel hierbei ist: was nicht zum Hineintun und Herausnehmen dient, kann man auch ungeöffnet untertauchen.

III. In folgendes braucht das Wasser nicht hineinzukommen: in Knoten [von Kleidern] der Armen[8], der Fransen, der Sandalenschleifen, der Tephillinkapsel des Kopfes, wenn er fest ist, und des Arms, wenn er sich nicht nach oben und unten verschiebt[9], der Ohren des Schlauchs und der Ohren der Hirtentasche.

IV. In folgendes muss das Wasser hineinkommen: in den Schulterknoten des Unterkleides[10], der Saum eines Lakens muss glattgezogen werden, in den der Tephillinkapsel des Kopfes, wenn sie nicht fest ist, und des Arms, wenn sie sich nach oben und unten verschiebt[9], und in den der Schlaufen der Sandale. Kleider, die man gewaschen untertaucht, müssen Blasen[11] aufschlagen, taucht man sie trocken unter, erst wenn sie Blasen geschlagen und die Blasen sich gelegt haben.

V. Alle Griffe von Geräten, die zu lang sind und man später abschneidet, braucht man nur bis zur erforderlichen Stelle unterzutauchen. R. Jehuda sagt, man müsse sie vollständig untertauchen. Die Kette eines grossen Eimers bis vier Handbreiten und die eines kleinen bis zehn[12]; man tauche sie bis zu diesem Mass unter. R. Tryphon sagt, man müsse den ganzen Ring[13] untertauchen. Ein an einem Korb angebundener Strick gilt nicht als verbunden, es sei denn, man hat ihn festgenäht.

VI. Die Schule Šammajs sagt, man tauche nicht Heisses in Kaltem[14] unter und nicht Kaltes in Heissem, nicht Gutes in Schlechtem und nicht Schlechtes in Gutem; die Schule Hillels sagt, man dürfe untertauchen. Hat man ein mit Flüssigkeiten volles Gefäss untergetaucht, so ist es ebenso, als hätte man es nicht untergetaucht. Ist es mit Urin gefüllt, so betrachte man es als mit Wasser gefüllt[15]; ist es mit Entsündigungswasser[16] gefüllt, so muss das Wasser[17] mehr sein als das Entsündigungswasser. R. Jose sagt, selbst wenn das

6. Vgl. S. 1003 N. 1. 7. Vgl. S. 209 N. 16. 8. An zerissenen Stellen, sie lassen sie so für immer. 9. Der Sinn ist nicht recht klar u. auch die Kommentare befriedigen nicht; sprachlich kann hier nicht der Knoten, sondern die Tephilla od. der nichtgenannte Riemen Objekt sein. 10. Vgl. S. 1015 N. 3. 11. Auf dem Wasser, da sie mit Wasser vollgesogen sind, brauchen sie nicht vollständig unter Wasser zu sein. 12. Sc. gehört zum Eimer. 13. Wenn das genannte Mass in der Mitte desselben endet. 14. Hier handelt es sich offenbar um das Reinigen von unreinem Wasser, indem man es mit reinem in Berührung bringt; vgl. Bd. III S. 216 Z. 10. 15. Es wird mit dem Wasser verbunden. 16. Zur Reinigung von Unreinen; cf. Num. 19,9. 17. Das aus dem Tauchbad in das Gefäss kommt.

ו + S 13 ‖ ה — S 12 ‖ אין M 11 ‖ ו — SM 10
והתפ׳ S 14 ‖ חוצה — M 15 ‖ התורמל SM 16 ‖ שצר׳ M 17 ‖ שבפר׳ — M 18 ‖ ושנץ SM 19 ‖ (יבשים P) 20
(אבע׳ M) 21 ‖ ארוכות S 22 ‖ לקוצן. S לקוץ M 23
את — S 24 ‖ כן + SB 25 ‖ בצוננין ולא M 26
צוננים ‖ ו + SM 27 ‖ ו — S 28 ‖ ה. — M 29

VI. [Schmutzstreifen] an Kleidern gelten auf einer Seite nicht als Trennung; auf beiden Seiten gelten sie als Trennung. R. Jehuda sagt im Namen R. Jišmâéls, auch auf einer Seite; R. Jose sagt bei Gehilfeten, wenn auf einer Seite, bei Pleiarjern, wenn auf beiden Seiten.

VII. Auf dem Vortuch der Pecharbeiter, der Töpfer und der Baumbeschneider gelten sie nicht als Trennung; R. Jehuda sagt, [illegible] auf dem der Feigentrockner. Die Regel hierbei ist: wer darauf achtet, für den gelten sie als Trennung, und wer darauf nicht achtet, für den gelten sie nicht als Trennung.

VI על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדין חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל את מצד אחד רבי יסי אומר של בנאים מצד אחד ובכיר משני צדדין:

VII מטפחת של זפתין ושל יוצרין ושל מפכלי אילנית אין הוצצין רבי יהודה אומר את של קייצין בייצא בתן זה הכלל כל המקפיד עליו חוצץ ישאין מקפיד עליו אינו חוצץ:

M 32 — את | S 33 + חוצץ | P 34 — שר | 35 B ושל בור. S של בור || 36 (S מתפחות) SM 37 אינן | S 38 — את | P 39 ושאינו. M וכר שאינו. S וכר שאין.

Zehnter Abschnitt

ALLE Griffe von Geräten, die man nicht richtig hineingesteckt hat, oder richtig hineingesteckt, aber nicht befestigt hat, oder befestigt hat, sie aber zerbrochen sind, gelten als Trennung. Hat man ein Gefäss mit der Mündung nach unten untergetaucht, so ist es ebenso, als hätte man es nicht untergetaucht[1]. Hat man es auf gewöhnliche Weise[2] und nicht das Halsstück untergetaucht, so muss man es auf die Seite geneigt[3] haben. Ist ein Gefäss an beiden Seiten schmal und in der Mitte breit, so ist es nur dann rein, wenn man es auf die Seite geneigt[3] hat. Eine Flasche, deren Mündung nach unten gebogen[4] ist, ist nicht eher rein, als bis man an der Seite ein Loch gemacht hat. Ein Tintenfass[5] ist nicht eher rein, als bis man an der Seite ein Loch gemacht hat. Das Tintenfass des Priesters Joseph hatte an der Seite ein Loch.

II. Bei einem Kissen oder Polster aus Leder muss das Wasser in das Innere hin-

ל ידות הכלים שהכניסן שלא כדרכן או שהכניסן כדרכן ולא מרקן או שמרקן ונשברו הרי אלו חוצצין כלי שהטבילו דרך פיו כאלו לא טבל הטבילו כדרכו בלא זבורית עד שיטנו על צדו כלי שהוא צר מבאן ומבאן ורחב מן האמצע אינו טהור עד שיטנו על צדו צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה מצדה קלמרין אינה טהורה עד שינקבנה מצדה וקלמרין של יוסף הכהן היתה נקובה מצדה:

II הכר והכסת של עור הרי אלו צריכין שיבואו בהם

S 1 כל | S 2 + ה | S 3 שיטנה על צדה | M 4 + ו | B 5 + הדיוטות | S 6 שוקבעני | S 7 — ו. | P ומקלמ׳ || VP 8 בצדה || S 9 שיבא בהם מים.

9. Wörtl. Erbauer, dh. Kulturförderer, worunter der T. (vgl. Bd. I S. 592 Z. 19) die Schriftgelehrten versteht. Eine besondere Sekte Bannaím, die eine Untersekte der Essäer sein soll, kennt der T. nicht. 1. Weil die Luft nicht verdrängt wird u. kein Wasser hineinkommt. 2. Mit dem Boden nach unten. 3. Damit das Wasser hineinkomme. 4. Damit der Inhalt auch beim Liegen nicht ausfliesse. 5. Das hier nicht passende W. הדיוטות in den kursirenden Ausgaben, von dem Handschriften, die alten Ausgaben, die älteren Kommentare u. Ârukh nichts wissen, ist eine erklärende Glosse u. lautete ursprünglich הדיותית, Uebersetzung des fremdsprachlichen קלמרין (calamarius), das ein Unwissender in הדיוטות "verbessert" hat. Die Ableitung von דיוטא (Kassowsky, Konkordanz p. 521), das angeblich Doppelgefäss heissen soll, hierbei aber ganz ohne Sinn, beruht auf Unkenntnis der Etymologie dieses Wortes, u. die Uebersetzung "von Privatleuten" auf Unkenntnis der Sprache der Mišnah, die für Privatmann nur den Ausdruck בעל הבית kennt. Das Kalamarium des Priesters Joseph hatte tatsächlich ein Loch an der Seite u. wird nicht im Gegensatz zu dem eines Privatmanns genannt.

II קלקי הלב והזקן ובית הסתרים באשה לפלוף שחוין לעין[1] וגלד שחוין למכה[2] והרטיה שעליה ושרף היבש[3] וגלדי צואה שעל בשרו ובצק[4] שתחת הצפורן והמלמולין וטיט חיון וטיט היוצרין וגין יוני איזהו טיט חיון[6] זה טיט הבורות[7] שנאמר[8] ויעלני מבור שאון[9] מטיט Ps.40,3 חיון טיט היוצרין במשמעו רבי יוסי מטהר[5] בשל יוצרין ומטמא בשל מרקה וגין יוני אלו יתדות[10] הדרכים שאין טיבלין בהן[11] ולא[12] מטבילין אותן ושאר כל הטיט מטבילין[13] בו בשהוא לה[14] ולא יטבול[15] באבק שעל רגליו לא יטביל את הקומקמוס בפחמין אלא אם כן שפשף:

III[16] אלו[17] שאין הוצצין קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים[18] באיש רבי[19] אליעזר אומר אחד האיש ואחד האשה כל המקפיד עליו הוצין[20] ושאין מקפיד עליו[21] אינו הוצין:

IV לפלוף שבעין[22] וגלד שעל המכה ושרף הלח ולבלובי צואה שעל בשרו[23] וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת בשות של קטן לא[24] טמא ולא מטמא קרום שעל[25] המכה טמא ומטמא:

Sab.15a V אלו חוצצין בכלים הזפת[26] והמור בכלי זכוכית בין מבפנים בין מבחוץ על השולחן ועל הטבלא ועל הדרגש[27] הנקיים הוצצין[28] על הכלוסין אינן הוצצין[10] על ib.114b מטות בעל הבית הוצין[29] ועל[28] העני אינו חוצין[30] על אוכף של בעל הבית הוצין[30] ועל של זקקין אינו הוצין[31] על המרדעת הוצין רבן שמעון בן גמליאל אומר עד באיסר האיטלקי:

II. Haarwulste auf dem Herzen, am Bart und an der intimen Stelle bei einem Weib, Augenfluss ausserhalb des Auges, Schorf ausserhalb der Wunde und das Pflaster darauf, vertrockneter Saft, Schmutzkrusten am Körper, Teig unter einem Nagel, Schweisskügelchen, schlammiger Lehm, Töpferlehm und Schlammspritzer. Welcher heisst schlammiger Lehm? — das ist Grubenlehm, wie es heisst: *'er zog mich herauf aus der Grube des Verderbens, aus dem schlammigen Lehm.* Töpferlehm, dem Wortlaut gemäss. R. Jose erklärt beim Töpferlehm als rein und beim Klebelehm[3] als unrein. Schlammspritzer, das sind die Zapfen auf der Strasse[4]. Mit diesen [behaftet][5] darf man sich selber und andres nicht untertauchen; mit jeder andren Art Lehm darf man untertauchen, wenn er feucht ist. Man darf nicht untertauchen mit dem Staub an den Füssen. Einen Kessel darf man nicht mit dem Russ untertauchen, vielmehr muss man ihn vorher abreiben.

III. Folgendes gilt nicht als Trennung: Haarwulste auf dem Kopf, in der Achselhöhle und an der intimen Stelle bei einem Mann. R. Eliêzer sagt, einerlei ob bei einem Mann oder bei einem Weib: achtet man darauf[6], gelte es als Trennung, achtet man nicht darauf, gelte es nicht als Trennung.

IV. Augenfluss im Auge, Schorf auf der Wunde, weicher Saft, feuchter Schmutz am Körper, Schmutz unter einem Nagel und ein nachhängender Nagel. Die Flaumhärchen eines Kindes werden nicht unrein und machen nicht unrein. Das Häutchen auf einer Wunde wird unrein und macht unrein.

V. Folgendes gilt als Trennung bei Geräten: Pech und Myrrhe an Glasgefässen, ob innen oder aussen; auf einem Tisch, einer Platte und auf einer Bank gelten sie, wenn sie sauber sind, als Trennung, und wenn sie schmutzig sind, nicht als Trennung. Auf Betten des Hausherrn gelten sie als Trennung, auf solchen des Armen[7] gelten sie nicht als Trennung. Auf dem Lastensattel eines Privatmanns gelten sie als Trennung, auf dem der Schlauchführer gelten sie nicht als Trennung. Auf einer Satteldecke gelten sie als Trennung. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, bis zur Grösse eines italischen Assars[8].

---

2. Ps. 40,3. 3. Od. Streichlehm; zum Verkleben zerbrochener Gefässe, der besonders hart ist. 4. Die aus dem zertretenen u. dann vertrockneten Schlamm entstehen. 5. Nach andrer Erklärung, wenn sie sich im Tauchbad befinden. 6. Wenn man sie lästig empfindet. 7. Der daran gewöhnt ist u. es nicht lästig empfindet. 8. Ein kleinerer Fleck gilt nicht als Trennung.

|| שעל M 5 || וגליד שעל המכה + S 4 || ו — S 3
|| בש״י — P 9 || ו + M 8 || דכתי׳ S 7 || זה — S 6
|| מטביל P 12 || ואין M 11 || ה — S 10 || ומטמא
16 || בעפר M 15 || ו — SM 14 || (M הוא) 13
P 19 || באיש — P 18 || שאינן SM 17 || ו + S
גליד S 22 || אין B 21 || וכל שאינו M 20 || אלע׳
מטמא ולא SM 24 || ו — S 23 || שבמכה שה״ל לכל׳
|| והחמר V 26 || גבי + M 25 || הקרום [M ו]מיטמא
SM 29 || של עני SM 28 || ועל + M על. + S 27
ועל איכוף || ו — M 30 || עה״ם חוצין. — B 31

III. Kommen einem dicke Tropfen aus dem Glied, so ist er unrein — Worte des R. Eleâzar Hisma. Wer nachts Wollustgedanken hatte und beim Aufstehen Wärme an seinem Glied verspürt, ist unrein. Die am dritten Tag[6] den Samen ausstösst, ist rein[7] — Worte des R. Eleâzar b. Âzarja. R. Jismâél sagt, zuweilen seien es vier Halbtage[8], zuweilen fünf und zuweilen sechs. R. Âqiba sagt immer fünf.

III המטיל טפין עבות מתוך האמה טמא דברי
רבי אלעזר הכמא המהרהר בליל[9]ועמד ומצא בשרו
הם טמא הפילטת[10]רע ביום השלישי טהורה דברי רבי
אלעזר בן עזריה רבי ישמעאל אומר פעמים שהם ארבע
[11]עונות פעמים שהם חמש[12] פעמים שהם שש רבי עקיבא
אומר לעולם חמש:

IV. Hat eine Nichtjüdin Samen von einem Jisraéliten ausgestossen, so ist er unrein; hat eine Jisraélitin Samen von einem Nichtjuden ausgestossen, so ist er rein. Wenn eine Frau in ihrem Haus den Dienst getan[10] hat, dann hinabgestiegen und untergetaucht ist, das Haus aber nicht ausgefegt[10] hat, so ist es ebenso, als wäre sie nicht untergetaucht. Hat ein Ergussbehafteter ein Tauchbad genommen und nicht Urin gelassen, so ist er, sobald er Urin lässt, unrein. R. Jose sagt, krank oder alt sei er unrein, jung und gesund sei er rein.

IV נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה
[13]בת ישראל שפרטה שכבת זרע[13]מנכרי טהורה האשה
ששמשה[10]בית זרדה יטבלה ולא כברה את הבית
כאלו לא טבלה בעל קרי שטבל ולא הטיל[10]את המים
כשיטול[11]את המים טמא רבי יוסי אומר בחולה ובזקן
טמא בולד ובבריא טהור:

V. Wenn eine Menstruirende Geld in den Mund genommen hat und hinabgestiegen und untergetaucht ist, so ist sie von ihrer Unreinheit rein, jedoch durch ihren Speichel[12] unrein. Nahm sie das Haar in den Mund, schloss sie die Hand, presste sie die Lippen zusammen, so ist es ebenso, als wäre sie nicht untergetaucht[13]. Wenn man einen Menschen oder Geräte anfasst und sie untertaucht, so bleiben sie unrein[14]; hatte er seine Hand im Wasser abgespült, so sind sie rein. R. Šimôn sagt, man fasse sie lose an, damit Wasser an sie herankomme. In intime Stellen und faltige braucht das Wasser nicht hineinzukommen.

V נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה
מטימאתה אבל טמאה[12]הוא על גב הוקה נתנה שערה
בפיה קפצה ידה קרצה שפתותיה באלו לא טבלה האיהו
באדם ובכלים ומטבילן טמאין[13]ואם הדיח[14]את ידו במים
טהורים רבי שמעון אומר ירפה[1]כדי שיבאו בהם המים
בית הסתרים[13]ובית הקמטים אינן צריכין שיבאו בהן
המים:

Neunter Abschnitt

EOLGENDES gilt beim Menschen als Trennung[1]: Wollfäden, Flachsfäden und Bänder am Kopf der Mädchen; R. Jehuda sagt, die aus Wolle und Haar trennen nicht, weil das Wasser in diese eindringt.

לו הוצצין באדם חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות
[1]שבראשי הבנות רבי יהודה אומר של צמר ושל
שער[2]אינם חוצצין מפני שהמים באין בהם:

6. Nach der Beiwohnung. 7. Der Samen ist bereits verwest. 8. Vgl. S. 711 N. 66. 9. Zur Erklärung vgl. Bd. I S. 516 Z. 16ff. 10. Euphemistisch; den Geschlechtsakt vollzogen, aber beim Untertauchen die Schamstelle nicht gereinigt hat. 11. Bei dem die Ejakulation vehement erfolgt u. nichts zurückbleibt. 12. Der am Geldstück haften geblieben ist u. sie unrein macht. 13. Weil Körperteile vom Wasser unberührt geblieben sind. 14. Die angefasste Stelle bleibt vom Wasser unberührt. 1. Zwischen dem Körper u. dem Wasser, beim Untertauchen.

נוגע במים טהור הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהם מן המים[37] המים[38] שבתוכן שאובין כיצד יעשה מטבילן ומעלה אותם[39] דרך שוליהם:

VII הטביל בו את המטה אף על פי שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה[40] מפני שהמים מקדמים מקוה שמימיו מרודדין כובש אפילו חבילי עצים[41] אפילו חבילי קנים כדי שיתפחו המים ויורד וטובל מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה:

37 MP המים — 38 SM שבתוכו ‖ 39 M + כ ‖ 40 S מפני — 41 M + ו. S — אפי׳.

das Wasser berührt, so ist er[37] rein. Bei einem Kissen oder einem Polster aus Leder gilt, sobald man die Ränder aus dem Wasser gehoben hat, das darin befindliche Wasser als geschöpftes. Was mache man nun? — man tauche sie unter und hole sie an der Unterseite heraus[39].

VII. Hat man darin ein Bett untergetaucht, so ist es, obgleich die Füsse in dicken Schlamm eingesunken[40] waren, rein, weil das Wasser eher[41] darin war. Ist das Wasser im Tauchbad flach, so darf man sogar Holzbündel, und sogar Röhrichtbündel[42] hineinpressen, damit das Wasser in die Höhe steige, und hinabsteigen und untertauchen. Wenn eine [unreine] Nadel sich auf den Stufen der Höhle[43] befindet und man das Wasser hin und her bewegt, so ist sie, sobald eine Welle über sie gefahren ist, rein.

Achter Abschnitt

ארץ ישראל טהורה ומקואותיה טהורין מקואות הגוים שבחוצה לארץ כשרין לבעלי קריין[1] אפילו נתמלאו[2] בקילון שבארץ ישראל שחוץ למפתח כשרים אף לנדות[3] מלפנים מן המפתח כשרין לבעלי קריין ופסולים לכל הטמאים רבי[4] אלעזר אומר[5] הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה והרחוקים טהורים:

II אלו בעלי קריין[6] שהם צריכין טבילה ראה מים חלוקים או עכורים בתחלה[7] טהור באמצע ובסוף טמא מתחילה ועד סוף טהור לבנים[8] נמשכים טמא רבי יוסי אומר לבנים כעכורים:

1 M + ו ‖ 2 M מן הקי׳ את שבא״י את שבחוץ ‖ 3 P שלפנ׳. M את שלפנ׳. S ושלפנ׳ ‖ 4 BS אליע׳ ‖ 5 S + אף ‖ 6 S — שהם ‖ 7 M — טהור. P שהוא באמ׳ ‖ 8 S + ו.

10 Das Jisraélland ist rein und seine Tauchbäder sind rein[1]. Die Tauchbäder der Nichtjuden ausserhalb des Jisraéllandes sind für Ergussbehaftete[2] tauglich, auch wenn sie aus einem Kanal gefüllt worden sind. Die im Jisraélland ausserhalb des Stadteingangs liegen, sind auch für Menstruirende tauglich, und die innerhalb des Stadteingangs liegen, sind für Ergussbehaftete tauglich und für alle andren Unreinen untauglich[3]. R. Eleâzar sagt, die nahe der Stadt und der Landstrasse befindlichen seien unrein, weil sie zum Waschen dienen, und die fernen seien rein.

II. Folgende Ergussbehaftete benötigen des Untertauchens: merkt jemand sein Wasser getröpfelt oder getrübt, so ist er, wenn anfangs[4], rein, wenn in der Mitte oder am Ende, unrein, und wenn von Anfang bis zu Ende, rein[5]; ist es weiss und klebrig, so ist er unrein. R. Jose sagt, weiss sei nicht anders als getrübt.

10. Wer darin ein Tauchbad nimmt, obgleich ein Teil des Wassers vom Fries aufgesogen worden ist. 11. Mit der aufgetrennten Seite nach oben. 12. Weil sonst das Wasser nicht bis zum Bett reicht. 13. Als die Füsse, in den Löchern, die diese eingedrückt haben. 14. Die das Wasser aufsaugen. 15. Zum Tauchbad. 1. Es wird vorausgesetzt, dass das Wasser kein geschöpftes ist. 2. Die nur rabbanitisch ein Tauchbad nehmen müssen; vgl. Bd. VI S. 297 Z. 11 ff. 3. Es wird angenommen, dass sie von den Einwohnern für profane Zwecke errichtet worden sind. 4. Beim Beginn des Urinierens. 5. Es ist eine pathologische Erscheinung.

בשלשת לוגין אבר שאר המשקין ימי פירות והציר
יתמיריים והתמד משהחמין פעמים מעלין ופעמים
שאינן מעלין ביצד מקוה שיש בו ארבעים סאה וחסר
אחת נפל לתוכו סאה מהם ילא העלהו הין בו ארבעים
סאה נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר׃

III הדיח בו סלי זיתים וסלי ענבים ושנו את מראיו
כשר רבי ייבי אימר מי הצבע פיסלין איתי בשלשת
לוגין ואינם פיסלין אותו בשנוי מראה נפל לתוכו יין
ומיחל ושנו את מראיו פסול ביצד יעשה ימתין לו
עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה המים היו בו
ארבעים סאה ממלא בכתף וניתן לתיבי עד שיחזרו
מראיהן למראה המים׃

IV נפל לתוכו יין או מיחל ישנו מקצת מראיו
אם אין בו מראה מים ארבעים סאה הרי זה לא
יטבול בו׃

V שלשת לוגין מים ונפל לתוכן קורטוב יין והרי
מראיהן כמראה היין שנפלו למקוה לא פסלוהו שלשת
לוגין מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב והרי
מראיהן כמראה המים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי
יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה׃

VI מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ירדו
שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא רבי
יהודה אומר אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים
את השני טהור השביל בו את הכנים והעלהו מקצתו

M 13 — ה | S 14 אין | M 15 מהם סאה לתוכו ולא.
S סאה מהן לתוכו לא || M 16 — ה״ז || M 17 כלי
זת׳ וכלי | S 18 וענבים | SM 19 ואין | M 20 נתן
P 21 מיחל. S או מוחל | B 22 פוסל | SM 23 —
לו | M 24 — היו ... המים | P 25 מיחל. SM ומוחל
S 26 + את || S 27 — אם. M ואין || P 28 — מראה
S 29 שנפל || P 30 לתוכה || S 31 — ה || SM 32
ונפלו || MP 33 הנראה || S 34 + ו || S 35 בה ||
BP 36 והעלה ומקצתו. VM והעלי ומק׳.

III. Wenn man darin Olivenkörbe oder Traubenkörbe abgespült hat und dies sein Aussehen verändert hat, so ist es tauglich. R. Jose sagt, Färbewasser mache es untauglich bei drei Log, mache es aber nicht untauglich wegen Aenderung des Aussehens. Wenn Wein oder Olivenschleim hineingekommen ist und sein Aussehen verändert hat, so ist es untauglich. Was mache man nun? — man warte, bis Regen hineingekommen ist und sein Aussehen wieder das Aussehen von Wasser bekommt. — Sind darin vierzig Seáh, so darf man [Wasser] auf der Schulter [heranbringen] und hineintun, bis sein Aussehen das Aussehen von Wasser bekommt.

IV. Wenn Wein oder Olivenschleim darin hineingekommen sind und das Aussehen eines Teiles verändert haben, so darf man, wenn vierzig Seáh nicht das Aussehen von Wasser haben, darin nicht untertauchen.

V. Sind drei Log Wasser, worin ein Qurṭub Wein gekommen ist, wodurch es das Aussehen von Wein bekommen hat, in ein Tauchbad gekommen, so haben sie es nicht untauglich gemacht[5]. Sind drei Log Wasser weniger eines Qurṭub, worin ein Qurṭub Milch gekommen ist, deren Aussehen aber das Aussehen des Wassers ist, in ein Tauchbad gekommen, so haben sie es nicht untauglich gemacht[6]. R. Joḥanan b. Nuri sagt, man richte sich stets nach dem Aussehen[7].

VI. Wenn ein Tauchbad genau vierzig Seáh hat und zwei [Personen] hinabgestiegen und nacheinander untergetaucht sind, so ist die erste rein und die andre unrein[8]. R. Jehuda sagt, haben die Füsse der ersten noch[9] das Wasser berührt, sei auch der andre rein. Wenn jemand darin Fries untergetaucht hat und es heraufholt, ein Teil aber noch

3. Cf. Makh. VI,4. 4. Infolge des an den Körben haftenden Fruchtsaftes. 5. Als geschöpftes Wasser, weil es als Wein gilt, der es nur wegen Aenderung des Aussehens untauglich macht, was bei diesem kleinen Quantum nicht der Fall ist. 6. Es sind keine 3 Log Wasser. 7. Mit der Milch, die das Aussehen des Wassers angenommen hat, sind es 3 Seáh. 8. Weil etwas Wasser an der ersten haften blieb. 9. Beim Untertauchen der andren.

והעליונה[44] מליאה כשרין אם יש בנגד הנקב שלשת לוגין פסול במה יהיה בנקב ויהיה בו שלשת לוגין אחד משלש מאות ועשרים[42] לבריכה דברי רבי יוסי[43] ורבי אלעזר אומר אפילו התחתונה מליאה כשרים והעליונה מליאה שאובין[44] ויש[45] בנגד הנקב שלשת לוגין כשר שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

44 || ר׳ אליע׳ S . ו — M 43 || בבר׳ S .בבד + P 42
SM אם יש || B 45 בצר.

tem und das obere voll mit tauglichem [Wasser] ist, so ist es, wenn gegenüber dem Loch drei Log sich befinden, untauglich. Wie gross muss das Loch sein, um drei Log zu fassen? — der dreihundertzwanzigste Teil des Tauchbades — Worte R. Joses. R. Eleâzar sagt, selbst wenn das untere voll mit tauglichem und das obere voll mit geschöpftem [Wasser] ist, an der Seite des Lochs aber drei Log vorhanden sind, sei es tauglich, denn sie sagten es nur von drei Log, die hineingekommen sind[30].

Siebenter Abschnitt

ש מעלין את המקוה ולא פוסלין פוסלין ולא מעלין לא מעלין ולא פוסלין אלו מערין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח [1]והטיט הנרוק אמר רבי עקיבא היה [2]רבי ישמעאל דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה את המקוה והעידו אנשי מידבא משמו [3]שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחלה רבי יוחנן בן נורי אומר [4]אבן הברד כמים ביצד מעלין ולא פוסלין [5]מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל [6]מהם סאה לתוכו [7]והעלהו נמצא מעלין ולא פוסלין:

II אלו פוסלין ולא מעלין המים בין טמאים [8]בין טהורין ומי כבשים [9]ומי שלקות והתמד [10]עד שלא החמיץ כיצד פוסלין ולא מעלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קורטוב [11]ונפל מהם קורטוב [12]לתוכו [13]ולא העלהו [14]פוסלו

1 SM וטיט. V וטיט הנדוק || S 2 — ר׳ || S 3 שהיה
|| א׳ + P 6 אומר P 4 כן || M 5 את המק׳ ארב׳
9 || ו + M 8 || S 7 העלוהו נמצאו. M והעלוהו נמצאו
SM 12 || לתו׳ — M 11 || עד — P 10 || M — ו
— ו.

MANCHES ergänzt das Tauchbad[1] und macht es nicht untauglich, manches macht es untauglich und ergänzt es nicht, und manches ergänzt es nicht und macht es nicht untauglich. Folgendes ergänzt es und macht es nicht untauglich: Schnee, Hagel, Reif, Eis, Salz und flüssiger Schlamm. R. Âqiba sagte: R. Jišmâél polemisirte gegen mich, um nachzuweisen, dass Schnee das Tauchbad nicht ergänze, aber die Leute von Medba bekundeten (von ihm), dass er zu ihnen gesagt hat: Geht, holt Schnee und macht daraus von vornherein ein Tauchbad. R. Johanan b. Nuri sagt, eine Schlosse gleiche dem Wasser. Wieso ergänzen diese und machen nicht untauglich? — wenn ein Tauchbad vierzig Seáh weniger eine hatte, und eine Seáh davon hineingekommen ist und es ergänzt; es ergibt sich also, dass sie es ergänzen und nicht untauglich machen[2].

II. Folgendes macht es untauglich und ergänzt es nicht: Wasser, ob unreines oder reines, Einlegeaufguss, Brühe und Lauerwein, bevor er gegoren hat. Wieso machen sie untauglich und ergänzen nicht? — wenn ein Tauchbad vierzig Seáh weniger eines Qurṭub hat, und ein Qurṭub von diesen hineingekommen ist, ergänzen sie es nicht; bei

mentaren, einer aus einem Doppelrohr bestehenden Leitung, wol als Zufluss u. Abfluss dienend, deren Mittelwand ein Loch hatte; jed. ist sicheres über Anlage u. Zweck derselben nicht bekannt. Möglicherweise handelt es sich hier um ein durch Beschädigung entstandenes Loch. 30. Das geschöpfte Wasser macht im Quantum von 3 Log das Tauchbad nur dann untauglich, wenn es direkt hineingegossen worden ist. 1. Zum erforderlichen Quantum von 40 Seáh. 2. Sie machen das Tauchbad nicht untauglich, auch wenn man sie mit einem Gefäss hineingetan hat u. sie somit dem geschöpften Wasser gleichen.

VII. Die Verbindung von Tauchbädern erfolgt bei [einem Loch] wie ein Schlauchrohr, wie dessen Dicke und Lichtweite, dass man zwei Finger rundum umdrehen kann. Ist es zweifelhaft, ob es wie ein Schlauchrohr ist, oder nicht wie ein Schlauchrohr ist, so ist es untauglich, weil dies [eine Vorschrift] der Gesetzlehre ist. Dasselbe gilt auch vom Olivengrossen von einem Toten, dem Olivengrossen von einem Aas und dem Linsengrossen von einem Kriechtier[17]. Was in der Schlauchrohrweite sitzen bleibt, verringert sie. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, alles, was im Wasser entsteht, sei rein[18].

VIII. Man kann Tauchbäder rein machen, [sogar] das obere durch das untere[21] und das entferntere durch das nähere[22]. Dies also: man hole eine Röhre aus Ton oder aus Blei und halte darunter die Hand, bis sie mit Wasser gefüllt ist, sodann ziehe man sie heran und bringe sie in Berührung[23], und auch eine Haaresbreite genügt. Sind im oberen vierzig Seáh und im untren nichts, so kann man [Wasser] auf der Schulter [herbeibringen und in] das obere solange giessen, bis vierzig Seáh in das untre geflossen sind[24].

IX. Ist eine Wand zwischen zwei Tauchbädern geplatzt, so werden sie, wenn senkrecht, verbunden, und wenn wagerecht nicht verbunden, es sei denn, dass eine Stelle die Weite eines Schlauchrohrs hat. R. Jehuda sagt, die Sache verhalte sich entgegengesetzt. Sind sie ineinander durchgebrochen[25], so genügt[26] die Höhe einer Knoblauchschale bei der Breite eines Schlauchrohrs.

X. Ein Abflussbecken in Badebassin[27] macht, wenn es sich in der Mitte befindet, untauglich[28], und wenn an der Seite, nicht untauglich, weil es einem Tauchbad neben einem Tauchbad gleicht — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, nimmt die Badewanne ein Viertellog [Wasser] auf, bevor es zum Abflussbecken gelangt, sei es tauglich, wenn aber nicht, untauglich. R. Eleâzar b. R. Çadoq sagt, wenn das Abflussbecken auch nur etwas aufnimmt, sei es untauglich.

XI. Wenn von der Reinigungsleitung[29] im Bad das untere [Rohr] voll mit geschöpf-

VII עריב מקואות כשפופרת הניר כעיבית ובהדדה
כשתי אצבעות הזזית למקומן בפק כשפופרת הנוד
מפק שאונה כשפופרת הנוד פסולה מפני שהיא מן
התורה וכן בזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן
השרץ כל שיעמיד כשפופרת הנוד ממעטה רבן שמעון
בן גמליאל אומר כל שהוא מבריית המים מהור׃

VIII מטהרין את המקוה העליון מן התחתון
והרחוק מן הקריב כיצד מביא כלין של חרס או של
אבר ומניח ידיו תחתיו עד שהוא מתמלא מים ומישכי
ומשיקו אפילו בשערה דיו היה בעליון ארבעים סאה
ובתחתון אין בלים מטלא בבתף וניתן לעליון עד שירדו
לתחתון ארבעים סאה׃

IX כותל שבין שני מקואות שנסדק לשתי מצטרף
ולערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת
הנוד רבי יהודה אומר חלוף הדברים נפרצו זה בתוך
זה על רום כקליפת השום ועל רוחב כשפופרת הנוד׃

X האביק שבמרחץ בזמן שהוא באמצע פיסל מן
הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה דברי
רבי מאיר וחכמים אומרים אם מקבלת האמבטי רביעית
עד שלא יגיעו לאביק כשר ואם לאו פסול רבי אלעזר
ברבי צדוק אומר אם מקבל האביק כל שהוא פסול׃

XI המטהרת שבמרחץ התחתונה מליאה שאובין

24 P בעוב׳ בחל׳. S בעב׳ ובחל׳ | 25 M ובשתי | 26 SM + שהיא || 27 P — כשהין || 28 M וימעטה || 29 S המקואות || 30 S + סילון || 31 M ידו || 32 S כשעורה ודיו. M בעדשה || 33 M שתי || 34 S — ו || 35 M — רבי ... הנוד || 36 S לתוך || 37 M מן האמ׳ || 38 S פסל || 39 M — אינו. S לא || 40 M — רבי ... פסול || 41 S מים.

19. In welchem Quantum sie verunreinigend sind; bei einem Zweifel ist erschwerend zu entscheiden. 20. Solches vermindert nicht die Weite des Loches. 21. Wenn auf einer abschüssigen Stelle das untaugliche (geschöpftes Wasser) höher liegt, so gelangt bei einer Verbindung nur der Strahl des untauglichen Wassers in das taugliche. 22. Man befürchte nicht, die Verbindung könnte beim Untertauchen unterbrochen worden sein. 23. Mit dem Wasser des andren. 24. Hat das Tauchbad das erforderliche Quantum von 40 Seáh, so darf man jedes Quantum geschöpftes Wasser hinzutun. 25. Wenn die Zwischenwand oben beschädigt ist. 26. Für die Verbindung des Wassers. 27. Mit einem verschliessbaren Abflussloch in der Mitte zum Ablassen des schmutzigen Wassers. 28. Weil es als Gefäss u. das darin befindliche Wasser als geschöpftes gilt. 29. Wörtl. das Reinigende; nach den Kom-

Hg.22a II דלי שהוא מלא כלים והטבילו הרי אלו טהורין [4]ואם לא טבל אין המים מעורבין עד שיהיו מעורבין כשפופרת הנוד:

III שלש מקואות בזה עשרים [6]ובזה עשרים [7]ובזה עשרים סאה מים שאובין [8]והשאוב מן הצד וירדו שלשה [9]וטבלו [10]בהן ונתערבו המקואות [11]טהורין והטובלין טהורין היה [12]השאוב באמצע וירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו המקואות כמות שהיו והטובלין [13]כמות שהיו:

IV הספוג והדלי שהיו בהן שלשת לוגין מים [14]נפלו למקוה לא פסלוהו שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

V השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהם אלא אם [15]כן היו נקובין כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר בכלי גדול ארבעה טפחים ובקטן רובו אם היה שק או קופה מטבילין בהם כמה שהם מפני שחמים מעורבין היו נתונין תחת הציניר [16]אינם פוסלין את המקוה אלא מטבילין אותן ומעלין אותן כדרכן:

VI [17]גסטרא שבמקוה והטביל בה את הכלים טהרו מטומאתן אבל טמאים [18]על גב כלי חרס [19]אם היו המים צפים על גביו כל שהן טהורין מעין [20]היוצא מן התניר וירד וטבל בתוכו הוא טהור וידיו טמאות [21]ואם היו על גבי [22]רום ידיו [23]אף ידיו טהורות:

SM 5 במים [S ה]מעור׳ עד שיהו ‖ VB 6 + סאה ‖ 7 BM — ובזה עש׳. S — ובזה עש׳ סאה ‖ S 8 היה השא׳ ‖ M 9 — וטבל ‖ S 10 — בהן ‖ M 11 — טהור׳ ... המק׳ ‖ S 12 — ה ‖ BP 13 כמו ‖ SM 14 + ו ‖ M 15 — כן ‖ M 16 אין ‖ M 17 גצרה. V גצטרה ‖ S 18 + הן ‖ S 19 — אם ‖ S 20 שהוא יוצא. M שהוא יוצא ‖ M 21 — ו ‖ VP 22 רוב ‖ S 23 אפילו.

II. HAT man einen Eimer untergetaucht, der voll mit Geräten ist, so sind [auch diese] rein; hat man nicht ihn untergetaucht[4], so gilt das Wasser nicht eher als verbunden, als bis es in [der Weite] eines Schlauchrohrs verbunden ist.

III. WENN es drei Tauchbäder sind, in einem zwanzig [Seáh][5], im andren zwanzig [Seáh][5] und im dritten zwanzig Seáh geschöpften Wassers, das mit dem geschöpften an der Seite, und drei hinabgestiegen und untergetaucht sind, wodurch sie sich verbunden[9] haben, so sind die Tauchbäder rein und die Untergetauchten rein. Wenn aber das mit dem geschöpften in der Mitte ist und drei hinabgestiegen und untergetaucht sind, wodurch sie sich verbunden haben, so bleiben die Tauchbäder, wie sie waren[7], und die Untergetauchten, wie sie waren[8].

IV. WENN ein Schwamm oder ein Eimer mit drei Log Wasser in ein Tauchbad[3] gekommen ist, so haben sie es nicht untauglich gemacht, denn sie sagten es nur von drei Log, die hineingekommen sind[10].

V. IN einem Kasten oder einer Truhe im Meer darf man nur dann untertauchen, wenn sie ein Loch wie ein Schlauchrohr haben. R. Jehuda sagt, bei einem grossen Gefäss[11] müsse es vier Handbreiten haben, bei einem kleinen über seine Hälfte. Ist es ein Sack oder ein Korb, so kann man darin untertauchen, wie er auch ist, weil das Wasser verbunden ist. Stehen sie unter einer Rinne, so machen sie das Tauchbad nicht untauglich[12]; auch darf man sie untertauchen und auf gewöhnliche Weise herausnehmen[13].

VI. HAT man Geräte in einem Brakstück in einem Tauchbad untergetaucht, so sind sie von ihrer Unreinheit rein, jedoch werden sie unrein durch das Tongefäss[14]; steht das Wasser etwas über, so sind sie rein. Wenn eine Quelle aus einem Ofen kommt[15] und jemand hinabgestiegen und untergetaucht ist, so ist er rein[16] und seine Hände sind unrein[17], überragt sie ihn[18] um die Höhe seiner Hände, so sind auch seine Hände rein.

---

4. Sondern nur die Geräte in diesem, wenn er rein war. 5. Tauglichen Wassers. 6. Das Wasser stieg dann in die Höhe. 7. Die beiden tauglichen blieben von einander getrennt u. waren einzeln nicht in der Mehrheit. 8. Sie bleiben unrein. 9. Das keine volle 40 Seáh hat. 10. Während in diesem Fall etwas vom Wasser im Schwamm od. im Eimer zurückbleibt. 11. Ueber 8 Handbreiten. 12. Wenn das Wasser in diese u. aus diesen in das Tauchbad läuft. 13. Mit der Mündung nach oben, was bei undurchlöcherten u. Ledergeräten, wenn das Tauchbad genau 40 Seáh Wasser hat, nicht zulässig ist; weit. S. 1144 Z. 1ff. 14. Wenn dieses unrein ist, weil sie sich beim Herausnehmen im Raum zwischen den aus dem Wasser ragenden Zacken befinden, der verunreinigend ist. 15. Wenn der Ofen, eine Art Röhre ohne Boden, über der Quelle steht. 16. Wenn der Ofen unrein ist, weil ein Mensch durch den Hohlraum desselben nicht unrein wird. 17. Cf. Jad. I,1. 18. Die Quelle den Ofen, wenn das Wasser sprudelt.

ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר תים הגדול במקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה רבי יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין ופסולים לזבין ולמצורעין ולקדש מהם מי חטאת:

Ed. VII, 3

V הזוחלין כמעין והנוטפין כמקוה העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים ונוטפים שעשאן זוחלים כיצד אפילו מקל אפילו קנה אפילו זב יזב יורד ושוכב דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזחילין בו:

Nid. 10a
Mik. 5a

VI גל שנתלש וכו ארבעים סאה וגפל על האדם ועל הכלים טהורים כל מקום שיש בו ארבעים סאה טובלין ומטבילין מטבילין בחריצין ובנעיצין ובפרסת

Ezek. 2

החמור המעורבת בבקעה בית שמאי אומרים מטבירין בחרדלית בית הלל אומרים אין מטבילין ומודים שהוא גידר בלים וטובל בהם ובלים שגדר בהם לא תטבלו:

BP 10 ולמצורע | M 11 בהם | P 12 ושנוטי | S 13 — ו
M 14 + ו | SM 15 ואפי זבה | P 16 — דר"י | P 17 — ו
SM 18 — ה | SM 19 + ו | S 20 שגורר | S 21 שגרר.

Seen — Worte R. Meirs. R. Jehuda sagt, nur das Grosse Meer gleiche der Wasseransammlung, und „Seen" heisst es nur deshalb, weil es viele (Arten) Seen enthält. R. Jose sagt, alle Seen reinigen im Fliessen und untauglich sind sie nur für Flussbehaftete, für Aussätzige und zum Weihen des Entsündigungswassers.

V Fliessendes Wasser gleicht der Quelle und tropfendes dem Tauchbad. R. Çadoq bekundete, dass, wenn das fliessende mehr ist als das tropfende, es tauglich sei. Hat man tropfendes fliessend gemacht, so kann man es sogar mit einen Stock oder einem Stück Rohr absperren, und selbst ein Flussbehafteter oder eine Flussbehaftete darf hinabsteigen und darin untertauchen" — Worte R. Jehudas; R. Jose sagt, mit dem, was für die Unreinheit empfänglich ist, dürfe man das fliessende nicht [absperren]".

VI. Wenn eine Welle von vierzig Seáh sich gelöst hat und über einen Menschen oder Geräte gekommen ist, so sind sie rein. Man kann in allem, worin vierzig Seáh [Wasser] sind, sich selbst und andres untertauchen. Man kann untertauchen in Erdlöchern, Erdrinnen und Eselsstapf-Lachen, die in der Ebene verbunden sind. Die Schule Šammajs sagt, man dürfe in einer Wasserlavine untertauchen; die Schule Hillels sagt, man dürfe darin nicht untertauchen. Jedoch pflichtet diese bei, dass man sie mit Geräten einzäunen und darin untertauchen darf; die Geräte aber, mit denen man sie eingezäunt hat, gelten nicht als untergetaucht.

Sechster Abschnitt

ל המעורב למקוה כמקוה חורבי המערה וסדקי המערה מטביל בהם כמה שהם עוקת המערה אין מטבילין בה אלא אם כן היתה נקובה כשפופרת הנוד אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהיא מעמדת עצמה אבל אם אינה מעמדת עצמה מטבילין בה כמה שהיא:

SM 1 מטבילין | M 2 עוקן | M 3 מעורת | SM 4 + את.

ALLES, was mit dem Tauchbad verbunden ist, ist wie das Tauchbad. In Löchern einer Höhle und Spalten einer Höhle darf man untertauchen wie sie auch sind[1], in einer Grube einer Höhle darf man nicht untertauchen, es sei denn, sie hat ein Loch[2] wie ein Schlauchrohr. R. Jehuda sagte: Nur dann, wenn sie sich selbst hält[3], wenn sie sich aber selbst nicht hält, tauche man darin unter, wie sie auch ist.

16. Als Quellbad. 17. So nach dem Wortlaut; da aber der Flussbehaftete im Quellwasser untertauchen muss, beziehen manche die W.e זב וזבה auf das Anfassen des Stockes, obgleich er verunreinigungsfähig ist. 18. Eigentl. fliessen lassen, dh. sich mit dem fliessenden Wasser befassen. 19. Vgl. Bd. VI S. 185 Z. 10ff. 20. Und so zusammen 40 Seáh haben. 1. Auch, wenn sie keine 40 Seáh Wasser haben u. nur irgendwie mit dem tauglichen Tauchbad verbunden sind. 2. Durch welches sie mit dem Tauchbad verbunden ist. 3. Wenn die Wand zwischen der Grube u. dem Tauchbad fest ist.

לקבל מים כל שהם כשרה[11] וכמה[12] יהיה בנקב כשפופרת
Jab.15a הנוד אמר רבי יהודה בן בתירא מעשה בשוקת[13] שהיתה
בירושלם והיתה נקובה כשפופרת הנוד והיו כל הטהרות
שבירושלם נעשות על גבה ושלחו בית שמאי ופחתוה
שבית שמאי אומרים עד שיפחת רובה:

SM 23 יהא M 24 יהוא שהי׳ נקו׳.

gend etwas Wasser fassen kann, so ist sie tauglich[13]. Wie gross muss das Loch sein? — wie das Rohr eines Schlauchs. R. Jehuda b. Bethera sagte: Einst ereignete es sich bei einer Tränkrinne[14] in Jerušalem, dass sie ein Loch wie das Rohr eines Schlauchs hatte, und sie wurde zu allen Reinigungen[15] in Jerušalem benutzt. Da sandte die Schule Šammajs und liess von ihr einen Teil abbrechen, denn die Schule Šammajs sagt, nur wenn der grössere Teil durchgebrochen ist[16].

Fünfter Abschnitt

עין שהעבירו על גבי השוקת פסול העבירו על
גבי שפה כל שהוא כשר חוצה לה שהמעין
מטהר בכל שהוא העבירו על גבי בריכה והפסיקו הרי
הוא כמקוה הזר והמשיכו פסול לזבים ולמצורעים ולקדש
מהן מי חטאת עד שידע שיצאו הראשונים:

II העבירו על גבי כלים או על גבי ספסל רבי
יהודה אומר הרי הוא כמו שהיה רבי יוסי אומר הרי
הוא כמקוה ובלבד שלא יטביל על גבי הספסל:

III מעין שהוא משוך בנדל ריבה עליו והמשיכו
הרי הוא כמו שהיה היה עומד וריבה והמשיכו שוה
למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו כל שהוא:

Sab.109a Par.viii,8 Gen.1,10 IV כל הימים כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא

‖ כמות VM 4 ‖ לו M 3 ‖ ה + M 2 ‖ השוקות M 1
‖ (עליון P) עליו. — B 7 ‖ מושך VSM 6 ‖ כמו המק׳ P 5
ב. + B 9 ‖ עליו + VSM 8

GAT man eine Quelle über eine Tränkrinne[1] geleitet, so ist es[2] untauglich; hat man sie etwas über den Rand[3] geleitet, so ist es ausserhalb dieser tauglich, weil die Quelle bei jedem Quantum rein[4] macht. Hat man sie über einen Teich geleitet und [den Zufluss] unterbrochen, so gilt es als Tauchbad[5]; hat man ihn wieder hineingeleitet, so ist [das Wasser] solange untauglich für Flussbehaftete, für Aussätzige[6] und zum Weihen des Entsündigungswassers, bis es sicher ist, dass das erste [Wasser] fort ist.

II. HAT man sie über Gefässe[7] oder über eine Bank geleitet, so bleibt sie, wie R. Jehuda sagt, wie sie war[8]; R. Jose sagt, sie gelte[9] als Tauchbad, nur dürfe man nichts über der Bank untertauchen.

III. WENN eine Quelle sich wie ein Vielfuss[10] ausbreitet und man [Wasser] hinzufügt, sodass sie sich noch weiter ausdehnt[11], so bleibt sie so, wie sie war[8]; wenn es aber eine stehende [Quelle] ist und man [Wasser] hinzufügt und sie sich ausdehnt, so gleicht sie einem Tauchbad, indem sie nur stehend[12] reinigt, und einer Quelle, indem man darin untertauchen kann, auch wenn [das Wasser] noch so wenig ist.

IV. ALLE Meere gleichen[13] der Wasseransammlung[14], denn es heisst:[15] *und die Wasser-*

13. Die Rinne ist kein Gefäss mehr. 14. Die mit einem Tauchbad verbunden war. 15. Zum Untertauchen von unreinen Geräten. 16. Gilt sie als verbunden; vgl. Bd. IV S. 42 Z. 22ff. 1. Eine als Gerät gefertigte. 2. Das Wasser der Rinne, auch das übergelaufene. 3. Sodass das Wasser garnicht in die Rinne gelangt. 4. Das geschöpfte Wasser wird durch die Berührung mit dem Quellwasser rein. 5. Das bei nur 40 Seáh Wasser tauglich ist. 6. Zu deren Reinigung (cf. Lev. 14,5 u. ib. 15,13) Quellwasser erforderlich ist. 7. Die Aussenseiten von solchen, sodass das Wasser überhaupt nicht in einem Gefäss war. 8. Das Wasser ist richtiges Quellwasser. 9. Soweit das Wasser über das Gefäss geflossen ist. 10. Vgl. Bd. VIII S. 1016 Z. 2. 11. Das hineingegossene Wasser fliesst ab. 12. Nicht im Fliessen. 13. Vgl. S. 1098 N. 7. Diese Mišnah, die eine Wiederholung aus Para VIII,8 ist, befindet sich in S u. manchen Handschriften nach Mišnah V der kursirenden Ausgaben. 14. Für die keine 40 Seáh erforderlich sind. 15. Gen. 1,10.

dass, wenn man sie im Hof vergessen hat, es rein sei. R. Jose sagt, der Streit bestehe auch darüber.

II. Hat man eine Platte unter die Traufrinne gestellt, so macht sie, wenn sie einen Rand hat, das Tauchbad untauglich, und wenn nicht, das Tauchbad nicht untauglich. Hat man sie zum Abspülen hingestellt, so macht sie ob so oder so das Tauchbad nicht untauglich.

III. Hat man in einer Rinne eine Ausbuchtung zum Aufnehmen von Geröll[1] gemacht, so erfolgt dies[2] bei einer aus Holz, wie klein sie auch ist, und bei einer aus Ton, wenn sie ein Viertellog fasst. R. Jose sagt, auch bei einer aus Ton, wie klein sie auch ist; von einem Viertellog sprechen sie nur bei Scherben von Tongefässen[6]. Ist das Geröll darin[7] lose, so macht es das Tauchbad untauglich, ist darin Erde hineingekommen und zusammengepresst worden[8], so ist es tauglich. Eine an beiden Enden schmale und in der Mitte breite Röhre[9] macht nicht untauglich, weil [die Ausbuchtung] nicht zum Aufnehmen gemacht ist.

IV. Haben geschöpftes Wasser und Regenwasser auf dem Hof, in der Wassergrube oder auf den Stufen zur Höhle[10] sich vermischt, so ist es, wenn das taugliche mehr ist, tauglich, wenn das untaugliche mehr ist, untauglich, und wenn Hälfte gegen Hälfte, untauglich. Dies[11] nur dann, wenn sie sich vermischt haben, bevor sie in das Tauchbad gelangt sind, ist aber [jedes besonders] in das Wasser hineingeflossen, so ist es, wenn es sicher ist, dass vierzig Seáh taugliches Wasser darin früher hineingekommen sind als drei Log geschöpftes Wasser, tauglich, wenn aber nicht, untauglich.

V. In einer Tränkrinne[12] in einem Felsen darf man [das Wasser] nicht sammeln, nicht weihen und daraus nicht besprengen. Sie braucht ferner keines festschliessenden Deckels, und sie macht das Tauchbad nicht untauglich. Wenn sie ein [transportables] Gefäss war und man sie mit Kalk befestigt hat, so darf man darin [das Wasser] sammeln, weihen und daraus besprengen. Sie braucht ferner eines festschliessenden Deckels, und sie macht das Tauchbad untauglich. Wenn sie unten oder an der Seite ein Loch hat und nicht ir-

בחצר שהוא טהור אמר רבי יוסי עדין מחריקת במקומה עומדת׃

II המניח טבלא תחת הצנור אם יש לה ליזכו פיסלת את המקוה ואם לאו אינה פיסלת את המקוה זקפה לידיה בין כך ובין כך אינה פוסלת את המקוה׃

III החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עין כל שהוא יבשל חרס רבועית רבי יוסי אומר אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רבועית אלא בשברי כלי חרס היו צרורות מתחלחלים בתוכו פיסלין את המקוה ירד לתוכו ועפר ונכבש בשר סלון שהוא צר מבאן ומבאן ורחב מן האמצע אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה׃

IV מים שאובין ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעוקה ועל מעלות המערה אם רוב מן הכשר כשר ואם רוב מן הפסול פסול מחצה למחצה פסול אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו למקוה הוי מקלחין בתוך המים אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים סאה מים כשרין עד שלא ירדו לתוכו שלשת לוגין מים שאובין כשר ואם לאו פסול׃

V השוקת שבכלע אין ממלאין ממנה ואין מקדשין בה ואין מזין ממנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פיסלת את המקוה היתה כלי וחברה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין ממנה וצריכה צמיד פתיל ופוכלת את המקוה נקובה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה

Par. v, 7

4 M + ה | 5 M — עומ׳ | 6 S — ואם ... המקוה | 7 (P) לרוח | 8 S שהן | 9 SP החרס | 10 SM | 11 VV ונגבס׳ ונגפס | 12 M שמתערבים | 13 | 14 M למח׳ על מח׳ | 15 M מתקל׳ | 16 M — ו | 17 S לתוכן | 18 M בה | 19 M הימנה | 20 S — את | 21 SM ניקבה | 22 M אם אינה.

2. Nicht unter der Dachrinne. 3. Wörtl. besteht noch auf seinen Platz; vgl. Bd. I S. 353 Z. 24ff. 4. Damit das Wasser es nicht mitführe. 5. Dass die Ausbuchtung als Gefäss gilt u. daher das Wasser in der ganzen Rinne als geschöpftes gilt. 6. Dass sie dann noch als Gefässe für die Unreinheit empfänglich sind; vgl. S. 962 Z. 4ff. 7. In der Ausbuchtung. 8. Die Erde mit dem Geröll, sodass gar keine Ausbuchtung mehr vorhanden ist. 9. Durch die das Wasser in das Tauchbad geleitet wird. 10. In der das Tauchbad sich befindet. 11. Dass es in dem einen Fall tauglich ist. 12. Wiederholung aus Para V,7 (S. 1092 Z. 19ff.), wo diese Mišnah erklärt ist.

sonen geschöpftes Wasser] in ein Tauchbad hineingiessen, eine anderthalb Log und die andre anderthalb Log, oder wenn jemand sein Gewand auswringt und [Wasser] aus mehreren Stellen hineinlaufen lässt, oder wenn jemand aus einer Giesskanne schüttet und [Wasser] aus mehreren Stellen hineinlaufen lässt, so ist es nach R. Âqiba tauglich und nach den Weisen untauglich. R. Âqiba sprach: Sie[12] sagten nicht "hineingiessen", sondern "hineingiesst"[13]. Jene erwiderten ihm: Sie sagten nicht so und nicht so, sondern: drei Log "hineingekommen" sind[14].

IV. Aus einem, aus zwei oder aus drei Gefässen wird es[15] vereinigt, aus vier wird es nicht vereinigt. Wenn auf einen kranken Ergussbehafteten[16] neun Kab Wasser gekommen sind, oder wenn einem Reinen drei Log geschöpftes Wasser auf den Kopf und den grösseren Teil des Körpers gekommen[17] sind, so wird es, wenn aus einem, aus zwei oder drei Gefässen, vereinigt, und wenn aus vier, nicht vereinigt. Dies nur in dem Fall, wenn bevor der erste aufgehört, der zweite begonnen hat; und ferner gilt dies[18] nur in dem Fall, wenn man [das Wasser] zu vermehren nicht beabsichtigt[19] hat, hat man aber es zu vermehren beabsichtigt, wenn auch nur ein Qurṭub[5] in einem ganzen Jahr, so wird es zu drei Log vereinigt.

[15]למקוה זה לוג ומהצה וזה לוג ומחצה הסוחט את בסותו
ומטיל במקומות הרבה והמערה מן הצרצור ומטיל
ממקומות הרבה רבי עקיבא מכשיר וחכמים פוסלין
אמר רבי עקיבא לא אמרו מטילין אלא מטיל אמרו לו
לא כך ולא כך אמרו אלא שנפלו[16]לו שלשת לוגין:

IV מכלי אחד משנים[16]ומשלשה מצטרפין[17]מארבעה
אין מצטרפין בעל קרי החולה שנפלו עליו תשעה קבין
Sab.14a מים[18]"וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת[19]לוגין
מים שאובין מכלי אחד משנים[16]ומשלשה מצטרפין
[20]מארבעה אין מצטרפין[21]במה דברים אמורים בזמן
שהתהיל השני עד שלא[22]פסק הראשון[23]ובמה דברים
אמורים[24]בזמן שלא נתכוין לרבות אבל[25]נתכוין לרבות
אפילו קורטוב בכל[25]השנה מצטרפין[27]לשלשת לוגין:

15 M במק׳ ‖ 16 M או משל׳ ‖ 17 BM + ו ‖ 18 S וכן טה׳ ‖ 19 S קבין ‖ 20 S + ו. M — מאר׳ אין ‖ 21 P + ו ‖ 22 SM הפסיק ‖ 23 M — ו ‖ 24 P — בזמן ‖ 25 S + אם ‖ 26 M — ה ‖ 27 VM בשל׳.

Vierter Abschnitt

ib.16b [16]מניח כלים תחת הצנור אחד[1]כלים גדולים ואחד
[1]כלים קטנים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי
אדמה פוסלין את המקוה אחד המניח ואחד השוכח
כדברי בית שמאי ובית הלל מטהרין[2]בשוכח[3]אמר רבי
מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ומודים בשוכח

1 S — כלים ‖ 2 (P ושוכח) ‖ 3 M + בחצר.

[15]AT man Gefässe unter die Traufrinne gestellt, ob grosse Gefässe oder kleine Gefässe, sogar Gefässe aus Rindermist, Gefässe aus Stein oder Gefässe aus Erde, so machen sie[1] das Tauchbad untauglich. Einerlei ob hingestellt oder [fortzunehmen] vergessen. Dies nach der Schule Šammajs, nach der Schule Hillels ist es rein, wenn vergessen. R. Meír sagte: Sie stimmten ab, und die Schule Šammajs hatte die Mehrheit gegen die Schule Hillels. Jene pflichtet jedoch bei,

12. Die diese Lehre fixirt haben. 13. In der Einzahl; die 3 Log machen das Tauchbad nur dann untauglich, wenn sie von einer Person u. aus einer Stelle hineingegossen werden. 14. Objektiv, ohne Unterschied durch wen u. auf welche Weise. 15. Das geschöpfte Wasser, wenn jedes ein ganzes Log fasst u. mit einem Mal hineingegossen wird. 16. Der ein vorschriftsmässiges Tauchbad zu nehmen behindert ist u. auf diese Weise Reinigung erlangt. 17. Wodurch er unrein wird. 18. Dass 4 nicht vereinigt werden. 19. Sondern ohne jede Absicht hineingegossen hat. 1. Dh. das Wasser aus diesen.

תנכנם בשפיפרת הנוד רבי אלעזר ברבי צדוק אומר
הנמדד בליג׃

see lineinfliesst. R. Simôn sagt, der in das
Rohr des Schlauchs hineinfliesst. R. Eleâzar
b. R. Çadoq sagt, der sich mit einem Log"messen lässt.

Dritter Abschnitt

בי יוסי אומר שני מקואות שאין בהם ארבעים סאה ׳נפל לזה לוג ומחצה ולזה ליג ומחצה ונתערבו בשרים ׳מפני שלא נקרא עליהן ׳שם פסול אבל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו ׳בו שלשת לוגין ונחלק לשנים פסול מפני שנקרא עליו שם פסול ׳רבי יהושע מכשיר שהיה רבי יהושע אומר כל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו לו שלשת לוגין והסר אפילו קורטוב כשר מפני שהסרו ׳לו שלשת לוגין והכמים אומרים לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד׃

II ׳כיצד הבור שבחצר ונפלו ׳לו שלשת לוגין לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ׳ועוד או עד שיעמיד בחצר ארבעים סאה ויטהרו העליונים מן התחתונים רבי אלעזר בן עזריה ׳פוסל אלא אם כן ׳פקק׃

III בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת לו ויוצאה ׳ממנו לעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשתייר מן ׳הראשונים שלשת לוגין שנים שהיו מטילין

M 1 ואין ‖ B 2 ונפלו ‖ SP 3 — כמפני ‖ P 4
שום ‖ SM 5 לו ‖ BM 6 — ו ‖ SM 7 בו ‖ 8
S — כיצד ה. M כיצד בור ‖ M 9 בו ‖ M 10 — ועוד
M 11 או אלא אם פקק ‖ S 12 פסק ‖ M 13 הימנו
P 14 הראשון.

I. Jose sagte: Wenn zwei Tauchbäder keine vierzig Seáh hatten, und in das eine anderthalb Log und in das andre anderthalb Log hineingekommen sind und sie darauf zusammengemischt werden, so sind sie tauglich, weil sie nicht die Bezeichnung der Untauglichkeit[1] geführt haben. Wenn aber ein Tauchbad keine vierzig Seáh hatte und darin drei Log hineingekommen sind, und darauf in zwei geteilt wird, so ist es[4] untauglich, weil es die Bezeichnung des Untauglichen geführt hat. Nach R. Jehošuâ ist es tauglich, denn R. Jehošuâ sagt, wenn ein Tauchbad keine vierzig Seáh hatte und drei Log hineingekommen sind, sei es, sobald nur ein Qurṭub[22] abgeht, tauglich, weil von den drei Log etwas fehlt. Die Weisen sagen, es bleibe solange bei seiner Untauglichkeit, bis der ursprüngliche Inhalt und darüber[6] abgegangen ist.

II. Zum Beispiel. Wenn in eine Grube im Hof drei Log[3] hineingekommen sind, so bleibt es solange untauglich, bis der ursprüngliche Inhalt und darüber abgegangen ist, oder im Hof ein Tauchbad von vierzig Seáh errichtet ist und das obere [Wasser] durch das untere tauglich[8] wird. Nach R. Eleâzar b. Âzarja ist es untauglich, es sei denn, man hat es verstopft[9].

III. Wenn eine Grube voll mit geschöpftem Wasser ist und ein Wasserarm[10] in diese einmündet und aus dieser mündet, so bleibt sie solange bei ihrer Untauglichkeit, bis nach Berechnung keine drei Log vom ersten [Wasser] zurückgeblieben[11] sind. Wenn zwei [Per-

22. Mit einem kleinen Flüssigkeitsmass, ohne ihn hineinpressen zu müssen. 1. Jede einzeln od. beide zusammen. 2. Geschöpftes Wasser. 3. In jedes kann nur $1\frac{1}{2}$ Log hinein, ein Quantum, das nicht untauglich macht. 4. Wenn jedes mit tauglichem Wasser nachgefüllt worden ist. 5. Kleinstes Hohlmass, $\frac{1}{64}$ Log; vgl. Bd. VI S. 1181 Z. 19. 6. Damit auch etwas von den 3 Log fehle. 7. Geschöpftes Wasser in weniger als 40 Seáh taugliches. 8. Das Wasser muss aus der höher liegenden Grube in die tiefer liegende hineinfliessen, sodass dadurch beide Tauchbäder verbunden werden. 9. Wol den Zufluss von einem zum andren; der Sinn ist auch nach der Lesart פסק, aufgehört, nicht recht klar. 10. Mit Regenwasser, jed. weniger als 40 Seáh. 11. Das erste u. das hinzugekommene Wasser sind prozentual vermischt u. müssen nach Verhältnis abfliessen. Wenn beispielsweise 15 Seáh Wasser in der Grube waren u. 30 aus dem Wasserarm hinzugekommen sind, muss das dreifache des ursprünglichen Quantums abgeflossen sein.

פסול[22]ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא במקוה כמוך למקוה:

VI המסנק את הטיט לצדדין[23]ומשכו[24]ממנו שלשת לוגין כשר היה תולש[23]ומשכו ממנו שלשת לוגין פסול [25]ורבי שמעון מכשיר[26]שלא נתכוין לשאוב:

VII המניח קנקנים[27]בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים רבי אליעזר אומר אם עונת[28]גשמים הוא[29]או אם יש[30]בו כמעט מים בבור ישבר ואם לאו לא ישבר רבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר או יכפה אבל לא יערה:

VIII הסייד ששכח עציין בבור ונתמלא מים אם היו המים צפים על גביו כל שהם ישבר ואם[31]לאו[32]לא ישבר דברי רבי אליעזר[33]ורבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר:

IX המסדר קנקנים בתוך הבור ונתמלאו מים אף על פי שבלע הבור את מימיו הרי זה ישבר[34]:

X מקוה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר[35]במים ובטיט באיזה טיט מטבילין בטיט שהמים צפים על גביו[36]היו המים[37]מצד אחד מודה רבי יהושע[38]שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אלעזר בן[39]דולעאי אומר מקום[40]שמשקולת יורדת רבי אליעזר[41] אומר היורד בפי[42]חבית רבי שמעון אומר

lich[8]. Nach R. Šimôn ist es tauglich, weil es einem Tauchbad neben einem Tauchbad gleicht[9].

VI. Wenn man den Schlamm[10]nach der Seite schiebt und daraus drei Log [Wasser] abfliessen, so ist es tauglich; wenn man ihn aber loslöst und daraus drei Log abfliessen, so ist es untauglich[11]; nach R. Šimôn ist es tauglich, weil man nicht zu schöpfen beabsichtigt hat[12].

VII. Wenn man Krüge zum Abtrocknen auf das Dach hingestellt hat und sie mit Wasser gefüllt worden[13]sind, so darf man sie, wie R. Eliêzer sagt, wenn es zur Regenzeit ist[14]und etwas Wasser in der Grube[15]ist, zerbrechen[16], wenn aber nicht, nicht zerbrechen; R. Jehošuâ sagt, man dürfe sie ob so oder so zerbrechen oder umlegen, nicht aber hineingiessen[17].

VIII. Wenn ein Kalker einen Kübel in der Grube vergessen und dieser sich mit Wasser gefüllt hat, so darf man ihn, wenn das Wasser am Rand etwas übersteht[18], zerbrechen, wenn aber nicht, nicht zerbrechen — Worte R. Eliêzers; R. Jehošuâ sagt, man dürfe ihn ob so oder so zerbrechen.

IX. Wenn man Weinkrüge in einer Grube aufgestellt hat[19]und sie sich mit Wasser gefüllt haben, so darf man sie zerbrechen, auch wenn die Grube das Wasser derselben aufgesogen[20]hat.

X. Hat ein Tauchbad vierzig Seáh Wasser und Schlamm, so kann man, wie R. Eliêzer sagt, im Wasser untertauchen und nicht im Schlamm, und wie R. Jehošuâ sagt, im Wasser und im Schlamm. In welchem Schlamm kann man untertauchen? — dem das Wasser übersteht. Befindet sich das Wasser auf einer Seite, so pflichtet R. Jehošuâ bei, dass man nur im Wasser und nicht im Schlamm untertauchen darf. Von welchem Schlamm sprechen[21]sie? — von Schlamm, in den ein Rohrstab von selbst einsinkt — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, in dem ein Meßstab nicht aufrecht steht. Abba Eleâzar b. Duleâj sagt, in den das Senkblei einsinkt. R. Eliêzer sagt, der in die Mündung des Fas-

22 ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא במקוה כמוך למקוה — S 24 ‖ ומשך הימנו M 23 ‖ ו — M 22 ‖ ממנו 25 ורבי שמעון מכשיר — SM ‖ ו — S 26 ‖ מפני + M ‖ לראש VP 27 ‖ בו — M 30 ‖ או — S 29 ‖ ח + M 28 ‖ לא P 31 ‖ אם היה הבור מלא מים + P 34 ‖ ו — S 33 ‖ אל M 32 ‖ בצד P 37 ‖ ואם + S אם. + M 36 ‖ בטוב״ם SM 35 ‖ שחמש׳ SM 40 ‖ דלעאי VSM 39 ‖ ש — P 38 ‖ חובית. M 42 ‖ אלעזר S חבייא. VS

8. Zwei Log Wasser machen es nicht untauglich, u. beim 3. waren es bereits 40 Seáh. 9. Das taugliche Tauchbad wird durch die Verbindung mit dem untauglichen nicht untauglich. 10. In einem Tauchbad. 11. Das ausfliessende Wasser ist dann geschöpftes. 12. Man wollte nur den Schlamm herausholen. 13. Durch den Regen. 14. Und man damit rechnen kann, dass die Gruben sich füllen werden. 15. Neben dem Dach. 16. Damit das Wasser in die Grube hineinlaufe; es gilt dann als fliessendes u. nicht als geschöpftes. 17. Beim Hochheben der Krüge wird das Wasser zu geschöpftem. 18. Und so mit dem Wasser der Grube verbunden ist. 19. Damit sie Feuchtigkeit anziehen u. nichts vom Wein einsaugen. 20. Aus den Poren, sodass das Wasser in diesen nicht mit dem Grubenwasser verbunden ist. 21. Dass er das fehlende Wasser ergänze.

בטומאה קלה בזין אבל איברין בטמאים ישתה נשקין
טמאים בא ראשי וריבו בחים שאובין או שנפלו על
ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין וירד רובו
כפק טבל כפק רא טבל אפילו טבל כפק יש בו ארבעים
סאה כפק אין בו שני מקיאות אחד יש בו ארבעים
סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהן אינו יודע באיזה
מהן טבל כפקו טהור רבי יסי בשמא שרבי יסי אומר
כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בספיקו עד
שיודע שטהר אבל כפקו ליטמא ולטמא טהור׃

III כפק טים שאובין שטהרו חכמים כפק נפלו
כפק לא נפלו אפילו נפלו כפק יש בהם ארבעים סאה
כפק אין בהן שני מקיאות אחד יש בו ארבעים סאה
ואחד אין בו נפל לאחד מהן ואינו יודע לאיזה מהן
נפל כפקו טהור מפני שיש לו במה יתלה הין שניהם
פחותים מארבעים סאה ונפל לאחד מהם ואינו יודע
לאיזה מהן נפל כפקו טמא שאין לו במה יתלה׃

IV רבי אליעזר אומר רביעית מים שאובין בתחלה
פוסלין את המקוה ושלשת לוגין על פני המים וחכמים
אומרים בין בתחלה בין בסוף שיעורו שלשת לוגין׃

V מקוה שיש בו שלש גומות של מים שאובין
של לוג לוג אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים סאין מים
כשרים עד שלא הגיעו לגומא השלישית כשר ואם לאו

MP 7 כגון — M 8 ואע״פ מבל || M 9 סאה — M 10 ואין ידוע איזה || M 11 שהיה ר׳ || M 12 בטומאתו || M 13 ארבי סאה אחד || SM 14 ש + || SP 15 נפלו || P 18 מכל || SP 17 נפל — M 19 ואין ידוע באיזו || M 20 — מקום סאה (!) ואינו || S 21 ב + בתחלה || S 22 ה +.

1133 MIQVAOTH II, 5—V

Ungenügende Untertauchung ist rein, wenn aber jemand beispielsweise unreine Speisen gegessen oder unreine Getränke getrunken hat, mit dem Kopf und dem grösseren Teil des Körpers in geschöpftes Wasser gekommen ist, oder drei Log geschöpftes Wasser ihm über den Kopf und den grösseren Teil des Körpers gekommen sind, und er untergetauchen hinabgestiegen ist, und ein Zweifel besteht, ob er untergetaucht ist oder nicht untergetaucht ist, oder er untergetaucht ist, und ein Zweifel besteht, ob darin vierzig Seáh [Wasser] waren oder nicht, oder er in einem von zwei Tauchbädern untergetaucht ist, in einem waren vierzig Seáh und in einem nicht, und nicht weiss, in welchem von ihnen er untergetaucht ist, so ist er in diesem Zweifel rein. Nach R. Jose ist er unrein, denn R. Jose sagte: Was sich im Zustand der Unreinheit befunden hat, bleibt so lange in seiner Untauglichkeit, bis festgestellt wird, dass es rein geworden ist. Besteht aber ein Zweifel, ob es unrein geworden ist oder unrein gemacht hat, so ist es rein.

III. Wenn über geschöpftes Wasser ein Zweifel besteht, wobei die Weisen es als rein erklärt[2] haben, und ein Zweifel besteht, ob es hineingekommen ist[3] oder nicht hineingekommen ist, oder es hineingekommen ist, aber ein Zweifel besteht, ob vierzig Seáh [Wasser] darin waren oder nicht, oder es in eines von zwei Tauchbädern hineingekommen ist, im einem waren vierzig Seáh und im einem nicht, und man nicht weiss, in welches von ihnen es hineingekommen ist, so ist es in diesem Zweifel rein, weil eine Möglichkeit da ist, woran man sich halten[4] kann. Wenn aber in beiden weniger als vierzig Seáh waren und es in eines von ihnen hineingekommen ist, und man nicht weiss, in welches von ihnen es hineingekommen ist, so ist es wegen des Zweifels unrein, weil keine Möglichkeit da ist, woran man sich halten könnte[5].

IV. R. Eliêzer sagt, ein Viertel Log geschöpftes Wasser vorher[6] und drei Log in das Wasser [gegossen] machen das Tauchbad untauglich, und die Weisen sagen, ob vorher oder nachher im Quantum von drei Log.

V. Hat ein Tauchbad drei Vertiefungen[7] mit je einem Log geschöpften Wassers, so ist es, wenn es sicher ist, dass vierzig Seáh tauglichen Wassers darin hineingekommen sind bevor es die dritte Vertiefung erreicht hat, tauglich, wenn aber nicht, untaug-

1. Vgl. S. 1136 Z. 8 ff. 2. Vgl. S. 1115 Z. 15. 3. In das unvollständige Tauchbad, das durch 3 Log geschöpftes Wasser untauglich wird. 4. Weil möglicherweise das Wasser es überhaupt nicht untauglich macht. 5. Beide waren unvollständig, u. in welches es auch gekommen ist, ist es untauglich. 6. Im leeren Bassin, bevor das taugliche Wasser hineingekommen ist. 7. Ueber einander in der schrägen Wand.

טמא ומלא בכלי טהור מלא בכלי טמא ונפל כבר של תרומה אף על פי שהדיה טהור נפלו מים טמאים ושתה טהור טהור נפלו מים טמאים[21]ומלא בכלי טהור טהור נפלו מים טמאים ונפל כבר של תרומה אף על פי שהדיח טהור[22]כשרים לתרומה וליטול מהן לידים:

und darauf davon mit einem reinen Gefäss geschöpft, so ist es rein. Wenn man davon mit einem unreinen Gefäss geschöpft hat und ein Laib von Hebe darin hineingefallen ist, so ist es, auch wenn man es abgespült hat, rein. Wenn unreines Wasser hineingekommen ist und ein Reiner davon getrunken hat, so ist er rein. Wenn unreines Wasser hineingekommen ist und man davon mit einem reinen Gefäss geschöpft hat, so ist es rein. Wenn unreines Wasser hineingekommen und ein Laib von Hebe darin hineingefallen ist, so ist er, auch wenn man es darin abgespült hat, rein. Es ist tauglich für die Hebe und damit die Hände zu waschen[14].

VII למעלה מהן מקוה שיש[23]בו ארבעים סאה שבו טובלין[24]ומטבילין למעלה מהן מעין שמימיו מעוטין[25]ושרבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו[26]בכל שהוא:

VII. Höher als dieses ist ein Tauchbad, das vierzig Seáh [Wasser] hat, worin man sich selber und andres untertauchen kann. Höher als dieses ist eine Quelle mit weniger eignem und mehr geschöpftem Wasser; sie gleicht dem Tauchbad, indem sie in einer Vertiefung[16]reinigt[17], und einer Quelle, indem man darin untertauchen kann, auch wenn [das Wasser] noch so wenig ist[18].

VIII למעלה מהן מים מובין שהן מטהרין בזוחלין למעלה מהן מים חיים שהן טבילה לזבין[27]והזייה למצורעים ובשרים לקדש[28]מהן מי חטאת:

VIII. Höher als dieses ist das angeschlagene[19][Quell]wasser, das auch fliessend reinigt. Höher als dieses ist das [intakte] Quellwasser, das als Tauchbad für Flussbehaftete[20], zur Besprengung der Aussätzigen und zum Weihen des Entsündigungswassers geeignet ist.

21 M — ומלא ... בטמאים ‖ 22 M + אבל אין ‖ 23 M — בו ‖ 24 P — ומטב׳ ‖ 25 SM — ו ‖ 26 P — ב ‖ 27 M ולמצ׳ ‖ 28 S בהן.

Zweiter Abschnitt

Er.35b טמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל[1]אפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק[2]אין בו[3]שני מקוואות אחד יש בו ארבעים[4]סאה ואחד[5]שאין בו[6]טבל באחד מהם[7]ואינו יודע באי זה מהן טבל ספקו טמא:

WENN der Unreine unterzutauchen hinabgestiegen war und ein Zweifel besteht, ob er untergetaucht ist oder nicht untergetaucht ist, oder er untergetaucht ist, und ein Zweifel besteht, ob darin vierzig Seáh [Wasser] war oder nicht, oder er in einem von zwei Tauchbädern untergetaucht ist, in einem waren vierzig Seáh und in einem nicht, und nicht weiss, in welchem von ihnen er untergetaucht ist, so ist er des Zweifels wegen unrein.

Git.31b Qid.79b Nid.2b II מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים Er.35b טמאות[8]במה דברים אמורים בטומאה חמורה אבל

II. Ist ein Tauchbad nachgemessen und unvollständig befunden worden, so sind alle reine [Speisen], die daraufhin zubereitet worden sind, ob in Privatgebiet oder auf öffentlichem Gebiet, rückwirkend unrein. Dies gilt nur von der schweren Unreinheit, bei einer

1 M + ו ‖ 2 M + ש ‖ 3 S + ארבעים סאה ‖ 4 P — סאה ‖ 5 S — ש ‖ 6 M ואין ידוע.

16. Worin das Wasser stehen bleibt u. nicht weiter fliesst. 17. Was darin untergetaucht wird. 18. Auch weniger als 40 Seáh, wenn nur die Person od. die Sache mit Wasser überdeckt ist. 19. Das nicht ganz intakt ist, bitter, salzig od. gewärmt. 20. Cf. Lev. 15,13.

טמא ימלא בכלי מהור טמא מילא בכלי טמא ונפל בכר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח מהור:

III נפלו מים טמאים ושתה מהור טמא נפלו מים טמאין ימלא בכלי מהור טמא נפלו מים טמאים ונפל בכר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח מהור רבי שמעון איסר בן שהדיח בן שלא הדיח טמא:

IV נפל לתוכן מת או שהרך בהן הטמא ושתה מהור מהור אחד מי נבאים מי בורות מי שיחין מי מערת מי תמציות שפסקו ומקואות שאין בהם ארבעים סאה בשעת הגשמים הכל מהור פסקו הגשמים הקרובים לעיר ולדרך טמאים והרחוקים מהורים עד שיהלכו רוב בני אדם:

V מאימתי מהרתן בית שמאי אומרים משירבו וישטפו ובית הלל אומרים רבי אף על פי שלא שטפו רבי שמעון אומר שטפו אף על פי שלא רבו כשרין להלת וליטול מהם ליודים:

VI למעלה מהן מי תמציות שלא פסקו שתה טמא ושתה מהור מהור שתה טמא ומלא בכלי מהור מהור שתה טמא ונפל בכר של תרומה אף על פי שהדיח מהור מלא בכלי טמא ושתה מהור מהור מלא בכלי

M 6 — ומלא ... בכלי טמא | M 7 — נפלו ... טמא | M 8 — ש | M 9 + ה | VM 10 - ה | M 11 גבין. S גבים | P 12 שיח | S 13 + ו | S 14 + ג. M ומי תמציאית שפס׳ ומקוות | (M + מטעם ששטפו) 15 | M 16 + בהן | VM 17 — בני | M 18 + היא | 19 S חימנן | P 20 תמצית.

ist er rein[6]. Einerlei ob Grubenwasser, Brunnenwasser, Grabenwasser, Höhlenwasser, herabgeflossenes[8] Wasser, nachdem es [zu fliessen] aufgehört hat, oder Tauchbadwasser, wenn es keine vierzig Seáh[9] sind: solange es regnet, sind alle rein[10], hat es zu regnen aufgehört, so sind die nahe der Stadt oder der Landstrasse befindlichen unrein, und die fernen solange rein, bis die meisten Menschen da zu verkehren angefangen haben.

V. Wann werden sie[11] wieder rein? Die Schule Šammajs sagt, wenn mehr [Wasser] hinzugekommen ist und sie überfliessen, die Schule Hillels sagt, wenn mehr hinzugekommen ist, auch wenn sie nicht überfliessen, und R. Šimôn sagt, wenn sie überfliessen[12], auch wenn nicht mehr hinzugekommen ist. Sie sind tauglich für die Teighebe[13] und damit die Hände zu waschen[14].

VI. Höher[15] als dieses steht das herabgeflossene Wasser, solange es [zu fliessen] nicht aufgehört hat. Hat ein Unreiner davon getrunken und darauf ein Reiner davon getrunken, so ist er rein. Hat ein Unreiner davon getrunken und darauf jemand davon mit einem reinen Gefäss geschöpft, so ist es rein. Wenn ein Unreiner davon getrunken hat und ein Laib von Hebe da hineingefallen ist, so ist er, auch wenn man ihn darin abgespült hat, rein. Hat man davon mit einem unreinen Gefäss geschöpft und darauf ein Reiner davon getrunken, so ist er rein. Hat man davon mit einem unreinen Gefäss geschöpft

7. Dies bezieht sich wol auf alle 3 Fälle. 8. Aus einer Höhe in eine Tiefe. 9. Die zu einem Quellbad erforderlich sind. 10. Es wird nicht angenommen, ein Unreiner habe aus ihnen getrunken. 11. Wenn sie unrein geworden sind. 12. Wenn nur etwas Wasser hinzugekommen ist. 13. Cf. Num. 15,20. 14. Für rituelle Zwecke. 15. Hinsichtl. der Reinheit.

[35]ונמצא שרין בחבית הכל טמא[36]בבור הכל טמא[37]במחין הכל טמא:

VIII[38]בין העגולין לזוגין רשות הרבים[39]כרם שלפני הבוצרין[40]רשות היחיד[41]ושלאחר הבוצרין רשות הרבים אימתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו כלי[42]בית הבד[43]ושל גת והעקל בזמן[44]שהן של עין מנגבן והן טהורין בזמן שהן של גמי מיישנן[45]כל שנים עשר חדש או חולטן בחמין רבי יוסי אומר[46]אם[47]נתנן לשבולת הנהר דיו:

35 P — ו, M ונמ׳ השרץ ‖ M 36 + ו ‖ M 37 — בין ‖ M 38 — כרם ... הרבים. S כרם לפני בוצ׳ ‖ 39 P — רח״י ושלאח״ב ‖ S 40 לאחר בוצ׳ ‖ B 41 + של ‖ SP 42 — ו, M והגת ‖ BP 43 שהוא ‖ SM 44 — כל ‖ S 45 נותנן בשה״ן ודיו ‖ P 46 נתנו, M נתן.

den wird, so ist alles unrein, wenn in der Kufe, alles unrein, und wenn im Zober, alles unrein.

VIII. [Der Raum] zwischen den Presswalzen und den Trestern gilt[17] als öffentliches Gebiet; der Weinberg vor den Winzern[18] gilt als Privatgebiet und hinter den Winzern als öffentliches Gebiet, jedoch nur dann, wenn die Menge da hineingeht und dort hinausgeht[19]. Die Geräte im Pressraum, in der Kelter und der Presskorb, wenn sie aus Holz sind, trockne man ab und sie sind rein; sind sie aus Bast, so muss man sie volle zwölf Monate alt werden lassen oder mit heissem Wasser abbrühen. R. Jose sagt, hat man sie in einen Stromstrudel[20] gelegt, so genüge es.

17. Hinsichtl. der Unreinheit; vgl. ob. S. 1119 Z. 13ff. 18. Soweit er noch nicht abgewinzert ist. 19. Unbeschränkt auf diesem Teil des Weinbergs umhergeht. 20. In dem sie durch die Kraft des Wassers gut abgespült werden; vgl. Bd. VII S. 1042 Z. 22.

מסכת מקואות

[1]שׁ מעלות במקואות זו למעלה מזו [2]מי גבאים שתה טמא [3]ושתה טהור טמא [4]שתה טמא ומלא בכלי טהור טמא שתה טמא ונפל [5]כבר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור:

II מלא בכלי טמא ושתה טהור טמא מלא בכלי

VB 1 + וזו למעלה מזו ‖ M 2 גבין. S גבים ‖ SP 3 — ו ‖ M 4 + ופוסל את התרומה ‖ P 5 + ב.

SEI Wasseransammlungen gibt es sechs Abstufungen[1], eine höher als die andre. Grubenwasser[2]. Hat ein Unreiner davon getrunken und darauf ein Reiner davon getrunken[3], so ist er unrein[4]. Hat ein Unreiner davon getrunken, und darauf jemand davon mit einem reinen Gefäss geschöpft, so ist es unrein. Wenn ein Unreiner davon getrunken hat und ein Laib von Hebe darin hineingefallen ist, so ist er, wenn man ihn darin abgespült hat, unrein[5], und wenn man ihn nicht darin abgespült hat, rein[6].

II. Hat man davon mit einem unreinen Gefäss geschöpft und darauf ein Reiner da-

1. Der Verunreinigungs- u. der Reinigungsfähigkeit. 2. Nicht geschöpft, auch kein Quellwasser, sondern durch den Regen angesammelt. 3. Es mit dem Mund od. der Hand berührt. 4. Er kann einen Tropfen getrunken haben, den der Unreine hineinfallen liess. 5. Weil man damit bekundet, dass dies erwünscht ist. 6. Das Wasser an sich ist, solange es am Boden haftet, nicht unrein.

getaucht sind, und halten sie sich für unrein, brauche man nicht neben ihnen zu stehen, bis sie untergetaucht sind.

IV. Tut man [die Trauben] hinein aus den Körben oder aus dem Trockenhaufen auf der Erde, so tue man dies, wie die Schule Schammajs sagt, mit reinen Händen; hat man sie mit unreinen Händen hineingetan, so hat man sie unrein gemacht; die Schule Hillels sagt, man tue sie auch mit unreinen Händen hinein, sondre aber die Hebe ab mit reinen Händen. Wenn aus dem Kübel oder aus dem Trockenhaufen auf einer Blätter[unterlage], so stimmen alle überein, dass man sie mit reinen Händen hineintun müsse, und dass man sie, wenn man sie mit unreinen Händen hineintut, unrein mache.

V. Isst man [Trauben] aus den Körben oder aus dem Trockenhaufen auf der Erde, so ist, auch wenn sie gespalten sind, und in die Kelter tropfen, die Kelter rein; wenn aus dem Kübel oder aus dem Trockenhaufen auf einer Blätter[unterlage], und eine einzelne Beere hineinfällt, so ist sie, wenn [die Beere] einen Verschluss hat[7], rein, und wenn sie keinen Verschluss hat, unrein. Wenn ihm Trauben heruntergefallen sind und er sie auf einer freien Stelle gepresst hat, so sind sie, wenn genau in Eigrösse, rein[8], und wenn mehr als in Eigrösse, unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, ist er durch das eigrosse Quantum unrein.

עד שיטבילו אם טמאים להן אינו צריך לעמוד עליהם עד שיטבילו׃

IV הנותן מן הכלים ומן המשטח שר ארמה בית שמאי אומרים ניתן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טמאן בית הלל אומרים ניתן בידים טמאות יפריש תרומתו במטהה מן העכט ומן המשטח שר עירים הכל שוין שהוא נותן בידים טהורות ואם נותן בידים טמאות טמאן׃

V האוכל מן הכלים ומן המשטח של ארמה את על פי שמבוקעות ומנטפות לית הרי הנת טהורה מן העכט ומן המשטח של עלים ונפל ממנו גרגר יחידי אם יש לו חותם טהור אם אין לו חותם טמא נפלו ממנו ענבים ודרכן במקום המפנה כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאה טיפה הראשונה נטמאת בכביצה׃

VI מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור ונתזה ציגורא מפיו ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה מפיקי טהור׃

VII חזלף את הבור נמצא שרץ בראשונה כולן טמאות באחרונה הוא טמא וכילן טהורות אימתי בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת היה זולף במהין ונמצא שרץ באחת מהן הוא טמא בלבד אימתי בזמן שהוא בודק ולא מכסה או מכסה ולא בודק היה בודק ומכסה

P 13 — עד | S 14 שיטבול | M 15 + VSB ג׳ | ר׳ שמעון או׳ אם (S — אם) טהורין להן צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו | S 16 אין | M 17 או מן | P 18 טמאין | S 19 שאם נתן | S 20 מבוק׳ והן ׳נוטפות | SP 21 — ו | P 22 — אם ... טהור | S 23 — אם | M 24 + | S 25 ראש׳ נט׳ מכביצה | P 26 — ו | 27 טמאות | M מתוך פיו | SM 28 — מפקו | S 29 + ו. M | וגמ׳ השרץ | M 30 + אמרו | VB 31 + אבל אם | SP 32 — ו. M וגמ׳ השרץ | M 33 (ו)היא בלבד מט׳ | P 34 — או.

VI. Wenn einem, als er am Rand der Kufe gestanden und gesprochen hat, ein Spritzer aus dem Mund gespritzt ist, und es zweifelhaft ist, ob er die Kufe erreicht hat oder sie nicht erreicht hat, so ist sie bei diesem Zweifel rein.

VII. Wenn man die Kufe ausschöpft und ein Kriechtier im ersten[13] gefunden wird, so sind alle unrein, und wenn im letzten, so ist dieses unrein und alle übrigen rein. Dies nur dann, wenn man mit den einzelnen [Gefässen] ausschöpft, wenn man aber mit einem Zober ausschöpft[14] und in einem von ihnen[13] ein Kriechtier findet, so ist nur dieses unrein[15]. Dies nur dann, wenn man untersucht und nicht zudeckt[16] oder zudeckt und nicht untersucht, wenn man aber untersucht und zudeckt, und ein Kriechtier in einem Fass gefun-

7. Die man also nicht zum Keltern gesammelt hat u. die daher für die Unreinheit nicht empfänglich sind (vgl. Bd. I S. 354 Z. 15ff.), die man aber nachträglich dafür verwendet. 8. Der ausfliessende Saft ist dann erwünscht. 9. Ein Teil vom Stengel noch daran sitzt, sodass die Flüssigkeit nicht ausläuft. 10. Die durch das Anfassen unrein geworden sind. 11. Der Kelter, wo keine andren Trauben sind. 12. Beim Austreten des verunreinigenden Tropfens fehlt vom erforderlichen Quantum. 13. Der abgefüllten Gefässe, nachdem mehrere abgefüllt worden sind. 14. Und in die Gefässe hineingiesst. 15. Das Kriechtier war wahrscheinlich im Gefäss. 16. Die einzelnen Weinkrüge beim Abfüllen.

אין טמא אלא מקום מגעו נמצא בין[27]כותל לזיתים טהור
נמצא בגג המעטן טהור נמצא במעטן הגג טמא[28]נמצא
Nid.4[2]56[a] שרוף על גבי[29]הזיתים וכן מטלית[30]מחוהא טהורה שכל
הטומאות בשעת מציאתן:

Stelle der Berührung unrein. Wird es zwischen der Wand und den Oliven gefunden, so ist es rein; wird es auf dem Dach[23]gefunden, so ist der Bottich rein, wird es im Bottich gefunden, so ist das Dach unrein. Wird ein verbranntes [Kriechtier][24]auf den Oliven gefunden, ebenso ein zerfetzter Lappen[25], so ist es rein, denn bei allen Unreinheiten richte man sich nach der Zeit der Auffindung.

Zehnter Abschnitt

נועל בית הבד[1]בפני הבדדין והיו שם כלים
טמאים מדרס רבי מאיר אומר בית הבד טמא
רבי יהודה אומר בית הבד טהור רבי שמעון אומר אם
טהורין להן בית הבד טמא[2]ואם טמאים[3]להן בית הבד
טהור אמר רבי יוסי וכי מפני מה[4]טמאום אלא[5]שאין
עמי הארץ בקיאין בהיסט:

WENN jemand den Pressraum hinter den Pressern abgeschlossen hat und durch Auftreten[1] unreine Geräte[2] sich da befinden, so ist, wie R. Meír sagt, der Pressraum unrein; R. Jehuda sagt, der Pressraum sei rein. R. Šimôn sagt, halten diese sie für rein, sei der Pressraum unrein, und halten diese sie für unrein, sei der Pressraum rein[3]. R. Jose sprach: Man hat sie ja nur deshalb als unrein erklärt, weil die Leute aus dem gemeinen Volk in [der Verunreinigung durch] Schütteln nicht kundig sind.

II הבדדין שהיו נכנסין ויוצאין ומשקין טמאין
בתוך בית הבד אם יש בין משקין[6]לזיתים כדי שינגבו
את רגליהם[7]בארץ הרי אלו טהורין הבדדין והבוצרים
שנמצאת טומאה לפניהם נאמנין לומר לא נגענו וכן
Ber.62[a] [8]בתינוקות[9]שביניהן[10]יוצאים[10]חוץ לפתח בית הבד ופונים
לאחורי הגדר והן טהורין[11]עד כמה ירחיקו ויהיו טהורין
[11]עד כדי שיהא רואן:

II. WENN die Presser[4] im Pressraum ein- und ausgehen und unreine Flüssigkeiten darin sind, so sind sie, wenn zwischen den Flüssigkeiten und den Oliven[5] soviel Zwischenraum ist, dass ihre Füsse am Boden wieder abgetrocknet werden, rein. Wird vor den Pressern oder den Winzern eine Unreinheit gefunden, so sind sie glaubhaft, wenn sie sagen, sie hätten sie nicht berührt, und ebenso die Kinder unter ihnen. Sie sind, wenn sie aus der Tür des Pressraums hinausgehen und hinter einer Steinwand austreten, rein. Wie weit dürfen sie sich entfernen und rein bleiben? — dass man sie noch sehen kann.

III הבדדין והבוצרין כיון שהכניסן לרשות המערה
דיו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר[12]צריך לעמוד עליהן

III. HAT man die Presser und die Winzer in den Raum der Höhle[6] gebracht, so genügt dies — Worte R. Meírs; R. Jose sagt, man müsse neben ihnen stehen, bis sie unter-

---

27 + S ה | 28 S — ה | 29 SM מהוהה.

1 VSB מפני | 2 S — ו | 3 M — להן | 4 B ‖ 5 SM + מפני | 6 BP לזית | 7 M — ‖ 8 VSM התינ | 9 S — שבינ | 10 M — ‖ 11 S — עד | 12 P + אם טהורין להן.

waren u. wieder hinaufgelegt worden sind, einzeln aber nicht eigross sind. 21. Wenn man aus dem Bottich einen Teil aufs Dach zum Trocknen gebracht hat. 22. In diesem Zustand nicht mehr verunreinigend; vgl. S. 898 Z. 11ff. 1. Vgl. S. 730 N. 203. 2. Von den Pressern zurückgelassen. 3. Sie haben sie sicherlich nicht mit andren Dingen in Berührung gebracht. 4. Die rein sind u. barfuss arbeiten, sodass ihre Kleidung von der unreinen Flüssigkeit auf der Erde nicht berührt wird; der Körper wird durch eine Flüssigkeit nicht unrein. 5. Die sie mit den Füssen treten. 6. In der das Tauchbad sich befindet.

IV. Wer mit seinen Oliven fertig ist und einen Korb zurückgelassen hat, gebe ihn einem armen[10] Priester — Worte R. Meirs. R. Jehuda sagt, er übergebe ihm den Schlüssel sofort[11]; R. Šimôn sagt, innerhalb eines Stundentages[12].

V. Hat man die Oliven in die Stampfe zum Weichwerden getan, damit sie leichter zu zerstampfen seien, so sind sie empfänglich, wenn aber zum Weichwerden, um sie zu salzen, so sind sie, wie die Schule Šammajs sagt, empfänglich, und wie die Schule Hillels sagt, nicht empfänglich. Wer Oliven mit unreinen Händen spaltet, macht sie unrein.

VI. Legt jemand seine Oliven auf das Dach, damit sie eintrocknen, selbst eine Elle hoch[13], so sind sie nicht empfänglich; wenn er sie aber ins Haus legt, damit sie mürbe werden, und sie später auf das Dach bringen will, oder wenn man sie auf das Dach bringt, damit sie mürbe werden, oder um sie zu öffnen, so sind sie empfänglich. Legt er sie ins Haus, bis er sein Dach gesichert hat, oder bis er sie nach einer andren Stelle bringen kann, so sind sie nicht empfänglich.

VII. Will er davon[14] eine Pressmenge oder zwei Pressmengen entnehmen[15], so kann er sie, wie die Schule Šammajs sagt, in Unreinheit entnehmen, muss sie aber in Reinheit zudecken[16]; die Schule Hillels sagt, er dürfe sie auch in Unreinheit zudecken. R. Jose sagt, man dürfe [sogar] mit Aexten aus Metall herausgraben[17] und in Unreinheit in den Oelpressraum bringen[17].

VIII. Wird ein Kriechtier in der Oelmühle gefunden, so ist nur die Stelle der Berührung unrein; ist aber soviel Flüssigkeit vorhanden, dass sie fliesst[18], so ist alles unrein. Wird es auf den Blättern[19] gefunden, so sind die Presser zu befragen, ob sie sagen, sie hätten es nicht berührt. Hat es den Olivenhaufen berührt, wenn auch nur wie eine Gerste, so ist er unrein.

IX. Wenn es auf Brocken[20] gefunden wird und in Eigrösse berührt, so ist [alles] unrein; wenn auf Brocken über Brocken, so ist, auch wenn es in Eigrösse berührt, nur die

IV הגובר את זיתיו ושייר קופה אחת יתננה לעני הכהן דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר ייראך לו את המפתח מיד רבי שמעון אומר מעת לעת:

V המניח זיתים[10] בכופש שימתונו שיהו נוחין לכתוש הרי אלו מוכשרין שימתונו שימלחם בית שמאי אומרים מוכשרין[11] בית הלל אומרים אינן מוכשרים הפוצע זיתים בידים טמאות טימאן:

VI המניח[12] זיתיו בגג לנרנרם אפילו הן[13] רום אמה אינן מוכשרין נתנן בבית[14] שירקן כדרכן בית הלל אומרים אף מחפה בטומאה רבי יוסי אומר חופר בקרדומות של מתכת[20] ומוליך לבית הבד בטומאה:

VIII[21] השרץ שנמצא ברהים אין טמא אלא מקום מגעו[22] אם היה משקה מהלך הכל טמא נמצא על[23] גבי העלים ישאלו הבדדים לומר לא נגענו[22] אם היה נוגע באום אפילו[24] כשעורה טמא:

IX נמצא על גבי[25] פרורין והוא נוגע בכביצה טמא [25] פרורים על גבי[25] פרורים אף על פי[26] שהוא נוגע בכביצה

VSM 9 לעיני || P 10 בכותיש. VB בכותש || SM 11 + ו || S 12 זתים || S 13 + על || SM 14 הרי אלו מוכש' || B 15 + עד || M 16 + או || S 17 — || S 19 + ושימלחם || M 18 שילקן או || M 21 והולך || S 22 + ו || S 23 גב || S 24 כשעורה. V בשערה || VSB 25 פרודין || S 26 שנוגע.

9. Ihn nicht zu den andren geworfen hat, damit er nicht verunreinigungsfähig werde, um von diesem die Hebe in Reinheit abzusondern. 10. Ebenso jedem andren Priester, nur handelt es sich bei einem Korb um eine ärmliche Gabe. 11. Nach dem Einbringen der Oliven, damit niemand herankomme u. sie unrein mache. 12. Vgl. S. 703 N. 5. 13. Sodass die unteren der Luft u. der Sonne entzogen sind u. feucht bleiben. 14. Vom Korb mit den für die Unreinheit noch nicht empfänglichen Oliven. 15. Um sie sofort zu verarbeiten. 16. Sie vor Unreinheit schützen, da sie nunmehr verunreinigungsfähig sind. 17. Auch alle im Korb befindlichen Oliven, solange sie durch die Absicht, noch welche hinzuzufügen, nicht verunreinigungsfähig sind. 18. Und so das Kriechtier u. die Oliven durch die Berührung verbindet. 19. Die zum Bedecken der Oliven benutzt werden u. für die Unreinheit nicht empfänglich sind. 20. Einzelnen Teilchen, die vom zusammengepressten Haufen abgefallen

IX מקל שהיא מלאה משקון[28] טמאין כיון שהשיקה
[29]למקוה מהורה דברי רבי יהושע וחכמים אומרים עד
Git.16a Az 72a שיטביל את כולה [30]הנצוק והקטפרס ומשקה טופח[30]אינן
חבור לא לטומאה ולא לטהרה[31]והאשבורן חבור לטומאה
ולטהרה:

|| אינו SM 30 || (למשקה M) 29 || טמא׳ — M 28
אשב׳. S 31

IX. Ein Stock ganz mit einer unreinen Flüssigkeit bedeckt wird, sobald man ihn mit dem Tauchbad in Berührung[29] bringt, rein — Worte R. Jehošuâs; die Weisen sagen, erst wenn man ihn ganz untergetaucht hat. Der Strahl[30], der Ablauf[30] und die [leichte] Befeuchtung gelten nicht als Verbindung, weder bei der Verunreinigung noch bei der Reinigung; [das Wasser] in der Vertiefung gilt als Verbindung bei der Verunreinigung und bei der Reinigung.

Neunter Abschnitt

Mik. 21a **יתים** מאימתי מקבלין טומאה משיזעו זיעת
המעטן אבל לא זיעת הקופה [2]כדברי בית שמאי
רבי שמעון אומר שיעור זיעה שלשה ימים [2]בית הלל
[3]אומרים משיתחברו שלשה זה לזה רבן גמליאל אומר
משתגמר מלאכתן וחכמים אומרים כדבריו:

II גמר מלמסוק אבל עתיד ליקה גמר מליקה אבל
עתיד [4]ללוות ארעו אבל או משתה או אונס אפילו זבים
[5]וזבות מהלכים עליהן טהורין נפלו עליהן משקין [6]טמאים
אין טמא אלא מקום מגען והמוחל היוצא מהן טהור:

III נגמרה מלאכתן הרי אלו מוכשרין [7]נפלו עליהן
משקין טמאין המוחל היוצא מהן רבי אליעזר מטהר
וחכמים מטמאין אמר רבי שמעון לא נחלקו על המוחל
היוצא מן הזיתים שהוא טהור [8]ועל מה נחלקו על היוצא
מן הבור שרבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין:

|| למסוק S 4 || או׳ — M 3 || ו + M 2 || כ — S 1
M 5 אפי׳ זבות || SM 6 — טמא׳ || 7 (נטלו P) || 8
S — ו.

ON wann an sind Oliven für die Unreinheit empfänglich? — sobald sie im Olivenbottich schwitzen, nicht aber, wenn sie im Korb schwitzen[1]. Dies nach der Schule Šammajs. R. Šimôn sagt, die Dauer bis zur Ausschwitzung[2] betrage drei Tage. Die Schule Hillels sagt, sobald drei aneinander kleben[3]. R. Gamaliél sagt, sobald die Arbeit an ihnen beendet[4] ist, und die Weisen stimmen seinen Worten zu.

II. Wenn man das Pflücken beendet hat, aber noch zukaufen wird[5], das Zukaufen beendet hat, aber noch zuborgen wird[5], oder ihm ein Trauerfall, ein Hochzeitsmahl oder ein Unfall dazwischen gekommen ist[6], so sind sie rein, selbst wenn flussbehaftete Männer oder Weiber auf ihnen umhergehen. Ist eine unreine Flüssigkeit auf sie gekommen, so ist nur die berührte Stelle unrein, und der aus ihnen austretende Schleim ist rein.

III. Ist die Arbeit an ihnen beendet, so sind sie empfänglich[7]; kommt auf sie eine [unreine] Flüssigkeit, so sind sie unrein. Der aus ihnen austretende Schleim ist nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein. R. Šimôn sagte: Sie streiten nicht über den aus ihnen austretenden Schleim, ob er rein ist, sie streiten nur über den aus der Kufe[8] kommenden; nach R. Eliêzer ist er rein und nach den Weisen ist er unrein.

der Boden gleichmässig flach ist. 14. Dadurch wird das unreine Wasser rein; cf. Miq. VI,8. 15. Der laufenden Flüssigkeit. 16. Der Wasserlauf aus einer höheren nach einer tieferen Stelle. 1. Vgl. S. 640 N. 16. 2. Die brauchbar u. erwünscht ist u. daher für die Unreinheit befähigt; cf. Makh. I,1. 3. Infolge der Feuchtigkeit. 4. Wenn man keine mehr hinzutun will; erst dann ist die Ausschwitzung des Oelschaums erwünscht. 5. Und in denselben Korb tun. 6. Sodass er vorläufig die weitere Verarbeitung aufgeben muss u. ihm die Ausschwitzung nicht erwünscht ist. 7. Für die Unreinheit. 8. Nach der Entfernung des Oels aus dieser bleibt ein Schleim zurück.

נעיל פתוח ומצאו נעול טהור נעול ומצאו פתוח רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין שהוי"ננבים ונמלכו והלכו להן:

V אשת עם הארץ שנכנסה לתוך ביתו של חבר להוציא בנו"או בתו או בהמתו הבית טהור מפני שנכנסה שלא ברשות:

VI כלל אמרו בטהרות כל המיוחד לאיכל אדם טמא עד שיפסר"מאיכל הכלב וכל שאינו מיוחד לאיכל אדם טהור עד שייהדנו לאדם ביצד גוזל שנפל לתוך"החשב עליו להעלותו לנכרי טמא לכלב טהור רבי יוחנן בן נורי מטמא החשב עליו"לחרש שוטה וקטן"טהור אם העלהו טמא שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

VII אחורי כלים שנטמאו במשקים רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקין"ואין פוסלין את האוכלין רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין שמעון אחי עזריה אומר לא כך ולא כך אלא משקין שנטמאו"באחורי"הכלים מטמאין אחד ופוסלין אחד הרי זה אומר מטמאיך לא טמאתני ואתה טמאתני:

VIII עריבה שהיא קטפרס"והבצק מלמעלן ומשקה טופח מלמטן שלש חתיכות"בכביצה אינן מצטרפות "ושתים מצטרפות רבי יוסי אומר אף שתים"אינן מצטרפות אלא אם כן היו ביצעית משקה ואם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל"מצטרף רבי דוסא אומר אוכל"פרור אינו מצטרף:

P 11 — פתוח ומ׳ | M 12 + ה | S 13 — א״ב || M 14 מלאכל כלב || S 15 — ו | S 16 חישב להע׳ || VS 17 — ל || M 18 — טהור || M 19 ואינן || M מאח׳ | S 21 — ה | S 22 בצק | SM 23 — ב || MP 24 — ושתים מצט׳ || M 25 אין || M 26 — מצט׳ | VB 27 פרור.

---

5. Sie getraute sich daher nicht, etwas anzufassen. 6. Der sie ungeschlachtet essen darf. 7. Die Lesart לחרש scheint ein Lapsus zu sein, jed. haben sie alle bekannten Handschriften (LOWE, KAUFMANN, Cod. M). 8. Die Geräte nur rabb. unrein machen. 9. Die durch die Flüssigkeit unrein gewordene Speise. 10. Die sich auf der höheren Seite des Bodens befinden u. einander berühren, von denen aber nur das letzte Stück vom Wasser berührt wird. 11. Zum verunreinigungsfähigen Quantum; sind sie unrein, so übertragen sie nicht die Unreinheit auf das Wasser. 12. Wenn beide Stücke so dicht nebeneinander sind, dass der Tropfen Flüssigkeit dazwischen gar keine Ausdehnung hat. 13. Dh.

---

en, und es geschlossen findet, offen und es geschlossen findet, so ist es rein; wenn geschlossen und es offen findet, so ist es nach R. Meír unrein und nach den Weisen rein, denn da waren Diebe, die sich überlegt haben und fortgegangen sind.

V. WAR die Frau eines Menschen aus dem gemeinen Volk in das Haus eines Genossen hineingegangen, um seinen Sohn, seine Tochter oder sein Vieh herauszuholen, so ist das Haus rein, weil sie ohne Erlaubnis hineingegangen war.

VI. Sie sagten beim Reinheitsgesetz eine Regel: was als Speise für Menschen bestimmt ist, ist solange unrein, bis es nicht mehr als Speise für einen Hund tauglich ist, und was nicht als Speise für Menschen bestimmt ist, ist solange rein, bis man es für Menschen bestimmt hat. Zum Beispiel. Wenn eine junge Taube in eine Kelter gefallen ist und man beabsichtigt hat, sie für einen Nichtjuden herauszuholen, so ist sie unrein, wenn für einen Hund, so ist sie rein, und nach R. Johanan b. Nuri unrein. Hat ein Tauber, ein Blöder oder ein Minderjähriger dies beabsichtigt, so ist sie rein; hat er sie herausgeholt, so ist sie unrein, denn bei diesen ist die Handlung wirksam und nicht die Absicht.

VII. IST die Aussenseite von Gefässen durch Flüssigkeiten[8] unrein geworden, so macht sie, wie R. Eliêzer sagt, Flüssigkeiten unrein, Speisen aber nicht einmal untauglich; R. Jehošuâ sagt, sie mache Flüssigkeiten unrein und Speisen untauglich. Šimôn, der Bruder Âzarjas, sagte: Nicht so und nicht so, vielmehr machen Flüssigkeiten, die durch die Aussenseite von Gefässen unrein geworden sind, einmal unrein und noch einmal untauglich. Diese[9] kann also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, du aber hast mich unrein gemacht.

VIII. WENN ein Trog einen schrägen Boden hat, und der Teig oben und befeuchtende Flüssigkeit unten sind, so werden drei Stücke [Teig] in [zusammen] Eigrösse[10] nicht vereinigt[11], zwei aber werden vereinigt; R. Jose sagt, auch zwei werden nur dann vereinigt, wenn sie die Flüssigkeit zusammenpressen[12]. Wenn aber die Flüssigkeit steht[13], so werden auch senfkorngrosse [Stückchen] vereinigt. R. Dosa sagt, die zerbröckelte Speise werde nicht vereinigt.

"אלא שהנשים גרגריות"ן שהיא חשודה לגלות"את
"הקדרה של חבירתה לידע מה היא מבשלת:

35 V מפני | 36 SP הן — | 37 M את ה — | 38 M ה.

Weisen rein? — weil Weiber naschhaft sind, und sie verdächtig ist, den Topf ihrer Gefährtin aufzudecken, um zu wissen, was sie kocht.

Achter Abschnitt

דר עם עם הארץ בחצר ושכח כלים בחצר אפילו חביות מוקפות צמיד פתיל[1] או תנור מוקף צמיד פתיל הרי אלו טמאין[2] רבי יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל רבי יוסי אומר אף התנור טמא עד שיעשה לו מחיצה גבוה עשרה טפחים:

II המפקיד כלים אצל עם הארץ טמאין טמא מת וטמאין מדרס אם מכירו שהיא אוכל בתרומה טהורין מטמא מת[3] אבל טמאין מדרס רבי יוסי אומר[4] מסר לו תיבה מליאה בגדים בזמן שהיא[5] רוצצת טמאין מדרס אם אינה[5] רוצצת טמאין[7] מדף אף על פי[8] שהמפתח ביד הבעלים:

III המאבד ביום ומצא ביום טהור ביום ומצא בלילה בלילה ומצא ביום ביום ומצא ביום שלאחריו טמא זה הכלל כל[9] שיעבור עליו הלילה או מקצתו טמא השוטח כלים ברשות הרבים טהורין וברשות היחיד טמאין[10] ואם היה משמרן טהורין נפלו והלך להביאן טמאים נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה יעלנו טמא מפני שהונח ברשות עם הארץ שעה אחת:

IV המניח את ביתו פתוח ומצאו פתוח נעול ומצאו

1 P — או ... פתיל | 2 M + ו | 3 S — מ | 4 M — | 5 SB + אם | 5 M חוצצת | 6 S + ו | 7 M — | 8 S שמפ׳ ביד בע׳ | 9 SM שעבר | 10 M —.

WENN jemand mit einem Menschen aus dem gemeinen Volk in einem Hof wohnt und im Hof Geräte vergessen hat, selbst Fässer mit festschliessendem Deckel oder einen Ofen mit festschliessendem Dekkel, so sind sie unrein. R. Jehuda erklärt einen Ofen als rein, wenn er mit einem festschliessendem Deckel versehen ist. R. Jose sagt, auch ein Ofen sei unrein, es sei denn, er hat davor eine zehn Handbreiten hohe Scheidewand gemacht.

II. WENN jemand einem Menschen aus dem gemeinen Volk Geräte in Verwahrung gegeben hat, so sind sie leichenunrein und durch Auftreten[1] unrein; kennt dieser ihn, dass er Hebe isst, so sind sie rein von der Leichenunreinheit, jedoch sind sie durch Auftreten unrein. R. Jose sagt, hat er ihm einen Kasten voll Kleider übergeben, seien sie, wenn er drückend voll war, durch Auftreten unrein[2], und wenn er nicht drückend voll war, gehängeunrein[3], auch wenn der Schlüssel sich in der Hand des Eigentümers befindet.

III. WENN jemand etwas am Tag verloren und am Tag gefunden hat, so ist es rein; wenn am Tag, und nachts gefunden, nachts, und am Tag gefunden, an diesem Tag, und am folgenden Tag gefunden, so ist es unrein. Die Regel hierbei ist: ist darüber eine Nacht hingegangen oder ein Teil derselben, so ist es unrein. Hat jemand Kleider [zum Trocknen] auf öffentlichem Gebiet ausgebreitet, so sind sie rein, und wenn auf Privatgebiet, so sind sie unrein; hat er sie bewacht, so sind sie rein. Wenn sie heruntergefallen waren und er sie holen ging, so sind sie[4] unrein. Wenn sein Eimer in den Brunnen eines Menschen aus dem gemeinen Volk gefallen war und er etwas holen ging, ihn damit heraufzuholen, so ist er unrein, weil er eine Zeitlang im Gebiet des Menschen aus dem gemeinen Volk geblieben war.

IV. WENN jemand sein Haus offen verlassen hat und es geschlossen findet, geschlos-

1. Vgl. S. 730 N. 203. 2. Weil seine Frau darauf gesessen u. mit dem Deckel auf die Kleider gedrückt haben kann. 3. Vgl. S. 710 N. 59. 4. Wenn er sie aus den Augen liess.

רואה את הנכנסין יאת היוצאין האוכלים יהמשקין
יכלי חרס"פתוחין טמאין אבל המשכבות והמושבות
וכלי חרס"המיקפין צמיד פתיל טהורין"ואם איני רואה
לא את הנכנסין ולא את היוצאין"אפילו מיבר"אפילו
כפות הכל טמא:

VI הגבאין שנכנסו"לתוך הבית הבית טמא אם
יש עמהן גוי נאמנין ליומר"נכנסו אבל לא נגעו"הנגבים
שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הנגבים
וטה הן מטמאין"האוכלין והמשקין וכלי חרס"פתוחים
אבל המשכבות"והמושבות וכלי חרס"מיקפין צמיד
פתיל טהורים אם יש עמהם גוי או אשה הכל טמא:

VII המניח'את כליו בחלון של"אוריארין רבי
אלעזר בן עזריה מטהר וחכמים אומרים עד שיתן"לו
את המפתח או חותם או עד שיעשה"לו סימן המניח
'את כליו מנת זו לנת הבאה"כליו טהורין וביטראל עד
שיאמר בלבי היה לשמרם:

VIII מי שהיה טהור"והסיע את לבו מלאכול
רבי יהודה מטהר שדרך טמאין פורשין ממנו וחכמים
מטמאים היו ידיו טהורות"והסיע את לבו מלאכול"אף
על פי שאמר יודע אני שלא נטמאו"ידי ידיו טמאות
שהידים עסקניות:

IX האשה שנכנסה להוציא פת לעני"יצאת ומצאתו
עומד בצד כבריות של תרומה וכן האשה שיצאת ומצאת
"את חבירתה הותה נחלים תחת קדרה של תרומה רבי
עקיבא מטמא וחכמים מטהרין אמר רבי"אליעזר בן
"פילא וכי מפני מה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין

---

12 B + ה ‖ 13 P — ה. V המוקפות ‖ 14 M — ו ‖ 15 S + ולא את היושבין ‖ 16 S + ו ‖ 17 S לבית ‖ 18 P נכנסו א"ל נגעו. VSM לא נכנסנו אבל אין נאמנין לומר לא נגענו ‖ 19 S + וכן ‖ 20 S אוכ' ומש' ‖ 21 24 B + ה ‖ 22 P — והמוש' ‖ 23 BS + ה ‖ 25 S לתובו מפ' ‖ 26 VB אודיארין, S אודיירין ‖ 27 S + בגוי ‖ 28 P והסיח ‖ 29 S + לו ‖ 30 VP ידיו. S — ידי ‖ 31 BM ר' יהודה אומר ‖ 32 P — את ‖ 33 VSM אלעזר ‖ 34 S + ו פילא. V פיאבי.

VI. WAREN Steuereinnehmer[1] in ein Haus hineingegangen, so ist das Haus unrein. Ist ein Nichtjude mit ihnen, so sind sie glaubhaft, wenn sie sagen, sie seien eingetreten, haben aber nichts berührt. Waren Diebe in ein Haus hineingegangen, so ist unrein nur die Stelle, die die (Füsse der) Diebe betreten haben. Was machen sie unrein? — Speisen, Getränke und offne Tongefässe, aber Lager, Sitze und mit einem festschliessenden Deckel versehene Tongefässe sind rein. War ein Nichtjude mit ihnen oder ein Weib, so ist alles unrein[2].

VII. HAT jemand seine Kleider in einer Fensternische der Badediener zurückgelassen, so sind sie nach R. Eleâzar b. Âzarja rein, und wie die Weisen sagen, nur wenn [der Badediener] ihm den Schlüssel oder eine Siegelmarke übergeben, oder er ein Zeichen daran gemacht hat. Hat jemand seine Sachen von einer Kelterung zur Kelterung des nächsten Jahres zurückgelassen, so sind seine Sachen rein, und wenn bei einem Jisraéliten, nur wenn dieser sagt, er habe darauf geachtet, sie zu behüten.

VIII. HAT [ein Priester], der rein war, sich des Essens [von Hebe] entsagt, so ist er nach R. Jehuda rein, weil Unreine sich von ihm fern halten, und nach den Weisen unrein. Wenn seine Hände rein waren und er sich des Essens [von Hebe] entsagt hat, so gelten seine Hände als unrein, auch wenn er sagt, er wisse, dass seine Hände nicht unrein geworden seien, weil Hände geschäftig sind.

IX. WENN eine Frau hineingegangen war, um für einen Armen Brot herauszubringen, und beim Herauskommen ihn neben Brotlaiben von Hebe stehen findet, desgleichen auch, wenn eine Frau hinausgegangen war, und ihre Gefährtin Kohlen unter einem Kochtopf von Hebe schüren findet, so sind sie nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein. R. Eleâzar b. Pila sprach: Weshalb sind sie nach R. Âqiba unrein und nach den

---

7. Der Hausherr, nach andren, der Bewachende. 8. Leute aus dem gemeinen Volk. 9. Letztere kann Menstruirende gewesen sein, u. ersterer gleicht einer solchen; vgl. S. 819 Z. 16.

לטומאה[10]חצר שהרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו רשות היחיד לשבת[11]ורשות הרבים לטומאה:

M 40 — חצר ... לטומאה.

liches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit. Ein Hof, durch den die Menge an der einen Seite hinein- und an der andren Seite hinausgeht, gilt als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit.

Siebenter Abschnitt

Kel. 24b קדר שהניח[1]את קדרותיו וירד לשתות הפנימיות טהורות והחיצונות טמאות אמר רבי יוסי במה דברים אמורים במותרות אבל באגודות הכל טהור Az. 70b המוסר מפתחו לעם הארץ הבית טהור שלא מסר לו אלא שמירת[2]המפתח:

II המניח עם הארץ בתוך ביתו עד ומצאו עד ישן ומצאו ישן עד ומצאו ישן הבית טהור ישן ומצאו עד הבית טמא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין טמא אלא[3]עד מקום[4]שהוא יכול לפשוט את ידו וליגע:

III המניח אומנים בתוך ביתו[5]הבית טמא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים[6]אין טמא אלא עד מקום [7]שהן יכולין לפשוט את ידם וליגע:

IV אשת חבר שהניחה לאשת עם הארץ טוחנת בתוך ביתה פסקה[8]הרחים הבית טמא[9]לא פסקה[8]הרחים אין טמא אלא עד מקום שהיא יכולה לפשוט[4]את ידה וליגע היו שתים בין כך ובין כך הבית טמא שאחת טוחנת ואחת[10]ממשמשת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין טמא אלא עד מקום שהן[11]יכולות לפשוט את ידן וליגע:

V המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו בזמן שהוא

S 4 || במקום M 3 || ה — S 2 || את — S 1 שיכול || P 5 — הבית || S 6 אינו || S 7 שיכול לפש׳ BSM 10 || טמא ... לא — M 9 || ה — S 8 || את ידו משמשת || BP 11 יכולין.

WENN ein Töpfer seine Töpfe hat stehen lassen und trinken hinuntergegangen ist, so sind die innern rein und die äusseren[1] unrein. R. Jose sagte: Dies gilt nur in dem Fall, wenn sie lose stehen, sind sie aber zusammengebunden, so sind alle rein. Hat jemand seinen Schlüssel einem Mann aus dem gemeinen Volk[2] übergeben, so ist das Haus rein, denn er hat ihm nur die Aufbewahrung des Schlüssels übertragen.

II. WENN jemand in seinem Haus einen Mann aus dem gemeinen Volk wach zurückgelassen hat und ihn wach findet, oder schlafend und ihn schlafend findet, oder wach und ihn schlafend findet, so ist das Haus rein; wenn aber schlafend und ihn wach findet, so ist das Haus unrein[3] — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, unrein sei es nur, soweit er die Hand ausstrecken und berühren[4] kann.

III. HAT jemand Handwerker in seinem Haus zurückgelassen, so ist das Haus unrein — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, unrein sei es nur, soweit sie ihre Hand ausstrecken und berühren können.

IV. HAT die Frau eines Genossen[5] die Frau eines Menschen aus dem gemeinen Volk in ihrem Haus mahlend zurückgelassen, so ist, wenn die Mühle stillgestanden hat, das Haus unrein, und wenn die Mühle nicht stillgestanden hat, nur soweit sie die Hand ausstrecken und berühren kann. Waren es zwei, so ist ob so oder so das Haus unrein, denn es kann die eine gemahlen und die andre herumgetastet haben — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, es sei unrein nur soweit sie die Hand ausstrecken und berühren können[6].

V. HAT jemand einen Menschen aus dem gemeinen Volk in seinem Haus zurückge-

1. Topfreihen, die von einem Vorübergehenden berührt worden sein können; vgl. Bd. IV S. 533 Z. 1ff. 2. Der rabb. durch die Berührung verunreinigend ist. 3. In der Annahme, der Hausherr werde ihn nicht überraschen, weil er ihn schlafend zurückliess, kramt er im Haus umher. 4. Von der Stelle aus, wo er geschlafen hat; er verlässt seinen Platz nicht, weil er sich dadurch verdächtig macht. 5. Eines Gelehrten, der die Reinheitsgesetze beobachtet; vgl. S. 96 Z. 10ff. 6. Cf. N. 4 mut. mut.

V. Wenn jemand in der Regenzeit durch eine Ebene gegangen ist und auf einem in der Nähe eine Unreinheit sich befindet und er sagt, er sei dort gegangen, wisse aber nicht, ob er jenes Feld betreten habe oder nicht betreten habe, so ist er nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein.

VI. Bei einem Zweifel auf Privatgebiet gilt es als unrein, solange er nicht sagt, er habe nicht berührt; bei einem Zweifel auf öffentlichem Gebiet gilt es als rein, solange er nicht sagt, er habe berührt. Welches heisst öffentliches Gebiet? — [beispielsweise] die Stege von Beth-Gilgol[11] und ihresgleichen; diese gelten als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths[12] und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit. R. Eleâzar sagte: Die Stege von Beth-Gilgol werden nur deshalb genannt, weil sie als Privatgebiet hinsichtlich des einen und hinsichtlich des andren gelten. Stege, die in Gruben, Gräben, Höhlen und Keltern münden, gelten als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit[13].

VII. Die Ebene[10] gilt im Sommer als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit, und in der Regenzeit als Privatgebiet hinsichtlich des einen und des andren.

V גבנם לבקעה בימות הגשמים והטימאה בשדה פלונית ואמר הרבתי למקום הזה ואיני יודע אם נכנסתי לאותי השדה יאם לא נכנסתי רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין:

VI ספק רשות היחיד טמא עד שיאמר לא נגעתי ספק רשות הרבים טהור עד שיאמר נגעתי איזו היא רשות הרבים שבילי בית גלגול וכן כיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה אמר רבי אלעזר לא הזכרו שבילי בית גלגול אלא שהם רשות היחיד לכך ולכך השבילין המפולשים לבורות ולשיחין ולמערות ולניתות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה:

VII הבקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה ובימות הגשמים רשות היחיד לכך ולכך:

VIII בסילקי רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה רבי יהודה אומר אם עומד הוא בפתח הזה וריואה את הנכנסין ואת היוצאין בפתח הלז רשות היחיד לכך ולכך ואם לאו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה:

IX הפרן רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה וכן הצדדין רבי מאיר אומר הצדדין רשות היחיד לכך ולכך:

X האסטווניות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים

23 S — ו | 24 P ואין | 25 SM לאותה שדה | 26 (M מטהרין) || 27 S — ספק ... נגעתי || 28 MP היחיד || 29 M — ו | 30 M — אמר ... גלגול | 31 MP — | 32 M — רשות ... לטומאה | 33 (P לשבת) ולמע' | 34 M — הוא | 35 M — ה | 36 P הפרן | 37 P | 38 S לכאן ולכאן | 39 M האצט'.

VIII. Die Basilika[14] gilt als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit. R. Jehuda sagt, sieht man an der einen Tür stehend die Eintretenden und Hinausgehenden an der andren Tür, gelte sie als Privatgebiet hinsichtlich des einen und hinsichtlich des andren, wenn aber nicht, gelte sie als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit.

IX. Die Durchgangshalle[15] gilt als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffentliches Gebiet hinsichtlich der Unreinheit, und ebenso [der Raum] an den Seiten[16]. R. Meír sagt, der Raum an den Seiten gelte als Privatgebiet hinsichtlich des einen und hinsichtlich des andren.

X. Das Ladenpodium[17] gilt als Privatgebiet hinsichtlich des Šabbaths und als öffent-

10. Mit mehreren Feldern. 11. Sogar diese, die wegen ihrer Steilheit nur selten benutzt werden; vgl. Bd. II S. 78 Z. 9ff. 12. Dh. kein öffentliches Gebiet; beim Š. unterscheidet der T. zwischen 4 Gebieten, u. das Tragen aus dem einen nach dem andren ist verboten; vgl. Bd. I S. 330 Z. 22ff. 13. In dieser Hinsicht gilt es als öffentliches Gebiet, wenn Fremde Zutritt haben, auch wenn da kein Verkehr herrscht. 14. Ein hallenartiges Gebäude mit Türen an allen Seiten für öffentliche Angelegenheiten; vgl. N. 13. 15. Grösser als die Basilika mit gegenüberliegenden Durchgängen. 16. An beiden Längswänden der Halle; die Teile ausserhalb der Breite der Durchgänge. 17. Nach den Kommentaren, erhöhter Platz vor der Ladentür für den Ladenbesitzer.

והטמא עובר[1] הטומאה ברשות היחיד[4] וטהרה ברשות הרבים[3] הטהרה ברשות היחיד[5] והטומאה ברשות הרבים ספק נגע ספק לא נגע ספק האהיל ספק לא האהיל ספק הסיט ספק לא הסיט רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין:

III אילן[6] שהוא[7] עומד ברשות הרבים[8] והטומאה בתוכו עלה לראשו ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא הבנים ידו לחור שיש בו טומאה ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא הנות[9] שהיא טמאה ופתוחה לרשות הרבים ספק נבנם ספק לא נבנם ספקו טהור[10] ספק נגע ספק לא נגע ספקו טהור שתי הנויות[11] אחת טמאה ואחת טהורה[12] נבנם[13] לאחת מהם ספק[14] לטמאה נבנם ספק לטהורה נבנם ספקו טמא:

IV כל שאתה יכול לרבות ספקות[15] וספק ספקות ברשות היחיד טמא[16] ברשות הרבים טהור[17] כיצד נבנם למבוי[17] והטומאה בחצר ספק נבנם ספק[18] לא נבנם טומאה בבית ספק נבנם ספק לא נבנם ואפילו נבנם ספק היתה שם ספק לא היתה שם ואפילו[19] היתה שם ספק[20] שיש בה כשעור[21] ספק[20] שאין בה כשעור ואפילו[20] שיש בה ספק טמאה[21] ספק טהורה ואפילו[21] טמאה ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא רבי[22] אלעזר אומר ספק ביאה טהור[22] ספק מגע טומאה טמא:

3 SM — ה || 4 V + ה || 5 SM וטומ׳ || 6 M — שהוא || 7 B — עומד || 8 SM וטומ׳ || 9 BP שהוא טמא ופתוח || 10 M — ספק ... טהור. S — ספק ... שתי ... טהור || 11 BP לטמא נכ׳ ספק לטהור || 12 M + ו || 13 BP לאחד || 14 אחד טמא ואחד טהור || 15 S וספיקי || 16 MP — || 17 S וטומ׳ || 18 M — ל״ן || 19 M (לא +) || 20 SM — ש || 21 M + היא || 22 S אליעזר.

Unreine auf Privatgebiet und das Reine auf öffentlichem Gebiet sich befunden hat, wenn das Reine auf Privatgebiet und das Unreine auf öffentlichem Gebiet sich befunden hat, und es zweifelhaft ist ob er berührt hat oder nicht berührt hat, ob er bezeltet hat oder nicht bezeltet hat, ob er geschüttelt hat oder nicht geschüttelt[5] hat, so ist es nach R. Jehošuâ unrein und nach den Weisen rein.

III. Wenn ein Baum auf öffentlichem Gebiet steht und die Unreinheit sich auf diesem befindet, und jemand auf diesen gestiegen ist, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so ist er bei diesem Zweifel unrein. Wenn jemand die Hand in ein Loch gesteckt hat, in dem die Unreinheit sich befindet, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so ist er bei diesem Zweifel unrein. Wenn ein Laden unrein und nach öffentlichem Gebiet geöffnet ist, und ein Zweifel besteht, ob er in diesen hineingegangen war oder nicht hineingegangen war, so ist er bei diesem Zweifel rein; besteht ein Zweifel, ob er da etwas berührt hat oder nicht berührt hat, so ist er bei diesem Zweifel rein. Wenn es zwei Läden sind, einer unrein und einer rein, und er in einen von ihnen hineingegangen war, und ein Zweifel besteht, ob er in den unreinen (hineingegangen war) oder in den reinen hineingegangen war, so ist er bei diesem Zweifel unrein[6].

IV. Soviel du auch Zweifel und Doppelzweifel häufen kannst, ist es immer auf Privatgebiet unrein und auf öffentlichem Gebiet rein. Zum Beispiel. Wenn jemand in die Durchgangsgasse[7] hineingegangen war und die Unreinheit sich in einem Hof befindet, und ein Zweifel besteht, ob er hineingegangen war[8] oder nicht hineingegangen war, oder [sogar] die Unreinheit sich in einem Haus befindet, und ein Zweifel besteht, ob er hineingegangen war[9] oder nicht hineingegangen war, und auch wenn er da hineingegangen war, noch ein Zweifel besteht, ob [die Unreinheit] dort war oder dort nicht war, und auch wenn sie dort war, noch ein Zweifel besteht, ob sie das erforderliche Quantum hatte oder nicht das erforderliche Quantum hatte, und auch wenn sie es hatte, noch ein Zweifel besteht, ob es überhaupt eine unreine Sache war oder eine reine, und auch wenn es eine unreine war, noch ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so ist er in diesem Zweifel unrein. R. Eleâzar sagt, bei einem Zweifel des Hineingehens sei er rein, und bei einem Zweifel der Berührung mit der Unreinheit sei er unrein.

5. Vgl. S. 849 N. 91. 6. Da er bestimmt in einem der Läden war u. dieser Privatgebiet ist. 7. Die in mehrere Höfe führt, u. jeder Hof in mehrere Häuser. 8. In den Hof. 9. In das Haus, selbst wenn er im Hof war.

alle Speichel in der Stadt unrein. Wenn einem eine Frau auf die Kleider getreten oder mit ihm auf einem Schiff gewesen hat, so sind, wenn sie ihn kennt, dass er Hebe isst, seine Kleider rein, wenn aber nicht, so muss er sie betragen".

IX. Wenn ein Zeuge sagt, er sei unrein geworden, und er selber sagt, er sei nicht unrein geworden, so ist er rein. Wenn zwei sagen, er sei unrein geworden, und er selber sagt, er sei nicht unrein geworden, so ist er nach R. Meïr unrein, und die Weisen sagen, er sei für sich selber glaubhaft. Wenn ein Zeuge sagt, er sei unrein geworden, und zwei sagen, er sei nicht unrein geworden, einerlei ob auf Privatgebiet oder auf öffentlichem Gebiet, so ist er rein. Wenn zwei sagen, er sei unrein geworden, und einer sagt, er sei nicht unrein geworden, einerlei ob auf Privatgebiet oder auf öffentlichem Gebiet, so ist er unrein. Wenn ein Zeuge sagt, er sei unrein geworden, und ein Zeuge sagt, er sei nicht unrein geworden, ein Weib sagt, er sei unrein geworden, und ein Weib sagt, er sei nicht unrein geworden, so ist er, wenn auf Privatgebiet, unrein, und wenn auf öffentlichem Gebiet, rein.

הרוקן שבעיר טמאין מי שדרסת אשה עד בגדיו או שישבה עמו בספינה אם מכירתו שהוא אוכל בתרומה בליו טהורין ואם לאו ישאלנה:

IX עד אומר נטמאת והוא אומר לא נטמאתי טהור שנים אומרים נטמאת והוא אומר לא נטמאתי רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים הוא נאמן על ידי עצמו עד אומר נטמא ושנים אומרים לא נטמא בן ברשות היחיד בין ברשות הרבים טהור שנים אומרים נטמא ועד אומר לא נטמא בן ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמא עד אומר נטמא ועד אומר לא נטמא אשה אומרת נטמא ואשה אומרת לא נטמא ברשות היחיד טמא ברשית הרבים טהור:

P 24 או במכ׳ || M 25 — לאו || S 26 כלים טמאים: || P 27 — עד ... עצמו || S 28 — הוא || M 29 — טהור ... הרבים || S 30 ואחד.

Sechster Abschnitt

WENN ein Ort Privatgebiet war, öffentliches Gebiet wurde, und darauf wieder Privatgebiet geworden ist, so ist es bei einem Zweifel, während es Privatgebiet war, unrein, und während es öffentliches Gebiet war, rein. Wenn jemand in einem Privatgebiet in Lebensgefahr war, und man ihn nach einem öffentlichen Gebiet und darauf zurück nach einem Privatgebiet gebracht hat[1], so ist es im Zweifel[2], wenn es[3] auf Privatgebiet war, unrein, und wenn es auf öffentlichem Gebiet war, rein. R. Šimôn sagt, das öffentliche Gebiet unterbreche[4].

קום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות הרבים וחזר ונעשה רשות היחיד בשהוא רשות היחיד ספקו טמא בשהוא רשות הרבים ספקו טהור המסיבן ברשות היחיד והוציאוהו לרשות הרבים והחזירוהו לרשות היחיד בשהוא ברשות היחיד ספקי טמא בשהוא ברשות הרבים ספקו טהור רבי שמעון אומר רשות הרבים מפסקת:

II ארבעה ספקות רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין ביצד הטמא עומד והטהור עובר הטהור עומד

Ed. iii, 7

1 + SM 1 || 2 + S 2 ו.

II. In vier Fällen des Zweifels erklärt es R. Jehošuâ als unrein und die Weisen erklären es als rein, und zwar: wenn der Unreine gestanden hat und der Reine vorübergegangen ist, wenn der Reine gestanden hat und der Unreine vorübergegangen ist, wenn das

16. Ob sie nicht seine Kleider berührt hat. 1. Wo man ihn tot auffindet. 2. Wo er gestorben ist. 3. Die Berührung mit dem tot Aufgefundenen od. der Aufenthalt in einem Raum. 4. Wenn hinsichtl. des öffentlichen Gebietes ein Zweifel besteht, so kann hinsichtl. des erstmaligen Aufenthalts im Privatgebiet kein Zweifel bestehen; aus dieser Zeit ist alles rein.

[12]הראשונות אלו ואלו תלויות [13]אם לא טהר בינתיים הראשונות תלויות והשניות ישרפו:

IV השרץ והצפרדע ברשות הרבים [14]נגע באחד מהם ועשה טהרות ונאבלו טבל [15]נגע בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות [16]אם קיימות הראשונות אלו ואלו תלויות [17]אם לא טבל בינתיים הראשונות תלויות והשניות ישרפו:

Pes. 10[a] Ket. 27[b] V שני שבילין אחד טמא ואחד טהור הלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין [18]ואם נשאלו שניהם [19]באחת טמאים רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

VI [20]שני כברים אחד טמא ואחד טהור אבל [21]את אחד מהם ועשה טהרות [22]ובא חבירו ואבל את השני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין [23]ואם נשאלו שניהם [24]באחת טמאים רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

VII מי שישב ברשות הרבים ובא אחד ודרס על בגדיו או שרקק ונגע ברוקו על רוקו שורפים את התרומה ועל בגדיו הולכין אחר הרוב ישן ברשות הרבים [25]ועמד כליו טמאים מדרס דברי רבי מאיר וחכמים מטהרים

Er. 35[b] Nid. 4[a] נגע באחד בלילה [26]ואין ידוע אם חי [27]אם מת [28]ובשחר עמד ומצאו מת רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאים שכל הטומאות בשעת מציאתן:

VIII שוטה אחת בעיר או נכרית או כותית כל

‖ ואין — S 14 ‖ ו + SM 13 ‖ הרי אלו תלוי M 12 — S 17 ‖ כאחד BP 15 ‖ בכ״מ חסרה כל המשנה 16 B 20 ‖ ואם — S 19 ‖ טהרות ... ובא — S 18 ‖ את כאחד ‖ M 21 — ועמד ‖ S 22 ואינו ‖ S 23 — ה.

rein; sind die ersten noch vorhanden, so befinden sich diese und jene in der Schwebe[10]. Hat er dazwischen keine Reinheit erlangt, so befinden sich die ersten in der Schwebe und die andren sind zu verbrennen.

IV. Wenn ein Kriechtier und ein Frosch sich auf öffentlichem Gebiet befinden und jemand eines von ihnen berührt hat, reine Speisen zubereitet hat und sie gegessen worden sind, und nachdem er ein Tauchbad genommen hat, das zweite berührt und reine Speisen zubereitet hat, so sind sie rein; sind die ersten noch vorhanden, so befinden sich diese und jene in der Schwebe. Hat er dazwischen kein Tauchbad genommen, so befinden sich die ersten in der Schwebe und die andren sind zu verbrennen.

V. Wenn es zwei Stege sind, einer unrein und einer rein, und jemand einen von ihnen gegangen ist und reine Speisen zubereitet hat, und darauf ein andrer gekommen, den andren gegangen ist und reine Speisen zubereitet hat, so sind sie, wie R. Jehuda sagt, wenn der eine gesondert und der andre gesondert befragt wird, rein, und wenn beide gleichzeitig befragt werden, unrein. R. Jose sagt, sie seien ob so oder so unrein.

VI. Wenn von zwei Laiben, einer unrein und einer rein, jemand einen von ihnen gegessen und reine Speisen zubereitet hat, und darauf ein andrer gekommen ist und den andren gegessen und reine Speisen zubereitet hat, so sind sie, wie R. Jehuda sagt, wenn einer gesondert und der andre gesondert befragt wird, rein, und wenn sie gleichzeitig befragt werden, unrein. R. Jose sagt, sie seien ob so oder so unrein.

VII. Wenn jemand auf öffentlichem Gebiet gesessen hat und einer[11] gekommen ist und ihm auf die Kleider getreten hat, oder ausgespuckt hat und er den Speichel berührt hat, so ist wegen des Speichels die Hebe zu verbrennen, und hinsichtlich der Kleider richte man sich nach der Mehrheit[12]. Wenn jemand auf öffentlichem Gebiet geschlafen hat und aufgestanden ist, so sind seine Sachen durch Auftreten[13] unrein — Worte R. Meírs; nach den Weisen aber rein. Wenn jemand nachts einen berührt hat und nicht weiss, ob dieser gelebt hat oder tot war, und am Morgen aufsteht und ihn tot findet, so ist er nach R. Meír rein und nach den Weisen unrein, denn bei allen Unreinheiten richte man sich nach der Zeit der Auffindung[14].

VIII. Ist eine Blöde, eine Nichtjüdin oder eine Samaritanerin[15] in der Stadt, so sind

10. Handelt es sich um Hebe, so darf sie weder gegessen noch verbrannt werden. 11. Von dem angenommen werden kann, er war viell. Flussbehafteter. 12. Der Vorübergehenden, ob Flussbehaftete od. Reine. 13. Vgl. S. 730 N. 203. 14. Vgl. ob. S. 1113 Z. 4ff. 15. Die auf ihre Menstruation nicht achten.

XIII סָפֵק קְרוּיוֹת הָאִשָּׁה שִׁישׁ עָלֶיהָ כְּפֵק חָמֵשׁ לִידוֹת כְּפֵק חָמֵשׁ זִיבוֹת מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד וְאוֹכֶלֶת בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה׃

XIII. Bei einem Zweifel über Opfer. Hat eine Frau fünf zweifelhafte Geburtsfälle[27] oder fünf zweifelhafte Flussfälle[28], so bringe sie ein Opfer und sie darf von Schlachtopfern essen, und wegen der übrigen besteht für sie keine Verpflichtung.

Fünfter Abschnitt

שֶׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה [1]וְעֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵלָה וְגוּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגוּשׁ [2]מִבֵּית הַפַּרְסָ [3]גּוּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגוּשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים שְׁנֵי שְׁבִילִים אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם [4]וְאֵין יָדוּעַ [5]בְּאֵיזֶה מֵהֶן הָלַךְ הָאֶחָיל עַל אֶחָד מֵהֶם וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶם הָאֶחָיל הִסִּיט אֶת אֶחָד מֵהֶם [6]וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם הִסִּיט רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין׃

II אֶחָד שֶׁאָמַר נִגַּעְתִּי בְזֶה [7]וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא מְמֵא [8]וְאִם הוּא טָהוֹר נִגַּעְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מִשְּׁנֵיהֶן נִגַּעְתִּי רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכוּלָּם וּמְטַהֵר בְּשְׁבִיל שֶׁדֶּרֶךְ [9]בְּנֵי אָדָם לְהַלֵּךְ וְאֵין דַּרְכָּן לִינַּע׃

III שְׁנֵי שְׁבִילִים אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהָרוֹת וְנֶאֱכְלוּ הוּא וְשִׁנָּה וְטָבַל [10]טָהוֹר [11]הָלַךְ בִּשְׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת חֲרִי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת אִם קַיְּמוֹת

1 P — ו ‖ 2 (M מאר׳) ‖ 3 M — גוש מא״ט ‖ 4 M ואינו יודע ‖ 5 S על איזה ‖ 6 M ואינו ‖ 7 M ואין ידוע ‖ 8 S אם טה׳ ‖ 9 M — בני ‖ 10 SM — טהור ‖ 11 M + ו.

ENN ein Kriechtier und ein Frosch[1] sich auf öffentlichem Gebiet befinden, ein Olivengrosses von einem Toten und ein Olivengrosses von einem Aas[2], ein Knochen von einem Toten und ein Knochen von einem Aas[2], eine Erdscholle von reinem Boden und eine Erdscholle von einem Gräberpflug[3], eine Erdscholle von reinem Boden und eine Erdscholle aus dem Land der weltlichen Völker, wenn es zwei Stege sind, einer unrein und einer rein, und jemand einen von ihnen gegangen ist und nicht weiss, welchen von ihnen er gegangen ist, oder er eines von ihnen[5] bezeltet hat und nicht weiss, welches von ihnen er bezeltet hat, oder er eines von ihnen[6] geschüttelt hat und nicht weiss, welches von ihnen er geschüttelt hat, so ist er nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein.

II. Einerlei ob er sagt, er habe es berührt, wisse aber nicht, ob es unrein war oder rein war, oder [er sagt], er habe eines von beiden[7] berührt, wisse aber nicht, welches er berührt hat: nach R. Âqiba ist er unrein und nach den Weisen rein. R. Jose erklärt es in all diesen Fällen als unrein, und nur im Fall von den Stegen als rein, weil Menschen zu gehen[8] pflegen, nicht aber zu berühren pflegen.

III. Wenn es zwei Stege sind, einer unrein und einer rein, und jemand einen von ihnen gegangen ist, reine Speisen zubereitet hat und sie gegessen worden sind, dann sich besprengen[9] liess, dies wiederholt hat, ein Tauchbad genommen und Reinheit erlangt hat, und darauf den andren gegangen ist und reine Speisen zubereitet hat, so sind sie

27. Vgl. S. 489 Z. 11 ff. 28. Vgl. S. 493 N. 303. 1. Und man eines berührt hat; ersteres ist unrein u. letzteres rein. 2. Ersteres verunreinigt durch Bezeltung, letzteres nicht. 3. Ersterer ist verunreinigend durch Berühren, letzterer ist überhaupt nicht verunreinigend. 4. Vgl. S. 71 N. 38. 5. Ein Olivengrosses von einem Toten u. eines von einem Aas. 6. Von den beiden Knochen od. Erdschollen. 7. Eines rein u. eines unrein. 8. Das Gehen ist nicht zu vermeiden, daher wird in diesem Fall bei rabbanitischen Bestimmungen keine Erschwerung auferlegt. 9. Am 3. u. am 7. Tag.

[22]את רגלו לבין[19]משקין טהורים ספק נגע ספק לא נגע
ספקו טמא היתה כבר טמאה בידו[23]וזרקה לבין[19]משקין
טהורין ספק נגע ספק לא נגע ספקו[24]טהור[18]ולטמא טהור
ביצד היתה מקל בידו ובראשה משקין טמאין וזרקה
לבין[19]בכורות טהורים ספק נגע ספק לא נגע ספקו טהור:

X רבי יוסי אומר ספק משקין לאוכלים טמא[18]ולכלים
טהור ביצד שתי חביות אחת טמאה ואחת טהורה ועשה
עיסה מאחת מהן ספק בן הטמאה עשה ספק מן הטהורה
עשה זה[25]הוא ספק משקין לאוכלין טמא ולכלים טהור:

XI ספק ידים ליטמא[20]ולטמא וליטהר טהור ספק
רשות הרבים טהור ספק דברי סופרים אכל אוכלין
טמאין שתה משקין טמאין בא ראשו ורובו במים
שאובים או שנפלו על ראשו[27]ועל רובו שלשת לוגין
מים שאובים ספקו טהור אבל דבר שהוא אב הטומאה
[28]והוא מדברי[29]סופרים ספקו טמא:

XII ספק החולין זו טהרת פרישות ספק שרצים
בשעת מציאתן ספק נגעים בתחלה טהור עד שלא נזקק
Ned.18b לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא ספק נזירות מותר
ib.19a ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה[30]בין
Bm.6b טמאה בין טהורה שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

22 S — את || 23 S ופשטה. M ופשטה לבין ככרות טהורות || 24 VSM טמא || 25 M — הוא || 26 M — ולטמא || 27 S ורובו || 28 M — והוא || 29 M — סוף || 30 M טמאה וטהורה. S טהורה וטמאה.

werdens als unrein? — wenn ein Unreiner den Fuss zwischen reine Flüssigkeiten ausgestreckt hat, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so sind sie bei diesem Zweifel unrein. Wenn jemand einen unreinen Laib in der Hand hatte und ihn unter reine Flüssigkeiten geworfen hat, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so sind sie bei diesem Zweifel unrein. Wieso hinsichtlich ihres Unreinmachens rein? — wenn jemand einen Stock mit unreinen Flüssigkeiten an der Spitze in der Hand hatte und ihn unter reine Laibe geworfen hat, und ein Zweifel besteht, ob er sie berührt hat oder nicht berührt hat, so sind sie bei diesem Zweifel rein.

X. R. Jose sagt, bei einem Zweifel inbetreff einer Flüssigkeit sei es bei Speisen unrein und bei Geräten rein. Zum Beispiel. Wenn es zwei Fässer sind, eines unrein und eines rein, und man [mit Wasser] aus einem von ihnen Teig bereitet hat, und ein Zweifel besteht, ob man es aus dem unreinen entnommen hat oder es dem reinen entnommen hat, so ist dies ein Flüssigkeiten betreffender Zweifel, wobei es für Speisen als unrein und für Geräte als rein gilt[20].

XI. Bei einem Zweifel inbetreff der Hände gilt es hinsichtlich ihres Unreinwerdens, ihres Unreinmachens und ihres Reinwerdens als rein. Bei einem Zweifel auf öffentlichem Gebiet [gilt es als rein]. Bei einem Zweifel inbetreff einer Anordnung der Schriftgelehrten: [Besteht ein Zweifel, ob] er unreine Speisen gegessen hat, unreine Getränke getrunken hat, mit dem Kopf und dem grösseren Teil des Körpers in geschöpftes Wasser gekommen[21]ist, oder drei Log geschöpftes Wasser ihm über den Kopf und den grösseren Teil des Körpers gekommen sind, so ist er bei diesem Zweifel rein. Handelt es sich aber um eine Hauptunreinheit, auch nach einer Anordnung der Schriftgelehrten[22], so ist er bei diesem Zweifel unrein.

XII. Bei einem Zweifel über Profanes. Das ist die Reinheit durch Fernhaltung[23]. Bei einem Zweifel über Kriechtiere. Man richte sich nach der Zeit der Auffindung[24]. Bei einem Zweifel über den Aussatz. Anfänglich, solange die Unreinheit noch nicht festgestellt worden ist; nachdem aber die Unreinheit festgestellt worden ist, ist er bei einem Zweifel unrein. Bei einem Zweifel über das Nazirat. Es[25]ist ihm erlaubt. Bei einem Zweifel über das Erstgeborene. Einerlei ob Erstgeborene von Menschen oder Erstgeborene vom Vieh, ob vom unreinen oder vom reinen, denn wer von seinem Nächsten fordert, hat den Beweis zu erbringen[26].

20. Der Teig ist unrein u. das Gefäss, worin man ihn geknetet hat, ist rein. 21. Cf. Miq. III,4. 22. Beispielsweise die Flussunreinheit der Nichtjuden; vgl. S. 820 Z. 1 ff. 23. Von der Berührung mit andren Personen, die auf die Reinheitsgesetze weniger achten. 24. Vgl. ob. S. 1113 Z. 4 ff. 25. Was einem Naziräer verboten ist; cf. Num. Kap. 6. 26. Der Priester hat die Erstgeburt nachzuweisen.

טפק מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה על ידאי מגען שהוא טפק טומאתן שורפין את התרומה רבי יסי אומר אף על טפק מגען ברשות היחיד וכמים אומרים ברשות היחיד תולין וברשות הרבים טהור׃

VI שני רוקין אחד טמא ואחד טהור תולין על מגען ועל משאן ועל הסיטן ברשות היחיד יש מגען ברשות הרבים כמה שהן לחין ועל משאן כל זמן לחין יבשין הוה ריק יחידי נגע בו ונשאי והסיטי ברשות הרבים שורפין עליו את התרומה ואין צריך לומר ברשות היחיד׃

VII אלו טפיקות שטיהרו חכמים טפק מים שאיבים למקוה טפק טומאה צפה על פני המים טפק משקים ליטמא טמא ולטמא טהור טפק ידים ליטמא ירטמא וליטהר טהור טפק רשות הרבים טפק דברי סיפרים טפק החולין טפק שרצים טפק נגעים טפק נזירות טפק בכורות וטפק קרבנות׃

VIII טפק טומאה צפה על פני המים בין בכלים בין בקרקע רבי שמעון אומר בכלים טמא ובקרקע טהור רבי יהודה אומר טפק ירידתו טמא וטפק עלייתו טהור רבי יוסי אומר אפילו אין שם אלא מלא אדם וטומאה טהור׃ Naz. 63b

IX טפק משקין ליטמא טמא ביצד טמא שפשט

P 16 ‖ ו — SM 15 ‖ M 14 מגעו שה״ם טומאתו
S 19 ה + S 18 ׃ — S 17 שורף ולמגען
P 20 תמומי ‖ M 21 — ביצד טמא.

ser schwimmende Unreinheit. Bei einem Zweifel inbetreff einer Flüssigkeit gilt es hinsichtlich ihres Unreinwerdens als unrein und ihres Unreinmachens als rein. Bei einem Zweifel inbetreff der Hände[13] gilt es hinsichtlich ihres Unreinwerdens, ihres Unreinmachens und ihres Reinwerdens als rein. [Ferner[15]] bei einem Zweifel auf öffentlichem Gebiet[14], bei einem Zweifel inbetreff einer Anordnung der Schriftgelehrten, bei einem Zweifel über Profanes, bei einem Zweifel über Kriechtiere, bei einem Zweifel über den Aussatz, bei einem Zweifel über das Nazirat[16], bei einem Zweifel über das Erstgeborene[17] und bei einem Zweifel über Opfer.

VIII. Bei einem Zweifel über eine auf dem Wasser schwimmende Unreinheit, einerlei ob in einem Gefäss oder auf dem Erdboden. R. Šimôn sagt, wenn in einem Gefäss, sei es unrein, und wenn auf dem Erdboden, sei es rein. R. Jehuda sagt, ist der Zweifel beim Hineinsteigen [entstanden], sei es unrein, und ist der Zweifel beim Heraufkommen [entstanden], sei es rein[18]. R. Jose sagt, selbst wenn der Raum nur für den Menschen und die Unreinheit reichte[19], sei er rein.

IX. Wieso bei einem Zweifel inbetreff einer Flüssigkeit hinsichtlich ihres Unrein-

9. Obgleich hierbei ein doppelter Zweifel besteht: er ist viell. von einem Tier, u. wenn von einem Menschen, viell. von einem reinen. 10. Nicht essen u. nicht verbrennen. 11. Wenn es zweifelhaft ist, mit welchem dies erfolgt ist. 12. Wenn das Tauchbad das erforderliche Quantum Wasser nicht hat u. durch geschöpftes ergänzt wird, ist es untauglich; cf. Miq. II,3. 13. Die als unrein gelten. 14. Bei einer Unreinheit nach der Gesetzlehre. 15. Gilt es als rein. 16. Wenn man ein Nazirat gelobt hat; cf. Num. 6,2ff. 17. Cf. Ex. 13,12ff. u. Num. 18,15ff. 18. Im letzteren Fall wird die auf dem Wasser schwimmende Unreinheit durch das Sinken des Wassers vom Körper entfernt; entgegengesetzt im ersteren Fall. 19. Sodass eine Berührung anzunehmen ist.

Vierter Abschnitt

זורק טומאה ממקום למקום [1]כבר לבין [2]המפתחות [1]מפתה לבין הכברות טהור רבי יהודה אומר כבר לבין המפתחות טמא מפתה לבין הכברות טהור:

Ed. II, 7 Hol. 9b II °השרין [3]בפי החולדה ומהלכת על גבי כברות של תרומה ספק נגע ספק נגע ספקו טהור:

III השרין בפי [2]החולדה והנבלה בפי [1]הכלב [5]ועברו בין [6]הטהורין או שעברו טהורין ביניהן ספקן טהור מפני שאין לטומאה מקום היו מנקרין בהן [7]על הארץ ואמר הילכתי למקום הלז [8]ואין ידוע אם נגעתי [1]אם לא נגעתי ספקו טמא מפני שיש לטומאה מקום:

IV כזית מן המת בפי העורב ספק האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד ספק אדם טמא ספק °כלים טהור הממלא בעשרה דליים[10]ונמצא שרץ באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין המערה מכלי לכלי ונמצא [11]שרץ בתחתון העליון טהור:

Sab. 15b Nid. 33b V °על ששה ספקות שורפין את התרומה על ספק בית הפרס[12]על עפר הבא מארץ העמים[13]על ספק בגדי עם הארץ[13]על ספק כלים הנמצאין[13]על ספק [6]הרוקן[13]על

‖ ה — M 4 ‖ שנמצא + B 3 ‖ ה — S 2 ‖ ו + M 1
עכ׳ ביני S 5 ‖ ה — SM 6 ‖ בארץ S 7 ‖ ואיני יודע S 8
‖ ה + SM 9 ‖ ו. — S 10 ‖ ונמצא ... לכלי — M 11
ו. + SM 13 ‖ ועל ספק עפר S ו. + M 12 ‖ ה + M

TRIFT jemand Unreines von einer Stelle nach einer andren Stelle, ein [reines] Brot zwischen [unreine] Schlüssel, einen [unreinen] Schlüssel zwischen [reine] Brote, so ist es rein[1]. R. Jehuda sagt, wenn ein [reines] Brot zwischen [unreine] Schlüssel, sei es unrein[2], und wenn einen [unreinen] Schlüssel zwischen [reine] Brote, seien sie rein[3].

II. Wenn ein Wiesel mit einem [toten] Kriechtier im Maul über Brote von Hebe läuft und ein Zweifel besteht, ob dieses sie berührt oder nicht berührt hat, so ist das Zweifelhafte rein.

III. Wenn ein Wiesel mit einem Kriechtier im Maul oder ein Hund mit Aas im Maul zwischen Reinen hindurch, oder Reine zwischen diesen hindurch gehen, so ist das Zweifelhafte rein, weil die Unreinheit nicht auf einem Ort geruht hat. Wenn sie daran auf dem Erdboden genagt[4] haben, und jemand sagt, er sei an jene Stelle gekommen, wisse aber nicht, ob er es berührt hat oder nicht, so ist das Zweifelhafte unrein, weil die Unreinheit einen Ort hatte.

IV. Wenn ein Rabe eine Olive von einem Toten im Schnabel hat und ein Zweifel besteht, ob er in einem Privatgebiet einen Menschen oder Geräte bezeltet hat, so ist es bei einem einen Menschen betreffenden Zweifel unrein[5] und bei einem Geräte betreffenden Zweifel rein. Wenn jemand mit zehn Eimern geschöpft hat und in einem von ihnen ein Kriechtier gefunden wird, so ist dieser unrein und alle andren sind rein. Wenn man aus einem Gefäss in ein andres umgegossen hat und im untersten ein Kriechtier gefunden wird, so ist das obere rein.

V. Bei folgenden sechs Zweifeln verbrenne man[6] die Hebe: bei einem Zweifel inbetreff eines Gräberpfluges[7], bei einem Zweifel inbetreff Erde, die aus dem Land der Völker[8] gebracht worden ist, bei einem Zweifel inbetreff Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk, bei einem Zweifel inbetreff gefundener Geräte, bei einem Zweifel inbe-

1. Eine Berührung wird nicht angenommen. 2. Da die event. Berührung vom Werfenden ausgeht, der befragt werden kann, ob. III,6. 3. Weil das Unreine keinen festen Platz hatte. 4. Die Unreinheit hat also auf der Erde gelegen. 5. Er kann befragt werden. 6. Obgleich sonst bei einem Zweifel der Unreinheit die Hebe nicht zu verbrennen ist; vgl. S. 811 Z. 4. 7. Vgl. S. 71 N. 38. 8. Die verunreinigend ist; vgl. Bd. I S. 351 Z. 10 ff.

פנוֹל כזות נותר כזית הלב תרי אלו טהורין ואין חייבין עליהן משום פניל[11] נותר ושמא הניתן בנשמים ונתפחו טמאין וחייבין עליהן משום פיגול[12] נותר ושמא:

V כל הטמאות בשעת מציאתן אם טמאות טמאות ואם טהורות טהורות[13] אם מכוסות מכוסות[14] אם מגולות מגולות מחט שנמצאת מליאה חלודה[15] או שבורה טהורה שכל הטמאות בשעת מציאתן:

VI חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טומאה תרי אלו בחזקת טהרה וכל הפיקח בחזקת טומאה וכל שאין בו דעת[16] להשאל ספיקו טהור:

VII תינוק שנמצא בצד בית הקברות[19] והשושנים בידו[20] ואין השושנים אלא[21] ממקום הטומאה טהור שאני אומר אחר לקטן ונתן לו וכן חמור[22] בין הקברות כליו טהורין:

VIII תינוק שנמצא בצד העיסה[23] יהבצק בידו רבי מאיר מטהר והכמים מטמאין שדרך התינוק לטפח בצק שיש בו נקירת תרנגולים ומשקין טמאין בתוך הבית אם יש בין[24] משקין לכברות כדי שיגגבו את פיהם בארץ תרי אלו טהורין[25] יספרה וכלב כדי שילחכו[26] את לשונם ושאר כל הבהמה כדי[27] שיתגגב רבי אליעזר בן יעקב מטהר בכלב[28] שהוא פיקח[29] שאין דרכו להניח את המזון ולילך[30] למים:

15 M + ו | 16 SM + ו | 17 M — או | 18 SM לישאל | 19 S ושוש׳ | 20 P — ו | 21 B במק׳ | 22 M בית. S בבית | 23 S ובצק | 24 M + ה | 25 S — ו | 26 M בלשונם (והוגה כברפום) | 27 SM שתגגב | 28 S + מפני | 29 S ואין | 30 SM + לו.

VII. Wenn ein Kind mit Lilien in der Hand an der Seite eines Begräbnisplatzes angetroffen wird, und Lilien nur an der Stelle der Unreinheit sind, so ist es rein, denn ich nehme an, jemand anders habe sie gesammelt und ihm gegeben. Ebenso ist bei einem Esel zwischen Gräbern sein Schirrzeug rein.

VIII. Wird ein Kind mit Teig in der Hand neben dem Teig angetroffen, so ist er nach R. Meír rein und nach den Weisen unrein, weil ein Kind zu betasten[17] pflegt. Wenn im Teig Picklöcher von Hühnern sind und unreine Flüssigkeiten sich im Haus befinden, so sind, wenn zwischen den Flüssigkeiten und den Broten so weit ist, um den Schnabel am Erdboden abzuwetzen, [die Brote] rein; bei einer Kuh und einem Hund so weit, dass sie sich [die Flüssigkeit] mit der Zunge ablecken können, und bei jedem andren Vieh, dass sie von selbst abtrocknen kann. R. Eliêzer b. Jâqob erklärt sie bei einem Hund als rein, weil er klug ist; er pflegt nicht Speisen liegen zu lassen und zum Wasser zu gehen[18].

11. Sc. Opferfleisch; vgl. S. 337 N. 21. 12. Sc. Opferfleisch, nach Ablauf der Frist für das Essen. 13. Eventuell, falls es sich um solches handelt; möglicherweise ist das oft im Zusammenhang vorkommende ושמא ein Lapsus calami für וחלב, wie tatsächlich in der Parallelstelle Bd. VIII S. 598 Z. 12. 14. Wenn über den Zustand zur Zeit der Berührung ein Zweifel besteht. 15. Wenn die Uebertragung der Unreinheit davon abhängt, beispielsweise bei einem geschlossenen Gefäss in einem Totenzelt. 16. Der befragt werden kann. 17. Allerhand Schmutz u. Unreines; auch hierbei besteht ein Zweifel, jed. spricht die Wahrscheinlichkeit für die Unreinheit. 18. Letzteres findet er häufiger; es ist nicht anzunehmen, dass er vorher gesoffen u. die Brote verunreinigt hat.

Dritter Abschnitt

רוטב והגריסין והחלב בזמן שהן משקה טופה הרי אלו תהלה קרשו הרי אלו שניים הזרו ונמחו כביצה מכוון טהור[1] יותר מכביצה טמא שכיון[2] שיצאת טפה[3] הראשונה נטמאת בכביצה:

Men. 31a II. רבי מאיר אומר השמן תחלה לעולם והכמים אומרים אף הדבש רבי שמעון שזורי[4] אומר אף היין[5] וגוש של זיתים שנפל לתנור והוסק בכיצה מכוון טהור[4] יותר מכביצה טמא שכיון[6] שיצאת טפה[7] הראשונה נטמאת[8] בכביצה[9] אם היו[10] פרורין אפילו הן[11] מאה טהור:

Sab. 144a Pes. 33b III. טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה מכוון טהור ובלבד שלא יגע במקום[12] המשקה[4] יותר מכביצה טמא שכיון שיצאת טפה[7] הראשונה ניטמאת[13] בכביצה אם היה זב או זבה אפילו גרגר יחידי טמא שכיון שיצאת טפה[7] הראשונה נטמאת במשא זב שחלב את העז החלב טמא שכיון שיצאת טפה[7] הראשונה נטמאת במשא:

Men. 54b IV. כביצה אוכלים שהניחן בחמה[14] ונתמעטו וכן כוית מן המת וכוית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ כוית

— M 4 ‖ ה — S 3 ‖ שיצאה MB 2 ‖ יתר S 1
8 ‖ ה — S 7 ‖ שיצא BP 6 ‖ ו — SM 5 ‖ או׳
VBSM 11 ‖ פרודין VB 10 ‖ ו + S 9 ‖ ב — P
ונתמעט. P 14 ‖ ב — MP 13 ‖ המשקין S 12 ‖ מאה

FLEISCHSAFT, Graupenbrei[1] und Milch werden, solange sie befeuchtende Flüssigkeit sind, erstgradig [unrein]; gerinnen sie[2], so sind sie zweitgradig[3]; werden sie wieder flüssig, so sind sie, wenn sie genau Eigrösse haben, rein[4], und wenn mehr als Eigrösse, unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, wird er durch das eigrosse Quantum unrein.

II. R. MEÍR sagt, Oel bleibe immer[5] erstgradig [unrein]; die Weisen sagen, auch Honig; R. Šimôn Šezori sagt, auch Wein. Wenn ein [unreiner] Olivenklumpen in einen Ofen gefallen und dieser geheizt worden ist[6], so ist, wenn er genau Eigrösse hat, [der Ofen] rein, und wenn mehr als Eigrösse, unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, wird er durch das eigrosse Quantum unrein. Sind [die Oliven] lose, so ist er rein, auch wenn es hundert sind[7].

III. HAT ein Leichenunreiner Oliven oder Trauben genau in Eigrösse ausgepresst[8], so ist es rein, nur darf er keine feuchte Stelle berührt haben; wenn mehr als Eigrösse, so ist es unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, wird es durch das eigrosse Quantum unrein. Ist es ein Flussbehafteter oder eine Flussbehaftete, so ist es auch bei einer einzigen Beere unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, ist er durch das Tragen[9] unrein. Hat ein Flussbehafteter eine Ziege gemolken, so ist die Milch unrein, denn sobald der erste Tropfen austritt, ist er durch das Tragen unrein.

IV. WENN man [unreine] Speisen in Eigrösse in die Sonne gelegt hat und sie weniger geworden[10] sind, ebenso ein Olivengrosses von einem Toten, ein Olivengrosses von einem Aas, ein Linsengrosses von einem Kriechtier, ein Olivengrosses von Verwerfli-

1. Solange er dünnflüssig ist. 2. Nachdem sie erstgradig unrein geworden sind. 3. Sie gelten als Speise, die eine unreine Flüssigkeit berührt hat. 4. Flüssig werden sie an sich rein; beim Flüssigwerden würde allerdings schon der erste Tropfen durch die Berührung unrein werden, jed. fehlt in diesem Fall der Tropfen vom verunreinigungsfähigen Quantum. 5. Es gerinnt nie ganz fest. 6. Dadurch sondert der Klumpen Flüssigkeit aus. 7. Die einzelnen Oliven haben nicht das verunreinigungsfähige Quantum. Die Formel ואפילו הן מאה wird in der Mišnah häufig gebraucht, u. auch an dieser Stelle wird die Lesart der ed. pr. (so auch SURENHUSIUS) von den älteren Kommentaren bestätigt. 8. Mit einem nicht verunreinigungsfähigen Gerät; vgl. S. 961 Z. 18ff. 9. Dh. Bewegen, Schütteln (vgl. S. 849 N. 91), wodurch diese ohne Berührung verunreinigen, wobei das genannte Quantum nicht erforderlich ist. 10. Durch das Zusammenschrumpfen.

[unrein]. R. Jehoûdâ sagt, wer eine erstgradige oder eine zweitgradige Speise isst, sei zweitgradig, und wer eine drittgradige Speise, sei zweitgradig [unrein] für Heiliges, nicht aber zweitgradig [unrein] für Hebe. Dies gilt von Profanem, das in Reinheit der Hebe hergerichtet worden ist[5].

III. Erstgradig [unreines] Profanes ist unrein und macht unrein; zweitgradiges macht untauglich und nicht unrein; drittgradiges darf als Gericht mit Hebe gemischt gegessen werden.

IV. Erstgradig und zweitgradig [unreine] Hebe ist unrein und macht unrein; drittgradige macht untauglich und nicht unrein; viertgradige darf als Gericht mit Heiligem gemischt gegessen werden.

V. Erstgradig, zweitgradig und drittgradig [unreines] Heiliges ist unrein und macht unrein; viertgradiges macht untauglich und nicht unrein; fünftgradiges darf als Gericht mit Heiligem gemischt gegessen werden.

VI. Zweitgradig [unreines] Profanes macht profane Flüssigkeiten unrein und Speisen von Hebe untauglich; drittgradig [unreine] Hebe macht heilige Flüssigkeiten unrein und heilige Speisen untauglich, wenn sie in für Heiliges erforderlicher Reinheit zubereitet worden sind; sind sie aber in für Hebe erforderlicher Reinheit zubereitet worden, so macht es zweimal unrein und beim Heiligen noch einmal untauglich.

VII. R. Eliêzer sagt, sie seien alle drei einander gleich: erstgradig [Unreines] von Heiligem, von Hebe und von Profanem macht bei Heiligem zweimal unrein und einmal untauglich, bei Hebe einmal unrein und einmal untauglich, und Profanes untauglich; zweitgradig [Unreines] von diesen allen macht bei Heiligem einmal unrein und einmal untauglich, profane Flüssigkeiten unrein, und Speisen von Hebe untauglich; drittgradig [Unreines] von allen macht heilige Flüssigkeiten unrein und heilige Speisen untauglich.

VIII. Wer eine zweitgradig [unreine] Speise gegessen hat, darf sich nicht in der Oelpresse betätigen[6]. Profanes, das wie Heiliges zubereitet worden[7] ist, gleicht Profanem[8]. R. Eliêzer b. R. Çadoq sagt, es gleiche der Hebe und mache zweimal unrein und einmal untauglich.

5. Nur bei diesem gibt es eine drittgradige Unreinheit, nicht aber bei gewöhnlichem Profanen. 6. Weil in den Oliven noch die Hebe enthalten ist. 7. Unter Beobachtung der für dieses geltenden Reinheitsbestimmungen. 8. Es wird nicht drittgradig.

---

[5] האוכל איכר ראשון יאוכל שני שני שלישי שני לקדש
ולא שני לתרומה בחולין שנעשו לטהרת תרומה:

[6] III הראשון שבחולין טמא ומטמא שני פסול ולא
מטמא והשלישי נאכל בנזיד הדמע:

IV הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאין
השלישי פסול ולא מטמא והרביעי נאכל בנזיד הקדש:

V הראשון והשני ושלישי שבקדש טמאין ומטמאין
הרביעי פסול ולא מטמא והחמישי נאכל בנזיד הקדש:

VI חשני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל
לאוכלי תרומה השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש
ופוסל לאוכלי קדש שנעשו לטהרת הקדש אבל אם
נעשה לטהרת תרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקדש:

VII רבי אליעזר אומר שלשתן שוין הראשון
שבקדש שבתרומה שבחולין מטמא שנים ופוסל אחד
בקדש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל את
החולין השני שבכולן מטמא אחד ופוסל אחד בקדש
ומטמא משקה חולין ופוסל לאוכלי תרומה השלישי
שבכולן מטמא משקה קדש ופוסל לאוכלי קדש:

VIII האוכל אוכל שני לא יעשה בבית הבד
חולין שנעשו על גב קדש הרי אלו כחולין רבי אליעזר
בר רבי צדוק אומר הרי אלו כתרומה לטמא שנים
ולפסול אחד:

B 12 — ה ‖ P 13 שנעשה ‖ SM 14 על טה' ‖ 15
M — הראשון ... הדמע ‖ S 16 השני פסול ואינו מט' ‖ 17
P + ו ‖ S 18 ואינו ‖ M 19 הדמע ‖ P 20 — ו ‖
P 21 השל'. S — ו ‖ S 22 — ל. P לאוכלן ‖ S 23
— ל ‖ B 24 נעשו " S 25 על טה' " SM 26 + ו "
SM 27 — ו " BS 28 — ו " M 29 גבי. S גבי הקדש "
VSB 30 אלעזר.

כולן[31]תחלה[32]פרשו היא תחלה וכולן שניות היתה שניה [33]והשיך[34]לה אחרות כולן שניות[32]פרשו היא שניה וכולן שלישיות היתה שלישית והשיך לה אחרות היא שלישית וכולן טהורות בין שפרשו[5]בין שלא פרשו:

IX כברות הקדש[35]שבתוך גומותיהם[36]מים מקודשים נטמאת אחת מהן בשרץ כולן טמאות[5]בתרומה מטמא שנים ופוסל אחד[37]אם יש ביניהם משקה טופח אף בתרומה הכל טמא:

so sind alle erstgradig; löst man sie, so ist dieses erstgradig und die andren sind zweitgradig. Wenn es zweitgradig [unrein] ist und man an dieses andre klebt, so sind alle zweitgradig; löst man sie, so ist dieses zweitgradig und alle andren sind drittgradig. Wenn es drittgradig ist und man an dieses andre klebt, so ist dieses drittgradig und alle andren sind rein, einerlei ob man sie gelöst hat oder man sie nicht gelöst hat.

IX. Ist von heiligen Broten[20], in deren Rissen geheiligtes Wasser sich befindet, eines durch ein Kriechtier unrein geworden, so sind alle unrein; sind sie von Hebe, so macht es zwei unrein und eines[21]untauglich; ist zwischen ihnen eine befeuchtende Flüssigkeit, so sind auch bei denen von Hebe alle unrein.

M 31 — תחלה ... כולן ‖ S 32 פרשה .. S 33 — ו ‖ P 34 לאחרות ‖ M 35 — ש ‖ S 36 המים המקוד׳.

Zweiter Abschnitt

Ber.20a Tan.24a Syn.26b

°אשה[1]שהיתה כובשת ירק בקדרה[2]ונגעה בעלה חוץ לקדרה[3]במקום הנגוב אף על פי שיש בו כביצה הוא טמא והכל טהור נגעה במקום המשקה אם יש בו כביצה[4]הוא טמא והכל טהור חוץ לקדרה הכל טמא היתה מגע טמא מת[2]ונגעה[5]בין במקום המשקה [6]בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור היתה טבולת יום[7]מגערת את הקדרה בידים מסואבות[8]וראתה משקין על ידיה כפק מן הקדרה נתזו כפק שהקלח נגע[9]בידיה הירק פסול[10]והקדרה טהורה:

Sab.14a Sot.30a Hol.33b

°רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון [11]אוכל שני שני[11]אוכל שלישי שלישי רבי יהושע אומר

S 1 שהיא ‖ S 2 — ו ‖ BP 3 + או. M ‖ 4 אם + SM הכל טמא אין בו כביצה ‖ M 5 + בו ‖ M 6 + ו ‖ S 7 + אם ‖ SM 8 ואת המשק׳ [?ראתה משק׳] ‖ M 9 בידה ‖ M 10 וקד׳ ‖ S 11 — אוכל.

ENN eine Frau Grünkraut[1] in einen Topf einlegt und ein aus dem Topf herausragendes Blatt an einer trocknen Stelle berührt, so ist, auch wenn es Eigrösse hat, dieses unrein und alles übrige rein; berührt sie eine befeuchtete Stelle, so ist, wenn es Eigrösse hat, alles unrein, und wenn es nicht Eigrösse hat, dieses unrein und alles rein. Wenn sie am selben Tag, an dem sie untergetaucht ist, mit nicht reinen Händen einen Topf umgerührt hat und Flüssigkeit an ihren Händen merkt, und ein Zweifel besteht, ob diese aus dem Topf gespritzt ist oder sie einen Strunk[2] mit den Händen berührt hat, so ist das Grünkraut untauglich[3] und der Topf rein[4].

II. R. Eliêzer sagt, wer eine erstgradig [unreine] Speise isst, sei erstgradig, wer eine zweitgradige Speise, sei zweitgradig, und wer eine drittgradige Speise, sei drittgradig

vgl. Bd. I S. 350 Z. 2ff. 20. Die einander berühren. 21. Das das 2. berührt. 1. Von Hebe, od. wenn die Frau unrein ist. 2. An einer feuchten Stelle, sodass dieser samt dem Topf unrein wird. 3. Weil sie vor Sonnenuntergang noch nicht völlig rein ist; cf. Tj. II,2. 4. Der am selben Tag Untergetauchte macht Flüssigkeiten nicht erstgradig unrein (vgl. S. 1098 Z. 5), sodass der Topf durch diese nicht unrein wird.

abstammende Unreinheit unrein gewordene Speise werden miteinander vereinigt, um wie die leichtere unter ihnen zu verunreinigen. Zum Beispiel. Hat man ein halbes Eigrosses einer erstgradig [unreinen] Speise und ein halbes Eigrosses einer zweitgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie zweitgradig. Hat man ein halbes Eigrosses einer zweitgradig [unreinen] Speise und ein halbes Eigrosses einer drittgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie drittgradig. Hat man ein Eigrosses einer erstgradig [unreinen] Speise und ein Eigrosses einer zweitgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie erstgradig; teilt man sie, so ist das eine und das andre zweitgradig. Fällt das eine gesondert und das andre gesondert auf einen Laib von Hebe, so machen sie ihn untauglich[18], fallen beide gleichzeitig darauf, so machen sie ihn zweitgradig.

תטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהן ביצד כחצי ביצה אינל ראשון כחצי ביצה אינל שני שבללן זה בזה שני כחצי ביצה[18]אוכל שני כחצי ביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה שלישי כביצה אינל ראשון כביצה אינל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני נפל זה לעצמו וזה לעצמו לתוך כבר של תרומה פסלוהו נפלו שניהן כאחת עשאוהו שני:

VI כביצה אוכל שני כביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה שני חלקן זה שלישי וזה שלישי נפל זה לעצמי וזה לעצמו לתוך כבר של תרומה לא פסליתי נפלו שניהן כאחת עשאוהו שלישי כביצה אינל ראשון כביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני שאב השלישי שנגע בראשון נעשה שני בשתי ביצים אוכל ראשון בשתי ביצים אינל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה ראשון וזה ראשון לשלשה או לארבעה חרי אלו שני בשתי ביצים אינל שני בשתי ביצים אינל שלישי שבללן זה בזה שני חלקן זה שני וזה שני לשלשה או לארבעה חרי אלו שלישי:

VII מקרצות נושכות זו בזו וכברים נושכין זה בזה נטמאת אחת מהן בשרץ כולן תחלה פרשו כולן תחלה במשקין כולן שניות פרשו כולן שניות בידים כולן שלישיות פרשו כולן שלישיות:

VIII מקרצת שהיתה תחלה וחשיך לה אחרות

VI. Hat man ein Eigrosses einer zweitgradig [unreinen] Speise und ein Eigrosses einer drittgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie zweitgradig; teilt man sie, so ist das eine drittgradig und die andre drittgradig. Fällt das eine gesondert und das andre gesondert auf einen Laib von Hebe, so machen sie ihn nicht untauglich, fallen beide gleichzeitig darauf, so machen sie ihn drittgradig. Hat man ein Eigrosses einer erstgradig [unreinen] Speise und ein Eigrosses einer drittgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie erstgradig; teilt man sie, so ist das eine zweitgradig und das andre zweitgradig, denn auch das drittgradige, das das erstgradige berührt, wird zweitgradig. Hat man zwei Eigrosse einer erstgradig [unreinen] Speise und zwei Eigrosse einer zweitgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie erstgradig; teilt man sie, so ist das eine erstgradig und das andre erstgradig; wenn in drei oder in vier Teile, so sind sie zweitgradig. Hat man zwei Eigrosse einer zweitgradig [unreinen] Speise und zwei Eigrosse einer drittgradig [unreinen] Speise miteinander vermengt, so sind sie zweitgradig; teilt man sie, so ist das eine zweitgradig und das andre zweitgradig; wenn in drei oder vier Teile, so sind sie drittgradig.

VII. Wenn Teigstücke aneinander kleben oder Brote aneinander kleben und eines von ihnen durch ein Kriechtier unrein wird, so sind alle erstgradig [unrein]; löst man sie, so sind alle erstgradig. Wenn durch eine Flüssigkeit, so sind alle zweitgradig [unrein]; löst man sie, so sind sie alle zweitgradig. Wenn durch die Hände[19], so sind alle drittgradig [unrein]; löst man sie, so sind alle drittgradig.

VIII. Wenn ein Teigstück erstgradig [unrein] ist und man an dieses andre klebt,

VM 17 כקל ‖ P 18 — א״ש כח ב ‖ M 19 — שני ו ‖ SM 20 על ‖ S 21 + ו ‖ M 22 + ש ‖ M 23 זה ‖ S 24 שנים ‖ M 25 — שכל׳ ‖ M 26 ונפל זה ‖ P (27) בשתי ‖ S 28 את זו ‖ P 29 — פ״ך ‖ M 30 ליד׳ שניות.

18. Drittgradig unrein. 19. Die, wenn man auf deren Reinheit nicht achtet, als unrein gelten;

Zeb.69a סופג את הארבעים[5] שחיטתה ומליקתה מטהרות[6] את טריפתה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר[7] אינן מטהרות רבי יוסי אומר שחיטתה מטהרת[8] אבל לא מליקתה:

II הכנפים והנוצה מיטמאות ומטמאות ולא Hul.58b מצטרפות[9] רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת[9] ההרטום ib.121a והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפים רבי יוסי אומר אף ראשי[10] נפים וראש הזנב מצטרפים שכן מניחים בפטומות:

III נבלת העוף הטמא צריכה מחשבה והכשר ומטמאה טומאת אוכלין[11] כביצה ובחצי[12] פרס לפסול את הגויה ואין בה כזית בבית הבליעה והאוכלה[13] אין טעון הערב שמש ואין חייבין עליה על ביאת מקדש אבל ib.102a שורפין עליה את התרומה[14] והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטתה מטהרתה הכנפים ib.121a והנוצה מיטמאות ומטמאות[14] ומצטרפות[9] ההרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין:

IV ובבהמה[9] העור והרוטב והקיפה[15] והאלל ib.117b והעצמות והגידים והקרנים והטלפים מצטרפים לטמא טומאת אוכלים אבל לא טומאת נבילות[16] ביוצא בו ib. השוהט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות עד שתמות או עד שיתיז את ראשה ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות:

V האוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד

5 M + ו || 6 SM — את || 7 S אינה מטהרת || 8 SM ולא || 9 P — ו || 10 VB אגפים. S אג׳ והראש || 11 P והזנב || 12 M + אכול׳ || 13 M אינו || 14 S — ומצט׳ || 15 BP והאליל || 16 S — כיוצא ... נבילות ... נבילות.

die vierzig [Geisselhiebe]; das Schlachten und das Kopfabkneifen[8] machen es totverletzt rein — Worte R. Meírs; R. Jehuda sagt, sie machen es nicht rein; R. Jose sagt, das Schlachten mache es rein, nicht aber das Kopfabkneifen.

II. Die Federn und die Flaumfedern werden unrein und machen unrein, werden aber nicht mitvereinigt[9]; R. Jišmâél sagt, die Flaumfedern werden mitvereinigt[9]. Der Schnabel und die Krallen[10] werden unrein, machen unrein und werden mitvereinigt; R. Jose sagt, auch die Flügelspitzen und die Steißspitze werden mitvereinigt, denn bei den gemästeten [Tieren] lässt man sie daran.

III. Das Aas eines unreinen Vogels benötigt der Beabsichtigung und der Befähigung; es macht Speisen unrein bei Eigrösse, und in der Grösse eines halben Peras[11] macht es den Körper[12] untauglich; es [verunreinigt] nicht bei Olivengrösse im Schlund[13]; wer es gegessen hat, benötigt nicht des Sonnenuntergangs; man ist wegen dessen nicht schuldig wegen Eintretens in den Tempel, wol aber verbrenne man wegen dessen die Hebe; wer davon ein Glied vom Lebenden isst, erhält nicht die vierzig [Geisselhiebe]; das Schlachten macht es nicht rein[14]; die Federn und die Flaumfedern werden unrein, machen unrein und werden mitvereinigt; der Schnabel und die Krallen werden unrein, machen unrein und werden mitvereinigt.

IV. Beim Vieh werden die Haut, der Fleischsaft, die Gallerte, das Schabsel[15], die Knochen, die Adern, die Hörner und die Klauen mitvereinigt hinsichtlich der Speisenunreinheit, nicht aber hinsichtlich der Unreinheit als Aas. Desgleichen verunreinigt ein unreines Vieh, das man für einen Nichtjuden geschlachtet hat und das noch zappelt, als Speise und nicht als Aas, sondern erst wenn es tot ist oder man ihm den Kopf abgeschlagen hat. Die Verunreinigung der Speisenunreinheit ist also ausgedehnter als die Verunreinigung der Aasunreinheit.

V. Eine durch eine Hauptunreinheit unrein gewordene Speise und eine durch eine

8. Auf diese Weise erfolgte die Tötung des Geflügelopfers; cf. Lev. 1,15. 9. Wenn auch zum Essen verboten. 10. Mit dem Fleisch zur Olivengrösse hinsichtl. der Verunreinigung. 11. Diese werden mitgegessen. 12. Soweit sie im Fleisch stecken. 13. Vgl. S. 516 N. 34. 14. Für Hebe u. Heiliges. 15. Vgl. Bd. VIII S. 1126 Z. 10ff. 16. Dieser Satz ist nicht recht verständlich, da ein solches überhaupt nicht unrein ist; er ist wol nur als Gegensatz zum Vorangehenden anzusehen. Die Kommentare erklären: es wird nicht durch das Schlachten allein, bevor es endgültig tot ist, Nichtjuden zum Essen erlaubt, was aber bei einem reinen nicht der Fall ist; vgl. Bd. VIII S. 1131 Z. 3ff. 17. Was beim Enthäuten vom Fleisch abgeschabt wird u. an der Haut haften bleibt. Nach einer andren Erklärung, die Sehnen; vgl. Bd. VIII S. 1193 Z. 4ff.

X כסוי מיתם שהוא מחובר רשלשלת בית שמאי אומרים הכיר למשמאה יאוגי הכור להוייה בית הלל אומרים הזה על המיתם הזה הכסוי הזה על הכסוי לא הזה המיתם הכל כשרין לחוית חוץ משומטום ואנדרוגינוס יהאשה יתינוק שאין בו דעת האשה מסעדתו ומזה ואיחות לו במים והוא טיבל ומזה אם אחזה בידו אפילו בשעת הוויה פסול:

XI טבל את האזוב ביום והזה ביום כשר ביום והזה בלילה בלילה והזה ביום פסול אבל הוא עצמו טיבל בלילה ומזה ביום שאין מזין עד שתגין החמה ויכולין שעשו משעלה עמיד השחר כשר:

S 34 המיתם המחובר | VM 35 הזה | S 36 + עי | MP 37 — ו | S 38 ומובל | SM 39 + ו | 40 M — ביום || VM 41 + ביום והזה ביום שלאחריו פסול || S 42 + ל.

X. Der mit einer Kette befestigte Deckel eines Wärmekessels gilt, wie die Schule Schammajs sagt, als verbunden hinsichtlich der Unreinheit, nicht aber als verbunden hinsichtlich der Besprengung, die Schule Hillels sagt, hat man auf den Wärmekessel gesprengt, so ist auch der Deckel besprengt, und hat man auf den Deckel gesprengt, so ist der Wärmekessel nicht besprengt. Jeder ist zum Sprengen zulässig, ausgenommen der Geschlechtslose und der Zwitter, das Weib und ein Kind, das noch nicht verständig ist. Ein Weib darf einem beim Sprengen behilflich sein. Sie darf ihm das Wasser halten, und er tauche ein und sprenge; hat sie seine Hand angefasst, wenn auch nur beim Sprengen, so ist es ungiltig.

Meg 20b

XI. Hat man den Ysop am Tag eingetaucht und am Tag gesprengt, so ist es giltig; wenn am Tag, und nachts gesprengt, oder nachts, und am Tag gesprengt, so ist es ungiltig. Selber aber kann man nachts untertauchen und sich am Tag besprengen lassen. Man darf nämlich erst nach Sonnenaufgang besprengen: jedoch ist alles[23] giltig, wenn man es nach dem Aufgehen der Morgenröte getan hat.

מסכת טהרות

Zeb.105a Bek.10a Nid.50b

לשה עשר דברים בנבלת העוף הטהור צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר ומטמאה טומאת אוכלין בביצה וכוית בבית הבליעה והאיכלה טעון הערב שמש ויחויבים עליה על ביאת בית המקדש ושורפים עליה את התרומה והאוכל אבר מן החי ממנה

SM 1 דבר נאמרו בנבלת עוף || S 2 — ה || S 3 + ב || SM 4 — בית.

THIRTEEN things apply to the carcass of a clean bird: it requires the intention[1] and does not require the preparation[2]; it renders food unclean when the size of an egg and in the gullet[3] when the size of an olive; he who has eaten of it requires the setting of the sun[4]; he is guilty on account of it for entering the Temple[5]; on account of it the heave-offering[6] is to be burned; he who has eaten of it[7] a limb from a living animal receives

22. Falls man nicht schon am 7. Tag vor dem Untertauchen besprengt worden ist. 23. Das Eintauchen u. das Besprengen. 1. Es zu essen; nur dann macht es unrein; vgl. S. 877 Z. 2ff. 2. Für die Unreinheit, durch Befeuchtung, wie dies bei andren Speisen der Fall ist. 3. Beim Herunterschlukken; nur in diesem Fall macht es Menschen unrein. 4. Nachdem er ein Tauchbad genommen hat; erst dann ist er völlig rein. 5. In unreinem Zustand. 6. Die der durch dieses unrein gewordene berührt hat. 7. Von einem reinen Vogel; vgl. Bd. VIII S. 1130 Z. 4ff.

ודורסין ולא נמנעין מפני שאמרו מי הטאת שעשו מצותן
[19]אינן מטמאין:

V אוחז הוא הטהור בקרדום הטמא[20]ובכנפו[21]ומזה
Jom. 14a Nid. 9a עליו אף על פי שיש עליו מים כדי הזייה טהור[22]כמה
יהא[23]במים[1]ויהיה בהם כדי הזייה כדי שיטבול ראשי
Yb. 14a נבעולין ויזה רבי יהודה אומר רואין אותן באילו הן
על אזוב של נחשת:

VI המזה באזוב[25]טמא אם יש בו כביצה המים
פסולים והזייתו פסולה אין בו כביצה[17]המים כשרים
והזייתו פסולה ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו
[22]אפילו הן מאה:

Hg. 18b VII הטהור להטאת שנטמאו ידיו נטמא גופו
[20]ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הן מאה:

VIII לגין של חטאת שנטמאו אהוריו נטמא תוכו
ומטמא[26]את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הן מאה
Sab. 58b הזוג והענבול חבור בוש של[27]רובן לא יזה[28]לא על הבוש
ולא על הפיקה ואם הזה מזוה של פשתן חבור עור של
עריסה שהוא מחובר[29]לפיקות חבור המלבן אינו חבור
לא לטומאה ולא לטהרה כל ידות הכלים הקדוחות חבור
רבי יוחנן בן נורי אומר אף[30]החדוקות:

IX הסלים שבקנתל והמטה של[31]טרבל וקרן של
כליבה וקרנים של יוצאי דרכים ושלשלת המפתחות
ושלל[32]הכובסים והבגד שהוא תפור בבלאים חבור
לטומאה ואינו חבור[33]להזייה:

aus[8], und man unterliess es nicht, darauf herumzutreten, weil sie gesagt haben, das Entsündigungswasser, mit dem das Gebot ausgeübt worden ist, mache nicht mehr unrein.

V. Ein Reiner darf eine unreine Axt in seinem Zipfel halten[9] und sie besprengen, und auch wenn darauf zur Besprengung genügend Wasser ist, bleibt er rein[10]. Wieviel Wasser muss es sein, um zur Besprengung zu genügen? — dass man die Spitzen der Blütenkelche eintauchen und sprengen kann. R. Jehuda sagt, man betrachte es so, als wäre es an einem Ysop aus Kupfer[11].

VI. Hat man mit einem unreinen Ysop gesprengt, so ist, wenn er Eigrösse hat, das Wasser untauglich und die Besprengung ungiltig, und wenn er nicht Eigrösse hat, das Wasser tauglich und die Besprengung ungiltig. Er[12]macht einen andren und der andre einen andren unrein, auch wenn es hundert sind[13].

VII. Sind einem hinsichtlich des Entsündigungswassers Reinen die Hände unrein[14] geworden, so ist sein Körper unrein; er macht seinen Nächsten unrein und der Nächste seinen Nächsten, auch wenn es hundert sind[13].

VIII. Ist die Aussenseite der Entsündigungswasser-Kruke unrein geworden, so ist auch die Innenseite unrein, und sie macht eine andre und die andre eine andre unrein, auch wenn es hundert sind. Glocke und Klöppel gelten als verbunden[15]. Bei einer Spindel für Weiden sprenge man nicht auf die Spindelstange und nicht auf den Wirtel[16]; hat man gesprengt, so ist sie besprengt. Bei einer für Flachs gelten sie als verbunden. Die an Ringen befestigte Lederunterlage einer Wiege gilt als verbunden; der Rahmen gilt nicht als verbunden, nicht hinsichtlich der Unreinheit und nicht hinsichtlich der Reinigung[17]. Alle eingesetzten Griffe von Geräten gelten als verbunden; R. Johanan b. Nuri sagt, auch die ausgetieften[18].

IX. Die Körbe am Saumsattel, die Bank der Dreschwalze, der Zapfen an der Bahre, die Trinkhörner[19]der Reisenden, der Schlüsselbund, die Heftschleife der Wäscher[20]und das aus Mischgewebe[21]zusammengenähte Kleid gelten als verbunden hinsichtlich der Unreinheit, nicht aber als verbunden hinsichtlich des Sprengens.

8. Wegen der vielen Besprengungen; der Boden war aufgeweicht. 9. Das erstgradig unrein gewordene Gewand macht den Träger nicht unrein. 10. Das Wasser macht nach der Verwendung nicht mehr unrein. 11. Der kein Wasser einsaugt. 12. Der unreine Ysop. 13. Beim Entsündigungswasser ist die Verunreinigung nicht auf 3 Grade beschränkt. 14. Cf. Jad. III,1ff. 15. Hinsichtl. der Verunreinigung u. der Besprengung. 16. Sondern auf den Haken, der den Hauptteil des Gerätes bildet. 17. Durch die Besprengung. 18. Die am Ende ein Loch haben, in die das Ende des Gerätes hineingesteckt wird. 19. Aus einzelnen Teilen zusammengesetzt. 20. Die die einzelnen Wäschestücke zusammenheften. 21. Cf. Lev. 19,19.

19 S אין || 20 S — ו || 21 M — ו, B והזה || 22 S + ו || 23 M המים || 24 SM ויהא || 25 M + ה || 26 S — את || 27 M לובן. V ארבן || 28 M — לא || 29 P לפיק. M — לפיק׳ || 30 V החרוקות || 31 P מרבן || 32 M של כוב׳ || 33 S להזואה.

כפק מתכוין ומיצה עליו הויתו פסולה מכאן שהיא
נתונה על החרס והוה עליה כפק על המחט הוה כפק מן
החרס ומיצה עליה הויתו פסולה צלוחית שפיה צר
טיבל ומעלה כחרבי רבי יהודה אימר הויה ראשונה
מי חטאת שנתמעטו טיבל אפילו ראשי גבעולין ומזה
וכלבד שלא יספג נתכוין להזות לפניו והזה לאחרון
לאחריו והזה לפניו הויתו פסולה לפניו יהזה מן הצדדין
שלפניו הויתו כשרה מזון על האדם מדעתו ישלא
מדעתו מזון על הארם ועל הכלים ואפילו חן מאה׃

III נתכוין להזות על דבר שהוא מקבל טומאה
והזה על דבר שאיני מקבל טימאה אם יש באזוב לא
ישנה על דבר שאיני מקבל טומאה והזה על הכר שמקבל
טימאה אם יש באזוב ישנה על האדם והזה על הבהמה
אם יש באזוב לא ישנה על הבהמה והזה על האדם
אם יש באזוב ישנה המים המנטפין בשרים לפיכך הם
מטמאין לשם מי חטאת׃

IV המזה מחלון של רבים ונכנס למקדש ונמצאו
המים פסולים פטור מחלון של יחיד ונכנס למקדש
ונמצאו המים פסילין חייב אבל כהן גדול בין מחלון
של יחיד בין מחלון של רבים פטור שאין כהן גדול חייב
על ביאת המקדש מחליקין היו לפני חלון של רבים

M 3 על הכ׳	S 4 מיצה על׳ הזאתו	M 5 על	6
S הזאה	S 7 הזאתו	SM 8 על	SM 9 לדע׳ 10
M — ו	M 11 — לא	SM 12 שהוא מקבל	M 13
לא ישנה המים	P 14 — לא ... באזוב	M 15 — הם	
M 16 מי חלון	M 17 + ו	S 18 מק׳ וקדשיו מח׳.	

die gesprengt hat, oder eines das andre benetzt hat, so ist die Besprengung ungiltig. Wenn eine Nadel auf einer Scherbe liegt und man auf diese gesprengt hat, und ein Zweifel besteht, ob man auf die Nadel gesprengt hat oder sie von der Scherbe benetzt worden ist, so ist die Besprengung ungiltig. Hat die Karaffe einen schmalen Hals, so kann man auf gewöhnliche Weise eintauchen und herausziehen[1]. R. Jehuda sagt, nur für die erste Besprengung. Ist vom Entsündigungswasser nur wenig geblieben, so tauche man sogar nur die Spitzen der Blütenkelche ein und sprenge, nur darf man nicht aufsaugen[2] lassen. Hat man in der Absicht nach vorn zu sprengen, nach hinten gesprengt, nach hinten zu sprengen, nach vorn gesprengt, so ist die Besprengung ungiltig. Wenn nach vorn [zu sprengen], und seitwärts nach vorn gesprengt, so ist die Besprengung giltig. Man kann einen Menschen besprengen mit seinem Wissen und ohne sein Wissen. Man kann Menschen und Geräte besprengen, auch wenn es hundert sind[3].

III. Wenn man in der Absicht etwas zu besprengen, was für die Unreinheit empfänglich ist, etwas besprengt hat, was für die Unreinheit nicht empfänglich ist, so braucht man, wenn im Ysop noch [Wasser] ist, [das Eintauchen] nicht zu wiederholen; wenn eine Sache [zu besprengen], die für die Unreinheit nicht empfänglich ist, und eine Sache besprengt hat, die für die Unreinheit empfänglich ist, so muss man, auch wenn im Ysop noch [Wasser] ist, [die Besprengung] wiederholen. Wenn einen Menschen [zu besprengen], und ein Vieh besprengt hat, so braucht man, wenn im Ysop noch [Wasser] ist, [das Eintauchen] nicht zu wiederholen; wenn ein Vieh [zu besprengen], und einen Menschen besprengt hat, so muss man, auch wenn im Ysop noch [Wasser] ist, [das Eintauchen] wiederholen. Das abtriefende Wasser[4] ist tauglich; daher macht es als Entsündigungswasser unrein.

IV. Wenn die Besprengung aus einer öffentlichen Fensternische[5] erfolgt ist und [der Besprengte] in den Tempel eingetreten ist, und später sich herausstellt, dass das Wasser untauglich war, so ist er frei[6]. Wenn aus einer privaten Fensternische, und [der Besprengte] in den Tempel eingetreten ist, und später sich herausstellt, dass das Wasser untauglich war, so ist er schuldig. Der Hochpriester aber ist frei, einerlei ob aus einer privaten Fensternische oder aus einer öffentlichen Fensternische, denn der Hochpriester ist wegen Betretens des Tempels[7] nicht schuldig. Vor den öffentlichen Fensternischen glitt man

1. Man braucht nicht zu befürchten, das Wasser sei beim Herausziehen ausgepresst worden. 2. Durch wiederholtes Stippen; das blosse Eintauchen muss genügen. 3. Es braucht nicht einzeln zu erfolgen. 4. Das vom Ysop zurück in das Gefäss abtropft. 5. Wo das Gefäss mit dem Entsündigungswasser gestanden hat. 6. Von einem Sündopfer; da das Wasser für jedermann bestimmt war, so durfte er mit der Tauglichkeit desselben rechnen. 7. In Unreinheit.

כשר אין מזין לא ביונקות ולא בתמרות[10]אין חייבין[28]על היונקות[29]על ביאת[30]המקדש רבי אליעזר אומר[31]אף לא על התמרות אלו הן היונקות גבעולין שלא גמלו:

VIII אזוב שהזה בו כשר לטהר בו את המצורע לקטו לעצים ונפלו עליו משקין מנגבו והוא כשר לקטו [32]לאוכלין ונפלו עליו משקין אף על פי שנגבו פסול לקטו לחטאת[33]כנלקט לאוכלין דברי רבי מאיר רבי יהודה [1]ורבי יוסי [1]ורבי שמעון אומרים[34]כנלקט לעצים:

Sab.109b Huk.13a IX °מצות אזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולין רבי יהודה אומר של שלשה שלשה אזוב שיש בו שלשה קלחים מפסנו ואוגדו פסנו ולא אגדו אגדו ולא פסנו לא פסנו ולא אגדו כשר רבי יוסי אומר מצות אזוב[35]שלשה גבעולין ושיריו שנים[36]וגרדומיו כל שהוא:

M 28 — על היונ׳ ‖ S 29 משום בי׳ | SM 30 — ה ‖ P 31 — אף. SM אף על | M 32 לאכלו ‖ B 33 כמלקט ‖ BP 34 כמלקט ‖ B 35 + שלשה קלחים ובהן ‖ P 36 וגרדומו.

reiner darf man nicht sprengen, hat man aber gesprengt, so ist es tauglich. Man darf nicht mit jungen Trieben[12]und nicht mit den Ansätzen sprengen. Man ist bei jungen Trieben[13]nicht schuldig wegen Eintretens in den Tempel. R. Eliêzer sagt, auch nicht bei Ansätzen. Junge Triebe heissen Stengel, die noch nicht gereift sind.

VIII. Der Ysop, mit dem man gesprengt hat, ist noch tauglich, damit einen Aussätzigen zu reinigen[14]. Wenn man ihn als Brennholz gesammelt hat und Flüssigkeiten darauf gekommen sind, so trockne man ihn ab[15] und er ist tauglich; wenn man ihn zum Essen gesammelt hat und Flüssigkeiten darauf gekommen[16]sind, so ist er, auch wenn man ihn abgetrocknet hat, untauglich. Hat man ihn für das Entsündigungswasser gesammelt, so ist er wie zum Essen gesammelt — Worte R. Meírs; R. Jose und R. Šimôn sagen, wie als Brennholz gesammelt.

IX. Nach dem Gebot muss der Ysop drei Strünke haben, und daran drei Blütenkelche; R. Jehuda sagt, je drei. Hat der Ysop drei Strünke, so spalte man ihn und binde ihn zusammen; hat man ihn gespalten und nicht zusammengebunden, zusammengebunden und nicht gespalten, oder nicht zusammengebunden und nicht gespalten, so ist es tauglich. R. Jose sagt: Nach dem Gebot muss der Ysop drei Blütenkelche haben; übriggeblieben[17]können es zwei sein, und die Stümpfe irgendwie gross.

Zwölfter Abschnitt

Suk.37a °אזוב הקצר מספקו בחוט ובכוש וטובל ומעלה ואוחז באזוב ומזה רבי יהודה ורבי שמעון אומרים בשם [1]שהזייה באזוב כך טבילה באזוב:

II הזה ספק מן החוט ספק מן הכוש ספק מן [2]הגבעול הזייתו פסולה הזה על שני כלים ספק על שניהם הזה

S 1 שהזאה ‖ S 2 הגבעולי׳ הזאתו.

IST der Ysop zu kurz, so mache man ihn genügend [lang] durch einen Faden und eine Spindel, tauche ihn daran ein und nehme ihn heraus, fasse dann den Ysop an und sprenge. R. Jehuda und R. Šimôn sagen, wie die Besprengung mit dem Ysop, so auch das Eintauchen mit dem Ysop.

II. Wenn man gesprengt hat und ein Zweifel besteht, ob [das Wasser] vom Faden, von der Spindel oder vom Blütenkelch gekommen ist, so ist die Besprengung ungiltig. Wenn man auf zwei Geräte gesprengt hat und ein Zweifel besteht, ob man auf bei-

12. Ueber die eigentliche Bedeutung des W.s תמרה sind sich die Kommentare nicht einig; wahrscheinl. Blütenkelch, Knospe. 13. Wenn man mit solchen gesprengt hat. 14. Cf. Lev. 14,4ff. 15. Die daran haftende Flüssigkeit macht das Entsündigungswasser untauglich. 16. Er ist dann verunreinigungsfähig. 17. Nach Verschleiss durch die Benutzung.

תלויות תרפפית טהורות לקדש ולתרומה ירחצאת רבי אליעזר אומר תרעדות טמאות לרחצאת:

III דבלה של תרומה שנפלה לתוך מי החטאת ונמלה ואכלה אם יש בה כביצה בין טמאה בין טהורה המים טמאין והאוכלה חייב מיתה רבי יוסי אומר בטהורה המים טהורים הטהור לחטאת שהכניס ראשי יוסי לתוך מי החטאת נטמא:

IV כל הטעון ביאת מים מדברי תורה מטמא את הקדש ואת התרומה ואת החולין ואת המעשר ואסור על ביאת המקדש לאחר ביאתו מטמא את הקדש יפיסל את התרומה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים פוסל בקדש ומותר בחולין ובמעשר ואם בא אל המקדש בין לפני ביאתו בין לאחר ביאתו חייב:

V כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקדש ופיסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי רבי מאיר וחכמים אוסרין במעשר לאחר ביאתו מותר בכולן ואם בא אל המקדש בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו פטור: Hg 18b Suk. 30a Hor. 3b

VI כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מטמא את מי החטאת ואת אפר החטאת ומזה מי החטאת במגע ובמשא האוזב המוכשר והמים שאינן מקודשין וכלי רוקם הטהור לחטאת במגע ובמשא דברי רבי מאיר וחכמים אוסרים במגע אבל לא במשא:

VII כל אוזב שיש לו שם לווי פסול אוזב זה כשר אוזב יון אוזב כוהלי אוזב רומי אוזב מדברי סופרים פסול של תרומה טמאה פסול ושל טהורה לא יזה ואם הזה Suk. 13b Hor. 62b Neg. xiv, 6

M 11 — תלו׳ || P 12 ולתרומות || S 13 הרפדות || 14 S למ״ח נטלה || VM 15 + אם אין בה כביצה המים טהורין והאוכלה חייב מיתה || S 16 — ה || S 17 למקדש || 18 MP — ו || SM 19 — ו || M 20 + ה || S 21 ואת || S 22 + ו || MP 23 ומים || MP 24 כוהלית || 25 M רומית אז׳ מדברי׳ || B 26 + ו || S 27 של תר׳ טה׳.

V. Alles was des Untertauchens im Wasser nach den Schriftgelehrten benötigt, macht Heiliges unrein und die Hebe untauglich, und Profanes und Zehnt sind ihm erlaubt — Worte R. Meírs; die Weisen verbieten den Zehnten. Nach dem Untertauchen ist ihm alles erlaubt. Ist er in den Tempel eingetreten, ob vor dem Untertauchen oder nach dem Untertauchen, so ist er frei.

VI. Alles, was des Untertauchens in Wasser benötigt, ob nach der Gesetzlehre oder nach den Schriftgelehrten, macht unrein das Entsündigungswasser, die Entsündigungsasche und den, der das Entsündigungswasser sprengt, durch Berühren und durch Tragen; den [für die Unreinheit] befähigten Ysop, das noch nicht geweihte Wasser und das für das Entsündigungswasser leere reine Gefäss durch Berühren und Tragen — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, durch Berühren und nicht durch Tragen.

VII. Jeder Ysop, der einen Beinamen hat, ist untauglich. [Sagt man:] dies ist Ysop, so ist er tauglich, wenn aber: griechischer Ysop, Stibium-Ysop, römischer Ysop, Wüsten-Ysop, so ist er untauglich; solcher von unreiner Hebe ist untauglich; mit solchem von

besprengt worden ist. 6. Die nicht verunreinigungsfähig sind. 7. Die sich beim Druck biegen; so nach den Kommentaren; wahrscheinl. eine Art Gitter von festerem Gefüge. 8. Sodass er auch das Wasser unrein macht. 9. Wegen Verunreinigung eines Tauchbades benötigt. 10. Vor Sonnenuntergang. 11. Durch Befeuchtung.

את הלגין[11]והעבירו על גבי התנור רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין אבל עומד הוא[12]הטהור לחטאת על גבי תנור ובידו כלי ריקם[13]הטהור לחטאת[14]במים שאינם מקודשים:

VI לגין של חטאת שנגע בשל קדש[15]ושל תרומה [16]של חטאת טמא[17]ושל קדש ושל תרומה טהורין שניהן בשתי ידיו שניהן טמאין[20]שניהן[21]בשני נירות[22]שניהם טהורים של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהן טמאין של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהן טהורין רבי יהושע אומר של חטאת טמא היו נתונין על גבי הארץ וננע בהן של חטאת טמא של קדש ושל תרומה טהורין הסיטן רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין:

13 והעביר P | 14 P — ה ‖ 15 (M התנור) 16 | S 19 — ו ‖ P 18 + ו ‖ M 17 ובשל ‖ SB + ו ‖ SM 20 — שני׳ ‖ BS 21 בשתי ‖ P 22 — שנ׳.

ausstreckt, die Kruke nimmt und sie über den Ofen führt, so ist sie nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein. Wol aber darf der hinsichtlich des Entsündigungswassers Reine auf dem Ofen stehen und in der Hand ein leeres Gefäss halten, das hinsichtlich des Entsündigungswassers rein ist oder noch nicht geweihtes Wasser enthält.

VI. Hat die Kruke mit Entsündigungswasser eine mit Heiligem oder Hebe berührt, so ist die mit Entsündigungswasser unrein[14] und die mit Heiligem oder Hebe ist rein[15]. Hält jemand beide in beiden Händen, so sind beide unrein; sind beide in zwei Papiere eingeschlagen, so sind beide rein; wenn die mit dem Entsündigungswasser in Papier und die mit der Hebe in der blossen Hand, so sind beide unrein; wenn die mit der Hebe in Papier und die mit dem Entsündigungswasser in der blossen Hand, so sind beide rein. R. Jehošuâ sagt, die mit dem Entsündigungswasser sei unrein. Wenn sie auf der Erde stehen und jemand sie [gleichzeitig] berührt, so ist die mit dem Entsündigungswasser unrein und die mit den Heiligen oder der Hebe rein; schüttelt er sie, so sind sie nach R. Jehošuâ unrein und nach den Weisen rein.

Elfter Abschnitt

Hol. 93 לוחית שהניחה מגולה[1]ובא ומצאה מכוסה פסולה[2]הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה אם יכולה[3]החולדה לשתות[4]הימנה או נחש לדברי רבן גמליאל או שירד[5]טל בה בלילה פסולה החטאת אינה[6]נצולה בצמיד פתיל[7]ומים שאינן מקודשין נצולין בצמיד פתיל:

II כל הספק[8]טהור לתרומה[9]טהור לחטאת[10]כל התלוי לתרומה נשפך לחטאת[11]אם עשו על גביו טהרות

1 — P ו ‖ 2 — P הניחה ‖ 3 — S -- ה. M האשה [?האשות] ‖ 4 S ממנה ‖ 5 M בה טל ‖ 6 M ניצלת ‖ 7 S -- ו. M והמים ‖ 8 M + ה. S + לתרומה ‖ 9 BS + ו ‖ S 10 + ו.

WENN man eine Karaffe offen zurückgelassen hat und zurückkommt und sie zugedeckt findet, so ist [das Wasser] untauglich; wenn man sie zugedeckt zurückgelassen hat und zurückkommt und sie offen findet, so ist es, wenn ein Wiesel daraus trinken kann, oder eine Schlange nach R. Gamaliél[1], oder nachts Tau hineingekommen ist, untauglich. Das Entsündigungswasser ist durch einen festschliessenden Deckel nicht geschützt[2]; das noch nicht geweihte Wasser ist durch einen festschliessenden Deckel geschützt.

II. Alles Zweifelhafte[3], das bei der Hebe als rein gilt, gilt beim Entsündigungswasser als rein, und was bei der Hebe sich in der Schwebe[4] befindet, ist beim Entsündigungswasser fortzugiessen. Hat man sich daraufhin[5] mit Reinem befasst, so befindet

14. Für das Entsündigungswasser. 15. Trotz der Berührung. 1. Vgl. S. 1099 Z. 15. 2. Vor der Leichenunreinheit; cf. Num. 19,15. 3. Wenn über die Verunreinigung ein Zweifel besteht. 4. Nicht essen u. nicht verbrennen. 5. Wenn ein Unreiner mit solchem Wasser, das fortzugiessen ist,

Zehnter Abschnitt

Als geeignet ist, durch Auftreten unrein zu werden, macht als Gehänge[1] unrein für das Entsündigungswasser, ob es[2] unrein oder rein ist, und dasselbe gilt auch vom Menschen[3]. Was geeignet ist, leichenunrein zu werden[4], ob rein oder unrein, macht, wie R. Eli'ezer sagt, nicht als Gehänge [unrein], und wie R. Jehošuâ sagt, als Gehänge [unrein]; die Weisen sagen, ist es unrein, mache es als Gehänge [unrein], und ist es rein, mache es nicht als Gehänge [unrein].

II. Hat ein hinsichtlich des Entsündigungswassers Reiner ein Gehänge berührt, so ist er unrein. Hat eine Kruke für das Entsündigungswasser ein Gehänge berührt, so ist sie unrein. Hat ein hinsichtlich des Entsündigungswassers Reiner Speisen und Getränke[6] berührt, so ist er, wenn mit der Hand, unrein, und wenn mit dem Fuss, rein. Hat er sie mit der Hand geschüttelt[7], so ist er nach R. Jehošuâ unrein und nach den Weisen rein.

III. Hat die Urne[8] mit dem Entsündigungswasser ein Kriechtier berührt, so ist sie rein; hat man sie darauf gestellt, so ist sie nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein[9]. Hat sie Speisen, Getränke[10] oder heilige Schriften[11] berührt, so ist sie rein; hat man sie darauf gestellt, so ist sie nach R. Jose rein und nach den Weisen unrein.

IV. Hat ein hinsichtlich des Entsündigungswassers Reiner einen Ofen[12] berührt, so ist er, wenn mit der Hand, unrein, und wenn mit dem Fuss, rein. Wenn jemand auf dem Ofen steht und die Hand mit der Kruke darin ausserhalb des Ofens ausstreckt, desgleichen auch, wenn eine Trage auf dem Ofen liegt, und die beiden daran [hängenden] Urnen an der einen Seite und an der andren Seite hinausragen, so sind sie nach R. Âqiba rein und nach den Weisen unrein.

V. Wenn jemand ausserhalb des Ofens[13] steht und die Hand nach der Fensternische

כ ה׳ראוי ל׳טמא מדרס מדף ל׳חטאת בין טמא בין
טהור ואדם ביצא בו ׳כל ה׳ראוי ל׳יטמא טמא
מת בין טמא ׳בין טהור רבי אליעזר אומר אוני מת
׳רבי יהושע אומר מדף וחכמים אומרים ׳הטמא מדף
והטהור אינו מדף׃

II הטהור לחטאת שנגע במדף טמא ׳לגין של חטאת
׳שנגע במדף טמא הטהור לחטאת שנגע באיכלין ומשקין
בידו טמא ׳וברגלו טהור הסיטן בידו רבי יהושע מטמא
וחכמים מטהרין׃

III קלל של חטאת שנגע בשרץ טהור נתנו על
גביו רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין נגע באוכלין
׳ומשקין ובכתבי הקדש טהור נתנו על גביהן רבי יוסי
מטהר וחכמים מטמאים׃

IV הטהור לחטאת שנגע בתנור בידו טמא וברגלו
טהור היה עומד על גבי ׳תנור ופשט ׳ידיו חוץ לתנור
׳והלגין ׳בתוכה וכן האסל שהוא נתון על גבי התנור
׳׳ובו שני קללות אחד מכאן ואחד מכאן רבי עקיבא
מטהר וחכמים מטמאין׃

V ׳היה עומד חוץ לתנור ופשט ׳׳ידיו להלון ׳ונטל Zeb. 93a

S 1 ו + ‖ M 2 ו + ‖ S 3 הטה׳ א״ם והטמא מדף ‖ P 4 — שנגע ... לחטאת ‖ SM 5 ו — ‖ M 6 וכמש׳ ‖ S 7 ה + ‖ SM 8 ידו ‖ P 9 ו — ‖ M 10 (לתוכה) ‖ S 11 וכן ‖ S 12 את ידו בחלון. M ידו חוץ לחלון.

1. Sitz u. Lager; vgl. S. 730 N. 203. 2. Vgl. S. 710 N. 59; es ist zu befürchten, ein Flussbehafteter habe sie berührt. 3. Das Gefäss für das Entsündigungswasser. 4. Er kann durch ein solches Gerät unrein geworden sein. 5. Andre Geräte als Sitz u. Lager. 6. Die nicht rein für das Entsündigungswasser sind. 7. Ohne direkt zu berühren; vgl. S. 849 N. 91. 8. Aus Ton, die von der Aussenseite nicht unrein wird. 9. Weil sie auf einer unreinen Stelle steht. 10. Die unrein sind. 11. Die rabbanit. verunreinigend sind, cf. Jad. IV,6. 12. Der nicht rein für das Entsündigungswasser ist. 13. In der Parallelstelle Bd. VIII S. 301 Z. 18: in dem ein Kriechtier sich befindet.

V מי חטאת שנפסלו לא יגבלם בטיט שלא[7]יעשם תקלה לאחרים רבי יהודה אומר בטלו[8]פרה ששתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת רבי יהודה אומר בטלו במעיה:

Pes.17b

VI [9]מי חטאת ואפר חטאת לא יעבירם בנהר ובספינה[10]ולא ישיטם על פני המים[11]ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה אבל עובר הוא במים עד צווארו עובר הוא המהור לחטאת ובידו כלי ריקם הטהור לחטאת [12]ובמים שאינם מקודשין:

Hg.23a Jab.116b

VII [13]אפר כשר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב ליטמא ואין מקדשין בו רבי אליעזר אומר מקדשין [14]בכולן:

Bek.23a

VIII מי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו[15]את הטהיר לחטאת לא בידיו ולא בגופו נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו [16]את הטהור לחטאת בידיו אבל לא בגופו:

IX אפר כשר שנתנו על גבי[17]המים שאינן ראוין לקדש מטמאין את[18]הטהור לתרומה[19]בידיו ובגופו את הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו:

S 17 יעשה ‖ P 18 — ו ‖ MP 19 — ו ‖ SM 20 בכולו ‖ S 21 — ה ‖ S 22 + ידי ‖ S 23 ואת ידי הטהור.

V. UNTAUGLICH gewordenes Entsündigungswasser darf man nicht mit Lehm verkneten, damit man es nicht zum Anstoss für andre[9] mache; R. Jehuda sagt, es habe sich verloren. Hat eine Kuh vom Entsündigungswasser getrunken, so ist ihr Fleisch einen Stundentag[10] unrein; R. Jehuda sagt, es habe sich in ihrem Eingeweide verloren.

VI. MAN darf das Entsündigungswasser und die Entsündigungsasche nicht in einem Schiff über den Fluss bringen[11], auch nicht auf dem Wasser schwimmen lassen, auch nicht auf der einen [Fluss]seite stehend auf die andre Seite hinüberwerfen; wol aber darf man damit bis an den Hals im Wasser hinübergehen. Ferner darf ein hinsichtlich des Entsündigungswassers Reiner mit einem leeren hinsichtlich des Entsündigungswassers reinem Gefäss in der Hand hinübergehen, auch mit Wasser, das noch nicht geweiht ist.

VII. IST taugliche Asche mit Herdasche vermischt worden, so richte man sich bei der Verunreinigung[12] nach der Mehrheit, und man darf sie nicht zum Weihen verwenden; R. Eliêzer sagt, man dürfe das ganze zum Weihen verwenden.

VIII. UNTAUGLICH gewordenes Entsündigungswasser macht den hinsichtlich der Hebe Reinen unrein, durch die Hände und durch den Körper[13], und den hinsichtlich des Entsündigungswassers Reinen nicht durch die Hände und nicht durch den Körper. Ist es unrein geworden, so macht es den hinsichtlich der Hebe Reinen unrein durch die Hände und durch den Körper, und den hinsichtlich des Entsündigungswassers Reinen durch die Hände, nicht aber durch den Körper.

IX. HAT man taugliche Asche auf Wasser getan, das für die Weihung ungeeignet ist, so macht es den hinsichtlich der Hebe Reinen unrein, durch die Hände und durch den Körper, und den hinsichtlich des Entsündigungswassers Reinen nicht durch die Hände und nicht durch den Körper.

9. Wer es nicht weiss, könnte ihn berühren od. gar verwenden u. unrein werden. 10. Vgl. S. 703 N. 5. 11. Man hatte einst in einem solchen Fall ein Stück von einer Leiche am Boden des Schiffs gefunden; vgl. Bd. III S. 860 Z. 7ff. 12. Durch die Asche; vgl. S. 72 Z. 17. 13. Einerlei, ob er es mit den Händen od. mit dem Körper berührt.

Neunter Abschnitt

לוחית שנפל לתוכה מים כל שהן רבי אליעזר 2-6 BCS
אומר יזה שתי הזיות וחכמים פיסלין ירד לתיכה
טל רבי אליעזר אומר יניחנה בחמה וחטל עילה וחכמים
פוסלין נפל לתוכה משקין ומי פירות יערה וצריך לנגב
דיו קומוס וקנקנתים וכל דבר שהוא רושם יערה ואינו
צריך לנגב:

II נפל לתוכה שקצים ורמשים ונתבקעו או שנשתנו
מראיהם פסולין חפישית בין כך ובין כך פוסלת מפני
שהיא כשפופרת רבי שמעון ורבי אליעזר בן יעקב
אומר חדירה וחכנה שבתבואה כשרין מפני שאין בהם
לחה:

III שתת מהן בהמה או חיה פסולין כל העיפות
פסולין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת כל השרצים
אינם פוסלים חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקת רבן
גמליאל אומר אף הנחש מפני שהיא מקיא רבי אליעזר
אומר אף העכבר:

IV החושב על מי חטאת לשתות רבי אליעזר
אומר פסול רבי יהושע אומר בשיטה אמר רבי יוסי
במה דברים אמורים במים שאינם מקודשים אבל במים
המקודשין רבי אליעזר אומר בשיטה רבי יהושע אומר
בשישתה ואם נתנו כשר:

1 S שהוא | 2 MS הזאות | 3 M — ירד ... פוסלין | 4
5 P וקנקתום. M וקלקנתות. VS וקלקנתום. B וקנקנתום ||
S נפלו || 6 S — או ש || 7 P אלעזר || 8 S פוסל' ||
9 M + ו | 10 S + ו | 11 SM מלקה | P 12
שהוא מקיאה | 13 SM לישתותם | 14 S פוסל | 15
P בשיטה | 16 SM — ה.

IST in die Kraffe etwas Wasser[1] hineingekommen, so sprenge man, wie R. Eliêzer sagt, zwei Sprengungen; nach den Weisen ist es untauglich. Ist in diese Tau hineingekommen, so stelle man sie, wie R. Eliêzer sagt, in die Sonne, und der Tau steigt auf; nach den Weisen ist es untauglich. Sind in diese Flüssigkeiten oder Fruchtsaft hineingekommen, so entleere man sie, und man muss sie auch abtrocknen[4]; wenn aber Tinte, Gummi oder Vitriol, oder sonst etwas, was Spuren hinterlässt, so entleere man sie, man braucht sie aber nicht abzutrocknen[5].

II. Sind in diese Ekel- oder Kriechtiere hineingekommen und geplatzt, oder hat das Aussehen [des Wassers] sich verändert, so ist es untauglich; wenn ein Mistkäfer, so ist es ob so oder so untauglich, weil es einem Rohr[6] gleicht. R. Šimôn und R. Eliêzer b. Jâqob sagen, wenn ein Kornwurm oder eine Getreidelaus, sei es tauglich, weil in ihnen keine Feuchtigkeit ist.

III. Hat ein Vieh oder ein Wild davon getrunken, so ist es untauglich[7]. Alle Vögel machen es untauglich, ausgenommen die Taube, weil sie saugt. Kein Kriechtier macht es untauglich, ausgenommen das Wiesel, weil es leckt. R. Gamaliél sagt, auch die Schlange, weil sie ausspeit. R. Eliêzer sagt, auch die Maus.

IV. Hat man das Entsündigungswasser zu trinken beabsichtigt, so ist es, wie R. Eliêzer sagt, untauglich, R. Jehošuâ sagt, erst wenn man [das Gefäss] neigt. R. Jose sprach: Dies gilt nur in dem Fall, wenn das Wasser noch nicht geweiht worden ist, ist aber das Wasser bereits geweiht worden, so ist es [untauglich], wie R. Eliêzer sagt, erst wenn man [das Gefäss] neigt, und wie R. Jehošuâ sagt, erst wenn man davon trinkt. Hat man davon in den Hals gegossen[8], so ist es tauglich.

1. Aus der gesprengt wird. 2. Kein Entsündigungswasser, jed. für solches tauglich. 3. Da dann einmal mit Bestimmtheit richtiges Sprengwasser darin enthalten ist. 4. Es darf nichts haften bleiben. 5. Man würde es sehen. 6. Das eindringende Wasser kommt durch den After heraus. 7. Weil Speichel beigemischt worden sein kann. 8. Ohne das Gefäss mit dem Mund berührt zu haben.

VI אין כלי חרש מטמא[19] חבירו אלא[19] במשקה נטמא משקה[20] טימאהו הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

Pes.14b Hul.34a VII כל הפוסל את התרומה מטמא[21] את המשקין להיות תחלה לטמא אחד[22] ולפסול אחד חון מטבול יום הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

Sab.109a Miq. v, 4 Gn.1,10 VIII כל הימים במקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הים הגדול במקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה רבי יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין ופסולין לזבים ולמצורעים ולקדש[23] מהן מי הטאת:

IX[24] המים המוכים פסולין אלו הן[25] המים המוכים המלוחים והפושרין[26] המים המכוזבים פסולין אלו הן המים[26] המכוזבים[27] המכוזבים[28] אחד בשבוע[27] המכוזבים בפולמסיות[29] ובשני[30] בצרון בשרין רבי יהודה פוסל:

Bb.74b Syn.5a X מי קרמיון[31] ומי פיגה פסולין מפני שהם מי בצים מי[24] הירדן ומי[32] ירמוך פסולין מפני שהם[33] מי תערובות ואלו הן[34] מי תערובות אחד[30] כשר ואחד פסול שנתערבו שניהן כשרין ונתערבו כשרין[35] רבי יהודה פוסל[36]:

XI באר אחאב ומערת פמיים כשרה המים שנשתנו וישנויין מחמת עצמן כשירין אמת המים הבאה מרחוק כשרה ובלבד שישמרנה שלא יפסיקנה אדם רבי יהודה אומר הרי היא[37] בחזקת מותרת באר שנפל[38] לתוכו חרסית או אדמה ימתין לה עד[39] שתצל דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך להמתין:

VI. Ein Tongefäss macht ein andres nicht unrein, wol aber eine Flüssigkeit; ist eine Flüssigkeit unrein, so macht sie dieses unrein. Es kann also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, du aber hast mich unrein gemacht.

VII. Was die Hebe untauglich macht, macht Flüssigkeiten erstgradig unrein, sodass sie einmal unrein und einmal[6] untauglich machen. [Das letzte] kann also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, ihr aber habt mich unrein gemacht.

VIII. Alle Seen gleichen der Wasseransammlung[7], denn es heisst: [8]*und die Wasseransammlungen nannte er Seen* — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, nur das grosse Meer gleiche der Wasseransammlung, und "Seen" heisse es nur deshalb, weil es viele (Arten) Seen[9] enthält. R. Jose sagt, alle Seen reinigen im Fliessen, und untauglich sind sie nur für Flussbehaftete, für Aussätzige und zum Weihen des Entsündigungswassers.

IX. Angeschlagenes Wasser ist untauglich. Folgendes heisst angeschlagenes Wasser: salziges oder gewärmtes. Versiegendes Wasser ist untauglich. Folgendes heisst versiegendes Wasser: das einmal im Septennium versiegt. Versiegt es bei Truppenzügen[10] oder in Jahren der Dürre, so ist es tauglich, und nach R. Jehuda untauglich.

X. Das Wasser des Qirmjon und das Wasser des Piga sind untauglich, weil sie Sumpfwasser sind. Das Wasser des Jarden und das Wasser des Jarmukh sind untauglich, weil sie Mischwasser sind. Folgendes heisst Mischwasser: wenn taugliches und untaugliches sich vermischt haben. Wenn beide tauglich sind und sich vermischt haben, so ist es tauglich, und nach R. Jehuda untauglich.

XI. Der Aḥáb-Brunnen und die Paneas-Höhle[11] sind tauglich. Wasser, das sich verändert hat, die Veränderung aber von selbst entstanden ist, ist tauglich. Ein von weither kommender Wassergraben ist tauglich, nur ist darauf zu achten, dass nicht jemand die Verbindung unterbricht[12]; R. Jehuda sagt, es befinde sich[13] in der Annahme des erlaubten. Ist in einen Brunnen eine Scherbe oder Erde hineingefallen, so warte man, bis [das Wasser] klar ist — Worte R. Jišmâéls. R. Âqiba sagt, man brauche nicht zu warten.

19 M טמא 20 S מש׳ טימא׳ 21 M + את 22 SM — את ה ‖ P 22 — ול״א ‖ S 23 בהן ‖ S 24 — M 27 ‖ S 26 — ה ‖ VSM 25 — תמים ‖ M 29 בפולמנסיות. S בפולמוסיות ‖ S 28 אחת ‖ המכז׳ M 30 בצרות ‖ S 31 — ו ‖ M 32 + ה ‖ S 33 מיני ‖ SM 34 — ו ‖ P 35 מיני ‖ S 36 פסול וא׳ כשר ונתע׳ ‖ SM 37 שנים ‖ SM 38 + ו ‖ S 39 בהזקתה ומות׳ ‖ SM 40 לתוכה ‖ M 41 שתיצל. S שתצהיל.

6. Was das Berührte berührt. 7. Hinsichtl. des Reinigungsbades; sie gelten nicht als Quellwasser. 8. Gen. 1,10. 9. Alle fliessen sie in dieses. 10. Wo viel Wasser verbraucht wird. 11. Vgl. S. 185 Z. 11 ff. 12. Das hineingeleitete, von der Quelle abgeschnittene Wasser ist untauglich; ob. S. 1094 Z. 12 ff. 13. Auch wenn man nicht darauf geachtet hat.

Achter Abschnitt

נים שהיו שומרים את השיקת[1] נטמא אחד מהם בשרין מפני שהן ברשותו של שני טהר ונטמא שני[2] בשרין מפני שהן ברשותו של ראשון נטמאו שניהן כאחת פסולין[3] עשה אחד מהן מלאכה כשרים מפני שהן ברשותו של שני עמד ועשה השני מלאכה כשרין מפני שהן ברשותו של ראשון[4] עשו שניהן כאחת פסולין:

II המקדש מי חטאת לא ינעול[5] את הסנדל שאם נפלו[6] משקין על הסנדל נטמא[7] וטמאהו הרי[8] זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני נפלו משקין על בשרו טהור נפלו על כסותו נטמאת וטמאתני הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני: Tah. VIII, 7

III השורף פרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים[9] פרה ופרים ושעיר המשתלח עצמן[10] אינן מטמאין בגדים הרי[11] זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני: Zeb. 105a

IV האוכל מנבלת העוף הטהור והיא בבית הבליעה מטמא בגדים[12] הנבלה עצמה אינה[13] מטמאה בגדים הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

V כל ולד הטומאות[14] אינו מטמא כלים אלא משקה[15] נטמא משקה[16] טימאן הרי זה אומר מטמאיך לא[17] טמאוני ואתה טמאתני:

---

1 + S | ו 2 S | כשר — P 3 | עשה ... פסולין
4 + S | ואם ‖ 5 S — | את ‖ 6 S + | ה ‖ 7 M
8 BP | הוא ‖ 9 B + | ו ‖ 10 B | אין ‖ 11
M — | זה. S | הוא | 12 S | וגבי | 13 BMP | מטמא
14 P | אינה. S | אין ‖ 15 P -- | נ"מ ‖ 16 S | מטמאוהו עכו
הרי ‖ 17 P | יטמ'.

II. Wer das Entsündigungswasser[1] weiht, darf keine Sandalen anhaben, denn wenn Flüssigkeit auf die Sandale fällt, wird sie unrein und macht ihn unrein. Er kann also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, du aber hast mich unrein gemacht. Kommt eine Flüssigkeit[2] auf seinen Körper, so ist er rein, kommt sie auf sein Kleid, so ist es unrein und macht ihn unrein. Er kann also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, du aber hast mich unrein gemacht.

III. Wer die Kuh oder die Farren[3] verbrennt oder den [Sühne]bock[4] fortbringt, macht die Kleider unrein; die Kuh selbst aber, die Farren und der fortzubringende [Sühne]bock machen die Kleider nicht unrein. Diese können also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht uns nicht unrein, du aber hast uns unrein gemacht.

IV. Wer vom Aas eines reinen Vogels isst, macht, sobald es sich in seinem Schlund befindet, die Kleider unrein, das Aas selber aber macht die Kleider nicht unrein. Diese können also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht uns nicht unrein, du aber hast uns unrein gemacht.

V. Eine abstammende Unreinheit[5] macht Geräte nicht unrein, wol aber Flüssigkeiten; ist eine Flüssigkeit unrein, so macht sie diese unrein. Diese können also sagen: Was dich unrein gemacht hat, macht uns nicht unrein, du aber hast uns unrein gemacht.

---

1. Die den Unreinen rein, aber den Reinen unrein macht. 2. Eine unreine, die einen Menschen nicht unrein macht. 3. Cf. Lev. 4,3ff. 4. Cf. ib. 16,8ff. 5. Vgl. S. 959 N. 1.

VIII המצניע את החבית שלא תשבר או שכפאה על פיה על מנת לנגבה למלאות בה כשר להוליך בה את הקדוש פסול המפנה הרסין מתוך השוקת[23]אם בשביל שתחזיק מים הרבה כשרין[24]ואם בשביל שלא[25]יהיו מעכבין אותו בשעה שהוא זולף את המים פסול:

VIII. Stellt man das Fass[22] beiseite, damit es nicht zerbreche, oder stülpt man es auf die Mündung, damit es austrockne, um darin zu weihen, so ist es tauglich, wenn aber, um geweihtes [Wasser] fortzubringen, so ist es untauglich. Räumt man[23] Scherben aus der Tränkrinne hinaus, damit sie mehr Wasser fasse, so ist es tauglich, wenn aber, damit sie beim Laufenlassen des Wassers nicht hinderlich seien, so ist es untauglich.

IX מי שהיו מימיו על בתפו והורה[26]הוראה והראה לאחרים את הדרך[27]והרג נחש ועקרב ונטל אוכלים להצניעם פסול אוכלים לאכלן כשר[28]הנחש והעקרב שהיו מעכבים אותו כשר אמר רבי יהודה זה הכלל דבר שהוא משום מלאכה בין עמד בין[29]שלא עמד[30]פסול ודבר שאינו משום מלאכה[31]עמד פסול[32]ואם לא עמד כשר:

IX. Wenn jemand das Wasser auf der Schulter trägt und dabei eine Entscheidung trifft, andren den Weg zeigt, eine Schlange oder einen Skorpion tötet oder Speisen zum Verwahren nimmt, so ist es untauglich; wenn aber Speisen, um sie zu essen, so ist es tauglich, die Schlange oder den Skorpion [tötet], die ihm hinderlich sind, so ist es tauglich. R. Jehuda sagte: Die Regel hierbei ist: ist es eine tätige Handlung, so ist es, einerlei ob er dabei stehen bleibt oder nicht stehen bleibt, untauglich, und ist es keine tätige Handlung, so ist es, wenn er dabei stehen bleibt, untauglich, und wenn er dabei nicht stehen bleibt, tauglich.

X המוסר[33]מימיו לטמא פסולין[34]ולטהור כשרין רבי אליעזר אומר אף[35]לטמא כשרין אם לא עשו הבעלים מלאכה:

X. Uebergibt man[24] das Wasser einem Unreinen, so ist es untauglich; wenn einem Reinen, so ist es tauglich. R. Eliêzer sagt, auch wenn einem Unreinen, sei es tauglich, falls der Eigentümer keine Tätigkeit verrichtet hat[25].

XI שנים שהיו ממלאין לחטאת[36]והנביהו זה על זה ונטל זה לזה[37]קיצו בקדוש אחד כשר[38]בשני קידושין פסול רבי יוסי אומר אף בשני קידושין כשר אם התנו ביניהן:

XI. Wenn zwei Personen [Wasser] für das Entsündigungswasser schöpfen und einander hochheben helfen, oder einer dem andren einen Dorn herauszieht, so ist es, wenn für eine Weihung, tauglich, und wenn für zwei Weihungen[26], untauglich. R. Jose sagt, auch bei zwei Weihungen sei es tauglich, wenn sie es miteinander vereinbart haben[27].

XII הפורץ על מנת לגדור כשר ואם גדר פסול האובל[39]על מנת לקצות כשר ואם קצה פסול היה אובל והותיר וזרק מה שבידו לתחת התאנה או לתוך המוקצה בשביל שלא יאבד פסול:

XII. Reisst man dabei nieder[28], [auch] in der Absicht, es nachher zu verzäunen, so ist es tauglich; hat man verzäunt, so ist es untauglich. Isst man dabei [Feigen] in der Absicht, welche zu trocknen, so ist es tauglich; hat man sie zum Trocknen gelegt, so ist es untauglich. Hat man welche gegessen und zurückgelassen, und was noch in der Hand geblieben, unter den Feigenbaum oder in den Dörrkorb geworfen, damit es nicht verloren gehe, so ist es untauglich.

---

23 BSM — אם || 24 S — ואם || 25 M יהו || 26 SM הוריה || 27 S — ו || 28 M + ו, S נחש ועק׳ || 29 B — ש || 30 S כשר || 31 SM + אם || 32 S — ו || 33 SM + את || 34 SM — ו || 35 S לטהור || 36 P — ו || 37 M קוצץ || 38 M — בשני ... כשר || 39 P ואוכל.

12. Aus dem man das Wasser in die Tränkrinne gegossen hat. 13. Zwischen dem Schöpfen u. der Weihung. 14. Zur Beobachtung. 15. Er wusste, dass der Bewachende unrein ist, u. liess das Wasser nicht aus dem Sinn. 16. Wenn das Wasser geteilt ist. 17. Einander zu helfen; es ist ebenso, als hätte er es für sich getan. 18. Einen Zaun, der ihm beim Holen des Wassers hinderlich ist.

ראשון אמר לאחד קדש לך את אלו אין כשר אלא ראשון קדש לי את אלו הרי כולם כשרים:

II הממלא באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו הממלא לו ולאחר או שמלא לשנים כאחת שניהם פסולין שהמלאכה פוסלת במלוי בין לו בין לאחר:

III המקדש [9]באחת ידו ועושה מלאכה [9]באחת [10]ידו אם לו פסול [11]ואם לאחר כשר המקדש לי ולאחר שלי פסול ושל אחר כשר המקדש לשנים כאחת שניהם כשרין:

IV קדש לי ואקדש לך הראשון כשר מלא לי ואמלא לך האחרון כשר קדש לי ואמלא לך שניהם כשרים מלא לי ואקדש לך שניהם פסולים:

V הממלא לו ולחטאת ממלא את שלו תחלה ויקדישנו באסל ואחר כך ממלא [12]של חטאת ואם מלא [12]את של חטאת [13]תחלה ואחר כך [13]מילא את שלו פסול ניתן את שלו [10]לאחריו ואת של חטאת לפניו ואם נתן את של חטאת [16]לאחריו פסול היו שניהן של חטאת נותן אחד לפניו ואחד [16]לאחריו [17]וכשר מפני [18]שאפשר:

VI המוליך את החבל בידו לדרכו כשר [19]ושלא לדרכו פסול זה [20]תלך ליבנה שלשה מועדות ובמויעד [21]שלישי הכשירו לו הוראת שעה:

VII המכנן את החבל על יד [22]על יד כשר ואם כננו באחרונה פסול אמר רבי יוסי לזה הכשירו הוראת שעה:

SM 7 ועשה מלא׳ בידו אחת | S 8 בידו אחת ועשה | 9 S בידו אחת | M 10 -- ידו | P 11 — ו | + M 12 את || S 13 — את || SM 14 — תחי׳ || P 15 ממלא || B 16 לאחוריו | MP 17 — ו. S — וכשר | VB 18 שאי אפשר || M 19 — ו || M 20 + ש || M 21 + ה || BS 22 — ע״י.

---

sagt hat: weihe dir diese, so ist nur das erste tauglich; wenn aber: weihe mir diese, so sind alle tauglich[4].

II. Wenn jemand mit einer Hand füllt und mit einer Hand eine andre Tätigkeit ausübt, oder für sich und für einen andren füllt, oder für zwei gleichzeitig füllt, so ist beides untauglich, weil jede andre Tätigkeit das Füllen untauglich macht, einerlei ob für sich oder für einen andren.

III. Wenn jemand mit einer Hand weiht und mit einer Hand eine andre Tätigkeit verrichtet, so ist es, wenn für sich, untauglich, und wenn für einen andren[5], tauglich. Wenn jemand für sich und für einen andren weiht, so ist seines untauglich und das des andren tauglich. Wenn jemand für zwei gleichzeitig weiht, so ist beides tauglich.

IV. [Sagte jemand:] "weihe du für mich und ich weihe für dich", so ist das erste tauglich; "fülle du für mich und ich fülle für dich", so ist das andre tauglich; "weihe du für mich und ich fülle für dich", so sind beide tauglich; "fülle du für mich und ich weihe für dich", so sind beide untauglich.

V. Wer [Wasser] für den eignen Gebrauch und für das Entsündigungswasser schöpft, schöpfe zuerst für sich und binde es an die Trage, und nachher schöpfe er für das Entsündigungswasser; hat er zuerst für das Entsündigungswasser geschöpft und nachher für sich, so ist es untauglich. Er tue seines nach hinten und das für das Entsündigungswasser nach vorn; hat er das für das Entsündigungswasser nach hinten getan, so ist es untauglich[6]. Ist beides für das Entsündigungswasser, so tue er eines nach vorn und eines nach hinten, und es ist tauglich, weil es möglich ist[8].

VI. Trägt man den Strick[9] in der Hand, so ist es, wenn man seines Weges geht, tauglich, und wenn man nicht seines Weges geht[10], untauglich. Dieserhalb ging jemand an drei Festen nach Jamnia[11], und am dritten Fest erklärte man es ihm als tauglich, als Entscheidung pro praesenti.

VII. Windet man den Strick nach und nach auf, so ist es tauglich; windet man ihn nachher auf, so ist es untauglich. R. Jose sagte: In diesem Fall erklärten sie es als tauglich, als Entscheidung pro praesenti.

---

4. Der Füllende hat keine unterbrechende Arbeit getan, der Weihende kann Fremdes nicht untauglich machen. 5. Gehört das Wasser einem andren, so macht er es dadurch nicht untauglich. 6. Nachdem jeder das Wasser für sich geschöpft hat. 7. Weil er es nicht gut beobachten konnte. 8. Beides zu beobachten. 9. Den er sich zum Schöpfen des Wassers geborgt u. nun zurückgeben will. 10. Wenn er dieserhalb einen Umweg macht. 11. An denen die Gelehrten in dieser Gelehrtenstadt (vgl. Bd. V S. 546 Z. 17) versammelt waren.

רבי מאיר ורבי שמעון אומרים מנגב ומקדש וחכמים אומרים כל שנגע במים אין מקדשין בו:

III המקדש בשוקת[11] והטפי בתוכה אף על פי [12]שפיו צר כל שהוא[13] המים[14] שבתוכה מקודשים[15] אם היה ספוג המים שבתוכו פסולין ביצד יעשה[16] זולף[17] עד[17] שהוא Jom. 58a מגיע לספוג נגע בספוג אף על פי שהמים צפין על גביו כל שהן פסולין:

IV נתן ידו או רגלו או[18] עלי ירקות כדי שיעברו Zeb. 25b המים לחבית פסולים עלי קנים ועלי אגוז כשרים זה הכלל[19] דבר שהוא מקבל טומאה פסול ודבר שאינו מקבל טומאה כשר:

V המפנה את המעיין לתוך הגת או לתוך[20] הגבים פסולין לזבים ולמצורעים ולקדש[21] בהן מי חטאת מפני שלא נתמלאו בכלי:

11 M והטפית להוכה ‖ 12 MP ש — ‖ 13 P ו + ‖ 14 SM שבתוכו ‖ 15 S אם — ‖ 16 B יולף ‖ 17 S שמגיע ‖ 18 M על הירק ‖ 19 M כל + ‖ 20 SM הגבי ‖ 21 S מהן.

und R. Šimôn sagen, sie trocken werden lassen und damit [anderweitig] weihen; die Weisen sagen, mit dem, was das Wasser berührt hat, dürfe man nicht [anderweitig] weihen.

III. Wenn in der Tränkrinne, in der man weiht, ein Tropfgefäss sich befindet, so ist, auch wenn die Oeffnung noch so klein ist, das darin befindliche Wasser heilig. Befindet sich darin ein Schwamm, so ist das darin befindliche Wasser untauglich. Was mache man nun[5]? — man giesse es ab, bis man zum Schwamm gelangt[6]. Hat man den Schwamm berührt, so ist das Wasser, auch wenn es noch so hoch übersteht, untauglich.

IV. Hat man die Hand, den Fuss oder Krautblätter darunter gehalten, damit das Wasser in das Fass laufe, so ist es untauglich; wenn Schilfblätter oder Nussbaumblätter, so ist es tauglich. Die Regel hierbei ist: wenn eine Sache, die für die Unreinheit empfänglich ist, so ist es untauglich, und wenn eine Sache, die für die Unreinheit nicht empfänglich ist, so ist es tauglich.

V. Hat man eine Quelle in eine Keltergrube oder in ein Reservoir hineingeleitet, so ist [das Wasser] untauglich für Flussbehaftete, für Aussätzige[7] und zum Weihen des Entsündigungswassers, weil es nicht mit einem Gefäss geschöpft worden ist.

Siebenter Abschnitt

משה שמלאו המש חביות לקדשן המשה קדושין ונמלכו לקדשן קדוש אחד או[1] לקדשן קדוש אחד ונמלכו לקדשן המשה קדושין הרי כולן בשרים[2] יהיד שמלא[3] חמש חביות לקדשן חמשה קדושין ונמלך לקדשן קדוש אחד אין[4] בשר אלא אחרון[5] או לקדשן קדוש אחד ונמלך לקדשן[6] חמשה קדושין אין בשר אלא זה שקדש

1 SM לקדש ‖ 2 M ו. + S ה + ‖ 3 BP חמשה ‖ 4 M זה כשר אלא זה שמילא אחר׳ ‖ 5 VS — או ‖ 6 SM חמש.

WENN fünf Personen fünf Fässer für fünf Weihungen gefüllt haben, und sich überlegt haben, sie für eine Weihung zu verwenden, oder für eine Weihung, und sich überlegt haben, sie für fünf Weihungen zu verwenden, so sind sie alle tauglich. Wenn aber einer fünf Fässer für fünf Weihungen gefüllt hat, und sich überlegt hat, sie für eine Weihung zu verwenden, so ist nur das letzte tauglich[1]. Wenn für eine Weihung[2], und er sich überlegt hat, sie für fünf Weihungen zu verwenden, so ist nur das zuerst geweihte tauglich. Wenn jemand[3] zu einem ge-

5. Zur Vermeidung der Untauglichwerdung des Weihwassers durch das Wasser im Schwamm. 6. Das abgegossene Wasser ist dann tauglich, weil beim langsamen Giessen aus dem Schwamm nichts herauskommt. 7. Zum Tauchbad. 1. Jede Füllung gilt für die vorangehende als nicht nötige u. daher untauglichmachende Arbeit. 2. In der Absicht, alles in ein Gefäss zu tun. 3. Der 5 Fässer für eine Weihung gefüllt hat.

בכמרטש המים שבתוכה כשרים מפני שהם עומדים
בכלי עשה לה עטרה של טיט והלכו המים לשם פסולין
אם היה בריא כדי שינטל עמה כשרים:

VIII שתי שקתות שבאבן אחת קדש את אחת
מהם המים שבשניה אינן מקודשין הרי נקובות זו לזו
בשפופרת הנוד או שהיו המים צפין על גביהן אפילו
בקליפת השום וקדש את אחת מהן המים שבשניה
מקודשין:

IX שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאן שוקת ובן
שתי עריבות ובן השוקת שנחלקה המים שביניהם אינן
מקודשין עשאם בסיד או בגפסים והן יכולות להנטל
באחת המים שביניהם מקודשין:

M 28 כלי — S 29 אחת — VB 30 את — 31
M + אם. S + ואם — P 32 ה — S 33 ת — 34
S — ו ‖ SM 35 ה — V 36 עשאה ‖ P 37 בגבסים.

ist. Wenn an der Seite und man es mit einem Lappen verstopft, so ist das Wasser darin tauglich, weil es im Gefäss eingerundet ist. Wenn man darauf einen Kranz aus Lehm gesetzt hat und das Wasser da hineingekommen ist, so ist es untauglich; ist er so fest, dass sie daran fortgetragen werden kann, so ist es tauglich.

VIII. Sind zwei Tränkrinnen in einem Stein, so ist, wenn man [das Wasser] in einer von ihnen weiht, das Wasser in der andren nicht geweiht. Führt ein Loch wie das Röhrchen eines Schlauchs von einer zur andren, oder steht das Wasser über beiden über, selbst wie das Häutchen des Knoblauchs, so ist, wenn man [das Wasser] in einer von ihnen weiht, das Wasser in der andren geweiht.

IX. Wenn man zwei Steine aneinander rückt und daraus eine Tränkrinne macht, ebenso zwei Mulden, und ebenso wenn eine Tränkrinne sich geteilt hat, so ist das Wasser dazwischen nicht geweiht. Hat man sie mit Kalk oder Gips verbunden, sodass sie zusammen fortgetragen werden können, so ist das Wasser dazwischen geweiht.

Sechster Abschnitt

Syn.77ᴰ Suk.37ᵃ מקדש ונפל קדוש על ידו או על הצד ואחר כך
נפל לשוקת פסול נפל מן השפופרת לשוקת
פסול נטל משפופרת וכסה או שהגיף את הדלת הקידוש
כשר והמים פסולין וקפה בארץ פסול לתוך ידו כשר
מפני שאפשר:

II היה קדוש צף על פני המים רבי מאיר ורבי
שמעון אומרים נוטל ומקדש וחכמים אומרים כל שנגע
במים אין מקדשין בו זלף את המים ונמצא קדוש מלמטן

P 4 נטל — S 3 על השו׳ — MB 2 ה — B 1 + ה
P 7 מן השפופ׳ — S 6 על השו׳ — M 5 משפופ׳ ‖
10 ‖ S 9 גבי מים — V 8 שאי אפשר ‖ וחכמי׳ פוסלין
S — ו.

IF ENN er beim Weihen ist und die Weihasche ihm auf die Hand oder auf die Seite[1] und erst nachher in die Tränkrinne gefallen ist, so ist es untauglich. Ist sie [von selbst] aus der Röhre in die Tränkrinne gefallen, so ist es untauglich. Hat man sie aus der Röhre genommen und diese verschlossen oder eine Tür[2] zugemacht, so ist die Weihasche tauglich und das Wasser untauglich. Hat man [die Röhre] auf die Erde hingestellt, so ist [das Wasser] untauglich, wenn in die Hand, so ist es tauglich, weil es möglich ist[3].

II. Bleibt Weihasche auf dem Wasser schwimmen, so darf man, wie R. Meír und R. Šimôn sagen, davon nehmen und damit [anderweitig] weihen; die Weisen sagen, mit dem, was das Wasser berührt hat, dürfe man nicht [anderweitig] weihen. Bleibt, nachdem man das Wasser abgegossen[4] hat, unten Weihasche zurück, so darf man, wie R. Meír

1. Auf die Wand der Tränkrinne.
2. Vor dem Hineintun der Asche in das Wasser, wodurch die Weihung unterbrochen worden ist.
3. Die Handlung auch im Gedanken nicht zu unterbrechen.
4. Oder zum Besprengen verbraucht.

III קרויה שהטבילוה במים[8]שאין ראויין לקדש מקדשין בה עד שתטבא נטמאת אין מקדשין בה רבי יהושע אומר אם מקדש[9]הוא בה בתחלה אף בסוף[10]יקדש בה אם אינו מקדש בה בסוף[11]אף לא בתחלה [12]בין כך ובין כך לא[13]יאסוף[14]לתוכה מים מקודשין:

Hg.23a IV שפופרת[15]שחתכה להטאת רבי אליעזר אומר Sab.137a Join 43a Jab.72b Ar.30 יטביל מיד[1]רבי יהושע אימר יטמא ויטביל[2]הכל כשרים לקדש חוץ מהרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס:

V בכל הכלים מקדשים[1]אפילו בכלי גללים[16]בכלי אבנים[17]ובכלי אדמה[18]ובספינה מקדשין בה אין מקדשין לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במנופת החבית ולא בחפניו[2]מפני שאין[19]ממלאין ואין מקדשין Jad.iv,2 ואין מזין מי חטאת אלא בכלי[20]אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים[21]שאין מצילין מיד כלי חרס אלא כלים:

VI ביצת היוצרים כשירה רבי יוסי פוסל ביצת התרנגולת רבי מאיר ורבי יהודה מכשירין וחכמים פוסלין:

Miq.iv,5 VII השוקת שבסלע אין[19]ממלאין בה[22]ואין מקדשין בה[23]ואין מזין[24]ממנה[25]ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה היתה כלי וחברה בסיד[19]ממלאין בה ומקדשין בה ומזין[26]ממנה וצריכה צמיד פתיל[27]ופוסלת את המקוה נקבה מלמטה ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה פסולין מפני שאינן עגולין כלי מן הצד ופקקה

S יקדש בה. — MP 10 || הוא — SM 9 || שהן P 8
B 13 || ב"ד — M 12 || אבל לא P 11 || ואם אין
17 || וכלי S 16 || שהפכה M 15 || בתו' M 14 || יוסיף
|| ממלין S 19 || וספינה אין מקד' S 18 || וכלי S
— M ו, — P 22 || ואין B 21 || אין ... כלים S 20 —
|| ואי"ם בה P 23 || אין ממזין M 24 || בה ואינה. S הימנה
ואינה פוס'. M 27 || הימנה SM 26 || ו — P 25

III. Hat man eine Kürbis[flasche] untergetaucht in Wasser, das zum Weihen untauglich ist, so darf man darin weihen[1], so lange sie nicht unrein geworden ist; ist sie unrein geworden, so darf man darin nicht weihen. R. Jehošuâ sagt, darf man darin vorher weihen, dürfe man darin auch nachher[2] weihen, und darf man nachher darin nicht weihen, dürfe man darin auch vorher nicht weihen. In keinem Fall aber darf man darin bereits geweihtes Wasser hineintun.

IV. Ein Rohr, das man für das Entsündigungswasser zurechtgeschnitten[1] hat, tauche man, wie R. Eliêzer sagt, sofort unter; R. Jehošuâ sagt, man mache es unrein und tauche es unter[2]. Jeder ist zum Weihen tauglich, ausgenommen ein Tauber, ein Blöder und ein Minderjähriger. Nach R. Jehuda ist ein Minderjähriger tauglich und eine Frau und ein Zwitter untauglich.

V. Man kann [das Wasser] in jedem Gefäss weihen, auch in Gefässen aus Rindermist, in Gefässen aus Stein, in Gefässen aus Erde, und man kann es sogar in einem Schiff weihen. Man kann es nicht weihen in den Wänden[1] von Gefässen, noch im Boden eines Zobers, noch im Spund eines Fasses, noch in der hohlen Hand, weil man das Entsündigungswasser nur in einem Gefäss füllen, heiligen und sprengen darf. Nur Gefässe[2] schützen[11]mit einem festschliessenden Deckel, wie auch nur Gefässe vor einem irdenen Gefäss schützen[12].

VI. Das Töpferei[13]ist tauglich und nach R. Jose untauglich; das Hühnerei ist nach R. Meír und R. Jehuda tauglich und nach den Weisen untauglich.

VII. In einer Tränkrinne in einem Felsen[14]darf man [das Wasser] nicht sammeln, nicht weihen und daraus nicht besprengen. Sie braucht ferner keines festschliessenden Deckels[15], und sie macht das Tauchbad nicht untauglich[16]. Wenn sie ein [transportables] Gefäss war und man sie mit Kalk befestigt hat, so darf man darin [das Wasser] sammeln, weihen und daraus besprengen. Sie braucht ferner eines festschliessenden Deckels[15], und sie macht das Tauchbad untauglich. Wenn sie unten ein Loch hat und man es mit einem Lappen verstopft, so ist das Wasser darin untauglich, weil es nicht im Gefäss eingerundet

5. Das Weihwasser herstellen. 6. Wenn sie unrein geworden war u. man sie untergetaucht hat. 7. Es nach Entfernung des Markes als Gefäss zu benutzen. 8. Es muss am selben Tag untergetaucht sein. 9. Bruchstücke von den Seitenwänden. 10. Nicht die genannten Teile von Gefässen. 11. Den Inhalt vor Unreinheit; cf. Num. 19,15. 12. Vor der Unreinheit im Gefäss, in dem sie sich befinden. 13. Mit dem der Töpfer das Gefäss zu formen beginnt. 14. Ausgehauen u. nicht gebaut. 15. Um vor der Leichenunreinheit zu schützen. 16. Wenn aus dieser Wasser in ein unvollständiges Tauchbad geflossen ist.

על מנת לאכול מבשרה ולשתות מדמה פסולה רבי אליעזר אומר אין מחשבה פוסלת בפרה:

IV כל העיסקין בפרה מתחלת ועד סוף מטמאין בגדים ופיסלין אותה במלאכה אירע בה פסול בשחיטתה אינה מטמאה בגדים אירע בה בחוייתה כל שעושק בה לפני פסולה מטמא בגדים לאחר פסולה אינו מטמא בגדים נמצא תומרה קולה לעולם מועלין בה ימרבין לה עצים ומעשיה ביום וכבתן המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר:

12 M + למחר. VS כשרה || 13 VSM העמוקין || 14 S מסול בחזאתה || 15 M אין || 16 S — בה ... פוסלת.

lich. Hat er sie geschlachtet in der Absicht von ihrem Fleisch zu essen oder von ihrem Blut zu trinken, so ist sie tauglich. R. Eliézer sagt, keine [unzulässige] Absicht mache die Kuh untauglich.

IV. Alle, die sich von Anfang bis Ende mit der Kuh befasst haben, machen die Kleider unrein und machen sie durch eine Nebenarbeit untauglich. Ereignet sich beim Schlachten eine Untauglichmachung, so macht sie die Kleider nicht unrein; ereignet sich eine beim Sprengen, so macht sie die Kleider dessen unrein, der sich mit ihr vor der Untauglichwerdung befasst hat, und nicht die Kleider dessen unrein, der nach der Untauglichwerdung. Es ergibt sich also, dass bei ihr die Erschwerung eine Erleichterung[4] ist. Bei ihr gibt es stets eine Veruntreuung[5]. Man darf Holz hinzufügen[6]. Ihre Herrichtung hat am Tag zu erfolgen, durch einen Priester. Die Nebenarbeit macht sie untauglich, bis sie Asche geworden ist; und die Nebenarbeit macht auch das Wasser untauglich, bis man die Asche hineingetan hat.

Fünfter Abschnitt

מביא כלי חרס לחטאת טובל ולן על הכבשן רבי יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא ובשר שהכל נאמנים על החטאת ובתרומה פותח את הכבשן וניטל רבי שמעון אומר מן הסדר השני רבי יוסי אומר מן הסדר השלישי:

II המטביל כלי לחטאת במים שאינם ראוים לקדש צריך לנגב במים שהם ראוים לקדש אינו צריך לנגב אם לאסוף לתוכו מים מקודשין בין כך ובין כך צריך לנגב:

1 MP — ו || 2 P ולתר׳ || 3 S מסדר || 4 S + ו || 5 SM + ו || 6 S אין || 7 VB להוסיף.

HER sich ein Tongefäss für das Entsündigungswasser holt[1], nehme ein Tauchbad und übernachte am Brennofen[2]. R. Jehuda sagt, er dürfe es auch aus dem Haus holen, und es ist tauglich, denn beim Entsündigungswasser ist jeder glaubwürdig. Handelt es sich um Hebe, so braucht man nur den Brennofen zu öffnen und [das Gefäss] herauszunehmen. R. Šimôn sagt, aus der zweiten Reihe, und R. Jose sagt, erst aus der dritten Reihe.

II. Hat man ein Gefäss für das Entsündigungswasser untergetaucht in Wasser, das zum Weihen[3] untauglich[4] ist, so muss man es abtrocknen, und wenn in Wasser, das zum Weihen tauglich ist, so braucht man es nicht abzutrocknen; will man darin bereits geweihtes Wasser aufnehmen, so muss man es ob so oder so abtrocknen.

3. Wie dies bei andren Opfern der Fall ist. 4. Ist sie untauglich, so macht sie nicht unrein. 5. Am Geheiligten (cf. Lev. 5,14), wenn man etwas von ihr nutzniesst. 6. Solange die Verbrennung dauert. 1. Von einem Töpfer, der die Reinheitsgesetze nicht beobachtet. 2. Und beobachte das Gefäss, das erst nach dem Brennen verunreinigungsfähig wird. 3. Zur Herstellung des Entsündigungswassers. 4. Hierüber weit. S. 1098 Z. 7 ff.

ושני תולעת[42]אמר להן עין ארז זה עין ארז זה אזוב זה אזוב זה שני תולעת זה שני תולעת זה שלשה[43]פעמים על כל דבר ודבר והם אומרים לו הין הין הין[44]:

Jom.41b XI כרכן בשירי הלשון והשליך לתוך שרפתה נשרפה הובטין אותה במקלות וכוברין אותה בכברות רבי[45]ישמעאל אומר במקבות של אבן ובכברות של אבן היתה[46]נעשת שחור שיש בו אפר בותשים אותו ושאין בו מניחין אותו[47]העצם בין כך ובין כך היה נבתש [22]וחולקים אותו[47]לשלשה חלקים אחד[48]נתן בחיל ואחד [48]נתן בהר המשחה ואחד היה מתחלק[49]לכל המשמרות:

+ BS 44 || (M תולע׳) דברים. S 43 || ו + SM 42
ג׳ פעמים על כל דבר ודבר || S 45 שמעון || SB 46 נעשה
|| M 47 — ל || B 48 נותן. VSM ניתן || S 49 בכל.

Zedernholz, Ysop und karmesinrote Wolle und rief ihnen zu: Ist dies Zedernholz, ist dies Zedernholz? Ist dies karmesinrote Wolle, ist dies karmesinrote Wolle? Ist dies Ysop, ist dies Ysop? Bei jeder Sache dreimal, und sie erwiderten ihm: Jawol, jawol, jawol.

XI. Hierauf umwickelte er es[45]mit dem Ende des Wollstreifens und warf es in den Feuerbrand. Nachdem sie verbrannt war, zerklopfte man sie mit Stöcken und siebte [die Asche] mit Sieben. R. Jišmâél sagt, dies wurde mit steinernen Hämmern und mit steinernen Sieben verrichtet. Ein schwarz [gebranntes Stück], an dem Asche war, zerstiess man, und an dem keine war, liess man zurück; Knochen aber zerstiess man ob so oder so. Sodann teilte man [die Asche] in drei Teile; einer wurde im Zwinger[16]niedergelegt, einer wurde auf dem Oelberg niedergelegt und einer wurde an alle Priesterwachen verteilt.

Vierter Abschnitt

רת[1]חטאת ששחטה שלא לשמה קיבל והזה שלא לשמה או לשמה ושלא לשמה[2]או שלא לשמה ולשמה פסולה[3]רבי[4]אלעזר מכשיר[5]ושלא רחצן ידים ורגלים פסולה[3]רבי[4]אלעזר מכשיר ושלא בבהן גדול פסולה[6]רבי[7]יהודה מכשיר ובמחוסר בגדים פסולה ובכלי לבן היתה נעשית:

II שרפה חוץ מגתה או[8]בשתי נתות או ששרף שתים בגת אחת פסולה הזה ולא ביון כנגד הפתח פסולה הזה משישית שביעית חזר והזה שביעית פסולה משביעית שמינית[9]וחזר והזה שמינית בשרה:

III שרפה שלא בעצים או בכל עצים אפילו בקש [10]אפילו בגבבא בשרה[11]הפשיטה ונתחה כשרה שחטה

1 M + ה || S 2 — או ... ולשמה || S 3 + ו || 4
SB אליעזר || M 5 — ושלא ... מכשיר ו || SM 6 + ו
|| S 7 אליעזר || M 8 בשני || P 9 — ו || B 10 או
P 11 — הפ׳ ונת׳ כשרה.

MAT man die Entsündigungskuh geschlachtet nicht auf ihren Namen, oder [das Blut] aufgenommen oder gesprengt nicht auf ihren Namen, oder auf ihren Namen und nicht auf ihren Namen, oder nicht auf ihren Namen und auf ihren Namen, so ist sie untauglich, und nach R. Eleâzar tauglich. Wenn durch einen, der Hände und Füsse nicht gewaschen hat, so ist sie untauglich, und nach R. Eleâzar tauglich. Wenn nicht durch den Hochpriester, so ist sie untauglich, und nach R. Jehuda tauglich. Wenn durch einen, der die Amtskleider nicht anhatte, so ist sie untauglich. Sie wurde nämlich in den weissen Kleidern hergerichtet.

II. Hat er sie ausserhalb ihrer Vertiefung verbrannt, oder in zwei Vertiefungen, oder hat er zwei in einer Vertiefung verbrannt, so ist sie untauglich. Hat er gesprengt und nicht genau gegen den Eingang gezielt, so ist sie untauglich. Hat er mit der sechsten die siebente gesprengt und darauf die siebente wiederholt, so ist sie untauglich; wenn mit der siebenten eine achte und darauf eine achte gesprengt, so ist sie tauglich.

III. Hat er sie ohne Holz verbrannt, oder mit irgend andren Holzarten[2], sogar mit Stoppeln oder Streu, so ist sie tauglich. Hat er sie enthäutet und zerlegt, so ist sie taug-

das Feuer. 15. Das ganze Bündel mit den genannten Dingen. 16. Vgl. S. 680 Z. 1 ff. 1. Zur 7. Sprengung nicht den Finger in das Blut getaucht. 2. Als ob. S. 1089 Z. 17 genannt.

עשאן שמעון הצדיק ויתגן כהן גדול עשי שתים שתים
אליהועיני בן הקוף ויהונתן המצרי וישמעאל בן פיאבי
עשי אחת אחת:

VI ובבש היו עשין מהר הבית להר המשחה
ביפין על גבי כיפין וביפה כנגד האיטם מפני קבר התהום
שבו כהן השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה יוצאין
להר המשחה:

VII לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה
שחורה שלא יאמרו שחטה ילא אדומה שלא
יאמרו שתים שחטו רבי יוסי אומר לא משום זה אלא
משום שנאמר והוציא אותה לבדה וזקני ישראל היו
מקדמין ברגליהם להר המשחה ובית שבילה היה שם
ומטמאין היו את כהן השורף את הפרה מפני הצחוקים
שלא יהו אומרים במעורבי שמש היתה נעשת:

VIII סמכו ידיהם עליו ואומרים לו אישי כהן נדול
טבול אחת ירד וטבל ועלה ונסתפג ועצים היו מסידרים
שם עצי ארזים וארנים וברושים ועצי תאנה חלקה
ועושין אותה כמין מגדל ומפתחין בה חלונות וחזיתה
מערבה:

IX כפתוה כחבל של נמנ ונתנוה על גבי המערכה
ראשה בדרום ופניה למערב הכהן עומד במזרח ופניו
למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר
בימינו היה מקבל וניתן לשמאלו ומזה בימינו טבל והזה
שבע פעמים כנגד בית קדש התקדשים על כל הזוה
טבילה נמר מלהזות קינח את ידו בגופה של פרה ירד
והציתה את האש באליתות רבי עקיבא אומר בחריות:

X נבקעה ועמד חוץ מנתה נטל עץ ארז ואזוב

B 25 אליהו עיני. S אליועני | BP 24 גדול — P 23
הקוף. V הקויף | P 26 היו — M 27 יוסי. S עקיבא
S 28 מקדימין להר || S 29 ה + || P 30 ה — S 31
— ו || M 32 ו — SM 33 ו. V ועצי אר׳ 34
S ופותחין | M 35 מגע (!) נתנ׳ | S 36 מערכתה 37
M — ב. S לדרום | SM 38 ו + | M 39 — הקדש׳
S 40 אש באלתות | M 41 נק-עה.

Num. 19,2 Hull. 49b

Zeb. 93b Men. 7b

11. VII Man liess nicht, wenn die Kuh nicht gehen wollte, mit ihr eine schwarze gehen, damit man nicht sage, man habe eine schwarze geschlachtet; auch nicht eine rote, damit man nicht sage, man habe zwei geschlachtet. R. Jose sagte: Nicht deshalb, sondern weil es heisst: *er soll sie hinausbringen*, sie allein. Vorher schon waren die Aeltesten Jisraéls zu Fuss zum Oelberg hingegangen, wo ein Tauchbad sich befand, und sie verunreinigten den Priester, der die Kuh zu verbrennen hatte, wegen der Saduzäer, damit sie nicht sagen, sie dürfe hergerichtet werden nur durch solche, die den Sonnenuntergang abgewartet haben.

12. VIII. Sie legten ihre Hände auf ihn und sprachen zu ihm: Herr Hochpriester, tauche einmal unter. Er ging dann hinunter, nahm ein Tauchbad, kam wieder herauf und trocknete sich ab. Da war bereits aufgestapeltes Holz, Zedernholz, Eschenholz und Zypressenholz, und Holz von glatten Feigenbäumen, und man machte daraus eine Art Pyramide, liess Zuglöcher frei, und die Vorderseite nach Westen.

13. IX. Sodann fesselte man sie mit einem Binsenstrick und legte sie auf den Holzstoss, mit dem Kopf nach Süden und dem Gesicht nach Westen, und der Priester, der auf der Ostseite mit dem Gesicht nach Westen stand, schlachtete sie und nahm [das Blut] mit der Linken auf, — R. Jehuda sagt, er nahm es mit der Rechten auf und tat es in die Linke, — und sprengte mit der Rechten. Siebenmal tauchte er ein und sprengte gegen das Allerheiligste; zu jeder Sprengung ein Eintauchen. Hatte er das Sprengen beendet, wischte er die Hand am Körper der Kuh ab, ging hinunter und zündete das Feuer mit Kienholz an. R. Âqiba sagt, mit trocknen Zweigen.

14. X. Nachdem sie aufgeplatzt war, blieb er ausserhalb der Vertiefung stehen, nahm

11. Num. 19,3. 12. Nach dem Untertauchen, nach Erlangung völliger Reinheit. 13. Wodurch die Verunreinigung erfolgte, da sie als Gemeine für die heilige Handlung als unrein galten. 14. Durch

הנינא סגן הכהנים אומר על כהן השורף את הפרה מזין כל שבעת הימים ועל של יום הכפורים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

Suk. 21a Zeb. 113a II חצרות היו בירושלם בנויות על גבי סלע ותחתיהם הלול מפני קבר התהום ומביאים נשים עוברות וילדות שם ומגדלות שם את בניהן ומביאין שורים על גביהן דלתות ותינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידם הגיעו לשלוח ירדו ומלאום ועלו וישבו על גביהן רבי יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא:

III באו להר הבית וירדו הר הבית והעזרות תחתיהם הלול מפני קבר התהום ובפתח העזרה היה מתוקן קלל של חטאת ומביאים זכר של רחלים וקושרים חבל בין קרניו וקושרים מקל ומסבך בראשו של חבל וזורקו לתוך הקלל ומכה את הזכר ונרתע לאחוריו ונוטל ומקדש כדי שיראה על פני המים רבי יוסי אומר אל תתנו מקום למינים לרדות אלא הוא נוטל ומקדש:

IV לא היו עושים לא הטאת על גבי הטאת ולא תינוק על גבי הבירו וצריכין היו התינוקות להזות דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לא היו צריכין להזות:

V לא מצאו משבע עושין משש מחמש מארבע משלש משתים ומאחת ומי עשאום הראשונה עשה משה והשניה עשה עזרא וחמש מעזרא ואילך דברי רבי מאיר וחכמים אומרים שבע מעזרא ואילך ומי

M 7 ‖ ו — P 6 ‖ עליו + SM 5 ‖ ה + M 4 ‖ שם — P 10 ‖ שם + M 9 ‖ ה + SM 8 ‖ ב — M 14 ‖ ועזרה S 13 ‖ בירהן S 12 ‖ והתי S 11 ‖ תינוק S 17 ‖ ו + S 16 ‖ ו — MP 15 ‖ ו + — S 20 ‖ עשאן SM 19 ‖ (מארבע P) ו. — SM 18 עשה ‖ שבעה B 21 ‖ ו. — S 22

nina der Priestervorsteher sagte: Den Priester, der die Kuh verbrennen sollte, besprengte man alle sieben Tage, und den des Versöhnungstages[3] besprengte man nur am dritten und am siebenten.

II. In Jerušalem gab es auf Felsboden gebaute Höfe, die unten unterhöhlt waren, wegen etwaiger Gräber im Untergrund[4], und dorthin brachte man schwangere Frauen, die da niederkamen und ihre Kinder grosszogen[5]. Man holte dann[6] Ochsen, auf deren Rücken Türen lagen, und auf diese[7] setzte man die Kinder mit steinernen Bechern in den Händen. Waren sie an den Šiloaḥ herangekommen, stiegen sie hinab und füllten sie, sodann kamen sie herauf und stiegen auf ihren Platz. R. Jose sagt, von seinem Platz aus liess jedes [den Becher] hinunter und füllte ihn.

III. Am Tempelberg angelangt, stiegen sie hinunter. Der Tempelberg und die Vorhöfe waren unterhöhlt, wegen etwaiger Gräber im Untergrund, und an der Tür des Vorhofes war eine Urne mit der Entsündigungs[asche]. Man holte dann ein männliches Schaf, band ihm einen Strick zwischen die Hörner, und an der andren Seite des Strickes band man einen Stock fest, umwickelte ihn und warf ihn in die Urne; sodann versetzte man dem Bock einen Schlag, sodass er erschreckt zurücksprang, und man nahm [von der Asche][8] und tat soviel hinein, dass es auf dem Wasser sichtbar war. R. Jose sagte: Gebt den Minäern keine Gelegenheit zum Spotten; vielmehr nahm man selber die Asche und tat sie hinein.

IV. Man liess nicht die Vorbereitungen für das eine Entsündigungsopfer[9] für ein andres Entsündigungsopfer gelten, und nicht ein Kind für ein andres eintreten. Die Kinder mussten [einander] besprengen — Worte R. Jose des Galiläers; R. Âqiba sagt, sie brauchten [einander] nicht zu besprengen.

V. Fanden sie keine [Aschenreste] von sieben[10], so machten sie es von sechs, von fünf, von vier, von drei, von zwei und auch von einer. Wer hat sie hergerichtet? — die erste richtete Mošeh her, die zweite richtete Êzra her, und fünf von Êzra an und weiter — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, sieben von Êzra an und weiter. Wer hat diese her-

3. Der am Versöhnungstag den Tempeldienst verrichten sollte; vgl. Bd. II S. 751 Z. 1ff. 4. Die Unreinheit der Leiche würde sonst unbeschränkt nach oben steigen, durch den Hohlraum aber wird sie begrenzt. 5. Um sie möglichst vor der Leichenunreinheit zu schützen. 6. Bei der Bereitung des Entsündigungswassers. 7. Damit nicht die Kinder mit einem über den Rücken des Tiers hinausragenden Glied ein Leichenteil bezelten. 8. Die beim Zurückprallen des Bockes am aus der Urne gezogenen Stock haften blieb. 9. Wenn es untauglich geworden ist. 10. Sündopferkühe, die bis dahin hergerichtet worden waren; vgl. ob. S. 1087 Z. 21.

הפוכלין במיקדשים פוכלין בפרה רכב עליה נשען עליה
נתירה בונבה עבר בה את הנהר קיפל עליה את המיסרה
נתן מליתו עליה פסירה אבל קשרה במיסרה עשה לה
כנדל בשביל שלא תחליק פרס טליתו עליה מן הזביבים
כשירה זה הכלל כל שהוא לצורבה כשירה לצורך אחר
פסולה:

IV שכן עליה עוף כשרה עלה עליה זכר פסולה Par. 26b Bek. 30a Az. 24a
רבי יהודה אימר אם העילהו פסירה ואם מעצמי כשירה:

V היו בה שתי שערות שחורות או לבנות בתוך
גומא אחת פסולה רבי יהודה אומר אפילו בתוך בוס
אחד היו בתוך שני כיסות והן מוביחות זו את זו פסולה
רבי עקיבא אומר אפילו ארבע אפילו המש והן מפוזרות
יתלוש רבי אליעזר אומר אפילו המשים רבי יהושע בן
בתירה אומר אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה פסולה
היו בה שתי שערות עיקרן משחיר וראשן מאדים
עיקרן מאדים וראשן משחיר הכל הולך אחר הגראה
דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אחר העיקר:

M 9 ובפירה | S 10 פכירה | SM 11 מפני | M 12 + ה || BP 13 פסולות || S 14 — אפי׳ || P 15 לתוך || S 16 + ו || P 17 — והן | S 18 — ה״ב | M 19 — דברי ... העיקר.

10. Wenn er nachhängt. 11. Und sie ist dann tauglich.

auch die Kuh untauglich. Ist man auf ihr geritten, hat man sich an sie gelehnt, hat man sich an ihren Schwanz gehängt, hat man mit ihr den Fluss überquert, hat man auf sie den Halfterstrick zusammengelegt oder hat man auf sie seinen Mantel gelegt, so ist sie untauglich. Hat man sie aber mit dem Halfter angebunden, hat man ihr eine Sandale gemacht, damit sie nicht ausgleite, oder hat man seinen Mantel auf sie wegen der Fliegen gelegt, so ist sie tauglich. Die Regel hierbei ist: erfolgt es um ihretwillen, so ist sie tauglich, wenn aber wegen eines andren Zweckes, so ist sie untauglich.

IV. Hat ein Vogel sich auf sie niedergelassen, so ist sie tauglich; hat ein Männchen sie besprungen, so ist sie untauglich. R. Jehuda sagt, hat man es hinaufgebracht, sei sie untauglich, wenn aber von selbst, sei sie tauglich.

V. Hat sie zwei schwarze oder weisse Haare in einem Grübchen, so ist sie untauglich. R. Jehuda sagt, auch wenn in einem [Haar]becher. Sind sie in zwei [Haar]bechern nebeneinander, so ist sie untauglich. R. Âqiba sagt, auch wenn es vier oder fünf sind, aber zerstreut, reisse man sie aus". R. Eliêzer sagt, auch fünfzig. R. Jehošuâ b. Bethera sagt, selbst wenn eines am Kopf und eines am Schwanz, sei sie untauglich. Hat sie zwei Haare an der Wurzel schwarz und an der Spitze rot, oder an der Wurzel rot und an der Spitze schwarz, so richte man sich nach dem, was sichtbar ist — Worte R. Meirs; die Weisen sagen, nach der Wurzel.

Dritter Abschnitt

בעת ימים קודם לשריפת הפרה מפרישין כהן Jom. 2a
השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה
צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל
שבעת הימים מכל חטאות שהיו שם רבי יוסי אומר ib. 8a
לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד רבי

S 1 — ל || M 2 + ה. P הטמאות | M 3 שו״ש.

SIEBEN Tage vor dem Verbrennen der Kuh liess man den Priester, der die Kuh verbrennen sollte, sich von seinem Haus nach der Kammer über der Burg[1] nordöstlich zurückziehen, diese wurde Steinhaus genannt, und besprengte ihn all die sieben Tage mit allen Entsündigungen[2], die dort waren. R. Jose sagt, man besprengte ihn nur am dritten und am siebenten [Tag]. R. Ḥa-

1. Benennung des Tempels od. einer bestimmten Stelle desselben; vgl. Bd. II S. 752 Z. 3 ff. 2. Dh. mit Entsündigungswasser aus der im Lauf der Zeit angesammelten Entsündigungsasche.

איל[21]לא עלה לו מזבחו[22]בן שלשה עשר[23]חדש ויום אחד הרי זה איל:

IV[23]חטאת הצבור ועולותיהן חטאת[24]היחיד[25]ואשם נזיר ואשם מצורע בשרין מיום שלשים והלאה[26]ואף ביום שלשים[27]ואם הקריבם ביום[28]שמיני כשרים[29]נדרים ונדבות הבכור והמעשר והפסח כשרים מיום השמיני והלאה[30]ואף ביום השמיני:

24 חטאות M 23 ‖ חדש — M 22 ‖ ו + S 21
ה — S ‖ ו — P 25 ‖ ו — MP 26 ‖ ו — S 27 ו.
M — ואם ‖ ח + SM 28 ‖ S 29 והנד׳ והנד׳ והנכ׳
M 30 — ו.

wird es ihm nicht als Pflichtopfer angerechnet. Mit dreizehn Monaten und einem Tag ist es ein Widder.

IV. SÜNDOPFER der Gemeinde und ihre Brandopfer, das Sündopfer eines einzelnen, das Schuldopfer des Naziräers und das Schuldopfer des Aussätzigen sind vom dreissigsten Tag an tauglich, auch schon am dreissigsten Tag; hat man sie am achten Tag dargebracht, so sind sie tauglich. Gelobtes, Gespendetes, das Erstgeborene, das Zehnte und das Pesaḥopfer sind vom achten Tag an tauglich, auch schon am achten Tag.

Zweiter Abschnitt

בי אליעזר אומר[1]פרת חטאת המעוברת כשרה Az. 23a
וחכמים פוסלין[2]רבי אליעזר אומר אינה נלקחת Men. 83b Az. 23a
מן[2]הגוים וחכמים מכשירים ולא זו בלבד אלא[2]כל קרבנות[3]הצבור והיחיד באין מהארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם[4]שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ:

II[2]פרה שקרניה וטלפיה שחורים יצוד גלגל העין Bek. 44a
והשינים והלשון[5]אינם פוסלין בפרה[6]והננסת כשרה היתה בה יבלת והתכה רבי יהודה פוסל רבי שמעון אומר כל מקום[7]שינטל ולא העלה מקומו שער אדום פסולה:

III יוצא דופן ואתנן ומחיר פסולה רבי אליעזר Dt. 23,19
מכשיר שנאמר[2]לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה׳ אלהיך לכל נדר[8]ואין זו הבאה לבית כל המוטין

1 S פרה המע׳ ‖ 2 P הגוי ‖ 3 S היוה״ץ באין מארץ ישראל ומחו״ל ומן ‖ 4 S שאין ‖ 5 S אין ‖ 6 S — ו ‖ 7 VS שניטל ‖ MP 8 — ו.

ELIÊZER sagt, die trächtige Entsündigungskuh[1] sei tauglich, nach den Weisen ist sie untauglich[2]. R. Eliêzer sagt, sie dürfe nicht von Nichtjuden gekauft werden, nach den Weisen ist sie tauglich. Und nicht nur diese allein, sondern auch alle Opfer der Gemeinde und des einzelnen dürfen vom Land und vom Ausland, vom neuen und vom alten[3] gebracht werden, ausgenommen die Webegabe[4] und die zwei Brote[5], die nur vom neuen und vom Inland gebracht werden dürfen.

II. SIND die Hörner und die Klauen der Kuh schwarz, so schneide man sie ab. Der Augenstern, die Zähne und die Zunge machen die Kuh nicht untauglich[6]. Die zwerghafte ist tauglich. Wenn sie eine Blatter hatte und man sie abgeschnitten hat, so ist sie nach R. Jehuda untauglich. R. Šimôn sagt, ist an der Stelle, wo man sie entfernt hat, kein rotes Haar nachgewachsen, sei sie untauglich.

III. DIE Seitengeburt[7] und die als Hurengabe oder Hundepreis verwandte[8] ist untauglich; nach R. Eliêzer aber tauglich, denn es heisst: [9]*du sollst Hurengabe oder Hundepreis nicht ob irgend eines Gelübdes in das Haus des Herrn, deines Gottes, bringen*, und diese kommt nicht in das Haus. Alle Leibesfehler, die Opfertiere untauglich machen, machen

1. Die rote Kuh, aus deren Asche das Entsündigungswasser hergestellt wurde. 2. Nach RJ. weit. S. 1087 Z. 8. 3. Dh. diesjährigem u. vorjährigem Getreide. 4. Cf. Lev. 33,1 ff. 5. Cf. ib. V. 17. 6. Wenn sie nicht rot sind. 7. Vgl. S. 788 N. 125. 8. Vgl. S. 436 Z. 6 ff. 9. Dt. 23,19.

תפסל אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא שלשית אמרו
לו מה הלשון שלשית אמר להם כך שמעתי סתם אמר
בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות
במנין ובשאתה אומר שלשית בת שלש שנים ביוצא
בו אמרו כרם רבעי אמרו לו מה הלשון רבעי אמר להן
כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש אם אומר
אתה רביעי לאחרים במנין ובשאתה אומר רבעי בן
ארבע שנים ביוצא בו אמרו האוכל בבית המניוק פרס
משלש לקב אמרו לו אמור משמנה עשרה לבאה אמר
להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש אם
אומר אתה משלש לקב אין בו חלה ובשאתה אומר
משמנה עשרה לסאה מיעטתו חלתו׃

II רבי יוסי הגלילי אומר פרים בני שתים שנאמר
ופר שני בן בקר תקח לחטאת וחכמים אומרים אף Num. 8,8
בני שלש רבי מאיר אומר אף בני ארבע ובני חמש
כשרים אלא שאין מביאין זקנים מפני הכבוד׃

III כבשים בני שנה ואילים בני שתים וכולם מיום
ליום בני שלשה עשר חדש אינו כשר לא לאיל ולא
לכבש רבי טרפון קורחו פלגם בן עזאי קורחו נוקד רבי
ישמעאל קורחו פרכריגמא הקריבו והביא עליו נסכי Men. 91b Hul. 23a

VP 7 ו + S 6 | של + S 5 | ה — P 4
אמר. M — אמ׳ | VBP 9 הזה + S 8 | אמר
M. 10 — לד אמור || SP 11 — אמור || M 12 אלא
כך || M 13 — סתם | S 14 כשאתה או׳ משלש
M 15 — אף | S 16 + את ה | M 17 בן. S
ובן || S 18 ור״ש || P 19 פרדגמא. B פרכדיגמא || 20
B והביאו. VS מביא.

wenden. R. Jehošuʿa sagte: Ich hörte nur dritt jährig. Sie sprachen zu ihm: Was soll der Ausdruck „dritt jährig"? Er erwiderte ihnen: Glattweg so habe ich es gehört. Da sprach Ben-Âzaj: Ich will es erklären: sagst du „Drittling", so könnte man verstehen, die dritte unter den andren, bei der Zählung, sagst du aber „dritt jährig", so ist eine drei jährige zu verstehen. Desgleichen sagten sie: „Vier[jahrs]weinberg". Sie sprachen zu ihm: Was soll der Ausdruck „Vier[jahrs]-weinberg"? Er erwiderte ihnen: Glattweg so habe ich es gehört. Da sprach Ben-Âzaj: Ich will es erklären: sagst du „vierter", so könnte man verstehen, der vierte unter andren, bei der Zählung, sagst du aber „vierig", so ist der vier Jahre alte zu verstehen. Desgleichen sagten sie: Wer in einem aussätzigen Haus ein halbes Brot, drei aus dem Kab gegessen hat, Sie sprachen zu ihm: Sage doch: achtzehn auf eine Seáh. Er erwiderte ihnen: Glattweg so habe ich es gehört. Da sprach Ben-Âzaj: Ich will es erklären: sagst du drei aus dem Kab, so ist dabei keine Teighebe, sagst du aber achtzehn auf eine Seáh, so ist es um die Teighebe vermindert.

II. R. Jose der Galiläer sagt, die Farren zweijährig, denn es heisst: *du sollst einen zweiten Farren nehmen, ein junges Rind, zum Sündopfer.* Die Weisen sagen, auch dreijährig. R. Meír sagt, auch vierjährig und fünfjährig seien sie tauglich, nur bringe man aus Ehrerbietung keine alten.

III. Lämmer einjährig und Widder zweijährig, und bei diesen allen vom Tag bis zum Tag. Mit dreizehn Monaten ist es weder als Widder noch als Lamm tauglich. R. Tryphon nannte ein solches Palgas. Ben-Âzaj nannte es Noqed. R. Jišmâél nannte es Paracharegma. Hat man es dargebracht und dazu das Trankopfer eines Widders gebracht, so

4. Er gebrauchte das Numerale mit dem Adjektivsuffix, שלושית, eigentl. dreiig, statt des üblichen ordinalen שלישית, das dritte, Drittling. 5. Bezeichnung eines Weinberges im 4. Jahr nach der Pflanzung, bis zu welchem die Ernte zum Essen verboten ist; cf. Lev. 19,23ff. u. dazu Bd. I S. 304 Z. 3ff. 6. Eigentl. der vierige; cf. N. 4 mut. mut. 7. Sc. ist unrein. 8. Ein S. hat 6 K., ersteres ist ein viel bekannteres u. in der Schrift oft genanntes Mass. 9. Worunter zu verstehen ist, aus Teig in diesem Quantum. 10. Cf. Num. 15,20; teighebepflichtig ist nur ein Quantum von $^5/_4$ Kab. 11. Die in der Schrift als Opfer genannt werden. 12. Num. 8,8. 13. Im Zusammenhang ist dieses Wort überflüssig u. wird auf das Alter bezogen: zweijährig. 14. Die Jährung erfolgt bei Wiederkehr des gleichen Kalendertages. 15. So vokalisirt in Cod. Kaufmann. Die rabbinische Erklärung פלג גס, halb gross, halb entwickelt, ist noch immer befriedigender als die Levys u. seiner Nachschreiber von παλλαξ, junge Person, nur von Menschen gebraucht, Geliebte, Beischläfern. 16. Eigentl. Weideschaf, zur Darbringung noch unreif; in der Schrift (iiReg. 3,4 u. Am. 1,1) nur in der Bedeutung Schafzüchter bekannt. 17. Lesart u. Etymologie unsicher; nach den Erklärern paracharagma, abgescheuerte, nicht gangbare Münze; auch ein solches ist nicht als Lamm u. nicht als Widder zur Opferung geeignet.

והעני הכל הולך אחר[30]החטאת דברי רבי שמעון רבי יהודה אומר אחר האשם:

Ker.28a XII מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא מביא אדם על ידי בנו[49]על ידי בתו[22]על ידי עבדו ושפחתו קרבן עני ומאכילן בזבחים

Ned.25b Naz.24a Bm.104a Nid.70a רבי יהודה אומר אף על ידי אשתו מביא קרבן עשיר ובן כל קרבן שהיא חייבת:

XIII שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהם[12]קרב קרבנו של אחד מהם ומת[50]אחד מהם זו[51]ששאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע[22]אמר להם יבתוב[52]נכסיו לאחר[53]ויביא קרבן עני:

ist, oder als Reicher und arm geworden ist, so richte man sich stets nach dem Sündopfer[10] — Worte R. Šimôns. R. Jehuda sagt, nach dem Schuldopfer[11].

XII. Hat ein armer Aussätziger das Opfer eines reichen gebracht, so hat er seiner Pflicht genügt; hat ein reicher das Opfer eines armen gebracht, so hat er seiner Pflicht nicht genügt. Für seinen Sohn, seine Tochter, seinen Sklaven und seine Magd darf man das Opfer eines Armen bringen und sie Opferfleisch essen[18]lassen. R. Jehuda sagt, (auch) für seine Frau müsse man das Opfer eines Reichen bringen, und ebenso jedes andre Opfer, zu dem sie verpflichtet ist.

XIII. Wenn die Opfer von zwei Aussätzigen miteinander vermischt worden sind, und das Opfer des einen von ihnen dargebracht worden ist, einer von ihnen aber gestorben[19] ist, — über diesen Fall befragten die Leute von Alexandrien den R. Jehošuâ, und er erwiderte ihnen, er verschreibe sein Vermögen einem andren[20]und bringe dann das Opfer eines Armen[21].

49 M + ו. S | ובתו — S 50 | אחד מהם — S 51 — ש. M + שאל׳ | כל + M 52 | והביא M 53.

מסכת פרה

בי אליעזר אומר עגלה בת שנתה ופרה בת שתים וחכמים[1] אומרים עגלה בת שתים ופרה בת שלש או בת ארבע רבי מאיר אומר אף בת חמש כשרה הזקינה[2] אלא שאין ממתינין[3]לה שמא תשחיר שלא

וחכמים ... שתים — P 1 | הזק׳ — M ה. — VS 2 — לה. S 3.

RELIÊZER sagt, das Kalb[1] einjährig und die Kuh[2] zweijährig. Die Weisen sagen, das Kalb [auch] zweijährig, die Kuh dreijährig oder vierjährig[3]. R. Meír sagt, auch fünfjährig. Tauglich ist auch eine ältere, nur warte man nicht mit ihr, denn sie könnte schwarze Haare bekommen und untauglich

16. Das zuerst darzubringen ist; ist dieses bereits dargebracht worden, so sind auch die übrigen entsprechend darzubringen. 17. Da sie bei diesem einander gleichen; cf. Lev. 14,12,21. 18. Das sie vor der Darbringung ihres Opfers nicht dürfen. 19. Ist es das Sündopfer des Verstorbenen, so ist es verenden zu lassen (vgl. S. 406 Z. 13ff.), u. ein andres bringen kann er ebenfalls nicht, weil er, wenn es seines ist, Profanes in den Tempel bringen würde. 20. Auf den er vertrauen kann, dass dieser es nur als vorübergehende Scheinschenkung betrachten wird. 21. Ein Vogelopfer; dieses ist auch als zweifelhaftes darzubringen; vgl. Bd. V S. 69 Z. 15ff. 1. Das die Bewohner der Stadt wegen eines in ihrer Nähe erfolgten ungesühnten Mordes zu bringen u. unter verschiedenen Zeremonien zu töten hatten; cf. Dt. 21,1ff. 2. Die sog. rote Kuh, aus deren Asche das Entsündigungswasser zur Reinigung des Unreinen hergestellt wurde; cf. Num. 19,2ff. 3. Dieses Alter dürfen die genannten Tiere bei ihrer Verwendung nicht überschritten haben.

ושחטי יקברי שני כהנים את דמי אחד בכלי ואחד ביד
זה שקבל בכלי בא וזרק על קיר מזבח וזה שקבל ביד
בא לו אצל המצורע ומצורע טבל בלשכת המצורעים
בא ועמד בשערי ניקנור רבי יהודה אומר לא היה
צריך טבילה:

IX הכנים ראשו נותן על תוך אוני ידו ונתן על
בהן ידו הלי נתן על בהן רגלו רבי יהודה אומר שלשתן
היה מכנים באחת אין לו בהן יד בהן רגל אין יכנים
אין לו מהרה עולמית רבי אלעזר אומר נותן היא על
מקומי רבי שמעון אומר אם נתן על של שמאל יצא:

X נטל מלוג השמן ויצק לתוך כפי של חבירו ואם
יצק לתוך כף עצמי יצא טבל והזה שבע פעמים כנגד
בית קדש הקדשים על כל הזויה טבילה בא לו אצל
המצורע מקום שהוא נותן את הדם שם הוא נותן את
השמן שנאמר אל מקום דם האשם והניתר מן השמן
אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר אם נתן
כפר ואם לא נתן לא כפר דברי רבי עקיבא רבי יהנן
בן נורי אומר שירי מציה הן בין שנתן בין שלא נתן
כפר ומעלין עלו באילו לא כפר חסר הלוג עד שלא יצק
ימלאנו משיצק יביא אחר בתחילה דברי רבי עקיבא
רבי שמעון אומר חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו משנתן
יביא אחר בתחילה:

XI מצורע שהביא קרבנו עני והעשיר או עשיר

S 31 + לו | P 32 לקרן מזבח זה | S 33 גבי המזבה | M 34 והמצ' | S 35 בשער | S 36 אינו צר' | P 37 — היה | B 38 כאחד | M 39 מקומן | SM 40 — של | P 41 ויצק | S 42 קדשי | M 43 + לו | M 44 — שם | S 45 בשמן | SP 46 — ו | S 47 — ש | P 48 יעקב ר' ישמעאל או'.

Ker.9b Ar.17b Nid.70a

9. Da er dies bereits am vorangehenden Tag getan hatte. 10. Den Finger in das Oel. 11. Lev. 14,28. 12. Ib. V. 29. 13. Wörtl. Ueberrest; das Gebot ist erfüllt u. damit ist es nicht genau zu nehmen. 14. Dh. der Aussätzige erlangt tatsächlich Sühne, nur hat der Priester das Gebot nicht nach Vorschrift ausgeübt; vgl. Bd. VIII S. 20 Z. 6ff. 15. Vor Beendigung der Sprengungen.

לפנים מן החומה מנודה[14]מביתו שבעת ימים ואסור בתשמיש המטה:

Suk.16a Rh.16a III ביום השביעי[15]מגלחו תגלחת שניה בתגלחת הראשונה[12]בכם בגדיו וטבל טהור מלטמא בשרץ והרי

Pes.35a Jab.74b Nid.71b הוא טבול יום אוכל במעשר[c]העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים נמצאו שלש טהרות [16]במצורע ושלש טהרות ביולדת:

Naz.40a IV שלשה בגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים וכולן שגלחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו[17]בלום:

V שתי צפרים מצותן שיהו שוות במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן באחת אף על פי שאינם שוות כשרות לקה[18]אחת היום ואחת למחר כשרות שחט[19]אחת מהן [20]ונמצאת שלא דרור יקה זוג לשניה[21]הראשונה מותרת באבילה שחטה ונמצאת טרפה יקה זוג לשנייה [22]הראשונה מותרת בהנאה נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם:

Suk.13a Hol.62b Par.xi,7 VI מצות עין ארז[23]ארכו אמה ועביו כרביע ברע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה [c]מצות אזוב לא אזוב יון[22]לא אזיב[24]כוהלי[22]לא אזוב רומי[22]לא אזוב[25]מדברי ולא [26]כל אזוב שיש לו שם לווי:

VII ביום[27]השמיני מביא שלש בהמות[28]חטאת ואשם ועולה[29]והדל היה מביא חטאת העוף ועולת העוף[30]:

VIII בא לו אצל[30]האשם[29]וסמך שתי ידיו עליו

למצ' M 16 || מגלח B היה. + M 15 || מבי' — S 14 || אחד היום ואחד BP 18 || ולא + S 17 || ושלש ליול' || ו + P 20 || את + M 19 || ו, + S 21 || — M הראש' ... לשניה || ו + SM 22 || ארכן אמה M 23 || כוכלת VMP 24 || מדברית B 25 || — S 26 || השמ' — P 27 || ומצורע עני מביא || 29 כל M + ואשם || S 30 — ה.

durfte auch innerhalb der Stadtmauer hineingehen, war aber noch sieben Tage von seinem Haus verwiesen, und der Geschlechtsverkehr war ihm verboten.

III. Am siebenten Tag erfolgte das zweite Haarscheren gleich dem ersten Haarscheren, und er wusch die Kleider und nahm ein Tauchbad. Er war dann rein und verunreinigte auch nicht mehr wie ein Kriechtier, und als am selben Tag Untergetauchter durfte er den Zehnten essen. Nachdem die Sonne untergegangen war, durfte er Hebe essen, und nachdem er[6] sein Sühnopfer dargebracht hatte, durfte er auch Heiliges essen. Es ergibt sich also, dass es beim Aussätzigen drei Reinheitsgrade gibt, und desgleichen drei Reinheitsgrade bei der Wöchnerin[7].

IV. Drei wurden geschoren, und das Scheren war für sie Gebot: der Naziräer, der Aussätzige und die Leviten[8]. Diese alle haben, wenn sie es nicht mit einem Schermesser getan, oder zwei Haare zurückgelassen haben, nichts getan.

V. Die zwei Vögel müssen nach dem Gebot einander gleichen im Aussehen, Wuchs und Geldwert, und gleichzeitig angeschafft werden; jedoch sind sie tauglich, auch wenn sie einander nicht gleichen, und tauglich, auch wenn man einen heute und einen am folgenden Tag angeschafft hat. Wenn man einen von ihnen geschlachtet hat und es sich herausstellt, dass er nicht aus der Freiheit war, so hole man einen Partner für den zweiten, und der erste ist zum Essen erlaubt. Wenn man ihn geschlachtet hat und es sich herausstellt, dass er totverletzt war, so hole man einen Partner für den zweiten, und der erste ist zur Nutzniessung erlaubt. Ist das Blut ausgegossen worden, so ist der fliegenzulassende verenden zu lassen; ist der fliegenzulassende verendet, so ist das Blut fortzugiessen.

VI. Das Zedernholz muss nach dem Gebot eine Elle lang und wie ein Viertel eines Bettfusses dick sein, wenn man einen in zwei und zwei in vier [Teile spaltet]. Der Ysop darf nach dem Gebot kein griechischer Ysop sein. Kein Stibium-Ysop, kein römischer Ysop, kein Wüsten-Ysop und kein sonstiger Ysop, der einen Beinamen hat.

VII. Am achten Tag brachte er drei Tiere: ein Sündopfer, ein Schuldopfer und ein Brandopfer; ein Dürftiger brachte ein Vogel-Sündopfer und ein Vogel-Brandopfer.

VIII. Er trat an das Schuldopfer heran, stützte darauf beide Hände und schlachtete

6. Am darauf folgenden 8. Tag. 7. Und ebenso beim Flussbehafteten; vgl. S. 495 Z. 1 ff. 8. In der Wüste, bei ihrer Einweihung; cf. Num. 8,7.

XII גבנם לבית הכנסת עושים לו מחיצה גבוהה
עשרה טפחים על היתב ארבע אמות גבנם ראשין וייצא
אחרון כל המציל צמיד פתיל באהל המת מציל צמיד
פתיל בבית המנוגע יכל המציל מכוסה באהל המת
מציל מכוסה בבית המנוגע דברי רבי מאיר רבי יוסי
אומר כל המציל צמיד פתיל באהל המת מציל מכוסה
בבית המנוגע כל המציל מכוסה באהל המת אפילי
מטולה בבית המנוגע טהור:

P 56 — S ג — וכל ... המנוגע | M 57 יוסה.

XII If one carried it in a Bethaus, one makes for it a Partition ten Handbreadths high and four Ellen broad; one brings the first in and the last out. All that is with fastening Cover in the Tent of the Dead protects, protects with fastening Cover in the Leper House, and all that is covered in the Tent of the Dead protects, protects covered in the Leper House — Words of R. Meïrs. R. Jose says, all that is with fastening Cover in the Tent of the Dead protects, protects covered in the Leper House, and all that is covered in the Tent of the Dead protects, protects covered in the Leper House, even open is pure in the Leper House.

Vierzehnter Abschnitt

יצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של
חרש חדשה ונותן לתוכה רביעית מים חיים
ומביא שתי צפרי דרור שחט את אחד מהן על כלי
חרש ועל מים חיים חפר וקוברה בפניו נטל עץ ארז
ואזוב ושני תולעת וברכן בשירי הלשון והקיף להם
ראשי הנפים וראש הזנב של שניה טבל והזה שבע
פעמים לאחר ידו של מצורע ויש אומרים על מצחו
וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ:

II בא לו לשלח את הצפור החיה אינו הופך פניו
לא לים ולא לעיר ולא למדבר שנאמר ושלח את הצפר Lv.14,53
החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה בא לו לגלח את Sot.16a
המצורע התעביר תער על כל בשרו וכבס בגדיו וטבל
טהור מלטמא בביאה והרי הוא מטמא בשרץ נבנם

SMP 1 צפרים ‖ M 2 ושוחט. S שוחט ‖ SM 3 וחופר ‖ S 4 — ו. M וכור׳ ‖ SP 5 אגפיים. M גפין ‖ M 6 + ו. S טובל ומזה ‖ M (M שני) 7 ‖ S 8 — ו ‖ M 9 + את ‖ M 10 — החיה ‖ S 11 + ו ‖ M 12 + ו ‖ S 13 — מט׳.

XII If one wants to purify the Leper, he brings three Bird-nests of new Earthenware and puts in one of them a Quarter-log of living Water and brings two living Birds of pure Species and kills the one of them over the Earthenware and over the living Water, digs and buries it before him. He takes Cedar-wood, Hyssop and Scarlet-wool, binds them together with the Ends of the Wool-strip, puts them on the Tips of the Wings and on the Tip of the Tail of the other, dips and sprinkles seven times on the Leper's Hand; some say, on his Forehead. Thus he sprinkles on the Lintel of the Inside of the House.

II Then he goes to let the living Bird fly; he turns his Face neither to the Sea nor to the City nor to the Desert, as it is said: *and he shall let the living Bird go out of the City into the open Field*. Lv.14,53 Then he goes to shave the Leper; he passes a Razor over his whole Body, washes his Clothes and bathes and is pure, but he is not yet clean to enter into the Interior, Sot.16a

Wie erfolgte die Reinigung des Aussätzigen? — man holte eine neue irdene Schale und tat darin ein Viertellog Quellwasser, sodann holte man zwei in Freiheit lebende Vögel, und er schlachtete den einen über dem Tongefäss und dem Quellwasser, machte eine Grube und begrub ihn vor ihm[1]. Hierauf nahm er Zedernholz, Ysop und karmesinrote Wolle, band sie zusammen mit dem Ende des Wollstreifens, legte sie an die Flügelspitzen und die Schwanzspitze des andren, tauchte ein und sprengte siebenmal auf die Rückseite der Hand des Aussätzigen; manche sagen, auf seine Stirn. Ebenso sprengte er auf die Oberschwelle des [aussätzigen] Hauses[2] von aussen.

II. Dann ging er daran, den lebenden Vogel fliegen zu lassen; er wandte das Gesicht nicht zum Meer, nicht zur Stadt und nicht zur Wüste[3], denn es heisst: [4]*und er lasse den lebendigen Vogel aus der Stadt hinaus auf das freie Feld.* Dann ging er daran, den Aussätzigen zu scheren; er führte das Schermesser über seinen ganzen Körper, und dieser wusch seine Kleider und nahm ein Tauchbad. Er war dann rein und verunreinigte nicht mehr durch Hineingehen, sondern (verunreinigte) nur noch wie ein Kriechtier[5]; er

In Ruhe u. schmackhaft; nicht überstürzt u. nicht zu langsam, wie dies beim schlechten Brot ohne Zukost der Fall ist. 17. Vor Leichenunreinheit; vgl. S. 977 Z. 1ff. 18. Vgl. S. 1026 Z. 1ff. 1. Dem Aussätzigen. 2. Bei der Reinigung desselben (cf. Lev. 14,49ff.); die Oberschwelle beim Haus entspricht der Stirn beim Menschen. 3. Wenn solche vor der Stadt lagen. 4. Lev. 14,53. 5. Das nur durch Berühren bis zum Abend unrein macht.

Ber. 25a Qid. 33b

VII [35]הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא
הטהור עומד תחת האילן והטמא עובר טהור [14]אם
עמד טמא ובן באבן המנוגעת טהור [36]ואם הניחה [37]הרי
זה טמא:

VIII טהור שהבנים ראשו ורובו לבית טמא [38]נטמא
Jab. 103b וטמא שהבנים ראשו ורובו [39]לבית טהור טמאוהו °טלית
טהורה שהבנים [34]ממנה שלש על שלש [39]לבית טמא
נטמאת וטמאה [40]שהבנים ממנה אפילו כזית לבית טהור
טמאתו:

Ber. 41a Er. 4a Suk. 5b Hor. 71b

IX °מי שנכנם לבית המנוגע °ובליו על [41]כתפו וסנדליו
[42]וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד היה לבוש [43]בבליו
וסנדליו ברגליו וטבעותיו [44]בידיו הוא טמא מיד והן
טהורין עד [45]שישהא [46]כדי אכילת פרס פת חיטין ולא
פת שעורין מיסב ואוכלן בלפתן:

X היה עומד בפנים ופשט ידיו לחוץ וטבעותיו
בידיו אם שהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד
בחוץ ופשט [47]ידיו לפנים וטבעותיו בידיו רבי יהודה
[48]°מטמא מיד והכמים אומרים עד שישהא [24]כדי אכילת
פרס אמרו [49]לרבי יהודה מה אם בזמן שכל גופו טמא
[50]לא טמא [51]את מה שעליו עד שישהא [24]כדי אכילת פרס
[52]אף בזמן שאין כל גופו טמא [53]לא יטמא את מה שעליו
עד שישהא [24]כדי אכילת פרס:

XI מצורע שנכנס לבית כל הכלים [54]ששם טמאין
[55]אפילו עד הקורות רבי שמעון אומר עד ארבע אמות
כלים מיד טמאים רבי יהודה אומר אם שהה כדי
הדלקת הנר:

38 || ה״ז — S 37 || ו — P 36 || כיצד + SM 35
SM 41 || שנכנס S 40 || בבית S 39 || נט׳ — P
S 44 || כל׳ סנד׳ S 43 || (P + ברגליו) כתפיו 42 ||
P 47 || ב + SM 46 || שיהא M 45 || באצבעותיו
|| (M ליטמ׳) 50 || לו + SM 49 || או׳ + M 48 || ידו
|| אינו דין ש + VS 53 || אף — SM 52 || את — P 51
שיש שם S 54 || אפי׳ ... טמאים. — M 55

VII. Wenn unter einem Baum ein Unreiner[13] steht und ein Reiner vorübergeht, so ist er unrein; wenn unter einem Baum ein Reiner steht und ein Unreiner vorübergeht, so ist er rein; bleibt er stehen, so ist er unrein. Desgleichen ist er bei einem aussätzigen Stein[14] rein, und wenn er ihn hinlegt, unrein.

VIII. Ist ein Reiner mit dem Kopf und der grösseren Hälfte seines Körpers in ein unreines Haus hineingekommen, so ist er unrein, und ist ein Unreiner mit dem Kopf und der grösseren Hälfte seines Körpers in ein reines Haus hineingekommen, so hat er es unrein gemacht. Hat man [ein Stück] von drei zu drei [Fingerbreiten] von einem reinen Mantel in ein unreines Haus hineingebracht, so ist es unrein, und hat man von einem unreinen auch nur ein olivengrosses Stück in ein reines Haus hineingebracht, so hat es dieses unrein gemacht.

IX. Geht jemand in ein aussätziges Haus hinein mit den Kleidern auf der Schulter und den Sandalen und den Ringen in den Händen, so sind er und diese sofort unrein; hat er aber die Kleider an, die Sandalen an den Füssen und die Ringe an den Fingern, so ist er sofort unrein, diese aber sind solange rein, bis er da geweilt hat, als man ein Peras[15] essen kann, Weizenbrot und nicht Gerstenbrot, angelehnt und mit Zukost gegessen[16].

X. Wenn er drinnen steht und die Hand mit den Ringen daran nach aussen hinausstreckt, so sind sie, wenn er da solange geweilt hat, als man ein Peras essen kann, unrein. Wenn er draussen steht und die Hand mit den Ringen daran innen hineinsteckt, so sind sie nach R. Jehuda sofort unrein, und wie die Weisen sagen, erst wenn er solange geweilt hat, als man ein Peras essen kann. Sie sprachen zu R. Jehuda: Wenn er in dem Fall, wenn sein ganzer Körper unrein wird, das, was er anhat, erst dann unrein macht, wenn er da solange geweilt hat, als man ein Peras essen kann, wie sollte er, wenn nicht sein ganzer Körper unrein wird, das, was er anhat, nicht erst dann unrein machen, wenn er solange geweilt hat, als man ein Peras essen kann!?

XI. Ist ein Aussätziger in ein Haus eingetreten, so sind alle darin befindlichen Geräte unrein, sogar bis zu den Balken. R. Šimôn sagt, bis [zur Höhe von] vier Ellen. Die Geräte sind sofort unrein. R. Jehuda sagt, erst wenn er solange geweilt hat, als man eine Lampe anzünden kann.

Stein von einem aussätzigen Haus macht alles unrein, was sich mit ihm in einem Raum befindet. 13. Ein Aussatzbehafteter. 14. Den jemand unter dem Baum vorüberträgt. 15. Vgl. S. 516 N. 34. 16.

שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע הרי זה ינתץ ואם משטיהרו בצפרים נראה בו נגע יראה בתחלה׃

II האבן שבויית בזמן שהוא חולץ חולין את בולה [Sa. 239]
ובזמן שהוא נותץ נותן את שלו ומניח את של חבירו
נמצא חומר בחליצה מבנתיצה רבי אליעזר אומר בית
הבנוי ראש ופתין נראה בראשים נוטל את כולו נראה
בפתין נוטל את שלו ומניח את של חבירו׃

III בית שנראה בו נגע היתה עליה על גביו נותן
את הקורות לעליה נראה בעליה נותן את הקורות
לבית לא היתה עליה על גביו אבניו ועציו ועפרו נתצין
עמו ומציל על המלבנין ועל סריגי החלונית רבי יהודה
אומר מלבן הבנוי על גביו ניתין עמו אבניו ועציו ועפרו
מטמאין כזית רבי אלעזר חסמא אומר כמה שהן׃

IV בית המוסגר מטמא מתוכו והמוחלט מתוכו [Jab. 103b]
ומאחוריו זה וזה מטמאין בביאה׃

V הבונה מן המוסגר בטהור חזר נגע על הבית
חולץ את האבנים חזר על האבנים הבית הראשון ינתין
והאבנים ישמשו את הבית השני בסימנין׃

VI בית שהוא מיסך על גבי בית המנוגע וכן אילן
שהוא מיסך על גבי בית המנוגע הנכנס לחיצין טהור
דברי רבי אלעזר בן עזריה אמר רבי אלעזר מה אם
אבן אחת ממנו מטמא בביאה הוא עצמו לא יטמא
בביאה׃

S 6 — ו | VP 7 בתח׳ | S 8 שחולץ | M 9 — | חולץ BP 10 כולו | M 11 — ו | S 12 — את | S 13 בראשון | SM 14 + ו | S 15 עליו עלי׳ נותן | P 16 הקו׳ ועליה | M 17 לעל׳ | M 18 את | S 19 | P 20 שריגי | S 21 המלבניות׳ ועל הסריגות שבחלונ׳ | S 22 עו״א | M 23 — ועפ׳ | S 24 + ב | S 25 במשהו | S 26 + מטמא | S 27 למה׳ | 28 | M + ו | S 29 לבית | S 30 לאבני׳ | P 31 — ה | P 32 אליע׳ | M 33 — אם | M 34 חיט׳.

Haus] durch die Vögel gereinigt worden ist, so ist es niederzureissen, und zeigt sich der Aussatz wieder, nachdem es durch die Vögel gereinigt worden ist, so ist er wie anfänglich zu behandeln

II. Einen Eckstein' reisse man, wenn man ihn herausreisst, vollständig heraus; reisst man aber [das Haus] nieder, so reisse man seines nieder und lasse das seines Nächsten. Es ergibt sich also, dass es beim Herausreissen strenger ist als beim Niederreissen. R. Eliézer sagte: Ist ein Haus in Haupt- und Zwischenschichten gebaut, so nehme er, wenn [der Aussatz] sich in der Hauptschicht zeigt, den ganzen [Stein] heraus, und wenn in der Zwischenschicht, nur seinen heraus und lasse den seines Nächsten.

III. Befindet sich über dem Haus, in dem ein Aussatz sich zeigt, ein Söller, so lasse man das Gebälk zum Söller, und zeigt er sich im Söller, so lasse man das Gebälk zum Haus. Befindet sich darüber kein Söller, so sind seine Steine, sein Holz und seine Erde mit niederzureissen, die Rahmen aber und die Fenstergitter bleiben geschützt. R. Jehuda sagt, der Rahmen, der darüber eingebaut ist, sei mit niederzureissen. Seine Steine, sein Holz und seine Erde verunreinigen in Olivengrösse. R. Eliêzer Hisma sagt, in jeder Grösse.

IV. Das abgeschlossene Haus verunreinigt von innen, und das positiv unreine von innen und von aussen; das eine und das andre verunreinigen beim Hineinkommen.

V. Wenn man [Steine] von einem abgeschlossenen [Haus] in ein reines hineingebaut hat und der Aussatz sich wieder im Haus zeigt, so reisse man die Steine[9] heraus; zeigt er sich wieder an den Steinen, so ist das erste Haus niederzureissen und die Steine dienen dem zweiten Haus bei den [Aussatz]zeichen[10].

VI. Wenn ein Haus ein aussätziges Haus überdacht[11] und ebenso, wenn ein Baum ein aussätziges Haus überdacht, so ist, wer in das äussere hineingeht, rein — Worte des R. Eleâzar b. Âzarja. R. Eleâzar sprach: Wenn sogar ein Stein davon beim Hineinkommen[12] unrein macht, wie sollte es selber nicht beim Hineinkommen unrein machen!?

---

3. Der 2 Wände verbindet; gemeint ist ein grosser Stein, der über 2 Wände von 2 Häusern reicht. 4. Dh. die Wand zwischen 2 Häusern. 5. Eine Schicht über die ganze Dicke der Wand durchgehender Steine u. eine Schicht kleinerer, bis zur Mitte der Wanddicke reichender Steine. 6. Das als Decke für das Haus u. als Fussboden für den Söller dient. 7. Der Türen u. Fenster, die fest eingeklemmt, aber nicht eingebaut sind. 8. Ueber den Wänden, auf dem das Dach ruht. 9. Sie werden mit unrein. 10. Das 2. Haus ist aussätzig u. abzuschliessen u. bei der Zunahme wie jedes aussätzige Haus niederzureissen. 11. Wenn das Dach über ein aussätziges ragt od. letzteres sich im ersteren befindet. 12. Ein

מכל מקום[35]אינו מביא[36]לא אחת תחת שתים ולא שתים תחת אחת אלא מביא שתים תחת שתים[37]תחת שלש תחת ארבע מבאן אמרו אין לרשע אוי לשכנו שניהן חולצין שניהן[38]קיצעין שניהן מביאין את האבנים אבל הוא לבדו מביא את העפר שנאמר ועפר אחר יקח וטח את הבית[39]אין חבירו מטפל עמו בטיחה׃

Lv.14,45 VII [5]בא בסוף שבוע וראה אם הזר[6]ונתין את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית[39]והוציא אל מחוין לעיר אל מקום טמא[40]הפשיון הסמוך כל שהוא [41]והרחוק כנגדים[42]והחוזר בבתים כשני גריסין׃

S 37 לא — S (אלא) P 36 אי״ם — M 35 ‖ תחת — P 38 שוקעין. M קוצצין S 39 והשליכו אתהן אל ‖ S 40 והפס׳ סמוך ‖ S 41 — ו ‖ P 42 נתחזר.

der einen Stelle nehmen und an eine andre Stelle hintun, und Kalk aus keiner Stelle. Man darf nicht einen statt zwei oder zwei statt eines nehmen, vielmehr nehme man zwei statt zwei, statt drei oder statt vier. Hieraus folgernd sagten sie: Wehe dem Frevler und wehe seinem Nachbar[17]. Beide müssen [die Steine] herausreissen, beide müssen [die Erde] abkratzen, und beide müssen [andre] Steine holen; Erde aber bringe dieser allein, denn es heisst: *und er nehme andre Erde und überstreiche das Haus*; sein Nachbar braucht sich nicht mit ihm beim Bestreichen zu befassen.

VII. Am Ende der Woche komme er wieder und schaue nach, ob er wiedergekehrt ist.[18]*Und er reisse das Haus nieder, seine Steine, sein Holz und die ganze Erde des Hauses, und bringe es ausserhalb der Stadt nach einem unreinen Ort.* Die Zunahme [gilt als solche], wenn anschliessend, bei jeder Grösse, wenn entfernt, bei Graupengrösse, und beim (an Häusern) wiederkehrenden, bei zwei Graupengrössen.

Dreizehnter Abschnitt

שרה בתים הן׳הכהה בראשון וההולך לו קולפו והוא טהור׳הכהה בשני׳וההולך לו קולפו והוא טעון צפרים הפושה[3]בראשון חולין וקוצה וטה ונותן לו שבוע הזר׳ינתין לא הזר טעון צפרים עמד בראשון ופשה בשני חולין וקוצה וטה ונותן לו שבוע הזר׳ינתין לא הזר טעון צפרים׳עמד בזה ובזה חולין וקוצה וטה ונותן לו שבוע הזר ינתין לא הזר טעון צפרים אם עד

SM 4 ברא׳ — S 3 והולך M 2 הכיהא P 1 ונתן ‖ SM 5 עמד ... צפרים.

ES gibt zehn [Fälle von] Haus[aussatz]. Ist er in der ersten [Woche] blasser geworden oder geschwunden, so schäle man ihn herunter, und er ist rein. Ist er in der zweiten blasser geworden oder geschwunden, so schäle man ihn herunter, und er benötigt der Vögel[1]. Hat er in der ersten [Woche] zugenommen, so reisse man [die Steine] heraus, kratze ab und überstreiche sie[2], und man gewähre ihm noch eine Woche. Kehrt er wieder, so ist [das Haus] niederzureissen, und kehrt er nicht wieder, so benötigt er der Vögel. Ist er in der ersten [Woche] unverändert geblieben und hat in der zweiten zugenommen, so reisse man [die Steine] heraus, kratze ab und überstreiche sie[2], und man gewähre ihm noch eine Woche. Kehrt er wieder, so ist [das Haus] niederzureissen, und kehrt er nicht wieder, so benötigt er der Vögel. Ist er in der einen und der andren unverändert geblieben, so reisse man [die Steine] heraus, kratze ab und überstreiche sie[2], und man gewähre ihm noch eine Woche. Kehrt er wieder, so ist [das Haus] niederzureissen, und kehrt er nicht wieder, so benötigt er der Vögel. Zeigt sich der Aussatz wieder, bevor [das

17. Ist es eine gemeinsame Wand zwischen 2 Häusern, so muss sich auch der Nachbar mit dem Ausreissen der Steine befassen. 18. Lev. 14,45. 1. Der Darbringung solcher zur Entsündigung; cf. Lev. 14,49. 2. Die neu eingesetzten Steine.

מיטמאין בנגעים ירושלם וחוצה לארץ אינן מיטמאין בנגעים:

V ביצד ראויה[1] הבית לבא אשר לו הבית[2] והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית אפילו תלמיד חכם ייודע שהוא נגע ידאי לא יגזור[3] ויאמר נגע נראה לי בבית אלא כנגע נראה לי בבית וציה הכהן ופנו[4] את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא ישמא כל אשר בבית ואחר כך יבא הכהן לראות את הבית אפילו חבילי עצים[5] ואפילו חבילי קנים דברי רבי יהידה רבי שמעון אומר עסק[6] הוא לפנוי אמר רבי מאיר וכי מה מטמא לו[7] אם תאמר כלי עציו וכגדיו ומתכיתיו מטבילין והן טהורין[8] על מה חסה התורה על כלי חרס[9] ועל פכי ועל[10] טפיו אם[11] כך חסה התורה על[12] ממונו הבזוי קל וחומר על ממונו החביב[13] אם[14] כך על ממונו קל וחומר על נפש בניו ובנותיו[15] אם כך על של רשע קל וחומר על של צדיק:

VI אינו[16] עומד בתוך ביתו ומסגיר ולא עומד[17] בתוך הבית שהנגע[18] בתוכו ומסגיר אלא עומד על פתח הבית שהנגע[19] בתוכו ומסגיר שנאמר ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים ובא בשבת[20] השבוע וראה אם פשה וציוה הכהן וחלצו[21] האבנים אשר בהן הנגע והשליכו[22] אותם אל מחוץ לעיר אל מקום טמא ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח את הבית אינו נוטל[23] אבנים מצד זה ומביא[24] לזה ולא עפר[25] מצד זה ומביא[26] לזה ולא[27] סיד

13 (M) (את + M) ‖ 14 S ואפילו ‖ 15 S — ויא׳ ‖ 16 BP — את. S את הבית אפי׳ ח״ע וח״ק ‖ 17 M — ו ‖ 18 S הזה. M הוא לפינו ‖ 19 S + ו ‖ 20 SM תיפוי ‖ 21 M — כך ‖ 22 S התמון ‖ 23 S + ועוד ‖ 24 P ע״ם כך. S כך חסה על ‖ 25 SM הולך לתוך ‖ 26 S לתו׳ ‖ 27 S אשר הנגע ‖ 28 SM — ה ‖ 29 SM + את ‖ 30 SM אתהן ‖ 31 P + את ‖ 32 VBS לצד זה ‖ 33 M — מצד ‖ 34 S — סיד מכ״ם אינו.

in Jerusalem und ausserhalbdes Landes wird durch den Aussatz nicht unrein.

V. Wie erfolgt die Besichtigung des Hauses? *Es kommt der, dem das Haus gehört, und spreche zum Priester also: Wie ein Aussatz hat sich mir am Haus gezeigt.* Selbst wenn er Schriftgelehrter ist und weiss, dass es sicher ein Aussatz ist, darf er nicht entscheidend sagen: ein Aussatz hat sich mir am Haus gezeigt, sondern: wie ein Aussatz hat sich mir am Haus gezeigt. *Dann befehle der Priester, und man räume das Haus aus, bevor der Priester den Aussatz besichtigen kommt, damit nicht alles unrein werde, was im Haus ist, und nachher komme der Priester, das Haus zu besichtigen.* Selbst Holzbündel und Rohrbündel — Worte R. Jehudas. R. Simôn sagt: Dies wäre eine Beschäftigung für Müssiggänger. R. Meír sprach: Was kann ihm da unrein werden: meinst du etwa seine Holzgeräte, seine Kleider und seine Metallgeräte, so kann er sie ja untertauchen, und sie werden rein!? Die Gesetzlehre schonte vielmehr sein Tongefäss, sein Krüglein und sein Tropffläschchen. Wenn die Gesetzlehre seinen minderwertigen Besitz so sehr geschont hat, um wieviel mehr seinen wertvollen Besitz. Und wenn so sehr seinen Besitz, um wieviel mehr das Leben seiner Söhne und seiner Töchter. Und wenn so sehr das eines Sünders, um wieviel mehr das eines Gerechten.

VI. Er darf nicht nach Haus gehen und es abschliessen, auch nicht im Haus, in dem der Aussatz ist, [bleiben] und es abschliessen, vielmehr stehe er an der Tür des Hauses, in dem der Aussatz ist, und schliesse es ab, denn es heisst: *und der Priester gehe aus dem Haus zur Tür des Hauses und schliesse das Haus auf sieben Tage ab.* Am Ende der Woche komme er wieder und schaue nach, ob [der Aussatz] zugenommen hat. *Und der Priester befehle, und man reisse die Steine heraus, an denen der Schaden, und werfe sie ausserhalb der Stadt an einen unreinen Ort. Sodann nehme man andre Steine und bringe sie anstelle der Steine, und er nehme andre Erde und überstreiche das Haus.* Man darf nicht Steine von der einen Stelle nehmen und an eine andre Stelle hintun, nicht Erde von

6. Lev. 14,35. 7. Ib. V. 36. 8. כך in der Erstausgabe ist Druckfehler. In S fehlt die 2. Hälfte des angezogenen Schriftverses, da die folgende Auslegung sich nur auf die 1. Hälfte bezieht. 9. Diese werden nicht unrein, auch wenn sie darin bleiben. 10. Die durch das Untertauchen nicht rein werden u. daher zu zerbrechen sind; cf. Lev. 15,12. 11. Der Aussatz ist eine Strafe für manche Sünden; vgl. S. 259 Z. 15. 12. Der untersuchende Priester. 13. Durch einen andren abschliessen lassen. 14. Und es nachher verlassen. 15. Lev. 14,38. 16. Ib. VV. 40 u. 42.

Zwölfter Abschnitt

Git. 82ª Naz. 8ᵇ Bb. 164ᵇ כל הבתים מיטמאים בנגעים חוץ משל גוים הלוקח בתים מן הגוים יראו כתחלה °בית עגול בית טריגון בית [1]הבנוי בספינה [2]או באכסדייה על ארבע קורות [3]אינו מיטמא בנגעים [4]ואם היה מרובע אפילו על ארבעה עמודים מיטמא:

ALLE Häuser werden durch den Aussatz unrein, ausgenommen die der Nichtjuden. Hat jemand Häuser von Nichtjuden gekauft, so sind sie wie anfänglich[1] zu behandeln. Ein rundes Haus, ein dreieckiges Haus, ein auf einem Schiff, auf einem Floss[2] oder auf vier Balken gebautes Haus wird durch den Aussatz nicht unrein; ist es viereckig, so wird es auch auf vier Pfählen unrein.

II בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש [5]אחד בסלע ואחד בלבנים ואחד בעפר טהור בית שלא היו בו אבנים ועצים ועפר °ונראה בו נגע ואחר כך [7]הביאו בו אבנים ועצים ועפר [8]טהור וכן בגד שלא ארג בו שלש על שלש ונראה בו נגע ואחר כך ארג בו שלש על שלש טהור אין הבית מיטמא בנגעים עד °שיהא בו אבנים ועצים ועפר:

II. Ein Haus, dessen eine Seite mit Marmor verkleidet[3] ist, mit Felssteinen, mit Ziegelsteinen oder mit Erde, ist rein. Wenn ein Haus nicht aus Steinen, Holz und Erde besteht und man, nachdem der Aussatz sich daran gezeigt hat, Steine, Holz und Erde eingefügt hat, so ist es rein. Dasselbe gilt auch von einem Kleid: wenn daran keine drei zu drei [Fingerbreiten] gewebt waren und man, nachdem der Aussatz sich daran gezeigt hat, daran drei zu drei [Fingerbreiten] gewebt hat, so ist es rein. Das Haus wird nur dann durch den Aussatz unrein, wenn es aus Steinen, Holz und Erde besteht.

III וכמה אבנים יהא בו רבי ישמעאל אומר ארבע רבי עקיבא אומר שמנה °שהיה רבי ישמעאל אומר עד שיראה "בשני גריסין על שתי אבנים או על אבן אחת רבי עקיבא אומר עד שיראה "בשני גריסין על שתי אבנים [5]לא על אבן אחת °רבי אלעזר ברבי שמעון אומר עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים בשני כתלים בזוית ארבו כשני גריסין ורחבו כגריס:

Yn. 71ª 87ᵇ Nid. 19ª

III. Wieviel Steine muss es haben? — R. Jišmâél sagt, vier; R. Âqiba sagt, acht. R. Jišmâél sagt nämlich, nur wenn er sich in zwei Graupengrössen auf zwei Steinen oder auf einem Stein zeigt, und R. Âqiba sagt, nur wenn er sich in zwei Graupengrössen auf zwei Steinen und nicht auf einem Stein zeigt. R. Eleâzar b. R. Šimôn sagt, nur wenn er sich in zwei Graupengrössen auf zwei Steinen an zwei Wänden in einem Winkel zeigt; zwei Graupengrössen lang und eine Graupengrösse breit.

IV עצים כדי ליתן תחת השקוף רבי יהודה אומר כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף עפר כדי ליתן בין "פצים להבירו קירות האבום וקירות המחיצה אינן

IV. Holz soviel, um es unter die Oberschwelle zu legen; R. Jehuda sagt, um daraus eine Verschalung für die Aussenseite der Oberschwelle[4] machen zu können. Erde soviel, um sie zwischen einem Halbstein und den andren tun zu können. Die Wände einer Krippe und die Wände eines Verschlages[5] werden nicht durch den Aussatz unrein. [Ein Haus]

VV. או באסקריא. B ובאסקר׳. S ובאסכר׳. M 2 ‖ ה — S 1 או באסכדרה. או באסכרייה ‖ P 3 אינה ‖ SM 4 ‖ ו — SM 5 ‖ ו + M 6 — ונראה ... ועפר ‖ S 7 הביא ‖ M 9 שיהו ‖ S 8 — טהור ‖ SM 10 אבנ׳ שר״י ‖ S 11 + בו ‖ P 12 פסים.

1. Vgl. S. 1073 N. 1. 2. Von allen Lesarten die einzig richtige ist באסכדרייה, gr. σχεδία, Floss. 3. Die also für die Unreinheit durch den Aussatz nicht empfänglich ist. 4. Sodass die Tür, wenn sie zugemacht wird, sich unter dieser befindet u. nicht vorsteht. 5. Einer leichten Scheidewand, durch die der Raum geteilt wird; nach andrer Erklärung der Gartenzaun.

בנגעים בדו לאריג מטנה שרש על שרש שתי וערב
"אפילו בילה שתי 'אפילי בילה ערב היתה פסיקות
אינה מיטמאה בנגעים רבי יהודה אומר אפילי פסיקה
אחת וקשרה אינה מיטמאה בנגעים:

IX המעלה מן הפקעת לחבירתה 'מן הסליל לחבירו
'מן "הכובד העליונה לכובד התחתונה "ומן שני דפי חלוק
שנראה נגע באחד "מהן הרי השני טהור בנפש המכבת
ובשתי העומד הרי אלו מיטמאין בנגעים "ביד רבי
שמעון אומר השתי אם היה רצוף מיטמא:

X נראה בשתי העומד האריג טהור נראה באריג
השתי העומד טהור נראה בסדין שורף את הנימין נראה
בנימין הסדין טהור "חלוק שנראה בו נגע "מציל את
האומריות "שבו אפילו הן ארנמן:

XI כל הראוי ליטמא טמא מת אף על פי שאינו
ראוי ליטמא מדרס מיטמא בנגעים בגין קלע של ספינה
"וילון ושבים של סבכה ומטפחות "של ספרים ונלנלון
ורציעות מנעל וכנדל שיש בהן רוחב כגרים הרי אלו
מיטמאין בנגעים סגום שנראה בו נגע רבי אליעזר בן
יעקב אומר עד שיראה באריג ובמוכין 'החמת והתורמל
"נראין כדרכן "ופישה מתובו לאחוריו ומאחוריו לתובו:

XII בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טהורים
קצצו ועשאו מוכין "טהור ומותר "בהנייתו "מוחלט
שנתערב "באחרים כולם טמאים קצצו ועשאו מוכין טמא
ואסור "בהנייתו:

M 26 — אפי׳ כ״ש | SM 27 הכבד העל׳ לכבד | 28
S וכן | M 29 — מהן הרי | SM 30 — מיד | 31
S סדין | P 32 מצלין | S 33 — שבו | M 34 וכילן
קשבים [?השב׳] | P 35 — של. M הסג׳ וגלגולין | 36
B נראה | S 37 + הכל | S 38 בהנאתו והמות׳ | 39
M — באח׳ | S 40 בהנאתו.

werden? — dass man daraus drei zu drei [Fingerbreiten] Aufzug und Einschlag weben kann, auch wenn er nur aus Aufzug oder nur aus Einschlag besteht. Besteht er aus Fadenstücken, so ist er durch den Aussatz nicht unrein. R. Jehuda sagt, auch wenn [der Faden] nur einmal durchgerissen und zusammengeknotet ist, werde er durch den Aussatz nicht unrein.

IX. Wenn man von einem Knäuel auf den andren, von einer Spule auf die andre, oder vom Oberbaum auf den Unterbaum gewickelt hat, dasselbe gilt auch von den beiden Längen eines Hemdes[16], und ein Aussatz auf einem von ihnen sich zeigt, so ist das andre rein. Wenn an der Seele des Webeaufzugs[17] oder der stehenden Kette[18], so sind sie durch den Aussatz sofort unrein. R. Šimôn sagt, die Kettenfäden werden erst dann unrein, wenn sie aneinander geschoben sind.[19]

X. Erscheint er an der stehenden Kette, so ist das Gewebte rein; erscheint er am Gewebten, so ist die stehende Kette rein. Zeigt er sich am Laken, so sind die Fransen zu verbrennen[20]; zeigt er sich an den Fransen, so ist das Laken rein. Zeigt sich ein Aussatz am Hemd, so sind die Tressen daran geschützt[21], selbst wenn sie aus Purpurwolle sind.

XI. Alles, was für die Leichenunreinheit empfänglich ist, wird, auch wenn es für die Unreinheit durch Auftreten[23] nicht empfänglich ist, durch den Aussatz unrein. So werden beispielsweise das Segel eines Schiffs, der Vorhang, das Stirnband eines Kopfnetzes, Bücherhüllen, Gürtel, Schuh- und Sandalenriemen, die eine Breite von Graupengrösse haben, durch den Aussatz unrein. Zeigt sich ein Aussatz an einem Frieskleid, so ist es, wie R. Eliêzer b. Jâqob sagt, [nur dann unrein], wenn er sich am Gewebe und am Haar zeigt. Der Schlauch und die Hirtentasche sind wie beim Gebrauch zu besichtigen[24]. Die Zunahme erfolgt bei ihnen [auch] von der Innenseite nach der Aussenseite und von der Aussenseite nach der Innenseite[25].

XII. Ist ein abgeschlossenes Kleid[26] unter andre geraten, so sind alle rein; hat man es zerzupft und daraus Charpie gemacht, so ist es rein und zur Nutzniessung erlaubt. Ist ein als positiv erklärtes unter andre geraten, so sind alle unrein; hat man es zerzupft und daraus Charpie gemacht, so ist es unrein und zur Nutzniessung verboten.

16. Des Webestuhls. 17. Sodass beide durch den Faden verbunden sind. 18. Wenn die Vorderseite u. die Hinterseite nicht zusammengenäht, sondern nur oben leicht zusammengeheftet sind. 19. Vgl. S. 1000 NN. 7 u. 8. 20. Mit dem unreinen Laken. 21. Sie bleiben rein. 22. Aus verunreinigungsfähigem Stoff. 23. Vgl. S. 730 N. 203. 24. Man braucht die Falten u. die Schleifen nicht zu untersuchen. 25. Wie bei allen Dingen aus Leder. 26. Wenn man es gefärbt hat u. der Aussatzfleck nicht zu sehen ist.

V העומד בראשון יכבס ויסגיר העומד בשני ישרף הפושה בזה ובזה ישרף הכהה בתחלה רבי[1]ישמעאל אומר יכבס ויסגיר וחכמים אומרים[2]אינו זקוק לו הכהה בראשון יכבס ויסגיר הכהה בשני קורעו ושורף מה שקרע וצריך מטלית רבי נחמיה אומר אינו צריך[3]מטלית:

VI חזר נגע לבגד מציל את המטלית הזר למטלית שורף את הבגד[4]הטולה מן המוסגר בטהור הזר[5]נגע לבגד[6]שורף את המטלית חזר למטלית הבגד הראשון ישרף והמטלית תשמש[7]את הבגד[8]השני בסימנין:

VII[9]קיטה שיש בה פספסין צבועין ולבנין[10]ופושים מזה לזה שאלו את רבי אליעזר והרי הוא פספס יחידי אמר להן לא שמעתי אמר לו רבי יהודה בן בתירא Neg. IX,3 °אלמד בו אמר לו אם לקיים דברי חכמים הן אמר לו שמא יעמוד בו שני שבועות[11]והעומד בבגדים שני ib. שבועות טמא אמר לו °הכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים הפשיון הסמוך כל שהוא הרהוק בגרים[12]והחוזר בגרים:

Sab. 27a VIII °השתי והערב מיטמאין בנגעים מיד רבי יהודה אומר השתי[13]משישלך והערב מיד[14]והאונין של פשתן משיתלבנו [15]כמה יהא בפקעת ותהא[15]מיטמא

SM 11 שמעון || S 12 אין || P 13 מטלת, בכולן || 14 M התולה || M 15 + ה || SM 16 מציל || M 17 — את || P 18 — השני || B 19 קיימא. (M קישי) || M 20 — ו || M 21 — והעו' ... שבוע' || S 22 — ו || M 23 משישלה || 24 (M והאומן) || S 25 מיטמאה.

V. Bleibt es in der ersten [Woche] unverändert, so ist es zu waschen und abzuschliessen; bleibt es in der zweiten unverändert, so ist es zu verbrennen; nimmt es zu, ob in dieser oder in jener, so ist es zu verbrennen. Wird es anfänglich[5] blasser, so ist es, wie R. Jišmâél sagt, zu waschen und abzuschliessen; die Weisen sagen, [der Priester] brauche sich damit nicht zu befassen[6]. Wird es in der ersten [Woche] blasser, so ist es zu waschen und abzuschliessen; wird es in der zweiten blasser, so ist es herauszureissen, und das, was herausgerissen, zu verbrennen, jedoch ist ein Flicken einzusetzen; R. Nehemja sagt, es sei kein Flicken nötig.

VI. Kehrt der Aussatz wieder zum Kleid, so ist der Flicken geschützt[7]; kehrt er wieder zum Flicken, so ist das Kleid zu verbrennen[8]. Wenn man einen Flicken von einem abgeschlossenen [Kleid] in ein reines eingesetzt hat und auf dem Kleid ein Aussatz entsteht, so ist der Flicken zu verbrennen; kehrt er wieder zum Flicken, so ist das erste Kleid zu verbrennen, und der Flicken dient dem zweiten Kleid bei den [Aussatz]zeichen[9].

VII. Bei einem Sommerkleid[10], das farbig und weiss kariert[11]ist, erfolgt die Zunahme von einem auf das andre[12]. Sie fragten R. Eliêzer: Wenn es aber nur ein einziges [weisses] Karo[13]ist? Er erwiderte ihnen: Ich habe es nicht gehört. Da sprach R. Jehuda b. Bethera zu ihm: Soll ich darüber lehren? Jener erwiderte: Wenn die Worte der Weisen zu bestätigen, dann wol. Da sprach dieser: [Der Aussatz] könnte darauf zwei Wochen unverändert bleiben, und beim Kleid ist er, wenn er zwei Wochen unverändert bleibt, unrein. Da sprach jener zu ihm: Du bist ein grosser Weiser, denn du hast die Worte der Weisen bestätigt. Die Zunahme [gilt als solche], wenn anschliessend, bei jeder Grösse, wenn entfernt, bei Graupengrösse, und beim wiederkehrenden[14], bei Graupengrösse.

VIII. Der Aufzug und der Einschlag werden durch den Aussatz sofort[15]unrein. R. Jehuda sagt, der Aufzug, sobald er gekocht ist, der Einschlag sofort und Flachsbüschel, sobald sie gebleicht sind. Wieviel muss der Knäuel haben, um durch Aussatz unrein zu

5. Gleich bei der Besichtigung, vor dem Abschliessen. 6. Er kann es gleich als rein erklären. 7. Er braucht nicht mitverbrannt zu werden. 8. Der Flicken aber nur dann, wenn er die verunreinigungsfähige Grösse hat; ob. S. 1011 Z. 1. 9. Das Kleid ist mit diesem abzuschliessen, u. wenn daran kein Aussatz entsteht, ist nur der Flicken zu verbrennen. 10. Das fremdartige קימה od. קייטא ist nach Maimonides von קייטא Sommer, abzuleiten, das leichte Sommerkleid; möglicherweise vom lat. cutis, die Hülle (das "lateinische" קוטייא für Frauenkleid bei Bertinoro ist wol Kutte). Wenn aber ein Abschreiber nach dem andren "χοίτη, Tuch, Vorhang" nachschreibt, so genügt der Hinweis, dass dieses gr. Wort nur Lager, Schlafstätte bedeutet. 11. Od. gestreift; schon das bibl. פסים hat diese Bedeutung, u. wird von den alten Uebersetzern buntfarbig übersetzt. 12. Von einem weissen Streifen auf den andren, u. der farbige gilt nicht als Unterbrechung. 13. Sodass der Fleck sich nicht ausdehnen kann; ob auch dann eine Abschliessung erforderlich ist. 14. Wenn er verblasst u. aus dem Kleid herausgerissen worden war. 15. Nach dem Spinnen, auch ungebleicht.

lend nach vorn, bis gegen das Haar nach oben". Die Hinterglatze und die Vorderglatze werden mit einander nicht vereinigt", und die Zunahme des einen" erfolgt nicht auf dem andren. R. Jehuda sagt, befindet sich Haar zwischen ihnen, werden sie nicht vereinigt, wenn aber nicht, werden sie vereinigt.

היא גבחת מן הקדקוד השופע לפניו[21]עד כנגד שער
"מלמעלן הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו ואינן
פושות מזו לזו רבי יהודה אומר אם יש שער[22]ביניהן
אינן מצטרפות ואם לאו"הרי אלו מצטרפות:

40 | מסכים + S 45 | ולמע S 44 | עד — S 43
M — הי״א.

Elfter Abschnitt

ALLE Kleider werden durch den Aussatz unrein, ausgenommen die der Nichtjuden. Hat jemand Kleider von einem Nichtjuden gekauft, so sind sie[1] wie anfänglich zu behandeln. Häute von Seetieren werden durch den Aussatz nicht unrein. Hat man sie verbunden mit dem, was auf dem Festland entstanden ist, auch nur einem Faden oder einer Schnur, wenn es nur für die Unreinheit empfänglich ist, so werden sie unrein.

II. Hat man Kamelhaar und Schafwolle mit einander gehechelt, so werden sie, wenn es mehr vom Kamel ist, nicht durch Aussatz unrein, wenn es mehr vom Schaf ist, durch Aussatz unrein, und wenn Hälfte zu Hälfte, durch Aussatz unrein. Dasselbe gilt auch von Flachs und Hanf[2], die man miteinander gehechelt hat.

III. Farbige Felle und Kleider werden nicht durch den Aussatz unrein. Häuser, ob farbig oder nicht farbig, werden durch den Aussatz unrein — Worte R. Meírs; R. Jehuda sagt, Felle gleichen Häusern. R. Šimôn sagt, von Natur farbige werden unrein, durch Menschenhand gefärbte werden nicht unrein.

IV. Bei einem Kleid, dessen Aufzug farbig und dessen Einschlag weiss ist, richte man sich nach dem sichtbaren[3]. Kleider werden bei grünstem Grün und bei rotestem Rot[4] unrein. Wenn es dunkelgrün[4] und die Zunahme dunkelrot[4] ist, oder wenn es dunkelrot und die Zunahme dunkelgrün ist, so ist es unrein. Wenn [der Aussatz sich in der Farbe] verändert und zugenommen, oder sich verändert und nicht zugenommen hat, so ist es ebenso, als hätte es sich nicht verändert. R. Jehuda sagt, er sei wie ein anfänglicher zu behandeln.

כל הבגדים מיטמאים בנגעים חוץ משל גוים הלוקח
בגדים מן הגוים יראו כתחלה[1]ועורות הים אינן
מיטמאין בנגעים חיבר להן מן הגדל בארץ אפילו חוט
[2]אפילו משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא:

II צמר גמלים וצמר רחלים[2]שטרפן זה בזה אם רוב
מן הגמלים אינן מיטמאין בנגעים[3]אם רוב מן הרחלים
[5]מיטמאין בנגעים מחצה למחצה[5]מיטמאין בנגעים וכן
הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה:

III העורות והבגדים הצבועים[6]אינן מיטמאין
בנגעים[7]הבתים בין צבועים בין[8]שאינן צבועים מיטמאין
בנגעים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר העורות כבתים
רבי שמעון אומר הצבועים בידי שמים מיטמאין[9]ובידי
אדם אינן מיטמאין[10]:

IV בגד ששתיו צבוע וערבו לבן ערבו צבוע ושתיו
לבן הכל הולך אחר הנראה הבגדים מיטמאין בירקרק
שבירוקים ובאדמדם שבאדומים היה ירקרק ופשה
אדמדם אדמדם ופשה ירקרק טמא נשתנה ופשה נשתנה
ולא פשה באילו לא נשתנה רבי יהודה אומר יראה
[11]כתחלה:

ו + SM 4 | (M שפרפן) 3 | ו + S 2 | ו — SM 1
S 5 מיטמא | B 6 אין | P 7 בבתים | ש — S 8
S 9 בנגעים בידי | S 10 + בנגעים | B 11 בתח׳.

21. Soll wol heissen: bis zur Stirn, wo das Haar beginnt. 22. Cf. N. 17 mut. mut. 1. Auch wenn der Aussatz schon vorher daran haftete. 2. Von denen nur das erstere für die Unreinheit empfänglich ist. 3. Das mehr ins Auge fällt, auch wenn das andre mehr ist. 4. Diese Farben sind Unreinheitszeichen beim Kleideraussatz; cf. Lev. 13, 49.

ביניהם נפרין ממקום אחד טמא°משני מקומות טהור כמה תהא הפרצה[27]מקום שתי שערות נפרין ממקום אחד כנרים טמא:

VII שני נתקין זה לפנים מזה ושטה של שער מפסקת ביניהן נפרין ממקום אחד טמא°משני מקומות טהור כמה תהא הפרצה מקום שתי שערות נפרין ממקום אחד כנרים טהור:

VIII מי שהיה בו נתק ובו שער צהוב טמא°נולד לו שער שחור טהור אף על פי שהלך לו שער שחור טהור רבי שמעון בן יהודה[28]אומר משום רבי שמעון כל[29]נתק שטהר שעה אחת אין לו טומאה[30]לעולם רבי שמעון אומר כל שער צהוב שטהר שעה אחת אין לו טומאה לעולם:

IX מי שהיה[31]בו נתק כנרים וניתק כל ראשו טהור הראש והזקן[32]אין מעכבין זה את זה דברי רבי יהודה °רבי שמעון אומר מעכבין זה את זה אמר רבי שמעון ודין הוא'מה אם עור הפנים ועור הבשר שיש דבר[33]אחר מפסיק ביניהם°מעכבין זה את זה הראש והזקן שאין דבר[34]אחר מפסיק[35]ביניהן אינו דין שיעכבו זה את זה הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה[36]ואין פושין מזה לזה איזה הוא[29]זקן[37]מן הפרק של להי'עד פיקה של גרגרת:

X הקרחת והגבחת מיטמאות בשני שבועות[38]ובשני סימנים במחיה ובפשיון[39]איזו היא קרחת אבל נשם סך נשם מכה שאינה ראויה לגדל שער[40]איזו היא[41]קרחת מן הקדקוד השופע[42]לאחוריו עד פיקה של צואר'איזו

27 זה + P || 28 M משר״ש או׳ || 29 M ה + || 30 M עולמית: מי || 31 M לו || 32 S אינן || 33 P אחד. || 34 P אחר || 35 M — אח׳ || 36 M — ביני || 37 SM מפרק || 38 VBP — ו || 39 ואינן פוסין || 40 S + ו. M איזהו || 41 S + ה || 42 M לפניו הקרחת.

ihnen trennt, so ist er, wenn eine Lücke an einer Stelle entsteht, unrein, und wenn an zwei Stellen, rein. Wie gross muss die Lükke sein? — ein Raum von zwei Haaren. Ist die Lücke an einer Stelle, so ist er unrein, auch wenn in Graupengrösse.

VII. Wenn es zwei Haaraussätze sind, einer innerhalb des andren, und eine Reihe Haare zwischen ihnen trennt, so ist er, wenn eine Lücke an einer Stelle vorhanden ist, unrein, und wenn an zwei Stellen, rein. Wie gross muss die Lücke sein? — wie der Raum von zwei Haaren. Hat die Lücke an einer Stelle Graupengrösse, so ist er rein.

VIII. Wer einen Haaraussatz hat mit goldgelbem Haar daran, ist unrein. Ist darauf schwarzes Haar entstanden, so ist er rein, und auch wenn das schwarze Haar geschwunden ist, ist er rein. R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns: Ein Haaraussatz, der auch nur eine Stunde rein war, wird nie wieder unrein. R. Šimôn sagte: Goldgelbes Haar, das nur eine Stunde rein war, wird nie wieder unrein.

IX. Wenn jemand einen Haaraussatz in Graupengrösse hatte und er sich über den ganzen Kopf ausgebreitet hat, so ist er rein. Kopf und Bart sind von einander nicht abhängig[15]— Worte R. Jehudas; R. Šimôn sagt, sie seien von einander abhängig. R. Šimôn sprach: Dies ist durch einen Schluss zu folgern: wenn die Haut des Gesichtes und die Haut des Leibes, die durch etwas andres von einander getrennt[16]sind, von einander abhängig sind, um wieviel mehr sind Kopf und Bart, die nicht durch etwas andres von einander getrennt sind, von einander abhängig. Kopf und Bart[17]werden nicht mit einander vereinigt, und die Zunahme des einen[18]erfolgt nicht auf dem andren. Was gehört zum Bart? — vom Kiefergelenk bis zum Kehlkopf.

X. Die Hinterglatze und die Vorderglatze werden unrein in zwei Wochen, durch zwei Zeichen: heiles Fleisch und Zunahme. Was heisst eine Glatze[19]? — wenn jemand Nesam[20]gegessen hat, sich mit Nesam gesalbt hat, aber infolge einer Wunde, auf der kein Haar mehr wächst. Welche heisst Hinterglatze? — vom Scheitelpunkt abfallend nach hinten bis zum Nackenwulst. Welche heisst Vorderglatze? — vom Scheitelpunkt abfal-

15. Er ist rein, auch wenn der Aussatz sich über einen von beiden ausgebreitet hat. 16. Durch den Bart, der das ganze Gesicht einrahmt. 17. Dh. ein Aussatzfleck, der sich zur Hälfte auf dem einen u. zur Hälfte auf dem andren befindet. 18. Wenn er sich auf einem von beiden befindet. 19. Dh. wodurch entsteht eine solche. 20. Nach den Kommentaren, Name einer enthaarend wirkenden Pflanze; dh. selbst wenn man sich die Glatze selber beigebracht hat.

שמעין אומר אינו מטמא אלא הפיך אמר רבי שמעין
[1]ודין הוא[2]ומה אם שער לבן שאין שער אחר מציל מידי
אינו מטמא אלא הפיך שער צהוב דק[3]ששער אחר מציל
מידו אינו דין שלא יטמא אלא הפיך רבי יהודה אומר
כל מקום שצריך לומר הפיך אמור הפיך אבל הנתק
שנאמר בו[4]ולא היה בו שער צהב מטמא הפיך ושלא
הפיך:

III הצומח מציל מיד[5]השער צהוב[6]ומיד[7]הפשיון
מכונס ומפוזר ומכוצר ושלא מכוצר[8]והמשואר מציל
מיד שער צהוב ומיד הפשיון מכונס ומפוזר ומכוצר
[9]אינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק[10]מן הקמה מקום
שתי שערות אחת צהובה ואחת שחורה אחת צהובה
ואחת לבנה אינן מצילות:

IV שער צהוב שקדם[11]את הנתק טהור[12]רבי יהודה
מטמא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא מטמא[13]ילא מציל
[14]רבי שמעון[15]אומר כל שאינו סימן טומאה בנתק הרי
הוא סימן טהרה בנתק:

V כיצד מגלחין את הנתק[16]מגלח הוצה לו ומניח
שתי שערות סמוך[17]לו כדי שיהא ניכר אם פשה ההליטו
בשער צהוב[18]הלך שער צהוב והזר שער צהוב ובן
בפשיון בתחלה בסוף שבוע ראשון[19]בסוף שבוע שני
לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה[20]החליטו בפשיון
הלך הפשיון והזר הפשיון ובן בשער צהוב בסוף שבוע
ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמו שהיה:

VI שני נתקים זה בצד זה ושטה של שער מפסקת

13 ‖ שיש שער SM 12 ‖ ו — BP 11 ‖ ו — B 10
VP 16 ‖ ה — S 15 ‖ ו — S 14 ‖ ה — SM
— ו ‖ MP 17 + ו ‖ M 18 הקמה שתי שע׳ (שתי
שע׳) צהובה ‖ S 19 לנתק ‖ M 20 ואינו ‖ M 21
או׳ ‖ S 22 + היה ‖ S 23 לנתק כדי ‖ P 24
הלך ש׳ין ‖ SM 25 + ו ‖ SM 26 — החליטו ... שהיה.

sagt, es mache unrein nur verwandelt'. R. Simôn sprach: *Dies ist durch einen Schluss zu folgern: wenn das weisse Haar*, vor dem andres Haar nicht schützt, nur verwandelt unrein macht', um wieviel mehr macht das dünne goldgelbe Haar, vordem andres Haar schützt', nur verwandelt unrein. R. Jehuda sagte: Bei dem, wo [die Schrift] es für nötig hielt, "verwandelt" zu sagen, muss es verwandelt sein, beim Haaraussatz aber, bei dem es heisst: *und es war kein goldgelbes Haar daran*, macht es unrein verwandelt und nicht verwandelt.

III. Das nachgewachsene[10] schützt vor dem goldgelben Haar und vor der Zunahme[11] gesammelt und zerstreut, eingekreist und nicht eingekreist. Das zurückgebliebene[12] schützt vor dem goldgelben Haar und vor der Zunahme, gesammelt und zerstreut und eingekreist, an der Seite aber schützt es nicht, es sei denn, es ist zwei Haarweiten vom stehenden Haar entfernt. Ist eines goldgelb und eines schwarz, eines goldgelb und eines weiss, so schützen sie nicht.

IV. War das goldgelbe Haar früher da als der Haaraussatz, so ist er rein, und nach R. Jehuda unrein. R. Eliêzer b. Jâqob sagt, es mache nicht unrein und es schütze nicht. R. Šimôn sagt, was beim Haaraussatz kein Unreinheitszeichen ist, sei beim Haaraussatz ein Reinheitszeichen.

V. Wie erfolgt das Scheren[13] beim Haaraussatz? — man schere ausserhalb desselben und lasse daneben zwei Haare, damit zu merken sei, ob eine Zunahme[14] erfolgt ist. Wenn er ihn wegen des goldgelben Haars als positiv erklärt hat und das goldgelbe Haar geschwunden ist und goldgelbes Haar wiedergekommen ist, ebenso eine Zunahme, ob anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er wie zuvor[15]. Wenn er ihn wegen der Zunahme als positiv erklärt hat, und die Zunahme geschwunden ist und eine Zunahme wiedergekommen ist, ebenso goldgelbes Haar, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er wie zuvor[15].

VI. Wenn es zwei Haaraussätze neben einander sind und eine Reihe Haar zwischen

4. Wenn das Haar nachher erschienen ist. 5. Beim Hautaussatz. 6. Es ist ein Unreinheitszeichen, auch wenn daneben schwarze Haare sind, ob. S. 1059 Z. 11. 7. Vgl. S. 1059 Z. 12. 8. Cf. Lev. 13,31,37. 9. Lev. 13,32. 10. Das schwarze Haar, das nach Erscheinen des Haaraussatzes auf diesem wächst, bezw. das schon vor Erscheinen des Aussatzes auf dieser Stelle war. 11. Es hebt ihre Wirkung als Unreinheitszeichen auf. 12. Cf. Lev. 13,33. 13. Wobei das Haar ausfällt. 14. Er ist unrein ohne abermals als positiv erklärt werden zu müssen.

III שאלו את רבי אליעזר מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת שחין אמר להן יסניר אמרו לו למה לגדל שער לבן אינה ראויה ולפשיון אינה פושה ולמחיה אינה מטמאה אמר להן שמא תכנס ותפשה אמרו לו והלא מקומה כגרים אמר להן לא שמעתי אמר לו רבי יהודה בן בתירא אלמד בו אמר Neg. xi, 7 לו אם לקיים דברי חכמים הן אמר לו שמא יולד לו שהין אחר הוצה לו ויפשה לתוכו אמר לו חכם גדול ib. אתה שקיימת דברי חכמים:

S 21 ‖ ו — S 20 ‖ לו — M 19 ‖ מהו + M 18
תכנים. P תכנוס ‖ S 22 הרי ‖ M 23 ויפסה.

III. Sie fragten R. Eliêzer: Wie ist es wenn einem an der Innenseite der Hand auf der Stelle der Vernarbung eines Geschwürs ein Glanzfleck wie ein Selâ gross entstanden ist[9]? Er erwiderte ihnen: Er ist abzuschliessen. Sie sprachen zu ihm: Wozu dies: weisses Haar hervorzubringen ist er nicht geeignet[10], eine Zunahme gibt es dabei nicht[11], und heiles Fleisch macht ihn nicht unrein[12]!? Er erwiderte ihnen: Er kann zurückgehen und sich wieder ausbreiten[13]. Sie sprachen zu ihm: Und wenn die Stelle nur graupengross[14] ist? Er erwiderte ihnen: Darüber habe ich nichts gehört. Da sprach R. Jehuda b. Bethera zu ihm: Soll ich darüber lehren? Jener erwiderte: Wenn die Worte der Weisen zu bestätigen, dann wol. Da sprach dieser: Weil vielleicht ausserhalb dieses ein andres Geschwür entstehen und sich in dieses hinein ausdehnen kann. Da sprach jener zu ihm: Du bist ein grosser Weiser, denn du hast die Worte der Weisen bestätigt.

Zehnter Abschnitt

נתקים מטמאין בשני שבועות ובשני סימנין בשער צהוב דק ובפשיון בשער צהוב דק לקוי קצר דברי רבי עקיבא רבי יוחנן בן נורי אומר אפילו ארוך אמר רבי יוחנן בן נורי מה הלשון אומרים דק מקל זה דק קנה זה דק לקוי קצר או דק לקוי ארוך אמר לו רבי עקיבא עד שאנו למדין מן הקנה נלמד מן השער דק שערו של פלוני דק לקוי קצר לא דק לקוי ארוך:

II שער צהוב דק מטמא במכונס ובמפוזר מבוצר ושלא מבוצר הפוך ושלא הפוך דברי רבי יהודה רבי

S 1 ו — ‖ S 2 דק — ‖ S 3 אומרת ‖ S 4 ו +
M 5 — או. S ולא ‖ S 6 ו + ‖ M 7 — ה ‖ 8
SM מכו׳ ומפ׳ ומבו׳ ‖ M 9 ו +.

NATHÂQIM מטמאין בשני שבועות ובשני סימנין[10], AARAUSSÄTZE werden in zwei Wochen unrein, durch zwei Zeichen: dünnes goldgelbes Haar und Zunahme. Dünnes goldgelbes Haar, krankhaft kurz — Worte R. Âqibas; R. Johanan b. Nuri sagt, auch lang. R. Johanan b. Nuri sprach: Was meint der Sprachgebrauch, wenn man sagt: dieser Stock ist dünn, dieses Rohr ist dünn; besonders dünn und kurz, oder [auch] besonders dünn und lang[1]? Da sprach R. Âqiba zu ihm: Statt uns auf das Rohr zu berufen, wollen wir uns auf das Haar berufen. [Sagt man,] das Haar dessen sei dünn, so heisst dies besonders dünn und kurz, nicht aber besonders dünn und lang.

II. Das goldgelbe dünne Haar macht unrein gesammelt und zerstreut, eingekreist[2] und nicht eingekreist, verwandelt und nicht verwandelt[3] — Worte R. Jehudas; R. Šimôn

9. Sodass er die Vernarbung vollständig bedeckt. 10. Auf der Innenseite der Hand wächst kein Haar. 11. Nach der obigen Lehre, die Zunahme könne nur auf der Vernarbung erfolgen. 12. Dies gilt beim Geschwür nicht als Unreinheitszeichen. Wenn die Unreinheitszeichen ausscheiden, hat auch die Abschliessung keinen Zweck. 13. Er kann nach der 1. Woche als rein u. nach der 2. Woche als unrein erklärt werden. 14. Wenn er zurückgeht, ist er kein Aussatz mehr u. nicht abzuschliessen. 1. "Dünn" heisst eben dünn, auch wenn es lang ist. 2. Vom Aussatz. 3. Ob die Verwandlung, das Erscheinen des Haars (cf. Lev. 13, 20, 25), vor dem Erscheinen des Aussatzes erfolgt ist od. nachher.

ואחר כך הודו לי ראשי אברים רבי ישמעאל אומר בחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה רבי אלעזר בן עזריה אומר בחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה:

X יש מראה נגעי לכהן ונשכר ויש מראה ומפסיד ביצר מי שהיה מוחלט והלכו להן סימני טומאה לא הספיק להראיתה לכהן עד שפרחה בכולו טהור שאילו תראה לכהן היה טמא בהרת ואין בה כרום לא הספיק להראיתה לכהן עד שפרחה בכולו טמא שאילו תראה לכהן היה טהור:

M 38 — אבר׳ || SB 39 בחזרת || SM 40 להראותו.

[ter] genommen war, und [der Aussatz] über die ganze Haut ausgebrochen ist, darauf aber an den Gliederspitzen zurückgegangen ist, so ist es, wie E. Jišmaél sagt, ebenso wie beim Zurückgehen eines grossen Glanzfleckes an den Gliederspitzen, und wie R. Eleâzer b. Azarja sagt, wie bei Zurückgehen eines kleinen Glanzfleckes an den Gliederspitzen.

X. MANCHER zeigt seinen Aussatz dem Priester und hat dabei einen Vorteil, und mancher zeigt seinen Aussatz dem Priester und hat dabei einen Nachteil. Zum Beispiel. Wenn jemand als positiv erklärt worden war und darauf die Unreinheitszeichen geschwunden sind, und bevor er noch dazu kam, [den Aussatz] dem Priester zu zeigen, er über die ganze Haut ausgebrochen ist, so ist er rein. Hätte er ihn aber dem Priester gezeigt[24], so wäre er unrein[25]. Wenn am Glanzfleck nichts war, und bevor er dazu kam, ihn dem Priester zu zeigen, [der Aussatz] über die ganze Haut ausgebrochen ist, so ist er unrein[26]. Hätte er ihn aber dem Priester gezeigt, so wäre er rein[25].

Neunter Abschnitt

שחין והמכוה מטמאין בשבוע אחד ובשני סימנין בשיער לבן ובפשיון איזה הוא השחין לקה בעין או באבן או בנפת או במי טבריה כל שאינו מחמת האש זה הוא שחין איזו היא מכוה נכוה בגחלת או ברמץ כל שהוא מחמת האש זו היא מכוה: Hul. 8ª Neg. 1,4 Hul. 8ª Pes. 75ª

II השחין והמכוה אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה ואין פושין לעיר הבשר ולא עור הבשר פושה לתוכן היו טורדין טהורין עשו קרום כקליפת השום זו היא צרבת השחין האמורה בתורה חזרו וחיו אף על פי שמקומן צלקת נדונין כעור הבשר:

SB 1 ו — M 2 ו + B 3 ו — S 4 ה — SP 5 או — P 6 או — S 7 בחמי || SM 8 ואיזוהי M 9 ה + SM 10 ו + M 11 זהו M 12 אין — M 13 ואינן פוסין בעור SM 14 ואין M 15 פוסי (!) || S 16 זה הוא S 17 + נעשה.

HAS Geschwür und die Brandwunde[1] werden unrein in einer Woche, durch zwei Zeichen: weisses Haar und Zunahme. Was heisst Geschwür? — hat er sich an Holz, an Stein, an Trestern oder am Tiberjaswasser[2] verletzt, an allem, nur nicht am Feuer, so heisst dies Geschwür. Was heisst Brandwunde? — hat er sich an einer Kohle, an Glutasche, oder an sonst etwas, was vom Feuer kommt, verletzt, so heisst dies Brandwunde.

II. GESCHWÜR und Brandwunde werden nicht miteinander vereinigt[3], die Zunahme des einen erfolgt nicht auf dem andren[4], auch erfolgt die Zunahme nicht auf der Haut des Fleisches[5] und nicht die der Haut des Fleisches[6] auf diesem. Solange sie frisch sind[7], sind sie rein, haben sie eine Haut wie das Knoblauchhäutchen bekommen, so ist dies die Vernarbung des Geschwürs, von der in der Gesetzlehre gesprochen[8] wird. Sind sie geheilt, so sind sie, auch wenn an der Stelle eine Narbe ist, wie die Haut des Fleisches zu behandeln.

21. Auch über das heile Fleisch. 22. Ueber den ganzen Körper, wenn kein heiles Fleisch vorhanden ist. 23. Fälle, die oben behandelt werden. 24. Der ihn als rein erklärt hätte. 25. Vgl. S. 1066 Z. 18. 26. Dh. nicht rein, er ist abzuschliessen. 1. Dh. der Aussatz auf der Narbe von diesen; cf. Lev. 13,24ff. 2. Manche Texte haben mit der Parallelstelle (Bd. VIII S. 823 Z. 12) בחמי, den kochenden Thermen. 3. Zur erforderlichen Grösse. 4. Wenn das eine sich ausgedehnt u. auf das andre übergegangen ist. 5. Sondern nur auf der Narbe. 6. Eines Aussatzes auf der Haut neben diesen. 7. Vgl. S. 1064 N. 16. 8. Cf. Lev. 13,23.

VI שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה[17]פרחה מזו לזו ואחר כך פרחה[22]בכולו טהור בשפתו העליונה [14]בשפתו התחתונה בשתי אצבעותיו[23]בשני ריסי עיניו אף על פי[24]שמדביקן זה לזה והם נראין כאחת טהור פרחה בכולו אבל לא בבוהק טמא חזרו בו ראשי אברים כמין בוהק טהור חזרו בו ראשי אברים פחות מבעדשה רבי מאיר מטמא והכמים אומרים בוהק פחות מבעדשה סימן טומאה בתחלה ואין סימן טומאה בסוף:

VII הבא כולו לבן יסגיר נולד לו שער לבן[25]יחליט השהירו שתיהם או אחת מהן הקצירו שתיהן או אחת מהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין את שתיהן או[26]את אחת מהן[27]או חלקן השחין[28]ומחית השחין המכוה ומחית המכוה והבוהק[29]נולד לו מחיה או שער לבן טמא לא נולד לו לא[30]מחיה ולא שער לבן טהור ובולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמות שהיו פרחה במקצתו טמא[31]פרחה בכולו הרי הוא טהור:

VIII אם[33]בכולו פרחה כאחת מתוך [4]הטהרה טמא [33]ומתוך [4]הטומאה טהיר[34]הטהור מתוך הסגר פטור מן הפריעה ומן הפריכה ומן התגלחת ומן הצפרים[35]מתוך החלט חייב בכולן[14]זה וזה מטמאין[35]בביאה:

IX הבא[37]כולו לבן ובו מחיה כעדשה[35]פרחה בכולו

25 שמדובקים || VB 24 (בשתי) || 23 (P בכולו) || 22 M — 27 S חלקו. M או את || SM 26 — וסימני טומאה || M + 29 M — ומה״ש המכ׳ || 28 M הקיף (וחוגה כבדפוס) || 30 S ש״ל ולא מח׳ || 31 S — טהור נולד לו מכוה או || 33 S — ו || 34 S + ו. M פר׳ || 32 S פרחה בכולו || 37 M + ב. M — הטה׳ || 35 M + ו || 36 S בנראה ||

VI. Wenn es zwei Glanzflecke sind, einer unrein und einer rein, und einer zum andren ausbricht, und darauf über die ganze Haut, so ist er rein[9]. Wenn an der Oberlippe und an der Unterlippe[10], an zwei Fingern, an beiden Augenlidern, auch wenn sie an einander geschlossen wie einer aussehen, so ist er[11]rein. Ist [der Aussatz] über die ganze Haut ausgebrochen, nicht aber über einen Bohaq, so ist er unrein; ist er an den Gliederspitzen zurückgegangen und wie ein Bohaq geworden, so ist er rein[12]. Ist er an den Gliederspitzen um weniger als Linsengrösse zurückgegangen, so ist er nach R. Meír unrein, und die Weisen sagen, ein Bohaq unter Linsengrösse sei anfänglich[13]ein Unreinheitszeichen, aber kein Unreinheitszeichen am Ende[14].

VII. Wer vollständig weiss[15][zum Priester] kommt, ist abzuschliessen. Ist darauf weisses Haar[16]entstanden, so ist er als positiv zu erklären. Sind beide oder eines von ihnen schwarz geworden, sind beide oder eines von ihnen zu kurz[17]geworden, hat ein Geschwür sich an beide oder an eines von ihnen angesetzt[18], hat ein Geschwür beide oder eines von ihnen eingekreist, hat ein Geschwür, heiles Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, heiles Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq sie geteilt, oder ist daran heiles Fleisch oder weisses Haar entstanden, so ist er unrein; ist daran kein heiles Fleisch und kein weisses Haar entstanden, so ist er rein. In all diesen Fällen bleibt [der Aussatz], wenn er an den Gliederspitzen zurückgegangen ist, wie zuvor. Bricht er darauf wieder über einen Teil derselben aus, so ist er unrein, und wenn über die ganzen, so ist er rein.

VIII. Bricht er mit einem Mal über die ganze [Haut] aus, so ist er, wenn aus dem Zustand der Reinheit, unrein, und wenn aus dem Zustand der Unreinheit, rein. Wer aus der Abschliessung rein geworden[19]ist, ist frei vom Wildwachsenlassen des Haars, vom Einreissen der Kleider, vom Kopfscheren und von [der Darbringung] des Vogelpaars[20], und wer nach der Positivität, ist zu all diesen verpflichtet. Der eine wie der andre verunreinigt [den Raum] durch das Eintreten.

IX. Wenn jemand vollständig weiss mit heilem Fleisch in Linsengrösse [zum Prie-

9. Auch wenn es mit dem reinen begonnen hat. 10. Sodass der reine sich nicht im unreinen verlieren kann. 11. Beim Ausbreiten über die ganze Haut. 12. Obgleich anfänglich ein solcher nicht zurübkbleiben darf. 13. Beim Ausbrechen über den ganzen Körper. 14. Wenn soviel zurückgeht. Unter בוהק ist hier gesunde Haut in diesem Umfang zu verstehen, womit alle Schwierigkeiten beseitigt sind; manche lesen ומחות, der B. und heile Haut unter Linsengrösse. 15. Mit einem Aussatz über den ganzen Körper. 16. Und ebenso das andre Unreinheitszeichen, heiles Fleisch. 17. Vgl. S. 885 Z. 20ff. 18. Sodass sie sich nicht direkt auf dem Aussatz befinden. 19. Wenn die Unreinheitszeichen ausgeblieben sind. 20. Cf. Lev. 13, 45 u. 14,2ff.

טמא חזרו בו ראשי אברים טמא עד שיחזור בהרתי לכמות שהיתה׃

II בהרת בגרים ובה מחיה בערשה פרחה בבולי יאתר כך הלבנה לה המחיה או שהלכה לה המחיה ואתר כך פרחה בבולי מחור נידה לו מחיה טמא נולד לי שער לבן רבי יהושע מטמא והכמים מטהרין׃

III בהרת ובה שער לבן פרחה בבולי אף על פי ששער לבן במקומו מהור בהרת ובה פשיון פרחה בבולי מהור יכולין שהזרו בהן ראשי אברים הרי אלו טמאים פרחה במקצתי טמא פרחה בבולי מהור׃

IV כל פריחת ראשי אברים שבפריחתן מהרו טמא וכשיחזרו טמאים כל חזירת ראשי אברים שבחזירתם טימאו מהורת כסו מהורת נתגלו טמא אפילו מאה פעמים׃

V כל הראוי ליטמא בנגע הבהרת מעכב את הפריחה כל שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת אינו מעכב את הפריחה ביצד פרחה בבולי אבל לא בראש ובזקן בשחין ובמכוה ובקרח והמורדין חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקרח ונעשו צרבת מהורים פרחה בבולו אבל לא בבהצי עדשה הסמוך לראש ולזקן לשחין ולמכוה ולקרח חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקרח ונעשו צרבת אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת טמא עד שתפרח בבולו׃

---

2. Durch den Priester; der Fall, wenn er überhaupt nicht unrein war, wird weiter behandelt. 3. Dass keine Zunahme erfolgt ist. 4. Bleibt auch nur die kleinste Stelle frei, so ist er nicht rein. 5. Wie ob. S. 1064 Z. 3ff. aufgezählt. 6. Die also durch den Aussatz unrein werden können. 7. Der Aussatz auch die frei gebliebene Stelle bedeckt. 8. Auch über den Kopf u. die Wunde.

heitserklärung', so ist er unrein; ist er an den Gliederspitzen zurückgegangen, so ist er unrein, bis der Glanzfleck wieder so geworden ist, wie er vorher war'.

II. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse mit heilem Fleisch in Linsengrösse über den ganzen Körper ausgebrochen und nachher das heile Fleisch geschwunden ist, oder das heile Fleisch geschwunden und nachher der Glanzfleck über den ganzen Körper ausgebrochen ist, so ist er rein. Entsteht darauf heiles Fleisch, so ist er unrein; entsteht darauf weisses Haar, so ist er nach R. Jehošuâ unrein und nach den Weisen rein.

III. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse mit weissem Haar daran über den ganzen Körper ausbricht, so ist er rein, auch wenn das weisse Haar auf seiner Stelle geblieben ist. Wenn ein Glanzfleck mit einer Zunahme über den ganzen Körper ausbricht, so ist er rein. In all diesen Fällen ist er, wenn er auch nur an den Gliederspitzen zurückgegangen ist, unrein. Bricht er nur über einen Teil [der Haut] aus, so ist er unrein; bricht er über die ganze aus, so ist er rein.

IV. In allen Fällen, wo durch das Ausbrechen über die Gliederspitzen der unreine [Glanzfleck] rein geworden ist, wird er beim Zurückgehen wieder unrein; und in allen Fällen, wo durch das Zurückgehen an den Gliederspitzen der reine unrein geworden ist, wird er, wenn sie wieder bedeckt werden, rein, und wenn sie wieder blossgelegt werden, unrein, auch hundertmal.

V. Alles, was durch den Aussatzfleck unrein werden kann, behindert beim Ausbrechen [über die ganze Haut][4], und alles, was durch den Aussatzfleck nicht unrein werden[5] kann, behindert nicht beim Ausbrechen über die ganze Haut. Zum Beispiel. Ist [der Aussatz] über die ganze Haut ausgebrochen, nicht aber über den Kopf, den Bart, ein Geschwür, eine Brandwunde oder eine Verletzungswunde, die frisch sind, so ist er, auch wenn nachher der Kopf oder der Bart kahl geworden ist, das Geschwür, die Brandwunde oder die Verletzungswunde vernarbt[6] ist, rein. Wenn er aber über die ganze [Haut] ausgebrochen ist, bis auf eine halbe Linsengrösse nahe dem Kopf, dem Bart, einem Geschwür, einer Brandwunde oder einer Verletzungswunde, und nachher der Kopf oder der Bart kahl geworden, das Geschwür, die Brandwunde oder die Verletzungswunde vernarbt ist, so ist er, auch wenn an der Stelle des heilen Fleisches ein Glanzfleck entstanden[7] ist, unrein, bis er über die ganze Haut ausbricht[8].

סימני טימאה בתחלה[11]בסוף שבוע ראשון יסגיר בסוף
שבוע שני לאחר הפטור יפטור׃

Sab.94a IV התולש סימני טומאה והכווה את המחיה עובר
בלא תעשה[18]ולטהרה עד שלא בא אצל[19]הכהן טהור
לאחר החלטו טמא אמר רבי עקיבא שאלתי את רבן
גמליאל ואת רבי יהושע[20]בהולכין לנדבה בתוך הסגיחו
מה הוא אמרו[21]לי לא שמענו אבל שמענו עד שלא בא
אצל[22]הכהן טהור[23]לאחר החלטו טמא התחלתי מביא
להם ראיות אחד עומד[24]בפני הכהן ואחד[25]בתוך הסגירו
טהור עד שיטמאנו הכהן מאימתי היא טהרתו רבי
אליעזר אומר[26]לבשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמים
אימרים עד שתפרח בבולו או עד שתתמעט בהרתו
מבנרים׃

Bek.34a V מי שהיתה בו בהרת ונקצצה טהורה קצצה
מתבוין רבי אליעזר אומר[27]לבשיולד לו נגע אחר ויטהר
ממנו וחכמים אומרים עד שתפרח בבולו[27]היתה בראש
העילה ימול׃

M 17 — בסש״ר יסגי׳ | M 18 ולטהר | M 19 כהן טה׳ החליטו || SB 20 הולכין לגדוור. VV הול׳ לנדבת. הול׳ לנרוד || MP 21 לו. S — לי || S 22 — ה || M 23 אחר החליטו. S לאחר חלוטו || M 24 לפני הכהן ואחר כך בתוך | 25 S + עומד || SM 26 — ל || M 27 היה. S + ואם.

bei ist, ihn als positiv zu erklären, und die Zeichen der Unreinheit geschwunden sind, ob anfänglich oder am Ende der ersten Woche, so ist er abzuschliessen; wenn am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er als negativ zu erklären.

IV. Wer die Zeichen der Unreinheit herausreisst oder das heile Fleisch herausbrennt, übertritt ein Verbot[9]. Und was die Reinheit betrifft, so ist er, wenn er noch nicht zum Priester gegangen war, rein, und wenn nach der Positivität, unrein. R. Âqiba sagte: Ich fragte R. Gamaliél und R. Jehošuâ, als sie nach Nadvath[10]gingen, wie es denn sei, wenn während der Abschliessung, und sie erwiderten mir: Dies haben wir nicht gehört, jedoch haben wir gehört, dass er, wenn er noch nicht beim Priester war, rein, und wenn nach der Positivität, unrein sei. Darauf begann ich ihnen Beweise[11]vorzubringen, dass er rein sei, einerlei ob er vor dem Priester steht[12]oder sich in der Abschliessung befindet; nur wenn der Priester ihn als unrein erklärt hat. Wann erfolgt[13]seine Reinheit? R. Eliêzer sagt, sobald er einen andren Aussatz bekommt und von diesem rein wird, und die Weisen sagen, wenn er über den ganzen Körper ausbricht[14]oder der Aussatzfleck auf weniger als Graupengrösse verkleinert[15]wird.

V. Wenn jemand einen Glanzfleck hatte und er herausgeschnitten worden ist, so ist er rein; hat er ihn vorsätzlich herausgeschnitten, so wird er [rein], wie R. Eliêzer sagt, erst wenn er einen andren Aussatz bekommt und von diesem rein wird, und wie die Weisen sagen, wenn dieser über den ganzen Körper ausgebrochen ist. Befindet er sich an der Spitze der Vorhaut, so darf die Beschneidung[16]erfolgen.

Achter Abschnitt

פורח מן הטמא טהור׳חזרו בו ראשי איברים
טמא עד שתתמעט בהרתו מבנרים׳מן הטהור

SM 1 ו + || SM 2 מטהור.

IST nach der Unreinheitserklärung [der Aussatz über den ganzen Körper] ausgebrochen, so ist er rein; ist er an den Gliederspitzen zurückgegangen, so ist er[1] unrein, bis der Glanzfleck auf weniger als Graupengrösse verkleinert wird. Wenn nach der Rein-

9. Cf. Dt. 24,8. 10. Die Lesart dieses Namens schwankt in den Texten, fast in jedem anders. 11. Diese sind in der Tosephta Neg. III,4 erhalten. 12. Und die Unreinheitszeichen vor der Unreinheitserklärung entfernt. 13. Wenn er die Unreinheitszeichen nach der Unreinheitserklärung entfernt hat. 14. In welchem Fall er rein ist; cf. Lev. 13,13. 15. Während nach RE. eine Reinsprechung auch beim Ausbleiben einer Zunahme erfolgen kann. 16. Wenn sie aus irgend einem Grund bis dahin unterblieben war. 1. Obgleich da das heile Fleisch nicht als Unreinheitszeichen gilt, ob. S. 1064 Z. 3ff.

Siebenter Abschnitt

FOLGENDE Glanzflecke sind rein: die schon vor der Gesetzgebung da waren, an einem Nichtjuden, der sich [damit] bekehrt hat, an einem Kind, das [damit] geboren ist, in einer Falte[1] die bloßgelegt wurde, am Kopf, am Bart, an einem Geschwür, an einer Brandwunde und an einer Verletzungswunde, die noch frisch[2] sind. Wenn später [die Stelle] am Kopf und am Bart kahl wird oder aus dem Geschwür, der Brandwunde und der Verletzungswunde eine Vernarbung entsteht, so sind sie rein. Wenn am Kopf und am Bart kein Haar[3] war, sie Haar bekommen haben, und darauf kahl geworden sind, oder das Geschwür, die Brandwunde und die Verletzungswunde noch nicht da[4] waren, vernarbt sind und darauf geheilt sind, so sind sie nach R. Eliêzer b. Jâqob unrein, weil sie am Anfang und am Ende unrein waren, und nach den Weisen rein.

II. HAT ihr[5] Aussehen sich verändert, ob erleichternd oder erschwerend — erleichternd, wenn er nämlich [weiss] wie Schnee war und wie der Kalk des Tempels, wie weisse Wolle oder wie das Häutchen eines Eies geworden ist, oder wie ein Hochfleck-Ausschlag[6] oder wie ein intensiv [weisser] Ausschlag geworden ist; erschwerend, wenn er nämlich wie das Häutchen eines Eies[7] war und wie weisse Wolle, wie der Kalk des Tempels oder wie Schnee geworden ist — so sind sie nach R. Eleâzar b. Âzarja rein; R. Eleâzar Ḥisma sagt, wenn erleichternd, seien sie rein, und wenn erschwerend, seien sie wie anfängliche zu behandeln; R. Âqiba sagt, sie seien ob erleichternd oder erschwerend wie anfängliche zu behandeln.

III. IST am Glanzfleck nichts[8], anfänglich oder am Ende der ersten Woche, so ist er abzuschliessen; wenn am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität, so ist er als negativ zu erklären. Wenn er dabei ist, ihn abzuschliessen oder als negativ zu erklären, und daran Zeichen der Unreinheit entstehen, so ist er als positiv zu erklären. Hat der Glanzfleck Zeichen der Unreinheit, so ist er als positiv zu erklären. Wenn er da-

לו בהרות טהורות שהיו בו קודם למתן תורה
בגוי ונתגייר בקטן שנולד בקמט ונגלה בראש
ובזקן בשחין ובמכוה ובקרח ובמורדין חזר הראש והזקן
ונקרחו השחין והמכוה והקרח ונעשו צרבת טהורים
הראש והזקן עד שלא העלו שער העלו שער ונקרחו
השחין והמכוה והקרח עד שלא נעשו צרבת ונעשו
צרבת והיו רבי אליעזר בן יעקב מטמא שתהלתן וסיפן
טמא וחכמים מטהרים:

II נשתנו מראיהן בין להקל בין להחמיר ביצד
להקל היתה בשלג ונעשית כסיד ההיכל וכצמר לבן
וכקרום ביצה ונעשית מכפחת שאת או מכפחת עזה
ביצד להחמיר היתה כקרום ביצה ונעשית כצמר לבן
וכסיד ההיכל וכשלג רבי אלעזר בן עזריה מטהר רבי
אלעזר חסמא אומר להקל טהור ולהחמיר תראה בתהלה
רבי עקיבא אומר בין להקל בין להחמיר תראה בתהלה:

III בהרת ואין בה כלום בתחלה בסוף שבוע
ראשון יסגיר בסוף שבוע שני לאחר הפטור יפטור עודהו
מסגירו ופיטרו ונולדו לו סימני טומאה יחליט בהרת
ובה סימני טומאה יחליט עודהו מהליטו והלכו להן

1 + M ו | S 2 ונתגלה | M 3 ומכוה ובקרח במור׳ | S — ובקדח | P 5 צירבה. S צרבא | M 6 אשר לא | P 9 צירבה. SM צרבא | MP 7 + ו | M 8 והקרח | S 10 — ו | M 11 שתחלתו וסופו | SM 12 — ו | P 13 — ראב״ע מט׳ | S 14 אליע | M 15 + בן | M 16 — יחליט ... טומאה.

1. In der er nicht unrein ist; ob. S. 1064 Z. 9. 2. Vgl. S. 1064 N. 16. 3. Beim Entstehen des Aussatzfleckes. 4. Im Text: noch nicht vernarbt waren, jed. ist das W. צרבת besser zu streichen. 5. Der oben als rein genannten Aussatzflecke. 6. Der dunkler ist. So ist diese textlich schwierige Stelle zu verstehen. 7. Vgl. 1052 Z. 8. 8. Keines der Unreinheitszeichen.

[14]לפנימית והחיצונה טמאה היה[15]בו בהק פחות מבעדשה סימן[16]פשיון לפנימית ואין סימן[16]פשיון לחיצונה:

Qld. 25[a] VII [9]עשרים וארבעה ראשי אברין באדם[17]שאינן מיטמאין משום מהיה ראשי אצבעות ידים ורגלים[10]וראשי אזנים[10]וראש החוטם וראש הגוויה[10]וראשי[18]הדדים שבאשה רבי יהודה אומר אף של איש[12]רבי[19]אליעזר אימר[20]אף היבלות והדלדולין אינן מיטמאין משום מהיה:

VIII [21]אלו מקומות באדם[22]שאינן מיטמאין בבהרת תוך העין[1]תוך האזן תוך החוטם תוך הפה הקמטין והקמיטין שבצואר תחת הדד ובית השחי כף הרגל והצפורן הראש והזקן השחין והמכוה[23]והקדח[24]המורדין אינן מיטמאין בנגעים[25]ואינן מצטרפין[26]בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן[27]ואינם מטמאים משום מהיה ואין מעכבין את ההופך כולו לבן חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקרח ונעשו[28]צרבת הרי אלו מטמאין בנגעים [22]ואינן מצטרפין[30]בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן[31]ואינן מטמאין משום מהיה אבל מעכבין את ההופך כולו לבן הראש והזקן[32]עד שלא העלו שער[33]והדלדולין שבראש ושבזקן נידונין[34]כעור הבשר:

M 14 — לפני׳ ‖ SM 15 — בו ‖ S 16 + ה ‖ 17 M אינן מט׳ מחמת מח׳. S ואין מט׳ ‖ S 18 — ה ‖ 19 P אלעזר ‖ S 20 — אף ‖ SM 21 + ו ‖ M 22 אין. S שאין ‖ 23 (M הקרח) ‖ BS 24 + ו ‖ M 25 ואין ‖ M 26 — בנג׳ ‖ S 27 אין ‖ P 28 צרבה. S צרבא ‖ 29 S ואין ‖ M 30 עם הנג׳ ‖ SM 31 ואין ‖ M 32 — עד ‖ SM 33 — ו ‖ S 34 כבשר.

und der äussere ist unrein. War da ein Bohaq[10] unter Linsengrösse, so gilt dies[11] als Zeichen der Zunahme für den inneren und kein Zeichen der Zunahme für den äusseren.

VII. Vierundzwanzig Gliederspitzen sind am Menschen, die nicht wegen heilen Fleisches[12] unrein werden: die Fingerspitzen an den Händen und den Füssen, die Ohrenspitzen, die Nasenspitze, die Spitze des Mannesgliedes, und die Spitze der Brüste beim Weib; R. Jehuda sagt, auch beim Mann. R. Eliêzer sagt, auch Warzen und Knoten sind nicht unrein wegen heilen Fleisches.

VIII. Folgende Stellen am Menschen werden durch den Glanzfleck nicht unrein: das Innere des Auges, das Innere des Ohrs, das Innere der Nase, das Innere des Mundes, die Falten, die Falten am Hals, unter der Brust[13], die Achselhöhle, die Fußsohle, die Nägel, der Kopf, der Bart[14], das Geschwür, die Brandwunde[15] und die Verletzungswunde[15], die noch frisch[16] sind. Sie werden durch den Aussatz nicht unrein, sie werden beim Aussatz nicht vereinigt[17], der Aussatz dehnt sich auf sie nicht aus[18], sie werden nicht unrein wegen heilen Fleisches, und sie behindern nicht die gänzlich weisse Verwandlung[19]. Entsteht später am Kopf oder am Bart eine kahle Stelle[20], oder aus dem Geschwür, der Brandwunde oder der Verletzungswunde eine Vernarbung[21], so werden sie unrein durch den Aussatz, jedoch werden sie beim Aussatz nicht vereinigt[17]; dehnt sich der Aussatz auf sie nicht aus[18], so werden sie nicht unrein wegen heilen Fleisches, aber sie behindern die gänzlich weisse Verwandlung. Kopf und Bart, solange sie kein Haar bekommen haben, und die Knoten am Kopf und am Bart sind wie die Haut des Fleisches zu behandeln.

9. Zwischen dem inneren u. dem äusseren. 10. Der also rein ist. 11. Die Zunahme des inneren. 12. Wenn sich an diesen ein Glanzfleck mit heilem Fleisch befindet. 13. Bei einem Weib. 14. Ueber die letzteren bestehen besondre Bestimmungen; cf. Lev. 13,29ff. 15. Unter מכוה, Brandwunde, wird die Feuerwunde verstanden, durch direktes Verbrennen am Feuer, während das Verbrühen od. die Verbrennung durch eine erhitzte Sache, beispielsweise glühendes Eisen, wie jede andre Verletzung durch Schlag od. Stoss als קדח, Verletzungswunde, bezeichnet wird. 16. Noch nicht von einer Haut überzogen sind. Wörtl. die widerspenstig sind, sich der Heilung widersetzen. 17. Wenn der grössere Teil des Aussatzmals sich auf einer andren Hautstelle befindet u. nur zum Teil auf diesem. 18. Es gilt dann nicht als Zunahme; vgl. ob. S. 1057 Z. 5ff. 19. Vgl. S. 1059 N. 6 mut. mut. 20. Eine solche gilt diesbezügl. als Körperhaut. 21. Unter צרבת, Vernarbung, ist die rötliche Spur der frisch verheilten Wunde zu verstehen, v. צרב, *brennen*, wegen der glutroten Färbung; unter צלקת, Narbe, ist die dauernd zurückbleibende Narbe zu verstehen, die sich in ihrer Färbung von der übrigen Haut nicht unterscheidet, in der Regel aber uneben u. spaltig ist, v. aram. צלק, *spalten*, abzuleiten.

Sechster Abschnitt

ופה של בהרת כגריס הקלקי מרובע [1]מקום הגריס תשע עדשית [1]מקום עדשה ארבע שעירות נמצאי שלשים ושש [2]שערות:

II בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה רבתה הבהרת טמאה נתמעטה טהורה [3]רבתה המחיה טמאה נתמעטה טהורה:

III בהרת כגריס ובה מחיה פחותה מכעדשה [4]רבתה הבהרת טמאה נתמעטה טהורה [3]רבתה המחיה טמאה נתמעטה רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין שאין הנגע פושה לתוכה:

IV בהרת יתירה מכגריס ובה מחיה יתירה מכעדשה [5]רבו או שנתמעטו טמאין ובלבד שלא יתמעטו מכשיעור:

V בהרת כגריס ומחיה כעדשה מקפתה [6]וחוין למחיה בהרת הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט אמר רבי [7]יוסי אין המחיה סימן טומאה להיצונה שהבהרת לתוכה נתמעטה והלבה לה רבן גמליאל אומר אם מבפנים היא כלה סימן פשיון לפנימית והחיצונה טהורה [8]ואם מבחוץ החיצונה טהורה רבי עקיבא אומר בין כך ובין כך [9]טהורה:

VI אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיא כעדשה מובאת היתה יתרה מכעדשה [10]המותר סימן [11]פשיון

S 4 שערה ‖ P 3 ומק׳ העד׳ ‖ M 2 ו + M 1
רבה. M רבת ‖ S 5 טהורה ‖ S 6 רבי אומר אם נתמע׳.
P רביאו [? רבי או׳] ‖ SP 7 — ו ‖ M 8 יוסה ‖ 9
SM — ה ‖ S 10 — ו ‖ S 11 + ההיצונה ‖ 12
M + ו ‖ S 13 + ה.

IER Kern des Glanzfleckes muss die Grösse einer kihkrschen Graupe im Quadrat haben. Der Raum einer Graupe beträgt neun Linsen, der Raum einer Linse beträgt vier Haare, das sind somit sechsunddreissig Haare.

II. Wenn der Glanzfleck Graupengrösse hat und darin heiles Fleisch in Linsengrösse ist, so ist der Glanzfleck, wenn er zunimmt, unrein, und wenn er abnimmt, rein; nimmt das heile Fleisch zu, so ist er unrein, nimmt es ab, so ist er rein[1].

III. Wenn der Glanzfleck Graupengrösse hat und darin heiles Fleisch weniger als in Linsengrösse ist, so ist der Glanzfleck, wenn er zunimmt, unrein[2], und wenn er abnimmt, rein; nimmt das heile Fleisch zu, so ist er unrein, nimmt es ab, so ist er nach R. Meír unrein[3] und nach den Weisen rein, weil der Aussatz nicht nach innen zunehmen kann[4].

IV. Wenn der Glanzfleck mehr als Graupengrösse hat und darin heiles Fleisch mehr als in Graupengrösse ist, so ist er, ob sie abnehmen oder zunehmen, unrein, jedoch dürfen sie nicht bis auf unter das Mass abgenommen haben.

V. Wenn der Glanzfleck Graupengrösse hat und heiles Fleisch in Linsengrösse ihn umgibt, und ausserhalb des heilen Fleisches ein Glanzfleck ist, so ist der innere abzuschliessen und der äussere als positiv zu erklären[5]. R. Jose sagt, das heile Fleisch sei kein Unreinheitszeichen für den äusseren, weil der Glanzfleck sich darin befindet. Hat es abgenommen oder ist es geschwunden, so ist dies, wie R. Gamaliél sagt, wenn es nach innen geschwunden[6] ist, ein Zeichen der Zunahme für den inneren, und der äussere ist rein, und wenn nach aussen, der äussere rein[7]. R. Âqiba sagt, er sei ob so oder so rein.

VI. R. Šimôn sagte: Nur dann, wenn er genau[8] Linsengrösse hatte, war er aber grösser als eine Linse, so gilt das Uebersteigende als Zeichen der Zunahme für den inneren,

1. Weil das heile Fleisch keine Linsengrösse hat. 2. Wegen der Zunahme. 3. Weil dadurch der Fleck innen zugenommen hat. 4. Dies gilt nicht als Zunahme. 5. Weil heiles Fleisch darin ist. 6. Durch die Zunahme des inneren Fleckes. 7. Weil das heile Fleisch geschwunden ist. 8. Das W. מובאת wird von den Kommentaren mit "genau" erklärt, eigentl. hergebracht, ohne irgendwelche etymolog. Begründung.

ראשון[9]בסיף שבוע שני לאחר הפטור הרי[15]היא כמות שהיתה:

III שער פקודה[10]עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין איזה הוא שער פקידה מי שהיתה בו בהרת ובה שער לבן[11]הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומו והזרה עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא טהור[12]איזה הוא שער פקודה מי שהיתה בו בהרת כנרים ובה שתי שערות והלך[17]תימנה כהצי נרים והניחו לשער לבן במקום הבהרת וחזר אמרו לו בשם שבטלו את דברי[18]עקביא אף דבריך[19]אינן מקויימין:

Naz. 65a IV כל ספק נגעים[5]בתהלה טהור עד שלא נזקק לטומאה[20]משנזקק לטומאה ספקו טמא ביצד שנים שבאו אצל כהן[21]אחד[22]בזה בהרת כנרים ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע[23]ואינו ידוע[24]באי זה מהם[25]פשה בין באיש אחד בין בשני אנשים טהור[26]רבי עקיבא אומר באיש אחד טמא[27]ובשני אנשים טהור:

V [5]משנזקק לטומאה ספקו טמא ביצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כנרים ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד שניהן טמאין אף על פי [28]שחזרו להיות כסלע[29]וכסלע שניהן טמאין עד שיחזרו להיות כנרים זה הוא שאמרו משנזקק לטומאה ספקו טמא:

der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er wie zuvor.

III. Zurückgelassenes Haar ist nach Âqabja b. Mahalalél unrein und nach den Weisen rein. Was heisst zurückgelassenes Haar? — wenn jemand einen Glanzfleck mit weissem Haar daran hatte, und der Glanzfleck geschwunden war und auf seiner Stelle das weisse Haar zurückgelassen hat, und darauf zurückgekehrt ist; er ist nach Âqabja b. Mahalalél unrein und nach den Weisen rein. R. Âqiba sprach: Hierbei pflichte ich bei, dass er rein ist, und zurückgelassenes Haar heisst es vielmehr in dem Fall, wenn jemand einen Glanzfleck in Graupengrösse mit zwei Haaren daran hatte, und davon eine halbe Graupengrösse geschwunden war und auf der Stelle des Glanzfleckes weisses Haar zurückgelassen hat, und darauf zurückgekehrt ist. Sie erwiderten ihm: Wie sie die Worte Âqabjas verworfen haben, so haben auch deine Worte keine Geltung[5].

IV. Jeder zweifelhafte Aussatz ist anfänglich, solange die Unreinheit noch nicht festgestellt worden ist, rein, nachdem die Unreinheit festgestellt worden ist, ist er unrein. Zum Beispiel. Wenn zwei zum Priester gekommen waren, ein Glanzfleck in Graupengrösse und einer wie ein Selâ gross, und am Ende der Woche einer wie ein Selâ gross ist und der andre wie ein Selâ gross ist, und man nicht weiss, welcher zugenommen hat, ob bei einer Person oder bei zwei Personen, so ist er rein. R. Âqiba sagt, bei einer Person sei er unrein[6], bei zwei Personen sei er rein.

V. Ist die Unreinheit festgestellt worden, so ist er im Zweifel unrein. Zum Beispiel. Wenn zwei zum Priester gekommen waren, ein Glanzfleck in Graupengrösse und einer wie ein Selâ gross, und am Ende der Woche einer gross wie ein Selâ und darüber ist und der andre gross wie ein Selâ und darüber ist, so sind beide unrein[7]; und auch wenn beide abgenommen haben und jeder wie ein Selâ gross ist[8], sind beide unrein, bis sie auf Graupengrösse zurückgehen. Dies ist es, was sie gesagt haben, nachdem die Unreinheit festgestellt worden ist, sei er im Zweifel unrein.

5. Ist er wegen des zurückbleibenden Haars unrein, so ist er es auch in diesem Fall. 6. Einer von den beiden Flecken ist entschieden unrein. 7. Obgleich man nicht weiss, um wieviel er zugenommen hat. 8. Sodass bei einem überhaupt keine Zunahme erfolgt ist.

15 M הוא כמו שהיה ‖ 16 P עקיבא ‖ 17 SM מטמא
18 SP + רבי. S עקיבא ‖ 19 S אין ‖ 20 M + ספיקו
21 P + ו ‖ 22 SM — אחד ‖ 23 S — משנזקק לטומאה ספקו טהור. ‖ 24 S — ב ‖ 25 M פסחה. S פשת
26 M — רבי ... טהור ‖ 27 S — ו ‖ 28 M שיחזרו
29 S — וכסלע.

בתרת בהצי גרים ובה שערה אחת נולדה בתרת בהצי
גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר בתרת בהצי גרים
ובה שתי שערות נולדה בתרת בהצי גרים ובה שערה
אחת הרי זו להסגיר׃

XI בתרת בהצי גרים ואין בה כלום נולדה בתרת
בהצי גרים ובה שתי שערות הרי זו להחליט מפני
שאמרו אם בתרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן
קדם לבתרת טהור ואם ספק טמא ורבי יהושע קיהה׃

Ke. 76b
Nas. 65a
Bar. 66b
Syn. 87b
Nid. 19a

SM 37 — נולדה ... אחת || S 38 — ו || S 39 אומר כהה.

nun ist, so ist er abzuschliessen. Wenn zu einem Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit einem Haar daran ein Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit einem Haar daran hinzugekommen ist, so ist er abzuschliessen. Wenn zu einem Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit zwei Haaren daran ein Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit einem Haar daran hinzugekommen ist, so ist er abzuschliessen.

XI. Wenn zu einem Glanzfleck von einer halben Graupengrösse, an dem nichts war, ein Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit zwei Haaren hinzugekommen ist, so ist er als positiv zu erklären, weil sie gesagt haben, wenn der Glanzfleck dem weissen Haar vorangegangen ist, sei er unrein, und wenn das weisse Haar dem Glanzfleck vorangegangen ist, sei er rein, und wenn es zweifelhaft ist, sei er unrein; R. Jehošuâ verwirft dies".

Fünfter Abschnitt

ל כפק נגעים טהור חוץ מזה ועוד אחר ואיזה זה
מי שהיתה בו בהרת כגרים והסגירה בסוף שבוע
והרי היא כסלע כפק שהיא כפק שאחרת באה
תחתיה טמא׃

II החליטו בשער לבן הלך שער לבן והזר שער
לבן וכן במחיה ובפשיון בתחלה בסוף שבוע ראשון
בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי היא כמו שהיתה
החליטו במחיה והלכה המחיה וחזרה המחיה וכן בשער
לבן ובפשיון בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע
שני לאחר הפטור הרי היא כמו שהיתה החליטו בפשיון
הלך הפשיון והזר הפשיון וכן בשער לבן בסוף שבוע

M 1 זה + || S 4 וכו || M 3 ו + || SM 2 ו — || S 5 כתחלה || S 6 ו + || M 7 הוא כמו שהיה || S 8 כמות || S 9 — בסוף ... שהיתה || P 10 — ה״ה כמות שהי׳ || M 11 שהיה || SM 12 ו + || M 13 לו + || S 14 — הפש׳.

Feder zweifelhafte Aussatz ist rein, ausser diesem[1] und noch einem andren. Welcher ist es? — wenn jemand einen Glanzfleck in Graupengrösse hatte und man ihn abgeschlossen hat, und er am Ende der Woche wie ein Selâ[2] ist, sodass es zweifelhaft ist, ob es derselbe ist, oder ein andrer an dessen Stelle entstanden ist, so ist er unrein.

II. Wenn er ihn wegen des weissen Haars als positiv erklärt hat, und darauf das weisse Haar geschwunden und weisses Haar wieder entstanden ist, ebenso heiles Fleisch oder eine Zunahme[3], ob anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er wie zuvor[4]. Wenn er ihn wegen des heilen Fleisches als positiv erklärt hat, und darauf das heile Fleisch geschwunden und heiles Fleisch entstanden ist, ebenso weisses Haar oder eine Zunahme, ob anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität, so ist er wie zuvor. Wenn er ihn wegen der Zunahme als positiv erklärt hat, und darauf die Zunahme geschwunden und eine Zunahme entstanden ist, ebenso weisses Haar, ob am Ende

21. Auch wenn er die zur Unreinheit erforderliche Grösse nicht hatte. 22. Vgl. S. 760 N. 161.
1. Dem im vorangehend genannten Fall. 2. Besonders gross, vom ersten vollständig verschieden. 3. Wenn statt des weissen Haars diese entstanden sind. 4. Er ist unrein u. braucht nicht abermals als positiv erklärt zu werden.

לבן[21]בתוך הבהרת הלבה המהיה טמאה מפני שער לבן הלך שער לבן טמא[22]מפני המחיה רבי שמעון מטהר מפני שלא הפבתו[20]הבהרת כגרים ומודה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא:

VII בהרת ובה מחיה ופשיון[1]הלבה המהיה טמאה [23]מפני הפשיון[24]הלך הפשיון טמא מפני המחיה ובן בשער לבן[25]ובפשיון הלבה וחזרה בסוף שבוע הרי היא [26]כמות שהיתה לאהר הפטור תראה כתחלה היתה עזה ונעשית כהה[27]כהה ונעשית עזה הרי היא כמו שהיתה ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות[28]כנסה ופשתה [29]פשתה[28]וכנסה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין:

VIII בהרת כגרים ופשתה כחצי גרים[30]והלך מן האום כחצי גרים רבי עקיבא[31]אימר תראה כתחלה וחכמים מטהרין:

IX בהרת כגרים ופשתה[32]כחצי גרים ועוד[33]והלך מן האום כחצי גרים רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין בהרת כגרים ופשתה כגרים ועוד והלכה לה האום רבי עקיבא מטמא וחכמים אומרים תראה כתחלה:

X בהרת כגרים ופשתה כגרים[34]נולדה לפשיון מחיה או שער לבן[35]והלכה לה האום רבי עקיבא מטמא וחכמים אומרים תראה כתחלה בהרת כחצי גרים ואין בה כלום [1]נולדה בהרת כחצי גרים ובה שערת אחת[36]הרי זו להסגיר

BP 24 | משו׳ M 23 || מפני — M 22 || לתוך P 21 הלכה || S 25 ופס׳ || M 26 כמו || S 27 + או 28 || S כנסתה, וכנסתה || SM 29 + או || MP 30 + ועוד. 33 || כגרים M 32 || מטמא וחכמ׳ M 31 || והלך — P || M ו. — S || והלך ... ועוד || M 34 ונולד B 35 || M 36 ונולדה בהרת. והלך לו ¦

das heile Fleisch schwindet, unrein wegen des weissen Haars, und wenn das weisse Haar schwindet, unrein wegen des heilen Fleisches. Nach R. Šimôn ist er rein, weil nicht ein Glanzfleck in Graupengrösse es verwandelt hat. Jedoch pflichtet er bei, dass, wenn die Stelle des weissen Haars Graupengrösse hat, er unrein ist.

VII. Wenn an einem Glanzfleck heiles Fleisch und Zunahme entstanden ist, so ist er, wenn das heile Fleisch schwindet, unrein wegen der Zunahme, und wenn die Zunahme schwindet, unrein wegen des heilen Fleisches. Das gleiche gilt auch von weissem Haar und Zunahme[13]. Wenn er[14]geschwunden war und am Ende der Woche zurückgekehrt ist, so ist er, wie er war[15]; wenn aber nach der Negativität[16], so ist er wie ein anfänglicher zu behandeln. Wenn er intensiv [weiss] war und dunkel geworden ist, oder dunkel war und intensiv [weiss] geworden ist, so ist er wie zuvor[17], nur darf er nicht unter den vier Schattierungen verblasst[18] sein. Hatte er abgenommen und dann zugenommen, zugenommen und dann abgenommen, so ist er nach R. Âqiba unrein[19]und nach den Weisen rein[20].

VIII. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse eine halbe Graupengrösse zugenommen hat, vom Zentrum aber eine halbe Graupengrösse geschwunden ist, so ist er, wie R. Âqiba sagt, wie ein anfänglicher zu behandeln, und nach den Weisen rein.

IX. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse eine halbe Graupengrösse und darüber zugenommen hat, vom Zentrum aber eine halbe Graupengrösse geschwunden ist, so ist er nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse eine Graupengrösse und darüber zugenommen hat, das Zentrum aber geschwunden ist, so ist er nach R. Âqiba unrein, und wie die Weisen sagen, als anfänglicher zu behandeln.

X. Wenn ein Glanzfleck in Graupengrösse eine Graupengrösse zugenommen hat und auf der Zunahme heiles Fleisch oder weisses Haar entstanden ist, das Zentrum aber geschwunden ist, so ist er nach R. Âqiba unrein, und wie die Weisen sagen, als anfänglicher zu behandeln. Wenn zu einem Glanzfleck von einer halben Graupengrösse, an dem nichts war, ein Glanzfleck von einer halben Graupengrösse mit einem Haar daran hinzugekom-

13. Schwindet das eine, so ist er unrein wegen des andren. 14. Der Fleck in der 1. Woche der Abschliessung. 15. Er gilt nicht als neu entstanden, vielmehr ist er eine 2. Woche abzuschliessen. 16. Nachdem der Priester ihn als rein erklärt hat. 17. Es ist keine Aenderung eingetreten, da er in beiden Schattierungen unrein ist. 18. Wodurch er rein wird. 19. Da er während der Abschliessung zugenommen hat. 20. Er hat seit der 1. Besichtigung nicht zugenommen.

III יש בשער לבן מה שאין בבהיה ויש בבהיה מה שאין בשער לבן ששער לבן מטמא בשהין ובמבוה במבונם ובמפיור במביצר ושלא במביצר יש בבהיה שהבהיה מטמא בקרחת ובגבחת הפיכה ושלא הפיכה ומעכבת את התופס כולו לבן ומטמא בכל מראה מה שאין כן בשער לבן:

IV שתי שערות עיקרן משחיר וראשן מלבין טהור עיקרן מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא בלבנונית רבי מאיר אומר כל שהוא רבי שמעון אומר כדי לקרון בזיג היתה אחת מלבנה ונחלקה מלמעלה יהיא נראית בשתים טהור בהרת ובה שער לבן או שער שהור טמא אין הוששין שמא מיעט מקום שער שחיר את הבהרת מפני שאין בו ממש:

V בהרת כנרים והוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב שתי שערות זיקקה לשער לבן ולפשיון אבל לא למהיה שתי בהרות והוט יוצא מזו לזו אם יש בו רוחב שתי שערות מצרפן ואם לאו אין מצרפן:

VI בהרת כנרים ובה מהיה בעדשה ושער לבן בתוך המהיה הלכה המהיה טמאה מפני שער לבן הלך שער לבן טמא מפני המהיה רבי שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת בהרת היא ומהייתה כנרים ושער

III Manches gibt es beim weissen Haar, was nicht beim heilen Fleisch, und manches gibt es beim heilen Fleisch, was nicht beim weissen Haar. Das weisse Haar macht unrein beim Geschwür und bei der Brandwunde, gesammelt und zerstreut, eingekreist und nicht eingekreist. Manches gibt es bei der Brandwunde, denn die Brandwunde macht unrein bei der Hinterglatze und der Vorderglatze, verwandelt und nicht verwandelt, es behindert die gänzlich reine Verwandlung[6] und es macht in jeder Färbung unrein, was beim weissen Haar nicht der Fall ist.

IV. Sind die zwei Haare an der Wurzel schwarz und an der Spitze weiss, so ist er rein; wenn an der Wurzel weiss und an der Spitze schwarz, so ist er unrein. Wieviel muss daran weiss sein? — R. Meír sagt, wieviel es auch ist, und R. Šimôn sagt, dass man sie mit einer Schere wegzwicken kann. Wenn es unten nur eines war und oben sich geteilt hat, sodass es wie zwei aussieht, so ist er rein. Ein Glanzfleck, an dem weisses Haar oder schwarzes Haar ist, ist unrein, und man berücksichtige nicht, die Stelle, auf der das schwarze Haar sich befindet, habe vielleicht den Glanzfleck verkleinert[8], weil diese[9] unwesentlich ist.

V. Geht von einem Glanzfleck in Graupengrösse ein Streifen aus, so gehört er, falls er die Breite von zwei Haaren hat, zu diesem hinsichtlich des weissen Haars und der Zunahme, nicht aber hinsichtlich des heilen Fleisches; wenn es zwei Glanzflecke sind und ein Streifen von einem zum andren geht, so vereinigt er sie[10], falls er die Breite von zwei Haaren hat, wenn aber nicht, vereinigt er sie nicht.

VI. Wenn in einem graupengrossen Glanzfleck heiles Fleisch in Linsengrösse, und weisses Haar in der Mitte des heilen Fleisches sich befindet, so ist er, wenn das heile Fleisch schwindet, unrein wegen des weissen Haars, und wenn das weisse Haar schwindet, unrein wegen des heilen Fleisches. Nach R. Šimôn ist er[11]rein, weil nicht der Glanzfleck es[11]verwandelt hat. Wenn der Glanzfleck und das heile Fleisch zusammen Graupengrösse haben und das weisse Haar sich inmitten des Glanzfleckes befindet, so ist er, wenn

---

S 9 + יש בשער לבן | SM 10 + ב | VM 11 ומטמאה | 12 בדין חסרה כל המשנה | M 13 מלמעלן | SM 14 ונראית | BP 15 וכו | M 16 — שער | M 17 | M 18 מצטרפין | S 19 אינו | SM 20 — ה.

5. Das weisse Haar ist nur dann ein Symptom des Aussatzes, wenn es "verwandelt" wird (cf. Lev. 13,13), dh. wenn es nachher erscheint, dieses aber auch wenn vorher. 6. Wenn der weisse Aussatzfleck sich über den ganzen Körper ausdehnt, so ist der Betroffene rein (Lev. 13,13), jedoch nur dann, wenn kein heiles Fleisch daran ist. 7. Ausser den 2 weissen Haaren, die ihn unrein machen. 8. Sodass er nicht mehr die erforderliche Grösse hat. 9. Der Haarbalg ist so minimal, dass er die Grösse des Fleckes kaum beeinträchtigt. 10. Falls keine von beiden Graupengrösse hat, od. wenn die 2 Haare auf beide verteilt sind. 11. Wenn das heile Fleisch geschwunden ist. 12. Das Haar. Die Schrift gebraucht (Lev. 13,3) vom Weisswerden des Haars den Ausdruck "verwandeln"; dies muss nach dem Entstehen des Fleckes erfolgt sein, während in diesem Fall der Fleck zu einem solchen erst nach dem Schwinden des heilen Fleisches wird, also erst nach dem Erscheinen des weissen Haars.

סימנין בירקרק ובאדמדם[27]ובפשיון בירקרק ובאדמדם
בתהלה בסוף שבוע ראשון[7]ובסוף שבוע שני לאחר
הפטור[28]ובפשיון בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני
לאחר הפטור[10]ומיטמאין בשני שבועות שהן שלשה
עשר יום:

VIII הבתים מיטמאין בשלשה שבועות ובשלשה
סימנין בירקרק ובאדמדם[29]ובפשיון בירקרק ובאדמדם
בתהלה בסוף שבוע ראשון[5]בסוף שבוע שני[5]בסוף שבוע
שלישי לאחר הפטור ובפשיון בסוף שבוע ראשון[5]בסוף
שבוע שני[5]בסוף שבוע שלישי לאחר הפטור ומיטמאין
בשלשה שבועות שהן תשעה עשר יום אין בנגעים
פחות משבוע אחד ולא[30]יותר על שלשה שבועות:

M 27 — ובפש׳ בירק׳ ובאד׳ || P 28 — ובפש׳ ... הפטור
M 29 — ובפש׳ בירק׳ ובאד׳ || M 30 יתר.

kelrot und Zunahme. Dunkelgrün und dunkelrot, anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität. Durch Zunahme, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität. Sie werden unrein in zwei Wochen, die dreizehn Tage haben.

VIII. HÄUSER werden unrein in drei Wochen durch drei Zeichen: dunkelgrün, dunkelrot und Zunahme. Dunkelgrün und dunkelrot, anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche, am Ende der dritten Woche und nach der Negativität; durch Zunahme, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche, am Ende der dritten Woche und nach der Negativität. Sie werden unrein in drei Wochen, die nur neunzehn Tage haben[10]. Beim Aussatz gibt es keine [Abschliessung] unter einer Woche und keine über drei Wochen.

Vierter Abschnitt

ש בשער לבן מה שאין[1]בפשיון[2]ויש בפשיון מה
שאין[1]בשער לבן ששער לבן מטמא[3]בתחלה
ומטמא בבל מראה לובן ואין בו סימן טהרה[4]יש בפשיון
שהפשיון מטמא בבל שהוא ומטמא בבל הנגעים חוץ
לנגע[5] מה שאין כן בשער לבן:

II יש במחיה מה שאין[1]בפשיון[6]יש בפשיון מה
שאין במחיה שהמחיה[7]מטמא[3]בתחלה ומטמא בבל
מראה ואין בה סימן טהרה[8]יש בפשיון שהפשיון מטמא
בבל שהוא ומטמא בבל הנגעים חוץ[5]לנגע מה שאין
כן במחיה:

M 1 + כן || P 2 — ויש || SM 3 בתח׳ || S 4
M 7 מטמאה || SM 6 + ו || S 5 מן הנגע || + ו
M 8 + ה׳ בתח׳ ומטמאה

MANCHES gibt es beim weissen Haar, was nicht bei der Zunahme, und manches gibt es bei der Zunahme, was nicht beim weissen Haar. Das weisse Haar macht unrein anfänglich, macht unrein in jeder weissen Färbung und ist niemals Reinheitszeichen[1]. Und manches gibt es bei der Zunahme, denn die Zunahme macht unrein in jedem Umfang[2], macht unrein bei jedem Aussatzmal[3] und nur ausserhalb des Aussatzmals[4], was beim weissen Haar nicht der Fall ist.

II. MANCHES gibt es beim heilen Fleisch, was nicht bei der Zunahme, und manches gibt es bei der Zunahme, was nicht beim heilen Fleisch. Das heile Fleisch macht unrein anfänglich, macht unrein in jeder Farbe und ist niemals Reinheitszeichen[1]. Und manches gibt es bei der Zunahme, denn die Zunahme macht unrein in jedem Umfang, macht unrein bei jedem Aussatzmal, und nur ausserhalb des Aussatzes, was beim heilen Fleisch nicht der Fall ist.

1. Auch wenn es sich am ganzen Körper befindet. 2. Nur wenn es zwei sind u. sie eine bestimmte Grösse (vgl. S. 885 Z. 20ff.) haben. 3. Auch bei Häusern u. Kleidern. 4. Die Zunahme erfolgt ausserhalb des Zentrums, dagegen sind die 2 Haare ein Symptom des Aussatzes, nur wenn sie sich auf diesem befinden.

בתחלה בסוף שבוע המסגיר מסגיר והמחליט מחליט
מסגיר ופישר מחליט יפישר׃

II חתן שנראה בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה
לו ולביתו ולכסותי ובן ברגל נותנין לו כר ימים הרגל׃

III עור הבשר מיטמא בשני שבועות ובשלשה
כימנין בשער לבן וכמהיה ובפשין בשער לבן ובמהיה
בתחלה ובסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני לאחר
הפטור ובפשין בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני
לאחר הפטיר ימטמא בשני שבועות שתן שרשה עשר ים׃

IV השחין והמכיה מיטמאין בשבוע אחד ובשני
כימנין בשער לבן ובפשין בשער לבן בתחלה בסוף
שבוע לאחר הפטיר ובפשין בסוף שבוע לאחר הפטיר
ומיטמאין בשבוע אחד שהוא שבעת ימים׃

V הנתקין מיטמאין בשני שבועות בשני כימנין
בשער צהוב דק ובפשין בשער צהוב דק בתחלה בסוף
שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפשין
בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור
ומטמאים בשני שבועות שתן שלשה עשר יום׃

VI הקרחת והנבחת מיטמאות בשני שבועות
ובשני כימנין במהיה ובפשין במהיה בתחלה בסוף
שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפשין
בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור
ימטמאות בשני שבועות שתן שלשה עשר יום׃

VII הבגדים מיטמאים בשני שבועות ובשלשה

כתח׳ SM 7 ‖ ה + S 8 ‖ מס׳ ומח׳ מח׳ ומח׳ SM 9 ‖ שבועים M 11 ‖ ימי M 10 ‖ ובפש׳ בש״ל — B 12 ‖ ובמח׳ MP 13 — ו P 14 ‖ ומטמאין M 15 ‖ בשתי שבועים S 16 — ו M 17 ‖ בשער M 18 ‖ ובפש׳ ... הפטור — S 19 ‖ שבו M 20 — מיט׳ M + ה ‖ בס״ש P 22 — M 23 ‖ ובפש׳ ... הפטור S 24 ‖ מיטמאין SM 25 + ו ‖ M 26 — ל.

nicht als positiv. Anfänglich aber oder am Ende der Woche kann man abschliessen und abschliessen, als positiv erklären und als positiv erklären, abschliessen und als negativ erklären, als positiv erklären und als negativ erklären.

II. Wenn an einem Hochzeiter ein Aussatzmal sich zeigt, so gewähre man ihm die sieben Tage des Gastmahls; dies gilt für ihn selbst, für sein Haus und für sein Gewand. Desgleichen gewähre man einem am Fest alle Tage des Festes.

III. Die Haut des Fleisches wird unrein in zwei Wochen, durch [eines von] drei Zeichen: weisses Haar, heiles Fleisch und Zunahme. Durch weisses Haar und heiles Fleisch, anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Schluss der zweiten Woche und nach der Negativität; durch Zunahme, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität. Sie wird unrein in zwei Wochen, die nur dreizehn Tage haben.

IV. Das Geschwür und die Brandwunde werden unrein in einer Woche, durch zwei Zeichen: weisses Haar und Zunahme. Durch weisses Haar, anfänglich, am Ende der Woche und nach der Negativität; durch Zunahme am Ende der Woche und nach der Negativität. Sie werden unrein in einer Woche, die sieben Tage hat.

V. Der Haaraussatz wird unrein in zwei Wochen, durch zwei Zeichen: goldgelbes Haar und Zunahme. Durch goldgelbes Haar, anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität; durch Zunahme, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität. Sie werden unrein in zwei Wochen, die nur dreizehn Tage haben.

VI. Die Hinterglatze und die Vorderglatze werden unrein in zwei Wochen durch zwei Zeichen; heiles Fleisch und Zunahme. Durch heiles Fleisch, anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität; durch Zunahme, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche und nach der Negativität. Sie werden unrein in zwei Wochen, die nur dreizehn Tage haben.

VII. Kleider werden unrein in zwei Wochen durch drei Zeichen: dunkelgrün, dun-

5. Wenn das 2. Aussatzmal vor der Besichtigung des ersteren entstanden ist. 6. Zwei Aussatzmale; nachdem man ihn wegen des einen abgeschlossen hat, kann man die Abschliessung auch wegen des andren erklären. 7. Vgl. S. 110 N. 79. 8. Auch für den Haus- u. den Kleideraussatz. 9. Wenn keine Aenderung eingetreten ist; cf. Lev. 13,5. 10. Der letzte Tag der 1. Woche zählt zugleich als erster der 2. Woche. 11. Vgl. weit. X,10.

Syn. 32ª Hol. 10ᵇ הכהן בית האפל אין פותחין בו הלונות לראות את[13] נגעו:

Nid. 67ª IV כיצד ראיית הנגע האיש נראה בעודר ובמוסק זיתים האשה בעורכת ובמניקה את בנה באורגת בעומדין לשחי ליד הימנית רבי יהודה אומר אף בטווה בפשתן לשמאלית בשם שנראה לנגעו כך הוא נראה לתגלחתו:

V כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו רבי מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו Bek. 31ª שבינה לבין אחרים כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו[15]:

13 M — את | 14 M שהוא לנג׳ || 15 SM מבכורי.

hinsehen. In einem dunklen Haus breche man keine Fenster auf, um darin den Aussatz zu besichtigen.

IV. Wie erfolgt die Besichtigung des Aussatzes? — beim Mann in der Stellung, wie grabend oder Oliven[8] pflückend, und beim Weib in der Stellung, wie [Brot] herrichtend, oder ihr Kind säugend, und wenn am Unterarm, die rechte Hand, wie im Stehen webend; R. Jehuda sagt, auch die linke, wie Flachs spinnend. Wie die Stellung[9] bei [der Untersuchung] seines Aussatzes, so auch die Stellung bei seinem Haarscheren[10].

V. Ein Mensch kann jeden Aussatz besichtigen, nur nicht seinen eignen Aussatz; R. Meír sagt, auch nicht den Aussatz seiner Angehörigen. Ein Mensch kann jedes Gelübde auflösen, nur nicht seine eignen Gelübde; R. Jehuda sagt, auch nicht die Gelübde seiner Frau, die ihr Verhalten zu andren betreffen. Ein Mensch kann jedes Erstgeborene besichtigen[11], nur nicht die eignen Erstgeborenen.

Dritter Abschnitt

Ar. 3ª כל מטמאין בנגעים חוץ מן הגוים וגר תושב ib. הכל כשרים לראות את הנגעים אלא שהטומאה והטהרה בידי כהן אומרים לו אמור טמא והוא אומר טמא אמור טהור והוא אומר טהור אין רואין שני נגעים כאחד[1] בין באיש אחד ובין בשני אנשים אלא רואה את הראשון ומסגירו ומחליטו ופוטרו והוזר לשני[3] אין מסגירין את המוסגר ולא מחליטין את המוחלט[5] אין מסגירין את המיוחלט ולא מחליטין את המוסגר אבל

1 SM כאחת || 2 SM — ו || 3 S + ו || 4 M ואין || 5 M + ו || 6 SM ואין.

EDER wird durch den Aussatz unrein, ausgenommen Nichtjuden und der Beisassproselyt[1]. Jeder ist zur Besichtigung des Aussatzes zulässig, nur liegt [die Entscheidung über] Unreinheit oder Reinheit in den Händen des Priesters. Man sagt zu ihm: sage "unrein", und er sagt "unrein"; sage "rein", und er sagt "rein". Man besichtige nicht zwei Aussatzmale gleichzeitig, ob bei einer Person oder bei zwei Personen, vielmehr besichtige man einen, schliesse ihn ab, erkläre ihn als positiv oder als negativ, und nachher wende man sich zum zweiten. Man schliesse den abgeschlossenen nicht ab[2] und man erkläre den positiven nicht als positiv[3]; man schliesse den positiven nicht ab[4] und man erkläre den abgeschlossenen

8. Soweit er bei der gewöhnlichen Haltung des Körpers bei der Arbeit zu sehen ist; er braucht Arme u. Beine nicht zu spreizen. 9. Wörtl. das Aussehen. 10. Bei der Reinigung (cf. Lev. 14,9); es erstreckt sich nur auf die Haare, die bei dieser Stellung zu sehen sind. 11. Ob der Leibesfehler desselben derartig ist, dass man es daraufhin schlachten darf; vgl. S. 120 Z. 7ff. 1. Vgl. S. 498 N. 28. 2. Ist während der Abgeschlossenheit ein 2. Aussatzmal entstanden, so untersuche mau ihn nicht vor der Besichtigungsfrist des ersteren, um nicht die Woche des ersteren mit diesem beginnen zu müssen. 3. Ebenfalls beim Entstehen eines 2. Aussatzmals; man darf nicht mit dem einen auch den andren als positiv erklären, vielmehr muss man die Entwicklung u. die Reinigung des ersteren abwarten, u. sich erst dann mit dem andren befassen. 4. Cf. NN. 2 u. 3 mut. mut.

ומחית המכוה והכיהק והלבן להן לא היה כבי פשין ונילד"כו פשין השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והכוהק הולקן בין האים לפשין והלבן להן הרי אלו להחמיר:

ג — SM 45 | לו SM 44 | לו S 43

eines Geschwürs, eine Brandwunde, das hei- lo F[leisch] einer Brandwunde oder ein Bohaq es unvgehen, geteilt oder verringert hatte und geschwunden ist, wenn keine Zunahme dar- an war und eine Zunahme entstanden ist, wenn ein Geschwür, das heile Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, das heile Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq zwischen dem Zentrum und der Zunahme geteilt hatte und geschwunden ist, so erfolgt dies alles erschwerend.

Zweiter Abschnitt

הרת עזה נראית בגרמני בהה והכהה בכושי עזה רבי ישמעאל אומר כני ישראל אני כפרתן הרי הן כאשברוע לא שחירין ולא לבנין אלא בינונים רבי עקיבא אומר יש לציירין סמנין שהן צרין צורות שהורות לבנות ובינוניות מביא כם בינוני ומקיפי מבחוץ ותראה בבינוני רבי יהודה אומר מראות נגעים להקל אבל לא להחמיר יראה הגרמני בבשרו להקל והכושי בבינוני להקל וחכמים אומרים זה וזה בבינוני:

II אין רואין הנגעים בשחרית ובין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן לפי שהבהה נראית עזה ולא בצהרים לפי שעזה נראית כהה אימתי רואין בשלש בארבע ובחמש ובשבע ובשמנה ובתשע דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בארבע בחמש בשמנה ובתשע:

III כהן הסומא באחת מעיניו או שכהה מאור עיניו לא יראה את הנגעים שנאמר לכל מראה עיני Lv.13,12

M 4 | לבני — M 3 | סמנין M 2 | בית SM 1
8 | שכהה M 7 | את + M 6 | כבני V 5 | + ו
+ BSP 10 | שעות ו + S ו. + M 9 | ו + SM
וכשש | ה. + M 12 | בחמש — M ו. + S 11

II. Man besichtige den Aussatz nicht frühmorgens und nicht gegen Abend, auch nicht im Haus und nicht an einem wolkigen Tag, weil dann die dunkle Farbe intensiv [weiss] aussieht; ferner nicht am Mittag, weil die intensiv [weisse] dunkel aussieht. Wann besichtige man ihn? — in der dritten, vierten, fünften, siebenten, achten und neunten [Stunde] — Worte R. Meírs; R. Jehuda sagt, in der vierten, fünften, achten und neunten.

III. Ein Priester, der auf einem Auge blind ist, oder dessen Augenlicht verdunkelt ist, darf den Aussatz nicht besichtigen, denn es heisst: *wohin auch die Augen des Priesters*

Syn. 340

1. Dh. Europäer. Manche Kommentare haben גרמוני, Cod. Kaufmann liest גַּרְמְנִי, sodass die Ableitung des Maimonides von גרם, Knochen (knochenweiss), wenn auch nicht richtig, immerhin nicht so absurd ist. 2. Beide als Ggs. zum Orientalen, dessen Hautfarbe mittelweiss ist. 3. Dh. ein Objekt der Sühne, ein Opfer für sie. 4. Den Aussatzfleck. 5. Er ist rein, auch wenn der Aussatzfleck nur bei ihm dunkler erscheint. 6. Cf. N. 5 mut. mut. 7. Lev. 13,12.

היו לבנות והשחירו[24] אחת לבנה ואחת שחורה והשחירו שתיהם[25] ארובות והקצירו אחת ארובה ואחת קצרה והקצירו שתיהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין[20] לשתיהן או לאחת מהן או הלקן השחין ומחית השחין והמכיה ומחית המכוה והבוהק היתה בו[27] מחיה והלכה לה[28] המחיה היתה מרובעת ונעשית ענולה או ארובה מבוצרת ונעשית מן הצד מבונסת ונתפזרה ובא השחין ונכנס[29] בתוכה[3] הקיפה חלקה[30] או מעטה השחין[31] או מחית[32] השחין[1] והמכוה ומחית המכוה והבוהק היה בו פשיון והלך לו פשיון או שהלכה לה האום[33] או שנתמעטה ואין בזה ובזה כגרים השחין ומחית השחין[34] והמכוה ומחית המכוה והבוהק[3] הולקין בין האום לפשיון הרי אלו להקל:

VI ביצד להחמיר לא היה בו שער לבן ונולד לו שער לבן היו[35] שחורות והלבינו[36] אחת שחורה ואחת לבנה והלבינו שתיהן קצרות והאריכו[37] אחת קצרה ואחת ארובה והאריכו שתיהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין[38] את שתיהן או את אחת מהן או הלקן השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק והלבו להן לא היתה[39] בו[40] מחיה[1] ונולדה לו מחיה היתה ענולה או ארובה[42] ונעשית מרובעת מן הצד ונעשית מבוצרת מפוזרת ונתכנסה ובא השחין ונכנס[29] בתוכה הקיפה הלקה או מעטה השחין[31] או מחית השחין[34] והמכוה

S 24 + היו ‖ M 25 + היו ‖ S 26 את שתי׳ או את אחת. M או שתי׳ או אחת ‖ BP 27 מכוה ‖ S 28 — ה ‖ SM 29 לתוכה ‖ M 30 + השחין ‖ SM 31 ומחית ‖ P 32 — השחין ‖ M 33 ונתמ׳ ‖ M 34 — ו ‖ M 36 שחורין ‖ SM 36 + או. P — אחת ... והלבינו ‖ M 38 לשתי׳ או אחת ‖ P 39 לו ‖ SM + או ‖ B מכוה ‖ P 41 — ונל״ם ‖ P 42 — ו.

verschwunden[15] ist, wenn es weiss war und schwarz geworden ist, nämlich eines weiss und eines schwarz oder beide schwarz, wenn es lang[16] war[14] und kurz geworden ist, nämlich eines lang und eines kurz oder beide kurz, wenn[15] ein Geschwür sich beiden [Haaren] oder einem von ihnen angesetzt[17] hat, wenn[15] ein Geschwür, das heile Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, das heile Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq[18] sie geteilt[17] hat, wenn heiles Fleisch[19] daran war[14] und das heile Fleisch geschwunden[15] ist, wenn es viereckig[20] war und rund oder länglich geworden ist, wenn es eingekreist[21] war und nach der Seite gerückt ist, gesammelt war und zerteilt worden ist, wenn ein Geschwür in die Mitte[22] gedrungen ist, wenn ein Geschwür, das heile Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, das heile Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq es[23] umgeben, geteilt oder verringert hat, wenn daran eine Zunahme war und die Zunahme geschwunden ist, wenn das Zentrum geschwunden ist oder sich verringert hat, sodass beide zusammen[24] keine Graupengrösse haben, oder wenn ein Geschwür, das heile Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, das heile Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq zwischen dem Zentrum und der Zunahme teilen, so erfolgt dies alles erleichternd.

VI. Wieso erschwerend? — wenn daran kein weisses Haar war und weisses Haar entstanden ist, wenn es schwarz war und weiss geworden ist, nämlich eines schwarz und eines weiss oder beide weiss, wenn es kurz war und lang geworden ist, nämlich eines kurz und eines lang oder beide lang, wenn ein Geschwür sich beiden [Haaren] oder einem von ihnen angesetzt hatte[25], wenn ein Geschwür, das heile Fleisch eines Geschwürs, eine Brandwunde, das heile Fleisch einer Brandwunde oder ein Bohaq sie geteilt hatte und geschwunden ist, wenn kein heiles Fleisch daran war und heiles Fleisch entstanden ist, wenn es rund oder länglich war und viereckig geworden ist, wenn es an der Seite war und eingekreist[21] worden ist, wenn es zerteilt war und gesammelt worden ist, wenn ein Geschwür in die Mitte gedrungen war, wenn ein Geschwür, das heile Fleisch

15. Am Tag der tatsächlichen Besichtigung. 16. Die als Symptom der Unreinheit geltenden weissen Haare müssen eine bestimmte Länge haben; vgl. S. 885 Z. 20ff. u. S. 1059 Z. 9ff. 17. Die 2 Haare sind dann kein Symptom des Aussatzes, weit. VIII,7. 18. Ein weisser Fleck, nicht bösartig (vgl. Lev. 13,39), jed. dunkler als die 4 genannten Schattierungen, der heute noch im Orient unter dem Namen Bahak bekannt ist. 19. Ein Symptom des Aussatzes. 20. Nur in dieser Form ist das heile Fleisch ein Symptom der Unreinheit; ebenso weiter. 21. Vom Aussatzfleck. 22. Des heilen Fleisches. 23. Das heile Fleisch. 24. Das Zentrum u. die Zunahme. 25. Am für die Besichtigung fälligen Tag u. bei der Untersuchung am folgenden Tag verschwunden war; ebenso weiter.

III אַרְבָּעָה מִרְאוֹת הָאֵרִי מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה לְפַטֵּר לְהַחְלִיט וּלְהַכְנִיר לְהַכְנִיר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן לְפַטֵּר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי לְהַחְלִיט אֶת שֶׁנִּוַּלַּד לוֹ מִחְיָה אוֹ שְׂעָר לְבָן בַּתְּחִלָּה בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי לְאַחַר הַפְּטוּר לְהַחְלִיט אֶת שֶׁנִּוַּלַּד לוֹ פְּשִׁיוֹן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי לְאַחַר הַפְּטוּר לְהַחְלִיט אֶת הַחוּפָּךְ כּוּלּוֹ לְבָן מִתּוֹךְ הַפְּטִיר לְפַטֵּר אֶת הַחוּפָּךְ כּוּלּוֹ לְבָן מִתּוֹךְ הַחֲלָט אוֹ מִתּוֹךְ הַהֶסְגֵּר אֵלּוּ מֵרְאוֹת נְגָעִים שֶׁכָּל נְגָעִים תְּלוּיִם בָּהֶן׃

IV רַבִּי דוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס אוֹמֵר מֵרְאוֹת נְגָעִים שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר שִׁבְעִים וְשִׁנַּיִם רַבִּי חֲנִנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר אֵין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בְּתְחִלָּה לְאַחַר הַשַּׁבָּת שֶׁשָּׁבוּעַ שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת וְלֹא בִּשְׁנֵי שֶׁשָּׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת וְלֹא בִּשְׁלִישִׁי לְבָתִּים שֶׁשָּׁבוּעַ שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְעוֹלָם רוֹאִים חַל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת מַעֲבִירִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת וְיֵשׁ בְּדָבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר׃

V כֵּיצַד לְהָקֵל הָיָה בּוֹ שְׂעָר לָבָן וְהָלַךְ לוֹ שְׂעָר לָבָן

III. Diese vier Schattierungen werden miteinander vereinigt hinsichtlich der Negativität, der Positivität und der Abschliessung. Der Abschliessung, wenn [der Fleck] am Ende der ersten Woche in seinem Zustand geblieben ist; der Negativität, wenn er am Ende der zweiten Woche in seinem Zustand geblieben ist; der Positivität, wenn daran anfänglich, am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität heiles Fleisch oder Haar entstanden ist. Ferner der Positivität, wenn am Ende der ersten Woche, am Ende der zweiten Woche oder nach der Negativität daran eine Zunahme entstanden ist. Ferner hinsichtlich der Positivität, wenn nach der Negativität die ganze [Haut] weiss geworden ist. Ferner hinsichtlich der Negativität, wenn nach der Positivität oder nach der Abschliessung die ganze [Haut] weiss geworden ist. Dies sind die Schattierungen des Aussatzmals, von denen [die Entscheidung über] alle Aussatzarten abhängig ist.

IV. R. Dosa b. Archinos sagt, es gebe sechsunddreissig[10] Schattierungen des Aussatzmals. Âqabja b. Mahalalél sagt, zweiundsiebzig[11]. R. Ḥanina der Priestervorsteher sagte: Man besichtige den Aussatz erstmalig nicht [unmittelbar] nach dem Šabbath, weil das Ende seiner Woche[12] auf den Šabbath fallen würde; auch nicht am Montag, weil das Ende seiner zweiten Woche[12] auf den Šabbath fallen würde; den der Häuser[13] nicht am Dienstag, weil das Ende seiner dritten Woche auf den Šabbath fallen würde. R. Âqiba sagt, man besichtige jederzeit, und wenn [die Entscheidung] auf den Šabbath fällt, verschiebe man sie bis nach dem Šabbath; dies erfolgt zuweilen erleichternd und zuweilen erschwerend.

V. Wieso erleichternd? — wenn daran[14] weisses Haar war und das weisse Haar

M 5 + מ ‖ SM 6 הללו ‖ P 7 והחל׳ ‖ S 8 בו ‖ SM 9 + או ‖ SM 10 פסיון ‖ S 11 — ה. (M החל׳) ‖ SM 12 + חרי ‖ M 13 + ה ‖ VSB 14 + ר׳ חנינא סגן הכהנים או׳ מראות נגעים ששה עשר ‖ VSM 15 חנינה ‖ M 16 + ששה עשר ‖ VSM 17 כתח׳ ‖ SM 18 שהשב׳ ‖ M 19 — לחי׳ ‖ M 20 + בשבת. S בשבת ‖ שהשב׳ חב׳ ‖ M 21 — ולא ... בשבת ‖ S 22 שהשב׳ ‖ M 23 — לבן.

5. Zur erforderlichen Grösse; weit. S. 1059 Z. 14ff. 6. Der Feststellung des Nichtvorhandenseins, bezw. des Vorhandenseins des Aussatzes. 7. Falls dies nicht festgestellt worden ist; cf. Lev. 13,5. 8. Empfindliches, in der Mitte des Aussatzfleckes. Die Uebersetzung rohes Fleisch, dh. wund, eitrig, od. gar die Ableitung des W.s מחיה vom aram. מחי *schlagen*, also krankes Fleisch (Rabbinowicz, *La médicine du Talmud* p. 37) beruht auf Unkenntnis des Wesens der צרעת, worunter man sich in der Regel eine Art Hautausschlag vorstellt, in den gesundes Fleisch nicht hineinpasst u. noch weniger als Krankheitssymptom gelten kann. Sie ist vielmehr eine Art Pigmenterkrankung u. gehört nicht zur Klasse der vielen übrigen häufig in der Schrift genannten Hautkrankheiten, und anscheinend nur von religiöser u. nicht pathologischer Bedeutung. 9. Das Kollektivum שער bedeutet hier stets 2 Haare. 10. Von den genannten weissen Malen gibt es Mischungen von rot u. weiss, das sind also 8, die alle beim Hautaussatz (Lev. 13,3), beim Geschwür (ib. V. 18), beim Haaraussatz (ib. V. 30) u. bei der Glatze (ib. V. 40) vorkommen, zu denen noch je 2 (grünlich u. rötlich) beim Kleideraussatz (ib. V. 49) u. beim Häuseraussatz (ib. 14,37) hinzukommen. 11. Die genannte Anzahl ist zu verdoppeln, wenn nach der Abschliessung das Aussehen sich ändert. 12. An dem der Aussätzige zu besichtigen ist; vgl. S. 1057 N. 10. 13. Der event. dreimal zu besichtigen ist. 14. Am Šabbath, an dem die Besichtigung fällig war.

היה ספק[39] וטהרוהו חכמים רבי ובית דינו נמנו על[40] קיני וטהרוהו[41]:

X עשרה מקומות אין בהם משום מדור[37] נוים אהלי הערביים[42] וסוכות הצריפין והבורגנים[43] והאלקטיות ובית שער ואוירה של הצר והמרחץ ומקום החצים ומקום הלניונות:

und die Weisen erklärten sie als rein. Rabbi und sein Gerichtshof stimmten über Qeni[40] ab, und erklärten es als rein.

X. Zehn Orte unterliegen nicht [der Bestimmung über] Wohnungen der Nichtjuden: arabische Zelte, [Wächter]hütten, Binsenhütten, Obsthütten, Sommerhütten, Torhäuschen, der Hofraum, das Badehaus, das Waffenhaus und Kasernen[25].

39 P ובהרו. M — וטה׳ ... קיני ‖ 40 S + מקום ‖ 41 SP וטהרוה ‖ 42 SM והסוכ׳ והצר׳ ‖ 43 P והאולקוטיות. M והאליקוטיות.

מסכת נגעים

Sab 2ª Seb. 2ª5ᵇ ראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה בשלג שניה לה כסיד התיכל[1] והשאת בקרום ביצה שניה[2] לה כצמר לבן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים Sab. 54ª השאת כצמר לבן שניה לה בקרום ביצה:

II הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד כדם המזוג בחלב דברי רבי ישמעאל[3] רבי עקיבא אומר אדמדם שבזה ושבזה כיין המזוג במים אלא של שלג עזה ושל סיד דיהה[4] ממנה:

1 S — ו ‖ 2 P — לה ‖ 3 M + ו ‖ 4 M הימנה.

ES gibt zwei Schattierungen des Aussatzmals[1], die in vier zerfallen: der Glanzfleck[2], intensiv [weiss] wie Schnee, und seine Unterart, wie der Kalk des Tempels; der Hochfleck, wie das Häutchen eines Eies, und seine Unterart, wie weisse Wolle[3] — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, der Hochfleck, wie weisse Wolle, und seine Unterart, wie das Häutchen eines Eies.

II. Die Mischung[4] beim Schnee[weissen] ist wie Wein mit Schnee gemischt; die Mischung beim Kalk[weissen] ist wie Blut mit Milch gemischt — Worte R. Jišmâéls. R. Âqiba sagt, das Rötliche[5] bei diesem und jenem sei wie Wein mit Wasser gemischt; nur sei sie beim Schnee[weissen] intensiv [weiss] und beim Kalk[weissen] matter als jene.

24. In der Nähe von Âkko. 25. Wörtl. Pfeilenräume u. Räume der Legionen. 1. Die biblische צרעת wird in der *LXX* mit λέπρα wiedergegeben u. allgemein mit Aussatz übersetzt, jed. medizinisch ungenau; nach den in der Schrift angegebenen Merkmalen ist es mit der heute unter diesem Namen bekannten Hautkrankheit (*elephantiasis graecorum*) nicht identisch. Vgl. Münch, *Die Zaraath der hebr. Bibel*, Dermatologische Studien Heft XVI. 2. Die Wiedergabe der in diesem Traktat genannten Hautschäden erfolgt möglichst etymologisch u. nicht mit den medizinisch sich vielleicht deckenden gebräuchlichen Benennungen, da es sich grossenteils um Erkrankungen handelt, die heute, wenigstens in unsren Breiten, garnicht bekannt sind. 3. Ueber die Grade u. Intensität der hier genannten Bezeichnungen für die weisse Farbe vgl. Bd. VII S. 623 Z. 18 ff. 4. Mit Rot; cf. Lev. 13,19. 5. Wovon die Schrift an der genannten Stelle spricht.

אחד שלשה טפחים ינתן עד גבי חציי אחר שרשה
טפחים טהור רבי שמעון אומר אפילו נטל ממנו טפח
ומחצה ונתן עליו טפח ומחצה[21]ממקום אחר טהור הרוצף
בית הפרס באבנים שאיני יכיל להסיטן טהור רבי שמעון
אומר אף העוזק בית הפרס טהור׃

VI המהלך בבית הפרס על אבנים[23]שאינו יכול
להסיטן[1]על הארם ועל הבהמה שכתן יפה טהור עד
אבנים[2]שהוא יכיל להסיטן על הארם ועל הבהמה שכתן
רע טמא המהלך בארץ העמים בהרים ובסלעים טמא
בים ובשינית טהור[3]איזו היא השינית כל מקום שהים
עולה בזעפי׃

VII הקונה שדה בסוריא סמוכה לארץ ישראל
אם יכול[26]להכנס לה בטהרה טהורה וחייבת[27]במעשרות
ובשביעית ואם אינו יכול[26]להכנס לה בטהרה[28]טמאה
וחייבת[27]במעשרות ובשביעית[2]מדורות הגוים טמאים
[4]כמה ישהא[29]בתוכן ויהא צריך בדיקה ארבעים יום אף
על פי שאין עמו אשה ואם היה עבד או אשה משמרים
אותו[30]אינו צריך בדיקה׃

VIII את מה הם בודקים את הביבים העמוקים
[31]ואת המים הסרוחים בית שמאי אומרים אף האשפתות
ועפר[32]התיהוח[33]ובית הלל אומרים כל מקום[34]שהחזיר
והחולדה יכולים[35]להלך בו אינו צריך בדיקה׃

IX[36]האצטווניות אין בהם משום מדור[37]גוים רבן
שמעון בן גמליאל[38]אומר עיר גיים שחרבה אין בה משום
מדור[37]גוים מזרח קסרין ומערב קסרין קברות ומזרח עכו

S 22 במקום | M 23 שיכול (והוגה ככתפום) | M 24
שיכול | M 25 איזוהי. P ואיזה הוא | SM 26 ליכנס
S 27 במעשר || S 28 טמא || M 29 לתוכו. S לתוכן ||
M 30 אין. S ואין || P 31 — ו || M 32 — ה || 33
M — ו. SP — ובת״א | S 34 שחזיר וברדלס יכול להלכו
M 35 להלכו אין | M 36 האיסטוניות. S האסטוניות. P
האצטונות | S 37 + ה | M 38 — או.

VI. Wer über einen Gräberpflug auf Steinen geht, die man nicht bewegen kann, auf einem Menschen oder einem Vieh [reitet], die kräftig sind, ist rein; wenn aber auf Steinen, die man bewegen kann, auf einem Menschen oder einem Vieh [reitet], die schwach sind, so ist er unrein. Wer in Ländern der weltlichen Völker auf Bergen oder Felsen geht, ist unrein; wenn auf dem Meer oder am Strand, so ist er rein. Was heisst Strand? — jede Stelle, wo das Meer in seiner Brandung aufsteigt.

VII. Wenn jemand in Syrien ein nahe dem Jisraélland liegendes Feld kauft, so ist es, wenn er in Reinheit dahin gelangen[18]kann, rein, und es unterliegt der Pflicht der Verzehntung und des Siebentjahres, und wenn er nicht in Reinheit dahin gelangen kann, unrein, jedoch unterliegt es der Pflicht der Verzehntung und des Siebentjahres. Wohnungen der Nichtjuden[19]sind unrein. Wie lange muss er darin gewohnt haben, um der Untersuchung zu benötigen? — vierzig Tage[20], auch wenn er seine Frau nicht bei sich hatte. Haben es aber ein Sklave[21]oder ein Weib[21]bewacht, so benötigt es nicht der Untersuchung.

VIII. Was untersuche man? — die tiefen Kanäle und das übelriechende Wasser. Die Schule Šammajs sagt, auch Misthaufen und aufgelockerte Erde. Die Schule Hillels sagt, jede Stelle, wo ein Schwein oder ein Wiesel hinkommen kann, benötige nicht der Untersuchung.

IX. Säulenhallen unterliegen nicht [der Bestimmung über] Wohnungen der Nichtjuden. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, eine zerstörte Stadt der Nichtjuden[22]unterliege nicht [der Bestimmung über] Wohnungen der Nichtjuden. Die Ostseite von Cäsarea und die Westseite von Cäsarea gelten als Begräbnisplätze. Die Ostseite von Âkko[23]war zweifelhaft,

18. Keinen unreinen Boden zu betreten braucht. 19. Auch im Jisraélland. 20. So lange dauert die Entwickelung einer Fehlgeburt, die da begraben worden sein kann; vgl. S. 803 Z. 5. 21. Eines Jisraéliten. 22. Im Jisraélland, in der Nichtjuden gewohnt haben. 23. Diese Hafenstadt lag an der Grenze.

המגל בסיב או בוצר בצור ונותן לתוך[5]הכפישה ומוליך לגת אמר רבי יוסי במה דברים אמורים בכרם הנעשה בית הפרס אבל[6]נוטע בית הפרס[7]ימכר לשוק:

Mq.5b II [8]שלשה בית פרסות הן ההורש את הקבר נטעת כל נטע ואינה נזרעת כל זרע חוץ[9]מזרע הנקצר[1]אם עקרו צובר את גרנו לתוכו וכוברו בשתי[2]כברות[10]דברי רבי מאיר וחכמים אומרים התבואה בשתי[3]כברות והקטניות בשלש[4]כברות ושורף את הקש ואת העצה [11]ומטמאין במגע ובמשא[12]ואינן[13]מטמאין באהל:

ib. III [14]שדה שאבד[14]קבר בתוכה נזרעת כל זרע ואינה נטעת כל נטע ואין מקיימין[15]בה אילנות חוץ מאילן סרק שאינו עושה פירות[16]ומטמאים במגע ובמשא [17]ובאהל:

ib. IV [18]שדה[18]בוכין לא נטעת ולא נזרעת ועפרה טהור

Pes.92a Hg.25b ועושים ממנה תנורים לקדש[5]ומודים בית שמאי ובית הלל שבודקים לעישה פסח ואין בודקין לתרומה ולנזיר בית שמאי אומרים בודקין ובית הלל אומרים אין בודקין כיצד הוא בודק מביא את העפר[19]שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקים ומנפה אם נמצא שם עצם כשעורה טמא:

V כיצד מטהרין בית הפרס נוטלים[20]מבנו שלשה טפחים[21]או נותן על גביו שלשה מפחים[2]אם נטל מחציו

M 8 ‖ ו + VP 7 ‖ הנוטע ב״ף M 6 ‖ ה — S 5 ‖ מן הזרע ‖ כברות P 9 ‖ דברי ... כברות — M 10 ‖ S 14 ‖ מטמא S 13 ‖ ואין SB 12 ‖ ומטמא S 11 ‖ בה קבר נזר׳ ‖ בו M 15 ‖ ומטמא. S 16 ‖ VM 18 ‖ ומשא ‖ BP 17 ואינן (ואין) מטמאין באהל ‖ כוכין ‖ M 19 שיהא ‖ M 20 הימנו ‖ רבי + V 21 אומר. M ונותן.

zere mit einem scharfen Stein[1], lasse [die Trauben] in den Winzerkorb [fallen], und bringe sie in die Kelter. R. Jose sagte: Dies gilt nur von einem Weinberg, der Gräberpflug geworden ist, hat man aber einen Gräberpflug bepflanzt, so sind [die Trauben] auf dem Markt zu verkaufen[6].

II. Es gibt dreierlei Gräberpflüge. Hat man ein Grab gepflügt, so darf [das Feld] mit jeder Art [Baum]pflanzung bepflanzt werden, nicht aber mit jeder Art Saat besäet werden, sondern nur mit solcher, die gemäht wird. Hat man diese ausgerissen[7], so muss man [den Ertrag] daselbst schobern und mit zwei Sieben[5] durchsieben — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, Getreide mit zwei Sieben und Hülsenfrüchte[8] mit drei Sieben. Das Stroh und die Stengel verbrenne man. Dieses[10] verunreinigt durch Berühren und durch Tragen, nicht aber verunreinigt es durch Bezeltung.

III. Ein Feld, in dem ein Grab sich verloren hat, darf mit jeder Art von Saat besäet werden, nicht aber mit irgendeiner Art [Baum]pflanzung bepflanzt werden[11]. Man darf da keine [Obst]bäume stehen lassen, ausgenommen leere Bäume, die keine Früchte tragen. Dieses verunreinigt durch Berühren, durch Tragen und durch Bezeltung.

IV. Ein Trauerfeld[12] darf nicht bepflanzt und nicht besät werden, und seine Erde ist rein; man darf sogar daraus Oefen für das Heiligtum machen. Die Schule Šammajs und die Schule Hillels stimmen überein, dass man es[13] untersuche für den, der das Pesahopfer[14] herrichten will, es aber nicht zu untersuchen braucht wegen der Hebe[15]. Wegen eines Naziräers[16] ist es, wie die Schule Šammajs sagt, zu untersuchen, und wie die Schule Hillels sagt, nicht zu untersuchen[17]. Wie untersuche man es? — man hole leicht zerfallende Erde, lege sie in ein feinlöchriges Sieb und zerreibe sie. Findet sich da ein gerstengrosser Knochen, so ist er unrein.

V. Wie reinige man einen Gräberpflug? — man trage davon drei Handbreiten [tief Erde] ab, oder tue darauf [andre Erde] drei Handbreiten hoch; hat man von der einen

6. Und als Trauben zu essen; sie dürfen nicht gepresst werden, da sie durch die Befeuchtung verunreinigungsfähig werden. 7. Anstatt wie üblich zu mähen. 8. Wegen des unreinen Staubes. 9. Die mehr Schmutz haben. 10. Das Feld u. Erdschollen von diesen. 11. Damit man nicht es zu betreten veranlasst werde. 12. Wörtl. Feld der Weinenden; nahe dem Begräbnisplatz, wo die Trauergemeinschaft sich versammelt. M u. Cod. Kaufmann haben כוכין, Nischenfeld, mit provisorischen Grabnischen (vgl. S. 1045 N. 12); diese Lesart hat auch die Tosephta, die sie auch demgemäss erklärt. 13. Das in Mišnah II genannte Feld, wie weiter angegeben. 14. Das in Reinheit hergerichtet werden muss u. nicht unterlassen werden darf. 15. Die in Reinheit zu essen ist, jed. nicht gegessen werden muss. 16. Der ein solches Feld betreten hat. 17. Er ist zweifelhaft unrein, auch wenn man nichts findet.

שאיני שלו יכן נכרי שחרש"אינו עושה בית"פרס שאין בית"פרס לכיתים:

IV שדה בית"הפרס על גבי טהורה"שטפי נשמים מבית"פרס לטהורה אפילו"אדומה"והלבונה או לבנה והארימיה אין עושין אותה בית הפרס:

V שדה שאבד"קבר בתוכה ובנה בה בית ועליה על גבי אב"היתה פתחה של עליה מכוון כנגד"פתחו של בית"עליה טהורה ואם לאו"עליה טמאה עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק מצטרפים כחותם המרציפים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד שיהיה במקום אחד כחותם המרציפין אמר רבי יהודה מעשה שהיו איגרות באות"ממדינת הים לבני כהנים גדולים והיו בהם כמאה וכסאתים חותמות ולא חשו להם"חכמים משום טומאה:

BSM 23 אין | M 24 עושין אותן | B 25 + אותה. M + אותו || P 26 — הפרס || S 27 + ו || M 28 + ל || S 29 והלבונה אי"ל והארימה || M 30 + בו. S בה קבר ובנה בית | SM 31 היה | M 32 פתח | M 33 למד' | M 34 — תכ'.

IF one has a Gräberpflug-Feld above a clean, it does not render the latter unclean; if it is below a clean, it renders it unclean. If it is on the same level as a clean, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth.

IV. When a Gräberpflug-Feld is above a clean, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth. If it is separated from a clean by a wall, it renders it unclean only to the extent of a handbreadth.

V. When a grave has been lost in a field and a house has been built on it, and a porch has been built on the house, if the door of the porch is opposite the door of the house, the porch is clean; if not, the porch is unclean. Earth from the house and earth from the porch, if they have been carried to the land of Israel, combine to the quantity of a sherd. Earth from a Gräberpflug-Feld and earth from the Ausland, if they have been carried to the land of Israel, combine to the quantity of a sherd. Earth from a Gräberpflug-Feld and earth from the Ausland, if they have been carried to the land of Israel, combine to the quantity of a sherd. Earth from a Gräberpflug-Feld and earth from the Ausland, if they have been carried to the land of Israel, combine to the quantity of a sherd

עצם והכל טהור המפנה[29]קברו מתוך שדהו מלקט עצם עצם והכל טהור בור שמטילין לתוכו נפלים או הרוגים מלקט עצם עצם והכל טהור רבי שמעון אומר אם התקינו לקבר מתחלה יש לו[22]תבוסה:

29 SM + את.

sind, braucht man nur die Knochen einzeln aufzulesen, und alles ist rein. Wer ein Grab[9] von seinem Feld fortschafft, lese jeden Knochen einzeln auf, und alles ist rein. Aus einer Grube, in die man Fehlgeburten oder Erschlagene wirft, braucht man nur die Knochen einzeln aufzulesen, und alles ist rein. R. Šimôn sagt, hat man sie von vornherein als Grab bestimmt, so gehört die Erdunterlage dazu.

Siebzehnter Abschnitt

Mq.5ª Tem.13ª

חורש את הקבר הרי זה עושה בית[1]פרס עד כמה הוא עושה מלא[2]מענה מאה אמה[3]בית ארבעת סאים רבי יוסי אומר[4]בית חמש[5]במורד ובמעלה [6]נותן רובע כרשנים[7]על בורך המחרישה[8]עד מקום שיצמחו שלשה[9]כרשנים[10]זו בצד[10]זו עד שם הוא עושה בית[11]פרס רבי יוסי[12]אומר במורד ולא במעלה:

II היה חורש[13]והטיח בסלע או בגדר או שניער [11]המחרישה עד שם הוא עושה בית הפרס[ב] רבי אליעזר ib.12b אומר בית[21]פרס עושה בית[15]פרס[16]רבי יהושע אומר פעמים עושה[17]פעמים אינו עושה כיצד חרש חצי[18]מענה [13]וחזר וחרש חציה ובן הצדדין הרי זה עושה בית[11]פרס חרש מלא[11]מענה[11]חזר וחרש ממנה ולחוץ[19]אינו עושה בית[20]הפרס:

III החורש[21]מלטימיא מצבירת העצמות משדה שאבד[22]הקבר בתובה או שנמצא בה קבר החורש את

1 M הוא | 2 M ה + | 3 M בארבי | 4 M אף + | 5 SM סאין + | 6 M ובנותן | 7 S עד | 8 P על | 9 BP כרישין | 10 SM זה | 11 SM מק׳ שצמחו | 12 M או׳ — | 13 P ו — | 14 M את + | 15 S ה + | 16 M ו + | 17 SM י + | 18 S | 19 M אין עושין אותו בית | 20 B ה — | 21 M ה + | 22 M מלא טמיה. S מלטמ׳ ומצבורת עצמ׳ || ה. S + בה.

ER ein Grab überpflügt, macht einen Gräberpflug[1]. Wie weit macht er ihn? — eine Furchenstrecke, hundert Ellen, eine Fläche von vier Seáh. R. Jose sagt, eine Fläche von fünf. Dies nur abwärts, aufwärts aber lege man ein Viertel [Kab] Wicken[saat] in den Trichter des Pfluges, und bis zur Stelle, wo drei Wicken nebeneinander wachsen[2], macht er einen Gräberpflug. R. Jose sagt, nur abwärts und nicht aufwärts[3].

II. Wenn jemand pflügt und gegen einen Felsen oder gegen eine Steinwand anschlägt[4], oder den Pflug [absichtlich] abschüttelt, so macht er einen Gräberpflug nur bis dahin. R. Eliêzer sagt, ein Gräberpflug mache einen Gräberpflug[5]. R. Jehošuâ sagt, zuweilen mache er und zuweilen mache er nicht, und zwar: wenn er eine halbe Furchenfläche gepflügt hat, dann abermals eine halbe Furchenfläche pflügt, ebenso nach den Seiten[6], mache er einen Gräberpflug, wenn er aber eine ganze Furchenfläche gepflügt hat und darauf weiter nach aussen pflügt, mache er keinen Gräberpflug.

III. Wer von einer Knochengrube[7] oder einem Knochenhaufen aus pflügt, oder ein Feld, auf dem ein Grab sich verloren hat oder später[8] gefunden wird, oder eines, das nicht

13. Das nur provisorisch errichtet wurde. 1. Vgl. S. 71 N. 38. 2. Dh. 3 Körner zusammen herausfallen. 3. Abwärts macht man überhaupt keinen Gräberpflug, weil durch das Rütteln des Pfluges die Knochen sofort herabfallen. 4. Sodass die Erde vom Pflug abgeschüttelt wird. 5. Beginnt er mit dem Pflügen mitten im Gräberpflug, so beginne er von neuem von dieser Stelle ab. 6. Nachdem er die Hälfte in gerader Richtung gepflügt hat. 7. Die etymolog. Erklärung des Maimonides aus מלא, voll, טמיא, Knochen, ist, wenn auch nicht sehr einleuchtend, immerhin befriedigender als die der neueren Lexikographen. 8. Nach dem Pflügen.

את הטומאה על אדם הנישאן בעובי המרדע ועל עצמן בכל שהן ועל שאר אדם וכלים בפותה טפח:

II כיצד כיש שהוא תחוב בכותל בהצי זית מתחתיו יובחצי זית מעל גביו אף על פי שאינן מכיונין טמא נמצא מביא את הטומאה לעצמי בכל שהוא הקדר שהוא עובר והאסל על כתיפו והאהיל צדו אחד על הקבר הכלים שבצד השני מהורין אם יש באסל פותח טפח טמאים התלולית הקריבית בין לעיר בין לדרך אחד חדשות ואחד ישנות טמאות הרחוקות חדשות טהורות וישנות טמאות אי זו היא קרובה חמשים אמה וישנה ששים שנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר קרובה שאין קרובה ממנה וישנה שאין אדם זוכרה:

III המוצא מת בתחלה מושכב כדרכו נוטלו ואת תבוסתו מצא שנים נוטלן ואת תבוסתן מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה כמלא מטה וקובריה הרי זו שכונת קברות בודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בידק ממנו ולהלן עשרים אמה שרגלים לדבר שאילו מתחלה מצאו נוטלו ואת תבוסתו:

IV הבודק בודק אמה על אמה ומניח אמה על אמה שהוא מגיע לכלע או לבתולה המוציא את העפר מיקום טומאה אוכל בדמעו המפקה בגל אינו אוכל בדמעו:

V היה בודק הגיע לנחל או לשלולית או לדרך הרבים מפסיק שדה שנהרגי בה הריגים מלקט עצם

P 10 בפ״ת — P 9 כעובי MP 8 ה + SM 7
— ו SM 11 על עצ׳ S 12 והכל SM 13 -- ה
SM 14 ואם יש בכל M 15 אחת חד׳ ואחת M 16
+ ו S 17 + ה M 18 (אמה SP) 19
M 20 הימנה P 21 + מ SM 22 תפוס׳ SM 23
הימנו M 24 — מצא ... בודק ... אמה S 25 הימנו
S 26 תפוס׳ S 27 את הגל SM 28 + ו.

traçon die Unreinheit auf den Menschen, die sie trägt, bei der Dicke eines Ochsenstachels auf sich selber bei einem Minimum, und auf andre Menschen und Geräte bei Faustweite.

II. Zum Beispiel: Wenn eine Spindel in der Wand steckt und eine halbe Olive unter dieser und eine halbe Olive über dieser sich befindet, auch wenn nicht genau gegenüber, so ist sie unrein. Es ergibt sich also, dass es die Unreinheit auf sich selber bei einem Minimum überträgt. Wenn ein Töpfer mit der Trage auf der Schulter vorübergeht und eine Seite ein Grab bezeltet, so sind die Geräte an der andren Seite rein. Hat die Trage eine Faustweite, so sind sie unrein. Nahe Hügelchen, ob zur Stadt oder zur Landstrasse, ob neue oder alte, sind unrein; ferne sind, wenn neu, rein, und wenn alt, unrein. Was heisst nahe? — fünfzig Ellen. Alt? — sechzig Jahre — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, nahe, wenn es keine näheren gibt, und alt, wenn niemand sich ihrer erinnert.

III. Wenn jemand erstmalig einen Toten auf gewöhnliche Weise liegen findet, so schaffe er ihn samt seiner Erdunterlage fort; findet er zwei, so schaffe er sie samt ihrer Erdunterlage fort. Findet er drei, so ist dies, wenn es von einem bis zum andren vier bis acht Ellen sind, Raum für die Bahre und die Totengräber, eine Gräberstätte, und er untersuche von da ab zwanzig Ellen weiter. Findet er am Ende der zwanzig Ellen noch einen, so untersuche er von diesem ab zwanzig Ellen weiter, denn die Sache hat eine Stütze. Hätte er ihn aber zuerst gefunden, so dürfte er ihn samt seiner Erdunterlage fortschaffen.

IV. Der Untersuchende untersuche eine Elle und übergehe eine Elle, bis er auf einen Felsen oder auf jungfräuliche Erde stösst. Wer die Erde von der Stelle der Unreinheit fortbringt, darf noch seine Hebe essen, wer einen Schutthaufen abträgt, darf seine Hebe nicht essen.

V. Wenn er untersucht und zu einem Strom, einem Teich oder einem öffentlichen Weg gelangt, kann er aufhören. Auf einem Feld, auf dem Menschen erschlagen worden

3. Von einem Toten. 4. Weil da eine Leiche begraben sein kann; vgl. Bd. IV S. 520 Z. 5ff. 5. Seit wann sie da sind. 6. Wenn da vorher kein Grab bekannt war. 7. Vgl. Bd. V S. 156 Z. 2ff. 8. Manche Texte u. ebenso die Parallelstelle Naz. 64b haben תפוסתו, wol richtiger, v. תפש, *erfassen*, die vom Toten erfasste, in Besitz genommene Erde, während תבוסתו auf einer Verwechselung mit תבוסה von בוס *zertreten*, beruhen dürfte. 9. Wörtl. Nachbarschaft von Gräbern; die Toten dürfen nicht fortgeschafft werden. 10. Wörtl. hat Füsse; dass es ein Begräbnisplatz ist. 11. Unter dem ein Toter sich befindet. 12. Vgl. Bd. VI S. 227 Z. 17ff.

ארבעה טפחים קורה שעשאה גולל לקבר בין עומדת בין מוטה על צדה אין[20]טמא אלא כנגד הפתח עשה ראשה גולל לקבר אין טמא אלא[21]עד ארבעה טפחים [18]ובזמן שהוא עתיד לניד רבי יהודה אומר[22]כולה חבור:

IX חבית שהיא מליאה משקים[23]טהורים ומוקפת צמיד פתיל ועשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה והחבית והמשקין טהורין בהמה שעשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה רבי מאיר אומר כל שיש בו רוח חיים אינו מטמא משום גולל:

X הנוגע במת[24]והנוגע בכלים[25]המאהיל על המת והנוגע בכלים טמאין מאהיל על המת ומאהיל על הכלים [26]הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים[27]אם יש בידו פותח טפח טמאין שני בתים ובהן בשני הצאי זיתים [5]פשט[28]את שתי ידיו להן אם יש בידיו פותח טפח מביא את הטומאה[29]ואם לאו אינו מביא את הטומאה:

man einen Balken als Verschluss für ein Grab, ob aufrecht stehend oder auf der Seite liegend, so ist er nur gegenüber der Tür unrein. Verwendet man [nur] das Ende als Verschluss für ein Grab, so ist er nur bis zu vier Handbreiten unrein, wenn man nämlich [das übrige] später wegschneidet. R. Jehuda sagt, das ganze sei verbunden.

IX. Verwendet man ein Fass voll mit reinen Flüssigkeiten und mit einem festschliessenden Deckel versehen als Verschluss für ein Grab, so ist, wer es berührt[13], siebentägig unrein, und das Fass und die Flüssigkeiten sind rein[14]. Verwendet man ein Vieh als Verschluss für ein Grab, so ist, wer es berührt, siebentägig unrein. R. Meír sagt, was einen Lebensodem hat, sei nicht als Grab-Verschluss unrein.

X. Wenn jemand einen Toten berührt und Geräte berührt, einen Toten bezeltet und Geräte berührt, so sind sie unrein; wenn er einen Toten bezeltet und Geräte bezeltet, einen Toten berührt und Geräte bezeltet, so sind sie rein; ist aber in seiner Hand eine Faustweite, so sind sie unrein. Wenn in zwei Häusern zwei halbe Olivengrössen[15]sich befinden und jemand seine beiden Hände in diese hineinsteckt, so bringt er, wenn in jeder seiner Hände Faustweite ist, die Unreinheit hinein, wenn aber nicht, so bringt er die Unreinheit nicht hinein.

P 20 טומאה ‖ M 21 – עד ‖ M 22 — כולה ‖ 23 M — מה׳ ו ‖ M 24 ונוגע ‖ S 25 ומאהיל M 26 — ה. S ונוגע ‖ SM 27 ואם יש בידיו ‖ SM 28 שתי ידיו. P את ידו ‖ M 29 — ואם ... הטומאה.

Sechzehnter Abschnitt

Sab 16[b] ל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע אמר רבי טרפון אקפח את בני[1]שזו הלכה מקופחת ששמע השימע וטעה[2]שהאיבר עובר[3]והמרדע על כתפו והאהיל צדו אחד[4]על הקבר וטמאוהו משום בירם המאהילים על המת אמר רבי עקיבא אני אתקן שיהו דברי הכמים[5]קיימין[6]שיהו כל המטלטלין מביאין

P 4 ‖ S 3 ומרדעו ‖ S 2 — ש ‖ SM 1 שהלכה זו — עה״ק ‖ S 5 מקויימי ‖ M 6 ויהיו.

ALLE beweglichen Sachen bringen die Unreinheit hinein bei der Dicke eines Ochsensteckens. R. Tryphon sprach: Ich will meine Kinder niederschlagen[1], wenn dies nicht eine zerschlagene Lehre ist. Jemand hat etwas gehört und sich geirrt. Ein Ackerbauer ging mit dem Ochsenstecken auf der Schulter vorüber und eine Seite bezeltete ein Grab; man erklärte ihn als unrein wegen [Unreinheit der] einen Toten bezeltenden Geräte[2]. R. Âqiba sprach: Ich will es berichtigen, dass die Worte der Weisen bestehen bleiben. Alle beweglichen Sachen über-

13. Solange es am Grab ist, gleicht es dem Toten. 14. Nach der Entfernung; das fest geschlossene Tongefäss ist für die Unreinheit nicht empfänglich. 15. Von einem Toten. 1. Dh. verlieren, begraben; bekannte Redewendung RT.s zur Bekräftigung seiner Behauptung; vgl. Bd. VI S. 777 Z. 6. 2. Der Baum wurde als unrein erklärt, weil er den Ochsenstecken berührt hatte, nicht aber, wie jener glaubte, weil er ihn bezeltet hatte.

III. Wenn Wände im Freien auf ihrem Boden stehen oder auf der Seite liegen und einander eine Faustweite berühren, so dringt, wenn eine Unreinheit sich unter einem von ihnen befindet, die Unreinheit aufwärts und abwärts. Dies gilt nur von reinen, sind es aber unreine, oder stehen sie eine Faustweite hoch über der Erde, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter einem von ihnen befindet, alles unter allen unrein.

IV. Hat man ein Haus durch Bretter oder durch Teppiche geteilt, ob von der Seite aus oder von den Balken aus, so sind, wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, die Geräte im Abteil rein, und wenn eine Unreinheit sich im Abteil befindet, die Geräte im Haus unrein, und die Geräte im Abteil, wenn da ein Raum von Faustweite ist, unrein, und wenn nicht, rein.

V. Hat man es am Fussboden geteilt, so sind, wenn eine Unreinheit sich im Abteil befindet, die Geräte im Haus unrein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, die Geräte im Abteil, wenn da ein Raum von einer Handbreite zu einer Handbreite in Höhe einer Handbreite ist, rein, und wenn nicht unrein, weil der Fussboden des Hauses bis zum Abgrund diesem gleicht.

VI. Ist ein Haus mit Stroh vollgestopft, sodass zwischen diesem und den Balken keine Faustweite ist, so sind, wenn eine Unreinheit sich im [Stroh] befindet, die Geräte gegenüber dem Ausgang[6] unrein, und wenn eine Unreinheit sich aussen[7] befindet, die Geräte im [Stroh], wenn da ein Raum von einer Handbreite zu einer Handbreite in Höhe einer Handbreite ist, rein, und wenn nicht, unrein. Ist zwischen dem Stroh und den Balken eine Faustweite, so sind sie ob so oder so unrein.

VII. Hat man ein Haus mit Erde oder Geröll vollgefüllt und es aufgegeben[8], dasselbe gilt von einem Haufen Getreide[9] oder einem Haufen Geröll, selbst wie der Steinhaufen des Âkhan[10], so dringt die Unreinheit, auch wenn sie sich neben den Geräten befindet, aufwärts und abwärts[11].

VIII. Wer im Vorraum einer Gruft[12] steht, ist, wie die Schule Šammajs sagt, rein, wenn er vier Ellen hat, und wie die Schule Hillels sagt, vier Handbreiten. Verwendet

III חביות שהן יושבות על שוליהן או מיטות על צידיהן באויר והן ניגעות זו בזו בפיתה טפח טימאה תחת אחת מהן טימאה ביקעת יעולה ביקעת ויורדת במה דברים אמורים בטהורות אבל אם היו טמאות או גביהות מן הארץ פיתה טפח טימאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא׃

IV בית שהצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדין או מן התקורות טומאה בבית כלים שבחצין טהורין טומאה בחצין כלים שבבית טמאין כלים שבחצין אם יש שם פיתה טפח טמאים ואם לאו טהורים׃

V חצצו מארצו טימאה בחצין כלים שבבית טמאין טימאה בבית כלים שבחצין אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורין ואם לאו טמאים שארצו של בית כמוהו עד התהום׃

VI בית שהוא מלא תבן ואין בינו לבין התקורות פותח טפח טומאה בפנים כלים שבנגד יציאה טמאים טומאה בחוץ כלים שבפנים אם יש במקומם טפח על טפח על רום טפח טהורים ואם לאו טמאים אם יש בין תבן לקורות פותח טפח בין כך ובין כך טמאים׃

VII בית שמלאו עפר או צרורות וכטלו ובן ברי של תבואה או גל של צרורות אפילו כגלו של עכן ואפילו טומאה בצד הכלים טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת׃

VIII חצר הקבר העומד בתוכה טהור עד שיהא בה ארבע אמות כדברי בית שמאי בית הלל אומרים

M 10 || והנוגעות P 9 || צרד׳ P 8 || מוטלות B 7
○ א״ה | ו + SM 11 | הקורה B 12 | M 13
— טמ׳ | כל שבח׳ — SM 14 | ה + SM 15 | 16
M ה + | ו — M 17 | ו — SM 18 | + P) 19
טמאה).

nicht hätte. Die Kommentare beziehen dies daher auf das Tischgestell, das aus einem kastenartigen Viereck bestand, auf das die Tischplatte gelegt wurde. 3. Aus Ton. 4. Dh. ob wagerecht, sodass die geteilten Räume übereinander sind, od. senkrecht, sodass die geteilten Räume nebeneinander sind. 5. Durch einen Bretterboden den Fussboden vom Raum getrennt. 6. Dem freien Raum an der Tür. 7. Im leeren Raum über dem Stroh. 8. Es da für immer lassen will. 9. Im Freien, in dem eine Unreinheit sich befindet. 10. Cf. Jos. 7,26. 11. Die Geräte an der Seite bleiben rein. 12. Die an den Wänden Sargnischen hat; vgl. Bd. VI S. 1211 Z. 19ff.

או ביניהן תחתיהן ובניהן טמא על גביהן בנגדו עד
[10]לרקיע טמא היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח
טומאה תחתיהן[18]תחתיהן וביניהן טמא[19]ביניהן או תחת
המותר רבי אליעזר אומר תחתיהן ובניהן טמא[9]רבי
יהושע אומר ביניהן ותחת המותר טמא ותחתיהן טהור:

VI יש בהן[20]פותח טפח ואין ביניהן פותח טפח
טומאה תחתיהן[21]תחתיהן טמא ביניהן או על גביהן
בנגדו עד הרקיע טמא[22]:

VII אין בהן פותח טפח בין שיש ביניהן פותח טפח
[6]בין שאין ביניהן פותח טפח[6]טומאה תחתיהן[23]ביניהן
או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת וחודרת ובן
שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפח:

P 18 + או ביניהן ‖ 19 בד"ן נכפל בטעות על גבי כנגד עד הרקיע ... טומאה תח' וביני' טמא ‖ P 20 — ס"ט וא"ב פותח ‖ M 21 — תח'. S + תח' או בינ' ו ‖ S 22 + ומה שהחתיו טהור ‖ M 23 וביני' ועל.

unter ihnen und zwischen ihnen unrein, und wenn auf ihnen, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein. Ueberragt der obere den untren um weniger als Faustweite, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter ihnen befindet, alles unter ihnen und zwischen ihnen unrein, und wenn zwischen ihnen oder unter dem überragenden Teil, wie R. Eliêzer sagt, alles unter ihnen und zwischen ihnen unrein, und wie R. Jehošuâ sagt, alles zwischen ihnen und unter dem überragenden Teil unrein und unter ihnen rein.

VI. Wenn sie Faustweite haben, aber zwischen ihnen keine Faustweite ist, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter ihnen befindet, alles unter ihnen unrein, und wenn zwischen ihnen oder auf ihnen, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

VII. Wenn sie keine Faustweite haben, einerlei ob [der Raum] zwischen ihnen Faustweite hat oder keine Faustweite hat, und eine Unreinheit sich unter ihnen, zwischen ihnen oder über ihnen befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Dasselbe gilt auch von zwei Teppichen[5], die sich eine Faustweite hoch über der Erde befinden.

Fünfzehnter Abschnitt

Oh. xi, 3 גוס עבה וכופת עבה אינן מביאין את הטומאה
עד שיהו גבוהים מן הארין פותח טפח קפולין
זו על גבי זו אינן[1]מביאות את הטומאה עד שתהא 15
העליונה גבוה מן הארין[2]פותח טפח[3]טבליות של עין זו
על[4]גב זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא העליונה
גבוה מן הארין פותח טפה ואם היו של שיש טומאה
בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

II טבליות של עין שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהן 20
והן גבוהות מן הארין פותח טפח[5]טומאה תחת אחת
מהן הנוגע בשניה טמא. טומאת שבעה כלים שתחת
הראשונה טמאים ושתחת השניה טהורין השלחן אינו
מביא את הטומאה עד שיהא בו ריבוע[2]בפותח טפח:

M 1 מביאין ‖ P 2 + ב. B + כ ‖ M 3 + שתי. S — טבל' ... טפח ‖ M 4 גבי ‖ M 5 + ו ‖ M 6 כפו'.

5. Eine Faustweite von einander getrennt.

GIN dicker Friesmantel oder ein dicker Block bringen die Unreinheit nicht hinein, es sei denn, sie stehen eine Faustweite hoch von der Erde ab. Zusammengelegte Kleider übereinander bringen die Unreinheit nicht hinein, es sei denn, das oberste steht eine Faustweite hoch von der Erde ab. Holzplatten übereinander bringen die Unreinheit nicht hinein, es sei denn, die oberste steht eine Faustweite von der Erde ab. Sind sie aus Marmor, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts.

II. Wenn Holzplatten eine Faustweite hoch über der Erde einander mit den Ecken[1] berühren, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter einer von ihnen befindet, wer die andre berührt, siebentägig unrein. Die Geräte unter der ersten sind unrein und unter der andren rein. Der Tisch bringt die Unreinheit nicht hinüber, es sei denn, er hat ein Viereck von einer Faustweite[2].

1. Die Berührungsstelle hat dann keine Faustweite.
2. Dieser Passus ist nicht recht verständlich, da es kaum einen Tisch geben dürfte, der eine solche Fläche

Vierzehnter Abschnitt

זיז מביא את הטומאה[1] כל שהוא הגיזרה והגבלית בפותח טפח איזהו[2] זיז שפניו למטה והגיזרה שפניה למעלה וכמה אמרו זיז מביא את הטומאה כל שהוא בזיז[3] שהוא גביה מן הפתח שלשה נדבכין שהם שנים עשר טפח יתר מכאן מביא את הטומאה בפותח טפח[4] העטרות והפיתיחין מביאין את הטומאה בפותח טפח:

II זיז שעל גבי הפתח מביא את הטומאה בפותח טפח שעל גבי החלון[5] רום אצבעיים שעל גבי מלא מקדה כל שהיא רבי יוסי אומר מלואו:

III קנה שעל גבי הפתח[6] אפילו גבוה מאה אמה מביא את הטומאה[10] כל שהוא דברי רבי יהושע[7] רבי יוחנן בן נורי אומר אל יהמור זה מן הזיז:

IV זיז שהוא סובב[8] את כל הבית ואוכל בפתח שלש אצבעות טומאה בבית כלים שתחתיו[11] טמאים טומאה תחתיו רבי אליעזר מטמא את הבית ורבי יהושע מטהר וכן בחצר שהיא מוקפת אכסדרה:

V שני זיזין זה על גבי זה[12] ויש בהן פותח טפח וביניהן פיתח טפח טומאה תחתיהם[13] או ביניהם תחתיהן [14]וביניהן טמא[15] על גביהן כנגדו עד[16] לרקיע טמא היה העליון עידף על התחתון[17] פותח טפח טימאה תחתיהן

M 1 בכש״ה והגיזרא והגיבליה | S 2 — ה | S 3 וגיזרא | M 4 למה | S 5 + כל | M 6 + ו | SM 7 + ו | M 8 + ב | S 9 + אפי׳ כל שהוא | S 10 — כל שהוא | M 11 — טמ׳ | M 12 אם יש | VSM 13 - א״ב | VSM 14 — וביני | SM 15 + ביניהן ביניהן | SM 16 הרק׳ | M 17 — פותח. P פתוח מטפח.

1. An einem Haus, unter dem die Unreinheit sich befindet. 2. Des Lochs. 3. Der nur bei einer Höhe bis 12 Handbreiten die Unreinheit hineinbringt. 4. Wenn die Balken der Halle in die Breite der Tür hineinragen.

I. Der Sims[1] bringt die Unreinheit hinein, wie [schmal] er auch ist, der Balkon und der Vorbau bei Faustweite. Was heisst Sims? — die Vorderseite nach unten. Balkon? — die Vorderseite nach oben. Von welchem Sims sagten sie, er bringe die Unreinheit hinein, wie [schmal] er auch ist? — von einem Sims, der drei Steinschichten, das sind zwölf Handbreiten höher als die Tür ist; wenn aber mehr, so bringt er die Unreinheit hinein bei Faustweite. Die Kranzverzierungen und die Ornamente bringen die Unreinheit hinein bei Faustweite.

II. Der Sims über einer Tür bringt die Unreinheit hinein bei Faustweite, der über einem Fenster bei einer Höhe von zwei Fingerbreiten, und über einem [Loch] in der Grösse eines Bohrer[lochs] in jeder Grösse. R. Jose sagt, in seiner Weite.

III. Ein Stab über der Tür, auch in einer Höhe von hundert Ellen, bringt die Unreinheit hinein, wie [schmal] er auch ist — Worte R. Jehošuâs. R. Johanan b. Nuri sagt, bei diesem dürfe es nicht strenger sein als beim Sims[3].

IV. Wenn ein Sims das ganze Haus umgibt und von der Tür nur drei Fingerbreiten einnimmt, so sind, wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, die Geräte unter diesem unrein, und wenn die Unreinheit unter diesem sich befindet, das Haus nach R. Eliêzer unrein und nach R. Jehošuâ rein. Dasselbe gilt auch von einem Hof, der von einer Halle umgeben ist[4].

V. Wenn von zwei Simsen übereinander jeder Faustweite hat und der Raum zwischen ihnen Faustweite, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter ihnen oder zwischen ihnen befindet, alles unter ihnen oder zwischen ihnen unrein, und wenn auf ihnen, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein. Ueberragt der obere den unteren um Faustweite, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter ihnen oder zwischen ihnen befindet, alles

עקיבא רבי טרפון אומר בפותח טפח שייר[11]בה[12]חרש מלמטן[13]או מלמעלן הניפה ולא מירקה או שפתחתו הרוח שעורו מלא אגרוף:

IV העושה מקום לקנה[14]ולאספתי ולנר שעורו כל שהוא כדברי בית שמאי[15]בית הלל אומרים בפותח טפח לזון את עיניו ולדבר עם חברו ולתשמיש בפותח טפח:

V[16]אלו ממעטין את הטפח פחות מכזית בשר ממעט על ידי[16]רובע עצמות[17]פחות[18]מעצם כשעורה ממעט על ידי כזית בשר פחות מכזית[19]מן המת פחות מכזית מן הנבלה פחות[20]מבעדשה מן השרץ[9]פחות מכביצה אובלין [21]התבואה שבחלון[22]וכבוי שיש בה ממש ונבלת[23]העוף הטהור שלא חישב עליה[24]ונבלת[25]עוף הטמא שחישב עליה ולא הכשירה או הכשירה ולא חישב עליה:

VI[9]אלו שאינן ממעטין[26]אין העצם ממעט על ידי עצמות ולא בשר על ידי בשר[27]ולא כזית מן המת ולא כזית מן הנבילה ולא בעדשה מן השרץ ולא כביצה אובלים ולא תבואה[28]שבחלונות ולא כבוי שאין[29]בו ממש ולא נבלת[30]העוף הטהור שחשב עליה[31]ולא נבלת עוף הטמא שחשב עליה והכשירה ולא[32]שתי[33]והערב המנוגעים ולא לבינה מבית הפרס דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הלבינה ממעטת מפני שעפרה טהור זה הכלל הטהור ממעט[34]והטמא אינו ממעט:

phon sagt, bei Faustweite. Hat der Zimmermann daran[9] unten oder oben [eine Lücke] gelassen, oder hat jemand sie zugemacht und nicht ganz geschlossen, oder hat der Wind sie geöffnet, so erfolgt dies bei der Grösse einer Faust.

IV. Bei einem Raum[10], den man für ein Rohr, eine Spatel[11]oder eine Lampe macht, erfolgt es, wie die Schule Šammajs sagt, bei der dazu erforderlichen Grösse, und wie die Schule Hillels sagt, bei Faustweite[1]. Bei einem [Loch] zur Augenweide, um sich mit seinem Nächsten zu unterhalten oder zur Benutzung erfolgt es bei Faustweite.

V. Folgendes mindert die Handbreite[12]: weniger als eine Olive Fleisch[13]vermindert sie bei einem Viertel [Kab] Knochen[14], ein Knochen unter Gerstengrösse mindert bei einer Olive Fleisch[15], weniger als eine Olive von einem Toten[16], weniger als eine Olive von einem Aas, weniger als eine Linse von einem Kriechtier, weniger als ein Eigrosses von Speisen, Getreide im Fenster[17], wesentlich Rohrmark, Aas von einem reinen Vogel, das man nicht [zum Essen] bestimmt[18] hat, Aas von einem unreinen Vogel, das man [zum Essen] bestimmt, aber nicht befähigt[19] gemacht hat, oder befähigt gemacht, aber nicht [zum Essen] bestimmt hat.

VI. Folgendes mindert nicht: ein Knochen mindert nicht bei Knochen[20], Fleisch nicht bei Fleisch, nicht eine Olive von einem Toten, nicht eine Olive von einem Aas, nicht eine Linse von einem Kriechtier, nicht ein Eigrosses von Speisen, nicht Getreide im Fenster[21], nicht unwesentlich Rohrmark, nicht Aas von einem reinen Vogel, das man [zum Essen] bestimmt hat, nicht Aas von einem unreinen Vogel, das man [zum Essen] bestimmt und befähigt[19]gemacht hat, nicht aussatzbehaftete Ketten- oder Einschlagfäden, und nicht ein Ziegel von einem Gräberpflug[22]— Worte R. Meírs; die Weisen sagen, ein Ziegel mindere wol, weil seine Erde rein ist. Die Regel hierbei ist: das Reine mindert, das Unreine mindert nicht.

---

9. An der Tür, durch zu kurze Bretter. 10. Einer Vertiefung in der Wand. 11. Nach andren, Geräte zur Bedienung der Lampe. 12. Wenn man es in eine Oeffnung, die diese Grösse hat, hineinlegt. 13. Von einem Toten. 14. Wenn die Unreinheit des Raumes dadurch erfolgt. Das Quantum einer Olive ist an sich unrein, u. erfolgt die Unreinheit durch Fleisch von einem Toten, so wird ein kleines Quantum mit diesem vereinigt. 15. Cf. N. 14 mut. mut. 16. Gekürzte Wiederholung des Vorangehenden. 17. Das hineingewachsen ist u. am Boden haftend nicht verunreinigungsfähig ist. 18. Für Menschen, sodass es nicht verunreinigungsfähig ist; cf. Uqç. III,3. 19. Für die Unreinheit, durch Befeuchtung; cf. Makh. I,1 ff. 20. Wenn die Unreinheit im Raum durch diese erfolgt. 21. Das vom Boden getrennt ist. 22. Vgl. S. 71 N. 38.

11 בה — M ‖ ה + VSM 12 ‖ או מלמע׳ — P 13 ‖ ולאספתן P 14 ‖ ו + M 15 ‖ רובע — M 16 ‖ מכשעורה M 18 ‖ ו + SB ‖ בשר + M 19 ‖ מן העד׳ S 21 ‖ ותבו׳ S 21 ‖ וכבי P 22 ‖ עוף S 23 ‖ מהור P 24 ‖ נבלה M 25 ‖ ה. S ע״ט M 26 ‖ את העצם. S + בחלון ‖ ולא כזית מה״ם — MP 27 ‖ שבחלון. M ולא דבר שאין S 28 ‖ בה SM 29 ‖ ה — ‖ ולא ... עליה — SP 31 ‖ ה + M 32 ‖ ו — S ‖ ולא הערב S 34.

מטמא את הבית"רבי יהישע מטהר היה נתון תחת
האסקיפה ידון מחצה למחצה"מידבק למשקוף הבית
טמא'רבי ייסי מטהר היה נתון בתוך הבית הנוגע
בשקוף טמא הנוגע באסקיפה רבי אליעזר מטמא"רבי
יהושע אומר מטפח"ולמטן טהור"מטפח ולמעלן טמא:

SP 21 מדובק || B 22 במשקוף || S 23 ולמטה מטפח ולמעלה || M 24 — מטפח.

K. Eliêzer unrein und nach R. Jehošuâ rein. Befindet sie sich unter der Schwelle, so ist [die Schwelle] als in zwei Hälften geteilt zu betrachten", Haftet sie an der Oberschwelle, so ist das Haus unrein, und nach R. Jose rein. Befindet sie sich im Haus, so ist, was die Oberschwelle berührt, unrein, und was die [untere] Schwelle berührt, nach R. Eliêzer unrein. R. Jehošuâ sagt, was von einer Handbreite nach unten [berührt] sei rein", und was von einer Handbreite nach oben, unrein.

Dreizehnter Abschnitt

עושה מאור'בתחלה שעירו מ'א מקדח גדיל של
לשכה שירי המאור רום אצבעיים על רוחב הגודל
אלו הן שירי המאור הלון'שסתמה ולא הספיק לגימרה
'חרדהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת שעורו מלא
אגרוף השב עליו להשמיש שעורו בפותח טפח למאיר
שעורו מלא מקדח הסריגות'והרפפות מצטרפות'כמלא
מקדח כדברי בית שמאי'בית הלל אומרים עד שיהא
במקום אחד מלא מקדח להביא'הטומאה ולהוציא
'הטומאה רבי שמעון אומר להביא'הטומאה'אבל
להוציא את הטומאה בפותח טפח:

II חלון'שהיא לאויר שעורה מלא מקדח בנה בית
'הוצה לה שעורה בפותח טפח נתן את התקרה באמצע
החלון התחתון בפותח טפח והעליון מלא מקדח:

III החור שבדלת שעורו מלא אגרוף דברי רבי

M 1 לכתח' | B 2 שנסתמה | M 3 + ש | P) 4 | + SM 7 ו | SM 6 + במלא | S 5 (והפרפות) | M 8 — אבל. S ולהוצ' | P) 10 שהיה | B 9 את הוציא).

MACHT man eine Lichtluke von vornherein, in der Grösse[1] des grossen Bohrers in der Tempelkammer; beim Ueberbleibsel einer Lichtluke[2] genügt eine Höhe von zwei Fingerbreiten in einer Breite des Daumens. Folgendes heisst Ueberbleibsel einer Lichtluke: wenn man ein Fenster zubaut und es zu beenden nicht gekommen ist. Haben Wasser oder Kriechtiere [die Wand] durchlocht oder hat Salpeter ein Loch durchgefressen, so erfolgt es bei der Grösse einer Faust[3]. Beabsichtigt man es zu benutzen[4], so erfolgt es bei Faustweite; wenn als Lichtöffnung, so erfolgt es bei der Grösse eines Bohrer[lochs]. Bei Geflechtgittern und Stabgittern werden [die Zwischenräume], wie die Schule Šammajs sagt, zur Grösse eines Bohrer[lochs] vereinigt; die Schule Hillels sagt, nur wenn an einer Stelle die Grösse eines Bohrer[lochs] vorhanden ist. Dies[5] die Unreinheit hineinzulassen und die Unreinheit hinauszulassen. R. Šimôn sagt, nur die Unreinheit hineinzulassen, die Unreinheit hinauszulassen aber sei Faustweite erforderlich.

II. Bei einem Lüftungsfenster ist die Grösse eines Bohrer[lochs] erforderlich; baut man ausserhalb desselben[6] ein Haus, so beträgt die Grösse eine Faustweite. Legt man das Gebälk[7] in die Mitte des Fensters, so ist beim untren Teil Faustweite und beim oberen die Grösse eines Bohrer[lochs] erforderlich.

III. Das Loch in einer Tür[8] bei der Grösse einer Faust — Worte R. Âqibas; R. Try-

13 Wie oben VI,3. 14. Diese Stelle gehört zum Erdboden. 1. Sobald das Loch diese Grösse hat, lässt es die Unreinheit durch. 2. Einer kleinen von einer grossen. 3. Vgl. S. 992 Z. 23ff. 4. Zum Abstellen von Sachen. 5. Die genannten Grössenmasse. 6. Vor diesem, sodass der Zweck desselben beeinträchtigt wird. 7. Des vorgebauten Hauses. 8. Ohne Zweck, od. provisorisch gemacht u. zu schliessen unterlassen.

III נסר שהוא נתון על פי[10]תנור ישן[3]יוצא מזה ומזה טפח אבל לא מן הצדדים טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורין[11]רבי יוסי מטמא הבטח אינו מביא את הטומאה היה בו זיז רבי אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה[9]רבי יהושע אומר רואין את הבטח כאילו אינו והזיז[12]העליון מביא את הטומאה:

IV סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית אם יש בו פותח טפח[13]הכל טמא ואם לאו מונין בו כדרך שמונין בבית:

uk.22a V קורות הבית והעליה שאין[14]עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהם טמא על גבי העליונה כנגדו עד הרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא על גביהן כנגדו עד הרקיע[15]טמא:

VI קורה שהיא נתונה מכותל לכותל[16]וטומאה תחתיה אם יש בה פותח טפח מביאה את הטומאה תחת כולה ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת[11]כמה יהא בהקיפה ויהא בה פותח טפח בזמן שהיא עגולה הקיפה שלשה טפחים[3]בזמן שהיא מרובעת
4b56b 7a76a uk.8a 7a101a ארבעה[17]שהמרובע יתר על העגול רביע:

VII עמוד שהוא מוטל[18]באויר אם יש[19]בהקיפו עשרים וארבעה טפחים מביא את הטומאה תחת דפנו ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

VIII כזית מן[20]המת מודבק לאסקופה רבי אליעזר

13 || (את + M) 12 || ו + SM 11 || ה + M 10 || מביא את הטומאה ואם SM || להם SP 14 || לרק' S 15 || והטו' M 16 || טפחים + M 17 || לאויר BS 18 || בו הקיף VM || המת. — P 20 19

III. Liegt ein Brett auf der Mündung eines alten Ofens hier und dort eine Handbreite überragend, nicht aber an den Seiten[4], so sind, wenn die Unreinheit sich an der einen Seite befindet, die Geräte an der andren Seite rein, und nach R. Jose unrein. Der Sitz[5] bringt die Unreinheit nicht hinüber. Ist daran ein Vorsprung, so bringt er, wie R. Eliêzer sagt, die Unreinheit nicht hinüber; R. Jehošuâ sagt, man betrachte den Sitz als nicht vorhanden, und der Vorsprung darüber bringt die Unreinheit hinüber.

IV. Hat man für einen Wiegenuntersatz [die Söllerdecke] bis ins Haus durchbrochen[6], so ist, wenn die Oeffnung eine Faustweite hat, alles unrein[7], wenn aber nicht, so zähle man[8] dabei, wie man bei einem Toten zählt.

V. Wenn die Balken des Hauses und des Söllers keinen Estrich haben und genau [übereinander] liegen, so ist, wenn unter einem von ihnen[9] eine Unreinheit sich befindet, was unter diesem ist, unrein, wenn zwischen dem unteren und dem oberen, was dazwischen ist, unrein, und wenn auf einem der oberen, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein. Liegen die oberen wie zwischen den unteren, so ist, wenn eine Unreinheit sich unter einem von ihnen befindet, alles unter ihnen unrein, und wenn über ihnen, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

VI. Ein von einer Wand zur andren Wand laufender Balken, unter dem eine Unreinheit sich befindet, bringt, wenn er eine Faustweite hat, die Unreinheit unter den ganzen, und wenn nicht, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Welchen Umfang muss er haben, um eine Faustweite zu haben? — ist er rund, so muss der Umfang drei Handbreiten betragen, und ist er viereckig, vier, denn das Quadrat ist um ein Viertel grösser als der Kreis.

VII. Wenn ein [runder] Pfeiler im Freien liegt, so bringt er, wenn sein Umfang vierundzwanzig Handbreiten beträgt, die Unreinheit[10] unter die ganze Rundung[11], wenn aber nicht, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts.

VIII. Haftet eine Olive von einem Toten an der Schwelle[12], so ist das Haus nach

4. Dh. nur an 2 Seiten gegenüber. 5. Nach manchen Kommentaren eine Art aus der Wand herausragender Sitz vor dem Fenster; nach andren hingegen eine Art Bassin. 6. Löcher zum Hineinsetzen der Füsse. 7. Wenn das Haus leichenunrein ist. 8. Die Tage der Unreinheit nach dem Grade derselben; ob. S. 1018 Z. 1 ff. 9. Den untren. 10. Die sich unter der Rundung befindet. 11. Bis zur auf der Erde aufliegenden Stelle, obgleich da der freie Raum keine Handbreite hoch ist. 12. Ausserhalb des Hauses.

לאור ותשרף דברי רבי שמעון רבי יהודה בן בתירא אומר בעיפות ובדגים מעת לעת:

VIII החדות שבבית ומנורה בתוכה והפרה שלה יוצא וכפישה נתונה עליו שאם תנטל המנורה וכפישה עומדת על פי החדות בית שמאי אומרים החדות טהור ומנורה טמאה בית הלל אומרים אף המנורה טהורה ומודים שאם תינטל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא:

IX כלים שבין שפתי כפישה לבין שפתי החדות אפילו עד תהתים טהורין טומאה שם הבית טמא טומאה בבית כלים שבבותלי החדות אם יש במקומי טפח על טפח על רום טפח טהורים ואם לאו טמאים אם היו כותלי החדות רחבים משל בית בין כך ובין כך טהורין:

27 SM בתוכו || 28 P — ו || 29 SM עליה || 30 33 ה — SP 32 || M 31 והמנורה || SMP — ה M לשפתי || 34 M שבכותל || 35 SM במקומם.

VIII. Wenn in einem Zimmerbrunnen ein Leuchter mit auslaufendem Knauf steht, und darüber ein Winzerkorb so gesetzt ist, dass beim Fortnehmen des Leuchters der Winzerkorb auf der Brunnenmündung stehen bleiben würde, so ist wie die Schule Schammajs sagt, der Brunnen rein und der Leuchter unrein, und wie die Schule Hillels sagt, auch der Leuchter rein. Sie pflichten aber bei, dass, wenn beim Fortnehmen des Leuchters der Korb hineinfallen würde, alles unrein sei.

IX. Die Geräte zwischen den Rändern des Winzerkorbes und den Rändern der Zisterne[16] sind sogar bis zum Abgrund hinunter rein. Befindet sich die Unreinheit darin[17], so ist das Haus unrein, und befindet sich die Unreinheit im Haus[18], so sind die Geräte zwischen den Wänden der Zisterne, wenn da ein Raum von einer Handbreite zu einer Handbreite in Höhe einer Handbreite ist, rein, und wenn nicht, unrein. Sind die Wände des Brunnens breiter[19] als die des Hauses, so sind sie ob so oder so rein.

Zwölfter Abschnitt

סר שהוא נתון על פי תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח טפח טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורים טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים ובישן טמא רבי יוחנן בן נורי מטהר נתון על שני תנורים טומאה ביניהן הם טמאים רבי יוחנן בן נורי מטהר:

II סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פתיל טומאה תחתיו או על גביו הבל טמא כנגד אוירו של תנור טהור טומאה כנגד אוירו של תנור כנגדו עד הרקיע טמא:

1 M צדדין || 2 P — ו || 3 S + ו || 4 M — נתון ... מטהר || 5 BP + פי || 6 M והוקף || 7 M תחתיה || 8 SM גבה || 9 M + ו.

II. Liegt ein Löcherdeckel fest verschlossen auf der Mündung eines Ofens, so ist, wenn die Unreinheit sich unter diesem oder über diesem befindet, alles unrein, und was gegenüber dem Hohlraum des Ofens, rein, und wenn die Unreinheit sich über dem Hohlraum des Ofens befindet, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

13. Vgl. S. 703 N. 5. 14. Ueber die Brunnenfläche. 15. Wenn ein Toter im Raum sich befindet. 16. Wenn er auf diesem stehen bleiben würde. 17. Im Brunnen od. auf dem Rand. 18. Wenn über dem Brunnen kein Korb ist. 19. Wol unter dem Fussboden. 1. Der noch nicht geheizt wurde, u. somit für die Unreinheit noch nicht empfänglich ist. 2. Auch der Ofen u. alles, was darin. 3. Sodass es ein Zelt bildet.

III °סגום עבה וכופת עבה אינן מביאים °את
הטומאה עד 'שיהיו גבוהים מן הארץ °פותח טפח °קפולים
זו על גבי זו אינן °מביאין את הטומאה עד "שתהא
Ed. IV,2 העליונה גבוה מן הארץ °פותח טפח °היה אדם נתון
שם בית שמאי אימרים אינו מביא את הטומאה ובית
הלל "אומרים אדם הלול הוא והצד העליון מביא את
הטומאה:

IV היה משקוף "בעד החלון והאהיל על קוברי המת
בית שמאי אומרים "אינו מביא את הטומאה ובית הלל
אומרים מביא את הטומאה "ומודים שאם היה לבוש
בכליו או שהיו "שנים זה על גבי זה שהם מביאין את
הטומאה:

V היה מוטל על האסקופה והאהילו עליו קוברי
המת בית שמאי אומרים "אינו מביא את הטומאה 'בית
הלל אומרים "מביא את הטומאה:

VI הטומאה בבית והאהילו עליו טהורים בית
שמאי מטהרין בית הלל מטמאין:

Ed. I,126a VII °כלב שאכל בשר המת ומת "ומוטל על האסקופה
רבי מאיר אומר אם יש בצוארו פותח טפה מביא את
הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה רבי יוסי
אומר רואין את הטומאה מכנגד "השקוף ולפנים הבית
טמא מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור רבי אליעזר
אומר פיו "לפנים הבית טהור פיו "לחוץ הבית טמא
שהטומאה "יוצאה דרך "שוליו "ורבי יהודה בן בתירא
Ed. V,5b אומר בין כך ובין כך הבית טמא °וכמה תשהא במעיו
שלשה ימים מעת לעת "בעופות ובדגים כדי שתפול

M 9 || פותח — S 8 || שיהו SM 7 || את — SB 6
קפילין || מביאות SB 10 || שיהא. P שתהי גבוי || M 11
|| ו — S 15 || אין M 14 || בצד S 13 || אוי — M 12
|| מביאין M 18 || אין מביאין || M 17 || שנים — M 16
השקוף. M — המשקוף. P 20 || ו — M הכלב. + SB 19
... מכנגד || 21 M + כ || 22 M + ו || BP 23 יוצא
.ובעוף. M 26 || ו — M 25 || (P שולי) שולים. B 24

III. Ein dicker Friesmantel oder ein dicker Block bringen die Unreinheit nicht hinüber, es sei denn, sie stehen eine Faustweite hoch von der Erde ab. Zusammengelegte Kleider übereinander bringen die Unreinheit nicht hinüber, es sei denn, das oberste steht eine Faustweite hoch von der Erde ab. Steht da'ein Mensch, so bringt er, wie die Schule Šammajs sagt, die Unreinheit nicht hinüber; die Schule Hillels sagt, ein Mensch sei hohl, und sein Oberteil[5] bringe die Unreinheit hinüber.

IV. Wenn jemand aus dem Fenster hinausschaut und dabei die Totengräber[6] bezeltet, so bringt er, wie die Schule Šammajs sagt, die Unreinheit nicht hinein[7]; die Schule Hillels sagt, er bringe die Unreinheit hinein. Jene pflichtet jedoch bei, dass, wenn er seine Kleider an hat, oder wenn es zwei [Menschen] übereinander sind, sie[8] die Unreinheit hineinbringen.

V. Wenn jemand auf der Schwelle liegt und die Totengräber[6] ihn bezelten, so bringt er, wie die Schule Šammajs sagt, die Unreinheit nicht hinein; die Schule Hillels sagt, er bringe die Unreinheit hinein.

VI. Wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet und Reine ihn° bezelten, so sind sie nach der Schule Šammajs rein und nach der Schule Hillels unrein.

VII. Wenn ein Hund Fleisch von einem Toten gefressen hat und verendet auf der Schwelle liegt, so bringt er, wie R. Meír sagt, wenn sein Hals eine Faustweite hat, die Unreinheit hinein, wenn aber nicht, so bringt er die Unreinheit nicht hinein. R. Jose sagt, man sehe die Unreinheit an[10]: befindet sie sich gegenüber der Oberschwelle einwärts, so ist das Haus unrein, und wenn gegenüber der Oberschwelle auswärts, so ist das Haus rein. R. Eliêzer sagt, ist das Maul einwärts gerichtet, sei das Haus rein, und ist das Maul auswärts gerichtet, sei das Haus unrein, denn die Unreinheit geht von hinten aus. R. Jehuda b. Bethera sagt, das Haus sei ob so oder so unrein. Wie lange muss es[11] in seinen Därmen verblieben sein? — drei Tage von Stunde zu Stunde. Bei Vögeln und Fischen[12] so lange, dass es, wenn es ins Feuer fiele, verbren-

5. Das als Dach der Höhlung anzusehen ist. 6. Die mit dem Toten über die Strasse gehen. 7. In den Raum, in dem er sich befindet. 8. Die Kleider od. der oben befindliche Mensch, die sich eine Handbreite über der Erde befinden. 9. Den auf der Schwelle liegenden Menschen; cf. N. 6 mut. mut. 10. Auf welcher Stelle sie sich befindet. 11. Das Fleisch vom Toten im Leib des lebenden Hundes, um vollständig verdaut u. nicht mehr verunreinigend zu sein. 12. Die von einer Leiche gefressen haben.

VI ארובה שהיא [1]בתוך הבית וקדרה [2]שהיא נתונה תחתיה שאם תעלה יאין שפתותיה נוגעות בארובה טומאה תחתיה בתיבה או על גבה טימאה בוקעת ועילה [3]בוקעת ויורדת [4]היתה גבוה טן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה [5]והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או על גבה הכל טמא:

VI. Wenn eine Luke im Haus ist und unter diese ein Topf so gesetzt ist, dass hochgekommen sein Rand den der Luke nicht berühren würde, und eine Unreinheit sich darunter, darin oder darüber befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so sind, wenn die Unreinheit sich unter ihm oder im Haus befindet, alles unter ihm und das Haus unrein, und sein Inneres und alles über ihm rein, und wenn in ihm oder über ihm, alles unrein.

VII היתה נתונה בצד האספקופה שאם תעלה [15]יהיא ניגעת בשקוף [16]פיתח טפח טימאה תחתיה בתוכה או על גבה טימאה בוקעת ועילה ביקעת ויורדת היתה גבוהה [17]טן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה [18]והבית טמא תוכה וגבה טהור [19]בתוכה או על גבה הכל טמא [20]שאם תעלה ואינה נוגעת בשקוף [21]פיתח טפח [22]או מודבקת בשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה:

VII. Wenn er [aussen] neben der Schwelle so steht, dass er hochgekommen die Oberschwelle eine Faustweite berühren würde und die Unreinheit sich unter ihm, in ihm oder über ihm befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm oder im Haus befindet, alles unter ihm und das Haus unrein, und sein Inneres und alles über ihm rein, und wenn in ihm oder über ihm, alles unrein. [Steht er aber so,] dass er hochgekommen die Oberschwelle nicht eine Faustweite berühren würde, oder ist er so mit der Oberschwelle verbunden, so ist es, wenn die Unreinheit sich unter ihm befindet, nur unter ihm unrein.

M 23 — שהיא | M 24 + והבית מהור | M 25 ותגע | SM 26 + ב | M 27 מעל | SM 28 — ב | M 29 — שאם ... אלא תחתיה | S 30 + ב | 31 (P אין).

Elfter Abschnitt

[1]בית שנסדק טומאה בחוץ [2]כלים שבפנים טהורין טומאה בפנים כלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים [3]בית הלל אומרים כל [4]שהוא רבי יוסי אומר משום בית הלל פותח טפח:

I. Ist ein Haus[1] geplatzt[2], so sind, wenn die Unreinheit sich aussen[3] befindet, die Geräte innen[3] rein, und wenn die Unreinheit sich innen befindet, die Geräte aussen es nur dann, wenn die Spalte, wie die Schule Šammajs sagt, vier Handbreiten hat, und wie die Schule Hillels sagt, auch wenn sie irgendwie gross ist. R. Jose sagt im Namen der Schule Hillels, eine Faustlücke.

II אכסדרה שנסדקה טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורין נתן את רגלו או קנה מלמעלן ועירב את הטומאה נתן [5]את הקנה בארץ אינו מביא את הטומאה עד שיהיה גבוה טן הארץ פותח טפח:

II. Ist eine Vorhalle[1] geplatzt, so sind, wenn die Unreinheit sich an der einen Seite befindet, die Geräte auf der andren Seite rein. Hat man den Fuss oder einen Rohrstab über [die Spalte] gesetzt, so hat man die Unreinheit vermengt. Hat man das Rohr auf die Erde[4] gesetzt, so bringt dies die Unreinheit nicht hinüber, es sei denn, sie stehen eine Faustweite von der Erde ab.

M 1 — ה | P 2 + ה | SM 3 + ו | M 4 שהן | S 5 + את רגלו או.

1. Dh. das Dach desselben. 2. Ueber die ganze Breite, sodass es 2 Teile sind. 3. Im vorderen bezw. hintren Teil des durch die Teilung des Daches geteilten Hauses. 4. Unter der Spalte.

בבית נתן את רגלו מלמעלן [9]טהור הטומאה כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים אם טומאה קדמה את רגלו טמא ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור רבי שמעון אומר שתי רגלים זו על [10]גב זו שקדמו את הטומאה משך הראשון את רגלו [11]ונמצא רגלו של שני שם טהור מפני שקדמה רגלו [12]של ראשון את הטומאה:

III מקצת [13]טומאה בבית [14]מקצתה כנגד ארובה הבית טמא [15]וכנגד הטומאה טמא דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הבית טמא [16]כנגד הטומאה טהור רבי יוסי אומר אם יש בטומאה כדי שתחלק [17]ותטמא את הבית ותטמא כנגד הטומאה טמא ואם לאו הבית טמא [17]כנגד הטומאה טהור:

IV ארובות זו על גב זו ויש בהן פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור [18]הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות [19]נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא [20]ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא ממנו ולמעלן טהור:

V אין בארובות פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור [21]טומאה כנגד ארובות הבית טהור הטומאה בבית נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה בין דבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא [18]התחתון [18]הטומאה כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל [2]טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא ודבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן [22]אין טמא אלא תחתון:

ke befindet, das Haus rein. Wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, so ist, wer den Fuss über [die Luke] setzt, rein, und wenn die Unreinheit sich gegenüber der Luke befindet, so ist, wer den Fuss über [die Luke] setzt, nach R. Meír unrein. Die Weisen sagen, war die Unreinheit früher da als sein Fuss, sei er unrein, und war sein Fuss früher da als die Unreinheit, sei er rein. R. Šimôn sagt, wenn zwei Füsse übereinander da früher waren als die Unreinheit und der erstere den Fuss fortnimmt, sodass der Fuss des andren da zurückbleibt, sei er[4] rein, weil der Fuss des ersteren da früher war als die Unreinheit.

III. Befindet sich ein Teil der Unreinheit im Haus und ein Teil gegenüber der Luke[5], so ist das Haus unrein und alles gegenüber der Unreinheit unrein — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, das Haus sei unrein und alles gegenüber der Unreinheit rein. R. Jose sagt, ist die Unreinheit so gross, dass sie geteilt das Haus unrein machen würde und auch das gegenüber der Unreinheit befindliche unrein machen würde, sei alles unrein, wenn aber nicht, sei das Haus unrein und alles gegenüber der Unreinheit rein.

IV. Wenn von mehreren Luken übereinander[6] jede eine Faustweite hat, so ist, wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, alles gegenüber den Luken rein, und wenn eine Unreinheit sich gegenüber den Luken befindet, das Haus rein. Wenn die Unreinheit sich ob im Haus oder gegenüber den Luken befindet und man darüber etwas legt, was für die Unreinheit empfänglich ist, ob über die obere oder über die untere, so ist alles unrein; wenn aber etwas, was für die Unreinheit nicht empfänglich ist, so ist, was darunter ist, unrein, und was darüber ist, rein.

V. Haben die Luken keine Faustweite, so ist, wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, alles gegenüber den Luken rein, und wenn die Unreinheit gegenüber den Luken ist, das Haus rein. Wenn die Unreinheit sich im Haus befindet und man darüber etwas legt, einerlei ob es für die Unreinheit empfänglich ist oder es für die Unreinheit nicht empfänglich ist, ob über die obere oder über die untere, so ist nur das untere [Haus] unrein. Wenn die Unreinheit sich gegenüber den Luken befindet und man darüber etwas legt, was für die Unreinheit empfänglich ist, ob über die obere oder über die untere, so ist alles unrein; wenn aber etwas, was für die Unreinheit nicht empfänglich ist, einerlei ob über die obere oder über die untere, so ist nur das untere [Haus] unrein.

SM 9 — טהור ... מלמעלן ‖ M 10 גבי ‖ P 11 — ונמ׳ רגלו ‖ 12 (M על) ‖ SM 13 + ה ‖ SM 14 + ו ‖ P 15 — ו ‖ P 16 — את הבית ‖ M 17 + ו ‖ 18 M — ה ‖ SB 19 + הבית מה׳ ‖ S 20 ואם נתן דבר אינו. ‖ M 21 — טומאה ... טהור ‖ M 22

4. Der andre. 5. Die keine Faustweite hat. 6. In mehreren Stockwerken.

העשייה כמין קמטרא הנוגע בה מכל מקום טמא
כמין גלוסקום הנוגע בה מכל מקום טהור חוץ ממקום
פתיחתה׃

XVI חבית שהיא יושבת על שילית באויר ויצוי
מן הטת נתון תחתיה או בתוכה כנגד קורקרותה טומאה
בוקעת ועולה ביקעת ויורדת והחבית טמאה תחת
דפנה מבחוץ טומאה ביקעת ועולה ביקעת ויורדת
והחבית טהורה בתיכה ותחת דפנה אם יש בדפנית
פותח טפח הכל טמא וכנגד פיה טהור יאם לאו טומאה
בוקעת ועולה בוקעת ויורדת במה דברים אמורים
בטהורה אבל אם היתה טמאה או גבוה מן הארץ טפח
או מכוכה או כפייה על פיה טומאה תחתיה בתיכה או
על גבה הכל טמא׃

35 P גלוסקי ‖ 36 SM קורקורת׳ ‖ 37 SM דופנה ‖ 38 M — והחבית ... ויורדת.

Leute abwärts", sei es rein, wenn von einer Handbreite aufwärts, sei es unrein. Ist er nach Art einer Kleidertruhe[16] gefertigt, so ist, was ihn irgendwo berührt, unrein; wenn nach Art eines Schmuckkastens[17], so ist, was ihn irgendwo berührt, rein, ausgenommen die Stelle der Oeffnung.

XVI. Wenn ein Fass im Freien auf seinem Boden steht und eine Olive von einem Toten sich darunter befindet, oder darin gegenüber dem Boden, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts, und das Fass ist unrein. Wenn unter der Seitenwand[18] von aussen, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts, und das Fass ist rein. Wenn innen unter der Seitenwand[19], so ist, wenn die Wände eine Faustweite haben, alles unrein und gegenüber der Mündung rein, und wenn nicht, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Dies gilt nur in dem Fall, wenn es rein ist, ist es aber unrein, oder steht es eine Handbreite über der Erde ab, oder ist es zugedeckt, oder auf die Mündung gestülpt, so ist, wenn die Unreinheit sich darunter, darin oder darüber befindet, alles unrein.

Zehnter Abschnitt

רובה שהיא בתוך הבית ויש בה פותח טפח Suk.18a
טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד
ארובה הבית טהור הטומאה בין בבית ובין כנגד ארובה
נתן את רגלו מלמעלן עירב את הטומאה מקצת טומאה
בבית מקצתה כנגד ארובה הבית טמא וכנגד הטומאה
טמא׃

II אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד
ארובה טהור טומאה כנגד ארובה הבית טהור הטומאה

1 P לתוך ‖ 2 P טמא ‖ 3 M — טומאה ... טהור ‖ 4 BP + ו ‖ 5 S + והכל טמא ‖ 6 SM הטו׳ בבית ומקצ׳ ‖ 7 S טמאה ‖ 8 S — ה.

RUBA that is in the house and has a Handbreadth[1] opening, unclean[2] — a clean[3] Ruba opposite the house, the house clean, the unclean between the house and the Ruba, and opposite the Ruba he has placed his foot or moved the unclean[4] — a part of the unclean in the house and a part opposite the Ruba, the house unclean and opposite the unclean unclean[5].

II. In the Ruba there is no opening a Handbreadth unclean in the house opposite the Ruba, the Ruba clean, the unclean in the house opposite the Ruba clean, and opposite the unclean

WENN in einem Haus eine Luke[1] ist, die eine Faustweite hat, so ist, wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, alles gegenüber der Luke[2] rein, und wenn die Unreinheit sich gegenüber der Luke[2] befindet, das Haus rein. Wenn die Unreinheit sich ob im Haus oder gegenüber der Luke befindet und jemand den Fuss über [die Luke] gesetzt hat, so hat er die Unreinheit vermengt[3]. Befindet sich ein Teil der Unreinheit im Haus und ein Teil gegenüber der Luke, so ist das Haus unrein und alles gegenüber der Unreinheit unrein.

II. HAT die Luke keine Faustweite, so ist, wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, alles gegenüber der Luke rein, und wenn die Unreinheit sich gegenüber der Lu-

15. Dieser Teil gehört noch zum Erdboden. 16. Mit gerundetem überstehendem Deckel. 17. Mit flachem Deckel u. gerundeten Seitenwänden. 18. Unter der Bauchung der Wand. 19. Innerhalb der Bauchung. 1. Oben in der Decke. 2. In senkrechter Richtung. 3. Der Fuss bildet eine Bezeltung, u. auch der, der den Fuss gesetzt hat, ist unrein.

וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית [2]תוכה טהור בתוכה הכל טמא:

XII היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אלא תוכה [3]בתוכה הכל טמא במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד תהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה אין טמא אלא תוכה היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה תוכה טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

XIII היתה יושבת על שוליה והיא כלי [4]טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוה מן הארץ טפח או מכוסה או בפויה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא:

XIV במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי היתה פחותה[20] או פקוקה בקש או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים[27] טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים אין טומאה עולה לה אף[28] לא יורדת ממנה[29] היתה גבוה מן הארץ טפח [9]טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

XV ארון שהיא רחבה[30] מלמטן וצרה מלמעלן והמת בתוכה הנוגע בה[31] מלמטן טהור ומלמעלן טמא רחבה [32]מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא היתה שוה הנוגע בה מכל מקום טמא דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר מטפח[33] ולמטן טהור מטפח[34] ולמעלן טמא

ובקוקה S 26 || ו + S 27 || אין S 28 || היתה — P 29 || הרקיע טמא ... || מלמטה SM 30 [M וקצרה] מלמעלה || מלמטה טה׳ ומלמעלה S 31 || מלמעלה וצרה מלמטה S 32 || ולמטה S 33 || ולמעלה S 34.

ihm und über ihm unrein, und was nicht in gerader Richtung des Olivengrossen ist, und sein Inneres rein, und wenn in diesem, alles unrein.

XII. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm oder über ihm befindet, alles unrein, nur [nicht] sein Inneres, und wenn in ihm, alles unrein. Dies gilt nur in dem Fall, wenn er ein [verwendbares] Gerät ist, ist er aber beschädigt und mit Stroh zugestopft, oder fasst er vierzig Seáh, nach den Weisen[9], so ist, wenn eine Olive von einem Toten unter ihm liegt, alles in gerader Richtung bis zum Abgrund unrein, wenn über ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein, und wenn in ihm, nur sein Inneres unrein. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm befindet, was unter ihm ist, unrein, wenn in ihm, sein Inneres unrein, und wenn auf ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

XIII. Wenn er auf seinem Boden steht und ein [verwendbares] Gerät[10] ist, und die Unreinheit sich unter ihm, in ihm oder über ihm befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, oder zugedeckt, oder auf die Mündung gestülpt, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm, in ihm oder über ihm befindet, alles unrein.

XIV. Dies gilt nur in dem Fall, wenn er ein Gerät ist, wenn er aber beschädigt ist und mit Stroh zugestopft, oder vierzig Seáh fasst, nach den Weisen[9], und die Unreinheit sich unter ihm, in ihm oder über ihm befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. R. Eliêzer und R. Šimôn sagen, die Unreinheit steige nicht zu ihm nach oben[11] und sinke nicht aus ihm nach unten[12]. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm befindet, alles unter ihm unrein, und wenn in ihm oder über ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

XV. Wenn der Sarg, in dem ein Toter ist, unten breit und oben schmal ist, so ist, was ihn unten berührt, rein, und was oben, unrein[13]. Ist er oben breit und unten schmal, so ist, was ihn irgendwo berührt, unrein[14]. Ist er überall gleich [breit], so ist, was ihn irgendwo berührt, unrein[14] — Worte R. Eliêzers. R. Jehošuâ sagt, wenn von einer Hand-

9. Nach welchen ein solcher nicht mehr als Gefäss, sondern als Zelt gilt. 10. Dh. unbeschädigt. 11. Befindet sich die Unreinheit unter diesem, so dringt sie nur nach unten. 12. Befindet sie sich auf od. in diesem, so steigt sie nur nach oben. 13. Sind die Wände schräg u. der Tote in der Mitte, so befindet sich das Obere der Wand über dem Toten, das Untere aber steht ab. 14. Da der Deckel den Toten bezeltet.

V. Dies gilt nur in dem Fall, wenn die Mündung nach aussen ist, ist sie aber nach innen, so ist, wenn eine Olive von einem Toten draussen unter diesem oder über diesem liegt, alles, was in gerader Richtung unter dem Olivengrossen, über ihn und darin ist, unrein, und was nicht in gerader Richtung des Olivengrossen ist, sein Inneres und das Haus', rein, und wenn in diesem oder im Haus, alles unrein.

VI. Ist er eine Handbreite hoch von der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter diesem, im Haus, in diesem oder über diesem befindet, alles unrein.

VII. Dies gilt nur in dem Fall, wenn es nur ein geschwächtes Gerät ist, ist es aber beschädigt und mit Streh zugestopft, oder eingepresst, — eingepresst heisst, wenn er an keiner Stelle eine Handbreite [Zwischenraum] hat, — so ist, wenn eine Olive von einem Toten unter ihm liegt, alles in gerader Richtung bis zum Abgrund unrein, wenn über ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein, und wenn in ihm oder im Haus, sein Inneres und das Haus unrein.

VIII. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter ihm, im Haus oder in ihm befindet, alles unrein, nur [nicht] über ihm, und wenn auf ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

V במה דברים אמורים בזמן שפיה לתוך תיה פיה לפנים וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה ותוכה טמא וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור בתוכה או בבית הכל טמא:

VI היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה הכל טמא:

VII במה דברים אמורים בזמן שהוא כלי מהולהלת היתה פהותה ופקוקה בקש או אפיצה איזהו אפיצה כל שאין לה טפח ממקום אחד כזית מן המת נתון תחתיה בנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים:

VIII היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

IX. Wenn er das ganze Haus ausfüllt[5] und zwischen diesem und dem Gebälk keine Faustweite ist, so ist, wenn die Unreinheit sich in diesem befindet, das Haus unrein, und wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, alles in diesem rein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen[6]. Einerlei, ob er aufrecht steht, auf der Seite liegt, ob es einer ist oder zwei [übereinander].

IX היתה מטלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקירות פיתח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טימאה בבית מה שבתוכה טהור שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס בין עומדת בין מוטה על צדה בין אהת בין שתים:

X. Wenn er in der Tür steht und zwischen ihm und der Oberschwelle keine Faustweite ist, so ist, wenn die Unreinheit sich in ihm befindet, das Haus rein[7], und wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, alles in ihm unrein[8]. Die Unreinheit pflegt nämlich hinauszugehen und nicht hineinzugehen.

X היתה עומדת בתוך הפתח ואין בינה לבין השקוף פיתח טפח טומאה בתוכה הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכה טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס:

XI. Liegt er auf der Seite im Freien, so ist, wenn eine Olive von einem Toten sich unter ihm oder über ihm befindet, alles in gerader Richtung des Olivengrossen, unter

XI היתה טוטה על צדה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה כל שהוא כנגד הזית תחתיה

P 12 תוכה וגבה טמא ‖ M 13 — ותוכה ‖ P 14 תחתיה וגבה טהור ‖ M 15 — בתוכה ‖ B 16 — כל ‖ 17 M הרקיע טמא תוכה ‖ M 18 — טה׳ ‖ M 19 + ה ‖ SM 20 ליכי ‖ 21 (SP ב״ם ב״ע) ‖ M 22 — ה ‖ 23 SP — ו ‖ M 24 (שהוא) כל ‖ P 25 מנגד.

sodass er nicht mehr als Gerät gilt. 4. Das וגבה in den kursirenden Ausgaben u. תחתיה וגבה in der Erstausgabe sind offenbare Druckfehler. Das W. ותוכה im ersten Passus fehlt auch in den Handschriften u. ist nach den Kommentaren zu streichen. 5. Wenn er im Haus steht, mit der Mündung nach oben. 6. Sie kommt aus dem Korb u. nicht in den Korb. 7. Die Unreinheit wird durch die Oberschwelle abgeschlossen. 8. Sie kann nicht hinaus.

VI שתי חביות ובהן כשני[2]הצאי זיתים מוקפות צמיד פתיל ומונחות[25]בתוך הבית הן טהורות והבית טמא נפתחה אחת מהן היא[20]והבית טמאים וחבירתה טהורה וכן שני חדרים שהן פתוחין לבית:

SP 24 הצי || M 25 לתוך || SM 26 טמאה והבית טמאה.

VI. Wenn zwei Fässer, in denen zwei halbe Olivengrössen[13] sind, und die mit einem festschliessenden Deckel verschlossen sind, sich im Haus befinden, so sind sie rein und das Haus ist unrein[14]. Wird eines geöffnet, so ist dieses und das Haus unrein und das andre rein. Dasselbe gilt von zwei Zimmern, die in das Haus führen[15].

Neunter Abschnitt

5 **ו**ורת שהיא[1]בתוך הפתח ופיה לחוץ[2]בזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל[3]שהוא כנגד הזית[4]תחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור בבית אין טמא אלא הבית בתוכה הכל טמא:

II היתה גבוה[5]מן הארץ טפח[6]טומאה תחתיה או בבית או על גבה הכל טמא[7]אלא תוכה ובתוכה הכל טמא:

III במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פחותה ופקוקה בקש או אפיצה[8]איזו היא אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד[9]בזית מן המת נתון תחתיה בנגדו עד התהום טמא על גבה בנגדו עד הרקיע טמא בבית[10]אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה:

IV היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה [11]או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה אין טמא אלא תוכה על גבה בנגדו עד הרקיע טמא:

1 M לתוך || 2 M + ו || 3 M שהן || 4 B תוכה || 5 M מעל || 6 SM + ו || 7 M — אלא ... טמא || 8 M — איזו היא אפ׳ || 9 SP + ו || 10 (M + הבית) || 11 P תחתית הבית טמא תוכה טהור.

ENN ein Bienenkorb sich mit der Mündung nach aussen in der Tür befindet, und draussen unter diesem oder über diesem eine Olive von einem Toten liegt, so ist alles, was in gerader Richtung unter dem Olivengrossen und über ihm ist, unrein, und was nicht in gerader Richtung des Olivengrossen ist, das Innere[1] und das Haus, rein. Wenn im Haus, so ist nur das Haus unrein, und wenn in diesem[1], so ist alles unrein.

II. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter diesem, im Haus oder über diesem befindet, alles unrein, nur [nicht] sein Inneres, und wenn in diesem, alles unrein.

III. Dies gilt nur in dem Fall, wenn er nur ein geschwächtes Gerät[2] ist, ist er aber beschädigt und mit Stroh zugestopft, oder eingepresst[3], — eingepresst heisst, wenn er an keiner Stelle eine Handbreite [Zwischenraum] hat — so ist, wenn eine Olive von einem Toten unter ihm liegt, alles in gerader Richtung bis zum Abgrund unrein, wenn über ihm, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein, wenn im Haus, nur das Haus unrein, und wenn in ihm, nur sein Inneres unrein.

IV. Ist er eine Handbreite hoch über der Erde, so ist, wenn die Unreinheit sich unter diesem oder im Haus befindet, alles unter ihm und das Haus unrein, sein Inneres aber und alles über ihm rein, wenn in diesem, nur sein Inneres unrein, und wenn auf diesem, alles in gerader Richtung bis zum Himmel unrein.

13. Von einem Toten. 14. In das mit einem festen Deckel verschlossene Tongefäss dringt die Unreinheit nicht ein, wol aber kommt sie heraus. 15. Wenn in jedem Zimmer eine halbe Olive von einem Toten sich befindet; sind die Türen geschlossen, so sind die Zimmer rein, da in diesen sich nur halbe Quantitäten befinden, das Haus aber ist unrein, weil die Türen in dieses führen u. endlich geöffnet werden müssen. 1. Des Bienenkorbes. 2. Wenn die einzige Schwäche des Bienenkorbes darin besteht, dass er durchlöchert ist, jedoch seinen Zweck erfüllt. 3. Nach andrer Erklärung, ausgestopft,

וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויין אהלים ועדר בהמה טמאה וטהורה וכנונות היה [1]עוף ותעוף ששבן והעישה מקום לבנה בשביליס האירים והקיכום וירקות חמור ודלעת יונית ואוכלין טהורין רבי יוחנן בן נורי לא היה מיחה באוכלין טהורין חיין מן העגור של דברה:

II חזזין [2]והנזיריות והשובבות והשקיפים והסלעים [3]והנהרים [4]והשגגים והכבכות והפרעית שהן יכורים לקבל מעזובה [5]רבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מעזובה בינונית אלו הן הסבכות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר:

III [6]אלו מביאין ולא חוצצין השידה והתיבה והמגדל [7]כורת הקש [8]כורת הקנים וכור כפינה אלכסנדרית [9]שאין להם שולים ואינן מחזיקים ארבעים [10]כלח שהם כוריים ביבש וידיעה [11]וסקורטיא וקטבוליא וסדין ומפץ ומחצלת [12]שאינן עשויין אהלים ובהמה וחיה שמתו ואוכלים טמאים מוסף עליהן הרחים של אדם:

IV [13]אלו חוצצין ולא מביאין [14]מסבת פרוסה וחבילי המטה [15]והמשפלות והסריגות שבחלונות:

V [16]אלו לא מביאין ולא חוצצין הזרעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שמנו וכיפת הבור והשלג והכפור והנליד והמלח והדולג ממקום למקום [17]והקופץ ממקום למקום והעיר הפורח [18]וטלית המנפנפת וספינה שהיא שטה על פני המים קשר את הכפינה בדבר שהוא יכול להעמידה כבש את האבן על גבי [19]הטלית מביאה את הטומאה רבי יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה:

MP 5 ועוף — M 6 חמורי | P 7 וגדריו השוב׳ | 8 SM והגחירים || M 9 והשרנים || P 10 — רכה. S רבה || P 11 — הן || SM 12 המיסך || M 13 + ו || 14 MP שיש || SM 15 + סאה || P 16 וסקוריטה וקטבוליא || MB 17 שאין || M 18 — מסכת ... חוצצין || P 19 והשפלות || S 20 + ו || M 21 — והקו׳ ממל׳ם || 22 S + ממקום למקום || M 23 ממליח.

Bettunterlage, ein Bettlaken, eine Matte und ein Strohgeflecht, wenn sie wie Zelte [gespannt][1] sind, eine Herde unreines oder reines Vieh, ein Rudel Wild oder Geflügel, ein ruhender Vogel, eine von einer Frau für ihr Kind[2] hergerichtete Laube in den Aehren, die Irispflanze, der Epheu, das Eselskraut, der griechische Kürbis und reine Speisen. R. Johanan b. Nuri pflichtet nicht bei hinsichtlich der reinen Speisen, ausser dem Feigenkuchen.

II Vorsprünge, Balkone, Taubenschläge, Berglöcher, Grotten, Klippen, überhängende Zweige und Mauervorsprünge, wenn sie einen leichten[3] Estrich tragen können — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, einen mittleren Estrich. Ueberhängende Zweige heissen sie, wenn ein Baum zur Erde überhängt. Mauervorsprünge, die aus der Steinwand ragen.

III. Folgendes bringt sie und schliesst vor ihr nicht ab: ein Kasten, eine Truhe, ein Schrank, ein Bienenkorb aus Stroh, ein Bienenkorb aus Rohr und der Wasserbehälter eines alexandrinischen Schiffes, die keinen flachen Boden haben oder keine vierzig Seáh Flüssiges fassen, das sind zwei Kor Trocknes, ein Teppich, ein Schurzfell, eine Bettunterlage, ein Bettlaken, eine Matte und ein Strohgeflecht, wenn sie nicht wie Zelte [gespannt] sind, totes Vieh oder Wild und unreine Speisen. Zu diesen[4] kommt noch die von Menschen angetriebene Mühle hinzu.

IV. Folgendes schliesst vor ihr ab und bringt sie nicht: ein gespannter Aufzug[5], das Strickgeflecht eines Bettes[6], Transportkörbe und Fenstergitter[7].

V. Folgendes bringt sie nicht und schliessen vor ihr nicht ab: am Boden haftende Sämereien und Kräuter, ausgenommen die genannten[8] Kräuter, ein Klumpen Hagel, Schnee, Reif, Eis oder Salz, was von einem Ort zum andren springt, was von einem Ort zum andren hüpft[9], ein fliegender Vogel, ein flatternder Mantel und ein auf dem Wasser schwimmendes Schiff. Hat man ein Schiff festgebunden mit einer Sache, die es hält, hat man einen Mantel mit einem Stein festgeklemmt, so bringen sie die Unreinheit. R. Jose sagt, ein Haus auf einem Schiff bringe die Unreinheit nicht.

4. Als Dach über Wänden; allein sind sie selber für die Unreinheit empfänglich. 5. Das sie bei der Ernte mitnimmt. 6. Nach einer andren Lesart רבה, einen schweren. 7. Die auch im vorangehenden Fall genannt werden. 8. Von Kettenfäden am Webstuhl. 9. Am Bettrahmen zum Auflegen der Polster. 10. Bei all diesen Dingen, wenn die Zwischenräume keine Handbreite betragen. 11. Oben Mišnah I; diese gehen im Winter nicht ein. 12. Mit beiden Füssen zusammen.

טפחים[12]בית הלל אומרים כשיתחיל[13]ומודים בפותח בתחלה[14]שיפתח ארבעה טפחים:

IV האשה שהיא מקשה לילד והוציאוה[15]מבית לבית הראשון טמא בספק והשני בודאי אמר רבי יהודה איתתי בזמן שהיא ניטלת[16]בנפים אבל אם היתה מהלכת הראשון טהור שמשנפתח הקבר[17]אין פנאי להלך °אין Bek. 22a לנפלים פתיחת[18]הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה:

V יצא הראשון מת והשני חי[19]טהור הראשון חי והשני מת טמא רבי מאיר אומר[20]בשפיר אחד טמא [21]בשני שפירים טהור:

VI האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו איברין איברין מפני שחייה קודמין לחייו °יצא[1]רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש Syn. 72a מפני נפש:

11 ו — SP ‖ 12 כ + M ‖ 13 S מכחוין + ‖ 14 B בגפיה ‖ 15 M — אין ... הקבר ‖ 16 S — ה ‖ 17 SP — טה׳ ‖ 18 S משׁ ‖ 19 V ראשו.

hat, und wie die Schule Hillels sagt, sobald man damit begonnen hat. Sie pflichtet jedoch bei, dass, wenn man von vornherein eine Oeffnung[13]macht, man sie vier Handbreiten gross machen muss.

IV. Hat man ein in Geburtswehen befindliches Weib aus einem Haus nach einem andren gebracht, so ist[14] das erste des Zweifels wegen[15]und das andre entschieden unrein. R. Jehuda sprach: Dies nur dann, wenn sie an den Armen geführt werden musste, konnte sie aber noch gehen, so ist das erste rein, denn sobald der Uterus sich öffnet, ist es zum Gehen zu spät. Das Sichöffnen des Uterus gilt bei Fehlgeburten nur dann[16], wenn der Kopf schon wie ein Spindelwirtel gerundet ist[17].

V. Ist das erste [Kind] tot und das andre lebend herausgekommen, so ist es[18] rein, wenn das erste lebend und das andre tot, so ist es unrein[19]. R. Meír sagt, bei einer Eihaut sei es unrein, bei zwei Eihäuten sei es rein.

VI. Befindet sich ein Weib in schweren Geburtswehen[20], so zerschneide man das Kind in ihrem Leib und hole es stückweise heraus, denn ihr Leben geht seinem Leben vor. Ist die grössere Hälfte herausgekommen, so rühre man es nicht an, denn man verstosse nicht ein Leben wegen eines Lebens.

Achter Abschnitt

ש מביאין את הטומאה וחוצצין[1]מביאין[2]את הטומאה ולא הוצצין חוצצין ולא מביאין לא מביאין ולא חוצצין אלו מביאין וחוצצין השידה והתיבה והמגדל °כוורת[1]הקש[1]כוורת הקנים ובור ספינה vgl. Hab. 38a אלכסנדרית שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים[3]סאה בלח שהם כורים ביבש וירועה[1]וסקורטיא וקטבליא

1 + SM ו ‖ 2 M — אה״ט ‖ 3 P — סאה ב ‖ 4 P וסקוריטיה וקטבולי.

MANCHES bringt die Unreinheit[1] und schliesst vor ihr ab[2], manches bringt die Unreinheit und schliesst vor ihr nicht ab, manches schliesst vor ihr ab und bringt sie nicht, und manches bringt sie nicht und schliesst vor ihr nicht ab. Folgendes bringt sie und schliesst vor ihr ab: ein Kasten, eine Truhe, ein Schrank, ein Bienenkorb aus Stroh, ein Bienenkorb aus Rohr und der Wasserbehälter eines alexandrinischen Schiffes[3], die einen flachen Boden haben und vierzig Seáh Flüssiges fassen, das sind zwei Kor Trocknes, ein Teppich, ein Schurzfell, eine

13. Zu diesem Zweck. 14. Wenn sie im andren abortirt hat. 15. Die Geburt kann schon in diesem begonnen haben. 16. Weil sie nachher nicht mehr gehen kann. 17. Bereits diese Grösse hat; wenn nicht, so kann sie noch gehen. 18. Das andre Kind, wenn das tote vorher hinausgebracht worden ist; im Mutterleib wird die Unreinheit nicht übertragen. 19. Weil es bei der Oeffnung des Uterus durch das tote unrein wird. 20. Die das Leben bedrohen. 1. Des Toten auf das, was sich mit diesem in einem Raum befindet. 2. Wenn es wagerecht od. senkrecht zwischen dem Toten u. dem Reinen trennt. 3. Vgl. S. 986 N. 1.

היתה עליה אחת על גבי שני בתים היא טמאה וכל העליות שעל גבה טהורות בותי שנות טימאה בוקעת ועיהה בוקעת ייורדת נפש אטימה הנוגע בה מן הצדדין טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם היה מקום הטימאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע בה מכל מקום טמא מפני שהיא בקבר סתום כמך לה סיכות טמאת רבי יהודה מטהר׃

II כל שיפועי אהלין באהלין אהל שהוא שיפוע ויורד וכלה עד כאצבע טומאה באהל כלים שתחת השיפוע טמאים טומאה תחת השיפוע כלים שבאהל טמאין טומאה מתוכו הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה ומאחוריו טמא טימאת ערב טימאה מאחוריו הנוגע בו מאחוריו טמא טומאת שבעה מתוכו טמא טומאת ערב בחצי זית מתוכו ובחצי זית מאחוריו הנוגע בו בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב מקצתו מרודד על הארץ טימאה תהתיו או על גבי טימאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אהל שהוא נטוי בעלייה מקצתו מרודד על הארובה שבין בית לעלייה רבי יוסי אומר מציל רבי שמעון אומר אינו מציל עד שיהא נטוי כנטית האהל׃

III חמת בבית יבו פתחין הרבה בילן טמאין נפתח אחד מהן היא טמא וכולן טהורים חשב להיציאו באחד מהן או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים הציל על כל הפתחים בית שמאי אומרים יחשוב עד שלא ימות חמת בית הלל אומרים אף משמת היה סתום ונמלך לפתחו בית שמאי אומרים בשיפתח ארבעה

S 4 ‖ ו + SM 3 ‖ נוטל M .שונית V .שנות P 2
+ M 7 ‖ בו — P 6 ‖ מאחריו SP 5 ‖ מטמא
+ M 10 ‖ או׳ — M 9 ‖ כולן + M 8 ‖ וטוט׳
חמת.

Und die Wand zwischen beiden[1] ist dieser unrein und alle Söller über diesem rein. Bei der Dünenwand[2] dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Wer ein massives Grabmal an der Seite berührt, ist rein, weil die Unreinheit aufwärts und abwärts dringt. Ist aber an der Stelle der Unreinheit eine Handbreite zu einer Handbreite in Höhe einer Handbreite [freier Raum], so ist, wer es berührt, wo es auch ist, unrein, weil es einem geschlossenen Grab gleicht. Hat man daran Lauben[3] gesetzt, so sind sie unrein, und nach R. Jehuda rein.

II. Jede Schräge des Zeltes[4] gleicht dem Zelt[5]. Wenn das Zelt schräg absteigt und unten mit einer Fingerbreite[6] endet, so sind, wenn eine Unreinheit sich im Zelt befindet, die Geräte unter der Schräge[7] unrein, und wenn eine Unreinheit sich unter der Schräge befindet, die Geräte im Zelt unrein. Ist die Unreinheit innen, so ist, wer es innen berührt, siebentägig unrein, und wer aussen, bis zum Abend unrein, und ist die Unreinheit aussen, so ist, wer es aussen berührt, siebentägig unrein, und wer innen, bis zum Abend unrein. Wenn eine halbe Olive innen und eine halbe Olive aussen[8], so ist, wer sie berührt, ob innen oder aussen, bis zum Abend unrein. Wenn ein Teil flach auf der Erde liegt und eine Unreinheit sich unter diesem oder auf diesem befindet, so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts. Wenn ein Zelt auf einem Söller ausgespannt ist und ein Teil über die Luke zwischen dem Haus und dem Söller überhängt, so schützt dies[9], wie R. Jose sagt; R. Šimôn sagt, es schütze nicht eher, als bis es [schräg] gespannt ist, wie das Zelt.

III. Befindet sich ein Toter in einem Haus, das viele Türen hat, so sind alle[10] unrein. Wird eine von ihnen geöffnet, so ist diese unrein und alle übrigen rein. Beabsichtigt man, ihn durch eine von diesen hinauszubringen, oder durch ein Fenster von vier zu vier Handbreiten, so schützen diese alle Türen[11]. Die Schule Šammajs sagt, wenn man beabsichtigt hatte, bevor der Tote gestorben ist, und die Schule Hillels sagt, auch nachdem er gestorben ist. Wenn sie geschlossen war[12] und man sie zu öffnen sich überlegt hat, so [schützt dies], wie die Schule Šammajs sagt, erst wenn man vier Handbreiten geöffnet

1. Und die Wand zwischen beiden unrein. 2. So nach der weit. S. 1051 N. 10 folgenden Erklärung; eine durch einen Sandhügel am Meeresstrand gebildete Wand. 3. Denen sie als Wand gilt. 4. Auch ganz oben u. ganz unten, die keine senkrechte od. wagerechte Fläche von einer Handbreite hat. 5. Den übrigen Teilen, die eine Dimension mit solchen Flächen haben. 6. Vom Boden. 7. Nahe am Boden, wo sie keine Handbreite hoch ist. 8. Vgl. S. 1018 Z. 1ff. 9. Den Söller vor der im Haus befindlichen Unreinheit. 10. Der Hohlraum unter der Oberschwelle. 11. Die noch geschlossen sind. 12. Mit Steinen vermauert.

וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאים רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה:

V טומאה בין הקורות[18] ותחתיהן בקליפת השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא[19] אם אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאלו היא אוטם היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא:

VI בית המשמש את הבותל ידון בקליפת השום ביצד בותל שבין שני בובין או בין שתי מערות טומאה בבתים וכלים בבותל ועליהן בקליפת השום טהורים [20]טומאה בבותל וכלים בבתים ועליהן בקליפת השום טהורים טומאה תחת העמוד טומאה בוקעת ועולה [21]בוקעת ויורדת:

VII כלים שתחת הפרח טהורים רבי יוחנן בן נורי מטמא הטומאה[22] והכלים שתחת הפרח אם יש[23] שם פותח טפח טמאים ואם לאו טהורין שני פרדסקין זה בצד זה או זה על[24] גב זה נפתח אחד מהן[25] הוא והבית טמא והבירו טהור ורואין את הפרדסקין כאלו הוא אוטם ידון מחצה[26] למחצה להביא את הטומאה לבית:

18 SM ותחתיה | M 19 + ו, S — אם || M 20 — כלים || P 22 טומ׳ + M 21 טהורים ... טומאה || P 25 — הוא ו || S 26 על מח׳ M בהן || M 24 גבי

rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. R. Jehuda sagt, der ganze Estrich gehöre zum Söller.

V. Wenn eine Unreinheit sich zwischen den Balken befindet und darunter wie eine Knoblauchschale ist[10], so ist, wenn da[11] eine Faustweite ist, alles unrein, und wenn da keine Faustweite ist, so betrachte man die Unreinheit als verstopfend[12]. Ist sie im Haus sichtbar, so ist das Haus ob so oder so unrein.

VI. Wenn das Haus der Wand dient[13], so ist sie als Knoblauchschale anzusehen[14]. Zum Beispiel: Wenn eine Wand zwischen zwei Grabnischen oder zwischen zwei Höhlen ist, und eine Unreinheit sich in diesen und die Geräte in der Wand befinden, und etwas wie eine Knoblauchschale [dick] über diesen, so sind sie rein. Wenn die Unreinheit in der Wand und die Geräte in den Räumen sich befinden und etwas wie eine Knoblauchschale [dick] darüber, so sind sie rein. Befindet sich eine Unreinheit unter einer Säule[15], so dringt die Unreinheit aufwärts und abwärts.

VII. Geräte unter einem Säulenkapital[16] sind rein, und nach R. Johanan b. Nuri unrein. Befinden sich die Unreinheit und die Geräte unter dem Säulenkapital, so sind sie, wenn da eine Faustweite ist, unrein, und wenn nicht, rein. Wenn von zwei Wandschränken nebeneinander oder übereinander einer von ihnen[17] geöffnet wird, so ist dieser und das Haus[18] unrein und der andre rein. Man betrachte die Wandschränke als verstopft[12] und [die Wand] hinsichtlich des Hineinkommens der Unreinheit in das Haus als Hälfte gegen Hälfte[8].

Siebenter Abschnitt

טומאה בבותל ומקומה טפח על טפח׳על רום טפח כל העליות שעל גבה אפילו הן עשר טמאות

1 M + ו.

Wenn eine Unreinheit sich in der Wand befindet und ihr Raum eine Handbreite zu einer Handbreite in Höhe einer Handbreite beträgt, so sind alle darüber befindlichen Söller, auch wenn es zehn sind, unrein. Befindet sich ein Söller über zwei Häu-

10. Ein ganz dünner Anstrich, sodass die Unreinheit nicht zu sehen ist. 11. Wo die Unreinheit sich befindet. 12. Den ganzen Hohlraum; in diesem Fall ist die Bestimmung in Mišnah IV anwendbar. 13. Wenn die Wand durch den geschaffenen Raum entstanden ist; vgl. N. 7. 14. Als ganz dünn, sodass nicht zu unterscheiden ist, auf welcher Seite die Unreinheit sich befindet. 15. In einem solchen Raum. 16. An der Seite der Säule, wenn die Unreinheit unter der Säule ist. 17. In dem eine Unreinheit ist. 18. Was sich in diesem befindet.

נתן על ארבעה אבנים או על דבר שיש בו רוח חיים
בימאה תחתיו כלים שעל גביו מהורים טימאה על גביו
כלים שתחתיו מהורין׃

II קיברי המת שהיו עוברים באכסדרא והגיע אחד
מהן את הדלת וסמכו במפתח אם יכול הדלת לעמוד
בפני עצמו מהור ואם לאו טמא וכן חבית של גרוגרות
או קיפה של תבן שהן נתונות בהלין אם יכולין הגרוגרות
והתבן לעמוד בפני עצמן מהורין ואם לאו טמאין בית
שהציו בקנקנים יתה בטיה אם יכול הטיה לעמוד בפני
עצמו מהור ואם לאו טמא׃

III כותל המשמש את הבית ירון מחצה למחצה
כיצד כותל שהוא לאויר והטימאה בתוכו מחציו ולפנים
הבית טמא והעומד מלמעלן מהור מחציו ולחוץ הבית
מהור והעומד מלמעלן טמא מחצה למחצה הבית טמא
והעומד מלמעלן רבי מאיר מטמא והכמים מטהרין רבי
יהודה אומר כל הכותל לבית׃

IV כותל שבין שני בתים והטומאה בתוכו בית
הקרוב לטומאה טמא והקרוב לטהרה מהור מחצה
למחצה שניהם טמאים טימאה באחד מהן וכלים בביתל
מחציו וכלפי טומאה טמאים מחציו וכלפי טהרה
טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאין מעזיבה שבין
הבית לעליה טומאה בתוכה מחציה ולמטן הבית טמא
ועליה מהורה מחציה ולמעלן העליה טמאה והבית
מהור מחצה למחצה שניהם טמאין טומאה באחד מהן
וכלים במעזיבה מחציה וכלפי טימאה טמאין ומחציה

M 4 את המפ׳ אם יכולה | M 5 וכן | M 6 בטיט | 7 M ומומ׳. S העולם וטו׳ || M 8 מלמעלה || M 9 על מה׳ || SM 10 וטומ׳ || M 11 + ה || M 12 — והקר׳ || 13 P — מחציו ... טמא | M 14 + ועליה ו | P 15 + ו | M 16 והעל׳ | S 17 — ו.

Die Geräte unter dieser unrein. Liegt sie auf vier Steinen oder Lebewesen, so sind, wenn eine Unreinheit sich unter dieser befindet, die Geräte auf dieser rein, und wenn eine Unreinheit sich auf dieser befindet, die Geräte unter dieser rein.

II. Wenn die Totengräber durch die Vorhalle gehen und jemand (von ihnen) die Tür zumacht[1] und sie mit dem Schlüssel festhält, so ist [das Haus], wenn die Tür auch von selbst zubleiben würde, rein, und wenn nicht, unrein. Dasselbe gilt auch von einem Fass Dörrfeigen und einem Korb Stroh, die in eine Fensternische[2] stehen: würden die Dörrfeigen oder das Stroh auch allein[3] stehen bleiben, so sind sie[4] rein, wenn aber nicht, unrein. Hat man in einem Haus eine Scheidewand aus Krügen gemacht und sie mit einem Lehmbewurf verschmiert, so ist, wenn der Lehmbewurf allein stehen bleiben würde, alles[5] rein, wenn aber nicht, unrein.

III. Wenn die Wand dem Haus dient[7], so ist sie als Hälfte gegen Hälfte[8] anzusehen. Zum Beispiel: Wenn eine Wand ans Freie grenzt und eine Unreinheit sich in dieser[9] befindet, so ist, wenn in der Hälfte einwärts, das Haus unrein, und was oben steht, rein, wenn in der Hälfte auswärts, das Haus rein, und was oben steht, unrein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, das Haus unrein, und was oben steht, nach R. Meír unrein und nach den Weisen rein. R. Jehuda sagt, die ganze Wand gehöre zum Haus.

IV. Wenn in einer Wand zwischen zwei Häusern eine Unreinheit sich befindet[9], so ist das der Unreinheit nähere Haus unrein und das der reinen [Seite] nähere rein; ist sie Hälfte gegen Hälfte, so sind beide unrein. Wenn eine Unreinheit in einem von ihnen und Geräte in der Wand sich befinden, so sind sie, wenn in der Hälfte zur Unreinheit, unrein, wenn in der Hälfte zur reinen [Seite] rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, unrein. Wenn eine Unreinheit sich im Estrich zwischen dem Haus und dem Söller befindet, so ist, wenn in der Hälfte nach unten, das Haus unrein und der Söller rein, wenn in der Hälfte nach oben, der Söller unrein und das Haus rein, und wenn Hälfte gegen Hälfte, beides unrein. Wenn eine Unreinheit in einem von ihnen und Geräte im Estrich sich befinden, so sind sie, wenn in der Hälfte zur Unreinheit, unrein, wenn in der Hälfte zum reinen [Raum],

3. Damit die Unreinheit nicht in das Haus dringe. 4. Zwischen 2 Häusern. 5. Ohne Fass od. Korb. 6. Die im andren Haus befindlichen Sachen. 7. Dh. durch die das Haus gebildet wird, eine errichtete Wand; als Ggs. zu einer Wand, die von selber durch Ausschachtung der Erdmasse an beiden Seiten entsteht, von der weiter die Wendung "wenn das Haus der Wand dient" gebraucht wird. 8. In der Mitte geteilt. 9. In einem Wandloch eingemauert.

VI כיצד הבור והדות שבבית וכפישה נתונה עליו טהור[9] אם היתה באר חלקה או כוורת פתוחה וכפישה נתונה[10] עליה טמא אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה גפיים טהור שאין הכלים מצילין[11] עם דפנות אהלים עד שיהא להם דפנות וכמה[12] תהא הדופן טפח היה לה חצי טפח מבאן וחצי טפח מבאן אינה דופן עד שיהא לה טפח ממקום אחד:

VII כשם שמצילין[13] מבפנים כך מצילין מבחוץ כיצד כפישה שהיא נתונה על היתדות מבחוץ טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים[2] אם היה כותל חצר או כותל גנה אינו מציל קורה שהיא נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה טומאה תחתיה כלים שבקדרה טמאין[14] רבי עקיבא מטהר וחכמים מטמאין:

9 M + ו || M 10 — עליה || M 11 על || S 12 יהא | M 13 — מ || SM 14 טהורין דר״ע.

VI. Zum Beispiel: Steht über dem Brunnen oder der Zisterne im Haus[1] ein Winzerkorb, so ist alles[16] rein; wenn es aber ein flacher Brunnen[17] oder ein durchbrochener Bienenkorb[18] ist und darüber ein Winzerkorb steht, so ist es[19] unrein. Ist es[19] ein glattes Brett oder ein Deckel ohne Leisten, so ist es[16] rein. Geräte[20] schützen nämlich mit den Zeltwänden nur dann, wenn sie selber Wände haben[21]. Wie gross muss die Wand sein? — eine Handbreite [hoch]. Ist es nur eine halbe Handbreite da und eine halbe Handbreite dort[22], so ist dies keine Wand. Nur wenn es eine Handbreite an der einen Stelle ist.

VII. Wie sie innerhalb schützen, so schützen sie ausserhalb. Zum Beispiel: Wenn der Winzerkorb ausserhalb[23] auf Pflöcken sitzt und eine Unreinheit sich unter diesem befindet, so sind die Geräte im Winzerkorb rein. Ist es die Wand eines Hofes oder die Wand eines Gartens, so schützt er nicht[24]. Wenn an einem Balken[25], der von einer Wand zur andren Wand reicht, ein Kochtopf hängt und eine Unreinheit sich unter diesem befindet, so sind die Geräte im Topf, wie R. Âqiba sagt, rein, und wie die Weisen sagen, unrein.

Sechster Abschnitt

דם וכלים[1] נעשין אהלין לטמא אבל לא לטהר ביצד ארבעה נושאין את הנדבך טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים[2] רבי אליעזר מטהר נתון על ארבעה כלים אפילו כלי גללים[3] כלי אבנים[3] כלי אדמה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים

1 M עשויין || SM 2 + ו || M 3 + ו.

MENSCHEN und Geräte können Zelte sein, um unrein zu machen, nicht aber rein zu erhalten. Zum Beispiel: Wenn vier [Personen] die Steinplatte[1] tragen, so sind, wenn eine Unreinheit sich unter dieser befindet, die Geräte über dieser unrein, und wenn eine Unreinheit sich auf dieser befindet, die Geräte unter dieser unrein. Nach R. Eliêzer sind sie rein. Liegt sie auf vier Geräten, auch wenn es Geräte aus Rindermist, Geräte aus Stein oder Geräte aus Erde[2] sind, so sind, wenn eine Unreinheit sich unter dieser befindet, die Geräte auf dieser unrein, und wenn eine Unreinheit sich auf dieser befindet,

16. Was sich im Brunnen befindet. 17. Der keine steilen Wände hat. 18. Mehr als 40 Seáh gross, sodass er nicht verunreinigungsfähig ist. 19. Was auf einem solchen Brunnen od. Bienenkorb liegt. 20. Ueber der Grube. 21. Hat der Deckel keine Wände, so braucht auch die Grube keine Wände zu haben. 22. An der Grube u. am bedeckenden Gerät. 23. Des Zeltes, in einer Entfernung von weniger als einer Handbreite, sodass er als mit diesem verbunden gilt. 24. Dies gilt nur bei einer Zeltwand. 25. Der mindestens eine Handbreite dick ist. 1. So nach der Lesart der alten u. neuen Ausgaben, obgleich נדבך sonst Steinreihe, Mauerschicht, bedeutet. Von den in manchen Texten abweichenden Lesarten (נרוור, נדבד, נרווד) scheint נרבד (Cod. Kaufmann) die richtigste zu sein (von רבד, *betten, ein Lager bereiten*), gebettetes Lager, Bahre. 2. Die für die Unreinheit nicht empfänglich sind.

wenn [die Vorrichtung] eine Faustwerte hat, nicht abgenommen werden kann und der Schrank das bestimmte Grössenmass hat".

הקדוחות הבית טרוד במה דברים אמורים בזמן שיש שם פיתח טפח[4] אינו ייצאו יתמנדל בא במרה:

9 VS + ג.

Fünfter Abschnitt

נור שהיא עומד בתוך הבית ועיני קמורה להיין והאהילו עליו קוברי המת בית שמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים התנור טמא והבית טהור רבי עקיבא אומר אף התנור טהור:

II ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכונס משקה בית שמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים הקדרה טמאה ועליה טהורה רבי עקיבא אומר אף הקדרה טהורה:

III היתה שלימה בית הלל אומרים מצלת על הכל בית שמאי אומרים אינה מצלת אלא על האובלים ועל המשקין ועל כלי חרס חזרו בית הלל להודות לדברי בית שמאי:

IV לגין שהיא מלא משקין טהורין הלגין טמא טומאת שבעה והמשקין טהורין ואם פינן בכלי אחר טמאין[5] האשה שהיא לשה בעריבה האשה והעריבה טמאים טומאת שבעה והבצק טהור ואם פינתה לכלי אחר טמא חזרו בית הלל להודות לדברי בית שמאי:

V היו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הכל טהור היה כלי טהור לקדש ולהטאת הכל טהור שהכל נאמנין על החטאת מפני שהכלים טהורין וכלי חרס טהורין מצוילין[8] עם דפנות אהלים:

1 M — ה ‖ 2 SM + ו ‖ 3 V להורות. M להור׳ כבש ‖ 4 M לכלי ‖ 5 S + חזרו ב״ה להורות ‖ 6 M פינתו ‖ 7 V להורות. M להור׳ כרב׳ ‖ 8 MB + ג.

KNN ein Ofen im Haus steht mit dem Ofenrohr[1] nach aussen gewölbt, und die Totengräber[2] es bezeltet haben, so ist, wie die Schule Šammajs sagt, alles[3] unrein, und wie die Schule Hillels sagt, der Ofen unrein und das Haus rein; R. Âqiba sagt, auch der Ofen sei rein.

II. Wenn über einer Luke zwischen dem Haus[4] und dem Söller ein Topf steht, der ein Loch hat, durch das Flüssigkeiten eindringen[5] können, so ist, wie die Schule Šammajs sagt, alles unrein, und wie die Schule Hillels sagt, der Topf unrein und der Söller rein; R. Âqiba sagt, auch der Topf sei rein.

III. Ist er ganz, so schützt er, wie die Schule Hillels sagt, alles[6]; die Schule Šammajs sagt, er schütze nur Speisen, Getränke und Tongefässe[7]. Die Schule Hillels trat aber zurück und pflichtete der Schule Šammajs bei.

IV. [Befindet sich da][8] eine Kruke voll reiner Flüssigkeiten, so ist die Kruke siebentägig unrein, die Flüssigkeiten aber sind rein[9]; schüttet man sie in ein andres Gefäss um[10], so sind sie unrein. Wenn da eine Frau in einem Trog knetet, so sind die Frau und der Trog siebentägig unrein, der Teig aber rein; legt sie ihn in ein andres Gefäss um, so ist er unrein. Die Schule Hillels trat aber zurück und pflichtete der Schule Šammajs bei.

V. Sind es Geräte aus Rindermist, Geräte aus Stein oder Geräte aus Erde, so ist alles rein. War es ein reines Gefäss und für Heiliges oder das Entsündigungswasser[11] bestimmt, so ist alles rein, denn jeder ist glaubhaft[12] hinsichtlich des Entsündigungswassers. Weil es nämlich reinbleibende Geräte[13] und reine Tongefässe[14] sind, und sie schützen mit den Zeltwänden[15].

11. Die oben S. 986 Z. 14ff. normirt ist. 1. Wörtl. Auge; vgl. S. 973 N. 9. 2. Die einen Toten über das Rohr getragen haben. 3. Der Ofen u. alles andre, was im Haus ist. 4. In dem ein Toter sich befindet. 5. Vgl. S. 964 Z. 1. 6. Was im Söller ist, vor der Unreinheit. 7. Nicht andre Geräte u. Menschen; vgl. Bd. VII S. 1125 Z. 3ff. 8. Im Söller, wenn der Topf ganz ist. 9. Sie sind durch den Topf geschützt; die Kruke ist nur rabb. unrein u. überträgt die Unreinheit nicht auf den Inhalt. 10. In diesem Raum, das schon vorher leichenunrein war. 11. Cf. Num. 19,9. 12. Auch das irdene Gefäss war sicher rein. 13. Wie die erstgenannten, aus Rindermist udgl. 14. Die für Heiliges bestimmt waren. 15. Im in Rede stehenden Fall.

מים או שרצים או שאבלתו מלחת ובן[31]מרבג של אבנים ובן[35]סואר של קורות רבי יהודה אומר כל אהל שאיננו [30]עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה[37]בשקיפים ובסלעים:

M 34 מדבך. SB מרבך || M 35 סוור || M 36 — עשוי || M 37 בשקפ׳.

Wasser oder Kriechtiere ausgehöhlt haben, oder Salpeter durchgefressen hat. Dasselbe gilt auch von einer Steinlage oder einer Balkenschicht[25]. R. Jehuda sagt, ein Zelt, das nicht durch Menschenhand errichtet ist, gelte nicht als Zeit. Jedoch pflichtet er bei Berglöchern und Felsenklüften bei[26].

Vierter Abschnitt

גדל שהוא עומד באויר [1]טומאה בתוכו כלים שבעוביו טהורין [2]טומאה בעוביו כלים שבתוכו טהורין רבי יוסי אומר מהצה למהצה היה עומד בתוך הבית טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך [3]הטומאה לצאת ואין [4]דרכה להכנס כלים שבינו לבין הארץ שבינו לבין הכותל שבינו לבין הקורות אם יש שם פותח טפח טמאים ואם לאו טהורין טומאה שם הבית טמא:

II תיבת המגדל יש בה פותח טפח ואין ביציאתה 125b פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טומאה [5]בבית מה שבתוכה טהור שדרך [6]הטומאה לצאת ואין דרכה [7]להכנס רבי יוסי מטהר מפני שהוא יכול להוציאה חציים או לשרפה במקומה:

III היה עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה [8]להכנס היתה מוכני שלו משוכה לאחוריו שלש אצבעות טומאה שם כנגד

M 4 || ה — M 3 || טומ׳ — M 2 || ו + SM 1
S 7 || ה — M 6 || בבית — M 5 || דרך טומ׳ ליכנס
ליכ׳. M — ליכ׳ ... דרכ׳ || S 8 ליכנס.

STEHT ein Schrank im Freien, so sind, wenn eine Unreinheit sich in diesem befindet, die Geräte in seiner Wanddicke[1] rein, und wenn eine Unreinheit sich in seiner Wanddicke befindet, die Geräte in diesem rein. R. Jose sagt: Hälfte gegen Hälfte[2]. Steht er in einem Haus, so ist, wenn die Unreinheit sich darin befindet, das Haus unrein, und wenn die Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, rein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen. Geräte, die sich zwischen diesem und dem Erdboden, zwischen diesem und der Wand, zwischen diesem und den Balken befinden, sind, wenn da eine Faustweite ist, unrein, und wenn nicht, rein. Befindet sich da[3] eine Unreinheit, so ist das Haus unrein.

II. HAT die Lade des Schrankes[4] eine Faustweite und ihre Oeffnung keine Faustweite[5], so ist, wenn eine Unreinheit sich in dieser befindet, das Haus unrein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, rein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen. Nach R. Jose ist es[6] rein, weil man [die Unreinheit] geteilt herausholen[7] oder an ihrem Ort verbrennen kann.

III. STEHT er in der Türöffnung[8] so, dass er nach aussen geöffnet wird, so ist, wenn eine Unreinheit sich darin befindet, das Haus rein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, unrein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen. Ist seine Vorrichtung[9] drei Fingerbreiten[10] nach hinten gezogen, so ist, wenn eine Unreinheit sich da unter den Balken befindet, das Haus rein. Dies nur in dem Fall,

25. In denen sich eine solche Lücke befindet. 26. Dass sie, obgleich nicht durch Menschenhand entstanden, als Zelt gelten. 1. In kleinen Löchern od. Nischen unter einer Handbreite. 2. Von der Mitte der Dicke aus gehört das Loch zum Innern. 3. In einer der genannten Lücken. 4. Wol eine kleine Schublade in diesem. 5. Wenn sie oben schmal ist. 6. Das Haus, im ersten Fall. 7. In nicht verunreinigenden Quantitäten. 8. Des Hauses. 9. Vgl. S. 994 N. 2. 10. Keine volle Faustweite.

und ein Achtellog nach seinem Tod herausgekommen ist — Worte R. Âqibas. R. Jišmâél sagt, ein Viertellog beim Leben und ein Viertellog nach seinem Tod, und von diesem und jenem ein Viertel fortgenommen worden ist. R. Elʿazar b. R. Jehuda sagt, in diesem und jenem Fall gleicht es dem Wasser. Was aber heisst Mischblut? — wenn von einem Gekreuzigten das Blut rinnt und unter ihm ein Viertellog Blut gefunden wird, so ist es unrein. Wenn aber von einem Toten Blut tropft und unter ihm ein Viertellog Blut gefunden wird, so ist es rein". R. Jehuda sagt, nicht so, vielmehr sei das rinnende rein und das tropfende unrein".

VI. Bei einer Olive von einem Toten beträgt die Oeffnung eine Handbreite und bei einem Toten beträgt die Oeffnung vier Handbreiten". Dies, um die übrigen Oeffnungen vor der Unreinheit zu schützen, die Unreinheit durchzulassen aber genügt eine Faustweite". [Ein Stück] grösser als eine Olive gilt als [vollständiger] Toter. R. Jose sagt, nur Rückgrat und Schädel gelten als [vollständiger] Toter.

בחיין ושמינית במיתי דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל
אומר רביעית בחיין ורביעית במיתו ניטל מזה ומזה
רביעית רבי אלעזר ברבי יהודה אומר זה וזה במים
איזהי דם תבוסה צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו
רביעית דם טמא אבר המת שדמו מנטף ונמצא תחתיו
רביעית דם טהור רבי יהודה אומר לא כי אלא השותת
טהור והמנטף טמא׃

VI כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בארבעה
טפחים להציל הטומאה על הפתחים אבל להוציא
הטומאה בפיתח טפח נדול מכזית במת רבי יוסי אומר
השדרה והגולגולת כמת׃

VII טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את
הטומאה וחוצץ בפני הטומאה כיצד ביב שהוא קמור
תחת הבית יש בו פיתח טפח ויש ביציאתו פיתח טפח
טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו
טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס יש בו
פיתח טפח ואין ביציאתו פיתח טפח הטומאה בתוכו
הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך
הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס אין בו פיתח טפח
ואין ביציאתו פיתח טפח טומאה בתוכו הבית טמא
טומאה בבית מה שבתוכו טמא אחד הזר שהרהו

M 22 בן | S 23 במים ואי׳ | S 24 — ה | M 25 + את || P 26 להוסיף || SM 27 + ו || P 28 (במת. S המת) || M 29 + ויש || M 30 ליכנס || S 31 — ת. M ויש טומ׳ | 32 (M טהור) | M 33 — אחד.

VII. Eine Handbreite zu einer Handbreite in der Höhe einer Handbreite kubisch bringt die Unreinheit herein und hält die Unreinheit zurück. Zum Beispiel: Wenn ein gewölbter Kanal unter einem Haus eine Faustweite hat und der Ausfluss eine Faustweite hat, so ist, wenn sich darin eine Unreinheit befindet, das Haus rein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, rein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen. Hat er eine Faustweite und der Ausfluss keine Faustweite, so ist, wenn eine Unreinheit sich darin befindet, das Haus unrein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, rein, denn die Unreinheit pflegt hinauszugehen und nicht hineinzugehen. Hat er keine Faustweite und auch der Ausfluss keine Faustweite, so ist, wenn eine Unreinheit sich darin befindet, das Haus unrein, und wenn eine Unreinheit sich im Haus befindet, was darin ist, unrein. Einerlei, ob ein Loch, das

12. Vorher hatte das letztere allein das erforderliche Quantum. 13. Ohne Unterbrechung. 14. Das Blut war vor Eintritt des Todes nicht verunreinigend, u. jeder Tropfen nachher verliert sich in der Mehrheit. 15. In der Regel pflegt das Blut beim Leben zu rinnen u. nach dem Tod zu tropfen. Dies die einfache Erklärung des Maimonides; halakhisch komplizirt ist die Erklärung des T. ob. S. 950 Z. 5ff. 16. Des Raums, in dem sich dieses Quantum befindet. 17. Im Quadrat. Ist diese Oeffnung zum Hinausbringen des Toten bestimmt, so schützt sie die übrigen Oeffnungen vor der Totenunreinheit; ausführl. weit. S. 1029 Z. 21ff. 18. In einen durch eine Wand getrennten anstossenden Raum. 19. Unter Faustweite (Cod. Kaufmann hat richt. פּוֹתַח טֶפַח) ist ein Hohlraum von einer Handbreite in Länge, Breite u. Höhe zu verstehen, der in dieser Dimension den Charakter eines selbständigen Raums hat. 20. Nicht in andrer Dimension. 21. Was in einem solchen Raum zusammen mit einem Leichenteil bezeltet wird, ist durch Bezeltung unrein. 22. Wörtl. trennt, begrenzt; eine solche hält die Unreinheit zurück, dass sie nicht nach oben steige. 23. Ausserhalb des Hauses. 24. Ein Teil von einem Toten.

חציי זיתים[5]מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאים אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו°ועל כחצי זית או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו [7]ועל כחצי זית טהור אמר רבי מאיר אף בזה רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל זה הכלל כל שהוא משם אחד טמא משני שמות טהור:

II °מלא תרווד רקב שנתפזר[8]בתוך הבית הבית d.27b טמא[9]ורבי שמעון מטהר °רביעית דם[10]שנתבלעה בתוך b.62b q.101a הבית הבית טהור נבלעה בכסות אם מתכבסת[11]הכסות ויוצא ממנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור:

III נשפך באויר אם היה[12]מקומו קטפרס[13]והאהיל על מקצתו טהור היה אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה[14]והקטפרס בין[15]מבפנים בין מבחוץ והבית az.51b מאהיל[16]עליו טהור היה אשבורן או שקרש טמא °כל d.55a שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והצפורן ובשעת חבורן הכל טמא:

IV כיצד המת[17]מבחוץ ושערו בפנים הבית טמא עצם שיש עליו כזית בשר[18]הבנים מקצתו[17]מבפנים והבית מאהיל עליו טמא שני עצמות ועליהם כשני חצאי זתים בשר הבנים[19]מקצתם מבפנים והבית מאהיל [20]עליהם טמא היו תחובים בידי אדם טהור שאין חבורי אדם חבור:

V [21]איזהו דם תבוסה המת שיצא ממנו שמינית

8 ‖ ו — P 7 ‖ ו — SP 6 ‖ ו + S .או + M 5 לתוך SP ‖ ו — S 9 ‖ VM 10 שנבל׳ ‖ B 11 — הכס׳. ‖ ו — P 13 ‖ M 12 — מקו׳ ‖ M כסות טמא ויוצא SM 14 והיא קט׳ ‖ P 15 מלפנים ‖ 16 (P לעולם) ‖ 17 SP 20 ‖ ו + M 19 ‖ ו + SM 18 ‖ מ — M עליו ‖ ו + S 21.

halbe Olive bezeltet und eine halbe Olive ihn bezeltet, ist nach R. Dosa b. Archinos rein und nach den Weisen unrein. Wer aber eine halbe Olive[2] berührt und etwas andres ihn und eine halbe Olive bezeltet, oder eine halbe Olive bezeltet und etwas andres ihn und eine halbe Olive bezeltet, ist rein. R. Meír sagt, auch hierbei sei er nach R. Dosa b. Archinos rein und nach den Weisen unrein. Alles macht[3] unrein, ausser bei Berühren und Tragen oder Tragen und Bezeltung. Die Regel hierbei ist: gehört es[4] zu einem Namen[5], so ist er unrein, und gehört es zu zwei Namen, so ist er rein.

II. Ist ein Löffel Moder im Haus verstreut worden, so ist das Haus unrein und nach R. Šimôn rein. Ist ein Viertellog Blut im Haus aufgesogen worden, so ist das Haus[6] rein; ist es in einem Kleid aufgesogen worden, so ist es, wenn das Kleid gewaschen wird und ein Viertellog Blut herauskommt, unrein, wenn aber nicht, rein, denn alles Aufgesogene, das nicht mehr herauskommen kann, ist rein.

III. Ist es[7] im Freien[8] ausgegossen worden, so ist es, wenn die Stelle abschüssig[9] und ein Teil bezeltet ist, rein, wenn aber vertieft, oder es geronnen ist, unrein. Wenn es auf die Schwelle ausgegossen wurde und diese abschüssig ist, ob nach innen oder nach aussen, und das Haus es bezeltet, so ist es rein, wenn aber vertieft, oder es geronnen ist, unrein. Alles vom Toten ist unrein, ausgenommen die Zähne, das Haar und die Nägel; solange sie an ihm haften, sind sie alle unrein.

IV. Zum Beispiel: Befindet sich der Tote ausserhalb und sein Haar innerhalb, so ist das Haus unrein. Wenn man einen Knochen, an dem eine Olive Fleisch ist, ins Innere gebracht und das Haus es[10] bezeltet, so ist es unrein[11]. Wenn man zwei Knochen, an denen zwei halbe Oliven Fleisch sind, zum Teil in das Haus gebracht hat und das Haus sie bezeltet, so ist es unrein. Sind sie aber durch Menschenhand zusammengesteckt worden, so ist es rein, denn die Verbindung durch Menschenhand gilt nicht als Verbindung.

V. Was heisst Mischblut? — wenn vom Toten ein Achtellog Blut noch beim Leben

2. Von einem Toten. 3. Bei einer derartigen Teilung, nach RM. 4. Die Verunreinigung durch jede von den beiden Hälften. 5. Beispielsweise beide Hälften durch Berührung. 6. Was nachher in das Haus kommt; vgl. S. 922 Z. 12ff. 7. Ein Viertellog Blut von einem Toten. 8. Wörtl. in der Luft, nicht überzeltet. 9. Es bleibt nicht auf der Stelle liegen u. wird daher nicht verbunden. 10. Aber nicht das Fleisch. 11. Der Knochen allein ist durch Bezeltung nicht verunreinigend, jed. gilt er als Handhabe für das Fleisch, mit dem er verbunden ist.

אמרו"בקטן של רופאים דברו רבי מאיר והכמים אומרים "בגדיל של לשבה:

IV הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל יאינן מטמאין במשא רבי אליעזר אומר מטמאין במשא רבי יהושע אומר אם יש שם תחתיהן עפר קברות מטמאין במשא ואם לאו אינן מטמאין במשא איזה הוא הדופק את שהגולל נשען עליו אבל דופק דופקין טהור:

V אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת"וכזית נצל ומלא תרווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר"עצמו:

VI השדרה והגולגולת משני מתים ורביעית דם משני מתים וכובע עצמות משני מתים ואבר מן המת משני מתים ואבר מן החי"משני אנשים רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין:

VII עצם כשעירה שנחלק לשנים רבי עקיבא מטמא ורבי יוחנן בן נורי מטהר אמר רבי יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעירה אלא עצם כשעירה רובע עצמות"שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם כשעירה רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאין אבר מן החי שנחלק לשנים מהור"רבי יוסי מטמא ומידה"שאם ניטל הצאים שהוא טהור:

13 M במקדח קטן | 14 SM כגדי | 15 M עצם | 16 M — משיא | SP 17 שנדקקו | 18 M + ר"י.

IV. Rollstein und Stütze verunreinigen durch Berühren und durch Bezeltung, nicht aber durch Tragen. R. Eliêzer sagt, sie verunreinigen auch durch Tragen. R. Jehošuâ sagt, ist darunter Graberde, verunreinigen sie durch Tragen, wenn aber nicht, verunreinigen sie nicht durch Tragen. Was heisst Stütze? — was den Rollstein direkt stützt; die Stütze der Stützen aber ist rein.

V. Folgendes ist rein, wenn etwas davon fehlt: ein Olivengrosses von einem Toten, eine Olive Verwestes, ein Löffel voll Moder, ein Viertellog Blut, ein gerstengrosser Knochen und ein Glied von einem Lebenden, dessen Knochen nicht vollständig ist.

VI. Ein Rückgrat oder ein Schädel von zwei Toten, ein Viertellog Blut von zwei Toten, ein Viertel [Kab] Knochen von zwei Toten, ein Glied von zwei Toten und ein Glied von zwei Lebenden sind nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein.

VII. Ein in zwei [Teile] geteilter gerstengrosser Knochen ist nach R. Âqiba unrein und nach R. Johanan b. Nuri rein. R. Johanan b. Nuri sprach: Sie reden nicht von Knochen in Gerstengrösse, sondern von einem gerstengrossen Knochen. Ein Viertel [Kab] zermalmte Knochen, unter denen kein einziger gerstengrosser Knochen ist, ist nach R. Šimôn rein und nach den Weisen unrein. Ein in zwei [Teile] geteiltes Glied von einem Lebenden ist rein und nach R. Jose unrein. Jedoch pflichtet er bei, dass es, wenn es in Hälften abgenommen worden ist, rein sei[11].

Dritter Abschnitt

ל המטמאין באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין ביצד הנוגע בכשני חציי זיתים מן הנבלה או נושאן ובמת הנוגע בבחצי זית ומאהיל על כחצי זית אי ניגע בבחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו מאהיל על כשני

Ed. iii,1 Hol. 24b — Ib. 125a

1 S + המת | 2 S חצאי | 3 M והנוגע. S נוגע | 4 M + או.

Third of the things that defile by tent-covering[9] divided in a house, is unclean according to R. Dosa b. Archinos and clean according to the Sages. How so? If one touches or carries two halves of olives of a carcass, or if one touches a half olive of a dead person and a half olive is in a tent, or if one touches a half olive and a half olive is in a tent, or if one touches a half olive and a half olive touches it, or if one touches two halves of olives, or if one

9. Vgl. S. 992 Z. 25ff. 10. Der eigentliche Verschluss der Gruft, der herangerollt wird; vgl. weit. S. 1045 Z. 24ff. 11. Weil es niemals unrein war. 1. Keines der Teile hat das erforderliche Quantum.

Zweiter Abschnitt

[1]לו מטמאין באהל המת כזית [2]מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב [1]השדרה והגולגולת [1]אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי [3]רובע עצמות
Bek. 45a מרוב [1]הבנין או מרוב המנין [4]ורוב בניינו ורוב מניינו של מת אף על פי שאין בהן רובע טמאין [5]כמה הוא רוב מניינו מאה ועשרים וחמשה:

II רביעית דם ורביעית דם תבוסה ממת אחד רבי עקיבא אומר משני מתים דם קטן שיצא כולו רבי עקיבא
Nem. 31a אומר כל שהוא וחכמים אומרים רביעית [6]כזית ריבה
Nid. 28a בין היה [1]בין מתה רבי אליעזר מטמא [6]בכשרו והכמים מטהרים [6]אפר שריפים רבי אליעזר אומר שעורו ברובע
Ib. 27b וחכמים מטהרין [6]מלוא תרווד [7]ועוד אפר קברות טמא [1]רבי שמעון מטהר מלוא תרווד רקב שנבלו במים אינו חבור לטומאה:

III אלו מטמאין במגע ובמשא [8]ואינן מטמאין
Ber. 41b באהל [6]עצם כשעורה וארץ העמים ובית הפרס [9]אבר מן
Er. 7a המת ואבר מן החי שאין [10]עליהן בשר כראוי [9]השדרה
Nol. 42b [11]והגולגולת שחסרו [1]כמה הוא [12]חסרון בשדרה בית שמאי
Sek. 37b אומרים שתי חוליות [5]בית הלל אומרים אפילו חוליא אחת [11]ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלוא מקדח [5]בית
Ib. 38a הלל אומרים כדי שניטל מן החי וימות [6]באיזה מקדח

4 ‖ ו + SM 3 ‖ מה״ם וכו׳ — P 2 ‖ ו + M 1
— M 6 ‖ ו + SM 5 ‖ בניינו ורוב ... הבנין — M
10 ‖ ו + S 9 ‖ ואין M 8 ‖ רקב + SP 7 ‖ כבש׳
S עליו ‖ ו — M 11 ‖ M 12 חסרונו בית.

FOLGENDES verunreinigt durch Bezeltung: ein Toter, ein Olivengrosses von einem Toten, eine Olive Verwestes[1], ein Löffel[2] voll Moder[1], das Rückgrat, der Schädel, ein Glied von einem Toten oder ein Glied von einem Lebenden, an dem gehörig Fleisch ist, ein Viertel [Kab] Knochen von einem Toten vom grösseren Teil des Baues[3] oder der Anzahl, der grössere Teil des Baues oder der [Knochen]zahl, auch wenn er kein Viertel [Kab] beträgt. Sie alle sind unrein. Wieviel ist der grössere Teil der Anzahl? — hundertfünfundzwanzig.

II. EIN Viertellog Blut oder ein Viertellog Mischblut[4] von einem Toten; R. Âqiba sagt, auch von zwei Toten. Das vollständig ausgeflossene Blut von einem [neugeborenen] Kind; R. Âqiba sagt, wieviel es auch ist; und die Weisen sagen, ein Viertellog. Ein Olivengrosses Gewürm[5], ob lebend oder tot, ist nach R. Eliêzer wie das [Leichen]fleisch verunreinigend und nach den Weisen rein. Die Asche von Verbrannten ist, wie R. Eliêzer sagt, im Quantum eines Viertel [Kab verunreinigend] und nach den Weisen rein. Ein Löffel und darüber voll Grufterde ist unrein und nach R. Šimôn rein. Ein Löffel voll Moder mit Wasser geknetet gilt nicht als verbunden hinsichtlich der Unreinheit[6].

III. FOLGENDES verunreinigt durch Berühren und durch Tragen, nicht aber durch Bezeltung: ein gerstengrosser Knochen, der Boden der weltlichen Völker[7], ein Gräberpflug[8], ein Glied von einem Toten oder ein Glied von einem Lebenden, an dem nicht gehörig Fleisch ist, und Rückgrat oder Schädel, von denen etwas fehlt. Wieviel heisst beim Rückgrat ein Fehlen? Die Schule Šammajs sagt, zwei Wirbel, und die Schule Hillels sagt, auch ein Wirbel. Beim Schädel? Die Schule Šammajs sagt, in der Grösse eines Bohrerlochs, und die Schule Hillels sagt, soviel, dass ein Lebender, wenn soviel fehlt, sterben muss. Von welchem Bohrer sprechen sie? — von einem kleinen der Aerzte — Worte

1. Von einem Toten; ersteres flüssig, letzteres in Staub zerfallen. 2. Vgl. S. 992 Z. 19. 3. Des grossen Skelettknochens. 4. Das vor u. nach dem Tod geflossen ist; weit. S. 1022 Z. 26ff. 5. Von einer Leiche. 6. Bei Bezeltung oder Berührung eines Teils. 7. Ein Stück Erde aus dem Ausland. 8. Vgl. S. 71 N. 38.

V אדם וכגדים מטמאים בזב חומר באדם מכגדים
וכבגדים מבאדם שאדם הנוגע בזב מטמא בגדים ואין
בגדים הנוגעין בזב מטמאין בגדים חומר בבגדים
שהבגדים הנושאין את הזב מטמאין אדם ואין אדם
הנושא את הזב מטמא אדם:

VI אדם אינו מטמא עד שתצא נפשי ואפילו
מגייד ואפילו גיסם וזקק ליבום ופיטר מן היבום מאביל
בתרומה ופיסל מן התרומה וכן בהמה וחיה אינן מטמאין
עד שתצא נפשם התתו ראשיהם את על פי שמפרכסין
טמאין בנון הזנב של הלטאה שהיא מפרכסת:

VII תאברין אין להן שיעור אפילו פחות מכזית
מן המת ופחות מכזית מן הנבלה ופחות מכעדשה מן
השרץ מטמאין טומאתן:

VIII מאתים וארבעים ושמנה אברים באדם
שלשים בפיסת הרגל ששה בכל אצבע עשרה בקרסל
שנים בשוק המשה בארכובה אחד בירך שלשה בקטלית
ואחד עשר צלעית שלשים בפיסת היד ששה בכל
אצבע שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע וארבעה
בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה ושמונה עשר
חוליות בשדרה תשעה בראש שמנה בציאר ששה
במפתח של לב וחמשה בנקביו כל אחד ואחד מטמא
במגע ובמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר
בראוי אם אין עליהן בשר בראוי מטמאין במגע ובמשא
ואינן מטמאין באהל:

B 12 טמאין ‖ SM 13 מכבגד׳ ‖ SB 14 שהאדם 15
S – ה ‖ S 16 + ה ‖ P 17 — ה ‖ SM 18 + מבאדם
19 (P ופטור) ‖ M 20 + ו ‖ P 21 — ופוסל מה״ת
M 24 ‖ מכד׳ מה״ן — M מ. — SP 23 ‖ מ — SP 22
— מה״ש ‖ SM 25 בקרסל ‖ SM 26 בקושלת ‖ SP 27
עשרה ‖ M 28 בחזה וד׳ בקבה ב׳ במר׳ ‖ SM 29 — ו
P 30 במשא ובמגע ‖ M 31 תמת ובזמן ‖ BM 32 ואין.

V. Mensch und Kleider[7] werden durch einen Flussbehafteten unrein. Schwerer ist es beim Menschen als bei Kleidern, und bei Kleidern als beim Menschen. Berührt ein Mensch einen Flussbehafteten, so macht er Kleider unrein, nicht aber machen Kleider, die einen Flussbehafteten berühren, einen Menschen unrein. Und schwerer ist es bei Kleidern, denn Kleider, die einen Flussbehafteten tragen, machen einen Menschen unrein, nicht aber macht ein Mensch, der einen Flussbehafteten trägt, einen Menschen unrein.

VI. Ein Mensch verunreinigt nicht eher, als bis ihm die Seele ausgegangen ist. Selbst dem die Sehnen zerschnitten sind, oder der im Sterben liegt, verpflichtet noch zur Schwagerehe[8], entbindet von der Schwagerehe[9], berechtigt zum Essen von Hebe und macht für die Hebe untauglich[10]. Desgleichen verunreinigen Vieh und Wild nicht eher, als ihnen die Seele ausgegangen ist. Ist ihnen der Kopf abgeschlagen worden, so sind sie, selbst wenn sie noch zappeln, unrein, denn auch der Schwanz einer Eidechse zappelt[11].

VII. Für [ganze] Glieder[12] gibt es keine Grössennorm; auch weniger als ein Olivengrosses von einem Toten, weniger als ein Olivengrosses von einem Aas und weniger als ein Linsengrosses von einem Kriechtier machen unrein durch die ihnen eigne Unreinheit.

VIII. Zweihundertachtundvierzig Glieder hat der Mensch: dreissig am Fuss, nämlich sechs an jedem Zeh, zehn am Sprunggelenk, zwei am Unterschenkel, fünf am Knie, eines an der Hüfte, drei am Hüftgelenk, elf Rippen, dreissig an der Hand, nämlich sechs an jedem Finger, zwei am Vorderarm, zwei am Ellenbogengelenk, eines am Oberarm, vier an der Schulter, also hundertundeines an der einen Seite und hundertundeines an der andren Seite; dazu achtzehn Wirbel am Rückgrat, neun am Kopf, acht am Hals, sechs am Herzschlüssel und fünf an den Oeffnungen[13]. Jedes verunreinigt durch Berühren, durch Tragen und durch Bezeltung. Nur dann, wenn gehörig Fleisch[14] daran ist, ist aber nicht gehörig Fleisch daran, so verunreinigen sie nur durch Berühren und Tragen, nicht aber verunreinigen sie durch Bezeltung.

---

8. Die als Sitz u. Lager geeignet sind u. durch Auftreten eines Flussbehafteten (vgl. S. 730 N. 203) unrein werden. 9. Cf. Dt. 25,5. 10. Wenn er in diesem Zustand ein Kind hinterlässt. 11. Seine Hausleute, wenn er Priester ist. 12 Seine von einem Priester geborene u. von einem Jisraéliten verwitwete Mutter; cf. Lev. 22,13. 13. Nachdem er abgetrennt worden ist; dies ist kein Zeichen des Lebens, sondern nur ein Reflex. 14. Die einen ganzen Knochen, Fleisch u. Sehnen haben. 15. In der Beckengegend. 16. Vgl. S. 960 Z. 15ff.

מסכת אהלות

DURCH einen Toten[1] können zwei Dinge unrein werden[2], eines siebentägig unrein und eines bis zum Abend unrein. Durch einen Toten können drei Dinge unrein werden, zwei siebentägig unrein und eines bis zum Abend unrein. Durch einen Toten können vier Dinge unrein werden, drei siebentägig unrein und eines bis zum Abend unrein. Wieso zwei? — berührt ein Mensch einen Toten, so ist er siebentägig unrein, und ein Mensch, der diesen berührt, ist bis zum Abend unrein.

II. Wieso drei? — berühren Geräte[3] einen Toten und andre Geräte diese Geräte, so sind sie siebentägig unrein; das dritte aber, ob ein Mensch oder Gerät, ist bis zum Abend unrein.

III. Wieso vier? — berühren Geräte einen Toten, ein Mensch Geräte und die Geräte einem Menschen, so sind sie siebentägig unrein, das vierte aber, ob Mensch oder Gerät, ist bis zum Abend unrein. R. Âqiba sprach: Ich habe noch ein fünftes: wenn ein Spiess[4] im Zelt[5] steckt, so sind das Zelt, der Spiess, der den Spiess berührende Mensch und die den Menschen berührenden Geräte siebentägig unrein, das fünfte aber, ob Mensch oder Gerät, ist bis zum Abend unrein. Sie erwiderten ihm: Das Zelt wird nicht mitgerechnet[6].

IV. Mensch und Geräte werden durch einen Toten unrein. Schwerer ist es beim Menschen als bei Geräten, und bei Geräten als beim Menschen. Bei Geräten werden drei Dinge unrein, beim Menschen nur zwei[7]. Schwerer ist es beim Menschen, denn wenn er in der Mitte ist, sind es vier, und wenn er nicht in der Mitte ist, sind es drei[7].

1. Als welcher auch ein Teil desselben gilt; weit. S. 1020 Z. 1ff. 2. Nach einander, eines durch das andre. 3. Nach dem T. gleichen den Toten berührende Metallgeräte dem Toten selber, der Urunreinheit ist (vgl. Bd. I S. 556 Z. 3), u. machen somit andres als Urunreinheit unrein. 4. Ein Zeltpflock od. die Stange in der Mitte, aus Metall. 5. In dem der Tote sich befindet. 6. Der Spiess wird nicht durch das Zelt unrein, sondern ist ein Teil desselben. 7. Nach den Beispielen in Mišnah I u. II.

נים טמאים במת אחד טמא טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב שלשה טמאים במת שנים טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב כיצד שנים אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה [1]ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב:

II כיצד שלשה כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאין טומאת שבעה [2]השלישי בין אדם [3]ובין כלים טמא טומאת ערב:

III כיצד ארבעה כלים [4]נוגעין במת [5]ואדם בכלים וכלים באדם טמאין טומאת שבעה הרביעי בין אדם בין כלים [6]טמא טומאת ערב אמר רבי עקיבא יש לי חמישי השפוד [7]התהוב באהל [8]האהל והשפוד ואדם הנוגע בשפוד וכלים באדם טמאין טומאת שבעה החמישי בין אדם בין כלים [9]טמא טומאת ערב אמרו לו אין האהל מתחשב:

IV אדם וכלים מטמאין במת חומר באדם מבכלים [10]וכלים מבאדם שהכלים שלשה והאדם שנים חומר באדם שכל זמן שהוא באמצע הן ארבעה [11]ושאינו באמצע הן שלשה:

SM 4 ‖ ו — SM 3 ‖ הרביעי M 2 ‖ ו — M 1
+ ה ‖ 5 P — ו ‖ 6 SM טמאין ‖ 7 SM שהוא תח׳
‖ 8 S + המת. M + ו ‖ 9 S טמאין ‖ 10 VM ובכלים
M 11 אינו.

Dreissigster Abschnitt

א לי זכוכית פשיטיהן טהורין ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא הטבלה והאסקיטלא של זכוכית טהורין אם יש להם לזוביו טמאים שולי קערה ושולי אסקיטלא של זכוכית שהתקינן לתשמיש טהורין קירטסן או שפן בשופין טמאין:

II אסכלריא טהורה ותחוי שעשאו אסכלריא טמא ואם מתחלה עשאו לשם אסכלריא טהור תרווד שהוא נותני על השולחן אם מקבל כל שהוא טמא ואם לאו רבי עקיבא מטמא רבי יוחנן בן נורי מטהר:

III כום שנפגם רובו טהור נפגם בו שלש ברובו טהור רבי שמעון אומר אם מפזר הוא את רוב המים טהור ניקב ועשאו בין בבעין בין בזפת טהור רבי יוסי אומר בבעין טמא ובזפת טהור:

IV צלוחית קטנה שניטל פיה טמאה ונדולה שניטל פיה טהורה של פלייטין שניטל פיה טהורה מפני שהיא סורחת את היד לגינין נדולים שניטל פיהן טמאין מפני שהוא מתקנן לכבשין והאפרכס של זכוכית טהורה: אמר רבי יוסי אשריך כלים שנכנסת בטימאה ויצאת בטהרה:

---

1 P ואסק׳ | 2 M + ו | 3 SB לבזבז | 4 M + ה || 5 P סקוט. SM + ה || 6 P קריטסן || 7 M ושפן || 8 VSM ספק׳ || 9 M — ו || 10 VSMP ספק׳ || 11 SM + ו || 12 P וכגד׳ || 13 M — של ... טהורה || 14 SM + ה.

III. Ein in seiner grösseren Hälfte[1] beschädigter Becher ist rein. Ist er auf der grösseren Hälfte an drei [Stellen] beschädigt, so ist er rein. R. Šimôn sagt, lässt er den grösseren Teil des Wassers auslaufen, sei er rein. Wenn er ein Loch hat und man es verstopft hat, ob mit Zinn oder mit Pech, so ist er rein. R. Jose sagt, wenn mit Zinn, sei er unrein, wenn mit Pech, sei er rein.

IV. Fehlt von einem kleinen Fläschchen der Hals, so ist es unrein; fehlt von einer grossen [Flasche] der Hals, so ist sie rein[5]. Fehlt von einer Riech[flasche] der Hals, so ist sie rein, weil sie die Hand ritzt. Grosse Krüge, denen der Hals fehlt, sind unrein, weil man sie zum Einlegen herrichtet. Ein Mühlentrichter aus Glas ist rein[6]. R. Jose sprach: Heil dir, [Sektion von den] Gefässen, mit "Unreinheit" bist du eingezogen, mit "Reinheit" ziehst du aus[7].

---

1. Das Mittelteil, wenn sie ringsum zerbrochen sind. 2. Das W. קרטסן ist wol vom Mittellateinischen cratare, kratzen, (auch in viele neuere Sprachen übergegangen) abzuleiten, die Bruchstelle glatt kratzen. Die von einem Abschreiber zum andren übergegangene Ableitung von creta (Kreide), mit Kreide abreiben, ist kaum zu beachten. 3. Aus Glas; wahrscheinl. eine Art flacher Vorlegelöffel. 4. Wol des Randes. 5. Ersteres kann man leicht benutzen, ohne sich daran zu verletzen. 6. Er ist unten offen u. fasst nichts. 7. Mit diesen Worten beginnt, bezw. schliesst diese Sektion.

יתר מבאן הבור לטומאה ואין חבור[14] להזייה רבי יוסי אומר אף לא לטומאה:

III חוט[5] משקולת שנים עשר[9] של חרשין שמנה עשרה[9] של[15] בניין המשים אמה יתר מבאן אם רצה לקיים טהור[10] של סיידין ושל[17] ציירין כל שהן:

IV חוט[18] מאזנים של זהבים ושל שוקלי ארגמן טוב שלש אצבעות יד[19] הקורדום מאחריו שלש אצבעות רבי יוסי אומר[20] טפח טהור:

V חוט מאזנים של חנונים[11] של בעלי בתים טפה יד[b.89b] [19] הקרדום מלפניו טפה[9] שירי יד[21] הפרגול טפח[11] יד מקבת של[22] מפתחי אבנים טפה:

VI חוט מאזנים של צמרים ושל שוקלי זבוכית טפחים יד המקור טפחים יד המעצד של לגיונות טפחים יד[21] הקורנס של זהבים טפחים ושל הרשין שלשה טפחים:

VII שירי הדרבן מלמעלן ארבעה יד[23] הבריר ארבעה יד[21] הקרדום של[24] נבוש חמשה[25] יד בן[21] הפטיש חמשה[26] של הפטיש ששה יד[21] הקרדום של בקוע ושל[27] עדר ששה ויד מקבת של סתתין ששה:

VIII שירי חרחור[28] מלמטן שבעה יד מנרפה של בעלי בתים בית שמאי אומרים שבעה[20] בית הלל אומרים שמנה[11] של סיידין בית שמאי אומרים תשעה[20] בית הלל אומרים עשרה יתר מבאן אם רצה לקיים טמא ויד משמשי האור כל[29] שהוא:

14 M להזאה ‖ 15 M בנאים ‖ 16 S + ו. M — ש״ם ו ‖ 17 S ציידין ‖ 18 בכי״ם ור״ש משנה ה׳ קודם משנה ד׳ M 22 ‖ ה — M 21 ‖ ה + S 20 ‖ ה — SM 19 25 ‖ נכיש V 24 ‖ הצריד M. הבריד VB 23 ‖ מסתתי M + (חמשה) ו ‖ 26 SM + ו ‖ 27 VB עדיר. M עדר חמשה יד ‖ 28 M מלמטה ‖ 29 SM שהן.

gens[5]; mehr als in dieser Anzahl bilden sie eine Verbindung hinsichtlich der Unreinheit, nicht aber eine Verbindung hinsichtlich des Besprengens. R. Jose sagt, auch nicht hinsichtlich der Unreinheit.

III. Bei der Schnur des [gewöhnlichen] Senkbleis zwölf[6], der Zimmerer achtzehn, der Baumeister fünfzig Ellen. Was darüber ist, ist, auch wenn man es daran lässt, rein. Bei der der Tüncher und der Maler, so lang sie auch ist.

IV. Bei der Schnur der Goldwage[7] und der Edelpurpurwage drei Fingerbreiten. Beim Stiel der Axt von hinten[8] drei Fingerbreiten. R. Jose sagt, bei einer Handbreite sei er rein.

V. Bei der Schnur der Krämerwage oder der Haushaltswage eine Handbreite. Beim Stiel der Axt nach vorn[9] eine Handbreite. Beim Ueberbleibsel des Zirkelschenkels eine Handbreite[10]. Beim Stiel des Steinmetzmeissels eine Handbreite.

VI. Bei der Schnur der Wollwage und der Glaswage zwei Handbreiten. Beim Griff des Mühlsteinmeissels zwei Handbreiten; beim Griff der Streitaxt zwei Handbreiten; beim Griff des Goldschmiedehammers zwei Handbreiten, und bei dem der Grobschmiede drei Handbreiten.

VII. Beim Ueberbleibsel des Ochsensteckens oben[11] vier [Handbreiten]. Beim Stiel des Spatens[12] vier; beim Stiel der Jätehacke fünf; beim Stiel des Hämmerchens fünf; beim Stiel des Hammers sechs; beim Stiel der Spalteaxt und der Grabeaxt sechs; beim Stiel des Steinmetzhammers sechs.

VIII. Beim Ueberbleibsel des Schaufelchens unten[13] sieben [Handbreiten]. Beim Stiel der Kohlenschaufel für den Hausgebrauch, wie die Schule Šammajs sagt, sieben, und wie die Schule Hillels sagt, acht; bei dem der Tüncher, wie die Schule Šammajs sagt, neun, und wie die Schule Hillels sagt, zehn. Will man das, was darüber ist, daran lassen, so ist es unrein[14]. Beim Stiel der Feuergeräte[15], wie gross er auch ist.

5. Mit dem Entsündigungswasser (cf. Num. 19,18); die Besprengung des einen genügt für die andren. 6. Nach einigen, Handbreiten, nach andren hingegen bezieht sich das zuletzt genannte W. "Ellen" auf alles; bei dieser Länge gehört sie hinsichtl. der Unreinheit zum Senkblei. 7. In der Mitte des Wagebalkens, woran diese hängt. 8. Hinter dem Teil, den man in der Hand hält; ist der Stiel zu kurz od. zu lang, so gehört er nicht zur Axt, da er ausgewechselt wird. 9. Zwischen der Hand u. der Axt. 10. Cf. N. 8 mut. mut. 11. Am Stachelende; wenn daran vom zerbrochenen Stecken noch soviel vorhanden ist. 12. Nach den Kommentaren, ein Gerät um die Bäume zu graben; jed. ist sogar die Lesart unsicher. 13. Am Ochsenstecken; cf. N. 11. 14. Mit dem Gerät, wenn dieses unrein wird. Dieser Passus bezieht sich auf alle vorangehend genannten Dinge. 15. Zum Braten u. Feuern.

בין שנקרע רובה אינה חבור תעכים ותרכין אין בהם משום שלש על שלש:

IX כסת הכבלין טמאה מדרס משמרת של יין אין בה משום מישב סבכה של זקנה טמאה משום מישב חלוק של יוצאת התיין העשוי כסבכה טהור העישה בגד מן התרם טהור ומזוטי טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר אף העושה בגד מן התרם וכפלו טמא:

X סבכה שהתחיל בה מפיה טהורה עד שיגמור את קרקורתה התחיל בה מקרקורתה טהורה עד שיגמור את פיה שבים שלה טמא מפני עצמי התיטין שלה טמאין משים חבור סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השער טהורה:

M 23 בה רוי אינו | M 24 ו — | SM 25 שהוא עשוי | P 26 — העושה ... טהור | SM 27 התרם || P 28 קרקרת | P 29 מקרקורת | M 30 בפני | P 31 שבכה | S 32 השיעור.

IX. Das Polster der Lastträger ist durch Auftreten unrein. Ein Weinfilter kann nicht als Sitz unrein sein. Das Haarnetz einer alten [Frau] ist als Sitz unrein. Das Hemd einer Strassengingerin, das netzartig gewebt ist, ist rein. Hat man ein Kleid aus einem Fischernetz gemacht, so ist es rein, wenn aus dem Beutel desselben, so ist es unrein. R. Eliézer b. Jâqob sagt, auch wenn man ein Kleid aus einem Fischernetz gemacht und es verdoppelt hat, sei es unrein.

X. Hat man ein Haarnetz mit dem Vorderrand angefangen, so ist es solange rein, bis der Hinterrand fertig ist; hat man mit dem Hinterrand angefangen, so ist es solange rein, bis der Vorderrand fertig ist. Das Bindeband daran ist allein unrein; die Schnüre daran sind als verbunden unrein. Ist ein Haarnetz zerrissen, so ist es, wenn es nicht den grösseren Teil des Haars aufnimmt, rein.

Neunundzwanzigster Abschnitt

ומי הסדין והסודרין והטורטין והפיליון של ראש שש אצבעות של אפקרסין עשר נימי סנוס והרדיד והחלוק והטלית שלש אצבעות נימי כפה של זקנה והגומדין של ערביין והקולקין והפונדא והמעפרת הפרגוד ניטיהן כל שהן:

II שלש כסתות של צמר שש של פשתן שלשה סדינין שתים עשרה מטפחות שני סובריקים חלוק אחד טלית אחת קלובקרין אחת חבור לטומאה ולהוייה

P 1 נימי || M 2 והטלטי והסליון | M 3 — של ... | P 4 אצבעות | P 4 אפרקעלין. S פיקרסין | S 5 + ה | 6 M הכפח || M 7 והגומרים || P 8 והפוגרה || SM 9 + ו || M 10 טמאין בכל || M 11 + ו || SM 12 וגלוב. P קלוסקרין || M 13 ולהוואה.

IE Noppen des Lakens, des Sudariums, des Kopftuchs und des Kopfschleiers bei sechs Fingerbreiten; die des Unterkleides bei zehn. Die Noppen der Friesjacke, des Schleiers, des Hemdes und des Mantels bei drei [Fingerbreiten]. Die Noppen der Haube einer alten [Frau], der Gesichtsdecke der Araber, des Kilikions, des Geldgürtels, des Turbans und des Vorhanges; deren Noppen, wie lang sie auch sind.

II. Drei Polster aus Wolle, sechs aus Leinen, drei Laken, zwölf Handtücher, zwei Ueberärmel, ein Hemd, ein Mantel und eine Wärmedecke bilden je eine Verbindung hinsichtlich der Unreinheit und des Bespren-

stehende Kleider tragen. 18. Weil sie auch in dieser Grösse nicht verwendbar sind. 19. Vgl. S. 1005 N. 21. 20. Vgl. S. 1003 N. 11. 21. Sodass es weniger durchsichtig ist. 1. So nach den Kommentaren; die etymolog. Versuche zur Erklärung sind verfehlt, da sie dem Zusammenhang nicht entsprechen. 2. Sc. gehören sie hinsichtl. der Unreinheit zum Tuch. 3. Eine Art Schultertuch, das mit einem Knoten befestigt wird; cf. Miq. X,4. 4. Kilikisches Kleidungsstück, nach den Kommentaren eine Art Gürtel od. Tuch.

V[11]כפה שהוא טמא מדרס ונתנו על הספר טהור
מן המדרס אבל טמא[12]טמא מת חמת[13]שעשאה שטיח
ושטיח שעשאו המת טהור חמת[13]שעשאה תורמל
ותורמל שעשאו חמת בר שעשאו סדין וסדין שעשאו
בר כסת[14]שעשאו מטפחת ומטפחת שעשאה כסת[15]טמא
זה הכלל כל ששינהו לשמו טמא לשם אחר טהור:

VI מטלית[16]שטלייה על הקופה[17]מטמאה אחד
ופוסלת אחד הפרישה מן הקופה הקופה[17]מטמאה אחד
ופוסלת אחד והמטלית טהורה טלייה על הבגד מטמאה
שנים ופוסלת אחד[18]הפרישה מן הבגד הבגד מטמא
אחד ופוסל אחד והמטלית מטמאה שנים ופוסלת אחד
ובן הטולה על השק או על העור דברי רבי מאיר ורבי
שמעון מטהר רבי[19]יוסי אומר על העור טהור ועל השק
טמא מפני שהוא אריג:

VII שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל דברי
רבי שמעון וחכמים אומרים שלש על שלש מבוונת
[20]טלייה על הבגד מרוח אחת אינו חבור משתי רוחות
זו כנגד זו חבור[21]עשאו כמין נאם רבי עקיבא מטמא
וחכמים מטהרין אמר רבי יהודה במה דברים אמורים
בטלית אבל בחלוק מלמעלן חבור ומלמטן אינו חבור:

VIII בגדי עניים אף על פי שאין בהם[22]שלש על
שלש הרי אלו טמאים מדרס טלית שהתחיל בה לקורעה

V. Hat man ein durch Auftreten unreines Kopftuch um ein Buch gewickelt[4], so ist es nicht mehr durch Auftreten unrein, wol aber kann es leichenunrein werden. Hat man aus einem Schlauch eine Bodendecke oder aus einer Bodendecke einen Schlauch gemacht, so ist es rein. Hat man aus einem Schlauch eine Hirtentasche oder aus einer Hirtentasche einen Schlauch gemacht, aus einem Kissen ein Bettlaken oder aus einem Bettlaken ein Kissen, aus einem Polster ein Handtuch oder aus einem Handtuch ein Polster, so ist es unrein. Die Regel hierbei ist: hat es bei der Aenderung denselben Namen[5], so ist es unrein, wenn einen andren Namen, so ist es rein.

VI. Hat man einen Flicken auf einen Korb aufgeflickt, so macht es[6] einen Grad unrein und einmal untauglich[7]; trennt man ihn vom Korb, so macht der Korb einen Grad unrein und einmal untauglich, der Flicken aber ist rein[8]. Hat man ihn auf Kleiderstoff aufgeflickt, so macht es[9] zwei Grade unrein und einmal untauglich; trennt man ihn vom Kleiderstoff, so macht der Kleiderstoff einen Grad unrein und einmal untauglich, der Flicken aber macht zwei Grade unrein und einmal untauglich. Ebenso auch, wenn man ihn auf Sackzeug oder auf Leder[10]aufflickt — Worte R. Meírs; nach R. Šimôn ist er[11]rein. R. Jose sagt, auf Leder sei er rein, auf Sackzeug sei er unrein, weil dieses ein Gewebe ist.

VII. Die drei zu drei [Fingerbreiten], von denen sie sprechen, sind ohne Saum zu verstehen — Worte R. Šimôns; die Weisen sagen, genau drei zu drei. Hat man den Flikken an das Kleid an einer Seite festgenäht, so ist dies keine Verbindung, wenn an zwei Seiten gegenüber, so ist dies eine Verbindung. Hat man es wie ein Gamma[12]gemacht, so ist es nach R. Âqiba unrein[13]und nach den Weisen rein. R. Jehuda sprach: Diese Worte gelten nur von einem Mantel[14], bei einem Hemd[15]aber ist es oben[16]eine Verbindung und unten keine Verbindung.

VIII. Kleider von Armen[17]sind durch Auftreten unrein, auch wenn sie keine drei zu drei [Fingerbreiten] haben. Hat man einen Mantel zu zerreissen begonnen, so ist er, so-

---

VM 11 כפח || M 12 + מגע || S 13 שעשאו || M 14 שעשאה || 15 M (טהור) || M 16 שטלאה || P 17 מטמא || P 18 — הפרישה ... אחד || P 19 שמעון || M 20 טלא׳ || SM 21 עשאה || 22 M (שלשה על שלשה).

nur mit einem Brei u. nicht mit beschmutzenden Arzneien bestrichen wird. 4. Und für diesen Zweck bestimmt. 5. Die gleiche Art der Verwendung, wie dies beispielsweise bei Schlauch u. Hirtentasche od. Kissen u. Polster der Fall ist. 6. Das ganze; der Korb, der nicht durch Auftreten unrein werden kann, wird durch die Berührung des durch Auftreten unreinen Flickens unrein, während dieser durch den Korb seine Eigenbedeutung verliert. 7. Vgl. S. 997 N. 12. 8. Weil er nur als Stück vom Korb gilt. 9. Das ganze, da der Flicken seine Eigenheit nicht verliert. 10. Die ebenfalls durch Auftreten unrein werden können. 11. Da er bei einem andren Stoff seine Eigenbedeutung verliert. 12. An 2 Seiten, in einem Winkel. 13. Es gilt als Verbindung. 14. Einem glatten Ueberwurf, von dem zuweilen die eine u. zuweilen eine andre Seite nach oben gewendet ist. 15. Einem dem Körper angepassten Kleid. 16. Wenn die obere Seite des Flickens zusammengenäht ist. 17. Die aus Flicken be-

חוטין מתאימין טהורה שיש על שיש שהשריכה באשפות טהורה החזירה טמאה לעילם השלכתה מטהרתה וחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל זהורית טיבה רבי אליעזר אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן רבי שמעון אומר כולן טהורין לא תוכרו אלא מפני השבת אבדה:

M 39 מיתאמין | M 40 + בנות | M 41 ○ הדשת | B 42 השבת.

ist es rein. Hat man eines von drei zu drei [Fingerbreiten] auf den Misthaufen geworfen, so ist es rein. Holt man es wieder, so ist es unrein. Immer macht das Fortwerfen es rein und das Zurückholen unrein, ausgenommen [Stoffe aus] Purpur und wertvollem Karmesin. R. Eliézer sagt, auch jeder neue Flicken gleiche diesen. R. Šimôn sagt, alle werden rein", und diese seien nur hinsichtlich der Wiedergabe des Verlorenen genannt worden".

Achtundzwanzigster Abschnitt

לש על שלש שנתנה בכדור או שעשאה כדור בפני עצמה טהורה אבל שלשה על שלשה שנתנו בכדור טמא עשאו כדור בפני עצמו טהור מפני שהתפר ממעטו:

II פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפיק בו את המרחץ לנער בו את הקדרה לקנח בו את הרחים בין מוכן בין שאינו מוכן טמא דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור רבי עקיבא אומר מן המוכן טמא ושאינו מן המוכן טהור:

III העושה אספלנית בין בבגד ובין בעור טהורה רבי יוסי אומר על העור טהור מלוגמא בבגד טהורה ובעור טמאה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בבגד טמאה מפני שהיא ננערת:

IV מטפחות ספרים בין מצויירות בין שאינם מצויירות טמאות כדברי בית שמאי בית הלל אומרים מצויירות טהורות ושאינן מצויירות טמאות רבן גמליאל אומר אלו ואלו טהורות:

P 1 שלשה על שלשה | M 2 לסדק | S 3 + ו | 4 M + מן ה | P 5 משאינו מוכן. S ושלא מן | M 6 — ו | M 7 — רבי ... טהור | M 8 + ה | M 9 + ו | M 10 + שמעון בן.

AT man [ein Stück Stoff] von drei zu drei [Fingerbreiten] in einen Ball getan oder daraus selbst einen Ball gemacht, so ist es rein; hat man aber eines von drei zu drei [Handbreiten] in einen Ball getan, so ist es unrein, und hat man daraus selbst einen Ball gemacht, so ist es rein, weil die Naht es verringert.

II. HAT man [ein Stück Stoff] von weniger als drei zu drei [Handbreiten] zugerichtet, damit ein Loch im Badehaus zu verstopfen, damit einen Kochtopf umzugiessen, damit eine Mühle auszuwischen, ob vorrätig zum Gebrauch oder nicht vorrätig zum Gebrauch, so ist es unrein — Worte R. Eliêzers. R. Jehošuâ sagt, ob vorrätig zum Gebrauch oder nicht vorrätig zum Gebrauch sei es rein. R. Âqiba sagt, vorrätig zum Gebrauch sei es unrein, nicht vorrätig zum Gebrauch sei es rein.

III. HAT man ein Pflaster gestrichen, ob auf Kleiderstoff oder auf Leder, so ist es rein. R. Jose sagt, [nur] auf Leder sei es rein. Ein Umschlag ist auf Kleiderstoff rein und auf Leder unrein. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, auch auf Kleiderstoff sei er unrein, weil [der Brei] abfällt.

IV. EINSCHLAGETÜCHER für Bücher, ob mit Figuren oder ohne Figuren, sind nach der Schule Šammajs unrein; die Schule Hillels sagt, mit Figuren seien sie rein und ohne Figuren unrein. R. Gamaliél sagt, diese und jene seien rein.

17. Durch das Fortwerfen auf den Misthaufen, auch die letztgenannten Stoffe. 18. Findet man solche auf dem Misthaufen, so gelten sie als Verlorenes u. müssen dem Eigentümer zurückgegeben werden. 1. Ein Zug- od. Dampfloch, od. ein Loch an der Badewanne. 2. Vgl. Bd. I S. 381 Z. 18 ff. 3. Der

נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדרס:

VIII [24]וכן בגד שארג[25]בו שלש על שלש נטמא טמא מת[26]השלים עליו את כל הבגד[27]נטל חוט אחד מתחלתו טהור מטמא מת אבל טמא מגע טמא מת נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים[28]עליו את כל הבגד טהור מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעטה טהורה אבל[29]שלשה על שלשה[29]שנתמעט אף על פי שטהור [30]מן המדרס טמא בכל הטומאות:

24a xx, 6 IX סדין שהוא טמא מדרס ועשאו[31]וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא אם כן נגע בו[32]הזב טמא במגע הזב:

72b X [29]שלשה על שלשה שנחלק טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס[33]אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא אם כן נגע בו הזב טמא מגע הזב:

XI [29]שלשה על שלשה באשפות בריא וצורר מלח [26]בבית או בריא או צורר מלח[26]כמה מלח[34]יהא צורר רובע רבי יהודה אומר[35]בדקה וחכמים אומרים[35]בגסה [26]אלו ואלו מתכונין להקל רבי שמעון אומר שוים[29]שלשה על שלשה באשפות לשלש על שלש[33]בבית:

XII שלשה על שלשה שנקרע אם נתנו על הכסא ובשרו נוגע בכסא טהור ואם לאו טמא שלש על שלש [37]שנמהה ממנה חוט אחד או שנמצא[38]בו קשר או שני

S 24 — וכן || M 25 — בו || M 26 + ו || B 27 — M 28 + ואחר כך || P 29 שנתמעטו || 30 — M 32 הזב || M 33 — S 31 בלן || P — מן || M 35 יהיו || BP 34 אמר ... שע״ש || M 36 — ב || M 38 בה. P 37 שנמחה || V שבבית. שבית.

einen Faden fortgenommen und nachher den ganzen Kleiderstoff fertig gewebt, so ist er unrein durch Berühren des durch Auftreten Unreinen.

VIII. Desgleichen auch, wenn man vom Kleiderstoff drei zu drei [Fingerbreiten] gewebt hat und er leichenunrein geworden ist, darauf den ganzen Kleiderstoff fertig gewebt und einen Faden vom ersten fortgenommen hat; er ist nicht mehr leichenunrein, wol aber unrein durch Berühren des durch eine Leichenunreinheit Unreinen. Hat man zuerst einen Faden fortgenommen und nachher den Kleiderstoff fertig gewebt, so ist er rein. Sie sagten nämlich: Ist [ein Stück von] drei zu drei [Fingerbreiten] vermindert worden, so ist es rein, wenn aber eines von drei zu drei [Faustbreiten] vermindert worden ist, so ist es, wenn auch nicht mehr durch Auftreten unrein, aber immerhin für jede andre Unreinheit empfänglich.

IX. Hat man aus einem durch Auftreten unreinen Bettlaken einen Vorhang gemacht, so ist er nicht mehr durch Auftreten unrein, wol aber ist er unrein durch Berühren des durch Auftreten Unreinen. R. Jose sprach: Welches durch Auftreten Unreine hat dieser denn berührt[13]!? Vielmehr, hat ein Flussbehafteter ihn berührt, ist er durch das Berühren des Flussbehafteten unrein.

X. Ist [ein Stück Stoff] von drei zu drei [Handbreiten] geteilt worden, so ist es nicht mehr durch Auftreten unrein, wol aber unrein durch Berühren des durch Auftreten Unreinen. R. Jose sprach: Welches durch Auftreten Unreine hat dieses denn berührt[13]!? Vielmehr, hat ein Flussbehafteter es berührt, so ist es durch Berühren eines Flussbehafteten unrein.

XI. [Ein Stück Stoff] von drei zu drei Handbreiten muss[14], wenn vom Misthaufen, unversehrt und zum Einbinden von Salz geeignet[15]sein, und wenn im Haus, entweder unversehrt, oder zum Einbinden von Salz geeignet sein. Wieviel Salz muss man einbinden können? — ein Viertel [Kab]. R. Jehuda sagt, feines; die Weisen sagen, grobes. Beide aber wollen damit erleichtern[16]. R. Šimôn sagte: Drei zu drei [Handbreiten] bei einem vom Misthaufen gleichen drei zu drei [Fingerbreiten] bei einem im Haus.

XII. Ist [ein Stück Stoff] von drei zu drei [Handbreiten] eingerissen, so ist es, falls man es auf einen Stuhl legt und der Leib [beim Sitzen] den Stuhl berührt, rein, wenn aber nicht, unrein. Ist an einem [Stück Stoff] von drei zu drei [Fingerbreiten] ein Faden durchgerieben oder findet sich daran ein Knoten, oder sind zwei Fäden zusammen, so

13. Nach der Aenderung ist ja die Unreinheit geschwunden. 14. Um für die Unreinheit empfänglich zu sein. 15. Dh. ganz dicht. 16. Zum feinen Salz muss das Gewebe dichter sein, zum groben muss es haltbarer sein.

II. Kleiderstoff ist unrein bei drei zu drei [Handbreiten] durch Auftreten, und bei drei zu drei [Fingerbreiten] durch Leichenunreinheit. Sackzeug bei vier zu vier [Handbreiten], Fell bei fünf zu fünf [Handbreiten], Matte bei sechs zu sechs [Handbreiten]; alle gleich durch Auftreten und durch Leichenunreinheit. R. Meïr sagt, die Ueberbleibsel des Sackzeugs bei vier Handbreiten; anfänglich erst wenn es fertig ist.

III. Macht man zwei [Handbreiten] aus Kleiderstoff und eine aus Sackzeug, drei aus Sackzeug und eine aus Leder, vier aus Leder und eine aus Matte, so ist es rein; wenn fünf aus Matte und eine aus Leder, vier aus Leder und eine aus Sackzeug, oder drei aus Sackzeug und eine aus Kleiderstoff, so ist es unrein. Die Regel hierbei ist: ergänzt man es mit dem, was schwerer [unrein] ist als jenes, so ist es unrein, und wenn mit dem, was leichter [unrein] ist als jenes, so ist es rein.

IV. Hat man von einem von diesen eine Handbreite zu einer Handbreite zurechtgeschnitten[9], so ist es unrein; wenn eine Handbreite zu einer Handbreite vom Boden eines Korbes, so ist es unrein. Wenn von der Seite eines Korbes, so ist es nach R. Šimôn rein, und die Weisen sagen, eine Handbreite zu einer Handbreite zurechtgeschnitten, woher auch, sei unrein.

V. Hat man Lumpen von einer Schwinge oder einem Sieb zu einem Sitz hergerichtet, so ist er nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein, es sei denn, man hat ihn zurechtgeschnitten. Ein Kinderstuhl, der Füsse hat, ist, auch wenn er keine Handbreite hoch ist, unrein. Ein Kinderhemd ist, wie R. Eliêzer sagt, in jeder Grösse [unrein]; die Weisen sagen, nur wenn es die erforderliche Grösse[10] hat, und es wird doppelt[11] gemessen.

VI. Folgendes wird doppelt gemessen: Socken, Kniehosen, Beinkleider, eine Mütze und ein Gürtelbeutel. Ein am Rand aufgesetztes Stück Stoff wird, wenn es einseitig ist, einfach gemessen, und wenn es zweiseitig ist, doppelt gemessen.

VII. Wenn man vom Kleiderstoff drei zu drei [Handbreiten] gewebt hat und er durch Auftreten unrein geworden ist, worauf man den ganzen Kleiderstoff fertig gewebt und einen Faden vom ersten fortgenommen[12] hat, so ist er nicht mehr durch Auftreten unrein, wol aber unrein durch Berühren des durch Auftreten Unreinen. Hat man zuerst

II הבגד מטמא משים שלשה על שלשה למדרס
ימשים שיש על שלש לטמא מת השק ארבעה על
ארבעה העיר המשה על המשה מפין ששה על ששה
שין למדרס ולטמא מת רבי מאיר אומר השק שירוי
ארבעה ותחלתו משינמר׃

III העושה שנים מן הבגד ואחד מן השק שלשה
מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפין
טהור חמשה מן המפין ואחד מן העור ארבעה מן העור
ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן הבגד טמא
זה הכלל כל שחבר לו מן החמור ממנו טמא מן הקל
ממנו טהור׃

IV המקצץ מכולם טפח על טפח טמא משילי
הקופה טפח על טפח טמא מצדדי הקופה רבי שמעון
מטהר וחכמים אומרים המקצץ טפח על טפח בכל מקום
טמא׃

V בלווי נפה וכברה שהתקינן לישיבה רבי עקיבא
מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצץ בסא של קטן שיש
לו רגלים אף על פי שאין לו גובה טפח טמא חליק של
קטן רבי אליעזר אומר כל שהוא וחכמים אומרים עד
שיהיה בו כשעור ונמדד כפול׃

VI אלו נמדדין כפולין אמפליא ופימלניא ומכנסים
וכובע וכיס של פונדיא וממלית שטלייה על השפה
אם פשוטה נמדדת פשוטה ואם כפולה נמדדת כפולה׃

VII הבגד שארג בו שלשה על שלשה נטמא
מדרס השלים עליו את כל הבגד ואחר כך נטל חוט
אחד מתחלתו טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס

11 M 9 היה עושה ‖ M 10 — ואחד ... ארב׳ מה״ע ‖ M — שלשה מה״ש ‖ MP 12 המקציע ‖ SM 13 + המקציע MP אף. ‖ M 14 מכל ‖ S 15 שיקצעו ‖ M 16 שיהא ‖ B 17 ופמוליניא. P ומפליניא ‖ SM 18 פונדא ‖ M 19 עם ‖ P 20 שלש על שלש ‖ S 21 + ו. M — השל׳ ... המדרס ‖ P 22 — ואח״ך ‖ 23 (P + ואח״ך השלים עליו את כה״ב נטל חוט אחד מתחילתו).

9. Zur Benutzung als Sitz. 10. Zur Verunreinigungsfähigkeit nach Mišnah II. 11. Die Vorderseite u. die Rückseite müssen die erforderliche Grösse haben. 12. Sodass dieser nicht mehr die erforderliche Grösse hat.

מטמאתן וכל מקום שיש[31]חסרון מלאכה אין[30]מחשבה מטמאתן אלא[32]העצבה:

VIII עורות בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל[33] עבדן אין[30]מחשבה מטמאתן של גנב[34]מחשבה מטמאתן ושל גזלן אין[34]מחשבה מטמאתן רבי שמעון אומר חלוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן ושל גנב אין[34]מחשבה מטמאתן מפני שלא נתיאשו הבעלים:

IV עור שהוא טמא מדרס וחשב עליו לרצועות ולסנדלין ביון שנתן בו את האזמל טהור דברי רבי יהודה והכמים אומרים עד[35]שימעטנו פחות מחמשה טפחים רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר אף העושה[30]מטפחת מן העור טמאה ומן הכסתות טהורה:

31 SB + שם ‖ 32 SB העוצבה ‖ 33 M גזלן אין המח׳ מטמ׳ מפני ‖ 34 S + ה ‖ 35 S שימעט ‖ 36 SM מטפחו׳.

und wenn noch eine Tätigkeit fehlt, macht die Absicht sie nicht unrein, ausgenommen die Lederdecke[18].

VIII. Felle eines Privatmanns[19] macht die Absicht unrein, die des Gerbers macht die Absicht nicht unrein. Die des Diebes macht die Absicht unrein[20], die des Räubers macht die Absicht nicht unrein. R. Šimôn sagt, die Sache verhalte sich umgekehrt: die des Räubers macht die Absicht unrein[21], die des Diebes macht die Absicht nicht unrein, weil der Eigentümer sie nicht aufgegeben hat.

IX. Wenn ein Fell durch Auftreten unrein ist und man daraus Riemen und Sandalen zu machen beabsichtigt, so ist es, sobald man daran das Messer ansetzt, rein — Worte R. Jehudas. Die Weisen sagen, erst wenn man es auf weniger als fünf Handbreiten [zerschnitten] hat. R. Eliêzer b. R. Çadoq sagt, auch wenn man aus einem Fell ein Handtuch macht, sei es unrein, wenn aber aus einem [ledernen] Polster, sei es rein[22].

Siebenundzwanzigster Abschnitt

בגד מטמא משום חמשה שמות השק משום ארבעה העור משום שלשה העץ משום שנים וכלי חרס משום אחד כלי חרס מטמא משום[1]כלי קבול כל שאין[2]לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים מוסף עליו העץ שהוא מטמא משום מושב וכן טבלה שאין לה[3]לזביז בכלי עץ טמאה[4]וכלי חרס טהורה מוסף עליו העור שהוא מטמא משום אהלים[5]מוסף עליו השק שהוא מטמא[6]משום ארוג מוסף עליו הבגד שהוא מטמא[7]משום שלש על שלש:

1 M — ו ‖ 2 M כלי — ‖ 3 S בו ‖ 4 S לבזבז ‖ 5 B וכלי ‖ 6 M + ו ‖ 7 S טמא ‖ 8 M + משום.

KLEIDERSTOFF kann unrein sein unter fünf Namen[1]; Sackzeug[2] unter vier[3]; das Fell unter drei[4]; das Holz unter zwei[5]; Tongefässe unter einem[6]. Das Tongefäss kann nur als aufnehmendes Gefäss unrein sein. Was beim Tongefäss keine Innenseite hat, hat auch keine Aussenseite[7]. Beim Holz kommt noch dazu, dass es als Sitz unrein sein kann. Ebenso ist eine Platte ohne Randleiste als Holzgerät unrein und als Tongerät rein. Beim Fell kommt noch dazu, dass es als Zelt[8] unrein sein kann. Beim Sackzeug kommt noch dazu, dass es als Gewebe unrein sein kann. Beim Kleiderstoff kommt noch dazu, dass es bei drei zu drei [Fingerbreiten] unrein sein kann.

18. Die auch nicht zurechtgeschnitten in Gebrauch genommen wird. 19. Der sie für sich nach Belieben verwendet. 20. Weil der Bestohlene den Dieb nicht kennt u. die Hoffnung auf Wiedererlangung aufgibt. 21. Weil der Eigentümer damit rechnet, dass der Räuber die Sache nicht herausgeben wird. 22. Dadurch ist eine vollständige Veränderung eingetreten; das Handtuch ist kein Behälter mehr. 1. Dh. Bezeichnung der Art der Unreinheit, die in diesem Traktat behandelt werden (Behälter, Sitz, Bezeltung, Gewebe, 3 zu 3 Fingerbreiten grosses Stück Stoff). 2. Aus Ziegenhaar u. ähnlichem, mit Ausnahme von Schafwolle. 3. Es ist in der Grösse von 3 zu 3 Fingerbreiten nicht unrein. 4. Es ist auch kein Gewebtes. 5. Es ist auch durch Bezeltung nicht unrein; vgl. Bd. I S. 377 Z. 25ff. 6. Es ist auch nicht als Sitz unrein. 7. Sie ist nicht zu beachten; vgl. S. 962 N. 17. 8. Ueber einem Toten.

sind unrein, die Aermelhalter sind unrein, die Lederhandschuhe sind rein. Alle Fingerhandschuhe sind rein, ausgenommen der der Dörrobstarbeiter, weil er das Gerbersumach aufnimmt; ist er zerrissen, so ist er, wenn er nicht den grösseren Teil des Gerbersumachs aufnimmt, rein.

IV. Wenn von einer Sandale eines der Ohren abgerissen war und man es angebracht hat, so bleibt sie durch Auftreten unrein; wenn auch das andre abreisst und man es anbringt, so ist sie nicht unrein durch Auftreten, wol aber ist sie durch Berühren des durch Auftreten Unreinen unrein. Kam man nicht dazu, das eine anzubringen, bis auch das andre abgerissen ist, ist die Ferse abgerissen, fehlt die Spitze oder ist sie entzwei gerissen, so ist sie rein. Eine Schnürsohle ist, wo auch daran gerissen ist, rein. Ein zerrissener Schuh ist, wenn er den grösseren Teil des Fusses nicht fasst, rein. Ein Schuh auf dem Leisten ist nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein. Alle Schläuche sind zugebunden[11] rein, ausgenommen die der Araber. R. Meír sagt, provisorisch zugebunden sei er rein, für die Dauer zugebunden, sei er unrein. R. Jose sagt, jeder zugebundene Schlauch sei rein.

V. Folgende Felle sind durch Auftreten unrein: ein Fell, das man als Bodendekke bestimmt hat, das Gerber-Schurzfell, das Fell zur Bettunterlage, das Fell der Eseltreiber, das Fell der Flachsarbeiter, das Fell der Lastträger, das Fell der Aerzte, das Fell der Wiege, das Kinderlatz-Fell[12], das Kissenfell und das Polsterfell. Diese werden durch Auftreten unrein. Das Fell der gekämmten Wolle[13] und das Fell der Wollkämmer[13] kann, wie R. Eliêzer sagt, durch Auftreten unrein werden, und wie die Weisen sagen, [nur] leichenunrein.

VI. Die Kleidertasche und die Kleiderhülle sind durch Auftreten unrein; die Purpurtasche und die Purpurhülle sind, wie die Schule Šammajs sagt, durch Auftreten unrein, und wie die Schule Hillels sagt, leichenunrein[14]. Hat man ein Fell zum Ueberzug für Geräte gemacht, so ist es rein, wenn für Gewichte, so ist es unrein[15]; R. Jose erklärt es im Namen seines Vaters als rein.

VII. In allen Fällen, wo keine Tätigkeit fehlt[16], macht die Absicht[17] [die Sache] unrein,

טמאין והשרולין טמאין והפרקימין טהורין וכל בית אצבעות טהורות חוץ משל קיצין מפני שהוא מקבלת את האיז נקרעה אם אינה מקבלת את רוב האיז טהורה:

IV מנדל שנפסקה אחת מאזניו ותקנה טמא מדרס נפסקה שניה ותקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שניה נפסק עקבי ונטל הוטמו או שנחלק רשנים טהור סיליים שנפסק מכל מקום טהור מגעל שנפחת אם אינו מקבל את רוב הרגל טהור מגעל שעל האמים רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים כלי חמתית צרורות טהורות חוץ משל ערביין רבי מאיר אומר צהור שעה טהורות צרור עולם טמאות רבי יוסי אומר כל חמתות צרורות טהורות:

V אלו עורות טמאין מדרס עור שהשב עליו לשטיה עור סקורטייה עור קטבולייה עור החמור עור הבתן עור חבתם עור הרופא עור העריסה עור הלב של קטן עור הכר עור הכסת מדרס עור הסרוק עור הסורק רבי אליעזר אומר מדרס וחכמים אומרים טמא מת:

VI עב כסות ותכריך כסות מדרס עב ארגמן ותכריך ארגמן בית שמאי אומרים מדרס ובית הלל אומרים טמא מת עור שעשאו הפוי לכלי טהור למשקלות טמא רבי יוסי מטהר משום אבוי:

VII כל מקום שאין הסרון מלאכה מחשבה

P 11 והשדולין. M השרבלין. S והשרוולין | P 12 ושפרקימין בהורה. M והפרקמלין. S והפרקנימין || 13 (M מצב׳) M 14 || + ה M 15 || עיקובו ניטל SM 16 || כולים M 17 || שנפחת M 18 || שהוא על גבי האימום VM 19 || כל M 20 || + ו SM 21 || מטמא׳ M 22 || קטבוליא. S קטבליא || + עור החמר SM 23 || ועור הסרק M 24 || + M 25 || עיב P 26 || — M 27 — ותכר׳ ... ארגמן || M 28 — יוסי || M 29 — מקום || M 30 המח׳ מטמאתו.

10. Vgl. S. 1005. N. 17. 11. Wenn sie ein Loch haben, wodurch sie rein werden, u. dieses zugebunden ist. 12. Wörtl. am Herzen des Kindes. 13. Worin diese eingewickelt wird, bezw. das der Wollkämmer als Schürze trägt. 14. Weil man den wertvollen Inhalt schont u. darauf nicht sitzt. 15. Da es eine Ausbuchtung hat. 16. Um die Sache gebrauchsfertig zu machen. 17. Die Sache für diesen Zweck in Gebrauch zu nehmen.

IX כלי הקדש אין[30]להם אחוריים ותוך ואין להם בית[23]צביעה[31]ואין מטבילין בלים[32]בתוך כלים לקדש כל[52b] הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואינן עולים[33]מידי[38b] טומאתן אלא בשינוי מעשה[34]שהמעשה מבטל מיד[13a] המעשה ומיד[35]מחשבה ומחשבה אינה מבטלת לא מיד[59a] מעשה ולא מיד מחשבה:[39a]

30 M לו || 31 S — ו || 32 P לתיך בקדש || 33 (P לידי) || 34 M — ש || 35 M + ה.

IX. Geräte des Heiligtums haben keine Aussenseite und Innenseite, auch haben sie keine Anfassestelle. Man darf nicht für Heiliges Geräte in Geräten[12] untertauchen. Alle Geräte erlangen Verunreinigungsfähigkeit durch die blosse Absicht[13], kommen aber aus der Verunreinigungsfähigkeit nur durch eine tätliche Aenderung. Die Tat hebt nämlich die Tat und die Absicht auf, die Absicht aber hebt weder die Tat noch die Absicht auf.

Sechsundzwanzigster Abschnitt

נדל עמקי וכים של שנצות רבי יהודה אומר אף כפיפה מצרית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף סנדל לדיקי[1] כיוצא בהן הרי אלו מטמאין ומטהרין שלא באומן[2] אמר רבי יוסי[3] והלא כל הכלים מטמאין ומטהרין שלא באומן[4] אבל אלו אף על פי שהן מותרין טמאין שההדיוט יכול להחזירם לא אמרו אלא בכפיפה מצרית שאף האומן[5] אינו יכול להחזירה:

II כים של[6] שנצות שנטלו שנציו טמא נפשט טהור טילה עליו[7] את המטלת מלמטן טמא כים[8] לתוך כים שנטמא אחד[9] מהן במשקה לא נטמא הבירו צרור המרגלית טמא צרור המעות רבי אליעזר מטמא וחכמים מטהרין:

III כף[10] לוקטי קוצים טהורה הזון[11] והבורכייר

1 M הדליקי || 2 M באימון || 3 P — ו || 4 MP — שהן || 5 M האימון || 6 P צנצות || 7 S — את ה || 8 V בתוך || 9 M במש׳ ולא || 10 S כפלוקטי || 11 M והכורכיה. S והבר׳.

IE âmqische Sandale[1] und der Schnürbeutel[2], wie R. Jehuda sagt, auch der Weidenkorb, und wie R. Šimôn b. Gamaliél sagt, gleiche diesen auch die laodikäische Sandale[3], sind unrein und werden auch ohne Handwerker[4] unrein. R. Jose sprach: Auch alle andren Geräte werden ja ohne Handwerker unrein und rein!? Diese sind vielmehr auch aufgelöst unrein, weil auch ein Laie sie wieder herstellen kann, und sie sagten es[5] von einem Weidenkorb nur deshalb, weil auch ein Handwerker ihn nicht [leicht] wieder herstellen kann.

II. Fehlen von einem Schnürbeutel die Schnüre, so ist er noch unrein; ist er flachgedehnt, so ist er rein; hat man unten einen Flicken aufgesetzt, so ist er unrein. Wenn von einem Beutel in einem andren Beutel[6] einer von ihnen durch Flüssigkeit unrein wird, so ist der andre nicht unrein. Der Perlenbindebeutel[7] ist unrein; der Geldbindebeutel ist nach R. Eliêzer unrein und nach den Weisen rein.

III. Der Handschutz der Dornensammler[8] ist rein. Der Ledergurt und der Knieschutz[9]

12. In einander befindlich, wenn beide unrein sind. 13. Sie für einen Zweck zu verwenden, der sie verunreinigungsfähig macht. 1. Die aus einer an den Seiten mit Löchern versehenen Sohle besteht, deren Enden durch ein Schnürband nach oben gezogen werden. Nach Maimonides ist עמקי nicht Ortsname (vgl. Bd. III S. 482 Z. 18), sondern von עמק, Tiefe, abzuleiten, die für tiefen, dh. morastigen Boden geeignet ist. 2. Der ebenfalls aus einem ringsum mit Schlaufen versehenen glatten Stück Leder besteht. 3. Ebenfalls aus einer einfachen Sohle bestehend, jed. mit etwas komplizirteren Schnürbändern. 4. Nicht ganz kunstgerecht angefertigt. 5. Dass durch die Auflösung die Unreinheit schwinde. 6. Am Rand zusammengenäht. 7. Aus einem glatten Stück Leder; da er aber nur selten geöffnet wird, bleibt eine Vertiefung zurück, auch wenn der Inhalt herausgenommen wird. 8. Ein glattes Stück Leder über die Innenfläche der Hand. 9. Bei der knieenden Arbeit; so nach den Kommentaren. Etymol. ist wol בורכייר od. ברכיר eher von βραχίων, Arm, Oberarm, abzuleiten; eine Art Manschette, als Schutz für die Arme.

קדמין היא אי שמא תרובץ אחוריים רחצי תרובץ כיי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו׃

V נטמא תריבץ תרובץ ואחוריו טמאין חצי תרובץ ואחוריו טהורין[15]נטמא חצי תרובץ חצי תרובץ אחוריו טמאין תרובץ ואחוריו טהורין נטמאו אחורי תרובץ אחורי[16]חצי תרובץ טהורין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין חולקים את הגביין ובשהוא נטבל נטבל את כולו׃

VI כני כלים[17]ואוזניהן ואזניהן וידות הכלים תמקבלים שנפלו עליהן משקין מגגן והן טהורין ישאר כל הכלים שאינם יכולין לקבל[18]רמונים שאין להם אחוריים ותוך שנפלו משקין על[19]מקצתו כולו טמא[20]כיי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאים תוכי[21]ואיגני[22]ואוזניו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא׃

VII כל הכלים יש להם אחוריים ותוך ויש להם בית[23]צביעה רבי טרפון אומר לעריכה גדולה של עץ רבי עקיבא אומר לכוסות רבי מאיר אומר לידים[24]הטמאות והטהורות אמר רבי יוסי לא אמרו אלא לידים המתורות בלבד׃

VIII כיצד היו ידיו טהורות ואחורי הכוס טמאים אחז בבית צביעתו אינו חושש שמא נטמאו ידיו באחורי הכוס היה שותה בכוס שאחוריו[25]טמאים אינו חושש שמא[26]נטמא המשקה שבפיו באחורי הכוס[27]וחזר וטמא[28]הכוס[29]קומקום שהוא מרתיח אינו חושש שמא יצאו משקים מתוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו׃

M 14 — נטמא ... טהורין ‖ S 15 — חצי ‖ P 16 הגבאיין ‖ M 17 — ו ‖ SM 18 והוגני ‖ M 19 רמון ‖ S 20 מקצתן כולן טמאין ‖ P 21 כלי. SM כל ‖ 22 M ○ ואז׳ ‖ S 23 צביטה ‖ P 24 — ה. S טה׳ וטמ׳ אמר ‖ BP 25 טמאו׳ ‖ M 26 נטמו משקין ‖ M 27 וחזרו וטמאו ‖ SM 28 + את ‖ M 29 קומקומום המרתיח.

Klasse'. Vielleicht dient vielmehr das Viertel als Aussenseite für das Halbviertel, und wenn von einem Gefäss die Aussenseite unrein wird, ist die Innenseite nicht unrein.

V. Wird das Viertel unrein, so ist das Viertel mit seiner Aussenseite unrein, das Halbviertel aber mit seiner Aussenseite rein; wird das Halbviertel unrein, so ist das Halbviertel mit seiner Aussenseite unrein, das Viertel aber mit seiner Aussenseite rein. Wird die Aussenseite des Viertels unrein, so ist die Aussenseite des Halbviertels rein — Worte R. Meirs. Die Weisen sagen, man teile nicht die Aussenseiten; wenn man es untertaucht, tauche man das ganze unter.

VI. Wenn auf die Fussgestelle [der Gefässe], die Ränder, die Henkel oder die Griffe von Gefässen, die zum Aufnehmen bestimmt sind, [unreine] Flüssigkeiten gekommen sind, so trockne man sie ab, und sie bleiben rein. Andre Geräte, (die keine Granatäpfel halten,) bei denen es keine Aussenseite und Innenseite gibt, sind, wenn Flüssigkeiten auf einen Teil gekommen sind, vollständig unrein. Wird von einem Gefäss die Aussenseite durch Flüssigkeiten unrein, so ist die Aussenseite unrein, die Innenseite aber, der Rand, die Henkel und die Griffe sind rein; wird die Innenseite unrein, so ist das Ganze unrein.

VII. Jede Sache hat eine Aussenseite und eine Innenseite[1], auch hat sie eine Anfassestelle[9]. R. Tryphon sagt, dies gelte nur vom grossen hölzernen Backtrog. R. Âqiba sagt, von Bechern. R. Meír sagt, nur bei unreinen und reinen Händen[10]. R. Jose sprach: Sie sagten es nur hinsichtlich der Reinheit der Hände[11].

VIII. Zum Beispiel. Wenn seine Hände rein sind und die Aussenseite des Bechers unrein, und er es an der Anfassestelle anfasst, so braucht er nicht zu befürchten, seine Hände seien vielleicht durch die Aussenseite des Bechers unrein geworden. Hat er aus einem Becher getrunken, dessen Aussenseite unrein ist, so braucht er nicht zu befürchten, das Getränk in seinem Mund sei vielleicht durch die Aussenseite des Bechers unrein geworden und habe den Becher unrein gemacht. Hat der Wasserkessel gekocht, so braucht er nicht zu befürchten, die Flüssigkeit sei vielleicht von innen übergelaufen, habe die Aussenseite berührt und sei wieder hineingekommen.

---

8. Bereits hat diese es vorgebracht. So nach den kursirenden Ausgaben. Die Lesart variirt hier sehr, ebenso verschieden die Erklärungen, jed. alle nicht befriedigend. 9. Von der Wandung des Gefässes herausragend, wol wenn sie keine Henkel haben. Auch diese wird nicht mit der Aussenseite unrein. 10. Wenn man sie mit unreinen Händen anfasst. 11. Sie werden durch das Anfassen nicht unrein.

הגדולה היו שוות הילבן אחר הפנימית רבי שמעון אומר כף מאזנים שטלייה על שולי המיחם מבפנים טמא מבחוץ טהור טלייה על[29]צדה בין מבפנים בין מבחוץ טהור:

29 M צדו.

sen, so richte man sich nach dem grossen; sind beide gleich, so richte man sich nach dem innern. R. Šimôn sagte: Hat man eine [unreine] Wagschale auf den Boden eines Wärmekessels aufgeflickt, so ist er, wenn innen, unrein, wenn aussen, rein, und wenn auf die Seite, ob innen oder aussen, rein.

Fünfundzwanzigster Abschnitt

כל הכלים יש להם אחורים ותוך בגון הכרים[1] והכסתות[2] והסקין והמרצופין דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברות[3] יש לו אחוריים ותוך וכל שאין לו תוברות אין לו אחוריים ותיך השלחן והדלפקי יש להם אחוריים ותוך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין להם אחוריים וכן טבלה שאין לה לזביז:

II המרדע יש לו אחוריים ותוך משבעה להרחור מארבעה[5] לדרבן דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר[6] אין להם לא הוזברו ארבעה ושבעה אלא[7] לשירים:

III מדות[8] יין ושמן[9] וזומליסטרא ומסננת של הרדל ומשמרת של יין יש להם אחוריים ותוך דברי רבי[10] מאיר רבי יהודה אומר אין להם[11] רבי שמעון אומר יש להם נטמאו מאחוריהן מה שבתוכן טהור וצריך[12] להטביל:

IV הרובע וחצי הרובע נטמא הרובע לא נטמא חצי הרובע נטמא הצי הרובע לא נטמא הרובע אמרו לפני רבי עקיבא הואיל והצי הרובע אחוריים לרובע כלי שנטמא תיכו לא נטמא אחוריו אמר להן[13] שלוות

1 P והכסות || 2 M השקין והמרצפין || 3 M — יש ... ותוך ... ותוך || 4 M והדולפ׳. S והדלופ׳ || 5 S + ו || 6 S — א״ל || 7 M — ל || 8 S היין והשמן וזומניסטר׳ || 9 B וזומא ליכטרא. VV וזומני צטרה. וזומלים (!) ט״ה || 10 M — רבי ... להם || 11 M + טמ׳ || 12 M יהודה רמ״א || 13 SB של כת קוד׳. M של בית קוד׳. VV של בת קוד׳. שלחת קוד׳.

EDE Sache hat eine Aussenseite und eine Innenseite[1], beispielsweise Kissen, Polster, Säcke und Beutel — Worte R. Jehudas. R. Meír sagt, was Schleifen[2] hat, habe eine Aussenseite und eine Innenseite, und was keine Schleifen hat, habe keine Aussenseite und Innenseite. Der Tisch und die Anrichte haben eine Aussenseite und eine Innenseite — Worte R. Jehudas. R. Meír sagt, sie haben keine Aussenseite. Ebenso auch eine Platte ohne Randleiste.

II. Der Ochsenstecken[3] hat eine Aussenseite und eine Innenseite; sieben [Handbreiten] an der Schaufel und drei am Stachel[4] — Worte R. Jehudas. R. Meír sagt, sie haben keine; die Masse von vier und sieben [Handbreiten] seien nur hinsichtlich der Ueberbleibsel[5] genannt worden.

III. Masse für Wein und Oel, der Schaumlöffel, der Senfseiher und der Weinfilter haben eine Aussenseite und eine Innenseite — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, sie haben keine. R. Šimôn sagt, sie haben wol: werden sie an der Aussenseite unrein, so bleibt der Inhalt rein, jedoch muss man sie untertauchen.

IV. Wenn von einem ein Viertel und ein Halbviertel [fassenden Messgefäss][6] das Viertel unrein wird, so ist das Halbviertel nicht unrein, und wird das Halbviertel unrein, so ist das Viertel nicht unrein. Sie sprachen vor R. Âqiba: Das Halbviertel dient ja als Aussenseite für das Viertel[7]; wird denn, wenn von einem Gefäss die Innenseite unrein wird, die Aussenseite nicht unrein!? Er erwiderte ihnen: Es ist von der vorherigen

1. Dh. hinsichtl. der Unreinheit ist zwischen der Aussenseite u. der Innenseite zu unterscheiden. 2. Aussen am Rand, zum Befestigen. 3. Der an einem Ende eine kleine Schaufel zum Roden u. an der andren einen Stachel zum Antreiben des Tiers hat. 4. Vom Stecken, gelten als Aussenseite, während die Eisenteile als Innenseite gelten. 5. Eines zerbrochenen Steckens; ist an der Schaufel od. am Stachel noch diese Länge vorhanden, so gilt es als Gerät. 6. In der Mitte durch einen Zwischenboden od. eine Wand geteilt. 7. Da dieses grösser u. somit das Hauptgefäss ist.

IX שלש משפלות הן של זבל טמאה מדרס"של תבן טמאה טמא מת"והפיחלין של גמלים טהור מביום:

X שלשה"מפצות הן"העשוי לישיבה טמא מדרס "של צבעין טמא טמא מת ושל גתות טהור מכלים:

XI שלש המתות ושלש תורמלין הן המקבלין כשיעור טמאים מדרס"ושאינן מקבלין כשיעור טמאים טמא מת ושל עור הדג טהור מכלום:

XII שלשה עורות הן העשוי לשטיח טמא מדרס "לתכריך הכלים טמא טמא מת ושל רציעות ושל כנדים טהור מכלים:

XIII שלשה סדינין הן העשוי לשכיבה טמא מדרס "לוילון טמא טמא מת ושל צורות טהור מכלום:

XIV שלש מטפחות הן של ידים טמאה מדרס"של כפרין טמאה טמא מת ושל תכריך ושל נבלי בני לוי טהורה מכלום:

XV שלשה[19]פרקילינין הן של[20]צדי חיה ועוף טמא מדרס[1]של הגבין"טמא טמא מת ושל[22]קייצין טהור מכלום:

XVI שלש סבכות הן[23]של ילדה[24]טמאה טומאת מדרס[25]של זקנה[26]טמאה טמא מת ושל יוצאת[27]לחוץ טהורה מכלום:

XVII שלש קיפות הן[28]מהוהה שטלייה על[29]חבריה הולכין אחר[30]חבריה קטנה על הגדולה הולכין אחר

IX. Es gibt dreierlei Transportkörbe: der für Dünger kann durch Auftreten unrein werden; der für Stroh kann leichenunrein werden, der Lastkorb der Kamele ist gänzlich rein.

X. Es gibt dreierlei Matten: die zum Sitzen gefertigte kann durch Auftreten unrein werden; die der Färber kann leichenunrein werden, die der Keltern"ist gänzlich rein.

XI. Es gibt dreierlei Schläuche und es gibt dreierlei Hirtentaschen: die das festgesetzte Quantum"fassen, können durch Auftreten unrein werden; die das festgesetzte Quantum nicht fassen, können leichenunrein werden; die aus Fischhaut sind gänzlich rein".

XII. Es gibt dreierlei Felle: das als Bodendecke dient, kann durch Auftreten unrein werden; das zum Einwickeln von Geräten dient, kann leichenunrein werden; das für Riemen und Sandalen"bestimmt ist, ist gänzlich rein.

XIII. Es gibt dreierlei Laken: das darauf zu liegen dient, kann durch Auftreten unrein werden; das als Vorhang dient, kann leichenunrein werden; das zur Dekoration[15] dienende ist gänzlich rein.

XIV. Es gibt dreierlei Tücher: das Handtuch kann durch Auftreten unrein werden; das der Barbiere kann leichenunrein werden; das Einschlagetuch und das der Harfen der Leviten[16]sind gänzlich rein.

XV. Es gibt drèierlei Lederhandschuhe[17]: die der Wild- und Vogeljäger[18]können durch Auftreten unrein werden; die der Heuschreckenfänger können leichenunrein werden; die der Dörrobstarbeiter[19]sind gänzlich rein.

XVI. Es gibt dreierlei Haarnetze: das der jungen [Frau] kann durch Auftreten unrein werden; das der alten[20]kann leichenunrein werden; das der Strassengängerin[21]ist gänzlich rein.

XVII. Es gibt dreierlei Vorratskörbe: hat man einen verbrauchten auf einen heilen aufgeflickt[22], so richte man sich nach dem heilen; wenn einen kleinen auf einen gros-

12 SM + ו ‖ 13 (P והלפוחץ) ‖ 14 M מפצין ‖ 15 BP העשויה. S העשוין ליש׳ טמאה ‖ 16 P ושאין ‖ 17 S ושל תכ׳ ‖ 18 M לכיללן ‖ 19 M פרקליצין ‖ 20 S ציידי בהמה חיה. M ציידין טמא ‖ 21 M — טמ׳ ‖ 22 M קוצים ‖ 23 M + סבכה ‖ 24 M — ט״ט ‖ 25 BM + ו ‖ 26 M — ל. SP החוץ ‖ 27 SP מהוהא ‖ 28 M הבריאה.

11. Wol zum Bedecken der Trauben. 12. Vgl. S. 998 Z. 14ff. 13. Vgl. S. 993 Z. 3. 14. Zum Zerschneiden. 15. Wörtl. die mit Figuren; sie gehören zur Wand. 16. Zum Einschlagen der Musikinstrumente. 17. Ohne Fingerspitzen (anders als die weit. XXVI,3 genannten), die also nichts aufnehmen. So nach den Kommentaren. 18. Die darauf den Falken setzen. 19. Die nur als Schutz dienen. 20. Nach den Kommentaren pflegten die ersteren sie auch beim Sitzen zu verwenden. 21. Nach manchen Erklärern der Buhldirne, nach andren, der Keuschen, die auf der Strasse ein solches Netz trägt, u. wieder andren, das beim Ausgehen oft benutzte u. abgetragene Netz. 22. Um ihn noch haltbarer zu machen.

Vierundzwanzigster Abschnitt

לשה תריסין הם תריס הכפוף טמא מדרס ושמשחקין בו בקונפון טמא טמא מת ודיצת הערביין טהורה מכלום:

II שלש עגלות הם העשויה בקתדרא טמאה מדרס
ab. 84[8] כמטה טמאה טמא מת ושל אבנים טהורה מכלום:

III שלש עריבות הן עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס שלימה טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

ib. IV שלש תיבות הן תיבה שפתחה מצדה טמאה מדרס מלמעלן טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

V שלשה תרבוסין הן של ספרין טמא מדרס שאוכלין עליו טמא טמא מת ושל זיתים טהור מכלום:

VI שלש בסיות הן שלפני המטה ושלפני סופרין טמאה מדרס ושל דלפקי טמאה טמא מת ושל מגדל טהורה מכלום:

VII שלש פנקסיות הן האפיפורין טמאה מדרס ושיש בה בית קבול שעוה טמאה טמא מת וחלקה טהורה מכלום:

VIII שלש מטות הן העשוין לשביבה טמאה מדרס של זגגים טמאה טמא מת ושל כרגין טהורה מכלום:

1 M בקומפון. S בקנפון || 2 V העשוים || 3 M + ו || 4 S — טמאה || 5 M — מכלום || 6 S + ו || 7 SM + ה || 8 S דול'. (P דפקי) || 9 SBP שלשה || 10 M העשויה || 11 (M זגוין).

ES gibt dreierlei Schilde: der gebogene Schild[1] kann durch Auftreten unrein werden; der Turnierschild[2] kann [nur] leichenunrein werden; der Araberschild[3] ist gänzlich rein.

II. Es gibt dreierlei Wagen: die sesselartigen können durch Auftreten unrein werden; die bettartigen können leichenunrein werden; die für Steine bestimmt sind, sind gänzlich rein.

III. Es gibt dreierlei Mulden: ist eine zwei Log bis drei Kab fassende Mulde geplatzt, so kann sie durch Auftreten unrein[4] werden; ist sie ganz, so kann sie leichenunrein werden; ist sie besonders gross[5], so ist sie gänzlich rein.

IV. Es gibt dreierlei Truhen: eine Truhe mit der Oeffnung an der Seite kann durch Auftreten unrein werden; ist sie oben, so kann sie leichenunrein werden, ist sie besonders gross, so ist sie gänzlich rein.

V. Es gibt dreierlei Felldecken[6]: die der Barbiere[7] kann durch Auftreten unrein werden; auf der man isst, kann leichenunrein werden; die für Oliven ist gänzlich rein.

VI. Es gibt dreierlei Untersätze: der vor dem Bett und vor den Schreibern kann durch Auftreten unrein werden; der vor der Anrichte kann leichenunrein werden; der für den Schrank[8] ist gänzlich rein.

VII. Es gibt dreierlei Schreibtafeln: die Papyrustafel kann durch Auftreten unrein werden; die einen Wachsbehälter hat, kann leichenunrein werden; die glatte ist gänzlich rein.

VIII. Es gibt dreierlei Betten: das als Lager bestimmte kann durch Auftreten unrein werden; das der Glaser[9] kann leichenunrein werden; das der Sattler[10] ist gänzlich rein.

1. Der den Träger an 3 Seiten schützt. 2. Klein u. flach, daher nicht als Sitz od. Lager verwendbar. 3. Nach den Kommentaren eine Art Spielzeug. 4. Weil sie als Sitz verwendet wird. 5. Wörtl. Masse enthaltend, sc. grosse. 6. Cod. KAUFMANN u. ed. LOWE haben תרכוסין, Etymologie unbekannt; nach den Kommentaren Felldecke od. Fellsack. 7. Od. der Bücher. 8. Als Untersatz, zum Schutz gegen Feuchtigkeit des Erdbodens. 9. Zum Auflegen ihrer Utensilien. 10. So nach manchen Kommentaren; nach dem Wortlaut des Textes Gitterflechter.

chergestellt[4] einen Kleiderbehälter[1], so ist es unrein, und ist es bienenkorbartig, so ist es rein.

שיש[4]בה בית קבלת כפית טמאה[1]יתעשייה כבירית טהורה:

S 46 בו | P 47 קבולת. M קיבי | M 45 — א

Dreiundzwanzigster Abschnitt

Syn. 68a

כדור[1]והאמים והקמיע והתפילין שנקרעי הניגע בהן טמא וכמה שבתוכן טהור[2]האיכה שנקרע הניגע כמה שבתוכו טמא[3]מפני שהתפר מחברו:

II אלו טמאין משום מרכב זריז האשקלוני ומדוכה המדית[4]ועביט של גמל וטפיטן של סום רבי[5]יוסי אומר [6]אף טפיטן של סום טמא[7]משום מושב מפני שעיימדין עליו בקומפון אבל אוכף של נאקה טמא:

III [8]מה בין מרכב למושב מרכב הלך[9]מנעי ממשאי ומושב לא הלך[9]מנעי ממשאי[10]תפית של חמור שהוא [11]יושב עליה טהורה שינה[12]בה את הנקבין או שפירצן [13]זה לתיך זה טמאה:

IV המטה[14]והכר והכסת של מת הרי אלו טמאין מדרס כסא של כלה ומשבר של חיה[6]וכסא של כובס Sab. 88b שהוא[15]כירים עליו את הכלים אמר רבי[5]יוסי אין בהן משום מושב:

V החרם טמא מפני[16]הזוטו הרשתות והמכמרות והמדך והפלוצר[17]ומציידות הסברין טמאים[18]והאקן והרמוב והכלוב טהורין:

M 1 והאימון || SM 2 האיכוף | S 3 שהתפירה מחברתו. P מפ׳ התפר || S 4 והעב׳ של טפיט || M 5 — יוסי || 6 S — אף. P אף טפיטם | M 7 — משום. S מרכב מפ׳ || S 8 + ו | S 9 בין מג׳ למש׳ | M 10 + ה | 11 S רוכב | S 12 — בה | S 13 בצד | M 14 — ו || MP 15 כוכס || S 16 זוטו והמכ׳ והפלצ׳ מצו׳ השכרים || 17 M — ו || P 18 והקון. M והאיקון.

I. Wenn ein Ball, ein Schuhleisten[1], ein Amulett oder Tephillin aufgerissen sind, so ist, wer sie berührt, unrein[2], und wer den Inhalt, rein. Ist ein Sattel aufgerissen, so ist, wer den Inhalt berührt, unrein, weil die Naht sie verbindet[3].

II. Folgendes kann als Reitzeug unrein werden: der ašqelonische Gurt[4], der medische Mörser[5], der Kissensattel des Kamels, und die Pferdedecke. R. Jose sagt, die Pferdedecke sei als Sitz unrein, weil man beim Turnier darauf steht. Aber der Sattel des Dromedars ist unrein[6].

III. Welchen Unterschied gibt es zwischen Reitzeug und Sitz? — beim Reitzeug wird zwischen Berühren und Tragen unterschieden[7], beim Sitz aber wird zwischen Berühren und Tragen nicht unterschieden[8]. Der Lastenträger des Esels, worauf man [auch] sitzt, ist rein[9]; hat man daran die Löcher geändert oder sie ineinander durchgebrochen[10], so ist er unrein.

IV. Die Bahre, das Kissen und das Polster eines Toten sind unrein durch Auftreten. Der Brautsessel, der Gebärstuhl und der Wäscherstuhl, auf dem er die Kleider stapelt, gelten, wie R. Jose sagt, nicht als Sitz.

V. Das Fischernetz ist unrein wegen des Beutels[11]. Fangnetze, Garne, Vogelfallen, Schlingen und die Fangkästen der Schleuser sind unrein. Die Fischreuse, der Vogelkorb und der Käfig sind rein.

13. Zum Schwefeln der Kleider nach der Wäsche. 14. Den aus der ed. pr. in alle Ausgaben übergegangenen offenbaren Lapsus כוכות hat sonderbarerweise auch die ed. Lowe. 1. Aus Leder u. mit Werg ausgestopft. 2. Wenn diese unrein sind; sie gelten noch immer als Behälter. 3. Die Polsterung wird nicht nur hineingestopft, sondern auch festgenäht. 4. Zur Befestigung des Sattels. 5. Der aus einem Balken besteht, auf dem der Stossende rittlings sitzt. 6. Auch als Sitz. 7. Die Berührung bewirkt erstgradige Unreinheit, sodass der Berührende Kleider u. Geräte nicht unrein macht; das Tragen dagegen bewirkt Hauptunreinheit, sodass der Berührende auch Kleider u. Geräte unrein macht. 8. Beides bewirkt Hauptunreinheit. 9. Da er kein richtiger Sitz ist u. nur im Notfall als solcher verwendet wird. 10. Und so zu einem richtigen Sitz hergerichtet. 11. Am unteren Teil des Netzes, in den Speisen als Köder hineingetan werden.

V כסא שלא היו הפויו יוצאין ונוטלו טמא שכן [15]דרכו להיות מטהו על צדו ויושב עליו:

VI כסא[16] שנטל הפויו האמצעי והחיצונים קיימים טמא[17] נטלו החיצונים והאמצעי קיים[18] טמא רבי שמעון אומר אם היה רחב טפח[19]:

Ed. II,8 VII כסא שנטלו שנים מהפויו[20] זה בצד זה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין[21] אמר רבי יהודה אף כסא של בלה שנטלו[22] הפויו[23] ונשתייר בו בית[24] קבלה טהור מפני שבטל העיקר[25] ובטלה הטפלה:

VIII שידה שנטל העליון טמאה מפני התחתון נטל[26] התחתון טמאה מפני העליון[27] ניטל העליון והתחתון רבי יהודה מטמא מפני הדפין וחכמים מטהרין ישיבת הסתת טמא[28] מדרס:

IX כופת שסירקו[29] וברכמו ועשאו[30] פנים רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין עד שיחוק[31] בו הסל והכלבלה [32]שמילאן תבן או מובין[33] התקינן לישיבה טהורין סירגן בגמי או במשיחה[34] טמאין:

X האסלה טמאה מדרס וטמא מת פרשה[35] העור טמא מדרס והברזל טמא טמא[36] מת[37] והטרסקל שהפויו של עור טמא מדרס וטמא מת פרש העור טמא מדרס והטרסקל טהור מבלום[38] ספסלין שבמרחץ[39] ושתי רגליו של עץ טמא אחת של עץ ואחת של אבן טהור[40] הנסרין שבמרחץ[41] ששיגמן רבי[42] עקיבא מטמא וחכמים מטהרין שאינם עשוין אלא[43] שיהו המים[44] מהלכין תחתיהן[45] קנקילן

V. Wenn von einem Stuhl, bei dem die Sitzbretter [den Rahmen] nicht überragen, diese fehlen, so ist er unrein, weil man einen solchen auf die Seite legt und darauf sitzt.

VI. Wenn von einem Stuhl das mittelste Sitzbrett fehlt und die äusseren vorhanden sind, so ist er unrein; wenn die äusseren fehlen und der mittelste vorhanden ist, so ist er unrein. R. Šimôn sagt, wenn es eine Handbreite breit ist.

VII. Fehlen von einem Stuhl zwei Sitzbretter nebeneinander, so ist er nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein. R. Jehuda sagt, auch ein Brautstuhl, von dem der Sitz fehlt, aber noch ein Behälter[9] zurückgeblieben ist, sei rein, denn wenn die hauptsächliche [Verwendung] aufhört, hört auch die nebensächliche auf.

VIII. Fehlt von einem Kasten das Oberteil, so ist er unrein wegen des Unterteils, fehlt das Unterteil, so ist er unrein wegen des Oberteils; fehlen das Oberteil und das Unterteil, so ist er nach R. Jehuda unrein, wegen der Seitenwände, und nach den Weisen rein. Der Steinmetzsitz ist durch Auftreten unrein.

IX. Hat man einen [Holz]block mit Rötel oder Safran angestrichen oder glattgehobelt, so ist er nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein, es sei denn, man hat [einen Sitz] ausgetieft. Hat man einen Tragekorb oder einen Fruchtkorb mit Stroh oder Wollflocken gefüllt und so zum Sitz hergerichtet, so sind sie rein; hat man sie mit Binsen oder Schnur überflochten, so sind sie unrein.

X. Der Kammerstuhl kann durch Auftreten unrein werden und leichenunrein werden; wird er getrennt[10], so ist das Leder durch Auftreten unrein und das Eisen leichenunrein. Der Dreifuss-Stuhl mit Ledersitz kann durch Auftreten unrein werden und leichenunrein werden; wird er getrennt, so ist das Leder durch Auftreten unrein und der Dreifuss-Stuhl[11] gänzlich rein. Die Bank im Badehaus[12], deren beide Füsse aus Holz sind, ist unrein, und deren einer aus Holz und einer aus Stein ist, ist rein. Die Bretter im Badehaus sind, wenn man sie zusammengefügt hat, nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein, weil sie nur dazu dienen, dass das Wasser unter ihnen abfliesse. Hat ein Räu-

9. Wenn beispielsweise unter dem Rahmen ein Boden ist. 10. Ein solcher Stuhl bestand aus einem eisernen Sitz u. einem ledernen Ueberzug. 11. Der ohne Sitz nicht verwendbar ist. 12. Mit einem Sitz aus Stein.

15 דרך S || 16 שנטלו חפויו האמצעיים S || — 17 S || נטלו ... טמא M 18 || טהור + S 19 || טמא S 20 || (M חויו) 22 || ר״י אומר אפילו S 21 || זו בצד זו S 26 || ו — S 25 || קיבול S 24 || ונשתיירו BP 23 || — התח׳ טמא׳ מפה״ע || נה״ע — P 27 || מד׳ — M 28 || וכר׳ — S 29 || בו + M 30 || בו. S אופנים — S 31 || שמילאה S 32 || אם + M 33 || טהורין S 34 || היא טמאה מד׳ הכר׳ S || מת — S 36 || ו. — M 37 || טרס׳ S || ה + S 38 || ששתי SM 39 || — ה || M 41 || ששיקמן SM 42 || מאיר + S 43 || כרי. BP שיהיו || הולכ׳ S 44 || קנקן) P) 45.

מתכת[1] בריחין וציריין טמא[2] רבי יהודה מטהר בלחיים שאינן עשויין אלא לרבות את העפר׃

III הנוגע ביד מנסרה מכאן ומכאן טמא בחוט ובמשיחה באמה[3] ובסניפין במכבש[4] של חרש ובקשטנית טהור רבי יהודה אומר אף הנוגע במלבן של מכר הגדיל[5] טהור הנוגע[6] ביתר ובקשת אף על פי[7] שהיא מתוחה טהור מצודת האישות טהורה רבי יהודה אומר כל זמן שהיא[8] מתוחה חבור׃

S 10 — ג. M ובסנסין | M 11 יבחרש | S 12 — מה
S 13 ביתר בקשת | M 14 — שהיא. S מתוחה טהורה
S 15 ממאה.

bretter oder die Pflugscharflügel, so ist er unrein. Nach R. Jehuda ist er, wenn die Streichbretter, rein, denn sie dienen nur dazu, die Erde zu vermehren[11].

III. Wer den Griff der Säge berührt, an der einen oder an der andren Seite, ist unrein; wer den Strick oder die Schnur, das Querholz oder die Spannhölzer, oder die Presse des Zimmermanns oder den Bohrerbogen berührt, ist rein. R. Jehuda sagt, auch wer den Rahmen der grossen Säge berührt, sei rein. Wer die Sehne oder den Bogen[12] berührt, selbst wenn sie gespannt ist, ist rein. Die Maulwurfsfalle[13] ist rein. R. Jehuda sagt, wenn sie gespannt ist, gelten [die Teile] als verbunden.

Zweiundzwanzigster Abschnitt

שולחן[1] והדלפקי שנפחתו או שחיפן בשיש ושייר בהם מקום הנחת הכוסות טמאים רבי יהודה אומר מקום[2] הנחת[3] חתיכות׃ Hg 26b Men. 98b

II השולחן שנטלה אחת מרגליו טהור נטלה[4] שניה טהור נטלה[5] השלישית טמא בשיהשוב עליו רבי[6] יוסי אומר אין צריכין מחשבה וכן[7] הדלפקי׃

III[8] ספסל שניטל אחת מראשיו טהור ניטל השני[9] טהור אם יש[10] בו גובה טפח טמא שרפרף שניטל אחת מראשיו טמא וכן[11] הכסא[12] שלפני קתדרא׃

IV כסא של כלה[13] שנטל הפויו בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין שמאי אומר[14] אף מלבן של כסא טמא כסא שקבעו[15] בעריבה בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין שמאי אומר אף העשוי בה׃ Ed. I, 11

BP 1 והדלופקי. S והדולבקי || P 2 — הנחת || M 3 + ה || S 4 + ה. M — שנ׳ טה׳ נט׳ || SM 5 — ה || S 6 יהודה || BP 7 הדלופקי. S הדלובקי || M 8 — טה׳ || S 9 — בו || M 10 — ה || S 11 שעל גבי קתד׳ || 12 SM שנטלו חפיו || S 13 — אף || S 14 — בער׳.

WENN ein Tisch oder eine Anrichte[1] beschädigt sind, oder man sie mit Marmor belegt hat, aber noch Raum vorhanden ist, um Becher hinzustellen, so sind sie unrein. R. Jehuda sagt, Raum, um Stücke hinzulegen.

II. Fehlt von einem Tisch[2] einer der Füsse, so ist er rein, wird ein zweiter fortgenommen, so ist er rein; wird ein dritter fortgenommen, so ist er, wenn man dies[3] bestimmt hat, unrein. R. Jose sagt, die Bestimmung sei nicht nötig. Dasselbe gilt auch von einer Anrichte.

III. Fehlt von einer Bank einer der Füsse, so ist sie rein, wird der zweite fortgenommen, so ist sie rein. Ist sie[4] eine Handbreite hoch, so ist sie unrein. Fehlt von einer Fussbank einer der Füsse, so ist sie[5] unrein. Dasselbe gilt auch vom Schemel vor dem Sessel.

IV. Ein Brautsessel, dem der Sitz fehlt, ist nach der Schule Šammajs unrein und nach der Schule Hillels rein. Šammaj sagt, auch der Stuhlrahmen[6] sei unrein. Ein in einem Backtrog befestigter Stuhl[7] ist nach der Schule Šammajs unrein und nach der Schule Hillels rein. Šammaj sagt, auch der daran gefertigte[8].

11. Manche lesen לרכות, die Erde zu lockern, beim Pflügen unwesentlich. 12. Wenn der Pfeil unrein ist. 13. Die aus zwei Holzbrettern besteht, die mit einer Eisenstange verbunden sind. 1. Vgl. Bd. VII S. 1024 N. 108. 2. Einem dreifüssigen. 3. Ihn fusslos als Platte zu benutzen. 4. Die Dicke des Sitzbrettes, auch wenn dieses keine Füsse hat, od. die Füsse so niedrig sind. 5. Weil man auch auf eine solche die Füsse stützen kann. 6. Der im Notfall als Sitz verwendet wird. 7. Zum Abstellen von Kneteutensilien. 8. Der am Backtrog selbst gefertigte Sitz, der nie ein selbständiges Gerät war.

Men.24a Kel.xxvii,9

VI "סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא טמא מת מאימתי היא טהרתו בית שמאי אומרים[38]משיתבר בית הלל אומרים משיקשר רבי עקיבא אומר משיקבע:

VI. Hat man aus einem durch Auftreten unreinen Bettlaken einen Vorhang gemacht, so ist er nicht mehr durch Auftreten unrein, wol aber kann er leichenunrein werden. Wann wird es rein? Die Schule Šammajs sagt, sobald es zertrennt ist; die Schule Hillels sagt, sobald es angeheftet ist; R. Âqiba sagt, sobald es befestigt ist.

VII מחצלת שעשה לה קנים[39]לארכה טהורה [40]והבמים אומרים עד[41]שיעשה כמין בי[42]עשאם לרחבה ואין בין קנה[43]לחבירו ארבעה טפחים טהורה נחלקה לרחבה רבי יהודה מטהר ובן[44]המתיר וראשי המעדנין [45]טהורה נחלקה לארכה ונשתיירו בה שלשה מעדנים של ששה טפחים טמאה מהצלת מאימתי מקבלת טומאה [46]משתתקנב והוא נמר מלאכתה:

VII. Hat man an eine Matte über die Länge Rohrstäbe befestigt, so ist sie rein[10]. Die Weisen sagen, nur wenn es in der Art eines Chi"erfolgt ist. Wenn man sie über die Breite befestigt hat und zwischen dem einem Rohrstab und dem andren keine vier Handbreiten sind, so ist sie rein. Wird sie in der Breite geteilt, so ist sie nach R. Jehuda rein. Ebenso ist sie rein, wenn man die Endknoten[12]auflöst. Wenn sie in der Länge geteilt wird und drei Endknoten von je sechs Handbreiten zurückbleiben, so ist sie unrein. Wann ist die Matte für die Unreinheit empfänglich? — sobald sie beschnitten worden ist. Dies ist der Abschluss ihrer Herstellung.

38 V משישבר. M משיתביר ובית. S משייתפר ובית || 39 S + שעשאה || 40 S + לרחבה טמאה || 41 M שיעשם || 42 SM עשאו [S עשאה] לרח׳ אם אין || 43 S לקנה || 44 S אם התיר || 45 (M + מעדנים) || 46 SB משתנקב.

Einundzwanzigster Abschnitt

נוגע בכובד העליון בכובד התחתון[1]בנירים ובקירוס ובחוט שהעבירו על גבי ארגמן[2]ובעירה שאינו עתיד להחזירה טהור בנפש המסכת ובשתי העומד ובכפול שהעבירו על גבי הארגמן[3]ובעירה [4]שהוא עתיד להחזירה[5]טמא הנוגע בצמר שעל[6]האימה באשוויה טהור הנוגע בפיקה עד שלא פירעה טמא משפירעה טהור:

II הנוגע[7]בעול ובקטרב[8]בעין ובעבות אפילו בשעת מלאכה טהור בחרב[9]ובכורך וביציל טמא בעין של

VP 1 בניריין || 2 (S וכפיר) || S 3 ובאירה || BP 4 שהיא עתידה || M 5 טמאה. || P 6 העומה באשוניה. M העי׳ באשמיה || M 7 בעיל. S בעירה || S 8 + ו || 9 S ובבזרך.

WER den Oberbaum[1], den Unterbaum[1], die Schäfte[2], den Kamm[3], einen über Purpur gezogenen Faden[4]oder ein Fadenende, das man nicht wieder[5] aufnimmt, berührt, ist rein[6]. Wenn aber die Seele des Gewebes[7], die stehende Kette[8], den über Purpur gezogenen Doppelfaden[9]oder ein Fadenende, das man wieder aufnimmt, so ist er unrein. Wer die Wolle am Spinnrocken oder an der Spule berührt, ist rein; wer den Wirtel berührt, bevor er entblösst[10]ist, ist unrein, wenn nachdem er entblösst ist, so ist er rein.

II. Wer den Jochbalken, die Querstange, das Kummt oder die Sielen berührt, selbst während der Arbeit, ist rein; wer die Sterze, den Pflugbaum oder die Deichsel, ist unrein. Wenn den metallenen Ring, die Streich-

Boden nach unten. 10. Da sie als Unterlage ungeeiguet ist. 11. Eines griechischen X, kreuz u. quer. 12. Die das Geflecht zusammenhalten. 1. Des Webestuhls. 2. Zum Anzetteln der Kettenfäden. 3. Od. Weberblatt, der die Einschlagfäden gegen das Gewebe drückt. 4. Zum Schutz des Purpurs, der nachher entfernt wird. 5. In das Gewebe. 6. Wenn das Gewebe unrein ist; ebenso macht der Unreine das Gewebe nicht unrein, weil diese nicht zum Gewebe gehören. 7. Den Anfang des Einschlagfadens. 8. Die ganze Reihe der Kettenfäden. 9. Der mitgewebt wird. 10. Vom aufgewickelten Faden.

בקרים "ונסדקה "מקבלת מדרס וה חומר "בשירי כלי
עץ "מבתחלתן וחומר בשירי כלי "נצרים מבתחלתן
"שמתחלתן "אינם מקבלין טומאה עד "שיתחכמו
"נתחכמו אף על פי שנשתי "שפתותיהן כל שהן "טמאים:

III מקל שעשאו "יד לקרדום חבור לטומאה Sec 48b
בשעת מלאכה "חדיוסטר חבור לטומאה בשעת מלאכה
קבעו בכלונס טמא "ואיני חבור "עשה "לו דיוסטר אין
טמא אלא צרכי כמא שקבעו בכלונס טמא "ואיני חבור
לו "עשה בו "כמא אין טמא אלא מקומי קבעו בקורת בית
הבד טמא ואין "חבור לה עשה בראשה כמא טהור "מפני
שאומרין לו עמוד ונעשה "את מלאכתנו:

IV עריבה גדולה שנפחתה מלקבל רמונים והתקינה
לישיבה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצץ
עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה:

V כופת שקבעו בנדבך קבעו ולא בנה עליו בנה
עליו ולא קבעו טמא קבעו ובנה עליו מהור מפני שנתנו
על גבי "התקורות קבעו ולא "נתן עליו את המעזיבה נתן
עליו את המעזיבה ולא קבעו טמא קבעו ונתן עליו את
המעזיבה טהור קערה שקבעה בשידה "תיבה "ובמגדל
כדרך קבלתה טמאה "שלא כדרך קבלתה טהורה:

S 12 ונצרקה M 13 — מק׳ S 14 משו׳ P 15 כתח׳. S מבת׳ חומר M 16 נסר׳ S 17 תחל׳ 18 M אין. M 19 שיסתתמו נסתתמו S 20 — נת׳ 21 S — שפ׳ P 22 טמא BP 23 + בית S 24 ודיוס׳. M — הדיוס׳ ... בכלונס S 25 ואין B 26 + לה. M + לו S 27 הדיוס׳. M בו דיס׳ M 28 — עשה ... לה S 29 כסוי S 30 לו חבור׳ S 31 — מפ׳ M 32 — את M 33 — ה M 34 נתנו M 35 + ב S 36 ומג׳ אם כדרך M 37 + ו.

dehnt hat, so kann sie leichenunrein werden, wenn darauf in den Ostwind und sie geplatzt ist, so nimmt sie wieder [Unreinheit] durch Auftreten an. Hierin ist es beim Ueberbleibsel von Holzgeräten strenger als bei solchen in ihrem ersten Zustand. Und strenger ist es beim Ueberbleibsel von Weidengeräten als bei solchen in ihrem ersten Zustand, denn in ihrem ersten Zustand sind sie für die Unreinheit empfänglich, erst wenn sie am Rand befestigt sind; sind sie aber am Rand befestigt worden, so sind sie, wenn Rand abgefallen und nur etwas vorhanden ist, unrein.

III. Hat man aus einem Stock einen Stiel für eine Axt gemacht, so gilt er während der Arbeit hinsichtlich der Unreinheit als verbunden[3]. Der Haspel gilt während der Arbeit hinsichtlich der Unreinheit als verbunden[4]. Befestigt man ihn an eine Stange, so ist sie unrein und gilt nicht als mit diesem verbunden; macht man an dieser einen Haspel, so ist nur soviel unrein, wie dazu gebraucht wird. Befestigt man einen Stuhl an eine Stange, so ist er unrein und gilt nicht als mit dieser verbunden. Macht man einen Stuhl[5] an dieser, so ist nur diese Stelle unrein. Befestigt man [einen Stuhl] an den Balken einer Oelpresse, so ist er unrein und gilt nicht als mit diesem verbunden; macht man an dessen Ende einen Stuhl[5], so ist er rein, weil man zu ihm[6] sagt: Steh auf, wir wollen unsre Arbeit verrichten.

IV. Wenn eine grosse Mulde beschädigt worden ist, dass sie keine Granatäpfel mehr aufnimmt, und man sie als Sitz hergerichtet hat, so ist sie nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein, es sei denn, man hat sie als solche zurechtgeschnitten. Macht man daraus eine Krippe für das Vieh, so ist sie unrein, auch wenn man sie an die Wand befestigt hat[7].

V. Hat man einen Block[8] an eine Mauerschicht angebracht, befestigt und nicht darüber gebaut, oder darüber gebaut und nicht befestigt, so ist er unrein; hat man ihn befestigt und darüber gebaut, so ist er rein. Hat man eine Matte über die Deckenbalken gelegt, befestigt und keinen Estrich darüber gelegt, oder darüber einen Estrich gelegt und nicht befestigt, so ist sie unrein; hat man sie befestigt und darüber einen Estrich gelegt, so ist sie rein. Hat man eine Schüssel an eine Kiste, eine Truhe oder einen Schrank befestigt, so ist sie, wenn so, wie sie gewöhnlich aufnimmt[9], unrein, und wenn so, wie sie nicht gewöhnlich aufnimmt, rein.

2. Sodass der Riss sich verloren hat. 3. Nicht aber nachher, weil man ihn dann fortwirft. 4. Mit den darin steckenden Eisenstangen, die verunreinigungsfähig sind. 5. Dh. einen Sitz. 6. Dem, der ihn als Sitz verwenden will. 7. Obgleich sie jetzt am Boden befestigt ist; ursprünglich war sie ein bewegliches Gefäss. 8. Aus Holz od. einer andren Masse, der als Sitz geeignet ist. 9. Mit dem

VIII [25]תורמל [26]שנפחת [25]בים שבתוכו טמא [27]ואינו חבור לו החמת [28]שבצים שלה מקבלות עמה [1]ונפחתו [29]טהורות שאינם [30]מקבלות בדרכן:

VIII. Wird eine Hirtentasche beschädigt, so bleibt der Beutel darin unrein und er gilt nicht als mit dieser verbunden. Wenn an einem Schlauch die Hoden[19], die sich mit diesem zusammen füllen, beschädigt werden, so sind sie rein, weil sie nicht auf gewöhnliche Weise[20] aufnehmen können.

IX תיבה שפתחה מצדה טמאה מדרס וטמא מת אמר רבי יוסי אימתי בזמן שאינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה [31]ליזבז [32]טפח נפחתה מלמעלן [33]טמאה טמא מת [34]נפחתה מלמטן רבי מאיר מטמא והכמים מטהרין מפני שבטל העיקר [35]בטלה הטפלה:

IX. Ein Kasten mit der Oeffnung an der Seite kann durch Auftreten unrein werden[21] und kann leichenunrein werden. R. Jose sagte: Nur dann, wenn er keine zehn Handbreiten hoch[22] ist oder keine Leiste von einer Handbreite hat. Ist er oben beschädigt, so kann er nur noch leichenunrein sein; ist er unten beschädigt, so ist er nach R. Meír unrein und nach den Weisen rein, denn wenn die hauptsächliche [Verwendung] aufhört, hört auch die nebensächliche[23] auf.

X משפלת [36]שנפחתה מלקבל רימונים רבי מאיר מטמא והכמים מטהרין מפני שבטל העיקר [35]בטלה הטפלה:

X. Ist ein Transportkorb[24] so beschädigt, dass er keine Granatäpfel aufnimmt, so ist er nach R. Meír unrein und nach den Weisen rein, denn wenn die hauptsächliche [Verwendung] aufhört, hört auch die nebensächliche auf.

M 25 ה + || BP 26 שנפחתה וכים || SM 27 ואין || SM 28 שהבצ׳ || S 29 טהורה || M 30 מקבלין || 31 B לבזבז || S 32 נפחתה למעלה || SP 33 מטמא || S 34 למטה || M 35 + ו. S בטל || B 36 — ש.

Zwanzigster Abschnitt

כרים והבסתות [1]והשקין והמרצופין שנפחתו הרי אלו [2]טמאין מדרס [3]הקלוסטור ארבעה קבים [6]התורמיל חמשה קבים [7]הכריסית סאה החמת של שבעת קבים רבי יהודה אומר אף [8]הרבצל והמזרה כל שהן הרי אלו טמאים מדרס ובולם שנפחתו טהורים מפני שבטל העיקר ובטל הטפלה:

BESCHÄDIGTE Polster, Kissen, Säcke oder Beutel sind durch Auftreten unrein. Der Futtersack, wenn er vier Kab fasst; die Hirtentasche, wenn fünf; der Reisesack, wenn eine Seáh; der Schlauch, wenn sieben Kab. R. Jehuda sagt, auch der Gewürzsack, und die Reisetasche, wie gross sie auch sind. Diese sind durch Auftreten[1] unrein, und sie alle sind, wenn sie beschädigt werden, rein, denn wenn die hauptsächliche [Verwendung] aufhört, hört auch die nebensächliche auf.

II חמת הלילן [9]טהור מן המדרס עריבת פיסונות בית שמאי אומרים [10]טמא מדרס ובית הלל אומרים טמא מת [11]עריבה משני לוגין ועד תשעה קבים שנסדקה טמאה מדרס הניחה בנשמים ונתפחה טמאה טמא מת

Mad. iv,1

II. Der Dudelsack ist nicht unrein durch Auftreten. Die Mulde der Mörtelarbeiter ist, wie die Schule Šammajs sagt, durch Auftreten unrein, und wie die Schule Hillels sagt, nur leichenunrein. Wenn eine Mulde von zwei Log bis neun Kab geplatzt ist, so ist sie durch Auftreten unrein. Wenn man sie in den Regen gestellt hat und sie sich ge-

M 1 — ו || B 2 מטמ׳ || B 3 + ו. M הגלסטר. S הקלסתר || S 6 + ו || S 7 הכריתית || M 8 הארבצל || SM 9 טהורה || S 10 טמאה. M — טמ׳ || SM 11 לוג.

19. Kleine Beutelchen an beiden Seiten der Oeffnung. 20. Vom Schlauch aus. 21. Da er als Sitz für einen Flussbehafteten verwendbar ist. 22. Höher od. mit einer Leiste ist er als Sitz unbequem. 23. Ein Kasten ist hauptsächlich Behälter, als welcher er nicht mehr zu gebrauchen ist; die Verwendung als Sitz erfolgt nur nebenbei. 24. Für Mist, Stroh udgl. (vgl. weit. XXIV,9), der zugleich als Sitz verwendet wird. 1. Weil sie auch als Sitz verwendet werden.

רבי ייסי אומר עד עשרה טפחים שיעור מיזרן שבעה טפחים כדי לעשותו חבק לחמור:

IV נישא חוב על המטה ועל המיזרן מטמא שנים ופיסל אחד דברי רבי מאיר רבי ייסי אומר נישא חוב על המטה ועל המיזרן עשרה טפחים מטמא שנים ופיסל אחד מעשרה ולחיין מטמא אחד ופיסל אחד נישא על המיזרן מעשרה ולפנים מטמא מעשרה ילחיין טהור:

V מטה שהיתה טמאה מדרס וכרך לה מיזרן כולה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמיזרן מגע מדרס היתה טמאה טימאת שבעה וכרך לה מיזרן כולה טמאה טימאת שבעה פרשה היא טמאה טימאת שבעה והמיזרן טמא טומאת ערב היתה טמאה טומאת ערב וכרך לה מיזרן כולה טמאה טימאת ערב פרשה היא טמאה טימאת ערב והמיזרן טהור:

VI מטה שכרך לה מיזרן נגע בהן המת טמאין טימאת שבעה פרשו טמאין טומאת שבעה נגע בהן חשרין טמאין טומאת ערב פרשו טמאין טימאת ערב מטה שנטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה חדשות ולא שנה את הנקבים נשתכרו חדשות טמאה וישנות טהורה שהכל הולך אחר הישנות:

VII תיבה שפתחה מלמעלה טמאה טמא מת נפתחה מלמעלה טמאה טמא מת נפתחה מלמטה טהורה מנורות שבה טמאות ואינם חבור לה:

Jose sagt, nur bis zehn Handbreiten. Das Ueberbleibsel eines Gurtes [ist unrein] bei sieben Handbreiten, woraus man einen Haltegurt für einen Esel machen kann.

IV. Wird ein Flussbehafteter vom Bett und dem Gurt getragen, so macht dieser zwei Grade unrein und einmal untauglich — Worte R. Meírs. R. Jose sagt, wird der Flussbehaftete vom Bett und dem Gurt getragen, mache er zehn Handbreiten zwei Grade unrein und einmal untauglich, von zehn und darüber aber mache er einen Grad unrein und einmal untauglich. Wird er nur vom Gurt getragen, so ist er, wenn innerhalb zehn [Handbreiten], unrein, und wenn ausserhalb zehn, rein.

V. Wenn ein Bett durch Auftreten unrein ist und man daran einen Gurt gewikkelt hat, so ist das ganze durch Auftreten unrein; nimmt man ihn ab, so ist jenes durch Auftreten unrein und der Gurt durch Berühren des durch Auftreten Unreinen [unrein]. Wenn ihm eine siebentägige Unreinheit anhaftet und man daran einen Gurt gewikkelt hat, so ist das ganze siebentägig unrein; nimmt man ihn ab, so ist jenes siebentägig unrein und der Gurt bis zum Abend unrein. Wenn es bis zum Abend unrein war und man daran einen Gurt gewickelt hat, so ist das ganze bis zum Abend unrein; nimmt man ihn ab, so ist jenes bis zum Abend unrein und der Gurt rein.

VI. Wenn man an ein Bett ein Gurt gewickelt hat und sie von einem Toten berührt worden sind, so sind sie siebentägig unrein; nimmt man ihn ab, so bleiben sie siebentägig unrein. Sind sie von einem Kriechtier berührt worden, so sind sie bis zum Abend unrein; nimmt man ihn ab, so bleiben sie bis zum Abend unrein. Sind von einem Bett beide Längsbretter herausgenommen und statt dieser neue eingesetzt, die Löcher aber nicht abgeändert worden, so ist es, wenn die neuen zerbrechen, unrein, und wenn die alten, rein; man richte sich stets nach den alten.

VII. Ein Kasten mit der Oeffnung oben kann leichenunrein werden; wird er oben beschädigt, so bleibt er leichenunrein. Wird er unten beschädigt, so ist er rein; die darin befindlichen Fächer sind unrein und gelten nicht als mit diesem verbunden.

9 M המזרן ‖ 10 M והמזרן — 11 M ולפנ׳ ‖ 12 S — מטמא ‖ 13 M נוגע. S ונגע בה ‖ 14 S — השרץ ‖ 15 P מטמאה ‖ 16 S — שתי ‖ 17 M + שתי ‖ 18 M + בה ‖ 19 S נשברו ‖ 20 M טמאות וישׁ׳ מהורות ‖ 21 S הנקבים ‖ 22 S שנפתחה ‖ 23 S — נפ׳ ... נפת׳ ‖ 24 P — מלמע׳ ... נפת׳.

11. Den Sattel oder die Decke zu befestigen. 12. Was vom zum Bett gehörigen Gurt berührt wird, wird erstgradig unrein u. macht andre zweitgradig unrein; letzteres macht Profanes nicht mehr unrein, sondern nur Hebe untauglich, dh. zum Genuss verboten. 13. Dieser Teil ist nicht Hauptunreinheit, sondern nur durch Berührung des ersteren erstgradig unrein. 14. Die nicht mehr zum Bett gehören; der Gurt allein gilt nicht als Sitz od. Lager u. wird nicht durch Auftreten (dh. durch einen Flussbehafteten) unrein. 15. Auch der Gurt. 16. Durch Berührung eines Leichenunreinen. 17. An den Füssen, in die die Zapfen der Seitenbretter eingelassen werden. 18. Da die alten eingesetzt werden können.

VIII תפלה ארבעה כלים התיר קציצה[30]הראשונה ותיקנה טמאה[31]טמא מת וכן[24]שניה וכן[24]שלישית התיר [32]את הרביעית טהורה[33]מטמא מת אבל טמאה[34]מגע [35]טמא מת חזר לראשונה התירה ותיקנה טמאה[35]במגע וכן[24]שניה התיר[30]את השלישית טהורה שהרביעית במגע ואין מגע עושה מגע:

Ber. 50b IX °מטה שנגנב חציה או[37]אבד חציה[38]או חלקוה אחין או שותפין טהורה החזירוה[39]מקבלת טומאה מכאן Suk. 16a ולהבא[40]°מטה[41]מטמאת חבילה ומטהרת חבילה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים[41]מטמאת אברים ומטהרת אברים:

30 S — ה || 31 S — ט״ם || 32 S — את || 33 SM מטומאת || 34 P + ב || 35 S — ב || 36 SM — את || 37 M + ש || 38 S — או, M וחלק || 39 S + מטמאה ו || 40 M + ה || 41 S מטמאה.

VIII. Die Tephillinkapsel[1] besteht aus vier Geräten. Hat man ein Gehäuse abgelöst und wieder hergestellt, so bleibt sie noch leichenunrein[13], ebenso bei der zweiten und ebenso bei der dritten; hat man die vierte abgelöst, so ist sie von der Leichenunreinheit rein, wol aber durch Berühren eines Leichenunreinen unrein. Hat man abermals das erste abgelöst und wieder hergestellt, so ist sie durch Berühren unrein, und ebenso bei der zweiten; hat man das dritte abgelöst, so ist sie rein, denn die vierte ist es nur durch Berühren, und das durch Berühren Unreine macht nicht durch Berühren unrein.

IX. Ein Bett, von dem die Hälfte gestohlen worden ist, oder die Hälfte abhanden gekommen ist, oder das Brüder oder Gesellschafter unter sich geteilt haben, ist rein; haben sie es wieder zusammengesetzt, so ist es von dann ab für die Unreinheit empfänglich. Das Bett wird nur als ganzes unrein und als ganzes wieder rein — Worte R. Eliêzers. Die Weisen sagen, es werde auch gliedweise unrein und gliedweise rein.

Neunzehnter Abschnitt

מפרק את המטה להטבילה[1]והנוגע בחבלים טהור החבל מאימתי[2]הוא חבור למטה משיסרג[3]בו שלשה בתים[4]והנוגע מן הקשר ולפנים טמא מן הקשר ולחוץ טהור ניתי הקשר הנוגע בצרכו טמא[5]וכמה[6]הוא צרכו רבי יהודה אמר שלש אצבעות:

Hol. 54a II °החבל היוצא מן המטה עד חמשה טפחים טהור מחמשה[5]ועד עשרה טמא מעשרה ולחוץ[7]טהור שבו קושרין את הפסחים ומשלשלין את המטות:

III [8]מיזרן היוצא מן המטה כל שהו דברי רבי מאיר

1 M — ו || 2 P — הוא || 3 BP בה || 4 SM — ו || 5 S — ו || 6 S — הוא || 7 (S טמא) SM || 8 המזרן.

GAT man das Bett auseinandergenommen, um es unterzutauchen[1], so ist, wer die Stricke[2] berührt, unrein. Von wann ab gilt der Strick als mit dem Bett verbunden[3]? — sobald man drei Maschenreihen geflochten hat. Was vom Knoten einwärts[4] berührt, ist unrein, und was vom Knoten auswärts, ist rein. Was die Enden des Knotens berührt, soweit sie für diesen erforderlich[5] sind, ist unrein. Wieviel heisst erforderlich? — R. Jehuda sagt, drei Fingerbreiten.

II. Der vom Bett herausragende Strick° ist bei [einer Länge von] fünf Handbreiten rein[7], bei fünf bis zehn unrein, und von zehn und darüber rein. Mit diesem pflegte man das Pesaḥlamm anzubinden[8] und die Betten hinabzulassen[9].

III. Der aus dem Bett herausragende Gurt[10] bei jeder Grösse — Worte R. Meírs. R.

14. Des Kopfes, die aus 4 Fächern besteht; vgl. Bd. I S. 16 N. 2. 15. Falls sie mit einer solchen Unreinheit behaftet ist. 1. Wenn es unrein war, nach der vorangehenden Mišnah. 2. Das Netz im Bettrahmen. 3. Hinsichtl. der Unreinheit. 4. Nach den Kommentaren, wenn man an den genannten Strick einen andren gebunden hat. 5. Damit er sich nicht auflöse. 6. Was vom Netzgeflecht zurückbleibt. 7. Es ist nicht verwendbar. 8. Mehrere Tage vor dem Schlachten. 9. Von einem Stockwerk zum andren. 10. Zum Zusammenhalten der Bettstelle, sc. ist unrein.

III השידה התיכה יהמגרל שנטלה אחת מרגליהן
את על פי שמקבלין טהורין ושאינן מקבלין בדרכן רבי
יוסי מטמא ונקליטי המטה וחמור וחפוי טהורים אין
טמא אלא מטה ומלבן ומלבני בני לוי טהורין:

IV מלבן שנתני על רשינית רבי מאיר ורבי יהודה
מטמאין רבי יוסי ורבי שמעון מטהרין אמר רבי יוסי
מאי שנא זו ממלבני בני לוי שמרבני בני לוי טהורין:

V מטה שהיתה טמאה מדרס נטלה קצרה ושתי
כרעים טמאה ארוכה ושתי כרעים טהורה רבי נהמיה
מטמא נדד שתי לשינית ליבסן נדד שתי כרעים ליבסן
או שמעטה פחות מטפח טהורה:

VI מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה
ותקנה טמאה מדרס נשברה שניה ותקנה טהורה בין
המדרס אבר טמאה מגע מדרס לא הספיק לתקן את
הראשונה עד שנשברה שנייה טהורה:

VII כרע שהיתה טמאה מדרס וחברה למטה
טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמטה מגע
מדרס היתה טמאה טומאת שבעה וחברה למטה בולה
טמאה טומאת שבעה פרשה היא טמאה טימאת שבעה
והמטה טמאה טומאת ערב היתה טמאה טימאת ערב
וחברה למטה בולה טמאה טומאת ערב פרשה היא
טמאה טימאת ערב והמטה טהירה וכן השן של מעדר:

M 11 שנטלו אחת מרגלותיה | S 10 + ו SM 9 | מקבלין טומאה טהור׳. S שמקבליהם טה׳ שאי׳ || + M 12 טהורין || M 13 נה״מ והחמור. S נק׳ מטה || — S 14 ומלבן || M 15 ○ ור״י || + SM 16 ו || V 17 מה שנה. SM מאי שנה || S 18 ושני || S 19 + שלה || P 20 גרר. V גרר || + SM 21 טפח על טפח || S 22 — פח׳ || P 23 + אם || S 24 + ה || M 25 + ה. S וכרע שהיה || 26 + SM כולה || 27 (M + לא) || S 28 והיא טמא׳ ט״ע היתה טמא׳ ט״ע וחברה למטה כולה טמאה ט״ע פרשה היא טמא׳ ט״ע והמטה טהורה וכן || M 29 — פרשה ... שבעה.

III. Wenn von einem Kasten, einer Truhe oder einem Schrank einer der Füsse fehlt, so sind sie, obgleich sie noch aufnehmen können, rein; die auf gewöhnliche Weise nicht aufnehmen können, sind nach R. Jose unrein. Die Stangen des Bettes[6], der Bock[7] und der Ueberzug[8] sind rein; unrein ist nur das Bett selbst und der Rahmen. Die Rahmen der Leviten[9] sind rein.

IV. Hat man einen Bettrahmen auf die Eckstücke[10] gelegt, so sind sie nach R. Meír und R. Jehuda unrein und nach R. Jose und R. Simôn rein. R. Jose sprach: Wieso sollten diese anders sein als die Rahmen der Leviten, und die Rahmen der Leviten sind ja rein!?

V. Wenn von einem durch Auftreten[11] unrein gewordenen Bett ein Querbrett mit den beiden Füssen fehlt, so bleibt es unrein; wenn ein Längsbrett mit den beiden Füssen, so ist es rein. Nach R. Nehemja ist es unrein. Hat man zwei Eckstücke schrägüber weggeschnitten, oder hat man zwei Füsse schrägüber weggeschnitten, oder hat man sie auf weniger als eine Handbreite reduzirt, so ist es rein.

VI. Wenn von einem durch Auftreten unrein gewordenen Bett ein Längsbrett zerbrochen war und man es wieder hergestellt hat, so ist es durch Auftreten unrein; wenn aber auch das andre zerbrochen wurde und man es hergestellt hat, so ist es von der Unreinheit durch Auftreten rein, wol aber durch Berühren des durch Auftreten Unreinen unrein. Zerbrach aber das andre, bevor man dazu kam, das erste herzustellen, so ist es rein.

VII. Hat man einen durch Auftreten unrein gewordenen Fuss an ein Bett angebracht, so ist es durch Auftreten unrein; wird er abgenommen, so ist er durch Auftreten unrein, das Bett aber durch Berühren des durch Auftreten Unreinen unrein. Wenn ihm eine siebentägige Unreinheit[13] anhaftet und man ihn an das Bett angebracht hat, so ist das ganze siebentägig unrein; wird er abgenommen, so ist er siebentägig unrein, das Bett aber bis zum Abend unrein. Hat man einen bis zum Abend unreinen an ein Bett angebracht, so ist das ganze bis zum Abend unrein; wird er abgenommen, so ist er bis zum Abend unrein, das Bett aber ist rein. Dasselbe gilt auch von einem Zinken des Karstes.

6. Am Kopfende, für den Vorhang. 7. Wol Stütze unter dem Bett; vgl. S. 985 N. 13. 8. Nach den Kommentaren Betthimmel od. Verzierungen. 9. Der Angehörigen der nach Jerušalem ziehenden Priesterwache. 10. Wörtl. Zungen; nach manchen Kommentaren die Eckverbindungen der Längs- u. Querbretter des Bettes; wahrscheinl. aber Untersätze für ein Rahmenbett. 11. Vgl. S. 730 N. 203. 12. Alle Füsse, sodass das Bett kaum von der Erde absteht. 13. Durch Berührung eines Toten.

טהורה פנקס שיש[72]בו בית קבול[73]שעוה טמאה ושאין בה טהורה מחצלת הקש ושפופרת הקש רבי עקיבא מטמא ורבי יוחנן בן נורי מטהר רבי שמעון אומר אף של פקיעות ביוצא בהן מחצלת[74]קנים ושל חלף טהורה שפופרת הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד שיוציא את כל הכביי:

Schreibtafel, die einen Wachsbehälter hat, ist unrein, und die keinen hat, ist rein. Eine Strohmatte und ein Strohhalm sind nach R. Âqiba unrein und nach R. Johanan b. Nuri rein. R. Šimôn sagt, dasselbe gelte auch von solchen aus Koloquinten[45]. Eine Matte aus Binsen oder Schilf ist rein. Hat man eine Rohrhülse zugeschnitten, damit sie etwas aufnehme, so bleibt sie rein, bis man das ganze Mark herausgenommen hat.

71 S + בית קיב׳ שמן || 72 M בה | 73 M (שנייה) || 74 M + ה.

Achtzehnter Abschnitt

Men.31a שידה בית שמאי אימרים נמדדת מבפנים[1]בית הלל אומרים נמדדת מבחוץ[1]מודים אלו[2]ואלו שאין עובי הרגלים ועובי[3]לזבזין נמדד רבי יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי[4]לזבזין נמדד וביניהם אינו נמדד רבי שמעון שזורי אומר אם היו הרגלים גבוהות טפח אין ביניהם נמדד ואם לאו ביניהן נמדד:

Sab.44b 46a II [5]מוכני שלה בזמן שהיא[6]נשמטת אינה חבורה ואינה נמדדת עמה ואינה מצלת עמה באהל המת ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות ואם אינה נשמטת חבור לה ונמדדת עמה ומצלת עמה באהל המת וגוררין אותה בשבת[7]אף על פי שיש בתוכה מעות הקמרון שלה בזמן שהוא קבוע חבור לה ונמדד עמה ואם אינו קבוע אינו חבור[8]ואינו נמדד עמה ביצד מודדין אותו ראש תור רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה טהורה:

OER Kasten ist[1], wie die Schule Šammajs sagt, von innen zu messen, und wie die Schule Hillels sagt, von aussen zu messen. Diese und jene stimmen überein, dass die Dicke der Füsse und die Dicke der Leisten nicht mitzumessen seien. R. Jose sagt, sie stimmen überein, dass die Dicke der Füsse und die Dicke der Leisten mitzumessen seien, [der Raum] dazwischen aber nicht mitzumessen sei. R. Šimôn Šezori sagt, sind die Füsse eine Handbreite hoch, sei [der Raum] dazwischen nicht mitzumessen, wenn aber nicht, sei [der Raum] dazwischen mitzumessen.

II. Die Vorrichtung[2] dazu gilt, wenn sie abnehmbar ist, nicht als mit diesem verbunden: sie ist mit diesem nicht mitzumessen, sie schützt nicht bei der Totenbezeltung[3] und man darf sie, wenn Geld darin ist, am Šabbath nicht fortschleifen. Ist sie nicht abnehmbar, so gilt sie als mit dieser verbunden: sie ist mit diesen mitzumessen, sie schützt bei der Totenbezeltung und man darf sie, auch wenn Geld darin ist, am Šabbath fortschleifen. Der Aufsatz dazu gilt, wenn er befestigt ist, als verbunden und ist mitzumessen, und wenn er nicht befestigt ist, als nicht verbunden und ist nicht mitzumessen. Wie messe man ihn? — als Dreieck[4]. R. Jehuda sagt, wenn er nicht allein[5] stehen kann, sei er rein.

1 S + ו || 2 M — ואלו || SB 3 הלבזבזין. M הלביזבירין || BP 4 לבזבזין. S הלבז׳. M הלביזבזין || M 5 המיכנה. המכנה || BP 6 נשמטה אינו || M 7 בזמן שיש || S 8 + לה.

45. Nach andren, wilde Gurken. 1. Hinsichtl. der Verunreinigungsfähigkeit, die bei einer Grösse von 3 Quadratellen (40 Seáh) aufhört. 2. Nach den Kommentaren ein Rad od. eine Walze zur leichteren Fortbewegung. 3. Der fest verschlossene Kasten schützt den Inhalt vor Verunreinigung in einem Raum, in dem ein Toter sich befindet; ein Loch in Grösse einer Handbreite hebt den Schutz auf (ob. S. 977 Z. 1) u. wird durch eine derartige Vorrichtung nicht reduzirt. 4. Die Rundung des Aufsatzes wird nicht voll mitgemessen, od. gar zur Höhe des Kastens mitgerechnet, vielmehr wird von der Höhe der Rundung bis zur Kastenwand eine gerade Linie gezogen. 5. Der Kasten ohne Stütze.

נחול[35] של לשכה שהיא בפונדיון[36] האיטלקי וכסלע תגרונית ובמלא נקב שבעול:

XIII כל[38] שבים טהור חוץ מכלב הים מפני שהיא בורחת ליבשה דברי רבי עקיבא העושה בירים מן הגדל[39] שבים והבר להם מן הגדל בארץ[40] אפילו חוט[41] אפילו משיחה רבי שהיא מקבל טומאה[42] טמא:

XIV[43] ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה[44] ביום שני אין בו טומאה בשלישי יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה הוץ מכנף[45] העיט וביצה[46] נעבית המציפה אמר רבי יוחנן בן נורי מה[47] שנשתנה בנף העוז מכל הכנפים[48] שנברא ביום הששי טמא:

XV העושה כלי קבול מכל מקום טמא העושה משכב ומושב מכל מקום טמא העושה בים מעזר המצה[49] מן הגייר טמא[50] הרטין האלון והאגוז שהקקום[51] התינוקות למוד בהם את העפר או שהתקנום לכף מאזנים[52] טמא שיש להם מעשה ואין להם מהשבה: Hul. 12b

XVI קנה מאזנים[53] והמוחק שיש בהן בית קבול מתכת והאסל שיש בו בית קבול מעות וקנה של עני שיש בו בית קבול[54] מים[55] ומקל שיש בו בית קבול[56] מזוזה ומרגלית הרי אלו בטמאין ועל כיון אמר רבי יוחנן בן Bd. 89b זכאי[57] אוי לי אם אומר[58] אוי לי אם לא אומר:

XVII תחתית הצורפין טמאה ושל נפחין טהורה משחזת שיש בה בית קבול שמן טמאה[59] ושאין בה

P 51 שלשכה | M 52 — האיט׳ | M 53 שבמים 54 | S — ש | M 55 — אי״ה | P 56 — טמא | SM 57 — ו | S 58 בשני | M 59 חצי רביצה (!) | SM 60 — ה | M 61 שנה | SM 62 + וכל מה | SM 63 + ו | M 64 ובן תרמ׳ והא׳ | M 65 — ה | S 66 טמאים לפי שיש | P 67 והמרוק. M והמחוט. S והמחק | S 68 שמן | M 69 אי | 70 (P + ושמן).

Bohrers in der Tempelkammer, das ist wie ein italischer Pondion oder wie ein neronischer Sela, oder wie das Loch am Jochbalken.

XIII. Alle [Geschöpfe] im Meer sind rein, ausgenommen der Seehund, weil er sich aufs Festland flüchtet — Worte R. Âqibas. Wenn man Geräte fertigt aus dem, was im Meer wächst, und daran heftet etwas aus dem, was auf dem Festland wächst, sei es auch nur ein Faden oder eine Schnur, wenn es nur für die Unreinheit empfänglich ist, so ist es unrein.

XIV. Manches noch: bei dem, was am ersten Tag erschaffen worden ist[44], gibt es eine Unreinheit; bei dem, was am zweiten Tag[44], gibt es keine Unreinheit; bei dem, was am dritten[44], gibt es eine Unreinheit; bei dem, was am vierten und am fünften[44], gibt es keine Unreinheit, ausser dem Gefieder des Ôz[45] und dem Straussenei, das überzogen[46] ist. R. Johanan b. Nuri sprach: Warum sollte das Gefieder des Ôz anders sein als jedes andre Gefieder? Bei dem, was am sechsten Tag erschaffen wurde, gibt es eine Unreinheit.

XV. Wenn man irgendwelches Gerät[47] mit Vertiefung macht, so ist es unrein; wenn man irgend ein Lager oder einen Sitz macht, so sind sie unrein. Macht man einen Beutel aus rohem Fell oder aus Papier, so ist er unrein. Wenn Kinder einen Granatapfel, eine Eichel, oder eine Nuss ausgehöhlt haben, um damit Erde zu messen, oder sie solche als Wagschalen hergerichtet haben, so sind sie unrein, denn bei diesen ist die Handlung wirksam und nicht die Absicht.

XVI. Ein Wagebalken oder ein Abstreicher, der einen Behälter für Metall hat, eine Tragstange, die einen Behälter für Geld hat, ein Bettlerstab, der einen Behälter für Wasser hat, und ein Stock, der einen Behälter für eine Mezuzah[42] und Perlen hat, sind unrein. Ueber all diese Dinge sagte R. Johanan b. Zakkaj: Wehe mir, wenn ich es sage, und wehe mir, wenn ich es nicht sage[43].

XVII. Der Untersatz der Goldschmiede[44] ist unrein und der Grobschmiede ist rein. Ein Schleif[brett], das einen Oelbehälter hat, ist unrein, und der keinen hat, ist rein. Eine

35. Wasser u. Erde. 36. Der Himmel. 37. Die Vegetation. 38. Die Himmelskörper u. die Seetiere. 39. Wol Kürzung von עזניה (Lev. 11,13), der schwarze od. der Seeadler. 40. Mit Metall; da es auch ohne Ueberzug haltbar ist, ist es verunreinigungsfähig. 41. Auch wenn solche sonst gar nicht angefertigt werden, wie die weiter genannten. 42. Vgl. Bd. I S. 64 N. 2. 43. Solche Behälter werden zu betrügerischen Manipulationen benutzt (zum Beschweren der einen Seite der Wagschale od. des Abstreichers, od. zum Verstecken von gestohlenem Geld u. zu andren Schwindeleien, wie beispielsweise Bd. VII S. 702 N. 193) u. durch das Verraten dieser Manipulationen sind einerseits die Menschen gewarnt, andrerseits aber können andre dies lernen; vgl. Bd. VI S. 1180 Z. 9ff. 44. Zum Aufsammeln des Goldabfalls.

[33]על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע[34]שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יביאו[35]לידי מעילה:

Men. 97a X רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ ממזבח הזהב[36]והקרן וסובב והיסוד רבי יהודה אומר אמת הבנין ששה טפחים ושל כלים המשה:

XI ויש שאמרו[37]מדה דקה מדות הלח והיבש שיעורן [38]באיטלקי זו מדברית ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא Ir. 30a 48a אדם הקימין את המנחה[39]וחופן את הקטורת והשותה כמלא לוגמיו ביום הכפורים[40] כמזון שתי סעודות לעירוב Ib. 62b Kct. 64a מזונו לחול אבל לא לשבת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לשבת אבל לא לחול[41]אלו ואלו מתכונין להקל רבי שמעון אומר[42]משתי ידות לכבר משלש לקב רבי יוחנן בן ברוקא אומר מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע:

Ah. ii, 1 XII ויש שאמרו[43]מדה גסה מלא תרווד רקב כמלא תרווד גדול של רופאים וגרים נגעים כגרים[44]הקלקי Jom. 73b האוכל ביום הכפורים כבותבת[45]הגסה כמוה וכגרעינתה Bek. 37b ונודות[46]יין ושמן שעורן[47]בפיקה גדולה שלהם[48] ומאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו כמלא אגרוף גדול זה הוא אגרופו של בן[49]בטיח[20]אמר רבי יוסי ישנו בראש גדול של[50]אדם ושנעשה בידי אדם שעורו כמלא מקדה

S ושל 34 || P (לבית) המע׳ 35 || M וקרן הסובב. S 36 || BP באיט׳ 38 || S + ב 37 || M והקרן והסובב 39 || SP במז׳ 40 || מלא וחפניו קט׳ (!) את || M + ו 41 || M — מ 42 || S + ב 43 || SP הקלקלי 44 || M 45 || S בפי׳ 47 || P — יין. S יין והשמן || P — ה 48 || M אבט׳ 49 || S + כל. 50

östlichen Ecke; die der nordöstlichen Ecke war um einen halben Finger grösser als die [Elle zur Zeit] Mošes, und die der südöstlichen Ecke war einen halben Finger grösser als jene, mithin einen Finger grösser als die [Elle zur Zeit] Mošes. Wozu bestimmten sie eine grössere und eine kleinere? Damit die Handwerker mit der kleineren übernehmen und mit der grösseren abliefern, um nicht zu einer Veruntreuung[36] zu kommen.

X. R. Meír sagte: Alle Ellenmasse waren mittelgross, ausgenommen das des goldenen Altars, der Hörner, des Rundganges und des Fundamentes. R. Jehuda sagt, die Elle beim Bauwerk hatte sechs Handbreiten und bei den Geräten fünf.

XI. Zuweilen meinen sie kleine Hohlmasse: bei den Flüssigkeits- und Trockenmassen ist das italische Mass zu verstehen, das ist das der Wüste. Zuweilen[20] auch bestimmten sie das Mass individuell: Beim Haufen des Speisopfers, bei den vollen Händen des Räucherwerkes, beim Trinken eines Mundvolls am Versöhnungstag[21], bei der Speise für zwei Mahlzeiten für den Êrub[22], das Speisequantum am Wochentag und nicht am Šabbath[23]— Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, am Šabbath und nicht am Wochentag. Beide wollen erleichternd[24] sein. R. Šimôn sagt, zwei Drittel[25] eines Laibes, die drei auf einen Kab gehen. R. Johanan b. Beroqa sagt, eines Pondionbrotes[26], wenn vier Seáh [Mehl] einen Selâ kosten.

XII. Zuweilen sprechen sie von einem grossen Mass. «Ein Löffel voll Moder»[27], wie der grosse Löffel der Aerzte. Die Graupengrösse beim Aussatz[28], wie die kilikische Bohnengraupe. «Wer am Versöhnungstag im Quantum einer grossen Dattel isst»[29], wie diese mit dem Stein. Bei Schläuchen für Wein und Oel gilt das Mass[30] des grossen Knopfes[31] an diesen. Beim nicht durch Menschenhände entstandenem Lichtloch[32] gilt die Grösse einer grossen Faust[33]. Das ist die Faust des Ben-Batiaḥ[34]. R. Jose sagte: Es gibt auch eine wie ein grosser Menschenkopf. Beim durch Menschenhände entstandenen gilt die Grösse des grossen

19. Am Heiligtum, was beim genauen Messen vorkommen könnte. 20. Wenn, wie in den folgenden Fällen, nicht mit einem Messgerät, sondern nach einem Körperglied gemessen wird. 21. An dem das Trinken verboten ist. 22. Vgl. Bd. I S. 146 N. 5. 23. An dem man mehr isst. 24. Am Š. isst man eine Mahlzeit mehr, somit bei jeder weniger. 25 Dies ist das Quantum für 2 Mahlzeiten. 26. Ein Brot im Preis eines Pondion. 27. Sc. ist verunreinigend; Zitat aus Ah. II,1. 28. Cf. Neg. VI, 1. 29. Ist strafbar; vgl. Bd. II S. 971 Z. 4ff. 30. Des Lochs, bei dem sie nicht verunreinigungsfähig sind. 31. Wo der Schlauch zugebunden wird. 32. Vgl. S. 123 Z. 9. 33. Od. wie die Faust eines Erwachsenen. 34. Vgl. S. 123 N. 13.

שמעון אומר בזיתים נפרצי שעורן בזיתים׳ נגמרי שעירן בחמה שחן׃

V הרמון שאמרו לא קטן ולא גדול אלא בינוני ולמה הזכירו רמוני בדאן שיהיו מקדשין כל שהן דברי רבי מאיר רבי יוחנן בן נורי אומר לשער בהן את הכלים רבי עקיבא אומר לכך ולכך הזכירו לשער בהן את הכלים׳ויהיו מקדשין כל שהן אמר רבי יוסי לא הזכירו רמוני בדאן והצירי גבע ארא שיהיו מתעשרין ידאי בכל מקום׃

VI כביצה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית רבי יהודה אומר מביא גדולה שבגדולות וקטנה שבקטנות וניתן לתוך המים וחולק את המים אמר רבי יוסי וכי׳מי מודיעני איזהו גדולה ואיזהו קטנה אלא׳הכל לפי דעתו של׳רואה׃

VII כגרוגרת שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית רבי יהודה אומר הגדולה שבארץ ישראל היא׳הבינונית שבמדינות׃

VIII כזית שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני זה אגורי כשעורה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית׳זו מדברית כעדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית׳זו׳מצרית׳כל המטלטלין מביאין את הטומאה׳כעובי המרדע לא גדול ולא קטן אלא בינוני איזה׳הוא׳הבינוני כל שהקפו טפח׃

IX האמה שאמרו׳באמה הבינונית׳ ושתי אמות היו בשושן הבירה אחת׳על קרן מזרחית צפונית ואחת

Ber 39ª

Ah. xvi,1

Pes 86ª
Men 98ª
Bek. 39c

M 22 | יהודה VS 21 | ושיה׳ SM 20 | (M) 19 נגמרו
26 || הקטנה S 25 || אדם S 24 || חולק + B 23 || מה
S + ו || 27 S + היא || M 28 כעובי || M 29 — הוא ||
S — ה || M 31 כאמה || M 32 — ו || M 33 של.

R. Meïrs. R. Šimôn sagt, bei Olivengrösse. Sind sie durchgebrochen, so gilt eine Olive als Mass, ist ein Teil weggeschnitten, wenn sie nur etwas halten.

V. Der Granatapfel, von dem sie sprechen, ist nicht klein und nicht gross zu verstehen, sondern mittelgross. Weshalb aber werden badenische Granatäpfel genannt? — dass sie heilig[9] machen, in welchem Verhältnis sie auch sind — Worte R. Meïrs. R. Johanan b. Nuri sagt, dass sie als Mass für Gefässe dienen. R. Âqiba sagt, sie werden in dieser und in jener Hinsicht genannt: dass sie als Mass für Gefässe dienen, und dass sie in jedem Verhältnis heilig machen. R. Jose sagte: Badenische Granatäpfel und Lauchgewächse von Gebâ werden nur deshalb genannt, dass sie nämlich überall als sicher unverzehntet zu verzehnten sind[11].

VI. Das Ei, von dem sie sprechen[12], ist nicht gross und nicht klein zu verstehen, sondern mittelgross. R. Jehuda sagt, man hole das grösste unter den grossen und das kleinste unter den kleinen und lege sie ins Wasser, und das Wasser[13]teile man. R. Jose sprach: Wer beweist mir, welches das grösste und welches das kleinste[14]ist!? Vielmehr, alles nach der Beurteilung des Schauenden.

VII. Die Dörrfeige, von der sie sprechen[12], ist nicht gross und nicht klein zu verstehen, sondern mittelgross. R. Jehuda sagte: Die grösste im Jisraélland gleicht der mittelgrossen in andren Ländern.

VIII. Die Olive, von der sie sprechen[12], ist nicht gross und nicht klein zu verstehen, sondern mittelgross, das ist die Eguri[15]. Das Gerstenkorn, von dem sie sprechen[12], ist nicht gross und nicht klein zu verstehen, sondern mittelgross, das der Wüste. Die Linse, von der sie sprechen[12], ist nicht gross und nicht klein zu verstehen, sondern mittelgross, das ist die ägyptische. «Alle[16] beweglichen Sachen übertragen die Unreinheit bei der Dicke eines Ochsensteckens», nicht gross und nicht klein[17], sondern mittelgross; mittelgross heisst er, wenn der Umfang eine Handbreite beträgt.

IX. Unter Elle, von der sie sprechen[12], ist die mittelgrosse zu verstehen. Zwei Ellenmasse waren in der Šušankammer[18], eine in der nordöstlichen Ecke und eine in der süd-

6. An der Seite. 7. Gelten sie als verwendbare Gefässe. 8. Als Norm bei manchen Lehren, beispielsweise Bd. I S. 314 Z. 15. 9. Zum Genuss verboten, wenn sie verboten sind u. andren Früchten beigemischt worden sind. 10. Unter Granatapfel schlechthin sind tatsächlich diese zu verstehen. 11. Gebâ u. Baddan waren samaritanische Orte, u. von den Samaritanern ist anzunehmen, dass sie diese nicht verzehntet haben. 12. Als Grössennorm bei manchen Gesetzen. 13. Das aus dem vollgefüllten Gefäss überläuft. 14. Es gibt viell. noch grössere od. kleinere. 15. Besonders gute Sorte; vgl. Bd. I S. 144 Z. 27 u. N. 4. 16. Zitat aus Ah. XVI,1, der da erklärt wird. 17. Soll wol heissen: nicht dick u. nicht dünn. 18. Vgl. S. 677 Z. 19.

ניתנה מלמעלה טמא[30]מצדו טהור תיק חלילין רבי יהודה
מטהר מפני שהיא נותנו מצדו חפוי האלה[31]תקשת
והרומח הרי אלו טהורין זה הכלל העשוי לתיק טמא
להפוי טהור:

S 36 מצדיה || M 37 + ו.

rein. Das Futteral der Sackpfeife ist, wenn man sie von oben hineinlegt, unrein, und wenn von der Seite, rein. Das Flötenfutteral ist nach R. Jehuda rein, weil man sie von der Seite hineinlegt. Der Ueberzug des Speers, des Bogens und der Lanze ist rein. Die Regel hierbei ist: was als Futteral dient, ist unrein, was als Ueberzug dient, ist rein.

Siebzehnter Abschnitt

Ber. 41a Sab. 112b Er. 4b 24a Suk. 6a

כלי בעלי בתים שיעורן[1]ברמונים רבי[2]אליעזר
אומר[3]במה שהן קופות הגננים שיעורן[4]באגודות
של ירק של בעלי בתים בתבן[5]של[6]בלנין בגבבה רבי
יהושע אומר כולן[7]ברמונים:

II החמת שעורה בפקעיות של שתי אם אינה
מקבלת של שתי אף על פי[8]שמקבלת של ערב טמאה
בית קעדות שאינו מקבל קערות אף על פי[8]שמקבל[9]את
התמחויין טמא בית[10]הרעי שאינו מקבל משקין אף על
פי[11]שמקבל[12]את הרעי טמא רבן גמליאל מטהר מפני
שאין מקיימין אותו[13]:

III הסלין של פת שיעורן בכברות של פת אפיפירות
שעשה[14]להן קנים מלמטן למעלה לחיזוק טהורה עשה
לה נפיים כל שהן טמאה רבי שמעון אומר אם אינה
יכולה להנטל בנפיים טהורה:

IV הרמונים שאמרו שלשה[15]אוחזין זה בזה רבן
שמעון בן גמליאל אומר בנפה[16]ובכברה כדי שיטול
ויהלך ובקופה כדי[17]שיפשיל לאחוריו ושאר כל הכלים
שאינן יכולין לקבל רמונים כגון[18]הרובע והצי[18]הרובע
הקנונים[19]הקטנים שעורן ברובן דברי רבי מאיר רבי

B 1 כרמ׳ || MB 2 אליע׳ || P 3 כמה || M 4 כאג׳ || M 5 — של || P 6 בלבנין כגב׳ || BP 7 כרמ׳ || 8 SMP 11 הראי || S 10 את ה — M 9 || ש — SM || M 12 הראי || M 13 שמקויי׳. VS שהן מקויי׳ אותן || — ש || M 14 לה קנ׳ מלמטה || S 15 אחוזין || P 16 — ו || S 17 להפש׳ || SM 18 — ה || P 19 + ו. B והקטנית.

5 Bei allen Gefässen für den Hausgebrauch gilt das Mass eines Granatapfels[1]. R. Eliêzer sagt, je nachdem, wofür sie bestimmt[2] sind. Bei Körben der Gärtner gilt ein Krautbündel als Mass, ein Stroh[bündel] bei solchen für den Hausgebrauch, und Streu bei solchen für Bademeister. R. Jehošuâ sagt bei allen ein Granatapfel.

II. Beim Schlauch gilt als Mass ein Knäuel Aufzuggarn. Wenn er auch diesen nicht hält, wol aber einen Knäuel Einschlaggarn, so ist er unrein. Ein Tellerbehälter, wenn er auch keine Teller hält, wol aber Schüsseln hält, ist unrein. Ein Kotbecken, wenn es auch keine Flüssigkeiten hält, wol aber Kot hält, ist unrein. Nach R. Gamaliél ist es rein, weil man ein solches nicht hält.

III. Bei Brotkörben gilt ein Laib Brot als Mass. Hat man an Papyruskörben zur Befestigung von unten nach oben laufende Rohrstäbe angebracht, so sind sie rein; hat man daran Handhaben[3] irgendwelcher Art angebracht, so sind sie unrein. R. Šimôn sagt, kann es nicht an den Handhaben getragen werden, sei es rein.

IV. Unter Granatäpfeln, von denen sie sprechen, ist zu verstehen, wenn drei einander halten. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, bei einer Schwinge oder einem Sieb, dass man sie nimmt und damit umhergeht[4], bei einer Kiepe, wenn man sie über den Rücken hängt. Bei allen andren Gefässen, die keine Granatäpfel aufnehmen können, beispielsweise ein Viertel[kab], ein halbes Viertel[kab], kleine Körbchen, gilt der grössere Teil[5] als Mass — Worte

1. Hat das Gefäss ein Loch, dass ein solcher durchfällt, so ist es rein. 2. Ist es für kleinere Früchte bestimmt, so gelten diese als Mass. 3. Nach anderen, Ränder. 4. Wenn die Früchte dann durchfallen. 5. Des Bodens, wenn dieser durchgebrochen ist.

daran die Schlauten gemacht hat. Kissen und Polster aus Leder, sobald man einen Saum gemacht und glattgeschnitten hat. R. Jehuda sagt, sobald man sie zusammengenäht und weniger als fünf Handbreiten zurückgelassen hat.

את קיחותיה הכי והכסת של עיר משיתפים ויקנב רבי יהודה אומר משיתפרים יישייר בהם פחות מחמשה טפחים:

V. Der Feigenkorb ist unrein, der Getreidekorb ist rein; Körbchen aus Blättern sind rein aus Weidenruten unrein. Das Dattelgeflecht ist, wenn man hineintun und herausnehmen kann, unrein, wenn man dies aber nicht eher kann, als bis man es aufreisst oder auflöst, so ist es rein.

V פטיליה טמאה וחסינה טהורה סנניות של עלין טהורות ושל נצרין טמאות חותל שהוא נותן לתוכו וניטל מתוכו טמא אם אינו יכול עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור:

VI. Der Lederhandschuh der Tennenworfler, der Reisenden und der Flachsarbeiter ist unrein, der der Färber aber und der Schmiede ist rein. R. Jose sagt, diesen gleiche auch der der Gräupner. Die Regel hierbei ist: der zum Aufnehmen[5] dient, ist unrein, und der nur vor Schweiss [schützt][6], ist rein.

VI קסיה של זורי גרנות של הולכי דרכים של עישי פשתן טמאה אבל של צבעין ושל נפחים טהורה רבי יוסי אומר אף של גרוסות ביוצא בהן זה הכלל העשוי לקבלה טמא מפני הזיעה טהור:

VII. Der Mistsack des Rindes[7] und sein Maulkorb, das Räuchergefäss der Imker und der Fächer sind rein. Der Deckel eines Schmuckkastens ist unrein, der Deckel einer Kleidertruhe ist rein. Der Deckel einer Truhe, der Deckel eines Korbes, die Presse des Zimmermanns, der Stuhl unter der Truhe und deren Aufsatz, das Bücherfutteral[8], das Riegelgehäuse, das Schlossgehäuse, die Mezuzakapsel, das Psalterionfutteral, das Harfenfutteral, der Formblock der Kappenflechter, das Musikantenpferdchen[9], das Spielinstrument der Klagefrauen, der Bettlerschirm[10], die Bettstützen, die Tephillinform[11] und die Puppe der Kleiderarbeiter, sie alle sind rein. Folgende Regel sagte R. Jose: alles, was für Gebrauchsgegenstände des Menschen sowol bei Benutzung als auch ausserhalb der Benutzung [als Schutz] dient, ist unrein, und was nur bei Benutzung, ist rein.

VII המלקוט של בקר והחסום שלו והמדף של דבורים והמנפה הרי אלו טהורין כסוי של קופסא טמא כסוי קמטרא טהור כסוי תיבה כסוי טני והמכבש של חרש והכבא שתחת התיבה והקמרון שלה ואנגלין של ספר בית הנגר בית המנעול ובית המזוזה ותיק נבלין ותיק כנורות והאטום של נידלי מצנפות והמרכוך של זמר ורביעית של אליית וגנוגנית העני וסמוכות המטה וטפים של תפלה והאטום של עושה סיתות הרי אלו טהורין זה הכלל אמר רבי יוסי כל משמשיו משמשין של אדם בשעת המלאכה ושלא בשעת המלאכה טמא וכל שאינו אלא בשעת המלאכה טהור:

VIII. Die Scheide des Schwertes, des Messers, des Dolchs, das Futteral der Federschere, der Scharnirschere und des Schermessers, das Futteral des Schminkstiftes und die Schminkdose, das Futteral des Schreibhalters und des Tintenfasses[12], das Futteral einer Tafel, die Lederdecke, der Pfeilenköcher und die Geschosstasche, sie alle sind un-

VIII תיק הסיף והסכין והפיניון תיק מספרת ומספריים והתער תיק מכחל ובית הכוחל תיק מכתב ותרונתק תיק טבלה וסקורטיה בית החצים בית הפגישות הרי אלו טמאים תיק כימפונייא בזמן שהוא

M 12 משתיפרים | S 13 פטיליא | M 14 ה + | 15 ו — B | B 16 ו + | SM 17 ו + | P 18 ו — | P 21 הכסא טמא M 20 | והחתום שלו המדף M 19 | כית — | M 22 כסא | P 23 ואנגלון. M והאנגיל. S והאנגלין | S 24 ו + | M 25 ו — | M 26 והאימום | M 27 טפלה | M 28 סוות. S סיאגות | SM 29 משמשין | M 30 ה — | SB 31 טהור שלא. P — ושלא בשה״ם | S 32 והסיגי | S 33 ה + | M 34 ותרוגתק | S 35 שהיא נהונה.

4. Zum Hineintun der Füllung. 5. Als Schutz der Hände beim Anfassen. 6. Als Schutz der angefassten Sache. 7. Der ihm beim Dreschen angehängt wird, damit das Getreide nicht beschmutzt werde. 8. Nach andren Lesepult. 9. Aus Holz; vgl. ob. S. 987 N. 14. 10. Wol eine Art Kopfschutz gegen Sonne u. Regen; nach andren Bettlertasche. 11. Zur Herstellung der Tephillinkapsel; vgl. Bd. I S. 16 N. 2. 12. Eigentl. Doppelgefäss; ein aus zwei Abteilen bestehendes Gefäss.

יהודה אומר האירום טמא מושב מפני שהאלית יושבת עליו מצודת החולדה טמאה ושל[20]העכברין טהורה:

ה. — M 26

trommel sei als Sitz unrein, weil die Klagefrau darauf sitzt. Die Wieselfalle ist unrein, die Mausefalle ist rein.

Sechzehnter Abschnitt

Ned. 56b Syn. 20a כלי עץ שנחלק לשנים טהור חוץ משלחן הכפול ותמחוי המזגון והאפיפורין של[1]בעל[2]הבית רבי יהודה אומר אף המגס[3]וקוד הכבלי ביוצא בהן[4]כלי עץ[5]מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג גמר שלא לשוף טמאה רבי מאיר אומר המטה משיסרוג בה שלשה בתים:

II הסלין של עץ משיחסום[5]ויקנב ושל תמרה אף על פי שלא קינב מכפנים טמא שבן מקוימין כלבלה משיחסום ויקנב ויגמור את התלויה בית[6]לגינית ובית הבוסות אף על פי שלא קינב מכפנים טמא שבן מקוימין:

III הקנונין הקטנים והקלתות משיחסום ויקנב הקנונין הגדולין[7]והסוגין הגדולין משיעשו שני דורין לרחב שלהן ים נפה וכברה וכף של מאזנים משיעשה דור אחד לרחב שלהן הקופה משיעשה שתי צפירות לרחב שלה והערק משיעשה בו צפירה אחת:

IV כלי עור מאימתי מקבלין טומאה[8]התורמל משיחסום ויקנב ויעשה[9]קיחותיו רבי יהודה אומר משיעשה את[10]אזניו[11]סקורטייה משיחסום ויקנב ויעשה את ציציתה רבי יהודה אומר משיעשה את טבעותיה קטבולייה משיחסום ויקנב רבי יהודה אומר משיעשה

1 MBP בעלי — M 2 ‖ ה S 3 וקור — P 4 ‖ מאימ׳ (M מקנב) 5 ‖ ה + SM 6 — MP 7 ‖ והסוגין הגדולין M 8 ‖ התור׳ SM 9 ‖ קיחות׳ M 10 ‖ אזניו ... משיעשה — P 11 סקרוטיה.

JEDES Holzgerät, das in zwei [Teile] geteilt worden ist, ist rein, ausgenommen der Doppeltisch, die Fächerschüssel[1] und der Schemel für den Hausherrn. R. Jehuda sagt, die Doppelschüssel und der babylonische Napf gleichen diesen. Wann sind Holzgeräte für die Unreinheit empfänglich? — das Bett und die Wiege, sobald man sie mit Fischhaut geglättet hat; hat man sie nicht zu glätten beschlossen, so sind sie unrein. R. Meír sagt, das Bett, sobald man drei Maschenreihen[2] geflochten hat.

II. HÖLZERNE Körbe, sobald man den Rand gemacht und glattgeschnitten hat; solche aus Palmenzweigen sind unrein, auch wenn man sie innen nicht glattgeschnitten hat, weil man sie so lässt. Ein Fruchtkorb, sobald man den Rand gemacht, ihn glattgeschnitten und den Bügel fertig gemacht hat. Ein Flaschenkorb und ein Becherkorb sind unrein, auch wenn man keinen Rand gemacht und innen nicht glattgeschnitten hat, weil man sie so lässt.

III. KLEINE Tischkörbchen und Handkörbchen, sobald man einen Rand gemacht und glattgeschnitten hat; grosse Tischkörbe und Getreidekörbe, sobald man zwei Kreisungen um ihre Breite gemacht hat. Der Untersatz der Schwinge, des Siebes und der Wagschale, sobald man eine Kreisung um ihre Breite gemacht hat. Die Kiepe, sobald man zwei Windungen um die Breite gemacht hat; der Bastkorb, sobald man eine Windung gemacht hat.

IV. WANN werden lederne Geräte für die Unreinheit empfänglich? Die Hirtentasche, sobald man einen Rand gemacht, glattgeschnitten und daran Schlaufen gemacht hat. R. Jehuda sagt, sobald man daran die Ohren gemacht hat. Die Lederschürze[3], sobald man einen Saum gemacht, glattgeschnitten und daran die Bindebänder gemacht hat. R. Jehuda sagt, sobald man daran die Ringe gemacht hat. Die Lederdecke, sobald man daran einen Saum gemacht und glattgeschnitten hat. R. Jehuda sagt, sobald man

16. Die, weil man das Fell braucht, als Gefäss gilt. 1. Eine Schüssel aus mehreren Abteilen für verschiedene Speisen. 2. Vom Netz des Bettrahmens. 3. Od. Lederkittel; vgl. Bd. IV S. 950 Z. 16.

lasse seien, wenn sie [soviel] fassen, rein, und wenn sie nicht [soviel] fassen, unrein. Ein Unterschied zwischen R. Meir und R. Jehuda besteht nur hinsichtlich eines Troges für den Hausgebrauch.

II. Die Backbretter der Bäcker sind unrein und die für den Hausgebrauch sind rein; hat man sie mit Rötel oder Safran angestrichen, so sind sie unrein. Eine an die Wand befestigte Bäckerplatte ist nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein. Das Anrichtebrett der Bäcker ist unrein und das für den Hausgebrauch ist rein. Hat es eine Einfassung an den vier Seiten, so ist es unrein; ist sie an einer Seite durchbrochen, so ist es rein. R. Šimôn sagt, hat man es zugerichtet, darauf [den Teig] zu zerteilen, so ist es unrein. Ebenso ist das Walgerholz[5] unrein.

III. Der Siebuntersatz der Feinmehlsieber ist unrein und der für den Hausgebrauch rein. R. Jehuda sagt, auch der der Haarflechterinnen ist als Sitz unrein, weil die Mädchen darauf sitzen und flechten.

IV. Alle Henkel sind unrein, ausgenommen der Henkel einer Schwinge und eines Siebes für den Hausgebrauch — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, sie alle seien rein, ausgenommen der Henkel einer Schwinge der Feinmehlsieber, der Henkel des Tennensiebes, der Henkel der Handsichel und der Henkel des Zollfahnder-Stockes, weil sie bei der Arbeit mithelfen. Die Regel hierbei ist: der bei der Arbeit mitbenutzt wird, ist unrein, und der nur zum Aufhängen dient, ist rein.

V. Die Gräupnerschaufel ist unrein, die der Speicher ist rein, die der Keltern ist unrein, die der Tennen ist rein. Die Regel hierbei ist: die zum Aufnehmen dient, ist unrein, und die zum Zusammenscharren dient, ist rein.

VI. Musikharfen[8] sind unrein, die Harfen der Leviten[9] sind rein. Alle Flüssigkeiten sind unrein, die Flüssigkeiten im Schlachtraum[10] sind rein. Alle Bücher[11] machen die Hände unrein[12], ausgenommen das Buch im Tempelvorhof[13]. Das Holzpferd[14] ist rein, die Guitarre, das Stelzeninstrument[15] und die Handtrommel sind unrein. R. Jehuda sagt, die Hand-

שבתיכן וישאר כד הכלים המקבלים טהורין וישאינם מקבלים טמאין אין בין דברי רבי מאיר לדברי רבי יהודה אלא עריבת בעל הבית:

II ארובות של נחתומים טמאות ישל בעלי בתים טהורות סרקן א"כרכמן טמאית דק של נחתומין שקבעו בביתל רבי אליעזר משהר יחכמים מטמאין כרוד של נחתומים טמא ושל בעלי בתים טהור ניפפו מארבע רוחותיו טמא נפרץ מרוח אחת טהור"רבי שמעון אומר אם התקינו לתת קרקן עליו טמא יכן"המעיך טמא:

III ים נפה של סלתין טמא"ושל בעלי בתים טהור רבי יהודה אומר אף של גדלת טמא"מושב מפני שהבנות יושבות"בתוכו וגודלות:

IV כל"התלוין טמאין חוץ מתלוי נפה וכברה של בעל הבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כולם טהורין חוץ מתלוי נפה של"סלתין ותלוי כברת נרנות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הבלשין מפני שהן מסייעין בשעת המלאכה זה הכלל העשוי לסייע בשעת"מלאכה טמא העשוי"לתלוי טהור:

V רחת של גרוסות טמאה"ושל איצרות טהורה "של נתות טמאה"ושל נרנות טהורה זה הכלל העשוי לקבלה טמא לכנום טהור:

VI נבלי השרה טמאים"ונבלי בני לוי טהורים כל המשקין טמאין ומשקה בית מטבחייא טהורין כל הספרים מטמאין את הידים חוץ מספר העזרה"המרכית טהור"הבטנון והניקטמון והאירוס הרי אלו טמאין רבי

M 11 אריכות. V ארוכות | M 12 סירקמן טמאין | P 13 סדור. VM סרור | S 14 + ו | M 15 המעיך | M 16 — ו | M 17 ◯ מושב | P 18 לתוכו. M בפיכי | BP 19 תתלויות | B 20 סלתית | M 21 + ה | M 22 לתלוי | B 23 — ו | P 24 המרכוב | M 25 הבטנים.

3. Aus Metall; vgl. Bd. VI S. 1115 Z. 1. 4. So nach der Lesart der ed. pr. Nach den übrigen Texten: kleine Mulde. 5. Zum Rollen des Teiges; nach andrer Erklärung, das Brett, worauf das Gebäck gelegt wird. 6. Zum Aufnehmen des Abfalls. 7. Den der Flussbehaftete unrein macht. 8. Weil sie eine Vertiefung zur Aufnahme von Geldmünzen haben. 9. Für die Tempelmusik. 10. Im Vorhof des Tempels. 11. Der heiligen Schrift. 12. Damit man sie nicht neben heilige Speisen lege. 13. Das mit besondrer Verehrung behandelt wurde. Manche lesen ספר עזרא, das von Êzra geschriebene Exemplar. 14. Nach den Kommentaren, ein hölzernes Pferd der Possenreisser. 15. Wol ein Musikinstrument in der Form einer Stelze.

VII כלי מתכות מיטמאין ומיטהרין שבורין דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר אינן מיטהרין אלא שלימין ביצד הזה עליהן[29] ונשברו בו ביום התיבן וחזר והזה עליהן שניה בו ביום הרי אלו טהורין דברי רבי אליעזר [22]רבי יהושע אומר אין הזיה[30] פחות משלישי ושביעי:

VIII מפתח של ארכובה שנשבר מתוך ארכובתו טהור רבי יהודה מטמא מפני שהוא פותח בו מבפנים ושל גם שנשבר מתיך גמו טהור היו[31] בו חפין ונקבין טמא נטלו חפין טמא מפני[32] נקבים נסתתמו[33] נקבים טמא מפני[32] חפין נטלו[33] חפין ונסתתמו[33] נקבין או[33] שפרצו זה לתוך זה טהור[34] מסננת של הרדל שנפרצו בה שלשה נקבים[35] מלמטן זה[36] לתוך זה טהורה[37] והאפרכם של מתכת טמאה:

VII. METALLGERÄTE können auch zerbrochen unrein und wieder rein werden — Worte R. Eliêzers. R. Jehošuâ sagt, sie werden nur vollständig rein. Und zwar: wenn man sie besprengt[22] hat und sie am selben Tag zerbrochen sind, worauf man sie zusammengelötet und am selben Tag abermals besprengt hat, so sind sie rein — Worte R. Eliêzers. R. Jehošuâ sagt, die Besprengung könne nicht vor dem dritten und siebenten [Tag] erfolgen.

VIII. WENN ein Knieschlüssel[23] am Knie zerbrochen ist, so ist er rein; nach R. Jehuda aber unrein, weil man damit innen öffnen kann; ist ein gammaförmiger[24] am Gammawinkel zerbrochen, so ist er rein. Sind daran Zähne und Löcher, so ist er unrein; fehlen die Zähne, so ist er unrein wegen der Löcher; sind die Löcher verstopft, so ist er unrein wegen der Zähne. Wenn aber die Zähne fehlen und die Löcher verstopft sind, oder wenn sie in einander durchgebrochen[25] sind, so ist er rein. Sind an einem Senfseiher unten drei Löcher in einander durchgebrochen, so ist er rein. Ein Mühlentrichter aus Metall ist[26] unrein.

S 32 ‖ בו — P 31 ‖ פתוחה S 30 ‖ ו — B 29
35 ‖ ה + M 34 ‖ שפרצו M שפרצן ‖ B 33 ה +
M מלמטה ‖ S 36 בצד ‖ M 37 והאפרקס.

Fünfzehnter Abschnitt

Sab.16a Kel.11,1 ib.xxx,1 לי עין כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאין נשברו[1] טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן[2] ולהבא השידה והתיבה והמגדל[3] כוורת הקש וכוורת[4] הקנים וכור ספינה Sab.35a אלכסנדרית שיש להם שולים והן מחזיקין ארבעים סאה בלח שהם בורים ביבש הרי אלו טהורין ושאר כל הכלים בין מקבלים בין[5] אינם מקבלים[6] טמאים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר[7] דרדור עגלה[8] וקוסטות המלכים ועריבת[9] העבדנין וכור ספינה קטנה והארון אף על פי[10] שמקבלין טמאין שאינן עשוין לטלטל אלא במה

P 1 יטהרו ‖ P 2 ולבא ‖ SM 3 ו + ‖ P 4 הקצים
‖ M 7 דודור ‖ P 6 — טמא׳ ‖ M שאין .ש + S 5
M העובדן ‖ S 8 וקוסתות ‖ M 10 — ש.

ON Holzgeräten, Ledergeräten, Knochengeräten und Glasgeräten sind die flachen rein und die vertieften unrein; zerbrechen sie, so sind sie rein; macht man wieder aus ihnen Geräte, so sind sie von dann ab wieder unrein. Ein Kasten, eine Truhe, ein Schrank, ein Bienenkorb aus Stroh, ein Bienenkorb aus Rohr, und der Wasserbehälter eines alexandrinischen Schiffes[1], die einen Boden haben und vierzig Seáh Flüssiges fassen, das sind zwei Kor Trocknes, sind rein. Alle andren Gefässe, ob sie [soviel] fassen oder nicht [soviel] fassen, sind unrein — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, der Wagenbottich, der Speiseschrank der Könige[2], der Gerbertrog, der Wasserbehälter eines kleinen Schiffes und eine Lade seien, auch wenn sie [soviel] fassen, unrein, denn man pflegt sie nur mit Inhalt fortzubewegen. Alle andren Ge-

22. Zur Reinigung, am 3. Tag; cf. Lev. 19,17ff. 23. Mit einer knieförmigen Verlängerung. 24. In der Form eines griech. Gamma, eine Art Dietrich. 25. Nach den Kommentaren, gebogen, wenn die Zähne in die Löcher hineingebogen sind. 26. Obgleich er unten offen ist. 1. Ein grösseres Schiff für Auslandsreisen, von Palästina nach Alexandrien. 2. Der im Staatswagen befindliche Vorratsschrank.

סדרים וכיון שעשאן לניר מהורין עשה בראשי מניקת וכן בדלת מהורת היתה כלי והכרה לו מטמא מאימתי היא מדרתו בית שמאי אומרים משיחבר בית הלל אומרים משיחבר׃

III קנטר של בנאי והדקיר של חרש הרי אלו מטמאין יתדית אהלין יתדות המשיהות טמאות שלשלת של משיחית מטמא העשויות לעצים מהורות שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה הטור של נפחין מטא מנירה שעשה שיניה בתוך החור מטמא עשאה מלמטן למעלה מהורה וכל הכפים מהורין חוץ משל מיחם׃

IV הטמאים שבעגלה העיל של מתכת והקטרב והכנפים המקבלות את הרצועית והברזל שתחת צוארי בהמה הסומך והמחגר והתמחוית העגבל והציניה מסמר אחד מחבר את כולן׃

V המהורין שבעגלה העול המצופה וכנפים העשויות לנוי ישפיפרות המשמיעות את הקול והאבר שבצד צוארי בהמה הכובב של גלגל הטסים והצפיים ושאר כל המסמרות מהורין סנדלי בהמה של מתכת S+D. 59a טמאים של שעם מהורים הסיק מאימתי מקבל טומאה משישופינו והכבין משישחיונה׃

VI כסוי טני של מתכת שעשה בו מראה רבי יהודה מטהר וחכמים מטמאים מראה שנשברה אם אינה מראה את רוב הפנים מהורה׃

M 12 מהורות ‖ M 13 מניקות ‖ M 14 + ו ‖ 15 M ו — ‖ M 17 הקנתור של בניי ‖ M 16 משיחבר P ‖ SM 18 והעשויה לעצ׳ מהורה ‖ M 19 שנים לתוך הדלת טמאה עשאן ‖ S 20 למטן למעלן ‖ P 21 והמכגר ‖ 22 S + ו ‖ B 23 והצינורה. P (והציטרה) ‖ SM 24 ומסמר המחבר ‖ M 25 והכנ׳. (P ושסים) ‖ M 26 השופרו׳ ‖ 27 SM + ו ‖ SP 28 מקבלת.

georacht sind. Alle aber sind rein, wenn sie zur Verzierung angebracht sind. Ist am Ende ein Rohr angebracht, ebenso an einer Tür, so ist es rein[9]. Wenn es aber vorher ein Gerät war und man es daran angebracht hat, so ist es unrein. Wann erlangt es Reinheit? — die Schule Šammajs sagt, sobald man es beschädigt hat, und die Schule Hillels sagt, sobald man es daran befestigt hat[10].

III. Das Brecheisen der Bauarbeiter und das Stemmeisen der Zimmerer sind unrein. Zeltpflöcke und Absteckpflöcke sind unrein. Die Kette der Feldmesser ist unrein; die für Holz dienende[11] ist rein. Die Kette eines grossen Eimers bis vier Handbreiten[12] und die eines kleinen bis zehn. Der Schmiedebock[13] ist unrein. Eine Säge, deren Zähne in Löcher eingesetzt[14] sind, ist unrein; hat man sie von unten nach oben eingesetzt, so ist sie rein. Alle Deckel sind rein, ausgenommen der des Wärmekessels.

IV. Von einem Wagen ist folgendes unrein: die metallene Jochstange[15], die Querstange, die Seitenteile zur Aufnahme der Sielen, das Eisen unter dem Hals des Tiers, die Stütze[16], der Gurt, die Schüsselchen[17], der Klöppel[18], der Haken[19] und der Nagel, der [die Teile] zusammenhält.

V. Folgendes ist von einem Wagen rein: das [metall]überzogene Joch, die zur Verzierung dienenden Seitenteile, die zum Tönen dienenden Röhren, das Blei[20] an den Halsseiten des Tiers, der Radreifen, die Bleche, die Beschläge und alle sonstigen Nägel[21] sind rein. Die metallenen Hufverkleidungen des Tiers sind unrein, die aus Kork sind rein. Wann wird das Schwert für die Unreinheit empfänglich? — sobald man es geglättet hat; das Messer, [erst] wenn man es geschliffen hat.

VI. Hat man an einem metallenen Korbdeckel einen Spiegel gemacht, so ist er nach R. Jehuda rein und nach den Weisen unrein. Ein zerbrochener Spiegel ist, wenn er nicht den grösseren Teil des Gesichtes zeigt, rein.

8. Wörtl. Sauger, Heber; wahrscheinl. eine Art Metallgriff. 9. Es ist kein selbständiges Metallgerät. 10. Mit Nägeln, während vorangehend von dem Fall gesprochen wird, wenn nur leicht angebracht. 11. Zum Befestigen von Holzkloben. 12. Sc. gehört zum Eimer u. ist mit diesem unrein. 13. Wörtl. Esel; wol Untersatz für den Blasebalg. 14. Nicht aus einem Stück mit dem Blatt. Gegen diese Erklärung der Kommentare sprechen der Singular החור mit dem bestimmten Artikel u. der folgende Satz. 15. Auf dem Nacken der Zugtiere; nach andren, die Deichsel. 16. Der Pflock, der die Deichsel mit dem Wagen zusammenhält; nach andren, der eiserne Ring in der Mitte des Jochbalkens. 17. Nach manchen Erklärern, Vertiefungen am Joch. 18. Der Schelle, die auch allein verunreinigungsfähig ist. 19. Zum Befestigen der Ladung. 20. Wahrscheinl. Verzierungen. 21. Die nicht zum Zusammenhalten dienen.

Tj.iv.6 VII [27]הכדומין האשקלונין שנשברו [27]והאונקלי שלהם קיימת הרי אלו טמאים המעבר והמזרה והמגוב ובן מסרק של ראש שניטלה אחת משניהן ועשאן של מתכת הרי אלו טמאין ועל כולן אמר רבי יהושע דבר [28]חדוש חדשו סופרים ואין לי מה אשיב:

Jab.43a VIII מסרק של פשתן שנטלו שיניו [29]ונשתייר [30]בו שתים טמא ואחת טהור וכולן אחת אחת בפני עצמן טמאות ושל צמר שנטלו שיניו ואחת מבנתים טהור [31]נשתייר בו שלש במקום אחד טמא היתה החיצונה אחת מהן טהור נטלו ממנו שתים [32]ועשאן למלקטת טמאות אחת והתקינה לנר [33]ולמיתוח טמאה:

26 S הכרומים || 27 SM ואונ׳ || 28 M חדש || 29 S ונשתיירו || 30 M — בו || 31 M נשתיירו || 32 B ועשאה || 33 B או למ׳. M או למתח.

VII. Wenn von zerbrochenen ašqelonischen Hebestangen[12] die Haken noch erhalten sind, so sind sie verunreinigungsfähig. Wenn von einer Heugabel, einer Worfel, einer Harke und ebenso einem Kopfkamm einer von den Zähnen gefehlt hatte und man einen aus Metall eingesetzt hat, so sind sie unrein. Ueber dies alles sagte R. Jehošuâ: Die Schriftkundigen haben hierbei eine Neuerung getroffen[13], und ich kann dagegen nichts einwenden.

VIII. Wenn von einem Flachskamm die Zähne fehlen und nur zwei zurückgeblieben sind, so ist er unrein, wenn nur einer, so ist er rein. Von diesen ist jeder einzelne allein unrein[14]. Fehlt von einem Wollkamm zwischen je zwei Zähnen einer, so ist er rein. Bleiben drei an einer Stelle zurück, so ist er unrein; ist einer von ihnen der äusserste[15], so ist er rein. Hat man zwei davon genommen und daraus eine Pinzette gemacht, so sind sie unrein; wenn einen und ihn für eine Lampe[16] oder zum Spannen hergerichtet, so ist er unrein.

Vierzehnter Abschnitt

לי מתכות כמה [1]הוא [2]שיעורו הדלי כדי למלאות בו [3]קומקום כדי [4]ליחם בו מיחם כדי לקבל סלעים [5]הלפס כדי לקבל [6]קיתונות [7]קיתונות כדי לקבל [8]פרוטות מדות יין ביין ומדות [9]שמן בשמן רבי אליעזר אומר כולן בפרוטות רבי עקיבא אומר המחוסר [10]הנפה טמא והמחוסר לטישה טהור:

II מקל שעשה בראשו מסמר כמין [11]הזיינא טמא סימרו טמא רבי שמעון אומר עד שיעשה בו שלשה

1 M – הוא || 2 SM שיעורן || 3 SM קומקמום || 4 M (לחם בו את המי׳) || 5 S הלבס. M הלביס || 6 S + בו || 7 M — קית׳. S קיתון || 8 M מדת היין ביין מדת || 9 S + ה || 10 VSB חטיפה. M חטפה והמח׳ || 11 SM חזינה.

TELCHES Mass gilt für Metallgefässe[1]? — ein Eimer[2], wenn man mit ihm noch schöpfen kann; ein Wasserkessel, wenn man darin noch wärmen kann; ein Wärmekessel[3], wenn er Selaîm aufnehmen kann; ein Kochkessel, wenn er Becher[4] aufnehmen kann; ein Becher, wenn er Münzen[5] aufnehmen kann; Weinmasse, wenn man Wein, und Oelmasse, wenn man Oel mit ihnen messen kann. R. Eliêzer sagt, sie alle, wenn sie Münzen [aufnehmen können]. R. Âqiba sagt, [ein Gefäss], dem noch der Deckel[6] fehlt, sei unrein, dem noch das Glätten fehlt, sei rein.

II. Ein Stock, an dessen Ende eine Art Keulenspitze angebracht ist, ist unrein[7]; ist er mit Nägeln beschlagen, so ist er unrein. R. Šimôn sagt, nur wenn daran drei Reihen an-

12. Wie die Lesart ist auch die Bedeutung unsicher; nach den Kommentaren eine mit vielen Haken versehene Stange od. Ring zum Herausholen der Schöpfgefässe aus dem Brunnen. 13. Es sind "flache Holzgeräte", die keine Vertiefung haben, u. dennoch werden sie durch den eingesetzten Zahn verunreinigungsfähig. 14. Ein einzelner Metallzahn ist als Schreibstift für eine Wachstafel verwendbar. 15. Der breit ist u. nur als Schutz dient. 16. Zum Putzen u. Herausziehen des Dochtes. 1. Wenn sie beschädigt sind, od. für Bruchstücke von solchen, um noch verunreinigungsfähig zu sein. 2. Sc. ist noch verunreinigungsfähig. 3. Ein kleiner Kessel, der auch als Geldbüchse diente. 4. Die darin gespült werden. 5. Wörtl. Perutoth, Name einer kleinen Scheidemünze. 6. So nach unsrer Lesart; nach andren, das Schaben, Schleifen. 7. Er gilt dann als Metallgerät.

unrein wegen des Stiftes. Fehlt von einem Schaumlöffel[1] die Kelle, so ist er unrein wegen der Gabel; fehlt die Gabel, so ist er unrein wegen der Kelle. Dasselbe gilt auch vom Zinken des Karstes[2]. Diese alle in der Grösse[3], dass sie für ihre Verwendung brauchbar sind.

III. Ist das Schaufelblatt beschädigt, so ist [die Schaufel] unrein, bis die grössere Hälfte fehlt; ist das Oehr zerbrochen, so ist sie rein. Fehlt von einer Hacke die Spitze, so ist sie unrein wegen der Schneide; fehlt die Schneide, so ist sie unrein wegen der Spitze. Ist das Oehr zerbrochen, so ist sie rein.

IV. Fehlt von einer Schippe das Blatt, so ist sie unrein, weil sie noch einem Hammer gleicht[4] — Worte R. Meírs; nach den Weisen ist sie rein. Wenn von einer Säge die Zähne einer zwischen [zwei] fehlen, so ist sie rein; sind aber in der Länge eines Sit[5] an einer Stelle alle zurückgeblieben, so ist sie unrein. Wenn ein Hobel, ein Schneidemesser, ein Meissel oder ein Bohrer beschädigt worden sind, so sind sie unrein; fehlt ihnen die Schneide[6], so sind sie rein. Sie alle sind, wenn sie in zwei [Teile] geteilt worden sind, unrein, ausgenommen der Bohrer. Der Hobelkasten ist auch allein unrein.

V. Fehlt von einer Nähnadel das Oehr oder die Spitze, so ist sie rein. Hat man sie zum Spannen hergerichtet, so ist sie unrein. Fehlt von einer Packnadel das Oehr, so ist sie unrein, weil man damit schreiben kann; fehlt ihr die Spitze, so ist sie rein. Eine Spannnadel ist ob so oder so unrein. Hat eine Nähnadel Rost angesetzt, so ist sie, wenn er beim Nähen hindert, rein, wenn aber nicht, unrein. Hat man eine Spange gestreckt, so ist sie rein; hat man sie wieder gekrümmt, so gelangt sie zurück in ihre Unreinheit.

VI. Das dem Metall[gerät als Griff] dienende Holz ist unrein und das dem Holz[gerät] dienende Metall ist rein. Ist beispielsweise der Oeffner[10] aus Holz und seine Zapfen aus Metall, wenn auch nur einer, so ist er unrein; wenn aber der Oeffner aus Metall und die Zapfen aus Holz, so ist er rein. Ist der Ring aus Metall und das Siegel aus Koralle, so ist er unrein; ist aber der Ring aus Koralle und das Siegel aus Metall, so ist er rein. Der Zahn der Platte[11], des Oeffners und des Schlüssels ist allein unrein.

Wachs zu schreiben, hatte auf der einen Seite eine Spitze zum Schreiben u. auf der andren einen Spatel zum Radieren. 4. Mit einer Gabel am andren Ende. 5. An beiden Seiten verwendbar. 6. Wenn beim Fehlen der einen Seite vom Stiel soviel zurückbleibt; nur dann sind sie verunreinigungsfähig. 7. Die andre Seite kann als solcher verwendet werden. 8. Längemass, wie zwischen Daumen u. Zeigefinger. 9. Die aus härterem Eisen (Stahl) angeschweifte Schneide. 10. Wahrscheinl. Schlüssel eines Schiebeschlosses, nach andren das Schloss. 11. Ist dunkel; als Status constructus gegen die Syntax.

---

[6] זימא לכטרא שנטרה כפה טמאה מפני המזלג נטל
המזלג טמאה מפני כפה וכן השן של מעדר שיעור כלן
כדי לעשות מלאכתן׃

III חרחור שנפגם טמא עד שינטל רובו נשבר
מקופי טהור קורדום שנטל עישפו טמא מפני בית בקועי
נטל בית בקועו טמא מפני עישפו נשבר מקופי טהור׃

IV מגריפה שנטלה כפה טמאה מפני שהיא בקורנס
דברי רבי מאיר וחכמים מטהרין מגירה שנטלו שיניה
ואחת בינתים טהורה נשתייר בה מלא הכיט במקום
אחד טמאה המעצד והאזמל והמפכלת והמקדה שנפגמו
טמאים נטל חיסומן טהורין וכולן שנהלקו לשנים טמאים
חוץ מן המקדח והרוקני בפני עצמה טהורה׃

V מחט שניטל חריריה או עוקצה טהורה אם Sab. 52a
התקינה למיתין טמאה של סקיין שניטל חריריה טמאה 123a
מפני שהוא כותב בה ניטל עוקצה טהורה של מיתון
בין כך ובין כך טמאה מחט שהעלתה חלודה אם מעכבת
את התפירה טהורה ואם לאו טמאה צינירה שפשטה
טהורה כפפה חזרה לטומאתה׃

VI עץ המשמש את המתכת מטא והמתכת
המשמשת את העץ טהור ביצד פותחת של עץ והפין
שלה של מתכת אפילו אחת טמאה פותחת של מתכת
והפין שלה של עץ טהירה טבעת של מתכת וחותם ib. 52b-59b
שלה של אלמוג טמאה טבעת של אלמוג וחותם שלה
של מתכת טהורה השן שבטס שבפותחת ושבמפתח
טמאה בפני עצמה׃

M 6 זומלסיטרי. P זומלטטרא ‖ M 7 הכף ‖ S 8 אשפו ‖ M 9 — בית ‖ BM 10 ונשתיירה אחת ‖ S 11 + מ ‖ SP 12 + ו ‖ M 13 והמפלס ‖ S 14 — נטל ‖ 15 S + ו ‖ M 16 למתח. S למיתוח ‖ SM 17 שקאין ‖ M 18 + ו ‖ M 19 מתח. S מיתוח ‖ SBP 20 צינורה ‖ M 21 מתכת ‖ M 22 טהורה ‖ P 23 והפין. M וחפין ‖ S 24 אילמג. ‖ S 25 אלימג.

Ed.iii,9 VI [6]ארבעה דברים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין כסוי טני של מתכת של בעלי בתים ותלוי המגרדות וגולמי כלי מתכות וטבלא[7]שנחלקה לשנים [14]ומודים חכמים לרבן גמליאל בטבלא שנחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן[25]שהגדול טמא והקטן טהור:

VII דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה Bm.52a טמא[26]סלע שנפסלה והתקינה להיות שוקל בה טמאה עד כמה[27]תפסל ויהא רשאי לקיימה עד שני דינרין פחות מבאן יקוץ:

VIII [28]האולר והקולמוס[29]והמטולטלת והמשקלות [30]והבירים והבן והכנה טמאים[31]וכל גולמי כלי עץ טמאים [32]חוץ משל[33]אשכרוע רבי יהודה אומר[34]אף גרופית של זית טהורה עד שתשלק:

S 27 || וכן + VB 26 || ש — SP 25 || זה + M 24 תפחת || M 28 האולי והקל׳ || P 29 והמטלו׳. M והמטלטלו׳ והכידון והכן || P 30 והכידון. S והכידים || S 31 — ו || P 32 — חוץ || SM 33 פירשע || M 34 — אף.

VI. Vier Dinge sind nach R. Gamaliél unrein und nach den Weisen rein: der metallene Deckel eines Korbes für den Hausgebrauch, der Henkel des Striegels, ungeformte Metallgeräte[18]und eine in zwei [Hälften] geteilte Platte. Die Weisen pflichten jedoch R. Gamaliél bei, dass, wenn eine Platte in zwei [Hälften] geteilt worden ist, eine grössere und eine kleinere, die grössere unrein und die kleinere rein ist.

VII. Wenn ein Denar ungiltig geworden ist und man ihn hergerichtet hat, ihn einem kleinen Mädchen an den Hals zu hängen, so ist er unrein. Wenn ein Selâ untauglich geworden ist und man ihn hergerichtet hat, damit zu wägen, so ist er unrein. Bis auf wieviel darf er reduzirt sein, um ihn noch halten zu dürfen? — bis auf zwei Denare[19]; hat er weniger, so ist er zu zerschneiden.

VIII. Das Federmesser, das Schreibrohr, der Pendel, das Senkblei, die Pressplatten, das Lineal und die Liniertafel sind unrein. Alle ungeformten Holzgeräte sind unrein, ausgenommen die aus Buchsbaumholz. R. Jehuda sagt, auch die aus Olivenzweigen seien rein, bis man sie gekocht hat.

Dreizehnter Abschnitt

סייף והסכין והפגיון והרומח מגל יד ומגל קציר [1]והשחיר וזוג של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאים רבי יוסי אומר הסמוך ליד טמא[1]והסמוך לראש טהור [2]מספרת שנחלקה לשנים רבי יהודה מטמא וחכמים מטהרין:

II [3]קוליגריפון[4]שניטלה כפה טמאה מפני שינה נטלה שינה טמאה מפני כפה מכחול שנטל הכף טמא מפני הזכר נטל הזכר טמא מפני הכף מכתב שנטל הכותב טמא מפני המוחק נטל המוחק טמא מפני הכותב

SB 1 והשחור. M השחור || S 2 מספורת || VM 3 קליגרפון || M 4 שניטל הכף.

DAS Schwert, das Messer, der Dolch, der Speer, die Handsichel, die Erntesichel, das Schermesser und die Barbierschere, auch wenn sie geteilt sind, sind unrein. R. Jose sagt, was nahe dem Griff ist, sei unrein, und was nahe der Spitze ist, sei rein[1]. Ist eine Federschere in zwei [Teile] geteilt worden, so ist sie nach R. Jehuda unrein und nach den Weisen rein.

II. Fehlt von einer Schaufelgabel[2]das Blatt, so ist sie unrein wegen der Zinken; fehlen die Zinken, so ist sie unrein wegen des Blattes. Fehlt von einem Schminkstift das Löffelchen, so ist er unrein wegen der Spitze; fehlt die Spitze, so ist er unrein wegen des Löffelchens. Fehlt von einem Griffel[3] der Schreibstift, so ist er unrein wegen des Radierers, fehlt der Radierer, so ist er

dung wird von den Kommentaren verschieden erklärt: zum Reinigen der Münzen vom Schimmel, zum Anhängen der Geldwage, zum Befestigen der Schalter. 18. Die noch nicht fertig sind. 19. Der S. hat 4 D. 1. Dieser Teil ist nicht zu benutzen, da man ihn nicht anfassen kann. 2. Ein Heizgerät mit einem Blatt zum Schaufeln an der einen Seite u. Zinken an der andren. 3. Dieser, aus Metall, auf

brauch ist rein R. Jose sagte: Dies nur dann, wenn sie nur einen Verschluss hat, wenn aber zwei, oder eine Schnecke[5] am Ende angebracht ist, so ist sie unrein.

II Der Wagebalken der Wollkämmer ist unrein wegen der Haken; der für den Hausgebrauch ist, wenn er Haken hat, unrein. Die Trage der Lastträger ist rein und die der Gewürzkrämer ist unrein. R. Jehuda sagt, bei der der Gewürzkrämer sei der vordere Teil unrein und der hintere Teil[6] rein. Der Haken des Ruhebettes[7] ist unrein, der der Bettstangen[8] ist rein. Der des Kastens ist unrein, der der Fischreuse ist rein, der des Tisches ist unrein, der des hölzernen Leuchters ist rein. Die Regel hierbei ist: der mit Unreinem verbunden ist, ist unrein, und der mit Reinem verbunden ist, ist rein. Sie alle aber sind allein rein.

III. Der metallene Deckel eines Korbes für den Hausgebrauch ist nach R. Gamliél unrein und nach den Weisen rein; der der Aerzte[9] ist unrein. Die Tür eines Schrankes für den Hausgebrauch ist rein, die eines der Aerzte ist[10] unrein. Die Zangen[11] sind unrein, die Rosteisen sind rein. Der Balkenhaken[12] der Oelkelter ist unrein, die Haken an den Wänden sind rein.

IV. Der Stift des Aderlassers[13] ist unrein; der des Stundensteins[14] ist rein, nach R. Çadoq aber unrein. Der Stift des Webers ist unrein. Der Kasten der Gräupner ist nach R. Çadoq unrein und nach den Weisen rein; ist der Wagen dazu aus Metall, so ist er unrein.

V. Ein Nagel[15], den man zum Oeffnen und zum Schliessen hergerichtet hat, ist unrein, den man zur Kontrolle[16] benutzt, ist rein. Ein Nagel, den man zum Oeffnen eines Fasses hergerichtet hat, ist nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein, bis man ihn geschmiedet hat. Der Nagel des Geldwechslers[17] ist rein, nach R. Çadoq aber unrein. Drei Dinge sind nach R. Çadoq unrein und nach den Weisen rein: der Nagel des Geldwechslers, der Kasten der Gräupner und der Stift des Stundensteins. Diese sind nach R. Çadoq unrein und nach den Weisen rein.

טמאה׳של בעלי בתים טהורה אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהוא מפתח אחד אבל אם היו שנים או שקשר חלזון בראשה טמאה׃

II °קנה מאזנים של סרוקות טמא מפני׳אונקיות וישל בעלי בתים אם יש בו׳אונקיות טמא׳אונקיות של כתפין טהורה ושל רוכלים טמאה רבי יהודה אומר של רוכלים שלפניו טמאה ושלאחריו טהורה אונקלי °דרגש טמאה ושל נקליטין טהורה של שידה טמאה וישל אקין טהורה של שלחן טמאה של מגירת העין טהורה׳זה הכלל׳כל המחובר לטמא טמא׳והמחובר לטהור טהור וכולן׳אחת אחת בפני עצמן טהורות׃ Bâ 92a

III °כסוי׳טני של מתכת של בעלי בתים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין׳ושל ריפאים׳מטמא הדלת׳שבמנדל של בעלי בתים טהורה ושל רופאין טמאה׳היתיכין טמאים והפרכין טהורין עקרב בית הבד טמאה׳ואונקלי שבכתלים טהורה׃ Ed. III,9

IV מסמר הגרע טמא ושל אבן השעות׳טהור רבי צדוק מטמא מכמר הגרדי טמא וארון של גרוסות רבי צדוק מטמא יחכמים מטהרין היתה עגלה׳שלה של מתכת טמאה׃

V מסמר שהתקינו להיות פותח׳ונועל בו טמא העשוי לשמירה טהור מכמר שהתקיני להיות פותח בו את החבית רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין עד שיצרפנו מכמר׳של שלחני טהור ורבי צדוק מטמא °שלשה דברים רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרים מכמר ib III,8
׳של שלחני וארון של׳גרוסות ומכמר של אבן השעות רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין׃

קני M 6 ‖ מפתח — P כ. — M 5 ‖ ו + SM 4
אונקליו ‖ M 8 אונקלי. S אונקלין ‖ של + VM 9 ‖ P 7
M 10 — כל ‖ S 11 וכל המחובר ‖ B 12 אחד אחד ‖
M 13 מינא ‖ M 14 — ו ‖ B 15 טמאה ‖ S 16 של
מג׳. M של מג׳ ושל ‖ SM 17 היתיכי ‖ M 18 אנקלי
שבכת׳ ‖ M 19 — טה׳ ‖ SM 20 שלו ‖ M 21 —
ונועל ... להיות ‖ M 22 השלח׳ ‖ SP 23 גרים׳.

5. Wol ein schneckenförmiger Haken. 6. Der nichts aufnimmt, sondern nur als Gegengewicht dient. 7. Woran die Ledergurte befestigt werden; vgl. jed. Bd. VII S. 72 Z. 15ff. 8. Die die Stange für den Vorhang tragen. 9. Die einen solchen auch als Gefäss für Medikamente benutzen. 10. Da er daran Instrumente hängt. 11. Zum Halten des Kochtopfes od. des Schmelztiegels über dem Feuer. 12. Wörtl. Skorpion, wol wegen der diesem ähnlichen Form. 13. Zum Schröpfen. 14. Eine Art Sonnenuhr. 15. Der sonst nicht verunreinigungsfähig ist. 16. Wörtl. zum Bewachen; durch den festgestellt wird, ob jemand in der Wohnung war u. ihn verschoben hat. 17. Die Verwen-

VII. Ein rundes Blashorn ist unrein, ein gestrecktes ist rein; ist das Mundstück aus Metall, so ist es unrein. Die Breitseite derselben ist nach R. Tryphon unrein und nach den Weisen rein. Ist sie zusammengesetzt, so ist alles unrein. Desgleichen sind die Arme des Armleuchters rein, die Kelche und die Basis unrein, sind sie zusammengesetzt, so ist alles unrein.

VIII. Der Helm ist unrein, die Sturmschienen sind rein; haben sie einen Behälter für Wasser, so sind sie unrein. Alle Kriegsgeräte sind unrein; der Speer, die Lanze, die Beinschienen und der Panzer sind unrein. Alle Schmucksachen der Frauen sind unrein: die goldne Stadt[9], Halsketten, Ohrringe, Fingerringe, einerlei ob der Ring ein Siegel hat oder kein Siegel hat, und Nasenringe. Wenn die Glieder der Kette aus Metall sind und der Faden aus Linnen oder Wolle ist, so sind, wenn der Faden reisst, die Glieder unrein, denn jedes ist ein Gerät für sich. Ist der Faden aus Metall und die Glieder aus Edelsteinen, Perlen oder Glas, so ist, auch wenn die Glieder zerbrochen sind und der Faden ganz, dieser unrein. Der Rest einer Halskette[10], wenn er für den Hals eines kleinen Mädchens reicht. R. Eliêzer sagt, auch ein einzelnes Ringelchen sei unrein, weil man es an den Hals hängt.

IX. Wenn ein Ohrgehänge unten topfförmig[11] und oben linsenförmig auseinandergebrochen ist, so ist der topfförmige Teil als aufnehmendes Gefäss unrein, der linsenförmige für sich allein unrein, und das Häkchen ist rein. Ist es traubenförmig und auseinandergebrochen, so ist es rein.

VII קרן ענילה טמאה ופשוטה טהורה אם היתה מצופית שלה של מתכת טמאה[21] הקו שלה רבי טרפון מטמא וחכמים מטהרין ובשעת חבורן הכל טמא[22] כיוצא בו קני מנורה טהורין הפרח והכסים טמאין ובשעת חבורן הכל טמא:

VIII[23] קסידא טמאה ולחיים טהורין אם יש בהן בית קבול מים טמאים כל כלי המלחמה טמאים הכידון
Sab. 69b והניקון[24] והמגפיים והשיריון טמאים כל תכשיטי נשים טמאין עיר של זהב[17] קטליות נזמים וטבעות[25] טבעת בין שיש[26] לה חותם בין שאין לה חותם ונזמי האף קטלא שחוליות שלה של מתכת בחוט של פשתן או של צמר נפסק החוט החוליות טמאות שכל אחת ואחת כלי בפני[28] עצמה חוט של מתכת וחוליות של אבנים טובות[29] ומרגליות ושל זכוכית נשתברו החוליות והחוט בפני עצמו קיים טמא שירי קטלא במלא צואר קטנה רבי אליעזר אומר אפילו טבעת אחת טמאה שבן תולין בצואר:

IX נזם שהוא עשוי כקדירה מלמטן וכעדשה מלמעלן[30] ונפרק[31] כקדירה טמא משום[32] כלי בית קבול וכעדשה טמא בפני עצמו[33] ציניר טהורה העשוי כמין אשבול[34] ונפרק טהור:

SM 21 הקב || M 22 — כיוצא ... טמא || S 23 קסדא || M 24 והמגפיף והשרין (!) || BS 25 — טבעת || SM 26 עליה || P 27 של חולי' || S 28 חותם ובין שאין עליה || M 29 ושל מרג' || M 30 ונפסק || SP 31 בקד' || SP 32 בית כל קב'. M כלי קב' || B 33 ציגורא || M 34 ונפרק.

9. Eine Art Kopfschmuck od. Brosche mit dem Bild der Stadt Jerušalem; vgl. Bd. I S. 455 Z. 9. 10. Sc. ist noch verunreinigungsfähig. 11. Breit u. hohl.

Zwölfter Abschnitt

ib. 52b בעת אדם טמאה טבעת בהמה[1] והכלים ושאר כל הטבעות טהורות קורת החצים טמאה ושל אסירין טהורה הקולר טמא שלשלת שיש בה[2] בית נעילה טמאה העשויה לכפיתה טהורה שלשלת של[3] סיטונות

S 1 וכלים || M 2 — בית || 3 (M סיטוטת).

DER Ring für Menschen[1] ist unrein, der Ring für Vieh, Geräte und alle sonstigen Ringe sind rein. Der Balken für Pfeile[2] ist unrein, der für Gefangene[3] ist rein. Das Halseisen ist unrein. Eine Kette, die einen Verschluss hat, ist unrein, die zum Fesseln dient, ist rein. Die Kette der Getreidehändler[4] ist unrein, die für den Hausge-

1. Ein Fingerring zum Schmuck. 2. Nach den Kommentaren, der als Ziel bei Schiessübungen dient u. zum Teil mit Eisen beschlagen ist. 3. Woran der Gefangene geschmiedet wird. 4. Zum Befestigen der Messgeräte.

Unreinheit. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, dies gelte nicht von jeder Unreinheit, sondern nur von der Leichenunreinheit.

II. Jedes Metallgerät, das einen eignen Namen hat[2], ist unrein, ausgenommen die Tür, der Riegel, das Schloss, die Pfanne unter der Türangel, die Türangel, der Balken[3] und die Rinne[4], die an den Boden befestigt werden.

III. Wenn man Geräte gefertigt hat aus Roheisen, aus Blockeisen, aus einem Radreifen, aus Platten, aus Ueberzügen, aus Gestellen von Gefässen, aus Rändern von Gefässen, aus Henkeln von Gefässen, aus Abfällen oder aus Feilenspänen, so sind sie rein. R. Johanan b. Nuri sagt, auch wenn aus zerschnittenen Gefässen. Wenn aus Bruchstükken von Gefässen, aus Schroteisen oder aus Nägeln, von denen bekannt ist, dass sie aus Gefässen gemacht wurden, so sind sie unrein. Wenn aus Nägeln[5], so sind sie nach der Schule Šammajs unrein und nach der Schule Hillels rein.

IV. Hat man unreines Eisen mit reinem Eisen gemengt, so ist es, wenn das unreine mehr ist, unrein, und wenn das reine mehr ist, rein; wenn Hälfte gegen Hälfte, so ist es unrein. Ebenso auch bei [einem Gerät] aus Zement und Rindermist. Der Schieberiegel[7] ist unrein, der [mit Metall] überzogene ist rein. Der Schlossbügel und das Hängeschloss sind unrein. Den Schieberiegel darf man, wie R. Jehošuâ sagt, am Šabbath aus der einen Tür herausziehen und in eine andre Tür einsetzen. R. Tryphon sagt, er gleiche jedem andren Gerät und dürfe [am Šabbath] im Hof umhergetragen werden.

V. Das Gebiss der Trense ist unrein, die Knebel sind rein; nach R. Eliêzer sind die Knebel unrein. Die Weisen sagen, unrein sei nur das Gebiss, und wenn sie zusammen sind, sei alles unrein.

VI. Die Spindelkugel aus Metall ist nach R. Âqiba unrein und nach den Weisen rein; ist sie [mit Metall] überzogen, so ist sie rein. Die Spindelstange, der Rocken, der Stecken[8], die Sackpfeife und die Flöte aus Metall sind unrein; sind sie [mit Metall] überzogen, so sind sie rein. Hat die Sackpfeife einen Flügelbehälter, so ist sie ob so oder so unrein.

1. Die 7 Tage dauert. 2. Und nicht Teile eines Gerätes sind. 3. Wol der Vorlegebalken zum Abschliessen der Tür; nach RŠJ. (Mq. 11a) ein Querbalken über der Tür. הקורא hat keine bekannte Handschrift u. keine alte Ausgabe, u. die Uebersetzung Klopfer falsch. 4. Nach RŠJ. (lc.) Angelloch. 5. Von denen dies nicht bekannt ist. 6. Aus Metall, der an der einen Seite einen Knauf hatte u. als Mörserkeule benutzt wurde. 7. So nach manchen Erklärern; nach andren, Riegelstift u. Riegel. 8. Aus Metall.

הישנה רבן שמעון בן גמליאל אומר לא רבל טומאה אלא לטומאת הנפש׃

II כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא חוץ מן חדלת ומן הנגר ומן המנעול והפיתה שתחת הציר והציר והקורה והצינור שנעשו לקרקע׃

III העושה כלים מן העשת ומן התרדה ומן הסיכם של גלגל ומן הטפין ומן הצפויין מכני כלים ומאיזני כלים מאזני כלים מן השחולת ומן הגרוטות טהורין רבי יוחנן בן נורי אומר אף מן הקציצות משברי כלים מן הגרוטים ומן המסמרות שידוע שנעשו מכלים טמאין מן המסמרות בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין׃

IV ברזל טמא שכללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא וכן מן החלמא וכן הגלילים קלוסטרא טמאה ומציפה טהורה הפין והפורנה טמאין והקלוסטרא רבי יהושע אומר שומטה מפתח זה ותולה בחברו בשבת רבי טרפון אומר הרי היא לו ככל הכלים ומטלטלת בחצר׃ Sab.124a

V עקרב של פרומביא טמאה ולחיים טהורים רבי אליעזר מטמא בלחיים וחכמים אומרים אין טמא אלא עקרב ובשעת חבורן הכל טמא׃

VI פיקה של מתכת רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין ומציפה טהורה הכוש והאימה והמקל וסומפוניה וחליל של מתכת טמאין ומצופין טהורין סומפוניה אם יש בה בית קבול כנפים בין כך ובין כך טמאה׃

4 M — ה ‖ 5 M והמנע׳ ‖ 6 M — ו ‖ 7 M מן כני הכלי׳ ‖ 8 P ומהוג׳ ‖ 9 VP הקצוצת ‖ 10 SP הגרוטי. M הגרוטא ‖ 11 M — שידוע ‖ 12 M + ו ‖ 13 M על מח׳ ‖ 14 M והקל׳ ‖ 15 M — היא ‖ 16 M — ומטל׳ בחצר ‖ 17 S + ו ‖ 18 (P ואקופה) ‖ 19 M + ו ‖ 20 M — בית.

V חבית[1] שנתקלפה והזפת שלה עומדת וכן[2] קבוטים של מוריים שגפסן עם השפה רבי יהודה אומר[3] אינם מצילין וחכמים אומרים מצילין:

VI חבית שנקבה וסתמוה שמרים[4] הצילוה פקקה Bq.105a בזמורה עד שימרה מן הצדדין[5] היו שנים עד שימרה מן הצדדין[6] ובין זמורה לחברתה נסר שהוא נתון על פי התנור[7] אם מירה מן הצדדין הציל היו שנים עד שימרה מן הצדדין ובין נסר לחברו עשאן[8] בסינין או בשוגמין אינו צריך למרח מן האמצע:

VII תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן ניטל הישן[9] וסרידה נופלת הכל טמא ואם לאו הכל טהור חדש בתוך הישן וסרידה על פי הישן אם אין בין[10] חדש לסרידה פותח טפה כל שבחדש טהור:

VIII לפסין זו בתוך זו ושפתותיהן שוות השרין בעליונה או בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות היו בכונס משקה השרין בעליונה כלן טמאות בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות השרין בעליונה והתחתונה עודפת היא והתחתונה טמאה[11] בעליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה טופח טמאה:

S 13 שנקלפה ‖ M 14 קבוצים ‖ S 15 אין ‖ P 16 והצילה. MS הצילה ‖ S 17 בזמורות ‖ S 18 + הצילה ‖ SP 19 — ו ‖ M 20 — אם ‖ M 21 בסנים. S בסנים או בשגמ׳ ‖ M 22 + אם ‖ M 23 — וסרידה ... הישן ‖ M 24 + ה ‖ SP 25 העלי׳. M והעליונה העוד׳.

V. Ein abgeblättertes Fass, dessen Pech sich noch hält, ebenso am Rand[7] vergipste Salzbrühe-Krüge, schützen, wie R. Jehuda sagt, nicht; die Weisen sagen, sie schützen wol.

VI. Wenn ein Fass ein Loch bekommen und die Hefe es verstopft hat, so schützt sie es. Hat man es mit einem Büschel verstopft, dann nur wenn man es an den Seiten verstrichen hat; sind es zwei, nur dann, wenn man es an den Seiten und zwischen dem einen Büschel und dem andren verstrichen hat. Ist ein Brett auf die Mündung eines Ofens gelegt, so schützt es, wenn man es an den Seiten verstrichen hat; sind es zwei, nur dann, wenn man an den Seiten und zwischen dem einen Brett und dem andren verstrichen hat, sind sie durch Zapfen oder Fugen verbunden, so braucht man in der Mitte nicht zu verstreichen.

VII. Wenn ein alter Ofen sich in einem neuen Ofen befindet und ein Löcherdeckel auf dem alten ist, so ist, wenn beim Fortnehmen des alten der Löcherdeckel hineinfällt, alles unrein, wenn aber nicht, alles rein. Befindet sich der neue im alten, und der Löcherdeckel auf dem alten, so ist, wenn zwischen dem neuen und dem Löcherdeckel keine Faustweite ist, alles, was sich im neuen befindet, unrein.

VIII. Wenn Kasserollen sich in einander befinden und ihre Ränder oben gleich sind, so ist, wenn in der oberen oder in der unteren ein Kriechtier sich befindet, diese unrein und die andren sind rein. Lassen sie aber Flüssigkeiten eindringen, so sind, wenn das Kriechtier sich in der oberen befindet, alle unrein; wenn in der unteren, so ist diese unrein und alle andren sind rein; und wenn das Kriechtier sich in der oberen befindet, und die untere diese überragt, so sind diese und die untere unrein. Wenn in der oberen und die untere diese überragt, so ist alles darin, was von einer Flüssigkeit befeuchtet ist, unrein.

Elfter Abschnitt

Sab.16a Az.52a כלי מתכות פשוטיהן[1] ומקבליהן טמאין נשברו טהרו[2] חזר ועשה מהן[3] כלים חזרו לטומאתן

M 1 + טהורין ‖ P 2 (טמאו) ‖ P 3 כלי׳.

METALLGERÄTE, ob flach oder vertieft, sind unrein; zerbrechen sie, so sind sie rein, macht man wieder aus ihnen Geräte, so gelangen sie zurück in ihre alte

7. Der beschädigt ist.

Zehnter Abschnitt

Sab. 21ᵃ

כלו כלים מצילין בצמיד פתיל ברי גללין כלי אבנים כלי אדמה כלי חרש וכלי נת׳ עצמית חדג ועורו ׳עצמות חיה שבים ועירה וכלי עץ הטהורים מצילין בין מפיהם בין מצידיהן בין ישבין על שיליהן בין מוטין על ׳צדיהן היו כפויין על פיהן מצילין כל שתחתיהן עד התהום רבי אליעזר מטמא על הכל מצילין חוץ מכלי חרש שאינו מציל אלא על ׳האוכלים ועל המשקין ועל כלי חרש׃

II במה מקופים בסיד ׳ובגפסים בזפת ובשעוה בטיט ובציאה ׳בחומר ובחרסית ובכל דבר המתמרח אין מקופין לא ׳בבעץ ולא בעופרת מפני שהיא פתיל ואינו צמיד אין מקיפין לא בדבילה שמינה לא בבצק שנילוש במי פירות שלא יביאנו ליד פסול ואם הקיף הציל׃

III מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת רבי יהודה אומר מצלת והכמים אומרים אינה מצלת היה בית אצבע שלה שוקע ׳בתוכה השרץ בתוכה החבית טמאה השרץ בחבית אוכלין שבתוכה טמאין׃

IV הכדור ׳והפקעת של גמי שנתנן על פי ׳׳החבית אם מירח מן הצדדין לא הציל עד שימרח ׳׳מלמעלן ומלמטן וכן במטלית של בגד היתה של נייר או של עור ׳׳קשורה במשיחה אם מירח מן הצדדין הציל׃

1 B ה + ‖ 2 BS ו + ‖ 3 M צדדיהן ‖ 4 M אוכ׳ ומש׳ וכלי ‖ 5 MP ובגיבסס ‖ 6 SM בחמר ‖ 7 M בבצק ‖ 8 SM לתו׳ ‖ 9 M והבקעת ‖ 10 M — ה ‖ 11 M ממט׳ למעל׳ ‖ 12 S וקשרה. M קשרה מן המשיח׳ מירח.

Sie schützen alles, ausgenommen das Tongefäss, das nur Speisen, Getränke und Tongefässe schützt.

II. Womit kann man verbinden? — mit Kalk, Gips, Pech, Wachs, Lehm, Kot, Mörtel, Töpferlehm und allem andren, was sich verstreichen lässt. Man kann nicht verbinden mit Zinn oder Blei, weil diese ein Verschluss sind, aber keine Bindung. Man verbinde nicht mit einer fetten Pressfeige oder mit Teig, der mit Fruchtsaft geknetet ist, damit man es nicht zur Untauglichwerdung[5] bringe. Hat man damit verbunden, so schützt es.

III. Der gelockerte Spund eines Fasses, der aber nicht herausfällt, schützt, wie R. Jehuda sagt; die Weisen sagen, er schütze nicht. Ragt die Fingervertiefung[6] in [das Fass] hinein, so ist, wenn ein Kriechtier darin ist, das Fass unrein, und wenn ein Kriechtier im Fass ist, sind die Speisen darin unrein.

IV. Hat man einen Ball oder einen Knäuel aus Schilf auf die Mündung des Fasses gelegt und nur die Seiten verstrichen, so schützt dies nicht; nur wenn man darüber und darunter verstrichen hat. Dasselbe gilt auch von einem Stofflappen. Ist es aber aus Papier oder Leder und mit einer Schnur herumgebunden, so schützt es, auch wenn man nur die Seiten verstrichen hat.

1. Vor der Unreinheit in einem Totenzelt. 2. Wegen ihrer Grösse; weiter XV,1. 3. Was sich unter ihrer Mündung befindet. 4. Den Deckel mit dem Gefäss, dass die Unreinheit nicht eindringe. 5. Speisen werden, wenn sie befeuchtet werden, verunreinigungsfähig. 6. Am Spund, zum Anfassen beim Herausziehen.

VII סרידה[19]שהיא נתונה על פי התנור[20]מוקף צמיד
פתיל[20]נסדק מן התנור לסרידה שעורו[21]מלא פי מרדע
שלא נבנם רבי יהודה אומר נבנם נסדקה סרידה שעורו
כמלא פי מרדע נבנם רבי יהודה אומר שלא נבנם היה
ענול אין רואין אותו ארוך אלא שעורו[22]מלא פי מרדע
נבנם:

VIII תנור שניקב מעינו שעורו[21]מלא ביש נבנם
ויוצא דולק רבי יהודה אומר שלא דולק ניקב מצידו
שעורו כמלא[23]כוש נבנם ויוצא שלא דולק רבי יהודה
אומר דולק רבי שמעון אומר מן האמצע נבנם[20]מן הצד
אינו נבנם וכן היה אומר במנופת החבית שניקבה
שעורה[21]מלא מיצה שנייה של שיפון מן האמצע נבנם
מן הצד אינו נבנם וכן היה אומר בחצבים גדולים שנקבו
שעורן מלא מיצה[24]שנייה של קנה מן האמצע נבנם[20]מן
הצד אינו נבנם במה דברים אמורים בזמן שנעשו ליין
אבל אם נעשו לשאר משקים אפילו כל[25]שהוא טמאין
במה דברים אמורים בזמן שלא נעשו בידי אדם אבל
[20]אם נעשו בידי אדם אפילו כל[25]שהוא טמאין נקבו
העשוי לאובלין[26]שעורן בויתים העשוי למשקין[27]שעורן
במשקין העשוי לכך ולכך מטילין אותו[28]לחומרו בצמיד
פתיל ובבונם משקה:

VII. Wenn ein Löcherdeckel auf der Mündung eines Ofens festschliessend liegt und zwischen dem Ofen und dem Löcherdeckel eine Spalte entsteht, so gilt für diese als Mass[10]das Ende eines Ochsensteckens", wenn er auch nicht hineingeht. R. Jehuda sagt, dass er hineingeht. Hat der Löcherdeckel eine Spalte bekommen, so gilt für diesen als Mass das Ende eines Ochsensteckens, dass er hineingeht. R. Jehuda sagt, wenn er auch nicht hineingeht. Ist sie rund, so wird sie nicht als länglich"angesehen, vielmehr gilt für diese als Mass das Ende eines Ochsensteckens, dass es hineingeht.

VIII. Hat ein Ofen am Auge[13]ein Loch bekommen, so gilt dafür als Mass, dass eine Spindel brennend hinein und heraus kann; R. Jehuda sagt, nicht brennend. Hat er das Loch an der Seite desselben bekommen, so gilt dafür als Mass, dass eine Spindel nicht brennend hinein und heraus kann; R. Jehuda sagt, brennend. R. Šimôn sagt, wenn in der Mitte, müsse sie hineingehen können, wenn an der Seite, braucht sie nicht hineingehen zu können. Ebenso sagte er es vom Spund eines Fasses, der ein Loch bekommen hat, wobei die Dicke des zweiten Knotens am Roggenhalm als Mass gilt: wenn in der Mitte, muss er hineingehen können, wenn an der Seite, braucht es nicht hineingehen zu können. Und ebenso sagte er es [von den Spunden] der grossen Kannen, die ein Loch bekommen haben, wobei die Dicke des zweiten Knotens am Schilfrohr als Mass gilt: wenn in der Mitte, muss er hineingehen können, wenn an der Seite, braucht er nicht hineingehen zu können. Dies nur in dem Fall, wenn sie für Wein dienen, dienen sie aber für andre Flüssigkeiten, so sind sie beim kleinsten [Loch] verunreinigungsfähig. Ferner gilt dies nur in dem Fall, wenn sie nicht durch Menschenhand entstanden sind, sind sie aber durch Menschenhand entstanden, so sind sie beim kleinsten verunreinigungsfähig. Haben [die Gefässe selbst] ein Loch bekommen, so gilt dabei, wenn sie für Speisen dienen, das Grössenmass einer Olive, und wenn sie für Flüssigkeiten dienen, das bei Flüssigkeiten bestimmte Grössenmass; wenn für diese und für jene, dann erschwerend: ein festschliessender Deckel, und dass Flüssigkeiten eindringen.

M 19 שהיתה ‖ M 20 + ו ‖ M 21 + כ ‖ BM 22
+ כ ‖ P 23 — כוש ‖ P 24 — שני ‖ M 25 שהן
M 26 — אם ‖ M 27 שעורו ‖ S 28 לחומרא.

so mehr Profanes. 10. Bei deren Grösse der Deckel nicht als festschliessend gilt. 11. Das einen Umfang von einer Handbreite hat; die Spalte muss also $^1/_3$ Handbreite betragen. 12. Sodass die Spalte länger sein würde. 13. Vgl. S. 973 N. 9; wenn man es verklebt hat.

sich im Spund eines Fasses, so sind sie, wenn an der Seite[1], unrein, und wenn gegen die Mündung, rein. Wenn sie innen zu sehen sind, aber nicht in den Hohlraum [ragen], so sind sie rein. Wenn sie hineinsinken[2], aber darunter noch wie eine Knoblauchschale [Lehm] ist, so sind sie rein.

מבנגד פיה טהורים נראין בתוכה אבל לא לאוירה טהורין שיקעים בתוכה ותחתיהם בקליפת השום טהורים:

II חבית שהיא מלאה משקין טהורין ומניקת בתוכה מוקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת בית שמאי אומרים תחבית והמשקין טהורין ומניקת טמאה ובית הלל אומרין אף מניקת טהורה חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

II. Wenn ein Fass voll mit reinen Flüssigkeiten, der Heber darin, mit einem festschliessenden Deckel versehen, sich in einem Totenzelt befindet, so sind, wie die Schule Šammajs sagt, das Fass und die Flüssigkeiten rein und der Heber unrein, und wie die Schule Hillels sagt, auch der Heber rein. Die Schule Hillels trat aber zurück und lehrte wie die Schule Šammajs.

III השרץ שנמצא למטה מנחושתו של תנור טהור שאני אומר חי נפל ועכשיו מת מחט ושבעת שנמצאו למטה מנחושתו של תנור טהור שאני אומר שם היו עד שלא בא התנור נמצאו באפר מקלה טמא שאין לו במה יתלה:

III. Wird ein Kriechtier unterhalb der Sohle eines Ofens gefunden, so ist er rein, denn ich nehme an, es sei lebend hineingekommen und erst jetzt verendet. Wenn eine Nadel oder ein Ring[3] unterhalb der Sohle eines Ofens gefunden werden, so ist er rein, denn ich nehme an, sie waren dort, bevor der Ofen hingesetzt wurde. Werden sie in der Brandasche gefunden, so ist er unrein, weil es hierbei keine derartige Annahme gibt[4].

IV ספוג שבלע משקין טמאים וגוב מכהין ונפל לאויר התנור טמא שסוף משקה לצאת וכן התיכה של לפת ושל גמי רבי שמעון מטהר בשני אלו:

IV. Wenn ein Schwamm, der unreine Flüssigkeiten eingesogen hat, aussen aber trocken ist, in den Hohlraum eines Ofens gefallen ist, so ist dieser unrein, weil endlich die Flüssigkeit herauskommt. Ebenso ein Stück Kohlrübe oder Schilf. Nach R. Šimôn ist er bei diesen beiden rein.

V חרסין שנשתמש בהן משקין טמאין ונפלו לאויר התנור הוסק התנור טמא שסוף משקה לצאת וכן בגפת חדשה אבל בישנה טהור ואם ידוע שיוצא מהן משקין אפילו לאחר שלש שנים נטמא: Nid. 62a

V. Wenn Scherben, die zu unreinen Flüssigkeiten verwendet worden sind, in den Hohlraum eines Ofens gefallen sind und er geheizt worden ist, so ist der Ofen unrein, weil endlich die Flüssigkeit herauskommt. Dasselbe gilt auch von frischen Trestern; wenn aber alte, so ist er rein. Ist es aber sicher, dass aus ihnen noch Flüssigkeit herauskommt, so ist er, auch wenn nach drei Jahren, unrein.

VI הגפת והזגין שנעשו בטהרה והלכו עליהם טמאים ואחר כך יצאו מהן משקין טהורין שמתחילתן נעשו בטהרה כיש שבלע את הצנורה מלמד שבלע את הדרבן לבינה שבלעה את הטבעת והן טהורים נכנסו לאהל המת נטמאו הסיטן הזב נטמאו נפלו לאויר התנור טהור טמאוהו נגע בהן ככר של תרומה טהור:

VI. Wenn auf Trestern und Schlauben, die in Reinheit zubereitet worden sind, Unreine gegangen sind, und nachher Flüssigkeiten aus ihnen herausgekommen sind, so sind sie rein, weil sie anfangs in Reinheit zubereitet worden sind. Wenn in eine Spindel der Haken, in einen Ochsenstecken der Stachel oder in einen Ziegelstein ein Ring hineingesunken sind, als sie rein waren, und diese in ein Totenzelt kommen, so sind sie unrein. Schüttelt[5] sie ein Flussbehafteter, so sind sie unrein. Fallen sie dann in den Hohlraum eines reinen Ofens, so machen sie ihn unrein. Berührt sie ein Laib von Hebe[6], so bleibt er rein.

---

2. Im dicken Teil des konischen Spundes, der nicht in das Spundloch dringt u. daher nicht zum Fass gehört; was sich darin befindet, ist daher vor der Unreinheit geschützt. 3. In das Fass, dh. wenn sie am Spund vorstehen. 4. Dessen längerer Schenkel herausragt. 5. Das tote Tier war nicht im Hohlraum. 6. Die unrein sind. 7. Sie waren entschieden im Hohlraum. 8. Vgl. S. 849 N. 91. 9. Und um

---

M 6 לתו׳ || 7 (P טמאין) 8 S + ו || M 9 — וטב׳ || M 10 טהורין || M 11 — התנ׳ || 12 S + ו || SM 13 ממנה || 14 S נטמאת שסוף משקה לצאת: || 15 P הצנורת SB. הצנורא || 16 SM והיו || M 17 — נטמ׳ || M 18 — טה׳.

IX [29]כור[30]שיש בו בית שפיתה טמא ושל עושה זבובית אם יש בו בית שפיתה טמא[31]כבשן של סיידין ושל זגגים ושל יוצרים טהורה[31]פורנה אם יש לה ליזבז טמאה רבי יהודה אומר אם יש לה אסטגיות רבן גמליאל אומר[32]אם יש לה שפיות:

IX. Ein Schmelzloch[14], das eine Vorrichtung zum Aufsetzen[15]hat, ist unrein; ebenso ist [der Ofen] der Glasmacher, wenn er eine Vorrichtung zum Aufsetzen hat, unrein. Der Schmelzofen der Kalkbrenner, der Glaser und der Töpfer ist rein. Der Bäckerofen[16]ist, wenn er Leisten[17]hat, unrein. R. Jehuda sagt, wenn er ein Löcherdach[17]hat. R. Gamaliél sagt, wenn er einen Saum[18]hat.

X מגע טמא מת שהיו אוכלים ומשקים לתוך פיו [33]הכנים ראשו לאויר התנור טהור טמאוהו[34]וטהור שהיה אוכלין ומשקין לתוך פיו[35]הכנים ראשו לאויר[30]התנור Er. 99ª טמא[37]נטמאו היה אוכל דבילה בידים מסואבות הכנים ידו לתוך פיו ליטול את הצרור רבי[38]מאיר מטמא[22]רבי יהודה מטהר רבי יוסי אומר אם הפך טמא[39]אם לא הפך טהור[40]היה פונדיון לתוך פיו רבי יוסי אומר אם לצמאו טמא:

X. Wenn jemand, der einen Leichenunreinen berührt hat, Speisen und Flüssigkeiten im Mund hat und den Kopf in den Hohlraum eines reinen Ofens steckt, so haben sie ihn unrein gemacht. Wenn ein Reiner Speisen und Flüssigkeiten im Mund hat und den Kopf in den Hohlraum eines unreinen Ofens steckt, so werden sie unrein. Wenn jemand eine Pressfeige mit nicht reinen Händen isst und die Hand in den Mund steckt, um ein Spänchen herauszunehmen, so ist er nach R. Meír unrein und nach R. Jehuda rein. R. Jose sagt, hat er ihn umgewendet, sei er unrein, und hat er ihn nicht umgewendet, sei er rein. Hatte er einen Pondion[19]im Mund, so ist er, wie R. Jose sagt, wenn wegen des Durstes[20], unrein.

Ker. 13ª XI האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור טמא שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון היתה גורפתו והבה הקוץ ויצא ממנה דם או שנכות ונתנה אצבעה לתוך פיה[42]נטמא:

XI. Wenn einem [unreinen] Weib Milch aus der Brust getropft und in den Hohlraum eines Backofens gefallen ist, so ist er unrein, denn die [unreine] Flüssigkeit macht unrein ob gewollt oder ungewollt. Wenn sie ihn ausrafft, sich an einem Splitter sticht und Blut herauskommt, oder sie sich verbrennt und den Finger in den Mund steckt, so ist er unrein.

29 ‖ S + ב 30 ‖ M + וכבשן 31 ‖ M + ה 32 ‖ P — אם 33 ‖ S + ו 34 ‖ B — ו 35 ‖ VB + ו 36 ‖ M — ה 37 ‖ SP נטמא 38 ‖ M — מאיר 39 ‖ SM + ו 40 ‖ SM היתה 41 ‖ SP נטמאת.

Neunter Abschnitt

חט או טבעת שנמצאו בנחושתו של תנור נראין אבל לא יוצאים אם [1]אופה את הבצק [2]והוא נוגע בהן טמא באי זה בצק אמרו בבצק הבינוני נמצאו [3]בטפילת התנור מוקף צמיד פתיל [4]אם בטמא טמאין [5]ואם בטהור טהורים נמצאו במנופת החבית מצדיה טמאים

WENN eine Nadel oder ein Ring auf der Sohle eines Ofens gefunden wird, wenn sie zu sehen sind, aber nicht herausragen, so ist er, falls der Teig sie beim Backen berühren würde, unrein. Von welchem Teig sprechen sie? — von mittelmässigem[1] Teig. Finden sie sich im Putz des Ofens, der mit einem fest schliessenden Deckel versehen ist, so sind sie, wenn in einem unreinen, unrein, und wenn in einem reinen, rein. Finden sie

1 ‖ S + הוא 2 ‖ M — ו 3 ‖ S בטפילתו של תנ׳ 4 ‖ M — אם 5 ‖ M ובט׳.

14. Ein in der Erde gemauertes Loch. 15. Eines Kochtopfs. 16. Ein grosser Backofen mit einer Tür an der Seite, in dem das Brot auf der Sohle gebacken wird. 17. Und fortbewegt werden kann. 18. So nach manchen Erklärern; auch die anders lautenden Erklärungen sind nicht befriedigend. 19. Kleine Münze; vgl. Bd. V S. 726 Z. 15ff. 20. Damit sich Speichel im Mund ansammle. 1. Nicht sehr hart u. nicht sehr weich.

tier sich befindet, so sind das Fass und die Flüssigkeiten rein. Ist es umgestülpt mit der Mündung gegen den Hohlraum des Ofens, so ist, wenn ein Kriechtier sich im Ofen befindet, die den Boden des Fasses befeuchtende Flüssigkeit rein.

IV. Ist ein Kochtopf in einen Ofen gesetzt, so ist, wenn ein Kriechtier sich im Ofen befindet, der Kochtopf rein, denn ein Tongefäss macht Geräte nicht unrein; ist aber darin eine beteuchtende Flüssigkeit, so wird sie unrein und macht unrein. Dieser kann also sagen: was dich unrein gemacht hat, macht mich nicht unrein, du aber hast mich unrein gemacht.

V. Wenn ein Hahn ein Kriechtier verschlungen hat und in den Hohlraum eines Ofens gefallen ist, so ist der Ofen rein; verendet er, so ist er unrein. Wird ein Kriechtier in einem Ofen gefunden, so ist das in diesem befindliche Brot zweitgradig [unrein] denn der Ofen ist erstgradig.

VI. Wenn ein mit einem festschliessenden Deckel versehener Sauerteigbehälter, in dem durch die Teilungswand getrennt Sauerteig und ein Kriechtier sich befinden, in einen Ofen getan wird, so ist der Ofen unrein und der Sauerteig rein. Ist es[8] ein Olivengrosses von einem Toten, so sind der Ofen und das Haus unrein und der Sauerteig rein; ist [am Behälter] eine Oeffnung von Faustweite, so ist alles unrein.

VII. Wird ein Kriechtier im Auge[9] des Backofens gefunden, im Auge des Kochherdes oder im Auge des Kochofens, so ist er, wenn vom innern Rand nach aussen, rein. Befindet sich [der Ofen] im Freien, so ist er, selbst wenn es ein Olivengrosses von einem Toten ist, rein; hat er eine Oeffnung von Faustweite[10], so ist alles unrein.

VIII. Findet es sich an der Stelle, wo das Holz hinein getan wird, so ist er, wie R. Jehuda sagt, wenn vom äusseren Rand nach innen, unrein. Die Weisen sagen, wenn vom innern Rand nach aussen, rein[11]. R. Jose sagt, wenn gegenüber der Stelle, wo der Kochtopf aufgesetzt wird, nach innen, sei er unrein, und wenn gegenüber der Stelle, wo der Kochtopf aufgesetzt wird, nach aussen, rein. Findet es sich auf dem Sitzplatz des Baders, auf dem Sitzplatz des Färbers, auf dem Sitzplatz des Olivensieders[12], so ist er rein; er ist nur dann unrein, wenn es sich vom Verschluss[13] nach innen befindet.

טהורין היתה בפיית ופיה לאויר התנור והשרץ בתנור משקה טופח שבשילי התבית טהור׃

IV קדירה שהיא נתונה בתנור השרץ בתנור הקדירה טהורה שאין כלי חרס מטמא כלים היה בה משקה טופח נטמא ומטמא הרי זה אומר למטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני׃

V תרנגול שבלע את השרץ ינפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכי שניה שהתנור תחלה׃

VI בית שאור מיקף צמיד פתיל ונתון לתוך התניר השאור והשרץ בתוכו והקרן ביניהם התנור טמא והשאור טהור ואם היה בזית מן המת התנור והבית טמא והשאור טהור אם יש שם פותח טפח הכל טמא׃

VII השרץ שנמצא בעין של תנור בעין של בירה בעין של כופה מן השפה הפנימית ולחוץ טהור ואם היה באויר אפילו כזית מן המת טהור ואם יש שם פותח טפח הכל טמא׃

VIII נמצא מקום הנחת העצים רבי יהודה אומר מן השפה החיצונה ולפנים טמא וחכמים אומרים מן השפה הפנימית ולחוץ טהור רבי יוסי אומר מכנגד שפיתת הקדירה ולפנים טמא מכנגד שפיתת הקדירה ולחוץ טהור נמצא מקום ישיבת הבלן מקום ישיבת הצבע מקום ישיבת של שולקי זיתים טהיר אין טמא אלא מן הסתימה ולפנים׃

M 16 — ו. B ושרץ ‖ S 17 + טהור ‖ P 18 + ה. M טמא ‖ SM 19 מטמאין ‖ P 20 — ו ‖ M 21 + והבית ‖ M 22 + ו ‖ P 23 — בעש״ך ‖ M 24 — בעש״ך ‖ M 25 — שם ‖ B 26 משפה ‖ M 27 — הקד׳ ‖ SP 28 הסתומה.

6. Ueber dem Ofen, ohne diesen zu berühren. 7. Der Topf, der durch den unreinen Ofen nicht unrein wird. 8. Was sich in dem einen Abteil des Behälters befindet. 9. Ein Zugloch unten am Ofen. 10. Wenn die Wand so dick ist, dass das Kriechtier eine Handbreite bedeckt ist. 11. Sie streiten über die Dicke der Wand. 12. Wol am Ofen od. Herd angebaut. 13. Wo die Oeffnung durch den Kochtopf geschlossen wird.

VI כיצד משערין[23]אותן רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן את הבנה ביניהם מן הבנה ולחוץ טהור מן הבנה ולפנים ומקום הבנה טמא:

23 M אותו. S אותה.

VI. Wie berechnet man dies? — R. Simôn b. Gamaliél sagte, man lege das Lineal zwischen diese[16], was ausserhalb des Lineals ist, ist rein, und was innerhalb des Lineals ist, und der Raum des Lineals, sind unrein.

Achter Abschnitt

Zeb. 3[a] א[1]תנור שהצצו בנסרים או ביריעות[2]נמצא שרץ במקום אחד הכל טמא כוורת פחותה ופקוקה בקש[3]ומשולשלת לאויר התנור[4]השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אוכלין שבתוכה טמאין[5]ורבי אליעזר מטהר אמר רבי אליעזר אם הצילה במת החמור[6]לא תציל בכלי חרס הקל[7]אמרו לו אם הצילה במת[8]החמור שכן חולקים אהלים תציל בכלי חרס הקל שאין הולקין בכלי חרס:

II היתה שלימה וכן הקופה וכן החמת השרץ בתוכה התנור טהור השרץ בתנור אוכלין שבתוכה טהורין[9]נקבו העשוי לאוכלין[10]שעורן[11]בזיתים העשוי למשקין[10]שעורן[12]במשקין העשוי לכך ולכך מטילים אותו להומרו בכונם משקה:

III סרידה שהיא[13]נתונה על פי התנור ושוקעת לתוכו ואין לה נפיים השרץ בתוכה התנור ממא[14]השרץ בתנור[15]אוכלין שבתוכה טמאין שאין מצילין מיד כלי חרס אלא כלים חבית שהיא מלאה משקין טהורין ונתונה למטה מנחושתו של תנור השרץ בתנור החבית והמשקין

1 SM — ה ‖ 2 M + ו ‖ 3 P ומשמשת. M ומשולשת ‖ 4 M — השרץ ... התנור ‖ 5 M — ו ‖ 6 V אל ‖ 7 M — אמרו ... הקל ‖ 8 SB — ה ‖ 9 M — טהור ‖ 10 SM שעורו ‖ 11 BM כזית ‖ 12 BM כמש׳ ‖ 13 M — נתון ‖ 14 P — השבית ‖ 15 M כלים.

GAT man einen Backofen durch eine Scheidewand von Brettern oder Hängeteppichen geteilt, so ist, wenn ein Kriechtier an einer Stelle gefunden wird, alles unrein. Wenn man einen beschädigten, aber mit Stroh verstopften Bienenkorb, in dem ein Kriechtier sich befindet, im Hohlraum eines Ofens hängen lässt, so ist der Ofen unrein; befindet sich ein Kriechtier im Ofen, so sind die Speisen in jenem unrein; nach R. Eliêzer aber rein. R. Eliêzer sprach: Wenn dies vor der schweren Leichen[unreinheit] schützt[1], wie sollte es nicht vor der leichteren des Tongefässes schützen!? Man erwiderte ihm: Wenn dies auch vor der schweren Leichen[unreinheit] schützt, wobei aber die Bezeltung[2] geteilt wird, sollte dies denn bei der leichten des Tongefässes schützen, wo doch das Tongefäss nicht geteilt werden kann!?

II. Ist er ganz, ebenso eine Kiepe oder ein Schlauch, so ist, wenn ein Kriechtier sich in diesen befindet, der Ofen rein, und wenn ein Kriechtier im Ofen sich befindet, so sind die Speisen in jenem rein. Haben sie ein Loch, so gilt bei diesen, wenn sie für Speisen dienen, das Grössenmass einer Olive, wenn sie für Flüssigkeiten dienen, das bei Flüssigkeiten bestimmte Grössenmass[3], und wenn für diese und für jene, das erschwerende [Mass], wenn Flüssigkeiten eindringen können[4].

III. Liegt auf der Mündung eines Ofens ein in diesen hineinsinkender Löcherdeckel ohne Rand, so ist, wenn ein Kriechtier sich in diesem befindet, der Ofen unrein, und wenn ein Kriechtier sich im Ofen befindet, sind die Speisen in diesem unrein, denn nur Gefässe[5] schützen vor [der Unreinheit] des Tongefässes. Wenn ein mit reinen Flüssigkeiten gefülltes Fass unterhalb der Sohle eines Ofens gesetzt ist und im Ofen ein Kriech-

16. Von einem Haltefuss zum andren. 1. Cf. Ah. IX,3. 2. Wodurch die Uebertragung der Unreinheit erfolgt. 3. Wenn solche durch das Loch eindringen; ob. S. 964 Z. 1 ff. 4. Schon dann dringt die Unreinheit durch. 5. Was ein randloser Löcherdeckel nicht ist.

als aufnehmendes Gefäss unrein; was die Seiten berührt, ist nicht wie beim Kochherd unrein, und die Breite[6] ist nach R. Meïr rein und nach R. Jehuda unrein. Desgleichen auch, wenn man einen Korb umstülpt und oben einen Kochherd herrichtet[7].

III. Ist ein Kochherd in der Länge geteilt[8] worden, so ist er rein, und wenn in der Breite, unrein[9]. Ist ein Kochofen geteilt worden[10], ob in der Länge oder in der Breite, so ist er rein. Der Hof des Kochherdes[11] ist, wenn er drei Fingerbreiten hoch ist, durch Berühren und durch den Hohlraum unrein; wenn weniger, so ist er durch Berühren unrein und durch den Hohlraum nicht unrein. Wie berechnet man dies? — R. Jišmâél sagte, man lege den Bratspiess von oben nach unten[12] an, und diesem entsprechend ist der Hohlraum unrein. R. Eliêzer b. Jâqob sagt, wird der Kochherd unrein, sei auch der Hof unrein, wird der Hof unrein, sei der Kochherd nicht unrein.

IV. Ist er vom Kochherd getrennt[13], so ist er, wenn er drei Fingerbreiten hoch ist, durch Berühren und durch den Hohlraum unrein, wenn aber weniger, oder wenn er flach ist, rein. Drei Haltefüsse eines Kochherdes[14] sind, wenn sie drei Fingerbreiten hoch sind, durch Berühren und durch den Hohlraum unrein, und wenn weniger, so sind sie erst recht unrein, auch wenn es vier sind[15].

כירה וטבא משום כלי קיבול הצדדין שרי הנוגע בהם אינו טמא משום כירה תחתב שלי רבי מאיר מטהר רבי יהודה מטמא וכן הכופה את הסל יעשה על גביו כירה:

III כירה שנחלקה לארכה טהורה ולרחבה טמאה כיפח שנחלק בין לארכו בין לרחבו טהור חצר הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מטמאה במגע ובאויר פחותה מכאן מטמאה במגע ואינה מטמאה באויר כיצד משערין אותה רבי ישמעאל אומר נותן את השפוד מלמעלן למטן וכנגדן מטמא באויר רבי אליעזר בן יעקב אומר נטמאת הכירה נטמאת החצר נטמאת החצר לא נטמאת הכירה:

IV חיתה מופרשת מן הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מטמאה במגע ובאויר פחותה מכאן אי שהיתה חלקה טהורה פטפיטי כירה שלשה של שלש אצבעות מטמאים במגע ובאויר פחות מכאן כל שכן הן טמאין ואפילו הן ארבע:

V ניטל אחד מהם מטמאים במגע ואינם מטמאים באויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר עשה שנים זה כנגד זה מטמאין במגע ובאויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר היו גביהין משלש אצבעות משלש ולמטן מטמאים במגע ובאויר משלש ולמעלן מטמאים במגע ואינן מטמאים באויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר היו משוכים מן השפה בתוך שלש אצבעות מטמאין במגע ובאויר חוץ משלש אצבעות מטמאין במגע ואינן מטמאים באויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר:

M 5 וחכמ׳ מטמאין | M 6 עליו גב | M 7 — ו | 8 (M מפח) | P 9 מטמא | M 10 מלמטן למעלן | 11 SP אלע׳ | M 12 — נטמ׳ ... החצר | BP 13 + את | B 14 פחות | M 15 — שלשה | P 16 אצבעין | M 17 שהן טמא׳ | P 18 — ו | M 19 ואין | BM 20 — ו | M 21 ואין מטמ׳ באויר | M 22 לשלש.

V. Ist einer von ihnen fortgenommen worden, so sind sie unrein durch Berühren, nicht aber sind sie unrein durch den Hohlraum — Worte R. Meírs; nach R. Šimôn sind sie rein. Waren es [von vornherein] nur zwei, einer gegenüber dem andren, so sind sie unrein durch Berühren und durch den Hohlraum — Worte R. Meírs; nach R. Šimôn sind sie rein. Sind sie höher als drei Fingerbreiten, so sind sie unterhalb drei unrein durch Berühren und durch den Hohlraum, oberhalb drei aber sind sie unrein durch Berühren, nicht aber unrein durch den Hohlraum — Worte R. Meírs; nach R. Šimôn sind sie rein. Ragen sie über den Rand hinaus, so sind sie innerhalb drei Fingerbreiten unrein durch Berühren und durch den Hohlraum, ausserhalb drei Fingerbreiten aber unrein durch Berühren und nicht unrein durch den Hohlraum — Worte R. Meírs; nach R. Šimôn sind sie rein.

6. Die Seite am Herd. 7. Er gehört nicht zum Herd. 8. Von oben nach unten. 9. Da man auf die einzelnen Teile einen Topf aufsetzen kann. 10. Der nur einen Topf fassen kann. 11. Ein mit Seitenrändern versehener Tonuntersatz. 12. Ein Ende auf den Herd u. ein Ende auf die Hofwand, sodass der Hohlraum dazwischen abgeschrägt wird. 13. Lose, nicht mit diesem verbunden. 14. Auf die der Kochtopf gesetzt wird. 15. Sie gehören zum Kochherd.

המשמשת "הטהורה טהור ניטלה טהורה הוחלטה
"האמצעית לטומאה ניטלה "טמאה הוחלטה האמצעית
"לטהרה נטמאו שתים החיצונות אם היתה האמצעית
נדולה נותן לזו כדי שפיתה מבאן ולזו כדי שפיתה
מבאן והשאר טהור "אם היתה קטנה הבל טמא ניטלה
האמצעית אם יבול לשפות עליה "יורה נדולה טמאה
החזירה "טהורה מירהה בטיט מקבלת טומאה משיסיקנה
כדי לבשל עליה את הביצה:

IV שתי אבנים שעשאן כירה ונטמאו סמך "לזו
אבן אחת מבאן "ולזו אבן אחת מבאן חציה של זו "טמא
וחציה "טהור וחציה של זו "טמא וחציה "טהור ניטלו
טהורות חזרו אלו לטומאתן:

M 11 לטהור || B 12 — ה || M 13 הטומאה הוח' לטהור' || BP 14 לטהורה || B 15 + ו || M 16 + כ || M 17 טמאה || P 18 לזה || P 19 ולזה || B 20 טמאה || 21 B טהורה. M של זו טהור ניטלו || B 22 טהורה.

Teil unrein, und der dem reinen dienende Teil rein. Wird der reine fortgenommen, so gehört der mittelste vollständig zum unreinen, und wird der unreine fortgenommen, so gehört der mittelste vollständig zum reinen. Sind die beiden äusseren unrein geworden, so gehört, wenn der mittelste gross[3] ist, zu dem einen an der einen Seite soviel, als zum Aufsetzen nötig ist, und zum andren an der andren soviel, als zum Aufsetzen nötig ist, und das übrige ist rein; ist er aber klein, so ist er vollständig unrein. Wird der mittelste fortgenommen, so ist das ganze, wenn man darauf einen grossen Kessel aufsetzen kann, unrein. Stellt man ihn wieder hin, so ist alles rein[4]. Ueberstreicht man ihn mit Lehm, so ist [der Kochherd] für die Unreinheit empfänglich, sobald man ihn so heizt, dass man darauf ein Ei kochen kann.

IV. Wenn man zwei Steine zu einem Kochherd hergerichtet hat und sie unrein geworden sind, so ist, wenn man an der einen Seite einen Stein neben den einen und an der andren Seite einen Stein neben den andren gesetzt hat, der eine zur Hälfte unrein und zur Hälfte rein, und der andre zur Hälfte unrein und zur Hälfte rein. Werden die reinen fortgenommen, so gelangen die andren zurück zu ihrer Unreinheit.

Siebenter Abschnitt

קלתות של בעלי בתים שנפחתה פחות משלשה
טפחים טמאה שהוא מסיק 'מלמטן וקדרה בשלה
'מלמעלן יתר מבאן טהורה נתן אבן או צרור טהורה
מרחה בטיט מקבלת טומאה מבאן ולהבא זו 'היתה
תשובת רבי יהודה בתנור שנתנו על פי הבור או על
פי הדות:

II 'דכון שיש בו בית קבול קדירות טהור משום

M 1 מלמטה || M 2 מלמעל' || S 3 היא || M 4 דיכון.

Wenn ein Heizkorb[1] für den Hausgebrauch weniger als drei Handbreiten durchbrochen wird, so ist er unrein, weil man unten heizen und der Topf oben kochen kann; wenn mehr, so ist er rein. Hat man einen Stein[2] oder Geröll hineingetan[3], so bleibt er rein; hat man ihn mit Lehm verschmiert, so ist er von dann ab für die Unreinheit empfänglich. Dies war es, worauf R. Jehuda sich bezog bei seiner Erwiderung hinsichtlich eines Ofens, den man auf eine Grube oder eine Zisterne gesetzt hat[4].

II. Die Wärmeplatte[5], die Vertiefungen für die Töpfe hat, ist als Kochherd rein und

3. Grösser als zum Aufsetzen der Töpfe an beiden Seiten nötig. 4. Die beiden äusseren Steine bildeten einen grossen Kochherd, der nunmehr zerstört worden ist. 1. Eine Art Gestell zum Aufsetzen des Kochtopfes; nach andrer Erklärung Untersatz für den Kochherd. 2. Die Lesart אבר (Blei) in der ed. Lowe ist nichts weiter als ein Schreibfehler. 3. Zum Ausfüllen der durchbrochenen Stelle. 4. Ob. S. 968 Z. 2. 5. An der Seite des Kochherdes; diese war dreieckig u. hatte 2 freie Seiten, während die 3. durch die Breitseite des Herdes gebildet wurde. Nach andrer Erklärung ist דכון eine Art längliche Wärmekiste, die mit heisser Asche gefüllt wurde.

XI תנור של אבן ושל מתכת מהור ומטמא משום כלי מתכת ניקב נפגם נסדק עשה לו טפלה מיכף של טיט טמא במה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה בירה של אבן ושל מתכת מהורה ומטמאה משום כלי מתכת ניקבה נפגמה נסדקה עשה לה פטפיטין טמאה מרחה בטיט בין מבפנים בין מבחוץ מהורה רבי יהודה אומר מבפנים טמאה ומבחוץ מהורה:

M 35 + משום כרי אבן | M 36 נקרה | S M 37 — | M 38 או | S 39 ו + | P 40 את + | M 41 כלי — | M פטפיטים.

XI. Ein Ofen aus Stein oder aus Metall ist rein, jedoch [ist letzterer] unrein als Metallgerät. Wenn er ein Loch bekommen hat, beschädigt worden oder geplatzt ist und man ihn mit Putz oder einem Aufsatz aus Lehm versehen hat, so ist er unrein. Wie gross muss das Loch sein? — dass das Feuer durchschlägt. Dasselbe gilt auch von einem Kochherd. Ein Kochherd aus Stein oder aus Metall ist rein, jedoch [ist letzterer] unrein als Metallgerät. Wenn er ein Loch bekommen hat, beschädigt worden oder geplatzt ist und man ihn mit Haltefüssen[13] versehen hat, so ist er unrein. Hat man ihn mit Lehm überschmiert, ob innen oder aussen, so bleibt er rein. R. Jehuda sagt, wenn innen, sei er unrein, wenn aussen, sei er rein.

Sechster Abschnitt

עושה שלשה פטפיטים בארץ יהברן בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה טמאה קבע שלשה מסמרין בארץ להיות שופת עליהן הקדירה אף על פי שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת מהורה העושה שתי אבנים כירה והברם בטיט טמאה רבי יהודה מטהר עד שיעשה שלישית או עד שיסמוך לכיתל אחת בטיט ואחת שלא בטיט מהורה:

P 1 — בארץ | M 2 + את | P 3 והבריה | P 4 הבו׳ | M בכו׳ | M 5 — ו | M 6 — ה | M 7 — בזמן | M 8 — לא | M 9 מהן מן החיצונות | M 10 לטמא.

MAT man auf der Erde drei Haltefüsse gemacht und sie mit Lehm verbunden, um darauf einen Kochtopf zu setzen, so ist es unrein. Hat man drei Nägel in die Erde geschlagen, um darauf einen Kochtopf zu setzen, so ist dies, obgleich man oben eine Vorrichtung zum Aufsetzen des Kochtopfes gemacht hat, rein. Hat man zwei Steine mit Lehm verbunden und daraus einen Kochherd gemacht, so ist es, wie R. Jehuda sagt, rein, bis man einen dritten dazu nimmt, oder sie nahe an die Wand setzt. Wenn einen mit Lehm und einen ohne Lehm, so ist es rein.

II האבן שהיה שופת עליה ועל התניר עליה ועל הכירה עליה ועל הכופה טמאה עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל מהורה וזו היתה כירת הנזירים שבירושלם שכנגד הסלע כירת הטבחים בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן נטמאת אחת מהן לא נטמאו כולן:

II. Ein Stein, auf den man mit dem Ofen zusammen, mit dem Kochherd zusammen oder mit dem Kochofen zusammen [den Kochtopf] aufsetzt, ist unrein; wenn auf diesen und einen Stein, auf diesen und einen Felsen oder auf diesen und die Wand, so ist er rein. Solches war der Felsenherd der Naziräer[1] in Jerušalem. Wenn vom Schlächterherd, bei dem man einen Stein neben den andren[2] setzt, einer von ihnen unrein geworden ist, so sind alle übrigen nicht unrein.

III שלש אבנים שעשאן שתי כירים נטמאת אחת מן החיצונה האמצעית המשמשת את הטמאה טמא

III. Wenn man aus drei Steinen zwei Kochherde hergerichtet hat, so ist, wenn einer von den äusseren unrein geworden ist, vom mittelsten der dem unreinen dienende

12. Um den Ofen unbrauchbar u. rein zu machen. 13. Zum Aufsetzen des Kochtopfs. 1. Im Tempelhof, wo sie ihre Friedensopfer kochten; vgl. S. 680 Z. 23. 2. Die Schlächter verkauften gekochtes Fleisch, u. die vielen Töpfe wurden neben einander auf je 2 Steine gesetzt.

Sab.125b במנע[22] מעפר ולמעלן מטמא באויר °נתנו על פי הבור או על פי הדות ונתן שם אבן רבי יהודה אימר אם מסיק מלמטן והוא נסוק מלמעלן טמא וחכמים אומרים הואיל[23] והוסק מכל מקום טמא:

Hol.123a VII °תנור שנטמא כיצד מטהרין אותו חולקו לשלשה ונורר את הטפלה עד שיהא בארץ[24] רבי מאיר אומר[25] אינו צריך לנרור את הטפלה ולא עד שיהא בארץ אלא ממעטו מבפנים ארבעה טפחים רבי שמעון אומר [26] וצריך להסיעו חלקו לשנים אחד גדול ואחד קטן[27] הגדול טמא והקטן טהור חלקו לשלשה אחד גדול כשנים הגדול טמא[28] ושנים הקטנים טהורין:

VIII חתכו חוליות לרחבו פחות מארבעה טפחים טהור מרחו בטיט מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנים הרחיק ממנו את הטפלה ונתן חול או צרור בינתיים בזה אמרו הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור:

IX תנור שבא מתוך מבית האומן[29] ועשה בו למודין ונותנן עליו והוא טהור נטמא[30] סילק את[31] למודיו טהור החזירן לו טהור מרחו בטיט מקבל טומאה[32] ואינו צריך להסיקנו שכבר הוסק:

Bar.19a Bm.59a Ed.iv,6 X °חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים[33] זו תנורו של עבנאי יורות הערביין שהוא הופר בארץ וטה בטיט אם יכול [33] להטיח לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור וזה תנורו של בית[34] דינאי:

M 23 ניסק. S והוא ניסוק || M 24 + SP אלא || M 25 אין || SM 26 — ו || M 27 — ה || M 28 והשני קטנ' || M 29 עשה לו לטו' נותנן || B 30 + ו || 31 S למודין. M הליטודים החזירן || SM 32 וזהו || B 33 להטיט. P + ל || V 34 בן. S בית דיניי.

wärts unrein durch Berühren, und von der Erde aufwärts unrein [auch] durch den Hohlraum. Hat man ihn über die Mündung einer Grube oder einer Zisterne gestellt und da[runter] einen Stein[6] gesetzt, so ist er, wie R. Jehuda sagt, falls er, wenn man ihn unten heizt, oben mitgeheizt wird, unrein; wie die Weisen sagen, wenn er nur geheizt worden ist, in welcher Weise auch, sei er unrein.

VII. Wie ist ein unrein gewordener Ofen rein zu machen? — man teile ihn in drei Teile und kratze auch den Putz weg, bis er sich auf der Erde[5] befindet. R. Meír sagt, man brauche den Putz nicht wegzukratzen, auch nicht bis er sich auf der Erde befindet, vielmehr verringere man ihn inwendig auf unter vier Handbreiten. R. Šimôn sagt, man müsse ihn auch wegrücken. Hat man ihn in zwei Teile geteilt, einer grösser und einer kleiner, so ist der grössere unrein und der kleinere rein. Hat man ihn in drei geteilt, einer aber so gross wie beide andre, so ist der grosse unrein[7] und die beiden kleinen sind rein.

VIII. Hat man ihn in der Breite in Ringe[8] unter vier Handbreiten zerschnitten, so ist er rein. Hat man ihn wieder mit Lehm überstrichen, so ist er für die Unreinheit empfänglich, sobald man ihn so geheizt hat, dass man darin Schwammkuchen backen kann. Hat man den Putz abstehend aufgetragen und dazwischen[9] Sand oder Geröll getan, — von einem solchen sagten sie, eine Menstruirende und eine Reine dürfen darin backen, und er bleibe rein[10].

IX. Wenn ein Ofen zerschnitten aus dem Haus des Werkmeisters gekommen ist und man ihm, als er noch rein war, mit Klammern befestigt hat, und er darauf unrein geworden ist, so ist er, wenn man die Klammern entfernt, rein; legt man sie wieder an, so bleibt er rein. Verschmiert man ihn aber mit Lehm, so ist er für die Unreinheit empfänglich, ohne geheizt werden zu müssen, weil er bereits geheizt worden ist.

X. Hat man ihn in Ringe zerschnitten und zwischen die Ringe Sand getan, so ist er nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein. Dies ist der Ofen des Âkhnaj[11]. Arabische Kessel, die man in die Erde eingräbt und mit Lehm überstreicht, sind, wenn der Lehmbewurf allein stehen kann, unrein, wenn aber nicht, rein. Dies ist der Ofen des Beth-Dinaj.

6. Zur Befestigung. 7. Weil er viell. etwas grösser als die Hälfte ist. 8. Wie schon oft erklärt, bildete der Backofen eine Art Zylinder, an dessen Wände die Brotfladen geklebt wurden. 9. Zwischen dem Putz u. der Wand des Ofens. 10. Er ist für die Unreinheit nicht empfänglich. 11. Wol Name eines Ofenbauers; nach der Erklärung des T.s Schlangenofen; vgl. Bd. VI S. 678 Z. 20.

huda sagt, sobald man einen neuen so geheizt hat, wie man in einem alten Schwammkuchen backen kann

II. Der Kochherd bei drei [Handbreiten] und sein Ueberbleibsel bei drei. Sobald seine Herstellung vollendet ist. Wann erfolgt die Vollendung seiner Herstellung? — sobald man ihn so geheizt hat, dass man das leichteste unter den Eiern kochen kann, zerschlagen und in den Tiegel getan. Bei einem Kochofen gilt, wenn er zum Backen gemacht ist, das Mass des Backofens, und wenn er zum Kochen gemacht ist, das Mass des Herdes. Ein Stein, der aus dem Ofen eine Handbreite und aus dem Herd drei Finger herausragt, gilt als verbunden[3]. Bei dem, der aus einen Kochofen herausragt, gilt, wenn er zum Backen gemacht ist, das Mass des Ofens, und wenn er zum Kochen gemacht ist, das Mass des Herdes. R. Jehuda sagte: Das Mass einer Handbreite gilt nur zwischen dem Ofen und der Wand[4]. Befinden sich zwei Oefen neben einander, so gehört eine Handbreite zu einem und eine Handbreite zum andren, und das übrige ist rein.

III. Der Kranz des Herdes ist rein. Die Umfriedigung des Ofens ist, wenn sie vier Handbreiten hoch ist, unrein durch Berühren und durch den Hohlraum, und wenn weniger, rein; ist er mit diesem verbunden, auch wenn nur auf drei Steinen[5], so ist er unrein. Der Oelbehälter, der Gewürzbehälter und der Lampenbehälter am Herd werden unrein durch Berühren und werden nicht unrein durch den Hohlraum — Worte R. Meírs; nach R. Jišmâél sind sie rein.

IV. Ist ein Ofen von aussen geheizt worden, oder ist er ohne sein Wissen geheizt worden, oder ist er im Hause des Meisters geheizt worden, so ist er unrein. Einst ereignete es sich, dass unter den Oefen von Kephar-Signa Feuer ausbrach, und als die Sache nach Jamnia kam, erklärte sie R. Gamaliél als unrein.

V. Der Ansatz des Ofens für den Hausgebrauch ist rein und für den der Bäcker ist unrein, weil er daran den Bratspiess lehnt. R. Johanan der Schuster sagt, weil er im Bedarfsfall darin backt. Desgleichen ist der Kesselansatz der Olivensieder unrein und der der Färber rein.

VI. Hat man in einen Ofen bis zur Hälfte Erde getan, so ist er von der Erde ab-

2. Kleiner Herd mit nur einem Kochloch. 3. Sodass er mit dem Ofen unrein wird; grösser gehört er nicht mehr zum Ofen, da er erntfernt wird. 4. Da er das Heranrücken hindert u. grösser entfernt wird. 5. Der Sinn ist dunkel, da auch die Bauart dieser Oefen unbekannt ist.

כיפנין רבי יהודה אומר משיסיק את התחדש כדי לאפות
בישן כיפנין:

II כירה תחלתה שלשה ושיריה שלשה משתגמר
מלאכתה איזוהי גמר מלאכתה משיסיקנה כדי לבשל
עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה באלפס הכופה
עשאו לאפייה שיעורו כתנור עשאו לבשיל שיעורו
ככירה האבן היוצא מן התנור טפח ומן הכירה שלש
אצבעות חיכור היוצא מן הכופה עשאו לאפייה שיעורו
כתנור עשאו לבשיל שיעורו ככירה אמר רבי יהודה
לא אמרו טפח אלא בין התנור ולכותל היו שני תנורין
כמיכין זה לזה נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור:

III עטרת כירה טהורה טירת התנור בזמן שהיא
גבוהה ארבעה טפחים מטמא במגע ובאויר פחותה
מכאן מהירה אם הברה לו אפילו על שלש אבנים
טמאה בית הפך ובית התבלין ובית הגר שבכירה
מטמאין במגע ואינן מטמאין באויר דברי רבי מאיר
רבי ישמעאל מטהר:

IV תנור שהוסק מאחוריו או שהיסק שלא לדעתו
או שהוסק מבית האימין טמא מעשה שנפלה דליקה
בתנורי כפר סגנה ובא מעשה ליבנה וטימאן רבן
גמליאל:

V מוסף התנור של בעלי בתים טהור ושל נחתומין
טמא מפני שהוא סומך עליו את השפיד רבי יוחנן
הסנדלר אומר מפני שהיא איפה בו כשהוא נדחק
כיוצא בו מוסף היורה של שולקי זיתים טמא ושל צבעים
טהור:

VI תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטן מטמא

M 5 סיפני | SP 6 בלפס. M באול׳ | M 7 הקופה | S 8 הקופה | B 9 לבשל | S 10 מן | M 11 — ו | SM 12 + ה | M 13 אבל לא באויר במשא פחו׳ | 14 S + ו | M 15 הכלין | M 16 ואין | M 17 ור׳ שמעון | M 18 לאח׳. SP מאחריו | M 19 + טמא | SM 20 טהור | M 21 סיגנא | SM 22 מן העפר.

משקין אף על פי שהיא מקבלת אובלין טהורה שאין שירין לשירין:

III איזו היא גסטרא כל שניטלו אזניה היו בה חדודים יוצאין כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע ובנגדו מטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה בזיתים מטמא במגע ואין בנגדו מטמא באויר היתה מוטה על צדה כמין קתדרא כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע ובנגדו מטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה בזיתים מטמא במגע ואין בנגדו מטמא באויר שולי קורפיות ושולי קוסים הצדוניים אף על פי שאינם יכולין לישב שלא מסומכין טמאין שלבך נעשו מתחילתן:

IV כלי חרש שיש לו שלש שפיות הפנימית עודפת הכל טהור החיצונה עודפת הכל טמא האמצעית עודפת ממנה ולפנים טמא ממנה ולחוץ טהור היו שוות רבי יהודה אומר הולקין האמצעית וחכמים אומרים הכל טהור כלי חרש מאימתי מקבלין טומאה משיצרפו Sec. 32ª בכבשן והוא גמר מלאכתן:

M 6 שמקב׳ || P 7 גצטר׳. M גים׳ || SP 8 + ו || M 9 עמו כזי׳ || M 10 — ו. S אין כנ׳ || M 11 — וכל ... באויר || M 12 צדיה || M 13 כזי׳ || M 14 — וכנגדו ... במגע || P 15 וכנגדו || M 16 — מט׳ || M 17 הקור׳ ושו׳ הקופים והציר׳. S הקורפאות ושו׳ הקוסים || P 18 הצדנ׳ || P 19 — שלש || M 20 ספיות. S ספאיות || M 21 + את.

keit fassen kann, obgleich es Speisen fassen kann, so ist es rein, denn es gibt keine Ueberbleibsel von Ueberbleibseln[1].

III. Was heisst Brak? — wenn auch nur die Ohren fehlen. Stehen Zacken hervor[2], so ist alles, was Oliven mitfassen kann, durch Berühren unrein, und ebenso unrein der Hohlraum gegenüber, und was nicht Oliven mitfassen kann, durch Berühren unrein, jedoch ist der Hohlraum gegenüber nicht unrein. Ist es auf die Seite geneigt[3], wie ein Lehnsessel, so ist es, soweit es Oliven mitfassen kann, durch Berühren unrein, und ebenso unrein der Hohlraum gegenüber, und soweit es nicht Oliven mitfassen kann, durch Berühren unrein, jedoch ist nicht der Hohlraum gegenüber unrein. Die Böden der Spitzbecher und die Böden der çidonischen Schalen[4] sind unrein, obgleich sie ungestützt nicht stehen können, denn sie sind von Anfang an so gefertigt worden.

IV. Wenn ein Tongefäss drei Ränder hat, so ist, wenn der innere übersteht, alles[5] rein, wenn der äussere übersteht, alles unrein, und wenn der mittelste übersteht, was von diesem einwärts, unrein, und was von diesem auswärts, rein. Sind alle gleich, so ist, wie R. Jehuda sagt, der mittelste zu teilen[6], und wie die Weisen sagen, alles rein. Von wann ab sind Tongefässe für die Unreinheit empfänglich? — sobald sie im Ofen gebrannt sind. Dies ist die Vollendung ihrer Herstellung.

Fünfter Abschnitt

Hul. 124ª Nid. 26ᵇ נור תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי רבי מאיר והכמים אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא ושיריו רובו משתגמר מלאכתו איזהו גמר מלאכתו משסיקנו כדי לאפות בו

B 1 ושיורו || P 2 שלשה || B 3 ושיוריו || P 4 + ו.

EIN Backofen[1] anfangs bei vier [Handbreiten] und sein Ueberbleibsel bei vier — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, dies gelte nur von einem grossen, ein kleiner aber anfangs bei irgend welcher Grösse und sein Ueberbleibsel bei der grösseren Hälfte. Sobald seine Herstellung vollendet ist. Wann erfolgt die Vollendung seiner Herstellung? — sobald man ihn so geheizt hat, dass man darin Schwammkuchen backen kann. R. Je-

1. Schon das Brakstück ist ein Ueberbleibsel eines Gefässes, u. ebenso ist es auch das Morsche. 2. An der Stelle, wo oben abgebrochen ist. 3. Dh. wenn eine Seite der Wandung fehlt u. die übriggebliebene eine Art Lehne bildet. 4. Die unten spitz waren u. nicht allein stehen konnten. 5. Ausserhalb dieses Randes. 6. Die Hälfte nach innen ist unrein u. die Hälfte nach aussen rein. 1. Ist verunreinigungsfähig.

V. Hat man ein unverschrtes Tongefäss überklebt, so ist [das Ueberklebte] nach R. Meír und R. Šimôn unrein; die Weisen sagen, das Ueberklebte eines unverschrten sei rein, und eines beschädigten sei unrein. Dasselbe gilt auch vom Reifen einer Kürbisflasche.

V המטפל כלי חרס הבריא רבי מאיר ורבי שמעון מטמאים וחכמים אומרים המטפל את הבריא טהור ואת הרעוע טמא וכן בחידוק הקרויה׃

VI. Das Jablith', womit man die Weinfässer verschmiert, verunreinigt, was es berührt. Der Spund eines Fasses gilt nicht als verbunden. Wer den Putz eines [unreinen] Ofens berührt, ist unrein'.

VI יבלית שטופלין בה הפטכין הנוגע בה טמא מנופת חבית אינה חבור הנוגע בטפולו של תנור טמא׃

VII. Hat man einen Wärmekessel mit Lehm und mit Töpferton überklebt, so ist, wer den Lehm berührt, unrein, und wer den Töpferton berührt, rein. Wenn ein Wasserkessel ein Loch bekommen hatte und man es mit Pech hergerichtet hat, so ist er, wie R. Jose sagt, rein, weil er nicht heisses wie kaltes aufnehmen kann; dasselbe sagte er auch von Pechgefässen. Hat man kupferne Gefässe mit Pech überzogen, so ist es rein; wenn aber für Wein, so ist es unrein.

VII מיחם שטפלו בחומר ובחרסית הנוגע בחומר טמא ובחרסית טהור קומקומים שניקב ועשאו בזפת רבי יוסי מטהר שאינו יכול לקבל את החמין בצונן וכן היה אומר בכלי זפת כלי נחושת שזפתן טהורין ואם ליין טמאין׃

VIII. Wenn ein Fass ein Loch bekommen hatte und man es mehr als nötig mit Pech verklebt hat, so ist, was das nötige berührt hat, unrein, und was das unnötige, rein. Ist Pech auf ein Fass getropft, so ist, was es berührt, rein. Hat man einen Trichter aus Holz oder aus Ton mit Pech verstopft, so ist er, wie R. Eleâzar b. Âzarja sagt, unrein. Nach R. Âqiba ist einer aus Holz unrein und einer aus Ton rein. Nach R. Jose sind beide rein.

VIII חבית שניקבה ועשאה בזפת יתר מצרכה הנוגע בצרכה טמא יתר מצרכה טהור זפת שנטפה על החבית הנוגע בה טהור משפך של עץ ושל חרס שפקקן בזפת רבי אלעזר בן עזריה מטמא רבי עקיבא מטמא בשל עץ ומטהר בשל חרס רבי יוסי מטהר בשניהם׃

20 M שהיא טהורה | SM 21 ה — | SM 22 יבלית | M 23 + את. VS הפרסין || M 24 + ו || MP 25 בחמר || SP 26 קומקומום || M 27 + לפי || SP 28 בצ׳ || 29 M כצר׳ טמאה יותר מצ׳ טהור׳ | S 30 + פי | B 31 שפקקה.

Vierter Abschnitt

WENN eine Scherbe wegen des Ohrs nicht stehen kann, oder wenn eine Zacke daran ist und sie durch die Zacke sich neigt, so ist sie rein. Wird das Ohr entfernt oder die Zacke abgebrochen, so ist sie rein, und nach R. Jehuda unrein. Wenn ein Fass [am Boden] durchbrochen ist, aber die Seitenwände noch etwas fassen können, oder es sich in zwei Mulden geteilt hat, so ist es nach R. Jehuda rein und nach den Weisen unrein.

חרס שאינו יכול לעמוד מפני אזנו או שהיה בו חדוד והתחדוד מבריעו טהור נטלה האוזן נשבר התחדוד טהורה רבי יהודה מטמא חבית שנפחתה והיא מקבלת על דפנותיה או שנחלקה בתין שתי עריבות רבי יהודה מטהר והכמים מטמאין׃

II. Wenn ein Fass morsch ist und nicht mit einem halben Kab Dörrfeigen fortbewegt werden kann, so ist es rein. Wenn ein Brakstück morsch ist und keine Flüssig-

II חבית שנתרועעה ואינה יכולה להטלטל בחצי קב גרוגרות טהורה נסטרא שנתרועעה ואינה מקבלת

SP 1 טהור || M 2 + ו || M 3 דוס׳ || SP 4 כחצי || SM 5 + וכן גיס׳. P גצטרא.

2. Eine Pflanze, die zu einem Brei verrieben zum Verkleben von Tongefässen dient. 3. Der Putz gehört wegen der Erhaltung der Wärme zum Ofen. 4. Weil es entfernt wird.

Dritter Abschnitt

יעור כלי הרס ליטהר העשוי לאוכלין שיעורו [1]בזיתים העשוי למשקין [1]שיעורו במשקין העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרו [3]בזיתים:

II חבית שיעורו [4]בנרוגרות דברי רבי [5]שמעון רבי יהודה אומר [6]באגוזים רבי מאיר אומר [3]בזיתים הלפס והקדירה שיעורן [3]בזיתים הפך והטפי שיעורן [7]בשמן והצרצור שיעורו במים רבי שמעון אומר שלשתן [3]בזרעונים נר שיעורו [8]בשמן רבי אליעזר אומר בפרוטה קטנה נר שניטל פיו טהור [9]ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור:

III חבית שניקבה ועשאה בזפת ונשברה אם יש במקום הזפת מחזיק רביעית טמאה מפני שלא בטל שם [10]כלי מעליה חרס [11]שניקב ועשאו [3]בזפת אף על פי [12]שמחזיק רביעית טהור מפני שבטל שם [10]כלי מעליו:

IV חבית שנתרועעה וטפלה [13]בגללים אף על פי שהוא נוטל את הגללים [14]והחרסים נופלים [15]טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה [16]נשברה ודבק ממנה חרסים או שהביא חרסים ממקום אחר וטפלן בגללין אף על פי שהוא נוטל הגללים והחרסין עומדים טהורה מפני שבטל שם כלי מעליה היה [17]בה חרס מחזיק רביעית כולה מטמא במגע [18]וכנגדו מטמא [19]באויר:

P 1 כזית. M כז׳ למש׳ || P 2 שיעורן. M למש׳ כמוציא משקה העשוי || M 3 כז׳ || M 4 כגר׳ || M 5 ישמע׳ || M 6 כאג׳ ור׳ || M 7 כמוציא שמן הצר׳ שיע׳ כמוציא מים || M 8 כמוציא שמן || M 9 — ו || M 10 כלים || BP 11 שנקבה || MP 12 — ש. S שהוא מח׳ || M 13 אע״פ שאם הוא || M וחר׳ || 15 (M טמאים) || M 16 — נשברה ... מעליה || SM 17 שם || M 18 וכנגדה מטמאה || B 19 מאויר.

[1] IES ist das Grössenmass bei Tongefässen, wodurch sie rein werden: dienen sie für Speisen, in der Grösse, dass Oliven [durchfallen], dienen sie für Flüssigkeiten, in der Grösse, dass Flüssigkeiten [eindringen], und wenn für diese und jene, dann erschwerend, wenn Oliven [durchfallen].

II. Ein Fass, bei der Grösse einer Dörrfeige — Worte R. Šimôns; R. Jehuda sagt, einer Nuss; R. Meír sagt, einer Olive. Eine Kasserolle und ein Kochtopf, bei der Grösse einer Olive. Ein Krüglein und ein Tropfgefäss, dass Oel [eindringt]; ein Giesskrug, dass Wasser [eindringt]. R. Šimôn sagt, alle drei, dass Saatkörner [durchfallen]. Eine Lampe, dass Oel [eindringt]. R. Eliêzer sagt, dass eine kleine Münze [durchfällt]. Fehlt von einer Lampe die Dille, so ist sie rein; ist von einer irdenen die Dille durch den Docht angebrannt worden, so ist sie rein.

III. Wenn ein Fass, das durchlöchert war und mit Pech hergerichtet worden ist, zerbricht, so ist ein verpichtes Stück, wenn es ein Viertellog fasst, unrein, weil der Name eines Gefässes von ihm nicht geschwunden ist. Wenn aber eine Scherbe durchlöchert war und man sie mit Pech hergerichtet hat, so ist sie, auch wenn sie ein Viertellog fasst, rein, weil sie nicht mehr den Namen eines Gefässes hatte.

IV. Wenn ein Fass zerplatzt war und man es mit Rindermist verschmiert hat, so ist es, selbst wenn die Scherben, falls man den Rindermist entfernt, auseinanderfallen, unrein, weil der Name eines Gefässes davon nicht geschwunden war. Wenn es aber zerbrochen war und man Scherben davon zusammengeklebt hat, oder wenn man Scherben von anderwärts geholt und sie mit Rindermist zusammengeklebt hat, so ist es, selbst wenn die Scherben, falls man den Rindermist entfernt, zusammenhalten, rein, weil der Name eines Gefässes davon geschwunden war. Ist daran eine ein Viertellog fassende Scherbe, so ist das ganze durch Berühren unrein, und der Hohlraum [nur] dieser gegenüber.

1. Eines Lochs, das das Gefäss gebrauchsunfähig macht.

IV. Eine Laterne, die einen Oelbehälter hat, ist unrein, und die keinen hat, ist rein. Die Töpferscheibe, mit der er beginnt, ist rein, und mit der er endet, ist unrein[1]. Ein Trichter für den Hausgebrauch ist rein, einer der Gewürzkrämer ist unrein, weil er zugleich als Mass[2]dient — Worte des R. Jehuda b. Bethera. R. Âqiba sagt, weil er ihn auf die Seite neigt[3]und den Käufer daran riechen[4]lässt.

V. Deckel von Weinkrügen und Oelkrügen, ebenso Deckel von Papierfässern[5] sind rein; hat man sie zur Benutzung hergerichtet, so sind sie unrein. Der Deckel einer Kasserolle ist, wenn er ein Loch oder eine Spitze[6]hat, rein, und wenn er kein Loch und keine Spitze hat, unrein, weil [die Köchin] darin Kraut seiht. R. Eliêzer b. R. Çadoq sagt, weil sie darauf Mus umschüttet.

VI. Ein im Brennofen gefundenes Brakstück ist, wenn es[7]noch unfertig ist, rein, und wenn es fertig ist, unrein. Der Titaros[8]ist nach R. Eliêzer b. R. Çadoq rein und nach R. Jose unrein, weil er nur tropfenweise ausfliessen lässt.

VII. Folgende sind von Tongefässen unrein: eine Platte mit Randleisten, eine vollständige Kohlenschippe und eine Schüsselplatte[9]; ist eine von ihnen durch ein Kriechtier unrein geworden, so sind nicht alle unrein; hat sie aber eine überstehende Randleiste, so sind, wenn eine unrein geworden ist, alle unrein. Ebenso auch ein irdener Gewürzbehälter und ein Doppeltintenfass. Ist von einem hölzernen Gewürzbehälter ein [Fach] unrein geworden, so ist das andre nicht unrein. R. Johanan b. Nuri sagt, man teile die Zwischenwand; was für das Unreine dient, ist unrein, und was für das Reine dient, ist rein. Hat er eine überstehende Randleiste, so ist, wenn eines unrein geworden ist, auch das andre unrein.

VIII. Der Fackelnapf ist unrein; der Lampenuntersatz ist in seinem Hohlraum unrein. Der Kamm[10]des Giesskruges ist nach R. Eliêzer rein und nach den Weisen unrein.

IV פנס שיש בו בית קבול שמן טמא ושאין בו טהור מנופת[1]היוצרין שהוא פותח בה טהורה[2]ושהוא גומר בה טמאה משפך של בעלי בתים טהור ושל חוכלין טמא מפני שהוא של מדה דברי רבי יהודה בן בתירא [3]רבי עקיבא אומר מפני שהוא מטהו על צדי[4]ומריח בו ללוקח:

V בסני כדי יין וכדי שמן וכסוי חביות נייהות [5]טהורין ואם התקינו לתשמיש טמאים בסוי [6]הלפס בזמן שהוא נקוב ויש לו חדוד טהור[7]אם אינו נקוב ואין לו חדוד טמא מפני שהיא מסננת לתוכו את הירק רבי אליעזר בר צדוק אומר מפני שהיא[8]הופכת עליו את[9]הרונקי:

VI [10]גסטרא שנמצאת בכבשן עד שלא נגמרה [11]מלאכתה טהורה[12]משנגמרה[13]מראכתה טמאה[14]טיטרוס רבי אליעזר בר צדוק[15]מטהר[16]רבי יוסי מטמא מפני שהוא [17]כמוציא פרוטות:

VII הטמאין שכבלי חרס טבלא שיש לה[18]לזביז ומחתה שלמה וטבלא שהיא מלאה קערות[19]שאם [20]נטמאת אחת מהם בשרץ לא נטמאו כלם אם יש[21]לה לזביז עודף נטמאת אחת[22]מהם נטמאו כלן וכן בית תבלין של חרס וקלמרין[23]המתואמות[24]ובית תבלין של עץ[25]שנטמא אחד במשקה לא נטמא חברו רבי יוחנן בן נורי אומר חולקין את עוביו המשמש לטמא טמא [26]המשמש לטהור טהור אם יש לו[27]לזביז עודף נטמא [28]אחד מהם נטמא חברו:

VIII הלפיד טמא ובית שקעו של נר מטמא באויר המסרק של צרצור רבי[29]אליעזר מטהר וחכמים מטמאים:

VMSP 22 רוכל M 21 ‖ ו — SP 20 ‖ ה — M 19 ומדיח ‖ M 23 מהורות אם התקינן ‖ V 24 הלפת ‖ 25 M שופכת ‖ M 26 הרונקיי ‖ P 27 גצטרא ‖ M 28 מלאכתו ‖ P 29 מיטירוס ‖ P 30 מטמא ר״י מטהר ‖ 31 VP — כ ‖ B 32 לבזביז. M ליזבין ‖ M 33 — שאם ‖ BM 34 נטמאה ‖ B 35 להם לבזביז ‖ M 36 — מהם ‖ M 37 המתאימו. S המתויימת ‖ M 38 אם נטמא אחת מהן במש׳ ‖ M 39 — המש׳ ‖ B 40 לבזבז ‖ M 41 אחת ‖ BP 42 אלעזר.

sie bleiben rein, wenn diese von einer Unreinheit berührt wird. 18. Erstere ist flach, letztere ist vertieft. 19. Er schliesst dabei das Loch mit dem Finger. 20. Und einen Tropfen hineintut. 21. Handschriften u. die alten Drucke haben ומדיח, für den Käufer ausspült. 22. Wol aus Papyrusstauden; nach andren ist ניירות Ortsname. 23. Oben, sodass man ihn nicht umkippen u. benutzen kann. 24. Beim Brennen. 25. Eine Art Stechheber; ein unten durchlöchertes Gefäss, in dem die Flüssigkeit sich nur dann hält, wenn die obere Oeffnung verschlossen ist. 26. Eine Art Kabarett, eine aus einzelnen Schüsseln zusammengesetzte Platte. 27. Der kammartige Deckel zum Verteilen des Wassers.

חרס וכלי נתר טומאתן שוה מתטמאין ומטמאין באויר ומטמאין מאחוריהן ואינן מטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתן:

Hol. 54b II הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן ודפנותיהן יושבים שלא מסומכין שיעורן מכדי סיבת קטן ועד ib. 55a לוג מלוג ועד כאה ברביעית מכאה ועד סאתים בהצי לוג מכאתים ועד שלש ועד חמש כאין בלוג דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אני איני נותן בהן מדה אלא הדקים שבכלי חרס וקרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין שיעורן מכדי סיבת קטן ועד קדירות הדקות מהקדירות הדקות ועד חביות לודיות ברביעית מלודיות ועד להמיות בהצי לוג מלהמיות ועד חצבים גדולים בלוג רבן יוחנן בן זכאי אומר חצבים גדולים שיעורן בשני לוגין הפכים הגלילים והחביונות שיעור קרקרותיהן כל שהן ואין להם דפנות:

III הטהורים שבכלי חרס טבלא אין לה לזביז ומחתה פרוצה ואבוב של קלאין וסילונות אף על פי כפופין אף על פי מקבלין ובבכב שעשאו סל הפת וטפי שהתקינו לענבים וחבית של שייטין והבית דפונה בשולי המחץ והמטה והכסא והספסל והשלחן והספינה והמנורה של חרס הרי אלו טהורים זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים:

M 2 מטמא ‖ M (+ זו היא) 3 ‖ P 4 מוסמ׳ ‖ M 5 — ם ‖ SP 6 בהן — M 7 ודופנ׳ ‖ M 8 דקות מקד׳ ‖ S 9 לדיות ברב׳ מלדיות ‖ M 10 — ו. SP והחבייני׳ ‖ M 11 ולא ‖ SP 12 + ו. M טמא (!) שאין לה ליזבין ‖ PS 13 פרוסה ‖ P 14 קליין ‖ S 15 + ש ‖ M 16 + ו ‖ M 17 לסה״ק ומשיח ‖ M 18 וספ׳ ומנ׳.

und aus Natron[4] gleichen einander hinsichtlich der Unreinheit: sie werden unrein und machen unrein von ihrem Hohlraum[5] aus; sie werden unrein von ihrer Hinterseite[6] aus und nicht von ihrer Aussenseite aus, und ihr Zerbrechen ist ihre Reinigung[7].

II. Für Winzige von Tongefässen[8], von den Böden und von den Wänden, die ungestützt stehen können, gilt als Mass[9], wenn sie [vorher] bis zu einem Log fassten, der Inhalt zum Salben eines kleinen [Kindes[10]], wenn sie von einem Log bis zu einer Seáh fassten, der eines Viertellog, wenn sie von einer Seáh bis zwei Seáh fassten, der eines halben Log, und wenn sie von zwei Seáh bis drei und bis fünf Seáh fassten, der eines Log — Worte R. Jišmâéls. R. Âqiba sagte: Ich richte mich nicht nach dem [früheren] Massinhalt; vielmehr, Winzige von Tongefässen, von den Böden und von den Wänden, die ungestützt stehen können, bis zur Grösse von kleinen Töpfen, wenn sie genügend zum Salben eines kleinen [Kindes] fassen; von kleinen Töpfen bis zu den Fässern von Lud, wenn sie ein Viertellog fassen; von solchen aus Lud bis zu solchen von Beth-Lehem, wenn sie ein halbes Log fassen; von solchen aus Beth-Lehem bis zu den grossen Kannen, wenn sie ein Log fassen. R. Johanan b. Zekkaj sagt, das Mass bei solchen von grossen Kannen sei zwei Log. Bei solchen von galiläischen Krüglein und Fäßchen genügt für die Böden irgendwelche Grösse, und [Stücke von den] Wänden sind überhaupt nicht [verunreinigungsfähig].

III. Folgende sind von Tongefässen rein: eine Platte ohne Randleisten, eine randlose Kohlenschippe, ein Rösterohr, Rinnen, auch wenn sie gebogen[11] sind, auch wenn sie eine Vertiefung[12] haben, eine als Brotkorb verwandte Stürze[13], eine für Trauben[14] hergerichtete Kumme, ein Schwimmfass[15], ein am Boden eines Zobers haftendes Fass[16], ein Bett, ein Stuhl, eine Bank, ein Tisch, ein Boot und ein Tonleuchter. Diese sind rein. Die Regel hierbei ist: Tongefässe, die keinen Innenraum haben, haben auch keine Aussenseite[17].

4. Mineralisches Alkali, in der Bibel (Jer. 2,22) als Reinigungsmittel bekannt; der T. (Bd. VII S. 910 Z. 7) erklärt alaunhaltige Erde u. unterscheidet (S. 920 Z. 25) zwischen alexandrinischem u. antipatrischem N. 5. Wenn die unreine, bezw. reine Sache sich in ihrem Hohlraum befindet, ohne sie zu berühren. 6. Die äussere Vertiefung im Boden oder Fuss des Gefässes. 7. Das Tauchbad ist wirkungslos. 8. Ganz kleine oder Bruchstücke von grösseren. 9. Für die Verunreinigungsfähigkeit. 10. Des kleinsten Gliedes eines solchen. קטן schlechthin kann sich nur auf das Kind u. nicht auf das Glied beziehen. 11. Nach oben, sodass Wasser darin bleibt. 12. Eine Spalte, die nicht von vornherein zur Aufnahme gemacht wurde. 13. Die nicht zur Aufnahme, sondern zum Zudecken bestimmt ist. 14. Zum Zudekken derselben. 15. Von allen Seiten geschlossen, ähnl. der Schwimmblase. 16. Nach den Kommentaren, unten am Boden haftend, um den Zober hochheben zu können. 17. Hinsichtl. der Unreinheit;

VIII Heiliger als diese ist [das Gebiet] innerhalb der Mauer[28]; in diesem darf man Minderheiliges und zweiten Zehnten essen. Heiliger als dieses ist der Tempelberg; diesen dürfen männliche und weibliche Flussbehaftete, Menstruierende und Wöchnerinnen nicht betreten. Heiliger als dieser ist der Zwinger[29]; diesen dürfen Nichtjuden und Leichenunreine nicht betreten. Heiliger als dieser ist der Frauenvorhof[30]; diesen darf jemand, der am selben Tag untergetaucht ist, nicht betreten, jedoch ist man dieserhalb kein Sündopfer schuldig. Heiliger als dieser ist der Jisraélitenvorhof; diesen darf ein der Sühne Ermangelnder[31] nicht betreten, auch ist man dieserhalb ein Sündopfer schuldig. Heiliger als dieser ist der Priestervorhof; diesen dürfen Jisraéliten nicht betreten, ausser wenn sie es müssen, zum Stützen[32], zum Schlachten und zum Schwingen[33].

VIII לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם החיל מקודש ממנו שאין גוים ושמא מת נכנסים לשם עזרת הנשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין הייבין עליה חטאת עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפרים נכנס לשם והייבין עליה חטאת עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה לשחיטה לתנופה:

IX בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים קדש הקדשים מקודש מהם שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה אמר רבי יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסין לשם ופרושין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת: Jom.25a

M 27 ממנה | M 28 נדה ויולדת | M 29 מחים | 30
M 31 הימנו | M 32 הימנה | BM — ה | M 33
M 34 צרכם | BP 35 ממנו. M הימנה | נכנס | 36
S 37 + בית. M בית קדשי הקד׳ מהם | M רחוצי | 38
SP 40 — מ. | P רוחץ | P ושותי

IX. Heiliger als dieser ist [der Raum] zwischen der Vorhalle und dem Altar; diesen dürfen Fehlerbehaftete und Zaushaarige nicht betreten. Heiliger als dieser ist das Tempelschiff; wer Hände und Füsse nicht gewaschen hat, darf es nicht betreten. Heiliger als alle ist das Allerheiligste; dieses darf nur der Hochpriester am Versöhnungstag beim Tempeldienst betreten. R. Jose sagte: In fünf Hinsichten gleicht [der Raum] zwischen der Vorhalle und dem Altar dem Tempelschiff: ihn dürfen Fehlerbehaftete, Zaushaarige, Weintrunkene und, wer Hände und Füsse nicht gewaschen hat, nicht betreten, auch entferne man sich aus [dem Raum] zwischen der Vorhalle und dem Altar während der Räucherung[33].

Zweiter Abschnitt

לי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מיכן ולהבא כלי Sab.16a Kel. xx,1 Sab.16a

M 1 — ו.

KON Geräten aus Holz, Geräten aus Leder, Geräten aus Knochen und Geräten aus Glas sind die flachen rein[1] und die vertieften[2] unrein[1]. Zerbrechen sie[3], so werden sie rein; macht man wieder aus ihnen Geräte, so sind sie von dann ab wieder für die Unreinheit empfänglich. Geräte aus Ton

28. Der Stadt Jerušalem. 29. Cf. Mid. II,3. 30. Cf. ib. II,5. 31. Der Hände auf den Kopf des Opfertiers. 32. Der Opferstücke. 33. Des Räucherwerkes am Versöhnungstag. 1. Unter "rein" u. "unrein" ist hier u. in den weiter folgenden entsprechenden Fällen die Verunreinigungsunfähigkeit, bezw. die Verunreinigungsfähigkeit zu verstehen. 2. Wörtl. die Aufnehmenden, die eine Vertiefung zur Aufnahme haben. 3. Wenn sie nicht mehr gebrauchsfähig sind.

מן המצורע עצם כשעורה שהוא ממא טומאת שבעה חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולן
Col.b °מטמאין:

V עשר טומאות פורשות מן האדם °מחוסר כפורים אסור בקדש[10]ומותר בתרומה ובמעשר חזר להיות טבול יום אסור בקדש ובתרומה ומותר במעשר חזר[11]להיות בעל קרי אסור בשלשתן[12]חזר להיות בועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון חזר להיות זב שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן[13]ראה שלש חייב בקרבן חזר להיות מצורע מוסגר מטמא בביאה ופטור מן הפריעה ומן הפרימה °מן התגלחת ומן הצפרים[14]ואם היה מוחלט חייב בכולן פירש ממנו אבר[15]שאין עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ואם יש עליו בשר כראוי מטמא במגע[16]ובמשא ובאהל שיעור[17]בשר[18]כראוי כדי [19]להעלות ארוכה רבי יהודה אומר אם יש במקום אחד כדי להקיפו[20]בחוט ערב יש בו[19]להעלות ארוכה:

VI עשר קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאין כן[21]מכל הארצות:

VII עיירות[22]המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחים מתוכן[23]את המצורעין[24]ומסבבין לתוכה מת עד שירצו[25]יצא[26]אין מחזירין אותו:

sätzigen; er verunreinigt durch das Eintreten[15]. Höher als die des Aussätzigen ist die eines gerstengrossen Knochens[16]; er verunreinigt siebentägig. Höher als alle ist die eines Toten; er verunreinigt durch Bezeltung[17], wodurch jene alle nicht verunreinigen.

V. Zehn Grade von Unreinheit gehen vom Menschen aus. Dem der Sühne Ermangelnden[18]ist Heiliges verboten, jedoch Hebe und Zehnt erlaubt[19]. Dem, der am selben Tag untergetaucht ist, sind[20]Heiliges und Hebe verboten, der Zehnt aber erlaubt. Ist jemand ergussbehaftet, so sind ihm alle drei verboten. Hat jemand einer Menstruirenden beigewohnt, so verunreinigt er das Unterpolster wie die Ober[decke]. Ist jemand Flussbehafteter nach zwei Wahrnehmungen, so verunreinigt er Lager und Sitz und benötigt des Untertauchens in Quellwasser, ist jedoch von einem Opfer frei. Hat jemand dreimal wahrgenommen, so ist er auch ein Opfer schuldig. Ist jemand abgeschlossener Aussätziger[21], so verunreinigt er durch Eintreten[15], jedoch ist er frei vom Wachsenlassen des Haares, vom Einreissen[22]der Kleider, von der Haarschur[23]und [der Darbringung] der Vögel. Ist jemand absoluter Unreiner, so ist er zu all diesem verpflichtet. Wird von einem ein Glied abgesondert, woran nicht gehörig Fleisch ist, so verunreinigt es durch Berühren und Tragen, nicht aber verunreinigt es durch Bezeltung. Ist daran gehörig Fleisch, so verunreinigt es durch Berühren, durch Tragen und durch Bezeltung. Gehörig Fleisch heisst es, wenn es soviel ist, dass es heilen kann. R. Jehuda sagt, ist an einer Stelle soviel vorhanden, dass es in der Dicke eines Einschlagfadens[24][das Glied] umgeben würde, so genügt es, um heilen zu können.

VI. Es gibt zehn Grade der Heiligkeit: das Jisraélland ist heiliger als alle andren Länder. Worin besteht seine Heiligkeit? — dass man aus diesem die Schwingegarbe, die Erstlinge und die zwei Brote[25]bringt, während man sie von allen andren Ländern nicht bringt.

VII. Heiliger als dieses sind die mit einer Mauer umringten Städte[26]; aus diesen sind die Aussätzigen hinauszuweisen, und in diesen darf man zwar einen Toten umhertragen solange man will[27], ist er aber hinausgekommen, so darf man ihn nicht wieder hineinbringen.

---

15. In einem geschlossenen Raum; was sich darin befindet ist unrein. 16. Von einem Toten. 17. Vgl. S. 629 N. 50. 18. Der reingesprochene Unreine (Aussätziger, Flussbehafteter), der bereits das Reinigungsbad genommen, aber noch am folgenden Tag seine Opfer darzubringen hat; cf. Lev. 14,10ff. u. ib. 15,14ff. 19. Nach Sonnenuntergang. 20. Vor Sonnenuntergang. 21. Zur Untersuchung des Aussatzes, wenn er noch nicht als solcher festgestellt ist; cf. Lev. 13,5. 22. Cf. Lev. 13,45. 23. Cf. ib. 14,4ff. 24. Wenn man das Fleisch dehnen würde. 25. Cf. Lev. 23,10,17 u. Dt. 26,2. 26. Seit der Zeit vor der Einwanderung. 27. Dh. bis zu seiner Bestattung.

---

9 P + ה ‖ 10 M ו[מותר] ‖ 11 SP לראות יותר אס׳ ‖ 12 M הל ‖ 13 M — ראה ... בקרבן ‖ 14 M — ואם ‖ 15 (M שיש) ‖ 16 M — ובמשא ‖ 17 P + ה ‖ 18 M — כראוי כדי ‖ 19 SM לעל׳ ‖ 20 M כחום ‖ 21 M מביאין בכל ‖ 22 SM — ה ‖ 23 M מצו׳ ומסב׳ לתוכן ‖ 24 (P ומשב׳) ‖ 25 M + ואם ‖ 26 S + משם.

מסכת כלים

Bq. 2ª בות [1]המטמאות השרץ ושכבת זרע וטמא מת [2]ומצורע בימי ספרו ומי חטאת שאין בהם כדי הזייה הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרש באויר ואינם מטמאין במשא:

II למעלה מהם נבלה ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה שהם מטמאים את האדם במשא [5]לטמא בגדים במגע [6]וחשובי בגדים במגע:

III למעלה מהן [7]בועל נדה שהוא מטמא משכב תחתון בעליון [8]למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת Bb. 25ª זרעו ומימי רגליו ודם [9]הנדה שהן מטמאין במגע ובמשא למעלה מהן מרכב שהוא מטמא תחת אבן מסמא למעלה מן המרכב משכב [10]ששוה מגעו למשאו למעלה מן המשכב הזב שהזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב:

IV למעלה מן הזב זבה שהיא מטמאה את בועלה [11]למעלה מן הזבה מצורע שהוא מטמא בביאה למעלה

1 M — ה | 2 BS והמצ׳ בימי ספירו | 3 M + ו | 4 P וחסוכי || 5 M + ה || 6 (P וגדה) || 7 M + שהוא מטמא || 8 M — למעלה.

[1]AUPTUNREINHEITEN sind das Kriechtier, der Samenerguss, der Leichenunreine, der Aussätzige während seiner Zähltage[2] und das Entsündigungswasser[3], das das zur Besprengung erforderliche Quantum[4] nicht hat. Diese verunreinigen Menschen und Geräte[5] durch Berührung und Tongefässe im Luftraum[6]; sie verunreinigen aber nicht durch Tragen[7].

II. HÖHER[8] als diese sind das Aas, das Entsündigungswasser, das das zur Besprengung erforderliche Quantum hat; diese verunreinigen auch einen Menschen durch Tragen, sodass er auch die Kleider unrein macht, nicht aber Kleider durch Berührung[9].

III. HÖHER als diese ist [die Unreinheit dessen,] der einer Menstruirenden beigewohnt hat; er verunreinigt das Unterpolster wie die Ober[decke][10]. Höher als diese ist der Fluss des Flussbehafteten, sein Speichel, sein Samenerguss, sein Urin und das Blut der Menstruirenden; sie verunreinigen durch Berühren und Tragen. Höher als diese ist das Reitzeug[11]; es verunreinigt sie auch unter einem Blockstein[12]. Höher als das Reitzeug ist das Lager; bei diesem gleicht das Berühren dem Tragen[13]. Höher als das Lager ist der Flussbehaftete; der Flussbehaftete macht das Lager [unrein], nicht aber das Lager das Lager[14].

IV. HÖHER als [die Unreinheit des] Flussbehafteten ist die der Flussbehafteten; sie verunreinigt den ihr Beiwohnenden. Höher als die der Flussbehafteten ist die des Aus-

1. Wörtl. Väter oder Erzeuger der Unreinheiten; sie übertragen durch Berührung erstgradige Unreinheit (ראשון לטומאה) auf alles andre, u. das Berührte noch weiter eine zweitgradige Unreinheit (שני לטומאה), jedoch nur auf Speisen u. Getränke u. nicht auf Menschen u. Geräte. 2. Die 7 Tage seit seiner Heilung bis zu seiner Reinsprechung nach der Darbringung seiner Opfer; cf. Lev. Kap. 14. 3. Aus der Asche der roten Kuh; cf. Num. 19,9ff. 4. Cf. Para XII,5. 5. Für Gerät u. Gefäss, od. Sache, hat der Text das gleiche Wort (כלי), u. ist in der Uebersetzung nach dem Zusammenhang wiedergegeben. 6. Wenn sie sich in diesem schwebend befinden, ohne sie zu berühren. 7. Von Ort zu Ort, ohne direkt zu berühren. 8. In der Intensität der Unreinheit. 9. Wenn er das Unreine nur berührt hat. 10. Vgl. S. 814 Z. 14ff. 11. Des Flussbehafteten; die beim Reiten erforderlichen Geräte; vgl. weit. XXIII,2. 12. Vgl. S. 893 N. 19. 13. Er verunreinigt die Person samt den Kleidern. 14. Es überträgt auf ein andres Lager nicht die intensive Lager-Unreinheit, sondern nur die vorher genannte erstgradige Unreinheit.

Die erste Bombergsche Talmudausgabe bietet die Sektion Taharuth in zwei Fassungen, die an vielen Stellen in ihrer Lesart von einander stark abweichen. Die eine erschien mit dem Kommentar des Moses Maimonides, und zwar als Nachdruck der Erstausgabe der Mišnah separata mit dessen Kommentar (Neapel 1492), und kurz darauf die andre mit dem Kommentar des Simson aus Sens, die bei einigen Traktaten auch eine mit der Ansicht des letzteren übereinstimmende abweichende Reihenfolge hat. Die abweichenden Lesarten sind auch in den genannten Kommentaren begründet und entsprechend erklärt, und keineswegs Aenderungen, Flüchtigkeiten oder Irrtümer späterer Abschreiber und Drucker. Bei vorliegender Ausgabe wurde die Ed. pr. der Mišnah separata als Vorlage benutzt, und die Abweichungen der Simson-Rezension, mit der Cod. M grossenteils übereinstimmt, in den Variae lectiones mit S signiert. Auch die palästinensische Mišnah (ed. Lowe, Cambridge 1883) und Cod. Kaufmann (nach der von Beer veranstalteten Photokopie, Haag 1929) wurden mitbenutzt und waren oft für die Wahl der Lesart und der Orthographie entscheidend, jedoch wurde die namentliche Nennung derselben und die Aufzählung aller nichts Wesentliches bietenden Abweichungen als verwirrender Ballast fortgelassen.

סדר טהרות

Von der Reinheit

בועלה[98]כנדה היא היא מטמאה את בועלה ואין הזב
מטמא[99]מה שהוא בועל והלא דין הוא ומה היא שאינה
מטמאה בראיות כבתים מטמאה את בועלה הוא
שמטמא בראיות כבתים אינו דין שמטמא מה שהוא
בועל תלמוד לומר היא היא מטמאה את בועלה ואין הזב
מטמא מה שהוא בועל ומנין שהוא עושה משכב ומושב
Lv.15,26 תלמוד לומר [100]במשכב נדתה ואין לי אלא שלשה ימים
שני ימים מנין תלמוד לומר ימי יום אחד מנין תלמוד
Ho- 4a לומר כל ימי [101]ומנין שסיפרת אחד לאחד תלמוד לומר
יהיה לה יכול תספור שבעה לשנים ודין הוא ומה הוא
שאין סופר אחד לאחד סופר שבעה לשנים היא שסיפרת
אחד לאחד אינו דין שתספור שבעה לשנים תלמוד
לומר יהיה לה אינה סופרת אלא יומה אלמא קראי
נינהו [102]לרבי עקיבא קראי לרבי אלעזר בן עזריה הלכתא:
אמר ליה רב שמעיה [103]לרבי אבא אימא בימא תהוי
Lv.15,25 זבה בליליא תהוי נדה אמר ליה עלך אמר קרא [104]על
נדתה כמוך לנדתה [105]כמוך לנדתה איתי [106]הוי בליליא
Meg 28b וקא קרי לה זבה: [107]תנא דבי אליהו כל השונה הלכות
Hab.3,6 [108]מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר [109]הליכות עולם
לו אל תקרי הליכות אלא הלכות[110]:

M 98 — כנדה ... בועלה || M 99 את מה שבו׳ || M 1 שיט׳ את מה שבו׳ [ ] ומנין || M 2 — ו || M 3 — הוא || M 4 שסוס׳ || M 5 וקראי לר״ע הלכ׳ לראב״ע || M 6 לרבא ואי׳ ביממי ת״ז בלילות׳ || M 7 — סל״ן || M 8 הי׳ || B 9 + בכל יום || M 10 + משנ׳ ובריית׳ הלכה למש׳ מסיני.

um wieviel mehr sollte sie, die einen wegen eines zählt, sieben wegen zwei zählen, so heisst es:[220]*soll ihr sein*, sie zähle nur einen Tag. Es sind also Schriftverse[231]!? — Nach R. Âqiba lehren dies Schriftverse, nach R. Eleâzar b. Âzarja sind es überlieferte Halakhas.

R. Šemâja sprach zu R. Abba: Vielleicht gilt sie, wenn sie am Tag[232][wahrgenommen hat] als Flussbehaftete, und wenn nachts, als Menstruirende!? Dieser erwiderte: Deinetwegen sagt die Schrift:[217]*zu ihrer Menstruation*, im Anschluss an ihre Menstruation. Der Anschluss an ihre Menstruation ist ja die Nacht[233], und er nennt sie Flussbehaftete.

In der Schule Elijahus wurde gelehrt: Wer die Halakha studiert, ist dessen sicher, ein Kind der zukünftigen Welt zu sein, denn es heisst:[234]*ihm die Pfade [Halikhoth] der Welt*, und man lese nicht *Halikhoth*, sondern *Halakhoth*[235].

dies lehrt, dass sie gleich einer Menstruirenden den ihr Beiwohnenden verunreinigt.[217]*Sie*, sie verunreinigt den ihr Beiwohnenden, nicht aber verunreinigt der Flussbehaftete die, der er beiwohnt. Man könnte einen Schluss folgern: wenn sie, die nicht durch Wahrnehmungen wie durch Tage unrein[225]ist, den ihr Beiwohnenden verunreinigt, um wieviel mehr sollte er, der durch Wahrnehmungen wie durch Tage unrein ist, die verunreinigen, der er beiwohnt, so heisst es *sie*, sie macht den ihr Beiwohnenden unrein, nicht aber macht der Flussbehaftete die unrein, der er beiwohnt. Woher dass er Lager und Sitz [unrein] macht? — es heisst:[226]*wie das Lager ihrer Menstruation*. Ich weiss dies von drei Tagen, woher dies von zwei Tagen? — es heisst: *die Tage*. Woher dies von einem Tag? — es heisst: *all die Tage*. Woher, dass sie einen wegen eines[227] zähle? — es heisst: *soll*[228]*ihr sein*. Man könnte glauben, sie zähle sieben [Tage] auch wegen zwei[229], und zwar wäre dies durch einen Schluss zu folgern: wenn er, der nicht einen wegen eines[230]zählt, sieben wegen zwei zählt,

225. Das Weib ist durch Wahrnehmungen an 3 Tagen als flussbehaftet festgestellt, der Mann durch 3 Wahrnehmungen, auch an einem Tag. 226. Lev. 15,26. 227. Bei einer Wahrnehmung hat sie einen Tag abzuwarten. 228. In der Parallelstelle Hor. 4a wird dies richt. mit dem Schriftvers Lev. 15,28 belegt: sie soll zählen. 229. Sc. Tage der Wahrnehmung. 230. Der Flussbehaftete kann bei einmaliger Wahrnehmung schon am selben Tag ein Tauchbad nehmen. 231. Woraus all diese die Menstruirende betreffenden Lehren entnommen werden, u. nicht überlieferte Halakhas. 232. Die Schrift (Lev. 15,25) spricht von Tagen der Menstruation. 233. Zum 8., da die Menstruation bis zum Abend des 7. Tages reicht; cf. Lev. 15,19. 234. Hab. 3,6. 235. Nach der t.schen Auslegung: Pfade — ihm die Welt.

סיומא דמסכתא נדה ודכולא תלמודא בבלאה. א׳ ניסן ה׳תרצ״ה:

בולי[212]איני שומע לך אלא חצי לוג שמן לתודה ורביעית
יין לנזיר [213]ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה
מסיני מאי הלכה רבי יוחנן אמר [214]הלכת אחד עשר [215]יום
לקיש אמר הלכות אחד עשר רבי יוחנן אמר [216]הלכת
אחד עשר [217]אחד עשר הוא דלא בעי שימור הא לאחריני
בעיד שימור ודיש לקיש אמר הלכות אחד עשר לא
[218]אחד עשר בעי שימור ולא שימור לעשירי היי הני
הלכות נינהו [219]הני קראי נינהו דתניא יכול תרואה שלשה
ימים [220]בתחלת נדה רציפים תהא זבה ומה אני מקיים
[ו][אשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בריאה יום אחד Lv. 15,19
אבל תרואה שלשה ימים בתחילה תהיה זבה תלמוד
לומר [221] בלא עת נדתה [222]כמוך לנדתה [223]ואין לי אלא כמוך Fol. 73
לנדתה מיפלג [224]לנדתה יום אחד מנין תלמוד לומר [225]או D. 25
כי תזוב אין לי אלא יום אחד מנין לרבות [226]מופלג שנים
שלשה ארבעה חמשה ששה ושבעה שמונה תשעה
עשרה מנין אמרת מה מצינו ברביעי שראוי לספירה
וראוי לזיבה [227]אף אני אביא העשירי שראוי לספירה
וראוי לזיבה ומנין לרבות אחד עשר תלמוד לומר בלא
עת נדתה יכול שאני מרבה אף שנים עשר אמרת לאו
ומה ראית לרבות אחד עשר ולהיציא שנים עשר מרבה
אני אחד עשר שראוי לספירת או כי תזוב ומוציא אני
שנים עשר [228]שאין ראוי לספירת או כי תזוב ואין לי אלא
שלשה ימים שני ימים מנין [229]תלמוד לומר ימי יום אחד
מנין תלמוד לומר [230]כל ימי טמאה מלמד שמטמאה את

M 84 + והולך || B 85 הלכה || M 86 איהו הוי || M 87 איהו ב״ש ולא לאחריני הואי והני הלכת׳ || M 88 תחל׳ תה׳ || M 89 על נדת׳ סמוך || B 90 + על נדתה || M 91 — ואין ... לנדתה || M 92 מנד׳ || M 93 שני ושלי׳ רביעי חמשי ששי ושביעי שמיני תשיעי עשירי || M 94 — אף ... לזיבה || M 95 שאינו || P 96 — ת״ל ימי || P 97 — כל.

mit Oel[212] wiederholst, höre ich nicht auf dich; vielmehr sind [die Bestimmungen], ein halbes Log Oel für das Dankopfer, ein Viertel[log] Wein für den Naziräer und elf Tage zwischen Menstruation und Menstruation Moseh am Sinaj überlieferte Halakhas. — Welches ist die Halakha? — R. Johanan sagt, die Halakha vom elften [Tag]; Reš-Laqiš sagt, die Halakhas von den elf [Tagen]. R. Johanan sagt, die Halakha vom elften Tag, dass nur der elfte nicht des Abwartens benötigt, die übrigen aber benötigen des Abwartens. Reš-Laqiš sagt, die Halakhas von den elf Tagen, dass der elfte nicht des Abwartens benötigt, und dass es beim zehnten kein Abwarten gibt. — Sind diese denn [überlieferte] Halakhas, es sind ja Schriftverse!? Es wird nämlich gelehrt: Man könnte glauben, wenn sie bei Beginn der Menstruation drei Tage hintereinander wahrnimmt, sei sie Flussbehaftete, und [der Schriftvers:][213]*wenn eine flussbehaftet ist, Blut ist ihr Fluss*, sei aufrecht zu erhalten bei einer, die einen Tag wahrnimmt, wenn sie aber bei Beginn drei Tage wahrnimmt, sei sie Flussbehaftete, so heisst es:[214]*ausserhalb der Zeit ihrer Menstruation*, nahe ihrer Menstruation. Ich weiss dies nur, wenn nahe ihrer Menstruation, woher dies von dem Fall, wenn einen Tag von ihrer Menstruation getrennt? — es heisst:[215]*oder wenn sie Fluss hat.* Ich weiss dies nur von einem Tag, woher, dass auch zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun und zehn Tage getrennt einbegriffen sind? Ich will dir sagen: wie es vom vierten gilt, der Zähltag[216] und Flusstag[216] sein kann, ebenso ist auch der zehnte[217] einzubegreifen, der Zähltag und Flusstag sein kann. Woher, dass auch der elfte[218] einbegriffen ist? — es heisst: *ausserhalb der Zeit ihrer Menstruation.* Man könnte glauben, auch der zwölfte sei einbegriffen[219], so ist dem nicht so. Was veranlasst dich, den elften einzubegreifen und den zwölften auszuschliessen? Ich begreife den elften ein, der bei [der Einbegreifung[220] aus dem Vers]: *oder wenn sie Fluss hat*, Zähltag sein[221] kann, und ich schliesse den zwölften aus, der bei [der Einbegreifung aus dem Vers]: *oder wenn sie Fluss hat*, nicht Zähltag sein[221] kann. Ich weiss dies[222] nur von drei Tagen, woher dies von zwei Tagen? — es heisst:[215]*die Tage.* Woher dies von einem Tag? — es heisst:[215]*all die Tage.*[215] *Unrein*,

215. Vgl. Bd. VIII S. 720 Z. 20ff. 216. Lev. 15,19. 217. Ib. V. 25. 218. Hat sie am 1., 2. u. 3. wahrgenommen, so kann die Zählung der Reinheitstage mit dem 4. beginnen. 219. Dh. alle bis zum zehnten. 220. Der bei einem festgestellten Fluss in den ersten 3 Tagen nicht mehr zu den Zähltagen gehört. 221. Wenn sie am 10., 11. u. 12. wahrgenommen hat, sei der letztere Feststellung des Flusses u. nicht Beginn der Menstruation. 222. Des 4. Tages (eine dreitägige Feststellung, ein Tag getrennt von der Menstruation). 223. Die Zählung beginnt mit dem 5. u. endet mit dem 11. Tag. 224. Dass sie flussunrein ist u. auch Lager u. Sitz verunreinigt.

Col.b כבעל קרי°ותניא המסיט את הראייה בית שמאי אומרים
[69]תולין ובית הלל מטהרין משכבות[70]ומושבות שבין
ראייה ראשונה לראייה שנייה בית שמאי תולין[71]ובית
הלל מטהרין וקתני רישא הרואה ראייה אחת של זוב
בית שמאי אומרים בשומרת יום כנגד יום אלמא שומרת
יום כנגד יום[72]לבית שמאי תולין לא תימא שומרת יום
כנגד יום אלא[73]אימא כבועל שומרת יום כנגד יום מאי
שנא[74]איהו דלא מטמא משכב ומושב ומאי שנא איהי
דמטמיא ליה איהו דלא שכיחי ביה דמים לא גזור ביה
רבנן איהי דשכיחי בה דמים גזור בה רבנן ומאי שנא
משכב ומושב דמטמיא ליה ומאי שנא בועל דלא מטמיא
ליה משכב ומושב דשכיח[75]מטמיא ליה בועל דלא שכיח
[75]לא מטמיא תנן טבלה יום שלאחריו ושמשה הרי[76]זו
תרבות רעה[32]מגען ובעילתן תלויין מאי לאו דברי הכל
היא לא בית הלל היא[21]דתניא אמר להם רבי יהודה
[77]לבית הלל ובי[78]לזו אתם קורין תרבות רעה והלא לא
נתכוין זה אלא לבעול את הנדה נדה סלקא דעתך אלא
[73]אימא לבעול את הזבה[79]זבה סלקא דעתך אלא אימא
Syn.87a לבעול שומרת יום כנגד יום: איתמר°עשירי[80]רבי יוחנן
אמר עשירי כתשיעי מה תשיעי בעי שימור אף עשירי
[81]בעי שימור[32]ריש לקיש אמר עשירי כאחד עשר מה
אחד עשר לא בעי שימור אף עשירי לא בעי שימור
Men.89a איבא דמתני לה אהא°אמר לו רבי אלעזר בן עזריה
Zeb 82a [82]לרבי עקיבא°אפילו אתה מרבה בשמן[83]בשמן כל היום

— M 71 || ומוש׳ — M 70 | M 69 מטמ׳ וב״ה או׳ מטה׳ — M 73 || ובית ... כנגד יום — M 72 || כנגד יום ובית ... לבית — M 77 || לב״ה — M 76 || זו — M 75 + גב׳ || בה דמי׳ ל״ג בה רב׳ ומאי — M 79 || והלא ... לזו — M 78 || זבה ... כנגד יום — M 82 || לר״ע — M 81 + נמי || כא״ע — P 83 בשמן.

dem Ergussbehafteten[207]. Ferner wird gelehrt: Wer das Wahrgenommene[208]schüttelt[209], befindet sich, wie die Schule Šammajs sagt, in der Schwebe; nach der Schule Hillels ist er rein[210]. Lager und Sitz zwischen der ersten Wahrnehmung und der zweiten Wahrnehmung befinden sich nach der Schule Šammajs in der Schwebe; nach der Schule Hillels sind sie rein. Im Anfangsatz lehrt er also, wer einmal Fluss wahrgenommen hat, gleiche, wie die Schule Šammajs sagt, der Flussverdächtigen[206], wonach die Flussverdächtige nach der Schule Šammajs sich in der Schwebe befindet!? — Sage nicht: der Flussverdächtigen, sondern: dem, der einer Flussverdächtigen beiwohnt. — Weshalb macht er Lager und Sitz nicht unrein und sie [Lager und Sitz] unrein? — Bei ihm pflegen Blutungen nicht vorzukommen, daher haben die Rabbanan es nicht angeordnet, bei ihr pflegen Blutungen vorzukommen, daher haben die Rabbanan es angeordnet. — Weshalb macht sie Lager und Sitz unrein und den Beiwohnenden nicht unrein? — Lager und Sitz sind häufig, daher macht sie sie unrein, die Beiwohnung[211]ist nicht häufig, daher macht sie sie ihn nicht unrein. — Es wird gelehrt: Wenn sie am folgenden Tag ein Tauchbad nimmt und den Geschlechtsakt vollzieht, so ist dies eine Argheit; ihre Berührung und ihre Beiwohnung sind in der Schwebe. Doch wol nach aller Ansicht!? — Nein, nach der Schule Hillels. Es wird auch gelehrt: R. Jehuda sprach zur Schule Hillels: Dies nennt ihr eine Argheit, dieser wollte ja einer Menstruirenden beiwohnen!? — Einer Menstruirenden, wie kommst du darauf!? — Sage vielmehr: einer Flussbehafteten beiwohnen. — Einer Flussbehafteten, wie kommst du darauf!? — Sage vielmehr: einer Flussverdächtigen beiwohnen.

Es wurde gelehrt: Der zehnte[212]. R. Johanan sagt, der zehnte gleiche dem neunten; wie der neunte des Abwartens[213]benötigt, ebenso benötigt der zehnte des Abwartens. Reš-Laqiš sagt, der zehnte gleiche dem elften; wie der elfte nicht des Abwartens[214]benötigt, ebenso benötigt der zehnte nicht[212]des Abwartens. Manche beziehen dies auf das folgende. R. Eleâzar b. Âzarja sprach zu R. Âqiba: Selbst wenn du den ganzen Tag [das Wort]

207. Der sofort nach dem Untertauchen rein ist. 208. Den 1. Tropfen des Flussbehafteten, durch den er noch nicht als solcher festgestellt ist. 209. Vgl. S. 849 N. 91. 210. Wie beim Ergussbehafteten erfolgt die Verunreinigung nur durch direkte Berührung. 211. In einem solchen Fall. 212. Der 11 Menstruationstage, dem nur eine Wiederholung folgen kann; die Wahrnehmung am 12. zählt nicht mehr mit. 213. Wenn sie am 9. wahrnimmt, so muss sie den 10. abwarten u. erst am 11. ist sie rein. 214. Vgl. N. 212.

מצטרף עמי לזיבה תאמרו ביום אחד עשר שאין יום שלאחריו שנצטרף עמי לזיבה אמרו להם בית שמאי השתו מדותיכם אם שיוה לו לטומאה ישיה לו לקרבן יואם לא שיוה לו לקרבן לא ישיה לו לטומאה אמרו להם בית הלל אם הביאניהו לידי טומאה להחמיר לא נביאהו לידי קרבן להקל ועוד מדבריכם אתם נושכין שאתם אומרים טבלה יום שלאחריו ושמשה ואחר כך ראתה מטמאה משכב ומושב ופטורה מן הקרבן אף אתם השתו מדותיכם אם שיוה לו לטומאה ישיה לו לקרבן ואם לא שיוה לו לקרבן לא ישוה לו לטומאה אלא להחמיר ולא להקל הכא נמי להחמיר ולא להקל: אמר רב הונא משכבה ומושבה שבשני בית שמאי מטמאין אף על פי שטבלה אף על פי שלא ראתה מאי טעמא כיון דאלו חויא מטמאה השתא נמי מטמיא אמר רב יוסף מאי קמשמע לן תנינא טבלה יום שלאחריו ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית שמאי אומרים מטמאה משכבות ומושבות ופטורה מן הקרבן אמר רב כהנא ראתה שאני אמר רב יוסף וכי ראתה מאי היי ראייה דנדה היא אמר ליה אביי לרב יוסף רב כהנא הכי קא קשיא ליה בשלמא היכא דראתה גזרינן ראייה דנדה אטו ראייה דזבה אלא היכא דלא ראתה מאי נגזר בה ועוד תנן הרואה ראייה אחת של זוב בית שמאי אומרים כשומרת יום כנגד יום ובית הלל אומרים

M 59 — עמו ‖ M 60 מצטרף ‖ M 61 אם אינו שוה לקר׳ לטומ׳ נמי לא ישוה [ ] א״ר הונא ‖ M 62 משכבו׳ ומושבו׳ ‖ M 63 אף אנן נמי תני׳ ‖ M 64 מתקיף לה ר״י ‖ M 65 + סוף סוף ‖ M 66 אל׳ א׳ אביי ר״ך ‖ 67 M מיתיבי הרוא׳ ‖ M 68 מטהרין בב״ק המסיט.

ten Tag gelten, mit dem der folgende Tag hinsichtlich des Flusses nicht vereinigt wird!? Die Schule Šammajs entgegnete: Ihr müsst euren Standpunkt vereinheitlichen. Gleicht er jenem hinsichtlich der Unreinheit, so sollte er ihm auch hinsichtlich des Opfers gleichen, und gleicht er jenem nicht hinsichtlich des Opfers, so sollte er ihm auch nicht hinsichtlich der Unreinheit gleichen. Die Schule Hillels erwiderte: Wenn wir ihn auch zur Unreinheit bringen, erschwerend, wir bringen ihn aber nicht zu einem Opfer[201], erleichternd. Und ferner beisst ihr euch[202] durch eure eignen Worte. Ihr sagt, dass, wenn sie am folgenden Tag ein Tauchbad genommen, den Geschlechtsakt vollzogen und darauf wahrgenommen hat, sie[203] Lager und Sitz verunreinigen und von einem Opfer frei sind; auch ihr solltet euren Standpunkt vereinheitlichen: gleicht er jenem hinsichtlich der Unreinheit, so sollte er ihm auch hinsichtlich des Opfers gleichen, und gleicht er jenem nicht hinsichtlich des Opfers, so sollte er ihm auch nicht hinsichtlich der Unreinheit gleichen. Vielmehr, erschwerend und nicht erleichternd, ebenso auch hierbei, erschwerend und nicht erleichternd.

R. Hona sagte: An zweiten[203] machen sie nach der Schule Šammajs Lager und Sitz unrein, obgleich sie ein Tauchbad genommen hat, obgleich sie nicht wahrgenommen hat. Da sie, wenn sie wahrnimmt, unrein ist, so ist sie auch jetzt unrein. R. Joseph sprach: Was lehrt er uns da, dies haben wir ja bereits gelernt: Hat sie am folgenden Tag ein Tauchbad genommen, den Geschlechtsakt vollzogen und darauf wahrgenommen, so verunreinigt sie, wie die Schule Šammajs sagt, Lager und Sitz, und sie ist von einem Opfer frei!? R. Kahana erwiderte: Anders ist es, wenn sie wahrgenommen[204] hat. R. Joseph sprach: Was ist denn dabei, dass sie wahrgenommen hat, es ist ja die Wahrnehmung der Menstruation[205]!? Abajje erwiderte R. Joseph: R. Kahana war folgendes schwierig. Allerdings ist, wenn sie wahrgenommen hat, bei einer Wahrnehmung der Menstruation die Wahrnehmung des Flusses zu berücksichtigen, was aber ist zu berücksichtigen, wenn sie nicht wahrgenommen hat!? Ferner wird gelehrt: Wer einmal Fluss wahrgenommen hat, gleicht, wie die Schule Šammajs sagt, der Flussverdächtigen[206], und wie die Schule Hillels sagt,

201. Die Unreinheit ist nur rabbanitisch u. das Opfer profan, das man nicht in den Tempel bringen darf. 202. Diese sonst nicht vorkommende Wendung ist befremdend; viell. נושכין st. מושבין zu lesen (die ed. pr. hat נושבי): ihr seid durch eure eignen Worte widerlegt. 203. Tag der Wahrnehmung innerhalb der 11 Tage, wenn sie an diesem den Geschlechtsakt vollzogen hat. 204. RH. lehrt es von dem Fall, wenn sie nicht wahrgenommen hat. 205. Und nicht rückwirkend mit dem Fluss zu vereinigen. 206. Am 2. Tag ihrer Wahrnehmung; sie befindet sich bis zum Abend in der Schwebe.

ואלו ואלו אינן מטמאין חוץ ממשקה הזב שהוא אב הטומאה: בית שמאי: מאי ביניהו אמר רב קטינא טבול יום ארוך איכא ביניהו:

(viij) רואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושמשה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל אומרים פטורים מן הקרבן טבלה Fol.72 יום של אחריו ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב ופטורין מן הקרבן ובית הלל אומרים הרי זה גרגרן ומודים ברואה Nid.52a בתוך אחד עשר יום וטבלה לערב ושמשה שמטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן טבל ליום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויין:

גמרא. תנו רבנן ושוין בטובלת לילה לזבה שאינה טבילה ושוין ברואה בתוך אחד עשר יום וטבלה לערב ושמשה שמטמאה משכב ומושב וחייבין בקרבן לא נהלקו אלא ביום אחד עשר יום שבית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל פוטרין מקרבן אמרו להם בית שמאי לבית הלל מאי שנא יום אחד עשר מיום תוך אחד עשר אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן אמרו להם בית הלל לבית שמאי לא אם אמרת בתוך אחד עשר יום שכן יום שלאחריו

M 47 מן המש׳ שהוא ‖ B 48 ומשמשה ‖ M 49 — או׳ ‖ M 50 פוט׳ ‖ M 51 — ב ‖ M 52 — יום ‖ M 53 שהן מטמ׳ מש׳ וחייב׳ ‖ M 54 בטבול׳ ‖ M 55 על א״ע וטבל׳ לערב ושמש׳ שבית ‖ M 56 מן הקר׳ ‖ M 57 מתוך ‖ M 58 — לב״ש.

Flüssigkeiten, die er berührt; diese und jene verunreinigen nicht, ausgenommen die Flüssigkeit von einem Flussbehafteten, die Hauptunreinheit ist.

DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT. Welche Meinungsverschiedenheit gibt es zwischen ihnen? R. Qaṭṭina erwiderte: Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen über das Tauchbad an einem langen Tag[193].

WENN EINE [FRAU] AM ELFTEN TAG[194] WAHRGENOMMEN, ABENDS EIN TAUCHBAD GENOMMEN UND DARAUF DEN GESCHLECHTSAKT VOLLZOGEN HAT, SO VERUNREINIGEN SIE[195], WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, LAGER UND SITZ, UND SIE SIND EIN OPFER SCHULDIG; DIE SCHULE HILLELS SAGT, SIE SEIEN VON EINEM OPFER FREI. HAT SIE AM FOLGENDEN TAG EIN TAUCHBAD GENOMMEN, DEN GESCHLECHTSAKT VOLLZOGEN[196] UND DARAUF WAHRGENOMMEN, SO VERUNREINIGEN SIE, WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, LAGER UND SITZ, UND SIE SIND VON EINEM OPFER[197] FREI; DIE SCHULE HILLELS SAGT, DIES SEI NUR GIER[198]. SIE STIMMEN ÜBEREIN, DASS, WENN SIE INNERHALB DER ELF TAGE WAHRGENOMMEN, ABENDS EIN TAUCHBAD GENOMMEN UND DARAUF DEN GESCHLECHTSAKT VOLLZOGEN HAT, SIE LAGER UND SITZ VERUNREINIGEN UND EIN OPFER SCHULDIG SIND. WENN SIE AM FOLGENDEN TAG EIN TAUCHBAD NIMMT UND[196] DEN GESCHLECHTSAKT VOLLZIEHT, SO IST DIES EINE ARGHEIT; IHRE BERÜHRUNG UND IHRE BEIWOHNUNG SIND IN DER SCHWEBE[199].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Sie stimmen überein, dass, wenn sie wegen des Flusses nachts untergetaucht ist, das Untertauchen ungiltig sei[200]. Sie stimmen nämlich überein, dass, wenn sie innerhalb der elf Tage wahrgenommen, abends untergetaucht ist und den Geschlechtsakt vollzogen hat, sie Lager und Sitz unrein machen und ein Opfer schuldig seien. Sie streiten nur über den elften Tag; die Schule Šammajs sagt, sie verunreinigen Lager und Sitz und seien ein Opfer schuldig, und die Schule Hillels befreit von einem Opfer. Die Schule Šammajs sprach zur Schule Hillels: Womit ist der elfte Tag anders als einer innerhalb der elf Tage; wenn er jenem hinsichtlich der Unreinheit gleicht, weshalb sollte er ihm nicht hinsichtlich des Opfers gleichen? Die Schule Hillels erwiderte der Schule Šammajs: Nein, wenn dies von einem innerhalb der elf Tage gilt, mit dem der folgende Tag hinsichtlich des Flusses vereinigt wird, sollte dies auch vom elf-

193. Alle 40 od. 80 Tage gelten zusammen als ein Tag, obgleich sie am 7. od. 14. ein Tauchbad genommen hat, muss sie dies nach der einen Ansicht am Ende des langen Tages nochmals, um Hebe essen od. das Heiligtum betreten zu dürfen. 194. Nach der Menstruationswoche; dieser gehört noch zu den Flusstagen. 195. Der Mann u. die Frau. 196. Ohne den Abend abzuwarten. 197. Die Blutung ist nicht eine Wiederholung des Flusses, sondern Beginn der Menstruation. 198. Sie sind nur menstruationsunrein u. nicht schwer unrein, wie flussbehaftete. 199. Bis zum Abend; hat sie bis dahin Blutung, so ist das Tauchbad ungiltig. 200. Sie muss den folgenden Tag, wenigstens einen Teil, abwarten.

nehme an, der Tropfen des Todes sei am Lager hatten geblieben? — Anders ist es bei einem Lager, weil es erschüttert wird.

MORMALS SAGTEN SIE, EINE IN REINHEITSBLUTUNG BEFINDLICHE FRAU[179] dürfe Wasser für das Pesahopfer umgiessen, später aber sagten sie, sie gelte für das Heilige als von einem Leichenunreinen berührt[180]. So die Schule Hillels; die Schule Šammajs sagt, sogar als Leichenunreine.

GEMARA. Nur umgiessen, nicht aber berühren, wonach Profanes, das in Reinheit des Heiligen zubereitet wird, dem Heiligen gleicht, [dann aber:] später aber sagten sie, sie gelte für das Heilige als von einem Leichenunreinen berührt, nur für das Heilige und nicht für das Profane, wonach Profanes, das in Reinheit des Heiligen zubereitet wird, nicht dem Heiligen gleicht!? — Unsre Mišnah vertritt die Ansicht Abba-Šaúls, denn es wird gelehrt: Abba-Šaúl sagt, wer am selben Tag untergetaucht ist, gelte für das Heilige als erst[verunreinigt], indem er zweimal[181] unrein und einmal untauglich macht[182].

שאני אומר טפה של מיתה עימדת "על גב המטה שאני "במטה דמהלחלת":

[vij] **ראשונה** היו אומרים היושבת על דם טהור היתה מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת "לקדשים כדברי בית הלל בית שמאי אומרים אף כמטא מת:

גמרא. מערה אין נוגעת לא אלמא חילין שנעשי על טהרת הקדש בקדש דמי "חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים לקדשים אין לחילין לא אלמא חילין שנעשו על טהרת הקדש לאו בקדש דמי מתניתין מני אבא שאול היא דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחלה לקדש לטמא שנים ילפכיל אחד:

[vij] **מודים** "שהיא אוכלת במעשר וקיצה לה חלה ומקפת וקורא לה שם ואם נפל מרוקה "ומדם טהרה על כבר של תרומה שהוא טהור" בית שמאי אומרים צריכה טבילה באחרונה ובית הלל אומרים אינה צריכה טבילה באחרונה:

גמרא. דאמר מר טבל ועלה אוכל במעשר: וקיצה לה חלה: "חילין הטבולין לחלה לאו כחלה דמי: ומקפת: דאמר מר "מציה לתרום בין המיקפת: וקורא לה שם: "מלקא דעתך אמינא נגזור דילמא אתי "למנגע בה מאבראי קמשמע לן: ואם נפל מרוקה: "דתנן "משקה טבול יום משקין היוצאין "ממני במשקין הנוגע בהם

M 34 + לו | M 35 — ב | M 36 + ור"י לטע' דא' אין || M 37 טוהר מער' | M 38 — לקדש' ... מת || דם מבטל M 39 + איטא כיפא | B 40 שאם אוכ' | M 41 או מרם M 42 + ג M + ש | P 43 + מאבראי | M 44 ומנגע בי קמ"ל | M 45 + כ | M 46 מהן כמשק' הנוגעין.

[179] DIE PFLICHTEN BEI, DASS SIE VOM ZEHNTEN ESSEN DARF, DASS SIE DIE TEIGHEBE ABTRENNEN, ANLEGEN[190] UND MIT NAMEN BENENNEN[190] DARF, UND DASS, WENN ETWAS VON IHREM SPEICHEL ODER IHREM REINHEITSBLUT AUF EINEN LAIB VON HEBE GEKOMMEN IST, ER REIN IST. DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, SIE BENÖTIGE NACHHER[191] EINES TAUCHBADES, UND DIE SCHULE HILLELS SAGT, SIE BENÖTIGE NACHHER KEINES TAUCHBADES.

GEMARA. Der Meister sagte nämlich, wer ein Tauchbad genommen hat und heraufgestiegen ist, dürfe vom Zehnten essen.

DIE TEIGHEBE ABTRENNEN. Profanes, dem noch die Teighebe zu entnehmen ist, gilt nicht als Teighebe.

ANLEGEN. Der Meister sagte, es sei Gebot, die Hebe vom Zusammenliegenden abzusondern.

UND MIT NAMEN BENENNEN. Man könnte glauben, es sei zu berücksichtigen, sie könnte dazu kommen, [den Teig] aussen[192] zu berühren, so lehrt er uns.

WENN ETWAS VON IHREM SPEICHEL &C. GEKOMMEN IST. Wie gelehrt wird: Die von einem, der am selben Tag untergetaucht ist, kommenden Flüssigkeiten gleichen den

185. Nach der Geburt; cf. Lev. Kap. 12. 186. Der als "Erstverunreinigter" Heiliges unrein macht. 187. Dh. den Berührten u. dieser weiter. 188. Nur Heiliges, bei einer 3. Wiederholung. 189. Mehrere Teige nebeneinander, wenn man von allen zusammen die Teighebe entnehmen will. 190. Die Teighebe als solche bezeichnen, dann aber nicht mehr berühren. 191. Nach Ablauf der 40, bezw. 80 Tage. 192. Viell. temporal: ausserhalb der Zeit, nach der Bezeichnung als Teighebe.

[15]רביעית דם שהיא מטמאה משום כתם אמר רבי יוסי לפיכך אינה מטמאה באהל:

גמרא. מכלל דתנא קמא סבר אף על גב דנעקר [16]דם משמתה מטמאה[17]משום כתם אמר[18]רבי זעירי°מקיר vgl. Nid. 16a מקומו טמא איבא ביניהו: ומודה רבי יהודה: מכלל דתנא קמא סבר[19]באהל נמי מטמא אמר רב יהודה דם [20]תבוסה איבא בינייהו[21]דתניא איזהו דם[20]תבוסה פירש רבי אלעזר[22]ברבי יהודה הרוג שיצא ממנו[23]דם בין בחייו בין במותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא[24]ספק בחייו ובמותו זהו דם[20]תבוסה וחכמים אומרים ברשית היחיד ספקו טמא ברשות הרבים ספקו טהור אלא איזהו דם תבוסה הרוג שיצא[25]הימנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו בחייו ומיעוטו במותו ספק מיעוטו בחייו ורובו במותו זהו דם תבוסה רבי יהודה אומר הרוג[26]שיצא ממנו רביעית דם והיה מיטל במטה ודמו מטפטף לגומא טמא מפני[27]שהטפה של מיתה Col.b מעורבת בו וחכמים[28]מטהרין מפני°שראשון ראשון נפסק [29]שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי יהודה רבי יהודה לטעמיה °דאמר אין דם מבטל דם°רבי שמעון אומר צלוב[30]על vgl. Zeb. 36a העין שדמו שותת[31]לארץ ונמצא תחתיו רביעית דם Tah. 4 טבא[32]רבי יהודה מטהר שאני אומר טפה של מיתה עומדת לו על גב העין ורבי יהודה נימא[33]איהו לנפשיה

15 M רבי — M 16 || דם — M 17 || מש׳ — M 18 || M 19 מטמ׳ באהל || M 20 חפוס׳ || M 21 M — ר׳ || M 22 בן יה׳ || M 23 דתנ׳ — רביע׳ דם בחייו ובמו׳ M 24 || ספק — M 25 || ספק בחוב״ם — M 26 || ממנו — M 27 || שטיפ׳ — M 28 || שהיה מוטל — M 29 || M 30 או׳ מפני — M 31 || M 32 שפ״ר ... מבטל דם — M 33 || לארץ — ו + עה״ע — איהו.

GEN IST, ES ALS BLUTFLECK VERUNREINIGE. R. JOSE SAGTE: DAHER[174] VERUNREINIGT ES NICHT DURCH BEZELTUNG.

GEMARA. Demnach ist der erste Autor der Ansicht, obgleich das Blut sich erst nach ihrem Tod gelöst hat, verunreinige es als Blutfleck!? R. Zeêri erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen, ob der Ort der Quelle[176] unrein ist.

R. JEHUDA PFLICHTET JEDOCH BEI. Demnach ist der erste Autor der Ansicht, es verunreinige auch durch Bezeltung[177]!? R. Jehuda erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich des Mischblutes[178]. Es wird nämlich gelehrt: Welches heisst Mischblut? R. Eleâzar b. R. Jehuda erklärte: Wenn von einem Erschlagenen beim Leben und nach dem Tod Blut geflossen ist, und es zweifelhaft ist, ob es[179] beim Leben geflossen ist, ob es nach dem Tod geflossen ist, oder beim Leben und nach dem Tod; dies ist Mischblut. Die Weisen sagen, auf Privatgebiet sei es bei einem Zweifel unrein, und auf öffentlichem Gebiet sei es bei einem Zweifel rein. Mischblut heisst es vielmehr, wenn von einem Erschlagenen beim Leben und nach dem Tod ein Viertel[log] Blut geflossen ist, und es noch nicht aufgehört hat. Wenn ein Zweifel besteht, ob der grössere Teil beim Leben und der kleinere Teil nach dem Tod, oder der kleinere Teil beim Leben und der grössere Teil nach dem Tod, so ist dies Mischblut. R. Jehuda sagte: Wenn ein Erschlagener, von dem ein Viertel[log] Blut geflossen[180] ist, auf dem Lager liegt und Blut in eine Grube tropft, so ist es unrein, weil der Tropfen des Todes beigemischt ist. Die Weisen aber erklären es als rein, weil jeder [einzelne Tropfen] getrennt[181] ist. — Die Rabbanan haben ja R. Jehuda treffend erwidert!? — R. Jehuda vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, Blut gehe nicht in Blut[182] auf. R. Šimôn sagte: Wenn von einem Gehenkten am Galgen das Blut auf die Erde rinnt und unter ihm ein Viertellog Blut sich befindet, so ist es[183] unrein. R. Jehuda erklärt es als rein, denn man nehme an, der Tropfen des Todes sei am Galgen haften geblieben. — Sollte R. Jehuda doch[184] sich selber erwidert haben, man

175. Da es kein Leichenblut ist. 176. Vgl. S. 751 NN. 100 u. 101. 177. Während es ihr doch lebend abgegangen ist. 178. Das nicht aus reinem Leichenblut besteht; dieses verunreinigt rabbanitisch durch Bezeltung (ob. S. 922 Z. 16). Nach R. Jehuda gilt dieses als solches, da möglicherweise etwas Blut nach dem Tode abgegangen ist, nach R. Jose dagegen ist es nur bei Lebzeiten abgegangen. 179. Das Quantum eines Viertellog. 180. Noch beim Leben begonnen. 181. Und sich verliert im bereits in der Grube befindlichen Blut, das beim Leben zu fliessen begonnen hat. Unrein ist es nur dann, wenn der Erschlagene auf der Erde liegt u. das Blut ohne Unterbrechung fliesst. 182. Vgl. Bd. VIII S. 1084 Z. 15ff. 183. Da der ununterbrochene Strahl sich nicht im bereits auf der Erde befindlichen Blut verliert. 184. Im vorangehenden Fall, wenn der Erschlagene sich auf einem Lager befindet.

nit? — Dass nicht eines ohne das andre gehe". — Was tue ein Mensch, dass er männliche Kinder bekomme? Er erwiderte ihnen: Er heirate eine ihm würdige Frau und sei keusch beim Geschlechtsverkehr. Sie entgegneten ihm: Viele taten dies, und es nützte ihnen nicht. — Vielmehr, er flehe um Erbarmen zu dem, dessen der Kinder[segen] ist, wie es heisst:[169] *wahrlich, ein vom Herrn verliehener Besitz sind Söhne, ein Lohn die Leibesfrucht.* — Was lehrt er uns damit? — Dass eines ohne das andre nicht gehe". — Was heisst: *ein Lohn die Leibesfrucht*? R. Hama b. R. Hanina erwiderte: Als Belohnung dafür, dass er sich [mit dem Glied] im Leibe enthält, damit seine Frau zuerst Erguss habe, gewährt ihm der Heilige, gebenedeiet sei er, Leibesfrucht.

Die Schule Šammajs sagt &c. Was ist der Grund der Schule Šammajs: wollte man sagen, weil es heisst:[170] *und die Königin wurde von heftigem Schreck befallen*, und Rabh sagte, dies lehre, dass sie Menstruation bekommen[171] hatte, ebenso bekomme sie [die Sterbende] aus Schreck vor dem Todesengel, so haben wir ja gelernt, die Angst halte das Blut zurück[172]!? — Das ist kein Einwand; die Angst hält es zurück, der Schreck aber schwächt. — Wir haben gelernt, die Schule Šammajs sagt, alle Menschen sterben als Flussbehaftete; die Schule Hillels sagt, Flussbehafteter sei der nur, der flussbehaftet gestorben ist. Sollte man hierauf beziehen den Schriftvers:[173] *aus seinem Leib*, nicht aber durch ein Missgeschick[174]!? — Vielmehr, der Grund der Schule Šammajs ist aus folgender Lehre [zu entnehmen]. Vormals pflegte man die Sachen der toten Menstruirenden unterzutauchen; da dies aber genant war für die lebenden Menstruirenden, ordnete man an, die aller Frauen unterzutauchen, aus Achtung für die lebenden Menstruirenden. Vormals pflegte man die der toten Flussbehafteten unterzutauchen, da dies aber genant war für die lebenden Flussbehafteten, ordneten sie an, die aller Toten unterzutauchen, aus Achtung für die lebenden Flussbehafteten.

WENN eine Frau gestorben und ihr ein Viertel[log] Blut abgegangen ist, so verunreinigt es als Blutfleck und verunreinigt durch Bezeltung. R. Jehuda sagt, es verunreinige nicht als Blutfleck, weil es sich erst nach ihrem Tod gelöst hat. Jedoch pflichtet R. Jehuda bei, dass, wenn [eine Frau] auf dem Gebärstuhl sitzend gestorben und ihr ein Viertel[log] Blut abgegan-

169. Ps. 127,3. 170. Est. 4,4. 171. Vor Schreck. 172. Vgl. S. 836 Z. 24ff. 173. Lev. 15,2. 174. In einem solchen Fall ist der Flussbehaftete nicht unrein; auch hierbei ist es aus Schreck vor dem Todesengel erfolgt.

תא לא סני מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים אמר
להן ישא אשה הגונת לו ויקדש עצמו בשעת תשמיש Fol.71
אמרו[1]הרבה עשו כן ולא הועילו ארא יבקש רחמים
ממי שהבנים שלו שנאמר הנה נחלת ה' בנים שכר Ps 127,3
פרי הבטן[2]מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סני
[3]מאי שכר פרי הבטן אמר רבי חמא ברבי הנינא בשכר Est 4,4
שמשחין עצמן בבטן כדי[4]שתזריע אשתו תחילה נותן
[5]לו הקדוש ברוך הוא שכר פרי[6]הבטן: בית שמאי
אומרים [וכו']: מאי טעמייהו דבית שמאי אינימא משום
דכתיב[7]ותתהלהל המלכה[8]ואמר רב מלמד שפרסה נדה Est 4,4 Meg 15a
הכא נמי אגב ביעתותא[9]דמלאכא דמותא חויא והאנן Sot 20b
[10]תנן שחרדה מסלקת את הדמים הא לא קשיא פחדא Sot 20b Nid 36a
[11]צמית ביעתותא מרפיא[12]אלא הא דתנן בית שמאי
אומרים כל האנשים מתים וכן וכית הלל אומרים אין
זב אלא[13]מי שמת זב[14]אקרי כאן[15]מכשרו ולא מחמת Lv.15,2 vgl. Nid 35a
אונסו אלא טעמא דבית שמאי כדתניא[16]בראשונה היו Mq. 27b Nid. 9
מטבילין כלים על גבי נדות מתות והיו נדות חיות
מתביישות התקינו שיהו מטבילין[17]על גבי כל הנשים
מפני כבודן של נדות חיות בראשונה היו מטבילין[18]על
גבי זבין מתין והיו זבין חיין מתביישין התקינו שיהו
מטבילין על גבי כל האנשים מפני כבודן של זבין חיים:
[v] אשה שמתה[19]ויצתה ממנה רביעית דם מטמאה Hol. 87b
משום כתם ומטמאה באהל רבי יהודה אומר
אינה מטמאה משום כתם מפני שנעקר משמתה ומודה
רבי יהודה ביושבת על[20]משבר ומתה[21]ויצתה ממנה

M 1 מאי ... הבטן — M 2 שיזרעו נשותיהן M 3 להן שכר ‖ M 4 — ה ‖ M 5 — ו ‖ M 6 דמלאך
המו' ‖ M 7 — ש ‖ M 8 מצמת' ‖ M 9 ואלא הא דתני' בש"א כל הנש' ‖ M 10 — מי ‖ M 11 כלים ע"ג
נשים ‖ M 12 + כלים ‖ B 13 ויצאה ‖ M 14 + ה'

כתוב אחד אומר °כי לא אחפץ במות המת[87]וכתוב אחד
אומר °כי חפץ ה' להמיתם כאן בעושין תשובה כאן
בשאין עושין תשובה °כתוב אחד אומר[88]°כי לא ישא
פנים ולא יקח שוחד[89]וכתוב אחד אומר °ישא ה' פניו
אליך כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין כתוב אחד
אומר °כי בחר ה' בציון[90]וכתוב אחד אומר °כי על אפי
ועל חמתי[91]היתה [לי] העיר הזאת למן היום אשר בנו
אותה עד היום הזה כאן קודם שנשא שלמה את בת
פרעה כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה: שלשה
דברי בורות[92]אשתו של לוט מהו שתטמא אמר להם מת
מטמא ואין נציב מלה מטמא בן שונמית מהו שיטמא
אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא מתים לעתיד לבא
[93]צריכין הזאה שלישי ושביעי[94]או אין צריכין אמר להן
לכשיחיו נחכם להן איבא דאמרי לכשיבא משה רבינו
עמהם: שלשה דברי דרך ארץ מה יעשה אדם ויהכם
אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה אמרו[95]הרבה עשו
כן ולא[96]הועיל להם אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה
שלו שנאמר °כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה[97]תני
רבי חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו
ומשגר לאוהביו ממה שלפניו מאי קא משמע לן דהא
בלא הא[98]לא סגיא[47]מה יעשה אדם ויתעשר אמר להן
ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה אמרו לו הרבה עשו
כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים[99]ממי שהעושר שלו
שנאמר °לי הכסף ו[לי] הזהב מאי קמשמע לן דהא בלא

Ez.18,32 | am.2,25 | Ber 20[b] Rh 17[b] | Dt 10,17 Im.. 6,26 | Ps 132,13 Jer 32,31

M 87 וכתי׳ כי || M 88 אשר || M 89 וכתי׳ ישא || 90 M וכתי׳ כי || M 91 לא קשי׳ כאן || M 92 — אש״ל || M 93 + מהו ש || M 94 — אא״ן || M 95 + לו || M 96 הועילו אל׳ || M 97 + מאי מפיו דו״ת || M 98 — לא || P 99 למי.

Drei agadische Fragen. Ein Schriftvers lautet:[150]*denn ich wünsche nicht den Tod dessen*, der sterben soll, und ein andrer Schriftvers lautet:[157]*denn der Herr wünschte ihren Tod*!? — Eines, wenn sie Busse tun, und eines, wenn sie keine Busse tun. — Ein Schriftvers lautet:[158]*der kein Ansehen achtet*[159]*und keine Bestechung nimmt*, und ein andrer Schriftvers lautet:[160]*der Herr wird sein Angesicht zu dir erheben*!? — Eines vor dem Urteilsbeschluss und eines nach dem Urteilsbeschluss. — Ein Schriftvers lautet:[161]*denn der Herr hat Çijon erwählt*, und ein andrer Schriftvers lautet:[162]*denn zum Zorn und zum Grimm war mir diese Stadt von der Zeit an, wo man sie erbaute, bis auf diesen Tag*!? — Eines bevor Šelomoh die Tochter Pareôs geheiratet hatte und eines nachdem Šelomoh die Tochter Pareôs geheiratet hatte.

Drei alberne Fragen. War die Frau des Loṭ[163]verunreinigend? Er erwiderte ihnen: Ein Toter ist verunreinigend, nicht aber ist eine Salzsäule verunreinigend. — War der Sohn der Šunamith[164]verunreinigend? Er erwiderte ihnen: Ein Toter ist verunreinigend, nicht aber ist ein Lebender verunreinigend. — Werden die Toten in der zukünftigen Welt des Besprengens am dritten und am siebenten Tag[165]benötigen, oder werden sie nicht benötigen? Er erwiderte ihnen: Sobald sie auferstehen werden, werden wir darüber beraten. Manche sagen: Sobald unser Meister Mošeh mit ihnen kommen wird.

Drei Fragen zur Lebensart. Was tue ein Mensch, dass er weise werde? Er erwiderte ihnen: Er verbringe viel im Lehrhaus und wenig mit Handel. Sie entgegneten ihm: Viele taten dies, und es nützte ihnen nicht. — Vielmehr, er flehe um Erbarmen zu dem, dessen die Weisheit ist, wie es heisst:[166]*denn der Herr verleiht Weisheit, aus seinem Mund Erkenntnis und Vernunft.* R. Ḥija lehrte: Ein Gleichnis. Wenn ein König aus Fleisch und Blut seinen Dienern ein Mahl bereitet, reicht er seinen Freunden dar, von dem was vor ihm. — Was lehrt er uns damit? — Dass nicht eines ohne das andre gehe[167]. — Was tue ein Mensch, dass er reich werde? Er erwiderte ihnen: Er verlege sich auf das Warengeschäft, und sein Handel sei in Redlichkeit. Sie entgegneten ihm: Viele taten dies, und es nützte ihnen nicht. — Vielmehr, er flehe um Erbarmen zu dem, dessen der Reichtum ist, wie es heisst:[168]*mein ist das Silber und mein ist das Gold.* — Was lehrt er uns da-

Z. 20); in diesem Fall aber ist, was zum 2. Tag zurückbleibt, zu verbrennen. 156. Ez. 18,32. 157. iSam. 2,25. 158. Dt. 10,17. 159. Nach dem hebr. Sprachgebrauch: nicht das Gesicht erhebt. 160. Num. 6,26. 161. Ps. 132,13. 162. Jer. 32,31. 163. Die zur Salzsäule wurde; cf. Gen. 19,26. 164. Den der Prophet Elišâ wieder lebendig gemacht hatte; cf. iiReg. 4,32ff. 165. Zur Reinigung von der Totenunreinheit. 166. Pr. 2,6. 167. Zum genannten Mittel auch um Erbarmen flehen. 168. Hag. 2,8.

עצמה מתחללת אמר להן הוא תועבה ואין בניה תועבין
שני מצורעין שנתערבו קרבנותיהן זה בזה יקרב קרבנו
של אחד מהן ומת אחד מהן השני מה תהא עליו אמר
להן כותבי נכסיו לאחרים והוי עני ומביא חטאת העוף
הבא על הכפק והאיבא אשם אמר שמואל בשקרב
אשמו אמר רב ששת גברא רבא כשמואל ליטא כי
תאי מילתא בכאן או כרבי יהודה האמר אשם קבעה
וכיון דקבעה לה אשם בעשירות לא מצי מייתי חטאת
בדלות דתנן מצורע שהביא קרבן עני והעשיר או
עשיר והעני הכל הולך אחר הטאת דברי רבי שמעון
רבי יהודה אומר הכל הולך אחר האשם רבי אליעזר
בן יעקב אומר הכל הולך אחר צפורים אי כרבי שמעון
דאמר חטאת קבעה אף על גב דלא קרב אשם ניתי
אחר דהא שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר לייתי ולתני
דתניא אמר רבי שמעון למחרת מביא אשמו ולינו עמו
ומעמידו בשער נקנור ומתנה עליו ואומר אם מצורע
הוא הרי אשמו ולינו עמו ואם לאו אשם זה יהא שלמי
נדבה ואיתו אשם טעון שחיטתו בצפון ומעון מתנת
בהונות וסמיכה ונסכים ותנופה והזה ושוק ונאכל לזכרי
כהונה ליום ולילה ולא חידו לי הכמים לרבי שמעון
מפני שמביא קדשים לבית הפסול שמואל סבר לה כרבי
שמעון בחדא ופליג עליה בחדא: שלשה דברי אגדה

M 52 + א״ד הוא תועבה ואין בניה תועבין | M 53 עם זה | M 54 + כל | M 55 — א ש | B 56 דאמר | M 57 — מצי | M 58 + העוף | M 59 + ה | M 60 — ב״י | M 61 — דא׳ ח״ק | M 62 לייתי ולתני דהא | M 63 בידו | M 64 זה לוגו וה ז אשמו וא״ל יהא | M 65 ותנופ׳ חזה | M 66 + ו.

Er erwiderte ihnen: Sie ist ein Gräuel, nicht aber sind ihre Kinder ein Gräuel. — Wie ist es, wenn die Opfer von zwei Aussätzigen mit einander vermischt worden sind, und nachdem eines der Opfer dargebracht worden ist, einer von ihnen gestorben ist, mit dem andren? Er erwiderte ihnen: Er verschreibe sein Vermögen anderen, sodass er Armer ist, und bringe ein Vogel-Sündopfer, das auch wegen eines Zweifels darzubringen ist. — Dazu gehört ja noch ein Schuldopfer!? Šemuél erwiderte: Wenn er sein Schuldopfer bereits dargebracht hat. R. Šešeth sprach: Ein so bedeutender Mann wie Šemuél sagt so etwas! Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Jehuda, so sagt er ja, das Schuldopfer sei bestimmend, und da das Schuldopfer bestimmend für einen Reichen war, kann er nicht mehr das Sündopfer eines Armen bringen!? Es wird nämlich gelehrt: Wenn ein Aussätziger das Opfer eines Armen gebracht hat und reich geworden ist, oder eines Reichen, und arm geworden ist, so richte man sich nach dem Sündopfer — Worte R. Šimôns. R. Jehuda sagt, man richte sich stets nach dem Schuldopfer. R. Eliézer b. Jâqob sagt, man richte sich stets nach den Vögeln[151]. Und wenn nach R. Šimôn, welcher sagt, das Sündopfer sei bestimmend, so kann er ja, auch wenn das Schuldopfer noch nicht dargebracht worden ist, ein andres bringen, denn wir wissen von R. Šimôn, dass er der Ansicht ist, man könne es unter Bedingung bringen!? Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn sagt, am folgenden Tag[152] bringe er sein Schuldopfer und dazu sein Log [Oel], stelle sie am Nikanortor[153] hin und spreche folgende Bedingung: ist er aussätzig, so sei dies das Schuldopfer und dazu das Log [Oel], wenn aber nicht, so sei dieses Schuldopfer ein freiwilliges Friedensopfer. Dieses Schuldopfer benötigt des Schlachtens an der Nordseite und benötigt des Besprengens der Daumen, des Stützens[154], des Trankopfers, des Schwingens von Brust und Schenkel, und es ist von Männern der Priesterschaft einen Tag und eine Nacht zu essen. Die Weisen aber pflichten R. Šimôn nicht bei, weil man dadurch Heiliges in den Untauglichenraum[155] bringt. — Šemuél ist der Ansicht R. Šimôns in einer Hinsicht und streitet gegen ihn in einer Hinsicht.

Sondern nur einem Hochpriester. 148. Diese Worte werden von einer solchen Heirat gebraucht (Dt. 24,4) u. das W. היא wird auf die Frau bezogen. 149. Eines von ihnen ist ein Opfer, dessen Eigentümer gestorben ist, das verenden zu lassen ist; er kann auch kein andres Opfer darbringen, da viell. das dargebrachte seines ist u. er bereits Sühne erlangt hat, sodass er Profanes in den Tempel bringen würde. 150. Eines von den beiden. 151. Die vor der Reinigung für einen Reichen u. Armen gleichmässig zu bringen sind; cf. Lev. 14,4. 152. Nach dem Tauchbad des zweifelhaft Aussätzigen. 153. Wo die Reinigung der Aussätzigen erfolgte, die den Tempelhof nicht betreten durften. 154. Der Hände auf den Kopf des Opfers. 155. Das Friedensopfer darf 2 Tage u. 1 Nacht gegessen werden (vgl. Bd. VIII S. 185

טבילות ספרתי ואיני יודעת כמה ספרתי הד יומא[42]מיהא אי אפשר דלא ספרה הסרה לה טבילה אלא אימא איני יודעת אם ספרתי אם לא ספרתי:

(iv) זב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר נכרי שמת טהור מלטמא[43]בית שמאי אומרים כל הנשים מתות נדות ובית הלל אומרים אין נדה אלא שמתה נדה:

גמרא. מאי במשא אילימא במשא ממש אטו כל מת[42]מי לא ניטמא במשא אלא מאי במשא באבן מסמא Dan. 6.18 דכתיב[44]והיתית אבן הדא ושמת על פם גבא מאי טעמא אמר[43]רב נזרה שמא יתעלפה תנא משום רבי אליעזר אמרו עד שיבקע[45]כריסו: נכרי שמת [וכו']: תניא אמר רבי[45]מפני מה אמרו נכרי שמת טהור מלטמא במשא לפי שאין טומאתו מהיים מדברי תורה אלא מדברי סופרים: תנו רבנן שנים עשר דברים שאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע בן[46]חנניא שלשה דברי חכמה[47]שלשה דברי הגדה[47]שלשה דברי בורות[47]שלשה דברי דרך ארץ שלשה דברי חכמה הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו[48]עד מתי מטמאין במשא אמר להן עד שימוק הבשר בת משולחת מה היא[49]לכהן מי Job 15⁰ אמרינן[50]קל וחומר[50]ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה 44¹ 15⁴ שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום או דילמא[51]מה לאלמנה לכהן גדול שהיא

habe gezählt, wisse aber nicht, wieviel sie gezählt hat, so ist es ja nicht möglich, dass sie nicht einen Tag nicht gezählt hat, somit geht ja ein Tauchbad ab!? — Sage vielmehr: wisse aber nicht, ob sie gezählt oder nicht gezählt hat.

WENN EIN FLUSSBEHAFTETER, EINE FLUSSBEHAFTETE, EINE MENSTRUIRENDE, EINE WÖCHNERIN ODER EIN AUSSÄTZIGER GESTORBEN SIND, SO VERUNREINIGEN SIE DURCH TRAGEN, BIS DAS FLEISCH VERWEST IST. EIN NICHTJUDE, DER TOT IST, IST REIN UND VERUNREINIGT NICHT. DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, ALLE FRAUEN STERBEN ALS MENSTRUIRENDE; DIE SCHULE HILLELS SAGT, MENSTRUIRENDE SEI SIE NUR DANN, WENN SIE TATSÄCHLICH ALS MENSTRUIRENDE GESTORBEN IST.

GEMARA. Was heisst durch Tragen: wollte man sagen, durch Tragen, dem Wortlaut gemäss, so ist ja auch jeder andre Tote durch Tragen verunreinigend!? — Vielmehr, durch Tragen, durch einen Blockstein[139], wie es heisst:[140]*und es wurde ein Stein gebracht und auf die Mündung der Grube gelegt*[141]. — Aus welchem Grund? Rabh erwiderte: Mit Rücksicht darauf, er kann scheintot[142]sein. Es wird gelehrt: Im Namen R. Eliêzers sagten sie: Bis ihm der Bauch platzt[143].

EIN NICHTJUDE, DER TOT IST &C. Es wird gelehrt: Rabbi sagte: Weshalb sagten sie, ein Nichtjude der tot ist, sei rein und verunreinige nicht durch Tragen? — weil seine Unreinheit[144]auch lebend nicht nach der Gesetzlehre gilt, sondern nur nach den Schriftgelehrten.

Die Rabbanan lehrten: Zwölf Fragen richteten die Leute von Alexandrien an R. Jehošuâ b. Ḥananja; drei wissenschaftliche Fragen, drei agadische Fragen, drei alberne Fragen und drei Fragen zur Lebensart. Drei wissenschaftliche Fragen. Wie lange sind ein Flussbehafteter, eine Flussbehaftete, eine Menstruirende, eine Wöchnerin, ein Aussätziger, wenn sie tot sind, durch Tragen verunreinigend? Er erwiderte ihnen: Bis das Fleisch verwest ist. — Ist einem Priester[145]die Tochter einer Zurückgeheirateten[146]erlaubt? Sagen wir, es sei [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn der Sohn einer mit einem Hochpriester verheirateten Witwe, die nicht jedem verboten[147]ist, bemakelt ist, um wieviel mehr ist der Sohn dieser bemakelt, die jedem verboten ist, oder aber gilt dies nur von einer mit einem Hochpriester [verheirateten] Witwe, die selber entweiht wird?

M 40 מיח׳ ודאי ספרתי ובצר לה טבול׳ דיד׳ אלא ‖ + M 41 במש׳ ‖ M 42 — מי ‖ M 43 רבא ‖ M 44 — כר׳ ‖ 45 M + שמע׳ ‖ P 46 חנינא, B חננא ‖ M 47 + ו ‖ M 48 באלמ׳. M 51 ‖ מאלמנ׳ + M 50 ‖ לכהונ׳ M 49 ‖ ע״ם —

139. Auf dem sie sich befinden; was sich darunter befindet, ist unrein. Vgl. S. 893 N. 9. 140. Dan. 6,18. 141. Das in diesem Vers gebrauchte W. ושמת deutet auf das W. מסמא, Blockstein. 142. Bei lebenden Flussbehafteten ist ein solcher verunreinigend; vgl. S. 893 Z. 13. 143. Ist dies zu berücksichtigen. 144. Durch Fluss; vgl. S. 819 Z. 8ff. 145. Cf. Lev. 21,7. 146. Nachdem sie mit einem andren verheiratet war; die Wiederheirat ist dann verboten (cf. Dt. 24,4) u. die Tochter bemakelt. 147.

תוא"לירעי תרי יומי אתרמי להו יתמא בר ארמלתא
"יהבי ליה תורי אזל נכסינתו אמר להו דאית ליה תורא
ליישקול חד משכא דלית ליה"תורא לשקול תרי משכי
אמרי ליה מאי האי דקאמרת אמר להו סוף דינא בתחילת
דינא תחילת דינא לאו מאן דלית ליה עדית"סוף דינא
נמי מאן דלית ליה עדית הכא נמי ומה היכא"דאמרה
ראיתי סני לה או בתשע טבילות או באחת עשרה טבילית
היכא דקאמרה איהי לא ראיתי בעיא חמש עשרה
טבילות[28]אלא אימא הכי ראיתי ואיני יודע כמה ראיתי
או בימי נדה ראיתי או בימי זיבה ראיתי מטבילין
איתה חמש עשרה טבילות אתאי[29]קמן ביממא[30]יהבינן
לה שב לנדה"ותמני לזיבה אתאי[29]קמן בלילותא[31]יהבינן Col.b
לה תמני לנדה ושב לזיבה זיבה תמני בעיא אלא אידי
ואידי שב לנדה ותמני לזיבה"בלילותא תמני[32]לנדה בעי
זיבה דפסיקא ליה דלא שנא כי אתיא קמן[33]ביממא לא
שנא כי אתיא קמן בלילא חשיב לה נדה דלא פסיקא
ליה דכי אתיא קמן בלילותא בעי תמני ביממא לא
קבעי תמני לא קחשיב לה ואי סלקא דעתך ספירין
לפנינו בעינן כל הני טבילות למה לי תספור[34]שבעה
והדר תטבול אלא לאו שמע מינה[35]רבנן היא דאמרי לא
בעינן ספירין לפנינו אמר ליה רב[36]אחא בריה דרב יוסף
לרב אשי לאו תרוצי קמתרצינן לה"תריין[37]ואימא הכי
ספרתי ואיני יודעת כמה ספרתי[39]אם בימי נדה ספרתי
ואם בימי זיבה ספרתי מטבילין אותה חמש עשרה

M 24 יהבו תארי (!) אזל נכסיהו (!) משכינהו וא׳ | M 25 — תורא | M 26 — ס״ד ... נמי | M 27 דקא׳ ראי׳ סני או ת״ם או אח׳ | M 28 — אלא | M 29 + ל | 30 M מטבילין | M 31 + נד׳ דאתיא לקמן | M 32 — לנדה | M 33 בליל׳ בעיא תמני חשיב לה נדה דלא פסיק׳ ליה דכי את׳ לקמן בליל׳ בעיא תמני וכי אתי׳ קמן ביממ׳ לא בע׳ תמני לא חש׳ לה דאי ס״ד בענן ספו׳ לפנ׳ כל | M 34 — שב׳ | M 35 — רבנן ... לא | M 36 אד׳ | M 37 — תריץ ו | P 38 אימר | M 39 — אם ... זיבה ספרתי.

einen Tag, und wer keinen Ochsen hat, weide zwei Tage. Als sie aber einst an einen Waisen, den Sohn einer Witwe, gerieten und ihm die Ochsen übergaben, ging er und schlachtete sie, sodann sprach er zu ihnen: Wer einen Ochsen hatte, erhalte eine Haut, und wer keinen Ochsen hatte, erhalte zwei Häute. Da sprachen sie zu ihm: Was soll dies, was du sprichst!? Er erwiderte ihnen: Der abschliessende Rechtsspruch gleicht dem anfänglichen Rechtsspruch. Der anfängliche Rechtsspruch bevorzugte den, der nichts hat, und auch der abschliessende Rechtsspruch bevorzugt den, der nichts hatte. Ebenso auch hierbei: sagt sie, sie habe wahrgenommen, so hat sie mit neun oder elf Tauchbädern genug, sagt sie aber, sie habe nicht wahrgenommen, so muss sie fünfzehn Tauchbäder nehmen!? — Lies vielmehr also: [sagt sie,] sie habe wahrgenommen, wisse aber nicht, wie oft sie wahrgenommen hat, ob sie in ihren Menstruationstagen wahrgenommen hat, oder in ihren Flusstagen[135] wahrgenommen hat, so lasse man sie fünfzehn Tauchbäder nehmen. Kommt sie vor uns am Tag, so lasse man sie sieben nehmen wegen Menstruation und acht wegen Flusses[136]; kommt sie vor uns nachts, so lasse man sie acht nehmen wegen Menstruation und sieben wegen Flusses[137]. — Wegen Flusses braucht sie ja acht!? — Vielmehr, in beiden Fällen sieben wegen Menstruation und acht wegen Flusses. — Wenn nachts, braucht sie ja acht auch wegen Menstruation!? — Beim Fluss ist dies[138] ausgemacht, einerlei ob sie vor uns am Tag kommt, oder sie vor uns nachts kommt, daher zählt er es mit, bei der Menstruation aber ist dies nicht ausgemacht, denn wenn sie vor uns nachts kommt, braucht sie acht, und wenn am Tag, braucht sie keine acht, daher zählt er es nicht mit. — Wozu sind, wenn die Zählung vor uns erfolgen muss, all die Tauchbäder nötig, mag sie doch sieben zählen und dann untertauchen!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass hier die Rabbanan vertreten sind, welche sagen, die Zählung braucht nicht vor uns zu erfolgen. R. Aḥa, der Sohn R. Josephs, sprach zu R. Aši: Du hast ja [diese Lehre] berichtigen müssen, berichtige sie wie folgt: [sagt sie,] sie habe gezählt, wisse aber nicht, wieviel sie gezählt hat, ob sie in ihren Menstruationstagen gezählt hat oder in ihren Flusstagen gezählt hat, so lasse man sie fünfzehn Tauchbäder nehmen. — [Wenn sie sagt,] sie

135. Dh. in denen die Blutung als Menstruation, bezw. als Fluss gilt. 136. Sie kann Flussbehaftete u. jeder Tag der letzte sein; da sie am Tag unterzutauchen hat u. damit am selben Tag beginnt, wo sie noch unrein sein kann, so kommt ein 8. Tauchbad hinzu. 137. Vgl. N. 136 mut. mut. 138. Dass sie ein 8. Tauchbad nehmen muss.

תחילתן אף על פי שאין סופן °והבא קא משמע לן סופן
אף על פי שאין תחילתן 'דמהו דתימא תחילתן אף על
פי שאין סופן הוא דאמרינן 'דאוקמינהו אהזקייהו אבל
N d.18b 29a סופן אף על פי שאין תחילתן לא קמשמע לן איני °והא
בי אתא רבין אמר °מתיב רבי יוסי ברבי חנינא "טועה
ולא ידענא מאי תיובתיה "דקיימא לן שבוע קמא דאתיא
"לקמן בלילותא מטבלינן לה "ואי סלקא דעתך לא בעינן
ספורין "לפנינו ביממא נמי נטבלינה "דלמא יולדת זכר
בזוב היא ועבדה לה ספורין אלא לאו שמע מינה בעינן
b.30a ספורין בפנינו ולאו מי אוקימנא °ברבי עקיבא דאמר
בעינן ספורין "לפנינו ומנא תימרא דלרבנן לא בעינן
ספורין "לפנינו דתנן טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי
מטבילין אותה תשע טבילות שב לנדה ותרי לזיבה
בין השמשות טמא ראיתי מטבילין אותה אחת עשרה
טבילות "אחת עשרה "מאי עבידתייהו אמר רב ירמיה
מדפתי כגון שבאת לפנינו בין השמשות "והויין תמני
לנדה ותלת לזיבה לא ראיתי כל עיקר מטבילין אותה
חמש עשרה טבילות אמר רבא "האי דינא דלא דינא
Syn.109a דייני בגלחי °דאית ליה תורא "לירעי "חד יומא דלית ליה

M 6 — ו ‖ M 7 סד״א התחל׳ ‖ M 8 — ד ‖ M 9 + ר״י ‖ M 10 + תיובת׳ ‖ M 11 וק״ל דשב׳ ‖ M 12 M — ל ‖ B 13 + ביממא לא מטבלינן לה ‖ M 14 — לפנ׳ ‖ M 15 + דילמ׳ כל יומ׳ ויומ׳ שלימו לה ספורין דיד׳ ‖ M 16 בפנ׳ ומנלן דלרב׳ ‖ M 17 בפנ׳ ‖ M 18 + תמני לנדה ותלת לזבה ‖ M 19 + טבילי ‖ M 20 אמרה לא ראיתי ‖ M 21 והאידנ׳ דלאו ‖ P 22 לרעה. M נידעי (!) ‖ M 23 — חד.

sucht hat. Dort[121] lehrt er uns: am Anfang, auch wenn nicht am Ende, und hier lehrt er uns: am Ende, auch wenn nicht am Anfang. Man könnte nämlich glauben, wenn am Anfang, auch wenn nicht am Ende, weil man sie beim früheren Zustand belasse, nicht aber, wenn am Ende, auch wenn nicht am Anfang, so lehrt er uns. — Dem ist ja aber nicht so, als Rabin kam, sagte er ja, R. Jose b. R. Ḥanina habe einen Einwand erhoben[122] von der in Wirrung[123] befindlichen, und er wisse nicht, was dies für ein Einwand sei. Es ist uns bekannt, dass man sie die erste Woche ihres Erscheinens vor uns nachts untertauchen[124] lasse. Wenn man nun sagen wollte, die Zählung[125] brauche nicht vor uns zu erfolgen, so sollte man sie auch am Tag[126] untertauchen lassen, denn sie kann einen Knaben im Fluss geboren haben, und jene als Zähltage anrechnen!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass eine Zählung vor uns erforderlich ist. — Wir haben es ja[127] R. Âqiba addizirt, welcher sagt, es sei eine Zählung vor uns erforderlich[128]. — Woher entnimmst du, dass nach den Rabbanan keine Zählung vor uns erforderlich ist? — Es wird gelehrt: Wenn eine in Wirrung befindliche[129] sagt, sie habe einen Tag Unreinheit wahrgenommen, so lasse man sie neun Tauchbäder nehmen, sieben wegen Menstruation[130] und zwei wegen Flusses[131]. [Sagt sie,] sie habe in der Abenddämmerung Unreinheit wahrgenommen, so lasse man sie elf Tauchbäder nehmen. — Wieso elf? R. Jirmeja aus Diphte erwiderte: Wenn sie vor uns in der Abenddämmerung[132] gekommen ist; es sind acht wegen Menstruation und drei wegen Flusses. [Sagt sie,] sie habe überhaupt nichts wahrgenommen, so lasse man sie fünfzehn Tauchbäder nehmen. Raba sprach: Nach solchem rechtswidrigen Recht richtet man in Galḥi[133]: wer einen Ochsen hat, weide[134]

121. Bei der Entscheidung der vorangehenden Frage. 122. Gegen eine Lehre des RJbL.; vgl. S. 758 Z. 14ff. 123. Einer Frau, die schwanger war, u. nicht weiss, wann u. was sie abortirt hat, die 10 Wochen abwechselnd unrein u. rein ist; vgl. S. 800 Z. 13ff. 124. Weil hinsichtl. jedes Tages ein Zweifel besteht, ob er nicht der letzte der 7 Unreinheitstage nach der Geburt eines Knaben (cf. Lev. 12,2) ist, u. das Untertauchen am fälligen Tag ist Vorschrift. 125. Der 7 Reinheitstage einer Flussbehafteten, wie Rabh oben lehrt. 126. Wie dies bei einer Flussbehafteten der Fall ist. 127. Ob. S. 802 Z. 14. 128. Während R. der Ansicht der Rabbanan ist, dass dies nicht erforderlich sei. 129. Die nicht weiss, ob sie sich in der Menstruationszeit od. der Flusszeit befindet, den Charakter ihrer Blutung also nicht kennt. 130. Nachts, weil jeder Tag der letzte sein kann. 131. Am Tag; sie kann am vorangehenden Tag wahrgenommen haben, es kann aber auch am selben Tag gewesen sein. 132. Vor Beginn des Šabbaths; sie muss das Tauchbad sofort nehmen, der Dämmerabend kann aber auch zum folgenden Tag gehören, sodass sie auch am nächsten Freitag ein Tauchbad zu nehmen hat. Derselbe Zweifel gilt auch hinsichtl. der 2 Tauchbäder wegen des Flusses. 133. Sonst unbekannter Ortsname; wol Stadt in Sodom, von deren rechtswidriger Rechtsprechung Bd. VII S. 492 Z. 4ff. berichtet wird, wo sich auch der hier angeführte Fall befindet. 134. Das Vieh der Gemeinde.

אלא יומא דאי משום איחלופי זב בבעל קרי לא מיחלף
נזיר שהילך על גבי כבבות ופרעות גמי מדאורייתא
אהל מעליא בעינן ורבנן הוא דגזור ורבנן בדאורייתא
לא מיחלף אבל הכא אי הוישנן דלמא הזאי בספק
אתי לאיחלופי בודאי תני רבי יוסי ורבי שמעון אמרי
נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע ודברי רבי
עקיבא מדברי כולן אבל הלכה כרבי אליעזר: איבעיא
להו הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני
ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו לרבי אליעזר מהו Fol.69a
תחילתן וסופן בעינן והכא תחילתן איכא סיפן ליכא או
דילמא תחילתן אף על גב שאין סופן אמר רב הוא הוא
תחילתן אף על פי שאין סיפן ורבי הנינא אמר תחילתן
וסיפן בעינן הכא תחילתן איכא סיפן ליכא מתיבי ישוין
בזב ובזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו
טהור שאין להם אלא שמיני בלבד מאי שוין לאו רבי
אליעזר ורבי יהושע לא רבי יהושע ורבי עקיבא: אמר
רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב נדה שהפרישה
בטהרה בשלישי שלה סיפרתן למנין שבעה נקיים נדה
ספורה למה לה אלא אימא זבה שהפרישה בטהרה
בשלישי שלה סופרתן למנין שבעה נקיים אמר ליה
רב ששת לרב ירמיה בר אבא רב כבותאי אמרה
לשמעתתיה דאמרי יום שפיסקת בו סופרתו למנין
שבעה כי קאמר רב לבר משלישי בר משלישי פשיטא
לא צריכא בגון דלא בדקה עד שביעי ואשמעינן התם

P 92 דאי. M + והשאר טוב בסירוגין || M 93 ובעל || M 94 + נמי || M 95 טומ' דאור' בדרב לא מיחלף אבל הכא זב ספק בזב ודאי אתי || P 96 — ז || M 97 פי || M 98 — אמר ... סופן || M 99 וזבה || M 1 — ב || M 2 בשלימין (!) סוף || M 3 — נקי || M 4 א"ל הכי קא' || M 5 הכ' כגון.

man eine Verwechselung[113] berücksichtigen, so wird der Fluss mit dem Erguss nicht verwechselt. Ebenso beim Naziräer, der unter überhängenden Zweigen oder Mauervorsprüngen gegangen ist; nach der Gesetzlehre ist hierbei[114] ein richtiges Zelt erforderlich, nur haben die Rabbanan es angeordnet, und eine rabbanitische [Unreinheit] mit einer der Gesetzlehre wird nicht verwechselt. Wollte man aber hierbei berücksichtigen, es kann eine zweifelhafte Wahrnehmung erfolgt sein, so könnte man sie auch mit einer zweifellosen[115] verwechseln. Es wird gelehrt: R. Jose und R. Šimôn sagten: Die Worte R. Eliêzers sind einleuchtender als die Worte R. Jehošuâs, und die Worte R. Âqibas als die beider, aber die Halakha ist wie R. Eliêzer.

Sie fragten: Wie ist es nach R. Eliêzer, wenn ein Flussbehafteter oder eine Flussbehaftete am ersten Tag und am achten Tag sich untersucht und rein gefunden hatten, aber an den übrigen Tagen sich nicht untersucht haben? Ist es am Anfang und am Ende[116] erforderlich, und hierbei ist es nur am Anfang und nicht am Ende erfolgt, oder am Anfang, auch wenn nicht am Ende? Rabh erwiderte: Es ist dasselbe, am Anfang, auch wenn nicht am Ende. R. Ḥanina aber sagt, es müsse am Anfang und am Ende erfolgen, hierbei aber ist es nur am Anfang und nicht am Ende erfolgt. Man wandte ein: Sie stimmen überein, dass, wenn ein Flussbehafteter oder eine Flussbehaftete am ersten und am achten Tag sich untersucht und rein gefunden hatten, sie nur den achten Tag[117] haben. Wer sind es, die übereinstimmen? — doch wol R. Eliêzer und R. Jehošuâ!? — Nein, R. Jehošuâ und R. Âqiba.

R. Šešeth sagte im Namen des R. Jirmeja b. Abba im Namen Rabhs: Wenn eine Menstruirende am dritten Tag sich in Reinheit getrennt[90] hat, so zähle sie sie[118] zu den sieben Reinheitstagen. — Was hat eine Menstruirende mit dem Zählen[119] zu tun!? — Lies vielmehr, wenn eine Flussbehaftete am dritten Tag sich in Reinheit getrennt hat, so zähle sie sie zu den sieben Reinheitstagen. R. Šešeth sprach zu R. Jirmeja b. Abba: Rabh trug also seine Lehre vor wie die Samaritaner, welche sagen, sie zähle den Tag, an dem es aufhört, zu den sieben[120]!? — Rabh meint es ausser dem dritten. — Ausser dem dritten ist es ja selbstverständlich!? — In dem Fall, wenn sie sich bis zum siebenten nicht unter-

113. Man könnte veranlasst werden, auch den Fluss für eine eintägige Unterbrechung zu halten. 114. Bei der Verunreinigung durch Bezeltung. 115. Und auch bei einer solchen die Tage überspringend zählen. 116. Am letzten der 7 Reinheitstage. 117. Die Zählung beginnt erst mit diesem. 118. Die folgenden Tage. 119. Das Zählen der Reinheitstage ist nur der Flussbehafteten vorgeschrieben (cf. Lev. 15,28), die Menstruirende ist 7 Tage nach der Wahrnehmung rein. 120. Vgl. S. 816 Z. 11ff.

לי הפרישה[82] בטהרה בשביעי מן המנחה ולמעלה[81] מה לי הפרישה[82] בטהרה בראשון בראשון מי איכא למאן דאמר אין והתניא אמר רבי שאלתי את רבי יוסי ורבי שמעון כשהיו מהלכים בדרך נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית[57] ומצתה טהורה ובין השמשות לא הפרישה[83] ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה מהו[84] אמרו לי הרי זו בחזקת טהרה ששי המישי רביעי שלישי שני מאי אמרו לי לא שנא בראשון לא שאלתי וטעיתי שלא שאלתי אטו בולהו לאו בחזקת[85] טומאה קיימי ובין דפסק פסק[86] ראשון נמי כיון דפסק פסק ומעיקרא מאי סבר הואיל והוחזק טעין פתוח:

[iij] Nid. 7b זב והזבה שבדקו עצמן[87] ביום ראשון ומצאו טהור[87] וביום[22] השביעי ומצאו טהור ושאר[88] ימים שבינתיים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי הן בחזקת טהרה[9] רבי יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד[9] רבי עקיבא אומר אין להם אלא יום שביעי בלבד[89]:

גמרא. תניא אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע לדבריך אתה מונה בסירונין והתורה אמרה[9] אחר תטהר Lv.15,28 Nid.33b 37a 67b [9] אחר אחר לבולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן אמר לו רבי יהושע ואתה אי אתה מודה בזב שראה קרי[90] ובנזיר שהילך סבכות ופרעות שמונה בסירונין Nm.6,12 והתורה אמרה[9] והימים הראשונים יפלו ורבי אליעזר Lv.15,32 [91] בשלמא התם[9] לטמאה בה אמר רחמנא שאינה סותרת

mit ist es ja einerlei, ob sie sich am siebenten von der Vesperzeit ab in Reinheit getrennt hat, oder sie sich schon am ersten Tag in Reinheit getrennt hat. — Gibt es denn jemand, der dies auch vom ersten sagt? — Allerdings. Es wird nämlich gelehrt: Rabbi sagte: Ich fragte R. Jose und R. Šimôn, als sie sich unterwegs befanden, wie es denn sei, wenn eine Menstruirende am siebenten Tag morgens sich untersucht und rein gefunden, in der Abenddämmerung aber sich nicht getrennt[86] hatte, und nach Tagen sich untersucht und unrein findet, und sie erwiderten mir, sie befinde sich in der Annahme der Reinheit. Wie es denn sei, wenn am sechsten, fünften, vierten, dritten oder zweiten, und sie erwiderten mir, es sei einerlei. Hinsichtlich des ersten aber fragte ich nicht. Es war aber ein Irrtum von mir, dass ich nicht fragte. Auch wenn an den übrigen, befand sie sich nicht in der Annahme der Unreinheit, denn da es aufgehört hatte, hatte es aufgehört, ebenso auch am ersten, da es aufgehört hatte, hatte es aufgehört[103]. — Welcher Ansicht war er vorher[104]? — Die Quelle war [bis dahin] offen.

WENN EIN FLUSSBEHAFTETER ODER EINE FLUSSBEHAFTETE AM ERSTEN TAG[105] SICH UNTERSUCHT UND REIN GEFUNDEN HATTEN, UND AM SIEBENTEN TAG [SICH UNTERSUCHEN] UND REIN FINDEN, IN DEN TAGEN DAZWISCHEN ABER SICH NICHT UNTERSUCHT HABEN, SO BEFINDEN SIE SICH, WIE R. ELIÊZER SAGT, IN DER ANNAHME DER REINHEIT. R. JEHOŠUÂ SAGT, SIE HABEN NUR DEN ERSTEN TAG UND DEN SIEBENTEN[106] TAG. R. ÂQIBA SAGT, SIE HABEN NUR DEN SIEBENTEN TAG.

GEMARA. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sprach zu R. Jehošuâ: Du zählst ja nach deiner Ansicht überspringend, und die Gesetzlehre sagt:[107] *und nachher ist sie rein*, das „nachher" bezieht sich auf alle, sie dürfen nicht durch eine Unreinheit getrennt sein. R. Jehošuâ erwiderte ihm: Pflichtest du etwa nicht bei, dass, wenn ein Flussbehafteter Erguss[108] hatte, oder ein Naziräer unter überhängenden Zweigen oder Mauervorsprüngen[109] gegangen ist, sie überspringend zählen, während doch die Gesetzlehre sagt:[110] *und die ersten Tage sind hinfällig*!? — Und R. Eliêzer!? — Allerdings sagt der Allbarmherzige da: [111] *daran zu verunreinigen*, [der Samenerguss][112] macht nur einen Tag hinfällig, und wollte

M 80 טהור׳ מן ‖ M 81 + בשביעי׳ ו ‖ M 82 טהור׳ בראשנ׳ מי ‖ MP 83 אחר הימים ‖ BP 84 אמ׳ לו. M 86 מי אמרי׳ ליה ה״ז בח״ט וראש׳ לא ‖ M 85 מהר׳ M הכ׳ נמי ‖ M 87 יום ‖ M 88 כל הימי׳ לא ‖ 89 M — בלבד ‖ M 90 ונזיר ע״ג סכ׳ ‖ M 91 + או׳.

103. Sie befindet sich auch in diesem Fall in der Annahme der Reinheit. 104. Als er nicht fragte. 105. Der Reinheitstage, die sie zu zählen beginnen. 106. Die ihnen als Reinheitstage angerechnet werden. 107. Lev. 15,28. 108. Während der 7 Reinheitstage; er ist nur 1 Tag unrein u. die früheren sind nicht hinfällig. 109. Unter welchen sich Leichenteile befinden; dies ist keine richtige Bezeltung (vgl. S. 629 N. 50), u. er ist nur 1 Tag unrein u. die 30 Tage des Nazirates werden dann fortgesetzt. 110. Num. 6,12. 111. Lev. 15,32. 112. Vgl. S. 772 Z. 19ff.

das, was Rabh und Levi sagten, ist eine unabhängige Lehre. Wenn eine Menstruirende am siebenten Tag morgens sich untersucht und unrein gefunden, in der Abenddämmerung aber sich nicht getrennt hatte, und nach Tagen sich untersucht und unrein findet, so ist sie, wie Rabh sagt, zweifellos Flussbehaftete, und wie Levi sagt, zweifelhaft Flussbehaftete. Rabh sagt, sie sei zweifellos Flussbehaftete, denn da sie vorher unrein war und jetzt sich unrein findet, so ist sie zweifellos unrein. Levi sagt, sie sei zweifelhaft Flussbehaftete, denn es kann in der Zwischenzeit aufgehört haben. Ebenso lehrte auch Levi in einer Barajtha: nach diesen Tagen[97] ist sie, einerlei ob sie sich untersucht und rein gefunden hat, oder sich untersucht und unrein gefunden hat, zweifelhaft Flussbehaftete.

SIE VERUNREINIGT [RÜCKWIRKEND] EINEN STUNDENTAG. Dies wäre also eine Widerlegung Rabas, denn Raba sagte, dies[98] besage, dass sie während ihrer Flusstage[99] nicht einen Stundentag [rückwirkend] verunreinigend sei. — Raba ist ja bereits einmal widerlegt[100] worden!? — Wir meinen es wie folgt: ist auch hieraus eine Widerlegung Rabas zu entnehmen? — Raba kann dir erwidern: was gelehrt wird, sie verunreinige einen Stundentag [rückwirkend], bezieht sich auf den Beginn des Abschnittes [auf den Fall], wenn sie[101] bereits in ihrem Vaterhaus wahrgenommen hat. Da [die Wahrnehmung] von Tagen der Reinheit unterbrochen wird, so könnte man glauben, es gleiche dem Beginn der Menstruation[102] und sie verunreinige nicht einen Stundentag [rückwirkend], so lehrt er uns.

HAT SIE EINE FESTE PERIODE. Dies wäre also eine Widerlegung des R. Hona b. Ḥija im Namen Šemuéls, denn R. Hona b. Ḥija sagte im Namen Šemuéls: Dies[98] besagt, dass ein Weib während der Flusstage[99] keine Periode feststellen kann. — R. Hona b. Ḥija kann dir erwidern: ein Weib kann während ihrer Flusstage keine Periode feststellen nur insofern, als dass zur Aufhebung derselben keine dreimalige [abweichende] Wiederholung nötig ist, denn wir sagen, ihre Blutung sei fort, und da ihre Blutung fort ist, hat sie an ihrer Zeit[93] genug.

R. JEHUDA SAGT. Es wird gelehrt: Sie sprachen zu R. Jehuda: Hätte sie während der ganzen Abenddämmerung die Hände an dieser Stelle, so würdest du recht haben, so aber ist es ja möglich, dass sie beim Fortnehmen der Hände wahrgenommen hat, so-

ילוי שמעתא באפי נפשה איתמר נדה שבדקה עצמה
ביום שביעי שחרית ומצתה טמאה ובין השמשות לא
הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצתה טמאה רב אמר
זבה ודאי ולוי אמר זבה ספק רב אמר זבה ודאי בין
דמעיקרא נמצאת טמאה ועכשיו נמצאת טמאה טמאה
ידאי ולוי אמר ספק זבה אימר פסקה ביני וכיני וכן Col. b
תנא לוי במתניתא אחר הימים בין בדקה ומצאת טהורה
בין בדקה ומצאת טמאה הרי זו בספק זבה: ומטמאה
מעת לעת: לימא תהוי תיובתא דרבא דאמר רבא 59a
לומר שאין האשה מטמאה מעת לעת בתוך ימי זיבתה
ולאו אותבינהו לרבא הדא דימנא הכי קאמרינן לימא
תהוי תיובתא דרבא נמי מהא אמר לך רבא בי קתני
מטמאה מעת לעת אריש פרקין קאי אראתה ועודה
בבית אביה סלקא דעתך אמינא כיון דמפסקי להו ימים
טהורין כתהלת נדתה דמיא ולא תטמא מעת לעת קא
משמע לן: אם יש לה וסת: נימא תהוי תיובתא דרב
הונא בר חייא אמר שמואל דאמר רב הונא בר חייא
אמר שמואל לומר שאין האשה קובעת לה וסת בימי
זיבתה אמר לך רב הונא בר חייא בי אמרינן אין אשה
קובעת לה וסת בימי זיבתה דלא בעיא תלתא זימני
למיעקר דאמרינן דמיה מכולקין וכיון דדמיה מכולקין
דיה שעתה: רבי יהודה אומר: תניא אמרו לו לרבי
יהודה אלמלי ידיה מונחות בעיניה כל בין השמשות
יפה אתה אימר עכשיו אימר עם סלוק ידיה ראתה מה

M 66 י״ש ומצ׳ ‖ M 68 — ובין ... טמאה ‖ P 67 + ה
M 69 מצת׳ טמ׳ והשת׳ טמ׳ ודאי זב׳ היא ולוי ‖ B 70 — ו
M 71 נימ׳ מהא תהוי תיובתי׳ כי קת׳ ‖ M 72 — אר״ף
קאי ‖ M 73 דמי׳ ‖ M 74 — דארהב״ח א״ש ‖ 75
M אמינ׳ אנא אין האש׳ ‖ M 76 מאי טע׳ דמי׳ מסו׳ דיה
P 77 אלמלא ‖ M 78 לה עינ׳ ‖ M 79 — אימ׳.

auch bisher gewesen sein. 97. Der Menstruationswoche. 98. Die Lehre, dass das Weib in den 11 Tagen nach der Menstruationswoche sich in der Annahme der Reinheit befinde; vgl. ob. S. 836 Z. 21ff. 99. In den genannten 11 Tagen, in denen jede Wahrnehmung als Fluss gilt. 100. Ob. S. 838 Z. 2. 101. Vgl. S. 929 Z. 5. 102. Bei einer Jungfrau, die nicht rückwirkend unrein ist; vgl. S. 719 Z. 10ff.

Sab. 63b, 'Er. 104a, Yeb. 20b, 76a, Bb. 127a, 131a, Sanh. 61a, Makk. 8a, Zab. 94a, Men. 12b, 97a, Ho. 58a

הא בעינן[53] תכף להפיפה טבילה וליכא הדר איקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משמיה דרבי יוהנן אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במוצאי שבת[54] ותמה על עצמך היאך חופפת ביום וטובלת בלילה הא בעינן כמוך להפיפה טבילה וליכא והלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה[55] אלא קשיא הלכתא אהלכתא[56] לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר:

(ij) [8] דה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית[57] ומצתה טהורה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה[57] ומצתה טמאה הרי היא בחזקת[58] טהרה בדקה עצמה ביום[59] שביעי[60] שחרית[57] ומצתה טמאה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר[61] זמן בדקה[57] ומצתה טהורה הרי זו בחזקת טמאה ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם יש לה וסת דיה שעתה ורבי יהודה אומר כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה הרי זו בחזקת טמאה וחכמים אומרים אפילו[62] בשנים לנדתה בדקה[63] ומצתה טהורה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר[64] זמן בדקה[57] ומצתה טמאה הרי זו בחזקת[58] טהרה:

גמרא. איתמר רב אמר זבה ודאי ולוי אמר זבה ספק אהייא אילימא אריש הרי זו בחזקת[58] טהרה קתני אלא אסיפא בשלמא ספק זבה אמרינן[55] אלא זבה ודאי נמי הרי בדקה ומצאה טהורה[55] אלא כי איתמר דרב

M 53 סמוך || M 54 — ותמה ... וליכא || M 55 — אלא || M 56 — ל״ק || B 57 ומצאה || B 58 טהורה + M 59 || M 61 ימים בד׳ טה׳ הרי הי׳ || P 60 + ב || M 62 — בשנ׳ || B 63 ומצאה. M + עצמ׳ שחרי׳ || M 64 יבו׳ בד׳ עצמ׳ ומצ׳ || M 65 [מי] אמר׳ הרי בד׳ עצמ׳ ומצ׳.

men darf, das Untertauchen muss ja sofort nach dem Kopfreinigen erfolgen, was dann nicht der Fall ist!? Später liess Raba den Dolmetsch vortreten und vortragen: Was ich euch gesagt habe, ist ein Irrtum. Vielmehr sagten sie im Namen R. Johanans folgendes: eine Frau dürfe nicht am Vorabend des Šabbaths den Kopf reinigen und am Ausgang des Šabbaths das Tauchbad nehmen, und man sollte sich sogar darüber wundern, wieso sie am Tag den Kopf reinigen und erst nachts das Tauchbad nehmen darf, das Untertauchen muss ja sofort nach dem Kopfreinigen erfolgen, was dann nicht der Fall ist. Die Halakha ist, eine Frau reinige den Kopf am Tag und nehme das Tauchbad nachts. Und die Halakha ist, eine Frau reinige den Kopf nur nachts. — Die Halakhas widersprechen ja einander!? — Das ist kein Widerspruch; eines, wenn es möglich ist, und eines, wenn es nicht möglich ist[89].

WENN EINE MENSTRUIRENDE AM SIEBENTEN TAG SICH MORGENS UNTERSUCHT UND REIN GEFUNDEN, IN DER ABENDDÄMMERUNG ABER SICH NICHT GETRENNT[90] HATTE, UND NACH TAGEN SICH UNTERSUCHT UND UNREIN FINDET, SO IST SIE[91] IN DER ANNAHME DER REINHEIT. WENN SIE AM SIEBENTEN TAG MORGENS SICH UNTERSUCHT UND UNREIN GEFUNDEN, BEI ABENDDÄMMERUNG ABER SICH NICHT GETRENNT HATTE, UND NACH EINER ZEIT SICH UNTERSUCHT UND REIN FINDET, SO IST SIE[91] IN DER ANNAHME DER UNREINHEIT. SIE VERUNREINIGT [RÜCKWIRKEND] EINEN STUNDENTAG ODER[92] VON DER [VORLETZTEN] UNTERSUCHUNG BIS ZUR [LETZTEN] UNTERSUCHUNG. HAT SIE EINE FESTE PERIODE, SO HAT SIE AN IHRER ZEIT[93] GENUG. R. JEHUDA SAGT, DIE SICH NICHT VON DER VESPERZEIT AB IN REINHEIT GETRENNT HAT, BEFINDE SICH IN DER ANNAHME DER UNREINHEIT. DIE WEISEN SAGEN, SOGAR WENN SIE AM ZWEITEN TAG IHRER MENSTRUATION SICH UNTERSUCHT UND REIN GEFUNDEN, IN DER ABENDDÄMMERUNG ABER SICH NICHT GETRENNT HATTE, UND NACH EINER ZEIT SICH UNTERSUCHT UND UNREIN FINDET, SEI SIE[91] IN DER ANNAHME DER REINHEIT.

GEMARA. Es wurde gelehrt: Rabh sagt, sie sei zweifellos Flussbehaftete, und Levi sagt, sie sei zweifelhaft Flussbehaftete. — Worauf bezieht sich dies: wenn auf den Anfangsatz[94], so lehrt er ja, sie befinde sich in der Annahme der Reinheit, und wenn auf den Schlußsatz[95], so kann sie allerdings zweifelhaft Flussbehaftete sein, wieso aber zweifellos Flussbehaftete, sie hat sich ja [später] untersucht und rein gefunden[96]!? — Vielmehr,

89. Den Kopf am Tag zu reinigen, beispielsweise an einem Feiertag, dann nur nachts. 90. Sc. von der Unreinheit, dh. bei der Tageswende dies nicht festgestellt hat. 91. Für die Zwischenzeit. 92. Worüber ob. S. 703 Z. 1ff. ein Streit besteht. 93. Vgl. S. 703 N. 2. 94. Wenn sie sich bei der Untersuchung am 7. Tag rein gefunden hat. 95. Wenn sie am 7. Tag unrein war. 96. Sie kann es

nigen" und das Tauchbad zu nehmen am Ausgang des Šabbaths. Eine Frau darf den Kopf reinigen am Sonntag und ein Tauchbad nehmen am Mittwoch, denn so pflegt eine Frau am Vorabend des Šabbaths den Kopf zu reinigen, und das Tauchbad zu nehmen am Ausgang des Festtages, der auf einen Tag nach dem Šabbath fällt. Eine Frau darf den Kopf reinigen am Sonntag und das Tauchbad nehmen am Donnerstag, denn so pflegt eine Frau am Vorabend des Šabbaths den Kopf zu reinigen und ein Tauchbad zu nehmen am Ausgang des zweiten Tages des Neujahrsfestes, das auf einen Tag nach dem Šabbath fällt. R. Ḥisda aber sagte: In all diesen Fällen[79] lasse man es gelten, wir sagen aber nicht "denn so"; wo es möglich ist, ist es möglich", und wo es nicht möglich ist, ist es nicht möglich. R. Jemar sagte: Wir sagen auch "denn so", nur nicht inbezug auf den Fall, wenn eine Frau am Sonntag den Kopf reinigt und am Donnerstag das Tauchbad nimmt, denn den Fall von den beiden Tagen des Neujahrsfestes, das auf einen Tag nach dem Šabbath fällt, lasse man nicht gelten, weil sie nachts den Kopf waschen und das Tauchbad nehmen kann[84]. Meremar trug vor: Die Halakha ist wie R. Ḥisda[85], nach der Erklärung R. Jemars[86].

חיפפת בערב שבת וטיבלת במיצאי שבת אשה חיפפת
באחד בשבת וטיבלת ברביעי בשבת שכן אשה חיפפת
בערב שבת וטיבלת במוצאי יום טוב שחל להיות אחר
השבת אשה חופפת באחד בשבת וטיבלת בחמישי
בשבת שכן אשה חופפת בערב שבת וטובלת במיצאי
שני ימים טובים של ראש השנה שחל להיות אחר
השבת ורב הסדא אמר כילהי אמרינן שכן לא אמרינן
היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ורב
ייסר אמר אפילו שכן נמי אמרינן לכר מאשה חופפת
באחד בשבת וטיבלת בחמישי בשבת דלמוצאי שני
ימים טובים של ראש השנה שלאחר השבת ליתא
דאפשר דחופפת בלילה וטובלת בלילה דרש מרימר
הלכתא כרב חסדא ובדמתרין רב ייסר: איבעיא להו
אשה מהו שתהוק בלילה ותטבול בלילה מר זוטרא
איסר ורב חיננא מסורא שרא אמר ליה רב אדא לרב
חיננא מסירא לאו הכי הוה עובדא בדביתהו דאבא
מרי ריש גלותא דאיקוט אזל רב נחמן בר יצחק לפיוסה
ואמרה ליה מאי איתיה השתא תסגי אייתי למחר וידע Fol.68
מאי קאמרה ליה אמר דודי חסרת משטקי חסרת עבדי
חסרת: דרש רבא אשה חופפת בערב שבת וטובלת
במוצאי שבת אמר ליה רב פפא לרבא והא שלה רבין
באגרתיה אשה לא תחוק בערב שבת והטבול במוצאי
שבת ותמה על עצמך היאך חופפת ביום וטובלת בלילה

M 37 — שחל להי׳ ‖ M 38 לשני — M 39 היכא ... לא אפשר ‖ M 40 — אפי׳ ‖ P 04 לבד — M 41 ‖ M 42 אפי׳ דחיפס׳ בלילי׳ וטבל׳ בליליא ‖ M 43 של ר״ה ‖ M 44 כותי׳ דר״ח ‖ M 45 בלילי׳ ‖ M 46 שרי ‖ M 47 P אסר ‖ M 48 מסורא לר״ח לאו. M + בר אהב׳ ‖ M 49 + ואמרי לה רב מר זוטרי סבא רב חנני סור (!) ‖ M 50 דאינשי ביתי׳ דר״ג ואיקפד׳ ועייל ר״ן לפיוס׳ ואי״ל מאי אייתי ‖ M 51 ואי״ל עבדי חס׳ כשק׳ חס׳ זוזי חס׳. דרש ‖ M 52 למוצ׳.

Sie fragten: Darf eine Frau nachts den Kopf reinigen und nachts das Tauchbad nehmen[87]? Mar-Zuṭra verbietet es, und R. Ḥenana aus Sura erlaubt es. R. Ada sprach zu R. Ḥenana aus Sura: Einst ereignete es sich ja, dass die Frau des Exilarchen Abba-Mari schmollte, und als R. Naḥman b. Jiçḥaq sie besänftigen ging, sprach sie zu ihm: Weshalb schon jetzt, es hat Zeit bis morgen. Er wusste, was sie meinte[88], und sprach zu ihr: Fehlen dir Kessel, fehlen dir Schüsseln, fehlen dir Diener?

Raba trug vor: Eine Frau darf den Kopf reinigen am Vorabend des Šabbaths und das Tauchbad nehmen am Ausgang des Šabbaths. R. Papa sprach zu Raba: Rabin liess ja in einem Brief mitteilen, eine Frau dürfe nicht am Vorabend des Šabbaths den Kopf reinigen und am Ausgang des Šabbaths das Tauchbad nehmen!? Du solltest dich darüber wundern, wieso sie am Tag den Kopf reinigen und erst nachts das Tauchbad neh-

80. Da sie es am Šabbath nicht darf. 81. Wenn sie das Tauchbad am Ausgang eines Flusstages nimmt, an dem das Kopfreinigen verboten ist. 82. Man schliesse nicht von diesem auf andre Fälle, wo eine Unterbrechung nicht erforderlich ist. 83. Und das Tauchbad muss unmittelbar auf das Kopfreinigen folgen. 84. Selbst in diesem Fall ist eine so lange Unterbrechung nicht zulässig. 85. Dass die Unterbrechung verboten ist. 86. Dass es auch dann verboten ist, wenn 3 Feiertage vorangehen. 87. Wenn es unmittelbar darauf folgt, so achtet sie nicht genau. 88. Dass sie erst am nächsten Tag den Kopf waschen wollte.

חוצצות שתים איני יודע ורבי יוחנן אמר אנו אין לנו
Er. 4b Suk. 6b Jeb. 78a אלא אחת °אמר רבי יצחק דבר תורה רובו המקפיד עליו חוצץ רובו[25] ואינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד[26] וגזרו על מיעוטו המקפיד משום רובו[27] המקפיד ולגזור נמי על מיעוטו
Cp. Suk. 6b שאינו מקפיד[28] משום מיעוטו המקפיד °היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה: אמר רב נדה בזמנה אינה טובלת אלא בלילה ושלא בזמנה טובלת בין ביום בין בלילה °רבי יוחנן אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה[29] משום סרך בתה ואף רב הדר ביה דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב נדה בין בזמנה בין שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה[29] משום סרך בתה אתקין רב[30] אידי בנרש למטבל[31] ביומא דתמניא משום אריותא רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי °רב יהודה בפומבדיתא משום צנה °רבא במחוזא משום אבולאי אמר ליה רב[32] פפא לרבא[33] מבדי האידנא בולהו ספק זבות שוינהו[34] רבנן ליטבלינהו ביממא[35] דשביעאה משום דרבי שמעון דתניא °אחר תטהר אחר אחר לבולן
Lv. 15, 28 Nid. 33b 37a 68a שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן רבי שמעון אומר
Cp. 29b 30a [36]אחר תטהר אחר מעשה תטהר °אבל אמרו חכמים אסור לעשות בן שמא תבא לידי ספק: אמר רב הונא אשה חופפת באחד בשבת וטובלת בשלישי בשבת שכן אשה

25 M שאין ‖ 26 M ועל ‖ 27 M שאינו מקפ׳ ‖ 28 M + משום רובו שאינו מקפ׳ אינמי ‖ 29 M מפני ‖ 30 M אר׳ בר אבין ‖ 31 M ביומ׳ תמינא׳ ‖ 32 M פפי ‖ 33 BP + ולאביי ‖ 34 M — רב׳ ‖ 35 M — דשב׳ ‖ 36 M + אחד זה ואחד זה.

als Trennung; von zweien weiss ich es nicht. R. Johanan sagte: Wir wissen nur eines: R. Jiçḥaq sagte: Nach der Gesetzlehre gilt der grössere Teil[68], wenn man darauf achtet, als Trennung, und wenn man darauf nicht achtet, nicht als Trennung, jedoch haben sie es[69] beim grösseren Teil angeordnet, auch wenn man darauf nicht achtet, wegen des grösseren Teils, wenn man darauf achtet, und ferner haben sie es angeordnet beim kleineren Teil, wenn man darauf achtet, wegen des grösseren Teils, wenn man darauf achtet. — Sollte man es doch anordnen auch beim kleineren Teil, wenn man darauf nicht achtet, wegen des kleineren Teils, wenn man darauf achtet!? — Bei diesem ist es nur eine Massnahme, und wir sollten eine Massnahme für eine Massnahme treffen!?

Rabh sagte: Eine Menstruirende nehme das Tauchbad, wenn zur Zeit[70], nur nachts, und wenn ausser der Zeit[71], sowol am Tag als auch nachts. R. Johanan aber sagte: Sie nehme das Tauchbad, ob zur Zeit oder ausserhalb der Zeit, nur nachts, wegen der Verleitung ihrer Tochter[72]. Und auch Rabh ist davon abgekommen, denn R. Ḥija b. Aši sagte im Namen Rabhs: Eine Menstruirende nehme das Tauchbad, ob zur Zeit oder ausserhalb der Zeit, nur nachts, wegen der Verleitung ihrer Tochter. R. Idi ordnete in Naraš an, das Tauchbad am achten Tag zu nehmen, wegen der Löwen. Ebenso R. Aḥa b. Jâqob in Paponja, wegen der Diebe, ebenso R. Jehuda in Pumbeditha, wegen Erkältung. Ebenso Raba in Maḥoza, wegen der Torwächter. R. Papa sprach zu Raba[73]: Merke, die Rabbanan haben ja jetzt alle [Menstruirenden] zweifelhaft Flussbehafteten[74] gleichgestellt, somit sollten sie das Tauchbad schon am siebenten Tag[75] nehmen!? — Wegen einer Lehre R. Šimôns, denn es wird gelehrt:[76] *Und nachher ist sie rein*, das „nachher" bezieht sich auf alle, sie[77] dürfen nicht durch eine Unreinheit getrennt sein. R. Šimôn erklärte: *Nachher ist sie rein*, sie ist nach der Handlung[78] rein, jedoch sagten die Weisen, sie dürfe dies nicht, damit sie nicht zu einem Zweifel[79] komme.

R. Hona sagte: Eine Frau darf den Kopf reinigen am Sonntag und das Tauchbad nehmen am Dienstag, denn so pflegt eine Frau am Vorabend des Šabbath den Kopf zu rei-

68. Des Haars, wenn es beim Untertauchen eine Trennung bildet. 69. Dass es als Trennung gilt. 70. Am 7. Tag. 71. Ein Tag später. 72. Die nicht weiss, dass es ausserhalb der Zeit erfolgt ist, u. dies auch zur Zeit tun wird. 73. Wie schon aus dem Singular ליה zu ersehen, ist das in der Urausgabe (Soncino 1489), in Handschriften u. in andren alten Texten fehlende W. ולאביי eine Einschiebung. 74. Aus diesem Grund benötigen sie der 7 Reinheitstage. 75. Wie eine Flussbehaftete, u. ist sie nicht Flussbehaftete, so durfte sie dies schon längst. 76. Lev. 15,28. 77. Die 7 Tage. 78. Sobald sie den 7. Tag gezählt hat, auch wenn er noch nicht verstrichen ist. 79. Der Unreinheit; wenn sie am 7. ein Tauchbad nimmt, am selben Abend den Geschlechtsakt ausübt u. darauf Blutung wahrnimmt, so sind die Reinheitstage hinfällig u. der Geschlechtsakt ist in Unreinheit erfolgt.

gen das Untertauchen folgen muss, und ob das Kopfreinigen am Tag und das Untertauchen nachts erfolgen darf.

Raba sagte: Ein Weib darf nicht auf einem Tongefäss stehen und das Tauchbad nehmen. R. Kahana wollte erklären, aus dem Grund, weil hierbei Badeanstalten[57]berücksichtigt worden sind, wonach dies auf einem Holzscheit erlaubt wäre, da sprach R. Hanan aus Nehardeâ zu ihm: Dies aus dem Grund, weil sie ängstlich[58]sein würde, und auch auf einem Holzscheit ist sie ängstlich.

R. Šemuél b. R. Jiçhaq sagte: Ein Weib darf kein Tauchbad in einem Hafen nehmen, weil [der Schmutz], wenn auch jetzt nicht [zu sehen], in die Strömung gefallen sein kann[60]. Der Vater Šemuéls errichtete für seine Töchter Tauchbäder[61]in den Tagen des Nisan und Matten in den Tagen des Tišri[62].

R. Gidel sagte im Namen Rabhs: Wenn sie ihrem Kind eine gekochte Speise gegeben hat, ein Tauchbad genommen hat und heraufgestiegen ist, so wird ihr das Tauchbad nicht angerechnet, weil [der Schmutz][63], wenn auch jetzt nicht [zu sehen], in die Strömung gefallen sein kann.

Rami b. Abba sagte: Der Stich[schorf] der Schröpflanzette gilt drei Tage nicht als Trennung[64], von da ab gilt er als Trennung.

Mar-Ûqaba sagte: Augenschmutz gilt feucht nicht als Trennung, trocken gilt er als Trennung. — Wann heisst er trocken? — Wenn er gelb zu werden anfängt.

Šemuél sagte: Die Schminke im Auge gilt nicht als Trennung, auf dem Auge gilt sie als Trennung. Hat sie zwinkernde Augen, so gilt sie auch auf dem Auge nicht als Trennung[65].

R. Johanan sagte: Hat sie die Augen übermässig stark geöffnet oder hat sie die Augen übermässig stark geschlossen, so wird ihr das Tauchbad nicht angerechnet[66].

Reš-Laqiš sagte: Ein Weib tauche nur so unter, wie sie sich gewöhnlich bewegt[67]. Wie gelehrt wird: Ein Mann[68]in der Stellung, wie grabend oder Oliven pflückend, ein Weib in der Stellung, wie webend oder ihr Kind säugend.

Rabba b. R. Hona sagte: Ein geknotetes Haar gilt als Trennung[69], drei gelten nicht

רחפיפה טבילה למיתק ביממא ורמטבל בליליא: אמר
רבא אשה לא תעמיד על גבי כלי חרס ותטבול בבר רב
כהנא למימי טעמא מאי משום גזירת מרחצאות הא
על גבי סילתא שפיר דמי אמר ליה רב חנן מנהרדעא
תתם טעמא מאי משום דבעיתא סילתא נמי בעיתא:
אמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בנמל אפ Fol 67
על גב דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל אבוה דשמיאל
עבד לבנתיה מקואות ביומי ניסן ומפצי ביומי תשרי:
אמר רב גידל אמר רב נתנה תבשיל לבנה וטבלה ועלתה
לא עלתה לה טבילה אף על גב דהשתא ליכא אימר
ברדיוני נפל: אמר רמי בר אבא הני רבדי דכיסילתא
עד תלתא יומי לא חייצי מבאן ואילך חייצי: אמר מר
עיקבא לפלוג שבעין לח אינו הוצין יבש חוצין אימתי
נקרא יבש משעה שמתחיל לירק: אמר שמואל בדיל
שבתיך העין אינו הוצין שעל גב העין הוצין אם היו
עיניה פורחות אפילו על גב העין אינו הוצין: אמר רבי
יוחנן פתחה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר לא
עלתה לה טבילה: אמר ריש לקיש האשה לא תטבול
אלא דרך גדילתה כדתנן האיש נראה בעודר וכמוסק
זתים אשה נראת כאורגת וכמניקה את בנה: אמר
רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן Col.b

M 12 גזיר׳ דמרח׳ || M 13 לר״ך טע׳ || P 14 —
רב || M 15 להו מקוה לבני || M 16 חמ׳ || M 17
— עד || M 18 משיתח׳ || B 19 + ו || BM 20
גבי || M 21 — או || M 22 — ה || M 23 עצי׳
P 24 בניה.

Rami b. Abba sagte: Der Stich[schorf] der Schröpflanzette gilt drei Tage nicht als Trennung[24], von da ab gilt er als Trennung.

Mar-Ûqaba sagte: Augenschmutz gilt feucht nicht als Trennung, trocken gilt er als Trennung. — Wann heisst er trocken? — Wenn er gelb zu werden anfängt.

Šemuél sagte: Die Schminke im Auge gilt nicht als Trennung, auf dem Auge gilt sie als Trennung. Hat sie zwinkernde Augen, so gilt sie auch auf dem Auge nicht als Trennung[65].

R. Johanan sagte: Hat sie die Augen übermässig stark geöffnet oder hat sie die Augen übermässig stark geschlossen, so wird ihr das Tauchbad nicht angerechnet[66].

Reš-Laqiš sagte: Ein Weib tauche nur so unter, wie sie sich gewöhnlich bewegt[67]. Wie gelehrt wird: Ein Mann[68]in der Stellung, wie grabend oder Oliven pflückend, ein Weib in der Stellung, wie webend oder ihr Kind säugend.

Rabba b. R. Hona sagte: Ein geknotetes Haar gilt als Trennung[69], drei gelten nicht

57. Nach der 1. Fassung ist dies erforderlich. 58. Die derartige Sitzpfeiler haben; man könnte veranlasst werden, statt des Tauchbades ein Bad in einem Badehaus zu nehmen. 59. Auszugleiten od. herunterzufallen, u. sie würde auf das vorschriftsmässige Untertauchen nicht achten. 60. Und beim Untertauchen eine Trennung gebildet haben. ברדיוני ist unverkennbar das syr. רדיא, Strömung, u. die vermutliche Erklärung RŠJ.s auf Irrtum beruhend. 61. Um keine im Fluss nehmen zu müssen. 62. In denen man ein Tauchbad in einem Fluss nehmen darf (vgl. S. 186 Z. 14ff.), u. die Matten sollten vor Schmutz schützen. 63. An ihrem Körper haftende Speisereste. 64. Beim Tauchbad; vgl. S. 936 N. 52. 65. Weil sie abfällt. 66. Die Augenpartie wird dann nicht richtig vom Wasser berührt. 67. Sie presse die Füsse nicht zusammen, ebensowenig die Hände an den Körper. 68. Bei der Besichtigung des Aussatzes. 69. Weil der Knoten fest hält.

לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים אמר ליה
אימר דאמר רבא בגדולה דקחזיא דמא[97]אבל בקטנה
דלא חזיא[98]דמא מי אמר אמר ליה בפירוש אמר רבא
לא שנא גדולה[99]ולא שנא קטנה גדולה טעמא מאי
משום דמחמדא קטנה נמי מחמדא: אמר רבא אשה
Col.b [1]לא תחוף לא בנתר ולא בהול [1]בנתר משום דמקטף
ובהול משום דמסריך: [2]ואמר אמימר משמיה דרבא אשה
לא תחוף אלא בחמין [3]אבל לא בצונן ואפילו בחמי חמה
צונן מאי טעמא לא משום דקרירי ומשרו מזיא: [4]ואמר
רבא לעולם ילמד אדם בתיך ביתו שתהא אשה מדיחה
בית קמטיה במים מיתיבי בית הקמטים ובית הסתרים
אינן צריכין לביאת מים נהי דביאת מים [5]לא בעינן
vgl. Qid. 25a מקום הראוי לביאת מים בעינן כדרבי זירא [6]דאמר רבי
זירא כל הראוי לבילה אין [6]בילה מעכבת בו [7]ושאין ראוי
ib. לבילה בילה מעכבת בו [6]אמר רבין בר רב אדא אמר
רבי יצחק מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה
ונמצא לה עצם [8]חוצץ בין שיניה והצריכה רבי טבילה
אחרת: ואמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר
חוצץ אם כמוך להפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול
ואם לאו צריכה לחוף ולטבול [9]איבא דאמרי אם באותו
יום [10]שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו
צריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו [11]איבא בינייהו למסמך

1 ‖ ו — BM 99 ‖ דמא — M 98 ‖ אבל — M 97
M נתר מיק׳ חול מיס׳ ‖ M 2 דרש מרימ׳ ‖ M 3 ואפי׳
M 5 ‖ ו — M 4 ‖ בח״ח אבל בקרירי לא משום דמשרו
M 8 ‖ ושאינ׳ M 7 ‖ בילה — M 6 ‖ + נתן התור׳
— M 11 ‖ הפ׳ וטב׳ M 10 ‖ ו + M 9 ‖ — חוצץ
איבא ... טבילה.

sie sieben Reinheitstage verweilen müsse? Dieser erwiderte: Allerdings sagte es Raba von einer Erwachsenen, die Blut wahrnimmt, sagte er es etwa auch von einer Minderjährigen, die kein Blut wahrnimmt? Jener entgegnete: Raba sagte ausdrücklich, es sei einerlei, ob eine Erwachsene oder eine Minderjährige. Eine Erwachsene deshalb, weil sie lüstern ist, und auch eine Minderjährige ist lüstern.

Raba sagte: Ein Weib darf sich den Kopf nicht mit Natron oder mit Sand[50]reinigen. Mit Natron, weil es das Haar lockert[51]; mit Sand, weil es klebt[52].

Ferner sagte Amemar im Namen Rabas: Ein Weib reinige sich den Kopf nur mit warmem Wasser und nicht mit kaltem, auch mit an der Sonne gewärmtem. — Weshalb nicht mit kaltem? — Weil kaltes das Haar struppig[53]macht.

Ferner sagte Raba: Stets belehre man in seinem Haus, dass ein Weib die [Körper]-falten mit Wasser spüle. Man wandte ein: Das Wasser braucht[54]nicht in die faltigen Stellen und die intimen Stellen zu dringen. — Zugegeben, dass das Wasser da nicht einzudringen braucht, doch muss das Wasser da eindringen können. Dies nach R. Zera, denn R. Zera sagte: Bei dem, was zum Einrühren[55]geeignet ist, ist das Einrühren nicht unerlässlich, und bei dem, was zum Einrühren nicht geeignet ist, ist das Einrühren unerlässlich. Rabin b. R. Ada erzählte im Namen R. Jiçḥaqs: Einst hatte eine Magd Rabbis ein Tauchbad genommen, und als sie heraufstieg, gewahrte sie einen Knochen zwischen den Zähnen. Da verpflichtete sie Rabbi zu einem abermaligen Tauchbad.

Ferner sagte Raba: Wenn sie ein Tauchbad genommen hat und heraufgestiegen ist, und etwas Trennendes[56]sich an ihr findet, so braucht sie, wenn sie unmittelbar nach dem Kopfreinigen untergetaucht ist, nicht [abermals] den Kopf zu reinigen und unterzutauchen, wenn aber nicht, so muss sie [abermals] den Kopf reinigen und untertauchen. Manche lesen: Ist sie am Tag, an dem sie den Kopf gereinigt hat, untergetaucht, so braucht sie nicht [abermals] den Kopf zu reinigen und unterzutauchen, wenn aber nicht, so muss sie [abermals] den Kopf reinigen und untertauchen. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? Ein Unterschied besteht zwischen ihnen, ob unmittelbar auf das Kopfreini-

50. Nach manchen Dezisoren אהל, mit Aloé. 51. Sodass es am Haarboden kleben bleibt. 52. Das Haar an den Boden; beim Reinheitsbad darf nichts an der Haut kleben, weil jede Stelle vom Wasser berührt sein muss. 53. Od. hart; so ganz unbegründet nach RŠJ.; etymol. ist das W. משרו v. נשר, ausfallen, abzuleiten. 54. Beim Reinheitsbad. 55. Das Mehl u. das Oel des Speisopfers, für die Quantum u. Verhältnis festgesetzt sind, müssen zusammen eingerührt werden; vgl. Bd. VIII S. 773 Z. 5ff. 56. Zwischen ihrem Leib u. dem Wasser, dh. wenn es an ihrem Leib klebt.

sagte ihr damit: zeige dich deinen Gefährtinnen, damit sie für dich um Erbarmen flehen. Es wird nämlich gelehrt: *Uvrean, uvrean, soll er rufen*, er muss sein Leid öffentlich bekannt geben, damit die Menge für ihn um Erbarmen flehe. R. Joseph sagte: Einst ereignete sich ein solcher Fall in Pumbeditha, und sie genas.

R. Joseph sagte im Namen R. Jehudas im Namen Rabhs: Rabbi ordnete in Sadoth[41] an, dass, wenn sie einen Tag wahrgenommen hat, sie sechs und diesen verweile[42]; wenn zwei, sie sechs und diese[43] verweile; wenn drei, sie sieben Reinheitstage[44] verweile.

R. Zera sagte: Die Jisraélitinnen haben sich eine Erschwerung auferlegt, dass sie, auch wenn sie nur einen Blutstropfen wie ein Senfkorn wahrnehmen, dieserhalb sieben Reinheitstage verweilen.

Raba führte R. Šemuél umher und trug ihm vor: Wenn sie zwei Tage Geburtswehen hatte und am dritten abortirt hat, so muss sie sieben Reinheitstage verweilen. Er ist der Ansicht, bei Fehlgeburten gilt nicht [die Vorschrift von den] Geburtswehen[46] und es gibt keine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung[47]. Da sprach R. Papa zu Raba: Weshalb gerade zwei Tage Geburtswehen, dies gilt doch auch von irgend etwas, denn R. Zera sagte, die Jisraélitinnen haben sich eine Erschwerung auferlegt, dass sie, auch wenn sie nur einen Blutstropfen wie ein Senfkorn wahrnehmen, dieserhalb sieben Reinheitstage verweilen!? Dieser erwiderte: Ich spreche von einem Verbôt, und du kommst mir mit einem Brauch: wo sie sich eine Erschwerung auferlegt haben, haben sie sich auferlegt, und wo sie sich keine Erschwerung auferlegt haben, haben sie sich nicht auferlegt.

Raba sagte: Wenn man sie zur Heirat aufgefordert hat und sie einverstanden ist, so muss sie sieben Reinheitstage verweilen[48].

Rabina befasste sich im Haus R. Haninas mit der Verheiratung seines Sohns. Da sprach dieser zu ihm: Will der Meister die Morgengabe[49] nach vier Tagen schreiben? Dieser erwiderte: Jawol. Als der vierte Tag herangekommen war, wartete er weitere vier Tage, und so schob er es sieben Tage hinaus. Nach diesem Tag sprach er zu ihm: Was soll dies bedeuten? Jener entgegnete: Hält denn der Meister nichts von dem, was Raba gesagt hat, dass, wenn man sie zur Heirat aufgefordert hat und sie einverstanden ist,

41. Lev. 13,45. 42. Die eine unwissende Bevölkerung hatte. 43. In Unreinheit, also 7 Tage, nach Vorschrift. 44. Weil der 1. zu den Flusstagen gehört. 45. Wie beim anhaltenden Fluss. 46. Vgl. S. 827 Z. 7ff. 47. Sie ist als Flussbehaftete zu behandeln. 48. Sie kann durch Lüsternheit Fluss bekommen haben. 49. Die Urkunde über diese, den Ehevertrag.

לחבריתך כי הוכי דלבעו עליך רחמים דתניא יצמא
מצא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים
עליו רחמים אמר רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא
ואתכו: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר רב התקין
רבי בשדות ראתה יום אחד תשב ששה והוא שנים
תשב ששה והן שלשה תשב שבעה נקיים: אמר רבי
זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות
טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים: אדביה
דרבא לרב שמואל יתדש קשתה שני ימים ולשלישי
הפילה תשב שבעה נקיים קסבר אין קשוי לנפלים
ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אמר ליה רב פפא
לרבא מאי אוריא קשתה שני ימים אפילו משהו בעלמא
דהא אמר רבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן
שאפילו רואות טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה
נקיים אמר ליה אמינא לך איסורא ואת אמרת מנהגא
היכא דאחמיר אחמיר היכא דלא אחמיר לא אחמיר:
(תבעוה נתר בחמין לטבול קמטים על גבי נמל סימן)
אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה שתשב
שבעה נקיים: רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חנינא
אמר ליה סבר ליה מר למכתב כתובה לארבעה יום
אמר ליה אין כי מטא לארבעה נטר עד ארבעה אחרינא
איעכב שבעה יומי בתר דהוא יומא אמר ליה מאי האי
אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבא דאמר רבא תבעוה

M 81 — צערו ‖ M 82 + וכן מי שאירע בו פסול דבר צריך להודיע לרב׳ ורב׳ מבקשים עליו רחמים ‖ M 83 — אר״י ‖ M 84 רבה ‖ M 85 + מר ‖ M 86 שני ולש׳ ‖ M 87 M 88 סבר דאין ‖ M 89 שני׳ אפי׳ ‖ M 90 ק + ‖ M 91 — תבעוה ... סימן ‖ M 92 M דאור׳ וא״א לי מנה׳ ‖ M 93 לישב ‖ M 94 עסוק ‖ M 95 חביב׳ א״ל ליכתוב כתובה ‖ M 96 — יום ‖ איעכב לארבע׳ אחרי׳ א״ל מאי.

דם על ראשו בידוע שמן הצדדין הוא בא[66]ואם יש לה
מכה[66]באותו מקום תולה[67]במכתה ואם יש לה וסת תולה
[67]בוסתה"ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה
תולה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה
דם יוצא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר דם
[68]מכה הבא מן המקור טמא ורבותינו העידו על דם
[69]המכה הבא מן המקור שהוא טהור מאי בינייהו אמר
vgl. Nid. 66a עולא[70]מקור מקומו טמא איבא בינייהו שפופרת[70]אפנורי
מפגרא לה אמר שמואל בשופפרת של אבר ופיה רצוף
לתובה אמר[71]ליה ריש לקיש לרבי יוחנן ותבדוק עצמה
Pes. 112b בביאה שלישית של בעל הראשון[72]אמר ליה[69]לפי שאין
כל[73]האצבעות שוות אמר ליה ותבדוק עצמה בביאה
ראשונה של בעל שלישי לפי שאין כל[73]הבחות שוות:
ההיא דאתאי לקמיה דרבי אמר ליה לאבדן זיל בעתה
אזל בעתה ונפל[74]ממנה הררת דם אמר רבי נתרפאת
זאת: ההיא אתתא דאתאי לקמיה[75]דמר שמואל אמר
ליה לרב דימי בר יוסף זיל בעתה אזל ולא נפל
ממנה ולא מידי אמר[76]שמואל זו ממלאה ונופצת היא
וכל הממלאה ונופצת אין לה תקנה: ההיא דאתאי
לקמיה דרבי יוחנן דכל אימת דהית סלקא מטבילת
מצוה הות קא חזיא דמא אמר לה[77]שמא דימת עיריך
עלתה ביך לכי[78]והבעלי לו על גב הנהר איבא דאמרי
אמר לה תגלי לחברותיך כי היכי[79]דתווהו עליך להך
גיסא[80]נתווהו עלך להך גיסא ואיבא דאמרי[75]אמר לה גלי

M 66 — באו״ם || M 67 + לה || M 68 + ה || M 69 [] הכא || M 70 אפסודי מפסדי || M 71 — ליה || M 72 — א״ל || M 73 — ה || M 74 חרר׳ דמ׳ || M 75 M דשמו׳ || M 76 — שמו׳ || M 77 + בתי || M 78 והתבע׳ || BP 79 דתהוו || B 80 נתהוו. M תווהן עלך להאי.

kommt es sicher aus der Quelle, und findet sich daran kein Blut, so kommt es sicher von den Seiten. Hat sie an dieser Stelle eine Wunde, so führe sie es auf die Wunde zurück. Hat sie eine feste Periode[31], so verlasse sie sich auf ihre Periode[32]. Ist das Blut ihrer Wunde anders als das Blut ihrer Wahrnehmung, so führe sie es nicht darauf zurück. Ein Weib ist glaubhaft, wenn sie sagt, sie habe in der Quelle eine Wunde, aus der das Blut kommt — Worte Rabbis. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, das Blut einer Wunde, das aus der Quelle kommt, sei unrein. Unsre Meister aber bekundeten vom Blut einer Verletzung, das aus der Quelle kommt, dass es rein sei. — Worin besteht ihr Streit[33]? Ûla erwiderte: Sie streiten ob der Ort der Quelle unrein[34]ist. — Ein Rohr ritzt ja!? Šemuél erwiderte: Ein Rohr aus Blei und an der Mündung nach innen gebogen. Reš-Laqiš sprach zu R. Johanan: Mag sie sich doch nach der dritten Beiwohnung schon unter dem ersten Mann untersuchen!? Dieser erwiderte: Nicht alle Finger[35]sind gleich. Jener sprach: Mag sie sich doch untersuchen nach der ersten Beiwohnung des dritten Mannes[36]!? — Nicht alle Kraftaufwendungen sind gleich[37].

Einst kam eine [Frau][38]vor Rabbi. Da sprach er zu Abdan: Geh und erschrick sie. Da ging er und erschreckte sie, und ein Blutklumpen ging ihr ab. Hierauf sprach Rabbi: Diese ist nun geheilt.

Einst kam eine Frau vor Meister Šemuél. Da sprach er zu R. Dimi b. Joseph: Geh und erschrick sie. Da ging er und erschreckte sie, aber ihr ging nichts ab. Da sprach Šemuél: Sie ist voll[blütig] und verspritzt, und wenn eine voll[blütig] ist und verspritzt, so gibt es für sie kein Mittel.

Einst kam eine [Frau] vor R. Johanan, die, sooft sie vom Reinheitsbad kam, Blut wahrnahm. Da sprach er zu ihr: Vielleicht hat es dir das Gerede[39]deiner Stadt angetan. Geh, lass dich von ihm am Ufer des Flusses begatten. Manche erklären, er sagte ihr damit: zeige dich deinen Gefährtinnen, und wie sie dich nach der einen Richtung angestaunt[40] haben, so sollen sie dich nach der andren Richtung anstaunen. Und manche erklären, er

31. Und nimmt nicht bei jeder Beiwohnung wahr. 32. Ausserhalb dieser Zeit ist ihr der Geschlechtsverkehr erlaubt. 33. So sinngemäss; die hier abweichend gebrauchte Frage, welchen Unterschied es zwischen ihnen gebe, ist nicht logisch. 34. Der Uterus ist an sich unrein u. macht auch Blut unrein, das gar kein Menstruationsblut ist. 35. Euphemistisch; es ist möglich, dass es am Mann lag. 36. Da es durch 3 Männer festgestellt ist. 37. Auch beim Mann ist zur Feststellung eine 3malige Wiederholung nötig. 38. Mit einen solchen Fall der Blutung beim Geschlechtsakt. 39. Das Berufen, Beschreien ihres Glückes mit ihrem Gatten. 40. Durch den bösen Blick geschadet. Dies sollte den Anschein erwecken, dass ihr Mann sie missachte.

דתניא רבותינו חזרו ונמנו בועל בעילת מצה ופורש:
אמר עולא כי אתו בה רבי יוחנן וריש לקיש בתענוקת
לא אתו מסקו מינה אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא
ומכויסי בה הכי בועל בעילת מצוה ופורש אמר ליה
רבי אבא לרב אשי אלא מעתה בעל נפש לא יגמור
ביאתו אמר ליה אם כן לבו נוקפו ופורש: תנו רבנן
וכולן שהיו שופעות דם ובאות מתוך ארבעה לילות
לאחר ארבעה לילות מתוך הלילה לאחר הלילה כולן
צריכות לבדוק את עצמן יכבילן רבי מאיר מהמיר
כדברי בית שמאי ושאר ראיות שבין בית שמאי ובית
הלל הלך אחר מראה דמים שהיה רבי מאיר אומר מראה
דמים משונים הן זה מזה ביצד דם נדה אדום דם
בתולים אינו אדום דם נדה זיהום דם בתולים אינו
זיהום דם נדה בא מן המקור דם בתולים בא מן הצדדין
אמר רבי יצחק בר רבי יוסי אמר רבי יוחנן זו דברי
רבי מאיר אבל חכמים אומרים כל מראה דמים אחת
הן: תנו רבנן התואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם
ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש
עד שתתגרש ותנשא לאחר ניכת לאחר וראתה דם
מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית
מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותנשא לאחר
ניכת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם
ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש
עד שתבדוק עצמה כיצד בודקת את עצמה מביאה
שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח על ראשו אם נמצא
דם על ראש המוך בידוע שמן המקור הוא בא לא נמצא

M 51 + שיהא | M 52 חוינן בי | M 53 מס׳ מיניהו | M 54 מאי דמס׳ | M 55 רבי | M 56 וכולן | M 57 דברי (!) משו׳ זה | M 58 מזוהם | M 59 — בא | M 60 יוסף | V 61 + ה | M 62 אלא תגרש | M 63 — את | M 64 + לו | M 65 נמצא ... לא.

ümlich gelehrt: Unsre Meister stimmten erneut ab, dass er die pflichtgemässe Beiwohnung vollziehe und sich zurückziehe.

Ûla sagte: Wenn R. Johanan und Reš-Laqiš sich mit dem [Abschnitt vom] kleinen Mädchen befassten, brachten sie nur soviel heraus, wie ein Fuchs aus dem Acker. Sie schlossen damit: er vollziehe die pflichtgemässe Beiwohnung und ziehe sich zurück. R. Abba sprach zu R. Aši: Demnach sollte ein tugendhafter Mensch die Beiwohnung überhaupt nicht beenden!? Dieser erwiderte: Dann würde sein Herz beunruhigt sein und er sich zurückziehen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn diese alle über die vier Nächte hinaus nach den vier Nächten fortwährend Blut ausströmen, oder über die eine Nacht hinaus in der folgenden Nacht, so müssen sie sich untersuchen[28]; und bei allen ist R. Meír erschwerend, nach der Schule Šammajs. Bei den übrigen Wahrnehmungen, worüber die Schule Šammajs und die Schule Hillels streiten, richte man sich nach dem Aussehen des Blutes. R. Meír sagte nämlich, die verschiedenen Blutarten sind im Aussehen von einander verschieden. Menstruationsblut ist rot, Jungfernblut ist nicht [sehr] rot; Menstruationsblut ist trübe, Jungfernblut ist nicht trübe; Menstruationsblut kommt von der Quelle, Jungfernblut kommt von den Seiten[30]. R. Jiçḥaq b. R. Jose sagte im Namen R. Johanans: Dies ist die Ansicht R. Meírs, die Weisen aber sagen, alle Blutarten haben das gleiche Aussehen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn eine beim Geschlechtsakt Blut wahrnimmt, so darf sie das erste Mal, das zweite Mal und das dritte Mal den Geschlechtsakt ausüben, von da ab darf sie den Geschlechtsakt nicht mehr ausüben, bis sie geschieden wird und einen andren heiratet. Wenn sie einen andren geheiratet hat und beim Geschlechtsakt Blut wahrnimmt, so darf sie das erste Mal, das zweite Mal und das dritte Mal den Geschlechtsakt ausüben, von da ab darf sie den Geschlechtsakt nicht mehr ausüben, bis sie geschieden wird und einen andren heiratet. Wenn sie einen andren geheiratet hat und beim Geschlechtsakt Blut wahrnimmt, so darf sie das erste Mal, das zweite Mal und das dritte Mal den Geschlechtsakt ausüben, von da ab darf sie den Geschlechtsakt nicht mehr ausüben, bis sie sich untersucht hat. Wie untersuche sie sich? Sie führe ein Rohr ein, worin ein Kolben sich befindet mit Watte an der Spitze; findet sich Blut am Ende der Watte, so

sächlich faktisch entschieden, während die Mišnah es nur lehrt. 28. Falls sie bereits im Elternhaus wahrgenommen hat. 29. Ob es nicht Menstruationsblut ist, was aus der Farbe festzustellen ist; vgl. S. 759 Z. 20ff. 30. Der Scheide.

לעשותן בטהרה כיצד הוא עושה הדפין והלולבין
Col.b והעדשין מדיחן העקלים של נצרים ושל בצבון מנגבן
של שיפא ושל גמי מיישנן וכמה מיישנן שנים עשר
חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר מניחן מגת לגת ומבד
לבד היינו תנא קמא איבא ביניהו חרפי ואפלי רבי
יוסי אומר הרוצה לטהר מיד מגעילן ברותחין או חולטן
במי זיתים רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי
מניחן תחת הצנור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו
[38]רודפין וכמה עונה וכדרך שאמרו בין נסך כך אמרו
בטהרות כלפי לייא בטהרות קיימינן אלא כדרך שאמרו
בטהרות כך אמרו בין נסך וכמה עונה אמר רבי חייא
בר אבא אמר רבי יוחנן או יום או לילה רבי[39]חנה שאונא
ואמרי לה רבי הנה בר[40]שאונא אמר רבה בר בר חנה
אמר רבי יוחנן חצי יום וחצי לילה[41]ואמר רב שמואל
בר[41]רב יצחק ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי הא
בתקופת תמוז[42]וטבת הכא נמי[43]אימר גבי נדה חצי יום
וחצי לילה והא לילה[44]וחצי יום קאמר אלא אי לילה
דניסן ותשרי אי חצי יום וחצי לילה דטבת ותמוז[45]ואי
בעית אימא שאני כתובה[46]דמנהי[47]בה טפי עד[48]דהתמי:
Ket.4a רב ושמואל אמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה
ופורש מתיב רב חבדא מעשה ונתן לה רבי ארבעה
Hol.76b לילות מתוך שנים עשר חדש אמר ליה רבא הדורי
Sab.21a 120b אפירכא למה[49]לי אותיב ממתניתין[49]הוא סבר מעשה רב
Bb.83a 130a מכל מקום לרב ושמואל קשיא אינהו[50]דעבוד כרבותינו

M 38 רדופין כדרך || M 39 יוח׳ ואמ׳ || M 40 שינ׳ ||
M 41 — רב || M 42 — וטבת || M 43 — אימ׳. B אימא ||
M 44 קתני ה״ק או לי׳ דנו״ת או || P 45 — ו || B 46
V דמגחי || M 47 — בה || M 48 דכתבי רו״ש
B 50 דעבדו. || M 49 לך

und seine Oelpresse unrein sind und er [Oel und Wein] in Reinheit zubereiten will? Er muss die Bretter, die Wedel und die Kübel abspülen und die Presskörbe, wenn sie aus Weidenruten oder aus Hanf sind, abtrocknen, und die aus Bast oder Ried, unbenutzt lassen. Wie lange lasse er sie unbenutzt? — zwölf Monate. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, er lasse sie von einer Kelterung zur folgenden und von einer Pressung zur folgenden. — Dies sagt ja auch der erste Autor!? — Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen bei einer verfrühten oder verspäteten[21]. R. Jose sagt, wenn er sie sofort reinigen will, brühe er sie mit kochendem Wasser aus, oder er reinige sie in Olivensaft. R. Šimôn b. Gamaliél sagt im Namen R. Joses, er lege sie unter eine Rinne, aus der das Wasser läuft, oder an eine Quelle, deren Wasser abfliesst. Wie lange? — Eine Ôna. Und wie sie dies vom Libationswein gesagt haben, so sagten sie dies auch vom Reinheitsgesetz. — Wohin denkst du, wir sprechen ja vom Reinheitsgesetz!? — Vielmehr, wie sie dies vom Reinheitsgesetz gesagt haben, so sagten sie es auch vom Libationswein. Wieviel ist eine Ôna? R. Hija b. Abba sagte im Namen R. Johanans: Ein Tag oder eine Nacht. R. Ḥana Šeúna, manche sagen, R. Ḥana b. Šeúna, sagte im Namen des Rabba b. Bar-Ḥana im Namen R. Johanans: Ein halber Tag und eine halbe Nacht. R. Šemuél b. R. Jiçḥaq sagte: Sie streiten jedoch nicht, eines in der Jahreszeit des Nisan und des Tišri[22]und eines in der Jahreszeit des Tammuz und des Ṭebeth[23]!? — Auch hierbei, bei der Menstruirenden[24], einen halben Tag und eine halbe Nacht. — Er sagt ja: eine Nacht und einen halben Tag!? — Vielmehr, entweder eine Nacht, im Nisan und im Tišri, oder einen halben Tag und eine halbe Nacht, im Ṭebeth und im Tammuz. Wenn du aber willst, sage ich: anders verhält es sich hierbei, weil bei der Morgengabe[25]lange hingezogen wird, bis sie unterzeichnet ist.

Rabh und Šemuél sagten beide, die Halakha sei, er vollziehe die pflichtgemässe Beiwohnung und ziehe sich[26]zurück. R. Ḥisda wandte ein: Einst ereignete es sich, dass Rabbi einer vier Nächte innerhalb von zwölf Monaten gewährte. Da sprach Raba zu ihm: Wozu auf Widerlegtes zurückgreifen, du kannst ja dagegen einen Einwand aus unsrer Mišnah erheben!? — Er aber dachte, eine Tatsache[27]sei bedeutender. — Immerhin besteht ja ein Einwand gegen Rabh und Šemuél!? — Sie entschieden nach unsren Meistern. Es wird

21. Pressung, sodass es mehr od. weniger als 12 Monate sind. 22. Wo die Tage u. die Nächte ungefähr gleich lang sind, dann entweder ein Tag od. eine Nacht. 23. Wo die Tage bezw. die Nächte bedeutend länger sind. 24. Beim hier behandelten Gesetz, wobei Menstruation berücksichtigt wird. 25. Bei der Verhandlung über diese, vor der Hochzeitsnacht. 26. In jedem Fall. 27. R. hatte tat-

sagt er ja nur!? Und wenn er ihr etwa zwei im Minderjährigkeitsalter und zwei im Mädchenalter gewährte, so fragte ja R. Henana b. Šelemja den Rabh, wie es denn sei, wenn sie das Wahrnehmungsalter unter ihrem Mann erlangt hat, und dieser erwiderte ihm, alle Beiwohnungen, die er vollzogen hat, gelten als eine, und die übrigen ergänzen die vier Nächte. Und wenn er ihr etwa eine im Minderjährigkeitsalter, zwei im Mädchenalter und eine im Mannbarkeitsalter gewährte, so stimmt dies allerdings, wenn du sagst, der Mannbaren gewähre man sonst mehr, denn wie durch [die Nächte] im Minderjährigkeitsalter [die Nächte] im Mädchenalter um eine vermindert werden, ebenso werden durch die [Nächte] im Mädchenalter die [Nächte] im Mannbarkeitsalter um eine vermindert, wenn du aber sagst, der Mannbaren gewähre man sonst nicht mehr, sollte er dieser nur eine pflichtgemässe Beiwohnung gewährt haben und nicht mehr!? — Tatsächlich gewährte er ihr eine im Minderjährigkeitsalter und drei im Mädchenalter, aber nicht, wie du glaubst, alle drei Monate eine Beiwohnung, sondern alle zwei Monate eine Beiwohnung.

טפי איכא בלבד קאמר אלא דיהיב לה שתים ביומי קטנית ושתים ביומי נערית תא בעא מיניה רב חננא בר שלמיה מרב הגיע זמנה לראות תחת בעלה מהו אמר ליה כל בעילת שאתה בועל אינן אלא אחת יהשאר משלימין לה לארבעה לילות אלא דיהיב לה אחת ביומי קטנית ושתים ביומי נערות ואחת ביומי בגרות אי אמרת בשלמא בוגרת בעלמא יהבינן לה טפי כי היכי דאהני קטנית ביומי נערות למבצר לה חדא אהני נמי נערות לבגרות למבצר לה חדא אלא אי אמרת בוגרת בעלמא לא יהבינן לה טפי לא ליתב לה אלא בעילת מצוה ותו לא לעולם דיהיב לה אחת ביומי קטנות ושלש ביומי נערות מי סברת כל תלתא ירחי חדא עונה כל תרי ירחי חדא עונה: מנימין סקסנאה הוה שקיל יאזיל לאתריה דשמואל סבר למעבד עיבדא בותיה דרב אפילו ראתה אמר לא פליג רב בין ראתה בין לא ראתה קדים שביב באורחא קרי שמואל עליה דרב לא יאנה לצדיק כל און: אמר רב חננא בר שלמיה משמיה דרב ביון שנתקו שניו של אדם נתמעטו מזונותיו שנאמר [ו]גם אנכי נתתי לך נקיון שנים בכל עריכם וחסר לחם בכל מקומותיכם: ראתה ועודה [וכו']: תנו רבנן ראתה ועודה בבית אביה בית הלל אומרים כל הלילה שלה ונותנין לה עונה שלמה ובמה עונה שלמה פירש רבן שמעון בן גמליאל לילה וחצי יום ומי בעינן כולי האי ורמינהי חרי שהיו נתיו ובית בדיו טמאות ובקש

Jab. 121a Ho. 56a Pr. 12, 21

Am. 4, 6

Az. 75a tTah. 11

25 | בועל M 24 || ת״ב — M 23 || ב״ש — M 22
B לארבע. P לה ארבע || M 26 קטנו׳ בנערו׳ || M 27 בבנ׳ || P 28 דעל׳ לא יהבינא || M 29 קטנו׳ לנערו׳ למבצר ליה חדא תהני נמי נערו׳ לבגרו׳ ליתן לה אל׳ ב״ם || M 30 + לא || M 31 נער׳ ואח׳ בימי קטנו׳ ומי ... כל — M 32 עונה || M 33 בנימן סקוסנ׳ || M 34 — שמו׳ || M 35 — ראתה ... אביה || M 36 — וכמה ע״ש || M 37 מאין.

Minjamin aus Saqsana machte sich auf und wollte nach der Ortschaft Šemuéls gehen und da eine Entscheidung nach Rabh treffen, auch wenn sie bereits wahrgenommen hat, denn er sagte, Rabh unterscheide nicht zwischen wahrgenommen und nicht wahrgenommen. Er starb aber vorher unterwegs. Da las Šemuél über Rabh: *dem Frommen stösst kein Unheil zu.*

R. Henana b. Šelemja sagte im Namen Rabhs: sobald dem Menschen die Zähne ausfallen, wird auch seine Ernährung gemindert, denn es heisst: *und ich gab euch Zahnleere in all euren Städten und Brotmangel in all euren Orten.*

HAT SIE BEREITS WAHRGENOMMEN ALS SIE NOCH &c. Die Rabbanan lehrten: Hat sie bereits wahrgenommen als sie noch in ihrem Vaterhaus war, so gehört, wie die Schule Hillels sagt, die ganze Nacht ihr. Man gewähre ihr eine ganze Ôna. Wieviel ist eine ganze Ôna? R. Šimôn b. Gamaliél erklärte, eine Nacht und einen halben Tag. Ist sie denn so lange, ich will auf einen Widerspruch hinweisen. Was mache er, wenn seine Kelter

12. Während des Minderjährigkeitsalters. 13. Hatte er während des Minderjährigkeitsalters 2 Beiwohnungen vollzogen, so sollten ihm noch 3 erlaubt sein. 14. Als eine Nacht; die Beiwohnung sei ihr 2 Nächte erlaubt. 15. Statt 2 hatte sie nun eine Nacht, u. vorher eine im Minderjährigkeitsalter u. 2 im Mädchenalter. 16. Als eine Nacht, die durch die früheren Beiwohnungen erledigt war. 17. Eine im Minderjährigkeitsalter u. 3 im Mädchenalter. 18. Die Mannbare habe eine Nacht. 19. Ps. 12,21. 20. Wenn er alt wird. 21. Am. 4,6.

חיתה המכה °על גבי בולם ורואה על גבי בולם ואינה
רואה בידוע שחיתה המכה: הגיע זמנה [וכו']: איתמר
שימשה בימים רב אמר לא הפסידה לילות ולוי אמר
הפסידה לילות רב אמר לא הפסידה לילות עד מוצאי
שבת תנן ולוי אמר הפסידה לילות מאי ארבעה לילות
דקתני ארבעה עונות ולרב למה ליה למיתנא ארבעה
לילות אורח ארעא קמשמע לן דדרכה דביאה °בלילות
וללוי ליתני ארבעה לילות עד מוצאי שבת למה לי הא
קמשמע לן דשרי למבעל לכתחילה "בשבת כדשמואל
Ket.6b °דאמר שמואל פרצה דחוקה מותר ליבנם בה בשבת
"ואף על פי שמשיר "צרורות: איתמר בעל ולא מצא דם
וחזר ובעל ומצא דם "רבי הנינא אמר טמאה ורבי אסי
אמר טהורה רבי הנינא אמר טמאה "דאם איתא דהוה
דם בתולים מעיקרא הוי אתי "ורבי אסי אמר טהורה
Hg.15b דלמא אתרמי ליה כדשמואל °דאמר שמואל יכולני
Nid.25b לבעול כמה "בעילות בלא דם ואידך °שאני שמואל דרב
Ket.36a נובריה: °אמר רב בונרת נותנין לה לילה הראשון "הני
מילי שלא ראתה אבל ראתה אין "לה אלא בעילת מצוה
ותו לא מיתיבי מעשה ונתן לה רבי ארבעה לילות מתוך
שנים עשר חדש היכי דמי "אילימא דיהיב לה כולהו
Fol.65 בימי קטנות °עד שתהיה המכה תנן "אלא דיהיב לה
"כולהו בימי נערות "נערות שנים עשר חדש מי איכא
Ket.39a Qid.79a והא °אמר שמואל אין בין נערות לבנרות אלא ששה
חדשים בלבד וכי תימא בציר מהכי הוא דליבא הא

M 8 — עג"ך ורואה || M 9 בלילי וללוי מדלא תני א"ל א"א קמ"ל דדרכ' דעונ' בלילי' וליתני || M 10 — בשבת || M 11 — ו || M 12 + בה || M 13 — רבי ... טהורה || M 14 א"א דהוי לה דם || M 15 בתולי' || M 16 + ו || M 17 נותנין אלא || M 18 — אילי' || M 19 + ו || M 20 — כולי' || M 21 + ובימי.

die Wunde sicher noch nicht geheilt; wenn sie auf allem wahrnimmt oder auf allem nicht wahrnimmt, so ist die Wunde sicher geheilt.

HATTE SIE ERLANGT &c. Es wurde gelehrt: Hat sie den Geschlechtsakt am Tag vollzogen, so hat sie, wie Rabh sagt, die Nächte nicht verloren, und wie Levi sagt, die Nächte verloren. Rabh sagt, sie habe die Nächte nicht verloren, denn wir haben gelernt: bis zum Ausgang des Šabbaths°. Levi sagt, sie habe die Nächte verloren, denn unter den vier Nächten, von denen er lehrt, sind vier Beiwohnungen zu verstehen. — Weshalb lehrt er es nach Rabh von vier Nächten? — Er lehrt uns eine Lebensart, dass nämlich die Beiwohnung nachts zu erfolgen habe. — Sollte er doch nach Levi "vier Nächte" lehren, wozu heisst es: bis zum Ausgang des Šabbaths!? — Er lehrt uns damit, dass man die erste Beiwohnung am Šabbath vollziehen darf. Dies nach Šemuél, denn Šemuél sagte, man dürfe am Šabbath durch eine enge Bresche gehen, obgleich dabei Späne fallen[8].

Es wurde gelehrt: Wenn er die Beiwohnung vollzogen und keine Blutung gemerkt hat, dann die Beiwohnung wiederholt und Blutung gemerkt hat, so ist sie, wie R. Ḥanina sagt, unrein, und wie R. Asi sagt, rein. R. Ḥanina sagt, sie sei unrein, denn wenn es Jungfernblut wäre, würde es schon das erste Mal gekommen sein. R. Asi sagt, sie sei rein, denn es kann Zufall sein. Dies nach Šemuél, denn Šemuél sagte, er könne den Beischlaf viele Male ohne Blutung wiederholen. — Und jener!? — Anders Šemuél, der von grosser Kraft war.

Rabh sagte: Einer Mannbaren°gewähre man die erste Nacht. Dies jedoch nur dann, wenn sie noch nicht wahrgenommen hat, hat sie aber bereits wahrgenommen, so hat sie nur die pflichtgemässe Beiwohnung und nichts mehr. Man wandte ein: Einst ereignete es sich, dass Rabbi einer vier Nächte innerhalb zwölf Monate[10]gewährte. In welchem Fall: wollte man sagen, er gewährte ihr alle im Alter der Minderjährigkeit, so haben wir ja gelernt, bis die Wunde geheilt ist; und wenn etwa alle im Mädchenalter[11], wieso gibt es im Mädchenalter zwölf Monate, Šemuél sagte ja, vom Mädchenalter bis zur Mannbarkeit seien es nur sechs Monate!? Wolltest du sagen, es gebe nicht weniger, wol aber gebe es mehr, so

6. So oft sie will. 7. Nach dem unter Nächte die Beiwohnungen zu verstehen sind. 8. Bildlich: die Entjungferung ist am Šabbath erlaubt. 9. Eigentl. Vollreifen, mit $12\frac{1}{2}$ Jahren. 10. Während welcher er nach 3monatlichen Unterbrechungen 4mal den Geschlechtsakt vollzog u. jedesmal Jungfernblutung wahrnahm. 11. Von ihrem 12. Lebensjahr bis $12\frac{1}{2}$; vorher ist sie minderjährig, nachher ist sie mannbar.

ZEHNTER ABSCHNITT

ינוקת שלא הגיע זמנה לראות וניסת בית שמאי אומרים נותנין לה ארבעה לילות ובית הלל אומרים עד שתהיה המכה הגיע זמנה לראות וניסת בית שמאי אומרים נותנין לה לילה הראשון ובית הלל אומרים עד מוצאי שבת ארבעה לילות ראתה ועודה בבית אביה בית שמאי אומרים נותנין לה בעילת מצוה ובית הלל אומרים כל הלילה[2] כולה:

גמרא. אמר רב נחמן[2] בר יצחק ואפילו ראתה ממאי מדקא מפלג בסיפא בין ראתה בין[3] בשלא ראתה מכלל דרישא לא שנא[4] הכי ולא שנא הכי תניא נמי הכי בית הלל אומרים עד שתהיה המכה בין ראתה בין לא ראתה: עד שתהיה המכה: עד כמה[5] אמר רב יהודה אמר רב כל זמן שנוהרת כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי נהירה זי איני יודע מה היא אלא כל זמן שהרוק מצוי בתוך הפה מחמת תשמיש נחירה דקאמר רב היכי דמי אמר רב שמואל בר רב יצחק לדידי מפרשא לי מיניה[6] דרב עומדת ורואה יושבת ואינה רואה[7] בידוע שלא חיתה המכה על גבי קרקע ורואה על גבי ברים וכסתית ואינה רואה בידוע שלא

M 1 שלה || M 2 — ב״י || M 3 לא || M 4 ראת || M 5 ל״ש לא ראת || M 6 ארי״ || M 7 דר׳ יוחנן || M — בידוע ... המכה.

WENN EIN KLEINES MÄDCHEN, DAS DAS ALTER DER WAHRNEHMUNG NOCH NICHT ERLANGT HAT, GEHEIRATET HAT, SO GEWÄHRE MAN IHR, WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, VIER[1] NÄCHTE; DIE SCHULE HILLELS SAGT, BIS DIE WUNDE GEHEILT IST. HATTE SIE DAS ALTER DER WAHRNEHMUNG ERLANGT UND GEHEIRATET, SO GEWÄHRE MAN IHR, WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, DIE ERSTE NACHT; DIE SCHULE HILLELS SAGT, VIER NÄCHTE, BIS ZUM AUSGANG DES ŠABBATHS[2]. HATTE SIE BEREITS IN IHREM VATERHAUS WAHRGENOMMEN, SO GEWÄHRE MAN IHR, WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, DIE PFLICHTGEMÄSSE BEIWOHNUNG[3]; DIE SCHULE HILLELS SAGT, DIE GANZE NACHT.

GEMARA. R. Nahman b. Jiçḥaq sagte: Selbst wenn sie bereits wahrgenommen[4] hat. — Woher dies? — Da er im Schlußsatz zwischen wahrgenommen und nicht wahrgenommen unterscheidet, demnach ist es im Anfangsatz einerlei, ob so oder so. Ebenso wird auch gelehrt: Die Schule Hillels sagt, bis die Wunde geheilt ist, einerlei ob sie wahrgenommen hat oder nicht wahrgenommen hat.

BIS DIE WUNDE GEHEILT IST. Bis wie lange? R. Jehuda erwiderte: Rabh sagte, solange sie aussondert. Als ich dies vor Šemuél sagte, sprach er zu mir: Ich verstehe nicht, was dieses Aussondern heisse. Vielmehr, solange infolge des Geschlechtsaktes Speichel im Mund[5] ist. Was heisst "aussondern", von dem Rabh spricht? R. Šemuél b. R. Jiçḥaq erwiderte: Mir wurde es von Rabh erklärt. Wenn sie beim Stehen [Blut] wahrnimmt und beim Sitzen keines wahrnimmt, so ist die Wunde sicher noch nicht geheilt; wenn sie auf dem Boden [liegend] wahrnimmt und auf Kissen und Polstern keines wahrnimmt, so ist

1. Die Blutungen gelten als Jungfernblut u. nicht als Menstruationsblut. 2. Die Hochzeit einer Jungfrau hat am Mittwoch zu erfolgen; vgl. Bd. IV S. 461 Z. 1 ff. 3. Die Blutung nachher gilt als Menstruationsblutung. 4. In ihrem Vaterhaus, bevor sie das Alter hierfür erlangt hat. 5. Euphemistisch; wenn sie beim Geschlechtsakt blutet.

תנינא היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה ליום עשרים זה וזה אסורין אי מהתם הוה אמינא הני מילי היכא דקיימא בתוך ימי נדתה אבל היכא דקיימא בתוך ימי זיבתה אימא לא קמשמע לן: ואינה מטהרת מן הוסת [וכו']: אמר רב פפא לא אמרן אלא דקבעתיה תלתא זימני דצריכי תלתא זימני למעקריה אבל תרי זימני בחדא זימנא מיעקרא מאי קא משמע לן תנינא אין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים מהו דתימא חדא לחד תרי לתרי ותלתא לתלתא קא משמע לן תניא כותיה דרב פפא היתה למודה להיות רואה יום עשרים ושינתה ליום שלשים זה וזה אסורין הגיע יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד יום שלשים והוששת ליום שלשים הגיע יום שלשים וראתה הגיע יום עשרים ולא ראתה והגיע יום שלשים ולא ראתה והגיע יום עשרים וראתה הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים מפני שאורח בזמנו בא:

Col.b Nid.15a

[xj] שים בבתוליהם כגפנים יש גפן שיינה אדום ויש גפן שיינה שחור ויש גפן שיינה מרובה ויש גפן שיינה מועט רבי יהודה אומר כל גפן יש בה יין ושאין בה יין הרי זה דורקטי:

Ket.10b Nid.8b

גמרא. תנא דור קטוע תני רבי היא בשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה תנא משום רבי מאיר כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובין:

M 10 — ל ‖ M 11 סר״א ה״ם יום עשרים דבי״ן קאי אבל היכי דלא בי״ן קאי לה [?לא] קמ״ל ‖ B 12 דלא קיימא בתוך ימי נדתה אימא ‖ M 13 אקבע׳ ת״ז אבל לא אקבעת׳ תלתא זימ׳ בח״ז עקר ‖ P 16 שתקבענו ‖ M 14 ש + ‖ M 15 — לה וסת ‖ M 17 אי מטתני׳ ה״א חד ‖ M 18 — ותל״ת ‖ M 19 — ו ‖ M 20 — והגיע ‖ M 21 הותר׳ ליום שלש׳ וחוששׁ ליום ‖ M 22 ש + ‖ M 23 זו טרוקי ‖ M 24 משמי׳ דר׳.

bei einem Mal. Was lehrt er uns da, wir haben ja gelernt, dass, wenn sie gewöhnt war, am fünfzehnten Tag wahrzunehmen, und abweichend am zwanzigsten wahrgenommen hat, [der Geschlechtsverkehr] ihr an diesem und an jenem verboten sei!? — Wenn nur dies, so könnte man glauben, nur wenn sie sich in ihren Menstruationstagen[123] befindet, nicht aber, wenn sie sich in ihren Flusstagen befindet, so lehrt er uns.

UND SIE IST [AM TAG] DER PERIODE ERST DANN REIN &c. R. Papa sagte: Dies nur, wenn sie dreimal festgestellt ist, nur dann sind drei Male erforderlich, um sie aufzuheben, wenn aber zweimal, so ist sie auch bei einem Mal aufgehoben. — Was lehrt er uns da, wir haben ja bereits gelernt, ein Weib könne ihre Periode erst dann feststellen, wenn sie sich dreimal wiederholt hat!? — Man könnte glauben, einmal bei einem Mal, zwei bei zwei und drei bei drei, so lehrt er uns. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Papa: Wenn sie gewöhnt war, am zwanzigsten Tag wahrzunehmen, und abweichend am dreissigsten Tag wahrgenommen hat, so ist ihr [der Geschlechtsverkehr] an diesem und an jenem verboten. Wenn der zwanzigste Tag herangekommen ist und sie nicht wahrgenommen hat, so ist ihr der Geschlechtsverkehr erlaubt bis zum dreissigsten Tag, und den dreissigsten Tag hat sie zu befürchten. Wenn der dreissigste Tag herangekommen ist und sie wahrgenommen hat, der zwanzigste, und sie nicht wahrgenommen hat, der dreissigste, und sie nicht wahrgenommen hat, dann der zwanzigste, und sie wahrgenommen hat, so ist er ihr am dreissigsten erlaubt, und am zwanzigsten verboten, weil der Gast sich zur Zeit einstellt[124].

WEIBER GLEICHEN HINSICHTLICH IHRER JUNGFERNSCHAFT WEINSTÖCKEN. MANCHER WEINSTOCK HAT ROTEN WEIN, MANCHER WEINSTOCK HAT SCHWARZEN WEIN; MANCHER WEINSTOCK HAT VIEL WEIN UND MANCHER WEINSTOCK HAT WENIG WEIN. R. JEHUDA SAGTE: JEDER WEINSTOCK HAT WEIN, UND DER KEINEN WEIN HAT, IST VERTROCKNET.

GEMARA. Es wird gelehrt: Eine verstümmelte[125] Generation. R. Ḥija lehrte: Wie der Sauerteig zuträglich ist für den Teig, ebenso ist das Blut zuträglich für das Weib. Im Namen R. Meírs wurde gelehrt: Hat ein Weib viel Blut, so hat es viele Kinder.

---

123. Wenn sie auf einen Tag gesprungen ist, der zur Menstruationswoche gehört; nach Ablauf dieser Woche beginnen die Flusstage, dh. während welcher die Blutung als krankhafter Fluss gilt. 124. Es war immer am 20. erfolgt u. nur 2 mal ausgeblieben. 125. Etymolog. Erklärung des W.s דורקטי, das in der Mišnah in der Bedeutung "vertrocknet" gebraucht wird u. griech. Ursprungs sein dürfte.

erst wenn es dreimal springend erfolgt ist. Es wäre anzunehmen, dass Rabh und Šemuél denselben Streit führen, wie Rabbi und R. Šimôn b. Gamaliél. Es wird nämlich gelehrt: Wenn sie mit einem verheiratet war und er gestorben ist, mit einem zweiten, und er gestorben ist, so darf ein dritter sie nicht mehr heiraten — Worte Rabbis. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, ein dritter dürfe sie noch heiraten, ein vierter dürfe sie nicht mehr heiraten. — Nein, alle sind der Ansicht des R. Šimôn b. Gamaliél[117], und ihr Streit besteht in folgendem: Rabh ist der Ansicht, der fünfzehnte werde mitgezählt, und Šemuél ist der Ansicht, da sie an diesem nicht springend wahrgenommen hat, werde er nicht mitgezählt. Er wandte gegen ihn ein: Wenn sie gewöhnt war, am fünfzehnten wahrzunehmen, und abweichend am sechzehnten wahrgenommen hat, so ist ihr [der Geschlechtsverkehr] an diesem und an jenem verboten; wenn darauf abweichend am siebzehnten, so ist er ihr am sechzehnten erlaubt und am fünfzehnten und am siebzehnten verboten; wenn darauf abweichend am achzehnten, so ist er ihr an allen erlaubt, und erst vom achtzehnten ab verboten. Dies ist also ein Einwand gegen Rabh[118]!? — Rabh kann dir erwidern: andres ist es, wenn sie gewöhnt[119] war. — Was dachte sich der Fragende? — Der Fall, wenn sie gewöhnt war, ist zu lehren nötig; man könnte glauben, da sie gewöhnt war und es ausgeblieben ist, erfolge eine Aufhebung nach zwei Malen, so lehrt er uns. Man wandte ein: Wenn sie wahrgenommen hat am einundzwanzigsten Tag dieses Monats, am zweiundzwanzigsten des folgenden Monats und am dreiundzwanzigsten des folgenden Monats, so ist ihre Periode festgestellt; ist sie auf den vierundzwanzigsten[120] gesprungen, so ist ihre Periode nicht festgestellt. Dies ist eine Widerlegung Šemuéls[121]!? — Šemuél kann dir erwidern: hier handelt es sich um den Fall, wenn sie gewöhnt war, am zwanzigsten wahrzunehmen, und es abweichend am einundzwanzigsten erfolgt[121] ist. Dies ist auch zu beweisen, denn er lässt den zwanzigsten Tag[122] fort und nennt den einundzwanzigsten. Schliesse hieraus.

בדילוג ניבא רב ישמעאל בפרקתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל דמיפלגי דתניא ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא לא דבולי עלמא ברבן שמעון בן גמליאל יהכא בהא קמיפלגי רב סבר חמשה עשר ממנינא ושמואל סבר ביון דלאו בדילוג חזיתיה לאו ממנינא הוא איתיביה היתה למודה להיות ריאה יום חמשה עשר ושינתה ליום ששה עשר וה וזה אסורין שינתה ליום שבעה עשר הותר ששה עשר וגאבר חמשה עשר ושבעה עשר שינתה ליום שמנה עשר הותרו כולן ואין אסור אלא משמנה עשר ואילך קשיא לרב אמר לך רב למודה שאני ידקארי לה מאי קארי לה למודה אצטריכא ליה מהו דתימא ביון דלמודה ועקרתיה בתרי זימני עקרה ליה קמשמע לן מיתיבי ראתה יום עשרים ואחד בחדש וה יום עשרים ושנים בחדש וה ים עשרים ושלשה בחדש וה קבעה לה וסת סירגה ליום עשרים וארבעה לא קבעה לה וסת תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן בנון דהגילה למחוי ביום עשרים ושנתה ליום עשרים ואחד דיקא נמי דשבקינן ליום עשרים ונקט ליום עשרים ואחד שמע מינה: שאין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה [וכו']: אמר רב פפא לא אמרן אלא למקבעה אבל למיהש לה בחדא זימנא חיישא מאי קמשמע לן

M 4 מיהו מר סבר | M 5 ומ״ם | P 6 למודת | 7
M כ״א בח״ז ויום כ״ב ... קשיא לשמ׳ א״ל ... כגון דהוה קחזיא ואתיא ביום ד׳ ושנת׳ לכ״א ח״ן מסתב׳ מדשבק׳ ליום ד׳ וקא׳ ליום כ״א ש״ם אית׳ היתה ... יום ט״ו ... יום י״ז הותר ט״ז וט״ו ונא׳ י״ז שינ׳ יום ... קארי לה הא ודאי למודה שני למוד׳ אצט׳ ליה סד״א כיון ... ועקרתי׳ השתא תשתרי אפי׳ בת״ז קמ״ל. שאין ‖ M 8 רבא ‖ M 9 — לה.

Ein Weib kann nämlich ihre Periode erst dann feststellen, wenn &c. R. Papa sagte: Dies gilt nur von der Feststellung, berücksichtigen aber muss sie es auch

117. Dass zu einer Feststellung eine 3malige Wiederholung erforderlich ist. 118. Hierbei wird beim überspringen das 1. Mal nicht mitgezählt. 119. Die Wahrnehmung am 15. gehört daher zu den vorangehenden u. wird daher nicht zu den überspringend folgenden mitgezählt. 120. Vom 22., um 2 Tage später. 121. Im 1. Fall wird die Wahrnehmung am 21. mitgezählt. 122. Der in ähnlichen Fällen als Beispiel genannt wird.

בשש שעות עברו שש שעות ולא ראתה אסורה לשמש כל היום כולו דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר מן המנחה ולמעלה: היתה[82] למודה: והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה לא קשיא הא דרגילה לראות בתחילת יממא[7] והא דרגילה לראות בסוף ליליא תני חדא רבי יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך[89] אוסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה [7]ולא קשיא הא[90] דרגילה למחזי בסוף ליליא הא[90] דרגילה למחזי בתחילת יממא אמר רבא הלכה כרבי יהודה

Seb.18b Lv.15,31 ומי אמר רבא[91] הבי והתניא [ו]והזרתם את בני ישראל מטמאתם מכאן אמר רבי[92] יאשיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר[93] רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי לא אותה עונה[94] ותרתי למה לי צריכא דאי אשמעינן הא הוה אמינא הני מילי לטהרות אבל לבעלה לא קא משמע לן ואי מההיא הוה אמינא [95]כמוך לוסתה עונה אחריתי קמשמע לן אותה עונה:

[ו]Nid.39a יתה[82] למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה[96] להיות רואה ליום עשרים זה וזה אסורין[97] שינתה

Jab.64b 65b פעמים ליום עשרים זה וזה אסורין שינתה [ו]שלש פעמים [98]ליום עשרים הותר[99] חמשה עשר וקבעה לה יום עשרים שאין[1] אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלש פעמים:

Fol.64 Bq.37b **גמרא.** איתמר [ו]ראתה יום חמשה עשר [2]להדש זה ויום ששה עשר [2]להדש זה [3]ויום שבעה עשר להדש זה רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש

‖ הלכ׳ M 91 ‖ דרג׳ למיחזי — M 90 ‖ ר״י + M 89
‖ ירמיה B 92 ‖ רבה (M רב׳) V 93 ‖ וצריכ׳ דא״א M 94
M 97 ‖ להו״ר ל — M 96 ‖ ה״ם + M 95 ‖ בהא
‖ יום + M 99 ‖ ל — M 98 ‖ שינתה ... אסורין —
‖ בחדש M 2 ‖ ה + M 1 ‖ ויום ... זה. — M 3

und von der sechsten Stunde ab befürchte sie es. Sind sechs Stunden vorüber, ohne dass sie wahrgenommen hat, so ist ihr der Geschlechtsverkehr den ganzen Tag verboten — Worte R. Jehudas. R. Jose erlaubt dies von der Vesperzeit ab.

WAR SIE GEWÖHNT. Es wird ja aber gelehrt: R. Jose sagt, die ganze Nacht gehöre ihr!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn sie gewöhnt war, am Beginn des Tages wahrzunehmen, und eines, wenn sie gewöhnt war, am Ende der Nacht wahrzunehmen. Eines lehrt, R. Jehuda verbietet sie [ihrem Mann] vor der Periode[113] und erlaubt sie nach der Periode, und ein Andres lehrt, er verbietet sie nach der Periode und erlaubt sie vor der Periode!? Das ist aber kein Widerspruch; eines, wenn sie gewöhnt war, am Schluss der Nacht wahrzunehmen, und eines, wenn sie gewöhnt war, am Beginn des Tages wahrzunehmen. Raba sagte: Die Halakha ist wie R. Jehuda. — Kann Raba dies denn gesagt haben, es wird ja gelehrt:[114] *Ihr sollt die Kinder Jisraél verwarnen inbetreff ihrer Unreinheit*, hieraus entnimmt R. Jošija eine Verwarnung für die Kinder Jisraél, sich von ihren Weibern nahe ihrer Periode zurückzuziehen. — Wieviel? Raba erwiderte: einen Halbtag[115]. Doch wol einen weiteren Halbtag!? — Nein, diesen Halbtag. — Wozu ist beides nötig? — Würde er nur jenes gelehrt haben, so könnte man glauben, nur hinsichtlich reiner Dinge[116], nicht aber für ihren Mann, so lehrt er uns. Und würde er nur dieses gelehrt haben, so könnte man glauben, nahe ihrer Periode einen weiteren Halbtag, so lehrt er uns: diesen Halbtag.

WENN SIE GEWÖHNT WAR, AM FÜNFZEHNTEN TAG WAHRZUNEHMEN, UND ABWEICHEND AM ZWANZIGSTEN WAHRGENOMMEN HAT, SO IST IHR [DER GESCHLECHTSVERKEHR] AN DIESEM UND AN JENEM VERBOTEN; WENN ABWEICHEND ZWEIMAL AM ZWANZIGSTEN, SO IST ER IHR AN DIESEM UND AN JENEM VERBOTEN; WENN ABWEICHEND DREIMAL AM ZWANZIGSTEN, SO IST ER IHR AM FÜNFZEHNTEN ERLAUBT, UND [IHRE PERIODE] WIRD AUF DEN ZWANZIGSTEN FESTGESETZT. EIN WEIB KANN NÄMLICH IHRE PERIODE ERST DANN FESTSTELLEN, WENN ES SICH DREIMAL WIEDERHOLT HAT, UND SIE IST [AM TAG] DER PERIODE ERST DANN REIN, WENN SIE DREIMAL AUSGEBLIEBEN IST.

GEMARA. Es wurde gelehrt: Wenn sie wahrgenommen hat am fünfzehnten dieses Monats, am sechzehnten des folgenden Monats und am siebzehnten des folgenden Monats, so ist ihre Periode, wie Rabh sagt, als springend festgestellt, und wie Šemuél sagt,

vom 20. Tag zum 20. Tag, von 6 Stunden zu 6 Stunden. 113. Dem Zeitpunkt, wo die Periode eintreten sollte. 114. Lev. 15,31. 115. Vgl. S. 711 N. 66. 116. Mit denen sie sich befasst hat, gelte sie als rein.

Ula erklärt hat? Vielmehr, erklärte Abajje, dies schliesst die Fälle ein, wenn sie Knoblauch gegessen und wahrgenommen hat, Zwiebeln gegessen und wahrgenommen hat, Pfeffer gekaut und wahrgenommen hat.

R. Joseph sprach: Ich habe dies nicht gehört. Da sprach Abajje zu ihm: Du selbst hast es uns gesagt, und zwar sagtest du es uns inbezug auf folgende Lehre: Wenn sie gewöhnt war, am fünfzehnten Tag wahrzunehmen, und abweichend am zwanzigsten Tag wahrgenommen hat, so ist ihr [der Geschlechtsverkehr] an diesem und jenem verboten; wenn dreimal am zwanzigsten, so ist **er ihr am fünfzehnten erlaubt und [die Periode] wird auf den zwanzigsten festgesetzt.** Ein Weib kann nämlich ihre Periode erst dann feststellen, wenn es sich dreimal wiederholt hat. Hierzu sagtest du uns: R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dies ist die **Ansicht des R. Gamaliél Berabbi, der es im Namen des R. Šimôn b. Gamaliél sagte; die Weisen aber sagen, hat sie einmal wahrgenommen, so braucht es nicht ein zweites Mal** und ein drittes Mal erfolgt zu sein. Und als wir zu dir sprachen: wenn du das von einem zweiten Mal sagst, so ist es ja von einem dritten Mal selbstverständlich, erwidertest du uns: ein zweites Mal, bei [Anzeichen der] Periode, ein drittes Mal, bei [Wiederholung von] Tagen. — Sollte er doch sagen, dies sei die Ansicht des R. Šimôn b. Gamaliél!? — Šemuél lehrt uns folgendes: R. Gamaliél Berabbi ist der Ansicht des R. Šimôn b. Gamaliél.

רבה בר עולא אמר אמר אביי לאתויי אבלה שום וראתה יאבית בצלים וראתה בכבה פלפלים וראתה: אמר רב ייסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמריתה ניתלן ואתא אמריתה ניתלן היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושונתה ליום עשרים וה וזה אכודין שלש פעמים ליום עשרים הותר יום חמשה עשר וקבעת לה יום עשרים שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבן גמליאל בר רבי שאמר משום רבן שמעון בן גמליאל אבל חכמים אומרים ראתה אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש ואמרינן לך לשנות אמרת לן לשלש מיבעיא ואמרת לן לשנות בוסתות לשלש בימים ונימא זו דברי רבן שמעון בן גמליאל הא קמשמע לן שמואל דרבן גמליאל ברבי כרבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה:

(ix) יתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות טמאות בסוף הוסתות כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות טהורות רבי יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה:

גמרא. תנא ניצד אמר רבי יוסי ימים ושעות וסתות היתה למודה להיות רואה מיום עשרים ליום עשרים ומשש שעות לשש שעות הניץ יום עשרים ולא ראתה אסורה לשמש כל שש שעות ראשונות דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר עד שש שעות וחוששת

M 75 — אלא ‖ M 76 כיסכס׳ ‖ M 77 + ליום ח׳ ע ‖ M 78 — שאין ... פעמים ‖ M 79 — ראתה ‖ M 80 ליט׳ ‖ M 81 והא דר״ג ‖ P 82 למודת ‖ M 83 הוסת ‖ M 84 הווס׳ ‖ M 85 — בתח׳ ‖ M 86 עד שתנץ ‖ M 87 + ל ‖ M 88 — כל ... מתיר.

WAR SIE GEWÖHNT, ZU BEGINN DER PERIODE[110] WAHRZUNEHMEN, SO SIND ALLE REINEN DINGE, MIT DENEN SIE SICH WÄHREND DER PERIODE BEFASST HAT, UNREIN; WENN AM ENDE DER PERIODE, SO SIND ALLE REINEN DINGE, MIT DENEN SIE SICH WÄHREND DER PERIODE BEFASST HAT, REIN. R. JOSE SAGT, AUCH TAGE UND STUNDEN SIND FÜR DIE PERIODE BESTIMMEND. WAR SIE GEWÖHNT, BEI SONNENAUFGANG WAHRZUNEHMEN, SO IST SIE [IHREM MANN] NUR MIT SONNENAUFGANG VERBOTEN. R. JEHUDA SAGT, DER GANZE TAG GEHÖRE[111] IHR.

GEMARA. Es wird gelehrt: Wie meint es R. Jose, wenn er sagt, Tage und Stunden seien für die Periode bestimmend? War sie gewöhnt, jedesmal am zwanzigsten Tag[112] wahrzunehmen, jedesmal in der sechsten Stunde, so ist ihr, wenn der zwanzigste Tag herangekommen ist und sie nicht wahrgenommen hat, der Geschlechtsverkehr auch in den ersten sechs Stunden verboten — Worte R. Jehudas. R. Jose erlaubt dies bis zur sechsten Stunde,

2mal an einem bestimmten Monatstag eingetreten, so ist sie festgestellt. 109. Vgl. S. 838 N. 255. 110. Der oben genannten Anzeichen der Periode. 111. Solange sie nicht wahrgenommen hat. 112. Wörtl.

81.119b Men. 15d שלש פעמים: °בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי חד או דילמא אמטויי[59]ואתויי תרתי מאי תיקו: העבירן שלא כסדרן: תנו רבנן הקדים שניים לראשונים תני חדא שניים עלו לו ראשונים לא עלו לו[7]ותניא אידך ראשונים עלו לו שניים לא עלו לו[60]אמר אבי אידי ואידי שניים עלו לו ולא ראשונים ומאי ראשונים לכסדרן ושניים להעברתן:

[viij] ל אשה שיש לה וסת דיה שעתה[7]ואלו הן הוסתות מפהקת ומעטשת[61]חוששת בפי כריסה[62]ובשפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמורות אוחזין אותה וכן כיוצא בהן וכל שקבעה לה[63]שלש פעמים הרי זה וסת:

Nid 2b **גמרא.** תנינא חדא זימנא °כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה התם בוסתות דיומי הבא בוסתות דגופא כדקתני אלו הן וסתות[64]היתה מפהקת[65]מעטשת[66]וחוששת בפי כריסה בשפולי מעיה ושופעת שופעת הא[67]שפעה ואזלה

Col.b אמר עולא בריה דרב עלאי °בשופעת דם טמא מתוך דם טהור: וכמין צמרמורות וכו': וכן ביוצא בהן[68]לאתויי מאי אמר רבה בר עולא לאתויי[69]אשה שראשה כבד עליה ואבריה כבדים עליה ורותתת וגוסה: אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הרי אמרו לימים שנים לוסתות אחת למה שלא מנו חכמים שלשה למה[70]שלא מנו חכמים[71]לאתויי מאי אמר רב יוסף לאתויי ראשה כבד[72]עליה ואבריה כבדין עליה[73]ורותתת וגוסה אמר ליה אביי[74]מאי קא משמע לן מתניתין היא דהא פרשה

59 M חד ואת' תרי || M 60 — אמר ... ראשונים || 61 M — חוש' ב || 62 M ושפ' || 63 בד"ו לפעמים שלש ולפעמים שלשה בכל הענין || P 65 היתה — M 64 || M67 חזיא אר"ע בד"ר מתעט' || M 66 חוש' בכר' ובשפ' || עילאי || M 68 — לאתויי ... עולא || M 69 — אשה ש || M 70 — שלא || M 71 — לא"ם אר"י || M 72 — כ"ע || 73 (M ריחת וגיים') || M 74 והא מתנ' היא ופירש'.

MAN MUSS DREIMAL REIBEN. R. Jirmeja fragte: Gilt hin und her[99]als einmal oder gilt hin und her als zweimal? — Die Frage bleibt dahingestellt.

IST MAN DARÜBER NICHT IN DER [GENANNTEN] REIHENFOLGE GEFAHREN. Die Rabbanan lehrten: Wenn die letzteren vor den ersteren, so werden, wie Eines lehrt, die letzteren angerechnet und die ersteren nicht angerechnet, und wie ein Anderes lehrt, die ersteren angerechnet und die letzteren nicht angerechnet. Abajje sprach: Nach beiden werden ihm die letzteren und nicht die ersteren angerechnet, und unter ersteren[100]sind die ersteren der Reihenfolge zu verstehen, die die letzteren beim Darüberfahren sind.

JEDE FRAU, DIE EINE FESTE PERIODE HAT, HAT AN IHRER ZEIT GENUG[101]. FOLGENDE SIND [ANZEICHEN] DER PERIODE: GÄHNEN, NIESEN[102], SCHMERZEN IN DER BAUCHGEGEND UND IM UNTERLEIB, BLUTEN, EINE ART SCHÜTTELFIEBER BEFÄLLT SIE, UND MANCHES ÄHNLICHE. HAT SIE ES[103] DREIMAL FESTGESTELLT, SO IST DIES DIE PERIODE.

GEMARA. Dies haben wir ja bereits einmal[104]gelernt: jede Frau, die eine feste Periode hat, hat an ihrer Zeit genug[101]!? — Da handelt es sich um eine Tagesperiode[105], hier aber um eine Körperperiode[103], wie er auch lehrt: folgende sind [Anzeichen] der Periode: gähnen, niesen, Schmerzen in der Bauchgegend und am Unterleib, bluten. —"Bluten", sie blutet ja andauernd[106]!? Ûla, der Sohn R. Âlajs, erwiderte: Wenn ihr unreines Blut nach reinem Blut[107]fliesst.

EINE ART SCHÜTTELFIEBER &c. Was schliessen [die Worte]"und manches ähnliche" ein? Rabba b. Ûla erwiderte: Dies schliesst noch Frauen ein, die Schwere im Kopf haben, Schwere in den Gliedern, Zittern und Lähmungen.

R. Hona b. Ḥija sagte im Namen Šemuéls: Bei Tagen zweimal[108], bei [Anzeichen der] Periode einmal, bei dem, was die Weisen nicht aufgezählt haben, dreimal. Was schliessen [die Worte]"bei dem, was die Weisen nicht aufgezählt haben"ein? R. Joseph erwiderte: Diese schliessen Schwere im Kopf, Schwere in den Gliedern, Zittern und Lähmungen ein. Abajje sprach zu ihm: Was lehrt er uns da, dies ist ja eine Mišnah, die Rabba b.

99. Der Handbewegung beim Reiben. 100. In der 2. Lehre. 101. Vgl. S. 703 N. 2. 102. Nach andrer Erklärung, Blähungen haben. 103. Dass bei solchen Erscheinungen die Periode eintritt. 104. Ob. S. 703 Z. 6ff. 105. Wenn sie an einem bestimmten Monatstag eintritt. 106. Wenn dies schon vorher erfolgt, so kann ja nicht von einem Beginn der Periode gesprochen werden. 107. Das, wie aus der Farbe festzustellen (vgl. S. 759 Z. 20ff.), gar kein Menstruationsblut ist. 108. Ist die Periode

תנא כל שלא טעם כלום מבערב כבר רב פפא קמיה
הדבא למימר כמאן דאמר לא טעם מידי באיתתא אמר
ליה "רבא מי קתני בערב מבערב קתני לאפוקי היכא
דקדים ואכיל: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן
איזהו ריק תפל כל שעבר עליו תצית ליה יבשינה
למימרא דבשינה תליא מילתא והתנן ישן כל היום
אין זה רוק תפל ניעור כל הלילה הרי זה רוק תפל
התם במתגמנם חיבי דמי מתגמנם אמר רב אשי "גים
ולא גים תיר ולא תיר "דקרו ליה וענו ולא ידע לאהדורי
מברא וכי מדברו ליה מדבר: תנא השבים ישנה פרקו
אין זה רוק תפל "ועד כמה אמר רב יהודה בר שילא
אמר רב אשי אמר רבי אלעזר כל שיצא רוב דביתו של
שלש שעות: "מי גריסין לעיסת גריסין של פול וכו':
ליטא מסייע ליה לריש לקיש דאמר ריש לקיש רוק
תפל צריך שיהא עם כל אחד ואחד דלמא הבלא דפומא
מעלי מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה
אומר מי גריסין "רותח ועובר שיתן לתוכו מלח "מאי
משמע דהאי עובר לישנא דאקדימי הוא "אמר רב נחמן
בר יצחק דאמר קרא "וירן אחימעץ דרך הכבר ויעבר
את הכושי אביי אמר מהבא והיא עבר לפניהם ואיבעית
אימא מהבא "ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם: מי
רגלים שהחמיצו: תנא כמה המוצן שלשה ימים אמר
רבי יוחנן כל שיעירי חכמים בבתמים צריך שיעור
לשיעורן דילד או דזקן דאיש "או דאשה מביסים או
מגילים ביסות החמה או ביסות הגשמים: וצריך לכסכם

M 51 רבינא M 52 — נורן תורת M 53 דמקרו
M 54 וכמ' M 55 — מי ... יבו' M 56 קדר' רותח'
עובר ‖ M 57 דכת' וירץ M 58 — או.

WELCHER HEISST NÜCHTERNER SPEICHEL. Es wird gelehrt: Wenn man seit dem Abend [vorher] nichts gekostet hat. R. Papa wollte vor Raba erklären, wie wenn jemand sagt, er habe abends nicht gekostet, da sprach Raba zu ihm: Heisst es denn abends, **es heisst ja seit dem Abend, dies schliesst** nur den Fall aus, wenn man vorher "gegessen hat

Rabba b. Bar-Hana sagte im Namen R. Johanans: Nüchterner Speichel heisst er, wenn Mitternacht im Schlaf verstrichen ist".

— Demnach hängt es vom Schlaf ab, dagegen **haben wir gelernt, wenn er den ganzen** Tag geschlafen hat, so heisse dies nicht nüchterner Speichel, und wenn er die ganze Nacht wach war, heisse dies nüchterner Speichel!? — Dies in dem Fall, wenn er nur eingenickt **war. — Was heisst "eingenickt"?** R. Aši erwiderte: Halb schlummernd und halb wachend; **wenn er, wenn man ihm etwas zuruft,** antwortet, ohne jedoch eine überlegte Antwort geben zu können, und wenn man ihn erinnert, es weiss.

Es wird gelehrt: Wenn er aufgestanden ist und seinen Abschnitt gelernt hat, so ist er kein nüchterner Speichel mehr[92]. — Wieviel? R. Jehuda b. Šila erwiderte im Namen R. Ašis im Namen R. Eleâzars: Wie der grössere Teil seines Sprechens in drei Stunden

GRAUPENSAFT? — ZERKAUTE GRAUPEN VON BOHNEN &C. Dies wäre also eine Stütze für Reš-Laqiš, denn Reš-Laqiš sagte, mit jedem von diesen müsse auch nüchterner Speichel sein[93]. — Vielleicht ist die Mundwärme dienlich[93]. — Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Jehudas, denn es wird gelehrt. R. Jehuda sagt: Kochenden Graupensaft, und bevor [ôber] man Salz hineintut. — Woher ist es zu entnehmen, dass "ôber" die Bedeutung "bevor" hat? R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: Es heisst:[94]*da lief Ahimaâç durch die Aue und kam vor [vajaâbor] den Mohren.* Abajje sagte: Hieraus:[95]*und er ging vor [âbar] ihnen.* Wenn du willst, sage ich: hieraus:[96]*vor ihnen schreitet [vajaâbor] ihr König, und der Herr an ihrer Spitze.*

URIN? — DER GESÄUERT HAT. Es wird gelehrt. Wie lange muss er gesäuert haben? — drei Tage. R. Johanan sagte: Bei allen Normen der Weisen hinsichtlich der Blutflecke ist noch eine Normierung für die Normen[97] erforderlich: ob von einem Jungen oder von einem Greis[98], ob von einem Mann oder von einem Weib[98], ob offen oder zugedeckt[98], ob im Sommer[98] oder in der Regenzeit.

---

mit andrem vermischt ist; vgl. weit. fol. 71a. 90. Vor Tagesanbruch. 91. Ohne seitdem gegessen zu haben. 92. Schon das Sprechen schwächt die Schärfe des Speichels. 93. Deshalb ist das Zerkauen erforderlich. 94. iiSam. 18,23. 95. Gen. 33,3. 96. Mich. 2,13. 97. Die hier festgesetzte Dauer ist nicht bei jedem gleich. 98. Dieser ist schärfer.

"זב שבלעו משקין ונפלו לאויר התנור והוסק התנור
"התנור טמא שסוף משקה לצאת אמר ריש לקיש לא
שנו אלא משקין קלין אבל משקין חמורין"טמא אף על
פי שלא הוסק התנור רבי יוחנן אמר אחד משקין קלין
ואחד משקין חמורין אם הוסק התנור אין אי לא לא
איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש הטבילו ועשה על גביו
טהרות והעביר עליו שבעה סמנין ולא עבר הרי זה
צבע "וטהרותיו טהורות"ואין צריך להטביל אמר ליה
הנה לכתמים דרבנן"והתני רבי חייא דם הנדה ודאי
מעביר עליו שבעה סמנין ומבטלו אמר ליה רבי לא שנה
רבי חייא"מנא ליה איתיביה"רבי יוחנן לריש לקיש
Bm.101b Ah.III,2 "רביעית דם שנבלע"בבית הבית טמא ואמרי לה הבית
טהור ולא פליגי הא בכלים דמעיקרא הא בכלים דבסוף
Ah.III,2 "נבלעה בכסות אם מתכבסת"ויוצא ממנו רביעת דם
טמאה ואם לאו טהורה אמר רב כהנא מקולי רביעיות
שנו כאן שאני דם תבוסה דרבנן איתיביה ריש לקיש
Ib. לרבי יוחנן "כל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור הא יכול
לצאת טמא "ואף על גב דלא נפיק אמר רב פפא כל
היכא דאין יכול לצאת"ולא הקפיד עליו דברי הכל
טהור יכול לצאת והקפיד עליו דברי הכל טמא כי פליגי
דיכול לצאת ולא הקפיד עליו מר סבר כיון דיכול לצאת
אף על גב דלא הקפיד עליו ומר סבר אף על גב דיכול
Fol.63 לצאת "אם הקפיד עליו אין אי לא לא: איזהו רוק תפל:

sigkeiten eingesogen haben und in den Luftraum eines Ofens"gekommen sind, und der Ofen geheizt worden ist, so ist der Ofen unrein, weil die Flüssigkeit endlich"herauskommt. Reš-Laqiš sagte: Dies"lehrten sie nur von leicht [unreinen]"Flüssigkeiten, bei schwer [unreinen] Flüssigkeiten"aber ist der Ofen unrein, auch wenn er nicht geheizt worden ist. R. Johanan aber sagte: Einerlei ob leicht [unreine] Flüssigkeiten oder schwer [unreine] Flüssigkeiten; nur wenn der Ofen geheizt worden ist, sonst aber nicht. R. Johanan wandte gegen Reš-Laqiš ein: Wenn man es untergetaucht und bei reinen Dingen benutzt hat, dann darüber mit den sieben Ingredienzen fährt, und [der Fleck] nicht vergeht, so ist es ein Farben[fleck]; das in Reinheit Zubereitete ist rein, und man braucht es nicht [abermals] unterzutauchen!? Dieser erwiderte: Lass die Blutflecke, die nur rabbanitisch [unrein] sind. — R. Ḥija lehrte ja aber, über sicheres Menstruationsblut fahre man mit den sieben Ingredienzen und gebe es auf!? Dieser erwiderte: Wenn Rabbi es nicht gelehrt hat, woher weiss es R. Ḥija[84]? R. Johanan wandte gegen Reš-Laqiš ein: Ist ein Viertellog Blut[85]in einem Haus aufgesogen worden, so ist das Haus[86]unrein; manche sagen, das Haus sei rein. Sie streiten aber nicht; eines gilt von Geräten, die da schon vorher waren, und eines gilt von Geräten, die nachher[87][hineingekommen] sind. Ist es in einem Gewand aufgesogen worden, so ist dieses, wenn es gewaschen wird und ein Viertellog Blut herauskommt, unrein, wenn aber nicht, rein. Hierzu sagte R. Kahana, hier lehrten sie von den Erleichterungen beim Viertellog[88]. — Anders verhält es sich beim Mischblut[89], dessen [Unreinheit] nur rabbanitisch ist. Reš-Laqiš wandte gegen R. Johanan ein: Alles Eingesogene, das nicht wieder herauskommen kann, ist rein. Demnach ist es, wenn es wieder herauskommen kann, unrein, auch wenn es nicht herausgekommen ist!? R. Papa erwiderte: Wenn es nicht wieder herauskommen kann und man darauf nicht achtet, stimmen alle überein, dass es rein ist; wenn es wieder herauskommen kann und man darauf achtet, stimmen alle überein, dass es unrein ist; sie streiten nur über den Fall, wenn es wieder herauskommen kann und man darauf nicht achtet. Einer ist der Ansicht, da es wieder herauskommen kann, auch wenn man darauf nicht achtet, und einer ist der Ansicht, obgleich es wieder herauskommen kann, nur wenn man darauf achtet, sonst aber nicht.

---

79. Ohne diesen selbst zu berühren. 80. Beim Heizen; der Luftraum u. dadurch der Ofen wird unrein. 81. Dass er nur beim Heizen unrein wird. 82. Beispielsweise Tränen. 83. Beispielsweise Urin. 84. Der sein Schüler war. 85. Von einem Toten. 86. Die Geräte, die sich in diesem befinden. 87. Nachdem das Blut schon eingesogen war; es macht nicht mehr unrein. 88. Das Blut macht also eingesogen nicht unrein. 89. Das nicht aus reinem Leichenblut besteht, sondern

---

41 P זב — 42 M התני' ‖ 43 M טמאין ‖ 44 M ואינו ‖ 45 M והתני' ר"ח או' דה"ן מע' ‖ 46 M מניין ‖ 47 M לו ‖ 48 M בתוך הבית הבית ‖ 49 M + הכסות ‖ 50 M — ול"ה עלי'.

בורית: אמר רב יהודה זה אהל ותניא הבורית והאהל אלא מאי בורית בבריתא ירמינהי הוסיפו עליהן הלבונין והלענין הבורית והאהל ואי בורית בבריתא מי אית ליה שביעית והתנן זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא והתניא הבורית והאהל תרי נווני אהלא: קמיניא: אמר רב יהודה שרוק דיין: ואשלג: אמר שמואל שאלתינהו לנחתי ימא ואמרו אשלגא שמיה ומשתבח ביני נקבי מרגניתא ומפקי לה ברמצא דפרזלא: המבילו ועשה [בו]: תנו רבנן העביר עליו שבעה כמנין ולא עבר צפון ועבר טהרותיו טמאות צפון צבע נמי מעבר אלא העביר עליו ששה כמנין ולא עבר העביר עליו צפון ועבר טהרותיו טמאות שאם העביר שביעי מתחילה שמא עבר תני אידך העביר עליו שבעה כמנין ולא עבר שנאן ועבר טהרותיו טהירות אמר רבי זירא לא שנו אלא הטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשנייה אבל טהרות שנעשו אחר תכבוסת שנייה טהרותיו טמאות שהרי הקפיד עליו ועבר אמר ליה רבי אבא לרב אשי מידי בקפידא תליא מילתא אמר ליה אין דתניא רבי חייא אומר דם הנדה ודאי מעביר עליו שבעה כמנין ומבטלו ואמאי הא דם נדה הוא אלמא בקפידא תליא מילתא הכא נמי בקפידא תליא מילתא: תנן התם חרסין שנשתמש בהן

Laugensalz. R. Jehuda sagte: Das ist Aloe. — Es wird ja aber gelehrt: Laugensalz und Aloe!? — Vielmehr, Laugensalz ist Schwefel. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Zu diesen fügten sie noch Milchkraut, Melde, Laugensalz und Aloe hinzu. Unterliegt denn, wenn Laugensalz Schwefel ist, dieses dem Siebentjahrsgesetz, es wird ja gelehrt, die Regel hierbei sei, was eine Wurzel hat, unterliege dem Siebentjahrsgesetz, und was keine Wurzel hat, unterliege nicht dem Siebentjahrsgesetz!? — Vielmehr, Laugensalz ist Aloe. — Es wird ja aber gelehrt: Laugensalz und Aloe!? — Es gibt zwei Arten Aloe.

Kimolia-Kreide. R. Jehuda erklärte: Šeloph-doç.

Ašlag. Šemuél sagte: Ich fragte alle Seefahrer, und sie sagten mir, es heisse Ašlega, befinde sich in den Löchern der Perlen und werde mit einem eisernen Nagel hervorgeholt.

Wenn man es untergetaucht und benutzt &c. Die Rabbanan lehrten: Wenn man darüber mit den sieben Ingredienzen gefahren ist und er nicht fort ist, und darauf mit Seife, und er fort ist, so sind die in Reinheit zubereiteten Dinge unrein. — Seife entfernt ja auch Farbe!? — Vielmehr, wenn man darüber mit sechs Ingredienzen gefahren ist und er nicht fort ist, und darauf mit Seife, und er fort ist, so sind die in Reinheit zubereiteten Dinge unrein, denn würde er darüber mit der siebenten gefahren sein, so würde er vielleicht fortgegangen sein. Ein Anderes lehrt: Wenn er darüber mit den sieben Ingredienzen gefahren und er nicht fortgegangen war, und dies wiederholt, und er fortgegangen ist, so sind die in Reinheit zubereiteten Dinge rein. R. Zera sagte: Dies gilt nur von den reinen Dingen, die zwischen dem ersten Reinigen und dem andren Reinigen zubereitet worden sind, die reinen Dinge aber, die nach dem zweiten Reinigen zubereitet worden sind, sind unrein, denn er hat darauf[78] geachtet, und er ist fort. R. Abba sprach zu R. Aši: Hängt es denn davon ab, ob man darauf achtet!? Dieser erwiderte: Freilich, denn es wird gelehrt: R. Ḥija sagte: Ueber sicheres Menstruationsblut fahre man mit den sieben Ingredienzen und gebe es auf. Wieso denn, es ist ja Menstruationsblut!? Es hängt also davon ab, ob man darauf achtet, ebenso hängt es auch hierbei davon ab, ob man darauf achtet.

Dort haben wir gelernt: Wenn Scherben, die ein Flussbehafteter benutzt hat, Flüs-

M 24 + אי״ר | B 25 אהלא | M 26 והלענין והבו׳ | 27 M ושאין | M 28 דאתא והתני ראת׳ (!) בור׳ | M 29 אהל | קימו׳ | 30 (M רוק) | M 31 + לי | M 32 ומשתכחי | בי(ה) נוקבי | 33 M עבר צפון | M 34 עבר סם שב׳ | 35 M תני | M 36 — ה | M 37 לתכב׳ שני | M 38 — אי״ל | M 39 דתני ר״ח דם | M 40 — שנשת׳ בה ז.

76. Den Früchten, die dem Siebentjahrsgesetz (cf. Ex. 23,11) unterliegen. 77. Etymologie u. Bedeutung, wie schon RšJ. bemerkt, ganz unbekannt. Vermutlich ist dieses Wort überhaupt nicht Name einer Pflanze od. irgend einer Substanz, sondern eine Erklärung in derselben Bedeutung wie Jab. 109b, ungefähr: kurz und bündig, das sofort wirkt. 78. Es nochmals zu reinigen; er rechnete damit, dass es Blut sein kann.

דמר זוטרא האי מאן דרמי חוטי דכיתנא בגלימא דעמרא
ונתקיה ולא ידע אי נתיק אי לא נתיק שפיר דמי מאי
Ned. 8a טעמא מדאורייתא שעטנז כתיב עד שיהיה שיע טווי
ונוז ורבנן היא דגזרו ביה וביון דלא ידע אי נתקיה
שרי מתקיף לה רב אשי אימר אי שוע או טווי או נוז
והלכתא כמר זוטרא מדאפקינהו רחמנא בחדא לישנא:
תני רבנן בגד צבוע מטמא משום כתם רבי נתן בר
יוסף אומר אינו מטמא משום כתם שלא תקנו בגדי
צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן תקני מאי תקנינהו
אלא שלא הותרו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על
Git. 7a Sot. 48a כתמיהן הותרו מכלל דאסירי אין דתנן בפילמים של
אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס בקשו
לגזור על בגדי צבעונין אמרי הא עדיפא כדי להקל על
כתמיהן:

[vj] Syn. 49b Zeb. 95a Fol. 62 בעה סמנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסין ומי רגלים ונתר ובורית קמוניא ואשלג הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר חרי זה צבע הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיהה חרי זה כתם והטהרות
[vij] טמאות וצריך להטביל: איזהו רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסין לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש מי רגלים שהחמיצו וצריך לכסכם שלש פעמים לכל אחת
Syn. 49b Zeb. 95b ואחת העבירן שלא בסדרן או שהעביר שבעה סמנין כאחת לא עשה ולא כלום:

Sab. 90a גמרא. תנא נתר אלכסנדרית ולא נתר אנטפטרית:

R. Aha, der Sohn R. Jebas, sagte im Namen des Mar-Zuṭra: Wenn jemand Linnenfäden in ein Wollkleid hineingenäht und wieder herausgezogen hat, aber nicht weiss, ob er [sie alle] herausgezogen hat, so ist nichts dabei. Die Gesetzlehre spricht von Mischgewebe, nur wenn es gekrempelt und gesponnen und gezwirnt ist, und nur die Rabbanan haben dies angeordnet; wenn man aber nicht weiss, ob man sie entfernt hat, ist es erlaubt. R. Aši wandte ein: Vielleicht entweder gekrempelt oder gesponnen oder gezwirnt!? — Die Halakha ist wie Mar-Zuṭra, weil die Gesetzlehre dabei ein einziges Wort gebraucht.

Die Rabbanan lehrten: Ein buntfarbiges Kleid ist blutfleckig verunreinigend. R. Nathan b. Joseph sagt, es sei nicht blutfleckig verunreinigend, denn sie haben buntfarbige Kleider für Weiber angeordnet, nur als Erleichterung bei Blutflecken. — "Angeordnet", wieso denn angeordnet!? — Vielmehr, sie haben buntfarbige Kleider für Weiber erlaubt, nur als Erleichterung bei ihren Blutflecken. — "Erlaubt", demnach waren sie verboten!? — Freilich, denn es wird gelehrt: Bei der Invasion des Vespasian verbot man die Bräutigamskränze und die Handtrommel. Sie wollten auch buntfarbige Gewänder verbieten, dann aber sagten sie, so sei es besser, als Erleichterung bei ihren Bluflecken.

MAN FAHRE MIT SIEBEN INGREDIENZEN ÜBER DEN BLUTFLECK: NÜCHTERNEM SPEICHEL, GRAUPENSAFT, URIN, NATRON, LAUGENSALZ, KIMOLIA-KREIDE UND AŠLAG. WENN MAN ES UNTERGETAUCHT UND BEI REINEN DINGEN BENUTZT HAT, DANN DARÜBER MIT DEN SIEBEN INGREDIENZEN FÄHRT, UND [DER FLECK] NICHT VERGEHT, SO IST ES EIN FARBEN[FLECK]; DAS IN REINHEIT ZUBEREITETE IST REIN, UND MAN BRAUCHT ES NICHT [ABERMALS] UNTERZUTAUCHEN. IST ER ABER FORT ODER VERBLASST, SO IST ES EIN BLUTFLECK; DAS IN REINHEIT ZUBEREITETE IST UNREIN, UND MAN MUSS ES [ABERMALS] UNTERTAUCHEN. WELCHER HEISST NÜCHTERNER SPEICHEL? — BEVOR MAN ETWAS GEKOSTET HAT. GRAUPENSAFT? — ZERKAUTE GRAUPEN VON GESCHÄLTEN BOHNEN. URIN? — DER GESÄUERT HAT. MAN MUSS MIT JEDEM DREIMAL REIBEN. IST MAN DARÜBER NICHT IN DER [GENANNTEN] REIHENFOLGE GEFAHREN ODER IST MAN DARÜBER MIT ALLEN SIEBEN INGREDIENZEN ZUSAMMEN GEFAHREN, SO HAT MAN NICHTS GETAN.

GEMARA. Es wird gelehrt: Alexandrinisches Natron und nicht antipatrisches Natron.

70. Wenn man es dann trägt. 71. Dass es auch bei einem davon verboten ist. 72. Sie sind an solchen nicht so auffallend, wie wirkliches Blut. 73. Bei der Hochzeitsfeier. 74. Reinigungsmittel zur Entfernung des Blutfleckes. 75. Das, worauf der Blutfleck sich befindet.

9 M דנתק׳ נתק׳ מתק׳ ‖ 10 M קר׳ בחד מילת׳ ‖ 11 M — בי׳ ‖ 12 M א׳ עולא שלא ‖ 13 M ואמרו ‖ 14 M את הכתם א״ה רוק ‖ 15 M קומני׳ ‖ 16 M סממנין ‖ 17 M ואין ‖ 18 M ומה׳ ‖ 19 M + מבערב ‖ 20 M על כל דבר ודבר העב׳ ‖ 21 M שבעתן כאחת ‖ 22 M אלכסנדרי ‖ 23 M אפוטרון.

Bruder, denn der Meister sagte, Sihon und Og waren Söhne Ahijas, des Sohnes Šamhazajs", weshalb fürchtete er sich vor Og und fürchtete sich nicht vor Sihon? R. Johanan erwiderte im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Aus der Antwort dieses Frommen siehst du, was in seinem Herzen war. Er sagte nämlich: Vielleicht steht ihm das Verdienst unseres Vaters Abraham bei. Es heisst nämlich: *und es kam der Entronnene und erzählte Abraham dem Hebräer*, und R. Johanan sagte, das war Og, der der Sintflut entronnen war".

Die Rabbanan lehrten: Hat sich in einem Gewand ein Blutfleck verloren, so fahre man darüber mit den sieben Ingredienzen und gebe ihn auf. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, man untersuche es partieweise. Hat sich darin Samen verloren, so untersuche man es, wenn es ein neues ist, mit einer Nadel, und wenn es verschlissen ist, vor der Sonne. Es wird gelehrt: Partien nicht unter drei Fingerbreiten.

Die Rabbanan lehrten: Hat sich in einem Gewand Mischgewebe verloren, so darf man es nicht an einen Nichtjuden verkaufen, auch nicht daraus eine Eseldecke machen, wol aber darf man daraus ein Totengewand machen. R. Joseph sagte: Dies besagt, dass in der zukünftigen Welt die Gebotsübung aufhören wird. Abajje, nach andren R. Dimi, sprach zu ihm: R. Ami sagte ja im Namen R. Jannajs: Sie lehrten dies nur von der Totenklage, ihn darin bestatten ist jedoch verboten!? Dieser erwiderte: Hierzu wurde ja gelehrt: R. Johanan sagt, auch bestatten. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Johanan sagte: Es heisst: *mit den Toten frei*, sobald ein Mensch tot ist, ist er von den Geboten frei.

Raphram b. Papa sagte im Namen R. Hisdas: Hat sich in einem Gewand Mischgewebe verloren, so färbe man es, sodann ist es erlaubt. Raba sprach zu Raphram b. Papa: Woher entnimmt dies der Alte: Dieser erwiderte: Es ist eine Mišnah, denn es wird gelehrt: Man untersuche solange, bis man auf einen Felsen stösst. Wenn man auch dann nichts findet, nehme man an, ein Rabe habe es fortgeschleppt, ebenso auch hierbei: auf Wolle und Flachs wirkt die Farbe nicht [gleichmässig], und wenn es auch dann nicht zu sehen ist, nehme man an, es sei ausgefallen.

אחיה בר שמחואי הוו מאי שנא מעוג דקמכתפי ומאי
שנא מסיחון דלא קמכתפי אמר רבי יוחנן אמר רבי
שמעון בן יוחי מתשובתו של איש צדיק אתה יודע
מה היה בלבו אמר שמא תעמיד לו זכות של אברהם
אבינו שנאמר ויבא הפליט ויגד לאברם העברי ואמר Col.a
רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול: תנו רבנן בגד
שאבד בו בתם מעכיר עליו שבעה בסמנין ומכבדו רבי
שמעון בן אלעזר אימר בזדקן שבגנות שכונות אבדה Col.b
בו שכבת זרע חדש בזדקן במחט שחוק בזדקן בחמה
תנא אין שכינה פחותה משלש אצבעות: תנו רבנן Pes.4ᵃ
Az.65ᵇ
בגד שאבד בו בלאים הרי זה לא ימכרנו לגוי ולא
יעשנו מרדעת לחמור אבל עושה ממנו תכריכין למת
אמר רב יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא
אמר ליה אביי לאו תימא רב דימי והא אמר רבי אמי
אמר רבי ינאי לא שנו אלא לספדו אבל לקוברו אמור
אמר ליה לאו איתמר עלה אמר רבי יוחנן אפילו לקוברו
ורבי יוחנן למעמיה דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב במתים Sab.30ᵃ
15ᵇ
חפשי ביון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות: אמר Ps.88,6
רפרם בר פפא אמר רב חסדא בגד שאבד בו בלאים
צובעו ומותר אמר ליה רבא לרפרם בר פפא מנא ליה
לסבא הא אמר ליה מתניתין היא דתנן בזדק עד שמגיע
לסלע ואי ליכא אימר עורב נטלה הבא נמי עמורא
וכיתנא בהדדי לא סליק להו צבעא וכיון דלא ידע
אימר מנתר נתר: אמר רב אחא בריה דרב ייבא משמיה

M 89 של — M 90 מאנשי דור | M 91 סמנין 92
M 95 ה + M 94 שחק | VM 93 שכוי — M
מכטלוי M 96 — ואית ר״ד B 97 מני | M 1 ואיתי
ר״י | M 2 + מי | M 3 ואזדא ר׳ M 4 ידעני
דתנן | M 5 + או לבתולי | M 6 נטלו או עכבר נטלו
ה׳ן כיון דעמר׳ | M 7 — ו | M 8 יוסף.

dem Mošeh sich fürchtete; cf. Num. Kap. 21. 63. Der bedeutendste der Gen. 6,4 erwähnten Giganten, die die Menschenkinder verführten. 64. Gen. 14,13. 65. Vgl. Bd. VIII S. 378 Z. 5. 66. Die weiter S. 920 Z. 15 ff. aufgezählt werden. 67. Der Tote wird bei der Auferstehung Mischgewebe (cf. Lev. 19,19) anhaben. 68. Ps. 88,6. 69. Die Färbung fällt beim Linnen anders aus als bei der Wolle, sodass man es herausfinden u. entfernen kann.

מעשה בשקמה של כפר סבא שהיו מחזיקין בה טומאה
ובדקו ולא מצאו לימים נשבה בו הרוח ועקרתו ונמצא
גולגולת של מת תחובה לו בעיקרו אמרו לו משם ראיה
אימר לא בדקו כל צרכו: תניא אמר רבי יוסי מעשה
[78]במערה של שיחין שהיו מחזיקין בה טומאה ובדקו עד
שהגיעו לקרקע[79]שהיתה הלקה כצפורן ולא מצאו לימים
נכנסו בה פועלים מפני הגשמים ונתזו בקורדומותיהן
Sab. 82a ומצאו מכתשת מלאה עצמות אמרו לו משם ראיה
אימר לא בדקו כל צרכו: תניא אבא שאול אומר מעשה
בסלע בית חורון שהיו מחזיקין בה טומאה ולא יכלו
חכמים[80]לבדוק מפני שהיתה מרובה והיה שם זקן אחד
ורבי יהושע בן[81]הגניא שמו אמר להן הביאו לי סדינים
הביאו לו סדינים ושראן במים ופרסן עליהן מקום
[82]טהרה יבש מקום טימאה לח ובדקו ומצאו בור גדול
מלא עצמות תנא הוא הבור שמילא ישמעאל בן נתניה
Jer. 41, 9 חללים דכתיב והבור אשר השליך [שם] ישמעאל את
כל פגרי אנשים אשר הכה ביד גדליה וכי גדליה הרגן
והלא ישמעאל הרגן אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת
יוחנן בן קרח ולא חש[83]מעלה עליו הכתוב כאלו הרגן:
אמר רבא[84]האי לישנא בישא אף על[85]פי דלקבולי לא
Pes. 110b מבעי מיחש ליה מבעי הנהו בני גלילא דנפק עלייהו
קלא דקטול נפשא אתו לקמיה דרבי טרפון אמרו ליה
לטמרינן מר אמר להו היכי[86]נעביד אי לא אטמרינכו
חזו יתייבו אטמרינכו הא אמור רבנן האי[87]לישנא בישא
אף על גב דלקבולי לא מבעי מיחש ליה מבעי זילו
Nm. 21, 34 אתון טמרו נפשייכו: ויאמר ה' אל משה אל תירא
מכדי סיחון ועוג[88]אחי הוו דאמר מר סיחון ועוג בני

M 78 במערת שיח' || M 79 — שהי' חלקה || M 80 לברק' מפ' שהיה || M 81 חניב' || M 82 טומ' לא נגב במקום טה' נגב (לח) ברקו || M 83 העל' || M 84 + ש"ם || M 85 גב דקבו' || M 86 אעביד לא אטמ' ליחזו || P 87 — ליש' || M 88 בני אחזיא ושמו חייא (!) מ"ש מסי' דלא קמס' ומעוג מסת' אר"י משום ר'.

in der Annahme der Unreinheit befand; man durchsuchte sie, fand aber nichts. Als aber nach Tagen ein Wind über sie strich und sie entwurzelte, fand man einen Totenschädel in ihrer Wurzel stecken. Sie erwiderten ihm: Sollte dies ein Beweis sein? Man hatte wahrscheinlich nicht genügend durchsucht.

Es wird gelehrt: R. Jose sagte: Einst befand sich eine Grubenhöhle in der Annahme der Unreinheit; da durchsuchte man sie, bis man auf Boden stiess, der glatt wie ein Nagel war, und fand nichts. Nach Tagen gingen da Arbeiter hinein wegen des Regens, und als sie da mit ihren Aexten aufschlugen, fanden sie einen Mörser[55]voll Gebeine. Sie erwiderte ihm: Soll dies ein Beweis sein? Man hatte wahrscheinlich nicht genügend durchsucht.

Es wird gelehrt: Abba-Šaúl sagte: Einst befand sich in Beth-Ḥoron ein Felsen in der Annahme der Unreinheit, und die Weisen konnten ihn nicht durchsuchen, weil es sehr viel[56]war. Da war aber ein Greis, R. Jehošuâ b. Ḥananja war sein Name, und er sprach zu ihnen: Holt mir Laken. Da holte man ihm Laken, und er weichte sie in Wasser und breitete sie darüber. Die reine Stelle war trocken und die unreine Stelle war feucht[57]. Als man da darauf durchsuchte, fand man eine grosse Grube voll Gebeine. Es wird gelehrt: Es war die Grube, die Jišmâél, der Sohn Nethanjas, mit Erschlagenen gefüllt hatte, wie es heisst:[58]*und die Grube, in die Jišmâél all die Leichname der Leute geworfen hatte, die durch Gedalja erschlagen wurden.* — Erschlug sie denn Gedalja, Jišmâél erschlug sie ja!? — Vielmehr, da er auf den Rat des Johanan b. Qareaḥ[59]achten sollte, aber darauf nicht geachtet hat, rechnet es ihm die Schrift an, als hätte er sie erschlagen.

Raba sagte: Obgleich man üble Nachrede nicht anhören darf, so ist immerhin darauf zu achten. Einst ging über Leute von Galiläa ein Ruf aus, dass sie einen Menschen getötet haben, und sie kamen zu R. Tryphon und sprachen zu ihm: Möge der Meister uns verstecken. Da sprach er zu ihnen: Was mache ich nun: verstecke ich euch nicht, so sehen sie[60]euch, und verstecke ich euch, so sagten ja die Rabbanan, wenn man auch üble Nachrede nicht anhören darf, sei immerhin darauf zu achten, geht und versteckt euch selber.

[61]*Und der Herr sprach zu Mošeh: Fürchte dich nicht.* Merke, Sihon[62]und Ôg waren ja

55. Zu der übertragenen Bedeutung Vertiefung liegt keine Veranlassung vor. 56. Was zu untersuchen war. 57. An solchen Stellen war die Erde weich, weil da gegraben worden war, u. sog das Wasser ein. 58. Jer. 41,9. 59. Cf. Jer. 40,13ff. 60. Wol die Bluträcher. 61. Num. 21,34. 62. Vor

בשאינה בתולה הוו שתיהן עובדות שתיהן מניקות שתיהן זקנות שתיהן בתולות זו היא ששנינו לא היו ראויות לראות ריאין באלו הן ראויות:

Fol. 61a

M לש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות תחת הפנימית שתים הפנימיות טמאות והחיצונה בחזרה תחת החיצונה שתים החיצונות טמאות והפנימית בחזרה אימתי בזמן שעברו דרך מרגלות המטה אבל אם עברו דרך עליה כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת מהורה היא מהורה ושתים טמאות בדקו שתים ומצאו מהורות הן מהורות ושלישית טמאה שלשתן ומצאו מהורות כולן טמאות למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב בין שני גלים מהורים ובדקו אחד מהן ומצאו מהור הוא מהור ושנים טמאים שנים ומצאו מהורין הם מהורין ושלישי טמא שלשתן ומצאו מהורין כולן טמאים דברי רבי מאיר שרבי מאיר אומר כל דבר שהיא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה:

Pes 10b Bek. 25b

גמרא. מאי שנא רישא דלא מפליג ומאי שנא סיפא דקמפליג אמר רבי אבי במשולבות: בדקה אחת [וכו']: למה לי למתני למה זה דומה הבי קאמר להו רבי מאיר לרבנן מאי שנא בדם דלא פליגיתו ומאי שנא בגל דפליגיתו ורבנן בשלמא התם אימר עורב נטלה אלא הכא האי דם מהיכא אתא: תניא אמר רבי מאיר

M 67 + אותן | M 68 שעלו שלשתן דרך | M 69 עלו | M 70 — בדקו | P 71 טהור | M 72 בשני | M 73 שהיה ר׳ | M 74 שבחזי | M 75 בחז׳ טומ׳ עד שתוודע | M 76 — ה״ה | M 77 פליגי ומש״ס דפליגי.

1st Sind beide schwanger, beide säugende, beide alt oder beide Jungfrauen, so ist dies der Fall, von dem wir gelernt haben: sind sie zur Wahrnehmung nicht geeignet, so betrachte man sie als geeignet.

M WENN DREI WEIBER IN EINEM BETT GESCHLAFEN HABEN UND BLUT UNTER DER MITTELSTEN[48] GEFUNDEN WIRD, SO SIND ALLE UNREIN; WENN UNTER DER EINWÄRTIGEN[49], SO SIND DIE BEIDEN EINWÄRTIGEN UNREIN UND DIE AUSWÄRTIGE REIN; WENN UNTER DER AUSWÄRTIGEN, SO SIND DIE BEIDEN AUSWÄRTIGEN UNREIN UND DIE EINWÄRTIGE REIN. DIES NUR DANN, WENN SIE IN DAS BETT VOM FUSSENDE AUS GESTIEGEN SIND, WENN ABER [ÜBER EINANDER] STEIGEND, SO SIND ALLE UNREIN. HAT EINE VON IHNEN SICH UNTERSUCHT UND SICH REIN GEFUNDEN, SO IST SIE REIN UND DIE BEIDEN ANDREN UNREIN; HABEN ZWEI SICH UNTERSUCHT UND SICH REIN GEFUNDEN, SO SIND SIE REIN UND DIE DRITTE UNREIN; WENN ALLE DREI UND SICH REIN GEFUNDEN, SO SIND ALLE UNREIN. DIES IST MIT DEM FALL ZU VERGLEICHEN, WENN EIN UNREINER SCHUTTHAUFEN MIT ZWEI REINEN HAUFEN VERMISCHT WORDEN IST: HAT MAN EINEN VON IHNEN UNTERSUCHT UND REIN GEFUNDEN, SO IST DIESER REIN UND DIE BEIDEN ANDREN UNREIN; WENN ZWEI UND REIN GEFUNDEN, SO SIND DIESE REIN UND DER DRITTE UNREIN; WENN ALLE DREI UND REIN GEFUNDEN, SO SIND ALLE UNREIN — WORTE R. MEÍRS. R. MEÍR SAGTE NÄMLICH: JEDE SACHE, DIE SICH IM ZUSTAND DER UNREINHEIT BEFINDET, BLEIBT SOLANGE UNREIN, BIS DIR BEKANNT WIRD, WO DIE UNREINHEIT SICH BEFINDET. DIE WEISEN SAGEN, MAN DURCHSUCHE SOLANGE, BIS MAN AUF EINEN FELSEN ODER JUNGFRÄULICHE [ERDE] STÖSST[50].

GEMARA. Weshalb unterscheidet er im Anfangsatz nicht[51] und im Schlußsatz wol? R. Ami erwiderte: Wenn sie sich umschlungen hatten[52].

HAT EINE SICH UNTERSUCHT &C. Wozu lehrt er das Gleichnis? — R. Meír sprach zu den Weisen wie folgt: weshalb streitet ihr nicht über den Fall vom Blut und streitet über einen Haufen? — Und die Rabbanan!? — Allerdings kann da ein Rabe es[53] fortgeschleppt haben, wo aber soll hierbei das Blut hergekommen sein[54].

Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Einst war in Kephar-Saba eine Sykomore, die sich

48. Wo die mittelste gelegen hat. 49. Die in der Nähe der Wand gelegen hat. 50. Hat man keine Leichenteile gefunden, so sind sie rein. 51. In der vorangehenden Mišnah, die den gleichen Fall lehrt, wird kein Unterschied hinsichtlich der Stelle des Blutes gemacht. 52. Von diesem Fall spricht die vorangehende Mišnah. 53. Das Unreine, das sich in dem einen der Schutthaufen befunden hatte. 54. Eine von ihnen ist bestimmt unrein.

[iv] Q.s. 73c

לש נשים שהיו ישנות במטה[55]אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה ושתיהן טהורות ותולות[57] זו בזו[58]ואם לא היו[59]ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות:

WENN DREI WEIBER IN EINEM BETT GESCHLAFEN HABEN UND BLUT UNTER EINER VON IHNEN GEFUNDEN WIRD, SO SIND ALLE UNREIN. HAT EINE VON IHNEN SICH UNTERSUCHT UND SICH UNREIN GEFUNDEN, SO IST SIE UNREIN UND DIE BEIDEN ANDREN REIN. SIE KÖNNEN AUCH [DEN BLUTFLECK] AUF EINANDER ZURÜCKFÜHREN. SIND SIE ZUR WAHRNEHMUNG NICHT GEEIGNET, SO BETRACHTE MAN SIE ALS GEEIGNET.

גמרא. אמר רב יהודה[59]אמר רב והוא שבדקה עצמה כשיעור וסת[60]סבר לה כבר פדא דאמר כל שבעלה בחטאת טהרותיה טמאות בעלה באשם תלוי טהרותיה תלויות בעלה פטור מהריותיה טהורות ורבי אושעיא אמר אפילו בעלה בחטאת טהרותיה תלויות בשלמא התם אימר שמש עכביה לדם[61]הכא אם איתא דהוי דם מאן עכביה אמר רבי ירמיה משל דרבי אושעיא למה הדבר דומה לילד וזקן[62]שהיו מהלכין בדרך כל זמן[63]שהיו בדרך ילד שיהא לבא נבנסו לעיר ילד ממהר לבא ואמר אביו משל דרבי אושעיא למה הדבר דומה לאדם שנותן אצבע בעין[64]כל זמן שאצבע בעין דמעה שהא לבא נטל[65]האצבע דמעה ממהרת לבא: ותולות זו בזו: תנו רבנן כיצד תולות זו בזו עוברה ושאינה עוברה תולה [66]עוברה בשאינה עוברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקנה ושאינה זקנה תולה זקנה בשאינה זקנה בתולה ושאינה בתולה תולה בתולה

GEMARA. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Dies[35]nur dann, wenn sie sich innerhalb der Dauer einer Blutung[36]untersucht hat. Er ist also der Ansicht des Bar-Pada, welcher sagte: In einem Fall, wo der Ehemann ein Sündopfer darzubringen[37]hat, sind ihre reinen Speisen[38]unrein, in einem Fall, wo der Ehemann ein Schwebe-Schuldopfer darzubringen hat, befinden sich ihre reinen Speisen in der Schwebe[39], und in einem Fall, wo der Ehemann frei ist, sind ihre reinen Speisen rein. R. Ošaja aber sagt, auch in einem Fall, wo ihr Ehemann ein Sündopfer darzubringen hat, befinden sich ihre reinen Speisen in der Schwebe. — Allerdings kann da[40]der Diener[41]das Blut zurückgehalten[42]haben, wer aber sollte denn hierbei, wenn das Blut dann[43]vorhanden wäre, es zurückgehalten haben!? R. Jirmeja sprach: Bei dem, was R. Ošâja [sagt][44], ist es ebenso, wie bei einem Kind und einem Greis, die beisammen auf dem Weg gehen; solange sie sich auf dem Weg befinden, bleibt das Kind zurück[45], kommen sie in die Stadt, so eilt das Kind voran. Ferner sagte Abajje: Bei dem, was R. Ošâja sagt, ist es ebenso, als wenn jemand den Finger an das Auge legt; solange der Finger am Auge ist, bleiben die Tränen zurück, nimmt er den Finger fort, so kommen schnell Tränen hervor.

SIE KÖNNEN [DEN BLUTFLECK] AUF EINANDER ZURÜCKFÜHREN. Die Rabbanan lehrten: Wieso führen sie ihn auf einander zurück? Ist eine schwanger[46]und eine nicht schwanger, so führe ihn die schwangere auf die nicht schwangere zurück; ist eine säugende und eine nicht säugende, so führe ihn die säugende auf die nicht säugende zurück; ist eine alt und eine nicht alt, so führe ihn die alte auf die zurück, die nicht alt ist; ist eine Jungfrau und eine nicht Jungfrau[47], so führe ihn die Jungfrau auf die zurück, die nicht Jungfrau

55 M — אחת 57 M ומצא׳ ‖ 58 B ראוין ‖ 59 M — א״ר ‖ 60 M + ו ‖ 61 B + אבל ‖ 62 M שהלכו ‖ 63 M שהולכין ילד ‖ 64 M — כ״ז שאב״ע ‖ 65 M — האצ׳ ‖ 66 M — עוב׳.

neben der Mühle befunden hatte, bezw. hinter dieser. 35. Dass, wenn eine sich untersucht u. sich unrein gefunden hat, die beiden andren rein sind. 36. Nach dem Bemerken des Blutflusses. 37. Wegen Beschlafung einer Menstruirenden; vgl. S. 746 Z. 19ff. 38. Die in levit. Reinheit zubereiteten Speisen, mit denen sie sich befasst hat. 39. Nicht zu essen u. nicht zu verbrennen. 40. Bei der Beiwohnung, um die es sich bei der Darbringung des Opfers handelt. 41. Vgl. S. 735 N. 233. 42. Sie kann schon bei der Beiwohnung unrein gewesen sein, obgleich dann die Blutung nicht zu merken war. 43. Bei der Zubereitung der reinen Speisen. 44. Das Glied halte das Blut zurück, sodass der Ehemann ein Sündopfer schuldig ist, die Sachen aber, mit denen sie sich befasst hat, seien rein. 45. Der Greis leitet es. 46. Die also keine Blutung hat. 47. Hinsichtl. der Blutung; vgl. S. 724 Z 15ff.

heisst es, man führe nicht zurück, und im Schlußsatz heisst es, man führe zurück!? — Das ist kein Einwand; eines nach Rabbi und eines nach R. Šimôn b. Gamaliél. Manche sagen: Beides nach Rabbi, nur gilt das eine vom ersten [Tag] und das andre vom zweiten[28] Tag. R. Aši erwiderte: Beides nach R. Šimôn b. Gamaliél, dennoch besteht hier kein Widerspruch; eines rückwirkend und eines von dann ab[29]. — Aber immerhin ist dies ja ein Einwand[30]!? Rabina erwiderte: Das ist kein Einwand, denn er meint es wie folgt: hatte sie ihr Hemd einer Nichtjüdin geliehen, die einen Blutfleck gefunden hatte, so führe sie ihn auf diese zurück. — Er lehrt ja aber: oder einer, die wegen eines Blutfleckes [in Unreinheit] weilt!? — Er meint es wie folgt: oder einer, die sich in der Reinheitsblutung befindet, so führe ihn, die den Blutfleck gefunden hat, auf diese zurück.

רישא אמרת אין תולין כיפא אמרת תולין הא לא
קשיא הא רבי והא רבן שמעון בן גמליאל איבא דאמרי
הא והא רבי הא בראשון שלה הא בשני שלה רב אשי
אמר הא והא רבן שמעון בן גמליאל ולא קשיא כאן Col. b
למפרע כאן להבא מכל מקום קשיא אמר רבינא לא
קשיא הכי קאמר השאילה תליקה רנברית בעלת כתם
הרי זו תולה בה והא או ליושבת על הכתם קתני הכי
קאמר או ליושבת על דם טוהר בעלת כתם תולה בה:
שלש שלבשו כו' שהיה רבי נחמיה [כו']: אמר רב
מתנה מאי טעמא דרבי נחמיה דכתיב ונקתה לארץ Jes. 3,26
תשב ביון שישבה לארץ נקתה: אמר רב הונא אמר
רבי הנינא מטהר היה רבי נחמיה אפילו באחורי כלי
חרס פשיטא מהו דתימא לגזור גבו אטו תוכו קמשמע
לן אמר אביי מטהר היה רבי נחמיה במטלניות שאין
בהן שלש על שלש דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים:
דרש רב חייא בר רב מתנא משמיה דרב הלכה כרבי
נחמיה אמר ליה רב נחמן אבא תני מעשה בא לפני
חכמים וטמאום ואת אמרת הלכה כרבי נחמיה מאי היא
דתניא שתי נשים שהיו טוחנות ברחים של יד ונמצא דם
תחת הפנימית שתיהן טמאות תחת החיצונה החיצונה
טמאה והפנימית טהורה בינתים שתיהן טמאות היה
מעשה ונמצא דם על שפתה של אמבטי ועל עלה של
זית בשעה שמסיקות את התנור ובא מעשה לפני
חכמים וטמאום תנאי היא דתניא רבי יעקב מטמא
ורבי נחמיה מטהר והורו חכמים כרבי נחמיה:

Wenn drei [Weiber] anhatten &c. R. Nehemja &c. R. Mathna sagte: Folgendes ist der Grund R. Nehemjas; es heisst: *"und rein wird sie am Boden sitzen*, sitzt sie am Boden, so ist sie rein".

R. Hona sagte im Namen R. Haninas: Nach R. Meír ist er auch an der Aussenseite eines Tongefässes rein. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, bei der Aussenseite sei die Innenseite zu berücksichtigen, so lehrt er uns. Abajje sagte: Nach R. Meír ist er rein auch an Flicken, die keine drei zu drei [Fingerbreiten] haben, da sie weder für Arme noch für Reiche brauchbar sind[33].

R. Ḥija b. R. Mathna trug im Namen Rabhs vor: Die Halakha ist wie R. Neḥemja. Da sprach R. Nahman zu ihm: Mein Vater lehrte, einst sei ein Fall vor die Weisen gekommen, und sie erklärten sie als unrein, und du sagst, die Halakha sei wie R. Neḥemja!? — Welches Bewenden hat es damit? — Es wird gelehrt: Wenn zwei Weiber mit einer Handmühle gemahlen haben und sich Blut unter der einwärtigen[34] befindet, so sind beide unrein, wenn unter der auswärtigen[34], die auswärtige unrein und die einwärtige rein, und wenn zwischen beiden, beide unrein. Einst ereignete es sich, dass man, als sie den Ofen heizten, Blut am Rand der Badewanne und auf einem Olivenblatt fand, und als die Sache vor die Weisen kam, erklärten sie es als unrein. — Hierüber streiten Tannaím, denn es wird gelehrt: Nach R. Jâqob ist es unrein und nach R. Neḥemja rein. Und die Weisen entschieden nach R. Neḥemja.

M 44 רישא — M 45 כתם + M 46 רבנן ואי אי׳ הו״ה ר׳ ול״ק הא בר׳ והא — M 47 ל״ק — M 48 לנכ׳ (M נחמי׳) 49 ‖ M 50 — מתנא M 51 אנא ‖ M 52 + אח׳ מהן ‖ M 53 היא טמ׳ M 54 זה היה מעש׳ בשפח׳ של אבימי (? שפתו של אמבטי) ועל ‖ M 55 עקיב׳.

28. Der Unreinheit der Gefährtin; sie wird durch die Zurückführung geschädigt, da sie einen Tag länger unrein ist. 29. Die Zurückführung erstreckt sich nur auf die Vergangenheit; sie ist rückwirkend nicht unrein. 30. Nach RŠ. ist ja zurückzuführen. 31. Jes. 3,26. 32. Der Boden ist für die Unreinheit nicht empfänglich. 33. Und nicht verunreinigungsfähig sind. 34. Die sich direkt

וחברתה מקולקלת דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי
[35]אומר אינה תולה לפיכך שתיהן מקולקלות ושוין
שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה[36]וביושבת
על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין לפיכך דרבן
שמעון בן גמליאל למה לי משום דרבי לפיכך דרבי למה
לי מהו דתימא ההיא דאשתכח בתם גבה[37]תתקלקל
איידך לא תתקלקל קמשמע לן: אמר רב חסדא טמא
וטהור שהלכו בשני שבילין אחד טהור ואחד טמא באנו
למחלוקת[38]רבי ורבן שמעון בן גמליאל מתקיף לה[39]רב
אדא עד כאן לא קאמר רבי התם אלא דתרוייהו בי
הדדי נינהו הכא מאי נפקא לן מינה ורב חסדא[40]סוף
סוף איהי טבילה בעיא: איתמר אמר רבי יוסי ברבי
הנינא טמא וטהור ואפילו טהור ותלוי שהלכו בשני
שבילין אחד טמא ואחד טהור תולה[41]טמא בתלוי וטהור
בטהור לדברי הכל: בעא מיניה רבי יוחנן מרבי יהודה
בר ליואי מהו לתלות בתם בבתם[42]אליבא דרבי לא
תבעי לך השתא ומה התם דקא חזיא מגופה אמרת
אינה תולה הכא דמעלמא קא אתי לא כל שכן כי תבעי
לך אליבא דרבן שמעון בן גמליאל התם הוא דקא חזיא
מגופה תליא הכא דמעלמא קאתי לא תליא או דילמא
לא שנא אמר ליה אין תולין[43]מה טעם לפי שאין תולין
איתיביה אין תולין כתם בבתם השאילה חלוקה לנברית
או ליושבת על הבתם הרי זו תולה בה הא נופה קשיא

M 35 + מאיר || M 36 ויוש׳ || M 37 הוא דמתקל׳ ואי׳ || M 38 + ד || M 39 רבא || M 40 + שומר׳ יום || 41 M טהור בממ׳ לד״ה || M 42 + אליבא דמאן || M 43 מה ... תולין. —

her ist sie gebessert, ihre Gefährtin aber ist geschädigt[17] — Worte des R. Šimôn b. Gamaliél. Rabbi sagt, sie führe ihn nicht zurück; daher sind beide geschädigt. Sie stimmen jedoch überein, dass sie sie auf eine den ersten Tag Flussverdächtige[18] zurückführe, auf eine, die sich in ihrer Reinheitsblutung[19] befindet, und auf eine Jungfrau, deren Blutung rein ist. Wozu ist das "daher" des R. Šimôn b. Gamaliél nötig[20]? — Wegen des des Rabbi. — Wozu ist das "daher" Rabbis nötig? — Man könnte glauben, nur die, bei der der Blutfleck gefunden wird, sei geschädigt, die andre aber sei nicht geschädigt[21], so lehrt er uns.

R. Ḥisda sagte: Wenn ein Unreiner und ein Reiner zwei Wege gegangen sind, einen reinen und einen unreinen, so kommen wir zum Streit zwischen Rabbi und R. Šimôn b. Gamaliél. R. Ada wandte ein: Vielleicht ist Rabbi seiner Ansicht nur da, wo beide einander[22] gleichen, hierbei aber ist es ja einerlei[23]!? — Und R. Ḥisda!? — Immerhin benötigt sie ja eines Tauchbades[24].

Es wurde gelehrt: R. Jose b. R. Ḥanina sagte: Wenn ein Unreiner und ein Reiner, oder sogar ein Reiner und ein im Zweifel befindlicher zwei Wege gegangen sind, einen unreinen und einen reinen, so verweise man nach aller Ansicht den im Zweifel befindlichen in den unreinen und den Reinen in den reinen.

R. Johanan fragte R. Jehuda b. Livaj: Ist ein Blutfleck auf einen Blutfleck[25] zurückzuführen? Nach Rabbi ist dies nicht fraglich, denn wenn er da, wo es aus ihrem Körper gekommen ist, nicht zurückzuführen ist, um wieviel weniger hierbei, wo es von anderwärts gekommen ist, fraglich ist es nur nach R. Šimôn b. Gamaliél: ist er nur da zurückzuführen, wo es aus ihrem Körper kommt, hierbei aber, wo es von anderwärts kommt, ist er nicht zurückzuführen, oder gibt es hierbei keinen Unterschied? Dieser erwiderte: Er ist nicht zurückzuführen[26]. — Weshalb? — Weil nicht zurückzuführen ist. Er wandte gegen ihn ein: Man führe nicht einen Blutfleck auf einen Blutfleck zurück. Hatte sie ihr Hemd einer Nichtjüdin geliehen, oder einer, die wegen eines Blutfleckes[27] [in Unreinheit] weilt, so führe sie ihn auf diese zurück!? — Dies widerspricht sich ja selbst: im Anfangsatz

17. Sie muss dieserhalb entweder noch einen 3. Tag abwarten, bezw. sind die 7 Tage hinfällig u. muss die Zählung abermals beginnen. 18. Die dadurch gar keinen Schaden erleidet. 19. Nach der Entbindung, deren Blutfleck nicht unrein ist. 20. Dies ist ja selbstverständlich. 21. Sie sei rein. 22. Beide waren bis dahin im Zustand der Reinheit. 23. Für den Unreinen, der ohnehin unrein ist; man nehme daher an, dass er den unreinen gegangen ist. 24. Die eine war daher ebenfalls im Zustand der Unreinheit. 25. Wenn eine Frau, die an ihrem Hemd einen Blutfleck findet, es einer Gefährtin geliehen hatte, die an ihrem einen solchen gefunden hatte. 26. Sie sind beide unrein. 27. An ihrem eignen Hemd.

hüre, es wird gelehrt: Wenn sitzend, so führe sie es darauf zurück, wenn stehend, so führe sie es nicht darauf zurück — Worte R. Meírs. R. Jose sagt, ob so oder so führe sie es darauf zurück. R. Simôn sagt, ob so oder so führe sie es nicht darauf zurück.

Sie fragten: Welcher Ansicht ist R. Simôn in dem Fall, wenn der Mann und das Weib gesessen haben: sagt es R. Simôn nur von dem Fall, wenn stehend, sie sich also nicht mehr enthalten konnte, und wenn sitzend, bei einem Zweifel[1], nicht aber sagt er es bei einem doppelten Zweifel[2], oder gibt es hierbei keinen Unterschied? — Komm und höre: da R. Simôn sagt, es bestehe die Annahme, dass das Blut vom Weib kommt, so ist es einerlei, ob stehend oder sitzend.

HATTE SIE IHR HEMD EINER NICHTJÜDIN ODER EINER MENSTRUIRENDEN GELIEHEN, SO FÜHRE SIE [DEN BLUTFLECK] DARAUF ZURÜCK. WENN DREI WEIBER EIN HEMD ANHATTEN ODER AUF EINER BANK SASSEN, UND BLUT DARAN GEFUNDEN WIRD, SO SIND SIE ALLE UNREIN. SASSEN SIE AUF EINER STEINERNEN BANK ODER AUF DEM VORSPRUNG[3] IM BADEHAUS, SO SIND SIE NACH R. NEHEMJA REIN. R. NEHEMJA SAGT NÄMLICH, WAS FÜR DIE UNREINHEIT NICHT EMPFÄNGLICH IST, SEI AUCH FÜR BLUTFLECKE NICHT EMPFÄNGLICH.

עומדת אינה תולה דברי רבי מאיר רבי ייסי אומר בין כך ובין כך תולה רבי שמעון אומר בין כך בין כך אינה תולה: איבעיא להו איש ואשה יושבין מה לי אמר רבי שמעון כי אמר רבי שמעון עומדת דדחיק לה עלמא יושבת דחד כפק אבל בכפק כפקא לא אמר אי דילמא לא שנא תא שמע ביון דאמר רבי שמעון חזקת דמים מן האשה לא שנא עומדין ולא שנא יושבין:

[59b] שאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות ישבו על ספסל של אבן או על האיצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שחיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים:

Fol. 60a **גמרא.** אמר רב בנכרית הרואה מאי דומיא דנדה מה נדה דקחויא אף נכרית דקא חויא אמר רב ששת כי נים ושכיב רב אמרה להא שמעתא דתניא תולה בנכרית רבי מאיר אומר בנכרית הראויה לראות ואפילו רבי מאיר לא קאמר אלא בראיה לראות אבל חויה לא אצטריך אמר רבא ותסברא רבי מאיר יחיד רבי מאיר לקולא דתניא אינה תולה בנכרית רבי מאיר אומר תולה ואלא קשיא הך תריץ הכי והיא שרואה רבי מאיר אומר בראויה לראות אף על פי שאינה רואה: תנו רבנן תולה בשומרת יום בנדה יום בשני שלה ובסופרת שבעה שלא טבלה לפיכך היא מתוקנת

M 21 בחד | M 22 — א׳ | M 23 — תא ... שנא | M 24 עומד׳ ול ש יושבת | M 25 — אחד | M 26 שכמר׳ || M 27 + מדקתני | M 28 + אמינ׳ | 29 M — בנכרית ... אלא | M 30 — אצט׳ | M 31 והוא דרוא׳ ואלא || M 32 תול׳ בנכרי׳ והא דרואה || M 33 — ו || M 34 וסופ׳ יום שבע׳.

GEMARA. Rabh sagte: Einer Nichtjüdin, die bereits wahrgenommen hat. — Woher dies? — Gleich der Menstruirenden; wie eine Menstruirende wahrgenommen hat, ebenso eine Nichtjüdin, die wahrgenommen hat. R. Šešeth sagte: Rabh sagte diese Lehre schlummernd und schlafend. Es wird nämlich gelehrt: Sie führe ihn auf eine Nichtjüdin zurück. R. Meír sagt, auf eine Nichtjüdin, die wahrzunehmen geeignet ist. Auch R. Meír sagt nur, die wahrzunehmen geeignet ist, sie braucht aber nicht wahrgenommen zu haben. Raba sprach: Du glaubst wol, R. Meír [sage es] erschwerend, R. Meír [sagt es] erleichternd[13]. Es wird nämlich gelehrt: Sie führe es nicht auf eine Nichtjüdin zurück; R. Meír sagt, sie führe wol zurück. — Dies widerspricht ja jener[14] [Lehre]!? — Erkläre sie wie folgt: nur wenn sie wahrgenommen hat; R. Meír sagt, wenn sie nur wahrzunehmen geeignet ist, auch wenn sie nicht wahrgenommen hat.

Die Rabbanan lehrten: Sie führe ihn zurück auf eine den zweiten Tag Flussverdächtige[15] und auf eine, die sieben Tage[16] gezählt und noch kein Tauchbad genommen hat; da-

10. Auf eine innerliche Wunde. 11. Ob es vom Weib od. vom Mann ist. 12. Diese sind für die Unreinheit nicht empfänglich. 13. Nach dem ersten Autor muss sie tatsächlich wahrgenommen haben. 14. Nach deren Wortlaut RM. erschwerend ist. 15. Vgl. S. 837 N. 247. Wenn sie das Hemd dieser geliehen hatte. 16. Nach dem Fluss, die, nachdem sie ein Reinheitsbad genommen hat, rein ist.

דילמא בתר דתמו מיא אתא דם אמר רבי אבא ביושבת
על שפת הספל ומזנקת בתוך הספל ונמצא דם בתוך
הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא על שפת
הספל איבעי ליה לאשתכויחי אמר שמואל ואמרי לה
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי וכן אורי
ליה רבי אבא לקלא הלכה כרבי יוסי: איש ואשה
[וכו']: איבעיא להו איש ואשה עומדין מה לי אמר
רבי מאיר כי אמר רבי מאיר בחד ספקא אבל בספק
ספקא לא מטמא או דילמא לא שנא אמר ריש לקיש
היא היא ממאי מדלא קתני רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין
אי הכי השתא רבי מאיר בספק ספקא מטמא בחד
ספקא מיבעיא להודיעך כחו דרבי יוסי דאפילו בחד
ספקא מטהר ואדמיפלגי בחד ספק להודיעך כחו דרבי
Ber. 60b Er. 72b Beç. 2b Qid. 60b Git. 41b 74b Hol. 58a יוסי ליפלגו בספק ספקא להודיעך כחו דרבי מאיר כה
דהיתרא עדיף ליה ורבי יוחנן אמר כי קאמר רבי מאיר
בחד ספקא אבל בספק ספקא לא אמר אם כן ליתני
רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין אין הכי נמי ואיידי דסליק
מרבי יוסי פתח בדרבי יוסי ורבי יוסי בחד ספקא מטהר
בספק ספקא מיבעיא מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל
לכתחילה לא קא משמע לן תניא כותיה דרבי יוחנן
איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על
המים רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין ורבי שמעון מטמא:
איבעיא להו אשה יושבת מה לי אמר רבי שמעון כי
אמר רבי שמעון בעומדת דדחיק לה עלמא אבל יושבת
לא או דילמא לא שנא תא שמע דתניא יושבת תולה

M 4 דתמי מיא א״ד ארא״ || M 5 לתוך || M 6 בתר דתמי מי את׳ אשפת || M 7 — הלכה כר״י || M 8 לה ר״א לקולא והל׳ || M 9 — או״א || M 10 — מט׳ || M 11 — M 12 ליפלוג || M 13 — ליה || M 14 — M השׁ׳ ר״ם || M 15 יהוד׳ || M 16 — אין || M 17 + M ק — M קא׳ || M 18 בר׳ || M 19 — אשה || M 20 דא״ר.

ende ist, Blut kommen!? R. Abba erwiderte: Wenn sie am Rand des Beckens sitzend den Strahl in das Becken liess; wollte man annehmen, nachdem der Urin zuende war, sei das Blut gekommen, so müsste es sich am Rand des Beckens[2] befinden. Šemuél, manche sagten, R. Jehuda im Namen Šemuéls, sagte: Die Halakha ist wie R. Jose. Ebenso entschied R. Abba dem Qala, die Halakha sei wie R. Jose.

Ein Mann und ein Weib &c. Sie fragten: Welcher Ansicht ist R. Meír in dem Fall, wenn es beim Mann und beim Weib stehend erfolgt[3] ist? Sagt es R. Meír nur bei einem Zweifel und nicht bei einem doppelten Zweifel, oder gibt es hierbei keinen Unterschied. Reš-Laqiš erwiderte: Es ist einerlei[4]. — Woher dies? — Weil er nicht lehrt: nach R. Meír und R. Jose rein. — Wenn es nach R. Meír bei einem doppelten Zweifel unrein ist, so ist es ja bei einem Zweifel selbstverständlich[5]!? — Um die Ansicht R. Joses hervorzuheben, dass es nach ihm auch bei einem Zweifel rein ist. — Weshalb streiten sie über einen Zweifel, um die Ansicht R. Joses hervorzuheben, sollten sie doch über einen doppelten Zweifel streiten, um die Ansicht R. Meírs hervorzuheben!? — Die erlaubende Ansicht ist bedeutender. R. Johanan aber sagte: R. Meír sagt es nur bei einem Zweifel, nicht aber sagt er es bei einem doppelten Zweifel. — Demnach sollte er doch lehren: nach R. Meír und R. Jose rein!? — Dem ist auch so, da er aber mit R. Jose schliesst[6], beginnt er auch mit R. Jose. — Wenn es nach R. Jose bei einem Zweifel rein ist, um wieviel mehr bei einem doppelten Zweifel[7]!? — Man könnte glauben, nur wenn es[8] bereits erfolgt ist, nicht aber von vornherein, so lehrt er uns. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Johanan: Wenn ein Mann und ein Weib ihre [kleine] Notdurft in ein Becken verrichtet haben und Blut sich auf dem Wasser befindet, so ist es nach R. Meír und R. Jose rein, und nach R. Šimôn unrein.

Sie fragten: Welcher Ansicht ist R. Šimôn in dem Fall, wenn das Weib gesessen hat: sagt es R. Šimôn nur von dem Fall, wenn stehend, sie sich also nicht mehr enthalten[9] konnte, nicht aber, wenn sitzend, oder gibt es hierbei keinen Unterschied? Komm und

2. Das Blut fliesst nicht strahlend u. gelangt nicht in das Innere des Beckens. 3. Hierbei liegt ein doppelter Zweifel vor: ob vom Mann od. vom Weib, u. ferner, da stehend, ob aus der Quelle od. aus einer Wunde. 4. Ob ein Weib allein od. ein Weib u. ein Mann. 5. Seine Ansicht im selben Passus der Mišnah ist überflüssig. 6. Im vorangehenden Passus. 7. Seine Ansicht im 2. Passus der Mišnah ist überflüssig. 8. Ihre Berührung mit reinen Dingen, die als unrein erklärt werden müssten. 9. Vgl. N. 1.

[יבו]: והתניא לא אמרו חכמים את הדבר להקל אלא להחמיר אמר רבינא לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי תורה וכתמים עצמן דרבנן: עד שהוא נתון [יבו]: איבעיא להו "מי פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר ברבי צדוק או לא "תא שמע כתם ארוך מצטרף מפין "מפין אין מצטרפין מני או רבי אליעזר ברבי צדוק למה לי צירוף האמד משוך בל "שהוא טמא "אלא לאו רבנן שמע מינה פליגי לא לעולם רבי אליעזר ברבי צדוק "וכי אמר רבי אליעזר ברבי צדוק בעד אבל בכתם לא "תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר ברבי צדוק הלכה מכלל דפליגי שמע מינה: vgl. Sab. 67b

10 M כדבר | 11 M — מי | 12 M + פליגי | 13 M — מפין | 14 M דהו | 15 M — אלא ... פליגי | 16 M — וכ"א ראב"ץ ‖ 17 M + א'.

EINST KAM EINE FRAU &c. Es wird ja aber gelehrt: Die Weisen sagten es nicht erleichternd, sondern erschwerend!? Rabina erwiderte: Bei den Worten der Gesetzlehre nicht erleichternd, sondern über die Worte der Gesetzlehre hinaus erschwerend, [die Unreinheit] der Blutflecke aber ist rabbanitisch.

WENN DER WISCHLAPPEN SICH BEFUNDEN &c. Sie fragten: Streiten die Rabbanan gegen R. Eliêzer b. R. Çadoq oder nicht? — Komm und höre: Ein langer Blutfleck wird vereinigt", einzelne Tropfen werden nicht vereinigt. Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Eliêzer b. R. Çadoq, so ist ja keine Vereinigung nötig, er sagt ja, länglich sei er unrein, in jeder Grösse, doch wol nach den Rabbanan. Somit ist hieraus zu entnehmen, dass sie streiten. — Nein, tatsächlich nach R. Eliêzer b. R. Çadoq, denn R. Eliêzer b. R. Çadoq sagt dies nur vom Wischlappen", nicht aber vom Blutfleck". — Komm und höre: R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die Halakha ist wie R. Eliêzer b. R. Çadoq. "Die Halakha", demnach streiten sie. Schliesse hieraus.

NEUNTER ABSCHNITT

אשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה Col.b Nid. 14b-57b

[ij] רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה: °איש ואשה שעשו צרכיהן 'לתוך הספל ונמצא דם על המים רבי יוסי מטהר ורבי שמעון מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה:

גמרא. מאי שנא עומדת דאמרינן מי רגלים הדור למקור 'ואייתי דם יושבת נמי 'נימא מי רגלים הדור למקור 'ואייתי דם אמר שמואל במזנקת מזנקת נמי

1 M בתוך ‖ 2 M ואת' ‖ 3 M לימ'.

WENN EINE FRAU IHRE [KLEINE] NOTDURFT VERRICHTET UND BLUT WAHRGENOMMEN HAT, SO IST SIE, WIE R. MEÍR SAGT, WENN STEHEND UNREIN, UND WENN SITZEND, REIN; R. JOSE SAGT, OB SO ODER SO REIN. WENN EIN MANN UND EIN WEIB IHRE [KLEINE] NOTDURFT IN EIN BECKEN VERRICHTET HABEN UND BLUT SICH AUF DEM WASSER BEFINDET, SO IST ES NACH R. JOSE REIN, NACH R. ŠIMÔN ABER UNREIN, WEIL EIN MANN KEIN BLUT ZU LASSEN PFLEGT, VIELMEHR BESTEHT DIE ANNAHME, DASS DAS BLUT VOM WEIB KOMMT.

GEMARA. Wenn stehend, wol deshalb, weil wir sagen, der Urin sei zur Quelle zurückgekehrt und Blut mitgekommen, somit sollte man doch, auch wenn sitzend, sagen, der Urin sei zur Quelle zurückgekehrt und Blut mitgekommen!? Šemuél erwiderte: Wenn sie den Strahl frei laufen liess'. — Auch wenn sie strahlt, kann ja, wenn das Wasser zu-

Fleck von irgend einer blutfarbigen Flüssigkeit. 39. Zur Graupengrösse. 40. Bei dem der Blutfleck entschieden von ihrem Körper kommt. 41. An ihrem Hemd. 1. Ohne sich zurückzuhalten. Wenn er frei läuft, kommt kein Blut aus der Quelle mit, u. es ist wol von einer Wunde; hält man ihn zurück, wie dies im Stehen erfolgt, sodass er nur langsam rinnt, so kehrt er zur Quelle zurück u. führt Blut mit.

בגרים מאי לאו כגרים[94]מלמטה לא כגרים[95]מלמעלה:
[96]איתמר נמצא עליה כגרים ועוד [1]ואותו עוד רציפה[2]בו
מאבולת רבי חנינא אומר טמאה רבי ינאי אומר טהורה
רבי חנינא אומר טמאה כי תליא בכגרים ועוד
לא תליא רבי ינאי אומר טהורה הני מילי היכא[99]דלא
רצופה בו מאבולת אבל היכא דרצופה בו מאבולת
מוכחא מילתא[97]דהאי ועוד דם מאבולת הוא פש[98]ליה
כגרים כיון דבעלמא תליא הכא נמי תליא: בעי רבי
ירמיה נתעסקה בכגרים ונמצא עליה בכגרים ועוד מהו
תבעי לרבי חנינא[38]תבעי לרבי ינאי תבעי לרבי חנינא
עד כאן לא קאמר רבי חנינא התם טמאה אלא דלא
נתעסקה אבל[99]הכא דנתעסקה תליא או דילמא אפילו
לרבי ינאי דאמר טהורה הני מילי היכא דרצופה בו
מאבולת אבל היכא[1]דאין רצופה בו מאבולת לא תליא
תא שמע נתעסקה באדום אין תולה[2]בו שחור[3]במועט
אין תולה בו מרובה היכי דמי לאו כי האי גונא לא
כגון[4]דנתעסקה בכגרים ונמצא עליה שני גריסין ועוד
אי הכי מאי למימרא[5]מהו דתימא שקול כגרים[6]צפור
שדי בי מציעי זיל הבא ליכא שיעורא[7]זיל הבא ליכא
שיעורא קא משמע לן: אמר רבא נמצא עליה מין
[8]אחד תולה בו כמה מינין מיתיבי נתעסקה באדום אין
תולה בו שחור נתעסקה שאני איבא דאמרי אמר רבא
נתעסקה במין אחד תולה בו כמה מינין מיתיבי נתעסקה
באדום אין תולה בו שחור[9]בי קאמר רבא דאתעסקה
בתרנגולת דאית בה כמה מיני דמא: מעשה באשה

M 94 בלמ׳ || M 95 + ל״א מאי לאו מלמע׳ למטה קחשיב || M 96 דאין || M 97 — ד || M 98 להו || M 99 היכא || M 1 דלא || BP 2 בה || M 3 — ב || M 4 דאיעסק || M 5 כגרים || M 6 — מד״ת || M 7 צפור — || M 8 — אחד || M 9 במועט אין תול׳ מרוב׳ א״ר דאיעס׳. ל״ש

ren zurück. Doch wol bis zur Graupengrösse nach unten!? — Nein, bis zur Graupengrösse nach oben.

Es wurde gelehrt: Wenn sich an ihr [ein Blutfleck] in Graupengrösse und etwas darüber befindet, und an diesem etwas eine Laus haftet, so ist sie, wie R. Ḥanina sagt, unrein, und wie R. Jannaj sagt, rein. R. Ḥanina sagt, sie sei unrein, denn nur in Graupengrösse ist es darauf zurückzuführen, nicht aber ist es in Graupengrösse und darüber darauf zurückzuführen. R. Jannaj sagt, sie sei rein, denn dies gilt nur dann, wenn keine Laus daran haftet, wenn aber eine Laus daran haftet, so ist es klar, dass das etwas Läuseblut ist, somit bleibt nur Graupengrösse zurück, und wie er sonst darauf zurückzuführen ist, so ist er auch in diesem Fall darauf zurückzuführen.

R. Jirmeja fragte: Wie ist es, wenn sie sich mit [Blut] in Graupengrösse befasst hat und [ein Blutfleck] über Graupengrösse sich an ihr befindet? Dies ist fraglich nach R. Ḥanina und dies ist fraglich nach R. Jannaj. Dies ist fraglich nach R. Ḥanina, denn R. Ḥanina sagt, sie sei unrein, vielleicht nur da, wo sie sich nicht [mit Blut] befasst hat, hierbei aber, wo sie sich damit befasst hat, ist es darauf zurückzuführen. Oder aber: auch nach R. Jannaj, welcher sagt, sie sei rein, gilt dies nur da, wo eine Laus daran haftet, wenn aber keine Laus daran haftet, ist es nicht darauf zurückzuführen. — Komm und höre: Hatte sie sich mit Rotem befasst, so kann sie nicht Schwarzes darauf zurückführen, wenn mit wenigem, so kann sie nicht viel darauf zurückführen. Auf welche Weise? — doch wol wie in einem solchen Fall. — Nein, wenn sie sich mit [einem Quantum] in Graupengrösse befasst hat, und [ein Blutfleck] von zwei Graupengrössen und darüber sich an ihr befindet. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, man nehme die Graupengrösse des Vogels[37]und tue es in die Mitte, sodass hier die erforderliche Grösse fehlt, und dort die erforderliche Grösse fehlt, so lehrt er uns.

Raba sagte: Befindet sich an ihr eine Art[38], so kann sie viele Arten darauf zurückführen. Man wandte ein: Hatte sie sich mit Rotem befasst, so kann sie nicht Schwarzes darauf zurückführen!? — Anders ist es, wenn sie sich damit befasst hatte. Manche lesen: Raba sagte: Hatte sie sich mit einer Art befasst, so kann sie viele Arten darauf zurückführen. Man wandte ein: Hatte sie sich mit Rotem befasst, so kann sie nicht Schwarzes darauf zurückführen!? — Raba spricht von dem Fall, wenn sie sich mit einem Huhn befasst hat, das verschiedene Arten Blut hat.

unterhalb bezw. oberhalb des Gürtels; oberhalb sind es von anderwärts herrührende Blutspritzer. 37. Mit dessen Blut sie sich befasst hat; dieses ist entschieden vom Blutfleck in Abzug zu bringen. 38. Ein

תולה עד כגרים של פול ולדבריו אנו מידים וירכנן
דאמרי תולה עד כמה אמר רב נחמן בר יצחק תולה
בפשפש ועד כתורמים: תנו רבנן פשפש זה ארכו כריחבי
וטעמו בריחו ברוחה כרוחה זו שכר המוללו מריח בו
ארכו כריחבו לענין כתמים טעמו כריחו לענין תרומה
דתנן או שטעם טעם פשפש בפיו הרי זה יפלוט מנא Cf. infra 2
ידע טעמו בריחו ואכתי מנא ידע ברית כרוחה לו שכל
המוללו מריח בו: אמר רב אשי עיד שיש בה חזירים
אין הוששין לכתמים אמר רב נחמן בר יצחק והא
דתוקרת בעיר שיש בה חזירים דמיא: עד כמה היא
תולה וכו': אמר רב הונא כגרים אינה תולה פחות
מכגרים תולה ורב חסדא אמר כגרים תולה יתר מכגרים
אינה תולה ליטא בעד ועד בכדל קא מיפלגי דרב הונא
סבר עד ולא עד בכלל ורב חסדא סבר עד ועד בכלל Cf. Er 82b
אמר לך רב הונא איכא עד ועד בכלל ואיכא עד ולא
עד בכלל והכא להומרא והכא לחימרא ורב חסדא אמר
לך בעלמא אימא לך לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן
והכא כדרבי אבהו דאמר רבי אבהו כל שיעורי חכמים Hol. 55a
להחמיר חוץ מכגרים של כתמים להקל איכא דאמרי
לה להא שמעתא באפי נפשה רב הונא אמר כגרים
יתר מכגרים ורב חסדא אמר כגרים כפחות מכגרים
וקמיפלגי בעד ועד דהכא כדאמרינן מתיבי היו עליה Fol. 59
טיפי דמים למטה וטיפי דמים למעלה תולה בעליון עד

M 77 וכדב' א"ם ורב' | M 78 — בר ... רבנן | M 79 — בו | M 80 + ד | M 81 — בו | M 82 רבה בר יצח' דרוק' | BP 83 דרוק' | M 84 מגר' | M 85 ביותר מגר' | M 86 — בעל' א"ל | P 87 אימר | M 88 בדר"א א"ר יוחני קמפלגי דאר"א אר"י כל | M 89 ואי' דמתני | M 90 בפני עצמ' | M 91 ויותר | M 92 וסח' | M 93 עד ולא עד בכלל מתי'.

sagt: Bis zur [Grösse einer] Bohnengraupe führe sie ihn darauf zurück. Und wir pflichten seinen Worten bei. — Bis zu welcher [Grösse] nach den Rabbanan, welche sagen, sie führe ihn darauf zurück? R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: Sie führe ihn auf eine Wanze zurück, bis zur Lupinengrösse.

Die Rabbanan lehrten: Die Wanze ist gleichmässig lang und breit, ihr Geschmack gleicht ihrem Geruch, und ihr ist die Zusicherung gegeben, dass, wer sie zerdrückt, sie auch riechen muss. Lang wie breit, hinsichtlich der Blutflecke. Ihr Geschmack gleicht ihrem Geruch, hinsichtlich der Hebe. Es wird nämlich gelehrt: Oder er den Geschmack einer Wanze im Mund verspürt, so spucke er aus. Woher weiss man es? — der Geschmack gleicht ihrem Geruch. — Aber woher kennt man diesen? — Ihr ist die Zusicherung gegeben, dass, wer sie zerdrückt, sie riechen muss.

R. Aši sagte: In einer Stadt, in der Schweine sind, sind Blutflecke nicht zu berücksichtigen. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Droqereth gleicht einer Stadt, in der Schweine sind.

WIE WEIT KANN SIE IHN DARAUF ZURÜCKFÜHREN &c. R. Hona sagte: In Graupengrösse kann sie ihn nicht darauf zurückführen, unter Graupengrösse kann sie ihn darauf zurückführen. R. Ḥisda aber sagte: In Graupengrösse kann sie ihn darauf zurückführen, über Graupengrösse kann sie ihn nicht darauf zurückführen. — Es wäre anzunehmen, dass sie darüber streiten, ob das "bis"[34] einbegriffen ist. R. Hona ist der Ansicht: bis, und das "bis" ist nicht einbegriffen, und R. Ḥisda ist der Ansicht: bis, und das "bis" ist einbegriffen. — R. Hona kann dir erwidern: Es gibt Fälle, wo das "bis" einbegriffen ist, und es gibt Fälle, wo das "bis" nicht einbegriffen ist; bei diesen erschwerend, und bei jenen erschwerend. Und R. Ḥisda kann dir erwidern: Sonst, kann ich dir erwidern, tatsächlich erschwerend und nicht erleichternd, hierbei aber ist nach R. Abahu zu entscheiden, denn R. Abahu sagte: Bei allen Massangaben der Weisen ist zu erschweren, ausser bei der Graupengrösse der Blutflecke, wobei zu erleichtern ist. Manche lehren dies als selbständige[35] Lehre: R. Hona sagt, [genau] Graupengrösse gelte als über Graupengrösse, und R. Ḥisda sagt, [genau] Graupengrösse gelte als unter Graupengrösse. Sie streiten, ob hierbei das "bis" einbegriffen ist, wie wir eben gesagt haben. Man wandte ein: Waren an ihr Tropfen Blut unten[36] und Tropfen Blut oben, so führe sie sie bis zur Graupengrösse auf die obe-

30. Dies ist ihr Schutz. 31. Wer Hebe isst. 32. Obgleich die Vernichtung von Hebe verboten ist. 33. Die Schmutz- u. Blutflecke verbreiten. 34. Das in der Mišnah gebraucht wird. 35. Nicht auf die Mišnah bezugnehmend. 36. Nach der einleuchtenden Erklärung der Tosaphisten,

זו תולה[59]: [iii] מעשה באשה אחת שבאת לפני רבי עקיבא
[38]אמרה לו ראיתי כתם אמר לה[60]שמא מכה היתה[61]ביך
אמרה לו הן[62]וחייתה אמר לה שמא יכולה להגלע
Nid 45a ולהוציא דם אמרה לו הן וטהרה רבי עקיבא ראה
תלמידיו מסתכלין זה בזה אמר להם מה[63]הדבר קשה
Hul. 55a בעיניכם[64] שלא אמרו חכמים[65]הדבר להחמיר אלא להקל
Lv.15,19 שנאמר ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה דם
ולא כתם: [66]עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם [iv]
[18]ענול טהור[18]משוך טמא דברי רבי[67]אליעזר ברבי צדוק:

גמרא. [68]תנינא להא דתנו רבנן [69]מעשה[69]ותלה רבי
Nid. 19b מאיר בקילור ורבי תלה בשרף שקמה: או שישבה:
ישבה אין לא ישבה לא תנינא להא דתנו רבנן עברה
בשוק של טבחים כפק ניתז עליה כפק לא ניתז עליה
תולה כפק עברה כפק לא עברה[70]טמאה: הרגה מאכולת:
הרגה אין לא הרגה לא מתניתין מני רבן שמעון[71]בן
גמליאל היא דתניא הרגה[72]תולה לא הרגה אינה תולה
דברי רבן שמעון בן גמליאל וחכמים אומרים בין כך
ובין כך תולה אמר רבן שמעון בן גמליאל לדברי אין
קין[2]ולדברי חברי אין סוף לדברי אין קין שאין לך אשה
שטהורה לבעלה שאין לך בל מטה ומטה שאין בה
כמה[73]טיפי[74]דם מאכולת לדברי חברי אין סוף שאין לך
אשה[75]שאינה טהורה לבעלה שאין לך כל סדין וסדין
שאין בו כמה טיפי[76]דם אבל נראין דברי רבי הנינא בן
אנטיגנוס מדברי ומדבריהם שהיה אומר עד כמה היא

62 || ביך — M 61 || בתי + M 60 || בה + M 59
M 65 || ש — M 64 || לדבר M 63 || וחי — M
בדבר || M 66 + ה || M 67 אלע' || M 68 בכל דבר ||
72 || ב"ג — M 71 || M 70 אינה תול' || M 69 שתלה
M + מאכ' || P 73 טיפין || M 74 דמי מאכ' לדבריה'
אין || M 75 שטמא' לבע' || M 76 דמים.

REN. EINST KAM EINE FRAU VOR R. ÂQIBA UND SPRACH ZU IHM: ICH HABE EINEN BLUTFLECK GESEHEN. DA SPRACH ER ZU IHR: HATTEST DU VIELLEICHT EINE VERLETZUNG? SIE ERWIDERTE IHM: ALLERDINGS, ABER SIE IST VERHEILT. ER ENTGEGNETE: KANN SIE VIELLEICHT AUFGEBROCHEN SEIN UND GEBLUTET HABEN? SIE ERWIDERTE: JAWOL. DA ERKLÄRTE SIE R. ÂQIBA ALS REIN. ALS ER DARAUF SEINE SCHÜLER EINANDER ANSCHAUEN SAH, SPRACH ER ZU IHNEN: WAS IST EUCH DA AUFFALLEND? DIE WEISEN SAGTEN ES NICHT ERSCHWEREND, SONDERN ERLEICHTERND; ES HEISST:[25] *und wenn ein Weib blutflüssig ist, Blut ist ihr Fluss aus ihrem Leib*; BLUT UND NICHT EIN BLUTFLECK. WENN DER WISCHLAPPEN SICH UNTER DEM POLSTER BEFUNDEN HATTE UND EIN RUNDER BLUTFLECK SICH DARAUF BEFINDET, SO IST ER, WENN RUND, REIN[26], UND WENN LÄNGLICH, UNREIN — WORTE DES R. ELEÂZAR B. R. ÇADOQ.

GEMARA. Wir lernen hier, was die Rabbanan gelehrt haben: Einst führte ihn R. Meír auf eine Augensalbe zurück. Rabbi führte ihn auf das Harz einer Sykomore zurück. ODER GESESSEN. Nur wenn sie gesessen hat, nicht aber, wenn sie nicht gesessen[27] hat, somit lernen wir hier, was die Rabbanan gelehrt haben: Wenn sie durch den Schlächtermarkt gegangen ist und es zweifelhaft ist, ob sie bespritzt worden ist oder nicht bespritzt worden ist, so führe sie ihn darauf zurück; ist es zweifelhaft, ob sie vorübergegangen ist oder nicht vorübergegangen ist, so ist sie unrein.

ODER EINE LAUS GETÖTET. Nur wenn getötet, nicht aber, wenn nicht getötet, somit vertritt unsre Mišnah die Ansicht des R. Šimôn b. Gamaliél, denn es wird gelehrt: Hat sie eine [Laus] getötet, so führe sie ihn darauf zurück, hat sie keine getötet, so führe sie ihn nicht darauf zurück — Worte des R. Šimôn b. Gamaliél. Die Weisen sagen, ob so oder so führe sie ihn darauf zurück. R. Šimôn b. Gamaliél sprach: Für meine Ansicht gibt es keine Grenze[28] und für die Ansicht meiner Kollegen gibt es kein Ende[29]. Für meine Ansicht gibt es keine Grenze, denn demnach gibt es keine Frau, die für ihren Mann rein ist, da es kein Bett gibt, das nicht viele Tropfen Läuseblut hätte. Und für die Ansicht meiner Kollegen gibt es kein Ende, denn demnach gibt es keine Frau, die für ihren Mann nicht rein ist, denn es gibt kein Laken, das nicht viele Tropfen Blut hätte. Einleuchtender sind vielmehr die Worte des R. Ḥanina b. Antigonos als meine Worte und als ihre Worte, denn er

25. Lev. 15,19. 26. Bei der Benutzung entsteht ein länglicher Fleck. 27. Man nehme nicht an, sie habe viell. gesessen u. wisse es nicht mehr. 28. Hat sie nicht getötet, so ist sie beim kleinsten Fleck unrein. 29. Sie ist beim grössten Fleck rein.

רקיא אבל לחומיא שונין: היתה פושטתו וכו׳: תניא
אמר רבי אלעזר ברבי יוסי דבר זה הודיתי ברומי[44]לאיבור
ובשבאתי אצל[45]חכמים שבדרום אמרו לי יפה הודית:
תנו רבנן ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וקצרה
שלבשה חלוקה[46]של ארוכה אם מגיע בנגד בית התורפה
של ארוכה שתיהן טמאות ואם לאו ארוכה טהורה
וקצרה טמאה תניא אידך בדקה חלוקה והשאילתו
לחבירתה[47]היא טהורה וחבירתה תילה[48]בה אמר רב
ששת ולענין דינא תנן אבל לענין טומאה היא טהורה
וחבירתה טמאה מאי שנא[49]מהא דתניא שתי נשים Col.b
שנתעסקו בצפור אחד ואין בו אלא כסלע דם ונמצא
כסלע על[50]זו וכסלע על[51]זו שתיהן טמאות שאני התם
דאיבא סלקא יתירא: תנו רבנן לבשה שלשה חלוקות
חבוקין לה אם יכולה לתלות תילה ואפילו בתחתון
[52]אין יכולה לתלות[53]אינה תולה ואפילו בעליון ביצד
עברה בשוק של טבחים תולה[54]אפילו[55]בתחתון לא עברה
בשוק של טבחים[56]אף בעליון אינה תולה:

[ij] 2 תולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות שחטה
בהמה חיה ועוף[57]נתעסקה[58]בכתמים או שישבה
בצד העסוקין בהן[59]הרגה מאכולת הרי זו תילה בה
[60]עד כמה[61]רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגרים של
פול ואף על פי שלא הרגה[62]ותולה בבנה[63]או בבעלה
אם יש בה מכה[64]והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי

M 44 — לאים׳ | M 45 חברוי בדר׳ | M 46 שלבש׳
M 47 — ה״ש | M 48 — בה | M 49 — מהא דתנ׳
M 50 + יד | M 51 אינ׳ | M 52 ואב״ע א״ת 53
M — בתח׳ | M 54 אפי׳ | M 55 — בכת׳ | B 56
+ תולה. M | M 57 ובבע׳ | M 58 ויכו׳.

— Anders ist es da, wo ein Selâ mehr vorhanden ist[22].

Die Rabbanan lehrten: Wenn sie drei untersuchte Hemden anhatte, so kann sie, wenn sie [den Blutfluss] auf etwas zurückführen kann, ihn darauf zurückführen, selbst wenn er sich am untersten befindet, und wenn sie ihn nicht auf etwas zurückführen kann, nicht zurückführen, selbst wenn am obersten. Zum Beispiel: ist sie durch den Schlächtermarkt gegangen, so kann sie ihn darauf zurückführen, selbst wenn am untersten, und ist sie nicht durch den Schlächtermarkt gegangen, so kann sie ihn nicht darauf zurückführen, selbst wenn am obersten.

SIE KANN [DEN BLUTFLECK] AUF ALLES ZURÜCKFÜHREN, WORAUF NUR ZURÜCKGEFÜHRT WERDEN KANN. HAT SIE EIN VIEH, EIN WILD ODER EINEN VOGEL GESCHLACHTET, SICH MIT BLUTFLECKEN BEFASST ODER NEBEN ANDREN DIE SICH DAMIT BEFASSTEN, GESESSEN, ODER EINE LAUS GETÖTET, SO FÜHRE SIE IHN DARAUF ZURÜCK. WIE WEIT KANN SIE IHN DARAUF[23]ZURÜCKFÜHREN? R. HANINA B. ANTIGONOS SAGTE: BIS ZUR [GRÖSSE EINER] BOHNENGRAUPE, AUCH WENN SIE KEINE GETÖTET HAT. SIE KANN IHN AUCH AUF IHR KIND ODER IHREN MANN[24]ZURÜCKFÜHREN. HAT SIE EINE VERLETZUNG, DIE AUFBRECHEN UND BLUTEN KANN, SO KANN SIE IHN DARAUF ZURÜCKFÜH-

20. Die gleiche Handlung, um festzustellen, ob dabei eine Verunreinigung erfolgen wird; vgl. S. 715 N. 93. 21. Obgleich eine das Blut auf den Vogel zurückführen kann. 22. Der Zweifel besteht für beide gleichmässig, hierbei aber hatte die eine das Hemd untersucht. 23. Auf das Blut einer Laus. 24. Wenn er eine blutende Wunde hat.

שפיר דאיכא למימר מנופה אתיא טהור: על עקבה ועל ראש גודלה טמאה (וכו'): בשלמא עקבה עביד דנגע באותו מקום אלא ראש גודלה מאי טעמא וכי תימא זימנין דנגע בעקבה ומי מחזקינן טומאה ממקום למקום והתניא היתה לה מכה בצוארה שתוכל לתלות תולה על כתפה שאינה יכולה לתלות אינה תולה ואין אומרים שמא בידה נטלתו והביאתו לשם אלא שאני ראש גודלה דבהדי דפסעה עביד דמתרמי ולא מחזקינן טומאה ממקום למקום והתניא נמצאת[33] על קשרי אצבעותיה טמאה מפני[34] שידים עסקניות הן מאי טעמא לאו משום דאמרינן[35] בדקה בחד ידא ונגעה באידך ידא לא שאני [36] ידה דכולה עבידא דנגעה: על שוקה ועל פרסותיה מבפנים [וכו']: מבפנים[37] עד היכא אמרי דבי רבי ינאי עד מקום חבק איבעיא להו מקום חבק כלפנים או כלחוץ תא שמע דתני רב קטינא עד מקום חבק וחבק עצמו כלפנים[38] רב חייא בריה דרב אויא[39] מתני לה בהדיא אמרי דבי רבי ינאי עד מקום חבק וחבק עצמו כלפנים: בעי רבי ירמיה כשיר מהו כשורה מהו טפין טפין מהו לרוחב ירכה מהו תא שמע על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא על בשרה[40] מאי לאו[41] כי האי גונא לא דלמא דעביד כרצועה: ההיא[42] איתתא דאשתכח לה דמא במשתיתא אתאי לקמיה דרבי ינאי אמר לה[43] תיזיל ותיתי והתניא אין שונין בטהרות[43] כי אמרינן אין שונין Nid. 65b

33 M + לה || 34 M שהיד' || 35 M דבד' בחד ונג' || 36 M יד כולי' || 37 M — עד || 38 M + ו || 39 M תיזי || 40 M א' תני || 41 M + לאחויי || 42 M רצוע' || 43 M א"ל אין שונין. היתה פוש'. א"ר אליע'.

den man genau untersuchen kann, und angenommen werden kann, es sei aus ihrem Körper gekommen, ist sie rein.

WENN AN DER FERSE ODER AN DER SPITZE DES GROSSEN ZEHS, SO IST SIE UNREIN. Allerdings an der Ferse, weil sie diese Stelle berühren kann[13], weshalb aber, wenn an der Spitze des grossen Zehs? Wolltest du sagen, weil diese die Ferse berühren kann, so wird ja nicht eine Unreinheit [durch Uebertragung] von einer Stelle auf eine andre angenommen. Es wird nämlich gelehrt. Hat sie eine Verletzung am Hals, sodass sie es darauf zurückführen[15] kann, so führe sie es[14] darauf zurück, wenn aber an der Schulter, so dass sie es nicht darauf zurückführen kann, so führe sie es nicht darauf zurück. Man nehme aber nicht an, sie habe es vielleicht mit der Hand genommen und es da hingetan!? — Vielmehr, anders ist es beim grossen Zeh, weil es beim Schreiten direkt erfolgt sein kann. — Wird denn nicht eine Unreinheit [durch Uebertragung] von einer Stelle auf eine andre angenommen, es wird ja gelehrt: Findet es sich an ihren Fingergelenken, so ist sie unrein[16], weil die Hände geschäftig sind. Doch wol, weil wir sagen, sie habe sich mit einer Hand untersucht, und mit dieser die andre Hand berührt!? — Nein, anders verhält es sich mit der Hand, die ganz allein[17] überallhin rührt.

WENN AM SCHENKEL ODER AM FUSS EINWÄRTS &C. Wie weit einwärts? — In der Schule R. Jannajs sagten sie, bis zum Nestelband[18]. Sie fragten: Gilt die Stelle des Nestelbandes als einwärts oder auswärts? — Komm und höre: R. Qaṭṭina lehrte: bis zum Nestelband, und die Stelle des Nestelbandes gilt als einwärts. R. Ḥija, der Sohn R. Ivjas, lehrte es ausdrücklich: In der Schule R. Jannajs sagten sie, bis zur Stelle des Nestelbandes, und das Nestelband selbst gilt als einwärts.

R. Jirmeja fragte: Wie ist es, wenn [der Fleck] ringförmig ist, wenn reihenförmig, wenn in einzelnen Tropfen, wenn in der Breite der Hüfte? — Komm und höre: An ihrem Leib ist es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es ist unrein. "An ihrem Leib", doch wol auf diese Weise. — Nein, wenn es streifenartig ist.

Einst fand eine Frau Blut am Webeaufzug, und als sie vor R. Jannaj kam, sprach er zu ihr: Geh hin und zurück[19]. — Es wird ja aber gelehrt, dass man beim Reinheitsge-

sie nichts gespürt hat. 13. Beim Sitzen mit untergeschlagenen Beinen. 14. Das Blut, das sie am Hemd unten findet. 15. Beim Bücken kann ein Tropfen herabgefallen sein. 16. Obgleich eine direkte Berührung nicht anzunehmen ist. 17. Sie kann das Blut auch direkt mit der Rückseite der Finger berührt haben. 18. Zum Zusammenhalten der stulpenartigen Fussbekleidung. 19. Sie sollte am Webestuhl dieselben Körperbewegungen wiederholen, um zu sehen, ob sie mit dieser Körperstelle in Berührung kommen wird.

ihrer Tage unrein war, sei sie unrein, obgleich sie nichts gespürt hat!? — Nein, wenn sie während der Mehrheit ihrer Tage spürend wahrnimmt, ist sie unrein, denn sie kann gespürt und darauf nicht geachtet haben.

Der Meister sagte: An ihrem Leib ist es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es ist unrein; an ihrem Hemd ist es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es ist rein. In welchem Fall: wenn unterhalb des Gürtels, wieso ist es, wenn an ihrem Hemd, rein, es wird ja gelehrt, wenn unterhalb des Gürtels, sei sie unrein, und wenn oberhalb des Gürtels, wieso ist es, wenn an ihrem Leib, unrein, es wird ja gelehrt, wenn sie Blut an ihrem Leib sieht, sei sie, wenn nicht gegen die Schamstelle, rein!? — Wenn du willst, sage ich: unterhalb des Gürtels, und wenn du willst, sage ich: oberhalb des Gürtels. Wenn du willst, sage ich: unterhalb des Gürtels, wenn sie nämlich durch die Schlächtergasse gegangen ist. Wenn an ihrem Leib, so ist es aus ihrem Körper gekommen, denn, wenn von anderwärts, so müsste es sich auf ihrem Hemd befinden; befindet es sich aber an ihrem Hemd, so ist es von anderwärts gekommen, denn wenn von ihrem Körper, so müsste es sich an ihrem Leib befinden. Wenn du aber willst, sage ich: oberhalb des Gürtels, wenn sie sich nämlich nach rückwärts gebogen hat. Wenn an ihrem Leib, so ist es entschieden aus ihrem Körper gekommen, denn, wenn von anderwärts, so müssfe es sich auf ihrem Hemd befinden; wenn aber an ihrem Hemd, so ist es von anderwärts gekommen, denn, wenn aus ihrem Körper, so müsste es sich an ihrem Leib befinden. — Immerhin lehrt er, wenn an ihrem Leib, sei es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es sei unrein. Obgleich sie nichts gespürt hat!? Ferner wird gelehrt, wenn sie einen Blutfleck an ihrem Leib gegen die Schamstelle sieht, sei sie unrein. Obgleich sie nichts gespürt hat!? R. Jirmeja aus Diphte erwiderte: Šemuél pflichtet bei, dass sie rabbanitisch unrein sei. R. Aši erwiderte: Šemuél ist der Ansicht R. Neḥemjas, denn es wird gelehrt: R. Neḥemja sagte: Was für die Unreinheit nicht empfänglich[11] ist, ist auch für Blutflecke nicht empfänglich. — Erklärlich ist es nach R. Aši, dass er vom Erdboden spricht, weshalb aber spricht er nach R. Jirmeja vom Erdboden, dies gilt ja auch von einem Gewand[12]!? — Von diesen ist es selbstverständlich; selbstverständlich ist dies von einem Gewand, das sich nicht genau untersuchen lässt, weil angenommen werden kann, es sei von anderwärts gekommen, aber auch am Erdboden,

מאן מצאה יאך על גב דלא ארגשה לא אם רוב ימיה
בהרגשה הויא מצאה דאימור ארגשה ולאי אדעתה:
אמר מר "על בשרה ספק מצא ספק טהור "טמא על
הלוקה ספק מצא ספק טהור טהור היכי דמי אי מהגיר
ולמטה על הלוקה אמאי טהור והא תנן "מן ההגור ולמטה
טמא "ואי מהגיר ולמעלה על בשרה אמאי טמא והתנן
"ראתה דם על בשרה שלא כנגד בית התירפה טהורה
אי בעית אימא מהגור ולמטה ואי בעית אימא מהגיר
ולמעלה אי בעית אימא מהגור ולמטה כגון שעברה
בשוק של טבחים על בשרה מגיפה אתאי דאי מעלמא
אתאי על הלוקה[23] מבעי ליה אישתכוחי על הלוקה
מעלמא אתא דאי מגיפה אתא על בשרה[24] מבעי ליה
אשתכוחי "ואי בעית אימא מהגיר ולמעלה כגון דאודקרה
על בשרה[25] ודאי מגיפה אתאי דאי מעלמא אתאי על
הלוקה איבעי ליה[26] אשתכוחי על הלוקה מעלמא אתאי
דאי מגיפה אתאי על בשרה איבעי ליה[26] אשתכוחי קתני
[27]מיהת על בשרה ספק מצא ספק טהור "טמא ואף על
גב דלא הרגישה ועוד תנן התואה כתם על בשרה כנגד
בית התורפה טמאה [2]ואף על גב דלא[28] ארגישה אמר רב
ירמיה מדפתי מודה שמואל שהיא טמאה [3]מדרבנן רב Fol.58
אשי אמר שמואל[29] הוא דאמר כרבי נחמיה דתנן "רבי Nid. 59b
נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל
כתמים בשלמא לרב אשי הייגו דקאמר קרקע[30] "אלא
לרב ירמיה מאי אידיא קרקע אפילו גלימא נמי לא
מיבעיא קאמר לא מיבעיא גלימא דלא מבדק שפיר
"ואיבא למימר מעלמא אתא אלא אפילו קרקע[32] דמבדק

17 M + טהורין ‖ 18 M + אם ‖ 19 (M טהור) ‖ 20 M + ראת על חלוק' ‖ 21 B — ו ‖ 22 M הרואה כתם ע"ב כנגד בית התורפ' טמא' שלא ‖ 23 M איב' ליה לאש' ‖ 24 M — ודאי ‖ 25 M + ל ‖ 26 M מיח' ‖ 27 M — טמא ו ‖ 28 B הרג' ‖ 29 M — הר"א ‖ 30 M עול' היא אלא ר' ‖ 31 M — ואיבא ... אתא ‖ 32 M דאיב' [] מגופ' אתא אפי' הכי טהור'.

[11] sie nicht sicher weiss, ob sie unrein ist, u. etwas berührt od. geschüttelt hat. [12] 11. Der Erdboden ist für die Unreinheit nicht empfänglich. Die Begründung, weil sie nicht gespürt hat, ist fortzulassen. 12. Wenn

גמרא. אמר שמואל בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה שנאמר °בבשרה עד Lv. 15,19
שתרגיש בבשרה האי °בבשרה מיבעי ליה °שמטמאה N.d. 21b 40b 41b
בפנים בכחוין °אם כן לימא קרא בבשר מאי בבשרה ib. 21b
שמע מינה °עד שתרגיש בבשרה ואבתי מיבעי ליה
°בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה תרתי שמע מינה ib.
°תא שמע האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי ib. 14b
מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה היכי
דמי אי דארגשה יושבת אמאי טהורה אלא לאו דלא
ארגשה וקתני עומדת טמאה °לעולם דארגשה ואימור
הרגשת מי רגלים °הואי עומדת הדור מי רגלים למקור
ואיתי דם ויושבת טהורה תא שמע עד שהיה נתון
תחת הכר ונמצא עליו דם אם ענול טהור ואם משוך
טמא היכי דמי אי דארגשה ענול אמאי טהור אלא °לאו
דלא ארגישה וקתני משוך טמא לא לעולם דארגשה
ואימור הרגשת עד הואי משוך ודאי מנופה אתא ענול
טהור תא שמע °נמצא על שלו טמאין והייבין בקרבן Yg'i. N.d. 14a
נמצא על שלה °אתיום טמאין והייבין בקרבן נמצא על
שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורין מן הקרבן היכי
דמי אי דארגשה לאחר זמן אמאי פטורין מן הקרבן
אלא לאו דלא ארגשה וקתני נמצא על שלה °אתיום
טמאין והייבין בקרבן לא לעולם דארגשה °ואימור
הרגשת שמש הואי תא שמע נמצאת אתה אומר שלש
ספקות באשה על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא על
הלוקה ספק טמא ספק טהור ובמנעות ובהיסטות
הלך אחר הרוב מאי הלך אחר הרוב לאו אם רוב ימיה

12 ‖ לא + M 11 ‖ תרתי ואבתי M 10 ‖ מאי + M 9
M 15 ‖ לאחר אות' M 14 ‖ לאו — M 13 ‖ הוא P
אות' ‖ P 16 — ג. B ואימא ח"ש הות.

GEMARA. Šemuél sagte: Wenn sie den Erdboden untersucht hatte und sich hingesetzt, und darauf da Blut findet, so ist sie rein, denn es heisst: '*an ihrem Leib*, nur wenn sie etwas an ihrem Leib gespürt hat. — Das [Wort] *an ihrem Leib* deutet ja darauf, dass sie innen wie aussen unrein ist!? – Die Schrift könnte ja *am Leib* sagen, wenn es aber *an ihrem Leib* heisst, so deutet dies darauf: nur wenn sie etwas an ihrem Leib verspürt hat. — Aber auch dies wird ja gedeutet: *an ihrem Leib*, nicht aber an der Eihaut oder einem Fleischklumpen!? — Hieraus ist beides zu entnehmen. — Komm und höre: Wenn eine Frau ihre [kleine] Notdurft verrichtet und Blut wahrgenommen hat, so ist sie, wie R. Meír sagt, wenn stehend, unrein, und wenn sitzend, rein. In welchem Fall: hat sie etwas gespürt, wieso ist sie sitzend rein; doch wol, wenn sie nichts gespürt hat, und er lehrt, stehend sei sie unrein!? — Tatsächlich, wenn sie etwas gespürt hat, aber sie kann Urin gespürt haben; stehend ging der Urin zur Quelle zurück und es kam Blut, sitzend ist sie rein. — Komm und höre: Wenn der Wischlappen sich unter dem Kissen befunden hat und Blut sich darauf befindet, so ist er, wenn rund, rein, und wenn länglich, unrein. In welchem Fall: hat sie etwas gespürt, wieso ist er, wenn rund, rein; doch wol, wenn sie nichts gespürt hat, und er lehrt, wenn länglich, sei sie unrein!? — Nein, tatsächlich wenn sie etwas gespürt hat, aber sie kann den Wischlappen gespürt haben; wenn länglich, so kommt es entschieden aus ihrem Körper, wenn rund, ist er rein. — Komm und höre: Findet sich [Blut] auf seinem [Wischlappen], so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig, findet es sich auf ihrem sofort, so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig, findet es sich auf ihrem nach einer Zeit, so sind sie des Zweifels wegen unrein, jedoch von einem Opfer frei. In welchem Fall: hat sie etwas gespürt, wieso sind sie, wenn nach einer Zeit, von einem Opfer frei; doch wol, wenn sie nichts gespürt hat, und er lehrt, wenn es sich auf ihrem findet, seien sie, wenn sofort, unrein und ein Opfer schuldig. — Nein, tatsächlich, wenn sie etwas gespürt hat, nur kann sie das Glied gespürt haben. — Komm und höre: Es ergibt sich also, dass es beim Weib drei Arten von Zweifel gibt: an ihrem Leib ist es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es ist unrein; an ihrem Hemd ist es zweifelhaft, ob unrein oder rein, und es ist rein; beim Berühren und beim Schütteln richte man sich nach der Mehrheit. "Man richte sich nach der Mehrheit" heisst wol, wenn sie während der Mehrheit

4. Lev. 15,19. 5. Ob das Blut sich noch im Körper befindet, od. ausserhalb desselben; vgl. S. 771 Z. 10ff. 6. Vgl. S. 771 Z. 20ff. 7. Der Grund wird weiter fol. 59b angegeben. 8. Sie hatte es sehr dringend. 9. Weil bei der Benutzung der Fleck gedehnt wird. 10. Vgl. S. 849 N. 91. Wenn

בית הקברות הרי זה עושה בית הפרס ועד כמה הוא
עושה מלא מענה מאה אמה בית ארבעת סאין רבי
יוסי אומר חמש ילא מהמני והתניא שדה שאבד בה
קבר נאמן כותי לומר אין שם קבר לפי שאיני מעיד
אלא על גופו של קבר אילן שהוא מיסך על הארץ נאמן
לומר אין תחתיו קבר לפי שאיני מעיד אלא על גופו
של קבר אמר רבי יוחנן במהלך ובא על פני כולה אי
תנאי היא דתימא רציעה נפקא קמשמע לן:
זה הכלל [כו]: זה הכלל לאתויי מאי לאתויי תחומין
ויין נסך:

platz umpflügt, macht einen Gräberpflug. Wie weit macht er ihn? — eine Furchenstrekke, hundert Ellen, eine Fläche von vier Seáh [Aussaat]. R. Jose sagt, fünf. — Sind sie denn nicht glaubhaft, es wird ja gelehrt: Wenn auf einem Feld ein Grab sich verloren hat, so ist ein Samaritaner zu bekunden glaubhaft, dass da kein Grab sich befinde, weil er nur über das Grab selbst bekundet. Wenn ein Baum über den Boden nachhängt, so ist er zu bekunden glaubhaft, dass da kein Grab sich befinde, weil er über das Grab selbst bekundet!? R. Johanan erwiderte: Wenn er selber über den ganzen [Platz] hin und hergeht. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, ein Streifen rage hinaus, so lehrt er uns.

DIE REGEL HIERBEI IST &c. Was schliesst die Regel ein? — Sie schliesst Šabbathgrenzen und Libationswein ein.

ACHTER ABSCHNITT

Col.b

רואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמאה
ושלא כנגד בית התורפה טהורה על עקבה ועל
ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסותיה מבפנים
טמאה מבחוץ טהורה ועל הצדדין מכאן ומכאן טהורה
ראתה על חלוקה מן החגור ולמטה טמאה מן החגור
ולמעלה טהורה ראתה על בית יד של חלוק אם מגיע
כנגד בית התורפה טמאה ואם לאו טהורה היתה
פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שנמצא בו כתם
טמאה מפני שהוא חוזר וכן בפוליוס:

M 1 בית — M 2 ו — M 3 ראש — M 4 שוקיה || M 5 — מה׳ || M 6 הגיע כנ׳ תורפה || M 7 שימצ׳ בו דם טמאה || M 8 בפיליון. V בפוליון.

WENN [EINE FRAU] EINEN BLUTFLECK AN IHREM LEIB SIEHT, SO IST SIE, WENN GEGEN DIE SCHAMSTELLE, UNREIN, UND WENN NICHT GEGEN DIE SCHAMSTELLE, REIN. WENN AN DER FERSE ODER AN DER SPITZE DES GROSSEN ZEHS, SO IST SIE UNREIN; WENN AM SCHENKEL ODER AM FUSS EINWÄRTS, SO IST SIE UNREIN, WENN AUSWÄRTS, SO IST SIE REIN; WENN AN DEN SEITEN, OB DA ODER DORT, SO IST SIE REIN. SIEHT SIE EINEN AN IHREM HEMD, SO IST SIE, WENN UNTERHALB DES GÜRTELS, UNREIN, UND WENN OBERHALB DES GÜRTELS, REIN. SIEHT SIE EINEN AM AERMEL, SO IST SIE, WENN ER BIS ZUR SCHAMSTELLE REICHT, UNREIN, UND WENN NICHT, REIN. HATTE SIE ES NACHTS AUSGEZOGEN UND SICH DAMIT ZUGEDECKT, SO IST SIE, WO AUCH DER FLECK SICH BEFINDET, UNREIN, WEIL ES SICH VERSCHIEBT. DASSELBE GILT AUCH VON EINEM UEBERWURF.

90. An einer bestimmten Stelle. 91. Das nach der Gesetzlehre unrein ist. 92. Der zum Platz gehört, auf den aber der Samaritaner nicht achtet. 93. Die Bekundung, wie weit das Šabbathgebiet reiche; nach rabb. Gesetz darf man am Šabbath nicht mehr als 2000 Ellen ausserhalb des Stadtgebietes gehen; vgl. Bd. II S. 144 Z. 15ff. 94. Ob ein Nichtjude den Wein berührt hat, wodurch er ihn libirt u. zum Genuss verboten macht; ein Samaritaner achtet nicht darauf. 1. Erklärung des vorangehenden. 2. Der Schenkel, dh. nicht auf der Innen- od. Aussenseite, sondern vorn od. hinten. 3. Vorn od. hinten.

לא על הסככות ולא על הפרעות ולא על בית הפרס זה הכלל דבר[77] שחשודין בו אין נאמנין עליו:

Fol 57 Dt. 19,14 °**גמרא.** מאי דרוש °לא תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים בנחלתך כל שיש לו נחלה יש לו גבול[78] כל שאין לו נחלה אין לו גבול: נאמנים לומר קברנו: והא Lv. 19,14 לית להו °ולפני עור לא תתן מכשל אמר רבי אבהו [79]בבתן עומד שם ודלמא כהן טמא הוא[80] דנקיט תרומה בידיה ודלמא תרומה טמאה היא דקאכיל מינה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא לא[81] בקיאי ביצירה קמשמע לן: נאמנין על הבהמה [וכו']: והא לית להו לפני עור לא תתן מכשול אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בגווז ועובד אי הכי מאי למימרא מהו דתימא לא[82] בקיאי בטיגוף קמשמע לן: נאמנין על ציון [וכו']: ואף על גב [83]דמדרבנן הוא ביון דכתיבא מזהר זהירי ביה דכתיב Ez. 39,15 °וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון: אבל אין נאמנין לא 1Ah. 9 על הסככות: סככות[83] דתנן °אלו הן סככות אילן המיסך Naz. 54b Ah. VIII,2 על הארץ: פרעות: דתנן °אבנים פרעות היוצאות מן 1Ah. 9 הגדר: בית הפרס: אמר רב יהודה אמר[84] שמואל °מנפח Ber. 19b Er. 30b Pes. 92b אדם בית הפרס והולך רב יהודה בר אבי משמיה דרב Mq. 5b יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור[85] ותנא °החורש Hg. 25b Kel. 28b Bek. 29a Ah. XVII,2

M 17 שהן חשו' || M 18 + ו || M 19 + א"ר יהוד' || M 20 — דנקיט ... היא || M 21 בקיעי || M 22 דרב' || M 23 — דתנן || B 24 + רב. M רב מנפח || M 25 ותנן נמי החורש את הקבר.

NICHT GLAUBWÜRDIG BEI ÜBERHÄNGENDEN ZWEIGEN UND MAUERVORSPRÜNGEN[74], AUCH NICHT BEI EINEM GRÄBERPFLUG[75]. DIE REGEL HIERBEI IST: BEI EINER SACHE, HINSICHTLICH WELCHER SIE VERDÄCHTIG SIND, SIND SIE NICHT GLAUBWÜRDIG.

GEMARA. Auf welche Auslegung stützen sie sich[76]? —[77]*Verrücke nicht die Grenze deines Nächsten die die Vorfahren bei deinem Besitztum gezogen haben*; wer Besitztum hat, hat eine Grenze, und wer kein Besitztum hat, hat keine Grenze[78].

SIE SIND GLAUBWÜRDIG, WENN SIE SAGEN: WIR HABEN BEGRABEN. Sie halten ja nichts vom [Verbot]:[79]*du sollst vor einen Blinden kein Hindernis legen*[80]!? R. Abahu erwiderte: Wenn da ein Priester steht[81]. — Vielleicht ist es ein unreiner Priester!? — Wenn er Hebe in der Hand hält. — Vielleicht ist es unreine Hebe!? — Wenn er davon isst[82]. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, sie seien in der Embryogenie nicht[83] kundig, so lehrt er uns.

SIE SIND GLAUBWÜRDIG, WENN SIE VON EINEM VIEH &c. Sie halten ja nichts vom [Verbot]: *du sollst vor einen Blinden kein Hindernis legen*!? R. Ḥija b. Abba erwiderte im Namen R. Johanans. Wenn er es schert und damit Arbeit verrichtet[84]. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, sie seien über den Blutschmutz[85] nicht unterrichtet, so lehrt er uns.

SIE SIND GLAUBWÜRDIG ÜBER GRÄBERZEICHEN &C. Obgleich dies[86] rabbanitisch ist; da dies in der Schrift vorkommt, achten sie darauf. Denn es heisst:[87]*wenn er ein Menschengebein erblickt, so soll er daneben ein Zeichen errichten.*

SIE SIND ABER NICHT GLAUBWÜRDIG BEI ÜBERHÄNGENDEN ZWEIGEN. Bei überhängenden Zweigen, denn es wird gelehrt: Ueberhängende Zweige sind solche, die von einem Baum über den Boden[88] hängen.

MAUERVORSPRÜNGE. Denn es wird gelehrt: Wenn vorspringende Steine aus einer Steinwand ragen.

GRÄBERPFLUG. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Man blase auf einem Gräberpflug [die Erde[89]]weg und gehe weiter. Ferner sagte R. Jehuda b. Ami im Namen R. Jehudas, ein ausgetretener Gräberpflug sei rein. Ferner wird gelehrt: Wer einen Begräbnis-

74. Ob unter diesen sich Leichenteile befinden. 75. Vgl. Bd. IV S. 546 N. 339. 76. Ihre Fehlgeburten nicht zu begraben. 77. Dt. 19,14. 78. Unter "Grenze" versteht der T. das Erbbegräbnis. 79. Lev. 19,14. 80. Eine falsche Auskunft geben, auch wenn sie selber das Gesetz halten. 81. Ein samaritanischer, der einen Begräbnisplatz nicht betreten darf. 82. Unreine Hebe muss verbrannt werden. 83. Sie könnten eine entwickelte Geburt, die zu begraben ist, für einen Fötus halten. 84. Das Erstgeborene ist zur Schur u. zur Arbeit verboten. 85. Als Zeichen der Geburt beim Kleinvieh; vgl. S. 65 Z. 7 u. S. 69 Z. 21 ff. 86. Die Kennzeichnung der Gräber. 87. Ez. 39,15. 88. Neben einem Begräbnisplatz, unter welchem eine Leiche begraben sein kann; vgl. Bd. V S. 130 Z. 18 ff. 89. In der Leichenreste vermutet werden.

גמרא. קפסיק יתני אפילו מתרמוד אמר רבי יוחנן זאת אומרת מקבלין גרים מתרמוד איני והא רבי יוחנן יסביא דאמרי תרוייהו אין מקבלין גרים מתרמוד ובי תימא זאת ולא סבירא ליה והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה אמיראי ניתנו ואליבא דרבי יוחנן: מבין ישראל [וכו']: ירבנן אי דישראל מטהרו דמאן מטמי הסורי מחברא והכי קתני מבין ישראל טמא מבין הכותים רבי מאיר מטמא דכותים גרי אמת הן וחכמים מטהרין דכיתים גרי אריות הן אי הכי שלא נהשדו על בתמיהן גרי אריות מבעי ליה אלא הכי קאמר מבין ישראל ומבין הכותים טמאין דכותים גרי אמת הן הנמצאין בערי ישראל טהורים שלא נהשדו על בתמיהם ואצנועי מצנעי להו הנמצאין בערי כותים רבי מאיר מטמא דנהשדו על בתמיהם וחכמים מטהרין שלא נהשדו על בתמיהן:

[iv] כל הכתמים הנמצאים בכל מקום מטהרין חוץ מן הנמצאים בחדרים ובסביבות בית הטמאות בית הטמאות של כותים מטמאין באהל מפני שהם קוברין שם את הנפלים רבי יהודה אומר לא היו קוברין אלא [v] משליכין וחיה גוררתו: נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים או לא קברנו נאמנים לומר על הבהמה אם בברה אם לא בברה נאמנים על ציון קברות ואין נאמנין

M 3 מן התר׳ | M 4 — וחכמ ... הן | M 5 + מפני שהן | M 6 — אלא | M 7 — טמא׳ ... הן | M 8 + הנמצ׳ בחדר׳ טמאין אלמא גרי ארי׳ נינהו וכתמ׳ | M 9 או׳ טמא | M 10 או׳ [ ] שלא | P 11 הטומאת | 12 M שקוב׳ | M 13 + שם | M 14 והחיה | M 15 — לומר | M 16 הקבר׳ אבל אין.

GEMARA. Er lehrt dies allgemein, auch wenn sie aus Tarmud[65] kommen. R. Johanan sagte: Dies besagt, dass man Proselyten aus Tarmud aufnehme. — Dem ist ja aber nicht so, R. Johanan und Sabja sagten ja beide, dass man keine Proselyten aus Tarmud aufnehme!? Wolltest du sagen, hieraus zu entnehmen, er sei aber nicht dieser Ansicht, so sagte ja R. Johanan, die Halakha sei wie die anonyme Mišnah!? — Amoräer streiten über die Ansicht R. Johanans.

AUS DER MITTE VON JISRAÉLITEN &c. Welche sind nach den Rabbanan unrein, wenn solche von Jisraéliten rein sind!? — Die Lehre ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: aus der Mitte von Jisraéliten sind sie unrein, von Samaritanern sind sie nach R. Meír unrein, denn die Samaritaner sind wahrhafte Proselyten und nach den Weisen rein, denn die Samaritaner sind Löwenproselyten[66]. — Wieso [begründet er] demnach: weil sie inbetreff ihrer Blutflecke nicht verdächtig sind, er sollte doch begründen: weil sie Löwenproselyten sind!? – Vielmehr, er meint es wie folgt: aus der Mitte von Jisraéliten und von Samaritanern sind sie unrein, weil die Samaritaner wahrhafte Proselyten sind; die in jisraélitischen Städten gefunden[67] werden, sind rein, weil sie inbetreff ihrer Blutflecke nicht verdächtig sind, denn sie verstecken sie; die in samaritanischen Städten gefunden werden, sind nach R. Meír unrein, weil sie inbetreff ihrer Blutflecke verdächtig sind, und nach den Weisen rein, weil sie inbetreff ihrer Blutflecke nicht verdächtig sind.

ALLE BLUTFLECKE, DIE IRGENDWO[68] GEFUNDEN WERDEN, SIND REIN, AUSGENOMMEN DIE IN KAMMERN[69] ODER IN DER UMGEBUNG VON UNREINEN RÄUMEN[70] GEFUNDEN WERDEN. DIE UNREINEN RÄUME DER SAMARITANER VERUNREINIGEN DURCH BEZELTUNG[71], WEIL SIE DA IHRE FEHLGEBURTEN BEGRABEN. R. JEHUDA SAGT, SIE BEGRABEN SOLCHE ÜBERHAUPT NICHT, VIELMEHR WERFEN SIE WEG UND LASSEN SIE VON EINEM TIER FORTSCHLEPPEN. SIE SIND GLAUBWÜRDIG, WENN SIE SAGEN: WIR HABEN DA FEHLGEBURTEN BEGRABEN, ODER: WIR HABEN DA KEINE BEGRABEN. SIE SIND GLAUBWÜRDIG, WENN SIE VON EINEM VIEH SAGEN: ES HAT BEREITS ERSTGEBOREN[72], ODER: ES HAT NOCH NICHT ERSTGEBOREN. SIE SIND GLAUBWÜRDIG ÜBER GRÄBERZEICHEN[73] [ZU BEKUNDEN], SIE SIND ABER

65. Identisch mit dem bibl. Tadmor (Palmyra), wo viele Mischlinge von Nichtjuden mit Jisraélitinnen waren. 66. Sie haben sich nur aus Angst vor der Löwenplage zum Judentum bekehrt; cf. iiReg. 17,25ff. 67. Die frei umherliegen. 68. Auf jisraélitischem Gebiet. 69. Od. Hinterräumen, wo sie wahrscheinl. versteckt worden sind. 70. Nach RŠJ., in denen die Frauen sich während ihrer Unreinheit aufhalten. 71. Vgl. S. 629 N. 50. 72. Sodass die Geburt nicht mehr dem Gesetz von der Erstgeburt unterliegt. 73. Vgl. Bd. III S. 684 Z. 25ff.

חזקתו[89] מתכבם הא[90] מתכבם אי נמי דאשתכחא בסטרא
אי אמרת חזקתו בדוק מאן דבדק בסטרא נמי[91] בדיק
ואי אמרת חזקתו[89] מתכבם[92] בסטרא לא מתכבם מאי
תא שמע דתניא אמר רבי מאיר מפני מה אמרו השרין
שנמצא במבוי מטמא למפרץ עד שיאמר בדקתי את
המבוי הזה ולא היה בו שרין או עד שעת כיבוד[7] מפני
שחזקת בני ישראל בידקין מבואותיהן בשעת כבודיהם
ואם[18] לא בדקו הפסידוהו למפרץ ומפני מה אמרו כתם
שנמצא בחלוק מטמא למפרץ עד שיאמר בדקתי את
החלוק ולא היה בו כתם או עד שעת[93] הכבוס מפני
שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כבוסיהן
ואם לא בדקו[94] הפסידו למפרץ[8] רבי אחא אמר תחזור
ותכבסנו אם[95] נדחה מראיתו בידוע שלאחר כבוס[7] ואם
לאו בידוע שלפני הכבוס רבי אומר אינו דומה כתם
שלאחר הכבוס לכתם שלפני הכבוס שזה[96] מקריר וזה
מגליד שמע מינה חזקתו בדוק שמע מינה: ומטמא
בין לח [וכו']: אמר רבי אלעזר לא שנו אלא שרץ אבל
כתם לח נמי מטמא למפרץ אימר יבש היה ומיא נפיל
עליה שרץ[97] נמי אימר יבש היה ומיא נפיל עליה אם
איתא דהכי[98] הוא אמרטוטי אימרטט:

[iij] Jab. 16° Bq. 38b

ל הכתמים הבאין מרקם טהורין רבי יהודה
[99] מטמא מפני שהם גרים וטועין[8] הבאין[7] מבין
הגוים טהורין מבין ישראל ומבין הכותים רבי מאיר
מטמא וחכמים מטהרין[7] מפני שלא נחשדו על כתמיהן:

de sich in der Annahme gewaschen worden zu sein, so hat er es ja gewaschen. Oder auch, wenn er sich an einer Seitenfalte befindet. Wenn du sagst, es befinde sich in der Annahme, untersucht worden zu sein, so untersuche, der es untersucht hat, auch die Seitenfalte, und wenn du sagst, es befinde sich in der Annahme, gewaschen worden zu sein, so wird [der Fleck] in der Seitenfalte nicht mitgewaschen. Wie ist es nun? — Komm und höre: Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Sie sagten deshalb, das in einer Durchgangsgasse gefundene Kriechtier mache rückwirkend unrein, es sei denn, er sagt, er habe diese Durchgangsgasse untersucht, und da war kein Kriechtier, oder bis zum [letzten] Fegen, weil es als feststehend gilt, dass die Jisraéliten beim Fegen die Durchgangsgassen untersuchen, und wenn sie nicht untersucht haben, haben sie sie rückwirkend geschädigt. Und sie sagten deshalb, ein an einem Hemd befindlicher Blutfleck mache es rückwirkend unrein, es sei denn, er sagt, er habe das Hemd untersucht, und da war kein Blutfleck, oder bis zur [letzten] Wäsche, weil es als feststehend gilt, dass die Töchter Jisraéls ihre Hemden beim Waschen untersuchen, und wenn sie es nicht untersucht haben, haben sie es rückwirkend geschädigt. R. Aḥa sagte: Sie wasche es abermals; verblasst das Aussehen, so ist es ersichtlich, dass er [aus der Zeit] nach dem Waschen ist, wenn aber nicht, so ist es ersichtlich, dass er [aus der Zeit] vor dem Waschen ist. Rabbi sagte: Der Blutfleck nach dem Waschen gleicht nicht dem Blutfleck vor dem Waschen; dieser ist eingedrungen, jener ist angetrocknet. Hieraus ist also zu entnehmen, dass es sich in der Annahme, untersucht worden zu sein, befindet. Schliesse hieraus.

Es verunreinigt feucht &c. R. Eleâzar sagte: Sie lehrten es nur vom Kriechtier, ein Blutfleck aber macht auch feucht rückwirkend unrein, denn es ist möglich, dass er trocken war und Wasser darauf gekommen ist. — Auch beim Kriechtier ist es ja möglich, dass es trocken war und Wasser darauf gekommen ist!? — Wenn dem so wäre, so würde es zerfallen sein.

Alle Blutflecke, die aus Reqem[62] kommen, sind rein[63], nach R. Jehuda aber unrein, weil sie[64] irrende Proselyten sind. Die aus der Mitte von Nichtjuden kommen, sind rein; aus der Mitte von Jisraéliten und von Samaritanern sind sie nach R. Meír unrein, und nach den Weisen rein, weil sie inbetreff ihrer Blutflecke nicht verdächtig sind.

P 91 בדיקו אי (ובדפה״ח שבשו) || M 92 — בסט׳ ל״ם || M 93 הכיבוד || M 94 הפסידוהו || M 95 נדחו מראיו || M 96 מקריד || M 97 — נמי ... עליה || M 98 חוה אימרט׳ || M 99 או׳ מטא || 1 M מן || 2 M — מפני.

62. Grenzstadt Palästinas; vgl. Bd. V S. 363 Z. 3. 63. Weil die Einwohner Nichtjuden sind; vgl. S. 819 Z. 8ff. 64. Die Bewohner dieses Ortes, in ihrem religiösen Wandel od. in der Ausübung dieses Gesetzes; sie sind als Jisraéliten zu behandeln.

שמע דתניא כמה היא שרייתן בפישרין יהודה בן נקיסא
אומר מעת לעת תחילתו אף על פי שאין סופו כן
שמעון בן גמליאל אומר צריכין שיהו פישרין מעת לעת:
רבי יוסי אומר בשר המת כו׳: אמר שמואל טהור
מלטמא בבזית אבל מטמא טיבאת רקב תניא נמי הכי
רבי יוסי אומר בשר המת שיבש ואין יכול לשהות
ולחזור כמות שהיה טהור מלטמא בבזית אבל מטמא
טומאת רקב:

[11] שרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר
בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או
עד שעת בבוד וכן כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע
עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם
או עד שעת הכבוס ומטמא בין לח בין יבש רבי שמעון
אומר היבש מטמא למפרע והלח אינו מטמא אלא עד
שעת שיהא יכול לחזור ולהיות לח:

גמרא. איבעיא להו עד שעת כבוד חזקתו בדוק
או דלמא חזקתו מתכבד ומאי נפקא מינה דאמר כביד
ולא בדיק אי אמרת חזקתו בדוק הא לא בדק אי אמרת
חזקתו מתכבד הא מתכבד אי נמי דאשתכח בגומא Col.b
אי אמרת חזקתו בדוק מאן דבדק בגומא נמי בדיק אי
אמרת חזקתו מתכבד גומא לא מתכבדא: וכן הכתם
[וכו׳]: איבעיא להו עד שעת כבוס חזקתו בדוק או
דלמא חזקתו מתכבס למאי נפקא מינה דאמר כיבס
ולא בדק אי אמרת חזקתו בדוק הא לא בדק אי אמרת

M 79 כמ׳ שרי ‖ M 80 — חכי ר״א ‖ P 81 שהיא ‖ M 82 בשע׳ הכיב׳ ‖ M 83 וכן בשע׳ הכיב׳ ‖ M 84 שע׳ שהו׳ יכול להי׳ ‖ P 85 בדוקה ‖ M 86 כבד ‖ 87 P נמי בגומא ‖ M 88 — איב׳ להו ‖ 89 (M מתכבד) ‖ 90 (M כבד).

Es wird gelehrt: Wie lange dart das Aufweichen in warmem Wasser dauern? — Jehuda b. Naqosa sagt, einen Stundentag, am Anfang, auch wenn nicht am Ende. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, es müsse von Anfang bis Ende warm sein.

R. Jose sagt, [vertrocknetes] Fleisch von einem Toten &c. Šemuél sagte: Es ist insofern rein, als es in Olivengrösse nicht unrein macht, wol aber macht es als Moder[60] unrein. Ebenso wird auch gelehrt: R. Jose sagte: Vertrocknetes Fleisch von einem Toten, das nicht mehr aufgeweicht und in seinen früheren Zustand gebracht werden kann, ist nicht in Olivengrösse verunreinigend, wol aber ist es als Moder verunreinigend.

[11] Was in einer Durchgangsgasse gefundene Kriechtier ist rückwirkend verunreinigend, es sei denn, er sagt, er habe die ganze Durchgangsgasse untersucht, und da war kein Kriechtier, oder bis zum [letzten] Fegen[61]. Ebenso ist ein Blutfleck, der an einem Hemd gefunden wird, rückwirkend unrein, es sei denn, er sagt, er habe das Hemd untersucht, und es war daran kein Blutfleck, oder bis zur [letzten] Wäsche. Es verunreinigt feucht und trocken. R. Šimôn sagt, trocken verunreinige es rückwirkend, feucht verunreinige es nur von der Zeit an, von der her es noch feucht sein kann.

GEMARA. Sie fragten: Befindet sich [die Durchgangsgasse] bis zum [letzten] Fegen in der Annahme, untersucht worden zu sein, oder in der Annahme, gefegt worden zu sein? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn er sagt: gefegt und nicht untersucht. Wenn du sagst, sie befinde sich in der Annahme, untersucht worden zu sein, so hat er sie ja nicht untersucht, und wenn du sagst, in der Annahme, gefegt worden zu sein, so hat er sie ja gefegt. Oder auch, wenn es in einem Spalt gefunden wird. Wenn du sagst, sie befinde sich in der Annahme, untersucht worden zu sein, so untersuchte, der sie untersucht hat, auch die Spalte, und wenn du sagst, in der Annahme, gefegt worden zu sein, die Spalte aber wird nicht mitgefegt.

Ebenso ist ein Blutfleck &c. Sie fragten: Befindet sich [das Hemd] bis zur [letzten] Wäsche in der Annahme, untersucht worden zu sein, oder in der Annahme, gewaschen worden zu sein? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn er sagt: gewaschen und nicht untersucht. Wenn du sagst, es befinde sich in der Annahme, untersucht worden zu sein, so hat er es ja nicht untersucht, und wenn du sagst, es befin-

60. Ein Löffel voll Moder von einer Leiche ist verunreinigend. 61. Vgl. S. 706 N. 31.

שאינו מתענל ויוצא יצא הלב שבאשה שאף על פי
שמתענל ויוצא אינו חוזר ונבלע ונילף מזובו[62]מה זובו
שאין מתענל ויוצא[63]ומטמא[64]אף כל אמר רבא מזובו
ליכא למילף שבן גורם טומאה לאחרים: והשרץ: אמר
ריש לקיש שרין[65]שיבש ושלדו קיימת טמא והאנן תנן
מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין אמר רבי זירא לא
קשיא הא[66]בבולן הא במקצתן דתניא אמר רבי יצחק
Lv. 11, 31 בר ביסנא אמר רבי שמעון בן יוחי °בהם יכול בבולן
תלמוד לומר מהם אי מהם יכול במקצתן תלמוד לומר
בהם הא כיצד כאן בלח כאן ביבש: אמר[67]רבא הני זבוני
דמהוזא כי שלדן קיימת טמאין: ואמר ריש לקיש שרץ
Nid. 4[a] Tah. IX, 9 שנשרף ושלדו קיימת טמא מיתיבי °נמצא[68]שרץ שרוף
על גבי הזיתים ובן מטלית המהוהא[69]טהורין שכל
הטמאות בשעת מציאתן[57] אמר רבי זירא לא קשיא הא
בבולן הא במקצתן דתניא אמר רבי יצחק בר ביסנא
[70]משום רבי שמעון בן יוחי בהם יכול בבולן תלמוד לומר
מהם אי מהם יכול במקצתן תלמוד לומר בהם הא כיצד
כאן בשרוף כאן בשאינו שרוף: מטמאין לחין: זב
Lv. 15, 3 ib. V. 8 דכתיב °רר בשרו[71]כיחו וניעו ורוקו דכתיב °[ו]בי ירק הזב
ib. 11, 31 Az. 68[b] כעין[72]רוק שרץ °במתם אמר רחמנא כעין מיתה °שכבת
Hul. 74[a] Az. 68[b] זרע[73]הראויה להזריע[74]נבלה דכתיב °כי ימות כעין מיתה:
Lv. 11, 39 [8]אם יבולין[75]להשרות: בעי רבי ירמיה[76]תחילתו וסופו
בפושרין או דלמא[77]תחילתו אף על פי שאין[78]סופו תא

M 62 — מ״ז ‖ B 63 — ו ‖ M 64 א׳ רבה ‖ M 65 — שיבש ‖ M 66 בכולו הא במקצתו דתני ריב״ב בדבי ר״ש ‖ M 67 רב הני זביני ‖ M 68 — שרץ ‖ M 69 — טהור ‖ M 70 בדבי ר״ש ‖ M 71 — כיחו ‖ M 72 רקיקה ‖ M 73 בראי ‖ M 74 — נבלה ... מיתה ‖ M 75 לשרי ‖ M 76 תחילתן וסופן ‖ M 77 תחילתן ‖ M 78 סופן.

kommt und wieder aufgesogen wird, ausgenommen das Blut, das nicht strahlenartig herauskommt, und ausgenommen die Frauenmilch, die, wenn sie auch strahlenartig herauskommt, nicht wieder aufgesogen wird. — Sollte es doch vom Fluss gefolgert werden: wie der Fluss nicht strahlenartig herauskommt, und verunreinigend ist, ebenso alles andre!? Raba erwiderte: Vom Fluss ist nicht zu folgern, denn er veranlasst Unreinheit für andre[52].

Das Kriechtier. Reš-Laqiš sagte: Wenn ein Kriechtier eingetrocknet und sein Gerippe erhalten ist, so ist es unrein. — Wir haben ja aber gelernt, sie verunreinigen feucht und verunreinigen nicht trocken!? R. Zera erwiderte: Das ist kein Einwand; eines gilt von einem ganzen und eines gilt von einem Teil. Es wird nämlich gelehrt: R. Jiçḥaq b. Bisna sagte im Namen des R. Šimôn b. Joḥaj:[53] *An ihnen*, man könnte glauben, nur an ganzen, so heisst es[54] *von ihnen*; wenn *von ihnen*, so könnte man glauben, auch an einem Teil, so heisst es *an ihnen*. Wie ist dies zu erklären? — eines, wenn feucht, und eines, wenn vertrocknet[55].

Raba sagte: Die Kröten von Maḥoza sind, wenn das Gerippe erhalten ist, unrein.

Ferner sagte Reš-Laqiš: Wenn ein Kriechtier verbrannt und sein Gerippe erhalten ist, so ist es unrein. Man wandte ein: Findet man auf den Oliven ein verbranntes Kriechtier, desgleichen einen zerfetzten Lappen[56], so sind sie rein, weil man sich bei allen Unreinheiten nach der Zeit ihrer Auffindung richte!? R. Zera erwiderte: Das ist kein Einwand; eines gilt von einem ganzen und eines gilt von einem Teil. Es wird nämlich gelehrt: R. Jiçḥaq b. Bisna sagte im Namen des R. Šimôn b. Joḥaj: Man könnte glauben, nur an ganzen, so heisst es *von ihnen*; wenn *von ihnen*, so könnte man glauben, auch an einem Teil, so heisst es *an ihnen*. Wie ist dies zu erklären? — eines, wenn verbrannt, und eines, wenn nicht verbrannt.

Sie verunreinigen feucht. Sein Fluss, denn es heisst:[57] *von seinem Fleisch fliesst*. Sein Schleim, sein Geifer und sein Speichel, denn es heisst:[29] *wenn der Flussbehaftete ausspuckt*, wie der Speichel. Das Kriechtier, denn der Allbarmherzige sagt:[58] *wenn sie verendet sind*, wie beim Verenden. Der Samenerguss, der zum Sämen geeignet ist. Das Aas, denn es heisst:[59] *wenn verenden wird*, wie beim Verenden.

Kann man sie aber einweichen. R. Jirmeja fragte: Von Anfang bis Ende warm, oder nur von Anfang, auch wenn es später nicht mehr [warm] ist? — Komm und höre:

52. Für den Flussbehafteten. 53. Lev. 11,31. 54. Ib. V. 32. 55. Im letzteren Fall nur ein ganzes. 56. Die in diesem Zustand nicht mehr verunreinigend sind. 57. Lev. 15,3. 58. Ib. 11,3. 59. Ib. V. 39.

man aber sollte er doch auch von diesem lehren? — Lehrt er es etwa, auch nach deiner Auffassung, vom Schleim und vom Geifer!? Vielmehr lehrt er dies vom Speichel, und dies gilt von allem, was durch die Einbegreifung gefolgert wird, (ebenso[42] lehrt er es vom Speichel, und dies gilt auch von allem, was durch die Einbegreifung gefolgert wird.) Die Tränen seines Auges, denn es heisst: *"du tränkst sie mit Tränen"*[43] *massoretisch*. Das Blut seiner Verletzung, denn es heisst: *"das Blut Erschlagener"*[44] *wird er trinken*, und es ist einerlei, ob man einen vollständig tötet oder man einen zur Hälfte tötet[46]. Frauenmilch, denn es heisst: *"sie öffnete den Milchschlauch und gab ihm zu trinken"*[48]. — Woher dies von seinem Urin? — Es wird gelehrt: *"Sein Fluss ist unrein, und dies*[49]; dies schliesst seinen Urin hinsichtlich der Unreinheit ein. Dies wäre durch einen Schluss zu folgern: wenn der Speichel, der aus einer reinen Stelle kommt, unrein ist, um wieviel mehr ist der Urin unrein, der aus einer unreinen Stelle kommt. Aber vom Blut, das aus der Oeffnung des Gliedes kommt, ist [das Entgegengesetzte] zu beweisen: es kommt aus einer unreinen Stelle und ist rein. Somit soll es dich auch nicht wundern, wenn dieser, obgleich er aus einer unreinen Stelle kommt, rein ist. Daher heisst es: *sein Fluss ist unrein, und dies*, dies schliesst seinen Urin hinsichtlich der Unreinheit ein. — Woher, dass das aus der Oeffnung des Gliedes kommende Blut rein ist? — Es wird gelehrt: Man könnte glauben, das aus seinem Mund und das aus der Oeffnung seines Gliedes kommende Blut sei unrein, so heisst es: *sein Fluss ist unrein*, dieser ist unrein, nicht aber ist das aus seinem Mund und das aus der Oeffnung seines Gliedes kommende Blut unrein, sondern rein. — Vielleicht umgekehrt[49]!? R. Johanan erwiderte im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Gleich dem Speichel: wie der Speichel strahlenartig[50] herauskommt, ebenso alles, was strahlenartig herauskommt, ausgenommen das Blut, das nicht strahlenartig herauskommt. — Auch Frauenmilch kommt ja strahlenartig heraus, dennoch sagte der Meister, Frauenmilch sei als Flüssigkeit verunreinigend, nur als Flüssigkeit verunreinigend, nicht aber schwer verunreinigend!? Vielmehr, erwiderte R. Johanan im Namen des R. Šimôn b. Johaj, gleich dem Speichel: wie der Speichel strahlenartig herauskommt und wieder aufgesogen[51] wird, ebenso alles andre, was strahlenartig heraus-

ייתן לתני ילמעמיך כיתי וניעי מי קתני "אלא תנא
"רוקו וכל דאתי מריביא "הכא נמי תנא רוקו וכל דאתי
מריביא "דמעת עיניו דכתיב והשקמי בדמעות שליש
ודם מנפתי דכתיב ודם חללים ישתה מה לי קטליה
מוליה מה לי קטליה פלניה חלב "האשה דכתיב "יתפתח
את נאד החלב והשקתי מימי רגליו מנלן דתניא זיבו
טמא יולאת לרבית מימי רגליו לטימאה "יתלא דין הוא
ומה רוק הבא ממקום טהרה טמא מימי רגליו הבאין
ממקום "טמא איני דין שיהו טמאין דם היוצא מפי Fol.56
"האמה יכיח שבא ממקום "טמא ושחור אף אתה אל
תתמה על זה שאף על פי שבא ממקום טומאה יהיה
טהור תלמוד לומר זובו טמא יולאת לרבית מימי רגליו
לטומאה "דם היוצא מפי "האמה מנלן דטהור דתניא
"יכיל יהא דם היוצא מפיו ומפי "האמה טמאין תלמיד
לומר "זובו טמא היא הוא טמא ואין דם היוצא מפיו
ומפי "האמה טמא אלא טהור ואיפיך אנא אמר רבי
יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי דומיא דרוק מה רוק
שמתעגל ויוצא אף כל שמתעגל ויוצא יצא דם שאין
מתעגל ויוצא "והרי חלב שבאשה שמתעגל ויוצא ואמר
מר חלב שבאשה מטמא טומאת משקין טומאת משקין
אין אבל לא טומאה חמורה אלא אמר רבי יוחנן משום
רבי שמעון בן יוחי דומיא דרוק מה רוק מתעגל ויוצא
וחוזר ונבלע אף כל "מתעגל ויוצא וחוזר ונבלע "יצא דם

M 52 — אלא ‖ B 53 רוק ‖ M 54 — תנא ... מריביא
M 55 + ד ‖ M 56 טומא ‖ M 57 — ה ‖ M 58
אמה טה' מנלן דתני ‖ M 59 ואמרי ט"ם אין מ"ח לא אלא
M 60 + ש ‖ M 61 — יצא ... ויוצא.

41. Die doch auf jeden Fall unrein sind. 42. Der in Cod. M fehlende Satz ist schleppend u. zu streichen. 43. Ps. 80,6. 44. Hierbei wird der Ausdruck "trinken" gebraucht, es ist also eine Flüssigkeit. 45. Num. 23,24. 46. Das Blut einer Verletzung gleicht dem Blut Erschlagener. 47. Lev. 15,2,3. 48. Jud. 4,19. 49. Das W. "dies" schliesst das Blut ein, u. das W. "Fluss" schliesst den Urin aus. 50. Wörtl. sich rundet, sich zusammenzieht; Blut dagegen kommt nur tropfenweise. 51. Wenn man ihn nicht ausspuckt.

Sab. 14b [35]תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא בטהור מה שביד טהור טמאתי לך ואימא במשא מטמא אדם ובגדים במגע אדם לטמא בגדים לא לטמא מידי דהוה אמגע נבלה אמר ריש לקיש וכן תנא דבי רבי ישמעאל[36]אמר קרא בטהור טהרה שטהרתי לך במקום אחר טמאתי לך כאן ואיזה זה[37]מגע נבלה ואימא[38]במשא דשרין אם כן[39]נכתוב קרא באדם מאי בטהור שמע מינה תרתי: ומי האף[40]מאי מי האף אמר רב בנגררין דרך הפה לפי שאי אפשר[41]למי האף בלא צחצוחי הרוק ורבי יוחנן אמר[42]אפילו בנגררין דרך החוטם אלמא קסבר מעין הוא ורחמנא רבייה ורב נחשון נמי דמעת עינו דאמר רב האי מאן דבעי דלסתמיה[43]לעיניה ליכחול מארמאי ולוי אמר האי מאן דבעי דלימות ליכחול מארמאי ואמר רב [44]חייא בר גוריא מאי טעמא דרב דלא אמר האי מאן דבעי דלימות הואיל ויכול לגוררן ולהוציאן דרך הפה [45]ורב נהי דזהירא נפיק דמעתא ניפא לא נפיק תא שמע Ker. 13a [46]תשעה משקה הזב הן[47]הזיעה והליחה סרוחה והריעי טהורין מבלום דמעת עינו ודם מגפתו וחלב[48]האשה מטמאין טומאת משקין[49]ברביעית אבל זובו רוקו ומימי רגליו מטמאין טומאה חמורה ואלו מי האף לא קתני בשלמא לרב לא[50]קתני דלא פסיקא ליה[51]למתני זמנין דאתי דרך הפה וזימנין דאתי דרך החוטם אלא לרבי

38 ‖ זה + MB 37 ‖ א"ק — M 36 ‖ וכן + M 35
41 ‖ מאי מה"א — M 40 ‖ M 39 ליכת' ‖ M זה במשא
M 44 ‖ לעינ' — M 43 ‖ M 42 אפי' ‖ M להן בלא
47 ‖ (M משק) משקין B 46 ‖ ואידך M 45 ‖ חמ'
‖ טומאה ... M 49 — ברבי' ‖ M 48 שבאשה ‖ M 50 — ה
M 51 דזמנין. ‖ M 50 — קת' דלא

Fall ist!? Reš-Laqiš erwiderte: In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Die Schrift sagt: *auf einen Reinen*, was in der Hand des Reinen[32]ist, habe ich dir als unrein erklärt. — Vielleicht macht er durch Tragen Menschen und Kleider unrein, durch Berühren aber macht er nur Menschen unrein, Kleider aber nicht, wie dies auch beim Berühren eines Aases der Fall ist!? Reš-Laqiš erwiderte, und ebenso wurde es auch in der Schule R. Jišmâéls gelehrt: Die Schrift sagt: *auf einen Reinen*, das, was ich dir bei einem andren Fall als unrein erklärt habe, erkläre ich dir bei diesem Fall als unrein, nämlich bei der Berührung eines Aases. — Vielleicht bei der Berührung eines Kriechtiers[33]!? — Demnach sollte doch die Schrift geschrieben haben: auf einen Menschen[34], wenn es aber heisst: auf einen Reinen, so ist beides zu entnehmen.

«Der Nasenschleim.» Wieso der Nasenschleim[35]? Rabh erwiderte: Wenn er durch den Mund gezogen wird, weil dann der Nasenschleim ohne Speicheltropfen nicht möglich ist. R. Johanan aber sagt, auch wenn er aus der Nase kommt. Demnach ist er der Ansicht, er sei eine Quelle[36], und die Gesetzlehre hat ihn[37]einbegriffen. — Sollte Rabh auch Tränen aus dem Auge mitzählen!? Rabh sagte nämlich, wer erblinden will, lasse sich die Augen von einem Aramäer schminken, und Levi sagte, wer sterben will, lasse sich die Augen von einem Aramäer[38]schminken. Und hierzu sagte R. Ḥija b. Gorja: Rabh sagte deshalb nicht "wer sterben will", weil man [die Schminke] in den Mund ziehen und auswerfen kann[39]. — Und Rabh!? — Zugegeben, dass das Gift [in den Mund] kommt, die Träne selber aber kommt nicht. — Komm und höre: Es gibt neun Flüssigkeiten eines Flussbehafteten: sein Schweiss, sein stinkender Eiter und sein Kot sind vollständig rein; die Tränen seines Auges, das Blut seiner Verletzung und Frauenmilch sind im Quantum eines Viertel[log] als Flüssigkeiten verunreinigend; sein Fluss aber, sein Speichel und sein Urin sind schwer verunreinigend. Vom Nasenschleim aber lehrt er nicht. Allerdings lehrt er nicht von diesem nach Rabh, weil es nicht ausgemacht ist, denn zuweilen kommt er aus dem Mund[40]und zuweilen kommt er aus der Nase, nach R. Joḥa-

32. Wenn er die Sache, worauf der Speichel sich befindet, in der Hand trägt. Die Präposition ב im W. בטהור wird gedeutet: in, sc. der Hand, des Reinen. 33. Das nur durch Berühren u. nicht durch Tragen unrein macht, der Speichel aber macht auch durch Tragen unrein; hinsichtl. des Berührens aber gleicht es dem Aas. 34. Woraus man die Auslegung in N. 32 deuten könnte. 35. Die Schrift spricht nur vom Speichel. 36. Der Unreinheit; was aus seinem Körper kommt ist unrein. 37. Den Nasenschleim, der demnach dem Speichel gleicht. 38. Weil er verdächtig ist, giftige Substanzen zu verwenden. 39. Demnach können auch die Tränen mit Speichel durchsetzt sein. 40. Er kann also weder zu den reinen noch zu den unreinen gezählt werden.

לאחרים והוא עצמו טהור[26]אף אתה אל תתמה על זה
שאף על פי שגורם טומאה לאחרים הוא עצמו טהור
תלמיד לומר זובי טמא רימד על הזב שהוא טמא יאימא
תני מילי במגע אבל במשא לא מידי דהוי אשרץ אמר
רב ביבי בר אביי במגע לא אצטריך קרא דלא גרע
Col b משכבת זרע כי אצטריך קרא למשא ואימא במשא
טמטמא אדם ובגדים במגע אדם[27]מטמא בגדים יא למטמא
מידי דהוי אמגע נבלה לא כלקא דעתך דתניא אחרים
Lv. 15, 33 איטמים[28]הזב את זובו לזכר ילנקבה מקיש זובי לי מה
הוא לא חלקת בין מגעי למשאי למטמא אדם ולטמא
בגדים אף זובו[29]כן והשתא דנפקא לן מהזב את זובו זובו
Nid. 55a טמא למה לי אמר רב יהודה[30]מדסקרתא אצטריך כלקא
דעתך אמינא שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה
לאחרים והוא עצמו טהור ואי משום הזב את זובו
למינא הוא דאתא זוב חד זובו תרתי ובשלישי אקשיה
רחמנא לנקבה כתב רחמנא זובו טמא והשתא דאמר
רחמנא זובו טמא הוא דרוש ביה נמי האי: והרוק:
Lv. 15, 8 רוק מנלן דתניא[31]וכי ירק יכול אף על פי שלא נגע תלמוד
לומר בטהור עד שיגע בטהור[8]אין לי אלא רוקו ביהו
ניעיו ומי האף שלו מנין תלמיד לומר וכי ירוק:[33]אמר
מר יכול אף על פי שלא נגע מהיכא תיתי כלקא דעתך
אמינא ניל[34]רוק רוק מיבמה מה תתם[34]אף על פי דלא
נגע אף הבא נמי דלא נגע קמשמע לן ואימר הני מילי
במגע אבל במשא לא מידי דהוה אשרץ אמר ריש לקיש

M 29 — אף ... טהור ‖ M 30 ליט׳ ‖ M 31 לא תחלוק
בו בין מגעו למשאו לטמ׳ אדם ולטמ׳ בגדים והשתא ‖ M 32
מדאיס׳ ‖ M 33 — א״ם יכול ‖ M 34 — אע״פ.

aber ist rein. Du sollst dich daher auch über diesen nicht wundern, wenn er für andre Unreinheit veranlasst, selber aber rein ist. Daher heisst es: *sein Fluss ist unrein*, und dies lehrt, dass der Fluss unrein ist. — Vielleicht aber nur durch Berühren, nicht aber durch Tragen, wie dies auch beim Kriechtier der Fall ist!? R. Bebaj b. Abajje erwiderte: Hinsichtlich des Berührens ist kein Schriftvers nötig, denn er ist nicht weniger als der Samenerguss, nötig ist der Schriftvers nur wegen des Tragens. — Vielleicht macht er durch Tragen Menschen und Kleider unrein, durch Berühren aber macht er nur Menschen unrein, Kleider aber nicht, wie dies auch beim Berühren eines Aases der Fall ist!? — Dies ist nicht einleuchtend, denn es wird gelehrt: Manche sagen:[26]*dem sein Fluss fliesst, ob Mann oder Weib*, er vergleicht seinen Fluss mit ihm selber, wie du bei ihm selber zwischen Berühren und Tragen nicht unterscheidest, Menschen unrein zu machen und Kleider unrein zu machen, ebenso auch bei seinem Fluss. — Wenn du es nun folgerst aus [den Worten]: *dem sein Fluss fliesst*, wozu heisst es: *sein Fluss ist unrein*!? R. Jehuda aus Dasqarta erwiderte: Dies ist nötig; man könnte glauben, der fortzuschickende [Sühne]bock beweise [das Entgegengesetzte], er veranlasst Unreinheit für andre, er selber aber ist rein, und [die Worte:] *dem sein Fluss fliesst*, deuten auf die Anzahl[27]: *Fluss*, einmal, *sein Fluss*, zweimal, und beim dritten Mal vergleicht ihn die Schrift mit dem [flussbehafteten] Weib, daher schrieb der Allbarmherzige: *sein Fluss ist unrein*. Da nun der Allbarmherzige geschrieben hat: *sein Fluss ist unrein*, so ist auch jenes[28]auszulegen.

Speichel. Woher dies vom Speichel? — Es wird gelehrt:[29]*wenn er ausspuckt*, man könnte glauben, auch wenn [der Speichel] nicht berührt hat, so heisst es:[29]*auf einen Reinen*, nur wenn er den Reinen berührt hat. Ich weiss dies nur von seinem Speichel, woher dies von seinem Schleim, seinem Geifer und seinem Nasenschleim? — es heisst: *und wenn ausspuckt*.

Der Meister sagte: Man könnte glauben, auch wenn [der Speichel] nicht berührt hat. Woher wäre dies[30]zu entnehmen? — Man könnte glauben, es sei durch den auch bei der Eheschwägerin[31]gebrachten [Ausdruck] "spucken" zu folgern: wie da, auch wenn er nicht berührt hat, ebenso hierbei, auch wenn er nicht berührt hat, so lehrt er uns. — Vielleicht nur durch Berühren, nicht aber durch Tragen, wie dies auch beim Kriechtier der

26. Lev. 15,33. 27. Der Wahrnehmungen, nach welchen er als Flussbehafteter gilt. 28. Dass zwischen Berühren u. Tragen nicht zu unterscheiden sei. 29. Lev. 15,8. 30. Dass eine Verunreinigung erfolgt, auch wenn der Speichel niemand berührt hat. 31. Die vor ihrem Schwager ausspeien muss (cf. Dt. 25,9), der Speichel braucht ihn aber nicht zu berühren; vgl. Bd. IV S. 390 Z. 6ff.

שנברא עמו אף כל שנברא עמו[15]והאיכא שער וצפורן שנבראו עמו וטהורין אלא אמר רב אדא בר אהבה דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין נזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין נזעו מחליף יצאו השינים[16]שלא נבראו עמו יצאו שער וצפורן[17]שאף על פי שנבראו עמו
Hul. 54a נזעו מחליף[18]והרי עור דנזעו מחליף[19]ותנן °הגלודה רבי מאיר מכשיר[20]וחכמים פוסלין ואפילו רבנן לא קפסלי אלא דאדהכי והכי שליט בה אוירא ומיתה ולעולם נזעו מחליף
Ib. 122a [21]ותנינן °אלו שעורותיהם כבשרן עור האדם[8]האתמר עלה אמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומאי טעמא אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין[22]לחמור ואיכא דאמרי הרי עור דאין נזעו מחליף [19]ותנן וחכמים פוסלין ואפילו רבי מאיר לא[23]קא מכשיר אלא דקריר בשרא[24]וחייא ולעולם אין נזעו מחליף ואמר עולא דבר תורה עור אדם טהור כי אתמר[25]דעולא
Pes. 46b Hul. 122b אסיפא אתמר °וכולן שעבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור[7]אדם ואמר עולא דבר תורה עור[7]אדם כי[26]עבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה [27]אדם עור אביו ואמו שטיחין והרי בשר דנזעו מחליף ומאי אמר מר בר רב אשי בשר נעשה מקומו צלקת:
Lv. 15,3 Nid. 34b אבל הזוב: זוב מנלן דתניא °זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא[28]והלא דין הוא לאחרים גורם טומאה לעצמו
Ib. 35a לא כל שכן °שעיר המשתלח יוביח שגורם טומאה

15 M והרי שער ‖ P 16 שאין ‖ M 17 — ש ‖ 18 M — ו ‖ M 19 דתנן ‖ M 20 — וח״פ ‖ M 21 — M 22 לחמ׳ ו ‖ M 23 מכשר ‖ M 24 — והתנן ‖ M 25 — דעו׳ ‖ M 26 עבדי ליה טה׳ ‖ 27 M עורו׳ אביו [ואמו] שטיח׳ הרי ‖ M 28 + שיכול.

ist, ebenso alles andre, was mit ihm erschaffen worden ist[16]. — Das Haar und die Nägel sind ja mit ihm erschaffen worden, und sie sind rein!? Vielmehr, erwiderte R. Ada b. Ahaba, gleich einem Knochen: wie der Knochen mit ihm erschaffen worden ist und nicht nachwächst[17], ebenso alles andre, was mit ihm erschaffen worden ist und nicht nachwächst, ausgenommen sind die Zähne, die nicht mit ihm erschaffen worden sind, und ausgenommen sind das Haar und die Nägel, die, wenn sie auch mit ihm erschaffen worden sind, nachwachsen. — Auch die Haut wächst ja nach, denn es wird gelehrt, [ein Vieh], dem die Haut abgeschält ist, sei nach R. Meír tauglich[18]und nach den Weisen untauglich, und auch nach den Weisen ist es nur deshalb untauglich, weil bis dahin[19]die Luft ihm schaden und es verenden kann, [die Haut] aber wächst nach; dennoch haben wir gelernt: bei folgenden gleicht die Haut dem Fleisch: die Haut der Menschen[20]!? — Hierzu wurde ja gelehrt: Ûla sagte: Nach der Gesetzlehre ist die Haut eines Menschen rein, und nur deshalb sagten sie, sie sei unrein, weil zu berücksichtigen ist, jemand könnte aus der Haut seines Vaters oder seiner Mutter Decken für einen Esel machen. Manche lesen: Die Haut wächst ja nicht nach, denn es wird gelehrt, nach den Weisen sei es untauglich, und auch nach R. Meír ist es nur deshalb tauglich, weil das Fleisch einen Ueberzug bekommt und es leben bleibt, [die Haut] aber wächst nicht nach, dennoch sagte Ûla, die Haut eines Menschen sei rein!? — Die Lehre Ûlas bezieht sich auf den Schlusssatz: sie alle sind, wenn man sie gegerbt oder zur Gerbung genügend darauf getreten[21] hat, rein, ausgenommen die Haut eines Menschen. Hierzu sagte Ûla: Nach der Gesetzlehre ist die Haut eines Menschen, wenn man sie gegerbt hat, rein, und nur deshalb sagten sie, sie sei unrein, weil zu berücksichtigen ist, jemand könnte aus der Haut seines Vaters oder seiner Mutter eine Decke machen. — Das Fleisch wächst ja nach, und es ist unrein!? Mar, der Sohn R. Ašis, erwiderte: Das Fleisch bekommt an der Stelle eine Narbe[22].

FLUSS ABER. Woher dies vom Fluss? — Es wird gelehrt:[23]*Sein Fluss ist unrein*, dies lehrt, dass der Fluss unrein ist. Dies wäre durch einen Schluss zu folgern: wenn er für andre[24] Unreinheit veranlasst, um wieviel mehr er selber. Aber vom fortzuschickenden [Sühne]bock ist [das Entgegengesetzte] zu beweisen: er macht andre[25]unrein, er selber

16. Was aber bei den Zähnen nicht der Fall ist. 17. Wörtl. den Stamm od. das Abgeschnittene wechselt. 18. Zum Essen erlaubt, weil die Haut nachwächst. 19. Bis ihm eine neue Haut nachwächst. 20. Sie ist verunreinigend. 21. Bei der Benutzung als Bodenbelag. 22. Es wächst nicht genau so nach, wie das Haar u. die Nägel. 23. Lev. 15,3. 24. Für den Flussbehafteten. 25. Den, der ihn fortbringt; cf. Lev. 16,26.

doch, wie sie Lager und Sitz [unrein] macht, dass sie Menschen verunreinigen, um Kleider zu verunreinigen, auch ihr Blut Lager und Sitz [unrein] machen, dass sie Menschen verunreinigen, um Kleider zu verunreinigen!? — Ist denn ihr Blut als Lager und Sitz verwendbar!? — Ist denn, auch nach deiner Auffassung, ein aussätziger Stein als Lager oder Sitz verwendbar, dass ein Schriftvers nötig ist, ihn auszuschliessen!? Es wird nämlich gelehrt: Man könnte glauben, ein aussätziger Stein mache Lager und Sitz [unrein], dass sie Menschen verunreinigen, um Kleider zu verunreinigen, und dies wäre auch durch einen Schluss zu folgern: wenn ein Flussbehafteter, der durch das Eintreten nicht verunreinigt, Lager und Sitz [unrein] macht, dass sie Menschen verunreinigen, um Kleider zu verunreinigen, um wieviel mehr sollte ein aussätziger Stein, der durch das Eintreten verunreinigt, Lager und Sitz unrein machen, dass sie Menschen verunreinigen, um Kleider zu verunreinigen, daher heisst es: *der Flussbehaftete*, der Flussbehaftete und nicht ein aussätziger Stein. Nur aus dem Grund, weil die Schrift ihn ausgeschlossen hat, wenn aber nicht, so würde er verunreinigen. — Eben hieraus; du sagtest ja: *der Flussbehaftete*, nicht aber ein aussätziger Stein, ebenso sagt die Schrift hierbei: *auf dem sie sitzt*, nicht aber ihr Blut. — Demnach sollte doch, wie sie einen Blockstein verunreinigt, auch ihr Fluss einen Blockstein verunreinigen!? — R. Aši erwiderte: Die Schrift sagt: *was sie trägt*, [das Wort] *sie* ist eine Einschränkung.

מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים
אף דמה נמי עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא
בגדים אשי דמה בר משכב ומושב הוא ולמעמיך אבן
מנוגעת בת משכב ומושב היא דאצטריך קרא למעוטי
דתניא יכול תהא אבן מנוגעת עושה משכב ומושב
לטמא אדם לטמא בגדים ודין הוא ומה זב שאינו מטמא
בביאה עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים
אבן מנוגעת שמטמאה בביאה אינו דין שמטמאה משכב
ומושב לטמא אדם לטמא בגדים תלמוד לומר הזב הזב
ולא אבן מנוגעת טעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי
מטמאה ומינה לאו מי אמרת הזב ולא אבן מנוגעת
תבא נמי אמר קרא אשר היא ישבת עליו היא ולא דמה Lv.15,23
או מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי מטמאה Fol.55
באבן מסמא אמר רב אשי אמר קרא והנושא אתם Lv.15,10
אתם מיעוטא הוא: ובשר חמת: מנלן אמר ריש לקיש
אמר קרא לכל טמאתו לכל טומאית הפירשות ממנו Ib.22,5
רבי יוחנן אמר או בעצם אדם או בקבר אדם דומיא Nm.19,16
דעצם מה עצם יבש אף כאן יבש מאי ביניהו איבא
ביניהו דאפריך אפרוכי מיתיבי בשר חמת שהופרך
טהור התם דאקמה והוי עפרא מיתיבי כל שבמת Naz.51a Ah.iii,3
מטמא חוץ מן השינים והשער והצפרן ובשעת הבורן
הבל טמא אמר רב אדא בר אהבה דומיא דעצם מה עצם

M 6 מדוה ‖ M 7 + ה ‖ M 8 + ו ‖ M 9 שעוש׳ משׁ׳ ‖ M 10 — ומינה ‖ M 11 מנהני מילי אר״ל דא׳ ‖ M 12 — א״ב ‖ M 13 — התם ‖ M 14 טמא.

Das Fleisch von einem Toten. Woher dies? Reš-Laqiš erwiderte: Die Schrift sagt: *durch irgend welche Unreinheit*, durch jede Unreinheit, die von ihm herrührt. R. Johanan erwiderte: *oder einen Knochen eines Menschen oder ein Grab*, gleich einem Knochen, wie ein Knochen trocken ist, ebenso hierbei, wenn es trocken ist. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen in dem Fall, wenn es zerbröckelt ist. Man wandte ein: Wenn Fleisch von einem Toten zerbröckelt ist, so ist es rein!? — Dies in dem Fall, wenn es ganz zerfallen und Staub geworden ist. Man wandte ein: Vom Toten ist alles verunreinigend, ausgenommen die Zähne, die Haare und die Nägel; wenn sie an ihm haften, sind sie alle unrein!? R. Ada b. Ahaba erwiderte: Gleich einem Knochen: wie der Knochen mit ihm erschaffen worden

4. Von einem aussätzigen Haus; cf. Lev. 14,34ff. 5. In einen Raum. 6. Wenn man ihn in einen Raum bringt, was dem Eintreten gleicht; cf. Lev. 14,46. 7. Lev. 15,4. 8. Ib. V. 23. 9. Od. Steinplatte; etymolog. ist das im T. oft vorkommende W. אבן מסמא von den Kommentatoren und Lexikographen nicht befriedigend erklärt, die Bedeutung aber sicher; ein schwerer grosser Stein od. eine Steinplatte, die nicht als משא, getragene Last (Lev. 15,10), unrein wird, sondern als Träger. 10. Lev. 15,10. 11. Nach dem T. bezieht sich das W. והנושא auf die Sache, die trägt, jed. nur sie u. nicht ihr Fluss. 12. Lev. 22,5. 13. Num. 19,16. 14. Nach RJ. ist es auch in diesem Zustand nicht mehr unrein, da es gleich dem Knochen eine feste Masse sein muss. 15. Die doch zu den Knochen gehören.

יהושע לרב פפא ביולדת זכר איבא לספוקי ביולדת נקבה ליבא לספוקי אלא לאו שמע מינה עולין[50]שמע מינה תשעה ימים טמאין ותשעה ימים טהורין משמשת שמנה ימים מתוך שמנה עשר[51]עשרה ימים טמאין ועשרה ימים טהורים ימי שמושה בימי זיבתה וכן למאה וכן לאלף:

50 M + לה ‖ 51 M + יום.

sprach zu R. Papa: Besteht etwa für sie nur ein Zweifel der Geburt eines Knaben und nicht auch ein Zweifel der Geburt eines Mädchens!? Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass sie mitgerechnet werden. Schliesse hieraus. — Ist sie neun Tage unrein und neun Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr acht Tage von achtzehn[177] Tagen pflegen. Ist sie zehn Tage unrein und zehn Tage rein, so ragen die Tage des Geschlechtsverkehrs[178] in die Flusstage. Ebenso bei hundert, und ebenso bei tausend.

SIEBENTER ABSCHNITT

Nid.22a Az.68b

Nid.22b 56a

Lv.15,33 ib.v.19 Sid.21a22a

ם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ומטמאין יבשין אבל הזוב והניע והרוק והשרץ והנבלה והשכבת זרע מטמאין להין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהן[3] מטמאין לחין ומטמאין יבשין וכמה היא שרייתן בפושרין מעת לעת רבי יוסי אומר בשר המת יבש ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה טהור:

BLUT VON EINER MENSTRUIRENDEN UND FLEISCH VON EINEM TOTEN VERUNREINIGEN FEUCHT UND VERUNREINIGEN TROCKEN. FLUSS ABER, SCHLEIM, SPEICHEL[1], DAS KRIECHTIER, AAS UND SAMENERGUSS VERUNREINIGEN FEUCHT, UND VERUNREINIGEN NICHT TROCKEN; KANN MAN SIE ABER AUFWEICHEN UND ZURÜCK IN IHREN FRÜHEREN ZUSTAND BRINGEN, SO VERUNREINIGEN SIE FEUCHT UND VERUNREINIGEN SIE TROKKEN. WIE LANGE DARF DAS AUFWEICHEN DAUERN? — EINEN STUNDENTAG IN WARMEM WASSER. R. JOSE SAGT, VERTROCKNETES FLEISCH VON EINEM TOTEN, DAS NICHT MEHR AUFGEWEICHT UND IN SEINEN FRÜHEREN ZUSTAND GEBRACHT WERDEN KANN, SEI REIN.

גמרא. מנא הני מילי אמר חזקיה דאמר קרא והדוה בנדתה מדוה כמותה מה היא מטמאה אף מדוה[2] מטמאה אשכחן לח יבש מנלן אמר רבי יצחק אמר קרא יהיה[3] בהויתו יהא ואימא הני מילי בלח ונעשה יבש יבש מעיקרו מנלן ותו הא דתנן המפלת כמין קליפה כמין עפר כמין שערה כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמא מנלן יהיה ריבויא הוא אי

1 M ושכ׳ ‖ 2 M א״י לשר׳ ‖ 3 M שהיו ‖ 4 M שיבש אם א״י לשר׳ ‖ 5 M + נמי.

GEMARA. Woher dies? Ḥizqija erwiderte: Die Schrift sagt:[2] *und die an ihrem Fluss Leidende*, der Fluss gleicht ihr selbst; wie sie verunreinigend ist, ebenso ist ihr Fluss verunreinigend. Wir wissen dies von feuchtem, woher dies von trocknem? R. Jiçḥaq erwiderte: Die Schrift sagt[3] *sei*, es verbleibe bei seinem Wesen. — Vielleicht nur dann, wenn es feucht war und trocken wurde, woher dies von dem Fall, wenn es von vornherein trocken war? Ferner wird gelehrt, dass, wenn eine Schalenartiges, Erdartiges, Haarartiges oder eine Art roten Geschmeisses ausgestossen hat, sie diese ins Wasser lege, und wenn sie sich auflösen, sie unrein sei; woher dies? — [Das Wort] *sei* ist einschliessend. — Demnach sollte

177. Vom 1. bis zum 7. ist sie Menstruirende, am 8. u. am 9. flussbehaftet, am 10. muss sie abwarten u. vom 11. bis zum 18. ist sie rein. 178. Die Tage der Reinheit sollten mit dem 8. beginnen, da sie aber 3 Tage hintereinander Fluss hat, so bleibt sie Flussbehaftete, dann wieder Menstruirende. 1. Von einem Flussbehafteten. 2. Lev. 15,33. 3. Ib. V. 19.

דתנן אסור רב אשי אמר נהי דחד עשר לא בעי שימיר
עשירי[41]מיהא בעי שימיר שלשה ימים טמאין ושלשה
ימים טהורין משמשת שני ימים ושיב אינה משמשת
לעולם ארבעה ימים טמאים וארבעה ימים טהורין
משמשת יום אחד ושיב אינה משמשת לעולם המשה
ימים טמאין חמשה ימים טהורין משמשת שלשה ימים
ושוב אינה משמשת לעולם ששה ימים טמאין וששה
ימים טהורין משמשת המשה ימים ושיב אינה משמשת
לעולם שבעה ימים טמאין ושבעה ימים טהורין משמשת
רביע יתיה מתוך עשרים ושמנה[42]ימים שמנה ימים
טמאין ושמנה ימים טהורין משמשת המשה עשר יום
מתוך ארבעים ושמנה[43]הרי ארבסר הוו אמר רב אדא
[44]בר יצחק זאת אומרת ימי נדתה[45]שאין רואה בהן עולין
לספירת זיבתה דאיבעיא להו ימי[46]לידה שאין הואה Col.b
בהן מהו[47]שיעלה לספירת זיבתה אמר רב בהנא תא
שמע ראתה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה
הפילה הרי זו כפק זיבה[48]כפק לידה מביאה קרבן ואינו
נאכל וימי לידתה שאין רואה בהן עולין לה לספירת
זיבתה אמר רב פפא שאני התם[49]כיון דאיכא למימר
יולדת זכר היא[50]וכל הני שבעה יתירי דקיהבינן לה
סלקו לה לספירת זיבתה אמר ליה רב הונא בריה דרב

41 M — מיהא | 42 M יום | 43 M יום הני ארי | 44 M ברי׳ דה״י | 45 M שאינה רבי׳ה אין עו׳ לה לימי ספ׳ | 46 M נדת׳ | 47 M שיעלו לה לכפ׳ | 48 M + ד | 49 M — וכל.

R. Šeŝeth erwiderte: Dies besagt, dass die Gierigkeit, von der wir gelernt haben[166], verboten ist. R. Aši erwiderte: Zugegeben, dass auf den elften das Abwarten [eines Tages] nicht erforderlich ist, auf den zehnten[167] aber ist das Abwarten erforderlich. Ist sie drei Tage unrein und drei Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr pflegen zwei Tage und weiter nicht mehr[168]. Ist sie vier Tage unrein und vier Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr einen Tag[169] pflegen und weiter nicht mehr. Ist sie fünf Tage unrein und fünf Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr drei Tage[170] pflegen und weiter nicht mehr. Ist sie sechs Tage unrein und sechs Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr fünf Tage[171] pflegen und weiter nicht mehr. Ist sie sieben Tage unrein und sieben Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr den vierten Teil[172] von achtundzwanzig Tagen pflegen. Ist sie acht Tage unrein und acht Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr fünfzehn Tage[173] innerhalb von achtundvierzig Tagen pflegen. — Es sind ja vierzehn[174]!? R. Ada b. Jiçhaq erwiderte: Dies besagt, dass die Menstruationstage, an denen sie nicht wahrnimmt, bei der Zählung ihrer Flusstage mitgerechnet werden. Sie fragten nämlich: Werden ihr die Wochenbetttage, an denen sie nichts[175] wahrnimmt, bei der Zählung ihrer Flusstage mitgerechnet? R. Kahana erwiderte: Komm und höre: Wenn sie an zwei Tagen wahrgenommen und am dritten abortirt hat, und nicht weiss, was sie abortirt hat, so ist sie zweifelhaft flussunrein und zweifelhaft geburtsunrein; sie bringe ein Opfer, das nicht gegessen werden darf, und die Wochenbetttage, an denen sie nicht wahrnimmt, werden ihr bei der Zählung ihrer Flusstage mitgerechnet. R. Papa entgegnete: Anders ist es da; da angenommen werden kann, dass sie einen Knaben geboren[176] hat, werden ihr die sieben Tage mehr, die man ihr auferlegt, bei der Zählung ihrer Flusstage mitgerechnet. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs,

Zwischentage, dh. des 18. seit dem Menstruationsbeginn, ihr der Geschlechtsverkehr sofort erlaubt ist, ohne einen Tag abwarten zu müssen. 166. Weiter fol. 72a wird der Fall behandelt, wenn sie am 11. wahrgenommen, am 12. ein Reinheitsbad genommen u. den Geschlechtsverkehr gepflegt, aber sofort wiederum wahrgenommen hat; dies wird als gierig bezeichnet. 167. In diesem Fall hat sie am 10. der 11 Tage wahrgenommen. 168. Der 7. gehört zur Menstruationswoche, am 8. u. 9. ist sie "kleine Flussbehaftete", dh. nur an diesen Tagen unrein, am 10. muss sie abwarten, sodass sie am 11. u. am 12. rein ist; vom 13. ab ist sie dauernd Flussbehaftete. 169. Am achten; von dann ab ist sie dauernd Flussbehaftete. 170. Vom 8. bis zum 10. 171. Vom 8. bis zum 12. 172. Die ganze 2. Woche. 173. Von den 48 Tagen ist sie vom 1. bis zum 8. unrein, am 9. muss sie abwarten u. vom 10. bis zum 16. rein; am 19. beginnt mit der Menstruationswoche, sodass sie vom 26. ab 7 Tage rein ist, u. ebenso am 48. Tag. Am 49. beginnt die Menstruation die Zählung von neuem. 174. Am 48. sollte es verboten sein, weil die vorangehenden Flusstage erst nach Beendigung der 7 Menstruationstage beginnen. 175. Aber nach dem Gesetz unrein ist. 176. Sodass sie nur 7 Tage unrein zu sein brauchte, während sie es 14 Tage ist, weil es ein Mädchen sein kann.

והא זיכנין[35]סניאין בעאי מינך ולא אמרת[36]ולא מידי
Sab.130b °דלמא אגב שטפך[37]אתיא לך אמר ליה אין אגב שטפאי
אתיא לי:

[xiv] רואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה
וסוף נדה תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים
לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות לכולן הרי
אלו טוענות אמר רבי יהושע עד שאתם מתקנים את
השוטות באו ותקנו את הפקחות:

גמרא. תחלת נדה וסוף נדה תחלת נדה וסוף זיבה
היא אמר רב חסדא הכי קאמר הרואה יום אחד עשר
בין השמשות תחלת נדה וסוף זיבה ובשביעי[38]לנדתה
סוף נדה ותחלת זיבה: אמר רבי יהושע עד שאתם
Fol.54 מתקנין את השוטות [כו']: הני °שוטות נינהו[39]טוענות
נינהו אלא הני טוענות דתניא יום אחד טמא ויום אחד
טהור משמשת שמיני ולילו[40]עמו וארבעה לילות מתוך
שמנה עשר יום ואם היתה רואה מבערב אינה משמשת
אלא שמיני בלבד שני ימים טמאין ושני ימים טהורין
משמשת שמיני ושנים עשר וששה עשר ועשרים
Nid.72a ותשמש נמי בתשסר אמר רב ששת זאת אומרת °גרגרן

35 — M סגי׳ || 36 M + לי || 37 P אתית || 38 M לנדה || 39 M אלא אימ׳ טו׳ || 40 M — עמו.

lich. — Aber verschiedene Male fragte ich dich, und du antwortetest mir nicht!? Vielleicht bist du im Eifer darauf gekommen. Jener erwiderte: Jawol, im Eifer bin ich darauf gekommen.

DIE AM ELFTEN TAG[154] BEI DÄMMERUNG WAHRNIMMT, AM BEGINN DER MENSTRUATIONS[WOCHE] UND AM ENDE[155] DER MENSTRUATIONS[WOCHE], AM BEGINN DER FLUSS[TAGE] UND AM ENDE DER FLUSS[TAGE], AM VIERZIGSTEN TAG WEGEN EINES KNABEN[156] UND AM ACHTZIGSTEN TAG WEGEN EINES MÄDCHENS[156], IN DER DÄMMERUNG, SIE ALLE SIND IN EINE WIRRUNG[157] GERATEN. R. JEHOŠUÂ SPRACH: ANSTATT DASS IHR EINE VORSORGE TREFFT FÜR DIE TÖRINNEN, KOMMT UND TREFFT EINE VORSORGE FÜR DIE KLUGEN[158].

GEMARA. Wieso Beginn der Menstruations[woche] und Ende der Menstruations[woche], es ist ja Beginn der Menstruations[woche] und Ende der Fluss[tage]!? R. Ḥisda erwiderte: Er meint es wie folgt: die am elften Tag bei Dämmerung wahrnimmt, am Beginn der Menstruations[woche] und Ende der Fluss[tage], oder am siebenten der Menstruation, am Ende der Menstruations[woche] und Beginn der Fluss[tage].

R. JEHOŠUÂ SAGTE: ANSTATT DASS IHR VORSORGE TREFFT FÜR DIE TÖRINNEN &c. Sind diese denn Törinnen, sie sind ja nur in Wirrung geraten!? — Lies vielmehr: die in Wirrung Geratenen. Es wird nämlich gelehrt: Ist sie einen Tag unrein und einen Tag rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr pflegen am achten und die Nacht[159] dazu, und vier Nächte von achtzehn[160] Tagen. Nimmt sie[161] abends wahr, so darf sie den Geschlechtsverkehr pflegen nur am achten[162]. Ist sie zwei Tage unrein[163] und zwei Tage rein, so darf sie den Geschlechtsverkehr pflegen am achten, am zwölften, am sechzehnten und am zwanzigsten[164]. — Sie sollte doch den Geschlechtsverkehr auch am neunzehnten pflegen[165] dürfen!?

154. Seit Beendigung der vorangehenden Menstruationswoche; die Wahrnehmung an diesem Tag gilt als Fluss, am folgenden als Beginn einer neuen Menstruation. 155. Eine Wahrnehmung am 8. Tag gilt als Fluss. 156. Nach der Geburt eines solchen; cf. Lev. 12, 4, 5. 157. Da ein Zweifel besteht, ob die Wahrnehmung zum vorangehenden od. zum folgenden Tag gehört. 158. Die zu einer Zeit wahrnehmen, über die kein Zweifel besteht; wird weiter erklärt. 159. Am 7. Tag ist die Menstruationswoche zuende. Wenn sie am 9. wahrnimmt, so ist sie flussverdächtig, od. wie der T. sie nennt „kleine Flussbehaftete", die nur einen Tag unrein u. am nächsten wieder rein ist; Flussbehaftete u. 7 Tage unrein ist sie nur dann, wenn sie ausserhalb der Menstruationswoche an 3 Tagen hintereinander Fluss wahrnimmt. 160. Seit der 1. Wahrnehmung, am 10., 12., 14. u. 16.; am 17. ist sie flussverdächtig u. am 18. sind die 11 „Menstruationstage" (vgl. S. 230 N. 11) abgelaufen u. die nächste Wahrnehmung gilt als Menstruation. 161. An all den übrigen Tagen. 162. Am 9. ist sie unrein, am 10. muss sie abwarten, kann aber abends kein Tauchbad nehmen, da sie nachts wahrnimmt, u. so weiter, bis ein Zyklus von 18 Tagen vorüber ist u. am 19. eine neue Zählung der Menstruationstage beginnt. 163. All die folgenden Fälle, wenn sie abends wahrnimmt. 164. Am 9. u. am 10. ist sie unrein, am 11. muss sie abwarten, am 12. ist sie rein, am 13. u. am 14. ist sie unrein, am 15. muss sie abwarten, u. so weiter, u. da auf 2 unreine Tage 2 reine folgen, so darf sie es noch am 20. 165. Da nach einer weiter (fol. 72a) folgenden Lehre nach Ablauf der 11

sie sich bei der des R. Jehuda und bei der des R. Jose untersucht hat, aber nach Rabbi besteht ja ein Widerspruch!? — Zwei Tannaim streiten über die Ansicht des R. Jehuda b. Agra. Ein Tanna ist der Ansicht, wenn die Dämmerung R. Jehudas zuende ist, beginne die Dämmerung R. Joses, und ein Tanna ist der Ansicht, die Dämmerung R. Joses rage in die Dämmerung R. Jehudas hinein"

Die Rabbanan lehrten: Die einen Blutfleck findet, macht sich und Geheiligtes rückwirkend[147] unrein — Worte Rabbis. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, Geheiligtes mache sie unrein, sie selbst aber ist nicht unrein, denn bei ihrem Blutfleck darf es nicht strenger sein, als bei ihrer Wahrnehmung[148]. — Wir finden ja beim Geheiligten, dass es bei ihrem Blutfleck strenger ist als bei ihrer Wahrnehmung!? — Lies vielmehr wie folgt: R. Šimôn b. Eleâzar sagt, sie mache auch Geheiligtes nicht unrein, denn in keiner Hinsicht darf es bei ihrem Blutfleck strenger sein, als bei ihrer Wahrnehmung.

Die Rabbanan lehrten: Hat sie einen Blutfleck gefunden und darauf Blut wahrgenommen, so führe sie einen Stundentag den Blutfleck auf die Wahrnehmung zurück — Worte Rabbis. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, den Tag[150]. Rabbi sagte: Seine Worte sind einleuchtender als meine Worte, denn er verbessert es ihr, ich aber verschlechtere es ihr. — Wieso verbessert er es ihr, er verschlechtert es ihr ja!? Rabina erwiderte: Wende es[151] um. R. Nahman sagte: Tatsächlich brauchst du es nicht umzuwenden, denn: er verbessert es ihr hinsichtlich der Vorschriften des Flusses, ich aber verschlechtere es ihr hinsichtlich der Vorschriften des Flusses[152].

R. Zera fragte R. Asi: Benötigen die Blutflecke einer Unterbrechung in Reinheit[153] oder nicht? Da schwieg er und antwortete nichts. Ein andres Mal traf er ihn sitzen und vortragen: Sie führe einen Stundentag ihren Blutfleck auf ihre Wahrnehmung zurück — Worte Rabbis. Hierzu sagte Reš-Laqiš, nur wenn sie sich untersucht hat, und R. Johanan sagte, auch wenn sie sich nicht untersucht hat. Da sprach er zu ihm: Demnach ist auch beim Blutfleck eine Unterbrechung in Reinheit erforderlich. Jener erwiderte: Frei-

יהודה ובדרבי יוסי אלא "בדרבי קשיא תרי תנאי
"יאליבא דרבי יהודה בן אגרא "האי תנא סבר שלים
בין השמשות דרבי יהודה יהדר "ליה בין השמשות Col.b
דרבי יוסי והאי תנא סבר בין השמשות דרבי יוסי מישך
שייך בדרבי יהודה: תנו רבנן "הרואה כתם מטמאה
עצמה וקדשים למפרע דברי "רבי רבי שמעון בן אלעזר
אומר קדשים מטמאה עצמה אינה מטמאה שלא יהא
בתמה חמור מראייתה "והא מצינו בתמה חמור מראייתה
לענין קדשים אלא תני הכי רבי שמעון בן אלעזר
אומר אף קדשים אינה מטמאה שלא יהא כתמה חמור
מראייתה רבה דבר: תני רבנן ראתה כתם ואחר כך
ראתה דם תולה כתמה בראייתה מעת לעת דברי רבי
רבי שמעון בן אלעזר אימר יומי אמר רבי נראין דבריו
מדברי שהוא מתקנה ואני מעיידה מתקנה עיוותי "מעוות
לה אמר רבינא איפיך רב נחמן אמר לעולם לא תיפיך
שהוא מתקן הלכותיה לידי זיבה ואני מעוות הלכותיה
לידי זיבה: בעי מיניה רבי זירא מרבי "אסי כתמים
צריכין הפסק טהרה או לא אשתיק ולא אמר ליה
ולא מידי זימנין "אשכחיה דיתיב וקאמר "תולה כתמה
בראייתה מעת לעת דברי רבי "אמר ריש לקיש והוא
שבדקה "ורבי יוחנן אמר אף על פי שלא בדקה אמר
ליה מכלל דבתמין צריכין "הפסקת בהרה אמר ליה אין

21 M — יה' ובדר' ‖ 22 M בר' ‖ 23 M האיך ‖ 24
M אתחיל ‖ 25 M — הרואה ‖ 26 M — ר' ‖ 27
M — והא ... מראיי' ‖ 28 M + ק ‖ 29 M אמי ‖
30 M + אתא ‖ 31 M לה כת' כרא כל מעת ‖ 32 M
+ ו ‖ 33 V — ו ‖ 34 M — הפ'.

147. Die Untersuchung ist nach beiden bei Dämmerung erfolgt. 148. Bis zur vorangehenden Wäsche. 149. Bei der sie nur einen Stundentag rückwirkend unrein ist. 150. An dem sie wahrgenommen hat; nach Sonnenuntergang nicht mehr, selbst wenn die Wahrnehmung innerhalb des Stundentages erfolgt ist. 151. Rabbi bevorzugt seine eigne Ansicht. 152. Wenn sie am selben Tag wahrgenommen hat, so ist sie nach R. einen Stundentag als auch am vorangehenden Tag unrein, sodass sie bei einer noch folgenden Wahrnehmung Flussunreine ist; nach RŠ. hingegen ist sie erst einen Tag unrein und bei einer noch folgenden Wahrnehmung nicht Flussbehaftete. So besser nach den Tosaphisten. 153. Die Menstruirende, die Blutung wahrgenommen hat, darf am Abend des 7. Tages nur dann ein Reinheitsbad nehmen, wenn sie vorher ihre Reinheit festgestellt hat.

ולא בדקה °בדרבי יוסי מכלל דרבנן סברי אף על גב דלא
בדקה בתרוייהו לא חיישינן הא לא בדקה אלא פשיטא
דבדקה בין בדרבי יהודה[10]ובין בדרבי יוסי אבל בדקה
בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי חיישינן אלמא
בין השמשות דרבי יוסי לרבי ספקא הוי קשיא דרבי
אדרבי הבי קאמר נראין דברי רבי יהודה בן אגרא לרבנן
דלא בדקה כלל לא בדרבי יהודה ולא בדרבי יוסי שאף
חכמים לא נחלקו עליו אלא[11]דבדקה בדרבי יהודה ולא
בדקה בדרבי יוסי אבל היכא דלא בדקה כלל מודו ליה
ורמינהי הרואה כתם לראייה מרובה חוששת לראייה
מועטת אינה חוששת[12]זו דברי רבי יהודה בן אגרא
שאמר משום רבי יוסי אמר רבי אני שמעתי ממנו
שאהת זו ואחת זו חוששת[13]ומן הטעם הזה אמר לי ומה
אילו נדה שלא הפרישה[14]בטהרה מן המנחה ולמעלה
לא תהא בחזקת טמאה ונראין דבריו[15]כשבדקה מאי
בדקה אילימא דבדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי
יוסי מכלל דרבי יהודה בן אגרא סבר אף על[16]גב דלא
בדקה[17]לא בדרבי יהודה ולא בדרבי יוסי לא חיישא
והא לא בדקה אלא פשיטא דבדקה בין בדרבי יהודה
[10]ובין בדרבי יוסי מכלל דרבי יהודה בן אגרא סבר בדקה
בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי לא חיישא אלמא
בין השמשות דרבי יוסי לרבי יהודה בן אגרא ליליא
[18]הוא קשיא דרבי יהודה[19]בן אגרא אדרבי יהודה[19]בן
אגרא בשלמא[20]בלא רבי לא קשיא התם דבדקה בדרבי
יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי הכא דבדקה נמי בדרבי

M) 13 ‖ זו — M 12 ‖ ב + M 11 ‖ ו — M 10
M 16 ‖ בשב׳ M 15 ‖ מהור׳ M 14 ‖ ומה מע׳ זה)
‖ פי׳ M 17 בתרוייהו לא חיישי׳ הא ‖ M 18 — הוא
.(M 20 — בלא) ‖ M 19 — ב״א

und sich nicht untersucht bei der des R. Jose, demnach wären die Rabbanan der Ansicht, sie brauche nicht zu berücksichtigen, auch wenn sie sich nach beiden nicht untersucht hat, so hat sie sich ja nicht untersucht. Doch wol sich untersucht, sowol nach R. Jehuda als auch nach R. Jose. Wenn sie sich aber bei [der Dämmerung] R. Jehudas untersucht und bei der des R. Jose nicht untersucht hat, muss sie berücksichtigen; demnach ist nach Rabbi die Dämmerung R. Joses zweifelhaft. Somit befindet sich Rabbi in einem Widerspruch mit sich selbst!? — Er meint es wie folgt: die Worte des R. Jehuda b. Agra leuchten den Rabbanan ein in dem Fall, wenn sie sich überhaupt nicht untersucht hat, weder bei [der Dämmerung] R. Jehudas noch bei der des R. Jose, denn auch die Weisen streiten gegen ihn nur über den Fall, wenn sie sich untersucht hat bei [der Dämmerung] R. Jehudas und nicht bei der des R. Jose, wenn sie sich aber überhaupt nicht untersucht hat, pflichten sie ihm bei. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Die einen Blutfleck findet, hat, wenn es eine grosse Wahrnehmung[144]ist, zu berücksichtigen, und wenn es eine kleine Wahrnehmung[144]ist, nicht zu berücksichtigen. Dies sind die Worte des R. Jehuda b. Agra im Namen R. Joses. Rabbi sagte: Ich hörte von ihm, dass sie ob so oder so zu berücksichtigen habe, und wie er mir sagte, aus diesem Grund: ist etwa eine Menstruirende, die sich nicht von der Vesperzeit ab[145]in Reinheit getrennt[146]hat, nicht im Zustand der Unreinheit!? Und seine Worte sind einleuchtend in dem Fall, wenn sie sich untersucht hat. Was heisst sich untersucht: wollte man sagen, sich untersucht bei [der Dämmerung] R. Jehudas und nicht bei der des R. Jose, demnach wäre R. Jehuda b. Agra der Ansicht, sie brauche nicht zu berücksichtigen, auch wenn sie sich weder bei der des R. Jehuda noch bei der des R. Jose untersucht hat; aber sie hat sich ja nicht untersucht. Doch wol, wenn sie sich untersucht hat sowol bei [der Dämmerung] R. Jehudas als auch bei der des R. Jose. R. Jehuda b. Agra ist also der Ansicht, wenn sie sich bei [der Dämmerung] R. Jehudas und nicht bei der des R. Jose untersucht hat, brauche sie nicht zu berücksichtigen. Demnach gehört die Dämmerung R. Joses nach R. Jehuda b. Agra zur Nacht. Somit befindet sich R. Jehuda b. Agra in einem Widerspruch mit sich selbst!? Allerdings würde, wenn nicht Rabbi, kein Widerspruch bestehen, denn eines gilt von dem Fall, wenn sie sich bei [der Dämmerung] R. Jehudas und nicht bei der des R. Jose untersucht hat, und eines von dem Fall, wenn

144. Drei Flecke in Gerstengrösse u. darüber, bezw. 2 Flecke in Gerstengrösse u. darüber. 145. Am 7. Tag ihrer Menstruation. 146. Von der Unreinheit, dh. wenn sie sich nicht untersucht hat; sie kann am Abend dieses Tages kein Reinheitsbad mehr nehmen.

שלשה נדיכן שהן כגרים ועיד הששת ואב לאי אינה
חיששת רבי יהודה בן אגרא אימר משום רבי ייסי אחת
Fol.53 זי ואחת זי חיששת אמר רבי נראין דברי רבי יהודה
בן אגרא בשלא בדקה ידברי חכמים בשבדקה מאי
בדקה ומאי לא בדקה אמר רבא אשכחתינהי ריבנן
דבי רב דיתבי וקאמרי תבא כמאי עבקינן בגין שבדקה
Fol. 52b עצמה ולא בדקה חלוקה ואף עצמה לא בדקה אילא בין
Fol. 53a השמשות דרבי יהודה יבבין השמשית דרבי יוסי לא
דרבנן סברי בבין השמשות דרבי יוסי ליליא הוא והא
בדקה בבין השמשות דרבי יהודה ורבי יוסי למעמיה
דאמר בין השמשות כפקא הוי ואמינא להו אנא אילמיא
ידיה בעיניה כל בין השמשות יפה אתם אומרים עכשיו
שמא עם סלוק ידיה ראתה ואמרו לי כי קאמרינן
כשנתנה ידיה בעיניה כל בין השמשות: אמר רבי נראין
דברי רבי יהודה בן אגרא בשלא בדקה מאי לא בדקה
אילימא דבדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי
מכלל דרבי יהודה סבר אף על גב דבדקה בתרוייהו
חיישינן הא בדקה אלא פשיטא דלא בדקה לא בדרבי
יהודה ולא בדרבי יוסי אבל בדקה בדרבי יהודה ולא
בדקה בדרבי יוסי לא חיישינן אלמא בין השמשות
דרבי יוסי לרבי ליליא הוא אימא סיפא ודברי חכמים
בשבדקה מאי בדקה אילימא דבדקה בדרבי יהודה

P 96 כשב. | V 97 כשבד׳ | M 98 ובין | M 99 בדק׳ ורב׳ | M 1 — ב | MB 2 אלמלי | M 3 קא׳ אנא בשיד׳ בין עינ׳ | B 4 כשלא | M 5 + ראת׳ ו | M 6 כר׳ | M 7 + בן אגר׳ | M 8 דלא כר׳ | 9 P כשב׳.

grössen verteilen lässt, jede eine Graupengrösse und darüber, [Blutfluss] zu berücksichtigen, wenn aber nicht, so braucht sie dies nicht zu berücksichtigen. R. Jehuda b Agra sagte im Namen R. Josis, sie habe dies ob so oder so zu berücksichtigen. Rabbi sagte: Die Worte des R. Jehuda b. Agra sind einleuchtend in dem Fall, wenn sie sich nicht untersucht hat, und die Worte der Weisen in dem Fall, wenn sie sich untersucht hat. — Was heisst untersucht und was heisst nicht untersucht? Raba erwiderte: Ich fand die Jünger der Schule Rabhs, die dasassen und sagten: Hier handelt es sich um den Fall, wenn sie sich selbst untersucht[139] und ihr Hemd nicht untersucht hat, aber auch sich selbst nur bei der Dämmerung R. Jehudas[139] und nicht bei der Dämmerung R. Joses untersucht hat. Die Rabbanan sind der Ansicht, die Dämmerung R. Joses gehöre zur Nacht, und diese hat sich bei der Dämmerung R. Jehudas untersucht, und R. Jose vertritt seine Ansicht, denn er sagt, über die Dämmerung bestehe ein Zweifel[142]. Da sprach ich zu ihnen: Hielte sie die ganze Dauer der Dämmerung die Hand an dieser Stelle, so würdet ihr Recht[141] haben, so aber kann sie beim Fortnehmen der Hand wahrgenommen[142] haben. Da sprachen sie zu mir: Wir sprechen eben von dem Fall, wenn sie die ganze Dauer der Dämmerung die Hand an dieser Stelle gehalten hat.

«Rabbi sagte: Die Worte des R. Jehuda b. Agra sind einleuchtend in dem Fall, wenn sie sich nicht untersucht hat.» Was heisst sich nicht untersucht: wollte man sagen, sich untersucht bei [der Dämmerung] R. Jehudas und sich nicht untersucht bei der des R. Jose demnach wäre R. Jehuda der Ansicht, sie müsse berücksichtigen, auch wenn sie sich nach beiden untersucht hat, so hat sie sich ja untersucht[143]. Doch wol sich nicht untersucht, weder nach R. Jehuda noch nach R. Jose. Wenn sie sich aber bei [der Dämmerung] R. Jehudas und nicht bei der des R. Jose untersucht hat, braucht sie nicht zu berücksichtigen; demnach gehört nach Rabbi die Dämmerung R. Joses zur Nacht. Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: und die Worte der Weisen, wenn sie sich untersucht hat. Was heisst sich untersucht: wollte man sagen, sich untersucht bei [der Dämmerung] R. Jehudas

138. An 2 Tagen bevor sie den Blutfleck wahrgenommen hat. 139. Die Abenddämmerung, dh. die Zeit, die als Grenzpunkt zwischen 2 Tagen gilt, dauert nach R. Jehuda etwas länger u. nach R. Jose nur einen Augenblick (vgl. Bd. I S. 398 Z. 18ff.). Hat nun die Frau am Abend vorher, aber nicht am Wendepunkt der beiden Tage, eine Blutung wahrgenommen, so kann diese nach R. Jehuda nur für einen Tag angerechnet werden, für den scheidenden od. den kommenden, nach R. Jose hingegen für beide Tage. 140. Da sie nur einen Augenblick dauert; sie gehört erschwerend zu beiden Tagen, u. mit der vorangehenden Wahrnehmung sind es 3 Wahrnehmungen. 141. Da die Wahrnehmung nicht solange dauert. 142. Es besteht also ein Zweifel. 143. Und dann nicht wahrgenommen.

[xiii] **רואה** כתם הרי זו מקולקלת וחוששת משום זוב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין בכתמים משום זוב:

גמרא. °מאן חכמים רבי חנינא בן אנטיגנוס[88]היא דתניא רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כתמים אין בהן משום זוב ופעמים שהכתמים מביאין לידי זיבה כיצד לבשה שלשה חלוקות הבדוקות לה ומצאת עליהם כתם או שראתה שני ימים והלוק אחד הן הן[90]הכתמים המביאין לידי זיבה השתא שלשה חלוקות דלאו מנופה קא חזיא חיישינן שני ימים וחלוק אחד מיבעיא מהו דתימא כל בי האי גוונא מביאה קרבן ונאכל קמשמע לן: אמר רבא בהא זבנהו רבי חנינא בן אנטיגנוס לרבנן מאי שנא פחות משלשה גריסין במקום אחד דלא חיישינן דאמרינן בתרי יומי הזיתיה שלשה גריסין במקום אחד נמי[89]נימא תרתי ופלגא מנופה הזיתיה ואידך אגב זוהמא דם מאכולת הוא ורבנן כיון דאיבא[90]לאפלוגי בגריס ועוד לכל יומא לא תלינן ורבי חנינא בן אנטיגנוס שלשה גריסין במקום אחד הוא דלא חיישינן הא בשלשה מקומות חיישינן הא אמרת בשלשה חלוקות אין בשלשה מקומות לא לדבריהם[91]דרבנן קאמר להו לדידי בשלשה חלוקות אין בשלשה מקומות לא[92]אלא לדידכו אודו לי [93]מיהת דהיכא דחזאי שלשה גריסין במקום אחד דאמרינן תרי ופלגא מנופה הזיתיה ואידך אגב זוהמא דם מאכולת הוא ורבנן כיון דאיבא[90]לאפלוגי[91]בגריס ועוד לכל יומא לא[95]תלינן: תנו רבנן הרואה כתם אם יש בו כדי לחלק

91 || לפל' MB 90 || לימא תרי M 89 || היא — M 88
M 94 || מיח' M 93 || אלא — M 92 || דרב' — M
כגריס כגריס || P 95 תלינא.

DIE EINEN BLUTFLECK[127] FINDET, IST GESCHÄDIGT[128], UND SIE MUSS BLUTFLUSS BERÜCKSICHTIGEN — WORTE R. MEÍRS. DIE WEISEN SAGEN, BEI BLUTFLECKEN IST BLUTFLUSS NICHT ZU BERÜCKSICHTIGEN.

GEMARA. Wer sind die Weisen? — Es ist R. Ḥanina b. Antigonos, denn es wird gelehrt: R. Ḥanina b. Antigonos sagte: Bei Blutflecken ist Blutfluss nicht zu berücksichtigen; zuweilen aber bringen Blutflecke zum Blutfluss[129]. Zum Beispiel: hat sie drei untersuchte Hemden[130] angehabt und auf ihnen Blutflecke gefunden, oder zwei Tage wahrgenommen[131] und ein Hemd[132] [angehabt], so sind dies Blutflecke, die zum Blutfluss bringen[133].— Wenn an drei Hemden, wo sie kein [Blut] aus ihrem Körper wahrgenommen hat, dies zu berücksichtigen ist, um wieviel mehr, wenn an zwei Tagen und an einem Hemd!? — Man könnte glauben, in einem solchen Fall bringe sie ein Opfer und es werde gegessen, so lehrt er uns[134].

Raba sagte: Durch folgendes besiegte R. Ḥanina b. Antigonos die Rabbanan: Wenn [Blutflecke] unter drei Graupengrössen an einer Stelle, ist wol deshalb nicht zu berücksichtigen, weil wir annehmen, es sei an zwei Tagen[135] erfolgt, ebenso ist bei drei Graupengrössen an einer Stelle anzunehmen, zweieinhalb seien aus ihrem Körper, und das übrige sei Blut von einer Laus infolge von Schmutz. — Und die Rabbanan!? — Da es sich so verteilen lässt, dass auf jeden Tag eine Graupengrösse und darüber[136] entfällt, so nehmen wir dies nicht an. — Und R. Ḥanina b. Antigonos!? — Bei drei Graupengrössen an einer Stelle ist dies nicht zu berücksichtigen, an drei Stellen[137] ist dies wol zu berücksichtigen. — Er sagt ja: an drei Hemden, nicht aber an drei Stellen!? — Er sagte dies nach den Rabbanan; nach meiner Ansicht, nur wenn an drei Hemden, nicht aber an drei Stellen. Aber auch ihr solltet mir zugeben, dass, wenn sie drei Graupengrössen an einer Stelle findet, anzunehmen sei, zweieinhalb seien aus ihrem Körper, und das übrige sei Blut von einer Laus infolge von Schmutz. — Und die Rabbanan!? — Da es sich so verteilen lässt, dass auf jeden Tag eine Graupengrösse und darüber entfällt, so nehmen wir dies nicht an.

Die Rabbanan lehrten: Die einen Blutfleck findet, hat, wenn er sich in drei Graupen-

127. An ihrem Hemd, sodass sie nicht weiss, wann die Menstruation begonnen hat. 128. Wörtl. es ist ihr Verderb; sie ist aus der Ordnung gekommen. 129. Dh. in den Zustand des Blutflusses, als viell. Flussbehaftete zu gelten. 130. An 3 Tagen. 131. Blut aus ihrem Körper, ausserhalb der Menstruationszeit (vgl. S. 230 N. 11). 132. Dh. am 3. Tag auf einem sauberen Hemd einen Blutfleck gefunden. 133. Da sich dies 3mal wiederholt hat. 134. Dass sie auch in diesem Fall nicht entschieden flussbehaftet ist. 135. Zur Feststellung sind 3 Tage erforderlich. 136. Dies gilt hierbei als Norm; vgl. weit. fol. 59a. 137. An einem Hemd.

עיניו של אדם נומא בגומא לא נתחלף לי איוב באויב
נתחלף לי לא קשיא הא בגופא'ה בריש׳א: אמר רב
יהודה אמר שמואל שתי שערות שאמרו אפילו אחת
על הכף ואחת על[a] הבצים תניא נמי הבי שתי שערות
שאמרו אפילו אחת בגבה ואחת בבריכה אחת ער[b] נבי
קשרי אצבעותיה של יד ואחת ער[c] נבי קשרי אצבעותיה
של רגל דברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר[d] עכו
שאמר משום רבי[e] שמעון ורבנן אמר רב חסדא עד שיהו
שתי שערות במקום אחד: תנו רבנן עד מתי הבת
ממאנת עד שתביא שתי שערות דברי רבי מאיר רבי
יהודה אומר עד שירבה[f] השחור[g] רבי יוסי אומר עד
שתקוף העטרה בן שלקות אומר עד שתבלבל ואמר רבי
שמעון מצאני הניא בן חבינאי בציידן ואמר[h] בשאתה
מניע אצל רבי עקיבא אמור לו עד מתי הבת ממאנת
[i]אם יאמר לך עד שתביא שתי שערות אמור לו והלא
בן שלקות העיד במעמד בולכם ביבנה[j] עד שתבלבל
ולא אמרתם לו דבר כשבאתי אצל רבי עקיבא אמר
לי בלבול זה איני[k] יודע מהו בן שלקות איני מביר עד
מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות:

[xij] תי שערות האמורות בפרה ובנגעים והאמורות
בכל מקום[l] כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי
ישמעאל רבי[m] אליעזר אומר כדי לקרזן[n] בצפורן רבי
עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג:

גמרא. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה
כדברי כולן להחמיר:

79 M גבי ביצ׳ ‖ 80 M — גבי ‖ 81 M עיבוס ‖ 82
M ישמעאל ורב א׳ רב אסי עד ‖ 83 M + לי ‖ 84 M
משחכ׳ ‖ 85 M — יודע ... איני ‖ 86 M + כמ׳ יהא
שיעו׳ ‖ 87 P אלע׳ ‖ 88 M בה צפו׳.

einem Grübchen ziehen, so würde das Augenlicht des Menschen abnehmen. Zwischen einem Grübchen und einem andren Grübchen verwechsle ich nicht, und zwischen Ijob und ojeb sollte ich verwechselt haben!? — Das ist kein Einwand; eines gilt vom Körper und eines gilt vom Kopf[121].

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die zwei Haare, von denen sie sprechen, auch wenn eines auf dem Schamhügel und eines auf den Hoden. Ebenso wird auch gelehrt: Die zwei Haare, von denen sie sprechen, auch wenn eines auf der Rückenseite und eines auf der Bauchseite, eines am Fingergelenk und eines am Zehgelenk[122]— Worte des R. Šimôn b. Jehuda aus Kephar-Âkko, der es im Namen R. Šimôns sagte. — Und nach den Rabbanan? R. Hisda erwiderte: Nur wenn beide Haare an einer Stelle sind.

Die Rabbanan lehrten: Wie lange kann eine Tochter die Weigerung erklären? — bis sie zwei Haare bekommt — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, bis es[123] überwiegend schwarz ist. R. Jose sagt, bis es einen Kranz bildet. Ben-Šelaqoth sagt, bis es sich kräuselt. R. Šimôn sagte: Ḥanina b. Hakhinaj traf mich in Çajdan und sprach zu mir: Wenn du R. Âqiba erreichst, frage ihn, wie lange eine Tochter die Weigerung erklären könne, und wenn er dir sagt, bis sie zwei Haare bekommen hat, so sprich zu ihm: Ben-Šelaqoth bekundete in Jamnia im Beisein von euch allen: bis es sich kräuselt, und ihr sagtet dazu kein Wort. Als ich darauf zu R. Âqiba kam, sprach er zu mir: Ich weiss nicht, welches Bewenden es mit dem Kräuseln hat, und ich kenne Ben-Šelaqoth nicht; eine Tochter kann die Weigerung erklären, bis sie zwei Haare bekommen hat.

DIE ZWEI HAARE, VON DENEN BEI DER ROTEN KUH[124] GESPROCHEN WIRD, BEIM AUSSATZ[125] UND SONST ÜBERALL, MÜSSEN SO SEIN, DASS MAN DIE SPITZE ZUR WURZEL BIEGEN KANN — WORTE R. JIŠMÂÉLS. R. ELIÊZER SAGT, DASS MAN SIE MIT DEM NAGEL ANFASSEN KANN. R. ÂQIBA SAGT, DASS MAN SIE MIT EINER SCHERE ABNEHMEN KANN.

GEMARA. R. Ḥisda sagte im Namen Mar-Ûqabas: Die Halakha ist wie diese alle, erschwerend[126].

---

121. R. spricht vom Kopfhaar. 122. Wol bei einer Zeugenaussage, wenn einer der Zeugen ein Haar an der einen Stelle u. der andre eines an der andren Stelle gesehen haben will; vgl. Bd. VI S. 1089 Z. 10ff. 123. Das Haar an der Scham. 124. Die untauglich ist, wenn sie 2 schwarze od. weisse Haare hat; vgl. Bd. VI S. 877 Z. 13. 125. Die als Aussatzmal gelten; cf. Lev. 13,25. 126. Schon beim kleinsten der vorangehend genannten Kennzeichen gilt sie nicht mehr als minderjährig, um noch die Weigerung erklären zu können; grossjährig aber, um die Ḥaliçah vollziehen zu können, ist sie erst beim grössten.

[59]קמיה דרבי יהודה נשיאה שדר בלשא ואפקוה: אמר
רב הסדא אמר מר עוקבא לא שירבה[60] השחור[61] ממש אלא
כדי שיהיו שתי שערות שוכבות ונראות כמי שירבה
[60]השחור על הלבן רבא אמר שתי[62]שערות המקיפות
משפה לשפה: [63]רבי חלבו אמר רב הונא שתי שערות
[64]שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכיו אמר
רב אדא בר אהבה גומות אף על פי שאין שערות
Seq. 28r Kel. 61b Az. 29a Nak. 21a °אמר רב[65]חנינא בריה דרב איקא שפיד שפחות וגומות
רב מלביו[66]בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלביא רב
פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלביא שמעתתא רב
מלביו[67]וסימניך מתניתא מלכתא מאי ביניהו איבא
ביניהו שפחות: אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשה
בה רבי חנינא מסורא לא לשתמיט תנא[68]לאשמועינן
גומות[69]אי אשמועינן גומות הוה אמינא עד[70]שיהו שתי
שערות בשתי גומות קמשמע לן דאפילו שתי שערות
Ij. 9,17 [71]בגומא אחת ומי איכא כי האי גוונא והכתיב °אשר
Bb. 16a בשערה ישופני והרבה פצעי חנם °ואמר רבא איוב
בסערה חירף בסערה השיבוהו בסערה חירף אמר לפניו
רבונו של עולם שמא[72]רוח סערה עברה לפניך[73]ונתחלף
Ij. 38,1 Col. b לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו[74]ויען ה׳ את °איוב
Bb. 16a מן הסערה[75]ויאמר °אליו שוטה שבעולם הרבה נימין
בראתי בראשו של אדם[76]ולכל נימא ונימא בראתי[77]לו
גומא בפני עצמה שלא יהיו שתים יונקות מגומא אחת
שאילמלא שתים יונקות מגומא אחת[78]מכחיש מאור

60 ‖ ה — M 61 ‖ על הלבן + M 62 ‖ שיתי + M 63 ‖ אמ׳ + B 64 ‖ המקיפ׳ + M 65 ‖ חיננא P 66 ‖ בלור׳ — P 67 ‖ וסימנא B 68 ‖ ואשמ׳ M 69 ‖ אי אשמ׳ גומ׳ — M 70 ‖ שיהא P 71 ‖ ומי הוי איכ׳ M 72 ‖ רוח — M 73 ‖ ונתחלפה. P ונתחלפת + M 74 ‖ דכת׳ M 75 ‖ א״ל M 76 ‖ וכל M 77 ‖ לה M 78 ‖ מכחיש׳ מא׳ פניו גומ׳.

es R. Johanan, und R. Johanan berichtete es R. Jehuda dem Fürsten. Da sandte er eine Mannschaft und liess sie fortholen[100].

R. Ḥisda sagte im Namen Mar-Ûqabas: Nicht etwa wirklich überwiegend schwarz, sondern dass, wenn zwei Haare anliegen, sie überwiegend schwarz erscheinen. Raba sagte: Wenn die zwei Haare von Rand zu Rand reichen.

R. Ḥelbo sagte im Namen R. Honas: Die zwei Haare, von denen sie sprechen, müssen an den Wurzeln Grübchen haben. R. Malkiju sagte im Namen des R. Ada b. Ahaba: Grübchen, auch wenn keine Haare da sind. R. Ḥanina, der Sohn R. Iqas, sagte: Die Lehren vom Spiess[110], von den Sklavinnen[111] und von den Grübchen sind von R. Malkiju; die von den Haarlocken[112], von der Asche[113] und vom Käse[114] sind von R. Malkija. R. Papa sagte: [Bezügliches auf] eine Mišnah und eine Barajtha ist von R. Malkija, selbständige Lehren sind von R. Malkiju. Als Merkzeichen diene dir: die Mišnah ist Königin[115]. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen bei [der Lehre von den] Sklavinnen[116].

R. Aši sagte: Mar-Zuṭra sagte mir: R. Ḥanina aus Sura wandte folgendes ein: Demnach[117] sollte doch der Autor nicht unterlassen haben, es von Grübchen zu lehren!? — Würde er es von Grübchen gelehrt haben, so könnte man glauben, nur wenn es zwei Haare in zwei Grübchen sind, so lehrt er uns, auch zwei Haare in einem Grübchen. — Ist dies denn möglich!? Es heisst:[118] *der mich im Sturm zertreten und meine Wunden ohne Schuld vermehrt hat.* Hierzu sagte Raba: Ijob lästerte mit Sturm und mit Sturm erwiderte man ihm. Er lästerte mit Sturm, denn er sprach vor ihm: Herr der Welt, vielleicht ist ein Sturmwind vor dir vorüber, und du verwechseltest zwischen Ijob und ojeb [Feind]? Und man erwiderte ihm mit Sturm:[119] *Da antwortete der Herr Ijob aus dem Sturm und sprach &.* [Er sprach] zu ihm: Du Tor auf Erden, viele Haare[120] habe ich am Menschen geschaffen, und für jedes besonders habe ich ein besondres Grübchen geschaffen, damit nicht zwei ihre Nahrung aus einem Grübchen ziehen, denn würden zwei ihre Nahrung aus

109. Von ihrem 2. Mann, mit dem sie bereits verheiratet war. 110. Vgl. Bd. III S. 252 Z. 7ff. 111. Vgl. Bd. IV S. 647 Z. 1ff. u. dazu ib. S. 655 Z. 15. 112. Vgl. Bd. VII S. 896 Z. 13ff. 113. Cf. ib. S. 595 Z. 2ff. 114. Cf. ib. S. 915 Z. 3ff. 115. Malketha; ähnl. klingt der Name Malkija. 116. Diese bezieht sich auf eine Mišnah u. ist nach RP. von R. Malkija. 117. Wenn auch die Grübchen allein als Pubertätszeichen gelten. 118. Ij. 9,17. 119. Ib. 38,1. 120. Die W.e מן הסערה werden wie מן השערה gelesen, vom Haar, sc. ist diese Vermutung zu widerlegen.

erwachsen oder minderjährig, so lehrt er uns: nur wenn sie zwei Haare bekommen hat, sonst aber nicht, denn das Weib gleicht dem Mann. — Wenn er schon lehrt, ebenso ein Knabe, sobald er zwei Haare bekommen hat, wozu heisst es weiter, er sei zu allen in der Gesetzlehre genannten Geboten verpflichtet!? Wolltest du sagen, weil er weiter lehren will, bei ihm sei [das Gesetz vom] missratenen und widerspenstigen Sohn anwendbar, so haben wir dies ja bereits einmal gelernt!? Wann kann er missratener und widerspenstiger Sohn sein? — sobald er zwei Haare bekommen hat, bis ihm ringsum ein Bart gewachsen ist. Der untere [Bart] und nicht der obere; die Weisen reden nämlich eine euphemistische Sprache. — Dem ist auch so; da er es aber beim Mädchen angibt, gibt er es auch beim Knaben an.

HAT EIN MÄDCHEN BEKOMMEN &c. R. Abahu sagte im Namen R. Eleâzars: Die Halakha ist wie R. Jehuda, jedoch pflichtet R. Jehuda bei, dass sie, wenn sie nachdem sie zwei Haare bekommen hat, beschlafen worden ist, nicht mehr die Weigerung erklären kann. Die Genossen R. Kahanas wollten eine Entscheidung nach R. Jehuda treffen, obgleich sie beschlafen worden war, da sprach R. Kahana zu ihnen: Hat sich etwa nicht folgendes zugetragen!? Einst kam die Tochter R. Jišmâéls[103] ins Lehrhaus, um die Weigerung zu erklären, und ihr Kind sass rittlings auf ihrer Schulter. An jenem Tag wurden im Lehrhaus die Worte R. Jišmâéls erwähnt, und sie weinten[104] da heftig, indem sie sprachen: An dem, was dieser Fromme gesagt hat, muss nun sein Nachkomme straucheln. R. Jehuda sagte nämlich im Namen Šemuéls im Namen R. Jišmâéls: [105]*Und sie ist nicht ergriffen worden*, nur dann ist sie verboten, ist sie aber ergriffen[106] worden, so ist sie erlaubt; eine andre aber ist erlaubt, auch wenn sie nicht ergriffen worden ist, nämlich die, deren Antrauung eine irrtümliche[107] war. Selbst wenn sie ihr Kind auf ihrer Schulter reiten hat, darf sie die Weigerung erklären und fortgehen. Sie stimmten dann ab und entschieden, eine Tochter[108] könne solange die Weigerung erklären, bis sie zwei Haare bekommen hat. Da traten sie zurück und trafen die Entscheidung nicht.

R. Jiçḥaq und die Schüler R. Haninas trafen eine Entscheidung nach R. Jehuda, obgleich sie bereits beschlafen worden war. Da ging R. Šamen b. Abba und berichtete

"יבין קטנה כמשמע לן דאי אייתי שתי שערות אין אי
לא לא מאי טעמא אשה באיש יבין התנא יכן התינוק
"שהביא שתי שערות חייב בכל "מצות האמורות בתורה
למה לי יכי תימא משום דקבעי למתני "ראוי יהיה
בן סורר ומורה תניא הדא דתימא "היא בן סורר Sot. 46b
ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון
ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה אין הבי
נמי אלא אייתי דפריש מילי דתנוקת "קמפרש נמי מילי
דתינוק: תינוקת שהביאה [וכו']: אמר רבי אבהו אמר
רבי אלעזר הלכה כרבי יהודה ומידה רבי יהודה שאם
נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שיב אינה יכולה
למאן הכרזתי דרב כהנא כבור למעבד עובדא כרבי
יהודה ואף על גב דנבעלה אמר להו רב כהנא לא
כך היה מעשה בבתו של רבי [51] ישמעאל שבאת לבית
המדרש למאן ובנה מורכב [52] לה על כתפה ואיתי חיים
חוזרו דבריו של רבי ישמעאל [53] בבית המדרש ובבתה
בביה גדולה בבית המדרש אמרו דבר שאמר אותו
צדיק יבשל בו זרעי "דאמר רב יהודה אמר שמואל משום Sab. 56b
רבי [54] ישמעאל "והיא לא נתפשה [55] אסורה הא נתפשה Ket. 51b/74b
מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת Nm. 5,13
ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות [55] שאף על פי שבנה
מורכב [56] על כתפה מאנת והולכת לה ונמנו וגמרו עד
מתי הבת מאנת עד שתביא שתי שערות פרוש ולא
עבוד עובדא: רבי [57] יצחק ותלמידי דרבי חנינא עבוד
עובדא כרבי יהודה ואף על גב דנבעלה אזל רב שמן
[58] בר אבא אמרה [59] קמיה דרבי יוחנן אזל רבי יוחנן אמרה

M 49 ‖ ה + B 48 ‖ תינ׳ + M 47 ‖ ו — M 46
— M 52 ‖ שמע׳ M 51 ‖ מפרי מילי M 50 ‖ נעש׳
M 54 ‖ גדולה ... בבית — V ובכו בכייה. M 53 ‖ לה
M 57 ‖ לה + M 56 ‖ שאפי׳ בנה M 55 ‖ אס׳ —
לשמע׳. + M 59 ‖ ב׳ א — M 58 ‖ צדוק

103. Die ihre Mutter minderjährig verheiratet hatte, u. nun ihren Mann verlassen sollte. 104. Nach unsrem Text weinte die Tochter. 105. Num. 5,13. 106. Wenn es durch Zwang erfolgt ist; so nach der Auslegung des T. 107. Beispielsweise unter einer falschen Voraussetzung, od. wenn sie minderjährig war; sie gilt überhaupt nicht als Ehefrau. 108. Dh. eine minderjährig Verheiratete.

רחמנא סנפיר וקשקשת מנלן דקשקשת לבושא"הוא
iSam 17.5 דכתיב °ושריון קשקשים הוא לבוש ולכתוב רחמנא
קשקשת ולא בעי סנפיר אמר רבי אבהו וכן תנא דבי
Jes. 42,21 רבי ישמעאל °ינדיל תורה ויאדיר:

[x] Ker. 4a ל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש
שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו:

Ib. **גמרא.** °לאתויי מאי לאתויי ירק ולרבי יצחק
דמברך אירק לאתויי מאי לאתויי מיא ולרב פפא דמברך
אמיא לאתויי מאי לאתויי"מצות ולבני מערבא"דמברכי
בתר דסליקו תפילייהו אשר קדשנו במצותיו וצונו
Fol.52 לשמור חוקיו לאתויי מאי לאתויי °ריחני:

[xj] **ינוקת** שהביאה שתי שערות"או חולצת או
מתיבמת וחייבת בכל מצות האמורות בתורה וכן
תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות
Syn. 68b בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה°משיביא שתי
שערות עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו
חכמים בלשון נקייה תינוקת שהביאה שתי שערות
Jab. 12b Ket. 36b Bb. 156a Hol. 26b אינה יכולה למאן °רבי יהודה אומר"עד שירבה השחור:

Jab. 105b Bb. 156a **גמרא.** וכיון דתנן חייבת בכל מצות האמורות
בתורה או חולצת או מתיבמת למה לי °לאפוקי מדרבי
יוסי דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה

M 41 שנ׳ || M 42 + שאר || M 43 דבתר דמסלקי תס׳ מבר׳ || M 44 חיי׳ בכ״ם בתור׳ חול׳ או מתיב׳ וכן || 45 V משיר׳.

zige Flossen und Schuppen. — Jetzt auch, wo der Allbarmherzige Flossen und Schuppen geschrieben hat, weiss man ja, dass unter Schuppen[96] die Bekleidung zu verstehen sei, weil es heisst:[91] *er war mit einem Schuppenpanzer bekleidet*, somit sollte doch der Allbarmherzige nur Schuppen und nicht Flossen geschrieben haben!? R. Abahu erwiderte: und ebenso wurde in der Schule R. Jišmâéls gelehrt:[92] *Die Lehre gross und herrlich zu machen*[93].

WAS DES SEGENSSPRUCHS NACHHER[94] BENÖTIGT, BENÖTIGT DES SEGENSSPRUCHS[94] VORHER, MANCHES ABER BENÖTIGT DES SEGENSSPRUCHS VORHER UND BENÖTIGT NICHT DES SEGENSSPRUCHS NACHHER.

GEMARA. Was schliesst dies[95] ein? — Dies schliesst das Grünkraut ein. — Was schliesst dies nach R. Jiçḥaq ein, nach dem über das Grünkraut [nachher] der Segen zu sprechen ist? — Dies schliesst Wasser ein. — Was schliesst dies nach R. Papa ein, nach dem über das Wasser [nachher] der Segen zu sprechen ist? — Dies schliesst die Gebote[96] ein. — Was schliesst dies nach den Leuten im Westen ein, die, nachdem sie die Tefilin abgelegt haben, den Segen sprechen: "Der uns durch seine Gebote geheiligt und geboten hat, seine Gesetze zu halten"? — Dies schliesst Wolgerüche ein[97].

HAT EIN MÄDCHEN ZWEI HAARE[98] BEKOMMEN, SO KANN SIE DIE ḤALIÇAH VOLLZIEHEN UND AN IHR DIE SCHWAGEREHE VOLLZOGEN WERDEN, UND SIE IST ZU ALLEN IN DER GESETZLEHRE GENANNTEN GEBOTEN VERPFLICHTET. EBENSO IST EIN KNABE, DER ZWEI HAARE BEKOMMEN HAT, ZU ALLEN IN DER GESETZLEHRE GENANNTEN GEBOTEN VERPFLICHTET. [DAS GESETZ] VOM MISSRATENEN UND WIDERSPENSTIGEN SOHN[99] IST BEI IHM ANWENDBAR, SOBALD ER ZWEI HAARE BEKOMMEN HAT, BIS IHM RINGSHERUM EIN BART GEWACHSEN[100] IST. DER UNTERE [BART] UND NICHT DER OBERE; DIE WEISEN REDEN NÄMLICH EINE EUPHEMISTISCHE SPRACHE. HAT EIN MÄDCHEN ZWEI HAARE BEKOMMEN, SO KANN SIE NICHT MEHR DIE WEIGERUNG ERKLÄREN. R. JEHUDA SAGT, SOBALD ES ÜBERWIEGEND SCHWARZ IST[101].

GEMARA. Wenn er schon lehrt, sie sei zu allen in der Gesetzlehre genannten Geboten verpflichtet, wozu heisst es weiter, sie könne die Ḥaliçah vollziehen und an ihr könne die Schwagerehe vollzogen werden!? — Dies schliesst die Ansicht R. Joses aus; dieser sagt, im Abschnitt[102] sei die Rede vom "Mann", bei der Frau aber sei es einerlei, ob

91. iSam. 17,5. 92. Jes. 42,21. 93. Aus diesem Grund ist manches geschrieben, was fortbleiben könnte. 94. Vor bezw. nach dem Essen. 95. Worüber ist ein Segen nur nachher zu sprechen. 96. Vor der Ausübung ist ein Segen zu sprechen. 97. Ueber diese ist der Segen nur vorher zu sprechen. 98. An der Scham, Pubertätszeichen, u. bereits 12 Jahre u. 1 Tag alt ist. 99. Cf. Dt. 21,18ff. 100. Nachher ist er bereits ein "Mann" u. unterliegt nicht mehr diesem Gesetz. 101. An der Schamstelle, durch das heranwachsende Haar. 102. Cf. Dt. 25,7.

(אמר) לא תימא בשבת העשויה לכמך הא סתמא לקדרה"אלא סתם שבת לכמך עשויה דתנן השבת משנתנה טעם בקדרה אין בה משום תרומה"יאינה מטמאה טימאת אוכלין הא"עד שלא נתנה טעם"בקדרה יש בה משום תרומה ומטמאה טימאת אוכלין יאי סלקא דעתך סתמא לקדרה"כי לא נתנה נמי סתמא לקדרה אלא לאי שמע מינה סתמא"לכמך עשויה שמע מינה:

[vii] [vii] ל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואינו חייב בראשית הגז: כל שיש לו ביעור יש לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו ביעור:

גמרא. "כגון"עלה הלוף שיטה והדנדנה יש"שיש לו שביעית ואין לו ביעור"עיקר הלוף שיטה ועיקר הדנדנה"דכתיב"ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל כל זמן שהיה איכלת מן השדה אתה מאביל לבהמתך"בבית"כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך"שבבית והני לא כלו לחו:

[ix] ל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים:

גמרא. "כל שיש לו קשקשת דג טהור יש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא מכדי אנן אקשקשת סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי אי לא כתב"רחמנא סנפיר היה אמינא מאי קשקשת"דכתיב סנפיר ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת"והשתא דכתב

24 M אבל | 25 P ואין מטמאין | 26 M — עד | 27 M — בקד' | 28 M — כי ... לקדרה | 29 M + שב' | 30 M שהוא חייב | 31 M — כגון | 52 M — שיש | 33 M + כ | 34 M + ש | 35 M — כלה לחמה"ש | 36 M מן חבית | 37 M — כל ... טמא | 38 M — רח' | 39 M — דכת' | 40 M — והשתא ... וקשק'.

Lehre R. Kahana vor, und er sprach: Man sage nicht, vom Dill, der als Zukost verwendet wird, sonst aber sei der Dill für die Topfspeise bestimmt, vielmehr ist der Dill überhaupt als Zukost bestimmt, denn es wird gelehrt: Der Dill ist, sobald er im Topf einen Geschmack verliehen hat, nicht mehr hebepflichtig und nicht mehr als Speise verunreinigungsfähig. Demnach ist er, bevor er einen Geschmack im Topf verliehen hat, hebepflichtig und als Speise verunreinigungsfähig. Wenn man nun sagen wollte, er sei schlechthin zur Topf[würze] bestimmt, so ist er ja, auch wenn man ihn nicht in den Topf getan hat, als Topf[würze] bestimmt!? Hieraus ist vielmehr zu entnehmen, dass er auch sonst als Zukost bestimmt ist. Schliesse hieraus.

WAS ZUR ERSTSCHUR PFLICHTIG IST, IST ZU DEN PRIESTERGABEN PFLICHTIG, MANCHES ABER IST ZU DEN PRIESTERGABEN PFLICHTIG UND NICHT ZUR ERSTSCHUR. WOBEI DAS [GESETZ VON DER] FORTSCHAFFUNG[86]GILT, GILT [DAS GESETZ] VOM SIEBENTJAHR[87], BEI MANCHEM ABER GILT DAS GESETZ VOM SIEBENTJAHR UND NICHT [DAS GESETZ] VON DER FORTSCHAFFUNG.

GEMARA. Beispielsweise die Blätter des wilden Lauchs und der Minze. Wobei [das Gesetz vom] Siebentjahr Geltung hat und nicht das von der Fortschaffung: die Wurzel des wilden Lauchs und die Wurzel der Minze. Denn es heisst:[88]*für dein Vieh und für das Wild, das in deinem Land, sei sein ganzer Ertrag zur Nahrung.* Solange das Wild auf dem Feld davon frisst, darfst du es auch deinem Vieh im Haus zu fressen geben, hat es für das Wild auf dem Feld aufgehört, so hat es auch für dein Vieh im Haus aufgehört. Diese aber haben nicht aufgehört.

WAS SCHUPPEN HAT, HAT FLOSSEN, MANCHES ABER HAT FLOSSEN UND KEINE SCHUPPEN. WAS HÖRNER HAT, HAT GESPALTENE KLAUEN, MANCHES ABER HAT GESPALTENE KLAUEN UND KEINE HÖRNER.

GEMARA. Was Schuppen hat, der reine Fisch, hat auch Flossen. Was keine Schuppen hat, der unreine Fisch. Merke, für uns sind ja die Schuppen massgebend, wozu schrieb es der Allbarmherzige von den Flossen[89]!? — Würde es der Allbarmherzige nicht von den Flossen geschrieben haben, so könnte man glauben, unter Schuppen[90]seien eben die Flossen zu verstehen, somit auch der unreine Fisch, daher schrieb der Allbarmher-

85. Er sollte auch vorher nicht als Speise gelten. 86. Der Feldfrüchte am Ende des Siebentjahres; vgl. Bd. I S. 304 Z. 22ff. 87. Cf. Lev. 25,2ff. 88. Lev. 25,7. 89. Dass diese als Reinheitszeichen gelten. 90. Dh. unter dem für "Schuppen" gebrauchten Wort.

רבא הכי קאמר כל מין שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות"ויש שחייב במתנות ואין חייב בראשית הגז ואם איתא האיכא טרפה דחייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות אמר רבינא הא
Hol. 136b מני רבי שמעון היא דתנן°רבי שמעון פוטר את הטרפה
Ned. 44b, 28a, 94a מראשית הגז אמר רב שימי בר אשי תא שמע°המפקיר
Hol. 134b, Tem. 6b את כרמו והשכים[12]בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר והא אנן תנן כל שחייב בפאה חייב במעשרות אלא לאו שמע מינה
Pea iii, 2, Naz. 56b מין קתני שמע מינה: תנן התם°מודים[13]הכמים לרבי עקיבא בזורע שבת או חרדל בשנים ושלשה מקומות
Col. b שנותן פאה מכל אחד ואחד°והא שבת דמחייב בפאה ומחייב[14]במעשר דתנן כל שחייב בפאה חייב במעשר [15]ומדחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין[16]אלמא כל [17]מילי דעביד לטעמא מטמא טומאת אוכלין[18]דהאי שבת
Maç. iii, 5 לטעמא עבידא ורמינהי°הקושט והחימוס וראשי בשמים [19]והתיאה והחלתית והפלפלים[20]וחלת חריץ נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין דברי רבי עקיבא אמר לו רבי יוחנן בן נורי אם נקחין בכסף מעשר מפני מה אין מטמאין טומאת אוכלין[21]ואם אינן מטמאין אף הם לא ילקחו בכסף מעשר ואמר רבי יוחנן[22]בן נורי נמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רב חסדא כי תניא ההיא בשבת העשויה לכמך אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב[23]כהנא

als Speise verunreinigungsfähig sind!? Raba erwiderte: Er meint es wie folgt: jede Art, die zehntpflichtig ist, ist als Speise verunreinigungsfähig. Dies ist auch einleuchtend, denn im Schlußsatz lehrt er: Was zur Erstschur[78]pflichtig ist, ist zu den Priestergaben[79]pflichtig, manches aber ist zu den Priestergaben pflichtig und nicht zur Erstschur. Wenn dem nun so wäre, so gibt es ja das Totverletzte, das zur Erstschur pflichtig ist, nicht aber pflichtig ist zu den Priestergaben[80]!? Rabina entgegnete: Hier ist R. Šimôn vertreten, denn es wird gelehrt: R. Šimôn befreit das Totverletzte von der Erstschur. R. Šimi b. Aši erwiderte: Komm und höre: Wenn jemand seinen Weinberg preisgegeben und sich morgens früh aufgemacht und ihn abgewinzert hat, so ist er zur [Zurücklassung von] Abfall, Nachlese, Vergessenem und Eckenlass[81]verpflichtet, jedoch vom Zehnten frei. Wir haben ja aber gelernt, was eckenlasspflichtig ist, sei zehntpflichtig!? Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass er von den Arten spricht. Schliesse hieraus.

Dort haben wir gelernt: Die Weisen pflichten R. Âqiba bei, dass, wenn jemand Dill oder Senf an zwei oder drei Stellen gesät hat, der Eckenlass von jeder besonders zurückzulassen sei. Dill ist ja eckenlasspflichtig und zehntpflichtig, denn es wird gelehrt, was eckenlasspflichtig ist, sei auch zehntpflichtig, und da er zehntpflichtig ist, ist er auch als Speise verunreinigungsfähig[82], demnach ist das, was zur Würze bestimmt ist, als Speise verunreinigungsfähig, denn Dill ist ja zur Würze bestimmt. Ich will nun auf einen Widerspruch hinweisen: Kostwurz, Nelken, wolriechende Pflanzenköpfe, Polei, Asant, Pfeffer und Safranwürfel dürfen für den Erlös vom [zweiten] Zehnten[83]gekauft werden, und sie sind nicht als Speise verunreinigungsfähig — Worte R. Âqibas. R. Johanan b. Nuri sprach zu ihm: Dürfen sie für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden, wieso sind sie nicht als Speise verunreinigungsfähig, und sind sie nicht verunreinigungsfähig, so dürfen sie auch nicht für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden. Ferner sagte R. Johanan b. Nuri: Sie stimmten ab und entschieden, dass sie nicht für den Erlös vom [zweiten] Zehnten gekauft werden dürfen, und dass sie nicht als Speise verunreinigungsfähig sind. R. Ḥisda erwiderte: Jene Lehre spricht vom Dill, der als Zukost verwendet[84]wird. R. Aši sagte: Ich trug diese

M 11 — ויש ... הגז ‖ M 12 לבקר ‖ M 13 — חכמ׳ ‖ M 14 + אף ‖ M 15 ומדחייבת ‖ M 16 + דתנן כל שחייב במעשר מטמ׳ טומ׳ אוכלין ‖ M 17 מידי ‖ M 18 והא שבת נמי לטע׳ ‖ M 19 והסא׳ ‖ M 20 וחולית הריע ‖ M 21 — ואם א״ם ‖ M 22 — ב״ן ‖ M 23 הונ׳.

78. Cf. Dt. 18,4 u. dazu Bd. VIII S. 1244 Z. 1ff. 79. Vom geschlachteten Vieh; cf. Dt. 18,3. 80. Wahrscheinl. handelt es sich um die Arten. 81. Cf. Lev. 19,9,10 u. Dt. 24,19. 82. Nach der Lehre ob. S. 876 Z. 11. 83. Für den nur essbare Dinge zu kaufen sind; cf. Dt. 14,23. 84. Der gegessen u. nicht nur als Würze verwendet wird.

רב ששת הכי קאמר לא אם אמרת בטומאה חמורה
שכן אינה צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה שצריכה
הכשר ומי צריכה הכשר והתנן שלשה דברים נאמרו Nid. VIII,1
בנבלת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה מטמאה אלא
בבית הבליעה ואינה צריכה הכשר נהי דהכשר שרץ
לא בעיא הכשר מים בעיא מאי שנא הכשר שרץ דלא
בעיא כדתנא דבי רבי ישמעאל הכשר מים נמי לא
תבעי כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל
על כל זרע זרוע אשר יזרע מה זרעים שאין סופן לטמא Lev. XI,37
טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופן לטמא Lev. XI,34
טומאה חמורה צריכין הכשר יצתה נבלת עוף טהור
שסופה לטמא טומאה חמורה שאין צריך הכשר אלא
אמר רבא ואיתימא רב פפא שום טומאה חמורה בעולם
שום טומאה קלה בעולם: אמר רבא ומידה רבי יוחנן
לענין מעשר דמחשבת חבור שמה מחשבה אמר רבא Mas. III,9
מנא אמינא לה דתנן הסיאה והאזוב והקורנית שבהצר
אם היו נשמרין חייבין חיבי דמי אילימא דזרעינהו
מתחלה לאדם צריכא למימרא אלא לאו דזרעינהו מתחלה
לבהמה וקתני אם היו נשמרין חייבין אמר רב אשי
הכא בחצר שעלו מאיליהן עסקינן וכתנא לאדם קיימי
והכי קאמר אם החצר משתמרת פיהותיה חייבין ואם
לאו פטורין מתיב רב אשי כל שחייבין במעשרות Nid. 50a
מטמאין טומאת אוכלין ואם איתא הא איבא הני
דקחייבין במעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר

M 2 בעי ‖ M 3 והתני ‖ M 4 — ואינה ... הבליעה ‖ M 5 + ו ‖ B 6 שסופו ‖ M 7 וסתמינהו ‖ B 8 משמרת ‖ M 9 איתי ‖ M 10 אוכל [?הא כל] הני.

Beabsichtigung erfolgen. Vielmehr, erklärte R. Šešeth, meint er es wie folgt: Nein, wenn du dies von der schweren Unreinheit sagst, die keiner Befähigung benötigt, sollte dies auch von der leichten Unreinheit gelten, die der Befähigung benötigt. — Aber benötigt sie denn der Befähigung, es wird ja gelehrt: Drei[zehn] Dinge wurden vom Aas eines reinen Vogels gesagt: es benötigt der Beabsichtigung, es macht nur im Schlund unrein und es benötigt nicht der Befähigung!? — Zugegeben, dass es nicht der Befähigung durch ein Kriechtier benötigt, aber der Befähigung durch Wasser benötigt es wol. — Der Befähigung durch ein Kriechtier benötigt es nicht wegen einer Lehre der Schule R. Jišmâéls, und wegen der Lehre R. Jišmâéls sollte es auch nicht der Befähigung durch Wasser benötigen!? In der Schule R. Jišmâéls wurde nämlich gelehrt: "*Auf irgend eine Saat, die gesät wird*; wie die Saat, die später nicht schwer unrein wird", der Befähigung benötigt, ebenso benötigt alles andre, was später nicht schwer unrein wird, der Befähigung; ausgenommen das Aas eines reinen Vogels, das später schwer unrein wird; es benötigt nicht der Befähigung. Vielmehr, erklärte Raba, nach andren R. Papa, [er spricht] von der schweren Unreinheit allgemein und von der leichten Unreinheit allgemein[75].

Raba sagte: R. Johanan pflichtet bei, dass hinsichtlich des Zehnten die Beabsichtigung beim [am Boden] Haftenden als Beabsichtigung[76] gilt. Raba sagte: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: Polei, Ysop und Thymian, die auf dem Hof wachsen, sind, wenn sie verwahrt werden, zehntpflichtig. In welchem Fall: hat man sie von vornherein für Menschen gesät, so braucht dies ja nicht gelehrt zu werden, doch wol, wenn man sie von vornherein für das Vieh gesät hat, und er lehrt, wenn sie verwahrt werden, seien sie zehntpflichtig. R. Aši erwiderte: Hier handelt es sich um den Fall, wenn sie im Hof von selbst[77] gewachsen sind, die schlechthin für Menschen bestimmt sind. Er meint es wie folgt: sind die Früchte im Hof verwahrt, so sind sie zehntpflichtig, wenn aber nicht, so sind sie zehntfrei. R. Aši wandte ein: Was zehntpflichtig ist, ist als Speise verunreinigungsfähig. Wenn dem nun so wäre, so gäbe es ja diese, die zehntpflichtig und nicht

70. Unrein zu werden; sie wird es von selbst. 71. Durch Berührung eines solchen. 72. Wie jede andre Speise, die nur dann verunreinigungsfähig ist, wenn sie vorher befeuchtet worden ist. 73. Lev. 11,37. 74. Auch Menschen zu verunreinigen. 75. Bei der schweren Unreinheit, der eines Menschen, ist niemals eine Befähigung erforderlich, daher erfolgt sie auch ohne Beabsichtigung, bei der leichteren Unreinheit hingegen, der der Speisen, ist sonst, wenn auch nicht in diesem Fall von der Taube, die Befähigung erforderlich, daher erfolgt sie auch in diesem Fall nur bei Beabsichtigung. 76. Hat man, wenn die ob. S. 877 Z. 2ff. behandelten Pflanzen noch am Boden hafteten, sie als Speise zu verwenden beabsichtigt, so sind sie zehntpflichtig. 77. Und nicht für das Vieh gepflanzt.

לכלב טמא אמר רבי יוחנן בן נורי קל וחומר אם מטמא
[91]טומאה חמורה שלא במחשבה לא יטמא טומאה קלה
שלא במחשבה אמרו לו לא אם אמרת בטומאה חמורה
שכן אינה יורדת[92]לכך תאמר בטומאה קלה שכן יורדת
[93]לכך אמר להם תרנגולת שביבנה תוכיח שיורדת[92]לכך
Sab. 82a וטמאוה שלא במחשבה אמרו לו °משם ראיה גוים היו
שם וחשבו עליה לאכילה במאי עסקינן אילימא[93]בברכים
Bek. 10a Ker. 21a Naz. III, 3 למה לה מחשבה והתנן °נבלת בהמה טהורה בכל
מקום[32]ונבלת עוף °טהור והחלב[94]בברכים אין צריכין לא
מחשבה ולא הכשר אלא בכפרים[32]ומי איכא למאן דאמר
Ib. דלא בעי מחשבה והתנן °נבלת בהמה טמאה בכל מקום
ונבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ואינה צריכה
הכשר אמר רבי[95]זעירא בר חנינא לעולם בכרך וגתו
מאסתו ועשאוה[96]כבפר: אמר רבי יוחנן בן נורי קל וחומר
אם מטמאה טומאה חמורה שלא במחשבה לא[97]תטמא
טומאה קלה שלא במחשבה אמרו לו לא אם אמרת
בטומאה חמורה שכן אינה יורדת[92]לכך מאי אינה יורדת
Fol. 51 [92]לכך אמר רבא הכי קאמרי ליה לא אם אמרת °בטומאה
חמורה שכן אינה עושה כיוצא בה תאמר בטומאה
קלה שעושה כיוצא[98]בה אמר ליה אביי[99]כל דכן הוא
ומה טומאה חמורה דקילא 'דאינה עושה כיוצא בה
מטמאה שלא במחשבה טומאה קלה דחמירא דעושה
כיוצא בה אינו דין שמטמאה שלא במחשבה אלא אמר

aber für einen Hund, so ist sie rein. R. Johanan b. Nuri sagt, auch wenn für einen Hund, sei sie unrein. R. Johanan b. Nuri sprach: Es ist [ein Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn ihr ohne Beabsichtigung eine schwere Unreinheit[63]anhaftet, wie sollte ihr ohne Beabsichtigung nicht eine leichte Unreinheit[64]anhaften!? Sie erwiderten ihm: Nein, wenn du dies von der schweren Unreinheit sagst, bei der es nicht dazu kommt[65], sollte dies auch von der leichten Unreinheit gelten, bei der es dazu kommt!? Er erwiderte ihnen: Vom Fall mit dem Huhn in Jamnia[66]ist [das Entgegengesetzte] zu beweisen: bei diesem kam es dazu, und sie erklärten es als unrein ohne Beabsichtigung. Sie erwiderten ihm: Soll dies ein Beweis sein? Da waren Nichtjuden, die es zu essen beabsichtigt hatten. -- In welchem Fall: wenn in Großstädten, so ist ja keine Beabsichtigung nötig, denn es wird ja gelehrt, das Aas eines reinen Viehs überall und das Aas eines reinen Vogels und Talg in Großstädten[67]benötigen nicht der Beabsichtigung und nicht der Befähigung; und wenn in Dörfern, so gibt es ja niemand, nach dem die Beabsichtigung nicht erforderlich wäre, denn es wird gelehrt, das Aas eines unreinen Viehs überall und das Aas eines reinen Vogels in den Dörfern benötigen der Beabsichtigung, und sie benötigen nicht der Befähigung!? R. Zeêri b. Ḥenana erwiderte: Tatsächlich in einer Großstadt, nur wird sie in der Kelter widerwärtig, sodass es ebenso ist, wie in einem Dorf[68].

«R. Johanan b. Nuri sprach: Es ist [ein Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn ihr ohne Beabsichtigung eine schwere Unreinheit anhaftet, wie sollte ihr ohne Beabsichtigung nicht eine leichte Unreinheit anhaften!? Sie erwiderten ihm: Nein, wenn du dies von der schweren Unreinheit sagst, bei der es nicht dazu kommt.» Was heisst, bei der es nicht dazu kommt? Raba erwiderte: Sie sprachen zu ihm wie folgt: Nein, wenn du dies von der schweren Unreinheit sagst, die nicht gleichartig[69][unrein] macht, willst du dies auch von der leichten Unreinheit sagen, die gleichartig [unrein][69]macht!? Abajje sprach zu ihm: Dies um so mehr: wenn die schwere Unreinheit, bei der es leichter ist, indem sie nicht gleichartig [unrein] macht, ohne Beabsichtigung erfolgt, um wieviel mehr sollte die leichte Unreinheit, die gleichartig [unrein] macht, ohne

M 91 + אד׳ || M 92 לכן || M 93 לכר׳ למה לי || M 94 בשווקין || M 95 זיר׳ א״ר חנינ׳ || M 96 — כ || M 97 יטמ׳ || M 98 (בה — M) || M 99 + לא || 1 M שאין.

sie als Speise gilt. 63. Indem sie beim Herunterschlucken die Person unrein macht u. die Unreinheit auch auf die Kleider überträgt. 64. Die Verunreinigung durch Berühren, die nur auf Speisen übertragen wird. 65. Wird weiter erklärt. 66. Es handelte sich um ein krepiertes Huhn, bei dem eine Beabsichtigung zum Essen garnicht erfolgen kann, dennoch erklärten sie es als unrein. 67. Wo alles gegessen wird. 68. Da niemand sie essen will. 69. Der durch Berührung eines Aases mit der schweren Unreinheit behaftete Mensch macht nicht einen Menschen seinesgleichen unrein, sondern nur Speisen u. Getränke, dagegen aber macht die Speise eine andre Speise zweitgradig unrein.

besonders, und wie die Weisen sagen, von einem für alle.

Rabba b. Bar-Hana sagte im Namen R. Johanans: Wenn man Endivien von vornherein für das Vieh gesät hat, später sich aber überlegt und sie für Menschen verwenden will, so benötigen sie gepflückt der Beabsichtigung[46]. Er ist der Ansicht, die Beabsichtigung [am Boden] haftend gilt nicht als Beabsichtigung. Raba sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt: dreizehn Dinge wurden vom Aas eines reinen Vogels gesagt; eines von ihnen ist folgendes: es benötigt der Beabsichtigung[47] und benötigt nicht der Befähigung[48]. Die Beabsichtigung beim Lebenden[49] gilt also nicht als Beabsichtigung, ebenso gilt hierbei die Beabsichtigung beim [am Boden] Haftenden nicht als Beabsichtigung. K. Zera erwiderte: Da handelt es sich um eine aus der Höhe gefallene junge Taube, die [vorher] garnicht da war, um über sie irgend welche Bestimmung zu treffen. Abajje sprach zu ihm: Wie ist es hinsichtlich des Huhns in Jamnia[50] zu erklären!? Dieser erwiderte: Es war ein Auerhahn[51]. Da lachten sie über ihn: ein Auerhahn ist ja ein unreiner Vogel, und ist ein unreiner Vogel denn verunreinigend[52]!? Da sprach Abajje zu ihnen: Ein bedeutender Mann hat etwas gesagt, lacht nicht darüber; es handelte sich um ein Huhn, das fortgelaufen[53] war, und er nennt es deshalb Auerhahn, weil es ihrem Eigentümer verwildert[54] war. R. Papa sagte: Es war ein Feldhuhn[55]. R. Papa vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Papa sagte: Der Feldhahn ist verboten, die Feldhenne ist erlaubt. Als Merkzeichen diene dir: der Âmmonite[56] und nicht die Âmmoniterin.

Meremar trug vor: Die Feldhenne ist verboten, denn die Rabbanan beobachteten, dass sie anpackend[57] frisst. Sie ist mit Gerutha[58] identisch.

Die Rabbanan lehrten: Wenn eine junge Taube in eine Kelter gefallen ist[59], und man beabsichtigt hat, sie für einen Nichtjuden heraufzuholen, so ist sie unrein[60], wenn

פאה מכל אחת ואחת יהכמים אומרים מאחת על הכה:
אמר רבה בר בר הנה אמר רבי יוחנן עילשין שזרען
מתחלה לבהמה ונמלך עליהן לאדם צריכות מחשבה Col b
לכשיתלשו קסבר מחשבת הכור לא שמה מחשבה אמר
רבא אף אנן נמי תנינא שלשה עשר דברים נאמרו Zeb. 95b
בנבלת עוף טהור וזה אחד מהן צריכה מחשבה ואינה Sot. 3b
צריכה הכשר אלמא מחשבת חיים לא שמה מחשבה
הכא נמי מחשבת הכור לא שמה מחשבה רבי זירא
אמר הכא בגוזל שנפל מן הרום עסקינן דלא היה קמן
דלחשוב עליה אמר ליה אביי תרנגולת שביבנה מאי
איכא למימר אמר ליה תרנגול ברא הוה אחיבי עליה
תרנגול ברא עוף טמא היא ועוף טמא מי קמטמא אמר
להו אביי גברא רבה אמר מילתא לא תחיבו עליה Bar. 19b
בתרנגולת שמרדה ומאי ברא דאיבראי ממרה רב פפא Git. 55b
אמר תרנגולתא דאגמא הואי רב פפא לטעמיה דאמר Hul. 62b
רב פפא תרנגולא דאגמא אסיר תרנגולתא דאגמא שריא
וסימניך עמוני ולא עמונית: דרש מרימר תרנגולתא
דאגמא אסירא חזיוה רבנן דדרסה ואכלה והיינו
נירותא: תנו רבנן נוזל שנפל לנת וחשב עליו להעלותו Tah. VIII, 6
לנכרי טמא לכלב טהור רבי יוחנן בן נורי אומר אף

+ M 80 עליה P 79 | בתח M 78 | מ — VP 77
אלמ׳ | M 81 רבה | M 82 דבר׳ | M 83 — וזא״ם |
M 84 ארז הכא בגדול (!) שנפל מן הרום | M 85 — הוה |
M 86 ממי לה (!) ומאי | M 87 — הואי | M 88 +
מואבי ולא מואבית | M 89 — רבנן | 90 (M גדול).

---

46. Sie gelten dann hinsichtl. der Verunreinigungsfähigkeit nicht als Speise. 47. Sie als Speise zu verwenden; erst dann sind sie verunreinigungsfähig. 48. Es zu essen, erst dann wird es verunreinigend. 49. Zur Unreinheit, durch Befeuchtung (cf. Lev. 11,38) od. Berührung mit einem unreinen Tier, wie dies sonst bei Speisen der Fall ist. 50. Der reine Vogel ist lebend zum Essen bestimmt. 51. Das krepiert war; dieses war vorher da, dennoch erklärten sie es nur deshalb als unrein, weil eine Beabsichtigung zum Essen erfolgt war. 52. Der garnicht zum Essen bestimmt ist. 53. Sc. beim Herunterschlucken. 54. Gemeint ist das Junge eines solchen, da dieses selbst zum Essen bestimmt war. 55. Es galt nicht mehr als Haushuhn. 56. Od. Birkhuhn, das wie weiter folgt, ein reiner Vogel ist, mit dem man aber, da kein Haustier, nicht rechnete. LEWYSOHN (*Zoologie d. T.* § 219) leitet fälschlich das W. אגמא v. bibl. אגם, Schilf, Rohr, ab, im T. nie in dieser Bedeutung gebraucht, u. macht daraus ein Rohrhuhn od. Rohrdrossel, ohne zu berücksichtigen, dass dieses Tier ein unreiner Vogel ist. 58. Darf in die jüd. Gemeinde nicht aufgenommen werden; cf. Dt. 23,4. 59. Nach der Art eines Raubvogels. 60. Name eines zum Essen verbotenen Vogels; cf. Bd. VIII S. 1155 Z. 20. 61. Und krepiert ist. 62. Weil

הכהן או אל אחד מבניו הכהנים הא למדת שאפילו כהן
אחד רואה את הנגעים: °ההוא סמיא דהוה בשבבותיה
דרבי יוחנן דהוה קדיין דינא ולא קאמר ליה[67]ולא מידי
היכי עביד הכי °והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן
כל הכשר לדון כשר להעיד ויש כשר להעיד[68]ואין כשר
לדון ואמרינן לאתויי מאי ואמר רבי יוחנן לאתויי סומא
באחת מעיניו[69]רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח דתנן
°דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה ומאי אולמיה דהאי
סתמא מהאי סתמא איבעית אימא סתמא דרבים עדיף
ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלבתא[70]דדיני:

[v] ל[70]שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין ויש
שמטמא טומאת אוכלין ואינו חייב[71]במעשרות:

גמרא. [69]לאתויי מאי לאתויי בשר ודגים[70]ובצים:

[vj] ל שחייב בפאה חייב[71]במעשרות ויש[70]שחייב
[71]במעשרות ואינו חייב בפאה:

גמרא. לאתויי מאי לאתויי תאנה וירק[73]שאינו
חייב בפאה דתנן °כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל
ונשמר וגדולו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום
חייב בפאה אוכל למעוטי ספיחי סטים וקוצה ונשמר
[74]למעוטי הפקר וגדולו מן הארץ למעוטי כמיהים
ופטריות ולקיטתו כאחת למעוטי תאנה ומכניסו לקיום
למעוטי ירק ואלו גבי מעשר תנן °כל שהוא אוכל ונשמר
וגדולו מן הארץ[75]חייב במעשרות ואלו לקיטתו כאחת
ומכניסו לקיום לא קתני[76]ואם היו בהם שומים ובצלין
חייבין דתנן °מלבנות[6]בצלים שבין הירק רבי יוסי אומר

ner Söhne, der Priester; du lernst also, dass auch ein einzelner Priester den Aussatz untersuchen darf.

In der Nachbarschaft R. Johanans wohnte ein Blinder, der Recht zu sprechen pflegte, und er sagte nichts dagegen. — Wieso aber tat er dies, R. Johanan selbst sagte ja, die Halakha sei wie die anonyme Mišnah, und eine solche lehrt: Wer als Richter zulässig ist, ist als Zeuge zulässig, mancher aber ist als Zeuge zulässig, nicht aber als Richter zulässig. Und auf unsre Frage, was dies einschliesse, erwiderte R. Johanan, dies schliesse den auf einem Auge blinden ein!? — R. Johanan fand eine andre anonyme Lehre: Es wird nämlich gelehrt: Verhandlungen über Geldsachen werden am Tag geführt und können nachts abgeschlossen werden[42]. — Wodurch ist diese anonyme Lehre zuverlässiger als jene anonyme Lehre? — Wenn du willst, sage ich: eine anonyme Lehre, die die Ansicht einer Mehrheit[43]vertritt, ist bedeutender, und wenn du willst, sage ich: weil diese bei den Lehren von der Rechtsprechung[44]gelehrt wird.

70 || פסיק׳ + M 69 || ואינו M 68 || ר״י + M 67
73 || ובצ׳ — M 72 || במעשר M 71 || שהוא חייב M
— M 75 || למע׳ מאי + M 74 || שא״ח בפ׳ M
ג. — B 76 || חב״ם

WAS ZEHNTPFLICHTIG IST, IST ALS SPEISE VERUNREINIGUNGSFÄHIG, MANCHES ABER IST ALS SPEISE VERUNREINIGUNGSFÄHIG, JEDOCH NICHT ZEHNTPFLICHTIG.

GEMARA. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Fleisch, Fische und Eier ein.

WAS ECKENLASSPFLICHTIG[45]IST, IST ZEHNTPFLICHTIG, MANCHES ABER IST ZEHNTPFLICHTIG, JEDOCH NICHT ECKENLASSPFLICHTIG.

GEMARA. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Feigen und Grünkraut ein, die nicht eckenlasspflichtig sind. Es wird nämlich gelehrt: Folgende Regel sagten sie beim Eckenlass: alles, was eine Speise ist, verwahrt wird, seine Nahrung vom Boden zieht, mit einem Mal geerntet wird und zur Aufbewahrung eingebracht wird, ist eckenlasspflichtig. Eine Speise, ausgenommen der Nachwuchs von Waid und Saflor[46]; verwahrt wird, ausgenommen Freigut; seine Nahrung vom Boden zieht, ausgenommen Schwämme und Pilze; mit einem Mal geerntet wird, ausgenommen Feigen; zur Aufbewahrung eingebracht wird, ausgenommen Grünkraut. Vom Zehnten aber wird gelehrt: Alles, was eine Speise ist, verwahrt wird und seine Nahrung vom Boden zieht, ist zehntpflichtig. Er lehrt aber nicht: mit einem Mal geerntet wird und zur Aufbewahrung eingebracht wird. Befinden sich darunter Knoblauch und Zwiebeln, so sind sie pflichtig, denn es wird gelehrt: Von den Zwiebelbeeten zwischen dem Grünkraut gebe man den Eckenlass, wie R. Jose sagt, von jedem

42. Wonach dies nicht mit der Besichtigung des Aussatzes, die nur am Tag erfolgen darf, verglichen wird. 43. Während unsre Mišnah oben RM. addizirt wird. 44. Im Traktat Synhedrin, der ausschliesslich von der Rechtsprechung handelt. 45. Cf. Lev. 19,9. 46. Die nur als Farbstoffe dienen-

ל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות:

[iv.1]

WER GEEIGNET IST, IN TODESSTRAFSACHEN ZU RICHTEN, IST AUCH GEEIGNET, IN GELDSACHEN ZU RICHTEN; MANCHER ABER IST GEEIGNET, IN GELDSACHEN ZU RICHTEN, NICHT ABER GEEIGNET, IN TODESSTRAFSACHEN ZU RICHTEN.

GEMARA. R. Jehuda sagte: Dies schliesst einen Bastard ein. — Dies haben wir ja bereits einmal gelernt: Alle sind zulässig, in Geldangelegenheiten zu richten, nicht aber sind alle zulässig, in Todesstrafsachen zu richten. Und auf unsre Frage, was dies einschliesse, erwiderte R. Jehuda, dies schliesse einen Bastard ein!? — Eines schliesst einen Proselyten ein und eines schliesst einen Bastard ein. Und beides ist nötig. Würde er es nur von einem Proselyten gelehrt haben, so könnte man glauben, weil er in die Gemeinde aufgenommen zu werden geeignet ist, nicht aber ein Bastard, der in die Gemeinde aufgenommen zu werden nicht geeignet ist. Und würde er es nur von einem Bastard gelehrt haben, so könnte man glauben, weil er von einem makellosen Tropfen kommt, nicht aber ein Proselyt, der von einem makelhaften Tropfen kommt. Daher ist beides nötig.

ל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון:

[iv.2]

WER ALS RICHTER ZULÄSSIG IST, IST ALS ZEUGE ZULÄSSIG, MANCHER ABER IST ALS ZEUGE ZULÄSSIG, NICHT ABER ALS RICHTER ZULÄSSIG.

GEMARA. Was schliesst dies ein? R. Johanan erwiderte: Dies schliesst den auf einem Auge Blinden ein. Dies nach R. Meír, denn es wird gelehrt: R. Meír sagte: Es heisst:[38] *nach ihrem Ausspruch soll über jeden Streit und über jeden Aussatz entschieden werden*; welche Gemeinschaft haben Streitigkeiten und der Aussatz miteinander? — vielmehr werden Streitigkeiten mit dem Aussatz verglichen: wie der Aussatz nur am Tag [zu untersuchen] ist, wie es heisst:[39] *am Tag, an dem er erscheint*, ebenso sind Streitigkeiten nur am Tag [zu schlichten]; und wie ferner der Aussatz nicht durch Blinde [zu untersuchen ist], denn es heisst:[40] *wo auch die Augen des Priesters hinsehen*, ebenso sind Streitigkeiten nicht durch Blinde [zu schlichten]. Ferner wird der Aussatz mit den Streitigkeiten verglichen: wie Streitigkeiten nicht durch Verwandte [zu schlichten sind], ebenso ist der Aussatz nicht durch Verwandte [zu untersuchen]. Demnach sollten doch, wie bei [der Schlichtung von] Streitigkeiten drei [Personen] erforderlich sind, auch bei [der Untersuchung des] Aussatzes drei erforderlich sein!? Dies wäre auch durch einen Schluss zu folgern: wenn Geldangelegenheiten durch drei, um wieviel mehr gilt dies von seinem Körper. Daher heisst es:[41] *so ist es zu Ahron dem Priester zu bringen, oder zu einem sei-*

M 59 שהוא ראוי | M 60 + וכל הראוי לדון דין ראוי לדון דיני (מיני) ממונות ויש ראוי לדין דם ואיר לדון דין || M 61 ○ הכל | M 62 דקאתי מטיפי פסול אבל מטי דקאתי מטיפי כשרי אימא || M 63 דאינו ראוי לבא בקהל אבל גר דראוי לבא בקהל אימא || M 64 שהוא כשר | M 65 — לאיים || M 66 בסומין.

37. Cf. Dt. 23,3. 38. Dt. 21,5. 39. Lev. 13,14. 40. Ib. V. 12. 41. Ib. V. 2.

[40]אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים ואם כונס בידוע
[41]שכונס משקה ואם לאו בידוע[42]שמוציא משקה או
שופתה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע[43]שמוציא
משקה ואם לאו בידוע[44]שמכנים משקה רבי יוסי אומר
אף לא שופתה על גבי האור מפני שהאור מעמידה
אלא שופתה על גבי הרמץ אם כ[45]רמץ מעמידה בידוע
[45]שמוציא משקה ואם לאו בידוע[46]שכונס משקה היה
טורד טיפה[47]אחר טיפה בידוע[48]שכונס משקה מאי איכא
בין תנא קמא לרבי יהודה אמר עולא[49]בינוס על ידי
הדחק איכא בינייהו: כל אבר שיש בו צפורן [וכו']:
יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא[50]ובאהל יש בו עצם
ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא[51]ואינו מטמא באהל
כ[45]אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו[52]המקום
יהיה בעזרו[53]אצבע יתרה שיש[54]בו עצם ואין[55]בו צפורן
[56]מטמא במגע ובמשא[57]ואינו מטמא באהל אמר רבה בר
בר חנה אמר רבי יוחנן[58]וכשאינה נספרת על גב היד:
כל המטמא מדרס [וכו']: [59]כל דחזי למדרס מטמא
טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס
לאתויי מאי לאתויי סאה והתרקב דתניא כ[60]והישב על הכלי
יכול כפה סאה[61]וישב עליה או תרקב וישב[62]עליו יהא
טמא תלמוד לומר כ[63]אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד
לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

laufen lässt. R. Jehuda sagte: Man stülpe den Topf mit dem Rand nach unten in diese und giesse das Wasser[29]darüber; dringt Wasser ein, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten eindringen lässt, wenn aber nicht, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten nur auslaufen lässt. Oder man setze ihn aufs Feuer; wenn das Feuer es[30]zurückhält, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten nur auslaufen lässt, wenn aber nicht, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten eindringen lässt. R. Jose sagte: Man setze ihn auch nicht aufs Feuer auf, weil das Feuer es zurückhält, vielmehr setze man ihn auf Glutasche; wenn die Glutasche es zurückhält, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten nur auslaufen lässt, wenn aber nicht, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten eindringen lässt. Trieft Tropfen um Tropfen, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten eindringen lässt. — Welchen Unterschied gibt es zwischen dem ersten Autor und R. Jehuda? Ûla erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen, wenn es bei Druck eindringen lässt[31].

Jedes Glied, das einen Nagel hat &c. Hat es einen Nagel, so ist es verunreinigend durch Berühren, durch Tragen und durch Bezeltung[34], hat es einen Knochen und keinen Nagel, so ist es verunreinigend durch Berühren und durch Tragen, nicht aber ist es verunreinigend durch Bezeltung[33]. R. Ḥisda sagte: Folgendes sagte unser grosser Meister, Gott gewähre ihm Hilfe: Wenn ein Ueberfinger einen Knochen, aber keinen Nagel hat, so ist er durch Berühren und durch Tragen verunreinigend, nicht aber verunreinigend durch Bezeltung. Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Wenn er nicht an der Hand mitgezählt wird[34].

Was durch Auftreten unrein wird &c. Was durch Auftreten [unrein zu werden] geeignet ist, wird als Leichenunreines unrein, manches aber wird als Leichenunreines unrein, wird aber durch Auftreten nicht unrein. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst eine Seáh und einen Trikab[35]ein. Es wird nämlich gelehrt:[36]*Und wer sich auf das Gefäss setzt*; man könnte glauben, wenn [der Flussbehaftete] eine Seáh umgestülpt und sich darauf gesetzt hat, einen Trikab umgestülpt und sich darauf gesetzt hat, seien sie unrein, so heisst es:[36]*worauf der Flussbehaftete gesessen hat*; nur was zum Sitzen bestimmt ist, ausgenommen diese, weil man zu ihm sagt: Steh auf, wir wollen [damit] unsre Arbeit verrichten.

Lev. 15,8 ab. 59b Hg. 23b Lev. 15,6

M 46 אוני || M 47 — א״ט || M 48 כונס || M 49
M 50 ומטמ׳ באהל || M 51 ואין || M 52 — אצ׳
M 53 בה || M 54 — מט׳ || M 55 ואינ׳ || M 56 ובשאין (P וכשאינן) || M 57 וכל מידי דחזי ליה למד׳
M 58 עליה ת״ל. || — וי״ע

29. Auf diese Weise dringt das Wasser schwerer durch, als wenn das Gefäss in das Wasser gedrückt wird, da kein Druck erfolgt. 30. Das darin befindliche Wasser. 31. Nach RJ. muss es auch ohne Druck eindringen. 32. Vgl. S. 629 N. 50. 33. Ausser wenn ein olivengrosses Quantum Fleisch daran ist. 34. Sich nicht in einer Reihe mit den andren Fingern befindet. 35. Messgefässe u. kleine Sitzgeräte; sie werden nicht unrein durch Auftreten, wenn der Flussbehaftete darauf sitzt, sondern nur durch Berührung. 36. Lev. 15,6.

»Und eine Frau ist verlässlich erschwerend, nicht aber erleichternd. — Wer lehrte dies? — Wenn du willst, sage ich: R. Jehuda, nämlich während dieses Zeitabschnittes, und wenn du willst, sage ich: R. Šimôn, nämlich nach diesem Zeitabschnitt, und er hält nichts von der Annahme Rabas.

SIE SAGTEN NÄMLICH &C. KANN &C. Wozu ist dies weiter nötig, dies lehrte er ja bereits im Anfangsatz!? Wolltest du sagen, weil er es anonym nach den Rabbanan lehren will, so ist es ja selbstverständlich von einer Mehrheit und einem einzelnen ist ja die Halakha wie die Mehrheit!? — Man könnte glauben, der Grund R. Meírs sei einleuchtend, denn ihn unterstützten auch die Schriftverse[19], so lehrt er uns. Wenn du aber willst, sage ich: weil er die ähnlichen Fälle[20] lehren will.

DESGLEICHEN AUCH: EIN TONGEFÄSS, DAS [WASSER] EINDRINGEN[21] LÄSST, LÄSST AUSLAUFEN, MANCHES ABER LÄSST AUSLAUFEN UND NICHT EINDRINGEN. JEDES GLIED[22], DAS EINEN NAGEL HAT, HAT EINEN KNOCHEN; MANCHES ABER HAT EINEN KNOCHEN, ABER KEINEN NAGEL. WAS DURCH AUFTRETEN[23] UNREIN WIRD, WIRD ALS LEICHENUNREINES[24] UNREIN, MANCHES ABER WIRD ALS LEICHENUNREINES UNREIN, NICHT ABER DURCH AUFTRETEN.

GEMARA. Was eindringen lässt, ist untauglich für das Entsündigungswasser[25] und untauglich als Bruchstück[25]; was nur auslaufen lässt, ist für das Entsündigungswasser tauglich und als Bruchstück untauglich. R. Asi sagte: Sie lehrten, beim Tongefäss gelte das Eindringen von Flüssigkeiten als Norm[27], und nur hinsichtlich des Bruchstücks[26] sprechen sie vom Auslaufenlassen von Flüssigkeiten. — Aus welchem Grund? Mar-Zuṭra, der Sohn R. Nahmans, erwiderte: Weil man nicht sagt: hole ein Bruchstück für das Bruchstück[28].

Die Rabbanan lehrten: Wie untersuche man ein Tongefäss, um festzustellen, ob das Loch Flüssigkeiten eindringen lässt oder nicht? Man hole eine Schüssel voll Wasser und setze den Topf hinein; ist [Wasser] eingedrungen, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten eindringen lässt, wenn aber nicht, so ist es sicher, dass es Flüssigkeiten nur aus-

Untersuchung hat nur diesen Zweck. 19. Ob. S. 870 Z. 17ff. 20. Bei denen eines das andre voraussetzt, die weiter aufgezählt werden. 21. Wenn es im Wasser steht; hierzu muss das Loch grösser sein als zum Auslaufen. Diese Normen hinsichtl. der Verwendbarkeit des Gefässes sind von Bedeutung bei manchen Gesetzen, die weiter erörtert werden. 22. Ein Ueberfinger; die Erklärung folgt weiter. 23. Vgl. S. 730 N. 203. 24. Erstgradig unrein als "Hauptunreinheit"; die Leiche selbst gilt als Urunreinheit. 25. Für dessen Zubereitung ein "Gefäss" erforderlich ist; cf. Num. 19,17. 26. Eines Gefässes, das noch verwendbar u. verunreinigungsfähig ist. 27. Dies ist die kleinste Beschädigung, die es nur für das Entsündigungswasser untauglich macht. 28. Zur Aufnahme der aus diesen durchsickernden Flüssigkeit; in einem solchen Fall wirft man es fort, nicht aber ein ganzes Gefäss.

והתמיר אבל לא להקל תאי מאן קתני לה איבעית
איבא רבי יהודה ואתיך הפרק יאיבעית איבא רבי
שמעון ולאחר הפרק ולית ליה הוקה דרבא: מפני
שאמרו אפשר וכו': תא תו למה לי תא תנא ליה רישא
וכי תימא משום דקא בעי למסתמא כרבנן פשיטא
יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתברא טעמא
דרבי מאיר דקא מסייעי ליה קראי קמשמע לן ואיבעית
אימא משום דקא בעי למתני כיוצא בו:

יוצא בו כל כלי חרס שהוא מכנים מוציא ויש
שמוציא ואינו מכנים כל אבר שיש בו צפורן
יש בו עצם ויש שיש בו עצם ואין בו צפורן: כל
המטמא מדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא
מת ואינו מטמא מדרס:

גמרא. מכנים פסול למי החטאת ופסול משום
נסטרא מוציא כשר למי החטאת ופסול משום נסטרא
אמר רב אסי שונין בלי חרס שיעורו בכונס משקה
ולא אמרו מוציא משקה אלא לענין נסטרא בלבד מאי
טעמא אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לפי שאין אומרים
הבא נסטרא לנסטרא: תנו רבנן ביצד בודקין כלי חרס
לידע אם ניקב בכונס משקה אם לאו יביא עריבה מלאה
מים ונותן קדרה לתוכה אם כנסה בידוע שכונס משקה
ואם לאו בידוע שמוציא משקה רבי יהידה אומר כופף

Col.b

M 38 איכ' דאמ' ר"י || M 39 — משום ד || M 40 דבעי || M 41 שהוא מוצ' || M 42 גיסמ' || M 43 וא"ל מביא || M 44 שכנו' || M 45 שכמוצ'.

ימין וחזר לאיתנו: תנו רבנן כל הנבדקות נבדקות
על פי נשים וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו ורבי
[29]ישמעאל מוסר לאמו רבי יהודה אומר לפני הפרק
ולאחר הפרק נשים בודקות אותן תוך הפרק אין [c]נשים
בודקות אותן שאין משיאין ספקות על פי נשים[10]רבי
שמעון אומר[30]אף תוך הפרק נשים בודקות אותן ונאמנת
אשה להחמיר אבל לא להקל כיצד גדולה היא שלא
תמאן קטנה היא שלא תהלוין אבל אין[31]נאמנת לומר
קטנה היא שתמאן[32]וגדולה היא שתהלוין: אמר מר רבי
יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן
בשלמא לפני הפרק בעיא בדיקה דאי משתכחי לאחר
הפרק שומא נינהו אלא לאחר הפרק למה לי[33]בדיקה
Nid.46[a] והאמר רבא [c]קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה
בדיקה חזקה הביאה סימנין כי אמר רבא חזקה[34]למיאן
אבל לחליצה בעיא בדיקה תוך הפרק אין [6]נשים בודקות
אותן קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק[35]דמי ולאחר הפרק
דאיכא חזקה דרבא סמבינן אנשים[36]ובדקי תוך הפרק
דליכא חזקה דרבא לא סמבינן אנשים ולא בדקי נשים:
רבי שמעון אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן
קסבר תוך הפרק כלפני הפרק ובעיא בדיקה[37]דאי
משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו: ונאמנת אשה

M 29 שמע׳ || M 30 — אף || M 31 נאמנין || 32 M — ו || M 33 — בדי || M 34 לענין מאון אבל לענ׳ חלי׳ || M 35 — דמי ו || M 36 מבדקן נשים תוך || M 37 ואי.

linke Seite früher entwickelt war als die rechte Seite, und später erholte sie sich.

Die Rabbanan lehrten: Alle, die untersucht werden, sind durch Frauen zu untersuchen. So übergab sie R. Eliêzer seiner Frau. Desgleichen übergab sie R. Jišmâél seiner Mutter. R. Jehuda sagt, vor diesem Zeitabschnitt[13]und nach diesem Zeitabschnitt seien sie durch Frauen[14]zu untersuchen, während dieses Zeitabschnittes aber dürfen Frauen sie nicht untersuchen, weil man in zweifelhaften Fällen auf die Aussagen hin von Frauen keine Heirat zulasse[15]. R. Šimôn sagt, auch während dieses Zeitabschnittes seien sie durch Frauen zu untersuchen, und eine Frau ist verlässlich erschwerend, nicht aber erleichternd. Zum Beispiel: "sie ist erwachsen", daraufhin die Weigerung nicht erklären zu können, "sie ist minderjährig", daraufhin die Ḥaliçah nicht vollziehen zu können, sie ist aber nicht verlässlich, wenn sie sagt: "sie ist minderjährig", daraufhin die Weigerung erklären zu können, "sie ist erwachsen", daraufhin die Ḥaliçah vollziehen zu können.

Der Meister sagte: R. Jehuda sagt, vor diesem Zeitabschnitt und nach diesem Zeitabschnitt seien sie durch Frauen zu untersuchen. Allerdings ist vor diesem Zeitabschnitt eine Untersuchung nötig, denn wenn [Pubertätshaare] vorhanden sind, sind sie auch nach diesem Zeitabschnitt ein Mal[16], wozu aber ist eine Untersuchung nach diesem Zeitabschnitt nötig, Raba sagte ja, hat eine Minderjährige das Alter erlangt, sei keine Untersuchung mehr nötig, denn es besteht die Annahme, dass sie die Pubertätszeichen bekommen hat!? — Nach Raba besteht die Annahme nur hinsichtlich der Weigerungserklärung[17], hinsichtlich der Ḥaliçah aber benötigt sie der Untersuchung.

«Während dieses Zeitabschnittes aber dürfen Frauen sie nicht untersuchen.» Er ist der Ansicht, während dieses Zeitabschnittes sei es ebenso, wie nach diesem Zeitabschnitt, und nach diesem Zeitabschnitt, wo die Annahme Rabas besteht, verlasse man sich auf Frauen, und sie dürfen untersuchen, während dieses Zeitabschnittes aber, wo die Annahme Rabas nicht besteht, verlasse man sich nicht auf Frauen, und Frauen dürfen nicht untersuchen.

«R. Šimôn sagt, auch während dieses Zeitabschnittes seien sie durch Frauen zu untersuchen.» Er ist der Ansicht, während dieses Zeitabschnittes sei es ebenso, wie vor diesem Zeitabschnitt, und sie benötigen der Untersuchung, denn wenn [Pubertätshaare] vorhanden sind, sind sie auch nach diesem Zeitabschnitt ein Mal[18].

andren Lesart: tragen. 13. Der Entwickelung der Kennzeichen. 14. Es besteht die Annahme, dass sie die Pubertätshaare nicht haben, bezw. haben, u. die Bekundung der Frauen genügt. 15. Da möglicherweise die Ḥaliçah od. die Schwagerehe zu vollziehen ist. 16. Es sei denn, dass sie andere bekommt. 17. Erschwerend, dass sie dies nicht kann. 18. Frauen sind nicht verlässlich für die Entscheidung, u. die

nach den Rabbanan aber sollte es ja umgekehrt heissen!? — Er meint es wie folgt: die Brüste entwickelt, sicherlich auch dein Haar gewachsen. — Erklärlich ist es nach R. Meir, dass es heisst: *da die in Miṣrajim deine Brüste drückten, weil dein Busen noch jugendlich war*, nach den Rabbanan aber sollte es ja umgekehrt heissen!? — Er meint es wie folgt: deine Brüste waren da, sicherlich war auch deine Jugendlichkeit vorhanden. Wenn du aber willst, sage ich: das ganze, auch Busen, bezieht sich auf die Brüste, und der Allbarmherzige sprach zu Jisraél wie folgt: gebauscht waren deine Brüste, und du kehrtest nicht um, geschrumpft sind deine Brüste nunmehr, ohne dass du umkehrst.

Alle sind also der Ansicht, das untere sei entscheidend; woher dies? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs, und ebenso wurde in der Schule R. Jišmâéls gelehrt: *Wenn ein Mann oder ein Weib irgend eine Sünde der Menschen begeht*; die Schrift hat das Weib dem Mann gleichgestellt hinsichtlich aller Strafgesetze der Gesetzlehre; wie der Mann mit einem Anzeichen, ebenso das Weib mit einem Anzeichen. — Vielleicht entweder dieses oder jenes!? — Gleich dem Mann, wie beim Mann das untere und nicht das obere, ebenso beim Weib das untere und nicht das obere. Desgleichen wird gelehrt: R. Eliêzer b. R. Çadoq sagte: In Jamnia erklärten sie wie folgt und sagten: ist das untere gekommen, so achte man nicht weiter auf das obere.

קאמר ביון ששדים נבנו בידוע ששעריך צמח בשרמא
לרבי מאיר היינו דכתיב בעשות מצרים דדיך למען Ez. 23,21
שדי נעוריך אלא לרבנן איפכא מבעי ליה תבי קאמר
ביון שבאו דדיך בידוע שבאי נעוריך ואיבעית אימא
מאי שדי בולה בדדי כתיב והכי קאמר הקדוש ברוך
הוא לישראל איברפי דדיך לא הדרת בך אישתדי דדיך Col.b
נמי לא הדרת בך: דכולי עלמא מיהא אתחתון סמכינן
מנלן אמר רב יהודה אמר רב ובן תנא דבי רבי ישמעאל
אמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם Nm. 5, 6
השתא דכתיב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה Pes. 4a
איש בסימן אחד אף אשה בסימן אחד ואימא אי האי או Suk. 28b
האי כאיש מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון Bq. 15a
ולא עליון תניא נמי הכי אמר רבי אליעזר ברבי צדוק Tem. 2b
כך היו מפרשין ביבנה ואמרו בין שבא תחתון שיב
אין משניחין על עליון: תניא רבן שמעון בן גמליאל
אומר בנות כרכים תחתון ממהר לבא מפני שרגילות
במרחצאות בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות
ברחים רבי שמעון בן אלעזר אומר בנות עשירים צד
ימין ממהר לבא שנישוק באפקריסותן בנות עניים צד
שמאל ממהר לבא מפני ששואבות כדי מים עליהן
ואי בעית אימא מפני שנושאין אחיהן על נסיהן:
תנו רבנן צד שמאל קודם לצד ימין רבי הנינא בן אחי
רבי יהושע אומר מעולם לא קדם צד שמאל לצד ימין
חוץ מאחת שהיתה בשבונתי שקדם צד שמאל לצד

M 13 ומאי שדי אלא כולי בדדין ‖ P 14 בדדין ‖ 15 M 17 — דד׳ ‖ M 16 + ו ‖ M להו קוד׳ ב״ה לישׁ׳ 20 ‖ M 18 מנהני מילי ‖ M 19 ודילמ׳ או הא או הא M אלע׳ ‖ M 21 — ואמ׳ ‖ M 22 בעל׳ ‖ M 23 + לא כיון שבא עליון אין משניחין בתחתון ‖ PM 24 אליע׳ ‖ M 25 + מפני ‖ M 26 עליון כ״ם ד״א מפני שנושאו׳ ‖ M 27 חנני׳ ב״א ר׳ יאשי׳ ‖ M 28 בשכונתינו.

Es wird gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagte: Bei den Großstädterinnen kommt das untere früher, weil sie an Bäder gewöhnt sind, bei den Dörflerinnen kommt das obere früher, weil sie bei den Handmühlen mahlen. R. Šimôn b. Eleâzar sagte: Bei den Töchtern der Reichen ist die rechte Seite früher entwickelt, weil sie sich an ihrem Mantel reibt, bei den Töchtern der Armen ist die linke Seite früher entwickelt, weil sie an dieser die Wasserkrüge schöpfen. Und wenn du willst, sage ich: weil sie ihre Brüderchen an der Seite tragen.

Die Rabbanan lehrten: Die linke Seite ist früher entwickelt als die rechte Seite. R. Hanina, Bruderssohn R. Jehošuâs, sagte: Nie war die linke Seite früher entwickelt als die rechte Seite, ausgenommen eine, die in meiner Nachbarschaft wohnte, bei der die

4. Das Haar zuerst. 5. Ez. 23,21. 6. Unter שדי versteht der T. die Schamhaare; viell. v. שדה, Feld, Acker, das Bewachsene. Die Erklärung RŠJ.s verdient kaum Beachtung. 7. Num. 5,6. 8. Strafmündig ist. 9. Nur dem unteren. 10. Durch das fortwährende Bewegen der Arme entwickeln sich die Brüste. 11. Staatsmantel, der an der rechten Brust befestigt wurde, den nur die Reichen trugen. 12. Nach einer

מדכוליה פירקין[50]תני יום אחד והכא לא קתני שמע מינה מסתברא כותיה:

schnitt "und einen Tag" lehrt, bei diesen aber es nicht lehrt, so ist seine Ansicht einleuchtend.

M 56 + ק.

SECHSTER ABSCHNITT

א סימן התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מתיבמת בא העליון עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר רבי מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכמים אומרים או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו[1]אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא[2]בא התחתון:

גמרא. אף על פי שאי אפשר והלא בא בא לרבי מאיר אף על פי שאי אפשר לרבנן וליתני בא[1]העליון רבי מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת[1]וחכמים אומרים או חולצת או מתיבמת ואנא ידענא[5]משום דאי אפשר הוא אי לא תנא אף על פי שאי אפשר הוה אמינא רוב[6]נשים תחתון אתי בריאה ומיעוט עליון אתי בריאה

Ez.16,7 ורבי מאיר למעמיה[7]דחייש למיעוטא[7]ורבנן[8]לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן[9]אימר מודו ליה רבנן לרבי מאיר דעליון קדים[10]קמשמע לן דאי אפשר ודאי אתי ומנתר

Ez.16,7 [11]הוא דנתר בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב[9]שדים נבנו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי[12]ליה הכי

IST DAS UNTERE[1] ANZEICHEN GEKOMMEN, DAS OBERE[1] ABER NOCH NICHT GEKOMMEN, SO KANN[2] ENTWEDER SIE DIE ḤALIÇAH VOLLZIEHEN ODER AN IHR DIE SCHWAGEREHE VOLLZOGEN WERDEN. IST DAS OBERE GEKOMMEN, DAS UNTERE ABER NOCH NICHT GEKOMMEN, OBGLEICH DIES NICHT MÖGLICH IST, SO KANN WIE R. MEÍR SAGT, WEDER SIE DIE ḤALIÇAH VOLLZIEHEN, NOCH AN IHR DIE SCHWAGEREHE VOLLZOGEN WERDEN. DIE WEISEN SAGEN, SIE KANN DIE ḤALIÇAH VOLLZIEHEN, AUCH KANN AN IHR DIE SCHWAGEREHE VOLLZOGEN WERDEN. SIE SAGTEN NÄMLICH: DAS UNTERE KANN KOMMEN, BEVOR DAS OBERE GEKOMMEN IST, UNMÖGLICH ABER KANN DAS OBERE KOMMEN, BEVOR DAS UNTERE GEKOMMEN IST.

GEMARA. "Obgleich dies nicht möglich ist", es ist ja gekommen!? — "Gekommen", nach R. Meír, "obgleich dies nicht möglich ist", nach den Rabbanan. — Sollte er doch lehren: ist das obere gekommen, so kann, wie R. Meír sagt, weder sie die Ḥaliçah vollziehen noch an ihr die Schwagerehe vollzogen werden, und wie die Weisen sagen, sowol sie die Ḥaliçah vollziehen als auch an ihr die Schwagerehe vollzogen werden; ich würde dann gewusst haben, weil dies nicht möglich ist!? — Würde er nicht gelehrt haben: obgleich dies nicht möglich ist, so könnte man glauben, bei den meisten Weibern komme das untere zuerst und bei wenigen komme das obere zuerst, und hierbei vertrete R. Meír seine Ansicht, dass die Minderheit zu berücksichtigen sei, und die Rabbanan vertreten ihre Ansicht, dass die Minderheit nicht zu berücksichtigen sei, jedoch nur dann, wenn man darüber nichts weiss, wenn man aber untersucht und nicht gefunden hat, pflichten die Rabbanan R. Meír bei, dass das obere zuerst gekommen ist, so lehrt er uns, dass dies nicht möglich ist, vielmehr war es bestimmt gekommen und ist ausgefallen. — Erklärlich ist es nach R. Meír, dass es heisst: [3]*die Brüste entwickelt und dein Haar gewachsen*,

M 1 + חכמי׳ || M 2 יבא || M 3 — ה || M 4 — || M 5 דמשום שאי || M 6 + ה || 7 M וחכ׳ ... מתיב׳ || M 8 P לטעמיה || M 9 — ורבנן ... לטיע׳ || M 10 + ואתי || M 11 — הוא ד || M 12 להו.

1. Die 2 Haare an der Scham bezw. die Entwickelung der Brüste, ob. S. 866 Z. 2ff. 2. Sie gilt als grossjährig. 3. Ez. 16,7.

sind alle von Stunde bis zur gleichen Stunde zu verstehen. — Woher dies vom bei den Opfern genannten Jahr? R. Aha b. Jâqob erwiderte: Die Schrift sagt: *ein Lamm seines Jahres*, seines Jahres und nicht des Kalenderjahres. — Woher dies vom bei den **Häusern einer ummauerten Stadt** genannten Jahr? — Die Schrift sagt: *bis zuende ist sein Verkaufsjahr*, sein Verkaufs[jahr] und **nicht das Kalenderjahr.** — **Woher dies von** den zwei Jahren beim Erbbesitzfeld? — Die Schrift sagt: *nach der Zahl der Ertragsjahre soll er dir verkaufen*, zuweilen kann man drei Erträge in zwei Jahren[278] verkaufen. — Woher dies von den sechs Jahren beim hebräischen Sklaven? — Die Schrift sagt: *sechs Jahre soll er dienen und im siebenten*, er soll auch im siebenten dienen. — In welcher Hinsicht bei einem Sohn und bei einer Tochter? R. Gidel erwiderte im Namen Rabhs: Hinsichtlich des Schätzgelübdes[280]. R. Joseph erwiderte: Hinsichtlich des Abschnittes von der Seitengeburt[281]. Abajje sprach zu ihm: Streitet ihr? Dieser erwiderte: Nein, er sagt eines und ich sage ein andres, und wir streiten nicht. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn man sagen wollte sie streiten, wer hinsichtlich des Schätzgelübdes sagt, nach dem gelte dies nicht hinsichtlich der Seitengeburt, so sagte ja Rabh, die Halakha sei im ganzen Abschnitt: von Stunde bis zur gleichen Stunde[282]. — Weshalb sagt er hinsichtlich des Schätzgelübdes, und sagt nicht hinsichtlich der Seitengeburt? — Gleich jenen; wie jene sich in der Schrift befinden, ebenso diese, die sich in der Schrift befinden[283]. — Und jener!? — Wieso heisst es demnach[284] bei einem Sohn und bei einer Tochter, es sollte ja heissen: bei einem Mann[285] und bei einem Weib.

R. Jiçḥaq b. Naḥmani sagte im Namen R. Eleâzars: Die Halakha ist wie R. Jose b. Kiper, der es im Namen R. Eliêzers sagte: R. Zera sagte: Möge es mir beschieden sein, hinaufzugehen[286] und die Lehre aus dem Mund des Meisters zu lernen. Als er hinaufgekommen war und R. Eleâzar traf, sprach er zu ihm: Sagtest du, die Halakha sei wie R. Jose b. Kiper? Dieser erwiderte: Ich sagte, dies sei einleuchtend. Da er im ganzen Ab-

ושבבת בהן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנא ן
אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא כבש בן שנתו שנתו
שלו ולא שנה של מנין עולם שנה האמורה בבתי ערי
חומה מנלן אמר קרא עד תם שנת ממכרו ממכרו שלי
ולא שנה של מנין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה
מנלן אמר קרא במספר שני תבואת ימכר לך פעמים
שאתה מיכר שלש תבואות בשתי שנים שש שנים
שבעבד עברי מנלן אמר קרא שש שנים יעבד ובשביעית
ובשביעית נמי יעבוד שבבן ושבבת למאי הלכתא
אמר רב נידל אמר רב לענין ערכין ורב יוסף אמר
לפרקן דיוצא דופן אמר ליה אביי מי פליגת אמר ליה
לא הוא אמר חדא ואנא אמינא חדא ולא פליגינן והכי
נמי מסתברא דאי סלקא דעתך פליגי מאן דאמר לערכין
לא אמר ליוצא דופן והאמר רב הלכתא כבולי פרקן
מעת לעת אלא למאן דאמר לערכין מאי טעמא לא
אמר ליוצא דופן דומיא דהנך מה הנך דכתיבן אף הני
נמי דכתיבן ואידך האי שבבן ושבבת שכזכר ושבנקבה
מבעי ליה: אמר רב יצחק בר נחמני אמר רבי אלעזר
הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום רבי אליעזר אמר
רבי זירא אזכה ואיסק ואגמריה לשמעתא מפומיה
דמרה כי סליק אשכחיה לרבי אלעזר אמר ליה אמרת
הלכה כרבי יוסי בן כיפר אמר ליה מסתברא אמרי

M 37 שנה שלו ולא שנתו ‖ M 38 שני ‖ P 39 שנתה. M 40 שאד׳ אוכל שלש ‖ B 41 שנה. M מכ׳ של ‖ M 42 — שני ‖ M 43 — א׳ ‖ M 44 עמר׳ M 45 לר״י מי פליגיתו א״ל לאו ‖ M 46 לערכ׳ רב ‖ M 47 ביו׳ ‖ M 48 הכ׳ נמי ‖ M 49 + אי — ל ‖ P 50 אליע׳ ‖ M 51 אלע׳ ‖ M 52 אי זכאי ‖ M 53 — ו. B ואגמר ‖ M 54 א׳ מר הל׳ ‖ M 55 + שא׳ מטום ר״א.

275. Lev. 12,6. 276. Ib. 25,29. 277. Ib. V. 15. 278. Die Mehrzahl תבואות bezieht sich auf jedes der beiden Jahre; dies kann jed. nur in 2 vollständigen Jahren vorkommen, wenn der Verkauf vor der Ernte erfolgt ist, nicht aber in 2 Kalenderjahren. 279. Ex. 21,2. 280. Nach dem Alter; cf. Lev. 27,1ff. 281. Des gegenwärtigen Abschnittes, in den Fällen ohne Hinzufügung eines Tages. 282. Nach R. gilt dies also von beiden. 283. Die Gesetze, um die es sich handelt, befinden sich alle in der Schrift, deshalb nennt er auch das Schätzgelübde, es gilt aber auch hinsichtl. der Reife. 284. Wenn hier vom Schätzgelübde die Rede wäre. 285. Bezeichnungen, die die Schrift beim Gesetz vom Schätzgelübde gebraucht. 286. Nach dem Jisraélland, wo RE. wohnte.

אומרים זה וזה בן שמנה עשרה[23]רבי אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה ממהרת לבא לפני האיש:

Jab.96b **גמרא.** ורמינהי[24]°אחד לי בן תשע שנים ויום אחד
Jab.97a Bb 155b ואחד[25]לי בן עשרים[26]שלא הביא שתי שערות °אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שנולדו[27]בו סימני סרים אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא[28]סרים שמע מינה וכי לא נולדו לו סימני סרים עד כמה תני רבי חייא עד רוב שנותיו: כי אתו לקמיה דרבי חייא אי בהיש אמר להו אבריוה אי בריא אמר להו אכהשוה דהני סימנים זימנין דאתו מחמת כחישותא[29]זימנין דאתו מחמת בריאותא: °אמר רב הלכתא בכולי[29]פרקין מעת Ar.18a לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן בשלמא לעולא היינו[30]דקתני הבא יום אחד והבא לא קתני אלא לרב ליתני ועוד[31]תני רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי [32]אליעזר שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא[33]בשנת עשרים לכל[34]דבריה וכן הורה רבי בלוד שנת שמנה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא[33]בשנת שמנה עשרה לכל דבריה בשלמא דרבי ודרבי יוסי בן כיפר לא קשיא הא כבית שמאי[2]הא כבית הלל אלא לרב קשיא תנאי היא דתניא °שנה האמורה Ar.18b tNeg.9 בקדשים[2]שנה האמורה[35]בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אהוזה[36]שש שנים שבעבד עברי וכן שבבן

23 M + שנה ו || 24 M — אחד לי || 25 M — לי B 29 || 26 M + שנה || 27 M לו || 28 M + ה 32 || 30 M דעד הכא קתני יום || 31 M תניא || 34 P דבריו || 35 M בערי || 36 M ושש בע״ע ושבבן.

ZIEHEN. DIES SIND DIE WORTE DER SCHULE HILLELS; DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, BEIDE MIT ACHTZEHN JAHREN. R. ELIÊZER SAGT, DER MANN NACH DER SCHULE HILLELS, DAS WEIB NACH DER SCHULE ŠAMMAJS, DENN BEIM WEIB KOMMT [DIE GESCHLECHTSREIFE] FRÜHER ALS BEIM MANN.

GEMARA. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Einerlei, ob er neun Jahre und einen Tag alt ist, oder er zwanzig alt ist und keine zwei Haare bekommen[204]hat!? R. Šemuél b. R. Jiçḥaq erwiderte im Namen Rabhs: Dies in dem Fall, wenn er die Anzeichen eines Kastraten[205]hat. Raba sprach: Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt: und er ist Kastrat. Schliesse hieraus. — Wie lange[206], wenn er keine Kennzeichen eines Kastraten hat? R. Ḥija lehrte: Bis zum grösseren Teil seines Lebensalters.

Wenn derartige Fälle vor R. Ḥija kamen, empfahl er ihnen, wenn er mager war, ihn feist werden zu lassen, und wenn er feist war, ihn mager werden zu lassen. Die Pubertätszeichen bleiben[207]nämlich zuweilen infolge der Magerkeit aus, und zuweilen bleiben sie infolge der Fettleibigkeit aus.

Rabh sagte: Die Halakha ist im ganzen Abschnitt: von Stunde bis zur gleichen Stunde[208]. Ûla aber sagte: Wo dies gelehrt worden ist, ist dies[209]gelehrt worden, und wo dies nicht gelehrt worden ist, ist dies nicht gelehrt worden. — Erklärlich ist es nach Ûla, dass er da "und einen Tag" lehrt und dort nicht, nach Rabh aber sollte er es doch [überall gleichmässig] lehren!? Ferner wird gelehrt: R. Jose b. Kiper sagte im Namen R. Eliêzers: wenn vom zwanzigsten Jahr dreissig Tage vorüber sind, so gelten sie in jeder Hinsicht als zwanzigstes Jahr. Desgleichen lehrte Rabbi in Lud: Wenn vom achtzehnten Jahr dreissig Tage vorüber sind, so gelten sie in jeder Hinsicht als achtzehntes Jahr. Allerdings ist gegen Rabbi und R. Jose b. Kiper nichts einzuwenden, denn einer lehrt nach der Schule Šammajs und einer nach der Schule Hillels, gegen Rabh aber ist dies ja ein Einwand!? — Hierüber [streiten] Tannaím, denn es wird gelehrt: Das Jahr, von dem bei den Opfern[270]gesprochen wird, das Jahr, von dem bei den Häusern einer ummauerten Stadt gesprochen[271]wird, die zwei Jahre beim Erbbesitzfeld[272], die sechs Jahre beim hebräischen[273]Sklaven, und ebenso [die Jahre] bei einem Sohn und bei einer Tochter[274],

264. Gilt er hinsichtl. der Schwagerehe als minderjährig, nicht als Kastrat. 265. Gilt er als minderjährig. 266. Vgl. Bd. IV S. 290 Z. 1ff. 267. So in der Parallelstelle Bd. IV S. 350 Z. 9; im Text: kommen. 268. Volle 20 Jahre; man rechne etwa nicht nach dem Kalenderjahr u. einen Teil des Jahres als ganzes. 269. Dass es auf den Tag ankommt, beispielsweise 3 Jahre u. einen Tag. 270. Dass sie einjährig sein müssen. 271. Cf. Lev. 25,29ff. 272. Cf. ib. V. 14ff. 273. Cf. Ex. 21,2. 274. Hinsichtl. ihrer Reife, in unsrer Mišnah.

blass wird. — Wenn sie blass wird, ist sie ja alt!? Vielmehr, sagte R. Aši, wenn die Nasenspitze sich teilt. R. Jose sagt, sobald die Wölbung[257] gerundet ist. R. Šimôn sagt, sobald die Höhung elastisch wird. Ebenso sagte R. Šimôn b. Johaj: Drei Anzeichen haben die Weisen beim Weib unten und entsprechend oben[258] gegeben. Ist sie oben Unreifling, so hat sie bestimmt keine zwei Haare bekommen Ist sie oben Halbreifling, so hat sie entschieden zwei Haare bekommen. Ist sie oben Reifling, so ist entschieden die Höhung elastisch. — Was heisst Höhung? R. Hona erwiderte: Ueber jener Stelle gibt es eine Erhöhung, und sobald sie erwachsen ist, wird sie immer elastischer.

Sie fragten Rabbi: Nach wem ist die Halakha zu entscheiden? Da liess er ihnen sagen: Nach allen, erschwerend[259].

Von R. Papa und R. Henana, dem Sohn R. Iqas, bezog es[260] einer hierauf und einer auf den tyrischen Hof. Es wird nämlich gelehrt: Welcher heisst tyrischer Hof, der zehntpflichtig[261] macht? R. Šimôn sagt, ein tyrischer Hof sei der, in dem Geräte verwahrt werden. Weshalb heisst er tyrischer Hof? Rabba b. Bar-Hana erwiderte im Namen R. Johanans: In Tyrus setzt man einen Wächter an die Hoftür. R. Âqiba sagt, wenn einer ihn abschliesst[262] und ein andrer ihn öffnet, mache er nicht pflichtig. R. Nehemja sagt, wenn man darin ungenirt isst, mache er pflichtig. R. Jose sagt, wenn man darin hineingeht, ohne dass jemand fragt, was man da suche, mache er nicht pflichtig. R. Jehuda sagt, von zwei Höfen, einer hinter dem andren, macht der hintere pflichtig und der vordere nicht. Sie fragten Rabbi: Nach wem ist die Halakha zu entscheiden: Er erwiderte ihnen: Die Halakha ist nach allen zu entscheiden, erschwerend.

אלא אמר רב אשי משיפציל ראש החוטם רבי יוסי אומר
משתקוף העטרה רבי שמעון אומר משנתמעך הכף Col b
בן חיה רבי שמעון בן יוחי אומר שלשה סימנין נתנו
חכמים באשה למטה וכנגדן למעלה פנה מימעלה
בידוע שלא הביאה שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע
שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך
הכף מאי כף אמר רב חנא מקום תפיח יש למעלה
מאותו מקום ביין שמגדלת מתמעך והולך: שאלו את
רבי הלכה כדברי מי שלח להו בדברי בולן להחמיר:
רב פפא ורב חיננא בריה דרב איקא חד מתני אהא וחד
מתני אחצר צורית דתנן איזהו חצר צורית שהיבת Mak. 5.
במעשר רבי שמעון אומר חצר הצורית שהבלים נשמרין
בתוכה מאי חצר הצורית אמר רבה בר בר חנה אמר
רבי יוחנן שבן בציר מושיבין שומר על פתח החצר רבי
עקיבא אומר כל שאחד פותה ואחד נועל פטורה רבי
נחמיה אומר כל שאין אדם בוש לאכול בתוכה חייבת
רבי יוסי אומר כל שנבנסים לה ואין אומרים לו מה
אתה מבקש פטורה רבי יהודה אומר שתי הצרות זו
לפנים מזו הפנימית חייבת והחיצונה פטורה שאלו
את רבי הלכה כדברי מי אמר להו הלכה כדברי כולן
להחמיר:

[ix] Jac. 80a 97a Bo. 155b Jac. 80a 97a

ת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא איילונית לא חולצת ולא מתיבמת בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים שנה והוא סריס לא חולץ ולא מיבם אלו דברי בית הלל בית שמאי

M 6 — אלא ‖ M 7 משות׳ ‖ V 8 — ב״י ‖ M 9 מימע׳ וכנג׳ מלמטן ‖ M 10 — שלא ... בידוע ‖ M 11 + באש׳ ‖ M 12 שמתג׳ ‖ M 13 אמר להן ‖ M 14 + [ר׳ יוחנן וסביא דאמ׳ תרויהו הלכה כדברי כולן להחמיר] סימ״ן פונדק״א ‖ M 15 — צו׳ ‖ M 16 — ה ‖ M 17 שנכנס ‖ M 18 + ר״י וסבייא דאמ׳ תרויהו הלכה כדברי כולן להחמיר ‖ 19 M — שנה ‖ M 20 — לא ‖ M 21 יביא ‖ M 22 + כ.

WENN EINE ZWANZIGJÄHRIGE KEINE ZWEI HAARE BEKOMMEN HAT, SO BRINGE SIE DEN BEWEIS, DASS SIE ZWANZIG JAHRE ALT IST, UND SIE IST EINE STERILE; SIE BRAUCHT DIE ḤALIÇAH NICHT ZU VOLLZIEHEN, NOCH IST AN IHR DIE SCHWAGEREHE ZU VOLLZIEHEN. WENN EIN ZWANZIGJÄHRIGER KEINE ZWEI HAARE BEKOMMEN HAT, SO BRINGE ER DEN BEWEIS, DASS ER ZWANZIG JAHRE ALT IST, UND ER IST KASTRAT; ER KANN DIE ḤALIÇAH NICHT VOLLZIEHEN, UND ER KANN DIE SCHWAGEREHE NICHT VOLL-

258. Wörtl. die Krone, nach RŠJ. der Brüste; nach MAIMONIDES mons veneris. 259. Dh. äusserlich. 260. Bei einem all dieser Anzeichen gilt sie als erwachsen. 261. Die an Rabbi gerichtete Frage u. seine Antwort. 262. Das darin eingefahrene Getreide. 263. Im Text: einer öffnet u. einer schliesst, sei es frei.

Kel. 46b [92]אמרו אביה זכאי במציאתה[93]ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל[94]כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה:
[viij] [95]איזהו[95]סימנין רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד רבי עקיבא אומר משיטו הדדים בן עזאי אומר[96]משישחיר הפיטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהא לחזור:

Cnt. 2,13 **גמרא.** פגה עודה תנוקת: כדכתיב התאנה הנטה
Mas. i,2 פגיה: בוחל אלו ימי הנעורים: כדתנן התאנים משיבחלו
ואמר רבה בר בר חנה אמר[97]רבי משילבין ראשיהן
Ch. 11,8 ואיבעית אימא מהבא ותקצר נפשי בהם וגם נפשם
בהלה בי: צמל: [98]כמאן דאמר יצתה מלאה: ואיזהו [95]סימנים[99]רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט: אמר שמואל לא משיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידיה לאחוריה ונראית כמי שיעלה הקמט תחת הדד
שמואל בדק באמתיה ויהב לה ארבעא זוזי דכי בושתה
Lv. 25,46 שמואל לטעמיה דאמר שמואל לעלם בהם תעבדו לעבודה נתתיו ולא לבושה שמואל מייחד להן רב נחמן מחליף להן רב ששת מסר להן לערבי ואמר להן אזדהרו מישראל: רבי יוסי אומר [כו]: מאי עוקץ אמר שמואל עוקצו של דד: תנו רבנן אלו הן סימני בגרות רבי אליעזר ברבי צדוק אומר כשיתקשקשו הדדין רבי יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם משיכסיף אזקונה לה

M 92 — אמ׳ || M 93 [ו]במעש׳ והפר || M 94 כל שבג׳ ורשו׳ בה אין לאביה || P 95 סימניה || M 96 משתש׳ — M 99 || M 98 כגון דיצ׳ || M 97 V רב. M ר׳ יוחנן || M 1 שעל׳ || M 2 + ו || P 3 אלע׳ || VM 4 משיתק׳ || M 5 — ב״ב.

NEM SAGTEN SIE, DER VATER HABE ANRECHT AUF IHREN FUND, IHRER HÄNDE ARBEIT UND DIE AUFLÖSUNG IHRER GELÜBDE. REIFLING, SOBALD ES MANNBAR IST; DANN HAT IHR VATER KEINE GEWALT MEHR ÜBER SIE. WELCHE SIND DIE ANZEICHEN? R. JOSE DER GALILÄER SAGT, SOBALD SICH EINE FALTE UNTER DER BRUST ZEIGT. R. ÂQIBA SAGT, SOBALD DIE BRÜSTE SICH SENKEN. BEN-ÂZAJ SAGT, SOBALD DIE ZITZEN DUNKEL WERDEN. R. JOSE SAGT, SOBALD DIE WARZE, WENN MAN DARAUF MIT DER HAND TIPPT UND SIE EINDRÜCKT, NUR LANGSAM WIEDER HOCHKOMMT.

GEMARA. UNREIFLING, SOLANGE ES NOCH EIN KIND IST. Wie es heisst:[249] *am Feigenbaum röten sich die unreifen Feigen.*

HALBREIFLING, WENN ES SICH IM MÄDCHENALTER BEFINDET. Wie gelehrt wird: Feigen, sobald sie zu reifen[250] beginnen. Hierzu sagte Rabba b. Bar-Ḥana im Namen R. Joḥanans: Wenn sie oben weiss werden. Wenn du willst, entnehme ich es hieraus:[251] *und ich ward ungeduldig über sie, und auch sie wurden meiner überdrüssig*[252].

REIFLING. Wie wenn jemand sagt: nun ist es voll[253].

WELCHE SIND DIE ANZEICHEN. R. JOSE DER GALILÄER SAGT, SOBALD SICH EINE FALTE ZEIGT. Šemuél sagte: Nicht etwa, dass sich wirklich eine Falte zeigt, sondern dass, wenn sie die Hände nach hinten hält, es so erscheint, als zeige sich unter der Brust eine Falte. Šemuél untersuchte es bei seiner Sklavin, und er gab ihr vier Zuz Beschämungsgeld. Šemuél vertrat hierbei seine Ansicht, denn Šemuél sagte:[254] *Ewig sollt ihr sie zur Arbeit halten*, ich habe sie zur Arbeit gegeben, nicht aber zur Beschämung. Šemuél teilte sie[255] zu. R. Naḥman tauschte[256] sie. R. Šešeth übergab sie einem Araber, indem er zu ihnen sprach: Achtet darauf, keine Jisraéliten [zu verleiten].

R. JOSE SAGT &c. Was heisst Warze? Šemuél erwiderte: Die Brustwarze.

Die Rabbanan lehrten: Folgende sind die Anzeichen der Mannbarkeit. R. Eliêzer b. R. Çadoq sagt, sobald die Brüste baumeln; R. Joḥanan b. Beroqa sagt, sobald die Nasenspitze[257]

Zur Bezeichnung des Stadiums ihrer körperlichen Entwicklung; die folgenden Benennungen bezeichnen den Reifezustand der Frucht, besonders der Feige, u. werden bildlich auch beim Weib gebraucht. 249. Cnt. 2,13. 250. Sind sie zehntpflichtig; cf. Bd. I S. 292 Z. 6. 251. Zch. 11,8. 252. Das für "überdrüssig" gebrauchte W. בחל bedeutet nach dem T. herauswachsen, aus dem Hals wachsen, u. wird zur Bezeichnung der herangewachsenen, jed. nicht völlig reifen Feige gebraucht. 253. Aus diesen Worten (in der Textsprache) soll das für "Reifling" gebrauchte W. צמל zusammengesetzt sein, das etymolog. die Bedeutung hart, fest, entwickelt, hat. 254. Lev. 25,46. 255. Seine Sklavinnen den Sklaven; er gab sie aber nicht preis zum freien Geschlechtsverkehr. 256. Wenn einer der Sklaven eine andre wollte; er achtete weniger auf ihre Menschenrechte. 257. Das W. חוטם, Nase, wird auch übertragen gebraucht, was darunter zu verstehen ist, ist auch den Kommentatoren unbekannt.

der Autor der Weltchronik sei R. Jose!? — R. Jose lehrte dies, er ist aber nicht dieser Ansicht. Dies ist auch einleuchtend, denn es wird gelehrt: Wenn dem Teig Hebe zugesetzt worden ist, oder er mit Sauerteig von Hebe gesäuert worden ist, so ist er zur Teighebe[239]pflichtig, und er wird durch einen am selben Tag Untergetauchten[240]nicht untauglich — Worte R. Meírs und R. Jehudas; nach R. Jose und R. Šimôn ist er von der Teighebe frei. Sie glaubten, wer der Ansicht ist, die Hebe sei nach der Gesetzlehre [zu entrichten], sei auch der Ansicht, die Teighebe sei nach der Gesetzlehre [zu entrichten], und wer der Ansicht ist, die Hebe sei rabbanitisch [zu entrichten], sei auch der Ansicht, die Teighebe sei rabbanitisch [zu entrichten]. Allerdings kann, wenn R. Jose der Ansicht ist, die Teighebe sei in der Jetztzeit rabbanitisch [zu entrichten], die Beimischung von rabbanitisch [Heiligem den Teig] von der rabbanitischen Teighebepflicht entheben, aber kann denn, wenn du sagst, die Teighebe sei nach der Gesetzlehre [zu entrichten], die Beimischung von rabbanitisch [Heiligem] ihn von der nach der Gesetzlehre pflichtigen Teighebe entheben!? — Vielleicht ist R. Jose der Ansicht, die Hebe sei zur Jetztzeit nach der Gesetzlehre [zu entrichten], die Teighebe aber rabbanitisch. Wie auch R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwidert hat. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erzählte nämlich: Ich traf die Jünger der Schule Rabhs sitzen und vortragen: Auch nach demjenigen, welcher sagt, die Hebe sei in der Jetztzeit rabbanitisch [zu entrichten], ist die Teighebe nach der Gesetzlehre [zu entrichten], denn in den sieben Jahren der Eroberung und in den sieben Jahren der Aufteilung[242]waren sie zur Teighebe verpflichtet, nicht aber zum Zehnten. Da sprach ich zu ihnen: Auch nach demjenigen, welcher sagt, die Hebe sei in der Jetztzeit nach der Gesetzlehre [zu entrichten], ist die Teighebe rabbanitisch [zu entrichten], denn es wird gelehrt: Hiesse[243]es: wenn[244]ihr kommt, könnte man verstehen, sobald zwei oder drei Kundschafter[245]hineingekommen sind, daher heisst es:[246]*wenn ihr gekommen seid*, ich spreche vom Kommen eurer Gesamtheit und nicht vom Kommen eines Teils. Und als Êzra sie hinaufführte, gingen nicht alle hinauf[247].

DIE WEISEN GEBRAUCHEN BEIM WEIB[248]BILDLICHE BEZEICHNUNGEN: UNREIFLING, HALBREIFLING UND REIFLING. UNREIFLING, SOLANGE ES NOCH EIN KIND IST; HALBREIFLING, WENN ES SICH IM MÄDCHENALTER BEFINDET. VON DIESEM UND VON JE-

ריק ואמר רבי יוחנן מאן תנא כרי עורים רבי יוסי רבי
יוסי הוא דתני לה ולא סבר לה הכי נמי מסתברא דתניא
עיסה שנחמצה או שנתחמצה בשאור של תרומה חייבת
בחלה ואינה נפסלת בטבול יום דברי רבי מאיר ורבי
יהודה רבי יוסי ורבי שמעון פוטרין מן החלה מברוה
מאן דאמר תרומה דאורייתא חלה דאורייתא מאן דאמר
תרומה דרבנן חלה דרבנן אי אמרת בשלמא קסבר רבי
יוסי חלה בזמן הזה דרבנן אתי דמיע דרבנן ומפקע
חלה דרבנן אלא אי אמרת חלה דאורייתא אתי דמיע
דרבנן ומפקע חלה דאורייתא ודלמא קסבר רבי יוסי
תרומה בזמן הזה דאורייתא וחלה דרבנן מדאהדר רב
הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב
יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפילו
למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא
שהרי שבע שכבשי ושבע שחלקו נתחייבו בחלה
ולא נתחייבו במעשר ואמינא להו אנא אפילו למאן
דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא
אי בבאכם יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים
תלמוד לומר בבאכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת
מקצתכם וכי אסקנהו עזרא לא כולי סלוק:

[vii] של משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה
עודה תנוקת בוחל אלו ימי נעוריה בזו ובזו

M 85 — ר״י | M 86 + דתני לה ול״ס לה | M 87 + להו || M 88 + לרבנן. P דר״ה || M 89 אילו נא׳ כי תבאו הייתי או׳ משעה שנכנ׳ שנים || M 90 — ב | 91 M כביש עז׳ נמי לא כו׳ ישר׳ סלוק | VM 92 הנעורים.

demnach auch in der Jetztzeit zu entrichten. 239. Obgleich Hebe dazu nicht pflichtig ist. 240. Der völlige Reinheit erst nach Sonnenuntergang erlangt; er ist zwar nicht unrein, macht aber Heiliges untauglich. 241. In der Jetztzeit. 242. Des Landes unter Jehošuâ; vgl. Bd. VIII S. 396 Z. 5ff. 243. Beim Gesetz von der Teighebe, Num. 15,20,21. Der Text ist hier verderbt; richt. in der Parallelstelle Bd. IV S. 536 Z. 4. 244. Vgl. Bd. IV S. 536 N. 262. 245. Cf. Num. Kap. 13. 246. Num. 15,18. 247. Ein Teil blieb in Babylonien zurück; dieses Gesetz hat daher in der Jetztzeit keine Geltung. 248.

סמוך לאיש מדרבנן מתיב רב ירמיה יתומה שנדרה
בעלה מפר לה אי אמרת בשלמא מופלא סמוך לאיש
דרבנן אתו נשואין דרבנן ומבטלי נדרא דרבנן אלא
אי אמרת דאורייתא אתו נשואין דרבנן ומבטלי נדרא
דאורייתא אמר[78]רב יהודה אמר שמואל בעלה מפר לה
ממה נפשך אי דרבנן דרבנן הוא אי דאורייתא[79]קטן
אוכל נבלות הוא ואין בית דין מצווין עליו להפרישו
והא[80]כי גדלה אבלה בהפרה קמייתא אמר רבה בר
ליואי[81]בעלה מפר לה כל שעה ושעה והוא שבעל והא
ab. 46b ab. 29b ed. 73b Git. 83b אין בעל מפר בקודמין[כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר
רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה
היא נודרת אמר אביי תא שמע[קטן שלא הביא שתי Ter. I, 3
שערות רבי יהודה אומר אין תרומתו תרומה רבי יוסי
אומר עד שלא בא לעונת נדרים אין תרומתו תרומה
[28]משבא לעונת נדרים תרומתו תרומה סברוה[82]קסבר
רבי יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא אי אמרת בשלמא
מופלא סמוך לאיש דאורייתא אתי גברא דאורייתא
[70]ומתקן טבלא דאורייתא אלא אי אמרת דרבנן אתי
גברא דרבנן[83]ומתקן טבלא דאורייתא לא קסבר רבי
יוסי תרומה בזמן הזה דרבנן[84]וסבר רבי יוסי תרומה
Jeb. 82b Dt. 30, 5 בזמן הזה דרבנן[והתניא בסדר עולם[אשר ירשו אבתיך
וירשתה ירושה ראשונה ושניה יש להן שלישית אין

78 M רב׳ בר שמו׳ || 79 M + דאור׳ || 80 M קגד׳ ואכל׳ בההי׳ הפרה || 81 M — בעלה || 82 M + ד || 83 M ומבטל || 84 M — וסבר ... דרבנן.

alter nahen Gelobenden gelte es rabbanitisch. R. Jirmeja wandte ein: Hat eine Waise[228]gelobt, so kann ihr Ehemann[229]es ihr aufheben. Einleuchtend ist es nun, wenn du sagst, beim dem Mannesalter nahen Gelobenden gelte es rabbanitisch, denn der rabbanitisch Angetraute kann das rabbanitisch [giltige] Gelübde aufheben, wieso aber kann, wenn du sagst, es gelte nach der Gesetzlehre, der rabbanitisch Angetraute das nach der Gesetzlehre [giltige] Gelübde aufheben!? R. Jehuda erwiderte im Namen Šemuéls: Der Ehemann kann es ihr auf jeden Fall aufheben: ist es rabbanitisch [giltig], so ist es ja rabbanitisch, und ist es nach der Gesetzlehre [giltig], so ist es ja[230]ebenso, als würde ein Minderjähriger Aas essen, und das Gericht ist nicht gehalten, ihn davon zurückzuhalten[231].— Sie isst ja, wenn sie grossjährig ist, auf Grund der ersten Aufhebung!? Rabba b. Livaj erwiderte: Ihr Ehemann löse es ihr dann jederzeit auf. Jedoch nur dann, wenn er ihr beigewohnt[232]hat. — Der Ehemann kann ja nicht Vorheriges[233]auflösen!? — Nach R. Pinhas im Namen Rabas, denn R. Pinhas sagte im Namen Rabas: Jede, die gelobt, gelobt im Sinn ihres Ehemanns[234]. Abajje sagte: Komm und höre: Die von einem Minderjährigen, der noch keine zwei Haare hat, [entrichtete] Hebe ist, wie R. Jehuda sagt, keine Hebe; R. Jose sagt, bevor er das gelübdefähige Alter erreicht hat, sei seine Hebe keine Hebe, und nachdem er das gelübdefähige Alter erreicht hat, sei seine Hebe giltige Hebe. Sie glaubten, R. Jose sei der Ansicht, die Hebe sei in der Jetztzeit nach der Gesetzlehre [zu entrichten]. Allerdings kann, wenn du sagst, bei einem dem Mannesalter nahen Gelobenden gelte dies nach der Gesetzlehre, wer nach der Gesetzlehre als Mann gilt, das zubereiten[235], was nach der Gesetzlehre hebepflichtig ist, wieso aber kann, wenn du rabbanitisch sagst, wer nur rabbanitisch als Mann gilt, das zubereiten, was nach der Gesetzlehre hebepflichtig ist!? — Nein, R. Jose ist der Ansicht, die Hebe sei in der Jetztzeit rabbanitisch [zu entrichten]. — Ist denn R. Jose der Ansicht, die Hebe sei in der Jetztzeit rabbanitisch [zu entrichten], in der Weltchronik[236] wird ja gelehrt:[237]*Das deine Väter besessen haben, und du wirst es besitzen*; es gab eine erste und eine zweite Besitznahme, eine dritte gibt es nicht[238]mehr. Und R. Johanan sagte,

228. Die ihre Mutter od. ein Bruder minderjährig verheiratet hat; da sie weder mündig noch von ihrem Vater vertreten war, so ist ihre Heirat nur rabbanitisch giltig. 229. Cf. Num. 30,4ff. 230. Wenn sie gelobt hat, etwas nicht zu essen, u. es isst. 231. Es ist nichts dabei, wenn die Auflösung unwirksam ist. 232. Sodass die Heirat auch nach der Gesetzlehre giltig ist. 233. Gelübde der Ehefrau aus der Zeit vor der Verheiratung. In diesem Fall ist die nach der Gesetzlehre giltige Heirat erst nachher, durch die Beiwohnung erfolgt. 234. Er kann ihre Gelübde auflösen, auch wenn die Heirat nur rabbanitisch giltig ist. 235. Dh. durch die Entrichtung der Hebe zum Essen erlaubt machen. 236. Wörtl. Weltordnung, bekannte Chronik der vortalmudischen Zeit. 237. Dt. 30,5. 238. Es ist keine mehr nötig, da auch nach der Zerstörung des Tempels das Land heilig geblieben ist; die Hebe ist

בתפלאה ישנו בבל יחל וכל שאינו בתפלאה אינו בבל
יחל מתיב רב הונא בר יהודה לרבא רפיונאי לרב הונא
לפי שמציני שהשוה הכתוב הקמן בנדיל לזדון שביעה Col.b
ולאיסר ולבל יחל יכול יהא חייב על הקדשו קרבן
תלמיד לומר (ו)זה הדבר קהתי מיהת לאיסר ולבל יחל Nm. 30,2
חייב אימא לאיסר בר יחל איסור בל יחל מה נפשך
אי מיפלא כמיך לאיש דאידייתא מילתא נמי ליליף
ואי מיפלא כמיך לאיש לאו דאידייתא איסור נמי ליכא
לאיתן המוזהרים עליו שמע מינה קטן אינו נבלות Sab. 103a
בית דין מצווין עליו להפרישו הכא במאי עסקינן כגון Git. 59a
שהקדיש הוא ואכלו אחרים הניחא למאן דאמר הקדיש
הוא ואכלו אחרים לוקין אלא למאן דאמר אין לוקין
מאי איכא למימר דאתמר הקדיש הוא ואכלו אחרים
רב כהנא אמר אין לוקין רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי
תרוייהו לוקין מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא: גופא
הקדיש ואכלו אחרים רב כהנא אמר אין לוקין רבי
יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו לוקין במאי קמיפלגי
מר סבר מיפלא כמיך לאיש דאידייתא ומר סבר מיפלא Naz. 29b 62a

VM 68 — לרבא | M 69 + את | M 70 — ו | 71 M אימ׳ לאיס׳ וליחל מה | M 72 נמי מילק׳ לקי אי דרבנן איסור׳ | M 73 + לעול׳ רבנן | M 74 + אלא | 75 M + הניח׳ למ״ד לוקין אלא למ״ד אין לוקין מא״ל | M 76 + הוא | M 77 במוס׳ כמוך לאיש דמ״ס דאור׳ ומ״ס דרבנן.

sacht entweihen, für den das Gesetz vom Aussprechen[216] gilt, gilt das Verbot des Entweihens, und für den das Gesetz vom Aussprechen nicht gilt, gilt auch nicht das Verbot des Entweihens. R. Hona b. R. Jehuda richtete an Raba[217] einen Einwand, als Stütze für R. Jehuda: Da wir finden, dass die Schrift hinsichtlich des mutwilligen Schwörens, des [sich auferlegten] Verbotes[218] und des Nichtentweihens[219] den Minderjährigen dem Erwachsenen gleichgestellt hat, so könnte man glauben, er sei wegen seiner Heiligung[220] ein Opfer schuldig, so heisst es:[221] *dies*[222] *ist das Wort*. Hier lehrt er also, er sei schuldig wegen des [sich auferlegten] Verbotes und des Entweihens[223]. — Lies hinsichtlich des Verbotes des Entweihens[224]. — Wieso nur hinsichtlich des Verbotes des Entweihens, — wie du es nimmst: gilt dies für den dem Mannesalter nahen Gelobenden nach der Gesetzlehre, so ist er ja auch zu geisseln, und gilt dies für den dem Mannesalter nahen Gelobenden nicht nach der Gesetzlehre, so liegt ja auch kein Verbot vor. — Für die für ihn Verantwortlichen. — Hieraus wäre somit zu entnehmen, dass, wenn ein Minderjähriger Aas[225]isst, das Gericht gehalten sei, ihn davon zurückzuhalten[226]? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er etwas geweiht und andre es gegessen haben. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, wenn er etwas geweiht hat und andre es gegessen haben, seien sie zu geisseln, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, sie seien nicht zu geisseln!? Es wurde nämlich gelehrt: Wenn er etwas geweiht hat und andre es gegessen haben, so sind sie, wie R. Kahana sagt, nicht zu geisseln, und wie R. Johanan und Reš-Laqis beide sagen, zu geisseln. — Rabbanitisch, und der Schriftvers ist nur eine Anlehnung.

Der Text. Wenn er etwas geweiht hat und andre es gegessen haben, so sind sie, wie R. Kahana sagt, nicht zu geisseln, und wie R. Johanan und Reš-Laqiš beide sagen, zu geisseln. — Worin besteht ihr Streit? — Einer ist der Ansicht, beim dem Mannesalter nahen Gelobenden gelte es[227]nach der Gesetzlehre, und einer ist der Ansicht, beim dem Mannes-

216. Eigentl. das deutliche, präzise Aussprechen eines Gelübdes. 217. In der Urausgabe (Soncino 1489) u. in Cod. M fehlt das W. לרבא u. ist nach SAM. EDELS zu streichen, weil die angezogene Lehre der obigen Lehre Rabas garnicht widerspricht; tatsächlich aber ist dieser Einwand nicht gegen Raba, sondern an Raba gerichtet. 218. Wenn man sich etwas abgelobt; cf. Num. 30,2. 219. Des Verbotes, das Gelübde zu brechen. 220. Wenn er etwas dem Heiligtum geweiht u. es gegessen hat. 221. Num. 30,2. 222. Die Gleichstellung erstreckt sich nur auf das hier genannte Gesetz, das Verbot das Gelübde zu entweihen; wegen des Genusses von Heiligem ist ein Opfer darzubringen, u. diesbezüglich ist er nicht einbegriffen. 223. Auf die Uebertretung eines Verbotes ist die Geisselung gesetzt, also übereinstimmend mit RH. 224. Ohne dass darauf die Geisselung gesetzt ist. Das gewöhnliche, mit der Geisselung belegte Verbot heisst לאו, was verboten ist, dies aber heisst איכורא, wessen man sich enthalten soll; er ist also nicht zu geisseln. 225. Oder sonst eine verbotene Handlung begeht. 226. Während hierüber ein Streit besteht; cf. Bd. IV S. 421 Z. 17ff. 227. Die Vorschrift über das Gelübde u. die Weihung.

שנה[27]ויום אחד ועודן בו שומא רבי יוסי ברבי יהודה
אומר[55]סימן: אמר רבא הלבתא תוך זמן כלפני זמן רב
שמואל בר זוטרא מתני לה לשמעתא דרבא בהאי לישנא
אמר רבא קטנה בת שתים עשרה שנה[56]ממאנת והולכת
מכאן ואילך אינה ממאנת ואינה חולצת הא גופא קשיא
אמרת אינה ממאנת אלמא גדולה היא[57]אי גדולה היא
תהלוין וכי תימא מספקא ליה ומי מספקא ליה והאמר
Nid. 48a רבא °קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה
חזקה הביאה סימנים הני מילי בסתמא[58]אבל הכא דבדקו
ולא אשבחו לא אי הכי[59]תמאן חוששין שמא נשרו הניחא
Jab. 13a °למאן דאמר חוששין אלא למאן דאמר אין חוששין מאי
איכא למימר דאתמר רב[60]פפא אמר אין חוששין שמא
נשרו רב[61]פפי אמר חוששין[62]הני מילי לענין חליצה אבל
לענין מיאון[63]חוששין מכלל[64]דמאן דאמר חוששין[65]חולצת
והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקה
ולענין חליצה[66]חיישינן וכי קאמר רבא חזקה למיאון
אבל לחליצה בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא
הלכתא חוששין שמא נשרו והני מילי היכא[67]דקדשה
בתוך זמן ובעל לאחר זמן דאיכא ספיקא דאורייתא
אבל מעיקרא לא: אמר רב הונא הקדיש ואכל לוקה
Nm. 6,2 Lv. 30,3 שנאמר °איש כי יפליא לנדר(ו)לא יחל דברו כל שישנו

M 55 + בן י״ג שני׳ וי״א דברי הכל ‖ M 56 + וי״א ‖ M 57 — א״ג היא ‖ M 58 — אבל ‖ M 59 ○ תמ׳ ‖ M 60 כהנא ‖ M 61 פפ׳ ‖ M 62 + אפי׳ למ״ד אין חוש׳ ‖ M 63 חיישי׳ ‖ M 64 דלמאן ‖ M 65 חליצ׳(!) ‖ M 66 + לא ‖ M 67 דאקדיש תוך. והא חיישי׳ קא׳

neun bis zwölf Jahren und einem Tag, und er sie noch hat, so ist es ein Mal; R. Jose b. R. Jehuda sagt, ein Pubertätszeichen.

Raba sagte: Die Halakha ist: innerhalb dieser Zeitdauer ist es wie vor der Zeit. R. Šemuél b. Zuṭra lehrte die Lehre Rabas in folgender Fassung. Raba sagte: Eine Minderjährige kann die ganzen zwölf Jahre die Weigerung[205] erklären und fortgehen, von dann ab die Weigerung nicht erklären und die Ḥaliçah[206] nicht vollziehen. — Dies widerspricht sich ja selbst: du sagst, sie könne die Weigerung nicht erklären, wonach sie eine Erwachsene ist, und wenn sie eine Erwachsene ist, sollte sie doch die Ḥaliçah vollziehen können!? Wolltest du erwidern, dies sei ihm zweifelhaft, so ist dies ja nicht der Fall, denn Raba sagte, eine Minderjährige, die das Alter erlangt hat, brauche nicht untersucht zu werden, denn es besteht die Annahme, sie habe die Pubertätszeichen!? — Dies nur dann, wenn man es nicht weiss, nicht aber, wenn man sie untersucht und nicht gefunden hat. — Demnach sollte sie doch die Weigerung erklären können!? — Es ist zu berücksichtigen, sie können ausgefallen sein. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, es sei zu berücksichtigen, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, es sei nicht zu berücksichtigen!? Es wurde nämlich gelehrt: R. Papa sagt, es sei nicht zu berücksichtigen, sie können ausgefallen sein, und R. Papi sagt, dies sei zu berücksichtigen. — Dies nur hinsichtlich der Ḥaliçah, hinsichtlich der Weigerungserklärung aber ist es zu berücksichtigen[207]. — Demnach kann sie nach demjenigen, welcher sagt, es sei zu berücksichtigen, die Ḥaliçah vollziehen, aber er sagt ja nur, es sei zu berücksichtigen[208]!? — Vielmehr, tatsächlich, wenn man sie nicht untersucht hat, nur ist bei der Ḥaliçah zu berücksichtigen[209], was Raba aber sagt, es bestehe die Annahme, gilt nur für die Weigerungserklärung[210], für die Ḥaliçah aber ist eine Untersuchung erforderlich. R. Dimi aus Nehardeâ sagte: Die Halakha ist, man berücksichtige, sie können ausgefallen sein, jedoch nur dann, wenn er sie sich innerhalb dieser Zeit angetraut[211] und ihr nach der Zeit beigewohnt hat, wo ein Zweifel über ein Gesetz der Gesetzlehre[212] besteht, nicht aber von vornherein[213].

R. Hona sagte: Wenn er[214] etwas dem Heiligtum geweiht und es gegessen hat, so ist er zu geisseln, denn es heisst:[201] *wenn ein Mann & ausspricht, zu geloben,*[215] *er soll sein Wort*

205. Vgl. S. 98 N. 96. 206. Vgl. S. 43 N. 224. 207. Weil erschwerend zu entscheiden ist, u. sie benötigt eines Scheidebriefs. 208. Es ist also nur eine Erschwerung; sie sollte also die Ḥaliçah nicht vollziehen können. 209. Dass sie sie nicht vollziehen kann. 210. Dass sie es nicht kann. 211. Mit ihrer eignen u. ihrer Angehörigen Zustimmung. 212. Da durch die Beiwohnung eine Ehelichung nach der Gesetzlehre erfolgt ist, die durch die Weigerungserklärung nicht aufgehoben werden kann. 213. Dh. wenn er ihr später nicht beigewohnt hat u. nur die Antrauung aus ihrer Minderjährigkeit besteht. 214. Ein Knabe, von dem die Mišnah spricht, wenn er die Bedeutung von Gelübde u. Heiligung kennt. 215. Num. 30,3.

wol, wenn er zwei Haare hat, und dennoch nur nach diesem Zeitpunkt, wo er vollständig [erwachsen]ist, diese Zeitdauer aber gleicht dem Zeitpunkt vorher. Ferner wandte R. Zera ein: *Wenn ein Mann oder wenn er aussprecht, ein Gelübde zu geloben*; wozu heisst es *Mann*? — um einen im Alter von dreizehn Jahren und einem Tag einzuschliessen, dass seine Gelübde, auch wenn er sie nicht zu präzisiren versteht, giltig sind. In welchem Fall: hat er keine zwei Haare, so ist er ja minderjährig, doch wol, wenn er zwei Haare hat, und nur mit dreizehn Jahren und einem Tag heisst er Mann. Diese Zeitdauer gleicht also dem Zeitpunkt vorher. — Eine Widerlegung.

R. Nahman sagte: Hierüber [streiten] Tannaím. Wenn ein Knabe von neun Jahren zwei Haare bekommen hat, so ist es ein Mal[200]. Wenn von neun bis zu zwölf Jahren und einem Tag, so ist es ein Mal; R. Jose b. R. Jehuda sagt, ein Pubertätszeichen. Von dreizehn Jahren und einem Tag ab ist es nach aller Ansicht ein Pubertätszeichen. Dies widerspricht sich ja selbst; zuerst sagst du, von neun Jahren bis zu zwölf Jahren und einem Tag sei es ein Mal, wonach es im dreizehnten Jahr selbst ein Pubertätszeichen ist, und darauf lehrt er, von dreizehn Jahren und einem Tag ab sei es ein Pubertätszeichen, wonach es im dreizehnten Jahr selbst ein Mal ist. Wahrscheinlich [streiten] hierüber Tannaím, einer ist der Ansicht, innerhalb dieser Zeit sei es wie nach dieser Zeit, und einer ist der Ansicht, innerhalb dieser Zeit sei es wie vor dieser Zeit. — Nein, alle sind der Ansicht, innerhalb dieser Zeit sei es wie vor dieser Zeit, und beide sprechen von einem Mädchen, jedoch der Anfangsatz nach Rabbi[203] und der Schlußsatz nach R. Šimôn b. Eleâzar. Wenn du willst, sage ich: beide sprechen von einem Knaben, der Anfangsatz nach R. Šimôn b. Eleâzar und der Schlußsatz nach Rabbi. Wenn du willst, sage ich: beide nach Rabbi, nur spricht einer von einem Knaben und einer von einem Mädchen. Wenn du aber willst, sage ich: beide nach R. Šimôn b. R. Eleâzar, nur spricht einer von einem Knaben und einer von einem Mädchen.

«R. Jose b. R. Jehuda sagt, ein Pubertätszeichen.» R. Keruspedaj, Sohn des R. Šabthaj, sagte: Nur wenn er sie noch[204] hat. Ebenso wird auch gelehrt: Wenn ein Knabe von neun Jahren und einem Tag zwei Haare bekommen hat, so ist es ein Mal. Wenn von

דלא אייתי שתי שערות קטן הוא ארא לאו דאייתי שתי
שערות וטעמא דלאחר זמן הוא דגמרא לה"למילתיה Fol. 46
הא תוך זמן כלפני זמן ועוד מתיב רבי זירא איש [וגו] Num. 6,2
כי יפליא לנדר נדר מה תלמוד לומר איש"לרבות בן
שלש עשרה שנה ויום אחד"שאם על פי שאיני יודע
"להפליא נדריו קיימים היכי דמי אי דלא אייתי שתי
שערות קטן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות וטעמא
דבן שלש עשרה ויום אחד הוא דהוה"ליה איש הא
תיך זמן כלפני זמן תיובתא: אמר רב נחמן"כתנאי בן Qid 10b
תשע שנים שהביא שתי שערות שימא מבן תשע"ועד
שתים עשרה שנה ויום אחד שומא"רבי יוסי ברבי
יהודה אומר סימן בן שלש עשרה שנה ויום אחד דברי
הכל סימן הא גיפא קשיא אמרת מבן תשע ועד שתים
עשרה שנה ויום אחד שומא הא שלש עשרה"שנה
גיפא סימן והדר תני בן שלש עשרה"שנה ויום אחד
סימן הא שלש עשרה"שנה גיפא שומא מאי לאו תנאי
היא"דמר סבר תוך זמן כלאחר זמן ומר סבר תוך זמן
כלפני זמן לא דכולי עלמא תוך זמן כלפני זמן ואידי
ואידי בתנוקת ורישא רבי וסיפא רבי שמעון בן אלעזר
"ואיבעית אימא הא והא בתנוק ורישא רבי שמעון בן
אלעזר וסיפא רבי ואיבעית אימא הא והא רבי הא
בתנוק הא בתנוקת ואיבעית אימא הא והא רבי שמעון
בן אלעזר הא בתנוק הא בתנוקת: רבי יוסי ברבי יהודה
אומר סימן אמר רבי כרוספדאי"בריה דרבי שבתאי
והוא שעודן בו תניא נמי הכי בן תשע שנים ויום אחד
"שהביא שתי שערות שימא מבן תשע ועד שתים עשרה

46 ש — M 45 ‖ איש + M 44 ‖ ל — M 43
M להפלות ‖ M 47 — ליה ‖ M 48 בר יצה' בן ‖ 49
M שנים ויום אח' שהבי' ועד בן שת' ‖ M 50 — שנה ‖
M 51 ד — M 52 ‖ ואיב' ... וסי' רבי ‖ M 53 א"ר
והוא ‖ M 54 ועד בן שתים.

200. Sowol im Alter, als auch in der körperlichen Entwicklung. 201. Num. 6,2. 202. Kein Pubertätszeichen. 203. Ob. S. 859 Z. 26. 204. Sind sie ausgefallen, so waren sie entschieden ein Mal.

האמורים בתנוק אמורים אמר רב הסדא מאי
טעמא דרבי דכתיב °ויבן ה׳ את הצלע מלמד שנתן
הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש
ואידך[32]ההוא מבעי ליה לכדריש לקיש[33]דאמר °ריש
לקיש משום רבי שמעון בן מנסיא ויבן ה׳ את הצלע
אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד
שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה[34]אצל אדם
הראשון שבן בכרכי הים קורין[35]לקלעיתא בנייתא ורבי
שמעון בן אלעזר מאי טעמא אמר רב שמואל בר רב
יצחק מתוך שהתנוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית
תהלה: °איבעיא להו תוך[36]זמן כלפני[36]זמן או כלאחר[36]זמן
למאי הלכתא אי לנדרים לאו כלפני[36]זמן דמיא ולאו
כלאחר[36]זמן דמיא אלא לעינשין מאי רב ורבי חנינא
[37]דאמרי תרוייהו תיך זמן כלפני זמן רבי יוהנן ורבי
יהושע בן לוי[37]דאמרי תרוייהו תוך[38]זמן כלאחר זמן אמר
רב נחמן בר יצחק וסימניך °וזאת לפנים בישראל מתיב
רב המנונא אחר זמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו
יודעים לשם מי נדרנו[28]לשם מי הקדשנו נדריהם נדר
והקדשן הקדש הא תוך זמן כלפני[36]זמן אמר ליה רבא
אימא רישא קודם הזמן הזה אף על פי שאמרו יודעים
אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר
ואין הקדשן הקדש הא תוך זמן כלאחר זמן ולא היא
רבא[40]קטעי הוא סבר רב המנונא[41]ממשנה יתירה קדייק
ואדדייק מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא
[42]מנופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי דמי אי

M 32 האי ‖ M 33 — דאר״ל משום ‖ M 34 אל האד׳ שכן ‖ M 35 לקילע׳ ‖ M 36 + ה ‖ M 37 אמ׳ תוך ‖ M 38 — זמן ‖ M 39 — זמן ... תוך זמן ‖ M 40 הוא דקט׳ סבר ‖ M 41 — מ ‖ M 42 גד״ם דייק.

gelte vom Mädchen[193]. R. Ḥisda sagte: Folgendes ist der Grund Rabbis. Es heisst:[194]*und der Herr baute die Rippe*, dies lehrt, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, dem Weib mehr Verstand[195]gegeben hat als dem Mann. — Und jener!? — Dies ist wegen einer Lehre des Reš-Laqiš nötig, denn Reš-Laqiš sagte im Namen des R. Šimôn b. Menasja: *Und der Herr baute die Rippe, die er vom Menschen genommen hat, zu einem Weib und brachte es zum Menschen*; dies lehrt, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, Ḥava flocht[196]und sie zu Adam dem Urmenschen brachte, denn in den überseeischen Städten nennt man die Flechte Gebäude. — Was ist der Grund des R. Eleâzar b. R. Šimôn? R. Šemuél b. R. Jiçḥaq erwiderte: Da ein Knabe sich im Haus seines Lehrers aufhält, kommt Geweckttheit früher in ihn.

Sie fragten: Gleicht diese Zeitdauer der Zeit vorher oder der Zeit nachher? — In welcher Hinsicht: wenn hinsichtlich der Gelübde, so gleicht sie ja weder der Zeit vorher noch der Zeit nachher!? — Vielmehr, hinsichtlich der Strafmündigkeit. Wie ist es nun? — Rabh und R. Ḥanina sagten beide, diese Zeitdauer gleiche der Zeit vorher, und R. Johanan und R. Jehošuâ b. Levi sagten beide, diese Zeitdauer gleiche der Zeit nachher. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Als Merkzeichen diene dir [der Schriftvers:] [197]*so war es früher*[198]*in Jisraél.* R. Hamnuna wandte ein: Nach diesem Zeitpunkt sind selbst wenn sie sagen, sie wissen nicht, in wessen Namen sie gelobt haben, in wessen Namen sie geweiht haben, ihre Gelübde giltige Gelübde und ihre Weihungen giltige Weihungen. Demnach gleicht diese Zeitdauer der Zeit vorher!? Raba erwiderte ihm: Wie ist demnach der Anfangsatz zu erklären: vor diesem Zeitpunkt sind, selbst wenn sie sagen, sie wissen in wessen Namen sie gelobt haben, in wessen Namen sie geweiht haben, ihre Gelübde keine Gelübde und ihre Weihungen keine Weihungen. Demnach gleicht diese Zeitdauer der Zeit nachher!? Dies ist aber nichts, vielmehr hat Raba sich geirrt. Er glaubte, R. Hamnuna deduzire es aus der Weitläufigkeit der Mišnah, und er sollte, anstatt aus dem Schlußsatz zu deduziren, ebensogut aus dem Anfangsatz deduziren. Dem ist aber nicht so, R. Hamnuna deduzirte aus der eigentlichen Mišnah selbst. In welchem Fall nach der Zeit: hat er noch keine zwei Haare[199], so ist er ja minderjährig; doch

Gelübdes kennen, bezw. nicht kennen. 193. Ein Knabe sei geistig früher entwickelt als ein Mädchen. 194. Gen. 2,22. 195. Das W. בינה, Verstand, Einsicht, wird von בנה, *bauen*, abgeleitet; viell. aber nur wegen des Gleichklanges. 196. Dh. entwickelte od. schmückte. 197. Ruth 4,7. 198. Dieses Merkzeichen ist vollständig unverständlich u. beide Erklärungen RŠJ.s nicht befriedigend; viell. ein Merkzeichen, nach welcher Ansicht zu entscheiden sei. 199. An der Scham, die als Pubertätszeichen gelten.

(VI) ת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה[1]בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן שלש עשרה שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה[2]קודם לזמן הזה אף על פי שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו[3]לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדישן הקדש לאחר הזמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו[4]לשם מי הקדשנו נדרן נדר והקדשן הקדש:

גמרא. וכיון דתנא בת אחת עשרה שנה[5]ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין למה לי סלקא דעתך אמינא בידקן לעולם [6]קא משמע לן וכיון דתני בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין בידקן כל שתים עשרה למה לי סלקא דעתך אמינא היאיל ואמר מר[7]שלשים יום בשנה חשיבים שנה היכא דבדקנא[8]שלשים ולא ידעה להפלות [9]אימא תו לא ליבדוק קמשמע לן ולתני הני תרתי בבי בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה בת אחת עשרה[10]שנה ויום אחד נדריה נבדקין למה לי[11]איצטריך סלקא דעתך אמינא סתמא בשתים עשרה[12]בעיא בדיקה[13]באחת עשרה[14]לא בעיא בדיקה והיכא[15]דחזינן לה דחריפא[16]טפי מיבדקא באחת עשרה קמשמע לן קודם הזמן הזה ואחר הזמן הזה למה לי סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא[17]דלא קאמרי אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמשמע לן: תנו רבנן אלו דברי רבי רבי שמעון בן אלעזר איבר דברים האמורים בתנוקת אמורים דברים

M 19 + שנה ‖ M 20 ולש״ם קד׳ ‖ M 21 ולש״ם [ה]קד׳ נדריה׳ ‖ M 22 — וי״א ‖ P 23 — קט״ל ‖ M 24 — שלש׳ ‖ M 25 — אי׳ ‖ B 26 — שנה ‖ M 27 — איצ׳ ‖ M 28 + ו ‖ M 29 דקחז׳ ‖ M 30 — טפי ‖ M 31 (דקאמרינהו) אבל.

BEI EINEM MÄDCHEN VON ELF JAHREN UND EINEM TAG SIND DIE GELÜBDE ZU UNTERSUCHEN[1], BEI EINEM VON ZWÖLF JAHREN UND EINEM TAG SIND DIE GELÜBDE GILTIG. MAN UNTERSUCHE SIE DAS GANZE ZWÖLFTE JAHR. BEI EINEM KNABEN VON ZWÖLF JAHREN UND EINEM TAG SIND DIE GELÜBDE ZU UNTERSUCHEN; BEI EINEM VON DREIZEHN JAHREN UND EINEM TAG SIND DIE GELÜBDE GILTIG. MAN UNTERSUCHE SIE DAS GANZE DREIZEHNTE JAHR. VOR DIESEM ZEITPUNKT SIND, SELBST WENN SIE SAGEN, SIE WISSEN, IN WESSEN NAMEN SIE GELOBT HABEN, IN WESSEN NAMEN SIE GEWEIHT HABEN, IHRE GELÜBDE KEINE GELÜBDE UND IHRE WEIHUNGEN KEINE WEIHUNGEN. NACH DIESEM ZEITPUNKT SIND, SELBST WENN SIE SAGEN, SIE WISSEN NICHT, IN WESSEN NAMEN SIE GELOBT HABEN, IN WESSEN NAMEN SIE GEWEIHT HABEN, IHRE GELÜBDE GILTIGE GELÜBDE UND IHRE WEIHUNGEN GILTIGE WEIHUNGEN.

GEMARA. Er lehrte ja bereits, bei einem Mädchen von elf Jahren und einem Tag seien die Gelübde zu untersuchen, wozu lehrt er, mit zwölf Jahren seien die Gelübde giltig!? — Man könnte glauben, man untersuche[190] sie immer, so lehrt er uns. — Er lehrte ja bereits, mit zwölf Jahren und einem Tag seien die Gelübde giltig, wozu lehrt er, dass man sie das ganze zwölfte Jahr untersuche!? — Da der Meister gesagt hat, dreissig Tage des Jahres gelten als Jahr, könnte man glauben, wenn man sie dreissig Tage geprüft und sie sie nicht zu präzisiren wusste, sei sie nicht mehr zu prüfen[191], so lehrt er uns. — Sollte er doch die beiden Fälle lehren: bei einem Mädchen von zwölf Jahren und einem Tag sind die Gelübde giltig, und: man untersuche sie das ganze zwölfte Jahr, wozu lehrt er: bei einem von elf Jahren und einem Tag sind die Gelübde zu untersuchen!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, allgemein sei mit zwölf Jahren eine Untersuchung erforderlich und mit elf Jahren keine Untersuchung erforderlich, wenn man aber eine besonders verständig findet, sei auch mit elf eine Untersuchung erforderlich, so lehrt er uns. — Wozu heisst es weiter: vor diesem Zeitpunkt, und: nach diesem Zeitpunkt? — Man könnte glauben, nur wenn sie selber nichts sagen, wenn sie aber sagen[192], verlasse man sich auf sie, so lehrt er uns.

Die Rabbanan lehrten: Dies sind die Worte Rabbis. R. Šimôn b. Eleâzar aber sagt, was vom Mädchen gesagt wird, gelte vom Knaben, und was vom Knaben gesagt wird,

189. Ob er die Bedeutung des Gelübdes kennt. 190. Dies schliesse nur das Alter vorher aus. 191. Die Gelübde seien bis zur Vollendung des 12. Jahres ungiltig. 192. Dass sie die Bedeutung des

לו רבי נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר
לה כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל
למה הדבר דומה לתנוק שטמנו לו אצבעו ברבש פעם
ראשונה[170] ושנייה נוער בה שלישית מוצצה אמר לה אם
Hid.58b בן פסולה את לכהונה ראה התלמידים מסתכלים זה
[171]בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם[172] כשם שבל
התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים
כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא
Nid.4b אמרה אלא להדד בה את התלמידים:

[v] ן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה
Sab.156a [173]ואין נותן גט עד שיגדיל ומטמא בנדה לטמא
Yeb.55b משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל[174] בתרומה
ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת על ידו ואם
בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה[175] מומתות
על ידו והוא פטור:

Sab.88a 96a **גמרא.** [176]ולכשיגדיל בנט סגי לה והתניא עשו[177] ביאת
בן תשע כמאמר בנדול מה מאמר בגדול צריך נט
למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן תשע צריך נט
Col.b למאמרו וחליצה לזיקתו אמר[178] רב הכי קאמר לכשיגדיל
יבעול ויתן נט:

10 M גוער בה שנ׳ || 11 M את זה א״ל מה לדבר || 12 B + א״ל || 13 M ואינו || 14 M — בתר׳ || 15 B מומתים. M מתו׳ || 16 M וכי גדיל || 17 M — ביאת || 18 M רבא.

ster, ich bin unter drei Jahren beschlafen[176] worden; wie steht es mit mir hinsichtlich der Priesterschaft[177]? Er erwiderte ihr: Du bist für die Priesterschaft tauglich. Da sprach sie zu ihm: Meister, ich will dir ein Gleichnis sagen, womit dies zu vergleichen ist; wenn man einem Kind den Finger in Honig steckt, so schreit es das erste Mal und das zweite Mal, das dritte Mal leckt es ihn[178] ab. Da sprach er zu ihr: Wenn dem so ist, so bist du für die Priesterschaft untauglich. Als er hierauf sah, dass die Schüler einander ansahen, sprach er zu ihnen: Was ist euch da unbegreiflich? — Wie die ganze Gesetzlehre eine Mošeh am Sinaj überlieferte Lehre ist, ebenso ist es eine Mošeh am Sinaj überlieferte Lehre, dass sie unter drei Jahren[179] für die Priesterschaft tauglich ist. Auch R. Âqiba sagte es nur, um [den Scharfsinn] der Schüler zu fördern.

WENN EIN NEUN JAHRE UND EINEN TAG ALTER KNABE SEINER EHESCHWÄGERIN[153] BEIGEWOHNT HAT, SO HAT ER SIE SICH ANGEEIGNET; EINEN SCHEIDEBRIEF ABER KANN ER IHR ERST DANN GEBEN, WENN ER GROSSJÄHRIG IST. ER WIRD DURCH EINE MENSTRUIRENDE UNREIN, UM DAS UNTERPOLSTER WIE DIE OBER[DECKE] UNREIN ZU MACHEN; ER MACHT[180] UNTAUGLICH; ER BERECHTIGT NICHT[181] [ZUM ESSEN] VON HEBE; ER MACHT EIN VIEH[182] FÜR DEN ALTAR UNTAUGLICH, UND ES WIRD[183] SEINETWEGEN GESTEINIGT; HAT ER EINER VON ALL DEN IN DER GESETZLEHRE GENANNTEN INZESTUÖSEN[158] BEIGEWOHNT, SO WERDEN SIE SEINETWEGEN HINGERICHTET, ER ABER IST FREI.

GEMARA. Ist denn, wenn er grossjährig ist, ein Scheidebrief[184] ausreichend, es wird ja gelehrt: Sie haben die Beiwohnung des neunjährigen der Eheformel[185] eines Erwachsenen gleichgestellt. Wie bei der Eheformel eines Erwachsenen ein Scheidebrief wegen der Eheformel und die Haliçah[186] wegen der Gebundenheit[187] erforderlich ist, ebenso ist bei der Beiwohnung eines Neunjährigen ein Scheidebrief wegen der Beiwohnung[188] und die Haliçah wegen der Gebundenheit erforderlich!? Rabh erwiderte: Er meint es wie folgt: Ist er erwachsen, so kann er die Beiwohnung vollziehen und ihr einen Scheidebrief geben.

176. Von einem Bemakelten. 177. Der Verheiratung mit einem Priester. 178. Sie hatte dabei einen Genuss. 179. Sc. beschlafen worden ist. 180. Die Person, der er beiwohnt, für die Priesterschaft, falls er zu den Bemakelten (cf. Bd. IV S. 241 Z. 14 ff.) gehört. 181. Durch eine Heirat, wenn er Priester ist. 182. Mit dem er Bestialität getrieben hat; wenn keine 2 Zeugen vorhanden sind, sodass das Vieh nicht zu töten ist. 183. Wenn Zeugen vorhanden sind. 184. Zur Scheidung von seiner Eheschwägerin. 185. Die eheliche Verbindung zwischen dem Eheschwager u. der Schwägerin erfolgt nicht durch Antrauung (weil sie schon durch das Gesetz seine Frau ist), sondern durch eine Eheformel od. Heiratserklärung. 186. Vgl. S. 43 N. 224. 187. An den Schwager; ein Scheidebrief genügt nur dann, wenn er ihr beigewohnt hat. 188. So besser nach einer Lesart. Die Beiwohnung erfolgte anstelle der Eheformel, die aber durch einen Scheidebrief nicht gelöst werden kann, vielmehr muss diesem die Beiwohnung eines Erwachsenen vorausgegangen sein.

drei Jahren beigewohnt und Blut gefunden hat. Wenn du sagst, sie gehe fort und komme wieder, so ist dies Jungfernblut, und wenn du sagst, sie werden erst nach drei Jahren zerstört, so war jenes Menstruationsblut. Wie ist es nun? R. Hisda erwiderte: Komm und höre: Unter diesem [Alter] ist es ebenso, als wenn man einen Finger an das Auge legt. **Wozu lehrt er: als man einen Finger an das** Auge legt, sollte er doch lehren: unter diesem [Alter] ist es nichts. Wahrscheinlich lehrt er uns folgendes: wie das Auge tränt und wieder[167] tränt, ebenso geht die Jungfernschaft und kommt wieder.

Die Rabbanan lehrten: Einst kam Justinia, die Tochter des Severus, des Sohnes[168] des Antoninus, vor Rabbi und sprach zu ihm: Meister, mit wieviel [Jahren] kann ein Weib **heiraten? Er erwiderte ihr: Mit drei Jahren** und einem Tag. — Mit wieviel kann sie schwanger werden? Er erwiderte ihr: Mit zwölf Jahren und einem Tag. Da sprach sie zu ihm: Ich habe mit sechs geheiratet und mit sieben geboren. Schade um die drei Jahre, die ich im Haus meines Vaters verloren habe. — Wird sie[169] denn schwanger, R. Bebaj lehrte ja vor R. Nahman: Drei Weiber dürfen den Geschlechtsakt mit Watte[170] vollziehen, eine Minderjährige, eine Schwangere und eine Säugende. Eine Minderjährige, weil sie schwanger werden und sterben könnte; eine Schwangere, weil sie ihre Geburt zum Sandel[171] machen könnte; eine Säugende, weil sie ihr Kind [vorzeitig] entwöhnen und es sterben könnte. Welche heisst Minderjährige? — von elf Jahren und einem Tag bis zu zwölf Jahren und einem Tag. Unter diesem [Alter] und über diesem darf sie ohne weiteres den Geschlechtsverkehr auf gewöhnliche Weise pflegen — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, diese und jene mögen auf gewöhnliche Weise den Geschlechtsverkehr pflegen, und im Himmel wird man sich ihrer erbarmen, denn es heisst:[172] *Gott behütet die Einfältigen.* — Wenn du willst, sage ich: [es heisst:] [173]*deren Fleisch Fleisch eines Esels ist.* Wenn du aber willst, sage ich: [es heisst:][174]*deren Mund Falsches redet und deren Rechte eine Rechte der Lüge ist*[175].

Die Rabbanan lehrten: Einst kam eine Frau vor R. Âqiba und sprach zu ihm: Mei-

ראחר שלש ימצא דם׳ אי אמרת מיזר אזי יאתו תאי
דם בתולין הוא אלא אי אמרת ׳אתצידו היא דלא מיתצדי
אלא עד לאחר שלש׳׳תאי דם נדה הוא מאי אמר רב
חסדא תא שמע פתות מכאן בנותן אצבע בעין למה לי
למיתני ׳בנותן אצבע בעין לתני פתות מכאן ולא כלום
׳אלא לאו הא קא משמע לן מה עין מדמעת וחוזרת
ומדמעת אף ׳בתולין מיזל אזלי ואתו: תנו רבנן מעשה
ביוסטני בתו של אכיירום בן אנטונינוס שבאת לפני רבי
אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת שלש
שנים ויום אחד ובכמה ׳מתעברת אמר לה׳׳בת שתים
עשרה שנה ויום אחד אמרה לו ׳אני נשאתי בשש
וילדתי בשבע אוי ׳לשלש שנים שאבדתי בבית אבא
ומי מיעברה והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש
נשים משמשות במיך ׳קטנה מעוברת ומניקה קטנה
שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עיברה סנדל
מניקה שמא תגמול ׳את בנה וימות ואיזהו קטנה מבת
אחת עשרה שנה ויום אחד ׳ועד שתים עשרה שנה ויום
אחד פתות מכאן או יתר על כן משמשת ׳תולבת דברי
רבי מאיר וחכמים אומרים ׳אחת זו ואחת זו משמשת
כדרכה ותולבת ומן השמים ירחמו ׳שנאמר ׳שמר פתאים
ה׳ איבעית אימא ׳אשר בשר חמורים בשרם ואיבעית
אימא ׳אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: תנו
רבנן מעשה באשה ׳אחת שבאת ׳לפני רבי עקיבא אמרה

Ps. 116,6 · Ez. 23,20 · Ps. 144,8

M 92 ו + M 93 איתצורי הוא דלא מיתצר M 94 תא אמר׳ דם | M 95 + פמ ך B 96 מאי לאו. M אלא [?אלא לאו] הא | M 97 הני מיזי | M 98 + היי M 99 עד שלש עשי׳ | M 1 + ר׳ | M 2 להם לש״ש שאבדתים | M 3 + ואלו הן | M 4 — את | M 5 עד בת שתי׳ | M 6 + כדרכ׳ | M 7 זו וזו | M 8 + משו׳ | M 9 — אחת.

167. Die Tränen kommen immer wieder. 168. Statt בן muss es אשתו של, heissen, Frau des Ant. Hier handelt es sich offenbar um die durch ihre Schönheit u. ihr sittenloses Leben bekannte Faustina, Frau des Antoninus Pius (des Freundes Rabbis), die eine Tochter des Präfekten Annius Verus war. Schon RAPOPORT (ערך מילין p. 152) wies darauf hin, dass אכווירום eine Kürzung von Annius Verus ist, u. sicherlich ist auch יוסטני ein Lapsus calami u. in ווסטני od. ווסטיני zu korrigiren, wie auch der im T. bekannte Ortsname ווסתיניא zuweilen als יוסתיניא erscheint. 169. Im Alter von 6 Jahren. 170. Die Verhinderung der Konzeption ist sonst verboten. 171. Durch Superfötation; vgl. S. 158 N. 3. 172. Ps. 116,6. 173. Ez. 23,20. 174. Ps. 144,8. 175. Sie sagte die Unwahrheit.

פסלה מן הכהונה בא עליה אחד[77] מכל העריות האמורות
בתורה מומתין[78] עליה והיא פטורה ׳פחות מבן כנותן Kel. 11b
אצבע בעין:

גמרא. תנו רבנן בת שלש שנים[79] מתקדשת בביאה
דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בת שלש שנים ויום
אחד מאי ביניהו אמרי דבי רבי ינאי ערב ראש השנה
איכא ביניהו ׳ורבי יוחנן אמר[80] שלשים יום בשנה חשובין Rh. 10a Mak. 3b Nid. 45a
שנה איכא ביניהו מיתיבי בת שלש שנים ואפילו בת
שתי שנים ויום אחד מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר
וחכמים אומרים בת שלש שנים ויום אחד ׳בשלמא Fol. 45
לרבי יוחנן כי היכי דאיכא תנא[81] דקאמר ׳יום אחד בשנה Rh. 28b 10a
חשוב שנה[82] הכי נמי איכא תנא דאמר ׳שלשים יום vgl. Nid. 44b
בשנה[83] חשובין שנה אלא לרבי ינאי קשיא קשיא:
פחות מכאן כנותן אצבע בעין:[84] איבעיא להו הני בתולין
מיזל אזלי ואתו או דלמא[85] אתצודי הוא דלא מתצדי
עד לאחר שלש למאי נפקא מינה בנין שבעל בתוך
שלש ומצא דם[86] ובעל לאחר שלש[87] ולא מצא דם אי
אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא
אי אמרת[88] אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר שלש
הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא בריה דרב
[89]איקא ומאן לימא לן[90] דמכה שבתוך שלש אינה חוזרת
לאלתר[91] שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא
נפקא מינה בנין שבעל בתוך שלש ומצא דם ובעל

M 77 מן הער׳ || M 78 על ידי || + M 79 ויום אחד ||
M 80 יום אח׳ בשנ׳ || M 81 דא׳ || M 82 איכא תנא
נמי דקא׳ || M 83 — ח״ש || + M 84 איבעיא להו הוך
זמן ... מתיב רב המנונא (כל האוקימתא דלקמן דף מ״ה ע״ב) ||
M 85 איתצורי הוא דלא מיתצרי אלא לאחר || P 86 — ו_||
M 87 ו[לא] מצא || M 88 איתצורי הוא דלא מיתצרי אלא
עד לא״ש הא א״ש בא || M 89 אויא || M 90 שמכה ||
M 91 דילמ׳ מכה שבת״ש חוז׳ לאל׳ והא ודאי אחר.

HAT EINER DER BEMAKELTEN[156] IHR BEIGEWOHNT, SO HAT ER SIE FÜR DIE PRIESTERSCHAFT UNTAUGLICH GEMACHT; HAT EINER VON ALL DEN IN DER GESETZLEHRE GENANNTEN INZESTUÖSEN[157] IHR BEIGEWOHNT, SO WIRD ER IHRETWEGEN HINGERICHTET, SIE ABER IST FREI. UNTER DIESEM [ALTER] IST ES EBENSO, ALS WENN MAN EINEN FINGER AN DAS AUGE LEGT[159].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Mit drei Jahren kann sie durch Beiwohnung angetraut werden — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, mit drei Jahren und einem Tag. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — In der Schule R. Jannajs sagten sie, eine Meinungsverschiedenheit bestehe zwischen ihnen um den Vorabend des Jahresbeginns[160], und R. Johanan sagte, eine Meinungsverschiedenheit bestehe zwischen ihnen, ob dreissig Tage im Jahr als Jahr[161] gelten. Man wandte ein: Ist sie drei Jahre alt, oder auch nur zwei Jahre und einen Tag, so kann sie durch Beiwohnung angetraut werden — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, mit drei Jahren und einem Tag. Allerdings stimmt dies nach R. Johanan, denn wie es einen Autor gibt, welcher sagt, ein Tag im Jahr gelte als Jahr, so gibt es auch einen Autor, welcher sagt, dreissig Tage im Jahr gelten als Jahr, gegen R. Jannaj aber[162] ist dies ja ein Einwand!? — Ein Einwand.

UNTER DIESEM [ALTER] IST ES EBENSO, ALS WENN MAN EINEN FINGER AN DAS AUGE LEGT. Sie fragten: Geht die Jungfernschaft[163] und kommt wieder, oder wird sie erst nach drei Jahren zerstört? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn er ihr unter drei Jahren beigewohnt und Blut gefunden hat, dann nach drei Jahren beigewohnt und kein Blut gefunden hat. Wenn du sagst, sie gehe fort und komme wieder, so war nicht genügend Zeit[164] vorhanden, und wenn du sagst, sie werde erst nach drei Jahren zerstört, muss ein andrer ihr beigewohnt[165] haben. R. Hija, der Sohn R. Iqas, wandte ein: Wer sagt uns, dass die Wunde innerhalb von drei Jahren nicht sofort heilt, vielleicht heilt sie sofort, und ein andrer muss ihr beigewohnt[166] haben!? Vielmehr besteht ein Unterschied in dem Fall, wenn er ihr unter drei Jahren beigewohnt und Blut gefunden hat, dann nach

157. Der eine Jisraélitin nicht heiraten darf; vgl. Bd. IV S. 241 Z. 14ff. 158. Cf. Lev. Kap. 18. 159. Es tränt u. erholt sich. 160. Des 4. Jahres; die Differenz besteht tatsächlich in einem Tag. 161. Nach der einen Ansicht brauchen es vom 3. Jahr nur 30 Tage zu sein, nach der andren Ansicht erst nach Beginn des 4. Jahres. 162. Nach dem es genau 3 Jahre sein müssen. 163. Bei der Beiwohnung unter 3 Jahren. 164. Zum Nachwachsen der Jungfernschaft, da er mit ihr während der Zeit geschlechtlich verkehrt hat; sie braucht also nicht die Ehe gebrochen zu haben. 165. Da er sie sonst später entjungfert haben müsste. 166. Auch wenn angenommen wird, sie wachse nach.

נוחל בנכסי האם להנחיל[141] לאחיו מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עיבר לא מאי טעמא[142] דהוא מיית בריש[143] יאין הכן יורש את אמו[144] בקבר להנחיל לאחיו מן האב Col b
איני והא הוה עובדא ופרכם עד תלת פרכוסי אמר מר Bb 142a
בריה[145] דרב אשי מידי דהוי אזנב הלטאה[146] דמפרכסת Bb 142a
מר בריה דרב יוסף משמיה[147] דרבא אמר לומר[148] שמעת Hul 24a
בחלק בכורה: ואמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא Ar 7a
בן שנולד אחר מיתת האב אינו ממעט בחלק בכורה
מאי טעמא[149] וילדו לו בעינן בסורא מתנו הכי בפיכדיתא Dt 21:15
מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה[150] דרבא
בכור שנולד לאחר מיתת[151] אביו אינו נוטל פי שנים
מאי טעמא[152] יכיר בעינן והא ליכא והלכתא[153] בכל הני Ib. v. 17
לישני דמר בריה דרב יוסף[154] משמיה דרבא: והתורגו
חייב: [155] דכתיב[156] ואיש כי יכה כל נפש מכל מקום: והרי Lv. 24,17
הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כתתן שלם: למאי
הלכתא אמר רב פפא לענין אבלות[157] כמאן דלא כרבן
שמעון בן גמליאל[158] דאמר[159] כל ששהא שלשים יום באדם Sab 135b
אינו נפל הא לא שהא ספיקא הוי[160] תבא במאי עסקינן Jab 36b
דקים[161] ליה שכלו לו חדשיו: 80b
tSab. 16

[iv] ת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם Jab 57b
בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת Qid 10a
איש[162] ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון Syn. 55b
נשאת לכהן תאכל בתרומה בא עליה אחד מן הפסולין

M 62 אחי ‖ M 63 בר אשי ‖ M 64 שמע ‖ M 65 דרבה ‖ M 66 + לך ‖ M 67 — ואמר ... בכורה ‖ M 68 האב ‖ M 69 כי ‖ M 70 דא' משמ' דרב' ‖ M 71 — דכת' ... שלם ‖ M 72 ורלא ‖ M 73 דאי כרשב"ג האמ' ‖ M 74 — הב"ע ‖ M 75 לן שכ"ל רוב חד' ‖ V 76 וכמאא.

will, von ihm erben!? R. Šeŝeth erwiderte: Er erbt das Vermögen seiner Mutter, um es seinem Bruder väterlicherseits zu vererben. Nur einen Tag alt, ein Fötus aber nicht, denn er stirbt zuerst[141] und der Sohn beerbt seine Mutter nicht im Grab, um es seinen Brüdern väterlicherseits zu vererben. — Dem ist ja aber nicht so, einst kam es ja vor, dass [der Fötus] dreimal[142] zuckte!? Mar, der Sohn R. Asis, erwiderte: Wie der Schwanz einer Eidechse, der ebenfalls[143] zuckt. Mar, der Sohn R Josephs, erwiderte im Namen Rabas: Dies besagt, dass er den Erstgeburtsanteil mindert[144].

Ferner sagte Mar, der Sohn R. Josephs im Namen Rabas: Ein Sohn, der nach dem Tode des Vaters geboren wurde, mindert nicht den Erstgeburtsanteil, denn es heisst: [147]*und ihm geboren werden.* So lehrten sie es in Sura, in Nehardeâ lehrten sie es wie folgt: Mar, der Sohn R. Josephs, sagte im Namen Rabas: Ein Erstgeborener, der nach dem Tode seines Vaters geboren[148] wurde, erhält keinen doppelten Anteil, denn es heisst:[149] *anerkennen*, was hierbei nicht der Fall ist. Die Halakha ist wie all diese Lesarten Mars, des Sohns R. Josephs, im Namen Rabas.

WER IHN TÖTET, IST SCHULDIG. Denn es heisst:[150] *wenn jemand eine Seele erschlägt*, wer sie auch ist.

UND ER GILT FÜR SEINEN VATER, SEINE MUTTER UND ALL SEINE VERWANDTEN ALS REIFER MANN. In welcher Hinsicht? R. Papa erwiderte: Hinsichtlich der Trauer. — Also nicht nach R. Šimôn b. Gamaliél, welcher sagt, was beim Menschen[151] dreissig Tage alt wurde, ist keine Fehlgeburt; ist es aber nicht so alt geworden, so ist es zweifelhaft? — Hier handelt es sich um den Fall, wenn man von ihm weiss, dass seine Schwangerschaftsmonate vollzählig sind[152].

EIN DREI JAHRE UND EINEN TAG ALTES MÄDCHEN KANN DURCH BEIWOHNUNG ANGETRAUT WERDEN; HAT DER ESCHWAGER IHR[153] BEIGEWOHNT, SO HAT ER SIE SICH ANGEEIGNET; MAN IST IHRETWEGEN[154] SCHULDIG WEGEN EINES EHEWEIBS; SIE MACHT DEN, DER IHR BEIWOHNT, UNREIN, DASS ER DAS UNTERPOLSTER WIE DIE OBER[DECKE][155] UNREIN MACHT; IST SIE MIT EINEM PRIESTER VERHEIRATET, SO DARF SIE HEBE[156] ESSEN;

tungslos. 143. Mit dem Tod der Mutter. 144. Nach dem Tod der Mutter; demnach überlebt er sie. 145. Nachdem man ihn abgeschnitten hat; dies ist kein Leben, sondern ein Reflex. 146. Ist der Vater früher gestorben, so vererbt er seinen Anteil an seine Brüder gleichmässig; sonst würde der Erstgeborene auch von seinem Teil einen doppelten Anteil (cf. Dt. 21,17) erhalten. 147. Dt. 21,15. 148. Ein Zwillingsbruder od. von einer andren Frau. 149. Lev. 21,17. 150. Lev. 24,17. 151. Als Ggs. zum Vieh, bei dem es 8 Tage sind. 152. Er ist normal geboren u. lebensfähig; die angezogene Lehre dagegen spricht von einer vorzeitigen Geburt. 153. Zur Vollziehung der Schwagerehe; cf. Dt. 25,5ff. 154. Wenn sie Ehefrau ist. 155. Vgl. S. 814 Z. 14 ff. 156. Cf. Lev. 22,11ff.

תורה[48]בלשון בני אדם: ומטמא בנגעים: [49]דכתיב °אדם Lv.13,2
כי יהיה בעור בשרו אדם כל[50]שהו: ומטמא[51]בטמא
מת: דכתיב °ועל הנפשות אשר היו שם נפש כל דהו: Nm.19,18
וזוקק ליבום: [49]דכתיב °כי ישבו אחים יחדו[51]אחים שהיה Dt.25,5
להם ישיבה אחת בעילם: ופוטר מן היבום: ובן °אין ib.
לו אמר רחמנא והא[52]אית ליה: ומאכיל בתרומה:
[49]דכתיב °ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאבילו Lv.22,11
בלחמו: ופוסל מן התרומה: °וזרע אין לה אמר רחמנא ib.v 13
והא אית לה מאי איריא זרע אפילו עובר נמי דכתיב
[53]בנעוריה °פרט למעוברת צריבי דאי כתב רחמנא וזרע Jab.87a
אין לה משום דמעיקרא חד גופא והשתא תרי גופי
אבל הבא דמעיקרא חד[51]גופא והשתא הד גופא אימא
תיכול[55]כתב רחמנא[56]בנעוריה ואי כתב רחמנא[53]בנעוריה
משום דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא מליא אבל
[57]הבא דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא סריקא אימא
[58]תיכול צריבא קראי אתרוץ אלא מתניתין מאי איריא
בן יום אחד אפילו עובר נמי[59]אמר רב ששת הבא במאי
עסקינן בכהן שיש לו שתי נשים אחת גרושה ואחת
שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ויש לו
בן יום אחד מן הגרושה דפוסל בעבדי אביו מלאכול
בתרומה ולאפוקי מדרבי יוסי °דאמר עובר נמי פוסל ib.67a
קמשמע לן בן יום[60]אחד אין עובר לא: נוחל ומנחיל:
נוחל ממאן מאביו ומנחיל למאן לאחיו[61]מאביו אי בעי
מאבוה לירתי[23]ואי בעי מיניה לירתי °אמר רב ששת Bb.142a Ar.7a

ב״ק ולנ׳ כל שהיא נקבה בין || P 48 בלש׳ || M 49 שנ׳ ||
M 50 דהו || M 51 שהית׳ || M 52 יש לו || MP 53
P 56 || כ״ר כנע׳ — M 55 || גו׳ — M 54 || בנע׳
— M 59 || תי׳ — M 58 || התם M 57 || בנע׳
מן האב. M 61 || אחד — M 60 || אר״ש

— die Schrift gebraucht die Redewendung der Menschen[134].

Durch Aussatz unrein sein. Denn es heisst:[135]*wenn ein Mensch an der Haut seines Leibes hat*, irgend ein Mensch.

Und leichenunrein sein. Denn es heisst:[136]*und auf die Personen, die dort waren*, irgend eine Person.

Er verpflichtet zur Schwagerehe. Denn es heisst:[137]*wenn Brüder beisammen weilen*, Brüder, die beisammen auf der Welt geweilt haben.

Befreit von der Schwagerehe. Der Allbarmherzige sagt:[137]*und keinen Sohn hat*, und dieser hat einen.

Berechtigt zum Essen von Hebe. Denn es heisst:[138]*und die Geborenen seines Hauses, sie dürfen von seinem Brot essen*; man lese: machen von seinem Brot essen.

Macht für die Hebe unfähig. Der Allbarmherzige sagt:[139]*und Kinder hat sie nicht*, und diese hat ja. — Wieso gerade Kinder, dies gilt ja auch von einem Fötus, denn es heisst:[139]*wie in ihrer Mädchenzeit*, ausgenommen die Schwangere!? — Dies ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *und Kinder hat sie nicht*, so könnte man glauben, weil es vorher ein Körper war, jetzt aber zwei Körper sind, da aber, wo es vorher ein Körper war und jetzt ein Körper ist, dürfe sie essen; daher schrieb der Allbarmherzige: *wie in ihrer Mädchenzeit*. Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *wie in ihrer Mädchenzeit*, so könnte man glauben, weil sie vorher ein leerer Körper war, jetzt aber ein voller Körper ist, da aber, wo sie vorher ein leerer Körper war und jetzt ein leerer Körper ist, dürfe sie essen. Daher ist beides nötig. — Die Schriftverse sind erklärt, gegen unsre Mišnah aber ist ja einzuwenden, wieso gerade einen Tag alt, dies gilt ja auch von einem Fötus!? R. Šešeth erwiderte: Hier handelt es sich um einen Priester mit zwei Frauen, einer geschiedenen[140]und einer nicht geschiedenen, der Söhne hat von der nicht geschiedenen, und einen einen Tag alten Sohn hat von der geschiedenen; dieser macht die Sklaven seines Vaters[141]unfähig, Hebe zu essen. Dies schliesst die Ansicht R. Joses aus, welcher sagt, auch ein Fötus mache unfähig; er lehrt uns daher, nur ein einen Tag alter Knabe, ein Fötus aber nicht.

Erbt und vererbt. Er erbt wol von seinem Vater und vererbt seinem Bruder väterlicherseits, aber dieser kann ja wenn er will, von seinem Vater[142]erben, und wenn er

134. Vgl. S. 814 N. 32. 135. Lev. 13,2. 136. Num. 19,18. 137. Num. 25,5. 138. Lev. 22,11. 139. Ib. V. 13. 140. Die er nach Lev. 21,7 nicht heiraten durfte; der Sohn von einem solchen gilt als "entweiht" u. darf keine Hebe essen, ebensowenig seine Hausangehörigen u. seine Sklaven. 141. Da sie zum Teil ihm zufallen werden, sie aber noch nicht verteilt sind. 142. Seine Vererbung ist ja bedeu-

der Samenerguss in Linsengrösse. Und nach demjenigen, welcher sagt, man folgere und belasse sie bei ihrer Bestimmung: wie beim Kriechtier durch Berührung, ebenso der Samenerguss [auch] durch Berührung; man lasse sie aber bei ihrer Bestimmung: wie der Samenerguss durch Wahrnehmung bei einem Minimum, ebenso durch Berührung bei einem Minimum. R. Hona, der Sohn R. Nathans, sprach zu R. Papa: Woher, dass er es einschliesst durch [die Worte] *oder ein Mann*, die beim Kriechtier gebraucht werden, vielleicht schliesst er es ein durch [die Worte]: *oder ein Mann, dem Samenerguss abgeht*, und alle sind der Ansicht, man folgere in jeder Hinsichtl? Sie fragten es die Lehrer[125]; manche lehrten es wie R. Papa, und manche lehrten es wie R. Hona, der Sohn R. Nathans.

EIN EINEN TAG ALTES MÄDCHEN KANN ALS MENSTRUIRENDE UNREIN SEIN, EIN ZEHN TAGE ALTES KANN ALS FLUSSBEHAFTETE UNREIN SEIN. EIN EINEN TAG ALTER KNABE KANN DURCH FLUSS UNREIN SEIN, DURCH AUSSATZ UNREIN SEIN, UND LEICHENUNREIN SEIN; ER VERPFLICHTET[126] ZUR SCHWAGEREHE, BEFREIT[127] VON DER SCHWAGEREHE, BERECHTIGT[128] ZUM ESSEN VON HEBE, MACHT FÜR DIE HEBE[129] UNFÄHIG, ERBT UND VERERBT, WER IHN TÖTET, IST SCHULDIG, UND ER GILT FÜR SEINEN VATER, SEINE MUTTER UND ALL SEINE VERWANDTEN ALS REIFER MANN[130].

זרע בבעדשה"ולמאן דאמר דן מינה ואיקי באתרא
מה שרץ בנגיעה אף שכבת זרע בנגיעה ואיקי באתרא
מה שכבת זרע להואה במשהו אף לניגע במשהו אמר
ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מנא דמאי
איש דשרץ קמרבי ליה דילמא מאי איש אשר תצא Lv.15,4
ממנו שכבת זרע"קמרבי ליה ודכולי עלמא דן מינה
ומינה שיילינהו לתנאי איכא דתני כרב פפא ואיכא
דתני כרב הונא בריה דרב נתן:

[iij] נוקת בת יום אחד מטמאה בנדה בת עשרה Ho. 5,9
ימים"מטמאה בזיבה תנוק בן יום אחד מטמא
בזיבה"ומטמא בנגעים"ומטמא"בטמא מת"וזוקק ליבום
ופוטר מן היבום ומאכיל בתרומה ופוסל"מן התרומה
ונוחל ומנחיל והחורגו חייב והרי"הוא לאביו ולאמו Fol.44 Bb 142 Ar.7b
"ולכל קרוביו כחתן שלם:

גמרא. מנהני מילי דתנו רבנן אשה אין לי אלא Lv.15,19 Nid.32a
אשה בת יום אחד לנדה מנין תלמוד לומר ואשה: בת
עשרה ימים לזיבה: מנא הני מילי"דתנו רבנן"אשה ib.32b
אין לי אלא אשה בת עשרת ימים לזיבה מנין תלמוד
לומר ואשה: תנוק בן יום אחד כו': מנא הני מילי
דתנו רבנן"איש איש"מה תלמוד לומר איש איש לרבות Lv.15,2 Ar.3a Nid.32a
בן יום אחד שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה רבי
ישמעאל בנו של רבי יוהנן בן ברוקא אומר אינו צריך
הרי הוא אומר"והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר"כל Lv.15,33
שהוא בין גדול בין קטן לנקבה כל שהיא בין גדולה
בין קטנה אם כן מה תלמוד לומר איש איש"דברה vgl. Git.41b

42 ‖ ב — M 41 ‖ מט' — M 40 ‖ נפק' ודכולי M 39
‖ דת"ר — M 45 ‖ וכל V 44 ‖ אלו M 43 ‖ את P
M 47 ‖ שהוא זכר ב"ג M 46 מה ת"ל איש לרב' תינוק בן

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[131] *Ein Weib*, ich weiss dies von einem Weib, woher dies von einem einen Tag alten Mädchen hinsichtlich der Menstruation? — es heisst: *und ein Weib.*

EIN ZEHN TAGE ALTES KANN FLUSSBEHAFTETE SEIN. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Ein Weib*, ich weiss dies von einem Weib, woher dies von einem zehn Tage alten Mädchen hinsichtlich des Flusses? — es heisst: *und ein Weib.*

EIN EINEN TAG ALTER KNABE &c. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[132] *Jeder Mann*, wozu heisst es *jeder Mann*? — dies schliesst einen einen Tag alten Knaben ein, dass er durch Fluss unrein ist — Worte R. Jehudas. R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa sagt, dies sei nicht nötig; es heisst:[133] *und der den Fluss hat, für den Mann und für das Weib*; für den Mann, wie er auch ist, ob erwachsen oder minderjährig; für das Weib, wie es auch ist, ob erwachsen oder minderjährig. Wozu heisst es demnach jeder Mann?

124. Lev. 15,4. 125. Richt. die Lehrenden; die in der Schule schriftlich od. mündlich im Umlauf befindliche Lehren vortrugen. 126. Vor dem Tode des Bruders geboren; cf. Dt. 25,5ff. 127. Nach dem Tode des Vaters geboren. 128. Wenn seine Mutter Jisraélitin ist, sein verstorbener Vater aber Priester war; cf. Lev. 22,12,13. 129. Wird weiter erklärt. 130. Wörtl. als ganzer Bräutigam, wol volkstümliche Redewendung. 131. Lev. 15,19. 132. Ib. V. 2. 133. Ib. V. 33.

אמר רבי[27]חנילאי משום רבי אליעזר בן רבי שמעון שכבת
זרע לרואה במשהו לנוגע בבעדשה והאנן[28]מטמאין
בכל שהן תנן מאי לאו לנוגע לא לרואה תא שמע°חומר
[29]בשכבת זרע מבשרין וחומר בשרין מכשכבת זרע חומר
בשרין שהשרין אין הלוקה טומאתו מה שאין כן בשכבת
זרע חומר בשכבת זרע[30]שהשכבת זרע מטמא בכל שהוא
מה שאין כן בשרין מאי לאי לנוגע לא לרואה והא
דומיא דשרין קתני מה שרין בנגיעה אף שכבת זרע
בנגיעה אמר רב אדא בר אהבה שום שרין קתני ושום
שכבת זרע קתני ושרין לא מטמא במשהו[31]והא אנן
תנן°האברים אין להם שעור[32]פחות מכזית בשר המת
ופחות מכזית בשר נבלה ופחות מכעדשה מן השרין
שאני אבר דכוליה במקום עדשה קאי דהא אילו חסר
[33]פורתא אבר מי קמטמיא שכבת זרע[34]דהלוקה טומאתו
מאי היא אילימא בין ישראל[34]לדנוים הכי נמי[35]איבא
עכבר דים ועכבר דיבשה אלא בין קטן לגדול: אמר
רב פפא כתנאי מנין לרבות[36]נוגע בשכבת זרע תלמוד
לומר°או איש ופליגי תנאי בעלמא דאיכא[37]דאמרי°דון
מינה ומינה ואיכא[37]דאמרי דון מינה ואוקי באתרא
[38]למאן דאמר דון מינה ומינה מה שרין בנגיעה אף
שכבת זרע בנגיעה ומינה מה שרין בכעדשה אף שכבת

M 27 שמלאי מש״ר אלע׳ || M 28 — מטמ׳ || M 29 בשרין מש״ז חומר בש״ז מכש׳ || M 30 שש״ז מט׳ במשהו || M 31 והתנן || M 32 אפי׳ פמ״ך מן המת ופמ״ך מן הנב׳ || M 33 — פור׳ || M 34 לגוים || M 35 + ה || 36 M + ל || M 37 למ״ד || M 38 איכא למימ׳ (!) דון.

R. Ḥanilaj sagte im Namen des R. Eliêzer b. R. Šimôn: Die Wahrnehmung des Samenergusses bei einem Minimum, die Berührung bei Linsengrösse. — Wir haben ja aber gelernt, sie verunreinigen beim kleinsten Quantum; doch wol durch Berührung!? — Nein, durch Wahrnehmung. — Komm und höre: Strenger ist es beim Samenerguss als beim Kriechtier und strenger ist es beim Kriechtier als beim Samenerguss. Strenger ist es beim Kriechtier, denn bei der Unreinheit des Kriechtiers wird nicht unterschieden, was aber beim Samenerguss nicht der Fall[115]ist. Strenger ist es beim Samenerguss, denn der Samenerguss ist in jedem Quantum verunreinigend, was aber beim Kriechtier nicht der Fall ist. Doch wol durch Berührung!? — Nein, durch Wahrnehmung. — Er lehrt es ja aber gleichlautend wie vom Kriechtier, und wie das Kriechtier durch Berührung, ebenso der Samenerguss durch Berührung!? R. Ada b. Ahaba erwiderte: Er lehrt von der Möglichkeit beim Kriechtier, und er lehrt von der Möglichkeit beim Samenerguss. — Ist denn das Kriechtier nicht bei einem Minimum verunreinigend, es wird ja gelehrt: Bei [ganzen] Gliedern gibt es[117]kein bestimmtes Quantum, auch weniger als eine Olive vom Fleisch eines Toten, weniger als eine Olive vom Fleisch eines Aases und weniger als eine Linse von einem Kriechtier!? — Anders verhält es sich bei einem Glied, das ganz anstelle von Linsengrösse tritt; macht etwa das Glied unrein, wenn davon etwas fehlt!? — Welches Bewenden hat es mit der Unterscheidung bei der Unreinheit des Samenergusses: wollte man sagen zwischen Jisraéliten und Nichtjuden, so wird ja auch zwischen einer Seemaus und einer Landmaus[118]unterschieden!? — Vielmehr, zwischen einem Minderjährigen und einen Erwachsenen.

R. Papa sagte: Hierüber [streiten] Tannaím: Woher, dass beim Samenerguss die Berührung einbegriffen[119]ist? — es heisst:[120]*oder ein Mann.* Und auch sonst streiten darüber Tannaím. Manche sagen, man folgere eine Sache in jeder[121]Beziehung, und manche sagen, man folgere und belasse sie bei ihrer[122]Bestimmung. Nach demjenigen, welcher sagt, man folgere in jeder Beziehung: wie das Kriechtier[123]durch Berührung, ebenso der Samenerguss [auch] durch Berührung, und zwar: wie das Kriechtier in Linsengrösse, ebenso auch

116. Ein Kriechtier ist in jedem Alter u. in jeder Grösse verunreinigend, der Samenerguss erst beim Alter von 9 Jahren. 117. Für die Verunreinigungsfähigkeit. 118. Die nicht verunreinigend ist; vgl. Bd. VIII S. 1213 Z. 19ff. 119. Die Schrift spricht von der Wahrnehmung. 120. Nach der vorläufigen Auffassung aus dem Vers Lev. 22,5, der vom Kriechtier spricht, von dem man hinsichtl. des Ergussbehafteten folgere. 121. Wird ein Gesetz hinsichtl. einer in der Schrift genannten Sache auf eine andre Sache ausgedehnt, so gleicht sie jener in jeder Beziehung. 122. Die Sache unterliegt zwar dem Gesetz, die Anwendung desselben erfolgt aber nach den für diese normirten Bestimmungen. 123. Verunreinigend ist.

kann, nicht aber vom Urin, den man zurückhalten kann, oder gibt es hierbei keinen Unterschied? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Raba fragte: Wie ist es, wenn einer flussbehafteten[107] Nichtjüdin Urin abgegangen und sie hinabgestiegen und untergetaucht[108] ist. Wenn du entscheidest, dass man sich nach dem Abgang richte, auch wenn man es zurückhalten kann, so gilt dies vielleicht nur von einer Jisraëlitin, die nach der Gesetzlehre unrein ist, nicht aber von einer flussbehafteten[107] Nichtjüdin, die nur rabbanitisch unrein ist, oder gibt es hierbei keinen Unterschied. — Die Frage bleibt dahingestellt.'

UND SIE VERUNREINIGEN BEIM KLEINSTEN QUANTUM. Šemuél sagte: Beim Flussbehafteten muss es soviel sein, wie zum Schliessen der Oeffnung des Gliedes erforderlich ist, denn es heisst:[109] *oder sein Glied verstopft wird von seinem Fluss.* — Wir haben ja aber gelernt, sie seien verunreinigend beim kleinsten Quantum!? — Er ist der Ansicht R. Nathans, denn es wird gelehrt: R. Nathan sagte im Namen R. Jišmâéls: Beim Flussbehafteten muss es soviel sein, wie zum Schliessen der Oeffnung des Gliedes erforderlich ist. Sie pflichten ihm aber nicht bei. — Was ist der Grund R. Jišmâéls? — Die Schrift sagt: *oder sein Glied verstopft wird von seinem Fluss.* — Und die Rabbanan!? — Dies deutet darauf, dass es nur feucht und nicht trocken verunreinige. — Und R. Jišmâél!? — Dies geht aus [dem Wort][110] *trieft* hervor. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet auf die Anzahl[111]: *sein Fluss*, einmal, *trieft aus seinem Glied*, zweimal, *sein Fluss*, dreimal; dies lehrt, dass ein Flussbehafteter bei dreimaliger Wahrnehmung zu einem Opfer verpflichtet ist. *Oder sein Glied verstopft wird von seinem Fluss, so ist er unrein*, wenn ein Teil[112] von seinem Fluss, so ist er unrein; dies lehrt, dass ein Flussbehafteter bei zwei Wahrnehmungen Lager und Sitz verunreinige. — Woher entnimmt R. Jišmâél die Anzahl? — Er entnimmt dies aus einer Lehre des R. Simaj, denn es wird gelehrt: R. Simaj sagte: Die Schrift zählt zweimal, und nennt ihn unrein[113], dreimal, und nennt ihn unrein[114], wie ist dies zu erklären? — zweimal hinsichtlich der Unreinheit und dreimal hinsichtlich des Opfers. — Wofür verwendet derjenige, der beides entnimmt aus [dem Vers:][110] *dies ist seine Unreinheit durch seinen Fluss*, [den Vers:][115] *wenn jemand flüssig ist an seinem Glied*? — Hieraus entnimmt er, dass er es erst dann ist, wenn es aus seinem Glied gekommen ist. — Wozu heisst es:[115] *so ist er unrein an seinem Fluss*? — Dies lehrt, dass der Fluss selbst unrein ist.

---

nach dem Untertauchen nach aussen gekommen ist; richtet man sich nach dem Abgehen, so ist er unrein. 108. Das in Cod. M fehlende W. זבה ist zu streichen, da jede Nichtjüdin als Flussbehaftete gilt; cf. S. 819 Z. 14. 109. Cf. N. 106 mut. mut. 110. Lev. 15,3. 111. Der Wahrnehmungen. 112. Das W. מזובו ist partitiv. 113. Lev. 15,2 kommt das W. "Fluss" zweimal vor, worauf das W. "unrein" folgt. 114. Lev. 15,3 kommt das W. "Fluss" dreimal vor, worauf das W. "unrein" folgt. 115. Lev. 15,2.

בעין שכל זמן שאצבע בעין מדמעת[9]והוזר ומדמעת
ורבא כל אחמומי והדר אחמומי[10]בשעתיה לא שביח:
אמר שמואל כל שכבת זרע שאין[7]כל גופו מרגיש בה
אינה מטמאה מאי טעמא שכבת זרע אמר רחמנא
בראויה להזריע מיתיבי[8]היה מהרהר בלילה[9]ועמד ומצא
בשרו חם טמא תרגמה רב הונא במשמש מטתו בהלומו
דאי אפשר לשמש בלא הרגשה לישנא אחרינא אמר
שמואל כל שכבת זרע שאינו יורה כהין אינה מטמאה
מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא איכא בינייהו
נעקרה בהרגשה[10]ויצאה שלא בהרגשה מילתא דפשיטא
ליה לשמואל מיבעיא ליה לרבא דבעי רבא נעקרה
בהרגשה ויצתה[10]שלא בהרגשה מהו תא שמע[5]בעל קרי
שטבל ולא הטיל מים לכשיטיל[11]מים טמא שאני התם
דרובה בהרגשה נפק לישנא אחרינא אמרי לה[12]אמר
שמואל[5]כל שכבת זרע שאינו יורה כהין אינה מזרעת
אזועי הוא דלא מזרעא הא טמויי מטמיא שנאמר[5]כי
יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה אפילו קרי
[13]בעולם: בעי רבא נוי שהרהר וירד וטבל מהו אם
תמצי לומר בתר עקירה אזלינן[14]הני מילי להומרא אבל
הכא דלקולא לא[15]אמרינן או דלמא לא שנא תיקו:
בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה וירדה וטבלה מהו
אם תימצי לומר בתר עקירה אזלינן הני מילי שכבת זרע
דלא מצי נקיט לה אבל[16]מימי רגליה דמצי נקיט[17]לה לא

8 || כל — M 7 || בשעתא B 6 || וחו״מ — M 5
M — ועמד || M 9 ויצת׳ בלא הרג׳ דבעי || M 10 בלא
M 13 || א״ש — M 12 || מים — M 11 || הרג׳
M 16 || אמר׳ — M 15 || ת״ם — M 14 || בעו׳ —
מי רגלים || M 17 לה.

ger an das Auge legt; solange der Finger am Auge ist, tränt und tränt es immerfort weiter[99]. — Und Raba!? — Die sich gleichzeitig wiederholende Erbrünstung ist ungewöhnlich[100].

Šemuél sagte: Der Samenerguss, den nicht der ganze Körper fühlt, ist nicht verunreinigend, denn der Allbarmherzige spricht von einem "Samenerguss", zum Sämen geeignet. Man wandte ein: Wer nachts Wollustgedanken hatte und beim Aufstehen Wärme an seinem Glied verspürt, ist unrein!? R. Hona erklärte: Wenn er im Traum den Geschlechtsakt vollzogen hat, denn ohne Empfindung ist der Akt nicht möglich. Eine andre Lesart. Šemuél sagte: Der Samenerguss, der nicht wie ein Pfeil schiesst, ist nicht verunreinigend. — Welchen Unterschied gibt es zwischen der einen Lesart und der andren Lesart? — Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen in dem Fall, wenn er bei Empfindung abgegangen ist und ohne Empfindung herausgekommen[101]ist. Das, was Šemuél entschieden war, war Raba fraglich, denn Raba fragte: Wie ist es, wenn es bei Empfindung abgegangen und ohne Empfindung herausgekommen ist? — Komm und höre: Wenn ein Ergussbehafteter ein Tauchbad genommen und nicht Urin gelassen hat, so ist er, sobald er Urin lässt, unrein[102]!? — Anders ist es da, wo das meiste bei Empfindung herausgekommen[103]ist. Manche haben eine andre Lesart: Šemuél sagte: Jeder Samenerguss, der nicht wie ein Pfeil schiesst, sämt nicht. Nur sämen tut er nicht, wol aber ist er verunreinigend, denn es heisst:[104]*wenn unter dir ein Mann ist, der nicht rein ist durch ein nächtliches Begegnis*, auch irgend ein Begegnis.

Raba fragte: Wie ist es, wenn ein Nichtjude Wollustgedanken hatte[105]und untergetaucht[106]ist. Wenn du entscheidest, dass man sich nach dem Abgang richte, so gilt dies vielleicht nur erschwerend, nicht aber erleichternd, wie hierbei, oder aber gibt es hierbei keinen Unterschied. — Die Frage bleibt dahingestellt.

Raba fragte: Wie ist es, wenn einer Flussbehafteten Urin abgegangen und sie hinabgestiegen und untergetaucht[107]ist. Wenn du entscheidest, dass man sich nach dem Abgang richte, so gilt dies vielleicht nur vom Samenerguss, den man nicht zurückhalten

99. Jede Berührung verursacht Samenabgang. 100. Vor der Ejakulation hat jede Berührung einen Erguss zur Folge, ist sie aber vorüber, so ist nichts dabei. 101. Er schiesst nicht, aber der ganze Körper empfindet. 102. Obgleich er bei den mit dem Urin kommenden Samenresten gar keine Empfindung hat. 103. Es gehört zum früheren, wegen dessen er unrein war. 104. Dt. 23,11. 105. Und ihm Samen abgegangen ist, der aber nicht unrein ist; vgl. S. 820 Z. 2ff. 106. Zwecks Bekehrung zum Judentum, worauf nun der Samen nach aussen gekommen ist. 107. Und der Urin erst

כבוית: אמר רבא שרץ בקומטי טהור נבלה בקומטי
טמא שרץ בקומטי טהור שרץ בנגיעה הוא דמטמא
יבית הסתרים לאו בר מגע הוא נבלה בקומטי טמא
נחי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא שרץ בקומטי
והכניסו לאויר התנור טמא פשיטא מהו דתימא תוכו
אמר רחמנא ולא תוך תוכו קא משמע לן: אמר ריש Fol. 43
לקיש קנה בקומטי של זב והסיט בו את הטהור טהור
קנה בקומטי של טהור והסיט בו את הזב טמא מאי טעמא
דאמר קרא כל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים
והי היסטו של זב שלא מצינו לו טומאה בכל התורה
כולה ואפקיה רחמנא בלשון נגיעה למימרא דהיכט
ונגיעה בידיו מה התם מאבראי אף הכא מאבראי:
אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאין וכו': זב דכתיב בי
יהיה זב מבשרו עד שיצא זובו מבשרו בעל קרי דכתיב
ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע: היה אוכל בתרומה
והרגיש בו: אוהן והתניא רבי אליעזר אומר כל האיהו
באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם אמר אביי
במטלית עבה רבא אמר אפילו תימא במטלית רכה ביון
דעקר עקר ואבוי חיישינן דלמא אתי לאיסופי ורבא
לאוסופי לא חיישינן והתניא למה זה דומה לנותן אצבע

Raba sagte: Hat jemand ein Kriechtier in einer Körperfalte, so ist er rein; wenn Aas in einer Körperfalte, so ist er unrein. Wenn ein Kriechtier in einer Körperfalte, so ist er rein, denn das Kriechtier macht durch Berühren unrein, und beim Verborgenen gibt es kein Berühren. Wenn Aas in einer Körperfalte, so ist er unrein, denn es ist allerdings nicht durch Berühren verunreinigend, aber immerhin ist es durch Tragen verunreinigend. Bringt man ein Kriechtier in einer Körperfalte in den Hohlraum eines Ofens[87], so ist der Ofen unrein. – Selbstverständlich!? Man könnte glauben, der Allbarmherzige sagt ja[88] *Inneres*, nicht aber im Innern des Innern, so lehrt er uns[89].

Reš-Laqiš sagte: Wenn ein Flussbehafteter einen Stab in einer Körperfalte hat und damit einen Reinen schüttelt[90], so ist er rein; wenn aber ein Reiner einen Stab in der Körperfalte hat und damit einen Flussbehafteten schüttelt, so ist er unrein. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt:[91] *alles, woran der Flussbehaftete rührt, während er seine Hände nicht im Wasser abgespült hat*; das ist[92] das Schütteln des Flussbehafteten, wie eine Unreinheit seinesgleichen[93] in der ganzen Gesetzlehre nicht zu finden ist. Der Allbarmherzige gebraucht dabei den Ausdruck "rühren", um zu sagen, dass das Schütteln dem Berühren mit seinen Händen gleicht, wie diese aussen, ebenso jene aussen[94].

Der Flussbehaftete aber und der Ergussbehaftete sind unrein &c. Der Flussbehaftete, denn es heisst:[95] *wenn jemand Fluss hat aus seinem Leib*, nur wenn der Fluss aus seinem Leib gekommen ist. Der Ergussbehaftete, denn es heisst:[96] *und wenn einem Samen abgeht.*

Wenn jemand Hebe isst und merkt &c. Wieso fasse er es an, es wird ja gelehrt: R. Eliêzer sagte, wenn jemand das Glied anfasst und urinirt, sei es ebenso, als würde er eine Sintflut über die Welt[97] bringen!? Abajje erwiderte: Mit einem groben Lappen. Raba erwiderte: Du kannst auch sagen, mit einem weichen Lappen, denn sobald [der Samen] abgegangen ist, ist er abgegangen. — Und Abajje!? — Es ist zu berücksichtigen, es könnte etwas dazukommen. — Und Raba!? — Das Dazukommen ist nicht zu berücksichtigen. — Es wird ja aber gelehrt, dies sei damit zu vergleichen, als wenn man einen Fin-

M 94 — שב"ק טהור | M 95 זה | M 96 — טומ' | M 97 כאן | M 98 אין | M 99 — זובו | M 1 | + באמה | M 2 זק' [?דקה] | B 3 חיוש. M אמ' אתי | B 4 חיוש.

88. Schwebend, ohne es fallen zu lassen. 89. Lev. 11,33. 90. Dass dies nur den Fall ausschliesst, wenn ein Gefäss, in dem ein Kriechtier sich befindet, mit der Mündung nach oben im Luftraum eines andren sich befindet. 91. Unter Schütteln (טומאת היסט) versteht der T. die indirekte Uebertragung der Unreinheit des Unreinen auf den Reinen vermittels eines Stabes u. dgl., wie dies bei schwer Unreinem der Fall ist. 92. Lev. 15,11. 93. Da vom Berühren schon an andrer Stelle (Lev. 15,7) die Rede ist. 94. Dass das Unreine das Reine schüttelt, od. bewegt, u. unrein macht. 95. Die Hände sind äusserlich zu sehen, befindet sich aber der Stab in einer Körperfalte des Flussbehafteten, so wird die Unreinheit nicht übertragen. 96. Lev. 15,2. 97. Ib. V. 16. 98. Dies ist unzüchtig, u. wegen der Unzucht kam die Sintflut über die Erde; cf. Gen. 6,12.

בלוע הוי או בית הסתרים הוי למאי נפקא מינה כגון שתחבה לה חבירתה כזית נבלה[78] באותו מקום אי אמרת בלוע הוי טומאה בלועה לא מטמאה[79] ואי אמרת בית הסתרים הוי נהי[80] דבמגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא[81] אביי אמר בלוע הוי רבא אמר בית הסתרים הוי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא[82] אלא מפני שטומאת בית הסתרים[83] היא וטומאת בית הסתרים לא מטמאה אלא שנזרת הכתוב היא ואביי חדא ועוד קאמר הדא דטומאה בלועה היא ועוד[84] אפילו אם תמצי לומר טומאת בית הסתרים היא אינה מטמאה אלא שנזרת הכתוב היא: איבעיא להו מקום נבלת עוף טהור בלוע הוי או בית הסתרים הוי למאי נפקא מינה כגון שתחב לו חבירו כזית[85] נבלה לתוך פיו אי אמרת בלוע הוי טומאה בלועה[86] לא מטמיא אלא אי אמרת בית הסתרים הוי נהי[87] נמי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא[88] אביי אמר בלוע הוי ורבא אמר בית הסתרים הוי אמר אביי מנא אמינא לה דתניא יכול תהא נבלת בהמה[89] מטמאה בגדים אבית הבליעה תלמוד לומר נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי[90] שאין לו טומאה אלא אבילתה יצתה זו שטמאה קודם שיאכלנה ותיתי בקל וחומר מנבלת עוף טהור ומה נבלת עוף טהור שאין לה טומאה בחוץ יש לה טומאה בפנים זו שיש לה טומאה בחוץ אינו דין שיש לה טומאה בפנים אמר קרא בה בה ולא באחרת אם כן מה תלמוד לומר[91] והאכל ליתן שיעור לנוגע[92] ולנושא באוכל מה אוכל בכזית אף נוגע[93] ונושא

Sie fragten: Gilt es an dieser Stelle eines Weibs als verschluckt[84] oder als intim? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn eine Gefährtin ihr ein olivengrosses Stück Aas in diese Stelle hineingesteckt hat; sagst du, es gelte als verschluckt, so ist dies eine verschluckte Unreinheit, die nicht unrein macht, und sagst du, es gelte als intim, so macht es allerdings durch die Berührung nicht unrein, aber immerhin macht es durch das Tragen unrein. Abajje sagte, es gelte als verschluckt, und Raba sagte, es gelte als intim. Raba sagte: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: Weil es eine Unreinheit in einer intimen Stelle ist, und eine Unreinheit in einer intimen Stelle nicht unrein macht, nur ist dies[60] eine Bestimmung der Schrift. — Und Abajje!? — Er meint es erstens und zweitens: erstens ist es eine verschluckte Unreinheit, und wenn du sagst, es sei eine intime Unreinheit, macht es nicht unrein, nur ist dies eine Bestimmung der Schrift.

Sie fragten: Gilt das Aas eines reinen Vogels an der Stelle, wo es [unrein][85] ist, als verschluckt[80] oder als verborgen? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn einem sein Gefährte ein olivengrosses Stück Aas in den Mund gesteckt hat; sagst du, es gelte als verschluckt, so macht es nicht unrein, und sagst du, es gelte als verborgen, so macht es allerdings nicht durch die Berührung unrein, aber immerhin macht es durch das Tragen unrein. Abajje sagte, es gelte als verschluckt, und Raba sagte, es gelte als verborgen. Abajje sagte: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: Man könnte glauben, das Aas eines Viehs verunreinige im Schlund die Kleider, so heisst es:[86] *Aas und Totverletztes darf er nicht essen, dass er dadurch unrein würde*; nur dem vor dem Essen keine Unreinheit anhaftet, ausgenommen dieses, das schon vor dem Essen unrein ist. — Es sollte doch [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere, vom Aas eines reinen Vogels gefolgert werden; wenn das Aas eines reinen Vogels, dem aussen [befindlich] keine Unreinheit anhaftet, innen eine Unreinheit anhaftet, um wieviel mehr haftet diesem, dem aussen [befindlich] eine Unreinheit anhaftet, innen eine Unreinheit an!? — Die Schrift sagt *dadurch*, nur dadurch und nicht durch andres. — Wieso heisst es demnach:[87] *wer isst*!? — Um das Quantum beim Berühren und beim Tragen dem des Essens gleichzustellen: wie das Essen bei Olivengrösse, ebenso auch das Berühren und das Tragen bei Olivengrösse.

78 M לאותו ‖ 79 M אלא אי אמר׳ בית ‖ 80 M דמגע ‖ 81 M מאי א׳ אב׳ ב״ה ורבא ‖ 82 M לא ‖ 83 M — היא ‖ 84 M אינמי בה״ס לא מטמיא אל׳ ‖ 85 M — נבלה ‖ 86 M היא ולא מט׳ ואי ‖ 87 M — נמי ‖ 88 M + מאי ‖ 89 M + טמא׳ ‖ 90 M שמט׳ אחר שיאכלנה יצ׳ זו שטומאת׳ ‖ 91 M לא יאכל ‖ 92 M — ולנושא ‖ 93 M — ונושא.

84. Ob eine unreine Sache, die sich da befindet, als verschluckt gilt, die nicht verunreinigt, weder durch die Berührung noch durch das Tragen. 85. Der Schlund. 86. Lev. 22,8. 87. Ib. 11,40.

לרבי זירא בירידה אמאי טמאה טימאה בליעה הוא אמר
ליה זיל שייליה לרבי אבין דאכברית ניהליה וברביש
לי ברישיה בי מדרשא אזל שייליה אמר ליה עשאיה
כגבלת עוף טהור שמטמאה בגדים בבית הבליעה מי
דמי התם אין לה טימאה בחוץ הכא כי נפיק לבראי
ליטמי הכא נמי כשיצא לחוץ אי יצא להוץ מאי
למימרא מהו דתימא כגון דמהני טבילה לדם דאיבא
נואי תהני נמי להאי קמשמע לן שמעתין איפריק אלא
יולדת אי בימי נדה נדה אי בימי זיבה זיבה הכא במאי
עסקינן בלידה יבישתא לידה יבישתא מאי מטמא
בפנים כבחוץ איבא כגון שהוציא ולד ראשו חוץ
לפרוזדור וכדרב אושעיא דאמר רב אושעיא גזרה שמא
יוציא הולד ראשו חוץ לפרוזדור וכי ההוא דאתא לקמיה
דרבא אמר ליה מהו למהל בשבתא אמר ליה שביר
דמי בתר דנפיק אמר רבא כלקא דעתך דההוא נברא
לא ידע דשרי למהל בשבתא אזל בתריה אמר ליה
אימא לי איזי נופא דעובדא היכי הוה אמר ליה שמעית
ולד דצויין אפניא דמעלי שבתא ולא אתיליד עד שבתא
אמר ליה האי הוציא ראשו חוץ לפרוזדור הוא והוי
מילה שלא בזמנה וכל מילה שלא בזמנה אין מחללין
עליה את השבת: איבעיא להו אותו מקום של אשה

68 M דאסבר׳ ניהלך וכר׳ ליה רישא || 69 M אבית || 70 M האי || 71 M מטמ׳ || 72 M — אי || 73 M מהני || 74 M אי בל״י (א)מאי || 75 M ראשו כי || 76 M — בתר דנפק || 77 M מאי [? מיהא] גופ׳.

absteigen, es ist ja eine verschluckte[76] Unreinheit!? Dieser erwiderte: Geh und frag dies R. Abin; ich habe es ihm im Lehrhaus erklärt, und er nickte mir mit dem Kopf zu. Da ging er und fragte es ihn, und dieser erwiderte: Sie haben dies dem Aas eines reinen Vogels gleichgestellt, das im Schlund die Kleider unrein[78] macht. — Ist es denn gleich: jenem haftet ja, wenn es aussen ist, keine Unreinheit an, dieses aber ist, wenn es herauskommt, unrein!? — Auch hierbei, wenn es nach aussen gekommen ist. — Von dem Fall, wenn es nach aussen gekommen ist, braucht es ja nicht gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, wie das Tauchbad von Wirkung ist inbetreff des innen befindlichen Blutes, sei es auch inbetreff des [aussen befindlichen] von Wirkung, so lehrt er uns. — Diese Lehre ist nun erklärt, aber hinsichtlich der Wöchnerin besteht ja der Einwand: sie ist ja in ihren Menstruationstagen Menstruirende, und in ihren Flusstagen Flussbehaftete!? — Hier handelt es sich um eine trockne Geburt[79]. — Was heisst bei einer trocknen Geburt innen wie aussen unrein!? — Wenn die Geburt den Kopf aus dem Vorraum[80] herausgesteckt[81] hat. Dies nach R. Ošâja, denn R. Ošâja sagte, es sei[82] zu berücksichtigen, die Geburt könnte den Kopf aus dem Vorraum herausstecken. So kam einst jemand vor Raba und fragte ihn, ob man am Šabbath die Beschneidung vollziehen dürfe, und dieser erwiderte ihm, es sei erlaubt. Nachdem jener hinausgegangen war, sagte Raba: Sollte denn dieser Mann nicht gewusst haben, dass die Beschneidung am Šabbath erlaubt ist!? Hierauf ging er ihm nach und sprach zu ihm: Erzähle mir doch, wie der Fall sich zugetragen hat. Jener erwiderte: Ich hörte am Vorabend des Šabbaths die Geburt wimmern, aber [das Kind] wurde erst am Šabbath geboren. Da sprach er zu ihm: Es hatte also den Kopf aus dem Vorraum herausgesteckt, somit[83] erfolgt die Beschneidung ausserhalb der festgesetzten Zeit, und wegen der Beschneidung ausserhalb der festgesetzten Zeit darf man den Šabbath nicht entweihen.

kommt es heraus, so muss sie abermals ein Tauchbad nehmen. 76. Die unreine Sache befindet sich im Körper, wie in diesem Fall, od. wenn jemand Aas heruntergeschluckt hat; in diesem Fall bleibt die Person rein (vgl. Bd. VIII S. 1028 Z. 14ff); anders liegt der Fall, wenn ein Weib Tage vorher Blut wahrgenommen hat, wobei es sich nicht um eine Unreinheit durch Berührung handelt, sondern um Fluss od. Menstruation. 77. Erst wenn man es verschluckt hat, jed. nicht durch Berührung; dies wird weiter S. 848 Z. 11ff. aus der Schrift entnommen. 78. Es ist also nicht mit dem Aas eines reinen Vogels zu vergleichen, sondern mit jeder andren unreinen Sache, die im Körper nicht unrein macht. 79. Wenn sie überhaupt keine Blutung hat; sie ist weder Menstruirende noch Flussbehaftete. 80. Vgl. S. 756 N. 16. 81. Sie gilt als bereits geboren u. die Unreinheitstage wegen der Geburt beginnen. 82. Bei der Unreinheit der Hebamme durch Berührung einer toten Geburt; vgl. Bd. VIII S. 1028 Z. 11ff. 83. Da in diesem Fall das Kind als am Freitag geboren gilt u. schon am folgenden Freitag beschnitten werden sollte.

ליה[50]מתניתא מסתברא נוגעת הויא לעולם שמיע ליה [58]מתניתא ואליבא דרבנן לא קמיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה אליבא דרבי שמעון[59]ולטמא בפנים בבחוין לא [48]קמיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה לסתור ולטמא[60]בכל שהוא מאי[61]כי קאמר רבי שמעון דיה כבועלה[62]הני מילי לטמויי בפנים בבחוין אבל לסתור ולטמא[60]בכל שהוא רואה הויא או דלמא לא שנא איבא דאמרי לעולם לא שמיע ליה מתניתא והכי קא מיבעיא ליה מדאחמיר רחמנא[63]אבעלי קריין בסיני רואה הויא או דלמא לא גמרינן מסיני דחדוש הוא דהא זבין ומצורעים דחמירי ולא אחמיר בהו רחמנא אמר ליה רואה הויא אתא שיוליה לרבא אמר ליה רואה הויא אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה רואה הויא הדר אתא[64]לקמיה דאביי אמר ליה °בולבו ברוקא[65]הדא תפיתו אמר ליה שפיר [ab 99b] אמרי לך עד כאן לא קאמר רבי שמעון דיה כבועלה אלא לטמא בפנים בבחוין אבל לסתור ולטמא[60]בכל שהוא רואה הויא: תנו רבנן הנדה והזבה[66]והשומרת יום כנגד יום והיולדת בולן מטמאות בפנים בבחוין בשלמא בולהו לחיי אלא יולדת אי בימי נדה נדה אי בימי זיבה זיבה לא צריכא שירדה לטבול מבימאה לטהרה ובי הא דאמר רבי זירא אמר רבי חייא בר אשי[67]אמר רב יולדת שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר מטנה דם בירידה טמאה בעלייה טהורה אמר ליה רבי ירמיה

nicht gehört, so ist es ja einleuchtend, dass dies eine Berührung ist[69]. — Tatsächlich hat er jene Lehre gehört, und er fragte nicht nach den Rabbanan, sondern nach R. Šimôn, und er fragte nicht hinsichtlich der Verunreinigung innen wie aussen, sondern hinsichtlich der Hinfälligmachung und der Verunreinigung durch ein Minimum. Wie ist es nun: sagt R. Šimôn, es genüge, dass sie dem gleiche, der ihr beigewohnt hat[70], nur hinsichtlich der Verunreinigung innen wie aussen, aber hinsichtlich der Hinfälligmachung und der Verunreinigung durch ein Minimum gilt dies als Beobachtung, oder aber gibt es hierbei keinen Unterschied!? Manche lesen: Tatsächlich hat er jene Lehre nicht gehört, und seine Frage lautet wie folgt: Gilt dies, da der Allbarmherzige beim Berg Sinaj es mit den Ergussbehafteten streng genommen[71]hat, als Wahrnehmung, oder aber ist vom [Ereignis beim] Berg Sinaj nichts zu folgern, da es da ein Novum war, denn mit den Flussbehafteten und den Aussätzigen, die schwerer unrein sind, nahm es der Allbarmherzige nicht streng. Dieser erwiderte: Dies gilt als Wahrnehmung. Hierauf kam er zu Raba und fragte ihn, und dieser erwiderte ihm: Dies gilt als Wahrnehmung. Alsdann kam er zu R. Joseph und fragte ihn, und dieser erwiderte: Dies gilt als Wahrnehmung. Hierauf kam er wiederum zu Abajje und sprach zu ihm: Ihr alle spuckt denselben Speichel. Dieser erwiderte: Sie haben dir richtig entschieden. R. Šimôn sagt, es genüge, dass sie dem gleiche, der ihr beigewohnt hat, nur hinsichtlich der Verunreinigung innen wie aussen, hinsichtlich der Hinfälligmachung aber und der Verunreinigung durch ein Minimum gilt dies als Wahrnehmung.

Die Rabbanan lehrten: Die Menstruirende, die Flussbehaftete, die Flussverdächtige[72]und die Wöchnerin sind alle unrein innen wie aussen. Erklärlich ist es, dass er jene nennt, wieso aber die Wöchnerin, sie ist ja in ihren Menstruationstagen Menstruirende und in ihren Flusstagen Flussbehaftete[73]!? — In dem Fall, wenn sie zum Untertauchen hinabgestiegen ist, um aus der Unreinheit in Reinheit[74]zu gelangen. Dies nach R. Zera, der im Namen des R. Hija b. Aši im Namen Rabhs sagte: Wenn eine Wöchnerin zum Untertauchen hinabgestiegen ist, um aus der Unreinheit in Reinheit zu gelangen, und in ihr Blut sich gelöst[75]hat, so ist sie, wenn beim Hinabsteigen, unrein, und wenn beim Heraufsteigen, rein[76]. R. Jirmeja sprach zu R. Zera: Wieso ist sie unrein, wenn beim Hin-

M 58 + האו. B מתניתין ‖ M 59 ולטמויי (בכל הענין) ‖ M 60 במשהו ‖ M 61 כי ‖ M 62 — ה״ם ‖ M 63 דהדרי אתפתיתו ושפיר ‖ M 64 לאביי ‖ M 65 לבע׳ ‖ M 66 ושומ׳ ‖ M 67 — א״ר.

69. Es stammt nicht von ihrem Körper. 70. Der unrein ist, nur wenn der Erguss sich ausserhalb befindet. 71. Ex. 19,15 wurde dem Volk der Geschlechtsverkehr verboten, andren Unreinen wurde das Herannahen an den Berg Sinaj nicht verboten. 72. Vgl. S. 837 N. 247. 73. Und beide werden besonders genannt. 74. Nach der 14tägigen Unreinheit, wo die Reinheitstage beginnen, Lev. 12,5. 75. In die Scheide gelangt, jedoch nicht aus dem Körper gekommen. 76. Solange es im Körper bleibt;

guss", so heisst es ja bereits unten *oder ein Mann*"? Vielmehr, weil es eine Unreinheit in einer intimen Stelle ist, und eine Unreinheit in einer intimen Stelle nicht unrein macht, nur ist dies eine Bestimmung der Schrift. — Das ist kein Einwand; eines, wenn sie beim Geschlechtsakt [den Samen aufnimmt]; und eines, wenn sie ihn ausstösst. — Auch wenn sie ihn ausstösst, sollte sie doch schon deshalb [unrein] sein, weil sie ihn beim Geschlechtsakt aufgenommen hat!? — Wenn sie wegen des Geschlechtsaktes ein Tauchbad genommen hat. – Demnach reicht die Unreinheit wegen des Geschlechtsaktes bis zum Abend, und dem widersprechend sagte Raba, sie dürfe drei Tage nach dem Geschlechtsakt keine Hebe essen, weil es nicht möglich ist, dass sie nicht etwas ausgestossen hat!? -- Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn man sie im Bett untertauchen liess. — Demnach spricht Raba von dem Fall, wenn sie zu Fuss ging und ein Tauchbad nahm, aber dann dürfte sie ihn ja im Gehen verloren haben!? Wolltest du sagen, es kann etwas zurückgeblieben sein, so sollte er sagen: weil zu berücksichtigen ist, etwas kann zurückgeblieben sein!? — Vielmehr, auch Raba spricht von dem Fall, wenn man sie im Bett untertauchen liess, dennoch besteht hier kein Widerspruch; eines, wenn sie sich umgedreht hat, und eines, wenn sie sich nicht umgedreht hat. Raba bezieht sich auf den Schriftvers und sagte folgendes: Was der Allbarmherzige geschrieben hat: *sie sollen im Wasser baden und bis zum Abend unrein sein*, gilt von dem Fall, wenn sie sich nicht umgedreht hat, hat sie sich aber umgedreht, so darf sie drei Tage keine Hebe essen, weil es nicht möglich ist, dass sie nicht etwas ausgestossen hat.

R. Šemuél b. Bisna fragte Abajje: Ist es, wenn sie Samenerguss ausgestossen hat, eine Wahrnehmung oder eine Berührung? Dies ist von Bedeutung hinsichtlich der Hinfälligmachung, der Verunreinigung durch ein Minimum und der Verunreinigung innen wie aussen. — Wie du es nimmst: hat er jene Lehre gehört, so ist dies ja nach den Rabbanan eine Wahrnehmung und nach R. Šimôn eine Berührung, und hat er jene Lehre

אם"לעניין נוגע בשכבת זרע תרי כבר"נאמר למטה או
איש אלא מפני שטומאת בית הסתרים היא וטומאת
בית הסתרים"אינה מטמאה אלא שנזרת הכתוב היא
לא קשיא כאן במשמשת כאן בפולטת"פולטת תיפוק
ליה דהא שמשה בשטבלה לשמושה למימרא דמשמשת
בטומאת ערב סגי לה והא אמר רבא משמשת כל
שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה"שאי אפשר לה
שלא תפלוט הבא במאי עסקינן שהטבילוה במטה מכלל
דבי"קאמר רבא דאולה"איהי בברעה וטבלה"דילמא
בהדי דקאזלה שדיתא"וכי תימא דלמא אישתייר אי
תבי חיישינן שמא נשתייר מבעי ליה אלא לרבא נמי
שהטבילוה במטה ולא קשיא כאן במתהפכת כאן
בשאינה מתהפכת ורבא אקרא קאי"והכי קאמר כי כתב
רחמנא ורחצו במים וטמאו עד הערב בשאינה מתהפכת
אבל"במתהפכת כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה
"שאי אפשר לה שלא תפלוט: בעא מיניה"רב שמואל
בר ביסנא מאביי "פולטת שכבת זרע רואה הויא או
נוגעת הויא"נפקא מינה לסתור ולטמא במשהו ולטמא
בפנים בבהון מה נפשך אי שמיע"ליה"מתניתא לרבנן
רואה הויא"ולרבי שמעון נוגעת הויא ואי לא שמיע

M 43 לנוגע ‖ M 44 אמור או ‖ M 45 לא ‖ M 46 ותיפ׳ לי ‖ M 47 — ש ‖ M 48 — ק ‖ M 49 איהי ‖ M 50 בהרי דאו׳ ‖ M 51 וכי כת׳ ‖ M 52 — ב ‖ M 53 — רב ‖ M 54 + למאי ‖ M 55 ליה ‖ B 56 מתניתין ‖ M 57 — ולר״ש נ״ה ו.

57. Dass auch sie unrein ist; dass er unrein ist, wird schon vorangehend V. 16 gelehrt. 58. Lev. 22,4. 59. Hieraus wird weiter fol. 43b die Unreinheit durch Berührung gefolgert. 60. Dass sie durch den Samentropfen unrein ist, obgleich er erst dann unrein ist, wenn er nach aussen gekommen ist. 61. Im 1. Fall ist sie unrein, im 2. nicht. 62. Wenn sie den Körper nicht bewegt hat. 63. Vor dem Untertauchen, sodass sie nachher erst recht rein sein sollte. 64. Und sie sei des Zweifels wegen unrein, dagegen sagt er, es sei nicht anders möglich. 65. Der bisherigen Tage seit der letzten Wahrnehmung; erst wenn sie 7 Tage hintereinander keinen Fluss wahrgenommen hat, ist sie rein. 66. Was nur bei der Wahrnehmung der Fall ist; für die Verunreinigung durch Berührung ist weiter fol. 43b ein Quantum festgesetzt. 67. Was ebenfalls nur bei der Wahrnehmung erfolgt. 68. Ueber den vom Weib ausgestossenen Samen, worüber ob. die Rabbanan u. RŠ. streiten.

דרך ערותה שנאמר[46] ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקרה הערה מלמד שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה: אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה מקור שנעקר ונפל לארץ טמאה שנאמר[48] יען השפך נחשתך ותגלי ערותך למאי אילימא לטומאת שבעה דם אמר רחמנא ולא חתיכה אלא לטומאת ערב: אמר רבי יוחנן מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות טמאה למאי אילימא לטומאת שבעה חמשה דמים טמאין באשה ותו לא אלא לטומאת ערב ודוקא תרתי אבל חדא אימא מעלמא אתיא: כל הנשים מטמאין בבית החיצון: הי ניהו בית החיצון אמר ריש לקיש בל[50] שתנוקת יושבת ונראת אמר ליה רבי יוהנן אותו מקום גלוי הוא אצל שרץ אלא אמר רבי יוחנן עד בין השינים איבעיא להו בין השינים בלפנים או בלהוץ תא שמע דתני רבי זבאי עד בין השינים[52] ובין השינים עצמן כלפנים[53] במתניתא תנא מקום דישה מאי מקום דישה[54] אמר רב יהודה מקום שהשמש דש: תנו רבנן בבשרה מלמד[55] שמטמאה בפנים כבחוץ ואין לי אלא נדה זבה מנין תלמוד לומר זובה בבשרה פילטת שכבת זרע מנין תלמוד לומר יהיה ורבי שמעון אומר דיה בבועלה מה בועלה אינו מטמא עד שתצא טומאה לחוץ אף היא[56] אינה מטמאה עד שתצא טומאתה לחוץ וסבר רבי שמעון דיה בבועלה והתניא ורחצו במים וטמאו עד הערב אמר רבי שמעון וכי מה בא זה ללמדנו

Lev.20,18

Ez.16,36

Nid.21b 40a 57b

ist, wenn ihr die Blutung aus der Scham kommt? — es heisst:[46] *und ein Mann, der bei einem menstruirenden Weib liegt, und ihre Scham aufdeckt, er entblösst ihre Blutquelle*; dies lehrt, dass ein Weib nur dann unrein ist, wenn ihr die Blutung aus der Scham kommt.

Reš-Laqiš sagte im Namen R. Jehuda des Fürsten: Wenn die Blutquelle[47] sich gelöst und auf die Erde gefallen ist, so ist sie unrein, denn es heisst:[48] *weil dein Erz*[49] *überlaufen ist und deine Scham entblösst wurde.* In welcher Hinsicht, wollte man sagen, hinsichtlich der siebentägigen Unreinheit, so spricht ja der Allbarmherzige vom Blut und nicht von einem Stück. — Vielmehr, hinsichtlich der Unreinheit bis zum Abend[50].

R. Johanan sagte: Wenn die Blutquelle wie zwei Perlentropfen[51] ausgeschwitzt hat, so ist sie unrein. In welcher Hinsicht, wollte man sagen, hinsichtlich der siebentägigen Unreinheit, so sind ja fünf Blutarten beim Weib unrein und weiter keine!? — Vielmehr, hinsichtlich der Unreinheit bis zum Abend. Jedoch nur zwei, wenn aber einer, so kann er von anderwärts[52] gekommen sein.

ALLE FRAUEN SIND UNREIN IM VORDEREN RAUM. Was heisst vorderer Raum? Reš-Laqiš erwiderte: Was bei einem Kind, wenn es sitzt, zu sehen ist. R. Johanan sprach: Die se Stelle gilt ja bei [Berührung eines] Kriechtiers[53] als frei!? Vielmehr, sagte R. Johanan, bis zu den Zotten[54]. Sie fragten: Gilt die Zottenstelle als innerhalb oder als ausserhalb? — Komm und höre: R. Zakkaj lehrte: Bis zu der Zottenstelle, und die Zottenstelle selbst gilt als innerhalb. In einer Barajtha wurde gelehrt: Bis zur Dreschstelle. — Welches heisst Dreschstelle? R. Jehuda erwiderte: Wo der Diener drischt[55].

Die Rabbanan lehrten: 'An *ihrem Leib*, dies lehrt, dass sie innen wie aussen unrein ist. Ich weiss dies von der Menstruirenden, woher dies von der Flussbehafteten? — es heisst: 'ihr *Fluss an ihrem Leib.* Woher dies von derjenigen, die Samenerguss ausstösst? — es heisst: 'sein. R. Šimôn sagt, es genüge, dass sie dem gleicht, der ihr beiwohnt; wie der, der ihr beiwohnt, erst dann unrein ist, wenn die Unreinheit nach aussen gekommen ist, ebenso ist auch sie unrein, erst wenn die Unreinheit nach aussen gekommen ist. Ist R. Šimôn denn der Ansicht, es genüge, dass sie dem gleicht, der ihr beiwohnt, es wird ja gelehrt:[56] *Sie sollen im Wasser baden und bis zum Abend unrein sein.* R. Šimôn sagte: Was soll uns dies lehren, wenn etwa inbetreff der Berührung mit dem Samener-

40 || דמי + M 39 || ו — BP 38 || שהת׳ M 37
42 (M — אינה). || שמטמא M 41 || ארץ — M

46. Lev. 20,18. 47. Der Uterus od. ein Teil desselben. 48. Ez. 16,36. 49. Nach dem T. die Gebärmutter, u. hierbei wird der Ausdruck "Scham" gebraucht. 50. Wegen der Berührung mit dem Körper. 51. Eine weisse Sekretion. 52. Nicht aus der Quelle. 53. Das, wenn es die intimen Körperstellen berührt, nicht unrein macht. 54. Am Eingang der Scheide. 55. Euphemistisch zu verstehen. 56. Ib. V. 18.

dies ja hervor schon aus [dem Wort] *Erstling des Mutterschosses*? Dies ist auch einleuchtend. Er lehrt dies vom aktiv oder passiv zur Bestialität verwandten, dem abgesonderten, dem angebeteten und dem Mischling, und bezüglich dieser braucht es ja nicht hieraus entnommen zu werden, dies geht ja aus folgendem hervor: *Vom Vieh*, dies schliesst das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte aus; *von den Rindern*, dies schliesst das angebetete aus; *vom Schaf*, dies schliesst das abgesonderte aus; *und vom Schaf*, dies schliesst das stössige aus. Und ist es denn ferner hinsichtlich des Mischlings hieraus zu entnehmen, dies geht ja aus folgendem hervor: *Ein Rind oder ein Lamm oder eine Ziege*: *Rind*, ausgenommen der Mischling; *oder eine Ziege*, ausgenommen das Abnorme. Es sind also zwei Schriftverse nötig, einer wegen eines profanen Tiers und einer wegen eines Opfertiers, ebenso sind auch hierbei zwei Schriftverse nötig.

Die Rabbanan lehrten: Wenn sie drei Tage Geburtswehen hatte und die Geburt von der Seite gekommen ist, so hat sie im Fluss geboren. R. Simôn sagt, sie habe nicht im Fluss geboren. Das aus dieser Stelle herauskommende Blut ist unrein, nach R. Šimôn aber rein. Allerdings vertritt im Anfangsatz R. Šimôn seine Ansicht und die Rabbanan vertreten ihre Ansicht, worin aber besteht ihr Streit im Schlußsatz? Rabina erwiderte: Wenn die Geburt aus der Seite gekommen ist und das Blut durch den Muttermund. R. Šimôn vertritt seine Ansicht und die Rabbanan vertreten ihre Ansicht. R. Joseph wandte ein: Erstens ist es ja dasselbe, was der Anfangsatz, und zweitens heisst ja „aus dieser Stelle", die Stelle, woher die Geburt gekommen ist!? Vielmehr, erklärte R. Joseph, wenn die Geburt und das Blut aus der Seite gekommen sind, und sie streiten, ob die Stelle der Quelle unrein ist; einer ist der Ansicht, die Stelle der Quelle sei unrein, und einer ist der Ansicht, die Stelle der Quelle sei rein.

Reš-Laqiš sagte: Nach dem das Blut unrein ist, ist auch das Weib unrein, und nach dem das Blut rein ist, ist auch das Weib rein. R. Johanan aber sagte: Auch nach dem das Blut unrein ist, ist das Weib rein. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Johanan sagte im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Woher, dass ein Weib nur dann unrein

אי אמרת דכבור מפטר רחם נפקא תבי נמי מכתבא
מדקתני הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והבלאים
תני מהכא נפקא מהתם נפקא מן הבהמה להוציא
תרובע והנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן
להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח ותו
בלאים מהכא נפקא מהתם נפקא שור או כשב או עז
שור פרט לבלאים או עז פרט לנדמה אלא אצטריכו
תרי קראי חד לבהמת חולין וחד לבהמת קדשים הבא
נמי אצטריך תרי קראי: תנו רבנן המקשה שלשה
ימים ויצא ולד דרך הופן הרי זו ילדת בזוב ורבי שמעון
אומר אין זו ילדת בזוב ודם היוצא משם טמא ורבי
שמעון מטהר בשלמא רישא רבי שמעון לטעמיה ורבנן
לטעמייהו אלא סיפא במאי פליגי אמר רבינא בגין
שיצא ולד דרך היפן ודם דרך רחם ואזדא רבי שמעון
לטעמיה ורבנן לטעמייהו מתקיף לה רב יוסף חדא
דהיינו רישא ועוד משם מקום ילד משמע ארא אמר
רב יוסף בגין שיצא ולד ודם דרך הופן ובמקיר מקומו
טמא קמיפלגי מר סבר מקור מקומו טמא ומר סבר
מקיר מקומו טהור: אמר ריש לקיש לדברי המטמא
בדם מטמא באשה לדברי המטהר בדם מטהר באשה
ורבי יוחנן אומר אף לדברי המטמא בדם מטהר באשה
ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן משום רבי
שמעון בן יוחי מנין שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה

M 28 והאתנן והמחיר והכלי והטרי ויוצא דופן והני ‖ M 29 רו"ן ‖ M 30 — להוצ' אה"ן מה"ן ‖ M 31 הנדמ' ‖ M 32 אצטריך ‖ M 33 — ש' ‖ M 34 רבא ‖ M 35 — בדם. ‖ M 36 + מ

32. Dass es sich um die Seitengeburt von Opfertieren handelt. 33. Lev. 1,2. 34. Das einen Menschen getötet hat. 35. Lev. 22,27. 36. Wegen der Seitengeburt eines solchen. 37. Beim Erstgeborenen. 38. Nicht durch den Muttermund. 39. Wenn sie flussbehaftet war; nur bei einer normalen Geburt ist die damit verbundene Blutung rein. 40. In der vorangehenden Mišnah. 41. Hinsichtl. des Blutes aus der Schnittstelle müssten sie ja entgegengesetzter Ansicht sein. 42. Aus dem Uterus, jedoch nicht bei einer Geburt. 43. Der Uterus, aus dem das Menstruationsblut kommt. 44. Es ist zwar kein Menstruationsblut, aber immerhin ist es unrein u. hat eine eintägige Unreinheit zur Folge. 45. Es gleicht dem Blut einer Verletzung. 46. Wie eine Menstruirende, 7 Tage.

שלשה מיעוטין °פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה Fol.b
ושיצא דמה חוץ לקלעים[16]שאם עלתה תרד רבי שמעון
אומר[17]עולה אין לי אלא עולה בשרה מנין לרבות
שנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים
והלן והיוצא והטמא והנותר ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ
למקומו ושקבלו פסולין וזרקו את דמן והנתנין למעלה
שנתנן למטה והנתנין למטה שנתנן למעלה והנתנין
בחוץ שנתנן[20]לפנים והנתנין בפנים שנתנן בחוץ[21]והפסה
והחטאת ששחטן שלא לשמן מנין תלמוד לומר °זאת v.6.2
תורת העולה ריבה תורה אחת לכל העולין שאם עלו
לא ירדו יכול שאני מרבה את הרובע והנרבע והמוקצה
והנעבד[22]ואתנן והמחיר והכלאים והטרפה ויוצא דופן
תלמוד לומר זאת ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא
את[23]אלו °אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת מרבה אני Fol.41
את אלו שהיה פסולן בקדש ומוציא אני את אלו שלא
היה פסולן בקדש קתני[24]מיהא יוצא דופן דלא מאי לאו
יוצא דופן דקדשים אמר רב הונא בריה דרב נתן לא
יוצא דופן דבכור בכור מפטר רחם נפקא אלא מאי
דקדשים מאמו אמו נפקא האי מאי אי אמרת בשלמא
דקדשים היינו[25]דאצטריבי תרי קראי חד לבהמת[26]חולין
דאוליד דרך דופן ואקדשה וחד[27]לבהמת קדשים דאוליד
דרך דופן וקסבר °ולדות קדשים בהויתן הן קדושים אלא b.98a 114a n 83a 90a m 11a 25a r.23b

M 18 — שא״ע תרד || M 19 — עו׳ || M 20 בפני׳ — M 21 || והפ׳ — M 22 || והאת׳ — M 23 || אלו — M 24 || M מיח׳ — B 25 דאצר׳ || M 26 + ה — M 27 || לבהמ׳ דקד׳ דיליד.

Brandopfer, das ist das Brandopfer, das sind drei[23]Ausschliessungen; ausgenommen [das Opfer], das nachts geschlachtet worden ist, dessen Blut ausgeschüttet worden ist, und dessen Blut ausserhalb der Vorhänge[24]hinausgekommen ist; ist es auf [den Altar] gekommen, so ist es herabzunehmen. R. Šimôn erklärte: *Brandopfer*, ich weiss dies nur von einem tauglichen Brandopfer, woher dass auch das nachts geschlachtete, dessen Blut ausgeschüttet worden ist, dessen Blut ausserhalb der Vorhänge hinausgekommen ist, das übernachtete, das hinausgekommene, das Uebriggebliebene, das ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes geschlachtete, dessen Blut Untaugliche aufgenommen oder gesprengt haben, dessen oberhalb[25]zu sprengendes [Blut] man unterhalb oder dessen unterhalb zu sprengendes [Blut] man oberhalb gesprengt hat, dessen ausserhalb zu sprengendes [Blut] man innerhalb[26]oder dessen innerhalb zu sprengendes [Blut] man ausserhalb gesprengt hat, das Pesaḥopfer und das nicht auf seinen Namen[27]geschlachtete Sündopfer einbegriffen sind?—es heisst: *dies ist das Gesetz über das Brandopfer*, einschliessend; ein Gesetz für alle auf [den Altar] kommenden [Opfer], dass sie, wenn sie hinaufgekommen sind, nicht mehr herabzunehmen sind. Man könnte glauben, auch das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte, [für Götzen] abgesonderte, das angebetete, das als Hurengabe oder Hundelohn verwandte, der Mischling, das Totverletzte und die Seitengeburt seien einbegriffen, so heisst es *dies*. Was veranlasst dich, jene einzuschliessen und diese auszuschliessen? Ich will dir sagen, da die Schrift einbegriffen und ausgeschlossen hat, schliesse ich jene ein, deren Untauglichkeit in Heiligkeit[28]erfolgt ist, und ich schliesse diese aus, deren Untauglichkeit nicht in Heiligkeit erfolgt ist. Hier lehrt er also von der Seitengeburt, dass sie es nicht ist. Doch wol die Seitengeburt von Opfertieren. R. Hona, der Sohn R. Nathans, erwiderte: Nein, die Seitengeburt von Erstgeborenen. — Von Erstgeborenen geht dies ja hervor schon aus [den Worten:][29]*Erstling des Mutterschosses*[30]!? — Wenn etwa vom Geheiligten, so geht dies ja hervor aus [dem Wort] *Mutter*[30]!? — Was soll dies: allerdings sind, wenn du vom Geheiligten sagst, zwei Schriftverse nötig, einer wegen der Seitengeburt von einem profanen Tier, das man geheiligt hat, und einer wegen der Seitengeburt von einem Opfertier, und er ist der Ansicht, die Jungen von Opfertieren sind erst bei ihrem Sein[31]heilig, wenn du aber von Erstgeborenen sagst, geht

23. Beide Pronomina (זאת, הוא) u. der Artikel (ה) beschränken diese Vorschrift auf das Brandopfer. 24. Vgl. S. 367 N. 213. 25. Des roten Striches um den Altar; vgl. S. 683 Z. 10. 26. Auf den innern bezw. äusseren Altar. 27. Vgl. Bd. VIII S. 3 Z. 1ff. 28. Nachdem sie in den Tempelhof gekommen sind. 29. Ex. 13,12. 30. Woraus ob. S. 841 Z. 11ff. gefolgert wird, dass ein solches nicht heilig ist, somit ist es auch vom Altar herabzunehmen. 31. Wenn sie geboren sind.

pflichtet ist wegen jedes einzelnen Sohns, und zu [einem Opfer] verpflichtet ist wegen jeder einzelnen Tochter. — Und R. Simôn!? — Dies entnimmt er aus einer Lehre, die ein Jünger vor R. Šešeth rezitirte: *Dies ist das Gesetz uber die Gebarende*, dies lehrt, dass sie ein Opfer wegen vieler Geburten bringe. Man könnte glauben, sie bringe eines wegen der Geburt und wegen des Flusses. — Demnach könnte eine Wöchnerin, die Blut gegessen hat, oder eine Wöchnerin, die Talg gegessen hat, mit einem Opfer genug haben!? — Vielmehr, man könnte glauben, sie bringe eines wegen der Geburt vor dem Vollwerden und wegen der Geburt nach dem Vollwerden[10], so heisst es *dies*[11]. — Und die Rabbanan!? — Obgleich es *dies* heisst, sind auch [die Worte] *für einen Sohn und fur eine Tochter* nötig. Man könnte glauben, dies gelte nur von zwei Schwangerschaften, von denen eine eine Fehlgeburt ist, bei einer Schwangerschaft[12] aber, wie beispielsweise bei Jehuda und Ḥizqijah, den Söhnen R. Ḥijas, genüge für sie ein Opfer, so lehrt er uns.

R. Johanan sagte: R. Simôn pflichtet bei, dass bei Opfertieren eine solche nicht heilig[13] ist. — Aus welchem Grund? — Er folgert dies durch [das Wort] *geboren*[14] vom Erstgeborenen, wie dieses aus dem Mutterschoss[15], ebenso jenes aus dem Mutterschoss. — Sollte er doch durch [das Wort] *geboren*[16] vom Menschen folgern, wie es bei diesem auch von der Seitengeburt gilt, ebenso bei jenem auch von der Seitengeburt!? — Es ist einleuchtend, dass es vom Erstgeborenen zu folgern ist, denn bei beiden heisst es *Mutter*[17]. — Im Gegenteil, man sollte es doch vom Menschen folgern, denn bei beiden sind es keine Erstgeborenen!? — Vielmehr, es ist vom Erstgeborenen zu folgern, denn bei beiden heisst es *Mutter*, handelt es sich um Opfertiere und gilt [das Gesetz von] Verwerflichem[18], Uebriggebliebenem und Unreinem[19]. — Im Gegenteil, es sollte doch vom Menschen gefolgert werden, denn beide sind keine Erstgeborenen, männlich, [nicht] heilig[20] und [keine] Priestergabe[21]!? — Jene [Uebereinstimmungen] sind mehr. R. Ḥija, Sohn R. Honas, sagte im Namen Rabas: Es gibt eine Lehre als Stütze für R. Johanan. R. Jehuda sagte:[22] *Dies ist das Gesetz über das*

לחייב על כל בן ובן ולחייב על כל בת ובת ורבי שמעון
נפקא ליה מדתני תנא קמיה דרב ששת זאת תורת
הילדת מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה
יכול תביא על לידה ועל זיבה באחת אלא יולדת
דאבלה דם ויולדת דאבלה חלב בחד קרבן תכני לה
אלא יכול תביא על לידה שלפני מלאת ועל לידה
שלאחר מלאת באחת תלמוד לומר זאת ורבנן אף על
גב דכתיב זאת אצטריך לבן או לבת סלקא דעתך אמינא
הני מילי בתרי עבורי דחד הוי נפל אבל בחד עבורא
כגון יהודה וחזקיה בני רבי חייא אימר בחד קרבן כגי
לה קא משמע לן: אמר רבי יוחנן ומודה רבי שמעון
בקדשים שאינו קדוש מאי טעמא גמר לידה לידה
מכבור מה התם פטר רחם אף כאן פטר רחם וליגמר
לידה לידה מאדם מה התם יוצא דופן אף כאן יוצא
דופן מסתברא מכבור הוה ליה למילף שכן אמו מאמו
אדרבה מאדם הוה ליה למילף שכן פשוט מפשוט אלא
מכבור הוה ליה למילף שכן אם בהמת קדשים פגול
נותר וטמא אדרבה מאדם הוה ליה למילף שכן פשוט
זכר קדוש במתנה הנך נפישין אמר רב חייא ברייה דרב
הונא משמיה דרבא תניא דמכייע ליה לרבי יוהנן רבי
יהידה אומר זאת תורת העולה היא העלה הרי אלו

8 M ועל ‖ 9 M + דתני תנא קמיה דר״ש ‖ 10 M — יכול ... לה אלא ‖ 11 M — דחד ה״ן ‖ 12 M תסגי ‖ 13 M לעניין קר׳ ‖ 14 (M למימר) ‖ 15 M + קמ׳ ‖ 16 M וקד׳ במתנו׳ ‖ 17 P — תה״ע. מסתבר׳

9. Lev. 15,7. 10. Der Reinheitstage (cf. Lev. 12,6), falls sie innerhalb dieser Tage geboren hat. 11. Nur für diese Geburt. 12. Wenn die 2. Geburt erst wesentlich später zur Welt kommt; im hier genannten Fall lag dazwischen, wie ob. S. 792 Z. 4ff. berichtet wird, eine Zwischenzeit von 3 Monaten. 13. Körperlich, heilig ist nur der Geldwert. 14. Das sowol beim Erstgeborenen (Dt. 15,19) als auch bei den Opfertieren (Lev. 22,27) gebraucht wird. 15. Cf. Ex. 34,19. 16. Das auch bei der Geburt eines Menschen gebraucht wird, Lev. 12,2. 17. Cf. Ex. 22,29 u. Lev. 22,27. 18. Vgl. S. 337 N. 21. 19. Man ist wegen des Essens von solchem schuldig. 20. Auch das Opfertier ist nicht von Geburt aus heilig, sondern muss erst geheiligt werden, dagegen wird das Erstgeborene heilig geboren. 21. Wie es das Erstgeborene ist; beispielsweise gehört das Friedensopfer nur dem Eigentümer, das Brandopfer nur Gott. 22. Lev. 6,2.

FUENFTER ABSCHNITT

וצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה [Kol. 40]
[Nid. 26a] ואין חייבין עליו קרבן רבי שמעון אומר הרי זה
כילוד כל הנשים מטמאות בבית החיצון שנאמר דם [Lev. 15,19]
יהיה זבה בבשרה אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאין
[jj] [Nid. 13a] עד שתצא טומאתן לחוץ: היה אוכל בתרומה והרגיש
שנזדעזעו איבריו אוחז באמה ובולע את התרומה
ומטמאין בכל שהוא אפילו כעין החרדל ובפחות מכן:

גמרא. אמר רבי מני בר פטיש מאי טעמייהו
[Lev. 12,2] דרבנן אמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר עד שתלד
[Nid. 27b] במקום שהיא מזרעת ורבי שמעון ההיא דאפילו לא
[Ker. 7b] ילדה אלא כעין שהזריעה אמו טמאה לידה ורבי שמעון
[Nidd. 77b] מאי טעמיה אמר ריש לקיש אמר קרא תלד לרבות יוצא
דופן ורבנן האי מבעי ליה לרבות טימטום ואנדרוגינוס
דסלקא דעתך אמינא זכר ונקבה כתיב זכר ודאי נקבה
ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס קמשמע לן ורבי שמעון
נפקא ליה מדתני בר ליואי דתני בר ליואי לבן לבן
מכל מקום לבת לבת מכל מקום ורבנן האי מבעי ליה

M 4 ופוס׳ + M 3 ‖ ו + V 2 ‖ ו — M 1
7 ‖ להו M 6 ‖ ממקום שמזר׳ M 5 ‖ מטמא׳ כל שהן
M ההוא.

EGEN EINER SEITENGEBURT[1] SIND KEINE TAGE DER UNREINHEIT UND KEINE TAGE DER REINHEIT ZU VERWEILEN UND MAN IST IHRETWEGEN NICHT ZUM OPFER[2] VERPFLICHTET. R. ŠIMÔN SAGT, SIE GLEICHE DEM [NORMAL] GEBORENEN. ALLE FRAUEN SIND UNREIN IM VORDEREN RAUM[3], DENN ES HEISST: [4]*Blut ist ihr Fluss in ihrem Fleisch*, DER FLUSSBEHAFTETE ABER UND DER ERGUSSBEHAFTETE SIND UNREIN, ERST WENN IHRE UNREINHEIT NACH AUSSEN GEKOMMEN IST. WENN JEMAND HEBE ISST UND EIN PRICKELN IN SEINEN GLIEDERN[5] MERKT, SO HALTE ER DAS GLIED FEST[6] UND SCHLUCKE DIE HEBE HERUNTER. SIE VERUNREINIGEN BEIM KLEINSTEN QUANTUM, AUCH WIE EIN SENFKORN UND NOCH WENIGER.

GEMARA. R. Mani b. Paṭiš sagte: Was ist der Grund der Rabbanan? — die Schrift sagt: [7]*wenn ein Weib zu Samen kommt und einen Knaben gebiert*, nur wenn sie aus der Stelle gebiert, wo sie zu Samen kommt. — Und R. Šimôn!? — Dies deutet darauf: selbst wenn sie nur so geboren hat, wie sie zu Samen gekommen ist[8]. — Was ist der Grund R. Šimôns? Reš-Laqiš erwiderte: Die Schrift sagt: *gebiert*, dies schliesst die Seitengeburt ein. — Und die Rabbanan!? — Dies ist nötig, um den Geschlechtslosen und den Zwitter einzuschliessen. Da es *Knabe* und *Mädchen* heisst, so könnte man glauben, dies gelte nur von einem zweifellosen Knaben und einem zweifellosen Mädchen, nicht aber von einem Geschlechtslosen und einen Zwitter, so lehrt er uns. — Und R. Šimôn!? — Dies entnimmt er aus einer Lehre des Bar-Livaj, denn Bar-Livaj lehrte: [9]*Für einen Sohn*, jede Art von Sohn; [9]*für eine Tochter*, jede Art von Tochter. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet darauf, dass man [zu einem Opfer] ver-

1. Vgl. S. 788 N. 125. 2. Cf. Lev. 12,6. 3. Wenn das Blut sich in der Scheide befindet; genauer wird dies weiter fol. 41b erklärt. 4. Lev. 15,19. 5. Den Abgang des Samens. 6. Verhindere den Austritt des Samens nach aussen. 7. Lev. 12,2. 8. Wenn die Geburt aufgelöst hervorgekommen ist; ob. S. 792 Z. 10ff. 9. Lev. 15,6.

נמי מסתברא דאי לא תימא הכי תאי תרנגורתא דרמיא
יומא וכבשה יומא ורמיא יומא וכבשה יומא וכבשה
תרי יומי ורמיא חד יומא כי הדדה נקטה כדלקמיה
נקטה או כדמעיקרא נקטה על כרחך כדלקמיה נקטה
אמר ליה רב פפא אלא הא דאמר ריש לקיש אשה
קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ואין אשה קובעת לה
וסת בתוך ימי נדותה ורבי יוחנן אימר אשה קובעת
לה וסת בתוך ימי נדותה היכי דמי לאי בגין דהזאי
ריש ירחא והמשא בירחא וריש ירחא והמשא בירחא
והשתא הזאי בהמשא בירחא וכריש ירחא לא הזאי
וקאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה אלמא
מריש ירחא מנינן אמר ליה לא הכי אמר רבי יוחנן
בגון דחזאי ריש ירחא וריש ירחא ועשרין והמשא
בירחא וריש ירחא דאמרינן דמי יתירי הוא דאתיכפי
בה וכן בי אתא רבין וכל נחותי ימא אמרוה כרב חנא
בריה דרב יהושע:

M 18 — תאי ‖ M 19 — וכ״י ‖ M 20 — חד ‖ 21 M + ו ‖ M 22 נפק׳ (!) הוי או׳ כדלקמ׳ ‖ M 23 — ר״ף אלא ‖ M 24 (נדת׳) ‖ M 25 — אשה ‖ M 26 זיבתה) ‖ M 27 + אף ‖ M 28 + לר״י דא׳ אש׳ קובע׳ לה וסת בתוך ימי זיב׳ ‖ M 29 — ור״י וחכ״י ‖ M 30 + ד ‖ B 31 מנינא ‖ M 32 ובריש ירחא לא חזאי וקא׳ דמין.

Dies ist auch einleuchtend, und du kannst nicht anders sagen. Wenn eine Henne einen Tag legt und einen Tag aussetzt, einen Tag legt und einen Tag aussetzt, dann zwei Tage aussetzt und einen Tag legt, legt sie denn, wenn sie wieder zu legen anfängt, wie jetzt oder wie früher? Doch wol wie jetzt[260]. R. Papa erwiderte ihm: Reš-Laqiš sagte, eine Frau könne ihre Periode[261] während ihrer Flusstage feststellen, nicht aber könne sie ihre Periode während ihrer Menstruationstage feststellen. R. Johanan aber sagte, eine Frau könne ihre Periode während ihrer Menstruationstage feststellen. Doch wol in dem Fall, wenn sie am Monatsersten und am fünften des Monats, am Monatsersten und am fünften des Monats wahrgenommen hat, dann am fünften des Monats und nicht am Monatsersten wahrnimmt. Er sagt, eine Frau könnte ihre Periode während ihrer Menstruationstagen feststellen. Demnach zähle man vom Monatsersten[263]!? Jener entgegnete: Nein, R. Johanan spricht von folgendem Fall: wenn sie am Monatsersten, am Monatsersten, am fünfundzwanzigsten des Monats, und am Monatsersten wahrgenommen hat; denn wir sagen, sie habe mehr Blut[264] bekommen. Auch Rabin, als er kam, und alle Seefahrer sagten wie R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs.

260. Dass ihr der Geschlechtsverkehr deshalb verboten ist, weil berücksichtigt wird, die Periode könnte wie bisher, früher eintreten, u. nicht aus dem Grund, weil mit dem Tag gerechnet wird, an dem sie eintreten kann. 261. Nach Berechnung sollte sie an einem bestimmten Tag legen u. an einem bestimmten Tag aussetzen, wenn sie aber einen bestimmten Tag aussetzt, wird die Berechnung umgestossen u. um einen Tag verschoben; ebenso ist bei der Periode nicht die Berechnung, sondern die Wahrnehmung entscheidend. 262. Wenn sie sich während dieser Tage wiederholt. 263. Nach der Berechnung; am 5. wahrgenommen hat sie erst zweimal. 264. Die Menstruation hat schon begonnen; die letzte Wahrnehmung erfolgte in den Menstruationstagen, dennoch gilt die Periode als festgestellt.

הנדה והזבה[94]והשומרת יום כנגד יום והיולדות כולן
Nid. 68b [95]מטמאות מעת לעת תיובתא[96]חייא בר רב הונא אמר
שמואל לומר שאינה קיבעת לה וסת בתוך ימי זיבתה:
Er 10a [97]אמר רב יוסף לא שמיע לי הא[98]שמעתתא אמר ליה
Nid 63b אביי את אמרת ניהלן[98]ואהא אמרת לן היתה למודה
להיות רואה[99]ליום חמשה עשר ושינתה ליום עשרים
זה וזה אסורין לשמש שינתה פעמים ליום עשרים זה
וזה אסורין ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל
לא שנו אלא המשה עשר לטבילתה שהן עשרים ושנים
לראייתה דהתם[3]בימי נדתה קאי לה אבל המשה עשר
לראייתה דבימי זיבתה קאי[5]לא קבעה: אמר רב פפא
אמריתה לשמעתא קמיה[6]רב יהודה מדסקרתא מקבע
לא קבעה מיהש מהו[7]דניחוש לה אישתיק ולא אמר ליה
ולא מידי אמר רב פפא[8]נחזי אנן היתה למודה להיות
רואה ליום המשה עשר ושינתה ליום עשרים זה וזה
Col.b אסורין[9]ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא המשה
עשר לטבילתה שהן עשרים ושנים[9]לראייתה ושינתה
[10]ליום עשרים ושבעה דבי הדרי[11]ואתו עשרין[12]ותרתי
קיימי לה בתוך ימי זיבתה וקתני זה וזה אסורין אלמא
[13]דחיישינן לה וקסבר רב פפא עשרין[12]ותרתין מעשרין
[12]ותרתין מנינן נדה[14]ופתחה מעשרין ושבעא מנינן אמר
ליה רב הונא בריה דרב[15]יהושע לרב פפא ממאי דלמא
עשרין[16]ותרתין נמי מעשרין ושבעא מנינן דבי הדרי
ואתו עשרין[12]ותרתין קיימי לה בתוך ימי נדותה[17]והכי

M 94 ושומ׳ || M 95 טמאו׳ || B 96 רב הונא בר חייא א״ש + BP 1 || ל — B 99 || M 98 והכי || M 97 מתניתי׳ || ב — M 3 || M (נדת׳) 4 || יום || M 2 — לשמש ... אסורין || M 5 + לה || M 6 דרי׳ מדיס׳ מימר אמרי מיקבע || M 7 דתיח׳ || M 8 ליח׳ || M 9 + יום || M 10 לעש׳ || M 11 ו — M || M 12 ותרי || M 13 — ד || M 14 ופתיחת׳ || M 15 — יהו׳ || M 16 ותרין || M 17 — והכ״ם.

ist. Man wandte ein: Die Menstruirende, die Flussbehaftete, die Flussverdächtige und die Wöchnerin sind alle[252]einen Stundentag unrein. — Eine Widerlegung. Ḥija b. R. Hona[253]erwiderte im Namen Šemuéls: Dies besagt, dass sie während der Flusstage[243]keine Periode feststellen kann[254].

R. Joseph[255]sagte: Ich habe all diese Lehren nicht gehört. Da sprach Abajje zu ihm: Du selbst sagtest sie uns, und zwar sagtest du sie uns inbezug auf folgende Lehre. Wenn sie gewöhnt war, am fünfzehnten Tag[256]wahrzunehmen, und abweichend am zwanzigsten Tag wahrgenommen hat, so ist ihr der Geschlechtsverkehr an diesem und jenem verboten; ist es zweimal abweichend am zwanzigsten erfolgt, so ist er ihr an diesem und an jenem verboten. Hierzu sagtest du zu uns: R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dies gilt vom fünfzehnten seit ihrem Tauchbad, das ist der zweiundzwanzigste seit ihrer Wahrnehmung, wo sie sich bereits in ihren Menstruationstagen[249]befindet, wenn aber am fünfzehnten seit ihrer Wahrnehmung, wo sie sich in ihren Flusstagen[243]befindet, so ist [die Periode] nicht festgestellt.

R. Papa sagte: Ich trug diese Lehre R. Jehuda aus Dasqarta vor, [und sprach zu ihm:] Festgestellt ist es nicht, ist dies aber zu berücksichtigen? Da schwieg er und antwortete mir nichts. Da sprach R. Papa: Wir wollen sehen[257]. Wenn sie gewöhnt war, am fünfzehnten Tag wahrzunehmen, und abweichend am zwanzigsten Tag wahrgenommen hat, so ist ihr [der Geschlechtsverkehr] an diesem und jenem verboten. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls: Dies gilt nur vom fünfzehnten seit ihrem Tauchbad, das ist der zweiundzwanzigste seit ihrer Wahrnehmung, wenn sie abweichend am siebenundzwanzigsten wahrgenommen hat. Der zweiundzwanzigste gehört zu ihren Flusstagen, und er lehrt, er sei ihr an diesem und jenem verboten; demnach ist dies zu berücksichtigen. R. Papa ist somit der Ansicht, zweiundzwanzig zähle man vom zweiundzwanzigsten[258], und den Menstruationsbeginn zähle man vom siebenundzwanzigsten[259]. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, sprach zu R. Papa: Woher dies, vielleicht zähle man die zweiundzwanzig ebenfalls vom siebenundzwanzigsten, sodass, wenn zweiundzwanzig um sind, sie sich in ihren Menstruationstagen befindet!?

252. Alle bei einmaliger Wahrnehmung. 253. Weiter fol. 68b R. Hona b. Ḥija, wie in den kursirenden Ausgaben auch hier. 254. Selbst wenn sich dies dreimal wiederholt. 255. Der infolge einer Krankheit sein Studium vergessen hatte; vgl. Bd. IV S. 921 Z. 12ff. 256. Des Monats od. seit der letzten Wahrnehmung. 257. Eine Entscheidung aus folgender Lehre entnehmen. 258. An dem ihre Periode zu erwarten war. 259. An dem sie verspätet eingetreten ist.

BLUT ZURÜCKHÄLT. ABER DIE TAGE DES MÄNNLICHEN FLUSSBEHAFTETEN, DER WEIBLICHEN FLUSSBEHAFTETEN UND DER FLUSSVERDÄCHTIGEN[247] SIND IN DER ANNAHME DER UNREINHEIT.

GEMARA. In welcher Hinsicht? R. Jehuda erwiderte: Dies besagt, dass sie[248] der Untersuchung nicht benötigt. — Wenn es aber im Schlußsatz heisst: verweilte sie, ohne sich untersucht zu haben, so benötigt sie ja von vornherein wol der Untersuchung? — Der Schlußsatz bezieht sich auf die Menstruationstage[249], und er meint es wie folgt: volle elf Tage befindet sie sich in der Annahme der Reinheit und benötigt nicht der Untersuchung, in den Menstruationstagen[250] aber benötigt sie der Untersuchung; verweilte sie ohne sich untersucht zu haben, ob sie versehentlich, durch Zwang oder vorsätzlich sich nicht untersucht hat, so ist sie rein. R. Hisda erwiderte: Dies ist nach R. Meír nötig, welcher sagt, einem Weib, das keine feste Periode hat, sei der Geschlechtsverkehr verboten; dies nur in den Menstruationstagen[249], in den Flusstagen[250] aber befindet sie sich in der Annahme der Reinheit. — Wieso sagt R. Meír demnach, er entlasse sie und nehme sie nie wieder!? — Weil man zu einem Verstoss kommen kann in den Menstruationstagen. — Wenn es aber im Schlusssatz heisst: wenn die Zeit ihrer Periode herankommt und sie sich nicht untersucht, so gilt dies ja von einem Weib, das eine feste Periode hat!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: volle elf Tage befindet sie sich in der Annahme der Reinheit und ist ihrem Mann erlaubt, in den Menstruationstagen[249] aber verboten; dies gilt nur von einem Weib, das keine feste Periode hat, hat sie aber eine feste Periode, so ist sie erlaubt, jedoch benötigt sie der Untersuchung. Verweilte sie, ohne sich untersucht zu haben, ob sie versehentlich, durch Zwang oder vorsätzlich sich nicht untersucht hat, so ist sie rein; wenn die Zeit ihrer Periode herankommt und sie sich nicht untersucht hat, so ist sie unrein. — Wenn aber der Schlußsatz von R. Meír ist, so ist ja der Anfangsatz nicht von R. Meír!? — Das ganze ist von R. Meír, und er meint es wie folgt: wenn sie nicht in einem Versteck war, und als die Zeit ihrer Periode herankam, sich nicht untersucht hat, ist sie unrein, denn R. Meír sagt, wenn sie in einem Versteck war, und als die Zeit ihrer Periode herangekommen war, sich nicht untersucht hat, sei sie rein, weil der Schreck das Blut zurückhält. Raba erwiderte: Dies besagt, dass sie nicht einen Stundentag[251] unrein

ימי חזב והזבה ושומרת יום כנגד יום הרי אלו בחזקת טומאה:

גמרא. למאי הלכתא אמר רב יהודה לומר שאינה צריכה בדיקה והא מדקתני סיפא ישבה ולא בדקה מכלל דלכתחילה בעיא בדיקה סיפא אתאן לימי נדה והכי קאמר כל אחד עשר בחזקת טהרה ולא בעיא בדיקה אבל בימי נדתה בעיא בדיקה ישבה ולא בדקה שנגה נאנסה הוידה ולא בדקה טהורה רב חסדא אמר לא צריכא אלא לרבי מאיר דאמר אשה שאין לה יסת אסירה לשמש הני מילי בימי נדתה אבל בימי זיבתה בחזקת טהרה קיימא אי הכי אמאי אמר רבי מאיר יוציא ולא יחזיר עולמית דלמא אתיא לקלקולא בימי נדה הא מדקתני סיפא הניע שעת וסתה ולא בדקה מכלל דבאשה שיש לה וסת עסקינן חסורי מחסרא והכי קתני כל אחד עשר בחזקת טהרה ושריא לבעלה ובימי נדה אסורה במה דברים אמורים באשה שאין לה וסת אבל יש לה וסת מותרת וצריכה בדיקה ישבה ולא בדקה שנגה נאנסה הוידה ולא בדקה טהורה הניע שעת וסתה ולא בדקה טמאה הא מדסיפא רבי מאיר רישא לאו רבי מאיר כולה רבי מאיר היא והכי קאמר אם לא היתה במחבא והניע שעת וסתה ולא בדקה טמאה שרבי מאיר אומר אם היתה במחבא והניע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שהרדה מסלקת את הדמים רבא אמר לומר שאינה מטמאה מעת לעת מיתיבי

85 M הן ‖ 86 M — סיפא ‖ 87 M — אבל ‖ 88 M נידה אבל בימי זיבו ‖ 89 M אש׳ שיל׳ וסת שרי׳ ובעי׳ ‖ 90 M + ו ‖ 91 M + הוי ‖ 92 M — לא ‖ 93 M מטמא׳.

so sagt R. Meír demnach, er entlasse sie und nehme sie nie wieder!? — Weil man zu einem Verstoss kommen kann in den Menstruationstagen. — Wenn es aber im Schlusssatz heisst: wenn die Zeit ihrer Periode herankommt und sie sich nicht untersucht, so gilt dies ja von einem Weib, das eine feste Periode hat!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: volle elf Tage befindet sie sich in der Annahme der Reinheit und ist ihrem Mann erlaubt, in den Menstruationstagen[249] aber verboten; dies gilt nur von einem Weib, das keine feste Periode hat, hat sie aber eine feste Periode, so ist sie erlaubt, jedoch benötigt sie der Untersuchung. Verweilte sie, ohne sich untersucht zu haben, ob sie versehentlich, durch Zwang oder vorsätzlich sich nicht untersucht hat, so ist sie rein; wenn die Zeit ihrer Periode herankommt und sie sich nicht untersucht hat, so ist sie unrein. — Wenn aber der Schlußsatz von R. Meír ist, so ist ja der Anfangsatz nicht von R. Meír!? — Das ganze ist von R. Meír, und er meint es wie folgt: wenn sie nicht in einem Versteck war, und als die Zeit ihrer Periode herankam, sich nicht untersucht hat, ist sie unrein, denn R. Meír sagt, wenn sie in einem Versteck war, und als die Zeit ihrer Periode herangekommen war, sich nicht untersucht hat, sei sie rein, weil der Schreck das Blut zurückhält. Raba erwiderte: Dies besagt, dass sie nicht einen Stundentag[251] unrein

Menstruationswoche. 247. Wörtl. der einen Tag um einen Tag abwartenden; die an 2 Tagen Blutfluss wahrgenommen hat u. erst bei einer 3. Wiederholung Flussbehaftete ist. 248. Während der 11 Tage. 249. In denen die Menstruation möglich ist, vom 12. Tag ab bis zur Zeit ihrer Periode. 250. In denen die Menstruation ausscheidet. 251. Wenn sie während dieser Tage einmal wahrnimmt.

כנדון ממה היקל עליה[73]מטומאת זיבה אבל טמאה טומאת נדה:

גמרא. תנו רבנן °תשב לרבות המקשה בתוך שמנים של נקבה שכל דמיה שהיא רואה טהורין עד שיצא הולד ורבי אליעזר מטמא אמרו לו לרבי אליעזר ומה במקום שהחמיר[74]בשופי שלפני הולד[75]היקל בשופי שלאחר הולד מקום שהיקל בקושי שלפני הולד אינו דין שנקל בקושי שלאחר הולד אמר להם דיו לבא מן הדין להיות כנדון ממה היקל עליה מטומאת זיבה אבל [76]מטמאה טומאת נדה אמרו לו הרי אנו משיבין[77]לך לשון אחר ומה במקום שהחמיר בשופי שלפני הולד היקל בקושי שעמו מקום שהיקל[78]בשופי שלאחר הולד אינו דין שנקל בקושי שעמו אמר להם אפילו אתם משיבין כל היום כולו דיו לבא מן הדין להיות כנדון ממה היקל עליה מטומאת זיבה אבל[79]מטמאה טומאת נדה אמר רבא בהא זכנהו רבי אליעזר לרבנן לאו אמריתו °דמה דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד הבא נמי[79]°וטהרה מטקר דמיה דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד[80]אימא בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה אמר קרא °תשב ישיבה אחת לכולן:

[vij] Fol.39 ל אחד עשר[39]יום בחזקת טהרה °ישבה[81]לה ולא בדקה שגגה[15]נאנסה הזידה ולא בדקה[82]טהורה הגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טמאה °רבי מאיר אומר אם היתה במחבא[83]והגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טהורה[84]מפני °שחרדה מסלקת את הדמים אבל

73 M מדם הזי׳ || 74 M בדם השו׳ || 75 M — היקל || ... שלפ׳ הולד || 76 M מטמא׳ || 77 M אותך לש׳ אחר׳ || 78 M בקושי || 79 M + כת׳ || 80 M ואמאי || 81 M — לה || 82 M + ה״ז || 83 M — ו || 84 M — מפני.

GERT WIRD. ERLEICHTERT WORDEN IST ES BEI IHR INBETREFF DER FLUSSUNREINHEIT, WOL ABER IST SIE ALS MENSTRUIRENDE UNREIN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[238]*Soll sie verweilen*, dies schliesst diejenige ein, die innerhalb der achtzig wegen eines Mädchens Geburtswehen hat, dass nämlich alles Blut, das sie wahrnimmt, rein ist, bis die Geburt hervorkommt. Nach R. Eliêzer ist es unrein. Sie sprachen zu R. Eliêzer: Wenn da[239], wo bei Erholung vor der Geburt erschwert worden[233]ist, bei Erholung nach der Geburt erleichtert[234]worden ist, um wieviel mehr ist hierbei, wo bei Geburtswehen vor der Geburt erleichtert[239]worden ist, bei Geburtswehen nach der Geburt zu erleichtern. Er erwiderte ihnen: Es genügt, wenn das Gefolgerte dem gleicht, wovon es gefolgert wird. Erleichtert worden ist es bei ihr inbetreff der Flussunreinheit, wol aber ist sie als Menstruirende unrein. Sie entgegneten ihm: Wir wollen dir in andrer Fassung erwidern: wenn da, wo bei Erholung vor der Geburt erschwert worden ist, bei dann erfolgenden Geburtswehen erleichtert worden ist, um wieviel mehr ist hierbei, wo bei Erholung nach der Geburt erleichtert worden ist, bei dann erfolgenden Geburtswehen zu erleichtern. Er erwiderte ihnen: Selbst wenn ihr mir den ganzen Tag erwidert, [bleibt es dabei:] es genügt, wenn das Gefolgerte dem gleicht, wovon es gefolgert wird. Erleichtert worden ist es bei ihr inbetreff der Flussunreinheit, wol aber ist sie als Menstruirende unrein. Raba sagte: R. Eliêzer könnte die Rabbanan [auch] durch folgendes besiegen. Ihr legt[240]aus:[241]*Ihr Blut*, Blut von ihr selbst, nicht aber infolge der Geburt, ebenso auch hierbei:[242]*und sie sei rein vom Fluss ihres Blutes*, Blut von ihr selbst, nicht aber infolge der Geburt. — Vielleicht ist sie in den Menstruationstagen Menstruirende und in den Flusstagen[243]rein!? — Die Schrift sagt:[244]*verweile sie*, ein Verweilen für alles[245].

SOLLE ELF TAGE[246]BEFINDET SIE SICH IN DER ANNAHME DER REINHEIT. VERWEILTE SIE, OHNE SICH UNTERSUCHT ZU HABEN, OB SIE VERSEHENTLICH, DURCH ZWANG ODER VORSÄTZLICH SICH NICHT UNTERSUCHT HAT, SO IST SIE REIN; WENN DIE ZEIT IHRER PERIODE HERANKOMMT UND SIE SICH NICHT UNTERSUCHT, SO IST SIE UNREIN. R. MEÍR SAGT, WENN EINE IN EINEM VERSTECK WAR, UND ALS DIE ZEIT IHRER PERIODE HERANKAM, SICH NICHT UNTERSUCHT HAT, SO IST SIE REIN, WEIL DER SCHRECK DAS

238. Lev. 12,4. 239. Da sie innerhalb der 80 Reinheitstage erfolgt. 240. Ob. S. 828 Z. 9. 241. Lev. 15,25. 242. Ib. 12,7. 243. Während welcher die Menstruation ausscheidet; vgl. S. 230 N. 11. 244. Lev. 12,4. 245. Während dieser Tage ist sie vollständig rein. 246. Nach der

לסקיטעים יולדת לשבעה יולדת לסקיטעים שנאמר
ויהי לתקפות הימים ותהר חנה ותלד בן מיעוט תקפות
שנים מיעוט ימים שנים: רבי יוסי ורבי שמעון אומרים
אין קושי יותר משתי שבתות: אמר שמיאל מאי
טעמייהו דרבנן דכתיב ישמאה שבעים כנדתה בנדתה
ולא כזובתה מכלל דזיבתה מהורת וכמה שבועים: תני
רבנן יש מקשה עשרים וחמשה יום ואין זיבה עולה
בהן ביצד שנים בלא עת ושבעה נדה ושנים שלאחר
נדה וארבעה עשר שהולד מטהר ואי אפשר שתתקשה
עשרים ושמשה יום בלא ולד ולא תהא יולדת בזוב ברא
ולד בתלתא נמי סני אמר רב ששת אימא במקום שיש
ולד אמר ליה רבא והא בלא ולד קתני אלא אמר רבא
הכי קאמר אי אפשר שתתקשה עשרים ושמשה יום
במקום שיש ולד ולא תהא יולדת בזוב ובמקום שאין
ולד אלא נפל בתלתא נמי הויא זבה מאי טעמא אין
קושי לנפלים:

[vi] מקשה בתוך שמנים של נקבה כל דמים שהיא
רואה טהורין עד שיצא הולד ורבי אליעזר מטמא
אמרו לו לרבי אליעזר ומה במקום שהחמיר בדם השופי
חיקל בדם הקושי מקום שהיקל בדם השופי אינו דין
שנקל בדם הקושי אמר להם דיו לבא מן הדין להיות

M 61 שתים | M 62 — כנד׳ | M 63 דזיבה | M 64 — ש || 65 .(M ואפשר) || VP 66 ברלא. M אל׳ יולד׳ בזוב בלא || M 67 — אלא || M 68 קתני || M 69 אפי׳ בתל׳ הויא זיב׳ | M 70 או׳ טמא | M 71 לר״א מה אם במק׳ || VP 72 שיקל.

mit sieben gebiert, auch vorfristig, denn es heisst: *„und es geschah nach Kreisungen von Tagen, da ward Hannah schwanger und gebar einen Sohn*, Kreisungen sind mindestens zwei und Tagen sind mindestens zwei[224].

R. Jose und R. Simôn sagen, die Geburtswehen dauern nicht länger als zwei Wochen Šemuél sagte: Was ist der Grund der Rabbanan? — es heisst:[225] *so sei sie zwei Wochen unrein, wie bei ihrer Menstruation*, wie bei ihrer Menstruation, nicht aber wie bei ihrem Fluss; demnach ist ihr Fluss rein, und zwar zwei Wochen.

Die Rabbanan lehrten: Manche rechnet auf die Geburtswehen fünfundzwanzig Tage, ohne sie zu den Flusstagen zu zählen. Und zwar: zwei ausserhalb[226] der Zeit, sieben der Menstruation[227], zwei nach der Menstruation[228], vierzehn, die das Kind rein[229] macht. Es ist nicht möglich, dass die Geburtswehen ohne Geburt sechsundzwanzig Tage betragen, ohne dass sie im Fluss gebiert[229]. — Ohne Geburt reichen ja drei [Tage]!? R. Šešeth erwiderte: Lies: wo eine Geburt vorhanden ist. Raba sprach zu ihm: Es heisst ja aber: ohne Geburt!? Vielmehr, erklärte Raba, meint er es wie folgt: es ist nicht möglich, dass die Geburtswehen sechsundzwanzig Tage betragen, ohne dass sie im Fluss gebiert, wenn eine Geburt vorhanden ist; und wenn keine Geburt vorhanden ist, sondern eine Fehlgeburt, ist sie auch bei dreien Flussbehaftete, weil bei Fehlgeburten keine Geburtswehen gelten.

WENN [eine Frau] innerhalb der achtzig [Tage] wegen eines Mädchens[230] Geburtswehen hat, so ist alles Blut, das sie wahrnimmt, rein, bis die Geburt hervorkommt. Nach R. Eliêzer ist es unrein[231]. Sie sprachen zu R. Eliêzer: Wenn da[232], wo bei Blutung während der Erholung erschwert[233] worden ist, bei Blutung während der Geburtswehen erleichtert[234] worden ist, um wieviel mehr ist hierbei, wo bei Blutung während der Erholung erleichtert[235] worden ist, bei Blutung während der Geburtswehen zu erleichtern. Er erwiderte ihnen: Es genügt, wenn das Gefolgerte[236] dem gleicht, von dem[237] es gefol-

224. iSam. 1,20. 225. Das W. תקופה bezeichnet eine Jahreszeit, 3 Monate. 226. Die Schwangerschaft dauerte also 6 Monate u. 2 Tage. 227. Lev. 12,5. 228. Durch die Geburt, nach RJ. u. RŠ. 229. Wenn auf die 2 Tage nach den Menstruationstagen vor den Geburtswehen ein 3. folgt, an dem sie Fluss hat, so ist sie Flussbehaftete. 230. Da ihr 14 Tage nach der Geburt der Geschlechtsverkehr erlaubt ist, so ist bis zum 80. eine Schwangerschaft möglich. 231. Es ist keine normale Geburt mit Reinheitsblutung, vielmehr ist sie in den Menstruationstagen unrein. 232. Bei einer normalen Geburt. 233. Wenn sie sich 3 Tage vor der Geburt erholt u. Blutung wahrgenommen hat, so ist sie Flussbehaftete; ob. S. 827 Z. 7ff. 234. Die Blutung ist dann nicht unrein. 235. Sie ist nach Lev. 12,5 bis zum 80. Tag nach der Geburt rein. 236. Die Geburtswehen bei einer Frühgeburt während der Reinheitstage. 237. Den Geburtswehen bei einer normalen Geburt.

של אחר הנדה אמרו לו אם כן יש מקשה כל ימיה
ואין זיבה עולה בהן אמר להן[53]מאי דעתייכו משום
נפלים אין קושי[54]לנפלים: תנו רבנן יש רואה מאה יום
ואין זיבה עולה בהן ביצד שנים בלא עת ושבעה נדה
ושנים של אחר[52]הנדה[55]ושמנים של נקבה ושבעה נדה
ושנים של אחר הנדה מאי קמשמע לן לאפוקי מטאן
vgl. Nid. 21b דאמר °אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם[56]קמשמע לן
דאיפשר לפתיחת הקבר בלא דם: רבי יהודה אומר
דיה וכו': תניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון דיה
חדשה ויש בדבר להקל ולהחמיר ביצד קשתה שנים
בסוף שמיני ואחד בתחלת תשיעי ואפילו בתחלת
תשיעי ילדה הרי זו יולדת בזיב אבל קשתה יום אחד
בסוף שמיני ושתים בתחלת תשיעי ואפילו בסוף תשיעי
ילדה אין זו יולדת בזוב אמר רב אדא[57]בר אהבה שמע
מינה קסבר רבי יהודה שיפורא[58]גרים איני והא אמר
שמואל אין אשה מתעברת ויולדת אלא למאתים ושבעים
ואחד יום או למאתים ושבעים ושנים יום או למאתים
ושבעים ושלשה הוא דאמר כחסידים הראשונים דתניא
חסידים הראשונים לא היו משמשין מטותיהן אלא
Col.b ברביעי בשבת[59]שלא יבואו נשותיהן °לידי חלול שבת
ברביעי[60]ותו לא אימא מרביעי ואילך אמר מר זוטרא
Ri. 4,13 מאי טעמייהו דחסידים הראשונים דכתיב °ויתן [ה'] לה
הריון הריון בגימטריא מאתן ושבעים וחד הוו אמר מר
vgl. Nid. 27b זוטרא אפילו למאן דאמר °יולדת לתשעה אינה יולדת

53 M + ר״ם || 54 M בנפ׳ || 55 M — ושמ׳ ... הנדה || 56 M — קמ״ל ... דם || 57 M ברי׳ דרב יצח׳ שמע || 58 M + ק || 59 M + כרי || 60 M + בשב׳.

nach der Menstruation[213]. Sie entgegneten ihm: Demnach kann eine lebenslänglich[214]als Geburtswehenhabende gelten, ohne Flussbehaftete zu sein!? Er erwiderte ihnen: Ihr denkt wol an Fehlgeburten, aber bei Fehlgeburten gelten die Geburtswehen nicht[215].

Die Rabbanan lehrten: Manche kann hundert Tage[216]wahrnehmen, ohne sie zu den Flusstagen zu zählen. Und zwar: zwei ausserhalb der Zeit, sieben der Menstruation, zwei nach der Menstruation, achtzig wegen eines Mädchens, sieben der Menstruation und zwei nach der Menstruation. — Was lehrt er uns damit? Dies schliesst die Ansicht desjenigen aus, welcher sagt, es sei keine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung[217]möglich; er lehrt uns, dass eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung möglich ist.

R. Jehuda sagt, sie habe &c. genug. Es wird gelehrt: R. Jehuda sagte im Namen R. Tryphons: Sie hat mit ihrem Monat genug, und es gibt dabei zu erleichtern und zu erschweren. Zum Beispiel: Wenn sie Geburtswehen hatte zwei [Tage] am Ende des achten [Monats] und einen am Anfang des neunten, so hat sie, selbst wenn sie am Anfang des neunten geboren hat, im Fluss geboren. Wenn sie aber Geburtswehen hatte einen Tag am Ende des achten und zwei am Anfang des neunten, so hat sie, selbst wenn sie am Ende des neunten geboren hat, nicht im Fluss geboren. R. Ada b. Ahaba sagte: Hieraus ist zu entnehmen, dass R. Jehuda der Ansicht ist, das Blashorn[218]gebe den Ausschlag. — Dem ist ja aber nicht so, Šemuél sagte ja, ein Weib könne schwanger werden und gebären nur nach zweihunderteinundsiebzig Tagen oder nach zweihundertzweiundsiebzig Tagen oder nach zweihundertdreiundsiebzig Tagen!? — Er ist der Ansicht der früheren Frommen, denn es wird gelehrt: Die früheren Frommen pflegten den Geschlechtsakt zu vollziehen nur am Mittwoch, damit ihre Frauen nicht zu einer Entweihung des Šabbaths[219]kommen. — Wieso nicht später[220]? — Lies: vom Mittwoch ab. Mar-Zuṭra sagte: Was ist der Grund der früheren Frommen? — es heisst:[221]*und der Herr gab ihr Schwangerschaft*; die Buchstabenzahl [des Wortes] *herajon* [Schwangerschaft] beträgt zweihunderteinundsiebzig. Mar-Zuṭra sagte: Selbst nach demjenigen, welcher sagt, die mit neun [Monaten] gebiert, gebäre nicht vorfristig[222], gebiert, die

213. Zusammen sind es 150 Tage, während welcher sie ununterbrochen Blutungen haben kann, ohne als Flussbehaftete zu gelten. 214. Dies kann bei frühzeitigen Fehlgeburten erfolgen, wenn die Geburtswehen nach den hier errechneten Tagen beginnen. 215. Die Blutungen sind nicht rein. 216. Ohne Geburtswehen. 217. Demnach müsste sie, wenn sie 2 Tage nach den Menstruationstagen Blutung hatte u. am 3. geboren hat, Flussbehaftete sein, da Geburtswehen ausscheiden. 218. Das bei der Weihung des Neumondes geblasen wird. 219. Damit nicht nach 39 Wochen die Geburt am Šabbath erfolge, da möglicherweise dieserhalb eine am Šabbath verboteue Arbeit erforderlich sein könnte. 220. Die Schwankung beträgt ja nur 3 Tage. 221. Ruth 4,13. 222. Wörtl. bei verstümmelten, gekürzten, sc. Monaten.

לאפוקי מדבי חנינא: "כמה היא קשויה רבי מאיר אומר וכו': השתא חמשים מקשיה ארבעים מיבעיא אמר רב הסדא לא קשיא כאן יהיה כאן יבריאה: אמר רבי לוי אין הולד מטהר אלא ימים הראויין להיות בהן זבה וכב אמר[196]אפילו בימים הראויין לכפירת זבה אמר רב אדא בר אהבה ולטעמיה דרב אפילו ימים Fol. 38a הראויין לכפירת סתירת[197]זבה תנן כמה[198]היא קשויה רבי מאיר אומר[199]ארבעים וחמשים יום בשלמא לרב משכחת לה[200]דרב אדא בר אהבה אלא ללוי קשיא אמר לך לוי מי קתני טהורה[201]בבולן בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה לישנא אחרינא אמרי[202]אמר רבי לוי אין הולד מטהר אלא ימים הראויין להיות בהן זבה גדילה מאי טעמא דמה ימים רבים כתיב אבא שאול[203]משמיה דרב L.15,25 אמר אפילו ימים הראויין להיות בהן זבה קטנה[204]מאי טעמא ימי וכל ימי התם בתיבי תנן[205]כמה היא קשויה רבי מאיר אומר אפילו ארבעים וחמשים יום קשיא לתרוייהו מי קתני טהורה[206]בבולן קשתה בימי נדתה נדה בימי זיבתה טהורה תניא היא רבי מאיר אומר יש מקשה מאה וחמשים יום ואין זבה עולה[207]בהן כיצד שנים בלא עת ושבעה נדה ושנים של אחר[208]הנדה וחמשים שהולד מטהר ושמנים של נקבה ושבעה נדה ושנים

46 || הוא — M 45 || זיבתו M 44 || אפי' — M 43
M + אפי' M 47 || כדרב M 48 — בכולן || M 49 +
לה M 50 || או' אפי' M 51 — בהן M 52 — ה.

unrein; dies schliesst die Ansicht R. Haninas[196] aus.

WIE LANGE DAUERN DIE GEBURTSWEHEN? R. MEÍR SAGT &c. Wenn sie auch fünfzig anhalten können, so ist es ja von vierzig selbstverständlich!? R. Hisda erwiderte: Das ist kein Einwand, eines gilt von einer Kranken[197] und eines von einer Gesunden.

R. Levi sagte: Das Kind macht rein[198] nur die Tage, in denen sie als Flussbehaftete[199] gelten kann. Rabh aber sagte: Auch die Tage, die für die Zählung der Flussbehafteten[200] geeignet sind. R. Ada b. Ahaba sagte: Nach der Ansicht Rabhs, auch die Tage, die zur Hinfälligmachung der Zählung[201] der Flussbehafteten geeignet sind. — Es wird gelehrt: Wie lange dauern die Geburtswehen? R. Meír sagt, auch vierzig oder fünfzig Tage. Allerdings kann dies nach Rabh vorkommen, nach R. Ada b. Ahaba, gegen Levi aber[202] ist dies ja ein Einwand!? — Levi kann dir erwidern: er lehrt ja nicht, dass sie an allen rein sei, in den Menstruationstagen ist sie Menstruirende und in den Flusstagen[203] ist sie rein. Eine andre Lesart. R. Levi sagte: Das Kind macht rein nur die Tage, in denen sie effektiv Flussbehaftete[204] sein kann, denn es heisst:[205] *ihre Blutung viele Tage.* Abba-Saúl aber sagte im Namen Rabhs, auch die Tage, in denen sie nur unsicher Flussbehaftete[205] sein kann, denn hierbei heisst es:[204] *Tage* und *alle*[205] *Tage.* — Es wird gelehrt: Wie lange dauern die Geburtswehen? R. Meír sagt, auch vierzig oder fünfzig Tage. Dies ist ein Einwand gegen beide!? — Er lehrt ja nicht, dass sie an allen rein sei; hat sie Geburtswehen in ihren Menstruationstagen, so ist sie Menstruirende, wenn in ihren Flusstagen, so ist sie rein. — Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Manche rechnet auf die Geburtswehen hundertfünfzig Tage, ohne sie zu den Flusstagen zu zählen. Und zwar: zwei ausserhalb[206] der Zeit, sieben der Menstruation[207], zwei nach der Menstruation[208], fünfzig, die das Kind rein[209] macht, achtzig wegen eines Mädchens[210], sieben der Menstruation[211] und zwei[208]

gehalten hat. 195. Ob. S. 828 Z. 6ff., wo der Text חגניה hat. 196. Bei einer solchen kann es länger anhalten. 197. Dh. die Blutung ist eine Begleiterscheinung der Geburt u. keine Menstruation. 198. Während der 11 Tage (vgl. S. 230 N. 11), in denen eine Menstruation ausgeschlossen ist. 199. Wenn die Geburtswehen in den Zähltagen begonnen haben. 200. Werden die vorangehenden Tage durch eine Wahrnehmung hinfällig, so beginnt die Zählung von Neuem. 201. Nach denen es nur 11 Tage sind. 202. In dem die Menstruation ausscheidet. 203. Nach dreimaliger Wiederholung. 204. Lev. 15,25. 205. Noch nicht dreimal wiederholt. 206. Hieraus wird es weiter hinsichtl. der unsicher Flussbehafteten gefolgert. 207. Der Menstruationsfälligkeit, also am 9. der 11 Tage. 208. Die Blutung unmittelbar nach dem 11. Tag gilt nicht als Fluss, sondern ist normale Menstruation. 209. Solange sie nicht Flussblutung an 3 Tagen hintereinander wahrnimmt, ist sie nicht Flussbehaftete. 210. Nach der Lehre der Mišnah ist die Blutung 50 Tage Begleiterscheinung der Geburt, also kein pathologischer Fluss. 211. Bisher sind es 61 Tage; wenn sie an diesem von einem Mädchen entbunden wird, so folgen 80 Tage, während welcher sie nach Lev. 12,5 nicht fluss- od. menstruationsunrein ist. 212. Sieben Tage nach den auf die Geburt eines Mädchens folgenden Tagen gilt die Blutung als Menstruation.

אמר על כרחך הקישן הכתוב[34]איבא דאמרי אמר רב אחדבוי בר אמי אמר רב ששת רבי אליעזר היא דאמר דנין אפשר משאי אפשר ורב פפא אמר על כרחך הקישן הכתוב: קשתה שלשת ימים וכו׳: איבעיא להו שפתה מזה ומזה מהו רב חסדא אמר טמאה[35]רבי חנינא אמר טהורה אמר רבי חנינא משל למלך שיצא וחיילותיו לפניו בידוע[36]שחיילותיו של מלך הן ורב חסדא אמר כל שכן דבעי נפיש חיילות טפי תנן רבי יהושע אומר לילה ויום בלילי שבת ויומו ששפתה מן הצער ולא מן הדם טעמא דמן הצער ולא מן הדם הא מזה ומזה טהורה תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא לא מיבעיא מזה ומזה דטמא דפסקי להו חיילות לגמרי אבל מן הצער ולא מן הדם אימר כי היכי דמדם לא פסקה מקושי נמי לא פסקה והא תונבא בעלמא[37]הוא דנקט לה קא משמע לן תנן קשתה שלשה ימים[38]בתוך אחד עשר[39]יום ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת בזוב היכי דמי אילימא כדקתני למה לי שלש בתרי[40]בקושי וחד[40]בשופי סני אלא לאו הכי קאמר קשתה שלשה [41]ושפתה מזה ומזה או שקשתה שנים ושפתה מעת לעת הרי זו יולדת בזוב ותיובתא דרבי חנינא אמר לך רבי חנינא לא לעולם כדקתני והא קמשמע לן[18]דאף על גב דמתהיל קישוי בשלישי ושפתה מעת לעת[42]טמאה

34 M + ורב אב״א א׳ ר״א היא [דא׳] דנין אפשר משאפ׳ (!) ‖ 35 M + ו ‖ 36 M שכל חייל׳ ‖ 37 M — הוא ‖ 38 M מתוך ‖ 39 M — יום ‖ 40 M — ב ‖ 41 M + טמ׳. ‖ 42 M — טמ׳.

das Mögliche folgern. R. Šešeth erwiderte: Die Schrift hat sie eben miteinander[186] verglichen. Manche lesen: R. Aḥadboj b. Ami erwiderte im Namen des R. Šešeth: Hier ist R. Eliêzer vertreten, welcher sagt, man folgere vom Unmöglichen auf das Mögliche. R. Papa erwiderte: Die Schrift hat sie eben miteinander verglichen.

WENN SIE SICH DREI TAGE IN GEBURTSWEHEN BEFUNDEN HATTE &c. Sie fragten: Wie ist es, wenn sie sich von beiden[187] erholt hat? — R. Ḥisda sagt, sie sei[188] unrein, und R. Ḥanina sagt, sie sei[189] rein. R. Ḥanina sagte: Dies ist ebenso, als wenn ein König mit seinen Truppen voran auszieht. Man weiss, dass es die Truppen des Königs[190] sind. R. Ḥisda aber sagte: Er müsste dann seine Truppen erst recht vermehren[191]. — Es wird gelehrt: R. Jehošuâ sagt, eine Nacht und den [darauffolgenden] Tag, wie die Šabbathnacht mit dem zu dieser gehörenden Tag. Wenn sie sich nur von den Schmerzen erholt hat und nicht von der Blutung. Nur wenn von den Schmerzen und nicht von der Blutung, wenn aber von beiden, ist sie rein. Dies ist eine Widerlegung R. Ḥisdas!? — R. Ḥisda kann dir erwidern: wenn von beiden, ist sie erst recht unrein, denn die Truppen sind ganz ausgeblieben; man könnte aber glauben, wenn nur von den Schmerzen und nicht von der Blutung, sei es möglich, wie die Blutung nicht aufgehört hat, haben auch die Schmerzen nicht aufgehört, nur sei sie von einer Empfindungslosigkeit[192] befallen worden, so lehrt er uns. — Es wird gelehrt: Wenn sie sich innerhalb der elf Tage drei Tage in Geburtswehen befunden hatte, einen Stundentag sich erholt hatte und dann geboren hat, so hat sie in Fluss geboren. In welchem Fall: wollte man sagen, wie gelehrt[193] wird, wozu brauchen es drei zu sein, auch zwei [Tage] Geburtswehen und einer der Erholung sollten ja ausreichen; wahrscheinlich meint er es wie folgt: wenn sie drei [Tage] Geburtswehen hatte, und [übergehend] von diesem zum folgenden [Tag] sich erholt hatte, oder wenn sie zwei [Tage] Geburtswehen hatte und einen Stundentag sich erholt hatte, so hat sie im Fluss geboren. Dies ist eine Widerlegung R. Ḥaninas!? — R. Ḥanina kann dir erwidern: nein, tatsächlich, wie gelehrt wird, und er lehrt uns folgendes: obgleich die Geburtswehen am dritten [Tag] nachgelassen[194] haben und sie sich einen Stundentag erholt hat, ist sie

186. Dagegen ist nichts einzuwenden; nicht zu folgern ist nur dann, wenn es sich um eine Schlussfolgerung handelt. 187. Von den Wehen u. von der Blutung. 188. Da sie sich in ihrem früheren Zustand befindet. 189. Da mit den Schmerzen auch die Blutung nachliess, so ist es ersichtlich, dass es sich um eine Geburtsblutung handelte. 190. Sie bedeuten die Ankunft des Königs am folgenden od. überfolgenden Tag, ebenso ist das Nachlassen der Blutung ein Zeichen der bevorstehenden Geburt. 191. Unmittelbar vor seiner Ankunft, dh. die Blutung müsste bis zur Geburt anhalten. 192. Stumpfheit, Benommenheit, vom syr. תנב, *erstarren, benommen sein.* 193. Wenn nur die Schmerzen nachgelassen haben. 194. Die Erholung schon am 3. Tag begonnen u. nicht genau eine Nacht u. den darauffolgenden Tag an-

מנגעה מזיבה ולא מלידתה יאבי אמר רק תני הדא
מזיבה ולא מנגעה ולא תתני ולא מלידתה ורבא האי
מאי אי אמרת בשלמא מזיבה ולא מלידתה אידי
דאצטריך ליה ליתה תנא נגעה אבל לידה לא אי אמרת
מזיבה ולא מנגעה האי מיבי יתיר הוב מזיבו נפקא
מזיבו ולא מנגעי יאבי חד בזב וחד בזבה וצריכי דאי
כתב רחמנא בזב משום דלא מטמא באהלים אבל זבה
דמטמיא באהלים אימא לא צריכא ואי כתב רחמנא בזבה
משום דלא מטמיא בראיות כבימים אבל זב דמטמא
בראיות כבימים אימא לא צריכא אמר אבי מנא אמינא
לה דתניא דותה תטמא לרבות את בועלה דותה תטמא
לרבות את הלילות דותה תטמא לרבות את היולדת
בזב שצריכה שתשב שבעה נקיים מאי לאו נקיים
מלידה לא מדם ואמר אבי מנא אמינא לה דתניא
בימי נדתה כך ימי לידתה מה ימי נדתה אין ראוין
לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהן אף ימי לידתה
שאין ראוין לזיבה אין בספירת שבעה עולה מהן ורבא
הא מני רבי אליעזר היא דאמר מסתר נמי סתרה וכי
דנין אפשר משאי אפשר אמר רב אחדבוי בר אמי רבי
אליעזר היא דאמר דנין אפשר משאי אפשר ורב ששת

M 24 — אל | M 25 — ול״ת ולא מלידה | M 26
— אידי ד | M 27 — האי | M 28 — צריכא | 29
M בעל | M 30 — את ה | M 31 נקיים מדם א׳ | 32
M אלע | M 33 — אחדבוי ... משאי אפ׳ ו.

Lehre: *Von ihrem Fluss*, nicht aber von ihrem Aussatz; *von ihrem Fluss*, nicht aber von ihrer Geburt". — Und Abajje!? — Er kann dir erwidern: lies nur einmal: *von ihrem Fluss*, nicht aber von ihrem Aussatz, lies aber nicht: nicht aber von ihrer Geburt. — Und Raba!? — Was soll dies: erklärlich ist es, wenn du liest: *von ihrem Fluss*, nicht aber von ihrer Geburt, denn da er es von der Geburt lehrt, lehrt er wegen der Geburt auch vom Aussatz; wenn du aber nur liest: *von ihrem Fluss*, nicht aber von ihrem Aussatz, so geht dies ja hervor schon aus [dem Schriftvers]: *wenn der Flussbehaftete von seinem Fluss rein wird*, von seinem Fluss, nicht aber von seinem Aussatz!? — Und Abajje!? — Einer spricht vom männlichen Flussbehafteten und einer spricht von der weiblichen Flussbehafteten. Und beides ist nötig. Würde der Allbarmherzige es nur vom männlichen Flussbehafteten geschrieben haben, so könnte man glauben, weil er bei Missgeschick nicht unrein ist, nicht aber gilt dies von der weiblichen Flussbehafteten, die bei Missgeschick unrein ist. Daher ist dies nötig. Und würde der Allbarmherzige es nur von der weiblichen Flussbehafteten geschrieben haben, so könnte man glauben, weil sie nicht unrein ist bei [Wiederholung der] Wahrnehmungen, wie bei der[181] der Tage, nicht aber gilt dies vom männlichen Flussbehafteten, der unrein ist bei [Wiederholung der] Wahrnehmungen wie bei der der Tage. Daher ist dies nötig. Abajje sagte: Ich entnehme dies aus folgender Lehre: [182]*Wie in ihrer Absonderung sei sie unrein.* Dies schliesst den ein, der ihr beiwohnt; *wie in ihrer Absonderung sei sie unrein*, dies schliesst die Nächte ein; *wie in ihrer Absonderung sei sie unrein*, dies schliesst die im Fluss Gebärende ein, dass sie sieben Reinheitstage verweile. Doch wol rein von der Geburts[unreinheit][183]. — Nein, von der Blut[unreinheit]. Abajje sagte: So entnehme ich dies aus folgender Lehre: Wie die Tage ihrer Menstruation sind auch die Tage ihrer Geburt; wie ihre Menstruationstage nicht als Flusstage[184] gelten und bei der Zählung der sieben Tage nicht mitzählen, ebenso sind die Tage der Geburts[unreinheit], die nicht als Flusstage gelten, bei der Zählung der sieben [Tage] nicht mitzuzählen. — Und Raba!? — Hier ist R. Eliêzer vertreten, welcher sagt, sie machen auch hinfällig. — Ist denn vom Unmöglichen auf das Mögliche[185] zu folgern!? R. Aḥadboj b. Ami erwiderte: Hier ist R. Eliêzer vertreten, welcher sagt, man könne vom Unmöglichen auf

179. Diese behindern nicht die Zählung der Flusstage. 180. Lev. 15,13. 181. Sie ist nur dann flussunrein, wenn sie den Fluss an 3 Tagen wahrgenommen hat, nicht aber, wenn 3 Male an einem Tag. 182. Lev. 12,2. 183. Die Tage nach der Geburt werden nicht mitgerechnet, selbst wenn sie an diesen nicht wahrnimmt. 184. Solange sie Fluss hat, scheidet die Menstruationsunreinheit aus; sie gilt als Flussbehaftete, u. jede Wahrnehmung macht die Zählung der 7 Tage hinfällig. 185. Wol kann eine Geburt während der 7 Zähltage erfolgen, nicht aber die Menstruation, da jede Blutung als Flussblutung gilt u. das Weib zurück in das Stadium einer Flussbehafteten versetzt, die 7 Tage ohne Blutung zu zählen hat.

אמר ליה לאי האי נמי גורם הוא דתנן ראה ראייה
ראשונה בודקן איתו שנייה בודקן אותו שלישית
אין בודקן אותו ולרבי אליעזר דאמר אף בשלישית
בודקן אותו הכי נמי כיון דלא גרים לא סתר אמר ליה
לרבי אליעזר הכי נמי תא שמע רבי אליעזר אימר אף
בשלישית בודקן אותו ברביעית אין בודקן אותו מאי
לאו לסתירה לא לטמויה להתיא טיפה במשא תא שמע
בשלישית רבי אליעזר אומר בודקן אותו ברביעית
אין בודקן אותו לקרבן אמרתי ולא לסתירה אלא לרבי
אליעזר תפשוט דדבר שאינו גורם סיתר לרבנן מאי
תא שמע דתני אבוה דרבי אבין מה גרם לו זובו שבעה
לפיכך סותר שבעה מה גרם לו קריו יום אחד לפיכך
סותר יום אחד מאי שבעה אילימא דמטמא שבעה
האי מה זובו טמא שבעה מבעי ליה אלא לאו דבר
הגורם סותר דבר שאינו גורם אינו סותר שמע מינה
אמר אביי נקטינן אין קושי סותר בזיבה ואי משכחת
תנא דאמר סותר התוא רבי אליעזר היא: תניא רבי
מרינוס אומר אין לידה סיתרת בזיבה איבעיא להו מהו
שתעלה אביי אמר אינה סיתרת ואינה עילה רבא אמר
אינה סיתרת ועולה אמר רבא מנא אמינא לה דתניא
ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת
ביניהם אי אמרת בשלמא עולה היינו דלא מפסקת
טומאה אלא אי אמרת אינה עולה אפסיק ליה לידה
ואביי אמר לך שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם
אמר רבא מנא אמינא לה דתניא מזובה ולא

sacht es nicht[172], und er macht hinfällig. Jener erwiderte: Doch, auch dieser verursacht dies, denn es wird gelehrt: Hat er einmal wahrgenommen, so untersuche man ihn[173], wenn ein zweites Mal, so untersuche man ihn, wenn ein drittes Mal, so untersuche man ihn nicht[173]. — Nach R. Eliêzer aber, welcher sagt, man untersuche ihn auch beim dritten Mal, macht es also nicht hinfällig, weil es dies nicht verursacht!? Jener erwiderte: Nach R. Eliêzer ist dem auch so. — Komm und höre: R. Eliêzer sagt, man untersuche ihn auch ein drittes Mal, ein viertes Mal untersuche man ihn nicht. Doch wol hinsichtlich der Hinfälligmachung!? — Nein, hinsichtlich der Verunreinigung dieses Tropfens durch Tragen. — Komm und höre: Das dritte Mal, sagt R. Eliêzer, untersuche man ihn, das vierte Mal untersuche man ihn nicht. Ich sage es nur hinsichtlich des Opfers und nicht hinsichtlich der Hinfälligmachung[174]!? — Nach R. Eliêzer ist auch zu entscheiden, dass das, was nicht verursacht, hinfällig mache, wie ist es aber nach den Rabbanan? — Komm und höre: Der Vater R. Abins lehrte: Der Fluss verursacht sieben [Tage][175], daher macht er sieben [Tage] hinfällig, der Samenerguss verursacht einen Tag[175], daher macht er einen Tag hinfällig. Was heisst nun sieben; wollte man sagen, er mache sieben [Tage] unrein, so sollte es doch heissen: der Fluss macht sieben [Tage] unrein. Doch wol: was verursacht, macht hinfällig, und was nicht verursacht, macht nicht hinfällig. Schliesse hieraus. Abajje sagte: Es ist uns überliefert, dass die Geburtswehen den Fluss nicht hinfällig machen. Solltest du aber einen Autor finden, welcher sagt, er mache hinfällig, so ist es R. Eliêzer.

Es wird gelehrt: R. Marinus sagte: Die Geburt macht beim Fluss nicht[176] hinfällig. Sie fragten: Werden sie[177] mitgerechnet? — Abajje sagt, sie mache nicht hinfällig und sie werden nicht mitgerechnet; Raba sagt, sie mache nicht hinfällig und sie werden mitgerechnet. Raba sagte: Dies entnehme ich aus folgender Lehre:[178] *Und nachher soll sie rein sein*, das „nachher" bezieht sich auf alle, sie dürfen nicht durch eine Unreinheit unterbrochen sein. Allerdings sind sie nicht durch eine Unreinheit unterbrochen, wenn du sagst, sie werden mitgerechnet, wenn du aber sagst, sie werden nicht mitgerechnet, unterbricht sie ja die Geburt. — Und Abajje!? — Er kann dir erwidern: Sie dürfen nicht durch eine Flussunreinheit unterbrochen sein. Raba sagte: So entnehme ich es aus folgender

מאי ... א״ב — M 17 | אף — M 16 ‖ אין + M 15
אותו ‖ M 18 — ד ‖ M 19 קרי יום ‖ M 20 + גורם
לו זובו ‖ M 21 מאי ‖ M 22 — לך ‖ M 23 — מזו׳.

172. Bei einem solchen gilt man nicht als flussbehaftet. 173. Ist es das 3. Mal durch Missgeschick erfolgt, so wird es mit 2 vorangehenden normalen Wahrnehmungen vereinigt. 174. Es macht hinfällig auch ohne Untersuchung. 175. Der Unreinheit. 176. Sind die 7 Zähltage durch die Geburt unterbrochen worden, so kann die Zählung nach der Geburt fortgesetzt werden. 177. Die Tage unmittelbar nach der Geburt, wenn sie an diesen nichts wahrgenommen hat. 178. Lev. 15,28.

Vater Šemuéls, die Schrift sagt:[161] *so sei sie zwei Wochen unrein, wie in ihrer Menstruation*, nicht aber, wie in ihrem Fluss. Demnach ist sie in ihrem Fluss rein, nämlich bei Geburtswehen in den Flusstagen. — Wenn es nun heisst: *so sei sie zwei Wochen unrein, wie in ihrer Menstruation*, wozu ist [das Wort] *ihr Blut* nötig!? — Wenn nicht [das Wort] *ihr Blut*, könnte man glauben, wie in ihrer Menstruation, nicht aber wie in ihrem Fluss, auch bei ihrer Erholung,[162] so lehrt er uns.

Šila b. Abina traf eine Entscheidung nach Rabh. Als die Seele Rabhs zur Ruhe einkehren sollte, sprach er zu R. Asi: Geh und sage es ihm vertraulich, und wenn er darauf nicht hört, so überzeuge ihn. Er aber verstand: tue ihn in den Bann[163]. Nachdem die Seele Rabhs zur Ruhe eingekehrt war, sprach er zu ihm: Tritt davon zurück, denn Rabh ist davon zurückgetreten. Jener erwiderte: Wäre er davon zurückgetreten, so würde er es mir gesagt[164]haben. Und er hörte nicht darauf. Da tat er ihn in den Bann. Da sprach jener: Fürchtet der Meister nicht das Feuer? Dieser erwiderte: Ich bin Isi[165]b. Jehuda, das ist Isi b. Gur-Arje, das ist Isi b. Gamaliél, das ist Isi b. Mahalalél, ein ehernerMörser[166], über den Zerfall keine Gewalt hat. Jener entgegnete ihm: Und ich bin Šila b. Abina, eine eiserne Keule, die den ehernen Mörser zerbricht. Da wurde R. Asi schwach, und er kam aus Kälte[167]in Hitze und aus Hitze in Kälte. Und die Seele R. Asis kehrte zur Ruhe ein. Hierauf ging Šila und sprach zu seiner Frau: Besorge mir Reiseutensilien[168], damit er nicht zu Rabh gehe und über mich rede. Da besorgte sie ihm Reiseutensilien, und die Seele Šilas kehrte zur Ruhe ein. Als sie hierauf eine Myrte[169]von einer Bahre zur andren Bahre fliegen sahen, sprachen sie: Es scheint also, dass die Gelehrten sich ausgesöhnt haben.

Raba fragte: Machen Geburtswehen beim Fluss hinfällig[170]: macht alles, was unrein ist, hinfällig, und auch diese machen unrein und gleichen somit den Tagen der Menstruation, oder macht nur das hinfällig, was dies[171]verursacht, diese aber verursachen es nicht? Abajje sprach zu ihm: Der Fluss durch Missgeschick beweist es: dieser verur-

אביה דשמואל אמר קרא ומטמאה שבעים כנדתה ורא
בזיבתה מכלל דזיבתה טהורה ואיזו זו קישוי בימי זיבה
והשתא דכתיב ימטמא שבעים כנדתה דמה לה מה לי
אי לאו דמה הוה אמינא כנדתה ולא כזיבתה ואפילו
בשיפי קא משמע לן: שילא בר אבינא עבד עובדא
כוותיה דרב כי קא נח נפשיה דרב אמר ליה לרב אסי
זיל צנעיה ואי לא ציית גרייה הוא סבר גדייה אמר
ליה בתר דנח נפשיה דרב אמר ליה הדר בך דהדר ביה
רב אמר ליה אם איתא דהדר ביה לדידי הוה אמר לי
לא ציית גדייה אמר ליה ולא מסתפת מר מדליקתא
אמר ליה אנא איסי בן יהודה דהוא איסי בן גור אריה
דהוא איסי בן גמליאל דהוא איסי בן מהלאל אסיתא
דנחשא דלא שליט ביה רקבא אמר ליה ואנא שילא
בר אבינא בוכנא דפרזלא דמתבר אסיתא דנחשא חלש
רב אסי עיילוה בחמימי אפקיה מקדירי עיילוה בקדירי
אפקוה מחמימי נח נפשיה דרב אסי אזל שילא אמר Fol.37
לדביתהו צבית לי זוודתא דלא ליזיל ולימא ליה לרב
מילי עילואי צביתה ליה זוודתא נח נפשיה דשילא חזו
דפרחא אסיא מהאי פוריא להאי פוריא אמרי שמע
מינה עבדו רבנן פייסא: בעי רבא קישי מהו שתסתור
בזיבה דבר המטמא סותר והאי נמי מטמא בימי נדה
היא או דלמא דבר הגורם סותר והאי לאו גורם הוא
אמר ליה אביי אונס בזיבה יוכיח שאינו גורם וסותר

BP 1 מהור ‖ 2 + זו ‖ 3 (M נדה) ‖ M 4 ניחי ‖ M 5 — ציית ‖ M 6 — אמר ... גדייה ‖ M 7 לא מסתפי ‖ M 8 מהל' דהוא א"ב גמלא אסי' ‖ M 9 אנא הוא שי' ‖ M 10 א' לה לדבי' ‖ M 11 — ליזיל ו ‖ 12 M עיליה ג"ן דשי' חזו דפרח אסא ‖ MP 13 בימי ‖ 14 M אונס בזב.

Jehuda, das ist Isi b. Gur-Arje, das ist Isi b. Gamaliél, das ist Isi b. Mahalalél, ein ehernerMörser[166], über den Zerfall keine Gewalt hat. Jener entgegnete ihm: Und ich bin Šila b. Abina, eine eiserne Keule, die den ehernen Mörser zerbricht. Da wurde R. Asi schwach, und er kam aus Kälte[167]in Hitze und aus Hitze in Kälte. Und die Seele R. Asis kehrte zur Ruhe ein. Hierauf ging Šila und sprach zu seiner Frau: Besorge mir Reiseutensilien[168], damit er nicht zu Rabh gehe und über mich rede. Da besorgte sie ihm Reiseutensilien, und die Seele Šilas kehrte zur Ruhe ein. Als sie hierauf eine Myrte[169]von einer Bahre zur andren Bahre fliegen sahen, sprachen sie: Es scheint also, dass die Gelehrten sich ausgesöhnt haben.

Raba fragte: Machen Geburtswehen beim Fluss hinfällig[170]: macht alles, was unrein ist, hinfällig, und auch diese machen unrein und gleichen somit den Tagen der Menstruation, oder macht nur das hinfällig, was dies[171]verursacht, diese aber verursachen es nicht? Abajje sprach zu ihm: Der Fluss durch Missgeschick beweist es: dieser verur-

161. Lev. 12,5. 162. Dass sie auch einen Tag nicht unrein ist. 163. Wörtl. schneide, fälle ihn; die Verwechselung ist nur in der Textsprache möglich. 164. Er war ein Schüler R.s. 165. Wol wegen des Gleichklangs mit seinem Namen Asi. 166. In der Textsprache lautlich dem Namen Asi ähnlich. 167. Er bekam Wechselfieber; dies ist wol der Sinn dieses Satzes, dessen Wortlaut nicht recht klar ist (man brachte ihn in Wärme hinein u. aus Kälte heraus, man brachte ihn in Kälte hinein u. aus Wärme heraus). 168. Sterbekleider für den Tod. 169. Man pflegte solche auf die Bahre zu legen. 170. Die bereits verstrichenen der 7 Zähltage. 171. Das Stadium der Flussbehaftung, der richtige Fluss.

ששפתה וקשתה וחזרה ושפתה הרי זו יולדת בזוב
[86]אבל שפתה יום אחד וקשתה שנים או ששפתה שנים
וקשתה יום אחד או שקשתה ושפתה וחזרה וקשתה
אין זו יולדת בזוב כללו של דבר קושי[87]כמוך ללידה
אין זו יולדת בזוב שופי כמוך ללידה הרי זו יולדת בזוב
[88]חנניה בן אחי[89]רבי יהושע אומר כל שחל קישויה
[90]בשלישי שלה אפילו כל היום כולו בשופי אין זו יולדת
בזוב כללו של דבר לאתויי מאי לאתויי דחנניה: מנא
הני מילי דתנו רבנן [91]דמה דמה מחמת עצמה ולא מחמת
ולד [91]אתה אומר מחמת ולד או אינו אלא [92]מחמת אונס
בשהוא אומר [ו]אשה כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור
הא מה אני מקיים דמה דמה מחמת עצמה ולא מחמת
ולד ומה ראית לטהר את הולד ולטמא באונס מטהר
אני [93]בולד שיש טהרה [94]אחריו ומטמא אני [95]באונס שאין
טהרה [94]אחריו אדרבה מטהר אני [95]באונס שכן אונס בזוב
טהור השתא מיהא באשה קיימינן ואינם באשה לא
אשכחן ואיבעית אימא מאי דעתיך לטהורי באונס
ולטמויי בולד אין לך אונס גדול [96]מזה אי הכי נדה נמי
[97]נימא זובה זובה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אתה
אומר [98]ולד או אינו אלא [98]אונס בשהוא אומר [99]אשה כי
תהיה זבה הרי אונס אמור הא מה אני מקיים זובה
זובה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אמר ריש לקיש אמר
קרא תשב [99]יש לך ישיבה אחרת שהיא כזו ואיזו זו
[99]קושי בימי זיבה ואימא זו קושי בימי [82]נדה אלא אמר

M 88 || ש + M 87 || אבל ... וקש' י"א — M 86
M 91 || להיו' + M 90 || רבי — V 89 || דתני' +
|| את הולד M 93 || ולא + M 92 || אתה ... ולד —
97 || מולד M 96 || את האו' M 95 || ל + M 94
M לימ' || מחמ' + M 98 || זו. + MB 99

oder sich erholt hatte, Geburtswehen hatte und sich wiederum erholt hatte, so hat sie im Fluss geboren. Wenn sie sich aber einen Tag erholt und zwei Tage Geburtswehen hatte, oder sich zwei Tage erholt und einen Tag Geburtswehen hatte, oder Geburtswehen hatte, sich erholt hatte und wiederum Geburtswehen hatte, so hat sie nicht im Fluss geboren. Die Regel hierbei ist: erfolgen die Geburtswehen unmittelbar vor der Geburt, so hat sie nicht im Fluss geboren; erfolgt die Erholung unmittelbar vor der Geburt, so hat sie im Fluss geboren. Ḥananja, der Bruderssohn R. Jehošuâs, sagte: Wenn die Geburtswehen in den dritten [Tag][153]hineinreichen, so hat sie, selbst wenn sie sich den ganzen Tag[154]erholt hat, nicht in Fluss geboren. — Was schliesst die Regel ein? — Sie schliesst die Lehre Ḥananjas ein.

Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: [155]*Ihr Blut*, Blut von ihr selbst, nicht aber infolge der Geburt. Du sagst, [nicht] infolge der Geburt, vielleicht ist dem nicht so, sondern [nicht] unverschuldet[156]!? Wenn es heisst: [155]*wenn ein Weib [ihr Blut] fliessen hat viele Tage*, so heisst dies ja unverschuldet, somit deutet [das Wort] *ihr Blut*: Blut von ihr selbst, nicht aber infolge ihrer Geburt. Was veranlasst dich, [das Blut] infolge der Geburt als rein und unverschuldet als unrein zu erklären? Ich erkläre es infolge der Geburt als rein, weil diesem reines[157]folgt, und ich erkläre es unverschuldet als unrein, weil diesem kein reines folgt. Im Gegenteil, man sollte es doch unverschuldet als rein erklären, weil auch der Flussbehaftete unverschuldet rein ist!? — Wir befassen uns mit dem Weib, und beim Weib gibt es kein unverschuldet. Wenn du aber willst, sage ich: wieso willst du unverschuldet als rein und infolge der Geburt als unrein erklären, du hast ja nichts unverschuldeteres als dies!? — Demnach ist ja auch hinsichtlich der Menstruierenden ebenso auszulegen!? [158]*Ihr Fluss*, der Fluss von ihr selbst, nicht aber infolge der Geburt. Du sagst, [nicht] infolge der Geburt, vielleicht ist dem nicht so, sondern [nicht] unverschuldet!? Wenn es heisst: [158]*wenn ein Weib flussbehaftet ist*, so heisst dies ja unverschuldet, somit deutet [das Wort] *ihr Fluss*, der Fluss von ihr selbst, nicht aber[159]infolge ihrer Geburt. Reš-Laqiš erwiderte: Die Schrift sagt: [160]*verweile sie*, es gibt noch ein andres Verweilen[161]diesem gleich, nämlich bei Geburtswehen während der Flusstage. — Vielleicht bei Geburtswehen während der Menstruationstage!? Vielmehr, erwiderte der

153. Dh. in die Nacht zum 3. Tag. 154. Auch ein Teil der Nacht zum vierten, zur Ergänzung des Stundentags. 155. Lev. 15,25. 156. Durch einen Unfall. 157. Die Reinheitstage nach der Geburt. 158. Lev. 15,19. 159. Dagegen wird oben gelehrt, wenn während ihrer Menstruationstage, sei sie Menstruirende. 160. Lev. 12,4. 161. In Reinheit.

gelten als Zähltage "ihres Flusses". Rabina sprach zu R. Aši: R. Šamen aus Sikhra sagte uns folgendes: Mar-Zuṭra trat in unster Ortschaft ein und trug vor, die Halakha sei erschwerend "wie Rabh, und die Halakha sei erschwerend[140] wie Levi. R. Aši sagte: Die Halakha ist wie Rabh, ob erleichternd oder erschwerend. Meremar trug vor: Die Halakha ist wie Rabh, ob erleichternd oder erschwerend. Die Halakha ist wie Rabh, ob erleichternd oder erschwerend.

DIE IN GEBURTSWEHEN BEFINDLICHE MENSTRUIERENDE. WENN SIE SICH INNERHALB DER ELF TAGE[141] DREI TAGE IN GEBURTSWEHEN BEFUNDEN HATTE, EINEN STUNDENTAG SICH ERHOLT HATTE UND DARAUF GEBOREN HAT, SO HAT SIE[142] IM FLUSS GEBOREN — WORTE R. ELIÊZERS. R. JEHOŠUÂ SAGT, EINE NACHT UND DEN [DARAUFFOLGENDEN] TAG, WIE DIE ŠABBATHNACHT MIT DEM ZU DIESER GEHÖRENDEN[143] TAG. WENN SIE SICH NUR VON DEN SCHMERZEN ERHOLT HAT[144] UND NICHT VON DER BLUTUNG. WIE LANGE DAUERN[145] DIE GEBURTSWEHEN? R. MEÍR SAGT, AUCH VIERZIG ODER FÜNFZIG TAGE. R. JEHUDA SAGT, SIE HABE MIT IHREM MONAT[146] GENUG. R. JOSE UND R. ŠIMÔN SAGEN, DIE GEBURTSWEHEN DAUERN NICHT LÄNGER ALS ZWEI WOCHEN[145].

GEMARA. Ist denn, wer Geburtswehen hat, Menstruirende? Rabh erwiderte: Menstruirende für einen Tag[147]. Šemuél erwiderte: Es ist zu berücksichtigen, sie könnte sich erholen[148]. R. Jiçḥaq erwiderte: Die Geburtswehen sind nichts[149]. — Er lehrt ja aber die in Geburtswehen befindliche Menstruirende!? Raba erwiderte: In den Menstruationstagen[150] ist sie Menstruirende, in den Flusstagen[151] ist sie rein. Es wird auch gelehrt: Die sich in den Menstruationstagen in Geburtswehen befindet, ist Menstruirende, und wenn in den Flusstagen, so ist sie rein. Zum Beispiel: Wenn sie einen Tag Geburtswehen und zwei sich erholt[152] hatte, oder zwei Tage Geburtswehen und einen sich erholt hatte,

aufgehört hat. 137. Sodass die Flussunreinheit aufgehört hat. 138. Die Blutung in der 3. Woche hat in der 2. begonnen, aus der "unreinen Quelle", u. ist daher nach H. feucht u. trocken unrein; nach Š. dagegen ist es von den Tagen abhängig, u. mit der 3. Woche haben die Reinheitstage begonnen. 139. Wenn sie über die 40 od. 80 Tage hinaus blutet, ist sie unrein. 140. Wenn über die 7 od. 14 Tage hinaus. 141. Vgl. S. 230 N. 11. 142. Da die Geburtsblutung aufgehört hat u. die Monatsblutung innerhalb der 11 Tage ausscheidet. 143. Der Šabbath beginnt mit dem Anbruch der Nacht u. hört zur selben Zeit des nächsten Tages auf. Ebenso muss hierbei die Erholung eine ganze Nacht u. den darauffolgenden Tag angehalten haben. 144. Gilt dies in dieser Hinsicht als Erholung, sodass die Blutung als unreiner Fluss gilt. 145. Dh. gilt die Blutung als Begleiterscheinung der Geburt u. nicht als unreiner Fluss. 146. Dem 9. Monat ihrer Schwangerschaft. 147. Sie gilt einen Tag als Menstruirende u. darf schon abends ein Reinheitsbad nehmen. 148. Dann stellt es sich heraus, dass es keine Geburtsblutung war; sie muss daher 3 Tage abwarten. 149. Eine solche Blutung ist rituell belanglos u. sie ist nicht einmal einen Tag unrein. 150. Während welcher sie sonst ihre Periode haben könnte. 151. Während der 11 Tage, in denen die Menstruation ausscheidet. 152. Wie in der Mišnah erklärt, von den Schmerzen, selbst wenn sie blutet.

Nid.10ª לה[58]לשבעה נקיים תא שמע °ימי עיבורה עולין לה לימי
מניקותה וימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה[71]ביצד
הפסיקה שתים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה
[72]שתים בימי מניקותה ואחת בימי עיבורה אחת ומחצה
בימי עיבורה ואחת ומחצה בימי מניקותה עולין לה
לשלש עונות בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא משום
הכי בעי הפסק שלש עונות אלא ללוי דאמר שני מעינות
הן למה לי הפסק שלש עונות במשהו סגי הכי קאמר
צריכה שתפסוק משהו[73]כדי שיעלו לה[58]לשלש עינות
תא שמע ושוין ברואה אחר דם טוהר שדיה שעתה
בשלמא ללוי דאמר שני מעינות[74]הן משום הכי דיה
שעתה אלא לרב דאמר מעין אחד הוא אמאי דיה
שעתה תטמא מעת לעת דליבא שהות ותטמא מפקידה
לפקידה ביון דמעת לעת ליבא מפקידה לפקידה נמי
ib.35b לא גזרו[75]בה רבנן תא שמע °יולדת בזוב שספרה ולא
טבלה וראתה הלכו בית שמאי לשיטתן ובית הלל
לשיטתן בשלמא לרב דאמר מעין אחד הוא משום הכי
מטמא לח ויבש אלא ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי
מטמא לח ויבש אמר לך לוי אנא דאמרי[76]כתנא דשוין
ואיבעית אימא בשופעת והא ספרה קתני הכא[77]ביולדת
נקבה בזוב עסקינן דשבוע קמא פסקה שבוע בתרא
לא פסקה וקסבר ימי לידתה[78]שאין רואה בהן עולין לה

brechung erfolgt, die ihr für die sieben Reinheitstage angerechnet wird. — Komm und höre: Ihre Schwangerschaftstage werden ihr zu ihren Säugetagen und ihre Säugetage werden ihr zu ihren Schwangerschaftstagen mitgerechnet. Zum Beispiel: hatte sie zwei [Tage] in ihren Schwangerschaftstagen und einen in ihren Säugetagen oder zwei in ihren Säugetagen und einen in ihren Schwangerschaftstagen oder anderthalb in ihren Schwangerschaftstagen und anderthalb in ihren Säugetagen unterbrochen, so werden sie ihr als drei Menstruationsfristen[130] angerechnet. Allerdings ist nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, eine Unterbrechung von drei Menstruationsperioden erforderlich, wozu aber ist nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen, eine Unterbrechung von drei Menstruationsperioden erforderlich, eine kurze [Unterbrechung] ist ja ausreichend!? — Dies meint er auch: es ist eine Unterbrechung erforderlich, die ihr für die drei Menstruationsperioden angerechnet wird. — Komm und höre: Sie[131]stimmen jedoch überein, dass sie, wenn sie nach ihrer Reinheitsblutung[132]wahrgenommen hat, an ihrer Zeit genug[133] habe. Erklärlich ist es nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen, dass sie an ihrer Zeit genug hat, wieso aber hat sie nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, an ihrer Zeit genug, sie sollte doch [rückwirkend] einen Stundentag unrein sein!? — Wenn nicht soviel Zeit dazwischen[134]war. — Sie sollte doch von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein sein!? — Da es kein Stundentag ist, haben die Rabbanan bei ihr auch nicht [die Dauer von der vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung angeordnet. — Komm und höre: Wenn eine, die im Fluss geboren hat, gezählt und kein Tauchbad genommen hat, wahrnimmt, so richtet sich die Schule Šammajs nach ihrer Ansicht[116]und die Schule Hillels nach ihrer Ansicht. Erklärlich ist es nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, dass es feucht und trokken verunreinigt, wieso aber verunreinigt es feucht und trocken nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen!? — Levi kann dir erwidern: ich bin der Ansicht des Autors, nach dem sie übereinstimmen[135]. Wenn du aber willst, sage ich: Wenn sie [ununterbrochen Blut] aussondert. — Er lehrt ja: gezählt[136]!? — Hier handelt es sich um den Fall, wenn sie ein Mädchen im Fluss geboren hat, und [die Blutung] in der ersten Woche aufgehört und in der zweiten Woche nicht aufgehört hat, und er ist der Ansicht, die [Unreinheits]tage wegen der Geburt, während welcher sie nicht wahrgenommen hat,

71 M + הא || 72 M - שתים בי״ם || 73 M כדי
74 M — הן || 75 M — בה || 76 M אפי׳ לת״ק ואי׳
77 M — ב || 78 M שאינה.

130. Vgl. S. 719 Z. 18 u. S. 731 Z. 23ff. 131. Šammaj u. Hillel; vgl. S. 703 Z. 1ff. 132. Den 40 od. 80 Tagen nach der Geburt. 133. Vgl. S. 703 N. 2. 134. Innerhalb 24 Stunden nach dem 40. od. 80. Tag. 135. Dass sie an ihrer Zeit genug hat (S. 703 N. 2); wenn sie nach den auf die Geburt folgenden Reinheitstagen wahrgenommen hat. 136. Eine Zählung der Reinheitstage kann erfolgen, erst wenn die Blutung

שמאי אימרים בריקה יכמיתי רעליה ובית הלל אימרים
משמא לה ויבש קא סלקא דעתך דפסקה בשלמא לרב
דאמר מעין אחד הוא משום הכי משמאה לה ויבש אלא
ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי משמאה לה ויבש אמר
לך לוי הבא במאי עסקינן בשופעת אי בשיפעת מאי
טעמא דבית שמאי קסברי בית שמאי מעין אחד הוא
בשלמא ללוי היינו דאיכא בין בית שמאי ובית הלל
אלא לרב מאי ביניהו איכא ביניהו יומי ושבילה דבית
שמאי סברי ביומי תלה רחמנא ובית הלל סברי ביומי
ושבילה תא שמע ומודים ביולדת בזב שהיא משמאה
לה ויבש סלקא דעתך הכא נמי דפסקה בשלמא לרב
דאמר מעין אחד הוא משום הכי משמאה לה ויבש אלא
ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי משמאה לה ויבש
אמר לך הבא נמי בשופעת אי בשיפעת למאי איצטריך
לבית שמאי איצטריך אף על גב דקאמרי בית שמאי
מעין אחד הוא וביומי תלה רחמנא הני מילי ביולדת
נריחתא דשליטו להו יומי אבל יולדת בזב דבעי כפירה
לא תא שמע דותה תשמא לרבית את בועלה דותה Lv.12,2 Nid.37b
תשמא לרבות הלילות דותה תשמא לרבות היולדת
בזב שצריכה שתשב שבעה ימים נקיים בשלמא לרב
דאמר מעין אחד הוא משום הכי בעיא שבעה ימים
נקיים אלא ללוי דאמר שני מעינות הן למה לי שבעה Fol.36
במשהו סגיא הכי קאמר צריכה שתפסיק משהו שיעלו

M 60 מיפסק ‖ M 61 לב ה דב״ש כברי מעיין אחד הוא
וב״ה סב׳ שתי מעיינו׳ הן אלא לרב מאי איכ׳ בין ב״ש לב״ה
א״ב יומי ‖ M 62 למילת׳ ובה״ם יומי ‖ M 63 קס״ד ה״ן
מיפסק ‖ M 64 — אע״ג ‖ M 65 וה״ם יומי גריד׳ ‖ M 66
M בעל׳ ‖ M 67 + את ‖ M 68 — ה ‖ M 69 —
ימים ‖ M 70 + הפסק.

wie die Schule Šammajs sagt, ihrem Speichel und ihrem Urin; die Schule Hillels sagt, es mache feucht und trocken unrein. Er glaubte, wenn [die Blutung] aufgehört hat. Erklärlich ist es nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, dass es feucht und trocken verunreinige, wieso aber verunreinigt es feucht und trocken nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen!? — Levi kann dir erwidern: Dies gilt von dem Fall, wenn sie [ununterbrochen Blut] aussondert. — Was ist, wenn sie aussondert, der Grund der Schule Šammajs!? — Die Schule Šammajs ist der Ansicht, es sei dieselbe Quelle. — Allerdings gibt es nach Levi einen Unterschied zwischen der Schule Šammajs und der Schule Hillels, welchen Unterschied aber gibt es zwischen ihnen nach Rabh? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Tage und des Untertauchens. Die Schule Šammajs ist der Ansicht, der Allbarmherzige habe es von den Tagen abhängig gemacht, und die Schule Hillels ist der Ansicht, von den Tagen und vom Untertauchen. — Komm und höre: [Die Schule Šammajs] pflichtet bei, dass es, wenn sie im Fluss geboren hat, feucht und trokken unrein mache. Er glaubte, auch hierbei, wenn [die Blutung] aufgehört hat. Erklärlich ist es nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, dass es feucht und trocken verunreinige, wieso aber verunreinigt es feucht und trocken nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen!? — Er kann dir erwidern: dies ebenfalls in dem Fall, wenn sie [ununterbrochen Blut] aussondert. — Wozu ist, wenn sie aussondert, dies [zu lehren] nötig!? — Dies ist nach der Schule Šammajs nötig. Obgleich die Schule Šammajs sagt, es sei dieselbe Quelle, und der Allbarmherzige habe es von den Tagen abhängig gemacht, so gilt dies nur von einer normalen Gebärenden, deren [Unreinheits]-tage vorüber sind, nicht aber von einer im Fluss gebärenden, die der Zählung[127] benötigt. — Komm und höre:[128] *Wie in ihrer Absonderung sei sie unrein*, dies schliesst den ein, der ihr beiwohnt; *wie in ihrer Absonderung sei sie unrein*, dies schliesst die Nächte ein; *wie in ihrer Absonderung sei sie unrein*, dies schliesst die im Fluss gebärende ein, dass sie sieben Reinheitstage verweile. Erklärlich ist es nach Rabh, welcher sagt, es sei dieselbe Quelle, dass sie sieben Reinheitstage abwarten muss, wozu aber sind sieben Tage erforderlich nach Levi, welcher sagt, es seien zwei verschiedene Quellen, eine kurze [Unterbrechung] sollte ja ausreichend sein[129]!? — Dies meint er auch: dass eine Unter-

125. Es kommt ja aus der reinen Quelle. 126. Nach Ablauf der in der Schrift genannten Tage ist sie rein. 127. Der Unreinheitstage wegen des Flusses. 128. Lev. 12,2. 129. Sobald die Quelle versiegt ist.

המת שכבת זרע בא מבשר החי זוב דיהה ודומה ללובן ביצה המוזרת שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת: דם היולדת שלא טבלה וכו׳: תניא אמרו להן בית הלל לבית שמאי אי אתם מודים בנדה שלא טבלה וראתה[49] דם שהיא טמאה אמרו להם[50] בית שמאי לא אם אמרתם בנדה שאפילו טבלה וראתה טמאה תאמרו ביולדת שאם טבלה וראתה[51] שהיא טהורה אמרו להם יולדת בזוב תוביח שאם טבלה וראתה[52] לאחר ימי ספירה טהורה לא טבלה וראתה טמאה אמרו להם הוא הדין והיא התשובה למימרא דפליגי והתנן ומודים ביולדת בזוב[53] שהיא מטמאה לח ויבש[54] לא קשיא כאן שכפרה כאן שלא כפרה[55] והתניא יולדת בזוב שכפרה ולא טבלה וראתה הלכו בית שמאי לשיטתן ובית הלל לשיטתן: איתמר רב אמר מעין אחד הוא[57] התורה טמאתו והתורה טהרתו ולוי אמר שני מעיינות הן[56] נסתם הטמא נפתה הטהור נסתם הטהור נפתה הטמא מאי בינייהו איבא בינייהו שופעת מתוך שבעה לאחר שבעה[59] ומתוך ארבעה עשר[57] לאחר ארבעה עשר ומתוך ארבעים לאחר ארבעים ומתוך שמנים לאחר שמנים [58] לרב רישא לקולא וסיפא להומרא ללוי רישא להומרא וסיפא לקולא[59] מיתיבי דם היולדת שלא טבלה בית

totem Fleisch, der Samenerguss kommt von lebendem Fleisch. Der Fluss ist dünnflüssig und gleicht dem Weissen eines zerrührten Eies, der Samenerguss ist dickflüssig und gleicht dem Weissen eines unzerrührten Eies.

DAS BLUT EINER WÖCHNERIN, DIE KEIN TAUCHBAD GENOMMEN HAT &c. Es wird gelehrt: Die Schule Hillels sprach zur Schule Šammajs: Pflichtet ihr etwa nicht bei, dass eine Menstruirende, die kein Tauchbad genommen und Blut wahrgenommen hat, unrein ist? Die Schule Šammajs entgegnete: Nein, wenn ihr dies von der Menstruirenden sagt, die, auch wenn sie ein Tauchbad genommen und wahrgenommen hat, unrein ist, wollt ihr dies auch von der Wöchnerin sagen, die, wenn sie ein Tauchbad genommen und wahrgenommen hat, rein ist!? Jene erwiderte: Die im Fluss geboren hat, beweist [das Entgegengesetzte]: hat sie ein Tauchbad genommen und nach den Zähltagen[114] wahrgenommen, so ist sie rein, hat sie aber kein Tauchbad genommen und wahrgenommen, so ist sie unrein. Diese entgegnete: Dies die Schlussfolgerung und dies Entgegnung[115]. — Demnach streiten sie, und dagegen wird gelehrt, [die Schule Šammajs] pflichte bei, dass es, wenn sie im Fluss geboren hat, feucht und trocken unrein mache!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn sie gezählt[116] hat, und eines, wenn sie nicht gezählt hat. — Es wird auch gelehrt: Wenn eine, die im Fluss geboren hat, gezählt und kein Tauchbad genommen hat, wahrnimmt, so richtet sich die Schule Šammajs nach ihrer Ansicht und die Schule Hillels nach ihrer Ansicht[116].

Es wurde gelehrt: Rabh sagte, es sei dieselbe[117] Quelle, die Gesetzlehre hat es[118] als unrein erklärt und die Gesetzlehre hat es[119] als rein erklärt; Levi sagt, es seien zwei verschiedene Quellen; schliesst sich die unreine, so öffnet sich die reine, schliesst sich die reine, so öffnet sich die unreine. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen, wenn sie über die sieben Tage hinaus[120] nach den sieben Tagen, über die vierzehn Tage hinaus nach den vierzehn Tagen, über die vierzig Tage hinaus nach den vierzig Tagen, und über die achtzig Tage hinaus nach den achtzig Tagen [Blut] aussondert. Nach Rabh im ersten Fall[121] erleichternd und im zweiten Fall[122] erschwerend, und nach Levi im ersten Fall erschwerend[123] und im zweiten Fall erleichternd[124]. Man wandte ein: Das Blut einer Wöchnerin, die kein Tauchbad genommen hat, gleicht,

49 M — דם ‖ 50 M — ב״ש ‖ 51 M — שהיא ‖ 52 M — לאי״ם ‖ 53 M שמטא׳ ‖ 54 M + א׳ אביי ‖ 55 M תניא נמי הכי יולד׳ ‖ 56 M נס׳ הטמ׳ ונס׳ הטה׳ נס׳ הטה׳ ונס׳ הטמ׳ מ״ב שופ׳ ‖ 57 M לאר׳ ‖ 58 M — ל ‖ 59 M תנן דם.

114. Der Reinheitstage. 115. Auch wenn sie im Fluss geboren hat, ist sie, wenn sie nach den Tagen der Unreinheit wahrgenommen hat, ohne Tauchbad rein. 116. Bei einer, die ohne Fluss geboren hat. 117. Aus der das Blut bei der Geburt u. das Blut nach dem Eintreten der Reinheitstage hervorkommt. 118. Das Blut, während der 7 bezw. 14 Tage nach der Geburt. 119. Nach der genannten Frist. 120. Cf. Lev. Kap. 12. 121. Wenn über die 7 od. 14 Tage hinaus; sie ist nachher trotzdem rein. 122. Wenn nach den 40 od. 80 Tagen; sie bleibt unrein. 123. Das Blut kommt noch aus der unreinen Quelle. 124. Es kommt auch nachher aus der reinen Quelle.

ראיה ראשונה בודקין אותו מאי לאו למיטמא לא
לקרבן תא שמע בשניה בודקין אותו למאי אילימא
לקרבן אבל למיטמא לא אקרי כאן מבשרו ילא מחמת
אונסו אלא לאו למיטמא ומדסיפא למיטמא רישא נמי
למיטמא מידי אירייא הא בראיתא והא בראיתא תא
שמע רבי אליעזר אומר אף בשלישי בודקין אותו מפני
הקרבן מכלל דתנא קמא מפני הטומאה קאמר לא דכולי
עלמא לקרבן יהכא באתים קא מיפלגי רבנן לא דרשי
אתים ורבי אליעזר דריש אתים רבנן לא דרשי אתים
הזב חדא זובו תרתי לזכר בשלישי אקשיה רחמנא
לנקבה ורבי אליעזר דריש אתים הזב חדא את תרתי
זובו תלת ברביעי אקשיה רחמנא לנקבה תא שמע רבי
יצחק אומר והלא זב בכלל בעל קרי היה ולמה יצא
להקל עליו ולהחמיר עליו להקל עליו שאין מטמא
באונס ולהחמיר עליו שהוא עושה משכב ומושב אימת Col. b
אילימא בראייה שניה תיכא הוה בכלל בעל קרי
אלא פשיטא בראייה ראשונה וקתני להקל עליו שאינו
מטמא באונס ותסברא להחמיר עליו שהוא עושה משכב
ומושב בראייה ראשונה בר משכב ומושב הוא אלא
הכי קאמר רבי יצחק אומר והלא זב בכלל בעל קרי
היה בראית ראשונה ולמה יצא בראיה שניה להקל
עליו ולהחמיר עליו להקל עליו שאינו מטמא באונס
ולהחמיר עליו שהוא עושה משכב ומושב: אמר רב
הונא זוב דומה לבי בצק של שעורים זוב בא מבשר

M 36 למאי איל לקר׳ וא לטומ׳ לא לקר׳ || M 37 ולא לטומ׳ איק׳ || B 38 — אף || M 39 לטומ׳ || M 40 + קא || M 41 — לזכר || M 42 — ורבי ... לנקבה || M 43 שאינו || M 44 שעושה || M 45 בראש׳ || M 46 — הוא || M 47 אר י || M 48 + תנ ה זוב דומה למ״ב של שעו׳.

und höre: Hat er die erste Wahrnehmung gemacht, so untersuche man ihn. Doch wol hinsichtlich der Unreinheit!? — Nein, hinsichtlich des Opfers[110]. — Komm und höre: Bei der zweiten untersuche man ihn. Wozu, wollte man sagen, hinsichtlich des Opfers und nicht hinsichtlich der Unreinheit, so beziehe man doch hierauf: *aus seinem Lot*, nicht aber durch ein Missgeschick[111]. Doch wol hinsichtlich der Unreinheit, und wie im Schlußsatz hinsichtlich der Unreinheit, so auch im Anfangsatz hinsichtlich der Unreinheit!? — Wieso denn, einer so und der andre so. — Komm und höre: R. Eliêzer sagt, man untersuche ihn auch bei der dritten, wegen des Opfers. Demnach nach dem ersten Autor wegen der Unreinheit!? — Nein, nach allen wegen des Opfers, und hier streiten sie über [die Partikel] *den*[112]; die Rabbanan deuten nicht [die Partikel] *den*, und R. Eliézer deutet [die Partikel] *den*. Die Rabbanan deuten nicht [die Partikel] *den*: *der Flussbehaftete*, einmal, *seinen Fluss*, zweimal; dies beim Mann, und beim dritten Mal vergleicht ihn der Allbarmherzige mit dem Weib. R. Eliêzer aber deutet [die Partikel] *den*: *der Fluss-behaftete*, einmal, *den*, zweimal, *Fluss*, dreimal, und beim vierten Mal vergleicht ihn der Allbarmherzige mit dem Weib. — Komm und höre: R. Jiçḥaq sagte: Der Flussbehaftete war ja im [Gesetz über den] Ergussbehafteten einbegriffen, weshalb wurde er ausgeschieden? — um bei ihm zu erleichtern und bei ihm zu erschweren; bei ihm zu erleichtern, dass er bei einem Missgeschick nicht verunreinigt; bei ihm zu erschweren, dass er Lager und Sitz [unrein] macht. Wann, wollte man sagen, bei der zweiten Wahrnehmung, so war er ja nicht im [Gesetz über den] Ergussbehafteten einbegriffen, doch wol bei der ersten Wahrnehmung, und er lehrt, bei ihm zu erleichtern, dass er bei einem Missgeschick nicht verunreinige. — Du glaubst wol für ihn zu erschweren, indem er Lager und Sitz [unrein] macht bei der ersten Wahrnehmung; macht er denn dann Lager und Sitz [unrein]!? Vielmehr meint er es wie folgt. R. Jiçḥaq sagte: Der Flussbehaftete war ja im [Gesetz über den] Ergussbehafteten einbegriffen, bei der ersten Wahrnehmung, weshalb wurde er ausgeschieden, bei der zweiten Wahrnehmung? — um bei ihm zu erleichtern und bei ihm zu erschweren; bei ihm zu erleichtern, dass er bei einem Missgeschick nicht verunreinigt, bei ihm zu erschweren, dass er Lager und Sitz [unrein] macht.

R. Hona sagte: Der Fluss gleicht dem Saft vom Gerstenteig. Der Fluss kommt von

110. Cf. Bd. V S. 157 Z. 24ff. 111. Ob es durch Missgeschick erfolgt ist u. er nicht unrein ist. 112. Das er bei einer dreimaligen darzubringen hat; wenn durch Missgeschick, zählt sie nicht mit. 113. Lev. 15,33: der den Fluss hat.

[24]איהו חזי תרתי מצטרפת ממיא אמר[25]רבא תא שמע
זאת תורת הזב בין גדול בין קטן מה גדול ראייה ראשונה
שלו מטמאה אף קטן ראייה ראשונה[26]נמי מטמאה: בעי
רב יוסף ראייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא
[27]מקום זיבה מעין הוא ומטמא או דלמא[28]לאו מעין
הוא אמר רבא תא שמע°זובו טמא הוא ליטמ על הזוב
שהוא טמא במאי אילימא בזב גרידא°לאחרים גורם
טומאה לעצמו לא כל שכן אלא פשיטא בזב מצורע
ומדאצטריך קרא לרבויי בראייה שנייה שמע מינה מקום
זיבה לאו מעין הוא אמר ליה רב יהודה[29]מדסקרתא לרבא
ממאי דילמא לעולם אימא לך בזב גרידא ודקאמרת
לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן°שעיר המשתלח
יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור אמר
אביי מאי תבעי ליה[30]והא הוא דאמר זאת תורת הזב
בין גדול בין קטן וכיון דנפקא לה[31]מהתם אייתר ליה
לזכר לרבות מצורע למעינותיו[32]נקבה לרבות מצורעת
למעינותיה ואקשיה רחמנא מצורע לזב גמור[33]מה זב
גמור מטמא במשא אף ראייה ראשונה[34]של מצורע
מטמא במשא: °אמר רב הונא ראייה[35]ראשונה של זב
מטמאה באונס שנאמר°זאת תורת הזב ואשר תצא
ממנו שכבת זרע מה שכבת זרע מטמא באונס אף
ראייה ראשונה של זב מטמאה באונס[36]תא שמע°ראה

da, wenn er noch zweimal wahrnimmt, sie[97] vereinigt werden!? Raba erwiderte: Komm und höre: *Dies ist das Gesetz über den Flussbehafteten*, ob erwachsen oder minderjährig. Wie beim Erwachsenen die erste Wahrnehmung verunreinigt, ebenso verunreinigt die erste Wahrnehmung des Minderjährigen.

R. Joseph fragte: Verunreinigt die erste Wahrnehmung[98] eines Aussätzigen durch Tragen? Gilt die Flußstelle als Quelle[99] und verunreinigt, oder gilt sie nicht als Quelle. Raba erwiderte: Komm und höre:[100] *Sein Fluss ist unrein*, dies lehrt, dass der Fluss unrein[101] ist. Wessen, wollte man sagen, eines nur Flussbehafteten, so gilt dies ja, wenn er für andere[102] Unreinheit bewirkt, um so mehr von diesem selber. Doch wol eines aussätzigen[103] Flussbehafteten, und da die Schrift es nötig hat, ihn bei der zweiten Wahrnehmung einzubegreifen, so ist hieraus zu entnehmen, dass die Flußstelle nicht als Quelle[104] gilt. R. Jehuda aus Dasqarta sprach zu Raba: Wieso dies, tatsächlich, kann ich dir erwidern, gilt dies von einem nur Aussätzigen, wenn du aber einwendest: wenn er für andre Unreinheit bewirkt, so gilt dies um so mehr von diesem selber, so ist vom fortzuschickenden Bock[105] [das Entgegengesetzte] zu beweisen: er macht andre[106] unrein, ist aber selber rein. Abajje erwiderte: Was ist ihm[107] da fraglich, er selber sagte ja: *dies ist das Gesetz über den Flussbehafteten*, ob erwachsen oder minderjährig, und da er dies hieraus entnimmt, so bleibt ja [das Wort] *Mann*[108] zurück, um den Aussätzigen hinsichtlich seiner Quelle einzuschliessen, und [das Wort] *Weib*, um die Aussätzige hinsichtlich ihrer Quelle einzuschliessen, und der Allbarmherzige vergleicht den Aussätzigen mit dem definitiv Flussbehafteten; wie der definitiv Flussbehaftete durch Tragen verunreinigt, ebenso verunreinigt die erste Wahrnehmung des Aussätzigen durch Tragen.

R. Hona sagte: Die erste Wahrnehmung des Flussbehafteten[109] verunreinigt auch bei einem Missgeschick, denn es heisst: *dies ist das Gesetz über den Flussbehafteten und den, dem Samen abgeht*; wie der Samenerguss bei einem Missgeschick verunreinigt, ebenso verunreinigt die erste Wahrnehmung des Flussbehafteten bei einem Missgeschick. — Komm

v.15,2 zd.55b Fol.35a zd.55b ps.67b 15,32 zd.37a ab.11,2

M 24 — א״ח ‖ M 25 רב יוסף ‖ M 26 שלו מט׳ ‖ M 27 מקו׳ זיב׳ ל״ם הוא ולא מטמ׳ א׳ ‖ M 28 מדאיס׳ ‖ M 29 — ו ‖ M 30 + קטן ‖ M 31 ולנק׳ ‖ 32 — M 34 ‖ P 33 מטמא במשא במצורע א׳ ‖ M + ו ראש׳ ‖ M 35 תנן ראה.

97. Die 1. Wahrnehmung mit den beiden folgenden, sodass er nunmehr unrein ist. 98. Des Flusses; beim Reinen verunreinigt sie gleich den Samenerguss durch Berühren. 99. Wie beim Blutfluss. 100. Lev. 15,2. 101. Durch Tragen; durch Berührung ist diese Folgerung nicht nötig, dass dies auch beim gewöhnlichen Samenerguss der Fall ist. 102. Aus deren Körper er kommt, den Flussbehafteten. 103. Dessen Unreinheit nicht der Fluss veranlasst hat. 104. Nicht durch Tragen verunreinigt. 105. Dem Sühnebock am Versöhnungstag; cf. Lev. 16,5ff. 106. Den, der ihn fortbringt; cf. Lev. 16,26. 107. RJ., der diese Frage richtete. 108. Aus dem oben die Einschliessung des Minderjährigen gefolgert wird. 109. Die leichtgradig ist, nur durch Berührung u. für einen Tag.

טעמא דבית הלל אמר רבי יצחק לזכר לרבית מצורע
למעינותיו ולנקבה לרבית מצורעת למעיניתיה מאי
מעינותיה אילימא שאר מעינותיה מזכר נפקא ארא
לדמה לטמא דם טהרה שלה ובית שמאי נקבה מזכר
לא אתיא דאיבא למיפרך מה לזכר שכן מטין פריעה
ופרימה יאכיר בתשמיש המטה תאמר בנקבה דלא
ובית הלל לדידיכו דחמנא בנקבה ולא בעי זכר ואנא
אמינא ומה נקבה שאינה טעונה פריעה ופרימה ואינה
אסורה בתשמיש המטה רבי דחמנא מעינותיה זכר לא
כל שכן אם אינו ענין לזכר תנהו ענין לנקבה ואם אינו
ענין למעינותיה תנהו ענין לדמה לטמא דם טהרה
שלה ובית שמאי זכר מנקבה לא אתיא דאיבא למיפרך
מה לנקבה שכן מטמאה מאינם תאמר בזכר דלא ובית
הלל קיימינן במצורע ופרכינן מילי דזב ובית שמאי
שום טומאה פרכינן ואיבעית אימא אמרי לך בית שמאי
האי לזכר מיבעי ליה לזכר כל שהוא זכר בין גדול בין
קטן ובית הלל נפקא להו מזאת תורת הזב בין גדול
בין קטן: אמר רב יוסף בי פשיט רבי שמעון בן לקיש
בזב בעי הכי ראייה ראשונה של זב קטן מהו שתטמא
במגע זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע
אמר רחמנא כל ששכבת זרע שלו מטמא ראייה ראשונה
שלו מטמאה והאי כיון דשכבת זרע שלו לא מטמאה
ראייה ראשונה נמי לא תטמא או דלמא כיון דאלו

M 12 + ב | M 13 לשאר מעיי ת"ע לדמ' | M 14
17 + נמי | V 15 באונס | B 16 קיימי במצ' ופרכי
B פרכי || B 18 + האי || M 19 + נקב' כל שהו' בין
גדול' בין קטנ' | M 20 ר' יוסי ב"ר ישׁ לקיש | M 21
— במגע | M 22 זרעו לא || M 23 שלו לא מטמא.

ist der Grund der Schule Hillels? R. Jichaq erwiderte: *Für den Mann*, dies schliesst den Aussätzigen ein hinsichtlich seiner Quellen", *und für das Weib*, dies schliesst die Aussätzige ein hinsichtlich ihrer Quellen. Was heisst Quellen, wollte man sagen, die andren Quellen, so ist dies ja vom Mann zu folgern. Doch wol ihr Blut, dass nämlich ihr reines Blut unrein ist. — Und die Schule Šammajs!? — Vom Mann ist nicht auf das Weib zu folgern, denn es ist zu erwidern: wol gilt dies vom Mann, bei dem Entblössen des Hauptes und Einreissen der Kleider erforderlich ist, und dem der Geschlechtsverkehr verboten ist, was aber bei einem Weib nicht der Fall ist. — Und die Schule Hillels!? — Der Allbarmherzige sollte es doch nur beim Weib und nicht beim Mann geschrieben haben, und ich würde gefolgert haben: wenn der Allbarmherzige beim Weib, bei dem das Entblössen des Hauptes und das Einreissen der Kleider nicht erforderlich ist, und dem der Geschlechtsverkehr nicht verboten ist, die Quellen einbegriffen hat, um wieviel mehr beim Mann. Da dies nun wegen des Mannes nicht nötig ist, so beziehe man es auf das Weib, und da dies wegen ihrer Quellen nicht nötig ist, so beziehe man es auf ihr Blut, dass nämlich ihr reines Blut unrein ist. — Und die Schule Šammajs!? — Vom Weib ist nicht auf den Mann zu folgern, denn es ist zu erwidern: wol gilt dies vom Weib, das auch bei einem Missgeschick unrein ist, was aber beim Mann nicht der Fall[87] ist. — Und die Schule Hillels!? — Wieso sollten wir, wenn wir uns mit dem Aussätzigen befassen, einen Einwand von einèn Flussbehafteten betreffenden Dingen erheben. — Und die Schule Šammajs!? — Der Einwand betrifft die Unreinheit allgemein. Wenn du aber willst, sage ich: die Schule Šammajs kann dir erwidern: [das Wort] *für den Mann* deutet darauf, dass dies von jedem gilt, der Mann ist, ob erwachsen oder minderjährig. — Und die Schule Hillels!? — Sie folgert dies aus [den Worten]:[90] *dies ist das Gesetz über den Flussbehafteten*, ob erwachsen oder minderjährig.

R. Joseph sagte: Wenn R. Šimôn b. Laqiš über den Flussbehafteten vortrug, fragte er folgendes: Verunreinigt die erste Wahrnehmung eines minderjährigen Flussbehafteten durch Berühren? Der Allbarmherzige sagt: *dies ist das Gesetz über den Flussbehafteten, und über den, dem Samen abgeht*; dessen Samenerguss verunreinigt, bei dem verunreinigt auch die erste Wahrnehmung, bei diesem aber, dessen Samenerguss nicht verunreinigt, verunreinigt auch nicht die erste Wahrnehmung, oder aber verunreinigt sie wol,

91. Lev. 15,33. 92. Der aus seinem Körper kommenden Flüssigkeiten. 93. Ausser dem Fluss, wie Speichel u. Urin. 94. Von dem dies sich ausdrücklich in der Schrift befindet, Lev. 15,8. 95. Wenn er aussätzig ist; cf. Lev. 13,45. 96. Lev. 15,32.

E. 63a ״רבנן דמה דלא שביה לא גזרו ביה רבנן: אמר רבא זובו טמא אפילו לבית שמאי קריו טהור אפילו לבית הלל זיבו טמא אפילו לבית שמאי דהא איכא למעבד היברא בקריו קריו טהור אפילו לבית הלל עבוד ביה רבנן היברא כי היכי דלא לשרוף עלית תרומה וקדשים ולעביד היברא בזובו ולטמויי לקריו זיבו דלא תלי במעשה גזרו ביה רבנן קריו דתלי במעשה לא גזרו ביה רבנן לימא מסייע ליה נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל 4 Ker. טמאה ובת ישראל שפלטה שכבת זרע בן הנכרי טהורה מאי לאו טהורה גמורה לא טהורה מדאורייתא וטמאה מדרבנן תא שמע נמצאת אומר שכבת זרע של ישראל טמאה בכל מקום ואפילו במעי נויה ושל נכרי טהורה Col.b בכל מקום ואפילו במעי ישראלית חוץ ממי רגלים שבה ובי תימא הכא נמי טהורה מדאורייתא אבל טמאה מדרבנן אטו מי רגליה מדאורייתא מי מטמו אלא שמע מינה טהורה אפילו מדרבנן שמע מינה: אמר מר שכבת זרע של ישראל טמאה בכל מקום אפילו במעי Sab. 86b נויה תפשוט דבעי רב פפא דבעי רב פפא שכבת זרע של ישראל במעי נויה מהו בתוך שלשה לא קמיבעיא ליה לרב פפא כי קמיבעיא ליה לאחר שלשה מאי ישראל דדייני במצות הכיל נופייהו ומסריה גוים דלא דייני במצית לא הכיל נופייהו ולא מסריה אי דלמא Az. 31b כיון דאכלי שקצים ורמסים הכיל נופייהו ומסריה תיקו: דם טהרה של מצורעת בית שמאי כו׳: מאי

M 3 רב׳ — M 2 ‖ ד — M 1 ‖ רב׳ — M 99 ‖ שכ׳ — B 4 ‖ ו — M 5 ‖ ביטר׳ — P 6 ‖ רגליה — M 7 ‖ ומס׳ — M 8 ‖ גמור׳ שמע — M 9 ‖ ותפ׳ הא דבר״ק שי״ז מיש׳ — M 10 ‖ ק — M 11 ‖ גוים ... גופ׳ ומסריח.

banan angeordnet, beim Blut aber, das nicht häufig ist, haben es die Rabbanan nicht angeordnet.

Raba sagte: Sein[85] Fluss ist unrein, auch nach der Schule Šammajs, und sein Samenerguss ist rein, auch nach der Schule Hillels. Sein Fluss ist unrein, auch nach der Schule Šammajs, denn es gibt eine Kenntlichkeit[86] bei seinem Samenerguss, sein Samenerguss ist rein, auch nach der Schule Hillels, denn die Rabbanan haben dadurch eine Kenntlichkeit gemacht, damit man nicht seinethalben Hebe und Heiliges verbrenne. — Sollten sie doch die Kenntlichkeit gemacht haben bei seinem Fluss, und seinen Samenerguss als unrein erklären!? — Bei seinem Fluss, der ohne Einwirkung erfolgt, haben die Rabbanan es angeordnet, bei seinem Samenerguss aber, der durch eine Einwirkung[87] erfolgt, haben die Rabbanan es nicht angeordnet. Ihm wäre eine Stütze zu erbringen: Hat eine Nichtjüdin Samenerguss von einem Jisraéliten ausgestossen, so ist er unrein; hat eine Jisraélitin Samenerguss von einem Nichtjuden ausgestossen, so ist er rein. Doch wol vollständig rein. — Nein, rein nach der Gesetzlehre, rabbanitisch aber unrein. — Komm und höre: Es ergibt sich also, dass der Samenerguss eines Jisraéliten überall unrein ist, auch im Leib einer Nichtjüdin, und der eines Nichtjuden überall rein ist, auch im Leib einer Jisraélitin, ausser dem darin enthaltenen Urin[88]. Wolltest du sagen, auch hierbei rein nach der Gesetzlehre, rabbanitisch aber unrein: ist etwa ihr Urin unrein nach der Gesetzlehre!? Hieraus ist vielmehr zu schliessen, auch rabbanitisch rein. Schliesse hieraus.

Der Meister sagte: Dass der Samenerguss eines Jisraéliten überall unrein ist, auch im Leib einer Nichtjüdin. Hieraus ist ja eine Frage R. Papas zu entscheiden, denn R. Papa fragte, wie es sich mit dem Samenerguss eines Jisraéliten im Leib einer Nichtjüdin verhalte!? — Innerhalb [der ersten] drei Tage[89] war es R. Papa nicht fraglich, fraglich war es ihm nur nach drei[90] Tagen. Wie ist es nun: wärmt und macht [den Samen] verwesen nur der Körper von Jisraéliten, die durch fromme Uebung ekstatisch sind, nicht aber wärmt, und macht ihn verwesen der Körper von Nichtjuden, die nicht durch fromme Uebung ekstatisch sind, oder wärmt auch ihr Körper, da sie Ekel- und Kriechtiere essen, und macht ihn verwesen? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Das reine Blut einer Aussätzigen ist nach der Schule Šammajs &c. Was

85. Eines Nichtjuden. 86. Zwischen Juden u. Nichtjuden. 87. Nur bei Erektion. 88. Dieser ist unrein, da er einem Flussbehafteten gleichgestellt ist. 89. Wo der Same noch nicht verwest ist. 90. Wo der Same bereits verwest u. im Leib einer Jisraélitin nicht mehr unrein ist; vgl. Bd. I S. 516 Z. 16.

serer Nachbarschaft eine Frau, die nicht das Blut den Weisen zeigte, und sie starb — Es sollte doch schon der Umstand ausreichen, dass es ein Spritzer von einem Menschen aus dem gemeinen Volk war!? Abajje erwiderte: Es war ein Saduzäer, der Genosse war. Raba entgegnete: Hältst du denn einen Saduzäer, der Genosse ist, für einen, der Menstruirenden beiwohnt!? Vielmehr, erwiderte Raba, geschah es an einem Fest, und die Unreinheit eines Menschen aus dem gemeinen Volk am Fest haben die Rabbanan der Reinheit gleichgestellt, denn es heisst: *da versammelten sich alle Manner Jisraéls nach der Stadt, wie ein Mann verbandet*; die Schrift machte sie alle zu Genossen[76].

DAS BLUT VON NICHTJÜDINNEN UND DAS REINE BLUT EINER AUSSÄTZIGEN IST NACH DER SCHULE ŠAMMAJS REIN; DIE SCHULE HILLELS SAGT, ES GLEICHE IHREM SPEICHEL UND IHREM URIN[77]. DAS BLUT EINER WÖCHNERIN[78], DIE KEIN TAUCHBAD GENOMMEN HAT, GLEICHT, WIE DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, IHREM SPEICHEL UND IHREM URIN; DIE SCHULE HILLELS SAGT, ES MACHE FEUCHT UND TROCKEN UNREIN. JEDOCH PFLICHTET JENE BEI, DASS ES, WENN SIE FLUSSBEHAFTET GEBOREN HAT, FEUCHT UND TROCKEN UNREIN MACHE.

GEMARA. Hält denn die Schule Šammajs nichts von [der Lehre]:[79] *Rede zu den Kindern Jisraél und sprich zu ihnen: Jedermann, wenn er flussbehaftet ist*, nur die Kinder Jisraél sind durch den Fluss verunreinigend, nicht aber sind Nichtjuden durch den Fluss verunreinigend; jedoch haben sie angeordnet, dass sie in jeder Hinsicht Flussbehafteten gleichen sollen!? — Die Schule Šammajs kann dir erwidern: dies wurde von Männern gelehrt, denn wie sollte es hierbei erfolgen, wenn man sagen wollte, auch von Weibern: macht es feucht und trocken unrein, so hast du es ja der [Unreinheit] der Gesetzlehre gleichgestellt[80], und macht es nur feucht und nicht trocken unrein, so hast du die [Unreinheit] der Gesetzlehre[81] geteilt. — Demnach ist dies ja auch hinsichtlich ihres Speichels[82] und ihres Urins einzuwenden!? — Da es bei ihrem Blut eine Kenntlichkeit gibt[83], so weiss man, dass ihr Speichel und ihr Urin nur rabbanitisch [unrein] ist. — Sollte man auch bei ihrem Speichel und ihrem Blut eine Kenntlichkeit machen und ihr Blut als unrein erklären!? — Beim Speichel und beim Urin, die häufig sind, haben es die Rab-

74. Der auch von einem Jisraéliten verunreinigend ist. 75. Jud. 20,11. 76. Die die Reinheitsgesetze beobachten. Für "Verbündete" u. "Genossen" hat der Text das gleiche Wort. 77. Die nur feucht verunreinigend sind. 78. Nachdem die Unreinheitstage vorüber sind. 79. Lev. 15,2. 80. Man könnte dadurch veranlasst werden, dieserhalb Heiliges zu verbrennen. 81. Einer Jisraélitin, die nach der Gesetzlehre unrein ist. 82. Dabei wird zwischen Jisraélitin u. Nichtjüdin nicht unterschieden. 83. Der einen ist feucht u. trocken unrein, der andren nur feucht.

בתרומה דאי משום טומאת עם הארץ הא טביל ליה
'ואי משום[65]בועל נדה כפק בועל בקרוב כפק לא בועל
בקרוב ואם תמצי לומר בעל[66]בקרוב כפק השלימתו
[67]ירוק כפק לא השלימתו והוי כפק כפקא ואסיפק כפקא
לא שרפינן תרומה ותיפוק ליה משום בגדי עם הארץ
[68]דאמר מר[69]בגדי עם הארץ מדרס לפרושין[70]אמר ליה
בבותי ערום:

גנות צדוקין בזמן שנהגו ללכת בדרכי אבותיהן [ij]
הרי[80]הן כבותיות פרשו ללכת בדרכי ישראל הרי
הן[81]כישראליות רבי יוסי אומר לעולם הן[82]כישראליות
עד[83]שיפרשו ללכת בדרכי אבותיהן:

גמרא. איבעיא להו סתמא מאי תא שמע בנות
צדוקין בזמן[84]שנוהגות ללכת בדרכי אבותיהן הרי[85]הן
כבותיות הא סתמא[86]בישראליות אימא סיפא פרשו
ללכת בדרכי ישראל הרי הן[87]בישראליות הא סתמא
כבותיות[88]אלא מהא ליכא למשמע מינה תא שמע[89]דתנן
רבי יוסי אומר לעולם הן[90]בישראליות עד שיפרשי
ללכת בדרכי אבותיהן מכלל דתנא קמא סבר סתמא
כבותיות שמע מינה: תנו רבנן[91]מעשה בצדוקי אחד
שכפר עם כהן גדול בשוק ונתזה צנורא מפיו ונפלה
[92]לכהן גדול על בגדיו והוריקו פניו של כהן גדול וקדם
אצל אשתו אמרה לו אף על פי[93]שנשי צדוקים הן
מתיראות מן הפרושים ומראות דם להכמים אמר רבי
יוסי בקיאין אנו בהן יותר מן הכל והם מראות דם

M 77 ‖ בקר — P 76 ‖ בועל — M 75 ‖ ונגע בתר׳
לדם ירוק כפק לא הש׳ לדם ירוק דהוי לי׳ כפק + M 78
כפק ‖ M 79 — א״ל ‖ M 80 אילו ‖ B 81 כישראלית ‖
M 82 שיהו מפרישי ‖ M 83 שנהגו ‖ M 84 ארי׳ לע׳
הרי הן ‖ M 85 + לו ‖ M 86 שצדוקו׳.

und die Kleider des Genossen Hebe berührt haben. Wenn etwa[67] wegen der Unreinheit des Menschen aus dem gemeinen Volk, so hat er ja ein Tauchbad genommen, wenn etwa wegen Beiwohnung einer Menstruirenden, so ist es zweifelhaft, ob die Beiwohnung kurz vorher oder nicht kurz vorher erfolgt ist[68], und wenn du auch sagst, die Beiwohnung sei kurz vorher erfolgt, so ist es noch zweifelhaft, ob gelbes [Blut] sie[69] ergänzt hat oder nicht ergänzt hat, somit besteht hier ein doppelter Zweifel, und wegen eines doppelten Zweifels verbrennen wir keine Hebe. — Sollte doch schon der Umstand genügen, dass es Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk sind, und der Meister sagte, Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk gelten für Gelehrte als [verunreinigend durch] Auftreten[70]!? Dieser erwiderte: Dies gilt von einem nackten Samaritaner.

DIE SADUZÄERINNEN GLEICHEN, WENN SIE DEN WEG IHRER VÄTER GEHEN, DEN SAMARITANERINNEN, ZOGEN SIE SICH ZURÜCK UND GEHEN DEN WEG JISRAÉLS, SO GLEICHEN SIE DEN JISRAÉLITINNEN. R. JOSE SAGT, SIE GLEICHEN IMMER DEN JISRAÉLITINNEN, BIS SIE SICH ZURÜCKZIEHEN UND DEN WEG IHRER VÄTER GEHEN.

GEMARA. Sie fragten: Wie ist[71] es, wenn unbestimmt? — Komm und höre: Die Saduzäerinnen gleichen, wenn sie den Weg ihrer Väter gehen, den Samaritanerinnen. Demnach gleichen sie, wenn unbestimmt, den Jisraélitinnen. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: Zogen sie sich zurück und gehen den Weg Jisraéls, so gleichen sie den Jisraélitinnen. Demnach gleichen sie, wenn unbestimmt, den Samaritanerinnen. Vielmehr ist hieraus nichts zu entnehmen. — Komm und höre: R. Jose sagt, sie gleichen immer den Jisraélitinnen, bis sie sich zurückziehen und den Weg ihrer Väter gehen. Demnach ist der erste Autor der Ansicht, sie gleichen den Samaritanerinnen. Schliesse hieraus.

Die Rabbanan lehrten: Einst unterhielt sich ein Saduzäer mit dem Hochpriester auf der Strasse, und ein Spritzer spritzte aus seinem Mund und fiel dem Hochpriester auf die Kleider. Da verfärbte sich das Gesicht des Hochpriesters und er eilte vor jenem zu dessen[72] Frau. Da sprach diese zu ihm: Sind sie auch Frauen der Saduzäer, so fürchten sie dennoch die Pharisäer und zeigen ihr Blut den Weisen. R. Jose sagte: Wir kennen sie[73] besser als jeder andere; sie zeigen ihr Blut den Weisen. Ausnahmsweise war in un-

67. Sc. die Kleider unrein sein sollten. 68. Wenn vor längerer Zeit, so sind die 7 Tage nach der Unreinheit verstrichen u. er ist durch das Tauchbad rein. 69. Die 7 Tage nach der Menstruation; vgl. S. 816 N. 52. 70. Vgl. S. 730 N. 203. 71. Nach dem 1. Autor. 72. Des Saduzäers, um sie über ihre Beobachtung der Reinheitsgesetze zu befragen. 73. Er wohnte in ihrer Nachbarschaft.

menerguss[56] ausgestossen hat? Gilt sie als Wahrnehmende, und es wird umgestossen, oder als Berührende, und es wird nicht umgestossen[57]? Raba erwiderte: Entsprechend dem Scharfsinn der Fehler. Angenommen, dass er umstösst: wieviel sollte er umstossen; wenn sieben [Tage], so genügt es ja, dass sie dem ihr Beiwohnenden[58] gleiche, und wenn nur einen Tag, so sagt ja der Allbarmherzige: *und nachher ist sie rein*, das[59] nachher[60] bezieht sich auf alle, sie[61] dürfen nicht durch eine Unreinheit getrennt sein. — Wie erfolgt das Umstossen, auch nach deiner Auffassung, beim Flussbehafteten selbst, der Allbarmherzige sagt ja: *zu seiner Reinigung*, sie[62] dürfen nicht durch eine Unreinheit unterbrochen sein!? Du musst also sagen, sie dürfen nicht durch eine Flussunreinheit unterbrochen sein, ebenso dürfen sie auch hierbei nicht durch eine Flussunreinheit unterbrochen sein.

MAN IST ABER IHRETWEGEN NICHT SCHULDIG WEGEN BETRETENS DES HEILIGTUMS &c. Als R. Papa einst in Tavakh eintraf, fragte er: Ist hier ein Gelehrter anwesend, ich will gehen und ihm meine Aufwartung machen. Da sprach eine Greisin zu ihm: Hier ist ein Gelehrter anwesend, sein Name ist R. Šemuél, und er trägt Lehren vor; möge es [Gottes] Wille sein, dass du ihm gleichest. Da sagte er: Wenn sie mich mit ihm segnet, so ist er wol ein gottesfürchtiger Mann. Hierauf ging er zu ihm hin, und dieser liess für ihn ein Rind werfen[63]. Alsdann wies er ihn auf einen Widerspruch zwischen zwei Lehren hin. Es wird gelehrt, man sei ihretwegen nicht schuldig wegen Betretens des Heiligtums und man verbrenne ihretwegen keine Hebe, weil ihre Unreinheit zweifelhaft ist, wonach man wegen eines Zweifels keine Hebe verbrenne, und dem widersprechend [wird gelehrt], dass man wegen sechs Zweifel Hebe verbrenne, wegen eines Zweifels über Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk[64]!? Da sprach R. Papa: Möge es [Gottes] Wille sein, dass dieses Rind als Friedens[mahl][65] verzehrt werde. Hier handelt es sich um einen Samaritaner, der Genosse[66] ist. — Hältst du denn einen Samaritaner, der Genosse ist, für einen, der Menstruirenden beiwohnt!? Als er ihn verlassen hatte und zu R. Šimi b. Aši kam, sprach dieser zu ihm: Weshalb erwiderteste du ihm nicht, dies gelte von dem Fall, wenn ein Samaritaner ein Tauchbad genommen hat, heraufgestiegen ist, und auf die Kleider eines Genossen getreten ist,

בזבה היא[56] היתה וכיתרת אי דרבא נגעת היתה ורא
כתרה אמר רבא לפים הרפא שכשתא נחי נמי דכתרה
כמה תכתיר[57] תכתיר שבעה דיה בבועלה תכתיר יום
אחד ואחד תשהר אמר רחמנא אחר אחר לבילן שלא
תהא טימאה מפסקת ביניהם וליטעמיך זב גיפיה חיבי
כתר לטהרתו אמר רחמנא שלא תהא טימאה מפסקת
ביניהן אלא מאי אית לך למימר שרא תהא טימאת
זיבה מפסקת ביניהן הכא נמי שלא תהא טימאת זיבה
מפסקת ביניהן: ואין חייבין עליהן על ביאת מקדש
וכו': רב פפא איקלע לתיאך אמר[58] אי איבא צייבא
מרבנן הבא איזיל[59] אקבל אפיה אמרה ליה תהיא[60] כברתא
איבא הבא צורבא מרבנן ורב[61] שמואל שמיה ותני
מתניתא יהא רעיא דתהוי כותיה אמר מדקמברכי לי
בגויה שמע מינה ירא שמים הוא אזל לגביה רמא ריה
תירא[62] רמא ליה מתניתא אהדדי תנן אין חייבין עליהן
על ביאת מקדש ואין שורפין עליהן את התרומה מפני
שטומאתה כפק אלמא מספקא לא שרפינן[63] תרימה
ורמינהי[64] על ששה ספקות שורפין את התרומה על כפק
בגדי עם הארץ אמר רב פפא יהא רעוא דלתאביל האי
תורא לשלמא הבא במאי עסקינן בכותי חבר כותי חבר
ביעל נדה משויית ליה שבקיה ואתא לקמיה דרב[65] שימי
בר אשי אמר ליה מאי טעמא לא[66] משנית ליה בכותי
שטבל ועלה יחרס על בגדי חבר[67] ואזלו בגדי חבר ונגעו

M 64 הויא | M 65 רבה | M 66 תס' — | M 67 — | M 68 איתי' | M 69 זוטר' | M 70 שטומאתן בספק || M 71 — | M 72 דימי | M 73 תשב' לי | M 74

send, ich will gehen und ihm meine Aufwartung machen. Da sprach eine Greisin zu ihm: Hier ist ein Gelehrter anwesend, sein Name ist R. Šemuél, und er trägt Lehren vor; möge es [Gottes] Wille sein, dass du ihm gleichest. Da sagte er: Wenn sie mich mit ihm segnet, so ist er wol ein gottesfürchtiger Mann. Hierauf ging er zu ihm hin, und dieser liess für ihn ein Rind werfen[63]. Alsdann wies er ihn auf einen Widerspruch zwischen zwei Lehren hin. Es wird gelehrt, man sei ihretwegen nicht schuldig wegen Betretens des Heiligtums und man verbrenne ihretwegen keine Hebe, weil ihre Unreinheit zweifelhaft ist, wonach man wegen eines Zweifels keine Hebe verbrenne, und dem widersprechend [wird gelehrt], dass man wegen sechs Zweifel Hebe verbrenne, wegen eines Zweifels über Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk[64]!? Da sprach R. Papa: Möge es [Gottes] Wille sein, dass dieses Rind als Friedens[mahl][65] verzehrt werde. Hier handelt es sich um einen Samaritaner, der Genosse[66] ist. — Hältst du denn einen Samaritaner, der Genosse ist, für einen, der Menstruirenden beiwohnt!? Als er ihn verlassen hatte und zu R. Šimi b. Aši kam, sprach dieser zu ihm: Weshalb erwiderteste du ihm nicht, dies gelte von dem Fall, wenn ein Samaritaner ein Tauchbad genommen hat, heraufgestiegen ist, und auf die Kleider eines Genossen getreten ist,

56. Den sie vorher aufgenommen hatte. 57. Wenn ein Flussbehafteter Samenerguss hat, so wird nur der eine Tag umgestossen, dieser zählt nicht zu den 7 Tagen. 58. Von dem der Same herrührt. 59. Lev. 15,28. 60. Die 7 Tage nach der letzten Wahrnehmung. 61. Lev. 15,13. 62. Diese 7 Tage. 63. Dh. ihm zu Ehren schlachten; im Text ein Wortspiel: er warf ihm ein Rind vor u. warf ihm eine Frage auf, wies auf einen Widerspruch hin. 64. Dessen Kleider der Unreinheit verdächtige sind. 65. Den Widerspruch beseitigen. 66. Gelehrter, der die Reinheitsgesetze beobachtet.

בבלל אלא מה שבפרט משכב ומושב אין מידי אחרינא
לא אמר אביי יטמא שבעת ימים מפסיק הענין הוי
Pes. 61ᵇ Bq. 5ᵃ בלל ופרט המרוחקין זה מזה °וכל בלל ופרט המרוחקין
n. 65ᵇ זה מזה אין דנין אותו בבלל ופרט[50]רבא אמר לעולם
דנין וכל ריבויא הוא מתקיף לה רבי[51]יעקב אימא[52]בהיא
מה היא לא חלקת בה בין מגעה למשכבה לטמא אדם
ולטמא בגדים לחומרא אף הוא לא[53]תחלוק בו בין מגעו
למשכבו לטמא אדם ולטמא בגדים לקולא אמר[54]קרא
עליו להטעינו משמע: מפני שהן בועלי נדות וכו׳:
אטו כולהו בועלי נדות נינהו אמר רבי יצחק מגדלאה
[55]בנישואין שנו: והן יושבות על דם וכו׳: תניא אמר
רבי מאיר אם הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה
היא להן אלא שרואות דם אדום[56]ומשלימות אותו לדם
ירוק דבר אחר יום שפוסקת בו סופרתו למנין שבעה
מתקיף[57]לה רמי בר חמא ותספרנו ואנן נמי ניספריה
vgl. n. 20ᵇ דקיימא לן °מקצת היום כבולו אמר רבא אם כן שכבת
זרע דסתר בזיבה היכי משכחת לה[58]והא מקצת היום
כבולו אי דחזאי בפלגא דיומא הכי נמי הכא במאי
עסקינן[59]דחזאי סמוך לשקיעת החמה[60]וליקום ולימא
ליה[61]לקרא כי כתיבא סמוך לשקיעת החמה כתיבא[62]אין
n. 59ᵇ על כרחך °שבקיה לקרא[63]ואיהו דחיק ומוקי אנפשיה:
n. 68ᵃ n. 42ᵃ בעי רמי בר חמא °פולטת שכבת זרע מהו שתסתור

50 M ור״א דנין אותו בכו״ף וכל ‖ 51 M + אבא בר ‖ 52 M כי היא ‖ 53 M חילקת ‖ 54 B רבא על׳ ‖ 55 B בנישואות. M בנשאוי ‖ 56 M ומשלימתו ליר׳ ‖ 57 P — לה ‖ 58 M — והא ‖ 59 M + כגון ‖ 60 M — וליקום ... החמה ‖ 61 P וקרא ‖ 62 M — אין ‖ 63 M דהא.

ne Generalisirung eine Spezialisirung folgt, so umfasst die Generalisirung das nur, was die Spezialisirung nennt; nur Lager und Sitz, andres aber nicht!? Abajje erwiderte: *Soll sieben Tage unrein sein*, dies unterbricht den Zusammenhang. Es ist also eine Generalisirung und eine Spezialisirung, die von einander entfernt sind, und wenn die Generalisirung und die Spezialisirung von einander entfernt sind, wende man dabei [die Regel von der] Generalisirung und Spezialisirung nicht an. Raba erwiderte: Tatsächlich wende man sie wol an, nur ist [das Wort] *jedes* einschliessend. R. Jâqob wandte ein: Vielleicht wie sie selbst: wie du bei ihr hinsichtlich der Verunreinigung von Menschen samt den Kleidern zwischen Berührung und Lager erschwerend nicht unterscheidest, ebenso ist bei ihm hinsichtlich der Verunreinigung von Menschen samt den Kleidern zwischen Berührung und Lager erleichternd nicht zu unterscheiden[49]!? — Die Schrift sagt: auf ihn, dies heisst: ihn belastend[50].

WEIL SIE MENSTRUIRENDEN BEIWOHNEN. Wohnen denn alle[51] Menstruirenden bei!? R. Jiçḥaq aus Magdala erwiderte: Sie lehrten es von Verheirateten.

DENN SIE VERWEILEN BEI JEDER BLUTART &c. Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Wenn sie bei jeder Blutart [in Unreinheit] verweilen, so ist es ja für sie eine grosse Vorsorge!? Vielmehr, wenn sie rotes Blut wahrnehmen, ergänzen sie es mit gelbem Blut[52]. Eine andre Erklärung. Den Tag, an dem [die Blutung] aufhört, zähle sie mit zu den sieben. Rami b. Ḥama wandte ein: Mag sie ihn doch mitzählen, und auch wir sollten ihn mitzählen, denn es ist uns ja bekannt, dass ein Teil des Tages als ganzer gilt!? Rabba erwiderte: Wie könnte es demnach[53]vorkommen, dass der Samenerguss[54]beim Blutfluss [die Reinheitstage] hinfällig macht, ein Teil des Tages gilt ja als ganzer!? — Hat er um die Mitte des Tages wahrgenommen, so ist dem auch so, dies gilt aber von dem Fall, wenn er kurz vor Sonnenuntergang wahrgenommen hat. — Sollte denn der Schriftvers durchaus auf den Fall bezogen werden, wenn es kurz vor Sonnenuntergang erfolgt ist!? — Allerdings, der Schriftvers selbst zwingt es, auf einen solchen Fall bezogen zu werden.

Rami b. Ḥama fragte: Wird es[55]bei der Flussbehafteten umgestossen, wenn sie Sa-

beigewohnt hat, sodass sie am folgenden Abend ein Reinheitsbad nehmen u. rein sein kann, könne er dies ebenfalls. 49. Beide verunreinigen nicht. 50. Es erfolgt erschwerend. 51. Es gibt ja auch Unverheiratete. 52. Das sie vorher wahrgenommen haben; sie beginnen die Zählung mit diesem, das garnicht unrein ist, sodass sie zu früh aufhören. 53. Wenn auch hierbei ein Teil des Tages als ganzer gilt. 54. Den man vor Ablauf der 7 Tage wahrnimmt. 55. Die Zählung der 7 Tage, nachdem mehrere verstrichen sind.

so geht dies ja hervor schon aus [den Worten:] *wer vom Lager berührt*; vielmehr, wer etwas berührt, was sich unter dem Flussbehafteten befindet, nämlich die Ober[decke] des Flussbehafteten. *Und wer es trägt*, auch das ist unrein, nämlich das, was getragen wird, denn die Schreibweise ist *getragen wird*. Die Gesetzlehre hat es somit der schweren Unreinheit entzogen und zur leichteren Unreinheit gebracht, um dir zu sagen, dass es nur Speisen und Getränke unrein mache.

Vielleicht hat die Schrift es der schweren Unreinheit entzogen nur insofern, als es nicht Menschen samt den Kleidern unrein macht, wol aber macht es Menschen oder Kleider unrein!? — Die Schrift sagt: *soll unrein werden*, und darunter ist eine leichte Unreinheit zu verstehen. — Woher dies vom Unterpolster des einer Menstruirenden Beiwohnenden? — Es wird gelehrt: *So komme ihre Menstruationsunreinheit auf ihn*; man könnte glauben, er folge ihr auf dem Fuss, so heisst es: *er soll sieben Tage unrein sein*. Wieso heisst es nun: *so komme ihre Menstruationsunreinheit auf ihn*? Man könnte glauben, er mache Menschen und Tongefässe nicht unrein, so heisst es: *so komme ihre Menstruationsunreinheit auf ihn*, wie sie Menschen und Tongefässe unrein macht, ebenso macht er Menschen und Tongefässe unrein. Demnach sollte, wie sie Lager und Sitz [unrein] macht, um Menschen samt den Kleidern unrein zu machen, auch er Lager und Sitz [unrein] machen, um Menschen samt den Kleidern unrein zu machen!? Es heisst: *und auch jedes Lager, auf dem er liegt, werde unrein*; und durch die Worte *jedes Lager, worauf er liegt* usw., hat es die Schrift der schweren Unreinheit entzogen und zur leichteren Unreinheit gebracht, um dir zu sagen, dass es nur Speisen und Getränke unrein mache. R. Aḥaj wandte ein: Vielleicht hat die Schrift es der schweren Unreinheit entzogen und zur leichteren Unreinheit gebracht nur insofern, als es nicht Menschen samt den Kleidern unrein macht, wol aber macht es Menschen oder Kleider unrein!? R. Asi erwiderte: *Soll unrein werden*, darunter ist eine leichte Unreinheit zu verstehen. — Vielleicht aber: *so komme ihre Menstruationsunreinheit auf ihn*, generell, *und jedes Lager*, speziell, und wenn auf ei-

יגע במשכבי נפקא אלא תנוגע בכל אשר יהיה הוב
תחתיו ומאי ניהו עלין של זב והנשא נמי ישמא ומאי
ניהו נישא מאי טעמא יהנשא כתיב נתקו הכתיב
מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך
שאינו מטמא אלא איכלין ומשקין אימר נתקו הכתיב
מטומאה חמורה דלא מטמא אדם לטמא בגדים אבל
אדם או בגדים ליטמא אמר קרא ישמא טומאה קלה
משמע והתניא של בועל נדה מנין דתניא יתהי נדתה
עליו יכול יעלה להעלה תלמוד לומר ישמא שבעת ימים
ומה תלמוד לומר [ו]תהי נדתה עליו שיכול לא ישמא
אדם וכלי חרס תלמוד לומר ותהי נדתה עליו מה היא
מטמאה אדם וכלי חרס אף היא מטמא אדם וכלי חרס
אי מה היא עישה משכב ומושב לטמא אדם לטמא
בגדים אף היא עישה משכב ומושב לטמא אדם לטמא
בגדים תלמוד לומר וכל המשכב אשר ישכב עליו ישמא
שאין תלמוד לומר וכל המשכב אשר ישכב עליו ישמא
ומה תלמוד לומר וכל המשכב אשר וגו׳ נתקו הכתוב
מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך
שאינו מטמא אלא איכלין ומשקין פריך רב אחאי אימא
נתקו הכתיב מטומאה חמורה והביאו לטומאה קלה
דלא ליטמא אדם לטמויי בגדים אבל אדם ובגדים
ליטמא אמר רב אסי ישמא טומאה קלה משמע אימא
ותהי נדתה עליו כלל וכל המשכב פרט כלל ופרט אין

M 36 — ומאי ... ישמא | M 37 ומה׳ מ״ט והנ׳ והניש׳ כת׳ | M 38 לטומ׳ | M 39 — אלא | M 40 + לטומ׳ קלה דלא לטמ׳ | M 41 ותחתון | M 42 מטמאה | M 43 ובגד׳ | M 44 מטמ׳ | M 45 — שאין ... ישמא ו | M 46 שאין מטמאין | M 47 דלא לטמויי | M 48 או בגד׳ | M 49 אשר (?אשי).

er Menschen und Tongefässe unrein. Demnach sollte, wie sie Lager und Sitz [unrein] macht, um Menschen samt den Kleidern unrein zu machen, auch er Lager und Sitz [unrein] machen, um Menschen samt den Kleidern unrein zu machen!? Es heisst: *und auch jedes Lager, auf dem er liegt, werde unrein*; und durch die Worte *jedes Lager, worauf er liegt* usw., hat es die Schrift der schweren Unreinheit entzogen und zur leichteren Unreinheit gebracht, um dir zu sagen, dass es nur Speisen und Getränke unrein mache. R. Aḥaj wandte ein: Vielleicht hat die Schrift es der schweren Unreinheit entzogen und zur leichteren Unreinheit gebracht nur insofern, als es nicht Menschen samt den Kleidern unrein macht, wol aber macht es Menschen oder Kleider unrein!? R. Asi erwiderte: *Soll unrein werden*, darunter ist eine leichte Unreinheit zu verstehen. — Vielleicht aber: *so komme ihre Menstruationsunreinheit auf ihn*, generell, *und jedes Lager*, speziell, und wenn auf ei-

41. Lev. 15,5. 42. Der T. hatte, was den Tosaphisten u. manchen Kommentatoren unbekannt war, u. die daher die ganz ungebräuchliche Lesart וְהַנּוּשָׂא vorschlagen, wie der Samaritaner u. viele Handschriften bei KENNICOTT והנישא, defektiv, was als Passivum gelesen werden kann, u. der Sinn ist richtig in meiner Uebersetzung wiedergegeben. Dies ist der einfache Sinn dieses Satzes, den RŠJ. nicht erkannte u. unberufene Hände in Ausschalteklammern gesetzt haben. 43. Indem sie vom Berühren besonders u. vom Tragen besonders spricht. 44. Wie dies beim Tragen der Fall ist. 45. Was es berührt hat. 46. Während es vom Tragen ומטמא, unrein sein, heisst, heisst es hierbei ישמא, die Unreinheit annehmen. 47. Lev. 15,24. 48. Er werde gleichzeitig mit ihr rein; wenn er ihr beispielsweise am 6. Menstruationstag

מה תלמוד לומר איש איש °דברה תורה[28]כלשון בני אדם Git.41b
אלמא כי מרבי קרא בן יום אחד מרבי ורמינהי איש
אין לי אלא איש בן תשע שנים ויום אחד מנין[29]תלמוד
לומר °ואיש אמר[30]רבא הלכתא גינהו ואסמכינהו רבנן v.15,16
אקראי הי הלכתא[31]והי קרא אילימא בן יום אחד הלכתא
'ובן תשע שנים ויום אחד קרא קרא סתמא כתיב אלא
בן תשע שנים ויום אחד הלכתא 'ובן יום אחד קרא
[32]וכי מאחר דהלכתא היא קרא למה לי למעוטי אשה
מלובן למה לי למכתב בזכרים 'ולמה לי למכתב בנקבות
צריכי דאי כתב רחמנא בזכרים משום דמטמו בראיות
כבימים[33]אבל נקבות דלא מטמו בראיות כבימים אימא
לא ואי כתב רחמנא בנקבות משום דקמטמו באונס
אבל זכרים דלא מטמו באונס[34]אימא לא צריכא:
הכותים מטמאין משכב תחתון כעליון: מאי משכב
תחתון כעליון אילימא דאי איכא עשרה מצעות[35]ויתיב
עליהו מטמו להו פשיטא דהא[36]דרם להו אלא שיהא
תחתונו של בועל[37]נדה כעליונו של זב מה עליונו של
זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין אף תחתונו של
בועל נדה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין °עליונו של
זב מנלן[38]דכתיב °ו[כל] הנגע בכל אשר יהיה תחתיו .15,10
יטמא מאי תחתיו °אילימא תחתיו דזב[39]°מואיש אשר Fol.33 v.i5,5

28 P בלשון || 29 M + לביא' || 30 M — רבא || 31
M — והי"ק || 32 M ומאחר דהל' קרא למ' למע' || 33
M — אבל ... כבימים || 34 M — אי' || 35 M זו על
גב זו ויתי' זב על' || 36 M קדרים || 37 M — נדה || 38
M דתני' || 39 P מכל אשר.

oder Kind. Wozu heisst es demnach *jeder Mann* — die Gesetzlehre gebraucht die Redewendung der Menschen[32]. — Demnach schliesst die Schrift einen einjährigen Knaben ein; ich will auf einen Widerspruch hinweisen:[33]*Ein Mann*, ich weiss dies von einem Mann, woher dies von einem neun Jahre und einen Tag alten Knaben? — es heisst *und ein Mann*!? Raba erwiderte: Es sind überlieferte Lehren, und die Rabbanan haben sie an Schriftverse angelehnt. — Welches ist eine überlieferte Lehre und welches ist aus der Schrift; wollte man sagen, hinsichtlich des einen Tag alten sei es eine überlieferte Lehre und hinsichtlich des neun Jahre und einen Tag alten sei es in der Schrift angedeutet, so spricht ja die Schrift allgemein[34]!? — Vielmehr, hinsichtlich des neun Jahre und einen Tag alten ist es eine überlieferte Lehre, und hinsichtlich des einen Tag alten ist es in der Schrift angedeutet. — Wozu ist, wenn dies eine überlieferte Lehre ist, der Schriftvers nötig? — Dies schliesst ein Weib aus hinsichtlich des weissen [Flusses]. — Wozu braucht dies von Männern besonders und von Weibern besonders geschrieben zu werden? — Dies ist nötig. Würde der Allbarmherzige es nur von Männern geschrieben haben, so könnte man glauben, weil sie unrein sind bei [Wiederholung der] Wahrnehmungen[35], wie bei der Zahl der Tage, nicht aber gelte dies von Weibern, die nicht unrein sind, bei [Wiederholung der] Wahrnehmung[36], wie bei den Tagen. Und würde der Allbarmherzige es nur von Weibern geschrieben haben, so könnte man glauben, weil sie auch bei Missgeschick[37]unrein sind, nicht aber gelte dies von Männern, die bei Missgeschick nicht unrein sind. Daher ist beides nötig.

Samaritaner machen das Unterpolster wie die Ober[decke] unrein. Was heisst das Unterpolster wie die Ober[decke]; wollte man sagen, dass, wenn es zehn Decken sind und er auf ihnen sitzt, alle unrein sind, so ist es ja selbstverständlich, denn er drückt[38]sie ja!? — Vielmehr, dass das Unterpolster des einer Menstruirenden Beiwohnenden der Ober[decke] eines Flussbehafteten gleicht; wie die Ober[decke] eines Flussbehafteten nur Speisen und Getränke[39]unrein macht, ebenso macht das Unterpolster des einer Menstruirenden Beiwohnenden nur Speisen und Getränke unrein. — Woher dies von der Ober[decke] eines Flussbehafteten? — Es heisst:[40]*wer irgend etwas berührt, was unter ihm ist, ist unrein.* Was heisst unter ihm: wollte man sagen, unter dem Flussbehafteten,

32. Es gehört zur Satzkonstruktion. 33. Lev. 15,16. 34. Cf. N. 21 mut. mut. 35. Die dreimalige Wiederholung kann auch an einem Tag erfolgen; vgl. Bd. VI S. 82 Z. 9ff. 36. Die Flussbehaftete gilt nur dann als solche, wenn die Wiederholung an 3 Tagen erfolgt ist. 37. Wenn sie beispielsweise durch eine körperliche Ueberanstrengung Blutung bekommen hat. 38. Der Flussbehaftete verunreinigt durch den Druck. 39. Und keine Menschen. 40. Lev. 15,10.

לביאה מנין תלמוד לומר ואשה אמר רבא הלכתא גינתי
ואכמבינהו רבנן אקראי הוי קרא והוי הלכתא אילימא
בת יום אחד הלכתא בת שלש שנים ויום אחד קרא
קרא כתמא אלא בת שלש שנים ויום אחד הלכתא
בת יום אחד קרא ומאחד דהלכתא קרא למה לי למעוטי Co. b
איש מאידם והא דתניא אשה אין לי אלא אשה בת Ko. 60
עשרה ימים לזיבה מנין תלמוד לומר ואשה רמה לי
ליעמר מנדה צריכא דאי כתב רחמנא בנדה הוה אמינא
נדה משום דבי חזאי חד יומא בעיא למיתב שבעה
אבל זבה דאי חזאי חד יומא בשומרת יום בנגד יום
סגי לה אימא לא צריכא ולכתוב רחמנא בזבה ולא
בעי בנדה ואנא ידענא דאין זבה בלא נדה אין הכי נמי
ואלא קרא למה לי למעוטי איש מאידם הא מיעטתיה
חדא זימנא חד למעוטי משכבת זרע וחד למעוטי מדם:
יכן לענין זכרים דתניא איש איש מה תלמוד לומר Lo. 15
איש איש לרבות תניק בן יום אחד שהוא מטמא בזיבה Ko. 44
דברי רבי יהודה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקה אומר אין צריך הרי הוא אומר לזכר ולנקבה
לזכר בל שהוא זכר בין שהוא גדול בין שהוא קטן
ולנקבה בל שהיא נקבה בין גדולה בין קטנה אם כן

M 19 קרא והי — M 20 קרא ... אחד M 21 מ ה
חזיא M 22 — כנ׳ M 23 לרב אש מה M 24
שמטמ׳ M 25 ור׳ שמע׳ M 26 אינו M 27 — שהוא.

Jahre und einen Tag alten Mädchen hinsichtlich der Beiwohnung? — es heisst *und ein Weib*! Raba erwiderte: Es sind überlieferte Lehren[19], und die Rabbanan haben sie an Schriftverse angelehnt. — Welches ist aus der Schrift und welches ist eine überlieferte Lehre; wollte man sagen, hinsichtlich des einen Tag alten bestehe eine überlieferte Lehre, und hinsichtlich des drei Jahre und einen Tag alten sei es in der Schrift angedeutet, so spricht ja die Schrift allgemein[20]!? — Vielmehr, hinsichtlich des drei Jahre und einen Tag alten ist es eine überlieferte Lehre, und hinsichtlich des einen Tag alten ist es in der Schrift angedeutet. — Wozu ist, wenn dies eine überlieferte Lehre ist, der Schriftvers nötig? — Dies schliesst einen Mann aus hinsichtlich des roten [Flusses]. — Es wird gelehrt:[21] *Ein Weib*, ich weiss dies von einem Weib, woher dies von einem zehn Tage[22]alten Mädchen hinsichtlich des Flusses? — es heisst *und ein Weib*. Wozu ist dies nötig, es ist ja von der Menstruirenden[23]zu folgern!? — Dies ist nötig. Würde der Allbarmherzige es nur von der Menstruirenden geschrieben haben, so könnte man glauben, nur die Menstruirende, weil sie, wenn sie einen Tag wahrnimmt, sieben Tage [in Unreinheit] verweilen muss, nicht aber gilt dies von der Flussbehafteten, die, wenn sie einen Tag wahrnimmt, nur Tag um Tag abzuwarten[24]hat. Daher ist dies nötig. — Sollte der Allbarmherzige es nur von der Flussbehafteten und nicht von der Menstruirenden geschrieben haben, und ich würde es gewusst haben, denn es gibt keinen Blutfluss ohne Menstruation[25]!? — Dem ist auch so. — Wozu ist nun der Schriftvers nötig? — Um den Mann hinsichtlich des roten [Flusses] auszuschliessen. — Sie hat ihn ja bereits einmal[26]ausgeschlossen!? — Einmal ihn inbetreff des Samenergusses[27]auszuschliessen, und einmal, ihn inbetreff des Blutes auszuschliessen.

Dasselbe gilt auch vom Männlichen. Es wird nämlich gelehrt:[28] *Mann*, wozu heisst es *jeder*[29] *Mann*? — dies schliesst einen einen Tag alten Knaben ein, dass er durch Fluss unrein ist — Worte R. Jehudas. R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa, sagt, dies sei nicht nötig; es heisst:[30] *für den Mann und für das Weib*, für den Mann, alles was männlich ist, ob erwachsen oder Kind, für das Weib, alles was weiblich ist, ob erwachsen

19. Dass es hinsichtl. des einen mit einem Tag u. hinsichtl. des andren mit 3 Jahren beginnt. 20. Die überlieferte Lehre ist nur wegen des einen von beiden nötig, da eines in der Schrift angedeutet ist. Die Tosaphisten bevorzugen die Streichung des W.s גינתהו, wonach die überlieferte Lehre nur hinsichtl. des einen besteht. 21. Wenn das "und" einschliessend ist, so ist ja jedes weibliche Wesen einzuschliessen. 22. Lev. 15,25. Dieser Schriftvers spricht vom länger anhaltenden Blutfluss. 23. Der anhaltende Fluss währt mindestens 3 Tage, u. 7 Tage nach der letzten Wahrnehmung die Unreinheit. 24. Die schon mit einem Tag unrein ist. 25. Wenn sie 3 Tage keinen Fluss wahrnimmt, so ist sie nicht flussbehaftet. 26. Die Schrift spricht vom Blutfluss ausserhalb der Menstruation. 27. Nach der obigen Auslegung, durch den Schriftvers Lev. 15,18. 28. Wenn er erst fliesst. 29. Lev. 15,2. 30. Im Hebräischen durch die Wiederholung des W.s "Mann" ausgedrückt: Mann für Mann. 31. Lev. 15,33.

בתר רובא דקטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו[8]זיל בתר[9]רוב קטנות ורוב קטנות לאו אילוניות נינהו אימר דשמעת ליה לרבי מאיר מיעוטא דשכיח[10]אבל מיעוטא דלא שכיח מי שמעת ליה הא נמי מיעוטא דשכיח[11]הוא
tNid.5 דתניא אמר רבי יוסי[12]מעשה בעין בול והטבילוה קודם לאמה[1]ואמר רבי מעשה בבית שערים והטבילוה קודם לאמה ואמר רב יוסף[2]מעשה בפומבדיתא והטבילוה קודם לאמה בשלמא דרבי יוסי[13]ודרבי משום תרומת
ek.27a ארץ ישראל אלא דרב יוסף למה לי[3]והא אמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שטומאה יוצאה
[14]מגיפו והני מילי באבילה אבל בנגיעה לא אמר מר זוטרא לא נצרכא אלא לסוכה שמן של תרומה דתניא
.22,15 [ו]לא יחללו את קדשי בני ישראל [את] אשר ירימו להי לרבות את הסך ואת השותה למה לי קרא
m.76b eb.22b ab.86c m.76b 109,18 שתייה בכלל אכילה[15]אלא לרבות את[4]הסך בשותה ואי בעית אימא מהכא[5]ותבא כמים בקרבו ובשמן בעצמותיו אי הכי דידן נמי אנן דדרשינן אשה ואשה וכי חזיין מפרשי להו לא גזרו בהו רבנן[16]אינהו דלא דרשי אשה ואשה ובי הזיין לא מפרשי להו גזרו בהו
id.44a רבנן: מאי אשה ואשה דתניא[6]אשה אין לי אלא אשה תנוקת בת יום אחד לנדה מנין תלמוד לומר ואשה אלמא כי מרבי קרא בת יום אחד מרבי ורמינהי[17]אשה אין לי אלא אשה[18]תנוקת בת שלש שנים ויום אחד

11 || אבל — M 10 || רובא דקט׳ B 9 || ו + M 8
|| הוא — M || עובד׳ הוה בפומ׳ M 12 || ודר׳ — M 13
|| עליו + M 14 || היא אלא לרב׳ חסך M 15 || בט׳ M 16
תנו׳. — M 18 || אשה — M 17 || כותי׳ דל״ד או״א גזרי

Rabbanan!? — Man richte sich nach der Mehrheit der Knaben, und die meisten Knaben sind nicht impotent, und man richte sich nach der Mehrheit der Mädchen, und die meisten Mädchen sind nicht steril. — Allerdings sagt dies R. Meír von einer Minderheit, die vorkommt, sagt er dies etwa auch von einer Minderheit, die nicht vorkommt!? — Auch diese ist eine Minderheit, die vorkommt, denn es wird gelehrt: R. Jose sagte: Einst ereignete sich ein solcher Fall in Ên-Bol, und man liess sie ein Tauchbad nehmen früher als ihre Mutter[10]. Ferner erzählte Rabbi: Einst ereignete sich ein solcher Fall in Beth-Šeârim, und man liess sie ein Tauchbad nehmen früher als ihre Mutter. Ferner erzählte R. Joseph: Einst ereignete sich ein solcher Fall in Pumbeditha, und man liess sie ein Tauchbad nehmen früher als ihre Mutter. — Erklärlich ist es"bei den Fällen R. Joses und Rabbis, wegen der Hebe im Jisraélland", weshalb aber im Fall R. Josephs, Šemuél sagte ja, die Hebe ausserhalb des Landes sei nur dem verboten, dem die Unreinheit aus dem Körper kommt, und auch bei diesem gelte dies nur vom Essen, nicht aber von der Berührung!? Mar Zuṭra erwiderte: Wegen des Falles, wenn jemand sich mit Oel von Hebe salbt. Es wird nämlich gelehrt:[13]*Sie sollen nicht entweihen die Heiligtümer der Kinder Jisraél, die sie abheben für den Herrn*, dies schliesst das Salben und das Trinken ein. — Wozu ist wegen des Trinkens ein Schriftvers nötig, das Trinken ist ja im Essen"einbegriffen!? — Vielmehr, dies schliesst das Salben ein, dass es dem Trinken gleiche. Wenn du willst, entnehme ich dies hieraus:[15]*es dringt wie Wasser in sein Inneres, wie Oel in seine Gebeine.* — Demnach sollte dies auch von unsren [Kindern][6] gelten!? — Wir legen aus [die Worte][16]*ein Weib, und*[17]*ein Weib*, und wenn sie wahrnehmen, ziehen sie sich zurück, daher haben die Rabbanan keine Vorsorge getroffen, sie aber legen nicht aus [die Worte] *ein Weib, und ein Weib*, und wenn sie wahrnehmen, ziehen sie sich nicht zurück, daher haben die Rabbanan es bei ihnen angeordnet.

Welches Bewenden hat es mit der Auslegung [der Worte] *Weib, und ein Weib*? — Es wird gelehrt: *Ein Weib*, ich weiss dies von einem Weib, woher dies von einem einen Tag alten Mädchen hinsichtlich der Menstruation? — es heisst *und ein Weib.* — Demnach schliesst die Schrift ein einen Tag altes Mädchen ein; ich will auf einen Widerspruch hinweisen:[18]*Ein Weib*, ich weiss dies von einem Weib, woher dies von einem drei

10. Die Wöchnerin hat 14 Tage nach der Geburt ein Tauchbad zu nehmen. 11. Dass das neugeborene Kind eines Tauchbades benötige. 12. Beide Orte lagen im Jisraélland, wo die Hebe durch Berührung untauglich werden könnte. 13. Lev. 22,15. 14. Vgl. Bd. VII S. 680 Z. 15ff. 15. Ps. 109,18. 16. Lev. 15,19. 17. Nach einer weiter folgenden Auslegung deutet die Bindepartikel "und"auf die Einbegreifung eines Kindes hinsichtl. der Flussunreinheit. 18. Lev. 15,18.

VIERTER ABSCHNITT

נות כותים נדות מעריסתן והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון מפני שהן בועלי נדות והן יושבות על כל דם ודם ואין חייבין עליהן על ביאת מקדש ואין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק:

Sus. 77b

DIE SAMARITANERINNEN GELTEN VON DER WIEGE AUS ALS MENSTRUIRENDE, UND DIE SAMARITANER MACHEN DAS UNTERPOLSTER WIE DIE OBER[DECKE] UNREIN, WEIL SIE MENSTRUIRENDEN BEIWOHNEN, DENN SIE VERWEILEN WEGEN JEDER BLUTART [IN UNREINHEIT]. MAN IST ABER IHRETWEGEN NICHT SCHULDIG WEGEN BETRETENS DES HEILIGTUMS, UND MAN VERBRENNE IHRETWEGEN KEINE HEBE, WEIL IHRE UNREINHEIT ZWEIFELHAFT IST.

גמרא. היכי דמי אי דקא חזיין אפילו דידן נמי ואי דלא קחזיין דידהו נמי לא אמר רבא בריה דרב אחא בר רב הונא אמר רב ששת הכא במאי עסקינן בסתמא דכיון דאיכא מיעוטא דחזיין חיישינן ומאן תנא דחייש למיעוטא רבי מאיר היא דתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר יפה אמרת שאין חולצין איש בתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש ומה טעם אין מייבמין אמר להן קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא אילונית ונמצאו פוגעין בערוה שלא במקום מצוה ורבנן זיל

Fol. 32

GEMARA. In welchem Fall: haben sie wahrgenommen, so sind es ja auch unsre [Kinder], und haben sie nicht wahrgenommen, so sind es ja auch ihre nicht!? Raba, Sohn des R. Aha b. R. Hona, erwiderte im Namen des R. Šešeth: Dies gilt von dem Fall, wenn man es nicht weiss; da es wenige gibt, die wahrnehmen, so berücksichtige man dies. — Wer ist der Autor, der die Minderheit berücksichtigt? — Es ist R. Meír, denn es wird gelehrt: Der Minderjährige hat und an der Minderjährigen ist weder die Haliçah noch die Schwagerehe zu vollziehen — Worte R. Meírs. Sie sprachen zu R. Meír: Du hast recht, dass sie nicht die Haliçah vollziehen können, denn im Abschnitt heisst es *Mann*, und man vergleiche das Weib mit dem Mann, weshalb aber können sie die Schwagerehe nicht vollziehen!? Er erwiderte ihnen: Ein Minderjähriger, weil es sich herausstellen kann, dass er impotent ist, und eine Minderjährige, weil es sich herausstellen kann, dass sie steril ist, sodass sie auf ein Inzestverbot stossen würden, weil das Gebot nicht ausgeübt werden kann. — Und die

M 1 ו — M 2 || ודם — M 3 || ב + M 4 — M 5 || רבא בר' ד | + M 5 א"ר אח' ב"ר הונא א"ר ששׁ' || 6 P ונמצא || 7 M — שלא במ"ם.

1. Wird weiter erklärt. 2. Vgl. S. 759 Z. 20ff. 3. Diese strenge Behandlung des Menstruationsgesetzes gereicht ihnen zum Nachteil; die Frau beginnt die Zählung der 7 Menstruationstage mit der 1. Wahrnehmung einer Blutabsonderung, u. wenn es eine Blutart ist, die nach talmudischem Gesetz rein ist (ob. S. 759 Z. 25ff.), die unreine Blutung aber erst später folgt, sodass die Zählung erst mit diesem beginnen sollte, hört sie zu früh auf, als noch Menstruirende. 4. Wenn man sich an ihnen verunreinigt hat. 5. Die Bestimmung, dass sie als unrein gelten, ist nur rabbanitisch. 6. Die Menstruationsunreinheit beginnt schon im Kindesalter; vgl. weit. S. 812 Z. 20ff. 7. Deshalb gelten sie alle als unrein. 8. Vgl. S. 43 N. 224. 9. Die Vollziehung der Schwagerehe.

שבורעת לילד קופצת ונשבעת שלא[31]תיזקק לבעלה
לפיכך אמרה תורה תביא קרבן מתקיף לה רב[32]יוסף והא
מזידה היא ובחרטה תליא מילתא ועוד קרבן שבועה
בעי[33]איתויי ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה
לארבעה עשר זכר שהכל שמחים בו מתחרטת לשבעה
נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת לארבעה עשר ומפני
מה אמרה תורה מילה לשמנה שלא יהו[34]בולם שמחים
ואביו ואמו עצבים: תניא[35]היה רבי מאיר אומר מפני מה
אמרה תורה נדה לשבעה[36]מפני שרגיל בה וקץ בה אמרה
תורה תהא[37]טמאה שבעה ימים כדי שתהא חביבה
על בעלה[38]בשעת כניסתה לחופה: שאלו תלמידיו את
רבי דוסתאי ברבי ינאי מפני מה איש מחזר על אשה
ואין אשה מחזרת על[39]איש משל לאדם שאבד[40]לו אבדה
מי מחזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו ומפני
מה איש פניו[41]למטה ואשה פניה למעלה כלפי האיש
זה ממקום שנברא[42]וזו ממקום שנבראה ומפני מה האיש
מקבל פיוס[43]ואין אשה מקבלת פיוס זה ממקום שנברא
[42]וזו ממקום שנבראת[44]מפני מה אשה קולה ערב ואין
איש קולו ערב זה ממקום שנברא[45]וזו ממקום שנבראת
שנאמר כי קולך ערב ומראך נאוה:

31 M אז׳ לבעלי || 32 M אשי האי || 33 M + ל || 34 M הכל || 35 M ארמ || 36 M שמתוך שר״ב קץ || 37 M נדה שב׳ כדי || 38 M ביום מהרתה כיום כני׳ || 39 M + ה || 40 M ממנו || 41 M בקרקע ואשה פניה באיש || 42 P וזה ממק׳ שנברא || 43 M ואשה אינה || 44 M ומ״ם איש קולו עכה ואשה קולה ערב זה.

kniet, schwört sie spontan[311], sich nie mehr ihrem Mann hinzugeben, daher sagt die Gesetzlehre, dass sie ein Opfer bringe. R. Joseph wandte ein: Sie tut es ja vorsätzlich, und es hängt ja von der Reue[312]ab!? Ferner sollte sie ja ein Opfer wegen Schwörens[313] darbringen!? Und weshalb sagt die Gesetzlehre, für ein Männliches nach sieben und für ein Weibliches nach vierzehn [Tagen]!? — Bei einem Männlichen, mit dem alle sich freuen, bereut sie es nach sieben [Tagen], bei einem Weiblichen, mit dem alle traurig sind, bereut sie es nach vierzehn [Tagen]. — Und weshalb sagt die Gesetzlehre, die Beschneidung mit acht[314][Tagen]? — Damit nicht alle andren fröhlich und sein Vater und seine Mutter betrübt seien[314].

Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Weshalb bestimmte die Gesetzlehre für die Menstruirende sieben Tage? — weil sie ihm, da er sie immer hat, trivial werden könnte. Daher sagt die Gesetzlehre, dass sie sieben Tage unrein sei, damit sie [nachher] ihrem Mann so lieb sei, wie [sie es war], als sie unter den Baldachin trat.

Seine Schüler fragten R. Dostaj b. R. Jannaj: Weshalb bewirbt sich der Mann um die Frau und nicht die Frau um den Mann? Ein Gleichnis mit einem Menschen, der etwas verloren[315]hat. Wer sucht wen? Der Verlierende sucht das Verlorene. — Und weshalb der Mann mit dem Gesicht nach unten und das Weib mit dem Gesicht nach oben, dem Mann zugewendet? — Er nach der Stelle, woher er erschaffen wurde, und sie nach der Stelle, woher sie erschaffen wurde[316]. — Und weshalb ist der Mann leicht zu besänftigen und das Weib nicht leicht zu besänftigen? — Er wie das, woraus[317]er erschaffen wurde, und sie wie das, woraus sie erschaffen wurde[318]. — Und weshalb hat das Weib eine zarte Stimme und der Mann keine zarte Stimme? — Er wie das, woraus[317]er erschaffen wurde, und sie wie das, woraus sie erschaffen[319]wurde. So heisst es auch:[320]*Lass mich deine Stimme hören, denn zart ist deine Stimme und deine Gestalt anmutig.*

310. Bei den Geburtswehen. 311. Wenn sie ihren Schwur bereute, müsste sie sich ihn auflösen lassen. Wegen einer vorsätzlich begangenen Sünde ist kein Opfer darzubringen. 312. Cf. Lev. 5,6. 313. Und nicht schon am 7. Tag, mit dem Opfer. 314. Bei der Beschneidung wird ein Festmahl veranstaltet, u. am 7. Tag würde den Eltern der geschlechtliche Verkehr noch verboten sein. 315. Dem Mann fehlt die Rippe, aus der die Frau erschaffen wurde. 316. Er zur Erde gewendet, aus der er erschaffen wurde, sie zu ihm, aus dessen Rippe sie erschaffen wurde. 317. Im Text: aus der Stelle. 318. Er aus weicher Erde, sie aus einer harten Rippe. 319. Ein Knochen tönt, Erde nicht. 320. Cnt. 2,14.

die Weisen erklärten dies[296] aber nicht, bis R. Çadoq kam, und dies erklärte: *Das sind die Söhne Leas, die sie Jakob gebar in Paddan-Aram, und seine Tochter Dina.* Er nennt die männlichen [Kinder] anschliessend an die Frau und die weiblichen anschliessend an den Mann.[297] *Und die Söhne Chams waren starke Männer, die den Bogen spannen, und sie hatten viele Söhne und Söhnessöhne.* Liegt es denn in der Hand eines Menschen, viele Söhne und Söhnessöhne[298] zu haben? Allein, weil sie sich [mit dem Glied] im Leib enthielten, damit ihre Frauen zuerst Erguss haben sollten, rechnet es ihnen die Schrift an, als hätten sie viele Söhne und Sohnessöhne [gezeugt]. Das ist es, was R. Qaṭṭina sagte: Ich bringe es fertig, dass all meine Kinder männlich seien. Raba sagte: Wer all seine Kinder männlich haben will, vollziehe den Geschlechtsakt und wiederhole ihn[300].

R. Jiçḥaq sagte im Namen R. Amis: Ein Weib wird nur nahe ihrer Periode schwanger, denn es heisst:[301] *siehe, in Schuld ward ich gezeugt.* R. Johanan sagt, nahe dem Reinigungsbad, denn es heisst:[302] *und in Sünde empfing mich meine Mutter.* — Wieso ist es erwiesen, dass "Sünde" den Begriff "reinigen" hat? — Es heisst:[303] *er entsündige das Haus*, und wir übersetzen dies: *er reinige das Haus.* Wenn du aber willst, sage ich: hieraus:[303] *entsündige mich mit Ysop, dass ich rein werde*[304].

נקבה יא פירשי חכמים את הדבר עד שבא רבי צדוק
יפירשו אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת
דינה בתו כלה זכרים בנקבות ונקבות בזכרים ויהיו
בני אילם אנשים גבורי חיל דורבי קשת [ו]מרבים
בנים ובני בנים וכי ביזו של אדם להרבות בנים ובני
בנים אלא מתוך שמשהין עצמן בבטן כדי שיזרזו
נשותיהן תחלה שיהו בניהם זכרים מעלה עליהן הכתוב
כאלו הם מרבים בנים ובני בנים והיינו דאמר רב קטינא
יכולני לעשות כל בני זכרים אמר רבא תרוצה לעשות
כל בניו זכרים יבעול וישנה: אמר רבי יצחק אמרי
דבי רבי אמי אין אשה מתעברת אלא כמיך לוכתה
שנאמר הן בעון חוללתי ורבי יוחנן אמר כמיך לטבילה
שנאמר ובחטא יחמתני אמי מאי משמע דהאי חטא
לישנא דדכוי הוא דכתיב וחטא את הבית ומתרגמינן
וידכי ית ביתא ואי בעית אימא מהכא תחטאני באזוב
ואטהר: ואמר רבי יצחק אמר רבי אמי בין שבא זכר
בעולם בא שלום בעולם שנאמר שלחו כר מושל ארץ
זכר זה כר: ואמר רבי יצחק דבי רבי אמי בא זכר
בעולם בא כברו בידו זכר זה כר דכתיב ויכרה להם
ברית גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה נקייה באה עד
דאמרה מזוני לא יהבי לה דכתיב נקבה שכרך עלי
ואתנה: שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יחי מפני
מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן אמר להם בשעה

M 9 את — M 10 ה — M 11 + ואו׳ 12 ‖ עולם P 13 ‖ מלומדי מלחמ׳ ד״ק ומרב׳ M 14 בשכר M 15 ‖ עד שיזר׳ M 16 — הם M 17 ‖ יכול אני M 18 — כל VM 19 + ו B 20 אמר ‖ רבי P 21 + ו. M סמ׳ לטבילת׳ M 22 ומ״ם ליש׳ ‖ M 23 — מהכא ‖ M 24 — ו M 25 לעו׳ 26 ‖ M כר זה זכר M 27 כיון שבא זכר בא כב׳ עמו זכר ז״ך וכת׳ ‖ M 28 — נקבה M 29 שני ‖ M 30 + ש.

Ferner sagte R. Jiçḥaq im Namen R. Amis: Kommt ein Männliches auf die Welt, so kommt Friede in die Welt, denn es heisst:[305] *sendet ein Geschenk*[305] *[Kar] für den Beherrscher des Landes.* Zakhar [Männliches] heisst zekar [dies ist ein Geschenk].

Ferner sagte R. Jiçḥaq im Namen R. Amis: Kommt ein Männliches in die Welt, so kommt sein Brotlaib mit ihm, denn zakhar heisst zekar, und es heisst:[307] *und er richtete ihnen ein grosses Gastmahl [kera] her.* Ein Weibliches bringt nichts mit, denn neqebah [Weibliches] bedeutet neqijah baáh [leer kommt sie]. Solange sie nicht um Unterhalt bittet, gibt man ihr nichts, wie es heisst:[308] *bestimme deinen Lohn, und ich will ihn geben*[309].

Seine Schüler fragten R. Šimôn b. Joḥaj: Weshalb sagt die Gesetzlehre, dass eine Wöchnerin ein Opfer darbringe? Er erwiderte ihnen: Wenn sie zum Gebären nieder-

296. Die Andeutung in der Schrift. 297. Gen. 46,15. 298. iChr. 8,40. 299. Das Bogenspannen wird hier erotisch verstanden. 300. Wegen der Schwächung des Mannes ergiesst die Frau zuerst. 301. Ps. 51,7. 302. Lev. 14,52. 303. Ps. 51,9. 304. Cf. Lev. 14,4ff. 305. Jes. 16,1. 306. Od. Tribut; so nach dem T. u. Targum Jonathan. 307. iiReg. 6,23. 308. Gen. 30,28. 309. Das W. "bestimme" od. "verlange" hat im Hebräischen dieselben Buchstaben wie das W. Weib (נקבה); sie muss ihren Lohn, ihren Unterhalt, verlangen.

מהן התחיל מחרף ומגדף לימים שמע שטבעה[91] ספינתו
של חבירו בים התחיל מודה ומשבח לבך נאמר ישב
אפך ותנחמני והיינו דאמר רבי[92] אלעזר מאי דכתיב
[93] עשה נפלאות (גדולות) לבדו וברוך שם כבודו לעולם
אפילו בעל הנס אינו מבין בנסו: דריש רבי חנינא בר
פפא מאי דכתיב [94] ארחי ורבעי זרית וכל דרכי[94] הסכנתה
מלמד שלא נוצר אדם[95] מן כל הטפה אלא מן הברור
שבה תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שזורה[96] בבית
הגרנות נוטל את האוכל ומניח את הפסולת כדרבי
אבהו[97] דרבי אבהו רמי כתיב [98] ותזרני חיל וכתיב [98] האל
המאזרני חיל אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא[99] רבונו
של עולם זריתני וזרזתני: דרש רבי אבהו מאי דכתיב
[100] מי מנה עפר יעקב ומספר [את] רבע ישראל מלמד
שהקדוש ברוך הוא יושב וסופר את רביעיותיהם של
ישראל מתי תבא טפה שהצדיק נוצר הימנה ועל דבר
זה נסמית עינו של בלעם הרשע אמר מי שהוא טהור
וקדוש ומישרתיו טהורין וקדושין יציין בדבר זה מיד
נסמית עינו דכתיב [ו]נאם הגבר שתם העין והיינו
דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב וישבב עמה בלילה הוא
מלמד שהקדוש ברוך הוא סייע באותו מעשה שנאמר
[101] וישכב חמר גרם חמור גרם לו לישכב: אמר רבי
יצחק אמר רבי אמי אשה מזרעת תחלה יולדת זכר
איש מזריע תחלה יולדת נקבה שנאמר אשה כי תזריע
וילדה זכר: תנו רבנן בראשונה היו אומרים אשה
מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת

begann zu lästern und zu fluchen, als er aber nach Tagen hörte, dass das Schiff seines Nächsten im Meer untergegangen ist, begann er zu danken und zu preisen. Darum heisst es: *nun wendest sich dein Zorn und du tröstest mich.* Das ist es, was R. Eleâzar gesagt hat: Es heisst:[286] *er allein tut Wunder, und gepriesen sei sein herrlicher Name ewiglich*; selbst der, dem das Wunder geschehen, kennt das Wunder nicht.

R. Ḥanina b. Papa trug vor: Es heisst:[287] *mein Gehen und mein Liegen richtest du, mit all meinen Wegen bist du vertraut.* Dies lehrt, dass der Mensch nicht vom ganzen Tropfen erschaffen wird, sondern nur vom feinsten darin. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wie wenn ein Mensch auf der Tenne worfelt; er sucht das Essbare heraus und lässt den Abfall zurück. So auch R. Abahu, denn R. Abahu wies auf einen Widerspruch hin. Es heisst:[288] *du hast mich mit Kraft ausgesucht,* und es heisst:[289] *der Gott, der mich mit Kraft umgürtet*!? David sprach vor dem Heiligen, gebenedeiet sei er: Herr der Welt, du hast mich ausgesucht[290] und mich gespornt.

R. Abahu trug vor: Es heisst:[291] *Wer zählt den Staub Jâqobs, misst die Lagerstätte Jisraéls.* Dies lehrt, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, dasitzt und die Lagerstätten Jisraéls zählt, [indem er spricht:] Wann endlich kommt der Samentropfen, aus dem der Fromme geschaffen wird. Dieser Sache wegen erblindete das Auge des ruchlosen Bileâm. Er sprach nämlich: Der rein und heilig ist, dessen Diener rein und heilig sind, sollte darauf schauen!? Sofort erblindete sein Auge, wie es heisst:[292] *Spruch des Mannes geschlossenen Auges.* Das ist es, was R. Johanan gesagt hat. Es heisst:[293] *Er lag mit ihr jene Nacht*; dies lehrt, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, bei jener Sache behilflich war, denn es heisst:[294] *Jissakhar, ein Esel knochig*; der Esel hat dies Jissakhar veranlasst[295].

R. Jiçḥaq sagte im Namen R. Amis: Hat das Weib zuerst Erguss, so gebiert sie einen Knaben, hat der Mann zuerst Erguss, so gebiert sie ein Mädchen, denn es heisst:[296] *wenn ein Weib zu Samen kommt und einen Knaben gebiert.*

Die Rabbanan lehrten: Früher sagten sie, wenn das Weib zuerst Erguss hat, gebäre sie einen Knaben, und wenn der Mann zuerst Erguss hat, gebäre sie ein Mädchen;

M 91 ספינת חבי׳ || M 92 אליע׳ || M 93 לענ״ג לבי׳
אפי׳ || P 94 התקנת || M 95 מכל || M 96 בגרן תבוא׳
נו׳ || M 97 דאר״א כת׳ || M 98 ותאזרני || M 99 —
רבש״ע || M 1 רבא מאי || M 2 — יושב ו | + M 3
ואו׳ || M 4 — טה׳ ו || + M 5 של בלעם הרשע והיינו
שנ׳ — M 6 || M 7 דבי ר׳ || + M 8 אשה כי תז׳.

286. Ps. 72,18,19. 287. Ib. 139,3. 288. iiSam. 22,40. 289. Ps. 18,33. 290. Aus einem besonders guten Samentropfen. 291. Num. 23,10. 292. Ib. 24,3. 293. Gen. 30,16. 294. Ib. 49,14. 295. Jissakhar war es, der in jener Nacht gezeugt wurde. Hier wird wol auf den Esel Bileâms angespielt, u. das W. גרם späthebräisch veranlassen übersetzt. 296. Lev. 12,2.

שמנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין והקדוש ברוך
הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין
ושמיעת האוזן ודבור פה והלוך רגלים וחכמה ובינה
והשכל וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקדוש
ברוך הוא נוטל חלקו וחלק אביו ואמו מניח לפניהם
אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי פון מלחא ושדי
בשרא לכלבא: דרש רב חיננא בר פפא מאי דכתיב
עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר בא
וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם
מדת בשר ודם ניתן הפין בהמת צרורה ופיה למעלה
ספק משתמר ספק אין משתמר יאילו הקדוש ברוך הוא
צר העובר במעי אשה פתוחה ופיה למטה ומשתמר
דבר אחר אדם נותן הפציו לקח מאונים כל זמן שמכביד
יורד למטה ואילו הקדוש ברוך הוא כל זמן שמכביד
הולך עולה למעלה: דרש רבי יוסי הגלילי מאי דכתיב
אודך (ה') על כי נוראות נפלאתי נפלאים מעשיך
ונפשי ידעת מאד בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך
הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן זרעונים
בערוגה כל אחת ואחת עולה במינו ואילו הקדוש ברוך
הוא צר העובר במעי אשה וכולם עולין למין אחד
דבר אחר צבע נותן כימנין ליורה בולן עולין לצבע אחד
ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אשה כל
אחת ואחת עולה למינו: דרש רב יוסף מאי דכתיב
אודך ה' כי אנפת בי ישב אפך ותנחמני במה תכתוב
מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה ישב לו קוץ לאחד

M 75 ודם ושער ושח' שבעינו' — B 77 | פניו P 76 | ודעה M 78 | מונח לפנ' חיינו M 79 — בש' M 80 | חנינ' M 81 | אדם נותן חפציו M 82 | אמו ופיו M 83 — למטה M 84 + צר העובר במעי אמו M 85 | תולד M 86 — מבור'ד M 87 | זרעונין לער' כל אחד ואח' M 88 והק' M 89 | אמו M 90 וכל אחד עולה.

am Auge entstehen; seine Mutter säet das rote an ihm, woraus die Haut, das Fleisch, die Haare und das Schwarze am Auge entstehen; und der Heilige, gebenedeiet sei er, gibt ihm Geist und Seele, Gesichtsform, das Sehen des Auges, das Hören des Ohrs, das Reden des Mundes, das Gehen der Füsse, Kenntnis, Einsicht und Verstand. Kommt seine Zeit, aus der Welt zu scheiden, so nimmt der Heilige, gebenedeiet sei er, seinen Teil, und den Teil seines Vaters und seiner Mutter lässt er ihnen zurück. R. Papa sagte: Das ist es, was die Leute zu sagen pflegen: nimm das Salz, und wirf das Fleisch vor die Hunde.

R. Henana b. Papa trug vor: Es heisst: [283]*er tut Grosses, das nicht zu fassen, und Wunder, die nicht zu zählen.* Komm und sieh, wie anders ist die Handlungsweise des Heiligen, gebenedeiet sei er, als die Handlungsweise eines [Menschen aus] Fleisch und Blut. Ein [Mensch aus] Fleisch und Blut legt eine Sache in einen verbundenen Schlauch mit der Mündung nach oben, und doch ist es zweifelhaft, ob sie darin verwahrt bleibt oder nicht verwahrt bleibt; aber der Heilige, gebenedeiet sei er, bildet die Geburt im Leib der Mutter, der offen ist mit der Mündung nach unten, und doch bleibt sie verwahrt. Eine andre Auslegung. Ein Mensch legt seine Sachen auf die Wagschale, und je schwerer sie sind, desto tiefer sinken sie hinunter, aber der Heilige, gebenedeiet sei er, [bildet die Geburt im Leibe der Mutter], und je schwerer sie wird, desto höher steigt sie nach oben.

R. Jose der Galiläer trug vor: Es heisst:[284] *ich preise dich, dass ich so wundervoll ausgezeichnet bin; wunderbar sind deine Werke, und meine Seele erkennt es wol.* Komm und sieh, wie anders ist die Handlungsweise des Heiligen, gebenedeiet sei er, als die Handlungsweise eines [Menschen aus] Fleisch und Blut. Ein Mensch tut Saaten in das Beet, und jede kommt nach ihrer Art hervor; aber der Heilige, gebenedeiet sei er, bildet die Geburten im Leib eines Weibes, und alle kommen sie in derselben Art hervor. Eine andre Auslegung. Ein Färber tut verschiedene Ingredienzen in den Kessel, und aus allen kommt eine einzige Farbe hervor; aber der Heilige, gebenedeiet sei er, bildet die Geburten im Leib eines Weibes, und jede kommt nach ihrer Art hervor.

R. Joseph trug vor: Es heisst:[285] *ich danke dir, o Herr, dass du mir gezürnt hast, nun wendet sich dein Zorn und du tröstest mich.* Wovon spricht der Schriftvers? — von zwei Menschen, die zum Handel ausgereist waren; einem geriet aber ein Dorn in den Fuss, er

283. Ij. 9,10. 284. Ps. 139,14. 285. Jes. 12,1.

משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך
Fol 31 אמר רבי[54] אלעזר °מאי קרא °ממעי אמי אתה גוזי מאי
Ps. 71,6 משמע דהאי גוזי לישנא דאשתבועי הוא דכתיב °נזי
Jr. 7,29 נזרך והשליכי ואמר רבי[55] אלעזר למה ולד דומה במעי
אמו לאגוז מונח בספל של מים אדם[55] ניתן אצבעו[59] עליו
שוקע לבאן ולבאן: תנו רבנן שלשה חדשים[57] הראשונים
ולד[58] דר במדור התחתון אמצעיים ולד דר במדור האמצעי
אחרונים ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו לצאת
מתהפך[60] ויוצא וזהו חבלי אשה והיינו[60] דתניא חבלי של
נקבה מרובין משל זכר ואמר רבי[61] אלעזר מאי קרא
Ps. 139,15 °אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ דרתי לא
נאמר אלא רקמתי[62] מאי שנא חבלי נקבה מרובין משל
זכר זה[63] בא בדרך תשמישו וזה[63] בא בדרך תשמישו[64] זו
[65] הופכת פניה וזה אין הופך פניו: תנו רבנן[66] שלשה
חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה[67] ונם קשה לולד
אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה לאשה
ויפה לולד שמתוך כך[68] נמצא הולד מלובן ומזורז תנא
המשמש מטתו[69] ליום תשעים באילו שופך דמים מנא
Ps. 116,6 ידע[70] אלא אמר אביי משמש והולך °ושמר פתאים ה׳:
Sod. 30b תנו רבנן °שלשה שותפין יש[71] באדם הקדוש ברוך הוא
ואביו ואמו אביו מזריע[72] הלובן שממנו עצמות וגידים
וצפרנים ומוח[73] שבראשו ולובן שבעין אמו מזרעת[74] אדום

P 54 אליע׳ || M 55 מניח || P 56 עליה || B 57 ה || M 58 נוצר במה״ת מיכן ואילך הולך ודר במה״ע וכי׳ שמנ׳ || M 59 ויורד || BP 60 דתנן. M דא״ר אליע׳ מאי דכת׳ אשר || P 61 אליעז׳ || M 62 + תניא חז׳ מרוב׳ משז׳ || M 63 — בא || M 64 באה זה הופך פניו וזו הופכ׳ פניה || P הופך פניו || M 66 — שלי׳ || M 67 וקשה || M 68 יצ׳ מלובן || M 69 ביום || M 70 א׳ אביי שומר || M 71 בו + M || M 72 לבן || M 73 שבראש ולו׳ שבעיני׳ || B 74 אודם.

Mann aus dem gemeinem Volk Hebe gibt und zu ihm spricht: Willst du sie in Reinheit bewahren, so ist es recht, wenn aber nicht, so verbrenne ich sie vor dir. R. Eleâzar sagte: Welcher Schriftvers deutet hierauf? —[273] *vom Leib meiner Mutter her bist du mein Befreier.* — Wieso ist es erwiesen, dass befreien den Begriff "schwören" hat? — Es heisst:[274] *befreie dich von deinem Haarschmuck*[275] *und wirf ihn fort.* Ferner sagte R. Eleâzar: Das Kind im Leib der Mutter gleicht einer Nuss in einer Schale Wasser; tippt man darauf mit dem Finger, so rutscht sie hin und her.

Die Rabbanan lehrten: In den ersten drei Monaten wohnt das Kind in der untersten Wohnung, in den mittelsten wohnt es in der mittelsten Wohnung und in den letzten wohnt es in der obersten Wohnung. Kommt seine Zeit zum Herauskommen, so dreht es sich um und kommt heraus. Das sind die Schmerzen des Weibes. Das ist es, was wir gelernt haben: Die Schmerzen des Weibes[276] sind grösser als die des Mannes. Hierzu sagte R. Eleâzar: Welcher Schriftvers deutet hierauf:[277] *da ich entstand im Verborgnen, gewirkt ward in den Tiefen der Erde*; es heisst nicht gewohnt habe, sondern gewirkt wurde[278]. — Wieso sind die Schmerzen des Weibes grösser als die des Mannes? — Er auf seine Begattungsart[279] und sie auf ihre Begattungsart; sie muss sich mit dem Gesicht[280] umdrehen, er braucht sich nicht mit dem Gesicht umzudrehen.

Die Rabbanan lehrten: In den ersten drei Monaten ist der Geschlechtsakt unzuträglich für das Weib und unzuträglich für das Kind, in den mittelsten ist er unzuträglich für das Weib und zuträglich für das Kind, in den letzten ist er zuträglich für das Weib und zuträglich für das Kind, denn dadurch wird das Kind zart und munter. Es wird gelehrt: Wenn jemand den Geschlechtsakt um den neunzigsten Tag vollzieht, so ist es ebenso, als würde er Blut vergiessen. — Woher weiss man dies? Vielmehr, sagte Abajje, vollziehe man den Geschlechtsakt unbeschränkt, und:[281] *der Herr behütet die Einfältigen.*

Die Rabbanan lehrten: Drei Gemeinschafter sind am Menschen[282] beteiligt: der Heilige, gebenedeiet sei er, sein Vater und seine Mutter. Sein Vater säet das Weisse an ihm, woraus die Knochen, die Sehnen, die Nägel, das Hirn in seinem Kopf und das Weisse

273. Ps. 71,6. 274. Ib. 7,29. 275. נזרך, nach dem T. von deinem Nazirat; das Naziratgelübde gleicht dem Schwur. 276. Der weiblichen Geburt. 277. Ps. 139,15. 278. Worunter die erste Bildung des Embryos verstanden wird, u. dies erfolgte in den Tiefen, ganz unten. 279. Vor der Geburt liegt ein Knabe mit dem Gesicht nach unten u. ein Mädchen mit dem Gesicht nach oben. 280. Bei der Geburt kommen beide mit dem Gesicht nach unten. 281. Ps. 116,6. 282. An seiner Erschaffung.

beiden Kniegelenken, beide Fersen an beiden Hinterbacken, und der Kopf befindet sich zwischen den Schenkeln; der Mund ist geschlossen und der Nabel offen. Es isst, was seine Mutter isst, es trinkt, was seine Mutter trinkt, und es scheidet keinen Kot aus, denn dadurch könnte es seine Mutter töten. Kommt es in den Weltenraum, so wird geöffnet, was geschlossen war, und geschlossen, was geöffnet war, denn sonst würde es nicht eine Stunde leben. Auf seinem Kopf brennt ein Licht, und es schaut und sieht von einem Ende der Welt bis zum andren Ende, wie es heisst:[265] *da er seine Leuchte strahlt; über meinem Haupt, bei seinem Licht wandle ich im Finstern.* Dies soll dich auch nicht wundern, denn ein Mensch schläft hier und sieht einen Traum aus Spanien. Es gibt keine Tage, die der Mensch so angenehm verbringt, wie diese Tage, denn es heisst:[266] *O, wäre ich wie in den Monden der Vorzeit, wie in den Tagen, die Gott mich behütete.* Welche Tage sind es, die nur Monate und nicht Jahre haben? — es sind die Geburtsmonate. Man lehrt ihn die ganze Gesetzlehre, wie es heisst:[267] *er unterwies mich und sprach zu mir: Dein Herz erfasse meine Worte, wahre meine Gebote und du lebst.* Ferner heisst es:[268] *Im Vertrauen Gottes, der über meinem Zelt.* — Wozu das „ferner"? — Man könnte glauben, dies habe der Prophet gesprochen, so komm und höre: *im Vertrauen Gottes, der über meinem Zelt.* Sobald er in den Weltenraum gekommen ist, kommt ein Engel, klapst ihn auf den Mund, und macht ihn die ganze Gesetzlehre wieder vergessen, denn es heisst:[269] *an der Tür lagert die Sünde.* Er kommt von dort nicht eher heraus, als bis man ihn hat schwören lassen, denn es heisst:[270] *denn mir beugen wird sich jedes Knie, jede Zunge schwören. Denn mir beugen wird sich jedes Knie*, das ist der Tag des Todes, denn es heisst:[271] *vor ihm beugen sich, die in den Staub sinken. Jede Zunge schwören*, das ist der Tag der Geburt, denn es heisst:[272] *wer rein ist an Händen und lautern Herzens, dessen Seele nicht nach Eitlem verlangt, der nicht zum Trug geschworen.* Wie lautet der Schwur, den man ihn schwören lässt? — Sei gerecht und sei nicht gottlos; und auch wenn die ganze Welt zu dir sagt, du seiest ein Gerechter, sei gottlos in deinen Augen. Und wisse, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, rein ist, seine Diener rein sind, und die Seele, die er in dich getan, rein ist. Bewahrest du sie in Reinheit, so ist es recht, wenn aber nicht, so nehme ich sie dir ab. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wie wenn ein Priester einem

שתי עקבותיו וראשו בין ברכיו יציו סתום
ומבודי פתוח ואוכל כמה שאמו אוכלת ושותה כמה
שאמו שותה ואינו מיציא רעי שמא יהרוג את אמו
וכיון שיצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח
שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת ונר
דלוק לו על ראשו ויושב ומביט מסוף העולם ועד סופו
שנאמר בהלו נרו עלי ראשי ואור חשך ואר תתמה
שהרי אדם ישן כאן והוא חלום באספמיא יאין לך
ימים שאדם שרוי בטובה ייתר מאותן הימים שנאמר
מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה(י) ישמרני ואיזהו ימים
שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי
לידה ומלמדין אותו כל התורה כולה שנאמר וירני Pr.4,4
ויאמר לי יתמך דברי לבך שמר מצותי וחיה ואומר
בסוד אלוה עלי אהלי מאי ואומר וכי תימא נביא הוא
דקאמר תא שמע בסוד אלוה עלי אהלי וכיון שבא
לאויר העולם בא מלאך וסיטרו על פיו ומשכחו כל
התורה כולה שנאמר לפתח חטאת רבץ ואינו יוצא
משם עד שמשביעין אותו שנאמר כי לי תכרע כל ברך
תשבע כל לשון כי לי תכרע כל ברך זה יום המיתה
שנאמר לפניו יכרעו כל יורדי עפר תשבע כל לשון זה
יום הלידה שנאמר נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא
לשוא נפשו ולא נשבע למרמה ומה היא השבועה
שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל
העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך ברשע
והוי יודע שהקדוש ברוך הוא טהור ומשרתיו טהורים
ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה
מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך תנא דבי רבי ישמעאל
משל לכהן שמסר תרומה לעם הארץ ואמר לו אם אתה

40 P על ברכי | 41 M — מ | 42 M כך א״י לעמוד | 43
M — אלו | 44 M — כולה | 45 P לבי דבריך | 46
שיצ׳ | 47 P לך | 48 M מה שבוע׳ | 49 M עליך | 50 M
+ הוי | 51 M הרי הוי | 52 M + חבר | 53 M לכהן עם.

265. Ij. 29,3. 266. Ib. V. 2. 267. Pr. 4,4. 268. Ij. 29,4. 269. Gen. 4,7. 270. Jes. 45,23. 271. Ps. 22,30. 272. Ib. 24,4.

טימא וטיהר בזכר וטימא וטיהר בנקבה כו׳ הא קאמרי ליה אין[31]דנין יצירה מטומאה אמר קרא תלד הוסיף לה הכתוב לידה אחרת בנקבה ומאי ראיה מן השותים אימר נקבה קדים ואיעבור ארבעין יומין קמי זכר ורבנן סמא דנפצא אשקנהו ורבי ישמעאל איבא גופא דלא מקבל סמא: °אמר להם רבי ישמעאל מעשה בקלפטרא מלכת יוונית שנתהייבו שפחותיה הריגה למלכות ובדקן ומצאן זכר לארבעים ואחד ונקבה לארבעים ואחד אמרו לו °אין מביאין ראיה מן השותים מאי[32]ראיה מן השותים הך דנקבה[33]אתרה ארבעין יומין והדר איעבר ורבי ישמעאל לשומר מסרינהו ורבנן °אין אפוטרופוס לעריות[34]אימא שומר נופיה בא עליה ודלמא אי קרעוהו להך דנקבה בארבעין וחד הוה משתכח בזכר אמר אביי בסיבניהון שוין: וחכמים אומרים אחד בריית זכר ואחד בריית נקבה וכו׳: הכמים היינו תנא קמא וכי תימא °למסתמה[35]כדרבנן[36]ויחיד ורבים °הלכה כרבים פשיטא מהו דתימא[37]מסתבר טעמא דרבי ישמעאל דקמסייע ליה קראי קמשמע לן: דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו לפנקס[38]שמקופל ומונח[39]ידיו על שתי צדעיו שתי אצילין על שתי ארכובותיו ושני עקביו על

31 M למדין || 32 B טעמא הך. M + אין מביאין || 33 B אייתרה || 34 M אימור שומר עצמו בא עליהן || 35 + רישא || 36 M פש׳ יו״ר הכ״ר || 37 BM מסתברא || 38 M — ש || 39 M + שתי.

setzlehre; wollte man sagen [die Schlussfolgerung:] er hat Unreinheit und Reinheit bei einem Knaben vorgeschrieben und er hat Unreinheit und Reinheit bei einem Mädchen vorgeschrieben &c., so erwiderten sie ihm ja, man folgere nicht hinsichtlich der Bildung von der Unreinheit!? — Es heisst[253]*gebären wird*, damit[254]hat die Schrift bei einem Mädchen eine zweite Geburt hinzugefügt[255]. — Wieso ist jenes ein Beweis von Toren? Vielleicht war beim Mädchen die Konzeption vierzig Tage vor[256]der des Knaben erfolgt. — Und die Rabbanan!? — Man hatte sie eine Zerstörungsmixtur[257]trinken lassen. – Und R. Jišmâél!? — Es gibt Körper, die gegen Mixturen immun sind. Hierauf sprach R. Jišmâél zu ihnen: Einst ereignete es sich, dass man mit Sklavinnen der griechischen[258]Königin Kleopatra, die von der Regierung zur Hinrichtung verurteilt worden waren, Versuche anstellte, und es ergab sich, dass [die Entwickelung] bei Knaben mit einundvierzig und bei Mädchen mit einundachtzig [Tagen] erfolgt war. Sie erwiderten ihm: Man bringe keinen Beweis von Toren. — Wieso ist dies ein Beweis von Toren? — Vielleicht war die mit dem Mädchen vierzig Tage später geschwängert worden. — Und R. Jišmâél!? — Man hatte sie einem Wächter übergeben. — Und die Rabbanan!? — Es gibt keine Sicherheit vor der Unzucht; der Wächter selber kann ihr beigewohnt haben. — Vielleicht würde man, wenn die des Mädchens am einundvierzigsten Tag aufgeschlitzt hätte, es ebenfalls [entwickelt][259]gefunden haben, wie bei einem Knaben!? Abajje erwiderte: Die Merkmale[260]glichen einander.

Die Weisen sagen, sowol die Bildung des Männlichen als auch die Bildung des Weiblichen &c. Die Weisen sagen ja dasselbe, was der erste[261]Autor!? Wolltest du erwidern, er wolle die Ansicht der Rabbanan anonym[262]lehren, weil bei [einem Streit] zwischen einem einzelnen und einer Mehrheit die Halakha nach der Mehrheit zu entscheiden ist, so ist dies ja selbstverständlich[263]!? — Man könnte glauben, die Ansicht R. Jišmâéls sei einleuchtender, denn ihn unterstützt auch der Schriftvers[264], so lehrt er uns.

R. Simlaj trug vor: Das Kind im Leib seiner Mutter gleicht einer zusammengeschlagen liegenden Schreibmappe. [Beide] Hände an beiden Schläfen, beide Armgelenke an

253. Lev. 12,5. 254. Mit der unnötigen Wiederholung dieses Wortes, das vorangehend schon bei einem Knaben gebraucht wird. 255. Dh. eine doppelt solange dauernde. 256. Ausser der Versuchsbegattung kann die eine bereits 40 Tage vorher begattet worden sein. 257. Die die in Bildung begriffene Geburt zerstört. 258. Mit "griechisch" bezeichnet der T. alle von der griechischen Kultur beeinflussten Völker. 259. Die Tatsache, dass die Geburt am 81. Tag entwickelt war, beweist ja nicht, dass sie es vorher nicht war. 260. Das Stadium der Entwickelung bei beiden. 261. Nach dessen Ansicht auch ein Mädchen mit 41 Tagen entwickelt ist. 262. Die Halakha wird nach der anonymen Lehre entschieden. 263. Auch wenn ihre Ansicht nicht anonym gelehrt wird. 264. Auf den RJ. sich oben beruft.

מפלת ליום ארבעים אינה חוששת לולד ליום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה רבי ישמעאל אומר יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה יום שמונים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר לארבעים ואחד והנקבה לשמונים ואחד וחכמים אומרים אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה זה וזה ארבעים ואחד:

WENN [EINE FRAU] AM VIERZIGSTEN TAG ETWAS AUSSTÖSST, SO BRAUCHT SIE KEINE GEBURT ZU BERÜCKSICHTIGEN, WENN AM EINUNDVIERZIGSTEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN UND ALS MENSTRUIRENDE. R. JIŠMÂÉL SAGT, WENN AM EINUNDVIERZIGSTEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND ALS MENSTRUIRENDE, UND WENN AM EINUNDACHTZIGSTEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN UND ALS MENSTRUIRENDE, DENN EIN MÄNNLICHES IST MIT EINUNDVIERZIG [TAGEN] AUSGEBILDET, UND EIN WEIBLICHES IST MIT EINUNDACHTZIG AUSGEBILDET. DIE WEISEN SAGEN, SOWOL DIE BILDUNG DES MÄNNLICHEN, ALS AUCH DIE BILDUNG DES WEIBLICHEN, BEIDE MIT EINUNDVIERZIG.

גמרא. למה הזכר זכר אי ליומי טומאה הא קתני נקבה ואי ליומי טהרה הא קתני נדה שאם תראה יום שלשים וארבעה ותחזור ותראה יום ארבעים ואחד תהא מקולקלת עד ארבעים ושמונה יכן לענין נקבה שאם תראה יום שבעים וארבעה ותחזור ותראה יום שמונים ואחד תהא מקולקלת עד שמונים ושמונה: רבי ישמעאל אומר יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה כו': תניא רבי ישמעאל אומר טימא וטיהר בזכר וטימא וטיהר בנקבה מה כשטימא וטיהר בזכר יצירתו ביוצא בו אף כשטימא וטיהר בנקבה יצירתה ביוצא בה אמרו לו אין למדין יצירה מטומאה אמרו לו לרבי ישמעאל מעשה בקלפטרא מלכת אלכסנדרים שנתחייבו שפחיותיה הריגה למלכות וכדקן ומצאן זה וזה לארבעים ואחד אמר להם אני מביא לכם ראיה מן התורה ואתם מביאין לי ראיה מן השוטים מאי ראיה מן התורה אילימא

GEMARA. Wozu wird es wegen eines Knaben genannt: wenn wegen der Tage der Unreinheit, so lehrt er es ja schon wegen eines Mädchens[248], und wenn wegen der Tage der Reinheit[249], so lehrt er es ja schon von der Menstruation[250]!? — Dass sie, wenn sie am vierunddreissigsten Tag wahrgenommen hat und am einundvierzigsten Tag abermals wahrnimmt, bis zum achtundvierzigsten Tag unrein[251] ist. Desgleichen bei einem Mädchen; wenn sie am vierundsiebzigsten Tag wahrgenommen hat und am einundachtzigsten Tag abermals wahrnimmt, so ist sie bis zum achtundachtzigsten Tag unrein.

R. JIŠMÂÉL SAGT, WENN AM EINUNDVIERZIGSTEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND ALS MENSTRUIRENDE &C. Es wird gelehrt: R. Jišmâél sagte: Er hat Unreinheit und Reinheit bei einem Knaben vorgeschrieben und er hat Unreinheit und Reinheit bei einem Mädchen vorgeschrieben; wie er bei einem Knaben Unreinheit und Reinheit seiner Bildung entsprechend angeordnet hat, ebenso hat er bei einem Mädchen Unreinheit und Reinheit seiner Bildung entsprechend angeordnet. Sie erwiderten ihm: Man folgere nicht hinsichtlich der Bildung von der Unreinheit. Sie sprachen zu R. Jišmâél: Einst ereignete es sich, dass man mit Sklavinnen der Königin Kleopatra[252] von Alexandrien, die von der Regierung zur Hinrichtung verurteilt worden waren, Versuche anstellte, und es ergab sich, dass [die Entwickelung] bei diesen und jenen mit einundvierzig [Tagen] erfolgt war. Er erwiderte ihnen: Ich bringe euch einen Beweis aus der Gesetzlehre, und ihr bringt mir einen Beweis von Toren. — Welchen Beweis aus der Ge-

247. Nach der Konzeption. 248. In denen die Unreinheitstage wegen eines Knaben enthalten sind. 249. Die bei einem Knaben nur die Hälfte betragen. 250. Jede Blutung ist unrein. 251. Wörtl. verdorben, geschädigt. Sie kann nicht die vorangehende Blutung als Blutfluss betrachten u. 3 Tage abwarten, vielmehr werden die Reinheitstage wegen eines Knaben nicht mitgezählt, sodass die Zählung erst mit dem 42. Tag beginnt. 252. St. אלכסנדרום muss es selbstverständl. אלכסנדריא heissen. Offenbar liegt hier die Sage zugrunde, nach der Kleopatra vor ihrem Seibstmord Versuche mit Sklavinnen anstellte, welche Todesart die Gesichtszüge nicht entstelle.

עבידתיהו אמר רב ירמיה מדפתי כנון שבאת לפנינו
בין השמשות דיהבינן לה[235]טבילתא יתירתא ולבית הלל
Nid. 71b דאמרי טבולת יום ארוך לא בעי טבילה שלשים וחמש
מאי עבידתיהו עשרים ותמניא כדאמרן הך שבוע
חמישי מטבלינן כל ליליא וליליא אימור סוף נדה היא
עשרה שבועין למה לי בתמניא ופלגא סני איידי דתנא
3b53a Sot. 2b Syn. 3b פלגא דשבוע מסיק ליה ואיידי דתנא שבוע טמא תנא
נמי שבוע טהור והאיבא טבילת זבה דלפני תשמיש
קחשיב דלאחר תשמיש לא קחשיב ולבית שמאי דחשיב
דלאחר תשמיש ניחשוב נמי טבילת זבה בלידה קמיירי
בזיבה לא קמיירי והאיבא יולדת בזוב יולדת בזוב
קחשיב זיבה גרידתא לא קחשיב שבועתא קמא דאתיא
לקמן ליטבלה ביומא דלמא כל יומא ויומא שלימו
Nid. 66a לה ספורים דידה הא מני רבי עקיבא היא דאמר
בעינן ספורים בפנינו סוף שבוע קמא ליטבלה הד
בשבוע לא קמיירי יומא קמא דאתיא לקמן ליטבלה
דילמא שומרת יום כנגד יום היא בזבה גדולה קמיירי
בזבה קטנה לא קמיירי שמע מינה תלת שמע מינה
רבי עקיבא היא דאמר בעינן ספורים בפנינו ושמע
29b67b מינה רבי שמעון היא דאמר אבל אמרו חכמים אסור
לעשות כן שמא תבא לידי ספק ושמע מינה טבילה
Sab. 121b Bom. 88a Yad. 29b בזמנה מצוה ורבי יוסי ברבי יהודה אומר דיה לטבילה
באחרונה ולא אמרינן טבילה בזמנה מצוה:

P 21 טבילה.

zig!? R. Jirmeja aus Diphte erwiderte: Wenn sie vor uns bei Dämmerung[235]kommt, sodass man ihr noch ein Tauchbad mehr hinzufügt. — Wieso sind es fünfunddreissig nach der Schule Hillels, welche sagt, der lange Tag benötige nicht des Tauchbades!? — Achtundzwanzig, wie wir eben gesagt[236] haben, und die fünfte Woche lässt man sie ja jede Nacht ein Tauchbad nehmen, weil es[237]vielleicht Ende der Menstruation ist. — Weshalb zehn Wochen, achteinhalb[238]sollten doch ausreichen!? — Da eine halbe Woche dabei ist, so vervollständigt er sie, und da er von einer Woche, in der sie unrein ist, spricht, spricht er auch von einer Woche, in der sie rein[239]ist. — Dazu kommen ja noch Tauchbäder wegen des Blutflusses[240]hinzu!? — Er zählt nur [die Tauchbäder] vor dem Geschlechtsverkehr[241], nicht aber nach dem Geschlechtsverkehr.—Nach der Schule Šammajs aber, die [die Tauchbäder] nach dem Geschlechtsverkehr mitzählt, sollte er doch auch die Tauchbäder wegen des Blutflusses mitzählen!? — Er spricht nur von solchen wegen der Geburt, nicht aber wegen des Blutflusses. — Er spricht ja von der Geburt im Blutfluss[242]!? — Er spricht nur von der Geburt im Blutfluss, nicht aber vom Blutfluss allein. — Aber die erste Woche, in der sie vor uns kommt, sollte sie doch jeden Tag ein Tauchbad nehmen, denn an jedem Tag können die Zähltage[243]zuende sein!? — Hier ist R. Âqiba vertreten, welcher sagt, sie müssen vor uns gezählt[244]sein. — Aber am Schluss der ersten Woche sollte sie doch ein Tauchbad nehmen!? — Von einem in der Woche spricht er nicht. — Am ersten Tag, an dem sie vor uns kommt, sollte sie doch ein Tauchbad nehmen, denn sie ist vielleicht flussverdächtig[245]!? — Er spricht nur vom wirklichen Blutfluss, nicht aber vom möglichen Blutfluss. Hieraus ist dreierlei zu entnehmen. Es ist zu entnehmen, dass hier die Ansicht R. Âqibas vertreten ist, welcher sagt, sie müssen vor uns gezählt sein. Es ist zu entnehmen, dass hier die Ansicht R. Šimôns vertreten ist, welcher sagt, die Weisen sagten, man dürfe dies nicht tun, weil sie zu einem Zweifel kommen kann. Und es ist zu entnehmen, dass das Tauchbad zur Zeit[246]Gebot ist. R. Jose b. R. Jehuda aber sagt, es genüge, dass das Tauchbad nachts [genommen werde], und wir sagen nicht, das Tauchbad zur Zeit sei Gebot.

235. Des Abends vor dem Tag, mit dem die Zählung beginnt. 236. Von den 35 oben errechneten Bädern gehen die 7 wegen des langen Tages ab. 237. Was sie in der 4. Woche wahrgenommen hat. 238. Die mit den ersten 3 Wochen, in denen sie rein ist, 80 Tage ergeben. 239. Er zählt die Woche mit, in der sie nichts mehr wahrgenommen hat. 240. Sie kann Flussbehaftete sein u. muss am 7. Tag auch dieserhalb ein Tauchbad nehmen. 241. In der Nacht zum 35. Tag. 242. Von Tauchbädern, die sie dieserhalb zu nehmen hat. 243. Die 7 Tage der Unreinheit. 244. Nicht einen als letzten herausgreifen. 245. Wörtl. Tag um Tag abwartende. Wenn eine Frau eine Woche nach der Menstruation Blutfluss bemerkt, so hat sie "abzuwarten", wiederholt sich dies 3 Tage, so ist sie als Flussbehaftete 7 Tage unrein. 246. Sofort nach dem Aufhören der Unreinheit.

דם תשמש דהא דם טהור הוא ראי בשים דלא אולינן
בתר רובא אלא מאי לא ידענא מאי תיובתא אימא
תרחוקה ליתה הך שבוע חמישי דשרוי הוא תשמש
הך שבוע רביעי כל יומא ויומא מבפקנן בבוקר ליתה
ובתחלת נדה יעשרין ותמניא ניפיה אימר תחלת נדה
היא ובעיא למיתב שבעה לנדתה בעשרים וחד תשמש
רבי שמעון היא דאמר אפיר לעשות בן שמא תבא
לידי ספק ראירתא תשמש בשראתה בערב: ומטבילין
אותה תשעים וחמש טבילות שבוע קמא מטבילין אותה
בלילותא אימר יולדת זכר היא שבוע שני מטבילין
אותה בלילותא אימר יולדת נקבה היא ביממא אימר
יולדת זכר כזוב היא שבוע שלישי מטבילין לה ביממא
אימר יולדת נקבה כזוב היא בלילותא בית שמאי
לטעמייהו דאמרי טבולת יום ארוך בעיא טבילה מכדי
ימי טהרה כמה הוו שתין ושיתא דל שבוע שלישי
דאטבלינן לה פשו להו שתין נכי חדא שתין נכי חדא
ותרתין יחמש תשעין וארבע חיין תשעין יחמש מאי

B 16 מבפקנן | P 17 היה | M 18 + בשלמי 19
P מבול ייא בעי || V 20 לה.

Reinheit!? Doch wol deshalb, weil wir uns nicht nach der Mehrheit richten. — Wieso sagte er demnach, er wisse nicht, was dies für ein Einwand sei? — Ihre Geburt kann weit zurückliegen. — In der fünften Woche, in der sie rein ist, sollte sie doch den Geschlechtsakt üben dürfen!? — Jeder Tag der vierten Woche kann schon ausserhalb der Geburt liegen und Beginn der Menstruation sein, somit kann auch der achtundzwanzigste Menstruationsbeginn sein, worauf sie sieben Tage als Menstruirende zu verweilen hat. — Am einundzwanzigsten sollte sie doch den Geschlechtsakt üben dürfen!? — Hier ist R. Šimôn vertreten, welcher sagt, sie dürfe dies[224] nicht tun, weil sie zu einem Zweifel kommen kann. — Abends sollte sie doch den Geschlechtsakt üben dürfen!? — Wenn sie abends wahrgenommen hat.

«Man lasse sie fünfundneunzig Tauchbäder nehmen.» In der ersten Woche lasse man sie jede Nacht ein Tauchbad nehmen, weil sie vielleicht einen Knaben geboren[227] hat. In der zweiten Woche lasse man sie Tauchbäder nehmen nachts, weil sie vielleicht ein Mädchen[228] geboren hat, und am Tag, weil sie vielleicht flussbehaftet[229] einen Knaben geboren hat. In der dritten Woche lasse man sie Tauchbäder nehmen am Tag, weil sie vielleicht flussbehaftet[229] ein Mädchen geboren hat, und nachts, weil die Schule Šammajs hierbei ihre Ansicht vertritt, dass nämlich die den langen Tag verbringende[230] des Tauchbades benötige[231]. — Merke, die Reinheitstage[232] betragen ja sechsundsechzig, und wenn man die dritte Woche abzieht, in der man sie Tauchbäder nehmen[233] lässt, verbleiben sechzig weniger eines, und sechzig weniger eines und fünfunddreissig[234] sind ja vierundneunzig, wieso demnach fünfundneun-

216. Vom 8. bis zum 40. Tag nach der Geburt eines Knaben bleibt sie rein. Zum Verständnis dieser Stelle sei hier auf die Vorschrift Lev. Kap. 12 hingewiesen. Die Wöchnerin ist 7 Tage nach der Geburt eines Knaben unrein, worauf 33 Tage der Reinheit folgen, etwaige Blutung ist keine Menstruation; nach der Geburt eines Mädchens währt die Unreinheit derselben 14 Tage, worauf 66 Tage der Reinheit folgen. Bei einem Zweifel, wie im in Rede stehenden Fall, ist jede Eventualität der Unreinheit, auch die der Menstruation, zu berücksichtigen. 217. Es war möglicherweise überhaupt keine richtige Geburt, sodass sie gar keine Reinheitstage hat. 218. Dies ist ja ein stichhaltiger Einwand. 219. Sodass die Reinheitstage bereits verstrichen sind; ein Zweifel über die Normalität der Geburt ist jed. nicht zu berücksichtigen. 220. In der sie Blutung beobachtet hat. 221 Dh. die der Geburtswoche folgenden Reinheitstage verstrichen sein. 222. Somit ist es ihr in der 5. verboten. 223. An dem sie noch rein ist, der, selbst wenn sie am Tage der Ankunft geboren hat, zu den Reinheitstagen gehört. 224. Die Flussbehaftete darf nicht schon am 7. Tag, sofort nach dem Reinigungsbad, den Geschlechtsakt vollziehen. 225. Des verbotenen Geschlechtsverkehrs; merkt sie nach dem Geschlechtsakt Blutfluss, so sind die Zähltage (cf. Lev. 15,28) hinfällig u. sie ist Flussbehaftete. 226. Vor Beginn der 4. Woche, da sie am Tag noch rein war. 227. Und am 7. Tag ein Tauchbad nehmen muss; vgl. S. 800 N. 112. 228. Vgl. N. 227 mut. mut. 229. Jeder kann Schlusstag sein. 230. Die Reinheitstage nach der Geburt gelten zusammen als langer Tag, u. am Schluss derselben hat sie ein Tauchbad zu nehmen; jeder Tag dieser Woche kann Schlusstag sein. 231. Und aus diesem Grund muss sie bis zum 80. Tag ihres Kommens jeden Abend ein Tauchbad nehmen. 232. Wegen eines Mädchens. 233. Wegen des Zweifels des langen Tages. 234. Der ersten 3 Wochen.

ולד מעליא ילדן תנן אין ידוע אם ולד היה תשב לזכר ולנקבה ולנדה אמאי תשב לנדה לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן מתניתין בשלא הוחזקה עוברה כי קאמר רבי יהושע בן לוי בשהוחזקה עוברה תא שמע בהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית הבא אחריו בכור מספק ואמאי הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות ולד מעליא ילדן והאי פשוט הוא אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב בהמות יולדות דבר הפוטר מכבורה וביעוטן יולדות דבר שאינו פוטר מכבורה וכל היולדות מטנפות וזו הואיל ולא טנפה אתרע לה רובה אי כל היולדות מטנפות הא מדלא מטנפה בכור מעליא הוא אלא אימא רוב יולדות מטנפות 8b69b וזו הואיל ולא טנפה אתרע לה רובא: כי אתא רבין אמר מתיב רבי יוסי ברבי הנינא טועה ולא ידענא מאי Col.b תיובתא מאי היא דתניא אשה שיצתה מלאה ובאה ריקנית והביאה לפנינו שלשה שבועין טהורין ועשרה שבועות אחד טמא ואחד טהור משמשת אור לשלשים וחמש ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות דברי בית b. 121a m. 88a d. 30a שמאי ובית הלל אומרים שלשים וחמש רבי יוסי ברבי יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה בשלמא שבוע ראשון לא משמשת אימא יולדת זכר היא שבוע שני אימא יולדת נקבה היא שבוע שלישי אימר יולדת נקבה בזוב היא אלא שבוע רביעי אף על גב דקא חזיא

den meisten Frauen, und die meisten Frauen gebären normale Kinder. – Es wird gelehrt: Weiss man nicht, ob es eine Geburt war, so verweile sie wie bei einem Knaben und einem Mädchen und als Menstruirende. Wieso verweile sie als Menstruirende, man sollte doch sagen, man richte sich nach den meisten Frauen, und die meisten Frauen gebären normale Kinder!? — Unsre Mišnah spricht von dem Fall, wenn bei ihr keine Geburt festgestellt worden ist, und R. Jehošuâ b. Levi spricht von dem Fall, wenn bei ihr eine Geburt festgestellt worden ist. — Komm und höre: Ist ein Vieh voll [auf die Weide] gegangen und leer zurückgekehrt, so ist die folgende [Geburt] zweifelhaftes[208] Erstgeborenes. Weshalb denn, man sollte sich doch nach den meisten Tieren richten, und da die meisten Tiere normale Geburten werfen, so ist diese nicht Erstgeborenes!? Rabina erwiderte: Es ist zu erwidern: die meisten Tiere werfen, was von der Erstgeburtspflicht befreit[209], und die wenigsten werfen, was nicht von der Erstgeburtspflicht befreit, da aber alle, die werfen, blutschmutzen, dieses aber nicht geblutschmutzt hat, ist die Präsumtion von der Mehrheit suspekt. — Wenn alle, die werfen, blutschmutzen, so ist es ja, da dieses nicht geblutschmutzt hat, ein richtiges Erstgeborenes!? — Sage vielmehr: da aber die meisten, die werfen, blutschmutzen, dieses aber nicht geblutschmutzt hat, ist die Präsumtion von der Mehrheit suspekt.

Als Rabin kam, sagte er: R. Jose b. R. Ḥanina wandte ein [aus der Lehre] von der in Wirrung[210] befindlichen, und ich weiss nicht, was dies für ein Einwand sei. — Welches Bewenden hat es damit? — Es wird gelehrt: Wenn eine Frau voll gegangen und leer gekommen ist, und vor uns drei Wochen völlig rein und zehn Wochen [abwechselnd], eine unrein und eine rein, geweilt hat, so übe sie den Geschlechtsakt in der Nacht zum fünfunddreissigsten[211] [Tag], und man lasse sie fünfundneunzig Tauchbäder[212] nehmen — Worte der Schule Šammajs; die Schule Hillels sagt, fünfunddreissig. R. Jose b. R. Jehuda sagt, ein Tauchbad zu allerletzt genüge. Allerdings darf sie in der ersten Woche nicht den Geschlechtsakt üben, weil sie vielleicht einen Knaben geboren[213] hat, in der zweiten Woche [nicht], weil sie vielleicht ein Mädchen geboren[214] hat, in der dritten Woche [nicht], weil sie vielleicht flussbehaftet ein Mädchen geboren[215] hat, in der vierten Woche aber sollte sie doch den Geschlechtsakt üben dürfen, denn auch wenn sie Blut wahrnimmt, ist es ja Blut der

---

208. Es hat viell. nur ein Luftgebilde ausgestossen. 209. Die darauffolgende Geburt. 210. Die nicht weiss, an welchem Tag sie geboren hat. 211. Nach 5 Wochen; wird weiter erklärt. 212. Das Tauchbad zur Zeit der Fälligkeit ist Vorschrift. 213. Sie ist dann eine Woche unrein u. kann eine Stunde vor ihrer Ankunft geboren haben. 214. Sie ist dann 2 Wochen unrein. 215. Es kommen 7 Tage der Menstruationsunreinheit hinzu, wobei die Reinheitstage nach der Geburt nicht mitzählen.

6 ו — M ‖ 7 M והוי פש׳ אמ׳ ‖ 8 (M הפוטר) ‖ 9
10 BM לאור שלש׳ ‖ 11 M + ה ‖ 12 M + ו
13 M — שתהא ‖ 14 M היא ‖ 15 M נמי איכר
M דחזיא.

נשיצא רובו הרי"הוא כילוד מדקאמר מסירם מכריל
דמחיתך בתקנו'וקאמר משיצא רובו הרי זה כיליד
קשיא לרבי יוחנן אמר לך רבי יוחנן אימא"יצא מחיתך
ימסורם והא או קתני הכי קאמר יצא מחיתך או שרם
יזה וזה מסורם משיצא"רובו הרי זה כיליד אמר רב
פפא כתנאי יצא מהותך"או מסורם משיצא ריבו הרי
"הוא כילוד רבי יוסי אימר משיצא כתקנו מאי קאמר
אמר רב פפא הכי קאמר יצא מהותך"ומסורם משיצא
רובו הרי"הוא כילוד הא כתקנו הראש פיטר רבי יוסי
אימר משיצא רובו כתקנו מתקיף לה רב זביד מכלל
דבמסורם'רובו נמי לא פיטר הא קיימא לן דרובו ככולו
אלא אמר רב זביד הכי קאמר יצא מחיתך ומסורם
משיצא רובו הרי זה כילוד הא כתקנו"הראש פיטר
"רבי יוסי אומר משיצא כתקנו לחיים תניא נמי הכי
יצא מהותך"או מסורם משיצא רובו הרי זה כילוד הא
כתקנו"הראש פיטר רבי יוסי אומר משיצא כתקנו
לחיים ואיזהו כתקנו להיים משיצא רוב ראשו"ואיזהו
רוב ראשו רבי'יוסי אומר משיצאו צדעיו אבא חנן
משום רבי יהושע אומר'משיצא פדחתו ויש אומרים
משיראו קרני ראשו:

מפלת ואין ידוע'מהו תשב לזכר ולנקבה אין
ידוע אם ולד'היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה
ולנדה:

גמרא. אמר רבי יהושע בן לוי עברה'נהר והפילה
מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים

M 89 זה כילוד מדקתני או מסו' ‖ M 90 וקתני משי"ר
קשיא ‖ M 91 — יצא ... יצא ‖ M 92 — רובו ‖ 93
P ומסורם ‖ M 94 זה ‖ M 95 או מסו' ‖ M 96 רובי'
לא פטר והא ‖ M 97 — ה ‖ M 98 ומסורם ‖ 99
M — ואיז' ר"ר ‖ M 1 נתן ‖ M 2 משתצ' ‖ M 3
מה תשולי תשב ‖ M 4 הוא תשב ‖ M 5 + ב.

Kommt [die Geburt] zerstückelt oder verkehrt heraus, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren. Wenn er "oder verkehrt" lehrt, so ist wol unter "zerstückelt" normal zu verstehen, und er lehrt, sobald die grössere Hälfte herauskommt, gelte sie als geboren. Dies ist also ein Einwand gegen R. Johanan!? – R. Johanan kann dir erwidern: man lese "zerstückelt und verkehrt". – Es heisst ja "oder"!? – Er meint es wie folgt: Kommt sie zerstückelt oder vollständig heraus, jedoch in beiden Fällen verkehrt, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren. R. Papa sagte: Hierüber streiten Tannaim: Kommt sie zerstückelt oder verkehrt heraus, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren. R. Jose sagt, wenn sie normal herauskommt. Wie ist dies zu verstehen? R. Papa erwiderte: Er meint es wie folgt: Kommt sie zerstückelt und verkehrt heraus, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren; wenn aber normal, so befreit der Kopf. R. Jose sagt, sobald die grössere Hälfte normal herauskommt. R. Zebid wandte ein: Demnach befreit, wenn verkehrt, auch die grössere Hälfte nicht, während uns doch bekannt ist, dass die grössere Hälfte dem ganzen gleiche!? Vielmehr, erklärte R. Zebid, ist dies wie folgt zu verstehen: Kommt sie zerstückelt und verkehrt heraus, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren, wenn aber normal, so befreit auch der Kopf. R. Jose sagt, wenn sie normal lebensfähig herauskommt. Ebenso wird auch gelehrt: Kommt sie zerstückelt und verkehrt heraus, so gilt sie, sobald die grössere Hälfte herauskommt, als geboren, wenn aber normal, so befreit der Kopf. R. Jose sagt, wenn sie normal lebensfähig herauskommt. Was heisst normal lebensfähig? Wenn der grössere Teil des Kopfes herauskommt. Was heisst der grössere Teil des Kopfes? R. Jose sagt, wenn die Schläfen herauskommen. Abba-Ḥanan sagt, im Namen R. Jehošuâs, wenn die Stirn herauskommt. Manche sagen, wenn die Kopfwinkel zu sehen sind.

WENN [EINE FRAU] ABORTIRT HAT UND MAN NICHT WEISS, WAS SIE ABORTIRT HAT, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN. WEISS MAN NICHT, OB ES EINE GEBURT WAR ODER NICHT, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN UND ALS MENSTRUIRENDE.

GEMARA. R. Jehošuâ b. Levi sagte: Wenn sie über einen Fluss gegangen ist und abortirt hat, so bringe sie ein Opfer, und es werde gegessen, denn man richte sich nach

206. Mit dem Kopf voran. 207. Der Kopf allein reicht nicht.

leicht deutet es nur auf die Lehre Rabhs!? — Demnach sollte es doch heissen: *Mann und Weib*, wenn es aber heisst *von Mann bis Weib*, so bedeutet dies: alles was Reinheit durch das Tauchbad erlangt. — Demnach sollten sie[199] nicht hinausgeschickt[200] werden, auch wenn sie durch eine andre Unreinheit unrein geworden sind!? — Die Schrift sagt *von Mann*, wenn die Unreinheit aus dem Mann kommt. — Sind denn überall, wo es *von Mann bis Weib* heisst, Geschlechtsloser und Zwitter ausgeschlossen, auch beim Schätzgelübde[201] heisst es ja[202] *der Mann*, und es wird gelehrt: *Der Mann*, nicht aber ein Geschlechtsloser und ein Zwitter; man könnte glauben, sie seien nicht einbegriffen bei der Wertschätzung eines Mannes, wol aber bei der Wertschätzung eines Weibes, so heisst es: *der Mann,*[203] *und wenn ein Weib*, nur sicher Mann oder sicher Weib, nicht aber der Geschlechtslose und der Zwitter. Also nur weil es heisst: *der Mann, und wenn ein Weib*, durch [die Worte] *Mann oder Weib* wären sie aber nicht auszuschliessen!? — Dies ist zur Teilung nötig, um zwischen der Wertschätzung eines Mannes und der Wertschätzung eines Weibes zu teilen.

KOMMT [DIE GEBURT] ZERSTÜCKELT ODER VERKEHRT HERAUS &c. R. Eleâzar sagte: Selbst wenn der Kopf dabei ist. R. Johanan aber sagte: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn der Kopf nicht dabei ist, ist aber der Kopf dabei, so ist dies[204] eine Geburt. Es wäre anzunehmen, dass sie über eine Lehre Šemuéls streiten, denn Šemuél sagte, der Kopf befreie[205] nicht bei Fehlgeburten. Ueber eine vollständige [Geburt] streitet niemand, sie streiten nur über eine zerstückelte; einer ist der Ansicht, [der Kopf] sei nur bei vollständigen von Bedeutung, bei einer zerstückelten aber sei er nicht von Bedeutung, und einer ist der Ansicht, er sei auch bei zerstückelten von Bedeutung. Eine andre Lesart: Nur wenn sie zerstückelt oder verkehrt herauskommt, wenn aber normal, so befreit der Kopf. Beide sind also nicht der Ansicht Šemuéls, denn Šemuél sagte, der Kopf befreie nicht bei Fehlgeburten. Manche lehren dies als selbständige Lehre. R. Eleâzar sagt, der Kopf gelte nicht als Mehrheit der Glieder, und R. Johanan sagt, der Kopf gelte als Mehrheit der Glieder. Sie streiten also über die Lehre Šemuéls. — Es wird gelehrt:

199. Der Zwitter u. der Geschlechtslose. 200. Aus dem Heiligtum, dh. sie sollten wegen Betretens desselben nicht schuldig sein. 201. Vgl. S. 207 N. 1. 202. Lev. 27,3. 203. Ib. V. 4. 204. So besser nach einer Randglosse. 205. Vom Lösegeld für den Erstgeborenen (cf. Num. 18,15,16). Wenn eine Fehlgeburt den Kopf herausgesteckt u. wieder zurückgezogen hat, u. darauf ein Zwillingsbruder folgt, so ist dieser Erstgeborener hinsichtl. des Lösegeldes an den Priester.

למה לי לכדרב[73] ואימא בוליה[74] לכדרב הוא דאתא אם בן[75] נכתוב זכר ונקבה מאי מזכר (ו)עד נקבה עד כל דבר שיש לו טהרה במקוה אי הכי כי איטמי בשאר טומאות לא לישלחו אמר קרא מזכר[76] מטומאה הפורשת מן הזכר וכל היכא דכתיב[77] מזכר (ו)עד נקבה למעוטי טומטום ואנדרוגינוס[78] הוא דאתא והא גבי ערכין דכתיב הזכר ותניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה תלמוד לומר הזכר ואם נקבה זכר ודאי נקבה ודאית[65] ולא טומטום ואנדרוגינוס טעמא[79] דכתיב הזכר ואם נקבה הא מזכר ונקבה לא ממעט ההוא מבעי ליה להלק בין ערך איש לערך אשה: יצא מחותך או מסורס וכו׳: אמר רבי[80] אלעזר אפילו הראש עמהן ורבי יוהנן אמר לא שנו אלא שאין הראש עמהן אבל הראש עמהן[81] הראש פוטר לימא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל אין הראש פוטר בנפלים בשלם דכולי עלמא[82] לא פליגי כי פליגי במחותך[83] דמר סבר בשלם הוא דקחשיב במחותך לא קחשיב ומר סבר במחותך נמי חשיב[84] לישנא אחרינא טעמא דיצא מחותך או מסורס הא כתקנו הראש פוטר תרוייהי לית להו דשמואל דאמר שמואל אין הראש[85] פוטר בנפלים איבא דמתני לה להא שמעתתא[86] באפי נפשה אמר רבי[80] אלעזר אין הראש כרוב איברים ורבי יוהנן אמר הראש[87] כרוב איברים וקמיפלגי בדשמואל תנן יצא מחותך[88] או מסורס

P 73 ואיב׳ אימ(י)א ‖ M 74 + נמי ‖ M 75 ליכ׳ רחט׳ מזכר עד נק׳ (l) מאי עד ‖ M 76 מטמיא׳ המפורשו׳ מזכר ‖ M 77 זכר למע׳ ‖ M 78 — הד״א ‖ M 79 דכת׳ רחמ׳ הזכר הא לאו הכי לא ‖ P 80 אליע׳ ‖ V 81 הרי הוא כילוד לימ׳ ‖ M 82 לית להו דשמ׳ כי ‖ M 83 מ״ם במחותך ל״ח כשלם הוא דחשיב ומר ‖ M 84 — ל״א ... בנפלים P 85 פטור ‖ M 86 באנפי נפ׳ ראיא אה״ר פוטר כרוב ‖ M 87 + פוטר ‖ P 88 — או.

נקבה תשלחו זכר ודאי נקבה ודאית יצא טימטים
יאנדרוגינוס אמר עילא לא הא מני רבי אליעזר היא
דתנן[60] רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם
שרץ הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש רבי עקיבא
אומר ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה הוא
חייב ואינו חייב על העלם מקדש ואמרינן מאי ביניהו
[61]ואמר חזקיה שרץ וגבלה איכא ביניהו דרבי אליעזר
סבר בעינן עד דידע או בשרץ אוטמי או בנבלה אוטמי
ורבי עקיבא סבר לא בעינן[62] ראו אמר רבי אליעזר התם
בעינן דידע או בשרץ אוטמי או בנבלה אוטמי הכא
נמי בעינן דידע או בלובן אוטמי או באדם אוטמי
אבל[65] לרבי עקיבא דאמר[66] משום טומאה מיחייב הכא
נמי[67] משום טומאה מיחייב ורב מאי שנא[68] ביאת מקדש
דלא דכתיב מזכר ועד נקבה תשלחו זכר ודאי נקבה
ודאית[69] ולא טימטום ואנדרוגינוס אי הכי תרומה נמי
לא[70] נשרוף דכתיב והזב את זובו לזכר ולנקבה[71] זכר ודאי
נקבה ודאית ולא טימטום ואנדרוגינוס התוא מבעי
ליה לכדרבי יצחק דאמר רבי יצחק לזכר לרבות[72] את
המצורע למעיניותיו ולנקבה לרבות[73] את המצורעת
למעיניותיה הואי נמי מבעי ליה[74] במי שיש לו טהרה
במקוה פרט לכלי חרס[75] דברי רבי יוסי אם כן נכתוב
רחמנא אדם וכי תימא אי כתב רחמנא אדם הוה אמינא
כלי מתכות לא[76] מכל טמא לנפש נפקא[77] זכר ונקבה

M 60 — ראי״א M 61 ולאו מי אר״א בע׳ M 62
— ל M 63 בשום M 64 לא מיח׳ על ב״ם דכת׳
M 65 אבל לא M 66 ליש׳ M 67 (זבה) M 68
— את ה M 69 + מזכר ועד תשל׳ M 70 וא״ך
ליכת׳ M 71 + מיטמו M 72 מזכר ועד נק׳.

Grund, weil es heisst: *von Mann bis Weib sollt ihr hinausschicken*, nur sicher Mann und sicher Weib, nicht aber Geschlechtslosen und Zwitter. Ula erwiderte: Nein, hier ist R. Eliézer vertreten, denn es wird gelehrt: R. Eliézer sagte: [Es heisst:][60] *der Kriechtier ... und es ihm entfällt*, er ist schuldig beim Entfallen des Kriechtiers[191], nicht aber ist er schuldig beim Entfallen des Heiligtums[192]. R. Âqiba sagte: [Es heisst:] *und es ihm entfällt, und es ist unrein*, er ist schuldig beim Entfallen der Unreinheit, nicht aber ist er schuldig beim Entfallen des Heiligtums. Und auf unsre Frage, weichen Unterschied es zwischen ihnen gebe, erwiderte Hizqija, ein Unterschied bestehe zwischen ihnen bei [einem Zweifel ob] durch ein Kriechtier[193] oder durch Aas. R. Eliézer ist der Ansicht, es sei erforderlich, dass er wisse, ob er sich an einem Kriechtier oder an einem Aas verunreinigt hat, und R. Âqiba ist der Ansicht, dies sei nicht erforderlich. R. Eliézer ist da der Ansicht, es sei erforderlich, dass er wisse, ob er sich an einem Kriechtier oder an einem Aas verunreinigt hat, ebenso ist es auch hierbei erforderlich, dass er wisse, ob er durch weissen oder durch roten [Fluss] unrein ist. Nach R. Âqiba aber, welcher sagt, er sei wegen der Unreinheit schlechthin schuldig, ist er auch hierbei wegen der Unreinheit schlechthin schuldig. — Nach Rabh ist er wegen Eintretens in das Heiligtum wol deshalb nicht schuldig, weil es heisst: *von Mann bis Weib sollt ihr hinausschicken*, nur sicher Mann und sicher Weib, nicht aber Geschlechtslosen und Zwitter, somit sollte man ihrethalben auch keine Hebe verbrennen, denn es heisst:[194] *der seinen Fluss hat, ob Mann oder Weib*, nur sicher Mann oder sicher Weib, nicht aber Geschlechtsloser und Zwitter!? — Dies ist wegen einer Lehre R. Jiçḥaqs nötig, denn R. Jiçḥaq sagte: *Ob Mann*, dies schliesst den Aussätzigen ein hinsichtlich seiner Quellen; *oder Weib*, dies schliesst die Aussätzige ein hinsichtlich ihrer Quellen[195]. — Aber auch jener[196] ist ja nötig: nur was Reinheit durch ein Tauchbad erlangt, ausgenommen ein Tongefäss[197] — Worte R. Joses!? — Demnach sollte doch der Allbarmherzige „Mensch" geschrieben haben. Wolltest du erwidern, wenn der Allbarmherzige „Mensch" geschrieben hätte, so könnte man glauben, auch nicht Metallgefässe, so ist es ja hinsichtlich dieser aus [den Worten][198] *jeden Leichenunreinen* zu entnehmen. Somit deuten [die Worte] *von Mann bis Weib* auf die Lehre Rabhs. — Viel-

190. Lev. 5,2. 191. Wenn er vorher von seiner Unreinheit wusste, dies ihm aber beim Betreten entfallen ist. 192. Wenn er beim Betreten von seiner Unreinheit wusste, ihm aber entfallen ist, dass es das Heiligtum ist. 193. Die Unreinheit entstanden ist. 194. Lev. 15,33. 195. Auch Flüssigkeiten, die aus ihrem Körper kommen (vgl. weit. fol. 34b) sind unrein. 196. Der Schriftvers Num. 5,3. 197. Das keine Reinheit mehr erlangt. 198. Num. 5,2.

מפלת טומטום ואנדרוגינוס תשב לזכר ולנקבה [v] 27a
43טומטום וזכר אנדרוגינוס וזכר תשב לזכר
ולנקבה טומטום ונקבה44אנדרוגינוס ונקבה תשב לנקבה
בלבד יצא מחותך או מסורס45משיצא רובו הרי הוא
כילוד יצא כדרכו46עד שיצא רוב ראשו13ואיזהו רוב 46b
ראשו47משיצא פדחתו:

גמרא. השתא טומטום לחודיה ואנדרוגינוס לחודיה
48אמר תשב לזכר ולנקבה טומטום וזכר21אנדרוגינוס
49וזכר מיבעיא אצטריך5מהו דתימא הואיל ואמר רבי 60a
יצחק51אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה 25b 31a
יולדת נקבה52אימא מדהאי זכר האי נמי זכר קמשמע
לן52אימא שניהם הזריעו בבת אחת53זה זכר וזו נקבה:
אמר רב נחמן אמר רב טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן
או אודם אין חייבין54על ביאת מקדש ואין שורפין עליהם
את התרומה ראו לובן ואודם55באחת אין חייבין56על
ביאת מקדש אבל שורפין57עליהם את התרומה שנאמר
מזכר (ו)עד נקבה תשלחו זכר ודאי נקבה ודאית 5.3 ol.b
58ולא טומטום ואנדרוגינוס59לימא מסייע ליה טומטום
ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם אין חייבין על ביאת
מקדש ואין שורפין עליהם את התרומה ראו לובן ואודם
באחת אין חייבין על ביאת מקדש אבל שורפין עליהם
את התרומה מאי טעמא לאו משום שנאמר מזכר (ו)עד

M 43 — טו״ז | M 44 — אוץ | M 45 לכשיר הרי
זה | M 46 משיצ׳ | M 47 משתצא | M 48 — אמי
M 49 — וזכר | M 50 סד״א הו׳ | M 51 + א״ר אמי
M 52 — איכא | B 53 זו זכ׳ וזה. M האי זכ׳ והאי נק׳
+ M 56 כאחד | BM 55 | M 54 עליו משו׳ ביא׳
עליו | M 57 עליו | M 58 אבל ל״ט ולא אנד׳ | 59
M — לימא ... עולא.

[R]AT [EINE FRAU] EINEN GESCHLECHTSLOSEN ODER EINEN ZWITTER ABORTIRT, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN; WENN EINEN GESCHLECHTSLOSEN UND EINEN KNABEN, ODER EINEN ZWITTER UND EINEN KNABEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN; WENN EINEN GESCHLECHTSLOSEN UND EIN MÄDCHEN, ODER EINEN ZWITTER UND EIN MÄDCHEN, SO VERWEILE SIE NUR WIE BEI EINEM MÄDCHEN[185]. KOMMT [DIE GEBURT] ZERSTÜCKELT ODER VERKEHRT[186] HERAUS, SO GILT SIE, SOBALD DIE GRÖSSERE HÄLFTE HERAUSKOMMT, ALS GEBOREN, KOMMT SIE NORMAL HERAUS, SCHON WENN DER GRÖSSERE TEIL DES KOPFES HERAUSKOMMT. WAS HEISST DER GRÖSSERE TEIL DES KOPFES? — WENN DIE STIRN HERAUSKOMMT.

GEMARA. Wenn sie schon wegen eines Geschlechtslosen allein und wegen eines Zwitters allein wie bei einem Knaben und einem Mädchen verweilen muss, um wieviel mehr wegen eines Geschlechtslosen mit einem Knaben oder eines Zwitters mit einem Knaben!? — Dies zu lehren ist nötig. Da R. Jiçḥaq gesagt hat, wenn die Frau zuerst Erguss hat, gebäre sie ein Männliches, und wenn der Mann zuerst Erguss hat, gebäre sie ein Weibliches, so könnte man glauben, wie dieser männlich ist, sei auch jener männlich, so lehrt er uns, sie können gleichzeitig Erguss gehabt haben, somit kann dieser männlich und jener weiblich sein.

R. Nahman sagte im Namen Rabhs: Wenn ein Geschlechtsloser oder ein Zwitter weissen oder roten [Fluss] wahrgenommen haben, so sind sie nicht schuldig wegen Eintretens[187] in das Heiligtum, und man verbrenne ihrethalben keine Hebe[188]; haben sie weissen und roten gleichzeitig wahrgenommen, so sind sie nicht schuldig wegen Eintretens in das Heiligtum, jedoch verbrenne man ihrethalben Hebe, denn es heisst:[189] *von Mann bis Weib sollt ihr hinausschicken*, nur sicher Mann und sicher Weib, nicht aber Geschlechtslosen und Zwitter. Ihm wäre eine Stütze zu erbringen: Wenn ein Geschlechtsloser oder ein Zwitter weissen oder roten [Fluss] wahrgenommen haben, so sind sie nicht schuldig wegen Eintretens in das Heiligtum, und man verbrenne ihrethalben keine Hebe; haben sie weissen und roten gleichzeitig wahrgenommen, so sind sie nicht schuldig wegen Eintretens in das Heiligtum, jedoch verbrenne man ihrethalben Hebe. Doch wol aus dem

185. Bei der dies länger dauert. 186. Mit den Füssen voran. 187. Dh. wegen Verunreinigung durch das Betreten; der weisse Fluss, Samenerguss, ist nur beim Mann, u. der rote Fluss, Menstruationsblut, ist nur beim Weib verunreinigend, u. wenn er wegen der zweifelhaften Unreinheit das Opfer bringt, so kann es Profanes im Tempelhof sein. 188. Die unrein zu verbrennen ist. 189. Num. 5,3.

noch beisammen war, erklärte man die kleinen Türen als rein, wenn aber nicht, so sind auch die kleinen Türen unrein, denn jede einzelne ist geeignet, durch diese die Glieder einzeln hinauszubringen. Rabina sprach zu R. Aši: R. Johanan ist wol der Ansicht R. Eliézers, denn es wird gelehrt: Die Asche von Verbrannten ist, wie R. Eliézer sagt, im Quantum eines Viertelkab [unrein]. — Wie kann es vorkommen, dass der Tote verbrannt und das Gerippe beisammen ist? Abajje erwiderte: wenn man ihn in einer Haut verbrannt hat. Raba erwiderte: Wenn man ihn auf einer Platte verbrannt hat Rabina erwiderte: Wenn er nur angesengt worden ist.

Die Rabbanan lehrten: Wenn sie eine ausgebildete Hand oder einen ausgebildeten Fuss ausgestossen hat, so ist die Mutter geburtsunrein, und man berücksichtige nicht, es kann von einem formlosen Körper sein. R. Hisda und R. Hona sagen beide, man gewähre ihr keine Reinheitstage, weil die Geburt weit zurückliegen kann. R. Joseph wandte ein: Wenn [eine Frau] etwas abortirt hat und nicht weiss, was sie abortirt hat, so verweile sie wie bei einem Knaben und bei einem Mädchen. Wenn man nun sagen wollte, in einem solchen Fall könne die Geburt weit zurückliegen, so sollte er doch lehren: und als Menstruirende!? Abajje erwiderte: Würde er gelehrt haben: und als Menstruirende, so könnte man glauben, sie bringe ein Opfer und es werde nicht gegessen, so lehrt er uns, dass es zu essen sei.

R. Hona sagte: Wenn die Geburt eine Hand herausgestreckt und wieder hineingezogen hat, so ist die Mutter geburtsunrein, denn es heisst: *und es geschah, als sie gebar, da streckte er die Hand hervor.* R. Jehuda wandte ein: Hat die Geburt die Hand hervorgestreckt, so hat die Mutter nichts zu berücksichtigen!? R. Nahman erwiderte: Mir wurde es von R. Hona erklärt: zu berücksichtigen hat sie wol, nur gewähre man ihr die Reinheitstage nur dann, wenn die grössere Hälfte hervorgekommen ist. — Es heisst ja aber, die Mutter habe nichts zu berücksichtigen!? Abajje erwiderte: Sie hat nichts zu berücksichtigen nach der Gesetzlehre, rabbanitisch aber berücksichtige sie wol. — Er beruft sich ja auf einen Schriftvers!? — Rabbanitisch, und der Schriftvers ist nur eine Anlehnung.

176. Nach dem die Leiche auch zerfallen verunreinigend ist. 177. Die präparirt ist u. auch verbrannt nicht zerfällt. 178. Od. Form; so nach den Kommentaren, etymol. nicht festzustellen. 179. Vgl. S. 758 N. 144. 180. Die bei einer normalen Geburt auf die Unreinheitstage folgen, obgleich eine Geburt vorausgesetzt wird. 181. Sodass die Reinheitstage bereits vorüber sind. 182. Die Tage der Unreinheit u. der Reinheit; cf. Lev. Kap. 12. 183. Weil über dessen Gültigkeit ein Zweifel obwaltet. 184. Gen. 38,28. 185. Auch von der Hand wird der Ausdruck "gebären" gebraucht.

שאין בו מלא תרוד רקב: השתא דאמרת טעמא דרבי
שמעון משום סופו בתחלתו גבי שליא מאי טעמא אמר
רבי יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי יוחנן
לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי שמעון ורבי אליעזר בן
יעקב אמרו דבר אחד רבי שמעון הא דאמרן רבי אליעזר
דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה
חררת דם הרי זו תקבר ופטורה מן הבכורה ותני רבי
חייא עלה אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ומאהר
שאינה מטמאה לא במגע ולא במשא אמאי תקבר בדי
לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה אלמא ולד מעליא
הוא ואמאי תני רבי חייא אינה מטמאה לא במגע ולא
במשא אמר רבי יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה אמר
רבי אמי אמר רבי יוהנן ומודה רבי שמעון שאמו טמאה
לידה אמר ההוא סבא לרבי אמי אסברא לך טעמא
דרבי יוחנן דאמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'
אפילו לא ילדה אלא כעין שהזריעה טמאה לידה:
אמר ריש לקיש שפיר שטרפוהו במימיו נעשה כמת
שנתבלבלה צורתו אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש מת
שנתבלבלה צורתו מנלן דטהור אילימא מהא דאמר
רבי שבתאי אמר רבי יצחק מגדלאה ואמרי לה אמר
רבי יצחק מגדלאה אמר רבי שבתאי מת שנשרף ושלדו
קיימת טמא מעשה היה וטמאו לו פתחים גדולים
וטהרו לו פתחים קטנים וקא דייקא מינה טעמא
דשלדו קיימת הא לאו הכי טהור אדרבה דוק מינה
להאי גיסא שלדו קיימת הוא דטהרו לו פתחים קטנים

M 7 טע׳ — M 9 ה״ז — M 8 BP דתניא. M + ב״י ‖ M 10 תני ר״ח אינה ‖ M 11 וכי מאחר דאי׳ ‖ M 12 אמאי אר״ח ‖ M 13 — ו ‖ M 14 דא״ר יהוד׳ דא״ק ‖ M 15 + אמו ‖ B 16 ר״ל א׳ ‖ M 17 שטרפו מימיו ‖ M 18 טהור מנלן אילימ׳ ‖ P 19 מגדלא ‖ M 20 טמא הא אין שלדו קיימת טהור ‖ M 21 + ו ‖ M 22 דטמאו לו פ״ג וטהרו.

über voll Erde von einem Begräbnisplatz nicht ein Löffel voll Moder enthalten ist.

Was ist nun, wo du ausgeführt hast, der Grund R. Šimôns sei, weil das Ende dem Anfang gleiche, sein Grund bei der Nachgeburt[164]? R. Johanan erwiderte: Hierbei ist das Aufgehen in der Mehrheit[165]berücksichtigt worden. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Johanan sagte: R. Šimôn und R. Eliêzer b. Jâqob lehren dasselbe. R. Šimôn lehrte das, was wir eben gesagt haben, und von R. Eliêzer b. Jâqob gibt es folgende Lehre: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Wenn ein Grossvieh[166]einen Blutkuchen ausgestossen hat, so ist er[167]zu begraben, und es ist erstgeburtsfrei. Und hierzu lehrte R. Ḥija, er verunreinige nicht durch Berühren und nicht durch Tragen[168]. — Weshalb ist er, wenn er nicht durch Berühren und nicht durch Tragen verunreinigt, zu begraben? — Um es bekannt zu machen, dass es erstgeburtsfrei ist. — Demnach ist er eine richtige Geburt, wieso lehrt R. Ḥija, er verunreinige nicht durch Berühren und nicht durch Tragen? R. Johanan erwiderte: Hierbei ist das Aufgehen in der Mehrheit[165]berührt worden. R. Ami sagte: R. Johanan pflichtet jedoch bei, dass[169]die Mutter geburtsunrein ist. Ein Greis sprach zu R. Ami: Ich will dir den Grund R. Johanans erklären: Die Schrift sagt:[170]*wenn ein Weib Samen bringt und einen Knaben gebiert*, auch wenn sie nur so gebiert, wie sie Samen gebracht[171]hat, ist sie geburtsunrein.

Reš-Laqiš sagte: Hat man eine Eihaut mit ihrer Flüssigkeit zerschlagen, so gleicht sie einem Toten, dessen Gestalt zerstört[172]worden ist. R. Johanan sprach zu Reš-Laqiš: Woher, dass ein Toter, dessen Gestalt zerstört worden ist, rein ist? Wollte man sagen, aus folgender Lehre des R. Šabthaj im Namen R. Jiṣḥaqs aus Magdala, und wie manche sagen, des R. Jiṣḥaq aus Magdala im Namen R. Šabthajs: Wenn ein Toter verbrannt worden und das Gerippe noch beisammen[173]ist, so ist er unrein. Einst ereignete sich ein solcher Fall, und man erklärte die grossen Türen[174]als unrein und die kleinen Türen[175] als rein. Hieraus folgerst du nun: nur weil das Gerippe noch beisammen war, sonst aber ist er rein. Aber du kannst ja auch entgegengesetzt folgern: nur weil das Gerippe

164. In der vorangehenden Mišnah. 165. Die aufgelöste Geburt in der Eihaut verliert sich in der Mehrheit des Blutes. 166. Das noch nicht geworfen hat. 167. Weil darin ein Erstgeborenes enthalten sein kann. 168. Er gilt nicht als Aas. 169. Im Fall der vorangehenden Mišnah. 170. Lev. 12,2. 171. In flüssigem Zustand. 172. Beispielsweise verbrannt u. die Asche verstreut. 173. Nicht zerfallen u. anscheinend noch erhalten. 174. Des Raumes, in dem er sich befand. 175. Unter 4 Handbreiten, da die Leiche durch die grossen hinausgebracht wird.

שמעון מטהר מאי טעמא דרבי שמעון אמר רבה
אשכחתינהו לרבנן דרבי יב דיתבי וקאמרי אי אפשר
שלא ירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב
וחכיר ליה ואמינא להו אדרבא אי אפשר שלא ירבי
שתי פרידות רקב על פרידה אחת עפר נפיש ריח Col b
שעורא אלא אמר רבה הינו טעמא דרבי שמעון כיפי
כתחלתי מה תחלתי נעשה לו דבר אחר נגעילין את
כיפי נעשה לו דבר אחר נגעילין מאי היא דתניא איותו
מת שיש לו רקב יאיותו מת שאין לו רקב נקבר עדים
בארון של שיש או על גבי רצפה של אבנים והו מת
שיש לו רקב ואיותו מת שאין לו רקב נקבר בכסיתו או
בארון של עץ או על גבי רצפה של לבנים והו מת
שאין לו רקב ולא אמרו רקב אלא למת בלבד למעיטי
הרוג דלא: גיפא מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל
שהו טמא ורבי שמעון מטהר מלא תרוד רקב שנתפזר
בבית הבית טמא ורבי שמעון מטהר וצריכא דאי
אשמעינן קמייתא כהתיא קאמרי רבנן משום דמכניף
אבל נתפזר אימא מודו ליה לרבי שמעון דאין מאהיל
והזר ומאהיל ואי אשמעינן בהא בהא אמר רבי שמעון
דאין מאהיל והזר ומאהיל אבל בהא אימא מודה להו
לרבנן צריכא תניא אידך מלא תרוד ועוד עפר בית
הקברות טמא ורבי שמעון מטהר מאי טעמיהו דרבנן
לפי שאי אפשר למלא תרוד ועוד עפר בית הקברות

M 84 רבא | M 85 + לפי ש | M 86 פרידי | M 87 פרידות | M 88 + אנא | M 89 + של | BP 90 וגפיל | 94 משו' + M 93 | רבא MP 92 | שיע' — M 91 | M דתנן | M 95 — ואיז' ... רקב | M 96 — או | M 97 + נכנס לתוך הבית | M 98 בתוך הבית טמ' | 99 P קאמר | M 1 דא אין | M 2 איתמ' | + M 3 קמיפלגי ד | M 4 — ד | M 5 + רקב | M 6 משום דאי.

Grund R. Šimôns? Rabba erwiderte: Ich traf die Jünger der Schule Rabbis dasitzend, und sie sagten: Weil es nicht möglich ist, dass nicht [an einer Stelle] zwei Körnchen Erde die Mehrheit erlangen über ein Körnchen Moder, sodass[155] etwas fehlt. Da sprach ich zu ihnen: Im Gegenteil, es ist ja nicht möglich, dass nicht [an einer Stelle] zwei Körnchen Moder die Mehrheit erlangen über ein Körnchen Erde, sodass das Quantum[156] vergrössert wird? Vielmehr, erklärte Rabba, ist folgendes der Grund R. Šimôns: der Schluss gleicht dem Anfang; wie am Anfang[157] etwas andres als Zusatz gilt, ebenso gilt auch am Ende[158] etwas andres als Zusatz. — Welches Bewenden hat es damit? — Es wird gelehrt: Bei welcher Leiche gibt es Moder[159] (und bei welcher Leiche gibt es keinen Moder)? — ist sie nackt in einem Sarg aus Marmor oder auf einem Steinfliess bestattet worden, so ist dies eine Leiche, bei der es Moder gibt. Bei welcher Leiche gibt es keinen Moder? — ist sie in einem Gewand bestattet worden, oder in einem Sarg aus Holz, oder auf einem Ziegelpflaster[160], so ist dies eine Leiche, bei der es keinen Moder gibt. Sie sprechen von Moder[159] nur bei einem Verstorbenen, nicht aber bei einem Erschlagenen[161].

Der Text. Ist in einen Löffel voll Moder etwas Erde gekommen, so ist er unrein, nach R. Šimôn aber rein. Ist ein Löffel voll Moder in einem Haus verstreut worden, so ist das Haus unrein, nach R. Šimôn aber rein. Und beides ist nötig. Würde er nur das erste gelehrt haben, so könnte man glauben, die Rabbanan seien ihrer Ansicht nur in diesem Fall, weil er zusammen ist, ist er aber verstreut worden, pflichten sie R. Šimôn bei, weil nicht eine Bezeltung und wiederum eine Bezeltung[162] erfolgen kann. Und würde er nur dies gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Šimôn vertrete seine Ansicht nur hierbei, weil nicht eine Bezeltung und wiederum eine Bezeltung erfolgen kann, in jedem Fall aber pflichte er den Rabbanan bei. Daher ist beides nötig. Ein Andres lehrt: Ein Löffel und darüber voll Erde von einem Begräbnisplatz[163] ist unrein, nach R. Šimôn aber rein. Was ist der Grund der Rabbanan? — Weil es nicht möglich ist, dass in einem Löffel und dar-

155. Da an dieser Stelle der Moder sich in der Mehrheit verliert. 156. Durch die hinzugekommene Erde. 157. Bei der Bestattung der Leiche. 158. Wenn später dem Moder etwas beigelegt wird. 159. Dh. ist der Moder verunreinigend. 160. Der später zerfällt; die genannten Dinge vermodern mit der Leiche, u. wenn dem Leichenmoder etwas andres beigemischt ist, ist er nicht mehr verunreinigend. 161. Diesem ist Blut ausgeflossen, sodass die Leiche nicht mehr vollständig ist, u. in einem solchen Fall ist der Moder nicht verunreinigend; vgl. Bd. V S. 124 Z. 11ff. 162. Vgl. S. 629 N. 50. In diesem Fall wird ein Teil des verunreinigenden Quantums an der einen Stelle u. ein Teil an einer andren Stelle von der Zimmerdecke bezeltet. 163. Mit Leichenmoder vermischt.

דאמר יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין[67] מאי איכא
למימר איפיך שמעתתא שלשים ושלשה לשליא[68] עשרים
ושלשה לולד: אמר[69] רבי אבין בר רב אדא אמר[70] רב
מנחם איש כפר שערים ואמרי לה בית שערים מעשה
ונשתהא[71] ולד אחד אחר חבירו שלשה חדשים והרי
הם יושבין לפנינו[72] בבית המדרש ומאן נינהו יהודה
וחזקיה בני רבי חייא והא[73] אמר מר אין אשה מתעברת
וחוזרת ומתעברת אמר אביי טיפה אחת היתה ונתחלקה
לשתים[74] אחד נגמרה צורתו בתחלת שבעה ואחד[75] בסוף
תשעה: שליא בבית הבית טמא: תנו רבנן שליא
בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא
שאין ולד עמה דברי רבי מאיר רבי יוסי ורבי יהודה
ורבי שמעון מטהרין אמרו לו לרבי מאיר אי אתה מודה
שאם הוציאוהו בספל לבית החיצון שהוא טהור אמר
להם אבל[76] ולמה לפי שאינו אמרו לו כשם שאינו בבית
החיצון כך אינו בבית הפנימי אמר להם[77] אינו דומה
נמוק פעם אחת לנמוק שתי פעמים: יתיב רב פפא
אהורי דרב ביבי קמיה דרב המנונא ויתיב וקאמר מאי
טעמא דרבי שמעון קסבר כל[78] טומאה שנתערב בה
ממין אחר בטלה אמר[79] להו רב פפא[80] היינו נמי טעמייהו
דרבי יהודה ורבי יוסי אחיבו עליה מאי שנא[81] פשיטא
אמר רב פפא אפילו[82] בי הא מילתא לימא איניש ולא
נשתוק קמיה רביה משום שנאמר[83] אם נבלת בהתנשא
ואם זמות יד לפה: ואזדא רבי שמעון לטעמיה דתניא
מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהו טמא ורבי

biert, können diese nicht unvolständig sein!? — Wende die Lehre um: dreiunddreissig waren es bei der Nachgeburt und dreiundzwanzig beim Kind[149].

R. Abin b. R. Ada sagte im Namen des R. Menahem aus Kephar-Šeârim, und wie manche sagen, aus Beth-Šeârim: Einst kam das andre Kind drei Monate später als das erste. Beide sitzen sie vor uns im Lehrhaus, das sind Jehuda und Ḥizqijah, die Söhne R. Ḥijas. — Der Meister sagte ja aber, ein Weib werde nicht geschwängert und wiederum geschwängert!? Abajje erwiderte: Es war ein Tropfen, der in zwei geteilt wurde; einer war am Beginn des siebenten [Monats] entwickelt, und einer war am Ende des neunten entwickelt.

Befindet sich eine Nachgeburt im Haus, so ist das Haus unrein. Die Rabbanan lehrten: Befindet sich eine Nachgeburt im Haus, so ist das Haus unrein, nicht etwa, weil die Nachgeburt als Geburt gilt, sondern weil es keine Nachgeburt gibt, mit der nicht eine Geburt wäre — Worte R. Meírs. R. Jose, R. Jehuda und R. Šimôn erklären es als rein. Sie sprachen zu R. Meír: Pflichtest du etwa nicht bei, dass, wenn man sie in einem Becken in den Aussenraum hinausgebracht hat, dieser rein sei? Dieser erwiderte: Allerdings. — Weshalb dies? — Weil sie nicht mehr vorhanden[150] ist. Jene entgegneten: Wie sie im Aussenraum nicht vorhanden ist, ebenso war sie im Innenraum nicht vorhanden. Er erwiderte: Die einmalige Auflösung ist nicht mit der zweimaligen Auflösung zu vergleichen.

R. Papa sass hinter R. Bebaj vor R. Hamnuna und trug vor: Was ist der Grund R. Šimôns — er ist der Ansicht, wenn einer unreinen Sache, etwas anders beigemischt worden ist, sei [die Unreinheit] aufgehoben. Da sprach R. Papa zu ihnen: Ist dies auch der Grund R. Jehudas und R. Šimôns? Da lachten sie über ihn: selbstverständlich, womit [sind sie] anders!? R. Papa sagte: Auch so etwas[151] unterbreite man seinem Lehrer und schweige nicht, denn es heisst:[152] *warst du töricht durch Erhebung, sinnst du nach, so lege die Hand auf den Mund*[153].

R. Šimôn vertritt hierbei seine Ansicht, denn es wird gelehrt: Ist in einen Löffel voll Moder[154] etwas Erde gekommen, so ist er unrein, nach R. Šimôn aber rein. — Was ist der

67 היכי משכח׳ לה איפ׳ || M 68 + ו || M 69 רבין || M 70 ר׳ וילם א״ר יצחק מעשה || M 71 הולד אחר || M 72 בבה״ם ומ״ן — M || M 73 אמר׳ אין האשה || M 74 ושנים || M 75 + נגמ׳ צור׳ || M 76 אמ׳ לו ולמה א״ל לפי || M 77 + ר״ם || M 78 שטומאתו נתערב׳ ממין || P 79 להו — M || M 80 ר״י ור״י נמי ה״ט ואח׳ || M 81 (פנימי) || M 82 כל האי מיל׳ נימ׳ || V 83 לשת׳.

149. Die nach den obigen Berichten verspätet zur Welt kamen. 150. Sie ist durch das Umhertragen aufgelöst worden. 151. Worüber man einen auslacht. 152. Pr. 30,32. 153. Er legt den Vers ungefähr also aus: tut man töricht, durch Fragen, so gelangt man zur Erhöhung; beharrt man beim Nachsinnen, so weiss man nichts zu antworten; vgl. Bd. I S. 238 Z. 23. 154. Von einer Leiche.

Einst saßen Šemuél und die Schüler Rabhs, und R. Joseph, der Sohn des R. Menasja aus Devil, ging an ihnen eilig vorüber. Da sprach er: Da kommt ein Mann heran, den wir mit einem Strohhalm zurückdrängen können, und er ist erledigt. Währenddessen kam er heran, und Šemuél sprach zu ihm: Was sagte Rabh über die Nachgeburt? Dieser erwiderte: Folgendes sagte Rabh: man führe die Nachgeburt nur auf ein lebensfähiges [Kind] zurück. Da fragte Šemuél alle Schüler Rabhs, und sie erwiderten ihm, dem sei auch so. Hierauf sah er K. Jehuda[146] böse an.

R. Jose b. Šaúl fragte Rabbi: Wie ist es, wenn [eine Frau] die Gestalt eines Raben und eine Nachgeburt ausgestossen[147] hat? Dieser erwiderte: Man führe sie nur auf das zurück, das eine solche hat[148]. — Wie ist es, wenn die Nachgeburt daran haftet? Dieser erwiderte: Du fragst über etwas, das es nicht gibt. Er wandte gegen ihn ein: Wenn [eine Frau] eine Art Vieh, Wild oder Vogel ausgestossen hat und damit eine Nachgeburt, so ist, wenn die Nachgeburt daran haftet, eine andre Geburt nicht zu berücksichtigen, und wenn die Nachgeburt nicht daran haftet, eine andre Geburt zu berücksichtigen und ihr[149] die Erschwerungen zweier Geburten aufzuerlegen, denn man nehme an, die Eihaut der Nachgeburt kann sich aufgelöst haben, und ebenso kann die Nachgeburt der Eihaut sich aufgelöst haben!? — Eine Widerlegung.

Rabba b. Šila sagte im Namen R. Mathnas im Namen Šemuéls: Einst führten sie nach zehn Tagen die Nachgeburt auf das Kind zurück. Aber nur, wenn die Nachgeburt nach dem Kind kommt, sagten sie, dass man zurückführe. Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Einst führten sie nach dreiundzwanzig Tagen die Nachgeburt auf das Kind zurück. Da sprach R. Joseph zu ihm: Du sagtest uns vierundzwanzig. R. Aḥa, Sohn des R. Âvira, sagte im Namen R. Jiçḥaqs: Einst kam eine Geburt dreiunddreissig Tage später als die vorangehende. Da sprach R. Joseph zu ihm: Du sagtest uns vierunddreissig. — Allerdings kann dies vorkommen nach demjenigen, welcher sagt, wenn sie mit neun [Monaten] gebiert, diese auch unvollständig sein können, wenn nämlich eines am Ende des siebenten entwickelt war und das andre am Beginn des neunten entwickelt war; wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, wenn sie mit neun ge-

ist, auch für ein Mädchen. 145. Der vorher ein Schüler R.s war, dann aber sein Schüler war u. es ihm nicht gesagt hat. 146. Ob die Nachgeburt auf diese Gestalt zurückzuführen ist. 147. Vögel haben keine Nachgeburt. 148. Bei der Zählung der Tage der Reinheit u. der Unreinheit.

M 49 באלי ואזי ר״י מדויל לאפיהו אמרי אתא ל״ג דרמינא | M 50 — ו || M 51 לכולהו || M 52 חזא ביה בר״י || M 53 רב יוסף | M 54 — דמי | M 55 + עמו | M 56 אינה | M 57 שקשו בהן | M 58 + את השליא | M 59 עליהן | B 60 שתי לידות | M 61 קשו בהן הריני | M 62 או שמא נימי שיולייתו | M 63 — עד | M 64 עוא | M 65 לאחר שנגמרו | M 66 ואחר שנגמר

יד תנור הוא והאיכא תנורי בנות טפח[136] דתניא תנור תחילתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו ושיריו ברובו וכמה כל שהו[137] אמר רבי ינאי טפח שכן עושין תנורי בנות טפח בפלוגתא לא קמיירי השתא דאתית להכי[138] הא נמי פלוגתא היא דתניא סיפא אמר רבי יהודה לא אמרו טפח אלא מן התנור ולכותל[139] והאיכא מסגרת טפח בדכתיבן לא קמיירי והאיכא כפורת טפח בקדשים לא קמיירי והאיכא דיה לקורה[140] שהיא רחבה טפח בדרבנן לא קמיירי[141] אלא בדכתיבן ולא מפרשי שיעוריהו: יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב כהנא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב כל שלשה ימים הראשונים תולין את השליא בולד מבאן ואילך הוששין לולד אחר אמר ליה ומי אמר רב הכי והאמר רב אין הולד מתעכב אחר הבירו בלום אישתיק אמר ליה דילמא באן[142] בנפל כאן בבן קיימא אמר ליה את אמרת לשמעתתיה דרב בפירוש אמר רב הכי הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא כל שלשה ימים[143] תולין את השליא בולד מבאן ואילך הוששין לולד אחר ילדה ואחר כך הפילה[144] שליא אפילו מבאן ועד עשרה ימים אין הוששין לולד אחר: שמואל ותלמידי דרב[145] הוו יתבי

Handbreite erst recht als Griff des Ofens gilt. — Es gibt ja aber Oefen eine Handbreite[136] gross!? Es wird nämlich gelehrt: Der Ofen[137], wenn er von Anfang an vier [Handbreiten] hat oder die Reste vier haben[138] — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen: Dies gilt nur von einem grossen, ein kleiner aber, von irgendwelcher Grösse, sobald er fertig[138] ist, und von den Resten die grössere Hälfte. Was heisst irgendwelche Grösse? R. Jannaj erwiderte: Eine Handbreite, denn man pflegt Oefen von einer Handbreite zu machen. — Von Fällen, über die ein Streit besteht, spricht er nicht. — Da du nun darauf gekommen bist, so besteht ein Streit auch über jenen Fall, denn im Schlußsatz wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Sie sprechen von einer Handbreite nur vom Ofen zur Wand[139]. — Es gibt ja noch die Randleiste[140] in Handbreite!? — Von in der Schrift genannten Dingen spricht er nicht. — Es gibt ja noch den Sühnedeckel[141] in Handbreite!? — Von heiligen Dingen spricht er nicht. — Es gibt ja noch [folgende Lehre:] es genügt, wenn der Balken[142] eine Handbreite breit ist!? — Von rabbanitischen [Gesetzen] spricht er nicht, sondern nur von in der Schrift befindlichen, bei denen aber das Mass nicht angegeben ist.

R. Jiçḥaq b. Šemuél b. Martha sass vor R. Kahana und trug vor: R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Die ersten drei Tage[143] führe man die Nachgeburt auf das Kind zurück, von dann ab aber berücksichtige man eine zweite[144] Geburt. Da sprach dieser zu ihm: Kann Rabh dies denn gesagt haben, Rabh sagte ja, die [andre] Geburt folge der ersten unmittelbar!? Da schwieg er. Hierauf sprach er zu ihm: Vielleicht gilt das eine von einer Fehlgeburt und das andre von einer lebensfähigen. Da sprach jener: Du willst die Lehre Rabhs erklären!? Ausdrücklich sagte Rabh wie folgt: Hat sie eine Fehlgeburt und nachher eine Nachgeburt ausgestossen, so führe man drei Tage die Nachgeburt auf die Geburt zurück, von dann ab aber berücksichtige man eine zweite Geburt; hat sie ein lebensfähiges Kind geboren und nachher eine Nachgeburt ausgestossen, so ist auch nach zehn Tagen keine zweite Geburt zu berücksichtigen.

M 33 די [יד] דתנו׳ || M 34 דתנן || M 35 אמרי דבי ר״י || M 36 הנך || M 37 דתנן א׳ || M 38 — והאיכא ... כפורת ... קמיירי || M 39 שתה׳ || M 40 — אלא ... בנסלים || M 43 שמו׳ + M 42 || הונ׳ M 41 || שיעור׳ M 44 + של || M 45 — הכי || M 46 הראשונ׳ תול׳ השלי׳ || M 47 — שלי׳ || B 48 + ורב יהודה.

136. Zum Spielen für Kinder. Das W. בנות dient hier als Bezeichnung der Kategorie: in der Grösse von; nach RšJ. in der gewöhnl. Bedeutung Töchter, für kleine Mädchen. 137. Wenn er in dieser Grösse gefertigt worden ist, od. ein grosser zerbricht u. die Reste diese Grösse haben; er ist dann verunreinigungsfähig. 138. Ist er für die Unreinheit empfänglich. 139. In der Richtung zur Wand darf der Stein, um zum Ofen zu gehören, nicht grösser sein, da man ihn grösser weghaut, weil er beim Heranrücken zur Wand störend ist. 140. Des Tisches im Tempel; cf. Ex. 25,25. 141. Auf der Bundeslade; cf. Ex. 25,17. 142. Einer Durchgangsgasse; cf. Bd. II S. 41 Z. 5ff. 143. Wenn die Nachgeburt erst mehrere Tage nach der Geburt des Kindes folgt. 144. Die sich vielleicht aufgelöst in der Nachgeburt befindet. Die Zählung der Reinheitstage hat später zu beginnen, u. wenn das Kind ein Knabe

ליא בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד "רבי שמעון אומר נימוק הולד עד שלא יצא:

גמרא. תנו רבנן שליא תחילתה דומה "לחוט של ערב וסופה דומה כתורמוס וחלולה כהציצרת יאין שליא פחותה מטפח רבן שמעון בן גמליאל אומר שליא דומה לקרקבן של תרנגולין שהדקין ויוצאין ממנה: "תני רבי אישעיא זעירא דמן הכריא המשה שיעורן טפח ואלו הן שליא שופר "שדרה דופן סוכה "והאויר שליא הא דאמרן שיפר "דתניא כמה יהא שיעיר שופר "פירש רבן שמעון בן גמליאל כדי שיאחזנו בידו ויראה לבאן ולבאן טפח שדרה מאי היא דאמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן שדרו של לולב צריך "שיהא יוצא מן ההדס טפח דופן סוכה דתניא "שתים כהלכתן "שלישית אפילו טפח אזוב דתני רבי חייא אזוב טפח: אמר רבי חנינא בר פפא דרש שילא איש כפר תמרתא תלת מתניתא ותרתי שמעיתא "שיעורן טפח תרתי חדא היא אמר אביי אימא אמר רבי חייא אזוב טפח ותו ליכא והאיכא "טפח על טפח "על רום טפח מרובע מביא את המומאה ותוצין בפני המומאה טפח "קאמרינן טפח על טפח לא "קאמרינן והא איכא "אבן היוצא מן התניר טפח "ימן הכירה שלש אצבעות חבור כי קאמרינן "היכא דבציר מטפח לא חזי אבל הכא כל שכן דבציר מטפח

[iv,2] [Ki. 11,4] [Ki. 11,5] [Ki. 11,6] [Ki. 11,7] [Suk. 1,2] [Suk. 1,3] [Suk. 1,4] [Suk. 1,5] [Suk. 1,6] [Suk. 1,7] [Suk. 1,8] [Ker. 1,2]

M 21 + ו ‖ M 22 כהוש B 23 תניא. M ותני הוש ‖ M 24 ואז' ‖ M 25 מאי הי' דתנן ‖ M 26 רשב"ג או' כל שאוחזו ‖ M 27 שיע' ‖ B 28 שיעורא ‖ M 29 ברום ‖ M 30 — ק ‖ M 31 בכי' ‖ M 32 איכ'(!).

BEFINDET SICH EINE NACHGEBURT IM HAUS, SO IST DAS HAUS UNREIN, NICHT ETWA, WEIL DIE NACHGEBURT ALS GEBURT GILT, SONDERN WEIL ES KEINE NACHGEBURT OHNE GEBURT GIBT. R. ŠIMÔN SAGT, DIE GEBURT HAT SICH AUFGELÖST, BEVOR SIE HERAUSKAM.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Die Nachgeburt gleicht anfangs einem Einschlagsfaden, später aber wird sie wie eine Lupine; und sie ist hohl wie eine Trompete; und es gibt keine Nachgeburt unter einer Handbreite. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, die Nachgeburt gleiche einem Hühnermagen, von dem die Dünndärme ausgehen.

R. Ošâja, der kleinste unter den Genossen, lehrte: Fünf sind es, bei denen die Handbreite als Norm gilt: die Nachgeburt, das Blashorn, der Strunk, die Wand der Festhütte und das Ysopbündel. Die Nachgeburt, wie wir eben gesagt haben. Das Blashorn, wie gelehrt wird: Welche Grösse muss das Blashorn[127] haben? R. Šimôn b. Gamaliél erklärte: Dass es, wenn man es in der Hand hält, an der einen Seite und an der andren Seite eine Handbreite zu sehen sei. — Welches Bewenden hat es mit dem Strunk? — R. Parnakh sagte im Namen R. Johanans, der Strunk des Palmenzweiges[128] muss die Myrte um eine Handbreite überragen. Die Wand der Festhütte[129], denn es wird gelehrt: Zwei [Wände] nach Vorschrift und die dritte auch in Handbreite. Das Ysopbündel, denn R. Hija lehrte: Das Ysopbündel[130] eine Handbreite.

R. Hanina b. Papa sagte: Šila aus Kephar-Tamarta trug drei fixirte Lehren und zwei mündliche Lehren vor, bei denen eine Handbreite normirt ist. — Wieso zwei, es ist ja nur eine[131]!? Abajje erwiderte: Lies: R. Hija sagte, das Ysopbündel müsse eine Handbreite haben[132]. — Gibt es denn keine mehr, es gibt ja noch folgende Lehre!? [Ein Raum] von einer Handbreite zu einer Handbreite in der Höhe von einer Handbreite nimmt die Unreinheit auf[133] und hält die Unreinheit[134] zurück. — Wir sprechen von einer Handbreite, von einer Handbreite zu einer Handbreite aber sprechen wir nicht. — Es gibt ja noch folgendes!? Ein Stein, der eine Handbreite aus einem Ofen oder drei Finger aus einem Kochherd herausragt, gilt als Verbindung[135]!? — Wir sprechen nur von Fällen, in denen es nicht weniger als eine Handbreite sein darf, während hierbei einer unter einer

127. Zum Blasen am Neujahrsfest; cf. Lev. 23,24 u. Num. 29,1. 128. Am Feststrauss; cf. Lev. 23,40. 129. Cf. ib. V. 42. 130. Cf. Lev. 14,4. 131. Die des RJ. inbetreff des Feststrausses; die andren sind alle fixirte Lehren. 132. Auch dies ist keine fixirte Lehre. 133. Was sich mit einer Leiche od. einem Teil eines solchen in einem Raum befindet, ist unrein. 134. Die sich darunter befindet, die sonst unbeschränkt nach oben steigen würde; cf. Bd. VIII S. 1208 Z. 5ff. 135. Mit diesen hinsichtl. der Unreinheit; cf. Kel. V,2.

[7]אימא שניהם הזריעו בבת אחת האי זכר והאי נקבה
דבר אחר שאם תלד נקבה [8]לפני שקיעת החמה וסנדל
לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון [9]ותהלת
נדה לאחרון [10]סנדל דתנן [c]גבי בכורות [11]למאי הילכתא
לבא אחריו בבור לנחלה ואין בבור לכהן סנדל דתנן
גבי כריתות [12]למאי הילכתא שאם תלד ולד דרך דופן
וסנדל דרך רחם דמייתא קרבן אסנדל ולרבי שמעון
[d]דאמר [13]יוצא דרך דופן ולד מעליא הוא מאי איכא
למימר אמר רבי ירמיה שאם תלד ולד [14]בניותה וסנדל
לאחר שנתגיירה דמייתא קרבן אסנדל אמרוה רבנן
קמיה דרב פפא ומי איתנהו להני שינויי והא תניא
כשהן יוצאין אין יוצאין אלא כרובין אמר רב פפא שמע
מינה מכרך בריך ליה ולד לסנדל אפלגיה ומשלחיך
ליה כלפיה רישיה גבי בכורות [15]בנון שיצאו דרך ראשיהם
[16]דסנדל קדים [17]נפיק גבי כריתות [15]שיצאו דרך מרגלותיהם
[16]דולד קדים [17]נפיק רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא
אמר אפילו תימא מצומצמין ואיפוך שמעתתא גבי
בכורות [15]שיצאו דרך מרגלותיהם ולד דאית [18]ביה חיותא
כריך ולא נפיק סנדל דלית [18]ביה חיותא שריק ונפיק
גבי כריתות [15]שיצאו דרך ראשיהן ולד דאית ביה חיותא
מדנפיק [19]רישיה הויא לידה סנדל עד דנפיק [20]רוביה:

M 7 — אי׳ ‖ M 8 קודם ‖ M 9 וסוף נדה ‖ M 10 + ל״א תח׳ ליד׳ מן האחרון וסוף ליד׳ מן הראשון ‖ M 11 למ׳ לי לומ׳ לך הבא ‖ M 12 למ׳ לי שאם ‖ M 13 — יוצ׳ ‖ M 14 + מעליא ‖ M 15 שיוצאי׳ ‖ M 16 — ד ‖ MB 17 + ו ‖ M 18 ליה חי׳ שריק ‖ M 19 רובי׳ דרי׳ הוה ‖ M 20 כוליה.

er uns, sie können gleichzeitig Erguss gehabt haben, eines ist männlich und eines weiblich. Eine andre Erklärung: Damit sie, wenn sie eine weibliche Geburt vor Sonnenuntergang und einen Sandel nach Sonnenuntergang abortirt, die Menstruations[tage] mit der ersten und mit der andren beginnen. — Wozu wird vom Sandel im [Traktat von] der Erstgeburt[120]gelehrt[121]? — Dass der ihm folgende[122]Erstgeborener hinsichtlich der Erstgeburt[123]und nicht Erstgeborener für den Priester[124]sei. — Wozu wird vom Sandel im [Traktat von] der Ausrottung[121] gelehrt? — Dass sie, wenn sie ein Kind als Seitengeburt[125]und einen Sandel aus dem Muttermund zur Welt gebracht hat, wegen des Sandels ein Opfer darbringe. — Wie ist es aber nach R. Šimôn zu erklären, welcher sagt, die Seitengeburt sei eine richtige Geburt!? R. Jirmeja erwiderte: Dass sie, wenn sie eine richtige Geburt als Nichtjüdin und nachher einen Sandel als Proselytin zur Welt gebracht hat, wegen des Sandels ein Opfer darbringe. Die Jünger sprachen vor R. Papa: Sind denn diese Erklärungen stichhaltig, es wird ja gelehrt, wenn sie herauskommen, kommen sie nur an einandergeschlossen[126]heraus!? R. Papa erwiderte: Hieraus ist also zu entnehmen, dass die Geburt den Sandel in die Mitte rammt und ihn mit dem Kopf vordrängt. Im [Traktat von] der Erstgeburt gilt dies von dem Fall, wenn sie mit dem Kopf voran herausgekommen sind, sodass der Sandel zuerst herausgekommen ist, und im [Traktat von] der Ausrottung von dem Fall, wenn sie mit den Füssen voran herausgekommen sind, sodass die Geburt zuerst herausgekommen ist. R. Hona b. Tahlipha erklärte im Namen Rabas: Du kannst auch sagen, genau zusammen, und man wende die Lehren um. Im [Traktat von] der Erstgeburt, wenn sie mit den Füssen voran herausgekommen sind, sodass die Geburt, in der Leben ist, sich klammert und nicht leicht herauskommt, der Sandel aber, in dem kein Leben ist, rutscht und leicht herauskommt. Im [Traktat von] der Ausrottung aber in dem Fall, wenn sie mit dem Kopf voran herausgekommen sind, sodass beim Kind, in dem Leben ist, die Geburt erfolgt, sobald es den Kopf herausgestreckt hat, beim Sandel aber, erst wenn die grössere Hälfte herausgekommen ist.

120. Vgl. S. 158 Z. 8ff. 121. Wenn mit dem Sandel eine Geburt ist, ist ja das Kind einer späteren Geburt kein erstgeborenes. 122. Bei derselben Geburt. 123. Bei der Erbschaft; cf. Dt. 21,15ff. 124. Vgl. S. 489 Z. 13ff. Dass ein solcher hinsichtl. des Wöchnerinnenopfers als Geburt gilt. 125. Die erklärenden W.e "sondern durch Kaiserschnitt" auf S. 64 N. 98 sind zu streichen. Sprachlich, u. wie aus dem Zusammenhang zu ersehen, ist יוצא דופן (od. דרך דופן) eine nicht normal, sondern von der Seite aus (דופן Seitenwand, auch Rippe) hervorkommende Geburt. Wie viele im T. behandelte Fälle rein theoretisch, ohne irgendwelche Beweiskraft, dass der T. den Kaiserschnitt kannte. 126. Dazwischen bleibt keine Zeit für eine Bekehrung.

אמי בר שמיאל לדידי מיפרשא לי מינה דמר שמיאל
לחוש הישעת ימי טהרה לא יהבינן לה עד שישעיר
למימרא דמספקא ליה לשמואל והא התניא שפירא
דאתאי לקמיה דמר שמואל אמר הא בר ארבעין והד
יומא יחשיב מיומא דאזלא לטבילה עד ההוא יומא
ולא הוה אלא ארבעין ויומין יאמר להו האי בנדה בעל
כפתיה ואידי שאני שמואל דרב גוברית: המפלת סנדל
[וכו']: תני רבנן סנדל דומה לדג של ים מתחילתו ועד
היא אלא שנרצצ רבן שמעון בן גמליאל אומר כנדל
דומה ללשון של שור הגדול משום רבותינו העידו כנדל
צריך צורת פנים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה
כנדל צריך צורת פנים אמר רבי אדא אמר רב יוסף
אמר רבי יצחק כנדל צריך צורת פנים ואפילו מאחוריו
משל לאדם שכסה את חביריו והחזיר פניו לאחוריו:
ביתי רבי ינאי בקשו לטהר את הסנדל שאין לו צורת
פנים אמר להם רבי ינאי טיהרתם את הולדות והתניא
משום רבותינו העידו סנדל צריך צורת פנים אמר רב
ביבי בר אביי אמר רבי יוחנן מעדותו של רבי נחוניא
נשנית משנה זו אמר רבי זעירא זכה בה רב ביבי
בשמעתיה דאנא והוא היינא יתבין קמיה דרבי יוחנן
כי אמרה להא שמעתא וקדם איתי ואמר וזכה בה
למה הזכירו סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד אי
דאתילידא נקבה בהדיה הכי נמי הכא במאי עסקינן
דאתילידא זכר בהדיה מהו דתימא הואיל ואמר רב יצחק
בר אמי אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע
תחלה יולדת נקבה מדהא זכר הא נמי זכר קמשמע לן

M 88 ומי מכפק׳ | M 89 האי ארב׳ || M 90 הוא וחשיבו מההו׳ יומ׳ והלאה דאז׳ | M 91 א׳ האי בנידות׳ בעל כפפי׳ || M 92 — סנדל || M 93 על סני שצר׳ || M 94 — הל׳ || M 95 רבין ב״ר אדא א״ר וילס ארי׳ || M 96 — ר״י || 97 M — משום | M 98 — ב״א | M 99 זיר׳ || M 1 הוה יתיבנן, B יתבינן | M 2 לשמע׳ קדים || M 3 ולמה הוזכרו || M 4 דאיתילד בהדי נק׳ || M 5 רבי יצ׳ דבי ר׳ אמי || M 6 מדהאי זכר האי.

Šemuél erwiderte: Mir wurde es von Meister Šemuél erklärt: sie hat wol zu berücksichtigen, die Reinheitstage[113] aber werden ihr nur dann gewährt, wenn es Haare hat. — Demnach ist dies Šemuél zweifelhaft, aber einst wurde ja Meister Šemuél eine Eihaut vorgelegt, und er sagte, sie sei einundvierzig Tage alt, und als man nachrechnete seit dem Tag, an dem sie ein Reinheitsbad genommen hatte, bis zu jenem Tag, und es nur vierzig Tage waren, sagte er, jener habe ihr während ihrer Menstruation beigewohnt, und als man ihn band[114], gestand er es ein!? — Anders Šemuél, der gross an Kunde war.

Hat eine Frau einen Sandel ausgestossen. Die Rabbanan lehrten: Ein Sandel gleicht einem Fisch des Meeres. Ursprünglich war er eine richtige Geburt, nur wurde sie zerdrückt. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, der Sandel gleiche der Zunge eines grossen Rindes. Im Namen unsrer Meister bekundeten sie, der Sandel müsse[115] eine Gesichtsform haben. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die Halakha ist, der Sandel müsse eine Gesichtsform haben. R. Ada sagte im Namen R. Josephs im Namen R. Jiçhaqs: Der Sandel muss eine Gesichtsform haben, wenn auch nur hinten. Wie wenn jemand, dem sein Nächster eine Maulschelle versetzt, das Gesicht nach hinten wendet.

In den Tagen des R. Jannaj wollten sie den Sandel ohne Gesichtsform als rein[116] erklären, da sprach R. Jannaj zu ihnen: Ihr erklärt Geburten[116] als rein. — Es wird ja aber gelehrt, im Namen unsrer Meister bekundeten sie, der Sandel müsse eine Gesichtsform haben!? R. Bebaj b. Abajje erwiderte im Namen R. Johanans: Diese Lehre stammt aus einer Bekundung des R. Nehunja[117]. R. Zeêra sprach: R. Bebaj hat bei dieser Lehre Glück gehabt. Ich und er sassen beide vor R. Johanan, als er diese Lehre vortrug; er aber hat das Glück gehabt, mir zuvorzukommen und es zu sagen. — Wozu erwähnten sie überhaupt den Sandel, es gibt ja keinen Sandel ohne Geburt[118]!? — Ist eine weibliche Geburt dabei, so ist dem auch so, hier aber handelt es sich um den Fall, wenn eine männliche Geburt dabei ist. Da R. Jiçhaq b. Ami gesagt hat, wenn die Frau zuerst Erguss hat, gebäre sie ein Männliches, und wenn der Mann zuerst Erguss hat, gebäre sie ein Weibliches, so könnte man glauben, wie dieses männlich ist, sei auch jener männlich[119] so lehrt

113. Nach Ablauf der Unreinheitstage; cf. Lev. Kap. 12. 114. Ihn zum Geständnis zwang. 115. Um als Geburt zu gelten. 116. Vgl. S. 785 N. 109. 117. Es ist die Ansicht eines Einzelnen. 118. Die Frau ist unrein auch wenn dieser nicht dabei ist. 119. Sodass sie unrein ist nur die Dauer für einen Knaben.

דולד[66]הואי לא הוה זיג כולי האי: ואם היה מרוקם
וכו': תנו רבנן איזהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר Nid.4
תהלת ברייתו[67]מראשו ושתי עיניו כשתי טיפין של
זבוב[68]תני רבי חייא מרוחקין זה מזה[69]שני חוטמין כשתי
טיפים של זבוב תני רבי חייא ומקודבין זה לזה ופיו
מתוח כחוט השערה וגויתו כעדשה ואם היתה נקבה
נדונה כשעורה לארכה וחיתוך ידים ורגלים אין לו ועליו
מפורש בקבלה[70]הלא כחלב תתיכני וכגבנה תקפיאני Job 10,10, 11,12
עור ובשר תלבישני ו[כ]עצמות וגידים תסככני חיים
וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי[70]ואין בודקין
אותו במים שהמים עזין[71]וטורדין אותו אלא בידקין Fol.b
אותו בשמן שהשמן רך ומצחצחו ואין רואין אלא בחטה
כיצד בודקין אותו כיצד בודקין אותו[72]כדאמרינן אלא
במה בודקין אותו לידע אם זכר[73]אם נקבה[74]היא אבא
שאיל בר[75]נש ואמרי לה[76]אבא שאול בר רמש אימר
מביא קוסם[77]שראשו חלק ומנענע באותו מקום אם
מסכסך בידוע[78]שזכר הוא ואם לאו בידוע שנקבה היא
אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא מלמטה
למעלה אבל מן[79]הצדדין אימא כותלי בית הרחם נינהו
אמר רב אדא בר אהבה תנא אם היתה נקבה[80]נדונה
כשעורה סדוקה מתקיף לה רב נחמן ודלמא חוט של
ביצים נינהו אמר אביי[81]השתא ביצים נופייהו לא ידיעי
חוט של ביצים ידיעי: אמר רב עמרם תנא[82]שתי
ירבותיו כשני הוטין של זהורית[82]אמר רב עמרם[83]עלה
בשל ערב ושני זרועותיו כשני חוטין של זהורית[82]אמר
רב עמרם עלה[84]בשל שתי אמר ליה שמואל לרב יהודה
שיננא[85]לא תעביד עובדא עד שישעיר ומי אמר שמואל Var. 36a
הכי והאמר שמואל[86]אחת זו ואחת זו הוששת אמר[87]רב

66 M הוה ‖ 67 V כרשום ‖ 68 M ומרוחקים ‖ 69 M ושתי חוטמיו ‖ 70 M — ו ‖ 71 M + הן ‖ 72 M כדאמרן ‖ 73 B + הוא ‖ 74 M — היא ‖ 75 P) רמש) ‖ 76 M — א"ש ‖ 77 M שפיה ‖ 78 M שהו' ‖ 79 M הצד אימר ‖ 80 M נדוני כשער' ‖ 81 M יאמרו ביצ' לא ‖ 82 B + ו ‖ 83 P בשל ערב. M עלה ושל ערב ‖ 84 P בשל. M ושל ‖ 85 M + את ‖ 86 M אחד זה ואחד זה ‖ 87 M רמי.

Geburt, so würde sie nicht so durchsichtig sein.

Ist sie gestaltet &c. Die Rabbanan lehrten: Welche ist eine gestaltete Eihaut? Abba-Šaúl sagte: die Erschaffung [des Kindes] beginnt mit dem Kopf und den beiden Augen, wie zwei Fliegentropfen. R. Ḥija lehrte: Sie sind von einander entfernt. Die beiden Nasen[löcher] wie zwei Fliegentropfen. R. Ḥija lehrte: Sie sind einander nahe. Sein Mund wie ein gespanntes Haar, sein Glied wie eine Linse, und ist es ein weibliches, die Scheide wie [das Spältchen] über die Länge eines Gerstenkorns, und es hat keine Einschnitte an den Händen[110]und den Füssen. Ueber es heisst es in den Propheten:[111]*Liessest du nicht wie Milch mich gerinnen, und wie Rahm gerinnen? Mit Haut und Fleisch bekleidest du mich, und du durchwebst mich mit Gebein und Sehnen; Leben und Liebe gewährtest du mir, und deine Obhut wahrte meines Odems.* Man untersuche sie[112]nicht mit Wasser, denn Wasser ist scharf und zersetzt sie, vielmehr untersuche man sie mit Oel, denn Oel ist mild und macht sie klar, auch untersuche man sie nur vor der Sonne. Wie untersuche man sie? — Wie man sie untersuche, wie wir eben gesagt haben!? — Vielmehr, womit untersuche man sie, um festzustellen, ob es ein männliches oder ein weibliches Wesen ist. Abba-Šaúl b. Naš, manche sagen, Abba-Šaúl b. Ramaš, erwiderte: Man hole ein Spänchen mit glatter Spitze und tippe damit auf diese Stelle; hakt es, so ist es ein männliches, wenn aber nicht, so ist es ein weibliches. R. Naḥman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Dies nur dann, wenn von unten nach oben, wenn aber seitlich, so können es die Wände des Muttermundes sein. R. Ada b. Ahaba sagte: Es wird gelehrt: Ist es ein weibliches, die Scheide wie [das Spältchen] eines gespaltenen Gerstenkorns. R. Naḥman wandte ein: Vielleicht ist es der Hodenspalt!? Abajje erwiderte: Wenn sogar die Hoden selber nicht zu merken sind, wie sollte der Hodenspalt zu merken sein!?

R. Âmram sagte: Es wird gelehrt: Seine beiden Hüften wie zwei Fäden Glanzwolle. Hierzu sagte R. Âmram: Wie Einschlagfäden. Und die beiden Arme wie zwei Fäden Glanzwolle. Hierzu sagte R. Âmram: Wie Kettenfäden. Šemuél sprach zu R. Jehuda: Scharfsinniger, triff keine Entscheidung, bis es Haare hat. — Kann Šemuél dies denn gesagt haben, Šemuél sagte ja, sie habe ob so oder so[108]zu berücksichtigen!? R. Ami b.

110. Dh. Finger u. Zehen sind nicht zu merken. 111. Ij. 10,10,11,12. 112. Die unentwickelte Geburt.

klare, wozu aber ist ein Schriftvers nötig, wenn du sagst, sie streiten über eine trübe, dies ist ja einleuchtend!? Hieraus ist vielmehr zu entnehmen, dass sie über eine klare streiten. Schliesse hieraus. Ebenso sagte R. Nahman im Namen des Rabba b. Abuha, der Streit bestehe nur über die trübe, eine klare aber sei nach aller Ansicht keine Geburt. Raba wandte gegen R. Nahman ein: Aber sie sagten: das Zeichen der bereits erfolgten Geburt[102] beim Kleinvieh sei der Blutschmutz, beim Grossvieh die Eihaut und bei einem Weib die Nachgeburt oder die Eihaut. Die Eihaut ist also beim Vieh nicht entbindend. Erklärlich ist es nun, wenn du sagst, der Streit bestehe über eine klare, dass bei einem Weib, bei dem die Schrift einbegriffen hat, die Eihaut entbinde, und bei einem Vieh, bei dem die Schrift nicht einbegriffen hat, die Eihaut nicht entbinde, wenn du aber sagst, der Streit bestehe über eine trübe, so ist dies[103] ja eine Wahrscheinlichkeit; welchen Unterschied gibt es demnach zwischen einem Weib und einem Vieh!? — Du glaubst wol, dies sei R. Jehošuâ entschieden, R. Jehošuâ ist es zweifelhaft, und er richtet sich bei dem einen und beim andren erschwerend. Da handelt es sich beim Weib um eine Geldsache[104], und bei einer Geldsache ist in einem Zweifel erleichternd zu verfahren[105], und beim Vieh um ein kanonisches Verbot, denn es[106] ist zur Schur und Arbeit [verboten], und bei einem kanonischen Verbot ist im Zweifel erschwerend zu entscheiden. Hierbei aber handelt es sich beim Weib um einen Zweifel inbetreff der Unreinheit, und es ist erschwerend zu entscheiden. — Ist es ihm denn zweifelhaft, er beruft sich ja auf einen Schriftvers!? — Der Schriftvers ist nur eine Anlehnung.

R. Ḥanina b. Šelemja sprach zu Rabh: Da ist Rabbi, da ist R. Jišmâél b. R. Jose, da ist R. Ošâja und da ist[107] R. Jehošuâ b. Levi, wessen Ansicht ist nun der Meister? Dieser erwiderte: Ich sage, sie habe ob so oder so[108] nichts zu berücksichtigen. Šemuél aber sagt, sie habe ob so oder so wol zu berücksichtigen. Šemuél vertritt hierbei seine Ansicht, denn als R. Dimi kam, sagte er: Nie haben sie in Nehardeâ eine Eihaut[109] als rein erklärt, ausser in jenem Fall, wo einst eine Eihaut vor Šemuél kam, auf die er ein Haar auf die eine Seite legte und es auf der andren Seite sah. Er sagte dann: Wäre sie von einer

אלא אי אמרת בעכיר מחלוקת למה לי קרא כברא
בעלמא הוא אלא שמע מינה בצלול מחלוקת שמע
מינה יכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת
בעכיר אבל בצלול דברי הכל אינו ולד איתיביה רבא
לרב נחמן אלא אמרי סימן ולד בבהמה דקה טינוף
בגסה שליא באשה שפיר ושליא ואיזו שפיר בבהמה
רא פטר אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת משום הכי
אשה דרבי בה קרא פטר בה שפיר בבהמה דלא רבי
קרא לא פטר בה שפיר אלא אי אמרת בעכיר מחלוקת
מכדי מברא הוא מאי שנא אשה ומאי שנא בהמה
מי מברת רבי יהושע מפשט פשיט ליה רבי יהושע
ספיקו מספקא ליה ואזיל הבא לתוספא והבא לתוספא
נבי אשה דממינא הוא כפק ממינא לקולא נבי בהמה
דאיסורא הוא דאיכא לגבי גיזה ועבידה כפק איסורא
לתוספא הבא נמי נבי אשה כפק טומאה לתוספא ומי
מספקא ליה והא קרא קאמר קרא אכמכתא בעלמא
הוא: אמר ליה רב הנינא בר שלמיא לרב הא רבי הא
רבי ישמעאל ברבי יוסי והא רבי אושעיא והא רבי
יהושע בן לוי מר כמאן כבירא ליה אמר ליה אני אימר
אחד זה ואחד זה אינה חוששת ושמואל אמר אחד זה
ואחד זה חוששת ואזדא שמואל לטעמיה דבי אתא
רב דימי אמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא לבר
מהתיא שפירא דאתא לקמיה דשמואל דמנה עליה חוט
השערה מהאי גיסא והזיא מהאי גיסא אמר אם איתא

52 קא + M 51 | אבל M 50 | תיובתא וכן M 49
M — ב | M 53 + בה | M 54 ודיה הוי ומיש אשה
55 דקפטר בה שפיר ומיש בה׳ דלא קפטר בה שפיר מי
(M יהוד׳) | M 56 והכא | M 57 — דאי׳ | M 58
+ הוא | M 59 לעניז טומ׳ אשה | B 60 + מדרבנן ו
M 61 + תא רבנן והא ר׳ יהוש׳ בן חנניי | M 62 — מר
... ליה | M 63 + ש | M 64 ד[מר] שמו׳ ומנח ליה
M 65 להאי.

102. Um die folgende Geburt von der Erstgeburtspflicht zu entbinden; vgl. S. 65 Z. 8 ff. 103. Dass darin eine Geburt enthalten ist. 104. Um die Zahlung des Lösegeldes (vgl. Num. 18,15) an den Priester. 105. Für den Schuldner. 106. Wenn es Erstgeborenes ist. 107. Die hierbei alle verschiedener Ansicht sind. 108. Ob trübe od. klar. 109. Dh. eine Frau, die eine solche ausgestossen hat.

שאול ארוך בדורו[34]הוה ורבי טרפון מגיע[35]לכתפי[36]היה
ורבי טרפון ארוך בדורו[34]הוה[37]ורבי מאיר מגיע לכתפו
רבי מאיר ארוך בדורו הוה ורבי מגיע[35]לכתפו[38]רבי ארוך
בדורו[34]הוה ורבי חייא מגיע[35]לכתפו ורבי חייא ארוך
בדורו[34]הוה ורב מגיע[35]לכתפו[38]רב ארוך בדורו[34]הוה ורב
יהודה מגיע[35]לכתפו[39]ורב יהודה ארוך בדורו[34]הוה ואדא
דיילא מגיע[40]לכתפו °פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה 25.1
לאדא דיילא עד[41]פלגיה וכולי עלמא קאי[42]לפרשתבינא
דפומבדיתא עד הרציה: שאלו לפני רבי[43]המפלת שפיר
מלא בשר מהו אמר להם לא שמעתי אמר לפניו רבי
ישמעאל ברבי יוסי כך אמר אבא מלא דם טמאה נדה
מלא בשר טמאה לידה אמר ליה[44]אילמלי דבר חדש
אמרת לנו משום אביך שמענוך[45]עכשיו מדהא קמיתא
ביהידאה קאמר כסומכוס שאמר משום רבי מאיר הא
נמי שמא ברבי יהושע אמרה[46]ואין הלכה ברבי יהושע
דתניא המפלת[47]שפיר שאינו מרוקם רבי יהושע אומר
ולד וחכמים אומרים אינו ולד[48]: אמר רבי שמעון בן
לקיש משום רבי אושעיא מחלוקת בעבור אבל בצלול
דברי הכל אינו ולד ורבי יהושע בן לוי אמר בצלול
מחלוקת איבעיא להו בצלול מחלוקת אבל בעבור דברי
הכל ולד או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת תיקו
מיתיבי את זו דרש רבי יהושע בן חנניה °ויעש ה׳ אלהים 3.21
לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם מלמד שאין הקדוש
ברוך הוא עושה עור לאדם אלא אם כן נוצר אלמא
בעור תליא מילתא לא שנא עבור ולא שנא צלול אי
אמרת בשלמא בצלול מחלוקת היינו דאצטריך קרא

M 35 לכתפיו || B 36 — היה || M 37 — ורבי ... ורבי
הוה || M 38 + היה ו || M 39 + היה || P 40 לכתפיה
פרשתבינא. M לכתיפיו היה פוסתיבנא. V לכת׳ פשתיכנא || 41
M חרצי׳ || M 42 עליה לפוסתיבנא עד פלגי׳ שא׳ || 43
M — המ״ש || P 44 אלמלא. M אילו || M 45 השת׳
M 46 — ואין ... יהושע || M 47 + יד || M 48 ואין
הלכת׳ כר״י ור״ל א׳ משום.

ba-Šaúl war ein Zwerg, so war er der längste seines Zeitalters. R. Tryphon reichte ihm bis zur Schulter, und R. Tryphon war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte R. Meír bis zur Schulter, und R. Meír war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte Rabbi bis zur Schulter, und Rabbi war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte R. Ḥija bis zur Schulter, und R. Ḥija war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte Rabh bis zur Schulter, und Rabh war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte R. Jehuda bis zur Schulter, und R. Jehuda war der längste seines Zeitalters. Diesem reichte der Tischdiener Ada bis zur Schulter, und der Ortsvorsteher von Pumbeditha reichte dem Tischdiener Ada bis zur Hälfte, und jeder andre reichte dem Ortsvorsteher von Pumbeditha bis zu den Lenden.

Man fragte Rabbi: Wie ist es, wenn eine Frau eine Eihaut voll Fleisch ausgestossen hat? Er erwiderte ihnen: Ich habe darüber nichts gehört. Da sprach R. Jišmâél b. R. Jose vor ihm: Folgendes sagte mein Vater: wenn voll Blut, sei sie menstruationsunrein, wenn voll Fleisch, sei sie geburtsunrein. Da sprach dieser: Würdest du uns im Namen deines Vaters etwas neues gesagt haben, so würden wir auf dich gehört haben, nun aber, wo er das erstere nach der Ansicht eines einzelnen sagte, nach Symmachos[98], der es im Namen R. Meírs sagte, kann er vielleicht auch das andre nach R. Jehošuâ gesagt haben, und die Halakha ist nicht wie R. Jehošuâ. Es wird nämlich gelehrt: Hat eine Frau eine ungestaltete Eihaut ausgestossen, so ist dies, wie R. Jehošuâ sagt, eine Geburt, und wie die Weisen sagen, keine Geburt.

R. Šimôn b. Laqiš sagte im Namen R. Ošâjas: Der Streit besteht nur über eine trübe[99], eine klare[100]aber ist nach aller Ansicht keine Geburt. R. Jehošuâ b. Levi aber sagt, der Streit bestehe über eine klare. Sie fragten: Besteht der Streit nur über eine klare, eine trübe aber ist nach aller Ansicht eine Geburt, oder streiten sie über diese und über jene? — Die Frage bleibt dahingestellt. Man wandte ein: R. Jehošuâ b. Ḥananja trug vor: [101]*Und Gott, der Herr, machte für Adam und seine Frau Hemden aus Haut und bekleidete sie.* Dies lehrt, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, dem Menschen nicht eher eine Haut macht, als bis er ausgebildet ist. Demnach kommt es auf die Haut an, einerlei ob trübe oder klar. Allerdings ist der Schriftvers nötig, wenn du sagst, sie streiten nur über eine

98. Vgl. ob. S. 770 Z. 20ff. 99. Wo anzunehmen ist, dass darin eine Geburt aufgelöst worden ist. 100. Die nur klares Wasser enthält. 101. Gen. 3,21.

Aus dem Grund, weil ihr Augenstern rund ist, wie der eines Menschen. Durch diese Worte erinnerte sich R. Jehošuâ, und er liess R. Gamaliél sagen: Durch mich veranlasst, traf R. Hanina jene Entscheidung. Abajje sagte: Hieraus ist zu entnehmen, dass ein Gelehrter, wenn er etwas sagt, auch den Grund sage, damit er, wenn man ihn erinnert, sich daran erinnere.

HAT [EINE FRAU] EINE EIHAUT VOLL WASSER, VOLL BLUT ODER VOLL GEBILDE AUSGESTOSSEN, SO BRAUCHT SIE KEINE GEBURT ZU BERÜCKSICHTIGEN; IST SIE ABER GESTALTET, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN. HAT EINE FRAU EINEN SANDEL[94] ODER EINE NACHGEBURT AUSGESTOSSEN, SO VERWEILE SIE WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN.

GEMARA. Allerdings sind Blut und Wasser nichts, bei Gebilden aber ist ja zu berücksichtigen, vielleicht war es eine Geburt und hat sich aufgelöst!? Abajje erwiderte: Wieviel rohen Wein müsste die Mutter von dieser getrunken haben, dass die Geburt in ihrem Leib sich aufgelöst haben sollte. Raba erwiderte: In unsrer Lehre heisst es "voll", und wenn es eine aufgelöste [Geburt] wäre, müsste etwas fehlen. R. Ada b. Ahaba erwiderte: In unsrer Lehre heisst es "Gebilde", und wenn es eine aufgelöste [Geburt] wäre, müsste es nur ein Gebilde sein.

Es wird gelehrt: Abba Šaúl sagte: Ich war Totengräber und beobachtete die Gebeine der Toten. Wer den Wein roh trank, dessen Gebeine waren verbrannt; wer [zu sehr] verschnitten, dessen Gebeine waren durchtränkt; wer richtig, dessen Gebeine waren fett. Wer mehr trank als er ass, dessen Gebeine waren verbrannt; wer mehr ass als er trank, dessen Gebeine waren durchtränkt; wer entsprechend, dessen Gebeine waren fett.

Es wird gelehrt: Abba-Šaúl, nach andren R. Johanan, sagte: Ich war Totengräber. Einst lief ich hinter einem Reh her und geriet in den Keulenknochen eines Toten; drei Parasangen lief ich hinter ihm her, doch erreichte ich das Reh nicht und der Keulenknochen war nicht zuende. Als ich umgekehrt war, sagte man mir, er war von Ôg, dem König von Bašan[96].

Es wird gelehrt: Abba-Šaúl sagte: Ich war Totengräber. Einst öffnete sich unter mir eine Höhle, und ich stand bis zur Nase in der Augenhöhle eines Toten. Als ich zurückgekehrt war, sagte man mir, es war das Auge Abšaloms[97]. Vielleicht glaubst du, Ab-

94. Vgl. S. 158 N. 3. 95. Od. Farben, in der Mehrzahl. 96. Der nach einer rabbinischen Sage von riesenhafter Grösse war. 97. Des Sohnes Davids.

תיאל ונלגל עיני עגול כשל אדם מתוך דבריה נזכר
רבי יהושע שרה לו לרבן גמליאל מבי הירה הניא
אמר אביי שמע מינה צורבא מרבנן דאמר מילתא
ליבא בה טעמא דבי מדברו ליה מדבר:

מפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים
אינה חוששת לולד ואם היה מרוקם תשב לזכר
ולנקבה: המפלת סנדל או שליא תשב לזכר ולנקבה:

גמרא. כשלמא דם ומים לא כלים היא אלא גנונים
ניהוש שמא ולד הוה וגימיה אמר אביי כמה יין חי
שתת אמי של זה שנמוח עוברה בתוך מעיה רבא אמר
מלא תנן ואם איתא דאתמוהי אתמח מחסר חסר רב
אדא בר אהבה אמר גוונים תנן ואם איתא דאתמיהי
אתמח כולה בחד גוונא הוא קאי: תניא אבא שאול
אומר קובר מתים הייתי והייתי מסתכל בעצמות של
מתים השותה יין חי עצמותיו שרופין מזוג עצמיתיו
סכויין בראוי עצמותיו משוחין וכל מי ששתייתו מרובה
מאכילתו עצמיתיו שרופין אכילתו מרובה משתייתו
עצמיתיו סכויין בראוי עצמותיו משוחין: תניא אבא
שאול אומר ואיתימא רבי יוחנן קובר מתים הייתי
פעם אחת רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת
ורצתי אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי וקוליא
לא כלתה כשחזרתי לאחורי אמרו לי של עוג מלך
הבשן היתה: תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי
פעם אחת נפתחה מערה תחתי ועמדתי בגלגל עינו
של מת עד חוטמי כשחזרתי לאחורי אמרו עין של
אבשלום היתה ושמא תאמר אבא שאול נגם הוה אבא

17 M ר״ג ש״ל ר ג | 18 M דמור׳ מיל׳ ניס׳ | 19 VM גנוני׳ | 20 M — לולד | 21 M מעליא הוא | 22 M — ו | 23 M הוה חסר ורב | 24 M תמח | 25 V + ד | 26 M כל ששת׳ | 27 (M טבויין) | 28 M — ואית׳ ... הייתי | 29 M ונכנס | 30 M + ו | 31 P היה | 32 M נפתח׳ | מע׳ מתחתי | 33 M ואמרו לי של | 34 M היה.

תלמוד לומר [97]אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'[97]וביום v 12,2
השמיני ימול וגו' מי שראוי לברית שמונה[98]יצאו אלו
שאינן ראוין לברית שמונה אמר ליה רב וסיים בה
הכי ושיש[99]לו שני גבין ושני שדראות: רבי ירמיה
בר אבא סבר למעבד עובדא כותיה דשמואל אמר
ליה רב הונא מאי דעתיך לחומרא חומרא דאתי לידי
קולא הוא דקיהבת לה דמי טוהר עביד מיהא בותיה
דרב [49b]דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי בין לקולא בין
לחומרא: אמר רבא הרי אמרו אשה יולדת לתשעה
ויולדת לשבעה [8a]בהמה נפה יולדה לתשעה יולדת
לשבעה או לא ילדה אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע
הימנו ולמטה אסור מאי לאו אגסה לא אדקה האי מאי
אי אמרת בשלמא אגסה אצטריך סלקא דעתך אמינא
הואיל ובאשה חיי בבהמה נמי חיי קא משמע לן דלא
חיי אלא אי אמרת אדקה איתמר פשיטא בת תלתא
ירחי מי קא חיי אצטריך סלקא דעתך אמינא כל בציר
תרי ירחי חיי קמשמע לן: אמר רב יהודה אמר שמואל
המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא
שיש לו כנפיים תניא נמי הכי אמר רבי יוסי מעשה
בסימוני באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני
חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפיים: המפלת
דמות נחש הורה[10]חנינא בן אחיו של רבי יהושע אמו
טמאה לידה[11]הלך רבי יוסף וספר דברים לפני רבן גמליאל
שלה לו[12]רבי יהושע הנהג בן אחיך ובא בהליבתן יצתה
כלת[13]רבי חנינא לקראתו אמרה לו רבי המפלת[14]במין
נחש מהו אמר לה אמו[15]טהורה אמרה לו והלא משמך
אמרה לי המותי[16]אמו טמאה ואמר לה מאיזה טעם

97 M + וכתי׳ || 98 M יצ׳ זה שאינו ראוי || 99 M) לה
ש״ג ושתי) || 1 M דקיהביתו ליה ימי טו׳ || 2 M כותי׳ דרב ||
3 M — יל״ת || 4 M — ילדה || 5 M — איתי׳ || 6
M בר || 7 M — חיי || 8 M כמין לי׳ || 9 M בסימוני ||
10 M ר״ח בן אחי ר״י || 11 M והלך ר׳ יוסי הגלילי וספר ||
12 M + ל || 13 V — ר׳. M חנני׳ || 14 M דמות
נחש || 15 M טהור והלא || 16 M טמ׳ מאיז׳.

geburtsunrein, so heisst es: [93]*wenn ein Weib Samen bringt und einen Knaben gebiert &c. und am achten Tag zu beschneiden &c.* Nur was am achten Tag zu beschneiden geeignet ist, ausgenommen dieses, das am achten Tag zu beschneiden nicht geeignet ist. Da sprach Rabh zu ihm: Ergänze noch wie folgt: oder das zwei Rücken und zwei Wirbelsäulen hat.

R. Jirmeja b. Abba wollte eine Entscheidung nach Šemuél treffen, da sprach R. Hona zu ihm: Du glaubst wol zu erschweren, aber es ist eine Erschwerung, die zu einer Erleichterung führt, denn du gewährst ihr die Reinheitsblutung[96]. Entscheide lieber nach Rabh, denn es ist für uns feststehend, dass bei kanonischen Dingen die Halakha wie Rabh sei, ob erleichternd oder erschwerend.

Raba sagte: Sie sagten, ein Weib gebäre mit neun und gebäre mit sieben [Monaten]; gebiert nun ein Grossvieh, das mit neun gebiert, auch mit sieben oder nicht? R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: Komm und höre: Darunter ist sie verboten. Dies bezieht sich wol auf ein Grossvieh. — Nein, auf ein Kleinvieh. — Was soll dies: allerdings ist dies zu lehren nötig, wenn du auf ein Grossvieh sagst, denn man könnte glauben, da bei einem Weib eine solche lebt, lebe sie auch bei einem Grossvieh, so lehrt er uns, dass sie nicht lebe; wenn du aber auf ein Kleinvieh sagst, so ist dies ja selbstverständlich, sollte denn eine dreimonatliche leben können!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, zwei Monate weniger lebe alles, so lehrt er uns.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Hat sie eine Art Nachtgespenst abortirt, so ist die Mutter geburtsunrein, es ist eine Geburt, nur hat sie Flügel. Ebenso wird auch gelehrt: R. Jose sagte: Einst ereignete es sich in Simoni, dass eine Frau eine Art Nachtgespenst abortirte, und als die Sache vor die Weisen kam, sagten sie, es sei eine Geburt, nur habe sie Flügel. Ueber eine Frau, die eine Art Schlange abortirt hat, entschied Ḥanina, Bruderssohn des R. Jehošuâ, dass die Mutter geburtsunrein sei. Hierauf ging R. Joseph und erzählte dies R. Gamaliél. Da liess er R. Jehošuâ sagen: Hole deinen Bruderssohn und komm [zu mir]. Als sie gingen, kam ihnen die Schwiegertochter Ḥaninas entgegen und sprach zu ihm: Meister, wie ist es, wenn eine Frau eine Art Schlange abortirt? Er erwiderte ihr: Die Mutter ist rein. Da sprach sie zu ihm: In deinem Namen sagte mir ja meine Schwiegermutter, die Mutter sei unrein!? Da sprach er zu ihr:

93. Lev. 12,2.

schöpf ist, wie Rabh sagt, bei einem Weib keine Geburt, und bei einem Vieh zum Essen verboten, und wie Šemuél sagt, bei einem Weib, eine Geburt und bei einem Vieh zum Essen erlaubt. — **Worin besteht ihr Streit?** — In einer Lehre des R. Hanin b. Abba, denn R. Hanin b. Abba sagte: *Das Gebilde*, ein Geschöpf, das zwei Rücken[87] und zwei Wirbelsäulen hat. Rabh ist der Ansicht, ein solches Geschöpf gebe es nicht auf der Welt, **und der Allbarmherzige lehrte Mošeh nur** den Fall, wenn es sich im Leib der Mutter[88] **findet. Šemuél aber ist der Ansicht, ein sol**ches Geschöpf gebe es in der Welt, und der Allbarmherzige lehrte Mošeh den Fall, wenn es sich auf der Welt befindet; im Leib der Mutter[89] **aber ist es erlaubt. R. Šimi b. Ḥija** wandte gegen Rabh ein: R. Ḥanina b. Antigonos sagte: Wer zwei Rücken und zwei Wirbelsäulen hat, ist für den Tempeldienst untauglich. Demnach ist solches lebensfähig!? (Dies ist ein Einwand gegen Rabh.) Dieser erwiderte: Du bist Šimi!? Dessen Wirbelsäule nur gekrümmt[90] ist. Man wandte ein: Es gibt unter den Geburten, die verboten[91] sind; die viermonatliche beim Kleinvieh und die achtmonatliche beim Grossvieh, darunter ist sie verboten. Ausgenommen eine, die zwei Rücken und zwei Wirbelsäulen hat. „Ausgenommen" heisst wol, ausgenommen aus der Allgemeinheit der Geburten, dass sie nämlich auch im Leib der Mutter verboten ist!? — Rabh erklärt es nach seiner Ansicht und Šemuél erklärt es nach seiner Ansicht. Rabh erklärt es nach seiner Ansicht: Eine viermonatliche beim Kleinvieh und eine achtmonatliche beim Grossvieh, darunter ist sie verboten. Dies nur dann, wenn sie bereits in den Weltenraum gekommen ist, im Leib der Mutter aber ist sie erlaubt. Ausgenommen eine, die zwei Rücken und zwei Wirbelsäulen hat, die auch im Leib der Mutter verboten ist. Und Šemuél erklärt es nach seiner Ansicht: Eine viermonatliche beim Kleinvieh und eine achtmonatliche beim Grossvieh, darunter ist sie verboten. Dies nur dann, wenn sie nicht voll ausgetragen ist, ist sie aber voll ausgetragen, so ist sie erlaubt. Ausgenommen eine, die zwei Rücken und zwei Wirbelsäulen hat, die, auch wenn sie voll ausgetragen ist, wenn sie in den Weltenraum gekommen ist, verboten, und im Leib der Mutter erlaubt ist.

Ein Jünger rezitirte vor Rabh: Man könnte glauben, wenn sie ein Geschöpf mit formlosem Körper oder ein Geschöpf mit formlosem Kopf ausgestossen hat, sei die Mutter

רב באשה איני ולד בבהמה אפיר באבילה ישמיאל
אמר באשה ילד בבהמה מיתר באבילה במאי קמיפלגי
בדרב חנן בר אבא דאמר רב חנן בר אבא השפיעה
בריה שיש לה שני גבין ושני שדראית רב אמר בריה
בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי אמה
אגמריה ושמיאל אמר בריה בעלמא איתא וכי אגמריה
רחמנא למשה בעלמא אגמריה אבל במעי אמה שריא
איתיביה רב שימי בר חייא לרב רבי הינא בן אגטיגנים
אימר כל שיש לה שני גבין ושני שדראות פסיל לעבודה
אלמא דהוי וקשיא לרב אמר ליה שימי את ששנרתני
עקוטה מיתיבי יש בעוברין שהן אסורין בן ארבעה
לדקה בן שמנה לנסה חומני ולמטה אסור יצא מי שיש
לו שני גבין ושני שדראות מאי יצא לאו יצא מכלל
עיברין שאפילו במעי אמן אסורין רב מתרין לטעמיה
ושמואל מתרין לטעמיה רב מתרין לטעמיה בן ארבעה
לדקה בן שמנה לנסה חומנו ולמטה אסור במה דברים
אמורים כשיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי
יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות דאפילו במעי
אמן נמי אסור ושמואל מתרין לטעמיה בן ארבעה לדקה
בן שמנה לנסה חימנו ולמטה אסור במה דברים אמירים
בשלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו מותר יצא
מי שיש לו שני גבין ושני שדראות דאת על גב דכלו
לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור במעי אמו שרי:
תני תנא קמיה דרב המפלת בריית גיד שאינו התוך
ובריית ראש שאינו התוך יכול תהא אמו טמאה לידה

M 85 וכב׳ אסור׳ | M 86 וכב׳ מותר׳ | M 87 חנן ‖ M 88 וכי אגמ׳ ... במעי בהמ׳ אגמ׳ רב ... ליח׳ ואפר׳ רחמנ׳ ושמ׳ א׳ כי אגמ׳ רח׳ ... אמו שרי איח׳ | M 89 — פסול ... לרב | M 90 — מי שיש ‖ P 91 אמו. M אמו אסור | M 92 — חול״ם אס׳ | M 93 מותר ‖ M 94 אפי׳ במעי אמו אס׳ | M 95 אי | M 96 — וב״ר שא״ח.

87. Dt. 14,7. 88. Ist zum Essen verboten; vgl. Bd. VIII S. 995 N. 519. 89. Als Abnormität. 90. Eines reinen Tiers. 91. Und geteilt aussieht. 92. Zum Essen, auch wenn sie bereits geboren sind.

בן יהושע עד מקום טבורו בין[73]רבי זבאי לרבי ינאי
42a איבא ביניהו °טרפה היה מר סבר טרפה חיה ומר סבר
טרפה אינה חיה בין רבי ינאי לרבי[74]יוחנן איבא ביניהו
32b 11b דרבי[75]אלעזר °דאמר רבי[75]אלעזר ניטל[58]ירך וחלל שלה
נבלה אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה אבל
[76]מלמעלה למטה אפילו כל דהו טהורה[77]וכן אמר רב
נידל אמר רבי יוחנן המפלת את שנולגלתו אטומה אמו
טהורה ואמר רב נידל אמר רבי יוחנן המפלת במין
[78]אפקותא דדיקלא אמו טהורה: איתמר המפלת °מי
שפניו מוסמסים רבי יוחנן אמר אמו טמאה 'ריש לקיש
28a אמר אמו טהורה איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש °המפלת
יד חתובה ורגל חתובה אמו טמאה לידה ואין חוששין
שמא מגוף אטום באתה[80]ואם איתא ליתני שמא מגוף
אטום או ממי שפניו[81]מוסמסין אמר רב פפי בפניו
מוסמסין בולי עלמא לא פליגי[82]דטמאה כי פליגי בפניו
טוחות ואיפכא איתמר רבי יוחנן אמר אמו טהורה
וריש לקיש אמר אמו טמאה ולותביה ריש לקיש לרבי
יוחנן[83]מהא משום דשני ליה היינו גוף אטום היינו מי
9a 8b שפניו טוחות: °בני רבי חייא נפוק לקרייתא אתו
לקמיה דאבוהון אמר להם בלום בא מעשה לידכם אמרו
לו פנים טוחות בא לידינו[84]וטימאנוה אמר להם צאו
וטהרו מה שטמאתם מאי דעתייכו לחומרא הומרא
43b דאתיא לידי קולא היא דקיהביתו לה ימי טוהר: °איתמר
המפלת בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות אמר

R. Jehošuâ: Bis zur Nabelstelle. Die Meinungsverschiedenheit zwischen R. Zakkaj und R. Jannaj besteht darin, ob das Totverletzte[80]lebensfähig ist. Einer ist der Ansicht, das Totverletzte sei lebensfähig, und einer ist der Ansicht, das Totverletzte sei nicht lebensfähig. Und die Meinungsverschiedenheit zwischen R. Jannaj und R. Johanan[84]besteht über eine Lehre R. Eleâzars, denn R. Eleâzar sagte: Fehlt [einem Tier] die Hüfte mit der ganzen [Bauch]höhlung, so ist es Aas. R. Papa sagte: Ihr Streit besteht nur über den Fall, wenn von unten nach oben, wenn aber von oben[82]nach unten, so ist sie rein, auch wenn nur etwas [fehlt]. Ebenso sagte R. Gidel im Namen R. Johanans: Hat sie [eine Geburt] abortirt, deren Schädel stummelhaft ist, so ist die Mutter rein. Ferner sagte R. Gidel im Namen R. Johanans: Hat sie etwas wie einen Palmenstumpf[83]abortirt, so ist die Mutter rein.

Es wurde gelehrt: Hat sie [eine Geburt] abortirt, deren Gesicht eingedrückt ist, so ist die Mutter, wie R. Johanan sagt, unrein, und wie Reš-Laqiš sagt, rein. R. Johanan wandte gegen Reš-Laqiš ein: Hat sie eine ausgebildete[84]Hand oder einen ausgebildeten Fuss ausgestossen, so ist die Mutter geburtsunrein, und man berücksichtige nicht, es rühre vielleicht von einem formlosen Körper her. Wenn dem nun so wäre, so sollte er doch lehren: es rühre vielleicht von einem formlosen Körper her, oder einem, dem das Gesicht eingedrückt ist!? R. Papi sagte: Ist das Gesicht eingedrückt, so stimmen alle überein, dass sie unrein ist, sie streiten nur über eine, deren Gesicht platt[85]ist, und die Lehre lautet umgekehrt: R. Johanan sagt, die Mutter sei rein, und Reš-Laqiš sagt, die Mutter sei unrein. — Sollte doch Reš-Laqiš gegen R. Johanan einen Einwand erheben aus jener Lehre!? — Er könnte ihm erwidern: formloser Körper und plattes Gesicht seien dasselbe.

Die Söhne R. Hijas waren auf die Dörfer gegangen, und als sie zu ihrem Vater kamen, sprach er zu ihnen: Ist euch irgend ein Rechtsfall vorgekommen? Sie erwiderten ihm: Uns wurde ein Fall von einem platten Gesicht vorgetragen, und wir erklärten [die Frau] als unrein. Da sprach er zu ihnen: Geht und erklärt als rein, was ihr als unrein erklärt habt. Ihr glaubt dabei erschwert zu haben, es ist aber eine Erschwerung, die zu einer Erleichterung führt, denn ihr habt ihr die Reinheitstage[86]gewährt.

Es wurde gelehrt: Ein mit zwei Rücken oder zwei Wirbelsäulen ausgestossenes Ge-

P 75 יוסי בן יהוש׳ קמפלגי ב״א | M 74 (ל + M) 73
B 78 דארי״ג א׳ רב המפ׳ || M 77 ממע׳ || M 76 אליעזר
אפקתא || M 79 את שפ׳ מסמסין || M 80 — ואם ... אטום
M 81 מסמסין באת׳ א׳ אביי פני׳ מסמסין כ״ע || M 82 — דטמ׳
M 83 משום דמשני ליה משום ג״א היינו פניו || M 84 וטימינו.

80. Was die Geburt nach der Erklärung RZ.s ist. 81. Nach beiden ist das Totverletzte lebensfähig. 82. Wenn etwas von der oberen Körperhälfte fehlt. 83. Mit nach oben gespreizten Gliedmassen. 84. Vgl. S. 758 N. 144. 85. Ganz ohne Gesichtsform. 86. Die auf die Geburtsunreinheit folgen (cf. Lev. Kap. 12); bei einer Blutung kann sie Menstruirende sein.

pflichten bei, dass, wenn es der Körper eines Bockes und das Gesicht eines Menschen ist, es als Mensch gelte, und wenn es der Körper eines Menschen und das Gesicht eines Bokkes ist, es nichts sei, sie streiten nur über den Fall, wenn es das Gesicht eines Menschen ist, aber ein Auge dem eines Viehs gleicht. R. Meír sagt, es brauche nur vom Gesicht eines Menschen zu sein, und die Weisen sagen, es müsse das ganze Gesicht eines Menschen sein. Sie sprachen zu R. Jirmeja b. Abba: Es gibt ja eine Lehre entgegengesetzt: R. Meír sagt, das ganze Gesicht, und die Weisen sagen, vom Gesicht!? Er erwiderte ihnen: Ist es gelehrt worden, so ist es gelehrt worden".

R. Jirmeja b. Abba sagte im Namen R. Johanans: Die Stirn, die Augenbrauen, die Augen, die Backen und das Kinn, sie müssen alle vorhanden sein. Raba aber sagte im Namen Hasas: Die Stirn, eine Augenbraue, ein Auge, eine Backe und das Kinn, sie müssen alle vorhanden sein. Sie streiten aber nicht, einer nach demjenigen, welcher sagt, das ganze Gesicht, und einer nach demjenigen, welcher sagt, vom Gesicht. Man wandte ein: Unter Gesichtsform, von der sie sprechen, ist auch eine von den Gesichtspar-

תייש ופניו אדם אדם גופו אדם ופניו תייש ולא כלום
לא נחלקו אלא שפניו אדם וגברא בעין אחת בבהמה
שרבי מאיר אומר מצורת אדם והחכמים אומרים כל
צורת אדם אמרו לו לרבי ירמיה בר אבא והא איפכא
תניא רבי מאיר אומר כל צורת והחכמים אומרים מצורת
אמר להו אי תניא תניא: אמר רבי ירמיה בר אבא
אמר רבי יוחנן מצה והגבינים והעינים והלסתות וגבות
החזקן עד שיהו בולם באחת רבא אמר חבא מצה והגבין
יהעין והלסת וגבת החזקן עד שיהו בולם באחת ולא
פליגי הא כמאן דאמר כל צורת הא כמאן דאמר מצורת
מיתיבי צורת פנים שאמרו אפילו פרצוף אחד מן
הפרצופין חוץ מן האוזן למימרא דבחד נמי מני אמר
אביי בי תניא החיא לעכב וכמאן דאמר כל צורת
יאיבעית אימא לעולם כמאן דאמר מצורת ומאי אחד
אחד אחד: אמר רבא גברא בעין אחת וביר אחת
מן הצד אמו טמאה באמצע אמו טהורה אמר רבא
ושטי נקוב אמו טמאה ושטו אטום אמו טהורה: תנו
רבנן המפלת נקב אטום אין אמו טמאה לידה ואיזה
נקב אטום רבי אומר כדי שינטל מן החי ומות וכמה
ינטל מן החי ומות רבי זבאי אומר עד הארכובה רבי
יגאי אומר עד לנקביו רבי יוחנן אומר משום רבי יוסי

55 V ופנים | 56 M כל צו׳ וח״א מצו׳ אמרו ליה רבנן לרבי
והא || 57 M שרמ״א מצ״א וח״א כל צו׳ || 58 M + ה ||
59 M — ה || 60 M כאחד || 61 P — ו || 62 M וגבו׳
זקן || 63 M — מה״ק || 64 B דמחד || 65 M — נמי ||
66 B + תניא || 67 M אפי׳ למ״ד || 68 M — אחד ||
69 M אחד וביד אחד אמו טמ׳ ליד׳ מן הצד אמו טמ׳ ליד׳ א״ר ||
70 M — ושׁ׳ || 71 M איזהו || 72 M יונתן.

tien zu verstehen, ausgenommen das Ohr[73]. Demnach ist auch eine ausreichend!? Abajje erwiderte: Diese Lehre spricht von der Unerlässlichkeit[74], nach demjenigen, welcher sagt, das ganze Gesicht. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich nach demjenigen, welcher vom Gesicht sagt, und unter "eine" ist von jedes[75] eine zu verstehen.

Raba sagte: Ist [die Geburt] mit einem Auge erschaffen worden, oder mit einer Hüfte, so ist die Mutter, wenn an der Seite[76], unrein, und wenn in der Mitte, (so ist die Mutter) rein. Raba sagte: Ist die Speiseröhre durchlocht, so ist die Mutter unrein, ist die Speiseröhre geschlossen, so ist die Mutter rein[77].

Die Rabbanan lehrten: Hat sie einen stummelhaften Körper abortirt, so ist die Mutter nicht geburtsunrein. — Was heisst stummelhafter Körper? Rabbi sagte: Dass ein Lebender, wenn ihm dieses[78] abgenommen wird, sterben muss. — Wieviel muss von einem Lebenden abgenommen werden, um sterben zu müssen? R. Zakkaj sagte: Bis zum Kniestück[79]. R. Jannaj sagte: Bis zum Anus. R. Johanan sagte im Namen des R. Jose b.

14,6), u. auch der Mensch hat eine ähnliche Fussbildung, beim Vogel aber fehlt dies Kennzeichen ganz. 72. Die Lehre wird schon stimmen, er aber hatte seine Ueberlieferung. 73. Dieses allein gilt nicht als menschliche Gesichtsform. 74. Nicht dass es durch eine Gesichtspartie als menschliches Gesicht gilt, sondern entgegengesetzt, wenn nur eine fehlt, gilt es nicht mehr als menschliches Gesicht. 75. Der Doppelorgane. 76. Wie bei normalen Menschen, aber einseitig. 77. Eine solche Geburt ist nicht lebensfähig. 78. Was diesem Körper fehlt. 79. Des Oberschenkels, mit Einschluss desselben.

הוא קבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא מינה לאיתסורי[54]באחותה למימרא דחיי והאמר רב יהודה אמר רב לא אמרה[55]רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב אחא[56]בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לרבי זירא לידי ניחוך ולא נחיך: גופא אמר רב יהודה אמר רב לא אמרה רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב ירמיה מדפתי אף אנן נמי תנינא המפלת[57]מין בהמה חיה ועוף ולד מעליא[58]הוא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עד שיהא בו מצורת אדם[59]והמפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מהותך הבא אחריו בכור לנחלה[60]ואינו בכור לכהן ואי סלקא דעתך דחיי הבא אחריו בכור לנחלה[61]מי הוי אמר רבא לעולם דחיי ושאני התם דאמר קרא ראשית אנו מי שלכי דוה עליו יצא זה שאין לבו דוה עליו: בעא מיניה רב [62]אדא בר אהבה מאביי לרבי מאיר דאמר[63]בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא אדם במעי בהמה[64]מאי למאי נפקא מיניה לאשתרויי באכילה ותפשוט ליה[65]מהא דרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסורה באכילה הבי השתא התם לא פרסות איכא ולא פרסה איכא הבא נחי דפרסות ליכא פרסה מיהא איכא: וחכמים אומרים כל שאין בו כו': [66]אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב הכל מודים נופי

P 42 באחותיה ‖ M 43 — ר״ם ‖ M 44 בי׳ חנינ׳ ‖ M 45 B + כ ‖ M 46 — הוא ‖ M 47 המפ׳ של׳ סנ׳ ‖ M 48 ואין ‖ M 49 לא הוי א׳ אביי לעו׳ ‖ M 50 מתנ׳ ‖ M 51 ולד ‖ M 52 מהו ‖ M 53 מדר״י ‖ M 54 — א׳ ריב״א.

der Mutter sei eine richtige Geburt, wenn der Vater[59]für sie die Antrauung entgegengenommen hat? — In welcher Hinsicht[60]ist dies von Bedeutung? — Die Schwester verboten[61]zu machen. — Demnach ist ein solches[62]lebensfähig, aber R. Jehuda sagte ja im Namen Rabhs, R. Meír sage es nur deshalb, weil ein solches bei seiner Art lebensfähig[63] ist!? R. Aha b. Jâqob sagte: Soweit[64]suchte R. Jirmeja, R. Zera zum Lachen zu bringen, er lachte aber nicht[65].

Der Text. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: R. Meír sagt es nur deshalb, weil ein solches bei seiner Art lebensfähig ist. R. Jirmeja aus Diphte sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt: Wenn sie eine Art Vieh, Wild oder Geflügel ausgestossen hat, so gilt dies[66] als richtige Geburt — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, nur wenn etwas Menschenähnliches daran ist. Wenn [die Mutter] vorher einen Sandel[67], eine Nachgeburt oder eine entwickelte Eihaut ausgestossen hat, oder [das Kind] zerstückelt herauskam, so ist der nach ihnen kommt, Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft, nicht aber Erstgeborener für den Priester[68]. Wenn man nun sagen wollte, es sei lebensfähig, wieso ist der ihm folgende Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft!? Raba erwiderte: Tatsächlich ist es lebensfähig, nur ist es da anders, denn die Schrift sagt:[69]*Erstling seiner Kraft*, wenn sein Herz über ihn[70]Schmerz empfindet, ausgenommen dieses, über das sein Herz keinen Schmerz empfindet.

R. Ada b. Ahaba fragte Abajje: Wie verhält es sich nach R. Meír, welcher sagt, ein Vieh im Leib eines Menschen sei eine richtige Geburt, mit einem Menschen im Leib eines Viehs[71]? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Ob es zum Essen erlaubt ist? — Dies ist ja zu entscheiden aus einer Lehre R. Johanans, denn R. Johanan sagte, wenn man ein Vieh schlachtet und darin eine Art Taube findet, sei sie zum Essen verboten!? — Was soll dies: bei jener gibt es weder Klauen noch Klaue, bei dieser aber gibt es zwar keine Klauen, aber immerhin eine Klaue[72].

Die Weisen sagen, was nicht &c. R. Jirmeja b. Abba sagte im Namen Rabhs: Alle

59. Der für seine minderjährige Tochter die Antrauung entgegennehmen kann. 60. Da eine richtige Antrauung nicht inbetracht kommt. 61. Für den, dem diese angetraut worden ist. 62. Die Schwägerin ist nur bei Lebzeiten der Frau verboten. 63. Ein Vieh od. ein Wild von solchen Eltern sind lebensfähig, obgleich sie als Missgeburt bei einem Menschen nicht lebensfähig sind. 64. Durch solche ausgesuchten, lächerlichen Fragen. 65. Das Lachen galt als Mangel an Ehrfurcht vor Gott; vgl. Bd. I S. 112 Z. 4ff. 66. Hinsichtl. der Erstgeburt; vgl. S. 158 Z. 1ff. 67. Vgl. S. 158 N. 3. 68. Hinsichtl. Zahlung des Lösegeldes an diesen; cf. Num. 18,16. 69. Dt. 21,17. 70. Ueber seinen Tod; dh. wenn es ein richtiges Kind ist. 71. Wenn man in einem geschlachteten Vieh ein menschliches Gebilde findet. 72. Das Kennzeichen der Reinheit beim Vieh sind die gespaltenen Klauen (cf. Lev. 11,3 u. Dt.

כשל אדם וכי תימא הכי נמי ליתני נחש אי תנא נחש הוה אמינא בנחש הוא דפליגי רבנן עליה דרבי מאיר דלא כתיב ביה יצירה אבל בהמה וחיה לא פליגי רבתיבא ביה יצירה והא גבי מיטין קתני לה את שנלעל עינו עניל כשל אדם לא קשיא הא באיכמא הא בציריא רבי ינאי אמר חיוני טעמא דרבי מאיר היאיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם והרי עוף דאין עיניו הולכות לפניו וקאמר רבי מאיר דטמא אמר אביי בקרא וקפיפא ובשאר עופות לא מתיבי רבי הנינא בן אנטיגנוס אומר נראין דברי רבי מאיר בבהמה וחיה ודברי חכמים בעופות מאי עופות אילימא בקרא וקפיפא מאי שנא בהמה וחיה דעיניהן הולכות לפניהן כשל אדם קרא וקפיפא נמי אלא פשיטא בשאר עופות מכלל דרבי מאיר פליג בשאר עופות חסורי מיחסרא והכי קתני רבי הנינא בן אנטיגנוס אומר נראין דברי רבי מאיר בבהמה וחיה והוא הדין לקרא וקפיפא ודברי חכמים בשאר עופות שאף רבי מאיר לא נחלק עמהם אלא בקרא וקפיפא אבל בשאר עופות מידי להו והתניא אמר רבי אלעזר ברבי צדוק המפלת מין בהמה וחיה לדברי רבי מאיר ולד ולדברי חכמים אינו ולד ובעופות תיבדק למאן תיבדק לאו לדברי רבי מאיר דאמר קריא וקפיפא אין שאר עופות לא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא תיבדק לרבנן דאמרי קריא וקפיפא אין שאר עופות לא ומאי שנא קריא וקפיפא מבהמה וחיה הואיל ויש להן לסתות באדם: בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא לרבי מאיר דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא

wie der eines Menschen!? Wolltest du sagen, dem sei auch so, so sollte er es von einer Schlange lehren!? — Würde er es von einer Schlange gelehrt haben, so könnte man glauben, die Rabbanan streiten gegen R. Meir nur über eine Schlange, von der [der Ausdruck] "bilden" nicht gebraucht wird, nicht aber über ein Tier oder ein Wild, von denen [der Ausdruck] "bilden" gebraucht wird. — Dies zählt er ja unter den Leibesfehlern: dessen Augenstern rund ist, wie der eines Menschen!? — Das ist kein Einwand; eines gilt vom Schwarzen und eines gilt vom Weissen[56]. R. Jannaj sagte: Folgendes ist der Grund R. Meírs: weil ihre Augen nach vorn gerichtet sind, wie die eines Menschen[57]. — Bei einem Vogel sind ja die Augen nicht nach vorn gerichtet, und R. Meír sagt, sie sei unrein!? Abajje erwiderte: Dies gilt von Kauz und Eule. — Etwa nicht von andren Vögeln, man wandte ein: R. Hanina b. Antigonos sagte: Die Worte R. Meírs sind einleuchtend bei Vieh und Wild, und die Worte der Weisen bei Vögeln. Bei welchen Vögeln: wollte man sagen, bei Kauz und Eule, so gilt dies wol von Vieh und Wild deshalb, weil ihre Augen nach vorn gerichtet sind, wie bei einem Menschen, und dies ist ja auch bei Kauz und Eule der Fall; doch wol von andren Vögeln, demnach streitet R. Meír auch über andre Vögel!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: R. Ḥanina b. Antigonos sagte: Die Worte R. Meírs sind einleuchtend bei Vieh und Wild, und ebenso auch bei Kauz und Eule, und die Worte der Weisen bei andren Vögeln; auch R. Meír streitet nämlich gegen sie nur über Kauz und Eule, bei andren Vögeln aber pflichtet er ihnen bei. — Es wird auch gelehrt: R. Eleâzar b. R. Çadoq sagte: Wenn eine Frau eine Art Vieh oder Wild ausstösst, so ist dies nach R. Meír eine Geburt und nach den Weisen keine Geburt. Wenn eine Art Vogel, so ist es zu untersuchen. Zu untersuchen ist es wol nach R. Meír, welcher sagt, nur Kauz und Eule, andre Vögel aber nicht. R. Aḥa, der Sohn R. Iqas, erwiderte: Nein, zu untersuchen nach den Rabbanan, welche sagen, nur Kauz und Eule, andre Vögel aber nicht. — Wodurch unterscheiden sich Kauz und Eule[58] von Vieh und Wild? — Sie haben Backen wie ein Mensch.

R. Jirmeja fragte R. Zera: Wie ist es nach R. Meír, welcher sagt, ein Vieh im Leib

24 M + וכ״ת | 25 M דקמפל׳ | 26 M בהו | 27 M + א״ר יוסף | 28 V בציהרא | 29 M — ו | 30 M — דטמא | 31 VM בקריא וקיפוף | 32 V גמליאל | 33 M במאי אי׳ | 34 M קדי׳ וקיפוף נמי עינ׳ הול׳ לפנ׳ | 35 M — רבי ... או׳ | 36 M עליהן | 37 כש״א אלא | 38 M אלי׳ | 39 M — לדברי ... רבנן | 40 M מודי׳ לו | 41 M קדיא וקיפוף דהוו ולד הואיל. (!) דאי

55. Wenn bei einem Tier das Auge dem eines Menschen gleicht; vgl. S. 133 Z. 16ff. 56. Der Pupille bezw. dem Glaskörper; nur erstere gleicht bei einem Vieh der eines Menschen. 57. Was aber bei einem Fisch u. einer Schlange nicht der Fall ist. 58. Deren Augen ebenfalls nach vorn gerichtet sind.

כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר למדין ומשיבין
מיפנה מצד אחד לרבי ישמעאל למדין ואין משיבין
לרבנן למדין ומשיבין מופנה משני צדדין °דברי הכל
למדין ואין משיבין ולרבנן מאי איכא בין מופנה מצד
אחד [10]לשאינה מופנה כל עיקר נפקא מינה היכא
[11]דמשכחת לה מופנה מצד אחד ושאינה מיפנה כל עיקר
ולאו להאי אית ליה פירכא[12] ולאו להאי אית ליה פירכא
[13]שבקינן שאינה מופנה כל עיקר וגמרינן ממופנה מצד
אחד[14] והכא מאי פירכא איכא משום דאיכא למיפרך
מה לאדם שכן מטמא מחיים: ובן אמר רבי חייא[15] בר
אבא אמר רבי יוחנן היינו טעמא דרבי מאיר הואיל
ונאמרה בו יצירה באדם אמר ליה רבי אמי אלא מעתה
4,13 המפלת דמות הר אמו טמאה לידה[16] שנאמר °כי הנה
יוצר הרים וברא רוח אמר ליה הר מי קא מפלת אבן
היא דקא מפלת[17] ההוא גוש איקרי אלא מעתה המפלת
רוח תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמר בו בריאה
באדם[18] דכתיב וברא רוח וכי תימא[19] לא מיפנה מדהוה
ליה למכתב יוצר הרים ורוח וכתיב וברא רוח[20] שמע
מינה לאפנויי אמר ליה דנין דברי תורה מדברי תורה
10b 2b °ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה: אמר רבה בר בר
חנה אמר רבי יוחנן היינו טעמא דרבי מאיר הואיל
ועיניהם דומות[21] כשל אדם אלא מעתה המפלת דמות
24b נחש[22] תהא אמו טמאה לידה °הואיל[23] וגלגל עינו עגולה

9 M + ל || 10 M למופ׳ || 11 M דאיכא מופ׳ מצ״א אינו
מופ׳ כ״ע ולא || 12 M — ולאו ... פיר׳ || 13 M ושב׳
16 || ב״א — M 15 || שאין || 14 M והאי מ״ף משו׳
M הואיל ונא׳ בו יציר׳ כאדם דכת׳ הנה || 17 M וההוא גוש
מיקריא || 18 M — דכ׳ וב״ר || 19 M לאו מופ׳ מצ״א
מדהו׳ || 20 M לאפו׳ אמרי דנין || 21 M לשל || 22
M — תהא || 23 M ועינו עגול.

analogie überhaupt nicht entbehrlich, so ist durch diese zu folgern und zu widerlegen; ist sie an einer Stelle entbehrlich, so ist nach R. Jišmâél durch diese zu folgern und nicht zu widerlegen, nach den Rabbanan aber zu folgern und zu widerlegen; und ist sie an beiden Stellen entbehrlich, so ist nach aller Ansicht durch diese zu folgern und nicht zu widerlegen. — Welchen Unterschied gibt es nach den Rabbanan zwischen entbehrlich an einer Stelle und überhaupt nicht entbehrlich? — Der Unterschied besteht darin: ist eine an einer Stelle entbehrlich und eine überhaupt nicht entbehrlich, und die eine nicht zu widerlegen und die andre nicht zu widerlegen, so lasse man die überhaupt nicht entbehrliche und folgere durch die an einer Stelle entbehrliche. — Welche Widerlegung gibt es hierbei? — Es ist zu widerlegen: wol gilt dies vom Menschen[51], der auch lebend verunreinigungsfähig ist.

Ebenso sagte auch R. Ḥija b. Abba im Namen R. Johanans: Folgendes ist der Grund R. Meírs: weil auch von diesen [der Ausdruck] "bilden" gebraucht wird, wie vom Menschen. R. Ami sprach zu ihm: Demnach sollte eine Frau, wenn sie das Gebilde eines Berges ausstösst, geburtsunrein sein, denn es heisst:[52] *denn siehe, er bildet die Berge und schafft den Wind*!? Dieser erwiderte: Kann sie etwa einen Berg ausstossen!? Sie kann nur etwas wie einen Stein ausstossen, und solches heisst Scholle[53]. — Aber eine Frau sollte demnach, wenn sie etwas Windartiges ausstösst, geburtsunrein sein, denn von diesem wird [der Ausdruck] "erschaffen" gebraucht, wie vom Menschen, denn es heisst: *und erschafft den Wind*!? Wolltest du sagen, es sei nicht entbehrlich, so ist es ja wol entbehrlich, denn es könnte heissen: er bildet die Berge und den Wind, und es heisst: und erschafft den Wind!? Dieser erwiderte: Man folgere [durch Wortanalogie, wenn beide Worte sich] in der Gesetzlehre befinden, nicht aber wenn eines in der Gesetzlehre und eines in den Propheten[54] sich befindet.

Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Folgendes ist der Grund R. Meírs: weil ihre Augen denen eines Menschen gleichen. — Demnach sollte eine Frau, wenn sie das Gebilde einer Schlange ausstösst, geburtsunrein sein, weil ihr Augenstern rund ist,

51. Die Unreinheit der Frau durch seine Geburt. 52. Am. 4,13. 53. Von der der Ausdruck "bilden" nicht gebraucht wird. 54. Wörtl. Worte des Empfangenen, Ueberlieferten, sc. dem Propheten von Gott; Bezeichnung der prophetischen Bücher als Ggs. zur Gesetzlehre, dem Pentateuch. Unwahrscheinl. ist die Ableitung des W.s קבלה vom späthebräischen קבל *anklagen, vorhalten*, wegen der Anklagereden der Propheten, da es auch von den historischen Büchern u. den Psalmen (vgl. Bd. V S. 296 Z. 19) gebraucht wird.

בריאה מיצירה מאי נפקא מינה הא תנא דבי רבי
ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיכה זו היא
בריאה יעוד נגמר בריאה מבריאה דכתיב ויברא אלהים
את האדם בצלמו אמרי ויברא לעופיה וייצר לאפניי
ודלין יצירה מיצירה אדרבה וייצר לעופיה ויברא לאפניי
ודלין בריאה מבריאה אלא וייצר מיפנה משני צדדין
מיפנה נבי אדם ומיפנה נבי בהמה ויברא נבי אדם
מיפנה נבי תנינים אינו מיפנה מאי מיפנה נבי בהמה
אילימא מדכתיב ויעש אלהים את חית הארץ וכתיב
ויצר [ה] אלהים מן האדמה כל חית [השדה] נבי תנין
נמי אפנויי מיפנה דכתיב ואת כל רמש האדמה וכתיב
ויברא אלהים את התנינם הגדלים רמש דכתיב התם
דיבשה תיא ומאי נפקא מינה בין מיפנה מצד אחד
למיפנה משני צדדין נפקא מינה דאמר רב יהודה אמר
שמואל משום רבי ישמעאל כל נזרה שוה שאינו מיפנה
כל עיקר אין למדין היכנה מיפנה מצד אחד לרבי
ישמעאל למדין ואין משיבין לרבנן למדין ומשיבין
מיפנה משני צדדין דברי הכל למדין ואין משיבין ורבי
ישמעאל מאי איכא בין מיפנה מצד אחד למיפנה משני
צדדין נפקא מינה דהיכא דאיכא מיפנה מצד אחד
ומיפנה משני צדדין שבקינן מיפנה מצד אחד וילפינן
מיפנה משני צדדין ולהכי אפניה רחמנא לבהמה משני
צדדין כי היכי דלא ננמר מן מיפנה מצד אחד: רב
אחא בריה דרבא מתני לה משמיה דרבי אלעזר לקולא

M 95 האי | M 96 + דתני | M 97 — מופ׳ | 98 M תנין לא || M 99 — גבי ... מדכת׳ || P 1 מפני
M 2 שמע׳ || M 3 + ו | M 4 ולר׳ שמע׳ || M 5 — ד | M 6 וגמרי׳ ממופ׳ || M 7 תיגמר ממופ׳ || M 8 — מתני ... אלע׳.

— Welchen Unterschied gibt es denn dabei, in der Schule R. Jišmâéls wurde ja gelehrt[41]*Wenn der Priester wieder kommt*, *wenn der Priester hineingeht*, kommen und gehen sind[42]dasselbe!? Und ferner ist ja durch [den Ausdruck][43]"erschaffen" zu folgern, denn[auch vom Menschen] heisst es:[44]*und Gott erschuf den Menschen in seinem Ebenbild*!? — Ich will dir sagen, [das Wort] *erschuf* ist an sich nötig, und [das Wort] *bildete* ist entbehrlich, und man folgere durch das bei beiden gebrauchte [Wort] *bildete*. — Im Gegenteil, [das Wort] *bildete* ist an sich nötig und [das Wort] *erschuf* ist entbehrlich, und man folgere durch das bei beiden gebrauchte [Wort] *erschuf*!? — Vielmehr, [das Wort] *bildete* ist an beiden Stellen entbehrlich, es ist beim Menschen entbehrlich und es ist beim Vieh entbehrlich, [das Wort] *erschuf* aber ist nur beim Menschen entbehrlich, bei den Seetieren aber ist es nicht entbehrlich". — Wieso ist es beim Vieh entbehrlich: wollte man sagen, weil es heisst:[45]*er machte das Getier der Erde*, und es heisst:[46]*Gott der Herr bildete aus der Erde alles Getier des Feldes*, so ist es ja auch bei den Seetieren entbehrlich, denn es heisst:[47]*alles Kriechtier des Erdbodens*, und es heisst: *und der Herr erschuf die grossen Seetiere*!? — Unter Kriechtier in jenem Schriftvers sind die des Festlandes zu verstehen. — Welchen Unterschied gibt es zwischen entbehrlich an einer Stelle und entbehrlich an beiden Stellen? — Der Unterschied besteht in dem, was R. Jehuda im Namen Šemuéls im Namen R. Jišmâéls gesagt hat: Ist die Wortanalogie[48]überhaupt nicht entbehrlich, so ist durch diese nichts zu folgern; ist sie an einer Stelle entbehrlich, so ist nach R. Jišmâél durch diese zu folgern und nicht zu widerlegen, nach den Rabbanan aber zu folgern, jedoch auch[49]zu widerlegen; und ist sie an beiden Stellen entbehrlich, so ist nach aller Ansicht durch diese zu folgern und nicht zu widerlegen. — Welchen Unterschied gibt es nach R. Jišmâél zwischen entbehrlich an einer Stelle und entbehrlich an beiden Stellen? — Der Unterschied besteht darin: ist[50]eine an einer Stelle entbehrlich und eine an beiden Stellen entbehrlich, so lasse man die an einer Stelle entbehrliche und folgere durch die an beiden Stellen entbehrliche. Der Albarmherzige machte sie daher beim Vieh an beiden Stellen entbehrlich, damit man nicht durch die an einer Stelle entbehrliche folgere.

R. Aḥa, der Sohn Rabas, lehrte es im Namen R. Eleâzars erleichternd. Ist die Wort-

41. Lev. 14,39. 42. Ib. V. 44. 43. Begrifflich, wenn auch nicht wörtlich. 44. Gen. 1,27. 45. Von diesen wird weiter nichts berichtet. 46. Gen. 1,25. 47. Ib. 2,19. 48. Dh. die Schriftworte, die als solche verwendet werden. 49. Wenn dagegen etwas einzuwenden ist. 50. Wenn 2 einander widersprechende Wortanalogien gebildet werden können.

באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ובאה ושאלה[77] את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים[78] לרופאים ואמרו[79] להם שומא יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות אדומות: תטיל למים אם נמוחו טמאה: אמר ריש לקיש ובפושרין תניא נמי הכי תטיל למים ובפושרין רבן שמעון בן גמליאל אומר ממעכתו ברוק על נבי הצפורן מאי בינייהו אמר רבינא מעוך על ידי הדחק איכא בינייהו[80] התם תנן במה היא שרייתן 54b 56a בפושרין מעת לעת הכא[81] מאי מי[82] בעינן מעת לעת או לא שרין ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת אבל דם דרביך לא[83] או דילמא[84] לא שנא תיקו: המפלת כמין דגים: [85] וניפלוג נמי רבי יהודה בהא אמר ריש לקיש במחלוקת שנויה ורבנן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא[86] גבי [87] דם דעביד דקריש והוי חתיכה אבל בריה לא הוי [88] ולהך לישנא דאמר רבי יוחנן[89] באי אפשר לפתיחת 21b הקבר בלא דם קמיפלגי[90] ניפלוג נמי רבי יהודה בהא מאן דמתני הך לישנא מתני[91] הכי רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו במחלוקת שנויה ורבנן היא: המפלת כמין בהמה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דרבי מאיר הואיל[92] ונאמר בו יצירה כאדם אלא מעתה המפלת דמות תנין[93] תהא אמו טמאה לידה הואיל [92] ונאמר בו[94] יצירה באדם שנאמר ויברא אלהים את 1,21 התנינם הגדלים אמרי דנין יצירה מיצירה ואין דנין

77 M לאב׳ ‖ 78 M + שאלו ‖ 79 M אש׳ זו מכה יש ‖ 80 M ת״ה וכמ׳ שרוי׳ ‖ 81 M + נמי ‖ 82 P בעינא ‖ 83 M + בע׳ מעל״ע ‖ 84 M — ל״ש ‖ 85 B ולים׳ ‖ 86 M דדם עכיר וקריש והוי ‖ 87 B חתיכה דעביד דם דקריש ‖ 88 M + ל״א סים׳ מי עביד דם דקריש והוי כי הני ‖ 89 M באפ׳ ‖ 90 B ליפלוג. M מאי איכ׳ למימ׳ — ‖ 91 M הך ‖ 92 M ונאמר כהן ‖ 93 M תהא בריאה כאדם דכת׳.

ist sie unrein. Ferner ereignete es sich einst, dass eine Frau etwas Rothaariges ausstiess, und sie kam und fragte meinen Vater, und mein Vater fragte die Weisen, und die Weisen fragten die Aerzte, und diese sagten, die Frau habe eine Warze in ihrem Eingeweide, von der aus sie etwas Rothaariges ausstösst.

SO TUE SIE ES IN WASSER, LÖST ES SICH AUF, SO IST SIE UNREIN. Reš-Laqiš sagte: In heisses. Ebenso wird auch gelehrt: Sie tue es ins Wasser, und in heisses. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, sie zerreibe es mit Speichel auf dem Nagel. Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? Rabina erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen, wenn es sich durch Zerreiben auflöst[36]. — Dort haben wir gelernt: Wie lange müssen sie[37] in heissem Wasser weichen? — einen Stundentag; wie ist es nun hierbei: ist ein Stundentag erforderlich oder nicht? Ist nur bei Kriechtier und Aas ein Stundentag erforderlich, weil sie hart sind, nicht aber beim Blut, das weich ist, oder gibt es hierbei keinen Unterschied. — Die Frage bleibt dahingestellt.

WENN EINE FRAU FISCHARTIGES AUSSTÖSST. Sollte R. Jehuda auch hierüber streiten!? Reš-Laqiš erwiderte: Auch hierüber besteht der Streit, und dies [ist die Ansicht] der Rabbanan. R. Johanan aber sagte: Du kannst auch sagen, die des R. Jehuda, denn R. Jehuda sagt dies nur vom Blut, weil es gerinnt und ein Klumpen wird, ein Geschöpf aber wird es nicht. — Nach der Lesart aber, nach der R. Johanan sagte, sie streiten, ob eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung möglich[38] ist, sollte R. Jehuda auch hierüber streiten!? Wer jene Fassung lehrte, lehrt hier wie folgt: R. Johanan und Reš-Laqiš sagen beide, auch hierüber besteht der Streit, und dies [ist die Ansicht] der Rabbanan.

WENN EINE FRAU EINE ART VIEH &C. AUSSTÖSST. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Folgendes ist der Grund R. Meírs: auch von diesen wird[39] [der Ausdruck] "bilden" gebraucht, wie vom Menschen. — Demnach sollte, wenn eine Frau das Gebilde eines Seetiers ausstösst, (die Mutter) geburtsunrein sein, denn auch von diesem wird [der Ausdruck] "bilden" gebraucht, wie vom Menschen, denn es heisst:[40] *und der Herr erschuf die grossen Seetiere*!? — Ich will dir sagen, man folgere durch [eine Vergleichung] von *bilden* mit *bilden*, nicht aber folgere man durch [eine Vergleichung] von *erschaffen* mit *bilden*.

36. Nach dem ersten Autor muss es sich von selbst auflösen. 37. Aas u. Kriechtier, wenn sie verdorrt sind, um unrein zu sein; weit. fol. 54b. 38. Vgl. ob. S. 770 Z. 15 ff. 39. In der Schöpfungsgeschichte; cf. Gen. 2,7,19. 40. Gen. 1,21.

לה בלא צהציהי זיבה אלא מעתה תסתיר כל שבעה
אלמא תניא זאת תורת הזב וגומר מה זיבה סותרת את
שכבת זרע סותר אי מה זיבה סותר כל שבעה את
שכבת זרע נמי סותר כל שבעה תלמוד לומר לטמאה
בה אין לך בה אלא מה שאמור בה סותרת יום אחד
אמר ליה נזירת הכתוב היא זיבה גמירה דלא ערבה
בה שכבת זרע סותרת כל שבעה צהציהי זיבה דערבה
בה שכבת זרע לא סותרת אלא יום אחד: בעא מיניה
רבי יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר דם יבש מהו כי 19.v.25
יזוב זוב דמה אמר רחמנא עד דמידב דייב ליה לה
אין יבש לא או דילמא הואי כי יזוב זוב דמה אירחא
דמילתא היא ולעולם אפילו יבש נמי אמר ליה תניתוה
דם הנדה ובשר המת מטמאין לחים ויבשים אמר ליה Ki. 5:5
לה ונעשה יבש לא קא מיבעיא לי כי מיבעיא לי יבש
מעיקרא תא נמי תניתוה המפלת במין קליפה כמין 2-v.6
שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומין תטיל למים
אם נמוחו טמאה אי הכי בלא נמוחי נמי אמר רבא כי Co. b
לא נמוחו בריה בפני עצמה היא ומי איכא כי האי גוונא
אין והתניא אמר רבי אלעזר ברבי צדוק שני מעשים Nu. 4
העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה שהיתה
מפלת במין קליפית אדומות ובאו ושאלו את אבא יאבא
שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם
אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת במין
קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה

M 54 לשז בלא | M 55 + נמי | M 56 — נמי | 57
M לה אלא מה שאמ׳ ואינ׳ סות׳ כל שב׳ אלא יום אחד: בעא
MP 58 אלי׳ | M 59 + הרוא׳ | M 60 תהיה זבה א״ר
63 דמ״ד לח | M 61 + א׳ רח׳ | P 62 — היא |
P — נמי | M 64 תנינ׳ | M 65 ומיטמא׳ יבש׳ | 66
P — כמ״ע | M 67 לים | M 68 כי לא | M 69
רבה | M 70 דתני׳ | M 71 תניני׳ | M 72 + אח׳
P 73 — ו | M 74 — להם | M 75 אדומו׳ תטיל למים
ונמוחו ושוב | P 76 וכו׳.

Grund, weil [der Erguss] ohne Flusstropfen nicht möglich ist. — Demnach sollte er doch alle sieben [Tage] hinfällig machen, während gelehrt wird: *Dies ist das Gesetz betreff des Flussbehafteten*[27], wie der Fluss hinfällig macht, ebenso macht auch der Samenerguss hinfällig. [Man könnte glauben,] wie der Fluss alle sieben Tage hinfällig macht, mache auch der Samenerguss alle sieben Tage hinfällig, so heisst es: *daran zu verunreinigen*, du hast dabei nur das, was dabei gilt, er macht daher nur einen Tag hinfällig. Dieser erwiderte: Es ist eine Verordnung der Schrift: reiner Fluss, dem Samentropfen nicht beigemischt sind, macht alle sieben [Tage] hinfällig, Flusstropfen mit Samentropfen vermischt, machen nur einen Tag hinfällig.

R. Jose b. R. Hanina fragte R. Eleâzar: Wie verhält es sich mit geronnenem Blut; der Allbarmherzige sagt: *wenn ihr Blut fliesst*, nur wenn es fliesst, also nur flüssiges und nicht geronnenes, oder spricht er vom Fliessen, weil dies das gewöhnliche ist, während es tatsächlich auch von geronnenem gilt!? Dieser erwiderte: Ihr habt es gelernt: Menstruationsblut und Leichenfleisch verunreinigen feucht und trocken. Jener entgegnete: Wenn flüssiges geronnen ist, ist es mir nicht fraglich, fraglich ist es mir nur, wenn es schon vorher geronnen war. — Auch das habt ihr gelernt: Wenn [eine Frau] Schelfenartiges, Haarartiges, Erdartiges oder eine Art roter Mücken ausstösst, so lege sie es ins Wasser; löst es sich auf, so ist sie unrein[33]. — Demnach sollte sie [unrein sein], auch wenn es sich nicht auflöst!? Raba erwiderte: Wenn es sich nicht auflöst, so ist es ein besondres Geschöpf[34]. — Gibt es denn solches? — Freilich, es wird auch gelehrt: R. Eleâzar b. R. Çadoq sagte: Zwei Berichte brachte mein Vater von Ṭabûn nach Jamnia. Einst ereignete es sich, dass eine Frau eine Art rote Schelfe ausstiess, und sie kamen und fragten meinen Vater, und mein Vater fragte die Weisen, und die Weisen fragten die Aerzte, und diese sagten, die Frau habe ein Geschwür in ihrem Eingeweide, von dem aus sie Schelfenartiges ausstösst. Soll[35] sie es in Wasser tun, und wenn es sich auflöst,

27. Da er vorher flussbehaftet war. 28. Wenn es am 7. Tag erfolgt ist. 29. Lev. 15,32. 30. Die Unreinheit durch Samenerguss währt nur einen Tag, somit macht er auch von den Reinheitstagen nur einen Tag hinfällig. 31. Wenn es in diesem Zustand aus dem Körper gekommen ist. 32. Lev. 15,25. 33. Sie ist unrein, obgleich es als feste Masse aus dem Körper kam. 34. Ueberhaupt kein Blut. 35. Dieser Satz gehört nicht mehr zum Gutachten der Aerzte, od. das W. טמאה ist mit Cod. M zu streichen. Hinter dem 2. Ereignis ist er, wie aus der Konstruktion zu ersehen, der Stichsatz aus der Mišnah.

התיכה תנא קמא נמי[16]טהורי מטהר אלא[17]דפלי פליי
איכא בינייהו[18]תנא קמא סבר בבשרה ולא בשפיר ולא
בהתיכה והוא הדין לשפופרת והני מילי התיכא דשיעא
אבל[19]פלי פלויי טמאה מאי טעמיה בבשרה קרינא ביה
ואתו רבנן למימר אף על גב דפלי פלויי אין זה דם
[20]נדה אלא דם התיכה הא דם[20]נדה ודאי טמא ואפילו
בשפופרת נמי אמר אביי בשפופרת כולי עלמא לא
פליגי[21]דטהורה כי פליגי בהתיכה מר סבר דרכה של 22.ol
אשה לראות דם בהתיכה[22]ומר סבר אין דרכה של אשה
לראות דם בהתיכה רבא אמר דכולי עלמא אין דרכה
של אשה לראות דם בהתיכה והכא באשה טהורה
ומקור מקומו טמא קמיפלגי דרבי אליעזר סבר אשה vgl. 5.16a
טהורה ודם טמא[23]דהא אתי דרך מקור ורבנן סברי אשה
טהורה[24]ומקור מקומו טהור: בעא מיניה[25]רבה מרב
הונא הרואה קרי בקיסם[26]מהו ממנו אמר רחמנא עד 5.16
[27]דנפיק מבשרו ולא בקיסם או דילמא האי ממנו עד
[28]שתצא טומאתו להוץ ואפילו בקיסם נמי אמר ליה
[29]תיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא אלא בהתיכת 67b .43b
פי האמה למימרא דנוגע הוה אלא מעתה אל יסתור
בזיבה אלמא תניא זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו 5,32
שכבת זרע מה זיבה סותרת אף שכבת זרע נמי סותר
אמר ליה סתירה היינו טעמא דסותר לפי שאי אפשר .66a .25a

struationsblut, sondern ist Blut von einem Klumpen. Aber auch nach dem ersten Autor sind sie ja rein!? Vielmehr besteht zwischen ihnen ein Unterschied in dem Fall, wenn er faltig[16]ist; der erste Autor ist der Ansicht: *an ihrem Leib*, nicht aber an einer Eihaut oder an einem Klumpen, und dasselbe gilt auch von einem Röhrchen, jedoch nur dann, wenn er glatt[17]ist, wenn aber faltig[18], so ist sie unrein, denn dies heisst: *an ihrem Leib*, und hierzu sagen die Rabbanan, auch wenn faltig, sei dies nicht Menstruationsblut, sondern Blut von einem Klumpen. Ist es aber Menstruationsblut, so ist sie entschieden unrein, auch an einem Röhrchen. Abajje erwiderte: Wenn an einem Röhrchen, stimmen alle überein, dass sie rein ist, sie streiten nur über einen Klumpen; einer ist der Ansicht, ein Weib pflege an einem Klumpen Blut wahrzunehmen, und einer ist der Ansicht, ein Weib pflege nicht an einem Klumpen Blut wahrzunehmen. Raba erwiderte: Alle sind der Ansicht, ein Weib pflege nicht an einem Klumpen Blut wahrzunehmen, hier aber streiten sie, ob, wenn die Frau rein ist, der Ort der Quelle[19]unrein ist. R. Eliêzer ist der Ansicht, die Frau sei rein und das Blut unrein, denn es kommt ja über die Quelle[20], und die Rabbanan sind der Ansicht, die Frau sei rein und der Ort der Quelle sei rein.

Rabba fragte R. Hona: Wie ist es, wenn jemand an einem Spänchen[21]Samenerguss beobachtet? Die Gesetzlehre sagt: *von ihm*, nur wenn es aus seinem Leib gekommen ist, nicht aber an einem Spänchen, oder aber: *von ihm*, wenn das Unreine nach aussen gekommen ist, auch an einem Spänchen? Dieser erwiderte: Es ist ja schon der Umstand entscheidend, dass auch er selber[22]nur dann unrein ist, wenn die Oeffnung des Gliedes geschlossen wird[23]. — Demnach[24]erfolgt dies wegen der Berührung, somit sollte doch [der Erguss] beim Fluss nicht hinfällig machen[25], während gelehrt wird:[26]*dies ist das Gesetz inbetreff des Flussbehafteten, und dem der Same entgeht*, wie der Fluss hinfällig macht, ebenso macht der Samenerguss hinfällig!? Dieser erwiderte: Hinfällig macht er aus dem

M 41 — טהורי ; M 42 + לאו M 43 דר״א או׳ בבשר׳ ולא בשפופ׳ ולא בהתי׳ ‖ M 44 + ד ‖ M 45 דאין דרכ׳ של אש׳ לרא׳ דם בשפופ׳ והכא בהתיכ׳ עצמה קמיפ׳ דר״א סבר ‖ M 46 ורבנן סברי ‖ M 47 — דה״א ד״ם ‖ M 48 ודם נמי מהור אלמ׳ מקור ‖ M 49 רבא ‖ M 50 — מהו ‖ M 51 דמפיק ‖ M 52 דנפיק ‖ M 53 ותיפ׳ לי הוא.

16. Und das Blut sich aussen zwischen den Falten befindet. 17. Und das Blut sich im Klumpen befindet u. den Körper nicht berührt. 18. Wenn Blut sich aussen zwischen den Falten befindet. 19. Wenn krankhaftes Blut aus dem Uterus kommt. 20. Es ist zwar kein Menstruationsblut, aber immerhin wird es durch den Uterus unrein. 21. Den er zur Untersuchung in das Glied eingeführt hat. 22. Dh. wenn es direkt aus dem Glied kommt. 23. Bei der Ejakulation muss die Oeffnung der Harnröhre vollständig mit Sperma ausgefüllt sein, was beim Hervorholen mit einem Spänchen nicht möglich ist. 24. Wenn hierbei ein bestimmtes Quantum festgesetzt ist, wie bei andren Verunreinigungen durch Berührung, was bei der Unreinheit durch Wahrnehmung, beispielsweise bei der Menstruirenden, nicht der Fall ist. 25. Wenn ein Flussbehafteter während der Reinheitstage Samenerguss bekommt, so sind die verstrichenen Tage hinfällig u. er muss die Reinheitstage von Neuem beginnen. 26. Lev. 15,32.

Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, so reisse sie ihn, wie R. Aha sagt, auf; ist er innen rot, so ist sie unrein, wenn aber nicht, so ist sie rein. Wie Symmachos [sagt], und noch weitgehender als Symmachos'. Ein Andres lehrt: Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, so reisse sie ihn, wie R. Binjamin sagt, auf; ist darin ein Knochen, so ist sie geburtsunrein. R. Hisda sagte: Dies gilt von einem weissen Klumpen. Ebenso brachte ein Gelehrtenpaar, das aus Adiabene kam, folgende Lehre mit: Wenn [eine Frau] einen weissen Klumpen ausstösst, so reisse sie ihn auf; ist darin ein Knochen, so ist sie [die Mutter] geburtsunrein. R. Johanan sagte im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, so reisse sie ihn auf; ist darin angesammeltes Blut, so ist sie unrein, wenn aber nicht, so ist sie rein. Wie Symmachos sagt, und erleichternder als alle[8].

R. Jirmeja fragte R. Zera: Wie ist es, wenn [eine Frau] Blut an einem Röhrchen[10] beobachtet? Der Allbarmherzige sagt: "*an ihrem Leib*, nicht aber an einem Röhrchen", oder deutet [das Wort] *an ihrem Leib* darauf, dass sie innen wie aussen[12] unrein ist? Dieser erwiderte: Die Schrift sagt: *an ihrem Leib*, nicht aber an einem Röhrchen. Wollte man sagen, [das Wort] *an ihrem Leib* deute darauf, dass sie innen wie aussen unrein ist, so sollte doch die Schrift *am Leib* sagen, wenn es aber *an ihrem Leib* heisst, so ist beides zu entnehmen. — R. Johanan sagte ja aber im Namen des R. Šimôn b. Johaj, wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, reisse sie ihn auf, und wenn darin angesammeltes Blut ist, sei sie unrein, wenn aber nicht, rein[14]!? — Was soll dies: allerdings pflegt ein Weib Blut an einem Klumpen wahrzunehmen, nicht aber pflegt ein Weib Blut an einem Röhrchen wahrzunehmen[15].

Es wäre anzunehmen, dass über das Röhrchen Tannaím streiten. Es wird nämlich gelehrt: Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, auch wenn er voll Blut ist, so ist sie, wenn sie dabei Blutung hat, unrein, wenn aber nicht, rein. R. Eliêzer sagte: *An ihrem Leib*, nicht aber in der Eihaut und nicht in einem Klumpen. R. Eliêzer sagt ja dasselbe, was die Weisen!? Vielmehr lese man: Denn R. Eliêzer sagt: *an ihrem Leib*, nicht aber in der Eihaut und nicht in einem Klumpen. Die Weisen sagen: Dies ist kein Men-

8. Nicht einmal wirkliches Blut ist erforderlich. 9. Nur wenn viel angesammeltes Blut darin ist. 10. Das sie tief bis zur Gebärmutter einführt. 11. Lev. 15,19. 12. Sie ist nur dann unrein, wenn das Blut nach aussen hervorkommt. 13. Sobald das Blut in die Scheide gelangt ist, während Flussbehaftete u. Ergussbehaftete erst dann unrein sind, wenn der Fluss aus dem Körper gekommen ist. 14. Also auch wenn das Blut innen ist. 15. Ein solches gehört nicht zum Körper.

תניא אידך חפלת חתיכה רבי אחא אומר קורעה אם תיכה מאדים טמאה ואם לאו טהורה כסומכוס ויעדיפא מסומכוס ותניא אידך חפלת חתיכה רבי בנימין אומר קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה לידה אמר רב חסדא וכחתיכה לבנה וכן בי אתא זוגא דמן חדייב אתא ואייתי מתניתא בידיה חפלת חתיכה לבנה קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה לידה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי חפלת חתיכה קורעה אם יש בה דם אגור טמאה ואם לאו טהורה כסומכוס וקילא מכולהו: בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא חרואה דם בשפופרת מהו בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת או דלמא האי בבשרה מיבעי ליה שמטמאה מכפנים בכחוין אמר ליה בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת דאי בבשרה מיבעי ליה שמטמאה מכפנים בכחוין אם כן נימא קרא בכשר מאי בבשרה שמע מינה תרתי ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי חפלת חתיכה קורעה אם יש בה דם אגור טמאה ואם לאו טהורה הכי השתא התם דרכה של אשה לראות דם בחתיכה הכא אין דרכה של אשה לראות דם בשפופרת: לימא שפופרת תנאי היא דתניא חפלת חתיכה אף על פי שמלאה דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי אליעזר אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה רבי אליעזר היינו תנא קמא אימא שרבי אליעזר אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה וחכמים אומרים אין זה דם נדה אלא דם

L v. 15,19

Nid. 40a 41b 57b

b. 57a

M 32 + ב ‖ M 33 מדס׳ תנ׳ ‖ M 34 בתוכ׳ עצם טמא׳ ‖ M 35 זווא דמן חדייב את׳ ואייתו מת׳ בידי׳ ‖ M 36 — ‖ M 37 — אמר ... כבחוץ ‖ M 38 לימ׳ ‖ 39 אמו ‖ P + שם ‖ M 40 + ה.

יודעת מה הפילה הרי זו ספק לידה ספק זיבה מביאה
קרבן ואינו נאכל רבי יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל
שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם לישנא אחרינא
אמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל לא טימא רבי
יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים אבל של
שאר מיני דמים טהורה איני והא כי אתא רב הושעיא
מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה המפלת התיכה
אדומה ושחורה ירוקה ולבנה אם יש עמה דם טמאה
ואם לאו טהורה ורבי יהודה אומר בין כך ובין כך
טמאה קתני אדומה ושחורה ירוקה ולבנה ופליג רבי
יהודה וכי תימא כי פליג רבי יהודה באדומה ושחורה
אבל ירוקה ולבנה לא אלא ירוקה ולבנה מאן קתני
לה אילימא לרבנן השתא אדומה ושחורה קא מטהרי
רבנן ירוקה ולבנה מיבעיא אלא לאו לרבי יהודה
ופליג אלא אמר רבי יוחנן באיפשר לפתיחת הקבר
בלא דם קמיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא קשתה
שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי
זו ספק לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל רבי
יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל לפי שאי אפשר
לפתיחת הקבר בלא דם: תנו רבנן המפלת התיכה
סומכוס אומר משום רבי מאיר וכן היה רבי שמעון בן
מנסיא אומר כדבריו קורעה אם יש דם בתוכה טמאה
ואם לאו טהורה כרבנן ועדיפא מדרבנן כרבנן דאמרי
אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ועדיפא מדרבנן דאינהו
סברי עמה אין בתוכה לא וסומכוס סבר אפילו בתוכה

23 מיח׳ ‖ 22 M + אח׳ ‖ 21 M + לפי ‖ 20 M + M ופליגי רבנן עליה דר״י וכ״ת כי פליגי רבנן עליה דר״י אאד׳ שח׳ ויר׳ ולב׳ מיבעיא ‖ 24 M — לאו ‖ 25 BP רב יהודה ‖ 26 M — קמיפ׳ ‖ 27 M (— או׳) ‖ 28 M — ב״ם ‖ 29 M — קור׳ ‖ 30 M דאילו רבנן סב׳ ‖ 31 M תוכה לא וזה סבר.

burtswehen hatte und am dritten abortirt hat, und nicht weiss, was sie abortirt hat, so ist sie zweifelhafte Wöchnerin und zweifelhafte Flussbehaftete; sie bringe das Opfer, und es werde nicht gegessen. R. Jehošuâ sagt, sie bringe das Opfer, und es werde gegessen, denn eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung[5] ist nicht möglich. Manche lesen: R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Nach R. Jehuda ist sie unrein nur bei einem Klumpen mit Blut der vier Arten, wenn aber mit Blut der andren Arten, so ist sie rein. — Dem ist ja aber nicht so, als R. Hošâja aus Nehardeâ kam, brachte er ja folgende Lehre mit: Wenn [eine Frau] einen roten, schwarzen, gelben oder weissen Klumpen ausstösst, so ist sie, wenn sie dabei Blutung hat, unrein, wenn aber nicht, rein. R. Jehuda sagt, sie sei ob so oder so unrein. Er lehrt von einem roten, schwarzen, gelben und weissen und R. Jehuda streitet dagegen. Wolltest du sagen, R. Jehuda streite nur über das rote und das schwarze, nicht aber über das gelbe und das weisse, nach wem lehrt er es demnach vom gelben und vom weissen: wollte man sagen, nach den Rabbanan, so ist sie ja nach den Rabbanan sogar bei rotem und schwarzem rein, und um so mehr bei gelbem und weissem. Doch wol nach R. Jehuda, und er streitet darüber. Vielmehr, erwiderte R. Johanan[6], sie streiten, ob eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung möglich ist. Sie führen denselben Streit wie die Tannaím der folgenden Lehre: Wenn sie zwei Tage Geburtswehen hatte und am dritten abortirt hat, und nicht weiss, was sie abortirt hat, so ist sie zweifelhafte Wöchnerin und zweifelhafte Flussbehaftete; sie bringe das Opfer, und es werde nicht gegessen. R. Jehošuâ sagt, sie bringe das Opfer, und es werde gegessen, denn eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung ist nicht möglich.

Die Rabbanan lehrten: Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausgestossen hat, so reisse sie ihn, wie Symmachos im Namen R. Meírs sagt, und wie mit ihm übereinstimmend auch R. Šimôn b. Menasja sagt, auf; ist Blut darin, so ist sie unrein, wenn aber nicht, so ist sie rein. Wie die Rabbanan [sagen], und noch weitergehender als die Rabbanan. Wie die Rabbanan, [welche sagen,] eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung sei möglich, und weitergehender als die Rabbanan, denn diese sind der Ansicht, nur wenn damit[7], nicht aber, wenn darin, Symmachos aber ist der Ansicht, auch wenn darin. Ein Andres lehrt:

zwischen den Menstruationsperioden; vgl. S. 230 Anm. 11. Wöchnerin, wenn aber nicht, so ist sie Flussbehaftete. n. Cod. M. 7. Sc. Blut vorhanden ist.

5. War es eine richtige Geburt, so ist sie 6. So richtig in der Urausgabe Soncino 1489

GEMARA. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Nach R. Jehuda ist sie unrein nur bei einem Klumpen mit Blut der vier Arten[1], wenn aber mit Blut der andren Arten, so ist sie rein. R. Johanan aber sagt, mit Blut der vier Arten ist sie nach aller Ansicht unrein, mit Blut der übrigen Arten ist sie nach aller Ansicht rein, und sie streiten nur über den Fall, wenn sie etwas ausgestossen hat und nicht weiss, was sie ausgestossen hat. R. Jehuda ist der Ansicht, man richte sich nach den meisten Klumpen, und bei den meisten Klumpen ist es Blut der vier Arten, und die Rabbanan sind der Ansicht, wir sagen nicht, bei den meisten Klumpen sei es Blut der vier Arten[2]. — Dem ist ja aber nicht so, als R. Hošâja aus Nehardeâ kam, brachte er ja folgende Lehre mit: Wenn [eine Frau] einen roten, schwarzen, gelben oder weissen Klumpen ausstösst, so ist sie, wenn sie dabei Blutung hat, unrein, wenn aber nicht, rein. R. Jehuda sagt, sie sei ob so oder so unrein. Dies ist ein Einwand gegen Šemuél in einem Fall, und gegen R. Johanan in beiden Fällen!? Gegen Šemuél in einem Fall, denn Šemuél sagt, nach R. Jehuda sei sie unrein, nur bei einem Klumpen mit Blut der vier Arten, während hier von einem gelben und weissen gelehrt wird, und R. Jehuda streitet dagegen. Wolltest du sagen, R. Jehuda streite nur über das rote und das schwarze, nicht aber über das gelbe und das weisse, nach wem lehrt er es demnach vom gelben und vom weissen: wollte man sagen, nach den Rabbanan, so ist sie ja nach den Rabbanan sogar bei rotem und schwarzem rein, und um so mehr bei gelbem und bei weissem. Doch wol nach R. Jehuda, und er streitet dagegen!? Ferner: R. Johanan sagt, mit Blut der vier Arten sei sie nach aller Ansicht unrein; hier lehrt er vom roten und vom schwarzen, und die Rabbanan streiten dagegen. Wolltest du sagen, die Rabbanan streiten nur über das gelbe und das weisse, nicht aber über das rote und das schwarze, nach wem lehrt er es demnach vom roten und vom schwarzen: wollte man sagen, nach R. Jehuda, so ist sie ja nach ihm sogar bei gelbem und bei weissem unrein, und um so mehr bei rotem und schwarzem. Doch wol nach den Rabbanan, und sie streiten dagegen!? Vielmehr, erwiderte R. Nahman b. Jiçḥaq, sie streiten, ob eine Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung möglich ist. Sie führen denselben Streit, wie die Tannaím der folgenden Lehre: Wenn sie[5] zwei Tage Ge-

גמ׳ אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים אבל של שאר מיני דמים טהורה ורבי יוחנן אמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל טמאה של שאר מיני דמים דברי הכל טהורה לא נחלקו אלא שהפילה ואינה יודעת מה הפילה רבי יהודה סבר זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של ארבעת מיני דמים הוין ורבנן סברי לא אמרינן רוב חתיכות של ארבעת מיני דמים איני והא כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואיתי מתניתא בידיה הטפלת חתיכה אדומה שחורה ירוקה ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה קשיא לשמואל בחדא ולרבי יוחנן בתרתי לשמואל בחדא דאמר שמואל לא שנו רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים הא קתני ירוקה ולבנה יפליג רבי יהודה וכי תימא כי פליג רבי יהודה אאדומה ושחורה ואירוקה ולבנה לא אלא ירוקה ולבנה למאן קתני לה אילימא לרבנן השתא אדומה ושחורה מטהרי רבנן ירוקה ולבנה מיבעיא אלא לאו לרבי יהודה ופליג ותו לרבי יוחנן דאמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל טמאה תא קתני אדומה ושחורה ופליגי רבנן וכי תימא כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה אבל אאדומה ושחורה לא אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה אילימא רבי יהודה השתא ירוקה ולבנה טמאה אדומה ושחורה מיבעיא אלא לאו רבנן ופליגי אלא אמר רב נחמן בר יצחק באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי ובפלוגתא דתני תנאי דתניא קשתה שנים ולשלישי הפילה ואינה

M 6 של — | M 7 טמאה ... הכל — | P 8 מיני ארב׳ | M 9 הן | M 10 + זיל בתר | P 11 אוש׳ | M 12 — מנהר׳ | M 13 + קשי׳ | M 14 ◯ כ״ף | 15 M — ואיר׳ ... אלא | M 16 דרב׳ חש׳ ומה אד׳ | 17 M — ל | M 18 ואאו״ש למאן קת״ל לר״י [ ] או״ש מיבעיא | M 19 דתנן.

darauf folgender Reinheit; cf. Lev. Kap. 12. 3. Das ausgestossene Stück gilt überhaupt nicht als Geburt, sondern gehört zum Menstruationsblut. 4. Dies steht überhaupt nicht fest. Nach der Lesart ob. S. 759 Z. 14ff. steht dies wol fest, nur richte man sich nicht nach der Mehrheit. 5. Während der Zeit

[5]ומפכה הוא [6]דקפכה ואזיל: רבי בדיק לאור הנר [7]רבי ישמעאל ברבי יוסף בדיק ביום המעונן [8]ביני עמודי אמר רב אמי בר שמואל וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל רב נחמן אמר רבה בר אבוה בחמה ובצל
1.21 ידו: וכמזג שני חלקים וכו': תנא [9]השרוני נדון כברמלי חי ולא מזוג חדש ולא ישן [9]אמר רב יצחק בר אבודימי וכולן אין בודקין אותן אלא בכום טבריא פשוט מאי טעמא אמר אביי של כל העולם כולו מחזיק לוג עושין אותו ממנה שני לוגין עושין אותו ממאתים כום טבריא פשוט אפילו מחזיק שני לוגין [10]עושין אותו ממנה ואיידי דקליש ידיע ביה טפי:

M 5 ומפקח הוא דקפקח ‖ B 6 דקמפכח ‖ M 7 ור״י בר יוסי ‖ M 8 בין העמודים א׳ רמי בר ‖ M 9 + א׳ רבא ‖ M 10 — ע״א ממנה.

Aussehen bekam, sagte er, es sei tatsächlich unrein, nur verliere sich [die Röte] fortwährend.

Rabbi untersuchte [Blut] vor dem Schein einer Lampe. R. Jišmâél b. R. Jose untersuchte es an einem wolkigen Tag, sogar zwischen den Säulen[208]. R. Ami b. Šemuél sagte: Sie alle untersuche man nur zwischen Sonne und Schatten. R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abahu: Vor der Sonne im Schatten seiner Hand.

MISCHWEIN[FARBIG]? — ZWEI TEILE &c. Es wird gelehrt: Der [gemischte Wein] aus Šaron gleicht[209] dem rohen und nicht gemischten aus Karmel, neu und nicht alt. R. Jiçḥaq b. Evdämi sagte: Sie alle untersuche man nur in einem flachen tiberianischen Becher. — Aus welchem Grund? Abajje erwiderte: Den der ganzen Welt fertigt man, wenn er ein Log fasst, aus hundert[210], wenn zwei Log, aus zweihundert, den flachen tiberianischen Becher aber fertigt man, auch wenn er zwei Log fasst, aus hundert, und da er so dünn ist, ist er zur Untersuchung besser.

DRITTER ABSCHNITT

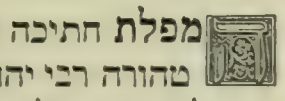
18b מפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה:
[ij] 540 [10]המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמאה [1]ואם לאו טהורה המפלת כמין דגים [2]חגבים שקצים ורמסים
71a 40a 7b אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה [3]המפלת [3]מין בהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר [4]ואם נקבה תשב לנקבה [5]ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד:

M 1 — ואל״ם ו ‖ M 2 + ו ‖ M 3 + כ ‖ M 4 — ו ‖ M 5 אם אינו.

WENN [EINE FRAU] EINEN KLUMPEN AUSSTÖSST, SO IST SIE, WENN SIE DABEI BLUTUNG HAT, UNREIN, WENN ABER NICHT, REIN. R. JEHUDA SAGT, SIE SEI OB SO ODER SO UNREIN. WENN [EINE FRAU] SCHELFENARTIGES, HAARARTIGES, ERDARTIGES ODER EINE ART ROTER MÜCKEN AUSSTÖSST, SO TUE SIE ES INS WASSER; LÖST ES SICH AUF, SO IST SIE UNREIN, WENN ABER NICHT, SO IST SIE REIN. WENN [EINE FRAU] FISCHARTIGES, HEUSCHRECKENARTIGES, EKEL- ODER KRIECHTIERARTIGES AUSSTÖSST, SO IST SIE, WENN SIE DABEI BLUTUNG HAT, UNREIN, WENN ABER NICHT, REIN. WENN [EINE FRAU] EINE ART VIEH, WILD ODER GEFLÜGEL AUSSTÖSST, OB UNREIN[1] ODER REIN, SO MUSS SIE, WENN ES MÄNNLICH IST, WIE BEI [DER GEBURT] EINES KNABEN, WENN ES WEIBLICH IST, WIE [BEI DER GEBURT] EINES MÄDCHENS, UND WENN ES NICHT ERKENNBAR IST, WIE BEI EINEM KNABEN UND EINEM MÄDCHEN VERWEILEN[2] — WORTE R. MEÍRS. DIE WEISEN SAGEN, WAS NICHT MENSCHLICHE GESTALT HAT, SEI KEINE GEBURT.

208. Des Lehrhauses, wo es dunkel war. 209. Bei der Untersuchung. 210. Sc. Gewichtsteile; eigentl. Mine, die 100 Zuz hat. 1. Zum Essen verboten; cf. Lev. Kap. 11. 2. In Unreinheit u.

בין טמאה לטהרה ידאי הוינא: ילתא אייתא דמא
לקמיה דרבה בר בר חנה ושמי לה חדר אייתא לקמיה
דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד
הכי והתניא הכם ששימא אין חבירו רשאי לטהר אבר
אין חבירו רשאי להתיר מעיקרא טמיי היה מטמי
לה ביון דאמרה ליה דכל יומא הוה מדכי לי כי האי
גונא והאידנא הוא דחש בעיניה דכי לה ומי מהימני
אין והתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו:
איבעיא להו כזה טיהר איש פלוני חכם מהו תא שמע
נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו שאני התם
דליתיה לקמה תא שמע דילתא אייתא דמא לקמיה
דרבה בר בר חנה ומטי לה לקמיה דרב יצחק בריה
דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי והתניא הכם
ששימא אין חבירו רשאי לטהר יכי דאמרינן טמיי היה
מטמי לה ביון דאמרה ליה דכל יומא מדכי לה כי האי
גוונא והאידנא הוא דחש בעיניה הדר דכי לה אלמא
מהימנא לה רב יצחק בר יהודה אנמריה סמך: רבי
ראה דם בלילה וטימא ראה ביום וטיהר המתין שעה
אחת חזר וטימא אמר אוי לי שמא טעיתי שמא טעיתי
ודאי טעה דתניא לא יאמר הכם אלו היה לה היה ודאי
טמא אלא אמר אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות
מעיקרא אחזקיה בטמא ביון דחזא לצפרא דאשתני
אמר ליה ודאי טהור הוה ובלילה הוא דלא אתחזי
שפיר ביון דחזא דהדר אשתני אמר האי טמא הוא

M 92 — ה״א | M 93 טמי לה | M 94 כ״י הוה מטהר
M 95 לי פל׳ | M 96 קמיה | M 97 אתית
M 98 מעיקר׳ טמוי׳ לא מטמי ליה וכיון דא ל כ י
M 99 לא | M 1 — ודאי | M 2 — הוה מטהר לי
M 3 דמומ׳ כיון דחזיה דהדר אשתני לצפר׳ א׳ האי
M 4 דחזיה. | מטהר הו׳ ובלילי׳

und der Reinheit unterscheide ich entschieden

Einst brachte Jaltha Blut vor Rabba b. Bar-Hana, und er erklärte es ihr als unrein. Hierauf brachte sie es vor R. Jiçhaq, den Sohn R. Jehudas, und er erklärte es ihr als rein. — Wieso tat er dies, es wird ja gelehrt, wenn ein Gelehrter etwas als unrein erklärt hat, dürfe sein Kollege es nicht als rein erklären, wenn er etwas verboten hat, dürfe sein Kollege es nicht mehr erlauben!? — Zuerst hatte er es ihr ebenfalls als unrein erklärt, als sie ihm aber erzählte, jener habe ihr sonst solches als rein erklärt, diesmal aber Augenleiden gehabt, erklärte er es ihr als rein. — War sie denn glaubhaft!? — Allerdings, es wird auch gelehrt: Eine Frau ist glaubhaft, wenn sie sagt, solches habe sie wahrgenommen und es verloren.

Sie fragten: Wie ist es, [wenn sie sagt:] solches hat mir jener Gelehrte als rein erklärt? — Komm und höre: Eine Frau ist glaubhaft, wenn sie sagt: solches habe ich wahrgenommen und es verloren. — Anders ist es da, wo er es nicht mehr hat. — Komm und höre: Jaltha brachte Blut vor Rabba b. Bar-Hana, und er erklärte es ihr als unrein. Hierauf brachte sie es vor R. Jiçhaq, den Sohn R. Jehudas, und er erklärte es ihr als rein. [Und auf unsre Frage,] wieso er dies tat, es wird ja gelehrt, wenn ein Gelehrter etwas als unrein erklärt hat, dürfe sein Kollege es nicht als rein erklären &c. erwiderten wir, er hatte es ihr zuerst ebenfalls als unrein erklärt, und als sie ihm sagte, jener habe ihr sonst solches als rein erklärt, diesmal aber Augenleiden gehabt, erklärte er es ihr als rein. Sie ist also glaubhaft!? — R. Jiçhaq b. Jehuda stützte sich auf seine Kenntnis[206].

Einst besichtigte Rabbi Blut nachts und erklärte es als unrein, alsdann am Tag, und erklärte es als rein, dann wartete er eine Weile, und erklärte es abermals als unrein. Hierauf sprach er: Wehe mir, ich habe mich vielleicht[207] geirrt! — Wieso „vielleicht geirrt", er hatte sich ja bestimmt geirrt!? Es wird nämlich gelehrt: Der Gelehrte darf nicht sagen: wäre es feucht, so wäre es sicher unrein, vielmehr hat der Richter sich nur danach zu richten, was seine Augen sehen. — Zuerst hatte er es als unrein festgestellt, morgens aber hatte es ein andres Aussehen, und er sagte, es war sicher rein, nur habe er es nachts nicht gut gesehen, und als er aber hierauf sah, dass es abermals ein andres

202. Die auf die Unreinheitstage nach der Geburt folgen; cf. Lev. Kap. 12. 203. Die Frau des R. Nahman. 204. Wenn man ihr andres Blut vorlegt. 205. Der eine andre Frau ihr Blut zur Begutachtung zeigt. 206. Er hielt schon vorher das Blut für rein, u. nur aus Achtung vor R. erklärte er es zuerst als unrein. 207. Bei der letzten Entscheidung, da es beim 2. Mal ein reines Aussehen hatte.

רבי יוחנן חכמתא דרבי הנינא[70]גרמה לי דלא אחזי
דמא[77]מטמינא מטהר מטהרנא מטמא אמר רבי אלעזר
ענותנותא דרבי הנינא גרמה לי[78]דחזאי דמא ומה רבי
הנינא דענותן[79]הוא מחית נפשיה לספק[80]וחזי אנא לא
אחזי אמר רבי זירא טבעא דבבל גרמה לי דלא[80]חזאי
דמא דאמינא בטבעא לא ידענא בדמא ידענא למימרא
דבטבעא תליא מילתא והא רבה[81]הוא דידע בטבעא
ולא ידע בדמא כל שכן קאמר ומה רבה דידע בטבעא
לא הזא דמא[69]ואנא אחזי: עולא אקלע לפומבדיתא
אייתו לקמיה דמא ולא חזא אמר ומה רבי[82]אלעזר דמרא
דארעא דישראל הוה בי מקלע לאתרא דרב יהודה
לא חזי[83]דמא אנא אחזי[69]ואמאי קרו ליה מרא דארעא
דישראל דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי
אלעזר[84]הוה יתיב רבי אמי קמיה[85]ארחיה אמר לה האי
דם חימוד הוא בתר דנפקה אטפל לה רבי אמי אמרה
ליה בעלי היה בדרך והמדתיו קרי עליה[86]סיד ה' ליראיו:
אפרא[86]הורמיז אמיה דשבור מלכא שדרה דמא לקמיה
דרבא הוה יתיב רב עובדיה קמיה ארחיה אמר לה
האי דם חימוד הוא אמרה[87]ליה לברה תא חזי כמה
חכימי יהודאי אמר לה [86]דלמא בסומא בארובה[88]הדר
שדרה ליה שתין מיני דמא[69]וכולהו אמרינהו החוא
בתרא דם כנים הוה[89]ולא[90]הוה ידע אסתייע מילתא
ושדר לה סריקותא דמקטלא כלמי אמרה יהודאי בתווני
דלבא[91]יתבי: אמר רב יהודה מרישא הוה הזינא דמא
כיון דאמרה לי אמיה דיצחק ברי האי טיפתא קמייתא
לא מייתינן לה קמייהו דרבנן משום דזהימא לא הזינא

M 76 גרים || M 77 דמטמ' אנא מט' דמשהרת מטה' ר'א || M 78 דאחזי || M 79 ולא מח' || M 80 איחזי דמ' בטיבע' || M 81 דלא ידע [דהוא ידע] || P 82 אליע' || M 83 – || M 84 דמא || M 85 — הוה || M 86 — אר' || M 86 (הורמין) || M 87 לברה קחזית כמ' || M 88 — הדר || M 89 לא הוה קידע ליה אסתי' ליה מילת' שלח סריקוסת' מקטיל || 90 B — הוה || 91 B יחביתו, M יתיבו.

weise war, andre aber sind nicht so weise. R. Johanan sagte: Die Weisheit R. Ḥaninas hat es veranlasst, dass ich kein Blut besichtige. Erkläre ich es als unrein, so erklärt er es als rein; erkläre ich es als rein, so erklärt er es als unrein. R. Eleâzar sagte: Die Bescheidenheit R. Ḥaninas hat es veranlasst, dass ich Blut besichtige. Wenn R. Ḥanina, der so bescheiden war, sich in einen Zweifel einliess und es besichtigte, wie sollte ich es nicht besichtigen. R. Zera sagte: Die Beschaffenheit Babyloniens veranlasste es, dass ich kein Blut besichtige, denn ich sage: ich kenne seine Beschaffenheit nicht, wie sollte ich vom Blut verstehen. — Demnach hängt es von der Beschaffenheit ab, aber Rabba kannte ja die Beschaffenheit, und dennoch verstand er nichts vom Blut!? — Er meint es um so mehr: wenn Rabba, der die Beschaffenheit kannte, Blut nicht besichtigte, wie sollte ich es besichtigen.

Einst traf Ûla in Pumbeditha ein, und als man ihm Blut brachte, besichtigte er es nicht, indem er sprach: Wenn R. Eleâzar, der der Meister des Jisraéllandes war, wenn er nach der Ortschaft R. Jehudas kam, Blut nicht besichtigte, wie sollte ich es besichtigen!? — Weshalb nennt man ihn Meister des Jisraéllandes? – Einst brachte ein Weib Blut vor R. Eleâzar, und R. Ami sass vor ihm; da roch er daran und sprach: Das ist Geilheitsblut. Nachdem sie hinausgegangen war, schloss sich ihr R. Ami an, und sie sprach zu ihm: Mein Mann ist auf der Reise, und ich hatte Verlangen nach ihm. Da sprach er über jenen:[199] *Das Geheimnis des Herrn denen, die ihn fürchten.*

Iphra-Hormez, die Mutter des Königs Sapor, sandte Blut zu Raba, und R. Ôbadja sass vor ihm. Da roch er daran und liess ihr sagen: Das ist Geilheitsblut. Da sprach sie zu ihrem Sohn: Komm und sieh, wie weise die Juden sind. Er erwiderte: Vielleicht wie ein Blinder an der Luke[200]. Hierauf sandte sie ihm sechzig Arten Blut, und über alle sagte er ihr Bescheid, ausser über das letzte. Es war Läuseblut, und er wusste es nicht. Es war aber ein glücklicher Zufall, dass er ihr einen Kamm zum Töten der Läuse sandte. Da sprach sie: Die Juden sitzen in den Herzkammern.

R. Jehuda sagte: Früher pflegte ich Blut zu besichtigen, nachdem aber die Mutter meines Sohnes Jiçḥaq zu mir gesagt hat, man bringe den ersten Tropfen nicht vor die Rabbanan, weil er schmutzig ist, besichtige ich es[201] nicht. Zwischen [Blut der] Unreinheit

199. Ps. 25,14. 200. Es sei nur Zufall, dass er das Richtige traf. 201. Weil die Farbe sich verändert haben kann.

wenn schwächer, rein, ausgenommen das mischwein[farbige], das dunkler rein ist, und heller rein ist. Bar-Qappara erklärt es, wenn man es ihm schwächer vorlegte, als rein, und wenn tiefer, als rein. R. Hanina sprach: Wie bedeutend ist dieser Mann, der nach seiner Meinung entscheidet.

Safranglänzend. Es wird gelehrt: Feucht und nicht trocken. Eines lehrt, wie das unterste [Blatt] und nicht wie das oberste, ein Andres lehrt, wie das oberste und nicht wie das unterste, ein Andres lehrt, wie das oberste und um so mehr wie das unterste, und ein Andres lehrt, wie das unterste, und um so mehr wie das oberste!? Abajje erwiderte: Es sind drei Reihen von je drei Blättern; halte dich an die mittlere Reihe und das mittelste Blatt. Wenn sie vor R. Abahu kamen, sprach er zu ihnen: Wir haben gelernt, wenn sie an der Scholle haften[195].

Erdwasser[farbig]. Die Rabbanan lehrten: Erdwasser[farbig]. Man hole fette Erde aus der Ebene von Beth-Kerem und giesse darüber überstehend Wasser — Worte R. Meírs. R. Âqiba sagt, aus der Ebene von Jotapata. R. Jose sagt, aus der Ebene von Sikhni. R. Šimôn sagt, auch aus der Ebene von Genezaret und desgleichen. Ein Andres lehrt: Erdwasser[farbig]. Man hole fette Erde aus der Ebene von Beth-Kerem und giesse darüber Wasser, wie eine Knoblauchschale überstehend. Für das Wasser gibt es keine festgesetzte Norm, weil es auch für die Erde keine festgesetzte Norm gibt. Man untersuche es nicht klar, sondern trübe; hat es sich geklärt, so trübe man es, und wenn man es trübt, so trübe man es nicht mit der Hand, sondern mit einem Gerät. Sie fragten: Man trübe es nicht mit der Hand, sondern mit einem Gerät; dass man es nämlich nicht in die Hand nehmen und trüben darf, wol aber darf man es in ein Gefäss[196] tun und mit der Hand trüben, oder aber darf man es nicht mit der Hand trüben, sondern mit einem Gerät? — Komm und höre: Wenn man es untersucht, untersuche man es nur in einem Becher. — Aber immerhin ist es ja noch fraglich: die Untersuchung erfolgt in einem Becher, womit die Trübung? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Wenn sie vor Rabba b. Abahu kamen, sprach er zu ihnen: Wir haben es nur von ihrem Ort[197] gelernt. R. Ḥanina spaltete einen Klumpen Erde und untersuchte damit. R. Jišmâél b. R. Jose fluchte darüber[198] bei der Bräune. R. Ḥanina durfte dies, da er sehr

טהור הוין ממוג שעמוק מכן טהור דיהה מכן טהור בר
קפרא אדיתו ליה ודבי אעמיקו ליה ודבי אמרי רבי
חנינא כמה נפיש גברא דלביה במשמעתיה: וכקרן
כרכום: תנא לה ולא יבש תני חדא בתחתון ולא בעליון
ותניא אידך בעליון ולא בתחתון ותניא אידך בעליון
ובל שכן בתחתון ותניא אידך בתחתון וכל שכן בעליון
אמר אביי תלתא דרי ותלתא טרפן חויין נקוט דדא
מציעאה ומרפא מציעתא בידך בי אתו לקמיה דרבי
אבהו אמר להו בנושיתו שנינו: וכמימי אדמה: תנו
רבנן במימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית
כרם ומציף עליה מים דברי רבי מאיר רבי עקיבא
אומר מבקעת יודפת רבי יוסי אומר מבקעת סכני רבי
שמעון אומר אף מבקעת גניסר וביוצא בהן תניא אידך
וכמימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם
ומציף עליה מים בקליפת השום ואין שיעור למים
משום דאין שיעור לעפר ואין בודקין אותן צלולין
אלא עכורין צללו חזר ועכרן וכשהוא עיכרן אין עוכרן
ביד אלא בכלי איבעיא להו אין עוכרין אותן ביד
אלא בכלי דלא לרמיה בידיה ולעכרינהו אבל במנא כי
עכר ליה בידיה שפיר דמי או דלמא דלא ליעכרינהו
בידיה אלא במנא תא שמע כשהוא בודקן אין בודקן
אלא בכום ועדיין תבעי לך בדיקה בכים עכירה במאי
תיקו: כי אתו לקמיה דרבה בר אבהו אמר להו במקומה
שנינו רבי חנינא פלי קורטא דגרגשתא ובדיק ביה
ליוט עליה רבי ישמעאל ברבי יוסי באסברא רבי
חנינא הוא דחכים כולי עלמא לאו חכימי הכי אמר

63 M — חנינא | 64 M גוברי | 65 V דעביד כשמע׳ | 66 M דארי הוו דתלת׳ תלת׳ טרפי הוו נקוט דאר || 67 M יהוד׳ | 68 M בן אלע׳ משום ר׳ מאיר או׳ אף בקע׳ ים גנוסר כיו׳ | 69 M — ו || 70 M — שמ׳ || 71 M ואין || 72 M — ביד | 73 M להו || 74 M אחוה || 75 M דגרגוש׳ | 76 M לא.

Jotapata. R. Jose sagt, aus der Ebene von Sikhni. R. Šimôn sagt, auch aus der Ebene von Genezaret und desgleichen. Ein Andres lehrt: Erdwasser[farbig]. Man hole fette Erde aus der Ebene von Beth-Kerem und giesse darüber Wasser, wie eine Knoblauchschale überstehend. Für das Wasser gibt es keine festgesetzte Norm, weil es auch für die Erde keine festgesetzte Norm gibt. Man untersuche es nicht klar, sondern trübe; hat es sich geklärt, so trübe man es, und wenn man es trübt, so trübe man es nicht mit der Hand, sondern mit einem Gerät. Sie fragten: Man trübe es nicht mit der Hand, sondern mit einem Gerät; dass man es nämlich nicht in die Hand nehmen und trüben darf, wol aber darf man es in ein Gefäss[196] tun und mit der Hand trüben, oder aber darf man es nicht mit der Hand trüben, sondern mit einem Gerät? — Komm und höre: Wenn man es untersucht, untersuche man es nur in einem Becher. — Aber immerhin ist es ja noch fraglich: die Untersuchung erfolgt in einem Becher, womit die Trübung? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Wenn sie vor Rabba b. Abahu kamen, sprach er zu ihnen: Wir haben es nur von ihrem Ort[197] gelernt. R. Ḥanina spaltete einen Klumpen Erde und untersuchte damit. R. Jišmâél b. R. Jose fluchte darüber[198] bei der Bräune. R. Ḥanina durfte dies, da er sehr

195. Die Farbe, die sie ungepflückt haben. 196. Für Gefäss u. Gerät hat der Text das gleiche Wort. 197. Die Erde hat diese Farbe nur an Ort u. Stelle, nicht aber, wenn sie von anderwärts geholt wird. 198. Wenn andre es tun wollten.

דיהה מכן טהור עולא אמר כלבושא סיואה עולא אקלע
לפומבדיתא הזיה לההוא טייעא דלבוש לבושא אוכמא
אמר להו שחור דתנן כי האי מרטו מיניה[187]פורתא
פורתא יהבו ביה ארבע מאה זוזי: [55]רבי יוחנן אמר °אלו כלים האוליירין הבאים מבבל מדינת הים למימרא דאוכמי נינהו °והאמר להו רבי ינאי לבניו[56]בני אל תקברוני לא בכלים שחורים ולא בכלים לבנים שהורים שמא אזכה ואהיה באבל בין החתנים לבנים שמא לא אזכה ואהיה כהתן בין האבלים אלא בכלים האוליירין הבאים מבבל מדינת הים אלמא[57]לאו אוכמי נינהו לא קשיא הא בגלימא הא בפתורא: אמר רב יהודה אמר שמואל וכולם אין בודקין[58]אלא על גבי מטלית לבנה אמר רב יצחק בר אבודימי ושחור על גבי אדום אמר רב ירמיה מדפתי ולא פליגי הא בשחור[59]הא בשאר דמים מתקיף לה רב אשי אי הכי לימא שמואל חוץ משחור אלא אמר רב אשי בשחור גופיה קמיפלגי: אמר עולא[60]בולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור בשחור ואלא מאי שנא שחור דנקט סלקא דעתך אמינא הואיל °ואמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה הלכך[55]אפילו דיהה [59]מכן נמי ליטמא קמשמע לן[60]רבי אמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן נמי טמא חוץ משחור [55]אלא מאי אהני[61]שיעורא דרבנן לאפוקי דיהה דדיהה ואיבא דאמרי רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טהור דיהה מכן טהור חוץ משחור[62]ולהכי מהני[61]שיעורא דרבנן בר קפרא אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן

M 57 בני — M 56 ‖ ו + M 55 ‖ ב + M 54 סומקי ניני ‖ M 58 + אותן ‖ M 59 נמי טמ' ‖ 60 M רמי בר חמא א' ‖ P 61 שיעוריה ‖ M 62 שעמוק מכן טמ' דיהה מכן מהור ולהכי שד"ר אחני בר.

lernt haben: ist es schwächer, so ist es rein. Ûla sagte: Wie ein schmutziges[187]Gewand. Einst kam Ûla nach Pumbeditha, und als er einen Araber sah, der ein schwarzes Gewand an hatte, sprach er: Dies ist das Schwarz, wovon wir gelernt haben. Da rissen sie davon stückweise[188]ab und zahlten dafür vierhundert Zuz.

R. Johanan erklärte: Das sind die Oelkleider[189], die aus den überseeischen Ländern kommen. — Demnach sind diese schwarz, dagegen sagte ja aber R. Jannaj zu seinen Söhnen: Kinder, bestattet mich nicht in schwarzen Gewändern und nicht in weissen Gewändern. Nicht in schwarzen, denn wenn es mir beschieden sein[190]sollte, würde ich wie ein Trauernder unter Bräutigamen dastehen; [nicht] in weissen, denn wenn es mir nicht beschieden sein sollte, würde ich[191]wie ein Bräutigam unter Trauernden dastehen. Sondern in Oelkleidern, die aus den überseeischen Ländern kommen. Demnach sind sie nicht schwarz!? — Das ist kein Einwand; eines gilt von Oberkleidern und eines gilt von Wäsche[192].

R. Jehuda sagte im Namen Semuéls: Diese alle[193]untersuche man nur mit einem weissen Lappen. R. Jiçḥaq b. Evdämi sagte: Schwarzes mit einem roten. R. Jirmeja aus Diphte sagte: Sie streiten aber nicht, einer spricht von schwarzem [Blut] und einer spricht von andren Blutarten. R. Aši wandte ein: Demnach sollte doch Šemuél gesagt haben: ausgenommen schwarzes!? Vielmehr, sagte R. Aši, streiten sie über das schwarze selbst.

Ûla sagte: Alle sind, wenn dunkler, unrein, und wenn schwächer, rein, wie das schwarze[194]. — Weshalb lehrt er es vom schwarzen besonders? — Da R. Ḥanina gesagt hat, das schwarze sei rot, nur habe es einen Stich bekommen, so könnte man glauben, auch wenn es schwächer ist, sei es unrein, so lehrt er uns. R. Ami b. Abba sagte: Alle sind, wenn dunkler, unrein, und wenn schwächer, ebenfalls unrein, ausgenommen das schwarze. — Welche Bedeutung hat demnach die von den Rabbanan festgesetzte Norm? — Dies schliesst das schwächere des Schwachen aus. Manche lesen: Rami b. Abba sagte: Alle sind, wenn dunkler, rein, und wenn schwächer, rein, ausgenommen das schwarze. Deshalb die Norm der Rabbanan. Bar-Qappara sagte: Alle sind, wenn dunkler, unrein, und

187. Das im Text gebrauchte W. סיואה, in Handschriften variirend, kommt sonst nicht vor; nach RšJ. Ortsname. 188. Wol als Probestücke. 189. So sprachlich; nach RšJ. Kleider der Bademeister od. Ortsname. 190. Ins Paradies unter die Frommen zu kommen. 191. Unter den Frevlern. 192. Tücher u. Decken, die schmutzig werden; so nach RšJ. die Parallelstelle. Sab. fol. 114a hat לבושי, Kleider, Unterkleider. 193. Arten von Blut. 194. Das nur tiefschwarz unrein ist.

chens Sie fragten: Ist unter gesund zu verstehen, ausgenommen ein geschlachtetes, oder schliesst dies ein abgemagertes aus? — Die Frage bleibt dahingestellt. Zeéri erklärte im Namen R. Haninas: Wie das Blut einer Kopflaus. Man wandte ein: Hat sie eine Laus getötet, so führe sie es[182] darauf zurück. Doch wol des ganzen Körpers!? — Nein, nur des Kopfes. Ami aus Verdina erklärte im Namen R. Abahus: Wie das Blut des kleinen Fingers der Hand, der verletzt worden war, geheilt ist und wiederum verletzt worden ist. Und nicht etwa eines jeden Menschen, sondern eines jungen Mannes, der noch nicht verheiratet ist. — Bis wie lange? — Bis zum zwanzigsten Jahr. — Man wandte ein: So führe sie es[182] auf ihren Sohn oder ihren Mann[183] zurück. Allerdings kann dies bei ihrem Sohn vorkommen, wieso aber bei ihrem Mann[184]!? R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: Wenn sie unter den Baldachin gekommen, aber noch nicht beschlafen worden ist. R. Nahman erklärte: Wie das Blut beim Aderlass. Man wandte ein: Einst ereignete sich ein solcher Fall, und R. Meír führte es auf eine Augensalbe[185] zurück. Rabbi führte es auf das Harz einer Sykomore zurück. Dies bezieht sich wol auf das rote [Blut]!? — Nein, auf andre Blutarten.

Einst sassen Amemar, Mar-Zuṭra und R. Aši vor einem Bader, und als er Amemar den ersten Schröpfkopf abnahm und dieser zusah, sprach er zu ihnen: Dies ist das Rot, wovon wir gelernt haben. Als er ihm darauf den zweiten abnahm, sprach er: Es ist anders. Hierauf sprach R. Aši: Ich beispielsweise, der zwischen dem einen und dem andren nicht zu unterscheiden vermag, darf kein Blut besichtigen.

SCHWARZ? — WIE SCHWÄRZE. Rabba b. R. Hona sagte: Unter Schwärze, von der sie sprechen, ist die der Tinte zu verstehen. Ebenso wird auch gelehrt: Schwarz wie Schwärze, und unter Schwärze, von der sie sprechen, ist die der Tinte zu verstehen. — Sollte er doch Tinte sagen!? — Würde er Tinte gesagt haben, so könnte man glauben, wie das Blasse der Tinte, so lehrt er uns, dass die Schwärze der Tinte[186] zu verstehen sei. Sie fragten: Wie flüssige oder wie trockne? — Komm und höre: R. Ami spaltete ein Stück Tintenschwärze und untersuchte damit.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Wie Wachs, wie Tinte, wie eine Weinbeere ist es unrein, und das ist es, was wir gelernt haben: ist es dunkler, so ist es unrein. R. Eleâzar sagte: Wie eine Olive, wie Pech, wie ein Rabe ist es rein, und das ist es, was wir ge-

182. Wenn sie irgendwo einen Blutfleck beobachtet; vgl. weit. fol. 58b. 183. Wenn er eine Verletzung hat. 184. Er ist ja verheiratet. 185. Die ebenfalls rötlich ist, aber nicht so intensiv wie wirkliches Blut. 186. Der schwarze Bodensatz der Tinte.

היכא דקחזיא דם ירוק מנופה תיטמא אי הכי אם אינו
מטמא משום בתם מטמא משום משקה משום רואה
מבעיא ליה אלא הכי קאמר להו נהי[23]תיבא דקא חזיא
דם ירוק מעיקרא[24]לא מטמאיתו היכא דחזיא דם אדום
והדר[25]חזיא דם ירוק תיטמא[26]מידי דהוה אמשקה זב
וזבה ורבנן°דומיא דרוק מה רוק שמתעגל ויוצא אף
כל שמתעגל ויוצא לאפוקי האי[27]דאין מתעגל ויוצא
אי הכי שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי מאיר אלא הכי
קאמר להו להוי[28]כמשקה להכשיר את הזרעים ורבנן
[29]בעינן°דם הללים וליכא אי הכי שפיר קאמרי ליה רבנן
לרבי מאיר אלא הכי קאמר להו אלפיה בגזירה שוה
כתיב הבא°שלהיך פרדס רמונים וכתיב התם°ושלח
מים על פני חוצות ורבנן[30]אדם דן קל וחומר מעצמו
°ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו: רבי יוסי אומר לא
כך [וכו']: [31]היינו תנא קמא°הא קמשמע לן מאן תנא
קמא רבי יוסי°וכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה
לעולם: איזהו אדום כדם המכה: מאי כדם[33]המכה
אמר רב יהודה אמר שמואל כדם שור שהוט ולימא
כדם שחיטה אי אמר כדם שחיטה הוה אמינא כבולה
שחיטה קמשמע לן[33]כדם המכה כתחלת[34]הכאה של סכין
עולא אמר כדם ציפור חיה איבעיא להו חיה לאפוקי

23 ‖ ד + M 24 ‖ מגופ׳ + M 25 ‖ ק + M 26
M משום דהוה מש׳ ‖ M 27 שאינו ‖ M 28 — כ ‖ 29
M בעינא. B בעי ‖ M 30 + אמרי ‖ M 31 + ר״י ‖
M 32 — ה ‖ M 33 — כדה״מ ‖ M 34 הבא׳.

klärt, wenn sie aber gelbes Blut aus ihrem Körper wahrnimmt, sollte sie doch unrein sein. — Wieso sagt er demnach: wenn es auch nicht als Blutfleck verunreinigend ist, so ist es immerhin als Flüssigkeit verunreinigend, er sollte doch sagen: weil sie es wahrnimmt!? — Vielmehr, er sprach zu ihnen wie folgt: Zugegeben, dass ihr, wenn sie von Anfang an gelbliches Blut wahrnimmt, es nicht als unrein erklärt, aber wenn sie zuerst rotes Blut wahrgenommen hat und nachher gelbliches Blut wahrnimmt, sollte es doch unrein sein, wie jede Flüssigkeit eines männlichen oder einer weiblichen Flussbehafteten. — Und die Rabbanan!? — Nur was dem Speichel gleicht; wie der Speichel sich zusammenzieht und herauskommt, ebenso alles andere, was sich zusammenzieht[170]und herauskommt, ausgenommen dieses, das sich nicht zusammenzieht und herauskommt. — Demnach haben ja die Rabbanan R. Meír treffend erwidert!? — Vielmehr, er sprach zu ihnen wie folgt: es sollte doch als Flüssigkeit gelten, um Saaten verunreinigungsfähig zu machen[171]. — Und die Rabbanan!? — Erforderlich ist:[172]*Blut von Erschlagenen*, was hierbei nicht der Fall[173]ist. — Demnach haben ja die Rabbanan R. Meír treffend erwidert!? — Vielmehr, er sprach zu ihnen wie folgt: Lernt dies durch eine Wortanalogie; hierbei[174]heisst es:[175]*deine Sprösslinge ein Lustgarten von Granaten*, und dort heisst es:[176]*der Wasser sendet auf die Fläche der Fluren*[177]. — Und die Rabbanan!? — Man kann selbständig [einen Schluss] durch das Schwerere auf das Leichtere folgern, nicht aber kann man selbständig [einen Schluss] durch Wortanalogie folgern[178].

R. JOSE SAGT, NICHT ALS DIESES &C. Dies sagt ja auch der erste Autor!? — Folgendes lehrt er uns, der erste Autor ist R. Jose, und wer etwas sagt im Namen dessen, der es gesagt hat, bringt Erlösung über die Welt[179].

WAS HEISST ROT? — WIE DAS BLUT EINER VERLETZUNG. Was heisst wie das Blut einer Verletzung? R. Jehuda erklärte im Namen Šemuéls: Wie das Blut eines geschlachteten Rindes. — Sollte er doch sagen: wie das Blut beim Schlachten!? — Würde er gesagt haben: wie das Blut beim Schlachten, so könnte man glauben, wie das Blut des vollständigen[180]Schlachtens, daher sagt er: wie das Blut einer Verletzung, wie beim Beginn des Anschlagens mit dem Messer. Ûla erklärte: Wie das Blut eines gesunden[181]Vögel-

170. Schleim u. dgl., nicht aber Blut, das tropfenweise fliesst. 171. Cf. Lev. 11,38. 172. Num. 23,24. 173. Im angezogenen Schriftvers wird vom Blut der Ausdruck "trinken" gebraucht, es muss also flüssig sein, was beim Blutfleck nicht der Fall ist. 174. Der folgende Schriftvers wird bildlich auf die jüd. Frau bezogen. 175. Cnt. 14,13. 176. Ij. 5,10. 177. In beiden Schriftversen wird der Ausdruck שלח gebraucht; die Wortanalogie ist nur im Urtext zu finden. 178. Ein solcher muss überliefert sein. 179. Deshalb wird er hier genannt. 180. Es wechselt beim Fliessen die Farbe. 181. Wenn es sich verletzt.

rein ist, wenn er ihn vollständig bedeckt, ebenso ist auch jener rein, wenn er sie vollständig bedeckt. Worin aber sollte hierbei ein Streit bestehen, wenn es kein reines Blut gibt!? — Woher dass das eine rein und das andre unrein ist? R. Abahu erwiderte: Es heisst:[163] *und Moab sah das Wasser rot wie Blut*, demnach ist das Blut rot[164]. — Vielleicht nur das rote[165] und weiter keines!? R. Abahu erwiderte: Es heisst:[166] *ihre Blutungen, ihre Blutungen*, das sind vier[167]. — Wir haben ja fünf gelernt!? R. Hanina erwiderte: Das schwarze ist rot, nur hat es einen Stich bekommen. Ebenso wird auch gelehrt: Das schwarze wie Schwärze; ist es dunkler, so ist es unrein, ist es schwächer, selbst wie Augenschminke, so ist es rein. Das schwarze war nicht schwarz von vornherein, vielmehr ist es nach dem Austreten schwarz geworden. Wie auch das Blut einer Verletzung erst nach dem Austreten schwarz wird.

DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, AUCH DAS FÖNNKRAUT[FARBIGE]. Hält denn die Schule Šammajs nicht von [der Auslegung]: *ihre Blutungen, ihre Blutungen*, das sind vier!? — Wenn du willst, sage ich, sie halte nicht davon, und wenn du willst, sage ich, sie halte davon, aber wie R. Ḥanina erklärt hat, das schwarze sei rot, nur habe es einen Stich bekommen, ebenso erklärt auch diese, es habe einen Stich bekommen.

מה להלן פרח בכולו מהור אף כאן נמי פרח בכולו מהור אלא הבא אי דם מהור ליכא במאי פליגי במאי דתני מהורין והני מטמאין אמר רבי אבהו דאמר קרא ויראו מיאב את המים אדמים כדם למימרא דדם אדום הוא ואימא אדום ותו לא אמר רבי אבהו אמר קרא דמיה דמיה הדי כאן ארבעה והאנן חמשה תנן אמר רבי חנינא שהור אדום הוא אלא שרקה תניא נמי הכי שחור כתרת עמוק מכן טמא דיהה מכן אפילו כבהיל מהור ושהור זה לא מתהרתו הוא משהור אלא כשנעקר הוא משהור משל דם מכה לכשנעקר הוא משהור: בית שמאי אומר אף כמיני תלתן: ולית להו לבית שמאי דמיה דמיה הדי כאן ארבעה איבעית אימא לית להו ואיבעית אימא אית להו מי לא אמר רבי חנינא שהור אדום הוא אלא שלקה תניא נמי מלקא הוא דלקי: ובית הלל מטהרין: היינו תנא קמא איכא ביניהו לתלות: הירוק עקביא בן מהללאל מטמא: ולית ליה לעקביא דמיה דמיה הדי כאן ארבעה איבעית אימא לית ליה ואיבעית אימא אית ליה מי לא אמר רבי חנינא שהור אדום הוא אלא שלקה הבא נמי מלקא הוא דלקי: וחכמים מטהרין: היינו תנא קמא איכא ביניהו לתלות: אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום בתם [וכו']: אמר רבי יוחנן ירד רבי מאיר לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא והכי קאמר להו לרבנן נהי דהיכא דקא משכחת בתם ירוק אמנא לא מטמאיתו

Col.b

M 1 נמי — M 2 קמפלגי | B 3 ו + | M 4 רבבהו א' | BM 5 ו — | M 6 יהוש' בן לוי אמר | P 7 ארבע | M 8 האי + | M 9 (בהר' M) | B 10 מכן — | M 11 מכחול | M 12 אלא ... משחיר | M 13 המכה הוא | M 14 — | M 15 כאן | M 16 הוא ד — | V 17 מהירין) | M 18 בי"ם + | M 19 לעול' א"ל לאו א' | M 20 לשיטתו של עק' | M 21 ר"ם + | M 22 דמש' כתם אמינ'.

— Wenn du willst, sage ich, sie halte davon, und wenn du willst, sage ich, sie halte nicht davon, aber wie R. Ḥanina erklärt hat, das schwarze sei rot, nur habe es einen Stich bekommen, ebenso erklärt auch diese, es habe einen Stich bekommen.

NACH DER SCHULE HILLELS IST ES REIN. Dies sagt ja auch der erste Autor!? — Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen, ob es sich in der Schwebe befindet[169].

DAS GELBLICHE IST NACH ÂQABJA B. MAHALALÉL UNREIN. Hält denn Âqabja [b. Mahalalél] nicht von [der Auslegung]: *Blutungen, Blutungen*, das sind vier!? — Wenn du willst, sage ich, er halte nicht davon, und wenn du willst, sage ich, er halte davon, aber wie R. Ḥanina gesagt hat, das schwarze sei rot, nur habe es einen Stich bekommen, ebenso erklärt auch er, es habe einen Stich bekommen.

UND NACH DEN WEISEN REIN. Dies sagt ja auch der erste Autor!? — Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen, ob es sich in der Schwebe befindet[169].

R. MEÍR SAGTE: WENN ES AUCH NICHT ALS BLUTFLECK VERUNREINIGEND IST &C. R. Johanan sagte: R. Meír bekannte sich zur Ansicht des Âqabja b. Mahalalél und erklärte es als unrein, und er sprach zu den Rabbanan wie folgt: Zugegeben, dass ihr, wenn ein gelber Blutfleck sich auf einem Kleidungsstück befindet, ihn nicht als unrein er-

164. iiReg. 3,22. 165. Was nur bei den 5 Arten genau zutrifft. 166. Von den 5 Arten ist nur das absolut rote unrein, wie das Blut einer Verletzung. 167. Lev. 12,7 u. ib. 20,18. 168. Zweimal in der Mehrzahl. 169. Nach dem 1. Autor ist es nicht sicher unrein, jed. zweifelhaft.

מכן טהור וכקרן כרכום כברור[88] שבו וכמימי אדמה
מבקעת בית כרם[89] ומיצף מים וכמזוג שני חלקים מים
ואחד יין מן היין השרוני:

גמרא. מנלן דאיכא דם טהור באשה דלמא כל
דם דאתי מינה טמא אמר רבי חמא בר יוסף אמר רבי
[90]אושעיא אמר קרא כי יפלא ממך דבר למשפט בין
דם לדם בין דם טהור לדם טמא אלא מעתה בין נגע
לנגע הכי נמי בין נגע טמא לנגע טהור[91] וכי תימא הכי
נמי[92] נגע טהור מי איכא וכי תימא כלו הפך לבן טהור
הוא התוא בוהק מקרי אלא בין נגעי אדם לנגעי בתים
[26]ולנגעי בגדים וכולן טמאין הכא נמי בין דם נדה[92] לדם
זיבה וכולן טמאין התי מאי בשלמא התם איכא לאפלוגי
[93]בנגעי אדם ובפלוגתא דרבי יהושע ורבנן דתנן אם
בהרת[94] קודם לשער לבן טמא[26] ואם שער לבן[94] קודם
לבהרת טהור ספק טמא ורבי יהושע אומר כהה ואמר
רבה כהה[95] וטהור בנגעי בתים כי הא פלוגתא דרבי
אלעזר ברבי שמעון ורבנן דתנן רבי[96] אלעזר ברבי שמעון
אומר לעולם אין הבית טמא עד שיראה[97] כשני גריסין
על שני אבנים בשני כותלים בקרן זוית ארכו בשני
גריסין ורחבו כגרים מאי טעמא דרבי אלעזר ברבי
שמעון כתיב קיר וכתיב קירות איזהו קיר שהוא[98] בשני
קירות הוי אומר זה קרן זוית בנגעי בגדים בפלוגתא
דרבי יונתן בן אבטולמוס ורבנן דתניא רבי יונתן בן
אבטולמוס אומר מנין לפריחה[99] בבגדים שהיא טהורה
נאמר קרחת וגבחת בבגדים ונאמר קרחת וגבחת באדם

M 88 שיש בו ‖ M 89 ומציף ‖ M 90 יהוש׳ ‖ M 91 — וכ״ת הין ‖ M 92 + לדם ליד׳ ‖ M 93 זקן מטר׳(!) ורבנן פלוג׳ ‖ M 94 קודמ׳ ‖ P 95 וטיה׳. M טהור נ״ב בפלוג׳ ‖ P 96 אליע׳ ‖ M 97 בה כש״ג על שתי ‖ M 98 כקירו׳ ‖ P 99 — ב.

ES UNREIN, IST ES SCHWÄCHER, SO IST ES REIN. SAFRANGLÄNZEND? — WIE DAS AUSGESUCHTESTE [BLATT]. ERDWASSER[FARBIG]? — [ERDE] AUS DER EBENE VON BETH-KEREM, WORAUF MAN WASSER ÜBERSTEHEN[150] LÄSST. MISCHWEIN[FARBIG]? — ZWEI TEILE WASSER UND EIN TEIL WEIN, VOM ŠARONWEIN.

GEMARA. Woher, dass es beim Weib reines Blut gibt, vielleicht ist jedes Blut, das von ihr kommt, unrein!? R. Ḥama b. Joseph erwiderte im Namen R. Ošâjas: Die Schrift sagt:[157] *wenn dir etwas unbekannt sein wird, bei einer Entscheidung zwischen Blut und Blut*, zwischen reinem Blut und unreinem Blut. — Demnach sind [die Worte][157] *zwischen Aussatz und Aussatz* ebenso zu erklären: zwischen einem unreinen Aussatz und einem reinen Aussatz!? Wolltest du sagen, dem sei auch so: gibt es denn einen reinen Aussatz!? Wolltest du sagen [es heisst:][158] *ist er ganz und gar weiss geworden, so ist er rein*, so heisst ja ein solcher Weissfleck!? Vielmehr zwischen Menschenaussatz, Häuseraussatz und Kleideraussatz, alle aber sind unrein, ebenso auch hierbei: zwischen Menstruationsblut und Flussblut, alle aber sind unrein. — Was soll dies; da gibt es, worüber man streiten[159] kann. Beim Menschenaussatz gibt es den Streit zwischen R. Jehošuâ und den Rabbanan, denn es wird gelehrt: War der Glanzfleck früher da als das weisse[160] Haar, so ist er unrein, war das weisse Haar früher da als der Glanzfleck, so ist er rein; ist es zweifelhaft, so ist er unrein, und wie R. Jehošuâ sagt, dunkel[161]. Hierzu sagte Rabba, dunkel, und er ist rein. Beim Häuseraussatz gibt es den Streit zwischen R. Eleâzar b. R. Šimôn und den Rabbanan, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar b. R. Šimôn sagt, das Haus sei nur dann unrein, wenn [der Aussatz in der Grösse] von zwei Graupenkörnern erscheint, an zwei Steinen, an zwei Wänden, in einem Winkel, zwei Graupenkörner lang und ein Graupenkorn breit. — Was ist der Grund des R. Eleâzar b. R. Šimôn? — Es heisst[162] *Wand* und es heisst *Wände*; welche Wand gleicht zwei Wänden? — das ist ein Winkel. Beim Kleideraussatz besteht der Streit zwischen R. Jonathan b. Eutolmios und den Rabbanan, denn es wird gelehrt: R. Jonathan b. Eutolmios sagte: Woher, dass der Aussatz, wenn er das Gewand vollständig bedeckt, rein ist? — beim Kleideraussatz heisst es[163] *Hinterseite* und *Vorderseite* und beim Menschenaussatz heisst es[163] *Hinterseite* und *Vorderseite*, wie nun dieser

156. Nicht das Wasser mit der Erde verrührt, sondern obenauf schwimmend. 157. Dt. 17,8. 158. Lev. 13,13. 159. Die angezogene Schriftstelle spricht von Fällen, die zu entscheiden sind, wonach darüber ein Streit besteht. 160. Kennzeichen des Aussatzes; cf. Lev. Kap. 13. 161. Dh. unentschieden; in der Mišnah separata קיהה, stumpf, er verwirft dies. 162. Lev. 14,37. 163. Cf. Lev. 13, 42, 55.

gelehrt: Wenn ein Kind mit Teig in der Hand neben dem Teig angetroffen wird, so ist er nach R. Meír rein und nach den Weisen unrein, weil es die Art eines Kindes ist, herumzuwühlen[154]. Hierzu sagten wir: folgendes sei der Grund R. Meírs: die Mehrheit der Kinder pflegt herumzuwühlen und die Minderheit pflegt nicht herumzuwühlen, da aber der Teig sich bisher in der Annahme der Reinheit befand, so verbinde man die Minderheit mit der bisherigen Annahme, und die Mehrheit ist suspekt. — Und die Rabbanan? — Die Minderheit gilt als nicht vorhanden, und von Mehrheit und bisheriger Annahme ist die Mehrheit bedeutender. Hierzu sagte Reš-Laqiš im Namen R. Ošâjas, dies sei eine Präsumtion, woraufhin man Hebe verbrenne, und R. Johanan sagte, dies sei keine Präsumtion, woraufhin man Hebe verbrenne. — Vielmehr dies schliesst die Mehrheit [in der Lehre] R. Jehudas aus. Es wird nämlich gelehrt: Wenn [eine Frau] einen Klumpen ausstösst, so ist sie, wenn sie dabei Blutung hat, unrein, wenn aber nicht, rein. R. Jehuda sagt, sie sei ob so oder so unrein. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls: Nach R. Jehuda ist sie unrein nur bei einem Klumpen mit Blut der vier Arten[155], wenn aber mit Blut der andren Arten, so ist sie rein. R. Johanan aber sagte: Mit Blut der vier Arten ist sie nach aller Ansicht unrein, mit Blut der andren Arten ist sie nach aller Ansicht rein, und sie streiten nur über den Fall, wenn sie etwas ausgestossen hat und nicht weiss, was sie ausgestossen hat. R. Jehuda ist der Ansicht, man richte sich nach den meisten Klumpen, und bei den meisten Klumpen ist es Blut der vier Arten, und die Rabbanan sind der Ansicht, wir sagen nicht, dass man sich nach den meisten Klumpen richte.

וכמה דתנן תנוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו רבי
מאיר מטהר וחכמים מטמאין שדרכו של תנוק לטפח
ואמרינן מאי טעמא דרבי מאיר קסבר רוב תניקות
מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהורה
עומדת כמיך מיעוטא דחזקה ואיתרע ליה רובא ורבנן
מיעוטא בטאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף
ואמר ריש לקיש משום רבי אושעיא זו היא חזקה
ששורפין עליה את התרומה ורבי יוחנן אמר אין זו
חזקה ששורפין עליה את התרומה אלא למעיטי רובא
דרבי יהודה דתנן המפלת תחיכה אם יש עמה דם
טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין
כך טמאה ואמר רב יהודה אמר שמואל לא טימא
רבי יהודה אלא בתחיכה של ארבע מיני דמים אבל
שאר מיני דמים טהורה ורבי יוחנן אמר של ארבע מיני
דמים דברי הכל טמאה ושל שאר דמים דברי הכל
טהורה לא נחלקו אלא בשהפילה ואינה יודעת מה
הפילה רבי יהודה סבר זיל בתר רוב התיכות ורוב
התיכות של ארבע מיני דמים הויין ורבנן סברי זיל
בתר רוב חתיכות לא אמרינן:

[vi] משה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן
כרכום וכמימי אדמה וכמזוג בית שמאי אומרים
אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי ובית הלל מטהרין
חירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין
אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא
[vij] משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך: איזהו
אדום כדם המכה שחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה

77 M שנמ׳ | 78 P ובצקה | 79 M + באשפ׳ || 80 M + ד | 81 M טהר׳ | 82 M — ואמר ... טהורה | 83 M + מיני | 84 M דרי״ם ז״ב רובא דחתי׳ || 85 M הן | 86 M לי״א ר״ח של אר׳ מ״ד הן || 87 V משקין | 88 M — כך.

ÜNF ARTEN BLUT SIND BEI EINEM WEIB UNREIN: DAS ROTE, DAS SCHWARZE, DAS SAFRANGLÄNZENDE, DAS ERDWASSER[FARBIGE] UND DAS MISCHWEIN[FARBIGE]. DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, AUCH DAS FÖNNKRAUTSAFT[FARBIGE] UND DAS BRATENSAFT[FARBIGE]; NACH DER SCHULE HILLELS IST ES REIN. DAS GELBLICHE IST NACH ÂQABJA B. MAHALALÉL UNREIN UND NACH DEN WEISEN REIN. R. MEÍR SAGTE: WENN ES AUCH NICHT ALS BLUTFLECK UNREIN MACHT, SO MACHT ES IMMERHIN ALS FLÜSSIGKEIT UNREIN. R. JOSE SAGT, NICHT ALS DIESES UND NICHT ALS JENES. WAS HEISST ROT? — WIE DAS BLUT EINER VERLETZUNG. SCHWARZ? — WIE SCHWÄRZE. IST ES DUNKLER, SO IST

In einem solchen Fall der Unreinheit. 154. Es hat wol lev. unreine Dinge angefasst. 155. Die unrein sind; weiter werden 5 Arten aufgezählt, die aber nach der Erklärung des T. in Wirklichkeit nur 4 Arten sind.

הרוב ועשאום כודאי מקור שליא[44]התיכה מקור הא
דאמרן שליא[65]דתנן שליא בבית הבית טמא ולא
שהשליא ולד אלא שאין שליא[66]בלא ולד רבי שמעון
אומר נמוק הולד עד שלא יצא התיכה דתנן המפלת
יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה ואין הושש
שמא מנוף אטום באת ותו ליכא והאיבא תשע הנויות
דתניא תשע הנויות בולן מוברות בשר שחוטה ואחת
מוברת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע[67]מאיזה
מהן לקח ספקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב טימאה
קאמרינן איכור לא קאמרינן והאיבא תשע צפרדעין
ושרץ אחד ביניהם ונגע[68]באחד מהן ואינו יודע באיזה
מהן נגע ברשות היחיד ספקו טמא ברשות הרבים ספקו
טהור ובנמצא הלך אחר הרוב[69]טומאה דאשה קאמרינן
[70]טומאה בעלמא לא קאמרינן והאיבא הא דאמר רבי
יהושע בן לוי עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל
הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן
מתניתין קאמרינן שמעתתא לא קאמרינן והא כי אתא
רבין[71]אמר מתיב רבי יוסי בר רבי הנינא טועה ולא
[72]ידענא מאי תיובתיה מאי לאו[73]לא תיובתא אלא
סייעתא[74]לא[75]דילמא לא תיובתא ולא סייעתא למעוטי
מאי אילימא למעוטי רובא דאיבא חזקה בהדיה דלא
שרפינן עליה[76]את התרומה[20]והא אמרה רבי יוחנן חדא

sie behandelten es als entschieden[141]: bei der Quelle, bei der Eihaut und beim Stück. Bei der Quelle, wie wir eben gesagt[142]haben. Bei der Eihaut, denn es wird gelehrt: Befindet sich eine Eihaut in einem Haus, so ist das Haus unrein; nicht etwa, weil die Eihaut als eine Geburt gilt, sondern weil es keine Eihaut ohne Geburt[143]gibt. R. Šimôn sagt, die Geburt wurde aufgelöst, noch bevor sie hervorkam. Beim Stück, denn es wird gelehrt: Hat sie eine ausgebildete[144]Hand oder einen ausgebildeten Fuss ausgestossen, so ist die Mutter geburtsunrein, und man berücksichtige nicht, es rühre vielleicht von einem formlosen Körper her[145]. — Gibt es denn weiter keine mehr, es gibt ja noch folgende Lehre!? Wenn neun Läden Fleisch von Geschlachtetem verkaufen und einer Fleisch von Aas verkauft, und er in einem gekauft hat, aber nicht weiss, in welchem er gekauft hat, so ist es wegen des Zweifels verboten; bei gefundenem [Fleisch] aber richte man sich[145]nach der Mehrheit. — Wir sprechen nur von der Unreinheit, nicht aber von Verbotenem. — Es gibt ja noch folgendes!? Wenn es neun Frösche und ein Kriechtier[146]unter ihnen waren, und er eines von ihnen berührt hat, aber nicht weiss, welches von ihnen er berührt hat, so ist er, wenn auf Privatgebiet, des Zweifels wegen unrein, und wenn auf öffentlichem Gebiet, des Zweifels wegen rein; bei einem gefundenen[147]aber richte man sich nach der Mehrheit[145]. — Wir sprechen nur von der Frauenunreinheit, nicht aber von der sonstigen Unreinheit. — Es gibt ja aber noch das, was R. Jehošuâ b. Levi gesagt hat!? Wenn [eine Frau] über einen Fluss gegangen ist und etwas ausgestossen hat, so bringe sie das Opfer dar, und es werde gegessen, denn man richte sich nach den meisten Frauen, und die meisten Frauen gebären normale Kinder. — Wir sprechen nur von Lehren [einer] Mišnah, nicht aber von andren Lehren. — Aber als Rabin kam, sagte er ja, R. Jose b. R. Ḥanina erhob einen Einwand[148]aus [der Lehre von] der in Wirrung[149]befindlichen, und er wisse nicht, was dies für ein Einwand sei. Doch wol kein Einwand, sondern eine Stütze[150]!? — Nein, vielleicht weder ein Einwand noch eine Stütze. — Was schliesst dies[151]aus: wollte man sagen, dies schliesse eine Mehrheit aus, wobei eine Präsumtion vorhanden[152]ist, dass man dann[153]keine Hebe verbrenne, so sagte es ja R. Johanan bereits einmal!? Es wird nämlich

P 65 דתנא ‖ M 66 שאין ולד עמ׳ ר׳ ‖ M 67 מאיזו ‖ M 68 — באמ״ה ‖ M 69 טומאו׳ ‖ M 70 טומאו׳ דעל׳ ‖ M 71 — אמ׳ ‖ M 72 ידעינן ‖ M 73 — ל״ת ‖ M 74 — לא ‖ P 75 — דיל׳ ‖ M 76 — את ה.

141. Als wäre es überhaupt nicht zweifelhaft. 142. Das Blut gilt nach RH. als entschieden unrein, weil meistens das Blut aus der Gebärmutter kommt. 143. Auch dies gilt nur von den meisten Fällen. 144. Wörtl. geschnittene, geteilte, an der die Finger bezw. die Zehen ausgebildet sind. 145. Nach dem Grundsatz: was sich trennt, trennt sich von der Mehrheit; vgl. Bd. IV S. 502 Z. 15ff. 146. Nur dieses ist verunreinigend. 147 Wenn es ein einzelnes Tier war, das er berührt hat, u. er nicht weiss, ob es eines der Frösche od. der Kriechtiere war. 148. Gegen die in Rede stehende Lehre des RJbL. 149. Die den Tag ihrer Geburt nicht kennt; weit. Fol. 29b. 150. Jene Lehre stimmt also mit der des RJbL. überein. 151. Die Beschränkung auf 3 Fälle. 152. Wenn eine Präsumtion gegen die Mehrheit spricht. 153.

schen dem Söller und dem Vorraum befindet sich ein Kanal. Findet sich [Blut] vom Kanal einwärts, so ist es des Zweifels wegen unrein, findet es sich vom Kanal auswärts, so ist es bei diesem Zweifel rein. Da ging er zu seinem Vater und sprach zu ihm: Der Meister lehrte uns, es sei des Zweifels wegen unrein, und wir haben ja gelernt, es sei anzunehmen, dass es aus der Quelle[135]kommt!? Dieser erwiderte: Ich habe wie folgt gesagt: vom Kanal einwärts ist es entschieden unrein, vom Kanal auswärts ist es des Zweifels wegen unrein. Abajje sprach: Vom Kanal auswärts ist es deshalb unrein des Zweifels wegen, weil sie sich gebückt haben und [das Blut] aus der Kammer gekommen sein kann, ebenso kann sie ja, wenn vom Kanal einwärts, sich nach hinten aufgerichtet haben und [das Blut] aus dem Söller gekommen sein!? Vielmehr, sagte Abajje, berücksichtigt man die Befürchtung, so ist es in beiden Fällen zweifelhaft, und berücksichtigt man die Annahme, so ist es, wenn vom Kanal einwärts, entschieden unrein, und vom Kanal auswärts entschieden rein.

בניה על שתיהן ולול פתוח בין עליה לפרוזדור נמצא
מן הלול ולפנים כפקי טמא מן הלול ולחוץ כפקי טהור
אתא ואמר ליה לאבוה כפקי טמא אמרת לן מר והא
אנן שחזקתו מן המקיר תנן אמר ליה אנא הכי קאמינא
מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ כפקי טמא
אמר אביי מאי שנא מן הלול ולחוץ דכפקי טמא דדלמא
שחתה ומהדר אתא מן הלול ולפנים נמי אימא אזדקרה
ומעלייה אתא אלא אמר אביי אי בתר חששא אזלת
אידי ואידי כפק היא ואי בתר הזקה אזלת מן הלול
ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ודאי טהור: תני Ed. 249
רבי חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת
מקדש ושורפין עליו את התרומה ורב קטינא אמר אין
חייבין עליו על ביאת מקדש ואין שורפין עליו את
התרומה להך לישנא דאמר אביי אי בתר חששא אזלת
מסייע ליה לרב קטינא ופליגא דרבי חייא להך לישנא
דאמרת אי בתר הזקה אזלת מסייע ליה לרבי חייא
ופליגא דרב קטינא לרב הונא לא פליגי כאן מן הלול Fol. 18a
ולפנים כאן מן הלול ולחוץ אלא לרבי בר שמואל ולרב
יצחק בריה דרב יהודה דאמרי מן הלול ולחוץ כפקי
טהור מן הלול ולפנים כפקי טמא תני במאי מתוקמא
מן הלול ולפנים לימא פליגא דרבי חייא לא קשיא כאן
כשנמצא בקרקע פרוזדור ובאן שנמצא בגג פרוזדור:
אמר רבי יוחנן בשלשה מקימות הלכו בו חכמים אחר

M 53 על גבי שני׳ ‖ M 54 אמ׳ להם מר ‖ M 55 אמרי להו מן ‖ M 56 דספיק׳ הוי דאימור שחת׳ ‖ M 57 דילמ׳ ‖ M 58 ספיק׳ היא אי ‖ M 59 תני ר״ק דם הנמצא בפר׳ אין ‖ M 60 דר׳ ‖ P 61 — הני. M הני תנאי מתוקמן כמן ‖ M 62 — קש׳ ‖ M 63 — כ ‖ M 64 — בו.

R. Ḥija lehrte: Wegen des Blutes, das sich im Vorraum findet, ist man wegen des Betretens des Tempels schuldig und man verbrenne wegen dessen[136]die Hebe. R. Qaṭṭina sagt, man sei wegen dessen nicht schuldig wegen des Betretens des Tempels und man verbrenne wegen dessen keine Hebe. Nach der Fassung, nach der Abajje gesagt hat, man berücksichtige die Befürchtung[137], ist dies eine Stütze für R. Qaṭṭina, und er streitet gegen R. Ḥija, und nach der Fassung, nach der er gesagt hat, man berücksichtige die Annahme, ist dies eine Stütze für R. Ḥija, und er streitet gegen R. Qaṭṭina. Nach R. Hona[138]streiten sie nicht, denn eines gilt von dem Fall, wenn vom Kanal einwärts, und eines, wenn vom Kanal auswärts, nach Rami b. Šemuél und nach R. Jiçḥaq, dem Sohn R. Jehudas, welche sagen, wenn vom Kanal auswärts sei es des Zweifels wegen rein, und wenn vom Kanal einwärts, sei es des Zweifels wegen unrein, muss es ja auf den Fall bezogen werden, wenn vom Kanal einwärts, somit streiten sie ja[139]gegen R. Ḥija!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn es sich am Boden[140]des Vorraums befindet, und eines, wenn es sich am Dach[140]des Vorraums befindet.

R. Johanan sagte: In drei Fällen richteten sich die Weisen nach der Mehrheit, und

135. Es ist also sicher unrein. 136. Da es entschieden unrein ist. 137. Sodass es ob vor od. hinter den Kanal zweifelhaft ist. 138. Nach dem zwischen vor u. hinter dem Kanal zu unterscheiden ist. 139. Da es nach ihnen im Vorraum in keinem Fall entschieden unrein ist. 140. Bei der Rückenlage unten bezw. oben; in letzterem Fall ist es niemals entschieden unrein, da es wol von oben her gekommen ist.

שבתות הוו אמרי מאן בעי פקולי בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי אמר רבא הני שחקי דביתנא מעלו לבדיקה [41]איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן [42]אלא בפקולין או בצמר נקי ורך לא קשיא הא בביתנא הא במאני דביתנא ואיבעית אימא הא והא במאני [43]דביתנא הא בחדתי הא בשחקי: [44]נוהגין טומאה וטהרה בשלנין תנן [45]התם °שלג אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין [46]למשקה מטמא טומאת משקין נטמא מקצתו לא נטמא כולו נטהר מקצתו נטהר כולו [47]הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו לא נטמא כולו והדר תני נטהר מקצתו נטהר כולו למימרא דנטמא כולו אמר אביי כגון [48]שהעבירה על אויר תנור °דהתורה העידה על כלי חרס °אפילו מלא חרדל:

[49]של משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעלייה דם החדר טמא [49]דם העלייה טהור °נמצא בפרוזדור ספקו טמא [50]לפי שחזקתו מן המקור:

גמרא. רמי בר שמואל ורב יצחק בריה דרב יהודה [51]תנו נדה בי רב הונא אשבחינהו רבה בר רב הונא דיתבי וקאמרי החדר מכפנים [52]והפרוזדור מבחוץ ועליה

M 41 והתני׳ דבי || M 42 ולא בפק׳ אלא בצ׳ || M 43 ול״ק הא || M 44 + ו || M 45 — התם || M 46 למשקין || 47 — הא ... והדר כולו || M 48 שהעבירו || MP 49 — דה״ע טהור || M 50 — לפי || BP 51 תני || M 52 ופר׳.

des Šabbath auszurufen: Wer braucht Baumwolle zum Brot? Und ich wusste nicht, was sie damit meinten. Raba sagte: Linnenlumpen eignen sich für die Untersuchung. — Dem ist ja aber nicht so, in der Schule Menašes lehrten sie ja, man untersuche das Bett nicht mit einem roten Lappen, nicht mit einem schwarzen Lappen und nicht mit Flachs, sondern nur mit Baumwolle oder mit reiner und weicher Wolle!? — Das ist kein Einwand; eines gilt von Linnen und eines gilt von Kleidern[128] aus Linnen. Wenn du aber willst, sage ich: eines gilt von neuen und eines gilt von abgetragenen[128].

«Sie beobachteten die Gesetze von Unreinheit und Reinheit beim Schnee.» Dort wird gelehrt: Der Schnee ist[129] weder Speise noch Getränk. Hat man ihn als Speise bestimmt, so ist er nicht als Speise verunreinigungsfähig; wenn als Getränk, so ist er als Getränk verunreinigungsfähig. Ist ein Teil unrein geworden, so ist nicht das ganze unrein, ist ein Teil rein geworden, so ist das ganze rein. Dies widerspricht sich ja selbst. [Zuerst] heisst es, wenn ein Teil unrein geworden ist, sei nicht das ganze[130] unrein, und darauf lehrt er, wenn ein Teil rein geworden ist, sei das ganze rein, wonach vorher das ganze unrein war!? Abajje erwiderte: Wenn man damit über die Mündung eines Ofens[131] fährt, denn die Gesetzlehre bekundete von Tongefässen, dass [deren Unreinheit] auch beim Quantum eines Senfkorns erfolgt[132].

DIE WEISEN SPRECHEN BEI DER FRAU[133] BILDLICH VON KAMMER, VORRAUM UND SÖLLER[134]. DAS BLUT AUS DER KAMMER IST UNREIN, DAS BLUT AUS DEM SÖLLER IST REIN, FINDET SICH SOLCHES IM VORRAUM, SO IST ES DES ZWEIFELS WEGEN UNREIN, WEIL ANZUNEHMEN IST, DASS ES AUS DER QUELLE KOMMT.

GEMARA. Rami b. Šemuél und R. Jiçḥaq, der Sohn R. Jehudas, lernten [den Traktat von der] Menstruation bei R. Hona, und Rabba b. R. Hona traf sie dasitzen und rezitiren: die Kammer innerhalb, der Vorraum ausserhalb, der Söller über beiden, und zwi-

128. Je mehr sie gebraucht u. gewaschen sind, desto geeigneter sind sie. 129. Hinsichtl. des Reinheitsgesetzes. 130. Die einzelnen Partikelchen bleiben von einander unberührt. 131. Die tönernen Backöfen hatten die Form eines Topfes; befindet sich darin etwas Unreines, so ist der ganze Hohlraum unrein. 132. Die Unreinheit des Hohlraums wird auf das ganze Stück Schnee übertragen. 133. Dh. bei der Benennung der Genitalien. 134. Worunter die Gebärmutter, die Scheide u. (bei Rückenlage) die darüber liegende Harnblase zu verstehen sind. Die von der Harnblase in die Scheide mündende Harnröhre wird weiter als Kanal (od Stiege, לול) bezeichnet. (Dies ist die einzig richtige, mit der talmud. Diskussion übereinstimmende Erklärung, anders lautende sind falsch.) Die physiologische Blutung kommt aus der Kammer, der Gebärmutter, oft mit "Quelle" bezeichnet, u. ist lev. unrein; die pathologische Blutung aus dem Söller, der Harnblase, od. Verletzungen andrer innerer Organe ist lev. rein; über die pathologische Blutung aus der Gebärmutter (מקום מקור) besteht oben (S. 751 Z. 19ff.) ein Streit.

שלשה דברים נאמרו בצפרנים שורפן הכיר קוברן צדיק
ורקן רשע: [a]והמקיז דם ומשמש מטתו דאמר מר
[b]מקיז דם ומשמש מטתו[c]הויין לו בנים ויתקן הקיז
שניהם ומשמש הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב [d]יצא
אמרן אלא דלא מעיים מידי אבל מעיים מידי לית לן בה:
אמר רב הסדא אמור לו לאדם שישמש מטתו ביום
שנאמר [e]ואהבת לרעך כמוך [f]מאי משמע אמר אביי
[g]שמא יראה[h]בה דבר מגונה ותתגנח עליו אמר רב הנא
[i]ישראל קדושים הם ואין משמשין מטיתיהן ביום אמר
רבא [k]ואם היה בית אפל מותר [l]תלמיד חכם מאפיר
בכסותו ומשמש הנן אי תשמש לאור הנר אימא [m]תבדיק
לאור הנר תא שמע אף על פי שאמרו המשמש מטתו
לאור הנר[n]תרי זה מגונה אימא הבודק מטתו לאור
הנר תרי זה מגונה תא שמע [o]ושל בית מונבז המלך היו
עושין שלשה דברים ומזכירין אותן לשבח[p]היו משמשין
מטותיהם ביום ובודקין מטותיהם בטילא פרהבא ונוהגין
טומאה וטהרה בשלגים קתני מיהא משמשין מטיתיהן
ביום אימא בודקין מטותיהם ביום תני נמי מסתברא
דאי סלקא דעתך משמשין[q]מזכירין אותן לשבח אין
[r]תני נמי דאגב דאיכא אונס שינה מגניא באפיה:
ובודקין מטותיהן בטילא[s]פרהבא מסייע ליה לשמואל
דאמר שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקילין[t]או
בצמר נקי ונך אמר רב[u]היינו דכי הואי התם בעירבי

M 26 — ו | M 27 הקיז דם ושימש | M 28 — הויין
... ושמשו || M 29 פפא לא || M 30 כמוך מה ת״ל א׳ ||
M 31 — בה | M 32 א׳ רבא ואיתי׳ רב פפא ת״ח מתעטף
בטליתו ומש׳ | M 33 + או | M 34 — הזים
M — חיו | M 36 + ביום | M 37 — ה ן ד
M פרהווא | M 39 של צמר | M 40 + אי תכי

Die Rabbanan lehrten: Dreierlei sagten sie von den Nägeln: wer sie verbrennt, ist ein Frommer, wer sie vergräbt, ist ein Gerechter, und wer sie fortwirft, ist ein Frevler.

«Wenn man sich zur Ader gelassen hat und den Geschlechtsakt vollzieht». Der Meister sagte nämlich: Wer sich zur Ader gelassen hat und den Geschlechtsakt vollzieht, bekommt hektische Kinder; wenn beide sich zur Ader gelassen haben und den Geschlechtsakt vollziehen, so bekommen sie mit Ausfluss[117]behaftete Kinder. Rabh sagte: Dies nur dann, wenn er inzwischen nichts gekostet hat, hat er aber inzwischen etwas gekostet, so ist nichts dabei.

R. Hisda sagte: Es ist verboten, den Geschlechtsakt am Tag zu vollziehen, denn es heisst:[118]*du sollst deinen Nächsten lieben wie dich selbst.* — Wieso geht dies hieraus hervor? Abajje erwiderte: Er könnte an ihr etwas Hässliches sehen, und sie würde ihm widerwärtig werden. R. Hona sagte: Die Jisraéliten sind heilige und vollziehen den Geschlechtsakt nicht am Tag. Raba sagte: Ist es ein finstres Haus, so ist es erlaubt. Ein Schriftgelehrter darf mit seinem Mantel verdunkeln und den Geschlechtsakt vollziehen. — Es wird gelehrt: oder sie vollziehe den Geschlechtsakt beim Schein des Lichtes!? — Lies: sie untersuche sich beim Schein des Lichtes. — Komm und höre: Obgleich sie gesagt haben, wer den Geschlechtsakt beim Schein des Lichtes vollzieht, sei abscheulich[120]!? — Lies: wer das Bett vor dem Schein des Lichtes untersucht, sei abscheulich. — Komm und höre: Die aus dem Haus des Königs Monobaz[123]taten dreierlei, und man gedachte ihrer lobend: sie vollzogen den Geschlechtsakt am Tag, sie untersuchten ihre Betten mit weichem Wollzeug, und sie beobachteten die Gesetze von Unreinheit und Reinheit beim Schnee. Hier lehrt er also, dass sie den Geschlechtsakt am Tag vollzogen!? — Lies: sie untersuchten ihre Betten am Tag. Dies ist auch einleuchtend, denn wieso gedachte man ihrer lobend, wenn du sagen wolltest, sie vollzogen dann den Geschlechtsakt!? — Allerdings, dem ist auch so; [nachts] ist man vom Schlaf überwältigt, und sie ist ihm[124]zuwider.

«Sie untersuchten ihre Betten mit weichem Wollzeug.» Dies ist eine Stütze für Šemuél, denn Šemuél sagte, man untersuche das Bett[125]nur mit Baumwolle oder mit reiner und weicher Wolle. Rabh sagte: Deshalb pflegten sie auch, als ich dort[126]war, am Vorabend[127]

Ton; vgl. Bd. VII S. 910 Z. 6. 120. Vgl. Bd. V S. 606 N. 69. 121. Lev. 19,18. 122. Es ist nur schamlos, jed. nicht verboten. 123. König von Adjabene; vgl. Bd. VI S. 961 Z. 7ff. 124. Die Leidenschaft wird durch die Schläfrigkeit beeinträchtigt, was von schlechtem Einfluss auf die Kinder ist; vgl. Bd. IV S. 878 Z. 2ff. 125. Wol euphemistisch. 126. In Palästina. 127. Für Intellektuelle ist der Geschlechtsverkehr in der Nacht vom Freitag zum Sonnabend festgesetzt; vgl. Bd. IV S. 659 Z. 16ff.

באמה ומשתין מים[1] ומשתין מים ערום לפני מטתו
והמשמש מטתו בפני כל חי אמר ליה רב יהודה
לשמואל[2] ואפילו לפני עכברים אמר ליה שיננא לא[3] אלא
כנון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהן
ושפחותיהם[4] ואינהו מאי דרוש שבו לכם פה עם החמור
עם הדומה לחמור רבה בר רב הונא מקרקש זני דבילתא
אביי באלי דידבי[5] רבא באלי פרוחי: [6]אמר רבי שמעון
בן יוחי חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו
ודמו בראשו האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה
והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והלן בבית
הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים והמקיז
דם ומשמש[7] מטתו: [ה]אוכל שום קלוף כו׳ ואת על גב
דמנחי בסילתא ומציירי והתימי רוח רעה שורה עליהן
ולא אמרן אלא דלא שייר[8] בהן עיקרן או קליפתן אבל
שייר[8] בהן עיקרן או קליפתן לית לן בה: והשותה
משקין[9] מזוגין שעבר עליהן הלילה אמר רב יהודה אמר
שמואל והוא שלנו בכלי מתכות אמר רב פפא ובלי
נתר בכלי מתכות דמו[10] וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו
בכלי מתכות ובלי נתר בכלי מתכות דמו: והלן בבית
הקברות כדי שתשרה עליו רוח טומאה זמנין דמסכנין
ליה: והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים מפני שאשה
[11]מעוברת עוברת עליהן ומפלת ולא[12] אמרן אלא דשקיל
[13]בגנוסטרי ולא אמרן אלא[14] דשקיל דידיה ודכרעיה ולא
אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו
לית לן בה ולא[15] היא לכולה מילתא היישינן: תנו רבנן

— M 13 ‖ אפ׳ בפני M 12 ‖ והמ״ם בפ״ם ער׳ M 11
אלא ‖ M 14 מאי דרשי ‖ M 15 רב פפא M 16 ‖
וכן היה רשב״י או׳ ח״ד העוש׳ ‖ M 17 האו׳ ש״ק וב״ק וביצ׳
קלופ׳ אע״ג דמיתנחי בס׳ וציי׳ ‖ P 18 בה. M — בהן ‖
M 19 מגולין ‖ M 20 — וכן ... דמו ‖ M 21 עוברה
P) 22 אמרה) ‖ M 23 בנגוסטרי ‖ M 24 — דשק׳ ‖
M 25 + מילת׳.

Glied anfasst und urinirt, wer nackt vor seinem Bett urinirt, und wer vor irgend einem Lebewesen den Geschlechtsakt vollzieht. R. Jehuda sprach zu Šemuél: Auch vor Mäusen? Dieser erwiderte ihm: Scharfsinniger, nein, vielmehr wie im Haus jener, die den Geschlechtsakt vor ihren Sklaven und Sklavinnen vollziehen. — Welchen Schriftvers[115] legten sie da aus? —[116]*Wartet hier [îm] mit dem Esel*, ein Volk [âm], das einem Esel[117] gleicht. Rabba b. R. Hona klapperte[118] mit den Glöckchen des Betthimmels. Abajje jagte die Fliegen fort. Raba jagte die Mücken fort.

R. Šimôn b. Joḥaj sagte: Fünf Dinge sind es, wer sie tut verwirkt sein Leben und sein Blut kommt über sein Haupt: wenn man geschälten Knoblauch, geschälte Zwiebeln oder geschältes Ei isst, wenn man trinkfertige Getränke trinkt, über die die Nacht verstrichen ist, wenn man auf einem Begräbnisplatz übernachtet, wenn man sich die Nägel abschneidet und sie auf die Strasse wirft, und wenn man sich zur Ader gelassen hat und den Geschlechtsakt vollzieht.

«Wenn man geschälten Knoblauch isst &c.» Selbst wenn sie in einem Korb liegen, eingebunden und versiegelt sind, ruht der böse Geist auf ihnen. Dies jedoch nur dann, wenn man nicht die Schale oder die Wurzel daran gelassen hat, hat man aber die Schale oder die Wurzel daran gelassen, so ist nichts dabei.

«Wenn man trinkfertige Getränke trinkt, über die die Nacht verstrichen ist.» R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dies nur, wenn sie über Nacht in einem Metallgefäss gestanden haben. R. Papa sagte: Natrongefässe[119] gleichen Metallgefässen. Ebenso sagte R. Johanan, dies nur, wenn sie über Nacht in Metallgefässen gestanden haben, und Natrongefässe gleichen Metallgefässen.

«Wenn man auf einem Begräbnisplatz übernachtet.» Damit der Geist der Unreinheit auf ihm ruhe; es kann vorkommen, dass man in Gefahr gerät.

«Wenn man die Nägel abschneidet und auf die Strasse wirft.» Weil eine schwangere Frau über diese gehen und abortiren kann. Dies nur dann, wenn man sie mit einer Nagelschere abgenommen hat. Und nur dann, wenn man die der Hände und der Füsse abgenommen hat. Und nur dann, wenn man damit nichts andres abgeschnitten hat, hat man aber damit auch andres abgeschnitten, so ist nichts dabei. Dies ist aber nichts; zu befürchten ist in jedem Fall.

115. welche Stütze gibt es hierfür in der Schrift. 116. Gen. 22,5. 117. So traditionell; viell.: mit dem, der dem Esel gleicht. 118. Damit niemand das Zimmer betrete. 119. Aus alaunhaltigem

wenn er vorhanden ist, den Geschlechtsakt nicht vollziehen, auch wenn sie es nicht weiss!? Somit darf sie auch jetzt den Geschlechtsakt vollziehen. Raba erwiderte ihm: Für diese ist der Beweis vorhanden, für jene ist der Beweis nicht vorhanden.

R. Johanan sagte: Es ist verboten, den Geschlechtsverkehr am Tag zu pflegen. R. Hamnuna sprach: Hierauf deutet folgender Schriftvers: *es schwindet der Tag, an dem ich geboren ward, und die Nacht, in der gesprochen ward: empfangen ist ein Männliches*; die Nacht ist für die Empfängnis bestimmt, der Tag aber ist nicht für die Empfängnis bestimmt. Reš-Laqiš sagte: Hieraus:[111] *wer seinen Wandel schändet, stirbt.* — Wofür verwendet Reš-Laqiš den Vers des R. Johanan? — Diesen verwendet er für eine Auslegung des R. Hanina b. Papa, denn R. Hanina b. Papa trug vor: Der Engel, der über die Schwangerschaft gesetzt ist, heisst Nacht. Er holt den Tropfen, legt ihn vor den Heiligen, gebenedeiet sei er, und spricht vor ihm: Herr der Welt, was soll aus diesem Tropfen werden: ein Held oder ein Schwächling, ein Weiser oder ein Tor, ein Reicher oder ein Armer. Er sagt aber nicht: ein Frevler oder ein Gerechter. Dies nach R. Hanina, denn R. Hanina sagte: Alles wird durch den Himmel [bestimmt], ausgenommen die Gottesfurcht, denn es heisst:[112] *und nun, Jisraél, was verlangt der Herr, dein Gott, von dir, als dass du fürchtest &c.* — Und R. Johanan!? — Der Schriftvers könnte ja lauten *ein Männliches empfangen*, wenn es aber *empfangen ist ein Männliches*[113] heisst, so besagt dies: die Nacht ist für die Empfängnis bestimmt, der Tag aber ist nicht für die Empfängnis bestimmt. — Wofür verwendet R. Johanan den Vers des Reš-Laqiš!? — Diesen verwendet er für folgendes. Im Buch des Ben-Sira steht geschrieben: Drei, die ich hasse, und vier, die ich nicht liebe: ein Fürst, der in Gasthäusern weilt, — manche[115] lesen: ein Fürst, der schwatzt, und manche lesen: ein Fürst, der zankt, — wer sich auf den Höhen der Stadt niederlässt, wer das Glied anfasst und urinirt, und wer in das Haus seines Nächsten plötzlich eintritt. R. Johanan sagte: Selbst in sein eignes Haus.

R. Šimôn sagte: Vier, die der Heilige, gebenedeiet sei er, hasst, und ich liebe sie nicht: wer plötzlich in sein Haus eintritt, und um so mehr in das Haus seines Nächsten, wer das

איתא מי לא משמשה יאת על גב דלא ידעה השתא
נמי תשמש אמר ליה רבא זו מיבחה קיים זו אין
מיבחה קיים אמר רבי יוחנן אסור לאדם שישמש
מטתו ביום אמר רב המנונא מאי קרא שנאמר יאבד
יום אילד בו והלילה אמר הרה גבר ליולה ניתן להריון
ויום לא ניתן להריון דריש לקיש לקיש אמר מהכא ביזה
הרביו ימות ורוש לקיש האי קרא דרבי יוחנן מאי דריש
ביה מיבעי ליה לכדדריש רבי הנינא בר פפא דדריש
רבי הנינא בר פפא איתו מלאך הממונה על ההריון
ליולה שמו ונוטל טיפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא
ואומר לפניו רבונו של עולם טיפה זו מה תהא עליה
גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע
או צדיק לא קאמר כדרבי הנינא דאמר רבי הנינא
הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה
ישראל מה ה אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה וגו
ורבי יוחנן אם כן נכתוב קרא גבר הורה מה הורה גבר
ליולה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ורבי יוחנן האי
קרא דריש לקיש מאי דריש ביה מיבעי ליה לכדכתיב
בספר בן סירא שלשה שנאתי וארבעה לא אהבתי שר
הנרגל בבית המשתאות ואמרי לה שר הנרגן ואמרי
לה שר הנרגז והמושיב שבת במרומי קרת והאוחז
באמה ומשתין מים והנכנס לבית חבירו פתאים אמר
רבי יוחנן ואפילו לביתו: אמר רבי שמעון ארבעה
דברים הקדוש ברוך הוא שינאן ואני איני אוהבן הנכנס
לביתו פתאום ואין צריך לומר לבית חבירו והאוחז

M 93 הונא | M 94 קרא יאבד | M 95 — ויום לא | M 96 אבל | M 97 — קא | P 98 אותי ורי.
M וגו ואידך א"ך לכתי | M 1 ולא יום ורי | M 2 עביד | M 3 כבית המשתאות והמושיב | M 4 — מים
M 5 — חבי | M 6 שמו | B 7 + בן יוחאי | M 8 — דבי | M 9 ואף אני | M 10 בבי.

---

levit. reinen Dingen befassen will; der Geschlechtsverkehr ist ihr jed. erlaubt, solange sie nicht menstruirend ist. 110. Sie untersucht ihn ja erst nachher, u. auch wenn vorher, kann sie in der Dunkelheit nicht sehen. 111. Ij. 3,2. 112. Pr. 19,16. 113. Dt. 10,12. 114. Das W. "empfangen" neben dem W. "Nacht". 115. Die folgenden Lesarten entstehen durch eine Mutation des letzten Buchstaben des gleichen Wortes, der wahrscheinl. in der Vorlage fehlte.

[iv,2] ית שמאי אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל אומרים דיה[76] בשני עדים כל הלילה:

Col.b °**גמרא.** תנו רבנן אף על פי שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מנונה בית שמאי אומרים צריכה [77]שני עדים על כל תשמיש[78] או תשמש לאור הנר ובית הלל אומרים דיה בשני עדים כל[79] הלילה תניא אמרו להם בית שמאי לבית הלל לדבריכם ליחוש שמא תראה [80]טפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שנייה אמרו להם בית הלל[81] אף לדבריכם ליחוש עד שהרוק[82] בתוך הפה שמא נימוק והולך לו אמרו להם [83]לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק[84] שתי פעמים תניא אמר רבי יהושע רואה אני את דברי בית שמאי אמרו לו תלמידיו רבי[85] הארכת עלינו אמר להם מיטב שאאריך עליכם בעולם הזה כדי שיאריכו ימיכם לעולם הבא[86]: אמר רבי זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה רבא אמר בועל ושונה[87] כי תניא ההיא Nid.11b לטהרות[88] תניא נמי הכי °במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה מותרת[6] ובמה דברים אמורים שהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא [89]בחזקתה עד שתאמר[90] לו טהורה אני: אמר רבי אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב בדקה בעד[91] ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה רבי[92] אילא אילו

M 76 — ב ‖ M 77 + הימנו ‖ M 78 + ותש׳ ‖ M 79 — ה ‖ M 80 טפ׳ כחר׳ בב״ר ותחפהו ‖ M 81 אפי׳ ‖ M 82 + כמה ‖ B 85 שני ‖ P 84 לפי ש ‖ M 83 לתוך ‖ M + ולא אקצר עליכם בעה״ז כדי שלא יקצרו ימי׳ בעה״ב ‖ M 86 + ואין בכך כלום ‖ M 87 + תניא ‖ M 88 במומ׳ ‖ M 89 לו — M 90 ‖ M 91 + אחר ‖ M 92 זיר׳.

DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, SIE BRAUCHE ZU JEDEM GESCHLECHTSAKT ZWEI WISCHLAPPEN, ODER SIE VOLLZIEHE DEN GESCHLECHTSAKT[102] BEIM SCHEIN DES LICHTES, UND DIE SCHULE HILLELS SAGT, SIE HABE MIT ZWEI WISCHLAPPEN FÜR DIE GANZE NACHT GENUG.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Obgleich sie gesagt haben, wer den Geschlechtsakt vor dem Schein des Lichtes vollzieht, sei abscheulich, sagt die Schule Šammajs dennoch, sie brauche zu jedem Geschlechtsakt zwei Wischlappen oder sie vollziehe den Geschlechtsakt beim Schein eines Lichtes. Die Schule Hillels sagt, sie habe mit zwei Wischlappen für die ganze Nacht genug. Es wird gelehrt: Die Schule Šammajs sprach zu der Schule Hillels: Nach eurer Ansicht[103] ist ja zu berücksichtigen, sie könnte beim ersten Geschlechtsakt einen senfgrossen Tropfen ausstossen und er beim zweiten Geschlechtsakt mit Samen bedeckt werden[104]!? Die Schule Hillels erwiderte: Auch nach eurer Ansicht ist ja zu berücksichtigen, der Speichel kann ja noch im Mund[105] zerrieben werden!? Diese erwiderte: Es ist nicht gleich, ob er einmal zerrieben wird oder er zweimal zerrieben wird. Es wird gelehrt: R. Jehošuâ sagte: Mir leuchten die Worte der Schule Šammajs ein. Seine Schüler sprachen zu ihm: Meister, du hast es uns ausgedehnt[106]. Er erwiderte ihnen: Ich will[107] es euch auf dieser Welt ausdehnen, damit eure Tage in der zukünftigen Welt ausgedehnt werden.

R. Zera sagte: Aus den Worten von diesen allen lernen wir, dass ein Mann von Seele[108] nicht den Geschlechtsakt vollziehe und wiederhole. Raba sagt, man dürfe den Geschlechtsakt vollziehen und wiederholen, denn jene Lehre spricht von der Reinheit[109]. Ebenso wird auch gelehrt: Dies nur hinsichtlich der Reinheit, ihrem Mann aber ist sie erlaubt. Ferner gilt dies nur von dem Fall, wenn er sie in der Annahme der Reinheit zurückgelassen hat, wenn er sie aber in der Annahme der Unreinheit zurückgelassen hat, bleibt sie solange in ihrem Zustand, bis sie zu ihm sagt, sie sei rein.

R. Abba sagte im Namen des R. Ḥija b. Aši im Namen Rabhs: Wenn sie sich [vorher] mit einem Wischlappen untersucht hat und er abhanden gekommen ist, so ist ihr der Geschlechtsakt verboten, bis sie sich untersucht hat. R. Ila wandte ein: Darf sie denn,

102. Dh. sie untersuche die Wischlappen sofort nach dem Geschlechtsakt. 103. Dh. wenn sie danach verfährt. 104. Sodass er bei der Untersuchung des Lappens nach dem letzten Geschlechtsakt nicht zu sehen ist. 105. Euphemistisch; der Blutstropfen kann auch beim gleichzeitigen Geschlechtsakt mit Samen bedeckt werden. 106. Dh. zu sehr erschwert. 107. Der Ausdruck מומב (lieber will ich) rechtfertigt den Zusatz in Cod. M. 108. Von Zucht u. Selbstbeherrschung. 109. Wenn sie sich mit

טהורה [64]נמי ממאה [65]מפני [66]שאירה בזמני בא לימא
בוסתות קמיפלגי [67]דמר סבר דאורייתא ומר סבר דרבנן
אמר רבי זירא דכולי עלמא וסתות דאורייתא [68]באן
שבדקה עצמה בשיעור וסת באן שלא בדקה עצמה
בשיעור וסת [69]דב נחמן בר יצחק אמר בוסתות נופייהו
קמיפלגי [70]דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות
דרבנן: אמר רב ששת כתנאי רבי אליעזר אומר ממאה
[71]נדה ורבי יהושע אומר תבדק והני תנאי כי הני תנאי
דתניא רבי מאיר אומר ממאה נדה וחכמים אומרים
תבדק אמר אביי אף אנן נמי תנינא [72]דתנן [73]רבי מאיר
אומר אם היתה בבחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה
טהורה [74]שהרדה מסלקת את הדמים טעמא דאיכא
הרדה הא ליכא הרדה ממאה אלמא וסתות דאורייתא
לימא הני תנאי [75]בהא נמי פליגי דתניא הריאה דם מחמת
מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רבי שמעון
בן נמליאל רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה
[76]מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר וסתות דאורייתא
ומר סבר וסתות דרבנן אמר רבינא [77]לא דכולי עלמא
וסתות דרבנן והכא [78]במקור [79]מקומו ממא קמיפלגי רבן
שמעון בן גמליאל סבר אשה טהורה ודם ממא דקאתי
דרך מקור [80]ואמר ליה רבי אי חיישת לוסת [81]אשה נמי
ממאה ואי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא:

M 64 — נמי | M 65 שבזמנו הוא בא | M 66 מ״ם וסת׳ דאור׳ ומ״ם וסת׳ דרב׳ | M 76 + ול״ק | M 68 — ד | M 69 ר״י | P 70 דתניא. M — דת׳ | M 71 כי הני תנאי דתני׳ | M 72 לימא בהא | M 73 — לא | 74 M — מק׳ | M 75 — אשה ... לוסת.

hat, sei sie unrein, weil der Gast sich zur Zeit einfindet[66]. Es wäre anzunehmen, dass sie über die [Beachtung der] Periode streiten; einer ist der Ansicht, sie sei aus der Gesetzlehre, und einer ist der Ansicht, sie sei rabbanitisch. R. Zera erwiderte: Alle sind der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei aus der Gesetzlehre, nur gilt eines von dem Fall, wenn sie sich innerhalb der Dauer der Blutung[67] untersucht hat, und eines von dem Fall, wenn sie sich nicht innerhalb der Dauer der Blutung untersucht[68] hat. R. Nahman b. Jiçhaq sagte: Sie streiten über die [Beachtung der] Periode selber; einer ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei aus der Gesetzlehre, und einer ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei rabbanitisch.

R. Šešeth sagte: Hierüber [streiten] folgende Tannaím: R. Eliêzer sagt, sie sei[69] als Menstruirende unrein, und R. Jehošuâ sagt, sie untersuche sich. Diese Tannaím führen denselben Streit, wie die folgenden Tannaím. Es wird nämlich gelehrt: R. Meír sagt, sie sei als Menstruirende unrein, und die Weisen sagen, sie untersuche sich. Abajje sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt. Es wird gelehrt: Wenn sie in einem Versteck[97] war, und als die Zeit ihrer Periode kam, sich nicht untersucht hat, so ist sie rein, weil die Angst die Blutung zurückhält. Nur wenn Angst vorliegt, wenn aber keine Angst vorliegt, ist sie unrein. Demnach ist die [Beachtung der] Periode aus der Gesetzlehre. Es wäre anzunehmen, dass hierüber auch folgende Tannaím streiten. Es wird gelehrt: Hat sie Blut infolge einer Wunde wahrgenommen, selbst in den Tagen ihrer Menstruation[98], so ist sie rein — Worte des R. Šimôn b. Gamaliél. Rabbi sagt, hat sie eine regelmässige Periode, so berücksichtige sie ihre Periode[99]. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: einer ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei aus der Gesetzlehre, und einer ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei rabbanitisch. Rabina erwiderte: Nein, alle sind der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei rabbanitisch, und hier streiten sie, ob der Ort der Quelle[100] unrein ist. R. Šimôn b. Gamaliél ist der Ansicht, die Frau sei zwar rein, das Blut aber unrein, weil es über die Quelle[101] kommt, und Rabbi sprach zu ihm: Berücksichtigst du die Periode, so ist auch die Frau unrein, und berücksichtigst du die Periode nicht, so ist auch der Ort der Quelle rein.

92. Die Periode war sicher eingetreten. 93. Vgl. S. 746 Z. 15ff. 94. Nach ihrer regelmässigen Periode; nur in diesem Fall ist sie nach R. rein. 95. Sondern erst später; sie ist dann nach aller Ansicht unrein. 96. Wenn sie sich zur Zeit ihrer Periode nicht untersucht hat. 97. Aus Furcht vor etwas. 98. Dh. während welcher sie sonst ihre Periode hat. 99. Selbst wenn das Blut von der Wunde herrührt, kann diesem auch Menstruationsblut beigemischt sein. 100. Der Uterus, woher das Menstruationsblut kommt. 101. Diese Körperstelle ist unrein, somit ist es auch das daraus kommende Blut, selbst infolge einer Verletzung.

דבר שאינו מתוקן ואיבעית אימא כפק וספק הוא
Bez. 31b Pes. 9a Mak. 17b °וכדרבי °[49]אושעיא °דאמר רבי °[49]אושעיא מערים אדם
על תבואתו ומכניסה בטוין שלה בדי שתהא בהמתו
אוכלת ופטורה מן המעשר ואכתי אין כפק מוציא מידי
Pes. 9a Az. 41b Ah. 16 ודאי °והתניא °[50]מעשה בשפחתו של °[51]מסיק אחד °[52]ברימון
שהטילה נפל לכור ובא כהן והציין בו לידע אם זכר
°[53]אם נקבה °[53]ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו מפני
שחולדה וברדלס מצויים שם והא הכא דודאי הטילה
נפל כפק גררוהו כפק לא גררוהו וקאתי כפק ומיציא
Fol. 16 מידי ודאי לא תימא °[54]הטילה נפל לכור אלא אימא °כמין
נפל והא לידע אם זכר אם נקבה °[55]קתני חכי קאמר ובא
כהן והציין בו לידע אם נפל הפילה אם רוח הפילה
°[56]ואם תמצי לומר נפל הפילה לידע אם זכר אם נקבה
°[57]ואי בעית אימא כיון דחולדה וברדלס °[58]מצויין שם ודאי
גררוהו: °[59]בעו מיניה מרב נחמן וסתות דאורייתא או
°[60]דרבנן אמר להו °[61]מדאמר הונא חברין משמיה דרב
°[62]אשה שיש לה וסת °[24]והגיע °[31]שעת וסתה ולא בדקה
ולבסוף ראתה הוששת לוסתה °וחוששת לראייתה אלמא
Nid. 9a 15b 16a °וסתות דאורייתא איבא דאמרי חכי קאמר ליה טעמא
דראתה הא לא ראתה °[63]אין הוששין אלמא וסתות דרבנן:
אתמר אשה שיש לה וסת והגיע °[31]שעת וסתה ולא
בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאת טמאה
טמאה טהורה טהורה ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאת

49 M יהוש׳ ‖ 50 M + א״ר יהודה ‖ 51 M מציק ‖ 52 P בדימון. M ברמין ‖ 53 M + הוא ‖ 54 M שהט׳ נפל ‖ 55 M הי׳ קת׳ חכי קתני לידע ‖ 56 M אם נפל ‖ אלא כמין ‖ 57 M + היא ‖ 58 B מצויה ‖ 59 M בע׳ מינ׳ רבא מרי ‖ 60 M + מ ‖ 61 M מדאורית׳ והונא ‖ 62 M + א׳ ‖ 63 M לא אלמא.

aus der Hand lässt. Wenn du aber willst, sage ich: da ist es Zweifelhaftes gegenüber Zweifelhaftem. Dies nach R. Ošâja, denn R. Ošâja sagte, man dürfe mit seinem Getreide eine List anwenden und es mit der Spreu[88] einführen, damit sein Vieh zehntfrei fressen dürfe[89]. — Aber bringt denn das Zweifelhafte nicht aus dem Zustand des Entschiedenen, es wird ja gelehrt: Einst warf die Magd eines Bedrückers in Rimmon eine Fehlgeburt in eine Grube, und ein Priester kam und schaute hinein, um zu sehen, ob sie eine männliche oder eine weibliche sei. Als die Sache vor die Weisen kam, erklärten sie ihn als rein, weil da Wiesel und Iltisse[90] vorhanden waren. Da hatte sie ja die Fehlgeburt entschieden hineingeworfen, dagegen war es zweifelhaft, ob sie sie aus jener Grube verschleppt hatten oder nicht verschleppt hatten, und der Zweifel brachte es aus der Entschiedenheit!? – Sage nicht: warf eine Fehlgeburt in eine Grube, sondern: warf eine Art Fehlgeburt in eine Grube[91]. — Es heisst ja aber: um zu sehen, ob sie eine männliche oder eine weibliche sei!? — Er meint es wie folgt: da kam ein Priester und schaute hinein, um zu sehen, ob sie eine Fehlgeburt oder eine Luftblase abortirt hat, und wenn eine Fehlgeburt, (um zu sehen,) ob eine männliche oder eine weibliche. Wenn du aber willst, sage ich: da dort Wiesel und Iltisse waren, so hatten sie sie entschieden verschleppt.

Sie fragten R. Naḥman: Ist die [Beachtung der] Periode aus der Gesetzlehre oder rabbanitisch? Er erwiderte ihnen: Da unser Genosse Hona im Namen Rabhs sagte, eine Frau, die eine regelmässige Periode hat, aber als die Zeit ihrer Periode herangekommen war, sich nicht untersucht und später wahrgenommen hat, berücksichtige ihre regelmässige Periode und berücksichtige ihre Wahrnehmung, so ist hieraus zu entnehmen, dass die [Beachtung der] Periode aus der Gesetzlehre ist. Manche sagen, er habe ihnen wie folgt erwidert: Nur wenn wahrgenommen, hat sie aber nicht wahrgenommen, berücksichtige sie nichts. Somit ist hieraus zu entnehmen, dass die [Beachtung der] Periode rabbanitisch ist.

Es wurde gelehrt: Wenn eine Frau eine regelmässige Periode hat, und als die Zeit ihrer Periode herangekommen war, sich nicht untersucht, später aber sich untersucht hat, so ist sie, wie Rabh sagt, wenn sie sich untersucht und unrein gefunden hat, unrein, und wenn rein, rein. Šemuél aber sagt, auch wenn sie sich untersucht und rein gefunden

88. Wo es noch nicht zehntpflichtig ist. 89. Für Menschen aber ist es auch in diesem Zustand für eine regelmässige Mahlzeit verboten. 90. Die wahrscheinl. den Foetus verschleppt hatten. 91. Auch dies war zweifelhaft.

sagte. Dies nur in dem Fall, wenn die Zeit ihrer Periode noch nicht herangekommen ist, ist aber die Zeit ihrer Periode herangekommen, so ist sie ihm verboten. Er ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei aus der Gesetzlehre. Rabba b. Bar-Hana aber sagt, auch wenn die Zeit ihrer Periode herangereicht ist, sei sie ihm erlaubt. Er ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei rabbanitisch[81]. R. Aši lehrte es wie folgt: R. Hona sagte: Dies nur in dem Fall, wenn sie keine regelmässige Periode nach Tagen allein hat, sondern eine regelmässige Periode nach Tagen und beim Springen[82], denn da es von einer Tätigkeit abhängt, so ist es möglich, dass sie nicht gesprungen ist und nicht wahrgenommen hat, hat sie aber eine regelmässige Periode nach Tagen, so darf er den Geschlechtsakt nicht ausüben, denn er ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei aus der Gesetzlehre. Rabba b. Bar-Hana aber sagt, auch wenn sie eine regelmässige Periode nach Tagen hat, sei sie ihm erlaubt. Er ist der Ansicht, die [Beachtung der] Periode sei rabbanitisch.

R. Šemuél sagte im Namen R. Johanans: Wenn eine Frau eine regelmässige Periode hat, so darf ihr Mann die Tage ihrer Periode berechnen und ihr beiwohnen. R. Šemuél b. Jeba sprach zu R. Abba: Sagte R. Johanan es auch von einer Jungen, die unterzutauchen sich genirt[84]? Dieser erwiderte: Sagte R. Johanan es etwa von dem Fall, wenn sie entschieden wahrgenommen hat? R. Johanan sagte es nur von dem Fall, wenn ein Zweifel besteht, ob sie wahrgenommen hat oder nicht wahrgenommen hat, und auch wenn man annehmen wollte, sie habe wahrgenommen, kann sie ein Tauchbad genommen haben. Wenn sie aber entschieden wahrgenommen hat, man aber nicht weiss, ob sie ein Tauchbad genommen hat, so besteht hier ein Zweifel gegenüber Entschiedenen, und das Zweifelhafte bringt nichts aus dem Zustand des Entschiedenen. — Etwa nicht, es wird ja gelehrt: Wenn ein Genosse[85] gestorben ist und einen Speicher voll Früchte hinterlassen hat, selbst wenn sie erst einen Tag [zehntpflichtig[86] geworden] sind, so gelten sie als verzehntet. Diese waren ja entschieden zehntpflichtig, dagegen ist es zweifelhaft, ob sie verzehntet worden sind oder nicht verzehntet worden sind, und das Zweifelhafte bringt sie aus dem Zustand des Entschiedenen!? — Da ist es Entschiedenes und Entschiedenes. Dies nach R. Ḥanina aus Ḥozäa, denn R. Ḥanina aus Ḥozäa sagte, es sei feststehend, dass ein Genosse nichts Unfertiges[87]

הגיע שעת וסתה אבל הגיע שעת יסתה אסורה קסבר
וסתות דאורייתא רבה בר בר חנה אמר אפילו הגיע
שעת וסתה נמי מותרת קסבר וסתות דרבנן רב אשי
מתני חבי אמר רב הנא לא שני אלא שאין לה וסת Col. b
לימים אבל יש לה וסת לימים ולקפיצות בין דבמעשה
תליא מילתא אימא לא קפיץ ולא הזאי אבל יש לה
וסת לימים אבור לשמש קסבר וסתות דאורייתא רבה
בר בר חנה אמר אפילו יש לה וסת לימים מותרת
קסבר וסתות דרבנן: אמר רב שמואל משמיה דרבי
יוחנן אשה שיש לה וסת בעילה מחשב ימי יסתה ובא
עליה אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא אמר
רבי יוחנן אפילו ילדה דבוזא למטבל אמר ליה אטו
ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן אימר דאמר רבי יוחנן
ספק ראתה ספק לא ראתה ואם תמצי לומר ראתה
אימא טבלה אבל ודאי ראתה מי יימר דטבלה היה
ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי ולא והתניא
חבר שמת והניח מנורה מלאה פירות אפילו הן בני
יומן הרי הן בחזקת מתוקנין והא הכא ודאי טבל ספק
מעושר ספק אינו מעושר וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי
התם ודאי וודאי הוא כדרב הנינא חוזאה דאמר רב
הנינא חוזאה הזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידי

M 31 עת | M 32 — קס׳ | M 33 דוסת׳ דרב׳ | M 34 + ר״ב אש״י. יש״ב בכס״א דאכל״י תמר״י. ושת״י לשמ״ו סימן || M 35 B אלא | M 36 — לימ׳ ו | M 37 אימר | M 38 אסור׳ דוסת׳ | M 39 + תימ׳ | M 40 דוסת׳ | M 41 בר | VM 43 אבי | M 42 אבא א״ר אבא א״ר אסי א״ר יוחנן | P 44 דכוזי | M 45 — ליה | M 46 — ולא | 47 איטא | M 48 חינגא. M דודאי טבילי כפק מיעשרי כפק לא מיעשרי

R. Šemuél sagte im Namen R. Johanans: Wenn eine Frau eine regelmässige Periode hat, so darf ihr Mann die Tage ihrer Periode berechnen und ihr beiwohnen. R. Šemuél b. Jeba sprach zu R. Abba: Sagte R. Johanan es auch von einer Jungen, die unterzutauchen sich genirt[84]? Dieser erwiderte: Sagte R. Johanan es etwa von dem Fall, wenn sie entschieden wahrgenommen hat? R. Johanan sagte es nur von dem Fall, wenn ein Zweifel besteht, ob sie wahrgenommen hat oder nicht wahrgenommen hat, und auch wenn man annehmen wollte, sie habe wahrgenommen, kann sie ein Tauchbad genommen haben. Wenn sie aber entschieden wahrgenommen hat, man aber nicht weiss, ob sie ein Tauchbad genommen hat, so besteht hier ein Zweifel gegenüber Entschiedenen, und das Zweifelhafte bringt nichts aus dem Zustand des Entschiedenen. — Etwa nicht, es wird ja gelehrt: Wenn ein Genosse[85] gestorben ist und einen Speicher voll Früchte hinterlassen hat, selbst wenn sie erst einen Tag [zehntpflichtig[86] geworden] sind, so gelten sie als verzehntet. Diese waren ja entschieden zehntpflichtig, dagegen ist es zweifelhaft, ob sie verzehntet worden sind oder nicht verzehntet worden sind, und das Zweifelhafte bringt sie aus dem Zustand des Entschiedenen!? — Da ist es Entschiedenes und Entschiedenes. Dies nach R. Ḥanina aus Ḥozäa, denn R. Ḥanina aus Ḥozäa sagte, es sei feststehend, dass ein Genosse nichts Unfertiges[87]

82. Da sie ihm nichts sagt, so ist anzunehmen, dass sie rein ist. 83. Wenn die Periode sich zwar regelmässig einstellt, aber nur bei Erschütterung des Körpers. 84. Ohne von ihm aufgefordert worden zu sein. 85. Od. Gelehrter, der die levit. Reinheitsgesetze beobachtet. 86. Vgl. Bd. I S. 292 Z. 10ff. 87. Unverzehntet u. zum Essen unfertig.

נבנם להיכל ומקטיר קטרת ותיפוק לי דהוה[18]נוגע במעת
N.d.2ª לעת שבנדה[19]הוא דאמר כשמאי דאמר כל הנשים דיין
שעתן ותיפוק ליה דהוה[18]בעל קרי בשלא נמר ביאתו:
ומודים חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם [וכו׳]: אמר
רב למפרע ורבי מאיר היא ושמואל אמר מבאן ולהבא
ורבנן היא[20]מבאן ולהבא פשיטא מהו דתימא הואיל
b. 9ª ומעת לעת דרבנן וכתמים דרבנן מה מעת לעת[21]לא
מטמאה את בועלה[22]אף כתמים לא מטמאה את בועלה
קמשמע לן ואימא הכי נמי התם אין שור שחוט לפניך
הבא[23]יש שור שחוט לפניך וכן אמר ריש לקיש למפרע
ורבי מאיר היא[24]ורבי יוחנן אמר מבאן ולהבא ורבנן
היא:

[iv,1] b. 11ª **ל** הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאין מן הדרך
נשיהן להן בחזקת טהרה:

גמרא. למה ליה למתני הבאין מן הדרך סלקא
דעתך אמינא הני מילי היכא דאיתיה במתא דרמיא
אנפשה ובדקה אבל היכא דליתיה במתא[25]דלא רמיא
אנפשיה לא קא משמע לן אמר ריש לקיש משום רבי
יהודה[26]נשיאה והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה
אמר רב הונא לא שנו אלא שאין לה וסת אבל יש לה
וכת[27]אסור לשמש כלפי לייא[28]איפכא מסתברא אין לה
וסת אימא[29]חזאי יש לה וסת[30]וכת קביע לה אלא אי
אתמר הכי אתמר אמר רב הונא לא שנו אלא שלא

M 18 + ליה ‖ M 19 — הד״א ‖ M 20 — מכו״ל ‖ M 21 איני׳ ‖ M 22 — אף ... בועלה ‖ M 23 — יש ‖ M 24 — ו ‖ M 25 — דל״ר אנפ׳ ‖ M 26 — נש׳ ‖ M 27 אסור׳ ‖ B 28 + ארבא ‖ M 29 + אימר ‖ M 30 זימנ׳.

pel eintreten und das Räucherwerk darbringen.» Sollte doch schon der Umstand genügen, dass er eine Menstruirende innerhalb des Stundentages[74]berührt hat!? — Er ist der Ansicht Šammajs, welcher sagt, alle Frauen haben an ihrer Zeit genug[75]. — Sollte doch schon der Umstand genügen, dass er ergussbehaftet[76]ist!? — Wenn er den Geschlechtsakt nicht beendet hat.

DIE WEISEN PFLICHTEN JEDOCH R. ÂQIBA BEI, DASS SIE, WENN SIE EINEN BLUTFLECK BEMERKT &c. Rabh sagte, rückwirkend, nach R. Meír[77], und Šemuél sagte, von jetzt ab, nach den Rabbanan. Von jetzt ab ist es ja selbstverständlich[78]!? — Da [die rückwirkende Unreinheit] eines Stundentages rabbanitisch ist und [die Unreinheit] wegen des Blutfleckes ebenfalls rabbanitisch ist, so könnte man glauben, wie sie während des Stundentages den Begattenden nicht unrein macht, ebenso mache sie wegen des Blutfleckes den Begattenden nicht unrein, so lehrt er uns. — Vielleicht ist dem auch so!? — Da hast du kein geschlachtetes Rind vor dir, hierbei aber hast du ein geschlachtetes Rind[79]vor dir. Ebenso sagte Reš-Laqiš, rückwirkend, nach R. Meír, und R. Joḥanan sagte, von jetzt ab, nach den Rabbanan.

ALLE FRAUEN BEFINDEN SICH FÜR IHRE MÄNNER[80]IN DER ANNAHME DER REINHEIT. FÜR DIE, DIE VON DER REISE KOMMEN, BEFINDEN SICH IHRE FRAUEN IN DER ANNAHME DER REINHEIT.

GEMARA. Wozu lehrt er es von denen, die von der Reise kommen? — Man könnte glauben, dies gelte nur von dem Fall, wenn [ihr Mann] sich in der Stadt befindet, weil sie damit rechnet und sich untersucht, nicht aber, wenn er sich nicht in der Stadt befindet und sie nicht damit rechnet, so lehrt er uns. Reš-Laqiš sagte im Namen R. Jehudas des Fürsten: Dies nur in dem Fall, wenn er kommt und sie in der Mitte ihrer Menstruationsfrist[81]findet. R. Hona sagte: Dies nur in dem Fall, wenn sie keine regelmässige Periode hat, hat sie aber eine regelmässige Periode, so darf er den Geschlechtsakt nicht vollziehen. — Wohin denn, das Entgegengesetzte leuchtet ja ein: hat sie keine regelmässige Periode, so kann sie wahrgenommen haben, hat sie aber eine regelmässige Periode, so ist es ja festgestellt!? — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so wird es wie folgt lauten: R. Hona

74. An dem sie rückwirkend unrein ist. 75. Vgl. S. 707 Z. 1ff. 76. Er ist schon wegen der Ejakulation unrein. 77. Der hierbei erschwerend ist, ob. S. 713 Z. 5ff. 78. Sie streiten ja, ob rückwirkend. 79. Stehender Ausdruck für das Vorhandensein eines corpus facti (vgl. Bd. IV S. 507 Z. 10). Während des Stundentags wird eine Unreinheit nur angenommen, der Blutfleck dagegen ist tatsächlich vorhanden. 80. Hinsichtl. des Geschlechtsverkehrs; die Bestimmung von der Untersuchung gilt nur hinsichtl. der levitischen Reinheit. 81. Vor der Zeit ihrer Periode.

נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן
הקרבן ׳איזהי אחר זמן׳ כדי שתרד מן המטה ותדיח
פניה הכי קאמר איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה
לתחת הכר או לתחת הכסת ותטיל עד ותבדוק בו
׳וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת רבי
עקיבא וחכמים והא אחר כך קתני הכי קאמר וזהו
אחר כך שנחלקו רבי עקיבא וחכמים רב אשי אמר
אידי ואידי חד שיעורא הוא עד בידה כדי שתרד מן
המטה ותדיח את פניה אין עד בידה כדי שתושיט
ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטיל עד ותבדוק
בו מיתיבי איזהי אחר זמן דבר זה שאל רבי אלעזר
ברבי צדוק לפני חכמים באושא ׳ואמר להם שמא ברבי Fol.15
עקיבא אתם אומרים שמטמאה את בועלה אמרו לו לא
שמענו אמר להם כך פרשו חכמים ביבנה לא שהתה
כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה הוך זמן ׳׳היא
זה וטמאין מספק ופטורין ׳׳מקרבן וחייבין באשם תלוי
שהתה כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה אחר ׳׳הזמן
הוא זה וכן כששהתה מעת לעת ומפקידה לפקידה
׳׳בעלה מטמא משים ׳׳מגע ואינו מטמא משום בועל
רבי עקיבא אומר אף מטמא משום בועל רבי יהודה
בנו של ׳׳רבן יוחנן בן זכאי אומר בעלה נכנס להיכל
ומקטיר קטרת בשלמא לרב חסדא היינו דמטהרי רבנן
אלא לרב אשי ׳׳אמאי מטהרי רבנן וכי תימא דאין עד
בידה האי עד בידה ואין עד בידה מיבעי ליה קשיא:
רבי יהודה בנו של רבן יוחנן בן זכאי אומר ׳׳בעלה

M 4 ו + | M 5 כו׳ הכי | M 6 — ו | M 7 זמן | M 8 ורבנן || M 9 — ואיל || M 10 — ה״ז ו || M 11 מן הקר׳ || M 12 זמן הוא וכן מעת || B 13 בועלה || M 14 נוגע || M 15 ר׳ יוסי הגלילי או׳ בוע׳ | M 16 מאי | M 17 בוע׳.

einer Zeit, so sind sie des Zweifels wegen unrein, und von einem Opfer frei Was heisst nach einer Zeit? — während welcher sie aus dem Bett steigen und das Gesicht waschen kann? — Er meint es wie folgt: nach einer Zeit heisst es, während welcher sie mit der Hand unter das Kissen oder unter das Polster langen, den Wischlappen hervorholen und sich damit untersuchen kann. Und über die Dauer, während welcher sie aus dem Bett steigen und sich das Gesicht waschen kann, besteht ein Streit zwischen R. Âqiba und den Weisen. — Es heisst ja aber "wenn 'nachher'"!? — Er meint es wie folgt: dies ist das "nachher", worüber R. Âqiba und die Weisen streiten. R. Aši erwiderte: Beide Zeitangaben sind identisch; hat sie den Wischlappen in der Hand, dass sie aus dem Bett steigen und das Gesicht waschen kann, hat sie nicht den Wischlappen in der Hand, dann dass sie mit der Hand unter das Kissen oder unter das Polster langen, den Wischlappen hervorholen und sich damit untersuchen kann. Man wandte ein: Was heisst nach einer Zeit? Diese Frage richtete R. Eliêzer b. Çadoq an die Weisen in Uša, und er sprach zu ihnen: Vielleicht seid ihr der Ansicht R. Âqibas, dass sie den Begattenden unrein mache? Sie erwiderten ihm: Wir hörten nichts darüber. Da sprach er zu ihnen: Die Weisen in Jamnia erklärten wie folgt: Hat sie nicht solange gesäumt, als sie aus dem Bett steigen und das Gesicht waschen kann, so heisst dies innerhalb der Zeit; sie sind des Zweifels wegen unrein, von einem Opfer frei und ein Schwebe-Schuldopfer schuldig. Hat sie aber solange gesäumt, als sie aus dem Bett steigen und das Gesicht waschen kann, so heisst dies nachher, und ebenso wenn sie einen Stundentag oder von einer Untersuchung bis zur andren Untersuchung gesäumt hat; ihr Mann ist unrein wegen der Berührung, nicht aber als Begattender[72]. R. Âqiba sagt, er sei auch als Begattender unrein. R. Jehuda, Sohn des R. Johanan b. Zakkaj, sagt, ihr Mann dürfe sogar in den Tempel eintreten und das Räucherwerk darbringen. — Erklärlich ist es nach R. Hisda, dass sie nach den Rabbanan rein ist, wieso aber ist sie nach R. Aši nach den Rabbanan rein!? Wolltest du sagen, wenn sie den Wischlappen nicht in der Hand[3] hat, so sollte es doch [unterscheidend] heissen. Wenn sie den Wischlappen in der Hand hat, und: wenn sie nicht den Wischlappen in der Hand hat!? — Ein Einwand.

«R. Jehuda, Sohn des R. Johanan b. Zakkaj sagt, ihr Mann dürfe sogar in den Tem-

nennt nicht die Dauer unmittelbar nach dem Geschlechtsakt, sondern mittelbar: von der Untersuchung ab bis zum Abwischen; wenn nach dieser Zeit, so ist der Begattende nicht unrein. 70. Der Begattende ist also unrein, auch wenn nach dieser Zeit. 71. Ueber diesen Fall streiten RÂ. u. die Rabbanan. 72. Nur einen Tag u. nicht 7 Tage. 73. Eine doppelte Dauer gesäumt hat.

רבי[77]אימא לך אמר ליה כדברי רבי אימא לי[92]אמר רבי
ישמעאל זהו שאומרין עליו דאדם גדול הוא °היאך Qid 42a Syn. 29a
מניהין דברי[93]הרב ושומעין דברי[78]התלמיד ורבי חמא
בר ביסא סבר רבי ריש מתיבתא הוא ושביחי רבנן
קמיה ומחדדי שמעתתיה מאי רבי ומאי רבי יוסי אמר
רב אדא בר מתנא תנא רבי מטמא ורבי יוסי מטהר
[30]ואמר רבי זירא כשטימא רבי כרבי מאיר[30]וכשטיהר
רבי יוסי לעצמו טיהר[79]דתניא °האשה שהיתה עושה Nid 57b 59b
צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה
אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא אמר רבי
יוסי ברבי חנינא כשטימא רבי מאיר לא טימא אלא
משום כתם ואילו רבי משום נדה קאמר אמר ליה[95]אנן
הבי קאמרינן כי אתמר ההיא משום נדה אתמר:
נמצא על[96]שלה אותיום טמאין [וכו']: תנו רבנן °איזהו Nid. 12a
שיעור וסת משל לשמש ועד[97]שעומדים בצד המשקוף
[98]ביציאת שמש נבנס עד הוי וסת שאמרו לקינוה[99]אבל
לא לבדיקה: נמצא על שלה לאחר זמן [וכו']: °תנא Ker. 17b
והייבין אשם תלוי ותנא דידן 'מאי טעמא בעינן התיכה
משתי חתיכות: איזהו אחר זמן [וכו']: ורמינהי איזהו
אחר זמן פירש רבי אליעזר ברבי צדוק בדי שתושיט
ידה 'תחת הכר או 'תחת הכסת ותטול עד ותבדוק 'בו
אמר רב חסדא מאי אחר אחר אחר והא קתני עלה

M 92 — ארי׳ || M 93 ר׳ || M 94 דתנן || M 95 שהיו עומ׳ || M 97 שלו || P 96 — אנן הכי קאמ׳ || M 98 עם יצ׳ || M 99 ולא || M 1 קסבר בע׳ || M 2 + ל || M 3 — בו.

sicht meines Vaters entscheiden, oder soll ich es nach der Ansicht Rabbis entscheiden? Jener sprach: Entscheide es mir nach der Ansicht Rabbis. Da sprach R. Jišmâél: Ist dieser es, von dem man sagt, er sei ein bedeutender Mann!? Wie sollte man die Worte des Meisters übergehen und auf die Worte des Schülers hören!? R. Ḥama b. Bisa aber war der Ansicht: Rabbi ist Schuloberhaupt, bei ihm verkehren die Gelehrten, und seine Lehren sind scharfsinnig. — Was ist das [für ein Streit zwischen] Rabbi und R. Jose? R. Ada b. Mathna erwiderte: Es wird gelehrt: Nach Rabbi [ist sie][61]unrein und nach R. Jose rein. Hierzu sagte R. Zera: Nach Rabbi ist sie unrein, nach R. Meír, und R. Jose ist sie rein, nach seiner eignen Ansicht. Es wird nämlich gelehrt: Wenn eine Frau ihre [kleine] Notdurft verrichtet und Blut wahrgenommen hat, so ist sie, wie R. Meír sagt, wenn stehend, unrein, und wenn sitzend[62], rein; R. Jose sagt, ob so oder so rein. R. Aḥa, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: R. Jose b. R. Ḥanina sagte ja, wenn R. Meír sie auch als unrein erklärt hat, so habe er sie nur als unrein wegen eines Blutfleckes[56]erklärt, während Rabbi sagt, als Menstruirende!? Dieser erwiderte: Jene Lehre[63]ist zu verstehen: als Menstruirende.

FINDET ES SICH AUF IHREM SOFORT, SO SIND SIE UNREIN &c. Die Rabbanan lehrten: Was heisst sofort? — ein Gleichnis: der Diener[64]und der Wischlappen befinden sich an der Seite der Oberschwelle; beim Herauskommen des Dieners tritt der Wischlappen ein. Die Dauer der Blutung, von der sie sprechen, bezieht sich auf das Abwischen und nicht auf die Untersuchung[65].

FINDET ES SICH AUF IHREM NACH EINER ZEIT &c. Es wird gelehrt: Sie sind ein Schwebe-Schuldopfer schuldig. Was ist der Grund unsres Autors? — Es muss eines von zwei Stücken[66]sein[67].

WAS HEISST NACH EINER ZEIT &c. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Was heisst nach einer Zeit? R. Eliêzer b. R. Çadoq erklärte: Während welcher sie mit der Hand unter das Kissen oder unter das Polster langen, den Wischlappen hervorholen und sich damit untersuchen[68]kann!? R. Ḥisda erwiderte: Unter „nach" ist die Dauer nach der Dauer[69]zu verstehen. — Hierzu wird ja aber gelehrt: Findet es sich auf ihrem nach

61. Im behandelten Fall. 62. Der Grund wird weit. fol. 59b erklärt. 63. Von der RJbḤ. spricht. 64. Vgl. S. 735 N. 233. 65. Vgl. S. 236 N. 240. 66. Von denen eines zum Essen erlaubt u. eines zum Essen verboten ist, u. ein Zweifel besteht, welches von ihnen man gegessen hat; in einem solchen Fall ist ein Schwebe-Schuldopfer darzubringen; vgl. S. 539 Z. 1 ff. 67. Nur in einem Fall, der dem genannten gleicht, wenn es 2 Objekte sind, ein erlaubtes u. ein verbotenes, wenn beispielsweise ein Zweifel besteht, welche von 2 Frauen, eine erlaubt u. eine verboten, man beschlafen hat, während es sich im Fall der Mišnah um eine Frau handelt. 68. Nicht aber aus dem Bett steigen. 69. Die Mišnah

שמש רצפה: אתמר בדקה בעד[53] הבדוק לה וטהתי
ביהכת ולמחר[54] מצאתה עליה דם אמר רב טמאה נדה
אמר ליה רב שימי בר חייא[55] והא הישטת אמרת לן
אתמר[56] נמי אמר שמואל טמאה נדה וכן[57] מירין בי
מדרשא טמאה[58] נדה: אתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה
והניחתו[59] בקיפסא ולמחר[60] מצאת עליו דם אמר רב יוסף
כל ימיו של רבי חייא טימא ולעת זקנתו טיהר איבעיא
להו היכי קאמר כל ימיו[61] טימא משום נדה ולעת זקנתו
טיהר משום נדה וטימא משום כתם או דילמא כל ימיו
טימא משום כתם ולעת זקנתו טיהר[62] מולא בלום תא
שמע דתניא בדקה בעד[63] שאינו בדוק לה והניחתו
[64]בקיפסא ולמחר[65] מצאת עליו דם רבי אימר טמאה
משום נדה[66] ורבי חייא אמר טמאה משום כתם אמר לו Col b
רבי חייא אי אתה מודה שצריכה כגרים ועוד אמר לו
אבל[67] אם כן[68] אף אתה עשיתו כתם ורבי[69] סבר בעינן
כגרים ועוד לאפוקי מדם מאכולת וכיון דנפק לה מדם
מאכולת ודאי מנופה אתא מאי לאו בזקניתו קאי הא
בילדותו טימא משום נדה שמע מינה: [70]משתבה ליה
רבי לרבי ישמעאל ברבי יוסי ברבי חמא בר ביסא דאדם
גדול הוא אמר לו לכשיבא לידך הביאהו לידי כי
אתא אמר ליה בעי מינאי מילתא בעא מיניה בדקה
בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקיפסא ולמחר[71] מצאת
עליו דם מהו אמר לו כדברי אבא[72] אימא לך או כדברי

M 78 — ה ‖ B 79 מצאה ‖ M 80 + לרב ‖ M 81 — נמי ‖ M 82 הורו ‖ M 83 — נדה אתי ‖ M 84 בקופצי ‖ M 85 + של ר״ח ‖ M 86 כולם ‖ P 87 שאין. M אחד שלא ‖ MB 88 + אי ‖ B 89 + אתה ‖ M 90 + ק ‖ M 91 משבחה.

Es wurde gelehrt: Wenn sie sich mit einem untersuchten Wischlappen untersucht und ihn über die Hutte gestrichen hat, und am folgenden Tag da Blut findet, so ist sie, wie Rabh sagt, als Menstruirende unrein. R. Šimi b. Hija sprach zu ihm: Du sagtest uns ja, es sei zu befürchten? Es wurde auch gelehrt: Šemuél sagt, sie sei als Menstruirende unrein. Ebenso entschieden sie auch im Lehrhaus, sie sei als Menstruirende unrein.

Es wurde gelehrt: Wenn sie sich mit einem nicht untersuchten Wischlappen untersucht und ihn in einen Kasten getan hat, und am folgenden Tag darauf Blut findet, [über diesen Fall] sagte R. Joseph, all seine Tage erklärte sie R. Hija als unrein, im Alter aber erklärte er sie als rein. Sie fragten: Wie meint er es: all seine Tage erklärte er sie als menstruationsunrein, und im Alter erklärte er sie als menstruationsrein, jedoch als unrein wegen des Blutfleckes, oder all seine Tage erklärte er sie als unrein wegen des Blutfleckes, und im Alter erklärte er sie als gänzlich rein? — Komm und höre: Es wird gelehrt: Wenn sie sich mit einem nicht untersuchten Wischlappen untersucht und ihn in einen Kasten getan hat, und am folgenden Tag darauf Blut findet, so ist sie, wie Rabbi sagt, als Menstruirende unrein, und wie R. Hija sagt, unrein wegen des Blutfleckes. R. Hija sprach zu ihm: Pflichtest du etwa nicht bei, dass die Grösse einer Graupe und darüber erforderlich ist? Dieser erwiderte: Allerdings. — Wenn dem so ist, so hast auch du es zum Fleck gemacht. Rabbi ist also der Ansicht, um nicht als Blut von einer Laus zu gelten, sei die Grösse einer Graupe und darüber erforderlich, und da Blut von einer Laus ausgeschlossen ist, so kommt es entschieden von ihrem Körper. [R. Hija] sagte es wol in seinem Alter, in seiner Jugend aber erklärte er sie als menstruationsrein. Schliesse hieraus.

Rabbi lobte R. Hama b. Bisa, vor R. Jišmâél b. R. Jose, dass er ein bedeutender Mann sei. Da sprach er zu ihm: Wenn er dir in die Hände gerät, bringe ihn zu mir. Als er zu ihm kam, sprach er zu ihm: Frage mich etwas. Da fragte er ihn: Wie ist es, wenn sie sich mit einem nicht untersuchten Wischlappen untersucht und in einen Kasten gelegt hat, und am folgenden Tag darauf Blut findet? Dieser erwiderte: Soll ich es nach der An-

53. Wo sie mit dem Lappen herangekommen ist. 54. Da der Lappen vor der Untersuchung rein war. 55. Sie ist zweifelhaft unrein. 56. Als unrein des Zweifels wegen. 57. Um als Menstruationsfleck zu gelten; wenn kleiner, so ist anzunehmen, dass er von einer Laus herrühre; vgl. weit. fol. 58b. 58. Sie ist nur wegen des Fleckes unrein, zweifelhaft, u. nicht zweifellos Menstruirende. 59. In seiner Jugend würde er wol gegen Rabbi, seinen Lehrer, nicht gestritten haben. 60. Eigentl. er lobte sich dessen, er war stolz auf ihn.

חבי °רוכבי גמלים[64]כולן רשעים הספנים כולם צדיקים [35]החמרים מהן רשעים[35]מהן צדיקים איבא דאמרי הא דמיבף הא דלא מיבף[65]ואיבא דאמרי הא דמיטרטין הא דלא מיטרטין[35]רבי יהושע בן לוי °לייט[60]אמאן דגני אפרקיד איני °והאמר רב יוסף פרקדן לא יקרא קרית שמע קרית שמע הוא דלא[67]יקרא הא מנגא שפיר דמי [68]לעניין[69]מנגא בי מצלי שפיר דמי לענין קרית שמע בי מצלי אסור והא רבי יוחנן מצלי וקרי קרית שמע שאני רבי יוחנן דבעל בשר הוה:

[i,3] רך בנות ישראל משמשות[70]בשני עדים אחד לו ואחד לה[30]והצנועות מתקנות[71]שלישי לתקן את הבית: °נמצא על שלו טמאין וחייבין קרבן נמצא על שלה[72]אותיום טמאין וחייבין[57]קרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין[73]מספק ופטורים מן הקרבן: °איזהו אחר זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח[74]פניה ואחר כך מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה[75]רבי עקיבא אומר °אף מטמאה את בועלה וחכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שמטמאה את בועלה:

גמרא. וניחוש דילמא דם מאבולת הוא אמר רבי זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאבולת[30]ואיבא דאמרי דחוק הוא אצל מאבולת מאי בינייהו איבא בינייהו דאשתכח מאבולת רצופה להך לישנא דאמר בדוק הוא [70]הא מעלמא אתאי להך לישנא דאמר דחוק הוא[77]אימא

reiter sind alle ruchlos, Schiffer[64]sind alle fromm, von den Eseltreibern sind manche ruchlos und manche fromm. Manche sagen: Die einen, wenn sie einen Sattel[65]benutzen, und die andren, wenn sie keinen Sattel benutzen. Und manche sagen, die einen, wenn sie rittlings sitzen, und die andren, wenn sie nicht rittlings sitzen. R. Jehošuâ b. Levi fluchte über den, der rücklings schlief. — Dem ist ja aber nicht so, R. Joseph sagte ja, wer rücklings schläft, lese nicht das Šemâ[46]. Nur das Šemâ darf er nicht lesen, so schlafen aber ist erlaubt!? — Schlafen ist etwas seitlich erlaubt, das Šemâlesen ist auch etwas seitlich verboten. — R. Johanan lag ja aber etwas seitlich und las das Šemâ!? — Anders verhielt es sich bei R. Johanan, der wolbeleibt war.

ES IST DIE GEPFLOGENHEIT DER JISRAÉLITINNEN, BEIM GESCHLECHTSVERKEHR ZWEI WISCHLAPPEN ZU VERWENDEN, EINEN FÜR IHN UND EINEN FÜR SIE; DIE KEUSCHEN BEREITEN NOCH EIN DRITTES VOR, UM DAS HAUS HERZURICHTEN[47]. FINDET SICH [BLUT] AUF SEINEM, SO SIND SIE UNREIN, UND SIE SIND EIN OPFER[48]SCHULDIG; FINDET ES SICH AUF IHREM SOFORT, SO SIND SIE UNREIN, UND SIE SIND EIN OPFER SCHULDIG, FINDET ES SICH AUF IHREM NACH EINER ZEIT, SO SIND SIE DES ZWEIFELS WEGEN UNREIN, JEDOCH VON EINEM OPFER FREI. WAS HEISST NACH EINER ZEIT? — WÄHREND WELCHER SIE AUS DEM BETT STEIGEN UND DAS GESICHT[49]WASCHEN KANN. WENN NACHHER, SO IST SIE [RÜCKWIRKEND] EINEN STUNDENTAG UNREIN, MACHT ABER NICHT DEN BEGATTENDEN UNREIN. R. ÂQIBA SAGT, SIE MACHE AUCH DEN BEGATTENDEN[50]UNREIN. DIE WEISEN PFLICHTEN JEDOCH R. ÂQIBA BEI, DASS SIE, WENN SIE EINEN BLUTFLECK BEMERKT, DEN BEGATTENDEN UNREIN MACHE.

GEMARA. Sollte doch[51]berücksichtigt werden, es sei vielleicht Blut von einer Laus!? R. Zera erwiderte: Diese Stelle gilt als läusefrei. Manche sagen, sie sei für Läuse zu eng. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn man[52]eine zerdrückte Laus gefunden hat. Nach demjenigen, welcher sagt, sie gelte als frei, ist diese von anderwärts hergekommen, und nach demjenigen, welcher sagt, sie sei zu eng, hat wol der Diener[53]sie zerdrückt.

---

44. Die stets der Gefahr ausgesetzt sind u. auf Gott vertrauen. 45. Der hart ist u. das Fleisch nicht wärmt. 46. Vgl. Bd. I S. 1 N. 1. 47. Sich für den Geschlechtsverkehr vorzubereiten; sie untersuchen sich auch vorher. 48. Wegen des Geschlechtsverkehrs in Unreinheit. 49. Euphem. Wendung. 50. Vgl. ob. S. 715 Z. 18ff. 51. Falls es sich bei der Unreinheit um die Verbrennung von Heiligem handelt. 52. Am Lappen, in der Nähe des Blutes. 53. Vgl. S. 735 N. 233.

64 כולן — M || 65 M ואי אי׳ || 66 M א — || 67 M מיקרי || 68 M בלא ק״ש כי מצ׳ ש״ד בק״ש כי מצ׳ נמי || 69 P אסור || 70 M בעדים || 71 M להן || 72 VV אוותיאוס׳ אביתום || 73 M בספק || 74 M + את || 75 M — רבי ... בועלה || 76 M אצל׳ מעל׳ || 77 M אימר.

גמרא. תרשת איהי תבדוק לנפשה דתניא אמר רבי חרשת היתה בשכנתינו לא היה שבידקת לעצמה אלא שהכרותיה רואות ומראית לה התם במדברת ואינה שומעת הכא בשאינה מדברת ואינה שומעת כדתנן תרש שדברו הכמים בכל מקום אינו שומע ואינו מדבר: הסומה: איהי תבדוק לנפשה ותחזי להביאתה אמר רבי יוסי ברבי חנינא סומה אינה משנה: ושנטרפה דעתה: היינו שוטה שנטרפה דעתה מחמת חולי: תנו רבנן כהן שיטה מטבילין אותו ומאכילין אותו תרומה לערב ומשמרין אותו שלא יישן ישן טמא לא ישן טהור רבי אליעזר ברבי צדוק אומר עושין לו בים של עור אמרו לו כל שכן שמביא לידי הימים אמר להם לדבריכם שיטה אין לו תקנה אמרו לו לדבריני ישן טמא לא ישן טהור לדבריך שמא יראה טפה כחרדל ותבלע בכים תנא משום רבי אלעזר אמרו עושין לו בים של מתכת אמר אביי ושל נחשת בדתניא רבי יהודה אומר רואין אותן גבעולין של אזוב כאלו הן של נחשת אמר רב פפא שמע מינה מבנסים אסודים והכתיב ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ההוא כדתניא מכנסי כהנים למה הן דומין כמין פמלניא של פרשים למעלה עד מתנים למטה עד יריכים ויש להם שנצים ואין להם לא בית הנקב ולא בית הערוה: אמר אביי רוכבי גמלים אסורין לאכול בתרומה תניא נמי

M 51 + אח׳ ‖ M 52 שרואה ‖ M 53 שאמרו חכ׳ ‖ M 54 + סומא ‖ M 55 — דע׳ ‖ M 56 את שאינו ‖ M 57 + ב ‖ M 58 אלע׳ ‖ M 59 שמביאו ‖ — כ״ש ‖ M 60 אליע׳ ‖ M 61 כדתנן ‖ M 62 כאילו הן על האזוב של נח׳ ‖ M 63 אסיר.

GEMARA. Eine Taube kann sich ja selber untersuchen!? Es wird nämlich gelehrt: Rabbi sagte: In unsrer Nachbarschaft war eine Taube, die nicht nur sich selber untersuchte, sondern der auch ihre Gefährtinnen, wenn sie sich untersuchten, es zeigten. — Es war eine, die sprechen und nicht hören konnte, hier aber handelt es sich um eine, die weder sprechen noch hören kann. Wie gelehrt wird: Unter Tauber, von dem die Weisen überall sprechen, ist einer zu verstehen, der weder hören noch sprechen kann.

EINE BLINDE. Sie kann sich ja selber untersuchen und ihrer Gefährtin zeigen!? R. Jose b. R. Hanina erwiderte: [Das Wort] "Blinde" ist nicht aus der Mišnah[1].

ODER DIE DEN VERSTAND VERLOREN HAT. Das ist ja dasselbe, was "Blöde"!? — Die ihren Verstand infolge einer Krankheit verloren hat.

Die Rabbanan lehrten: Einen blöden Priester lasse man untertauchen, und abends gebe man ihm Hebe zu essen. Man passe aber auf, dass er nicht schlafe[35]. Schlief er, so ist er unrein, schlief er nicht, so ist er rein. R. Eliêzer b. R. Çadoq sagte: Man fertige für ihn ein Lederbeutelchen[36] an. Sie sprachen zu ihm: Ein solcher bringt ihn ja erst recht zur Brünstung. Er erwiderte ihnen: Nach eurer Ansicht gibt es also für den Blöden kein Mittel. Sie entgegneten ihm: Nach unsrer Ansicht ist er, wenn er geschlafen hat, unrein, und wenn er nicht geschlafen hat, rein, nach deiner Ansicht aber kann ein Tropfen in der Grösse eines Senfkorns herausgekommen und vom Beutelchen aufgesogen worden[37] sein. Es wird gelehrt: Im Namen R. Eleâzars sagten sie: Man fertige für ihn ein Beutelchen aus Metall. Abajje sagte: Und zwar aus Kupfer. Wie gelehrt wird. R. Jehuda sagte: Man betrachte die Blütenköpfe des Ysops als wären sie aus Kupfer[38]. R. Papa sagte: Hieraus[39] ist zu entnehmen, dass Beinkleider[40] verboten seien. — Es heisst ja aber:[41] *mache ihnen linnene Beinkleider, des Fleisches Blösse zu bedecken*!? — Diese nach der folgenden Lehre: Die Beinkleider der Priester glichen den Röckchen der Reiter, oben bis zu den Lenden und unten bis zu den Schenkeln; sie hatten Schnürbänder und keine Afteröffnung und keine Schamöffnung[42].

Abajje sagte: Kamelreiter[43] dürfen keine Hebe essen. Ebenso wird gelehrt: Kamel-

33. Das Blut, ob es rein od. unrein sei; sie war darin kundig. 34. Sondern eine irrtümliche Einschiebung. 35. Weil er durch die Bettwärme Samenerguss bekommen kann. 36. Für das Glied, das man untersuchen kann. 37. Es ist nicht zu merken, u. er isst Hebe in Unreinheit. 38. Das keine Flüssigkeit einsaugt; cf. Par. XII,3. 39. Aus der Begründung, ein Beutelchen wärme u. bringe zum Samenerguss. 40. Die eng am Körper anliegen. 41. Ex. 28,42. 42. Sie schmiegten sich nicht an den Körper. 43. Die beim Reiten das Glied erwärmen u. zum Erguss kommen.

בין ביד בין ברגל: תנו רבנן הגרים והמשחקין בתנוקות
מעכבין את המשיח בשלמא גרים בדרבי הלבו דאמר
רבי הלבו קשין גרים לישראל כספחת אלא משחקין
בתנוקות מאי היא אילימא משכב זכור בני סקילה
נינהו אלא דרך אברים בני מבול נינהו אלא דנסיבי
קטנות דלאו בנות אולודי נינהו דאמר רבי יוסי אין בן
דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר כי רוח
מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי: באנשים תקצין:
איבעיא להו דינא הנן או לטותא תנן דינא תנן כי הא
דרב הונא קין ידא או לטותא תנן תא שמע דתניא
רבי טרפון אומר יד לאמה תקצין ידו על טבורו אמרו
לו ישב לו קוץ בכריסו לא יטלנו אמר להן לא והלא
כריסו נבקעת אמר להן מוטב תבקע כריסו ואל ירד
לבאר שחת אי אמרת בשלמא דינא תנן היינו דאמרי
והלא כריסו נבקעת אלא אי אמרת לטותא תנן מאי
כריסו נבקעת אלא מאי דינא תנן לא כגי דלאו על
טבורו אלא הכי קאמר רבי טרפון כל המכנים ידו למטה
מטבורו תקצין אמרו לו לרבי טרפון ישב לו קוץ בכריסו
לא יטלנו אמר להן לא והלא כריסו נבקעת אמר להן
מוטב תבקע כריסו ואל ירד לבאר שחת:

חרשת והשוטה והסומה ושנטרפה דעתה אם יש להן פקחות מתקנות אותן והן אוכלות בתרומה:

es soll bei dir keine Hurerei vorkommen, ob mit der Hand oder mit dem Fuss.

Die Rabbanan lehrten: Die Proselyten und, die mit Kindern spielen, halten den Messias zurück. — Allerdings Proselyten, nach R. Ḥelbo, denn R. Ḥelbo sagte, Proselyten sind für Jisraél so unangenehm wie ein Ausschlag[24], welches Bewenden aber hat es mit denen, die mit Kindern spielen: wollte man sagen, Päderastie, so sind sie ja[25] zu steinigen, und wollte man sagen, an den Gliedern[26], so verdienen sie ja durch die Sintflut [umzukommen]!? — Vielmehr, die zum Gebären noch unreife Kinder heiraten. R. Jose sagte nämlich: Der Sohn Davids kommt nicht eher, als bis keine Seelen mehr im Guph[27] sind, denn es heisst:[28] *denn der Geist wird vor mir eingehüllt und die Seelen habe ich erschaffen*[29].

BEI MÄNNERN ABER WERDE SIE ABGEHACKT. Sie fragten: Wird dies als Gesetz gelehrt oder wird dies als Fluch gelehrt? Wird dies als Gesetz gelehrt, wie R. Hona einst einem die Hand abhauen[30] liess, oder ist dies nur ein Fluch? — Komm und höre: Es wird gelehrt: R. Tryphon sagte: Wer mit der Hand ans Glied [rührt], dem werde die Hand auf dem Nabel abgehackt. Sie sprachen zu ihm: Sollte jemand denn, wenn ihm ein Dorn in den Bauch gedrungen ist, ihn nicht herausziehen? Er erwiderte: Nein. — Der Bauch wird ihm ja[31] gespalten!? Dieser erwiderte: Lieber mag ihm der Bauch gespalten werden, als dass er in die Unterwelt sinke. Erklärlich ist es, wenn du sagst, es werde als Gesetz gelehrt, dass sie zu ihm sagten, der Bauch werde ihm gespalten, wieso aber der Bauch gespalten, wenn du sagst, es werde als Fluch gelehrt!? — Muss es denn, wenn es als Gesetz gelehrt wird, durchaus auf dem Nabel erfolgen!? Vielmehr meint es R. Tryphon wie folgt: wer mit der Hand unterhalb des Nabels [rührt], dem werde sie abgehackt. Sie sprachen zu R. Tryphon: Sollte jemand denn, wenn ihm ein Dorn in den Bauch gedrungen ist, ihn nicht herausziehen? Dieser erwiderte: Nein. — Der Bauch wird ihm ja gespalten!? Dieser erwiderte: Lieber mag ihm der Bauch gespalten werden, als dass er in die Unterwelt sinke.

WENN EINE TAUBE, EINE BLÖDE, EINE BLINDE, ODER DIE DEN VERSTAND VERLOREN HAT, VOLLSINNIGE [ZU IHRER VERSORGUNG] HABEN, SO KÖNNEN DIESE SIE VERSORGEN[32], UND SIE DÜRFEN HEBE ESSEN.

M 38 בני || M 39 רב יוסף || M 40 — כל ה || 41
M + דילמ׳ || M 42 — יל״א || M 43 + א׳ לו || 44
M 47 || בש׳ — M 46 || שתפקע M 45 || נפקע׳ M
ו — M 50 || תפקע M 49 || אמב׳ M 48 || והלא —

24. Dies wird aus der Schrift deduzirt; vgl. Bd. IV S. 161 Z. 20. 25. Vgl. Bd. VII S. 226 Z. 15ff. 26. Mit Kindern Unzucht treiben, während die Schrift nur von der Päderastie spricht. 27. Eigentl. Körper; Benennung des Raums, in dem sich die Seelen der noch ungeborenen Menschen befinden. 28. Jes. 57,16. 29. Diese Schriftstelle spricht von der Erlösung. Das W. יעטוף (eingehüllt) wird v. עטף *abbiegen, zurückhalten*, abgeleitet; die Geister (Seelen) werden zurückgehalten. 30. Wegen eines Falls, von dem ebenfalls diese Strafandrohung gelehrt wird; vgl. Bd. VI S. 250 Z. 9ff. 31. Wenn man ihm die Hand auf dem Nabel abhackt. 32. Sie untersuchen u. beim Reinigungsbaden beobachten.

היכי עביד הכי ‖ התניא רבי אליעזר אומר כל האוחז
באמתו ומשתין כאלו מביא מבול לעולם אמר אביי
עשאוי כבילשת דתנן בילשת שנכנס לעיר בשעת
שלום הבתים פתוחות אסורות כתימות מותרות בשעת
מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין להן פנאי לנכך
אלמא דכיון דבעיתי לא אתי לנסובי הכא נמי כיון
דבעית לא אתי להרהורי והכא מאי בעיתיתא איכא
איבעית אימא בעיתותא דליליא ודאינרא ואיבעית
אימא בעיתיתא דרביה ואיבעית אימא בעיתיתא
דשבינה ואיבעית אימא אימתא דמיית עליה דקרי
שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי
הוה דאמר רב נחמן אם היה נשוי מותר ואיבעית אימא
כי הא אירי ליה דתני אבא בריה דרבי בנימין בר
חייא אבל מסויע בבצים מלמטה ואיבעית אימא כי הא
אירי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן גבול יש לו
מעטרה ולמטה מותר ‖ מעטרה ולמעלה אסור: אמר רב Col.b
המנשה עצמו לדעת יהא בנדוי ולימא אסור דקמגרי
יצר הרע אנפשיה ורבי אמי אמר נקרא משיחד שכך Sac 10:9
אומנות של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר
אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו לך עבוד עבודה זרה
וחולך ועובד איבא דאמרי אמר רבי אמי כל המביא
עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של
הקדוש ברוך הוא כתיב הכא וירע בעיני ה׳ וכתיב התם Gn. 38,10
כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע: ואמר רבי Ps. 5,5
אליעזר מאי דכתיב ידיכם דמים מלאו אלו המנאפים Jes. 1,14
ביד תנא דבי רבי ישמעאל לא תנאף לא תהא בך ניאוף Ex. 20,14

M 21 והאר״א | M 22 עשאוה | M 23 שנכנס׳ | P 24 דבעיתי | M 25 לא אתי להרהורי והכא מאי בעי׳ דרביה איכא דא׳ בעי׳ דשכ׳ וא״א שאני רב יהוד׳ דאית ליה אימ׳ דמרי׳ עליה דקרי | V 26 דמרא | M 27 + דר״י | M 28 דרב מניומי | M 29 שלמ׳ | M 30 — ו | M 31 משום דקא מגרה יה״ר בנפ׳ ר׳ | M 32 אומנותו | M 33 — היום | M 34 — ולמחר ... כך | M 35 + ו | M 36 אמי | M 37 תהי׳ נואף בין.

wird ja gelehrt. R. Eliêzer sagt, wenn jemand das Glied anfasst und urinirt, sei es ebenso, als brächte er eine Sintflut über die Welt? Abajje erwiderte: Hierbei verhielt es sich ebenso, wie bei der Lehre von der Truppe, denn es wird gelehrt: Wenn eine Truppe in die Stadt einrückt, so sind, wenn zur Friedenszeit, offene Fässer verboten und geschlossene erlaubt, und wenn zur Kriegszeit, diese und jene erlaubt, weil sie keine Zeit haben, [den Wein] zu libiren. Da sagen wir also, weil sie in Angst sind, kommen sie nicht dazu, ihn zu libiren, ebenso kam er auch hierbei, weil er in Angst war, nicht zu sündhaften Gedanken. — Welche Angst gab es hierbei? — Wenn du willst, sage ich: die Angst der Nacht und des Daches[17]. Wenn du willst, sage ich: die Ehrfurcht von seinem Lehrer. Wenn du willst, sage ich: die Ehrfurcht von der Gottheit[19]. Wenn du willst, sage ich: die Angst vor seinem Herrn[20], denn Šemuél sagte von ihm, er sei gar kein Weibgeborner. Wenn du willst, sage ich: er war verheiratet. R. Nahman sagte nämlich, wer verheiratet ist, darf dies. Wenn du willst, sage ich: er lehrte ihm folgendes: R. Abba, Sohn des R. Benjamin b. Hija, lehrte: Man darf von unten mit den Hoden stützen. Und wenn du willst, sage ich: er lehrte ihm folgendes: R. Abahu sagte im Namen R. Johanans: Es gibt hierfür eine Grenze: unterhalb der Eichel ist es erlaubt, oberhalb der Eichel ist es verboten.

Rabh sagte: Wer sich absichtlich zur Erektion bringt, sei im Bann. — Sollte er doch sagen, es sei verboten!? — Er reizt nur den bösen Trieb wider[21] sich. R. Ami sagte, er heisse Abtrünniger, denn dies ist die Kunst des bösen Triebes: heute sagt er zu ihm, dass er dies tue, morgen sagt er zu ihm, dass er jenes tue, und übermorgen sagt er zu ihm, dass er gehe und Götzen diene, und dieser geht auch und tut dies. Manche sagen: R. Ami sagte: Wer sich zu sündhaften Gedanken bringt, den bringt man nicht in die Umfriedigung des Heiligen, gebenedeiet sei er, denn hierbei heisst es: *und böse war in den Augen des Herrn*, und dort heisst es:[22] *denn du bist nicht ein Gott, der am Frevel Wolgefallen hat, bei dir soll das Böse nicht wohnen.*

Ferner sagte R. Eliêzer: Es heisst:[23] *eure Hände sind voll Blut*, das sind diejenigen, die mit der Hand[13] huren. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt:[24] *Du sollst nicht huren*,

Dach nicht zu beschmutzen. 17. Mit Wein, den der Nichtjude bei der Berührung für einen Götzen libirt haben kann. 18. Er fürchtete herunterzufallen. 19. Die im Bethaus weilte. 20. Vor Gott; er war sehr gottesfürchtig u. würde auch an einer andren Stelle nicht auf sündhafte Gedanken gekommen sein. 21. Es ist aber nicht direkt verboten. 22. Ps. 5,5. 23. Jes. 1,14. 24. Ex. 20,14.

למה זה דומה לנותן אצבע בעין שכל זמן שאצבע בעין
[6]עין מדמעת [7]וחוזרת ומדמעת ורבא כל אחמומי והדר
אחמומי בשעתיה לא שביח: גופא רבי אליעזר אומר
כל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם אמרו
לו לרבי אליעזר והלא נצוצות נתזין [8]על רגליו ונראה
כברות שפכה ונמצא [9]מוציא לעז על בניו שהן ממזרים
אמר להם מוטב שיוציא לעז על בניו [10]שהן ממזרים ואל
יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום תניא אידך
אמר להם רבי אליעזר לחכמים אפשר יעמוד אדם
[11]במקום גבוה וישתין או ישתין בעפר תיחוח [12]ואל יעשה
עצמו רשע שעה אחת לפני המקום הי אמר להו ברישא
אילימא קמייתא אמר להו ברישא בתר דאמר להו
איסורא [13]הדר אמר להו תקנתא אלא [14]הא אמר להו
ברישא ואמרו ליה [15]אין לו מקום גבוה ועפר תיחוח מאי
אמר להם מוטב שיוציא לעז על בניו ואל יעשה עצמו
רשע שעה אחת לפני המקום: ובל כך למה [16]מפני
שמוציא שכבת זרע לבטלה דאמר רבי יוחנן כל המוציא
Gn.38,10 [17]שכבת זרע לבטלה חייב מיתה שנאמר [*]וירע בעיני
ה' אשר עשה וימת גם אתו רבי יצחק [18]ורבי אמי אמרי
Is.57,5 כאלו שופך דמים שנאמר [*]הנחמים באלים ותחת כל
עץ רענן שחטי הילדים בנחלים תחת סעפי הסלעים
אל תקרי שוחטי אלא סוחטי רב [19]אסי אמר כאלו עובד
עבודה זרה כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתיב התם
Dt.12,2 [*]על ההרים הרמים [וגו'] ותחת כל עץ רענן: רב יהודה
ושמואל הוו קיימי אאיגרא דבי כנישתא דשף ויתיב
בנהרדעא אמר ליה רב יהודה לשמואל צריך אני
vgl. Bez. 36a להשתין [20]אמר ליה [*]שיננא אחוז באמתך והשתן [20]לחוץ

M 9 || לו + M 8 || וחו"ם — M 7 || עין — M 6
M 12 || על מק' M 11 || שה"ם — M 10 || ש +
|| אם + M 15 || האי M 14 || הדר — M 13 || ולא
19 || דבי ר"א א' M 18 || (M שם רע) 17 || לפי M 16
M אשי || M 20 + מים.

als wenn man einen Finger an das Auge legt; solange der Finger am Auge ist, tränt das Auge und tränt immerfort weiter. — Und Raba!? — Die sich wiederholende gleichzeitige Erbrünstung ist ganz ungewöhnlich.

Der Text. R. Eliêzer sagte: Wenn jemand das Glied anfasst und urinirt, so ist es ebenso, als brächte er eine Sintflut über die Welt. Sie sprachen zu R. Eliêzer: Es kommen ja[9] Spritzer auf seine Füsse, sodass es den Anschein hat, als wäre ihm die Harnröhre durchschnitten, sodass er seine Kinder ins Gerede bringt, sie seien Bastarde!? Dieser erwiderte ihnen: Lieber bringe man seine Kinder ins Gerede, sie seien Bastarde, als nur eine Stunde vor Gott als Frevler zu erscheinen. Ein Andres lehrt: R. Eliêzer sprach zu den Weisen: Man kann ja auf einer erhöhten Stelle stehen und uriniren, oder in lockere Erde[10] uriniren, ohne auch nur eine Stunde vor Gott als Frevler zu erscheinen. — Welches antwortete er ihnen zuerst: wollte man sagen, er antwortete ihnen das erstere zuerst, wieso sollte er ihnen, nachdem er es als verboten erklärt hat, ein Mittel gegeben haben!? — Vielmehr, dies erwiderte er ihnen zuerst, und als sie an ihn die Frage richteten, wie es denn sei, wenn ihm keine erhöhte Stelle und keine lockere Erde zur Verfügung stehen, erwiderte er ihnen, man bringe lieber seine Kinder ins Gerede, als auch nur eine Stunde als Frevler vor Gott zu erscheinen.

Weshalb dies alles? — Weil man nutzlos Samen ergiesst. R. Johanan sagte nämlich: Wer nutzlos Samen ergiesst, ist des Todes schuldig, denn es heisst:[11] *aber böse war in den Augen des Herrn, was er getan, und er tötete auch ihn.* R. Jiçḥaq und R. Ami sagten, es sei ebenso, als vergösse er Blut, denn es heisst:[12] *die in Brunst geraten an den Terebinthen, hinter jedem belaubten Baum; die Kinder schlachten in Tälern, unter Felsenklüften*, und man lese nicht *šoḥṭe* [schlachten] sondern *soḥṭe* [auspressen][13]. R. Asi sagte, es sei ebenso, als diente er Götzen, denn hierbei heisst es: *unter jedem belaubten Baum*, und dort[14] heisst es: *auf den hohen Bergen & und unter jedem belaubten Baum.*

Einst standen R. Jehuda und Šemuél auf dem Dach des Bethauses des Šaphjathib[15] in Nehardeâ. Da sprach R. Jehuda zu Šemuél: Ich muss uriniren. Dieser erwiderte: Scharfsinniger, fasse dein Glied an[10] und urinire nach auswärts. — Wieso tat er dies, es

9. Wenn man nicht anfasst. 10. Sodass keine Spritzer auf seine Füsse kommen. 11. Gen. 38,10. 12. Jes. 57,5. 13. Durch Onanie Samen ergiessen. 14. Beim Götzendienst, Dt. 12,2. 15. Wörtl. des verfallenen u. wieder errichteten; vgl. Bd. III S. 656 N. 54. 16. Um im grossen Bogen da$_s$

ZWEITER ABSCHNITT

Fol.13 ל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצין׃

גמרא. מאי שנא נשים ומאי שנא אנשים נשים דלאו בנות הרגשה נינהו משובחות אנשים דבני הרגשה נינהו תקצין אי הכי מאי אירוא מרבה כי לא מרבה נמי כי קתני מרבה אנשים תנא במה דברים אמורים לענין שכבת זרע אבל לענין זוב אף הוא משובח כנשים ואפילו לענין שכבת זרע אם בא לבדוק בצרור או בחרס בודק ובמטלית לא והתניא בודק עצמו במטלית ובכל דבר שרוצה כדאמר אביי במטלית עבה הכא נמי במטלית עבה והיכא אתמר דאביי אהא דתנן היה אוכל בתרומה והרגיש שנוזעזע אבריו אוחז באמתו ובולע את התרומה אוחז והתניא רבי אליעזר אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאלו מביא מבול לעולם אמר אביי במטלית עבה רבא אמר אפילו תימא במטלית רכה כיון דעקר עקר ואביי חיישינן דלמא אתי לאוסופי ורבא לא חיישינן דלמא אתי לאוסופי ולא והתניא הא

Nid.40b

Sab.41b Nid.43b

+ M 4 ‖ חייש B 3 ‖ שורצה M 2 ‖ ד — B 1
א׳ ‖ M 5 והתנ׳ למה זה.

IE HÄUFIGER DIE HAND UNTERSUCHT, DESTO LOBENSWERTER IST DIES, BEI FRAUEN, BEI MÄNNERN ABER WERDE SIE ABGEHACKT.

GEMARA. Welchen Unterschied gibt es zwischen Frauen und Männern? – Bei Frauen, die dabei nichts empfinden, ist es lobenswert, bei Männern, die dabei empfindlich[1] sind, werde [die Hand] abgehackt. — Wieso demnach je häufiger, dies gilt ja auch, wenn nicht häufig!? — Das ״häufig״ bezieht sich auf Frauen. Es wird gelehrt: Dies[2] gilt nur vom Samenerguss, beim Fluss aber ist es bei Männern ebenso lobenswert, wie bei Frauen. Aber auch beim Samenerguss darf man dies, wenn man sich mit einem Span[3] oder einer Scherbe untersucht. — Etwa nicht auch mit einem Lappen, es wird ja gelehrt, man untersuche sich mit einem Lappen, oder womit man sonst will!? — Wie Abajje erklärt hat, mit einem groben Lappen, ebenso auch hierbei, mit einem groben Lappen[3]. — Worauf bezieht sich die Erklärung Abajjes? — Auf folgende Lehre. Wenn jemand Hebe isst und ein Prickeln in seinen Gliedern[4] merkt, so halte er das Glied[5] fest und schlucke die Hebe herunter. Und [auf die Frage,] wieso er es anfassen darf, R. Eliêzer sagte ja, wenn man das Glied anfasst und urinirt, sei es ebenso, als brächte man eine Sintflut über die Welt[6], erwiderte Abajje: mit einem groben Lappen. Raba erwiderte: Du kannst auch sagen, mit einem weichen Lappen, denn sobald [der Samen] abgegangen ist, ist er abgegangen[7]. — Und Abajje!? — Es ist zu berücksichtigen, er könnte dadurch noch mehr ausstossen. — Und Raba!? — Man berücksichtige nicht, er könnte noch mehr ausstossen. — Etwa nicht, es wird ja gelehrt: dies[8] ist damit zu vergleichen,

1. Weil die Berührung des Gliedes Wollustgefühle erweckt. 2. Dass Männer es zu unterlassen haben. 3. Mit einem harten Gegenstand, der kein Lustgefühl verursacht. 4. Das Gefühl hat, dass er Samenerguss bekommt. 5. Er halte die Oeffnung fest, um den Austritt des Samens zu verhindern. 6. Die Sintflut kam über die Welt wegen der Ausschweifung; cf. Gen. 6,12 u. hierzu Bd. III S. 319 Z. 9. 7. Die Berührung ist nicht mehr von Bedeutung. 8. Das Berühren des Gliedes, nachdem die Ejakulation bereits begonnen hat.

רבי מאיר רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר משמשת בשני עדים הן[28]עותה הן תקנוה משום אבא[29]חנן אמרו אוי לו לבעלה: אסורה לשמש דלמא מקלקלת ליה: ואין לה כתובה כיון דלא הזיא לביאה לית לה כתובה: ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות[30]תנאי כתובה בכתובה דמו: יוציא ולא יחזיר עולמית פשיטא לא צריכא [31]דהדרה ואתקנה מהו דתימא ליהדרה קא משמע לן דזימנין[32]דאזלה ומנסבה ומתקנה ואמר אלו הייתי יודע שכך[33]היא אפילו הייתם נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא נט בטל ובניה ממזרין: [34]משום אבא חנן אמרו אוי לו לבעלה איבא דאמרי לרבי מאיר אמר ליה דבעי[35]לאגבויה כתובתה[3]איבא דאמרי לרבי חנינא בן אנטיגנוס קאמר ליה[35]דמקלקלת ליה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס וכמאי דאי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא [12]ואי בשאינה עסוקה בטהרות הא אמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה דאמר רבי[37]זירא אמר רבי אבא בר ירמיה Nid.11b אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא[38]לה בעסוקה בטהרות[39]מאן דמתני הא לא מתני הא:

nehme sie nie wieder — Worte R. Meírs. R. Ḥanina b. Antigonos sagt, sie müsse beim Geschlechtsverkehr zwei Wischlappen verwenden. Diese schädigen sie und diese nützen[254]ihr. Im Namen des Abba-Ḥanan sagten sie: Weh ihrem Mann.

«Sie darf den Geschlechtsverkehr nicht pflegen.» Weil sie ihn zu einem Verstoss bringen könnte.

«Erhält weder die Morgengabe.» Da sie zur Begattung ungeeignet ist, erhält sie keine Morgengabe.

«Noch den Fruchtgenuss noch Unterhalt noch die abgetragenen Kleider.» Der Zuschuss zur Morgengabe gleicht der Morgengabe.

«Er lasse sich von ihr scheiden und nehme sie nie wieder.» Selbstverständlich!? Dies in dem Fall, wenn sie später in Ordnung[255] ist. Man könnte glauben, er dürfe sie dann wieder nehmen, so lehrt er uns. Es kann nämlich vorkommen, dass sie sich mit einem andren verheiratet und sie sich bei ihr einstellt, und er dann sagen würde: hätte ich dies gewusst, so würde ich mich von ihr nicht geschieden haben, selbst wenn man mir hundert Minen gegeben hätte. Es würde sich dann ergeben, dass die Scheidung nichtig ist und ihre Kinder Bastarde sind.

«Im Namen des Abba-Ḥanan sagten sie: Wehe ihrem Mann.» Manche sagen, er sagte es gegen R. Meír, denn er lässt sie[256]die Morgengabe einfordern. Manche sagen, er sagte es gegen R. Ḥanina b. Antigonos, denn sie kann ihn zu einem Verstoss bringen[257].

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die Halakha ist wie R. Ḥanina b. Antigonos. — In welchem Fall: befasst sie sich mit reinen Dingen, so sagte dies ja Šemuél bereits[258] einmal, und befasst sie sich nicht mit reinen Dingen, so sagte er ja, nur für ihren Mann benötige sie nicht der Untersuchung!? R. Zera sagte nämlich im Namen des R. Abba b. Jirmeja im Namen Šemuéls, eine Frau, die keine regelmässige Periode hat, dürfe nicht eher den Geschlechtsakt vollziehen, als bis sie sich untersucht hat, und wir bezogen dies auf den Fall, wenn sie sich mit reinen Dingen befasst. — Wer das eine lehrte, lehrte nicht das andre.

M 18 עדיתיה ותקנויה ‖ M 19 חנין ‖ M 20 + הני ‖ 21 M דהדר איתקין ‖ M 22 דמינס׳ ‖ B 23 היה (P הי׳). M חוא אפי׳ נות׳ ‖ MP 24 + ו ‖ M 25 אגבייה ‖ M 26 — דמקל׳ ליה ‖ M 27 חייא בר אבא א״ש ‖ M 28 — לה ‖ M 29 — מאן.

254. Je nach dem Befund. 255. Sie eine regelmässige Periode bekommt. 256. Gegen die Ansicht RM.s. 257. Auch wenn sie Wischlappen verwendet, weil die Menstruation sich bei der Begattung einstellen kann. 258. Wie aus der oben S. 736 Z. 21 ff. erörterten Lehre hervorgeht.

בדיקה יש לה וסת לא בעיא בדיקה אמר ליה יש לה
וסת עדה בעיא בדיקה ישנה לא בעיא בדיקה אין לה
וסת בין עדה בין ישנה בעיא בדיקה אמר רבא ילימא
ליה יש לה וסת לטהרות בעיא בדיקה לבעלה לא בעיא
בדיקה אין לה וסת אפילו לבעלה נמי בעיא בדיקה
ומדלא אמר ליה הכי שמע מינה קסבר שמואל כל
לבעלה לא בעיא בדיקה: תנו רבנן המרין ופיעלין
והבאין מבית האבל ומבית המשתה נשיהם להם בחזקת
טהרה ובאין ושוהין עמהם בין ישנות בין עדות במה
דברים אמורים שהניחן בחזקת טהרה אבל הניחן בחזקת
טימאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני
והא שמואל במאי מוקי לה אי בשיש לה וסת קשיא
עדה ואי בשאין לה וסת קשיא בין עדה בין ישנה
לעולם בשיש לה וסת וכיון שתבעה אין לך בדיקה
גדולה מזו אמר ליה רב פפא לרבא מהו למעבד כי הא
מתניתא אמר ליה סודני לא דמגניא באפיה: אמר רב Col.b
כהנא שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הינא
בריה דרב יהושע כי אתו רבנן מבי רב מצרכי לכו
בדיקה ואמרו לי לא ולישילינהו לדידהו דלמא אינהו
קא מהמירי אנפשייהו: תנו רבנן אשה שאין לה וסת
אסורה לשמש ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא
מזונות ולא בלאות ויוציא ולא מחזיר עולמית דברי

M 9 מדלא קא׳ | M 10 — קסבר שמו׳ | M 11 בטומאת׳ || M 12 — ו || M 13 (M שתבע לה) || M 14 האי גונ׳ א׳ || M 15 — ד || M 16 — קא | M 17 ומוצ׳ ולא יחז׳.

in der Annahme der Reinheit zurückgelassen haben, wenn sie sie aber in der Annahme der Unreinheit zurückgelassen haben, gelten sie solange als unrein, bis sie zu ihnen sagen, sie seien rein. — Worauf bezieht dies Šemuél: hat sie eine regelmässige Periode, so ist ja [gegen ihn] von der Wachenden[245] ein Einwand zu erheben, hat sie keine regelmässige Periode, so ist ja sowol von der wachenden als auch von der schlafenden ein Einwand zu erheben!? — Tatsächlich, wenn sie eine regelmässige Periode hat, aber wenn sie ihn auffordert, gibt es keine bessere Untersuchung[246] als dies. R. Papa sprach zu Raba: Ist nach dieser Lehre[247] zu verfahren? Dieser erwiderte: Bierbrauer[248], nein; sie würde ihm dann widerlich werden.

R. Kahana sagte: Ich fragte die Hausleute[249] des R. Papa und des R. Hona b. R. Jehošuâ, ob die Jünger, wenn sie aus dem Lehrhaus kommen, von ihnen die Untersuchung verlangen, und sie erwiderten mir: nein. — Sollte er sie selber gefragt haben!? — Sie selber konnten es für sich strenger genommen haben[250].

Die Rabbanan lehrten: Eine Frau, die keine regelmässige Periode hat, darf den Geschlechtsverkehr nicht pflegen, erhält weder die Morgengabe[251] noch den Fruchtgenuss[252] noch Unterhalt noch die abgetragenen Kleider[253], und er lasse sich von ihr scheiden und

gelmässige Periode hat, benötigt der Untersuchung, die aber eine regelmässige Periode hat, benötigt nicht der Untersuchung!? Dieser erwiderte: Die eine regelmässige Periode hat, benötigt, wenn sie wach ist, der Untersuchung, und wenn sie schläft, nicht der Untersuchung, die keine regelmässige Periode hat, benötigt, ob sie wach ist oder schläft, der Untersuchung. Raba sprach: Sollte er ihm doch erwidert haben: hat sie eine regelmässige Periode, so benötigt sie der Untersuchung für reine Dinge, nicht aber benötigt sie der Untersuchung für ihren Mann; die keine regelmässige Periode hat, benötigt der Untersuchung auch für ihren Mann!? Da er ihm aber nicht so erwidert hat, so ist hieraus zu entnehmen, dass Šemuél der Ansicht ist, nur für ihren Mann benötigt sie nicht der Untersuchung.

Die Rabbanan lehrten: Für Eseltreiber, Lohnarbeiter[244] und die, die aus einem Trauerhaus oder von einem Gastmahl kommen, gelten ihre Frauen als rein; sie dürfen kommen und mit ihnen verweilen, ob sie schlafen oder wach sind. Dies nur, wenn sie sie

243. Weil man sie nicht belästigt; nach andrer Erklärung: weil sie sich nicht mit reinen Dingen befasst. 244. Die von ihrer auswärtigen Beschäftigung heimkehren. 245. Die sich nach ihm untersuchen muss. 246. Sie weiss, dass sie rein ist. 247. Dass sie ihm nur dann erlaubt ist, wenn sie sich untersucht hat od. ihn auffordert. 248. RP. war Met- od. Bierbrauer; vgl. Bd. VI S. 701 Z. 5 ff. 249. Wol die Frauen. 250. Ihnen erleichternd entscheiden, selber aber erschwerend handeln. 251. Vgl. Bd. IV S. 304 N. 43. 252. Von ihrem eingebrachten Vermögen. 253. Die sie eingebracht u. er verbraucht hat; vgl. Bd. IV S. 723 Z. 11 ff.

מותרת [3]במה דברים אמורים [4]שהניחה בחזקת טהורה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בטומאתה עד
Fol.12 שתאמר לו טהורה אני: [5]בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה אמר ליה [6]לא
3b 35b תבדוק ותבדוק ומה בכך [7]אם כן לבו נוקפו ופורש: בעא מיניה רבי אבא מרב הונא אשה מהו שתבדוק
עצמה בשיעור וסת כדי להייב בעלה חטאת אמר ליה [8]מי משכחת לה לבדיקה בשיעור וסת והתניא [9]איזהו
Ib. 14b שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדים בצד המשקוף ביציאת השמש נבנס עד הוי וסת שאמרו לקנוח ולא
לבדיקה אלא מהו שתקנח איבא דאמרי הכי בעא מיניה אשה מהו שתבדוק עצמה כדי להייב בעלה [10]אשם תלוי
אמר לו לא תבדוק ותבדוק ומה בכך אם כן לבו נוקפו ופורש: ובשעה שהוא עובר [וכו']: אמר רבי אמי אמר
רבי ינאי וזהו עדן של צנועות אמר ליה רבי אבא בר ממל לרבי אמי תנא תני צריכות ואת תני צנועות אמר ליה
שאני אומר כל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע אמר רבא ושאינו מקיים דברי חכמים צנוע הוא דלא מקרי
[11]הא רשע לא מקרי אלא אמר רבא צנועות עד [12]שבדקן בו עצמן לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש
אחר ושאינן צנועות [13]בודקות ולא איכפת להו: גופא אמר רבי זירא אמר רבי [14]אבא בר ירמיה אמר שמואל
אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק אמר ליה רבי זירא לרבי [15]אבא בר ירמיה אין לה וסת בעיא

ist sie erlaubt. Dies nur, wenn er sie als rein zurückliess, wenn er sie aber als unrein zurückliess, befindet sie sich so lange in der Annahme der Unreinheit, bis sie zu ihm sagt, sie sei rein.

R. Zera fragte R. Jehuda: Muss eine Frau sich für ihren Mann[230] untersuchen? Dieser erwiderte: Sie braucht sich nicht zu untersuchen. — Mag sie sich doch untersuchen, was ist denn dabei!? — Sein Herz würde beunruhigt sein und er sich zurückziehen.

R. Abba fragte R. Hona: Muss eine Frau sich innerhalb der Dauer einer Blutung[237] untersuchen, um [eventuell] ihren Mann zu einem Sündopfer[238] pflichtig zu machen? Dieser erwiderte: Ist denn eine Untersuchung innerhalb der Dauer einer Blutung möglich, es wird ja gelehrt: Wieviel beträgt die Dauer einer Blutung? — ein Gleichnis: der Diener und der Wischlappen[239] befinden sich an der Seite der Oberschwelle; beim Herauskommen des Dieners tritt der Wischlappen ein. Die Dauer der Blutung, von der sie sprechen, bezieht sich also auf das Abwischen und nicht auf die Untersuchung[240]. — Vielmehr, muss sie sich abwischen? Manche sagen, er habe ihn wie folgt gefragt: Muss eine Frau sich untersuchen, um [eventuell] ihren Mann zu einem Schwebeschuldopfer[241] pflichtig zu machen. Dieser erwiderte: Sie braucht sich nicht zu untersuchen. — Mag sie sich doch untersuchen, was ist denn dabei!? — Sein Herz würde beunruhigt sein und er sich zurückziehen.

Und wenn sie sich anschickt &c. R. Ami sagte im Namen R. Jannajs: Dies ist die Gepflogenheit[242] der Tugendhaften. R. Abba b. Mamal sprach zu R. Ami: Der Autor lehrt "muss", und du sagst: der Tugendhaften!? Dieser erwiderte: Ich bin der Ansicht, wer die Worte der Weisen hält, heisse tugendhaft. Raba sprach: Und wer die Worte der Weisen nicht hält, heisst nur nicht tugendhaft, aber auch nicht Frevler!? Vielmehr, erwiderte Raba. Die Tugendhaften untersuchen sich mit einem Wischlappen, mit dem sie sich einmal vor dem Geschlechtsakt untersucht haben, nicht vor einem zweiten Geschlechtsakt, die nicht Tugendhaften untersuchen sich auch mit einem solchen, und achten nicht darauf.

Der Text. R. Zera sagte im Namen des R. Abba b. Jirmeja im Namen Šemuéls: Eine Frau, die keine regelmässige Periode hat, darf nicht eher den Geschlechtsakt vollziehen, als bis sie sich untersucht hat. R. Zera sprach zu R. Abba b. Jirmeja: Die keine re-

— M 6 || (לא — M) 5 || ב + M 4 || ו + M 3
הא || M 7 שבודק׳ בו ל״ת אין || M 8 בדקו.

Geschlechtsverkehr erfolgt nachts. 236. Vor dem Geschlechtsakt. 237. Sofort nach dem Geschlechtsakt. 238. Wenn sofort nach dem Geschlechtsakt auf dem Wischlappen sich Blut befindet, hat er ein Sündopfer darzubringen; weit. S. 744 Z. 12ff. 239. Viell. überall עֵד Zeuge, zu lesen; Bezeichnung des Lappens, der über den Befund Zeugnis ablegt. 240. Die länger dauert. 241. Ist die Feststellung der Menstruation nicht unmittelbar nach dem Geschlechtsakt erfolgt, so ist die Sünde zweifelhaft, u. er hat ein Schwebe-Schuldopfer darzubringen. 242. Wörtl. die Zeit.

heitsblutung verweilt, die sich nicht zu untersuchen brauchen; eine Jungfrau aber, deren Blut rein ist, muss sich untersuchen. — Demnach widersprechen ja [die Lehren] einander!? — Das eine, wenn sie den Geschlechtsakt nicht vollzogen hat, und das eine, wenn sie den Geschlechtsakt vollzogen hat; der Diener[233] kann nämlich [das Blut] getrübt haben. Desgleichen wird gelehrt: Dies nur in dem Fall, wenn [die Blutung] beim Geschlechtsverkehr nicht aufgehört und sie ausserhalb des Geschlechtsverkehrs wahrgenommen hat, wenn sie aber beim Geschlechtsverkehr aufgehört und sie wahrgenommen hat, ist sie unrein; wenn eine Nacht ohne Geschlechtsverkehr verstrichen ist und sie wahrgenommen hat, so ist sie unrein. Hat das Aussehen des Blutes sich verändert, so ist sie unrein.

SIE MUSS SICH ÖFTERS &c. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dies lehrten sie nur hinsichtlich der reinen Speisen, ihrem Mann aber ist sie[234] erlaubt. — Selbstverständlich, es heisst ja: morgens[235]!? — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so bezieht es sich auf den Schlußsatz: wenn sie sich zum Geschlechtsverkehr anschickt. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls: Dies lehrten sie nur von einer Frau, die sich mit reinen Dingen befasst, denn da sie sich wegen der reinen Dinge untersuchen muss, untersuche sie sich auch für ihren Mann, wenn sie sich aber nicht mit reinen Dingen befasst, braucht sie sich nicht zu untersuchen. — Was lehrt er uns damit, wir haben ja bereits gelernt: alle Frauen befinden sich für ihre Männer in der Annahme der Reinheit!? — Wenn nur diese Mišnah, so könnte man glauben, dies gelte nur von einer Frau, die eine regelmässige Periode hat, eine Frau aber, die keine regelmässige Periode hat, müsse sich untersuchen. — Unsre Mišnah spricht ja aber von einer Frau, die eine regelmässige Periode hat!? — Unsre Mišnah spricht sowol von einer, die eine regelmässige Periode hat, als auch von einer, die keine regelmässige Periode hat, und sie lehrt uns folgendes: obgleich sie eine regelmässige Periode hat, muss sie, da sie sich wegen der reinen Dinge untersuchen muss, sich auch für ihren Mann untersuchen. — Dies sagte ja aber Šemuél bereits einmal!? R. Zera sagte nämlich im Namen des R. Abba b. Jirmeja im Namen Šemuéls, eine Frau, die keine regelmässige Periode hat, dürfe nicht eher den Geschlechtsakt vollziehen, als bis sie sich untersucht hat, und wir bezogen dies auf den Fall, wenn sie sich mit reinen Dingen befasst. — Das eine ist aus dem andren gefolgert worden. Desgleichen wird auch gelehrt: Dies nur hinsichtlich der reinen Dinge, ihrem Mann aber

הוא דלא בעיא בדיקה אבל בתולה שרמיה טהרין
בעיא בדיקה אלא קשין אהדדי באן שלא שמשה כאן
ששמשה ראיבא שמש עכרן תניא נמי הכי במה דברים
אמורים שלא פסקה מחמת תשמיש וראתה שלא מחמת
תשמיש אבל פסקה מחמת תשמיש וראתה טמאה
עכי לילה אחד בלא תשמיש וראתה טמאה נשתנו
מראה דמים שלה טמאה: פעמים היא צריכה [וכו']:
אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא לטהרית
אבל לבעלה מיתרת פשיטא שחרית תנן אלא אי אתמר
אסיפא אתמר ובשעה שהיא עיברת לשמש את ביתה
אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא באשה
עסוקה בטהרות דמגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי
בדיקה לבעלה אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא
בדיקה מאי קמשמע לן תנינא כל הנשים בחזקת טהרה
לבעליהן אי מהתניתין חוה אמינא הני מילי באשה
שיש לה וסת אבל אשה שאין לה וסת בעיא בדיקה
והא מתניתין באשה שיש לה וסת עסקינן מתניתין בין
שיש לה וסת בין אין לה וסת והא קמשמע לן דאף
על גב דיש לה וסת מגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא
נמי בדיקה לבעל והא אמרה שמואל הדא זימנא דאמר
רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה
שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא
בעסוקה בטהרות חדא מכלל חברתה אתמר תניא
נמי הכי במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה

B 89 קשיא | MB 90 כאן ששמ׳ דאי ש׳ע כאן שלא שמשה
M 91 ואימר | BP 92 אחת | M 93 — וראי
M 94 + דמה־וי | M 95 — הים | M 96 — אשה
M 97 — ד | B 98 לבעלה | M 1 ירי בר אבא
M 2 + ד.

welcher das Blut als Jungfernblut gilt. 233. Euphem. Benennung des männlichen Gliedes, wie auch das W. "Knecht" in dieser Bedeutung gebraucht wird. 234. Auch wenn sie sich nicht untersucht. 235. Der

[80]אמרי: וחיושבת על דם טוהר: קסלקא דעתך מבקשת
Nid.11b לישב על דם טוהר הניחא לרב דאמר °מעין אחד הוא
Syn.87a התורה טמאתו והתורה טהרתו שפיר אלא ללוי דאמר
שני מעינות הם תבדוק דלמא אכתי לא פסק [81]ההוא
Col.b מעין טמא אמר לך [82]לוי הא מני °בית שמאי היא דאמרי
Nid.35b מעין אחד הוא וסתם לן תנא כבית שמאי סתם ואחר
Jab.42b כך מחלוקת הוא וכל °סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה
כסתם ואי בעית אימא מי קתני מבקשת לישב יושבת
קתני אי יושבת מאי למימרא מהו דתימא תבדוק
דלמא קבעה לה וסת קמשמע לן [83]דממעין טהור למעין
טמא לא קבעה הניחא ללוי דאמר שני מעינות הם
אלא לרב דאמר מעין אחד הוא תבדוק [84]דלמא קבעה
לה וסת אפילו הכי [85]מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה:
Ket.6a ומשמשת בעדים [וכו׳]: תנן התם °תנוקת שלא הגיע
Nid.64b זמנה לראות ונשאת בית שמאי אומרים נותנין לה
[86]ארבעה לילות ובית הלל אומרים עד שתחיה המכה
אמר רב גידל אמר שמואל לא שנו אלא שלא פסקה
מחמת תשמיש וראתה שלא מחמת תשמיש אבל פסקה
מחמת תשמיש וראתה טמאה עבר [87]לילה [88]אחד בלא
תשמיש וראתה טמאה נשתנו מראה דמים שלה טמאה
מתיב רבי יונה ובתולה שדמיה טהורים אמאי תשמש
בעדים דדלמא נשתנו מראה דמים שלה אמר רבא
[23]אימא רישא חוץ מן הנדה והיושבת על דם טהור

80 M אמרינן ‖ 81 M אותו ‖ 82 M — לוי ‖ 83 MB — מ ‖ 84 M + ד ‖ 85 M דמע׳ ‖ 86 M ארבע ‖ 87 M + עליה ‖ 88 P אחת.

DIE IN REINHEITSBLUTUNG VERWEILT. Er[225] glaubte, die in Reinheitsblutung[226] zu verweilen hat. Allerdings nach Rabh, welcher sagt, es sei eine[227] Quelle, die Gesetzlehre hat sie als unrein erklärt und die Gesetzlehre hat sie als rein[228] erklärt, nach Levi aber, welcher sagt, es seien zwei[229] Quellen, sollte sie sich doch untersuchen, denn die unreine Quelle ist vielleicht nicht versiegt!? — Levi kann dir erwidern: hier ist die Ansicht der Schule Šammajs vertreten, welche sagt, es sei eine Quelle. — Der Autor lehrt also anonym[230] nach der Schule Šammajs!? — Der anonymen Lehre folgt der Streit, und wenn auf eine anonyme Lehre ein Streit folgt, ist die Halakha nicht nach der anonymen Lehre zu entscheiden. Wenn du aber willst, sage ich: es heisst ja nicht "zu verweilen hat", sondern "verweilt"[231]. — Wozu braucht dies von dem Fall gelehrt zu werden, wenn sie bereits verweilt!? — Man könnte glauben, sie untersuche sich, weil sie vielleicht eine regelmässige Periode feststellen kann, so lehrt er uns, dass aus der reinen Quelle keine Feststellung für die unreine Quelle erfolgen kann. — Allerdings nach Levi, welcher sagt, es seien zwei Quellen, nach Rabh aber, welcher sagt, es sei eine Quelle, sollte sie sich doch untersuchen, weil sie vielleicht eine regelmässige Periode feststellen kann!? — Dennoch kann von den Tagen der Reinheit keine Feststellung für die Tage der Unreinheit erfolgen.

SIE VERWENDE BEIM GESCHLECHTSVERKEHR WISCHLAPPEN &c. Dort wird gelehrt: Wenn ein kleines Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, heiratet, so gewähre man ihm wie die Schule Šammajs sagt, vier[232] Nächte; die Schule Hillels sagt, bis die Wunde geheilt ist. R. Gidel sagte im Namen Šemuéls: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn [die Blutung] beim Geschlechtsverkehr nicht aufgehört und es auch ausserhalb des Geschlechtsverkehrs wahrgenommen hat, wenn sie aber beim Geschlechtsverkehr aufgehört und es wahrgenommen hat, so ist es unrein; wenn eine Nacht ohne Geschlechtsverkehr verstrichen ist und es wahrgenommen hat, so ist es unrein. Hat das Aussehen des Blutes sich verändert, so ist es unrein. R. Jona wandte ein: «Und die Jungfrau, deren Blut rein ist.» Wieso denn, sie sollte doch beim Geschlechtsverkehr Wischlappen verwenden, denn das Aussehen des Blutes kann sich verändert haben!? Raba erwiderte: Lies im Anfangsatz: ausgenommen die Menstruirende und, die in Rein-

225. Der den folgenden Einwurf erhob. 226. Nach der Geburt; während dieser Zeit ist sie auf jeden Fall unrein; cf. Lev. 12,4ff. 227. Aus der das unreine Blut in den ersten 7 Tagen nach der Geburt u. das Reinheitsblut nach dieser Zeit kommen. 228. Je nach der Zeit. 229. Nach dem Versiegen der einen entsteht die andre. 230. Was als Festsetzung gilt, während die Halakha nach der Schule Hillels entschieden wird. 231. Wenn die Reinheitsblutung bereits begonnen hat. 232. Während

אמר רב הונא קפצה וראתה קפצה וראתה קפצה וראתה קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצה היכי דמי אמר רב אשי דקפיץ בחד בשבת והואי וקפיץ בחד בשבת והואי ובשבת קפצה ולא חואי ולחד בשבת אחרינא חואי כלא קפיצה דהתם אינלאי מילתא דיבא הוא דקא נרים:

(vj) ח על פי שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר ומשמשת בעדים חוץ מיושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורים ופעמים צריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה יתירות עליהן כהנות בשעה שהן אוכלות בתרומה רבי יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה:

N. 64

גמרא. היון מן הנדה דבתוך ימי נדתה לא בעיא בדיקה הניחא לרבי שמעון בן לקיש דאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ואין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה שפיר אלא לרבי יוחנן דאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה תבדוק דלמא קבעה לה וסת אמר לך רבי יוחנן בי אמינא אנא היכא דהויתיה ממעין סתום אבל הויתיה ממעין פתוח לא

כגון + M 65 | לקפיצה M 64 | אמרי לה + M 63
בשבא M 66 | — M 67 וקפיץ ... ולא חזאי | מן M 68
היוש' M 70 | M 69 פעמ' צר' בוד' שח' וערבית ובין
שעוב' P 71 | יתירה P 72 | משעת M 73 | לריש לקיש
— M 76 | קבעתה P 75 | זיבתה ... ימי — M 74
וסת | M 77 אמרי | היכא. + M 78

BEGLEICH SIE GESAGT HABEN, SIE HABE AN IHRER ZEIT GENUG, MUSS SIE SICH DENNOCH UNTERSUCHEN, AUSGENOMMEN DIE MENSTRUIRENDE UND, DIE IN REINHEITSBLUTUNG VERWEILT. SIE VERWENDE BEIM GESCHLECHTSVERKEHR WISCHLAPPEN, AUSGENOMMEN DIEJENIGE, DIE SICH IN REINHEITSBLUTUNG BEFINDET, UND DIE JUNGFRAU, DEREN BLUT REIN[219] IST. SIE MUSS SICH ÖFTER[220] UNTERSUCHEN: MORGENS, GEGEN ABEND UND WENN SIE SICH ZUM GESCHLECHTSVERKEHR ANSCHICKT. DARÜBER HINAUS DIE PRIESTERSFRAUEN, AUCH WENN SIE HEBE ESSEN. R. JEHUDA SAGT, AUCH NACHDEM SIE HEBE GEGESSEN HABEN.

GEMARA. Ausgenommen die Menstruirende, weil sie während der Tage ihrer Menstruation sich nicht zu untersuchen braucht. Allerdings nach R. Šimôn b. Laqiš, welcher sagt, eine Frau könne eine regelmässige Periode feststellen in den Tagen ihres Flusses[221], nicht aber könne eine Frau eine regelmässige Periode feststellen in den Tagen ihrer Menstruation[222], nach R. Johanan aber, welcher sagt, eine Frau könne ihre Periode feststellen in den Tagen ihrer Menstruation, sollte sie sich doch untersuchen, weil sie vielleicht eine regelmässige Periode feststellen kann!? — R. Johanan kann dir erwidern: ich sage es nur von dem Fall, wenn sie aus einer geschlossenen Quelle[223] wahrgenommen hat, nicht aber sage ich es von dem Fall, wenn sie aus einer offenen Quelle[224] wahrgenommen hat.

sprungen, so gilt sie als unrein. 217. Morgens u. abends, um ihre Reinheit festzustellen. 218. Auch die eine regelmässige Periode hat. 219. Bei diesen ist die Untersuchung zwecklos, da sie rein sind, auch wenn sie Blutung wahrnehmen. 220. Nach dem Zusammenhang פְּעָמִים zu lesen, jed. lesen manche פַּעֲמַיִם, zweimal. 221. In den Tagen, in denen die Blutung nicht als Menstruation, sondern als krankhafter Fluss anzusehen ist; vgl. S. 230 N. 11. Hat sie beispielsweise am 1., 15., 1., 15. u. 15. wahrgenommen, so ist die Periode für den 15. festgestellt, u. die Wahrnehmungen am 1. gelten als Fluss. 222. Hat sie beispielsweise am 1., 5., 5. u. 5. wahrgenommen, so wird die 1. Wahrnehmung am 5. nicht mitgezählt, weil diese innerhalb der 7 Menstruationstage erfolgt ist. 223. Wenn die erste Wahrnehmung als Menstruation festgestellt worden ist; wenn sie beispielsweise am 1., 1., 25. u. 1. wahrgenommen hat, sodass anzunehmen ist, es sei das 3. Mal etwas früher eingetreten. 224. Wenn die 1. Wahrnehmung nicht mitgezählt werden kann, wie in N. 222.

נדה לחוד[48]ודם לידה לחוד ואיבעית אימא תני חדא:
במה אמרו דיה שעתה [וכו']: אמר רב אבולהו ושמואל
אמר לא שנו אלא בתולה וזקנה אבל מעוברת ומניקה
דיין כל ימי[45]עיבורן דיין כל ימי מניקותן וכן אמר[49]רבי
שמעון בן לקיש אבולהו ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא
בתולה וזקנה אבל מעוברת ומניקה דיין[50]כל ימי[45]עיבורן
[51]דיין כל ימי מניקותן כתנאי מעוברת ומניקה שהיו
[52]שופעות דם ובאות דיין כל ימי[45]עיבורן[51]ודיין כל ימי
מניקותן דברי רבי מאיר[52]רבי יוסי ורבי יהודה ורבי
שמעון[53]אומרים לא אמרו דיין שעתן אלא בראייה
ראשונה אבל[54]בשנייה מטמאה מעת לעת ומפקידה
לפקידה: ואם ראתה[55]ראשונה [וכו']: אמר רב הונא
קפצה וראתה[23]קפצה וראתה[23]קפצה וראתה קבעה לה
וסת למאי אילימא לימים הא כל יומא דלא קפיץ לא
[56]חזאי אלא לקפיצות והתניא כל שתקבענה מחמת
אונס אפילו כמה פעמים לא קבעה[57]וסת מאי לאו לא
קבעה[57]וסת כלל לא לא קבעה[57]וסת לימים לחודייהו
ולקפיצות לחודייהו אבל קבעה לה וסת לימים ולקפיצות
לימים לחודייהו פשיטא אמר רב אשי כגון דקפיץ בחד
[58]בשבא וחזאי וקפיץ בחד[58]בשבא וחזאי[59]ובשבת קפצה
ולא חזאי ולחד[58]בשבא חזאי בלא קפיצה מהו דתימא
אינלאי מילתא[60]למפרע דיומא הוא דקנרים ולא קפיצה
קא משמע לן דקפיצה נמי[61]דאתמול גרמא והאי דלא
חזאי[62]משום דאכתי לא מטא זמן קפיצה לישנא אהרינא

48 — M ודל לחוד ‖ 49 M ריש לקיש + M 50
שעתן ‖ 51 M — ו ‖ 52 B + ו ‖ 53 M — או'
54 M בראיה שנ' ‖ 55 P + ה ‖ 56 M הזיא
57 M + לה ‖ 58 B בשבת ‖ 59 M ולשבת'
60 M דיומ' גרים ‖ 61 M — דאתמ' ‖ 62 M + מאתמל.

ationsblut ist etwas andres und Geburtsblut ist etwas andres. Und wenn du willst, sage ich: lehre nur eines.

WOBEI SAGTEN SIE, SIE HABE AN IHRER ZEIT GENUG &c. Rabh sagte, dies beziehe sich auf alles, und Šemuél sagte, dies beziehe sich nur auf die Jungfrau und die Alte, für Schwangere und für Säugende aber genügt die ganze Zeit ihrer Schwangerschaft, genügt[212]die ganze Zeit ihres Säugens. Desgleichen sagte R. Šimôn b. Laqiš, dies beziehe sich auf alle, und R. Johanan sagte, dies beziehe sich nur auf die Jungfrau und die Alte, für die Schwangere und die Säugende aber genügt die ganze Zeit ihrer Schwangerschaft, genügt die Zeit ihres Säugens. Hierüber [streiten auch] Tannaím: Wenn eine Schwangere oder eine Säugende dauernd bluten, so genügt für sie die ganze Zeit ihrer Schwangerschaft, genügt für sie die ganze Zeit ihres Säugens — Worte R. Meírs. R. Jose, R. Jehuda und R. Šimôn sagen, nur von der ersten Wahrnehmung sagten sie, sie habe an ihrer Zeit genug, bei der zweiten aber ist sie [rückwirkend] einen Stundentag oder seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein.

HAT SIE DIE ERSTE WAHRNEHMUNG &C. R. Hona sagte: Wenn sie gesprungen ist und wahrgenommen[213]hat, gesprungen ist und wahrgenommen hat, gesprungen ist und wahrgenommen hat, so hat sie eine regelmässige Periode. — Wann: wollte man sagen, an bestimmten Tagen[214], so hat sie ja nicht wahrgenommen an einem Tag, an dem sie nicht gesprungen ist!? — Vielmehr, beim Springen[215]. — Es wird ja aber gelehrt, soweit es sich infolge eines Missgeschicks einstellt, hat sie keine regelmässige Periode, auch wenn sich dies viele Male wiederholt. Doch wol, überhaupt keine regelmässige Periode!? — Nein, sie hat keine regelmässige Periode an Tagen allein und beim Springen allein, wol aber hat sie eine regelmässige Periode an Tagen beim Springen[216]. — Von Tagen allein ist es ja selbstverständlich!? R. Aši erwiderte: Wenn sie beispielsweise am Sonntag gesprungen ist und wahrgenommen hat, am Sonntag gesprungen ist und wahrgenommen hat, am Šabbath gesprungen ist und nicht wahrgenommen hat, und am Sonntag ohne zu springen wahrgenommen hat. Man könnte glauben, es habe sich nachträglich herausgestellt, dass der Tag und nicht das Springen es veranlasse, so lehrt er uns, dass auch das vorige Mal das Springen es veranlasst hat, sie aber nur deshalb nicht wahrgenommen hat, weil das Springen vorzeitig erfolgt war. Eine andre Lesart: R.

212. Die Blutung hört von selber auf. 213. Infolge des Springens. 214. Wenn sie an einem bestimmten Tag gesprungen ist, sodass sie an diesem unrein ist, auch wenn sie nicht gesprungen ist. 215. An einem Tag, an dem sie gesprungen ist, gilt sie als unrein. 216. Ist sie an diesem Tag ge-

אחת אפילו שופעת ולא מבעיא פיסקת אדרבה פיסקת
חייא לה בשתי ראיות אלא תנוקת שלא הגיע ומנה
לראות ושופעת כל שבעה אינו אלא ראייה אחת אמר
רב שימי בר חייא מדלפת אינה כיואה והא קחזיא
אימא אינה בשופעת אלא כפיסקת מכלל דשופעת
נמי כי נהרא אלא אימא אינה אלא בשופעת: תנו
רבנן הוקה בנות ישראל עד שלא הגיעו לפרקן הרי הן
בחזקת טהרה ואין הנשים בודקות אותן משהגיעו
לפרקן הרי הן בחזקת טומאה ונשים בודקות אותן רבי
יהודה אומר אין בודקין אותן ביד מפני שמעוותות
אותן אלא סכות אותן בשמן מכפנים ומקנחות אותן
מבחוץ והן נבדקות מאליהן: רבי יוסי אומר מעוברת
[וכו']: תני תנא קמיה דרבי אלעזר רבי יוסי אומר
מעוברת ומניקה שעברו עליה שלש עונות דיה שעתה
אמר ליה פתחת בתרי וסיימת בחדא דלמא מעוברת
והיא מניקה קאמרת ומילתא אגב אורחיה קמשמע לן
דימי עיבורה עולין לה לימי מניקותה וימי מניקותה
עולין לה לימי עיבירה כדתניא ימי עיבורה עולין לה N 2 39a
לימי מניקותה וימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה
ביצד הפסיקה שתים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה
שתים בימי מניקותה ואחת בימי עיבורה אחת ומחצה
בימי עיבורה ואחת ומחצה בימי מניקותה מצטרפות
לשלש עונות בשלמא ימי עיבורה עולין לה לימי
מניקותה משכחת לה דקמניקה ואזלא ומיעברה אלא
ימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה היכי משכחת
לה איבעית אימא בלידה יבשתא ואיבעית אימא דם

M 38 נמי דשופ׳ כנה׳ | M 39 כפוסק׳: | M 40 — | ת״ה | M 41 — ב | M 42 פותח בתרתי | M 43 ואגב | M 44 ימי עובר׳ | M 45 עובר׳ | M 46 — ימי | 47 M יבשה.

Wahrnehmung — "Sogar andauernd blutet", und um so mehr, wenn unterbrochen: im Gegenteil, wenn unterbrochen, sind es ja zwei Wahrnehmungen!? — Vielmehr, wenn ein kleines Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, sieben Tage andauernd blutet, so ist dies nur eine Wahrnehmung. R. Šimi b. Hija sagte: Das Tropfen gleicht nicht der Wahrnehmung. — Es nimmt ja wahr!? — Lies: es gleicht nicht dem andauernden Bluten, sondern dem unterbrochenen. — Demnach ist unter andauernd Bluten zu verstehen, wie ein Strom!? — Lies vielmehr: es gleicht nur dem andauernden Bluten.

Die Rabbanan lehrten: Es gilt als feststehend, dass die Töchter Jisraéls, bevor sie die Reife erlangt haben, sich in der Annahme der Reinheit befinden, und Frauen brauchen sie nicht zu untersuchen; haben sie die Reife erlangt, so befinden sie sich in Annahme der Unreinheit, und Frauen müssen sie untersuchen. R. Jehuda sagte: Sie untersuchen sie nicht mit der Hand, weil sie sie verletzen könnten, vielmehr bestreichen sie sie innen mit Oel und wischen sie von aussen ab, sodass sie von selbst untersucht werden.

R. JOSE SAGT, EINE SCHWANGERE &C. Ein Jünger lehrte vor R. Eleâzar: R. Jose sagt, eine Schwangere und eine Säugende, denen drei Menstruationsfristen verstrichen sind, hat an ihrer Zeit genug. Da sprach er zu ihm: Du hast mit zwei begonnen und mit einer[209] geendet; du sprichst vielleicht von einer Schwangeren, die Säugende ist. Er lehrt uns damit nebenbei, dass ihr die Schwangerschaftstage zu den Säugetagen und die Säugetage zu den Schwangerschaftstagen mitgerechnet[210] werden. Wie gelehrt wird: Die Schwangerschaftstage werden ihr zu den Säugetagen und die Säugetage werden ihr zu den Schwangerschaftstagen mitgerechnet. Zum Beispiel: hat sie zweimal in den Schwangerschaftstagen und einmal in den Säugetagen ausgesetzt, oder zweimal in den Säugetagen und einmal in den Schwangerschaftstagen, oder anderthalbmal in den Schwangerschaftstagen und anderthalbmal in den Säugetagen, so werden sie zu drei Menstruationsfristen vereinigt. — Allerdings können ihr die Schwangerschaftstage zu den Säugetagen mitgerechnet werden, denn dies kann vorkommen, wenn sie während des Säugens schwanger wird, wieso aber kann es vorkommen, dass ihr die Säugetage zu den Schwangerschaftstagen mitgerechnet[211] werden!? — Wenn du willst, sage ich: bei einer trocknen Geburt. Wenn du willst, sage ich: Menstru-

207. Auch wenn das Blut auch nur in Tropfen hervorkommt. 208. Ein derartiges Bluten ist ja 7 Tage ununterbrochen unmöglich. 209. In der Einzahl. 210. Hinsichtl. der 3 Fristen. 211. Sie muss ja bei der Geburt Blutung bekommen.

ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה הדר
[28]קחזיא בעונות מאי אמר רב כהנא אמר רב גידל[29]אמר
רב פעם ראשונה דיה שעתה שניה מטמאה מעת לעת
ומפקידה לפקידה[30]מני רבי היא דאמר°בתרי זימני הויא
חזקה אימא סיפא עברו עליה שלש עונות וראתה דיה
שעתה אתאן לרבי אליעזר[31]ובי תימא רבי היא ובעונות
סבר לה כרבי אליעזר ומי סבר לה והא לאחר שנזבר
קאמר אלא רבי אליעזר היא ובוסתות סבר לה כרבי:
בתם שבין ראשונה ושניה טהור שבין שניה[32]ושלישית
חזקיה אמר טמא[33]רבי יוהנן אמר טהור חזקיה אמר
טמא כיון דאלו חזיא מטמאה כתמה נמי[33]טמא ורבי
יוהנן אמר טהור כיון דלא אתחזקה בדם כתמה נמי
לא מטמינן לה°מתקיף לה רבי[34]אלעאי ובי מה בין זו
לבתולה שדמיה טהורין אמר ליה רבי זירא זו שירפה
מצוי וזו אין שירפה מצוי: אמר עולא אמר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יהוצדק תנוקת שלא הגיע זמנה
לראות וראתה פעם ראשונה ושניה רוקה ומדרסה בשוק
טהור כתמה נמי טהור ולא ידענא[35]אם דידיה[35]אם דרביה
למאי נפקא מינה למהוי דבריו של אחד במקום שנים
בי אתא רבין[36]וכל נחותי ימא אמרוה ברבי שמעון בן
יהוצדק: אמר רב חלקיה בר טובי תנוקת שלא הגיע
זמנה לראות אפילו שופעת כל שבעה[37]אינו אלא ראויה

chung bis zur [letzten] Untersuchung unrein.

«Wenn abermals drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrnimmt, so hat es an seiner Zeit genug.» Wie ist es, wenn es dann an den Perioden wahrnimmt? R. Kahana erwiderte im Namen R. Gidels im Namen Rabhs: Das erste Mal hat es an seiner Zeit genug, das zweite Mal ist es [rückwirkend] einen Stundentag oder seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. — Dies nach Rabbi, welcher sagt, mit zweimal erfolge eine Feststellung; wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: wenn drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrgenommen hat, so hat es an seiner Zeit genug, nach R. Eliêzer!? Wolltest du erwidern, tatsächlich nach Rabbi, nur sei er bei den Menstruationsfristen der Ansicht R. Eliêzers, so ist er ja nicht seiner Ansicht, denn es heisst[198] ja: nachdem er sich erinnert hatte[199]!? — Vielmehr, dies nach R. Eliêzer, und bei den Menstruationsfristen ist er der Ansicht Rabbis.

Der Blutfleck[200]zwischen der ersten und der zweiten [Wahrnehmung] ist rein, zwischen der zweiten und der dritten ist er, wie Ḥizqija sagt, unrein, und wie R. Joḥanan sagt, rein. Ḥizqija sagt, er sei unrein, denn da es unrein ist, wenn es wahrnimmt, so ist auch sein Blutfleck unrein; R. Joḥanan sagt, er sei rein, denn da es sich nicht im Zustand der Blutung befindet, so ist auch sein Blutfleck nicht unrein. R. Ileâj wandte ein: Welchen Unterschied gibt es denn zwischen diesem und einer Jungfrau, deren Blut[200]rein[201]ist!? R. Zera erwiderte ihm: Jene blutet[202], dieses blutet nicht.

Ûla sagte im Namen R. Joḥanans im Namen des R. Šimôn b. Jehoçadaq: Wenn ein kleines Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, wahrgenommen hat, so ist das erste und das zweite Mal sein Speichel und sein Auftreten[203]auf der Strasse rein. Auch sein Blutfleck ist rein. Ich weiss aber nicht, ob dies[204]seine[205]eigne Ansicht ist, oder die seines Lehrers. — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Ob es[206]die Ansicht eines einzelnen gegenüber zweien ist. Als Rabin kam und alle Seefahrer, sagten sie es [im Namen des] R. Šimôn b. Jehoçadaq.

R. Ḥilqija b. Tobi sagte: Wenn ein kleines Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, sogar sieben Tage andauernd blutet, so ist dies nur eine

M 29 — א״ר || M 30 + א״ם ושלא הגי׳ זמני לראו׳ פרו״ש ד״ש שליש׳ מטמא׳ מעל״ע ומפל״ק || M 31 — וכ״ת || 32 M לשליש׳ || M 33 מטמא || M 34 אלעא || M 35 אי || M 36 + א׳ || M 37 — אינו ... שופעת.

198. Ob. S. 729 Z. 6. 199. Er bereute seine Entscheidung nach RE. 200. Das Jungfernblut. 201. Und es gilt als Regel, wenn das Blut rein ist, sei auch der Fleck rein; weit. Fol. 60a. 202. Wörtl. ihr Ausfluss ist häufig; der Fleck rührt sicherlich noch vom Jungfernblut her. 203. Flussbehaftete u. Menstruirende übertragen die Unreinheit auf alles, worauf sie sitzen, reiten od. stehen durch den Druck, auch wenn sie es nicht direkt berühren; diese Art von Verunreinigung nennt der T. Auftreten. 204. Der Zusatz hinsichtl. des Blutfleckes. 205. Des RJ. 206. Die obige Ansicht Ḥizqijas, der Blutfleck sei unrein.

drei Menstruationsfristen verstrichen waren, und als die Sache vor die Weisen kam, sagten sie, sie habe an ihrer Zeit genug. Sie erwiderten ihm: Von einem Notfall ist kein Beweis zu erbringen. — Was war es für ein Notfall? — Manche sagen, es waren Jahre der Dürre[194], und manche sagen, es war viel, was sie zubereitet hatte, und die Rabbanan berücksichtigten die Schädigung der reinen Dinge.

Die Rabbanan lehrten: Einst entschied Rabbi nach R. Eliêzer, und nachdem er sich erinnert hatte, sagte er, R. Eliêzer sei würdig, dass man sich in einem Notfall nach ihm richte. — Was heisst „nachdem er sich erinnert hatte“: wollte man sagen, nachdem er sich erinnert hatte, dass die Halakha nicht wie R. Eliêzer sei, sondern wie die Rabbanan, wieso entschied er nach ihm in einem Notfall!? — Vielmehr, die Halakha wurde nicht wie diese und nicht wie jener gelehrt, und „nachdem er sich erinnert hatte“ heisst, nachdem er sich erinnert hatte, dass nicht ein einzelner, sondern eine Gesamtheit gegen ihn streite, sagte er, R. Eliêzer sei würdig, dass man sich in einem Notfall nach ihm richte.

Die Rabbanan lehrten: Wenn ein kleines Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, wahrgenommen hat, so hat es das erste Mal an seiner Zeit genug, das zweite Mal an seiner Zeit genug, das dritte Mal gleicht es jeder andren Frau und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Wenn drei Menstruationsfristen verstrichen sind[196] und es wahrnimmt, so hat es an seiner Zeit genug; wenn abermals drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrnimmt, so hat es an seiner Zeit genug; wenn aber abermals drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrnimmt, so gleicht es jeder andren Frau, und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Hat es das Alter der Wahrnehmung erlangt, so hat es das erste Mal an seiner Zeit genug, das andre Mal aber ist es [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Sind drei Menstruationsfristen verstrichen, in denen es wahrgenommen hat, so hat es an seiner Zeit genug.

Der Meister sagte: Wenn[197] drei Menstruationsfristen verstrichen[196] sind, so hat es an seiner Zeit genug. Wie ist es, wenn es darauf an den Perioden wahrnimmt? R. Gidel erwiderte im Namen Rabhs: Das erste und das zweite Mal hat es an seiner Zeit genug, das dritte Mal ist es [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersu-

אדת בהיתלו שהפכיקה שלש עונות ובא מעשה לפני
חכמים ואמרו דיה שעתה אמרי לו אין שעת הדחק
ראיה מאי שעת הדחק איבא דאמרי שני בצורת היו
איבא דאמרי מחרות אפיש עבדא וחשו רבנן להפסד
דטהרות: תנו רבנן מעשה ועשה רבי כרבי אליעזר
לאחר שנזכר אמר כדי הוא רבי אליעזר לכמיך עליו
בשעת הדחק מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר
דאין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבנן בשעת הדחק
היכי עביד כוותיה אלא דלא אתמר הלכתא לא כמר
ולא כמר ומאי לאחר שנזכר לאחר שנזכר דלאו יחיד
פליג עליה אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא רבי
אליעזר לכמיך עליו בשעת הדחק: תנו רבנן תנוקת
שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה דיה
שעתה שניה דיה שעתה שלישית הרי היא ככל הנשים
ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה עברו עליה
שלש עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש
עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות
וראתה הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת
ומפקידה לפקידה ובשהגיע זמנה לראות פעם ראשונה
דיה שעתה שניה מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה
עברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה: אמר מר
עברו עליה שלש עונות דיה שעתה הדר קחזיא בעונות
מאי אמר רב גידל אמר רב פעם ראשונה ושניה דיה
שעתה שלישית מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה:

18 M הואי ואי | 19 B לעבידא | 20 M + דלאו יחיד פליג עילויה אלי רבי פליגי עילויה || 21 M — מאי ... היכי עביד... הדחק | 22 M ושניה | 23 M + ו | 24 M ומטמאין | 25 M — ורא | 26 M ושהגי | 27 M — דיש || 28 M כי חז׳.

nes Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat, wahrgenommen hat, so hat es das erste Mal an seiner Zeit genug, das zweite Mal an seiner Zeit genug, das dritte Mal gleicht es jeder andren Frau und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Wenn drei Menstruationsfristen verstrichen sind[196] und es wahrnimmt, so hat es an seiner Zeit genug; wenn abermals drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrnimmt, so hat es an seiner Zeit genug; wenn aber abermals drei Menstruationsfristen verstrichen sind und es wahrnimmt, so gleicht es jeder andren Frau, und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Hat es das Alter der Wahrnehmung erlangt, so hat es das erste Mal an seiner Zeit genug, das andre Mal aber ist es [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Sind drei Menstruationsfristen verstrichen, in denen es wahrgenommen hat, so hat es an seiner Zeit genug.

Der Meister sagte: Wenn[197] drei Menstruationsfristen verstrichen[196] sind, so hat es an seiner Zeit genug. Wie ist es, wenn es darauf an den Perioden wahrnimmt? R. Gidel erwiderte im Namen Rabhs: Das erste und das zweite Mal hat es an seiner Zeit genug, das dritte Mal ist es [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersu-

195. Wegen der Knappheit des Getreides wollten sie es nicht als unrein erklären. 196. Ohne wahrgenommen zu haben. 197. Einem Mädchen, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat.

גבעולין ויזה והיינו דאמר שלמה אמרתי אחכמה והיא 1,23
רחוקה ממני: איזו היא זקנה כל שעברו עליה שלש
עונות [סמוך לזקנתה]: היכי דמי סמוך לזקנתה אמר
רב יהודה כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא ורבי
שמעון אומר כל שקורין לה אמא אמא ואינה בושה 5 Fol.b
רבי זירא ורבי שמואל בר רב יצחק חד אמר כל שאינה
מקפדת וחד אמר כל שאינה בושה מאי בינייהו איבא
בינייהו בושה ואינה מקפדת ובמה עונה אמר ריש
לקיש משום רבי יהודה נשיאה עונה בעונית שלשים
יום ורבא אמר רב חסדא עשרים יום ולא פליגי מר 10
קחשיב ימי טומאה וימי טהרה ומר לא חשיב ימי
טומאה: תנו רבנן זקנה שעברו עליה שלש עונות
וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה
דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה
הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה 15
לפקידה ולא מיבעיא שביונה אלא אפילו פיחתה
ואפילו הותירה אפילו פיחתה ולא מבעיא ביונה אדרבה
כי ביונה קבעה לה וסתה ודיה שעתה וכי תימא
רבנן היא דפליגי עליה דרבי דוסא דאמרי אשה שיש 4 b
לה וסת מטמאה מעת לעת איפכא מיבעי ליה ולימא 20
ולא שפיחתה והותירה אלא אפילו ביונה תני לא
שפיחתה והותירה אלא אפילו ביונה ואיבעית אימא
הכי קאמר ולא שביונה אלא שפיחתה והותירה אבל
ביונה קבעה לה וסת ודיה שעתה ומני רבי דוסא
היא: רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה וכו׳ 25
תניא אמר להם רבי אליעזר לחכמים מעשה בריבה

4 M דקא׳ | 5 M + א״ר | 6 M + ב״ל | 7 M בפניה
ואינה | 8 M רבא אמ׳ חסא | 9 M + ק | 10 M +
אלא ימי טהרה | 11 M ומטמאין | 12 M שמע אלא | 13
M מונה, שמונה | 14 M וסת | 15 M דפ״ע דר״ד היא
דאמ׳ | 16 M — ולימא | 17 M + נמי הכי ו.

um zur Besprengung zu genügen? — dass man die Stengelspitzen eintauchen und besprengen kann. Das ist es, was Šelomoh sagte:[192] *ich glaubte, ich habe die Weisheit, weit aber ist sie von mir.*

WELCHE HEISST ALTE? — DER BEI ALTERSBEGINN DREI MENSTRUATIONSFRISTEN VERSTRICHEN SIND. Was heisst bei Altersbeginn? R. Jehuda erwiderte: Wenn ihre Gefährtinnen von ihr sagen, sie sei alt. R. Šimôn sagte: Wenn man sie mit Mutter anredet und es sie nicht kränkt. R. Zera und R. Šemuél b. R. Jiçḥaq [streiten hierüber]: einer sagt, wenn sie es nicht übel nimmt, und einer sagt, wenn es sie nicht kränkt. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen, wenn es sie kränkt, sie es aber nicht übel nimmt. — Wieviel beträgt eine Menstruationsfrist? Reš-Laqiš erwiderte im Namen R. Jehuda des Fürsten: Eine gewöhnliche Menstruationsfrist beträgt dreissig Tage. Raba erwiderte im Namen R. Ḥisdas: Zwanzig Tage. Sie streiten aber nicht: einer zählt die Tage der Unreinheit und der Reinheit, und einer zählt die Tage der Unreinheit nicht mit.

Die Rabbanan lehrten: Wenn eine Alte, der drei Menstruationsfristen verstrichen sind, [Blutung] wahrnimmt, so hat sie an ihrer Zeit genug; wenn abermals drei Menstruationsperioden verstreichen, und sie wahrnimmt, so hat sie an ihrer Zeit genug; wenn aber abermals drei Menstruationsperioden verstreichen, und sie wahrnimmt, so gleicht sie jeder andren Frau, und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Und nicht nur, wenn genau[193], sondern auch dann, wenn früher[194] oder später. —"Auch wenn früher", und um so mehr, wenn genau: im Gegenteil, wenn genau, hat sie ja eine regelmässige Periode und an ihrer Zeit genug!? Wolltest du sagen, nach den Rabbanan, die gegen R. Dosa streiten und sagen, eine Frau, die eine regelmässige Periode hat, sei einen Stundentag [rückwirkend] unrein, so müsste es ja umgekehrt heissen: nicht nur, wenn früher oder später, sondern auch dann, wenn genau!? — Lies: nicht nur, wenn früher oder später, sondern auch dann, wenn genau. Wenn du aber willst, sage ich, er meint es wie folgt: nicht nur, wenn genau, sondern auch dann, wenn früher oder später, wenn aber genau, so hat sie eine regelmässige Periode und an ihrer Zeit genug. Also nach R. Dosa.

R. ELIÊZER SAGT, JEDE FRAU, DER VERSTRICHEN SIND &c. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sprach zu den Weisen: Einst ereignete es sich ja mit einem Mädchen in Hithlo, dem

192. Ecc. 7,23. 193. Jedesmal nach 90 Tagen. 194. Wörtl. weniger, sc. Tage, oder mehr.

bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Daher hat sie, wenn sie es vier oder fünf Jahre lang säugt, an ihrer Zeit genug. — Worte R. Meírs. R. Jehuda, R. Jose und R. Simón sagen, sie habe die ganzen vierundzwanzig Monate an ihrer Zeit genug. Daher ist sie, wenn sie es vier oder fünf Jahre lang säugt, [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung unrein. Wenn du darüber nachdenkst, ergibt es sich, dass nach R. Meír das Blut getrübt und in Milch verwandelt wird, und nach R. Jose, R. Jehuda und R. Simón ihre Glieder sich lockern und ihre Lebenskraft erst nach vierundzwanzig Monaten zurückkehrt. — Wozu ist das „daher" R. Meírs nötig? — Wegen des „daher" R. Joses. — Wozu ist das „daher" R. Joses nötig? — Man könnte glauben, nach R. Jose erfolge beides, so lehrt er uns. Desgleichen wird auch gelehrt: Das Blut wird getrübt und in Milch verwandelt — Worte R. Meírs. R. Jose sagt, ihre Glieder lockern sich und ihre Lebenskraft kehrt erst nach vierundzwanzig Monaten zurück. R. Eleâj sagte: Was ist der Grund R. Meírs? — es heisst: *„wer macht rein von unrein*[180], *doch einer*. — Und die Rabbanan!? R. Johanan erwiderte: Das ist der Same; er selber ist unrein, der daraus erschaffene Mensch aber ist rein. R. Eleâzar erwiderte: Das ist das Besprengungswasser[190]; der Besprengende und der Besprengte sind rein und der Berührende ist unrein. — Ist denn der Besprengende rein, es heisst ja:[191] *der das Besprengungswasser sprengt, wasche seine Kleider*!? — Unter „der Besprengende" ist der Berührende zu verstehen. — Es heisst ja *sprengt* und es heisst *berührt*!? Ferner muss ja der Besprengende [die Kleider] waschen und der Berührende braucht [die Kleider] nicht zu waschen!? — Vielmehr, unter „der Besprengende" ist der Tragende zu verstehen. — Sollte es doch „der Tragende" heissen!? — Er lehrt uns damit, dass er im Quantum des Besprengens getragen haben muss. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, zum Besprengen sei ein bestimmtes Quantum erforderlich, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, hierfür sei kein bestimmtes Quantum erforderlich!? — Auch nach demjenigen, welcher sagt, es sei kein bestimmtes Quantum erforderlich, gilt dies nur auf dem Rücken der Person, im Gefäss aber ist ein bestimmtes Quantum erforderlich, wie gelehrt wird: Wieviel Wasser muss es sein,

לפיכך אם היתה מניקתו יתולדת ארבע או חמש שנים
היתה שעתה דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי ורבי
שמעון אומרים היתה שעתה כל עשרים וארבע חדש
לפיכך אם היתה מניקתו ארבע יחמש שנים משמאה
מעת לעת יומפקידה לפקידה כשתמצא לומר לדברי
רבי מאיר דם נעכר ונעשה חלב לדברי רבי יוסי ורבי
יהודה ורבי שמעון אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת
עד עשרים וארבע חדש לפיכך דברי מאיר רמה לי
משום לפיכך דברי יוסי ולפיכך דברי יוסי למה לי
מהו דתימא רבי יוסי תרתי אית ליה קמשמע לן תניא
נמי הכי דם נעכר ונעשה חלב דברי רבי מאיר רבי
יוסי אומר אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה
עד עשרים וארבע חדש אמר רבי אלעאי מאי טעמא
דרבי מאיר דכתיב מי יתן טהור מטמא לא אחד וכנן
אמר רבי יוחנן זו שכבת זרע שהוא טמא ואדם הניצר
ממנו טהור ורבי אלעזר אומר אלו מי הנדה שהמזה
ומזון עליו טהור ונוגע טמא ומזה טהור והכתיב ומזה
מי הנדה יכבס בגדיו מאי. מזה נוגע והכתיב מזה
והכתיב נוגע ועוד מזה בעי כבים נוגע לא בעי כבוס
ארא מאי מזה נושא וליכתיב נושא קמשמע לן דעד
דדרי כשיעור הזאה הניחא למאן דאמר הזאה צריכה
שיעור אלא למאן דאמר אין צריכה שיעור מאי איכא
למימר אפילו למאן דאמר אינה צריכה שיעור הני מילי
אגבא דגברא אבל במנא בעינא שיעור כדתנן במה
יהיו במים ויהא בהן כדי הזאה כדי שיטבול ראשי

90 ומטמאין | M 89 + והולי | M 88 — אם | M 87
93 לפי | M 92 — עליה | M 91 + לדבי | M —
M 96 אמרי + | M 95 דבי — | M 94 אלעא
98 M הוא׳ | 97 M טעון | שהיא ממא׳ ואדם נוצר הימנה
1 M בענן כדת׳ כמ׳ | 99 M — מאי ... שיעור | איכ׳
3 M שיעור. | P 2 כדתניא | יהא

182. Da es vom Säugen abhängt. 183. Da es nicht vom Säugen abhängt. 184. Der Wöchnerin. 185. Dh. das Blut. 186. Es genügt ja der Umstand des Säugens. 187. Sie sei in beiden Fällen nicht rückwirkend unrein. 188. Ij. 14,4. 189. Milch aus Blut, das zum Essen verboten ist. 190. Das Entsündigungswasser von der roten Kuh; cf. Num. 19,9ff. 191. Num. 19,21.

בתיב ורמינהי קשתה שנים ולשלישי הפילה רוח או
כל דבר שאינו של קיימא הרי זו יולדת בזב ואי אמרת
Fol. 9 לידה מעליתא[76]היא קושי סמוך ללידה[77]רחמנא טהריה
אמר רב פפי הנח מעת לעת דרבנן רב פפא אמר מידי
5 הוא טעמא אלא משום דראשה כבד עליה ואבריה
כבדין עליה הכא נמי ראשה[78]ואבריה כבדין עליה:
בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא ראתה ואחר כך
הוכר עוברה מהו ביון דבעידנא דחזאי לא היכר עוברה
מטמיא או דלמא כיון דסמוך לה חזאי לא מטמיא אמר
10 ליה מידי הוא טעמא אלא משום דראשה[79]כבד עליה
ואבריה כבדין עליה[80]בעידנא דחזאי[81]אין ראשה כבד
עליה ואין אבריה כבדין עליה: בעא מיניה ההוא סבא
מרבי יוחנן הניע עת וסתה ביומי עבירה[82]ולא בדקה מהו
קא מיבעיא לי אליבא דמאן דאמר[83]וסתות דאורייתא
15 מאי כיון דוסתות דאורייתא בעיא בדיקה או דלמא
כיון דדמיה מסולקין לא בעיא בדיקה אמר ליה תניתוה
[84]רבי מאיר אומר אם היתה במחבא והניע שעת וסתה
ולא בדקה טהורה שהרדה מסלקת את הדמים טעמא
דאיכא חרדה הא ליכא חרדה[85]והניע וסתה ולא בדקה
20 טמאה אלמא וסתות דאורייתא וכיון דאיכא הרדה
דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה הכא נמי דמיה מסולקין
ולא בעיא בדיקה: מניקה עד שתגמול וכו': תנו רבנן
Nid. 2 [86]מניקה שמת בנה בתוך עשרים וארבע חדש הרי היא
כבל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה

bedeutender Beweis!? — Dieser Schriftvers spricht von Männern[175]. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen. Wenn sie zwei [Tage] Geburtswehen hatte und am dritten eine Luft[blase] abortiert, oder sonst etwas, was nicht lebensfähig ist, so hat sie im Fluss[177]geboren. Wenn du nun sagst, dies sei eine richtige Geburt, so hat ja der Allbarmherzige [die Blutung] infolge der Wehen bei der Geburt als rein erklärt!? R. Papi erwiderte: Lass die Unreinheit des Stundentages, die nur rabbanitisch ist. R. Papa erwiderte: Der Grund[176]ist ja, weil ihr der Kopf und die Glieder schwer[178]sind, und auch in diesem Fall sind ihr der Kopf und die Glieder schwer.

R. Jirmeja fragte R. Zera: Wie ist es, wenn sie zuerst [Blutung] wahrgenommen hat und [unmittelbar] nachher die Schwangerschaft erkannt wird? Ist sie unrein, da bei der Wahrnehmung die Schwangerschaft nicht erkannt worden war, oder aber ist sie nicht unrein, da sie es kurz vorher wahrgenommen hat? Dieser erwiderte: Der Grund ist ja, weil ihr der Kopf und die Glieder schwer sind, und bei der Wahrnehmung hatte sie keinen schweren Kopf und keine schweren Glieder.

Ein Greis fragte R. Johanan: Wie ist es, wenn ihre Periode in ihren Schwangerschaftstagen fällig war und sie sich nicht untersucht hat? Dies ist mir fraglich nach demjenigen, welcher sagt, die [Untersuchung bei der] Periode sei eine Pflicht[179]der Gesetzlehre. Wie ist es nun: war eine Untersuchung erforderlich, da die [Untersuchung bei der] Periode eine Pflicht der Gesetzlehre ist, oder war keine Untersuchung erforderlich, da dann die Blutung ausbleibt? Dieser erwiderte: Ihr habt es gelernt: R. Meír sagt, wenn sie in einem Versteck[180]war, und als die Zeit ihrer Periode kam, sich nicht untersucht hat, so ist sie rein, weil die Angst die Blutung zurückhält. Nur wenn Angst vorliegt, wenn aber keine Angst vorliegt, und die Zeit ihrer Periode kommt und sie sich nicht untersucht, ist sie unrein. Die [Untersuchung bei der] Periode ist demnach eine Pflicht der Gesetzlehre, dennoch gilt, wenn sie in Angst ist, die Blutung als ausgeblieben, und sie benötigt nicht der Untersuchung, ebenso gilt auch hierbei die Blutung als ausgeblieben, und sie benötigt nicht der Untersuchung.

SÄUGENDE? — BIS SIE ENTWÖHNT &c. Die Rabbanan lehrten: Ist der Säugenden ihr Kind innerhalb der vierundzwanzig Monate[181]gestorben, so gleicht sie jeder andren Frau, und ist [rückwirkend] einen Stundentag oder von der [vorletzten] Untersuchung

175. Von einer symbolischen Geburt. 176. Sie muss 7 Reinheitstage zählen. 177. Weshalb das Blut auf die Geburt zurückzuführen ist. 178. Dh. es ist eine Krankheitsblutung. 179. Hat sie sich nicht untersucht, so gilt sie als unrein. 180. Aus Angst. 181. Die normale Dauer des Saugens.

היא — M 79 | ד + M 80 | כבד עליה + M 81 | כ״ע — M 82 | הרן + M 83 | רי א כבר׳ M 84 | ול״ב — M 85 | והניע וס׳ — M 86

קתני מידי דלית ליה שם ליי׳ אבר מידי דאית ליה
שם ליי׳ לא קתני רב ששת בריה דרב אידי אמר כי
קתני מידי דתלי במעשה מידי דלא תלי במעשה לא
קתני[166] רב חנינא בריה דרב איקא אמר[167] כי קתני מידי
דלא הדר לבריותו מידי דהדר לבריותו לא קתני רבינא
אמר כי קתני מידי דקפיד עליה זבונא מידי דלא קפיד
עליה[168] זבונא לא קתני ולא קפדי והתניא רבי חייא Ket 10b Nid. 64b
אימר כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה
ותניא משום רבי מאיר כל אשה שדמיה מרובין בניה
מיבכין אלא כי קתני מידי דקפיין עליה וזבינא מידי
דלא קפיין עליה זבונא לא קתני: תנו רבנן[169] איזהו
בתולת קרקע כל שמעלה רשושין יאין עפרה תיחוי
נמצא בה חרס[170] בידוע שנעבדה צונמא הרי זו בתולת
קרקע: מעוברת משיודע עוברה: וכמה הברת[171] העובר
מומחים אומר משום רבי מאיר שלשה חדשים[172] יאת על
פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ייתי כמשלש
חדשים וגו'[173] זכר לדבר קרא כתיב וראיה גדולה היא
משים דאיבא דילדה לתשעה ואיבא דילדה לשבעה:
תנו רבנן[174] חרי שהיתה בחזקת מעוברת וראתה[175] דם ואחר Nid. I
כך הפילה ריח או כל דבר שאיני שר קיימא חרי היא
בחזקתה ידיה שעתה ואת על[176] גב שאין ראיה לדבר זכר
לדבר[177] שנאמר הרוני הלני כמו ילדני ריח מאי[178] זכר
לדבר חרי ראיה גדולה היא כי כתיב האי[179] קרא בזכרים

M 64 אבל — M 65 כי — B 66 רבי M 67 || כי קת׳ M 68 לא קתני ולא קפיד והתני ר״ח כשם 69 — M || איזהו M 70 אין זו בתול׳ קרק׳ צונ׳ M 71 עוברה || M 72 — י M 73 אע״פ שאין ראיה לדבר ראיה גדול׳ || M 74 — דם M 75 פי M 76 — שנא׳ M 77 || אע״פ שאין ראיה לדבר דבי ב״ד M 78 — קרא.

ehren? R. Nahman b. Jighaq erwiderte: Er nennt nur das, was keinen Beinamen hat, was aber einen Beinamen hat, nennt er nicht. R. Šešeth, der Sohn R. Idis, erwiderte: Er nennt nur das, was von einer Handlung abhängig ist, was aber nicht von einer Handlung[166] abhängig ist, nennt er nicht. R. Ḥanina, der Sohn R. Iqas, erwiderte: Er nennt nur das, was nicht in den früheren Zustand zurückkehrt, was aber in den früheren Zustand[167] zurückkehrt, nennt er nicht. Rabina erwiderte: Er nennt nur das, worauf ein Käufer achtet, worauf aber ein Käufer nicht achtet, nennt er nicht[168]. — Achtet man denn darauf nicht, es wird ja gelehrt: R. Hija sagte: Wie der Sauerteig gut ist für den Teig, ebenso ist das Blut gut für das Weib. Ferner wird im Namen R. Meírs gelehrt: Ein Weib, das viel Blut hat, hat viele Kinder. — Vielmehr, er nennt nur das, was den Käufer anreizt, was aber den Käufer nicht anreizt, nennt er nicht[169].

Die Rabbanan lehrten: Welcher heisst jungfräulicher Boden? — der Schollen vorbringt und dessen Erde nicht locker ist. Findet sich darin ein Scherbe, so ist er sicher bearbeitet worden; wenn Felsen, so ist es ein jungfräulicher Boden.

SCHWANGERE? — WENN DIE GEBURT ZU MERKEN IST. Wann ist die Geburt zu merken? Symmachos sagte im Namen R. Meírs, nach drei Monaten. Und obgleich es hierfür keinen direkten Beweis gibt, so gibt es immerhin eine Andeutung, denn es heisst:[170] *und es geschah nach ungefähr drei Monaten &.* — Wieso eine Andeutung, es ist ja ein Schriftvers und ein bedeutender Beweis!? — Weil es manche gibt, die mit neun [Monaten] gebären, und manche, die mit sieben[171] gebären.

Die Rabbanan lehrten: Wenn sie als schwanger galt, Blut wahrgenommen und dann eine Luft[blase] abortiert hat, oder sonst etwas, was nicht lebensfähig ist, so bleibt sie bei ihrem Zustand[172] und hat an ihrer Zeit genug. Und obgleich es hierfür[173] keinen direkten Beweis gibt, so gibt es immerhin eine Andeutung, denn es heisst:[174] *wir waren schwanger, wanden uns, als hätten wir geboren, aber Wind.* — Wieso eine Andeutung, dies ist ja ein

165. Die 3 aufgezählten Jungfräulichkeiten werden schlechthin so genannt u. bezeichnen den unberührten Zustand, dagegen aber heisst diese "Jungfräulichkeit der Blutung". 166. Die Blutung kommt von selbst, u. die Jungfräulichkeit wird nicht durch irgend eine Handlung aufgehoben, wie dies bei jenen der Fall ist. 167. Im Alter hört die Blutung auf, wie im Zustand der Jungfräulichkeit. 168. Der jungfräuliche Boden u. die jungfräuliche Sykomore sind mehr wert, ebenso eine Jungfrau als eine Defloritte, dagegen aber ist die Jungfräulichkeit der Blutung belanglos. 169. Bei der Blutung verhält es sich entgegengesetzt: die Jungfräulichkeit derselben ist nicht erwünscht. 170. Gen. 38,24. 171. Bei denen dies früher zu merken ist. 172. Dass sie schwanger ist. 173. Dass es auch bei einer Luftblase eine Schwangerschaft gibt. 174. Jes. 26,18.

שהוא פרי ואיבעית אימא בי פליגי רבנן עליה דרבי
אליעזר באילן העושה פירות אבל באילן שאינו עושה
פירות מודו דקטפו זהו פריו דתנן רבי שמעון אומר
אין לקטנ שביעית וחכמים אומרים יש לקטנ שביעית
מפני שקטפו זהו פריו מאן חכמים לאו רבנן דפליגי
עליה דרבי אליעזר אמר ליה ההוא סבא הכי אמר רבי
יוחנן מאן חכמים רבי אליעזר דאמר קטפו זהו פריו
אי רבי אליעזר מאי איריא אילן שאינו עושה פרי
אפילו אילן העושה פרי קטפו זהו פריו לדבריהם דרבנן
קאמר להו לדידי אפילו אילן העושה פירות נמי קטפו
זהו פריו לדידכו אודו לי מיתת באילן שאינו עושה
פירות דקטפו זהו פריו ורבנן אמרי ליה לא שנא: איזו
היא בתולה כל שלא ראתה כו׳: תנו רבנן נישאת
וראתה דם מחמת נישואין ילדה וראתה דם מחמת
לידה עדיין אני קורא לה בתולה שהרי בתולה שאמרו
בתולת דמים ולא בתולת בתולים איני והאמר רב כהנא
תנא שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת קרקע
בתולת שקמה בתולת אדם כל זמן שלא נבעלה נפקא
מינה לכהן גדול אי נמי לכתובתה מאתים בתולת קרקע
כל זמן שלא נעבדה נפקא מינה לנהל איתן אי נמי
למקה וממכר בתולת שקמה כל זמן שלא נקצצת נפקא
מינה למקה וממכר אי נמי למקצצה בשביעית כדתנן
אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית מפני שהיא עבודה
ואם איתא ליתני נמי הא אמר רב נחמן בר יצחק כי

ten, weil es als Frucht gilt. Wenn du aber willst, sage ich: Die Rabbanan streiten gegen R. Eliêzer nur über einen Baum, der Früchte trägt, bei einem Baum aber, der keine Früchte trägt, pflichten sie bei, dass das Harz seine Frucht ist. Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn sagt, beim Harz habe das Gesetz vom Siebentjahr keine Geltung, die Weisen sagen, beim Harz habe das Gesetz vom Siebentjahr wol Geltung, weil das Harz seine Frucht ist. Mit "Weisen" sind wol die Rabbanan gemeint, die gegen R. Eliêzer streiten. Da sprach ein Greis zu ihm: Folgendes sagte R. Johanan: Mit "Weisen" ist R. Eliêzer gemeint, welcher sagt, das Harz sei seine Frucht. — Wieso denn, wenn R. Eliêzer, nur ein Baum, der keine Früchte trägt, auch bei einem Baum, der Früchte trägt, ist ja das Harz seine Frucht!? — Er sagte dies nach der Ansicht der Rabbanan. Nach meiner Ansicht ist auch bei einem Baum, der Früchte trägt, das Harz seine Frucht, aber auch ihr solltet mir doch beipflichten, dass bei einem Baum, der keine Früchte trägt, das Harz seine Frucht ist. Die Rabbanan aber erwiderten ihm, es gebe hierbei keinen Unterschied.

59 פירו נמי קט׳ M 58 || פירו M 57 || פירות M 56
M 62 || בה M 61 || שנא — M 60 || אילן — M
— שהרי || 63 — M כ.

Welche heisst Jungfrau? — die noch nie wahrgenommen hat &. Die Rabbanan lehrten: Wenn sie sich verheiratet hat und Blut infolge der Heirat beobachtet, geboren hat, und Blut infolge der Geburt beobachtet, so heisst sie noch immer Jungfrau, denn unter Jungfrau, von der sie sprechen, ist die Jungfräulichkeit der [Monats]blutung zu verstehen, nicht aber die Jungfräulichkeit der Jungfernschaft. — Dem ist ja aber nicht so, R. Kahana sagte ja, es wird gelehrt: Es gibt drei Jungfräulichkeiten: die jungfräuliche Person, der jungfräuliche Boden und die jungfräuliche Sykomore. Die jungfräuliche Person, solange sie nicht begattet worden ist; dies ist von Bedeutung hinsichtlich [der Tauglichkeit] für den Hochpriester[159], oder auch hinsichtlich der Morgengabe[160] von zweihundert Zuz. Die Jungfräulichkeit des Boden, solange er nicht bearbeitet worden ist; dies ist von Bedeutung hinsichtlich des Tals[161]festen Grundes, oder auch beim Kauf[162]und Verkauf. Die jungfräuliche Sykomore, solange sie nicht behauen worden ist; dies ist von Bedeutung beim Kauf[163]und Verkauf, oder auch hinsichtlich des Behauens im Siebentjahr, wie gelehrt wird: Man darf im Siebentjahr keine jungfräuliche Sykomore behauen, weil dies eine Arbeit ist. Wenn dem nun so[164]wäre, so sollte er auch dies

159. Der nur eine Jungfrau heiraten darf; cf. Lev. 21,13. 160. Die eine Jungfrau zu erhalten hat; vgl. Bd. IV S. 486 Z. 20. 161. Das Genickbrechen des Kalbes wegen eines nicht aufgeklärten Mordes muss auf jungfräulichem Boden erfolgen; cf. Dt. 21,4. 162. Dies muss beim als jungfräulich gekauften Boden der Fall sein. 163. Vgl. N. 162 mut. mut. 164. Dass es auch eine Jungfräulichkeit der Blutung gibt.

den übrigen Sektionen aber gebe es noch andre!? — Demnach ist ja ein Einwand aus jener Lehre zu erheben!? — Weil R. Eleâzar seiner Ansicht ist, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar sagt, man veranlasse die Minderjährige, ihm die Weigerung zu erklären. — Ist er denn seiner Ansicht, sie sind ja beide nötig und gleichen nicht einander[155]!? — Vielmehr, weil R. Jehuda b. Baba seiner Ansicht ist. — Gibt es denn weiter keine mehr, es wird ja gelehrt: R. Âqiba sagt, man spreche ihn[156] als besondren vierten Segen; R. Eliêzer sagt, man spreche ihn im Danksegen. Hierzu sagte R. Eleâzar, die Halakha sei wie R. Eliêzer!? R. Abba erwiderte: Es gibt jemand, der es im Namen des R. Ḥanina b. Gamaliél lehrt, denn es wird gelehrt: R. Âqiba sagt, man spreche ihn als besondren vierten Segen; R. Ḥanina b. Gamaliél sagt, man spreche ihn im Danksegen. Jener war ja viel älter[157] als dieser!? — Vielmehr, weil R. Ḥanina b. Gamaliél seiner Ansicht ist. — Ist er denn seiner Ansicht, es wird ja gelehrt: Am Abend zum Versöhnungstag bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, morgens bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Zusatzgebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Vespergebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Schlussgebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, und abends bete man sieben [Segenssprüche] auszüglich aus dem Achtzehngebet. R. Ḥaniña b. Gamaliél sagt im Namen seiner Väter, man bete das Achtzehngebet, weil man in [den Segen] "Der mit Erkenntnis gnadet" den Unterscheidungssegen einschieben muss. R. Naḥman b. Jiçḥaq erwiderte: Er sagte es im Namen seiner Väter, er selber aber ist nicht dieser Ansicht.

בדי אינא אלא קשיא ההיא משום דקאי רבי אליעזר
ביתיה התנן רבי אלעזר אומר מלמדין את הקטנה
שתאמר בן יומי קאי והא אצרובי מצרבינן להו ולא דמיין
להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא בותיה דתי
ליבא התנן רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית
בפני עצמה רבי אליעזר אומר אומרה בהודאה ואמר
רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר אמר רבי אבא ההוא
דאמר משום רבי חנינא בן גמליאל דתניא רבי עקיבא
אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי חנינא בן
גמליאל אומר אומרה בהודאה והא קשיש מינה טיבא
אלא משום דקאי רבי חנינא בן גמליאל בשיבתיה ומי
קאי והתניא אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה
שחרית מתפלל שבע ומתודה מוסף מתפלל שבע
ומתודה מנחה מתפלל שבע ומתודה בנעילה מתפלל
שבע ומתודה בערבית מתפלל שבע מעין שמנה עשרה
רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו אומר מתפלל שמנה
עשרה מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת אמר
רב נחמן בר יצחק איתו אמר משום אבותיו וליה לא
סבירא ליה: אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא ואת לא
תסברא דמאן תנא קמפא פירא רבי אליעזר הוא דתנן
רבי אליעזר אומר המעמיד בשרף ערלה אסור אפילו
תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר
אלא בקמפא דנוזא אבל בקמפא דפירי מודו ליה דתנן
אמר רבי יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף
העלין בשרף העיקרין מותר בשרף הפגין אסור מפני

כותי + M 46 | דתנא BP 45 | ההוא + M 44
ד + M 49 | אבהו M 48 | והאיכ׳ הא דתנן M 47
ב — M 52 ‖ ב + M 51 ‖ אומ׳ — MP 50 ‖ P 53
העיקר ובשרף העלין מו׳ M 55 | כפי׳ — M 54 | הפירא

den übrigen Sektionen aber gebe es noch andre!? — Demnach ist ja ein Einwand aus jener Lehre zu erheben!? — Weil R. Eleâzar seiner Ansicht ist, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar sagt, man veranlasse die Minderjährige, ihm die Weigerung zu erklären. — Ist er denn seiner Ansicht, sie sind ja beide nötig und gleichen nicht einander[155]!? — Vielmehr, weil R. Jehuda b. Baba seiner Ansicht ist. — Gibt es denn weiter keine mehr, es wird ja gelehrt: R. Âqiba sagt, man spreche ihn[156] als besondren vierten Segen; R. Eliêzer sagt, man spreche ihn im Danksegen. Hierzu sagte R. Eleâzar, die Halakha sei wie R. Eliêzer!? R. Abba erwiderte: Es gibt jemand, der es im Namen des R. Ḥanina b. Gamaliél lehrt, denn es wird gelehrt: R. Âqiba sagt, man spreche ihn als besondren vierten Segen; R. Ḥanina b. Gamaliél sagt, man spreche ihn im Danksegen. Jener war ja viel älter[157] als dieser!? — Vielmehr, weil R. Ḥanina b. Gamaliél seiner Ansicht ist. — Ist er denn seiner Ansicht, es wird ja gelehrt: Am Abend zum Versöhnungstag bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, morgens bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Zusatzgebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Vespergebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, im Schlussgebet bete man sieben [Segenssprüche] und spreche das Sündenbekenntnis, und abends bete man sieben [Segenssprüche] auszüglich aus dem Achtzehngebet. R. Ḥaniña b. Gamaliél sagt im Namen seiner Väter, man bete das Achtzehngebet, weil man in [den Segen] "Der mit Erkenntnis gnadet" den Unterscheidungssegen einschieben muss. R. Naḥman b. Jiçḥaq erwiderte: Er sagte es im Namen seiner Väter, er selber aber ist nicht dieser Ansicht.

R. Jirmeja sprach zu R. Zera: Bist du denn nicht der Ansicht, dass R. Eliêzer es ist, welcher sagt, die Balsamstaude sei eine Frucht, es wird ja gelehrt: R. Eliêzer sagt, wenn man [Milch] mit Harz von Ungeweihtem[158] gerinnen lässt, sei sie verboten. — Du kannst auch sagen, dass es die Rabbanan sind, denn die Rabbanan streiten gegen R. Eliêzer nur über den Saft aus dem Holz, hinsichtlich des Saftes aus der Frucht aber pflichten sie ihm bei. Es wird nämlich gelehrt: R. Jehošuâ sagte: Ich habe ausdrücklich gehört, wenn man [Milch] mit dem Harz der Blätter oder mit dem Harz der Wurzeln gerinnen lässt, sei sie erlaubt, und wenn mit dem Harz der jungen Früchte, sei sie verbo-

155. Von der Weigerungserklärung, bei der er ebenfalls nach RE. entscheidet. 156. Den Unterscheidungssegen (vgl. Bd. I S. 96 NN. 1 u. 7) am Ausgang des Šabbaths. 157. RḤ. war garnicht sein Zeitgenosse, sondern lebte viel später. 158. Baumfrüchte in den ersten 3 Jahren; cf. Lev. 19,23.

את הקטנה שתמאן בו ומי קאי[30]והא[31] אצרוכי מצרכינן
להו ולא דמיין להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה[32]בן
בבא בותיה[33]דתניא ׳רבי יהודה׳בן בבא העיד חמשה
דברים שממאנים את הקטנות ושמשיאין את האשה
על פי עד אחד ושנסקל תרנגול בירושלים[34]על שהרג
את הנפש ועל יין בן ארבעים יום שנתנסך על גבי
המזבח ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות מאי
קטנות לאו חדא דרבי אלעזר וחדא דרבי אליעזר לא
[35]מאי קטנות קטנות דעלמא אי הכי[36]גבי אשה נמי
ניתני נשים ונימא נשים דעלמא אלא מדהכא קתני
אשה והכא קתני קטנות שמע מינה דוקא קתני שמע
מינה: וכן אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר בארבע
ותו ליכא והתנן[37]רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה
שתמאן בו[38]ואמר רבי ׳אלעזר הלכה כרבי אליעזר ובי
תימא[39]כי אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר בארבע
בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איבא ומי איבא והתנן
׳הורד והכופר[40]והלטום והקטף יש להן שביעית ולדמיהן
שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור ואמר רבי פדת
מאן תנא קטפא[41]פירא רבי אליעזר ואמר רבי זירא חזי
דמינך ומאבוך קשריתו קטפא[42]לעלמא את אמרת מאן
תנא קטפא פירא רבי אליעזר ואבוך אמר הלכה כרבי
אליעזר בארבע[43]ואם איתא לימא ליה כי אמר אבא
הלכה כרבי אליעזר בארבע בסדר טהרות אבל בשאר

M 33 || ב״ב — M 32 || אצרכו B 31 || כות׳ + M 30
36 || כול׳ ר׳ אלעזר + M 35 || על — M 34 || דתנן
| דר״א + M 38 || ר״א — M 37 || א״ן ליתי נש׳ ולימ׳
M 41 || והלטם M 40 || ה״ם בשאר טהרו׳ אבל שאר M 39
פירי ר״א הי׳ וא״ל ר׳ || M 42 לעמא || M 43 — ואם ... בארבע.

rige, ihm die Weigerung zu erklären. — Ist er denn seiner Ansicht, sie sind ja beide nötig und gleichen nicht einander[140]!? — Vielmehr, weil auch R. Jehuda b. Baba seiner Ansicht ist, denn es wird gelehrt: R. Jehuda b. Baba bekundete fünf Dinge: Dass man die Minderjährigen zur Weigerungserklärung veranlasse; dass man einer Frau auf die Aussage eines Zeugen[142]hin zu heiraten erlaube; dass einst in Jerušalem ein Hahn gesteinigt worden ist, weil er einen Menschen getötet[143] hatte; dass vierzigtägiger Wein auf den Altar gegossen werden[144]darf; und dass einst das beständige Morgenopfer in der vierten Tagesstunde dargebracht worden[145]ist. Unter "die Minderjährigen" ist wol zu verstehen, im Fall R. Eleâzars und im Fall R. Eliêzers. — Nein, "die Minderjährigen" heisst Minderjährige allgemein[146]. — Demnach sollte er auch statt "Frau" Frauen lehren, nämlich Frauen allgemein!? Wenn er aber da "Frau" und dort "die Minderjährigen" lehrt, so ist dies nur so zu verstehen. Schliesse hieraus.

Desgleichen sagte auch R. Eleâzar[147], die Halakha sei in vier Fällen wie R. Eliêzer. — Gibt es denn weiter keine mehr, es wird ja gelehrt: R. Eliêzer sagt, man veranlasse die Minderjährige, ihm die Weigerung zu erklären, und hierzu sagte R. Eleâzar, die Halakha sei wie R. Eliêzer!? Wolltest du sagen, R. Eleâzar sage, die Halakha sei wie R. Eliêzer in vier Fällen der Sektion von den Reinheitsgesetzen, in andren Sektionen aber gebe es noch mehr, so gibt es ja keine andren!? Es wird nämlich gelehrt: Die Rose, die Gewürznelke, die Latma[148]und die Balsamstaude, auch ihr Erlös, unterliegen dem Gesetz vom Siebentjahr[149]; auch unterliegen sie und ihr Erlös dem Gesetz von der Fortschaffung[150]. Hierzu sagte R. Pedath, der Autor, welcher sagt, die Balsamstaude sei eine Frucht, sei R. Eliêzer[151], und R. Zera sprach zu ihm: Ich sehe, dass durch dich und deinen Vater die Balsamstaude der Welt erlaubt werden[152]soll. Du sagst, der Autor, welcher sagt, die Balsamstaude sei eine Frucht, sei R. Eliêzer, und dein Vater[153]sagte, die Halakha sei in vier Fällen[154]wie R. Eliêzer. Wenn dem nun so wäre, so sollte ihm dieser doch erwidert haben, mein Vater sagte, die Halakha sei in vier Fällen wie R. Eliêzer nur in der Sektion von den Reinheitsgesetzen, in

könnte glauben, die Halakha sei aus diesem Grund wie er. 141. Es sind 2 verschiedene Lehren; vgl. Bd. IV S. 411 Z. 7ff. 142. Der den Tod ihres Mannes bekundet. 143. Cf. Ex. 21,28 u. hierzu Bd. VI S. 201 Z. 4ff. 144. Als Trankopfer; neuer ist nicht zulässig. 145. Dies kam einst bei der Belagerung Jerušalems vor. 146. Jed. nur im Fall R. Eleâzars. 147. Dieser ist selbstverständlich der Amoräer R. Eleâzar b. Pedath, nicht mit dem vorher genannten Tannaíten R. Eleâzar [b. Šammuâ] identisch. 148. Aromatische Pflanze. 149. Cf. Ex. 23,11. 150. Von seinem Feld, im Siebentjahr; vgl. Bd. I S. 274 Z. 16ff. 151. Nach dem diese als Frucht gilt; weit. S. 723 Z. 19ff. 152. Im Siebentjahr. 153. R. Eleâzar b. Pedath. 154. Demnach nicht in diesem Fall.

Tag Untergetauchte, der profane Flüssigkeiten nicht unrein macht, Speisen von Hebe untauglich macht, um wieviel mehr macht die Aussenseite eines Gefässes, die profane Flüssigkeiten unrein macht, Speisen von Hebe untauglich. — Und R. Eliêzer? — [Die Unreinheit] der Aussenseite eines Gefässes ist rabbanitisch und die des am selben Tag Untergetauchten ist aus der Gesetzlehre, und man folgere keinen {Schluss vom} Leichteren auf das Schwerere, wenn eines aus der Gesetzlehre und eines rabbanitisch ist. Nach der Gesetzlehre macht eine Speise kein Gefäss unrein und macht eine Flüssigkeit kein Gefäss unrein, nur haben die Rabbanan es angeordnet, mit Rücksicht auf die Flüssigkeiten eines Flussbehafteten und einer Flussbehafteten; bei Flüssigkeiten, die für die Unreinheit prädestiniert sind, haben die Rabbanan dies angeordnet, bei Speisen aber, die für die Unreinheit nicht prädestiniert sind, haben die Rabbanan es nicht angeordnet. — Weshalb lehrt er es von der Aussenseite von Gefässen? — Weil es bei dieser leichter ist, wie gelehrt wird: Wird die Aussenseite eines Gefässes durch Flüssigkeiten unrein, so ist seine Aussenseite unrein, seine Innenseite aber, sein Griff, sein Rand und sein Henkel sind rein; wird aber seine Innenseite unrein, so ist es vollständig unrein. — Was lehrt uns da Šemuél, bei diesen allen lehrt ja die Halakha demgemäss!? Wolltest du sagen, er lehre es uns von der Aussenseite eines Gefässes, wovon dies nicht gelehrt wird, so sollte er doch gesagt haben, die Halakha sei wie R. Eliêzer bei der Aussenseite eines Gefässes!? — Vielmehr, er lehrt uns folgendes: dass man die Entscheidung einer Lehre nicht aus dem Talmud selber entnehme[136]. — Gibt es denn weiter keine mehr, es gibt ja noch folgende Lehre: R. Eliêzer sagt, man veranlasse die Minderjährige, ihm[137] die Weigerung zu erklären, und hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls, die Halakha sei wie R. Eliêzer!? — Das, was Šemuél gesagt hat, die Halakha sei in vier Fällen wie R. Eliêzer, bezieht sich nur auf die Sektion von den Reinheitsgesetzen, in den andren Sektionen aber gibt es noch viele. Dies ist auch einleuchtend, denn es wird gelehrt: R. Eliêzer sagt, auch wenn man Brote aus dem Ofen nimmt und sie in den Korb tut, vereinige sie der Korb hinsichtlich der Teighebe[138]. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls, die Halakha sei wie R. Eliêzer. Schliesse hieraus. — Womit ist diese [Lehre][139] bedeutender als jene? — Weil [bei jener] auch R. Eleâzar seiner Ansicht[140] ist, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar sagt, man veranlasse die Minderjäh-

136. Dies darf nur auf Grund einer gründlichen Erörterung erfolgen. 137. Dem Bruder ihres verstorbenen Mannes; vgl. Bd. IV S. 402 Z. 3ff. 138. Die nur von einem bestimmten Quantum zu entrichten ist; vgl. Bd. I S. 307 Z. 26ff. 139. Die letztere, von der Teighebe, die er als Stütze anführt. 140. Man

אתה לא שמעת אני שמעתי אתה לא שמעת אלא
אחת[2]ואני שמעתי הרבה אין אומרים למי שלא ראה
את החדש יבא ויעיד[98]אלא למי שראהו כל ימיו של
רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע לאחר פטירתו של
רבי אליעזר החזיר רבי יהושע[99]את הדבר ליושנו׳כרבי
אליעזר בחייו מאי טעמא לא ׳משום דרבי אליעזר 130b
שמותי[3]הוא וסבר אי עבדינן כוותיה בחדא[3]עבדי כוותיה
באחרניתא ומשום כבודו דרבי אליעזר לא מצינן׳מחינן
בהו לאחר פטירתו של רבי אליעזר דמצינן מחינן בהו
החזיר את הדבר ליושנו: אמר רב יהודה אמר שמואל
הלכה כרבי אליעזר בארבע חדא׳הא׳דאמרן ואידך
׳המקשה כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי רבי 36b
אליעזר והלכה כדבריו ואידך׳הזב והזבה שבדקו עצמן 68b
יום ראשון[7]ומצאו טהור[8]יום שביעי ומצאו טהור ושאר
הימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת
טהרה רבי יהושע אומר אין להן אלא יום׳הראשון ויום
השביעי בלבד[10]רבי עקיבא אומר אין להם אלא יום
שביעי בלבד ותניא׳רבי שמעון ורבי יוסי אומרים נראין 1b.
דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע ודברי רבי עקיבא
מדברי כולן אבל הלכה כרבי אליעזר ואידך[11]דתנן׳אהורי 1,7
כלים שנטמאו במשקין רבי אליעזר אומר מטמאין את
המשקין ואין פוסלין את האובלין מטמאין את המשקין
ואפילו דחולין ואין פוסלין את האובלין ואפילו דתרומה
רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את
האובלין אמר רבי יהושע קל וחומר ומה טבול יום שאין

ich aber habe gehört. Du hast nur eines gehört, ich aber habe vieles gehört. Nicht zu dem, der den Neumond nicht gesehen hat, sagt man, dass er komme und darüber[131]bekunde, sondern zu dem, der den Neumond gesehen hat. Während der ganzen Lebenszeit R. Eliêzers verfuhr man nach R. Jehošuâ, nach dem Tod R. Eliêzers aber führte es R. Jehošuâ wieder ein, wie es früher war. — Weshalb nicht wie R. Eliêzer während seiner Lebenszeit? — Weil R. Eliêzer in den Bann getan worden[132]war, und er dachte, wenn wir nach ihm in einer Sache verfahren, würde man auch in einer andren Sache nach ihm verfahren, und wegen der Ehrung R. Eliêzers könnte man es ihnen nicht verbieten; nach dem Tod R. Eliêzers, wo man es ihnen verbieten kann, führte er es wieder ein, wie es früher war.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: In vier Fällen ist die Halakha wie R. Eliêzer. Einer, von dem wir eben gesprochen haben. Einer [ist folgender:] Wie lange muss die in Geburtswehen Befindliche sich erholt haben, um Flussbehaftete[133]zu sein? — wie R. Eliêzer sagt, einen Stundentag, und die Halakha ist wie er. Einer [ist folgender:] Wenn ein Flussbehafteter und eine Flussbehaftete sich am ersten Tag[134]untersucht und sich rein gefunden haben, am siebenten Tag und sich rein gefunden haben, an den übrigen Tagen aber sich nicht untersucht haben, so sind sie, wie R. Eliêzer sagt, im Zustand der Reinheit. R. Jehošuâ sagt, sie haben nur den ersten und den siebenten[135]Tag. R. Âqiba sagt, sie haben nur den siebenten Tag. Hierzu wird gelehrt: R. Šimôn und R. Jose sagen, die Worte R. Eliêzers sind einleuchtender als die Worte R. Jehošuâs, die Worte R. Âqibas als die Worte aller, aber die Halakha ist wie R. Eliêzer. Und einer ist der [der folgenden] Lehre: Ist die Aussenseite eines Gefässes durch Flüssigkeiten unrein geworden, so macht sie, wie R. Eliêzer sagt, Flüssigkeiten unrein, Speisen aber nicht [einmal] untauglich. Sie macht Flüssigkeiten unrein, sogar profane, und sie macht Speisen nicht untauglich, nicht einmal Hebe. R. Jehošuâ sagt, sie mache Flüssigkeiten unrein und Speisen untauglich. R. Jehošuâ sprach: Es ist [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere [zu folgern]: wenn der am selben

M 98 — אלא למש״ר ‖ M 99 — את ‖ M 1 — כר״א
בחייו ‖ M 2 הוה סבר עבד׳ ‖ B 3 עבדינן. M אתו למיעבד
M 4 למימחי בהו והחזיר ר״י הדבר ‖ B 5 — הא ‖ M 6
— דאמ׳ ‖ M 7 — וט״ט ‖ M 8 + ו ‖ M 9 ראש׳
ו״ש ר׳ ‖ P 10 + ותניא ‖ M 11 + מאי היא.

131. Ueber das Erscheinen desselben, wonach die Feste festgesetzt werden; vgl. Bd. III S. 355 Z. 14ff. 132. Wegen seiner Starrigkeit bei einem Gelehrtenstreit; vgl. Bd. VI S. 678 Z. 17ff. Nach den Tosaphisten: שמותי, Angehöriger der Schule Šammajs, nach der die Halakha nicht entschieden wird. 133. Dass der Blutfluss nicht auf die Geburt zurückzuführen, sondern ein verunreinigender ist, der Lev. 15,19ff. behandelt wird. 134. Nach dem Aufhören des Flusses; sie haben 7 Reinheitstage zu zählen. 135. Sie müssen noch 5 Reinheitstage zählen.

טמיתנהי אמר אבי כל שיודאי מטמא תולין נזרי על
כפקי משים תולין המבולין לחלה יהאי טביל יום כיון
דלא מטמא ודאי תולין לא נזרו עלו משים תולין
המבולין לחלה והא מעת לעת שבנתה דידאה מטמא
תולין ולא נזרו על כפקה משים תולין המבולין לחלה
דאמר מר קבלה מיניה רב שמואל בר רב יצחק בחולין
שנעשו על מהרת קדש ולא בחולין שנעשו על טהרת
תרומה התם לא פתיכא בהי תרומה הבא פתיכא בהי
תרומה ואי בעית אימא הנח מעת לעת דרבנן:

בי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה
מעוברת מניקה וזקנה אמר רבי יהושע אני לא
שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כרבי אליעזר: איזו
היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אף על פי
שנשואה מעוברת משיודע עוברה מניקה עד שתגמול
את בנה נתנה בנה למניקה גמלתו או מת רבי מאיר
אומר מטמאה מעת לעת וחכמים אומרים דיה שעתה:
איזוהי זקנה כל שעברו עליה שלש עונות כמנהג
לזקנתה רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש
עונות דיה שעתה רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה
שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן ובמה אמרו דיה
שעתה בראייה ראשונה אבל בשנייה מטמאה מעת
לעת ואם ראתה הראשונה מאונס אף השנייה דיה
שעתה:

גמרא. תניא אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע

M 91 מ״י כיון דודאו ל״ם חולין ‖ M 92 חלה ‖ M 93
M 94 ומנ׳ משחנ׳ ‖ BP 95 אליע׳ ‖ M 96 אמר
M 97 + את. ‖ בראיית׳ הרא׳

richten ist, gleiche der Teighebe, macht sie ja [den Teig] unrein!? Abajje erwiderte: Bei dem, der Profanes sicher unrein macht, haben sie in einem Zweifel bei Profanem, von dem die Teighebe noch zu entrichten ist, [Unreinheit] verhängt, beim am selben Tag Untergetauchten aber, der Profanes nicht sicher unrein macht, haben sie bei Profanem, von dem die Teighebe noch zu entnehmen ist, keine [Unreinheit] verhängt. — Die Menstruirende macht ja während des Stundentages Profanes sicher unrein, und sie haben bei ihr in einem Zweifel bei Profanem, von dem die Teighebe noch zu entnehmen ist, [keine] Unreinheit verhängt!? Der Meister sagte nämlich: R. Šemuél b. R. Jiçhaq erkannte es an [und erklärte], dies gelte von Profanem, das in Reinheit des Heiligen zubereitet wird, und nicht von Profanem, das in Reinheit der Hebe zubereitet wird. — Da ist darin keine Hebe enthalten, hierbei aber ist darin Hebe enthalten. Wenn du aber willst, sage ich: lasse den Stundentag, [dessen Unreinheit] rabbanitisch ist.

ELIÊZER SAGTE: VIER FRAUEN HABEN AN IHRER ZEIT GENUG[129]: DIE JUNGFRAU, DIE SCHWANGERE, DIE SÄUGENDE UND DIE ALTE. R. JEHOŠUÂ SPRACH: ICH HÖRTE ES NUR VON DER JUNGFRAU. DIE HALAKHA IST ABER WIE R. ÊLIÊZER. WELCHE HEISST JUNGFRAU? — DIE NOCH NIE IM LEBEN EINE BLUTUNG WAHRGENOMMEN HAT, AUCH WENN SIE VERHEIRATET IST. SCHWANGERE? — WENN DIE GEBURT ZU MERKEN IST. SÄUGENDE? — BIS SIE IHR KIND ENTWÖHNT. WENN SIE IHR KIND ZU EINER AMME GEGEBEN HAT, ES [FRÜHZEITIG] ENTWÖHNT HAT, ODER ES GESTORBEN IST, SO IST SIE, WIE R. MEÍR SAGT, EINEN STUNDENTAG [RÜCKWIRKEND] UNREIN; DIE WEISEN SAGEN, SIE HABE AN IHRER ZEIT GENUG. WELCHE HEISST ALTE? — DER BEI ALTERSBEGINN DREI MENSTRUATIONSFRISTEN VERSTRICHEN SIND. R. ELEÂZAR SAGT, JEDE FRAU, DER DREI MENSTRUATIONSFRISTEN VERSTRICHEN SIND, HABE AN IHRER ZEIT GENUG. R. JOSE SAGT, EINE SCHWANGERE UND EINE SÄUGENDE, DENEN DREI MENSTRUATIONSFRISTEN VERSTRICHEN SIND, HABEN AN IHRER ZEIT GENUG. WOBEI SAGTEN SIE, SIE HABE AN IHRER ZEIT GENUG? — BEI DER ERSTEN WAHRNEHMUNG, BEI DER ZWEITEN ABER IST SIE EINEN STUNDENTAG [RÜCKWIRKEND] UNREIN. HAT SIE DIE ERSTE WAHRNEHMUNG DURCH EINEN ZWANGSFALL[130] GEMACHT, SO HAT SIE AUCH BEI DER ZWEITEN AN IHRER ZEIT GENUG.

GEMARA. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sprach zu R. Jehošuâ: Du hast nicht gehört,

Heiliges u. nicht auf Profanes überträgt; u. da sie die Teighebe durch die Berührung unrein machen würde, so hebe sie ein Stück Teig ab u. bezeichne es erst nachher als Teighebe. 127. Vgl. ob. S. 718 Z. 4. 128. Beim Teig, der noch die Teighebe enthält. 129. Vgl. S. 703 N. 2. 130. Wenn die Menstruation nicht von selbst eingetreten ist, sondern durch irgend eine Ursache veranlasst.

היה לישנא אהרינא אמרי לה אמר רב הונא מעת לעת
שבנדה[81]מטמאה בין לקדש[21]ובין לתרומה ממאי מדלא
קתני[82]לה גבי מעלות אמר[83]רב נחמן והא תני תנא לקדש
אבל לא לתרומה °קבלה מיניה רב שמואל בר רב יצחק d 7a
בחולין שנעשו על טהרת[30]קדש ולא[84]בחולין שנעשו על
טהרת תרומה: תנן התם °נולד לה ספק טומאה עד .III,2
שלא גלגלה תעשה בטומאה משגלגלה תעשה בטהרה
עד שלא גלגלה תעשה בטומאה חולין נינהו °ומותר 2.30b
לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל משגלגלה תעשה
בטהרה חולין הטבולין לחלה כחלה דמו °ואסור לגרום 2.30b 2.53a
טומאה לחלה תנא °וחלתה תלויה לא אוכלין ולא שורפין Fol.7 Hal.1
באיזה ספק אמרו בספק חלה מאי ספק חלה אביי ורבא
דאמרי תרוייהו שלא תאמר בתוכחות[85]שנינו במו שני
שבילין דהתם חולין גרידא נמי מטמו אלא בנשען דתנן
°זב וטהור שהיו[86]פורקין מן ההמור או טוענין בזמן III,2
שמשאן כבד[87]טמא משאן קל טהור וכולן טהורין לבני
[88]הבנסת וטמאין לתרומה וחולין הטבולין לחלה כחלה
דמו[89]והתניא °אשה שהיא טבולת יום לשה את העיסה IV,2
וקיצה הימנה[90]חלתה ומניחתה בכפישה או באנהותא
ומקפת וקורא לה שם מפני שהוא שלישי ושלישי טהור
בחולין ואי אמרת חולין הטבולין לחלה כחלה דמו הא

81 M — מט׳ || 82 M — לה || 83 M + ל׳ || 84 M — ב || 85 M שנו כגון ש״ש דהתם דחו׳ נמי מיטמאין || 86 M מפרקין || 87 M טמאין מ״ק טהורין || 88 M — ה || 89 M והתנן אשה והי׳ || 90 M חלה.

eignete sich mit zwei verschiedenen Mägden. Manche haben eine andre Lesart: R. Hona sagte: Die Menstruirende ist während des Stundentages [rückwirkend] unrein sowol hinsichtlich des Heiligen als auch hinsichtlich der Hebe. Woher dies? — Weil er es nicht unter den Graden[112]mitzählt. R. Nahman sprach: Ein Jünger lehrte aber: hinsichtlich des Heiligen und nicht hinsichtlich der Hebe. R. Šemuél b. R. Jiçḥaq erkannte dies an, und [erklärte] hinsichtlich des Profanen, das in Reinheit des Heiligen zubereitet wird und nicht hinsichtlich des Profanen, das in Reinheit der Hebe zubereitet wird.

Dort wird gelehrt: Entsteht daran[116]ein Zweifel wegen Unreinheit, so darf er wenn vor dem Rollen, in Unreinheit[117]zubereitet werden, und wenn nach dem Rollen, so ist er in Reinheit zuzubereiten. Wenn vor dem Rollen, darf er in Unreinheit zubereitet werden, denn er ist Profanes, und man darf im Jisraélland Profanes der Unreinheit aussetzen; wenn nach dem Rollen, so ist er in Reinheit herzurichten, denn Profanes, von dem die Teighebe noch zu entrichten ist, gleicht der Teighebe, und man darf die Teighebe nicht der Unreinheit aussetzen. Es wird gelehrt: Diese Teighebe befindet sich in der Schwebe, man darf sie nicht essen und nicht verbrennen. — Von welchem Zweifel[118]sagten sie es? — Von einem Zweifel hinsichtlich der Teighebe. — Was meint er mit einem Zweifel hinsichtlich der Teighebe? — Abajje und Raba erklärten beide, dass man nicht sage, dies sei von einer wahrscheinlichen [Unreinheit] gelehrt worden, wie beispielsweise bei den zwei[119]Stegen, wobei er auch bei Profanem unrein ist, sondern auch von einer vermutlichen. Wie gelehrt wird: Wenn ein Flussbehafteter und ein Reiner von einem Esel [Last] abladen oder ihm aufladen, so ist er, wenn es eine schwere Last ist, unrein[120], und wenn es eine leichte Last ist, rein. Sie alle[121] sind rein für die Leute des Schulhauses[122]und unrein für die Hebe. — Gleicht denn Profanes, von dem die Teighebe noch zu entrichten ist, der Teighebe, es wird ja gelehrt: Eine Frau, die am selben Tag untergetaucht[123]ist, knete den Teig, nehme davon die Teighebe ab und lege sie auf eine Tafel[124]oder eine Platte, sodann lege sie sie daran[125]und benenne [die Teighebe] als solche, weil sie drittgradig [unrein] ist, und drittgradiges bei Profanem rein[126]ist. Wenn du nun sagst, Profanes, von dem die Teighebe noch zu ent-

116. Am Teig, von dem noch die Teighebe zu entrichten ist; vgl. Bd. I S. 308 Z. 16ff. 117. Da er ohnehin nicht gegessen werden darf. 118. Hinsichtlich der Unreinheit. 119. Von denen einer entschieden unrein ist, er aber nicht weiss, welchen er gegangen ist. 120. Weil der Unreine sich viell. auf ihn gestützt hat. 121. Nach RŠJ. bei einer schweren Last, nach den Tosaphisten, bei einer leichten Last. 122. Die ihre profanen Speisen in levit. Reinheit essen. 123. Die also völlige Reinheit noch nicht erlangt hat. 124. Geräte, die keine Vertiefung haben, u. daher nicht verunreinigungsfähig sind. 125. Die Platte mit der Teighebe an den Teig, weil die Teighebe direkt vom Teig zu entnehmen ist. 126. Die noch nicht völlig reine Frau gilt als zweitgradig unrein, die die Unreinheit nur auf

man sich in einem Notfall nach ihm richte. Erklärlich ist es, wenn du hinsichtlich der Hebe sagst, denn in den Tagen Rabbis gab es Hebe, aber gab es denn, wenn du hinsichtlich des Heiligen sagst, Heiliges in den Tagen[109] Rabbis!? — Dies nach Úla, denn Úla sagte, die Genossen in Galiläa verwahren [Heiliges][110] in Reinheit, ebenso auch in den Tagen Rabbis. — Komm und höre: Einst buk eine Magd R. Gamaliéls Brotlaibe von Hebe, und nach jedem einzelnen spülte sie sich die Hände mit Wasser und untersuchte sich, und als sie sich beim letzten untersuchte, fand sie sich unrein. Hierauf kam sie zu R. Gamaliél und befragte ihn, und er entschied, sie seien alle unrein. Sie sprach zu ihm: Meister, ich habe mich ja nach jedem einzelnen untersucht! Da sprach er zu ihr: Wenn dem so ist, so ist der letzte unrein und alle andren sind rein. Hier lehrt er also von Brotlaiben von Hebe!? — Unter Hebe ist die Hebe von den Dankopferbroten[111] zu verstehen. — Was hat die Hebe von den Dankopferbroten[112] mit dem Backen zu tun!? — Wenn man sie vom Teig abgesondert hat. So sagte R. Tobi b. R. Qaṭṭina, wenn man die Dankopferbrote in vier Kuchen gebakken hat, habe man seiner Pflicht genügt, und auf unsren Einwand, es seien ja vierzig erforderlich, wurde erwidert, nur als Gebot[113]. Aber die Hebe ist ja von diesen[114] abzusondern!? Wolltest du sagen, man breche ein Stück von jedem ab, so sagt ja der Allbarmherzige[115] *eines*, er darf kein Bruchstück nehmen!? Wir erklärten, wenn er sie vom Teig abgesondert hat, ebenso auch hierbei, wenn man sie vom Teig abgesondert hat. — Komm und höre: Ferner ereignete es sich, dass eine Magd Rabbis Weinfässer verpichte, und nach jedem einzelnen spülte sie sich die Hände mit Wasser und untersuchte sich, und als sie sich beim letzten untersuchte, fand sie sich unrein. Hierauf kam sie zu R. Gamaliél und befragte ihn, und er entschied, sie seien alle unrein. Sie sprach zu ihm: Ich habe mich ja nach jedem einzelnen untersucht! Da sprach er zu ihr: Wenn dem so ist, so ist das letzte unrein und alle andren sind rein. Erklärlich ist es, wenn du sagst, in einem [Fall handelte es sich um] Heiliges und im andren um Hebe, dass sie abermals fragte, wozu aber fragte sie zweimal, wenn du sagst, in beiden um Heiliges!? — Es er-

רבי אליעזר לסמיך עליו בשעת הדחק אי אמרת בשרמא
לתרומה הייני דרואי תרומה בימי רבי אלא אי אמרת
בקדש קדש בימי רבי מי הואי בדעולא דאמר עילא
חבריא מדכן בגליל[110] חכי נמי בימי רבי תא שמע
מעשה בשפחתו של רבן גמליאל שהיתה אופה כברות
של תרומה ובין כל אחת ואחת מדיחה ידה במים
ובודקת באחרונה בדקה ומצאה טמאה ובאת ושאלה
את רבן גמליאל ואמר לה בילן טמאות אמרה לו רבי
והלא בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת אמר לה
אם כן היא טמאה וכולן טהורות קתני מיתת כברות
של תרומה מאי תרומה תרומת להמי תודה תרומת
לחמי תידה באפייה מאי בעי דאפרישנהו בלישייהו
וכי הא דאמר רב טובי בר רב קטינא לחמי תידה
שאפאן ארבע חלות יצא והיינן בה והא בעינן ארבעים
למצוה והא בעינן אפרושי תרומה מינייהו וכי תימא
דמפריש פרוסה מכל חד וחד אחד אמר רחמנא שלא
יטול פרוסה ואמרינן דאפרישנהו בלישייהו הכא נמי
דאפרישנהו בלישייהו תא שמע שוב מעשה בשפחה
של רבן גמליאל שהיתה גפה חביות של יין ובין כל
אחת ואחת מדיחה ידיה במים ובודקת ובאחרונה בדקה
ומצאה טמאה ובאת ושאלה לרבן גמליאל ואמר לה
בילן טמאות אמרה לו והלא בדיקה היתה לי בין כל
אחת ואחת אמר לה אם כן היא טמאה וכולן טהירות
אי אמרת בשלמא הדא דקדש והדא דתרומה היא
היינו דהדרא ושיילה אלא אי אמרת אידי ואידי דקדש
למה לה למהדר ולשייליה מעשה שהיה בשתי שפחות

69 ה"ן בי"ר | M 68 — | M 67 הוה | M 66 — ל
M ידיה | M 70 — רבי | M 71 + של | M 72
דאפרישיתינהו בליש' וכדר"ש בר קיסנ' דאר"ש בר קיסנ' א' שמו'
ל"ת שאפאוהו | M 73 בעי | M 74 ובצע אחד | 75
M פרוס ואפר' בליש' ה"ן דא' בליש"ה | M 76 את ר' | 77
MP ממאין | M 78 + אח' | M 79 היי' דאיצטרי' לשיולי
M 80 ולשיולי מע' כי הוה בש"ש הוה.

109. Wo der Tempel nicht mehr bestand. 110. Weil sie stets mit der Errichtung des Tempels rechnen. 111. Cf. Lev. 7,14; diese ist Heiliges. 112. Die von den 40 bereits gebackenen Broten abzuheben sind. 113. Von vornherein, jed. ist dies nicht unerlässlich. 114. Von 40 Broten 4, also 1 von 10, während in diesem Fall nur 4 vorhanden sind. 115. Lev. 7,14.

משכבות ומושבות וכלי חרס המוקף צמיד פתיל ומקולקלת למנינה ומטמאה את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה וזה וזה תולין לא אוכלין ולא שורפין ורבא אי שמיע ליה מתניתא לימא מתניתא ואי לא שמיע ליה מתניתא קל וחומר מנא ליה לעולם שמיע ליה מתניתא ואי ממתניתא הוה אמינא או אדם או בגדים אבל אדם ובגדים לא משום הכי קאמר קל וחומר: אמר רב הונא מעת לעת שבגדה לקדש אבל לא להתרומה אי הכי ליתני גבי מעלות כי קתני היכא דאית ליה דרא דטומאה אבל היכא דלית ליה דרא דטומאה לא קתני מיתיבי[98] מה היא מטמאה אוכלין ומשקין מאי לאו בין דקדש בין דתרומה לא דקדש תא שמע רבי יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה והוינן בה מאי דהוה הוה[99] ואמר רב הסדא לא נצרכא אלא לתקן שירים שבפניה רב הונא מתני לשרוף שירים שבידיה שבדקה עצמה בשיעור וסת תא שמע מעשה ועשה רבי כרבי[100] אליעזר לאחר שנזכר אמר כדי הוא רבי[100] אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק והוינן בה מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כרבי[102] אליעזר אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עביד כותיה אלא[103] לאי דלא אתמר הלכתא[104] לא כמר ולא כמר וכיון שנזכר דלאו יחיד פליג עליה[105] אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא

M 58 מהו מט׳ || MB 59 — ו || MP 60 אלע׳
M 61 שאין הלכ׳ || M 62 אלע׳ || M 63 — לאו ד
M 64 כמר ולא הלכ׳ כמר ולאחר שנזכר || M 65 — אלא

und Getränke, Lager und Sitz, sowie ein Tongefäss, das einen mit einer Schnur befestigten Deckel hat. Sie ist benachteiligt hinsichtlich ihrer Zählung, sie macht den, der ihr beigewohnt hat, unrein, und sie zähle erst mit der Stunde, wo sie wahrgenommen hat. Diese und jene befinden sich in der Schwebe: man esse es nicht, auch verbrenne man es[99] nicht. — Sollte doch Raba, wenn er diese Lehre gehört hat, sich auf diese Lehre berufen, und wenn er sie nicht gehört hat, woher weiss er [den Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere[100] zu folgern!? — Tatsächlich hat er diese Lehre gehört, aber aus dieser Lehre könnte man entnehmen: Menschen oder Kleider, nicht aber Menschen samt den Kleidern[101], daher lehrt er [den Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere.

R. Hona sagte: Die Menstruirende ist einen Stundentag [rückwirkend] unrein nur hinsichtlich des Heiligen, nicht aber hinsichtlich der Hebe. — Demnach sollte er es unter den Graden[102] mitzählen!? — Er lehrt nur Fälle, wo ein Anlass der Unreinheit vorliegt, nicht aber Fälle, wo kein Anlass der Unreinheit[103] vorliegt. Man wandte ein: Was macht sie unrein? — Speisen und Getränke. Doch wol sowol Heiliges als auch Hebe!? — Nein, nur Heiliges. — Komm und höre: R. Jehuda sagt, auch nachdem sie Hebe gegessen[104] haben. Dagegen wandten wir ein, was geschehen, ist ja bereits geschehen!? Und R. Hisda erwiderte, dies sei deshalb nötig, um die vor ihr zurückbleibenden Reste zu versorgen[105]!? — R. Hona erklärt, um die in ihren Händen zurückbleibenden Reste zu verbrennen, falls sie sich innerhalb der Dauer des Bluteintritts[106] untersucht hat[107]. — Komm und höre: Einst entschied Rabbi nach[108] R. Eliêzer, und nachdem er sich erinnert hatte, sagte er, R. Eliêzer sei würdig, dass man sich in einem Notfall nach ihm richte. Hierzu fragten wir: was heisst "nachdem er sich erinnert hatte", wollte man sagen, nachdem er sich erinnert hatte, dass die Halakha nicht wie R. Eliêzer sei, sondern wie die Rabbanan, wieso entschied er nach ihm in einem Notfall!? Vielmehr, die Halakha wurde nicht wie dieser und nicht wie jene gelehrt, und nachdem er sich erinnert hatte, dass nicht ein einzelner, sondern eine Gesamtheit gegen ihn streite, sagte er, R. Eliêzer sei würdig, dass

99. Das Heilige, das sie berührt haben. 100. Woher weiss er es vom Tongefäss. 101. Dass die Unreinheit vom Menschen auf die Kleider übertragen wird. 102. Bd. III S. 854 Z. 1ff. werden die Fälle aufgezählt, in welchen das Heilige in einem höheren Grad als die Hebe heilig ist u. vice versa. 103. Hierbei ist die Unreinheit vor der Wahrnehmung gar nicht festgestellt, vielmehr ist sie nur aus besondrem Grund angeordnet worden. 104. Müssen sie sich untersuchen. 105. Wenn sie abends wahrnimmt, dass sie unrein ist, so bleiben die zurückbleibenden Reste rein. 106. Dh. unmittelbar nach der Berührung der Hebe; vgl. weit. S. 746 Z. 15ff. 107. Ist die Untersuchung erst abends erfolgt, so befindet sich, wie oben gelehrt wird, die Hebe in der Schwebe, weder zu essen noch zu verbrennen. 108. In einem Fall, wo die Periode dreimal ausgefallen war; vgl. weit. S. 719 Z. 17ff.

es rein, ist es aber nicht anders möglich, als dass er es berührt hat, so ist es unrein. R. Simôn b Gamaliél sagt, man fordere ihn auf, es zu wiederholen, und er wiederhole es. Sie erwiderten ihm: Man wiederhole es nicht beim Reinheitsgesetz. Weshalb denn, es ist ja eine durch einen Menschen entstandene zweifelhafte Unreinheit!? — Ausgenommen dieser Fall, denn R. Hošâja lehrte, bei einem Zweifel sei es auf Privatgebiet unrein und auf öffentlichem Gebiet rein.

Der Text. Zeêri sagte: Während des Stundentages macht die Menstruirende Lager und Sitz [unrein], sodass sie Menschen und Kleider unrein machen. Dem ist ja aber nicht so, als Abimi aus Hozäa kam, brachte er ja folgende Lehre mit: Während des Stundentages gleichen Lager und Sitz der Menstruirenden ihrer Berührung. Doch wol, wie ihre Berührung Menschen nicht unrein macht, ebenso macht auch ihr Lager Menschen nicht unrein!? Raba erwiderte: Glaubst du: es ist ja [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn ein Tongefäss, das einen mit einer Schnur befestigten Deckel hat, das bei Totenbezeltung geschützt ist, während des Stundentages einer Menstruirenden nicht geschützt ist, um wieviel weniger sind Lager und Sitz, die bei Totenbezeltung nicht geschützt sind, während des Stundentages einer Menstruirenden geschützt. — Abimi aus Hozäa sagte es ja nach einer [mitgebrachten] Lehre!? — Lies: ihr Lager und ihr Sitz gleichen der Berührung ihrer Person: wie die Berührung ihrer Person Menschen samt den Kleidern unrein machen, ebenso machen ihr Lager und ihr Sitz Menschen samt den Kleidern unrein. Uebereinstimmend mit Raba wird gelehrt: Die Blut wahrnimmt, ist einen Stundentag [rückwirkend] unrein. Was macht sie unrein? — Lager und Sitz, Speisen und Getränke, sowie ein Tongefäss, das einen mit einer Schnur befestigten Deckel hat; sie ist aber nicht benachteiligt hinsichtlich ihrer Zählung, und sie macht den, der ihr beigewohnt hat, nicht rückwirkend unrein; R. Âqiba sagt, sie mache den, der ihr beigewohnt hat, rückwirkend unrein, und sie zähle erst von der Stunde an, wo sie es wahrgenommen hat. Die einen Blutfleck wahrnimmt, macht rückwirkend unrein. Was macht sie unrein? — Speisen

גגע טהור ואם אי אפשר אלא אם כן נגע טמא רבן
שמעון בן גמליאל אומר אומרים לו שנה וישנה אמרו
לו אין שונים בטהרות ואמאי הא ספק טומאה הבאה
בידי אדם הוא בר מינה דהתניא רבי הושעיא
בישות היחיד כפקי טמא ברשות הרבים טהור: גופא
אמר זעירי מעת לעת שכנדה עישה משכב ומושב
לטמא אדם לטמא בגדים איני והא כי אתא אבימי
מבי חזאי אתא ואייתי מתניתא בידיה מעת לעת
שכנדה משכבה ומושבה כמגעה מאי לאו מה מגעה
לא מטמא אדם אף משכבה לא מטמא אדם אמר רבא
ותסברא קל וחומר הוא ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל
הניצול באהל המת אינו ניצול במעת לעת שכנדה
משכבות ומושבות שאינן ניצולין באהל המת אינו דין
שאין ניצולין במעת לעת שכנדה והא אבימי מבי חזאי
מתניתא קאמר אימא משכבה ומושבה כמגע עצמה Fol.b
מה מגע עצמה מטמא אדם לטמא בגדים אף משכבה
ומושבה מטמא אדם לטמא בגדים תניא כוותיה
דרבא הרואה דם מטמאה מעת לעת ומה היא מטמאה
משכבות ומושבות איכלין ומשקין וכלי חרס המוקף
צמיד פתיל ואינה מקולקלת למנינה ואינה מטמאה
את בועלה למפרע רבי עקיבא אומר מטמאה את
בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה הרואה כתם
מטמאה למפרע ומה היא מטמאה אוכלין ומשקין

M) 43 ו — B 42 לו + M 41 ספיקו + M 40
והא) אין M 46 אדם — M 45 איני — M 44
ניצ׳ מעת M 47 א״ל אב׳ הא + M 48 — M 49
עצ׳ M 50 — ומוש׳ M 51 + הרוא כתם מטמ׳ למפר׳
ומה היא מטמ׳ או״ם ומו״ם וכ״ח ומקולק׳ למנ׳ ומטמא׳ את בוע׳
למפר׳ V 52 כתם M 53 או״ם ומו״ם M 54 למפר׳
ואין M 55 שרוא׳ M 56 — הרוא׳ ... שראתה V 57 דם.

91. Wenn er, bezw. er, wenn die Sache unrein ist. 92. Man sieht dann, ob eine Berührung erfolgt. 93. Es ist möglich, dass es bei der Wiederholung anders erfolgt. 94. Der angezogene Fall spricht von einer Unreinheit auf öffentlichem Gebiet. 95. Dh. der Sache, die sie berührt hat; die Unreinheit ist eine abstammende, u. auf Menschen nicht übertragbar. 96. Vgl. S. 629 N. 50. 97. Es bleibt rein; nach Num. 19,15 ist nur ein Gefäss ohne Deckel für die Unreinheit empfänglich. 98. Der Tage ihrer Unreinheit u. Reinheit; vgl. S. 230 N. 11.

אימא שתי בדיקות אצרכוה רבנן חד לפני תשמיש
וחד לאחר תשמיש וכי קתני הרי זו בפקידה[29]אלאחר
תשמיש והא המשמשת קתני תני ומשמשת: ממעטת
על יד מעת לעת: השתא מעת לעת[30]ממעטת °מפקידה
לפקידה מיבעיא מהו דתימא מעת לעת חשו[31]בה רבנן
לפסידא דטהרות אבל מפקידה לפקידה לא קמשמע לן:
ביצד דיה שעתה [וכו']: למה לי למיתני היתה יושבת
במטה[32]ועסקה בטהרות ליתני היתה עסוקה בטהרות
ופרשה וראתה הא קמשמע לן טעמא[33]דדיה שעתה הא
מעת לעת מטה נמי מיטמיא מסייעי ליה לזעירי דאמר
זעירי מעת לעת שבנדה עושה משכב ומושב לטמא
אדם לטמא בגדים מבדי[34]האי מטה דבר שאין בו דעת
לישאל[35]הוא °וכל דבר שאין בו דעת לישאל ספקו טהור
תרגמא זעירי בשחברותיה נושאות אותה במטה דהויא
ליה יד חברותיה[36]והשתא °דאמר רבי יוחנן ספק טומאה
הבאה בידי אדם נשאלין עליה אפילו בכלי[37]מונח על
גבי קרקע כמי שיש בו דעת לישאל אף על פי שאין
חברותיה נושאות אותה במטה: גופא אמר רבי יוחנן
ספק טומאה[37]הבאה בידי אדם נשאלים עליה אפילו
בכלי המונח על גבי קרקע כמי שיש בו דעת לישאל
[38]מיתיבי °היה מתעטף בטליתו וטהרות וטמאות בצדו
[39]וטהרות וטמאות למעלה מראשו ספק נגע ספק לא

M 32 ‖ בה — M 31 ‖ ממעט M 30 ‖ א — M 29
35 ‖ עסוק' M 33 ‖ אפו דיה M 34 ‖ בשלמ' טהרו' דבר
M — הוא ... לישאל M 36 ‖ ה + M 37 ‖ הבאה —
ומה' ... מראשו. — M ו. P 39 ‖ הוא + M 38

ich: die Rabbanan haben ihr zwei Untersuchungen auferlegt, eine vor dem Geschlechtsverkehr und eine nach dem Geschlechtsverkehr, und das was gelehrt wird, es gleiche der Untersuchung, bezieht sich auf die nach dem Geschlechtsverkehr. — Er lehrt ja: Wenn sie beim Geschlechtsverkehr verwendet[81]!? — Lies: und sie verwende beim Geschlechtsverkehr.

FALLS DIES WENIGER IST ALS EIN STUNDENTAG. Wenn sogar der Stundentag[82] verringert wird, um wieviel mehr [die Zeit] von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung!? — Man könnte glauben, beim Stundentag haben die Rabbanan Schädigung der reinen Dinge berücksichtigt, nicht aber bei [der Zeit] von der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung[83], so lehrt er uns.

WAS HEISST "AN IHRER ZEIT GENUG" &c. Wozu lehrt er: wenn sie auf dem Bett sitzt und sich mit reinen Dingen befasst, sollte er doch lehren: wenn sie sich mit reinen Dingen befasst, sich zurückzieht und wahrnimmt!? — Er lehrt uns folgendes: nur weil sie an ihrer Zeit genug[84] hat, ist sie aber einen Stundentag [unrein], so macht sie auch das Lager unrein. Dies ist eine Stütze für Zeêri, denn Zeêri sagte: Während des Stundentages[85] macht die Menstruirende Lager und Sitz [unrein], sodass sie Menschen und Kleider unrein machen. — Merke, das Bett ist ja eine vernunftlose Sache, die man nicht befragen kann, und bei einer vernunftlosen Sache, die man nicht befragen kann, ist es ja in einem Zweifel rein!? Zeêri erklärte: Wenn ihre Gefährtinnen sie mit dem Bett tragen, sodass es der Hand ihrer Gefährtinnen[86] gleicht. — Nun aber, wo R. Johanan gesagt hat, bei einer durch einen Menschen entstandenen zweifelhaften Unreinheit sei zu befragen, auch bei einem auf der Erde befindlichen Gefäss[87], wie bei einem zum Befragen vernünftigen Wesen[88], gilt dies auch von dem Fall, wenn ihre Gefährtinnen sie nicht im Bett tragen[89].

Der Text. R. Johanan sagte: Bei einer durch einen Menschen entstandenen zweifelhaften Unreinheit ist zu befragen, auch bei einem auf der Erde befindlichen Gefäss, wie bei einem zum Befragen vernünftigen Wesen. Man wandte ein: Wenn einer in sein Gewand gehüllt ist, und Reines oder Unreines[90] an seiner Seite, Reines oder Unreines über seinem Kopf ist, und es zweifelhaft ist, ob er es berührt hat oder nicht berührt hat, so ist

81. Demnach ist dies keine Pflicht. 82. Der bis in den vorangehenden Tag reicht. 83. Die weniger dauert. 84. Wenn sie eine regelmässige Periode hat. 85. Vor der letzten Untersuchung. 86. Die vernünftige Wesen zum Befragen sind. 87. Wenn das unreine Kriechtier sich nicht neben dem Gefäss befindet, sondern der Mensch es trägt, u. ein Zweifel besteht, ob er das Gefäss berührt hat. 88. Es ist also auf Privatgebiet unrein. 89. Weil die Unreinheit von ihn selber ausgeht. 90. Wenn entweder er rein u. die Sache unrein, od. er unrein u. die Sache rein ist.

sagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, sind unrein. R. Hanina b. Antigonos sagt, bei den Frauen, von denen die Weisen gesagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, gibt es keine [Unreinheit] des Blutfleckes. Doch wol überhaupt keine [Unreinheit] des Blutfleckes!? — Nein, keine [Unreinheit] des Blutfleckes rückwirkend, wol aber von dann ab. — Demnach ist der erste Autor der Ansicht, auch rückwirkend!? — Allerdings, es ist R. Meír, der bei den Blutflecken erschwerend ist. Es wird nämlich gelehrt: Die Blutflecke aller Frauen sind rückwirkend unrein, und auch die Blutflecke von Frauen, von denen die Weisen gesagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, sind rückwirkend unrein — Worte R. Meírs. R. Hanina b. Antigonos sagt, die Blutflecke von Frauen, von denen die Weisen gesagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, gleichen ihrer Wahrnehmung; bei einem Kind, das das Alter der Wahrnehmung erreicht hat, gibt es eine [Unreinheit] des Blutfleckes, und bei dem, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erreicht hat, gibt es keine [Unreinheit] des Blutfleckes. Wann erreicht es das Alter der Wahrnehmung? — wenn es in das Mädchenalter[77] gekommen ist.

בתמן תנא רבי הנינא בן אנטיגנוס איזהו נשים שאמרו
חכמים דיין שעתן אין להם בתם מאי לאו אין להם בתם
כלל לא אין להם בתם למפרע אבל יש להן בתם מכאן
ולהבא מכלל דתנא קמא כבר אפילו למפרע אין רבי
מאיר היא דמחמיר עבי בתמן דתניא כל הנשים בתמן
תמא למפרע ונשים שאמרו חכמים דיין שעתן בתמן
תמא למפרע דברי רבי מאיר רבי הנינא בן אנטיגנוס
איזהו נשים שאמרו חכמים דיין שעתן בתמן כראייתן
ותניקת שהגיע זמנה לראות יש לה בתם ושלא הגיע
זמנה לראות אין לה בתם ואיתמי הגיע זמנה לראות
משהגיעו ימי הנעורים והמשמשת בעדים כו׳ אמר
רב יהודה אמר שמואל עד שלפני תשמיש אינו ממעט
כפקידה מאי טעמא אמר רב קטינא מתוך שמהומה
לביתה וכי מהומה לביתה מאי הוי מתוך שמהומה
לביתה אינה מבנסת לחורין ולסדקין תנן המשמשת
בעדים הרי זו כפקידה מאי לאו חד לפני תשמיש וחד
לאחר תשמיש לא אידי ואידי לאחר תשמיש ואחד
לו ואחד לה כדתנן דרך בנות ישראל משמשות בשני
עדים אחד לו ואחד לה האי מאי אי אמרת בשלמא
חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש אצטריך סלקא
דעתך אמינא מתוך שמהומה לביתה לא בדקה שפיר
קא משמע לן הרי זו כפקידה אלא אי אמרת אידי ואידי
לאחר תשמיש פשיטא מהו דתימא שמא תראה טפת
דם כחרדל ותהפנה שכבת זרע קמשמע לן ואי בעית

M 17 — ד״ש ‖ M 18 — מאי ... כתם ‖ M 19 — כתם מכאן ו ‖ M 20 בכת׳ ‖ M 21 — ו ‖ M 22 — הנ׳ ‖ M 23 משיג׳ ‖ M 24 + א״ר קט׳ ‖ M 25 אין מכניסתו ‖ M 26 — דרך ‖ M 27 טיפה כחר׳ ‖ M 28 + ב.

Verwendet sie beim Geschlechtsverkehr Wischlappen &c. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Der Wischlappen vor dem Geschlechtsverkehr mindert nicht[79] wie die Untersuchung. — Weshalb? R. Qaṭṭina erwiderte: Weil sie zur Sache sich sputet. — Was ist denn dabei, dass sie zur Sache sich sputet? — Da sie zur Sache sich sputet, dringt sie nicht in Tiefungen und Spalte. — Es wird gelehrt: Verwendet sie beim Geschlechtsverkehr Wischlappen, so gleicht dies der Untersuchung. Doch wol einen[80] vor dem Geschlechtsverkehr und einen nach dem Geschlechtsverkehr!? — Nein, beide nach dem Geschlechtsverkehr, einen für ihn und einen für sie. Wie gelehrt wird: Es ist eine Gepflogenheit der Töchter Jisraéls, beim Geschlechtsverkehr zwei Wischlappen zu verwenden, einen für ihn und einen für sie. — Was soll dies: allerdings ist dies [zu lehren] nötig, wenn du sagst, einen vor dem Geschlechtsverkehr und einen nach dem Geschlechtsverkehr; man könnte glauben, da sie zur Sache sich sputet, untersuche sie sich nicht genau, so lehrt er uns, dass dies der Untersuchung gleiche. Wenn du aber sagst, beide nach dem Geschlechtsverkehr, so ist dies ja selbstverständlich!? — Man könnte glauben, ein Tröpfchen Blut wie ein Senfkorn könnte sich zeigen und mit Samen bedeckt werden, so lehrt er uns. Wenn du aber willst, sage

den 4 genannten Frauen. 77. Wo sie wahrgenommen werden. 78. Das 13. Lebensjahr; vgl. Bd. V S. 582 N. 67. 79. Die Dauer der Untersuchung; dadurch ist ihre Reinheit nicht festgestellt. 80. Die Mišnah gebraucht die Mehrzahl.

לה וסת [וכו']: לימא מתניתין רבי דוסא היא ולא רבנן
דתניא רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה
מעוברת מניקה וזקנה רבי דוסא אומר כל אשה שיש
לה וסת דיה שעתה אפילו תימא רבנן עד כאן לא
פליגי רבנן עליה דרבי דוסא אלא שלא בשעת וסתה
אבל בשעת וסתה מודו ליה ומתניתין בשעת וסתה
ודברי הכל מכלל דרבי דוסא אפילו שלא בשעת וסתה
אמר מאן תנא להא דתנו רבנן אשה שיש לה וסת
כתמה טמא למפרע שאם תראה שלא בשעת וסתה
מטמאה מעת לעת נימא רבנן היא ולא רבי דוסא
אפילו תימא רבי דוסא עד כאן לא פליג רבי דוסא
עלייהו דרבנן אלא בשעת וסתה אבל שלא בשעת
וסתה מודי להו ומתניתין בשעת וסתה ורבי דוסא
היא ובריית דברי הכל ולוקים איפכא כיון דאיכא
לאוקומי לקולא ולהומרא להומרא מוקמינן קתני שאם
תראה שלא בשעת וסתה מטמאה מעת לעת טעמא
דאשה שיש לה וסת הוא דפליגי רבנן בין כתמה
לראייתה הא שאר נשים שאמרו הכמים דיין שעתן
כתמן כראייתן מני רבי הנינא בן אנטיגנוס היא דאמר
רב יהודה אמר שמואל משום רבי הנינא בן אנטיגנוס
כל הנשים כתמן טמא למפרע ונשים שאמרו הכמים
דיין שעתן כתמן כראייתן הוץ מתנוקת שלא הגיע
זמנה לראות שאפילו סדינן שלה מלוכלכין בדם אין
חוששין לה ומי איתי ליה לרבי הנינא כתם כלל והתניא
כל הנשים כתמן טמא ונשים שאמרו הכמים דיין שעתן

10 ‖ אמר — M 9 ‖ אשה — M 8 ‖ ו + M 7
M לימ' רב' ולא ‖ M 11 — אבל ... וסתה ‖ M 12 —
15 ‖ M 14 ולוקמא ‖ B 13 היא ו
M — שאר ‖ M 16 מן התינ'.

Jede Frau, die eine regelmässige Periode hat &c. Es wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah die Ansicht R. Dosas vertritt und nicht die der Rabbanan. Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer sagt, vier Frauen haben an ihrer Zeit genug: eine Jungfrau[72], eine Schwangere, eine Säugende und eine Alte. R. Dosa sagt, jede Frau, die eine regelmässige Periode hat, hat an ihrer Zeit genug. — Du kannst auch sagen, die der Rabbanan, denn die Rabbanan streiten gegen R. Dosa nur über den Fall, wenn ausserhalb ihrer regelmässigen Periode, wenn aber zur Zeit ihrer regelmässigen Periode, pflichten sie ihm bei; unsre Mišnah spricht von der Zeit ihrer regelmässigen Periode, nach aller Ansicht. — Demnach ist R. Dosa der Ansicht, auch ausserhalb ihrer regelmässigen Periode, somit gilt das, was die Rabbanan gelehrt haben, der Blutfleck einer Frau, die eine regelmässige Periode hat, sei rückwirkend[73] unrein, obgleich sie, wenn sie ausserhalb der Zeit ihrer regelmässigen Periode wahrnimmt, nur einen Stundentag [rückwirkend] unrein ist, nach den Rabbanan und nicht nach R. Dosa. — Du kannst auch sagen, nach R. Dosa, denn R. Dosa streitet gegen die Rabbanan nur über die Zeit ihrer regelmässigen Periode, wenn aber ausserhalb der Zeit ihrer regelmässigen Periode, pflichtet er ihnen bei. Unsre Mišnah spricht von der Zeit ihrer regelmässigen Periode, nach R. Dosa, und die Barajtha gilt nach aller Ansicht. — Sollte er doch entgegengesetzt erklären[74]!? — Da man es erleichternd und erschwerend erklären kann, so erkläre man es erschwerend. — Er lehrt: obgleich sie, wenn sie ausserhalb der Zeit ihrer regelmässigen Periode wahrnimmt, nur einen Stundentag unrein ist. Nur bei einer Frau, die eine regelmässige Periode hat, unterscheiden die Rabbanan zwischen Blutfleck und Wahrnehmung, bei andren Frauen aber, von denen die Weisen gesagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, gleicht der Blutfleck der Wahrnehmung, also nach R. Ḥanina b. Antigonos, denn R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls im Namen des R. Ḥanina b. Antigonos: Bei allen Frauen ist der Blutfleck rückwirkend unrein, und bei den Frauen, von denen die Weisen gesagt haben, sie haben an ihrer Zeit genug, gleicht ihr Blutfleck ihrer Wahrnehmung[75], ausgenommen ein Kind, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erreicht hat, bei dem, auch wenn seine Betttücher voll Blut sind, nichts zu berücksichtigen ist. — Hält denn R. Ḥanina überhaupt von [der Unreinheit] des Blutfleckes[76], es wird ja gelehrt: Die Blutflecke aller Frauen sind unrein, und auch die Blutflecke der Frauen, von denen die Weisen ge-

72. Dh. die erstmalig ihre Menstruation hat. 73. Von der Wahrnehmung bis zur vorangehenden Wäsche. 74. W e vorangehend. 75. Sie sind nicht rückwirkend verunreinigend. 76. Bei

chung bis zur [letzten] Untersuchung? Wenn sie sich am Sonntag untersucht und rein gefunden hat, am Montag und am Dienstag sich nicht untersucht hat, und am Mittwoch sich untersucht und unrein gefunden hat, so sage man nicht, sie sei unrein seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, sondern nur einen Stundentag. In welchem Fall seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, falls dies weniger ist als ein Stundentag? Wenn sie sich in der ersten Stunde untersucht und rein gefunden hat, in der zweiten und in der dritten Stunde sich nicht untersucht hat, und in der vierten sich untersucht und unrein gefunden hat, so sage man nicht, sie sei einen Stundentag unrein, sondern nur seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung. — Selbstverständlich, wenn sie sich in der ersten Stunde untersucht und rein gefunden hat, kann man sie ja nicht als einen Stundentag unrein erklären!? — Da er lehrt: einen Stundentag, falls dies weniger ist als [die Zeit] seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, so lehrt er auch: seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, falls dies weniger ist als ein Stundentag.

באחד בשבת ומצאת טהורה וישבה שני וישלישי ולא בדקה ולרביעי בדקה ימצאת טמאה אין אומרים מפקידה לפקידה אלא מעת לעת ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת כיצד בדקה עצמה בשעה ראשונה ומצאת טהורה יישבה לה שניה ושלישית ולא בדקה ולרביעית בדקה ומצאת טמאה אין אומרים תטמא מעת לעת אלא מפקידה לפקידה פשיטא ניין דבדקה עצמה בשעה ראשונה ומצאת טהורה לא מצמינן לה מעת לעת אידי דתנא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה תנא נמי מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת: אמר רבה מאי טעמייהו דרבנן אשה מרגשת בעצמה אמר ליה אביי אם כן תהא דיה שעתה ורבה להדודי ראביי הוא דבעי אלא מאי טעמייהו דרבנן[97] כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל חכמים תקנו להן לבנות ישראל שיהו בודקות עצמן שחרית וערבית להכשיר טהרות של לילה וערבית להכשיר טהרות של יום וזו הואיל ולא בדקה הפסידה עונה מאי עונה עונה יתירה אמר ליה רב פפא לרבא והא זמנין משכחת לה שלש עונות בשעת לעת חשוו חכמים מדותיהן שלא תחלוק בשעת לעת איבעית אימא שלא יהא הוטא נשכר מאי בינייהו איבא בינייהו דאתניסא ולא בדקה: כל אשה שיש

96 | מעל״ע + M 95 | אומר P 94 | עצמ׳ + M 93
M — מעל״ע | M 97 + א׳ רבה | M 98 לישר׳ | 99
M + עצמה | M 1 יתירה׳ | M 2 לאביי | M 3 +
ד | M 4 — ב | M 5 — השוו חכ׳ מד׳ | P 6 בדיק׳

Rabba sagte: Folgendes ist der Grund der Rabbanan: eine Frau spürt es selber. Abajje sprach zu ihm: Demnach sollte sie doch an ihrer Zeit genug haben!? Rabba aber wollte damit nur den Scharfsinn Abajjes prüfen. — Was ist demnach der Grund der Rabbanan? — Wie R. Jehuda im Namen Šemuéls sagte: Die Weisen haben für die Töchter Jisraéls angeordnet, sich morgens und abends zu untersuchen; morgens, um die reinen Dinge[65] der [vorangehenden] Nacht als rein zu erklären, und abends, um die reinen Dinge des [vorangehenden] Tages als rein zu erklären. Diese aber hat, weil sie sich nicht untersucht hat, einen Halbtag[66] verloren. — Wieso einen Halbtag[67]!? — Einen Halbtag mehr[68]. R. Papa sprach zu Raba: Zuweilen können ja in einem Stundentag drei Halbtage[69] sein!? — Die Weisen haben eine gleichmässige Frist festgesetzt, um beim Stundentag keinen Unterschied zu machen. Wenn du aber willst, sage ich: damit der Sünder keinen Gewinn erziele[70]. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn sie sich zu untersuchen verhindert war[71].

65. Womit sie sich befasst haben. 66. Wörtl. Zeit, ein halber Kalendertag; nach einer Ansicht, ein Tag od. eine Nacht, nach einer andren, ein halber Tag u. eine halbe Nacht. 67. Es sind ja 2 Halbtage; sie ist den vorangehenden u. den folgenden unrein. 68. Sie ist zur Strafe den vorangehenden Halbtag unrein, nach der Untersuchung ist sie ohnehin unrein. 69. Wenn sie sich mittags untersucht, während sie nur um einen Halbtag zu massregeln ist. 70. Hätte sie sich morgens untersucht, so wäre sie volle vierundzwanzig Stunden unrein. 71. Sodass sie nicht als Sünderin zu bezeichnen ist.

וכי תימא בשעת מציאתן בין לקולא בין לחומרא ובמקום מציאתן אבל שלא במקום מציאתן משרץ לא שרפינן [31]מתלא תלינן [80]והתנן כבר [81]על גבי הדף [82]ומדף טמא טונה תחתיו אף על פי שאם נפלה אי אפשר [83]אלא אם כן נגעה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם [84]שם ואמר רבי אלעזר לא נצרכה אלא [85]למקום מדרון התם בדקתני טעמא [1.b]שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה הבא [86]נמי נימא עורב אתא וישדא אדם דבבונה אמרינן עורב [87]דשלא בבונה לא אמרינן מכדי [88]האי כבר ספק טומאה ברשות היחיד הוא וכל ספק טומאה ברשות היחיד [28b.5b]ספקו טמא משום דהוי דבר שאין בו דעת לישאל [וכל] דבר שאין בו דעת לישאל בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד ספקו טהור ואיבעית אימא הבא בטומאה [.36]דרבנן [89]דיקא נמי דקתני מדף [90]כדכתיב [עלה] נדף: וחכמים אומרים לא כדברי זה כו׳: תנו רבנן וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה לא כדברי [91]שמאי שלא עשה סייג לדבריו ולא כדברי [91]הלל שהפריז על מדותיו אלא מעת לעת [2]ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה [2]ממעטת על יד מעת לעת [92]מעת לעת [2]ממעטת על יד מפקידה לפקידה כיצד בדקה עצמה

M 80 + ומי תלינן ‖ M 81 + שנתונ׳ ‖ M 82 והדף ‖ M 83 + לה ‖ M 84 + ל ‖ M 85 במק׳ ‖ M 86 מי ליתי עו׳ איתי ‖ M 87 — ד ‖ M 88 — ה״ד ‖ M 89 — ד״ן ‖ M 90 — כ ‖ M 91 + בית ‖ M 92 — מעת ... לפקידה.

nach der Zeit ihrer Auffindung, sowol erleichternd als auch erschwerend, jedoch nur an der Stelle ihrer Auffindung, wenn aber nicht an der Stelle ihrer Auffindung, sei daraufhin nicht zu verbrennen[59], jedoch [die Unreinheit] anzunehmen, so wird ja gelehrt: Wenn ein Laib sich auf einem Brett befunden hat und unter diesem ein Gehänge[60] liegt, so ist er[61], obgleich er nicht ohne es zu berühren heruntergefallen sein kann, rein, denn ich nehme an, ein Reiner sei da hineingegangen und habe ihn heruntergenommen, es sei denn, jemand sagt, er wisse bestimmt, dass niemand da hineingegangen war. Hierzu sagte R. Eleâzar, dies [zu lehren] ist wegen des Falls nötig, wenn es eine abschüssige Stelle[61] ist. — Da wird auch der Grund gelehrt: denn ich nehme an, ein Reiner sei da hineingegangen und habe ihn heruntergenommen. — Sollte man auch hierbei annehmen, ein Rabe sei gekommen und habe es hingeworfen!? — Von einem Menschen, der es absichtlich tut, nehme man es an, von einem Raben aber, der es nicht absichtlich tut, nehme man es nicht an. — Merke, beim Fall vom Laib ist es ja eine zweifelhafte Unreinheit auf Privatgebiet, und jede zweifelhafte Unreinheit auf Privatgebiet ist ja unrein!? — Es ist kein vernünftiges Wesen, das man befragen[62] könnte, und was kein vernünftiges Wesen ist, das man befragen könnte, ist in einem Zweifel sowol auf öffentlichem Gebiet als auch auf Privatgebiet rein. Wenn du aber willst, sage ich: da handelt es sich um eine rabbanitische Unreinheit. Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt es von einem Gehänge, wie es auch heisst:[63] *eines verwehten Blattes*[64].

Die Weisen sagen, weder wie dieser noch wie jener &c. Die Rabbanan lehrten: Die Weisen sagen, weder wie dieser noch wie jener; nicht wie Šammaj sagt, der keine Umzäunung für seine Worte hat, und nicht wie Hillel sagt, der zu sehr übertreibt, vielmehr [ist sie unrein] einen Stundentag, falls dies weniger ist als [die Zeit] seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, oder seit der [vorletzten] Untersuchung bis zur [letzten] Untersuchung, falls dies weniger ist als ein Stundentag. In welchem Fall ein Stundentag, falls dies weniger ist als [die Zeit] seit der [vorletzten] Untersu-

nicht mehr verunreinigend ist. 59. Was nicht Sitz u. Lager des Flussbehafteten ist, die schwer unrein, sondern diesen nur angehängt u. daher nur leicht unrein sind. Begrifflich ist מדף eine mit einem Flussbehafteten in Berührung kommende Sache von leichterer Unreinheit; etymologisch von Kommentaren u. Lexikographen, mit dem T. beginnend (vgl. N. 64), nicht befriedigend erklärt. 60. Der Laib, wenn man ihn auf der Erde neben dem Gehänge findet. 61. Wenn das Brett schräg liegt, sodass anzunehmen ist, der Laib sei von selber heruntergefallen. Was sich an einer andren Stelle befindet, wird demnach nicht in den Zustand der Unreinheit versetzt. 62. Die Beschränkung auf das Privatgebiet wird von der Ehebruchsverdächtigten gefolgert (ob. S. 705 Z. 11), die man befragen kann. 63. Lev. 26,36. 64. Das W. מדף wird v. נדף *verwehen*, abgeleitet, etwas Leichtes, eine ganz leichte Unreinheit.

nicht untersucht worden ist, Hizqija und R. Johanan aber streiten über einen Korb, der untersucht worden ist; einer ist der Ansicht, man hat ihn ja untersucht, und einer ist der Ansicht, es kann beim Fortnehmen der Hand hereingekommen sein. — Er lehrt ja hiervon ebenso, wie von der Frau, und bei der Frau ist ja eine Untersuchung erfolgt!? — Da bei ihr Blutung häufig ist, so gilt es als nicht untersucht. Wenn du willst, sage ich: Šammaj pflichtet Hillel bei bei einem nicht zugedeckten Korb, Hizqija und R. Johanan aber streiten über einen zugedeckten Korb. — Wieso ist [das Kriechtier] in einen zugedeckten hineingekommen? — Wenn die Benutzung mittels des Deckels erfolgt. — Er lehrt ja hiervon ebenso, wie von der Frau, und der Fall von der Frau gleicht ja einem zugedeckten!? — Da bei ihr Blutung häufig ist, so gleicht er einem nicht zugedeckten. Wenn du aber willst, sage ich: Šammaj pflichtet Hillel bei bei einer Ecke eines Korbes, Hizqija und R. Johanan aber streiten über eine Ecke in einem Hause. — Es heisst ja Korb!? — Er meint es wie folgt: wenn man einen Korb, den man in der einen Ecke des Hauses für reine Dinge verwendet hat, nach einer andren Ecke des Hauses bringt und in der andren Ecke ein Kriechtier sich darin findet. Ḥizqija ist der Ansicht, wenn von einer Stelle nach einer andren, belasse man es nicht im Zustand der Unreinheit, und R. Johanan ist der Ansicht, man belasse es wol in diesem Zustand. — Belassen wir es denn in diesem Zustand, es wird ja gelehrt: Wenn jemand nachts einen berührt hat, von dem man nicht weiss, ob er lebend oder tot war, und morgens aufsteht und ihn tot findet, so ist er nach R. Meír rein und nach den Weisen unrein, denn bei allen Unreinheiten richte man sich nach der Zeit ihrer Auffindung. Und hierzu wird gelehrt: Nach der Zeit ihrer Auffindung und nach dem Ort[55] ihrer Auffindung!? Wolltest du erwidern: nur hinsichtlich der Verbrennung[56], jedoch sei dies anzunehmen, so wird dies ja auch nicht angenommen, denn es wird gelehrt: Findet man eine rostige oder zerbrochene Nadel, so ist sie[57] rein, weil man sich bei allen Unreinheiten nach der Zeit ihrer Auffindung richte. Weshalb denn, man sollte doch sagen, diese Nadel war bisher brauchbar und ist erst jetzt rostig geworden!? Ferner wird gelehrt: Findet man ein verbranntes Kriechtier[58] auf Oliven, desgleichen einen zerfetzten Lappen, so ist es rein, weil man sich bei allen Unreinheiten nach der Zeit ihrer Auffindung richte. Wolltest du sagen,

הוקית וכבי יוחנן בקיפה בדוקה מר כבר הא ברקה
ימר כבר אימר עם סילוק ידו נפל והא הויא דאשה
קתני יאשה בדוקה היא כיון דשכיחי בה דמים בשאינה
בדוקה דמיא ואיבעית אימא כי מודו שמאי והלל
בקיפה שאינה מכוסה כי פליגי הוקית וכבי יוחנן
בקיפה מכוסה הכי נפל כגון שתשמישה על
ידי כפוי והא דויא דאשה קתני ואשה מכוסה היא
כיון דשכיחי בה דמים כשאינה מכוסה דמיא ואיבעית
אימא כי מידי שמאי והלל בזויית קיפה כי פליגי הוקית
וכבי יוחנן בזויית בית והא קיפה קאמר הכי קאמר
קיפה שנשתמשו בה בתרית בזויית בית זו ושלטלוה
בזויית אחרת ונמצא שרץ בזויית אחרת הוקית כבר
לא מחזקינן טומאה במקום למקום וכבי יוחנן כבר
מחזקינן ומי מחזקינן והתנן נגע באחד בלילה ואינו
יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת רבי
מאיר מטהר וחכמים מטמאין שכל הטמאות בשעת
מציאתן ותני עלה בשעת מציאתן ובמקום מציאתן
וכי תימא הני מילי לשרוף אבל לתלות תלינן ומי
תלינן והתנן מחט שנמצאת מלאה הלודה או שכורה
מהורה שכל הטמאית בשעת מציאתן ואמאי ליטא
האי מעיקרא מחט מעליתא היא והשתא הוא דהעלה
הלודה ועוד תנן מצא שרץ שרוף על גבי הזויתים וכן
מטלית המהימהא טהור שכל הטמאות בשעת מציאתן

M 68 — כי ... מכוסה | M 69 — כגון | B 70 כשאין
M 71 — וג"ש בו' א | M 72 א' | M 73 + טומאה
M 74 ובשחר עמד ומצ' | M 75 — והתנן | ממל"ם
M 76 + שנמצ' | M 77 דעלת | M 78 נמצ' שרוף
M 79 המהוה' טהור'.

53. Vor der Benutzung für reine Dinge, sodass die Belassung beim bisherigen Zustand der Reinheit nicht zur Anwendung kommt. 54. Beim Streit zwischen Š. u. H. 55. Findet man den Toten an einer andren Stelle, so ist er nicht unrein. 56. Die Verunreinigung ist nicht so sicher, um daraufhin Hebe zu verbrennen. 57. Eine solche Nadel ist nicht verwendbar u. daher nicht verunreinigungsfähig. 58. Das

משום בטול פריה ורביה ולמאי דקטעית נמי[54]דקמקשית קופה לזו יש לה שולים[55]ולזו אין לה שולים[55]ולמאן דתני האי לישנא הא תניא כי[56]האיך לישנא משום בטול פריה ורביה הכי קאמר ליה הלל לשמאי אין טעמא קאמרת דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי ומיהו עשה סייג לדבריך[57]דמאי שנא מכל התורה כולה דעבדינן סייג[57]אמר ליה אם כן בטלת בנות ישראל מפריה ורביה[58]והלל מפריה ורביה מי[59]קאמינא לטהרות הוא[60]דקאמינא ושמאי לטהרות נמי לא דאם כן[61]לבו נוקפו[61]ופורש: (שולים בדוקין מבוסין בזוית סימן) אתמר קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית זו ונמצא [62]שרץ בזוית אחרת הזקיה אמר[63]טהרות הראשונות [64]טהורות רבי יוהנן אמר טהרות הראשונות טמאות והא[65]בית שמאי והלל מודו בקופה דטהרות הראשונות טמאות כי[66]מודו שמאי והלל בקופה שיש לה שולים כי פליגי הזקיה ורבי יוהנן בקופה שאין לה שולים אין לה שולים מאי טעמא דרבי יוהנן אין לה שולים ויש לה אוגנים והתניא המדלה עשרה[67]דליים מים בזה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין ואמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שנו אלא שאין לה אוגנים אבל יש לה אוגנים כולן טמאים לימא הזקיה לית ליה דרבי ינאי מיא שרקי פירי לא שרקי אי נמי מיא לא קפיד עלייהו פירי קפיד עלייהו ואי בעית אימא כי[66]מודו שמאי והלל בקופה שאינה בדוקה כי פליגי

54 M וקמקש׳ לי קופ׳ זו || 55 M ומאן דמתני האיך || 56 M האי || 57 M — ד || 58 M ○ והלל מזו״ר || 59 M אמרי׳ || 60 M דאמרי || 61 M ופריש || 62 M + || 63 M + ה || 64 M — טהור׳ ... הראש׳ || 65 M מוד׳ שמאי להלל בקופ׳ שהטה׳ || 66 M מודי שמ׳ להלל דלאים. 67

der Fortpflanzung, und auch dein auf Missverständnis beruhender Einwand vom Fall des Korbes [ist zurückzuweisen], denn hierbei ist ein Boden vorhanden, da aber ist kein Boden vorhanden. — Gegen den, der jene Erklärung lehrt, [ist ja einzuwenden,] es gibt ja eine Lehre übereinstimmend mit der Erklärung: wegen Unterlassung der Fortpflanzung!? — Hillel sprach zu Šammaj wie folgt: Allerdings begründest du es: wäre Blut vorher vorhanden gewesen, so würde es hervorgekommen sein, aber auch nach deiner Ansicht ist eine Umzäunung"zu machen, denn womit ist es hierbei anders, als bei der ganzen Gesetzlehre, bei der wir eine Umzäunung machen. Dieser aber erwiderte ihm: Demnach hinderst du die Töchter Jisraéls an der Fortpflanzung. — Und Hillel!? — Er sagt es nicht hinsichtlich der Fortpflanzung, er sagt es nur hinsichtlich der Reinheit[45]. — Und Šammaj!? — Auch nicht hinsichtlich der Reinheit, denn wenn dem so ist, ist sein Herz beunruhigt, und er zieht sich zurück.

Es wurde gelehrt: Wenn eine Ecke eines Korbes für reine Dinge verwendet worden ist und ein Kriechtier in einer andren Ecke gefunden wird, so sind, wie Ḥizqija sagt, die bisher reinen Dinge rein, und wie R. Joḥanan sagt, die bisher reinen Dinge unrein. — Aber Šammaj pflichtet ja Hillel[46]bei, dass bei einem Korb die bisher reinen Dinge unrein sind!? — Šammaj pflichtet Hillel nur in dem Fall bei, wenn der Korb einen Boden hat, Ḥizqija und R. Joḥanan aber streiten über einen Korb, der keinen Boden hat. — Was ist, wenn er keinen Boden hat, der Grund R. Joḥanans? — Wenn er keinen Boden, aber einen Rand[47]hat. — Es wird ja aber gelehrt, dass, wenn jemand zehn Eimer Wasser hintereinander geschöpft hat[48]und in einem von ihnen ein Kriechtier gefunden wird, dieser unrein und alle andren rein sind, und hierzu sagte Reš-Laqiš im Namen R. Jannajs, dies gelte nur von dem Fall, wenn er [oben] keinen Rand hat, wenn er aber [oben] einen Rand[49]hat, seien alle unrein. Ḥizqija wäre also nicht der Ansicht R. Jannajs!? — Wasser gleitet[50], Früchte gleiten nicht[51]. Oder auch: beim Wasser achtet man darauf[52]nicht, bei Früchten achtet man darauf. Wenn du willst, sage ich: Šammaj pflichtet Hillel bei nur bei einem Korb, der

44. Eine Vorbeugung, um nicht zu einer Sünde zu kommen. 45. Sie ist rückwirkend unrein, sodass alles, was sie in der Zwischenzeit berührt hat, unrein ist. 46. So besser nach Cod. M. 47. Nach innen, sodass das Kriechtier zurückgehalten wird. 48. Und das Wasser in ein Gefäss gegossen hat. 49. Sodass es im Eimer zurückgehalten worden sein kann. 50. Auch wenn man den Eimer nicht vollständig umkippt, somit kann das Kriechtier durch den Rand zurückgehalten worden sein. 51. Beim Umkippen des Korbes muss das Kriechtier herausfallen. 52. Alles auszuschütten; es bleibt etwas zurück, u. damit auch das Kriechtier.

מעמיה דשמאי "דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה
אתי והלל ביתלי בית הרחם "העמידוהו ושמאי ביתלי
בית הרחם לא מיקמי דם משמשת במיך מאי איכא
למימר אמר אביי מידה שמאי "במשמשת במיך רבא
אמר מיך נמי אגב זיעה מכיין כיין ימידה רבא במיך
דחוק ימאי איכא בין "הני לישני להאיך לישנא איכא Col b
ביניהו למירמי חבית ומקוה ומבוי "להאיך לישנא
איבא למרמינהו להני לישני ליבא למרמי ומאי איבא
בין האי לישנא להאיך לישני לאביי איבא מיך לרבא
איבא מיך דחוק תניא כי האי לישנא דאם איתא "דהוה
דם מעיקרא הוה אתי אמר לו הלל לשמאי אי אתה
מידה בקיפה שנשתמשו בה טהרות בזוית זו ונמצא
שיין בזוית אחרת "שטהרות הראשונות טמאות אמר
לו אבל ומה הפרש בין זו לזו "לזו יש לה שולים "לזו
אין לה שולים: רבא אמר טעמא דשמאי משום בטול
פריה ורביה תניא נמי הכי אמר לו שמאי להלל אם
כן בטלת "בנות ישראל מפריה ורביה "ומאן דתני האי
לישנא הא תניא כי האיך לישנא דאם איתא דהוה
דם מעיקרא "היה אתי התם הלל הוא דקטעי הוא סבר
טעמא דשמאי דאם איתא דהוה דם מעיקרא "הוה אתי
ויקא מקשי ליה קיפה ואמר ליה שמאי טעמא דידי

M 42 דאי ‖ M 43 ◯ העמיד' ... הרחם — M 44 ‖ M 45 במשמ' ‖ M 46 תרי ‖ M 46 להאי לישׁ' איכ' למירמי ‖ M 47 — דהוה ‖ M 48 שהטה' ‖ M 49 — ל ‖ M 50 ‖ M 51 מצות פוּר (והוגה כבדפוס) M 52 למאן דמתני M 53 — הוה.

zwischen der einen und der andren? — Nach Abajje, wenn sie Watte verwendet, nach Raba, wenn sie eingepresste Watte verwendet.

Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit [der Erklärung]: wäre Blut vorher vorhanden gewesen, so würde es hervorgekommen sein. Hillel sprach zu Šammaj: Pflichtest du etwa nicht bei, dass, wenn eine Ecke des Korbes für reine Dinge verwendet worden ist und ein Kriechtier in einer andren Ecke gefunden wird, die bisher reinen Dinge [rückwirkend] unrein sind? Dieser erwiderte: Allerdings. — Welchen Unterschied gibt es zwischen diesem und jenem Fall? — Hierbei ist ein Boden vorhanden, da aber ist kein Boden[42] vorhanden.

Raba erklärte: Folgendes ist der Grund Šammajs: wegen Unterlassung[43] der Fortpflanzung. Uebereinstimmend wird gelehrt: Šammaj sprach zu Hillel: Demnach hinderst du ja die Töchter Jisraéls an der Fortpflanzung. — Gegen den, der diese Erklärung lehrt, [ist ja einzuwenden,] es gibt ja eine Lehre übereinstimmend mit der Erklärung: wäre Blut vorher vorhanden gewesen, so würde es hervorgekommen sein!? — Da hatte Hillel ihn missverstanden. Er glaubte, der Grund Šammajs sei, das Blut würde, wenn es vorher vorhanden gewesen wäre, hervorgekommen sein, daher richtete er gegen ihn den Einwand vom Fall mit dem Korb, Šammaj aber erwiderte ihm: Mein Grund ist die Unterlassung

37. Zur Verhinderung der Konzeption (vgl. Bd. IV S. 32 Z. 14 ff.); die Watte saugt auch das Blut auf. 38. Sodass das Blut trotzdem durchdringt. 39. Eine Frau spüre das Blut, u. das Blut würde schon vorher gekommen sein. 40. Man lasse die Frau beim bisherigen Zustand der Reinheit. 41. Bei denen eine rückwirkende Wirkung erfolgt. 42. Das Blut würde, wäre es schon vorher vorhanden gewesen, hervorgekommen sein. 43. Wollte man annehmen, Blut könne sich im Muttermund befinden, so würde man aus Befürchtung die Fortpflanzung unterlassen.

היחיד טמאה ודאי הכי השתא התם יש רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה הכא מאי רגלים לדבר איכא ואי בעית אימא היינו טעמא דרבי[32]שמעון נמר סוף טומאה מתהלת טומאה מה תחלת טומאה ספק נגע ספק לא נגע ברשות הרבים טהור אף סוף טומאה ספק טבל ספק לא טבל ברשות הרבים טהור ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה[30]קאי מספק לא מחתינן ליה לטומאה[31]הכא גברא בחזקת טומאה קאי[32]מספיקא לא מפקינן ליה מטומאתו ומאי שנא ממבוי דתנן השרץ [33]שנמצא במבוי[34]מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי[35]הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת הביבוד התם נמי כיון דאיכא[36]שרצים דגופיה ושרצים דאתו מעלמא כתרתי לריעותא דמי ואי בעית אימא היינו טעמא דשמאי הואיל ואשה מרגשת בעצמה והלל בסבורה הרגשת מי רגלים היא ולשמאי[37]האיכא ישנה ישנה[38]נמי אגב צערא מיתערת מידי דהוה אהרגשת מי רגלים והאיכא שוטה מודה שמאי בשוטה[39]הא כל [37]הנשים קתני כל[37]הנשים פקחות וליתני נשים לאפוקי מדרבי אליעזר דאמר[39]רבי אליעזר [40]ארבע נשים[40]ותו לא קא משמע לן כל הנשים והאיכא כתמים[41]לימא תנן כתמים דלא כשמאי אמר אביי מודה שמאי בכתמים מאי טעמא בצפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא עברה האי דם מהיכא אתי[31]אי בעית אימא היינו

30 M עומד מספיק׳ || 31 M + ו || 32 B מספק || 33 P שנמצאה || 34 M טמ׳ || 35 M ולא מצאתי בו || 36 M שרץ || 37 M — ה || 38 M — נמי || 39 M — ר״א || 40 M + דיין שעתן || 41 M + דלא.

gebiet entschieden unrein sein!? — Was soll dies: da ist ja hierfür ein Anhalt vorhanden, denn er hat sie verwarnt und sie hat sich verborgen, welcher Anhalt aber ist hierfür[30] hierbei vorhanden!? Wenn du aber willst, sage ich: folgendes ist der Grund R. Šimôns. Er folgert vom Beginn der Unreinheit auf den Schluss der Unreinheit: wie es bei Beginn der Unreinheit, wenn es zweifelhaft ist, ob er [das Unreine] berührt hat oder nicht berührt hat, auf öffentlichem Gebiet rein ist, ebenso ist es bei Schluss der Unreinheit, wenn es zweifelhaft ist, ob er untergetaucht ist oder nicht untergetaucht ist, auf öffentlichem Gebiet rein. — Und die Rabbanan!? — Was soll dies: da befand sich die Person bis dahin im Zustand der Reinheit, und des Zweifels wegen versetze man sie nicht in Unreinheit, hierbei aber befand sich die Person im Zustand der Unreinheit, und des Zweifels wegen bringe man sie nicht aus der Unreinheit. — Womit ist es hierbei anders als bei [der Lehre] von der Durchgangsgasse. Es wird nämlich gelehrt: Das in einer Durchgangsgasse gefundene Kriechtier verunreinigt rückwirkend, es sei denn, er sagt, er habe die ganze Durchgangsgasse untersucht, und da war kein Kriechtier, oder bis zum Fegen[31]. — Auch da ist es, da Kriechtiere in dieser sind und Kriechtiere von anderwärts kommen, ebenso, als wären zwei suspekthafte Momente vorhanden. Wenn du aber willst, sage ich: folgendes ist der Grund Šammajs: weil die Frau es selber spürt[32]. — Und Hillel!? — Sie kann beim Spüren geglaubt haben, es sei Harn. — Und Šammaj, es kann ja im Schlaf [erfolgt sein]!? — Wenn im Schlaf, so erwacht sie durch das Missbehagen, wie dies beim Spüren von Urin der Fall ist. — Es gibt ja blöde[33]!? — Bei einer Blöden pflichtet Šammaj bei. — Er lehrt ja: alle Frauen!? — Alle vernünftigen Frauen. — Sollte er doch lehren: Frauen!? — Dies schliesst die Ansicht R. Eliêzers aus. R. Eliêzer sagt nämlich, nur vier Frauen[34]und nicht mehr, daher lehrt er: alle Frauen. — Es gibt ja noch den Fall von den Blutflecken[35]!? Es wäre also anzunehmen, dass die Lehre von den Blutflecken nicht die Ansicht Šammajs vertritt? Abajje erwiderte: Šammaj pflichtet beim Fall von den Blutflecken bei. — Aus welchem Grund? — Mit [geschlachtetem] Geflügel befasste sie sich nicht, auf dem Schlächtermarkt war sie nicht, woher sonst kommt dieses Blut[36]? Wenn du aber willst, sage ich:

30. Dass das Tauchbad schon vorher unvollständig war. 31. Ist vorher gefegt u. kein Kriechtier gefunden worden, so gilt es als bis dahin rein. 32. Wenn ihr Blut abgeht, u. da sie vorher nichts gespürt hat, so ist sie bis zur Wahrnehmung rein. 33. Die, wenn sie auch spüren, den Grund nicht kennen. 34. Vgl. weit. S. 719 Z. 10ff. 35. Wird ein Blutfleck an einem Hemd bemerkt, so ist es rückwirkend verunreinigend (weit. fol. 57a); nach Š. sollte man auch hierbei sagen, die Frau müsste den Blutabgang gespürt haben. 36. Es ist also Menstruationsblut, obgleich sie es nicht gemerkt hat.

ראהמיין הכי השתא התם איבא למימר אהמיין ואתא
אהמיין ואתא הכא מי איבא למימר הואי ואתא חזאי
ואתא ומאי קשיא דלמא הנם הנם הויתיה התם
איבא תרתי לריעותא הכא איבא חדא לריעותא ורבי
הנינא אמקיה מאי שנא הכא ודאי ומאי שנא הכא
ספק אמר רבי הנינא מכירא מאן הנא הבית רבי
שמעון היא דלגבי מקוה נמי ספקא משוי ליה דתנן
מקוה שנמדד ונמצא חסר כל הטהרות שנעשו על גביו
רמפריע בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד טמאין
רבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות ברשות היחיד
תולין ושניהם לא למדוה אלא מסוטה רבנן סברי כי Fol. 3
סוטה מה סוטה ספק היא ועשאוה כודאי הכא נמי
ספק ועשאוה כודאי אי מסוטה אימא כי סוטה מה
סוטה ברשות הרבים טהור הכא נמי ברשות הרבים
טהור הכי השתא התם משום סתירה הוא וסתירה
ברשות הרבים ליכא הכא משום הסר הוא מה לי הסר
ברשות הרבים מה לי הסר ברשות היחיד וכי תימא
הא כל ספק טומאה ברשות הרבים טהור ביון דאיכא
תרתי לריעותא כודאי טימאה דמי ורבי שמעון סבר
כי סוטה מה סוטה ברשות הרבים טהור הכא נמי
ברשות הרבים טהור אי נסוטה אימא כי סוטה מה
סוטה ברשות היחיד טמאה ודאי הכא נמי ברשות

BP 14 דהתמ׳ | B 15 התמיין | M 16 ואתאי | 17
M — ומ״ק | M 18 חדא הוא דאיכ׳ לריע׳ | + M 19
דתמ׳ | M 20 + ד | M 21 ○ ספיקא | M 22 ישמע׳ |
M 23 — מסוטה ... סוטה | M 24 טהור׳ אף הכא | 25
M טהור | M 26 — הוא | M 27 מחסר מה | B 28
טומאות | M 29 + ספיקו.

men. — Auch da [ist ja anzunehmen], er sei erst jetzt sauer geworden!? — Was soll dies: allerdings ist da anzunehmen, er sei nach und nach sauer geworden, aber ist etwa hierbei anzunehmen, sie habe nach und nach wahrgenommen!? — Was ist dies für ein Einwand, vielleicht hat sie es beim Zunehmen wahrgenommen!? — Da sind zwei suspekthafte Momente vorhanden, hierbei aber ist nur ein suspekthaftes Moment vorhanden. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen zwischen [der Lehre] vom Fass und [der Lehre] vom Tauchbad[22]: weshalb da entschieden und dort zweifelhaft[23]!? R. Hanina aus Sura erwiderte: Der Autor der Lehre vom Fass ist R. Šimôn, nach dem auch beim Tauchbad ein Zweifel besteht. Es wird nämlich gelehrt: Wenn ein Tauchbad nachgemessen und unvollständig befunden wird, so ist alles, was durch dieses Reinheit erlangt hat, ob auf öffentlichem Gebiet oder auf Privatgebiet, rückwirkend unrein. R. Šimôn sagt, auf öffentlichem Gebiet rein, auf Privatgebiet in der Schwebe. Beide folgern es von der Ehebruchsverdächtigten[26]. Die Rabbanan sind der Ansicht, hierbei sei es wie bei der Ehebruchsverdächtigten: bei der Ehebruchsverdächtigten ist es zweifelhaft und wird als entschieden[27] behandelt, ebenso ist es hierbei zweifelhaft und als entschieden zu behandeln. — Wenn von der Ehebruchsverdächtigten, so sollte es auch der Ehebruchsverdächtigten gleichen: wie die Ehebruchsverdächtigte auf öffentlichem Gebiet rein[28] ist, ebenso sollte es auch hierbei auf öffentlichem Gebiet rein sein!? — Was soll dies: da erfolgt es wegen des Sichverbergens, und auf öffentlichem Gebiet gibt es kein Sichverbergen, hierbei aber erfolgt es ja wegen des Fehlens[29], und es ist einerlei, ob es auf öffentlichem Gebiet fehlt oder auf Privatgebiet fehlt. Wolltest du einwenden, auf öffentlichem Gebiet gilt ja jede zweifelhafte Unreinheit als rein, so gleicht diese, da zwei suspekthafte Momente vorhanden sind, der entschiedenen Unreinheit. R. Šimôn ist ebenfalls der Ansicht, hierbei sei es wie bei der Ehebruchsverdächtigten: wie die Ehebruchsverdächtigte auf öffentlichem Gebiet rein ist, ebenso ist es auch hierbei auf öffentlichem Gebiet rein. — Wenn von der Ehebruchsverdächtigten, so sollte es doch, wie die Ehebruchsverdächtigte auf Privatgebiet als entschieden unrein gilt, auch hierbei auf Privat-

23. Das Unverzehntete ist bei seinem Zustand zu belassen, auch ist der Wein zur Zeit sauer. 24. Bei beiden sind 2 Momente vorhanden. 25. Beim mangelhaften Tauchbad ist das Untergetauchte entschieden unrein, hinsichtl. des sauren Weins aber besteht ein Zweifel. 26. Bei der die Schrift den Ausdruck "Unreinheit" gebraucht; cf. Num. 5,13. 27. Als hätte sie entschieden Ehebruch begangen, denn sie ist ihrem Mann verboten. 28. Für ihren Ehemann; auf öffentlichem Gebiet kann keine Abschliessung mit einem fremden Mann erfolgen. 29. Des vorgeschriebenen Quantums von 40 Seáh Wasser.

אבל איתתא כיון דמגופה קחזיא לא אמרינן אוקמה
אחזקתה ומאי שנא ממקוה דתנן מקוה שנמדד ונמצא
חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות
הרבים בין ברשות היחיד טמאות לשמאי קשיא למפרע
להלל קשיא ודאי דאלו מעת לעת שבנדה תולין לא
אובלין ולא שורפין ואלו הכא טומאה ודאי התם משום
דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל
אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר הרי
חסר לפניך הכא נמי הרי דם לפניך השתא הוא דחזאי
הכא נמי השתא הוא דחסר הכי השתא התם איכא
למימר חסר ואתא חסר ואתא הכא מי איכא למימר
חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגס הגס
חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא
לריעותא ומאי שנא מחבית דתנן היה בודק את החבית
להיות מפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצא חומץ
כל שלשה ימים הראשונים ודאי מכאן ואילך ספק
קשיא לשמאי התם משום דאיכא למימר העמד טבל
על חזקתו ואימר לא נתקן אדרבה העמד יין על חזקתו
ואימר לא החמין הרי החמין לפניך הכא נמי הרי
דם לפניך השתא הוא דחזאי התם נמי השתא הוא

nur dann, wenn die Verschlechterung nicht von dieser selbst[11]ausgeht, bei der Frau aber, bei der diese aus ihrem Körper kommt, sagen wir nicht, man lasse sie bei ihrem bisherigen Zustand. — Womit ist es hierbei anders als bei [der Lehre] vom Tauchbad!? Es wird nämlich gelehrt: Wenn ein Tauchbad nachgemessen und unvollständig[12]befunden wird, so ist alles, was durch dieses Reinheit erlangt hat, ob auf öffentlichem Gebiet[13]oder auf Privatgebiet, rückwirkend[14]unrein. Nach Šammaj ist einzuwenden hinsichtlich der Rückwirkung, und nach Hillel ist einzuwenden hinsichtlich der Entschiedenheit: während des Stundentages befindet es[15]sich in der Schwebe, man esse es nicht und verbrenne es nicht, hierbei aber ist es entschieden unrein!? — Da lasse man das Unreine beim bisherigen Zustand, und nehme an, er habe es nicht untergetaucht. — Im Gegenteil, belasse man doch das Tauchbad beim bisherigen Zustand und nehme an, es war nicht unvollständig!? — Es ist ja unvollständig vor dir. — Auch hierbei ist ja das Blut vor dir!? — Sie hat es erst jetzt wahrgenommen. — Auch da ist es ja erst jetzt unvollständig geworden!? — Was soll dies: allerdings ist da anzunehmen, es sei nach und nach unvollständig geworden, aber ist etwa hierbei anzunehmen, sie habe nach und nach wahrgenommen? — Was ist dies für ein Einwand, vielleicht hat sie es beim Zunehmen[16]wahrgenommen!? — Da sind zwei suspekthafte Momente[17]vorhanden, hierbei aber ist nur ein suspekthaftes Moment vorhanden. — Womit ist es hierbei anders als bei [der Lehre] vom Fass!? Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand ein Fass [Wein] untersucht hat[18], um von diesem[19]die Hebe zu entrichten, und fortgegangen ist, und er nachher sauer befunden[20]wird, so besteht bezüglich dreier Tage[21]kein Zweifel, hinsichtlich der übrigen aber ist es zweifelhaft. Dies ist also ein Einwand gegen Šammaj!? — Da deshalb, weil man sage, man belasse das Unverzehntete bei seinem bisherigen Zustand und nehme an, es sei nicht zubereitet[22]worden. — Im Gegenteil, belasse man doch den Wein bei seinem bisherigen Zustand und nehme an, er war nicht sauer!? — Er ist ja sauer vor dir. — Auch hierbei ist ja das Blut vor dir!? — Sie hat es erst jetzt wahrgenom-

M 6 כגון ספק נגע ספק לא נגע אבל אשה כיון ‖ M 7 + טומא׳ ‖ M 8 ואימר ‖ M 9 חזי ואתאי ‖ M 10 חד הוא דאיכ׳ ‖ M 11 — הראש׳ ‖ M 12 + הו׳ ‖ 13 P דחזת.

11. Sondern durch irgend eine Handlung. 12. Das rit. Tauchbad muss 40 Seáh Quellwasser haben. 13. Wobei bei einem Zweifel erleichternd zu entscheiden ist; vgl. Bd. V S. 266 Z. 10ff. 14. Weil man sich nach dem gegenwärtigen Zustand richte. 15. Was dann unrein geworden ist, wenn es Hebe ist. 16. Erst wenn ein grösseres Quantum Blut in der Scheide war, während die Unreinheit schon beim Austritt eines senfkorngrossen Tropfens erfolgt; weit. fol. 40a. 17. Das Unreine ist in seinem Zustand zu belassen, auch ist das Tauchbad zur Zeit unvollständig; dagegen aber befand sich die Menstruirende bis dahin im Zustand der Reinheit. 18. Ob er nicht sauer ist. 19. Für andre Fässer. 20. Er ist als Hebe untauglich. 21. Nach einer Erklärung, nach der vorletzten Untersuchung, ob er gut war, u. nach einer andren, vor der letzten, ob er sauer war; vgl. Bd. VI S. 1198 Z. 16ff. Das W. הראשונים ist mit Cod. M zu streichen. 22. Zum Genuss, durch die Entrichtung der Hebe.

מאי אומר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה [2]ואפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת [3]ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה [4]וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה: ביצד דיה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות [5]ופרשה וראתה היא טמאה [6]והן טהורות אף על פי שאמרו מטמאה מעת לעת אינה מונה אלא משעה שראתה:

גמרא. מאי טעמיה דשמאי קסבר העמד אשה על חזקתה ואשה בחזקת [7]טהורה עומדת והלל כי [8]אמר העמד דבר על חזקתו היכא דלית ליה ריעותא מגופיה

M 1 — ו ‖ P 2 ממעם ‖ M 3 וכלן טהורי ‖ M 4 טהרי ‖ M 5 אמרינן.

SAMMAJ SAGT, ALLE FRAUEN HABEN[1] AN IHRER ZEIT GENUG; HILLEL SAGT, SEIT DER [VORLETZTEN] UNTERSUCHUNG BIS ZUR [LETZTEN] UNTERSUCHUNG[2], AUCH WENN VIELE TAGE [DAZWISCHEN LIEGEN]. DIE WEISEN SAGEN, WEDER WIE DIESER NOCH WIE JENER[3], VIELMEHR [IST SIE UNREIN] EINEN STUNDENTAG[4], FALLS DIES WENIGER IST ALS [DIE ZEIT] SEIT DER [VORLETZTEN] UNTERSUCHUNG BIS ZUR [LETZTEN] UNTERSUCHUNG, ODER SEIT DER [VORLETZTEN] UNTERSUCHUNG BIS ZUR [LETZTEN] UNTERSUCHUNG, FALLS DIES WENIGER IST ALS EIN STUNDENTAG. JEDE FRAU, DIE EINE REGELMÄSSIGE PERIODE HAT, HAT AN IHRER ZEIT[5] GENUG. VERWENDET SIE BEIM GESCHLECHTSVERKEHR WISCHLAPPEN[7], SO GLEICHT DIES DER UNTERSUCHUNG; DIES VERRINGERT DEN STUNDENTAG UND [DIE ZEIT] VON DER [VORLETZTEN] UNTERSUCHUNG BIS ZUR [LETZTEN] UNTERSUCHUNG. WAS HEISST "AN IHRER ZEIT GENUG"? WENN SIE AUF DEM BETT SITZT UND SICH MIT REINEN DINGEN[8] BEFASST, SICH ZURÜCKZIEHT UND WAHRNIMMT, SO IST SIE UNREIN, JENE[9] ABER REIN. OBGLEICH SIE GESAGT HABEN, SIE SEI EINEN STUNDENTAG [RÜCKWIRKEND] VERUNREINIGEND, SO BEGINNE SIE DENNOCH DIE ZÄHLUNG[10] ERST MIT DER ZEIT, WO SIE WAHRGENOMMEN HAT.

GEMARA. Was ist der Grund Šammajs? — Er ist der Ansicht, man lasse die Frau bei ihrem bisherigen Zustand, und die Frau befand sich im Zustand der Reinheit. — Und Hillel!? — Das, was wir sagen, man lasse eine Sache bei ihrem bisherigen Zustand, gilt

1. Hinsichtl. der Unreinheit durch Menstruation; cf. Lev. 18,19ff. 2. Wo sie Blutfluss spürt; sie gilt von dieser Zeit an als Menstruirende, u. man nehme nicht an, dass schon vorher Blut aus dem Uterus ausgetreten u. in der Vagina haften geblieben sei. 3. Rückwirkend sei die Menstruirende unrein; was sie während dieser Zeit berührt hat, ist unrein. 4. Ersterer ist zu sehr erleichternd, letzterer zu sehr erschwerend. 5. Wörtl. von Zeit bis zur Zeit, sc. des vorangehenden Tages, als Ggs. zum mit dem Abend beginnenden Kalendertag, dh. genau 24 Stunden, seit der letzten Untersuchung rückwirkend. 6. Die Unreinheit beginnt mit der Wahrnehmung. 7. Womit sie sich vor u. nach dem Geschlechtsakt untersucht. 8. Mit der Zubereitung von levit. reinen Speisen. 9. Das Bett u. die Dinge, mit welchen sie sich befasst hat. 10. Der 7 Tage der Unreinheit.

מסכת נדה

Von der Menstruation

אבל זקני תורה[27] אינם כן אלא כל זמן[28] שהם מזקינים
2,12 דעתם מתישבת[29] עליהם שנאמר[30] בישישים חכמה וארך
ימים תבונה:

M 27 — א״ך אלא ‖ M 28 שמזק׳ ‖ M 29 — עליהם.

nimmt er den Verstand. ANDERS ABER GREISE DER GESETZESKUNDE; JE ÄLTER SIE WERDEN, DESTO GESETZTER WIRD IHR VERSTAND, WIE ES HEISST:[30] *bei Ergrauten ist Weisheit und langem Leben Einsicht.*

36. Ij. 12, 12.

סליק מסכת קינים. ג״ך חשון ה׳תרצ״ה:

ואחת מלמטן לא עשה כן אלא ששתים מלמעלן ששתים
מלמטן ולא נמלך צריכה להביא עוד פרידה אחת
ויקרבנה מלמעלן ממין אחד משני מינין תביא ששתים
פרשה נדרה צריכה להביא עוד שלש פרידין ממין אחד
משני מינין תביא ארבע׃ קבעה נדרה צריכה להביא
עוד חמש פרידין ממין אחד משני מינין תביא שש
נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה והלך הכהן ועשה
ואין יודע מה עשה צריכה להביא עוד ארבע פרידין
לנדרה ושתים לחובתה וחטאת אחת בן עזאי אומר Fol.25
שתי חטאות אמר רבי יהושע זהו שאמרו בשהוא חי Zeb. 69ª
קולו אחד ובשהוא מת קולו שבעה ביצד קולו שבעה
שתי קרניו לשתי חצוצרות שתי שוקיו לשני חלילים
עורו לתוף מעיו לנבלים בני מעיו לכנורות ויש אומרים
אף צמרו לעשות תכלת רבי שמעון בן עקשיא אומר
זקני עם הארץ כל זמן שהם מזקינים דעתן מיטרפת Sab. 152ª
עליהם שנאמר מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח Is. 2,20

M 18 עשה שתים למעלה ושת׳ למטה ולא [ ] צריך להב׳ פרידי ויקרב׳ למעלה ‖ M 19 — שתים ... תביא ‖ M 20 ואין יודע מ״ן לו הלך ‖ M 21 ידוע ‖ 22 (P פרי׳ ארבע). B שבעה פר׳ אר׳ לנד׳ ‖ M 23 — וח״א ‖ M 24 — ל ‖ M 25 חגינא ‖ M 26 עמי.

UNTEN HERRICHTEN. HAT ER NICHT SO VERFAHREN, SONDERN OHNE ZU FRAGEN ZWEI OBEN UND ZWEI UNTEN HERGERICHTET, SO MUSS SIE NOCH EINE TAUBE BRINGEN UND ER RICHTE SIE OBEN HER. DIES WENN SIE VON EINER ART WAREN, WENN ABER VON ZWEI ARTEN, SO MUSS SIE NOCH ZWEI BRINGEN. HATTE SIE DAS GELOBTE [PAAR] BEZEICHNET, SO MUSS SIE NOCH DREI TAUBEN BRINGEN. DIES WENN SIE VON EINER ART WAREN, WENN ABER VON ZWEI ARTEN, SO MUSS SIE NOCH VIER BRINGEN. HATTE SIE IHR GELÜBDE FESTGESETZT, SO MUSS SIE NOCH FÜNF TAUBEN BRINGEN. DIES WENN VON EINER ART, WENN ABER VON ZWEI ARTEN, SO MUSS SIE NOCH SECHS BRINGEN. WENN SIE SIE DEM PRIESTER GEGEBEN HAT UND NICHT WEISS, WAS SIE IHM GEGEBEN HAT, UND DER PRIESTER HINGEGANGEN UND SIE HERGERICHTET HAT, UND NICHT WEISS, WIE ER SIE HERGERICHTET HAT, SO MUSS SIE NOCH VIER TAUBEN BRINGEN WEGEN IHRES GELÜBDES; ZWEI ALS PFLICHTOPFER UND EINE ALS SÜNDOPFER; BEN-ÂZAJ SAGT, ZWEI SÜNDOPFER. R. JEHOŠUÂ SAGTE: DAS IST ES, WAS SIE GESAGT HABEN: LEBEND HAT ER EINE STIMME, TOT IST SEINE STIMME SIEBENFACH. WIESO IST SEINE STIMME SIEBENFACH? SEINE BEIDEN HÖRNER GEBEN ZWEI TROMPETEN, SEINE BEIDEN SCHENKEL GEBEN ZWEI FLÖTEN, SEINE HAUT GIBT EINE PAUKE, SEINE DÄRME GEBEN EINEN PSALTER UND SEINE DÜNNEN DÄRME EINE HARFE. MANCHE SAGEN: AUCH SEINE WOLLE GIBT PURPURFÄDEN. R. ŠIMÔN B. ÂQASJA SAGTE: BEI GREISEN AUS DEM GEMEINEN VOLK WIRD DER VERSTAND, JE ÄLTER SIE WERDEN, DESTO WIRRER, WIE ES HEISST: *er entzieht Bewährten die Rede und Greisen*

19. Weil er glaubte, beide Paare seien Pflichtopfer. 20. Beide Paare Turteltauben od. junge Tauben. 21. Eine Turteltaube u. eine junge Taube, beide als Brandopfer. 22. Von welcher Art sie es bringen werde, dies aber vergessen hat, jedoch weiss, welche Art sie dem Priester gegeben hat. 23. Das später darzubringende gelobte Paar kann von der falschen Art dargebracht worden sein. 24. Wenn sie beim Geloben gesagt hat, sie wolle das gelobte Brandopferpaar zusammen mit dem Brandopfer ihres Pflichtopfers darbringen. 25. Ein Paar ist untauglich, weil sie es von einer andren Art gelobt haben kann, ihr Pflicht-Brandopfer ist ebenfalls untauglich, da sie es zusammen mit den gelobten bringen sollte, sodass von den 4 dargebrachten Tauben nur eine, das Pflicht-Sündopfer, tauglich ist; sie hat daher je ein Paar von jeder Art wegen ihres Gelübdes u. eine Taube als Pflicht-Brandopfer darzubringen. 26. Auch das nachträgliche Pflichtopfer ist aus beiden Arten zu bringen. 27. Von welcher Art beide Paare waren. 28. Ob oben od. unten od. verteilt, sodass er viell. kein einziges Sündopfer od. kein einziges Brandopfer richtig dargebracht hat. 29. Je ein Brandopfer von jeder Art, als Paar zum dargebrachten Sündopfer. 30. Da viell. alle oben hergerichtet worden sind. 31. Weil ein Zweifel über das bereits hergerichtete Brandopfer besteht u. man sich nach seiner Ansicht (ob. S. 697 Z. 1) nach dem zuerst dargebrachten zu richten hat. 32. Dass die zu ergänzenden Opfer bedeutend mehr sind als diejenigen, zu denen man von vornherein verpflichtet war. 33. Der Widder od. sonst ein Hornvieh. 34. Nach den Kommentaren wird hier auf die Glöckchen am Oberkleid des Hochpriesters (cf. Ex. 28,33) Bezug genommen, die an Rosetten aus Purpurfäden befestigt waren; vgl. Bd. VIII S. 283 Z. 6ff. 35. Ij. 12,20.

III חטאת לזו עולה לזו עשה כולן למעלן מחצה
כשר ומחצה פסול כולן למטה מחצה כשר ומחצה
פסול חצים למעלן וחצים למטן שתיהן פסולות שאני
אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן:

IV חטאת ועולה סתומה ומפורשת עשה כולן
למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה
כשר ומחצה פסול חצים למעלן וחצים למטן אין כשר
אלא סתומה והיא מתחלקת ביניהן:

V חטאות שנתערבו בחובה אין כשר אלא מנין
חטאות שבחובה חובה שנים בחטאות מחצה כשר
ומחצה פסול חטאת שנים בחובה המנין שבחובה
כשר וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין
עולות שבחובה חובה שנים בעולה מחצה כשר ומחצה
פסול עולה שנים בחובה המנין שבחובה כשר:

VI האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר ילדה
זכר מביאה שני קינים אחת לנדרה ואחת לחובתה
נתנתן לכהן הכהן צריך לעשות שלש פרידין מלמעלן

שיהיו אחת בין מלמע׳ בין מלמט׳ ‖ M 8 + ו — M 9 ‖ כולן ... פסול M 10 ‖ חטאת שנתערב׳ M 11 ‖ ממנין חטאת M 12 ‖ שנתערב׳ בעול׳ מחצה B 13 ‖ בחטאת P 14 ‖ חטאות. M — חטאת ... וכן M 15 ‖ אין ... בחובה — M 16 ‖ ילדה PB 17 ‖ שתי ה ‖ פריד׳ שלש M 18 למעלן וא׳ למטן.

III. Gehören die Sündopfer der einen und die Brandopfer der andren, so ist, wenn er sie alle oben hergerichtet hat, die Hälfte tauglich und die Hälfte untauglich, wenn alle unten, die Hälfte tauglich und die Hälfte untauglich, und wenn die Hälfte oben und die Hälfte unten, beide untauglich, denn ich nehme an, er habe das Sündopfer oben und das Brandopfer unten hergerichtet.

IV. Wenn es ein Sündopfer, ein Brandopfer, ein unbezeichnetes [Paar] und ein bezeichnetes [Paar][10] sind, und er alle oben hergerichtet hat, so ist die Hälfte tauglich und die Hälfte untauglich, wenn alle unten, so ist die Hälfte tauglich und die Hälfte untauglich, und wenn die Hälfte oben und die Hälfte unten, so ist nur das unbezeichnete tauglich[11], und es ist unter sie zu teilen[12].

V. Sind Sündopfer unter Pflichtopfer[13] gemischt worden, so sind nur so viele tauglich, wie Sündopfer in den Pflichtopfern enthalten[14] sind. Sind die Pflichtopfer[15] doppelt so viel wie die Sündopfer, so ist die Hälfte tauglich und die Hälfte[16] untauglich; sind die Sündopfer doppelt so viel wie die Pflichtopfer, so ist die den Pflichtopfern entsprechende Anzahl[17] tauglich. Ebenso sind, wenn Brandopfer unter Pflichtopfer gemischt worden sind, nur so viele tauglich, wie Brandopfer in den Pflichtopfern enthalten sind. Sind die Pflichtopfer doppelt so viel wie die Brandopfer, so ist die Hälfte tauglich und die Hälfte untauglich; sind die Brandopfer doppelt so viel wie die Pflichtopfer, so ist die den Pflichtopfern entsprechende Anzahl tauglich.

VI. Wenn eine Frau gesagt hat, sie nehme auf sich, ein Taubenpaar [darzubringen], falls sie einen Knaben gebären sollte, und einen Knaben geboren hat, so bringe sie zwei Taubenpaare, eines wegen ihres Gelübdes und eines als Pflicht. Gibt sie sie dem Priester, so muss er drei Tauben oben[18] und eine

10. Die 2 Frauen gehören, der einen ein Paar u. das Sündopfer u. der andren ein Paar u. das Brandopfer. 11. Die übrigen können falsch hergerichtet worden sein. 12. Das Sündopfer für die eine u. das Brandopfer für die andre, u. jede hat das fehlende zu ergänzen. 13. Vgl. S. 693 N. 4. 14. Vgl. S. 693 N. 5. Dieser Satz ist eine Wiederholung aus dem 1. Abschnitt, worauf nun die Erklärung folgt. 15. Die einzelnen Tauben. 16. Sind es beispielsweise 2 unbezeichnete Taubenpaare u. 2 einzelne Sündopfer, so ist ein Paar u. ein Sündopfer tauglich; von den 3 unten hergerichteten sind 2 Sündopfer sicher tauglich, u. von den 3 oben hergerichteten ist ein Brandopfer sicher tauglich. 17. Sind es beispielsweise 4 Sündopfer u. ein Taubenpaar, so sind nur 2 Sündopfer tauglich; von den 3 oben hergerichteten sind allerdings alle untauglich, von den 3 unten hergerichteten aber ist eines sicher tauglich u. das andre kann das zum Paar gehörende Sündopfer sein. 18. Das gelobte Taubenpaar ist als Brandopfer oben herzurichten.

עולתה בן יונה בן עזאי אומר הולכין אחר הראשין
האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה
עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה:

V 16 חטאת | M 17 — ומתה | M 18 — עירתה ... חטאתה.

SO MUSS SIE ABERMALS EINE JUNGE TAUBE ALS BRANDOPFER BRINGEN". BEN-ÂZAJ SAGT, MAN RICHTE SICH NACH DEM ERSTEN". WENN EINE FRAU IHR SÜNDOPFER GEBRACHT HAT UND GESTORBEN IST, SO MÜSSEN IHRE ERBEN IHR BRANDOPFER BRINGEN; WENN IHR BRANDOPFER, UND GESTORBEN IST, SO BRAUCHEN IHRE ERBEN IHR SÜNDOPFER NICHT ZU BRINGEN.

DRITTER ABSCHNITT

מה דברים אמורים בכהן הנמלך אבל בכהן Zw. 73b
שאינו נמלך אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים Fol.24
לזו שלש לזו ושלש לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר
ומחצה פסול כולם למטה מחצה כשר ומחצה פסול
חצים למעלן וחצים למטן את שלמעלן מחצה כשר
ומחצה פסול ואת שלמטן מחצה כשר ומחצה פסול:
II אחת לזו ושתים לזו ושלש לזו ועשר לזו ומאה
לזו עשה כולם למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן
למטה מחצה כשר ומחצה פסול חצים למעלן וחצים
למטן המרובה כשר זה הכלל כל מקום שאתה יכול
לחלוק את הקינים שלא יהיו משל אשה אחת בין
למעלן בין למטן מחצה כשר ומחצה פסול וכל מקום
שאין אתה יכול לחלוק את הקינים עד שיהו משל
אשה אחת בין למעלן בין למטן המרובה כשר:

M 1 — ה | M 2 למעלי | M 3 למטה | M 4 — את ... וחציים
למטן | P 5 חציה למע' וחציה | M 6 — שלא ... הקינים || M 7

DIES GILT NUR VON DEM FALL, WENN DER PRIESTER DARUM FRAGT, WENN ABER DER PRIESTER NICHT DARUM FRAGT, UND EIN [PAAR] VON DIESER UND EINES VON JENER IST, ODER ZWEI VON DIESER UND ZWEI VON JENER, ODER DREI VON DIESER UND DREI VON JENER, SO IST, WENN ER ALLE OBEN HERGERICHTET HAT, DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH, WENN ALLE UNTEN, DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH, UND WENN DIE HÄLFTE OBEN UND DIE HÄLFTE UNTEN, VON DEN OBEREN DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH UND VON DEN UNTEREN DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH.

II. WENN EINES VON DIESER UND ZWEI VON JENER, ODER DREI VON JENER, ODER ZEHN VON JENER, ODER HUNDERT VON JENER, SO IST, WENN ER ALLE OBEN HERGERICHTET HAT, DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH, WENN ALLE UNTEN, DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH, UND WENN DIE HÄLFTE OBEN UND DIE HÄLFTE UNTEN, DIE MEHRHEIT TAUGLICH. DIE REGEL HIERBEI IST: WENN DU DIE TAUBENPAARE SO TEILEN KANNST, DASS NICHT AUF EINE FRAU OBEN UND UNTEN ENTFALLEN, SO IST DIE HÄLFTE TAUGLICH UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH, UND WENN DU DIE TAUBENPAARE NICHT ANDERS TEILEN KANNST, ALS DASS AUF EINE FRAU OBEN UND UNTEN ENTFALLEN, SO IST DIE MEHRHEIT TAUGLICH.

19. Das 1. Brandopfer ist ungiltig. 20. Sc. Opfer, das sie bereits dargebracht hat, einerlei ob es das Sündopfer od. das Brandopfer ist. 1. Die vorangehenden Bestimmungen bei einem Durcheinandergeraten der Tauben. 2. Welche Sündopfer u. welche Brandopfer sein soll. 3. Sondern selber bestimmt, als was u. für wen er sie darbringt. 4. Vgl. S. 693 N. 2. 5. Nur die Brandopfer, die vorschriftsmässig hergerichtet worden sind; vgl. S. 693 Z. 2. 6. Cf. N. 5 mut. mut. 7. Auch wenn alle oben bezw. unten hergerichteten Tauben einer Frau gehören, ist nur die Hälfte untauglich. 8. Wenn irgend eine Vermischung der einen mit denen der andren erfolgt ist. 9. Die in ihrer Gesamtheit einer Frau gehört.

יש לה ארבע השביעית יש לה שש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו השלישית והרביעית אין להם כלום החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתים השביעית יש לה חמש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו החמישית והששית אין להם כלום השביעית יש לה ארבע ויש אומרים השביעית לא הפסידה כלום ואם פרח מן המתות לכולן הרי כולן ימותו:

IV קן סתומה וקן מפורשת פרח מן הסתומה למפורשת יקח זוג לשני חזר או שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולן ימותו:

V חטאת מכאן ועולה מכאן וסתומה באמצע פרח מן האמצע לצדדין אחד הילך ואחד הילך לא הפסיד כלום אלא יאמר זה שהלך אצל חטאות זה שהלך אצל עולות עולה חזר לאמצע האמצעיים ימותו אלו יקרבו חטאות ואלו יקרבו עולות חזר או שפרח מן האמצע לצדדין הרי כולן ימותו: אין מביאין תורין כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורין כיצד האשה שהביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תבפול ותביא עולתה תור עולתה תור וחטאתה בן יונה תבפול ותביא

M 7 — ה ‖ M 8 ופרח ‖ M 9 + לסתומ׳ ‖ M 10 — פרח ‖ M 11 חטאת ‖ P 12 — ו ‖ M 13 עולה ‖ M 14 עוד שפרח מן האמצעיים ‖ P 15 — עולתה תור. M וב״י לחטאת.

DREI, DIE SECHSTE VIER UND DIE SIEBENTE SECHS[10]. WENN [ABERMALS] EINE FORTFLIEGT UND ZURÜCKFLIEGT, SO WIRD [WIEDERUM JEDES MAL] EINE BEIM FORTFLIEGEN UND EINE BEIM ZURÜCKFLIEGEN UNTAUGLICH; AUCH DIE DRITTE UND DIE VIERTE HABEN NICHTS, DIE FÜNFTE HAT EIN [PAAR], DIE SECHSTE ZWEI UND DIE SIEBENTE FÜNF. WENN [ABERMALS] EINE FORTFLIEGT UND ZURÜCKFLIEGT, SO WIRD [WIEDERUM JEDES MAL] EINE BEIM FORTFLIEGEN UND EINE BEIM ZURÜCKFLIEGEN UNTAUGLICH; AUCH DIE FÜNFTE UND DIE SECHSTE HABEN NICHTS UND DIE SIEBENTE HAT VIER [PAARE]; UND MANCHE SAGEN, DIE SIEBENTE HABE [DADURCH] KEINEN NACHTEIL[11]. IST ZU DIESEN ALLEN EINE VON DEN VERENDENZULASSENDEN ZUGEFLOGEN, SO SIND SIE ALLE VERENDEN ZU LASSEN.

IV. IST VON EINEM UNBEZEICHNETEN TAUBENPAAR UND EINEM BEZEICHNETEN EINE VOM UNBEZEICHNETEN ZUM BEZEICHNETEN GEFLOGEN[12], SO HOLE MAN EINEN PARTNER FÜR DIE ANDRE[13]. IST [EINE] ZURÜCKGEFLOGEN[14], ODER IST VON VORNHEREIN EINE VON DEN BEZEICHNETEN [ZU DEN ANDREN] GEFLOGEN, SO SIND ALLE VERENDEN ZU LASSEN[15].

V. WENN DAS SÜNDOPFER AUF DER EINEN SEITE, DAS BRANDOPFER AUF DER ANDREN SEITE UND EIN UNBEZEICHNETES [PAAR] IN DER MITTE SICH BEFINDET, UND [SIE] AUS DER MITTE NACH DEN SEITEN FLIEGEN, EINE DA UND EINE DORT, SO IST KEIN NACHTEIL ENTSTANDEN, VIELMEHR SAGE MAN: DIE ZUM SÜNDOPFER GEFLOGEN IST, SEI SÜNDOPFER, UND DIE ZUM BRANDOPFER GEFLOGEN IST, SEI BRANDOPFER[19]. FLIEGEN [SIE] NACH DER MITTE ZURÜCK, SO SIND DIE IN DER MITTE[17] BEFINDLICHEN VERENDEN ZU LASSEN UND DIE ANDREN SIND [EINE] ALS SÜNDOPFER UND [EINE] ALS BRANDOPFER DARZUBRINGEN. FLIEGT [EINE] ZURÜCK, ODER [EINE] AUS DER MITTE NACH DEN SEITEN, SO SIND ALLE VERENDEN ZU LASSEN. MAN DARF NICHT TURTELTAUBEN ZU JUNGEN TAUBEN[18] ODER JUNGE TAUBEN ZU TURTELTAUBEN BRINGEN. ZUM BEISPIEL. WENN EINE FRAU ALS SÜNDOPFER EINE TURTELTAUBE UND ALS BRANDOPFER EINE JUNGE TAUBE GEBRACHT HAT, SO MUSS SIE ABERMALS EINE TURTELTAUBE ALS BRANDOPFER BRINGEN; WENN ALS BRANDOPFER EINE TURTELTAUBE UND ALS SÜNDOPFER EINE JUNGE TAUBE,

das Zurückfliegen untauglich geworden. 10. Bei dieser ist nur je ein Mal eine Taube zugeflogen u. fortgeflogen, sodass nur 2 untauglich geworden sind. 11. Vielmehr verbleiben ihr auch in diesem Fall 5 Paare. Zu ihren sind nur 3 fremde zugeflogen, während das Fortfliegen nicht berücksichtigt wird, da dadurch der Bestand von 14 Tauben nicht vermindert worden ist. 12. In dem Fall, wenn man auch die beiden ersteren nicht auskennt. 13. Während die 3 verenden zu lassen sind. 14. Sodass es nunmehr wieder 2 Paare sind. 15. Vom bezeichneten Paar sind beide untauglich, weil man sie nicht auskennt (vgl. N. 12), u. nunmehr befindet sich eine von ihnen beim andren Paar. 16. Beide Paare sind nunmehr bezeichnet. 17. Die man nicht auskennt. 18. Als Ergänzung zum Paar; es muss immer ein gleiches Paar sein.

ZWEITER ABSCHNITT

ן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר או שפרח לבין המתות או שמת אחד מהן יקח זוג לשני פרח לבין הקריבות פסול ופוסל אחד כנגדו שהגוזל הפורה פסול ופוסל אחד כנגדו:

II כיצד שתי נשים לזו שני קינים ולזו שני קינים פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו חזר פוסל אחד בחזירתו פרח וחזר ופרח וחזר לא הפסיד כלום שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים:

III לזו אחת ולזו שתים ולזו שלש ולזו ארבע ולזו חמש ולזו שש ולזו שבע פרח מן הראשונה לשנייה ולשלישית ולרביעית ולחמישית ולששית ולשביעית וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו הראשונה והשנייה אין להם כלום השלישית יש לה אחת הרביעית יש לה שתים החמישית יש לה שלש הששית

P 1 שתי | M 2 — ו | MP 3 — ו | M 4 בהן | M 5 — יש ... החמישית | M 6 + ו.

IST VON EINEM UNBEZEICHNETEN TAUBENPAAR[1] EINE TAUBE IN DIE LÜFTE ENTFLOGEN, ODER UNTER VERENDENZULASSENDE[2], ODER IST EINE VON IHNEN VERENDET, SO HOLE MAN EINEN PARTNER FÜR DIE ANDRE. IST SIE UNTER DARZUBRINGENDE ENTFLOGEN, SO IST SIE UNTAUGLICH UND MACHT NOCH EINE ANDRE[3] UNTAUGLICH. DIE ENTFLOGENE TAUBE IST NÄMLICH UNTAUGLICH UND MACHT NOCH EINE ANDRE UNTAUGLICH.

II. ZUM BEISPIEL. WENN VON ZWEI FRAUEN DIE EINE ZWEI TAUBENPAARE HAT UND DIE ANDRE ZWEI TAUBENPAARE HAT, UND EINE VON DENEN DER EINEN ZU DENEN DER ANDREN FLIEGT, SO MACHT SIE EINE[4] BEIM FORTFLIEGEN UNTAUGLICH; KOMMT EINE ZURÜCK, SO MACHT SIE WIEDER EINE BEIM ZURÜCKFLIEGEN[5] UNTAUGLICH; FLIEGT WEITER EINE HIN UND [EINE] ZURÜCK, SO ENTSTEHT DADURCH KEIN NACHTEIL MEHR, DENN AUCH WENN SIE ALLE UNTER EINANDER VERMISCHT SIND, SIND ES NICHT WENIGER ALS ZWEI[6].

III. WENN EINE EIN PAAR HAT, EINE ANDRE ZWEI, EINE ANDRE DREI, EINE ANDRE VIER, EINE ANDRE FÜNF, EINE ANDRE SECHS UND EINE ANDRE SIEBEN, UND EINE VON DER ERSTEN ZUR ZWEITEN, DANN[7] [VON DIESER] ZUR DRITTEN, DANN [VON DIESER] ZUR VIERTEN, DANN [VON DIESER] ZUR FÜNFTEN, DANN [VON DIESER] ZUR SECHSTEN UND DANN [VON DIESER] ZUR SIEBENTEN FLIEGT, UND [EBENSO] ZURÜCK, SO WIRD [JEDES MAL] EINE BEIM FORTFLIEGEN UND EINE BEIM ZURÜCKFLIEGEN UNTAUGLICH[8]; DIE ERSTE UND DIE ZWEITE HABEN NICHTS[9], DIE DRITTE HAT EIN [PAAR], DIE VIERTE ZWEI, DIE FÜNFTE

1. Wenn die beiden Tauben noch nicht bezeichnet worden sind, welche als Sündopfer u. welche als Brandopfer. 2. Vgl. ob. S. 693 Z. 10. 3. Wörtl. entsprechende, zu ihr als Paar gehörende; wird weiter erklärt. 4. Von den 3 zurückbleibenden kann nur ein Paar dargebracht werden, ebenso von den 5 der andren nur 2 Paare. 5. Möglicherweise ist es eine andre, sodass auch von den 2 Paaren der andren nur eines vollständig ist. 6. Sc. Paare, die eine Frau unter den vermischten hat. 7. Dieselbe od. eine andre. 8. Nach der Lehre in der 1. Mišnah. 9. Ihnen bleiben keine Tauben zur Opferung; der 1. ist die eine durch das Fortfliegen u. die andre durch das Zurückfliegen untauglich geworden, u. auch der 2. ist eine des einen Paars durch das Fortfliegen u. eine des andren Paars durch

בין [11]שהנדבה מרובה וחובה מועטת בין ששתיהן שוות:

III במה דברים אמורים בחובה ובנדבה אבל בחובה [12]שנתערבה זו בזו אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו שלש לזו ושלש לזו מחצה כשר ומחצה פסול אחת לזו ושתים לזו שלש לזו ועשר לזו [13]ומאה לזו [14]המועט כשר בין משם אחד ובין משני שמות בין מאשה אחת ובין משתי נשים:

IV [15]כיצד משם אחד לידה ולידה זיבה וזיבה משם אחד משני שמות לידה וזיבה [16]כיצד משתי נשים על זו לידה ועל זו לידה על זו זיבה ועל זו זיבה משם אחד משני שמות על זו לידה ועל זו זיבה רבי יוסי אומר [17]שתי נשים שלקחו [18]את קיניהם בעירוב או שנתנו דמי קיניהם לכהן לאיזו שירצה כהן יקריב חטאת [19]ולאיזו שירצה כהן יקריב עולה בין משם אחד בין משני שמות:

11 M שנד׳ || 12 M שנתער׳ מזו על זו אחת || 13 M —
ומל״ז ה || 14 P המועט || 15 M וכי׳ מצד אחד ||
16 M + ו || 17 M + אף || 18 M - את ... דמי
19 M ואיזו.

FREIWILLIGEN WENIGER, OB DIE FREIWILLIGEN[6] MEHR UND DIE PFLICHTOPFER WENIGER, ODER BEIDE IN GLEICHER ANZAHL SIND.

III. DIES GILT NUR VON PFLICHTOPFERN UND FREIWILLIGEN, WENN ABER NUR PFLICHTOPFER[7] MITEINANDER VERMISCHT WORDEN SIND, EINES VON DIESER UND EINES VON JENER[8], ZWEI VON DIESER UND ZWEI VON JENER, DREI VON DIESER UND DREI VON JENER, SO IST DIE HÄLFTE TAUGLICH[9] UND DIE HÄLFTE UNTAUGLICH; WENN EINES VON DIESER UND ZWEI VON JENER, DREI VON DIESER UND ZEHN VON JENER UND HUNDERT VON EINER ANDREN, SO SIND NUR DIE WENIGSTEN[10] TAUGLICH. EINERLEI OB SIE EINES NAMENS SIND ODER ZWEIER NAMEN[11], OB SIE VON EINER FRAU SIND[12] ODER VON ZWEI FRAUEN[12].

IV. WAS HEISST EINES NAMENS? — WEGEN EINER GEBURT UND EINER GEBURT, WEGEN EINES BLUTFLUSSES UND EINES BLUTFLUSSES, SO IST DIES EINES NAMENS. WAS HEISST ZWEIER NAMEN? — WEGEN EINER GEBURT UND WEGEN EINES BLUTFLUSSES. WAS HEISST VON ZWEI FRAUEN? — EINE WEGEN EINER GEBURT UND EINE WEGEN EINER GEBURT, EINE WEGEN EINES BLUTFLUSSES UND EINE WEGEN EINES BLUTFLUSSES, SO IST DIES EINES NAMENS. WAS HEISST ZWEIER NAMEN? — EINE WEGEN EINER GEBURT UND EINE WEGEN EINES BLUTFLUSSES. R. JOSE SAGTE: WENN ZWEI FRAUEN IHRE VOGELPAARE VERMISCHT[13] GEKAUFT ODER DAS GELD FÜR IHRE VOGELPAARE DEM PRIESTER GEGEBEN HABEN, SO KANN DER PRIESTER NACH BELIEBEN[14] EINES ALS SÜNDOPFER UND EINES ALS BRANDOPFER DARBRINGEN, EINERLEI OB EINES NAMENS ODER ZWEIER NAMEN[12].

6. Die Brandopfer. 7. Taubenpaare ohne Bezeichnung, welche als Sündopfer u. welche als Schuldopfer. 8. Gewöhnlich sind es Wöchnerinnen, die Taubenpaare darzubringen haben; cf. Lev. 12,8. 9. Von einer der beiden Frauen, der bestimmt diese Anzahl gehört; sie hat eine als Sündopfer u. eine als Brandopfer darzubringen. 10. Diejenige Frau, die unter den vermischten die wenigsten Taubenpaare hat. 11. Wenn beispielsweise die einen Wöchnerinnenopfer u. die andren Flussbehaftetenopfer sind. 12. Aus verschiedenem Anlass. 13. Wenn sie die Bestimmung, welche als Sündopfer u. welche als Brandopfer, dem darbringenden Priester überlassen haben. 14. Die Frauen aber können nicht mehr bestimmen, weil dies nur beim Einkauf od. bei der Heiligung erfolgen kann, sonst aber erst bei der Darbringung durch den Priester.

טאת העוף נעשית למטן וחטאת בהמה למעלן עולת העוף נעשית למעלן ועולת בהמה למטן ואם שינה בזה ובזה פסל: סדר קינין כך הוא החובה אחד חטאת ואחד עולה בנדרים ובנדבות כולן עולות איזהו נדר האומר הרי עלי עולה ואיזו נדבה האומר הרי זו עולה מה בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים מתו או נגנבו חייב באחריותן נדבות מתו או נגנבו אין חייב באדריותן: II חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת אפילו אחד בריבוא ימותו כולם חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין עולה שבחובה בין שחובה מרובה ונדבה מועטת

Pr. 7a
Meg. 5a
Hul. 39a

Col.b
Zeb. 75b

M 1 — ו M 2 B פכול M 3 ונדבו M 4 + חי M 5 — נדבות ... באחריותן V 6 שנתערב M 7 בתורה P 8 במנ. M — כ M 9 מנין עולות M 10 שהחובה.

DAS VOGEL-SÜNDOPFER IST UNTERHALB UND DAS VIEH-SÜNDOPFER IST OBERHALB HERZURICHTEN[2]; DAS VOGEL-BRANDOPFER IST OBERHALB UND DAS VIEH-BRANDOPFER IST UNTERHALB HERZURICHTEN. HAT MAN BEI DEM EINEN ODER DEM ANDREN ANDERS VERFAHREN, SO IST ES UNTAUGLICH. FOLGENDES IST DIE ORDNUNG BEIM VOGELPAAR[3]: DAS PFLICHTOPFER EINES ALS SÜNDOPFER UND EINES ALS BRANDOPFER, DAS GELOBTE UND DIE FREIWILLIGE GABE NUR ALS BRANDOPFER. GELOBTES IST ES, WENN JEMAND SAGT: ICH NEHME AUF MICH, EIN BRANDOPFER [DARZUBRINGEN]; EINE FREIWILLIGE GABE IST ES, WENN JEMAND SAGT: DIES SEI EIN BRANDOPFER. WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES ZWISCHEN DEM GELOBTEN UND DER FREIWILLIGEN GABE? — FÜR DAS GELOBTE IST MAN, WENN ES VERENDET ODER GESTOHLEN WIRD, ERSATZPFLICHTIG, FÜR DIE FREIWILLIGE GABE IST MAN, WENN ES VERENDET ODER GESTOHLEN WIRD, NICHT ERSATZPFLICHTIG.

II. IST EIN SÜNDOPFER UNTER BRANDOPFER VERMISCHT WORDEN, ODER IST EIN BRANDOPFER UNTER SÜNDOPFER VERMISCHT WORDEN, SELBST EINES UNTER EINE MYRIADE, SO SIND ALLE VERENDEN ZU LASSEN. IST EIN SÜNDOPFER UNTER PFLICHTOPFER[4] VERMISCHT WORDEN, SO SIND NUR SO VIELE TAUGLICH, WIE SÜNDOPFER IN DEN PFLICHTOPFERN ENTHALTEN[5] SIND. DESGLEICHEN SIND, WENN EIN BRANDOPFER UNTER PFLICHTOPFER VERMISCHT WORDEN IST, NUR SO VIELE TAUGLICH, WIE BRANDOPFER IN DEN PFLICHTOPFERN ENTHALTEN SIND, EINERLEI OB DIE PFLICHTOPFER MEHR UND DIE

1. Vgl. Bd. VIII S. 213 Z. 19ff. 2. Dh. das Blut ist unterhalb bezw. oberhalb des Altars, der durch einen roten Strich geteilt war, zu sprengen. 3. Hebr. קן, Vogelnest; die Mehrzahl קינין bezeichnet das als Vogelopfer darzubringende Taubenpaar, Turteltauben od. junge Tauben, u. zwar stets eine als Sündopfer u. eine als Brandopfer (cf. Lev. 5,7 uö.). Freiwillige Taubenopfer, auch einzelne (cf. Lev. 1,14) wurden als Brandopfer dargebracht. Hier wird vornehmlich von den Taubenpaaren gesprochen, die Frauen gelegentlich ihrer Entbindung (cf. Lev. Kap. 12) darzubringen haben. 4. Von denen noch nicht bestimmt worden ist, welche als Sündopfer u. welche als Schuldopfer. 5. Sind es beispielsweise zusammen 5 Tauben, so können nur 2 als Sündopfer dargebracht werden, eine 3. kann schon zu einem andren Paar gehören; ebenso kann keine als Brandopfer verwendet werden, da eine sicher Sündopfer ist.

מסכת קינים

Von den Taubenpaaren

שלם מסכת מדות. י״ג חשון ה תרצ״ה:

המדיחין לשכת המלח שם היו נותנין מלח לקרבן
לשכת הפרוה שם היו מולחין עורות קדשים ועל גגה
היה בית הטבילה לכהן גדול ביום הכפורים לשכת
המדיחין ששם היו מדיחין קרבי הקדשים ומשם מכיבה
עולה לגג בית הפרוה:

IV שבדרום לשכת העץ לשכת הגולה לשכת
הגזית לשכת העץ אמר רבי אליעזר בן יעקב שכחתי
מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כהן גדול
היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה
שם היה בור קבוע והגלגל נתון עליו ומשם מספיקין
מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היתה סנהדרין
גדולה של ישראל יושבת ודנה את הכהונה וכהן
שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים ויוצא
והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים ומתעטף
לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויום טוב היו
עישין שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן וכך היו
אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו
של אהרן וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת
לפני ה׳ בבית קדשי הקדשים:

9 M + ש | 10 M — ה | 11 M קדש משם | 12 M ושבדר לשכת הגולה | 13 M אלע׳ שכח | 14 M אחר | 15 M הגולה והגל׳ | 16 M משם היו מכפ׳ | 17 M כנהדרי גדולה שלישית (? של ישׂ) | 18 M — ו | 19 M — וש ש | P 20 — ו || 21 M — פסול | 22 M — הכהן ... הקדשים.

KAMMER[1] UND DIE SPÜLKAMMER. IN DER SALZKAMMER VERWAHRTE MAN DAS SALZ FÜR DIE OPFER, IN DER PARVAKAMMER SALZTE MAN DIE HÄUTE DER OPFERTIERE, AUF DEREN DACH BEFAND SICH DAS TAUCH- 5
BAD FÜR DEN HOCHPRIESTER AM VERSÖHNUNGSTAG[2], UND IM SPÜLRAUM SPÜLTE MAN DAS GEWEIDE DER OPFERTIERE. VON DA FÜHRTE EINE WENDELTREPPE ZUM DACH DER PARVAKAMMER HINAUF.

IV. AUF DER SÜDSEITE: DIE HOLZKAMMER, DIE WINDEKAMMER UND DIE QUADERKAMMER. VON DER HOLZKAMMER SAGTE R. ELIÊZER B. JÂQOB, ER HABE VERGESSEN, WOFÜR SIE DIENTE. ABBA-ŠAÚL SAGTE, ES WAR 15
DIE KAMMER DES HOCHPRIESTERS UND LAG HINTER DEN BEIDEN ANDREN. DAS DACH DIESER DREI WAR GLEICHMÄSSIG. IN DER BRUNNENKAMMER BEFAND SICH EIN BRUNNEN MIT EINEM WINDERAD DARÜBER; AUS DIESEM VERSORGTE MAN DEN GANZEN TEMPELHOF MIT WASSER. IN DER QUADERKAMMER HATTE DAS GROSSE SYNEDRIUM JISRAÉLS SEINEN SITZ UND HIELT GERICHT ÜBER DIE PRIESTERSCHAFT. WURDE AN EINEM PRIESTER EIN MAKEL[4] GEFUNDEN, SO KLEIDETE ER SICH SCHWARZ UND HÜLLTE SICH SCHWARZ, ENTFERNTE SICH UND GING FORT. AN DEM ABER KEIN MAKEL GEFUNDEN WURDE, DER KLEIDETE SICH WEISS UND HÜLLTE SICH WEISS, TRAT EIN UND TAT DIENST MIT SEINEN PRIESTERBRÜDERN. UND SIE VERANSTALTETEN EIN FEST, DASS AN DEN NACHKOMMEN DES PRIESTERS AHRON KEIN MAKEL GEFUNDEN WORDEN WAR, UND SIE SPRACHEN ALSO: GEPRIESEN SEI GOTT[5], GEPRIESEN SEI ER, DASS AN DEN NACHKOMMEN AHRONS KEIN MAKEL GEFUNDEN WORDEN IST. UND GEPRIESEN SEI ER, DER AHRON AUSERWÄHLT HAT UND SEINE SÖHNE, VOR DEM HERRN ZU STEHEN UND DIENST ZU TUN IM HAUSE DES ALLERHEILIGSTEN.

delten Räumen. 2. Nach dem Erbauer benannt; vgl. Bd. II S. 847 N. 105. 3. Der an diesem Tag wiederholt ein Tauchbad nehmen u. die Kleider wechseln musste; vgl. Bd. II S. 837 Z. 24ff. 4. Der ihn für den Tempeldienst untauglich machte. 5. Das W. מקום, Ort, wird als Benennung Gottes gebraucht, der Allumfassende; an dieser Stelle viell. eine Anspielung auf den Sitz des Synedriums, der ebenfalls als Ort bezeichnet wird; cf. Dt. 17,10 u. hierzu Bd. VII S. 363 Z. 3.

שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש
ותוכו עשרים אמה כותל ההיכל שש והתא שש וכותל
התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל
חמש אמות האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן
הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא
בית החליפות ששם גונזים את הסבינין וההיכל צר
מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר הוי אריאל
קרית חנה דוד מה ארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף
ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

DREI DIE WENDELTREPPE, FÜNF DIE WAND DES SEITENRAUMS, SECHS DER SEITENRAUM, SECHS DIE WAND DES TEMPELS, ZWANZIG ELLEN SEIN INNENRAUM, SECHS DIE WAND DES TEMPELS, SECHS DER SEITENRAUM, FÜNF DIE WAND DES SEITENRAUMS, DREI ELLEN DER WASSERABFLUSSRAUM UND FÜNF ELLEN DIE WAND. DIE VORHALLE ÜBERRAGTE [DIE BREITE] FÜNFZEHN ELLEN AUF DER NORDSEITE UND FÜNFZEHN ELLEN AUF DER SÜDSEITE. DIESEN [TEIL] NANNTE MAN SCHLACHTMESSERRAUM, WEIL DA DIE MESSER VERWAHRT WURDEN. DER TEMPEL WAR HINTEN SCHMAL UND VORN BREIT, SODASS ER EINEM [LAGERNDEN] LÖWEN GLICH, WIE ES HEISST:[22] *O Gotteslöwe, du Stadt, wo David gelagert.* WIE EIN LÖWE HINTEN SCHMAL UND VORN BREIT IST, SO WAR AUCH DER TEMPEL HINTEN SCHMAL UND VORN BREIT.

M 41 — ותוכו ... שש | P 42 ושש || M 43 הוא נקרא | P 44 החילפות || M 45 הסיכנין (!) ההי׳ צר מאח׳ רחב לפנ׳ || M 46 + הזה.

FUENFTER ABSCHNITT

ל העזרה היתה אורך מאה ושמנים ושבע על
רוחב מאה ושלשים וחמש מן המזרח למערב
מאה ושמנים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל אחת
עשרה אמה מקום דריסת הכהנים אחת עשרה אמה
המזבח שלשים ושתים בין האולם ולמזבח עשרים
ושתים אמה החיכל מאה אמה ואחת עשרה אמה
לאחורי בית הכפרת:

II מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש הכבש
והמזבח ששים ושתים מן המזבח לטבעות שמונה
אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות
לשלחנות ארבע מן השלחנות ולנסין ארבע מן הנסין
לכותל העזרה שמנה אמות והמותר בין הכבש לכותל
ומקום הנסין:

III שש לשכות היו בעזרה שלש בצפון ושלש
בדרום שבצפון לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת

M 1 — מקום ... אמה | BP 2 החיל || M 3 מאחורי | P 4 מן הכבש ולמז׳ הפרכות || M 5 + ו | M 6 ו. || MP 8 — ה || M 7 — משל׳ לנג׳ אר׳ מנג׳

THE WHOLE TEMPLE COURT WAS A HUNDRED AND EIGHTY-SEVEN CUBITS LONG AND A HUNDRED AND THIRTY-FIVE CUBITS BROAD. A HUNDRED AND EIGHTY-SEVEN FROM EAST TO WEST: ELEVEN CUBITS THE SPACE OF THE ISRAELITES, ELEVEN CUBITS THE SPACE OF THE PRIESTS, THIRTY-TWO CUBITS THE ALTAR, TWENTY-TWO CUBITS [THE SPACE] BETWEEN THE PORCH AND THE ALTAR, A HUNDRED CUBITS THE TEMPLE AND ELEVEN CUBITS BEHIND THE DEBIR.

II. A HUNDRED AND THIRTY-FIVE CUBITS FROM NORTH TO SOUTH: THIRTY-TWO THE RAMP AND THE ALTAR, EIGHT CUBITS FROM THE ALTAR TO THE RINGS, TWENTY-FOUR THE SPACE OF THE RINGS, FOUR FROM THE RINGS TO THE TABLES, FOUR FROM THE TABLES TO THE PILLARS, EIGHT CUBITS FROM THE PILLARS TO THE WALL OF THE COURT, AND THE REMAINDER FALLS TO [THE SPACE] BETWEEN THE RAMP AND THE WALL AND THE SPACE OF THE PILLARS.

III. [NOCH] SIX CHAMBERS[1] WERE IN THE COURT, THREE ON THE NORTH SIDE AND THREE ON THE SOUTH SIDE. ON THE NORTH SIDE: THE SALT CHAMBER, THE PARVA-

innerhalb welcher die Wendeltreppen sich befanden. 22. Jes. 29,1. 1. Ausser den bisher behan

V. Von der Nordostecke führte eine Wendeltreppe[16] zur Nordwestecke hinauf, von wo aus man zu den Dächern der Seitenräume gelangte. Man stieg auf die Wendeltreppe, und mit dem Gesicht nach Westen ging man die ganze Nordseite, bis man zur Westseite gelangte, war man an der Westseite angelangt, so wandte man das Gesicht nach Süden und ging die Westseite, bis man zur Südseite gelangte; war man an der Südseite angelangt, so wandte man das Gesicht nach Osten und ging die Südseite, bis man zur Tür des Söllers gelangte, denn die Tür des Söllers war auf der Südseite. An der Tür des Söllers waren zwei Stangen[17] aus Zedernholz, an denen man zum Dach des Söllers gelangte, und Steinvorsprünge trennten auf dem Söller zwischen dem Heiligen und dem Allerheiligsten. Im Söller waren Luken, die zum Allerheiligsten führten, durch die man die Arbeiter in Kästen herunterliess, damit sich ihre Augen nicht am [Glanz des] Allerheiligsten weiden.

V א ומכבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן
צפונית מערבית שבה היו עולין לגגות התאים היה
עולה במכבה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד
שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום
הלך כלפי מערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע כלפי
הדרום והיו פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהוא
מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח כלפי
הדרום ובפתחה של עליה היו שני כלונסות של ארז
שבהן היו עולין לגגה של עליה ובראשן פכפכין
מבדיל בעליה בין הקדש לבין קדשי הקדשים ולולין
היו פתוחים בעליה לבית קדשי הקדשים שבהן היו
משלשלין את האומנין בתיבות כדי שלא יזנו עיניהם
מבית קדשי הקדשים:

VI ב והחיכל מאה על מאה על רום מאה האומם
שש אמות וגובה ארבעים אמה ואמה ביזר ואמתים
בית דילפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגיבה של
עליה ארבעים אמה אמה ביזר ואמתים בית דילפה
אמה תקרה ואמה מעזיבה ושלש אמות מעקה ואמה
כלה עודר רבי יהודה אומר לא היה כלה עודר עולה
מן המדה אלא ארבע אמות היה מעקה:

VII ג ממזרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש
והאולם אחת עשרה כותל החיכל שש ותיכו ארבעים
אמה אמה מוקפין ועשרים אמה בית קדש הקדשים
כותל החיכל שש והתא שש וכותל התא חמש מן
הצפון לדרום שבעים אמה כותל המכבה חמש והמכבה

P 20 בכפכפם | M 21 לצפון והיא למזרח היה מה׳ בדרום | M 23 בפתח׳ לדר׳ | M 24 קלו׳ | M 25 וראשי | P 22 — ה | M 26 בין קדש | פס׳ מבדילין בין קדש לקדש הקד׳ וכלולים | M 27 היו — | M 28 + ו | M 29 — ו. B גבוה | M 30 אמו׳ וכיור מאתי׳ (!) בדילפ׳ | P 31 — ו | M 32 — וגובה ... מעקה | M 33 כול׳ | M 34 כולה עורב | M 35 עולה במדה | M 36 BP אחד עשר | M 37 מן המז׳ | M 38 + ל | M 39 — ההי׳ | M 40 — אמה (M במס׳).

VI. Der Tempel war hundert zu hundert [Ellen gross], bei einer Höhe von hundert [Ellen]: sechs Ellen Basis, vierzig Ellen [Wand]höhe, eine Elle Ornament, zwei Ellen Traufe[18], eine Elle Gebälk, eine Elle Estrich, vierzig Ellen [Wand]höhe des Söllers, eine Elle Ornament, zwei Ellen Traufe, eine Elle Gebälk, eine Elle Estrich, drei Ellen Geländer und eine Elle Rabenscheuche[19]. R. Jehuda sagt, die Rabenscheuche sei nicht mitzurechnen, vielmehr hatte das Geländer vier Ellen.

VII. Hundert Ellen von Osten nach Westen: fünf Ellen die Wand der Vorhalle, elf die Vorhalle, sechs die Wand des Tempelschiffs, vierzig Ellen sein Innenraum, eine Elle die Wanddicke[20], zwanzig Ellen das Allerheiligste, sechs die Wand des Tempels, sechs der Seitenraum und fünf die Wand des Seitenraums. Von Norden nach Süden waren es siebzig Ellen: fünf die Treppenwand[21],

16. Manche übersetzen Rundgang, gegen den Sinn an andren Stellen u. gegen den Gebrauch des Verbums עולה, weil eine Treppe nicht von einer Ecke zur andren führen kann; selbstverständlich führte die Treppe zu einem Gang, der zur andren Ecke führte. 17. Wol durch Sprossen verbunden, also eine Leiter. 18. So nach dem Wortlaut; nach Maimonides hatten die Zwischendecken einen Zwischenraum zum Auffangen u. Ableiten des in die Decke dringenden Wassers. 19. Spitze auslaufende Stangen; vgl. S. 221 N. 110. 20. Zwischen dem Heiligen u. dem Allerheiligsten. 21. Die äusserste der 3 Wände,

הפתח היו עומדות וכמין [4]איצטרמיטא היו ונקפלות לאחוריהן אלו [5]שתי אמות ומחצה ואלו [6]שתי אמות ומחצה חצי אמה ומזוזה מכאן וחצי אמה ומזוזה מכאן שנאמר ושתים [7]דלתות לדלתות שתים מוסבות דלתות שתים לדלת אחת [8]ושתי דלתות לאחרת:

II [9]ושני פשפשין היו לו לשער הגדול אחד בצפון ואחד בדרום שבדרום לא נכנס אדם [10]בו מעולם ועליו הוא מפורש על ידי יחזקאל [11]שנאמר ויאמר אלי [12]ה׳ השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי ה׳ אלהי ישראל בא בו והיה סגור נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס להתא [13]ומהתא להיכל רבי יהודה אומר בתוך [14]עוביו של כותל היה מהלך עד שנמצא עומד בין שני השערים ופתח את החיצונות מבפנים ואת הפנימיות מבחוץ:

III [15]ושלשים ושמונה תאים היו שם חמשה עשר [16]בצפון חמשה עשר בדרום ושמונה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על [17]גבי חמשה וחמשה על גביהם [18]ושבמערב שלשה על גבי שלשה ושנים על גביהם ושלשה פתחים היה לכל אחד ואחד [19]אחד להתא [20]מהימין ואחד להתא מהשמאל ואחד להתא [21]שעל גביו ובקרן מזרחית צפונית היו חמשה פתחים אחד [22]להתא מן הימין ואחד [23]להתא שעל גביו ואחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל:

IV התחתונה חמש ורובד שש [24]והאמצעית שש ורובד שבע והעליונה שבע שנאמר היציע התחתונה חמש באמה רחבה [25]והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה:

MITTE DER TÜRHÖHLUNG; ES WAREN KLAPPTÜREN UND WURDEN NACH RÜCKWÄRTS ZUSAMMENGEKLAPPT, DIESE ZWEIEINHALB ELLEN[4] UND JENE ZWEIEINHALB ELLEN, DER TÜRPFOSTEN[5] AN DER EINEN SEITE EINE HALBE ELLE UND DER TÜRPFOSTEN AN DER ANDREN SEITE EINE HALBE ELLE, DENN ES HEISST: [6]*und zwei Türflügel an den Türen, zwei drehbare Türflügel, zwei an der einen Tür und zwei Türflügel an der andren.*

II. DAS GROSSE TOR HATTE ZWEI PFORTEN, EINE NÖRDLICH UND EINE SÜDLICH; DURCH DIE SÜDLICHE IST NOCH NIE EIN MENSCH GEGANGEN, UND DIESE IST ES, VON DER JEḤEZQEL SAGTE: [7]*und der Herr sprach zu mir: Dieses Tor bleibe verschlossen und werde nie geöffnet, niemand trete da ein, denn durch dieses geht der Herr, der Gott Jisraéls, verschlossen bleibe es.* ER NAHM DEN SCHLÜSSEL, ÖFFNETE DIE PFORTE UND TRAT IN DEN SEITENRAUM, UND VON DEM SEITENRAUM IN DAS TEMPELSCHIFF. R. JEHUDA SAGT, ER GING DURCH DIE DICKE[8] DER WAND, BIS ER SICH ZWISCHEN DEN BEIDEN TORFLÜGELN BEFAND, DANN ÖFFNETE ER DIE ÄUSSEREN VON INNEN UND DIE INNEREN VON AUSSEN.

III. DA[9] WAREN ACHTUNDDREISSIG SEITENRÄUME, FÜNFZEHN IN DER NORDSEITE, FÜNFZEHN IN DER SÜDSEITE UND ACHT IN DER WESTSEITE. IN DER NORDSEITE UND IN DER SÜDSEITE JE FÜNF ÜBER FÜNF UND FÜNF DARÜBER[10], IN DER WESTSEITE DREI ÜBER DREI UND ZWEI DARÜBER. JEDER HATTE DREI TÜREN, EINE NACH DEM SEITENRAUM RECHTS, EINE NACH DEM SEITENRAUM LINKS UND EINE NACH DEM SEITENRAUM DARÜBER; DIE DER NORDOSTECKE HATTEN FÜNF TÜREN, EINE NACH DEM SEITENRAUM RECHTS, EINE NACH DEM SEITENRAUM DARÜBER, EINE NACH DER WENDELTREPPE, EINE NACH DER PFORTE[11] UND EINE NACH DEM TEMPELSCHIFF.

IV. DER UNTERE HATTE FÜNF [ELLEN][12] UND DIE DECKE[13] SECHS, DER MITTELSTE SECHS UND DIE DECKE SIEBEN, UND DER OBERE SIEBEN, WIE ES HEISST:[14] *der unterste Anbau hatte fünf Ellen Breite, der mittelste sechs Ellen Breite und der dritte sieben Ellen Breite.*

P 4 איצטבא מיטה היו ונקלפות. M אסרפא מוט׳ היו נקלפות אחו׳ || BP 5 שני׳. M שתי׳ || M 6 + שתים || M 7 ושתים || M 8 — בו || M 9 — שני׳ || M 10 זה השער יה׳ סג || M 11 ולא || M 12 ומן התא || M 12 הפשפש היה הולך עד || M 13 בדר׳ וח״ע בצפ׳ || M 14 — גבי || M 15 ושל מע׳ || M 16 על התא || P 17 — מ. M — מהימין ... להתא || M 18 אשר על || M 19 ואמצ׳ || M 20 והתא.

5. Den Türrahmen bedeckend. 6. Ueberstehend, da die Türen zusammen nur 5 Ellen von der Wanddicke einnahmen, während sie 6 betrug. Mit Ausnahme der neueren Ausgaben der Mišnah separata haben alle Texte מזוזה, wonach darunter die Türkante ausser der zurückbleibenden halben Elle, zu verstehen ist. 7. Ez. 41,24. 8. Ib. 44,2. 9. In der sich ein Gang befand. 10. Zwischen den dreifachen Wänden des Tempels. 11. In 3 Stockwerken. 12. Neben dem grossen Tor, ob. Mišnah 2. 13. Tiefe bis zur Mauerwand. 14. Die als Estrich für die obere diente, weil die Wand im darüber liegenden Stockwerk dünner u. der Seitenraum entsprechend tiefer war. 15. iReg. 6,6.

ELLE AUF DER EINEN SEITE UND EINE ELLE AUF DER ANDREN SEITE, SODASS DAS OBERSTE DREISSIG ELLEN [LANG WAR], UND ZWISCHEN DEM EINEN UND DEM ANDREN WAR EINE SCHICHT STEINE.

VIII. ZWISCHEN DER WAND DES TEMPELSCHIFFS UND DER WAND DER VORHALLE WAREN STANGEN AUS ZEDERNHOLZ EINGEBAUT, DAMIT SIE NICHT WÄNKE, UND AM GEBÄLK DER VORHALLE WAREN GOLDENE KETTEN BEFESTIGT, AN DENEN DIE JUNGPRIESTER EMPORSTIEGEN UND DIE KRONEN BESAHEN, WIE ES HEISST: *die Kronen sollen zur Helem und Tobija und Jedâja und Hen, den Sohn Çephanjas, zum Andenken sein im Tempel des Herrn.* AN DER TÜR DES TEMPELSCHIFFS STAND EIN GOLDENER WEINSTOCK, DER VON STÜTZEN GETRAGEN WURDE, UND WER EIN BLATT, EINE BEERE ODER EINE TRAUBE SPENDETE, BRACHTE SIE UND HÄNGTE SIE DARAN. R. ELIÊZER[23]B. R. ÇADOQ ERZÄHLTE: EINST TATEN SICH DREIHUNDERT PRIESTER ZUSAMMEN, UM IHN FORTZUBRINGEN.

נמצאת העליונה שלשים אמה ונדבך של אבנים היה בין כל אחד ואחד׃

VIII וכלונסות של אבן היו קבועין מבתלי של היכל לכתלו של אולם כדי שלא יבעט וישרשרות של זהב היו קבועין בתקרות האולם שבהן פרחי כהונה עולים ורואין את העטרות שנאמר והעטרת [תהיה] לחלם ולטוביה [ולידעיה] ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה׳ ונפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסות כל מי שהוא מתנדב עלה או נדיר או אשכול מביא ותולה בה אמר רבי אליעזר בר צדוק מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה׃

מזה אמה מזה ומצאת | M 40 — אמה | M 41 אחת ואחת | M 42 ארז היו קבועי׳ | M 43 קבועי׳ בתוך בית האולם | M 44 העמ׳ שבחלונו שני׳ | M 45 היה עומד M 46 אלע׳ ברבי | M 47 — לפנותה.

VIERTER ABSCHNITT

DIE TÜR DES TEMPELSCHIFFS HATTE EINE HÖHE VON ZWANZIG ELLEN UND EINE BREITE VON ZEHN [ELLEN], UND SIE HATTE VIER TÜRFLÜGEL, ZWEI VON INNEN UND ZWEI VON AUSSEN, DENN ES HEISST: *zwei Türen zum Tempel, und zum Heiligen*; DIE ÄUSSEREN ÖFFNETEN SICH NACH DER TÜRHÖHLUNG, DIE DICKE DER WAND BEDECKEND, UND DIE INNERN ÖFFNETEN SICH NACH DEM INNERN DES HAUSES, [DIE WAND] HINTER DER TÜR BEDECKEND. DAS GANZE HAUS WAR NÄMLICH MIT GOLD VERKLEIDET, NUR NICHT HINTER DEN TÜREN. R. JEHUDA SAGT, SIE BEFANDEN SICH IN DER

תחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר וארבע דלתות היו לו שתים בפנים ושתים בחוץ שנאמר [ו]שתים דלתות להיכל ולקדש החצונות נפתחות לתוך הפתח לכסות עוביו של כותל והפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות שכל הבית טוח בזהב חוץ מאחר הדלתות רבי יהודה אומר בתוך

Col.b Ez.41

Ez.41,2

אמה + M 1 || M 2 + מ || M 3 — ו.

---

19. Die eine Höhe von 100 Ellen hatte u. nicht verbunden war. 20. So besser in Cod. M u. der Mišnah separata; im Talmudtext: aus Stein. 21. Nach den Kommentaren, Verzierungen über den Fenstern. 22. Zach. 6,14. 23. In Cod. M u. der Parallelstelle S. 657 Z. 22 Eleâzar; vgl. das. N. 13.

1. Ez. 41,23. 2. Die 6 Ellen betrug. 3. Nach den Kommentaren, aus Sparsamkeit, was bei der verschwenderischen Ausstattung kaum anzunehmen ist; wahrscheinl. waren die geöffneten Türen in die Verkleidung eingelassen u. sollten nicht vorstehen. 4. Beide Flügelpaare.

כשרות[10] ומלבנים אותן פעמים בשנה[22] אחד בפסח ואחד בחג והחיכל פעם[23] אחד בפסח רבי אומר כל ערב שבת מלבנין אותן במפה מפני הדמים[24] לא היו סדין אותן בכפים של ברזל שמא יגע ויפסול שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם אינו בדין שיניף המקצר על המאריך:

V וטבעות היו לצפונו של מזבח ששה סדרים של ארבע ארבע ויש אומרים ארבעה של שש[25] שש שעליהן שוחטים[26] את הקדשים בית המטבחים היה 30b לצפונו של המזבה ועליו שמנה עמודים ננסין[27] ורביעים של ארז על גביהן[28] ואנקליות של ברזל היו קבועין בהן ושלשה[29] סדרים היה לכל אחד ואחד שבהם תולים ומפשיטים[30] על שולחנות של שיש שבין העמודים:

VI הכיור היה בין האולם ולמזבח[10] ומשוך כלפי 59a הדרום בין האולם ולמזבח עשרים ושתים[31] אמה ושנים עשר מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה[32] אמה אמה אמה[33] ורובד שלש אמה אמה[33] ורובד[34] שלש[10] והעליונה אמה אמה[33] ורובד ארבע רבי יהודה אומר העליונה אמה אמה[33] ורובד חמש:

VII פתחו של אולם גובהו[35] ארבעים אמה ורחבו 7.2a עשרים אמה והמש מלתראות[36] של מילא היו על גביו 9.3a התחתונה עודפת על[37] הפתח אמה מזה ואמה מזה ושלמעלה[38] ממנה[39] עודפת עליה אמה מזה ואמה מזה

M 22 אחת בפ׳ ואחת || M 23 אחת ר״א בכל || P 24 בכפים. V בכפין || M 25 — שש || M 26 — את || M 28 ואונ׳ || P 27 ורביעית ש״א על גביה || M 29 טפחים || M 30 ושלחנו׳ || M 31 אמות || MP 32 חצי || P 34 — שלש || MP 33 — ו || אמה || P 35 כ׳ || P 36 שלמעלה. M של מילות היו שם על || M 37 + || P 39 עודפה על אמה || P 38 ממנו. M הימנה || העליונה

ALLES ANDRE[12]. WAR EINER VON IHNEN[13] BESCHÄDIGT WORDEN, SO WAR ER UNTAUGLICH, ALLE ÜBRIGEN ABER TAUGLICH. ZWEIMAL IM JAHRE WEISSTE[14] MAN SIE, EINMAL ZUM PESAḤFEST UND EINMAL ZUM HÜTTENFEST, DEN TEMPEL EINMAL, ZUM PESAḤFEST. RABBI SAGTE, MAN WEISSTE SIE JEDEN VORABEND DES ŠABBATH MIT EINEM TUCH, WEGEN DES BLUTES. MAN KALKTE SIE NICHT MIT EINER EISERNEN KELLE, WEIL SIE SIE BERÜHREN UND UNTAUGLICH MACHEN KÖNNTE. DAS EISEN WURDE GESCHAFFEN, DIE TAGE DES MENSCHEN ZU KÜRZEN, DER ALTAR ABER WURDE GESCHAFFEN, DIE TAGE DES MENSCHEN ZU VERLÄNGERN, UND ES GEBÜHRT SICH NICHT, DAS [DAS LEBEN] KÜRZENDE ÜBER DAS [DAS LEBEN] VERLÄNGERNDE ZU SCHWINGEN.

V. AN DER NORDSEITE DES ALTARS WAREN RINGE, SECHS REIHEN JE VIER, MANCHE SAGEN, VIER JE SECHS, AN DENEN[15] MAN DIE OPFERTIERE SCHLACHTETE. DER SCHLACHTRAUM LAG NÖRDLICH VOM ALTAR, UND DA WAREN ACHT NIEDRIGE PFEILER, DIE OBEN VIERECKE AUS ZEDERNHOLZ HATTEN, IN DIE EISERNE HAKEN EINGELASSEN WAREN, DREI REIHEN AN JEDEM, DARAN [DIE OPFERTIERE] AUFZUHÄNGEN; ABGEHÄUTET WURDEN SIE AUF MARMORTISCHEN, DIE ZWISCHEN DEN PFEILERN [STANDEN].

VI. DAS WASCHBECKEN BEFAND SICH ZWISCHEN DER VORHALLE UND DEM ALTAR, MEHR NACH SÜDEN HIN. ZWISCHEN DER VORHALLE UND DEM ALTAR WAREN ZWEIUNDZWANZIG ELLEN, UND ZWÖLF STUFEN WAREN DA[16], JEDE STUFE HATTE EINE HALBE ELLE HÖHE UND EINE ELLE TIEFE; EINE ELLE, EINE ELLE UND EIN ABSATZ VON DREI [ELLEN], EINE ELLE, EINE ELLE UND EIN ABSATZ VON DREI [ELLEN], UND ZU OBERST EINE ELLE, EINE ELLE UND EIN ABSATZ VON VIER [ELLEN][17]. R. JEHUDA SAGT, ZU OBERST EINE ELLE, EINE ELLE UND EIN ABSATZ VON FÜNF [ELLEN][18].

VII. DIE TÜR DER VORHALLE HATTE EINE HÖHE VON VIERZIG ELLEN UND EINE BREITE VON ZWANZIG ELLEN, UND FÜNF SIMSE AUS ESCHENHOLZ DARÜBER. DAS UNTERSTE ÜBERRAGTE DIE TÜR EINE ELLE AUF DER EINEN SEITE UND EINE ELLE AUF DER ANDREN SEITE, EBENSO ÜBERRAGTE [JEDES] DARÜBERLIEGENDE [DAS UNTERE] EINE

12. Nach andr. Erklärung: eine Beschädigung macht den Stein untauglich, auch wenn sie von etwas andrem herrührt. 13. Nachdem er eingebaut worden war. 14. Nach den Kommentaren, mit einem Kalküberstrich. 15. Dh. an diesen befestigt. 16. Die zur Vorhalle hinaufführten. 17. Auf je 2 Stufen folgte ein Absatz von 3 Ellen, zu oberst jed. einer von 4 Ellen, u. da es 12 Stufen waren u. die 1. Stufe wie die Tiefe der übrigen 1 Elle vom Altar entfernt war, so betrug die Entfernung vom Altar bis zur Vorhalle 22 Ellen. 18. Demnach stiess die 1. Stufe direkt an den Altar.

עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה
אמר רבי יוסי מתחלה לא היה אלא עשרים ושמונה
על עשרים ושמונה כונס ועולה במדה זו עד שנמצא
מקום המערכה עשרים על עשרים וכשעלו בני הגולה
חוסיפו עליו ארבע אמות מן הצפון וארבע אמות מן
המערב כמין גמא שנאמר והאריאל שתים עשרה ארך
בשתים עשרה רחב רבוע יכול שאינו אלא שתים
עשרה על שתים עשרה כשהוא אומר על ארבעת רבעיו
מלמד שמן האמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל
רוח: ו וחוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין
הדמים העליונים לדמים התחתונים והיסוד היה מהלך
על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום
אמה אחת ובמזרח אמה אחת:

II ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין Fol. 36a
שני חוטמין דקין שהדמין הניתנין על יסוד מערבי
ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באמה ויוצאין
לנחל קדרון:

III למטה ברצפה באותו הקרן מקום היה שם
אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה
בה שבו יורדין לשית ומנקין אותו וכבש היה לדרומו
של מזבח שלשים ושתים על רוחב שש עשרה ורבובה
היתה לו במערבו ששם היו נותנין פסולי חטאות
העוף:

IV אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקעת
בית כרם וחופרין למטה מבתולה ומביאין משם אבנים
שלימות שלא חנף עליהן ברזל שהברזל פוסל בנגיעה
ופגימה לכל דבר נפגמה אחת מהן היא פסולה וכולן

P 3 אלא —	M 4 על עו״ש	M 5 כמ ג —	
M 7 התחו	M 8 + היה	P 9 כהז״ן וע״פ	
M 10 ו —	M 11 נתונין	M 12 + ו	M 13
באותה קרן	M 14 ויוצאין לשית׳	MP 15 ורכובה. V	
ורבוכה	M 16 לו —	M 17 ש —	P 18 +
על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי ויורדין בהן ומתערבים ויוצאים			
ושם היו נותנים	M 19 הכרם חופ׳ למט׳ מן התב׳		
P 20 מ —	M 21 ובפ׳.		

ELF BEN VIERUNDZWANZIG ELLEN ZU VIERUNDZWANZIG ELLEN ALS HERRICHTUNGSPLATZ. R JOSE SAGTE: URSPRÜNGLICH HATTE ER NUR ACHTUNDZWANZIG ZU ACHTUNDZWANZIG ELLEN, EINZUG UND HÖHE IN DENSELBEN MASSEN, SODASS DER HERRICHTUNGSPLATZ NUR ZWANZIG ZU ZWANZIG [ELLEN] HATTE. ALS ABER DIE EXULANTEN HINAUFZOGEN, FÜGTEN SIE NOCH VIER ELLEN AUF DER NORDSEITE UND VIER ELLEN AUF DER WESTSEITE IN DER FORM EINES GAMMA HINZU. ES HEISST NÄMLICH: *'und der Arie' hatte zwölf Lange zu zwölf Breite, viereckig*. MAN KÖNNTE GLAUBEN, NUR ZWÖLF ZU ZWÖLF [ELLEN], SO HEISST ES: *'an seinen vier Seiten*, DIES LEHRT, DASS ER VON DER MITTE AUS GEMESSEN ZWÖLF ELLEN AUF JEDER SEITE HATTE. EIN ROTER STRICH UMGAB IHN IN DER MITTE, UM ZWISCHEN DEN OBEREN BLUT[SPRENGUNGEN] UND DEN UNTEREN BLUT[SPRENGUNGEN]" ZU SCHEIDEN. DAS FUNDAMENT ZOG SICH AN DER GANZEN NORDSEITE UND AN DER GANZEN WESTSEITE ENTLANG, SODASS ER EINE ELLE IN DER SÜDSEITE UND EINE ELLE IN DER OSTSEITE EINNAHM.

II. AN DER SÜDWESTLICHEN ECKE WAREN ZWEI LÖCHER, WIE ZWEI FEINE DILLEN, DURCH DIE DAS AUF DAS WESTLICHE FUNDAMENT UND DAS AUF DAS SÜDLICHE FUNDAMENT GEGOSSENE BLUT ABFLOSS, SICH IM KANAL VERMISCHTE UND IN DEN QIDRONBACH SICH ERGOSS.

III. AN DERSELBEN ECKE WAR UNTEN AUF DEM ESTRICH EINE STELLE VON EINER ELLE ZU EINER ELLE, WO EINE MARMORPLATTE LAG, AN DER EIN RING BEFESTIGT WAR, WO MAN IN DIE GULLY HINABSTIEG UND SIE REINIGTE. AUF DER SÜDSEITE DES ALTARS WAR EINE RAMPE, ZWEIUNDDREISSIG [ELLEN] LANG UND SECHZEHN BREIT, UND AN DER WESTSEITE HATTE SIE EINE VERTIEFUNG, WO MAN DIE UNTAUGLICH GEWORDENEN GEFLÜGEL-SÜNDOPFER HINTAT.

IV. SOWOL DIE STEINE ZUR RAMPE ALS AUCH DIE STEINE ZUM ALTAR WAREN AUS DER EBENE BETH-KEREM; MAN GRUB BIS UNTER DIE JUNGFRÄULICHE ERDE UND HOLTE VON DA GANZE STEINE, ÜBER DIE NOCH NIE EIN EISEN GESCHWUNGEN WURDE, DENN DAS EISEN MACHTE SIE UNTAUGLICH SCHON DURCH BERÜHRUNG, EINE BESCHÄDIGUNG AUCH

6. Für das Altarfeuer. 7. In der Mišnah separata Südseite. 8. Ez. 43,16. 9. Eigentl. Gottesherd, Feuerstätte, Benennung des Altars. 10. Das Blut mancher Opfer wurde oberhalb u. mancher unterhalb gesprengt. 11. Am Fundament, oberhalb.

כנגד שלש עשרה שערים[30] דרומיים סמוכין למערב
שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים
ולמה[31] נקרא שמו שער המים שבו[32] מכניסין צלוחית
של מים[33] של ניסוך בחג׳ רבי אליעזר בן יעקב אומר בו
המים[34] מפכים ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית
ולעזומתן[35] בצפון סמוכין למערב שער יכניה שער הקרבן
שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יכניה
שבו[36] יצא יכניה בגלותו שבמזרח שער ניקנור ושני
פשפשים[37] היו לו אחד[38] מימינו ואחד משמאלו ושנים
במערב[39] לא היה להם שם:

47 של — P 46 מכנים M 45 נק׳ ○ M 44
מהפכים P (יצ׳ P) 48 פכפסים M 49 בימ M 50
וא׳ בשמ׳ M 51 — לא ... שם.

DEN DREIZEHN TOREN. IN DER SÜDSEITE, VON WESTEN AUS: DAS OBERSTE TOR[31], DAS BRANDTOR[32], DAS ERSTGEBORENENTOR[33], DAS WASSERTOR. WESHALB HIESS ES WASSERTOR? — WEIL MAN DURCH DIESES DEN KRUG WASSER FÜR DIE WASSERPROZESSION AM HÜTTENFEST[34] BRACHTE. R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGT, DURCH DIESES ERGOSS SICH DAS WASSER[35], UND DEREINST WERDE ES UNTER DER SCHWELLE DES TEMPELS HERAUSSTRÖMEN[36]. JENEN GEGENÜBER IN DER NORDSEITE, VON WESTEN AUS: DAS JEKHONJATOR, DAS OPFERTOR[37], DAS FRAUENTOR[38], DAS MUSIKTOR[39]. WESHALB HIESS ES JEKHONJATOR? — WEIL DURCH DIESES JEKHONJA[40] IN DIE VERBANNUNG GING. IN DER OSTSEITE: DAS NIKANORTOR, DAS ZWEI PFORTEN[41] HATTE, EINE RECHTS UND EINE LINKS. ZWEI IN DER WESTSEITE, DIE KEINEN NAMEN HATTEN.

DRITTER ABSCHNITT

מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים
עלה אמה[1] וכנס אמה זה היסוד נמצא שלשים
על שלשים עלה חמשה וכנס אמה זה הסובב[2] נמצא
עשרים ושמונה על עשרים ושמונה מקום הקרנות אמה
מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש
מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא

כונס P 1 — M 2 ה.

DER ALTAR[1] HATTE ZWEIUNDDREISSIG ZU ZWEIUNDDREISSIG [ELLEN][2], DANN EINE ELLE HÖHE UND EINE ELLE EINZUG; DAS WAR DAS FUNDAMENT, UND ES BLIEBEN DREISSIG ZU DREISSIG [ELLEN]. FÜNF ELLEN HÖHE UND EINE ELLE EINZUG; DAS WAR DER RUNDGANG[3], UND ES BLIEBEN ACHTUNDZWANZIG ZU ACHTUNDZWANZIG [ELLEN]. DER RAUM, DEN DIE HÖRNER[4] EINNAHMEN, BETRUG EINE ELLE AUF DER EINEN SEITE UND EINE ELLE AUF DER ANDREN SEITE, UND ES BLIEBEN SECHSUNDZWANZIG ZU SECHSUNDZWANZIG [ELLEN]. DER RAUM, DEN DIE PRIESTER ZUM GEHEN[5] BRAUCHTEN, BETRUG EINE ELLE AUF DER EINEN SEITE UND EINE ELLE AUF DER ANDREN SEITE, UND ES

Rundgang um den Tempel machte, musste sich dreizehnmal niederwerfen, nach der einen Ansicht, an den 13 Rissen des Gitters (ob. S. 679 Z. 19) u. nach der andren Ansicht an den 13 Toren des Tempelhofs. 31. In der Westseite, wo der Tempelhof am höchsten war. 32. Durch welches das Brennholz gebracht wurde. 33. Durch welches die den Priestern zufallenden erstgeborenen Tiere gebracht wurden. 34. Vgl. Bd. III S. 143 Z. 15ff. 35. Wol des Kanals im Tempelhof; weit. III,2. 36. Cf. Bd. II S. 989 Z. 26ff. 37. Die Opfer wurden auf der Nordseite geschlachtet u. durch dieses geholt. 38. Durch das wol die Frauen ihre Opfer brachten. 39. Durch welches die Leviten ihre Musikinstrumente holten. 40. Identisch mit Jehojakhin; cf. iiReg. 24,8ff. 41. Die, um auf die Zahl 13 zu kommen, wol ebenfalls als Tore mitgezählt werden. 1. Der äussere, im Vorhof. 2. Am unteren Absatz, dem Fundament. 3. In der Mitte des Altars; die untere Hälfte war also auf jeder Seite eine Elle breiter. 4. An den 4 Ecken hatte der Altar auf seiner Oberfläche kubische Erhöhungen, je eine Elle gross, die "Hörner" genannt wurden. 5. Um den Altar, ohne zwischen den Hörnern gehen zu müssen.

שערן ומשלהים תחת חדוד מזרחית צפונית היא היתה
לשבת העצים ששם הכהנים בעלי מומין מתלויים
העצים וכל עין שנמצא בו תולעת פסול מעל גבי M. 85a
המזבח צפונית מערבית היא היתה לשבת מצורעים
מערבית דרומית אמר רבי אליעזר בן יעקב שכחתי מה
שהיתה משמשת אבא שאול אומר ששם היו נותנין
יין ושמן היא היתה נקראת לשבת בית שמניה וחלקה Sot. 9a
היתה בראשה והקיפוה כצוצרה שהנשים רואות
מלמעלן והאנשים מלמטן כדי שלא יהו מעורבין וחמש Suk. 18a
עשרה מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל כנגד חמש
עשרה מעלות שבתהלים שעליהן הלוים אומרים בשיר
לא היו טרוטות אלא מוקפות כחצי גורן עגולה:

VI ולשכות היו תחת עזרת ישראל ופתוחות Col.b
לעזרת הנשים ששם הלוים נותנים כנורות ונבלים
ומצלתים וכל כלי שיר עזרת ישראל היתה אורך מאה
אמה ושלשים וחמש על רוחב אחת עשרה ובן עזרת
כהנים היתה אורך מאה אמה ושלשים וחמש על רוחב
אחת עשרה וראשי פספסין מבדיל בין עזרת ישראל
לעזרת כהנים רבי אליעזר בן יעקב אומר מעלה
היתה גבוהה אמה והדוכן נתון עליה ובה שלש
מעלות של חצי חצי אמה נמצאת עזרת הכהנים גבוה
מעזרת ישראל שתי אמות ומחצה כל העזרה היתה M. 36a
אורך מאה ושמנים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש
ושלש עשרה השתחויות היו שם אבא יוסי בן חנן אומר

M 27 שעריותיהן | M 28 דוד [?דיר] ששם | M 29 בעצ׳
כל | M 30 לגבי מז׳ | M 31 — א״ר אב״י | M 32 —
ש | M 33 בראשונ׳ | P 34 בצוצרה. M גסוסטרא 35
M תרוט׳ | M 36 + ה | M 37 — אמה | P 38 —
וכן ... עשרה | M 39 היו מבדילין | P 40 ורובד גב׳
P 41 — והדוכן | M 42 וכן | M 43 משל.

den Kessel legten. Die nordöstliche war die Holzkammer, woselbst die gebrechenbehafteten Priester das wurmstichige Holz herausSuchten; jedes Holz nämlich, an dem Wurm[frass] gefunden wurde, war für den Altar untauglich. Die südwestliche war die Aussätzigenkammer. Von der südwestlichen sagte R. Eliêzer b. Jâqob, er habe vergessen, wofür sie diente. Abba-Šaúl sagte: Da verwahrte man Wein und Oel, und sie hiess auch Oelkammer. Ursprünglich war sie glatt, später aber umgab man sie mit einer Galerie, sodass die Frauen oben und die Männer unten zuschauen konnten, und sie nicht gemischt waren. Von diesem führten fünfzehn Stufen zum Jisraélitenvorhof, entsprechend den fünfzehn Stufen[liedern] im [Buch der] Psalmen, auf denen die Leviten den Gesang anstimmten; sie waren nicht eckig, sondern wie ein Halbkreis.

VI. Unter dem Jisraélitenvorhof waren Kammern mit den Türen zum Frauenvorhof, woselbst die Leviten Harfen, Zither, Zimbeln und allerlei Musikinstrumente verwahrten. Der Jisraélitenvorhof hatte eine Länge von hundertfünfunddreissig zu einer Breite von elf Ellen, und ebenso hatte der Priestervorhof eine Länge von hundertfünfunddreissig zu einer Breite von elf Ellen, und Steinvorsprünge trennten zwischen dem Jisraélitenvorhof und dem Priestervorhof. R. Eliêzer b. Jâqob sagt, da war eine Stufe, eine Elle hoch. Auf dieser [Erhöhung] befand sich die Estrade, die drei Stufen von je einer halben Elle hatte, und so ergibt es sich, dass der Priestervorhof zweieinhalb Ellen höher war als der Jisraélitenvorhof. Der ganze Tempelhof hatte eine Länge von hundertsiebenundachtzig zu einer Breite von hundertfünfunddreissig Ellen. Da erfolgten dreizehn Niederwerfungen. Abba Jose b. Ḥanan sagte: Entsprechend

18. Nach Absolvirung des Nazirats; cf. Num. 6,13ff. 19. Wein brauchte man nur für die Opfer, Oel auch für den Leuchter, also bedeutend mehr. 20. Die Mauerwand um den Frauenvorhof. 21. In der Mitte längs der Mauer. 22. Die Wasserprozession am Hüttenfest (vgl. Bd. III S. 143 Z. 15ff.), die im Frauenvorhof veranstaltet wurde. 23. Soviel wie Männervorhof, als Ggs. zu Priestervorhof. 24. Pss. 120—134. 25. Wörtl. wie eine halbe runde Tenne. Warum gerade die Tenne als Bezeichnung des Kreises gewählt wird, ist nicht ersichtlich. Vermutlich ist גורן nichts weiter als das griech. γῦρος, Kreis, Rundung, wonach עגולה eine erklärende Glosse. 26. Der 15 Stufen tiefer lag. 27. Der Levitenvorhof war eine Elle höher als der Jisraélitenvorhof u. dadurch abgegrenzt (cf. Maimonides, *Jad*, הלכות בית הבחירה Kap. 6 § 2). 28. Wo die Priester den Segen sprachen. 29. Um den Tempel. 30. Wer einen

וגזרו כנגדן שלש עשרה השתחויות לפנים ממנו[8] החיל עשר אמות[9] ושנים עשר מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה[10] ושלחה חצי המעלות שהיו שם רום[11] מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה חוץ משל אולם
16b כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר 25c אמות חוץ משל אולם כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם כל השערים שהיו שם[12] היו להן שקופות חוץ[13] משל טדי שהיו[14] שם שתי אבנים מוטות זו על גב זו כל השערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ משער ניקנור מפני שנעשה בהן נס ויש אומרים מפני שנחשתן מצהיב:

16c IV [15] וכל הכתלים שהיו שם היו גבוהים חוץ מכותל[16] המזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד[17] בראש הר המשחה ומתבוין ורואה[18] בפתחו של היכל בשעת הזיית הדם:

17a V עזרת הנשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש [19]על רוחב מאה ושלשים וחמש וארבע לשכות היו [20]בארבע מקצעותיה של ארבעים[21] אמה ולא היו מקורות
46, 22 וכך הם[22] עתידים להיות שנאמר ויוציאני אל החצר החצונה ויעברני אל[23] ארבעת מקצועי החצר והנה חצר במקצע החצר [וגו'] (ו)בארבעת מקצעת החצר חצרות קטרות[24] ואין קטורות אלא[25] שאינן מקורות ומה[26] היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת[27] הנזירים ששם[28] הנזירים מבשלים את שלמיהם ומגלחים את

8 M החול ‖ 9 M ושתים עש' אמו' ‖ 10 M — ושח"א ‖ 11 M — מעלה ‖ 12 M — היו להן ‖ 13 M משערי ‖ 14 M — מרי ‖ 15 M — שם ‖ 16 M — ו ‖ 17 M בהר ‖ 18 M — ב ‖ 19 M — על ... וחמש ‖ 20 M ב[ארבע] מקצעותיו ‖ 21 VB + ארבעים ‖ 22 M עתידו' ‖ 23 M ארבע. P ארבע מקצועות ‖ 24 — P ואין קמורות ‖ 25 M — שאינן ‖ 26 P + ש.

HATTEN, DIE ABER SPÄTER VERBAUT WURDEN; DIESEN ENTSPRECHEND ORDNETE MAN DREIZEHN NIEDERWERFUNGEN AN. INNERHALB DESSELBEN WAR DER ZWINGER, ZEHN ELLEN[5], UND DA WAREN ZWÖLF STUFEN, JEDE STUFE HATTE EINE HALBE ELLE HÖHE UND EINE HALBE ELLE TIEFE[6]. ALLE STUFEN, DIE DA WAREN, WAREN EINE HALBE ELLE HOCH UND EINE HALBE ELLE TIEF, AUSGENOMMEN DIE DER TEMPELHALLE[9]. ALLE TÜRÖFFNUNGEN, DIE DA WAREN, HATTEN EINE HÖHE VON ZWANZIG ELLEN UND EINE BREITE VON ZEHN ELLEN, AUSGENOMMEN DIE DER VORHALLE. ALLE TÜRÖFFNUNGEN, DIE DA WAREN, HATTEN TÜREN, AUSGENOMMEN DIE DER VORHALLE[10]. ALLE TORE, DIE DA WAREN, HATTEN OBERSCHWELLEN, AUSGENOMMEN DAS TADITOR, DAS ZWEI ANEINANDER NEIGENDE STEINE[11] HATTE. ALLE TORFLÜGEL, DIE DA WAREN, WURDEN SPÄTER[12] IN GOLD ABGEÄNDERT, AUSGENOMMEN DAS NIKANORTOR, WEGEN DES MIT IHNEN GESCHEHENEN WUNDERS[13]. MANCHE SAGEN, WEIL IHR KUPFER GOLDGLÄNZTE.

IV. ALLE MAUERWÄNDE, DIE DA WAREN, WAREN HOCH, AUSGENOMMEN DIE ÖSTLICHE MAUERWAND, WEIL DER DIE [ROTE] KUH VERBRENNENDE PRIESTER BEIM BLUTSPRENGEN AUF DEM GIPFEL DES OELBERGS STAND UND GENAU IN DIE TÜR DES TEMPELS HINEINSAH[14].

V. DER FRAUENVORHOF HATTE EINE LÄNGE VON HUNDERTFÜNFUNDDREISSIG ZU EINER BREITE VON HUNDERTFÜNFUNDDREISSIG [ELLEN]. ER HATTE AN SEINEN VIER ECKEN VIER KAMMERN VON JE VIERZIG ELLEN[15], UND SIE WAREN NICHT ÜBERDACHT. SO WERDEN SIE AUCH DEREINST SEIN, DENN ES HEISST:[16] *und er brachte mich in den äusseren Hof hinaus und führte mich an den vier Winkeln des Vorhofs vorüber, und siehe, ein [kleiner] Vorhof in jedem Winkel des Vorhofs & an den vier Winkeln des Vorhofs, abgeschlossene Vorhöfe*, UND UNTER ABGESCHLOSSEN IST ZU VERSTEHEN, NICHT ÜBERDACHT[17]. WOFÜR DIENTEN SIE? — DIE SÜDÖSTLICHE WAR DIE NAZIRÄERKAMMER, WOSELBST DIE NAZIRÄER IHRE FRIEDENSOPFER KOCHTEN UND SICH DAS HAAR SCHOREN, DAS SIE UNTER

5. Bei einem Rundgang um den Tempelhof. 6. Vom Gitter bis zur Mauer des Tempelhofs. 7. Die zum vorn gelegenen Frauen-Vorhof führten. 8. Sodass die Stufen 6 Ellen einnahmen, während 4 Ellen zurückblieben. 9. Ueber diese weiter III, 7. 10. Die nur einen Vorhang hatte; vgl. Bd. II S. 910 Z. 16ff. 11. Die Seitenpforten aneinander gelehnt, in Giebelform. 12. Nach Eintritt des Wolstandes; vgl. Bd. VIII S. 510 Z. 17ff. 13. Beim Transport derselben; vgl. Bd. II S. 856 Z. 17ff. 14. Ueber die Mauer hinweg (cf. Num. 19,4); nach der weiter folgenden Beschreibung lagen die Türen der Vorhöfe in verschiedener Höhe, sodass sonst das Hineinsehen nicht möglich wäre. 15. In Länge u. Breite. 16. Ez. 46,21,22. 17. Eine Art Gehege, kein richtiger Raum.

מכפנים ובן לוי ישן לו מבחוץ גמר מלאכה החזיר
את המפתחות לשלשלת ואת הטבלא למקומה נתן
כסותו עליה ישן לו אורץ קדי באחד מהן יצא והולך
לו בסיבה התולכת תחת הבירה והגרות דולקין מבאן
ומבאן עד שהוא מגיע לבית הטבילה רבי אליעזר בן
יעקב אומר בסיבה התולכת תחת התחיל יוצא והולך
לו בטדי:

M 33 כ — M 34 לי — M 35 דולקי 36
M — עד | M 37 תחול | 38 (M כיטירה.) V בטרי.

VON INNEN AB, WÄHREND DER LEVITE DRAUSSEN SCHLIEF. WAR ER MIT DEM ABSCHLIESSEN FERTIG, SO HÄNGTE ER DIE SCHLÜSSEL AN DIE KETTE, LEGTE DIE PLATTE ZURÜCK AUF IHREN PLATZ, BREITETE SEIN KLEID DARÜBER UND LEGTE SICH SCHLAFEN. HATTE JEMAND VON IHNEN SAMENERGUSS, SO GING ER DIE WENDELTREPPE HINUNTER, DIE UNTER DAS BAUWERK FÜHRTE, WO LAMPEN AN DER EINEN UND AN DER ANDREN SEITE BRANNTEN, BIS ER ZUM BADERAUM GELANGTE. R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGTE: UEBER DIE WENDELTREPPE, DIE UNTER DEN ZWINGER FÜHRTE, GING ER DANN DURCH DAS TADITOR HINAUS.

ZWEITER ABSCHNITT

הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות
אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי
לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב מדתו
שם היה רוב תשמישו:

II כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין
ויוצאים דרך שמאל חוץ ממי שארעו דבר שהוא מקיף
לשמאל מה לך מקיף לשמאל שאני אבל השוכן בבית
הזה ינחמך שאני מנודה השוכן בבית הזה יתן בלבך
ויקרבוך דברי רבי מאיר אמר לו רבי יוסי עשיתו כאלו
עברו עליו את הדין אלא השוכן בבית הזה יתן בלבך
ותשמע לדברי חביריך ויקרבוך:

III לפנים ממנו סורג גבוה עשרה טפחים ושלש Fol.35
עשרה פרצות היו בו שפרצום מלכי יון וחזרו וגדרום

M 1 ◯ הצפון מיע׳ | 2 M מקיף ומהרך לשמ׳ השכן
M 3 בלבכם | M 4 עשית | M 5 — עבר | M 6
שם | M 7 + ו.

ÜBER TEMPELBERG[1] HATTE FÜNFHUNDERT ELLEN ZU FÜNFHUNDERT ELLEN, GRÖSSTENTEILS[2] IN DER SÜDSEITE, ZWEITGRÖSSTENS IN DER OSTSEITE, DRITTGRÖSSTENS IN DER NORDSEITE UND AM WENIGSTEN IN DER WESTSEITE. WO ER SEINE GRÖSSTE AUSDEHNUNG HATTE, DA HATTE ER AUCH DIE GRÖSSTE BENUTZUNG.

II. ALLE, DIE DEN TEMPELBERG BETRATEN, HIELTEN SICH BEIM BETRETEN RECHTS UND GINGEN SICH LINKS HALTEND HINAUS, AUSGENOMMEN DERJENIGE, DEM ETWAS ZUGESTOSSEN WAR, DER SICH LINKS HIELT[3]. — "WAS IST DIR, DASS DU DICH LINKS HÄLTST?" —"ICH BIN IN TRAUER."—"DER IN DIESEM HAUS WOHNT, MÖGE DICH TRÖSTEN." —"ICH BIN IN DEN BANN GETAN WORDEN." — "DER IN DIESEM HAUS WOHNT, MÖGE IHR HERZ WENDEN, DASS SIE DICH WIEDER AUFNEHMEN." WORTE R. MEÍRS; R. JOSE SPRACH ZU IHM: DU STELLST SIE HIN, ALS HÄTTEN SIE GEGEN IHN UNRECHT GEHANDELT. VIELMEHR [SAGEN SIE]: DER IN DIESEM HAUS WOHNT, MÖGE DEIN HERZ WENDEN, DASS DU AUF DIE WORTE DEINER GENOSSEN HÖREST, UND SIE DICH WIEDER AUFNEHMEN.

III. INNERHALB DERSELBEN[4] WAR EIN ZEHN HANDBREITEN HOHES GITTER. DIESES HATTE EINST DREIZEHN RISSE, DIE DIE GRIECHISCHEN KÖNIGE DARAN GEBROCHEN

6. Weil er bis zum Abend unrein blieb.

1. Auf dem sich der Tempelhof mit all seinen Nebengebäuden befand u. von einer Mauer umgeben war. 2. Des freien, unbebauten Platzes; der eigentliche Tempelhof hatte nur eine Ausdehnung von 187 zu 135 Ellen. 3. Um aufzufallen, damit man ihn frage u. tröste; vgl. Bd. I S. 476 Z. 16ff. 4. Der Mauer um den Tempelberg.

m.19a m.27a IV °שבעה שערים היו בעזרה[14]שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח שבדרום שער הדלק שני לו שער הקרבן שלישי לו שער המים שבמזרח שער נקנור[15]ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואחת משמאלו [16]אחת לשכת פנחס[17]המלביש ואחת לשכת עושה חביתין:

m.19b m.25b V [15] ושבצפון שער[11]הניצוץ[15]וכמין אכסדרה היה ועלייה בנויה על גביו שהכהנים שומרין מלמעלן[18]והלוים מלמטן ופתח היה לו[19]לחיל שני לו שער הקרבן שלישי לו בית המוקד:

m.16a VI ארבע לשכות היו[20]בבית המוקד בקיטונות פתוחות לטרקלין שתים בקדש ושתים בחול[21]וראשי פישפשין מבדיל בין קדש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת[22]קרבן דרומית מזרחית היא היתה לשכת[23]לחם הפנים מזרחית צפונית °בה גנזו[24]בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון צפונית מערבית בה[25]יורדים לבית הטבילה: m.1e5a m.5z5b

ol.b VII [26]°שנים שערים היו לבית המוקד אחד פתוח [19]לחיל ואחד פתוח לעזרה אמר רבי יהודה[27]זה שהיה פתוח לעזרה פשפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה:

25b VIII °בית המוקד כיפה[15]ובית גדול היה[28]מוקף רבידין של אבן וזקני[29]בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם ופרחי כהונה איש כסותו בארץ:

IX ומקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבוע בה[30]ושלשלת[31]שהמפתחות היו תלויות בה הגיע זמן הנעילה הגביה את הטבלא [32]בטבעת ונטל את המפתחות מן השלשלת ונעל הכהן

17 ‖ ו + P 16 ‖ ו — M 15 ‖ שלשה — M 14 — M 20 ‖ לחול M 19 ‖ ולו׳ M 18 ‖ המל׳ — M בבה״ם ‖ P 21 ובראשן. M וראשי פספסין מבדילין ‖ 22 M + טלה ‖ M 23 + עוש׳ ‖ M 24 בית חש׳ אבני מז׳ ששקעו ‖ M 25 יוצאין ‖ M 26 שני ‖ M 27 מי M 30 ‖ שהוא ‖ M 28 ומו׳ רוביד׳ ‖ 29 (M — בית) ‖ — ושלש׳ ... בה ‖ P 31 — ש ‖ M 32 מן הטבע׳ נטל.

IV. Der Tempelhof hatte sieben Tore: drei auf der Nordseite, drei auf der Südseite und eines auf der Ostseite. Auf der Südseite das Brandtor, als zweites daneben das Opfertor und als drittes daneben das Wassertor. Auf der Ostseite das Nikanortor, und dieses hatte zwei Kammern, eine rechts und eine links; eine war die Kammer des Kleideraufsehers Pinḥas und eine war die Kammer der Hersteller des Pfannenopfers.

V. Auf der Nordseite das Funkentor, es war wie eine Art Halle und darüber ein Söller gebaut; oben hielten die Priester Wache und die Leviten unten, und es hatte eine Tür zum Zwinger. Als zweites daneben das Opfertor und als drittes daneben das Brandtor.

VI. Der Brandraum hatte vier Kammern, wie Nebenzimmer, die zu einem Saal führen, zwei auf heiligem Gebiet und zwei auf profanem, und Steinvorsprünge trennten zwischen heilig und profan. Wofür dienten sie? — die südwestliche war die Opferkammer, die südöstliche war die Schaubrotkammer, in der nordöstlichen versteckten die Ḥasmonäer die Steine des Altars, die die griechischen Könige[4] besudelt hatten, und durch die nordwestliche ging man zum Tauchbad hinunter.

VII. Der Brandraum hatte zwei Tore: eines führte nach dem Zwinger und eines führte nach dem Tempelhof. R. Jehuda sagte: Der nach dem Tempelhof führte, hatte eine kleine Pforte, durch die man im Tempelhof Umschau halten ging.

VIII. Der Brandraum war ein Gewölbe, ein grosser Raum, und ringsum von steinernen Stufenabsätzen umgeben; da schliefen die Aeltesten der Priesterwache, in deren Hand die Schlüssel des Tempelhofs waren; die Jungpriester aber hatten jeder sein Gewand auf der Erde.

IX. Da war eine Stelle, eine Elle, zu einer Elle, wo eine Marmorplatte lag, an der ein Ring angebracht war, auch eine Kette[5], an der die Schlüssel hingen. War die Zeit zum Abschliessen herangekommen, so hob er am Ring die Platte hoch, nahm die Schlüssel von der Kette, und der Priester schloss

4. Soll wol heissen: die syrischen, deren Sprache u. Kultur griechisch war. 5. An der untren Seite der Platte.

שלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינס בבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בעשרים ואחד מקום חמשה על חמשה שערי הר הבית ארבעה על ארבע פנותיו מתוכו חמשה על חמשה שערי העזרה ארבעה על ארבע פנותיה מבחוץ ואחד לשכת הקרבן ואחד לשכת הפרכת ואחד לאחורי בית הכפורת:

II איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקין לפניו וכל משמר שאינו עומד אומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרו רבי אלעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמא ישן ושרפו את כסותו:

III חמשה שערים היו להר הבית שני שערי חולדה מן הדרום משמשין כניסה ויציאה קיפונוס מן המערב משמש כניסה ויציאה טדי מן הצפון לא היה משמש כלום שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו רואה כהן גדול שורף את הפרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה:

M 1 ב״א ובה״ן | M 2 מקו׳[?מות] | M 3 פנותיו מבח׳ אחד ללשכ׳ | M 4 + ל | M 5 — ואחד לאח׳ בה״ך | M 6 דולקו׳ לפנ׳ כל | P 7 — במקלו׳ | M 8 — את | P 9 אלעזר | M 10 + ו | M 11 — ה | M 12 כהן השורף | M 13 + פרה.

AN DREI STELLEN HIELTEN DIE PRIESTER IM TEMPEL WACHE: IM EUTINOSRAUM, IM FUNKENRAUM UND IM BRANDRAUM, DIE LEVITEN AN EINUNDZWANZIG STELLEN: FÜNF AN DEN FÜNF TOREN DES TEMPELBERGS UND VIER AN SEINEN VIER ECKEN INNEN, FÜNF AN DEN FÜNF TOREN DES TEMPELHOFS UND VIER AN SEINEN VIER ECKEN DRAUSSEN, EINER AN DER OPFERKAMMER, EINER AN DER VORHANGKAMMER UND EINER HINTER DEM SÜHNERAUM[1].

II. DER VORSTEHER DES TEMPELBERGS MACHTE EINE RUNDE BEI ALLEN WACHEN, UND BRENNENDE FACKELN VOR IHM, WENN EIN WÄCHTER NICHT AUFSTAND UND ZU IHM SPRACH: "FRIEDE MIT DIR, AUFSEHER DES TEMPELBERGS", SO WUSSTE ER, DASS ER SCHLAFE, UND SCHLUG IHN MIT SEINEM STOCK, ER HATTE AUCH DAS RECHT, IHM SEIN GEWAND ZU VERBRENNEN. DIE ANDREN FRAGTEN DANN: WAS IST DAS FÜR EIN LÄRM IM TEMPELHOF? — ES IST DAS GESCHREI EINES LEVITEN, DER GEPRÜGELT WIRD, UND SEINE KLEIDER WERDEN VERBRANNT, WEIL ER BEI DER WACHE GESCHLAFEN HAT. R. ELIÊZER B. JÂQOB ERZÄHLTE: EINST FANDEN SIE DEN BRUDER MEINER MUTTER SCHLAFEND, UND SIE VERBRANNTEN IHM SEIN GEWAND.

III. DER TEMPELBERG HATTE FÜNF TORE: DIE BEIDEN ḤULDATORE AUF DER SÜDSEITE, SIE DIENTEN ALS EINGANG UND AUSGANG, DAS QIPHONOSTOR[2] AUF DER WESTSEITE, ER DIENTE ALS EINGANG UND AUSGANG, DAS ṬADITOR AUF DER NORDSEITE, ER WAR UNBENUTZT, UND DAS OSTTOR, AUF DEM DIE HAUPTSTADT ŠUŠAN ABGEBILDET[3] WAR, UND DURCH WELCHES DER DIE [ROTE] KUH VERBRENNENDE HOCHPRIESTER UND ALLE, DIE DABEI HILFE LEISTETEN, ZUM OELBERG HINAUSGINGEN.

1. Vgl. S. 649 N. 22. 2. Viell. Coponius, bei Josephus, Bell. Jud. II, 18,1, genannter Landpfleger. 3. Vgl. Bd. VIII S. 753 Z. 2ff.

מסכת מדות

Von den Tempelmassen

נגמרה מסכת תמיד. זיך תשרי ה׳תרצ״ה:

יעקב בששי חיו אומרים ה׳ מלך גאות לבש וגו׳
בשבת חיו אומרים מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר
לעתיד לבוא ליום שכולו שבת מנוחה לחיי העולמים׃

M 27 — מיש רעד ב M 25 רבי.

Stärke, jubelt dem Gott Jakobs zu. AM FREITAG SANGEN SIE: *"Der Herr ist Herrscher. Hoheit hat er angelegt"*. AM SABBATH SANGEN SIE: *"Ein Psalmlied für den Sabbathtag."* EIN PSALMLIED FÜR DIE KOMMENDE WELT, FÜR DEN TAG, DER GANZ RUHE IST, RAST FÜR DAS EWIGE LEBEN.

17. Ps. 93,1. 18. Ib. 92,1.

למחצית הכבש אחז הסגן[11] בימינו והעלהו והושיט[11] לו
הראשון הראש והרגל וסמך עליהן וזרקן הושיט השני
לראשון שתי[11] הידים נותנן לכהן גדול וסמך עליהן
וזרקן נשמט השני והלך לו[11] וכך היו מושיטין לו[11] שאר
כל האיברין[11] והוא סומך עליהן וזורקן ובזמן שהוא[18] רוצה
64a הוא סומך ואחרים זורקין בא לו להקיף את המזבח
מהיכן הוא מתחיל מקרן דרומית מזרחית[19] מזרחית
צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית נתנו לו יין
לנסך הסגן עומד על הקרן והסודרים בידו[20] ושני כהנים
עומדין על[21] השלחן החלבים ושתי חצוצרות בידם תקעו
והריעו ותקעו באו ועמדו אצל בן ארזא אחד מימינו
ואחד משמאלו שחה לנסך והניף הסגן בסודרים והקיש
בן ארזא בצלצל ודברו הלוים בשיר הגיעו לפרק תקעו
והשתחוו[22] העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה
השתחויה זהו סדר[23] התמיד לעבודת בית אלהינו[24] יהי
31a רצון שיבנה במהרה בימינו[25] אמן: השיר[26] שהיו הלוים
4,1 אומרים במקדש ביום הראשון היו אומרים לה׳ הארץ
3,2 ומלואה תבל ויושבי בה בשני היו אומרים גדול ה׳
ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו בשלישי היו
2,1 אומרים אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט
4,1 ברביעי היו אומרים אל נקמות ה׳ אל נקמות הופיע
1,2 בחמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עזנו הריעו לאלהי

12 M מימ׳ || 13 M — לו || 14 M ידים ונת׳ || 15 M וכן || 16 P + ו. M כל שאר || 17 M וסומך || 18 M — רוצה הוא || 19 P — מ״ץ || 20 B — ו || 21 M עבודת + 23 M || 22 M — העם || 24 M — ויר || 25 M — אמן || 26 M שהלו׳ היו או׳ בבית המק׳.

DER RAMPE ERREICHTE, FASSTE IHN DER PRIESTERVORSTEHER BEI SEINER RECHTEN UND FÜHRTE IHN HINAUF. DER ERSTE REICHTE IHM DEN KOPF UND DEN HINTERFUSS, UND ER STÜTZTE DARAUF [DIE HÄNDE] UND WARF SIE HINAUF. DER ZWEITE REICHTE DEM ERSTEN DIE BEIDEN VORDERFÜSSE, DIESER REICHTE SIE DEM HOCHPRIESTER, UND ER STÜTZTE DARAUF [DIE HÄNDE] UND WARF SIE HINAUF. DANN TRAT DER ZWEITE AB UND ENTFERNTE SICH, UND SO REICHTEN SIE IHM AUCH ALLE ÜBRIGEN OPFERGLIEDER, UND ER STÜTZTE DARAUF [DIE HÄNDE] UND WARF SIE HINAUF. WOLLTE ER ABER, SO STÜTZTE ER NUR DIE HÄNDE DARAUF, UND ANDRE WARFEN SIE HINAUF. DANN TRAT ER DEN RUNDGANG UM DEN ALTAR AN. WO FING ER AN? — AN DER SÜDÖSTLICHEN ECKE, ZUR NORDÖSTLICHEN, ZUR NORDWESTLICHEN UND ZUR SÜDWESTLICHEN. DA REICHTE MAN IHM DEN WEIN ZUM TRANKOPFER. DER PRIESTERVORSTEHER STAND AUF DEM ALTARHORN MIT EINEM SUDARIUM IN DER HAND, UND ZWEI PRIESTER STANDEN AUF DEM TISCH DER FETTSTÜCKE MIT ZWEI TROMPETEN IN DER HAND. SIE BLIESEN EINEN STOSSTON, EINEN LÄRMTON UND EINEN STOSSTON[8], STELLTEN SICH DANN NEBEN BEN-ARZA[9], EINER ZU SEINER RECHTEN UND EINER ZU SEINER LINKEN. ALS ER SICH ZUM GIESSEN BÜCKTE, SCHWENKTE DER PRIESTERVORSTEHER DAS SUDARIUM, UND BEN-ARZA SCHLUG DIE ZIMBEL UND DIE LEVITEN STIMMTEN DEN GESANG AN. KAMEN SIE ZU EINEM ABSCHNITT[10], SO WURDE GEBLASEN UND DAS VOLK WARF SICH NIEDER. BEI JEDEM ABSCHNITT EIN BLASEN, UND BEI JEDEM BLASEN EIN SICHNIEDERWERFEN. DIES IST DIE ORDNUNG DES BESTÄNDIGEN OPFERS BEIM DIENST IN UNSREM GOTTESHAUS. MÖGE ES SEIN WILLE SEIN, DASS ER BALD WIEDERERBAUT WERDE IN UNSREN TAGEN. AMEN.

DER[11] GESANG, DEN DIE LEVITEN IM TEMPEL ANSTIMMTEN. AM SONNTAG SANGEN SIE: [12]*Dem Herrn gehört die Erde und ihre Fülle, das Weltall und seine Bewohner.* AM MONTAG SANGEN SIE:[13] *Gross ist der Herr und hochgepriesen in der Stadt unsres Gottes, auf seinem heiligen Berg.* AM DIENSTAG SANGEN SIE:[14] *Gott steht in der Gemeinde Gottes, inmitten der Richter richtet er.* AM MITTWOCH SANGEN SIE:[15] *Ein Gott der Rache ist der Herr, Gott der Rache, erscheine.* AM DONNERSTAG SANGEN SIE: [16] *Jauchzet Gott, unsrer*

8. Vgl. Bd. III S. 395 Z. 15ff. 9. Levitischer Zimbelmusikant (vgl. Bd. III S. 883 Z. 4), nach dem wol auch seine Nachfolger genannt wurden. 10. Der tägliche Tempelgesang war in 3 Abschnitte geteilt. 11. Wie schon aus der vorangehenden Schlussformel zu ersehen, gehört dieser Absatz nicht zum Text der Mišnah. An andrer Stelle (Bd. III S. 383 Z. 25ff.) wird er, allerdings mit erklärenden Einschiebungen, mit der Bezeichnung תניא zitirt. 12. Ps. 24,1. 13. Ib. 48,2. 14. Ib. 82,1. 15. Ib. 94,1. 16. Ib. 81,2.

SIEBENTER ABSCHNITT

זמן שכהן גדול נכנס להשתחות שלשה אוחזין בו אחד בימינו ואחד בשמאלו ואחד באבנים טובות וכיון ששמע הממונה קול רגליו של כהן גדול שהוא יוצא הגביה לו את הפרוכת נכנס והשתחוה ויצא נכנסו אחיו הכהנים השתחוו ויצאו: באו ועמדו על מעלות האולם עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים וחמשה כלים בידם הטני ביד אחד והכוז ביד אחד והמחתה ביד אחד והבזך ביד אחד וכף וכסויו ביד אחד וברכו את העם ברכה אחת אלא שבמדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת במקדש היו אומרים את השם ככתבו ובמדינה בכנויו במדינה הכהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאין מגביה את ידיו למעלה מן הציץ רבי יהודה אומר אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: בזמן שכהן גדול רוצה להקטיר היה עולה בכבש והסגן בימינו הגיע

1 — M גדול. ‖ 2 — B יוצא ‖ 3 — M נכנס ‖ 4 — M + ו ‖ 5 — M ו ‖ 6 M וביניו (!) ‖ 7 — M היו ‖ 8 M כפיהן כנגד ‖ 9 M שאינו ‖ 10 — M ר׳ ... הציץ ‖ 11 M לכבש והס׳ לימ׳.

DENN DER HOCHPRIESTER SICH NIEDERZUWERFEN EINTRAT, HIELTEN IHN DREI [PRIESTER] GEFASST, EINER AN DER RECHTEN, EINER AN DER LINKEN UND EINER AN DEN EDELSTEINEN[1]. SOBALD DER BEAMTE DIE SCHRITTE DES HERAUSKOMMENDEN HOCHPRIESTERS VERNAHM, HOB ER IHM DEN VORHANG HOCH. ER TRAT EIN, WARF SICH NIEDER UND KAM HERAUS, DANN TRATEN SEINE PRIESTERBRÜDER EIN, WARFEN SICH NIEDER UND KAMEN HERAUS. HIERAUF KAMEN SIE[2] UND STELLTEN SICH AUF DEN STUFEN DER VORHALLE AUF; DIE ERSTEN STANDEN SÜDLICH VON IHREN PRIESTERBRÜDERN MIT FÜNF GERÄTEN IN IHREN HÄNDEN: IN DER HAND DES EINEN DER [KOHLEN]KASTEN, IN DER HAND DES EINEN DIE KANNE, IN DER HAND DES EINEN DIE SCHIPPE, IN DER HAND DES EINEN DIE SCHALE UND IN DER HAND DES EINEN DIE KELLE MIT DEM DECKEL. SODANN SPRACHEN SIE DEN SEGEN ÜBER DAS VOLK, EINEN SEGENSSPRUCH[3]. IN DER PROVINZ SPRACHEN SIE IHN NÄMLICH ALS DREI SEGENSSPRÜCHE, IM TEMPEL ABER ALS EINEN SEGENSSPRUCH. IM TEMPEL SPRACH MAN DEN GOTTESNAMEN AUS, WIE ER GESCHRIEBEN WIRD, IN DER PROVINZ ABER DEN BEINAMEN[4]. IN DER PROVINZ ERHOBEN DIE PRIESTER IHRE HÄNDE[5] BIS ZU DEN SCHULTERN, IM TEMPEL ABER ÜBER DEN KOPF, AUSGENOMMEN DER HOCHPRIESTER, DER DIE HÄNDE NICHT ÜBER DAS STIRNBLATT[6] ERHOB. R. JEHUDA SAGT, AUCH DER HOCHPRIESTER ERHOB DIE HÄNDE ÜBER DAS STIRNBLATT, DENN ES HEISST: [7]*und Ahron erhob seine Hände gegen das Volk und segnete es.*

WOLLTE DER HOCHPRIESTER [DIE OPFERGLIEDER] AUFRÄUCHERN, SO GING ER DIE RAMPE HINAUF, DER PRIESTERVORSTEHER AN SEINER RECHTEN, UND ALS ER DIE HÄLFTE

1. Des Brustschildes. 2. Die obengenannten Priester, nachdem sie die ihnen zugefallenen Dienstleistungen verrichtet hatten. 3. Der Priestersegen besteht aus 3 Schriftversen, Num. 6, 24, 25, 26. 4. Statt des Tetragramms wird aus Scheu "der Herr" gesprochen. 5. Beim Priestersegen. 6. Worauf der Gottesname eingravirt war; cf. Ex. 28,36. 7. Lev. 9,22.

SECHSTER ABSCHNITT

חלו עולים במעלות האולם מי שזכו בדישון מזבח הפנימי והמנורה היו מקדימים לפניהם מי שזכה בדישון [1]מזבח הפנימי נכנס ונטל את הטני והשתחוה ויצא מי שזכה בדישון [2]המנורה נכנס [3]ומצא שתי נרות [4]מערביים דולקין מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק [5]שמנו [5]היה מדליק את המנורה 22b 87b [6]של בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה נטל את הכוז ממעלה שניה והשתחוה ויצא: [i] [5]מי שזכה במחתה צבר את הגחלים על גבי המזבח [ii] [3]ורדדן בשולי המחתה [3]והשתחוה ויצא: [5]מי שזכה בקטרת [7]היה נוטל את הבזך מתוך הכף ונותנו לאוהבו או לקרובו נתפזר ממנו לתוכו [8]נותנו לו בחפניו [5]ומלמדים 52b אותו [5]הוי זהיר שמא תתחיל מפניך שלא תכוה התחיל [10]מרדדן ויוצא לא היה [11]המקטיר מקטיר עד שהממונה אומר לו [12]הקטר ואם היה כהן גדול הממונה אומר [13]לו אישי כהן גדול הקטר פרשו העם והקטיר והשתחוה ויצא:

VM 4 ו — M 3 | (M המזבח) 2 || ה + M 1 מזרחיות || M 5 היה — M 6 || של — M 7 || נטל M 8 ונתנו || M 9 הזהר שלא תתח׳ || M 10 מרדד || M 11 — המק׳ מק׳ || M 12 הקטר ... לו || P 13 — לו.

WÄHREND DIESE [1]DIE STUFEN ZUR VORHALLE HINAUFZUGEHEN BEGANNEN, EILTEN JENE, DENEN DAS ENTASCHEN DES INNERN ALTARS UND DES LEUCHTERS ZUGEFALLEN WAR, IHNEN VORAUS. DEM DAS ENTASCHEN DES INNERN ALTARS ZUGEFALLEN WAR, TRAT EIN, NAHM DEN [ASCHEN]KASTEN [2], WARF SICH NIEDER UND GING HINAUS. DEM DAS ENTASCHEN DES LEUCHTERS ZUGEFALLEN WAR, TRAT EIN, UND WENN ER DIE BEIDEN WESTLICHEN LAMPEN NOCH BRENNEN FAND, ENTASCHTE ER DIE ÖSTLICHE UND LIESS DIE WESTLICHE BRENNEN, AN DER ER ABENDS DEN LEUCHTER ANZÜNDETE; FAND ER SIE BEREITS ERLOSCHEN, SO ENTASCHTE ER SIE UND ZÜNDETE SIE MIT [FEUER VOM] BRANDOPFERALTAR AN; ALSDANN NAHM ER DIE KANNE VON DER ZWEITEN STUFE, WARF SICH NIEDER UND GING HINAUS. DER, DEM DIE KOHLENSCHIPPE ZUGEFALLEN WAR, SCHARRTE DIE KOHLEN AUF DEM ALTAR IN EINEN HAUFEN ZUSAMMEN, GLÄTTETE SIE MIT DEM BODEN DER SCHIPPE, WARF SICH NIEDER UND GING HINAUS. DEM DAS RÄUCHERWERK ZUGEFALLEN WAR, NAHM DIE SCHALE AUS DER KELLE UND GAB SIE EINEM FREUND ODER EINEM VERWANDTEN, WENN ETWAS VERSTREUT WORDEN WAR, TAT ER ES WIEDER HINEIN, UND DIESER GAB ES IHNEN IN DIE HANDTELLER. MAN BELEHRTE IHN: SEI VORSICHTIG, DASS DU NICHT VORN [3] BEGINNEST, DAMIT DU DICH NICHT VERBRENNST. DANN BEGANN ER ES FLACHZUSTREICHEN UND GING HINAUS. DER RÄUCHERNDE BEGANN NICHT EHER MIT DEM RÄUCHERN, ALS BIS DER BEAMTE IHM ZURIEF: RÄUCHERE. WAR ES [4] DER HOCHPRIESTER, SO SPRACH DER BEAMTE ZU IHM: MEIN HERR HOCHPRIESTER, RÄUCHERE! DAS VOLK ZOG SICH ZURÜCK UND ER BRACHTE DAS RÄUCHERWERK DAR, DANN WARF ER SICH NIEDER UND GING HINAUS.

1. Die beiden vorangehend Mišnah 4 u. 5 genannten Priester. 2. Nachdem er seine Arbeit verrichtet hatte. 3. Das Räucherwerk wurde über den ganzen Altar gestreut. 4. Der das Räucherwerk darbrachte.

מלא וגדוש קמרת וכסוי היה לו וכמין מטוטלת היה
עליו מלמעלן: מי שזכה במחתה נטל מחתת הכסף
ועלה לראש המזבח ופנה את הגחלים הלך והתה מן
המאכלות הפנימיות ירד ועירן לתוך של זהב נתפזר
ממנו כקב גחלים והיה מכבדן לאמה ובשבת היה
כופה עליהן פסכתר ופסכתר היתה כלי גדול מחזקת
לתך ושתי שרשרות היו בה אחת שהוא מושך בה
ויורד ואחת שהוא אוחז בה מלמעלן בשביל שלא
תתגלגל ושלשה דברים היתה משמשת כופין אותה
על גבי גחלים ועל השרץ בשבת ומורידין בה את
הדשן מעל גבי המזבח: הגיעו בין האולם ולמזבח
נטל אחד את המגרפה וזורקה בין האולם ולמזבח אין
אדם שומע קול חבירו בירושלם מקול המגרפה ושלשה
דברים היתה משמשת כהן ששומע את קולה יודע
שאחיו הכהנים נכנסים להשתחות והוא רץ ובא בן
לוי שהוא שומע את קולה יודע שאחיו הלוים נכנסים
לדבר בשיר והוא רץ ובא וראש המעמד היה מעמיד
את הטמאים בשער המזרח:

12 M + מ | 13 M — מ | 14 M + ו. B היל׳ך
והילך והתה | 15 M + ומן | 16 M ממנה | 17 M
כופין | 18 M היה | 19 M — בה | 20 M מלמעלה |
21 M + להן | 22 M הגיע | 23 M ששומע | 24
M הכהנים נכנ׳ | 25 M במעמד | 26 M — את ה |
27 (P בשערי).

SCHALE, GEHÄUFT VOLL MIT RÄUCHERWERK, DIE EINEN DECKEL HATTE, UND EINE ART DECKCHEN DARÜBER. WEM DIE KOHLENSCHIPPE ZUGEFALLEN WAR, DER NAHM DIE SILBERNE KOHLENSCHIPPE, STIEG AUF DIE HÖHE DES ALTARS, SCHARRTE DIE KOHLEN NACH DER EINEN UND DER ANDREN SEITE, SCHIPPTE DIE DURCHGEBRANNTEN AUS DER MITTE AUF, STIEG HINUNTER UND SCHÜTTETE SIE IN DIE GOLDNE [SCHIPPE]. UNGEFÄHR EIN KAB KOHLEN WURDE VERSCHÜTTET, UND ER FEGTE SIE IN DEN KANAL; AM ŠABBATH ABER STÜLPTE ER DARÜBER DEN KÜBEL. DER KÜBEL WAR EIN GROSSES, ZWEI LETHEKH FASSENDES GEFÄSS, AN DEM ZWEI KETTEN WAREN; AN DER EINEN ZOG MAN IHN NACH UNTEN UND AN DER ANDREN HIELT MAN IHN OBEN FEST, DAMIT ER [DIE RAMPE] NICHT HERUNTERROLLE. ER HATTE EINE DREIFACHE VERWENDUNG: AM ŠABBATH STÜLPTE MAN IHN AUF DIE KOHLEN, EBENSO AUF EIN KRIECHTIER, UND DARIN SCHAFFTE MAN DIE ASCHE VOM ALTAR HINUNTER. WAREN SIE ZWISCHEN TEMPELHALLE UND ALTAR ANGELANGT, SO NAHM EINER DIE SCHIPPE UND WARF SIE ZWISCHEN TEMPELHALLE UND ALTAR, UND DURCH DEN SCHALL DER SCHIPPE KONNTE NIEMAND IN JERUŠALEM DIE STIMME SEINES NÄCHSTEN HÖREN. SIE HATTE EINE DREIFACHE VERWENDUNG: HÖRTE EIN PRIESTER IHREN SCHALL, SO WUSSTE ER, DASS SEINE PRIESTERBRÜDER SICH NIEDERZUWERFEN EINTRATEN, UND LIEF HINTERHER, HÖRTE EIN LEVITE IHREN SCHALL, SO WUSSTE ER, DASS SEINE LEVITENBRÜDER ZUM GESANG EINTRATEN, UND LIEF HINTERHER, UND DER OBMANN DES BEISTANDES LIESS DANN DIE UNREINEN SICH AM OSTTOR AUFSTELLEN.

5. Nach einer andren Erklärung, Griff. 6. So besser nach der Lesart der kursirenden Ausgaben. 7. Das verunreinigend ist, jed. am Šabbath nicht aus dem Tempel hinausgeschafft werden durfte; vgl. Bd. II S. 335 Z. 16ff. 8. Vgl. S. 238 Z. 9ff. 9. Die Vertreter bei der Darbringung der Gemeindeopfer; vgl. Bd. III S. 507 Z. 8ff. 10. Und nicht den Tempelhof betreten durften; vgl. Bd. II S. 618 Z. 15ff.

27,20 °שאול ואבדון לא תשבענה וגו׳: תנא דבי אליהו
ניהנם ׳למעלה מן הרקיע ויש אומרים לאחרי הרי חשך:
תנא רבי חייא כל העוסק בתורה בלילה שבינה ׳כנגדו
2,19 שנאמר °קומי רני בלילה לראש אשמרות שפכי כמים
64a 22b 66b 28b לבך נכה פני ה׳ וגו׳: אמר רבי °אלעזר ׳בן עזריה תלמידי
חכמים מרבים שלום בעולם °שנאמר °וכל בניך לימודי
ה׳ ורב שלום בניך:

M 7 ‖ אלעזר P 6 ‖ כ — M 5 ‖ למע׳ — M 4
א״ר חנינא תל׳ ‖ M 8 + הזה.

heisst nämlich:[35]*Unterwelt und Abgrund werden nicht satt &.*

In der Schule Elijahus wurde gelehrt: Das Fegefeuer befindet sich über dem Himmel, manche sagen, hinter den finstren Bergen.

R. Ḥija lehrte: Wer sich nachts mit der Gesetzlehre befasst, dem befindet sich die Gottheit gegenüber, denn es heisst:[36]*auf, singe bei Nacht, beim Beginn der Nachtwachen; vor dem Antlitz des Herrn schütte wie Wasser dein Herz aus &.*

R. Eleâzar b. Âzarja sagte: Die Schriftgelehrten mehren den Frieden auf der Welt, denn es heisst:[37]*und all deine Söhne sind Gottesgelehrte, und gross ist der Friede deiner Söhne.*

FUENFTER ABSCHNITT

[i] מר להם הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו
׳קראו עשרת °הדברות ׳שמע והיה אם שמוע
ויאמר ׳ברכו את העם שלש ברכות אמת ויציב ועבודה
וברכת כהנים ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר
[ii] היוצא: °אמר להם חדשים ׳לקטרת בואו והפיסו זכה
מי שזכה ׳אמר להם חדשים עם ישנים בואו והפיסו
[iii] 20a מי מעלה °אברים מן הכבש למזבח °רבי אליעזר בן
יעקב אומר °המעלה אברים לכבש הוא מעלה אותן
[iii] 24a על גבי המזבח: °מסרום לחזנים היו מפשיטין אותם
את בגדיהם °ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד
[iv] וחלונות היו שם וכתוב עליהם תשמיש °הכלים: °מי
שזכה בקטרת היה נוטל את הכף והכף דומה לתרקב
°גדול של °זהב °מחזקת שלשה קבין והבזך ״היה בתוכו

M 3 ‖ לבקרים יבררו(!) באו ‖ M 2 הדברים ‖ M 1 ו +
M 6 ‖ מ״א M 5 ‖ הפיסו זכה מי שזכה + M 4 א״ל —
M 8 ‖ ה — M 7 ‖ ו — לגבי כבש מע׳ אותן לגבי מז׳
M 11 ‖ היה — M 10 ‖ מחזיק M 9 ‖ גדול —

ER BEAMTE SPRACH ZU IHNEN: SPRECHET DEN EINEN SEGENSSPRUCH[1]! SIE SPRACHEN IHN, LASEN DAS ZEHNGEBOT, [DIE ABSCHNITTE] "HÖRE", "WENN DU HÖREN WIRST" UND "ER SPRACH"[2], UND SPRACHEN MIT DEM VOLK DIE DREI SEGENSSPRÜCHE "WAHR UND RICHTIG", DEN DIENSTSEGEN UND DEN PRIESTERSEGEN[3]. AM ŠABBATH FÜGTEN SIE NOCH EINEN SEGEN FÜR DIE ABTRETENDE PRIESTERWACHE HINZU. ALSDANN SPRACH ER ZU IHNEN: NEULINGE BEIM RÄUCHERWERK, KOMMT UND LOSET! WEM ES ZUFIEL, DEM FIEL ES ZU. ALSDANN SPRACH ER: NEULINGE UND ERFAHRENE, KOMMT UND LOSET, WER DIE OPFERGLIEDER VON DER RAMPE AUF DEN ALTAR BRINGE. R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGTE: WER DIE OPFERGLIEDER AUF DIE RAMPE GEBRACHT HATTE, DER BRACHTE SIE AUCH AUF DEN ALTAR. DIE ÜBRIGEN [PRIESTER] ÜBERGAB MAN DEN AUFSEHERN, DIE IHNEN DIE KLEIDER AUSZOGEN UND SIE NUR DIE BEINKLEIDER ANBEHALTEN LIESSEN. DASELBST WAREN WANDNISCHEN, ÜBER WELCHEN DIE DIENSTLICHE VERWENDUNG DER KLEIDER[4] GESCHRIEBEN WAR. WEM DAS RÄUCHERWERK ZUGEFALLEN WAR, DER NAHM DIE KELLE; DIE KELLE, AUS GOLD, GLICH EINEM GROSSEN TRIKAB, SIE FASSTE DREI KAB, UND DARIN BEFAND SICH DIE

35. Pr. 27,20. 36. Thr. 2,19. 1. Vgl. Bd. I S. 41 Z. 8ff. 2. Dt. 6,4—9, ib. 11,13—21 u. Num. 15,37—41, aus denen das sog. Šemâgebet zusammengesetzt ist. 3. Aus dem täglichen Morgengebet bekannte Segenssprüche, die im 4. Abschnitt des Traktates von den Segenssprüchen näher behandelt werden. 4. Die in diesen verwahrt wurden.

dann sprach er zu ihnen: Ich möchte nach (dem Staat) Afrika gehen. Sie erwiderten ihm: Du kannst nicht hinkommen, denn es ist durch finstere Berge abgeschnitten. Er entgegnete: Es geht nicht anders, als dass ich hingehe, und deshalb frage ich euch, was zu tun sei. Da sprachen sie zu ihm: Lass lybische Esel holen, die auch im Finstern gehen, und Knäule Stricke; diese binde an dieser Seite fest und halte sie während du den Weg gehst, bis du den Ort erreicht hast. Nachdem er also getan hatte und ausgezogen war, erreichte er eine Gegend, die nur von Weibern [bewohnt] war, und als er mit ihnen Krieg führen wollte, sprachen sie zu ihm: Tötest du uns, so wird man sagen, er habe nur Weiber getötet, und töten wir dich, so wird man sagen, du seiest ein König, den Weiber getötet haben. Hierauf sprach er zu ihnen: Holet mir Brot. Da brachten sie ihm goldene Brote auf einem goldnen Tisch. Er sprach zu ihnen: Essen denn Menschen Brot aus Gold? Sie erwiderten ihm: Hattest du denn, wolltest du nur Brot essen, daheim kein Brot zu essen, dass du hierher kommen musstest? Als er fortzog, schrieb er auf das Tor der Stadt: Ich, Alexander von Mazedonien, war ein Tor, bis ich nach dem Weiberstaat in Afrika kam und Belehrung von Weibern annahm. Da ging er weiter. Als er sich an einer Quelle niederliess, um sein Brot zu essen, und gesalzene Fische wusch, die er bei sich hatte, bekamen sie einen Duft. Da sprach er: Es scheint also, dass diese Quelle dem Êdengarten[30]entspringt. Manche sagen, er habe aus dieser Wasser genommen und damit sein Gesicht gewaschen, und manche sagen, er ging [dem Wasser] entlang, bis er an die Tür des Êdengartens kam. Da erhob er seine Stimme [und rief:] Oeffnet mir die Tür! Man erwiderte ihm:[31]*Dies ist das Tor zum Herrn &*. Da sprach er zu ihnen: Auch ich bin König und hochwürdig; gebt mir etwas. Da gaben sie ihm einen Schädel. Als er später sein ganzes Gold und Silber gegen diesen wog, und es nicht das Gewicht von diesem[32] hatte, sprach er zu den Rabbanan: Wie kommt dies? Die erwiderten ihm: Es ist der Schädel[33]des Auges [eines Menschen] aus Fleisch und Blut, das nimmer satt wird. Da sprach er zu ihnen: Was beweist, dass dem so ist? Da nahmen sie etwas Erde und bedeckten ihn damit, und er wog[34]sofort. Es

למדינת אפריקי אמרו ליה לא מצית אזלת דפכקי
תרי חשך אמר להם לא כניא דלא אוילנא אמטי הכי
משיילנא לכו אלא מאי אעביד אמרו ליה אייתי חמרי
לובאי דפרשי בחברא ואייתי קיבורי דמתני וקטר בראי
ניכא דכי אתית באורחא נקטת בנייהו ואתית לאתרך
עבד הכי ואזל מטא לההוא מחוזא דכוליה נשי בעי
למיעבד קרבא בהדייהו אמרו ליה אי קטלת לן יאמרו
נשי קטל אי קטילנא לך יאמרו מלכא דקטלוה נשי
אמר להן אייתו לי נהמא אייתו ליה נהמא דדהבא
אפתורא דדהבא אמר להו מי אכלי אינשי נהמא דדהבא Col b
אמרו ליה אלא אי נהמא בעית לא הוה לך באתרך
נהמא למיכל דשקלית ואתית להבא כי נפיק ואתי
כתב אכבא דמחוזא אנא אלכסנדרוס טוקדון הויתי
שטייא עד דאתיתי למדינת אפריקי דנשיא ויליפת
עצה מן נשיא כי שקיל ואתי יתיב אההוא מעיינא
קא אכיל נהמא הוו בידיה נולדנא דמלחא בהדי
דמחווי להו נפל בהו ריהא אמר שמע מינה האי מעינא
מנן עדן אתי איכא דאמרי שקל מהנהו מיא טרא
באפיה איכא דאמרי אידלי כוליה עד דמטא לפתחא
דנן עדן דמא קלא פתחו לי בבא אמרו ליה זה השער
לה וגו׳ אמר להון אנא נמי מלכא אנא מיחשב חשיבנא
תבו לי מידי יהבו ליה נולנלתא חדא אתייה תקליה
לכוליה דהבא וכספא דיוליה בהדיה לא הוה מתקליה
אמר להון לרבנן מאי האי אמרי נולנלתא דעינא
דבישרא ודמא דלא קא שבע אמר להו מכאי דהכי
הוא שקלי קלילי עפרא וכסויה לאלתר תקלא דכתיב

M 81 אפריקיא ‖ M 82 איזיל אנו הכי ‖ M 83 קיטרי ‖ M 84 — באורי ‖ M 85 — לאת׳ ‖ M 86 + כי ‖ M 87 דכולהו ‖ M 88 אמרי נ״ק ואי קטלינן לכו אמרי ‖ M 89 לא הוה לך נה׳ באתרך דשק׳ ואת׳ כי ‖ M 90 — אפ׳ ד ‖ M 91 מנש׳ ‖ M 92 הוה אכ׳ ‖ 93 M בהדיה גילדני מילחי דמח׳ ‖ B 94 עינא ‖ M 95 טליא ‖ M 96 — מיה׳ ‖ M 97 דעינא אתא ‖ 98 B דידיה ‖ M 99 ולא תקיל א׳ להו רבנן ‖ + M 1 ליה ‖ M 2 הויא ולא ‖ M 3 שקלו עפ׳ כס׳ אלתר תקל.

musstest? Als er fortzog, schrieb er auf das Tor der Stadt: Ich, Alexander von Mazedonien, war ein Tor, bis ich nach dem Weiberstaat in Afrika kam und Belehrung von Weibern annahm. Da ging er weiter. Als er sich an einer Quelle niederliess, um sein Brot zu essen, und gesalzene Fische wusch, die er bei sich hatte, bekamen sie einen Duft. Da sprach er: Es scheint also, dass diese Quelle dem Êdengarten[30]entspringt. Manche sagen, er habe aus dieser Wasser genommen und damit sein Gesicht gewaschen, und manche sagen, er ging [dem Wasser] entlang, bis er an die Tür des Êdengartens kam. Da erhob er seine Stimme [und rief:] Oeffnet mir die Tür! Man erwiderte ihm:[31]*Dies ist das Tor zum Herrn &*. Da sprach er zu ihnen: Auch ich bin König und hochwürdig; gebt mir etwas. Da gaben sie ihm einen Schädel. Als er später sein ganzes Gold und Silber gegen diesen wog, und es nicht das Gewicht von diesem[32] hatte, sprach er zu den Rabbanan: Wie kommt dies? Die erwiderten ihm: Es ist der Schädel[33]des Auges [eines Menschen] aus Fleisch und Blut, das nimmer satt wird. Da sprach er zu ihnen: Was beweist, dass dem so ist? Da nahmen sie etwas Erde und bedeckten ihn damit, und er wog[34]sofort. Es

28. Um über das Hindernis zu kommen. 29. Um den Weg nicht zu verlieren. 30. Vgl. S. 384 N. 72. 31. Ps. 118, 20. 32. Nach dem weiter folgenden, symbolisch: er verlangte der irdischen Güter immer mehr. 33. Dh. die Hülle. 34. Er bekam seine natürliche Schwere.

היתה תהו ובהו וחשך והדר ׳ויאמר אלהים יהי אור׳[3] ויהי אור סברי דילמא אתי לשיולי ׳מה למעלה ומה[110] למטה מה לפנים ׳ומה לאחור אי הכי שמים נמי לא [63]נימרו ליה מעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא [64]דקא שייל כיון דחזו דקהדר שאיל סברי לא נימא ליה דילמא אתי לשיולי מה למעלה מה למטה מה לפנים ׳ומה לאחור אמר [65]להם אידין מתקרי חבים אמרו ליה [66]איזהו חכם ׳הרואה את הנולד אמר [65]להם אידין מתקרי גבור[1] אמרו לו [67]איזהו גבור הכובש את יצרו אמר [65]להן אידין מתקרי עשיר אמרו לו [68]איזהו עשיר השמח בחלקו אמר להן מה [69]יעבד איניש ויחיה אמרו ליה ימית [70]עצמו מה יעביד איניש וימות יחיה את עצמו אמר להן מה יעביד איניש ויתקבל על ברייתא אמרו יסני מלכו ושלטן [71]אמר להו [72]דידי טבא מדידכו ירחם מלכו ושלטן ויעבד טיבו עם בני אינשא אמר להם בימא יאי למידר או ביבשתא [73]יאי למידר אמרו ליה ביבשתא [73]יאי למידר דהא כל נחותי ימא לא מיתבא [74]דעתיהון עד דסלקין ליבשתא אמר [75]להם אידין מנכון חבים יתיר אמרו לו כולנא כחדא [76]שויין דהא כל מילתא דאמרת לנא כחד פתרנא לך אמר להן מה דין אתריסתון לקבלי אמרו ליה [77]סטנא נצח אמר [78]להם הא אנא מקטילנא יתכון בנזירת מלכין אמרו ליה שלטן ביד מלכא [79]ולא יאי למלכא כזב מיד אלביש יתהון לבישון דארגוון [80]ושדי מניכא דדהבא על צואריהון אמר להן בעינא דאיזול

63 M לימ׳ ליה דילמ׳ אתי לשיולי מה למע׳ מה למטה מעיק׳ סברי ‖ 64 M כיון דחזו דהדר משאיל אמרו לא ‖ 65 M להו אי׳ מיקרי ‖ 66 M — א״ח ‖ 67 M — א״ג ‖ 68 M — א״ע ‖ 69 M יעשה אדם ‖ 70 M את עצ׳ א״ל מה יעשה אדם ויתקבל על הבריות אמ׳ לו ישנא מלכותו ושלטון ‖ 71 M — אמר ... ושלטן ‖ 72 P דידיה ‖ 73 M — ילי״ם ‖ 74 M דעתיהו עד דסליקו ‖ 75 M להו אידין מיניכו חכם טפי א׳ ליה ‖ 76 M — שויין ... כחד ‖ 77 VM שטנא ‖ 78 M להון קטילנא לכון ‖ 79 M ל״י מלכותא בדם מיד אלבישנהו לבוש ארגון ושוי ‖ 80 P ושרי.

wüst und öde, und Finsternis, und nachher erst:[21]*und Gott sprach: es werde Licht, und es ward Licht*!? — Sie dachten, er könnte dazu kommen, sie zu fragen, was oben und was unten, was vorher, und was nachher[22]. — Demnach sollten sie ihm auch inbetreff des Himmels nicht geantwortet haben!? — Zuerst glaubten sie, es sei nur Zufall, dass er dies gefragt hatte, als sie aber sahen, dass er weiter solches fragte, überlegten sie, darauf nicht zu antworten, denn er könnte dazu kommen, sie zu fragen, was oben und was unten, was vorher und was nachher. Er sprach zu ihnen: Wer ist weise? Sie erwiderten ihm: Weise ist, wer die Folgen voraussieht. Er sprach zu ihnen: Wer ist ein Held? Sie erwiderten ihm: Ein Held ist, wer seinen Trieb bezwingt. Er sprach zu ihnen: Wer ist reich? Sie erwiderten ihm: Reich ist, wer seines Loses froh ist. Er sprach zu ihnen: Was tue der Mensch, dass er lebe? Sie erwiderten ihm: Er töte sich[23]. — Was tue der Mensch, dass er sterbe? — Er geniesse das Leben[24]. Er sprach zu ihnen: Was tue der Mensch, um bei den Leuten beliebt zu sein? Sie erwiderten ihm: Er hasse Königschaft und Regieren[25]. Da sprach er zu ihnen: Mein [Rat] ist besser als eurer: er liebe Königschaft und Regieren, erweise aber den Menschen Gutes. Er sprach zu ihnen: Ist es besser, auf dem Meer zu wohnen, oder ist es besser, auf dem Festland zu wohnen? Sie erwiderten ihm: Es ist besser, auf dem Festland zu wohnen, denn die Seefahrer finden alle erst dann Befriedigung, wenn sie das Festland betreten. Hierauf sprach er zu ihnen: Wer von euch ist der Weiseste? Sie erwiderten ihm: Wir alle sind gleich, denn alle Fragen, die du an uns gerichtet hast, haben wir alle zusammen beantwortet. Hierauf sprach er zu ihnen: Was soll es bedeuten, dass ihr euch gegen mich auflehnt? Sie erwiderten ihm: Der Satan siegt[26]. Da sprach er zu ihnen: Ich kann euch durch königlichen Befehl töten. Sie erwiderten ihm: Die Gewalt ist in der Hand des Königs, aber dem König ziemt die Lüge[27] nicht. Hierauf kleidete er sie in Purpurgewänder und legte ihnen goldene Halsketten um den Hals. Als-

21. Gen. 1,3. 22. Metaphysische u. theogonische Erörterungen, über die man nicht disputieren darf; vgl. Bd. III S. 815 Z. 1 ff. 23. Nach den Kommentaren, er kasteie sich hinieden, um des zukünftigen Lebens teilhaftig zu werden. 24. Und verwirke dadurch das zukünftige Leben. 25. So ist wol dieser Ausspruch zu verstehen; nach der üblichen Uebersetzung: er hasse König u. Regierung, mit der Erklärung, er meide den Verkehr mit diesen, um nicht dem Neid der Mitmenschen ausgesetzt zu sein. 26. Dh. Macht ist nicht Recht. 27. Er hatte ihnen vorher versprochen, ihnen nichts zu tun.

דבקה ניעבדו דוהב אמר רב חיננא בשם רבי אכי ורבי
אכי בשם רבי שמואל בר רב יצחק מפני שהיא מרתיח:
של שחר היה נשחט [וכו'] על קרן מזרחית צפונית:
מנא הני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא שנים ליום
כנגד היום תניא נמי הכי שנים ליום כנגד היום אתה
אימר נגד היום אי איני אלא חובת היום כשהיא אומר
את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה
בין הערבים חרי חובת היום אמור הא מה אני מקיים
שנים ליום נגד היום הא ביצד תמיד של שחר היה
נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שנייה ושל
בין הערבים היה נשחט על קרן צפונית מזרחית על
טבעת שנייה: עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון
את זקני הנגב אמר להן מן השמים לארץ רחוק או Fol.32
ממזרח למערב אמרו לו ממזרח למערב תדע שהרי
חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה במערב הכל
מסתכלין בה חמה באמצע רקיע אין הכל מסתכלין בה
וחכמים אומרין זה וזה כאחד שון שנאמר כנבה שמים
על הארץ [וגו'] כרחק מזרח ממערב ואי חד מיניהו
נפיש נבתוב תרוייהו כי ההוא דנפיש ואלא המה
באמצע רקיע מאי טעמא אין הכל מסתכלין בה משום
דקאי להדיא ולא כסיליה מידי אמר להן שמים נבראו
תהלה או הארץ אמרו שמים נבראו תהלה שנאמר
בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ אמר
להן אור נברא תחלה או חושך אמרו לו מילתא דא אין
להפתר ונימרו ליה השך נברא תחלה דכתיב והארץ

M 50 אסי א״ר חנינא || M 51 שמרתיח || M 52 — כנגד ... ליום כ || M 53 — הא ... היום || M 54 + רחוק || M 55 — חמה ... חמה ... בה || M 56 — כאחד || M 57 — מיני || M 58 החד״ן מ״ט חמה באמ׳ הרק׳ אין || M 59 לה || M 60 ארץ נבראה תחלה א׳ לו שמים || M 61 ד״ם דלית לה פתר׳ || M 62 שנא׳.

machte man jene aus Marmor, sollte man sie doch aus Silber machen, sollte man sie doch aus Gold machen!? R. Henana erwiderte im Namen R. Asis, und R. Asi im Namen des R. Šemuél b. Jiçhaq: Weil es wärmt.

DAS DES MORGENS &C. WURDE AN DER NORDÖSTLICHEN ECKE GESCHLACHTET. Woher dies? R. Hisda erwiderte: Die Schrift sagt:[12] *zwei am Tag*, gegenüber dem Tag". Desgleichen wird gelehrt: *Zwei am Tag*, gegenüber dem Tag. Du sagst, gegenüber dem Tag, vielleicht ist dem nicht so, sondern eine Pflicht des Tages!? Wenn es heisst:[14] *das eine Lamm sollst du morgens herrichten und das andre Lamm sollst du gegen Abend herrichten*, so wird ja schon von der Tagespflicht gesprochen, und wenn es noch heisst: *zwei am Tag*, so heisst dies gegenüber dem Tag. Auf welche Weise? — das beständige Opfer des Morgens wurde an der nordwestlichen[13] Ecke am zweiten Ring geschlachtet und das des abends wurde an der nordöstlichen Ecke am zweiten Ring geschlachtet.

Zehn Dinge fragte Alexander der Mazedonier die Aeltesten des Südens[15]. Er sprach zu ihnen: ist die Entfernung vom Himmel zur Erde grösser oder vom Osten zum Westen? Sie erwiderten ihm: Vom Osten zum Westen. Dies ist zu beweisen: ist die Sonne im Osten, so kann jeder auf sie schauen, ist die Sonne im Westen, so kann jeder auf sie schauen, ist die Sonne im Zenith (des Himmels), so kann niemand auf sie schauen[16]. Die Weisen aber sagen, beide [Entfernungen] gleichen einander, denn es heisst:[17] *wie hoch der Himmel über der Erde ist & wie fern der Osten vom Westen ist &*, und wenn eine von ihnen grösser wäre, so sollte er von beiden[18] die grössere [Entfernung] genannt haben. — Weshalb kann demnach niemand auf die Sonne schauen, wenn sie im Zenith (des Himmels) ist? — Weil sie frei steht und nichts sie bedeckt. Er sprach zu ihnen: Ist der Himmel zuerst erschaffen worden oder die Erde? Sie erwiderten: Der Himmel ist zuerst erschaffen worden, denn es heisst:[19] *zu Anfang erschuf Gott Himmel und Erde.* Er sprach zu ihnen: Ist das Licht zuerst erschaffen worden oder die Finsternis? Sie erwiderten ihm: Dies ist nicht zu entscheiden. — Sollten sie ihm erwidert haben, die Finsternis sei zuerst erschaffen worden, denn es heisst:[20] *und die Erde war*

12. Num. 28,3. 13. In der nordwestlichen Richtung. 14. Num. 28,4. 15. Die Lehrer od. Weisen des Südens werden im T. oft genannt (cf. Bd. II S. 216 Z. 6, ib. 572 Z. 2, Bd. IV S. 151 Z. 4, Bd. VIII S. 80 Z. 12, ib. S. 1234 Z. 2), jed. stets דרום, sodass es von den meisten als Ortsname bezeichnet wird. 16. Weil sie blendet; sie ist dann näher. 17. Ps. 103, 11, 12. 18. Die angezogene Schriftstelle spricht von 2 Entfernungen. 19. Gen. 1,1. 20. Ib. V. 2.

ושל שמאל בשמאלו ובית עורן לחוץ השלישי בעוקץ
וברגל העוקץ בימינו[35] והאליה מדולדלת בין אצבעותיו
[1]ואצבע הכבד ושתי כליות עמו הרגל של שמאל
בשמאלו ובית[36] עורה לחוץ הרביעי בחזה ובגרה החזה
בימינו והגרה בשמאלו[37] וצלעותיו בין שתי אצבעותיו
החמישי בשתי דפנות של ימין בימינו ושל שמאל
בשמאלו ובית עורן לחוץ הששי בקרבים הנתונים בבזך
וכרעים על גביהן[38] מלמעלה השביעי בסולת[2] השמיני
בחביתים[2] התשיעי ביין הלכו ונתנום מחצי כבש ולמטה
[39]במערבו ומלחום וירדו ובאו להן[40] ללשכת הגזית לקרות
את שמע:

גמרא. תנא [3]יד ורגל בעקידת יצחק בן אברהם:
לא היו כופתין את הטלה: מאי טעמא רב הונא ורב
חסדא חד אמר משום בזיון קדשים וחד אמר[41] משום
דמהלך בחוקי המינין מאי בינייהו[42] איבא בינייהו
דכפתיה בשיראי אי נמי בחוצא דדהבא: תנן התם
[43]שלש עשרה שולחנות היו[44] במקדש שמנה של שיש
בבית המטבחים שעליהם מדיחין את הקרבים שנים
[45]במערבה של כבש אחד של שיש ואחד של כסף על
של שיש נותנין את האברים ועל של כסף כלי שרת
[46]ובאולם [4]שנים מבפנים על פתח[47] הבית אחד של כסף
ואחד של זהב על של כסף[48] נותנין לחם הפנים בבניסתו
ועל של זהב ביציאתו [5]שמעלין בקודש ולא מורידין
ואחד של זהב[49] בפנים שעליו לחם הפנים תמיד מבדי
[6]אין עניות במקום עשירות אמאי עבדי דשיש ניעבדו

M 35 האל׳ המד׳ || MB 36 עורו. P עורן || M 37 וצלעותיה || M 38 מלמעלן || M 39 — ב || M 40 בלש׳ || M 41 מפני שהוא מהלך || M 42 — א״ב || M 43 — שלש || M 44 בבית המק׳ שמנה בבית || M 45 במערב אחד || M 46 ושנים באול׳ || M 47 — הבית || M 48 — נות׳ || M 49 + מ.

RECHTEN IN DER RECHTEN UND DEM LINKEN IN DER LINKEN, MIT DER HAUTSEITE NACH AUSSEN. DER DRITTE MIT DEM STEISS UND EINEM HINTERFUSS, DEN STEISS IN DER RECHTEN, DER FETTSCHWANZ ZWISCHEN DEN FINGERN BAMMELND UND DER LEBERLAPPEN UND DIE BEIDEN NIEREN DARAN, UND DEN LINKEN HINTERFUSS IN DER LINKEN, MIT DER HAUTSEITE NACH AUSSEN. DER VIERTE MIT DER BRUST UND DEM HALSSTÜCK, DIE BRUST IN DER RECHTEN UND DAS HALSSTÜCK IN DER LINKEN, DIE RIPPEN ZWISCHEN ZWEI FINGERN. DER FÜNFTE MIT DEN BEIDEN FLANKEN, DIE RECHTE IN DER RECHTEN UND DIE LINKE IN DER LINKEN, MIT DER HAUTSEITE NACH AUSSEN. DER SECHSTE MIT DEM GEWEIDE IN EINER SCHALE, UND OBEN DIE UNTERSCHENKEL. DER SIEBENTE MIT DEM MEHL, DER ACHTE MIT DEM PFANNENOPFER UND DER NEUNTE MIT DEM WEIN. HIERAUF GINGEN SIE UND LEGTEN SIE AUF DIE UNTERE HÄLFTE DER RAMPE, AUF DER WESTSEITE, UND SALZTEN SIE, STIEGEN HINUNTER UND BEGABEN SICH IN DIE QUADERHALLE, UM DAS ŠEMÂ[8] ZU LESEN.

GEMARA. Es wird gelehrt: Den Vorderfuss mit dem Hinterfuss[9], wie beim Binden Jiçḥaqs, des Sohnes Abrahams.

MAN BAND DAS LAMM NICHT. Aus welchem Grund? R. Hona und R. Ḥisda [erklärten es]; einer erklärte, wegen der Entwürdigung des Heiligen, und einer erklärte, weil dies ein Brauch der Minäer ist. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn man es mit einer Seidenschnur oder mit einer goldnen Fessel bindet[10].

Dort wird gelehrt: Dreizehn Tische waren im Tempel; acht aus Marmor im Schlachtraum, auf denen man das Geweide spülte; zwei auf der Westseite der Rampe, einer aus Marmor und einer aus Silber, auf den marmornen legte man die Opferglieder und auf den silbernen die Dienstgeräte; zwei in der Vorhalle, innen an der Tür des Hauses, einer aus Silber und einer aus Gold, auf den silbernen setzte man das Schaubrot ab beim Hineingehen und auf den goldnen beim Herauskommen[11], denn beim Heiligen hat es aufsteigend zu erfolgen und nicht absteigend; und einer aus Gold innerhalb, auf dem das Schaubrot dauernd lag. — Merke, wo Reichtum, gibt es ja keine Aermlichkeit, weshalb

8. Vgl. Bd. I S. 1 N. 1. 9. Zusammenbinden, dies ist unter עקד in unsrer Mišnah zu verstehen. 10. Sodass Entwürdigung nicht zu berücksichtigen ist. 11. Während der Weihrauch aufgeräuchert wurde. Das Schaubrot wurde jede Woche gewechselt, das frische hineingebracht u. das alte herausgebracht; vgl. Bd. VIII S. 758 Z. 13 ff.

עמה קרעו ונמצא כולו גלוי לפניו נטל את הפדר ונתנו
על בית שחיטת הראש מלמעלה נטל את הקרביים
ונתנן למי שזכה בהן להדיחן והכרס מדיחין אותה
בבית המדיחין ומדיחין אותה כל צרכה והקרביים
מדיחין אותה שלשה פעמים במעיטן על שולחנות
של שיש שבין העמודים: נטל את הסכין והפריש
את הריאה מן הכבד ואצבע הכבד מן הכבד ולא היה
מזיז ממקומה נוקב את החזה ונתנו למי שזכה בו
עלה לדופן הימנית היה חותך ויורד עד השדרה ולא
היה נוגע בשדרה עד שמגיע לבין שתי צלעות דקות
חתכה ונתנה למי שזכה בה והכבד תלויה בה בא לו
לגרה הניח בה שתי צלעות מכאן ושתי צלעות מכאן
חתכה ונתנה למי שזכה בה הקנה והלב והריאה תלוים
בה בא לו לדופן השמאלית הניח בה שתי צלעות
דקות מלמעלן ושתי צלעות דקות מלמטן וכך היה
מניח בחבירתה נמצא מניח שתים שתים מלמעלן
שתים שתים מלמטן חתכה ונתנה למי שזכה בה
והשדרה עמה והטחול תלוי בה והיא היתה גדולה
אלא של ימין קורין גדולה שהכבד תלויה בה בא לו
לעוקץ חתכו ונתנו למי שזכה בו האליה ואצבע הכבד
ושתי כליות עמו נטל את הרגל השמאלית חתכה
ונתנה למי שזכה בה נמצאו כולן עומדים בשורה
והאברים בידם הראשון בראש וברגל ראש בימינו Col.b
וחוטמו כלפי זרועו קרניו בין אצבעותיו בית שחיטתו
מלמעלן והפדר נתון עליה הרגל של ימין בשמאלו Jom. 43b Zeb. 24a Men. 19a
ובית עורה לחוץ השני בשתי ידים של ימין בימינו

M 10 השחיטה הוא מלמעלן | M 11 מדיחן כבית מדיחים כל | P 12 — המדיחין | M 13 אותן | M 14 + ה || M 15 באצ' | M 16 מזיזה | M 17 נקב את הקנה | 18 B ונתנה למש"ז בה | M 19 על דופן | M 20 עם השד' לא || M 21 שהוא מגיע לשני || VM 22 רכות | M 23 + ו | M 24 — וש"ץ מכאן || M 25 והקיבה והריאה | M 26 — מ | M 27 ומצא מניה בשניה' שתים למע' שת' מלמט' | M 28 + אותה || M 29 הכבד רה"ש ונתנה | M 30 נמצא | M 31 + ה | M 32 מלמעלה הפ' | P 33 עורן. B עורו || M 34 — ש"י.

ZUGEFALLEN WAR, SAMT DEN BEIDEN HODEN. HIERAUF RISS ER ES GANZ AUF, SODASS ALLES VOR IHM FREIGELEGT WAR, NAHM DEN SCHMER UND LEGTE IHN OBEN AUF DIE SCHLACHTSTELLE AM KOPF, NAHM DAS GEWEIDE UND GAB ES DEM, DEM ES ZUGEFALLEN WAR, ES ABZUSPÜLEN. DEN PANSEN SPÜLTE MAN IM SPÜLRAUM AB, UND ZWAR SPÜLTE MAN IHN SO LANGE, WIE NÖTIG WAR; DIE DÄRME SPÜLTE MAN MINDESTENS DREIMAL AUS, AUF DEN MARMORTISCHEN, DIE ZWISCHEN DEN SÄULEN [STANDEN]. SODANN NAHM ER DAS MESSER UND TRENNTE DIE LUNGE VON DER LEBER UND DEN LEBERLAPPEN VON DER LEBER, RÜHRTE IHN ABER NICHT VON DER STELLE, UND NAHM DIE BRUST UND GAB SIE DEM, DEM SIE ZUGEFALLEN WAR. DANN NACH OBEN ZUR RECHTEN FLANKE, SCHNITT NACH UNTEN BIS AN DAS RÜCKGRAT, OHNE JEDOCH DAS RÜCKGRAT ZU BERÜHREN, UND ALS ER AN DIE BEIDEN DÜNNEN RIPPEN KAM, SCHNITT ER SIE AB UND GAB SIE DEM, DEM SIE ZUGEEALLEN WAREN, SAMT DER DARAN HÄNGENDEN LEBER. DANN KAM ER ZUM HALSSTÜCK, LIESS DARAN ZWEI RIPPEN AN DER EINEN SEITE UND ZWEI RIPPEN AN DER ANDREN SEITE, SCHNITT ES AB UND GAB ES DEM, DEM ES ZUGEFALLEN WAR, SAMT LUFTRÖHRE, HERZ UND LUNGE, DIE DARAN HÄNGEN BLIEBEN. DANN KAM ER ZUR LINKEN FLANKE, LIESS DARAN ZWEI DÜNNE RIPPEN OBEN UND ZWEI DÜNNE RIPPEN UNTEN, WIE ER SOLCHE AUCH AN DER ANDREN ZURÜCKGELASSEN HATTE, SODASS JE ZWEI OBEN UND JE ZWEI UNTEN DARAN BLIEBEN, SCHNITT SIE AB, UND GAB SIE DEM, DEM SIE ZUGEFALLEN WAREN, UND RÜCKGRAT UND MILZ, DIE DARAN HÄNGEN BLIEBEN. DIESE WAR DIE GRÖSSERE, JEDOCH NANNTE MAN DIE RECHTE DIE GRÖSSERE, WEIL DARAN DIE LEBER HING. SODANN KAM ER ZUM STEISS, SCHNITT IHN AB UND GAB IHN DEM, DEM ER ZUGEFALLEN WAR, UND DAMIT AUCH DEN FETTSCHWANZ, DEN LEBERLAPPEN UND DIE BEIDEN NIEREN. ENDLICH SCHNITT ER DEN LINKEN FUSS AB UND GAB IHN DEM, DEM ER ZUGEFALLEN WAR. SO STANDEN SIE ALLE IN DER REIHE MIT DEN OPFERGLIEDERN IN DEN HÄNDEN. DER ERSTE MIT DEM KOPF UND EINEM HINTERFUSS, DEN KOPF IN DER RECHTEN, DIE SCHNAUZE GEGEN DEN ARM, DIE HÖRNER ZWISCHEN DEN FINGERN UND DIE SCHLACHTSTELLE MIT DEM SCHMER DARAUF NACH OBEN, UND DEM RECHTEN HINTERFUSS IN DER LINKEN, MIT DER HAUTSEITE NACH AUSSEN. DER ZWEITE MIT DEN BEIDEN VORDERFÜSSEN, DEM

7. Vgl. Bd. VIII S. 928 N. 3.

VIERTER ABSCHNITT

א היו כופתין את הטלה אלא מעקידין אותו [1]מי שזכו באברים אוחזין בו וכך היה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב [2]והשוחט עומד במזרח ופניו למערב של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית [3]על טבעת שניה [4]שחט השוחט [5]וקבל .26b המקבל [6]בא לו לקרן מזרחית צפונית [7]ונותן מזרחה .14b צפונה מערבית דרומית [8]ונותן מערבה דרומה שירי הדם היה שופך אל יסוד [9]דרומית: [10]לא היה שובר בו ol.31 [1] את הרגל אלא נוקבו [11]מתוך ערקובו ותולה בו היה מפשיט ויורד עד שמגיע לחזה [12]הגיע לחזה חתך את הראש ונתנו למי שזכה בו חתך את הכרעים ונתנן למי שזכה בהן מרק את ההפשט קרע את הלב והוציא את דמו חתך את הידים ונתנן למי שזכה בהן עלה לרגל הימנית [13]חתכה ונתנה למי שזכה בה ושתי בצים

‖ ו + B 3 ‖ והשוחט ... למערב — M 2 ‖ מי — M 1
‖ M 6 הדרומי ‖ M 5 נתן למזרח מער׳ ‖ M 4 ו —
M 9 — חת׳. ‖ M 8 — הגי׳ לחזה ‖ M 7 מתחת

MAN BAND[1] DAS LAMM NICHT, SONDERN FESSELTE[1] ES, UND DIEJENIGEN, DENEN DIE GLIEDER[2] ZUGEFALLEN WAREN, HIELTEN ES FEST. DIES GESCHAH WIE FOLGT: DER KOPF NACH SÜDEN MIT DEM GESICHT NACH WESTEN, UND DER SCHLACHTENDE STAND IN DER OSTSEITE MIT DEM GESICHT NACH WESTEN. DAS DES MORGENS WURDE AN DER NORDWESTLICHEN ECKE AM ZWEITEN RING[3] GESCHLACHTET, UND DAS DES ABENDS WURDE AN DER NORDWESTLICHEN ECKE AM ZWEITEN RING GESCHLACHTET. DER ZU SCHLACHTEN HATTE, SCHLACHTETE, UND DER [DAS BLUT] AUFZUNEHMEN HATTE, NAHM ES AUF, GING ZUR NORDÖSTLICHEN ECKE UND SPRENGTE ES AUF DIE NORDOST[ECKE], DANN ZUR SÜDWESTLICHEN UND SPRENGTE ES AUF DIE SÜDWEST[ECKE], UND DEN REST DES BLUTES GOSS ER AN DER SÜDSEITE AUF DEN GRUND[4]. ER BRACH DEN FUSS[5] NICHT, SONDERN MACHTE AM KNIEGELENK EIN LOCH UND HÄNGTE ES DARAN[6] AUF, DANN ZOG ER DIE HAUT NACH UNTEN AB, BIS ER AN DIE BRUST KAM. WAR ER AN DIE BRUST GEKOMMEN, SO SCHNITT ER DEN KOPF AB UND GAB IHN DEM, DEM ER ZUGEFALLEN WAR, SCHNITT DIE UNTERSCHENKEL AB UND GAB SIE DEM, DEM SIE ZUGEFALLEN WAREN, BEENDETE DAS ENTHÄUTEN, RISS DAS HERZ AUF UND LIESS DAS BLUT HERAUSFLIESSEN, SCHNITT DIE VORDERFÜSSE AB UND GAB SIE DEM, DEM SIE ZUGEFALLEN WAREN. DANN NACH OBEN ZUM RECHTEN HINTERFUSS, SCHNITT IHN AB UND GAB IHN DEM, DEM ER

1. Unter כפת, binden, ist das Zusammenbinden aller 4 Füsse zu verstehen, dagegen bedeutet עקד die Beraubung der Bewegungsfreiheit; nach manchen, das Zusammenbinden je eines Vorderfusses mit je einem Hinterfuss, nach andren hingegen, die Füsse umbiegen u. festhalten. 2. Das Hinaufschaffen derselben auf die Altarrampe. 3. Von den am Fussboden befestigten Ringen an der Nordseite des Altars zum Festbinden der Opfertiere wird Mid. III,5 berichtet. 4. Der unterste Teil des Altars; hierüber weit. Mid. III,1. 5. Um ihn durch den andren, der durchlocht wird, zu ziehen, sodass das geschlachtete Tier an einen Haken aufgehängt werden kann, wie die Schlächter sonst zu verfahren pflegen. 6. Jeden Hinterfuss an einen besonderen Haken, sodass nach dem Abtrennen des einen Fusses der Rumpf hängen blieb.

מיחתו הוי שומעין קול השיר מיחתו הוי שומעין קול
השיפר ויש אומרים אף קולו של כהן גדול בשעה
שהוא מזכיר את השם בים הכפורים מיחתו הוי
מריחן ריח פיטום הקטורת אמר רבי אלעזר בן דגלאי
עזים היו לאבא בערי המכוור והיו מתעטשות מריח
פיטום הקטורת: מי שזכה בתמיד משכו והולך
בבית המטבחיים ומי שזכו באברים הולכין עמו בית
המטבחיים היה לצפונו של מזבח ועליו שמונה עמידים
גמים ורבעים של ארז על גביהן ואנקליות של ברזל
היו קבועין בהן ושלשה סדרים לכל אחד ואחד שבהן
תולין ומפשיטין על שולחנות של שיש שבין העמודים:
מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל את הטני
והניחו לפניו והיה חופן ונותן לתוכו ובאחרונה כיבד
את השאר לתוכו והניחו ויצא מי שזכה בדישון המנורה
נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקין מדשן את
השאר ומניח את אלו דולקין במקומן מצאן שכבו
מדשנן ומדליקן מן הדולקין ואחר כך מדשן את השאר
ואבן היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות שעליה
כהן עומד ומטיב את הנרות ומניח את הכוז על
מעלה שניה ויצא:

B 32 היה שומע | M 33 הצלצול | M 34 — ויש ... | הכפורים | M 35 — אמר ... הקטרת | M B 36 מושיט | והוי בבית מטבחיו מי | M 37 אחריו | M 38 עמודי גמ׳ | וכבועין | M 39 ואונקלי׳ | M 40 בכל או״א שהן תו״מ | ושש״ש בין | M 41 — גב׳ | BP 42 מזרחית. V מערבית ‖ | M 43 דולקו׳ | P 44 דולקן. M — ודול׳ ‖ | M 45 הניח.

IN AN DAS WASCHBECKEN HATTE ANBRINGEN LASSEN. VON JERIHO AUS HÖRTE MAN DEN TON DES [TEMPEL]GESANGES. VON JERIHO AUS HÖRTE MAN DEN SCHALL DER POSAUNE[12]. MANCHE SAGEN, AUCH DIE STIMME DES HOCHPRIESTERS, WENN ER AM VERSÖHNUNGSTAG DEN GOTTESNAMEN[13] AUSSPRACH. VON JERIHO AUS ROCH MAN BEI DER BEREITUNG DES RÄUCHERWERKES DEN DUFT DESSELBEN. R. ELEÂZAR B. DIGLAJ SAGTE: MEIN VATER HATTE ZIEGEN IN DEN STÄDTEN[14] DES MIKHVAR, UND DIESE NIESTEN INFOLGE DES DUFTES DES RÄUCHERWERKES BEI DER BEREITUNG DESSELBEN. WEM DAS BESTÄNDIGE OPFER ZUGEFALLEN WAR, DER ZOG ES HERAN UND BRACHTE ES IN DEN SCHLACHTRAUM, UND DENEN DIE OPFERGLIEDER [HINAUFZUBRINGEN] ZUGEFALLEN WAR, GINGEN MIT IHM. DER SCHLACHTRAUM LAG NÖRDLICH VOM ALTAR; DA WAREN ACHT NIEDRIGE PFEILER, DIE OBEN VIERECKE AUS ZEDERNHOLZ HATTEN, IN DIE EISERNE HAKEN EINGELASSEN WAREN, DREI REIHEN AN JEDEM, DARAN [DIE OPFERTIERE] AUFZUHÄNGEN; ABGEHÄUTET WURDEN SIE AUF MARMORTISCHEN, DIE ZWISCHEN DEN SÄULEN [STANDEN]. WEM DAS ENTASCHEN DES INNERN ALTARS ZUGEFALLEN WAR, DER GING HINEIN, NAHM DEN [ASCHEN]KASTEN, STELLTE IHN VOR SICH[15]HIN, HOB [DIE ASCHE] MIT DEN HOHLEN HÄNDEN AB UND TAT SIE HINEIN, UND ZULETZT FEGTE ER DEN REST HINEIN, LIESS IHN DA STEHEN UND GING HINAUS. WEM DAS ENTASCHEN DES LEUCHTERS ZUGEFALLEN WAR, GING HINEIN, UND WENN ER DIE BEIDEN ÖSTLICHEN[16] LAMPEN BRENNEN FAND, ENTASCHTE ER DIE ÜBRIGEN UND LIESS DIESE BRENNEN, WIE SIE WAREN; FAND ER SIE ERLOSCHEN, SO ENTASCHTE ER SIE, ZÜNDETE SIE AN DEN NOCH BRENNENDEN AN UND ENTASCHTE DIE ÜBRIGEN. VOR DEM LEUCHTER BEFAND SICH EIN STEIN, DER DREI STUFEN HATTE, AUF DEM DER PRIESTER STAND UND DIE LAMPEN REINIGTE. ALSDANN STELLTE ER DIE KANNE AUF DIE ZWEITE STUFE UND GING HINAUS.

11. Vgl. S. 654 N. 43. 12. Die im Tempel täglich geblasen wurde; vgl. Bd. III S. 153 Z. 22ff. 13. Des Tetragramms, das sonst auszusprechen verboten ist. 14. In der Parallelstelle Bd. II S. 866 Z. 8 u. in der Mišnah separata: in den Bergen; auch der Name variirt. 15. Od. vor den Altar. 16. In den kursirenden Ausgaben westlichen; vgl. Bd. VIII S. 711 Z. 8.

לשכה שעושין בה לחם הפנים: נכנסו ללשכת הכלים
הוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב השקו
את התמיד בכוס של זהב אף על פי שהוא מבוקר
מבערב מבקרין אותו לאור[15]אבוקות: מי שזכה
בדישון מזבח הפנימי[16]ובדישון המנורה היו מקדימין
[17]וארבעה כלים בידם הטני והכוז ושני מפתחות הטני
דומה לתרקב של זהב מחזיק קביים וחצי והכוז דומה
לקיתון[18]גדול של זהב[19]ושני מפתחות [20]אחד[20]שהוא
יורד באמת השחי ואחד שהוא פותח כיון: בא לו
לפשפש[21]הצפוני[21]שני פשפשין היו לו לשער הגדול
[22]אחת בצפון ואחת בדרום שבדרום לא נכנס בו אדם
[23]עליו הוא מפורש על ידי יחזקאל שנאמר[23]ויאמר אלי
ה׳ השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש אל יבא בו
כי ה׳ אלהי ישראל בא בו והיה סגור נטל את המפתח
ופתח את הפשפש[17]ונכנס להתא ומהתא להיכל עד
שמגיע לשער הגדול[24]הגיע לשער הגדול העביר את
הנגר ואת[25]הפותחיות ופתחו לא היה[26]שוחט השוחט
עד ששומע שער גדול שנפתח: [27]מיריחו[27]היו שומעין
קול שער[15]גדול שנפתח מיריחו היו שומעין קול מגריפה
[28]מיריחו היו שומעין קול השיר מיריחו היו שומעין
קול בן ארזה מקיש בצלצל מיריחו היו שומעין[29]קול
החליל מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז מיריחו
היו שומעין קול העץ שעשה בן קטין[30]מוכני לכיור

14 M מן הערב | 15 M + ה | 16 M והמנו׳ | 17
M — ו | 18 M — גדול | P 19 ושתי | 20 M יורד
לא״ש וא׳ פתוח כוון | 21 M ◯ ושני | 22 M אחד בצ׳ ואחד
בדר׳ לא | 23 M מעולם ועליו מפו׳ ע״י יח׳ ויאמ׳ | 24 M
העמיד | 25 B הפותחות | 26 M השו׳ שו עד ששמע קול
שער שנפ׳ | 27 B היה | 28 M — מיריחו ... בצלצל |
29 M את החל׳ | 30 M — מוכני.

KAMMER[3] UND EINE KAMMER, IN DER DIE SCHAUBROTE[4] ZUBEREITET WURDEN. SODANN BEGABEN SIE SICH IN DIE GERÄTEKAMMER UND HOLTEN AUS DIESER DREIUNDNEUNZIG SILBERNE UND GOLDNE GERÄTE UND TRÄNKTEN DAS BESTÄNDIGE OPFER AUS EINEM GOLDENEN BECHER. OBGLEICH ES SCHON AM ABEND VORHER UNTERSUCHT WORDEN[5] WAR, UNTERSUCHTEN SIE ES NOCHMALS BEIM SCHEIN DER FACKELN. DIEJENIGEN, DENEN DAS ENTASCHEN DES INNERN ALTARS UND DAS ENTASCHEN DES LEUCHTERS ZUGEFALLEN WAR, WAREN SCHON VORHER DA UND HATTEN VIER GERÄTE IN DER HAND: DEN [ASCHEN]KASTEN, DIE KANNE UND ZWEI SCHLÜSSEL. DER [ASCHEN]KASTEN, AUS GOLD, GLICH EINEM TRIKAB UND FASSTE ZWEIEINHALB KAB; DIE KANNE, AUS GOLD, GLICH EINEM GROSSEN HUMPEN. MIT EINEM VON DEN BEIDEN SCHLÜSSELN MUSSTE MAN MIT DEM ARM BIS ZUR ACHSELHÖHLE HINEINLANGEN[6] UND MIT DEM ANDREN ÖFFNETE MAN [DIE TÜR] GERADEAUS. ER[7] KAM AN DIE NÖRDLICHE PFORTE HERAN. DAS GROSSE TOR HATTE[8] NÄMLICH ZWEI PFORTEN, EINE NÖRDLICH UND EINE SÜDLICH; DURCH DIE SÜDLICHE IST NIE EIN MENSCH GEGANGEN, UND SIE IST ES, VON DER JEḤEZQEL SAGTE: [9]*und der Herr sprach zu mir: Dieses Tor bleibe verschlossen und werde nie geöffnet, niemand trete da ein, denn durch dieses geht der Herr, der Gott Jisraéls; verschlossen bleibe es.* ALSDANN NAHM ER DEN SCHLÜSSEL, ÖFFNETE DIE PFORTE UND TRAT IN DEN SEITENRAUM, UND VOM SEITENRAUM IN DAS TEMPELSCHIFF, BIS ER AN DAS GROSSE TOR KAM, UND ALS ER AN DAS GROSSE TOR HERANGEKOMMEN WAR, SCHOB ER DEN RIEGEL BEISEITE UND DIE SCHLÖSSER UND ÖFFNETE ES. DER ZU SCHLACHTEN HATTE, SCHLACHTETE NICHT EHER, ALS BIS ER HÖRTE, WIE DAS GROSSE TOR GEÖFFNET WURDE. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DAS GERÄUSCH BEIM OEFFNEN DES GROSSEN TORS. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DEN TON DES SCHIPPENINSTRUMENTES[10]. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DEN TON DES [TEMPEL]GESANGES. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN BEN-ARZA AUF DIE ZIMBEL SCHLAGEN. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DEN TON DER FLÖTE. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DIE STIMME DES AUSRUFERS GABINI. VON JERIḤO AUS HÖRTE MAN DAS GERÄUSCH DER HOLZWALZE, EINER VORRICHTUNG, DIE BEN-QAṬ-

3. Die Wärmehalle für die Priester; ob. S. 647 Z. 5ff. 4. Cf. Ex. 25, 30. 5. Vgl. S. 246 Z. 9ff. 6. Nach manchen Erklärern musste man die Hand in ein an der Seite der Tür befindliches Loch stecken, um sie von innen aus zu öffnen; andre Erklärungen sind nicht befriedigender. 7. Der Levite, dem die Priester die Schlüssel gaben. 8. Sc. an beiden Seiten. 9. Ez. 44,2. 10. Vgl. S. 238 Z. 10ff.

עליה בזרא וקברי היכא דמסיק ימא שירטין קיימי
עבדי פירי לא עבדה ותלת בירכי מינייהו לא מחזקי
להו נמלא: סידר את המערכה גדולה וכו׳: מאי
טעמא רב הונא ורב חסדא חד אמר כדי שתהא הרוח
מנשבת בה וחד אמר כדי שיהו מציתין את האליתא
משם מיתיבי ריוח היה בהן בין הגזרין שיהו מציתין
את האליתא משם אמר לך מקומות מקומות עבדי:

woran die Samenkörner haften bleiben, und pflanzt sie an einer Stelle, wo das Meer eine Sandbank entstehen lässt; es wachsen dann Stämme, aber keine Früchte; ein Steg trägt nicht einmal drei seiner Aeste.

DIESER SCHICHTETE DEN GROSSEN HOLZSTOSS AUF &C. Aus welchem Grund? R. Hona und R. Hisda [erklärten es]; einer sagt, damit der Wind hineinblase, und einer sagt, um da die Kienspäne anzuzünden. Man wandte ein: Zwischen den Scheiten war ein Abstand, wo man die Kienspäne anzündete? — Er kann dir erwidern: man legte es an mehreren Stellen.

DRITTER ABSCHNITT

מר להן הממונה בואו והפיסו מי השוחט מי הזורק מי מדשן מזבח הפנימי מי מדשן את המנורה מי מעלה איברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל החזה והגרה ושתי דפנות הקרביים והסולת והחביתין והיין הפיסו זכה מי שזכה: אמר להן צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון והוא אומר הן: אמר להן צאו והביאו לי והוציאו טלה מלשכת הטלאים והרי לשכת הטלאים נתונה במקצוע צפונית מערבית ארבע לשכות היו שם אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת

OER BEAMTE SPRACH ZU IHNEN: KOMMT UND LOSET, WER SCHLACHTEN, WER SPRENGEN, WER DEN INNERN ALTAR ENTASCHEN, WER DEN LEUCHTER ENTASCHEN UND WER DIE OPFERGLIEDER AUF DIE RAMPE BRINGEN SOLL: DEN KOPF UND EINEN HINTERFUSS, BEIDE VORDERFÜSSE, DEN STEISS UND EINEN HINTERFUSS, DIE BRUST UND DAS HALSSTÜCK, BEIDE FLANKEN, DIE EINGEWEIDE, DAS MEHL, DAS PFANNENOPFER, DEN WEIN. SIE LOSTEN, UND WEM ES ZUFIEL, DEM KAM ES ZU. HIERAUF SPRACH ER ZU IHNEN: GEHT UND SCHAUET, OB DIE ZEIT ZUM SCHLACHTEN HERANGEREICHT IST. WAR SIE HERANGEREICHT, SO SPRACH DER SCHAUENDE: EIN LICHTSCHEIN! MATHJA B. ŠEMUÉL SAGTE: IST DIE GANZE OSTSEITE HELL? BIS NACH ḤEBRON HIN? JENER ERWIDERTE: JAWOL. ALSDANN SPRACH ER ZU IHNEN: GEHT UND HOLET MIR EIN LAMM AUS DER LÄMMERKAMMER. DIE LÄMMERKAMMER BEFAND SICH IN DER NORDWESTLICHEN ECKE. DASELBST WAREN VIER KAMMERN, EINE DIE LÄMMERKAMMER, EINE DIE SIEGELMARKENKAMMER, EINE DIE BRAND-

22. Wo der Boden besonders feucht ist. 23. Wegen ihrer Schwere. So sinngemäss; der Text ist offenbar korrumpirt, u. wie schon RšJ. bemerkt, ganz unverständlich. 24. Die Vorderseite nach Osten. 25. Der durch das Osttor drang. 1. Dieser wird Bd. III S. 882 Z. 20 unter andren Beamten des Tempels als Losbeamter mit aufgezählt, u. wahrscheinl. beispielsweise genannt, viell. aber als Tradent. 2. Wo die Marken für Opferzutaten (Wein, Mehl) verkauft werden; vgl. Bd. III S. 883 Z. 20ff.

[25]הסנן פרוכת [26]עביה טפח [30]ועל שבעים ושנים [31]נירין
נארגת ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין ארכה
ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתים
ריבוא נעשית ושתים עושין בכל שנה ושנה ושלש
מאות בהנים מטבילין אותה: החלו [32]מעלין בנזירין
לסדר את המערכה [וכו'] חוץ משל זית ומשל נפן
[וכו']: הני מאי טעמא רב פפא אמר משום [33]דקטמי
רב אחא בר יעקב אמר משום ישוב [34]דארין ישראל
מיתיבי [35]על העצים אשר על האש [35]עצים הנתונים להיות
אש ומאי ניהו דוקרי [36]שפוד דלא קטרי ואזלי [37]מקטר
[38]מיתיבי אבל באילו היו רגילין במרביות של תאנה
ושל אגוז ושל עץ שמן רבי [39]אלעזר מוסיף אף של מיש
ושל אלון [8]ושל דקל ושל חרוב ושל שקמה בשלמא
למאן דאמר משום [33]דקטמי בהא [40]קמיפלגי דמר סבר
אף על גב דלא [41]קטמי מנואי כיון [33]דקטמי מבראי לא
מיתינן ומר סבר כיון דלא [41]קטמי מנואי אף על [42]גב
דמבראי [41]קטמי מיתינן אלא למאן דאמר משום ישוב
[34]דארין ישראל דקל [43]מי לית ביה משום ישוב [34]דארין
ישראל [44]אמר לך וליטעמיך תאינה [45]לית בה משום ישוב
[34]דארין ישראל אלא מאי אית לך למימר בתאנה דלא
עבידה [40]פירי דקל נמי [47]בדלא עביד [46]פירי ומי איבא
תאנה דלא עבדא [46]פירי אין כדרחבה דאמר רחבה מיתי
תאיני [48]חיורתי [49]ושייפי להו בחבלא דצבתא דסריך

B 31 ו — P 30 | עביו B 29 | בן + M 28
34 || דקטרי B 33 || בגזרין המ״ט ארי״ף || נימין M 32
B 36 || שזיד. M דלא || העצ׳ נתו׳ M 35 || ד — M
קטמי ולא מיקטם וכי כל העצים למער׳ היו כשרין של תאנה ||
P 37 מקט[ם] || B 38 — מיתיבי. + מתוכו וכי כל העצים
כשרין למערכה הן כל העצים כשרין חוץ מן זית וגפן 39 ||
P אליעזר || M 40 פליגי מר || B 41 קטרי || M 42 מי
דקט׳ מבר׳ || M 43 נמי || M 44 — א״ל || M 45 +
|| MP 48 חיורתא || ב — M 47 || פירא P 46 || מי
M 49 ושיבי ליה בחד״ן דסריק ליה בי זרא וקב׳ ליה הי׳.

Vorhang[14]war eine Handbreite dick und auf zweiundsiebzig Kettenschnüre gewebt; jede Schnur war aus vierundzwanzig Fäden [gedreht], er hatte eine Länge von vierzig Ellen und eine Breite von zwanzig Ellen, und wurde von zweiundachtzig Myriaden[15]hergestellt. Jährlich wurden zwei angefertigt, und dreihundert Priester tauchten ihn unter.

ALSDANN BEGANNEN SIE DIE HOLZSCHEITE HINAUFZULEGEN &C. MIT AUSNAHME DES OLIVENBAUMS UND DES WEINSTOCKES &C. Weshalb [nicht] von diesen? R. Papa erklärte: Weil sie veraschen[16]. R. Aḥa b. Jâqob erklärte: Wegen der Besiedelung des Jisraéllandes[17]. Man wandte ein: [18]*Auf das Holz, das auf dem Feuer*; Holz, das Feuer zu werden geeignet ist, nämlich glatte Zweige, die nicht astig sind. Man wandte[19] ein: Jedoch pflegte man folgendes zu verwenden: Zweige vom Feigenbaum, vom Nussbaum und vom Oelbaum. R. Eleâzar fügt noch hinzu: vom Zürgelbaum, von der Terebinthe, von der Dattelpalme, vom Johannisbrotbaum und von der Sykomore. Allerdings besteht nach demjenigen, der erklärt, weil sie veraschen, ihr Streit in folgendem: einer ist der Ansicht, obgleich sie innen nicht veraschen, verwende man sie nicht, weil sie aussen veraschen, und einer ist der Ansicht, da sie innen nicht veraschen, verwende man sie wol, obgleich sie aussen veraschen. Aber ist denn nach demjenigen, der erklärt, wegen der Besiedelung des Jisraéllandes, bei der Dattelpalme nicht die Besiedelung des Jisraéllandes zu berücksichtigen!? — Er kann dir erwidern: ist etwa, auch nach deiner Auffassung, beim Feigenbaum nicht die Besiedelung des Jisraéllandes zu berücksichtigen!? Du musst also erklären, von einem Feigenbaum, der keine Frucht trägt, ebenso gilt dies von einer Dattelpalme, die keine Frucht trägt. — Gibt es denn einen Feigenbaum, der keine Frucht trägt? — Freilich, nach Reḥaba, denn Reḥaba sagte: Man holt [Setzlinge von] weissen Feigen[20]und reibt sie mit einem Strick aus Bast[21],

der jerušalemischen (ed. LOWE) jed. Eleâzar. Dieser Name variirt häufig; nach FRANKEL (*Hodegetica* p. 98) waren es 2, zeitlich von einander getrennte Personen Namens ראב״ן, einer אליעזר u. der andre אלעזר, daher die Verwechslung. 14. Vor dem Allerheiligsten im Tempel. 15. Nach den Kommentaren Fäden; vgl. Bd. VIII S. 1095 N. 49. 15. Bei einer etwaigen levit. Unreinheit. 16. Sie ergeben keine guten Kohlen; nach den kursirenden Ausgaben: weil sie astig sind, nicht gut brennen. 17. Damit die Oel- u. Weinproduktion nicht leide. 18. Lev. 1,8. 19. Der Text ist hier korrumpirt; das W. מתוכו in den kursirenden Ausgaben ist aus מיתיבי verderbt. 20. Eine sehr schlechte Art Feigen, von denen das Holz mehr wert ist als die Frucht. 21. Od. Holzwolle.

לקטורת כנגד מערבית דהיומית משוך מן הקדן כלפי צפון ארבע אמות בעומד חמש סאין גחלים ובשבת בעומד שמנה סאין גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים האברים והפדרים שלא היו נתעכלו מבערב מחזירין אותן למערכה והציתי שתי מערכות באש ידדו ובאו להם ללשכת הגזית:

גמרא. אמר רבא גוזמא השקו את התמיד בכוס של זהב אמר רבא גוזמא: אמר רבי אמי דברה תורה לשון הבאי דברו נביאים לשון הבאי דברו חכמים לשון הבאי דברה תירה לשון הבאי דכתיב ערים גדלת ובצורת בשמים בשמים סלקא דעתך אלא גוזמא דברו חכמים לשון הבאי הא דאמרן תפיח והשקו את התמיד בכוס של זהב דברו נביאים לשון הבאי דכתיב (וכל עם הארץ) מחללים בחלילים וגו' ותבקע הארץ לקולם: אמר רבי ינאי בר נחמני אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים בלשון הבאי ואלו הן התפיח גפן יפרכת לאפוקי מדרבא דתנן השקו את התמיד בכוס של זהב יאמר רבא גוזמא קא משמע לן הני אין התם לא אין עניית במקום עשירות תפיח הא דאמרן גפן דתניא גפן זהב היתה עומדת על פתח ההיכל ומודלה על גבי בלונסות וכל מי שמתנדב עלה או גרגיר או אשכול מביא ותולה בה אמר רבי אלעזר ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה פרוכת דתנן רבן שמעון בן גמליאל איבר משום רבי שמעון

M 18 + ה ‖ MP 19 כעי' ‖ M 20 גדולי' והשבת באומד ש"ס גדולים ששם ‖ M 21 רב ‖ M 22 — דכת' ‖ M 23 דברו נביאים ... לקולם דברו חכמים ל"ה תפוח גפן ופרכת והש' ... זהב א"ר שמואל בן נחמני בשלשה ‖ V 24 יצחק ‖ M 25 — וא"ה ה ‖ M 26 אבל התם אין ‖ M 27 דתנן גפן של זהב היה עומד עפה"ה ומודלית.

SÜDWEST DEN ZWEITEN HOLZSTOSS FÜR DAS RÄUCHERWERK AUF, VIER ELLEN VON DER ECKE NACH NORDEN ZU, FÜR UNGEFÄHR FÜNF SEÁH KOHLEN, UND AM SABBATH FÜR UNGEFÄHR ACHT SEÁH KOHLEN, WEIL MAN DA AUCH DIE ZWEI SCHALEN WEIHRAUCH VON DEN SCHAUBROTEN HINAUFTAT. OPFERGLIEDER UND SCHMER VOM ABEND HER, DIE NICHT VERBRANNT WAREN, LEGTEN SIE WIEDER AUF DEN HOLZSTOSS, ZÜNDETEN BEIDE SCHICHTUNGEN AN, STIEGEN DANN HINUNTER UND BEGABEN SICH IN DIE QADERHALLE.

GEMARA. Raba sagte: Dies ist eine Uebertreibung. Man tränkte das beständige Opfer aus einem goldnen Becher. Raba sagte: Dies ist eine Uebertreibung.

R. Ami sagte: Die Gesetzlehre gebraucht hyperbolische Redewendungen, die Propheten gebrauchen hyperbolische Redewendungen und die Weisen gebrauchen hyperbolische Redewendungen. Die Gesetzlehre gebraucht hyperbolische Redewendungen, denn es heisst: [1]*grosse Städte und bis zum Himmel befestigt.* Bis zum Himmel, ist dies denn möglich? Dies ist vielmehr eine Uebertreibung. Die Weisen gebrauchen hyperbolische Redewendungen, wie wir eben vom Aschenhaufen und vom Tränken des beständigen Opfers aus einem goldnen Becher gesagt haben. Die Propheten gebrauchen hyperbolische Redewendungen, denn es heisst: [2]*und sie bliesen auf Flöten & dass die Erde von ihrem Lärmen barst.*

R. Jannaj b. Naḥmani sagte im Namen Šemuéls: An drei Stellen gebrauchen die Weisen hyperbolische Redewendungen, und zwar: beim Aschenhaufen, beim Weinstock und beim Vorhang. Dies schliesst das aus, was Raba gesagt hat. Wir haben nämlich gelernt: Man tränkte das beständige Opfer aus einem goldnen Becher. Hierzu sagte Raba, dies sei eine Uebertreibung. Er lehrt uns, dass dies nur von jenen gilt, nicht aber hiervon, denn wo Reichtum, ist keine Aermlichkeit[12]. Beim Aschenhaufen, wie wir eben gesagt haben. Beim Weinstock, denn es wird gelehrt: An der Tür des Tempelschiffes stand ein goldner Weinstock, von Stangen getragen, und wer ein Blatt, eine Beere oder eine Traube spendete, brachte sie und hängte sie daran. R. Eleâzar[13] b. R. Çadoq sagte: Einst taten sich dreihundert Priester zusammen, um ihn fortzubringen. Beim Vorhang, denn es wird gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagte im Namen des Priestervorstehers R. Šimôn: Der

7. Die jeden Šabbath aufgeräuchert werden. 8. Wo weitere Dienstverrichtungen durch das Los verteilt wurden; vgl. Bd. II S. 820 Z. 8ff. 9. Dass der Aschenhaufen auf dem Altar zuweilen 300 Kor betrug. 10. Dt. 1,28. 11. Reg. 1,40. 12. Es ist gar keine Uebertreibung, vielmehr tränkte man tatsächlich das beständige Opfer aus einem goldnen Becher. 13. In der Mišnah separata Eliêzer, in

ZWEITER ABSCHNITT

אוהו אחיו שירד והם[1] רצים ובאים מהרו וקדשו [5b] ידיהם ורגליהם מן הכיור נטלו[2] את המגרפות ואת הצינורות ועלו לראש המזבח האברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב[3] סולקין אותן[4] על צדי המזבח אם אין צדדים מחזיקין סודרים אותם בסובב על הכבש: [ij] [90c] °החלו מעלין[5] באפר על גב תפוח[6] °תפוח היה באמצע המזבח פעמים[7] שהיו עליו כשלש מאות כור וברגלים לא היו מדשנין אותן מפני שהוא נוי למזבח[8] ומימיו [29 ij] °לא נתעצל[9] הכהן מלהוציא את הדשן: °החלו מעלין בגזרין לסדר את המערכה וכי כל העצים כשרין למערכה הן כל העצים כשרין[10] למערכה חוץ משל גפן ושל זית אבל באלו[11] היו רגילין[12] במרביות של תאנה[6] של אגוז ושל [iv] עץ שמן: °סידר את המערכה גדולה מזרחה[13] חזיתה מזרחה וראשי[14] גזרין הפנימים היו נוגעין בתפוח וריוח היה בין[15] הגזרים שהיו מציתים את האליתה משם: [v] [58c] °ברור[16] משם עצי תאינה יפים[17] סידר את המערכה שניה

1 M רצו ובאו ומה׳ || 2 M — את || 3 VM סונקין || 4 M לצדי המז׳ אם מן הצד׳ || 5 M אפר על גבי || 6 M + ו || 7 M עליו שלש || 8 M — ו || 9 M — ה || 10 M חוץ מעלי זית ועלי גפן || 11 M — היו || 12 M כמור׳ || 13 B + ו. P חזיתיה || 14 M גיז׳ || 15 M הגיז׳ || 16 M — משם || 17 M לסדר אה״ם השני לקמ׳ מנגד קרן מע׳.

SOBALD SEINE BRÜDER[1] IHN HERABKOMMEN SAHEN, EILTEN SIE HERBEI, HEILIGTEN SCHNELL HÄNDE UND FÜSSE AM WASCHBECKEN, NAHMEN SCHAUFELN UND FEUERGABELN, STIEGEN DIE HÖHE DES ALTARS HINAUF UND SCHOBEN OPFERGLIEDER UND SCHMER, DIE VOM ABEND HER NOCH NICHT VERBRANNT WORDEN WAREN, NACH DEN SEITEN DES ALTARS; FASSTEN DIE SEITEN SIE NICHT, SO SCHICHTETEN SIE SIE AUF DEN SIMS AN DER RAMPE. HIERAUF BEGANNEN SIE DIE ASCHE AUF DEN ASCHENHAUFEN ZU FEGEN; DER ASCHENHAUFEN BEFAND SICH IN DER MITTE DES ALTARS, DER BISWEILEN AN DREIHUNDERT KOR BETRUG. AN DEN FESTEN ENTFERNTE MAN DIE ASCHE NICHT, WEIL SIE EIN SCHMUCK WAR FÜR DEN ALTAR[2]; NIEMALS ABER UNTERLIESS DER PRIESTER DIE ENTFERNUNG DER ASCHE AUS TRÄGHEIT. ALSDANN BEGANNEN SIE DIE HOLZSCHEITE HINAUFZULEGEN, UM DEN HOLZSTOSS HERZURICHTEN. WAREN ALLE HOLZARTEN FÜR DEN HOLZSTOSS TAUGLICH? ALLERDINGS WAREN MIT AUSNAHME DES WEINSTOCKES UND DES OLIVENBAUMS ALLE HOLZARTEN FÜR DEN HOLZSTOSS TAUGLICH, JEDOCH PFLEGTE MAN FOLGENDES ZU VERWENDEN: ZWEIGE VOM FEIGENBAUM, VOM NUSSBAUM UND VOM OELBAUM[3]. DIESER[4] SCHICHTETE AUF DER OSTSEITE DEN GROSSEN HOLZSTOSS[5] AUF, DIE VORDERSEITE[6] NACH OSTEN, UND DIE ENDEN DER INNERN HOLZSCHEITE BERÜHRTEN DEN ASCHENHAUFEN; ZWISCHEN DEN SCHEITEN WAR EIN ABSTAND, WO MAN DIE KIENSPÄNE ANZÜNDETE. SODANN SUCHTE MAN DARAUS GUTES FEIGENBAUMHOLZ HERAUS UND SCHICHTETE GEGEN

1. Die übrigen Priester, die zurückbleiben. 2. Ein Beweis der vielen Opfer, die dargebracht wurden. 3. Nach den Kommentaren, dessen fetthaltiges Holz kerzenartig brennt; nach andren die Fichte; wahrscheinl. Kienholz. 4. Der die Asche abhebt. 5. Zur Verbrennung der Opfer; vgl. Bd. II S. 878 Z. 15ff. 6. Wo sich die Zuglücke befand.

הנחלים תולך והולך הוית את "המאוכלות הפנימיות
יד הגוע לרצפה הפך פניו לצפון "חולך במזרחו של
בבש בעשר אמות צבר את הנחלים על גבי הרצפה
חוק מן הכבש שלשה טפחים מקום שנותנים מוראת
העיק ודישון מזבח הפנימי "ודישון המנורה:

גמרא. ומי הוו אבכדראות בעזרה והא תניא "רבי אליעזר בן יעקב אומר מנין שאין עושין אבכדראות בעזרה תלמוד לומר "לא תטע לך אשרה כל עץ "אצל מזבח ה' אלהיך הכי קאמר לא תטע לך אשרה לא תטע לך כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אמר רב הכדא "באבכדרא של בנין: היו בודקין והולכין כו': לימרא דהביתין הוו קדימי והתניא מנין שאין דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר "ועדך עליה העלה" ואמר רבה העולה עולה ראשונה אמר רבי "ירמיה להחם חטין לרביבה:

SCHIPPTE, STIEG AUF DIE HÖHE DES ALTARS, SCHARRTE DIE KOHLEN NACH DER EINEN UND DER ANDREN SEITE, SCHIPPTE DIE DURCHGEBRANNTEN AUS DER MITTE AUF UND GING HINUNTER. SOBALD ER DEN ESTRICH ERREICHTE, WANDTE ER DAS GESICHT NACH NORDEN, GING AN ZEHN ELLEN DIE OSTSEITE DER RAMPE ENTLANG, UND DREI HANDBREITEN VON DER RAMPE ENTFERNT SCHÜTTETE ER DIE KOHLEN AUF DEN ESTRICH IN EINEM HAUFEN; ES IST DIES DIE STELLE, WO AUCH DIE GEFLÜGELKRÖPFE", DIE ASCHE DES INNEREN ALTARS UND DIE ASCHE DES LEUCHTERS HINGETAN WURDEN.

GEMARA. Gab es denn im Tempelhof Säulenhallen, es wird ja gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Woher, dass man im Tempelhof keine Säulenhallen mache? — es heisst: [50]*du sollst dir keine Ašerah pflanzen, keinen Baum neben den Altar des Herrn, deines Gottes*, und dies ist wie folgt zu verstehen: du sollst dir keine Ašerah pflanzen, du sollst dir neben den Altar des Herrn, deines Gottes, keinen Holzpfahl[53]pflanzen!? R. Ḥisda erwiderte: Eine Säulenhalle aus [massivem] Bauwerk[54].

SIE GINGEN INSPIZIREND &c. Demnach wurde das Pfannenopfer zuerst hergerichtet, und dem widersprechend wird gelehrt: Woher, dass nichts dem beständigen Morgenopfer vorangeht? — es heisst:[55]*er soll darauf das Brandopfer herrichten*, und Rabba erklärte: das Brandopfer, das Brandopfer zuerst[56]. R. Jirmeja erwiderte: Wasser zum Einrühren[57] zu wärmen.

---

33 P 32 — והי'. M והי' והתה מן הפנימי' המאוכ' ויורד
P המעכלות | M 34 והלך למז' | M 35 והמנ' M 36
ארא מניין || M 37 — אצל ... ה"ק ... אלהיך || B 38
באכסדראות | M 39 — וא"ר העולה | B 40 יהודה.

fortgesetzt werden. 51. Cf. Lev. 1,16. 52. Dt. 16,21. 53. Das W. עץ bedeutet im Hebräischen sowol Baum als auch Holz; nach dem Wortlaut des Schriftverses ist es also verboten, in der Nähe des Altars Pfähle für eine Halle od. einen Säulengang aufzustellen. 54. Aus steinernen Pfeilern. 55. Lev. 6,5. 56. Kann auch heissen: das erste Brandopfer, das zu allererst hergerichtet wird. 57. Des Pfannenopfers, vorbereitende Arbeiten; dargebracht wurde es jed. erst nach dem beständigen Morgenopfer.

אמר אביי לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה
22a דתנן בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תרם
בזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את
חבירו בתוך ארבע אמות זכה היו שנים שוין הממונה
אומר להם הציעו ומה הן מוציאין אחת או שתים
ואין מוציאין גדל במקדש מעשה שניהם היו שוין
רצין ועולין בכבש ודחף אחד מהם את חבירו ונשברה
רגלו וכשראו בית דין שהיו באים לידי סכנה התקינו
שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים רבא אמר
אידי ואידי לאחר תקנה והכי קתני מי שהיא רוצה
לבא ולפיים משכים וטובל עד שלא יבא הממונה:

iij [ט]ל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית
המוקד לעזרה ונכנסו הכהנים אחריו ושתי
אבוקות של אור בידם נחלקו לשתי כתות אלו מהלכין
באכסדרה דרך מזרח ואלו מהלכין באכסדרה דרך
מערב היו בודקין והולכים עד שמגיעים למקום עושה
חביתים הגיעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו
iv עושה חביתים לעשות חביתים: מי שזכה לתרום
את המזבח הוא יתרום והם אומרים הוי זהיר שלא
תיגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך מן הכיור והרי
המחתה נתונה במקצועה בין הכבש למזבח במערבו
של כבש אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך
1.b לאור המערכה לא היו רואין אותו ולא היו שומעין
2.b את קולו עד שהיו שומעין קול העץ שעשה בן קטין
מוכני לכיור והן אומרים הגיע עת קידש ידיו ורגליו מן
3.b הכיור נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח פינה את

M 13 שהוא רוצה לתר׳ אה״ם כו׳ ר״א אידי ואידי ‖ M 14 — הכהנ׳ ‖ M 15 בידיו ‖ M 16 הולכין ‖ M 17 המז׳ ‖ M 18 ואלו הול׳ ‖ P 18 — ו ‖ M 19 + ה ‖ M 20 עושי ‖ M 21 לאלו ואו׳ ‖ M 22 אה״ם או׳ לו הזהר שמא תגע ‖ M 23 (המנח׳) ‖ M 24 — ה ‖ M 25 הולך ‖ M 26 — היו ‖ P 27 קטן ‖ M 28 והיו ‖ M 29 — עת ‖ M 30 והלך ‖ M 31 + ו.

und lose, wonach es vom Losen abhängig war!? Abajje erwiderte: Das ist kein Widerspruch; das eine vor der Anordnung und das andre nach der Anordnung. Es wird nämlich gelehrt: Anfangs durfte jeder, der [die Asche] vom Altar abheben wollte, sie abheben; waren es mehrere, so liefen sie die Altarrampe hinauf, und wer früher als die andren die [letzten] vier Ellen erreichte, hatte gesiegt; waren zwei gleich [weit], so sprach der Beamte zu ihnen: Die Finger[48] hoch! Wieviel streckten sie hervor? — einen oder zwei; den Daumen aber streckte man im Tempel nicht vor. Einst liefen zwei [Priester] die Altarrampe hinauf und waren gleich weit; da stiess einer seinen Genossen hinunter, und er brach ein Bein. Als nun der Gerichtshof sah, dass man dabei in Gefahr geriet, ordnete er an, das Abheben [der Asche] vom Altar nur durch das Los zu verteilen. Raba erwiderte: Beides nach der Anordnung, und die Lehre ist wie folgt zu verstehen: wer sich am Losen zu beteiligen wünschte, stand früh auf und nahm ein Tauchbad, bevor der Beamte kam.

SODANN NAHM ER DEN SCHLÜSSEL, ÖFFNETE DIE PFORTE UND TRAT AUS DEM BRANDRAUM IN DEN TEMPELHOF; DIE PRIESTER MIT ZWEI FEUERFACKELN IN DEN HÄNDEN FOLGTEN IHM UND TEILTEN SICH IN ZWEI ABTEILUNGEN, EINE GING DIE SÄULENHALLE NACH OSTEN UND EINE GING DIE SÄULENHALLE NACH WESTEN. SIE GINGEN INSPIZIREND, BIS SIE AUF DEN PLATZ DER PFANNENOPFERBEREITER KAMEN, UND ALS SIE ZUSAMMENTRAFEN, SPRACHEN SIE: IN ORDNUNG, ALLES IN ORDNUNG! DIE DAS PFANNENOPFER ZU BEREITEN HATTEN, LIESSEN SIE DA ZURÜCK, UM DAS PFANNENOPFER ZU BEREITEN. «WEM ES ZUGEFALLEN IST, [DIE ASCHE] VOM ALTAR ABZUHEBEN, HEBE SIE AB.» SIE SPRACHEN [ZU IHM]: SEI VORSICHTIG, DASS DU KEIN GERÄT BERÜHRST, BEVOR DU HÄNDE UND FÜSSE AM BECKEN GEHEILIGT HAST. DIE KOHLENSCHIPPE BEFINDET SICH DA IN DER ECKE, ZWISCHEN DER RAMPE UND DEM ALTAR, AUF DER WESTSEITE DER RAMPE. NIEMAND GING MIT IHM, AUCH HATTE ER KEIN LICHT IN DER HAND, SONDERN GING BEIM SCHEIN DES ALTARFEUERS. SIE SAHEN IHN NICHT UND HÖRTEN IHN NICHT, BIS SIE DAS GERÄUSCH DER HOLZ[WALZE] VERNAHMEN, DIE BEN-QATTIN ALS VORRICHTUNG[49] FÜR DAS BECKEN HATTE HERRICHTEN LASSEN. DANN SAGTEN SIE: ES IST ZEIT[50]. HIERAUF HEILIGTE ER HÄNDE UND FÜSSE AM BECKEN, NAHM DIE SILBERNE KOHLEN-

48. Vgl. Bd. II S. 809 Z. 21 ff. 49. Zum Versenken u. Heraufziehen, damit das Wasser nicht über Nacht untauglich werde, vgl. Bd. II S. 854 Z. 12. 50. Dh. er ist fertig, der Tempeldienst kann

giesst, dies nicht als Ungezogenheit anzusehen Nichts spucke vor deinem Lehrer aus, ausser Kürbis und Graupenbrei, weil sie einem [flüssigen] Bleistrahl gleichen.

Dort wird gelehrt: Der Vorsteher des Tempelbergs machte die Runde bei allen Wachen, brennende Fackeln vor ihm, und wenn ein Wachtmann nicht aufstand und zu ihm sprach Friede mit dir, Aufseher des Tempelbergs, so wusste er, dass er schlafe, und schlug ihn mit seinem Stock; er hatte auch das Recht, ihm sein Gewand zu verbrennen. Die andren fragten dann: Was ist das für ein Lärm im Tempelhof? — Es ist das Geschrei eines Leviten, der geprügelt wird, und seine Kleider werden verbrannt, weil er bei der Wache geschlafen hat. R. Eliêzer b. Jâqob erzählte: Einst fanden sie den Bruder meiner Mutter schlafend, und sie verbrannten sein Gewand. R. Hija b. Abba sagte: Wenn R. Johanan an diese Lehre herankam, sprach er: Heil den Altvordern; sie verhängten eine Strafe auch bei einer Ueberwältigung durch den Schlaf, um wieviel mehr ohne Ueberwältigung durch den Schlaf.

Es wird gelehrt: Rabbi sagte: Welches ist der rechte Weg, den der Mensch sich wähle? — er liebe die Zurechtweisung. Solange es Zurechtweisung in der Welt gibt, kommt Annehmlichkeit über die Welt, kommen Güte und Segen über die Welt, und das Böse schwindet aus der Welt, denn es heisst: [46]*den Zurechtweisenden wird es wol ergehen, der Segen des Guten kommt über sie.* Manche sagen: Er halte fest an strenger Wahrhaftigkeit, denn es heisst:[47]*meine Augen sind auf die Wahrhaftigen im Land gerichtet, dass sie bei mir wohnen &.*

R. Šemuél b. Naḥmani sagte im Namen R. Jonathans: Wer um des Himmels Willen seinen Nächsten zurechtweist, dem ist der Bereich des Heiligen, gebenedeiet sei er, beschieden, denn es heisst:[47]*wer die Menschen zurechtweist nach mir*; und noch mehr, er wird mit einem Hauch der Anmut begünstigt, denn es heisst:[48]*er findet mehr Gunst als der mit glatter Zunge.*

FAND ER IHN GESCHLOSSEN, SO WUSSTE MAN &C. WER [DIE ASCHE] VOM ALTAR ABZUHEBEN WÜNSCHTE &C. Dies widerspricht sich ja selbst: zuerst heisst es, wer [die Asche] vom Altar abzuheben wünschte, stand früh auf und nahm ein Tauchbad, bevor der Beamte kam, wonach dies nicht vom Losen abhängig war, und nachher lehrt er: komme

רשפיך קמי רביה לית ביה משום אפקידותא כד מיירי
לא תיפלוט באפי רבך כר מקרא ודיסא דכפתירה של
אבר דמו: תנן התם איש הר הבית היה מהר על כר
משמר ומשמר ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר שאינו
עומד ואומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא
ישן חיבטו במקלו ורשות היתה לו לשרוף את בגדיו
והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו
נשרפין שושן לו על משמר רבי אליעזר בן יעקב אומר
פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את בגדיו
אמר רבי חייא בר אבא כי מטי רבי יוחנן בהא מתניתא
אמר הבי אשריהם לראשונים שאפילו על אונס שינה
עושין דין שלא על אונס שינה על אחת כמה וכמה:
תניא רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם
יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נהת רוח
באה לעולם טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת
מן העולם שנאמר ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת
טוב ויש אומרים יהזוק באמונה יתירה שנאמר עיני
בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו': אמר רבי שמואל בר
נחמני אמר רבי יונתן כל המוכיח את חבירו לשם
שמים זוכה לפלגו של הקדוש ברוך הוא שנאמר מוכיח
אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד
שנאמר חן ימצא מהליק לשון: מצאו נעזל יודע וכו':
מי שהוא רוצה לתרום את המזבח [וכו']: הא גופא
קשיא אמרת מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים
וטובל עד שלא יבא הממונה אלמא לאו בפיים תליא
מילתא והדר תני יבא ויפיים אלמא בפיים תליא מילתא

M 1 קמי ‖ M 2 דכי פת׳ ‖ M 3 — תנן ... כפותו והם ... כפותו ‖ M 4 ק״ו על א״ש עושין שלא על א״ש לכ״ש ‖ M 5 תניא ‖ M 6 ◯ באה ‖ M 7 – ו ‖ MP 8 לפלגו. B לחלקו ‖ M 9 מקום שנ׳ ‖ M 10 לו ‖ M 11 — מי ... המזבח ‖ M 12 אבל לא בפיים והדר.

43. Wenn sich nach dem Essen Speichel im Mund bildet. 44. Vgl. Bd. VII S. 220 Z. 21ff. 45. So nach unsrer Lesart; nach der Mišnah separata: wenn ein Wächter nicht aufstand, so sprach der Vorsteher des Tempelbergs zu ihm: Friede usw. 46. Pr. 24,25. 47. Ps. 101,6. 48. Pr. 28,23.

רב הונא בריה דרב יהושע הא נמטא גמדא דנרש
"שריא[83]: אירע קרי באחד מהן [וכו']: [84]מסייע ליה
לרבי יוהנן דאמר[85] מהילות לא נתקדשו[86]ובעל קרי
משתלה היין[87]לשני מהנות: והנרות דולקות מכאן
ומכאן כו': °רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא אתא רבי
אבא נחר ליה אמר ליה[88]ליעול מר[89]בתר דנפיק אמר
ליה רבי אבא עד כאן לא סליקת לשעיר נמרת מילי
דשעיר לאו הכי תנן °מצאו נעול בידוע[90]שיש שם אדם
למימרא דלא מיבעי[91]ליה למיעל ורב ספרא סבר דילמא
מ'סובן הוא °כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר עמיד
ההוזר מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא
את האדם לידי ירקון: אמר ליה רב[92]לחייא בריה וכן
אמר ליה רב הונא[93]לרבא בריה חשיך תקין[94]נפשך וקדים
תקין[94]נפשך כי היכי דלא תרחק[95]תוב וגלי בכי וקים
שטוף ושתי שטוף ואחית ובשאתה שותה מים שפוך
[96]מהן ואחר כך תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם
מים ויתן לתלמידו אלא אם כן שפך מהן ומעשה באחד
ששתה מים ולא שפך מהן ונתן לתלמידו[97]ואותו תלמיד
איסטנים היה ולא רצה לשתות ומת בצמא באותה
שעה אמרו[98]לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אלא
אם כן שפך מהן[99]רב אשי אמר הלכך האי תלמידא

M 82 שריין || BP 83 + ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה טוהר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"ם ובמדינה לא והתניא בכ"א בו יום הר גריזים דלא למיספד כדאיתא ביומא פרק בא לו כ"ג וכו' קרוב עד איבעית אימא ראויין הן לבגדי כהונה ואיב' אימא עת לעשות לה' הפרו תורתך || M 84 + תחת הנדה [?הבירה] || M 85 + ר"י || M 86 — ו || M 87 לשלש || M 88 ניעול || MP 89 — בתר ... אבא || M 90 M [] שאין שם || M 91 למיזל || M 92 לר"ח || M 93 M לרבה בר' תחשיך || M 94 עצמך || M 95 תיב גלי || M 96 מים ותן || M 97 ואסתנ' היה ומת || M 98 אל || M 99 אר"א.

widerte: Die Priestergewänder waren hart[35]. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, sagte nämlich, die harten Filzdecken aus Nereš seien erlaubt[36].

HATTE JEMAND VON IHNEN SAMENERGUSS &c. Dies ist eine Stütze für R. Johanan, welcher sagt, die Höhlen[37]seien nicht geheiligt worden, und der Samenergussbehaftete sei aus zwei Lagern[38]hinauszuschicken.

LAMPEN AN DER EINEN SEITE UND AN DER ANDREN SEITE BRANNTEN &C. Einst sass R. Saphra im Abort, und als R. Abbâ herankam und sich räusperte[39], rief er: Möge der Meister eintreten. Als er herauskam, sprach R. Abba zu ihm: Noch warst du nicht in Saîr, und schon hast du die Sitten von Saîr[40]gelernt. Haben wir doch folgendes gelernt: fand man [den Abort] geschlossen, so wusste man, dass jemand darin sei. Demnach sollte er ihn nicht zum Eintreten [aufgefordert haben]. R. Saphra aber glaubte, dies[41] sei gefährlich. Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagte: Die zurückgehaltene Säule bringt den Menschen zur Wassersucht, der zurückgehaltene Strahl bringt den Menschen zur Gelbsucht.

Rabh sagte zu seinem Sohn Ḥija, und ebenso sagte R. Hona zu seinem Sohn Raba: Verweile spät und verrichte deine Notdurft, steh früh auf und verrichte deine Notdurft, damit du dich nicht zu entfernen[42]brauchst. Setze dich hin und entblösse dich, bedecke dich und steh auf. Spüle [das Trinkgefäss] aus und trinke, spüle es aus und stelle es hin. Trinkst du Wasser, so giesse etwas davon ab, und nachher gib es deinen Schülern. Es wird nämlich gelehrt: Man darf nicht Wasser trinken und es seinem Schüler geben, es sei denn, man hat davon etwas abgegossen. Einst trank jemand Wasser und gab es seinem Schüler, ohne davon etwas abgegossen zu haben. Dieser Schüler aber war empfindlich und wollte nicht trinken, und er starb vor Durst. In jener Stunde sagten sie: Man darf nicht Wasser trinken und es seinem Schüler geben, es sei denn, man hat davon etwas abgegossen. R. Aši sagte: Daher ist, wenn ein Schüler es vor seinem Lehrer ab-

nutzung erlaubt wäre. 35. Und wärmten nicht, waren nicht als Mischgewebe verboten. 36. Obgleich sie aus Mischgewebe bestehen. 37. Die unterirdischen Gänge unter dem Tempelhof. 38. Aus dem Tempelhof u. aus dem levitischen Lager. 39. Od. schnarchte. Wer einen Abort betreten wollte, machte sich bemerkbar, u. wenn jemand darin war, tat er dies ebenfalls. 40. Wol Benennung eines Landes od. Volkes, das gegen die Züchtigkeit verstiess; viell. aber in der Bedeutung Bock: noch bist du zum Bock nicht gekommen, hast aber sein unanständiges Benehmen gelernt. Er sollte sich ebenfalls durch Räuspern bemerkbar machen, ihn aber nicht zum Eintreten auffordern. 41. Das Zurückhalten der Notdurft. 42. Wie dies am Tag der Fall ist.

so bleiben für den Tempelhof acht zurück. Es gibt also einen Autor, welcher sagt, es waren acht, es gibt einen Autor, welcher sagt, es waren sieben, und es gibt einen Autor, welcher sagt, es waren fünf.

SIE SCHLIEFEN NICHT IN DEN HEILIGEN KLEIDERN &c. Nur schlafen durften sie in diesen nicht, wol aber umhergehen, somit ist hieraus zu entnehmen, dass die Priestergewänder zur Nutzniessung erlaubt waren!? — Ich will dir sagen, auch umhergehen in ihnen war verboten, und er lehrt nur deshalb, dass sie nicht darin schliefen, weil er im Schlußsatz lehren will: sondern zogen sie aus und legten sie zusammengewickelt unter das Haupt; darum lehrt er im Anfangsatz: sie schliefen nicht darin. — Aber dies ist es ja, wogegen einzuwenden ist: "sie legten sie unter das Haupt", somit ist hieraus zu entnehmen, dass die Priestergewänder zur Nutzniessung erlaubt waren!? — Sage, neben das Haupt. R. Papa sagte: Hieraus ist zu entnehmen, dass man [beim Schlafengehen] die Tephillin[29] neben sich[30] legen darf und nicht befürchte, man könnte sich umdrehen und auf diesen liegen. Es ist auch einleuchtend, dass sie sie neben das Haupt legten, denn wenn man unter das Haupt sagen wollte, so sollte doch, selbst wenn sie zur Nutzniessung erlaubt wären, das Verbot des Mischgewebes[31] berücksichtigt werden!? Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, der Gürtel des Hochpriesters[32] glich nicht dem des gemeinen Priesters, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, der Gürtel des Hochpriesters glich dem des gemeinen Priesters!? Wolltest du sagen, das Mischgewebe sei nur zum Anlegen und Tragen verboten, wol aber dürfe man darauf schlafen, so wird ja gelehrt:[33] *Komme nicht auf deinen Leib*, du darfst es dir aber unterlegen; jedoch sagten die Weisen, auch dies sei verboten, weil eine Faser an seinem Leib haften bleiben könnte!? Wolltest du sagen, wenn etwas es [vom Körper] trennt, so sagte ja R. Šimôn im Namen des R. Jehošuâ b. Levi im Namen des R. Jose b. Šaúl im Namen der heiligen Gemeinde in Jerušalem, auch wenn zehn Polster übereinander liegen und Mischgewebe sich unter ihnen befindet, sei es verboten, darauf zu schlafen!? Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass sie sie neben das Haupt legten. Wenn du aber willst, sage ich: die kein Mischgewebe enthielten[34]. R. Aši er-

פשי לתו תניא רעזרה אלמא איבא תנא דאמר תמניא
חוו ואיבא תנא דאמר שבעה ואיבא תנא דאמר
המשה חוו: לא חוו ישנים בבגדי קדש בו: שינה
הוא דלא אבל הילוך מהלכים שמעת מינה בגדי כהונה
ניתני ליהנית בהן אמרי הוא הדין דאפילו הילוך נמי
לא יהא דקתני לא חוו ישנים משום דבעי למיתנא
כיפא אלא פישטין ומקפלין ימניהן איתן תחת ראשיהן
קתני רישא נמי לא חוו ישנים והא ניפה קא קשיא
ומניחין אותן תחת ראשיהן שמע מינה בגדי כהונה
ניתני ליהנות בהם אימא נגד ראשיהם אמר רב פפא
שמע מינה תפילין מן הצד שריין ולא חיישינן דילמא
מיענדר ונפיל עליהי חבי נמי מכתבא דכנגד ראשיהן
דאי אמרת תחת ראשיהן נהי דניתנו ליהנות בהן
תיפוק לי משום איסורא דכלאים הניהא למאן דאמר
אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט
אלא למאן דאמר אבנטו של כהן הדיוט זהו אבנטו
של כהן גדול מאי איבא למימר וכי תימא כלאים
בעלמה ולבישה הוא דאסור אבל מימך תותיה שפיר
דמי והתניא לא יעלו עליך אבל אתה מציעי תחתיך
אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא
אחת על בשרו וכי תימא דמפסיק מידי והאמר רבי
שמעון אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוסי בן שאול
משום קהלא קדישא שבירושלם אפילו עשר מצעות
זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא
שמע מינה נגד ראשיהן ואי בעית אימא באותן שאין
בהן כלאים רב אשי אמר בגדי כהונה קשין הן דאמר

M 62 — הוו | P 63 — ד. M — דא ש ואי"ת | M 64
אין בהן והא | M 65 — היו | P 66 ומקלפין | 67
M מהא מניחין אותן || P 68 — שמע ... פפא || M 69
+ ארי"ף לא תימ' כנגד ראשיהם || M 70 משרשי' || 71
B ליה || M 72 של כ"ג ז"א של כ"ה || M 73 בלבישה
והעלאה הוא דאסירי אבל מידמך תותיה שרי והתני' || M 74
מותר להציעו | M 75 — אחת | M 76 + ביני ביני ||
M 77 שמו' || M 78 + א"ר || M 79 דבירוש' || 80
M + ש"ם || M 81 קשין שני ארי"ה וארי".

29. Vgl. S. 209 N. 16. 30. Unter das Kissen. 31. Kleidungsstücke aus Wolle u. Linnen; cf. Lev. 19,19; ausserhalb des Dienstes müsste dieses Verbot platzgreifen. 32. Der aus Wolle u. Linnen war; cf. Ex. 39,29. 33. Lev. 19,19. 34. Solche dürften sie unter das Haupt legen, wenn die Be-

הני מילי אמר רב יהודה[40]מסורא ואמרי לה במתניתא
[50]תנא דכתיב[51] למזרח הלוים ששה לצפונה[52]ליום ארבעה
לנגבה[53]ליום ארבעה ולאספים שנים שנים לפרבר למערב
ארבעה למסילה שנים לפרבר אמרי הני עשרין וארבעה
הוו אמר אביי הכי קתני[42]לאסופים שנים שנים אבתי
עשרין[53] ותרי הוו היאך דפרבר חד[54]הוא ואחרינא
בצוותא הוא דאזיל ויתיב גביה משום דקאי אבראי
מאי לפרבר אמר רבה בר רב שילא כמאן דאמר כלפי
בר ואיבעית אימא לעולם עשרים וארבעה כדכתיב
תלתא[55]מנייהו דכהנים ועשרין וחד דלוים והא הכא
לוים הוא דכתיב כרבי יהושע בן לוי[43]דאמר רבי יהושע
בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים
וזה אחד מהן[44]והכהנים הלוים בני צדוק: חמשה על
חמשה שערי הר הבית וארבעה על ארבע פינותיו
[56]מתוכו חמשה על חמשה שערי עזרה וארבעה על
ארבע פנותיו מבחוץ מאי שנא הר הבית דעבדינן
מתוכו ומאי שנא עזרה דעבדינן מבחוץ אמרי הר הבית
דאי תמה ובעי מיתב[57]יתיב אמרינן מתוכו עזרה דאי
תמה[58]ובעי למיתב לא מצי יתיב[45]דאמר[59]מר אין ישיבה
[60]בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד אמרינן מבחוץ:
אמר מר חמשה על חמשה שערי עזרה וחמשה שערים
הוא[61]דהוו בעזרה ורמינהי[46]שבעה שערים היו בעזרה
שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח אמר אביי
תרי מינייהו לא צריכי שימור רבא אמר תנאי היא
דתניא[47]אין פוחתין משלש עשרה גזברין ומשבעה
אמרכלין רבי נתן אומר אין פוחתין משלש עשרה
גזברין כנגד שלשה עשרה שערים דלמשה דהר הבית

49 M — מסורא ‖ 50 P — תנא. M — תנא דכת׳ ‖ 51 MP למזרחה [M ה]ליום ‖ 52 B לויום ‖ 53 M ותרתין ‖ 54 B הוה. M הוא אחר׳ בצוו׳ הוא יתיב הוו ואידך דפר׳ ‖ 55 M לכה׳ ועו״ח ללוים והאי קרא בלוים כת׳ כדר׳ ‖ 56 M כו׳ מ״ש ‖ 57 M + מצי ‖ 58 M איבעי מיתב ‖ 59 M -- מר ‖ 60 P לעז׳ ‖ 61 BP דהוי.

Woher dies? — R. Jehuda aus Sura erwiderte, und manche sagen, es wurde in einer Barajtha gelehrt: Es heisst:[23]*nach Osten zu der Leviten sechs, nach Norden zu täglich*[24] *vier, nach Süden zu täglich vier, am Vorratshaus je zwei; am Anbau nach Westen zu vier an der Strasse, zwei am Anbau.* — Ich will dir sagen: es sind ja vierundzwanzig!? Abajje erwiderte: Er meint es wie folgt: am Vorratshaus immer zwei. — Immerhin sind es ja zweiundzwanzig!? — Am Anbau war es nur einer, und nur weil er draussen allein war, kam noch jemand und setzte sich hin und wieder zu ihm zur Gesellschaft. — Was heisst Parbar[25]? Rabba b. R. Šila erwiderte: Als würde man „nach aussen"[26] sagen. Wenn du willst, sage ich, es waren tatsächlich vierundzwanzig, wie geschrieben steht, nämlich drei von ihnen Priester und einundzwanzig Leviten. — Hier heisst es ja aber Leviten!? — Nach R. Jehošuâ b. Levi, denn R. Jehošuâ b. Levi sagte: An vierundzwanzig Stellen werden die Priester Leviten genannt, und folgende ist eine von ihnen:[27]*und die priesterlichen Leviten, die Söhne Çadoqs.*

«Fünf an den fünf Toren des Tempelbergs und vier an seinen vier Ecken drinnen, fünf an den fünf Toren des Tempelhofs und vier an seinen vier Ecken draussen.» Weshalb am Tempelberg drinnen und (weshalb) am Tempelhof draussen? — Ich will dir sagen, wenn er am Tempelberg schwach wurde und sich hinsetzen wollte, durfte er dies, daher drinnen, wenn er aber im Tempelhof schwach wurde und sich hinsetzen wollte, durfte er dies nicht, denn der Meister sagte, das Sitzen war im Tempelhof nur Königen aus dem Davidischen Haus [erlaubt]; daher draussen.

Der Meister sagte: Fünf an den fünf Toren des Tempelhofs. Hatte denn der Tempelhof fünf Tore, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Der Tempelhof hatte sieben Tore, drei im Norden, drei im Süden und einen im Osten!? Abajje erwiderte: Zwei von ihnen brauchten keine Wache. Raba erwiderte: Hierüber streiten Tannaím, denn es wird gelehrt: Es dürfen nicht weniger als dreizehn Schatzmeister[28] und sieben Tempelherren sein. R. Nathan sagte nämlich: Nicht weniger als dreizehn Schatzmeister, entsprechend den dreizehn Toren. Wenn man von diesen die fünf des Tempelbergs abzieht,

23. iChr. 26,17,18. 24. Die kursirenden Ausgaben haben hier überall לויים st. ליום, eine unnötige Emendation, gegen den masor. Text. 25. Das im Text gebrauchte Wort für Anbau. 26. Wahrscheinl. παρά od. per בר; wie schon aus dem Wortlaut der Antwort zu ersehen, nur ein Gleichklang u. keine etymolog. Erklärung. 27. Ez. 44,15. 28. Nach RŠJ. an dieser Stelle Torwärter.

בעבודתם אמיר הא מה אני מקיים ויליו עיך וישרתוך
בעבודתך הכתיב מדבר הא ביצד כהנים שומרים
מלמעלה וליים מלמטה: בית המוקד כיפה ובית גדול
היה: וחד"שיטר הוא דהוה"בבית המיקד ורמינהי שני
שעירים היו"בבית המיקד אחד פתיח"לחיל ואחד פתוח
לעזרה אמר"רבי יהודה בזה שנכנסין"לעזרה פשפש
קמן היה לו שבו נכנסין לבלוש"העזרה אמר אביי כיון
דנבי הדדי הוו קיימי סגי להו בחד שומר הוי להכא
ידיי להכא: מוקף רובדין של אבן: ריבדין מאי"ניהו
נזרתא דאצטבתא דמלקי בהו"לאצטבתא ומי היו מיפלגי
אבנים והכתיב"והבית בהבנתו אבן שלמה וגו' אמר
אביי דמתקני ומייתי מעיקרא אבני זוטרתא ואבני
רברבתא בדכתיב"אבני עשר אמות ואבני שמונה
אמות: זקני בית אב ישנים שם: ואמאי"לעיילי מטות
אמר אביי לאו אורח ארעא לעיולי מטות לבית המקדש:
פרחי כהונה איש כסותו בארץ: "אמאי התם קרי להו
רובים"הכא קרי להו"פרחי"כהונה אמרי אין התם דלא
מצו למעבד עבודה קרו להו רובים"הכא דמצו להו
למעבד עבודה קרו להו פרחי: תנן התם"בשלשה
מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש"בבית אבטינס
ובבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בעשרים ואחד
"מקומות המשה על חמשה"שערי הר הבית ארבעה על
ארבע פנותיו מבפנים חמשה על חמשה שערי עזרה
וארבעה על ארבע פנותיו מבחוץ אחד בלשכת הקרבן
ואחד בלשכת הפרוכת ואחד"אחורי בית הכפורת מנא

M 31 שימור הוה ליה בבית ‖ M 32 — ב ‖ M 33 למוקד ‖ M 34 לחול ‖ M 35 רב ‖ M 36 + בו ‖ M 37 + את ‖ M 38 ניתנו גד דמצטוות' ‖ M 39 למצטוות. P 40 מעיילי. M ניעיילו ‖ 41 M אמרי ‖ M 42 + ו ‖ M 43 — כה' ‖ M 44 הכא דמטא למעבד ‖ M 45 ב"א בה"ס ובה"ן ‖ P 46 מקום ‖ P 47 — שערי ‖ M 48 + ב.

und all seinen Dienst, so spricht ja die Schrift von ihrem Dienst, worauf beziehe ich nun [die Worte,] *sie sollen sich dir anschliessen und dich bedienen*? — sie spricht also von deinem Dienst. Dies ist wie folgt zu erklären: die Priester hielten oben Wache und die Leviten unten.

DER BRANDRAUM WAR EIN GEWÖLBE, EIN GROSSER RAUM. War denn im Brandraum nur eine Wache, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Der Brandraum hatte zwei Tore[17], einer führte nach dem Zwinger und einer führte nach dem Vorhof. R. Jehuda sagte: Der nach dem Vorhof führte, hatte eine kleine Pforte, durch die man trat, um im Tempelhof Umschau zu halten. Abajje erwiderte: Da sie sich nebeneinander befanden, so genügte eine Wache für beide; sie beobachtete dahin und beobachtete dorthin.

RINGSUM VON STEINERNEN STUFENABSÄTZEN UMGEBEN. Die Absätze sind ja [vorspringende] Halbsteine, die zu der Pritsche führten; aber durften denn die Steine geteilt werden, es heisst ja:[18]*das Haus, als es erbaut wurde, aus ganzen Steinen* etc.!? Abajje erwiderte: Sie wurden vorher bearbeitet und herangeschafft, kleine Steine und grosse Steine, wie es heisst:[19]*Steine von zehn Ellen und Steine von acht Ellen.*

DA SCHLIEFEN DIE AELTESTEN DER PRIESTERWACHE. Weshalb denn[21], man sollte doch Betten hineingebracht haben!? Abajje erwiderte: Es ist nicht schicklich, Betten in den Tempel zu bringen.

DIE JUNGPRIESTER ABER HATTEN JEDER SEIN POLSTER AUF DER ERDE. Weshalb nennt er sie dort [Priester]knaben, hier aber nennt er sie Jungpriester!? — Ich will dir sagen, freilich, jene, die zur Dienstverrichtung noch nicht herangewachsen waren, nennt er [Priester]knaben, die aber zur Dienstverrichtung herangewachsen waren, nennt er Jungpriester.

Dort wird gelehrt: An drei Stellen hielten die Priester im Tempel Wache: im Eutinosraum, im Funkenraum und im Brandraum; die Leviten an einundzwanzig Stellen: fünf an den fünf Toren des Tempelbergs und vier an seinen vier Ecken drinnen, fünf an den fünf Toren des Tempelhofs und vier an seinen vier Ecken draussen, einer an der Opferkammer, einer an der Vorhangkammer und einer hinter dem Sühneraum[22]. —

18. Die wol 2 Wachen hatten. 19. iReg. 6,7. 20. Ib. 7,10. 21. Schliefen sie auf der Mauer. 22. Wörtl. des Sühnedeckels, des Allerheiligsten, worin die Bundeslade mit dem Sühnedeckel (Ex. 25,17) stand.

"הממונה לא כל העתים שוות פעמים[12] שהוא בא מקריאת הגבר או סמוך לו מלפניו או מאחריו' הממונה בא ודפק עליהן והם[13] פתחו לו' אמר להם מי שטבל יבא ויפים[14] הפיסו מי שזכה זכה בו:

גמרא. מנא הני מילי אמר אביי[15] אמר קרא' והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שמרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל' אמרי אין שימור[17] בעלמא אשכחן דבעי[18] כהנים[19] ולוים שימור מיהו מתניתין קתני בשלשה מקומות הכהנים שומרים[20] בבית המקדש' ולוים בעשרים ואחד מקום ואלו קרא כהנים ולוים בהדי הדדי כתיב אמרי[21] הכי קאמר והחונים לפני המשכן[22] קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה והדר אהרן ובניו שומרי משמרת המקדש אהרן בחד מקום ובניו בשני מקומות ממאי מדכתיב והחונים וכתיב שומרים חונים לחוד ושומרים לחוד אימא בולהו בחד מקום[23] להודיה לא סלקא דעתך[24] מה משה בחד מקום לחודיה אף אהרן ובניו[25] בחד מקום לחודיה רב אשי אמר מסיפיה דקרא' שמרים משמרת למשמרת[26]: "בית אבטינס ובית הניצוץ: איבעיא להו עליות ממש הוו או דילמא[27] דהוו גביהי מגבה בעליות תא שמע' דתנן[28] שבצפון שער הניצוץ במין אכסדרא היה ועליה בנויה על גבה שהכהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה[29] מנא הני מילי דתנו רבנן' וילוו עליך ויישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר אתה אומר בעבודתך[30] הכתוב מדבר או אינו אלא בעבודתם בשהוא אומר "ונלוו עליך ושמרו [לכל כליו ולכל עבודתו] הרי

NICHT IMMER GLEICHZEITIG; MANCHMAL KAM ER MIT DEM HAHNENRUF, MANCHMAL ETWAS FRÜHER ODER SPÄTER. DER BEAMTE KAM UND KLOPFTE BEI IHNEN AN, UND SIE ÖFFNETEN IHM; SODANN SPRACH ER ZU IHNEN: WER EIN TAUCHBAD GENOMMEN HAT, KOMME UND LOSE. HIERAUF LOSTEN SIE, UND WEM ES ZUFIEL, FIEL ES ZU.

GEMARA. Woher dies? Abajje sagte: Die Schrift sagt:[9] *und die vorn vor der Wohnung Lagernden, vor dem Offenbarungszelt östlich, waren Mošeh, Ahron und seine Söhne, der Obhut des Heiligtums wahrend, zur Obhut der Kinder Jisraél*[10]. — Ich will dir sagen, dass eine Wache von Priestern und Leviten erforderlich sei, wissen wir auch, aber die Mišnah lehrt, dass die Priester an drei Stellen im Tempel Wache hielten und die Leviten an einundzwanzig Stellen[11], und in der Schrift werden Priester und Leviten nebeneinander genannt!? — Ich will dir sagen, dies ist wie folgt zu verstehen: *und die vorn vor der Wohnung Lagernden, vor dem Offenbarungszelt östlich [war] Mošeh*, und darauf folgt: *Ahron und seine Söhne der Obhut des Heiligtums wahrend*, Ahron an einer Stelle und seine Söhne an zwei Stellen. — Woher dies? — Es heisst *die Lagernden* und es heisst *wahrend*, Lagernde besonders und Wahrende besonders. — Vielleicht alle zusammen an einer Stelle!? — Dies ist nicht einleuchtend; wie Mošeh an einer Stelle besonders, ebenso Ahron und seine Söhne an gesonderten Stellen. R. Aši erwiderte: Dies ist aus dem Schluss des Verses zu entnehmen:[9] *der Obhut wahrend, zur Obhut*[12].

IM EUTINOSRAUM, IM FUNKENRAUM. Sie fragten: Waren sie wirkliche Söller oder waren sie nur hoch wie Söller? — Komm und höre: Es wird gelehrt: In der Nordseite das Funkentor, es war wie eine Art Säulenhalle, und darüber ein Söller gebaut; oben hielten die Priester Wache und die Leviten unten. — Woher dies[13]!? — Die Rabbanan lehrten:[14] *Sie sollen sich dir anschliessen und dich bedienen*; die Schrift spricht von deinem Dienst[15]. Du sagst, von deinem Dienst, vielleicht ist dem nicht so, sondern von ihrem Dienst[16]? Wenn es heisst:[17] *sie sollen sich dir anschliessen und wahren, all seine Geräte*

11 M + לו ‖ 12 M שבא מקרות ‖ 13 M פותחין ‖ 14 הפיס זכה מי שזכה: ‖ 15 M + ד ‖ 16 M אימר ‖ 17 (P בעלים) ‖ 18 M — כו"ל שימ' ‖ 19 P — ולוים ‖ 20 M — בבית ... מקום ‖ 21 M — ה"ק ‖ 22 M — משה אה' ובניו אה' בחד ‖ 23 M — לחוד' ‖ 24 M + כמשה ‖ 25 M כל חד וחד לחוד' ‖ 26 M + הקדש ‖ 27 M דגביהי ‖ 28 P — שבצפון ‖ 29 B + ופתח היה לו לחול ‖ 30 M — הכ"ס.

9. Nm. 3,38. 10. Ahron u. 2 Söhne, das sind also 3 Priesterwachen. 11. Cf. Mid. I,1. 12. Die Schrift spricht in der Mehrzahl. 13. Dass die Priester oben u. die Leviten unten Wache hielten. 14. Num. 18,2. 15. Den sie mit dir zusammen verrichten, die Wache im Tempel; unter "anschliessen" ist zu verstehen: nicht zusammen, du oben u. sie unten. 16. Den nur die Leviten verrichten, wie den Transport der Stiftshütte; cf. Num. 7,4ff. 17. Num. 18,4.

שלשה מקומות הכהנים שומרים בבית
המקדש בית אבטינס בית הניצוץ בית
המוקד בבית אבטינס ובבית הניצוץ
היו עליות הרובים שומרים שם בית
המוקד כיפה ובית הגדול היה מוקף רובדין של אבן
זקני בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם פרחי
כהונה איש כסתו בארץ לא היו ישנים בבגדי קדש
אלא היו פושטין ומניחין אותן תחת ראשיהם ומתכסין
בכסות עצמן אירע קרי לאחד מהן יוצא וחולך לו
במסיבה ההולכת לו תחת הבירה ונרות דולקין מכאן
ומכאן עד שהוא מגיע לבית הטבילה ומדורה היתה
שם ובית הכסא של כבוד זה היה כבודו מצאו נעול
יודע שיש שם אדם פתוח בידוע שאין שם אדם ירד
וטבל עלה ונסתפג ונתחמם כנגד המדורה בא וישב
לו אצל אחיו הכהנים עד שהיו שערים נפתחים יוצא
והולך לו: מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים
וטובל עד שלא יבא הממונה וכי באיזה שעה בא

1 M עומדים || 2 M בב״א ובבה״ן ובבה״ם || 3 M + ו || 4 M — ה || 5 VM פוש׳ ומקפלין ומניח׳ | 6 VM באח׳ | 7 M והנרות || 8 M מצאו פת׳ יודע | 9 M שהשע׳ | 10 בכ״מ נוספה כאן משנה ב׳ פ״א דמדות.

IN DREI STELLEN HIELTEN DIE PRIESTER IM TEMPEL WACHE: IM EUTINOSRAUM[1], IM FUNKENRAUM UND IM BRANDRAUM[2]. DER EUTINOSRAUM UND DER FUNKENRAUM WAREN SÖLLER[3], WO DIE [PRIESTER]KNABEN WACHE HIELTEN. DER BRANDRAUM WAR EIN GEWÖLBE, EIN GROSSER RAUM, UND RINGSUM VON STEINERNEN STUFENABSÄTZEN UMGEBEN; DA SCHLIEFEN DIE AELTESTEN DER PRIESTERWACHE, IN DEREN HAND DIE SCHLÜSSEL DES TEMPELHOFS WAREN; DIE JUNGPRIESTER ABER HATTEN JEDER SEIN POLSTER AUF DER ERDE. SIE SCHLIEFEN NICHT IN DEN HEILIGEN KLEIDERN, SONDERN ZOGEN SIE AUS, LEGTEN SIE UNTER DAS HAUPT UND DECKTEN SICH MIT EIGNEN GEWÄNDERN ZU. HATTE JEMAND VON IHNEN SAMENERGUSS, SO GING ER DIE WENDELTREPPE HINUNTER, DIE UNTER DAS BAUWERK[4] FÜHRTE, WO[5] LAMPEN AN DER EINEN UND DER ANDREN SEITE BRANNTEN, BIS ER ZUM BADERAUM GELANGTE. DA WAR EIN WÄRMEFEUER, AUCH EIN ABORT DER ZÜCHTIGKEIT. DIE ZÜCHTIGKEIT BESTAND DARIN: FAND MAN IHN GESCHLOSSEN, SO WUSSTE MAN, DASS JEMAND DARIN SEI, FAND MAN IHN OFFEN, SO WUSSTE MAN, DASS NIEMAND DARIN SEI. SODANN STIEG ER HINAB, NAHM EIN TAUCHBAD, KAM WIEDER HERAUF, TROCKNETE SICH AB UND ERWÄRMTE SICH AM WÄRMEFEUER. HIERAUF GING ER ZURÜCK UND SETZTE SICH ZU SEINEN PRIESTERBRÜDERN, BIS DIE TORE GEÖFFNET WURDEN, DANN BEGAB ER SICH HINAUS UND GING[6] FORT. WER [DIE ASCHE] VOM ALTAR ABZUHEBEN[7] WÜNSCHTE, STAND FRÜH AUF UND NAHM EIN TAUCHBAD, BEVOR DER BEAMTE[8] KAM. ZU WELCHER STUNDE KAM DER BEAMTE?

1. Vgl. Bd. II S. 858 Z. 7ff. 2. Od. Wärmehalle, wo ein Wärmefeuer für die Priester unterhalten wurde; vgl. Bd. I S. 360 Z. 22. Nähere Angaben über die hier genannten Räume im weiter folgenden Traktat Middoth. 3. Dh. sie lagen im oberen Stock. 4. Bezeichnung des ganzen Tempelkomplexes, nach andren, eines bestimmten Platzes auf dem Tempelberg; vgl. Bd. II S. 752 Z. 2ff. 5. Im unterirdischen Gang. 6. Der Ergussbehaftete ist einen Tag unrein. 7. Die erste Verrichtung beim Tempeldienst. 8. Der die Dienstleistungen an den Priester verteilte.

מסכת תמיד

Vom beständigen Opfer

השלמת מסכת מעילה. ז״ך אב ה׳תרצ״ד:

heilig, und er zwei hat, so ist das grössere von ihnen heilig". Und dieser erwiderte: Der Schlußsatz [ist zu verstehen:] dieser Beutel soll vom Heiligtum nicht entbunden sein. R. Papa sagte: Er habe auf einen Widerspruch zwischen [den Lehren] vom Beutel und den Logen hingewiesen. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand von Samaritanern"Wein gekauft hat, so spreche er: zwei Log, die ich später absondern werde, sollen Hebe, zehn erster Zehnt und neun zweiter Zehnt sein; diesen"lasse er durch Geld ausgeweiht sein, und er darf sofort trinken — Worte R. Meírs; R. Jehuda, R. Jose und R. Šimôn verbieten"es. Und dieser erwiderte ihm: Der Schlußsatz unsrer Mišnah [ist zu verstehen:] dieser Beutel soll vom Heiligtum nicht entbunden sein.

משוערי הקדש הוו לי שנים הנדוד שבהן הקדש אמר
ליה סיפא באומר לא יפטור כיס זה מן ההקדש רב Fol. 22a
פפא אמר כיסין אלוגין דמא"ליה דתנן הלוקח יין"מבין
הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן
תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני מיחל
ישותה"מיד דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי ורבי
שמעון אוסרין אמר ליה סיפא דמתניתין באומר לא
יפטר כיס זה מן ההקדש:

M 60 ליה — M 61 מן | M 62 מיה.

31. Sind sie aber gleich gross, so ist der erstere, der ihm zur Hand kommt, heilig u. nicht der letztere. 32. Die verdächtig sind, die priesterl. Abgaben nicht zu entrichten. 33. Den 2. Zehnten, der auszuweihen ist. 34. Es gibt keine fiktive Sonderung, u. jeder Becher, den man trinkt, kann Hebe sein.

ganzen Denar gezahlt, so würdest du mir eines für zwei Denar geholt haben. Dies ist auch einleuchtend, denn er lehrt: R. Jehuda pflichtet bei, dass bei Hülsenfrüchten[25] beide die Veruntreuung begangen haben, denn [man kauft] Hülsenfrüchte für eine Peruṭa und Hülsenfrüchte für einen Denar[26]. — In welchem Fall: ist es ein Ort, wo man nach Augenmass verkauft, so kauft man ja auch Hülsenfrüchte, wenn man einen ganzen Selâ zahlt, vorteilhafter!? R. Papa erwiderte: In einem Ort, wo man nach Mesten[27] verkauft, eine Meste um eine Peruṭa, wobei der Preis der gleiche bleibt.

WENN JEMAND EINEM GELDWECHSLER GELD[1] IN VERWAHRUNG GEGEBEN HAT, SO DARF DIESER ES, WENN EINGEBUNDEN, NICHT BENUTZEN, DAHER HAT ER, WENN ER ES AUSGEGEBEN HAT, EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN, UND IST ES LOSE, SO DARF ER ES BENUTZEN, DAHER HAT ER, WENN ER ES AUSGEGEBEN HAT, KEINE VERUNTREUUNG BEGANGEN; WENN ABER EINEM PRIVATMANN, SO DARF ER ES, OB SO ODER SO, NICHT BENUTZEN, DAHER HAT ER, WENN ER ES AUSGEGEBEN HAT, EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN. EIN KRÄMER GLEICHT EINEM PRIVATMANN — WORTE R. MEÍRS; R. JEHUDA SAGT, EINEM GELDWECHSLER. WENN EINEM EINE PERUṬA DES HEILIGTUMS IN DEN BEUTEL GEKOMMEN IST, ODER WENN ER GESAGT HAT: EINE PERUṬA IN DIESEM BEUTEL SEI HEILIG, SO HAT ER, SOBALD ER DIE ERSTE AUSGEGEBEN HAT, EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN — WORTE R. ÂQIBAS; DIE WEISEN SAGEN, ERST WENN ER DEN GANZEN BEUTEL AUSGEGEBEN HAT. JEDOCH PFLICHTET R. ÂQIBA DEN WEISEN BEI, DASS, WENN ER GESAGT HAT: EINE PERUṬA AUS DIESEM BEUTEL SEI HEILIG, ER [DAS GELD] NACH UND NACH AUSGEBEN DÜRFE, BIS ER DEN GANZEN BEUTEL AUSGEGEBEN HAT[28].

GEMARA. Als R. Dimi kam, erzählte er: Reš-Laqiš wies R. Joḥanan auf folgenden Widerspruch hin: welchen Unterschied gibt es denn zwischen dem Anfangsatz und dem Schlußsatz[29]? Und dieser erwiderte ihm: Der Schlußsatz [ist zu verstehen:] dieser Beutel soll vom Heiligtum nicht entbunden[30] sein. Als Rabin kam, erzählte er, er habe auf einen Widerspruch zwischen [den Lehren] vom Beutel und von den Rindern hingewiesen. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand gesagt hat, eines von meinen Rindern sei

25. Wenn der Beauftragte für den erhaltenen Betrag das gewünschte Quantum geholt hat. 26. Der Preis ist der gleiche bei einem kleinen Quantum u. bei einem grossen Quantum; der Hausherr hat daher ebenfalls die Veruntreuung begangen, weil er nicht sagen kann, er würde sonst preiswerter erhalten haben. Demnach ist der Grund RJ.s in unsrer Mišnah, weil er für den ganzen Betrag billiger gekauft haben würde. 27. Vgl. Bd. IV S. 783 N. 88. 28. Erst dann hat er eine Veruntreuung begangen. 29. Wenn er "aus diesem Beutel" gesagt hat, worüber RÂ. nicht streitet. 30. Dh. wieviel auch ausgegeben wird, die letzte P. bleibe immer heilig.

אייתית לי שוה שני דינרין הבי נמי מסתברא דקתני
מודה רבי יהודה בקטנית ששניהם מעלו שהקטנית
בפרוטה וקטנית בדינר היכי דמי אי באתרא דזבני
בשומא גבי קטנית נמי היכא דיהב סלע מוזלי ליה
טפי אמר רב פפא בדוכתא דמזבני בכני בני כנא כנא
בפרוטה דהתם פסיק מילתייהו:

מפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש
בהן לפיכך אם הוציא מעל אם מותרין ישתמש
בהן לפיכך אם הוציא לא מעל אצל בעל הבית בין
כך ובין כך לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל
החנוני כבעל הבית דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר
כשולחני: נפלה פרוטה של הקדש בתוך כיסו או
שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוציא את
הראשונה מעל דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים עד
שיוציא את כל הכיס ומודה רבי עקיבא לחכמים באומר
פרוטה מן כיס זה הקדש שהוא מוציא והולך עד
שיוציא את כל הכיס:

גמרא. בי אתא רב דימי אמר רמי ליה ריש לקיש
לרבי יוחנן מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ליה
סיפא באומר לא יפטור כיס זה מן ההקדש בי אתא
רבין אמר כיסין אשווירן רמא ליה דתנן האומר אחד

BP 52 + סיפא. M + ו ‖ M 53 [] וקיטנ׳ בפרוטה וקב׳ ד ש״ם וכי לא שני גבי קיטנ׳ נמי דיהב סלע שויא ליה טפי | P 54 — היכא ‖ M 55 דמזבן בכני (!) ההם פסיק׳ ‖ P 56 בעל החנ׳ מעל בעה״ב ‖ M 57 — עק׳ ‖ M 58 שמוצ׳ ‖ M 59 כל׳:

(III) תן לו פרוטה אמר לו הבא לי בחציה נרות ובחציה פתילות והלך והביא לו בכולה פתילות "או בכולה נרות או שאמר לו הבא לי בכולה נרות או בכולה פתילות והלך והביא "בחציה נרות ובחציה פתילות שניהם "לא מעלו אבל "אם אמר לו הבא לי בחציה נרות ממקום פלוני ובחציה פתילות ממקום פלוני והלך והביא לו נרות ממקום פתילות "ופתילות (IV) ממקום נרות השליח מעל: נתן לו שתי פרוטות ואמר לו לך והבא לי אתרוג "והלך והביא לו באחת אתרוג ובאחת ריטון שניהם מעלו רבי יהודה אומר בעל הבית לא מעל "שהוא אומר לו אתרוג גדול חייתי מבקש (V) והבאת לי קטן ורע נתן לו דינר זהב ואמר לו לך והבא (VI) לי חלוק והלך והביא לו "בשלשה חלוק ובשלשה טליות שניהם מעלו רבי יהודה אומר בעל הבית לא מעל שהוא אומר לו חלוק גדול חייתי מבקש והבאת לי קטן ורע:

GMARA. שמעת מינה מאן דאמר לשלוחיה זיל "זבן לי כורא דארעא ואזל וזבן ליה "ליתבא קני לוקח אמרי "הבא חיבי דמי כנון דאייתי ליה "שוה ששה בשלש "אימא סיפא רבי יהודה אומר בעל הבית לא מעל "שהוא יכול לומר לו חלוק גדול חייתי מבקש והבאת לי חלוק קטן ורע דאמר ליה אי יהבת דינר כוליה

M 39 — נר׳ וכחצ׳ | M 40 — או בכין | + M 41 | לי | M 42 — לא | M 43 — אם | M 44 [ ] מאת | ומאה׳ ריטון | M 45 שאו׳ | V 46 בשליש חל׳ ובשליש | M 47 לתיבנא(!) | M 48 — תבא היבי | M 49 שור (!) | של שלש בשש אימי | MB 50 + אית | M 51 שיכול.

IF HE HAS GIVEN HIM A PERUTA AND TO HIM GESAGT HAT, DASS ER FÜR DIE HÄLFTE LAMPEN UND FÜR DIE HÄLFTE DOCHTE HOLE, UND DIESER HINGEGANGEN IST UND FÜR DIE GANZE DOCHTE ODER FÜR DIE GANZE LAMPEN GEHOLT HAT, ODER ER ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER FÜR DIE GANZE LAMPEN ODER FÜR DIE GANZE DOCHTE HOLE, UND ER HINGEGANGEN IST UND FÜR DIE HÄLFTE LAMPEN UND FÜR DIE HÄLFTE DOCHTE GEHOLT HAT, SO HABEN BEIDE KEINE VERUNTREUUNG[18] BEGANGEN. HAT ER ABER ZU IHM GESAGT, DASS ER IHM FÜR DIE HÄLFTE LAMPEN AUS DIESER STELLE UND FÜR DIE HÄLFTE DOCHTE AUS JENER STELLE HOLE, UND DIESER HINGEGANGEN IST UND IHM LAMPEN AUS DER FÜR DOCHTE [GENANNTEN] STELLE UND DOCHTE AUS DER FÜR LAMPEN [GENANNTEN] STELLE GEHOLT HAT, SO HAT DER BEAUFTRAGTE DIE VERUNTREUUNG[19] BEGANGEN. WENN ER IHM ZWEI PERUTAS GEGEBEN UND ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER GEHE UND IHM EINEN ETHROG[20] HOLE, UND DIESER HINGEGANGEN IST UND IHM FÜR EINE EINEN ETHROG UND FÜR EINE EINEN GRANATAPFEL GEHOLT HAT, SO HABEN BEIDE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN. R. JEHUDA SAGT, DER HAUSHERR HABE KEINE VERUNTREUUNG BEGANGEN, DENN ER KANN ZU IHM SAGEN: ICH WOLLTE EINEN GROSSEN ETHROG HABEN, DU ABER HAST MIR EINEN KLEINEN UND SCHLECHTEN GEHOLT. WENN ER IHM EINEN GOLDDENAR GEGEBEN UND ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER GEHE UND IHM EIN HEMD HOLE, UND DIESER HINGEGANGEN IST UND IHM FÜR DREI[22] EIN HEMD UND FÜR DREI EIN OBERKLEID GEHOLT HAT, SO HABEN BEIDE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN; R. JEHUDA SAGT, DER HAUSHERR HABE KEINE VERUNTREUUNG BEGANGEN: DENN ER KANN ZU IHM SAGEN: ICH WOLLTE EIN GROSSES HEMD HABEN, DU ABER HAST MIR EIN KLEINES UND SCHLECHTES GEHOLT.

GEMARA. Hieraus wäre also zu entnehmen, dass, wenn jemand zu seinem Vertreter gesagt hat, dass er gehe und für ihn eine Korfläche[23] Boden kaufe, und er für ihn ein Lethekh[23] gekauft hat, der Käufer es eigne? — Ich will dir sagen, hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er ihm eines im Wert von sechs für drei geholt[24] hat. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: R. Jehuda sagt, der Hausherr habe keine Veruntreuung begangen, denn er kann zu ihm sagen: ich wollte ein grosses Hemd haben, du aber hast mir ein kleines und schlechtes geholt!? — Er kann ihm erwidern: hättest du den

18. Der Hausherr dem Beauftragten. 19. Der Hausherr nicht, weil sein Auftrag nicht ausgeführt worden ist, u. der Beauftragte ebenfalls nicht, weil auf seine Veruntreuung nur eine halbe Peruṭa entfällt. 20. Er hat gegen den Auftrag gehandelt u. eigenmächtig die ganze Peruṭa veruntreut. 21. Vgl. Bd. I S. 292 N. 5. 22. Wol Selâ, von denen 6 auf einen Golddenar gehen. 23. Getreidemass; 1 K. = 2 L. 24. Er hat den Auftrag des Hausherrn ausgeführt, u. dieser begeht daher die Veruntreuung.

אלא מזה והביא מזה בעל הבית מעל אבל[26]אמר לו [26]הבא לי מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא או מן הדלוסקמא והביא לו מן החלון השליח מעל: [i] °שלח ביד חרש שוטה וקטן אם[28]עושה שליחותו בעל הבית מעל לא עשו שליחותו[29]חנוני מעל °שלח ביד פקח ונזבר 54b [30]עד שלא הגיע אצל חנוני חנוני מעל לכשיוציא ביצד יעשה נוטל פרוטה או כלי[31]ואומר פרוטה של הקדש [32]בכל מקום שהוא מחולל על זה שההקדש נפדה בכסף ובשוה כסף:

UNTREUUNG BEGANGEN, SELBST WENN ER SAGT, ER HABE DIESEN GEMEINT, UND ER ES IHM AUS JENER GEHOLT HAT; WENN ER ABER ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER ES IHM AUS DER FENSTERNISCHE HOLE, UND DIESER ES IHM AUS DER TASCHE GEHOLT HAT, ODER AUS DEM SCHRANK, UND DIESER ES AUS DER FENSTERNISCHE GEHOLT HAT, SO HAT DER BEAUFTRAGTE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN. HAT ER ES[12] DURCH EINEN TAUBEN, BLÖDEN ODER MINDERJÄHRIGEN GESCHICKT, SO HAT, WENN SIE SEINEN AUFTRAG AUSGEFÜHRT HABEN, DER HAUSHERR DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN, WENN SIE ABER DEN AUFTRAG NICHT AUSGEFÜHRT HABEN, DER KRÄMER DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN. WENN ER DURCH EINEN VOLLSINNIGEN GESCHICKT, UND BEVOR DIESER ZUM KRÄMER KAM, SICH ERINNERT[13] HAT, SO BEGEHT DER KRÄMER DIE VERUNTREUUNG, SOBALD ER ES AUSGIBT. WAS MACHE ER[14] NUN? — ER NEHME EINE PERUṬA ODER EIN GERÄT UND SPRECHE: WO AUCH DIE PERUṬA DES HEILIGTUMS SICH BEFINDET, SIE SIE DURCH DIESES AUSGEWEIHT. GEHEILIGTES KANN NÄMLICH DURCH GELD UND GELDESWERT AUSGELÖST WERDEN.

גמרא. מאי קא משמע לן °דברים שבלב אינן 83a 49b דברים: שלח ביד חרש שוטה וקטן אם עשו [וכו׳]: והא לאו בני שליחותא[33]נינהו אמר רבי אלעזר[34]עשאום כמעטן של זתים דתנן °הזתים מאימתי מקבלין טומאה [35]משיזעו זיעת המעטן ולא זיעת הקופה °רבי יוחנן אמר באותה ששנינו °נתנו על גבי הקוף והוליכו[36]או 31b על גבי הפיל והוליכו[37]ואמר לאחד לקבלו ממנו הרי זה עירוב אלמא קא עבדא שליחותיה הכי נמי איתעביד שליחותיה: שלח ביד פיקח [וכו׳]: ואף על גב דלא 10b 50a [38]אידכר שליה ורמינהי °נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח השליח מעל נזכרו שניהם הנוני מעל אמר רב ששת מתניתין נמי בשנזכרו שניהם:

GEMARA. Was lehrt er uns damit? — Im Herzen Gedachtes gilt nicht.

HAT ER ES DURCH EINEN TAUBEN, BLÖDEN ODER MINDERJÄHRIGEN GESCHICKT, SO HAT, WENN SIE AUSGEFÜHRT HABEN &c. Sie sind ja nicht auftragsfähig!? R. Eleâzar erwiderte: Bei diesen ist es ebenso, wie beim Olivenbottich. Es wird nämlich gelehrt: Von wann an sind Oliven für die Unreinheit empfänglich[15]? — sobald sie im Olivenbottich schwitzen, nicht aber, wenn sie im Korb[16] schwitzen. R. Johanan erwiderte: Wie wir gelernt haben: Wenn man den Êrub[17] einem Affen auf den Rücken gelegt und er ihn hingebracht hat, oder einem Elefanten auf den Rücken gelegt und er ihn hingebracht hat, und jemand beauftragt hat, ihn in Empfang zu nehmen, so ist er giltig. Weil nämlich sein Auftrag ausgeführt worden ist, ebenso ist auch hierbei sein Auftrag ausgeführt worden.

WENN ER DURCH EINEN VOLLSINNIGEN GESCHICKT &c. Obgleich der Bote sich nicht erinnert hat; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Hat der Hausherr sich erinnert und nicht der Beauftragte, so hat der Beauftragte die Veruntreuung begangen; haben beide sich erinnert, so hat der Krämer die Veruntreuung begangen!? R. Šešeth erwiderte: Auch unsre Mišnah spricht von dem Fall, wenn beide sich erinnert haben.

VM 28 הבא ... מה״ד ... לו — M 27 || אם + MB 26 עשו || M 29 שליח || M 30 + אם || MP 31 ויאמר || 32 M מכל || M 33 אינון || M 34 עשאוהו || M 35 משיזיעו || M 36 — או || M 37 — ואמר ... ממנו || M 38 אדכר.

12. Geld des Heiligtums zu einem Krämer, dafür etwas zu kaufen. 13. Dass es dem Heiligtum gehört. 14. Der Hausherr, um die Veruntreuung durch den Krämer zu verhüten. Nach andrer Erklärung, der Krämer, wenn das Geld bereits unter andres gekommen ist. 15. Dies erfolgt durch Befeuchtung; cf. Lev. 11,34ff. 16. In dem die ausgeschwitzte Flüssigkeit verloren geht, was dem Eigentümer nicht erwünscht ist. Die Befeuchtung macht nur dann verunreinigungsfähig, wenn sie erwünscht ist (vgl. Bd. VI S. 533 Z. 1ff.), u. hierbei erfolgt dies durch den Bottich. 17. Vgl. S. 523 N. 87.

הנודר מן הירק מותר בדיליעין ורבי עקיבא אוסר אביי
אמר אפילי תימא רבי עקיבא מי לא בעי לאימליכי כי
אמרוה רבנן קמיה דרבא אמר להו שפיר קאמר נחמני
מאן תנא דפליג עליה דרבי עקיבא רבן שמעון בן
גמליאל היא דתניא הנודר מן הבשר אסור בכל מיני
בשר ואסור בראש וברגלים בקנה ובכבד ובלב ואסור
בבשר עופות ומותר בבשר דגים וחגבים רבן שמעון
בן גמליאל מתיר בראש וברגלים בקנה ובכבד ובעופות
ובדגים ובחגבים וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר
קרביים לאו בשר הן ואוכליהן לאו בר איניש ולתנא
קמא מאי שנא בבשר עופות משום דרגיל איניש דאמר
לא אשכחי בשרא דהיותא ואתאי בשרא דציפרא אי
הכי הכא נמי עביד איניש למימרא לא אשכחי בשרא
דהיותא ואתאי דגים אמר רב פפא ביום הקזה עסקינן
דלא אכיל איניש דגים אי הכי ציפרא נמי לא ניכיל
דאמר שמואל דמסוכר ואכל ציפרא פרח ליביה בציפרא
ועוד תניא אין מקיזין דם לא על הדגים ולא על העופות
ולא על בשר מליח אלא אמר רב פפא ביומא דכייבין
ליה עיניה עסקינן דלא אכיל דגים: אמר לו תן לו
חתיכה כו': שמע מינה מוסיף על שליחותו הוי שליח
אמר רב ששת דאמר שליח טול אחת מדעתו ואחת
מדעתי מהו דתימא עקר שליח שליחותיה דבעל הבית
ולא למעול קא משמע לן:

מר לו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא
לו אף על פי שאמר בעל הבית לא היה בלבי

9 ומנו ‖ M 8 אמרו ‖ B 7 אמר ‖ M 6 אימל' אמר' קמי'
M 11 ניגהו ‖ M 10 — ובעו ובד ובחג' ‖ M + ו
ואכליגהו לאו בר אנש ‖ P 12 — ו ‖ P 13 — בר
M 16 ‖ M 15 דציפריא ‖ M 14 — ולתנא ... איניש
למימר לא אשכח בד"ה ואייתי בסרא דדג' ‖ V 17 — לא
B 20 ‖ M 19 — עה"ד ולא ‖ M 18 + האי מאן
M 23 — ‖ M 22 — שליח ‖ M 21 שמע' עינים
ל'. M 25 + ‖ M 24 — ו שליח ... ואחת

denn es wird gelehrt: Wer sich Kräuter abgelobt, dem sind Kürbisse erlaubt, nach R. Âqiba aber verboten[5]. Abajje erwiderte: Du kannst auch sagen, es sei R. Âqiba, denn er sollte anfragen[6]. Als die Jünger dies Raba vortrugen, sprach er zu ihnen: Nahmani[7] hat recht. — Wer ist der Autor der gegen R. Âqiba streitet? — Es ist R. Šimôn b. Gamaliél, denn es wird gelehrt: Wer sich Fleisch abgelobt, dem ist jede Fleischart verboten, auch sind ihm Kopf, Füsse, Schlund, Leber, Herz und Geflügelfleisch verboten; erlaubt ist ihm nur das Fleisch von Fischen und Heuschrekken. R. Šimôn b. Gamaliél erlaubt ihm Kopf, Füsse, Schlund und Leber, Geflügel, Fische und Heuschrecken. Ebenso sagte R. Šimôn b. Gamaliél, das Geweide sei kein Fleisch, und wer dieses isst, sei kein Mensch. — Nach dem ersten Autor ist ihm Geflügelfleisch deshalb [verboten], weil man[8] zu sagen pflegt: ich habe kein (Vieh)fleisch gefunden und Geflügelfleisch[9] geholt, und ebenso pflegt man ja zu sagen: ich habe kein (Vieh)fleisch gefunden und Fische geholt!? R. Papa erwiderte: Dies gilt von einem Aderlasstag, an dem man keine Fische isst. — An einem solchen isst man ja auch kein Geflügel, denn Šemuél sagte, wer sich zur Ader gelassen hat und Fleisch von einem Vogel isst, dem fliegt das Herz fort, wie ein Vogel!? Ferner wird gelehrt, man lasse sich nicht zur Ader nach [dem Genuss von] Fischen, Geflügel und gesalzenem Fleisch!? Vielmehr, erwiderte R. Papa, dies gilt von einem Tag, an dem einem die Augen schmerzen, an dem man keine Fische isst.

WENN ER ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER IHNEN JE EIN STÜCK VORSETZE &C. Hieraus ist zu entnehmen, dass, wer über seinen Auftrag hinaus handelt, als Beauftragter gilt? R. Šešeth erwiderte: Wenn der Beauftragte gesagt hat: nimm ein Stück auf Wunsch [des Hausherrn] und ein Stück von mir aus. Man könnte glauben, er habe den Auftrag des Hausherrn unterlassen, und dieser habe keine Veruntreuung begangen, so lehrt er uns.

WENN ER ZU IHM[10] GESAGT HAT, DASS ER ES[11] IHM AUS DER FENSTERNISCHE ODER AUS DER TASCHE HOLE, UND ER ES IHM GEHOLT HAT, SO HAT DER HAUSHERR DIE VER-

5. Die Ansicht des 1. Autors wird Bd. IV S. 946 Z. 1ff. wie folgt begründet: wer Kraut zu kaufen beauftragt ist u. nur Kürbisse findet, kauft diese nicht ohne zu fragen. 6. Im Fall unsrer Mišnah, ob er den Gästen Leber vorsetzen solle; er handelte also selbständig. 7. Rufname A.s; vgl. Bd. I S. 395 N. 4. 8. Wer Fleisch kaufen will. 9. Es ist ein Ersatz für Fleisch. 10. Der Hausherr zum Beauftragten. 11. Geld des Heiligtums.

הנראת לעינים אסרה תורה לימא מסייע ליה הדר בבית של הקדש כיון שנהנה[62]ממנה מעל אמר ריש לקיש התם בשהקדישו ולבסוף בנאו[63]אבל בנאו ולבסוף הקדישו מאי לא מעל מאי איריא רהיט ותני הדר בבית של מערה לא מעל לימא הדר בבית של אבנים שבנאו ולבסוף הקדישו לא מעל אמרי הא פסיקא ליה[c]הא לא פסיקא ליה:

M 62 — ממנה ‖ M 63 — אבל ... הקדישו.

hat die Gesetzlehre verboten[49]. — Ihm wäre eine Stütze zu erbringen: Wer in einem Haus des Heiligtums wohnt, begeht eine Veruntreuung, sobald er davon einen Nutzen hat. Reš-Laqiš erwiderte: Dies in dem Fall, wenn man es geheiligt und nachher gebaut hat[50]. — Wozu lehrt er demnach, wenn man keine Veruntreuung begeht, falls man es zuerst gebaut und nachher geheiligt hat, dass er keine Veruntreuung begehe, wenn er in einem Höhlenraum wohnt, er sollte doch lehren: wer aber in einem (Stein)haus wohnt, das man zuerst gebaut und nachher geheiligt hat, habe keine Veruntreuung begangen!? — Ich will dir sagen: jenes ist ausgemacht, dies ist nicht ausgemacht[51].

SECHSTER ABSCHNITT

10[a] 98[b] **שליח** שעשה שליחותו בעל הבית מעל לא עשה שליחותו השליח מעל כיצד אמר לו תן בשר לאורחים[1] ונתן להם כבד כבד ונתן להם בשר השליח מעל אמר לו תן להם[2] חתיכה חתיכה והוא אומר טלו[c] שתים שתים והם נטלו שלש[3] כולם מעלו:

גמרא. מאן תנא דכל מילתא דמימלך עלה שליח 101[b] תרתי מילי הויין אמר רב הסדא דלא כרבי עקיבא דתנן

M 1 — לאור' ‖ M 2 — להם ‖ P 3 לו ‖ M 4 + להם ‖ M 5 + שלש.

GAT DER BEAUFTRAGTE SEINEM AUFTRAG[1] GEMÄSS GEHANDELT, SO HAT DER HAUSHERR[2] DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN; HAT DER BEAUFTRAGTE NICHT SEINEM AUFTRAG GEMÄSS GEHANDELT, SO HAT DER BEAUFTRAGTE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN. ZUM BEISPIEL: WENN ER ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER DEN GÄSTEN FLEISCH VORSETZE, UND ER IHNEN LEBER VORGESETZT HAT, DASS ER IHNEN LEBER [VORSETZE], UND ER IHNEN FLEISCH VORGESETZT HAT, SO HAT DER BEAUFTRAGTE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN. WENN ER ZU IHM GESAGT HAT, DASS ER IHNEN JE EIN STÜCK VORSETZE, DIESER ABER ZU IHNEN GESAGT HAT, DASS SIE JE ZWEI NEHMEN SOLLEN, UND SIE JE DREI GENOMMEN HABEN, SO HABEN SIE ALLE DIE VERUNTREUUNG BEGANGEN.

GEMARA. Wer ist der Autor, welcher lehrt, dass bei allem, wobei der Vertreter sich überlegen[3] muss, es zwei Handlungen[4] sind? R. Ḥisda erwiderte: Es ist nicht R. Âqiba,

verehrte Berge u. Hügel nicht verboten sind (vgl. Bd. VII S. 952 Z. 3ff.); demnach gilt ein Haus, weil die Bestandteile vorher vom Boden getrennt waren, nicht als am Boden haftend. 49. Dem götzendienstlich verehrten Haus ist dies nicht anzusehen, dagegen aber ist es zu sehen, wenn jemand in einem Haus wohnt. 50. War das Material vor dem Bauen des Hauses heilig, so haftete es bei der Heiligung nicht am Boden. 51. Bei einem Höhlenraum begeht man niemals eine Veruntreuung, bei einem Haus aber ist zu unterscheiden, ob es vor od. nach der Erbauung geheiligt worden ist. 1. Heiliges für profane Zwecke zu verwenden; selbstverständlich, ohne es zu wissen. 2. Der Beauftragende. 3. Wenn er den Auftrag nicht genau ausführen kann u. sich überlegen od. anfragen muss, ob er ihn auf andre Weise ausführen solle. 4. Da in dem einen Fall der Beauftragende u. im andren Fall der Beauftragte die Veruntreuung begeht.

des Salzes und des Schwingens". Raba sagte: Nach der Ansicht Rabbis benötigt das Holz auch des Holzes. R. Papa sagte: Nach der Ansicht Rabbis benötigt das Holz des Abhebens des Haufens". R. Papa erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn fehlerfreie Opfertiere fehlerbehaftet geworden sind, und man [das Verbot] übertreten und sie geschlachtet hat. Es wird nämlich gelehrt: Wenn fehlerfreie Opfertiere fehlerbehaftet geworden sind und man [das Verbot] übertreten und sie geschlachtet hat, so sind sie, wie Rabbi sagt, zu begraben, und wie die Weisen sagen, auszulösen".

רבא לדברי רבי עצים מעונין עצים ואמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין קמיצה רב פפא אמר קדשי מזבח תמימין ונעשי בעלי מומין ועבר ושחטן איבא ביניהו והתניא קדשי מזבח תמימין נעשו בעלי מומין ועבר ושחטן רבי אומר יקברו וחכמים אומרים יפדו:

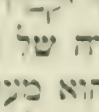

טל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחברו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה בתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה נטל פרוטה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל נתנה לבלן אף על פי שלא רחץ מעל שהוא אומר לו הרי המרחץ פתוח לפניך הכנס ורחוץ: אכילתו ואכילת חבירו הנייתו והנית חבירו אכילתו והנית חבירו הנייתו ואכילת חבירו מצטרפין זה עם זה אפילו לזמן מרובה:

Hat jemand einen Stein oder einen Balken des Heiligtums genommen, so hat er keine Veruntreuung begangen; gibt er ihn einem andren, so begeht er eine Veruntreuung, der andre aber begeht keine Veruntreuung; baut er ihn in sein Haus ein, so begeht er eine Veruntreuung, erst wenn er darunter im Wert einer Peruṭa gewohnt hat. Hat jemand eine Peruṭa des Heiligtums genommen, so hat er keine Veruntreuung begangen; gibt er sie einem andren, so begeht er eine Veruntreuung, der andre aber begeht keine Veruntreuung; gibt er sie einem Bademeister, so begeht er eine Veruntreuung, auch wenn er nicht badet, denn dieser sagte zu ihm: das Badehaus steht dir offen, geh hinein und bade. Sein Essen und das Essen seines Nächsten, seine Nutzniessung und die Nutzniessung seines Nächsten, sein Essen und die Nutzniessung seines Nächsten, seine Nutzniessung und das Essen seines Nächsten werden miteinander vereinigt, selbst nach langer Zeit.

גמרא. מאי שנא הוא ומאי שנא חבירו אמר שמואל בגזבר המסורות לו עסקינן: בנאה בתוך ביתו אינו חייב כו': למה לי עד שידור תחתיה כיון דשניה מעל אמר רב כגון שהניחה על פי ארובה וכיון דכנסה מיהת מעל לימא מסייע ליה לרב דאמר רב חשתחוה לבית אסרו אמר רב אחא בריה דרב איקא הנאה

GEMARA. Welchen Unterschied gibt es zwischen ihm und seinem Nächsten? Šemuél erwiderte: Hier wird von einem Schatzmeister gesprochen, dem sie anvertraut sind[45].

Baut er ihn in sein Haus ein, so ist er schuldig &c. Warum denn, erst wenn er darin gewohnt hat, sobald er daran eine Veränderung vorgenommen hat, hat er ja eine Veruntreuung begangen!? Rabh erwiderte: Wenn er auf ihn eine Luke gelegt[46] hat. — Er begeht also eine Veruntreuung, wenn er ihn eingebaut[47] hat, somit ist dies eine Stütze für Rabh, denn Rabh sagte, wenn jemand ein Haus angebetet hat, habe er es verboten gemacht[48]. — R. Aha, der Sohn R. Iqas, erwiderte: Die den Augen sichtbare Nutzniessung

M 51 צריכין עצ׳ ואמ׳ רבא לדב׳ | M 52 — ועו״ש | M 53 דתניא | M 54 — נתנה ... לא מעל | M 55 הנאתו ואכי׳ חבי׳ו מצט׳ | MB 56 + ו | M 57 — א״ש | M 58 בש״ס כיון דכנה מעל | M 59 ליה מהא מעיל | B 60 המשתחוה | M 61 — אחא בדר״א.

was darin hineinkommt. 41. Wie das Schlachtopfer, wobei es keine Minderung gibt, somit begeht man dabei eine Veruntreuung nach einer Veruntreuung. 42. Wie beim Speisopfer; eine Handvoll ist abzuheben u. auf dem Altar zu verbrennen. 43. Und da sie auszulösen sind, so gibt es bei einem eine Veruntreuung nach einer Veruntreuung. 44. Der Nutzen besteht darin, dass das Badehaus ihm freisteht. 45. Auch bei ihm sind sie noch im Besitz des Heiligtums. 46. Ohne daran irgend welche Aenderung vorgenommen zu haben. 47. Obgleich er nunmehr am Boden haftet. 48. Obgleich götzendienstlich

תמימה היינו כום של זהב אמר רב פפא בבעלת מום עסקינן:

Col.b [ij] **הנה** בכחצי פרוטה ופגם[38] בחצי פרוטה או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר לא מעל עד שיהנה[39] בשוה פרוטה ויפגם בשוה פרוטה בדבר אחד: [ij] Qid. 55a אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד רכב על גבי בהמה ובא חבירו ורכב[40] ובא חבירו ורכב כולן מעלו שתה בכוס של זהב ובא חבירו ושתה[41] ובא חבירו ושתה כולן מעלו תלש מן החטאת ובא חבירו ותלש[42] ובא חבירו ותלש כולן מעלו רבי אומר כל דבר[43] שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל:

גמרא. מני מתניתין רבי נחמיה היא דתניא אין 1Mo. 2 "מועל אחר"[44] מועל אלא בבהמה בלבד רבי נחמיה[45] אומר בהמה וכלי שרת מאי טעמא דתנא קמא[46] קסבר בעניינא דבהמה כתיב דכתיב[47] באיל האשם ורבי נחמיה אמר לך קל וחומר[48] אם אחרים מביא לקדושתן הוא עצמו לא כל שכן: רבי אומר כל דבר[49] שאין לו פדיון [כו']: Zeb. vi. 6 היינו תנא קמא[50] אמר רבא איכא בינייהו עצים דתנו Men. 106b רבנן האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני[51] גזירין דרבי Men. 20b 106b אומר עצים קרבן הן וטעונין מלח וטעונין תנופה אמר

M 38 בכח״פ וכחצי פרוטה במקום אחד לא מעל || M 39 ש פ או יפ׳ || M 40 — ובחו״ר || M 41 — ובחו״ש || M 42 — ובחו״ת || M 43 שיש בו פגם אין בו מועל || M 44 + ה || M 45 ○ או׳ || M 46 — ק || M 47 + ומה M 48 — שאין ... כו׳ || M 49 — א״ר || M 50 גיזרין וטעו׳ מלח ותנופה.

es ja der Fall vom goldnen Becher[33]!? R. Papa erwiderte: Dies gilt von einem fehlerbehafteten[33].

WER[34] EINE HALBE PERUṬA NIESSBRAUCHT UND UM EINE HALBE PERUṬA [DEN WERT] GEMINDERT HAT, ODER EINE SACHE[35] IM WERT EINER PERUṬA NIESSBRAUCHT[36] UND EINE ANDRE UM EINE PERUṬA GEMINDERT HAT, BEGEHT EINE VERUNTREUUNG NUR DANN, WENN ER VON DERSELBEN SACHE EINE PERUṬA NIESSBRAUCHT UND SIE UM EINE PERUṬA GEMINDERT HAT. BEIM GEHEILIGTEN GIBT ES KEINE VERUNTREUUNG NACH EINER VERUNTREUUNG[37], NUR BEI EINEM VIEH UND EINEM DIENSTGERÄT. ZUM BEISPIEL: WENN EINER AUF EINEM VIEH GERITTEN IST, DANN EIN ANDRER DARAUF GERITTEN IST, UND WIEDER EIN ANDRER DARAUF GERITTEN IST, SO HABEN ALLE EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN; WENN EINER AUS EINEM GOLDNEN BECHER GETRUNKEN HAT, DANN EIN ANDRER DARAUS GETRUNKEN HAT, UND WIEDER EIN ANDRER DARAUS GETRUNKEN HAT, SO HABEN ALLE EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN; WENN EINER VON EINEM SÜNDOPFER [WOLLE] GERUPFT HAT, DANN EIN ANDRER GERUPFT HAT, UND WIEDER EIN ANDRER GERUPFT HAT, SO HABEN ALLE EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN. RABBI SAGT, BEI ALLEM, WOBEI ES KEINE AUSLÖSUNG GIBT, GEBE ES EINE VERUNTREUUNG NACH EINER VERUNTREUUNG.

GEMARA. Wer ist der Autor unsrer Mišnah? — Es ist R. Neḥemja, denn es wird gelehrt: Eine Veruntreuung nach einer Veruntreuung gibt es nur bei einem Vieh. R. Neḥemja sagt, bei einem Vieh und bei einem Dienstgerät. — Was ist der Grund des ersten Autors? — Er ist der Ansicht, dies[38] steht ja beim Vieh geschrieben, denn es heisst:[39] *am Widder des Schuldopfers.* — Und R. Neḥemja!? — Er kann dir erwidern: es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn dadurch andres Heiligkeit[40] erlangt, wie sollte es selber nicht [heilig] bleiben.

RABBI SAGT, BEI ALLEM, WOBEI ES KEINE AUSLÖSUNG GIBT &C. Das sagt ja auch der erste Autor!? Raba erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen beim Holz. Die Rabbanan lehrten nämlich: [Sagte jemand] "ich spende Holz", so gebe er nicht weniger als zwei Scheite. Rabbi sagt, die Holz[spende] gelte als Opfer und benötigt

32. Bei dem es ebenfalls keine Minderung gibt u. eine Veruntreuung nur bei einem Niessbrauch im Wert einer Peruṭa erfolgt; auch bei einem zur Opferung geeigneten Vieh gibt es keine Minderung, da die Abmagerung kein Fehler ist. 33. Das auszulösen u. durch die Abmagerung weniger wert ist. 34. Von einer Sache, bei der es eine Wertminderung gibt. 35. Bei der es eine Minderung gibt. 36. Aber nicht gemindert. 37. Ist einmal daran eine Veruntreuung begangen worden, so ist es profan. 38. Das Gesetz von der Veruntreuung. 39. Lev. 5, 16. 40. Das Dienstgefäss macht das heilig,

זבית"וקיני יולדות ישקל שקלי והביא החאת"ישמו מן ההקדש ביון שהוציא מעל דברי רבי"שמעון רבי יהודה אומר עד שיזריק"הדם מנין תלמיד לומר תמעל מעל מכל מקים: אמר מר נפש אחד היחיד יאחד הנשיא ואחד"המשיח במשמע שיכול מאי פשיטא נפש כתיב מהו דתימא אמר רחמנא ואשר יתן ממני על זר והאי לאו זר הוא דהא אימשח בנויה קא משמע לן"יאקשה רחמנא לסוטה"ולעבודה זרה ולתרומה לסוטה דאקנ על גב דלא פגם גבי הקדש נמי"נתנה טבעת בידיה מעלה בי אקשה רחמנה לעבודה זרה"דעד דאית בה שינוי גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום"ויפגם ופגים אקשה רחמנא לתרומה מה תרומה"כי יאכל פרט למזיק גבי הקדש נמי כל דבר"אבילה כי מזיק ליה פטור: כיצד נתנה קטלא כו': אמר ליה רב כהנא לרב זביד ודהבא לאו בר איפנומי הוא"והא דהבא דכלתיה דנון להיכא אזל אמר ליה"דלמא דהבא דרמיין בלתך הוא ועוד נהי דלא"איכא נהנה ופגם לאלתר לעולם מי"לא איכא פגימה: הנהנה מן החטאת וכו': מכדי אי בבהמה

M 22 — וקי׳ | M 23 — ואש׳ מההי״ק | M 24 [ר׳ יהודה] או׳ | M 25 + את | B 26 המשוח | M 27 — ו | M 28 — ולעב׳ ... לסוטה | M 29 + כי | M 30 — ד | M 31 — ויפ׳ ופג׳ | M 32 אכל | M 33 — אכי׳ | M 34 והבא דכלתיה דצאן (!) | M 35 האי להיכא דרמי׳ כלי עוד | M 36 — איכא | M 37 ליכא.

für [Geld vom] Heiligen die Taubenpaare für männliche oder weibliche Flussbehaftete"oder die Taubenpaare für Wöchnerinnen" gekauft, seinen Šeqel"entrichtet oder sein Sündopfer oder sein Schuldopfer gebracht hat, wobei man eine Veruntreuung begeht, wie R. Šimôn sagt, sobald man [das Geld] ausgegeben hat, und wie R. Jehuda sagt, wenn man das Blut gesprengt hat? — es heisst: *eine Veruntreuung begeht*, auf jede Weise.

Der Meister sagte: *Eine Person*, sowol ein Gemeiner, als auch der Fürst, als auch der gesalbte Priester. Wieso könnte man dies"glauben, es ist ja selbstverständlich, denn hierbei heisst es ja *eine Person*!? — Man könnte dies glauben, weil der Allbarmherzige sagt:"*und wer davon auf einen Gemeinen tut*, und dieser ist kein Gemeiner, denn er ist ja damit"gesalbt worden, so lehrt er uns. Der Allbarmherzige hat nämlich [die Veruntreuung] mit der Ehebruchsverdächtigten, mit dem Götzendienst und mit der Hebe" verglichen. Bei der Ehebruchsverdächtigten gilt [das Gesetz] auch dann, wenn keine Minderung erfolgt"ist. Desgleichen beim Geheiligten, denn [eine Frau] begeht eine Veruntreuung, wenn sie nur einen Ring an ihre Hand gelegt hat. Ferner vergleicht sie der Allbarmherzige mit dem Götzendienst; wie dabei eine Aenderung"erfolgt, ebenso beim Geheiligten, wenn man [beispielsweise] mit einer Axt gespalten und sie gemindert hat. Und ferner vergleicht sie der Allbarmherzige mit der Hebe, wie es bei der Hebe heisst:"*wenn jemand isst*, nicht aber beschädigt, ebenso ist man beim Geheiligten frei, wenn man Essbares beschädigt.

ZUM BEISPIEL: LEGT [EINE FRAU] EINE HALSKETTE &C. R. Kahana sprach zu R. Zebid: Erfolgt denn beim Gold" keine Minderung, wo ist denn das Gold der Schwiegertochter Nuns" hingekommen!? Dieser erwiderte: Vielleicht ist es das Gold, das deine Schwiegertöchter umherwerfen". Ferner: zugegeben, dass nicht Nutzniessung und Minderung sofort erfolgen, aber erfolgt etwa nicht eine Minderung späterhin"!?

VON EINEM SÜNDOPFER NIESSBRAUCHT &C. Merke, ist es ein fehlerfreies Vieh, so ist

Gemeiner Hebe isst, so wird sie profan. 20. Cf. Lev. 15, 14, 29. 21. Cf. ib. 12, 8. 22. Die Tempelsteuer; vgl. Bd. III S. 877 Z. 1 ff. 23. Dass der Fürst u. der Hochpriester nicht einbegriffen sind. 24. Ex. 30, 33. 25. Mit dem Salböl, von dem die betreffende Schriftstelle spricht. 26. Wovon die 3 oben angezogenen Schriftverse sprechen. 27. Durch den Ehebrecher; wie sie bereits durch ihren Mann deflorirt worden war (vgl. Bd. V S. 254 Z. 10 ff.); die Schrift gebraucht das W. "Untreue", obgleich dabei eine Minderung des Körpers nicht erfolgt ist. (Die Defloration heisst in der Sprache des T. פגם, Minderung.) 28. Indem man sich von Gott abgewendet u. den Götzen zugewendet hat. 29. Lev. 22, 14. 30. Name eines reichen Mannes; der eingebrachte Schmuck seiner Schwiegertochter wurde später gewogen, u. es ergab sich eine Abnahme. 31. Nicht richtig verwahren, sodass einzelne Teile verloren gehen. es wurde zwar weniger, jedoch ist keine Minderung durch Verschleiss erfolgt. 32. Bei dauerndem Gebrauch.

יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם ובמחובר לקרקע
ובשליה שעשה שליחותו תלמוד לומר והטאה °נאמר
"חטא °בתרומה ונאמר חטא במעילה מה חטא האמור
בתרומה פוגם ונהנה[12]ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם
בו נהנה ופנימתו והנאתו כאחד ובתלוש מן הקרקע
ובשליה שעשה שליחותו אף חטא האמור במעילה
פוגם ונהנה[13]ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם בו נהנה
ופנימתו והנאתו כאחד ובתלוש מן הקרקע ובשליה
שעשה שליחותו אין לי אלא אוכל ונהנה"בדבר שאין
בו פגם מנין °אכילתו ואכילת חברו[15]הנייתו והניית
חבירו הנאתו ואכילת חברו[16]אכילתו והניית חבירו
שמצטרפין זה עם זה אפילו לזמן מרובה[17]מנין תלמוד
לומר °תמעל מעל מכל מקום אי מה חטא האמור
בתרומה לא צירף שתי אכילות[18]כאחד אף חטא האמור
במעילה לא צירף שתי אכילות[18]כאחד מנין אכל היום
ואכל למחר ואפילו לזמן מרובה תלמוד לומר המעל
מעל מכל מקום אי מה חטא האמור בתרומה פגימתו
והנאתו כאחד[19]מנין לאכילתו ואכילת חבירו °ואפילו
מבאן ועד שלש שנים מנין תלמוד לומר תמעל מעל
מכל מקום אי מה חטא האמור בתרומה °עד שיצא מן
הקדש[20]לחול מן הקדש לקדש בנון[21]לקח קיני זבים וקיני

M 11 חטאה || M 12 — ומי ... שליחותו || M 13 ומשנפגם || M 14 — בדבר שאב"פ || M 15 הנאתו והנאת || M 16 — אכי' וה"ח || M 17 — מנין || M 18 כאחת || M 19 + אף חטא האמור במעילה פגי' והנא' כאחד || M 20 לחולין || M 21 — לקח.

ihrer Väter und buhlten den Baâlen nach'. Man könnte glauben, auch wenn man [das Geheiligte] mindert und keinen Nutzen[10]hat oder einen Nutzen hat und es nicht mindert, oder auch in dem Fall, wenn es am Boden haftet, oder auch wenn ein Vertreter seinen Auftrag[11]ausgeführt hat, so heisst es: *'und sündigt.* Bei der Hebe[14]heisst es"sündigen" und bei der Veruntreuung heisst es"sündigen", wie bei der Hebe, bei der es"sündigen" heisst, Minderung und Nutzniessung vorliegen, der Mindernde auch der Nutzniesser ist, die geminderte Sache niessbraucht wird, Minderung und Nutzniessung gleichzeitig erfolgen, [die Sache] vom Boden getrennt ist, und wenn der Vertreter seinen Auftrag[13]ausführt, ebenso bei der Veruntreuung, bei der es"sündigen" heisst, wenn Minderung und Nutzniessung vorliegen, der Mindernde auch der Nutzniesser ist, die geminderte Sache niessbraucht wird, Minderung und Nutzniessung gleichzeitig erfolgen, [die Sache] vom Boden getrennt ist, und wenn der Vertreter seinen Auftrag ausführt. Ich weiss dies[12]von dem Fall, wenn man eine Speise geniesst, woher dies von einer Sache, bei der keine Minderung erfolgt, woher dies von dem Fall, wenn er und sein Nächster[15]davon essen, er und sein Nächster es niessbrauchen[16], er es niessbraucht und sein Nächster davon isst, oder er davon isst und sein Nächster es niessbraucht, dass sie miteinander vereinigt werden, und sogar nach längerer Zeit[17]? — es heisst: *eine Veruntreuung begeht*, auf jede Weise. Aber wie bei der Hebe, bei der es *Sünde* heisst, zwei Essen[18]nicht miteinander vereinigt werden, ebenso sollten bei der Veruntreuung, bei der es *Sünde* heisst, zwei Essen nicht vereinigt werden, woher dies nun von dem Fall, wenn jemand heute gegessen hat und morgen gegessen hat, und sogar nach längerer Zeit? — es heisst: *eine Veruntreuung begeht*, auf jede Weise. Aber bei der Hebe, bei der es *Sünde* heisst, erfolgen ja die Minderung und der Genuss gleichzeitig, woher dies von dem Fall, wenn er davon gegessen hat und sein Nächster davon gegessen hat, und sogar nach drei Jahren? — es heisst: *eine Veruntreuung begeht*, auf jede Weise. Aber bei der Hebe, bei der es *Sünde* heisst, erfolgt dies ja nur dann, wenn es aus dem Heiligtum in Profanbesitz[19]kommt, woher dies von dem Fall, wenn es aus dem Heiligtum in das Heiligtum kommt, wenn man beispielsweise

9. In beiden Schriftstellen ist unter"Untreue" eine Handlung zu verstehen, was bei der Nutzniessung durch eine Aenderung an der Sache erfolgt. 10. Beispielsweise nutzlos beschädigt. 11. Wenn er die Veruntreuung am Geheiligten im Auftrag eines andern begangen hat. 12. Cf. Lev. 22,9. 13. Wenn die Absonderung der Hebe im Auftrag des Eigentümers erfolgt, so ist dies giltig; der Beauftragende u. nicht der Vertreter gilt als ausführende Person. 14. Da es von der Hebe gefolgert wird. 15. Jeder ein halbes Quantum. 16. Und nicht essen, beispielsweise sich mit heiligem Oel schmieren. 17. Beispielsweise einer morgens u. einer abends. 18. Zwei halbe Quantitäten. 19. Wenn ein

FUENFTER ABSCHNITT

נהנה מן ההקדש שוה פרוטה אף על פי שלא פגם מעל דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום ושאין בו פגם כיון שנהנה מעל כיצד נתנה קטלא בצוארה טבעת בידה שתת בבוס של זהב כיון שנהנה מעל לבש בחלוק כיסה בטלית ביקע בקרדום לא מעל עד שיפגום הנהנה מן החטאת כשחיא חיה לא מעל עד שיפגום כשחיא מתה כיון שנהנה מעל:

Bm. 29b

Me. 2a

גמרא. תנא מודה רבי עקיבא לחכמים בדבר שיש בו פגם במאי קא מיפלגי אמר רבא בלבושא מציעאה ימלמלא: תנו רבנן נפש אחד היחיד ואחד הנשיא ואחד המשיח כי תמעל מעל אין מעל אלא שינוי וכן הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל ואומר וימעלו באלהי אבתיהם ויזנו אחרי הבעלים

Me. 2

Lv. 5, 15

b.

Nm. 5

Chr. 5 Col. b

M 4 שתה | P 3 נהנה | MP 2 לו | M בו. — P 1 — בחלוק | M 5 ה — | M 6 ו + | M 7 (+ M) לא) | B 8 בלבוש | M 9 מעילה | M 10 וכן הוא או׳.

WER von Heiligem im Wert einer Peruṭa niessbraucht hat, hat eine Veruntreuung begangen, auch wenn er es[1] nicht gemindert hat — Worte R. Âqibas. Die Weisen sagen, bei jeder Sache, bei der[2] eine Minderung zu erfolgen pflegt, begeht man eine Veruntreuung, erst wenn man sie gemindert hat, und bei der keine Minderung zu erfolgen pflegt, begeht man eine Veruntreuung, sobald man einen Nutzen hatte. Zum Beispiel: legt [eine Frau] eine Halskette um den Hals, einen Ring an die Hand, oder trinkt sie aus einem goldnen Becher, so begeht sie eine Veruntreuung, sobald sie einen Nutzen hat; zieht jemand ein Hemd an, hüllt er sich in ein Obergewand, spaltet er mit einer Axt, so begeht er eine Veruntreuung erst wenn er es gemindert hat. Wer von einem Sündopfer niessbraucht, begeht, wenn es ein lebendes ist, eine Veruntreuung, erst wenn er es mindert, und wenn es ein totes ist, eine Veruntreuung, sobald er einen Nutzen hat.

GEMARA. Es wird gelehrt: R. Âqiba pflichtet den Weisen bei bei einer Sache, bei der eine Minderung zu erfolgen pflegt. — Worin besteht demnach ihr Streit? Raba erwiderte: Ueber ein Zwischengewand[3] und ein Linnengewand[4].

Die Rabbanan lehrten: [5]*Eine Person*, sowol ein Gemeiner, als auch der Fürst, als auch der gesalbte Priester. [5]*Die eine Veruntreuung begeht*; unter "Veruntreuung" ist eine Aenderung[6] zu verstehen, wie es heisst: [7]*wenn irgend jemandes Weib ausschweift und an ihm eine Untreue begeht*; und ferner heisst es: [8]*und sie begingen Untreue an dem Gott*

1. In seinem Wert. 2. Durch die Benutzung. 3. Das man nicht am blossen Körper u. auch nicht als Ueberkleid trägt, das nicht leicht abgenutzt wird. 4. Das etymolog. nicht erklärte W. מלמלא, vom T. aber v. מלל, *zerreiben, zerdrücken, zerknillen*, abgeleitet, bezeichnet ein besonders feines u. kostbares Gewand (vgl. Bd. V S. 561 Z. 18ff.); ein solches wird wegen seiner Kostbarkeit nicht stark gebraucht. 5. Lev. 5,15. 6. Der Sache, durch Minderung. 7. Num. 5,12. 8. iChr. 5,25.

לשני שיעשה ראשון ומי קא עביד שני ראשון [23]הא לא אפשר אמר רבא הכי קאמר מי גרם לשני לאו ראשון רב אשי אמר ראשון ושני לגבי שלישי בני חדא[23]ביקתא אינון:

ערלה וכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה[24]רבי שמעון אומר אין מצטרפין:

גמרא. ומי צריך רבי שמעון לצרופי והתניא °רבי שמעון אומר כל שהיא[25]למכות תני אין צריכין לצרף:

בגד והשק השק והעור העור והמפץ כולן מצטרפין זה עם זה אמר רבי שמעון מה טעם מפני שהן ראויין ליטמא במושב:

גמרא. תנא °קיצץ מכולן[27]ועשה[28]מהן בגד למשכב שלשה[29]למושב טפח לאחיזה כל שהו מאי לאחיזה אמר ריש לקיש אמר רבי ינאי שבן עומד[30]לנוולה במתניתא תנא הואיל וראוי לקוצצי תאנים:

23 (M מקתא) ‖ M 24 — ר״ש ... מצטר׳ M 25 ‖ למרבעית (?) ‖ M 26 — הבגד ... זע״ז ‖ B 27 + שלשה ‖ M 28 מכולן ‖ M 29 מפחים ‖ M 30 ונוולא.

dige [Unreinheit] erstgradig machen kann. — Kann denn die zweitgradige erstgradig machen, dies ist ja nicht möglich[86]!? Raba erwiderte: Er meint es wie folgt: die erstgradige ist es, die zweitgradig gemacht hat. R. Aši erklärte: Die erstgradige und die zweitgradige gehören der drittgradigen gegenüber zur selben Klasse[87].

UNGEWEIHTES[88] UND MISCHSAAT[89] (DES WEINBERGS) WERDEN MITEINANDER VEREINIGT[90]. R. ŠIMÔN SAGT, SIE WERDEN NICHT MITEINANDER VEREINIGT.

GEMARA. Ist denn nach R. Šimôn eine Vereinigung überhaupt erforderlich, es wird ja gelehrt: R. Šimôn sagt, jedes Quantum hinsichtlich der Geisselung[91]!? — Lies: sie brauchen nicht vereinigt zu werden.

KLEIDERSTOFF UND SACKSTOFF[92], SACKSTOFF UND LEDER, LEDER UND MATTE WERDEN ALLE MITEINANDER VEREINIGT[93]. R. ŠIMÔN SAGTE: AUS DEM GRUND, WEIL SIE ZUR VERUNREINIGUNG ALS SITZ[94]GEEIGNET SIND.

GEMARA. Es wird gelehrt: Wenn man sie alle zusammengesetzt und daraus ein Gewand gemacht hat; als Lager[95]drei [Handbreiten], als Sitz[94]eine Handbreite, zum Anfassen[96]jede Grösse. — Was heisst zum Anfassen? Reš-Laqiš erwiderte im Namen R. Jannajs: Es beim Spinnen zu benutzen[97]. In einer Barajtha wird gelehrt: Es ist für Feigenschneider zu verwenden[98].

86. Durch die Fortsetzung wird der Grad der Unreinheit geschwächt, sodass eine zweitgradige nur drittgradig machen kann. 87. Wörtl. sie kommen aus einer Ebene; beide übertragen weitere Unreinheit. 88. Baumfrüchte in den ersten 3 Jahren; cf. Lev. 19,23. 89. Cf. Dt. 22,9. 90. Zum prozentualen Quantum, in welchem sie andre Früchte, unter die sie gekommen sind, verboten machen; vgl. Bd. I S. 312 Z. 11ff. 91. Auch das kleinste Quantum ist zum Essen verboten. 92. Ersteres aus Wolle, letzteres aus Haar. 93. Zur verunreinigungsfähigen Grösse. Da bei diesen verschiedene Grössen normirt sind (Kleiderstoff bei 3 Fingerbreiten, Sackstoff bei 4, Leder bei 5 u. Matte bei 6 Handbreiten), so erfolgt die Vereinigung erleichternd. 94. Wenn ein Flussbehafteter darauf sitzt; cf. Lev. 15,2ff. 95. Um damit ein Polster zu flicken; wenn man es dafür verwenden wollte. 96. Wenn es überhaupt nicht verarbeitet werden soll. 97. Als Schutz um den Finger zu wickeln. 98. Damit die Finger sauber bleiben.

וטייריגתי לגניזה לשקול כל דבעי אשבחי התיא איגרא שקליה וקריעה והיינו דאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי אני ראיתיה ברומי והוו עליה כמה טיפי דמים:

IV 11 פיגול והנותר אין מצטרפין מפני שהן שני שמות השרץ והנבילה וכן הנבילה ובשר המת אין מצטרפין זה עם זה לטמא אפילו כקל שבשניהן:

גמרא. אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בטומאת הידים דמדרבנן היא אבל לענין אבילה מצטרפין דתניא רבי אליעזר אומר לא יאכל בי קדש הם כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אבילתו:

IV 12 אוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם: כל האוכלין מצטרפין זה עם זה לפסול הגוייה כבחצי פרס כבמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין וכגרוגרת להוצאת שבת וככותבת ביום הכפורים כל המשקין מצטרפין זו עם זו לפסול את הגוייה ברביעית וכמלא לוגמא ביום הכפורים:

גמרא. תניא רבי שמעון אומר מה טעם שאפשר

M 13 והיו | M 12 ר׳ — M 11 | B 10 אליעז׳
זה ע״ז השרץ והנב׳ וכה״ם אינן || BP 14 שתי | M 15 —
M 16 לטה׳ ומדר | M 17 א״ר אלע׳ | B 18 ארי״
M 19 לטמא | M 20 את + | M 21 — | B 18 הוא
M 22 זה עם זה. | לעירוב

in die Schatzkammer, um nach Belieben zu nehmen, und als sie da die Urkunde fanden, nahmen sie sie und zerrissen sie. Das ist es, was R. Eleâzar b. R. Jose sagte: Ich sah ihn in Rom, und es waren auf ihm viele Tropfen Blut.

IV 11 VERWERFLICHES UND UEBRIGGEBLIEBENES WERDEN MITEINANDER NICHT VEREINIGT, WEIL ES VERSCHIEDENE NAMEN SIND. KRIECHTIER UND AAS, EBENSO AAS UND FLEISCH VON EINER LEICHE WERDEN MITEINANDER NICHT ZUM VERUNREINIGUNGSFÄHIGEN [QUANTUM] VEREINIGT, NICHT EINMAL WIE DAS LEICHTERE UNTER IHNEN.

GEMARA. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dies gilt nur von der Unreinheit der Hände, die rabbanitisch ist, hinsichtlich des Essens aber werden sie vereinigt. Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer sagte: *Es darf nicht gegessen werden, denn sie sind* heilig; alles, was vom Heiligen untauglich ist, und die Schrift belegt das Essen mit einem Verbot.

IV 12 EINE SPEISE, DIE DURCH EINE HAUPTUNREINHEIT[78] UNREIN GEWORDEN IST, UND EINE, DIE DURCH EINE ERZEUGTE UNREINHEIT[78] UNREIN GEWORDEN IST, WERDEN MITEINANDER VEREINIGT, UM WIE DIE LEICHTERE VON BEIDEN ZU VERUNREINIGEN. ALLE SPEISEN WERDEN MITEINANDER VEREINIGT, UM IM QUANTUM EINES HALBEN PERAS[79] DEN KÖRPER UNTAUGLICH[80] ZU MACHEN, ZU EINER SPEISE FÜR ZWEI MAHLZEITEN FÜR EINEN ÊRUB[81], ZUM QUANTUM EINES EIES HINSICHTLICH DER VERUNREINIGUNGSFÄHIGKEIT[82] VON SPEISEN, ZUM QUANTUM EINER DÖRRFEIGE HINSICHTLICH DES HINAUSBRINGENS AM ŠABBATH[83], UND ZUM QUANTUM EINER DATTEL HINSICHTLICH DES VERSÖHNUNGSTAGES[84]. ALLE GETRÄNKE WERDEN MITEINANDER VEREINIGT, UM IM QUANTUM EINES VIERTEL[LOGS] DEN KÖRPER UNTAUGLICH[80] ZU MACHEN UND ZU EINEM MUNDVOLL HINSICHTLICH DES VERSÖHNUNGSTAGES[84].

GEMARA. Es wird gelehrt: R. Šimôn sagte: Aus dem Grund[85], weil die zweitgra-

71. Das Dekret über jene 3 Verordnungen. 72. Den Vorhang der Bundeslade; vgl. Bd. II S. 916 Z. 18ff. 73. Spritzer von Opferblut. 74. Das Kriechtier ist schon bei Linsengrösse verunreinigend, die andren erst bei Olivengrösse; ferner währt die Leichenunreinheit eine Woche, die der andren aber nur einen Tag. 75. Nach rabb. Bestimmung machen Verwerfliches u. Uebriggebliebenes die Hände unrein; vgl. Bd. II S. 746 Z. 22ff. 76. Ex. 29, 34. 77. Nach RŠJ. deutet die Mehrzahl auf die Vereinigung beider. Die Lesart הם st. das masor. הוא haben auch Handschriften bei KENNICOTT, jed. liegt hier viell. eine Verwechselung mit V. 33 vor. 78. Vgl. Bd. I S. 301 N. 4. 79. Vgl. S. 516 N. 34. 80. Für den Genuss von heiligen Speisen. 81. Wörtl. Verbindung, Verschmelzung sc. zweier Gebiete hinsichtl. des Šabbathgesetzes; vgl. Bd. II S. 15 N. 63. 82. Wobei dieses Quantum erforderlich ist. 83. Aus einem Gebiet in ein andres, was nur bei diesem Quantum strafbar ist; vgl. Bd. I S. 494 Z. 27ff. 84. An dem das Essen u. das Trinken verboten ist; vgl. Bd. II S. 971 Z. 4ff. 85. Erfolgt eine Vereinigung bei verschiedenen Graden von Unreinheit.

אמרו[58]טבית אמר ובטלוה הזר ואמר להם מי שיש לו
אויב ירבה או[59]יתמעט אמרו לו[60]יתמעט[61]אם כן לא
יבעלו נדות אמרו[62]טבית אמר ובטלוה הביאו בו שהוא
יהודי החזירום אמרו מי ילך ויבטל[63]הגזירות ילך רבי 91.b
שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים ואהריו מי ילך
רבי אלעזר בר רבי יוסי אמר להם רבי יוסי[64]ואלו היה
אבא חלפתא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה
אמר להם[65]רבי שמעון אלו היה יוחאי אבא קיים יכולין
אתם לומר לו תן בנך להריגה אמר להו רבי יוסי אנא
[66]אזלין דילמא ענוש[65]ליה רבי שמעון[66]דקא מסתפינא
[67]קביל עליה דלא ליענשיה אפילו הכי ענשו בשהיו
מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו בפניהם מנין[68]לדם
השרין שהוא טמא עקם פיו רבי[69]אלעזר בר רבי יוסי
ואמר זוה לכם הטמא אמר ליה רבי שמעון מעקימת 29
שפתיך אתה ניכר שתלמיד חכם אתה[15]אל יחזור הבן
[1]אצל אביו יצא לקראתו בן[2]תמליון רצונכם[3]אבא עמכם
בבה רבי שמעון ואמר[4]מה שפחה של[5]בית אבא נודמן
לה מלאך שלשה פעמים[6]ואני לא פעם אחת יבא הנס
מכל מקום קדים הוא על בברתיה דקיסר כי מטא[7]התם
אמר בן תמליון צא בן תמליון צא[8]וכיון דקרו ליה נפק
אזל אמר[9]להון שאילו כל מה דאית[10]לכון למישאל

88 מבות ובט׳ ‖ M 89 ימעיט ‖ M 90 + א״ל ‖ 91 M מבות בט׳ לסוף הכירו בו כי יה׳ הוא והחז׳ מי ‖ M 92 — הגז׳ ‖ M 93 — ר׳ ... להו ‖ M 94 — אזל׳ ‖ 95 M לי ‖ M 96 — ד ‖ M 97 — קביל ... ענשו ‖ 98 M לשרץ ‖ B 99 אליעזר ‖ M 1 + בשלום ‖ P 2 תלמיון ‖ M 3 + ו ‖ M 4 — מה ‖ M 5 — בית ‖ M 6 — ו ‖ M 7 + ל ‖ M 8 כי קרו ‖ M 9 לחו ‖ M 10 לכו ועולו לבי גזא שקולו כל מה דאית לכו עול אשכח ההיא אגרתא.

chen sie: Du hast recht. Hierauf sprach er [dasselbe], und sie hoben es auf. Alsdann sprach er zu ihnen: Wünscht, wer einen Feind hat, dass dieser sich vermehre, oder dass er sich vermindere? Sie erwiderten ihm: Dass er sich vermindere. — Wenn dem so ist, so sollen sie keiner Menstruirenden beiwohnen[59]. Da sprachen sie: Du hast recht. Hierauf sprach er [dasselbe], und sie hoben es auf. Als sie aber darauf merkten, dass er Jude war, widerriefen sie es. Hierauf sprachen sie: Wer soll nun gehen und die Verhängnisse vereiteln? Möge R. Šimôn b. Johaj gehen, der an Wunder gewöhnt[60]ist. — Wer soll nach ihm[61]gehen? — R. Eleâzar b. R. Jose. Da sprach R. Jose[62]zu ihnen: Würdet ihr, wenn mein Vater Ḥalaphta gelebt hätte, zu ihm gesagt haben: Gib deinen Sohn zur Hinrichtung hin? Hierauf sprach R. Šimôn zu ihnen[63]: Würdet ihr, wenn mein Vater Johaj gelebt hätte, zu ihm gesagt haben: Gib deinen Sohn zur Hinrichtung hin? Da sprach R. Jose zu ihnen: Ich will gehen, denn ich fürchte nur, R. Šimôn könnte Strafe über ihn bringen[64]. Da nahm er es auf sich, keine Strafe über ihn zu bringen. Aber dennoch brachte er über ihn eine Strafe. Als sie unterwegs waren, wurde ihnen folgende Frage vorgetragen: Woher, dass das Blut eines Kriechtiers unrein ist? Da verzog R. Eleâzar b. R. Jose den Mund[65]und sprach: *Dies sei euch unrein*[55]. Da sprach R. Šimôn zu ihm: Aus dem Verziehen deines Mundes ist zu erkennen, dass du ein Gelehrter bist; doch soll der Sohn nicht zu seinem Vater [in Frieden] zurückkehren. Hierauf kam ihnen Ben-Tamaljon[66]entgegen [und sprach zu ihnen:] Wollt ihr, dass ich mit euch[67]gehe? Da weinte R. Šimôn und sprach: Einer Magd im Haus meiner Vorfahren[68]gesellte sich ein Engel dreimal, mir aber nicht ein einziges Mal! Mag aber das Wunder geschehen, woher es auch kommt. Jener aber ging voraus und fuhr in die Tochter des Kaisers[69]. Als er da hinkam[70], sprach er: Hinaus, Ben-Tamaljon, hinaus, Ben-Tamaljon! Und wie er ihm zurief, verliess er sie und ging fort. Hierauf sprach [der Kaiser] zu ihnen: Verlanget von mir, was ihr wollt. Alsdann führte man sie

59. Den geschlechtlichen Verkehr einschränken. 60. Vgl. Bd. I S. 396 Z. 10ff. 61. Wenn er bei dieser gefährlichen Mission umkommen sollte. 62. Der Vater desselben. 63. Wol als Vorwurf gegen RJ. 64. Durch Missbilligung irgend eines Vergehens, aber nicht aus Angst, in die Hände der Regierung zu fallen. 65. Er sprach leise, damit RŠ. nicht höre; es galt als Keckheit, in Gegenwart eines Bedeutenderen eine Lehre vorzutragen. 66. An manchen Stellen בר תלמיון u. mit Bartholomäus identifizirt; wie aus dem Zusammenhang zu ersehen, böser Geist, nach den Tosaphisten Kobold. 67. Als Wundertäter. 68. Gemeint ist Hagar, die Magd Abrahams, die auf ihrer Wanderung von einem Engel Gottes angeredet wurde; cf. Gen. 16,7ff. 69. Sie wurde besessen, damit RŠ. Gelegenheit habe, den bösen Geist auszutreiben. 70. In den kaiserlichen Hof, u. den bösen Geist auszutreiben sich erbot.

יוסי בר רבי חנינא הטמאין מרמה שהן מצטרפין יאפילו
שרץ ישרץ שרץ ודם בין משם אחד בין משני שמות
אמר רב יוסף לא קשיא כאן בכולו כאן במקצתו ימנא
תימרא מדתניא נשפך על הרצפה והיה מקומה קטפרס
איהל על מקצתו טהור איהל על כולו טמא מאי מקצתו
אילימא מקצת דם והא אמר רבי חנינא אמר רבי
רביעית דם שהגים בה טהורה אלא לאו שמע מינה
כאן בכולו כאן במקצתו שמע מינה: שאל רבי מתיא
בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי מנין לדם
שרצים שהוא טמא אמר ליה דאמר קרא וזה לכם
הטמא אמרו לו תלמידיו הכים ליה בן יוחאי אמר להם
תלמוד ערוך בפיו של רבי אלעזר בר רבי יוסי שפעם
אחת נזרה מלכות הרשעה שמד שלא ישמרו את
השבת ושלא ימולו את בניהם וישבעלו את נדות הלך
רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי והלך וישב
עמהם אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשר אמרו
לו יעני אמר להם אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי
שיתענו אמרו טבית אמר ליבטל ובטלוה חזר ואמר
להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא אמרו לו יכחיש
אמר להם אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו

M 72 שמצטר׳ | M 73 בין בכו׳ בין במק׳ — M 74 ומנא ... רביעית דם ... במקצתו | M 75 הכם לו | M 76 + הוא | M 77 אליעזר | M 78 — ש | P 79 שמד מה״ר | M 80 + על ישראל | M 81 — את | M 82 — ר׳ | M 83 אצטרובילי ויושב עמ׳ | P 84 — א״ל | B 85 שיענו | M 86 טבות בטלוה אמר | M 87 כדי שיכח׳.

Hanina wandte ein: *Die unrein sind*, dies lehrt, dass sie miteinander vereinigt werden, auch ein Kriechtier mit einem Kriechtier, ein Kriechtier mit Blut, ob eines Namens oder zweier Namen[48]!? R. Joseph erwiderte: Das ist kein Einwand; eines gilt vom ganzen und eines gilt von Teilen[49]. — Woher entnimmst du dies? — Es wird gelehrt: Wenn es[50] auf den Estrich ausgeschüttet worden und die Stelle abschüssig[51] ist, so ist er, wenn er einen Teil bezeltet, rein, und wenn alles, unrein. Was heisst nun einen Teil: wollte man sagen, einen Teil des Blutes, so sagte ja R. Hanina im Namen Rabbis, wer ein Viertellog Blut umgerührt[52] hat, sei rein. Vielmehr gilt eines von einer ganzen [Leiche] und eines von einem Teil[53]. Schliesse hieraus.

R. Mathja b. Hereš fragte R. Šimôn b. Johaj in Rom: Woher, dass das Blut der Kriechtiere unrein ist? Dieser erwiderte: Die Schrift sagt: "*dies sei euch unrein*[54]". Seine Schüler sprachen zu ihm: Der Sohn Johajs kam ihm klug[55]. Da sprach er zu ihnen: Es ist eine offenkundige Lehre aus dem Mund des R. Eleâzar b. R. Jose. Einst verhängte nämlich die ruchlose Regierung eine Religionsverfolgung, den Šabbath nicht zu halten, die Söhne nicht zu beschneiden und Menstruirenden beizuwohnen. Da ging (R.) Reúben b. Istrobili und liess sich das Haar qomi[57]schneiden[58], sodann setzte er sich zu ihnen und sprach: Wünscht, wer einen Feind hat, dass dieser arm werde, oder dass er reich werde? Sie erwiderten ihm: Dass er arm werde. Da sprach er zu ihnen: So sollen sie am Šabbath keine Arbeit verrichten, damit sie verarmen. Da sprachen sie: Du hast recht. Hierauf sprach er: So möge man [die Verordnung] aufheben. Und sie hoben sie auf. Alsdann sprach er zu ihnen: Wünscht, wer einen Feind hat, dass dieser abmagere, oder dass er kräftig werde? Sie erwiderten ihm: Dass er abmagere. Da sprach er zu ihnen: So sollen sie ihre Kinder mit acht Tagen beschneiden, damit sie abmagern. Da spra-

gaben ist eine Verballhornisirung. 47. Lev. 11,31. 48. Von 2 verschiedenen Tieren. 49. Hat man die halben Quantitäten ganzen Tieren entnommen, so erfolgt eine Vereinigung, auch wenn es verschiedene Tiere sind, wenn aber von Teilen, so müssen das Fleisch u. das Blut vom selben Tier sein. 50. Ein Viertellog Blut von einem Leichnam, das durch Bezeltung verunreinigend ist. Eine Bezeltung erfolgt, wenn es sich in einem überdeckten Raum befindet, sodass alles, was darin, unrein wird, wenn ein Mensch sich darüber bückt, so bildet er selber die Bezeltung u. ist unrein. 51. Sodass es da nicht zusammen bleibt. 52. Ohne es zu berühren, beispielsweise mit einem Span, obgleich er es bezeltet. 53. Kommt das Blut von einem Teil der Leiche, so ist der Bezeltende nicht unrein. 54. Lev. 11,29. 55. Dies ist wegen des Schriftverses Lev. 11,31 überflüssig u. deutet hierauf. 56. Wol missbilligend: eine ganz eigenartige Erklärung. 57. Eine bei den Nichtjuden übliche Frisur (vgl. Bd. VI S. 299 N. 397) u. daher bei den Juden verpönt; vgl. Bd. V S. 359 Z. 24ff. u. Bd. VI S. 299 Z. 11ff. 58. Damit man ihn nicht als Jude erkenne.

באכילה וסיים בטומאה[57]מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה וקלסיה רבי יוחנן[58]וקשיא לדרב לא קשיא כאן במיתתן כאן בחייהן אמר ליה אביי והא רב[59]אמתניתין קאי ומתניתין כל השרצים קתני אפילו במיתתן (לאו דאיכא פורתא מהאי ופורתא מהאי) אמר ליה רב יוסף ההוא[60]דיוקא דילך הוא[61]רב שמעתא בעלמא קאמר וקלסיה רבי יוחנן מיתיבי האיברין אין להן שיעור אפילו פחות מכזית נבילה[62]ופחות מכעדשה מן השרץ מטמאין ואמר רבי יוחנן אין לוקין עליהן אלא בכזית אמר רבא[63]במובדלין דיבר הכתוב אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא אלא מעתה בהמה נמי ליפלגי בין מובדלת לשאינה מובדלת[64]אמר ליה כי[7]קא מקיש[17] רחמנא לבל תשקצו[66]אבל לשיעורין לא:

[3]ם השרץ[67]והבשר מצטרפין זה עם זה כלל אמר[31] רבי יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין טומאתו[68] ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו[69] ולא שיעורו אין מצטרפין:

גמרא. אמר רב הנין אמר רב זעירא[70]וכן[71]מותיב רבי

57 M + לומר לך || P 58 — וקשיא. M א״ל רב ל״ק || 59 M מתני׳ קא כה״ש במיתתן || M 60 דוקא. V דובק׳ || M 61 דכי שמיע בעלמ׳ דקלסיה || M 62 בכעדשה || 63 (M במוקדשין) M 64 — א״ל || M 65 + להו || M 66 — אבל לשיע׳ לא || M 67 ובשרו מצט׳ בכעדשה כלל || M 68 + וכל ש || P 69 ושיעורו || M 70 מתיב ריב״ח || B 71 אמר.

das ich euch als unrein ausgesondert habe; die Schrift beginnt mit dem Essen[32]und schliesst mit der Unreinheit, [um zu lehren:] wie die Unreinheit bei Linsengrösse, ebenso das Essen bei Linsengrösse. Und R. Johanan lobte ihn. Dies ist ja ein Einwand gegen Rabh!? — Das ist kein Einwand; eines gilt von toten[33]und eines gilt von lebenden. Abajje sprach zu ihm: Er bezieht sich ja auf unsre Mišnah, und unsre Mišnah spricht ja von allen Kriechtieren, auch von toten, (und[34] nicht ein wenig von diesen und ein wenig von jenen)!? R. Joseph erwiderte ihm: Das[35] ist deine Bezugnahme. Rabh trug eine unabhängige Lehre vor, und R. Johanan lobte ihn. Man wandte ein: Bei [ganzen] Gliedern[36] gibt es kein festgesetztes Quantum[37]; auch weniger als eine Olive vom Aas und weniger als eine Linse vom Kriechtier sind verunreinigend. Hierzu sagte R. Johanan, zu geisseln sei dieserhalb nur bei Olivengrösse. Raba erwiderte: Die Schrift spricht von den ausgesonderten[38]. R. Ada b. Ahaba sprach zu Raba: Demnach sollte auch beim Vieh[39]zwischen ausgesondert und nicht ausgesondert[40]unterschieden werden!? Dieser erwiderte: Der Allbarmherzige vergleicht sie[41]nur miteinander hinsichtlich des Verbotes, sich durch diese zu beekeln[42], nicht aber hinsichtlich des Quantums.

DAS BLUT EINES KRIECHTIERS UND SEIN FLEISCH WERDEN MITEINANDER[43]VEREINIGT. R. JEHOŠUÂ SAGTE EINE REGEL: GLEICHEN SIE EINANDER HINSICHTLICH DER UNREINHEIT[44]UND DES QUANTUMS[45], SO WERDEN SIE MITEINANDER VEREINIGT, WENN HINSICHTLICH DER UNREINHEIT UND NICHT HINSICHTLICH DES QUANTUMS, HINSICHTLICH DES QUANTUMS UND NICHT HINSICHTLICH DER UNREINHEIT, ODER WEDER HINSICHTLICH DER UNREINHEIT NOCH HINSICHTLICH DES QUANTUMS, SO WERDEN SIE NICHT MITEINANDER VEREINIGT.

GEMARA. R. Ḥanin sagte im Namen Rabhs: Mit diesen[45]zusammen. R. Jose b. R.

32. Unter "beekeln" ist zu verstehen, wenn man davon isst. 33. In diesem Fall gelten auch reine Tiere als Aas, u. es erfolgt schon bei Linsengrösse. 34. Der eingeklammerte Satz ist unverständlich, u. schon RŠJ. bemerkt, er wisse ihn nicht zu erklären. 35. Die Beziehung auf unsre Mišnah. 36. Von verunreinigenden Tieren. 37. Zur Verunreinigungsfähigkeit. 38. Von den 8 Kriech- od. Ekeltieren, die die Schrift als verunreinigend besonders hervorgehoben hat (Lev. 11, 29, 30); bei diesen ist auch hinsichtl. des Essens Linsengrösse ausreichend, dagegen spricht RJ. von andren unreinen Tieren. 39. Bei den Haustieren. 40. Das reine Vieh ist ausgesondert worden; nur das Aas dieses sollte in Olivengrösse verunreinigend sein, vom andren aber erst in Eigrösse. 41. Cf. Lev. 11,43 u. ib. 20,25. 42. Cf. Lev. 11,43; darunter wird das Verbot des Essens verstanden. 43. Hinsichtl. der Verunreinigung. 44. Der Dauer derselben; die Verunreinigung durch Aas u. Kriechtier währt einen Tag, die Unreinheit durch eine Leiche währt 7 Tage. 45. Leiche u. Aas verunreinigen bei Olivengrösse, ein Kriechtier schon bei Linsengrösse. 46. Blut u. Fleisch werden vereinigt, nur wenn beide vom selben Tier sind. Der Text ist hier korrumpirt, die W.e זעירא וכן sind aus ועודה בו entstanden, אמר (st. מותיב) in den kursirenden Aus-

ל הנבילות מצטרפות זו עם זו וכל השקצים מצטרפין זה עם זה:

[Mi. 2]

גמרא. אמר רב לא שנו אלא לענין טומאה אבל לענין אכילה טהורין בפני עצמן וטמאים בפני עצמן ילוי אמר אפילו לאכילה נמי מצטרפין ריב אסי אמר טהורים לעצמן וטמאים לעצמן איבא דאמרי פליגא אדרב ואיבא דאמרי לא פליג מיתיבי מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין זה עם זה הא מיתת שניהם מצטרפין ויקשיא לרב אסי אימא הא חיי שניהם מצטרפין ומני רבי יהודה היא דאמר אבר מן החי נותג בטומאה אבל מיתת שניהם מאי לא מצטרפי אם כן מאי אוריא דרחיט ותני מיתת פרה וחיי גמל הא אפילו מיתת שניהם לא מצטרפי ועוד תניא חצי זית פרה בחייה יחצי זית גמל במיתתה אין מצטרפין אבל הצי זית מפרה וחצי זית מגמל בין בחייה בין במיתתה מצטרפין קשיא רישא אסיפא אלא לאו שמע מינה מיתת שניהם מצטרפין אמר לך רב אסי האי תנא סבר איסור חל על איסור: אמר רב יהודה אמר רב אבילת שרצים לוקה עליו בכזית מאי טעמא אבילה כתיב בהו והתני רבי יוסי בר רבי חנינא קמיה דרבי יוחנן והבדלתם בין הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ילא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא פתח הכתוב

Fol. 16

Col. b

Lv. 20

GEMARA. Rabh sagte: Sie lehrten dies[22] nur hinsichtlich der Unreinheit, hinsichtlich [der Strafbarkeit] wegen des Essens aber reine besonders und unreine besonders. Levi sagte, sie werden auch hinsichtlich des Essens vereinigt. R. Asi sagte, die reinen besonders und die unreinen besonders. Manche sagen, er streite gegen Rabh, und manche sagen, er streite nicht[23] gegen ihn. Man wandte ein: Der Tod einer Kuh und das Leben eines Kamels[24] werden miteinander nicht vereinigt[25]. Demnach wird der Tod beider[26] vereinigt, und dies ist ein Einwand gegen R. Asi!? — Sage: aber das Leben beider[27] wird vereinigt. Dies nach R. Jehuda, welcher sagt, das Verbot eines Gliedes vom Lebenden habe Geltung auch beim unreinen Vieh[28]. — Wozu lehrt er dies, wenn demnach der Tod beider nicht vereinigt wird, vom Tod einer Kuh und dem Leben eines Esels, auch der Tod beider wird ja nicht vereinigt!? Ferner wird gelehrt: eine halbe Olive von einer lebenden Kuh und eine halbe Olive von einem toten Kamel werden nicht vereinigt, aber eine halbe Olive von einer Kuh und eine halbe Olive von einem Kamel, beide lebend oder beide tot, werden vereinigt. Da nun ein Widerspruch zwischen dem Anfangsatz[29] und dem Schlußsatz besteht, so ist hieraus zu entnehmen, dass, wenn beide tot, sie vereinigt werden!? — R. Asi kann dir erwidern: dieser Autor ist der Ansicht, ein Verbot erstrecke sich auf Verbotenes[30].

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Die Geisselung wegen Essens von Kriechtieren erfolgt bei Olivengrösse[31], denn bei diesen wird [der Ausdruck] „essen" gebraucht. — R. Jose b. R. Hanina lehrte ja aber vor R. Johanan:[32] *Ihr sollt zwischen dem reinen Vieh und dem unreinen unterscheiden, zwischen dem unreinen Vogel und dem reinen, dass ihr eure Seelen nicht beekelt durch Vieh und Geflügel und alles, was auf dem Erdboden sich regt,*

M 45 — כל ... זע״ז | M 46 השרצים | M 47 נמי
פליגי דרב || M 48 — וקשיא לר״א || M 49 חזו שני׳ ומני || M 50 מאיר היא אבל מיתת שני׳ לא מצט׳ מאי איר׳ דהיכי ותני (!) | M 51 מחיי׳ | M 52 מן הפרה וח׳ ז מן גמל
M 53 — לך | M 54 אבילה לוקה עליהן | P 55 בהון
M 56 הטמ׳ לטה׳ פתח באבילה.

22. Dass alles Aas vereinigt werde. 23. Denn auch er meint es nur hinsichtl. der Unreinheit. 24. Dh. eine halbe Olive Fleisch von einer toten Kuh, das als Aas verboten ist, u. eine halbe Olive Fleisch von einem lebenden Kamel, das als unreines Tier (cf. Lev. Kap. 11) überhaupt verboten ist. 25. Zum strafbaren Quantum, nicht als Aas u. nicht als Glied vom Lebenden. 26. Je ein halbes Quantum von den Aesern beider, hinsichtl. der Unreinheit. 27. Je ein halbes Quantum von beiden, wenn sie leben, hinsichtl. des Verbotes eines Gliedes vom Lebenden. 28. Obgleich ein solches an sich verboten ist u. von einem weiteren Verbot nicht erfasst werden sollte. 29. Aus dem gefolgert wird, dass, wenn beide tot, keine Vereinigung erfolge. 30. Das Verbot eines Gliedes von Lebendem erstreckt sich auch auf das an sich zum Essen verbotene Kamel, daher erfolgt auch eine Vereinigung. 31. Während eine Verunreinigung schon bei Linsengrösse erfolgt. 32. Lev. 20, 25.

תנינא להא דתנו רבנן[29] עולה[30] ואימוריה מצטרפין לבזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא קתני בעולה אין בשלמים לא בשלמא להעלותן בחוץ עולה דכליל היא מצטרפין שלמים לא מצטרפין אלא לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא שלמים אמאי לא מיחייב והתנן כל הפיגולים מצטרפין זה עם זה[33] וכל הנותרות מצטרפות זו עם זו אלא אימא עולה[34] ואימוריה מצטרפין זה עם זה לבזית ליזרק עליהן את הדם[35] וביון דמצטרפין ליזרק את הדם חייב וכו'[36] ומאן קתני לה רבי יהושע[37] היא דתניא רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר[38] מהן כזית בשר וכזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אינו זורק את[39] הדם ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אפילו כולה קיימא[40] לא יזרוק מנחה מאי עבידתיה אמר רב פפא מנחת נסכים:

תרומה ותרומת מעשר[41] ותרומת מעשר של דמאי[33] והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה לאסור ולחייב עליהן את החומש: כל הפיגולים[42] מצטרפין זה עם זה וכל[43] הנותרים מצטרפין זה עם זה:

גמרא. מאי טעמא כולהו איקרו תרומה גבי הלה כתיב ראשית ערסתכם הלה תרימו תרומה גבי בכורים נמי איקרו תרומה[44] דתניא ותרומת ידך אלו בכורים אבל אינך לא צריכא:

32 | זע״ז + M 31 || ואמורים MB 30 || עולות B 29
M 35 || ואימורים B 34 || ו — M 33 || בחוץ — M
|| היא — B 37 || מאן דקתי׳ M 36 || וכיון ... וכו׳ —
M 41 || כליל M 40 || הדם — M 39 || בהן M 38
— ות״ם || לאסור ... זע״ז. M 42 || דם השרץ + P
וכשרו || הנותרו׳ מצטר׳ זו עם זו M 43 || דכתי׳. M 44

Wir lernen also das, was die Rabbanan gelehrt haben: Das Brandopfer und seine Opferteile werden miteinander zur Olivengrösse vereinigt hinsichtlich der Darbringung ausserhalb, und um schuldig zu sein wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem. Er lehrt dies also nur vom Brandopfer und nicht vom Friedensopfer. Einleuchtend ist dies von der Darbringung ausserhalb, denn beim Brandopfer, das ein Ganzopfer[11] ist, werden sie vereinigt, beim Friedensopfer aber werden sie nicht vereinigt, weshalb aber nicht beim Friedensopfer, um wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem schuldig zu sein, es wird ja gelehrt: alles Verwerfliche wird miteinander vereinigt, alles Uebriggebliebene wird miteinander vereinigt!? — Lies vielmehr: das Brandopfer und seine Opferteile werden miteinander zur Olivengrösse vereinigt, um daraufhin das Blut zu sprengen, und da man daraufhin das Blut sprenge, ist man schuldig &c. — Wer lehrte dies? — Es ist R. Jehošuâ, denn es wird gelehrt. R. Jehošuâ sagte: Wenn von einem aller in der Gesetzlehre genannten Schlachtopfer ein olivengrosses Stück Fleisch oder ein olivengrosses Stück Talg zurückbleibt, so sprenge man das Blut, wenn eine halbe Olive Fleisch und eine halbe Olive Fett, so sprenge man das Blut nicht; beim Brandopfer aber sprenge man das Blut, auch wenn eine halbe Olive Fleisch und eine halbe Olive Fett, weil es ein Ganzopfer[11] ist. Auf das Speisopfer hin sprenge man nicht, auch wenn es vollständig vorhanden ist. — Was hat das Speisopfer damit[12] zu tun? R. Papa erwiderte: Das Speisopfer zum Trankopfer[13].

DIE HEBE, DIE ZEHNTHEBE, DIE ZEHNTHEBE VOM DEMAJ[14], DIE TEIGHEBE[15] UND DIE ERSTLINGE[16] WERDEN MITEINANDER VEREINIGT, UM ANDRES VERBOTEN[17] ZU MACHEN, UND ZUR VERPFLICHTUNG ZUM FÜNFTEL[18]. ALLES VERWERFLICHE WIRD MIT EINANDER VEREINIGT, ALLES UEBRIGGEBLIEBENE WIRD MITEINANDER VEREINIGT.

GEMARA. Aus welchem Grund? — Sie alle heissen Hebe. Von der Teighebe heisst es:[19] *als Erstes eurer Backmulden erhebet einen Kuchen als Hebe.* Die Erstlinge heissen ebenfalls Hebe, denn es wird gelehrt:[20] *Und die Hebe deiner Hand*, das sind die Erstlinge. Und von den andren ist weiter nichts nötig[21].

kürzung od. eine undeutliche Schrift veranlasste ihn, fälschlich בעולם st. בעולה zu lesen. 11. Das Fleisch ist ebenfalls auf dem Altar zu verbrennen. 12. Mit dem Blutsprengen. 13. Das zum Schlachtopfer gehört. 14. Vgl. S. 37 N. 187. 15. Cf. Num. 15,20. 16. Cf. Ex. 23,19 u. Dt. 26,2ff. 17. Für einen Gemeinen. 18. Das ein Gemeiner, der davon gegessen, hinzuzufügen hat; cf. Lev. 5,16. 19. Num. 15,20. 20. Dt. 12,17. 21. Keine Belege; sie heissen Hebe.

מע׳ [ני׳] מקדשי ה׳ קדשים המיוחדין להי׳ יש בהן
מעילה אבל קדשי מזבח אית בהו לכהנים יאית בהו
לבעלים תנן קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה
מדרבנן [11]קדשי קדשים ששחטן בדרום מיעלים בהן
מדרבנן תנן התנהה מן החטאת בשחיא חיה לא מעל
עד שיפנים בשחיא מתה בין שנתנה כל שהו מעל
מדרבנן [12]ומדאוריתא לא והתניא רבי אומר כל חלב
לה׳ לרבות אמורי קדשים קלים למעילה מדרבנן והא
קרא קא [13]נסיבי לה אסמכתא [14]בעלמא והא אמר עולא
אמר רבי יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר
תורה [15]במאי אילימא בקדשי בדק הבית [16]אפילו בי מתו
נמי לא יהא אלא דאקדיש אישפה לבדק הבית לאו
[17]מי אית בה מעילה אלא [18]לעולם קדשי מזבח [19]נמי
דאורייתא [20]לית בהו מעילה אלא הכי קא אמרי דכי רבי
יגאי [21]מהאי קרא קדשי בדק הבית [22]שמעינן מיניה [23]קדשי
מזבח לא [24]שמעינן מיניה:

Col.b
ll.1

משה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה הבשר והחלב והסולת והיין והשמן [25]ושתה בתודה הבשר והחלב והסולת והיין והשמן והלחם:

גמרא. מתני ליה רב הונא [26]לרבא חמשה דברים בעולם מצטרפין זה עם זה אמר ליה [27]בעולם קא אמרת והא קתני בתודה ששה דברים שבתודה הבשר [28]והחלב והסולת והיין והשמן ולחמי תודה [29]אמר ליה תני בעולה:

M 11 — קדשי ... מדרבנן | M 12 — ומדאור׳ ... מדרבנן
M 13 נסיב | M 14 — בעל׳ | M 15 + ו | M 16
מתו לא | B 17 — מי | B 18 — לעולם | B 19
נמי | B 20 מי אית בהו. M איתי בהו | M 21 מדהאי
קד׳ | B 22 שמעין | M 23 — קדשי ... מיניה | 24
M — ושתה ... והשמן | M 25 לרבה בריה חמ׳ | 26
M — בעולם קאמ׳ והא | M 27 והדם | M 28 אלא תני.

sagt: *wenn jemand eine Veruntreuung begeht an den Heiligtümern des Herrn*, nur bei Heiligtümern, die für den Herrn allein bestimmt sind, gibt es eine Veruntreuung, an den Heiligtümern für den Altar aber sind auch die Priester und auch die Eigentümer beteiligt. — Es wird gelehrt: Heiligtümer für den Altar werden mit einander vereinigt hinsichtlich der Veruntreuung!? — Rabbanitisch. — Bei Hochheiligem, das man an der Südseite geschlachtet, gibt es ja eine Veruntreuung!? — Rabbanitisch. — Es wird gelehrt: Wer von einem Sündopfer niessbraucht, begeht, wenn es lebend ist, eine Veruntreuung, erst wenn er [den Wert] mindert, und wenn es tot ist, eine Veruntreuung, sobald er einen Nutzen hat!? — Rabbanitisch. — Etwa nicht nach der Gesetzlehre, es wird ja gelehrt: Rabbi sagte: *Alles Fett für den Herrn*, dies schliesst die Opferteile der minderheiligen Opfer ein hinsichtlich der Veruntreuung!? — Rabbanitisch. — Er bezieht sich ja auf einen Schriftvers!? — Dies ist nur eine Anlehnung. — Ûla sagte ja aber im Namen R. Johanans, dass, wenn Opfertiere verendet sind, sie nach der Gesetzlehre nicht mehr der Veruntreuung unterliegen. Wovon gilt dies: wollte man sagen, von Heiligtümern für den Tempelreparaturfonds, so bleiben sie es ja, auch wenn sie verenden, denn, auch wenn man einen Misthaufen dem Heiligtum weiht, gibt es dabei eine Veruntreuung; doch wol Geheiligtes für den Altar, und bei diesem gibt es ja nach der Gesetzlehre keine Veruntreuung!? — Vielmehr, in der Schule R. Jannajs erklärten sie wie folgt: Aus diesem Schriftvers[6] ist dies nur hinsichtlich der Heiligtümer für den Tempelreparaturfonds zu entnehmen, hinsichtlich der Heiligtümer für den Altar aber ist es nicht zu entnehmen.

FÜNF DINGE WERDEN BEIM BRANDOPFER MITEINANDER VEREINIGT[7]: DAS FLEISCH, DAS FETT, DAS MEHL[8], DER WEIN UND DAS OEL. SECHS BEIM DANKOPFER: DAS FLEISCH, DAS FETT, DAS MEHL, DER WEIN, DAS OEL UND DAS BROT.

GEMARA. R. Hona lehrte Raba[9]: Fünf Dinge in der Welt[10] werden miteinander vereinigt. Da sprach dieser: Du sagst: in der Welt, er lehrt ja aber vom Dankopfer, beim Dankopfer seien es sechs Dinge, das Fleisch, das Fett, das Mehl, der Wein, das Oel und die Brote des Dankopfers!? (Jener erwiderte:) Lies vielmehr beim Brandopfer.

2. Lev. 5,14. 3. Ib. 3,16. 4. Dem Gesetz der Veruntreuung unterworfen. 5. Nach RJ., während es nach dieser Lehre bei lebenden eine Veruntreuung gibt. 6. Den RJ. anführt. 7. Zum strafbaren Quantum einer Olive. 8. Zum Speisopfer, das, wie das folgende, zum Brandopfer gehört. 9. Richt. in Cod. M seinen Sohn Rabba. 10. Dh. bei allen Opfern, die es in der Welt gibt. Eine Ab-

"אמרי דילמא בעי למיזנא"וזנא עלייהו אי בנא בקודשא אישתכח דקמעיל בקודשא תנן הניזברין שלקחו את העצים מועלים בהן"ואין מועלים לא בשיפויי ולא בנבייא ואמאי מועלין בהן הכא"נמי ליעביד בחול אמרי "דדילמא בעי למיזנא וזנא"עליהון ואישתכח דקא"מעיל בקדשים אמר רב פפא אי בעצים דמכאן ואילך הכי נמי אלא כי תנן במתניתין בעצים"דיומיה:

M 41 אמרינן || M 42 וזגי עלי׳ אי בני בקו׳ אשת׳ דמעיל בקדשים || M 43 בעצים ולא בשיפוי ולא בנמייה מאי || M 44 — נמי || M 45 — ד || M 46 עליהו || B 47 מועל || M 48 דיומא.

men, dass jemand sich anlehnen will und sich daran[75] lehnt, und wenn man heilig baut, ergibt es sich, dass man dadurch eine Veruntreuung am Geheiligten begeht. — Es wird gelehrt: Wenn die Schatzmeister Holz gekauft haben, so gibt es eine Veruntreuung [beim Holz], nicht aber bei den Hobelspänen und nicht beim Laub. Weshalb gibt es dabei eine Veruntreuung, man sollte doch profan [bauen]!? — Ich will dir sagen, wenn jemand sich daran lehnt, ergibt es sich, dass er eine Veruntreuung am Geheiligten begeht. R. Papa erwiderte: Beim Holz für später ist dem auch so, unsre Mišnah aber spricht vom Holz für denselben Tag[76].

VIERTER ABSCHNITT

דשי[1]מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה ולחייב עליהם משום פיגול ונותר וטמא קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה:

M 4 קתני || M 3 — דקתני || M 2 — ה + M 1 — זע״ז || M 5 — ד || M 6 ליכא || M 7 — קא || M 8 + עליו || M 9 + גבי || M 10 — ועולה. (P ועולין).

HEILIGTÜMER FÜR DEN ALTAR WERDEN MITEINANDER VEREINIGT[1] HINSICHTLICH DER VERUNTREUUNG UND UM SCHULDIG ZU SEIN WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM; HEILIGTÜMER FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS WERDEN MIT EINANDER VEREINIGT; HEILIGTÜMER FÜR DEN ALTAR UND HEILIGTÜMER FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS WERDEN MIT EINANDER VEREINIGT HINSICHTLICH DER VERUNTREUUNG.

GEMARA. Wenn sogar, wie gelehrt wird, Heiligtümer für den Altar und Heiligtümer für den Tempelreparaturfonds miteinander vereinigt werden, von denen doch das eine körperlich und das andre nur in seinem Geldwert heilig ist, um wieviel mehr Heiligtümer für den Altar mit Heiligtümern für den Altar!? — Weil er hierzu lehren will, um schuldig zu sein wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem, die bei Heiligtümern für den Tempelreparaturfonds nicht vorkommen; daher teilt er es.

R. Jannaj sagte: Es ist klar, dass man wegen Veruntreuung schuldig ist nur wegen des Heiligen für den Tempelreparaturfonds und des Brandopfers, denn die Schrift

sichtig genug sein, keine Veruntreuung zu begehen. 75. An irgend einen für den Bau bestimmten Gegenstand. 76. Sodass eine Benutzung durch Anlehnen nicht zu berücksichtigen ist. 1. Zum erforderlichen Quantum, dem Wert einer Peruṭa.

מאי לאו דאיתבר מגופה[63]וקתני יתיז בקנה לא דאייתי
[64]עצים מעלמא או הכי אמאי של הקדש[65]אין נהנין ואין
מועלין אלא בגידולין הבאין לאחר מכאן[66]יקסבר אין
מועלין בגידולין הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך
דאייתי מעלמא אמאי יתיז בקנה לישקליה משקל אמר
רבי אבהו אמר רבי יוחנן לעולם דאייתי[67]מעלמא ומאי
יתיז יתיז אפרוחים אמר ליה רבי יעקב[68]לרבי ירמיה
אפרוחים כאן וכאן מותרין בצים כאן וכאן[69]אסורין אמר
ליה אשי[70]אם אפרוחים צריכין לאמן כבצים דמו:

[71]גזברים שלקחו עצים מועלין בעצים ואין מועלין
לא בשיפויי ולא[72]בנבייא:

גמרא. אמר שמואל בונין בחול ואחר כך מקדישין
מאי טעמא מאן דמתנדב מעות מקדש להו[73]דאמר
תיחול קדושת מעות אבנין ויהיב[74]להון לאומנין בשכרן
מיתיבי מותר הקטרת מה היו עושין בו היו מפרישין
[75]ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין
ונותנין[76]אותה לאומנין והזרין ונוטלין אותה[77]מתרומה
חדשה ואמאי ליחליה אבנין[78]דלא איבא בנין והא[79]מעות
האומנין קתני דליכא בנין[80]בשיעור מעות ° והאמר
שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה[81]מחולל
הני מילי[82]דאי עבד לכתחלה לא רב פפא[83]אמר היינו
טעמא דבונין בחול לא ניתנה תורה למלאכי השרת

23 (P דקת׳) ‖ M 24 — עצ׳ ‖ M 25 עסי׳ דקס׳ אין מעילה ‖ P 26 לעל׳ ‖ V 27 לרב ‖ M 28 אסורות ‖ M 29 בנמייה. V בנויה ‖ B 30 ואומר. M וא׳ ‖ M 31 להו ‖ M 32 — ממנה ... על ‖ M 33 לאומ׳ בשכרן וחוז׳ ‖ M 34 מתרומת הלשכה ואמ׳ ‖ M 35 דליכא ‖ M 36 משום האומ׳ ‖ M 37 — כ ‖ M 38 מחול ‖ M 39 דיעבד אבל לכתח׳ ‖ M 40 — א׳.

diesem selber abgebrochen[63]hat, und er lehrt, dass man es mit einer Stange herunterschlagen darf!? — Nein, wenn er Holz von anderswo geholt hat. — Wieso darf man demnach, wenn von dem des Heiligtums, davon nicht nutzniessen (und gibt es dabei keine Veruntreuung)!? — Vielmehr, dies gilt vom Zuwachs nach [der Heiligung], und er ist der Ansicht, beim Zuwachs gebe es keine Veruntreuung. — Dies ist auch einleuchtend, denn wozu braucht man, wenn du sagen wolltest, wenn er es von anderwärts geholt hat, es mit einer Stange herunter zu schlagen, man kann es ja herunternehmen!? R. Abahu erwiderte im Namen R. Johanans: Tatsächlich, wenn er es von anderwärts geholt hat, und unter herunterschlagen ist zu verstehen, die Jungen herunterschlagen. R. Jâqob sprach zu R. Jirmeja: Die Jungen sind von diesem und von jenem[64]erlaubt, die Eier sind von diesem und von jenem verboten. R. Aši sprach: Benötigen die Jungen noch der Mutter, so gleichen sie Eiern.

WENN DIE SCHATZMEISTER[65] HOLZ GEKAUFT HABEN, SO GIBT ES EINE VERUNTREUUNG BEIM HOLZ, NICHT ABER BEI DEN HOBELSPÄNEN UND NICHT BEIM LAUB.

GEMARA. Šemuél sagte: Man baute[66] profan[67]und heiligte es nachher. — Aus welchem Grund? — Wer Geld spendet, heiligt[68]es. Daher spreche er[69]: die Heiligkeit des Geldes werde auf das Bauwerk übertragen, und er gebe es den Werkmeistern als Lohn. Man wandte ein: Wofür verwandte man den Ueberschuss[70]vom Räucherwerk? — man reservirte ihn als Lohn für die Werkmeister. Man weihte ihn durch das Geld für die Werkmeister aus und gab ihn den Werkmeistern, sodann kaufte man ihn von diesen zurück [für Geld] von der neuen Hebe[71]. Weshalb denn, man sollte ihn ja durch Bauarbeiten ausweihen!? — Wenn keine Bauarbeiten da sind. — Er spricht ja von Geld für die Werkmeister!? — Wenn keine Bauarbeiten entsprechend dem Geld da sind. — Šemuél sagte ja aber, dass, wenn man Heiliges im Wert einer Mine durch den Wert einer Peruṭa ausgeweiht hat, die Ausweihung giltig sei!? — Dies nur, wenn bereits geschehen, von vornherein aber nicht. R. Papa erklärte: Dies ist der Grund, weshalb man profan baute: die Gesetzlehre ist nicht für die Dienstengel[72]gegeben worden. Es kann nämlich vorkom-

64. Wenn der Vogel Zweige vom selben Baum abgebrochen u. aus diesem ein Nest gebaut hat. 65. Da es sich lose am Baum befindet. 66. Von dem des Heiligtums u. von dem der Ašerah. 67. Des Tempels, zur Verwendung für den Tempel. 68. Bei Arbeiten am Tempel. 69. Die Baumaterialien wurden entweder auf Borg gekauft od. zunächst mit profanem Geld bezahlt. 70. Wenn man dafür Profanes kauft, begeht der Verkäufer daran eine Veruntreuung. 71. Der Schatzmeister. 72. Vgl. S. 481 N. 211. 73. Vom Tempelschatz; vgl. Bd. III S. 879 Z. 1ff. 74. Man kann nicht vor-

גמרא. אמר ריש לקיש אין מועלין בכולן אבל מועלין[4]בשלשה לוגין והא קתני סיפא נתנן לצלוחית מועלין[5]בהן מכלל דרישא אפילו בשלשת לוגין נמי[6]לא אלא אי איתמר אסיפא איתמר מועלין בהן אמר ריש לקיש אין מועלין אלא בשלשה לוגין ורבי יוחנן אמר מועלין בכולן למימרא[7]דקסבר ריש לקיש יש שעור למים והתנן[8]אמר רבי[1]אלעזר המנסך מי חג בחג בחוץ[10a] חייב ואמר[9]רבי יוחנן משום מנחם[10]יודפאה רבי[11]אלעזר בשיטת רבי עקיבא[12]אמר דדריש נסכיהם אחד[13]ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואמר ריש לקיש אי מה יין[14]שלשה לוגין אף מים[15]שלשה לוגין מכלל דסבר ריש לקיש אין שיעור למים[10]לטעמא דמנחם[10]יודפאה קאמר:

[1.] [120] קן שבראש[17]האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין[18]שבאשירה יתיז בקנה המקדיש את החורש מועלין בכולו:

גמרא. איתמר עבודה זרה[19]שנשתברה מאיליה[14 41b] רבי יוחנן אמר אסורה[20]וריש לקיש אמר מותרת רבי יוחנן אמר אסורה דלא בטלה[21]גוי וריש לקיש אמר מותרת מימר אמר היא גופה לא מצלה לדידי מצלה [20] לי איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן הקן שבראש האילן של הקדש[22]אין נהנין ואין מועלין[18]שבאשירה יתיז בקנה

B 4 בשלש || M 5 — בהן || M 6 — לא ... לוגין || M 7 מאי קסבר || M 8 ר״א או׳ || M 9 רב אסי || 10 B יודאפה || P 11 אלישע || M 12 אמרה || M 13 נסכי || M 14 שלש || M 15 + נמי || M 16 יין וא׳ נס׳ מים || M 17 — ה || M 18 + ו || M 19 שנשתרש׳ למנחם || M 20 — ו || M 21 — גוי || 22 לא נה׳ ולא.

GEMARA. Reš-Laqiš sagte: Es gibt keine Veruntreuung beim ganzen, wol aber gibt es dabei eine Veruntreuung, wenn es drei Log[51]sind. — Er lehrt ja aber im Schlußsatz, dass, wenn man es in die Flasche getan hat, es dabei eine Veruntreuung gebe, wonach es im Anfangsatz auch bei drei Log keine gibt!? — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so bezieht es sich auf den Schlußsatz: so gibt es dabei eine Veruntreuung; hierzu sagte Reš-Laqiš: Es gibt dabei eine Veruntreuung, nur bei drei Log. R. Johanan sagt, es gebe eine Veruntreuung beim ganzen. — Demnach[52]ist Reš-Laqiš der Ansicht, für das Wasser sei ein Quantum festgesetzt, und [dem widersprechend] wird gelehrt: R. Eleâzar[53] sagt, wer am Hüttenfest das für das Hüttenfest bestimmte Wasser ausserhalb[54]giesst, sei schuldig[55]. Hierzu sagte R. Johanan im Namen des Menaḥem aus Jodpath[56], R. Eleâzar habe es nach der Ansicht R. Âqibas gesagt, der [das Wort] *ihre Gussopfer*[57]auslegt: das Wassergiessen und das Weingiessen. Und hierzu sagte Reš-Laqiš:Demnach sollte doch, wie beim Wein[58]drei Log erforderlich sind, auch beim Wasser drei Log erforderlich sein!? Reš-Laqiš ist somit der Ansicht, für das Wasser sei kein Quantum festgesetzt!? — Er sagte es nach der Ansicht des Menahem aus Jodpath.

VON EINEM NEST AM WIPFEL EINES BAUMS DES HEILIGTUMS DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG. DAS AUF EINER AŠERAH[59] DARF MAN MIT EINER STANGE HERUNTERSCHLAGEN[60]. HAT JEMAND EINEN WALD GEWEIHT, SO GIBT ES EINE VERUNTREUUNG BEI ALLEM[61].

GEMARA. Es wurde gelehrt: Wenn ein Götze von selber zerbrochen ist, so ist er[62], wie R. Johanan sagt, verboten, und wie Reš-Laqiš sagt, erlaubt. R. Johanan sagt, er sei verboten, weil der Nichtjude ihn nicht entheiligt[63]hat, und Reš-Laqiš sagt, er sei erlaubt, denn dieser denkt: er kann sich selbst nicht schützen, wie sollte er mich schützen. Reš-Laqiš wandte gegen R. Johanan ein: Von einem Nest am Wipfel eines Baums des Heiligtums darf man nicht nutzniessen, jedoch gibt es dabei keine Veruntreuung. Das auf einer Ašerah darf man mit einer Stange herunterschlagen. Doch wol, wenn er von

51. Das zur Wasserprozession erforderliche Quantum. 52. Wenn eine Veruntreuung am Geheiligten nur bei 3 Log erfolgt. 53. Manche Texte haben hier als auch in der Parallelstelle (Bd. VIII S. 366 Z. 3ff.) Eliêzer. 54. Des Tempels. 55. Wie bei der Darbringung von Opfern ausserhalb des Tempels. 56. Vgl. Bd. VIII S. 366 N. 190. 57. Num. Kap. 29, in der Mehrzahl. 58. Bei der Weinlibation zum täglichen Brandopfer. 59. Götzenbaum; vgl. Bd. VII S. 962 Z. 18ff. 60. Jedoch nicht auf den Baum steigen, um von diesem keinen Nutzen zu haben. 61. Was sich in diesem befindet. 62. Zur Nutzniessung. 63. Durch zerbrechen; dies ist von selber erfolgt.

ולד המעשרות לא ינוק מן המעשרות ואחרים מתנדבין
בן ולד המוקדשין לא ינוק מן המוקדשין ואחרים
מתנדבין בן הפועלים לא יאכלו מן נרונרות הקדש
וכן פרה מכרשיני הקדש:

גמרא. קתני ולד המעשרות לא ינוק מן המעשרות
מנהני מילי אמר רב אחדבוי בר אמי אתיא העברה
העברה מבכור מה בכור מועלין בו אף חלב המעושרת
מועלין בו חלב המוקדש נמי אתיא אמו אמו מבכור:
הפועלים לא יאכלו כו': מאי טעמא אמר רב אחדבוי בר
אמי דאמר קרא לא תחסם שור בדישו דישו שלך ולא
דישו של הקדש הדש קלעילין בשדה הקדש מעל והא
בתליש בעינן אמר רבינא שמע מינה אבקה מעלי לה:
רשי אילן של הדיוט באין בשל הקדש ושל
הקדש באין בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין
מעין שהוא יוצא מתוך השדה של הקדש לא נהנין
ולא מועלין יצא חוץ לשדה נהנין ממנו המים שבכד
של זהב לא נהנין ולא מועלין נתנן בצלוחית מועלין
בהן ערבה לא נהנין ולא מועלין רבי אלעזר בר צדוק
אומר נוהנין היו הזקנים שנותנים ממנו בלולביהן:

M 87 המעושרת ‖ M 88 כך וולד מוק׳ ‖ M 89 כך — M 90 הגר׳ של הק׳ ‖ M 91 + לא תאכל ‖ M 92 אמו ‖ M 93 — ד ‖ M 94 מלעין בשדה ‖ M 95 רב הונא ‖ P 96 — של ‖ B 97 + ה ‖ B 98 + ש M 99 — מעין ... יצא ... מועלין ‖ P 1 אליעז ‖ B 2 שנהנים ‖ M 3 ממנה.

JUNGE VOM [VIEH]ZEHNTEN DARF NICHT VOM [VIEH]ZEHNTEN SAUGEN; MANCHE ABER SPENDEN SO. DAS JUNGE VON OPFERTIEREN DARF NICHT VON OPFERTIEREN SAUGEN; MANCHE ABER SPENDEN SO. DIE LOHNARBEITER DÜRFEN VON DEN DÖRRFEIGEN DES HEILIGTUMS NICHT ESSEN, EBENSO [NICHT] DIE [DRESCHENDE] KUH VON DEN WICKEN DES HEILIGTUMS.

GEMARA. Er lehrt, das Junge vom [Vieh]zehnten dürfe nicht vom [Vieh]zehnten saugen. Woher dies? R Ahadboj b. Ami erwiderte: Dies ist durch [den Ausdruck] *vorübergehen* vom Erstgeborenen[42] zu folgern: wie es beim Erstgeborenen eine Veruntreuung gibt, ebenso gibt es eine Veruntreuung bei der Milch des [Vieh]zehnten. Desgleichen ist es hinsichtlich der Milch von den Opfertieren durch [das Wort] *Mutter*[43] vom Erstgeborenen zu folgern.

DIE LOHNARBEITER DÜRFEN &C. NICHT ESSEN. Aus welchem Grund? R. Ahadboj b. Ami erwiderte: Die Schrift sagt:[44] *du sollst einem Ochsen beim Dreschen das Maul nicht schliessen*, beim Dreschen für dich[45], nicht aber beim Dreschen für das Heiligtum. Wer Hülsenfrüchte auf einem Feld des Heiligtums drischt, begeht eine Veruntreuung. — Dies gilt ja nur von Gepflücktem[46]!? Rabina erwiderte: Hieraus ist somit zu entnehmen, dass dabei der Staub[47] zuträglich ist.

WENN DIE WURZELN EINES BAUMS EINES GEMEINEN IN DAS [GEBIET] DES HEILIGTUMS ODER EINES DES HEILIGTUMS IN DAS [GEBIET] EINES GEMEINEN HINEINRAGEN, SO DARF MAN SIE NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES BEI IHNEN KEINE VERUNTREUUNG. VON EINER QUELLE, DIE AUS EINEM FELD DES HEILIGTUMS AUSGEHT, DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG; GELANGT SIE AUSSERHALB DES FELDES, SO DARF MAN DAVON NUTZNIESSEN. VOM WASSER IM GOLDNEN KRUG[48] DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG; HAT MAN ES IN DIE FLASCHE[49] GETAN, SO GIBT ES DABEI EINE VERUNTREUUNG. VON DER BACHWEIDE[50] DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG. R. ELEÂZAR B. R. ÇADOQ SAGTE: BEI DEN ALTEN WAR ES BRAUCH, DAVON IN IHRE FESTSTRÄUSSE ZU TUN.

40. Das profan ist. 41. Nach den Kommentaren: bei der Absonderung des Tiers schliessen sie die Milch aus u. behalten sich vor, das Junge säugen zu lassen. 42. Vgl. S. 347 N. 85. 43. Das sowol beim Erstgeborenen (Ex. 22, 29) als auch beim Opfertier (Lev. 22, 27) gebraucht wird. 44. Dt. 25,4. 45. Das Suffix am W. בדישו wird auf den Eigentümer bezogen. 46. Was nicht am Boden haftet, u. um so weniger sollte dies vom Boden selber gelten. 47. Der nicht am Boden haftet u. in die Hülsenfrüchte dringt. 48. Das für die Wasserprozession am Hüttenfest reservirt wurde; vgl. Bd. III S. 134 Z. 9ff. 49. Wodurch es geheiligt wird. 50. Zur Ausschmückung des Altars am Hüttenfest; cf. ib. S. 124 Z. 1ff.

כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו ללשבה:

לב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין במה דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית הקדיש תרנגולת מועלין[74]בה ובביצתה[75]חמורה מועלין בה ובחלבה:

גמרא. אלא גבי מזבח כי אקדשה קדושת דמים[76]לא אית בה מעילה אמר רב פפא חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים[77]כשהקדיש קדושת הגוף לגבי מזבח אבל הקדישו קדושת דמים לגבי מזבח נעשה כמי שהקדישו לבדק הבית הקדיש תרנגולת[78]מועלין בה ובביצתה[75]חמורה מועלין בה ובחלבה:

ל הראוי למזבח ולא לבדק הבית לבדק הבית ולא למזבח לא למזבח[79]ולא לבדק הבית מועלין בה כיצד הקדיש בור מלא מים[80]אשפות מלאות זבל שובך מלא יונים אילן מלא פירות שדה מלא עשבים מועלין בהן ובמה[82]שבתוכן אבל אם הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים אשפה ואחר כך נתמלא זבל שובך ואחר כך נתמלא יונים אילן ואחר כך נתמלא פירות שדה ואחר כך[83]נתמלא עשבים מועלין בהן ואין מועלין[84]במה שבתוכן רבי יוסי אומר המקדיש את השדה[85]והאילן מועלין בהן[86]ובגידוליהן מפני שהן גידולי הקדש

denn R. Eleâzar sagte: Ueberall, wo die Weisen gesagt haben, es sei heilig und nicht [ganz] heilig, fällt der Erlös der Tempelkasse zu[37].

VON DER MILCH DER OPFERTIERE UND DEN EIERN [GEHEILIGTER] TURTELTAUBEN DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES BEI IHNEN KEINE VERUNTREUUNG. DIES GILT NUR VON HEILIGTÜMERN FÜR DEN ALTAR, BEI HEILIGTÜMERN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS ABER GIBT ES, WENN MAN EINE HENNE GEWEIHT HAT, EINE VERUNTREUUNG BEI DIESER UND BEI IHREM EI, WENN EINE ESELIN, EINE VERUNTREUUNG BEI DIESER UND IHRER MILCH.

GEMARA. Demnach[38]gibt es beim Geheiligten für den Altar, wenn man seinen Geldwert geweiht hat, keine Veruntreuung!? R. Papa erwiderte: Die Mišnah ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: dies gilt nur von dem Fall, wenn man es körperlich für den Altar geweiht hat, wenn man aber seinen Geldwert für den Altar geweiht hat, so ist es ebenso, als hätte man es für den Tempelreparaturfonds geweiht; hat man eine Henne geweiht, so gibt es eine Veruntreuung bei dieser und bei ihrem Ei, wenn eine Eselin, so gibt es eine Veruntreuung bei dieser und bei ihrer Milch.

BEI ALLEM, WAS FÜR DEN ALTAR GEEIGNET IST UND NICHT FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS, FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS UND NICHT FÜR DEN ALTAR, WEDER FÜR DEN ALTAR NOCH FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS, GIBT ES EINE VERUNTREUUNG. ZUM BEISPIEL: HAT JEMAND EINE ZISTERNE VOLL WASSER, EINEN MISTHAUFEN VOLL DÜNGER, EINEN TAUBENSCHLAG VOLL TAUBEN, EINEN BAUM VOLL FRÜCHTE, ODER EIN FELD VOLL GEWÄCHSE GEWEIHT, SO GIBT ES EINE VERUNTREUUNG BEI DIESEN UND BEI DEM, WAS DARINNEN; WENN MAN ABER EINE ZISTERNE GEWEIHT HAT, UND SIE NACHHER MIT WASSER GEFÜLLT WURDE, EINEN MISTHAUFEN, UND ER NACHHER MIT DÜNGER GEFÜLLT WURDE, EINEN TAUBENSCHLAG, UND ER NACHHER MIT TAUBEN GEFÜLLT WURDE, EINEN BAUM, UND ER NACHHER VOLL FRÜCHTE WURDE, ODER EIN FELD, UND ES NACHHER VOLL GEWÄCHSE WURDE, GIBT ES EINE VERUNTREUUNG BEI IHNEN SELBST, NICHT ABER BEI DEM, WAS IN IHNEN[39]. R. JOSE SAGTE: WENN JEMAND EIN FELD ODER EINEN BAUM GEWEIHT HAT, SO GIBT ES EINE VERUNTREUUNG BEI DIESEN SELBST UND BEI IHREN ERZEUGNISSEN, WEIL SIE ERZEUGNISSE DES GEHEILIGTEN[40]SIND. DAS

74 בהן P ‖ 75 חמור VM ‖ 76 לא — M ‖ 77 B כשהקדישו M ‖ 78 + לבה״ב M ‖ 79 ו — M ‖ 80 בו M ‖ 81 אשפה מלאה M ‖ 82 שבתוכה. B ‖ 83 שבתוכו P ‖ 84 נתמלאו P ‖ 85 מה שבתוכה M ‖ 86 ואת האילן ‖ ובגידולה. B

37. Deshalb ist es zur Nutzniessung verboten, unterliegt aber nicht der Veruntreuung. 38. Nach dem Wortlaut unsrer Mišnah. 39. Sie sind Zuwachs des Geheiligten. 40. Er streitet nur hinsichtl. dieser beiden Fälle, weil der Zuwachs von diesen kommt, während er bei dem andren von anderwärts kommt.

רבי יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה
יתיב[1] עולא וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב[2] חסדא
מאן שמע לך ולרבי יוחנן רבך[3] קדושה שבהן[4] תיכן
הלכה אמר ליה[5] תיקשי מתניתין תורין שלא הגיע זמנן
יבני יונה[6] שעבר זמנן לא נהנין ולא מיעלין תכא נמי
נימא קדושה שבהן[7] היכן הלכה[8] אמר ליה מודינא לך
דאיכא מעילה מדרבנן וקשיא לי מי[9] איכא[10] מידי
דמעיקרא[11] לא אית ביה מעילה ולבסוף אית ביה מעילה
ילא והא איכא דם דמעיקרא לית[12] בה מעילה ולבסוף
אית[13] בה מעילה דתנן דם בתחלה אין מיעלין בו[14] יצא
לנחל קדרון מיעלין בו אמרי התם נמי איכא[15] מעילה
מעיקרא דאמר רב[16] המקיז דם לבהמת קדשים אסור
בהנאה ומועלין[17] בו: גופא אמר רב הונא אמר[18] רב המקיז
דם לבהמת קדשים אסור בהנאה ומועלין בו מתיב
רב המנונא חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא
מיעלין אמר ליה כי קאמרינן לגבי דם[19] דלא מתקיימת
בלא דם אבל חלב[20] דקא מקיימא בלא חלב לא מתיב
רב משרשיא הזבל והפרש שבחצר[21] אין נהנין ואין
מועלין[22] אמאי הכא נמי לא מקיים[23] דלא פרש אמרי מאי
איריא הדין פרש דמן עלמא קאתי לה אזיל האי אתי
אחרינא לאפוקי דם[24] מניפיה הוא קא תני לא נהנין ולא
מועלין[25] מסייעא ליה לרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר

+ B 55 | חסדא — P 54 | עולא. M רבה — P 53
וכי || M 56 ותיק׳ לך מת׳ || P 57 שהגיע || M 58 אלא
מוד׳ || P 59 — מידי || M 60 ליח || M 61 ביה ||
+ M 64 | נמי דמעיק | M 63 | יצא ... אמרי — M 62
הונא א״ר זעירא | M 65 — בו | M 66 זעירי | M 67
— דלא ... דם | M 68 דקמתקיים | M 69 לא נת׳ ולא
+ B 70 ויפלו דמיו ללשכה. M ואמאי הכי לא מיקיימ׳ דליח
מ״א הדין דלא פרש מעלמ׳ קא׳ ליה || B 71 בלא || M 72
+ ד. B מגופה הא || B 73 + ודמיו ללשכה.

Ûla sagte im Namen R. Johanans: Wenn Opfertiere verendet sind, so unterliegen sie nach der Gesetzlehre nicht mehr der Veruntreuung. Als Ûla sass und diese Lehre vortrug, sprach R. Hisda zu ihm: Wer wird auf dich und auf deinen Lehrer R. Johanan hören; wo sollte denn die ihnen anhaftende Heiligkeit hingekommen sein? Jener erwiderte: Dieser Einwand ist ja auch gegen unsre Mišnah zu richten: von den Turteltauben die das Alter noch nicht erreicht haben, und von den jungen Tauben, die das Alter überschritten haben, darf man nicht nutzniessen, jedoch gibt es bei ihnen keine Veruntreuung; wo sollte denn auch hierbei die ihnen anhaftende Heiligkeit hingekommen sein!? Dieser entgegnete: Ich pflichte dir bei, dass es rabbanitisch dabei eine Veruntreuung gebe, und habe einzuwenden: gibt es denn etwas, wobei es anfangs[32] keine Veruntreuung gibt, später aber eine Veruntreuung gibt!? — Etwa nicht, dies ist ja beim Blut[33] der Fall: anfangs gibt es dabei keine Veruntreuung, später aber gibt es dabei eine Veruntreuung!? Es wird nämlich gelehrt: Beim Blut gibt es anfangs keine Veruntreuung, kommt es in den Bach Qidron, so gibt es dabei eine Veruntreuung. — Ich will dir sagen, dabei gibt es auch anfangs eine Veruntreuung, denn Rabh sagte, wenn man einem Opfertier zur Ader lässt, sei [das Blut] zur Nutzniessung verboten und es gebe dabei eine Veruntreuung.

Der Text. R. Hona sagte im Namen Rabhs: Wenn man einem Opfertier zur Ader lässt, so ist [das Blut] zur Nutzniessung verboten und es gibt dabei eine Veruntreuung. R. Hamnuna wandte ein: Von der Milch der Opfertiere und den Eiern [geheiligter] Turteltauben darf man nicht nutzniessen, jedoch gibt es bei ihnen keine Veruntreuung!? Dieser erwiderte: Wir sagen es nur vom Blut, denn ohne Blut kann [das Vieh] nicht bestehen, nicht aber von der Milch, denn es kann auch ohne Milch bestehen. R. Mešaršeja wandte ein: Vom Dünger und vom Kot[34] die im Hof, darf man nicht nutzniessen, jedoch gibt es dabei keine Veruntreuung. Weshalb denn, es kann ja auch ohne Kot nicht bestehen[35]!? — Ich will dir sagen, der Kot kommt von auswärts[36], und wenn dieser abgeht, kommt andrer, das Blut aber kommt von seinem Körper. — Er lehrt, man dürfe davon nicht nutzniessen, jedoch gebe es dabei keine Veruntreuung. Dies ist eine Stütze für R. Eleâzar,

32. Dieser Einwand betrifft Turteltauben, die das Alter noch nicht erreicht haben; verendete Opfertiere waren vorher heilig, diese sollten für die Heiligung ungeeignet sein. 33. Das ebenfalls zuerst, vor der Sprengung, nicht heilig ist. 34. Von Opfertieren. 35. Etwas Kot muss sich im Darm immer befinden. 36. Von der Nahrung, die das Vieh zu sich nimmt.

כרבי אלעזר בר רבי צדוק דאי קלט אמרי לא[43]ומדרבנן והא קרא קנסיב לה אסמכתא:

ישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין המקדיש דישון בתחלה מועלין[44]בה תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין:

גמרא. בשלמא °מזבח החיצון דכתיב ביה °ושמו אצל המזבח[45]מזבח הפנימי[46]מנלן אמר רבי אלעזר דאמר קרא °והסיר את מראתו בנוצתה אם אינו ענין למזבה החיצון תניהו ענין למזבח הפנימי[26]איבא ואידי ואידי [47]במזבח החיצון ולקבוע ליה מקום אם כן ליתא קרא אצל המזבח מאי °הדשן[48]דאפילו מזבח הפנימי מנירה מנלן דשן הדשן:

בי שמעון אומר תורין שלא הגיע זמנן מועלין בהן בני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין[49]בהן:

גמרא. בשלמא[50]רבי שמעון כדקתני טעמא °שהיה רבי שמעון אומר כל הראוי לאחר זמן והקדישו בתוך זמנו הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת אלא רבנן מאי שנא ממחוסר זמן אמרי מחוסר זמן מידי דהוה אבעל מום דבר פדיון הוא אבל הני עופות[51]כיון דאין מום פוסל בעופות אין[52]לעופות פדיון: °אמר עולא אמר

dass unsre Mišnah die Ansicht des R. Eleâzar b. R. Çadoq vertritt". — Auch wenn man ihn aufgefangen[23]hat, sagen sie, es gebe keine [Veruntreuung], wol aber rabbanitisch. — Er beruft sich ja aber auf einen Schriftvers!? — Dies ist nur eine Anlehnung.

BEI DER ENTASCHUNG DES INNERN ALTARS UND DES LEUCHTERS DARF MAN DAVON NICHT NUTZNIESSEN, AUCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG. WENN JEMAND DIE ENTASCHUNG[24]GEWEIHT HAT, SO GIBT ES DABEI VORHER[25]EINE VERUNTREUUNG. VON DEN TURTELTAUBEN, DIE DAS ALTER NOCH NICHT ERREICHT HABEN, UND DEN JUNGEN TAUBEN, DIE DAS ALTER ÜBERSCHRITTEN HABEN, DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES BEI IHNEN KEINE VERUNTREUUNG.

GEMARA. Erklärlich ist dies vom äusseren Altar, denn bei diesem heisst es: *er tue sie neben den Altar*, woher dies aber vom inneren Altar? R. Eleâzar erwiderte: Die Schrift sagt:[26]*er entferne den Kropf samt dem Unrat*, und da dies[27]nicht auf den äusseren Altar zu beziehen[28]ist, so beziehe man es auf den inneren Altar. — Vielleicht ist beides auf den äusseren Altar zu beziehen, und dies gibt nur die Stelle[29]an!? — Demnach sollte die Schrift nur gesagt haben: *neben den Altar*, wenn es aber noch[17]*die Asche* heisst, so besagt dies, dass dies auch vom inneren Altar gilt. — Woher dies von der Leuchte? — Aus *Asche, die*[30]*Asche.*

RŠIMÔN SAGTE: BEI DEN TURTELTAUBEN, DIE DAS ALTER NOCH NICHT ERREICHT HABEN, GIBT ES EINE VERUNTREUUNG; VON DEN JUNGEN TAUBEN, DIE DAS ALTER ÜBERSCHRITTEN HABEN, DARF MAN NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES BEI IHNEN KEINE VERUNTREUUNG.

GEMARA. Erklärlich ist die Ansicht R. Šimôns, dessen Grund gelehrt wird, denn R. Šimôn sagte, wenn es nach einer Zeit geeignet ist und man es innerhalb der Zeit geheiligt hat, so übertrete man das Verbot, jedoch sei es nicht mit der Ausrottung belegt, womit ist es aber nach den Rabbanan bei diesen anders als bei dem, dem das Alter noch fehlt[31]!? — Ich will dir sagen, bei dem, dem das Alter noch fehlt, verhält es sich ebenso, wie bei einem Gebrechenbehafteten, das ausgelöst werden kann, beim Geflügel aber, das durch ein Gebrechen nicht untauglich wird, gibt es auch keine Auslösung.

M 46 ‖ אלא + M 45 ‖ בו M 44 ‖ רבנן + P 43 — מנלן ‖ M 47 למה"ח לקב' לו ‖ M 48 ואפי' מה"ף אשכחן מזבח מנ' מנלן אתיא דשן דשן ‖ M 49 — בהן ‖ 50 M + ל ‖ M 51 — כיון ‖ M 52 להם.

22. Dass der abfliessende Wein im Schacht zurückblieb; nach den Rabbanan floss er in den Kanal, sodass eine Veruntreuung nachher garnicht möglich war. 23. Beim Abfliessen. 24. Die Handlung, den Wert derselben. 25. Bevor das Gebot ausgeübt worden ist. Das W. בתחלה gehört, wie in der vorangehenden Mišnah, zum folgenden Satz u. hat die gleiche Bedeutung. Dies der einfache Sinn unsrer Mišnah, alle anders lautenden Erklärungen sind nicht befriedigend u. nach diesen das W. בתחלה störend. 26. Lev. 1,16. 27. Das weiter folgende Gebot, es auf den Aschenhaufen zu werfen. 28. Weil dies schon an andrer Stelle (Lev. 6,3) geboten ist. 29. Wohin es zu werfen ist. 30. Vom Artikel "die". 31. Solches ist trotzdem heilig; vgl. S. 187 Z. 21 ff.

lehren zwei Schriftverse dasselbe, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nicht [auf anderes] zu folgern. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, man dürfe von den Gliedern des fortzuschickenden Bockes nicht nutzniessen, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, man dürfe von diesen nutzniessen!? — Von der Abhebung der Asche und von den Priestergewändern[12] lehren zwei Schriftverse dasselbe, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nicht [auf anderes] zu folgern. — Allerdings nach den Rabbanan, welche erklären:[13] *er lege sie da nieder*, dies lehre, dass sie verwahrt werden müssen, wie ist es aber nach R. Dosa zu erklären, welcher sagt, ein gemeiner Priester dürfe sie benutzen!? — Von der Abhebung der Asche und vom genickbrochenen Kalb[14] lehren zwei Schriftverse dasselbe. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, es sei nicht zu folgern, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, es sei wol zu folgern!? — Es sind zwei Ausschliessungen vorhanden; da[15] heisst es: *dem das Genick gebrochen wurde*, und dort[16] heisst es: *er tue sie neben den Altar*; nur diese[17], andre aber nicht.

BEIM TRANKOPFER GIBT ES ANFANGS EINE VERUNTREUUNG &c. Es wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah nicht die Ansicht des R. Eleâzar b. R. Çadoq vertritt, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar b. R. Çadoq sagte: Zwischen der Rampe und dem Altar, an der Westseite der Rampe, war ein kleiner Schacht, und einmal in siebzig Jahren pflegten die Priesterjünglinge da hinabzusteigen, den gleich getrockneten Feigen geronnenen Wein heraufzuholen und ihn in Heiligkeit zu verbrennen, denn es heisst:[19] *in Heiligkeit ist das Rauschtrank-Trankopfer dem Herrn zu giessen*; wie das Giessen in Heiligkeit, ebenso das Verbrennen in Heiligkeit. — Wieso geht dies hieraus hervor? Rabina erwiderte: Dies ist durch [das Wort] *Heiligkeit* zu folgern; hier heisst es *in Heiligkeit* und dort[20] heisst es: *du sollst das übrige im Feuer verbrennen, es darf nicht gegessen werden, denn es ist heilig*; wie das Verbrennen des Uebriggebliebenen in Heiligkeit zu erfolgen hat, ebenso auch dies in Heiligkeit. — Du kannst auch sagen, die des R. Eleâzar b. R. Çadoq, wenn man ihn nämlich aufgefangen[21] hat. Manche lesen: Es wäre anzunehmen,

תבאן באחד וכל שני כתיבין הבאן באחד אין מרמזין
הניחא למאן דאמר איבעי שעיר המשתלח אין נהנין
מהן אלא למאן דאמר נהנין מהן מאי איכא למימר
משום דהויה ליה תרומת הדשן וכגדי בחוצה שני
כתובין הבאין באחד וכל שני כתיבין תבאן באחד
אין מרמדין הניחא לרבנן דאמרי והניהם שם מלמד
שהן טעונין גניזה שפיר אלא לרבי יוסא דאמר מותר
להשתמש בהן בהן הדיוט מאי איכא למימר משום
דהוה תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתיבין הבאין
באחד הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן
דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי
כתיב התם הערופה וכתיב התם ושמו אצל המזבח
הני אין מידי אחריני לא: נסכים בתחלה מועלין בהן
[וכו']: לימא מתניתין דלא כרבי אלעזר בר רבי צדוק
דתניא רבי אלעזר בר רבי צדוק אומר לול קטן היה
בין כבש למזבח במערבו של כבש אחת לשבעים שנה
פרחי כהונה יורדין בו ומביאין יין קרוש שהוא דומה
לעגילי דבילה ושורפין אותה בקדושה שנאמר בקדש
הסך נסך שכר לה' כשם שניסוכה בקדושה כך שריפתה
בקדושה מאי משמע אמר רבינא אתיא קודש קודש
כתיב הכא בקודש וכתיב התם ושרפת את הנותר
באש (ו)לא יאכל כי קדש הם מה נותר שריפתו
בקדושה אף האי נמי בקדושה אפילו תימא רבי אלעזר
בר רבי צדוק דאי קלט איכא דאמרי לימא מתניתין

29 M — מהן ‖ 30 M תרי מיעוטי כתיבי אלא משום דהויא תה ד ‖ 31 M — הבא׳ ‖ 32 M — מלמד ‖ P 33 — כהן ‖ 34 M — משום ... למימר ‖ 35 M הער׳ והכא כתי׳ ושמו ‖ 36 P קידוש ‖ 37 M אותו ‖ 38 M — כשם ... משמע ‖ 39 MP + ו ‖ 40 M בקדש גבי נותר מה להלן שר׳ בקדש אף כאן שר׳ בקדש ‖ 41 M דאיקלש ‖ 42 M אפי׳ תימ׳ רבנן ומדרבנן.

---

12. Dass es bei ihnen eine Veruntreuung gebe, obgleich das Gebot ausgeübt worden ist. 13. Des Hochpriesters, die er nach dem Gebrauch am Versöhnungstag nicht mehr benutzen darf. 14. Lev. 16,23. 15. Wegen eines ungesühnten Mordes; cf. Dt. 21,1 ff. 16. Dt. 21,6. 17. Ib. 6,3. 18. Vgl. N. 12. 19. Num. 28,7. 20. Ex. 29,34. 21. Beim Abfliessen, bevor er den Grund des Schachtes erreicht hat; am Grund des Schachtes wird er durch diesen heilig.

[10]יביאו עולה ומועלין בהן דמי שלמים[11]יביאו שלמים ונאכלין ליום אחד[12]ואין טעונין לחם:

גמרא. מתקיף לה ריש לקיש וליתני נמי המפריש מעות[13]לקינים לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין להביא תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן אמר [14]רבא אמרה תורה במעות סתומין הבא שלמים אמרה תורה[15]הבא תורין שלא הגיע זמנן[16]שאינן ראויין למזבח:

בי שמעון אומר הדם קל[17]בתחלה וחמור בסופו נסכין[18]חומר בתחלתן וקל בסופן דם בתחלתו אין מועלין[19]יצא לנחל קדרון מועלין בו נסכין[20]בתחלתן מועלין בהן ירדו לשיתין אין מועלין בהן:

גמרא. תנו רבנן מועלין[21]בדמים דברי רבי מאיר ורבי שמעון וחכמים אומרים אין מועלין[22]מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין אמר עולא אמר קרא ואני נתתיו לכם שלכם הוא דבי רבי ישמעאל תנא לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה רבי יוחנן אמר אמר קרא כי הדם הוא בנפש יכפר לפני כפרה[23]בלאחר כפרה [24]הוא מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה ואימא מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה וכי יש לך דבר שנעשית מצותו[25]ויש בו מעילה אמאי לא[26]הרי תרומת הדשן [27]שנעשה מצותו [28]ויש בו מעילה משום דהוה ליה תרומת הדשן ואיברי שעיר המשתלח שני כתובין

M 13 || ואינן VM 12 || יביא MP 11 || יביא M 10
P 16 || הבא ◯ M 15 || רבה M 14 || לקינ׳ P — לקינו.
M 18 || בתחלתו M 17 || אינן [תורין שלה״ז] M — ש.
חמורין בתח׳ וקלים בסו׳ דם בתחלה || בו יצא לנ״ק ◯ M 19
M 22 || בדמיהן P 21 || בתחלה (M בתחל׳) || מ״ב P 20
ע״ך ל״ף אלא מדרבנן אבל מדאור׳ אין מועלין מנהני מילי א׳
M 25 || הוא P 23 || הוא לאחר M 24 - עולא דא׳
M 27 דנעשית מצותה ומועלין || ו + M 26 || ומועלין בו ואמ׳
בה משום דהוי׳ תר׳ || P 28 — ו.

EIN BRANDOPFER ZU BRINGEN, UND ES GIBT DABEI EINE VERUNTREUUNG, UND FÜR DAS GELD FÜR DAS FRIEDENSOPFER IST EIN FRIEDENSOPFER ZU BRINGEN, DAS EINEN TAG ZU ESSEN IST UND DES BROTES° NICHT BENÖTIGT.

GEMARA. Reš-Laqiš wandte ein: Sollte er auch den Fall lehren, wenn jemand Geld für ein Taubenpaar abgesondert hat, das man nicht nutzniessen darf, wobei es jedoch keine Veruntreuung gibt, weil man dafür Turteltauben, die das Alter noch nicht erlangt haben, oder junge Tauben, die das Alter überschritten haben, bringen kann!? Raba erwiderte: Die Gesetzlehre sagt, dass man für Geld ohne Bestimmung Friedensopfer bringe, aber sagt etwa die Gesetzlehre, dass man dafür Turteltauben, die das Alter noch nicht erlangt haben, bringe, die für den Altar ungeeignet sind!?

RIŠIMÔN SAGTE: BEIM BLUT IST ES ANFANGS LEICHTER UND SPÄTER STRENGER, BEIM TRANKOPFER ABER IST ES ANFANGS STRENGER UND SPÄTER LEICHTER. BEIM BLUT GIBT ES ANFANGS KEINE VERUNTREUUNG, KOMMT ES IN DEN BACH QIDRON, SO GIBT ES DABEI EINE VERUNTREUUNG; BEIM TRANKOPFER GIBT ES ANFANGS EINE VERUNTREUUNG, KOMMT ES IN DEN ABFLUSSKANAL, SO GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Beim Blut gibt es eine Veruntreuung — Worte R. Meírs und R. Šimôns; die Weisen sagen, es gebe dabei keine Veruntreuung. Was ist der Grund desjenigen, welcher sagt, es gebe dabei keine Veruntreuung? Ûla erwiderte: Die Schrift sagt:[8]*ich habe es euch gegeben*, es ist eures. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: [8]*Zu sühnen*, ich habe es zur Sühne gegeben, nicht aber zur Veruntreuung. R. Johanan erklärte: Die Schrift sagt:[8]*denn das Blut mit der Seele entsühnt es*, vor der Sühne wie nach der Sühne; wie es dabei nach der Sühne keine Veruntreuung gibt, ebenso gibt es dabei vor der Sühne keine Veruntreuung. — Vielleicht aber: wie es dabei vor der Sühne eine Veruntreuung[9] gibt, ebenso gibt es dabei eine Veruntreuung nach der Sühne!? — Gibt es denn etwas, wobei es eine Veruntreuung gibt, nachdem damit das Gebot ausgeübt worden ist!? — Wieso denn nicht, dies ist ja bei der Abhebung der Asche[10] der Fall: damit ist das Gebot ausgeübt worden, dennoch gibt es dabei eine Veruntreuung!? — Von der Abhebung der Asche und den Gliedern des fortzuschickenden Bockes[11]

6. Das zum Friedensopfer gehört; cf. Lev. 7,12ff. 7. Die untauglich u. nicht Eigentum Gottes sind. 8. Lev. 17,11. 9. Da das Gebot damit noch nicht ausgeübt worden ist. 10. Vom Altar. 11. Des Sündenbockes am Versöhnungstag; cf. Lev. 16,6ff.

DRITTER ABSCHNITT

לד חטאת ׳ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ימותו׳ ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו׳ הבעלים תמות ואינה עושה ׳תמורה ולא נהנין ולא מועלין ׳ואם עד שלא כיפרו ׳הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ׳ויקחו בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה:

Tem. 29b

Fol. 11

גמרא. ׳מאי שנא רישא דלא קא ׳מיפלגי ומאי שנא סיפא דקא מיפלגי רישא פסיקא ליה סיפא לא פסיקא ליה׳ הא תנא ליה גבי תמורה תנא התם משום תמורה תנא הכא משום מעילה:

Tem. 29b

מפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין לבא כולן שלמים מת והיו לו מעות סתומין ׳יפלו לנדבה ׳מעות מפורשים דמי חטאת ילכו לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה

(ij) Naz. 24b Mac. 4b

M 1 ○ ותי״ח ‖ M 2 שאב׳ ושע״ש ושנמ׳ ‖ M 3 — ה ‖ M 4 ○ תמ׳ ‖ M 5 ויקח׳ V ויביא ‖ M 6 [מ]פליג ומש״ס ד[מ]פליג ‖ M 7 + ו ‖ M 8 ילכו ‖ M 9 — מעות.

ÜBERSCHRITTEN HAT, DAS ABHANDEN GEKOMMEN WAR UND GEBRECHENBEHAFTET SICH EINFINDET, IST, WENN DER EIGENTÜMER BEREITS SÜHNE ERLANGT HAT, VERENDEN ZU LASSEN, AUCH KANN ES NICHT UMGETAUSCHT WERDEN, UND MAN DARF ES NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG; HAT DER EIGENTÜMER NOCH KEINE SÜHNE ERLANGT, SO IST ES WEIDEN ZU LASSEN, BIS ES EIN GEBRECHEN BEKOMMT, SODANN ZU VERKAUFEN UND FÜR DEN ERLÖS EIN ANDRES ZU KAUFEN, AUCH KANN ES UMGETAUSCHT WERDEN, UND ES GIBT DABEI EINE VERUNTREUUNG.

DAS JUNGE EINES SÜNDOPFERS, DAS EINGETAUSCHTE EINES SÜNDOPFERS UND DAS SÜNDOPFER, DESSEN EIGENTÜMER GESTORBEN IST, SIND VERENDEN ZU LASSEN. DAS DAS JAHR

GEMARA. Welchen Unterschied gibt es zwischen dem Anfangsatz, wobei er keinen Unterschied macht, und dem Schlußsatz, wobei er einen Unterschied macht? — Im Anfangsatz ist dies ausgemacht, im Schlußsatz ist dies nicht ausgemacht. — Dies lehrte er ja bereits [im Traktat vom] Umtausch!? — Da lehrt er es wegen des Falls vom Umtausch, hier lehrt er es wegen des Falls von der Veruntreuung.

WENN JEMAND GELD FÜR SEIN NAZIROPFER ABGESONDERT HAT, SO DARF MAN ES NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG, WEIL JEDE [EINZELNE MÜNZE] FÜR FRIEDENSOPFER[5] VERWENDET WERDEN KANN. WENN ER GESTORBEN IST UND GELD OHNE BESTIMMUNG HINTERLASSEN HAT, SO FÄLLT ES DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU; WENN GELD MIT BESTIMMUNG, SO IST DAS GELD FÜR DAS SÜNDOPFER IN DAS SALZMEER ZU WERFEN UND MAN DARF ES NICHT NUTZNIESSEN, JEDOCH GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG, FÜR DAS GELD FÜR DAS BRANDOPFER IST

1. Seines Alters, innerhalb dessen es darzubringen ist. 2. Ob der Eigentümer Sühne erlangt hat od. nicht. 3. Dass es immer verenden zu lassen ist, da es sich um ein Tier handelt, das nicht selber geheiligt worden ist od. keinen Eigentümer hat. 4. Vgl. S. 406 Z. 13ff. 5. Das vor dem Blutsprengen der Veruntreuung am Geheiligten nicht unterliegt (vgl. S. 606 Z. 26); der Naziräer hat auch ein solches darzubringen; cf. Num. 6,14.

שאין לו מתירין כיון שקידש בכלי חייבין עליו משום נותר וטמא ופיגול אין[93]בו:

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן יכול אין חייבין משום טומאה אלא בדבר שיש לו מתירין[94]ודין הוא ומה פיגול שהוא בידיעה אחת וקרבנו קבוע ולא הותר מכללו אין חייבין אלא על דבר שיש לו מתירין טומאה שהיא בשתי ידיעות וקרבנה עולה ויורד[95]והותר מכללה אינו דין שלא יהא חייב אלא על דבר שיש לו מתירין תלמוד לומר אמר אליהם לדרתיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם וגו' בכל הקדשים הכתוב מדבר יכול יהו חייבין[96]עליהן מיד תלמוד לומר אשר יקרב אמר רבי אלעזר[97]וכי יש נוגע[98]שהוא חייב הא כיצד כל דבר שיש לו מתירין אינו חייב עד שיקרבו מתירין וכל דבר שאין לו מתירין אינו חייב עד שיקדש בכלי:

P 93 בה || M 94 ○ ודין ... אלא בדב' שיל"ם || M 95 ○ והו' מכל' || M 96 עליו [מיד] || M 97 אילא || M 98 — שהוא.

BLIEBENEM UND UNREINEM, SOBALD ES IM [DIENST]GEFÄSS GEHEILIGT WORDEN IST, VERWERFLICHES ABER GIBT ES DABEI NICHT.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: Man könnte glauben, man sei wegen des Unreinen schuldig nur bei einer Sache, bei der es ein Erlaubtmachendes gibt, und dies wäre auch durch einen Schluss zu folgern: wenn man wegen des Verwerflichen, wobei nur ein einmaliges Bewusstwerden[50]erforderlich[51], das Opfer festgesetzt[52], und das nicht aus der Allgemeinheit heraus erlaubt worden ist, nur dann schuldig ist, wenn es durch andres erlaubt wird, um wieviel mehr ist man wegen des Unreinen, wobei ein zweimaliges Bewusstwerden[53] erforderlich, das Opfer ein auf- und absteigendes[54], und das aus der Allgemeinheit heraus erlaubt worden[55]ist, nur dann schuldig, wenn es durch andres erlaubt wird. Daher heisst es:[56]*sprich zu ihnen: Für eure Geschlechter: jeder, der von all eurem Samen nahet &*; die Schrift spricht von allen Opfern. Man könnte glauben, man sei wegen dieser sofort schuldig, so heisst es: *der nahet*[57]. R. Eleâzar erklärte: Ist man denn nur wegen des Berührens[58]schuldig? Vielmehr, wie folgt: wird es durch andres erlaubt, so ist man schuldig, erst wenn das Erlaubtmachende dargebracht worden ist, und wird es nicht durch andres erlaubt, so ist man schuldig, erst wenn es durch das [Dienst]gefäss geheiligt worden ist[59].

50. Dass man solches gegessen hat. 51. Um schuldig zu sein. 52. Für arm u. reich gleichmässig. 53. Dass man unrein war u. dass man Heiliges gegessen hat; vgl. Bd. VII S. 620 Z. 1ff. 54. Nach dem Vermögen des Darbringenden. 55. So ist beispielsweise das Pesaḥopfer in Unreinheit darzubringen; vgl. Bd. II S. 606 Z. 20ff. 56. Lev. 22,3. 57. Unter "nahen" versteht der T. die Eignung zur Darbringung, wenn es durch andres erlaubt wird. 58. Wenn das Opfer schon dargebracht ist. 59. Ebenso wird dies hinsichtl. des Uebriggebliebenen gefolgert; vgl. Bd. VIII S. 154 Z. 10ff.

יקנני כל קרבנות תמזבח למזבח ולא שנא דאיכפיר בעלים ולא שנא היכא דלא איכפור ריש"א רבי שמעון היא דאמר כל חטאת שביפרו בעליה תמות ריש"א רבי שמעון וסיפא רבנן אמר"ר נכיהא דבי כתיל לר"ש אשי"תבי אמר אביי ריש"א רבי שמעון וסיפא רבנן: אמר"רבא הכל מודים שאם נתנה מבשר קדשי קדשים שנטמא"קודם זריקה ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן"דפטור פשיטא"מאי קא מפסיד מהו דתימא בשר קדשי קדשים"שנטמא אית ליה מציית שריפה לבהנים אימורי קדשים קלים איכא מצוה להפוכי בצנורא קא משמע לן"דלא: אמר רבא הא"דאמרת כבר קרבה חטאת ילכו לים המלח הני מילי"דאיתידע ליה קמי כפרה אבל לאחר כפרה יפלו לנדבה מאי טעמא אין מפרישין מתהלה"לאבד:

[ix] קומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים מועלין בהם משהוקדשו "קדשן בכלי הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר"כפורים ובלינה וחייבין"עליו משום נותר ומשום טמא ופיגול אין בהן זה הכלל כל"שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול"ונותר וטמא"עד שיקריבו מתירין וכל

M 72 + היכא | M 73 — ולי"ש | M 74 בעלים ריש | ר"ש וסיפא | M 75 + ליה | B 76 + אין | M 77 עולא | M 78 מן בשר | M 79 — ק"ז | M 80 — ד | M 81 — מאי קמ"ל | M 82 שנטמאו אית להו | M 83 — דלא | M 84 דא' מר קרבה חטאתו | M 85 + הוא | B 86 לאיבוד | M 87 קדשו בכלי הוכשרו | M 88 כפר' | M 89 עליה' מש"ן וטמא [ואין חייב' עליהן מש"פ] זה"ך | M 90 + דבר | M 91 — ו | M 92 ○ עד שי"ם.

in das Salzmeer zu werfen; darauf aber lehrt er: alle Opfer für den Altar fallen dem Altar zu, einerlei ob der Eigentümer bereits Sühne erlangt hat oder er noch keine Sühne erlangt hat!? — Der Anfangsatz ist nach R. Šimôn, welcher sagt, das Sündopfer, dessen Eigentümer Sühne erlangt[42] hat, sei verenden zu lassen. — Der Anfangsatz nach R. Šimôn und der Schlußsatz nach den Rabbanan!? R. Gebiha aus Be-Kethil sprach zu R. Aši: [Freilich,] so sagte Abajje: der Anfangsatz nach R. Šimôn und der Schlußsatz nach den Rabbanan.

Raba sagte: Alle stimmen überein, dass, wenn jemand Fleisch von unrein gewordenem Hochheiligem vor dem Sprengen, oder Opferteile von [unrein gewordenem] Minderheiligem nach dem Sprengen niessbraucht hat, er frei sei. — Selbstverständlich, er hat ja keinen Schaden angerichtet[43]!? — Man könnte glauben, beim unrein gewordenen Fleisch vom Hochheiligen besteht ja ein Gebot für die Priester, es zu verbrennen, bei den Opferteilen vom Minderheiligen besteht ja ein Gebot, sie mit der Gabel umzuwenden[44], so lehrt er uns, dass dem nicht so ist.

Raba sagte: Das, was du sagst, wenn das Sündopfer bereits geschlachtet worden ist, sei [das Geld] in das Salzmeer zu werfen, gilt nur von dem Fall, wenn er sich[45] vor der Sühne bewusst wird, wenn aber nach der Sühne, fällt es der freiwilligen Spendenkasse zu, denn man sondert es nicht von vornherein zur Vernichtung ab[46].

[ix] BEIM HAUFEN[27], DEM WEIHRAUCH, DEM RÄUCHERWERK, DEM SPEISOPFER DER PRIESTER, DEM SPEISOPFER DES GESALBTEN PRIESTERS UND DEM SPEISOPFER ZUM TRANKOPFER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD SIE GEHEILIGT WORDEN SIND; SIND SIE IM [DIENST]GEFÄSS GEHEILIGT WORDEN, SO SIND SIE UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEN, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN; MAN IST IHRETWEGEN SCHULDIG WEGEN ÜBRIGGEBLIEBENEM UNREINEM, VERWERFLICHES ABER GIBT ES BEI IHNEN NICHT. DIE REGEL HIERBEI IST: BEI ALLEM, WOBEI ES EIN ERLAUBTMACHENDES[48] GIBT, IST MAN WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM NICHT EHER SCHULDIG, ALS BIS DAS ERLAUBTMACHENDE DARGEBRACHT WORDEN IST, UND BEI ALLEM, WOBEI ES KEIN ERLAUBTMACHENDES[49] GIBT, IST MAN SCHULDIG WEGEN UEBRIGGE-

43. Durch ein andres Opfertier, wenn es abhanden gekommen war. 44. Da sie zu nichts verwendbar sind. 45. Somit haftet ihnen eine Heiligkeit an. 46. Der Veruntreuung. 47. Da er Sühne erlangt hat, so fällt der Ersatz der freiwilligen Spendenkasse zu. 48. Durch dessen Darbringung sie erlaubt werden, wie das Schlachtopfer durch das Blut od. das Speisopfer durch den Haufen. 49. Die selber durch die Darbringung erlaubt werden, wie die hier aufgezählten Dinge.

בשלמא לרבי יוחנן ניחא אלא לרב קשיא אמר לך רב
[51]שניא גחלת דאית ביה משׁשׁא[52]איבא דאמר לה להך
ניסא טעמא[53]משום גחלת דאית ביה משׁשׁא[54]הא אפר
דלית ביה משׁשׁא אפילו[55]לגבי מזבח אין מועלין בו
בשלמא לרב ניחא אלא לרבי יוחנן קשיא אמר לך רבי
יוהנן היא הדין דאפילו אפר והיינו טעמא דקתני גחלת
[56]קא אתי לאשמועינן דאפילו גחלת דאית ביה משׁשׁא כי
פקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר: אתמר הנהנה מבשר
קדשי קדשים לפני זריקת דמים[57]ומאימורי קדשים
קלים לאחר [58]זריקת דמים רב אמר מה שנהנה יפלו
[59]לנדבה ולוי אמר יביא דבר שכולו למזבח[60]תניא
כוותיה דלוי מעילה זו להיכן הולכת °הלמידין לפני
חכמים אומרים יביא דבר שכולו למזבח[5]מאי ניהו קטרת
תניא כוותיה דרב הנהנה מדמי[61]חטאת ומדמי אשם
עד שלא קרבה[62]חטאתו יוסיף ויביא[62]חטאתו[63]ועד שלא
קרבה אשמו יוסיף ויביא[64]אשמו קרב חטאתו ילבו לים
המלח[65]כבר קרב אשמו יפלו לנדבה הנהנה מקדשי
קדשים לפני זריקת דמים[57]ומאימורי קדשים קלים
לאחר זריקת דמים מה שנהנה יפלו לנדבה כל קרבנות
המזבח למזבח[66]קרבנות[67]בדק הבית לבדק הבית[66]קרבנות
[68]הצבור לצבור הא גופה קשיא[69]עד שלא קרבה חטאתו
יוסיף ויביא חטאתו[70]משקרבה[71]חטאתו ילבו לים המלח

M 53 || הא אפר לית ביה משׁשׁא + M 52 || B 51 שאני
דגחלת || M 54 ◯ הא ... משׁשׁא || M 55 ע״ג המז׳ לא
יחזיר בש׳ || M 56 [דאע״ג] דאית || B 57 ואמו׳ || M 58
תניא כותיה +] M 60 || דמיו + M 59 || זריק׳ [דמים] רב
M 63 || חטאת P 62 || חטאת ומד׳ ◯ M 61 || [דרב]
כבר — M 65 || אשם כבר קרבה M 64 || עד שלא קרב
צבור לנדבת B 68 || קדשי + B 67 || כל + M 66
חט׳. — M 71 || (לנדבה + P) 70 || אמרת + M 69 || צב׳

Altar befindet[36], wieder hinaufzulegen. Einleuchtend ist dies nach R. Johanan, gegen Rabh aber ist dies ja ein Einwand!? — Rabh kann dir erwidern: anders ist es bei einer Kohle, die etwas Wesentliches[37]hat. Manche lehren dies entgegengesetzt: Dies gilt nur von einer Kohle, die etwas Wesentliches hat, bei der Asche aber, die nichts Wesentliches hat, gibt es keine Veruntreuung, auch wenn sie sich auf dem Altar befindet. Erklärlich ist dies nach Rabh, gegen R. Johanan aber ist dies ja ein Einwand!? — R. Johanan kann dir erwidern: dasselbe gilt auch von der Asche, und er lehrt dies deshalb von einer Kohle, um zu lehren, dass man sogar eine Kohle, die etwas Wesentliches hat, wenn sie vom Altar herabgefallen ist, nicht wieder hinauflege.

Es wurde gelehrt: Wenn jemand Fleisch von Hochheiligem vor dem Blutsprengen oder Opferteile von Minderheiligem nach dem Blutsprengen nutzniesst, so fällt, wie Rabh sagt, das, was er genossen[38]hat, der freiwilligen Spendenkasse zu; Levi aber sagt, er bringe dafür etwas, was ganz dem Altar zufällt. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit Levi: Wo kommt [dieser Ersatz für] die Veruntreuung hin? — Die vor den Weisen rezitirten[39]sagten, er bringe dafür etwas, das ganz dem Altar zufällt. — Was ist dies? — Räucherwerk. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit Rabh: Wer vom Geld des Sündopfers oder vom Geld des Schuldopfers[40] nutzniesst, muss, wenn bevor sein Sündopfer dargebracht worden ist, [den Betrag] ergänzen und sein Sündopfer darbringen, bevor sein Schuldopfer dargebracht worden ist, [den Betrag] ergänzen und sein Schuldopfer darbringen. Ist sein Sündopfer bereits dargebracht worden, so ist es[41]in das Salzmeer zu werfen; ist sein Schuldopfer bereits dargebracht worden, so fällt es der freiwilligen Spendenkasse zu. Wenn jemand Hochheiliges vor dem Blutsprengen oder Opferteile von Minderheiligem nach dem Blutsprengen nutzniesst, so fällt das, was er genossen[38]hat, der freiwilligen Spendenkasse zu. Alle Opfer für den Altar[42]fallen dem Altar zu, Opfer für den Tempelreparaturfonds fallen dem Tempelreparaturfonds zu, und Gemeindeopfer fallen der Gemeinde zu. Dies widerspricht sich ja selbst; [es heisst:] wenn bevor sein Sündopfer dargebracht worden ist, [den Betrag] ergänzen und sein Sündopfer darbringen; ist sein Sündopfer bereits dargebracht worden, so ist es

Altar kommen, jed. wenn bereits geschehen, nicht herabzunehmen sind; vgl. Bd. VIII S. 270 Z. 12ff. 36. Wenn sie nach der Seite gleiten. 37. Was bei der Asche nicht der Fall ist. 38. Der Ersatz samt dem Fünftel. 39. Vgl. Bd. VII S. 60 Z. 8ff. 40. Das er für ein solches reservirt hat. 41. Das zurückbleibende Geld. Es gleicht einem Sünd-, bezw. Schuldopfertier, dessen Eigentümer Sühne durch ein andres erlangt hat, das verenden zu lassen ist; vgl. S. 381 Z. 7ff. 42. Dh. der Ersatz für solche.

חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא ואין בהן מעילה:
[viij] לחם הפנים מועלין בו[24] משהוקדש קרם בתנור הוכשר
ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים[25] ובלינה[26] ולהסדר
על גבי השולחן[27] קרבו חבזיכין חייבין עליו משום פגול
[viij] נותר וטמא ואין בו מעילה: המנחות מועלין בהן
משהוקדשו קדשו בכלי[28] הוכשרו ליפסל בטבול יום
ובמחוסר כפורים ובלינה קרב הקומץ חייבין[29] עליהם
משום פגול נותר וטמא ואין מועלין[30] בשיריים אבל
מועלין בקומץ עד שיצא לבית חדשן:

גמרא. אתמר הנהנה מאפר[31] תפוח שעל גבי המזבח
רב אמר אין מועלין בו[32] ורבי יוחנן אמר מועלין בו לפני
תרומת הדשן[33] כולי עלמא לא פליגי דמועלין בו כי
פליגי לאחר תרומת הדשן רב אמר אין מועלין[34] בו הרי
[ix a] [35]נעשה מצותו ורבי יוחנן אמר[36] ביון דכתיב[37] ולבש הכהן
מדו בד וגו׳ ביון דצריך לבגדי כהונה בקדושתיה קאי
תנן מועלין[38] בהן עד שתצא[39] לבית הדשן קשיא לרב
[Col Zeile 6] אמר לך רב עד שתראה[40] לבית הדשן מיתיבי ובולן
שפקעו מעל[41] גבי מזבח לא יחזיר וכן גחלת שפקעה
מעל גבי המזבח לא יחזיר[42] הא על גבי המזבח יחזיר

34 (P משהוקדשה) ‖ 35 VB — ובלינה ‖ P 36 — ו. M ולהסדיר את [הבזיכין] על ‖ 37 (P קרם) M 38 שרת [הוכש׳] ליפ׳ ‖ P 39 עליו ‖ M 40 בשיריהן ‖ M 41 + ה ‖ B 42 — ו ‖ M 43 + ד ‖ P 44 — בו ‖ M 45 נעשית ‖ M 46 + מוע׳ בו ‖ M 47 בה ‖ M 48 — לבה״ד ‖ M 49 המזבח ‖ M 50 מעל המז׳ הוא דל״י [הא על המז׳ יחזיר] בשל׳.

das Opfer zu schlachten geeignet; ist das Blut der Lämmer gesprengt worden, so ist man ihretwegen schuldig wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem, und es gibt bei ihnen keine Veruntreuung. Beim Schaubrot gibt es eine Veruntreuung, sobald es geheiligt worden ist; hat es im Ofen eine Kruste bekommen, so ist es [durch Berührung] mit einem, der am selben Tag untergetaucht ist oder dem die Sühne noch fehlt, und durch das Uebernachten untauglich zu werden, und auf den Tisch aufgeschichtet zu werden geeignet; sind die Schalen [Weihrauch] dargebracht worden, so ist man wegen dessen schuldig wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem, und es gibt dabei keine Veruntreuung. Bei den Speisopfern gibt es eine Veruntreuung, sobald sie geheiligt worden sind; sind sie im [Dienst]gefäss geheiligt worden, so sind sie untauglich zu werden geeignet [durch Berührung] mit einen, der am selben Tag untergetaucht ist oder dem die Sühne noch fehlt, und durch das Uebernachten; ist der Haufe[27] dargebracht worden, so ist man ihretwegen schuldig wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem; es gibt keine Veruntreuung beim Zurückbleibenden, wol aber gibt es eine Veruntreuung beim Haufen, bis er in den Aschenraum kommt.

GEMARA. Es wurde gelehrt: Wer von der auf dem Altar[28] gehäuften Asche nutzniesst, begeht, wie Rabh sagt, keine Veruntreuung, und wie R. Johanan sagt, eine Veruntreuung. Wenn vor dem Abheben der Asche, stimmen alle überein, dass man daran eine Veruntreuung begehe, sie streiten nur über den Fall, wenn nach dem Abheben der Asche. Rabh sagt, man begehe daran keine Veruntreuung, weil das Gebot[29] bereits ausgeübt worden[30] ist; R. Johanan aber sagt, da es heisst:[31] *und der Priester ziehe sein linnenes Gewand an &c.*, dies[32] somit der Priestergewänder benötigt, so behält [die Asche] ihre Heiligkeit. — Es wird gelehrt: Es gibt dabei eine Veruntreuung, bis es in den Aschenraum kommt. Dies[33] ist ja ein Einwand gegen Rabh!? — Rabh kann dir erwidern: bis es für den Aschenraum geeignet[34] ist. Man wandte ein: Diese alle[35] sind, wenn sie vom Altar herabgefallen sind, nicht wieder hinaufzulegen. Ebenso lege man eine Kohle, die vom Altar herabgefallen ist, nicht wieder hinauf. Demnach ist sie, solange sie sich auf dem

25. Die beiden Lämmer, die zu ihnen gehören; cf. ib. V. 20. 26. Cf. Ex. 25,30. 27. Der vom Speisopfer abzuheben u. auf dem Altar darzubringen ist. 28. Vgl. Bd. II S. 808 Z. 1 ff. 29. Die Asche vom Altar abzuheben; cf. Tam. 28b. 30. Es ist nicht mehr Eigentum Gottes. 31. Lev. 6,3. 32. Das Herausbringen der Asche. 33. Nach dem Wortlaut, auch nachdem die Asche abgehoben worden ist. 34. Vor dem Abheben. 35. Die untauglichen Opfer u. Körperteile, die nicht auf den

ולת העוף מועלין בה משהוקדשה נמלקה הוכשרה[21] ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה מיצה דמה חייבין[25] עליו משום פגול נותר וטמא ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן: °פרים הנשרפים [25]ושעירים הנשרפים מועלין בהן משהוקדשו נשחטו הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה הוזה דמן חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא ומועלין בהן בבית הדשן עד שיתיך הבשר: °העולה מועלין [27]בה משהוקדשה נשחטה] הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחוסר[28] כפורים ובלינה[29] נזרק דמה חייבין עליה משום פגול נותר וטמא ואין מועלין[30] בעורות אבל מועלין בבשר עד שתצא לבית הדשן: °חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור מועלין בהן[31] משהוקדשו נשחטו הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה נזרק דמן חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא אין מועלין בבשר אבל מועלין באימוריהן עד[32] שיצא לבית הדשן: °שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים [33]ובלינה ולשחוט עליהן את הזבח נזרק דמן של כבשים

M 27 ‖ ו — P 26 ‖ עליה M 25 ‖ לפסול P 24
○ בה. (P בהן) ‖ כפרה P 28 ‖ משנז׳ B 29 ‖ M 30
בעורה ‖ P 31 משהוקדשה נשחטה הוכשרה ‖ M 32 שיצאו ‖ V 33 — ובלינה.

BEIM VOGEL-BRANDOPFER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD ES GEHEILIGT WORDEN IST. IST IHM [DER KOPF] ABGEKNIFFEN WORDEN, SO IST ES UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN; IST DAS BLUT AUSGEPRESST WORDEN, SO IST MAN WEGEN DESSEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM, UND ES GIBT DABEI EINE VERUNTREUUNG, BIS [DIE ASCHE] IN DEN ASCHENRAUM KOMMT. BEI DEN ZU VERBRENNENDEN FARREN[22] UND DEN ZU VERBRENNENDEN ZIEGENBÖCKEN[23] GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD SIE GEHEILIGT WORDEN SIND; SIND SIE GESCHLACHTET WORDEN, SO SIND SIE UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN; IST IHR BLUT GESPRENGT WORDEN, SO IST MAN IHRETWEGEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM, UND ES GIBT BEI IHNEN EINE VERUNTREUUNG, BIS DAS FLEISCH DURCHGEBRANNT IST. BEIM BRANDOPFER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD ES GEHEILIGT WORDEN IST; IST ES GESCHLACHTET WORDEN, SO IST ES UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN; IST SEIN BLUT GESPRENGT WORDEN, SO IST MAN WEGEN DESSEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM; ES GIBT KEINE VERUNTREUUNG AN DER HAUT, WOL ABER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG AM FLEISCH, BIS ES IN DEN ASCHENRAUM KOMMT. BEIM SÜNDOPFER, BEIM SCHULDOPFER UND BEI DEN FRIEDENSOPFERN DER GEMEINDE GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD SIE GEHEILIGT WORDEN SIND; SIND SIE GESCHLACHTET WORDEN, SO SIND SIE UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN; IST IHR BLUT GESPRENGT WORDEN, SO IST MAN IHRETWEGEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM; ES GIBT KEINE VERUNTREUUNG AM FLEISCH, WOL ABER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG AN DEN OPFERTEILEN, BIS SIE IN DEN ASCHENRAUM KOMMEN. BEI DEN ZWEI BROTEN[24] GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD SIE GEHEILIGT WORDEN SIND; HABEN SIE IM OFEN EINE KRUSTE BEKOMMEN, SO SIND SIE [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN UNTAUGLICH ZU WERDEN, UND MIT IHNEN

22. Dessen Fleisch nicht gegessen u. mit Ausnahme der Opferteile auch nicht auf dem Altar dargebracht wurde; cf. Lev. 4,4ff.; ib. V. 14ff. u. ib. 16,27. 23. Deren Fleisch ebenfalls ausserhalb des Tempels verbrannt wurde; cf. Lev. 16,27 u. Num. 15,24. 24. Des Wochenfestes; cf. Lev. 23,17.

היא אמר רבי הנינא לייצאין ורבי עקיבא היא דאמר
זריקה מועלת ליצא דלאו בת אכילה היא: אמר
רב הונא אמר רב מיצוי חטאת העוף אינו מעכב
יתני רב היזה דמה רב אדא בר אהבה אמר רב
מיצוי חטאת העוף מעכב יתני רב מיצה דמה תא
שמע והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח [חטאת
היא] בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דכתיב והנשאר
בדם ימצה חטאת היא אלא לרב הינא מאי והנשאר
כדתניא דבי רבי ישמעאל שאם נשאר ומאי חטאת
היא אריש אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי
אלא מעתה גבי מנחה דכתיב והנותרת הכי נמי שאם
ניתותר וכי תימא הכי נמי והתניא מפלתה ומשמנה
על כל לבונתה פרט שחסרה סלתה וחסרה שמנה
יחסרה לבונתה אמרי התם כתיב והנותרת קרא יתירא
כתיב מתיב אביי דשמואל ורבי אבין לרב הונא אחד
חטאת העוף ואחד עולת העוף שמלקן ומיצה דמן חיין
למקיפין פסול ואין בו כרת חיין לזמנן פגיל וחייבין
עליו כרת קתני מיהת מיצה דמן היא מיתיב לה והוא
מפרק לה לצדדין קתני: גופא תנא דבי רבי ישמעאל
שאם נשאר בדם וחא תנא דבי רבי ישמעאל התם
שיריים מעכבין ואמר רב פפא מיצוי חטאת העוף
איכא בינייהו תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל:

M 9 ליוצא | P 10 ליוצאה | B 11 דתני | M 12 וראב״א
משמי׳ דרב א׳ מיצוי || P 13 — ב״א א״ר || P 14 דתני ||
M 15 + אע״ג דנשאר | M 16 + ל | M 17 הוא הכא
כתי׳ והנשאר מת׳ אבוה דר׳ אבין אחד || V 18 — ור״א. P ור׳
אבין אחד. V לרב הונא אחד || M 19 לזמנו חייב ויש בו
כרת || M 20 מיהא מי׳ דמה || M 21 + הוא ד.

ja Eigentum des Priesters? R. Hanina erwiderte: Wenn es hinausgekommen war, und zwar nach R. Âqiba, welcher sagt, wenn es hinausgekommen war, sei das Sprengen wirksam, es ist aber zum Essen nicht verwendbar.[7]

R. Hona sagte im Namen Rabhs, das Auspressen[8] sei beim Vogel-Sündopfer nicht unerlässlich, denn Rabh lehrte: "ist das Blut gesprengt worden"[9]. R. Ada b. Ahaba sagte im Namen Rabhs, das Auspressen sei beim Vogel-Sündopfer unerlässlich, denn Rabh lehrte: "hat er das Blut ausgepresst"[10]. — Komm und höre: *"Was vom Blut zurückbleibt, werde auf den Grund des Altars ausgepresst, es ist ein Sündopfer."* Erklärlich ist es nach R. Ada b. Ahaba, dass es heisst: *was vom Blut zurückbleibt, werde ausgepresst, es ist ein Sündopfer*, was aber heisst nach R. Hona: *was zurückbleibt*[11]!? — Wie in der Schule R. Jišmâéls gelehrt worden ist: wenn zurückbleibt[12]. — Was heisst: *"es ist ein Sündopfer"*[13]? — Dies bezieht sich auf das Vorangehende[14]. R. Aha, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: Demnach ist auch beim Speisopfer, wobei es heisst: *"was zurückbleibt"*[15], ebenfalls zu verstehen: wenn es zurückbleibt!? Wolltest du sagen, dem sei auch so, so wird ja gelehrt: *"Von seinem Mehl und seinem Oel samt seinem ganzen Weihrauch"*, ausgenommen der Fall, wenn etwas vom Mehl fehlt, wenn etwas vom Oel fehlt, oder etwas vom Weihrauch fehlt. — Ich will dir sagen, da heisst es überflüssigerweise: *was zurückbleibt.* Der Vater Šemuéls[16] wandte gegen R. Hona ein: Einerlei ob ein Geflügel-Sündopfer oder ein Geflügel-Brandopfer, wenn man den Kopf abgekniffen hat oder das Blut ausgedrückt hat ausserhalb des Ortes[17], so ist es untauglich und es ist nicht mit der Ausrottung belegt; wenn ausserhalb der Frist, so ist es Verwerfliches und man ist dieserhalb der Ausrottung schuldig. Hier lehrt er also: oder das Blut ausgedrückt hat!? Er richtete diesen Einwand und er selber erklärte es: er lehrt es je nachdem[18].

Der Text. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wenn Blut zurückbleibt[19]. — Dort[20] lehrt ja aber die Schule R. Jišmâéls, das zurückbleibende [Blut] sei unerlässlich, und hierzu sagte R. Papa, ein Unterschied bestehe zwischen ihnen[21] hinsichtlich des Ausdrückens beim Geflügel-Sündopfer!? — Zwei Tannaím streiten über die Ansicht der Schule R. Jišmâéls.

7. Es ist zu verbrennen u. es gibt dabei keine Veruntreuung mehr. 8. Des Blutes bei der Darbringung des Vogelopfers; cf. Lev. 5,9. 9. Lev. 5,9. 10. Es ist ja nicht unerlässlich. 11. So ist es auszupressen; es muss aber nicht zurückbleiben. 12. Es muss ja nicht zurückbleiben. 13. Auf das Sprengen, das unerlässlich ist. 14. Lev. 2,3. 15. Ib. V. 2. 16. Statt ור׳ אבין ist viell. בר אבין zu lesen, wie Syn. 51b, wo jed. Handschriften אבוה דר׳ אבין haben. 17. Dh. in der Absicht, es da od. dann herzurichten. 18. Der Fall vom Abkneifen bezieht sich auf beide, der vom Ausdrücken nur auf das Geflügel-Brandopfer, bei dem nur das Ausdrücken u. nicht das Sprengen des Blutes zu erfolgen hat. 19. So ist es auszudrücken. 20. Vgl. Bd. VIII S. 175 Z. 1ff. 21. RJ. u. seinem Gegner, die darüber streiten.

ZWEITER ABSCHNITT

BEIM VOGEL-SÜNDOPFER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG, SOBALD ES GEHEILIGT WORDEN IST; IST IHM [DER KOPF] ABGEKNIFFEN WORDEN, SO IST ES UNTAUGLICH ZU WERDEN GEEIGNET [DURCH BERÜHRUNG] MIT EINEM, DER AM SELBEN TAG UNTERGETAUCHT IST ODER DEM DIE SÜHNE[1] NOCH FEHLT, UND DURCH DAS UEBERNACHTEN[2]; IST DAS BLUT GESPRENGT WORDEN, SO IST MAN WEGEN DESSEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM, UND ES GIBT DABEI KEINE VERUNTREUUNG[3].

GEMARA. Er lehrt, es sei untauglich zu werden geeignet durch einen, der am selben Tag untergetaucht ist oder dem die Sühne noch fehlt, und durch Uebernachten; nur untauglich, nicht aber unrein zu werden[4]. Unsre Mišnah vertritt somit die Ansicht der Rabbanan, denn es wird gelehrt: Abba Šaúl sagte: Der am selben Tag Untergetauchte ist für das Heilige erstgradig [unrein][5]. R. Meír sagt, er mache Heiliges unrein und die Hebe untauglich. Die Weisen sagen, wie er Getränke von Hebe und Speisen von Hebe untauglich macht, ebenso mache er heilige Getränke und heilige Speisen untauglich[6]. Raba sagte: Nach Abba-Šaúl haben die Rabbanan beim Heiligen eine Erhöhung getroffen und den am selben Tag Untergetauchten dem erstgradig [Unreinen] gleichgestellt; nach R. Meír gleicht er dem, der zweitgradig [Unreines] gegessen hat; nach den Weisen aber ist, sobald er untergetaucht ist, die Unreinheit geschwächt, sodass er nur untauglich macht, unrein aber macht er nicht.

IST DAS BLUT GESPRENGT WORDEN, SO IST MAN WEGEN DESSEN SCHULDIG &C. Nur eine Veruntreuung gibt es dabei nicht, wol aber liegt ein Verbot[7] vor. Weshalb denn, es ist

טאת העוף מועלין בה משחוקדשה נמלקה הוכשרה להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה הוזה דמה חייבין עליה משום פגול נותר וטמא ואין בה מעילה:

גמרא. קתני הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה ליפסל אין אבל לטמויי לא מתניתין מני רבנן היא דתניא אבא שאול אומר טבול יום תהלה לקודש רבי מאיר אומר מטמא את הקדש ופוסל את התרומה וחכמים אומרים כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי תרומה כך הוא פוסל משקה הקדש ואוכלי הקדש אמר רבא לאבא שאול מעלה עשו בקדשים שוינהו רבנן לטבול יום בראשון לרבי מאיר כאוכל שני לרבנן כיון דטבל קלש טומאה פסול משוי טמא לא משוי: הוזה דמה חייבין כו': מעילה הוא דליבא אבל איסורא איבא ואמאי הא מטונא דכהנים

קדש B 4 ‖ לאוט׳ M 3 ‖ עליו BP 2 ‖ ליפ׳ M 1
מעלה ◯ M 5 ‖ ו + M 6 ‖ קלשא טומאתו M 7
היזה דמה חייב. P 8

1. Der Unreine erlangt nach dem Untertauchen völlige Unreinheit erst nach Anbruch der Nacht u. nachdem er sein Opfer dargebracht hat. 2. Wenn es über Nacht liegen bleibt. 3. Da es dann Eigentum des Priesters ist. 4. Die Unreinheit auch auf andres zu übertragen. 5. Sodass die Unreinheit dreimal weiter übertragen wird. 6. Jedoch nicht unrein, übereinstimmend mit unsrer Mišnah. 7. Des Essens für einen Gemeinen.

זריקת דמים אין מועלין[1] לא באימורין ולא בבשר לאחר
זריקת דמים מועלין באימורין ואין מועלין בבשר [2]על
זה ועל זה חייבין[3]עליו משום פגול נותר וטמא נמצא
מעשה דמים[4]בקדשים קלים[5]כולן להחמיר:

גמרא. קתני אין מועלין בבשר מעילה הוא דליכא
הא איסורא[6]איכא ואמאי הא ממינא דכהן הוא[7]לא
קשיא משום דנסיב רישא מועלין נסיב סיפא אין מועלין
אימא סיפא בקדשים[8]קלים כולי להחמיר כיצד בשר
קדשים קלים [9]לפני זריקת דמים אין מיעלין [10]בהן
ובאימוריהן ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא
לאחר זריקת דמים מועלין [11]באימוריהן ואין מועלין
בבשר מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא[12]ואמאי
הא ממינא דבעלים הוא אמר רבי הנינא[13]ליוצאין ורבי
עקיבא היא[14]כי אמר רבי עקיבא זריקה מיעלת ליוצא
לשריפה [15]אבל לאכילה הוא דלא מרצה: Fol.8

M 83 בהן ובאימו ואין חייבין עליהן משום פגו"ט לאחר ז"ד ‖ M 84 עליהן ‖ P 85 מקד' ‖ M 86 מהא ‖ M 87 + הא ‖ M 88 ○ קלין ‖ M 89 + ששחטן ‖ M 90 בבשר ובאימורין אין ‖ M 91 באימורין ‖ M 92 ליוצא ‖ M 93 ד"א זריקה.

GEMARA. Er lehrt[a], dass es beim Fleisch keine Veruntreuung gebe, wonach es dabei nur keine Veruntreuung gibt, wol aber ein Verbot[b]; weshalb denn, es ist ja Eigentum des Priesters!? — Das ist kein Einwand; da er im Anfangsatz lehrt, es gebe dabei eine Veruntreuung, lehrt er im Schlußsatz, es gebe dabei keine Veruntreuung[c]. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: beim Minderheiligen ist es immer erschwerend, und zwar: beim Minderheiligen gibt es vor dem Blutsprengen keine Veruntreuung, nicht daran und nicht an den Opferteilen, und man ist wegen dieser nicht schuldig wegen Verwerflichem, Uebriggebliebenem und Unreinem; nach dem Blutsprengen aber gibt es eine Verunreinigung an den Opferteilen, nicht aber am Fleisch. Nur eine Veruntreuung gibt es nicht, wol aber ein Verbot; weshalb denn, es ist ja Besitz des Eigentümers[d]!? R. Ḥanina erwiderte: Wenn [das Fleisch] hinausgekommen[e] war und zwar nach R. Âqiba[f]. R. Âqiba sagt, wenn es hinausgekommen war, sei das Sprengen wirksam, aber nur hinsichtlich der Verbrennung[g], hinsichtlich des Essens aber macht es[h] nicht wolgefällig.

HEILIGEN GIBT ES VOR DEM BLUTSPRENGEN KEINE VERUNTREUUNG, NICHT AN DEN OPFERTEILEN UND NICHT AM FLEISCH, NACH DEM BLUTSPRENGEN ABER GIBT ES EINE VERUNTREUUNG AN DEN OPFERTEILEN, NICHT ABER AM FLEISCH, UND WEGEN BEIDER IST MAN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM. ES ERGIBT SICH ALSO, DASS DAS BLUTZEREMONIELL BEIM MINDERHEILIGEN IMMER ERSCHWEREND ERFOLGT.

90. Vom Fleisch des Hochheiligen nach dem Blutsprengen. 91. Es zu essen. 92. Aber auch zum Essen ist es nicht verboten. 93. Hier kann es nicht als Ggs. zum vorangehenden Fall erklärt werden, da es in beiden Fällen keine Veruntreuung an Fleisch gibt. 94. Nach dem (ob. S. 604 Z. 22) das Blutsprengen in diesem Fall giltig ist. 95. Wie jedes andre untaugliche Opfer, das, wegen der ihm anhaftenden Heiligkeit, später zu verbrennen ist. 96. Das Blutsprengen ein solches Opfer.

על הפסול[29] וכשיצאתי והרצתי דברים לפני רבי עקיבא
[31]אמר לי בני[32] אי אתה אומר כן והרי המפריש[33] חטאתו
ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת
הראשונה והרי שתיהן עומדות[34] מועלין בשתיהן שחטן
והרי דמן מונח בבוסות מועלין בשתיהן [35]נזרק[36] דם של 1.b
אחד מהן אי אתה מודה שכשם שדמה פוטר את בשרה
מן המעילה[37] אף יפטור בשר הבירתה מן המעילה[37] אם
הציל בשר חבירתה מן המעילה אף על פי שהוא פסול
דין הוא שיציל את בשרה אמר ריש לקיש[38] משום רב
אושעיא תשובה נגובה[39] השיבו רבי עקיבא לאותו
תלמיד בבת אחת אין בזה אחר זה לא[40] דבין דפסול
הוא מה לי בבת אחת מה לי בזה אחר זה אמר ליה
רבי יוחנן לריש לקיש[41] ואתה אי אתה אומר כן אלו
הפריש[42] שתי אשמות לאחריות ושחט את שניהן וקדם
והעלה אימורין של אחד מהן קודם זריקה אי אתה
מודה שאם עלו ירדו ואי סלקא דעתך חד גופא הוא
אמאי אם עלו ירדו[43] האמר עולא [44]אימורי קדשים קלים 75b
שהעלן לפני זריקת[45] דם לא ירדו נעשה לחמו של מזבח
אישתיק אמר רבי יוהנן לרגלוהי דינוקא:

iv] ש מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר
ובקדשים קלים[46] כולהו להחמיר כיצד קדשי
קדשים לפני זריקת דמים מועלין[47] באימוריהן ובבשר
[48]לאחר זריקת דמים מועלין[49] באימוריהן ואין מועלין
בבשר ועל זה ועל זה[50] חייב משום פיגול נותר וטמא
[51]נמצא מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר
ובקדשים קלים[52] כולן להחמיר כיצד[53] קדשים קלים לפני

M 64 || חטאת M 63 | אם P 62 || וכשיצ' — M 61
67 || כך על בשר M 66 | דמה M 65 || מוע' בשת' —
M 69 | משום ר"א — M 68 || אם ... המעילה —
— P 71 || דחד גופא היא וכיון M 70 || השיב לו ר'
ואתה אי | שני M 72 || דמים M 73 | קצצתי מן רגל'
M 78 || בהן באימורי' M 77 | כלו M 76 || יש — V 75
— ל || MP 79 באימורין || M 80 חייבין || P 81 — דמים
בשר. + M 82

auf fortging und dies R. Âqiba unterbreitete, sprach er zu mir: Mein Sohn, bist du etwa nicht dieser Ansicht? Wenn jemand sein Sündopfer abgesondert hatte und es abhanden gekommen war, und, nachdem er seinerstatt ein andres abgesondert hat, das erste sich wieder einfindet und nunmehr beide dastehen, gibt es ja eine Veruntreuung bei beiden; wenn man sie geschlachtet hat und das Blut beider sich in den Bechern befindet, gibt es ja eine Veruntreuung bei beiden. Gibst du etwa nicht zu, dass, wenn das Blut des einen von ihnen gesprengt worden ist, wie das Blut das Fleisch desselben der Veruntreuung enthebt, es auch das Fleisch des andren der Veruntreuung enthebt? Wenn es nun das Fleisch des andren vor der Veruntreuung schützt, obgleich es untauglich ist, so schützt es das Fleisch desselben erst recht. Reš-Laqiš sagte im Namen R. Ošâjas: Es ist eine verstohlene Antwort, die R. Âqiba jenem Schüler gab: nur gleichzeitig[89], nicht aber nacheinander; wenn es untauglich ist, ist es ja einerlei, ob gleichzeitig oder nach einander. Da sprach R. Johanan zu Reš-Laqiš: Bist du etwa nicht dieser Ansicht? Pflichtest du etwa nicht bei, dass, wenn jemand zur Sicherheit zwei Schuldopfer abgesondert, beide geschlachtet und die Opferteile des einen vor dem Sprengen [auf den Altar] gebracht hat, sie, wenn sie hinaufgekommen sind, wieder herabzunehmen sind? Wieso sind sie nun, wenn du sagst, sie gelten als ein Körper, wenn sie hinaufgekommen sind, wieder herabzunehmen, Ûla sagte ja, Opferteile von Minderheiligem, die vor dem Blutsprengen auf den Altar gekommen sind, seien nicht mehr herabzunehmen, weil sie bereits Zehrung des Altars geworden sind!? Da schwieg er. Hierauf sprach R. Johanan: Ich habe dem Knaben die Beine abgehauen.

DAS BLUTZEREMONIELL ERFOLGT BEIM HOCHHEILIGEN ERLEICHTERND UND ERSCHWEREND, BEIM MINDERHEILIGEN ABER IMMER ERSCHWEREND. UND ZWAR: BEIM HOCHHEILIGEN GIBT ES VOR DEM BLUTSPRENGEN EINE VERUNTREUUNG AN DEN OPFERTEILEN UND AM FLEISCH, NACH DEM BLUTSPRENGEN ABER NUR EINE VERUNTREUUNG AN DEN OPFERTEILEN UND NICHT AM FLEISCH, UND WEGEN BEIDER IST MAN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM. ES ERGIBT SICH ALSO, DASS DAS BLUTZEREMONIELL BEIM HOCHHEILIGEN ERLEICHTERND UND ERSCHWEREND ERFOLGT. BEIM MINDERHEILIGEN IMMER ERSCHWEREND, UND ZWAR: BEIM MINDER-

89. "Sie geschlachtet", dies heisst beide gleichzeitig.

האבוד ועל השרוף והא אביד ושריף לא אתינן בעיין
ואפילו הכי קתני מהשבין ומי אמר רב אסי הכי תא
בעא מיניה רב אסי מרבי ייתן חישב לנשפכין למחר
מהו אמר ליה רבי זירא כבר שנית לנו אלל אלמא
האי אלל ביון דלית ביה מששא לא קיבל טומאה הני
נשפכין נמי ביון דלאיבוד אזלי בהו מחשבה לא מהניא
אלא דקתני על האבוד ועל השרוף קשיא אמר רבא
אימא על העומד לאיבוד ועל העומד לישרף: אמר
רב פפא לא אמר רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא
אלא שיצא בשר אבל דם אין זריקה מועלת ליוצא
תניא נמי הכי שחט בשתיקה ויצא דם אף על פי
שחזר וזרקו לא עשה ולא כלום בקדשי קדשים מועלין
בו בקדשים קלים אין מועלין בו: אמר רבי עקיבא
הא זה למה דומה: אמר רבי אלעזר בי אמר רבי
עקיבא בבת אחת אבל בזה אחר זה לא אמר רבי עקיבא
תניא אמר רבי שמעון בשהלכתי לכפר פאני מצאני
זקן אחד ואמר לי איכן היה רבי עקיבא זריקה מועלת
ליוצא אמרתי לו הן ובשבאתי והרצתי דברים לפני
חבירי שבגליל אמרו לי הלא פסול הוא היאך מרצה

M 50 ליתנהו | M 51 [דלב״ם] לא מהני בי׳ מחשבה הני נש׳ | M 52 לא מהני בהו מח׳ אלא הא דקת׳ | M 53 להאבד || M 54 + יצא || M 55 וזרק [ויצא] הדם | 56 M אליעזר לא אמר ר״ע אלא ששחט שניהם בב׳א [שאם] רצה מזה זורק רצה מזה זורק אבל | M 57 פנא. V פניא, פאני || V 58 + מתלמידי ר״ע. P — ו || M 59 — וכשב׳ || 60 M לחב׳.

sam auch beim Abhandengekommenen[79] und beim Verbrannten. Das Abhandengekommene und das Verbrannte sind ja nicht auf der Welt, dennoch lehrt er, die Absicht sei wirksam. — Kann R. Asi dies denn gesagt haben, R. Asi fragte ja R. Johanan, wie es denn sei, wenn man beim fortzugiessenden [Blut] beabsichtigt hat, es am folgenden Tag[82] zu tun, und R. Zera sprach zu ihm: du hast uns bereits vom Abfall[81] gelehrt. Abfall ist also für die Unreinheit nicht empfänglich, weil er unwesentlich ist, ebenso ist beim fortzugiessenden [Blut], da es der Vernichtung verfällt, die Absicht wirkungslos. — Dem widerspricht ja die Lehre vom Abhandengekommenen und vom Verbrannten[84]!? Raba erwiderte: Lies: über das später Abhandengekommene und Verbrannte[85].

R. Papa sagte: Das, was R. Âqiba sagt, wenn es hinausgekommen ist sei das Sprengen wirksam, gilt nur von dem Fall, wenn das Fleisch hinausgekommen ist, wenn aber das Blut, so ist das Sprengen[86], nachdem es hinausgekommen war, nicht wirksam. Desgleichen wird gelehrt: Wenn er schweigend[87] geschlachtet hat und das Blut hinausgekommen ist, so hat er, auch wenn er es später gesprengt hat, nichts ausgerichtet. Bei Hochheiligem gibt es dabei eine Veruntreuung und bei Minderheiligem gibt es dabei keine Veruntreuung.

R. Âqiba sagte: (Dies ist zu vergleichen). R. Eleâzar sagte: R. Âqiba sagt es nur von dem Fall, wenn mit einem Mal[88], nicht aber sagt es R. Âqiba von dem Fall, wenn nach einander. Es wird gelehrt: R. Šimôn sagte: Als ich nach Kephar-Phagi ging, begegnete mir ein Greis und er sprach zu mir: Ist R. Âqiba der Ansicht, dass, wenn es hinausgekommen ist, das Sprengen wirksam ist? Ich erwiderte ihm: Jawol. Als ich kam und dies den Kollegen in Galiläa unterbreitete, sprachen sie zu mir: Es ist ja untauglich, wie sollte [das Sprengen] das Untaugliche wolgefällig machen!? Als ich hier-

Minderheiligem; aus dem einen ist das andre zu entnehmen. 81. Hat man beim Sprengen beabsichtigt, die Opferteile ausserhalb der Frist aufzuräuchern, so ist, auch wenn diese abhanden gekommen od. verbrannt worden sind, das Fleisch verwerflich. 82. Wenn man beim Fortgiessen des zurückbleibenden Blutes beabsichtigt hat das Fleisch am folgenden Tag, ausserhalb der Frist, zu essen; ob es auch in diesem Fall Verwerfliches ist. Nach einer andren Erklärung, wenn man beim Sprengen beabsichtigt hat, das zurückbleibende Blut ausserhalb der Frist fortzugiessen. 83. Fleischreste, die beim Abhäuten an der Haut haften bleiben, dass sie nämlich, weil unwesentlich, hinsichtl. der Verunreinigung durch Aas das hierbei erforderliche Quantum nicht ergänzen. 84. Von denen gelehrt wird, dass bei diesen die Absicht von Wirkung ist. 85. Aber bei der Beabsichtigung noch vorhanden waren; hierbei aber handelt es sich um den Fall, wenn das Fleisch vor dem Sprengen aus dem Tempelhof hinausgekommen, also nicht vorhanden war. 86. Wenn man es zurück hereingebracht hat. 87. Dh. ohne verwerflichmachende Absicht. 88. Beide Sündopfer geschlachtet.

פיגול[10]ונותר וטמא רבי עקיבא אומר אין מועלין בו וחייבין עליו משום פיגול[10]ונותר וטמא אמר רבי עקיבא והרי °המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואדר כך נמצאת[37]הראשונה והרי שתיהן עומדות[38]לא כשם שדמה פוטר את בשרה כך הוא פוטר את[39]בשר חברתה אם פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה דין הוא שיפטר את[40]בשר עצמה: [41]°אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים רבי אליעזר אומר אין מועלין בהן ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא [42]רבי עקיבא אומר מועלין בהן וחייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא:

WEGEN DESSEN NICHT SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM. R. ÂQIBA SAGT, ES GEBE DABEI KEINE VERUNTREUUNG UND MAN SEI DIESERHALB SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM. R. ÂQIBA SPRACH: ENTHEBT ETWA NICHT, WENN JEMAND SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HATTE UND ES ABHANDEN GEKOMMEN WAR, UND NACHDEM ER SEINERSTATT EIN ANDRES ABGESONDERT HAT, DAS ERSTE SICH WIEDER EINFINDET UND NUNMEHR BEIDE DASTEHEN[78], DAS BLUT, WIE ES DAS FLEISCH DESSELBEN ENTHEBT[79], AUCH DAS FLEISCH DES ANDREN? WENN NUN DAS BLUT DAS FLEISCH DES ANDREN DER VERUNTREUUNG ENTHEBT, SO ENTHEBT ES DAS FLEISCH DESSELBEN ERST RECHT. WENN DIE OPFERTEILE VON MINDERHEILIGEM VOR DEM BLUTSPRENGEN HINAUSGEKOMMEN SIND, SO GIBT ES BEI IHNEN, WIE R. ELIÊZER SAGT, KEINE VERUNTREUUNG UND MAN IST IHRETWEGEN NICHT SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM. R. ÂQIBA SAGT, ES GEBE DABEI EINE VERUNTREUUNG UND MAN SEI IHRETWEGEN SCHULDIG WEGEN VERWERFLICHEM, UEBRIGGEBLIEBENEM UND UNREINEM.

גמרא. [43]והני תרתי למה לי צריכי דאי איתמר בקדשי קדשים הוה אמינא בהא קאמר רבי אליעזר מועלין בו משום דזריקה כתיקנה מפקא מידי מעילה שלא כתיקנה לא מפקא מידי מעילה אבל לאיתויי לידי מעילה[44]מודי לרבי עקיבא דאפילו שלא כתיקנה מייתא לידי מעילה ואי אתמר[45]גבי קדשים קלים הוה אמינא גבי קדשים קלים הוא דאמר רבי עקיבא מועלין בהן דאפילו זריקה שלא כתיקנה מייתא לידי מעילה אבל קדשי קדשים דלאפוקי הוא שלא כתיקנה לא מפקא מידי מעילה קא משמע לן: [46]°אמר רבי יוחנן[47]כי אמר רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתו אבל יוצא[48]כולה לא אמר רבי עקיבא אמר ליה[49]רב אבי לרבי יוחנן כבר למדוני חבירי שבגולה °מחשבין על

GEMARA. Wozu ist beides[80]nötig? — Dies ist nötig. Würde er es nur vom Hochheiligen gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Eliêzer sage nur hierbei, dass es dabei eine Veruntreuung gebe, weil das vorschriftsmässige Sprengen es aus der Veruntreuung bringt und das unvorschriftsmässige es nicht aus der Veruntreuung bringt, hinsichtlich des Gelangens zur Veruntreuung aber pflichte er R. Âqiba bei, dass es auch durch das unvorschriftsmässige zur Veruntreuung gelange. Und würde er es nur vom Minderheiligen gelehrt haben, so könnte man glauben, nur vom Minderheiligen sage R. Âqiba, dass es dabei eine Veruntreuung gebe, weil es auch durch das unvorschriftsmässige Sprengen zur Veruntreuung gelangt, beim Hochheiligen aber, wobei es sich um die Enthebung handelt, bringe das unvorschriftsmässige es nicht aus der Veruntreuung, so lehrt er uns.

R. Johanan sagte: Das, was R. Âqiba sagt, wenn es hinausgekommen ist, sei das Sprengen wirksam, gilt nur von dem Fall, wenn ein Teil hinausgekommen ist, nicht aber sagt es R. Âqiba von dem Fall, wenn alles hinausgekommen ist. R. Asi sprach zu R. Johanan: Bereits lehrten mich die Kollegen in der Diaspora, die Absicht sei wirk-

M 37 — ה ‖ P 38 אלא ‖ M 39 — בשר ... בשר
M 40 של עצ׳ ‖ P 41 אימורין ‖ M 42 ○ רבי ... וטמא
M 43 — והני ‖ M 44 + אימ׳ ‖ M 45 בהא קאר״ע
אבל ק״ק דלאפ׳ מידי מעי׳ שלא כתקנה אימ׳ לא מפקא קמ״ל ‖
M (בולה.) 48 ‖ P 49 כבר ‖ M 47 קסבר ר״ע ‖ B 46 + אתמר
כולו א״ר אסי והאר״ע כבר ‖ P 49 רבי.

78. Und beide geschlachtet worden sind. 79. Vom Verbot der Veruntreuung, da nach dem Blutsprengen das Fleisch den Priestern gehört. 80. Der Streit über Hochheiliges u. über Opferglieder von

אין מיעלין קתני מיהת מיעלין בו לאו דהוה שהות
למזרק דאי בעי זרק ושמע מינה היתר אבילה שנינו
לא דקבליה כמיד דשקיעת החמה דלא היה שהות
למזרק אבל היה שהות מאי הכי נמי דאין מועלין מאי
איריא דתני לפני זריקה ליתני קודם שקיעה ולאחר
שקיעה הכי נמי קתני קודם שיראה לזריקה ולאחר
שיראה לזריקה תא שמע רבי שמעון אומר יש פיגול
שמועלין בו ויש פיגול שאין מועלין בו כיצד לפני
זריקה מועלין לאחר זריקה אין מיעלין קתני מיהת
לפני זריקה מועלין בו לאו דהוה שהות למזרקה דאי
בעי זריק וקתני מועלין בו ושמע מינה היתר אבילה
שנינו לא דלא הוה שהות למיזרקיה אבל היה שהות
למיזרקיה הכי נמי דנפק מידי מעילה מאי איריא דתני
לאחר זריקה ליתני לאחר שקיעת החמה הכי נמי קא
אמר קודם שיראה לזריקה לאחר שיראה לזריקה תא
שמע הפיגול בקדשי קדשים מועלין מאי לאו דזרק
ושמע מינה היתר אבילה שנינו לא דלא זרק אבל זרק
מאי הכי נמי דאין מועלין בו מאי איריא דתני בקדשים
קלים אין מועלין בו ליתני כאן לפני זריקה כאן לאחר
זריקה הא אתיא לאשמועינן כל לאתויי לידי מעילה
זריקה כתיקנה מיתי לידי מעילה כל לאפוקי מידי
מעילה אפילו שלא כתיקנה נמי מפקע מידי מעילה:

שר קדשי קדשים שיצאו לפני זריקת דמים רבי
אליעזר אומר מועלין בו ואין חייבין עליו משום

Col b
ij,

M 20 — קת״ם מוע׳ ‖ M 21 + [מאי] ‖ B 22 למיזרקיה ‖ M 23 הוה ‖ M 24 הא הוי שה׳ למיזרקיה מאי ‖ M 25 שקיעת החמ׳ הכי ‖ M 26 — ולא׳ שיל״ז ‖ M 27 — בו ‖ MB + מאי ‖ M 29 דקנפיק ‖ B 30 + קודם שקיעה ו ‖ M 31 + ו ‖ M 32 בו [מאי] לאו ‖ M 33 קאתי ‖ 34 M — לידי ‖ M 35 מתייא ‖ M 36 שלא כתקנה לא מייתי לידי מעילה כל לאפו׳ אפי׳ [שלא] כתק׳ נמי מפק׳.

treuung, wenn nach dem Sprengen, so gibt es dabei keine Veruntreuung. Er lehrt also, dass es dabei eine Veruntreuung gebe, doch wol, wenn Zeit zum Sprengen vorhanden war, sodass, wenn er wollte, er sprengen könnte. Somit ist hieraus zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Essen spricht. — Nein, wenn man es kurz vor Sonnenuntergang aufgenommen hat, sodass keine Zeit zum Sprengen war. — Weshalb lehrt er demnach, wenn es dabei keine Veruntreuung gibt, wenn noch Zeit dazu war: vor dem Sprengen, sollte er doch lehren: vor dem Sonnenuntergang, beziehungsweise nach dem Sonnenuntergang[76]!? — Dies lehrt er auch: bevor es zum Sprengen geeignet war, und nachdem es zum Sprengen geeignet[77] war. — Komm und höre: R. Šimôn sagte: Es gibt Verwerfliches, wobei es eine Veruntreuung gibt, und es gibt Verwerfliches, wobei es keine Veruntreuung gibt, und zwar: vor dem Sprengen gibt es dabei eine Veruntreuung, nach dem Sprengen gibt es dabei keine Veruntreuung. Er lehrt also, dass es vor dem Sprengen dabei eine Veruntreuung gebe; doch wol, wenn Zeit zum Sprengen war, sodass, wenn er wollte, er sprengen könnte, und er lehrt, dass es dabei eine Veruntreuung gebe. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Essen spricht. — Nein, wenn keine Zeit zum Sprengen war. — Weshalb lehrt er demnach, wenn es dabei keine Veruntreuung gibt, wenn noch Zeit zum Sprengen war: nach dem Sprengen, sollte er doch lehren: nach dem Sonnenuntergang!? — Dies meint er auch: bevor es zum Sprengen geeignet war, und nachdem es zum Sprengen geeignet war. — Komm und höre: Beim Verwerflichen vom Hochheiligen gibt es eine Veruntreuung. Doch wol, wenn man [das Blut] bereits gesprengt hat, somit ist hieraus zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Essen spricht. — Nein, wenn man es noch nicht gesprengt hat. — Weshalb lehrt er demnach, wenn es dabei keine Veruntreuung gibt, falls man es gesprengt hat, dass es beim Minderheiligen keine Veruntreuung gebe, sollte er doch lehren: eines gilt vor dem Sprengen und eines nach dem Sprengen!? — Folgendes will er lehren: soll es Veruntreuungsfähigkeit erlangen, so macht nur das vorschriftsmässige Sprengen es veruntreuungsfähig, soll es aus der Veruntreuungsfähigkeit kommen, so bringt auch das unvorschriftsmässige [Sprengen] es aus der Veruntreuungsfähigkeit.

EIM Fleisch vom Hochheiligen, das vor dem Blutsprengen hinausgekommen war, gibt es, wie R. Eliêzer sagt, eine Veruntreuung und man ist

76. Da es auf die Zeit zum Sprengen ankommt. 77. Nach Sonnenuntergang.

דמה מעון כיכוס קרי כאן °אשר יזה מדמה °ולא שכבר
הזוה אלא לאו דוקא °הכי נמי לאו דוקא אמר רב °אסי
אם כן למה לי למיתני תרתי אלא לעולם °דמעילה דוקא
והא קמשמע לן דפסול עושה שיריים אף על גב דקיבל
פסול וזרק וקיבל כשר וזרק °לאו כלום היא מאי טעמא
דשיריים נינהו והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן
°פסול מהו שיעשה שיריים °ואמר ליה אין לך דבר
°שעושה שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל
°ומרצין לפיגולין מאי לאו °בר מפסול לא אפילו פסול
והא אין לך קתני הכי קאמר אין לך דבר שאינו מרצה
בצבור °ועושה שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו
אבל טמא דאיתיה בצבור משוי שיריים שאר פסולין
°דלא איתנון בצבור לא משוין שיריים תא שמע הפיגול
לעולם מועלין בו °לאו דלא זרק ושמע מינה היתר
זריקה שנינו לא °זרקה ומאי לעולם הא קמשמע לן כדרב
נידל °דאמר רב נידל °אמר רב °זריקת פיגול אינו מוציא
מידי מעילה ואינו מביא לידי מעילה °תא שמע רבי
שמעון אומר °יש נותר שמועלין בו ויש נותר שאין
מועלין בו כיצד לן לפני זריקה מועלין °לאחר זריקה

M 7 אשי ‖ M 8 — דמע׳ ‖ M 9 זר[י]ק[ה] לא ‖ M 10 — ו ‖ B 11 שיעשה ‖ P 12 ואי מרצ׳ ‖ 13 V אפי׳ פסול לא לבר מפס׳ והא ‖ M 14 דליתנהו ‖ 15 M + מאי ‖ M 16 דזרק ‖ M 17 + א״ר ‖ M 18 — זריקת ‖ M 19 + בו.

Waschen erforderlich, so heisst es ja diesbezüglich[65] *der von seinem Blut sprengt*, nicht aber, wenn es bereits gesprengt worden[66] ist!? Vielmehr ist es nicht genau[67] zu nehmen, ebenso ist es auch hierbei[68] nicht genau zu nehmen. R. Asi sprach: Wozu braucht er es[69] demnach zweimal zu lehren!? Vielmehr ist es bei der Veruntreuung genau zu nehmen, und dort lehrt er uns folgendes, dass nämlich auch der Untaugliche Zurückbleibendes[70] macht; auch wenn ein Untauglicher [das Blut] aufgenommen und gesprengt hat, und darauf ein Tauglicher es aufnimmt und sprengt, ist dies nichts, weil es Zurückbleibendes ist. — Aber Reš-Laqiš fragte ja R. Johanan, ob ein Untauglicher Zurückbleibendes mache, und dieser erwiderte ihm, nichts andres als [die Absicht[71]], es ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes [zu essen], mache es[72] zu Zurückbleibendem, weil diese es auch zur Verwerflichkeit geeignet macht; doch wol ein Untauglicher nicht[73]!? — Nein, auch ein Untauglicher. — Er sagte ja aber: nichts andres!? — Er meint es wie folgt: ausser [der Absicht], es ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes [zu essen], gibt es nichts, was das Gemeindeopfer nicht wolgefällig macht, wobei [das Blut aber] Zurückbleibendes ist. Ein Unreiner[74] aber, der für das Gemeindeopfer zulässig ist, macht es zu Zurückbleibendem, und andre Untaugliche, die für das Gemeindeopfer nicht zulässig sind, machen es nicht zu Zurückbleibendem. — Komm und höre: Beim Verwerflichen gibt es immer eine Veruntreuung. Doch wol, wenn man [das Blut] nicht gesprengt hat, somit ist hieraus zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Sprengen spricht. — Nein, wenn man es gesprengt hat, und mit „immer" lehrt er uns das, was R. Gidel gesagt hat. R. Gidel sagte nämlich im Namen Rabhs: das Sprengen des Verwerflichen bringt es nicht aus der Veruntreuungsfähigkeit und bringt es nicht zur Veruntreuungsfähigkeit[75]. — Komm und höre: R. Šimôn sagte: Es gibt Uebriggebliebenes, wobei es eine Veruntreuung gibt, und es gibt Uebriggebliebenes, wobei es keine Veruntreuung gibt, und zwar: hat [das Blut] vor dem Sprengen über Nacht gestanden, so gibt es dabei eine Verun-

65. Lev. 6,20. 66. Ist mit dem Blut das Gebot des Sprengens ausgeübt worden, so ist wegen des Zurückbleibenden das Waschen der Kleider nicht erforderlich. 67. Es benötigt nach dem Sprengen nicht des Waschens, auch wenn Taugliche das Blut aufgenommen u. gesprengt haben. 68. Bei der Veruntreuung; auch wenn Taugliche das Blut aufgenommen u. Untaugliche nur gesprengt haben, unterliegt es der Veruntreuung, da es den Priestern zum Essen nicht erlaubt ist. 69. Wenn es nicht genau zu nehmen ist. 70. Nach dem Sprengen ist das zurückbleibende Blut nicht mehr zur Sühne geeignet u. fortzugiessen; dies auch dann, wenn ein Untauglicher es aufgenommen hat. 71. Beim Sprengen. 72. Obgleich die Sprengung ungiltig ist. 73. Wenn ein Untauglicher (ohne unzulässige Absicht) das Blut gesprengt hat, so ist dies wirkungslos, u. ein tauglicher Priester kann das noch fliessende Blut aufnehmen u. sprengen. 74. Der ebenfalls untauglich ist. 75. Vgl. S. 598 Z. 14 u. die bezügl. Erklärungen.

היתר שחוטה שניגו או היתר זריקה שניגו[58] או היתר Fol. 5
אכילה שניגו חזקיה אמר היתר שחוטה שניגו רבי
יוחנן אמר היתר אכילה שניגו אמר רבי זירא לא דייקא
מתניתין דלא כחזקיה ודלא כרבי יוחנן תנן שלנה
ושנטמאת ושיצאת לאו דלן דם וקתני אין מועלין בו
ישמע מינה היתר זריקה שניגו לא דלן בשר אבל דם
איזדריק משום הבי קתני אין מועלין בו תנן ואיזו
היא שלא היתה לה שעת הכושר לכתנים שנשחטה
חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את
דמן היכי דמי אילימא דזרקוהו פסולין וקיבלוהו
פסולין למה לי עד דאיכא תרתי אלא לאו דקבלוהו
פסולין או זרקוהו פסולין וקתני מועלין בו שמע מינה
היתר זריקה שניגו מתקיף לה רב יוסף ואי סלקא
דעתך איכא לפלוגי הכי הא דתנן התם חטאת פסולה Zeb. 97
אין דמה טעון כיבוס בין שהיתה לה שעת הכושר
ונפסלה ובין שלא היתה לה שעת הכושר ונפסלה איזוהי
שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה שלנה ושנטמאה או
שיצאה איזוהי שלא היתה לה שעת הכושר שנשחטה
חוץ למקומה חוץ לזמנה ושקיבלו פסולין וזרקו את
דמה היכי דמי אילימא דקבלוהו פסולין וזרקו פסולין
הוא דאין דמה טעון כיבוס הא קבלוהו וזרקו כשרין

MP 85 — או ה״א שניגו | M 86 ○ שניגו | P 87 דוקא
M 88 לא כחזק׳ ולא || M 89 [דה]תנן || 90 M (+ התר
לה התר) || M 91 דמה || P 92 — אילי׳. M אילי׳ שקבלו
פס׳ וזרקוהו פס׳ | M 93 דקבלו | B 94 וזרק׳. M —
או דק׳ || B 95 כשרין || V 96 אכילה || M 97 לאוס׳ ||
M 98 ○ איזוהי ... ונפסלה || P 99 ש — || P 100 —
שלנה | M 1 וישיצ׳ ואי | M 2 ונפסלה חוץ לזמנה וחוץ
למקומה וקבלו | P 3 — חל״ז | M 4 ○ וזרקו | M 5
שקבלו פס׳ וזרקוהו || M 6 קבלו כש׳ וזר׳.

spricht unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Schlachten, spricht unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Blutsprengen, oder spricht unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Essen? Hizqija sagte, unsre Mišnah spreche vom Erlaubtsein zum Schlachten; R. Johanan sagte, unsre Mišnah spreche vom Erlaubtsein zum Essen. R. Zera sprach: Aus unsrer Mišnah ist weder die Ansicht Hizqijas noch die Ansicht R. Johanans zu erweisen. — Es wird gelehrt: Das über Nacht liegen geblieben, unrein geworden oder hinausgekommen ist. Doch wol, wenn das Blut über Nacht liegen geblieben ist, und er lehrt, dass es dabei keine Veruntreuung gebe. Somit ist hieraus zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Sprengen spricht. — Nein, wenn das Fleisch über Nacht liegen geblieben, das Blut aber gesprengt worden ist; deshalb[59] lehrt er, dass es dabei keine Veruntreuung gebe. — Es wird gelehrt: Welches war den Priestern noch nicht erlaubt? — das ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes geschlachtet worden ist, oder dessen Blut Untaugliche aufgenommen oder gesprengt haben. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn Untaugliche es gesprengt haben und[60] Untaugliche es aufgenommen hatten, wozu ist beides nötig!? Doch wol, wenn Untaugliche es aufgenommen oder Untaugliche es gesprengt haben, und er lehrt, dass es dabei eine Veruntreuung gebe; somit ist hieraus[61] zu entnehmen, dass unsre Mišnah vom Erlaubtsein zum Sprengen spricht. R. Joseph wandte ein: Dort wird gelehrt: Wegen des Blutes eines untauglichen Sündopfers ist das Waschen[62] nicht erforderlich, einerlei ob es[63] tauglich war und untauglich geworden ist, oder ob es überhaupt nicht tauglich war und untauglich geworden ist. Welches war tauglich und ist untauglich geworden? — das über Nacht gestanden hat, unrein geworden ist oder hinausgekommen[64] war. Welches war überhaupt nicht tauglich? — wenn [das Opfer] ausserhalb des Ortes oder ausserhalb der Frist geschlachtet worden ist, oder Untaugliche das Blut aufgenommen oder gesprengt haben. In welchem Fall, wenn du sagst, es sei auf diese Weise zu unterscheiden: wollte man sagen, wenn Untaugliche [das Blut] aufgenommen und Untaugliche es gesprengt haben, wonach nur dann wegen des Blutes das Waschen nicht erforderlich ist, wenn aber Taugliche [das Blut] aufgenommen oder gesprengt haben, sei wegen des Blutes das

59. Weil es Eigentum der Priester ist. 60. Das Verbindungs-Vav kann sowol "und" als auch "oder" heissen. 61. Da es demnach als für die Priester erlaubt gilt, wenn Taugliche es aufgenommen haben. 62. Ist das Blut von einem tauglichen Sündopfer auf ein Kleidungsstück gekommen, so muss es gewaschen werden; cf. Lev. 6,20. 63. Das Blut zum Sprengen. 64. Aus dem Tempelhof.

°ועוד[70]דקא תני סיפא לן דמה אף על פי שחזר וזרקו מועלין בו אי אמרת בשלמא בחטאת שפיר אלא אי אמרת בעולה צריכא למימר סיפא ודאי מסייע[77]ליה רישא מאי הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא סיפא[78]ודאי מסייע ליה[79]רישא לא מאי שנא הלנה דקא עביד בידים לא מהני[68]זריקה לאפוקי מידי מעילה מחשבה לא קא עביד בידים מהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה לימא הא מסייע ליה הפיגול בקדשי קדשים מועלין בו לאו אף על גב דזרק ומסייע ליה לא דלא זרק אבל זרק מאי הכי נמי דאין מועלין בו אמאי קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין[80]בו ליפלוג ברישא וליתני לפני זריקה מועלין בו לאחר[81]זריקה אין מועלין בו ההוא ודאי מסייע ליה לימא הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא קדשים קלים פסיקא ליה הבא לא פסיקא ליה: (**מתני'**) °כלל אמר רבי יהושע כל שהיתה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היתה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה איזוהי שהיתה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ושיצאת ואיזוהי שלא היתה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמיה: (**גמ'**) אמר ליה בר קפרא לבר[82]פדת[83]בן אחותי ראה מה אתה[84]שואלני למחר בבית המדרש

verständlich, denn es ist ja vollständig Gottes!? Ferner lehrt er im Schlußsatz: hat das Blut über Nacht gestanden, so gibt es dabei eine Veruntreuung, auch wenn man es wieder gesprengt hat. Erklärlich ist dies, wenn du sagst, er spreche von einem Sündopfer, wozu braucht dies aber gelehrt zu werden, wenn du sagst, er spreche von einem Brandopfer[55]!? — Der Schlußsatz ist entschieden eine Stütze für ihn; ist es auch der Anfangsatz? — Wenn der Schlußsatz eine Stütze für ihn ist, so ist auch der Anfangsatz eine Stütze für ihn[56]. — Nur der Schlußsatz ist entschieden eine Stütze für ihn, nicht aber der Anfangsatz. — Womit ist es anders? — Beim Uebernachtenlassen übt man eine Handlung mit den Händen aus, somit ist das Sprengen[57]nicht wirksam, es aus der [Eignung zur] Veruntreuung zu bringen, bei der Absicht[58]aber, wobei man keine Handlung mit den Händen ausübt, ist das Sprengen wirksam, es aus der [Eignung zur] Veruntreuung zu bringen. — Es wäre anzunehmen, dass folgendes eine Stütze für ihn ist: Beim Verwerflichen vom Hochheiligen[55]gibt es eine Veruntreuung. Doch wol, auch nachdem man das Blut gesprengt hat, somit ist dies eine Stütze für ihn. — Nein, solange man es noch nicht gesprengt hat. — Wenn man es aber gesprengt hat, gibt es also dabei keine Veruntreuung; wieso lehrt er demnach im Schlußsatz: beim Minderheiligen aber gebe es dabei keine Veruntreuung, er sollte doch beim ersten Fall selber einen Unterschied machen und lehren: vor dem Blutsprengen gibt es dabei eine Veruntreuung, nach dem Blutsprengen gibt es dabei keine Veruntreuung!? — Dies ist entschieden eine Stütze für ihn. — Demnach wäre, wenn der Schlusssatz eine Stütze für ihn ist, auch der Anfangsatz eine Stütze für ihn!? — Beim Minderheiligen ist dies ausgemacht, hierbei aber ist es nicht ausgemacht[59].

R. Jehošua sagte eine Regel: War es bereits den Priestern erlaubt, so gibt es dabei keine Veruntreuung, war es den Priestern noch nicht erlaubt, so gibt es dabei eine Veruntreuung. Welches war den Priestern bereits erlaubt? — das über Nacht liegen geblieben, unrein geworden oder hinausgekommen ist. Welches war den Priestern noch nicht erlaubt? — das ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes geschlachtet worden ist, oder dessen Blut Untaugliche aufgenommen oder gesprengt haben. Bar-Qappara sprach zu Bar-Pada: Schwesterssohn, sieh zu, was du mich morgen im Lehrhaus fragen sollst:

פשי' דלגב' היא ועוד || M 76 — ד || M 77 לימ' מדסי' מ"ל רישא נמי מ"ל וסיפא מי מ"ל א"ל מאי שנא א"ל הלנה || B 78 + לאו || B 79 — רישא לא || M 80 ליפ' ביה ברי' || M 81 ○ זריקה || VM 82 סדא || M 83 ○ ב"א || M 84 שואל[ני].

56. Auch dieser spricht von einem Sündopfer. 57. Dh. die unzulässige Absicht beim Sprengen. 58. Die die Verwerflichmachung zur Folge hat. 59. Beim Minderheiligen gibt es bei den Opferteilen keine Veruntreuung, einerlei ob vor od. nach dem Sprengen, beim Hochheiligen dagegen nur vor dem Sprengen, nicht aber nach dem Sprengen.

eine Kruste bekommen haben, mit Ausnahme von einem, so ist das Brot nicht heilig. Hat man es ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes geschlachtet, so ist das Brot heilig. Demnach unterliegt das Verwerfliche der Veruntreuung!? Da schwieg er. Als er zu R. Abba kam, sprach dieser: Beim Sprengen". R. Aši sprach zu Raba: Ûla sagte ja, wenn man einen verwerflichen Haufen[42]auf den Altar getan hat, sei ihm die Verwerflichkeit genommen[43]; die Abhebung des Haufens entspricht ja dem Schlachten!? Dieser erwiderte: Es ist ein Verbot, das zur Verwerflichmachung[44]bringt. — Er lehrt ja aber: wenn die Verwerflichmachung bei andrem[45] erfolgen kann, um wieviel mehr bei diesem selber!? — Dies ist ebenfalls zu verstehen, das Verbot, das zur Verwerflichkeit bringt. Rabina sprach zu R. Aši: Ilpha lehrte ja aber, der Streit[46]bestehe nur bei zwei Dienstverrichtungen[47], wenn er beispielsweise gesagt hat, er wolle das eine Organ[48]ausserhalb der Frist und das andre Organ ausserhalb des Ortes durchschneiden, bei einer Dienstverrichtung aber stimmen alle überein, dass dies eine Vermischung der Absichten[49]sei!? — Hierbei ergibt es sich ebenfalls erst beim Sprengen, ob es bei einer Dienstverrichtung oder bei zwei Dienstverrichtungen erfolgt ist. — Demnach sollte es[50]auch beim Dankopfer erst beim Blutsprengen erfolgen!? — Unter "heilig" ist zu verstehen, um untauglich zu werden, dass es verbrannt werden[51]muss. Ihm wäre eine Stütze zu erbringen. Am Verwerflichen kann man immer eine Veruntreuung begehen. Doch wol, auch nachdem das Blut gesprengt worden ist; somit ist dies eine Stütze für ihn. – Nein, solange das Blut noch nicht gesprengt worden ist. — Wozu braucht dies, wenn das Blut noch nicht gesprengt worden ist, gelehrt zu werden!? — Vielmehr, tatsächlich, wenn es bereits gesprengt ist, nur spricht diese Lehre von einem Brandopfer[52]. — Von einem Brandopfer ist es ja selbst-

"מאחד מהן לא קדש הלחם"שחטה חוץ לזמנה וחוץ
למקומה קדש הלחם אלמא פגול מיתתי"ה לידי מעירה
אישתיק כי אתא לקמיה דרבי אבא אמר ליה בזריקה
אמר ליה רב אשי"לרבא והא אמר עולא קומץ פגול
שהעלו לגבי מזבח פקע פגולו ממני"וקמיצה היינו
שחיטה אמר ליה איכורא דמייתי לידי פגול והא קא
תני"אם אחרים"מביא לידי פגול הוא עצמו לא כל שכן
הא נמי איכורא דמייתי"לידי פגול אמר ליה רבינא
"לרב אשי והאמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות בנון
דאמר הריני שוחט סימן ראשון חוץ לזמנו וסימן שני
חוץ למקומו אבל בעבודה אחת"דכולי עלמא עיכובי
מחשבות"הואי הכי נמי לכי זריק תיגלי מילתא אי
בעבודה אחת אי בשתי עבודות אי הכי גבי תודה
נמי עד דזריק"מאי קדש ליפסיל דבעי שריפה ליתא
מכייץ ליה הפגול לעולם מועלין בו לאו אף על גב
דאיזרק דם ומכייץ ליה לא דלא"זרק הדם אי דלא
זרק הדם מאי למימרא אלא לעולם דזריק וכי תניא
"ההיא בעולה אי בעולה"פשיטא דנבוה היא כולה

62 MP מאחת | 63 M שחטו חוץ לזמנו וחוץ למקומו || 64 M לרב כהנא || 65 M — ו || 66 M + עולא || 67 M מביאין [לידי] פי׳ הן עצמן | 68 M + ליה | 69 M — לר״א | 70 M + כ״ע ל״ק | 71 M — הואי | 72 M + אלא מ״ק הלחם לא לחיוביה כמעילה ואלא || 73 M איזריק דם ואי לא זריק דם | 74 M הדא || 75 M מאי למימר׳

44. Erfolgt erst die richtige Verwerflichmachung durch die Absicht; von diesem Fall spricht RG., die angezogene Lehre aber spricht von dem Fall, wenn dies nur beim Schlachten u. nicht beim Sprengen erfolgt ist. 45. Vom Speisopfer, der, wie die Opferteile des Blutopfers, auf dem Altar zu verbrennen ist. Hier handelt es sich ebenfalls um die Verwerflichmachung durch die Absicht. 46. Sobald er vom Feuer erfasst wird, ist er wieder heilig, u. wenn er vom Altar herabkommt, ist er zurück hinaufzulegen u. zu verbrennen. 47. Die Verwerflichmachung beginnt beim Abheben, erfolgt aber erst bei der Aufräucherung auf dem Altar. 48. Bei der verwerflichmachenden Absicht hinsichtlich des zurückbleibenden Teils des Speisopfers, der gegessen wird. 49. Zwischen RJ. u. den Weisen über die verwerflichmachende Absicht; vgl. Bd. VIII S. 104 Z. 11ff. 50. Wenn dies bei 2 Dienstverrichtungen bei der Herrichtung des Opfers erfolgt ist; vgl. Bd. VIII S. 105 N. 477. 51. Bei der Schlachtung müssen beide Halsorgane, die Speiseröhre u. die Luftröhre, durchschnitten werden. 52. Hinsichtl. des Ortes u. hinsichtl. der Frist; das Opfer ist auf jeden Fall untauglich. 53. Die Heiligung der Brote, von der es in der angezogenen Lehre heisst, dies erfolge beim Schlachten. 54. Jed. unterliegt es nicht der Veruntreuung, übereinstimmend mit RG. 55. Von dem die Priester nichts erhalten, sodass es immer Eigentum Gottes bleibt.

טמאת העוף לשם חטאת וקא תני עילויה °כל שהיה פסולו בקדש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה וכל שלא היה פסולו בקדש מטמא בגדים אבית הבליעה [48]וקתני °כל [49]שהיה פסולו בקדש אם עלו לא ירדו תיובתא דרבה תיובתא: והא [50]דפליגי בה רבה ורב יוסף פשיטא ליה לרבי [51]אלעזר דאמר רבי [52]אלעזר °עולת במת יחיד שהכניסה [53]לפנים °קלטה [54]מחיצתה לכל דבר בעי רבי [55]אלעזר [56]עלו מהו שירדו מדקמיבעיא ליה [55]להדא מכלל דאידך פשיטא ליה או כרבה אי [56]כדרב יוסף חדא מנו חדא קמיבעיא [57]ליה עד כאן לא קאמר רבה התם אם עלו ירדו מחיצה כתיקנה פסלה שלא בתיקנה לא פסלה או דלמא אפילו לרב יוסף דאמר אם עלתה לא תרד מחיצה כתיקנה קלטה שלא בתיקנה לא קלטה תיקו: °אמר רב גידל אמר רב זריקת פנול [58]אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים [59]ואינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים יתיב אביי וקאמר [60]לה להא שמעתא איתיביה רב פפא לאביי °השוחט את התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש [61]את הלחם שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור ואפילו קרמו בולן חוץ

ten [29]nach Art eines Vogel-Sündopfers auf den Namen eines Sündopfers hergerichtet [30]hat. Hierzu wird gelehrt: Ist die Untauglichkeit im Heiligtum erfolgt [31], so macht es im Schlund die Kleider nicht unrein, und ist die Untauglichkeit nicht im Heiligtum [32] erfolgt, so macht es im Schlund die Kleider unrein. Ferner wird hierzu gelehrt: Dessen Untauglichkeit im Heiligtum erfolgt ist, ist wenn es [auf den Altar] gekommen ist, nicht herabzunehmen. Dies ist eine Widerlegung Rabbas. Eine Widerlegung.

Das, worüber Rabba und R. Joseph streiten, war wol R. Eleâzar entschieden, denn R. Eleâzar sagte: Wenn man das Brandopfer eines Privataltars [33] nach Innen [34] gebracht hat, so hat die Wand [35] es aufgenommen in jeder Hinsicht [36]. Aber folgendes fragte R. Eleâzar: Ist es, wenn es [auf den Altar] gekommen ist, herabzunehmen? Wenn er dies fragte, so war ihm wol jenes [37] entschieden, entweder wie Rabba oder wie R. Joseph. — Er fragte dies bezugnehmend auf jenes: Rabba ist vielleicht nur da der Ansicht, dass es, wenn es hinaufgekommen ist, herabgenommen werde, weil die richtige Wand [35] es untauglich [38] macht, und die nicht richtige es nicht untauglich [39] macht; oder aber: auch nach R. Joseph, welcher sagt, wenn es hinaufgekommen ist, sei es nicht herabzunehmen, gilt dies nur da, wo die richtige Wand es aufgenommen hat, nicht aber hierbei, wo die richtige Wand es nicht aufgenommen [40] hat? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Gidel sagte im Namen Rabhs: Das Sprengen des Verwerflichen [41] bringt nicht aus der Veruntreuungsfähigkeit [42], beim Hochheiligen, und bringt nicht zur Veruntreuungsfähigkeit [43], beim Minderheiligen. Abajje sass und trug diese Lehre vor; da wandte R. Papa gegen Abajje ein: Wenn jemand das Dankopfer innerhalb der Mauer schlachtet und das Brot dazu sich ausserhalb der Mauer befindet, so ist das Brot nicht heilig; hat er es geschlachtet bevor [die Brote] im Ofen eine Kruste bekommen haben, oder wenn sogar alle

48 M וכל || 49 P שהוא || 50 P דפליגין || 51 P אליעזר || 52 M בפני קולטתו מחיצה || 53 P מחיצתו + B 54 || עולת במת יחיד שהכניסה שנפסלה || 55 M חדא האידך || 56 M כרב || 57 M ○ ליה || 58 M אינה מוציאה || 59 M ואינה מביאה || 60 M — לה || 61 M הלחם נשח׳.

Unreinheit wird auf die Kleider übertragen. 29. Dh. das Blut unterhalb des Strichs um den Altar gesprengt. 30. Ein solches unterliegt nicht der Veruntreuung, weil es vorschriftsmässig hergerichtet u. Eigentum des Priesters ist. 31. Bei der Herrichtung. 32. Noch vor der Herrichtung. 33. Nach RŠJ, nach dem Schlachten, nach den Tosaphisten, noch lebend, wenn es als solches bestimmt war; vgl. Bd. VIII S. 373 Z. 15ff. 34. In den Tempelhof. 35. Des Tempelhofs. 36. Es unterliegt allen Bestimmungen, die für die im Tempelhof hergerichteten Opfer gelten. 37. Hinsichtl. eines Tempelopfers. 38. Dh. es ist dann den Bestimmungen des Opfers unterworfen, bei deren Uebertretung das Opfer untauglich ist u. vom Altar entfernt werden muss. 39. Cf. N. 38 mut. mut. 40. Es wurde von vornherein nicht als Tempelopfer geheiligt u. hat nicht die Heiligkeit, auf dem Altar verbleiben zu müssen. 41. Wenn das Opfer geschlachtet worden ist in der Absicht, ausserhalb der Frist die Herrichtung zu vollziehen od. das Fleisch zu essen. 42. Das taugliche Opfer unterliegt nach dem Sprengen nicht mehr der Veruntreuung, da es dann nicht mehr Eigentum Gottes, sondern Eigentum des Priesters ist. 43. An den Opferteilen.

קשיא מאי מיעין בהן מדרבנן מאי איכא בין דאורייתא
לרבנן דאורייתא משלמין חומש דרבנן לא ימי איכא
מעילה מדרבנן אין דאמר עולא אמר רבי יוחנן קדשים
שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה אלמא מדאורייתא
לא אית להן בדרבנן אית בהן הכא נמי מדרבנן לימא
תניא להא דעולא אמר רבי יוחנן אף על גב דתניא
אצטריך דעולא סלקא דעתך אמינא הכא לא בדילין
מנהן אבל קדשים שמתו היאיל ובדילין מנהן אימא
אפילו מעילה מדרבנן לא קמשמע לן מתו נמי תניא
הנהנה מן החטאת בשהיא חיה לא מעל עד שיפגים
ובשהיא מתה כיון דנהנה כל שהיא מעל סלקא דעתך
אמינא חטאת הואיל ולכפרה קא אתיא לא בדילין
מינה אבל קדשים הואיל ולאו לכפרה קאתי בדילי
מנהן ולית בהו מעילה קמשמע לן והחטאת שמתה מי
אית בה מעילה והתנן החטאת המתות ומעות ההולכות
לים המלח לא נהנין ולא מועלין אמרי החטאות המתות
בחייהן בדילין מנהן לאפוקי היכא דמחיים דלא
בדילין מינה איתיביה רב יוסף לרבה חדא מני הדא
יחדא מני חדא ובילן אין מטמאים בגדים אבית הבליעה
ומיעלין בהן חוץ מהחטאת העוף שעשה למטה במעשה

M 27 + ו ‖ M 28 לדרכ׳ דאור׳ משלם ‖ M 29 + משלם חומש ‖ M 30 ○ אין ‖ P 31 — ה. M לאו א׳ ‖ 32 M לית בהו מדרב׳ אית בהו ‖ M 33 — דעולא ‖ M 34 בדילי מיניהו התם קד׳ ‖ M 35 ובדילי מיניהו ‖ M 36 דרב׳ ליכא קא ‖ M 37 שנה׳ ‖ M 38 + איצטריך ‖ 39 M — חט׳ ‖ M 40 ובדילי ‖ M 41 — אבל ... מעילה ‖ M 42 — מי ‖ P 43 (תמיטות) ‖ M 44 מאיליהן בדילי מיניהו ‖ M 45 דמחייהן לא בדילי הימנה ‖ V 46 תרתי ‖ M 47 בה כמ״ח למטה [לשם חטאת] וקתני עלה.

R. Joseph, gegen Rabba aber ist dies ja ein Einwand!? — Unter Veruntreuung ist eine rabbanitische zu verstehen. — Welchen Unterschied gibt es zwischen einer der Gesetzlehre und einer rabbanitischen? — Wegen einer der Gesetzlehre ist das Fünftel zu zahlen, wegen einer rabbanitischen nicht. — Gibt es denn eine rabbanitische Veruntreuung? — Freilich. Ûla sagte im Namen R. Johanans, Opfertiere, die verendet sind, unterliegen nach der Gesetzlehre nicht mehr der Veruntreuung; bei diesen gibt es also keine nach der Gesetzlehre, wol aber rabbanitisch, ebenso auch hierbei rabbanitisch. — Demnach lehrt ja bereits unsre Mišnah das, was Ûla im Namen R. Johanans gesagt hat? — Obgleich dies gelehrt wird, ist auch die Lehre Ûlas nötig; man könnte glauben, nur an diesen, weil man solche nicht meidet, an Opfertieren aber, die verendet sind, die man[19] meidet, begehe man auch rabbanitisch keine Veruntreuung, so lehrt er uns. — Auch vom verendeten haben wir dies ja bereits gelernt: wer von einem Sündopfer[20] niessbraucht, begeht, wenn es ein lebendes ist, eine Veruntreuung, erst wenn er [dessen Wert] gemindert[21] hat, und wenn es ein totes ist, eine Veruntreuung, sobald er einen Nutzen hat!? — Man könnte glauben, dies gelte nur von einem Sündopfer, weil es zur Sühne gebracht wird und man es nicht meidet, Opfertiere aber, die nicht zur Sühne gebracht werden, meidet man, und es gebe bei ihnen keine Veruntreuung, so lehrt er uns. — Gibt es denn bei einem verendeten Sündopfer eine Veruntreuung, es wird ja gelehrt, dass man von den verenden zu lassenden Sündopfern[22] und vom in das Salzmeer zu werfenden Geld[23] nichts geniessen darf und es dabei keine Veruntreuung gebe!? — Ich will dir sagen, verenden zu lassende Sündopfer[24] meidet man schon lebend, nicht aber solche, die man lebend nicht meidet[25]. R. Joseph wandte gegen Rabba ein: Eine durch eine andre und die andre durch eine andre[26]: Sie alle[27] machen im Schlund die Kleider[28] nicht unrein und es gibt bei ihnen eine Veruntreuung, ausgenommen das Vogel-Sündopfer, das man un-

mancher Opfer ist oberhalb des den Altar teilenden Striches u. manche unterhalb desselben zu sprengen. 17. Zum erstatteten Betrag; cf. Lev. 5,16. 18. Nicht vorschriftsmässig geschlachtete Opfer. 19. Weil Aas ekelhaft ist. 20. Das zur Darbringung untauglich ist, von dem nur der Geldwert heilig ist. 21. Beispielsweise Wolle ausrupft od. durch Arbeit abmagert. 22. Vgl. S. 221 NN. 103 u. 104. 23. Auch nicht rabbanitisch, wie auch die Nutzniessung rabbanitisch verboten ist. 24. Die zur Opferung nicht verwendbar sind. 25. Weil sie zur Opferung geeignet sind. 26. Er zitirt 3 Lehren, die er eine durch die andre erklärt, woraus er seinen Einwand entnimmt. 27. Die Bd. VIII S. 221 Z. 1 ff. aufgezählten nicht untauglichen Geflügelopfer, obgleich sie, weil nicht geschlachtet, als Aas gelten sollten. 28. Dessen, der sie isst. Das Aas eines zum Essen erlaubten Vogels ist beim Essen verunreinigend, sobald es in den Schlund kommt, auch wenn ein andrer es einem in den Mund steckt u. er es garnicht berührt hat; die

תורה הבי נמי קדשי קדשים לגבי דרום כמה דחנקינון
דמי קמשמע לן קדשים שמתו לא חזו כלל אבל דרום
נהי דאינו ראוי לקדשי קדשים אבל ראוי הוא לקדשים
קלים למה לי למיתני כל הני צריכי אי תנא שחטן
בדרום וקבל דמן בצפון הכא דאית בהו מעילה משום
דקבלה בצפון הוא אבל שחטן בצפון וקבל דמן בדרום
הואיל וקבלה בדרום הוא נפיק מידי מעילה ואי תנא
הני הוה אמינא ימא זמן הקרבה הוא אבל שחטן
ביום וזרק דמן בלילה הואיל ולאו זמן הקרבה הוא כמאן
דחנקינון דמי ולא אית בהו מעילה קמשמע לן חוץ
לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו הואיל ומרצים לפיגולין:
איבעיא להו עלו מהו שירדו רבה אמר אם עלו ירדו
רב יוסף אמר אם עלו לא ירדו אליבא דרבי יהודה לא
תבעי לך דבולי עלמא לא פליגי דאם עלו ירדו כי
פליגי אליבא דרבי שמעון רב יוסף כרבי שמעון רבה
אמר לך עד כאן לא קאמר רבי שמעון אלא בניתנין
למטה שנתנן למעלה או בניתנין למעלה שנתנן למטה
ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון אבל הבא כיון דשחטן
בדרום כמאן דחנקינון דמי תנן קדשי קדשים ששחטן
בדרום מועלין בהן בשלמא לרב יוסף ניחא אלא לרבה

M 7 כמאן ‖ M 8 + ד ‖ M 9 הני ‖ M 10 הויא
אימא ליפוק ‖ P 11 האי ‖ B 12 + אבל שחטה בלילה
וזרק ביום לילה לאו זמן הקרבה והאי דשחט בלילה אימא דנפיק
מידי מעילה ואי תנא שחטה בלילה ה״א הואיל וקבל דמה ביום
אית ביה מעילה. M ○ אבל שב״ל וזב״י דלי׳ ל״ז הק׳ הוא
כמאן דחנקינן דמי וא״ת שחט בלי׳ וזרק ביום משום דזריקה
היא ‖ M 13 ולילה לאו ‖ M 14 ואין בהן ‖ P 15
-- מע׳ ‖ M 16 ולמה לי הוא׳ ‖ B 17 + אי. M ○
עלו ‖ P 18 (רבא) ‖ M 19 — לת״ל ד ‖ M 20 —
דא״ע ירדו ‖ M 21 + ו. (P רבא) ‖ M 22 + התם
P 23 את שניתנין ‖ M 24 + בצפון ‖ M 25 + אזי
ר״ש מודה ‖ P 26 (לרבא).

liegen nach der Gesetzlehre nicht mehr der Veruntreuung, so könnte man glauben, auch Hochheiliges an der Südseite [geschlachtet] gelte als erdrosselt, so lehrt er uns. Opfertiere, die verendet sind, sind überhaupt nicht verwendbar, die Südseite aber ist allerdings für Hochheiliges unzulässig, für Minderheiliges aber ist sie zulässig. — Wozu braucht er all diese Fälle zu lehren? — Dies ist nötig. Würde er nur den Fall gelehrt haben, wenn an der Südseite geschlachtet und an der Nordseite das Blut aufgenommen, so könnte man glauben, nur in diesem Fall gebe es dabei eine Veruntreuung, weil die Blutaufnahme[12] an der Nordseite erfolgt ist, wenn aber an der Nordseite geschlachtet und an der Südseite das Blut aufgenommen, unterliege es nicht mehr der Veruntreuung, weil die Blutaufnahme an der Südseite erfolgt ist. Und würde er nur dies gelehrt haben, so könnte man glauben, weil der Tag die Zeit der Darbringung ist, wenn man es aber am Tag geschlachtet und das Blut nachts aufgenommen hat, gelte es, da die Nacht keine Zeit der Darbringung ist, als erdrosselt und es gebe dabei keine Veruntreuung, so lehrt er uns. — Wofür ist es, wenn ausserhalb der Frist oder ausserhalb des Ortes [geschlachtet], verwendbar? — Es macht hinsichtlich der Verwerflichmachung wolgefällig[13].

Sie fragten: Sind sie, wenn sie hinaufgekommen[14] sind, herabzunehmen? — Rabba sagt, wenn sie hinaufgekommen sind, sind sie herabzunehmen, und R. Joseph sagt, wenn sie hinaufgekommen sind, sind sie nicht herabzunehmen. Nach R. Jehuda (ist dies nicht fraglich) streiten sie nicht, sondern stimmen überein, dass, wenn sie hinaufgekommen sind, sie herabzunehmen sind, sie streiten nur nach R. Šimôn[15]. R. Joseph ist entschieden der Ansicht R. Šimôns, aber auch Rabba kann dir erwidern: R. Šimôn sagt dies nur von dem Fall, wenn man das unterhalb[16] zu sprengende [Blut] oberhalb oder das oberhalb zu sprengende unterhalb gesprengt hat, jedoch an der Nordseite [das Opfer] geschlachtet und das Blut aufgenommen hat; hierbei aber, wo man es an der Südseite geschlachtet hat, gilt es als erdrosselt. — Es wird gelehrt: Beim Hochheiligen, das man an der Südseite geschlachtet hat, gibt es eine Veruntreuung. Erklärlich ist dies allerdings nach

12. Das Hauptsächlichste am Opferdienst. 13. Man ist wegen Verwerflichmachung nur dann schuldig, wenn die Opferteile dargebracht worden sind; vgl. Bd. VIII S. 99 Z. 6ff. 14. Die Opferteile auf den Altar, bei einer unvorschriftsmässigen Schlachtung. 15. Der Streit zwischen RJ. u. RŠ. über Opfer, deren Blut nicht vorschriftsmässig gesprengt worden ist u. auf den Altar gekommen sind, befindet sich Bd. VIII S. 270 Z. 12; nach RJ. sind sie vom Altar zu entfernen, nach RŠ. nicht. 16. Das Blut

דשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן שחטן בדרום וקבל דמן בצפון בצפון וקבל דמן בדרום שחט ביום וזרק בלילה בלילה וזרק ביום או ששחטן חוץ לזמנו וחוץ למקומו מועלין בהן כלל אמר רבי יהושע כל שהיה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה איזו היא שהיה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ישיצאת ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה חוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה:

BEIM HOCHHEILIGEN[1], DAS MAN AN DER SÜDSEITE[2] GESCHLACHTET HAT, GIBT ES EINE VERUNTREUUNG[3]. HAT MAN ES AN DER SÜDSEITE GESCHLACHTET UND DAS BLUT AN DER NORDSEITE AUFGENOMMEN, ODER AN DER NORDSEITE UND DAS BLUT AN DER SÜDSEITE AUFGENOMMEN, ODER HAT MAN ES AM TAG GESCHLACHTET UND DAS BLUT NACHTS GESPRENGT, ODER NACHTS UND DAS BLUT AM TAG GESPRENGT, ODER HAT MAN ES AUSSERHALB DER FRIST ODER AUSSERHALB DES ORTES[5] GESCHLACHTET, SO GIBT ES DABEI EINE VERUNTREUUNG[6]. R. JEHOŠUÂ SAGTE EINE REGEL: WAR ES BEREITS DEN PRIESTERN ERLAUBT, SO GIBT ES DABEI KEINE VERUNTREUUNG, WAR ES DEN PRIESTERN NOCH NICHT ERLAUBT, SO GIBT ES DABEI EINE VERUNTREUUNG. WELCHES[8] WAR PRIESTERN BEREITS ERLAUBT? — DAS[9] ÜBER NACHT LIEGEN GEBLIEBEN, UNREIN GEWORDEN ODER HINAUSGEKOMMEN[10] IST. WELCHES WAR DEN PRIESTERN NOCH NICHT ERLAUBT? — DAS AUSSERHALB DER FRIST ODER AUSSERHALB DES ORTES GESCHLACHTET WORDEN IST, ODER DESSEN BLUT UNTAUGLICHE[11] AUFGENOMMEN ODER GESPRENGT HABEN.

גמרא. קתני קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן פשיטא משום דשהיטתן בדרום אפיקינון מידי מעילה אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר עולא אמר רבי יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר

M 1 לזמנן וחוץ למקומן ‖ M 2 שהיתה ‖ P 3 — לה ‖ M 4 היתה ‖ M 5 + חוץ לקלעים ‖ M 6 ◯ לזמ׳ וחוץ ‖ M 7 דשחטן.

GEMARA. Er lehrt, dass es beim Hochheiligen, das man an der Südseite geschlachtet hat, eine Veruntreuung gebe; selbstverständlich, sollte es denn, weil man es an der Südseite geschlachtet hat, nicht mehr der Veruntreuung unterliegen!? — Dies ist [zu lehren] nötig; da Ûla im Namen R. Johanans gesagt hat, verendete Opfertiere unter-

1. Brand-, Sünd-, Schuld- u. Gemeindeopfer; vgl. Bd. VIII S. 159 Z. 5ff. 2. Des Altars od. Tempelhofs, während dies an der Nordseite zu erfolgen hat. 3. Am Geheiligten, obgleich die Schlachtung ungiltig ist. 4. Die Herrichtung der Opfer hat am Tag zu erfolgen; vgl. Bd. VIII S. 189 Z. 6ff. 5. Die für die Herrichtung des Opfers u. das Essen des Fleisches festgesetzt sind; dh. in der Absicht, es dann od. da herzurichten od. das Fleisch zu essen. 6. Obgleich das Opfer verwerflich ist. 7. Wenn es nachher untauglich geworden ist; dies bezieht sich auf das für die Priester bestimmte Fleisch, die Veruntreuung an den Opferteilen wird im folgenden Abschnitt behandelt. 8. Untaugliche Opfer. 9. Das Fleisch, nach dem Blutsprengen. 10. Aus dem Tempelhof. 11. Die für den Tempeldienst zulässig sind.

מסכת מעילה

Von der Veruntreuung

חסלת מסכת כריתות. י"ב תמוז ה'תרצ"ד:

gab Bestechung, und man hieb ihm die linke Hand ab. Als der König dies erfuhr, befahl er, dass man ihm auch die rechte Hand abhaue. R. Joseph sprach: Gepriesen sei der Allbarmherzige, dass er Jissakhar aus Kephar Barqaj seine Strafe [auf dieser Welt] erhalten liess. R. Aši sagte: Er hatte unsre Mišnah nicht gelernt: Schafe werden überall vor Ziegen genannt, man könnte glauben, weil sie bevorzugter sind, so heisst es: 10 *wenn ein Schaf*, dies lehrt, dass sie einander gleichen. Rabina sagte: Er hat auch die Schrift nicht gelesen, denn es heisst:[165] *wenn ein Schaf, wenn eine Ziege.*

"קציה לידיה שמאלא שמע מלבא "אמר ליקצי נמי לידיה דימינא אמר רב יוסף ברוך רחמנא "דשקליה לישתבר איש כפר ברקאי למטרפכיה "אמר רב אשי ולא היה תני ליה דתנן "בכשים קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני שמיבחרין "תלמוד לומר [ו]אם "בכש (עז) מלמד ששניהן שקולין "באחת רבינא אמר אפילו "מקרא נמי לא קרא דכתיב "אם בכש אם עז: "אמר רבי אלעזר אמר רבי הנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם "שנאמר "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך":

22 M וכצ' ליד דשמ' | 23 M וא' ליקציוה ליד' דימ' הדר קציוה לידיה דימינא אר"י || 24 M דאשק' || 25 M + בהאי עיר' | 26 M + ר' שמעון או' | 27 M + מהן | 28 M כשב | 29 M כאחד | 30 M קרא לא הוה ידע דכת' | 31 M + הזה || B 32 + אל תקרי בניך אלא בונין.

R. Eleâzar sagte im Namen R. Haninas: Die Schriftgelehrten mehren den Frieden in der Welt, denn es heisst:[166] *und all deine Söhne sind Gottesgelehrte, und gross ist der Friede deiner Kinder*[167].

165. Lev. 3, 7, 12. 166. Jes. 54,13. 167. In den kursirenden Ausgaben befindet sich hier, wie in der Parallelstelle Bd. I S. 240 Z. 13, der erklärende Zusatz: man lese nicht בניך, Kinder, sondern בונין, Erbauer, die die Welt erhalten, die Gelehrten.

שקולין תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני
שהן מובחרים מהם תלמוד לומר°(תור ובני) יונה או 6.
תר לחטאת מלמד ששניהם שקולין האב קודם לאם
בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב"קודם על כיבוד האם
תלמוד לומר°איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם 3.
שקולין אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום
מפני °שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו"וכן בתלמוד 19
תורה אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב
בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו:

als sein Sündopfer bringt, DIES LEHRT, DASS SIE EINANDER GLEICHEN. TURTELTAUBEN WERDEN ÜBERALL VOR JUNGEN TAUBEN GENANNT; MAN KÖNNTE NUN GLAUBEN, WEIL SIE BEVORZUGTER SIND ALS DIESE, SO HEISST ES:[160] *eine junge Taube oder eine Turteltaube als Sündopfer*, DIES LEHRT, DASS SIE EINANDER GLEICHEN. DER VATER WIRD ÜBERALL VOR DER MUTTER GENANNT, MAN KÖNNTE NUN GLAUBEN, WEIL DIE EHRUNG DES VATERS DER EHRUNG DER MUTTER VORGEHT, SO HEISST ES:[161] *ihr sollt jeder Mutter und Vater fürchten*, DIES LEHRT, DASS SIE EINANDER GLEICHEN. JEDOCH SAGTEN DIE WEISEN, DER VATER GEHE STETS DER MUTTER VOR, WEIL ER UND SEINE MUTTER ZUR EHRUNG SEINES VATERS VERPFLICHTET SIND. DASSELBE GILT AUCH VON DER GESETZESKUNDE: IST SIE DEM SOHN VOM LEHRER BESCHIEDEN, SO GEHT DER LEHRER STETS DEM VATER VOR, WEIL ER UND SEIN VATER ZUR EHRUNG SEINES LEHRERS VERPFLICHTET SIND.

גמרא. °תנו רבנן[13]ארבע צווחות צווחה עזרה 7a
צווחה[14]ראשונה הוציאו מכאן בני עלי חפני ופנחס
שטמאו את ההיכל ציוחה שניה פתחו שערים ויכנס
יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא ברסו מקדשי
שמים אמרו[15]על בן נדבאי שהיה אובל[16]ארבעים סאה
[17]נוזלות °בקינוח סעודה אמרו כל ימיו לא היה נותר .b
בעזרה צווחה שלישית שאו שערים ראשיכם ויכנס
[18]אלישמע בן פיכאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה
גדולה צווחה רביעית פתחו שערים והוציאו[19]וישכר
איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים מאי
הוי עביד הוה כריך שיראי על ידיה והוה עביד עבודה
מאי סליקא ליה ינאי מלכא ומלכתא הוו יתבין מלכא
אמר נדיא יאי ומלכתא אמרה אימרא יאי אמרו
נשייליה לישכר איש כפר ברקאי דכהן גדול הוא וקים
ליה[20]קדירה שיילוהו אמר ליה אי נדיא יאי ייסק
לתמידא בהדי דאמר אחוי בידיה אמר להון מלכא
הואיל ואחוי בידיה[21]קוצו לידיה דימינא יהיב שוחדא

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Vier Schreie stiess der Tempelvorhof aus. Der erste Schrei: Hinaus von hier, Söhne Êlis, Ḥophni und Pinḥas, die ihr den Tempel verunreinigt habt. Der zweite Schrei: Oeffnet euch, ihr Tore, damit Joḥanan b. Nadbaj, Schüler des Pinqaj, eintrete und seinen Bauch mit den Heiligtümern des Himmels fülle. Man erzählt von Ben-Nidbaj, dass er vierzig Seáh junger Tauben zum Nachtisch ass. Man erzählt [ferner], dass während all seiner Tage kein Uebriggebliebenes im Tempelhof war. Der dritte Schrei: Erhebet, ihr Tore, eure Häupter, auf dass Elišamâ[162] b. Pikhaj, Schüler des Pinḥas, eintrete und als Hochpriester fungire. Der vierte Schrei: Oeffnet euch, ihr Tore, und hinaus von hier Jissakhar aus Kephar Barqaj, der sich selber ehrt und die Heiligtümer des Himmels schändet. — Was tat er? — Er wickelte seine Hände in Seide und verrichtete den Tempeldienst. — Wie erging es ihm? — Der König Jannaj und die Königin sassen [und stritten], der König sagte, ein Böckchen sei besser, und die Königin sagte, ein Lämmchen sei besser. Alsdann sprachen sie: Wir wollen Jissakhar aus Kephar Barqaj fragen, denn er ist Hochpriester und kennt sich darin[163] aus. Sie fragten ihn, und er erwiderte: Wäre ein Böckchen besser, so würde man es doch zum beständigen Opfer verwenden. Als er sprach, gestikulirte er mit der Hand. Hierauf sprach der König: Da er mit der Hand[164] gestikulirte, haue man ihm die rechte Hand ab. Er aber

M 10 וכן יונה ‖ M 11 קודמין לכיב׳ ‖ M 12 — וכן ... רבו ‖ P 13 ארבעה ‖ B 14 אחת ‖ M 15 + עליו ‖ B 16 ארבע ‖ M 17 גוזלין ושותה שלש מאות גרבי יין בק״ס כל ‖ M 18 ישמעאל בן פיאבי ויישמש ‖ M 19 + ל ‖ M 20 שאלוהו א״ל גדי יאי דיסק לתמיד ‖ M 21 ליקציוה.

160. Lev. 12,6. 161. Ib. 19,3. 162. Richt. in der Parallelstelle (Bd. II S. 525 Z. 9): Jišmâél b. Phabi. 163. Das in Cod. M fehlende W. קדירה ist wol aus קריוה verstümmelt. 164. Wol in ihn verletzender Weise.

חובתי מדמי חטאתי אמר רב ששת ותכבדא מתניתא
מתקנתא היא דקתני העשיר והאמר רבי אלעזר אמר
רבי אושעיא מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני
לא יצא אלא מאי אית לך למימר כבר אמר משעת
ענייתו הכי נמי כבר אמר משעת הפרשתו ולרבי חנא
אמר רבי יאשיה דאמר יצא מאי איכא למימר תני
ואחר כך לקח ואמר מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן
עשיר יצא עשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא
דרבי חנא אמר רבי יאשיה אמר לך שאני גבי מצורע
דמיעט רחמנא זאת אי הכי אפילו מצורע עני נמי
שהביא קרבן עשיר לא יצא לאיי הא אהדריה קרא
תורת והא תניא תורת לרבות מצורע עני שהביא
קרבן עשיר שיצא יכול אפילו עשיר שהביא קרבן
עני שיצא תלמוד לומר זאת ולילך מיניה אמר קרא
ואם דל הוא ואין ידו משגת מצורע הוא דעשיר
שהביא קרבן עני הוא דלא יצא אבל מטמא מקדש
עשיר שהביא קרבן עני יצא:

[ix] בי שמעון אומר כבשים קודמין את העזים בכל
מקום יכול מפני שהן מובחרים מהם תלמוד
לומר ואם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם

M 87 עולתו ‖ B 88 + ולא מדמי עולתו ‖ B 89 והעשיר
ואח״ך אמר והאמ׳ ‖ M 90 — עשיר ‖ B 91 שכבר ‖ 92
M — משעת ‖ B 93 שכבר. M אימ׳ וכבר לקח משעת ‖
MP 94 ענייתו ‖ BP 95 אושעיא ‖ P 96 — מאל״ם ‖
MP 97 — ואמר. M + קתני מוסיף ומביא דמי חובתו מדמי
חמאתו דא׳ תיחול קדושת העוף עילוי העוף וחטאת העוף נפק׳
לחולין ומוסיף מן ביתיה מעות אחריני ודנין חטא׳ בהמ׳ וחה״ע
ומי אית ליה סדיון והתנן אין לעוף סדיון א״ר פפא הב״ע כגון
דאפריש מעות לקינו ולקח פרידה אחת לחובתו והעשיר והכי קתני
אי ההי׳ פרידה דזבן עה״ע היא ההיא עה״ע קרבה נדבה והלין
מעות דפיישן מוסיף עליהון מן ביתיה ומייתי הטאת בהמ׳ ואי ההיא
פריד׳ דזבן חטאת חטא׳ היא ההיא חטאת למיתי אזלא ודמי עולה
אזלין לנדבה ומייתי חטא׳ בהמ׳ מן ביתיה. גופא א״ר אלעזר א״ר
אושעי׳ מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עשיר יצא עשיר שהביא
קרבן עני לא יצא ור׳ חגא א״ר יאשיה לא (!) יצא ‖ B 98
אושעיא ‖ M 99 — גבי ‖ M 1 — נמי ‖ M 2 + נמי ‖
M 3 זאת ‖ B 4 — ש ‖ M 5 — שיצא ‖ M 6 עשיר
הוא ‖ M 7 — הוא ... עני ‖ M 8 לעזים ‖ M 9 — מהם.

nes Sündopfers bringen dürfe!? R. Seseth erwiderte: Glaubst du, dass diese Lehre eine korrekte ist!? Sie lehrt: nachdem er reich geworden ist, während doch R. Eleâzar im Namen R. Ošâjas sagte, ein Reicher, der das Heiligtum verunreinigt und das Opfer eines Armen gebracht hat, habe seiner Pflicht nicht[155] genügt. Du musst also berichtigen: gesagt hatte, als er noch arm war, berichtige auch: der beim Reserviren gesagt hatte. — Wie ist es aber nach R. Haga zu erklären, der im Namen R. Jošijas sagte, er habe seiner Pflicht genügt[154]!? — Lies: und nachher kauft und sagt. Man wandte ein: Wenn ein armer Aussätziger das Opfer eines reichen gebracht hat, so hat er seiner Pflicht genügt; wenn ein Reicher das Opfer eines Armen gebracht hat, so hat er seiner Pflicht nicht genügt. Dies ist eine Widerlegung des R. Haga, der im Namen R. Jošijas gesagt hat!? — Er kann dir erwidern: anders verhält es sich bei einem Aussätzigen, bei dem der Allbarmherzige es durch [das Wort][156] *dies* ausgeschlossen hat. — Demnach sollte doch auch ein armer Aussätziger, der das Opfer eines reichen gebracht hat, seiner Pflicht nicht genügt haben!? — Wohin denn, die Schrift hat ihn ja durch [das Wort][150] *Gesetz* wieder einbegriffen. — Es wird ja aber gelehrt: *Gesetz*, dies schliesst einen armen Aussätzigen ein, der das Opfer eines reichen gebracht hat, dass er seiner Pflicht genügt hat. Man könnte glauben, auch ein reicher, der das Opfer eines armen gebracht hat, habe seiner Pflicht genügt, so heisst es *dies*. — Sollte es doch hiervon gefolgert werden[157]!? — Die Schrift sagt:[158] *wenn er arm ist und sein Vermögen nicht ausreicht*; nur ein reicher Aussätziger, der das Opfer eines armen gebracht hat, hat seiner Pflicht nicht genügt, ein Reicher aber, der das Heiligtum verunreinigt hat und das Opfer eines Armen gebracht hat, hat seiner Pflicht genügt.

R. ŠIMÔN SAGTE: SCHAFE WERDEN ÜBERALL VOR ZIEGEN GENANNT, MAN KÖNNTE NUN GLAUBEN, WEIL SIE BEVORZUGTER SIND ALS DIESE, SO HEISST ES:[159] *wenn er ein Schaf*

153. Seine Bestimmung ist überhaupt ungiltig u. das Geld bleibt profan. 154. Die Bestimmung war dann giltig. So nach den kursirenden Ausgaben; nach Handschriften: der sie als er noch arm war gekauft hat. Die Ed. pr. ist hier korrupt u. aus beiden Lesarten zusammengesetzt. 155. Die widersprechende Lehre ist demnach nicht zu berichtigen. 156. Lev. 14,2. 157. Dass dies auch von dem gelte, der unrein den Tempel betreten hat. 158. Lev. 14,21. 159. Ib. 4,32.

°מת אחד מהן מביא הבירו שלא בהגרלה דברי רבי
שמעון אלמא קסבר °בעלי חיים אינן נידחין והגרלה
אינה מעכבת: °אמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות
אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן אמר רב
שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא[70] דכתיב °ולקחה
שתי תורים וגו' °ועשה הכהן וגו'[71] או בלקיחת בעלים
[72] או בעשיית כהן מיתיבי °ועשהו חטאת °הגורל עושהו
חטאת ואין השם עושהו חטאת ואין[73] כהן עושה חטאת
שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל
קידש השם מקום[73] שקידש הגורל אינו דין[74] שיקדש
השם תלמוד לומר ועשהו חטאת הגורל[75] עושהו חטאת
ואין השם[75] עושהו חטאת קתני שם דומיא דגורל מה
גורל[76] לאו בלקיחה ולאו בעשייה אף[77] השם נמי[76] לאו
בלקיחה ולאו בעשייה אמר[78] רב הכי קאמר ומה במקום
שלא קידש הגורל[79] בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן
קידש השם אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן כאן
[73] שקידש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין
שיקדש השם אי[80] בלקיחה אי בעשייה תלמוד לומר
ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו
חטאת מיתיבי °מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו
והעשיר[81] ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף[82] ומביא
[83] חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף[84] ומביא[85] מדמי עולתו
והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשייה וקתני[86] מביא

BP 73 ‖ ה + M 72 ‖ אי M 71 ‖ דכתי׳ — M 70
שיקדש ‖ P 74 עושה ‖ P 75 לא M 76
79 ‖ בלק׳ ולא ‖ M 77 — ה ‖ M 78 רבה. V רבא
M קדש השם בל״ב ושלא בע״ך אינו דין ‖ M 80 בלקיחת
P 82 ‖ כהן אי בעשיית בעלים תלמ׳ ‖ B 81 ואח״ך א׳
85 ‖ — ו ‖ M 83 — חוב׳ ‖ M 84 מדמי חובתו והא
B + חובתו ‖ M 86 + מוסיף ו.

man den andren ohne Auslosung[145]— Worte R. Šimôns. R. Šimôn ist demnach der Ansicht, Lebendes könne nicht verdrängt werden, und es sei von der Auslosung nicht abhängig.

R. Ḥisda sagte: Das Vogelpaar kann nur durch den Eigentümer beim Nehmen oder durch den Priester bei der Herrichtung bezeichnet[146] werden. R. Šimi b. Aši sagte: Folgendes ist der Grund R. Ḥisdas; es heisst: [147]*sie soll zwei Turteltauben nehmen* &[148] *und der Priester soll herrichten* &; entweder durch Eigentümer beim Nehmen oder durch den Priester bei der Herrichtung. Man wandte ein:[149] *er richte ihn als Sündopfer her*, das Los macht ihn zum Sündopfer, nicht aber macht ihn die Bezeichnung zum Sündopfer, und nicht macht ihn der Priester zum Sündopfer. Man könnte nämlich einen Schluss folgern: wenn in einem Fall, wo das Los nicht[150] heiligt, die Bezeichnung heiligt, um wieviel mehr sollte die Bezeichnung in einem Fall heiligen, wo das Los heiligt; daher heisst es: *er richte es als Sündopfer her*, das Los macht ihn zum Sündopfer, nicht aber macht ihn die Bezeichnung zum Sündopfer. Hier lehrt er von der Bezeichnung ebenso wie vom Los; wie bei der Auslosung nicht durch das Nehmen und nicht durch die Herrichtung, ebenso bei der Bezeichnung nicht durch das Nehmen und nicht durch die Herrichtung. Raba erwiderte: Er meint es wie folgt: wenn in einem Fall, wo das Los nicht heiligt, beim Nehmen des Eigentümers und bei der Herrichtung durch den Priester die Bezeichnung heiligt, entweder durch den Eigentümer beim Nehmen oder durch den Priester bei der Herrichtung, um wieviel mehr sollte da, wo das Los es ohne Nehmen und ohne Herrichtung heiligt, die Bezeichnung beim Nehmen oder bei der Herrichtung heiligen. Daher heisst es: *er richte es als Sündopfer her*, das Los macht ihn zum Sündopfer, nicht aber macht ihn die Bezeichnung zum Sündopfer. Man wandte ein: Wenn ein Armer, der das Heiligtum verunreinigt hat, Geld für ein Vogelpaar reservirt hat, und nachdem er reich geworden ist sagt: dieses für mein Sündopfer und dieses für mein Brandopfer, so füge er zum Geld für das Brandopfer hinzu und bringe sein Pflichtopfer[151], er darf aber nicht das Geld für das Brandopfer dazu nehmen, hinzufügen und sein Pflichtopfer[152] bringen. Hierbei ist ja weder das Nehmen noch die Herrichtung erfolgt, und er lehrt, dass er sein Pflichtopfer nur vom Geld sei-

145. Vgl. S. 351 N. 132. 146. Welcher von beiden Brandopfer u. welcher Sündopfer sein soll. 147. Lev. 12,8. 148. Ib. 15,30. 149. Ib. 16,9. 150. Bei der Darbringung des Taubenpaars. 151. Vom Kleinvieh. 152. Letzteres ist bereits für das Brandopfer reservirt worden u. darf nicht mit für das pflichtige Sündopfer verwendet werden, vielmehr kommt es in die freiwillige Spendenkasse.

דמהקדש דעוף נמי מייתי עשירית האיפה והכי קאמר כי מפריש לעשירית האיפה ואדמייתי העשיר ניסף עליהן ונייתי עוף העשיר ניסף עליהן ונייתי כשבה או שעירה ומאי טעמא כתיב על חטאתו נבי עשירית האיפה דאי כתיב על חטאתו נבי עוף הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר הוא דמוסיף עליהון ומייתי כשבה או שעירה דתרוייהו מיני דמים ניגהו אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר הלין דמפריש או לא העשיר טיבא נייתי עוף ואם העשיר טיבא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי כתיב קרא בהדין חטאת בעשירות ודלות מחטאתו ונכי דלי דלות על חטאתו למדרש כדאמרינן: אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחים וקדושת דמים נדחה ודחוי מיקרא הוי דחוי מתיב רב עוקבא בר חמא המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח רבי שמעון אימר הוא עצמו יקרב פסח שמע מינה בעלי חיים אינם נדחים אמרי דבי רבי אישעיא כי אמרינן לרבנן דרבי שמעון סבירא ליה בעלי חיים אינן נדחין והגרלה אינה מעכבת דתניא

M 54 — ו ‖ M 55 + מעות ‖ M 56 לוסיף עליה׳
ולייתי כשבה ‖ P 57 — ומאי ... האיפה. M — ומאי ...
דתרוייהו ‖ M 58 — הלין דמפ׳ ‖ M 59 לייתי ‖ 60
M כתיב ‖ M 61 — בהדין חט׳ ‖ M 62 — מ״ם ‖
M 63 לכבשה ‖ M 64 מדחה ‖ M 65 — קה״ף ‖ 66
M — ילדה ... פסח ‖ M 67 היא בעצמה תקרב ‖ M 68
— ד ‖ M 69 — והגי׳ אינה מעכ׳.

man auch für das für Geflügel geheiligte [Geld] ein Zehntel Epha bringen dürfte. (Er meint es wie folgt:) wenn er [Geld] für ein Zehntel Epha reservirt hat und bis zum Bringen reich geworden ist, so füge er hinzu und bringe Geflügel; ist er reicher geworden, so füge er hinzu und bringe ein Schaf oder eine Ziege. — Wozu heisst es beim Zehntel Epha *wegen seiner Sünde*? — Würde es nur beim Geflügel geheissen haben *von seiner Sünde*, so könnte man glauben, nur wenn er Geld für Geflügel reservirt hat und reicher geworden ist, könne er hinzufügen und ein Schaf oder eine Ziege bringen, weil beide Blutopfer sind, wenn er aber Geld für ein Zehntel Epha reservirt hat und reich geworden ist, bringe er, wenn er weniger reich geworden ist, Geflügel, und wenn er reicher geworden ist, ein Schaf oder eine Ziege, das reservirte Geld aber falle der freiwilligen Spendenkasse zu; daher schrieb die Schrift beim Sündopfer des Reichen und des Aermeren *von seiner Sünde* und bei dem des sehr Armen *wegen seiner Sünde*, um es so auszulegen, wie wir gesagt haben.

R. Eleâzar sagte im Namen R. Ošâjas: Wenn ein Reicher, der das Heiligtum verunreinigt hat, ein Vogelpaar statt seines Schafes abgesondert hat und arm geworden ist, so ist es, da es einmal verdrängt[141] war, verdrängt. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, sagte: Hieraus ist dreierlei zu entnehmen. Es ist zu entnehmen, dass Lebendes verdrängt werden kann, dass die Heiligkeit des Geldes verdrängt werden kann, und dass das, was früher[142] verdrängt war, verdrängt bleibe. R. Ûqaba b. Ḥama wandte ein: Wenn jemand vor dem Pesaḥfest ein Weibchen als Pesaḥopfer[143] abgesondert hat, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, und zu verkaufen, und für den Erlös bringe er das Pesaḥopfer. Hat es ein Männchen geworfen, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, und zu verkaufen, und für den Erlös bringe er das Pesaḥopfer. R. Šimôn sagt, dieses ist selbst als Pesaḥopfer darzubringen. Hieraus ist also zu entnehmen, dass Lebendes nicht verdrängt werde!? — Ich will dir sagen, in der Schule R. Ošâjas lehrten sie es nach den Rabbanan, R. Šimôn aber ist der Ansicht, Lebendes könne nicht verdrängt werden, und es[144] sei von der Auslosung nicht abhängig. Es wird nämlich gelehrt: Verendet einer von ihnen, so hole

141. Zur Zeit der Absonderung war dieses Opfer für ihn nicht zulässig, somit darf er auch später, obgleich er ein solches zu bringen hat, dieses nicht bringen. 142. Noch bevor es geeignet war; in diesem Fall war das Geflügel für den Reichen überhaupt nicht als Opfer geeignet, dennoch wird es verdrängt. 143. Als welches es ein Männchen sein muss; cf. Ex. 12,5. 144. Die Herrichtung der Böcke am Versöhnungstag; cf. Lev. 16,7ff.

לכשבה או לשעירה העני יביא עוף העני יביא עשירית
האיפה[36]הפריש לעשירית האיפה העשיר יביא עוף
העשיר יביא[37]כשבה ושעירה[38]:

גמרא. מנהני מילי דתנו רבנן °מחטאתו[39]מחטאתו
על חטאתו מה תלמוד לומר מנין אתה אומר[40]שמביאין
מהקדש כשבה שעירה ומהקדש שעירה כשבה ומהקדש
כשבה ושעירה[41]הורים ובני יונה ומהקדש תורין ובני יונה
עשירית האיפה ביצד הפריש לכשבה[42]ולשעירה והעני
יביא עוף העני יביא עשירית האיפה הפריש[43]עשירית
האיפה והעשיר יביא עוף העשיר יביא כשבה[42]או שעירה
[44]הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו[45]יביא בדמיהן עוף
הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה
שאין לעוף פדיון[46]לכן נאמר מחטאתו על חטאתו
ואיצטריך למכתב מחטאתו גבי כשבה[42]או שעירה
ואיצטריך למכתב[47]גבי עוף[48]דאי כתיב קרא גבי הקדש
כשבה או שעירה הוה אמינא הפריש כשבה כי מיענ
מהלין מעות נחלינון על עוף דנייתי עוף דכשבה ועוף
תרוייהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה דלאו
[49]מיני דדמים נינהו אי לא כתיב קרא מחטאתו גבי עוף
הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו[50]ומיענ לא מייתי
עשירית האיפה דלאו מיני דדמים הוא אלא מייתי
עשירית[51]האיפה מן ביתיה[52]והלין מעות דאפריש יפלו
לנדבה אהכי הדר[51]כתיב קרא מחטאתו גבי עוף למימרא

M 36 — הפר׳ לעה״א || M 37 שע׳ או כש׳ || VM 38 + הפריש כו״ש ונסתאבו אם רצה יביא בדמיהן עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירי׳ האיפה || M 39 — מחט׳ ע״ח || M 40 — ש || P 41 + ד || M 42 ושע׳ || M 43 + ל || M 44 — הפ׳ כא״ש || B 45 + אם רצה || M 46 לכך || M 47 + מחטאתו || P 48 דהכי קאמר קרא מהקדש כשבה או שעירה כי מיענ. M דמאי קא׳ קרא מהקדש כשבה כי מעני הלין מעות נחלפין ע״ע ונייתי דכו״ע שני מיני | M 49 מינא דדמים היא לא || M 50 והעני || M 51 — האיפה || M 52 ואלין || M 53 וכתב.

SERVIRT HAT UND VERARMT IST, SO BRINGE ER DAFÜR[137]GEFLÜGEL; IST ER ÄRMER GEWORDEN, SO BRINGE ER DAFÜR[137]EIN ZEHNTEL EPHA. HAT ER [GELD] FÜR EIN ZEHNTEL EPHA ABGESONDERT UND IST REICH GEWORDEN, SO BRINGE ER DAFÜR[138]GEFLÜGEL; IST ER REICHER GEWORDEN, SO BRINGE ER DAFÜR[138]EIN SCHAF ODER EINE ZIEGE.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[139]*Von seiner Sünde, von seiner Sünde, wegen seiner Sünde*; was lehrt dies? — hieraus ist zu entnehmen, dass man für das für ein Schaf geheiligte [Geld] eine Ziege bringen darf, für das für eine Ziege geheiligte ein Schaf bringen darf, für das für ein Schaf oder eine Ziege geheiligte Turteltauben oder junge Tauben bringen darf, und für das für Turteltauben oder junge Tauben geheiligte ein Zehntel Epha bringen darf. Zum Beispiel: wenn jemand [Geld] für ein Schaf oder für eine Ziege reservirt hat und verarmt ist, so bringe er dafür Geflügel; ist er ärmer geworden, so bringe er dafür ein Zehntel Epha. Hat er ein Zehntel Epha abgesondert und ist reich geworden, so bringe er dafür Geflügel; ist er reicher geworden, so bringe er dafür ein Schaf oder eine Ziege. Wenn jemand ein Schaf oder eine Ziege abgesondert hat und es gebrechenbehaftet geworden ist, so kann er für den Erlös Geflügel bringen; wenn er Geflügel abgesondert hat und es gebrechenbehaftet geworden ist, so darf er nicht für den Erlös ein Zehntel Epha bringen, weil es beim Geflügel keine Auslösung gibt. Darum heisst es: *von seiner Sünde, wegen seiner Sünde.* Und [das Wort] *von seiner Sünde* ist sowol bei Schaf oder Ziege als auch beim Geflügel nötig. Würde die Schrift es nur bei der Heiligung [von Geld] für ein Schaf oder eine Ziege geschrieben haben, so könnte man glauben, nur wenn er es für ein Schaf reservirt hat, dürfe er, wenn er arm wird, es für Geflügel verwenden, dafür Geflügel zu bringen, weil Schaf und Geflügel beide Blutopfer sind, während das Zehntel Epha kein Blutopfer ist; wenn daher die Schrift beim Geflügel nicht *von seiner Sünde* geschrieben hätte, könnte man glauben, wenn er Geld für ein Geflügelopfer reservirt hat und arm geworden ist, dürfe er dafür nicht ein Zehntel Epha bringen, weil es kein Blutopfer ist, sondern bringe ein Zehntel Epha aus seiner Tasche[140], und das reservirte Geld falle der freiwilligen Spendenkasse zu. Daher schrieb die Schrift wiederum beim Geflügel *von seiner Sünde*, um zu sagen, dass

zu bringen hat; cf. Lev. 5,11ff. 137. Für einen Teil, während er den Rest für sich behalte. 138. Zu dem er das Fehlende hinzufüge. 139. Cf. Lev. 5, 6, 10, 13. 140. Wörtl. von seinem Haus.

"יאין ייצא בקרבן "אביו יכול לא יצא אפילו במעית
שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה
על החמורה אבל ייצא "בקרבן שהפריש לעצמו אפילו
מן החמורה על הקלה "או מן הקלה על החמורה תלמוד
לומר קרבנו [וכו'] על חטאתו עד שיהא "לשם חטאת
יכול לא יצא בקרבן עצמו בבהמה שהפריש לעצמו
"אפילו מן הקלה על הקלה "או מן החמורה על החמורה
שכן אם הפריש בהמה על החלב יהביאה על הדם
על הדם והביאה על החלב שהרי לא מעל ולא כיפר
אבל יוצא במעית שהפריש לעצמו "מן הקלה "על הקלה
מן החמורה על החמורה או מן החמורה "על הקלה ומן
הקלה על החמורה שכן אם הפריש "מעית על החלב
והביאן על הדם על הדם והביאן על החלב "שהרי מעל
וכיפר תלמוד לומר קרבנו [וכו'] על חטאתו עד שיהא
קרבנו לשם "חטאו מאי לא מעל ולא כיפר תרגמא רב
שמואל בר "שימי קמיה דרב פפא הכי קאמר מין דלא
"מצי מעיל כפורי נמי לא מכפר הואיל וכך לא מצי
משני אבל מעות מין דאי משני "מעיל ומייתי קרבן
מעילה אימא בתחלה נמי מייתי קמשמע לן:

ביאין מהקדש כשבה שעירה "מהקדש שעירה
כשבה ומהקדש כשבה "ושעירה תורין ובני יונה
מהקדש תורין ובני יונה עשירית האיפה כיצד הפריש

M 19 ואינו | M 20 שהפריש אביו אפי' מן | M 21 + הוא | M 22 ומן | M 23 + קרבנו | M 24 — אפי' | M 25 + אפי' | P 26 — עה"ק ומה ח | P 27 עה"ה | B 28 + לעצמו | P) 29 + שהרי לא מעל ולא כיפר אבל יוצא במעות שהפריש לעצמו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על החמורה שכן אם הפריש מעות על החלב והביאן על הדם על הדם והביא' על החלב) | M 30 חטאתו מאי לאו | M 31 שזורי (l) | M 32 מעיל נמי | M 33 + להו | M 34 + ו | P 35 — ו.

man seiner Pflicht mit dem Opfer seines Vaters. Man könnte glauben, man genüge seiner Pflicht nicht einmal mit dem von seinem Vater wegen einer leichten [Sünde] reservirten Geld bei einer leichten, oder wegen einer schweren bei einer schweren, wol aber genüge man seiner Pflicht mit einem Opfer, das man selber abgesondert "hat, sogar bei einer schweren wegen einer leichten oder bei einer leichten wegen einer schweren, so heisst es: *sein Opfer & wegen seiner Sünde*, [das Opfer] muss auf den Namen dieser Sünde sein. Man könnte glauben, man genüge seiner Pflicht nicht mit seinem eignen Opfer, selbst wegen einer leichten [Sünde] bei einer leichten, oder wegen einer schweren bei einer schweren, nur wenn man das Vieh abgesondert hat, wie man auch, wenn man ein Vieh wegen Talg[genusses] abgesondert und es wegen Blut[genusses] gebracht hat, oder wegen Blut[genusses] gebracht und wegen Talg[genusses] gebracht hat, keine Veruntreuung[134] begangen hat und keine Sühne erlangt, wol aber genüge man seiner Pflicht mit dem Geld, das man für sich reservirt hat, wegen einer leichten [Sünde] bei einer leichten, oder wegen einer schweren bei einer schweren, oder wegen einer schweren bei einer leichten, oder wegen einer leichten bei einer schweren, wie man auch, wenn man Geld [zu einem Opfer] wegen Talg[genusses] reservirt und man dafür [ein Opfer] wegen Blut[genusses] gebracht hat, oder wegen Blut[genusses reservirt] und dafür [ein Opfer] wegen Talg[genusses] gebracht hat, eine Veruntreuung begangen und Sühne erlangt hat, so heisst es: *sein Opfer & wegen seiner Sünde*, sein Opfer muss auf den Namen seiner Sünde sein. — Was heisst keine Veruntreuung begangen hat und keine Sühne erlangt? R. Šemuél b. Šimi erklärte es vor R. Papa: Er meint es wie folgt: da man dabei keine Veruntreuung begehen[135] kann, so hat man auch keine Sühne erlangt. Nur deshalb kann man die Bestimmung nicht abändern; wenn man aber bei [reservirtem] Geld die Bestimmung ändert, begeht man eine Veruntreuung und hat ein Veruntreuungs-Opfer zu bringen, somit könnte man glauben, man dürfe dies auch von vornherein, so lehrt er uns.

MAN DARF FÜR DAS FÜR EIN SCHAF [GEHEILIGTE] GELD EINE ZIEGE BRINGEN, FÜR DAS FÜR EINE ZIEGE GEHEILIGTE EIN SCHAF BRINGEN, FÜR DAS FÜR EIN SCHAF ODER EINE ZIEGE GEHEILIGTE TURTELTAUBEN ODER JUNGE TAUBEN BRINGEN, UND FÜR DAS FÜR TURTELTAUBEN ODER JUNGE TAUBEN GEHEILIGTE EIN ZEHNTEL EPHA[136] BRINGEN. ZUM BEISPIEL: WENN JEMAND [GELD] FÜR EIN SCHAF ODER EINE ZIEGE RE-

133. Wegen einer andren Sünde. 134. Am Geheiligten, da es heilig bleibt. 135. Weil das gebrechenfreie Opfertier niemals profan werden kann. 136. Mehl zum Opfer, das der Unbemittelte

מעתה חטאת חלב [5]ינתן לה קצבה דלכפרה [5]אתיא [6]ולאו לאישתרויי באבילת קדשים הוא מתקיף לה [7]רבא אלא מעתה אשם נזיר [8]להוי ליה קצבה דלבטלה [9]הוא דאתי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד קשיא:

מפריש חטאתו ומת לא [10]יביאנו בנו [11]תחתיו לא יביאנו מחטא [12]אל חטא אפילו [13]הפריש על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום שנאמר [28]קרבנו [וכו'] על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאתו:

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן [29]קרבנו בקרבנו [29]הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אביו מן הקלה על החמורה [14]או מן החמורה על הקלה אבל יוצא [15]בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה [16]או מן החמורה על החמורה [17]תלמוד לומר קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה שהרי אין מגלה נזירותו על בהמה שהפריש אביו אבל יוצא במעות שהפריש אביו אפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה שהרי אדם מגלח [18]נזירותיו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומים ולא בזמן שהן מפורשין תלמוד לומר קרבנו בקרבנו הוא יוצא

P 4 לא נתן לה קצב. M נתן. V נהוי ‖ M 5 + ק ‖ P 6 M 7 — ו ‖ M 8 תהוי (P דחוי) ‖ M 9 קאתי — P 13 ‖ על VM 12 ‖ אחריו VM 11 ‖ יביאנה M 10 הפריש. M — הפריש ... יביאנה ‖ M 14 ומן + M 15 הוא ‖ M 16 — או ‖ P 17 — תלמוד ... על החמורה. M — תלמוד ... על החמורה ... על הקלה ‖ M 18 על נזירותו.

ein Wert festgesetzt worden sein, denn dieses wird ja zur Sühne dargebracht, und nicht um Heiliges essen zu dürfen!? Raba wandte ein: Demnach sollte doch für das Schuldopfer des Naziräers ein Wert festgesetzt worden sein, denn dieses wird zur Aufhebung[126] dargebracht!? R. Johanan sagte nämlich im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Du hast nichts, was zur Aufhebung kommt, ausser dem Schuldopfer des Naziräers. — Ein Einwand.

WENN JEMAND SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND GESTORBEN IST, SO DARF SEIN SOHN ES NICHT SEINERSTATT[127] BRINGEN. MAN DARF ES FERNER NICHT VON EINER SÜNDE FÜR EINE ANDRE SÜNDE BRINGEN; SELBST WENN MAN EINES ABGESONDERT HAT WEGEN TALGS, DEN MAN GESTERN GEGESSEN HAT, DARF MAN ES NICHT BRINGEN WEGEN TALGS, DEN MAN HEUTE GEGESSEN HAT, DENN ES HEISST:[128] *sein Opfer & wegen seiner Sünde*, SEIN OPFER MUSS AUF DEN NAMEN DIESER SÜNDE SEIN.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[129] *Sein Opfer*; man genügt seiner Pflicht nur mit seinem Opfer, nicht aber mit dem Opfer seines Vaters. Man könnte glauben, man genüge seiner Pflicht nicht mit dem von seinem Vater wegen einer leichten [Sünde] abgesonderten Vieh bei einer schweren, oder wegen einer schweren bei einer leichten, wol aber genüge man seiner Pflicht mit dem von seinem Vater wegen einer leichten [Sünde] abgesonderten Opfer bei einer leichten, oder wegen einer schweren bei einer schweren, so heisst es [wiederum]:[129] *sein Opfer*, man genügt seiner Pflicht mit seinem Opfer, nicht aber genügt man seiner Pflicht mit dem Opfer seines Vaters. Man könnte glauben, man genüge seiner Pflicht nicht selbst mit dem von seinem Vater wegen einer leichten [Sünde] abgesonderten Vieh bei einer leichten, oder einer schweren bei einer schweren, nur wenn er ein Vieh abgesondert hat, wie auch beim Nazirat das Scheren[130] nicht dem von seinem Vater abgesonderten Vieh erfolgen darf, wol aber genüge man seiner Pflicht mit dem von seinem Vater reservirten[131] Geld, selbst wegen einer leichten [Sünde] bei einer schweren, oder wegen einer schweren bei einer leichten, wie auch beim Nazirat das Scheren mit dem von seinem Vater reservirten Geld erfolgen darf, wenn es unbezeichnet[132] ist, nicht aber, wenn es bezeichnet ist, so heisst es [wiederum]:[129] *sein Opfer*, man genügt seiner Pflicht mit seinem Opfer, nicht aber genügt

126. Des Nazirates. 127. Weder für sich noch für seinen Vater. 128. Lev. 4,28. 129. Dieses Wort befindet sich im betreffenden Abschnitt dreimal (Lev. 4, 23, 28, 32) u. wird hier dreimal ausgelegt. 130. Der Naziräer hat bei Beendigung des Nazirates, wo ihm das Scheren des Haares erlaubt wird, ein Opfer zu bringen; cf. Num. 6,14ff. 131. Für das Opfer. 132. Für welches Opfer es verwendet werden soll.

Sühne, nur dann benötigt das Junge nicht der Brote, vor der Sühne aber benötigt es wol der Brote. Demnach ist er der Ansicht, man erlange Sühne mit dem Zuwachs des Geheiligten.

R. Eleâzar fragte: Kann Lebendes verdrängt[121]werden oder nicht? Da sprach R. Johanan: So viele Jahre lebte dieser unter uns, und er hat von mir diese Halakha nicht gehört. — Demnach sagte es R. Johanan? — Allerdings. R. Johanan sagte nämlich: Wenn das Vieh zwei Gesellschaftern gehört hatte und einer die Hälfte geweiht hat, dann die andre Hälfte gekauft und sie ebenfalls geweiht hat, so ist es heilig und darf nicht dargebracht[122]werden; es kann umgetauscht werden und das Eingetauschte gleicht diesem selber. Hieraus ist dreierlei zu entnehmen. — Es ist zu entnehmen, dass Lebendes verdrängt werden kann, denn er lehrt, es sei nicht darzubringen; es ist zu entnehmen, dass die Heiligkeit des Geldwertes verdrängt werden kann, denn er lehrt, das Eingetauschte gleiche diesem selber; und es ist zu entnehmen, dass es beim Geldwert eine Verdrängung gebe, denn er lehrt, es sei heilig, doch wol der Geldwert.

דוד אין טעין לחם אבל לפני כפרה טעין לחם ארמא
קכבר ״מתכפר בשבה הקדש: בעי רבי אלעזר בעלי
חיים נדחין או״לא אמר רבי יוחנן״תרי כמה שנים גדל
זה ביניני ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דרבי יוחנן
אמרה אין ׳דאמר רבי יוחנן בהמה של שני שותפין
הקדיש חציה והזר ולקח חציה והקדישה קדושה
ואינה קריבה ויעושה תמורה ותמורתה כיוצא בה
״שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין״דקתני
אינה קרבה ושמע מינה קדושת דמים מדחה״דקא
תני ותמורתה כיוצא בה ושמע מינה יש דחוי בדמים
״דקתני קדושה למאי קדושה לדמים: בעי רבי אלעזר
הוזלו טלאים״בעולם מהו מי אמרינן ׳מכחר״נדריכם
בעינן והא איכא או דלמא ׳כסף שקלים בעינן״וליכא
אמר רבי יוחנן כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא
שמענו הלכה זו״ולא והאמר רבי יוחנן״אמר רבי שמעון
בן יוהאי מפני מה לא נתנה תורה קצבה״במחוסרי
כפרה שמא יוזלו ׳טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים
אימא לא לימדנו הלכה זו והא ׳רבי ׳זירא בר אדא
מהדר תלמודיא כל תלתין יומין קמיה ׳אימא לא
נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש: גופא אמר
רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוהאי מפני מה לא
נתנה ׳קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין
להם תקנה לאכול בקדשים מתקיף לה אביי אלא

M 88 אין נדחין א׳ || M 89 הלא || M 90 — שמע ... מדחה || MB 91 — דקתני א״ק || MB 92 — דקתני...בה || B 93 — דקתני...לדמים || M 94 — בעולם || M 95 נדריך || M 96 והא ליכא || M 97 — ולא || M 98 משום || 99 M במחוסר || M 1 חייא בר אבא הוה מה׳ || M 2 + דר״י || M 3 + תורה.

R. Eleâzar fragte: Wie ist es, wenn Lämmer billiger geworden sind: sagen wir, [erforderlich sei:][123]*das beste eurer Gelübde*, was hierbei der Fall ist, oder aber [erforderlich sei:][124]*im Wert von Šeqalim*, was hierbei nicht der Fall ist? Da sprach R. Johanan: So viele Jahre lebten wir im Lehrhaus, und wir haben diese Halakha nicht gehört. — Etwa nicht, R. Johanan sagte ja im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Die Gesetzlehre hat bei [den Opfern] der der Sühne Bedürftigen[124]deshalb keinen Wert festgesetzt, weil, wenn Lämmer billiger werden sollten, es für sie kein Mittel geben würde, Heiliges essen zu dürfen. — Lies: wir haben diese Halakha nicht gelehrt. — Aber R. Zera b. Ada wiederholte ja vor ihm alle dreissig Tage sein Studium!? — Lies: nach dieser Halakha wurde bei uns im Lehrhaus nicht verlangt.

Der Text. R. Johanan sagte im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Die Gesetzlehre hat bei [den Opfern] der der Sühne Bedürftigen deshalb keinen Wert festgesetzt, weil, wenn Lämmer billiger werden sollten, es für sie kein Mittel geben würde, Heiliges essen zu dürfen. Abajje wandte ein: Demnach sollte doch für das Sündopfer wegen Talg[genusses][125]

121. Von der Darbringung als Opfer, wenn es zur Zeit nicht dargebracht werden konnte. 122. Weil es bei der 1. Heiligung zur Darbringung ungeeignet war; nur der Geldwert ist heilig. 123. Dt. 12,11. 124. Die bei ihrer levit. Reinigung eines Sündopfers benötigen, um Heiliges essen zu dürfen, wie dies beispielsweise beim Aussätzigen u. bei der Wöchnerin der Fall ist. 125. Als Beispiel für ein gewöhnliches Verbot.

בארבע איל ושבח דשוי תמניא ושמע מינה אדם
מתכפר בשבח הקדש לא תכא במאי עסקינן דאוזיל
רועה גביה תא שמע לקח איל בסלע ופטמו והעמידו
על שתים כשר שמע מינה אדם מתכפר בשבח הקדש
לא פטמו שאני דהא חסר ליה תמניא תא שמע לקח
איל בסלע והרי הוא בשתים הכא נמי בשפטמו אי
הכי היינו רישא רישא דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה
אחרינא דחסר ליה תמניא סיפא דזבין איל בארבע
ואשבחיה בתלתא ושוי תמניא אי הכי אימא סיפא
ישלם סלע הא חסר ליה שבעה מאי ישלם תשלום
דסלע ואי סבירא ליה דאין אדם מתכפר בשבח הקדש
כי יהיב תשלום דסלע מאי הוי איל בן שתי סלעים
בעינן וליכא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש
אי הכי תשלום דסלע לא יתן היינו טעמא דקא יהיב
תשלומין דסלע גזירה שמא יאמרו איל פחות משתי
סלעים מכפר מאי הוי עלה תא שמע בשעת הפרשה
יפה סלע בשעת בפרה יפה שתי סלעים לא יצא:
בעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא אמר
רבי יוחנן כמה שנים נדל זה בינינו ולא שמע הלכה
זו ממני מכלל דאמר רבי יוחנן אין ועל הדא אמרה
דתנן ולד תודה ותמורתה ובן המפריש תודתו ואבדה
והפריש אחרת תחתיה אין טעונה לחם ושלח רבי
חנינא משמיה דרבי יוחנן לא שנו אלא לאחר בפרה

M 73 ליה ושוי || M 74 שני סלעי׳ שמע || M 75 — לא || M 76 בפיט׳ || M 77 וחסר || M 78 — סיפא ... תמניא || M 79 + מביתו || M 80 סלע סלע תש׳ סלע || M 81 — כי || M 82 — איל || M 83 מאי מע׳ דיהיב || 84 VP שתי סלעים. M + שתי סלעים ובש״ך יפה [] יצא בשע׳ הפר׳ יפה || M 85 — בינ׳ || M 86 אינן מעונו׳. P אין טעונות || P 87 רב. M רב חנניה.

denkasse zu. Doch wol, wenn er einen Widder für vier [Zuz] gekauft hat, und er an Wert zugenommen hat und acht wert ist. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass man mit dem Zuwachs des Geheiligten Sühne erlange. — Nein, dies gilt von dem Fall, wenn der Hirt ihm billiger verkauft hat. — Komm und höre: Hat er einen Widder um einen Selâ gekauft und ihn gemästet und auf zwei gebracht, so ist er tauglich. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass man mit dem Zuwachs des Geheiligten Sühne erlange. — Nein, anders ist es, wenn er ihn gemästet hat, denn er hat ja acht [Zuz] ausgegeben. — Komm und höre: Wenn er einen Widder um einen Selâ gekauft hat und er zwei wert ist, so ist er tauglich. — Dies ebenfalls in dem Fall, wenn er ihn gemästet hat. — Demnach ist es ja der Anfangsatz!? — Der Anfangsatz spricht von dem Fall, wenn er ihn um vier gekauft und ihn um weitere vier aufgewertet hat, sodass er acht ausgegeben hat, und der Schlußsatz spricht von dem Fall, wenn er den Widder um vier gekauft und für drei aufgewertet hat, und er jetzt acht wert ist. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: und er ersetze einen Selâ; er hat ja sieben [Zuz] ausgegeben[118]!? — Unter ersetzen ist zu verstehen die Ergänzung zum Selâ. — Wenn er der Ansicht ist, man könnte mit dem Zuwachs des Geheiligten keine Sühne erlangen, so nützt es ja nicht, dass er die Ergänzung zum Selâ zahlt, es muss ja ein Widder von zwei Selâ sein, was hierbei nicht der Fall ist!? — Er ist tatsächlich der Ansicht, man könne Sühne erlangen mit dem Zuwachs des Geheiligten. — Demnach sollte er doch die Ergänzung zum Selâ nicht geben müssen!? — Er muss die Ergänzung zum Selâ deshalb geben, weil zu berücksichtigen ist, man könnte glauben, ein Widder, der keine zwei Selâ wert ist, schaffe Sühne. — Wie bleibt es damit? — Komm und höre: Ist er bei der Absonderung einen Selâ wert und bei der Sühne zwei Selâ, so hat man seiner Pflicht nicht genügt.

R. Eleâzar[119] fragte: Erlangt man Sühne mit dem Zuwachs des Geheiligten oder nicht? Da sprach R. Johanan: So viele Jahre lebte dieser unter uns, und er hat von mir diese Halakha nicht gehört. — Demnach sagte es R. Johanan? — Allerdings, und zwar sagte er es in Bezug auf folgende Lehre: Das Junge des Dankopfers, sein Eingetauschtes und das anstelle eines abhandengekommenen Dankopfers wiederum abgesonderte benötigen nicht der Brote[120]. Hierzu liess R. Ḥanina im Namen R. Johanans sagen: Dies nur nach[121] der

118. Er sollte mithin nur einen Zuz ersetzen. 119. Er kannte nicht die vorangehende Lehre, die dieses Thema behandelt. 120. Die zu diesem darzubringen sind; cf. Lev. 7,12. 121. Wenn das Muttertier bereits dargebracht worden ist.

לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה
עשרה זוז יהוב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה
גזילו והומשו ומאי מעילתו גזילו במאי איקיימא
למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד
לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמי
והשני למעילה ויביא עמה סלע והומשה אלמא מעילתו
איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו סיפא קרי Fol 27
ליה למעילתי איל אשם רישא דהוה ליה איל רובן
קרן והומשו קרי ליה למעילתו גזילו סיפא דלא הוי
איל רובן קרן והומש קרי ליה איל אשם מעילתי ויביא
עמה סלע והומשה: בעי רב מנשיא בר נדא בבינים
הומשין מהו שיתכפר מי אמרינן אם תמצי לומר אדם
מתכפר בשבח הקדש משום דקטרח קמיה אבל הכא
דלא קטרח לא מתכפר או דלמא אם תמצי לומר אין
אדם מתכפר בשבח הקדש משום דלא אפרשיה אבל
הדין בינוס חומשין דאפרשיה אימא לך מתכפר דאיבעי
להי מתכפר בשבח הקדש או לא תא שמע המפריש
שני סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם היה
אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה
עד שיסתאב ויפלו דמיו לנדבה מאי לאו דזבן

M 60 דאיתנהו מהק׳ והוה ‖ M 61 למעילתו ‖ M 62 — קרי ... רישא ‖ M 63 אזל וזבן (!) קרן ‖ V 64 רובן ‖ P 65 — אשם ‖ M 66 + אדם מתכפר בשבח הקדש ‖ M 67 מרח קמיה לא מכפר ‖ M 68 — אין ‖ M 69 — אבל ... דאפרשיה ‖ P 70 אמר לו. B איכא למימר מתכ׳ ‖ M 71 + אדם ‖ M 72 לאשם.

ge er als Schuldopfer-Widder dar, und der zehn Zuz wert ist, den gebe er [als Ersatz] für das, was er vom Heiligtum genossen hat, das ist das Geraubte[111] mit dem Fünftel." Veruntreutes" heisst also das Geraubte. — Du hast also erklärt," Veruntreuung" im Anfangsatz sei das Geraubte; wie ist nun der Schlußsatz zu verstehen: wenn einen als Schuldopfer und einen für profane [Zwecke], so ist, wenn der zum Schuldopfer bestimmte zwei Selâ wert ist, dieser als Schuldopfer darzubringen und der andre wegen seiner Veruntreuung, und dazu bringe er einen Selâ mit dem Fünftel. Demnach ist unter" Veruntreuung" der Schuldopfer-Widder zu verstehen. Im Anfangsatz nennt er Veruntreuung das Geraubte, und im Schlußsatz nennt er Veruntreuung den Schuldopfer-Widder!? — Im Anfangsatz, wo der gekaufte[112] Widder dem Grundbetrag mit dem Fünftel entspricht, nennt er das Geraubte **Veruntreuung, im Schlußsatz, wo der gekaufte Widder[113] nicht den Grundbetrag mit dem Fünftel[113] entspricht, nennt er den Schuldopfer-Widder Veruntreuung, und dazu bringe er einen Selâ mit dem Fünftel.**

R. Menasja b. Gada fragte: Kann man Sühne erlangen mit einer Vereinigung[114] von Fünfteln? Sagen wir: wenn du auch sagst, man könne Sühne erlangen mit dem Zuwachs des Geheiligten, so gilt dies vielleicht nur deshalb, weil[115] man sich damit bemüht hat, hierbei aber, wo man sich damit nicht bemüht hat, erlangt man keine Sühne; oder aber: wenn du auch sagst, man könne keine Sühne erlangen mit dem Zuwachs des Geheiligten, so gilt dies vielleicht nur deshalb, weil man [den Zuwachs] nicht reservirt[116] hat, bei der Vereinigung von Fünfteln aber[117] hat man ihn reservirt, und man erlangt damit Sühne. Sie fragten nämlich, ob man mit dem Zuwachs des Geheiligten Sühne erlange oder nicht. — Komm und höre: Wenn jemand zwei Selâ für ein Schuldopfer reservirt und dafür zwei Widder zu Schuldopfern gekauft hat, so ist, wenn einer von ihnen zwei Selâ wert ist, dieser als sein Schuldopfer darzubringen, und der andre ist weiden zu lassen, bis er ein Gebrechen bekommt, und zu verkaufen, und das Geld fällt der freiwilligen Spen-

111. Unter "Raub" versteht der T. die Aneignung einer fremden Sache. 112. So nach Emendation des korrumpirten Textes. 113. Er hat für die Hälfte des Betrages das Opfer gekauft u. nur die Hälfte veruntreut. 114. Wenn er am reservirten Betrag eine Veruntreuung begangen, ihn mit dem Fünftel ersetzt und dies solange wiederholt hat, bis die angesammelten Fünftel den Betrag von 2 Selâ für ein Schuldopfer erreichen; die Frage ist nun, ob er das Opfertier mit diesem Geld bezahlen darf. 115. Dies gilt nur in dem Fall, wenn man sich mit der geheiligten Sache befasst u. sie an Wert zugenommen hat. 116. Der Zuwachs hatte ursprünglich nicht den Wert von 2 Selâ u. konnte nicht für das Opfertier reservirt werden, da hierfür dieser Betrag erforderlich ist (cf. S. 559 Z. 8ff.); der Betrag ist allmählich gewachsen, jed. nicht als für das Opfer reservirt. 117. Wobei der Betrag sich nur aus Bestandteilen eines Schuldopfers zusammensetzt.

הודע אם משנמלקה נודע[99]לה שילדה[98]אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה[5]:

מפריש שתי סלעים[53]לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה שתי סלעים ואחד יפה עשרה[53]זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו[54]והשני למעילתו ויביא עמה סלע[55]וחומשה:

גמרא. מאי מעילתו דקתני רישא והשני למעילתו אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה והכתיב [6]ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת המישתו יוסף עליו אלמא בהדי[56]נזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי נזילו מייתי ליה אלא[57]מעילתו מאי דאיתהני מהקדש[58]וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן[59]שני אילים

bewusst wird. Wird sie sich nach dem Kopfabkneifen bewusst, dass sie geboren hat, so ist es sogar zur Nutzniessung verboten, denn es wurde von vornherein wegen eines Zweifels gebracht; es hat nun die Sühne des Zweifels vollzogen.

WENN JEMAND ZWEI SELÂ FÜR EIN SCHULDOPFER[103]RESERVIRT UND DAFÜR ZWEI WIDDER ZU SCHULDOPFERN GEKAUFT HAT, SO IST, WENN EINER VON IHNEN ZWEI SELÂ WERT IST, DIESER ALS SCHULDOPFER DARZUBRINGEN, UND DER ANDRE IST WEIDEN ZU LASSEN, BIS ER EIN GEBRECHEN BEKOMMT, UND ZU VERKAUFEN, UND DAS GELD FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. HAT ER DAFÜR ZWEI WIDDER FÜR PROFANE [ZWECKE][104]GEKAUFT, VON DENEN EINER ZWEI SELÂ WERT IST UND EINER ZEHN SELÂ[105]WERT IST, SO IST, DER ZWEI SELÂ WERT IST, ALS SCHULDOPFER[106]DARZUBRINGEN UND DER ANDRE [ALS ERSATZ] FÜR DAS VERUNTREUTE. WENN EINEN ALS SCHULDOPFER UND EINEN FÜR PROFANE [ZWECKE], SO IST, WENN DER ZUM SCHULDOPFER BESTIMMTE ZWEI SELÂ WERT IST, DIESER ALS SCHULDOPFER DARZUBRINGEN UND DER ANDRE WEGEN SEINER VERUNTREUUNG, UND DAZU BRINGE ER EINEN SELÂ[107]MIT DEM FÜNFTEL.

GEMARA. Was heisst "Veruntreutes", von dem[108]er im Anfangsatz lehrt: und der andre für das Veruntreute? Wollte man sagen, der Widder[109]des Schuldopfers, so müsste man ja annehmen, dass das Fünftel mit dem [Schuldopfer-]Widder zu entrichten sei, während es doch heisst:[110]*und das, wodurch er sich am Heiligtum versündigt hat, ersetze er und füge ein Fünftel dazu*, wonach es mit dem Geraubten zu entrichten ist!? Ferner lehrt er im Schlußsatz: wenn einen als Schuldopfer und einen für profane [Zwecke], so ist, wenn der zum Schuldopfer bestimmte zwei Selâ wert, dieser als Schuldopfer darzubringen und der andre wegen seiner Veruntreuung, und dazu bringe er einen Selâ mit dem Fünftel, wonach das Fünftel mit dem Geraubten zu entrichten ist!? — Vielmehr, unter "Veruntreutes" ist zu verstehen, was er vom Geheiligten genossen hat, die zwei Selâ, die er für das Schuldopfer reservirt, wofür er die zwei Widder für profane [Zwecke] gekauft hat. Der zwei Selâ wert ist, den brin-

---

ודאי מזה דמה וממצה דמה וכפרה באכילה: || M 51 + תניא כותי' דר"י חה"ע הבא עה"ס אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין ... תמכר לחברתה ואם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה שמטין שמביא' על לא הודע מביאה נמי על הודע ומשנמלקה נודע לה ודאי שילדה מזה דמה וממצה דמה וכפרה ואסור' באכילה מיצה דמה ואי"ך נודע לה שילדה אסורה אפי' באסור בהנאה שעה"ס באה מתחלתה כפרה ספקה והלכה לה || M 50 — B 49 לה || M 53 זוזים || M 54 — והשני למעי' || M 55 לאשם ו || M 56 כולן || M 57 מאי מעי' דאיתנהו || M 58 וחומש || M 59 [] סלע' מקדיש לאשם. M ויש בו סלע'

103. In diesem Wert ist das Schuldopfer zu bringen. 104. Er hat also eine Veruntreuung am Geheiligten begangen. 105. Ein S. hat 4 Z., also ein Fünftel mehr, wie solches beim Ersatz des Veruntreuten hinzuzufügen ist. 106. Wegen der Veruntreuung. 107. Die Hälfte des reservirten Betrages, an der die Veruntreuung begangen worden ist. 108. Das im Text gebrauchte מעילה kann sowol Veruntreutes, die konkrete Sache, als auch Veruntreuung, die abstrakte Handlung, bedeuten. 109. Das Opfer wegen der Veruntreuung. 110. Lev. 5,16.

[94]*oder sich bewusst wird*, in jedem Fall. — Wozu ist, wo du nun sagst, wenn er sich bewusst wird, bringe er ein Sündopfer, das Schwebe-Schuldopfer nötig!? R. Zera erwiderte: Wenn er[95] stirbt, stirbt er ohne Sünde. Raba wandte ein: Wenn er stirbt, läutert ihn ja der Tod!? Vielmehr, erwiderte Raba, um ihn vor Züchtigungen zu schützen.

WENN EIN VOGEL-SÜNDOPFER WEGEN EINES ZWEIFELS GEBRACHT WORDEN IST &C. Rabh sagte: Jedoch sühnt es. — Weshalb ist es demnach zu begraben[96]!? — Weil es nicht bewacht[97] wurde. — Wann wurde es nicht bewacht: wenn vorher, so hat es ja gelebt[98], und wenn nachher, so bewacht es ja [der Priester]!? — Vielmehr, unsre Mišnah spricht von dem Fall, wenn sie sich bewusst wird, dass sie nicht geboren[100] hat. Eigentlich sollte es zur Nutzniessung erlaubt[101] sein, und nur rabbanitisch ist es zu begraben. Die Lehre Rabhs aber bezieht sich auf das folgende: Wenn eine Frau das Vogel-Sündopfer in einem Zweifel gebracht hat, so ist es, wenn sie sich vor dem Kopfabkneifen bewusst wird, dass sie sicher geboren hat, als zweifelloses herzurichten, denn von derselben Art, von der sie es bringt, wenn sie sich nicht bewusst wird, bringt sie es auch, wenn sie sich bewusst wird. Wenn sie sich nach dem Kopfabkneifen bewusst wird, dass sie geboren hat, so sprenge er das Blut und presse das Blut aus, wie Rabh sagt, und es sühnt, und [das Fleisch] ist zum Essen erlaubt. R. Johanan aber sagt, es sei zum Essen verboten, mit Rücksicht darauf, man könnte sagen, das wegen eines Zweifels dargebrachte Vogel-Sündopfer dürfe gegessen werden.

Levi lehrte übereinstimmend mit Rabh: Wenn das Vogel-Sündopfer wegen eines Zweifels dargebracht worden ist, und sie sich nach[102] dem Kopfabkneifen bewusst wird, dass sie sicher geboren hat, so sprenge er das Blut und presse das Blut aus, und es sühnt, und [das Fleisch] ist zum Essen erlaubt. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Johanan: Wenn ein Vogel-Sündopfer wegen eines Zweifels dargebracht worden ist, und sie sich vor dem Kopfabkneifen bewusst wird, dass sie nicht geboren hat, so ist es profan, oder es ist an eine andre zu verkaufen; wird sie sich vor[102] dem Kopfabkneifen bewusst, dass sie sicher geboren hat, so ist es als zweifelloses herzurichten, denn von derselben Art, von der sie es bringt, wenn sie sich nicht bewusst wird, bringt sie es auch, wenn sie sich

95. Lev. 4,28. 96. Ohne sich bewusst worden zu sein. 97. Die Priester sollten es essen dürfen. 98. Es wurde von vornherein wegen eines Zweifels dargebracht u. man rechnet nicht mit der Genussfähigkeit; es kann also unrein geworden sein. 99. Und war für die Unreinheit nicht empfänglich. 100. Dass es keine richtige Geburt war, derentwegen ein Opfer zu bringen ist. 101. Da es profan ist. 102. So richt. nach den kursirenden Ausgaben.

הש"א דאמר כי מתיידע ליה "מייתי חטאת אשם
תלוי למה בא אמר רבי "זירא שאם מת "מת בלא עון
מתקוף לה רבא "מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא
"להנן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא[ה] על
הספק [וכו']: אמר "רב "וכיפר אי הכי אמאי תקבר
לפי "שאינה משתמרת אימת "לא משתמרת אי מעיקרא
חיה הויא "אי לכסוף "קמנטר לה אלא מתניתין בנודע
לה דלא ילדה וכדין היא דמותרת בהנאה ומאי תקבר
מדרבנן וכי אתמר דרב "על "האשה שהביאה חטאת
העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי
תעשה ודאי שממין "שהביאה על לא הודע מביאה
"על הודע "אם משנמלקה נודע שילדה אמר "רב מזה
דמה ומוצה דמה וכפרה מותרת באכילה רבי יוחנן אמר
אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת "העוף הבאה
על הספק נאכלת: "תני לוי כותיה דרב חטאת העוף
הבאה על הספק אם "עד שלא נמלקה נודע "שילדה ודאי
"מזה דמה ומוצה דמה וכפרה מותרת באכילה תניא
כוותיה דרבי יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם
עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או
תמכר לחברתה אם "משנמלקה נודע לה שילדה ודאי
תעשה "ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה "על

M 28 + לבתר דמייתי א"ת || M 29 זעירא || M 30 — מת || M 31 ליגון || P 32 רבא || VM 33 וכיפרה || P 34 שאין משתמר || M 35 אינה || M 36 הא קמנ' ליה כהן אל' מתני' דנודע לה שלא || M 37 — ה || M 38 שמביא' || M 39 + נמי || M 40 + ו. P — אם...שילדה || M 41 הזה דמה ומצה || M 42 — העוף || M 43 + תני לוי כותיה דרב ותניא כותי' דר"י || B 44 משנמלקה || M 45 + לה || M 46 — מזה...ודאי || MB 47 עד שלא נמלקה || M 48 — ודאי.

וצבור שכן אינן בשמיעת[6]קול תאמר ביחיד שישנו
בשמיעת[8]קול לא[7]נכתוב[9]קרא ידיעה נבי צבור ותיתי
מידיעה דיחיד ונשיא איבא למיפרך מה ליחיד ונשיא
שכן יש[10]בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין[11]בקרבן נקבה
לא[7]נכתוב[12]נבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור[13]מאי
פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול[14]יחיד יוכיח[15]דאינו
בשמיעת הקול ואי משום דיש[16]בכל קרבנו נקבה צבור
יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא
מהייב למה לי[17]דכתיב ידיעה נבי נשיא אם אינו ענין
לגופיה[18]דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא
דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת[19]אביי
אמר אי דלא כתיב ידיעה נבי נשיא מיחיד[20]וצבור לא
אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין
עשויין להשתנות תאמר[21]בנשיא[22]העשוי להשתנות
אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות[23]ילפי מהדדי
ביון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות נבי
יחיד[24]ונבי נשיא[25]ונבי צבור אם[26]אינו ענין לגופיהן דהא
גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה
בתר יום הכפורים[27]הוא דמייתי חטאת[28]אימא כי
מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום
דיום הכפורים לאו על הדין חטא קאתי אבל אשם
תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא[29]הכי נמי דמיכפר
דכי מתיידע לבתר דקמייתי אשם תלוי לא מייתי
חטאת אמר רבא אמר קרא[30]או הודע אליו מכל מקום

M 8 + ה || M 9 רחמנא || M 10 בקרבנו || M 11 בקרבנן || M 12 + ידיעה || M 13 + ד || M 14 צבור
B + ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו׳ || M 15 דאינן
V דישנו || M 16 בקר׳ נקבה יחיד יוכיח דיש בקר׳ נקבה ועד
דאית ליה || M 17 למכתב || M 18 דאתיא מיח׳ תנהו
M 19 א׳ אביי אי לא || M 20 ומצבור || B 21 שעשוי
M 22 קילפ׳ מהד׳ מה לי || M 23 — ו || M 24 אינן ענ
לגופיהו דגמרי ליה במצ׳ || M 25 — הוא || M 26 + ו
M 27 לך ה״ן דיה״ך מכפר וכי מתי׳ ליה לבתר דמייתי.

zelnen auch wegen der Aufforderung erfolgt. — Sollte die Schrift das Bewusstwerden bei der Gemeinde nicht geschrieben haben, und man würde vom Bewusstwerden beim einzelnen und beim Fürsten auf diese gefolgert haben!? — Man könnte einwenden: wol gilt dies beim einzelnen und beim Fürsten, die auch ein Weibchen als Opfer [zu bringen] haben, während die Gemeinde kein Weibchen als Opfer [zu bringen] hat. — Sollte sie es beim Fürsten nicht geschrieben haben, und man würde es vom Bewusstwerden beim einzelnen und bei der Gemeinde gefolgert haben, denn wenn man einwenden wollte, weil sie bei der Aufforderung nicht einbegriffen sind, so ist von einzelnen [das Entgegengesetzte] zu beweisen, bei dem es auch wegen der Aufforderung erfolgt; und wenn [man einwenden wollte], weil er auch ein Weibchen als Opfer [zu bringen] hat, so ist von der Gemeinde [das Entgegengesetzte] zu beweisen, die kein Weibchen als Opfer [zu bringen] hat. Diese sind schuldig, nur wenn sie sich bewusst werden; wozu ist nun [die Nennung] des Bewusstwerdens beim Fürsten nötig!? Da dies nun an sich nicht nötig ist, weil es vom einzelnen und von der Gemeinde zu folgern wäre, so ist es auf das Bewusstwerden nach dem Versöhnungstag zu beziehen, dass auch dann das Sündopfer zu bringen ist. Abajje entgegnete: Würde das Bewusstwerden beim Fürsten nicht geschrieben worden sein, so wäre es vom einzelnen und von der Gemeinde nicht zu folgern, denn man könnte einwenden: wol gilt dies vom einzelnen und von der Gemeinde, bei denen keine Veränderung erfolgen kann, während beim Fürsten eine Veränderung erfolgen[93] kann. Vielmehr, erklärte Abajje, ist es aus folgendem zu entnehmen. Merke, durch [das Wort] *Gebote*[94] könnte man es ja vom einen auf den andren folgern, wozu wird das Bewusstwerden dreimal genannt, beim einzelnen, beim Fürsten und bei der Gemeinde? Da dies nun an sich nicht nötig ist, da es durch [das Wort] *Gebote* zu folgern wäre, so ist es auf das Bewusstwerden nach dem Versöhnungstag zu beziehen, dass auch dann das Sündopfer zu bringen ist. — Vielleicht ist bei Bewusstwerden nach dem Versöhnungstag das Sündopfer deshalb zu bringen, weil der Versöhnungstag nicht wegen dieser Sünde [allein] da ist, das Schwebe-Schuldopfer, das nur wegen dieser Sünde gebracht wird, sühnt sie auch, sodass er, wenn er sich bewusst wird, nachdem er das Schwebe-Schuldopfer gebracht hat, kein Sündopfer zu bringen braucht!? Raba erwiderte: Die Schrift sagt:

93. Er kann Gemeiner werden. 94. Das bei allen dreien gebraucht wird; cf. Lev. 4, 13, 22, 27.

sie. Raba erwiderte: Die Ehebruchsverdächtigte bringt das Opfer zur Aufklärung der Sünde. — Demnach sollte das genickbrochene Kalb, wenn der Versöhnungstag vorüber ist &c.!? Abajje erwiderte: Der Totschläger kennt [die Sünde]. Raba erwiderte: Die Schrift sagt:[85] *und dem Land wird keine Sühne für das Blut, das darin vergossen worden ist* &c. R. Papa erwiderte: Die Schrift sagt:[86] *vergib deinem Volk Israel* &c. Dieses möge allen Auszüglern[87] aus Miçrajim Sühne schaffen. — Jetzt nun, wo du erklärt hast, eine Sünde, die nur Gott kennt, sühne der Versöhnungstag, sollte er doch, auch wenn er sich nach dem Versöhnungstag bewusst wird, kein Sündopfer bringen!? R. Zeêra erwiderte: Dies kannst du nicht sagen, denn die Schrift spricht vom Bewusstwerden beim Sündopfer[88], beim Fürsten und bei der Gemeinde[89]. — Aber dies ist ja bei allen nötig!? Hätte die Schrift es nur beim einzelnen geschrieben, so wäre vom einzelnen auf jene nicht zu folgern, denn man könnte einwenden: wol gilt dies bei einem einzelnen, der nur ein Weibchen als Opfer zu bringen[90] hat. Und hätte sie es nur beim Fürsten geschrieben, so wäre vom Fürsten auf den einzelnen nicht zu folgern, denn man könnte einwenden: wol gilt dies vom Fürsten, der bei der Aufforderung[90] nicht einbegriffen ist, während es beim einzelnen auch wegen der Aufforderung erfolgt; auch wäre vom Fürsten auf die Gemeinde nicht zu folgern, denn man könnte einwenden: wol gilt dies vom Fürsten, der auch ein Weibchen als Opfer[91] [zu bringen] hat. Und wenn sie es nur bei der Gemeinde geschrieben hätte und man von dieser auf einen einzelnen und den Fürsten folgern wollte, so könnte man einwenden: wol gilt dies von der Gemeinde, die schuldig ist, nur bei Entfallen der Sache und Versehen bei der Tat[92]. — Wenn auch vom Bewusstwerden bei einem nicht auf die andren zu folgern ist, so könnte doch vom Bewusstwerden bei zweien auf einen gefolgert werden: die Schrift sollte das Bewusstwerden beim einzelnen nicht geschrieben, und man würde vom Fürsten und von der Gemeinde auf diesen gefolgert haben!? — Man könnte einwenden: wol gilt dies vom Fürsten und von der Gemeinde, die bei der Aufforderung nicht einbegriffen sind, während es beim ein-

בי רבא אמר סוטה בי מתייא לברר עין קאתיא ארא
מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יום הכפורים ויבי אמר
אביי הורג מבזר רבא אמר אמר קרא ולארץ לא יכפר
דם אשר שפך בה וגו׳ רב פפא אמר אמר קרא כפר
לעמך ישראל וגו׳ ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי
מצרים השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא
המקום יום הכפורים מכפר אימא כי מתייגע ליה בתר
יום הכפורים נמי לא מייתי חטאת אמר רבי זעירא
לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי חטאת וגבי
נשיא וגבי צבור צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה
אמינא ביולתן מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך מה
ליחיד שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך
מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא
שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת
קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא
שכן בקרבנו נקבה נכתוב גבי צבור ונייתי יחיד ונשיא
מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן אין חייבין אלא
על העלם דבר עם שננת מעשה מחדא ידיעה לא
אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי
יחיד תיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא

M 92 ○ סוטה ‖ M 93 קרבן לגרעון (!) הוא דמייתיא ‖ M 94 לא מייתי דהא כפר עליה יה״ך דחט׳ שאין מכיר בו אלא המקום הוא א׳ ‖ M 95 + בו ‖ M 96 שתהא מכפרת ‖ M 97 נמי לאחר יה״ך לא לייתי ‖ M 98 יחיד ‖ M 99 אתיין ‖ M 1 שכן ‖ M 2 ליכת׳ קרא גבי נשיא ולייתי יחיד וציבור מנשיא [] דאיכא ‖ M 3 אינו בשמיעת הקול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה ליכתוב קרא ג״ץ ולייתי ‖ P 4 ונשבי ‖ M 5 אינן ‖ M 6 — ידיעה ‖ M 7 ליכ׳.

als Verunreinigung bezeichnet; cf. Num. 5,13. 84. Num. 35,33. 85. Dt. 21,8. 86. In der Schrift heisst es: dem Volk, das du erlöst hast, also seit dem Auszug aus Miçrajim; die Versöhnungstage haben ihnen demnach keine Sühne verschafft. 87. Richt. in Cod. M; beim einzelnen. 88. Cf. Lev. 4, 14, 23, 28; dies ist bei allen wiederholt worden, dass man nämlich das Opfer auch nach dem Versöhnungstag bringe. 89. Bei ihm ist es erleichtert worden, dass er nur bei Bewusstwerden das Opfer zu bringen hat. 90. Für jemand Zeugnis abzulegen (cf. Lev. 5,1); die Unterlassung ist eine Sünde, jed. ist der Fürst davon entbunden; vgl. Bd. VII S. 62 Z. 13ff. 91. Wegen Götzendienstes. 92. Wenn sie es auf Grund einer falschen Entscheidung des Gerichtes getan hat.

ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נז"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יום הכפורים לא תייתי דהא כפר עליה יום הכפורים דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא °אמר רב[70]הושעיא לכל חטאתם [71]ולא לכל טומאתם ולרבי שמעון[72]בן יוחי דאמר יולדת [73]חוטאה היא מאי איכא למימר[74]יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא[75]ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק[76]ועבר עליה יום הכפורים חייבת להביא[77]לאחר יום הכפורים מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר[78]עליו יום הכפורים לא[79]מייתי דהא עבר עליה יום הכפורים דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר [80]רב אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא °אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי [81]יונתן על שבעה דברים נגעים באים (סימן גנ"ג ששל"ן) מצורע כי מייתי לאו לכפרה מייתי[82]אלא לאישתרויי באכילת קדשים[83]הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יום הכפורים לא[84]מייתי קרבן דהא כפר יום הכפורים דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא[85]אמר רב אושעיא לכל חטאת ולא לכל[86]טומאה ולרבי אלעזר[87]בן הקפר דאמר °נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי[88]קא מייתי קרבן לאו לכפרה מייתי לאשתרויי באכילת קדשים הוא[89]אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יום הכפורים לא[90]תייתי דהא כפר עליה יום הכפורים דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום הוא[91]אמר רב הושעיא לכל חטאתם ולא לכל[92]טומאתם אמר אביי בועל מכיר

eine Wöchnerin, die im Zweifel ist, wenn der Versöhnungstag vorüber ist, [das Opfer] nicht bringen, denn der Versöhnungstag hat ihr gesühnt, da es eine Sünde ist, die nur Gott kennt!? R. Hošâja erwiderte: *In all ihren Verfehlungen*, nicht aber in all ihren Unreinheiten[75]. — Wie ist es aber nach R. Šimôn b. Johaj zu erklären, welcher sagt, die Wöchnerin sei eine Sünderin[70]!? — Die Wöchnerin bringt das Opfer, um Heiliges essen zu dürfen, nicht aber zur Sühne[77]. R. Aši sprach: Auch wir haben demgemäss gelernt: Eine Frau, die ein zweifelhaftes Geflügel-Sündopfer zu bringen hat, ist wenn der Versöhnungstag vorüber ist, es nach dem Versöhnungstag zu bringen verpflichtet, weil es sie zum Essen von Schlachtopfern tauglich macht. — Demnach hat der zweifelhaft Aussätzige[78], wenn der Versöhnungstag vorüber ist, [das Opfer] nicht zu bringen, da der Versöhnungstag vorüber ist und es eine Sünde ist, die nur Gott kennt!? R. Ošâja erwiderte: *In all ihren Verfehlungen*, nicht aber in all ihren Unreinheiten. — R. Šemuél b. Nahman sagte ja aber im Namen R. Jonathans, der Aussatz komme über einen wegen sieben Vergehen[79]!? — Der Aussätzige bringt das Opfer nicht zur Sühne, sondern um Heiliges essen zu dürfen. — Demnach sollte der im Zweifel[80]befindliche Naziräer[78], wenn der Versöhnungstag vorüber ist, das Opfer nicht bringen, denn es ist eine Sünde, die nur Gott kennt!? R. Ošâja erwiderte: *In all ihren Verfehlungen*, nicht aber in all ihren Unreinheiten. — Wie ist es aber nach R. Eleâzar b. Haqappar zu erklären, welcher sagt, der Naziräer sei ein Sünder[81]!? — Der Naziräer bringt das Opfer nicht zur Sühne, sondern um Heiliges essen zu dürfen[82]. — Demnach sollte die Ehebruchsverdächtigte, [über deren Vergehen] ein Zweifel besteht, wenn der Versöhnungstag vorüber ist, [das Opfer] nicht bringen, weil der Versöhnungstag es gesühnt hat, denn es ist eine Sünde, die nur Gott kennt!? R. Hošâja erwiderte: *In all ihren Verfehlungen*, nicht aber in all ihren Unreinheiten[83]. Abajje erwiderte: Der Buhle kennt

MB 73 || ב"י — M 72 || ולכל P 71 || אוש' M 70
חוטאת || יולי — M 74 || דקמייתיא ולא לכפ' M 75
VP 78 || ל — M 77 || שעבר M 76 || קמייתיא
— עליו || לייתי דהא כפר M 79 || רבי P 80 || 81
B יוחנן || אלא — M 82 || קמייתי אלא M 83 || 84
M לייתי דחמא || טומאתם M 85 || בן — M 86
M 87 — קא || דקמייתי אלא מיחל עליה נד' M 88 +
M 89 || דטה'. V + אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא
מייתיא || הוא א' אביי M 90 || טומאה. P 91

74. Ob es eine richtige Geburt war. 75. Sie bringt das Opfer nicht wegen einer Sünde, sondern wegen ihrer Unreinheit. 76. Bei den Geburtswehen schwört sie, keinen Verkehr mit einem Mann mehr zu pflegen, hält es aber nicht; cf. Nid. 31b. 77. Sühne erlangt sie schon durch die Geburtswehen. 78. Der ein Opfer darzubringen hat; vgl. Bd. V S. 142 Z. 19 ff. 79. Vgl. S. 259 Z. 16 ff. 80. Der Unreinheit. 81. Die Enthaltung sei sündhaft; vgl. Bd. III S. 441 Z. 2 ff. 82. Nach einer andren Lesart: um das Nazirat in Reinheit absolviren zu können. 83. Der Ehebruch wird in der Schrift

אמר אביי אנא נמי מהדין קרא אמרי ואקשי לי רב
דימי מבאי דהני פשעים דלאו בני קרבן נינהו דלמא
הנך דבני קרבן נינהו בדתנן ארבעה מביאין על הזדון
בשגגה אמר ליה רבין רוב פשעים לאו בני קרבן אמר
ליה מידי רוב כתיב אלא אמר אביי מרישיה דקרא
יתתידה עליו את כל עונות בני ישראל ותניא עונות
אלו זדונות וכן הוא אומר עונה בה ואת כל פשעיהם
לכל חטאתם כל למה לי לאקשויי לפשעים מה פשעים
דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל
חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר חייבי אשמות
תלויין כו׳ מנהני מילי אמר רבי אלעזר אמר קרא
מכל חטאתיכם לפני ה׳ וגו׳ חטא שאין מכיר בו אלא
המקום יום הכפורים מכפר אמר רב תחליפא אבוה
דרב הונא בר תחליפא משמיה דרבא קדמייתא נמי
לא תיתי למפשטיה לא מדרב דימי ולא מדאביי אלא Fol 26
מהא חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכפורים
מכפר ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא
דיום הכפורים מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר
רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי
מלקיות שעבר עליהן יום הכפורים חייב פשיטא מאי
שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך
אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא
לא קא משמע לן והא אנן תנן הודע ולא הודע עשה
ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו

M 51 + ליה ‖ M 52 אמרת ואק׳ ליה ‖ M 53 + ו ‖ M 54 + נינהו ‖ M 55 מרישא דקרא נפקא והת׳ ‖ M 56 + ה ‖ M 57 ל״ל לאק׳ פשע׳ לחטא׳ מה ‖ M 58 נינהו מכפר ‖ P 59 חטאת ‖ VM 60 + א״ר אושעיא ד P 61 חטאתם ‖ M 62 ליכא למיפש׳ מדרב ‖ M 63 מן הדא ‖ M 64 הקב׳ יום ‖ M 65 אי איכא דידע בה אין יה״ך מכפר ‖ M 66 + ב״ת M 67 חייבין ‖ M 68 + אצטריך ‖ M 69 דגופי׳.

sprach: Auch ich entnehme es aus diesem Schriftvers. R. Dimi aber wandte gegen mich ein: Woher, dass hier Freveltaten zu verstehen sind, derentwegen kein Opfer zu bringen ist, vielleicht solche, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, wie gelehrt wird: vier bringen [ein Opfer] bei Vorsatz wie bei Versehen!? Rabin sprach zu ihm: Wegen der meisten Freveltaten ist kein Opfer zu bringen. Jener erwiderte: Heisst es denn: die meisten!? Vielmehr, sagte Abajje, aus dem Beginn des Schriftverses: *er soll über ihm alle Sunden der Kinder Jisraël bekennen*, und es wird gelehrt: Sünden, das sind die vorsätzlichen Missetaten, denn so heisst es:[68] *ihre Sunde haftet ihr an*. Wozu heisst es ferner: *all ihre Freveltaten in all ihren Verfehlungen*? — um jene mit den Freveltaten zu vergleichen: wie wegen Freveltaten kein Opfer zu bringen ist, ebenso Verfehlungen, derentwegen kein Opfer zu bringen ist; Verfehlungen aber, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, sühnt er nicht.

DIE SCHWEBE-SCHULDOPFER SCHULDEN &c. Woher dies? R. Eleâzar erwiderte: Die Schrift sagt:[70] *von all euren Sünden vor dem Herrn &c.*; eine Sünde, die nur Gott kennt, sühnt der Versöhnungstag. R. Tahlipha, der Vater des R. Hona b. Tahlipha, sagte im Namen Rabas: Auch hinsichtlich der ersteren[71] ist dies weder aus der Auslegung R. Dimis noch aus der Auslegung Abajjes zu entnehmen[72], sondern aus folgendem: Eine Sünde, die nur Gott kennt, sühnt der Versöhnungstag. Hieraus [folgere man]: nur eine Sünde, die nur Gott kennt, sühnt der Versöhnungstag, die man aber selber kennt, sühnt der Versöhnungstag nicht.

Ferner sagte R. Tahlipha, der Vater R. Honas, im Namen Rabas: Wenn jemand sich der Geisselung schuldig gemacht hat und der Versöhnungstag vorüber ist, so ist er schuldig. — Selbstverständlich, es ist ja nicht anders als bei denen, die ein Sündopfer oder ein zweifelloses Schuldopfer schulden!? — Man könnte glauben, nur da, weil es eine Geldsache[73] ist, nicht aber hierbei, wo es sich um eine körperliche [Strafe] handelt, so lehrt er uns. — Wir haben ja aber gelernt: wenn er sich bewusst wird oder er sich nicht bewusst wird, ein Gebot oder ein Verbot!? — Das ist kein Einwand; das eine, wenn man ihn gewarnt hat, das andre, wenn man ihn nicht gewarnt hat. — Demnach sollte doch

68. Num. 15,31. 69. Vorangehend heisst es: er hat das Wort des Herrn missachtet. 70. Lev. 16,30. 71. Die Sündopfer u. zweifellose Schuldopfer schulden. 72. Wegen der schon erhobenen Einwendungen. 73. Es handelt sich um Fälle, wobei man Gott ein Opfer schuldet, u. da die Bezahlung immer möglich ist, so sühnt es der Versöhnungstag nicht.

חייבי אשמות תלויין פטורין: [31]חייבי חטאות ואשמות ודאין כו׳: קתני חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים[32]חייבין להביא לאחר יום הכפורים חייבי אשמות תלויין פטורין מנהני מילי כי אתא רב דימי אמר רבי אמי אמר רבי חנינא[33]אמר קרא׳וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם ׳חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן[34]אבר[35]חטאים[36]בני קרבן לא מכפר אמר ליה אביי והא כי כתיב הדין קרא בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב דלא מכפר על[37]עבירות דמצוה ידועה[38]אבל שעיר המשתלח[39]דמכפר על עבירות דמצוה ידועה אימא לך[40]אפילו על חטאים דבני קרבן נינהו מכפר אלא אמר אביי מהכא ׳והתודה עליו [את] כל עונת בני ישראל [ו]את כל פשעיהם לכל חטאתם "חטאים דומיא דפשעים מה פשעים[42]דלאו בני קרבן אף חטאים[43]דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח לטימרא דעל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר אמר ליה רב דימי[44]ממאי דהני פשעים לאו בני קרבן נינהו[45]דלמא הני דבני קרבן נינהו כדתנן ׳ארבעה מביאין על הזדון כשגגה אתמר נמי כי אתא רבין אמר רבי יוסי אמר [46]ריש לקיש והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם[47]חטאים דומיא דפשעים מה פשעים[48]דלאו בני קרבן[49]מכפר אף חטאים[50]דלאו בני קרבן מכפר אבל חטאים[51]דבני קרבן[52]לא מכפר

31 חייבי ... פטורין — M ‖ 32 P חייב ‖ 33 M + ד ‖ 34 B + מכפר. M + נינהו. — אבל ... קרבן ‖ 35 B חטאות ‖ 36 V + ד ‖ 37 M עבירת מצוה ‖ 38 M — אבל ... ‖ 39 P דמתכפר ‖ 40 M — אפי׳ ‖ 41 P חטאת. M ‖ 42 P דלא ‖ 43 M ומאי הני חטאתם דומ׳ דפשעיהם ‖ 44 M ודיל׳ הנך פש׳ דבני ‖ 45 M רשב״ל ‖ 46 (M פש׳ דומ׳ דחט׳) ‖ 47 M — מכפר ... מכפר P 48 ‖ 49 P — ד ‖ 50 M + נינהו. P — לא. — דלאו

Die Sündopfer oder zweifellose Schuldopfer schulden &c. Er lehrt, die Sündopfer oder zweifellose Schuldopfer schulden, seien, wenn der Versöhnungstag vorüber ist, sie nach dem Versöhnungstag zu bringen verpflichtet, und die Schwebe-Schuldopfer schulden, seien frei; woher dies? Als R. Dimi kam, sagte er im Namen R. Amis im Namen R. Ḥaninas: Die Schrift sagt:[61]*und entsühne das Heiligtum ob der Unreinheiten der Kinder Jisraél und ihrer Freveltaten in all ihren Verfehlungen.* Verfehlungen gleich Freveltaten[62]: wie wegen Freveltaten kein Opfer zu bringen ist, ebenso Verfehlungen, derentwegen kein Opfer zu bringen[63]ist; Verfehlungen aber, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, sühnt [der Versöhnungstag] nicht. Abajje sprach zu ihm: Dieser Schriftvers spricht ja vom innerhalb herzurichtenden Ziegenbock[64], der bewusste Uebertretungen von Geboten nicht sühnt, der fortzuschickende [Sühne]bock aber, der bewusste Uebertretungen von Geboten sühnt, sühnt auch Sünden, derentwegen ein Opfer darzubringen ist!? Vielmehr, erklärte Abajje: Hieraus:[65]*er soll über ihm alle Sünden der Kinder Jisraél bekennen, all ihre Freveltaten in all ihren Verfehlungen.* Verfehlungen gleich Freveltaten: wie wegen Freveltaten kein Opfer zu bringen ist, ebenso Verfehlungen, derentwegen kein Opfer zu bringen ist; Verfehlungen aber, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, sühnt [der Versöhnungstag] nicht. Die Schrift hat diese beim fortzuschickenden [Sühne]bock ausgeschlossen, um zu sagen, dass er Verfehlungen, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, nicht sühne. R. Dimi sprach zu ihm: Woher, dass hier Freveltaten zu verstehen sind, derentwegen kein Opfer zu bringen ist, vielleicht solche, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, wie gelehrt wird: vier[66]bringen [ein Opfer] bei Vorsatz wie bei Versehen!? Es wurde auch[67] gelehrt: Als Rabin kam, sagte er im Namen R. Joses im Namen des Reš-Laqiš: *Er soll über ihm alle Sünden der Kinder Jisraél bekennen, all ihre Freveltaten in all ihren Verfehlungen.* Verfehlungen gleich Freveltaten: wie wegen Freveltaten, die er sühnt, kein Opfer zu bringen ist, ebenso sühnt er Verfehlungen, derentwegen kein Opfer zu bringen ist; Verfehlungen aber, derentwegen ein Opfer zu bringen ist, sühnt er nicht. Abajje

61. Lev. 16,16. 62. Freventlich aus Trotz begangen (vgl. Bd. II S. 852 Z. 11), die mit einer peinlichen Strafe belegt u. nicht durch Opfer zu sühnen sind. 63. Die bei Vorsatz nicht mit der Todesstrafe od. der Ausrottung belegt sind. 64. Am Versöhnungstag, der innerhalb des Tempelhofs herzurichten ist; cf. Lev. 16,5ff. 65. Lev. 16,21. 66. Cf. S. 498 Z. 17ff. 67. Uebereinstimmend mit A.

תני רבי חייא קמיה דרבא אשם תלוי בא על הנבילה Co b
אמר ליה והא אנן תנן וחכמים אומרים אינו מביא
אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת
יאי רבי אליעזר בנדבה נמי אתי אמר ליה מאי טעמא
לא מתנית זימנין סגיאין תניתה קמי מר ומנו רבה
יאמר לי הא מני רבי אליעזר היא דאמרו לו דתנן
אלא אומרים לו המתן עד שתכנס לבית הספק: אמר
רבא מאי טעמא דאמרו לו אמר קרא אשר לא תעשינה
(בשגגה) ואשם אמר רבא מאי טעמא דרבנן דאמרי
אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו
חטאת ילפי מצות מחטאת חלב מה להלן שזדונו
כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו
חטאת: תנו רבנן חמשה אשמות מכפרין אשם תלוי
אין מכפר כפרה גמורה מאי קאמר אמר רב יוסף הכי
קא אמר חמשה אשמות מכפרין כפרה גמורה ואשם
תלוי אין מכפר כפרה גמורה ודלא כרבי אליעזר דאמר
אשם תלוי בא על הנבלה רבינא אמר הכי קא תני
חמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן דכי מתיידע
ליה מייתי אשם תלוי אחר מכפר כפרתו דלכי מתיידע
לא מייתי כדתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר
עליהן יום הכפורים חייבין להביא אחר יום הכפורים

M 16 ועל שגי׳ || P 17 אלעזר || M 18 + ק || 19
M ומאן הוא || P 20 רבא || P 21 — הספק || M 22 רבה ||
M 23 — ילפי ... חטאת || M 24 + כפרה גמורה || 25
M אינו || P 26 — מאי קא׳. M — מאי ... גמורה || 27
M הני חמשה || M 28 — מייתי ... מתיידע || M 29 —
ודאין || M 30 לאחר.

R. Hija rezitirte vor Raba: Das Schwebe-Schuldopfer ist wegen Aases[55] zu bringen. Dieser sprach zu ihm: Wir haben ja aber gelernt, die Weisen sagen, man dürfe ein Schwebe-Schuldopfer bringen nur wegen einer Sache, die bei Vorsatz mit der Ausrottung und bei Versehen mit einem Sündopfer belegt ist, und wenn nach R. Eliêzer, so kann es ja auch als freiwillige Spende gebracht werden!? Dieser erwiderte: Weshalb lernst du nicht [gründlich]!? Sehr oft rezitirte ich dies vor dem Meister, das ist Rabba, und er sprach zu mir: Dies nach R. Eliêzer in der Lehre, in der sie zu ihm sprachen. Es wird nämlich gelehrt: Jedoch sprachen sie [zu mir]: warte bis du zu einem Zweifel[56] kommst.

Raba sagte: Folgendes ist der Grund derjenigen, die zu ihm sprachen. Die Schrift sagt:[57] *die nicht getan werden dürfen, und er sich verschuldet.* Ferner sagte Raba: Folgendes ist der Grund der Rabbanan, die sagen, man dürfe ein Schwebe-Schuldopfer nur wegen einer Sache bringen, die bei Vorsatz mit der Ausrottung und bei Versehen mit einem Sündopfer belegt ist. Sie folgern es durch [das Wort] *Gebote* vom Sündopfer wegen Talg[genusses]:[57] wie jenes wegen einer Sache, die bei Vorsatz mit der Ausrottung und bei Versehen mit einem Sündopfer belegt ist, ebenso dieses wegen einer Sache, die bei Vorsatz mit der Ausrottung und bei Versehen mit einem Sündopfer belegt ist.

Die Rabbanan lehrten: Die fünf Schuldopfer[58] sühnen, und das Schwebe-Schuldopfer sühnt keine vollständige Sühne. Wie meint er es? R. Joseph erwiderte: Er meint es wie folgt: die fünf Schuldopfer sühnen eine vollständige Sühne, das Schwebe-Schuldopfer sühnt keine vollständige[59] Sühne. Also nicht nach R. Eliêzer, welcher sagt, das Schwebe-Schuldopfer sei wegen Aases zu bringen. Rabina erwiderte: Er meint es wie folgt: anstelle der fünf Schuldopfer sühnt nichts andres, und wenn er sich nachher[60] bewusst wird, bringe er es; anstelle des Schwebe-Schuldopfers sühnt andres, und wenn er sich nachher bewusst wird, bringe er es nicht mehr. Wie gelehrt wird: Die Sündopfer oder zweifellose Schuldopfer schulden, sind verpflichtet, wenn der Versöhnungstag vorüber ist, diese nach dem Versöhnungstag zu bringen; die Schwebe-Schuldopfer schulden, sind frei.

54. Nach Handschriften richt. R. Hanina. 55. Dh. wegen einer zweifelhaft begangenen Sünde, wie beispielsweise das Essen von Aas, worunter nicht rituell Geschlachtetes zu verstehen ist. 56. Lev. 4,2. 57. Vgl. S. 560 N. 82. 58. Die nach der Schrift wegen einer Sünde darzubringen sind (wegen der Veruntreuung, Lev. 5,15; wegen des Raubes, ib. 5,23; des Aussätzigen, ib. 14,12; wegen der vergebenen Sklavin, ib. 19,21; u. des Naziräers, Num. 6,12). 59. Wird er sich der Sünde bewusst, so hat er noch ein Sündopfer zu bringen. 60. Wenn beispielsweise der Versöhnungstag vorüber ist u. er durch diesen Sühne erlangt hat.

אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלו
בכל יום חוץ מאחר יום [2]כפורים יום אחד אמר המע
הזה אילו היו מניחין [3]לי הייתי מביא אלא [4]אומרים ל
המתן עד שתכנס [5]לספק וחכמים אומרים אין מביא
אשם תלוי אלא על [6]שזדונו כרת ושגגתו חטאת
[7]חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים
[8]חייבין להביא לאחר יום הכפורים וחייבי אשמות
תלויין פטורין [9]מי שבא[8]בידו ספק עבירה ביום הכפורים
אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר: [10]האשה
שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יום הכפורים
חייבת להביא [9]לאחר יום הכפורים מפני [10]שהיא מכשרת
לאכול בזבחים חטאת העוף הבאה על הספק אם
[11]משנמלקה נודע[12]תקבר:

גמרא. מאי טעמא דרבי אליעזר אי סלקא דעתך
חובה היא[13]מתיידע ליה אמאי מייתי חטאת אלא שמע
מינה נדבה היא ורבנן עולה ושלמים הוא דאתו בנדר
ונדבה אבל חטאת ואשם חובה נינהו ואשם תלוי היינו
טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה להגן עליו דהתורה
חסה על נופן של ישראל אמר ליה רב אחא בריה דרבא
לרב אשי דלמא[14]אשם תלוי בעולה ושלמים מה עולה
ושלמים[15]דאתו בחובה ואתו בנדבה אשם תלוי נמי
דאתי בחובה אתי נמי בנדבה אמר ליה עולה ושלמים
עיקר בנדבה כתיבי אשם תלוי עיקר בחובה כתיב

M 2 הכיפ׳ אותו יום א׳ אילו || M 3 אותי || M 4 + היו
P אומר || B 5 לבית הספק || M 6 + דבר || M 7 —
חייבין ... הכיפורים || M 8 לידו || M 9 עליה אחר || 10
M שמכשרה לוכל || P 11 משמלקה || M12 + הרי זו
M 13 + כי || M 14 עו״ש לא אתי בחובה אתי נמי בנדבה
כתיבי עיקר א״ת בחובה כת׳. הני || P 15 לא אתי.

DER FROMMEN. MAN ERZÄHLT VON BABA B. BUṬA, DASS ER JEDEN TAG EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER FREIWILLIG ZU SPENDEN PFLEGTE, MIT AUSNAHME DES TAGES NACH DEM VERSÖHNUNGSTAG[46]. ER SPRACH: BEI DIESEM TEMPEL, WÜRDE MAN MICH LASSEN, SO WÜRDE ICH ES [AUCH AN DIESEM] BRINGEN, ABER SIE SAGEN ZU MIR: WARTE, BIS DU ZU EINEM ZWEIFEL[47]KOMMST. DIE WEISEN SAGEN, MAN DÜRFE EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER BRINGEN NUR WEGEN EINER [SÜNDE], DIE BEI VORSATZ MIT DER AUSROTTUNG UND BEI VERSEHEN MIT EINEM SÜNDOPFER BELEGT IST. DIE SÜNDOPFER ODER ZWEIFELLOSE SCHULDOPFER SCHULDEN, SIND VERPFLICHTET, WENN DER VERSÖHNUNGSTAG VORÜBER[48]IST, DIESE NACH DEM VERSÖHNUNGSTAG ZU BRINGEN; DIE SCHWEBE-SCHULDOPFER SCHULDEN, SIND FREI. WER AM VERSÖHNUNGSTAG IN EINEN ZWEIFEL EINER SÜNDE GERÄT, SELBST BEIM DUNKELWERDEN, IST FREI, DENN DER GANZE TAG SÜHNT. WENN EINE FRAU EIN ZWEIFELHAFTES VOGEL-SÜNDOPFER ZU BRINGEN[49]HAT, UND DER VERSÖHNUNGSTAG VORÜBER IST, SO MUSS SIE ES NACH DEM VERSÖHNUNGSTAG BRINGEN, WEIL ES ZUM ESSEN VON SCHLACHTOPFERN[50]GEEIGNET MACHT. WENN EIN VOGEL-SÜNDOPFER WEGEN EINES ZWEIFELS GEBRACHT WORDEN IST, UND ES SICH NACH DEM KOPFABKNEIFEN HERAUSSTELLT[51], SO IST ES ZU BEGRABEN.

GEMARA. Welcher Ansicht ist R. Eliêzer: ist er der Ansicht, es sei Pflicht[52], wieso hat er, wenn er sich bewusst wird, ein Sündopfer zu bringen; vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass es eine freiwillige Spende ist. — Und die Rabbanan? — Nur Brandopfer und Friedensopfer sind als Gelobtes und freiwillige Spende zu bringen, Sündopfer und Schuldopfer aber sind Pflicht; das Schwebe-Schuldopfer ist aber deshalb zu bringen, bevor man sich [der Sünde] bewusst wird, um geschützt[53]zu sein, weil die Gesetzlehre die Körper Jisraéls geschont hat. R. Aḥa, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: Vielleicht gleicht das Schwebe-Schuldopfer dem Brandopfer und dem Friedensopfer: wie Brandopfer und Friedensopfer Pflicht und freiwillige Spende sein können, ebenso das Schwebe-Schuldopfer, Pflicht und freiwillige Spende!? Dieser erwiderte: Brandopfer und Friedensopfer sind in der Schrift hauptsächlich als freiwillige Spende genannt, das Schwebe-Schuldopfer aber ist hauptsächlich als Pflicht genannt.

46. An dem er zweifellos sündenfrei war. 47. Einer begangenen Sünde. 48. Sodass sie durch diese Sühne erlangt haben. 49. Wegen einer zweifelhaften Geburt; cf. Lev. Kap. 12. 50. Worauf der Versöhnungstag keinen Einfluss hat. 51. Dass die Sünde garnicht begangen worden ist. 52. Das Schwebe-Schuldopfer sei ein pflichtiges Opfer, u. sühnt die Sünde, falls sie begangen worden ist. 53. Vor Strafe.

ראיה היא וכי תימא כבר רבי שמעון ערה בשחיטה
"בשרה והתנן כשר בפרה פסול בעגלה ערופה פסול
"בפרה כשר בעגלה ערופה פרה בשחיטה כשרה
בעריפה פסולה עגלה בעריפה כשרה בשחיטה פסירה
אישתיק ליבתר דנפק אמר מאי טעמא לא אמינא ליה
דרבי שמעון כבר עגלה בשחיטה כשרה ורב המנונא
אמר"לך לא נשתמיט תנא דנשמעינן עגלה בשחיטה
כשרה"דתימא רבי שמעון היא אמר"רבא מנא אמינא
לה מדתנן "עגלה ערופה"אינה בן עד שלא נערפה תצא
ותרעה בעדר ואי אמרת מחיים אמאי תצא ותרעה
בעדר הא איתמרא לה מחיים תני עד שלא נראית
לעריפה אימא סיפא משנערפה תקבר במקימה תני
משנראית"לעריפה אם כן אימא סיפא שעל הספק"באה
מתחלה ביפרה כפיקה"והדכה לה ואי מחיים עדיין
לא ביפרה כפיקתה תנאי היא"דתניא "נאמר מכשיר
ומכפר בפנים"ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ"מה מכשיר
ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר
"ומכפר האמור בחוץ עשה"מכשיר במכפר:

בי אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום
ובכל 'עת שירצה הוא היה נקרא אשם חסידים

M 86 והתנן הכשר בפרה אסור בע"ע האסור בעגלה כשר בפרה כשר בעגלה (!) פרה בשחיטה כשירה ע"ע אשתיק ‖ P 87 בע"ע כשר בפרה פרה בשח' ‖ M 88 לא לשמיט תנא דלישמ' ‖ 89 M אימ' ‖ M 90 רבה ‖ M 91 — א"ך ‖ M 92 עריפתה ‖ M 93 היא באה מתחלתה ‖ M 94 — והלכה ... ספיקתה ‖ M 95 דתנא דבי ר' ישמע' נא' ‖ P 96 פירש אשם מצורע וחטאת ‖ P 97 + פיר' משולח' מצור' ועגלה ‖ P 98 — ומכפר ‖ M 99 + בו ‖ M 1 שעה.

Ansicht, beim Kalb sei auch die Schlachtung tauglich", so wird ja gelehrt: Was bei der [roten] Kuh tauglich ist, ist beim genickbrochenen Kalb untauglich, und was bei der [roten] Kuh untauglich ist, ist beim genickbrochenen Kalb tauglich: bei der [roten] Kuh ist das Schlachten tauglich und das Genickbrechen untauglich, beim genickbrochenen Kalb ist das Genickbrechen tauglich und das Schlachten untauglich. Da schwieg jener. Nachdem dieser fortgegangen war, sprach er: Ich sollte ihm doch erwidert haben: R. Šimôn sei der Ansicht, das Schlachten sei beim genickbrochenen Kalb tauglich. — Und R. Hamnuna!? — Er kann dir erwidern: der Autor würde es nicht zu lehren unterlassen haben, dass nach R. Šimôn, dem dies zu addiziren ist, das Schlachten beim Kalb tauglich sei. Raba sprach: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: Nicht so beim genickbrochenen Kalb; wenn bevor ihm das Genick gebrochen worden ist, so ist es herauszulassen und wieder mit der Herde weiden zu lassen. Wieso ist es, wenn du sagst, schon lebend, herauszulassen und mit der Herde weiden zu lassen, es war ja schon lebend verboten!? — Lies: wenn bevor es zum Genickbrechen ausersehen war. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: wenn nachdem ihm das Genick gebrochen worden ist, so ist es an der Stelle zu begraben!? — Lies: nachdem es zum Genickbrechen ausersehen war. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: Denn es ist von vornherein wegen eines Zweifels gebracht worden; es hat nun die Sühne des Zweifels vollzogen. Wenn schon lebend, so hat es ja dann den Zweifel nicht gesühnt[39]!? — Hierüber streiten Tannaím, denn es wird gelehrt: Es gibt Tauglichmachendes[40] und Sühnendes[41] innerhalb[42] und es gibt Tauglichmachendes und Sühnendes ausserhalb[43]; wie beim Tauglichmachenden und Sühnenden innerhalb das Tauglichmachende dem Sühnenden gleicht[44], ebenso gleicht beim Tauglichmachenden und Sühnenden ausserhalb das Tauglichmachende dem Sühnenden[45].

RELIÊZER SAGTE: MAN KANN BELIEBIG JEDEN TAG UND ZU JEDER ZEIT EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER FREIWILLIG SPENDEN. EIN SOLCHES NANNTE MAN SCHULDOPFER

38. Statt des Genickbrechens, sodass es durch das Schlachten nicht zum Essen erlaubt wird. 39. Dies erfolgt erst beim Genickbrechen. 40. Opfer, die nicht zur Sühne, sondern zur Tauglichmachung der Person dargebracht werden, wie beispielsweise die des Aussätzigen. 41. Opfer, die zur Sühne dargebracht werden, wie Sünd- und Schuldopfer. 42. Die innerhalb des Tempelhofs dargebracht werden. 43. Die ausserhalb des Tempelhofs dargebracht werden; beispielsweise die Vögel zur Reinigung des Aussätzigen, der Sühnebock des Versöhnungstags u. das genickbrochene Kalb. 44. Auch ersteres muss gleich dem letzteren fehlerfrei sein. 45. Auch die Vögel des Aussätzigen sind schon lebend zum Genuss verboten, wie dies beim Sühnebock der Fall ist, u. dies gilt auch vom genickbrochenen Kalb.

ודאי תברא מי ששנה זו לא שנה זו רב אשי אמר
רישא דקתני באשם תלוי[71]והבשר יצא לבית השריפה
לא קשיא[72]משום דמיתהזי כזבח פסול: נזרק הדם
הבשר יאכל: ואמאי הא הויא ליה ידיעה אמר רבא
אמר קרא °והוא לא ידע ונסלח לו והא לא הויא[73]ליה
ידיעה בשעת סליחה: רבי יוסי אומר אפילו הדם
בכוס כו': [74]לרבי יוסי אמאי יזרק[75]הא הויא ליה ידיעה
בשעת סליחה אמר רבא רבי יוסי סבר לה כרבי שמעון
דאמר °כל העומד ליזרק כזרוק דמי[75]אימר דאמר רבי
שמעון[76]במידי דעומד ליזרק אבל[77]האי אין עומד ליזרק
[78]אמרי במערבא קסבר רבי יוסי °כלי שרת מקדשין[78]בו
את הפסול בתחלה ליקרב: אשם ודאי אינו כן כו':
איתמר ענלה ערופה אימתי נאסרת רב המנונא אמר
מחיים רבא אמר לאחר[79]עריפה בשלמא לרבא בעידנא
דאיתעביד בה מעשה אלא לרב המנונא אימתי °אמר
רבי ינאי גבול שמעתי בה ושבחתי ונסבין חברייא
למימר יריתה לנחל[80]איתן[81]אוסרתה אמר רב המנונא
מנא אמינא לה דתנן °השוחט פרת חטאת ושור הנסקל
ועגלה ערופה רבי שמעון פוטר וחכמים מחייבין בשלמא
לדידי דאמינא[82]מחיים בהא פליגי רבי שמעון ורבנן דרבי
שמעון סבר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה
ורבנן[83]אמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אלא
[84]אי אמרת לאחר עריפה אמאי פטר רבי שמעון[85]שחיטה

M 74 || ליה — M 73 || משום — P 72 || ו — M 71
+ הדם ו || P 75 אימא || M 76 דדבר [בדבר] העומד ||
M 77 הא אינו || 78 (M ביאת) || M 79 עריפתה || 80
M — איתן || P 81 אוסרה מנא || 82 (M מיחייב) || 83
M סברי שמה || M 84 לדידך דאמ' || P 85 — שחיטה.
M + מחיים.

Fleisch komme in den Verbrennungsraum!? Dies ist entschieden zu teilen, und wer das eine lehrte, lehrte nicht das andre. R. Aši erwiderte: Der Anfangsatz, der vom Schwebe-Schuldopfer lehrt, das Fleisch komme in den Verbrennungsraum, ist kein Widerspruch; weil es nämlich wie ein untaugliches Schlachtopfer erscheint[29].

IST DAS BLUT GESPRENGT WORDEN, SO DARF DAS FLEISCH GEGESSEN WERDEN. Weshalb denn, er hatte ja ein Bewusstwerden[30]!? Raba erwiderte: Die Schrift sagt:[31]*und er nicht wusste, und es wird ihm vergeben*; und bei der Vergebung war er sich nicht bewusst.

R. JOSE SAGT, AUCH WENN DAS BLUT BEREITS IM BECHER IST &c. Wieso ist es nach R. Jose zu sprengen, bei der Vergebung war er sich ja nicht bewusst!? Raba erwiderte: R. Jose ist der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, was zum Sprengen dasteht, gelte als gesprengt[32]. — Allerdings sagt dies R. Šimôn von dem, was zum Sprengen bestimmt ist, dieses aber ist ja nicht zum Sprengen bestimmt[33]!? — Im Westen sagten sie: R. Jose ist der Ansicht, das Dienstgefäss heilige das von vornherein Untaugliche, um dargebracht zu werden.

NICHT SO BEIM ZWEIFELLOSEN SCHULDOPFER &C. Es wurde gelehrt: Wann wird das genickbrochene Kalb verboten? R. Hamnuna sagt, schon lebend, und Raba sagt, nach dem Genickbrechen. — Allerdings nach Raba, mit der Zeit, wo mit ihm eine Handlung ausgeübt worden ist, von wann ab aber nach R. Hamnuna? R. Jannaj erwiderte: Ich habe diesbezüglich eine Zeitgrenze gehört, habe sie aber vergessen; die Genossen meinen jedoch, das Hinabbringen zum Felstal[34]mache es verboten. R. Hamnuna sprach: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: Wer die Entsündigungskuh[35], das zu steinigende Rind oder das genickbrochene Kalb schlachtet[36], ist nach ¡R. Šimôn frei und nach den Weisen schuldig. Allerdings besteht nach meiner Ansicht, schon lebend, der Streit zwischen R. Šimôn und den Rabbanan in folgendem: R. Šimôn ist der Ansicht, die nutzlose Schlachtung heisse nicht Schlachtung, und die Rabbanan sind der Ansicht, die nutzlose Schlachtung heisse Schlachtung; wieso aber befreit R. Šimôn, wenn du sagst, erst nach dem Genickbrechen, es ist ja eine taugliche Schlachtung[37]!? Wolltest du sagen, R. Šimôn sei der

29. Deshalb ist es zu verbrennen, obgleich es profan ist. 30. Während die Schrift ausdrücklich von dem Fall spricht, wenn er sich nicht bewusst wird. 31. Lev. 5,18. 32. Es gilt also als vor dem Bewusstwerden gesprengt. 33. Da das Opfer gar nicht darzubringen ist. 34. Wo das Genickbrechen erfolgt; cf. Dt. 21,4. 35. Die sog. rote Kuh; cf. Num. Kap. 19. 36. Wenn die Schlachtung verboten ist, zBs. ein Vieh u. sein Junges an einem Tag; vgl. Bd. VIII S. 1051 Z. 13ff. In all diesen Fällen ist das Fleisch zum Genuss verboten. 37. Da es erst beim Hinabbringen verboten wird.

נכסיו לאחרים יהי בהן עבדים[22]ואמר הלה אי אפשי
בהן אם היה רבו שני בהן[23]איבלין בתרומה רבן[24]שמעון
בן גמליאל אומר כיון שאמר אי אפשי בהן[25]כבר זכו
בהן יורשין בשלמא לרבן שמעון בן גמליאל קסבר כי
[26]יהיב איניש מתנה אדעתא דמקבלין[27]לה מיניה כי
לא מקבלין לה מיניה הדרא למרה אלא לתנא קמא
אי כי אמר אי אפשי בהן[28]כל המחזיק בהן זכה בהן
הכא דאמר שני אי אפשי בהן הוו להו[29]זרים וקאכלי
זרים תרומה קסבר [30]המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך
גט שחרור מרבו וקא סבר מעיכב[31]לגט שחרור איכל
בתרומה: רבי אליעזר אומר יקרב כו': [32]לרבי אליעזר
למה לי הטא [33]הא אמר רבי אליעזר אשם תלוי בנדבה
[34]אתי דתנן רבי אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי
בכל יום אמר רב אשי רבי אליעזר[35]דאמרו לו הוא
דתנן אלא אימרים לו המתן עד שתבנם לבית הספק:
[36]אם משנשחט נודע כו': קא תני[37]הבשר יצא לבית
השרפה ארמא הולין שנשחטו בעזרה בשרפה ורמינהי
אשם ודאי אינו בן[38]אם עד שלא נשחט יצא וירעה
בעדר משנשחט הרי זה יקבר[39]אמר רבי אלעזר תברא
מי ששנה זו לא שנה זו[40]אמר רבה אשם ודאי על אשם
תלוי קרמית אשם ודאי כיון דלא צריך ליה לא מקדיש
ליה אשם תלוי מתיך שלבו נוקפו גומר ומקדשו אלא
אי קשיא אשם ודאי על אשם ודאי קשיא דקתני הרי
זה יקבר אימא סיפא והבשר יצא לבית השריפה[41]הא

M 55 + ושפחות ‖ M 56 + הרי אלו ‖ M 57 — שמ' בן ‖ M 58 — כבר ‖ M 59 + ק ‖ M 60 יהיב וכי ‖ M 61 — כל ... בהן ‖ M 62 עבדים זרים וקאכ' בתר' קס' מפק' ‖ M 63 V - ל ‖ M 64 ור' ‖ M 65 היא דתנן ‖ M 66 מיהת יצא ‖ M 67 — אב ‖ VM 68 + אלמא חולין שנשחטו בעזרה בקבורה ‖ V 69 ר"א ‖ M 70 אלא ודאי.

wandte ein: Wenn jemand sein Vermögen, worunter Sklaven sich befinden, einem andren verschrieben hat, und dieser sagt, er wolle sie nicht haben, so dürfen sie, wenn der zweite Herr ein Priester ist, Hebe essen[23]. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, sobald dieser gesagt hat, er wolle sie nicht haben, haben die Erben[24]sie längst geeignet. Allerdings ist R. Šimôn b. Gamaliél der Ansicht, wer etwas verschenkt, rechnet damit, dass man es annehmen werde, und wenn man es nicht annimmt, geht es zum Eigentümer zurück, nach dem ersten Autor aber kann ja, sobald dieser gesagt hat, er wolle sie nicht haben, jeder, der sie in Besitz nimmt, eignen, somit sind sie ja[25]Gemeine, und sie essen Hebe als Gemeine!? — Er ist der Ansicht, wenn jemand seinen Sklaven freilässt, gehe er frei aus, jedoch benötige er einer Freilassungsurkunde von seinem Herrn, und er ist der Ansicht, wem die Freilassungsurkunde noch fehlt, dürfe Hebe essen.

R. Eliêzer sagt, es sei darzubringen &c. Wozu braucht R. Eliêzer mit der Sünde[26][zu begründen], R. Eliêzer sagte ja, das Schwebe-Schuldopfer könne freiwillig gespendet werden!? Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer sagt, man könne jeden Tag ein Schwebe-Schuldopfer freiwillig spenden!? R. Aši erwiderte: Es ist R. Eliêzer [der Lehre], in der sie zu ihm[27]sprachen. Es wird nämlich gelehrt: Jedoch sprachen sie [zu mir]: warte, bis du zu einem Zweifel[28]kommst.

Wird er sich bewusst, nachdem es geschlachtet worden ist &c. Er lehrt, das Fleisch komme in den Verbrennungsraum, wonach Profanes, das im Tempelhof geschlachtet worden ist, zu verbrennen ist; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Nicht so ist es beim zweifellosen Schuldopfer; wenn bevor es geschlachtet worden ist, so ist es herauszulassen und wieder mit der Herde weiden zu lassen, und wenn nachdem es geschlachtet worden ist, so ist es zu begraben. R. Eleâzar erwiderte: Es ist zu teilen; wer das eine lehrte, lehrte nicht das andre. Rabba erwiderte: Du weisest auf einen Widerspruch hin zwischen einem zweifellosen Schuldopfer und einem Schwebe-Schuldopfer!? Ein zweifelloses Schuldopfer heiligt man nicht, wenn man es nicht braucht, bei einem Schwebe-Schuldopfer aber war er, da ihm das Herz pochte, es zu heiligen entschlossen. Wenn man aber einen Einwand erheben will, so ist auf einen Widerspruch beim zweifellosen Schuldopfer hinzuweisen; er lehrt, es sei zu begraben, und im Schlußsatz heisst es, das

23. Sie gehören trotz seiner Ablehnung zu seinem Gesinde. 24. Des Testators. 25. Da die Sklaven sich selber eignen u. dadurch Freie werden. 26. Er kann eine andre Sünde begangen haben. 27. Zu Baba b. Buṭa; weit. S. 572 Z. 2ff. 28. Der Begehung einer Sünde.

עדיו כל המחזיק בו זכה בו אמר[30]רבא מסתבר טעמא
דרבי יוחנן כגון דאמרי ליה נרבע שורו אבל אמרו[31]רבע
שורו הוא בעצמו[32]מידע ידיע דלא רבע ולא מפקר ליה
[33]וטרח ומייתי עדים ומאי שנא מהא דאמר רבה בר
[34]איתי אמר ריש לקיש עיר הנדחת שהוזמו עדיה כל
המחזיק בה זכה בה עיר הנדחת דרבים גינהו כל חד
[35]אמר בדעתיה אנא לא חטאי אחרינא[36]חטא ומפקר
ממוניה אבל הכא דכדידיה תליא מילתא הוא בעצמו
מידע ידע דלא רבע ולא מפקר ליה וטרח ומייתי עדים:
אמר ריש לקיש הנותן מתנה להבירו ואמר הלה אי
אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה ומאי שנא מהא
דאמר רבה בר[37]אבוה אמר רב ששת ואמרי לה אמר
[38]רבי אבהו אמר רב ששת °מקבל מתנה[39]שאמר לאחר
שבאת מתנה לידו מתנה זו תיבטל מבוטלת אי אפשי
בה דבריו קיימין[40]בטילה[50]ואינה מתנה לא אמר כלום
°מאי לאו דבריו קיימין דהדרא למרא[51]לא דבריו קיימין
[52]והוא נמי לא קני לה[53]אלא כל המחזיק בה זכה בה
מיתיבי °האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו
[37]אין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום
והא ידי מסולקת הימנה[54]כאי אפשי דמי וקא תני לא
אמר כלום שאני התם[55]דאמר כי סליק נפשיה מדין
ודברים מגופה דשדה לא סליק נפשיה מיתיבי °הכותב

42 ‖ M 41 ידע דלא ‖ V 40 + לו ‖ M 39 רבה
M 45 ‖ M 44 + וחד ‖ M 43 אחיתו ‖ M וקטרח
‖ V 47 רבה בר אבהו מקבל ‖ V 46 איבו ‖ + הוא ד
B 50 ‖ M 49 — בטילה ... קיימין ‖ M 48 מאחר שבא
VM 52 + דלא ‖ P 51 — לא דב' קיימ' ‖ היא אינה
M 55 ‖ M 54 קא' כי אי ‖ B 53 וכל ‖ הדרא למרא
דאמרינן כי אמ' דו"ד מדו"ד סליק נפשיה מגופי'.

den Rindes als Falschzeugen überführt worden, so hat, wer es in Besitz genommen, es geeignet. Raba sagte: Die Ansicht R. Johanans ist einleuchtend in dem Fall, wenn sie bekundet haben, sein Rind sei beschlafen[15] worden, wenn sie aber bekundet haben, er selber habe sein Rind beschlafen, so weiss er, dass er es nicht beschlafen hat, und gibt es nicht preis, vielmehr bemüht er sich, Zeugen zu erbringen[16]. — Womit ist es hierbei anders als bei der Lehre des Rabba b. Ithaj im Namen des Reš-Laqiš, dass nämlich, wenn die Zeugen einer abtrünnigen Stadt[17] als Falschzeugen überführt worden sind, wer sie in Besitz genommen, sie geeignet[18]habe!? — Bei der abtrünnigen Stadt handelt es sich um eine Gemeinschaft, und jeder, wenn er auch weiss, dass er nicht gesündigt hat, glaubt, die andren haben gesündigt, und er gibt sein Vermögen[19]preis, hierbei aber, wo es sich um ihn allein handelt, weiss er, dass er es nicht beschlafen hat, und gibt es nicht preis, vielmehr bemüht er sich, Zeugen zu erbringen.

Reš-Laqiš sagte: Wenn jemand seinem Nächsten ein Geschenk gibt und dieser sagt, er wolle es nicht, so hat, wer es in Besitz genommen, es geeignet. — Womit ist es hierbei anders als bei der Lehre des Rabba b. Abuha im Namen des R. Šešeth, und wie manche sagen, des R. Abahu im Namen des R. Šešeth, dass nämlich, wenn der Empfänger eines Geschenkes, nachdem das Geschenk in seinen Besitz gekommen ist, sagt, diese Schenkung möge nichtig sein, er wolle sie nicht haben, seine Worte giltig seien; wenn aber: sie ist nichtig, es ist keine Schenkung, er nichts gesagt habe, wonach seine Worte insofern giltig sind, dass [das Geschenk] zurück zum Eigentümer gelangt[20]!? — Nein, seine Worte sind giltig, indem er es nicht eignet, und wer es in Besitz nimmt, eignet es. Man wandte ein: Wenn jemand zu seinem Nächsten[21] gesagt hat: ich habe kein Recht und keinen Anspruch auf dieses Feld, ich habe damit nichts zu tun, ich lasse meine Hand davon, so hat er nichts gesagt. "Ich lasse meine Hand davon" ist ja ebenso, als würde er gesagt haben, er wolle es nicht, und er lehrt, er habe nichts gesagt!? — Anders ist es da, denn wir sagen, er hatte sich nur von Verhandlungen[22] losgesagt, nicht aber hat er sich vom Feld selbst losgesagt. Man

15. Da das Rind zu steinigen ist, so hat der Eigentümer es preisgegeben. 16. Die gegen ihn auftretenden Zeugen als Falschzeugen zu überführen. 17. Dass sie sich dem Götzendienst hingegeben hat; (cf. Dt. 13,13ff.); ihr ganzes Vermögen ist zu vernichten. 18. Obgleich jeder von sich weiss, dass die Aussage gegen ihn falsch ist. 19. Vgl. Bd. VII S. 504 Z. 7. 20. Es ist aber nicht Freigut. 21. Ein Teilhaber zum andren. 22. Er ist seines Eigentums so sicher, dass es darüber nichts zu verhandeln gibt.

אפריש "תרי דסבר אי מירכם חדא מיכפרנא באידך
חבריה וביון דלי דעתיה דליבו נוקפי היה הואיל וכך
"היה נמר יהקדישו: אמר רב יהודה אמר רב מודים
הכמים לרבי מאיר באשם תלוי שהוזמו עדיו "דיצא
ייראה בעזר מאי טעמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה
אלא היכא דאפרשיה על פי עצמו "אמרינן לכו נוקפי
אכר היכא דעל פי עדים אפרשיה לא היה כמיך עילוי
"דעדים דסכר דלמא אתי "אחרים ומזמי להו מתיב "רבא
שור הנסקל אינו כן אם עד שלא נסקל יצא וירעה
בעזר היכי דמי אילימא דאתו בי תרי "אמרי הרג ובי
תרי אמרי לא הרג מאי הזית "דציית לבתראי ציית
להו לקמאי אלא לאו בעדי הזמה ודכיותיה גבי אשם
תלוי בעדי הזמה ופליגי אמר ליה אביי ודלמא שור
הנסקל היכי דמי כגון שבא הרוג ברגליו ודכוותיה גבי
אשם תלוי כגון "דהוברה התיכה אבל היכא דאפרשיה
לאשם תלוי על פי עדים "לא בפליגתא אשם תלוי
שהוזמו עדיו רבי "אלעזר אימר הרי "הוא במנחת קנאות
דתניא "נמצאי עדיה זוממין מנחתה תצא לחולין רבי
ייתנן אמר ירעה עד שיסתאב וימכר "ויפלו דמיו לנדבה
רבי יוחנן נדמייה למנחת קנאות לא דמי "מנחת קנאות
לא לכפרה קא אתייא אלא לברר עון אבל אשם תלוי
דלכפרה "אתי מתוך שלבו נוקפו "גומר ומקדישו: אמר
רבי כריספדאי אמר רבי יוחנן שור הנסקל שהוזמו

M 24 תרתי | M 25 — | M 26 היה | M 27 שיצא
M 28 עד' וכבר | M 29 אחריני | VM 30 רבה
M 31 + ו | M 32 דציית להו לבת' | M 33 שהוכ'
M 34 — לא | P 35 אליעזר | BP 36 היא | M 37 ויביא
M 38 + ד | M 39 + ק | M 40 גמר.

wenn eines abhanden kommen sollte, werde er Sühne erlangen durch das andre, bekundete er, dass ihm das Herz pochte, und da dem so ist, war er es zu heiligen entschlossen.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Die Weisen pflichten R. Meír bei, dass, wenn bei einem Schwebe-Schuldopfer die Zeugen[11] als Falschzeugen[11] überführt worden sind, es herauszulassen und wieder mit der Herde weiden zu lassen sei. — Aus welchem Grund? — Die Rabbanan streiten gegen ihn nur über den Fall, wenn er es aus eignem Antrieb abgesondert hat, sodass anzunehmen ist, ihm pochte das Herz, wenn er es aber wegen der Zeugen abgesondert hat, verliess er sich auf sie nicht, denn er dachte, es könnten andre Zeugen kommen und sie als Falschzeugen übertühren. Raba wandte ein: Nicht so ist es beim zu steinigenden Rind; wenn bevor es gesteinigt worden ist, ist es herauszulassen und mit der Herde weiden zu lassen. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn zwei gekommen waren und bekundet haben, es habe [einen Menschen] getötet, und zwei andre bekunden, es habe nicht getötet, so hast du ja keinen Grund auf die letzteren zu hören, höre doch auf die ersteren. Doch wol überführte Falschzeugen, und ebenso beim Schwebe-Schuldopfer, überführte Falschzeugen, und sie streiten. Abajje erwiderte ihm: Vielleicht beim zu steinigenden Rind in dem Fall, wenn der Erschlagene zu Fuss ankommt, und dem entsprechend beim Schwebe-Schuldopfer, wenn das Stück festgestellt[12] wird; nicht aber in dem Fall, wenn Zeugen ihn das Schwebe-Schuldopfer abzusondern veranlasst haben. Hierüber besteht ein Streit. Ein Schwebe-Schuldopfer, dessen Zeugen als falsch überführt worden sind, gleicht, wie R. Elêazar sagt, einem Eifersuchts-Speisopfer[13]. Es wird nämlich gelehrt: Ergibt es sich, dass sie Falschzeugen[14] sind, so ist ihr Speisopfer profan. R. Johanan sagt, es sei weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, und zu verkaufen, und der Erlös fällt der freiwilligen Spendenkasse zu. — Sollte auch R. Johanan es mit dem Eifersuchts-Speisopfer vergleichen!? — Es gleicht diesem nicht; das Eifersuchts-Speisopfer wird nicht zur Sühne dargebracht, sondern nur zur Aufklärung der Sünde, das Schwebe-Schuldopfer aber wird zur Sühne dargebracht, und da ihm das Herz pochte, war er es zu heiligen entschlossen.

R. Keruspedaj sagte im Namen R. Johanans: Sind die Zeugen des zu steinigen-

10. Die einen zu einem solchen veranlasst haben. 11. Wenn ihnen nachgewiesen wird, dass sie die Beobachtungen garnicht gemacht haben können; vgl. Bd. VII S. 527 Z. 21ff. 12. Dass es zum Essen erlaubt war. 13. Das die Ehebruchverdächtigte darzubringen hat; cf. Num. 5,15. 14. Die sie belastet haben.

יצא וירעה בעדר °משנשחט הרי זה 'יקבר נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה שור הנסקל אינו כן °עד שלא נסקל יצא °וירעה בעדר משנסקל מותר בהנאה °עגלה ערופה "אינה כן עד שלא "נערפה תצא ותרעה בעדר "משנערפה תקבר במקומה שעל ספק באה "מתחלה כיפרה ספקה והלכה לה:

גמרא. במאי "פליגי רבי מאיר סבר כיון דלא צריך "ליה לא מקדיש ליה ורבנן סברי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש תנא בין שנודע לו שחטא ובין "נודע לו שלא חטא פליגי רבי מאיר ורבנן בנודע לו שחטא להודיעך כחו דרבי מאיר דאף על גב דידע "דחטא כיון דבעידנא דאפרשיה "לא ידע תצא ותרעה בעדר ובנודע לו שלא חטא להודיעך כחן דרבנן דאף על גב דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע לבו נוקפו הוה "הלכך גמר ומקדיש: אמר רב ששת מודה רבי מאיר לחכמים °במפריש שני אשמות "לאחריות ונתכפר "באחת מהן דשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה מאי טעמא עד כאן לא "פליגי רבי מאיר עליהון דרבנן אלא משום דלא גלי דעתיה "דלבו נוקפו "מבדי חד הוא דאיבעי ליה לאפרושי מאי טעמא

— M 9 || אם + M 8 || (יקוב P) 7 || ואם + M 6
וירע׳ בעדר || B 10 אינו || P 11 נשרפה. משנשרפה || 12
M — מתח׳ || M 13 קמפלגי || M 14 — ליה || 15
M של״ן לו שחטא לא פליגי כי פליגי ר״ם || M 16 — דחטא ||
P 17 — לא ... לא ידע. M לא הות צריך ליה הלכך לא הוה מקדיש ליה נודע לו עד שלא חטא להודיעך כחן דרבנן דאע״ג דידע דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לבו נוקפו || (P 18 הילך). M הואיל וכך גמר והקדישו || M 19 + תלויין || 20
ולבו P 22 || סליג ר״ם עלייהו || M 21 באחד מהן שני
אבל הכא. + B 23

DER HERDE WEIDEN ZU LASSEN, WENN NACHDEM ES GESCHLACHTET WORDEN IST, SO IST ES ZU BEGRABEN, UND IST DAS BLUT BEREITS GESPRENGT WORDEN, SO KOMME DAS FLEISCH IN DEN VERBRENNUNGSRAUM. NICHT SO IST ES BEIM ZU STEINIGENDEN RIND[3]; WENN BEVOR ES GESTEINIGT WORDEN IST, SO IST ES HERAUSZULASSEN UND WIEDER MIT DER HERDE WEIDEN ZU LASSEN, UND WENN NACHDEM ES GESTEINIGT WORDEN IST, SO IST ES ZUR NUTZNIESSUNG ERLAUBT. NICHT SO IST ES BEIM GENICKBROCHENEN KALB[4]; WENN[5] BEVOR IHM DAS GENICK GEBROCHEN WORDEN IST, SO IST ES HERAUSZULASSEN UND WIEDER MIT DER HERDE WEIDEN ZU LASSEN, UND WENN NACHDEM IHM DAS GENICK GEBROCHEN WORDEN IST, SO IST ES AN DER STELLE ZU BEGRABEN, DENN ES WURDE VON VORNHEREIN WEGEN EINES ZWEIFELS[6] GEBRACHT; ES HAT NUN DIE SÜHNE DES ZWEIFELS[7] VOLLZOGEN.

GEMARA. Worin besteht ihr Streit? R. Meír ist der Ansicht, da er es nicht braucht, heiligt er es nicht, und die Rabbanan sind der Ansicht, da ihm das Herz pochte[8], war er es zu heiligen entschlossen. Es wird gelehrt: R. Meír und die Rabbanan streiten sowol über den Fall, wenn er sich bewusst wird, dass er gesündigt[9] hat, als auch über den Fall, wenn er sich bewusst wird, dass er nicht gesündigt hat. Wenn er sich bewusst wird, dass er gesündigt hat, um die weitgehendere Ansicht R. Meírs hervorzuheben: obgleich er sich bewusst wird, dass er gesündigt hat, komme es in die Herde zurück und weide, weil er, als er es absonderte, sich nicht bewusst war; und wenn er sich bewusst wird, dass er nicht gesündigt hat, um die weitgehendere Ansicht der Rabbanan hervorzuheben: obgleich er nicht gesündigt hat, denn als er es absonderte, wusste er es nicht, und da ihm das Herz pochte, war er es zu heiligen entschlossen.

R. Šešeth sagte: R. Meír pflichtet den Weisen bei, dass, wenn er zur Sicherheit zwei Schuldopfer abgesondert und durch eines von ihnen Sühne erlangt hat, das andere weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, und zu verkaufen ist, und der Erlös fällt der freiwilligen Spendenkasse zu. — Aus welchem Grund? — R. Meír streitet gegen die Rabbanan nur deshalb, weil er nicht bekundet hat, dass ihm das Herz pochte, [hierbei aber,] wo er eines absondern sollte und zwei abgesondert hat, weil er sich sagte,

3. Das beispielsweise wegen Tötung eines Menschen (cf. Ex. 21,29) verurteilt worden ist, wenn es sich herausstellt, dass es ein Fehlurteil war. 4. Cf. Dt. 21,1ff. 5. Der Totschläger entdeckt wird. 6. Dh. weil der Täter unbekannt war. 7. Der beim Genickbrechen bestanden hat. 8. Dh. er war beunruhigt; er rechnete mit der Möglichkeit, die Sünde begangen zu haben. 9. Er hat dann ein Sündopfer zu bringen u. ist vom Schuldopfer entbunden.

פיטול בעורין ואין נותר בעולין ארא תנאי היא "ואליבא דרבי שמעון דאיכא דאמרי בקדשים איסור חל על איסור ואיכא דאמרי בקדשים נמי אין איסור חל על איסור "ולמאן דאמר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור כל חלב להו מאי עביד ליה מיקים ליה בולדי קדשים "דקסברי ולדי קדשים בהוייתן "יהו קדושים דתרוייהו "בהדדי אתו:

M 92 — ו ‖ M 93 — ולמאן ... איסור ‖ M 94 וקסבר
M 95 חן ‖ M 96 בהדי הדדי קאתו.

gebe es kein Verwerfliches" und beim Darzubringenden gebe es kein Uebriggebliebenes"!? — Vielmehr, Tannaím streiten über die Ansicht R. Šimôns; manche sagen, bei Heiligem erstrecke sich ein Verbot auf Verbotenes, und manche sagen, auch bei Heiligem erstrecke sich ein Verbot nicht auf Verbotenes. — Wie sind nach demjenigen, welcher sagt, auch beim Heiligen erstrecke sich ein Verbot nicht auf Verbotenes, [die Worte:] *aller Talg für den Herrn*, zu erklären!? — Er bezieht sie auf die Jungen"[113] von Opfertieren. Er ist der Ansicht, die Jungen von Opfertieren sind erst bei ihrem Werden"[114] heilig, somit kommen beide gleichzeitig"[115].

SECHSTER ABSCHNITT

מביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר יקרב שאם אינו בא על חטא זה חרי הוא בא על חטא אחר אם משנשחט נודע לו ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה נזרק הדם והבשר קיים יאכל רבי יוסי אומר אפילו הדם בכוס יזרק והבשר יאכל: אשם ודאי אינו כן עד שלא נשחט

M 1 + נודע לו ‖ M 2 — ח״ה ‖ M 3 — אם...לו ‖ M 4 ישרף נזרק ‖ M 5 + אלא אם בא.

WENN JEMAND EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER GEBRACHT HAT UND SICH BEWUSST WIRD, DASS ER NICHT GESÜNDIGT HAT, SO IST [DAS OPFERTIER], WENN ES NOCH NICHT GESCHLACHTET WORDEN IST, HERAUSZULASSEN UND WIEDER MIT DER HERDE WEIDEN ZU LASSEN — WORTE R. MEÍRS. DIE WEISEN SAGEN, ES IST WEIDEN ZU LASSEN BIS ES EIN GEBRECHEN BEKOMMT, UND ZU VERKAUFEN, UND DER ERLÖS FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. R. ELIÊZER SAGT, ES SEI DARZUBRINGEN, DENN WIRD ES AUCH NICHT FÜR DIESE SÜNDE DARGEBRACHT, SO WIRD ES FÜR IRGEND EINE ANDRE SÜNDE[1] DARGEBRACHT. WIRD ER SICH BEWUSST NACHDEM ES GESCHLACHTET WORDEN IST, SO IST DAS BLUT FORTZUSCHÜTTEN UND DAS FLEISCH KOMME IN DEN VERBRENNUNGSRAUM. IST DAS BLUT BEREITS GESPRENGT WORDEN UND DAS FLEISCH VORHANDEN, SO DARF ES GEGESSEN WERDEN. R. JOSE SAGT, AUCH WENN DAS BLUT NOCH IM BECHER IST, IST ES ZU SPRENGEN UND DAS FLEISCH ZU ESSEN. NICHT SO ABER IST ES BEIM ZWEIFELLOSEN SCHULDOPFER; WENN[2] BEVOR ES GESCHLACHTET WORDEN IST, SO IST ES HERAUSZULASSEN UND WIEDER MIT

111. Vgl. S. 337 N. 21. 112. Wer sie gegessen hat, macht sich nicht der Ausrottung schuldig. 113. Auf die Opferteile von solchen. 114. Erst wenn sie geboren werden. 115. Bei der Geburt treten beide Verbote gleichzeitig in Kraft, sodass nicht eines vom andren erfasst wird, u. beide haben Geltung. 1. Die man vielleicht begangen hat. 2. Er sich bewusst wird, die Sünde nicht begangen zu haben.

הגשמים הבא בימות החמה: אכל אחד את[73]הראשונ
כו׳: אמר ליה רבא לרב נחמן ומי אמר רבי שמע
איסור הל[74]על איסור והתניא[75]רבי שמעון אומר האוכ
נבלה ביום הכפורים פטור אמר רב[76]ששת בריה דר
אידי כגון דאכל כוליא בחלבה[77]וכוליא בחלבה נמי ה
קאי עלה באיסור עולין[3]היכי אתי איסור נותר חייל[78]עלה
וכי תימא סבירא ליה לרבי שמעון דנותר איסור חמו
היא וחייל על איסור קל דעולין והא נבלה דאיסור ק
הוא[79]ויום הכפורים דאיסור חמור הוא ולא קאתי איסו
יום כפורים דחמור וחייל[80]על נבלה דקל הוא אל
בקדשים גלי רחמנא דאתי °איסור חל על איסור °דתני
[81]°אשר לה׳ לרבות את האימורין ואיטורין קאי עלי
באיסור עולין וחלב קאי[78]עלייהו באיסור כרת[82]וקאת
איסור טומאה חייל עליה תדע שכן הוא דהא ר
סבירא ליה איסור חל על איסור[83]ואימא הני מילי איס
חמור על איסור[84]קל אבל איסור קל[85]על איסור חמ
לא[86]ובקדשים שמעינן ליה דאמר איסור קל על איס
חמור[87]נמי חייל דהא איסור מעילה קל[88]הוא מית
[89]ואיסור קדשים איסור חמור כרת[90]ואתי איסור מית
חייל על איסור כרת דתניא °רבי אומר °כל חלב לה
לרבות אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איס
מיתה[91]וקא חייל על איסור הלב דאיסור כרת הוא שמ
מינה בקדשים גלי קרא והתניא רבי שמעון אומר א

73 (P) הראשון) || על — BP 74 || רש״א — M 75
M 76 שיש׳ כגון || M 77 — וכב״ח || M 78 עילויה
MP 81 || M 80 עלויה דאיסור נבלה דקל אלא || M ולא אתי
אשה || M 82 וקאתיא טומ׳ וחיילא עילה תדע דכן היא ד
סביר׳ ליה דאיסור || M 83 והני || M 84 חמור אבל א״ק ע
א״ח לא חייל עלויה ובקדשים || B 85 חל על איסור והוא איס
חמור || P 86 — ו || M 87 לא || M 88 — הוא
M 89 ואימ׳ איסור || M 90 וקאתי א״ם וחל || M 91 ה
וחייל על א״ח דכרת שמע.

Wenn einer das eine gegessen hat &c. Raba sprach zu R. Nahman: Kann R. Šimôn[105]denn gesagt haben, ein Verbot erstrecke sich auf Verbotenes, es wird ja gelehrt: R. Šimôn sagt, wer am Versöhnungstag Aas gegessen hat, sei[106]frei!? R. Šešeth, der Sohn R. Idis, erwiderte: Wenn er eine Niere mit dem Talg[107]gegessen hat. — Auch eine Niere mit dem Talg ist ja als Darzubringendes verboten, wieso kann sich nun das Verbot des Uebriggebliebenen darauf erstrecken!? Wolltest du erwidern, R. Šimôn sei der Ansicht, Uebriggebliebenes sei ein schweres Verbot und erstrecke sich auf das leichtere Verbot des Darzubringenden, so ist ja auch Aas ein leichteres Verbot und [das Essen am] Versöhnungstag ein schwereres Verbot, und das schwerere Verbot [des Essens am] Versöhnungstag erstreckt sich auf das leichtere Verbot des Aases!? — Vielmehr, der Allbarmherzige hat bekundet, dass beim Heiligen ein Verbot sich auf Verbotenes erstrecke. Es wird nämlich gelehrt:[108]*Dem Herrn dargebrachtes*, dies schliesst die Opferteile ein. Die Opferteile sind ja als Darzubringendes verboten und hinsichtlich des Talgs besteht ein mit der Ausrottung belegtes Verbot, und das Verbot der Unreinheit erfasst sie. Es ist auch zu beweisen, dass dem so ist. Rabbi ist ja der Ansicht, ein Verbot erstrecke sich auch auf Verbotenes, jedoch nur ein schwereres Verbot auf ein leichteres Verbot, nicht aber ein leichteres Verbot auf ein schwereres Verbot, und beim Heiligen ist er, wie wir wissen, der Ansicht, dass auch ein leichteres Verbot sich auf ein schwereres Verbot erstrecke. Das Verbot der Veruntreuung ist ja ein mit dem [himmlischen] Tod belegtes leichteres Verbot und das Verbot des Heiligen ist ein mit der Ausrottung belegtes schwereres Verbot, und das mit dem [himmlischen] Tod belegte Verbot erstreckt sich auf das mit der Ausrottung belegte Verbot. Es wird nämlich gelehrt: Rabbi sagte:[109]*Aller Talg für den Herrn*, dies schliesst die Opferteile der minderheiligen Opfer hinsichtlich der Veruntreuung ein. Die Veruntreuung ist ja ein mit dem [himmlischen] Tod belegtes Verbot, und es erstreckt sich auf das mit der Ausrottung belegte Verbot des Talgs. Schliesse hieraus, dass die Schrift dies beim Heiligen bekundet hat. — Es wird ja aber gelehrt, R. Šimôn sagt, beim Darzubringenden[110]

105. Der im letzten Fall der Mišnah lehrt, dass, wenn einer Talg u. einer Uebriggebliebenes gegessen hat, jeder 2 Sündopfer darzubringen habe, das Verbotene also von einem weiteren Verbot erfasst werden könne. 106. Von der Sünde des Essens am Versöhnungstag. 107. Das Verbot des Uebriggebliebenen erfasst nur die Niere u. der Talg ist an sich verboten. 108. Lev. 7,21. 109. Lev. 3,16. 110. Wörtl. Hinaufkommenden, den Opferteilen, die auf den Altar zur Aufräucherung kommen.

מביאין אשם אחד: [60]תיכת חלב וחתיכת חלב ניתר
אכל[61]אחת מהן ואין[62]יודע איזה מהן אכל מביא חטאת
ואשם תלוי אכל את השניה מביא[63]שלש חטאות אכל
אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה
מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי
רבי שמעון אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת
ושניהן מביאין חטאת[64]אחת רבי יוסי אומר[65]כל חטאת
שהיא באה על[66]חטא אין שנים מביאין אותה:

גמרא. אמר ליה רבא לרב נחמן לרבי יוסי חטאת
היא דלא מייתו שניהן[67]הא אשם תלוי מייתו שניהם
תיובתא תנא קמא וכי תימא [68]התיכה משתי התיכות
איכא בינייהו ותניא רבי יוסי אומר זה מביא אשם
תלוי וזה מביא אשם תלוי[69]אמר ליה הא קמשמע לן
דאף תנא קמא רבי יוסי: [70]חתיכת חלב וחתיכת קדש
[בו] חתיכת חלב וחתיכת חלב קידש בו׳ חתיכת חלב
וחתיכת חלב נותר כו׳: אמר ליה רבא לרב נחמן וליתי
נמי אשם ודאי דנותר דקדש הוא אמר ליה דלית ביה
שיה פרוטה והא מעיקרא[71]דאית ביה שוה פרוטה
עסקינן דקתני אשם ודאי אמר ליה התיא התיכה[72]דלא
ניתר היא שויא פרוטה[73]והא יש אוכל אכילה אחת[74]דקתני
ביה ניתר וקתני[75]מביא ארבע חטאות ואשם אחד אמר
ליה התיא בגסה[76]והתיא בדקה ולא קשיא התיא בימות

M 60 חתיכה של חלב וחתיכה של חלב ‖ P 61 אחר. M ‖ + את ‖ P 62 חטאת ‖ P 63 אחד ‖ M 64 — כל ‖ MP 65 חטאת ‖ M 66 אבל ‖ M 67 אלא הא ‖ M 68 התיכה של חלב. א״ל ‖ M 69 דלית ‖ M 70 דלאו נותר הוא שוה ‖ M 71 וקתני בה ‖ M 72 — מביא ‖ M 73 והא.

JOSE SAGT, ZWEI KÖNNEN NICHT [ZUSAMMEN] EIN SCHULDOPFER BRINGEN. WER VON EINEM [PROFANEN] STÜCK TALG UND EINEM STÜCK TALG VON UEBRIGGEBLIEBENEM[100] EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, BRINGE EIN SÜNDOPFER UND EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER; HAT ER AUCH DAS ANDRE GEGESSEN, SO BRINGE ER DREI SÜNDOPFER. WENN EINER DAS EINE GEGESSEN HAT UND DARAUF EIN ANDRER GEKOMMEN IST UND DAS ANDRE GEGESSEN HAT, SO BRINGE DIESER EIN SÜNDOPFER UND EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER UND JENER EIN SÜNDOPFER UND EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER. R. ŠIMÔN SAGT, DIESER BRINGE EIN SÜNDOPFER UND JENER BRINGE EIN SÜNDOPFER, UND BEIDE BRINGEN [ZUSAMMEN] EIN SÜNDOPFER. R. JOSE SAGT, ZWEI KÖNNEN NICHT [ZUSAMMEN] EIN SÜNDOPFER BRINGEN, DAS WEGEN EINER SÜNDE DARZUBRINGEN IST.

GEMARA. Raba sprach zu R. Naḥman: Nach R. Jose können somit zwei [zusammen] nur ein Sündopfer nicht bringen, wol aber können zwei [zusammen] ein Schwebe-Schuldopfer bringen, und dies lehrt ja auch der erste Autor!? — Wolltest du sagen, ein Unterschied bestehe zwischen ihnen bei einem Stück von zwei[101]Stücken, so wird ja gelehrt: R. Jose sagt, dieser bringe ein Schwebe-Schuldopfer und jener bringe ein Schwebe-Schuldopfer!? Dieser erwiderte: Er lehrt uns folgendes: der erste Autor ist R. Jose.

VON EINEM STÜCK TALG UND EINEM STÜCK HEILIGES &C., EINEM [PROFANEN] STÜCK TALG UND EINEM HEILIGEN STÜCK TALG &C., EINEM STÜCK TALG UND EINEM STÜCK TALG VON UEBRIGGEBLIEBENEM &C. Raba sprach zu R. Naḥman: Er sollte doch auch ein zweifelloses Schuldopfer bringen, denn es ist ja Uebriggebliebenes von Geheiligtem!? Dieser erwiderte: Es war keine Peruṭa wert[102]. — Aber vorher spricht er ja von dem Fall, wenn es eine Peruṭa wert war, denn er lehrt von einem zweifellosen Schuldopfer!? Dieser erwiderte: Das Stück, das nicht Uebriggebliebenes war, war eine Peruṭa wert. — Er lehrt ja aber[103]den Fall, dass jemand wegen eines Essens vier Sündopfer und ein Schuldopfer schuldig ist, wobei auch Uebriggebliebenes mit aufgezählt wird!? Dieser erwiderte: Jenes gilt von einem grossen [Stück], dieses aber von einem kleinen. Oder auch, [dies ist kein Einwand:] jenes in der Regenzeit, dieses aber im Sommer[104].

100. Vom Opferfleisch nach Ablauf der Essensfrist. 101. Wenn eines erlaubt u. eines verboten war u. zwei sie gegessen haben; nach dem 1. Autor hat jeder ein Schwebe-Schuldopfer zu bringen, nach RJ. dagegen nur der erstere u. der andre ist frei. 102. Da es verboten u. nicht verwendbar war; er hat somit keine Veruntreuung begangen. 103. Vgl. S. 521 Z. 18ff. 104. Es verdirbt sofort u. ist daher wertlos.

את השניה מביא אשם ודאי אחד אכל את הראשונה
ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה
מביא אשם תלוי דברי רבי עקיבא רבי שמעון אומר
שניהן מביאין אשם[43]אחד"רבי יוסי אומר °אין שנים
מביאין אשם אחד: [45]°חתיכת חלב וחתיכת חולין אכל
[46]אחת מהן ואינו יודע[47]איזה מהן אכל מביא אשם תלוי
אכל את השניה מביא חטאת[48]אכל[49]אחד את הראשונה
[50]ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא
אשם תלוי[51]דברי רבי עקיבא °רבי שמעון אומר שניהם
מביאין חטאת אחת רבי יוסי אומר אין שנים מביאין
חטאת אחת: [52]°חתיכת חלב וחתיכת קודש אכל אחת
מהן ואינו[53]יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי[54]אכל
את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את
הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי
וזה מביא אשם תלוי רבי שמעון אומר שניהן מביאין
חטאת ואשם רבי יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת
ואשם[55]אחד: °חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש אכל
אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל מביא חטאת רבי
עקיבא אומר אף אשם תלוי אכל את השניה מביא
[56]שני חטאות ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה
ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת וזה מביא
[57]חטאת רבי עקיבא אומר זה וזה מביאין אשם תלוי
רבי שמעון אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת
ושניהן מביאין אשם[58]אחד רבי יוסי אומר[59]אין שניה

P 43 — אחד || M 44 — ר'...אחד || M 45 חתיכ' של חל
והתיכה של חו' || M 46 + את || M 47 איזו || M 48 +
ובא...חתיכת...תלוי || P 50 — אחד || P 49 ואשם ודאי
M 51 — דברי...ר"י...אחת || M 52 חתיכה של חלב והתיכה
של קדש ואכל את אחת || M 53 — יודע ... ואין || P 54
אשם M 57 || שתי M 56 || אחד — P 55 || ו +
תלוי ר"ע || M 58 — אחד || M 59 — אין.

ER AUCH DAS ANDRE GEGESSEN, SO BRINGE ER EIN ZWEIFELLOSES SCHULDOPFER. WENN EINER DAS EINE GEGESSEN HAT UND DARAUF EIN ANDRER GEKOMMEN IST UND DAS ANDRE GEGESSEN HAT, SO BRINGE DIESER[99] EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER UND JENER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER — WORTE R. ÂQIBAS. R. ŠIMÔN SAGT, BEIDE [ZUSAMMEN] BRINGEN EIN SCHULDOPFER. R. JOSE SAGT, ZWEI KÖNNEN NICHT [ZUSAMMEN] EIN SCHULDOPFER BRINGEN. WER VON EINEM STÜCK TALG UND EINEM STÜCK PROFANES EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, BRINGE EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER; HAT ER AUCH DAS ANDRE GEGESSEN, SO BRINGE ER EIN SÜNDOPFER. WENN EINER DAS EINE GEGESSEN HAT UND DARAUF EIN ANDRER GEKOMMEN IST UND DAS ANDRE GEGESSEN HAT, SO BRINGE DIESER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER UND JENER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER — WORTE R. ÂQIBAS. R. ŠIMÔN SAGT, BEIDE [ZUSAMMEN] BRINGEN EIN SÜNDOPFER. R. JOSE SAGT, ZWEI KÖNNEN NICHT [ZUSAMMEN] EIN SÜNDOPFER BRINGEN. WER VON EINEM STÜCK TALG UND EINEM STÜCK HEILIGES EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, BRINGE EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER; HAT ER AUCH DAS ANDRE GEGESSEN, SO BRINGE ER EIN SÜNDOPFER UND EIN ZWEIFELLOSES SCHULDOPFER. WENN EINER DAS EINE GEGESSEN UND DARAUF EIN ANDRER GEKOMMEN IST UND DAS ANDRE GEGESSEN HAT, SO BRINGE DIESER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER UND JENER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER. R. ŠIMÔN SAGT, BEIDE [ZUSAMMEN] BRINGEN EIN SÜNDOPFER UND EIN SCHULDOPFER. R. JOSE SAGT, ZWEI KÖNNEN NICHT [ZUSAMMEN] EIN SÜNDOPFER UND EIN SCHULDOPFER BRINGEN. WER VON EINEM [PROFANEN] STÜCK TALG UND EINEM HEILIGEN STÜCK TALG EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, BRINGE EIN SÜNDOPFER; R. ÂQIBA SAGT, AUCH EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER; HAT ER AUCH DAS ANDRE GEGESSEN, SO BRINGE ER ZWEI SÜNDOPFER UND EIN ZWEIFELLOSES SCHULDOPFER. WENN EINER DAS EINE GEGESSEN HAT UND DARAUF EIN ANDRER GEKOMMEN IST UND DAS ANDRE GEGESSEN HAT, SO BRINGE DIESER EIN SÜNDOPFER UND JENER EIN SÜNDOPFER. R. ÂQIBA SAGT, DIESER [BRINGE EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER] UND JENER BRINGE EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER. R. ŠIMÔN SAGT, DIESER BRINGE EIN SÜNDOPFER UND JENER BRINGE EIN SÜNDOPFER, UND BEIDE [ZUSAMMEN] BRINGEN EIN SCHULDOPFER. R.

99. Obgleich ihm nur ein Stück vorgelegen hat; cf. S. 539 Z. 15ff.

ראשון וילמד תחתון מעליון יאי מזאת תירת האשם
הוה אמינא כי אמינא תירה אחת לכל אשמות הני
מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי בין דעל
ספק חלב קאתי אימא לא יהא ספיקו חמור מידאי מה
ודאי חטאת בת דנקא את כפיקו אשם בר דנקא אהכי
כתב רחמנא ואם נפש ויש מיסוך על ענין ראשון הא
ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם אלא למאן דלא
דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר ילף בעזרה
בעזרה מאשם מעילה אשם שפחה חריפה לא כתב
בה בעזרה ילפינן באיל איל: (מודה רבי עקיבא כו׳)
ואם ספק: מאי קאמר אמר רבא תני אם בספיקו עימד
לעולם יהא אשם תלוי: שמעין שהביא על הודע
מביאו על שלא הודע: סוף סוף כי מתידע ליה בעי
לאיתויי אשם ודאי אמר רבא מדברי שניהם נלמד
אשם ודאי לא בעי ידיעה לבתחלה:

אשה שהביאה חטאת העוף עד שלא נמלקה
נודע לה שילדה ודאי תעשינה ודאי שמעין שהיא
מביאה על הודע מביאה על לא הודע: תתיכה של
חולין ותתיכה של הקדש אבל אחת מהן ואין יודע
איזה מהן אבל פטור רבי עקיבא מחייב אשם תלוי אבל

27 M דאי מן וזאת ‖ 28 M האשם ‖ 29 M — אבל
M מן ודאו ‖ 31 M בת ‖ 32 M דליח ליה זאת
33 M מעילות ‖ 34 M ואשם נזיר לא כתיב בהו ‖ 35
M — ו א ם ‖ V 36 מביא ‖ 37 M מיתי ידע ליה ‖ 38 M
— א ו ‖ B 39 + אם. M + ספק ‖ 40 M שמביא
41 M + וחתיכה של חלב ‖ 42 M ידוע.

hinzufügend, um hinsichtlich des folgenden vom vorangehenden zu folgern. Hiesse es nur: *dies ist das Gesetz vom Schuldopfer*, so könnte man glauben, die Bestimmung, ein Gesetz für alle Schuldopfer, gelte nur für zweifellose Schuldopfer, beim Schwebe-Schuldopfer aber, das wegen des zweifelhaften Talgessens darzubringen ist, sei es bei einem Zweifel nicht strenger als bei einem zweifellosen [Vergehen], und wie bei einem zweifellosen ein Sündopfer für ein Danqa[90] ausreicht, ebenso auch bei einem Zweifel ein Schuldopfer für ein Danqa, daher schrieb der Allbarmherzige: *und wenn eine Person*, das *und* zum vorangehenden hinzufügend. — Allerdings nach demjenigen, der [die Worte:] *dies ist das Gesetz vom Schuldopfer*, auslegt, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, der [die Worte:] *dies ist das Gesetz vom Schuldopfer*, nicht auslegt!? — Er folgert dies durch [das Wort] *Schätzungswert*[91] vom Schuldopfer wegen Veruntreuung. — Beim Schuldopfer wegen der vergebenen Sklavin heisst es ja nicht *Schätzungswert*!? — Man folgere es durch das [Wort] *Widder*[93].

(R. Âqiba pflichtet also bei) &c. Ist aber &c. zweifelhaft. Wie ist dies zu verstehen[94]? Raba erwiderte: Lies: und bleibt der Zweifel für immer bestehen, so sei es ein Schwebe-Schuldopfer.

Von derselben Art nämlich, von der er [das Opfer] bringt, wenn er sich [der Sünde] bewusst wird, bringt er es auch, wenn er sich nicht bewusst wird. Endlich muss er ja, wenn er sich bewusst wird, ein zweifelloses Schuldopfer[95] bringen!? Raba erwiderte: Aus den Worten beider lernen wir, dass beim zweifellosen Schuldopfer vorher kein Bewusstwerden erforderlich ist[96].

Wenn eine Frau[97] das Vogel-Sündopfer gebracht[98] hat, so richte sie es, wenn sie vor dem Kopfabkneifen[99] sich bewusst wird, dass sie sicher geboren hat, als zweifelloses Opfer her, denn von derselben Art, von der sie es bringt, wenn sie sich bewusst wird, bringt sie es auch, wenn sie sich nicht bewusst wird. Wer von einem Stück Profanes und einem Stück Heiliges eines von ihnen gegessen hat und nicht weiss, welches von ihnen er gegessen hat, ist frei, und nach R. Âqiba zu einem Schwebe-Schuldopfer verpflichtet; hat

90. Der sechste Teil eines Denars. 91. Das sowol beim Schwebe-Schuldopfer (Lev. 5,18) als auch beim Schuldopfer wegen Veruntreuung (ib. V. 15) gebraucht wird. 92. Wegen Beschlafung einer solchen; cf. Lev. 19,20. 93. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 5,15 u. ib. 19,22. 94. Hierbei handelt es sich ja um ein Schwebe-Schuldopfer wegen eines Zweifels. 95. Die bedingungsweise Darbringung des Schwebe-Schuldopfers hat ja keinen Zweck. 96. Dieses gilt ev. tatsächlich als Schuldopfer u. er braucht weiter keines darzubringen. 97. Eine Wöchnerin; cf. Lev. 12,6ff. 98. Im Fall eines Zweifels, ob es eine richtige Geburt war. 99. Des Opfertiers; cf. Lev. 1,15.

על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל ספיקו אשם תלוי
[18]אף כל שחייבין על זדונו כרת ועל ספקו חטאת ועל
שגגתו אשם תלוי לאפוקי מעילה דאין חייבין על[19]זדונה
כרת דתניא °הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים
אומרים באזהרה ורבי עקיבא סבר כי ילפינן מצות מצות
מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה להלן[20]בקבועה אף
כאן[20]בקבועה לאפוקי עולה ויורד דלא ורבנן[21]°אין
נזירה שוה למחצה[22]אלא מכלל דרבי עקיבא סבר[23]יש
[23]יש נזירה שוה למחצה אלא דכולי עלמא אין נזירה
שוה למחצה אלא היינו טעמא דרבי עקיבא דאמר
קרא ואם נפש °וי״ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון
מתחתון ורבנן סברי תחתון הוא דנמר מעליון לאשם
בכסף שקלים ורבי עקיבא סבר °אין היקש למחצה
מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה והא קיימא לן
דאין היקש למחצה דכולי עלמא אין היקש למחצה
והכא היינו טעמא דרבנן[24]דגמירי מצות מצות אפקיה
מהקישא ורבי עקיבא אשם[25]בכסף שקלים נפקא ליה
°מוזאת תורת האשם תורה אחת לכל האשמות לאשם
[26]דבכסף שקלים ורבנן אף על גב דכתיב זאת תורת
האשם איצטריך למכתב ואם נפש וי״ו מוסיף על ענין

M 18 — אף...תלוי || M 19 זדונו || M 20 (בקריעה) (!) || B 21 + סברי || BM 22 — אלא || M 23 אין היקש למחצה והקמ״ל דאין היקש למחצה אלא הכא היינו || M 24 משום דאתיא מצוה ואפק׳ || M 25 כ״ש נ״ל מן וזאת || P 26 דכסף׳ M כסף.

lung ist, wegen der man sich bei Vorsatz der Ausrottung, bei Versehen eines Sündopfers und bei einem Zweifel eines Schwebe-Schuldopfers schuldig macht, ebenso jede andre Handlung, wegen der man sich bei Vorsatz der Ausrottung, bei einem Zweifel eines Sündopfers und bei Versehen eines Schwebe-Schuldopfers schuldig macht, ausgenommen die Veruntreuung, wegen der man sich bei Vorsatz nicht der Ausrottung schuldig macht. Es wird nämlich gelehrt: Hat man die Veruntreuung vorsätzlich begangen, so ist dies, wie Rabbi sagt, mit dem Tod, und wie die Weisen sagen, mit einem Verbot belegt. — Und R. Âqiba!? — Er ist der Ansicht, die Folgerung durch [das Wort] *Gebote* vom Sündopfer wegen Talg[genuss][82]ist hierfür zu verwenden: wie es da ein festgesetztes [Opfer] ist, ebenso hierbei ein festgesetztes, ausgenommen das auf-und absteigende[83][Opfer], bei dem dies[84]nicht gilt. — Und die Rabbanan!? — Es gibt keine Wortanalogie zur Hälfte[85]. — Demnach ist R. Âqiba der Ansicht, es gebe eine Wortanalogie zur Hälfte!? — Vielmehr, alle sind der Ansicht, es gebe keine Wortanalogie zur Hälfte, und folgendes ist der Grund R. Âqibas; die Schrift sagt: *und wenn eine Person*, das *und* ist eine Hinzufügung zum vorangehenden, und man folgere hinsichtlich des vorangehenden vom folgenden[79]. — Und die Rabbanan!? — Sie sind der Ansicht, dadurch folgere man hinsichtlich des folgenden vom vorangehenden, dass das Schuldopfer für einen Betrag von Šeqalim[86]darzubringen ist. — Und R. Âqiba!? — Er ist der Ansicht, es gebe keine Vergleichung zur Hälfte[87]. — Demnach sind die Rabbanan der Ansicht, es gebe auch eine Vergleichung zur Hälfte, während uns doch bekannt ist, dass es keine Vergleichung zur Hälfte gibt!? — Alle sind der Ansicht, es gebe keine Vergleichung zur Hälfte, und hierbei ist folgendes der Grund der Rabbanan: die Schlussfolgerung durch [das Wort] *Gebote* hebt die Vergleichung[88]auf. — Woher entnimmt R. Âqiba, dass das Schuldopfer für einen Betrag von Šeqalim darzubringen ist? — Er entnimmt dies aus [den Worten]:[89]*dies ist das Gesetz vom Schuldopfer*, ein Gesetz für alle Schuldopfer; das Schuldopfer ist für einen Betrag von Šeqalim darzubringen. — Und die Rabbanan!? — Obgleich geschrieben steht: *dies ist das Gesetz vom Schuldopfer*, muss es auch heissen: *und wenn eine Person*, das *und* zum vorangehenden

Schwebe-Schuldopfer (ib. 5,17) gebraucht wird. 82. Dh. wegen einer gewöhnlichen Sünde; der Talggenuss wird als Beispiel genannt, weil der Abschnitt vom Sündopfer (Lev. Kap. 4) diesem Verbot (ib. 3,17) unmittelbar folgt. 83. Nach dem Vermögensverhältnis des Darbringenden wegen der Lev. 5,1ff. genannten Vergehen. 84. Die Darbringung des Schwebe-Schuldopfers. 85. Dient sie als Schlussfolgerung für das eine, so gilt dies auch vom andren. 86. In der Mehrzahl, also zwei; wie dies vom vorangehend genannten gewöhnlichen Schuldopfer gilt (cf. Lev. 5,15), ebenso gilt dies vom folgend genannten Schwebe-Schuldopfer. 87. Beide gleichen einander in jeder Hinsicht. 88. Die Schlussfolgerung durch Wortanalogie ist ausschlaggebender als die Schlussfolgerung durch Vergleichung. 89. Lev. 7,1.

schafft, woher dies von profanem Blut und vom nachfliessenden Blut? — darum heisst es: *keinerlei Blut.* Und eine anonyme Lehre im Siphra ist von R. Jehuda.

RÂQIBA VERPFLICHTET WEGEN EINER ZWEIFELHAFTEN VERUNTREUUNG ZU EINEM SCHWEBE-SCHULDOPFER, DIE WEISEN BEFREIEN DAVON. JEDOCH PFLICHTET R. ÂQIBA BEI, DASS ER DAS VERUNTREUTE NUR DANN ZU ERSETZEN BRAUCHE, WENN ER SICH DESSEN BEWUSST WIRD UND DAZU EIN ZWEIFELLOSES SCHULDOPFER BRINGT. R. TRYPHON SPRACH: WESHALB SOLL DIESER ZWEI SCHULDOPFER BRINGEN!? VIELMEHR ERSTATTE ER [DAFÜR] DAS VERUNTREUTE MIT DEM FÜNFTEL", SODANN BRINGE ER EIN SCHULDOPFER FÜR ZWEI SELÂ UND SAGE: HABE ICH SICHER EINE VERUNTREUUNG BEGANGEN, SO SEI DIES MEINE ERSTATTUNG FÜR DIE VERUNTREUUNG UND JENES MEIN SCHULDOPFER, IST ABER MEINE VERUNTREUUNG ZWEIFELHAFT, SO SEI DER GELDBETRAG NUR FREIWILLIGE SPENDE UND DAS SCHULDOPFER EIN SCHWEBENDES. VON DERSELBEN ART NÄMLICH, VON DER ER [DAS OPFER] BRINGT, WENN ER SICH [DER SÜNDE] BEWUSST WIRD, BRINGT ER ES AUCH, WENN ER SICH NICHT BEWUSST WIRD. R. ÂQIBA SPRACH: SEINE WORTE SIND EINLEUCHTEND BEI EINER GERINGFÜGIGEN VERUNTREUUNG, IST ES ABER EINE ZWEIFELHAFTE VERUNTREUUNG VON HUNDERT MINEN, SO IST ES FÜR IHN VORTEILHAFTER, EIN SCHULDOPFER FÜR ZWEI SELÂ ZU BRINGEN, ALS EINEN ZWEIFELHAFTEN VERUNTREUUNGSERSATZ FÜR HUNDERT MINEN. R. ÂQIBA PFLICHTET ALSO R. TRYPHON BEI EINER GERINGFÜGIGEN VERUNTREUUNG BEI.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[75]*Wenn eine Person*, dass man wegen der zweifelhaften Veruntreuung zu einem Schwebe-Schuldopfer verpflichtet ist — Worte R. Âqibas; die Weisen befreien davon. Es wäre anzunehmen, dass ihr Streit in folgendem besteht: R. Âqiba ist der Ansicht, man folgere hinsichtlich des vorangehenden vom folgenden[76], und die Rabbanan sind der Ansicht, man folgere nicht hinsichtlich des vorangehenden vom folgenden. R. Papa entgegnete: Alle sind der Ansicht, man folgere hinsichtlich des vorangehenden vom folgenden, denn sonst hätte man [keinen Beleg] dafür, dass ein Rind auf der Nordseite [zu schlachten[80]sei], hierbei aber befreien ihn die Rabbanan aus dem Grund, weil sie es durch [das Wort] *Gebote*[81] vom Sündopfer folgern: wie es da eine Hand-

75. Am Geheiligten. 76. Zuerst das Schwebe-Schuldopfer u. dann das Schuldopfer wegen der Veruntreuung. 77. Cf. Lev. 5,16. 78. Lev. 5,17. 79. Vorangehend (Lev. 5,15) wird von der zweifellosen Veruntreuung gesprochen u. darauf (ib. V. 17) vom Schwebe-Schuldopfer. 80. Lev. 1,2ff. wird von der Herrichtung eines Rindes als Brandopfer gesprochen, ohne Angabe, wo dies zu erfolgen hat; erst in der weiter folgenden Behandlung des Kleinviehs (ib. V. 10ff.) heisst es, dass dies auf der Nordseite herzurichten sei; vgl. Bd. VIII S. 160 Z. 14ff. 81. Das sowol beim Sündopfer (Lev. 4,27) als auch beim

אלא דם קדשים שהנשפה יוצאה בו שהוא מכפר דם חולין ודם התמצית מנין תלמיד לומר כל דם סתם כיפרא מני רבי יהודה היא:

רבי עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי וחכמים פוטרים ומודה רבי עקיבא שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו שיביא עמו אשם ודאי אמר רבי טרפון מה לזה מביא שתי אשמות אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי זו אשמי ואם ספק מעלתי המעית נדבה ואשם תלוי שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע: אמר רבי עקיבא נראין דבריו במעילה מעוטה הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה מודה רבי עקיבא לרבי טרפון במעילה מעוטה:

גמרא. תנו רבנן ואם נפש לחייב על ספק מעילות אשם תלוי דברי רבי עקיבא וחכמים פוטרים לימא בהא קמיפלגי דרבי עקיבא סבר למדין עליון מתחתון ורבנן סברי אין למדין עליון מתחתון אמר רב פפא דכולי עלמא למדין עליון מתחתון דאם כן צפין בבן בקר לא משכחת להו אלא הבא היינו טעמא דרבנן דפטרי דגמירי מצות מצות מחטאת מה להלן דבר שחייבין

M 2 + ה ‖ M 3 + ו ‖ M 4 מעילות ‖ M 5 כשאין מביא מעילתו ‖ M 6 שמביא אשם תלוי א' ‖ M 7 יביא ‖ M 8 וזה ‖ M 9 + לו ‖ M 10 דבריך ‖ MP 11 לידי ‖ M 12 — בשתי ... מעילה ‖ M 13 + הא ‖ M 14 — ורבנן ... מתחתון ‖ M 15 + לרבנן ‖ M 16 משום דגמרי ‖ M 17 + חלב.

עליו: איתמר איזהו דם הקזה שהנשמה[63]תלויה בו
רבי יוחנן אמר כל זמן[64]שמקלח[65]ריש לקיש אמר מטיפה
המשחרת ואילך מיתיבי °איזהו דם הקזה שהנשמה
יוצאה בו כל זמן[66]שמקלח יצא דם התמצית[67]מפני שהוא
שותת מאי לאו אפילו ראשון ואחרון דשותת הוא כדם
התמצית דמי[68]תיובתא דריש לקיש לא למעוטי דם
המשחיר אבל דם ראשון ואחרון אף על[69]גב דהוא
שותת היינו דם הנפש מיתיבי איזהו דם[70]ראשון כל
זמן[66]שמקלח יצא ראשון ואחרון מפני שהוא שותת
[71]תיובתיה דריש לקיש אמר לך[72]תנאי היא דתניא
איזהו דם הנפש כל זמן[66]שמקלח דברי רבי[73]אליעזר
רבי שמעון אומר מטפה המשחרת ואילך °תנא דבי רבי
ישמעאל °ודם חללים ישתה פרט לדם קילוח שאינו
מכשיר את הזרעים: בעא מיניה רבי ירמיה מרבי
זירא הקיז דם[74]לבהמה וקיבל דמה[75]בשני כוסות מהו
על הראשון דברי הכל חייב על[76]האחרון מי מיחייב או
לא אמר ליה פלונתא דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר
הקיז דם[74]לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות ריש לקיש
אמר חייב שתי חטאות ורבי יוחנן אמר אינו חייב
אלא אחת: רבי יהודה מחייב בדם התמצית: °אמר
רבי אלעזר מודה רבי יהודה לענין כפרה[77]שנאמר
°כי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר
ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר אמר רב נחמן בר
יצחק אף אנן נמי תנינא[78]דתניא °דם מה תלמוד לומר
°כל דם לפי שנאמר כי הדם הוא °בנפש יכפר אין לי

lehrt: Welches ist Aderlassblut, mit dem die Seele ausgeht? R. Johanan sagt, wenn es strömt; Reš-Laqiš sagt, vom schwärzlichen Tropfen[63]ab. Man wandte ein: Welches ist Aderlassblut, mit dem die Seele ausgeht? — wenn es strömt; ausgenommen ist das nachfliessende Blut, das nur rinnt. Deshalb gleicht [das Blut] vorher und nachher[64]nachfliessendem Blut. Dies ist eine Widerlegung des Reš-Laqiš!? — Nein, dies schliesst das schwärzliche Blut aus, das Blut vorher und nachher aber ist, obgleich es fliesst, Blut der Seele. Man wandte ein: Welches heisst Blut der Seele[65]? — das, was strömt; ausgenommen das Blut vorher und nachher, das fliesst. Dies ist eine Widerlegung des Reš-Laqiš!? — Er kann dir erwidern: hierüber streiten Tannaím, denn es wird gelehrt: Welches ist Blut der Seele? — das, was strömt — Worte R. Eliêzers; R. Šimôn sagt, vom schwärzlichen Tropfen ab. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt:[66]*Und das Blut Erschlagener trinkt er*, ausgenommen das ausströmende Blut, das Saaten nicht verunreinigungsfähig macht[67].

R. Jirmeja fragte R. Zera: Wie ist es, wenn man einem Vieh zur Ader gelassen und das Blut in zwei Gefässe aufgenommen hat: wegen des ersten ist man nach aller Ansicht schuldig[68], ist man aber auch wegen des andren schuldig oder nicht? Dieser erwiderte: Darüber besteht ein Streit zwischen R. Johanan und Reš-Laqiš, denn es wurde gelehrt: Wer einem Vieh zur Ader gelassen und das Blut in zwei Gefässe aufgenommen[69] hat, ist, wie Reš-Laqiš sagt, zwei Sündopfer[70] schuldig, und wie R. Johanan sagt, nur ein Sündopfer schuldig.

NACH R. JEHUDA IST MAN WEGEN DES NACHFLIESSENDEN BLUTES SCHULDIG. R. Eleâzar sagte: R. Jehuda pflichtet bei[71]hinsichtlich der Sühne, denn es heisst:[72]*denn das Blut mit der Seele sühnt es*; das Blut, mit dem die Seele ausgeht, sühnt, mit dem aber die Seele nicht ausgeht, sühnt nicht. R. Nahman b. Jiçhaq sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt:[73]*Blut*, wozu heisst es: *keinerlei Blut*? — da es heisst: *denn das Blut mit der Seele sühnt es*, so weiss ich dies[74] nur vom Opferblut, mit dem die Seele ausgeht, das Sühne

M 88 יוצאה || M 89 שהוא מקלח || M 90 — מפני...
התמציה || M 91 פי || M 92 הנפש || M 93 ותיובתא
M 94 + ר״ל || M 95 ר״א בר״ש || M 96 לבהמתו
M 97 בשתי || P 98 + שאינו מכפר || M 99 — דתניא
M 1 הנפש אין.

63. So nach dem Wortlaut; nach RŠJ. wenn es aufhört dunkel zu sein, sobald es zu verblassen anfängt. 64. Bevor es zu strömen beginnt u. wenn es zu strömen aufhört. 65. So nach Handschriften. 66. Num. 23,24. 67. Wie jede andre Flüssigkeit (vgl. S. 529 N. 130), als welche nur das nach dem Tod nachtriefende Blut ("der Erschlagenen") gilt. 68. Weil strömendes Blut beigemischt ist. 69. Wenn er es bei zweimaligem Entfallen getrunken hat; vgl. MAIMONIDES, *Jad*, הלכות שגגות Kap. 6 § 3. 70. Auch wegen des andren, weil das ausströmende Blut in der Mehrheit ist. 71. Dass es ausströmendes Blut sein muss. 72. Lev. 17,11. 73. Ib. V. 10. 74. Dass es zum Genuss verboten ist.

es gesondert ist, R. [Šešeth] aber spricht von dem Fall, wenn es nicht gesondert ist. Wie gelehrt wird: Das an einem Laib haftende Blut kratze man ab und esse ihn, das [Blut] zwischen den Zähnen aber darf man ohne Bedenken aussaugen und herunterschlucken. Manche beziehen das, was R. Šešeth gesagt hat, auf folgende Lehre: Man könnte glauben, wer Milch von Zweifüsslern geniesst, übertrete ein Verbot, und zwar wäre dies durch einen Schluss zu folgern: wenn du bei einem Vieh[54], bei dem du hinsichtlich der Berührung[55] erleichtert hast, hinsichtlich der Milch erschwert[56] hast, um wieviel mehr solltest du bei Zweifüsslern, bei denen du hinsichtlich der Berührung erschwert[57] hast, hinsichtlich der Milch erschweren; daher heisst es:[58] *dies sei euch unrein*, dies ist unrein, nicht aber ist das Blut von Zweifüsslern unrein, sondern rein. Wollte man nur die Milch ausschliessen, die nicht bei allen gleich[59] ist, nicht aber das Blut, das bei allen gleich ist, so heisst es: *dies sei euch unrein*, dies ist unrein, nicht aber ist das Blut von Zweifüsslern unrein, sondern rein. Hierzu sagte R. Šešeth, hierbei liege nicht einmal ein Gebot der Enthaltung vor.

דפירש בי קאמר רב בדלא פירש כדתניא דם שעל גבי כבר נודרו ואיכלו של בין השינים מוצין ובוצץ ואינו חושש איכא דמתני לה להא דרב ששת על הדא דתניא יכול חלב מהלכי שתים יהא אוכלו עובר בלאו ויקום הוא מה בהמה שהקלתה במגעה החמרתה בהלכה מהלכי שתים שהחמרתה במגען אינו דין שתחמיר בחלבן תלמיד לומר זה לכם הטמא זה טמא ואין חלב מהלכי שתים טמא אלא טהור איציא את החלב שאין שיה בכל ולא אוציא הדם ששיה בכל תלמוד לומר זה לכם הטמא זה טמא ואין דם מהלכי שתים טמא אלא טהור אמר ליה רב ששת אפילו מצות פרוש אין בו: תנן התם חלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו אמר רבי זירא אמר רב לא שנו אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחייבין עליו כרת מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו בי קא תני אין חייבין עליו על דיליה כי קא אמר רב דאתי ליה מעלמא דם דיליה היינו דם אברים וליתעמיך מי לא קתני דם כליות וקתני דם אברים אלא תני והדר תני הכא נמי תני והדר תני מעלמא מהיכא אתי ליה אמר רבי זירא בשעה שהנשמה יוצאה מישהק שריק: דם שהנשמה יוצאה בו חייבין

M 72 + ששת ‖ M 73 מוצצו ואינו ‖ M 74 אהא ‖ M 75 יהא חמ״ש האוכ׳ ‖ B 76 + טמאה ‖ M 77 — חלב ‖ M 78 — ליה ‖ M 79 — את ‖ M 80 הוא ‖ ואין ... M 81 — על ‖ B 82 + דם ‖ M 83 — ליה ‖ 84 M היינו [מי] דקתני דה״ך ‖ M 85 + לאו ‖ M 86 + א׳ רב ‖ M 87 משריק. דם הקזה. איתמר.

Dort wird gelehrt: Das Herz reisse man auf und lasse das Blut heraus; hat man es nicht aufgerissen, so hat man das Verbot[60] nicht übertreten. R. Zera sagte im Namen Rabhs: Dies gilt nur vom Herzen eines Geflügels, weil es kein olivengrosses Quantum hat, beim Herzen eines Viehs aber ist [das Blut] verboten, weil es ein olivengrosses Quantum hat, und man ist dieserhalb der Ausrottung schuldig. Man wandte ein: Das Blut der Milz, das Blut des Herzens, das Blut der Nieren und das Blut einzelner Glieder ist mit einem Verbot belegt; das Blut von Zweifüsslern und das Blut von Ekel- und Kriechtieren ist verboten, jedoch ist man wegen dessen nicht schuldig!? — Die Lehre, man sei wegen dessen nicht schuldig, bezieht sich auf das darin[61] enthaltene [Blut], was aber Rabh gesagt hat, bezieht sich auf das hereinkommende[62]. — Das darin enthaltene Blut ist ja dasselbe, was das Blut einzelner Glieder!? — Lehrt er etwa nicht, auch nach deiner Auffassung, vom Blut der Nieren und vom Blut einzelner Glieder!? Vielmehr lehrt er [allgemein] und wiederholt es [einzeln], ebenso lehrt er es hierbei [allgemein] und wiederholt es [einzeln]. — Woher kommt das hereinkommende [Blut]? R. Zera erwiderte: Wenn die Seele austritt, wird es eingesogen.

WEGEN DES BLUTES, MIT DEM DIE SEELE AUSGEHT, IST MAN SCHULDIG. Es wurde ge-

54. Dem unreinen, zum Essen verbotenen; cf. Lev. 11,4ff. u. Dt. 14,7ff. 55. Es ist lebend nicht verunreinigend. 56. Sie ist zum Genuss verboten. 57. Wenn sie unrein sind, beispielsweise die Menstruirende. 58. Lev. 11,29. 59. Sie ist von reinen Tieren erlaubt u. von unreinen verboten. 60. Blut zu geniessen. 61. In den Poren des Fleisches. 62. Das angesammelte Blut in den Herz-

בהמה[39]תלמוד לומר[39]בהמה כלאים דמאי אילימא כלאי
דהרבעה וכלאים דחרישה והתנן חיה ועוף כיוצא בה
אלא אמר אביי שצמרו אין חייבין עליו משום כלאים
אמר רב יהודה אמר רב[40]דם שרצים לוקין עליו בבזיר
מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים
הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם[41]שרצים
ורמשים אסור ואין חייבין עליו[42]מאי אין חייבין עלי
כרת אלאו מחייב חדא דהיינו רישא ועוד[43]תנא מלא
נמי קא ממעט ליה דקתני[44]יצא דם שרצים שאין בה
טומאה חמורה[45]אמר רבי זירא התרו בו משום שר
לוקה משום דם אינו לוקה: אמר רב דם דגים שבינם
אסור מיתיבי דם דגים דם הגבים מותר ואפילו לכתחל
ההיא בשלא כינסו[46]כי קא אמר רב בשכינסו דכוותה
גבי מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור והא תניא
דם שעל גבי כבר גוררו ואוכלו של בין השינים מוצצ
ובולעו ואינו חושש אלא כי[47]תניא ההיא מתניתא דאי
ביה קשקשים[48]כי קאמר רב אסור דלית ביה קשקשים
אמר רב ששת דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש
אין בו מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם
אברים הרי[49]אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים[50]דם
שרצים ורמשים אסור ואין[51]חייב עליו כי תניא[52]אסו

&c., so heisst es: *vom Vieh*. Welche Mischung: wollte man sagen, die Mischung durch Kreuzung[43]und die Mischung beim Pflügen[44], so wird ja gelehrt: desgleichen Wild und Geflügel[45]!? Vielmehr, erwiderte Abajje, bei dessen Wolle man nicht wegen Mischgewebes[46] schuldig ist.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Wegen des Blutes von Ekeltieren ist beim Quantum einer Olive zu geisseln. Man wandte ein: Das Blut der Milz, das Blut des Herzens, das Blut der Nieren und das Blut einzelner Glieder ist mit einem Verbot belegt; das Blut von Zweifüsslern und das Blut von Ekel- und Kriechtieren ist verboten, jedoch ist man wegen dessen nicht schuldig!? — Man macht sich nicht der Ausrottung schuldig, wol aber ist man schuldig wegen des Verbotes. — Erstens ist dies ja dasselbe, was der Anfangsatz[47], und ferner schliesst sie ja dieser Autor auch vom Verbot aus, denn er lehrt: ich schliesse das Blut der Kriechtiere aus, bei denen es keine schwere Unreinheit gibt!? R. Zera erwiderte: Hat man ihn wegen eines Kriechtiers gewarnt[48], so ist er zu geisseln, wenn wegen Blutes, so ist er nicht zu geisseln.

Rabh sagte: Das gesammelte Blut von Fischen[49]ist verboten. Man wandte ein: Blut er Fische und Blut der Heuschrecken ist erlaubt, auch von vornherein!? — Dies, wenn s nicht gesammelt ist, Rabh aber spricht von dem Fall, wenn es gesammelt ist. — Dem ntsprechend bei Zweifüsslern, wenn es nicht gesammelt ist; aber ist solches denn verboen, es wird ja gelehrt, dass man von einem Laib das Blut[50]abkratze und ihn esse, das Blut] zwischen den Zähnen aber ohne Bedenken aussauge und herabschlucke!? — Vielmehr, jene Lehre gilt von dem Fall, wenn Schuppen darin[51]sind, das aber, was Rabh sagt, s sei verboten, gilt von dem Fall, wenn keine Schuppen darin sind[52].

R. Šešeth sagte: Beim Blut der Zweifüssler liegt nicht einmal ein Gebot der Enthaltung[53] vor. Man wandte ein: Das Blut der Milz, das Blut des Herzens, das Blut der Nieren und das Blut einzelner Glieder ist mit einem Verbot belegt, das Blut von Zweifüsslern und das Blut von Ekel- und von Kriechtieren ist verboten, jedoch ist man wegen dessen nicht schuldig!? — Die Lehre, dass es verboten sei, gilt von dem Fall, wenn

M 58 + שא״ב כלאים || M 59 ולבהמה || M 60 בשרצ
M 61 שקצים || M 62 כרת אבל לאו || M 63 ההוא תנ
מן לאו נמי ממעט || M 64 אוציא || M 65 + אלא || 6
M — כי ... בשכינסו || M 67 תניתו מתנ׳ || M 68 כדק
אסיר אסיר דלית || M 69 הוא || M 70 חייבין || 71 I
+ ההיא ד.

43. Zweier Tierarten miteinander; cf. Lev. 19,19. 44. Man darf nicht 2 verschiedenartige Tiere eim Pflügen od. bei andren Arbeiten zusammenspannen; cf. Dt. 22,10. 45. Dies ist auch bei diesen verboten. 46. Die Mischung von Wolle u. Flachs ist verboten (cf. Lev. 19,19); dieses Gesetz hat aber beim Geflügel keine Geltung. 47. Auch wegen des in diesem genannten Blutes übertritt man ein Verbot. 48. Eine Strafe erfolgt nur bei vorheriger Warnung, das betreffende Verbot nicht zu übertreten. 49. m strafbaren Quantum einer Olive. 50. Vom Zahnbluten, das beim Beissen daran haften geblieben ist. 51. Man sieht dann, dass es Fischblut ist. 52. Weil man es mit andrem Blut verwechseln kann. 53. Man darf, wie oben gelehrt wird, beim Zahnbluten das Blut von vornherein herunterschlucken.

דהאי והאי תיי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא
תנא דבי רבי ישמעאל ׳על כל זרע [זרוע] אשר יזרע
מה זרעים מיהדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה
יצריך הכשר אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה
צריך הכשר אמר ליה הני מילי באוכלין דעלמא דלית
בי פחות מכזית נבלה אבל הכא דאיכא כגויה פחות
מכזית נבלה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר
לאפוקי מת״אף על גב דמטמיא״ליה לא מטמא טומאת
אוכלין משום דכטלה דעתו אצל כל אדם״רב הגניא
אמר אפילו תימא דהוי כזית הכא במאי עסקינן כגון
שחיפהו בבצק אי הכי הכשר נמי״ניבעי הני מילי
באוכלין אחריני דלא מטמו לא במגע ולא במשא אבל
הכא״נהי דלא מטמא במגע דקמהפי בבצק במשא מיהת
ליטמא דהא טעין ליה לאפוקי מת דאף על גב דחיפהו
בבצק מטמא טומאה חמורה ׳דטומאה בוקעת ועילה
בוקעת ויורדת: אמר מר יצאו שרצים שאין בהן טומאה
״לא שרץ מטמא במגע״במשא״לא מטמא: אמר מר יצא
דם דגים״ודם חגבים שכולן היתר״מאי כולי היתר
אילימא דחלבו מותר״הרי היה דחלבה מותר ודמה אסור
״אלא משום דלית״בהו איסור ניד הנשה והרי עוף דלית
ביה איסור ניד הנשה ודמו אסור אלא מאי כולו היתר
דלא בעי שחיטה: אמר מר מה עוף שאין בו כלאים אף

והאי הוי ביצה | M 47 — מה | M 48 וצריכה הכ׳ [] | M 49 אמר | M 49 להו | M 50 + ד | M 51 — ליה... | M 52 בעי | M 53 דכמגע לא מטמי וקמהפי | M 54 תמורה ולא והרי שרץ | M 55 + מיהא | M 56 — מאי ... מותר | M 57 ביה גהץ ודמו.

tum eines Eies haben[35]. — Demnach sollte es auch der Befähigung benötigen!? In der Schule R. Jišmâéls wurde nämlich gelehrt: [36]*Auf Saatsamen, der gesät wird*, wie der Samen sich dadurch auszeichnet, dass er später nicht schwer unrein[37] wird, und er benötigt der Befähigung, ebenso benötigt alles andre, das nicht später schwer unrein wird, der Befähigung. Dieser erwiderte: Dies gilt nur von andren Speisen, die nicht Aas, weniger als eine Olive enthalten, in dieser aber ist weniger als eine Olive Aas enthalten, und da bei einer Verbindung zum Quantum einer Olive die Befähigung nicht erforderlich ist, [so ist sie auch jetzt nicht erforderlich]. Ausgenommen ist ein Toter, der auch zur Ergänzung[39] verwendet, nicht als Speise verunreinigungsfähig ist, denn sein Wille ist nichtig gegenüber dem aller andren Menschen[40]. R. Hananja erwiderte: Du kannst auch sagen: [Aas] im Quantum einer Olive, denn hier handelt es sich um den Fall, wenn man es mit Teig überzogen[41] hat. — Demnach sollte es auch der Befähigung benötigen!? — Dies gilt nur von andren Speisen, die nicht durch Berühren und nicht durch Tragen verunreinigend sind, dieses aber, wenn auch durch Berühren nicht verunreinigend, da es mit Teig überzogen ist, ist durch Tragen verunreinigend, denn man kann es tragen. Ausgenommen ist ein Toter, denn auch wenn man ihn mit Teig überzogen hat, haftet ihm eine schwere Unreinheit an, und die Unreinheit dringt durch nach oben und dringt durch nach unten[42].

Der Meister sagte: Ich schliesse [das Blut der] Kriechtiere aus, bei denen es keine [schwere] Unreinheit gibt. Etwa nicht, das Kriechtier verunreinigt ja durch Berühren!? — Durch Tragen verunreinigt es aber nicht.

Der Meister sagte: Ich schliesse das Blut der Fische und das Blut der Heuschrekken aus, die vollständig erlaubt sind. Was heisst vollständig erlaubt: wollte man sagen, auch ihr Talg ist erlaubt, so ist ja auch beim Wild der Talg erlaubt, das Blut aber verboten!? — Vielmehr, bei ihnen hat das Verbot der Spannader keine Geltung. — Auch beim Geflügel hat ja das Verbot der Spannader keine Geltung, das Blut aber ist verboten!? — Vielmehr, vollständig erlaubt, indem sie des Schlachtens nicht benötigen.

Der Meister sagte: Wie es beim Geflügel keine Mischung gibt, ebenso ein Vieh

35. Es ist dann als Speise verunreinigungsfähig; in diesem Fall kommt beim Aas die leichte Unreinheit vor. 36. Wenn es an sich nicht unrein ist. 37. Lev. 11,37. 38. Auch Menschen zu verunreinigen. 39. Einer Speise zum Quantum eines Eies. 40. Kein Mensch bestimmt einen Toten zur Speise. 41. Und es den Teig zum Quantum eines Eies ergänzt; es ist dann nur als Speise verunreinigungsfähig u. verunreinigt keinen Menschen, weil man es nicht berühren kann. 42. Vgl. Bd. VIII S. 1029 N. 127.

[29]נמי כבהמה: אמר מר אוציא דם מהלכי שתים[30]שי
בהן[31]טימאה המורה ואין בהן טומאה קלה ורמינ
°החותך מן האדם[32]מן החי צריך מחשבה[33]ואין צרי
הבשר וקשיא לן מהשבה למה לי תעשה התיבה[34]ש
מחשבה ואמר ריש לקיש בחותבו לכלב ומחשב
לכלב לאו מחשבה היא ולא[35]והתנן °כלל אמרו[36]בטומא
כל המיוחד[37]לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כל
ההוא[38]לאסוקי טומאה מיניה[39]דכיון דמעיקרא הוה ח
לאדם לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכ
לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם חזי לכלב[15]אי ל
חזי לאדם לא חזי לכלב מכל מקום קא תני מחשב
ומחשבה לטומאה קלה היא הני מילי מחיים אב
לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכוותה נב
בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמור
[40]ואם דם מטמא טומאה המורה דתנן °דם נבילות בי
שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין לא נצרכא אל
לכדתנן °נבלת בהמה[41]טמאה בכל מקום נבלת ע
הטהור[42]והחלב בכפרים צריך מחשבה[43]ואין צריך הכש
[44]ואמר ליה רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומא
קלה היא גופה טומאה היא[45]אמר ליה כגון דאיב
פחות מכזית נבילה[46]וצרפה לפחות מכביצה אוכל

M 29 — נמי || MP 30 שאין || M 31 לא ט״ק ולא ט״ח
B 32 — טן החי || B 33 והכשר || M 34 שלא במח׳
M 35 דתנן || M 36 בטהרות || M 37 לאוכל || M 38
לאפוקי || M 39 כיון דמעיקרא אחיתו ליה טומ׳ אי || 0
M ואי || P 41 טהורה || B 42 — והחלב || M 43 -
וא״ץ הכשר || B 44 + נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונב
עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר || 5
M אלא כגון || M 46 ועדפה (!) לפח׳ מכזית אוכ׳ דבציר דח

Der Meister sagte: Ich schliesse somit das Blut der Zweifüssler aus, bei denen es nur eine schwere Unreinheit und keine leichte Unreinheit gibt. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Was von einem Menschen (oder einem Lebenden) abgeschnitten worden ist, benötigt[23]der Bestimmung[24]und benötigt (nicht) der Befähigung[25]. Und auf unsren Einwand, wozu denn die Bestimmung nötig ist, schon das Abschneiden sollte ja als Bestimmung gelten, erwiderte Reš-Laqiš, wenn man es für einen Hund abgeschnitten hat, und die Bestimmung für einen Hund gelte nicht als Bestimmung[26]. — Aber wieso denn nicht, es wird ja gelehrt: Sie sagten bei der Unreinheit eine Regel: was als Speise für einen Menschen bestimmt ist, ist solange verunreinigungsfähig, bis es nicht mehr als Speise für einen Hund verwendbar ist!? — Dies gilt von der Enthebung aus der Unreinheit; da es vorher für Menschen verwendbar war, so wird es von der Unreinheit enthoben erst wenn es nicht mehr als Speise für einen Hund verwendbar ist; hierbei aber handelt es sich um die Fähigmachung für die Unreinheit: ist es für einen Menschen geeignet[27], so ist es auch für einen Hund geeignet, ist es für einen Menschen nicht geeignet, so ist es auch für einen Hund nicht geeignet[28]. — Immerhin lehrt er hier von der Bestimmung, und die Bestimmung ist ja wegen der leichten Unreinheit erforderlich[29]!? — Dies nur beim Lebenden, nach dem Tode aber haftet ihm eine schwere Unreinheit an[30]. — Dementsprechend bei einem Vieh, nach dem Tode, aber dann haftet ihm ja, wenn es Fleisch ist, eine schwere Unreinheit an, und wenn es Blut ist, eine schwere Unreinheit an!? Es wird nämlich gelehrt: Das Blut von Aas ist nach der Schule Šammajs rein und nach der Schule Hillels unrein. — Dies bezieht sich auf folgende Lehre: Das Aas eines unreinen Viehs überall, und das Aas eines reinen Vogels und Talg in Dörfern[31]benötigen der Bestimmung und benötigen nicht der Befähigung. Hierzu sagte Rabh zu R. Ḥija: Die Bestimmung ist ja für die leichte Unreinheit[32]nötig, und diese sind ja an sich unrein!? Und dieser erwiderte ihm: Wenn man weniger als eine Olive Aas[33]mit einer Speise weniger als ein Ei[34]vereinigt hat, sodass sie zusammen das Quan-

23. Um verunreinigungsfähig zu sein. 24. Als Speise. 25. Durch Befeuchtung; vgl. S. 529 N. 130. 26. Als Speise zu gelten. 27. Wenn man es als Speise für einen Menschen bestimmt hat. 28. Ist es nicht als Speise für einen Menschen bestimmt worden, so ist es nicht verunreinigungsfähig, obgleich es für einen Hund verwendbar ist. 29. Um als Speise verunreinigungsfähig zu sein. 30. Ohne Bestimmung. 31. Wo wenige Menschen sind u. solches nicht gegessen wird. 32. Um als Speise verunreinigungsfähig zu sein. 33. Das als Aas nicht unrein ist. 34. Speisen sind nur im Quantum eines Eies verunreinigungsfähig.

תלמוד לומר "ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם ע"ג הבנים את עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה "יאומא כל דם בלל עוף ובהמה פרט בלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל "כלל ופרט וכלל "אי אתה דן אלא כעין הפרט והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא "כללא קמא לאו כללא בתרא כרת תאי תנא דבי רבי ישמעאל "בריבויי וימיעוטי כללי ופרטי דרשינן "מן הדין "ניזונא ואת על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא: "אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש "דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש "בה איסור והיתר ויש בהן מין בשר את כל "דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' את כל דקא תני לאיתויי מאי "אמר רב אדא בר אבין לאיתויי דמו של כוי מאי קסבר "אי קסבר כוי ספיקא הוא איצטריך קרא "למיסר ספיקא אלא קסבר "כוי בריה בפני עצמו "הוא אשכחן דמו חלבו "מנלן מכל הלב נבלתו מנלן "מכל נבלה ניד הנשה מנא לן "בכף הירך תליה רחמנא יהא אית ליה כף הירך טומאתו ושחיטה מנלן סברא "מדלכל מילי רבייה רחמנא בבהמה טומאתו ושחיטתו

M 12 כל בה' ‖ M 13 — ו ‖ M 14 + הוי ‖ M 15 — כי ‖ M 16 + ו ‖ M 17 — ברו"ם ‖ B 17 — כ"ק ‖ M 18 כי ‖ M 19 (M גבר') ‖ M 20 — א"ם ‖ M 21 שיש בהן ‖ M 22 — בהן או"ה והן מין ‖ M 23 — דבר ... כל ‖ M 24 — א' קסבר ‖ M 25 למעוטי ‖ M 26 — הוא ‖ M 27 מניין ‖ M 28 מכף ‖ M 29 + הוא.

Mischung gibt, so heisst es *vom Vieh*. Man könnte folgern, wie es beim Vieh kein Verbot von Mutter mit Jungen" gibt, ebenso Geflügel, bei dem es kein Verbot von Mutter mit Jungen"gibt, so heisst es: *vom Geflügel und vom Vieh*. — Vielleicht aber wie folgt: *keinerlei Blut*, generell, *Geflügel und Vieh*, speziell, und wenn auf eine Generalisirung eine Spezialisirung folgt, so enthält das Generelle nur das, was die Spezialisirung nennt, nur Geflügel und Vieh, andres aber nicht!? — [Die Worte]"*jede Person, die irgend Blut isst*, sind wieder eine Generalisirung, und wenn auf eine Generalisirung eine Spezialisirung und wiederum eine Generalisirung folgt, so richte man sich nach der Spezialisirung. — Aber die letzte Generalisirung gleicht ja nicht der ersten Generalisirung: die erste Generalisirung ist ein Verbot, die letzte Generalisirung aber ist eine [Androhung der] Ausrottung!? — Es ist der Autor der Schule R. Jišmâéls, der auch in einem solchen Fall die Regel von der Einschliessung und Ausschliessung, sowie der Generalisirung und Spezialisirung anwendet, obgleich die letztere Generalisirung nicht der ersteren Generalisirung gleicht.

(Der Meister sagte:) Wenn auf eine Generalisirung eine Spezialisirung und wiederum eine Generalisirung folgt, so richte man sich nach der Spezialisirung, wie das Speziellgenannte eine Sache ist, bei der es eine leichte Unreinheit und eine schwere Unreinheit gibt, die verboten und erlaubt[9] sein kann, und die zur Gattung Fleisch gehört, ebenso alles andre, wobei es eine leichte Unreinheit und eine schwere Unreinheit gibt &c. Was schliessen [die Worte]"ebenso alles andre"ein, von dem er spricht? R. Ada b. Abin erwiderte: Dies schliesst das Blut eines Koj[16] ein. — Welcher Ansicht ist er: ist er der Ansicht, über den Koj bestehe ein Zweifel[17], so ist ja kein Schriftvers nötig, das Zweifelhafte zu verbieten[18]!? — Vielmehr, er ist der Ansicht, der Koj sei ein Geschöpf für sich. — Wir wissen dies von seinem Blut, woher dies von seinem Talg? — Aus [den Worten]"[19]*keinerlei Talg*. — Woher dies von seinem Aas? — Aus [den Worten]"[20]*keinerlei Aas*. — Woher dies von seiner Spannader? — Die Schrift hat dies[21] mit der Hüftenpfanne[22] begründet, und auch dieser hat eine Hüftenpfanne. — Woher, dass [sein Aas] verunreinigend ist und dass er der Schlachtung benötigt? — Dies ist einleuchtend; wenn der Allbarmherzige ihn in jeder andren Hinsicht einbegriffen hat, dass er dem Vieh gleiche, so gleicht er dem Vieh auch hinsichtlich der Unreinheit und der Schlachtung.

13. Bei der Aushebung eines Nestes darf die Mutter nicht mitgefangen werden; cf. Dt. 22,6. 14. Was bei den unreinen Vögeln (cf. Lev. 11,13ff.) der Fall ist. 15. Lev. 7,27. 16. Vgl. S. 38 N. 190. 17. Ob er zum Vieh od. zum Wild gehört. 18. Da doch das Blut von beiden verboten ist. 19. Lev. 7,23. 20. Dt. 14,21. 21. Das Verbot, dieses zu essen. 22. Die Jâqob verrenkt wurde; cf. Gen. 32,33.

FUENFTER ABSCHNITT

כל דם שחיטה בבהמה בחיה[1] ובעוף בין טמאין בין טהורין דם[3] נחירה דם עיקור דם הקזה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו דם הטחול דם הלב דם ביצים דם חגבים דם[5] התמצית אין חייבין עליו רבי יהודה מחייב בדם התמצית:

גמרא. תנו רבנן [ו]כל דם לא תאכלו[6] שומע אני אפילו דם מהלכי שתים דם ביצים דם חגבים דם דגים הכל בכלל תלמוד לומר לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר[7] אף כל שיש בהן טומאה קלה[8] איציא דם מהלכי שתים שיש בהן טומאה חמורה ואין בהם טומאה קלה אוציא דם שרצים שאין בהם טומאה חמורה אוציא דם ביצים שאין מין בשר דם דגים דם חגבים שבולו היתר לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים[11] אף בהמה שאין בה כלאים

1 כל — M | 2 M ובעופו׳ | 3 M הנח׳ דם העקירה | 4 M + דם שרצים | 5 M — ה | 6 M שומעני אף מהלכי | 7 M — אף ... קלה | 8 P — אוציא ... קלה | 9 M אין בהן ט״ק | 10 M אוציא ד״ד וחג׳ | 11 M בו.

WER das Blut, das beim Schlachten von Vieh, Wild und Geflügel [abfliesst], ob unrein oder rein, das Blut, das beim Abstechen, das Blut, das beim Durchreissen[1], oder das Blut, das beim Aderlass, mit dem die Seele ausgeht[2], [abfliesst], gegessen hat, ist schuldig. Wegen des Blutes der Milz, des Blutes des Herzens, des Blutes der Eier[3], des Blutes von Heuschrecken und des nachfliessenden[4] Blutes ist man nicht schuldig; nach R. Jehuda ist man wegen des nachfliessenden Blutes schuldig.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[5] *Ihr sollt keinerlei Blut essen*; man könnte glauben, auch das Blut der Zweifüssler[6], das Blut von Eiern, das Blut der Heuschrecken und das Blut der Fische seien einbegriffen, so heisst es:[5] *vom Geflügel und vom Vieh*, wie Geflügel und Vieh sich dadurch auszeichnen, dass es bei ihnen eine leichte Unreinheit[7] und eine schwere Unreinheit[8] gibt, dass sie verboten und erlaubt[9] sein können, und dass sie zur Gattung Fleisch gehören, ebenso alles andre, wobei es eine leichte Unreinheit gibt. Ich schliesse somit das Blut der Zweifüssler aus, bei denen es nur eine schwere Unreinheit und keine leichte Unreinheit gibt, ich schliesse das Blut der Kriechtiere aus, bei denen es keine schwere Unreinheit[10] gibt, ich schliesse das Blut von Eiern aus, die nicht zur Gattung Fleisch gehören, und [ich schliesse] das Blut der Fische und das Blut der Heuschrecken aus, die vollständig erlaubt[11] sind. *Vom Geflügel und vom Vieh*; man könnte glauben, wie es beim Geflügel keine Mischung[12] gibt, ebenso Vieh, bei dem es keine

1. Der Halsgefässe zum Zweck der Tötung. 2. Dh. so viel, dass ein Verbluten erfolgt. 3. Nach andrer Erklärung, der Hoden. 4. Vgl. S. 470 N. 126. 5. Lev. 7,26. 6. Dh. von Menschen, als Ggs. zu Vierfüsslern, von denen die Schrift spricht; cf. Lev. 7,26. 7. Sie sind als Speisen verunreinigungsfähig. 8. Nach ihrem Tod, als Aas. 9. Sie sind lebend zum Essen verboten u. geschlachtet erlaubt. 10. Wer sie berührt, ist zwar unrein, überträgt aber nicht die Unreinheit auf die Kleider. 11. Sie brauchen nicht geschlachtet zu werden. 12. Wird weiter erklärt.

קמשמע לן נהי דאקדומי נמי לא מקדים אחורי נמי
לא מאחר: תנו רבנן החותה נחלים בשבת חייב
חטאת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר
ברבי צדוק חייב שתים מפני שהוא מכבה את העליונות
ומבעיר את התחתונות במאי עסקינן אי דקא מיכוון
לכבות ולהבעיר מאי טעמא דמאן דפטר אלא דלא קא
מיכוון להבעיר מאי טעמא דמאן דמחייב תרתי רבי
אלעזר ורבי הנינא דאמרי תרוייהו כגון שנתכוון
לכבות העליונות כדי להבעיר את התחתונות דתנא
קמא סבר מקלקל בהבערה פטור ורבי אליעזר ברבי
צדוק אמר חייב וכן אמר רבי יוחנן בנפח שנו אמר
רבי יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו
אמי בר אבין ורב הנניא בר אבין דאמרי תרוייהו
כגון שנתכוון לכבות ולהבעיר דתנא קמא סבר לה
ברבי יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ורבי אליעזר
ברבי צדוק סבר לה כרבי נתן דאמר הבערה לחלק
יצאת רבא אמר להקדים איבא בינייהו רב אשי אמר
כגון שנתכוון לכבות והובערו מאליהן ותנא קמא סבר
לה כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוון פטור ורבי
אליעזר ברבי צדוק סבר לה כרבי יהודה דאמר דבר
שאין מתכוון חייב: תנו רבנן החותה נחלים בשבת
להתחמם בהם והובערו מאליהן תני חדא חייב ותני
אידך פטור התא דתניא חייב קא סבר מלאכה שאינה
צריכה לגופה חייב עליה והא דתנא פטור קא סבר
מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה:

det hat, sei er frei, so lehrt er uns; denn zugegeben, dass [das Anzünden] nicht zuerst erfolgt ist, aber es ist auch nicht später erfolgt.

Die Rabbanan lehrten: Wer am Šabbath Kohlen aufschippt, ist ein Sündopfer schuldig. R. Šimôn b. Eleâzar sagt im Namen des R. Eliêzer b. R. Çadoq, er sei zweimal schuldig, weil er die oberen löscht und die unteren anfacht. — Von welchem Fall wird hier gesprochen: beabsichtigt er zu löschen und anzufachen, was ist der Grund desjenigen, nach dem er frei ist, und beabsichtigt er nicht anzufachen, was ist der Grund desjenigen, nach dem er zweimal schuldig ist? R. Eleâzar und R. Hanina erklärten beide: Wenn er beabsichtigt hat, die oberen zu löschen, auch wenn die unteren in Brand gesetzt werden. Der erste Autor ist der Ansicht, wer durch das Anzünden Schaden[79]anrichtet, sei frei, und R. Eliêzer b. R. Çadoq ist der Ansicht, er sei schuldig. Ebenso sagte R. Johanan, sie lehrten dies von einem Schmied[80]. R. Johanan sagte: Bis jetzt war der Grund dieser Halakha nicht aufgedeckt worden. Ami b. Abin und R. Hananja b. Abin erklärten beide: Wenn er zu löschen und anzuzünden beabsichtigt hatte. Der erste Autor ist der Ansicht R. Joses, welcher sagt, das Feueranzünden ist des Verbotes wegen herausgegriffen[81]worden, und R. Eliêzer b. R. Çadoq ist der Ansicht R. Nathans, welcher sagt, das Feueranzünden sei wegen der Teilung[82]herausgegriffen worden. Raba erklärte: Ihre Meinungsverschiedenheit besteht über den Fall, wenn eines zuerst erfolgen[83] sollte. R. Aši erklärte: Wenn er sie zu löschen beabsichtigt hatte und sie sich von selbst entzündet haben. Der erste Autor ist der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, man sei wegen der unbeabsichtigten Tätigkeit frei, und R. Eliêzer b. R. Çadoq ist der Ansicht R. Jehudas, welcher sagt, man sei wegen der unbeabsichtigten Tätigkeit schuldig.

Die Rabbanan lehrten: Wer am Šabbath Kohlen schippt, um sich an ihnen zu wärmen, ist, wenn sie sich von selbst entzünden, wie Eines lehrt, schuldig, und wie ein Andres lehrt, frei. Derjenige, welcher lehrt, er sei schuldig, ist der Ansicht, man sei wegen einer an sich nicht nötigen Arbeit schuldig, und derjenige, welcher lehrt, er sei frei, ist der Ansicht, man sei wegen einer an sich nicht nötigen Arbeit frei.

M 82 דלא ‖ M 83 — חייב ... צדוק ‖ P 84 אלעזר ‖ M 85 בטחכוין ‖ M 86 דמכוין לכבות ואינו מכוין להב׳ ‖ M 87 אליע׳ ‖ M 88 + את ‖ B 89 + ק ‖ M 90 + הוא ו ‖ M 91 סבר ‖ VM 92 ירמיה ‖ VM 93 אבוי ‖ M 94 ותנא ‖ M 95 — הבערה ...לה ‖ M 96 — דא׳ ‖ MP 97 אלעזר ‖ M 98 דתני.

79. Wie weiter erklärt wird, wenn er grosse, unverbrannte Kohlen braucht. 80. Der unverbrannte Kohlen braucht. 81. Aus allen am Šabbath verbotenen Arbeiten; cf. Ex. 35,3; dies lehrt, dass dies nur ein einfaches Verbot ist u. nicht mit der Todesstrafe belegt. 82. Dass man wegen einer einzelnen Arbeit schuldig ist. 83. Es aber gleichzeitig erfolgt ist; RE. berücksichtigt die Abweichuug von der beabsichtigten Reihenfolge nicht, daher ist er zweimal schuldig.

מלקט מלבו[40]נתכוון ללקט ענבים[59]ושכח וסבור תאנים בעינא והלכה ידו על[60]הענבים דרבי אליעזר סבר[61]הרי נעשתה[62]כוונתו ׳ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה
Vol. 20 fol. 19a [63]כוונתו ומחשבתו ׳מתיב רב אושעיא ׳רבי[64]שמעון שזורי ורבי שמעון אומרים לא נחלקו[65]על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב אלא [על מה נחלקו] על דבר שהוא משום שני שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר ורבי יהודה מאי קא אמר דפליגי בנתכוון ללקט ענבים ולקט תאנים שחורות ולקט לבנות[66]ענבים ותאנים שחורות ולבנות מאי ניהו שני שמות היינו רבי שמעון[67]ורבי שמעון שזורי רבי יהודה מאי אתא לאשמועינן אלא לאו[68]מתעסק איכא בינייהו דרבי יהודה סבר מתעסק חייב ורבי שמעון[69]שזורי סבר מתעסק פטור לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהא קמיפלגי דרבי שמעון שזורי סבר שכח מלקט מלבו [70]בשם אחד[71]דברי הכל חייב בי פליגי בשני שמות רבי יהודה סבר לא שנא[72]בשם אחד ולא שנא[73]בשני שמות
Sab. 12a [74]פליגי רבא אמר ליקדם איכא בינייהו והא תניא ׳היו לפניו[74]שתי נרות דולקות[75]ארוכות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו[76]להדליק את זו והדליק את זו[77]פטור להדליק ולכבות[78]וכיבה והדליק בנשימה אחת חייב [79]בשתי נשימות פטור[80]פשיטא מהו דתימא לא איתעבד מחשבתיה דהא להדליק מעיקרא בעי ולבסוף[81]לכבות וכי עבד מעשה ביבה ובסוף הדליק הוא ואיטא פטור

Trauben sammeln wollte, aber vergessentlich glaubte, er brauche Feigen, und seine Hand nach den Trauben gegriffen hat. R. Eliêzer ist der Ansicht, was er wollte, ist ja geschehen, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, was er wollte und was er dachte, ist nicht geschehen. R. Ošâja wandte ein: R. Šimôn Šezori und R. Šimon sagten: Sie stimmen überein, dass er schuldig ist, wenn es sich um den gleichen Namen[56]handelt, sie streiten nur über den Fall, wenn es zwei verschiedene Namen sind; nach R. Eliêzer ist er ein Sündopfer schuldig und nach R. Jehošuâ ist er frei. Was lehrt nun R. Jehuda, wenn man sagt, dass sie über den Fall streiten, wenn er Trauben zu sammeln beabsichtigt hatte, und Feigen gesammelt hat, schwarze [zu sammeln], und weisse gesammelt hat, auch Trauben und Feigen, schwarze und weisse sind ja zwei verschiedene Namen, somit dasselbe, was R. Šimôn und R. Šimôn Šezori sagen!? Ihre Meinungsverschiedenheit besteht wahrscheinlich über die Beschäftigung; R. Jehuda ist der Ansicht, wer sich dabei nur beschäftigt, sei schuldig, und R. Šimôn Šezori ist der Ansicht, wer sich dabei nur beschäftigt, sei frei. — Nein, wer sich dabei nur beschäftigt, ist nach aller Ansicht frei, und ihr Streit besteht in folgendem: R. Šimôn Šezori ist der Ansicht, wenn es sich um einem Namen handelt und es dem Sammelnden aus dem Sinn gekommen war, sei er nach aller Ansicht schuldig, und sie streiten nur bei zwei Namen, R. Jehuda aber ist der Ansicht, sie streiten sowol bei einem Namen als auch bei zwei Namen. Raba erklärte: Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn er das eine zuerst [sammeln] wollte[75]. Es wird nämlich gelehrt: Wer zwei brennende Lichter vor sich hatte und dieses auszulöschen beabsichtigt hatte, aber jenes ausgelöscht hat, dieses anzuzünden [beabsichtigt hatte], aber jenes angezündet hat, ist frei; wenn er eines anzuzünden und eines auszulöschen [beabsichtigt hatte], und eines ausgelöscht und eines angezündet hat, so ist er, wenn mit einem Blasen, schuldig, und wenn mit zweimaligem Blasen[76]frei. — Selbstverständlich[77]!? — Man könnte glauben, da seine Absicht nicht ausgeführt worden ist, denn er wollte zuerst anzünden und nachher auslöschen, bei der Handlung aber zuerst ausgelöscht[78]und nachher angezün-

59 ולקט תאנים ושכח כסבור תא׳ בעי ‖ 60 — ה M ‖ 61 הא M ‖ 62 בקשתו V ‖ 63 בקשתו VM ‖ 64 יהוש׳ (!) ‖ 65 וכו׳ ור׳ יהו׳ מאי קא׳ בנתכוון M ‖ 66 לבנות ולקט שחורות מאי ניהו ‖ 67 — ור״ש M ‖ 68 כי + M ‖ 69 ורש״ז סברי B ‖ 70 כמשם M ‖ 71 דברי ... יהודה — ‖ 72 משם M ‖ 73 + דבר. M משני | שני P 74 ‖ 75 או כבות M ‖ 76 + חייב. M להדליק — ‖ 77 חייב P ‖ 78 והדליקו כבה M ‖ 79 פטור ... P ‖ 80 + בנ״א חייב M ‖ 81 בעי לכב׳ וכי עשה מע׳ כיבה ולבסוף.

75. Aber das andre zuerst gesammelt hat; nach RŠ. streiten sie nur über den Fall, wenn es sich um 2 Namen handelt, nach RJ. auch über den Fall, wenn es sich um einen Namen handelt. 76. Einmal angezündet u. einmal ausgelöscht, aber nicht in der Reihenfolge, die er beabsichtigt hatte. 77. Dass er bei einmaligem Blasen schuldig ist. 78. Im Vergleich zu seiner Absicht.

nicht weiss, welche Sünde er begangen hat, bringe ein Schwebe-Schuldopfer, ist ja R. Šimôn, und er lehrt, wenn er im Zweifel ist, ob er die Sünde begangen hat oder sie nicht begangen hat, bringe er ein Schwebe-Schuldopfer. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass R. Šimôn der Ansicht ist, wer im Zweifel ist, ob er die Sünde begangen hat oder sie nicht begangen hat, bringe ein Schwebe-Schuldopfer.

R. ŠIMÔN ŠEZORI UND R. ŠIMÔN SAGTEN: SIE STIMMEN ÜBEREIN &c. WORAUF DEUTEN DEMNACH [DIE WORTE:] *wodurch er gesündigt hat?* — AUSGENOMMEN DER FALL, WENN ER SICH DAMIT NUR BESCHÄFTIGT. R. Naḥman sagte im Namen Šemuéls: Wer sich beim Fall vom Talg[67]und vom Inzest[67]nur beschäftigt[68], ist schuldig, weil er einen Genuss hatte; wer sich bei [einer Arbeit] am Šabbath nur beschäftigt, ist frei, denn die Gesetzlehre hat nur die bezweckte Arbeit verboten. Raba sprach zu R. Naḥman: Beim Fall von den Kindern[67]ist es ja ebenso als würde man sich nur beschäftigen, und es wird gelehrt, wer zwei Kinder zu beschneiden hatte, eines am Šabbath und eines nach dem Šabbath, und vergessentlich das nach dem Šabbath zu beschneidende am Šabbath beschnitten[69]hat, ist nach R. Eliêzer ein Sündopfer schuldig und nach R. Jehošuâ frei. Aber auch nach R. Jehošuâ ist er nur deshalb frei, weil er der Ansicht ist, wer bei der Ausübung eines Gebots sich geirrt und das Gebot nicht ausgeübt hat, sei[70]frei, wenn man sich aber mit einer Sache beschäftigt, die kein Gebot ist, ist man auch nach R. Jehošuâ schuldig!? Dieser erwiderte: Lass den Fall von den Kindern, denn da man wegen einer Verwundung [am Šabbath] schuldig ist, auch wenn man Schaden anrichtet[71], so ist man auch schuldig, wenn man bei der Verwundung sich nur beschäftigt. R. Jehuda wandte gegen Šemuél ein: R. Jehuda sagte: Selbst wenn er Feigen zu sammeln beabsichtigt hatte, und Trauben gesammelt hat, Trauben [zu sammeln], und Feigen gesammelt hat, schwarze [zu sammeln], und weisse gesammelt hat, weisse [zu sammeln], und schwarze gesammelt hat, ist er nach R. Eliêzer ein Sündopfer schuldig und nach R. Jehošuâ frei. Auch hierbei beschäftigte er sich ja nur[72]dabei, und R. Jehošuâ befreit nur bei verschiedenen Arten, bei einer Art aber ist er auch nach R. Jehošuâ schuldig!? Dieser erwiderte: Scharfsinniger, lass die Mišnah und folge mir. Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn es dem Sammelnden aus dem Sinn gekommen[73]war. Wenn er

ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי רבי שמעון
וקתני כפר חטא לא חטא מביא אשם תלוי שמע
מינה סבירא ליה לרבי שמעון כפר חטא כפר לא חטא
מביא אשם תלוי: רבי שמעון שזורי ורבי שמעון
אומר[ים]לא נחלקו כו׳ אסכן מה תלמוד לומר אשר חטא
בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק
בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור
מלאכת מחשבת אפרה תירה אמר ליה רבא לרב נחמן
והא תינוקות דכי מתעסק דמו ותנן מי שהיו לו שני
תיניקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת
ושכח ומל את של אחר השבת בשבת רבי אליעזר
מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר עד כאן לא פטר רבי
יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה
מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי
יהושע מחייב אמר לו הנה לתינוקות הואיל ומקלקל
בחבורה חייב מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה
לשמואל רבי יהודה אומר אפילו מתכוון ללקט תאנים
וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט
לבנות ולבנות וליקט שחורות רבי אליעזר מחייב חטאת
רבי יהושע פוטר והא הכא מתעסק הוא ורבי יהושע
נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא
אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה שיננא שבוק
מתניתין ותא בתראי הכא במאי עסקינן כגון שאבד

M 49 ואינו יודע ‖ M 50 בער׳ ‖ M 51 — מי ש ‖ M 52 — ושכח ‖ M 53 ולא עשה מצוה הוא אפי׳ ‖ M 54 — ומקל׳ ‖ M 55 + אפי׳ ‖ M 56 ארש אפי׳ נתכ׳ ‖ M 57 — קא ‖ M 58 ממינא.

bath und eines nach dem Šabbath, und vergessentlich das nach dem Šabbath zu beschneidende am Šabbath beschnitten[69]hat, ist nach R. Eliêzer ein Sündopfer schuldig und nach R. Jehošuâ frei. Aber auch nach R. Jehošuâ ist er nur deshalb frei, weil er der Ansicht ist, wer bei der Ausübung eines Gebots sich geirrt und das Gebot nicht ausgeübt hat, sei[70]frei, wenn man sich aber mit einer Sache beschäftigt, die kein Gebot ist, ist man auch nach R. Jehošuâ schuldig!? Dieser erwiderte: Lass den Fall von den Kindern, denn da man wegen einer Verwundung [am Šabbath] schuldig ist, auch wenn man Schaden anrichtet[71], so ist man auch schuldig, wenn man bei der Verwundung sich nur beschäftigt. R. Jehuda wandte gegen Šemuél ein: R. Jehuda sagte: Selbst wenn er Feigen zu sammeln beabsichtigt hatte, und Trauben gesammelt hat, Trauben [zu sammeln], und Feigen gesammelt hat, schwarze [zu sammeln], und weisse gesammelt hat, weisse [zu sammeln], und schwarze gesammelt hat, ist er nach R. Eliêzer ein Sündopfer schuldig und nach R. Jehošuâ frei. Auch hierbei beschäftigte er sich ja nur[72]dabei, und R. Jehošuâ befreit nur bei verschiedenen Arten, bei einer Art aber ist er auch nach R. Jehošuâ schuldig!? Dieser erwiderte: Scharfsinniger, lass die Mišnah und folge mir. Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn es dem Sammelnden aus dem Sinn gekommen[73]war. Wenn er

69. Wenn man in der Absicht, eines zu beschneiden, ein andres beschnitten hat; cf. N. 62 mut. mut. 70. Wenn nicht zur Zeit, ist die Beschneidung am Šabbath verboten. 71. Wegen der dabei erfolgten Entweihung des Šabbaths; in diesem Fall wollte er das am Šabbath zu beschneidende Kind beschneiden. 72. Obgleich jede andre schädigende Tätigkeit am Šabbath nicht strafbar ist; vgl. Bd. VI S. 124 Z. 23ff. 73. Da er sie garnicht sammeln wollte. 74. Was er eigentlich wollte.

לשום חתיכה להתוך את התלוש וחתך את המחובר
[36]אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר
פטור[37]דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: [38]רבי יוסי
אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם
אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם[39]אחרי הכי
אמרי ליה הנביה בין השמשות מהו[40]אמר להו דקדקתם
אחרי °ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום[41]ומקצתה
למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם
בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר[42]פטור
הא שמענא ליה דמחייב דתנן °רבי אליעזר אומר האורג
שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף
[43]רבי יוסי אליבא דרבי אליעזר הכי מתני[44]רבי אליעזר
אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג
חייב: אמר רבי יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף
מאשם תלוי: תניא אמר רבי יהודה פוטרו היה רבי
יהושע אף מאשם תלוי שנאמר °כי תחטא [וגו'] ולא ידע
פרט לזה שידע שחטא אמר לו רבי שמעון זהו[45]שמביא
אשם תלוי שנאמר °ועש[ת]ה ולא ידע[46]וזה לא ידע
[47]במה עשה אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל
עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה תא
שמע חטא ולא ידע[47]במה חטא[48]או ספק חטא ספק לא
חטא מביא אשם תלוי מאן שמענא ליה דאמר חטא

den nicht beabsichtigt; wer Gepflücktes zu schneiden beabsichtigt hatte und [am Boden] Haftendes abgeschnitten hat, ist, wie Abajje sagt, schuldig, denn er hatte ja das Schneiden beabsichtigt, und wie Raba sagt, frei, denn er hatte ja das Schneiden des Verbotenen nicht beabsichtigt.

R. JOSE SAGTE: SIE STIMMEN ÜBEREIN &c. Es wird gelehrt: R. Jose sprach zu ihnen: Ihr habt es mit mir genau genommen[63]. — Was hatten sie zu ihm gesagt, dass er zu ihnen sprach: ihr habt es mit mir genau genommen? — Sie hatten zu ihm gesagt: Wie ist es nun, wenn jemand etwas bei Dämmerung hochgehoben[64]hat!? Da sprach er zu ihnen: Ihr habt es mit mir genau genommen. — Sollte er ihnen doch erwidert haben: Das Hochheben ist zum Teil an diesem Tag und zum Teil am folgenden Tag erfolgt[65]!? — Das sagte er ihnen auch: ihr habt es mit mir genau genommen, aber nichts erreicht. — Nach R. Jose[66]ist also R. Eliêzer der Ansicht, man sei wegen der Beendigung der Arbeit frei, und wir wissen ja, dass man nach ihm dieserhalb schuldig ist!? Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer sagt, wer drei Fäden beginnend webt oder einen zum Gewebe einschlägt, sei schuldig. R. Joseph erwiderte: R. Jose lehrt dies nach R. Eliêzer wie folgt: R. Eliêzer sagt, wer drei Fäden beginnend webt oder zwei[67]zum Gewebe einschlägt, sei schuldig.

R. JEHUDA SAGTE: R. JEHOŠUÂ BEFREIT IHN SOGAR VON EINEM SCHWEBE-SCHULDOPFER. Es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: R. Jehošuâ befreit ihn sogar von einem Schwebe-Schuldopfer, denn es heisst:[68]*gesündigt hat & und nicht gewusst hat*, ausgenommen dieser, der gewusst hat, dass er gesündigt hat. R. Šimôn sprach zu ihm: Dieser ist es, der ein Schwebe-Schuldopfer zu bringen hat, denn es heisst:[68]*und getan und nicht gewusst hat*, und dieser weiss nicht, was er getan hat; ist er aber in Zweifel, ob er Talg gegessen hat oder nicht gegessen hat, so geh und frage, ob dieser ein Schwebe-Schuldopfer zu bringen hat oder nicht. — Wie bleibt es damit? — Komm und höre: Wenn er die Sünde begangen hat, aber nicht weiss, welche Sünde er begangen hat, oder er im Zweifel ist, ob er die Sünde begangen hat oder sie nicht begangen hat, so bringe er ein Schwebe-Schuldopfer. Derjenige, welcher sagt, wer eine Sünde begangen hat, aber

M 36 + אביי א' חייב רבא א' פטור || V 37 דכי איכ לחת' דתלוש איכוין || VM 38 א"י לא || M 39 הכי קאמרו || M 40 + ו || M 41 ומקצת הגבהה למחר || M 42 הא שמעינן || P 43 — ר"י || M 44 + לה || M 45 — שמביא || M 46 והלא לא || M 47 כמה || M 48 — או.

63. Seine Worte genau nachgeprüft, um ihn widerlegen zu können. 64. Wenn er an der Grenze zweier Gebiete steht u. schon mit dem Hochheben die Sache in ein andres Gebiet bringt; in diesem Fall erfolgt die Tätigkeit an einem der beiden Tage. 65. Wie jede andre Tätigkeit, die länger dauert, kann auch diese am Wendepunkt beider Tage erfolgen. 66. Nach dessen Erklärung man wegen eines Teils der Arbeit frei ist. 67. Diese sind eine ganze Arbeit, jed. sind beginnend 3 erforderlich, weil 2 nicht halten. 68. Lev. 5,17.

לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב על
מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות שרבי
אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר אמר רבי
יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים
ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות
וליקט שחורות רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע
פוטר תמיהני אם פטר בה רבי יהושע אם כן למה
נאמר אשר חטא בה פרט למתעסק:

גמרא. תניא אמר רבי אליעזר מה נפשך אי
חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל
חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה
חייב אי ביום הכפורים עשה מלאכה חייב אמר לו
רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע
לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה
מיבעי ליה פרט למתעסק מתעסק דמאי אי דחלבים
ועריות חייב שבן נהנה ואי מתעסק בשבת פטור מאי
מעמא מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה
בנין שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר
לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש
והתך את המחובר דאיתמר נתכוון להגביה את התלוש
והתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון

M 25 משו׳ שם | B 26 + א״ר שמעון || M 27 — בה
M 28 אליעזר || M 29 אם || M 30 ואם | B 31 +
32 || דא״ר נחמן אמר שמואל המתעסק בחלבים ועריות חייב
M אלא מתע׳ || 33 (M להגבי׳ את) || M 34 — לאביי
... המחובר | M 35 — פטור ... המחובר.

ZORI SAGTEN: SIE STIMMEN ÜBEREIN, DASS ER SCHULDIG IST, WENN ES SICH UM DEN GLEICHEN NAMEN[56] HANDELT, SIE STREITEN NUR ÜBER DEN FALL, WENN ES ZWEI VERSCHIEDENE NAMEN SIND; NACH R. ELIÊZER IST ER EIN SÜNDOPFER SCHULDIG UND NACH R. JEHOŠUÂ IST ER FREI. R. JEHUDA SAGTE: SELBST WENN ER FEIGEN ZU SAMMELN BEABSICHTIGT HATTE UND TRAUBEN GESAMMELT HAT, TRAUBEN [ZU SAMMELN], UND FEIGEN GESAMMELT HAT, SCHWARZE [ZU SAMMELN], UND WEISSE GESAMMELT HAT, ODER WEISSE [ZU SAMMELN], UND SCHWARZE GESAMMELT HAT, IST ER NACH R. ELIÊZER EIN SÜNDOPFER SCHULDIG UND NACH R. JEHOŠUÂ FREI. ES SOLLTE MICH WUNDERN, WENN R. JEHOŠUÂ IHN IN DIESEM FALL[57] BEFREIT. WORAUF DEUTEN DEMNACH [DIE WORTE][58] *wodurch*[59] *er gesündigt hat*? — AUSGENOMMEN DER FALL, WENN ER SICH DAMIT NUR BESCHÄFTIGT[60].

GEMARA. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sprach: Wie du es nimmst: hat er Talg gegessen, so ist er schuldig, hat er Uebriggebliebenes gegessen, so ist er schuldig; hat er seiner menstruirenden Frau beigewohnt, so ist er schuldig, hat er seiner Schwester beigewohnt, so ist er schuldig; hat er die Arbeit am Šabbath verrichtet, so ist er schuldig, hat er die Arbeit am Versöhnungstag verrichtet, so ist er schuldig. R. Jehošuâ erwiderte ihm: Es heisst: *wodurch er gesündigt hat*, nur wenn er sich bewusst wird, wodurch er gesündigt hat. — Wofür verwendet R. Eliêzer [das Wort] *wodurch*? — Er verwendet es, den Fall auszuschliessen, wenn er sich damit nur beschäftigt. — Wobei beschäftigt: wenn beim Fall vom Talg[61] und vom Inzest[62], so ist er ja schuldig, weil er einen Genuss hatte!? — Vielmehr, beschäftigt bei [der Arbeitsverrichtung] am Šabbath; er ist frei, denn die Gesetzlehre hat nur die bezweckte Arbeit verboten. Nach Raba in dem Fall, wenn er Gepflücktes zu schneiden beabsichtigt hatte, und [am Boden] Haftendes abgeschnitten hat, und nach Abajje in dem Fall, wenn er Gepflücktes hochzuheben beabsichtigt hatte, und [am Boden] Haftendes abgeschnitten hat. Es wurde nämlich gelehrt: Wer Gepflücktes hochzuheben beabsichtigt hatte und [am Boden] Haftendes abgeschnitten hat, ist frei, denn er hatte ja das Schnei-

56. Wenn die erlaubte u. die verbotene Sache, hinsichtl. welcher der Zweifel besteht, den gleichen Namen haben. 57. Wo er doch eine verbotene Handlung ausüben wollte. 58. Lev. 4,23. 59. Was darauf deutet, dass er die betreffende Arbeit beabsichtigt haben muss. 60. Gedankenlos, ohne irgend eine Leistung bezwecken zu wollen. 61. Wenn er etwas andres essen wollte u. im Gedanken absichtslos den Talg gegessen hat; versehentlich dagegen heisst es, wenn er das betreffende Stück essen wollte, jedoch nicht wusste, dass es Talg ist. 62. Wenn er der ihm verbotenen Person überhaupt nicht beiwohnen wollte, wenn beispielsweise diese ohne sein Wissen den Platz seiner Frau eingenommen hatte; versehentlich dagegen heisst es, wenn er der betreffenden Person beiwohnen wollte, jedoch geglaubt hatte, es sei seine Frau.

התורה כולה לא מאי טעמא הכא נבי טומאה כתיב
ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק 5,2
חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב או הודע אליו 4,28
חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לריש
לקיש קשיא אדמוקים לה כרבי ישמעאל לוקמה כרבי
הא קא משמע לן דרבי ישמעאל נמי לא בעי ידיעה
בתחלה הא מתניתין היא דתנן רבי ישמעאל אומר
ונעלם ממנו שני פעמים לחייב על העלם טומאה ועל
העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית
ליה מנמרא אית ליה קמשמע לן:

לב ונותר לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה 2,21
מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שנג
באחת מהן ואינו יודע באיזו מהן שגג שבת ויום
הכפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע
באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע
פוטר אמר רבי יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין
השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת עשה היום
ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה
בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביום
הכפורים עשה או על העושה ואינו יודע מעין איזו
מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע
פוטר אמר רבי יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף
מאשם תלוי: רבי שמעון ורבי שמעון שזורי אומרים iij

und zwar aus dem Grund, weil es hierbei, bei der Unreinheit, heisst:[48] *und es ihm entfällt und er unrein ist*, die Schrift hat ihn verpflichtet auch bei einem zweifelhaften Bewusstwerden, von der ganzen Gesetzlehre aber heisst es:[49] *und er sich seiner Sünde bewusst wird*, nur wenn er sich bewusst wird, ist er schuldig. Gegen Reš-Laqiš aber ist ja einzuwenden: weshalb addizirt er sie[50] R. Jišmâél, er sollte sie doch Rabbi addiziren!? — Er lehrt uns folgendes: auch nach R. Jišmâél ist vorher kein Bewusstwerden erforderlich. — Dies lehrt ja bereits eine Mišnah, denn es wird gelehrt: R. Jišmâél sagte: Es heisst zweimal *und es ihm entfällt*, dass er nämlich schuldig ist sowol beim Entfallen der Unreinheit als auch beim Entfallen des Heiligtums[51]!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, er habe dafür[52] keine Andeutung in der Schrift, wol aber eine überlieferte Lehre, so lehrt er uns.

WENN TALG UND UEBRIGGEBLIEBENES[53] VOR IHM WAREN UND ER EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, WENN SEINE MENSTRUIERENDE FRAU UND SEINE SCHWESTER MIT IHM IM HAUS WAREN UND ER SICH AN EINE VON IHNEN VERIRRT HAT UND NICHT WEISS, AN WELCHE VON IHNEN ER SICH VERIRRT HAT, WENN ER BEI DÄMMERUNG ZWISCHEN ŠABBATH UND VERSÖHNUNGSTAG[54] EINE ARBEIT VERRICHTET HAT UND NICHT WEISS, AN WELCHEM VON IHNEN ER VERRICHTET HAT, SO IST ER NACH R. ELIÊZER EIN SÜNDOPFER SCHULDIG UND NACH R. JEHOŠUÂ FREI. R. JOSE SPRACH: SIE STIMMEN ÜBEREIN, DASS ER FREI IST, WENN ER ARBEIT BEI DÄMMERUNG VERRICHTET HAT, DENN ICH SAGE, ER HABE EINEN TEIL [DER ARBEIT] AN DIESEM TAG UND EINEN TEIL AM FOLGENDEN TAG VERRICHTET, SIE STREITEN NUR ÜBER DEN FALL, WENN ER DIE ARBEIT IN DER MITTE DES TAGES VERRICHTET HAT UND NICHT WEISS, OB ER SIE AM ŠABBATH VERRICHTET HAT ODER ER SIE AM VERSÖHNUNGSTAG VERRICHTET HAT, ODER WENN ER EINE ARBEIT VERRICHTET HAT UND NICHT WEISS, WELCHE ART VON ARBEIT[55] ER VERRICHTET HAT; NACH R. ELIÊZER IST ER EIN SÜNDOPFER SCHULDIG UND NACH R. JEHOŠUÂ IST ER FREI. R. JEHUDA SAGTE: R. JEHOŠUÂ BEFREIT IHN SOGAR VON EINEM SCHWEBE-SCHULDOPFER. R. ŠIMÔN UND R. ŠIMÔN ŠE-

M 12 תנא || M 13 — היא || M 14 + ונעלם ממנו.
B שתי || P 15 איתי. M יליף (!) || P 16 לית 17
M — עמו || BP 18 באיזה || M 19 + לפניו 20
MP באיזו || M 21 + מלאכי || M 22 אי M 23
— איזו || M 24 שזורי אומ׳.

48. Lev. 5,2. 49. Ib. 4,28. 50. Die obige Lehre von den 2 Stegen. 51. Wenn er zwar gewusst hat, dass er unrein ist, nicht aber, dass er das Heiligtum betritt. 52. Für die Erforderlichkeit des Bewusstwerdens. 53. Vom Opferfleisch, nach Ablauf der Essensfrist. 54. Wenn der Versöhnungstag auf einen Freitag od. einen Sonntag fällt, so ist er vom Šabbath nur in der Dämmerstunde, am Wendepunkt der beiden Tage, getrennt. In all diesen Fällen hat er sicher eine Sünde begangen, jed. versehentlich, denn er glaubte, Erlaubtes vor sich zu haben. 55. Von den 39 Hauptarbeiten; vgl. S. 528 N. 122.

besonders ein Schwebe-Schuldopfer bringen. — Erklärlich ist es nach R. Johanan, dass er sich hinsichtlich des Schuldopfers auf das Sündopfer bezieht, nach Reš-Laqiš aber[41] sollte er sich doch hinsichtlich des Sündopfers auf das Schuldopfer beziehen!? — Dies ist ein Einwand. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen, in dem R. Johanan sich mit sich selbst befindet, und auf einen Widerspruch, in dem Reš-Laqiš sich mit sich selbst befindet. Es wird gelehrt: Wenn von zwei Stegen einer unrein und einer rein ist, und er einen gegangen und [in den Tempel] nicht eingetreten ist, und darauf den andren gegangen und eingetreten ist, so ist er schuldig; wenn er einen gegangen und eingetreten ist, so ist er frei; wenn er den andren gegangen und eingetreten ist, so ist er schuldig; wenn er den ersten gegangen und eingetreten ist, und darauf besprengt wurde und wiederum besprengt[42] wurde und untergetaucht[43] ist, dann den andren gegangen und eingetreten ist, so ist er schuldig, und nach R. Šimôn in diesem Fall frei. R. Šimôn b. Jehuda sagt, nach R. Šimôn sei er in allen Fällen frei[44]. — Auch im ersten[45]? Raba erwiderte: Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er zuerst den einen gegangen ist, und als er den andren ging, vergessen hatte, dass er den ersten gegangen ist. Ihr Streit besteht in folgendem: der erste Autor ist der Ansicht, ein Teil des Bewusstwerdens gleiche dem ganzen Bewusstwerden, und R. Šimôn ist der Ansicht, ein Teil des Bewusstwerdens gleiche nicht dem ganzen Bewusstwerden.

Der Meister sagte: Wenn er den ersten gegangen und eingetreten ist, und darauf besprengt wurde und untergetaucht ist, dann den andren gegangen und eingetreten ist, so ist er schuldig. Weshalb ist er schuldig, ihm fehlt ja das Bewusstwerden[46]!? Reš-Laqiš erwiderte: Hier ist die Ansicht R. Jišmâéls vertreten, nach dem das Bewusstwerden vorher nicht erforderlich ist. R. Johanan erwiderte: Du kannst auch sagen, die der Rabbanan, denn hierbei[47] haben sie das zweifelhafte Bewusstwerden dem sicheren Bewusstwerden gleichgestellt. Er glaubte, sie stellten hierbei gleich, und dies gelte auch in der ganzen Gesetzlehre. Somit befindet sich ja R. Johanan mit sich selbst in einem Widerspruch, und ebenso befindet sich Reš-Laqiš mit sich selbst in einem Widerspruch!? Allerdings ist der Widerspruch, in dem R. Johanan sich mit sich selbst befindet, zu erklären, denn sie haben nur hier gleichgestellt, nicht aber in der ganzen Gesetzlehre,

על כל אחת ואחת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקא תלי
לאשם בחטאת אלא לריש לקיש הטאת באשם מבעיא
ליה קשיא ורמי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן ורמי דריש
לקיש אדריש לקיש דתניא שני שבילין אחד טמא
ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנם חייב
הלך בראשון ונכנס פטור בשני ונכנם חייב הלך בראשון
ונכנס והזה ושנה ושבל והלך בשני ונכנס חייב רבי
שמעון פיטר בזו רבי שמעון בן יהודה פיטר בכולן
משום רבי שמעון ואפילו בקמייתא אמר רבא הכא
במאי עסקינן כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכי בשני
שכח שהלך בראשון ובהא פליגי תנא קמא סבר מקצת
ידיעה בידיעה דמיא ורבי שמעון סבר מקצת ידיעה
לאו בידיעה דמיא: אמר מר הלך בראשון ונכנס והזה
ושבל והלך בשני ונכנס חייב אמאי חייב הא לא הוי
ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא
דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא
רבנן כאן עשו ספק ידיעה בידיעה סלקא דעתך כאן
עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן
אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא
דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא כאן עשו אבל בכל

M 97 + ליה | M 98 מיבעי | M 99 והילך ושנה
M 1 — חייב | P 2 ישמע' | M 3 רבה | M 4 נזכר
M 5 + ד | M 6 . ו — | P 7 — ונכנס | M 8 + ישנה. (P ושכח) | M 9 והא לא הויא | M 10 — ידיעה
P + M 11

Fällen frei". — Auch im ersten[45]? Raba erwiderte: Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er zuerst den einen gegangen ist, und als er den andren ging, vergessen hatte, dass er den ersten gegangen ist. Ihr Streit besteht in folgendem: der erste Autor ist der Ansicht, ein Teil des Bewusstwerdens gleiche dem ganzen Bewusstwerden, und R. Šimôn ist der Ansicht, ein Teil des Bewusstwerdens gleiche nicht dem ganzen Bewusstwerden.

Der Meister sagte: Wenn er den ersten gegangen und eingetreten ist, und darauf besprengt wurde und untergetaucht ist, dann den andren gegangen und eingetreten ist, so ist er schuldig. Weshalb ist er schuldig, ihm fehlt ja das Bewusstwerden[46]!? Reš-Laqiš erwiderte: Hier ist die Ansicht R. Jišmâéls vertreten, nach dem das Bewusstwerden vorher nicht erforderlich ist. R. Johanan erwiderte: Du kannst auch sagen, die der Rabbanan, denn hierbei[47] haben sie das zweifelhafte Bewusstwerden dem sicheren Bewusstwerden gleichgestellt. Er glaubte, sie stellten hierbei gleich, und dies gelte auch in der ganzen Gesetzlehre. Somit befindet sich ja R. Johanan mit sich selbst in einem Widerspruch, und ebenso befindet sich Reš-Laqiš mit sich selbst in einem Widerspruch!? Allerdings ist der Widerspruch, in dem R. Johanan sich mit sich selbst befindet, zu erklären, denn sie haben nur hier gleichgestellt, nicht aber in der ganzen Gesetzlehre,

41. Nach dem statt der Schwebe-Schuldopfer wegen des letzten Bewusstwerdens Sündopfer darzubringen sind. 42. Am 3. u. am 7. Tag der Unreinheit. 43. Reinheit erlangt hat. 44. Es sind 2 von einander getrennte zweifelhafte Verunreinigungen. 45. Wenn er beide ging ohne inzwischen Reinheit erlangt zu haben, war er ja entschieden unrein. 46. Beide Male war die Verunreinigung zweifelhaft. 47. Wo ein Steg sicher unrein ist, nur ist es zweifelhaft, welchen er gegangen ist; über die Unreinheit selber besteht also kein Zweifel.

°הרי שבא לידו ספק[83]עבירה ביום הכפורים אפילו עם
חשיכה פטור שכל היום מכפר מתיב רב אידי בר אבין
°אבל ושתה בהעלם 'אחד אינו חייב אלא[84]חטאת אחת
והא בין אכילה לשתייה אי אפשר דלא הוה שהות
ביום[85]וכפר ליה°דיום הכפורים במקום אשם תלוי[87]קאי
וקתני אינו חייב אלא[84]חטאת אחת ואי סלקא דעתך
ידיעות ספק מחלקות לחטאות ליחייב שתי חטאות
אמרי כי [88]אמר רבי זירא לרבי[89]הא רבנן היא והא
מדסיפא רבי היא דקתני °שתה ציר או מוריים פטור
הא חומין חייב ומני רבי היא דתניא חומין אין משיב
את הנפש רבי אומר אומר אני חומין משיב את הנפש
ומדסיפא רבי רישא נמי רבי אמרי[90]סיפא רבי רישא
רבנן[91]מתיב רבא אכל היום אכל למחר נהנה היום
נהנה למחר אכל היום נהנה למחר[92]נהנה היום אכל
למחר°ואפילו מכאן ועד שלש שנים מנין שהן מצטרפין
זה עם זה תלמוד לומר °תמעל מעל ריבה ואמאי הא
כיפר עליה יום הכפורים[93]אמרי כי מכפר יום הכפורים
על איסורא על ממונא לא מכפר ואיבעית אימא כי
מכפר יום הכפורים על כוליה שיעורא על פלגא
דשיעורא לא מכפר: °וכן אמר ריש לקיש[94]כאן שנה
רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות[95]רבי יוחנן אמר
אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קא תני
כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא[96]על כל אחת
ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי

תניתה הרי || M 83 — עבירה ביוה״ך || M 84 — חטאת || B 85 + דמתידע ליה || M 86 ויום || M 87 הוא || M 88 רב׳ || B 91 איתיביה || M 92 — נהנה ... למחר || M 93 M + ק || M 89 רב׳ היכא (!) והא || M 90 רישא ר׳ וסיפא M ר׳ או׳ כי || P 94 — כש״ר || P 95 ארי׳. M — רבי... לחטאות || M 96 + חטאת.

am Versöhnungstag zu einer zweifelhaften Sünde gekommen ist, selbst bei Dunkelheit, ist frei, denn der ganze Tag sühnt. R. Idi b. Abin wandte ein: Wer bei einem Entfallen gegessen und getrunken hat, ist nur ein Sündopfer schuldig. Es ist ja nicht möglich, dass zwischen dem Essen und dem Trinken nicht etwas Zeit[33] vom Tag verbleibt, die ihm sühnt, da doch der Versöhnungstag anstelle des Schwebe-Schuldopfers tritt, und er lehrt, er sei nur ein Sündopfer schuldig. Wenn man nun sagen wollte, das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] gelte als Teilung hinsichtlich der Sündopfer, sollte er doch zwei Sündopfer schuldig sein!? — Ich will dir sagen, R. Zera sagte es nach Rabbi, diese Lehre aber ist nach den Rabbanan. — Der Schlußsatz vertritt ja aber die Ansicht Rabbis, denn dieser lehrt, dass, wenn er Tunke oder Salzbrühe getrunken hat, er frei sei, wonach er schuldig ist, wenn Essig, also nach Rabbi, denn es wird gelehrt: Essig gilt nicht als Labung[34]; Rabbi sagt, ich sage, Essig gelte als Labung. Wenn nun der Schlußsatz nach Rabbi lehrt, so lehrt ja auch der Anfangsatz nach Rabbi!? — Ich will dir sagen, der Schlußsatz nach Rabbi und der Anfangsatz nach den Rabbanan. Raba wandte ein: Woher, dass, wenn er heute gegessen und morgen gegessen hat, heute genossen[35] und morgen genossen hat, heute gegessen und morgen genossen hat, heute genossen und morgen gegessen[36] hat, selbst (von jetzt) nach drei Jahren, sie[37] miteinander vereinigt werden? — es heisst:[38] *eine Veruntreuung veruntreut*, einschliessend. Wieso denn, der Versöhnungstag hat es ja gesühnt!? — Ich will dir sagen, der Versöhnungstag sühnt nur verbotene Handlungen, Geldsachen[39] aber sühnt er nicht. Wenn du aber willst, sage ich: der Versöhnungstag sühnt nur ein volles Quantum, ein halbes Quantum aber sühnt er nicht[40].

Desgleichen sagte auch Reš-Laqiš: Hier lehrte Rabbi, dass auch das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] als Teilung hinsichtlich der Sündopfer gilt. R. Johanan aber sagte: Das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] gilt nicht als Teilung hinsichtlich der Sündopfer, vielmehr lehrt er folgendes: wie man, wenn es das Bewusstwerden einer sichern [Sünde] ist, wegen jedes besonders [ein Sündopfer] bringen muss, ebenso muss man, wenn es das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] ist, wegen jedes

33. Während welcher er sich bewusst wird. 34. Um wegen des Genusses am Versöhnungstag schuldig zu sein. 35. Was keine richtige Speise ist. 36. Von Geheiligtem. 37. Die einzelnen Quantitäten, wenn sie zu gering sind. 38. Lev. 5,15. 39. Vergehen solche betreffend, wie dies bei der Veruntreuung am Geheiligten der Fall ist. 40. Weil noch gar keine Sünde vorliegt.

אחד שנאמר על שגגתו אשר שגג אפילו על שגגות
הרבה אינו חייב אלא אחת אמר רבי זירא באן שנה
רבי ידיעות כפק מחלקות להטאות רבא אמר אין ידיעות
כפק מחלקות להטאות אלא הכי קא תני כשם שאם
היתה לו ידיעה ודאי מביא הטאת על כל אחת ואחת
כך אם היתה לו ידיעת כפק מביא אשם תלוי על כל
אחת ואחת אמר ליה אביי ואת לא תסברא דידיעות
כפק מחלקות להטאות דאי כלקא דעתך ידיעית אין
מחלקות להטאות והטאת אחת מביא אמאי מביא
אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא כללו של דבר
כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אמר ליה רבא
בר הנן לאביי ולדידך דאמרת ידיעות כפק מחלקות
להטאות אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יום הכפורים
וכזית חלב אחר יום הכפורים ויום הכפורים במקום
אשם תלוי קאי הכי נמי דמביא שתי חטאות הא
בהעלם אחד אבלינון אמר ליה אביי ומאן לימא לן
דיום הכפורים מכפר על דלא מתידע ליה דלמא והוא
דמתידע ליה אמר ליה רבא הודע ולא הודע תנן איכא
דאמרי אמר ליה רבא בר הנן לאביי מה אילו אכל
כזית חלב שחרית ביום הכפורים וכזית חלב במנחה
ביום הכפורים הכי נמי דמיחייב שתי הטאות אמר
ליה אביי ומאן לימא לן דיום הכפורים כל שעתא מכפר
דילמא כוליה יומא מאורתא אמר ליה תרדא תניא

+ M 71 | כך P 70 | ואחת ... כך ... אמר — M 69
לרבי ואת לא תסברא א״ר זירא כאן שנה ר׳ ידיעות כפק מחלקות
להטאות הרבה אלא הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי
מביא חטאת על אחת ואחת א״ל אביי לרבא | M 72 ידיעה
76 והא כללו | M 75 ו + P 74 | ספק + V 73
M רבה | M 77 ל + | M 78 מכתברא + P 79
אבא. M רבה || M 80 — ש״ח || M 81 ושעתא מכפר
ודילמ׳ הוא דאיכא כולי || B 82 + רבה ב״ב חנא. M רבא

Schuldopfer zu bringen, denn es heisst:[30] *wegen seines Fehlens, das er gefehlt hat*, auch wegen vieler Verfehlungen ist man nur einmal schuldig. R. Zera sagte: Hier lehrt Rabbi, dass auch das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde]"als Teilung gilt hinsichtlich des Sündopfers. Raba aber sagte: Das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] gilt nicht als Teilung hinsichtlich des Sündopfers, vielmehr lehrt er folgendes: wie man, wenn es das Bewusstwerden einer sichern [Sünde] ist, wegen jedes besonders ein Sündopfer bringen muss, ebenso muss man, wenn es das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] ist, wegen jedes besonders ein Schwebe-Schuldopfer bringen. Abajje sprach zu ihm: Bist du etwa nicht der Ansicht, dass das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] als Teilung gilt hinsichtlich der Sündopfer!? Wieso ist, wenn man sagen wollte, das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] gelte nicht als Teilung hinsichtlich der Sündopfer, vielmehr sei nur ein Sündopfer zu bringen, wegen jedes besonders ein Schwebe-Schuldopfer zu bringen, es wird ja gelehrt, die Regel sei, was hinsichtlich der Sündopfer als Teilung gilt, gelte als Teilung auch hinsichtlich der Schuldopfer!? Raba b. Ḥanan sprach zu Abajje: Nach deiner Ansicht, das Bewusstwerden einer zweifelhaften [Sünde] gelte als Teilung hinsichtlich der Sündopfer, müsste ja, wer eine Olive Talg vor dem Versöhnungstag und eine Olive Talg nach dem Versöhnungstag gegessen hat, da doch der Versöhnungstag anstelle des Schwebe-Schuldopfers tritt, ebenfalls zwei Sündopfer darbringen; er hat sie ja bei einem Entfallen gegessen!? Abajje erwiderte ihm: Wer sagt uns, dass der Versöhnungstag auch das sühnt, dessen man sich nicht bewusst wird, vielleicht nur das, dessen man sich bewusst wird. Raba entgegnete: Wir haben gelernt: ob er sich bewusst wird oder sich nicht bewusst[32] wird. Manche lesen: Raba b. Ḥanan sprach zu Abajje: Ist etwa, wer eine Olive Talg am Versöhnungstag morgens gegessen hat und eine Olive Talg (am Versöhnungstag) abends gegessen hat, ebenfalls zwei Sündopfer schuldig!? Abajje erwiderte ihm: Wer sagt uns, dass jede Stunde des Versöhnungstags sühne, vielleicht nur der ganze Tag vom Abend an. [Raba] entgegnete: Gedankenloser, es wird gelehrt: wer

30. Lev. 5,18. 31. R. spricht von dem Fall, wenn beim Bewusstwerden zwischen dem einen u. dem andren Mal über das, was er gegessen hat, noch ein Zweifel bestand, aber beim letzten Bewusstwerden sich herausstellt, dass es tatsächlich Talg war. Obgleich das Bewusstwerden zwischendurch eine zweifelhafte Sünde betrifft, so hat er wegen dieser trotzdem ein Sündopfer zu bringen, weil später die Sünde festgestellt worden ist. 32. Sühnt der Versöhnungstag; vgl. Bd. VII S. 615 Z. 8ff.

למחלוקת רבי אליעזר וחכמים לרבי אליעזר מאי איריא
כי אכלה אפילו לא אכלה נמי[5]דהתנן[47]רבי אליעזר
אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום אמר רב אשי
רבי[22]אליעזר[53]אליבא דבבא בן בוטא[54]דתנן אלא אומרים
לו המתן עד שתכנס לבית ספק: תנו רבנן[55]היו לפניו
שתי התיכות אחת של שומן ואחת של חלב[14]בא ישראל
ואכל את הראשונה[14]בא נוי ואכל את השניה[50]חייב ובן
בלב ובן עורב בא נוי ואכל את הראשונה בא ישראל
ואכל את השניה פטור ורבי מחייב אכל את הראשונה
בשוגג[57]והשניה במזיד חייב הראשונה במזיד[58]והשניה
בשוגג פטור ורבי מחייב אכל שתיהן במזיד פטור
מכלום[59]שתיהן בשוגג שניהן חייבין[14]השני לא מן הדין
אלא שאם[60]אתה אומר פטור קבעת את הראשונה
בהטאת ומנו אי רבי מן הדין ומן הדין הוא[14]אי רבנן
משום דלא נקבע ראשון בהטאת נימא ליה לשני אייתי
חולין לעזרה אמר רב אשי רבי[22]אליעזר היא דאמר
מתנדב[61]אדם אשם תלוי בכל יום[62]הילכך אמרינן ליה
אייתי אשם תלוי ואתני אי אכל ראשון שומן הוא אכל
חלב ליהוי כפרה ואי לא ליהוי[63]נדבה: תנו רבנן אכל
ספק חלב ונודע[64]לו ספק חלב ונודע לו רבי אומר אומר
אני כשם[65]שמביא חטאת על כל[66]אחת ואחת כך מביא
אשם תלוי על כל[66]אחת ואחת רבי יוסי ברבי יהודה ורבי
אלעזר[67]ב״רבי שמעון אומרים[68]אין מביא אלא אשם תלוי

52 M דתנן || 53 M — אליבא || 54 M היא א׳ או׳ לו
המ׳ עד שיכ׳ || 55 M — היו לפניו || 56 M — חייב...
השניה || 57 M — והשניה ... במזיד || 58 M ואת השניה
M 62 || אדם — M 61 || (אי + M) 60 || שנים M 59
הואיל וכי אמר׳ || 63 M כפרת || 64 M — לו || 65 M שהוא
מביא || 66 M אחד ואחד || 67 BP ורבי || 68 M אינו.

mit den Weisen. — Nach R. Eliêzer braucht er es ja nicht gegessen zu haben, dies gilt ja nach ihm, auch wenn er es nicht gegessen hat, denn es wird gelehrt, R. Eliêzer sagt, man dürfe jeden Tag ein Schwebe-Schuldopfer freiwillig spenden!? R. Aši erwiderte: R. Eliêzer lehrt es nach Baba b. Buṭa, denn es wird gelehrt, man spreche zu ihm[23]: warte, bis du zu einem Zweifel[24]kommst.

Die Rabbanan lehrten: Wenn vor ihm zwei Stücke waren, eines Fett und eines Talg, und ein Jisraélit gekommen ist und das eine gegessen hat, und darauf ein Nichtjude gekommen ist und das andre Stück gegessen hat, so ist er[25]schuldig; ebenso ein Hund und ebenso ein Rabe. Wenn ein Nichtjude gekommen ist und das eine gegessen hat und darauf der Jisraélit gekommen ist und das andre gegessen hat, so ist er frei und nach Rabbi schuldig. Hat er das eine versehentlich und das andre vorsätzlich gegessen, so ist er schuldig; wenn das eine vorsätzlich und das andre versehentlich, so ist er frei und nach Rabbi schuldig. Hat er beide vorsätzlich gegessen, so ist er gänzlich frei. Wenn zwei versehentlich, so sind beide schuldig[26], und zwar der andre nicht von Rechts wegen, sondern deshalb, weil, wenn du sagen wolltest, er sei frei, so würdest du den ersten für ein Sündopfer festlegen[27]. Nach wem, wenn nach Rabbi, so hat es ja von Rechts wegen und des Rechtes wegen zu erfolgen, und wenn nach den Rabbanan, wieso sollte man, damit der erste nicht für ein Sündopfer festgelegt werde, zum zweiten sagen, dass er Profanes in den Tempelhof[28]bringe!? R. Aši erwiderte: Hier ist R. Eliêzer vertreten, welcher sagt, man dürfe jeden Tag ein Schwebe-Schuldopfer freiwillig spenden. Man sagte daher zu ihm: bring ein Schwebe-Schuldopfer und triff folgende Vereinbarung: hat der erste das Fett gegessen, so habe ich den Talg gegessen, und [das Opfer] sei zur Sühne, wenn aber nicht, so sei es eine freiwillige Spende.

Die Rabbanan lehrten: Ueber den Fall, wenn jemand zweifelhaften Talg gegessen hat und sich dessen bewusst geworden ist, zweifelhaften Talg gegessen hat und sich dessen bewusst geworden ist, sagte Rabbi: Ich sage, wie man[29]wegen jedes besonders ein Sündopfer bringen muss, ebenso muss man wegen jedes besonders ein Schwebe-Schuldopfer bringen. R. Jose b. R. Jehuda und R. Eleâzar b. R. Šimôn sagen, es sei nur ein Schwebe-

sodann ist es kein Opfer, sondern eine profane Schlachtung. 23. Der ein Schwebe-Schuldopfer freiwillig spenden will; weit. fol. 25a. 24. Ueber eine begangene Sünde. 25. Da es beim Essen 2 Stücke waren. 26. Ein Schuldopfer. 27. Ist der 2. frei, so muss vorausgesetzt werden, dass der 1. das Verbotene gegessen hat. 28. Da er gar keine Sünde begangen hat. 29. Wenn es sich nicht um einen Zweifel handelt.

Stücke vor ihm waren, eines Talg und er eines Fett, und er eines von ihnen gegessen hat und nicht weiss, welches von ihnen er gegessen hat, so ist er schuldig; wenn ein Stück, von dem es zweifelhaft ist, ob es Talg oder Fett war, und er es gegessen hat, so ist er frei. R. Nahman sprach: Folgendes ist der Grund Rabhs. Er ist der Ansicht, bei zwei Stücken ist das Verbot festgestellt[16], bei einem Stück ist das Verbot nicht festgestellt. — Welchen Unterschied gibt es zwischen [der Erklärung], das Verbot sei festgestellt, und [der Erklärung], das Verbot sei nicht herauszufinden? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn zwei Stücke vor ihm waren, eines Talg und eines Fett, und ein Nichtjude gekommen ist und das eine gegessen hat, und darauf ein Jisraélit gekommen ist und das andre gegessen hat; nach Raba war zur Zeit, wo der Jisraélit es gegessen hat, [die Mehrzahl] *Gebote* nicht anwendbar[17], nach R. Zera liess sich das Verbotene nicht herausfinden[18], und nach R. Nahman ist das Verbotene festgestellt[19]. Raba wandte gegen R. Nahman ein: R. Eliêzer sagte: Wegen des Talgs von einem Koj ist man ein Schwebe-Schuldopfer schuldig!? — Nach R. Eliêzer braucht das Verbot nicht festgestellt zu sein. Er wandte ferner gegen ihn ein: Ist es zweifelhaft, ob [das Kind] ein neunmonatliches vom ersten [Mann] oder ein siebenmonatliches vom zweiten ist, so muss er sie entfernen und das Kind ist legitim; sie sind aber ein Schwebe-Schuldopfer schuldig!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten. Er wandte ferner gegen ihn ein: Findet es sich auf seinem, so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig; findet es sich auf ihrem unmittelbar nach [der Beiwohnung], so sind sie unrein, und sie sind ein Sündopfer schuldig; findet es sich auf ihrem nach einer Zeit, so sind sie des Zweifels wegen unrein und von einem Opfer frei. Und hierzu wird gelehrt: Jedoch sind sie ein Schwebe-Schuldopfer schuldig[20]!? Da schwieg er. Nachdem jener hinausgegangen war, sprach er: Wieso erwiderte ich ihm nicht, hier sei R. Meír vertreten, nach dem eine Feststellung des Verbotes nicht erforderlich ist? Es wird nämlich gelehrt: Wer ein Schwebe-Schuldopfer ausserhalb[21] geschlachtet hat, ist nach R. Meír schuldig und nach den Weisen frei[22]. — Wozu denn, er sollte ihm doch erwidert haben, da sei die Ansicht R. Eliêzers vertreten!? — Er lehrt uns folgendes, dass nämlich R. Meír die Ansicht R. Eliêzers vertritt.

Rabba b. Abuha sagte im Namen Rabhs: Wenn jemand ein Stück gegessen hat, von dem es zweifelhaft ist, ob es Talg oder Fett war, so kommen wir zum Streit R. Eliêzers

"אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל חייב התיכה כפק של חלב כפק של שומן ואכלה פטור אמר רב נחמן מאי טעמא דרב קכבר שתי התיכות" איקבע איסורא חתיכה אחת לא קבעה איסורא מאי איכא בין איקבע איסורא"לשאי אפשר לברר איסוריה איכא ביניהו בגין שהיו לפניו שתי התיכות אחת של חלב ואחת של שומן ובא גוי ואכל את הראשונה ובא ישראל ואכל את השניה לרבא ליכא מצוות"בעידנא דאכל ישראל לרבי זירא אי אפשר לברר"איסוריה"לרב נחמן איקבע איסורא איתיביה רבא לרב נחמן" רבי אליעזר אומר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי רבי "אליעזר לא בעי קביעותא לאיסורא איתיביה"כפק בן תשעה לראשון"או בן שבעה לאחרון יוציא והולד בשר וחייבין באשם תלוי הא מני רבי"אליעזר היא איתיביה נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה"אתיום טמאין וחייבין בקרבן"נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מכפק ופטורין מן הקרבן ותני עלה וחייבין באשם תלוי אישתיק לבתר דנפק אמר מאי טעמא לא אמרי ליה דהא מני רבי מאיר היא דלא בעי קביעותא לאיסורא דתניא השוחט אשם תלוי בחוץ רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין ואמאי ליימא ליה דרבי"אליעזר היא הא קא משמע לן דרבי מאיר בשיטת רבי"אליעזר קאי: "אמר רבה בר אבוה"אמר רב התיכה כפק של חלב כפק של שומן ואכלה באנו

M 43 — א״ר (והוגה אר״ן א״ר) | M 44 קבע || M 45 לאי | M 46 + ד || M 47 — ראיא | M 48 — כפק | 49 M — או || M 50 + ואיר נחמן || M 51 — א״ר חתיכה.

hierbei ist das Verbot nicht herauszufinden. 17. Von vornherein. 18. Dann war es nur ein Stück. 19. Eines war bestimmt verboten. 20. Hierbei ist das Verbot nicht festgestellt. 21. Des Tempelhofs. 22. Weil das Verbot nicht festgestellt ist; möglicherweise hat der Schlachtende die Sünde nicht begangen,

שבעה לאחרון יוציא והולד כשר[35]וחייבין באשם תלוי
18a 14c הא מני רבי[22]אליעזר היא איתיביה °נמצא על שלו
טמאין וחייבין[20]בקרבן על שלה אתיום טמאין וחייבין
בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין
14c מן הקרבן ותני עלה[27]°חייבין משום אשם תלוי הא
מני רבי[22]אליעזר היא: אמר רבי[28]חייא אמר רב היו
לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן
ואבל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אבל חייב החיבה
[29]ספק של שומן ספק של חלב ואבלה פטור אמר רבי
זירא מאי טעמא דרב קא סבר שתי חתיכות אפשר
לברר[30]איסורו[31]חתיכה אחת אי אפשר לברר איסורו
מאי איכא בין טעמא[32]דרבא לטעמא דרבי זירא איכא
בינייהו[33]בזית ומחצה[34]לרבא ליכא מצוות ופטור לרבי
זירא אפשר לברר[30]איסורו איתיביה רבי ירמיה לרבי
זירא רבי[22]אליעזר אומר כוי חייבין[35]על חלבו אשם תלוי
אמר[35]ליה רבי[22]אליעזר סבר לא בעינן לברר[30]איסורו
18a °איתיביה ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון
יוציא והולד כשר[37]וחייב באשם תלוי הא מני רבי
[22]אליעזר היא איתיביה נמצא[38]על שלה[30]אתיום[40]טמאין
וחייבין בקרבן[41]נמצא על שלה לאחר זמן[40]טמאין מספק
[42]ופטורין מן הקרבן ותני עלה וחייבין באשם תלוי הא
מני רבי[22]אליעזר היא: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה

ein neunmonatliches vom ersten [Mann] oder ein siebenmonatliches vom zweiten ist, so muss er sie entfernen und das Kind ist legitim; sie sind aber ein Schwebe-Schuldopfer schuldig[10]!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten. Er wandte ferner gegen ihn ein: Findet es[11]sich auf seinem[12], so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig; wenn auf ihrem unmittelbar nach [der Beiwohnung], so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig; wenn auf ihrem nach einer Zeit, so sind sie des Zweifels wegen unrein und von einem Opfer frei. Und hierzu wird gelehrt: Jedoch sind sie ein Schwebe-Schuldopfer schuldig!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten.

R. Ḥija sagte im Namen Rabhs: Wenn zwei Stücke vor ihm waren, eines Talg und eines Fett, und er eines von ihnen gegessen hat und nicht weiss, welches von ihnen er gegessen hat, so ist er schuldig; wenn aber ein Stück, von dem es zweifelhaft ist, ob es Fett oder Talg war, und er es gegessen hat, so ist er frei. R. Zera sprach: Folgendes ist der Grund Rabhs. Er ist der Ansicht, bei zwei Stücken lässt sich das Verbot herausfinden, bei einem Stück lässt sich das Verbot nicht herausfinden[13]. — Welchen Unterschied gibt es zwischen der Begründung Rabhs und der Begründung R. Zeras? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen bei einem Quantum von anderthalb Oliven[14]; nach [der Erklärung] Rabas ist er frei, da hierbei [die Mehrzahl] *Gebote* nicht anwendbar[15]ist, und nach R. Zera [ist er schuldig, weil] das Verbot sich herausfinden lässt. R. Jirmeja wandte gegen R. Zera ein: R. Eliêzer sagte: Wegen des Talgs von einem Koj ist man ein Schwebe-Schuldopfer schuldig[16]!? Dieser erwiderte: R. Eliêzer ist der Ansicht, das Verbot brauche nicht festgestellt werden zu können. Er wandte ferner gegen ihn ein: Ist es zweifelhaft, ob [das Kind] ein neunmonatliches vom ersten [Mann] oder ein siebenmonatliches vom zweiten ist, so muss er sie entfernen und das Kind ist legitim; sie sind aber ein Schwebe-Schuldopfer schuldig[16]!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten. Er wandte ferner gegen ihn ein: Findet es sich auf ihrem unmittelbar nach [der Beiwohnung], so sind sie unrein, und sie sind ein Opfer schuldig; findet es sich auf ihrem nach einer Zeit, so sind sie des Zweifels wegen unrein und von einem Opfer frei. Und hierzu wird gelehrt: Jedoch sind sie ein Schwebe-Schuldopfer schuldig!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten.

R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha im Namen Rabhs: Wenn zwei

BP 25 וחייב ‖ M 26 קר׳ על שלה לאחר ‖ BP 27 חייב ‖ M 28 זירא ‖ M 29 + אחת ‖ M 30 איסורן ‖ M 31 — חתיכה ... איסורו ‖ M 32 דרבה ‖ M 33 ○ כזית ו ‖ M 34 לרבה איכא מצו׳ ומחייב לר״ז אי אפשר ‖ M 35 עליו ‖ M 36 — ליה ‖ M 37 וחייבין אשם משום חלבו ‖ M 38 על שלו טמאין וחייבין בקרבן ‖ M 39 (אותו יום) ‖ P 40 טמאה ‖ M 41 — נמצא ע״ש ‖ P 42 ופטור.

10. Hierbei ist es eine Person. 11. Menstrualblut. 12. Lappen, mit dem er sich nach der Beiwohnung abwischt. 13. Da es nicht mehr vorhanden ist. 14. Wenn es 2 Stücke sind, eines eine Olive u. eines eine halbe Olive. 15. Die halbe Olive gilt nicht als vorhanden. 16. Auch

GEMARA Es wurde gelehrt: R. Asi sagt, unsre Lehre spreche von einem Stück, von dem es zweifelhaft ist, ob es Talg oder Fett war; Hija b. Rabh sagt, sie spreche von einem von zwei Stücken'. — Worin besteht ihr Streit? — R. Asi ist der Ansicht, die überlieferte [Schreibweise] sei massgebend, und diese lautet *Gebot*, und Hija b. Rabh ist der Ansicht, die Lesart sei massgebend, und wir lesen *Gebote*'. — R. Hona wandte gegen R. Asi ein, und manche sagen, Hija b. Rabh gegen R. Asi: Wenn Talg und Fett vor ihm waren und er eines von ihnen gegessen hat. Wenn nun der Schlußsatz von zwei Stücken spricht, so spricht ja auch der Anfangsatz von zwei Stücken!? Da sprach Rabh zu ihnen: Kommt nicht mit Einwendungen; er kann euch erwidern: der Schlußsatz spreche von zwei Stücken und der Anfangsatz spreche von einem Stück. — Demnach ist ja einzuwenden: wenn man bei einem Stück schuldig ist, so braucht dies ja nicht von zwei Stücken gelehrt zu werden!? — Eines, und um so mehr das andre. — Wozu braucht er nach Hija b. Rabh, welcher sagt, wenn der Schlußsatz von zwei Stücken spricht, spreche auch der Anfangsatz von zwei Stücken, es zweimal zu lehren!? — Dies ist eine Erklärung: ist er im Zweifel, ob er Talg gegessen hat, oder nicht gegessen hat, so bringe er ein Schwebe-Schuldopfer, und zwar, wenn Talg und Fett vor ihm waren.

גמרא. איתמר רב אסי אמר חתיכה אחת שנינו ספק של חלב ספק של שומן חייא בר רב אמר חתיכה משתי חתיכות שנינו במאי קמיפלגי רב אסי סבר יש אם למסורת מצות כתיב וחייא בר רב אמר יש אם למקרא מצוות קרינן איתיביה רב הונא לרב אסי ואמרי לה חייא בר רב לרב אסי חלב ושומן לפניו ואכל אחת מהן מאי לאו מדסיפא שתי חתיכות רישא נמי שתי חתיכות אמר להו רב לא תיזלא בתר איפכא דיכיל לשנויי לכו סיפא בשתי חתיכות רישא בחתיכה אחת אי הכי יש לומר התיכה אחת מחייב שתי חתיכות צריכא למימר זו ואין צריך למימר זו ולחייא בר רב דאמר מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות מיתנא תרתי למה לי פרושי קמפרש ספק אכל ספק לא אכל חלב מביא אשם תלוי ביצד בנין שהיה חלב ושומן לפניו: אמר רב יהודה אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב אכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל חייב חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלה פטור אמר רבא מאי טעמא דרב דאמר קרא ועשה אחת מכל מצות ה' בשגגה עד שישגיג בשתים מצות כתיב מצוות קרינן איתיביה אביי לרבי אליעזר אומר בוי חייבין עליו אשם תלוי אמר לו רבי אליעזר סבר יש אם למסורת מצות כתיב איתיביה ספק בן תשעה לראשון או בן

M 11 — ואמרי...אסי | M 12 + ואינו יודע איזו מהן אכל || M 13 רבא לא תיזלו || M 14 + ו || M 15 לומר זו || M 16 + VM חלב || M 17 — א״ר || M 18 קתני ולחייא || M 19 ועשת׳ || M 20 בשתי || M 21 — כתיב || M 22 אלעזר || M 23 על חלבו אשם || M 24 — איתי׳.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Wenn zwei Stücke vor ihm waren, eines Fett und eines Talg, und er eines von ihnen gegessen hat und nicht weiss, welches von ihnen er gegessen hat, so ist er schuldig; wenn aber ein Stück, von dem es zweifelhaft ist, ob es Talg oder Fett war, und er es gegessen hat, so ist er frei. Raba sprach: Folgendes ist der Grund Rabhs: Die Schrift sagt:[5] *und er eines von all den Geboten des Herrn versehentlich übertritt*, nur wenn er sich bei zweien versehentlich vergangen hat, denn die Schreibweise ist *Gebot* und wir lesen *Gebote*[4]. Abajje wandte gegen ihn ein: R. Eliêzer sagte: Wegen [des Talgs von] einem Koj[7] ist man ein Schwebe-Schuldopfer schuldig[8]. Dieser erwiderte ihm: R. Eliêzer ist der Ansicht, die überlieferte [Schreibweise] ist massgebend, und diese lautet *Gebot*. Er wandte ferner gegen ihn ein: Ist es[9] zweifelhaft, ob [das Kind]

3. Eines Fett u. eines Talg, u. er nicht weiss, welches er gegessen hat. 4. Das W. מצות beim Gesetz vom Schwebe-Schuldopfer (Lev. 5,17) kann nach der überlieferten Schreibweise Singular sein, wird aber als Plural gelesen; nach der einen Ansicht handelt es sich um einen Zweifel bei einem Stück, nach der andren Ansicht bei mehreren Stücken. 5. Wo man nicht weiss, ob überhaupt eine verbotene Sache vorhanden war. 6. Lev. 4,22. 7. Vgl. S. 38 N. 190; es ist nicht zu entscheiden, ob er als Vieh gilt, od. als Wild, dessen Talg nicht verboten ist. 8. Obgleich es sich um ein Stück handelt. 9. Wenn an der kinderlosen Witwe die Schwagerehe (cf. Dt. 25,5ff.) innerhalb 3 Monaten nach dem Tod ihres Mannes vollzogen worden ist.

הרבה[62]וחייב על כל אחת ואחת אמרו לו לא אם אמרת בקטנות שכן נופין מוחלקין אמרו לו הכא על הבהמה יוכיח שאין נופין מוחלקין וחייב על כל אחת ואחת אמרו לו[63]הבהמה כנדה:

M 62 — וחייב ... ואחת || M 63 — ה.

keine verschiedenen Sündopfer, und er ist wegen jeder besonders schuldig. Jener entgegnete: Nein, wenn dies von Minderjährigen gilt, wo es verschiedene Körper sind[168]. Dieser erwiderte: Die Beschlafung eines Viehs beweist [das Entgegengesetzte], es sind keine verschiedenen Körper, und er ist wegen jeder besonders schuldig. Jener entgegnete: Beim Vieh ist es ebenso wie bei der Menstruirenden[169].

VIERTER ABSCHNITT

פק אכל חלב ספק לא אכל ואפילו אכל ספק יש בו כשיעור וספק אין בו שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזו מהן שגג שבת ויום חול ועשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזו מהן עשה מביא אשם תלוי: כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת כן על לא הודע שלהן אינו מביא אלא אשם תלוי אחד אם היתה ידיעה בינתיים כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת כשם שאכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת כך על לא הודע שלהן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת:

M 1 — וא״א || M 2 + כשיעור || M 3 באיזה || 4 BP אחת || M 5 כך || M 6 חייב || M 7 — אחד | M 8 שאם אכל || M 9 — ו || M 10 אחד ואחד (ולעיל אח׳ ואח׳).

IST ER IM ZWEIFEL, OB ER TALG GEGESSEN ODER NICHT GEGESSEN HAT, UND SELBST WENN ER SICHER GEGESSEN HAT, ABER IM ZWEIFEL IST, OB ES DAS QUANTUM[1] HATTE ODER NICHT, WENN FETT UND TALG VOR IHM WAREN UND ER EINES VON IHNEN GEGESSEN HAT, UND NICHT WEISS, WELCHES VON IHNEN ER GEGESSEN HAT, WENN SEINE FRAU UND SEINE SCHWESTER MIT IHM IM HAUS WAREN, UND ER SICH AN EINE VON IHNEN VERIRRT HAT, UND NICHT WEISS, AN WELCHE VON IHNEN ER SICH VERIRRT HAT, WENN ER VON ŠABBATH UND WOCHENTAG AN EINEM VON IHNEN EINE ARBEIT VERRICHTET HAT, UND NICHT WEISS, AN WELCHEM VON IHNEN ER VERRICHTET HAT, SO BRINGE ER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER. WIE MAN NUR EIN SÜNDOPFER SCHULDIG IST, WENN MAN BEI EINEM ENTFALLEN TALG UND TALG GEGESSEN HAT, EBENSO BRINGE MAN WEGEN DIESER BEI UNGEWISSHEIT[2] NUR EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER. IST DAZWISCHEN EIN BEWUSSTWERDEN ERFOLGT, SO MUSS MAN, WIE MAN WEGEN JEDES BESONDERS EIN SÜNDOPFER BRINGEN MUSS, AUCH WEGEN JEDES BESONDERS EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER BRINGEN. WIE MAN, WENN MAN TALG, BLUT, VERWERFLICHES UND UEBRIGGEBLIEBENES BEI EINEM ENTFALLEN GEGESSEN HAT, WEGEN JEDES BESONDERS SCHULDIG IST, EBENSO MUSS MAN BEI UNGEWISSHEIT WEGEN JEDES BESONDERS EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER BRINGEN.

derjährigen, sondern von solchen Fällen allgemein. 168. Wie oben zu ergänzen. 169. Cf. S. 533 N. 153 mut. mut. 1. Wegen dessen ein Sündopfer darzubringen ist, in Olivengrösse. 2. Wörtl. wenn er sich nicht bewusst ist; wie in den genannten Fällen, wenn er im Zweifel ist, ob er tatsächlich die Sünde begangen hat.

betreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten die Šabbathe als [konkrete] Körper gelten oder nicht, sollte es "doch von Menstruirenden" "heissen!? — Rabba kann dir erwidern: lies "von Menstruirenden". Šemuél liest "einer Menstruirenden". R. Ada b. Ahaba liest "einer Menstruirenden". R. Nathan b. Ošâja liest "von Menstruirenden." — Wieso gelten nach R. Hisda, welcher sagt, er habe ihn gefragt, ob bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten, bei der Menstruirenden die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden"[165]!? Raba erwiderte: wenn er ihr beigewohnt hat, sie ein Tauchbad genommen und abermals [Fluss] wahrgenommen hat und er ihr wiederum beigewohnt, sie ein Tauchbad genommen [und abermals wahrgenommen] hat, und er ihr wiederum beigewohnt hat; die Tauchbäder gelten als Tage dazwischen. — Komm und höre: Von der Beiwohnung von Minderjährigen ist [das Entgegengesetzte] zu beweisen. Erklärlich ist es nach Rabba, dass es "von Minderjährigen" heisst, wieso aber heisst es nach R. Ḥisda "von Minderjährigen"[166]. — Von Minderjährigen allgemein[167].

בי"אבות הוא דבעי מינה דשבתות אי"בגיפין דמיין
ואי לא ליתני נדות"אמר לך"דבה תני נדות שמיאל
"תני נדה דב אדא"בר אהבה תני נדה דב נתן"בר
אישעיא אמר תני נדות ולרב הסדא דאמר"שגגת שבת
וזדון מלאכות הוא דבעי מינה דימים שבינתיים"מי
היין ידיעה לחלק ואי לא נדה מאי ימים שבינתים
היין ידיעה לחלק איתי בה אמר רבא בנין שבא עליה
ומבלה"וראתה וחזר ובא עליה ומבלה וחזר ובא עליה
"דשבילות הויין בימים שבינתיים תא שמע הבא על
הקטנות יוכיח בשלמא"לרבה היינו דקא תני קטנות
א"א לרב הסדא מאי קטנית קטנות דעלמא: מתניתין
"דלא כהדין תנא דתניא אמר רבי שמעון בן אלעזר
לא כך שאלו רבי עקיבא לרבי"אלעזר אלא כך שאלו
הבא על אשתו נדה וחזר ובא על אשתו נדה בהעלם
"אחד מהו חייב"אחת על כולן או חייב על כל אחת
ואחת"אמר לו חייב על כל אחת ואחת מקל וחומר
ומה שבת שאין בה אלא אזהרה אחת שהוא מוזהר
על השבת"והשבת אינה מוזהרת עליו חייב על כל
אחת ואחת נדה שיש בה שתי אזהרות שהוא מוזהר
"על הנדה"והנדה מוזהרת עליו אינו דין"שהוא חייב
על כל אחת ואחת"אמרו לו לא אם אמרת בשבת שיש
בה תיצאות הרבה לחטאות הרבה תאמר בנדה שאין
בה תיצאות הרבה לחטאות הרבה אמרו לו הבא על
הקטנות יוכיח שאין בה תיצאות הרבה לחטאית

M 45 כגופה דמ׳ או לא ניתני | M 46 — אמר ... נדות | M 47 + א׳ | M 48 — ב״א | M 49 — ב״א אמר | M 50 + תני | M 51 — מי...שבינתים | M 52 — וראתה ... ומבלה | M 53 דלאו כי האי תנא | B 54 אלעזר | M 55 — אחת | M 56 — אמר ... ואחת | M 57 ואין השבתות מוזהרות | M 58 עליה ונדה | B 59 ונדה | 60 M שחייב | V 61 אמר.

Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht des Autors der folgenden Lehre: R. Šimôn b. Eleâzar sagte: Nicht dies fragte R. Âqiba den R. Eliêzer, vielmehr fragte er ihn wie folgt: Wie ist es, wenn jemand bei einem Entfallen seiner menstruirenden Frau beigewohnt hat und ihr wiederum beigewohnt hat: ist er einmal wegen aller schuldig oder ist er wegen jeder [Beiwohnung] besonders schuldig? Dieser erwiderte: Er ist wegen jeder besonders schuldig. Dies ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn man wegen des Šabbaths, wobei es nur ein Verbot ist, für ihn inbetreff des Šabbaths, nicht aber für den Šabbath seinethalben, wegen jeder [Arbeit] besonders schuldig ist, um wieviel mehr ist man bei einer Menstruirenden, bei der es zwei Verbote sind, denn ihm ist die Menstruirende verboten und der Menstruirenden ist er verboten, wegen jeder [Beiwohnung] besonders schuldig. Jener entgegnete: Nein, wenn dies vom Šabbath gilt, wobei es verschiedene Abarten[168] und verschiedene Sündopfer gibt, sollte dies auch von der Menstruirenden gelten, bei der es keine verschiedenen Abarten und keine verschiedenen Sündopfer gibt!? Dieser erwiderte: Die Beiwohnung von Minderjährigen beweist [das Entgegengesetzte]: hierbei sind es keine verschiedenen Abarten und

164. In der Mehrzahl, da die Frage die Teilung der Körper betrifft, was bei einer einzelnen Menstruirenden nicht der Fall sein kann. 165. Sie ist ja ununterbrochen Menstruirende. 166. Er sollte doch von einer sprechen. 167. Er spricht nicht von einem einzelnen Fall mit mehreren Min-

לא[21]בחדא ולא בחדא אמר לך[22]רבה רבן גמליאל סבירא
ליה כרבי אליעזר דאמר שבתות כגופין דמיין והא
[23]מדקתני ומודה רבן גמליאל מכלל דפליגי[24]אאחרנייתא
אי אמרת בשלמא כרבי עקיבא סבירא ליה היינו
דפליגי[25]בשגגת שבת וזדון מלאכות דרבן גמליאל סבר
אין ידיעה לחצי שיעור[26]ומודה רבן גמליאל בזדון שבת
ושגגת מלאכות [27]שהוא פטור אלמא שבתות כגופין
דמיין אלא אי אמרת רבן גמליאל כרבי אליעזר סבירא
[28]ליה מכלל דפליגי במאי אי בשגגת שבת וזדון מלאכות
אפילו רבי אליעזר[29]כרבן גמליאל סבירא ליה דאין
ידיעה לחצי שיעור דתניא הבותב שתי אותיות בשתי
שבתות[30]אות אחת בשבת זו[31]ואות אחת בשבת זו רבי
אליעזר מחייב ואלא[32]באחת על האריג היובי מחייב
5a 19b דתנן °רבי אליעזר אומר האורג שלשה חיטין בתחלה
ואחד על[33]האריג חייב אמר[22]רבה מכלל[34]דפליג בחדא
87a 55b דתניא °הוציא חצי גרוגרת וחזר והוציא[35]חצי גרוגרת
בהעלם[36]אחד חייב בשתי העלמות פטור רבי יוסי אומר
בהעלם אחד[37]ברשות אחד חייב[38]בשתי רשויות פטור
[39]דרבן גמליאל כתנא קמא ורבי אליעזר כרבי יוסי תא
שמע[40]אמר לו חייב על כל אחת ואחת מקל והזמר ומה
נדה שאין בה[41]תוצאות הרבה[42]בשלמא לרב חסדא
[43]דאמר שגגת שבת וזדון מלאכות בעי מיניה דימים
שבינתיים מי הויין ידיעה לחלק או לא היינו דקאמר
ליה ומה נדה אלא[44]לרבה דאמר זדון שבת ושגגת

21 M בחדה ולא בחדה || 22 BP רבא — 23 M כ || 24 M באוח' || 25 M בזדון שבת ושגג' מלא' || 26 M + ור"ע || 27 M — שה"ק אלמא || 28 M סבר יש ידיע' לח"ש — ליה || 29 M כרבנן סב' || 30 M — אות || 31 M 32 באורג על הארוג || 33 M הארוג || 34 ואחת || 35 M חצי — P || 36 BP אחת || 37 M דפליגי בחדה || MP לרשות || 38 M לשתי || 39 M ור' || 40 M אמרו || 41 M הוצ' || 42 V + וכו' || 43 M — דא' || 44 BP לרבא.

hen: nicht auf dieses und nicht auf jenes!? — Rabba kann dir erwidern: R. Gamaliél ist der Ansicht R. Eliêzers, welcher sagt, die Šabbathe gleichen [konkreten] Körpern. — Wenn er aber lehrt, R. Gamaliél pflichte bei, so streiten sie ja über die andren Fälle. Allerdings streiten sie, wenn du sagst, er sei der Ansicht R. Âqibas, über Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten, denn R. Gamaliél ist der Ansicht, es gebe kein Bewusstwerden für ein halbes Quantum, [und R. Âqiba ist der Ansicht, es gebe ein Bewusstwerden für ein halbes Quantum,] jedoch pflichtet R. Gamaliél bei, dass er bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten frei sei; die Šabbathe gleichen also [konkreten] Körpern. Worüber aber streiten sie, wenn du sagst, R. Gamaliél sei der Ansicht R. Eliêzers: wenn über Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten, so ist ja auch R. Eliêzer der Ansicht R. Gamaliéls, dass es kein Bewusstwerden für ein halbes Quantum gebe, denn es wird gelehrt, wer zwei Buchstaben an zwei Sabbathen geschrieben hat, einen an einem Šabbath und einen an einem andren Šabbath, sei nach R. Eliêzer schuldig; und wenn über den Fall, wenn jemand zu einem Gewebe einen [Faden] einschlägt, so ist er ja nach ihm schuldig!? Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer sagt, wer drei Fäden beginnend webt oder zu einem Gewebe einen einschlägt, sei schuldig. — Rabba kann erwidern: sie streiten über den Fall der folgenden Lehre: Wenn jemand das Quantum einer halben Dörrfeige hinausgebracht[161]hat und abermals das Quantum einer halben Feige hinausgebracht hat, so ist er, wenn bei einem Entfallen, schuldig, und wenn bei zweimaligem Entfallen, frei. R. Jose sagt, bei einem Entfallen und nach einem Gebiet sei er schuldig, wenn nach zwei[162]Gebieten, sei er frei. R. Gamaliél ist der Ansicht des ersten Autors und R. Âqiba ist der Ansicht R. Joses. — Komm und höre: Er erwiderte mir: Er ist wegen jeder besonders schuldig. Dies ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn man wegen einer Menstruirenden, bei der es keine verschiedenen Abarten gibt &c. Erklärlich ist es nach R. Hisda, welcher sagt, er habe ihn gefragt, ob bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten oder nicht, dass er zu ihm gesagt hat: wenn wegen einer[163]Menstruirenden &c. Nach Rabba aber, welcher sagt, er habe ihn gefragt, ob bei Vorsatz in-

161. Am Šabbath, nach einem andren Gebiet. 162. Wodurch eine Teilung erfolgt. 163. Auch bei dieser liegen zwischen dem einen u. dem andren Bewusstwerden Tage dazwischen.

hinsichtlich der Teilung [als Bewusstwerden gelten], und dieser erkannte es an; ferner entschied er ihm, dass die abstammenden den Hauptarbeiten gleichen, und dieser erkannte es nicht an.

R. Hisda erwiderte: Bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten ist auch R. Âqiba der Ansicht, dass [die Šabbathe konkreten] Körpern gleichen, und er fragte ihn, wie es bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten sei, ob die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten. Er entschied ihm, dass die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten, und dieser erkannte es an, ferner entschied er ihm, dass die abstammenden den Hauptarbeiten gleichen, und dieser erkannte es nicht an. R. Hisda sagte: Dies entnehme ich aus der folgenden Lehre: Wer zwei Buchstaben[158] bei einem Entfallen geschrieben hat, ist einmal schuldig, wenn bei zweimaligem Entfallen, so ist er nach R. Gamaliél schuldig und nach den Weisen frei. R. Gamaliél pflichtet jedoch bei, dass, wenn er einen Buchstaben an einem Šabbath und einen Buchstaben an einem andren Šabbath geschrieben hat, er frei sei. Dagegen lehrt ein Andres: Wer zwei Buchstaben an zwei Šabbathen geschrieben hat, einen an einem Šabbath und einen an einem andren Šabbath, ist nach R. Gamaliél schuldig und nach den Weisen frei. Er glaubte, R. Gamaliél sei der Ansicht R. Âqibas. Erklärlich ist es nach mir, der ich sage, bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten pflichte auch R. Âqiba bei, dass die Šabbathe [konkreten] Körpern gleichen; die Lehre, er sei frei, gilt bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten, denn die Šabbathe gleichen [konkreten] Körpern[159], und die Lehre, er sei schuldig, gilt bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten, denn er ist, wenn auch die Šabbathe [konkreten] Körpern gleichen, der Ansicht, es gebe kein Bewusstwerden bei einem halben[160] Quantum. Nach Rabba aber, welcher sagt, nach R. Âqiba gleichen die Šabbathe einem [einzigen] Körper, kann allerdings die Lehre, er sei schuldig, sowol auf Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten bezogen werden, denn die Šabbathe gleichen einem [einzigen] Körper, als auch auf Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten, denn er ist der Ansicht, es gebe kein Bewusstwerden für ein halbes Quantum; worauf aber ist die Lehre, er sei frei, zu bezie-

ימים שבינתיים להלק וקביל מיניה ופשט ליה ולדי
מלאכות כמלאכות דמיין ולא קביל מיניה: רב חסדא
אמר זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו רבי עקיבא
סבירא ליה דכגופין דמיין וכי בעי מיניה שגגת שבת
וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים 'אי
היין ידיעה להלק 'ופשיט ליה 'ימים שבינתיים הויין
ידיעה להלק וקביל מיניה ופשט ליה דולדי מלאכות
כמלאכות דמיין ולא קביל מיניה אמר רב חסדא מנא
אמינא לה דתניא הכותב שתי אותיות בהעלם 'אחד
חייב 'בשתי העלמות רבן גמליאל 'מחייב וחכמים
פיטרין ומודה רבן גמליאל שאם כתב אות אחת בשבת
זו ואות אחת בשבת אחרת 'פטור ותניא אחריתי
הכותב שתי אותיות בשתי שבתות אחת בשבת זו
ואחת בשבת[10] זו רבן גמליאל מחייב וחכמים פיטרין
קא סלקא דעתך[11] דרבן גמליאל כרבי עקיבא סבירא
ליה בשלמא לדידי דאמינא[12] זדון שבת ושגגת מלאכות
אפילו רבי עקיבא[13] אומר דשבתות כגופין דמיין[14] הא
דתניא פטור[15] בזדון שבת ושגגת מלאכת דשבתות
כגיפין דמיין 'והא דתניא חייב בשגגת שבת וזדון Fol.1
מלאכות[16] דשבתות כגיפין דמיין דקא סבר אין ידיעה
להצי שיעור[17] אלא[18] לרבה דאמר סבירא ליה[19] לרבי עקיבא
דשבתות כגוף אחד הן בשלמא הדתניא חייב משכחת
לה בין בזדון שבת ושגגת מלאכות[20] דשבתות כגוף אחד
הן ובין בשגגת שבת וזדון מלאכות[21] דקסבר אין ידיעה
להצי שיעור ואלא הא דתניא פטור במאי מוקמת לה

M 4 מי | M 5 + אי לא || M 6 + ד || BP 7 אחת || M 8 או' חייב || M 9 + שהוא || M 10 אחרת || M 11 — ד || M 12 + ב || M 13 מודה || P 14 — הא...דמיין || M 15 — בזדון ... דתניא || M 16 — דשב' כג"ד ד || 17 M + ו || BP 18 לרבא || P 19 (כר') || M 20 — דשבתות ... מלאכות || M 21 וקס'.

158. Solche bilden ein Wort od. einen Namen. 159. Es ist ebenso, als hätte er 2 verschiedene halbe Arbeiten verrichtet. 160. Es erfolgt daher keine Teilung u. die halben Arbeiten werden zu einer ganzen vereinigt.

שנגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה[88] דימים שבינתים
הויין[89] ידיעה לחלק וזדון שבת ושגגת מלאכות הוא
דבעי מיניה[90] כגופין דמיין[91] או לאו ופשיט ליה דזדון
שבת ושגגת מלאכות כגופין דמיין ולא קביל מיניה
[92]ופשט ליה דולדי מלאכות כמלאכות דמיין ולא קביל
87b מיניה אמר[93] רבה מנא אמינא לה[94] דתנן כלל גדול אמרו
בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה
בשבתות הרבה אינו חייב אלא אחת היודע עיקר שבת
ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל
שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה
בשבתות הרבה חייב על כל[95] אב מלאכה ומלאכה[96] ואילו
חייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא קתני
88a מני הא אילימא רבי אליעזר אימא סיפא העושה
מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אין חייב אלא אחת
86b 2a ואי רבי אליעזר[97] חייב על כל ולדי מלאכות כמלאכות
אלא פשיטא רבי עקיבא היא ושמע מינה שגגת שבת
וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתים הויין
ידיעה לחלק[30] זדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי[98] אי
כגופין דמיין ופשט ליה דכגופין דמיין[99] ולדי מלאכות
כמלאכות דמיין ותרוייהו לא קביל מיניה אמר ליה
[1]אביי לעולם אימא לך זדון שבת ושגגת מלאכות
פשיטא ליה לרבי עקיבא דשבתות לאו כגופין דמיין
ושגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים
שבינתים מי הויין ידיעה [2]לחלק או לא [3]ופשיט ליה

88 M וימים || 89 M — ידיעה || 90 M + אי || 91
M ואי לא ופשט מיניה זדון || 92 M — ופשט ... מיניה
93 P רבא || 94 M דתניא || 95 M — אב || 96 M
98 M מחייב על ולדי מלא׳ אלא || 97 M ואילו ... מלאכה
— 1 M || 99 M + ופשיט ליה || M מיניה דאי כי גופ׳
אביי לעו׳ || 2 M — לחלק || 3 M — ופשיט ... לחלק.

ten oder nicht? Rabba erwiderte: Es ist einleuchtend, dass es ihm bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten entschieden war, dass die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten, und er fragte ihn, wie es bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten sei, ob [die Šabbathe konkreten] Körpern gleichen oder nicht. Er entschied ihm, dass sie bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten [konkreten] Körpern gleichen, und dieser erkannte es nicht an. Ferner entschied er ihm, dass die abstammenden Arbeiten den Hauptarbeiten gleichen, und dieser erkannte es nicht an. Rabba sagte: Dies entnehme ich aus der folgenden Lehre: Sie sagten eine allgemeine Regel hinsichtlich des Šabbaths. Wer das Grundgesetz des Šabbaths vergessen und mehrere Arbeiten an mehreren Šabbathen verrichtet hat, ist nur einmal schuldig; wer das Grundgesetz des Šabbaths gekannt und mehrere Arbeiten an mehreren Šabbathen verrichtet hat, ist wegen jedes Šabbaths besonders schuldig. Wer gewusst hat, dass es Šabbath ist, und mehrere Arbeiten an mehreren Šabbathen verrichtet hat, ist wegen jeder Hauptarbeit besonders schuldig. Er lehrt aber nicht, dass er wegen jeder Hauptarbeit wegen jedes Šabbaths besonders schuldig sei[156]. Nach wessen Ansicht, wenn nach R. Eliêzer[157], wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: wer mehrere zu einer Hauptarbeit gehörende Arbeiten verrichtet hat, ist nur einmal schuldig; nach R. Eliêzer ist man ja wegen jeder abstammenden wie wegen der Hauptarbeiten schuldig!? Vielmehr ist hier die Ansicht R. Âqibas vertreten, somit ist hieraus zu entnehmen, dass es ihm entschieden war, dass bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten die Tage dazwischen als Bewusstwerden gelten, und er fragte, wie es bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten sei, ob [die Šabbathe konkreten] Körpern gleichen. Er entschied ihm, dass sie [konkreten] Körpern gleichen, und ferner auch, dass die abstammenden den Hauptarbeiten gleichen, und dieser erkannte beides nicht an. Abajje sprach zu ihm: Tatsächlich, kann ich dir erwidern, war es R. Âqiba entschieden, dass bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten die Šabbathe nicht [konkreten] Körpern gleichen, und er fragte ihn, wie es bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten sei, ob die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten oder nicht. Er entschied ihm, dass die Tage dazwischen

156. Demnach gleichen die Šabbathe nicht konkreten Körpern. 157. Der entgegengesetzt entschieden hat.

ואת אמרתי לו אם אמרת בנדה שיש בה שתי אזהרות שהוא מוזהר על הנדה והנדה מוזהרת עליו תאמר בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת אמר לי הבא על הקטנות יוכיח שאין בה אלא אזהרה אחת וחייב על כל אחת ואחת אמרתי לו אם אמרת בקטנות שאף על פי שאין בהן עכשיו יש בהן לאחר זמן תאמר בשבת שאין בה עכשיו ולא לאחר זמן אמר לי הבא על הבהמה יוכיח אמרתי לו הבהמה בשבת:

jeder [Arbeit] besonders schuldig. Ich entgegnete ihm: Wenn dies bei der Menstruirenden gilt, bei der es zwei Verbote sind, denn ihm ist die Menstruirende verboten und der Menstruirenden ist er verboten, sollte dies auch beim Šabbath gelten, wobei es nur ein Verbot ist!? Er erwiderte mir: Die Beiwohnung von Minderjährigen[151] beweist [das Entgegengesetzte]: hierbei ist es nur ein Verbot, und er ist wegen jeder besonders schuldig. Ich entgegnete ihm: Wenn dies bei Minderjährigen gilt, bei denen dies zwar zur Zeit nicht zutrifft, aber immerhin später zutrifft, sollte dies auch beim Šabbath gelten, wobei dies weder zur Zeit noch später zutrifft!? Er erwiderte mir: Die Beschlafung eines Viehs[152] beweist [das Entgegengesetzte]. Ich erwiderte ihm: Beim Vieh ist es ebenso wie beim Šabbathgesetz[153].

גמרא. מאי קבעי מיניה אי שבתות כגופין דמיין יאי לא בעי מיניה ניבעי העישה מלאכה אחת בשבתות הרבה אלא ולדי מלאכות אי כאבות דמיין ואי לא בעי מיניה ניבעי מיניה העישה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבת אמר רבא אמרי בי רב תרתי בעא מיניה שבתות כגופין דמיין ואי לא בעא מיניה ולדי מלאכות כמלאכות דמיין אי לא ושבתות היכי מיבעיא ליה שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים היין ידיעה לחלק וזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי מיניה אי כגופין דמיין אי לא או דלמא זדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה דכגופין דמיין ושגגת שבת וזדון מלאכות היא דבעי מיניה דימים שבינתיים אי היין ידיעה לחלק ואי לא אמר רבה מסתברא

GEMARA. Was fragte er ihn da: fragte er ihn, ob die Šabbathe [konkreten] Körpern[154] gleichen oder nicht, so sollte er ihn gefragt haben hinsichtlich des Falls, wenn jemand die gleiche Arbeit an mehreren Šabbathen verrichtet[155] hat, und fragte er ihn, ob die abstammenden Arbeiten den Hauptarbeiten gleichen[155] oder nicht, so sollte er ihn gefragt haben hinsichtlich des Falls, wenn jemand mehrere zu einer Hauptarbeit gehörende Arbeiten an einem Šabbath verrichtet hat. Raba erwiderte: In der Schule Rabhs sagten sie, er fragte ihn zweierlei: ob die Šabbathe [konkreten] Körpern gleichen oder nicht, und er fragte ihn, ob die abstammenden Arbeiten den Hauptarbeiten gleichen oder nicht. — In welchem Fall war es ihm hinsichtlich der Šabbathe fraglich: war es ihm entschieden, dass bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gelten, und er fragte ihn, wie es bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten sei, ob [die Šabbathe konkreten] Körpern gleichen oder nicht, oder war es ihm entschieden, dass bei Vorsatz inbetreff des Šabbaths und Versehen inbetreff der Arbeiten [die Šabbathe konkreten] Körpern gleichen, und er fragte ihn, wie es bei Versehen inbetreff des Šabbaths und Vorsatz inbetreff der Arbeiten sei, ob die Tage dazwischen hinsichtlich der Teilung als Bewusstwerden gel-

M 70 + לא ‖ M 71 שכן יש ‖ M 72 והיא מוז ‖ M 73 הקט׳ יוכיחו שאין בהן ‖ M 74 — כל ‖ M 75 — שאע״פ ‖ M 76 + אבל ‖ M 77 דאי כגופיה ‖ M 78 קבעי ניב׳ מינ׳ העו׳ ‖ M 79 דאי כמלאכו׳ דמיין וא״ל ניבעי ‖ M 80 + אחת ‖ M 81 אי כגופיה ‖ M 82 קבעי מיניה ופשט ליה דשבתות כגופיה דמיין ופשט ליה דולדי ‖ M 83 ושבת היכא ‖ P 84 — אי לא ‖ V 85 הידא ‖ M 86 — או ... אמר רבה ... ליה ‖ B 87 — ו ‖ P 88 רב.

151. Wenn die Menstruirende minderjährig u. nicht strafmündig ist. 152. Wobei man ebenfalls wegen jeder Beschlafung besonders schuldig ist. 153. Auch bezüglich eines solchen ist es mir fraglich. Nach einer andren Erklärung ist dies eine Zustimmung: beim Šabbathgesetz verhält es sich tatsächlich ebenso. 154. Die von einander zu teilen sind. 155. Mehrere zu einer Hauptarbeit gehörende Arbeiten sind zu teilen.

רבי עקיבא [56]ליתני נמי סיפא ועל ספיקן מביא אשם
תלוי דהתנן רבי עקיבא מחייב על ספק[57]מעילה אשם
תלוי אלא לאו רבי יהושע היא וקתני בחמש העלמות
מביא חמש חטאות ושמע מינה קיבלה מיניה אלא
אדרבה מסיפא דקתני[58]מחמשה זבחים אפילו בהעלם
[22]אחד חייב על כל אחת ואחת[59]שמע מינה לא קיבלה
מיניה[73]ואלא מאי אית[60]למימר תנאי היא דאיבא תנא
דקיבלה ואיבא תנא דלא קיבלה אפילו תימא [61]רבי
עקיבא היא והאי תנא סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה
בחדא סבר לה כותיה[61]בהעלמות ופליג עליה במעילות
היבי דמי חמש[62]מעילות אמר שמואל כאותה ששנינו
[63]חמשה דברים בעולה מצטרפין הבשר[73]והחלב והיין
והסלת והשמן הזקיה אמר כגון שאכל[63]מחמשה אברים
ריש לקיש אמר אפילו תימא באבר אחד משכחת לה
בכתף רבי יצחק נפחא אמר כגון שאכל בחמשה מיני
[64]קדירה רבי יוחנן אמר כגון שאכל בחמשה[65]מעמים:

[מ]ר רבי עקיבא שאלתי את רבי אליעזר בעושה [א]
מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה
אחת בהעלם[22]אחד מהו חייב[66]אחת על כולן או חייב
על כל אחת ואחת אמר[67]לו חייב על כל אחת ואחת
מקל וחומר ומה נדה שאין בה תוצאות הרבה וחטאות
הרבה חייב על כל אחת ואחת שבת שיש בה תוצאות
הרבה[68]ומיתות הרבה אינו דין[60]שיהא חייב על כל אחת

56 M ניתני [נמי] סיפא על ספיקו || 57 M מעילות || 58 M — מ || 59 M + לך || 60 M כולה ר״ע ור״ת הוא || 61 B בהעלמה || 62 M תמחויין כאותה || 63 M — מחמשה ... תימא || 64 M — קדירה...בחמשה || 65 M מטעמים || 66 P — אחת || 67 V לי || 68 M וחטאות || 69 M שחייב.

ba, so sollte er doch auch im Schlußsatz lehren, dass er wegen des Zweifels ein Schwebe-Schuldopfer bringe, denn es wird gelehrt, R. Âqiba verpflichtet wegen der zweifelhaften Veruntreuung zu einem Schwebe-Schuldopfer; doch wol nach R. Jehošuâ, und er lehrt, dass er bei fünfmaligem Entfallen fünf Sündopfer darbringe. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass er es anerkannt hat. — Aber im Gegenteil, aus dem Schlußsatz, in dem er lehrt, dass er, wenn es von fünf Schlachtopfern ist, auch bei einem Entfallen wegen jedes besonders schuldig sei, ist ja zu entnehmen, dass er es nicht anerkannt hat. Du musst also sagen, dass hierüber Tannaím [streiten], einer lehrt, er habe es anerkannt, und einer lehrt, er habe es nicht anerkannt!? — Du kannst auch sagen, nach R. Âqiba, dieser Autor aber ist seiner Ansicht in einer Hinsicht und streitet gegen ihn in einer Hinsicht. Er ist seiner Ansicht hinsichtlich des Entfallens, und er streitet gegen ihn hinsichtlich der Veruntreuungen. — Auf welche Weise[144]aus fünf Schüsseln? Šemuél erwiderte: Wie wir gelernt haben: Fünf Dinge werden[145]beim Brandopfer vereinigt: das Fleisch, das Fett, der Wein, das Mehl und das Oel. Ḥizqija erwiderte: Wenn er beispielsweise von fünf Gliedern gegessen hat. Reš-Laqiš erwiderte: Du kannst auch sagen, von einem Glied, denn dies kann beim Schulterstück[146]vorkommen. R. Jiçḥaq der Schmied erwiderte: Wenn er es beispielsweise mit fünf verschiedenen Topfspeisen gegessen hat. R. Johanan erwiderte: Wenn er es beispielsweise in fünf verschiedenen Zubereitungen gegessen hat.

RÂQIBA SAGTE: ICH FRAGTE R. ELIÊZER: WIE IST ES, WENN JEMAND MEHRERE ZU EINER HAUPTARBEIT[147]GEHÖRENDE ARBEITEN AN MEHREREN ŠABBATHEN BEI EINEM ENTFALLEN VERRICHTET HAT: IST ER EINMAL WEGEN ALLER SCHULDIG, ODER IST ER WEGEN JEDER BESONDERS SCHULDIG? ER ERWIDERTE MIR: ER IST WEGEN JEDER BESONDERS SCHULDIG. DIES IST [DURCH EINEN SCHLUSS] VOM LEICHTEREN AUF DAS SCHWERERE ZU FOLGERN: WENN MAN WEGEN EINER MENSTRUIRENDEN, BEI DER ES KEINE VERSCHIEDENEN ABARTEN[148]UND KEINE VERSCHIEDENEN SÜNDOPFER[149]GIBT, WEGEN JEDER [BEIWOHNUNG] BESONDERS SCHULDIG IST, UM WIEVIEL MEHR IST MAN BEIM ŠABBATH, WOBEI ES VERSCHIEDENE ABARTEN UND VERSCHIEDENE SÜNDOPFER[150]GIBT, WEGEN

144. Dass er fünfmal schuldig ist. 145. Hinsichtl. der Veruntreuung od. der Darbringung, zum olivengrossen Quantum. 146. Das aus mehreren Gliedern zusammengesetzt ist. 147. Vgl. S. 528 N. 122. 148. Wie beim Šabbathgesetz, wobei es Hauptarbeiten u. Abstammungen (vgl. S. 528 N. 122) gibt. 149. Dh. Sündopfer wegen verschiedener Delikte. 150. So besser nach Cod. M; nach unsrem Text: Todesstrafen, bei Vorsatz.

שחייב על כל אחת ואחת משום מעירה ורואה אני שהדברים קל וחומר ומה מזבח אחד שאין נופין מוחלקין חייב על כל אחת ואחת משום תמחיין מוחלקין חמשה זבחים דנופין מיחלקין לא כל שכן (אמר רבי שמעון לא כך שאלו אלא באוכל מזבח אחד נותר מחמשה זבחים בהעלם אחד מהו חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו לא שמענו רבי יהושע אומר שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחיין שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ורואה אני שהדברים קל וחומר): אמר לו רבי עקיבא אם הלכה נקבל בו: קיבלה רבי יהושע להא תשיבה מרבי עקיבא או לא תא שמע דתניא אכל חמש התיכות נותר מזבח אחד בהעלם אחד בחמשה תמחיין אינו מביא אלא חטאת אחת ועל לא הודע שלהן אינו מביא אלא אשם תלוי אחד מחמשה תמחיין בחמש העלמות מביא חטאת על כל אחת ואחת ועל לא הודע שלהן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת מחמשה זבחים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים אפילו אכל חמש התיכות מחמשה זבחים בהעלם אחד אינו מביא אלא חטאת אחת ועל ספיקן אין מביא אלא אשם תלוי אחד כללו של דבר כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אכל חמש התיכות בחמשה תמחיין מזבח אחד לפני זריקת דמים אפילו בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ואילו Fol. 15b
על ספיקו מביא אשם תלוי לא קתני מני הא אילימא

M 43 — משום ת״ם ‖ V 44 — מז״א ‖ M 45 לתשובה זו
M (+ המאות) 46 ‖ M 47 — אחד M 48 א״ת
בחמשה העל׳ ‖ M 49 — ועל ... ואחת ‖ P 50 — מחמשה
... ואחת ‖ B 51 אומר אפי׳ ‖ P 52 אליעז׳ ‖ M 53
כשיקו אינו ‖ M 54 + אבל ‖ M 55 — לא קתני.

opfer aus fünf Schüsseln bei einem Entfallen gegessen hat, er wegen jedes besonders wegen Veruntreuung schuldig sei; und mir scheint es, dass hiervon [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern ist: wenn man bei einem Schlachtopfer, wobei es keine gesonderten Körper sind, wegen der gesonderten Schüsseln wegen jedes besonders schuldig ist, um wieviel mehr ist dies der Fall bei fünf Schlachtopfern, wobei es gesonderte Körper sind. R. Šimôn sprach: Nicht dies fragte er, sondern wie es sei, wenn jemand Uebriggebliebenes von fünf Schlachtopfern bei einem Entfallen gegessen hat; ist er einmal wegen aller schuldig, oder ist er wegen jedes besonders schuldig? Sie erwiderten ihm: Wir haben darüber nichts gehört. R. Jehošuâ sprach: Ich habe gehört, dass, wenn jemand von einem Schlachtopfer aus fünf Schüsseln gegessen hat, er wegen jedes besonders wegen Veruntreuung schuldig sei; und mir scheint es, dass hiervon [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern ist[142].

R. Âqiba sprach zu ihm: Ist es eine überlieferte Halakha, so müssen wir es anerkennen &c. Hat R. Jehošuâ die Einwendung R. Âqibas anerkannt oder nicht? — Komm und höre: Es wird gelehrt: Wenn jemand fünf Stücke Uebriggebliebenes von einem Schlachtopfer aus fünf Schüsseln bei einem Entfallen gegessen hat, so bringe er nur ein Sündopfer dar, und ist es ihm nicht[143] sicher, so bringe er nur ein Schwebe-Schuldopfer dar; wenn aus fünf Schüsseln bei fünfmaligem Entfallen, so bringe er wegen jedes besonders ein Sündopfer dar, und ist es ihm nicht sicher, so bringe er wegen jedes besonders ein Schwebe-Schuldopfer dar; wenn von fünf Schlachtopfern bei einem Entfallen, so ist er wegen jedes besonders schuldig. R. Jose b. R. Jehuda und R. Eleâzar b. R. Šimôn sagen, auch wenn er fünf Stücke von fünf Schlachtopfern bei einem Entfallen gegessen hat, bringe er nur ein Sündopfer dar, und ist es zweifelhaft, so bringe er nur ein Schwebe-Schuldopfer dar. Die Regel hierbei ist: sind sie hinsichtlich des Sündopfers geteilt, so sind sie auch hinsichtlich der Schuldopfer geteilt. Wenn er aber fünf Stücke aus fünf Schüsseln von einem Schlachtopfer vor dem Blutsprengen gegessen hat, so ist er auch bei einem Entfallen wegen jedes besonders wegen Veruntreuung schuldig. Er lehrt aber nicht, dass er bei einem Zweifel ein Schwebe-Schuldopfer bringe. Nach wessen Ansicht, wenn nach R. Âqi-

142. Der im Text eingeklammerte Passus ist eine unnötige Wiederholung u. zu streichen. 143. Ob es übriggebliebene od. erlaubte Stücke waren.

עוד שאלו רבי עקיבא השוחט חמשה זבחים בחוץ בהעלם[22] אחד[23] מהו חייב על כל אחת ואחת או[24] אחת על כולן[25] אמרו לו לא שמענו אמר רבי[26] יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד מחמשה תמחויין[27] בהעלם[22] אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ורואה אני שהדברים קל וחומר[28] אמר רבי שמעון לא כך שאלו רבי עקיבא אלא באוכל נותר[29] מחמשה זבחים בהעלם[22] אחד מהו חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו לא שמענו אמר רבי יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין בהעלם[22] אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ורואה אני שהדברים קל וחומר אמר לו רבי עקיבא אם הלכה נקבל[30] אם[31] דין יש תשובה אמר לו השב אמר[32] ולא אם אמרת במעילה[33] שעשה בה את המאכיל באוכל ואת המהנה בנהנה צירף את המעילה לזמן מרובה תאמר בנותר שאין בו אחת[34] מאלו:

גמרא. מאי[35] קשיא ליה[36] לרבי שמעון הכי קא קשיא ליה מה ראיה לשוחט מאוכל מה לאוכל שכן נהנה אלא כך שאלו האוכל נותר מחמשה זבחים בהעלם[22] אחד מהו חייב[38] בכל אחת ואחת או[39] אחת על כולן אמרו לו[40] לא שמענו אמר רבי יהושע[41] שמעתי באוכל מזבח אחד[42] מחמשה תמחויין בהעלם[22] אחד

25 BP 22 אחת || M 23 — מהו || M 24 — א״א ע״ך
28 M 26 עקיב׳ || M 27 שחייב || M — אמר...וחומר || P 29 מזבח אחד בחמש׳ תמחויין בהעלם ||
36 M 30 + ו || B 31 + ל || M 32 לו לא || M 33 שכן
40 M 34 מכל אלו || M 35 + קא עשה בה המא׳ || M 38 על כל || M 39 — לרבי...ליה || M — אחת || M 41 + זו || M 42 שמענו בחמ׳.

ERNER FRAGTE SIE R. ÂQIBA: WIE IST ES, WENN JEMAND AUSSERHALB[137] FÜNF SCHLACHTOPFER BEI EINEM ENTFALLEN GESCHLACHTET HAT: IST ER WEGEN EINES JEDEN BESONDERS SCHULDIG ODER EINMAL WEGEN ALLER? SIE ERWIDERTEN IHM: WIR HABEN DARÜBER NICHTS GEHÖRT. HIERAUF SPRACH R. JEHOŠUÂ: ICH HABE GEHÖRT, DASS, WENN JEMAND VON EINEM SCHLACHTOPFER AUS FÜNF SCHÜSSELN BEI EINEM ENTFALLEN GEGESSEN HAT, ER WEGEN JEDES BESONDERS WEGEN VERUNTREUUNG[138] SCHULDIG SEI; UND MIR SCHEINT ES, DASS HIERVON [EIN SCHLUSS] VOM LEICHTEREN AUF DAS SCHWERERE[115] ZU FOLGERN IST. R. ŠIMÔN SPRACH: NICHT DIES FRAGTE R. ÂQIBA, SONDERN WIE ES SEI, WENN JEMAND UEBRIGGEBLIEBENES[139] VON FÜNF SCHLACHTOPFERN BEI EINEM ENTFALLEN GEGESSEN HAT; IST ER EINMAL WEGEN ALLER SCHULDIG, ODER IST ER WEGEN JEDES BESONDERS SCHULDIG? SIE ERWIDERTEN IHM: WIR HABEN DARÜBER NICHTS GEHÖRT. HIERAUF SPRACH R. JEHOŠUÂ: ICH HABE GEHÖRT, DASS, WENN JEMAND VON EINEM SCHLACHTOPFER AUS FÜNF SCHÜSSELN BEI EINEM ENTFALLEN GEGESSEN HAT, ER WEGEN JEDES BESONDERS WEGEN VERUNTREUUNG SCHULDIG SEI; UND MIR SCHEINT ES, DASS HIERVON [EIN SCHLUSS] VOM LEICHTEREN AUF DAS SCHWERERE[115] ZU FOLGERN IST. DA SPRACH R. ÂQIBA ZU IHM: IST ES EINE ÜBERLIEFERTE HALAKHA, SO MÜSSEN WIR ES ANERKENNEN, WENN ABER EINE SCHLUSSFOLGERUNG, SO GIBT ES EINE EINWENDUNG. JENER SPRACH: SO WENDE EIN. DIESER ERWIDERTE: NEIN, WENN DIES VON DER VERUNTREUUNG GILT, WOBEI DERJENIGE, DER ANDREN ZU ESSEN GIBT, DEM ESSENDEN GLEICHT, WOBEI DERJENIGE, DER ANDREN ZUR NUTZNIESSUNG GIBT, DEM NUTZNIESSENDEN GLEICHT, UND WOBEI FERNER DIE VERUNTREUUNGEN WÄHREND EINER LÄNGEREN ZEIT[140] VEREINIGT WERDEN, SOLLTE DIES AUCH VOM UEBRIGGEBLIEBENEN GELTEN, WOBEI KEINES DAVON DER FALL IST!?

GEMARA. Was war da R. Šimôn fraglich[141]? — Folgendes war ihm fraglich: wieso ist vom Essen auf das Schlachten zu schliessen; wol gilt dies vom Essen, weil man einen Genuss hat. Vielmehr fragte er folgendes: wie ist es, wenn jemand Uebriggebliebenes von fünf Schlachtopfern bei einem Entfallen gegessen hat; ist er wegen jedes besonders schuldig oder einmal wegen aller? Sie erwiderten: Wir haben darüber nichts gehört. Da sprach R. Jehošuâ: Ich habe gehört, dass, wenn jemand von einem Schlacht-

137. Des Tempelhofs. 138. Am Geheiligten; cf. Lev. 5,15ff. 139. Opferfleisch nach Ablauf der für das Essen festgesetzten Frist. 140. In kleineren Quantitäten, die einzeln nicht als Veruntreuung gelten. 141. Dh. was hatte er an der 1. Fassung der Frage RÂ.s auszusetzen.

המדולדל באדם שהוא טהור וכך היו מוכי שחין
עושין בירושלם הולך לו ערב פסח אצל הרופא וחותכו
עד שמניח בו בשערה ותוחבו בסירא ונמשך ממנו
והלה עושה פסחו והרופא עושה פסחו והואה אני
שהדברים קל וחומר:

גמרא. תנן התם המוחק את הברישה והסיחט בשעירו ובכסותי משקה שבתיבו אינם בכי יתין והויצאין ממני הרי הן בכי יתין אמר שמואל וברישה עצמה הוכשרה מאי טעמא בשעת פרישה ממני הוכשרה והתנן ערב פסח הולך לו אצל כי ואי אמרת בשעת פרישתן הוכשר הא איכא נמי ההוא אבר המדולדל בשעת פרישתו מאדם נטמייה לאדם כדקא אמר רב יוסף בניתזין בכל כהן הכא נמי בניתזין בכל כהן והיכא איתמר דרב יוסף אהא זב וטמא מת שהיו מהלכים ויורדו עליהם גשמים אף על פי שסוחטין זה את זה משקין היורדין מצד העליון לצד התחתון מהורים שאין מחשבין אלא שיצאו מכילן יצאו מכילן הרי מכשירין שאין נחשבין אלא לאחר שיצאו מגופו אמר רב יוסף בניתזין בכל כהן:

B 6 המדולדלת || P 7 פסחי || P 8 — עד ... ותוחבו || P 9 — והרופא ע״פ || V 10 ורואין אנו || M 11 משקין || P 12 אינו || M 13 — ו || M 14 משעת פרישתן ממנו הכשיריה || M 15 פסחים || P 16 + פסחו. M אצל הרופא ... פסחו ואי || M 17 הכא נמי אותו אבר || P 18 ממייה. M ליטמא || M 19 + ברך || M 20 משקין כיצד היו העליון לצד תח׳ || M 21 לאחר שיצאו יצאו הרי אלו מכש׳ וטהורין אלא לאחר יציא׳ מגופו.

GEHÖRT; WIR HABEN ABER GEHÖRT, DASS EIN AN EINEM MENSCHEN LOSE HÄNGENDES GLIED REIN SEI. DIE GRINDIGEN[126] IN JERUSALEM VERFUHREN NÄMLICH WIE FOLGT. [DER ERKRANKTE] GING AM VORABEND DES PESAHFESTES[127] ZUM ARZT, UND DIESER SCHNITT IHM [DAS GLIED] AB BIS AUF EINE HAARBREITE, DIE ER ZURÜCKLIESS[128], SODANN BEFESTIGTE ER ES AN EINEN DORN UND JENER RISS SICH DAVON LOS. SO KONNTE DIESER SEIN PESAHOPFER HERRICHTEN UND DER ARZT SEIN PESAHOPFER HERRICHTEN. UND UNS SCHEINT, DASS HIERVON [EIN SCHLUSS] VOM SCHWEREREN AUF DAS LEICHTERE ZU FOLGERN IST[129].

GEMARA. Dort wird gelehrt: Wenn jemand vom Lauch [die Feuchtigkeit] abstreift oder mit seinem Gewand sein Haar ausdrückt, so ist die daran bleibende Flüssigkeit nicht befähigend[130] und die herauskommende befähigend. Šemuel sagte: Der Lauch selber ist[131] verunreinigungsfähig. — Aus welchem Grund? — Er wird schon beim Abstreifen verunreinigungsfähig. — Es wird ja aber gelehrt, dass er[132] am Vorabend des Pesahfestes zu ihm hinging &c., und wenn du sagst, er werde schon beim Abstreifen befähigt, so sollte doch das lose hängende Glied beim Abtrennen vom Menschen den Menschen verunreinigen!? — Wie R. Joseph erklärt hat, wenn es mit aller Kraft abgeschüttelt wird, ebenso auch hierbei, wenn es mit aller Kraft abgetrennt wird[133]. — Worauf bezieht sich das, was R. Joseph gesagt hat? — Auf folgendes: Wenn ein Flussbehafteter und ein Leichenunreiner sich unterwegs befinden und Regen über sie niederfällt, so ist, obgleich sie selber [das Wasser von ihren Kleidern] abstreifen, das von oben nach unten abfliessende rein, weil es unbedeutend ist, solange es nicht ganz [aus den Kleidern] gekommen[134] ist. — Wenn es ganz herausgekommen ist, ist es ja befähigend[135]!? R. Joseph erwiderte: Wenn es mit aller Kraft abgeschüttelt wird[136].

---

126. Denen Glieder langsam abfielen od. amputiert werden mussten. 127. Am Abend musste das Pesahopfer in Reinheit gegessen werden. 128. Woran es am Körper hängen blieb, damit er nicht unrein werde u. die Unreinheit auf den Arzt übertrage. 129. Hinsichtl. eines Viehs, das lebend überhaupt nicht verunreinigungsfähig ist. 130. Wörtl. wenn kommen, sc. Wasser auf Sämereien; cf. Lev. 11,38. Speisen sind nur dann verunreinigungsfähig, wenn sie vom Eigentümer erwünscht befeuchtet worden sind; in diesem Fall ist die herauskommende Flüssigkeit erwünscht, die verbleibende nicht. 131. Auch wenn er nach dem Abstreifen der Flüssigkeit nicht befeuchtet worden ist. 132. Der Kranke zum Arzt, damit er ihm das erkrankte Glied entferne. 133. Sodass es mit dem Kranken garnicht in Berührung kommt, dagegen wird vom Lauch die Flüssigkeit von oben nach unten gedrückt u. fällt dann zur Erde. 134. Weil es am Saum doch aufgesogen wird. 135. Es sollte durch die Berührung mit den Kleidern unrein sein. Die nicht übersetzten Worte sind eine nicht hineingehörende Glosse u. zu streichen. 136. Sodass gar keine Verbindung mit den Kleidern besteht.

איבעיא להו קצר וקצר מה לי אמר רבי אליעזר טעמא דרבי אליעזר התם משום[84]דהוא דעבד תרתין ואמטול [85]להכי אמר חייב על כל אחת ואחת[86]והכא נמי דעבד תרתין או דלמא טעמיה דרבי אליעזר התם משום דאי אפשר לו לערבן לביאות זו בזו אמטול[87]להכי אמר רבי אליעזר חייב על כל אחת ואחת אבל קצר בנרונרת וחזר וקצר בנרונרת בהעלם[88]אחד כיון דאפשר לו לערב[89]שתי גרוגרות בבת אחת אינו חייב אלא אחת מאי אמר [90]רבה טעמא דרבי אליעזר התם משום[91]דעבד תרתי [92]הכא נמי הא עבד[93]תרתי ורב יוסף אמר טעמא דרבי אליעזר התם[94]דאי אפשר לו לערבן אבל[95]אפשר לו לערבן אינו חייב אלא אחת איתיביה אביי[96]לרבה רבי אליעזר מחייב על ולדי[97]מלאכות במקום אבות[98]מלאכות הא אב ואב בבת אחת פטור ואי[99]אמרת טעמא דרבי אליעזר משום[100]דקעבד תרתי אמאי פטור אמר מר בריה [101]דרבנא אנא ורב נחומי בר זבריה תרגימנא הבא במאי עסקינן בדלית המודלית על גבי תאינה וקצצן בבת אחת משום הכי מחייב רבי אליעזר הואיל ושמות מוחלקין [102]וגופין מוחלקין דכוותה קצר וקצר חיבי משכחת לה [1]דמיפטר כגון שקצר שתי גרוגרות בבת אחת אבל קצר [2]בנרונרת וחזר וקצר בנרונרת חייב:

[3]עוד [4]שאל רבי עקיבא אבר [5]המדולדל בבהמה [6]מהו [7]אמרו לו לא שמענו אבל שמענו אבר

Sie fragten: Was sagt R. Eliêzer zu dem Fall, wenn jemand [am Šabbath] gemäht und wiederum gemäht[100]hat: ist da der Grund R. Eliêzers, weil er es wiederholt getan hat, deshalb ist er für jedesmal besonders schuldig, und auch hierbei hat er es wiederholt getan, oder aber ist da der Grund R. Eliêzers, weil man die Beschlafungen nicht mischen[120]kann, deshalb sagt R. Eliêzer, er sei wegen jeder besonders schuldig, wenn er aber bei einem Entfallen im Quantum einer Dörrfeige gemäht hat, dann wiederum im Quantum einer Dörrfeige gemäht hat, ist er, da er beide Dörrfeigen mischen[121]kann, nur einmal schuldig. Wie ist es nun? Rabba erwiderte: Der Grund R. Eliêzers ist da, weil er es wiederholt getan hat, und auch dieser hat es wiederholt getan. R. Joseph aber sagte: Der Grund R. Eliêzers ist da, weil er sie nicht mischen kann, hierbei aber, wo er sie mischen kann, ist er nur einmal schuldig. Abajje wandte gegen Rabba ein: Nach R. Eliêzer ist man ja besonders schuldig wegen einer abstammenden Arbeit[122]mit einer Hauptarbeit, wenn aber zwei [gleiche] Hauptarbeiten gleichzeitig, ist man frei. Wieso ist man frei, wenn du sagst, der Grund R. Eliêzers sei, weil er es wiederholt getan hat!? Mar, der Sohn Rabinas, erwiderte: Ich und R. Niḥumi b. Zekharje erklärten es. Hier handelt es sich um eine von einem Feigenbaum getragene Weinranke, die er mit einem Mal abgeschnitten hat. Nach R. Eliêzer ist er deshalb besonders schuldig, weil es verschiedene Verbote[123]und verschiedene Körper sind. — Auf welche Weise kann es beim zweimaligen Mähen vorkommen, dass man frei[124]ist? — Wenn man im Quantum zweier Dörrfeigen mit einem Mal gemäht hat, wenn man aber im Quantum einer Dörrfeige gemäht und abermals im Quantum einer Dörrfeige gemäht hat, ist man [zweimal] schuldig.

BERNER FRAGTE R. ÂQIBA: WIE VERHÄLT ES SICH MIT EINEM AN EINEM TIER LOSE[125]HÄNGENDEN GLIED? SIE ERWIDERTEN IHM: WIR HABEN DARÜBER NICHTS

84 M דעבד || 85 M הכי חייב || P 86 — והת׳. M הת׳ כיון דקצר בגר׳ וחו״ק גרוג׳ בהעלם אחד חייב על כל או״א דהא עבד תרתין || 87 M — ל || 88 M + ב || 89 M רבא || 90 M דהא עבד תרתין || 91 P הכי || 92 M תרתין רב || 93 M + הכא ד || 94 M לרבא || 95 P (חמאות) || 96 M — מלא׳ || 97 M אמרינן || 98 M דהא עבד || 99 B דרבנן. M דרבינא || 100 M — וג״ם || 1 M דלא ... — M 3 ועוד || 2 M — כ || (P דמיחיי׳) מיחייב. 4 V שאלן || 5 BP המדולדלת || 6 (P אמר ליה). וחומר

119. Bei einem Entfallen. 120. Jeder Akt ist eine Handlung für sich. 121. Ein doppeltes Quantum mit einem Mal mähen. 122. Die am Šabbath verbotenen Verrichtungen werden in 39 Hauptarbeiten klassifiziert, die zu diesen zählenden heissen abstammende; vgl. Bd. I S. 488 Z. 20ff. 123. Wenn er vom Feigenbaum die Frucht u. von der Weinranke nur das Holz braucht, so ist beim ersteren die Hauptarbeit Mähen erfolgt, während das Abschneiden von Ranken eine zu dieser Hauptarbeit gehörende "Abstammung" ist. 124. Wegen des 2. Mals, bei einem Entfallen. 125. Das von einem lebenden Tier abgetrennte Glied ist wie Aas unrein.

בילן אי חייב על כל אחת ואחת[70] מהו מי אמרינן הרי
שמות מוחלקין או דלמא[71] הרי אין נופין מוחלקין אמרו
לו[72] לא שמענו אבל שמענו הבא על חמש נשיו נדות
בבת אחת[73] שהוא שם אחד שהייב על כל אחת ואחת
משום[74] נדה וראינו שהדברים קל וחומר ומה הבא על
חמש נשיו נדות בבת אחת[75] שהוא שם אחד חייב על
כל אחת ואחת אחותו שהיא אחות אביו[76] שהיא אחות
אמו שהן שלשה שמות אינו דין שיהא חייב על כל
אחת ואחת איבא למיפרך מה להמש נדות שכן נופין
מוחלקין אלא אמר קרא ערות אחתו גלה להייב על אחתו
שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו אמר רב אדא בר
אהבה משבחת לה ברשיעא בר רשיעא שבא[77] על אמו
והוליד שתי בנות וחזר ובא על אחת מהן והוליד[78] בן
[79]ובא בנו על אחות אמו שהיא אחותו שהיא אחות
אביו[80] דהוה ליה רשיעא בר רשיעא: תנו רבנן בא
עליה וחזר ובא עליה[81] וחזר ובא עליה חייב על כל אחת
ואחת דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אינו חייב
אלא אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר בבא על חמש
נשיו נדות בבת אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת
היאיל והוא גרם להן[82] אמר רבא לרב נחמן מי אמרינן
היאיל והיא גרם להן והתניא הוא בהעלם[83] אחד[84] והיא
בחמש העלמות הוא אינו חייב אלא אחת והיא חייבת
על כל אחת ואחת אלא אימא הואיל וגופין מוחלקין:

70 M — מהו ‖ 71 M הא ‖ 72 M זו לא שמעתי אבל שמעתי ‖ 73 M — שהוא ש״א ‖ 74 (M — נדה) BP 75 שהיא שם אחת. M — שהיא ... ואחת ‖ 76 M ואחות ‖ 77 M + אביו ‖ 78 M ממנה בן ובא על ‖ 79 M והוה רשיעי ‖ 80 M — והזר ובא על ‖ 81 M — אמר ... להן ‖ BP 82 אחת ‖ 83 V והן. M — והיא ... אחת.

Schwester seiner Mutter[70] ist, beigewohnt hat; ist er wegen aller einmal schuldig, oder ist er wegen jeder besonders schuldig? Wie ist es nun: sagen wir, es sind verschiedene Verbote, oder aber, es sind keine verschiedene Körper. Sie erwiderten ihm: Wir haben darüber nichts gehört; wir haben aber gehört, wer seinen fünf menstruirenden Frauen gleichzeitig beigewohnt hat, wobei es sich um das gleiche Verbot handelt, sei wegen jeder besonders wegen Beschlafung einer Menstruirenden schuldig, und es scheint uns, dass hiervon [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern ist: wenn derjenige, der seinen fünf menstruirenden Frauen gleichzeitig beigewohnt hat, wobei es sich um das gleiche Verbot handelt, wegen jeder besonders schuldig ist, um wieviel mehr ist man wegen seiner Schwester, die die Schwester seines Vaters und die Schwester seiner Mutter ist, wobei es drei verschiedene Verbote sind, wegen jedes besonders schuldig. Es ist ja aber zu erwidern: wol gilt dies von fünf Menstruirenden, die verschiedene Körper sind!? — Vielmehr, die Schrift sagt:[116] *er hat die Scham seiner Schwester entblösst*, dass man nämlich schuldig ist wegen seiner Schwester, die die Schwester seines Vaters und die Schwester seiner Mutter ist. R. Ada b. Ahaba sagte: Dies kann vorkommen bei einem Frevler, dem Sohn eines Frevlers; wenn [sein Vater] seiner Mutter beigewohnt und von ihr zwei Töchter gezeugt, dann einer von ihnen beigewohnt und von ihr den Sohn gezeugt hat; wenn der Sohn der Schwester seiner Mutter beigewohnt hat, die seine Schwester und die Schwester seines Vaters ist. Er ist ein Frevler, Sohn eines Frevlers.

Die Rabbanan lehrten: Wenn er ihr beigewohnt hat, wiederum beigewohnt hat und wiederum beigewohnt hat, so ist er wegen jeder [Beiwohnung] besonders schuldig — Worte R. Eliêzers; die Weisen sagen, er sei nur einmal schuldig. Die Weisen pflichten jedoch R. Eliêzer bei, dass, wenn er seinen fünf menstruirenden Frauen gleichzeitig beigewohnt hat, er wegen jeder besonders schuldig ist, weil er sie dazu veranlasst[117] hat. Raba sprach zu R. Nahman: Berücksichtigen wir denn den Umstand, dass er es veranlasst hat, es wird ja gelehrt: wenn er bei einem Entfallen und sie[118] bei fünfmaligem Entfallen, so ist er nur einmal schuldig, sie aber ist wegen jeder [Beiwohnung] besonders schuldig!? — Sage vielmehr, weil es verschiedene Körper sind.

selbe Verbot. 115. Wird weiter erklärt. 116. Lev. 20,17. 117. Da sie jede besonders ein Sündopfer darbringen müssen, so muss auch er wegen jeder besonders ein Sündopfer darbringen; im andren Fall aber ist es dieselbe Person. 118. Eine von den Inzestuösen; nach RšJ u. manchen Texten handelt es sich um 5 Personen.

גמרא. אמר רבי אלעזר[48]אמר רבי הושעיא[49]רבי יוהנן בן נורי וסומכוס אמרו דבר אחד[50]רבי יוהנן בן נורי הא דאמרן סומכוס מאי היא דתנן °שחטה[51]ואת בת בתה ואחר כך שחט את בתה סופג את הארבעים סומכוס אומר משום רבי מאיר סיפג שמונים אמר רבא [52]דלמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יוהנן בן נורי הכא אלא משום[53]שמות מוחלקין[53]דמיקריא חמותו ומיקריא אם חמותו ומיקריא אם המיו אבל גבי אותו ואת בנו [54]דכולהו אותו ואת בנו מיקריין[55]דאין שמות מוחלקין לא אמר רב נחמן[56]בר יצחק דלמא[57]עד כאן לא קאמר סומכוס אלא גבי אותו ואת בנו[58]דגופין מוחלקין אבל הכא דאין גופין מוחלקין[59]אימא כרבי אבהו[60]אמר רבי יוהנן סבירא ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוהנן °שארה הנה זמה היא הכתוב עשאן לכולן זמה אחת:

[61]מר רבי עקיבא °שאלתי את רבן[61]גמליאל ואת רבי יהושע באיטליס של[62]עימאוס שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו[63]של רבן גמליאל הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו[64]מהו חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו לא שמענו אבל שמענו הבא על חמש[65]נשיו נדות בהעלם[66]אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת[67]ורואה אני שהדברים קל וחומר:

גמרא. היכי דמי אילימא כדקתני מאי תיבעי ליה הרי שמות מוחלקין הרי גופין מוחלקין אלא הבי קתני הבא על[68]אחות אביו שהיא אחות אמו[69]חייב אחת על

GEMARA. R. Eleâzar sagte im Namen R. Hošâjas: R. Joḥanan b. Nuri und Symmachos lehren ein und dasselbe. R. Joḥanan b. Nuri lehrt das, was wir eben gesagt haben, was lehrt Symmachos? — Es wird gelehrt: Hat jemand [die Kuh] und deren Tochterstochter[110] und nachher die Tochter geschlachtet, so erhält er die vierzig Geisselhiebe; Symmachos sagte im Namen R. Meírs, er erhalte achtzig[111] Geisselhiebe. Raba sprach: Vielleicht ist dem nicht so. R. Joḥanan b. Nuri ist dieser Ansicht nur hierbei, weil es verschiedene Benennungen sind, eine heisst Schwiegermutter, eine heisst Mutter der Schwiegermutter und eine heisst Mutter des Schwiegervaters, beim Vieh mit seinen Jungen aber, wobei beide Vieh und sein Junges heissen, sind die Benennungen nicht verschieden. R. Naḥman b. Jiçḥaq sprach: Vielleicht ist Symmachos dieser Ansicht nur da, beim Vieh und seinen Jungen, wo es verschiedene Körper sind, hierbei aber, wo es keine verschiedenen Körper sind, ist er derselben Ansicht wie R. Abahu im Namen R. Joḥanans. R. Abahu sagte nämlich im Namen R. Joḥanans:[112] *Sie sind Blutsverwandtschaft, Unzucht ist dies*, die Schrift machte sie alle zu einer Unzucht.

RÂQIBA SAGTE: ICH FRAGTE R. GAMALIÉL UND R. JEHOŠUÂ AUF DEM FLEISCHMARKT ZU EMMAUS, WO SIE HINGEGANGEN WAREN, EIN VIEH FÜR DAS HOCHZEITSMAHL DES SOHNS R. GAMALIÉLS ZU KAUFEN: WIE IST ES, WENN JEMAND SEINER SCHWESTER, DER SCHWESTER SEINES VATERS UND DER SCHWESTER SEINER MUTTER BEIGEWOHNT[113] HAT: IST ER WEGEN ALLER ZUSAMMEN SCHULDIG, ODER IST ER WEGEN JEDER BESONDERS SCHULDIG? SIE ERWIDERTEN MIR: WIR HABEN DARÜBER NICHTS GEHÖRT; WIR HABEN ABER GEHÖRT, WER SEINEN FÜNF MENSTRUIRENDEN FRAUEN BEI EINEM ENTFALLEN BEIGEWOHNT HAT, SEI WEGEN JEDER BESONDERS SCHULDIG, UND ES SCHEINT UNS, DASS HIERVON [EIN SCHLUSS] VOM LEICHTEREN AUF DAS SCHWERERE[114] ZU FOLGERN IST.

GEMARA. In welchem Fall: wollte man sagen, wie gelehrt wird, was war ihm da fraglich, es sind ja verschiedene Verbote und verschiedene Körper!? — Vielmehr, er meint es wie folgt: wenn jemand [seiner Schwester, die] die Schwester seines Vaters und die

48 M א״ר יהוש׳ || 49 M + א״ר יוחנן || 50 M — רבי ... סומכוס || 51 P — ו || 52 M + ד || 53 M דמיתק׳ חמ׳ ומיתק׳ א״ח ומיתק׳ || 54 M — דכולהו אוא״ב || 55 M ואין || 56 M — ב״י || 57 M + לא היא || 58 M + משום || 59 M דילמ׳ || 60 M — אר״י ...יוחנן || 61 M + שמעון בן || 62 M עימעוס (BP עימאום) || 63 M — של ר״ג || 64 V + בהעלם אחר. M חייב ע״ך או״א או א׳ ע״ך אמ׳ לו זו לא שמעתי אבל שמעתי || 65 M — נשיו || 66 BP אחת. M אחד שחייב || 67 V ורואין אנו || 68 M + אחותו שהיא || 69 M + מהו (אינו).

110. Es ist verboten, ein Vieh u. sein Junges an einem Tag zu schlachten (cf. Lev. 22,28); das Verbot erstreckt sich jed. nicht auf das Vieh mit dem Enkelkind. 111. Da er mit dem Schlachten der Tochter das Verbot zweimal übertreten hat. 112. Lev. 18,17. 113. Die Mišnah separata u. manche Texte haben den Zusatz: bei einem Entfallen. 114. Hierbei handelt es sich um ein u. das-

גמרא. קא תני חייב עליה משום אשת אב׳ מי שריא ליה אמר רבי ויהנן כגון שנפלה לו׳ליבום אי הכי מאי עבר אמר׳רבי יעקב שעבר משום כלת בנו שניה׳בדתניא כלתו ערוה כלת בני שניה וכן אתה מיצא׳בבת בנו ובבת בן בנו עד סוף כל׳הדורות ומי אית ליה לרבי יוסי איסור חל על איסור והא תנן עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה רבי יוסי אומר נידון בזיקה׳ראשונה שבאה עליו ותניא ביצד אמר רבי יוסי נידון בזיקה ראשונה חמותו ונעשת אשת איש נידון משום חמותו אשת איש ונעשת חמותו נידון משום אשת איש אמר רבי אבהו מודה רבי יוסי באיסור מוסיף׳וכן כי אתא רבין אמר רבי ׳יוחנן מודה רבי יוסי באיסור מוסיף מאי איסור מוסיף איבא הבא׳דאיבא ברא לסבא מיגו דאיתוסף איסורא לנבי בריה איתוסף׳איסורא לנבי׳דידיה:

[VII] **בא** על חמותו חייב עליה משום׳חמותו וכלתו ואשת׳אחיו ואשת אחי אביו ואחות אשתו ואשת איש ונדה וכן הבא על׳אם חמיו ועל אם חמותו רבי יוחנן בן נורי אומר הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו׳ואם חמותו ואם חמיו אמרו לו׳שלשתן שם אחד הן:

M 33 כיב׳ ‖ M 34 רב אחא בר יע׳ ‖ M 35 כדתנ׳ ... שניה ‖ M 36 בבנו ובבן בן בנו עד ‖ M 37 העולם ‖ M 38 הרא׳ שבאת אליו [] חמותו [] ונע׳ חמ׳ ‖ M 39 — וכן ... מאי א״ם ‖ 40 (P יוסי מודה ר׳ יוחנן) ‖ M 41 + כגון ‖ 42 (M בריה) ‖ 43 (M אחותו) ‖ M 44 אחי אמו ואא״א ‖ M 45 + חמותו חייב עליה על ‖ M 46 — ואח״ ‖ M 47 — שלש׳.

GEMARA. Er lehrt, dass er schuldig sei wegen der Frau seines Vaters; ist sie ihm denn erlaubt[100]? R. Johanan erwiderte: Wenn sie ihm zur Schwagerehe[101] zugefallen ist. — Wieso heisst es demnach übertreten[102]? R. Jâqob erwiderte: Er hat das zweitgradige Inzestverbot[103] der Schwiegertochter seines Sohns übertreten. Wie gelehrt wird: Seine Schwiegertochter ist inzestuös, die Schwiegertochter seines Sohns ist zweitgradig inzestuös; dies gilt auch von der Tochter seines Sohnes und von der Tochter seines Sohnessohns, bis ans Ende aller Generationen. — Ist denn R. Jose der Ansicht, ein Verbot erstrecke sich auf Verbotenes, es wird ja gelehrt, wer eine Sünde begangen hat, die mit zwei Todesstrafen belegt ist, werde mit der schwereren[104] gerichtet, und R. Jose sagt, er werde mit der zuerst platzgreifenden[105] gerichtet!? Ferner wird gelehrt: Wie wird er nach R. Jose mit der zuerst platzgreifenden gerichtet? — war sie zuerst seine Schwiegermutter[106] und nachher Ehefrau, so wird er wegen einer Schwiegermutter gerichtet; war sie zuerst Ehefrau und nachher seine Schwiegermutter, so wird er wegen einer Ehefrau gerichtet. R. Abahu erwiderte: R. Jose pflichtet bei einem erweiternden Verbot bei. Ebenso sagte Rabin, als er kam, im Namen R. Johanans, R. Jose pflichte bei einem erweiternden Verbot bei. — Wieso ist es hierbei ein erweiterndes Verbot!? — Wenn der Alte noch einen Sohn hat; da das Verbot für seinen Sohn erweitert worden[107] ist, so ist es auch für ihn erweitert worden.

WENN JEMAND SEINER SCHWIEGERMUTTER BEIWOHNT, SO KANN ER SICH SCHULDIG MACHEN [WEGEN INZESTES MIT] SEINER SCHWIEGERMUTTER, SEINER SCHWIEGERTOCHTER, DER FRAU SEINES BRUDERS, DER FRAU DES BRUDERS SEINES VATERS, DER SCHWESTER SEINER FRAU, EINES EHEWEIBES UND EINER MENSTRUIRENDEN. DESGLEICHEN AUCH, WENN JEMAND DER MUTTER SEINES SCHWIEGERVATERS ODER DER MUTTER SEINER SCHWIEGERMUTTER BEIWOHNT. R. JOHANAN B. NURI SAGT, WER SEINER SCHWIEGERMUTTER BEIWOHNT, SEI SCHULDIG WEGEN SEINER SCHWIEGERMUTTER, DER MUTTER SEINER SCHWIEGERMUTTER[108] UND DER MUTTER SEINES SCHWIEGERVATERS. SIE SPRACHEN ZU IHM: BEI ALLEN DREIEN IST ES DAS GLEICHE VERBOT[109].

100. Die Heirat mit seinem Vater war verboten u. somit ungiltig, mithin ist sie auch nicht als Frau seines Vaters anzusehen. 101. Als Witwe seines kinderlosen Bruders; cf. Dt. 25,5ff. 102. Er hat ja damit nur ein Gebot ausgeübt. 103. Vgl. Bd. IV S. 56 Z. 1ff. 104. Der beiden Hinrichtungsarten; vgl. Bd. VII S. 209 Z. 13ff. 105. Weil das 2. Verbot sich nicht auf das 1. erstrecken kann. 106. Verwitwet od. geschieden. 107. Sie ist nun auch diesem als Frau seines Vaters verboten. 108. Wenn dies der Fall ist. 109. In einem Schriftvers; cf. Lev. 18,17.

עתי אפילו בשבת אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים ממאי[19]שאני שעיר המשתלח דהכשירו ביום הכפורים בכך אלא דרפרם[20]ברותא היא:

[v.1] ש[21]בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאות[22]כיצד הבא על בתו חייב עליה משום בתו ואחותו [23]ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש ונדה:

Col.b **גמרא.** [24]והא לית ליה לרבי מאיר איסור חל על איסור נהי דאיסור[25]חל על איסור לית ליה איסור מוסיף ואיסור[26]כולל אית ליה בגון שבא על אמו והוליד בת דאיסור בתו ואחותו[27]בהדי הדדי[28]אתי נשאת לאחיו מיגו דאיתוסף איסור לגבי[29]אחין איתוסף איסורא לגבי דידיה נשאת לאחי אביו מיגו דאיתוסף איסורא לגבי [30]שאר אחי אביו איתוסף לגבי דידיה הוה ליה אשת איש מיגו דאיתוסף איסור לגבי עלמא איתוסף נמי לגבי דידיה הוה ליה נדה מיגו דאיתוסף איסור לגבי בעלה איתוסף נמי לגבי דידיה:

[v.2] **בא** על בת בתו חייב עליה משום בת בתו וכלתו [31]ואשת אחיו ואשת אחי[32]אביו ואחות אשתו ואשת איש ונדה רבי יוסי אומר אם עבר זקן ונשאה חייב עליה משום אשת אב וכן הבא על בת אשתו ועל בת בתה:

M 19 דילמ׳ שה״ם דהכשר יום || V 20 ברותא || M 21 ○ בא || M 22 — כיצד || B 23 — ו. M ואחות || M 24 נימא אית ליה || M 25 — חע״א || M 26 בת אחת אית || P 27 + ד || M 28 קאתו ניסת || M 29 אחיו אית׳ לג״ד ניסת || M 30 — שאר אחי׳. P שאר ... דידיה || M 31 (+ ואשתו) || M 32 — אביו וא״א.

Dies besagt, dass [das Gesetz] vom Êrub und vom Hinausbringen nur für den Šabbath gilt, nicht aber gilt [das Gesetz] vom Êrub und vom Hinausbringen für den Versöhnungstag. — Woher dies, vielleicht ist es beim [fortzuschickenden Sühne]bock anders, weil am Versöhnungstag seine Tauglichmachung erfolgt[91]. — Vielmehr ist das, was Raphram gesagt hat, sinnlos.

MANCHER VOLLZIEHT EINEN BEISCHLAF UND IST DIESERHALB SECHS SÜNDOPFER SCHULDIG, UND ZWAR: WENN JEMAND SEINER TOCHTER[92]BEIWOHNT, SO KANN ER SICH SCHULDIG MACHEN [WEGEN INZESTES MIT] SEINER TOCHTER, SEINER SCHWESTER, DER FRAU SEINES BRUDERS, DER FRAU DES BRUDERS SEINES VATERS, EINES EHEWEIBES UND EINER MENSTRUIRENDEN.

GEMARA. R. Meír ist ja aber nicht der Ansicht, dass ein Verbot sich auf Verbotenes erstrecke!? — Ist er auch nicht der Ansicht, dass ein Verbot sich auf Verbotenes erstrecke, so ist er immerhin der Ansicht, dass ein erweiterndes Verbot und ein umfassendes Verbot sich wol erstrecke. Wenn jemand beispielsweise seiner Mutter beigewohnt und eine Tochter gezeugt hat, so liegen das Verbot einer Tochter und das Verbot einer Schwester vor; verheiratet sie sich mit seinem Bruder, so ist das Verbot, da es für seine Brüder erweitert worden[93]ist, auch für ihn erweitert worden. Verheiratet sie sich darauf mit dem Bruder seines Vaters, so ist das Verbot, da es für die übrigen Brüder seines Vaters erweitert worden[93]ist, auch für ihn erweitert worden. Ist sie noch Ehefrau, so ist das Verbot, da es für alle Welt erweitert worden[94]ist, auch für ihn erweitert worden. Ist sie noch Menstruirende, so ist das Verbot, da es für ihren Ehemann erweitert worden[95]ist, auch für ihn erweitert worden.

WENN JEMAND DER TOCHTER SEINER TOCHTER BEIWOHNT, SO KANN ER SICH SCHULDIG MACHEN [WEGEN INZESTES MIT] DER TOCHTER SEINER TOCHTER, SEINER SCHWIEGERTOCHTER[96], DER FRAU SEINES BRUDERS, DER FRAU DES BRUDERS SEINES VATERS, DER SCHWESTER SEINER FRAU, EINES EHEWEIBES UND EINER MENSTRUIRENDEN. R. JOSE SAGT, HAT DER ALTE[97]DAS VERBOT ÜBERTRETEN UND SIE GEHEIRATET, SEI ER SCHULDIG AUCH WEGEN EINER FRAU SEINES VATERS. DESGLEICHEN AUCH, WENN JEMAND DER TOCHTER SEINER FRAU ODER DER TOCHTER IHRER TOCHTER BEIWOHNT.

91. Die ganze Zeremonie hat am Versöhnungstag zu erfolgen, sodass die damit verbundene Uebertretung ausgeschaltet wird, wie auch am Šabbath das beständige Opfer dargebracht wird. 92. Die er inzestuös mit seiner Mutter gezeugt hat. 93. Sie ist dann auch den übrigen Brüdern verboten. 94. Als Ehefrau ist sie jedem verboten. 95. Eine Menstruirende ist auch ihrem Ehemann verboten. 96. Wenn sie mit seinem Sohn verheiratet ist. 97. Der Urgrossvater.

nach Úla, welcher sagte, wenn man einen verwerflichen Haufen auf den Altar gebracht hat, ihm sei die Verwerflichkeit genommen; er ist somit Uebriggebliebenes. [Dieser erwiderte:] Nein, befindet sich der grössere Teil auf dem Altar, so gilt es als auf dem Altar befindlich, und befindet sich der grössere Teil abseits des Altars, so gilt es als abseits befindlich. — Demnach wäre ja hieraus die Frage des Rami b. Hama zu entscheiden, ob man sich bei den Opfergliedern nach der grösseren Hälfte richte oder nicht!? — Vielmehr, er spricht vom Quantum einer Olive, von zwei Oliven spricht er nicht. — Etwa nicht, er lehrt es ja vom Versöhnungstag, wegen dessen man bei Dattelgrösse schuldig ist, und die Dattel hat ja zwei Oliven!? R. Zera erwiderte: Wenn er eine Niere mit ihrem Talg[83]gegessen hat. R. Papa erwiderte: Wenn er [das Quantum] mit einer Dattel[84]ergänzt hat. R. Ada b. Aha lehrte tatsächlich: fünf Sündopfer, und erklärte es durch den Fall, wenn jemand eine Olive Verwerfliches gegessen hat, und man erwiderte dagegen nicht all die Erwiderungen, die wir erwidert haben. — Sollte er doch[85] lehren: sechs Sündopfer, und auf den Fall beziehen, wenn jemand dazu eine Olive Blut gegessen hat!? — Er spricht von einem Essen, von zwei Essen aber spricht er nicht; die Weisen haben nämlich festgestellt, dass der Schlund nicht mehr als zwei Oliven fasse.

R. Meír sagte &c. Sollte er doch lehren: hat er es hinausgebracht[86], so ist er schuldig, weshalb lehrt er: wenn es an einem Šabbath war!? Raphram erwiderte: Dies besagt, dass [das Gesetz] vom Êrub[87]und vom Hinausbringen nur für den Šabbath gilt, nicht aber gilt [das Gesetz] vom Êrub und vom Hinausbringen für den Versöhnungstag[88]. — Woher dies, vielleicht gilt [das Gesetz] vom Êrub und vom Hinausbringen auch für den Versöhnungstag, und er meint es wie folgt: wenn es an einem Šabbath war und er es hinausgebracht hat, so ist er auch wegen des Šabbaths und des Versöhnungstags schuldig!? — Vielmehr, ist die Lehre Raphrams gelehrt worden, so wird sie sich auf folgende Lehre beziehen.[89]*Und sende ihn*[90]*durch einen bereitstehenden Mann. Mann*, auch ein Gemeiner ist zulässig; *bereitstehenden*, auch in Unreinheit, auch am Šabbath; *bereitstehenden*, der bestellt ist. Er lehrt: *bereitstehenden*, auch am Šabbath; hierzu sagte Raphram:

83. Im Quantum von je einer Olive; die 3 Sündopfer u. das Schuldopfer entfallen auf den Talg, der die Niere zum Quantum einer Dattel hinsichtl. des Versöhnungstags ergänzt. 84. Die an sich erlaubt u. nur wegen des Versöhnungstags verboten ist. 85. Wenn er schon von einem Quantum mehr als eine Olive spricht. 86. Am Versöhnungstag. 87. Vorrichtung zur Vereinigung der Gebiete, um am Š. aus einem nach dem andren tragen zu dürfen; vgl. Bd. II S. 15 N. 63. 88. Obgleich er hinsichtl. der Arbeitsverrichtung dem Š. gleicht. 89. Lev. 16,21. 90. Den Sühnebock am Versöhnungstag.

ואיסור מוסיף אית ליה טהור מעיקרא לא אסור אלא בהלב[91]הוה ליה טמא מיגו דאסור[92]בחתיכות טהורות איתוסף[93]ביה נמי איסורא עילוי חלב וחלב מעיקרא לא אסור אלא באבילה אקדשיה מיגו דאיתוסף ביה איסורא דהנאה[94]איתוסף ביה לגבי חלב ואבתי להדיוט הוא[95]אסור אבל לגבוה שרי הוה ליה נותר מיגו דאיתוסף [96]איסורא לגבי גבוה איתוסף ביה[97]לגבי הדיוט חל עליה יום הכפורים[98]מיגו דאיתוסף ביה איסור לגבי חולין איתוסף ביה[97]לגבי גבוה וניתני חמש חטאות ונוקמה כגון דאבל בזית פיגול בהדא בהמה קא מיירי בשתי בהמות לא קמיירי[99]ונותר ופיגול בחדא בהמה לא משכחת לה אלמא לא משכחת לה כגון שהעלה אבר פיגול לגבי מזבח[1]דפקע פיגוליה מיניה והוה ליה[2]נותר ובדאמר עולא [3]קומץ פיגול[3]שהעלה לגבי מזבח פקע פיגולו ממנו והוה ליה נותר באבר אחד קמיירי[4]בשני אברים לא קמיירי ונותר ופיגול בחד אבר לא משכחת לה[5]אלמא לא משכחת לה כגון שהעלה אבר[6]פיגיל לגבי מזבח דפלגיה אנחיה על גבי מזבח ופלגיה מאבראי דמזבח דההוא דמזבח פקע[7]פיגול והוה ליה נותר

M 91 הוי טמא ומיגו דנאסר || P 92 אחת׳ || M 93 — || M 94 איתי ביה איסורא דחלב ביה || M 95 דאסיר || M 96 ביה איס׳ לגבוה גבו׳ || M 97 + איסורא || M 98 — מיגו || M 99 דנו׳ || M 1 ופקע פיגולו ממנו || 2 M — נותר || M 3 שהעלו || M 4 ומשני || M 5 — אלמא ... לה || M 6 — פיג׳ || M 7 ליה פיגולו ממנו רובו דמזבח שד׳ אמזב׳.

erstrecke[75], so ist er immerhin der Ansicht, dass ein umfassendes Verbot[76]und ein erweiterndes Verbot sich wol erstrecke. Dem Reinen war vorher nur Talg verboten, nachdem er aber unrein geworden ist, ist ihm auch ein Stück [Fleisch][77]verboten; somit ist zum Talg noch ein weiteres Verbot hinzugekommen. Der Talg war vorher nur zum Essen verboten, nachdem man ihn aber geheiligt hat, ist er auch zur Nutzniessung verboten; somit ist zum Talg noch ein weiteres Verbot hinzugekommen. Aber immerhin war er nur einem Gemeinen verboten, für Gott aber erlaubt; nachdem er aber Uebriggebliebenes geworden ist, ist zum Verbot für einen Gemeinen noch das Verbot für Gott hinzugekommen. Kommt noch [das Verbot] wegen des Versöhnungstags hinzu, so ist zum Verbot des Heiligen[78]noch ein Verbot für Profanes[78]hinzugekommen. — Sollte er doch lehren: fünf Sündopfer, und zwar in dem Fall, wenn jemand Verwerfliches[79]in Olivengrösse gegessen hat!? — Er spricht von einem Vieh und nicht von zweien, während bei einem Vieh Uebriggebliebenes und Verwerfliches nicht vorkommen können[80]. — Wieso nicht, es kann ja in dem Fall vorkommen, wenn man ein Glied von Verwerflichem auf den Altar gebracht hat, sodass ihm die Verwerflichkeit entzogen[81]wird; es ist dann Uebriggebliebenes!? Dies nach Ûla, welcher sagte, wenn man einen verwerflichen Haufen[82]auf den Altar gebracht hat, sei ihm die Verwerflichkeit genommen; er ist somit Uebriggebliebenes. — Er spricht von einem Opferglied und nicht von zwei Opfergliedern, während bei einem Opferglied Uebriggebliebenes und Verwerfliches nicht vorkommen können. — Wieso nicht, es kann ja in dem Fall vorkommen, wenn man ein Glied von Verwerflichem auf den Altar gebracht hat, und zwar die Hälfte auf den Altar gelegt und die Hälfte abseits vom Altar, sodass nur dem Teil, der sich auf dem Altar befindet, die Verwerflichkeit entzogen ist und er Uebriggebliebenes wird!? Dies

bot der Šabbathentweihung auf die verbotene Speise. 75. Da die Sache schon an sich verboten ist; wer beispielsweise Aas von einem unreinen Tier isst, ist wegen Aasessens nicht schuldig, da das Unreine schon an sich verboten ist; wer geschworen hat, keinen Talg zu essen, u. gegessen hat, ist wegen des falschen Schwörens nicht schuldig, weil der Talg schon an sich verboten ist. 76. Wenn das hinzukommende Verbot Erlaubtes u. das Verbotene umfasst; wenn beispielsweise ein Naziräer geschworen hat, keine Trauben u. keine Feigen zu essen, u. seinen Schwur gebrochen hat; er ist auch wegen des falschen Schwörens schuldig, weil ihm vorher Feigen erlaubt waren. 77. Von einem Opfer. 78. Wörtl. des für Gott bestimmten, was sonst nur als Heiliges verboten wäre. 78. Da am Versöhnungstag das Verbot des Essens sich auf alles erstreckt, so ist auch das aus andren Gründen verbotene einbegriffen. 79. Vgl. S. 337 N. 21. 80. Ist das Opfer verwerflich, so gibt es dabei kein Uebriggebliebenes. 81. Es wird durch die Darbringung auf den Altar heilig. 82. Der vom Speisopfer abzuheben u. auf dem Altar darzubringen ist.

מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות אמר ליה והאמר רב הלכה כרבי אלעזר ומר היא דקא רמי ביה מיא אמר ליה התם לא קשיא הא ברביעית הא ביותר מברי רביעית: תני רבנן להבדיל בין הקדש לבין החל אלו דמין וערכין חרמין והקדשות בין הטמא ובין הטהור אלו טמאות וטהרות ולהורת זו הוראה את כל החקים אלו מדרשות אשר דבר ה׳ זו הלכה ביד משה זה תלמוד יכול אף המשנה תלמוד לומר ולהורת רבי יוסי ברבי יהודה אומר יכול אף תלמוד תלמוד לומר ולהורת כאן אלא הא דתניא יצא שרץ טמא וצפרדע טהור ששתויי יין מורין בהן הוראה נימא רבי יוסי ברבי יהודה היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן ושאני הכא דזיל קרי בי רב הוא אמר רב הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה והא רב לא מוקים אמורא מיומא טבא לחבריה משום שכרות שאני רב דאורי מירי וניקם דלא לודי כל היכא דיתיב רב לא כני ליה בלא הוראה:

ש אוכל אכילה אחת וחייבין עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והיה נותר מן המוקדשין ביום הכפורים רבי מאיר אומר אם היה שבת והוציאו חייב אמרו לו אינו מן השם:

גמרא. נימא איתי ליה לרבי מאיר איסור חל על איסור נהי דאיסור חל על איסור ליתי ליה איסור כולל

M 79 הא רמי ‖ M 80 — הא ‖ P 81 זה ‖ M 82 — ה + ‖ M 83 — יכול ... ריב״י ... ולהורת ‖ M 84 ברי״ ‖ M 85 + עליה ‖ M 86 דאיירי מוקים ומורי וליקים ולורי כל ‖ M 87 וחייב ‖ M 88 + את ה ‖ M 89 אינה ‖ 90 בר״ן נכפלה כאן המשנה הבאה.

bestellte nämlich keinen Dolmetsch an einem Festtag zum nächsten, wegen Trunkenheit. Jener sprach: Rabh sagte ja, die Halakha sei wie R. Eleâzar, und der Meister hat ja Wasser [in den Wein] getan!? Dieser erwiderte: Das ist kein Einwand; das eine gilt von einem Viertellog und das andre von mehr als einem Viertellog.

Die Rabbanan lehrten: *Und zwischen dem Heiligen und dem Gemeinen zu trennen*, das sind Wertgelübde, Schätzgelübde, Gebanntes und Geheiligtes; *zwischen dem Unreinen und dem Reinen*, das sind [Entscheidungen über] Unreines und Reines; *und zu lehren*, das ist die Entscheidung; *all die Gesetze*, das sind die Auslegungen; *das Wort des Herrn*, das ist die Halakha; *durch Mošeh*, das ist der Talmud. Man könnte glauben, auch die Mišnah, so heisst es *und zu lehren*. R. Jose b. R. Jehuda sagte: Man könnte glauben, auch der Talmud, so heisst es: *und zu lehren*. Die Lehre, ausgenommen sei die Entscheidung, das Kriechtier sei unrein und der Frosch sei rein, die auch Weintrunkene treffen dürfen, vertritt also die Ansicht des R. Jose b. R. Jehuda und nicht die der Rabbanan. — Du kannst auch sagen, die der Rabbanan, nur ist es hierbei anders, denn dies ist in der Kinderschule zu lernen. Rabh sagte: Die Halakha ist wie R. Jose b. R. Jehuda. — Rabh bestellte ja aber keinen Dolmetsch an einem Festtag zum nächsten, wegen Trunkenheit!? — Anders war es bei Rabh, der Entscheidungen zu treffen hatte. — Sollte er ihn doch bestellen, aber keine Entscheidungen treffen!? — Wo Rabh war, ging es nicht ohne Entscheidungen.

MANCHER ISST EINE SPEISE UND IST DIESERHALB VIER SÜNDOPFER UND EIN SCHULDOPFER SCHULDIG: WENN EIN UNREINER VON OPFERN ÜBRIGGEBLIEBENEN TALG AM VERSÖHNUNGSTAG GEGESSEN HAT. R. MEÍR SAGTE: WENN ES AN EINEM ŠABBATH WAR UND ER IHN [IM MUND] HINAUSGEBRACHT HAT, IST ER [AUCH DIESERHALB] SCHULDIG. SIE ERWIDERTEN IHM: DIES GEHÖRT NICHT ZU DIESEM RUBRUM.

GEMARA. Demnach wäre R. Meír der Ansicht, dass ein Verbot sich auf Verbotenes erstrecke? — Ist er auch nicht der Ansicht, dass ein Verbot sich auf Verbotenes

63. Der den Vortrag des Gelehrten dem Publikum verdolmetschte. 64. Lev. 10,10. 65. Vgl. S. 207 N. 1; bei der Auslösung von Geheiligtem dürfen die Schätzenden vorher keinen Wein getrunken haben, wovon die angezogene Schriftstelle spricht. 66. Lev. 10,11. 67. Die überlieferten Lehren. 68. Die Entscheidung wird nicht aus der Mišnah getroffen, sondern nach der Erörterung des Talmuds. 69. Eigentlich zu entscheiden; nur die praktische Entscheidung ist verboten, nicht aber das Studium. 70. Dies ist nur eine theoretische Lehre. 71. Jeder sollte dies wissen. 72. Während nach ihm wissenschaftliche Vorträge erlaubt u. nur Entscheidungen verboten sind. 73. Dieserhalb ist er schuldig wegen der Entweihung des Šabbaths, nicht aber wegen des Essens. 74. Wie in unsrem Fall, das Ver-

לגבי חלב אבל [61]לא ניחא ליה טהור: אבל אוכלין
טמאין כו׳: למה לי שהייה דקא תני ושהה אמר רב
יהודה הכי קתני אכל אוכלין טמאין ושתה משקין
טמאין ושתה רביעית יין[62]ושהה באכילתן ובשתייתן
כדי אכילת פרס ונכנס למקדש חייב: רבי [63]אלעזר
אומר כו׳: תנו רבנן °יין [ושכר] אל תשת יכול אפילו
כל שהוא [2]אפילו מנתו תלמוד לומר ושכר אין אסור
אלא כדי לשכר[64]וכמה כדי לשכר רביעית יין בן ארבעים
יום אם כן מה תלמוד לומר יין[65]לומר לך[66]שמוזהרין עליו
כל שהוא ומוזהרין עליו מנתו רבי יהודה אומר יין
אין לי אלא יין שאר משברין מנין תלמוד לומר ושכר
אם כן מה תלמוד לומר יין[67]על היין במיתה[68]ועל שאר
[69]משקין באזהרה רבי[63]אלעזר אומר יין אל תשת ושכר
אל[70]תשתהו כדרך שכרותו הא אם הפסיק בו[71]או נתן
לתובו מים כל שהוא פטור במאי[72]פליגי תנא קמא סבר
[73]גמרינן °שכר שכר מנזיר[74]ורבי יהודה לא ילפ׳ שכר
שכר מנזיר ורבי[63]אלעזר סבר מאי[75]שכר מידי דהוא
משכר כמאן אזלא הא דתניא °אכל דבילה קעילית
ושתה[76]דבש או חלב ונכנס למקדש ושימש לוקה כמאן
כרבי יהודה אמר[77]רב יהודה בר אחותאי הלכה כרבי
[63]אלעזר °קרי רב עליה דרבי אלעזר טובינא דחכימי:
רב אחא[78]דהוצל הוה נידרא עלה דביתהו אתא לקמיה
דרב אשי אמר ליה זיל האידנא ותא למחר °דרב לא

BP 63 || אמר + B 61 || ושתה משקין טמאין + P 62 || יין מוז׳ עליו M 65 || וכמה כדל״ש — M 64 || אליעזר
אף כל שמוז׳ עליו מנתו || P 66 מת יין מוזה׳ + M 67 || לומר לך || M 68 ושאר || V 69 משכרין || M 70 + תשת
שלא || M 71 ונתן || M 72 קמפלגי || M 73 גמר || 74 M ור׳... מנזיר || M 75 ושכר והוא || M 76 יין (!) וחלב
M — שמואל בר אחיתאי א׳ רב המנונא סבא א׳ רב יצחק בר אשיאן א״ר הונא א׳ רב הלכה כר׳ אלעזר קרי עליה ר׳ אלע׳ מהוצל. M 78

des Kindes ist auf die Milch gerichtet, wenn es ihm aber unerwünscht ist, ist sie rein.

WER UNREINE SPEISEN GEGESSEN &c. Wozu ist das Verweilen nötig, dass er lehrt: und verweilt[54]hat!? R. Jehuda erwiderte: Er meint es wie folgt: wer unreine Speisen gegessen, unreine Getränke getrunken, ein Viertellog Wein getrunken, und beim Essen und trinken solange verweilt hat, als man ein Peras isst, und in das Heiligtum eingetreten ist, ist schuldig.

R. ELEÂZAR SAGT &c. Die Rabbanan lehrten:[55]*Wein und Rauschtrank sollst du nicht trinken*, man könnte glauben, auch irgend etwas, auch aus der Kelter[56], so heisst es: *und Rauschtrank*, es ist nur soviel verboten, als zum Berauschen ausreichend. Wieviel heisst zum Berauschen ausreichend? — ein Viertellog vierzig Tage alter Wein. Wieso heisst es demnach *Wein*!? — um dir zu sagen, dass sie verwarnt sind auch wegen jedes Quantums, und sogar von der Kelter. R. Jehuda sagte: *Wein*, ich weiss dies nur vom Wein, woher dies von andren berauschenden Getränken? — es heisst: *und Rauschtrank*. Wozu heisst es demnach *Wein*? — auf Wein ist die Todesstrafe gesetzt, auf andre [berauschende] Getränke eine Verwarnung. R. Eleâzar sagte: *Wein sollst du nicht trinken; Rauschtrank [sollst du nicht trinken]*; trinke ihn nicht so, dass er berauscht, wenn man aber dabei abgesetzt, oder man etwas Wasser hineingetan hat, ist man frei. Worin besteht ihr Streit? — Der erste Autor ist der Ansicht, man folgere durch [das Wort] *Rauschtrank*, das auch beim Naziräer[57]gebraucht wird, R. Jehuda folgert nicht durch [das Wort] *Rauschtrank*, das auch beim Naziräer gebraucht wird, und R. Eleâzar ist der Ansicht, unter *Rauschtrank* sei das Berauschende[58]zu verstehen. — Die Lehre, dass, wer eine qeîlische Feige gegessen oder Honig oder Milch getrunken hat und in das Heiligtum eingetreten ist und Dienst getan hat, zu geisseln sei, vertritt also die Ansicht R. Jehudas. R. Jehuda[59]b. Aḥothaj sagte: Die Halakha ist wie R. Eleâzar. Ferner sprach Rabh über R. Eleâzar: Der beste unter den Weisen.

R. Aha aus Huçal hatte ein Gelübde getan inbetreff seiner Frau[60], und als er diesbezüglich[61]zu R. Aši kam, sprach dieser zu ihm: Jetzt gehe[62]und komm morgen. Rabh

54. Nach dem Wortlaut zu verstehen, im Tempel verweilt. 55. Lev. 10,9. 56. Noch bevor er fertig u. abgefüllt ist. 57. Dem alles Berauschende verboten ist; cf. Num. 6, 3, 4. 58. Das Trinken auf die Weise, dass er auch berauscht. 59. Sonst unbekannt; vgl. die La. des Cod. M. 60. Von ihr nichts zu geniessen. 61. Dass er ihm sein Gelübde auflöse. 62. Es war an einem Festtag nach der Mahlzeit, u. er hatte vorher Wein getrunken.

לפיכך דינוקא דמלא חלב[41]יעיד מקום חלב מעיין הוא
[42]דקתני חלב אשה מטמא בין[43]לרצון ובין שלא לרצין
[44]בהמה אינה[45]מטמאה אלא לרצין מאי לאי שלא לרצון
דלא ניהא ליה וקא תני מטמא אלא אמר רבא היינו
טעמא דבנה טהור דכפק ינק בשיעור וכפק לא ינק
יאם תמצא לומר ינק כפק ינקי[46]באכילת פרס כפק ינקי
ביותר מכדי אכילת פרס ולרבא מקום חלב מעיין הוא
[47]"לא צריך הכשר והתנן האשה[48]שנטף חלב מדדיה
ינפל לאויר תנור תנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר
יאמר רבי יוחנן[49]בטיפה מלוכלכת על פי הדד וכי תימא
רבא לא[50]סבר לה כרבי יוחנן והתניא נמצאת אתה אומר
תשעה[51]משקין בזוב הזיעה וליחה סרוחה וריעי טהורין
מכולם דמעת עינו ודם מנפתו וחלב[52]אשה מטמאין
טימאת משקין ברביעית רוקו זובו ומימי רגליו מטמאין
טומאה חמורה בכל[53]שהוא ואי אמרת מקום חלב מעיין
[54]חלב נמי נטמא טומאה חמורה בכל שהוא בזובו
[55]וזדקי אלא שמע מינה[56]מקום חלב אשה לאו מעיין
היא אי הכי קשיא הא מתניתא[57]ואמר רבא מטמא בין
לרצון[58]ובין שלא[59]לרצון[60]מי סברת שלא לרצון[61]דלא ניהא
ליה לא מאי שלא לרצון[62]דאמר דדעתיה דתינוק קריבא

M 41 ותו ‖ M 42 דתנן ‖ M 43 ברצון בין ‖ M 44 שלא לרצון מאי היא דלא ניהא (ניחא) ליה קתני מט׳ ואלא א״ר הכא היינו ‖ BP 45 מטמא ‖ M 46 בכדי א״ק [ ] ולרבא ‖ M 47 שנפל על דדיה ונפל לאה״ת טמא ‖ M 48 אתכשר בטי׳ המלו׳ ‖ M 49 סברה כר׳ ‖ M 50 קבין (!) הזיעה והל״ס והריעי ‖ M 51 האשה מטמ׳ טומאה ברב׳ ‖ M 52 שהן ‖ M 53 תו׳ חלב אשה מטמ׳ ט״ה כל ‖ M 54 ברוקו ואלא ‖ M 55 — מקום ‖ M 56 דא״ר דקתני מטמאין ‖ P 57 ברצ׳ ‖ M 58 מדסבר ‖ B 59 + דאמר ‖ M 60 דסתם׳ דתינ׳.

des Kindes voll Milch"ist, und ferner gilt ja die Milchstelle als Quelle", denn es wird gelehrt, die Milch eines Weibes verunreinige", ob gewollt oder ungewollt", und die eines Viehs verunreinige nur gewollt. Ungewollt heisst es wol, wenn es ihm nicht erwünscht" ist, und er lehrt, sie sei verunreinigend!? Vielmehr, erklärte Raba, ist ihr Kind aus folgendem Grund rein: es ist zweifelhaft, ob es das erforderliche Quantum gesogen hat oder nicht gesogen hat, und auch wenn du sagst, es habe gesogen, ist es noch zweifelhaft, ob es gesogen hat innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst, oder es gesogen hat länger als man ein Peras isst. — Raba ist also der Ansicht, die Stelle der Milch gelte als Quelle und eine Befähigung"sei nicht erforderlich; es wird ja aber gelehrt, wenn ein Tropfen Milch aus der Brust einer [unreinen] Frau tropft und in den Hohlraum eines Ofens"fällt, sei der Ofen unrein, und auf unsre Frage, wodurch denn [der Tropfen] verunreinigungsfähig wurde, erwiderte R. Johanan, durch den Schmutztropfen an der Brustwarze"!? Wolltest du erwidern, Raba sei nicht der Ansicht R. Johanans, so wird ja gelehrt: Es ergibt sich also, dass es beim Flussbehafteten neun Flüssigkeiten gibt: Schweiss, übelriechende Aussonderung"und Kot sind reiner als alle"; die Tränen seines Auges, das Blut seiner Verletzung und die Milch einer Frau sind als Flüssigkeiten im Quantum eines Viertellogs verunreinigend; sein Speichel, sein Fluss und sein Urin sind schwer verunreinigend, in jedem Quantum. Wenn du nun sagst, die Stelle der Milch gelte als Quelle, so sollte doch auch die Milch gleich seinem Fluss und seinem Speichel schwer verunreinigend sein in jedem Quantum!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass die Milchstelle eines Weibes nicht als Quelle gilt. — Dagegen ist ja aber einzuwenden aus der von Raba angezogenen Lehre, [die Milch] verunreinige, ob gewollt oder ungewollt"!? — Du glaubst, ungewollt heisse es, wenn es ihm unerwünscht ist; nein, ungewollt heisst es, [wenn"er sich nicht äussert,] denn der Sinn

42. Sodass ein Tropfen an der Brustwarze haften bleiben muss. 43. Die Milch in der Brust gilt weder als Speise noch als Getränk, sondern als Sekret des Körpers, wie Urin u. Speichel, die bei einem levit. Unreinen verunreinigend sind. 44. Sie ist verunreinigungsfähig u. macht auch Speisen verunreinigungsfähig. 45. Ob man sie zapft od. sie von selber tropft. 46. Flüssigkeiten machen Speisen verunreinigungsfähig nur dann, wenn die Befeuchtung vom Eigentümer der Speisen erwünscht ist. 47. Zur Verunreinigung, durch eine Flüssigkeit. 48. Die Backöfen hatten die Form eines Topfes u. galten als Gefäss. 49. Wäre die Milchstelle als "Quelle" anzusehen, so müsste die Milch an sich unrein sein. 50. Schleim od. Eiter. 51. Sie sind weder lev. unrein noch machen sie als Flüssigkeit verunreinigungsfähig. 52. Da auch ungewollt, so gilt die Milchstelle als "Quelle". 53. Diese Worte fehlen in den Ausgaben.

מצטרף התירו לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה כל המשקין מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית בכדי אכילת פרס ביצד שתה וחזר ושתה אם יש [22]מתחלת שתיה ראשונה ועד סוף שתיה אחרונה[23]כדי אכילת פרס מצטרפין יותר מכאן אין מצטרפין[24]הותרו לה למגע טמא מת להניק[25]בנה ובנה טהור קתני מיהת אם יש מתחלת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה[26]בכדי אכילת פרס[27]מצטרף תיובתא דרבנאי תיובתא: אמר מר לא התירו לו לאכול פחות מכשיעור לירד ולטבול מאי קאמר אמר רב יהודה[28]הכי קא אמר אכל פחות מכשיעור לא התירו לו לירד ולטבול[29]שאם ירד וטבל ועלה והשלימו מצטרף ואתי למימר[30]אהני[31]לי טבילה קמייתא[32]ואין יודע שאין טבילה אלא באחרונה קתני התירו לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה [33]מפני הסכנה אפילו טובא נמי תיכול אמר רב פפא הכי קתני[34]הותרו לה לעוברה[35]פחות מכשיעור אפילו טובא מפני הסכנה קתני התירו[36]למגע טמא מת להניק את בנה ובנה טהור אמאי טהור כיון דיינק חלב איטמי ליה מחלב וכי תימא לא איתכשר[37]נתכשר בטיפה מלובלבת על פי הדד[38]אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה[39]בתקיפה אחת לא הניח טיפה מלובלבת על פי הדד אמר רבא שתי תשובות בדבר הדא[40]דקא הזינא

M 22 מהחלה ועד ‖ M 23 + ב ‖ V 24 התירו (M היתה) ‖ M 25 + את ‖ M 26 + אחרונה ‖ M 27 מצטרפין פחות מכאן; אין מצטרפין תיוב' דר' ינאי א' שמואל תיוב'. ‖ M 28 + א' רב ‖ M 29 ואם ‖ M 30 אהניא ‖ P 31 — לי ‖ M 32 שאין ‖ M 33 — מפ' הסכ' ‖ M 34 התירו ‖ M 35 + לאכול ‖ M 36 + לו (!) ‖ M 37 איתכ' בטי' המלוכ' ‖ M 38 ר"ן א' בת"א שלא ‖ 39 B + שינק ‖ M 40 דחזינן ליה לפו'.

Tauchbad genommen hat, heraufgestiegen ist und [das Quantum] ergänzt hat, so werden sie vereinigt. Einer Schwangeren hat man weniger als das Quantum zu essen erlaubt, wegen der Gefahr. Alle Getränke werden [beim Trinken] innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst, vereinigt, um im Quantum eines Viertellog den Körper untauglich zu machen. Zum Beispiel: hat er getrunken und wiederum getrunken, so werden sie, wenn es vom Anfang des ersten Trinkens bis zum Ende des letzten Trinkens solange gedauert hat, als man ein Peras isst, vereinigt, wenn aber mehr, so werden sie nicht vereinigt. Man hat [einer Frau], die mit einem Leichenunreinen in Berührung gekommen ist, ihr Kind zu säugen erlaubt, und ihr Kind ist rein. Hier wird also gelehrt, wenn es vom Anfang des ersten Essens bis zum Ende des letzten Essens solange gedauert hat, als man ein Peras isst, werden sie vereinigt. Dies ist eine Widerlegung Rabanajs. Eine Widerlegung.

Der Meister sagte: Man hat dem, der weniger als das Quantum gegessen hat, nicht hinabzusteigen und ein Tauchbad zu nehmen erlaubt. Wie ist dies zu verstehen? R. Jehuda erwiderte: Er meint es wie folgt: hat er weniger als das Quantum gegessen, so hat man ihm hinabzusteigen und ein Tauchbad zu nehmen nicht erlaubt, weil, wenn er hinabsteigt, ein Tauchbad nimmt, heraufkommt und [das Quantum] ergänzt, sie vereinigt werden, er aber könnte glauben, das vorangehende Untertauchen sei wirksam, ohne zu wissen, dass das Untertauchen nur nachher wirksam ist. — Er lehrt, man habe einer Schwangeren weniger als das Quantum zu essen erlaubt, wegen der Gefahr. Wegen der Gefahr sollte sie doch auch mehr essen dürfen!? R. Papa erwiderte: Er meint es wie folgt: man hat einer Schwangeren in kleineren Quantitäten auch mehr erlaubt, wegen der Gefahr. — Er lehrt, man habe [einer Frau], die mit einem Leichenunreinen in Berührung gekommen ist, ihr Kind zu säugen erlaubt, und ihr Kind ist rein. Wieso rein, sobald es von der Milch saugt, wird es ja durch die Milch unrein!? Wolltest du sagen, [die Milch] sei nicht verunreinigungsfähig[41] geworden, so ist sie ja durch den Schmutztropfen an der Brustwarze verunreinigungsfähig geworden. R. Nahman erwiderte im Namen des Rabba b. Abuha: Wenn es mit einem Zug gesogen und an der Brustwarze keinen Schmutztropfen zurückgelassen hat. Raba sprach: Dagegen ist zweierlei einzuwenden: erstens sehen wir, dass der Mund

41. Die Milch gilt als Speise u. überträgt die Unreinheit nicht. Speisen werden verunreinigungsfähig, nur wenn sie dazu durch eine Flüssigkeit befähigt worden sind; cf. Lev. 11,38.

ten die Rabbanan zu ihm, er sei schuldig, nur wenn er dabei solange verbracht hat, als man ein Peras isst, wenn aber länger als man ein Peras isst, sei er frei. Oder sagt er es erleichternd, und meint er es wie folgt: als wenn man geröstete Aehren isst und dabei nicht unterbricht, hat er aber dabei unterbrochen, so ist er frei, auch wenn vom Anfang bis zum Ende innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst, und hierzu sagten die Rabbanan zu ihm, da vom Anfang bis zum Ende innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst, sei er schuldig. — Komm und höre: Die Weisen sagen, nur wenn er vom Anfang bis zum Ende dabei solange verbracht hat, als man ein Peras isst. Erklärlich ist es, wenn du sagst, R. Meír sage es erschwerend, dass er lehrt: nur wenn er verbracht hat, nur wenn er dabei solange verbracht hat, als man ein Peras isst; wenn du aber sagst, R. Meír sage es erleichternd, so müsste es ja heissen: die Weisen sagen, schon wenn er dabei verweilt hat!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass R. Meír es erschwerend sagt. Schliesse hieraus.

מחייב ואמרו ליה רבנן דעד שישהא בכדי אכילת
פרס הוא דחייב יותר מכדי אכילת פרס פטור או
דלמא לקולא קאמר דהכי קתני באילו אוכל קליות
וחיא דלא איפסיק ביני וביני אבל דאיפסיק ביני וביני
אף על גב דמתחלה ועד סוף בכדי אכילת פרס פטור
ואמרו ליה רבנן כיון דמתחלה ועד סוף בכדי אכילת
פרס היא חייב תא שמע וחכמים אומרים עד שישהא
בכדי אכילת פרס מתחלה ועד סוף אי אמרת בשלמא Fol. 13a
רבי מאיר לחומרא היינו דקא תני עד שישהא עד
דשהי דיליה כדי אכילת פרס אלא אי אמרת רבי מאיר
לקולא וחכמים אומרים אם שהה מיבעי ליה אלא לאו
שמע מינה רבי מאיר לחומרא שמע מינה: אמר רבנאי
אמר שמואל בחלבים ובגבילה עד שישהא מתחלה
ועד סוף בכדי אכילת פרס אוכלים טמאים שקצים
ורמשים ומשקין אפילו כל היום כולו בכדי אכילת
פרס מאי קאמר אמר רב פפא הכי קאמר אפילו כל
היום כולו והוא שאכל כזית בכדי אכילת פרס מיתיבי
כל האוכלין מצטרפין לפסול הנוייה בכחצי פרס מאי
לאו דאכליה להצי פרס בכדי אכילת פרס לא דאכל
כזית כזית בכדי אכילת פרס מיתיבי כל האוכלין
מצטרפין לפסול את הנוייה בכחצי פרס בכדי אכילת
פרס ביצד אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה
ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס
מצטרפין יותר מכאן אין מצטרפין לא התירו לאכול
פחות מכשיעור לירד ולטבול ירד וטבל ועלה והשלימו

Rabanaj sagte im Namen Šemuéls: Bei Talg und Aas[37], wenn er vom Anfang bis zum Ende solange verbracht hat, als man ein Peras isst; bei unreinen Speisen, Ekel- und Kriechtieren und Getränken[38], auch den ganzen Tag, als man ein Peras isst. — Wie meint er es? R. Papa erwiderte: Er meint es wie folgt: auch den ganzen Tag, nur muss er jedes Olivenquantum[39] gegessen haben innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst. Man wandte ein: Alle [unreinen] Speisen werden vereinigt, um im Quantum eines halben Peras den Körper untauglich[40] zu machen. Doch wol, wenn man ein halbes Peras gegessen hat innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst!? — Nein, wenn man jedes Olivenquantum gegessen hat innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst. Man wandte ein: Alle Speisen werden [beim Essen] innerhalb der Zeit, in der man ein Peras isst, vereinigt, um im Quantum eines halben Peras den Körper untauglich zu machen. Zum Beispiel: hat er gegessen und wiederum gegessen, so werden sie, wenn es vom Anfang des ersten Essens bis zum Ende des letzten Essens solange gedauert hat, als man ein Peras isst, vereinigt, wenn aber mehr, so werden sie nicht vereinigt. Man hat dem, der weniger als das Quantum gegessen hat, nicht hinabzusteigen und ein Tauchbad zu nehmen erlaubt; wenn er hinabgestiegen ist, ein

M 8 + מתחל׳ ועד סוף (יותר) ‖ M 9 והכי ‖ M 10 — ד
M 11 מכדי א״ק כיון דאיפסיק ביני וביני פטור ואמרי ‖ M 12 +
קא׳ ‖ M 13 דיליה בכדי ‖ M 14 ר׳ ינאי ‖ M 15 —
מהוע״ס ‖ M 16 — אוכלים ... פרס ‖ M 17 הכא נמי מאי בכדי
א״ק כזית כזית ולאו כוליה חצי פרס ת״ש כל האוכ׳ ‖ M 18 +
וחזר ‖ M 19 — וע״ס א״א ‖ M 20 + לו ‖ M 21 — ו.

37. Sc. werden die halben Quantitäten zum Quantum einer Olive vereinigt. 38. Die den Körper unrein machen bei einem halben Peras, bezw. einem Viertellog. 39. Die genannten Masse enthalten mehrere. 40. Für das Heilige.

ואליבא דרבי יהושע דאמר תמחויין[85]מחולקין[86]דמהו
דתימא כי אמר רבי יהושע לחומרא[87]אמר לקולא לא
[88]אמר קמשמע לן משני מינין פטור מאי משני מינין
ממין אחד[89]הוא ואמאי קרי ליה[90]שני מינים משום דאכלו
בשני תמחויין[91]וקתני פטור אלמא לא שנא לקולא ולא
שנא לחומרא קא אמר רבי יהושע מדסיפא[92]מין אחד
ושני תמחויין רישא מין אחד ותמחוי אחד פשיטא
אמר רבינא כגון שהיתה לו ידיעה בינתיים ואליבא
דרבן גמליאל [93]דאמר אין ידיעה להצי שיעור דתנן
[94]הבותב שתי אותיות בשתי העלמות אחת שחרית
ואחת[95]ערבית רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין רבן
גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור[96]ורבנן סברי יש
ידיעה לחצי שיעור:

[97]מה ישהא[98]באוכלין כאילו אוכל קליות דברי [97]
רבי מאיר וחכמים אומרים עד שישהא[99]מתחלה
ועד סוף כדי אכילת פרס [1]חייב אכל אוכלין טמאין
ושתה משקין טמאין [2]שתה רביעית יין ונכנס למקדש
ושהה כדי אכילת פרס חייב רבי [3]אלעזר אומר אם
[4]פסק בה או אם נתן בו מים כל שהוא פטור:

גמרא. איבעיא להו רבי מאיר לחומרא קאמר
או לקולא קאמר לחומרא קאמר והכי קתני [5]באילו
אוכל קליות [6]דאפילו כוליה יומא ואף על גב דמתחלה
ועד סוף יותר מכדי אכילת פרס כיון [7]דמשיבא אכילתיה

M 90 — ד ‖ M 91 — א׳ ‖ M 92 — הוא ‖ M 93 בין הערבים ‖ M 97 — ורבנן ... שיעור ‖ M 98 האוכלו
מלאוכ׳ (!) קלי׳ ‖ M 99 מתחלתו ועד סופו ‖ M 1 — חייב ‖ M 2 + ו ‖ P 3 יוסי. B אליעזר ‖ M 4 הפסיק
בה או שנתן מים לתוכה כל ‖ M 5 אפי׳ (!) ‖ M 6 ואפי׳ כו׳ עלמא (!) ואף ‖ B 7 דמשכיה.

Schüsseln gegessen hat, und zwar nach R. Jehošuâ, welcher sagt, die Schüsseln teilen. Man könnte glauben, R. Jehošuâ sage es nur erschwerend und nicht erleichternd, so lehrt er uns, dass er bei zwei Arten frei sei. Unter zwei Arten ist nämlich zu verstehen, auch von einer Art, und er nennt es deshalb zwei Arten, weil er sie aus zwei Schüsseln gegessen hat. Er lehrt, dass er frei sei, somit sagt es R. Jehošuâ sowol erleichternd als auch erschwerend. — Wenn der Schlußsatz von einer Art aus zwei Schüsseln spricht, so spricht ja der Anfangsatz von einer Art aus einer Schüssel, und dies ist ja selbstverständlich!? Rabina erwiderte: Wenn er sich zwischen beiden bewusst geworden war, und zwar nach R. Gamaliél, welcher sagt, es gebe kein Bewusstwerden für ein halbes[30]Quantum. Es wird nämlich gelehrt: Wer zwei Buchstaben bei zweimaligem Entfallen geschrieben[31]hat, einmal morgens und einmal abends, ist nach R. Gamaliél schuldig und nach den Weisen frei. R. Gamaliél ist der Ansicht, es gebe kein Bewusstwerden für ein halbes Quantum, und die Rabbanan sind der Ansicht, es gebe ein Bewusstwerden für ein halbes Quantum.

WIE LANGE KANN, DER SIE GEGESSEN HAT, DABEI VERBRACHT[32] HABEN? — ALS WENN MAN GERÖSTETE AEHREN[33]ISST — WORTE R. MEÍRS. DIE WEISEN SAGEN, NUR WENN ER VOM ANFANG BIS ZUM ENDE DABEI SOLANGE VERBRACHT HAT, ALS MAN EIN PERAS[34]ISST, SEI ER SCHULDIG. WER UNREINE SPEISEN GEGESSEN ODER UNREINE GETRÄNKE GETRUNKEN HAT, ODER WER[35]EIN VIERTELLOG WEIN GETRUNKEN HAT, UND IN DAS HEILIGTUM GETRETEN IST UND DA SOLANGE VERWEILT HAT, ALS MAN EIN PERAS ISST, IST SCHULDIG. R. ELEÂZAR SAGT, HAT ER[36]DABEI UNTERBROCHEN ODER ETWAS WASSER HINEINGETAN, SEI ER FREI.

GEMARA. Sie fragten: Sagt es R. Meír erschwerend oder sagt er es erleichternd? Sagt er es erschwerend, und er meint es wie folgt: als wenn man geröstete Aehren isst, auch den ganzen Tag, obgleich es vom Anfang bis zum Ende länger dauert als man ein Peras isst, denn da sein Essen sich hingezogen hat, ist er schuldig, und hierzu sag-

30. Vielmehr werden das halbe Quantum vor dem Bewusstwerden u. das halbe Quantum nach dem Bewusstwerden vereinigt. 31. Am Šabbath; das Schreiben zweier Buchstaben gilt als eine strafbare Arbeit; vgl. Bd. I S. 559 Z. 17ff. 32. Dh. innerhalb welcher Zeit müssen beide halbe Quantitäten gegessen worden sein, um zu einem strafbaren Quantum vereinigt zu werden. 33. Einzelne Körner, eines nach dem andren, im Quantum einer Olive. 34. Durchbrochenes [sc. Brot]; die Hälfte eines 8 Eier grossen Brotes; vgl. Bd. II S. 269 Z. 9ff. 35. Ein Priester, der zum Tempeldienst geht. 36. Der Priester beim Weintrinken.

R. Nahman sagte: Die Halakha ist wie R. Jehuda. R. Joseph sagte: Er sagte es nur, soweit es ihn selber betrifft[19].

Reš-Laqiš sagte: R. Meír pflichtet den Weisen bei, dass, wenn zwei zu ihm sagen, er habe eine vergebene Sklavin beschlafen, und er sagt, er habe keine beschlafen, er glaubhaft sei, denn wenn er wollte, könnte er zu ihnen sagen, er habe den Akt nicht vollendet[20].

R. Šešeth sagte: R. Meír pflichtet den Weisen bei, dass, wenn zwei zu einem (unreinen) Naziräer sagen, er habe sich verunreinigt[21], und er sagt, er habe sich nicht verunreinigt, er frei sei, denn wenn er wollte, könnte er sagen, er habe sich sein Nazirat auflösen lassen[22].

Abajje sagte: R. Meír pflichtet den Weisen bei, dass, wenn zwei zu ihm sagen, er habe für jenen Zeugnis abzulegen[24] gewusst, und er sagt, er habe nicht gewusst, er frei sei, denn wenn er wollte, könnte er sagen, er habe sich den Vorfall nicht gemerkt[25].

HAT ER BEI EINEM ENTFALLEN TALG GEGESSEN UND ABERMALS TALG GEGESSEN &c. R. Zera wandte ein: Wieso ist er nur ein Sündopfer schuldig, er hat ja zwei Oliven Talg[26] gegessen!? Abajje erwiderte ihm: Das Entfallen teilt sie, und hierbei ist es bei einem Entfallen erfolgt. Manche erheben den Einwand wie folgt: Nur bei einem Entfallen, wenn aber bei zweimaligem Entfallen, ist er zweimal schuldig. Weshalb denn, es handelt sich ja um das eine Verbot des Talges!? Abajje erwiderte: Das Entfallen teile sie.

HAT ER TALG, BLUT, VERWERFLICHES UND UEBRIGGEBLIEBENES GEGESSEN, SO IST ER SCHULDIG &C. Selbstverständlich[27]!? Reš-Laqiš erwiderte im Namen des Bar-Tuṭini: Wenn er sie aus zwei Schüsseln gegessen hat, und zwar nach R. Jehošuâ, welcher sagt, die Schüsseln teilen. Man könnte glauben, R. Jehošuâ sage es erleichternd[28] und erschwerend[29], so lehrt er uns, dass er schuldig sei, wonach er dies nur erschwerend sagt und nicht erleichternd. Manche beziehen dies auf den Schlußsatz: wenn von zwei Arten, frei. Selbstverständlich!? Reš-Laqiš erwiderte im Namen des Bar-Tuṭini: Wenn er sie aus zwei

מיתא בטימאת מגעו: אמר רב נחמן הרכה כרבי יהודה אמר רב יוסף לא אמרה אלא בינו לבין עצמו ולעצמו: אמר ריש לקיש מידה רבי מאיר להכמים שאם אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה והוא אומר לא בעלתי מהימן דאי בעי אמר להון לא גמרתי ביאתי: אמר רב ששת מודה רבי מאיר להכמים בנזיר טמא שאמרו לו שנים נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור דאי בעי אמר נשאלתי על נזירי: אמר אביי מודה רבי מאיר לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור דאי בעי אמר לא נתכוונתי לעדות: אכל חלב וחלב בהעלם אחד [בו]: מתקיף לה רבי זירא אמאי אינו חייב אלא חטאת אחת והא שני זיתי הלב אכל אמר ליה אביי העלמות מחולקות והכא העלם אחד הוא דאיכא איבא דמקשי ליה הכי טעמא דהעלם אחד הא בשתי העלמות חייב שתים אמאי שם חלב אחד הוא אמר ליה אביי העלמות מחולקין: אכל חלב ודם פיגול ונותר חייב כו': פשיטא אמר ריש לקיש משום בר תוטיני כגון שאכלו בשני תמחויין ואליבא דרבי יהושע דאמר תמחויין מחולקין מהו דתימא כי אמר רבי יהושע לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא קמשמע ן דחייב אלמא לחומרא אמר לקולא לא אמר איבא דאמר על סיפא משני מינין פטור פשיטא אמר ריש לקיש משום בר תוטיני כגון שאכלו בשני תמחויין

M 71 + א׳ רב ‖ M 72 + ר׳ יהודה ‖ M 73 — לחכ׳ ‖ M 74 להו נש׳ על נזירותי ‖ M 75 + היה ‖ M 76 — לו ‖ M 77 — אתה ‖ M 78 + הוא ‖ M 79 ואמאי והא ‖ P 80 שתי ‖ M 81 — אכל ‖ M 82 מוחלקין ‖ M 83 איבא ואיבא דמקשו הכי ‖ M 84 + ו ‖ V 85 מחלקין ‖ B 86 + ממין אחד חייב ‖ M 87 תאימני כגון שאכל ‖ 88 M מוחלקין מהו ‖ M 89 דאמרי אסיפא.

19. Dass er für sich glaubhaft ist. 20. Er darf beispielsweise andren keine Speisen verabreichen, die er berührt hat. 21. Vgl. S. 509 Z. 19ff. 22. An einem Toten. 23. Sodass ihm die Verunreinigung überhaupt nicht verboten war. 24. Cf. Lev. 5,1. 25. Seine Aussage hätte gar keine Bedeutung. So ist dieser Satz sinngemäss zu verstehen. 26. Er sollte wegen jedes olivengrossen Quantums schuldig sein. 27. Dass man schuldig ist wegen zweier halber Quantitäten von einer Art bei einem Entfallen. 28. Dass er in unsrem Fall durch die Teilung frei sei. 29. Dass man wegen zweier olivengrosser Quantitäten in 2 Schüsseln bei einem Entfallen zweimal schuldig sei.

דרבנן משום דאמרינן מיגו[50]והכי קתני מתוך שאם רצה לומר לא[51]נטמאתי פטור הלכך אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אי הכי היינו חלב מהו דתימא [52]אבלתי חלב קמתריין דבוריה לא[53]אבלתי שוגג אלא מזיד אבל נטמאת והוא אומר לא נטמאתי[54]לא[55]קא מתריין דבוריה קא משמע לן הכי נמי לא עמדתי בטומאתי אבל טבלתי [56]תא שמע °והתודה מודה בדברים חייב[57]אין מודה בדברים פטור[58]אמר לו עד אחד נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול אפילו שנים[59]מכחישין אמר רבי מאיר[60]אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל רבי יהודה אומר נאמן אדם על עצמו יותר ממאה איש ומודים חכמים לרבי יהודה [61]בחלבין ובביאת מקדש אבל Col.b בטומאה לא מודו ליה[62]במאי עסקינן אילימא °בטומאה ישנה מאי שנא חלבין וביאת[63]מקדש דמודו ליה[64]דאם רצה יאמר מזיד הייתי טומאה ישנה נמי מתרין דיבוריה [65]דאם רצה יאמר לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה וכגון דאמרי ליה עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא[66]אמר להון לא נטמאתי דהכא לא מתרין[67]דיבוריה דליכא למימר לא עמדתי[68]בטומאה אבל טבלתי מאי אמר[69]להון טבלתי ואבלתי כי אמר[69]להון הכי איתכחש ליה[70]דבוריה קמא

lich ist der Grund der Rabbanan, weil wir "wenn"sagen, und diese Lehre ist wie folgt zu verstehen: da er frei ist, wenn er sagt, er sei nicht unrein gewesen, so ist jeder für sich selber glaubhafter als hundert andre. — Demnach"ist dies ja derselbe Fall, wie beim Talgessen!? — Man könnte glauben, beim Talgessen könne er seine Worte rechtfertigen, er habe nicht versehentlich gegessen, sondern vorsätzlich, wenn man aber zu ihm sagt: du warst unrein, und er sagt: ich war nicht unrein, könne er seine Worte nicht rechtfertigen, so lehrt er uns, dass auch dies heissen kann, er wäre nicht bei seiner Unreinheit verblieben, sondern habe ein Tauchbad genommen. — Komm und höre:[15]*Er bekenne*; wenn er die Sache bekennt, ist er schuldig, wenn er die Sache nicht bekennt, ist er frei. Wenn ein Zeuge zu ihm sagt: du warst unrein, und er sagt: ich war nicht unrein, so ist er frei; man könnte glauben, auch wenn zwei, und er ihnen widerspricht, so ist, wie R. Meír sagt, [zu folgern:] wenn zwei ihn zur schwereren Todesstrafe bringen, wie sollten sie ihn nicht zum leichteren Opfer bringen können. R. Jehuda sagt, jeder sei für sich selber glaubhafter als hundert andre. Die Weisen pflichten jedoch R. Jehuda bei beim Talg und beim Eintreten in den Tempel[16]. Hinsichtlich der Verunreinigung aber pflichten sie ihm nicht bei[17]. — Von welcher Verunreinigung wird hier gesprochen: wollte man sagen, von einer alten, so pflichten sie ihm ja beim Talg und beim Eintreten in den Tempel deshalb bei, weil er, wenn er wollte, sagen könnte, er habe es vorsätzlich getan, und auch bei einer alten Verunreinigung könnte er ja, wenn er wollte, seine Worte rechtfertigen und sagen, er wäre bei der Unreinheit nicht verblieben, sondern habe ein Tauchbad genommen!? Rabina erwiderte: Tatsächlich von einer alten Verunreinigung, wenn aber die Zeugen zu ihm sagen, er habe Geheiligtes bei Unreinheit des Körpers gegessen, und er ihnen erwidert, er sei nicht unrein gewesen. Hierbei kann er seine Worte nicht rechtfertigen; er kann nicht sagen, er wäre bei der Unreinheit nicht verblieben, sondern habe ein Tauchbad genommen, denn auch, wenn er sagt, er habe ein Tauchbad genommen und gegessen, widerspricht er immerhin seiner ersten Behauptung hinsichtlich der Verunreinigung durch Berührung[18].

M 50 + הוא ‖ B 51 עמדתי בטומאתי. M נטמ׳ נאמן ופטור ‖ M 52 אכלה (!) קמת׳ ‖ M 53 אכלה B 54 ‖ M 55 מתר׳ דיב׳ לאיי הכא ‖ M 56 ת״ל (!) אימא + ‖ M 57 אינו ‖ M 58 — אמר ... פטור ‖ M 59 והתו׳ — מכח׳ ‖ M 60 + ק״ו ‖ M 61 בחלב ומביאת (!) בית המקדש אבל טומאתו ‖ M 62 + הכא ‖ M 63 + בית ה׳ M 64 אם רצה לומר ‖ M 65 ואם רצה או׳ ‖ M 66 או׳ לא נטמא ‖ M 67 בדיב׳ וליכא ‖ M 68 בטומאתי אלא מב׳ M 69 להו ‖ M 70 דיבורא קא׳ (!) במומ׳ מגע.

14. Wenn auch in diesem Fall dies der Grund der Rabbanan ist. 15. Lev. 5,5. 16. Wenn der Zweifel darin besteht, ob er den Tempel betreten hat oder nicht. 17. Bei den ersteren Fällen, weil er sagen könnte, es sei vorsätzlich geschehen; wenn er aber die Verunreinigung bestreitet, so scheidet diese Begründung aus. Dies ist also der Grund der Weisen. 18. Wenn er sagt, er war nicht unrein, so heisst dies, er sei mit der unreinen Sache überhaupt nicht in Berührung gekommen.

מבחישן קרא בעי אלא לאו בחד וקתני כי אין מבחישן Fol. 12a
מהימן שמע מינה: אמר רבי מאיר קל וחומר בו:
איבעיא להו מאי טעמא דרבנן משום דאדם נאמן על
עצמו יותר ממאה איש או דלמא משום דאמרינן מיגו
דאי בעי אמר מזיד הייתי פטור כי אמר נמי לא אכלתי
מהימן ופטור ומאי נפקא מינה למיפשט מינה לטומאה
דאי אמרת טעמייהו דרבנן משום דאדם נאמן על
עצמו יותר ממאה איש לא שנא טומאה חדשה ולא
שנא טומאה ישנה ואי אמרת טעמיתין דרבנן משום
דאמר מיגו היא פטרי ליה רבנן מטומאה ישנה אבל
מטומאה חדשה מחייב מאי טעמא טומאה ישנה מיגו
דאי בעי אמר טבלתי פטור כי אמר נמי לא נטמאתי
פטיר דאיכא למימר מאי לא נטמאתי דקא אמר לא
עמדתי בטומאתי אלא טבלתי אבל טומאה חדשה
מיחייב מאי טעמא דכי אמר נמי טבלתי מיחייב
דאמרו ליה עדים השתא נטמאת מאי תא שמע אמר
לו עד אחד נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול
אפילו שנים אמר רבי מאיר קל וחומר אם הביאוהו
שנים לפיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל
וחכמים אומרים אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש
שמע מינה טעמייהו דרבנן משום דאמרי אדם נאמן
על עצמו יותר ממאה איש אמר רבי אמי לעולם טעמא

34 M — כי | 35 M — מיגו ד | 36 (P אמרינ׳) 37 M אמרינן | 38 M + אפי׳ טומ׳ נמי אדם נאמן ע״ע יותר ממאה איש | 39 V מעמייהו | 40 M דאמרינן | 41 M כי סט׳ רבנן | 42 M נטמתי יפט׳ | 43 M נטמא | 44 M + פשי׳ דרבנן משום דאמרינן מגו הוא דקתני אמ׳ לו אף זה יאמ׳ אם רצה מזיד הייתי ופט׳ דילמא לרבויו קאמרי ליה לר״ם לדידן אדם נאמן ע״ע יותר ממאה איש לדידך אודי לי מהא דאיבעי א׳ מזיד הייתי איכא למימר מגו ואמר להו ק״ו | 45 M + ש | 46 M + ומה | 47 M לידי מי׳ | 48 M + שנים | 49 M — שמע ... איש.

Wie ist der Grund der Rabbanan: weil jeder für sich selber glaubhafter ist als hundert andre, oder aber, weil wir sagen, da er frei wäre, wenn er gesagt hätte, er habe es vorsätzlich getan, so ist er glaubhaft und daher frei, auch wenn er sagt, er habe nicht gegessen? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Hiervon hinsichtlich der Verunreinigung zu entscheiden; wenn du sagst, der Grund der Rabbanan sei, weil jeder für sich selber glaubhafter ist als hundert andre, so ist es einerlei, ob eine frische Verunreinigung[8] oder eine alte Verunreinigung, und wenn du sagst, der Grund der Rabbanan sei, weil wir „wenn" sagen, so befreien ihn die Rabbanan bei einer alten Verunreinigung, bei einer frischen Verunreinigung aber ist er schuldig. Bei einer alten Verunreinigung könnte er nämlich, wenn er wollte, sagen, er habe ein Tauchbad genommen, und wäre frei, somit ist er frei, auch wenn er sagt, er war nicht unrein, denn unter „nicht unrein" versteht er, er sei bei seiner Unreinheit nicht verblieben, sondern habe ein Tauchbad genommen, bei einer frischen Verunreinigung aber ist er schuldig, denn auch wenn er sagt, er habe ein Tauchbad genommen, ist er schuldig, denn die Zeugen sagen ja, er sei erst jetzt[12] unrein geworden. Wie ist es nun? — Komm und höre: Wenn ein Zeuge zu ihm sagt: du warst[13] unrein, er aber sagt: ich war nicht unrein, so ist er frei; man könnte glauben, auch wenn zwei, so ist, wie R. Meír sagt, [ein Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn zwei ihn zur schwereren Todesstrafe bringen, wie sollten sie ihn nicht zum leichteren Opfer bringen können. Die Weisen sagen, jeder sei für sich selber glaubhafter als hundert andere. Hier heisst es also, der Grund der Rabbanan sei, weil jeder für sich selber glaubhafter ist als hundert andre. R. Ami erwiderte: Tatsäch-

entspricht, kein Schriftvers nötig; doch wol einer, und er lehrt, dass er, wenn jener ihm nicht widerspricht, glaubhaft sei. Schliesse hieraus.

R. Meír sprach: Es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern &c. Sie fragten:

7. Diese Worte befinden sich in der Mišnah nur in Cod. M. 8. In einem derartigen Fall, wo es sich um sein Seelenheil handelt. 9. Bei einer Unterbrechung durch Verunreinigung; wenn beispielsweise 2 Personen zu ihm sagen, er habe unrein den Tempel betreten, u. er dies bestreitet. 10. Eine desselben Tages; in diesem Fall kann er nicht sagen, er habe ein Tauchbad genommen u. Reinheit erlangt, denn dies kann erst abends erfolgen. 11. Od. „weil"; er ist deshalb glaubhaft, weil er, „wenn" er lügen wollte, zu seinem Vorteil etwas anders sagen könnte; vgl. Bd. III S. 18 N. 91. 12. Auch wenn er ein Tauchbad genommen hat, bleibt er bis zum Abend unrein, sodass er auf jeden Fall den Tempel unrein betreten hat. 13. Beim Betreten des Tempels.

אומר[11]אכל והוא אומר לא אכלתי[12]טעמא דמכחיש ליה
אבל שתיק מיחייב וכל שכן תרי אלא[13]דקא מכחיש
להו מני רבי מאיר[14]היא דאמר הכחשה[15]דבי תרי לאו
הכחשה היא[16]אבל לרבנן פטור[6]ומאי קמשמע לן מסיפא
שמעת מינה הא קא משמע לן דבר זה מחלוקת רבי
מאיר ורבנן[6]והוא דקמכחיש להו איכא דאמרי אמרו
לו[17]נמי חד קרי ליה דתנן °האשה שהלך בעלה למדינת
הים ובאו ואמרו לה מת בעליך[18]ונישאת ואחר כך בא
בעלה תצא מזה ומזה[19]דקיימא לן דאפילו בחד מיאי
מדקתני סיפא[20]נישאת שלא ברשות מותרת להזור לו
מאי[21]שלא ברשות שלא ברשות בית דין[22]ועד אחד
[23]אלמא גבי עד אחד[24]קתני אמרו והכא נמי דקא תני
אמרו לו משמע אפילו עד אחד והוא מאי קאמר אילימא
[25]דקא מכחיש ליה מי[26]מייתי והא קתני מציעתא עד
[27]אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור[28]אלא
דשתיק ממציעתא שמע מינה עד אחד אומר בו׳ טעמא
דקא מכחיש ליה[29]אבל שתק מישתק חייב לעולם
דלא מכחיש ליה והכי קתני אמרו לו אכלת חלב מביא
חטאת[30]במה דברים אמורים דשתיק אבל[26]מכחיש ליה
פטור: ומדאורייתא מנא לן דלא מכחיש ליה[31]חייב
דתנו רבנן °או הודע אליו חטאתו °ולא[32]שיודיעוהו
אחרים יכול אפילו אין מכחישין תלמוד לומר או הידע
אליו מכל מקום במאי עסקינן אילימא[33]בתרין תרין ואין

+ M 12 אכלת || M 11 להו דתרי הוו דמ״ח אבל שתיקה || M 13 פטור || M 14 דמכח׳ — היא || M 15 דמתרי || M 16 אלא || M 17 חד נמי ק״ל כדתנן || M 18 וניסת || M 19 וקיי׳ || M 20 ניסת || M 21 ברשות [] שלא ברש׳ מתרין || V 22 וע״פ עדים מכלל דרישא ברב״ד ועד || 23 ע״פ עדים מכלל דרישא ברשות בית דין ובעד אחד + B || M 24 תניא אמרו הכא דקת׳ א״ל דמש׳ אפי׳ חד והוא || M 25 דמכחיש || 26 M + ק || M 27 — א׳ || M 28 ואלא דשת׳ סוף סוף מאי קמ״ל ממצ׳ שמעת מינה דקתני עא״א אכל והוא או׳ לא אכלתי פטור טע׳ דמכ׳ || M 29 — אבל...ליה || M 30 — חטאת || M 31 מחייב. V דהי׳ || M 32 שהוד׳ || M 33 בתרי תרי.

über; wie ist demnach der Mittelsatz zu erklären, wenn ein Zeuge sagt, er habe gegessen, und er selber sagt, er habe nicht gegessen, [so ist er frei]. Nur wenn er ihm widerspricht, wenn er aber schweigt, ist er schuldig, und um so mehr, wenn es zwei sind!? — Vielmehr, wenn er ihnen widerspricht; dies nach R. Meír, welcher sagt, das Widersprechen sei zweien gegenüber bedeutungslos, nach den Rabbanan aber ist er frei. — Was lehrt er uns da, dies geht ja aus dem Schlußsatz hervor!? — Er lehrt uns folgendes, dass nämlich hierüber ein Streit zwischen R. Meír und den Rabbanan besteht, und nur, wenn er ihnen widerspricht. Manche lesen: Unter"sie sagen"ist auch einer zu verstehen, wie gelehrt wird: wenn sie zu einer Frau, deren Mann nach überseeischen Ländern verreist war, gekommen waren und zu ihr gesagt haben, ihr Mann sei gestorben, und sie sich verheiratet hat, und darauf ihr Mann heimkehrt, so muss sie von diesem und von jenem geschieden werden, und es ist uns bekannt, dass dies auch von einem [Zeugen] gilt. — Woher dies? — Weil im Schlußsatz gelehrt wird, dass, wenn sie sich ohne Erlaubnis verheiratet hat, sie zu ihm[5] zurückkehren dürfe. Ohne Erlaubnis heisst ja ohne Erlaubnis des Gerichtes, sondern durch einen Zeugen. – Da heisst es also von einem Zeugen"sie sagen", ebenso ist hierbei unter"sie sagen"auch ein Zeuge zu verstehen. Was sagt er nun: wollte man sagen, wenn er ihm widerspricht, wieso bringe er ein Opfer, er lehrt ja im Mittelsatz, wenn ein Zeuge sagt, er habe gegessen, und er selber sagt, er habe nicht gegessen, sei er frei; doch wol, wenn er schweigt, und dies geht ja schon aus dem Mittelsatz hervor: wenn ein Zeuge sagt° &c.; nur wenn er ihm widerspricht, wenn er aber schweigt, ist er schuldig!? — Tatsächlich, wenn er ihm nicht widerspricht, und er meint es wie folgt: wenn sie zu ihm sagen, er habe Talg gegessen, so bringe er ein Sündopfer; dies nur in dem Fall, wenn er schweigt, wenn er ihnen aber widerspricht, ist er frei.

Wo ist aus der Gesetzlehre zu entnehmen, dass, wenn er ihnen nicht widerspricht, er schuldig sei? — Die Rabbanan lehrten: [7]*Oder er sich seiner Sünde bewusst wird*, nicht aber, wenn andre es ihm mitteilen; man könnte glauben, auch wenn er ihnen nicht widerspricht, so heisst es: *oder er sich bewusst wird*, auf jede Weise. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn es zwei sind, so ist ja, wenn es zwei sind und er ihnen nicht wi-

5. Zu ihrem ersten Mann. 6. Sc. und er ihm widerspricht, so ist er frei. 7. Lev. 4,23.

DRITTER ABSCHNITT

מרו לו אכלת חלב מביא חטאת עד אומר אכל ועד אומר לא אכל אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל מביא אשם תלוי עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי פטור: אכל חלב וחלב בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת זה חומר במינין הרבה ממין אחד וחומר במין אחד ממינין הרבה שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלם אחד ממין אחד חייב משני מינין פטור:

GEMARA. קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת אמרו כמה חויין תרין והוא מה אמר להן אילימא דשתיק ולא קא מכחיש להו אלא שתיקה דתרין הוא דמביא חטאת על שתיקה דחד לא אימא מציעתא עד

M 1 — ואא לא | M 2 + קרו מה | M 3 לא אם | M 4 — פטור | BP 5 אחת | M 6 — ו | M 7 יותר | M 8 מכמינין | M 9 אחד בהעלם אחד ממין | M 10 מאי קחזו תרי והוא מאי קא להו אילו שתיק ולא מכחיש

WENN SIE ZU EINEM SAGEN: DU HAST TALG GEGESSEN, SO MUSS ER EIN SÜNDOPFER BRINGEN. WENN EIN ZEUGE SAGT, ER HABE GEGESSEN, UND EIN ZEUGE SAGT, ER HABE NICHT GEGESSEN, WENN EINE FRAU SAGT, ER HABE GEGESSEN, UND EINE FRAU SAGT, ER HABE NICHT GEGESSEN, SO MUSS ER EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER BRINGEN. WENN EIN ZEUGE SAGT, ER HABE GEGESSEN, UND ER SELBER SAGT, ER HABE NICHT GEGESSEN, SO IST ER FREI; WENN ZWEI SAGEN, ER HABE GEGESSEN, UND ER SELBER SAGT, ER HABE NICHT GEGESSEN, SO IST ER NACH R. MEÍR SCHULDIG. R. MEÍR SPRACH: WENN ZWEI IHN ZUR SCHWEREN TODESSTRAFE BRINGEN, WIE SOLLTEN SIE IHN NICHT ZUM LEICHTEREN OPFER BRINGEN KÖNNEN. SIE ERWIDERTEN IHM: WIE ABER, WENN ER SAGT, ER HABE ES VORSÄTZLICH GETAN; DANN IST ER JA FREI. HAT ER BEI EINEM ENTFALLEN TALG GEGESSEN UND ABERMALS TALG GEGESSEN, SO IST ER NUR EINMAL SCHULDIG; HAT ER TALG, BLUT, VERWERFLICHES[3] UND UEBRIGGEBLIEBENES BEI EINEM ENTFALLEN GEGESSEN, SO IST ER WEGEN JEDES BESONDERS SCHULDIG. HIERIN IST ES BEI MEHREREN ARTEN STRENGER ALS BEI EINER ART, IN FOLGENDEM ABER IST ES BEI EINER ART STRENGER ALS BEI MEHREREN ARTEN: HAT MAN BEI EINEM ENTFALLEN EINE HALBE OLIVE GEGESSEN UND WIEDERUM EINE HALBE OLIVE GEGESSEN, SO IST MAN, WENN VON EINER ART, SCHULDIG, UND WENN VON ZWEI ARTEN, FREI.

GEMARA. Er lehrt, dass, wenn sie zu ihm sagen, er habe Talg gegessen, er ein Sündopfer darbringen müsse. "Sie[4] sagen", das sind zwei; was erwiderte er ihnen: wollte man sagen, wenn er schweigt und ihnen nicht widerspricht, wonach er nur beim Schweigen zweien gegenüber ein Sündopfer bringe, nicht aber beim Schweigen einem gegen-

1. Zwei Zeugen. 2. Als Beispiel für irgend eine Sünde, derentwegen bei Unvorsätzlichkeit ein Sündopfer darzubringen ist. 3. Vgl. S. 337 Z. 21. 4. Im Hebräischen wird für das unpersönliche Pronomen "man" die Mehrzahl gebraucht.

אי לא לא מחייבא ובדרכה כשלא כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מיחייב ושלא בדרכה לא מיחייב מאי טעמא °שכבת זרע כתיב ומאי ניעור כישן ואי בשאר ערויות[37]קא תני עשו[38]גומר כמערה[39]°איפכא איבעי ליה למיתני אמר ליה איסמייה אמר ליה לא[40]הכי קתני עשו גומר[41]כמערה שלא כדרכה בשפחה[42]חרופה דלא מיחייבי כמערה כדרכה דשכבת זרע כתיב מתכוין שלא כדרכה בשפחה דפטורין[43]כאינו מתכוין דשכבת זרע כתיב ניעור שלא כדרכה בשפחה דפטורין[44]כישן מאי טעמא דשכבת זרע כתיב נמצא מתכוין[45]והמערה בשפחה כשאין מתכוין בכל[23]ערויות ישן[46]כדרכה כישן דערויות נמצא ניעור שלא כדרכה בשפחה כישן דכל ערויות:

absichtlich, schuldig, und wenn absichtslos, nicht schuldig. Und wieso ferner den natürlichen Beischlaf dem widernatürlichen, bei der vergebenen Sklavin ist man ja wegen des natürlichen schuldig und wegen des widernatürlichen nicht schuldig, denn es heisst: [108]*mit Samenerguss.* Und wieso ferner den Wachen dem Schlafenden!? Und wenn von anderen Inzestfällen, wieso den vollendeten [Beischlaf] der Anschmiegung, es sollte ja entgegengesetzt gelehrt werden!? Jener entgegnete: Soll ich es streichen? Dieser erwiderte: Nein, die Lehre muss wie folgt lauten: sie haben bei der vergebenen Sklavin den vollendeten [Beischlaf] auf widernatürliche Weise, der Anschmiegung auf natürliche Weise gleichgestellt, weswegen man nicht schuldig ist, denn es heisst: *mit Samenerguss.* Sie haben bei der Sklavin die Absichtlichkeit bei widernatürlicher Weise der Absichtslosigkeit gleichgestellt, dass man frei ist, denn es heisst: *mit Samenerguss.* Sie haben bei der vergebenen Sklavin den Wachen bei widernatürlicher Weise dem Schlafenden gleichgestellt, denn es heisst: *mit Samenerguss.* Es ergibt sich also, dass bei der Sklavin die Absichtlichkeit bei der Anschmiegung der Absichtslosigkeit bei allen andren Inzestfällen gleicht; [es ergibt sich also, dass bei der Sklavin] der Schlafende bei natürlicher Weise dem Schlafenden bei allen andren Inzestfällen gleicht; und es ergibt sich also, dass bei der Sklavin der Wache bei widernatürlicher Weise dem Schlafenden bei allen andren Inzestfällen gleicht.

אי מתכוונה מחייבנ׳ וא״ל [] לא מחייבנא ותו כדר׳ שלכ״ד כדר׳ בשפ׳ ניחייב שלכ״ד לא ניח׳ ש״ז כת׳ ותו ניעור שלא כישן מאי ניהו ואי || M 37 תנית || P 38 מערה כגומר || M 39 כגומר איבעי || M 40 תני הכי עשו || B 41 — כמערה || 42 M דלא מחייב כמע׳ בכדר׳ בשפ׳ דפטור מ״ט דש״ז כתי׳ מתכוין בשלכ״ד בשפ׳ דלא מחייב בשאין מתכוין בכדרכה פטור מ״ט דש״ז כתי׳ ניעור שלכ״ד בשפ׳ דלא מחייב כישן בכדרכה דפטור מ״ט דש״ז כתי׳ נמצא מתכוין ומערה בשפ׳ דלא מחייב כישן בכדרכה דפטור מ״ט || P 43 — כש״ם || P 44 — כישן || 45 M ומערה || M 46 + ב.

[1]הפש רבי אלעזר בן עזריה חיינו[2]רבי עקיבא ורבי
ישמעאל קא אמר לדידי בעלמא ביתיך כבירא [3]לי
דדברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני[4]מכדי כתיב
ליה קרא כי לא הפשה[5]והפדה לא נפדתה למה לי
שמע מינה להכי אתא לחציה שפחה והציה בת הורין
לאחרים בשלמא והפדה לא נפדתה קסבר דברה תורה
כלשון בני אדם אלא[6]הא דעבד כנעני מנלן אמר קרא
כי לא הפשה אם אינו ענין[7]לדידה תנהו ענין לדידה:

VII [8]לו[9]עריות אחד גדול ואחד קטן[10]קטן פטור אחד
ער ואחד ישן[11]ישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד
[12]שוגג בחטאת[13]ומזיד בהכרת:

גמרא. והכא[14]חייב קטן אמר רב יהודה הכי קא
תני כל[15]עריות אחד גדול ואחד קטן[16]קטן פטור וגדול
חייב[17]והכא גדול נמי פטור מאי טעמא דהא מקשיין
[18]אהדדי כל עריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור
וכאן ישן נמי חייב אמר רב יהודה אמר רב הכי[19]קתני
כל[20]עריות אחד[21]ניעור ואחד ישן[22]ישן פטור[23]וניעור חייב
וכאן[24]אפילו ניעור פטור מאי טעמא[25]דמקשיין אהדדי:
תני תנא קמיה דרב ששת עשו גומר במערה מתכוין
בשאין מתכוין כדרכה[26]כשלא כדרכה ניעור כישן אמר
ליה[27]מאי קאמרת אי בשפחה חרופה[28]קתני אמאי עשו
גומר במערה גומר בשפחה חרופה מיחייב מערה לא
מיחייב ותו מתכוין[29]בשאינו מתכוין אי מכוונה מחייבא

M 16 חפשי | M 17 — ר״ע ל | BP 18 ליה | M 19 מדכת׳
כי | M 20 — והפדה...חופשה | P 21 הוא. V דע״ך הוא
M 22 לדילה ת״ע לדיליה | M 23 + ה | M 24 והמזיד
M 25 — חייב | M 26 וכאן | M 27 להד׳. כל. והכא
ישן חייב | M 28 קא׳ | M 29 עד | M 30 וער | M 31
ער נמי פט׳ | M 32 דהא מקש׳ להד׳ | M 33 כשאין | 34
M במאי קאמ׳ אם | M 35 — קתני א | M 36 כשאין מתכ׳

nach war er wol freigelassen. — R. Eleâzar b. Âzarja lehrt ja dasselbe, was R. Âqiba!? — Er sprach es zu R. Jišmâél: ich bin sonst deiner Ansicht, dass die Gesetzlehre die übliche Redewendung der Menschen gebrauche, hierbei aber ist es anders; merke, die Schrift sagt ja bereits: *denn sie war nicht freigelassen*, wozu heisst es noch: *aber ausgelöst ist sie nicht ausgelöst?* — schliesse hieraus, dass dies hierauf deutet: die halb Sklavin und halb Freie ist. — Allerdings sind die andren der Ansicht, mit [den Worten] *aber ausgelöst ist sie nicht ausgelöst*, gebrauche die Gesetzlehre die übliche Redewendung der Menschen, woher aber, dass dies von einem kenaânitischen Sklaven gilt? — Die Schrift sagt: *denn sie war nicht freigelassen*, und da dies nicht auf sie zu beziehen[126] ist, so beziehe man es auf ihn.

BEI ALLEN ANDREN INZESTFÄLLEN IST, WENN EIN TEIL GROSSJÄHRIG UND EINER MINDERJÄHRIG IST, DER MINDERJÄHRIGE[126] FREI; WENN EINER WACH UND EINER IM SCHLAF WAR, DER IM SCHLAF WAR, FREI[125]; WENN EINER VERSEHENTLICH UND EINER VORSÄTZLICH, DER VERSEHENTLICH GEHANDELT HAT, EIN SÜNDOPFER, UND DER VORSÄTZLICH, DER AUSROTTUNG SCHULDIG.

GEMARA. Ist denn hierbei ein Minderjähriger schuldig!? R. Jehuda erwiderte: Er meint es wie folgt: bei allen andren Inzestfällen ist, wenn ein Teil grossjährig und einer minderjährig ist, der minderjährige frei und der grossjährige schuldig, hierbei aber ist auch der grossjährige frei, aus dem Grund, weil sie einander[127] gleichen. — Bei allen andren Inzestfällen ist, wenn einer wach und einer im Schlaf war, der im Schlaf war, frei; ist denn hierbei der Schlafende schuldig? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs: Er meint es wie folgt: bei allen andren Inzestfällen ist, wenn ein Teil wach und einer im Schlaf war, der im Schlaf war, frei, und der wach war, schuldig, hierbei aber ist, auch der wach war, frei, weil sie einander gleichen[127].

Ein Jünger rezitirte vor R. Šešeth: Sie haben gleichgestellt den vollendeten [Beischlaf] der Anschmiegung, die Absichtlichkeit der Absichtslosigkeit, den natürlichen Beischlaf dem widernatürlichen, den Wachen dem Schlafenden. Da sprach dieser zu ihm: Von wem sprichst du: wenn etwa von einer vergebenen Sklavin, wieso haben sie den vollendeten [Beischlaf] der Anschmiegung gleichgestellt, bei der vergebenen Sklavin ist man ja wegen des vollendeten [Beischlafs] schuldig und wegen der Anschmiegung nicht schuldig. Und wieso ferner die Absichtlichkeit der Absichtslosigkeit, man ist ja, wenn

125. Da es bereits vorangehend heisst: aber ausgelöst ist sie nicht. 126. Was aber bei der Sklavin nicht der Fall ist. 127. Ist einer frei, so ist auch der andre frei.

רהמנא ברישא בקרת תהיה ולבסוף כתב והביא את
אשמו לה׳ הבי קאמר אם בקורת תהיה היא והביא
את אשמו לה׳ ואם לא תהיה בקורת לא יביא הוא
את אשמו אימא הוא מעטיה קרא אבל היא תילקי
ותיתי קרבן והביא את אשמו לה׳ כתיב: אמר רבי
יצחק לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד
שנאמר והיא שפחה נחרפת לאיש ומאי משמע דהאי
נחרפת לישנא דשנויי הוא דכתיב ותשטח עליו הרפות
ואיבעית אימא אם תכתוש [את] האויל במכתש בתוך
הריפות בעלי ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל
צאן על אשמתם אמר רב חסדא מלמד שבולן שפחות
חרופות בעלו: איזוהי שפחה כו׳: תנו רבנן והפדה
יכול כולה תלמוד לומר לא נפדתה יכול לא נפדתה
תלמוד לומר והפדה הא כיצד פדויה ואינה פדויה
הציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי
דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל אומר בשפחה כנענית
הכתוב מדבר ומאורסת לעבד עברי אם כן מה תלמוד
לומר והפדה לא נפדתה דברה תורה כלשון בני אדם
רבי אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות לנו
משוייר לנו הציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת
לעבד עברי אחרים אומרים לא יומתו כי לא חפשה
בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד כנעני
לרבי ישמעאל בשלמא והפדה לא נפדתה בדקתני
דברה תורה כלשון בני אדם אלא דקא תני מאורסת
לעבד עברי מנלן דכתיב כי לא חפשה מכלל דהוא

באיש משת׳ קרא ולבסוף || M 6 לאו לא יביא ודילמא הוא
לא דמעטיה || P 7 מעטינן || M 8 — ו || M 9 + מהכא
M 10 — ויתנו ... בעלו || M 11 + לא || M 12 כולה
תלמ׳ || M 13 אין לנו אלא חצ׳ || M 14 (M בעבד עברי הכת׳)
M 15 ור׳ || M 16 — תורה.

sein, und nachher: *so bringe er dem Herrn sein Schuldopfer*, so meint er es wie folgt: wenn Strafe ist, so bringe er dem Herrn sein Schuldopfer, und wenn keine Strafe ist, so bringe er kein Schuldopfer. — Vielleicht hat die Schrift nur ihn ausgeschlossen, sie aber ist zu geisseln und bringe auch ein Opfer[117]!? — Es heisst: *so bringe er sein Schuldopfer dar.*

R. Jiçḥaq sagte: Man ist nur wegen einer deflorirten Sklavin schuldig, denn es heisst:[108] *und sie eine einem Mann vergebene Sklavin ist.* — Woher ist es erwiesen, dass "vergeben"[118] den Begriff "verändern"[119] hat? — Es heisst:[120] *und sie streute Graupen darüber.* Wenn du willst, sage ich:[121] *wenn du einen Toren im Mörser mit den Graupen stossest, mit der Keule.*

[122]*Und sie gaben ihre Hand darauf, fortzuschaffen ihre Weiber, und die Schuldigen einen Widder ob ihrer Schuld.* R. Ḥisda sagte: Dies[123] lehrt: dass sie alle vergebenen Sklavinnen beigewohnt hatten.

Von welcher Sklavin &c. Die Rabbanan lehrten: *Aber ausgelöst*, man könnte glauben, vollständig, so heisst es *nicht ausgelöst*; man könnte glauben, überhaupt nicht ausgelöst, so heisst es: *und ausgelöst.* In welchem Fall? — ausgelöst und nicht ausgelöst, halb Sklavin und halb Freie, und einem hebräischen Sklaven angelobt — Worte R. Âqibas. R. Jišmâél sagte: Die Schrift spricht von einer kenaânitischen Sklavin, die einem hebräischen Sklaven angelobt ist. Wieso aber heisst es: *aber ausgelöst ist sie nicht ausgelöst*? — die Gesetzlehre gebraucht die übliche Redewendung[124] der Menschen. R. Eleâzar b. Âzarja sagte: Bei allen andren Inzestuösen ist dies[110] klar, und bei einer Sklavin bleibt der Fall zurück, wenn sie halb Sklavin und halb Freie ist, und sie einem hebräischen Sklaven angelobt ist. Andre sagen:[118] *Sie sollen nicht getötet werden, denn sie war nicht freigelassen*; die Schrift spricht von einer kenaânitischen Sklavin, die einem kenaânitischen Sklaven angelobt ist. Allerdings ist R. Jišmâél der Ansicht, mit [den Worten:] *und ausgelöst ist sie nicht ausgelöst*, gebrauche die Gesetzlehre die übliche Redewendung der Menschen, wie er selber es lehrt, woher aber entnimmt er seine Lehre: einem hebräischen Sklaven angelobt? — Es heisst: *denn sie war nicht freigelassen*, dem-

117. Darin besteht die aus der Schrift deduzirte Ungleichheit zwischen ihm und ihr. 118. Das hierfür gebrauchte Textwort נחרפת; diesem ähnlich ist das in den folgenden Schriftversen gebrauchte W. הריפות, Graupen, die durch Stossen mit einer Keule eine Aenderung erfahren haben. 119. Eine deflorirte, deren Körper sich verändert hat. 120. iiSam. 17,19. 121. Pr. 27,22. 122. Ezr. 10,19. 123. Dass sie einen Widder als Schuldopfer brachten. 124. Der unnötige Gebrauch des Infinitivs ist nur eine Redewendung u. hat keine exegetische Bedeutung.

בשפחה לא השוה לא האיש לאשה במכות ולא השוה אשה לאיש בקרבן כל העריות עשה בהן את המערה בגומר וחייב על כל ביאה וביאה החמיר בשפחה שעשה בה את המזיד כשוגג: איזו שפחה Fol. 11 M
בל שחציה שפחה וחציה בת חורין שנאמר והפדה 28
לא נפדתה דברי רבי יהודה רבי ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית רבי אליעזר בן יעקב אומר כל עריות מפורשות ושיור אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין:

גמרא. מנלן דהיא לקיא והוא לא לקי דתנו רבנן בקרת תהיה מלמד שהיא לוקה יכול שניהן לוקין תלמוד לומר תהיה היא לוקה והוא אינו לוקה ומנין ההדין בקירת לישנא דמלקות היא אמר רבי יצחק תא בקראי כדתניא גדול הדיינין מקרא שני מונה שלישי אומר הכהו רב אשי אומר בביקור תהיה כדתנן אין אומדין אותו אלא מכית תראין להשתלש: תנו רבנן בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן מנא לן אמר רבא דכתיב איש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או הפשה לא נתן לה מכדי עד הכא באיש קמשתעי קרא נכתוב והביא את אשמו לה' ולכסוף לכתוב בקרת תהיה אמאי כתב

87 אשה — P 86 | את האשה M 85 | את + M 84
M — את ה B 88 + | זו חומר M 89 | איזוהי (P אי זהו)
M 90 שהיא שפ׳ | M 91 עקיבא | P 92 ר״ש | M 93
איזוהי שפחה ודאי כל M 94 + ה | P 95 + ה | P 96
— M 99 | לקי BP 98 | מי ש + M 97 | ו —
יכול ש״ל | M 1 דהאי | M 2 שבדיינין קורא והשני מונה
והשלישי | M 3 הראויות | M 4 — ה | M 5 האיכנא

GLEICHT DER MANN NICHT DEM WEIB HINSICHTLICH DER GEISSELUNG, UND DAS WEIB NICHT DEM MANN HINSICHTLICH DES OPFERS; BEI ALLEN ANDREN INZESTFÄLLEN GLEICHT DIE ANSCHMIEGUNG DEM VOLLENDETEN [BEISCHLAF] UND MAN IST WEGEN JEDES GESCHLECHTSAKTES BESONDERS SCHULDIG; ENDLICH IST ES BEI DER SKLAVIN STRENGER, INDEM BEI DIESER DIE VORSÄTZLICHKEIT DER VERSEHENTLICHKEIT GLEICHT. VON WELCHER SKLAVIN [SPRICHT ER]? — DIE HALB SKLAVIN UND HALB FREIE IST, DENN ES HEISST: *und ganz ausgelöst ist sie noch nicht worden* — WORTE R. JEHUDAS. R. JIŠMÂÉL SAGT, DIE EINE RICHTIGE SKLAVIN IST. R. ÉLIÊZER B. JÂQOB SAGTE: BEI ALLEN ANDREN INZESTUÖSEN IST DIES KLAR, UND BEI EINER SKLAVIN BLEIBT DER FALL ZURÜCK, WENN SIE HALB SKLAVIN UND HALB FREIE IST.

GEMARA. Woher, dass sie zu geisseln ist und er nicht zu geisseln ist? — Die Rabbanan lehrten: *So soll Strafe sein*; dies lehrt, dass sie zu geisseln ist. Man könnte glauben, sie seien beide zu geisseln, so heisst es *soll sein*, sie ist zu geisseln, nicht aber ist er zu geisseln. Woher, dass "Strafe" den Begriff "Geisselung" hat? R. Jiçḥaq erwiderte: Es erfolge das Vorlesen. Es wird nämlich gelehrt: Der oberste der Richter liest vor, der zweite zählt und der dritte spricht: schlage. R. Aši erwiderte: Es erfolge eine Untersuchung. Es wird nämlich gelehrt: man schätzte ihn nur auf soviel Streiche, wie sie sich durch drei teilen lassen.

Die Rabbanan lehrten: Ist das Weib zu geisseln, so bringe der Mann ein Opfer, ist das Weib nicht zu geisseln, so bringe der Mann kein Opfer. Woher dies? Raba erwiderte: Es heisst: *Wenn ein Mann bei einem Weib mit Samenerguss liegt und sie eine einem Mann vergebene Sklavin ist, aber ausgelöst ist sie noch nicht ausgelöst und Freiheit ist ihr noch nicht gegeben worden.* Merke, er spricht ja bisher vom Mann, so sollte sie doch [zuerst] sagen: *so bringe er dem Herrn sein Schuldopfer*, und nachher sollte es heissen: *so soll Strafe sein*, wenn aber der Allbarmherzige zuerst schreibt *so soll Strafe*

104. Nur sie ist zu geisseln u. nur er hat ein Opfer darzubringen. 105. Der Genitalien an einander. 106. Was bei einer Sklavin nicht der Fall ist. 107. Dass auch in diesem Fall das Opfer darzubringen ist. 108. Lev. 19,20. 109. In der Mišnah separata, wie weiter im T. ר׳ אלעזר בן עזריה. 110. Dass es sich um Freie handelt. 111. Der T. bezieht das Verbum "sein" auf die Sklavin. 112. Das W. בקורת wird von קרא, *lesen, vorlesen*, abgeleitet. Bei der Geisselung wurde der bezügliche Schriftabschnitt vorgelesen; vgl. Bd. VII S. 600 Z. 17ff. 113. Cf. N. 112. 114. Das W. בקורת wird von בקר, *untersuchen*, abgeleitet; es wird untersucht, dh. der Delinquent geschätzt, wieviel Streiche er aushalten kann. 115. Zwei hinten u. einen vorn; vgl. Bd. VII S. 602 Z. 2. 116. Lev. 19,21.

[65]ומדכתיב[66]כבש בן שנתו ותנן [67]עמדו קינין בו ביום ברבעתים ומדהם רחמנא עליה דדלות [67]למיהוי חד משית עשר בעשירות הם רחמנא עליה דדלי דלות [68]למיהוי חד משית עשר בדלות אם כן דלות כמה הויא [69]ריבעא וכמה פריטי[70]בריבעא ארבעים ותמניא פריטי חד[71]משית עשר[72]כמה הוי דדלות תלתא פריטי[73]דקא תני מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה אמאי פרוטה [5]האמרת עשירית האיפה דלי דלות הוא ואמרת הד[71]משית[74]סרי דדלות הוא דחשבינן דתלתא פריטי הויין תנא מיולדת יליף דמתיא פרידה אהת תהת כבש דהוי חד מתלתין ותרין דכבש ועד כאן[76]דלי דלות כמה הוי הד[71]משית עשר בדלות[75]דמהיכא יליף מכבש ואיל עד כאן פרוטה ופלגא הוי אמר[70]רבא כולה מילתא מיולדת יליף והכי קאמר מדהם רחמנא עליה דדלות למיהוי חד[77]מתלתין ותרין בעשירות ומאי היא יולדת [78]הכי הם רחמנא עליה דדלי דלות למיהוי הד[79]מן תלתין ותרין בדלות[80]אי הכי נכי ריבעא דפרוטה הוי הכי [80]נמי אלא דלאו אורח ארעא לאיתויי פחות מפרוטה למקום:

[81]ה בין שפחה לבין[82]כל העריות שלא שוותה להן ו לא בעונש ולא בקרבן שכל העריות בחטאת [82]ושפחה באשם כל העריות בנקבה ושפחה בזכר כל העריות אחד[83]האיש ואחד האשה שוין במכות ובקרבן

ter Widder ein zweijähriges zu verstehen. Ferner wird gelehrt: An jenem Tag[65]fiel das Taubenpaar auf ein Viertel [Silberdenar]. Wie nun der Allbarmherzige den Armen geschont hat, [sein Opfer] auf ein Sechzehntel[96] des Reichen [herabzusetzen], so hat der Allbarmherzige den Aermsten geschont, seines auf ein Sechzehntel des Armen [herabzusetzen]. — Wenn das des Armen ein Viertel [Silberdenar] beträgt, so beträgt ja das Sechzehntel des Aermsten, da das Viertel [Silberdenar] achtundvierzig Peruṭas[97]hat, drei Peruṭas; wieso lehrt er, hieraus sei zu lernen, dass das Zehntel Epha [Mehl] eine Peruṭa betrage; wieso eine Peruṭa, du sagtest ja, ein Zehntel Epha sei [das Opfer] des Aermsten, und du sagtest, das des Aermsten betrage ein Sechzehntel, mithin sind es ja drei Peruṭas!? — Der Autor folgert es von der Wöchnerin, die eine Taube statt eines Lammes bringt, ein Zweiunddreissigstel[98]eines Lammes. — Aber wenn das des Aermsten ein Sechzehntel des Armen beträgt, und dies von Lamm und Widder[99]zu folgern ist, so sind es ja immerhin anderthalb Peruṭas!? Raba erwiderte: Alles ist von der Wöchnerin zu folgern, und er meint es wie folgt: wie der Allbarmherzige den Armen geschont hat, [sein Opfer] auf ein Zweiunddreissigstel des Reichen [herabzusetzen], nämlich bei einer Wöchnerin, so hat der Allbarmherzige den Aermsten geschont, seines auf ein Zweiunddreissigstel des Armen [herabzusetzen]. — Dies[100]ist ja ein Viertel Peruṭa weniger!? — Dem ist auch so, nur ist es nicht schicklich, für Gott weniger als eine Peruṭa zu bringen.

WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES ZWISCHEN EINER SKLAVIN[101] UND ALLEN ANDREN INZESTUÖSEN, DENEN SIE NICHT GLEICHT, WEDER HINSICHTLICH DER STRAFE NOCH HINSICHTLICH DES OPFERS? WEGEN ALLER ANDREN INZESTUÖSEN IST EIN SÜNDOPFER DARZUBRINGEN, WEGEN EINER SKLAVIN ABER EIN SCHULDOPFER; WEGEN ALLER ANDREN INZESTUÖSEN EIN MÄNNLICHES [TIER][102], WEGEN EINER SKLAVIN ABER WEIBLICHES; BEI ALLEN ANDREN INZESTFÄLLEN GLEICHEN DER MANN UND DAS WEIB EINANDER HINSICHTLICH DER GEISSELUNG[103]UND HINSICHTLICH DES OPFERS, BEI DER SKLAVIN ABER

B 65 — ו ‖ P 66 איל ‖ P 67 למיהוה חד משיתת
P 68 למיהוה חד משיתת. M — למיה׳ ... בדלות ‖ M 69
M 72 ‖ P 71 משיתת ‖ M 70 — בריב׳ ‖ ריבעתים
בדל׳ כמה הוי ‖ M 73 וקת׳ ‖ M 74 עשר דדל׳ וחשב׳
תלתא ‖ M 75 ומהיכא יליף מכבש עד ‖ M 76 רבינא
כולה מיול׳ ‖ M 77 ותלתין בעש׳ ‖ P 78 + אי. M הכ
נמי רח׳ עליהן ‖ M 79 מהלתין ‖ P 80 הכי נמי ריב׳. M
א״ה ריב׳ נמי דפומבדית׳ (!) לאית׳ פחות משוה פרוטה למקדש ‖
M 81 הער׳ שאין שות ‖ M 82 והשם׳ ‖ P 83 באיש.

95. Vgl. S. 493 Z. 19ff. 96. Ein Selâ hat 4 Silberdenar. 97. Vgl. Bd. V S. 726 Z. 9ff. 98. Die Hälfte des Taubenpaars, das ein Sechzehntel beträgt. 99. Wenn das Taubenpaar 48 Peruṭas kostet, so kostet eine Taube 24, wovon ein Sechzehntel $1^1/_2$ ausmacht. 100. Ein Zweiunddreissigstel von 24 P.s. 101. Die einem Mann vergeben ist; cf. Lev. 19,20. 102. Als Sündopfer ist ein Männchen u. als Schuldopfer ein Weibchen darzubringen. Dieser Satz ist überflüssig u. fehlt tatsächlich in der Mišnah separata. 103. Bei Vorsätzlichkeit sind beide zu geisseln, bei Unvorsätzlichkeit haben beide ein Opfer darzubringen.

ששים כולן רציפין אף ששה כולן רציפין מני אלימא
רבנן ימי אית לחו לרבנן מפיזרין הא אמרי רבנן לולד
שני מניא ארא לאי רבי יהודה היא ושמע מינה היומרא
אית ליה קולא לית ליה שמע מינה:

לו מביאין קרבן עולה ויורד על שמיעת קול 5
ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו
והיולדת והמצורע:

גמרא. תנו רבנן יש מביא בדלות ועשירות ויש
מביא בדלות ויש מביא בדלי דלות יולדת מביאה
בדלות ועשירות מצורע מביא בדלות שמיעת הקול 10
כבטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין בדלות
בדלי דלות תניא אידך יש מביא אחד תחת אחד יש
מביא שנים תחת שנים יש מביא שנים תחת אחד יש
מביא אחד תחת שנים מכאן אתה למד לעשירית
האיפה בפרוטה יולדת מביאה אחת תחת אחת פרידה 15
אחת ועוף תחת כבש מצורע שתי פרידין תחת שני
כבשים שמיעת הקול וכבטוי שפתים וטומאת מקדש
וקדשיו מביאין שתי פרידין תחת כבשה אחת ומביאין
בדלי דלות עשירית האיפה תחת שתי פרידין קא תני
מכאן אתה למד לעשירית האיפה שהיא בפרוטה מנא 20
לן דתנו רבנן האומר עלי בסלע למזבח מביא כבש
שאין דבר קרב בסלע אלא כבש ממאי מדאמר רחמנא
איל אשם בכסף שקלים מכלל דכבש בן שנה בסלע

53 לרי + M 52 || היא — M 51 || מביא BM 50
M — ויורד || 54 M חקול וב״ש וטומ׳ || 55 M מביאו׳ בדל׳
ובעש׳ ויש מביא׳ בד״ד [ ] ומצו׳ מביאין בדלות ועשירות שמיעת ||
56 M בדלי || 57 M מביאות || 58 M ויש מביאות ||
59 M אחד מכאן || 60 M ומאי היא פרידה דעוף 61
M + מביא || 62 M — שהיא || 63 M דתנן האו׳ ||
64 M — שאין ... כבש.

zusammenhängend oder zerstreut, so heisst es *sechzig*, wie die sechzig alle zusammenhängend, ebenso die sechs alle zusammenhängend Nach wessen Ansicht: wenn nach den Rabbanan, so gibt es nach ihnen nicht zerstreut, denn die Rabbanan sagen ja, man zähle von der zweiten Geburt, doch wol nach R. Jehuda, somit ist er dieser Ansicht nur erschwerend und nicht erleichternd. Schliesse hieraus.

FOLGENDE BRINGEN EIN AUF- UND ABSTEIGENDES OPFER: WEGEN DES FALSCHEN ZEUGENEIDES[87], WEGEN DES BEKRÄFTIGUNGSEIDES[88], WEGEN VERUNREINIGUNG DES TEMPELS UND SEINER HEILIGEN OPFER, DIE WÖCHNERIN UND DER AUSSÄTZIGE.

GEMARA Die Rabbanan lehrten: Mancher bringt [das Opfer] des Armen[89] und des Reichen, mancher bringt das des Armen und mancher bringt das des Aermsten. Die Wöchnerin bringt das des Armen und des Reichen, der Aussätzige bringt das des Armen, wegen des Zeugeneides, des Bekräftigungseides und der Verunreinigung des Tempels und seiner heiligen Opfer ist das des Aermsten zu bringen. Ein Andres lehrt: Mancher bringt eines anstelle von einem, mancher bringt zwei anstelle von zwei, mancher bringt zwei anstelle von einem, und mancher bringt eines anstelle von zwei. Hieraus lernst du, dass das Zehntel Epha [Mehl][90] eine Peruṭa[91] zu betragen braucht. Die Wöchnerin bringt[92] eines anstelle von einem, vom Geflügel eine Taube statt eines Lammes; der Aussätzige bringt zwei Tauben statt zweier Lämmer; wegen des Zeugeneides, des Bekräftigungseides und der Verunreinigung des Tempels und seiner heiligen Opfer bringe man zwei Tauben statt eines Lammes. Manche bringen [das Opfer] des Aermsten, ein Zehntel Epha statt der zwei Tauben. Er lehrt: hieraus lernst du, dass das Zehntel Epha [Mehl] eine Peruṭa zu betragen braucht; woher dies? — Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand sagte: ich nehme auf mich, für den Altar im Wert eines Selâ [zu spenden], so bringe er ein Lamm, denn nichts ausser einem Lamm ist im Wert eines Selâ darzubringen. — Woher dies? — Da der Allbarmherzige[93] *Widder* sagt, so ist es ein Schuldopfer für zwei Šeqel, wonach[94] ein Lamm um einen Selâ, und wenn es[95] *erstjähriges Lamm* heisst, so ist un-

87. So sinngemäss; wörtl. wegen des Hörens einer Stimme, dh. wegen der Aufforderung, einen Zeugeneid zu leisten; Wortlaut des bezügl. Schriftverses Lev. 5,1. 88. Wörtl. des Aussprechens mit den Lippen (cf. ib. V. 4), wenn man Gleichgiltiges falsch beschwört od. nicht hält. 89. Der Reiche bringt als Opfer ein Lamm od. eine Ziege, der Arme ein Taubenpaar u. der Aermste ein Mahlopfer; cf. Lev. Kap. 5. 90. Cf. Num. 5,11. 91. Kleinste Scheidemünze. 92. Wenn sie arm ist. 93. Cf. Lev. 5,25. 94. So ist der korrupte Text zu berichtigen. 95. Num. 6,12.

לי דטמאה היא משום נדה בלידה יבישתא אי הכי
מאי למימרא מהו דתימא °אי אפשר לפתיחת הקבר
בלא דם קמשמע לן[28] °דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם
אמר רב שמעיה תא שמע[29] °ששים יכול בין רצופין בין
מפוזרין תלמוד לומר יום מה יום רצוף אף ששים[30] °כולן
רצופין מני אלימא רבנן °מי אית[31] °לרבנן מפוזרין אלא
לאו רבי יהודה היא[32] °ומדקא יהיב להּ ששים רצופים
בהדי הדדי שמע מינה חומרא אית ליה לרבי יהודה
קולא לית ליה לא לעולם רבנן היא והכא במאי עסקינן
[33]ליולדת זכר מתוך שמונים של נקבה סוף סוף[34] °שלמין
יומי דקדמאה ועד כאן דבתראה לא שלמין דהא רבנן
לולד שני מנו אלא משכחת להּ לרבנן ביולדת תאומים
נקבה[35] °קדמייתא וזכר בתראה וכנון[36] °דילידתיה לזכר
[37]בתראה בעשרים ליומי טהרה דבעיא[38] °מינקט ליה
שבעה יומי טומאה דלידה[39] °תאומים נקבה והכי קאמר
יכול היכא דילדה תאומים נקבה מעיקרא וזכר לבסוף
[40]תפסיק טומאה דלידה במיצעי ונימני להּ[41] °ששה וששים
מפוזרין תלמוד לומר יום מה יום כולו רצוף אף ששים
כולם רצופין אמר אביי[42] °תא שמע °שלשים[43] °יכול בין רצופין
בין מפוזרין תלמוד לומר יום[44] °מה יום כולו רצוף אף
[45]שלשים רצופין מני הא אלימא רבנן ומי אית להו
לרבנן °מפוזרין הא[46] °אמרי רבנן לולד שני מניא אלא
לאו[47] °רבי יהודה[48] °ושמע מינה[49] °חומרא אית ליה קולא
לית ליה ועוד אמר רב אשי תא שמע °וששת ימים
יכול בין רצופין[50] °ובין מפוזרין תלמוד לומר ששים °מה

sollte ja berücksichtigt werden, dass sie[80] als Menstruirende unrein ist!? — Dies gilt von einer trocknen Geburt[81]. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, die Oeffnung der Gebärmutter sei ohne Blutung nicht möglich, so lehrt er uns, dass die Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung möglich ist. R. Šemâja erwiderte: Komm und höre:[82] *Sechzig*, man könnte glauben, einerlei ob zusammenhängend oder zerstreut[83], so heisst es[82] *Tage*, wie der Tag zusammenhängend ist, ebenso auch die sechzig alle zusammenhängend. Nach wessen Ansicht: wenn nach den Rabbanan, so gibt es ja nach ihnen nicht zerstreut[84], doch wol nach R. Jehuda, und da es sechzig zusammenhängende [Tage] sein müssen, so ist R. Jehuda dieser Ansicht nur erschwerend und nicht erleichternd!? — Nein, tatsächlich nach den Rabbanan, nur gilt dies von dem Fall, wenn sie innerhalb der achtzig Tage eines Mädchens einen Knaben[85] geboren hat. — Aber immerhin sind ja die Tage der ersten [Geburt] vollzählig und die der letzteren nicht vollzählig, denn die Rabbanan zählen ja nach der zweiten Geburt!? — Vielmehr, nach den Rabbanan kann dies in dem Fall vorkommen, wenn sie einen Zwilling geboren hat, zuerst ein Mädchen und nachher einen Knaben, und zwar den Knaben nach zwanzig Tagen der Reinheit, sodass sie wegen der [zweiten] Geburt sieben Tage unrein ist. Er meint es wie folgt: man könnte glauben, wenn sie einen Zwilling geboren hat, zuerst ein Mädchen und nachher einen Knaben, erfolge durch die Geburtsunreinheit eine Unterbrechung und die sechsundsechzig [Tage] seien zerstreut zu zählen, so heisst es *Tage*, wie der Tag zusammenhängend ist, ebenso auch die sechzig alle zusammenhängend. Abajje erwiderte: Komm und höre: *Dreissig*, man könnte glauben, einerlei ob zusammenhängend oder zerstreut, so heisst es[86] *Tage*, wie der ganze Tag zusammenhängend ist, ebenso auch die dreissig zusammenhängend. Nach wessen Ansicht: wenn nach den Rabbanan, so gibt es ja nach ihnen nicht zerstreut, die Rabbanan sagen ja, man zähle von der zweiten Geburt, doch wol nach R. Jehuda, somit ist er dieser Ansicht nur erschwerend und nicht erleichternd. Ferner sagte R. Aši: Komm und höre:[82] *Und sechs Tage*, man könnte glauben, einerlei ob

M 28 אפשר א״ר אושעיא ‖ M 29 — ששים ‖ M 30 יום רצו׳ ‖ M 31 + להו ‖ M 32 ומדיהיב ‖ M 33 ביול׳ ‖ M 34 שלמי יומי קד׳ בתר׳ לא שלמי והא לרב׳ ‖ M 35 קמייתי׳ זכר בתראי ‖ M 36 (P דליתיה) ‖ M 37 בעש׳ ‖ M 38 יום ליומי טה׳ ‖ M 39 — ל + M 38 ‖ M 40 פסיק׳. P תסיק ‖ M 41 — ששה ו ‖ M 42 — ת״ש ‖ M 43 — יכול ‖ M 44 —,מ״י ‖ M 45 ששים ‖ M 46 — אמ׳ ‖ B 47 + היא. M — ו + M 48 ‖ M 49 — ו. לר״י ל

80. Die Wöchnerin wegen ihrer Blutung. 81. Ohne Blutfluss. 82. Lev. 12,5. 83. Wenn sie vor Ablauf der Reinheitstage abortirt hat, trete durch die Tage der Unreinheit eine Unterbrechung ein, u. nach Ablauf derselben seien die Reinheitstage der 1. Geburt fortzusetzen. 84. Da sie sich nach der letzten Geburt richten. 85. Für den es 40 Tage sind. 86. Lev. 12,5.

הינא מכירא תא שמע יולדת שיחטין וזורקין עליה
ביום ארבעים לזכר וביום שמונים לנקבה עד כאן טמאה
היא ואמר רב חסדא הא מני רבי יהודה היא דאמר
ולד שני כמאן דליתיה דמי ואי אמרת בטומאה מכירא
ליה לרבי יהודה ולד שני כמאן דאיתיה דמי היכי
שחטינן עלה ביום ארבעים לאורתא נמי לא מציא
אכלה אלא לאי שמע מינה לטהרה ולטומאה מכירא ליה
לרבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי לעולם אימא לך
לטומאה ולטהרה מכירא ליה לרבי יהודה דולד שני
כמאן דאיתיה דמי וכי תניא ההיא בפסח הבא בטומאה
ומי אכלה והתנן פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו
זבים וזבות נדות ויולדות ההיא לא אכלן כי לא טבילן
כי תניא ההיא דשוחטין וזורקין עליה דהא טבלה אי
הכי משמיני דיליה הוא דחזיא משמיני לא קא
סבר טבול יום דזב כזב דמי אי הכי ביום ארבעים נמי
לא חזיא לאיי ביום ארבעים חזיא קא סבר מחוסר
כפורים דזב לאו כזב דמי ולרבא דאמר מחוסר כפורים
דזב כזב דמי הא מתנייתא היכי מתרץ לה אמר רב
אשי רבא מתרץ לה ביום ארבעים ליצירת זכר וביום
שמונים ליצירת נקבה ורבי ישמעאל היא דאמר לזכר
ארבעים יאחד לנקבה שמונים ואחד סך הכל תיפוק

M 12 חנינא ‖ M 13 וקשיא לן ביום ארב' לזכר וביום שמ' לנקבה עדיין טמאה ‖ B 14 הוא — M 15 דמי ‖ M 16 + ד ‖ 17 (M דאורייתא) ‖ M 18 + נמי ‖ M 19 — ומי ... בטומאה ‖ P 20 + ו ‖ M 21 + דאמר' ‖ M 22 הא דשוח' עליה ‖ M 23 דלה ‖ P 24 חזינן ‖ M 25 דהא מיחסרי כפרה לאיי ‖ M 26 — ולרבא ... דמי ‖ P 27 מתרצי'.

hören: Für eine Wöchnerin schlachte und sprenge man [das Blut], wenn es ein Knabe ist, am vierzigsten Tag, und wenn es ein Mädchen ist, am achtzigsten Tag. Und [auf unsren Einwand,] sie sei ja dann noch unrein, erwiderte R. Hisda, hier sei R. Jehuda vertreten, welcher sagt, die zweite Geburt gelte als nicht vorhanden. Wieso schlachte man es für sie am vierzigsten Tag, wenn du hinsichtlich der Unreinheit sagst, R. Jehuda sei der Ansicht, die zweite Geburt gelte als vorhanden, am Abend kann sie ja davon nicht essen!? Hieraus ist somit zu entnehmen, dass R. Jehuda auch hinsichtlich der Reinheit und der Unreinheit der Ansicht ist, die zweite Geburt gelte als nicht vorhanden. — Tatsächlich, kann ich dir erwidern, ist R. Jehuda hinsichtlich der Unreinheit und der Reinheit der Ansicht, die zweite Geburt gelte als vorhanden, und jene Lehre gilt von einem in Unreinheit dargebrachten Pesahopfer. — Darf sie denn davon essen, es wird ja gelehrt, von einem in Unreinheit dargebrachten Pesahopfer dürfen männliche und weibliche Flussbehaftete, Menstruirende und Wöchnerinnen nicht essen!? — Die Lehre, dass sie davon nicht essen dürfen, gilt von dem Fall, wenn sie nicht untergetaucht[73] sind, und die Lehre, dass man für sie schlachten und [das Blut] sprengen darf, gilt von dem Fall, wenn sie untergetaucht ist. — Demnach[74] ist sie ja schon vom achten [Tag] an hierfür geeignet!? — Vom achten an ist sie nicht geeignet, denn er ist der Ansicht, der am selben Tag untergetauchte Flussbehaftete[75] gleiche einem [unreinen] Flussbehafteten. — Demnach ist sie ja auch am vierzigsten Tag ungeeignet[76]!? — Nicht doch, am vierzigsten ist sie wol geeignet, denn er ist der Ansicht, der Flussbehaftete, dem die Sühne noch fehlt, gleicht nicht einem [unreinen] Flussbehafteten. — Wie erklärt Raba, welcher sagt[77], der Flussbehaftete, dem die Sühne noch fehlt, gleiche einem [unreinen] Flussbehafteten, diese Lehre!? R. Aši erwiderte: Raba erklärt: am vierzigsten Tag: seit der Bildung eines Knaben, und am achtzigsten Tag, seit der Bildung eines Mädchens[78]. Dies nach R. Jišmâél, welcher sagt, einundvierzig [Tage][79] bei einem Knaben und einundachtzig bei einem Mädchen. — Immerhin

70. Diese Lehre wird auf den Fall bezogen, wenn eine Frau Zwillinge an 2 Tagen geboren hat; man bringe für sie das Opfer am 40. od. 80. des zweiten. 71. Da sie noch wegen des andren unrein ist. 72. Und zwar bei einer einfachen Geburt; wie die ganze Gemeinde darf auch sie davon in Unreinheit essen. 73. Wenn sie noch körperlich unrein sind; bei der Unreinheit der Gemeinde handelt es sich um Unreinheit durch einen Toten. 74. Wenn nicht das Vollwerden der Tage, sondern das Untertauchen entscheidend ist. 75. Der zwar nicht mehr unrein ist, aber noch am folgenden Tag sein Opfer darzubringen hat. 76. Da sie erst am folgenden Tag Sühne erlangt. 77. Vgl. Bd. VIII S. 62 Z. 8ff. 78. Wenn sie dann abortirt hat; die Geburt ist dann noch nicht fertig u. gilt nicht als Geburt. 79. Währt die Bildung.

נקבה והמפלת תאומים רבי יהודה אומר מביאה על הראשון ואינה מביאה על[98]השני מביאה על השלישי ואינה מביאה על הרביעי:

1.40[a] 12,7 **גמרא.** [99]מנלן °דתני תנא קמיה דרב ששת °זאת תורת הילדת לזכר ולנקבה מלמד שמביאה קרבן אחד על [1]ולדות הרבה יכול אף על הלידה ועל הזיבה [2]תלמוד לומר זאת קתני יכול על הלידה ועל הזיבה אינה מביאה אלא קרבן אחד אלא מעתה [3]אכלה דם וילדה [4]הוא הדין דאין מביאה אלא קרבן אחד [5]אימא הכי יכול על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת תלמוד לומר זאת: הפילה בתוך שמונים כו': כשתמצי לומר לדברי רבי יהודה ולד ראשון גורם ומולד ראשון מונה [6]לדברי הכמים ולד שני גורם ומולד שני מונה כשתמצי לומר פשיטא הכי איתא מפלת תאומים איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן קמשמע לן: איבעיא להו °בטומאה מה לי °אמר 1.10 רבי יהודה מי אמרינן עד כאן לא קא אמר [7]ליה רבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי אלא לענין קרבן כיון דלא [8]יצאה שעה שראוייה להקריב בה קרבן°הואיל וכן ולד שני כמאן דליתיה דמי אבל לענין טומאה וטהרה אימא סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי ומפסקא טומאה[10]דשני ומטלא יומי טהרה דראשון והדר מונה יומי טהרה לשני או דלמא לרבי יהודה חומרא"הוא דאית ליה אבל הכא קולא הוא וקולא לית ליה אמר רב

תאומים ‖ BP 98 השניה ‖ M 99 + קתני האשה שהפילה ‖ ולדות הרבה ‖ M 1 לידות ‖ M 2 — תלמוד ... אחד ‖ M 3 + אכלה חלב וילדה ‖ B 4 הכי נמי דאין ‖ M 5 + ו ‖ M 6 מי אר"י אמ' ‖ M 7 ר' ולד ‖ M 8 יצתה שעה הרא' ‖ M 9 הלכך ולד כמאן ‖ M 10 וממלא טו' דראש' והדר מני לה יומי דטה' ‖ M 11 — הוא ד.

ABORTIRT[61]HAT. R. JEHUDA SAGT, SIE BRINGE [EIN OPFER] WEGEN DER ERSTEN [GEBURT], UND SIE BRINGE ES NICHT WEGEN DER ZWEITEN; SIE BRINGE EINES WEGEN DER DRITTEN, UND SIE BRINGE ES NICHT WEGEN DER VIERTEN.

GEMARA. Woher dies? — Ein Jünger rezitirte vor R. Šešeth:[62]*Dies ist das Gesetz über die Wöchnerin, ob eines Knaben oder eines Mädchens*; dies lehrt, dass sie ein Opfer wegen mehrerer Geburten bringe. Man könnte glauben, auch wegen der Geburt und des Flusses[63], so heisst es *dies*. Er lehrt also, man könnte glauben, sie bringe wegen der Geburt und des Flusses nur ein Opfer. Demnach[64]sollte sie, auch wenn sie Blut gegessen und geboren hat, ebenfalls nur ein Opfer bringen!? — Sage vielmehr wie folgt: man könnte glauben, auch wegen der Geburt vor dem Vollwerden[65]und der Geburt nach dem Vollwerden, so heisst es *dies*.

WENN SIE NÄMLICH INNERHALB DER ACHTZIG TAGE &C. ABORTIRT HAT. Wenn du darüber nachdenkst, [so ergibt es sich,] dass nach R. Jehuda die erste Geburt [das Opfer] veranlasst und von der ersten Geburt gezählt wird, und nach den Weisen die zweite Geburt es veranlasst und von der zweiten Geburt gezählt wird. — "Wenn du darüber nachdenkst," selbstverständlich ist es so!? — Nötig ist dies wegen des Abortirens von Mehrlingen. Man könnte glauben, R. Jehuda pflichte beim Abortiren von Mehrlingen den Rabbanan bei[66], so lehrt er uns.

Sie fragten: Welcher Ansicht ist R. Jehuda hinsichtlich der Unreinheit[67]: Sagen wir, R. Jehuda sei dieser Ansicht nur hinsichtlich der zweiten Geburt, dass sie als nicht vorhanden zu betrachten sei, nur hinsichtlich des Opfers, denn da die für die Darbringung des Opfers geeignete Zeit noch nicht vorüber ist, gilt die zweite Geburt als nicht vorhanden, hinsichtlich der Unreinheit und der Reinheit aber ist er vielleicht der Ansicht, sie gelte als vorhanden, sodass die Unreinheit der zweiten unterbrochen wird, die Reinheitstage der ersten voll werden, und erst nachher die Reinheitstage der zweiten zu zählen sind, oder aber ist R. Jehuda dieser Ansicht nur erschwerend[68], hierbei aber wäre dies erleichternd[69], und er ist nicht erleichternd. R. Hona aus Sura sprach: Komm und

der Geburt eines Mädchens; cf. Lev. 12,5. 61. Das folgende beim Ablauf der Reinheitstage des vorangehenden. 62. Lev. 12,7. 63. Vor der Geburt, zusammen ein Opfer. 64. Wenn wegen ganz verschiedener Ursachen ein Opfer dargebracht werden sollte. 65. Der Reinheitstage; cf. Lev. 12,6. 66. Weil es sich um eine Schwangerschaft handelt u. somit als eine Geburt gilt. 67. Ob die Tage der Unreinheit u. der Reinheit für beide besonders zu zählen sind. 68. Dass sie 2 Opfer zu bringen hat. 69. Dass die Reinheitstage der beiden Geburten vollzählig sind.

מקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה [52]ומצורע שנתנגע נגעים הרבה חביא ציפרין ונתנגע לא עלו לו עד שיביא חטאתו רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו:

גמרא. מנלן דכתיב [53]זאת תורת הקנאת תורה אחת [54]לקנויין הרבה: [55]מצורע שנתנגע נגעים הרבה בו: מנלן דכתיב זאת [תהיה] תורת המצורע תורה אחת למצורעים הרבה: הביא ציפרין ונתנגע לא עלו לו עד שיביא חטאתו רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו: והאמרת אין מביא אלא קרבן אחד הכתוב מדבר והכי קתני הביא ציפרין ונתנגע אין מביא אלא קרבן אחד ולאקבועי בענויות [56]ובעשירות לא מיקבע עד שיביא [57]חטאת רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו: תנן התם [58]מצורע [59]שהביא אשמו והעשיר הכל הולך אחר חטאת דברי רבי [60]שמעון רבי יהודה אומר הכל הולך אחר [61]אשם תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר הכל הולך אחר ציפרין [62]אמר רב יהודה אמר רב [63]שלשתן מקרא אחד דרשו [64]אשר לא תשיג ידו בטהרתו רבי שמעון סבר דבר המכפרו [65]רבי יהודה סבר דבר המכשירו [66]רבי אליעזר בן יעקב [67]אומר דבר הגורם לו טהרה ומאי [68]ניהו ציפרין:

אשה [69]שילדה ולדות הרבה [70]והפילה בתוך שמונים נקבה [71]חזרה והפילה [72]בתוך שמונים

M 86 והמצ׳ | M 87 לקנאות | M 88 ועש׳ | M 89 חטאתו | M 90 שהפריש קרבנו והע׳ | M 91 ישמע׳ | M 92 — אשם ... אחר | M 93 סבר | B 34 גינהו | M 95 שהפילה | M 96 — והפי׳ | M 97 נקבה והפי׳

MER[53] SEINE FRAU WEGEN MEHRERER MÄNNER VERWARNT[54] HAT, UND EIN AUSSÄTZIGER, DER WIEDERHOLT VOM AUSSATZ BEFALLEN[55] WORDEN IST. WENN ER DIE VÖGEL GEBRACHT HAT UND WIEDERUM AUSSÄTZIG GEWORDEN IST, SO WERDEN SIE IHM NICHT ANGERECHNET, BIS ER SEIN SÜNDOPFER GEBRACHT HAT; R. JEHUDA SAGT, BIS ER SEIN SCHULDOPFER GEBRACHT HAT.

GEMARA. Woher dies? — Es heisst: [56]*dies ist das Gesetz uber die Eifersucht*; ein Gesetz für viele Eifersuchtsanklagen.

EIN AUSSÄTZIGER, DER WIEDERHOLT VOM AUSSATZ BEFALLEN WORDEN &c. Woher dies? — Es heisst: [57]*dies ist das Gesetz des Aussatzigen*; ein Gesetz für viele Aussatzfälle.

WENN ER DIE VÖGEL GEBRACHT HAT UND WIEDERUM AUSSÄTZIG GEWORDEN IST, SO WERDEN SIE IHM NICHT ANGERECHNET, BIS ER SEIN SÜNDOPFER GEBRACHT HAT; R. JEHUDA SAGT, BIS ER SEIN SCHULDOPFER GEBRACHT HAT. Du sagtest ja aber, er bringe nur ein Opfer[58]!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: wenn er die Vögel gebracht hat und wiederum aussätzig geworden ist, so bringe er nur ein Opfer; aber die Festsetzung, ob [das Opfer] eines Armen oder eines Reichen[59] erfolgt erst dann, wenn er sein Sündopfer gebracht hat. R. Jehuda sagt, wenn er sein Schuldopfer dargebracht hat.

Dort wird gelehrt: Wenn ein Aussätziger sein Schuldopfer gebracht hat und reich geworden ist, so richte man sich stets nach seinem Sündopfer — Worte R. Šimôns; R. Jehuda sagt, man richte sich stets nach seinem Schuldopfer. Es wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagt, man richte sich stets nach den Vögeln. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Alle drei folgern sie es aus ein und demselben Schriftvers:[60] *dessen Vermögen nicht reicht, bei seiner Reinigung.* R. Šimôn erklärt, das, was ihm Sühne schafft; R. Jehuda erklärt, das, was ihn geeignet[61] macht; und R. Eliêzer b. Jâqob erklärt, das, was ihm die Reinheit bringt, nämlich die Vögel.

WENN[62] EINE FRAU MEHRMALS GEBOREN HAT, WENN SIE NÄMLICH INNERHALB DER ACHTZIG TAGE[63] NACH EINER WEIBLICHEN GEBURT EINE WEIBLICHE FEHLGEBURT ABORTIRT HAT, UND INNERHALB DER [FOLGENDEN] ACHTZIG TAGE WIEDERUM EINE WEIBLICHE FEHLGEBURT ABORTIRT HAT, ODER WENN SIE MEHRLINGE [NACH EINANDER]

53. Fortsetzung der vorangehenden Mišnah, wer wegen mehrerer Uebertretungen ein Opfer zu bringen hat. 54. Mit ihnen beisammen zu sein, weil er sie mit diesen die Ehe gebrochen zu haben verdächtigt; vgl. Bd. V S. 163 Z. 5ff. 55. Wenn nach Ablauf der Reinheitstage (cf. Lev. 14,9) vor der Darbringung seines Opfers das Aussatzmal sich wiederum einstellt. 56. Num. 5,29. 57. Lev. 14,2. 58. Die Aussatzerscheinungen gehören zusammen. 59. Cf. Lev. 14,21. 60. Ib. 14,32. 61. Heiliges zu essen; dies erfolgt durch das Blut des Schuldopfers, womit seine Daumen bestrichen werden. 62. Nach

עבירות הרבה (באיל האשם) ונסלח לו [מחטאתו אשר חטא] לעשות מזיד בשוגג והא קרא כי כתיב במזיד כתיב אלא אימא לעשות שוגג כמזיד: בעא מיניה רבי[77]חנינא טירנאה מרבי יוחנן הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם[78]אחד מהו חייב על כל אחת ואחת או אינו חייב אלא אחת אמר ליה חייב על כל אחת ואחת [74]ומאי שנא מחמש העלמות בשפחה אחת אמר ליה אין שפחה אחת גופין מוהלקין המשה שפחות ג׳פין מוהלקין[75]ומנלן דגבי שפחה ג׳פין מוהלקין אמר ליה לאו אמרת גבי עריות[76]ואשה °להלק על כל אשה ואשה [77]גבי שפחה נמי כתיב[78]°אשר ישכב את אשה שכבת זרע °והיא שפחה להלק על כל שפחה ושפחה: נזיר [79]שנטמא טומאות הרבה: מאן תנא אמר רב חסדא °רבי יוסי ברבי יהודה היא דאמר נזירות דטהרה משביעי הוא דחיילא עליה ומשכחת לה כנון שנטמא בשביעי והזר ונטמא בשביעי[80]וביון דלא[81]יצאת שעה הראויה להקריב בה קרבן אינו חייב אלא קרבן אחד דאי רבי ביון דאמר[82]רבי נזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה אי דנטמא בשביעי והזר ונטמא בשביעי [83]כולה טומאה אריכתא היא אי דנטמא בשמיני והזר ונטמא בשמיני ביון דיצאת שעה שראויה להקריב [84]קרבן מחייב על כל אחת ואחת אלא שמע מינה רבי יוסי ברבי יהודה[85]ומאי דרבי יוסי ברבי יהודה דתניא °וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי[86]רבי יוסי ברבי יהודה אומר ביום תגלחתו:

er begangen, werde ihm vergeben; dass nämlich die Vorsätzlichkeit der Unvorsätzlichkeit gleicht. — Die Schrift spricht ja von der Vorsätzlichkeit!? — Vielmehr, dass die Unvorsätzlichkeit der Vorsätzlichkeit gleicht.

R. Ḥanina Ṭirnaáh[46]fragte R. Johanan: Wie ist es, wenn jemand bei einem Entfallen fünf vergebenen Sklavinnen beigewohnt hat: ist er wegen jeder besonders schuldig oder ist er nur einmal schuldig? Dieser erwiderte: Er ist wegen jeder besonders schuldig. — Womit ist es hierbei anders als bei fünfmaligem Entfallen bei einer Sklavin? Dieser erwiderte: Bei einer Sklavin sind es keine verschiedenen Körper, bei fünf Sklavinnen sind es verschiedene Körper. — Woher, dass bei einer Sklavin die verschiedenen Körper zu berücksichtigen[47]sind? Dieser erwiderte: Du sagtest ja, beim Inzestgesetz sei [das Wort] *einem Weib*[48]teilend, wegen jedes Weibes besonders, ebenso heisst es bei einer Sklavin:[49]*wenn jemand bei einem Weib mit Samenerguss liegt, und es eine einem Mann vergebene Sklavin ist*, und dies ist teilend, wegen jeder Sklavin besonders.

Ein Naziräer, der sich wiederholt verunreinigt hat. Wer lehrte dies? R. Hisda erwiderte: Es ist R. Jose b. R. Jehuda, welcher sagt, das Nazirat der Reinheit erfasse ihn schon am siebenten [Tag], und dies kann in dem Fall vorkommen, wenn er sich am siebenten verunreinigt hat und sich am siebenten abermals verunreinigt hat; da die zur Darbringung des Opfers geeignete Zeit noch nicht vorüber war, ist er nur ein Sündopfer schuldig. Denn [wie kann dies vorkommen] nach Rabbi, welcher sagt, das Nazirat der Reinheit erfasse ihn erst am achten: hat er sich am siebenten verunreinigt, und sich abermals am siebenten verunreinigt, so ist es ja eine lange Verunreinigung[50], und hat er sich am achten verunreinigt, und sich abermals am achten verunreinigt, so sollte er doch, da die zur Darbringung des Opfers geeignete Zeit vorüber war, wegen jeder [Verunreinigung] besonders schuldig sein. Es ist also zu entnehmen, dass es R. Jose b. R. Jehuda ist. — Was ist das für eine Lehre des R. Jose b. R. Jehuda? — Es wird gelehrt:[51]*Und er heilige an diesem Tag sein Haupt*, am Tag der Darbringung seiner Opfer — Worte Rabbis; R. Jose b. R. Jehuda sagt, am Tag seiner Haarschur[52].

M 72 יוחנן טמתאה ‖ BP 73 אחת. M אח׳ חייב אחת על כולן או חייב ע״ך או״א [] ומאי ‖ B 74 — ו ‖ M 75 — ומנלן...מוח׳ ‖ M 76 — ו ‖ M 77 — גבי ‖ M 78 ואיש כי ישכב ‖ 79 (P שמטמ׳) ‖ M 80 דכיון שלא יצת׳ שעה שראו׳ ‖ BP 81 יצא ‖ M 82 — ר׳ ‖ M 83 — כולה ... בשמיני ‖ M 84 + בה ‖ M 85 היא ומאי ר׳ ‖ M 86 יב״י ר׳ או׳.

46. Dieser Name ist wol korrumpirt u. wechselt im T.; ob. S. 431 Z. 23 u. S. 440 Z. 22 Ṭriṭaáh. 47. Dass wegen jeder besonders ein Opfer darzubringen ist. 48. Vgl. S. 458 Z. 10. 49. Lev. 19,20. 50. Beide Verunreinigungen gehören zusammen. 51. Num. 6,11. 52. Ersteres erfolgt am 8. u. letzteres am 7. Tag der Verunreinigung; cf. Num. 6, 9, 10.

עליו הכהן באיל האשם "על חטאתו אשר הטא מלמד
שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה (באיל האשם)
ונסלח לו על חטאתו אשר חטא לעשות שוגג כמזיד:
נזיר שנטמא: מנלן דכתיב וכי ימות מת עליו בפתע
פתאם פתע "זה שוגג יכול הוא אימר [י]אם בפתע בלא
איבה הדפי פתאום זה אונס "וכן הוא אימר ויאמר ה'
פתאם אל משה תניא אידך פתאם זה מזיד וכן הוא
אימר ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו
"נכתוב קרא פתאים דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע
אונס "מזיד ואונס כדאמר ומשמע "נמי שוגג דכתיב "פתי
יאמין לכל דבר ולא נכתוב קרא פתע אי כתב "קרא
פתאום "דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס הוה
אמינא כי מייתי קרבן בשוגג "מידי דהוה אתורה כולה
אבל אונס ומזיד אימא לא כתב רחמנא פתע דשוגג
היא לעלויי עליה דפתאים דאונס ומזיד הוא "דאפילו
הכי חייב רחמנא: "שבועת העדות: מנלן דתנו רבנן
בבולן נאמר ונעלם "כאן לא נאמר ונעלם לחייב על
"השוגג במזיד: "שבועת הפקדון: מנלן "יליף תחטא
תחטא משבועת העדות: חמשה מביאין קרבן אחד
על עבירות הרבה: קתני "הבא על השפחה ביאות
הרבה מנלן דתנו רבנן וכפר עליו הכהן באיל האשם
"על חטאתו אשר הטא מלמד שמביא קרבן אחד על

M 58 לפני ה' מלמד ‖ M 59 הוא ‖ M 60 שנ' ויא' ‖ M 61 אוים כדאמרן ‖ M 62 שוגג שנ' ‖ M 63 — קרא ‖ M 64 + אע"ג ‖ P 65 מידעב ‖ M 66 ואפי' ‖ 67 MP + על ‖ M 68 המזיד כשוגג ‖ P 69 + על. M + ועל ‖ M 70 + מיתי ‖ P 71 — על חטאתו אשר חטא. M — על ... האשם.

Sünde, die er begangen hat; dies lehrt, dass er ein Opfer wegen mehrerer Sünden bringe. "*Und seine Sünde, die er begangen, werde ihm vergeben*; dass nämlich die Vorsätzlichkeit der Unvorsätzlichkeit gleicht.

Ein Naziräer, der sich verunreinigt hat. Woher dies? — Es heisst: "*Wenn ihm jemand plötzlich stirbt, unversehens.* Plötzlich heisst unvorsätzlich, denn so heisst es: "*wenn er ihn plötzlich ohne Feindschaft hinabgestossen hat.* Unversehens heisst durch Unfall", denn so heisst es: "*und der Herr sprach unversehens zu Mošeh.* Ein Andres lehrt: Unversehens heisst vorsätzlich, denn so heisst es: "*der Klage sieht das Böse und verbirgt sich, die Toren*" *gehen vorüber und werden gestraft.* — Sollte doch die Schrift nur *unversehens* geschrieben haben, worunter Unvorsätzlichkeit, Vorsätzlichkeit und Unfall zu verstehen ist, Vorsätzlichkeit und Unfall, wie bereits gesagt, und auch Unvorsätzlichkeit, denn es heisst: "*der Tor*" *glaubt jede Sache*, und die Schrift sollte nicht *plötzlich* geschrieben haben!? — Wenn der Allbarmherzige nur *versehentlich* geschrieben hätte, worunter Unvorsätzlichkeit, Vorsätzlichkeit und Unfall zu verstehen ist, so könnte man glauben, das Opfer sei nur bei Unvorsätzlichkeit zu bringen, wie in der ganzen Gesetzlehre, nicht aber bei Unfall und Vorsätzlichkeit", daher schrieb der Allbarmherzige *plötzlich*, worunter Unvorsätzlichkeit zu verstehen ist, um anzudeuten, dass unter *unversehens* Unfall und Vorsätzlichkeit zu verstehen sind, und die der Allbarmherzige auch wegen dieser Fälle [zu einem Opfer] verpflichtet hat.

Zeugeneid. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: Bei allen" heisst es" *und entfällt*, hierbei" aber heisst es nicht *und entfällt*; dies lehrt, dass man bei Vorsätzlichkeit wie bei Unvorsätzlichkeit schuldig ist.

Der Depositeneid. Woher dies? — Er folgert dies durch [das Wort] *vergehen*" vom Zeugeneid.

Fünf bringen ein Opfer wegen mehrerer Sünden. Er lehrt dies von dem, der mehrmals einer Sklavin beigewohnt hat. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Der Priester schaffe ihm Sühne durch den Widder des Schuldopfers ob seiner Sünde, die er begangen hat*; dies lehrt, dass er ein Opfer wegen mehrerer Sünden bringe. *Und seine Sünde, die*

34. Num. 6,9. 35. Ib. 35,22. 36. Ohne daran gedacht zu haben. 37. Num. 12,4. 38. Pr. 22,3. 39. Die W.e פתאום (unversehens) u. פתאים (Toren) haben einen gleichen Klang; eine Strafe erfolgt nur bei Vorsätzlichkeit. 40. Pr. 14,15. 41. In welchen Fällen ein Opfer nicht darzubringen ist, bezw. nicht ausreicht. 42. Die ein auf- u. absteigendes Opfer darzubringen haben. 43. Cf. Lev. 5, 2, 3, 4. 44. Beim Zeugeneid, ib. V. 1. 45. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 5,1 u. ib. V. 21.

מהבא °ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר
לך בדמיך חיי וגו' הרצאת דמים דכתיב °וישלח את
נערי בני ישראל אלא טבילה מנלן דכתיב °ויקח משה
°חצי הדם ויזרק על העם °ואין הזאה[41]בלא טבילה אלא
מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל[42]גרים אמר רב
אחא בר יעקב °וכי ינור אתכם גר [או] אשר בתוככם
וגו'[43]: תנו רבנן °גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע
לקינו אמר רבי שמעון כבר נמנה עליו רבי יוחנן בן
זכאי ובטלה מפני התקלה אמר רב אידי בר נרשום
[44]אמר רב אדא בר אהבה הלכה כרבי שמעון ואיכא
דמיתני לה[45]על הדא דתנו רבנן גר[46]תושב מותר לעשות
מלאכה בשבת[47]לעצמו כישראל בחולו של מועד רבי
עקיבא אומר[48]כישראל ביום טוב רבי יוסי אומר גר
תושב עושה[49]בשבת לעצמו כישראל בחול רבי שמעון
אומר אחד[50]גר תושב ואחד[51]עבד ואמה התושבים עושין
מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול[52]:

[5]לו מביאין על הזדון[53]כשוגג הבא על[54]שפחה
ונזיר שנטמא ושבועת העדות ושבועת הפקדון:
°חמשה מביאין[55]קרבן אחד על עבירות הרבה[56]°וחמשה
מביאין קרבן עולה ויורד[57]אלו מביאין קרבן אחד על
עבירות הרבה הבא על שפחה ביאות הרבה °ונזיר
שנטמא טומאות הרבה:

גמרא. הבא על השפחה מנלן דתנו רבנן °וכפר

40 M את הדם || 41 P + אלא || 42 M טומא' א'
43 M + כתיב || 44 M — א"ר אב"א || 45 M אהא
46 M וחו' עושה מלא' || 47 M [לעצמו] לישר'
48 M + גר || 49 M מלאכה בשבת כיש' בחולו של מועד עבד
50 P גוי || 51 B + גוי || 52 M + ורב אדא בר גרשון
א' [V א"ר אידי בר נחמן א"ר אדא ב"א] הלכה כר' שמעון
53 M כשגגה || 54 M השפ' ועל שה"ע ועל שה"פ
55 M — ק"א || 56 M — ו. P — וחמשה ... הרבה
57 M + ו.

gezogen war, oder auch hieraus:[22]*ich zog an dir vorüber und sah dich in deinem Blut besudelt, da sprach ich zu dir: du sollst in deinem Blut leben &*. Ebenso durch Blutbesänftigung, denn es heisst:[23]*und er sandte die Jünglinge der Kinder Jisraél*; woher dies aber vom Untertauchen? — Es heisst:[24]*und Mošeh nahm die Hälfte des Blutes und sprengte es auf das Volk*, und es gibt keine Besprengung ohne Untertauchen. — Demnach sollte man in der Jetztzeit, wo es keine Opfer gibt, keine Proselyten aufnehmen!? R. Aḥa b. Jâqob erwiderte: [Es heisst:][25]*wenn unter euch ein Fremdling wohnt & oder in eurer Mitte &*.

Die Rabbanan lehrten: Ein Proselyt in der Jetztzeit muss ein Viertel[denar] für sein Geflügelopfer[26] absondern. R. Šimôn sagte: Bereits hat R. Joḥanan b. Zakkaj abgestimmt und dies aufgehoben, wegen eines Verstosses[27]. R. Idi b. Geršom sagte im Namen des R. Ada b. Ahaba: Die Halakha ist wie R. Šimôn. Manche beziehen dies auf folgende Lehre der Rabbanan: Ein Beisassproselyt[28] darf am Šabbath Arbeit für sich verrichten, wie ein Jisraélit am Halbfest[29]. R. Âqiba sagt, wie ein Jisraélit am Fest[30]. R. Jose sagt, ein Beisassproselyt dürfe am Šabbath für sich Arbeit verrichten, wie ein Jisraélit am Wochentag. R. Šimôn sagt, sowol ein Beisassproselyt als auch ein eingesessener [Nichtjude oder] Sklave oder Sklavin dürfe am Šabbath Arbeit verrichten, wie ein Jisraélit am Wochentag.

FOLGENDE BRINGEN EIN OPFER BEI VORSÄTZLICHKEIT WIE BEI UNVORSÄTZLICHKEIT: WER EINER SKLAVIN[31] BEIGEWOHNT HAT, EIN NAZIRÄER, DER SICH VERUNREINIGT HAT, UND WER EINEN ZEUGENEID ODER EINEN DEPOSITENEID [FALSCH GESCHWOREN] HAT. FÜNF BRINGEN EIN OPFER WEGEN MEHRERER SÜNDEN, UND FÜNF BRINGEN EIN AUF- UND ABSTEIGENDES[32] OPFER. FOLGENDE BRINGEN EIN OPFER WEGEN MEHRERER SÜNDEN: WER EINER SKLAVIN MEHRMALS BEIGEWOHNT HAT, UND EIN NAZIRÄER, DER SICH WIEDERHOLT VERUNREINIGT HAT.

GEMARA. Woher dies von dem, der einer Sklavin beigewohnt hat? — Die Rabbanan lehrten:[33]*Der Priester schaffe ihm Sühne durch den Widder des Schuldopfers ob seiner*

22. Ez. 16,6. 23. Ex. 24,5. 24. Ib. V. 6. 25. Weiter folgt: für ewige Geschlechter. 26. Damit er es, wenn der Tempel errichtet wird, darbringen kann. 27. Man könnte das Geld für profane Zwecke verwenden. 28. Ein nichtjüdischer Mitbürger, der keine Götzen verehrt. 29. Vgl. S. 379 N. 30; wenn durch den Aufschub ein Schaden entstehen kann. 30. Nur die Zubereitung von Speisen. 31. Die einem Mann vergeben ist. 32. Nach ihrem Vermögensverhältnis; cf. Lev. Kap. 5. 33. Lev. 19,22.

ישלמים אם כן חובתי אתת מן הבהמה לא תיכני
עליה בנזויה דהכתיב כאשר תעשו כן יעשה אמר
רב פפא יש לומר לעוף איתרבי לעולת בהמה לא כל
שכן אי הכי אפילו מנחה נמי מיעט קרא כן ועוף
היכא איתרבי דתנו רבנן כאשר תעשו כן יעשה מה
אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים שנאמר
בכם כגר מנין להרבות את העוף תלמוד לומר אשה
ריח ניחח לה׳ איזה דבר שבולו לה׳ הוי אומר עולת
העוף יכול שאני מרבה אפילו מנחה תלמוד לומר כן
תניא אידך ועשה אשה ריח ניחח לה׳ שומע אני כל
שעולה לאשים אפילו מנחה תלמוד לומר באשר תעשו
כן יעשה מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים אי
מה אתם עולה ושלמים אף הם עולה ושלמים תלמוד
לומר ככם כגר יהיה לכם הקשתיו ולא לדבר אחר
לקרבנותיכם רבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם
לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם
אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת
דמים להביא פרידה אחת אי אפשר שלא מצינו בכל
התורה כולה לא אמרו כן אלא להקל עליו ולא והא
תניא והקריבו מה תלמוד לומר לפי שנאמר בתורים
והקריב שומע אני האומר הרי עלי עולת העוף לא
יפהית משני פרידין תלמוד לומר והקריבו אפילו פרידה
אחת חובה מיהא לא אשכחן והאיכא יולדת דמתיא
בן יונה או תור לחטאת משום דאיכא כבש בהדה:
אמר מר מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא כי בשלמא
מילה דכתיב כי מלים היו כל העם היצאים אי נמי

M 27 ליה ‖ M 28 אירבי ‖ MP 29 לעולה M 30
רחמ׳ ועוף ‖ M 31 — שנ׳ ככ״ג ‖ M 32 + זו M 33
BP יעשה ‖ M 34 שומעני ‖ M 35 — לד״א M 36
M — מ״א ‖ M 37 — דם ... והרצאת ‖ M 38 — לא
... עליו ‖ M 39 במ״ט והר׳ דמים בש׳.

er auch mit einem Vieh seiner Pflicht nicht genügen, denn es heisst: *wie ihr verfahret, so soll auch er verfahren*!? R. Papa erwiderte: Es ist zu folgern: wenn er hinsichtlich eines Vogels einbegriffen ist, um wieviel mehr hinsichtlich des Brandopfers vom Vieh. — Demnach sollte dies auch vom Speisopfer gelten!? — Der Allbarmherzige hat es durch [das Wort] *so* ausgeschlossen. — Wo ist das Vogel[opfer] einbegriffen? — Die Rabbanan lehrten: *Wie ihr verfahret, so soll auch er verfahren*, wie ihr Brandopfer und Friedensopfer, ebenso auch er Brandopfer und Friedensopfer, denn es heisst:[17] *wie ihr, so der Fremde*. Woher, dass auch das Vogel[opfer] einbegriffen ist? — es heisst: *ein Feueropfer angenehmen Geruchs für den Herrn*, und das Vogel-Brandopfer ist es, das ganz des Herrn ist. Man könnte glauben, auch das Speisopfer sei einbegriffen, so heisst es *so*. Ein Andres lehrt: *Und herrichtet ein Feueropfer angenehmen Geruchs für den Herrn*; man könnte verstehen, alles, was als Feueropfer aufgeht, auch ein Speisopfer, so heisst es: *wie ihr verfahret, so soll auch er verfahren*, wie ihr Blutopfer, ebenso auch sie Blutopfer. [Man könnte glauben:] wie ihr Brandopfer und Friedensopfer, ebenso auch sie Brandopfer und Friedensopfer, so heisst es: *wie ihr, so sei der Fremdling*, ich habe ihn mit euch verglichen, nicht aber hinsichtlich eurer Opfer. Rabbi sagte: *Wie ihr*, wie eure Vorfahren; wie eure Vorfahren in das Bündnis getreten sind nur durch Beschneidung, Untertauchen und Blutbesänftigung[18], ebenso sollen auch sie in das Bündnis treten nur durch Beschneidung, Untertauchen und Blutbesänftigung. Eine Taube ist nicht einzubegreifen, weil solches in der ganzen Gesetzlehre nicht zu finden ist. (Sie sprechen von einem Vogelpaar nur zu seiner Erleichterung.) — Etwa nicht, es wird ja gelehrt:[19] *Er bringe es heran*, was lehrt dies? — da es von den Tauben heisst:[20] *er bringe dar*, so könnte man glauben, wer gesagt hat, er nehme auf sich ein Vogel-Brandopfer, bringe nicht weniger als zwei Tauben, so heisst es: *er bringe es dar*, auch eine Taube!? — Immerhin finden wir es nicht als Pflicht[opfer]. — Die Wöchnerin ist es ja, die eine junge Taube oder eine Turteltaube als Sündopfer darzubringen hat!? — Mit dieser ist auch ein Lamm darzubringen.

Der Meister sagte: Wie eure Vorfahren in das Bündnis eingetreten sind nur &c. Allerdings durch Beschneidung, denn es heisst:[21] *denn beschnitten war das ganze Volk, das aus-*

16. Das ein Vogelpaar als Opfer ausreicht. 17. Num. 15,15. 18. Die Sprengung des Blutes auf den Altar. 19. Lev. 1,15. 20. Ib. V. 14. 21. Jos. 5,5.

[10]דתניא °אין לי אלא איש אשה מנין בשהוא אומר 3b
°והצרוע הרי כאן שנים אם כן מה תלמוד לומר איש 3a
נתקו הכתוב מענין של[11]מעלה לענין של מטה לומר
איש פורע ופורם ואין[12]האשה פורעת ופורמת ומותרת
בתשמיש המטה[13]שנאמר °וישב מחוץ לאהלו שבעת 8a
ימים ולא מחוץ לאהלה[5]הילכך נמנינהו בתרין זב וזבה
עיקר [14]טומאתן חלוקה מצורע ומצורעת [15]אין עיקר
טומאתן חלוקה האי והאי כגרים הוא: רבי אליעזר
בן יעקב אומר גר מחוסר כו': ותנא קמא מאי טעמא
לא תני[16]גר כי קתני[17]מדעם דמישרי למיכל בקדשים
גר[18]כי קמייתי קרבן לאבשורי נפשיה למיעל[19]בקהל
ונזיר מאי טעמא לא תני סוף סוף נזיר נמי כי מייתי
קרבן לאישתרויי למישתי[20]יין דחולי הוא ורבי אליעזר
[21]דקתני נזיר למישרי נפשיה[22]ניתני נמי נזיר טמא כי
[23]קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות[24]בטהרה הוא:
תנו רבנן[25]°גר מעובב לאבול בקדשים עד שיביא קינו 3
הביא פרידה אחת שחרית אוכל בקדשים לערב °כל 1
הקינין שבתורה אחד חטאת ואחד עולה[26]כאן שתיהן
עולות הביא חטאתו[27]מן הבהמה יצא עולה ושלמים
יצא מנחה ושלמים לא יצא לא אמרו קן אלא להקל
מאי שנא מנחה ושלמים דלא יצא דכתיב °באשר 14
תעשי כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף גר עולה

כביכים ‖ M 10 וכתיב בגדיו דתנ' איש צרוע הוא כי טמא הוא אין ‖ P 11 מטה לע"ש מעלה ‖ M 12 — ה ‖ 13 M + דא"ר חסדא מנין למצורעת שמותרת בתה"ם ‖ P 14 ממאה ‖ M 15 אינה חלוקה דאידי ואידי בגרים. ר' ‖ 16 M גוי ‖ M 17 מידי דמשתרי ‖ M 18 + לא משתרי למיכל בקד' ו ‖ M 19 הינח גר נזיר [] נמי ‖ M 20$^{a}_{\beta}$ + ב ‖ 21 M + בן יעקב ‖ M 22 + בחולי ‖ M 23 — קא ‖ 24 M דמה' ‖ P 25 — גר ‖ M 26 באין ‖ M 27 + אחת.

weiss dies nur von einem Mann', woher dies von einem Weib? — wenn es[5]*und der Aussätzige* heisst, so sind es zwei. Wieso heisst es demnach[10]*Mann*? — die Schrift entreisst es dem vorangehenden und bezieht es auf das folgende: dies besagt, dass nur der Mann des ungepflegten Haars und der zerrissenen Kleider benötigt, nicht aber benötigt das Weib des ungepflegten Haars und der zerrissenen Kleider. Ihr ist der Geschlechtsverkehr erlaubt, denn es heisst:[11]*er soll sieben Tage ausserhalb seines Zeltes sitzen*, nicht aber [sie] ausserhalb ihres Zeltes. Demnach sollte er auch diese als zwei zählen!? — Der Flussbehaftete und die Flussbehaftete sind hauptsächlich durch ihre Unreinheit von einander getrennt[12], der Aussätzige und die Aussätzige sind nicht hauptsächlich durch ihre Unreinheit von einander getrennt, denn bei beiden erfolgt es bei Graupengrösse[13].

R. Eliêzer b. Jâqob sagt, der Proselyt erlange Sühne &c. Weshalb lehrt es der erste Tanna nicht vom Proselyten? — Er lehrt nur Fälle, wobei das Essen von Geheiligtem erlaubt werden soll, wenn aber ein Proselyt ein Opfer bringt, so erfolgt es zur Geeignetmachung seiner Person, in die Gemeinde zu kommen. — Weshalb lehrt er es nicht vom Naziräer!? — Schliesslich bringt auch der Naziräer sein Opfer nur deshalb, damit er Wein trinken dürfe, der profan ist. — R. Eliêzer aber, der es vom Naziräer lehrt, bei dem es zur Geeignetmachung seiner Person erfolgt, sollte es ja auch vom unreinen Naziräer lehren!? — Dieser bringt das Opfer nur dazu, um in Reinheit in das Nazirat zu gelangen.

Die Rabbanan lehrten: Ein Proselyt ist Geheiligtes zu essen behindert, bis er sein Vogelopfer dargebracht hat. Hat er morgens eine Taube dargebracht, so darf er abends Geheiligtes[14]essen. Von allen in der Gesetzlehre genannten Vogelpaaren ist eines Sündopfer und eines Brandopfer, hierbei aber beide Brandopfer. Hat er ein Sündopfer vom Vieh gebracht, so hat er seiner Pflicht genügt; wenn ein Brandopfer und ein Friedensopfer, so hat er seiner Pflicht genügt; wenn ein Speisopfer und ein Friedensopfer, so hat er seiner Pflicht nicht genügt. Sie sprechen von einem Vogelpaar nur zu seiner Erleichterung. — Mit einem Speisopfer und einem Friedensopfer genügt er seiner Pflicht wol deshalb nicht, weil es heisst:[15]*wie ihr verfahret, so soll auch er verfahren*, wie ihr Brandopfer und Friedensopfer, ebenso auch der Proselyt Brandopfer und Friedensopfer, somit sollte

9. Von der Lev. 13,44 gesprochen wird. 10. Lev. 13,44. 11. Ib. 14,8. 12. Beim Weib ist eine Wahrnehmung an 3 Tagen erforderlich. 13. Wenn der Aussatz diese Grösse hat. 14. Und muss auch die andre darbringen. 15. Num. 15,14.

ZWEITER ABSCHNITT

רבעה מחוסרי כפרה[1] וארבעה מביאין על הזדון כשוגג[2] ואלו הן מחוסרי כפרה[3] הזב והזבה והיולדת והמצורע רבי אליעזר בן יעקב אומר גר מחוסר כפרה[4] עד שיזרוק עליו הדם[5] נזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו:

גמרא. מאי שנא[6] זב וזבה דמני להון בתרין משום דחלוקה טומאתו דזב לא מטמא באונס[7] וזבה לא מטמאה בראיות כבימים דתניא[8] מבשרו ולא מחמת אינסו[9] ומטמא בראיות כבימים[10] דתניא תלה הכתוב את הזכר בראיות ואת הנקבה בימים וזבה מטמאה באונס ולא מטמאה בראיות כבימים מצורע ומצורעת נמי חלוקה טומאתן דמצורע טעון פריעה ופרימה דכתיב[11] בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ואסור בתשמיש המטה ומצורעת אינה טעונה פריעה ופרימה

M 1 כפורים אר׳ || M 2 כשגגה || M 3 כפורים || P 4 והזבות || M 5 + ו || M 6 הזב והזבה דמני להו בתרי || M 7 — וזבה...כבימים || P 8 ומיטמא || M 9 — דתניא...

RIER BENÖTIGEN DER SÜHNE[1] UND VIER HABEN [EIN OPFER] DARZUBRINGEN BEI VORSÄTZLICHKEIT WIE BEI UNVORSÄTZLICHKEIT. FOLGENDE BENÖTIGEN DER SÜHNE: DER FLUSSBEHAFTETE, DIE FLUSSBEHAFTETE, DIE WÖCHNERIN UND (DER) AUSSÄTZIGE. R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGT, EIN PROSELYT ERLANGE SÜHNE[2] ERST WENN MAN FÜR IHN DAS BLUT GESPRENGT HAT, EBENSO EIN NAZIRÄER HINSICHTLICH DES WEINTRINKENS, DES HAARSCHNEIDENS UND DER VERUNREINIGUNG[3].

GEMARA. Den Flussbehafteten und die Flussbehaftete zählt er wol deshalb als zwei, weil sie in ihrer Unreinheit verschieden sind; der Flussbehaftete ist unverschuldet nicht verunreinigend, die Flussbehaftete aber ist nur durch Tage und nicht durch Wahrnehmungen[4] verunreinigend. Es wird nämlich gelehrt: [5]*Aus seinem Leib*[6], nicht aber unverschuldet. Er ist verunreinigend durch Wahrnehmungen[7] wie durch Tage, denn es wird gelehrt: Die Schrift hat es beim Mann von den Wahrnehmungen und beim Weib von den Tagen abhängig gemacht. Die Flussbehaftete ist verunreinigend auch unverschuldet, aber nicht verunreinigend durch Wahrnehmungen[4] wie durch Tage. Aber auch der Aussätzige und die Aussätzige sind ja in ihrer Unreinheit verschieden, denn der Aussätzige benötigt des ungepflegten Haars und der zerrissenen Kleider, wie es heisst: [8]*seine Kleider sollen eingerissen sein und sein Haar wild*, und ihm ist der Geschlechtsverkehr verboten, die Aussätzige aber benötigt nicht des ungepflegten Haares und der zerrissenen Kleider. Es wird nämlich gelehrt: Ich

1. Die hier genannten Unreinen erlangen völlige Reinheit, um Heiliges essen zu dürfen, nicht schon nach Ablauf ihrer Reinheitstage, sondern erst wenn sie ihr Sündopfer dargebracht, obgleich sie gar keine Sünde begangen haben. 2. Gilt als völliger Jisraélit, obgleich er bereits beschnitten ist u. ein Tauchbad genommen hat. 3. Bis zur Darbringung seines Opfers ist ihm dies verboten, obgleich die Dauer des Nazirats bereits verstrichen ist. 4. Sie muss den Fluss an 3 Tagen wahrgenommen haben, nicht aber, wenn sie ihn dreimal an einem Tag wahrgenommen hat. 5. Lev. 15,2. 6. Dh. kraft seines Leibes, durch Fleischeslust. 7. Auch wenn er den Fluss dreimal an einem Tag wahrgenommen hat. 8. Lev. 13,45.

מביאה קרבן[9]אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה
10b חובה [10]ועמדו קינין [1]ביום ההוא ברבעתים:

גמרא. תנו רבנן חמש לידות [2]ודאי חמש זיבות
ספק או חמש לידות ודאי וחמש לידות ספק מביאה
שתי קינין אחת על הודאי ואחת על הספק של ודאי
נאכלת והשאר עליה חובה [3]של ספק אין נאכלת ואין
השאר עליה חובה רבי יוחנן בן נורי אומר [4]על ודאי
תאמר על האחרונה ותפטר של ספק אם יש ודאי
[5]ביניהן תאמר על [6]הודאי ותפטר ואם לאו תאמר על
אחד מהן [7]ותפטר רבי עקיבא אומר בין על הודאי בין
על הספק תאמר על אחת מהן ותפטר אמר ליה רב
נחמן בר יצחק לרב פפא אימא לך משמיה דרבא הני
תנאי במאי פליגי דרבי יוחנן בן נורי [8]מדמי להון לחטאת
דמאן [9]דחייב חמש חטאות עד דמייתי כולהון וסוף מכפר
ליה הכא נמי לא שנא ורבי עקיבא מדמי להון [10]לטבילות
דמאן דמחייב חמש טבילות בין דטביל [11]חדא זימנא
איטהר הכא נמי לא שנא אמר ליה רב פפא אי סלקא
דעתך רבי יוחנן בן נורי [12]לחטאת מדמי להן אמאי של
ספק תאמר על אחת מהן ותפטר אילו [13]מאן דמחייב
1b [14]חמש אשמות תלוין כי מייתי חד [15]מי מיפטר והא
18b תניא [16]זה הכלל כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות
[17]אלא דכולי עלמא לטבילות מדמי להון ובהושטין
לפשיעה קא מיפלגי רבי יוחנן בן נורי סבר [18]חיישינן
לפשיעה ורבי עקיבא סבר לא חיישינן [19]לפשיעה:

M 1 בו ביום ברבי ‖ M 2 ודאות וחז"ס ח"ז ודאות והמש לידות ‖ M 3 — של ... חובה ‖ M 4 תאמר על האחרות ‖ M 7 ה — M 6 ‖ (P שניהן) 5 ‖ ותפטר על הכפק ‖ — ותפ' ‖ M 8 סבר מדמה להו ‖ M 9 דמחייב ‖ M 10 B לטבילין ‖ M 11 + ליה ‖ M 12 לחמש חט' מד' להו ‖ M 13 + ד ‖ M 14 חמשה ‖ M 15 נמי ‖ P 16 שחולקין בחט' חולקין ‖ M 17 ואלא כ"ע לטבילה ‖ 18 M חוששין ‖ M 19 — לפש'.

FÜNF ZWEIFELLOSE FLUSSFÄLLE HAT, SO BRINGE SIE EIN OPFER DAR UND DARF VON SCHLACHTOPFERN ESSEN, UND WEGEN DER ÜBRIGEN BESTEHT FÜR SIE KEINE PFLICHT. AN JENEM TAG FIEL DAS TAUBENPAAR AUF EIN VIERTEL [SILBERDENAR].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Hat sie fünf zweifellose Geburtsfälle und fünf zweifelhafte Flussfälle, oder fünf zweifellose Geburtsfälle und fünf zweifelhafte Geburtsfälle, so bringe sie zwei Taubenpaare, eines wegen der zweifellosen und eines wegen der zweifelhaften; das wegen der zweifellosen ist zu essen, und auch wegen der übrigen [Opfer] besteht für sie eine Pflicht, und das wegen der zweifelhaften ist nicht zu essen, und wegen der übrigen besteht für sie keine Pflicht. R. Johanan b. Nuri sagte: Bei den zweifellosen sage sie, es sei wegen des letzten Falls, und sie ist[305]befreit; bei den zweifelhaften sage sie, wenn darunter einer zweifellos ist, es sei wegen des zweifellosen, und sie ist befreit, wenn aber nicht, sage sie, es sei wegen eines von ihnen, und sie ist befreit. R. Âqiba sagte: Sowol bei den zweifellosen als auch bei den zweifelhaften sage sie, es sei wegen eines von ihnen, und sie ist befreit. R. Naḥman b. Jiçḥaq sprach zu R. Papa: Ich will dir im Namen Rabas sagen, worin der Streit dieser Tannaím besteht. R. Johanan b. Nuri vergleicht sie mit dem Sündopfer; wer fünf Sündopfer schuldig ist, muss sie alle darbringen, und erst dann erlangt er Sühne, und auch hierbei ist es nicht anders. R. Âqiba aber vergleicht sie mit dem Tauchbad; wer fünf Tauchbäder[306]nehmen muss, ist rein, sobald er einmal untergetaucht ist, und auch hierbei ist es nicht anders. Da sprach R. Papa zu ihm: Wieso sage sie, wenn du sagst, R. Johanan b. Nuri vergleiche sie mit dem Sündopfer, bei den zweifelhaften, es sei wegen eines von ihnen, und ist befreit, ist denn, wer fünf Schwebe-Schuldopfer schuldig ist und eines darbringt, frei, es wird ja gelehrt, die Regel sei: die hinsichtlich der Sündopfer geteilt sind, sind auch hinsichtlich der Schuldopfer geteilt!? Vielmehr sind alle der Ansicht, man vergleiche sie mit dem Tauchbad, und sie streiten, ob Fahrlässigkeit zu berücksichtigen sei. R. Johanan b. Nuri ist der Ansicht, man berücksichtige eine Fahrlässigkeit[307], und R. Âqiba ist der Ansicht, man berücksichtige keine Fahrlässigkeit.

dargebracht werden. 305. Wegen der übrigen Fälle. 306. Wegen 5 Fälle von levit. Unreinheit. 307. Wenn sie nicht sagt, sie bringe das Opfer wegen des letzten Falls, könnte sie glauben, das Opfer brauche nicht wegen jeder Geburt dargebracht zu werden, u. es in andren Fällen unterlassen; wenn sie es aber sagt, so weiss sie, dass hierbei alle Fälle zusammen gehören.

ביום מביא שתים בלילה ואחת ביום אין מביא אמר
רב יוסף תדע דאחת בלילה ושתים ביום מביא דהא
ראייה ראשונה שכבת זרע בעלמא ואילו חזי תרתין
אהדדייהא מצטרפי להי אמר רב ששת בריה דרב
אידי מידי אריא ראייה ראשונה של זב חזייה ביומי
חיובא אחת בלילה כיון דלאו בזמן חיובא חזייה אי
לאו דאשמעינן רבי יוחנן דמצטרפ׳ הוה אמינא לא
תצטרפ׳ ומי אמר רבי יוחנן לילה מהוסר זמן והאמר
חזקיה גמטא ביום מביא בלילה אין מביא ורבי יוחנן
אמר אפילו בלילה מביא כי קא אמר רבי יוחנן שתים
בלילה ואחת ביום אין מביא לדברי האומר מהוסר זמן
לדברי האומר פשיטא ראה אחת בלילה ושתים ביום
איצטריכא ליה מהו דתימא כיון דלאו בזמן חיובא
קחזי ליה לא תצטרף קמשמע לן׃

אשה שיש עליה בפקן חמש לידות וספק חמש
זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין
השאר עליה חובה חמש זיבות ודאות וחמש לידות
ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר
עליה חובה מעשה שעמדו קינין בירושלים בדינר זהב
אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה לא אלין הלילה
עד שיהיה בדינרין בסוף נכנס לבית דין ולמד האשה
שיש עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות

M 87 + של זב | M 88 שישא | M 89 — חזייה
M 90 דאמינא || M 91 + הוא || M 92 — ור׳ ... מביא ||
M 93 ביום ואי בלילה אינו | M 94 לילה מ״ז פשיטי מאי
למימ׳ אחת בלילה איצט׳ | P 95 — ראה ... ליה | M 96
חזייה לא | M 97 — אחד | M 98 בדינרי | M 99
שיהו בדינר׳ נכנס | M 100 — ה.

Ich, wer eine Wahrnehmung nachts und zwei am Tag gemacht hat, bringe ein [Opfer], und wer zwei nachts und eine am Tag, bringe keines. R. Joseph sagte: Es ist auch zu beweisen, dass, wenn eine nachts und zwei am Tag, [ein Opfer] zu bringen ist. Bei der ersten Wahrnehmung ist es ja nichts weiter als Samenerguss[299], wenn er aber wiederum zweimal wahrnimmt, werden sie vereinigt. R. Šeśeth, der Sohn R. Idis, wandte ein: Es ist ja nicht gleich; die erste Wahrnehmung des Flussbehafteten erfolgt zu einer Zeit, in der er [zum Opfer] verpflichtet ist, wenn aber einmal nachts, so ist es nicht zu einer Zeit erfolgt, in der er [zum Opfer] verpflichtet ist, und wenn R. Johanan uns nicht gelehrt hätte, dass sie vereinigt wird, würde man geglaubt haben, sie werde nicht vereinigt!? — Kann R. Johanan denn gesagt haben, die Nacht fehle von der Frist, Hizqija sagte ja, dass er, wenn er am Tag[300] unrein geworden ist, dieserhalb [ein Opfer] bringe, und wenn nachts, keines bringe, und R. Johanan sagte, dass er, auch wenn nachts, eines bringe!? — Das, was R. Johanan gesagt hat, wenn zwei nachts und eine am Tag, er keines bringe, gilt nach demjenigen, welcher sagt, [die Nacht] fehle von der Frist. — Nach dem, der dies sagt, ist dies ja selbstverständlich!? — Nötig ist dies von dem Fall, wenn die Wahrnehmung erfolgt ist einmal nachts und zweimal am Tag; man könnte glauben, da dies ausserhalb der Zeit, in der er [zum Opfer] verpflichtet ist, erfolgt ist, werde sie nicht vereinigt, so lehrt er uns.

HAT eine Frau fünf zweifelhafte Geburtsfälle[302] oder fünf zweifelhafte Flussfälle[303], so bringe sie ein Opfer und darf von Schlachtopfern essen, und wegen der übrigen besteht für sie keine Pflicht. Wenn fünf zweifellose Flussfälle oder zweifellose Geburtsfälle, so bringe sie ein Opfer und darf von Schlachtopfern essen, und auch wegen der übrigen [Opfer] besteht für sie eine Pflicht. Einst ereignete es sich, dass in Jerušalem Taubenpaare[304] auf Golddenare gestiegen waren. Da sprach R. Šimôn b. Gamaliél: Bei diesem Tempel, ich gehe diese Nacht nicht eher schlafen, als bis sie für [Silber]denare zu haben sind. Hierauf begab er sich zum Gerichtshof und lehrte: Wenn eine Frau fünf zweifellose Geburtsfälle oder

299. In der Nacht zum 8. u. am darauffolgenden Tag. 300. Wegen dessen man einen Tag unrein ist u. kein Opfer darzubringen ist. 301. Ein Naziräer am 8. Tag seit seiner Verunreinigung, an dem er das Opfer darzubringen hat; cf. Num. 6,10. 302. Wie sie ob. S. 489 Z. 11 ff. aufgezählt werden. 303. Ob es ein krankhafter Fluss, in welchem Fall sie nach Ablauf der Reinheitstage ein Opfer darzubringen hat (cf. Lev. 15,29), od. es ein periodischer war; vgl. S. 230 N. 11. 304. Die wegen solcher Fälle als Opfer

דכתיב[63]לבת אבל זב שראה[64]שלש ראיות[65]בלילי שמיני
פטרי[66]דלא מייתרי קראי[67]או דלמא לא שנא אמר ליה
בר קפרא מה[68]בבלי אומר בדבר זה[69]אישתיק רבי
הושעיא לא אמר כלום אמר ליה בר קפרא[70]צריכין
לדברי עייא: נחזור על הראשונות[71]הרי הוא אומר
[72]לבת לרבות אור שמונים ואחד נימא כתנאי זב שראה
[73]שלש ראיות[74]בלילי שמיני[75]תני חדא מביא ותניא
אידך אינו מביא מאי לאו תנאי היא דהא[76]דתניא
מביא קסבר[77]לילה[78]אין מחוסר זמן[79]והדתני אין מביא
קסבר לילה מחוסר זמן אמר רב[80]הונא בר אחא אמר
רבי אלעזר הני תנאי סברי לילה[81]מחוסר זמן והא
דתניא מביא בזב בעל שתי ראיות[82]והא דתניא אין
מביא בזב בעל[83]שלש ראיות[84]זב בעל שתי ראיות[85]מאי
למימרא הא קא משמע לן דוקא[86]ראה[87]בלילי שמיני
אבל בימא דשביעי לא[88]קסבר כל ראייה שסותרת
[89]אין מביאה לידי קרבן אמר רבא[90]במאי אוקימתא
להא דתניא[91]אין מביא בזב בעל שלש ראיות ליתנייה
נבי[92]המשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה לא
פסיקא[93]דאמר רבי יוחנן ראה אחת[94]בלילה ושתים

63 VM או לבת והתם דמחייב דמייתרי קראי אבל הכא בזב
64 M — שלש || 65 M דהא לא || 66 VM — א״ד ל״ש
67 VM עייא || 68 M א״ל ר׳ אוש׳ כלום הדר ר״א בעא
מיניה מילתא אחריתי א״ל ב״ק מה בבלי או׳ בדבר זה א״ל ר״א
לא כלום א״ל ב״ק צרי׳ אנו לדב׳ || 69 M + א׳ מר
70 VM + או || 71 M (P שתי) || 72 M — ת״ח || 73 M
תני || 74 M לאו || 75 M — והדתני ... זמן || 76 VM
אחא בר הונא || 77 M לאו מ״ז והתניא בזב || 78 M והתניא
מביא || 79 M שתי || 80 M — זב || 81 M פשיטא דמביא
קמ״ל || 82 M + ד || 83 M אינה || 84 B אמאי
85 M אינו || 86 P — בלילה.

weil es heisst: *oder wegen einer Tochter*, ein Flussbehafteter aber, der drei Wahrnehmungen gemacht hat, der in der achten Nacht [eine Wahrnehmung] gemacht hat, ist nach ihr befreit, weil diesbezüglich kein überflüssiger Schriftvers vorhanden ist, oder gibt es hierbei keinen Unterschied? Da sprach Bar-Qappara zu ihm: Was sagt der Babylonier[290]dazu? Da schwieg R. Hošâja und sagte nichts. Hierauf sprach Bar-Qappara zu ihm: Wir benötigen noch immer der Worte Ijas[291].

Wir wollen nun zum Früheren zurück. Es heisst: *oder wegen einer Tochter*, dies schliesst die Nacht zum einundachtzigsten Tag ein. Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten: Wenn ein Flussbehafteter in der Nacht zum achten drei Wahrnehmungen gemacht hat, so hat er, wie Eines lehrt, [ein Opfer] darzubringen, und wie ein Andres lehrt, keines[292]darzubringen. Wahrscheinlich streiten hierüber Tannaím. Derjenige, welcher lehrt, er bringe eines, ist der Ansicht, die Nacht fehle nicht von der Frist[293], und derjenige, welcher lehrt, er bringe keines, ist der Ansicht, die Nacht fehle von der Frist. R. Hona b. Aha erwiderte im Namen R. Eleâzars: Jene Tannaím sind beide der Ansicht, die Nacht fehle von der Frist, nur spricht die Lehre, dass er eines bringe, von einem Flussbehafteten, der zwei Wahrnehmungen gemacht[294]hat, und die Lehre, er bringe keines, spricht von einem Flussbehafteten, der drei Wahrnehmungen gemacht[295]hat. — Wozu braucht dies von einem Flussbehafteten, der zwei Wahrnehmungen gemacht hat, gelehrt zu werden!? — Er lehrt uns folgendes: nur wenn er in der Nacht zum achten Tag wahrgenommen hat, nicht aber, wenn am siebenten Tag. Er ist nämlich der Ansicht, die hinfälligmachende Wahrnehmung[296] bringe nicht zum Opfer. Raba sprach: Du hast also die Lehre, dass er keines bringe, auf einen Flussbehafteten bezogen, der drei Wahrnehmungen gemacht hat, demnach sollte er es doch mitzählen in der Lehre von den fünf, die ein Opfer wegen mehrerer Uebertretungen[297]darzubringen haben!? — Dies[298]ist nicht ausgemacht. R. Johanan sagte näm-

290. RH.; vgl. Bd. III S. 54 Z. 11. 291. Persiflage des Namens Hija, weil dieser als Babylonier die Gutturallaute nicht richtig aussprechen konnte; vgl. Bd. III S. 636 Z. 16. 292. Cf. N. 289. 293. Die für etwas festgesetzte Frist gilt als vollständig, wenn von dieser eine Nacht fehlt; die in der Nacht zum 8. Tag erfolgte Wahrnehmung ist also ausserhalb der hinsichtl. des Opfers festgesetzten Frist erfolgt. 294. Die 3. wird mit den 2 früheren vereinigt u. er hat wegen dieser das Opfer darzubringen. 295. Die Nacht gehört zu der Frist von 7 Tagen, u. wegen der letzten Wahrnehmung ist kein Opfer darzubringen. 296. Durch die Wahrnehmung am 7. Tag wird die frühere Zählung der Reinheitstage hinfällig u. die Zählung muss wiederum beginnen. 297. Vgl. S. 498 Z. 20ff. 298. Dass wegen der Wahrnehmung in der Nacht zum 8. Tag kein Opfer darzubringen ist.

לבית שמאי מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים
יאחד אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן אמרו
להם בית שמאי לא אם אמרתם במפלת יום שמונים
ואחד שכן יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן
תאמר במפלת לאור שמונים ואחד שלא יצאה לשעה
שהיא ראויה להביא בה קרבן אמרו להן בית הלל
והלא המפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת
תוביח שלא יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה
קרבן וחייבת קרבן אמרו להן בית שמאי לא אם
אמרתם יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת שאף
על פי שאינו ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן ציבור
תאמר במפלת לאור שמונים יום ואחד שאין הלילה
ראוי לא לקרבן יחיד ולא לקרבן ציבור והדמים אינן
מוכיחים שהמפלת בתוך מלאת דמיה טמאים ופטורה
מן הקרבן:

SCHULE HILLELS DAZU VERPFLICHTET. DIE SCHULE HILLELS SPRACH ZU DER SCHULE SAMMAJS: WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES DENN ZWISCHEN DER NACHT ZUM EINUNDACHTZIGSTEN TAG UND DEM EINUNDACHTZIGSTEN TAG; WENN SIE IHM HINSICHTLICH DER UNREINHEIT GLEICHT, WIESO SOLLTE SIE IHM NICHT HINSICHTLICH DES OPFERS GLEICHEN!? DIE SCHULE ŠAMMAJS ERWIDERTE: NEIN, WENN IHR DIES VON DER FEHLGEBURT AM EINUNDACHTZIGSTEN TAG SAGT, DIE ZU EINER FÜR DIE DARBRINGUNG DES OPFERS GEEIGNETEN ZEIT GEKOMMEN IST, WOLLT IHR DIES AUCH VON DER FEHLGEBURT IN DER NACHT ZUM EINUNDACHTZIGSTEN TAG SAGEN, DIE NICHT ZU EINER FÜR DIE DARBRINGUNG DES OPFERS GEEIGNETEN ZEIT GEKOMMEN IST!? DIE SCHULE HILLELS ENTGEGNETE: DIE FEHLGEBURT AM EINUNDACHTZIGSTEN TAG, DER AUF EINEN ŠABBATH FÄLLT, BEWEIST [DAS ENTGEGENGESETZTE:] SIE IST NICHT ZU EINER FÜR DIE DARBRINGUNG DES OPFERS GEEIGNETEN ZEIT GEKOMMEN, DENNOCH IST [DAS WEIB] ZU EINEM OPFER VERPFLICHTET. DIE SCHULE ŠAMMAJS ERWIDERTE: NEIN, WENN IHR DIES VON DER FEHLGEBURT AM EINUNDACHTZIGSTEN TAG, DER AUF EINEN ŠABBATH FÄLLT, SAGT, DER, WENN AUCH NICHT FÜR PRIVATOPFER, IMMERHIN FÜR GEMEINDEOPFER GEEIGNET IST, WOLLT IHR DIES AUCH VON DER FEHLGEBURT IN DER NACHT ZUM EINUNDACHTZIGSTEN TAG SAGEN, WO DOCH DIE NACHT WEDER FÜR PRIVATOPFER NOCH FÜR GEMEINDEOPFER GEEIGNET IST!? DIE BLUT[UNREINHEIT][285] BEWEIST ABER NICHTS; AUCH WENN SIE INNERHALB DER REINHEITSTAGE[286] ABORTIRT, IST DAS BLUT UNREIN, DENNOCH IST SIE VOM OPFER BEFREIT.

גמרא. תניא אמרו להן בית הלל לבית שמאי Fol. 8a
הרי היא אומר לבת לרבות אור שמונים ואחד: רבי
הישעיא הוה שביח קמיה דבר קפרא שבקיה ואתא
קמיה דרבי חייא יומא חד פגע ביה בעא מיניה זב
שראה שלש ראיות בלילי שמיני מה בית הלל אומרים
בדבר זה טעמייהו דבית הלל במפלת בלילה משום

M 50 + ליום | M 51 יצא | V 52 בשעה | M 53 — בה
M 54 + ב | M 55 תאמרו | M 56 ואחד שאין לילה
M 57 בין לקר׳ | M 58 שהרי המפ׳ | M 59 אוש׳ | M 60
+ ב ק ו | B 61 בליל | V 62 + משום דלילה לאו מחוסר
ז מן הוא זב נמי מיחייב דלילה לאו מ״ז הוא א״ר טעמייהו דב״ה.

GEMARA. Es wird gelehrt: Die Schule Hillels sprach zu der Schule Šammajs: Es heisst:[287] *oder wegen einer Tochter*, dies schliesst die Nacht zum einundachtzigsten Tag ein.

R. Hošâja pflegte zu Bar-Qappara zu gehen, dann liess er ihn und ging zu R. Hija. Eines Tages traf er jenen und fragte ihn: Wie ist es nach der Schule Hillels, wenn ein Flussbehafteter, der drei Wahrnehmungen gemacht hat, in der achten Nacht[288] [eine Wahrnehmung] gemacht[289] hat: ist der Grund der Schule Hillels bei der nachts Abortirenden,

Geburt eines Mädchens; sie hat am folgenden Tag das Opfer darzubringen; cf. Lev. 12,5. 281. Wegen der 2. Geburt. 282. Das von dieser Nacht an abgehende Blut gilt als Menstruationsblut u. ist unrein. 283. Dass sie zum Opfer verpflichtet ist. 284. Da Privatopfer am Šabbath nicht dargebracht werden dürfen. 285. Auf die die Schule Hillels sich in ihrem 1. Einwurf beruft: wie sie einander hinsichtl. der Unreinheit gleichen, sollten sie einander auch hinsichtl. des Opfers gleichen. 286. Wörtl. Vollwerden, sc. der Reinheitstage (Lev. 12,4), 80 Tage seit der Geburt. 287. Lev. 12,6. 288. Am folgenden Tag sollte er das Opfer darbringen; cf. Lev. 15,14. 289. Ob er ein 2. Opfer darbringen muss od. die Wahrnehmung noch zur ersten gehört.

לי אלא[35]בני ישראל ניורת[36]ושפחה מנין תלמוד לומר
[2]אשה מאי וכן שפחה סלקא דעתך אמינא כי אמרינן
[3]כל[37]מצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה הני
מילי[38]בדבר ששוה בין איש ובין אשה אבל יולדת
דבנשים איתא באנשים ליתא אימא לא תחייב שפחה
[39]אהבי תנא שפחה: [40]אלו מביאין קרבן כו': מאי
עבדין מייתין תרוייהו חד קרבן[41]ודאי והטאת עוף כפק
ומתני ומי אית ליה לרבי יוסי[42]תנאה והתנן רבי שמעון
אומר[43]מביאין שניהן חטאת אחת רבי יוסי אומר אין
שניהן מביאין חטאת אחת אלמא לרבי יוסי לית ליה
תנאה אמר רבא מודה רבי יוסי במחוסר כפרה[44]וכן כי
אתא רבין אמר רבי יוהנן מודה רבי יוסי במחוסר כפרה
מאי טעמא התם בעי נברא ידיעה דכתיב [5]או הודע
אליו חטאתו הילכך לא[45]מתיין ומתני אבל הבא כי
מתיין נשים קרבן לאישתרויי באכילת קדשים כדתני
סיפא דההיא[6]רבי יוסי אומר כל חטאת[46]שהיא באה על
חטא אין שתים מביאות אותה: [8]אלו שאין מביאות
כו' רבי שמעון מחייב ביוצא דופן: מאי טעמא דרבי
שמעון אמר ריש לקיש אמר קרא [9]ואם נקבה תלד
[10]לרבות לידה אחרת[8]מאי היא יוצא דופן ורבנן[47]מאי
טעמא אמר רבי מני בר פטיש[48]אשה כי תזריע וילדה
עד שתלד ממקום שמזרעת:

מפלת לאור שמונים ואחד בית שמאי פוטרין
מן הקרבן ובית הלל מחייבין אמרו[49]בית הלל

M 38 ‖ מצוה M 37 ‖ ו — M 36 ‖ בני — M 35
דבר השוה באיש ובאשה ‖ M 39 להכי תנא וכן שם' ‖ 40
M ואלו מביאות. היכי עב' ‖ M 41 — ודאי ‖ M 42 +
האי ‖ BP 43 מביאו' (וכן בסמוך). M מביא (!) חט' אחת והיכי
עבד מייתי חטאת ומתני ר' יוסי ‖ M 44 — וכן ... כפרה
M 45 אתניין ומתניין (!) ‖ M 46 שבאה ‖ M 47 — מ"ט
M 48 + א"ק ‖ M 49 + להן.

Jisraél; ich weiss dies nur von den Kindern Jisraél, woher dies von Proselytin und Sklavin? — es heisst[269]*ein Weib* — Was heisst: ebenso[270]eine Sklavin? — Man könnte glauben, nur bei Dingen, wobei Mann und Weib einander gleichen, sagen wir, zu den Geboten, zu denen Weiber verpflichtet sind, seien auch Sklaven verpflichtet, zu den einer Wöchnerin [betreffenden Gesetzen] aber, die nur bei Weibern und nicht bei Männern Geltung haben, sei eine Sklavin nicht verpflichtet; daher lehrt er: ebenso eine Sklavin.

FOLGENDE BRINGEN EIN OPFER &C. Wie machen sie[271]es? — Sie bringen [jede] ein zweifelloses [Brand]opfer[272]und [zusammen] ein zweifelhaftes Geflügel-Sündopfer und treffen eine Vereinbarung[273]. — Hält denn R. Jose von der Vereinbarung, es wird ja gelehrt: R. Šimôn sagt, sie bringen beide[274]ein Sündopfer; R. Jose sagt, zwei können nicht ein Sündopfer bringen. Demnach hält R. Jose nichts von der Vereinbarung!? Raba erwiderte: R. Jose pflichtet bei hinsichtlich solcher, die der Sühne[275]benötigen. Ebenso sagte Rabin, als er kam, im Namen R. Johanans, R. Jose pflichte hinsichtlich solcher bei, die der Sühne benötigen. — Aus welchem Grund? — Bei diesen ist für die Person ein Bewusstsein erforderlich, denn es heisst: [276]*und er sich seiner Sünde bewusst wird*, daher können nicht [zwei ein Opfer] bringen und vereinbaren, hierbei aber bringen die Frauen das Opfer nur deshalb, um Heiliges essen zu dürfen. So heisst es auch im Schlußsatz jener Lehre: R. Jose sagt, ein Sündopfer, das wegen einer Sünde dargebracht wird, können zwei nicht darbringen.

FOLGENDE BRINGEN KEINES &C. R. ŠIMÔN VERPFLICHTET DAZU BEI EINER SEITENGEBURT. Was ist der Grund R. Šimôns? Reš-Laqiš erwiderte: Die Schrift sagt:[277]*und wenn sie ein Mädchen gebiert*, dies[278]schliesst noch eine andre Geburt ein, nämlich die Seitengeburt. — Was ist der Grund der Rabbanan? R. Mani b. Paṭiš erwiderte:[279]*Wenn eine Frau befruchtet wird und gebiert*, nur wenn sie aus der Stelle gebiert, wo sie befruchtet wird.

WENN EINE FRAU IN DER NACHT ZUM EINUNDACHTZIGSTEN TAG[280]FEHLGEBIERT, SO IST SIE NACH DER SCHULE ŠAMMAJS VON EINEM OPFER FREI UND NACH DER

270. Dies ist ja selbstverständlich, da Sklaven zu allen Geboten verpflichtet sind, denen Frauen unterworfen sind. 271. Zwei Frauen ein Opfer bringen. 272. Das auch freiwillig dargebracht werden kann. 273. Dass das Sündopfer der angerechnet werde, die pflichtig ist, während die andere auf ihren Anteil zugunsten der ersteren verzichte. 274. Zwei Personen, von denen eine Talg gegessen hat; weit. fol. 23a. 275. Dass sie nicht das Opfer bedingungsweise darbringen können. 276. Lev. 4,28. 277. Ib. 12,5. 278. Die unnötige Wiederholung des Verbums "gebiert". 279. Lev. 12,2. 280. Nach der

seine Sünde tragen, und beim zweiten Pesah heisst es ebenfalls: *er soll seine Sünde tragen*, wie da die Ausrottung, ebenso hier die Ausrottung.

Die Rabbanan lehrten:[262] *Er lästerte den Herrn.* Isi b. Jehuda sagte: Wie wenn jemand zu seinem Nächsten sagen würde: Du hast die Schüssel ausgerafft[263] und sie auch beschädigt. Er ist der Ansicht, Lästern heisse den Gottesnamen beschimpfen. R. Eleâzar b. Âzarja sagte: Wie wenn jemand zu seinem Nächsten sagen würde: du hast die Schüssel ausgerafft und sie nicht beschädigt. Er ist der Ansicht, Lästern heisse Götzen[264] verehren. Ein Andres lehrt: *Den Herrn.* R. Eleâzar b. Âzarja sagt, die Schrift spreche vom Götzendienst; die Weisen sagen, die Schrift wolle damit nur die Beschimpfung des Gottesnamens mit der Ausrottung belegen.

MANCHE [WÖCHNERINNEN] BRINGEN EIN OPFER[265], UND ES IST ZU ESSEN, MANCHE BRINGEN EIN OPFER, UND ES IST NICHT ZU ESSEN, [UND MANCHE BRINGEN ÜBERHAUPT KEINES]. MANCHE BRINGEN EIN OPFER, UND ES IST ZU ESSEN: DIE ETWAS VIEH-, WILD- ODER VOGELARTIGES ABORTIRT HAT — WORTE R. MEÍRS; DIE WEISEN SAGEN, NUR WENN ETWAS MENSCHENÄHNLICHES DARAN WAR. DIE EINEN SANDEL[266], EINE NACHGEBURT ODER EINE ENTWICKELTE EIHAUT ABORTIRT HAT, ODER WENN [DIE GEBURT] ZERSTÜCKELT HERAUSKAM. EBENSO BRINGT EINE SKLAVIN, DIE ABORTIRT HAT, EIN OPFER, UND ES IST ZU ESSEN. FOLGENDE BRINGEN EINES UND ES IST NICHT ZU ESSEN: DIE ABORTIRT HAT UND NICHT WEISS, WAS SIE ABORTIRT HAT, UND ZWEI FRAUEN, DIE ABORTIRT HABEN, EINE, WAS [ZUM OPFER] NICHT VERPFLICHTET, UND EINE, WAS DAZU VERPFLICHTET. R. JOSE SAGTE: NUR DANN, WENN EINE NACH OSTEN UND EINE NACH WESTEN GEGANGEN IST, WENN ABER BEIDE DASTEHEN, SO BRINGEN BEIDE EIN OPFER, UND ES IST ZU ESSEN. FOLGENDE BRINGEN KEINES: DIE EINE EIHAUT VOLL WASSER, VOLL BLUT ODER VOLL VERSCHIEDENER GEBILDE ABORTIRT HAT, DIE ETWAS FISCH-, HEUSCHRECKEN-, EKELTIER- ODER KRIECHTIERARTIGES ABORTIRT HAT, DIE AM VIERZIGSTEN TAG[267] EINE FEHLGEBURT ABORTIRT HAT, UND DIE EINE SEITENGEBURT[268] [ZUR WELT GEBRACHT] HAT. R. ŠIMÔN VERPFLICHTET DAZU BEI EINER SEITENGEBURT.

GEMARA. Woher dies von einer Sklavin? — Die Rabbanan lehrten:[269] *Den Kindern*

---

262. Num. 15,30. 263. Aus מגדף (Lästerer) entsteht durch Verwechselung der ähnlichen Buchstaben ד u. ר das W. מגרף (Ausraffer), jed. ist die Erklärung nicht recht verständlich; viell. auf einem bekannten Sprichwort beruhend. 264. Durch leichter zu nehmende Handlungen. 265. Cf. Lev. 12,6. 266. Vgl. S. 158 N. 3. 267. Vgl. S. 164 N. 45. 268. Vgl. S. 64 N. 98. 269. Lev. 12,2.

תמאי ישא האיש ההוא וכתיב בפסח שני התמאי ישא
מה להלן כרת אף כאן כרת: תנו רבנן את ה' [הוא]
מגדף איסי בן יהודה אומר כאדם האומר לחביריו
נירפתה הקערה והוסרתה קסבר מגדף מברך את השם
היא רבי אלעזר בן עזריה אומר כאדם האומר לחביריו
נירפתה הקערה ולא הוסרתה קסבר מגדף היינו עיבד
עבודה זרה תניא אידך את ה' רבי אלעזר בן עזריה
אומר בעובד עבודה זרה הכתוב מדבר וחכמים אומרים
לא בא הכתוב אלא ליתן כרת למברך השם:

ש מביאות קרבן ונאכל ויש מביאות קרבן ואינו
נאכל מביאות קרבן ונאכל המפלת כמין בהמה
חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עד שיהא
בו מצורת אדם המפלת סנדל או שיליא או שפיר
מיוקם והיוצא מחותך וכן שפחה שהפילה מביאה
קרבן ונאכל: ואלו מביאות ואינן נאכלות המפלת
ואין יודע מה הפילה ישתי נשים שהפילו אחת
כמין פטור ואחת ממין חובה אמר רבי יוסי אימתי
בזמן שהלכו זה למזרח וזה למערב אבל אם היו
שתיהן עומדות שתיהן מביאות קרבן ונאכל: אלו
שאין מביאות המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא
גנינים המפלת כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים
המפלת יום ארבעים ויוצא דופן רבי שמעון מחייב
ביוצא דופן:

גמרא. שפחה מנלן דתנו רבנן בני ישראל אין

---

21 (P) האמר ההוא דכתי) ‖ M 22 שאו להב' גירפת את תקע ולא חסרת ‖ M 23 מברך ... מגדף ‖ M 24 — ב"ע ‖ M 25 — השם ‖ M 26 ומביאות ‖ B 27 + ויש שאינן מביאות. M + ואלו ‖ P 28 — מ ‖ M 29 ואינו נאכל ‖ M 30 ואינה יודעת. V ואין ידוע ‖ M 31 וכן שתי ‖ 32 M + ה ‖ V 33 זו למז' וזו ‖ M 34 — שת'.

לרבי ביון דבכל שעתא ושעתא מכפר[96]היכי משכחת
לה ומאי קושיא דילמא דעבד עבידתא כולי ליליא
ובהדי עמוד השחר מית[97]דלא הוה יממא דלכפר ליה
תינח ברת דליליא ברת דיממא היכי משכחת לה ומאי
קושיא דילמא בהדי דקאכל[98]נתמא חנקתיה אומצא
[99]דלא הוה ליה שהות [1]ביממא דלכפר ליה אי נמי
דעבד עבידתיה [2]סמוך לשקיעת החמה [3]אי נמי בהדי
דעביד עבידתיה פסקיה מרא לשקיה ומית דלא הוה
ליה שהות [4]ביממא דלכפר ליה: וחכמים אומרים אף
המגדף כו': [5]אמאי קתני יצא מגדף שאין בו מעשה
רבנן [6]שמעו [7]ליה לרבי עקיבא דתני בעל אוב ולא תני
ידעוני [8]אמרו ליה מאי שנא [9]דלא מייתי קרבן משום
דלית ביה מעשה מגדף נמי לית ביה מעשה: תנו רבנן
מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו ברת דברי רבי עקיבא
ואומר[10]ונשא חטאו וכללא הוא[11]כל היכא דכתיב[12]ביה
ברת מייתי קרבן והא פסח ומילה דכתיב בהו ברת ולא
מייתי קרבן [13]הכי[13]קאמר מגדף מביא קרבן הואיל[14]ובא
בו ברת במקום קרבן דברי רבי עקיבא קא סבר[15]מינו
דבעי מכתב ברת בעלמא וכתיב ברת במקום קרבן
שמע מינה[11]מייתי קרבן ואומר [13]חטאו ישא[10]אתא לרבנן
והכי קאמר[17]רבי עקיבא לרבנן אמריתו מגדף לית ביה
מעשה מהו [18]מגדף מברך את השם אלא ברת דכתיב
[19]למאי אתא אמרי ליה ליתן ברת[20]למקלל דכתיב במקלל

er doch fortwährend Sühne schafft!? — Was ist dies für ein Einwand, vielleicht in dem Fall, wenn jemand die ganze Nacht[96] Arbeit verrichtet hat und beim Morgengrauen gestorben ist; der Tag war noch nicht herangekommen, um ihm Sühne zu schaffen!? — Allerdings die Ausrottung wegen der Nacht, wieso aber kann die Ausrottung wegen des Tages vorkommen!? — Was ist dies für ein Einwand, vielleicht in dem Fall, wenn jemand beim Essen einer Fleischschnitte erstickt ist, sodass vom Tag keine Zeit blieb, ihm Sühne zu schaffen. Oder auch, wenn jemand unmittelbar vor Sonnenuntergang Arbeit verrichtet hat. Oder auch, wenn einem bei der Arbeit die Axt ihm den Schenkel abgehauen hat und er gestorben ist, sodass vom Tag keine Zeit blieb, ihm Sühne zu schaffen.

DIE WEISEN SAGEN, AUCH DER GOTTESLÄSTERER &c. Worauf beziehen sich [die Worte:] auch der Gotteslästerer, der keine Tätigkeit ausübt? — Die Rabbanan hörten R. Âqiba es vom Totenbeschwörer und nicht vom Wahrsager lehren, da sprachen sie zu ihm: Dieser bringt wol deshalb kein Opfer, weil er keine Tätigkeit ausübt, und auch der Gotteslästerer übt keine Tätigkeit aus.

Die Rabbanan lehrten: Der Gotteslästerer bringe ein Opfer dar, weil dabei die Ausrottung genannt wird — Worte R. Âqibas. Ferner heisst es:[256] *er wird seine Sünde tragen.* — Ist es denn eine stichhaltige Regel, dass wegen all dessen, wobei die Ausrottung genannt wird, ein Opfer darzubringen ist, auch beim Pesahopfer und bei der Beschneidung wird ja die Ausrottung genannt, und dieserhalb ist kein Opfer darzubringen!? — Er meint es wie folgt: der Gotteslästerer bringe ein Opfer dar, weil bei ihm die Ausrottung anstelle des Opfers genannt wird — Worte R. Âqibas. Er ist der Ansicht, da die Ausrottung anderweitig stehen sollte, aber [im Abschnitt] von den Opfern[257] steht, so ist zu entnehmen, dass er ein Opfer darbringe. Und [die Worte:] ferner heisst es:[258] *er soll seine Sünde tragen*, sind von den Rabbanan. R. Âqiba sprach zu den Rabbanan wie folgt: Ihr sagt, der Gotteslästerer begehe keine Tat; Gotteslästerer[259] ist ja derjenige, der den Gottesnamen beschimpft, wozu wird nun die Ausrottung [beim Gotteslästerer][260] genannt? Sie erwiderten ihm: Um daraus die Ausrottung für den Beschimpfenden zu entnehmen. Beim Beschimpfenden heisst es:[261] *er soll*

96 M — ה״ם לה ‖ 97 M ליה ולא חזא יממ׳ דמכפר ‖ 98 M חנק׳ נה׳ ומית דלא ‖ 99 V + ומית ‖ 1 M לאיכפורי
2 א״ן בהדי דקעביד עיב׳ כוליה יומא וסמוך לשה״ח פסקיה ‖ MB — כוליה יומא ו ‖ 3 P — אי...עביד׳ ‖ 4 M לאיכפורי
7 ‖ 6 M שמעוה ‖ 5 B מאי אף המגדף ‖ ביממ׳ עליה ‖ MB — ליה ‖ 8 M + ו ‖ 9 M + ידעוני ‖ 10 M חטאו
‖ 11 M + ד ‖ 12 M — ביה ‖ 13 M קתני ‖ 14 M ונא׳ ‖ 15 M מדבעא למיכ׳ כרת דידי׳ בעל׳ ‖ 16
‖ 17 M + להוא ‖ 18 M + אמרו ליה ‖ 19 M + מגדף ‖ 20 M למברך בפסח.

255. Die dem Versöhnungstag vorangeht u. diesem gleicht, während erst der Tag Sühne schafft. 256. Lev. 24,15. 257. Cf. Num. 15,22ff. 258. Num. 9,13; diese beziehen sich auf das Pesahopfer. 259. Von dem die Schrift Lev. 24,15 spricht. 260. An einer andren Stelle, Num. 15,30. 261. Lev. 24,15; im Text korrumpirt.

von Sündopfer und Schuldopfer gilt, die nicht bei Vorsätzlichkeit wie bei Unvorsätzlichkeit Sühne schaffen, sollte dies auch vom Versöhnungstag gelten, der bei Vorsätzlichkeit wie bei Unvorsätzlichkeit Sühne schafft? Da er nun bei Vorsätzlichkeit wie bei Unvorsätzlichkeit Sühne schafft, [so könnte man glauben,] er schaffe Sühne sowol denjenigen, die Busse tun, als auch denjenigen, die keine Busse tun, so heisst es[247] *nur*, teilend. Was heisst Busse getan und was heisst keine Busse getan: wollte man sagen, Busse getan heisse, wenn unvorsätzlich, und keine Busse getan, wenn vorsätzlich, so lehrt er ja: aber nein, wenn dies von Sündopfer und Schuldopfer gilt &c.[248]? Wenn etwa nach der Lehre des Ûla im Namen R. Johanans, wenn jemand Talg gegessen und dieserhalb ein Opfer reservirt hat, dann abtrünnig wurde und sich darauf bekehrt hat, [das Opfer], da es verdrängt worden[249] war, vollständig verdrängt sei, so ist allerdings das Opfer verdrängt worden, die Person aber ist ja für die Sühne geeignet!? Vielmehr heisst Busse getan, wenn er sagt, sein Sündopfer solle ihm Sühne schaffen, und nicht Busse getan heisst, wenn er sagt, sein Sündopfer solle ihm keine Sühne schaffen. Schliesse hieraus. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Man könnte glauben, der Versöhnungstag schaffe Sühne nur dann, wenn man sich an ihm kasteiet, keine Arbeit verrichtet und ihn heilige Festberufung[250] genannt hat, wenn man sich an ihm nicht kasteiet, Arbeit verrichtet und ihn nicht heilige Festberufung genannt hat, schaffe der Versöhnungstag keine Sühne, so heisst es:[251] *er ist ein Tag der Sühne*, in jedem Fall. Beide sind ja anonyme Lehren im Siphra[252], und sie widersprechen einander!? Abajje erwiderte: Das ist kein Widerspruch, eine ist von Rabbi nach R. Jehuda und eine ist von Rabbi nach seiner eignen Ansicht. Es wird nämlich gelehrt: Rabbi sagte: Der Versöhnungstag sühnt alle in der Gesetzlehre genannten Sünden, einerlei ob man Busse getan hat oder keine Busse getan hat, ausser wenn jemand das Joch[253] abwirft, das Gesetz falsch deutet, oder das Bündnis des Fleisches[254] bricht; hat er Busse getan, so sühnt es der Versöhnungstag, wenn aber nicht, so sühnt es der Versöhnungstag nicht. Raba erwiderte: Beide sind von Rabbi nach seiner eignen Ansicht, denn Rabbi pflichtet bei, dass er die den Versöhnungstag selbst betreffenden Sünden nicht sühne. Wie könnte, wenn du nicht so sagen wolltest, nach Rabbi die Ausrottung [wegen Entweihung] des Versöhnungstages vorkommen, wo

לא אם אמרת בחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד
בשוגג תאמר ביום הכיפורים שמכפר על המזיד בשוגג
והואיל ימכפר על המזיד בשוגג מכפר על שבין ועל
שאין שבין תלמוד לומר אך חלק מה שבין ושאין
שבין אלימא שבין שוגג לא שבין מזיד הא קתני לא
אם אמרת בחטאת ואשם כו׳ אלא כי הא דעולא אמר
רבי יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד וחזר כו
תואיל ונדחה ידחה נהי דאידחי קרבן גברא בר כפרה
היא אלא שבין דאמר יכפר עלי חטאתי שאין שבין
דאמר לא תכפר עלי חטאתי שמע מינה ורמינהי יכול
לא יהא יום הכיפורים מכפר אלא על שנתענה בו ולא
עשה בו מלאכה וקראו מקרא קודש לא נתענה בו
ועשה בו מלאכה ולא קראו מקרא קדש יכול לא יהא
יום כיפורים מכפר תלמוד לומר יום הכיפורים הוא
מכל מקום ותרוייהו כתם סיפרא הוא וקשיין אהדדי
אמר אביי לא קשיא הא רבי אליבא דרבי יהודה הא
רבי אליבא דידיה דתניא רבי אומר כל עבירות שבתורה
בין עשה תשובה ובין לא עשה תשובה יום הכיפורים
מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית
בשר שאם עשה תשובה יום הכיפורים מכפר ואם
לאו אין יום הכיפורים מכפר רבא אמר הא והא רבי
אליבא דנפשיה ומודה רבי בעבירות דיום הכיפורים
נופיה דלא מכפר דאי לא תימא הכי כרת דיום הכפורים

M 76 שכן אין ‖ M 77 + יכול ‖ M 78 ומאי שאינן ‖ M 79 שכן א״ם על מכ״ש אלא ‖ M 80 — בו ‖ M 81 קטלא ‖ M 82 + לאו ‖ M 83 תכפר ‖ M 84 חטאת ‖ M 85 אלא לכי שנת׳ ‖ M 86 + אבל מי ש ‖ P 87 מכפרים ‖ M 88 + עליו ‖ M 89 דס״ס נינהו ‖ B 90 — ו ‖ M 91 + שלא כהלכה ‖ M 92 — בשר ‖ M 93 מוחלין לו לא עשה תשובה אין כוח׳ לו רבא ‖ M 94 אליבא דידיה ומודה ‖ M 95 לר׳ ביוה״ך מנליה הא כל שע׳.

247. Lev. 23,27. 248. In beiden Fällen gibt es Busse und keine Busse. 249. Das Opfer eines Abtrünnigen darf nicht dargebracht werden. 250. Biblische Benennung der Feiertage. 251. Lev. 23,27. 252. Vgl. Bd. I S. 170 N. 2. 253. Gott verleugnet. 254. Die Beschneidung.

ואינו חושש אמר ליה התם ומתו בו כי יחללהו כתיב 22,9
כיון דחללה הא איתחיל אבל גבי שמן המשחה כתיב
כי נזר וגו' אלהיו עליו שמן משחה קרייה רחמנא 21,12
דאף על גב דאיתיה עליו לא איתחיל: על אלו חייבין
על זדונו כו': קתני חוץ ממטמא מקדש וקדשיו ממאי
מפיק ליה הכי קתני חוץ ממטמא מקדש וקדשיו שאין
מביא אשם תלוי וניתני נמי חוץ ממי שעבר עליו יום
הכיפורים שאין מביא אשם תלוי אמר ריש לקיש כי
קתני היכא דאיתיה לחטאת ורחמנא פטריה עבר עליו
יום הכיפורים ליתיה לחטאת דקא כפר ליה רבי יוחנן
אמר במבעט דקא אמר אין יום הכיפורים מכפר דאי
הדר ביה בתר יום הכיפורים בעי לאיתויי אשם תלוי
וריש לקיש סבר מבעט נמי מכפר עליה יום הכיפורים
ובפלוגתא האומר לא יתכפר לי חטאתי אביי אמר
אינה מכפרת רבא אמר מכפרת היכא דאמר לא תיקרב
דבולי עלמא לא פליגי דלא מכפרת דכתיב יקריב אתו 1,3
לרצנו כי פליגי דאמר תיקרב ולא תכפר אביי אמר
אין מכפרת דהא אמר לא תכפר רבא אמר מכפרת
כיון דאמר תיקרב כפרה ממילא אתי והדר ביה רבא
בדתניא יכול יהא יום הכיפורים מכפר על שבין ועל 13a
שאין שבין ודין הוא ומה חטאת ואשם מכפרין ויום
הכיפורים מכפר מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא
על השבין אף יום הכיפורים אין מכפר אלא על השבין

53 P + שמן משחת. M וכיון דאחליה || M 54 אקרי דאיתיה
עליה || M 55 — חוץ ... קתני || M 56 שהו' || M 57
ולית' חוץ משעבר || M 58 — שאין ... תלוי || M 59 מידי ||
M 60 לחטאיה || M 61 + אבל || M 62 יוה"ך ר"י אמבעט
קא' דא' לא מכפר עליה יוה"ך דאי || P 63 קא' ולא קא' יום ||
M 64 מחייב לאית' || M 65 כי נמי מבעט מכ' || M 66
תכפר עליו חטאת || M 67 + ו || M 68 מכפרא מ"ט יק' ||
M 69 + כתי' || M 70 ל"ת קא' || P 71 — תיק' || 72
M הויא. (P קתני) || M 73 מהתיא דתנ' || M 74 שאינן ||
M 75 הואיל וחט'.

Hebe geschmiert hat, so darf der Sohn seiner Tochter, der Jisraélit ist, ohne Bedenken sich an ihm reiben!? Dieser erwiderte da [heisst es]:[243] *sie sollen daran sterben, wenn sie es entweihen*, sobald er es[244] entweiht hat, ist es entweiht, beim Salböl aber heisst es: [245]*denn [seines Gottes Salböls] Weihe ist auf ihm*, der Allbarmherzige nennt es Salböl; auch wenn es an ihm ist, ist es nicht entweiht.

WEGEN DIESER MACHT MAN SICH BEI VORSÄTZLICHKEIT SCHULDIG &c. Er lehrt, ausgenommen ist die Verunreinigung des Heiligtums und des Geheiligten; wovon ausgenommen? — Er meint es wie folgt: ausgenommen die Verunreinigung des Heiligtums und des Geheiligten, derentwegen kein Schwebe-Schuldopfer darzubringen ist. — Sollte er auch lehren: ausgenommen der Fall, wenn der Versöhnungstag vorüber ist, dass dann kein Schwebe-Schuldopfer darzubringen ist!? Reš-Laqiš erwiderte: Er lehrt Fälle, wo eine Sünde vorhanden ist, der Allbarmherzige ihn aber befreit hat, wenn aber der Versöhnungstag vorüber ist, ist ja überhaupt keine Sünde mehr vorhanden, da sie ihm vergeben worden ist. R. Johanan erwiderte: Wenn er es ausschlägt, wenn er sagt, der Versöhnungstag sühne nicht; tat er nach dem Versöhnungstag Busse, so hat er ein Schwebe-Schuldopfer darzubringen. Reš-Laqiš aber ist der Ansicht, der Versöhnungstag sühne auch dem, der es ausschlägt. Sie führen folgenden Streit. Wenn jemand sagt, er wolle keine Sühne durch sein Sündopfer, so schafft es ihm, wie Abajje sagt, keine Sühne; Raba sagt, es schaffe ihm Sühne. In dem Fall, wenn er sagt, es solle nicht dargebracht werden, stimmen alle überein, dass es ihm keine Sühne schaffe, denn es heisst:[246] *er bringe es dar, willig*, sie streiten nur über den Fall, wenn er sagt, es solle dargebracht werden, jedoch nicht sühnen. Abajje sagt, es sühne nicht, denn er sagte ja, es solle nicht sühnen, und Raba sagt, es sühne wol, denn sobald er sagt, dass es dargebracht werden solle, kommt die Sühne von selbst. Raba ist aber davon abgekommen, denn es wird gelehrt: Man könnte glauben, der Versöhnungstag sühne denjenigen, die Busse tun, als auch denjenigen, die keine Busse tun, und zwar wäre dies aus einem Schluss zu folgern: Sündopfer und Schuldopfer schaffen Sühne und der Versöhnungstag schafft Sühne, wie nun Sündopfer und Schuldopfer nur denjenigen Sühne schaffen, die Busse tun, ebenso schafft auch der Versöhnungstag nur denjenigen Sühne, die Busse tun. Aber nein, wenn dies

243. Lev. 22,9. 244. Durch die Benutzung. 245. Lev. 21,12. 246. Ib. 3,1.

על בשר אדם לא ייסך כתיב וכתיב ואשר יתן ממנו
על זר מה כיבה כל שהוא אף נתינה כל שהוא ורבי
יהודה סבר ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא מה
נתינה דעלמא כזית אף נתינה דעל זר כזית אבל כיבה
למימשה מלכים וכהנים דברי הכל כל שהוא ואמר
רב יוסף במאי פליגי רבי מאיר ורבי יהודה גבי מלכים
וכהנים רבי מאיר כסבר ואשר יתן ממנו על זר כתיב
ומלך וכהן השתא זרים נינהו ורבי יהודה כסבר בעינן
עד דאיכא זר מתחלתו ועד סופו ומלך וכהן מעיקרא
לאו זרים הוו אמר רב איקא בריה דרב אמי ואזדו
למעמייהו דתניא בת כהן שניסת לישראל ואכלה
בתרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש
ומיתתה בשריפה ניסת לאחד מן הפסולין משלמת קרן
וחומש ומיתתה בחנק דברי רבי מאיר וחכמים אומרים
אחת זו ואחת זו משלמת הקרן ואינה משלמת החומש
ומיתתה בשריפה אמר רב יוסף מחלוקת בנתינת שמן
המשחה ובשינויי דשנינן אבל נתינה דעלמא דברי הכל
כזית: נופא תני תנא קמיה דרבי אלעזר כל שישנו בסך
ישנו בכל ייסך וכל שאינו בסך אינו בכל ייסך אמר
ליה שפיר קאמרת לא ייסך כתיב וקרי ביה לא יסיך:
תני רב הגניה קמיה דרבא מנין לכהן גדול שנטל משמן
המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו מנין שהוא
חייב שנאמר על בשר אדם לא ייסך אמר ליה רב
אחא בריה דרבא לרב אשי מאי שנא מהא דתניא כהן
שסך בשמן של תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו

M 43 — כת׳ ‖ M 44 דזר ‖ M 45 דהכ׳ כז׳ ‖ 46
M — בע׳ ‖ M 47 את הקרן ואת החו׳ ‖ P 48 חדא (!) ‖
M 49 + וק״ב לא יסוך ‖ M 50 — מנ׳ ‖ M 51 — ב ‖
M 52 + ל.

es soll nicht auf den Leib eines Menschen gegossen werden, und es heisst: *wer davon auf einen Gemeinen tut*, wie beim Giessen jedes Quantum zu verstehen ist, ebenso beim Auftun jedes Quantum. R. Jehuda aber ist der Ansicht, man vergleiche das Auftun[236] [des Salböls] auf einen Gemeinen mit dem sonstigen Geben; wie beim sonstigen Geben Olivengrösse erforderlich ist, ebenso das Auftun [des Salböls] auf einen Gemeinen in Olivengrösse. Beim Schmieren aber, um Könige und Priester zu salben, nach aller Ansicht jedes Quantum. R. Joseph sagte ferner: Der Streit zwischen R. Meír und R. Jehuda über Könige und Priester besteht in folgendem: R. Meír ist der Ansicht, es heisst: *wer davon auf einen Gemeinen tut*, und auch König und Priester waren früher Gemeine; R. Jehuda aber ist der Ansicht, nur wer immer, von Anfang bis Ende, Gemeiner war, König und Priester aber waren vorher keine Gemeine. R. Iqa, der Sohn R. Amis, sagte: Sie vertreten hierbei ihre Ansichten, denn es wird gelehrt: Wenn eine Priesterstochter, die mit einem Israéliten verheiratet ist, Hebe gegessen hat, so bezahle sie den Grundwert und nicht das Fünftel[237], und ihre Hinrichtung[239] erfolgt durch Verbrennung. Ist sie mit einem der Bemakelten verheiratet, so bezahle sie den Grundwert und das Fünftel, und ihre Hinrichtung erfolgt durch Erdrosselung[240] — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, diese wie jene bezahle den Grundwert und nicht das Fünftel, und ihre Hinrichtung erfolge durch Verbrennung. R. Joseph sagte: Ihr Streit besteht nur über das Auftun des Salböls, nach unsrer Erklärung, beim Auftun in andren Fällen[241] aber ist nach aller Ansicht Olivengrösse erforderlich.

Der Text. Ein Jünger rezitirte vor R. Eleâzar: Wer [dem Verbot] des Schmierens unterworfen ist, den zu schmieren ist verboten, und wer [dem Verbot] des Schmierens nicht unterworfen ist, den zu schmieren ist nicht verboten. Da sprach dieser zu ihm: Du hast recht, es heisst: *soll nicht gegossen werden*, und man lese [auch:] *soll nicht giessen*[242].

R. Ḥananja lehrte vor Raba: Woher, dass ein Hochpriester schuldig ist, wenn er vom Oel auf seinem Haupt nimmt und auf den Leib tut? — es heisst: *es soll nicht auf den Leib eines Menschen gegossen werden*. R. Aha, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: Womit ist es hierbei anders als bei folgender Lehre: Wenn ein Priester sich mit Oel von

236. Ex. 30,33. 237. Wörtl. Geben, das Quantum einer Gabe, die, wie weiter erklärt wird, Olivengrösse haben muss. 238. Wie jeder andere Gemeine, da sie keine richtige Gemeine ist, denn wenn ihr Mann kinderlos stirbt, darf sie wieder Hebe essen. 239. Wegen Ehebruchs. 240. Wie eine Gemeine, obgleich sie es vorher nicht war. 241. Beispielsweise beim Auftun des Weihrauchs auf das Speisopfer; vgl. Bd. VIII S. 615 Z. 3ff. 242. Das doppelte Jod im W. ייסך deutet auf beide Lesarten.

[23]הויין תרי עשר אם כן נכתוב קרא [24]לבונה זכה במיצעי וחלבנה לבסוף ריש לקיש אמר מגופה [25]מה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה: אמר רב [26]חנא בר ביזנא אמר אמר רבי שמעון חסידא כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית [27]שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב [28]עם סממני קטרת אבי אמר מהבא °ואגדתו 6a על ארץ יסדה: [29]והסך בשמן המשחה: תנו רבנן הסך [30]בשמן המשחה לבהמה וכלים פטור לגוים ולמתים פטור בשלמא בהמה וכלים [31]דכתיב °על בשר אדם לא 32 ייסך ובהמה וכלים לאו אדם [32]הוא מתים נמי פטור דכיון דמית ליה מת מיקרי [33]ולאו אדם אלא גוים אמאי 31 פטור הא אדם נינהו [34]לאיי [35]דכתיב °ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם קרויין אדם ואין [36]הגוים קרויין 30 אדם [37]והכתיב °ונפש אדם ששה עשר אלף [38]אמר ליה 31 ההוא [39]לאפוקי בהמה והכתיב °ואני לא אחוס על נינוה וגו׳ ההוא [39]לאפוקי בהמה ואיבעית אימא כדקתני תנא קמיה דרבי [40]אלעזר כל שישנו בסך ישנו בכל ייסך וכל שאינו בסך אינו בכל ייסך: תניא אידך הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים [41]לגוים ומתים פטור למלכים ולכהנים רבי מאיר מחייב ורבי יהודה פוטר וכמה יסוך ויהא חייב רבי מאיר אומר כל שהוא רבי יהודה אומר כזית [42]והאמר רבי יהודה פטור כי פטר רבי יהודה נבי מלכים וכהנים נבי הדיוט מחייב [43]רבי מאיר ורבי יהודה במאי פליגי אמר רב יוסף בהא פליגי רבי מאיר סבר

M 23 הוו תריסר אלא אם || M 24 + ל || M 25 מהו ל׳ק שקו׳ || P 26 חנה בר בזנא. M חנה ב״ר ביזנא כל || M 27 — שהרי || M 28 בין סמני || M 29 — ו || M 30 שמן של מש׳ || M 31 + פטור משום || M 32 גינהו || 33 M אדם לא מיק׳ אלא || M 34 ולא מת ואתנה || P 35 הכתב || M 36 — ה || M 37 + ולא || M 38 — א״ל || M 39 — למעוטי || MP 40 אליעזר || M 41 למול״ג || M 42 והא ר״י פטר || M 43 א״ם [V + רמ״א כל שהוא] רי״א כזית במאי פליגי רמ״ס.

Mitte gesetzt, so wären es ja [47]zwölf!? — Die Schrift sollte *Weihrauch* in die Mitte setzen und *Galban* am Schluss nennen. Reš-Laqiš sagte: Dies ist aus [dem Wort] selbst zu entnehmen: was heisst Räucherwerk? — dessen Rauch nach oben steigt.

R. Ḥana b. Bizna sagte im Namen R. Šimôn des Frommen: Ein Fasten, an dem nicht auch Abtrünnige Jisraéls beteiligt sind, ist kein Fasten, denn das Galban hat ja einen üblen Geruch, dennoch hat die Schrift es unter den Gewürzen für das Räucherwerk mitgezählt. Abajje entnimmt dies aus folgendem: [229]*sein Gefüge über der Erde gegründet*[230].

Oder sich mit dem Salböl schmiert. Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand ein Vieh oder Geräte mit dem Salböl schmiert, so ist er frei, wenn Nichtjuden oder Tote, so ist er frei. — Einleuchtend ist dies von Vieh und Geräten, denn es heisst: [231]*es soll nicht auf den Leib eines Menschen gegossen werden*, Vieh und Geräte aber sind keine Menschen, ebenso von Toten, dass man frei ist, denn sobald einer tot ist, ist er eine Leiche und kein Mensch, wieso aber ist er frei, wenn Nichtjuden, sie sind ja ebenfalls Menschen!? — Nicht doch, es heisst: [232]*ihr aber seid meine Schafe, die Schafe meiner Weide, Menschen seid ihr*; ihr heisst Menschen, die Nichtjuden aber heissen nicht Menschen. — Es heisst ja [233]aber: *und sechzehntausend Menschenseelen*!? — Im Gegensatz zum Vieh. — Es heisst ja aber: [234]*und ich sollte Ninveh nicht schonen & Menschen*!? — Im Gegensatz zum Vieh. Wenn du aber willst, sage ich, wie ein Jünger vor R. Eleâzar rezitirte: Wer [dem Verbot] des Schmierens unterworfen ist, den zu schmieren ist verboten, und wer [dem Verbot] des Schmierens nicht unterworfen ist, den zu schmieren ist nicht verboten.

Ein Andres lehrt: Wenn jemand ein Vieh, Geräte, Nichtjuden oder Tote mit dem Salböl schmiert, so ist er frei; wenn Priester oder Könige, so ist er nach R. Meír schuldig und nach R. Jehuda frei. — Wieviel muss man geschmiert haben, um schuldig zu sein? R. Meír sagt, irgend etwas; R. Jehuda sagt, im Quantum einer Olive. — R. Jehuda sagt ja, er sei frei!? — Nach R. Jehuda ist man frei, wenn Priester [235]oder Könige, wenn Gemeine, ist man schuldig. — Worin besteht der Streit zwischen R. Meír und R. Jehuda? R. Joseph erwiderte: Ihr Streit besteht in folgendem: R. Meír ist der Ansicht: es heisst:

228. Da die Wiederholung des W.s "Gewürze" auf dieselbe Anzahl deutet, wie alle vorher genannten zusammen, ob. S. 482 Z. 20 ff. 229. Am. 9,6. 230. Die Erde besteht, wenn alles zusammengefügt ist. 231. Ex. 30,32. 232. Ez. 34,31. 233. Von den Midjaniten, Num. 31,40. 234. Jon. 4,11 235. Unnötig, die bereits gesalbt sind.

אם כן "לכתוב קרא חד פרטא לאי מיצרך צריכי דאי
כתב 'נטף הוה אמינא מין אילן אין אבל ניהולי קרקע
יא 'משום הכי כתב 'ישחלת ואי כתב 'ושחלת הוה
אמינא ניהולי קרקע אין אבל מין אילן 'אימא לא 'משום
הכי כתב 'נטף וחלבנה לניפיה אתא מפני שריחה רע
אם כן מקח לך נפקא 'ליה ואימא סמים בתראי 'תרין
ניתני בסמים קדמאי אם כן נכתוב 'סמים סמים כהדי
הדדי וסיפ'נכתוב נטף ושחלת וחלבנה'דבי רבי ישמעאל
תני סמים כלל נטף שחלת וחלבנה פרט סמים חזר
יכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה
הפרט מפורש דבר 'שקיטר ועולה וריחו נודף אף"כל
דבר 'שקיטר ועולה וריחו נידף או איני אלא כלל"בכלל
ראשון ופרט בפרט ראשון אמרת לאו הא אין"לך עליך
לדון"בלשון אחרון אלא בלשון ראשון: אמר מר או
איני אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון אמרת
"לאו הא אין עליך לדון מאי קישיא הכי קא קשיא
ליה "סמים בתראי תרי כי סמים קדמאי "תרין הדר
ישני בדשנין דאם כן נכתוב קרא סמים סמים נטף
"ושחלת וחלבנה ומאי פרט בפרט ראשון הכי קא
קשיא ליה מיני"אילנות ילפי מן נטף וניהולי קרקע
ילפי משחלת "ולילפי נמי מלבונה זכה"דאייתי בחד
צד דניתי דבר שריחו נודף ואף על פי"שאין קוטר
ועולה הדר אמר אם כן נכתוב קרא ללבונה זכה
במיצעי"ותילף מינה אי כתביה לבונה זכה במיצעי

M 99 ניכ׳ חד ‖ M 1 + רחמ׳ ‖ M 2 — מש״ה ‖ M 3 — אימ׳ ‖ M 4 — ליה ‖ M 5 תרי בסמאי קמאי ‖ M 6 + קרא ‖ M 7 ליכ׳ ‖ P 8 דברי ר׳ שמעון תני׳ סמ׳ כלל שחלת. M — דבי ... וחלבנה ‖ M 9 שקוטר ‖ P 10 — כ״ד ‖ M 11 ככ״ר ופרט כפ״ר אמ׳ לא ‖ M 12 — לך ‖ M 13 כל׳ר אלא כלה״א ‖ M 14 לא מאי קשיא ליה הכי ‖ M 15 + ואימ׳ ‖ M 16 תרי הדר שני ‖ M 17 נטף ולבסוף ניכתו׳ מאי פפ״ר ‖ M 18 אילן יל׳ מנטף ‖ M 19 ונילף ‖ M 20 — דאייתי ‖ M 21 שאינו קו׳ הדר. P 22 — ו. M דנילף מיניה אי כתב קרא ללב׳.

und das duftet!? Wolltest du erwidern: demnach sollte die Schrift nur eines speziell nennen, so sind alle nötig. Würde sie nur *Stakte* geschrieben haben, so könnte man glauben, nur von einem Baum, nicht aber Bodenerzeugnisse, daher schrieb sie auch *Teufelsklaue*; und würde sie nur *Teufelsklaue* geschrieben haben, so könnte man glauben, nur Bodenerzeugnisse, nicht aber von einem Baum, daher heisst es auch *Stakte*. *Galban* aber ist an sich nötig, weil es einen üblen Geruch hat. — Wenn dem so wäre, so wäre dies aus [den Worten]" *nimm dir* zu entnehmen. — Vielleicht aber sind unter dem zweiten *Gewürze* zwei zu verstehen, wie unter dem ersten *Gewürze*!? — Wenn dem so wäre, so sollte es *Gewürze, Gewürze* nebeneinander heissen, und nachher: *Stakte, Teufelsklaue und Galban*. In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: *Gewürze*, generell, *Stakte. Teufelsklaue und Galban*, speziell *Gewürze*, wiederum generell, und wenn auf eine Generalisirung eine Spezialisirung und wiederum eine Generalisirung folgt, so richte man sich nur nach der Spezialisirung: wie das Speziellgenannte eine Sache ist, deren Rauch nach oben steigt und die duftet, ebenso alles andre, dessen Rauch nach oben steigt und das duftet. Vielleicht aber ist dem nicht so, sondern generalisirt die erste Generalisirung und spezialisirt erste Spezialisirung!? Ich will dir sagen: dem ist nicht so; du hast dich nicht nach der letzten Fassung, sondern nach der ersten Fassung zu richten.

Der Meister sagte: Vielleicht ist dem nicht so, sondern generalisirt die erste Generalisirung und spezialisirt die erste Spezialisirung!? Ich will dir sagen, du hast dich nicht &c. zu richten. Wie ist diese Frage zu verstehen? — Die Frage lautet wie folgt: vielleicht sind unter dem zweiten *Gewürze* zwei zu verstehen, wie unter dem ersten *Gewürze* zwei zu verstehen sind? Hierauf erwiderte er, wie er erwidert hat: demnach sollte die Schrift [nebeneinander] geschrieben haben: *Gewürze, Gewürze*, [sodann:] *Stakte, Teufelsklaue und Galban*. — Was heisst: spezialisirt die erste Spezialisirung? — Die Frage ist wie folgt zu verstehen: er folgert Baumprodukte von *Stakte* und Bodenprodukte von *Teufelsklaue*, sollte er auch von *reinen Weihrauch* folgern, das einzuschliessen, was jenen nur in einer Hinsicht gleicht, was duftet, auch wenn dessen Rauch nicht nach oben steigt. Hierauf erwiderte er: demnach sollte doch die Schrift *Weihrauch* in die Mitte gesetzt haben, und man würde hiervon gefolgert haben. — Hätte sie *Weihrauch* in die

חייב דברי רבן שמעון בן גמליאל שאמר משום[75]הסגן
אבל שליש ורביע לא שמעתי וחכמים אומרים בכל
יום[76]מתקן במתכונתה והיה מכנים מסייע ליה לרבא
דאמר רבא[77]שמן המשחה שפטטו להצאין[78]חייב דכתיב
°והקטרת אשר תעשה בל[79]שתעשה והא אפשר דעבדה
פרם בשחרית ופרם[80]בין הערבים: תנו רבנן[81]היו
מחזירין איתה[82]למכתשת פעמים בשנה ביטות החמה
פזורה שלא תתעפש[83]ביטות הנשמים[83]צבורה כדי שלא
תפוג ריחה וכשהוא שוחק[84]אומר הדק היטב היטב הדק
דברי אבא יוסי בן[85]יוחנן ושלש מנין יתירין שמהן
כהן גדול מכנים מלא הפניו ביום הכיפורים[86]נותן אותה
למכתשת[87]בערב יום הכיפורים[88]ושוחקן יפה יפה כדי
שתהא דקה מן הדקה[89]כדתניא °דקה מה תלמוד לומר
והלא כבר נאמר °ושחקת ממנו הדק[27]מה תלמוד לומר
דקה[90]כדי שתהא דקה מן הדקה: אמר מר כשהוא
שוחק אומר היטב הדק הדק היטב מסייע ליה לרבי
יוחנן דאמר רבי יוחנן °כשם[91]שהדיבור רע ליין[92]כן
הדיבור יפה לבשמים: אמר רבי יוחנן[93]אחד עשר
סממנין נאמרו לו למשה בסיני אמר רב הונא"מאי
קראה °קח לך סמים תרי נטף ושחלת והלבנה הא חמשה
וסמים אהריני המשה[95]הא עשרה ולבונה זכה הד הא
הד סרי ואימא סמים כלל נטף ושחלת והלבנה פרט
סמים חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין
הפרט מה הפרט מפורש דבר[96]שקיטר ועולה[97]וריהו
נודף[98]אף כל דבר שקיטר ועולה וריהו נודף וכי תימא

M 78 קטרת V 77 || מפטם M 76 || בן + M 75
סטור דכ' ובמתכונתו לא תעשו כמוהו לא תעשו אבל חציו
תעשו קטרת שפטמה לחצאין חייב שנא' והק' M 79 || עשייה
דבקטרת ואפשר דמפטם פרס || M 80 בערבית || M 81
+ קטרת || M 82 שלשה פע' למכ' ביה"ח בוזרה (!) || 83
M צוברה || M 84 + אותה || M 85 חנן || M 86
נותנין || M 87 — ב || M 88 ושוחקה יפה כדי || 89
M — כדת' דקה || M 90 — כדי || M 91 שדיבור
M כך דיבור || M 93 + א"ר הונא || M 94 — מ"ק
P 95 + ו. M וחמשה קמאי || M 96 שקוטר || 97
P וריחן || M 98 — אף ... נודף.

Hälfte mengt, schuldig — Worte des R. Šimôn b. Gamaliél, der es im Namen des Priesterpräses sagte; von einem Drittel oder einem Viertel aber habe ich es nicht gehört. Die Weisen sagen, er mengte jeden Tag nach Verhältnis[219]und brachte es hinein. Dies ist also eine Stütze für Raba, denn Raba sagte: Wer das Räucherwerk[220]in Hälften gemengt hat, ist schuldig, denn es heisst:[221]*und das Räucherwerk, das du zubereiten sollst*, alles, was du zubereiten kannst, und man kann auch die Hälfte[222]morgens und die Hälfte abends zubereiten.

Die Rabbanan lehrten: Zweimal im Jahr legte man es in den Mörser zurück; im Sommer ausgebreitet, damit es nicht übelriechend werde, in der Regenzeit gehäuft, damit es nicht den Duft verliere. Beim Zerreiben sagte er[223]: fein und gut, gut und fein — Worte des Abba Jose b. Johanan. Die drei überschüssigen Minen, von denen der Hochpriester seine Hände voll am Versöhnungstag hineinbringt, tue man am Vorabend des Versöhnungstags in den Mörser und zerreibe sie besonders gut, damit es das Feinste vom Feinen sei. Wie gelehrt wird:[224]*Feines*, wozu ist dies nötig, es heisst ja bereits:[225]*zerreibe davon ganz fein*? Es heisst daher *feines*, dass es nämlich das Feinste vom Feinen sei.

Der Meister sagte: Beim Zerreiben sagte er: gut und fein, fein und gut. Dies ist eine Stütze für R. Johanan, denn R. Johanan sagte: Wie schädlich das Sprechen für den Wein ist, so zuträglich ist das Sprechen für die Spezereien.

R. Johanan sagte: Elf Spezereien wurden Mošeh am Sinaj[226]genannt. R. Hona sagte: Hierauf deutet folgender Schriftvers:[227]*Nimm dir Gewürze*, zwei; *Stakte, Teufelsklaue und Galban*, das sind fünf; *Gewürze*, wiederum fünf, das sind zehn; *und reinen Weihrauch*, eines, das sind elf. — Vielleicht aber wie folgt: *Gewürze*, generell, *Stakte, Teufelsklaue und Galban*, speziell, *Gewürze*, wiederum generell, und wenn auf eine Generalisirung eine Spezialisirung und wiederum eine Generalisirung folgt, so richte man sich nach der Spezialisirung: wie das Speziellgenannte eine Sache ist, dessen Rauch nach oben steigt und die duftet, ebenso alles andre, dessen Rauch nach oben steigt

219. Was man für den Tag brauchte; ein Gemeiner ist daher auch wegen des Quantums einer einzigen Mine schuldig. 220. Im Text "das Salböl"; der in Cod. M befindliche Zusatz fehlt. 221. Ex. 30,37. 222. Des täglichen Bedarfs, eine halbe Mine. 223. Der Aufseher zum Arbeiter. 224. Lev. 16,12. 225. Ex. 30,36. 226. In der Schrift werden nur 4 genannt. 227. Ex. 30,34.

er sagte:[204] *Es ist heilig, heilig soll es euch sein*, all seine Verrichtungen dürfen nur in Heiligkeit erfolgen. Man wandte ein: Wenn jemand sein Vermögen dem Heiligtum[205] weiht, und darunter sich Dinge befinden, die als Gemeindeopfer geeignet sind, so dürfen sie den Werkmeistern als Lohn gegeben werden. Welche geeignete Dinge: wenn Vieh (und Wild), so werden sie ja da[206] ausdrücklich genannt, wenn Wein, Oel und Mehl, so werden sie ja da ausdrücklich genannt, doch wol Räucherwerk[207]!? R. Ošâja erwiderte: Dies gilt von dem, was den Werkmeistern als Lohn gegeben worden ist. Es wird nämlich gelehrt: Wofür verwandte man den Ueberschuss[208] des Räucherwerkes? — man weihte ihn aus durch das als Lohn für die Werkmeister reservirte Geld und zahlte ihn den Werkmeistern als Lohn, sodann kaufte man ihn von diesen zurück [für Geld] von der neuen Hebe[209]. R. Joseph wandte ein: Von allen Ueberschüssen[213] lehrt er ja, dass man sie [für Geld] von der neuen Hebe zurückkaufe, hierbei aber lehrt er es nicht[214]!? Vielmehr, erklärte R. Joseph, dies gilt von irgend welchen Spezereien für das Räucherwerk[215].

Die Rabbanan lehrten: Das Räucherwerk wurde angefertigt aus dreihundertachtundsechzig[210] Minen, dreihundertfünfundsechzig entsprechend den Tagen des Sonnenjahres, und von den drei übrigbleibenden Minen nahm der Hochpriester seine Hände voll[217] am Versöhnungstag, während der Rest den Werkmeistern als Lohn gegeben wurde.

Es wird auch gelehrt: Wofür verwandte man den Ueberschuss des Räucherwerkes? — man weihte ihn aus durch das als Lohn für die Werkmeister reservirte Geld und gab ihn den Werkmeistern als Lohn, sodann kaufte man ihn von diesen zurück [für Geld] von der Hebe aus der Tempelkammer.

Die Rabbanan lehrten: Wegen des Ueberschusses mengte man einmal in sechzig oder siebzig Jahren das Räucherwerk nur zur Hälfte[218]. Daher ist ein Gemeiner, der die

לרבי יוסי ברבי הנינא דאמר קדש הוא קדש תהיה
לכם כל מעשיה לא יהו אלא בקדש מיתיבי המקדיש
נכסיו והיו בה דברים הראויין לקרבנות הציבור
ינתנו לאומנין בשכרן הני דברים הראויין מאי ניהו אי
בהמה חיה תנא ליה אי יינות שמנים וסלתות תנא
ליה אלא לאו קטרת אמר רבי אושעיא באותה הניתנת
לאומנים בשכרן דתניא מותר הקטרת מה היו עושין
בה חיו מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על
מעות האומנין ונותנין אותן לאומנין בשכרן והוזרים
ולוקחין אותה מתרומה חדשה מתקיף לה רב יוסף הא
בבולהו מותרות תני רב יהודה הוזרין ולוקחין אותה
מתרומה חדשה והכא לא תני אלא אמר רב יוסף
באחד ממסמני הקטרת: תנו רבנן קטרת היתה
נעשית שלש מאות וששים ושמונה מנה שלש מאית
ששים וחמשה כנגד ימות החמה שלשה מנין יתירין
שמהן מכניס בהן גדול מלא חפניו ביום הכיפורים
יהשאר ניתנת לאומנין בשכרן: כדתניא מותר
הקטרת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין
ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין איתן לאומנין
בשכרן ולוקחין אותה מתרומת הלשכה: תנו רבנן Col.b
מיתר הקטרת אחת לששים או לשבעים שנה היו
מפטמין אותה להצאין לפיכך יחיד שפיטם להצאין

יוסף P 54 | ריב״ח + M 55 | נכסים P 56 | בהן M 57 || ה — M 58 | וחיה — M 59 | אי ... ליה — M 60 || ואי (? מאי) M 61 | היו — M 62 | אותה M 63 || — רב יהודה | ק + M 65 | מסימני (!) M 66 | 67 || וכן כי אתא רבין א״ר יוחנן באחד מסימני (!) הקטרת + M || מלא — M 68 | ניתן M 69 | בו מפריש M 70 || אותן — M 72 מתרומה חדשה ת״ר אחד לשבעים ושתים שנה | מותר הקטרת — P 73 | ושב׳. P 74

207. Ex. 30,32. 208. Die dem Tempelreparaturfonds zufallen. 209. Vgl. Bd. III S. 881 Z. 23ff. 210. Demnach darf es ausserhalb des Tempels u. profan gefertigt werden. 211. Das Räucherwerk wurde für das ganze Jahr im Voraus zubereitet. 212. Vom Tempelschatz; vgl. Bd. III S. 879 Z. 1ff. 213. Die in der angezogenen Lehre genannt werden. 214. Demnach handelt es sich nicht um einen Ueberschuss. 215. Die dafür verwendbar sind, nicht aber von fertigem Räucherwerk. 216. Soviel beträgt das Gesamtgewicht der oben einzeln genannten Spezereien. 217. Cf. Lev. 16,12. 218. Die Hälfte des vorschriftsmässigen Quantums. Täglich wurde (morgens u. abends) eine Mine verbraucht u. der Hochpriester verbrauchte am Versöhnungstag eine halbe Mine, sodass der jährliche Ueberschuss ca. $2^1/_2$ Minen betrug; in 60 od. 70 Jahren betrugen die angesammelten Ueberschüsse ungefähr die Hälfte des Jahresquantums.

דוסא מאי איכא למימר דתניא °והניחם שם מלמד
שטעונין גניזה רבי דוסא אומר[30]כשירין הן לבהן הדיוט
[37]ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן[38]ביום
הכפורים אחר משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה
שני בתובין הבאין באחד[35]וכל שני בתובין הבאין כאחד
אין מלמדין תרומת הדשן מאי היא[39]דתניא °ושמו אצל
המזבח מלמד שטעונין גניזה עגלה ערופה מאי היא
דתניא °וערפו שם את העגלה בנחל מלמד שטעונין
גניזה[40]ולמאן דאמר שני כתובין הבאים כאחד[41]מלמדין
הבא[42]ודאי אין מלמדין[43]משום דהוי תרי מיעוטי בתרומת
הדשן כתיב ושמו[44]הדין אין מידי אחרינא לא[45]גבי
עגלה ערופה כתיב הערופה[46]ערופה אין מידי אחרינא
לא: תנו רבנן פיטום הקטרת הצרי והציפורן°והחלבנה
והלבונה משקל שבעים[47]של שבעים מנה מור וקציעה
שיבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר[47]של ששה עשר
מנה הקושט שנים עשר קילופה שלשה[6]וקנמון תשעה
בורית ברשינה תשעה קבין יין קפריסין סאין תלתא[27]קבין
תלתא אם אין לו יין קפריסין מביא חמר[48]חיוריין עתיק
מלח סדומית רובע מעלה עשן כל שהוא רבי נתן אומר
אף ביפת הירדן כל שהוא[49]ואם נתן בה דבש פסלה °חיסר
אחת מכל סממניה חייב מיתה רבי שמעון[50]אומר הצרי
אינו אלא שרף[51]מעצי הקטף בורית ברשינה[52]ששפין
בה את הציפורן בדי שתהא[53]נאה יין קפריסין ששורין
בו את הציפורן כדי שתהא עזה והלא מי רגלים יפין
לה °אלא שאין מכניסין מי רגלים[54]למקדש מסייע ליה

den Rabbanan, wie ist es aber nach R. Dosa zu erklären!? Es wird nämlich gelehrt:[199] *Er lege sie dort nieder*, dies lehrt, dass sie versteckt werden müssen. R. Dosa sagt, sie seien für einen gemeinen Priester verwendbar, und [die Worte:] *er lege sie dort nieder*, deuten nur darauf, dass er sie nicht am nächsten Versöhnungstag verwenden dürfe. — Vom Abheben der Asche und vom genickbrochenen Kalb[200] lehren zwei Schriftverse dasselbe, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nichts zu entnehmen. — Welches Bewenden hat es mit dem Abheben der Asche? — Es wird gelehrt:[201] *Er lege sie neben den Altar*, dies lehrt, dass man sie verstecken muss. — Welches Bewenden hat es mit dem genickbrochenen Kalb? — Es wird gelehrt:[203] *Sie sollen da im Tal dem Kalb das Genick brechen*, dies lehrt, dass es da zu verstecken ist. Und auch nach demjenigen, welcher sagt, wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, sei davon[73] wol zu entnehmen, ist hierbei von diesen nichts zu entnehmen, weil es zwei Ausschliessungen sind. Beim Abheben der Asche heisst es: *er lege sie*, nur diese und nichts andres, und beim genickbrochenen Kalb heisst es: *dem das Genick gebrochen worden ist*, nur [das Kalb,] dem das Genick gebrochen worden ist, andres aber nicht.

Die Rabbanan lehrten: Die Zusammensetzung des Räucherwerkes: Mastix, Teufelsklaue, Galban und Weihrauch im Gewicht von je siebzig Minen; Myrrhe, Kassia, Spikenarde und Safran im Gewicht von je sechszehn Minen; Kostwurz zwölf, Gewürzrinde drei, Zimmt neun. Ferner neun Kab Lauchlauge, drei Seáh Kapernwein[204], drei Kab. Ist kein Kapernwein zu haben, so hole man alten Weisswein. Ein Viertelkab Feinsalz[205] und etwas Rauchkraut. R. Nathan sagt, auch etwas Jardenkraut. Tut man Honig hinein, so macht man es untauglich; lässt man eines von diesen Ingredienzen fort, so macht man sich des Todes schuldig. R. Šimôn sagte: Mastix ist nichts weiter als ein Harz des Balsambaums, Lauchlauge dient zum Abreiben der Teufelsklaue, damit sie schön aussehe; der Kapernwein dient zum Einweichen der Teufelsklaue, damit sie kräftig sei. Eigentlich ist Urin[206] dazu geeigneter, jedoch bringe man keinen Urin in den Tempel. Dies ist eine Stütze für R. Jose b. Ḥanina, denn

M 36 ראויין || M 37 א״ך מה || M 38 אחר ביה״ך (!) M 41 || M 40 ואפי׳ למאן || M 39 דכת׳ אלא משום || + בעלמ׳ || M 42 — ודאי || M 43 מ״ם דכתיבי תרי מיע׳ גבי תר׳ || M 44 הא || M 45 — גבי ... לא || 46 P — ערופה || M 47 — של || M 48 חיור. P חיו׳ יין עת׳ || M 49 — ואם || M 50 + ב״ג || B 51 הנוטף || M 52 — ששפין ... קפריסין || P 53 — נאה ... שתהא || M 54 מפני הכבוד מסייע.

199. Lev. 16,23. 200. Das ebenfalls an Ort u. Stelle zu vergraben ist; cf. Dt. 21,1ff. 201. Lev. 6,3. 202. Dt. 21,4. 203. Hinsichtl. ähnl. Dinge. 204. Nach andr. Erklärung Zypernwein. 205. So sinngemäss nach verschiedenen Stellen im T. Vgl. Bd. III S. 282 N. 27. 206. Nach andrer Erklärung Wasser aus der Quelle עין רוגל (Jos. 15,7), aber auch der Name war anstössig.

ren und Unglück haben. Abajje sagte: Da du nun sagst, Merkzeichen seien von Bedeutung, so pflege man am Neujahrstag Kürbis, Fönnkraut, Porre, Mangold und Datteln[192] zu essen.

R. Mešaršeja sprach zu seinen Söhnen: Wenn ihr zu eurem Lehrer lernen gehn wollt, so präparirt vorher eure Mišnah und geht erst nachher zu eurem Lehrer; und wenn ihr vor eurem Lehrer sitzet, so schauet auf den Mund eures Lehrers, denn es heisst:[191] *deine Augen sollen nach deinem Lehrer schauen.* Und wenn ihr eine Lehre studiert, so studiert an einem Gewässer, damit euer Studium sich hinziehe, wie ein Gewässer sich hinzieht. Lieber auf dem Misthaufen von Matha-Mehasja als in den Palästen von Pumbeditha[192]. Lieber einen stinkenden Fisch essen als Quark, der Felsen sprengt[193].

[194]*Und Hanna betete und sprach: Es jubelt mein Herz in dem Herrn, erhoben ist mein Horn*; erhoben ist mein Horn, aber nicht erhoben ist mein Krüglein. David und Šelomoh waren mit dem Horn[195] gesalbt worden, und ihre Regierung war von Dauer; Šaul und Jehu waren mit dem Krüglein[195] gesalbt worden, und ihre Regierung war nicht von Dauer.

אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא יהא רעיל איניש למיכל ריש שתא קרא וריביא כרתי מילקא ותמרי: אמר ליה רב משרשיא לבניה בי בעיתו למיזל למגמר קמיה רבכון נרוסו מיקרא מתניתין והדר עיולו קמי רבכון ובי יתביתו קמי רבכון הזו לפיטיה דרבכון שנאמר והיו עיניך ראות את מוריך וכי נריסיתו שמעתא נרוסו על מיא דבי היכי דמשבי מיא תמשוך שמעתכין אקילקי דמתא מחסיא ולא אפדני דפומבדיתא טב גילדנא כריא למיכל מכותהא דרמי כיפי: ותתפלל חנה ותאמר עלין לבי בה׳ רמה קרני רמה קרני ולא רמה פבי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותם שאול ויהוא שנמשחו מן הפך לא נמשכה מלכותם: המפטם את הקטרת: תנו רבנן המפטם את הקטרת ללמד בה או למוסרה לציבור פטור להריח בה חייב והמריח בה פטור אלא שמעל ומי איכא מעילה בריח והאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה ריח אחר שתעילה תמרתו אין בו משום מעילה שאין לך דבר אחר שנעשת מצותו ומועלין בו אלמא לא והרי תרומת הדשן דנעשית מציתה ומועלין בה משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאים באחד וכל שני כתיבין הבאין כאחד אין מלמדים הניחא לרבנן אלא לרבי

M 18 הא דרגיל ‖ P 19 למיחזי ‖ M 20 + ב ‖ 21 M וזומא (!) וכר׳ וסילי׳ ‖ M 22 מיעל מיגמר קמי ‖ M 23 ומיתביתו קמיה רב׳ חזו לקמיה דרב׳ שב׳ ‖ M 24 נהרא ‖ M 25 מימשך שמעתיכו אקיקלי דמ״ם תיבו ולא על אפד׳ ‖ M 26 מלכותיהו ‖ M 27 + ו ‖ M 28 — ארא שמעל ‖ B 29 — בריח ‖ M 30 — אריב״ל ‖ M 31 כלל וריח ‖ B 32 שהרי אין ‖ 33 לאחר שעלתה תימורת׳ א״ב מעי׳ ‖ P — ומ״ב ‖ M 34 — אלמא ... בה ‖ M 35 ואין מלמ׳.

Wer das Räucherwerk mengt. Die Rabbanan lehrten: Wer das Räucherwerk mengt, um es zu lernen, oder es der Gemeinde zu übergeben, ist frei, wenn um daran zu riechen, so ist er schuldig; wer daran riecht ist frei, nur hat er eine Veruntreuung begangen. — Gibt es denn eine Veruntreuung durch das Riechen, R. Šimôn b. Pazi sagte ja im Namen des R. Jehošuâ b. Levi im Namen Bar-Qapparas, es gebe keine Veruntreuung durch Gehör, Gesicht und Geruch!? — Nur nach dem Aufsteigen der Rauchwolke[196] gibt es beim Geruch keine Veruntreuung mehr, denn du hast nichts, woran man eine Veruntreuung begeht, nachdem damit das Gebot ausgeübt worden ist. — Etwa nicht, bei der Abhebung der Asche[197] begeht man ja eine Veruntreuung, nachdem das Gebot ausgeübt worden ist!? — Vom Abheben der Asche und von den priesterlichen Amtskleidern[198] lehren zwei Schriftverse dasselbe, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nichts zu entnehmen. — Allerdings nach

190. Diese gedeihen schnell u. gut. 191. Jes. 30,20. 192. Die Einwohner dieser Stadt waren verrufen; vgl. Bd. VIII S. 1215 Z. 9. 193. Durch seine Schärfe u. Güte, da er für Geist u. Körper unzuträglich ist; vgl. Bd. II S. 470 Z. 9. 194. iSam. 2,1. 195. Mit dem Salböl; cf. iSam. 10,1, ib. 16,13, iReg. 1,39, iiReg. 9,1. 196. Des Räucherwerkes. 197. Vom Altar, die man neben den Altar tun (cf. Lev. 6,3) u. nicht nutzniessen darf. 198. Des Hochpriesters am Versöhnungstag, die nach Beendigung des Dienstes zu verstecken sind.

עדיפא קבבר שבן נתרבה אצל כלי שרת והבתיב ויצק ולבסוף וימשח הבי קאמר מה טעם ויצק משום וימשח אותו לקדשו: תנו רבנן °בשמן הטוב (היורד) על הראש 33,2 וגו' כמין שתי[98]טיפין מרגליות היו[99]תלויות לאהרן בזקנו אמר רב 'כהנא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות 'בעיקרי זקנו ועל דבר זה היה משה רבינו דואג [3]שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה °כטל הרמון שירד על הררי ציון מה טל אין בו מעילה .v.3 אף שמן 'שיורד על זקן אהרן אין בו מעילה ועדיין אהרן [5]היה דואג שמא משה לא מעל [6]ואני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו °הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם .v.1 יחד מה משה לא מעל אף 'אתה לא מעלת: תנו רבנן אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך [8]מלכותן שנאמר °ויאמר המלך (אל בניהו) וגו' והורדתם .32, 1. 44 אתו על גחון (וגו') ומשה אתו שם: °אמר רב אמי 12a האי מאן דבעי [9]לידע אי[10]משבא שתא אי לא מייתי שרגא בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא ליומא דכיפורי [11]וניתלי בביתא דלא נשוב זיקא אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי [12]נעביד עיסקי ובעי דנידע אי מצלח עיסקי אי לא נירבי תרנגולא אי שמין ושפר נידע דמצלח האי מאן דבעי [13]ניפוק באירחא ובעי דנידע אי הדר לביתיה [14]ניעול[15]ניקו בביתא[16]דחבריה אם חזי °בבואה [17]לבבואה דבבואה נידע דאתי לביתיה ולאו ol.6 122a מילתא היא דילמא חלשא דעתיה ומתרע מזליה .26a .12a

98 M טפי ○ || 99 M תלויין לו לאה' || 1 M פפא כשהוא — || 2 M לו + || 3 M וא' + || 4 M שבזקן || 5 M — || 6 M היה || 7 M ו — || 8 M אהרן לא מעל || 9 M למיד' אי דמסיק שתיה א"ל לייתי באילך || 10 P משיכא || 11 M שרגא ולית' || 12 M למעבד עסקא ובעי למידע אי מצ' א"ל נייתי תר' || 13 M למיסק לאור' ובעי למידע || 14 M אי לא + || 15 B ניקום. M — ניקו || 16 B דבהתא || 17 P לבבואי. V — לבב'.

— Und desjenigen, welcher sagt, die Salbung sei bevorzugter? — Er ist der Ansicht, weil dieses auch bei den Dienstgeräten erfolgt[183]. — Es heisst ja aber zuerst *goss* und nachher *salbte*!? — Er meint es wie folgt: er goss es deshalb, um ihn zu salben und ihn zu heiligen.

Die Rabbanan lehrten: [184]*Wie das köstliche Oel, das über das Haupt &*. Zwei Tropfen wie die Perlen hingen am Bart Ahrons. R. Kahana sagte: Es wird gelehrt: Wenn er redete, stiegen sie nach oben und blieben an den Wurzeln seines Bartes sitzen. Dieser Sache wegen war Mošeh besorgt, indem er sagte: Vielleicht habe ich, behüte und bewahre, am Salböl eine Veruntreuung[185]begangen. Da ertönte ein Widerhall und sprach: [186]*Wie der Tau des Ḥermon, der über die Berge Çijons niedergeht.* Wie man am Tau keine Veruntreuung begeht, ebenso ist am Salböl, das am Bart Ahrons niedergeht, keine Veruntreuung begangen worden. Aber dessenungeachtet war noch Ahron besorgt, indem er sagte: Vielleicht hat nur Mošeh keine Veruntreuung begangen, ich aber habe wol eine Veruntreuung begangen. Da ertönte ein Widerhall und sprach zu ihm:[187]*Siehe, wie schön und wie lieblich ist es, wenn Brüder beisammen wohnen*; wie Mošeh keine Veruntreuung begangen hat, ebenso hast auch du keine Veruntreuung begangen.

Die Rabbanan lehrten: Man salbt die Könige nur an einer Quelle, damit ihre Regierung sich lange hinziehe, wie es heisst:[188]*und der König sprach (zu Benajahu) & und bringet ihn zum Giḥon und es salbe ihn dort &*.

R. Ami sagte: Wenn jemand wissen will, ob er das Jahr überleben werde oder nicht, so bringe er in den zehn Tagen vom Neujahrstag bis zum Versöhnungstag eine brennende Leuchte in ein Haus, in dem kein Zug weht, und wenn sie ganz ausbrennt, so wisse er, dass er das Jahr überleben werde. Wenn jemand ein Geschäft unternehmen und wissen will, ob er beim Geschäft Glück haben werde oder nicht, so züchte er einen Hahn, und wenn er fett und feist wird, so wisse er, dass er Glück haben werde. Wenn jemand eine Reise antritt und wissen will, ob er auch heimkehren werde, so trete er in ein dunkles Haus[189]ein, und wenn er den Widerschein seines Schattens sieht, so wisse er, dass er auch heimkehren werde. Dies [zu tun] ist jedoch keine Art, denn man könnte dadurch den Mut verlie-

183. Diese wurden nur gesalbt. 184. Ps. 133,2. 185. Durch übermässigen Gebrauch. 186. Ps. 133,3. 187. Ib. V. 1. 188. iReg. 1, 32, 33, 34. 189. So nach der Parallelstelle u. den kursirenden Ausgaben; nach unsrem Text: in das Haus seines Nächsten.

nur deshalb, weil er vollständig [šalem] war in seinen Werken. Eine andre Erklärung: Šallum [heisst er deshalb], weil in seinen Tagen die Regierung des Davidischen Hauses zuende war [šalem]. Sein eigentlicher Name war Mathanja, denn es heisst:[170] *und er setzte seinen Oheim Mathanja an seiner Statt zum König ein, und er wandelte seinen Namen um in Çidqija.* Er sprach nämlich zu ihm: Gott möge über dich ein gerechtes Urteil fällen [jah jaçdiq], wenn du mir abtrünnig wirst, denn es heisst:[171] *und er brachte ihn nach Babel*, und es heisst:[172] *auch vom König Nebukhadneçar ward er abtrünnig, der ihn doch bei Gott beschworen hatte.*

War damals denn das Salböl vorhanden, es wird ja gelehrt: Als die Bundeslade versteckt wurde, wurde auch das Gefäss Manna[173] versteckt, das Fläschchen Salböl, der Stab Ahrons mit den Mandeln und den Blüten[174] desselben, und die Truhe, die die Pelištim als Geschenk für den Gott Jisraéls gesandt hatten, wie es heisst:[175] *und die goldnen Geräte, die ihr ihm als Schuldgabe erstattet habt, legt in die Truhe, an seiner Seite.* — Wer versteckte sie? — Jošijahu, der König von Jehuda, versteckte sie, denn es heisst:[176] *da sprach & setzt die heilige Lade*, und hierzu sagte R. Eleâzar, man entnehme dies[177] aus [den Worten] *dort, Geschlechter* und *Verwahrung*[178]!? R. Papa erwiderte: Mit reinem Balsamöl.

Die Rabbanan lehrten: Man salbt die Könige in der Art eines Kranzes[179] und die Priester in der Art eines Chi[169]. R. Menasja erklärte: In der Art eines griechischen Chi[180]. Das Eine lehrt, man giesse ihm das Oel zuerst auf das Haupt und nachher tue man ihm Oel zwischen die Augenbrauen, und ein Andres lehrt, man tue ihm zuerst Oel zwischen die Augenbrauen und nachher giesse man ihm das Oel auf das Haupt!? — [Hierüber streiten] Tannaím; einer sagt, die Salbung sei bevorzugter, und einer sagt, das Giessen sei bevorzugter. — Was ist der Grund desjenigen, welcher sagt, das Giessen sei bevorzugter? — Es heisst:[181] *sodann goss er etwas vom Salböl auf das Haupt Ahrons*[182].

170. iiReg. 24,17. 171. iiChr. 36,10; in der Parallelstelle Bd. VII S. 1103 Z. 15 besser בבלה st. באלה, Ez. 17,13. 172. iiChr. 36,13. 173. Cf. Ex. 16,33. 174. Cf. Num. 17,23. 175. iSam. 6,8. 176. iChr. 35,3. 177. Dass mit der Bundeslade auch die übrigen hier genannten Dinge versteckt wurden. 178. Bei der Bundeslade u. beim Gefäss Manna heisst es (Ex. 16,33 u. ib. 30,6) *dort*, beim Gefäss Manna u. beim Salböl heisst es (Ex. 16,33 u. ib. 30,31) *Geschlechter*, u. ferner heisst es beim Gefäss Manna u. beim Stab Ahrons (Ex. 16,33 u. Num. 17,25) *Verwahrung*; diese Worte dienen als Wortanalogie, dass sie alle zusammen versteckt wurden. 179. In der Form eines Kreises bezw. eines griechischen X (O,X). 180. Die Parallelstelle (Bd. VII S. 1104 Z. 8) hat griech. כף, wol Wiedergabe des gr. X in hebr. Aussprache und nicht Kappa (K), wie anscheinend in einer Randglosse der von SCHECHTER edirten *Talmudical Fragments* p. 5. 181. Lev. 8,12. 182. Erst später folgt, dass er ihn salbte.

"שלם במעשיו דבר אחר "שלום ששלם מלכות בית דוד
בימיו ומה שמי מתניה שמו "שנאמר "וימלך [יני] את
מתניה "דדו תחתיו ויכב [את] שמי צדקיה "דאמר לו יה
יצדיק עליך "את הדין אם תמרוד "בי שנאמר "ויביאהו
בבלה וכתיב "ומם במלך נבוכד נאצר (מלך בבל) מרד
אשר השביעו באלהים: "ומי הוה שמן המשחה
והא תניא משנגנז ארון ננגנו "צנצנת המן וצלוחית
"שמן המשחה ומקלו של אהרן "שקדים ופרחים וארנז
ששנרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר "ואת
כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארנז מצדו
ומי ננגו יאשיה "מלך יהודה ננגו שנאמר "ויאמר (המלך
"אל הכהנים) תנו את ארון הקדש ואמר רבי אלעזר
אתיא "שם שם אתיא דורות דורות אתיא משמרת
משמרת אמר רב פפא באפרסמא דביא: תנו רבנן
"מושחין את המלכים במין נזר ואת הכהנים "במין כי
אמר רב מנשיה "במין כי יוני תני הדא בתחלה מציק
שמן על ראשו ואחר כך נותן לו שמן בין ריסי עיניו
"ותני אחריתי בתחלה נותן לו שמן בין ריסי עיניו
ואחר כך "מציק לו שמן על ראשו תנאי היא איבא למאן
דאמר משיחה עדיפא ואיבא למאן דאמר יציקה עדיפא
מאי טעמא דמאן דאמר יציקה עדיפא "שנאמר "ויצק
משמן המשחה על ראש אהרן "ומאן דאמר משיחה

80 M משולם ‖ 81 M ששלמה ‖ 82 M דכ׳ ‖ 83 M בנו ‖ 84 M ולמה נקרא שמו צדקיהו יה ‖ 85 P — אה״ד ‖ 86 P בי — 87 M צנ׳ -- 88 M + של ‖ 89 M שקדיה ופרחיה ‖ 90 M — מ״י ‖ 91 M ללוים המבינים לכל ישראל והקהל תנו ‖ 92 M שמה שמה ‖ 93 M + כיצד ‖ 94 M + בר גדא ‖ 95 M והניא אידך 96 M נותן שמן ‖ 97 M מ״ט סבר.

מפני מחלוקת אדוניה[162]מנלן דבי אתי מחלוקת בעי
משיחה ולא כל דבעי[163]מלכא מורית ליה מלכותא אמר
רב פפא אמר קרא[164]בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל
תנא אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקת
יורם בן אחאב[165]אמאי תיפוק[166]לי דמלך ראשון הוא
חבורי מיחסרא והכי קתני מלכי בית דוד מושחין מלכי
ישראל אין מושחין ואם תאמר מפני מה משחו יהוא
בן נמשי מפני מחלוקת יורם בן אחאב: אמר מר
מלכי בית דוד מושחין[165]ואין מלכי ישראל מושחין מנא
לן דכתיב [כ]קום משחהו כי זה הוא[168]זה טעון משיחה
[169]ואין אחר טעון משיחה: אמר מר מפני מחלוקת יורם
[167]ומשום מחלוקת יורם[168]בן אחאב נמעל בשמן המשחה
כדאמר רב פפא באפרסמא דביא הבא נמי באפרסמא
דביא: [169]ואת יהואחז מפני יהויקים[170]שהיה גדול ממנו
שתי שנים ומי קשיש והכתיב [ו]בני יאשיה הבכור
יוחנן (ו)השני יהויקים (ו)השלישי צדקיהו (ו)הרביעי
שלום ואמר רבי יוחנן[171]הוא יוחנן הוא יהואחז הוא
צדקיהו הוא שלום[172]ואמאי קרי ליה בכור[173]שהוא בכור
למלכות ומי מוקמינן זוטא קמי[174]קשישא והכתיב [ו]את
הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור[175]ההוא ממלא מקום
אבותיו הוה[170]: אמר מר הוא שלום הוא צדקיה והא
[177]בדרי קא חשיב ומאי קרי ליה שלישי שהוא שלישי
לבנים[178]ומאי קרי ליה רביעי שהוא רביעי למלכות משום
דמלך יכניה[179]קמיה בתחלה מלך יהואחז וסוף מלך
יהויקים וסוף מלך יכניה וסוף מלך צדקיה: תנו רבנן
הוא שלום הוא צדקיה ולמה נקרא שמו שלום שהיה

lomoh? — wegen der Prätension Adonijas. — Woher, dass bei einer Prätension eine Salbung erforderlich ist und der König nicht nach Belieben das Königtum vererben kann? R. Papa erwiderte: Die Schrift sagt:[162] *in der Mitte Jisraéls*, wenn Frieden in Jisraél ist. Es wird gelehrt: Auch Jehu, der Sohn Nimšis, wurde nur wegen der Prätension Jorams, des Sohnes Aḥábs, gesalbt. — Wozu dies, es sollte ja schon der Umstand ausreichen, dass er der erste König[163] war!? — Die Lehre ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: die Könige des Davidischen Hauses salbte man, die Könige Jisraéls salbte man nicht. Wenn du aber einwendest, weshalb man demnach Jehu, den Sohn Nimšis, gesalbt hat, [so erfolgte dies] wegen der Prätension Jorams, des Sohnes Aḥábs.

Der Meister sagte: Die Könige des Davidischen Hauses salbte man, die Könige Jisraéls salbte man nicht. Woher dies? — Es heisst:[164] *auf, salbe ihn, denn dieser ist es*; dieser benötigt der Salbung, ein andrer aber benötigt nicht der Salbung.

Der Meister sagte: Wegen der Prätension Jorams. Sollte man denn wegen der Prätension Jorams, des Sohnes Aḥábs, eine Veruntreuung am Salböl begangen[165] haben!? — Wie R. Papa erklärt hat, mit reinem Balsamöl, ebenso auch hierbei, mit reinem Balsamöl[166].

«Ebenso Jehoaḥaz wegen des Jehojaqim, der zwei Jahre älter war als er.» War er denn älter, es heisst ja:[167] *und die Söhne Jošias waren Johanan, der Erstgeborene, Jehojaqim, der zweite, Çidqijahu, der dritte, und Šallum, der vierte*, und hierzu sagte R. Johanan: Johanan, Jehoaḥaz, Çidqijahu und Šallum seien identisch!? — Er nennt ihn deshalb Erstgeborener, weil er hinsichtlich der Thronfolge als Erstgeborener galt. — Wird denn der jüngere vor dem ältern eingesetzt, es heisst ja:[168] *aber die Königswürde übergab er Jehoram, denn er war der Erstgeborene*!? — Er hatte die Stelle seiner Vorfahren ausgefüllt[169].

Der Meister sagte: Šallum und Çidqijahu sind identisch. Er zählt sie ja in der Reihenfolge auf!? — Er nennt ihn dritter, weil er der dritte der Söhne ist, und er nennt ihn vierter, weil er der vierte der Regierenden war, denn vor ihm regierte Jekhonja. Zuerst regierte Jehoaḥaz, dann regierte Jehojaqim, dann regierte Jekhonja und nachher regierte Çidqijahu.

Die Rabbanan lehrten: Šallum und Çidqijahu sind identisch, und Šallum heisst er

— M 65 ‖ ליה B 64 ‖ מלכות M 63 ‖ ו + M 62
ואין מ״י מושׁ׳ ‖ מה הוא + M 66 ‖ ב״א + M 67
שהיה... — M 70 ‖ א״ם + M 69 ‖ ב״א — M 68
שנים ‖ הוא יוחנן — B 71 ‖ אלא לעולם יהויקים + B 72
קשיש ‖ שהיה M 73 ‖ רבה M 74 ‖ התהוא — M 75
מידי M 77 ‖ יהויקים לא הוה ממלא מקום אבותיו + M 76
קחש׳ אמאי ‖ ואמאי [] ליה M 78 ‖ קמיה — M 79

163. Der Dynastie. 164. iSam. 16,12. 165. Durch den unnötigen Gebrauch. 166. Nicht mit dem heiligen Salböl. 167. iChr. 3,15. 168. iiChr. 21,3. 169. Er war bedeutender.

ישלקום במים והציף עליהן שמן המשחה[47]וקלט את
היה וקיפחו אמר לו רבי יהודה וכי גם אחד נעשה
בשמן המשחה והלא נסים הרבה נעשו בו מתחלתו
ועד סופי[48]תחלתי לא היה אלא שנים עשר לוג ובו
נמשח[49]המשכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי
המליאים ובו נמשחו בהנים גדולים ומלכים ובולו קיים
לעתיד לבא שנאמר[50]שמן משחת קדש יהיה זה לי
לדרתיכם זה בנימטריא שנים עשר[51]לוגין הויין: תנו
רבנן[52]ויקח משה את שמן המשחה וימשה את המשכן
וגו' רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר
הרבה נסים נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא
היה אלא שנים עשר[53]לוגין כמה יורה בולעת כמה
עיקרין בולעין כמה האור שורף ובו נמשה[54]משכן וכליו
אהרן ובניו[55]כל שבעת ימי המליאים ובו נמשחו בהנים
גדולים ומלכים ואפילו כהן גדול בן כהן גדול[56]טעון
משיחה ואין מושחין מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה
משחו את שלמה מפני מחלוקת אדוניה ואת יהואש
מפני[57]עתליה ואת[58]יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה
גדול[59]מאחיו שתי שנים: אמר מר[60]ואפילו כהן גדול
בן כהן גדול טעון משיחה[61]מנלן דכתיב °והכהן המשיח
תחתיו מבניו ניתא קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי
המשיח[62]הא קמשמע לן דאפילו מבניו ההוא דמשה
הוי כהן גדול ואי לא משה לא הוי כהן גדול: אמר
מר אין מושחין מלך בן מלך מנלן אמר רב אחא בר
יעקב דכתיב °למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו
°(כל הימים) ירושה היא ומפני מה משחו את שלמה

47 M וישראום || 48 M כלו לא || 49 M מש׳ וכל כל׳ || 50 M הוו || 51 M לוג || 52 M המש׳ וכל כל׳ || 53 M — כל || P) 54 + ש || 55 M + מחלוקת || 56 עתליה) || 57 M הימנו || 58 M - ואח׳ || 59 M ○ דכת׳ || 60 M קמ״ל דבעי משיחה. א״ם || 61 M בקרב ישראל מלכו׳ קדוש׳ (!) היא. א״ם מפני.

die Wurzeln und kochte sie in Wasser, sodann[157]goss man darüber das Salböl, damit es den Duft annehme, und wischte es herunter. R. Jehuda sprach zu ihm: Geschah denn beim Salböl nur ein Wunder, dabei geschahen ja von Anfang bis Ende viele Wunder. Es war nur zwölf Log, und damit wurden die Wohnung und ihre Geräte gesalbt, Ahron und seine Söhne alle sieben Tage der Einweihung, damit wurden die Hochpriester und die Könige gesalbt, und es ist noch vollständig für die Zukunft aufbewahrt, denn es heisst:[158]*mir geheiligtes Salböl soll dieses sein für eure Geschlechter. Dieses*[159]beträgt zwölf, [soviel] Log waren es.

Die Rabbanan lehrten:[160]*Und Mošeh nahm das Salböl und salbte die Wohnung &.* R. Jehuda sagte: Mit dem Salböl, das Mošeh in der Wüste machte, sind von Anfang bis Ende viele Wunder geschehen. Es war von Anfang an nur zwölf Log: wieviel saugt der Kessel ein, wieviel saugen die Wurzeln ein, wieviel verzehrt das Feuer, und dennoch wurden damit die Wohnung und ihre Geräte gesalbt, Ahron und seine Söhne alle sieben Tage der Einweihung, und damit wurden die Hochpriester und die Könige gesalbt. Auch ein Hochpriester, der Sohn eines Hochpriesters ist, benötigt der Salbung; ein König aber, der Sohn eines Königs ist, ist nicht zu salben. Wenn du aber einwendest, weshalb man demnach Šelomoh gesalbt hat, [so erfolgte dies] wegen der Prätension Adonijahus; ebenso Jehoaš wegen der Âthalja, und ebenso Jehoaḥaz, wegen seines Bruders Jehojaqim, der zwei Jahre älter war als sein Bruder.

Der Meister sagte: Auch ein Hochpriester, der Sohn eines Hochpriesters ist, benötigt der Salbung. Woher dies? — Es heisst:[161]*und der Priester, der seinerstatt von seinen Söhnen gesalbt wird*; die Schrift sollte ja sagen: der Priester, der von seinen Söhnen seinerstatt ist, wenn es aber *der gesalbt wird* heisst, so besagt dies, dass auch von seinen Söhnen nur derjenige Hochpriester ist, der gesalbt wird, wer aber nicht gesalbt wird, ist nicht Hochpriester.

Der Meister sagte: Ein König aber, der Sohn eines Königs ist, ist nicht zu salben. Woher dies? R. Aḥa b. Jâqob erwiderte: Die Schrift sagt:[162]*damit er lange Tage gedeihe auf seinem Thron, er und seine Söhne*; es ist eine Erbschaft. Weshalb aber salbten sie Še-

157. Nachdem die Wurzeln nicht mehr saugfähig waren. 158. Ex. 30,31. 159. Die Buchstabenzahl des W.s זה. 160. Lev. 8,10. 161. Ib. 6,15. 162. Dt. 17,20.

°ובמתכנתו לא תעשו כמהו הוא דאמור[23]אב
חציו שפיר דמי נבי קטרת[24]דכתיב והקטרת אש
תעשה כל עשייה דקטרת אפשר דמקטיר פרס שהרי
[25]ופרס בין הערבים: תנו רבנן שמן המשחה[26]מר דרו
5 חמש מאות[27]קדה חמש מאות קנמן בשם[28]חמש מאו
וקנה בשם חמשים ומאתים נמצאו כולם אלף[29]ושב
מאות וחמשים תנא מניינא קמשמע לן תנא הא ק
קשיא ליה אימא קנה בשם בקנמן בשם מה קנמ
בשם מחציתו[30]בחמשים ומאתים אף קנה בשם מחצית
10 חמשים[31]ומאתים דהוו להו תרין אלפין ואימא הכי נמ
אם כן נכתוב[32]קרא קנמן בשם וקנה בשם מחצה ומחצ
חמשים ומאתים אמר ליה רב פפא[33]לאביי בשהוא שוק
בהברע הוא שוקל או עין בעין הוא שוקל אמר לי
רחמנא[34]כתב בד בבד ואת אמרת בהברע[35]והאמר ר
15 יהודה הקדוש ברוך הוא יודע הכרעות אלמא דאי
בהו הברע[36]אלא אמר רב יהודה דקנמן בשם אמא
מייתי מחציתו[37]דחמש מאות חמשים ומאתים בח
זימנא[38]וחמשים ומאתים בחד זימנא ביון דכולהון חמ
מאות הויין נייתי חמש מאות[39]כבת אחת שמע מינ
20 °מדקא מייתי לה לקנמן בשם בתרי זימני[41]הכר
אית ביה והקדוש ברוך הוא יודע בהכרעות[42]ומאי ב
בבד אמר רבינא שלא יניח משקל במשקל וישקו
תנו רבנן °שמן המשחה[43]שעשה משה[44]במדבר משל
[45]העיקרין דברי רבי יהודה אמר ליה רבי יוסי והל
25 לכך[45]העיקרין אינו סיפק[46]ביצד עושה הביאו[45]העיקר

heisst es:[150]*in seinem Verhältnis sollt ihr gleiches nicht machen*, gleiches ist verboten, in Hälften aber ist es erlaubt; beim Räucherwerk aber heisst es:[148]*das Räucherwerk das du machst*, jedes Machen des Räucherwerkes; man kann auch die Hälfte morgens und die Hälfte abends räuchern.

Die Rabbanan lehrten: Das Salböl [besteht aus folgendem]: ausgeflossene Myrrhe fünfhundert, Kassia fünfhundert, wolriechender Zimmt fünfhundert, wolriechender Kalmus zweihundertfünfzig; es ergibt sich, dass alles zusammen eintausendsiebenhundertundfünfzig[151]betrug. Braucht der Autor uns denn die Gesamtzahl zu lehren!? — Dem Autor war folgendes unklar: vielleicht wolriechender Kalmus ebensoviel wie wolriechender Zimmt; wie vom wolriechenden Zimmt zweihundertfünfzig die Hälfte ist, ebenso ist vom wolriechenden Kalmus zweihundertfünfzig die Hälfte, das sind also zweitausend. — Vielleicht ist dem auch so!? — Demnach müsste der Schriftvers lauten: wolriechender Zimmt und wolriechender Kalmus eine Hälfte und eine Hälfte, je zweihundertundfünfzig. R. Papa sprach zu Abajje: Wog er beim Wiegen mit Uebergewicht oder wog er genau? Dieser erwiderte: Der Allbarmherzige sagt[152]*genaue Teile*, und du sagst, mit Uebergewicht. — R. Jehuda sagte ja aber, der Heilige, gebenedeiet sei er, kenne das Uebergewicht[153]; demnach gab es ein Uebergewicht!? R. Jehuda sagte[154]nämlich: Weshalb nahm er vom wolriechenden Zimmt die Hälften von fünfhundert, einmal zweihundertfünfzig und wiederum zweihundertfünfzig, sollte er doch, da es zusammen fünfhundert sind, fünfhundert mit einem Mal genommen haben!? Da er nun den wolriechenden Zimmt in zwei Teilen nahm, so geschah es wegen des Uebergewichtes, und der Heilige, gebenedeiet sei er, kennt das Uebergewicht. — Was heisst demnach: *genaue Teile*? Rabina erwiderte: Dass er nicht das Gewogene als Gewicht benutze und damit wiege[155].

Die Rabbanan lehrten: Das Salböl, das Mošeh in der Wüste machte, kochte er mit den Wurzeln — Worte R. Jehudas. R. Jose sprach zu ihm: Es würde ja nicht einmal zum Bestreichen der Wurzeln gereicht[156]haben!? Vielmehr machte er es wie folgt; man holte

M 23 הא ‖ M 24 — ד ‖ P 25 — ו ‖ M 26 +
משקל ‖ M 27 וקנמן ‖ P 28 + מחציתו ‖ M 29 וחמש
M 30 — ב ‖ M 31 [] והוו ‖ M 32 רחמ׳ וקנ׳ 3
M — לאביי ‖ M 34 א׳ ‖ M 35 א״ל המקום יודע בהכרעו
בכלל (? מכ׳) דאית ‖ P 36 — אלא ארי׳. M א״ל ר״י קנ
M 37 — ד ‖ M 38 וחד מייתי חמש׳ ומאת׳ דכולהו ח
ניתני (!) ‖ M 39 + כולהו ‖ M 40 מדמייתי לקנ
M 41 והכ׳ (? דהכ׳) ‖ M 42 — ו ‖ P 43 — שעש
משה במדבר ‖ M 44 בו שקלו (!) ‖ M 45 + את 6
M אלא כיצד עשה.

150. Ex. 30,32. 151. Wie Ex. 30,24 angegeben, der Šeqel als Einheitsgewicht. 152. Ex. 30,34. 153. Dieses brauchte nicht gewogen zu werden. 154. Statt אלא אמר ist דאמר zu lesen. 155. Jedes musste mit einem Gewichtstück gewogen werden. 156. Beim Kochen saugen die Wurzeln das Oel auf.

קיה בעיניך שהרי נותר אחד מניפי תירה ולא לימדו
התכתוב אלא מגזירה שוה מאי היא ילף קדש קדש
יאיבליו עוני ישא כי את קדש ה׳ חלל וכתיב ישרפת
את הניתר באש [כי קדש וגו׳]: אמר אביי לעילם
אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי בתו מאנוסתו
ן הן הן ניפי תירה ולא לימדה הכתיב אלא מגזירה
שוה דאמר רבא אמר לי רבי יצחק בר אבדימי אתיא
הנה הנה לאיסורא אתיא זמה לשרפה: אמר רב
אשי אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נסקלים
הן הן ניפי תורה ולא לימדה הכתוב אלא מגזירה שוה
דתניא נאמר כאן דמיהם בם ונאמר באוב וידעוני
דמיהם בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה: המפטם
את השמן כו׳: תנו רבנן המפטם את השמן ללמוד בו
למוסרו לציבור פטור לסוך היב והסך ממנו פטור
לפי שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה
משה בלבד: אמר מר ללמוד בו על מנת למוסרו
לציבור פטור מנא לן אתיא מתכונתו מן במתכונתה
דקטרת וכתיב לגבי קטרת לא תעשו לכם לכם הוא
דאסור אבל למוסרו לציבור פטור גבי שמן נמי למוסרו
לציבור פטור ותיהדר קטרת ונילף משמן מה שמן
כי מפטם לחציין פטור אף קטרת נמי כי מפטם לחציין
פטיר אלמא אמר רבא קטרת שפטמה לחציין חייב
שמן שפטמו לחציין פטור אמר לך רבא גבי שמן כתיב

M 4 תורה ‖ M 5 + כתיב הכא ‖ M 6 + התם ‖ M 7 + מה להלן נותר אף כאן נותר ‖ M 8 אחד מג״ת ולא למדוה אלא ‖ P 9 — לי ‖ M 10 אבודי ‖ M 11 רבא לעולם אל ‖ M 12 למדוה חכמים אלא ‖ M 13 + להלן ‖ 14 V אר״י בסק׳ ‖ VM 15 + או ‖ M 16 + הימנו ‖ VM 17 + או. M — ע״ם ‖ M 18 מתכ׳ מקט׳ דכת׳ גבי ‖ M 19 — לציב׳ ‖ M 20 ליה לחצאין ‖ M 21 לחצאין ‖ M 22 — לך.

Verbot] des Uebriggebliebenen ist ja eines der Grundlehren der Gesetzlehre, und die Schrift lehrte es[141]nur durch eine Wortanalogie. — Welches Bewenden hat es damit? — Er folgert es durch [das Wort] *heilig*; [es heisst:] *wer davon isst, soll seine Sünde tragen, denn er hat das Heilige des Herrn entweiht*, und es heisst:[142] *du sollst das Uebrigbleibende im Feuer verbrennen, denn es ist heilig.*

Abajje sagte: Nie sollst du [den Schluss durch] Wortanalogie geringschätzen; [das Verbot] der Tochter seiner Genotzüchtigten ist ja eine der Grundlehren der Gesetzlehre, und die Schrift lehrte es[143]nur durch eine Wortanalogie. Raba sagte nämlich: R. Jiçḥaq b. Evdämi sagte mir, das Verbot sei durch [das Wort] *sie*, und die Verbrennung sei durch [das Wort] *Unzucht* zu entnehmen[144].

R. Aši sagte: Nie sollst du [den Schluss durch] Wortanalogie geringschätzen; die Steinigung[145]ist ja eine der Grundlehren der Gesetzlehre, und die Schrift lehrte es nur durch eine Wortanalogie. Es wird nämlich gelehrt: Da[145]heisst es: *Blutschuld lastet auf ihnen*, und beim Totenbeschwörer und Wahrsager heisst es:[146] *Blutschuld lastet auf ihnen*, wie da durch Steinigung, ebenso auch hierbei durch Steinigung.

Wer das Salböl mengt &c. Die Rabbanan lehrten: Wer das Salböl mengt, um es zu lernen, oder es der Gemeinde zu übergeben, ist frei, wenn um sich damit zu schmieren, so ist er schuldig; wer sich damit schmiert, ist frei, weil man schuldig ist nur wegen des Sichschmierens mit dem Salböl, das Mošeh bereitet hat.

Der Meister sagte: Wenn um es zu lernen, oder es der Gemeinde zu übergeben, so ist er frei. Woher dies? — Es ist durch [das Wort] *Verhältnis* zu folgern, das auch beim Räucherwerk[147]gebraucht wird, und beim Räucherwerk heisst es:[148] *sollt ihr euch nicht machen*, für euch ist es verboten, wenn aber der Gemeinde zu übergeben, so ist man frei; ebenso ist man beim Salböl frei, wenn der Gemeinde zu übergeben. — Sollte man es doch ebenso hinsichtlich des Räucherwerkes vom Salböl folgern: wie man frei ist, wenn man das Salböl in Hälften[149]mengt, ebenso ist man frei, wenn man Räucherwerk in Hälften mengt; wieso sagte demnach Raba, wer das Räucherwerk in Hälften mengt, sei schuldig, und wer das Oel in Hälften mengt, sei frei!? — Raba kann dir erwidern: beim Oel

Schriftvers genannt ist. 141. Ex. 29,34. 142. Dass darauf die Verbrennung gesetzt ist. 143. Die Lev. 18,10 u. ib. V. 17 gebraucht werden; vgl. Bd. IV S. 5 NN. 23 u. 24. 144. Wegen mancher Verbrechen, bei denen die Schrift diese Strafe nicht nennt. 145. Beim Inzest, Lev. 20,11. 146. Ib. V. 27. 147. Cf. Ex. 30,32 u. ib. V. 37. 148. Ex. 30,37. 149. Des von Mošeh gefertigten Quantums.

מנחות נבתוב[82] כרמל ונילף לחם וקלי מיניה איבא למיפרך מה לכרמל שכן[83] לא נשתנה מברייתו[84] מן חד לא ילפי נילף הד[85] מן תרין לא[86] נבתוב קרא לחם[87] ונילף מקלי וכרמל איבא למיפרך מה לקלי וכרמל[88] דאיתנהון בעיניהון לא[89] נבתוב קרא כרמל ונילף מלחם וקלי איבא למיפרך מה ללחם וקלי שכן נתרבו אצל מנחות אמר ליך רבי יצחק לא[90] נבתוב קרא קלי[91] ונילף מלחם וכרמל מאי פרכת אי פרכת מה ללחם שכן נתרבה אצל חלה כרמל[92] יוביח[93] ואי משום דכרמל לא נשתנה מברייתו לחם יוביח הלכך לוקה[94] דמייתר ואימא קלי דמייתר מחייב הדא אכולהון מחייב הדא אם כן[95] נבתוב קרא לחם כרמל וקלי אי נמי[96] נבתוב קלי ולחם וכרמל אמאי כתב[97] לקלי באמצע הכי קאמר לחם בקלי[98] נחייב וכרמל[99] נחייב בקלי: אמר רבי ינאי לעולם אל תהי נזירה שוה קלה בעיניך שהרי פינול אחד מנופי תורה ולא לימדו[100] הכתוב אלא מנזירה שוה[101] דאמר רבי יוחנן תני זבדא בר לוי נאמר להלן ואבליו עונו ישא ונאמר כאן והנפש האכלת [ממנו] עונה תשא מה להלן כרת אף כאן כרת: אמר רבי סימאי לעולם אל תהי נזירה שוה

die Frischfrucht aber nicht einbegriffen ist beim Speisopfer!? — Sie sollte es nur von der Frischfrucht geschrieben haben, und man würde davon hinsichtlich des Brotes und der Rostkörner gefolgert haben. — Man könnte erwidern: wol gilt dies von der Frischfrucht, die ihren natürlichen Zustand nicht verändert hat!? — Wenn auch von einem nicht zu folgern wäre, so könnte man doch immerhin eines von zweien folgern: die Schrift sollte es nicht vom Brot geschrieben haben, und man würde bezüglich dessen von Rostkörnern und Frischfrucht gefolgert haben. — Man könnte erwidern: wol gilt dies von den Rostkörnern und der Frischfrucht, die ihren natürlichen Zustand behalten haben!? — Die Schrift sollte es nicht von der Frischfrucht geschrieben haben, und man würde bezüglich dieser von Brot und Rostkörnern gefolgert haben. — Man könnte erwidern: wol gilt dies vom Brot und den Rostkörnern, die einbegriffen sind beim Speisopfer!? — R. Jiçḥaq kann dir erwidern: die Schrift sollte es nicht von den Rostkörnern geschrieben haben, und man würde bezüglich dieser von Brot und Frischfrucht gefolgert haben. Was wäre dagegen zu erwidern; erwidert man: wol gilt dies vom Brot, das hinsichtlich der Teighebe bevorzugter ist, so beweist die Frischfrucht[135] [das Entgegengesetzte], und erwidert man: wol von der Frischfrucht, die ihren natürlichen Zustand nicht verändert hat, so beweist das Brot[135] [das Entgegegensetzte]. Es ist somit überflüssig, und er ist deshalb zu geisseln. — Vielleicht ist man wegen der Rostkörner, die unnötig genannt sind, einmal schuldig, und wegen aller zusammen ebenfalls nur einmal!? — Wenn dem so wäre, so sollte doch die Schrift geschrieben haben: Brot, Frischfrucht und Rostkörner, oder sie sollte geschrieben haben: Rostkörner, Brot und Frischfrucht, wenn sie aber Rostkörner in der Mitte geschrieben hat, so meint sie es wie folgt: man ist wegen des Brotes wie wegen der Rostkörner schuldig, und wie wegen der Rostkörner ist man wegen der Frischfrucht schuldig.

R. Jannaj sagte: Nie sollst du [den Schluss durch] Wortanalogie geringschätzen; [das Verbot] des Verwerflichen[136] ist ja eines der Grundlehren der Gesetzlehre, und die Schrift lehrte es[137] nur durch eine Wortanalogie. R. Johanan sagte nämlich: Zabhda b. Levi lehre: Da[138] heisst es: *wer davon isst, soll seine Sünde tragen*, und dort[139] heisst es: *und die Person, die davon isst, soll ihre Sünde tragen*, wie es da die Ausrottung[140] ist, ebenso auch dort die Ausrottung.

R. Simaj sagte: Nie sollst du [den Schluss durch] Wortanalogie geringschätzen; [das

82 M רחמ׳ כר׳ ולילף || P 83 — לא || M 84 מחד || 85 M מתרי || M 86 ליכת׳ רחמ׳ לחם || P 87 וליף || 88 M שכן ישנן || M 89 ליכ׳ || M 90 — לך || 91 M ולילף מלו״ך דמאי מפרכת מה || M 92 + לחם ו || 93 M — ואי ... יוביח || M 94 — דמיי׳ || M 95 — נכת׳ || M 96 — ל || M 97 מיחייב || M 98 תורה || M 99 + דילף עון עון מנותר || M 1 לוי בר זבדא || V 2 כאן כרת אף להלן || P 3 פגול.

auch von Frischfrucht, aber auch diese musste geröstet sein; vgl. Bd. VIII S. 638 Z. 3ff. 135. Bei der dies nicht der Fall ist. 136. Vgl. S. 337 N. 21. 137. Dass darauf die Ausrottung gesetzt ist. 138. Beim Zurückgebliebenen, Lev. 19,8. 139. Beim Verwerflichen, ib. 7,18. 140. Die ausdrücklich im

heisst: *keinerlei Blut* — Sage vielmehr: einmal wegen des Blutes von Profanem, einmal wegen des Blutes vom Geheiligten und einmal wegen des zuzudeckenden[128] Blutes.

Ferner sagte Raba: Wozu sind die fünf beim Blut genannten Verbote nötig? — einmal wegen des Blutes von Profanem, einmal wegen des Blutes von Geheiligtem, einmal wegen des zuzudeckenden Blutes, einmal wegen des Blutes von den Opfergliedern und einmal wegen des nachfliessenden Blutes.

R. Ila sagte: Wer den Zehnten von Getreide, Most und Oel gegessen hat, ist dreimal zu geisseln. — Wegen des allgemein verbotenen[129] ist ja nicht zu geisseln!? — Anders ist es hierbei, denn es sind überflüssige Schriftverse vorhanden. Merke, der Allbarmherzige schrieb ja:[130] *du sollst vor dem Herrn, deinem Gott, verzehren* &c. *den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels*, nur innerhalb[131] und nicht ausserhalb, und wenn der Allbarmherzige noch weiter schreibt: [132] *du darfst in deinen Städten nicht verzehren den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels*, so deutet dies auf die Teilung. — Wenn nur dies, so könnte man glauben, man übertrete nur ein Gebot, nicht aber ein Verbot, daher schrieb der Allbarmherzige: *du darfst nicht [verzehren]*, dass dies auch mit einem Verbot belegt ist. — Es ist aber nur ein allgemein gehaltenes Verbot!? — Die Schrift könnte ja sagen: du darfst sie nicht in deinen Städten verzehren, wenn es aber heisst: *den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels*, so wird das Essen von jedem einzelnen besonders geteilt.

R. Jiçḥaq sagte: Wer Brot, Rostkörner und Frischfrucht gegessen hat, ist dreimal zu geisseln. — Wegen des allgemein Verbotenen ist ja nicht zu geisseln!? — Anders ist es hierbei, denn es sind überflüssige Schriftworte vorhanden. Die Schrift sollte es ja nur vom Brot gesagt haben, und man würde davon hinsichtlich der Rostkörner und der Frischfrucht gefolgert haben. — Es ist ja aber zu erwidern: wol gilt dies vom Brot, das hinsichtlich der Teighebe[133] bevorzugter ist!? — Sie sollte es nur von Rostkörnern und nicht vom Brot geschrieben haben, und man würde bezüglich dessen von den Rostkörnern gefolgert haben. — Von den Rostkörnern ist hinsichtlich des Brotes nicht zu folgern, weil Rostkörner sich in ihrem natürlichen Zustand befinden, das Brot aber sich nicht im natürlichen Zustand befindet. Ebenso ist hinsichtlich der Frischfrucht nicht von den Rostkörnern zu folgern, weil Rostkörner einbegriffen sind beim Speisopfer[134],

דם אלא אימא אחד לדם חולין ואחד לדם קדשים
ואחד לדם כיסוי: יאמר רבא חמשה לאיזן האמורין בדם
למה אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים ואחת לדם
כיסוי ואחת לדם איברין ואחת לדם התמצית: אמר
רבי אילא אכל מעשר דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש
והא אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתרי
קראי מכדי כתב רחמנא ואכלת לפני ה׳ אלהיך [וגו׳]
מעשר דגנך תירשך ויצהרך בפנים אין בחוץ לא למה
לי דכתב רחמנא לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך
ותירשך ויצהרך לחלק אי מהתוא הוה אמינא הני מילי
בעשה אבל בלאו אימא לא אמטו להכי כתב רחמנא
לא תוכל לאוקמה בלאו ועדיין לאו שבכללות הוא אם
כן ניתא קרא לא תוכל לאכלם בשעריך מעשר דגנך
תירושך ויצהרך למה לי ליחידי אכילה דכל הד וחד:
אמר רבי יצחק האוכל להם קלי וכרמל לוקה שלש והא
אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתרי קראי
ליתא קרא להם ונילף קלי וכרמל מיניה איבא למיפרך
מה ללחם שכן נתרבה אצל חלה נכתוב קלי ולא לכתוב
להם ונילף מקלי להם מקלי לא אתי משום דקלי איתיה
בעיניה להם לא איתיה בעיניה כרמל מקלי לא אתי
משום דקלי נתרבה אצל מנחות כרמל לא נתרבה אצל

+ שמכפר ‖ M 71 אחת לדם ואחת קדש׳ ואחת M 72 אחד לד״ח ואחד לד״ק ואחד לדם התמיד א״ר אלעא ‖ M 73 + תרי ‖ M 74 + ש״ם ‖ M 75 ליתי ‖ M 76 ליזהר אני׳ אכל ‖ BP 77 דמייתר ‖ M 78 + ו ‖ M 79 + וכרמל ‖ M 80 ליתיה ‖ P 81 קלי מכרמל.

128. Das Blut von Wild u. Geflügel, das man mit Erde zudecken muss (cf. Lev. 17,13); es ist auch mit Erde gemischt zum Genuss verboten. 129. Die hier aufgezählten Dinge sind in einem Verbot enthalten. 130. Dt. 14,23. 131. Der Stadt Jerušalem. 132. Dt. 12,17. 133. Die davon zu entrichten ist; cf. Num. 15,20. 134. Der Schwingegarbe (cf. Lev. 23,13); diese Schriftstelle spricht allerdings

ליתמעיט מזרות קא משמע לן היקישא ואלא לרבנן
היקישא למאי אתא מיבעי[50]ליה לכדתניא כל חלב וכל
דם לא תאכלו[51]מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו ואין
מצטרפין זה עם זה[52]אף דם שדמו חלוק מבשרו אוציא
דם שרצים הואיל דאין דמן חלוק מבשרן[53]מצטרפין והא
מהכא נפקא מהתם נפקא °וזה לכם הטמא °לימד על דם
השרץ[54]והשרץ שמצטרפין זה עם זה אי לאו היקישא
סלקא דעתך אמינא הני מילי[55]לטומאה אבל לאכילה
אימא לא[56]אשמעינן היקישא לאכילה אמר רבינא הילכך
נחש ובשרו מצטרפין[57]מאי קמשמע לן היינו היקישא
[58]סלקא דעתך אמינא שרץ דאיתרבי לטומאה איתרבי
לאכילה [59]נחש דלא איתרבי לטומאה לא איתרבי
לאכילה קא משמע לן היקישא[60]כל מילי דאין דמו חלוק
מבשרו[61]משמע: אמר רבא שלש כריתות האמורות
בדם[62]למאי אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים ואחת
לדם התמצית[63]הניחא לרבי יהודה[64]דתניא °דם התמצית
באזהרה רבי יהודה אומר[65]בכרת אלא לרבנן ההיא
למאי אתא ואפילו לרבי יהודה[66]כרת נפקא ליה[67]מן כל
דם[68]דכרת נפקא ליה דתניא רבי יהודה אומר[69]דם מה
תלמוד לומר כל דם °אין לי אלא דם קדשים שהנפש
יוצא בו[70]דם חולין ודם התמצית מנין תלמוד לומר כל

M 50 להו || M 51 + ר׳ או׳ || M 52 — אף ... מצטרפין || P 53 + ואין || M 54 ובשרו שמצ׳ || M 55 לענין טומ׳ || M 56 קמ״ל הק׳ א׳ || M 57 + זה ע״ז || M 58 אצטריך סד״א הואיל ושרץ הוא דאיתר׳ || M 59 — נחש ... לאכילה || M 60 — כ״ם || M 61 — משמע || M 62 למה || 63 — P ה || 64 (P דאמר). M + דא׳ דה״ת בהכרת אלא לרבנן דאמרי באזהרה כרת שלישי למאי אתא || M 65 בהכרת || M 66 + P מן. M מכרת || M 67 הא מכל || B 68 — M 69 דם || B 70 + שהיא מכפר. M

Gemeinen ausgeschlossen, so lehrt er uns die Vergleichung. — Wofür ist demnach nach den Rabbanan[118] die Vergleichung zu verwenden!? — Diese ist wegen der folgenden Lehre nötig: *Ihr sollt keinerlei Talg und keinerlei Blut essen*; wie der Talg sich dadurch auszeichnet, dass er vom Fleisch getrennt[119] ist, und sie werden mit einander[120] nicht vereinigt, ebenso auch das Blut, wenn es vom Fleisch getrennt[121] ist; ausgenommen das Blut von Kriechtieren, das nicht vom Fleisch getrennt[122] ist, und es wird mit diesem vereinigt. — Ist dies denn hieraus zu entnehmen, dies geht ja aus folgendem hervor!? [123]*Dies sei euch unrein*; dies lehrt, dass das Blut des Kriechtiers und sein Fleisch mit einander vereinigt werden. — Wenn nicht die Vergleichung, könnte man glauben, dies gelte nur von der Unreinheit[124], nicht aber vom Essen, so lehrt uns die Vergleichung, dass dies auch vom Essen gilt. Rabina sagte: Daher werden das Blut und das Fleisch einer Schlange mit einander vereinigt[125]. — Was lehrt er uns damit, dies lehrt ja die Vergleichung!? — Man könnte glauben, das Kriechtier, das hinsichtlich der Unreinheit einbegriffen ist, sei auch hinsichtlich des Essens einbegriffen, die Schlange aber, die hinsichtlich der Unreinheit nicht einbegriffen ist, sei auch hinsichtlich des Essens nicht einbegriffen, so lehrt er uns. Die Vergleichung erstreckt sich auf jedes, bei dem das Blut nicht vom Fleisch getrennt ist.

Raba sagte: Wozu ist die Ausrottung wegen des Blutes dreimal [wiederholt] worden? — einmal wegen des Blutes von Profanem, einmal wegen des Blutes von Geheiligtem und einmal wegen des nachfliessenden[126] Blutes. — Allerdings nach R. Jehuda, denn es wird gelehrt, das nachfliessende Blut sei mit einer Verwarnung belegt, und R. Jehuda sagt, mit der Ausrottung, worauf aber deutet das eine Mal nach den Rabbanan!? Und auch nach R. Jehuda ist ja die Ausrottung zu entnehmen aus [dem Wort] *keinerlei Blut*!? Es wird nämlich gelehrt: R. Jehuda sagte: *Blut*, wozu heisst es *keinerlei*[127] Blut? — ich weiss dies nur vom Blut des Geheiligten, mit dem die Seele ausgeht, [das Sühne schafft,] woher dies vom Blut des Profanen und vom nachfliessenden Blut? — es

118. Nach denen das Blut diesbezüglich tatsächlich ausgeschlossen ist. 119. Hinsichtl. des Verbotes. 120. Zum strafbaren Quantum einer Olive. 121. Nur dann wird es nicht mit dem Fleisch vereinigt. 122. Ihr Blut ist nicht als Blut, sondern als Kriechtier verboten. 123. Lev. 11,29. 124. Die nur bei Linsengrösse erfolgt. 125. Hinsichtl. des Essens; verunreinigend ist sie nicht. 126. Wörtl. das ausgepresste; das im Fleisch zurückbleibt u. später nachfliesst, als Ggs. zu דם קילוח, das ausströmende od. rinnende Blut, das beim Schlachten aus den Halsgefässen dringt. 127. In der Textsprache "alles" Blut.

ligten sei verboten, weil es bei diesem strenger ist, nicht aber gelte dies von Profanem, daher schrieb der Allbarmherzige: *keinen Talg von Rind*. Und würde er nur geschrieben haben: *keinen Talg von Rind*, so könnte man glauben, nur der Talg von Profanem sei verboten, weil er von der Allgemeinheit heraus nicht erlaubt worden ist, beim Geheiligten aber, wobei der Talg aus der Allgemeinheit heraus erlaubt worden[111] ist, sei, wenn das Fleisch erlaubt ist, auch der Talg erlaubt. Daher ist beides nötig. — Und R. Jehuda!? — Er ist der Ansicht, auch der Vers vom Talg eines Rindes befindet sich im Zusammenhang mit dem Geheiligten. — Demnach sind die Rabbanan der Ansicht, man folgere nicht aus dem Zusammenhang!? — Nein, alle sind der Ansicht, man folgere aus dem Zusammenhang, und ihr Streit besteht in folgendem: R. Jehuda ist der Ansicht, man folgere hinsichtlich eines Verbotes von einem Verbot und hinsichtlich eines Verbotes von der Ausrottung, und die Rabbanan sind der Ansicht, man folgere hinsichtlich eines Verbotes von einem Verbot, man folgere aber nicht hinsichtlich eines Verbotes von der Ausrottung. — Worauf deutet demnach nach R. Jehuda der Schriftvers:[112] *ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen*? — Dieser ist zur Vergleichung nötig. Es wird nämlich gelehrt: *Ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen*, wie wegen des Talgs zweimal zu geisseln ist, ebenso ist wegen des Blutes zweimal zu geisseln. — Wegen des Talgs ist wol deshalb zweimal zu geisseln, ohne dass dies durch Vergleichung gefolgert wird, weil diesbezüglich zwei Schriftverse vorhanden sind: *ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen*, und ferner: *keinen Talg von Rind und Schaf*, somit sollte auch wegen des Blutes zweimal zu geisseln sein, ohne dass dies durch Vergleichung gefolgert wird, denn auch diesbezüglich sind zwei Verbote vorhanden: ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen, und ferner:[113] *ihr sollt in all euren Wohnorten kein Blut essen, vom Geflügel und Vieh*!? — Sage vielmehr: wie wegen des Talgs dreimal zu geisseln ist, ebenso ist wegen des Blutes dreimal zu geisseln. — Wegen des Talgs[114] ist wol deshalb dreimal zu geisseln, weil diesbezüglich zwei der genannten Verbote vorhanden sind und das Verbot [des Geheiligten] für einen Gemeinen, das sind also drei, und dies ist ja auch beim Blut der Fall!? — Dies[115] ist nötig; man könnte glauben, wie das Blut hinsichtlich der Veruntreuung[116] ausgeschlossen ist, sei es auch hinsichtlich des [Verbotes für einen]

היא דהמירי דאסיר חלבי אבל חולי אימא לא משום
הכי כתב רחמנא כל חלב שור ואי כתב כל חלב שור הוה
אמינא חלב דחולי הוא דאסיר משום דלא הותר מכללי
אבל חלב מוקדשין דהיתר מכללי הוה אמינא מדהותר
בשרן אישתרי נמי חלבן צריכי ורבי יהודה סבר כי
כתיב חלב שור בעניינא דקדשים כתיב אלא מכלל
דרבנן סברי לא ילפינן דבר הלמד מעניינו לא דכולי
עלמא [ילפינן] דבר הלמד מעניינו ובהא קמיפלגי רבי
יהודה סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ורבנן סברי
לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן אלא לרבי יהודה
כל חלב וכל דם לא תאכלו למאי אתא מיבעי ליה
להקישׁ דתניא כל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב
לוקה שתים אף דם לוקה שתים ומאי שנא הלב דלוקה
שתים בלא היקישא דכתב ביה תרי קראי כל חלב וכל
דם לא תאכלו (י)כל חלב שור וכשב דם נמי בלאו
היקישא נילקי שתים דכתיב ביה תרי לאוין כל חלב
וכל דם לא תאכלו וכל דם לא תאכלו בכל מושבתיכם
לעוף ולבהמה אלא אימא מה חלב לוקה שלש אף דם
לוקה שלש ומאי שנא חלב דלוקה שלש דכתיב ביה
הלין תרי לאוין ולאי דזרות הא תלתא דם נמי איצטריך
ליה דאי מהכא אמינא הואיל ואיתמעיט דם מטומאה

B 30 חולין ‖ M 31 — ואי ... שור B 32 דחולין. M — ד ‖ M 33 — מכלי ‖ M 34 הותר ‖ M 35 קמ״ל ור׳ ‖ M 36 נמי כל ח״ש לענין קד׳ ‖ M 37 אין דבר למד מענ׳ והכא בהא ‖ M 38 דרי״ס ילפינן ‖ M 39 — ו ‖ M 40 בשלמא לר״י ‖ M 41 + אלא ‖ V 42 ת״ר ‖ B 43 + דברי ר׳ יהודה וחכמים אומ׳ אין בו אלא אזהרה אחת. M — ו ‖ M 44 ליל׳ ‖ M 45 מה חלב ‖ M 46 דאית ליה הני תרתי לאו דאמרינן ולאו ‖ B 47 — דם נמי. V ד״ן נילקי שלש דאית ביה הלין תרין לאוין ולאו דזרות ‖ M 48 ואימ׳ ‖ V 49 ממעילה. M מטומ׳ אימעיט נמי מזרות.

Es wird nämlich gelehrt: *Ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen*, wie wegen des Talgs zweimal zu geisseln ist, ebenso ist wegen des Blutes zweimal zu geisseln. — Wegen des Talgs ist wol deshalb zweimal zu geisseln, ohne dass dies durch Vergleichung gefolgert wird, weil diesbezüglich zwei Schriftverse vorhanden sind: *ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen*, und ferner: *keinen Talg von Rind und Schaf*, somit sollte auch wegen des Blutes zweimal zu geisseln sein, ohne dass dies durch Vergleichung gefolgert wird, denn auch diesbezüglich sind zwei Verbote vorhanden: ihr sollt keinen Talg und kein Blut essen, und ferner:[113] *ihr sollt in all euren Wohnorten kein Blut essen, vom Geflügel und Vieh*!? — Sage vielmehr: wie wegen des Talgs dreimal zu geisseln ist, ebenso ist wegen des Blutes dreimal zu geisseln. — Wegen des Talgs[114] ist wol deshalb dreimal zu geisseln, weil diesbezüglich zwei der genannten Verbote vorhanden sind und das Verbot [des Geheiligten] für einen Gemeinen, das sind also drei, und dies ist ja auch beim Blut der Fall!? — Dies[115] ist nötig; man könnte glauben, wie das Blut hinsichtlich der Veruntreuung[116] ausgeschlossen ist, sei es auch hinsichtlich des [Verbotes für einen]

113. Der Fettschwanz gilt bei der Opferung des Schafs als Talg, ist aber bei Rind u. Ziege erlaubt. 114. Lev. 7,26. 115. Vom Geheiligten. 116. Die Vergleichung. 117. Am Geheiligten, wenn man davon geniesst.

דהעלמות מחלקין אלא שני שמות בהעלם אחד אמאי
חייב שתים הא בעינן העלמות[92]מוחלקין וליבא אמר
ליה הכא במאי עסקינן כגון[93]דאכל חלב דנותר דמחייב
משום נותר[94]ומשום חלב אמר ליה אם כן ניחייב נמי
משום קודש אלא אמר רב ששת כגון דאכל חלב[95]דהקדש
ורבי יהודה היא דתניא אכל חלב נבלה אכל חלב
מוקדשין חייב שתים רבי יהודה אומר חלב[96]מוקדשין
לוקה שלש[97]מחייבו עלה במערבא[98]וניקמה בגון חלב
דשור וכשב ועז ורבי ישמעאל היא דאמר לוקה שלש
[99]°אלמא לא אוקמה כרבי ישמעאל דאמר רבי חנינא
מודה היה רבי ישמעאל לענין קרבן שאינו חייב אלא
[100]חטאת אחת השתא נמי כרבי יהודה לא מתוקמא[101]דהא
אמר רבי[102]אליעזר מודה היה רבי יהודה לענין קרבן שאין
מביא אלא[103]חטאת אחת אלא°אמר ריש לקיש[104]משום בר
תאוטני הבא במאי עסקינן כגון שאכלן בשני תמחויין
ואליבא דרבי יהושע דאמר°תמחויין מחלקים: גופא
אכל חלב נבילה לוקה[105]שתים חלב מוקדשין לוקה שתים
רבי יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש אמר ליה רב
שיזבי לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיבי[25]קרא
°חקת עולם[20]°כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו °וכל זר
לא יאכל קדש הא תלתא לאוין אלא לרבנן מאי טעמא קא
סברי לאו[27]דחוקת עולם בקדשים ולאו[28]דחלב שור בחולי
וצריכי דאי כתב רחמנא בקדשים הוה אמינא[29]קדשים

M 12 — מוח׳ || M 13 שאכל חלב ונותר || M 14 ומיח
משום || M 15 וקדש דתנ׳ חלב נב׳ לוקה שתים וחלב מוק
P 18 || מחכו M 17 || ו + M 16 || לוקה שתים
— ונוק׳. M ולוקמ׳ כר״י דא׳ || 19 (P לא אלא אוק׳). M
וכגון דאכל חלב ושור וכשב ועז אלא לאו אוק׳ || M 20 —
חט׳ || M 21 דא״ר מודה || M 22 אלע׳ || M 23 בר תאיסני
M 24 — שתים || M 25 + תרי || M 26 + כל חל
וכל דם לא תאכלו || M 27 + דכל חלב || M 28 דכ
חלב שור וכו״ע בחולי || M 29 בקד׳ הוא דאחמירו אבל דחול
אסור אימ׳ חייבין לא כתב.

zweimal schuldig ist, weil das Entfallen sie teilt, weshalb aber ist er wegen zweier Vergehen bei einem Entfallen zweimal schuldig, sie müssen ja durch das Entfallen geteilt sein, was hierbei nicht der Fall ist!? Dieser erwiderte: Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn jemand Talg vom Uebriggebliebenen[100] gegessen hat; er ist wegen des Uebriggebliebenen und des Talgs schuldig. Jener entgegnete: Demnach sollte er auch wegen des Geheiligten schuldig sein!? Vielmehr, erwiderte R. Šešeth, hier wird von dem Fall gesprochen, wenn jemand Talg vom Geheiligten gegessen hat, und zwar nach R. Jehuda. Es wird nämlich gelehrt: Wer Talg von einem Aas gegessen hat, wer Talg von Geheiligtem gegessen hat, ist zweimal[107] schuldig. R. Jehuda sagt, wenn Talg von Geheiligtem, sei er dreimal[108] zu geisseln. Im Westen lachten sie darüber: Sollte man es doch auf den Fall beziehen, wenn beispielsweise Talg von einem Rind, einem Schaf und einer Ziege, und zwar nach R. Jišmâél, welcher sagt, dieserhalb sei dreimal zu geisseln!? Er addizirt es also nicht R. Jišmâél, weil R. Ḥanina sagte, R. Jišmâél pflichte hinsichtlich des Opfers bei, dass er nur ein Sündopfer schuldig sei, somit ist es auch nicht R. Jehuda zu addiziren, denn R. Eleâzar sagte, R. Jehuda pflichte hinsichtlich des Opfers bei, dass er nur ein Sündopfer darzubringen habe. Vielmehr, erklärte Reš-Laqiš im Namen des Bar Tuṭani, hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er ihn aus zwei Schüsseln gegessen hat, nach R. Jehošuâ, welcher sagt, die Schüsseln teilen.

Der Text. Wer Talg von einem Aas gegessen hat, ist zweimal zu geisseln, wer Talg von Geheiligtem, ist zweimal zu geisseln. R. Jehuda sagt, wenn Talg von Geheiligtem, so ist er dreimal zu geisseln. R. Šezbi sprach zu Raba: Erklärlich ist die Ansicht R. Jehudas, denn es sind verschiedene Schriftverse[109] vorhanden:[110] *ein ewiges Gesetz,*[111] *ihr sollt keinen Talg von Rind, Schaf und Ziege essen*, und:[112] *kein Gemeiner soll Geheiligtes essen*, das sind also drei Verbote; was ist aber der Grund der Rabbanan? — Sie sind der Ansicht, das Verbot [im Vers] *ein ewiges Gesetz* spreche vom Geheiligten und das Verbot des (Rinder)talgs spreche von Profanem. Und beides ist nötig. Würde der Allbarmherzige es nur vom Geheiligten geschrieben haben, so könnte man glauben, nur der Talg vom Gehei-

106. Was vom Opferfleisch nach der für das Essen bestimmten Frist zurückbleibt, ist zum Essen verboten. 107. Wegen Essens von Talg u. wegen Essens von Aas, bezw. Geheiligtem. 108. Wird weiter begründet. 109. Die den Talg verbieten. 110. Lev. 3,17. 111. Ib. 7,23. 112. Ib. 22,10.

heissen und nichts weiter, wenn du aber einwendest, er schreibe deshalb *Rind, Lamm und Ziege*, um den Talg vom Wild zu erlauben, so befasst sich die Schrift an dieser Stelle mit den Opfern, und man achte auf den Zusammenhang". — Demnach sind die Rabbanan der Ansicht, man folgere nicht aus dem Zusammenhang!? — Nein, alle sind der Ansicht, man folgere aus dem Zusammenhang, und ihr Streit besteht in folgendem: R. Jišmâél ist der Ansicht, man folgere [hinsichtlich eines Verbotes von einem Verbot, einerlei ob von einem gewöhnlichen Verbot oder von einem mit der Ausrottung belegten Verbot], und die Rabbanan sind der Ansicht, man folgere hinsichtlich eines Verbotes von einem Verbot, nicht aber hinsichtlich eines Verbotes von der Ausrottung. Wenn du aber willst, sage ich: folgendes ist der Grund der Rabbanan. R. Mari sprach zu R. Zebid: Demnach[100] sollte doch der Fettschwanz von Profanem [zum Essen] verboten sein!? Dieser erwiderte: Deinetwegen sagt die Schrift: *keinen Talg von Rind, Schaf und Ziege*, nur was bei allen gleich ist, was bei diesem nicht der Fall ist. Somit deuten die Worte *Rind, Schaf und Ziege* darauf, dass der Fettschwanz von Profanem erlaubt ist. — Und R. Jišmâél!? — Er kann dir erwidern: demnach sollte die Schrift sagen: *keinen Talg von Rind und Schaf*, wenn es aber auch *Ziege* heisst, so deutet dies auf die Teilung. R. Ḥanina sagte: R. Jišmâél pflichtet hinsichtlich des Opfers bei, dass dieserhalb nur ein Sündopfer darzubringen ist[101]. — Weshalb? — Weil dieses Verbot nicht dem Inzestverbot gleicht[102].

מעיקרא דאם כן נבתוב כל חלב ולישתיק מאי אמרת
האי דכתב שור וכשב ועז למשרי חלב היה הא כי
כתב קרא בעניינא דקדשים ודבר למד מעניינו מכלל
דרבנן סברי לא ילפינן דבר למד מעניינו לא דכולי
עלמא ילפינן דבר למד מעניינו והכא בהא פליגי רבי
ישמעאל סבר למידין (דכל חלב שור וכשב ועז מלאי
דחקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם כל חלב וכל
דם לא תאכלו דכתיב בעניינא דקדשים ובקדשים לא
אית בהון חיה אף כל חלב שור כי כתיב ליה סתמא
ייבא לספיקי בחיה הלכך שור וכשב ועז לחלק הוא
דאתא לחייב על כל אחת ואחת וילפינן לאו דכל חלב
יילאו דחוקת עולם מכרת דכי כל אכל חלב מן הבהמה
אשר יקריבו ממנה מה התוא לחלק אף הדין לחלק)
ורבנן לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן ואיבעית
אימא היינו טעמייהו דרבנן בדאמר ליה רב מרי לרב
זביד אלא מעתה אליה דחולין תיתסר אמר ליה עליך
אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן
בעינן וליבא הלכך כי אתא שור וכשב ועז למישרי
אליה דחולין הוא דאתא ורבי ישמעאל אמר לך אם כן
ליבא קרא כל חלב שור וכשב עז למה לי שמע מינה
לחלק אמר רבי הנינא מודה רבי ישמעאל לענין קרבן
שאין מביא אלא חטאת אחת מאי טעמא דלא דמי
הדין לאו ללאו דעריות: תנו רבנן ועשה אחת ועשה
הנה לחייב על כל אחת ואחת שאם אכל חלב וחלב
שם אחד בשני העלמות חייב שתים שני שמות בהעלם
אחד חייב שתים אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא
בשלמא שם אחד בשני העלמות חייב שתים משום

M 94 ועז — M 95 הוא דאתא הכתי קרא ‖ M 96 אין דבר למד ‖ B 97 + ה ‖ M 98 קמפלגי דר"י [] למד' ‖ B 99 + לאו מלאו בין מלאו ובין מלאו דכרת. M וכל ‖ 1 M וקר ליה בהו חיה כל ‖ M 2 + נמי ‖ M 3 + דילפינן ‖ 4 מכרת ‖ M — לחייב ... לחלק ‖ M 5 — אליה ‖ 6 M — ועז ‖ M 7 + ו ‖ M 8 שמעון ‖ M 9 האי ‖ BP 10 שתי ‖ M 11 אינו חייב אלא אחת א'.

Die Rabbanan lehrten:[103] *Und er eines tut, und er von diesen tut*, man ist nämlich wegen jeder [Sünde] besonders schuldig. Wenn jemand Talg und Talg[104] gegessen hat, ein Vergehen bei zweimaligem Entfallen, so ist er zweimal schuldig; wenn zwei Vergehen[105] bei einem Entfallen, so ist er zweimal schuldig. Rami b. Ḥama sprach zu R. Ḥisda: Einleuchtend ist es, dass er wegen eines Vergehens bei zweimaligem Entfallen

98. Das Wild scheidet bei den Opfern aus u. bezüglich dessen ist nichts zu folgern. 99. So nach der ursprünglichen korrekten Lesart; der im Text eingeklammerte Passus ist, wie schon RšJ. bemerkt, ein fehlerhafter Zusatz unkundiger Erklärer. 100. Wenn der Fettschwanz als Talg gilt; vgl. Bd. VIII S. 1178 Z. 19. 101. Die Teilung bezieht sich nur auf die Geisselung. 102. Bei diesem wird jeder Fall besonders in der Schrift genannt, es sind also verschiedene Verbote, dagegen wird der Talg nur allgemein verboten. 103. Lev. 4,2. 104. Zwei strafbare Quantitäten. 105. Wörtl. Namen, zwei verschiedene Arten von Talg.

אלא היינו טעמא[77]דקסבר נבתוב כל חלב כשב לא
תאכלו[78]אי נמי כל חלב עז לא תאכלו שור וכשב וע
למה לי שמע מינה לחלק ורבנן סברי אי כתב[79]כל חלב
כשב הוה אמינא חלב כשב[80]אסור ושור ועז שרי וכי
תימא מאי אולמיה דכשב משום[81]דנתרבה באליה
וכדתנא רב הנניא °למה מנה הכתוב אימורין בשור
ואימורים בכשב ואימורים בעז דכתיב °אך בבור שור
וגו׳ צריכי דאי כתב[82]שור הוה אמינא כשב ועז לא
[83]ילפינן מיניה דאיכא למיפרך מה לשור שכן נתרבה
בנסכים נבתוב רחמנא[84]בכשב ונילף שור ועז מכשב
איכא למיפרך מה לכשב שכן נתרבה באליה[85]נבתוב
רחמנא עז ונילף שור וכשב מיניה איכא למיפרך מה
[86]לעז שכן נתרבה אצל עבודה זרה[87]מן חד לא[88]ילפי נבתוב
[89]תרתי ונילף חדא מתרתי הי דין נילף שור מכשב ועז
אית להון פירכא מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל[90]הפסח
לא נבתוב כשב ונילף משור ועז אית להון פירכא מה
לשור ועז שכן נתרבה אצל עבודה זרה[91]לא נבתוב עז
ונילף[92]משור וכשב אית להון פירכא מה לשור וכשב
שכן יש[93]בו צד ריבוי הלכך לא ילפי מהדדי שפיר ק״א
אמרי ליה אלא לעולם טעמא דרבי ישמעאל בדאמרינ

77 M דר״י דקס׳ כל || 78 M — אי ... תאכלו || 79 M
+ רחמ׳ || 80 M הוא אסור הא ׳דשור || 81 (M) דבה
P דנחינה) || 82 M + רח׳ ב || 83 M ילפי מינ׳ ואיכא
84 M כשב ולילף מינ׳ איכא || 85 M ליכ׳ בעז ולילף בשו׳
איכא || 86 (M) לכשב) || 87 M בציבור מחד || 88
ילפינן || 89 M תרי ולילף חד מתרי || 90 M — הפס
... נתרבה || 91 M + בצבור || 92 M — מ || 93 M להן

fend erwidert!? — Vielmehr folgendes ist sein Grund; er ist der Ansicht, es sollte ja heissen: *ihr sollt keinen Talg vom Schaf essen*, oder auch: *ihr sollt keinen Talg von der Ziege essen*, wenn es aber heisst: *ihr sollt keinen Talg von Rind, Schaf und Ziege essen*, so deutet dies auf die Teilung. — Und die Rabbanan!? — Sie sind der Ansicht, wenn er nur geschrieben hätte: *keinen Talg vom Schaf*, so könnte man glauben, nur Talg vom Schaf sei verboten, der von Rind und Ziege aber sei erlaubt. Und wollte man einwenden, worin denn die Bedeutung des Schafes bestehe, so wäre zu erwidern: weil es hinsichtlich des Fettschwanzes[92] bevorzugter ist. Dies nach einer Lehre des R. Ḥananja: Wozu nennt die Schrift die Opferteile des Rindes, die Opferteile des Schafes und die Opferteile der Ziege besonders, wie es heisst:[93] *nur das Erstgeborene eines Rindes &*? Dies ist nötig; würde sie es nur beim Rind geschrieben haben, so könnte man glauben, von diesem sei hinsichtlich des Schafes und der Ziege nicht zu folgern, denn es wäre zu erwidern: wol gilt dies beim Rind, bei dem das Trankopfer grösser[94] ist. Sollte der Allbarmherzige es doch nur beim Schaf geschrieben haben, und man würde hinsichtlich des Rindes und der Ziege vom Schaf gefolgert haben!? Man könnte erwidern: wol gilt dies beim Schaf, das hinsichtlich des Fettschwanzes bevorzugter ist. Sollte es der Allbarmherzige nur bei der Ziege geschrieben haben, und man würde von dieser hinsichtlich des Rindes und des Schafes gefolgert haben!? Man könnte erwidern: wol gilt dies bei der Ziege, denn diese ist bevorzugter beim Götzendienst[94]. Sollte er es doch, wenn es von einem nicht zu folgern ist, von zweien geschrieben haben, und man würde es hinsichtlich des einen von beiden gefolgert haben!? Welches denn: wollte man hinsichtlich des Rindes von Schaf und Ziege folgern, so wäre zu erwidern: wol gilt dies von Schaf und Ziege, die hinsichtlich des Pesaḥopfers[95] bevorzugter sind. Wenn er es beim Schaf nicht geschrieben hätte und man hinsichtlich dessen von Rind und Ziege folgern wollte, so wäre zu erwidern: wol gilt dies von Rind und Ziege, die beim Götzendienst[96] bevorzugter sind. Und wenn er es bei der Ziege nicht geschrieben hätte und man es hinsichtlich dieser von Rind und Schaf folgern wollte, so wäre zu erwidern: wol gilt dies von Rind und Schaf, bei denen es eine Ueberlegenheit[97] gibt. Sie sind daher von einander nicht zu folgern. — Sie haben ihm ja treffend erwidert!? — Vielmehr, tatsächlich ist der Grund R. Jišmâéls, wie wir zuerst gesagt haben, es sollte nur *keinen Talg*

92. Der beim Schaf zu den Opferteilen gehört, was bei andren Tieren nicht der Fall ist. 93. Cf. Num. 28,14. 94. Wegen dessen ein einzelner eine solche als Opfer darzubringen hat. 95. Als welches solche darzubringen sind. 96. Wegen dessen eine Gemeinde einen Farren als Opfer darzubringen hat. 97. Bei der Opferung; beim Rind das Trankopfer u. beim Schaf der Fettschwanz.

her sind, ist es erlaubt. — Sollte doch nach R. Johanan, welcher sagt, das Beugen der Statur sei eine Tätigkeit, auch beim Gotteslästerer das Bewegen der Lippen als Tätigkeit gelten!? Raba erwiderte: Anders verhält es sich beim Gotteslästerer, weil es [hauptsächlich] im Herzen erfolgt. Sonst aber gilt die Bewegung der Lippen als Tätigkeit. R. Zera wandte ein: Ausgenommen das überführte Falschzeugnis, da dabei keine Tätigkeit ausgeübt wird. Weshalb denn, dabei heisst es ja: *durch den Mund*!? Raba erwiderte: Anders ist es beim überführten Falschzeugnis, weil es hauptsächlich auf das Sehen ankommt.

Wer Talg isst. Die Rabbanan lehrten: *Ihr sollt keinen Talg von Rind, Schaf und Ziege essen*; man ist wegen jedes besonders schuldig — Worte R. Jišmâéls; die Weisen sagen, man sei [wegen aller] nur einmal schuldig. Es wäre anzunehmen, dass ihr Streit in folgendem besteht. R. Jišmâél ist der Ansicht, wegen des allgemein Verbotenen sei zu geisseln, und die Rabbanan sind der Ansicht, wegen des allgemein verbotenen sei nicht zu geisseln. — Tatsächlich ist R. Jišmâél der Ansicht, wegen des allgemein Verbotenen sei nicht zu geisseln, nur ist es hierbei anders, weil hier Schriftworte überflüssig sind. Der Schriftvers sollte ja lauten: *ihr sollt keinen Talg essen*, wenn es aber noch *von Rind, Schaf und Ziege* heisst, so deutet dies auf die Teilung. — Und die Rabbanan!? — Würde es nicht geheissen haben: *von Rind, Schaf und Ziege*, so könnte man glauben, auch der Talg vom Wild sei einbegriffen, so heisst es: *von Rind, Schaf und Ziege*, um zu sagen, dass nur Talg von Rind, Schaf und Ziege verboten ist, vom Wild aber erlaubt. — Sie haben ihm ja treffend erwidert!? — Vielmehr, folgendes ist der Grund R. Jišmâéls: er ist der Ansicht, es sollte ja heissen: *ihr sollt keinen Talg vom Rind essen*, wenn es aber noch *Schaf und Ziege* heisst, so deutet dies auf die Teilung. — Und die Rabbanan!? — Sie sind der Ansicht, wenn der Allbarmherzige nur *keinen Talg vom Rind* geschrieben hätte, so könnte man glauben, man folgere durch [das Wort] *Rind*, das auch beim Šabbathgesetz[91] gebraucht wird, wie beim Šabbathgesetz Wild und Geflügel diesem gleichen, ebenso gleichen Wild und Geflügel diesem auch hinsichtlich des [Talg]essens; daher schrieb der Allbarmherzige *Rind, Schaf und Ziege*, um zu sagen, dass er nur von diesen verboten ist, von Wild und Geflügel aber erlaubt. — Sie haben ihm ja tref-

אכור ואי קאתי בתריה שרי לרבי יוחנן דאמר כפיפת
קומתו הוי מעשה עקימת שפתיו נהוי מעשה גבי מגדף Fol. 4
אמר רבא שאני מגדף הואיל וישני בלב אבל בעלמא
עקימת שפתיו הוי מעשה מתיב רבי זירא יצאו עדים
זממין שאין בו מעשה ואמאי הא על פי כתיב בהן
אמר רבא שאני עדים זממין הואיל וישנן בראייה:
האוכל חלב: תנו רבנן כל חלב שור וכשב ועז לא
תאכלו לחייב על כל אחת ואחת דברי רבי ישמעאל
וחכמים אומרים אינו חייב אלא אחת נימא כהא קא
מיפלגי דרבי ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות
ורבנן סברי אין לוקין על לאו שבכללות לעולם כבר
רבי ישמעאל אין לוקין על לאו שבכללות ושאני
הכא דמייתרי ליה קראי נכתוב קרא כל חלב לא
תאכלו שור וכשב ועז למה לי שמע מינה לחלק
ורבנן אי לא כתיב שור וכשב ועז הוה אמינא אפילו
חלב חיה במשמע להכי כתב שור כשב ועז למימרא
דחלב שור וכשב ועז הוא דאסיר אבל דחיה שרי שפיר
קמ"ל דקסבר
דאמרי ליה אלא הויגו טעמא דרבי ישמעאל
אם כן לכתוב כל חלב שור לא תאכלו כשב ועז למה
לי שמע מינה לחלק ורבנן סברי אי כתב רחמנא כל
חלב שור הוה אמינא נילף שור שור מסיני מה גבי
כיני חיה ועוף כיוצא בהן אף גבי אכילה חיה ועוף
כיוצא בהן להכי כתב רחמנא שור וכשב ועז למימרא
דהני דאסיר אבל חיה ועוף שרי שפיר קא אמרי ליה

M 59 קאתו אבתרי | למיצמד + M 60 (P 61 הקצת).
M לרבנן עקיצת שפת' לרב' נמי גיהוי | P 63 בעית אוב
הוי | M 64 – ע"ש | M 65 אף מה אני מרבה המסית
והמדיח ונביא השקר ועדים זוממין ת"ל ועשה אחת מאלה יצאו
אילו שאינן מעשה ואמאי עד' זומ' ע"פ כת' בהו א' רבה | 66
M לומ' | M 67 — על ... לאו שבכללות | M 68
+ ד | M 69 + רחמ'. — שור ... דחלב | M 70
הא | M 71 קסבר ניכתוב | M 72 כבש | M 73
משבת מ"ג שבת | M 74 באכי' | M 75 הוא דאסירי |
M 76 + ד.

88. Dt. 17,6. 89. Lev. 7,23. 90. Hierbei wegen eines jedes besonders, die allgemein mit einem Verbot belegt sind. 91. So richt. nach Cod. M; cf. Ex. 23,12.

ביה הקשת זרועותיו הוי מעשה מנדף מאי מעשה אית
ביה[38]עקימת שפתיו הוי מעשה קא סלקא דעתך[39]הקשת
זרועותיו[40]הוי מעשה זוטא אפילו לרבנן מיתיבי בעבודה
זרה[41]אינו חייב[42]אלא על דבר שיש בו מעשה בנין
[43]שזיבה וקיטר וניסך והשתחוה וקשיא לן[44]השתחואה
לית בה מעשה ואמר ריש לקיש הא מני רבי עקיבא
היא דאמר לא בעינן מעשה[20]ורבי יוחנן אמר אפילו
תימא[45]רבנן כפיפת קומתו הוי מעשה מכלל דסבירא
ליה לריש לקיש אליבא דרבנן כפיפת קומתו[46]לרבנן
לא הוי[47]מעשה הקשת זרועותיו הוי מעשה ואלא[48]בי
קאמר ריש לקיש הקשת זרועותיו[49]הוי מעשה זוטא
אליבא דרבי עקיבא אבל לרבנן לא הוי מעשה אי הכי
אמאי תני יצא מנדף שאין בו מעשה ניתני יצא מנדף
ובעל אוב[50]הדא מתרתי קתני[51]וליתני בעל אוב ולא
ליתני מנדף מנדף איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא
חואיל וכתיב כרת[52]דיליה במקום קרבן אימא מודה ליה
לרבי עקיבא קמשמע לן דלא: עולא אמר בעל אוב
דקתני במקטר לשד מתקיף לה[53]רבא אם כן היינו עובד
עבודה זרה אלא אמר רבא[54]מקטר לשד על מנת לחברו
אמר ליה[55]אביי אם כן היינו חובר חבר אמר ליה התורה
אמרה חובר חבר בנון זה בסקילה[20]ואלא חובר חבר
דבלאו הדין הוא[56]אמר ליה כדתניא[57]וחבר חבר אחד חובר
גדול ואחד חובר קטן ואפילו[57]חובר לנחשים ועקרבים
חייב אמר אביי האי מאן[58]דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא

38 M עקיצ׳ || 39 M עקיצת שפתיו הוי מע׳ אפי׳ || 40 P — הוי || 41 M + לעולם || 42 P + סקילה || 43 M זבח וקטר ונסך || 44 P השתחוה || 45 M — רבנן || 46 M — לרבי || 47 (M עשה) || 48 M — כי. V + || 49 M לר״ע || 50 M + חדא מילתא || 51 M + ולא || 52 M במקום [] אימ׳ || 53 M רבה || 54 M — ב + || 55 M — אביי || 56 M כי תניא || 57 M — חובר ל || 58 M דצמד.

Totenbeschwörer aus? — Das Zusammenschlagen der Arme ist eine Tätigkeit. — Welche Tätigkeit übt der Gotteslästerer aus? — Die Bewegung der Lippen ist eine Tätigkeit. Er[83]glaubte, das Zusammenschlagen der Arme sei eine unbedeutende Tätigkeit auch nach den Rabbanan[84], somit ist einzuwenden: Beim Götzendienst ist man schuldig nur wegen einer Handlung, bei der eine Tätigkeit ausgeübt wird, wie Schlachten, Räuchern, Libiren oder Sichniederwerfen. Und auf unsren Einwurf, beim Sichniederwerfen übe man ja keine Tätigkeit aus, erwiderte Reš-Laqiš, dies nach R. Âqiba, welcher sagt, es sei keine Tätigkeit erforderlich, und R. Johanan erwiderte, auch nach den Rabbanan, denn das Beugen der Statur gelte als Tätigkeit. Demnach ist Reš-Laqiš der Ansicht, nach den Rabbanan gelte das Beugen der Statur nicht als Tätigkeit und das Zusammenschlagen der Arme gelte als Tätigkeit!? — Wenn nun das, was Reš-Laqis gesagt hat, das Zusammenschlagen der Arme sei eine unbedeutende Tätigkeit, nach R. Âqiba gilt, nach den Rabbanan aber sei dies keine Tätigkeit, wieso lehrt er demnach, ausgenommen der Gotteslästerer, weil er keine Tätigkeit begeht, er sollte doch lehren, ausgenommen der Gotteslästerer und der Totenbeschwörer!? — Er lehrt eines von beiden. — Sollte er es doch vom Totenbeschwörer und nicht vom Gotteslästerer lehren!? — Vom Gotteslästerer ist dies zu lehren nötig. Da die Ausrottung desselben sich im Abschnitt von den Opfern[85]befindet, so könnte man glauben, er pflichte R. Âqiba bei, so lehrt er uns, dass dem nicht so ist.

Ûla erklärte: Vom Totenbeschwörer, von dem er lehrt, gilt dies in dem Fall, wenn er einem Dämon opfert. Raba wandte ein: Dies ist ja demnach Götzendienst!? Vielmehr, erklärte Raba, wenn er einem Dämon opfert, um ihn zu bannen. Abajje sprach zu ihm: Dies heisst ja Bannungen vornehmen[86]!? Dieser erwiderte: Die Gesetzlehre sagt, dass eine solche Bannung mit der Steinigung [bestraft werde]. — Welche Bannung ist demnach nur mit einem Verbot belegt? Dieser erwiderte: Wie gelehrt wird.[87]*Wer Bannungen vornimmt*, ob Bannungen von grossen oder Bannungen von kleinen [Tieren]; selbst wer Schlangen und Skorpione bannt, ist schuldig. Abajje sagte: Wenn jemand eine Biene mit einem Skorpion bannen will, so ist dies verboten; wenn sie aber hinter ihm

83. Der den folgenden Einwurf erhob. 84. Da sie in unsrer Mišnah hinsichtl. des Gotteslästerers streiten u. nicht hinsichtl. des Totenbeschwörers. 85. Cf. Num. 15,30. 86. Was Dt. 18,11 nur mit einem Verbot u. nicht mit dem Tod od. der Ausrottung belegt ist. 87. Dt. 18,11.

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא שני כריתית ולאו
אחד מהו אמר ליה שיחט ומעלה קא אמרת הני שני
לאין ניתהו אי למאן דגמר מנזירה שיה נאמר כאן
הבאה ונאמר להלן הבאה מה להלן לא ענש אלא אם
כן הזהיר אף כאן לא ענש אלא אם כן הזהיר למאן
דמייתי לה בהיקש אמר קרא שם תעלה ושם תעשה
מקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אלא אם
כן הזהיר אף שחיטה לא ענש אלא אם כן הזהיר
דלמא שני מיתות ולאו אחד קא אמרת מה היא אוב
וידעוני אמר ליה דהא פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש
דתנן גבי כנהדרין בעל אוב וידעוני וקשיא לן ומאי
שנא גבי סקילות תני ידעוני וגבי כריתות לא תני
ידעוני אמר רבי יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו
וניתא ידעוני ולא ניתא בעל אוב קסבר הואיל ופתח
הכתוב בבעל אוב וריש לקיש אמר הואיל ואין בו
מעשה וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן
אמר רב פפא דהא הלוקין הן במיתות ורבי יוחנן אמר
לך הלוקה דלאו הויא חלוקה חלוקה דמיתה לא הויא
חלוקה ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש
קא סבר מאן תנא כריתות רבי עקיבא היא דאמר לא
בעינן מעשה וריש לקיש נהי דרבי עקיבא לא בעי
מעשה רבה מעשה זוטא בעי בעל אוב מאי מעשה אית

25 B והעלה ‖ M 26 + ליה ‖ M 27 + ואי ‖ 28
M ומאי האי או״י וקשיא לן מ״ש א״ל אין פלוגתא ‖ M 29
+ הא. B דתנו ‖ V 30 הנסקלין ‖ M 31 דקתני ‖ 32
M דלא קתני ‖ M 33 בו הכת׳ תחלה וריש ‖ M 34 קרבן
אמאי אתי אלא חלוקין דלא הויא חלו׳ אבל חד״ם ‖ M 35
אמאי לא ‖ M 36 — היא ‖ M 37 בעי.

R. Jirmeja fragte R. Zera: Wie verhält es sich bei zwei Ausrottungen und einem Verbot[70]? Dieser erwiderte: Du meinst wol das Schlachten[71] und das Darbringen, aber bei diesen sind es zwei Verbote. Nach demjenigen, der es [aus einem Schluss] durch Wortanalogie folgert[72], heisst es ja da *bringen* und dort[73] *bringen*, wie dort eine Bestrafung nur bei Warnung[74] erfolgt, ebenso erfolgt da eine Bestrafung nur bei Warnung; und nach demjenigen, der es durch Vergleichung[75] folgert, sagt die Schrift[76] *dort sollst du es hinaufbringen und dort sollst du es darbringen*, womit er das Schlachten mit dem Darbringen vergleicht, wie beim Darbringen eine Bestrafung nur bei Warnung erfolgt, ebenso erfolgt beim Schlachten eine Bestrafung nur bei Warnung. Du meinst vielleicht zwei Todesstrafen und ein Verbot. Das sind nämlich Totenbeschwörer und Wahrsager[77]. Dieser erwiderte: Darüber besteht ein Streit zwischen R. Johanan und Reš-Laqiš. Unter denen, die zu steinigen[78] sind, werden Totenbeschwörer und Wahrsager genannt, und auf unsre Frage, weshalb bei den mit der Steinigung belegten der Wahrsager genannt wird und bei den mit der Ausrottung belegten der Wahrsager nicht genannt[79] wird, erwiderte R. Johanan, weil für beide ein Verbot besteht. (Sollte er doch den Wahrsager und nicht den Totenbeschwörer nennen!? — Weil die Schrift mit dem Totenbeschwörer beginnt.) Und Reš-Laqiš erwiderte, weil [der Wahrsager] keine Tätigkeit ausübt[80]. — Weshalb erklärt Reš-Laqiš nicht wie R. Johanan? R. Papa erwiderte: Weil sie bei der Todesstrafe geteilt[81] sind. — Und R. Johanan!? — Er kann dir erwidern: die Teilung beim Verbot ist eine Teilung, die Teilung bei der Todesstrafe ist keine Teilung. — Weshalb erklärt R. Johanan nicht wie Reš-Laqiš? — Er ist der Ansicht, der Autor der Lehre von den Ausrottungssünden ist R. Âqiba[82], und dieser sagt, es sei keine Tätigkeit erforderlich. — Und Reš-Laqiš!? — Zugegeben, dass nach R. Âqiba keine bedeutende Tätigkeit erforderlich ist, eine unbedeutende Tätigkeit aber ist erforderlich. — Welche Tätigkeit übt der

70. Wenn man beide Sünden bei einem Entfallen begangen hat, ob sie wie die Verbote zu teilen sind. 71. Eines Opfers ausserhalb des Tempelhofs, hinsichtl. welcher in der Schrift zweimal die Ausrottung u. einmal das Verbot genannt wird. 72. Das Verbot des Schlachtens vom Verbot des Darbringens; vgl. Bd. VIII S. 350 Z. 7ff. 73. Cf. Lev. 17,4 u. ib. V. 9. 74. Wenn ein Verbot vorhanden ist. 75. Des einen mit dem andren. 76. Dt. 12,14. 77. Die Todesstrafe wird bei jedem besonders genannt, das Verbot aber bei beiden zusammen. 78. Vgl. Bd. VII S. 226 Z. 15ff. u. ib. S. 275 Z. 15ff. 79. Sondern nur der Totenbeschwörer, obgleich in der Schrift bei beiden die Ausrottungsstrafe genannt ist. 80. Er hat daher kein Opfer darzubringen. 81. Durch die Partikel "oder", Lev. 20,27; sie sind daher geteilt auch hinsichtl. der Sündopfer. 82. Vgl. S. 460 Z. 5.

לה בתינוק שנשבה לבין הגוים [5]דידע דאסירא עבודה
זרה והני עבודות לא ידע דאסירן ואי בעית אימא
[6]אפילו תימא בגדול [7]כגון דקא טעי בהדין קרא [23]°לא
תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו׳ סבר כי אסירא
השתחואה לעבודה זרה דכסף [8]וזהב אבל דמיני אחריני
[9]שריא דהיינו שגגת עבודה זרה [10]וזדון עבודות רב אחא
בריה דרב איקא [11]משמיה דרב ביבי [12]אמר תנא שם
שבת [13]ושם עבודה זרה קתני ממאי מדקתני הבא על
אשה ובתה ועל אשת איש [14]והא יש בתו מאנוסתו
[15]דלא קתני לה אמרי דכתיבן קתני דלא כתיבן לא
קתני והאיבא בת אשתו ובת [16]בתו ובת בנה דכתיבא
ולא קתני אלא שם אשה ובתה קתני [17]הכי נמי שם שבת
ושם עבודה זרה קתני רב אחא בריה דרב איקא רמי
דיליה אדיליה [18]מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת
קתני [20]ושם עבודה זרה קתני והאיתמר המעלה אברי
פנים בחוץ חייב [21]אברי חוץ בחוץ חייב וקשיא ליה
[22]°לרב ביבי בר אביי הכי הא דתנן שלשים ושש [24]°
כריתות בתורה תלתין ושבע נינהו דאיבא המעלה
והמעלה מאי קשיא ליה נישני שם העלאה קתני מי
דמי שבת ועבודה זרה תנא יתהון [23]אבינביהון נבי
כריתות דאיריא [24]משני שם שבת קתני שם עבודה זרה
[18]קתני גבי העלאה מי תני יתהון [23]בינביהון דשני הבי:

M 5 דידע ... דאסירן ‖ M 6 — א״ת ‖ M 7 וכגון דטעי בהאי קרא דכת׳ לא ‖ M 8 — וזהב ‖ M 9 לא + M 12 ‖ M 10 — וז״ע ‖ P 11 — משמיה דר״ב ‖ M 13 בר אביי ‖ M 13 קתני שם ‖ P 14 דהא. M והאיבא ‖ M 15 ולא קת׳ אמ׳ ‖ P 16 בתה ‖ M 17 שם ע״ז לא קתני ‖ M 19 + ו ‖ M 20 — ו ‖ M 21 — א״ח בחוץ חייב ‖ M 22 ניתני המעלה אמאי ק״ל ליתני ‖ M 23 בכונכיהון. VV בכנהיהון, בבונכיהון ‖ 24 היא מתני.

klärte: Dies kann bei dem vorkommen, der als Kind unter Nichtjuden in Gefangenschaft geraten ist, der zwar wusste, dass der Götzendienst verboten sei, aber nicht wusste, dass diese Dienstleistungen verboten seien. Wenn du aber willst, sage ich: dies kann auch bei einem Erwachsenen[64] vorkommen, wenn er sich nämlich geirrt hat in folgendem Schriftvers:[65] *ihr sollt nichts neben mir machen, silberne Götter oder goldene Götter &c.*; wenn er nämlich glaubte, man dürfe sich nur vor Götzen aus Silber und Gold nicht niederwerfen, vor andren Arten aber sei es erlaubt. Dies heisst Versehentlichkeit hinsichtlich des Götzen und Vorsätzlichkeit hinsichtlich des Dienstes. R. Aḥa, der Sohn R. Iqas, erklärte im Namen R. Bebajs: Er lehrt nur das Rubrum Šabbath[66] und das Rubrum Götzendienst. — Woher dies? — Da er lehrt: wer einer Frau und ihrer Tochter beiwohnt oder einer Ehefrau; er lehrt aber nicht von der Tochter seiner Genotzüchtigten, die noch hinzukommen sollte[67]. — Ich will dir sagen, von denen, die in der Schrift genannt sind, lehrt er es, von denen aber, die in der Schrift nicht genannt sind, lehrt er es nicht. — Es gibt ja noch die Fälle von der Tochter seiner Frau, der Tochter seiner Tochter und der Tochter ihres Sohnes, die in der Schrift geschrieben sind, von denen er es nicht lehrt!? Vielmehr lehrt er nur das Rubrum Mutter und Tochter, ebenso lehrt er nur das Rubrum Šabbath und das Rubrum Götzendienst. R. Aḥa, der Sohn R. Iqas, wies auf einen Widerspruch hin, in dem dieser sich mit sich selbst befindet. Kann R. Bebaj b. Abajje denn gesagt haben, er lehre nur das Rubrum Šabbath und das Rubrum Götzendienst, es wurde ja gelehrt, wer Opferglieder von innerhalb[68] [Geschlachtetem] ausserhalb opfert, sei schuldig, und wer Opferglieder von ausserhalb [Geschlachtetem] ausserhalb opfert, sei schuldig, und R. Bebaj b. Abajje wandte ein, wieso demnach gelehrt wird, es gebe sechsunddreissig mit der Ausrottung [belegte Vergehen] in der Gesetzlehre, es sind ja siebenunddreissig, denn es gibt zweierlei Opferungen; was ist dies für ein Einwand, es ist ja zu erwidern, er lehre nur das Rubrum Opfern!? – Es ist nicht gleich; vom Šabbath und vom Götzendienst lehrt er [die Einzelheiten] an der passenden Stelle[69], und bei den Ausrottungsvergehen lehrt er allgemein das Rubrum Šabbath und das Rubrum Götzendienst, aber lehrt er denn [die Einzelheiten] der Opferung an einer passenden Stelle, um dies erwidern zu können!?

64. Soll wol heissen: der nicht als Kind unter Nichtjuden geraten ist. 65. Ex. 20,23. 66. Obgleich dabei viele Sünden begangen werden können. 67. Es ist ein ganz andrer Fall, gehört aber zur selben Klasse. 68. Des Tempelhofs. 69. Wo diese Gesetze ausführlich behandelt werden; vgl. Bd. I S. 488 Z. 20ff. u. Bd. VII S. 257 Z. 3ff.

sünden noch drei Ausrottungsfälle nennt. Schliesse hieraus.

WER DEN ŠABBATH ENTWEIHT. Ich will dir sagen, beim Šabbath sind es ja vierzig [Arbeiten] weniger eine!? R. Johanan erwiderte: Er lehrt vom Fall der Unvorsätzlichkeit hinsichtlich des Šabbaths und der Vorsätzlichkeit hinsichtlich der Arbeiten, dessentwegen man nur einmal schuldig ist. Es wird nämlich gelehrt: *'Von' diesen*, eines, nämlich bei Unvorsätzlichkeit hinsichtlich des Šabbaths und Vorsätzlichkeit hinsichtlich der Arbeiten. — Sollte er doch vom Fall der Vorsätzlichkeit hinsichtlich des Šabbaths und der Unvorsätzlichkeit hinsichtlich der Arbeiten lehren, dessentwegen man vierzig weniger eines schuldig ist!? Es wird nämlich gelehrt: *'Und er eines' von diesen tut*; zuweilen ist man ein [Opfer] wegen aller [Arbeiten] schuldig, und zuweilen ist man wegen jeder besonders schuldig. Und es wird gelehrt: *Eines, von diesen*[58], nämlich bei Vorsätzlichkeit hinsichtlich des Šabbaths und Unvorsätzlichkeit hinsichtlich der Arbeiten. — Der Autor bevorzugt den Fall der Unvorsätzlichkeit hinsichtlich des Šabbaths und der Vorsätzlichkeit hinsichtlich der Arbeiten, denn er ist trotzdem[59] vom Sündopfer nicht befreit. Dasselbe findest du auch beim Götzendienst, wobei er von einem Fall der Unvorsätzlichkeit hinsichtlich des Götzen und der Vorsätzlichkeit hinsichtlich des Dienstes lehrt. — In welchem Fall kann es bei Unvorsätzlichkeit hinsichtlich des Götzen vorkommen: wollte man sagen, wenn jemand in einem Götzentempel steht und im Glauben, es sei ein Bethaus, da anbetet, so hat er ja sein Herz zum Himmel[60] gerichtet; wenn jemand eine Fürstenbüste sieht und davor niederkniet, so ist ja, wenn er sie als Gott anerkennt, er zu steinigen, und wenn er sie nicht als Gott anerkennt, dies überhaupt nichts; wenn aus Liebe oder Furcht[61], so ist dies allerdings zutreffend nach Abajje, welcher sagt, er sei schuldig, wie ist es aber nach Raba zu erklären, welcher sagt, er sei frei!? — Vielmehr, wenn jemand geglaubt hat, es sei erlaubt[62]. Auch Raba fragte nämlich R. Nahman[63] nur, ob er ein oder zwei [Sündopfer] schuldig sei, ob er gänzlich frei sei, fragte er ihn nicht. R. Papa er-

מאן דעבד בשוגג והדר תנא שלש ברייתות לסיומינהו
לברייתות שמע מינה: "המחלל את השבת: אמרי שבת
ארבעים "חסר אחת הויין אמר רבי יוחנן "תנא שגגת
שבת וזדון מלאכות דלא מחייב אלא חדא דתניא הנה
שחיא אחת "שגגת שבת וזדון מלאכות "וניתני זדון שבת
ושגגת מלאכות דמחייב ארבעים חסר אחת דתניא ועשה
מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן ופעמים
שחייב על כל אחת ואחת 'דתניא אחת שחיא הנה זדון
שבת ושגגת מלאכות תנא שגגת שבת וזדון מלאכות
עדיפא ליה "דמחטאת מיהא לא מיכפר וכן אתה מוצא
נבי עבודה זרה דקתני שגגת עבודה זרה וזדון "עבודות
שגגת עבודה זרה היכי דמי אילימא "דעמד בבית
עבודה זרה וכבר בית הכנסת היא והשתחוה הרי
לבו לשמים ואלא דחזא אנדרטא וסניד לה אי דקבליה
עליה באלוה 'בר מקילה הוא ואי דלא קבליה 'באלוה
לאו מידי הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי
דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר
אלא באומר מותר 'דעד כאן לא קבעי מיניה רבא מרב
נחמן אלא אי חדא מיחייב אי תרתי מיחייב אבל
מיפטר לגמרי לא בעא מיניה 'רב פפא אמר משבחת

M 91 — מאן דעבד בשוגג | M 92 + אבות מלא' 93
M + תנא | 94 (P) זדון) | M 95 — וניתני ... אחת
M 96 ותניא | M 97 ומרבי מיהא לא ליפ | P 98 מלאכה.
M ע ז | M 99 דחזא ע ז : וקבבור | M 1 מויד הוא
M 2 לא מויד הוא | P 3 — ד. M — דעד ... מיניה 4
M ארץ.

52. Die verboten sind (vgl. Bd. I S. 488 Z. 20); die Zahl müsste also auf 74 erhöht werden. 53. Wenn der Uebertretende von jeder der Arbeiten wusste, dass sie am Šabbath verboten, jed. nicht wusste, dass der Tag ein Šabbath sei. 54. Lev. 4,2. 55. Die W.e מאחת u. מהנה im angezogenen Schriftvers sind partitiv, man ist also ein Opfer wegen mehrerer Arbeiten schuldig. 56. Cf. N. 53 mut. mut. 57. Je ein Sündopfer wegen jeder der 39 Arbeiten. 58. Cf. N. 55; nach dieser Auslegung ist man mehrere Opfer wegen einer Sünde schuldig. 59. Obgleich die Arbeit bei Vorsätzlichkeit erfolgt ist. 60. Er beging überhaupt keine Sünde. 61. Zu od. vor einem Menschen; wenn der Götzendienst aus diesem Grund erfolgt ist. 62. Wenn er überhaupt nicht wusste, dass der Götzendienst verboten ist, so heisst dies unvorsätzlich. 63. Hinsichtl. beider Entfallen: des Verbotes u. der Handlung.

[70]מינהון הבא על [2]הזכור ועל הבהמה[57]ובצרי להו תרתי
אמר רבי יוחנן לעולם תנא גברי קא חשיב ותני הכי
הבא על [2]הזכור והביא[77]זכור עליו [1]ורבי ישמעאל היא
דאמר חייב שתים והא מדקתני מנדף בסיפיה ומוקמינן
לה ברבי עקיבא רישא נמי רבי עקיבא וכי תימא רבי
עקיבא היא[78]וברישא סבר לה כרבי ישמעאל והאמר
רבי אבהו[79]הבא על [2]הזכור והביא [77]זכור עליו לרבי
ישמעאל דמפיק ליה[80]מתרתי קראי מואת זכר לא תשכב
[81]ומולא יהיה קדש מבני ישראל חייב שתים לרבי עקיבא
אינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפיק ליה את זכר לא
תשכב[4]קרי ביה לא[82]תשכיב אלא רישא רבי ישמעאל
[1]ובמנדף סבר לה כרבי עקיבא אי הכי[83]ניתני נמי הבא
על הבהמה והביא בהמה עליו[84]הא אמר אביי הבא על
הבהמה והביא בהמה עליו אף לרבי ישמעאל אינו חייב
אלא אחת דכי כתיב[85]קרא בגברי כתיב רבי[31]אליעזר
משמיה דרב אמר תנא[86]תני שלשים ושלש חטאות
ותנא שלש כריתות לסיומינהו בבריתות[87]דקתני סיפא
פסח ומילה[88]במצות עשה פסח ומילה אמאי קתני להו
[80]ואיתימא לאיתויי קרבן עליהון מי מייתי והא תניא
[1]הוקשה כל התורה כולה לעבודה זרה[90]דכתיב [2]תורה
אחת יהיה לכם לעשה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד
רמה מה עבודה זרה שב ואל תעשה אף כל שב ואל
תעשה אלא לאו שמע מינה תנא שלשים ושלש חטאות

M 76 מינייהו || M 77 זכר || M 78 דרישא || M 79 + תנא
M 80 מתרי || M 81 — מולא ... תשכב || M 82 תשכב || 83
M 84 — הא ... עליו || M 85 לא יהיה קדש בגב'
M 86 — תני || M 87 + ממאי מ || P 88 מ"ע מי מייתי
והתני'... זרה וכתיב תורה ופו"ם אמאי קתני... עליהון אחת יהיה
M 89 אי לאית' קר' עלייהו ומי מצית מייתית || M 90 שנא'.

spricht er von Weibern, so sind ja die Beschlafung eines Mannes und eines Tieres abzuziehen, und es sind zwei weniger!? R. Johanan erwiderte: Tatsächlich spricht der Autor von Männern, nur lese man wie folgt: wer einen Mann beschläft und sich von einem Mann beschlafen lässt. Dies nach R. Jišmâél, welcher sagt, man sei dieserhalb zweimal schuldig. — Wenn er aber im Schlusssatz vom Gotteslästerer lehrt, und wir es[43]R. Âqiba addiziren, so ist ja auch der Anfangssatz nach R. Âqiba!? Wolltest du erwidern, nach R. Âqiba, nur sei er im [Fall des] Anfangsatzes der Ansicht R. Jišmâéls, so sagte ja R. Abahu: Wer einen Mann beschläft und sich von einem Mann beschlafen lässt, ist nach R. Jišmâél zweimal schuldig, denn er entnimmt dies aus zwei Schriftversen:[44]*mit einem Mann sollst du nicht liegen*, und:[45]*es soll kein Lustbube von den Söhnen Jisraéls sein*, und nach R. Âqiba, nur einmal schuldig, denn er entnimmt dies aus einem Schriftvers: *mit einem Mann sollst du nicht liegen*, und man lese: nicht belegen[46]lassen!? — Vielmehr, der Anfangsatz nach R. Jišmâél, nur ist er hinsichtlich des Gotteslästerers der Ansicht R. Âqibas. Demnach sollte er auch lehren: wer ein Vieh beschläft und sich von einem Vieh beschlafen lässt!? — Abajje sagte ja: Wer ein Vieh beschläft und sich von einem Vieh beschlafen lässt, ist auch nach R. Jišmâél nur einmal schuldig, denn die Schrift spricht nur von Männern. R. Eliêzer erklärte im Namen Rabhs: Der Autor[47]lehrt von dreiunddreissig Sündopfern[48], und zur Ergänzung der Ausrottungssünden nennt er noch drei[49]Ausrottungsfälle. Im Schlußsatz lehrt er nämlich: wer das Gebot des Pesahopfers und der Beschneidung übertritt. Wozu lehrt er es vom Pesahopfer und von der Beschneidung: wenn etwa, dass dieserhalb ein Opfer darzubringen sei, so ist ja keines darzubringen, denn es wird gelehrt, die ganze Gesetzlehre werde mit dem Gesetz vom Götzendienst verglichen, denn es heisst:[50]*ein Gesetz gelte euch für den, der versehentlich tut, die Person aber die mit erhobener Hand tut*, wie der Götzendienst eine zu unterlassende Handlung ist, ebenso[51]wegen aller andren zu unterlassenden Handlungen. Hieraus ist also zu entnehmen, dass er von dreiunddreissig Sündopfern[48]spricht, (wenn versehentlich begangen,) und zur Ergänzung der Ausrottungs-

wenn man alle hier aufgezählten Sünden bei einem Entfallen begangen hat, wegen jeder besonders schuldig sei; die Frage ist, wie eine Person sie alle begangen haben kann. 43. Weiter fol. 7a. 44. Lev. 18,22. 45. Dt. 23,18. 46. Im unvokalisirten Text kann das W. תשכב passiv gelesen werden. 47. Der von Männern spricht. 48. Die wegen Ausrottungssünden von einer Person dargebracht werden kann. 49. Die zwei letzten, wegen Uebertretung von Geboten, u. die passive Sodomie, die nur ein Weib begehen kann. 50. Num. 15, 29, 30. 51. Sc. ist ein Sündopfer darzubringen.

מן הדין ואובעית איכא דליכ עינש מאזהרה: אמר
רבי אלעזר אמר רבי הושעיא כל מקום שאתה מוצא
שני לאוין יכרת אחד חרק הטאת ביניהן ומאי היא
מפטם וסך דכתיב על בשר אדם לא ייסך וכמתכנתו
יי׳ כרת אחד דכתיב אשר ירקח כמהו ואשר יתן
ממנו על זר ונכרת מעמיו וכי מאחר דלאוין מוזהלקים
כרת דאחותי דכתב רחמנא למה לי לרבות מיבעיא
להו ליומר שאין עינשין מן הדין לרבי יצחק מפיק ליה
לחייב על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות
אמי ורבנן דנפקא להון מן אחותו דרישא ורבי יצחק
כבר אחותי דרישא אורחיה דקרא היא ומפיק להלק
מאחותי דסיפיה דקרא להלק על אחותו שהיא אחות
אביו שהיא אחות אמו אמר רב נחמן בר יצחק אף
אנן נמי תנינא המפטם את השמן המפטם את הקטרת
וחסך בשמן המשחה למה לי דתניא המפטם את
הקטרת במיצעא לאו הא קמשמע לן מה קטרת לאו
בפני עצמו וחייבים עליה כרת בפני עצמו אף מפטם
שמן וסך נמי כיון דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני
עצמה וכי תימא דקא בעי למיתנא פיטומין בהדי
הדדי ניתנהו איפוך המפטם את הקטרת והמפטם את
השמן והסך שמן המשחה אמאי פליגיה לשמן לאו הא
קא משמע לן דיש חילוק הטאות ביניהן שמע מינה:
הבא על הזכור: תנא במאי קא השיב אי בגברי דל
האשה הנרבעת ובצרה ליה חדא אי בנשי קהשיב דל

M 60 + שני לאוין הן ‖ P 61 + ד ‖ B 62 + לר״י
כראית ליה ‖ M 63 לחלק ‖ M 64 [ ] ונפק׳ ליה מאחותו ‖
M 65 ואחות ‖ M 66 הסך שמן ‖ M 67 במציעת׳ ‖ 68
M — כרת ‖ M 69 — מפטם ‖ M 70 הוא וחייבין עליה ‖
M 71 + משום ‖ M 72 ליתני איפכא ‖ M 73 — והמפ׳
אה ש ‖ M 74 — הא ‖ M 75 — קא.

willst, sage ich: er folgert die Bestrafung vom Verbot*.

R. Eleâzar sagte im Namen R. Hošâjas: Wenn du irgendwo zwei Verbote und eine Ausrottung findest, so sind sie hinsichtlich des Sündopfers zu teilen*. — Was ist dies? — Wenn jemand das Salböl mengt und sich damit salbt. Es heisst:*auf keines Menschen Leib darf es gegossen werden, und in seinem Verhältnis*. Die Ausrottung einmal, denn es heisst:*wer dergleichen mischt, wer davon auf einen Gemeinen tut, werde ausgerottet aus seinen Stammesgenossen.* — Wozu braucht, wenn die Verbote zu teilen sind, der Allbarmherzige die Ausrottung wegen seiner Schwester*zu schreiben!? — Nach den Rabbanan ist dies nötig, um zu lehren, dass man nicht eine Bestrafung durch einen Schluss folgere, und nach R. Jiçḥaq ist daraus zu entnehmen, das man schuldig sei wegen einer Schwester, die die Schwester seines Vaters und die Schwester seiner Mutter ist*. — Und die Rabbanan!? — Sie entnehmen es aus [dem Wort] *Schwester* im ersteren [Schriftvers]. — Und R. Jiçḥaq!? — Er ist der Ansicht, im vorangehenden gehört [das Wort] *Schwester* zur Konstruktion des Schriftverses, und die Teilung entnimmt er aus [dem Wort] *Schwester* im letzteren Schriftvers, dass [die Verbote] zu teilen sind in dem Fall, wenn es eine Schwester ist, die die Schwester seines Vaters und die Schwester seiner Mutter ist. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt: Wer das Oel mengt, wer das Räucherwerk mengt, und wer sich mit dem Salböl salbt. Wozu lehrt er in der Mitte vom Mengen des Räucherwerkes? — wahrscheinlich lehrt er uns folgendes: wie [das Mengen] des Räucherwerkes ein gesondertes Verbot ist und man dieserhalb der Ausrottung besonders schuldig ist, ebenso ist man wegen des Mengens des Oels und des Salbens, da sie gesonderte Verbote sind, auch besonders schuldig. Wolltest du sagen, weil er von den Mengungen nebeneinander lehren will, so sollte er doch umgekehrt lehren: wer das Räucherwerk mengt, wer das Salböl mengt und wer sich mit dem Salböl schmiert. Wenn er aber [die Fälle] vom Oel teilt, so lehrt er uns damit, dass sie hinsichtlich der Sündopfer zu teilen sind. Schliesse hieraus.

Wer einen Mann beschläft. Von wem*spricht der Autor: wenn von Männern, so ist ja die bestiale Beschlafung eines Weibes abzuziehen, und es ist eines weniger, und

36. Das Verbot der Schwester beider Eltern wird aus einer andren Schriftstelle entnommen; vgl. Bd. VII S. 531 Z. 14ff. 37. Hat man beide bei einem Entfallen begangen, so sind 2 Sündopfer darzubringen. 38. Ex. 30,32. 39. Weiter folgt: nicht anfertigen; also 2 Verbote. 40. Lev. 30,33. 41. Wegen des Inzestes an dieser; hieraus wird oben die Teilung gefolgert. 42. Oben heisst es, dass man,

נמי מה אחותו[47]מיוהדת שהיא ערוה ואין לה היתר
בחיי אוסרה[48]אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה יצא
אשת איש[49]שיש לה היתר בחיי[50]בעלה °אמר[51]רבי יונ
ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא כי כ
אשר יעשה מכל התועבת וגו'[52]הואיל וכך הקיש הו
הוקשו כל העריות כולן לאחותו מה אחותו[53]חייב
עליה בפני עצמה אף כל חייבין[54]עליה בפני עצמו °ולרב
יצחק דאמר הייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאה כר
באחותו לדונה בכרת ולא במלקות לחלק מנא לי
נפקא ליה °מואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב °לחל
על כל אשה ואשה ורבנן נמי תיפוק[55]להו מואל אש
בנדת טומאתה אין הכי נמי[56]אלא כרת דאחותו[56]למא
אתא מיבעי ליה להלק על אחותו ועל אחות אביו ו
אחות אמו הני למה להו לחלק הרי שמות מוחלק
[57]והרי נופים מוחלקים אלא אימא לחלק על אחור
שהיא אחות אביו[57]ושהיא אחות אמו ורבי יצחק ה
[58]מילתא מנא ליה[59]נפקא ליה[60]מן אחותו מן סיפא דקר
דכתיב °ערות אחתו גלה ורבנן[61]אחותו דסיפא דקר
מאי עבדי ליה מיבעי ליה °לאחותו שהוא בת אביו[57]וב
אמו לומר °שאין עונשין מן הדין ורבי יצחק סבר עונש

אלו שהן ‖ M 47 — מיוחדת ‖ M 48 — אף ... אוסרה
49 (P שאין) ‖ M 50 אוסרה ‖ M 51 רב הונא ואית'
M 52 הילכך הקיש ‖ M 53 + ש ‖ M 54 עליהן בפ
עצמן ‖ M 55 לי מהתם אין ‖ M 56 למה לי נפק' ליה
M 57 — ו ‖ M 58 — מילתא ‖ M 59 מאחותו דסיפא
B 60 — מן אחותו ‖ M 61 ההוא מיבעי ליה לחייב על אחור

hierbei: wie eine Schwester sich dadurch auszeichnet, dass sie inzestuös ist und es für sie bei Lebzeiten des sie verboten machenden kein Erlaubtwerden[25] gibt, ebenso alles andre wofür es bei Lebzeiten des verboten machenden kein Erlaubtwerden gibt, ausgenommen die Ehefrau, bei der es bei Lebzeiten des sie verboten machenden ein Erlaubtwerden[26] gibt. R. Jona, manche sagen, R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwiderte: Die Schrift sagt: *denn jeder, der etwas von diesen Gräueln tut* &; alle Inzestuösen werden mit der Schwester verglichen: wie man wegen einer Schwester besonders schuldig ist, ebenso ist man wegen aller andren besonders schuldig. — R. Jiçḥaq sagte ja aber, alle Fälle der Ausrottung[27] waren ja in der Allgemeinheit einbegriffen, weshalb wurde die Ausrottung wegen einer Schwester herausgegriffen? – dass dies mit der Ausrottung und nicht mit der Geisselung bestraft werde; woher entnimmt er nun die Teilung!? — Er entnimmt dies aus [den Worten]:[28] *du sollst einem Weib während ihrer Sonderungsunreinheit nahen*; dies[29] ist teilend, wegen jedes Weibes besonders. — Sollten es auch die Rabbanan entnehmen aus [den Worten]: *einem Weib während ihrer Sonderungsunreinheit*!? — Dem ist auch so. — Worauf deutet nun die Herausgreifung der Ausrottung wegen einer Schwester!? — Dies ist zur Teilung erforderlich; wegen seiner Schwester, wegen der Schwester seines Vaters und wegen der Schwester seiner Mutter[30]. — Wozu sind diese zur Teilung erforderlich, es sind ja verschiedene Namen[31] und verschiedene Körper[32]!? — Sage vielmehr: zur Teilung, wegen seiner Schwester, die die Schwester seines Vaters und die Schwester seiner Mutter[33] ist. — Woher entnimmt dies R. Jiçḥaq!? – Er entnimmt dies aus [dem Wort] *Schwester* im Schluss der Schriftstelle, denn es heisst: [34]*die Scham seiner Schwester hat er entblösst.* — Wofür verwenden die Rabbanan [das Wort] *Schwester* im Schluss der Schriftstelle!? — Dieses ist nötig wegen einer Schwester, die die Tochter seines Vaters und die Tochter seiner Mutter ist, und dies besagt, dass man nicht eine Bestrafung durch einen Schluss[35] folgere. — Und R. Jiçḥaq!? – Er ist der Ansicht, man folgere eine Bestrafung durch einen Schluss. Wenn du aber

25. Der Verkehr mit ihrem Bruder kann nie erlaubt werden. 26. Sie ist durch ihren Ehemann ndren verboten, wenn sie aber geschieden wird, erlaubt. 27. Wegen Inzestvergehens. 28. Lev. ,19. 29. Das W. Weib, da es kürzer heissen sollte: einer Sonderungsunreinen. 30. Dass man gen jeder besonders schuldig sei, obgleich sie alle unter den Begriff Schwester fallen. 31. Vgl. S. 353 147. 32. Es sind verschiedene Verwandtschaftsverhältnisse. 33. Aus einem inzestuösen Verkehr t der Mutter; cf. fol. 15a u. Bd. VII S. 570 N. 48. 34. Lev. 20,17. 35. Die Schrift (Lev. 18,9 u. 17) spricht von einer Schwester väterlicherseits oder mütterlicherseits; die Wiederholung begreift eine hwester von beiden Eltern ein, obgleich hinsichtlich einer solchen durch einen Schluss vom Leichteren f das Schwerere gefolgert werden könnte.

huda sagt, am Tag seiner Haarschur. — Ferner wird gelehrt: Fünf haben ein auf- und absteigendes Opfer darzubringen. Wozu ist die Zahl nötig!? – Da er im Schlußsatz lehren will: gleich ihnen auch der Fürst, daher lehrt er fünf. Dies schliesst die Ansicht R. Eliêzers aus, welcher sagt, der Fürst bringe einen Ziegenbock dar. — Ferner wird gelehrt: Es gibt vier Hauptarten[17] von Schädigungen. Wozu ist die Zahl nötig? — Dies schliesst [die Lehre] R. Ošâjas aus, welcher sagt, es gebe dreizehn Hauptarten von Schädigungen. — Wozu ist die Zahl nötig [in der Lehre] R. Ošâjas? — Dies schliesst [die Lehre] R. Hijas aus, welcher sagt, es gebe vierundzwanzig Hauptarten von Schädigungen. — Wozu ist die Zahl nötig [in der Lehre] R. Hijas? – Dies schliesst die Denuntiation[19] und die Untauglichmachung[20] aus.

Der Meister sagte: Dass man, wenn man sie alle bei einem Entfallen begangen hat, wegen jeder besonders schuldig ist. Allerdings kannst du nicht sagen, man sei gänzlich frei, denn es heisst:[21] *denn wer etwas von diesen Gräueln tut, soll ausgerottet werden*, aber vielleicht ist man, wenn man eines begangen hat, einmal schuldig, und wenn man bei einem Entfallen alle begangen hat, ebenfalls nur einmal schuldig!? R. Johanan erwiderte: Deshalb ist die Ausrottung wegen [der Beiwohnung] seiner Schwester[22] zur Teilung hervorgehoben worden. R. Bebaj b. Abajje wandte ein: Vielleicht ist man wegen seiner Schwester, die die Schrift besonders hervorgehoben hat, besonders schuldig, und wegen aller andren zusammen, da es bei einem Entfallen erfolgt ist, nur einmal schuldig!? — Hält denn R. Bebaj b. Abajje nichts von der folgenden Lehre!? Wenn etwas in der Gesamtheit einbegriffen war, und um etwas zu lehren aus der Gesamtheit herausgegriffen wurde, so bezieht sich die Lehre nicht nur auf dieses allein, sondern auf die ganze Gesamtheit. Zum Beispiel:[23] *Die Person, die Fleisch ißt*; das Friedensopfer war ja in der Gesamtheit der Opfer[24] einbegriffen, weshalb ist es herausgegriffen worden? — um [alles] mit diesem zu vergleichen: wie das Friedensopfer Heiliges für den Altar ist, und man ist dessentwegen schuldig, ebenso ist man wegen jedes andren für den Altar Geheiligten schuldig, ausgenommen ist das für den Tempelreparaturfonds Geheiligte. — R. Bebaj kann dir erwidern: Eben hieraus. Du sagst ja da, ausgenommen sei das für den Tempelreparaturfonds Geheiligte, ebenso auch

רבי יסי ברבי יהודה אומר ביום תגלחתו׳ תו׳ הא דתנן
חמשה מביאין קרבן עולה ויורד מניינא למה לי משום
דקתני כיפא נשיא׳ כייצא בהן׳ חמשה לאפוקי מדרבי
אליעזר דאמר׳ נשיא מביא שעיר׳ תו׳ הא דתנן ארבעה
אבית נזקין מניינא׳ למה לי לאפוקי מדרבי אושעיא
דאמר שלשה עשר אבות נזקין הן ולרבי אושעיא
מניינא למה לי לאפוקי מדרבי חייא דאמר עשרים
וארבעה[33] אבות נזקין ולרבי חייא מניינא למה לי לאפוקי
מבור ומפגל: אמר מר שאם עשאן כולן בהעלם אחד
חייב על כל אחת ואחת בשלמא פטור לגמרי לא
מצית אמרת דכתיב׳ כי כל אשר יעשה מכל התועבת
האלה ונברתו אלא אימא[34] עבר חדא נתחייב חדא עבר
כולהי בהעלם אחד[35] אינו חייב אלא אחת אמר רבי יוחנן
לכך יצאה כרת באחיותו להלק מתקוף לה רב ביבי
בר אביי אימא אחותו דפרט קרא[36] ניחייב חדא עלה
וכולן כיון דבהעלם אחד לא ניחייב אלא[37] אחת ולרב
ביבי בר אביי[38] מי לית ליה[39] הדא דתניא כל דבר שהיה
בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא
אלא ללמד על הכלל כולו יצא ביצד והנפש אשר
תאכל בשר וגו׳ והלא שלמים בכלל[40] כל הקדשים היו
למה יצאו להקיש אליהן[42] מה שלמים שהן קדשי
מזבח וחייבין עליהן[43] אף כל שהן קדשי מזבח חייבין
עליהן יצאו קדשי בדק הבית אמר[44] ליה רב ביבי[45] בר
מינה לאו מי אמרת התם יצאו[46] קדשי בדק הבית הבא

29 (P) מוצא כהן) | B 30 + תני | M 31 אלעזר || 32
M — למה ... לי || M 33 — א״ן || M 34 חדא מילתא
מיחייב || M 35 לא מיחייב אלא חדא || M 36 מית׳ עלה חדא
דכולהו (!) || M 37 חדא ורב || M 38 — מי || M 39 הא
43 || ולומר + M 42 || ו + M 41 || כל — VP 40
M — אף ... עליהן || M 44 לך || M 45 ומינה | M 46 +

18. Vgl. Bd. VI S. 3 N. 1. 19. Wodurch man jemand einen Schaden zugefügt hat. 20. Eines Opfers (vgl. S. 337 N. 21) durch den darbringenden Priester. 21. Lev. 18,29. 22. Lev. 18,29 werden alle inzestuösen Beiwohnungen mit der Ausrottung bedroht, u. ib. 20,17 wird dies hinsichtl. der Schwester besonders hervorgehoben. 23. Lev. 7,20. 24. Dessen Genuss Lev. 22,3 mit der Ausrottung bedroht ist.

וחכמים אומרים אף המגדף שנאמר °תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה יצא מגדף שאינו[13]מעשה:

°גמרא. מניינא למה לי אמר רבי יוחנן °שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ותו הא דתנן °אבות מלאכות ארבעים חסר אחת מניינא למה לי שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת[14]תו הא דתנן °ארבעה מחוסרי כפרה מניינא למה לי לאפוקי מדרבי[15]אליעזר בן יעקב דאמר חמשה הוי[16]דתניא °רבי אליעזר בן יעקב אומר גר מחוסר כפרה עד שיזרק °דם עליו אהבי תנא ארבעה[14]תו הא דתנן °ארבעה מביאין על הזדון כשגגה מניינא למה לי לאפוקי מדרבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר °שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה אהבי תנא ארבעה[14]תו הא דתנן °[17]חמשה מביאין קרבן[18]אחד על עבירות הרבה מניינא למה לי משום דקא בעי למיתנא סיפא נזיר [19]אם נטמא טומאות הרבה ומשבחת לה כגון דאיטמי בשביעי וחזר ונטמא בשביעי[20]ומני °רבי יוסי °[21]ברבי יהודה היא דאמר נזירות דטהרה[22]מן שביעי הוא דחייל עליה דאי[23]תאמר רבי היא כיון[24]דנזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה היכי משבחת לה[25]אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא[26]בשביעי כולה חדא טומאה אריכתא היא ואי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני [27]כיון דיצא בשעה הראויה להביא[28]בה קרבן חייב על כל אחת ואחת אלא שמע מינה רבי יוסי ברבי יהודה היא °מאי רבי ומאי רבי יוסי ברבי יהודה דתניא °וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי

V 16 || אלעזר P 15 || תוב M 14 || עושה + B 13 דתנן || M 17 חמש נשים מביאות קרבן על P 18 — אחר || M 19 שנטמא || M 20 וקמ"ל מני || M 21 — ברי' || M 22 משביעי || M 23 תימ' || M 24 דא' נז' || 25 P דאי נטמא || M 26 — בשביעי ... ונטמא || M 27 מהו שיצ' לשעה || M 28 — בה.

DER GOTTESLÄSTERER, DENN ES HEISST: *°ein Gesetz sei euch für den, der aus Versehen etwas tut*, AUSGENOMMEN DER GOTTESLÄSTERER, DER KEINE TÄTIGKEIT AUSÜBT.

GEMARA. Wozu ist die Zahl[9]nötig? R. Johanan erwiderte: Dass man, wenn man sie alle bei einem Entfallen begangen hat, wegen jedes besonders schuldig ist. — Ferner wird gelehrt: Die Hauptarbeiten[11] sind vierzig weniger eine. Wozu ist die Zahl nötig? — Dass man, wenn man sie alle bei einem Entfallen verrichtet hat, man wegen jeder besonders schuldig ist. — Ferner wird gelehrt: Vier sind es, denen die Sühne[12]noch fehlt. Wozu ist die Zahl nötig? — Dies schliesst die Ansicht des R. Eliêzer b. Jâqob aus, welcher sagt, es seien fünf. Es wird nämlich gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagt, ein Proselyt, dem die Sühne noch fehlt, erst[13] wenn für ihn das Blut[14]gesprengt worden ist. Deshalb lehrt er vier. — Ferner wird gelehrt: Vier bringen [ein Opfer] dar bei Vorsätzlichkeit wie bei Unvorsätzlichkeit. Wozu ist die Zahl nötig? — Dies schliesst die Ansicht R. Šimôns aus, denn es wird gelehrt: R. Simôn sagt, beim Schwur wegen eines Depositums gebe es bei Vorsatz keine Sühne. Daher lehrt er vier. — Ferner wird gelehrt: Fünf bringen ein Opfer wegen mehrerer Sünden dar. Wozu ist die Zahl nötig? — Weil er weiter lehren will: wenn ein Naziräer sich wiederholt verunreinigt hat. Dies kommt in dem Fall vor, wenn er sich am siebenten [Tag] verunreinigt und sich abermals am siebenten verunreinigt hat, und zwar nach R. Jose b. R. Jehuda, welcher sagt, das Nazirat der Reinheit beginne schon am siebenten[15], denn in welchem Fall kann dies vorkommen nach Rabbi, nach dem das Nazirat der Reinheit erst am achten beginnt: hat er sich am siebenten verunreinigt und sich abermals am siebenten verunreinigt, so ist es ja zusammen nur eine lange Verunreinigung, und hat er sich am achten verunreinigt und sich abermals am achten verunreinigt, so müsste er ja, da die Zeit, in der das Opfer darzubringen[16]war, vorüber ist, wegen jeder [Verunreinigung] besonders schuldig sein. Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass hier die Ansicht des R. Jose b. R. Jehuda vertreten ist. Was ist dies für ein Streit zwischen Rabbi und R. Jose b. R. Jehuda? — Es wird gelehrt: [17]*Und er heilige sein Haupt an diesem Tag*, am Tag der Darbringung seines Opfers — Worte Rabbis. R. Jose b. R. Je-

9. Num. 15,30. 10. Dass es 36 sind. 11. Die am Šabbath verboten sind; vgl. Bd. I S. 488 Z. 20ff. 12. Die vor Erlangung der Sühne durch das Opfer kein Geheiligtes essen dürfen; weit. fol. 8b. 13. Sc. darf Geheiligtes essen. 14. Seines Opfers. 15. Tag nach der Reinigung. 16. Am 8. sollte die Reinheit beginnen. 17. Num. 6,11.

לשים וש כריתות בתורה הבא על
האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על
הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה
הבהמה עליה הבא על אשה ובתה
ואשת איש הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות
אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי
אביו ועל אשת אחי אמו ועל הנדה והמגדף ועובד
עבודה זרה והנותן מזרעו למולך ובעל אוב ויִדעוני
שבת וטמא שאכל קדש והבא אל המקדש טמא
והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול והשוחט ומעלה בחוץ
והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום
הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת
והסך את השמן המשחה והפסח והמילה מצות עשה:
על אלו חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל
לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן המטמא מקדש
וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד דברי רבי מאיר

M 1 + ה ‖ M 2 הזכר ‖ M 3 והאשה המב׳ את הבה׳ ‖ M 4 — ועל ... אמו ‖ M 5 והמח׳ את השבת ‖ M 6 + את ה ‖ M 7 למק׳ ‖ M 8 — והאוכל ‖ M 9 את ה ‖ M 10 זדונן ‖ M 11 שגגתן ‖ M 12 — מפני.

SECHSUNDDREISSIG MIT DER AUSROTTUNG[1] [BELEGTE VERGEHEN] GIBT ES IN DER GESETZLEHRE. WER SEINER MUTTER, DER FRAU SEINES VATERS ODER SEINER SCHWIEGERTOCHTER BEIWOHNT, WER EINEN MANN ODER EIN VIEH BESCHLÄFT, ODER WENN EIN WEIB SICH VON EINEM VIEH BESCHLAFEN LÄSST, WER EINER FRAU UND IHRER TOCHTER, EINER EHEFRAU, SEINER SCHWESTER, DER SCHWESTER SEINES VATERS, DER SCHWESTER SEINER MUTTER, DER SCHWESTER SEINER FRAU, DER FRAU SEINES BRUDERS, DER FRAU DES BRUDERS SEINES VATERS, DER FRAU DES BRUDERS SEINER MUTTER ODER EINER MENSTRUIRENDEN BEIWOHNT, WER GOTT LÄSTERT, GÖTZEN DIENT, VON SEINEM SAMEN DEM MOLEKH[2] HINGIBT, TOTE BESCHWÖRT, DEN ŠABBATH ENTWEIHT, UNREIN GEHEILIGTES ISST ODER UNREIN DAS HEILIGTUM BETRITT, WER TALG, BLUT, UEBRIGGEBLIEBENES[3] ODER VERWERFLICHES[4] ISST, WER AUSSERHALB[5] SCHLACHTET UND DARBRINGT, WER GESÄUERTES AM PESAḤFEST ISST, WER AM VERSÖHNUNGSTAG ISST ODER EINE ARBEIT VERRICHTET, WER DAS SALBÖL[6] MENGT[7], DAS RÄUCHERWERK[6] MENGT, ODER SICH MIT DEM SALBÖL SCHMIERT, WER DAS GEBOT DES PESAḤOPFERS UND DER BESCHNEIDUNG [ÜBERTRITT]. WEGEN DIESER MACHT MAN SICH BEI VORSÄTZLICHKEIT DER AUSROTTUNG SCHULDIG, BEI UNVORSÄTZLICHKEIT IST EIN SÜNDOPFER DARZUBRINGEN, UND IST MAN SICH DESSEN NICHT SICHER BEWUSST, EIN SCHWEBE-SCHULDOPFER, AUSGENOMMEN IST DIE VERUNREINIGUNG DES HEILIGTUMS UND DES GEHEILIGTEN, WEGEN WELCHER EIN AUF- UND ABSTEIGENDES OPFER DARZUBRINGEN IST — WORTE R. MEÍRS. DIE WEISEN SAGEN, AUCH

1. Worunter der T. den vorzeitigen Tod versteht; vgl. Bd. III S. 773 Z. 25. Das W. כרת ist entweder eine Nominalbildung wie רחל, בצק, od. eine Kürzung des in der Schrift gebrauchten Infinitivs הכרת. 2. Cf. Lev. 20,5. 3. Vom Opferfleisch, das nach Ablauf der Frist nicht gegessen werden darf. 4. Vgl. S. 337 N. 21. 5. Des Tempelhofs. 6. Cf. Ex. 30,23ff. u. ib. V. 34ff. 7. Dh. nachmacht, wie es für den Gebrauch im Tempel hergestellt wurde. 8. Nach dem Vermögen des Darzubringenden; cf. Lev. Kap. 5.

מסכת כריתות

Von der Ausrottung

חסלת מסכת תמורה. ב' ניסן ה'תרצ"ד

verbrennen, was zu vergraben ist, dürfe dies.

FOLGENDES IST ZU VERBRENNEN. Der Meister sagte, Gesäuertes am Pesahfest sei zu verbrennen, somit lehrt uns der Autor anonym[61]nach R. Jehuda, welcher sagt, die Forträumung des Gesäuerten habe durch Verbrennung zu erfolgen.

UNREINE HEBE, UNGEWEIHTES &c. Wieso dies? — Speisen durch Verbrennen, Getränke durch Vergraben.

DAS VOGEL-SÜNDOPFER &c. Es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Das im Zweifel dargebrachte Sündopfer werfe man in den Kanal; man zerschneide es gliedweise und werfe [die Stücke] in den Kanal, sodass es fortgeschwemmt wird und in den Qidronbach gelangt.

WAS ZU VERGRABEN IST, DARF NICHT VERBRANNT &c. Weshalb? — Weil der Staub der zu vergrabenden verboten ist und der Staub der zu verbrennenden erlaubt ist. — Es wird ja aber gelehrt, Menstruationsblut und Totenfleisch, die zerbröckelt sind, seien rein[62]; doch wol rein und erlaubt!? — Nein, rein und verboten. R. Pinḥas wandte ein: Wenn vom Geflügel-Brandopfer das Blut ausgepresst worden[63]ist, so scheiden Kropf und Gefieder aus der Veruntreuung[64]aus. Sie scheiden wol aus der Veruntreuung aus und sind erlaubt!? — Nein, sie scheiden aus der Veruntreuung aus und sind verboten. — Ist denn die Asche vom verbrannten Geheiligten erlaubt, es wird ja gelehrt: Von allem, was zu verbrennen ist, sei die Asche erlaubt, ausgenommen die Asche der Ašerah; die Asche vom Geheiligten ist für immer verboten. Er lehrt sie nicht zusammen[65], weil es für die Ašerah eine Entheiligung durch einen Nichtjuden[66]gibt, während es für das Geheiligte nie eine Entheiligung gibt. Er lehrt also, dass die Asche des Geheiligten für immer verboten sei!? Rami b. Ḥama erwiderte: Wenn beispielsweise im Holz vom Geheiligten ein Brand von selbst entstanden ist. Weil man nicht weiss, wer es war, und niemand da ist, der die Veruntreuung begangen[67]hat, wodurch die Asche profan werden[68]könnte. R. Šemâja erwiderte: Jene Lehre bezieht sich auf die [vom Altar] abgehobene Asche, die für immer verboten ist. Es wird nämlich gelehrt:[69]*Er lege sie hin*, langsam; *er lege sie hin*, vollständig; *er lege sie hin*, er darf nichts verstreuen.

הנקברין רשאי: ואלו הן הנשרפין: אמר מר המין
בפסח ישרף כתם לן תנא כרבי יהודה דאמר אין
ביעיר המין אלא שרפה: תרומה טמאה והערלה וכו':
הא כיצד אוכלין בשרפה משקין בקבורה: חטאת
העוף וכו': תניא אמר רבי יהודה חטאת העוף הבאה
על הספק יטילנה לאמה ומנתחה אבר אבר ויזורקן
לאמה ומתגלגלת והולכת לנחל קדרון: כל הנקברין
לא ישרפו וכו': מאי טעמא משום דנקברין אפרן אסור
ונשרפין אפרן מותר ונקברין אפרן אסור והתניא דם
הנדה ובשר המת שנפרכו טהורין מאי לאו טהורין
ומותרין לא טהורין ואסורין מתיב רב פנחס עולת
העוף שנתמצה דמה מוראתה ונוצה שלה יצאו מידי
מעילה מאי לאו יצאו מידי מעילה ומותרין לא יצאו
מידי מעילה ואסורין ונשרפין דהקדש אפרן מותר והא
תניא כל הנשרפין אפרם מותר חוץ מאפר אשירה
ואפר דהקדש לעולם אסור ומיערב הוא דלא קא עריב
להו ותני להו משום דאשירה יש לה בטילה בגוי
הקדש אין לו בטילה עולמית קתני מיהת אפר הקדש
לעולם אסור אמר רמי בר חמא כגון דנפלה דליקה
בעצי הקדש מאליה כיון דלא ידיע מאן דלא הוי
איניש דלמעול דליפוק אפרן לחולין רב שמעיה אמר
כי תניא הא מתניתא בתרומת הדשן תניא דלעולם
אסור דתניא ושמו בנחת ושמו בולו ושמו שלא יפזר:

P 40 הבא | M 41 וזורקה לפני אמה | M 42 + והקדש ‖ M 43 ת״ש עולת ‖ B 44 ונוצתה ‖ M 45 — ד ‖ 46 M דתני ליה ‖ B 47 מיהא ‖ M 48 — רמי ‖ M 49 שנפ׳ | V 50 — דלי״ם. M דלא ידעה מני ליה קרבן מעילה דליפוק ‖ 51 (M ליתני).

61. Die Halakha wird nach der anonymen Lehre entschieden. 62. Nicht levit. verunreinigend. 63. Cf. Lev. 1,15. 64. Man begeht an ihnen nicht mehr das Verbot der Veruntreuung am Geheiligten. 65. Er lehrt von der Ašerah u. vom Geheiligten in 2 besondren Sätzen. 66. Vgl. Bd. VII S. 981 Z. 15ff. u. S. 982 Z. 12ff. 67. Es in Brand gesetzt. 68. In diesem Fall bleibt die Asche für immer verboten. 69. Lev. 6,3.

העוף הבאה על הספק תשרף רבי יהודה אומר יטילנה לאמה כל הנקברין לא ישרפו וכל הנשרפין לא יקברו רבי יהודה אומר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברין רשאי אמרו לו אינו מותר לשנות:

DA SAGT, ZU BEGRABEN. DAS IM ZWEIFEL[51] DARGEBRACHTE GEFLÜGEL-SÜNDOPFER IST ZU VERBRENNEN; R. JEHUDA SAGT, MAN WERFE ES IN DEN KANAL[52]. WAS ZU VERGRABEN IST, DARF NICHT VERBRANNT WERDEN, UND WAS ZU VERBRENNEN IST, DARF NICHT VERGRABEN WERDEN. R. JEHUDA SAGT, WER FÜR SICH ERSCHWEREN WILL, DAS ZU VERBRENNEN, WAS ZU VERGRABEN IST, DÜRFE DIES. SIE SPRACHEN ZU IHM: ES IST NICHT ERLAUBT, ANDERS ZU VERFAHREN.

גמרא. [30]שער הנזיר יקבר רמי ליה טבי לרב נחמן תנן שער [31]הנזיר יקבר ורמינהי[32]האי"ג מלא הסיט מצמר בכור[33]ידלק הבגד[34]משער הנזיר ופטר חמור בשק ידלק השק אמר ליה כאן בנזיר טמא כאן בנזיר טהור אמר ליה שנית נזיר אנזיר פטר חמור אפטר חמור קשיא אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר ליה מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת כאן בשק כאן בשער איתמר נמי אמר רבי יוסי ברבי חנינא באן בשק כאן בשער רבי[35]אלעזר אמר כאן בנזיר טהור כאן בנזיר טמא אמר ליה [3]ליבטל שק ברובא אמר רב פפא [36]בציפורתא ציפורתא לישלופינהו אמר רבי ירמיה הא מני רבי יהודה היא דאמר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברים רשאי אמר ליה קא[37]קשיא לן [38]לישלופינהו ואת מוקמת לה כרבי יהודה הכי קאמינא אם אפשר לישלופינהו מוטב ואם לאו אוקמה כרבי יהודה דאמר אם[39]רצה להחמיר על עצמו לשרוף את

GEMARA. Das Haar des Naziräers ist zu vergraben. Tabi wies R. Nahman auf einen Widerspruch hin. Es wird gelehrt, das Haar des Naziräers sei zu vergraben, und dem widersprechend wird gelehrt, wenn jemand einen einen Siṭ[53][langen Faden] von der Wolle eines Erstgeborenen [in ein Gewand] einwebt, sei das Gewand zu verbrennen, wenn vom Haar des Naziräers oder des Erstgeborenen eines Esels in einen Sack, sei der Sack zu verbrennen!? Dieser erwiderte: Das eine gilt von einem unreinen Naziräer und das andre gilt von einem reinen[54] Naziräer. Jener sprach zu ihm: Du hast es hinsichtlich des Naziräers erklärt, hinsichtlich des Erstgeborenen des Esels aber besteht ja ein Widerspruch!? Da schwieg er und erwiderte ihm nichts. Hierauf sprach er zu ihm: Hast du etwas hierüber gehört? Da erwiderte er: Folgendes sagte R. Šešeth: dieses gilt von einem Sack und jenes gilt vom Haar[55]. Es wurde auch gelehrt. R. Jose b. R. Ḥanina sagte: Dieses gilt von einem Sack und jenes gilt vom Haar. R. Eleâzar erwiderte: Dieses[56] gilt von einem reinen Naziräer und jenes gilt von einem unreinen Naziräer. Jener entgegnete: Es sollte sich doch im Sack durch die Mehrheit[57] verlieren!? R. Papa erwiderte: Dies gilt von einem Vögelchen[58]. — Man kann ja das Vögelchen heraustrennen!? R. Jirmeja erwiderte: Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten, welcher sagt, wer für sich erschweren will, das zu verbrennen, was zu vergraben ist, dürfe dies. Jener entgegnete: Wir erheben den Einwand, man sollte es heraustrennen, und du erklärst, hier sei R. Jehuda vertreten[59]!? — Ich meine es wie folgt: kann man es heraustrennen, so ist es recht, sonst aber[60] addizire man es R. Jehuda, welcher sagt, wer für sich erschweren will, das zu

M 30 ואלו הן: רמי || M 31 — ה || M 32 — האו' || V 33 + בבגד || M 34 מן ש"ן || P 35 אליעזר || M 36 בצפור || M 37 — קא || M 38 לישרפינהו ואת אמרת כר"י א"ל הכי קאמ' לך אי אפ' לישרפינהו מוטב ואי לא אוקמה || M 39 (P רשאי).

51. Das beispielsweise eine Gebärende darzubringen hat (cf. Lev. 12,8), es aber zweifelhaft ist, ob es eine wirkliche Geburt war. 52. Im Tempelhof, wo das Opferblut abfliesst. 53. Längemass, wie die Entfernung zwischen Daumen u. Zeigefinger. 54. Letzteres ist zu verbrennen; cf. Num. 6,18. 55. Für das Haar genügt das Vergraben, einen Sack aber muss man verbrennen, da jemand ihn ausgraben u. benutzen könnte. 56. Beide Lehren handeln von einem Sack. 57. Nach dem Wortlaut der Lehre gilt dies ja auch von einzelnen Haaren. 58. Wenn man eine kleine Figur, beispielsweise ein Vögelchen, eingestickt hat; eine solche verliert sich nicht. 59. Wenn es ein Mittel gibt, ist keine Erschwerung nötig. 60. Wie Elias Wilna richtig bemerkt, sind die sprachlich schwierigen W.e ואם לאו aus der Abbreviatur ואי"ל entstanden, die ואמינא לך heissen soll.

שמעון אימר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו ומיזה
רבי שמעון בבעל מום מעיקרו שנפדה מאי מעמא
דאמר קרא איתה איתה למעוטי בעל מום מעיקרו אבל
חכמים אומרים אפילו בעל מום מעיקרו היה בכלל
העמדה והערכה[37]אמר ליה מאן חכמים תנא דבי לוי
אי תבי זו דברי רבי שמעון ותו לא זו דברי רבי שמעון
ומחלוקתו מיבעי ליה[38]אמר ליה האי דלא קתני הבי
משום דרב סבר לה כריש לקיש דאמר לרבנן קדשי
בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה[39]קדשי מזבח
לא היו ורישא קתני ואם מתו יפדו[40]וסיפא קתני אם
מתו יקברו ואיבעית אימא רב כרבי יוחנן סבירא ליה
ודקשיא לך[41]זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו[42]מיבעי ליה
אימא הכי נמי:

[iv] אלו הן הנקברין קדשים[43]שהפילה יקברו הפילה
שליא תקבר[44]ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי
מצורע[45]ושיער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין
שנשחטו בעזרה רבי שמעון אומר חולין[46]שנשחטו
[v] בעזרה ישרפו וכן חיה שנשחטה בעזרה: ואלו הן
הנשרפין חמץ בפסח ישרף ותרומה טמאה והערלה
וכלאי הכרם את שדרכן לישרף ואת שדרכן
[vj] להקבר יקבר ומדליקין בפת ובשמן של תרומה: כל
הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן הרי אלו
ישרפו אשם תלוי ישרף רבי יהודה אומר יקבר חטאת

... מעיקרו M 20 | אלא מאן M 21 | אלא האי M 22 | קדשי בדק M 23 — M | ומיפא ... יקברו M 24 + לימי M 25 — מ"ל M | שהפילו יקב' הפילו M 26 | ו M 27 — M | (M ושעיר) 28 | שנש' M 29 —

Fol. 34a

du einwendest, er sollte ja sagen, dies sei die Ansicht R. Šimôns und seiner Gegner, so lies auch demgemäss.

FOLGENDES IST ZU VERGRABEN: HAT EIN OPFERTIER ABORTIERT, SO IST [DIE FEHLGEBURT] ZU VERGRABEN, HAT ES EINE EIHAUT GEWORFEN, SO IST SIE ZU VERGRABEN, FERNER DAS GESTEINIGTE RIND[42], DAS GENICKBROCHENE KALB[43], DIE VÖGEL[44] DES AUSSÄTZIGEN, DAS HAAR[45] DES NAZIRÄERS, DAS ERSTGEBORENE DES ESELS[46], FLEISCH IN MILCH, UND PROFANES, DAS IM TEMPELHOF GESCHLACHTET WORDEN IST. R. ŠIMÔN SAGT, PROFANES, DAS IM TEMPELHOF GESCHLACHTET WORDEN IST, SEI ZU VERBRENNEN, DESGLEICHEN EIN WILD, DAS IM TEMPELHOF GESCHLACHTET WORDEN IST. FOLGENDES IST ZU VERBRENNEN: GESÄUERTES AM PESAḤFEST IST ZU VERBRENNEN, UND REINE HEBE, UNGEWEIHTES[47] UND MISCHFRUCHT (DES WEINBERGS)[48] SIND, WAS MAN ZU VERBRENNEN PFLEGT, ZU VERBRENNEN, UND WAS MAN ZU VERGRABEN PFLEGT, ZU VERGRABEN. BROT UND OEL VON HEBE DARF MAN ZUM BRENNEN VERWENDEN. ALLE OPFERTIERE, DIE AUSSERHALB DER FRIST UND AUSSERHALB DES RAUMS[49] GESCHLACHTET WORDEN SIND, SIND ZU VERBRENNEN. DAS SCHWEBE-SCHULDOPFER[50] IST ZU VERBRENNEN; R. JEHU-

38. Ob. S. 446 Z. 23. 39. Da auch nach den Rabbanan von früher her fehlerbehaftete diesbezügl. nicht einbegriffen sind. 40. Der von vor der Heiligung fehlerbehafteten Tieren spricht. 41. Der von solchen nach der Heiligung spricht. 42. Cf. Ex. 21,29. 43. Cf. Dt. 21,4. 44. Cf. Lev. 14,4. 45. Cf. Num. 6,9. 46. Das nicht ausgelöst worden ist; cf. Ex. 13,13. 47. Vgl. S. 31 N. 141. 48. Cf. ib. N. 142. 49. Die hierfür in der Schrift festgesetzt sind. 50. Wegen eines Zweifels, ob man die Sünde begangen hat.

[100]ניפלוג רבי שמעון עלה [1]אלא לימא תיהוי תיובתיה דריש לקיש אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן בשקדם הקדישן את מומן וניפלוג רבי שמעון עלה אמר לך ריש לקיש [2]הכי נמי דפליג רבי שמעון: אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא [3]לריש לקיש דאמר [4]לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה וקא תני [5]קדשי מזבח [6]בעלי מומין יפדו [7]ומוקים לה בשקדם הקדישן את מומן שמע מינה [8]פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הכא במאי עסקינן [9]בשעבר ושחטן בדתניא כל הקדשים [10]שנפל בהן מום ושחטן רבי מאיר אומר [11]יקברו וחכמים אומרים יפדו: אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא לרבי שמעון [12]דאמר קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אמאי תמימים יקברו משום דחזו להקרבה [13]בדתניא [14]המתפים תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח איני יוצא מידי מזבה לעולם: אמר ליה רב פפא לאביי ואמרי לה [15]רבא לרבי יוחנן [16]דמוקים לה בבעל מום מעיקרו [17]לכולי עלמא סבירא להו [18]דבעל מום מעיקרו [19]לא הוי בכלל העמדה והערכה ולא והא תנן [20]כל [21]הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד [22]ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו [23]ואמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי שמעון [24]דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו בדתנן רבי

ten. — Demnach wäre dies ja eine Widerlegung des Reš-Laqiš!? — Reš-Laqiš kann dir erwidern: hier wird von dem Fall gesprochen, wenn die Heiligung vor dem Leibesfehler erfolgt ist. — Sollte doch R. Šimôn hinsichtlich dieses Falls streiten!? — Reš-Laqiš kann dir erwidern: dem ist auch so, dass R. Šimôn streitet.

R. Jirmeja sprach zu R. Zera: Nach Reš-Laqiš, welcher sagt, nach den Rabbanan sei das für den Altar Geheiligte hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen, ist ja, da gelehrt wird, das für den Altar Geheiligte sei fehlerbehaftet auszulösen, was auf den Fall bezogen wird, wenn die Heiligung vor dem Leibesfehler erfolgt ist, hieraus zu entnehmen, dass man Opfertiere auslöse, um sie Hunden zum Fressen zu geben. — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn man übertreten und es geschlachtet[36] hat. Es wird nämlich gelehrt: Alle Opfertiere, die einen Leibesfehler bekommen haben, die man geschlachtet hat, sind, wie R. Meír sagt, zu begraben, und wie die Weisen sagen, auszulösen.

R. Jirmeja sprach zu R. Zera: Wieso sind nach R. Šimôn, welcher sagt, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds sei hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen, fehlerfreie zu begraben? — Weil sie zur Darbringung geeignet sind. Wie gelehrt wird: Wenn jemand fehlerfreie [Tiere] für den Tempelreparaturfonds erfassen lässt, so sind sie, wenn sie ausgelöst werden, nur für den Altar auszulösen, denn alles, was für den Altar geeignet ist, kommt nie aus dem Besitz des Altars.

R. Papa sprach zu Abajje, und wie manche sagen, zu Raba: Nach R. Johanan, der es auf ein von früher her fehlerbehaftetes bezieht, sind alle der Ansicht, das von früher her fehlerbehaftete sei hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen. Etwa nicht, es wird ja gelehrt: Alle Opfertiere, die einen dauernden Leibesfehler vor ihrer Heiligung hatten und ausgelöst worden sind, sind pflichtig für die Erstgeburt und die Priestergaben, sie werden nach ihrer Auslösung profan zur Schur und zur Arbeit, ihre Jungen und ihre Milch sind erlaubt, wer sie ausserhalb[37] schlachtet, ist frei, sie können nicht umgetauscht werden, und wenn sie verenden, sind sie auszulösen. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Rabhs, dies sei die Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, Geheiligtes für den Altar war hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds war es nicht. Wie gelehrt wird: R. Šimôn sagt, für den Tempel-

ואי אי בשקדם ‖ M 100 וליפ׳ ר״ש עילויה ‖ M 1 — אלא ... עלה ‖ M 2 + אין ‖ M 3 + ו ‖ P 4 — ל ‖ M 5 + ב ‖ M 6 וקמוקים. B ומוקמינן ‖ M 7 בשקדם ושה ‖ M 8 שנולד ‖ M 9 (יקרבו) ‖ M 10 אפי׳ קד׳ ‖ M 11 וכדת׳ המקדש תמי׳ ‖ M 12 V + ל ‖ M 13 קמותיב לה ‖ M 14 B וכולי ‖ M 15 הכי בעל. P הני בבעל ‖ M 16 B + ד ‖ M 17 — ה ‖ P 18 — ולדן ‖ M 19 — דאמר ... מ״ט

36. Dies ist unter "verendet" zu verstehen. 37. Des Tempelhofs.

והכתיב איתה קשיא: אמר רב יהודה אמר רב מאי
מעמא דרבי שמעון דאמר קדשי מזבח היו בכלל
העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו דאמר קרא
והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע איזהו דבר שהליק
בין טיב ובין רע הוי אימר זה קדשי מזבח יאמר קרא
אותה למעוטי בדק הבית אי הכי בין טיב לרע מיבעי
ליה קשיא מיתיבי מתו תמימין יקברו ובעלי מומין
יפדו במה דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי
בדק הבית בין תמימין בין בעלי מומין יקברו רבי
שמעון אומר אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית
תמימין יקברו בעלי מומין יפדו תיובתא דרבי יוחנן
מרישא אמר לך רבי יוחנן הכא במאי עסקינן בבעל מום
מעיקרו הכי נמי מסתברא דאי תימא שקדם הקדישן
את מומן ליפלוג רבי שמעון עלה אלא לאו שמע מינה
בבעל מום מעיקרו אלא ליטא תיהוי תיובתיה דריש
לקיש ריש לקיש מוקים לה בשקדם הקדישן את מומן
אי הכי ניפלוג רבי שמעון עלה ריש לקיש מפיך אפיך
והכי מותיב מכילתא אחריתי מתו בין תמימין בין בעלי
מומין יקברו רבי שמעון אומר תמימים יקברו ובעלי
מומין יפדו במה דברים אמורים בקדשי בדק הבית
אבל בקדשים יפדו תיובתא דרבי יוחנן מכיפא אמר
לך רבי יוחנן הכא במאי עסקינן בבעל מום מעיקרו הכי
נמי מסתברא דאי תימא בשקדם הקדישן את מומן

M 87 — קדשי ... היו | M 88 שהוא חלוק | M 89 — ואמר ... הבית | M 90 — בין ... הבית | M 91 עילויה | M 92 — ב | M 93 ליפלוג | B 94 + מ | M 95 מום | M 96 — יפדו | VP 97 — במה ... יפדו | M 98 — מסיפא | M 99

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Was ist der Grund des Reš-Laqiš, welcher sagt: Geheiligtes für den Altar war hinsichtlich des Schätzens und Hinstellens einbegriffen, nicht aber war es das Geheiligte des Tempelreparaturfonds? — die Schrift sagt: *und der Priester schätze es, ob gut oder schlecht*; das Geheiligte für den Altar ist es, wobei zwischen gut und schlecht unterschieden wird, und die Schrift sagt *es*, das Geheiligte für den Tempelreparaturfonds auszuschliessen. — Demnach sollte es doch heissen: zwischen gut und schlecht[32]!? — Ein Einwand. Man wandte ein: Verenden sie fehlerfrei, so sind sie zu begraben, wenn fehlerbehaftet, so sind sie auszulösen. Diese Worte gelten nur vom Geheiligten für den Altar, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds aber ist, ob fehlerfrei oder fehlerbehaftet, zu begraben. R. Šimôn sagt, sowol Geheiligtes für den Altar als auch Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds sei fehlerfrei zu begraben und fehlerbehaftet auszulösen. Der Anfangsatz ist also eine Widerlegung R. Johanans!?

R. Johanan kann dir erwidern: hier wird von einem von früher her fehlerbehafteten gesprochen. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn man sagen wollte, wenn die Heiligung vor dem Leibesfehler erfolgt ist, so sollte doch R. Šimôn hinsichtlich dieses Falls streiten. Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass hier von einem von früher her fehlerbehafteten [gesprochen wird]. — Demnach wäre dies ja eine Widerlegung des Reš-Laqiš!? — Reš-Laqiš bezieht dies auf den Fall, wenn die Heiligung vor dem Leibesfehler erfolgt ist. — Demnach sollte doch R. Šimôn hinsichtlich dieses Falls streiten!? — Reš-Laqiš wendet es um und erhebt folgenden Einwand[33] aus einer andren Mekhilta[34]: Verenden sie, ob fehlerfrei oder fehlerbehaftet, so sind sie zu begraben. R. Šimôn sagt, fehlerfreie seien zu begraben, fehlerbehaftete seien auszulösen. Diese Worte[35] gelten nur vom Geheiligten für den Tempelreparaturfonds, Opfertiere aber sind auszulösen. Der Schlußsatz ist eine Widerlegung R. Johanans!? — R. Johanan kann dir erwidern: hier wird von einem von früher her fehlerbehafteten gesprochen. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn man sagen wollte, wenn die Heiligung vor dem Leibesfehler erfolgt ist, so sollte doch R. Šimôn hinsichtlich dieses Falls strei-

32. Dies würde heissen: es sei zu unterscheiden; dagegen gebraucht die Schrift die Wendung „ob gut od. schlecht", dh. es sei einerlei. 33. Gegen RJ. 34. Sammlung von im Umlauf befindlichen Lehren aus der tannaitischen Zeit. Diesen Namen führt hauptsächlich ein halakhischer Kommentar zum Buch Exodus. Die etymolog. Ableitung von כול, messen (מכילתא Mass, Norm), ist weniger befriedigend als die Identifizirung mit מגילתא, Buchrolle, dem auch die Bezeichnung ספרא u. ספרי für die gleichen Kommentare zu den übrigen Büchern des Pentateuchs entsprechen. 35. Der im P fehlende Satz war auch den Tosaphisten unbekannt; wie aus den Kommentaren zu ersehen, befindet er sich in den kursirenden Ausgaben an falscher Stelle.

בכלל העמדה והערכה היינו דאיצטריך[73] רבי שמעון לפרושי קדשי בדק הבית[74] שמתו יפדו אלא לריש לקיש למה ליה לפרושי לימא אם מתו יפדו אמר לך ריש לקיש רבי שמעון לא[75] הוה ידע מאי דאמר תנא קמא והכי קאמר ליה אי בקדשי מזבח מודינא[76] לך בקדשי בדק הבית אם מתו יפדו תניא כותיה דרבי יוחנן אם בהמה אשר[77] יקריבו ממנה בבעלי מומין שיפדו הכתוב מדבר אתה אומר בבעלי מומין או אינו אלא בבהמה טמאה כשהוא אומר [ו]אם בבהמה [ה]טמאה ופדה בערכך הרי בהמה טמאה אמור הא מה אני מקיים [ו]אם כל בהמה [טמאה] אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה׳ בבעלי מומין שיפדו יכול יפדו על מום עובר תלמוד לומר אשר לא יקריבו ממנה[78] שאינה קריבה כל עיקר יצתה זו שאינה קריבה היום אלא למחר ואמר רחמנא עביד לה העמדה והערכה: אמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דריש לקיש דאמר לרבנן קדשי בדק הבית[79] בכלל העמדה והערכה[80] קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה דאמר קרא והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע איזהו דבר שאינו חלוק בין טוב[81] לרע הוי אומר זה קדשי בדק הבית[19] ואמר קרא אותה למעוטי[82] קדשי מזבח ורבי יוחנן אותה למעוטי מאי למעוטי בעל מום מעיקרו ולתנא דבי לוי דאמר[83] דאפילו בעל מום מעיקרו[84] בכלל העמדה והערכה[85] דתני לוי הבל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני[86] רבי לוי במתניתיה ואפילו חיה ואפילו עופות

lich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, dass R. Šimôn das Geheiligte für den Tempelreparaturfonds besonders zu nennen braucht, dass es, wenn es verendet, auszulösen sei, wozu aber braucht er nach Reš-Laqiš es besonders zu nennen, er sollte doch sagen: verenden sie, so sind sie auszulösen[27]!? — Reš-Laqiš kann dir erwidern: R. Šimôn verstand den ersten Autor nicht und sprach zu ihm wie folgt: meinst du Geheiligtes für den Altar, so pflichte ich dir bei, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds aber ist, wenn es verendet, auszulösen. Uebereinstimmend mit R. Johanan wird gelehrt:[28] *Wenn irgend ein Vieh, wie man & darbringen darf*; die Schrift spricht von fehlerbehafteten, die auszulösen sind. Du sagst, von fehlerbehafteten, vielleicht ist dem nicht so, sondern von einem unreinen Vieh? Wenn es heisst:[29] *wenn vom unreinen Vieh, so löse er aus nach Schätzung*, so wird ja vom unreinen Vieh schon gesprochen, somit beziehe ich die Worte: *wenn irgend ein Vieh, wie man davon ein Opfer für den Herrn nicht darbringen darf*, auf fehlerbehaftete, dass sie auszulösen sind. Man könnte glauben, sie seien auch wegen eines vorübergehenden Leibesfehlers auszulösen, so heisst es: *wie man davon nicht darbringen darf*, das überhaupt nicht dargebracht werden darf, ausgenommen ein solches, das heute nicht dargebracht werden darf, wol aber morgen. Und der Allbarmherzige sagt, dabei sei das Hinstellen und Schätzen erforderlich.

R. Gidel sagte im Namen Rabhs: Was ist der Grund des Reš-Laqiš, welcher sagt, nach den Rabbanan sei Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, Geheiligtes für den Altar aber hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen? — die Schrift sagt:[30] *und der Priester schätze es, ob gut oder schlecht*; was ist es, wobei zwischen gut und schlecht nicht unterschieden wird? — sage, das ist das Geheiligte für den Tempelreparaturfonds, und die Schrift sagt *es*, was Geheiligtes für den Altar ausschliesst. — Was schliesst nach R. Johanan das *es* aus? — Dies schliesst das von früher her fehlerbehaftete aus. — Der Autor der Schule Levis sagt ja aber, auch ein von früher her fehlerbehaftetes sei hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, denn Levi lehrte, alles war hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, auch ein von früher her fehlerbehaftetes, und ebenso lehrte Levi in seiner Barajtha, sogar Wild und Geflügel[31]; es heisst ja *es*!? — Ein Einwand.

M 73 + ל ‖ M 74 אם מתו (P שיפדו מתו) ‖ M 75 ידע מאי דקא׳ תנא והכי ‖ M 76 ואי בקד׳ ‖ M 77 + לא ‖ M 78 — שאינה ... זו ‖ B 79 + היו ‖ M 80 + הא ‖ M 81 ובין רע ‖ M 82 — קדשי ... למעוטי ‖ B 83 + ד ‖ M 84 + היה ‖ M 85 — דתני ... מעיקרו ‖ M 86 לוי במתניתא אפי׳.

27. Da auch die Rabbanan nur vom Geheiligten für den Tempelreparaturfonds sprechen. 28. Lev. 27,9; in den Parallelstellen (S. 121 Z. 13 u. Bd. VIII S. 764 Z. 2) wird richt. Lev. 27,11 angezogen. 29. Lev. 27,27. 30. Ib. V. 12. 31. Die für den Altar überhaupt nicht verwendbar sind.

מקדשי ה׳ המיוחדין לה׳ אבל חטאת ואשם לא נפקא
אלא מדרבי דתניא רבי אומר כל הלב לה׳ לרבות
אימורי קדשים קלים למעילה למה לי קרא קדשי קדשים
כתיב בהו אף על גב דקדשי קדשים כתיב בהו בעי
קרא לרבויינהו למעילה הרמים נמי אף על גב דקדשי
קדשים כתיב בהו בעי קרא לרבויינהו למעילה: נופא
המקדיש עולה לבדק הבית אין בה אלא עיכוב גזברין
בלבד מותיבי המקדיש עולה לבדק הבית אסור לשוחטה
עד שתפדה מדרבנן הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא
אם עבר ושחטה מה שעשה עשוי אלא מאי מדרבנן
אי הכי אימא סיפא ומועלין שתי מעילות ואי מעילה
מדרבנן אמאי שתי מעילות הכי קא אמר וראויה
למעול בה שתי מעילות: ואם מתו יקברו כו׳: אמר
רבי יוחנן לרבנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק
הבית היו בכלל העמדה והערכה וריש לקיש אמר
לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה
קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה וזה וזה מודה
לרבי שמעון דקדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה
והערכה וקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה ודברי
הכל בעל מום מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה
תנן רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית שמתו יפדו
בשלמא לרבי יוחנן דאמר לרבנן אחד זה ואחד זה היו

M 56 + קדשים ‖ M 57 ליה מדר׳ ‖ M 58 — ר׳א ‖ M 59 + למעילה. P למה ליה ‖ B 60 + אלא. M + אמר מאי אית לך למיכר ‖ M 61 הכא נמי ‖ M 62 + עולא ‖ M 63 + ואי מדאורייתא אמאי מה שעשה עשוי ‖ M 64 ומועל ‖ M 65 — מעי׳ ‖ P 66 — מ ‖ M 67 + מועל ‖ M 68 — הכי ... מעילות ‖ M 69 ישמע׳ ‖ M 70 ק״ם לא היו וד״ה ב״ם לא ‖ P 71 אר״ש ‖ M 72 אם מתו.

ligter des Herrn verständigt, nur was für den Herrn allein bestimmt ist, hinsichtlich des Sündopfers und des Schuldopfers aber ist dies aus einer Lehre Rabbis zu entnehmen, denn es wird gelehrt: Rabbi sagte: "*Alles Fett gehört dem Herrn*, dies schliesst die Opferteile der minderheiligen Opfer hinsichtlich der Veruntreuung ein. Wozu ist nun der Schriftvers nötig, bei diesen heisst es ja "*hochheilig*!? Bei diesen ist also, obgleich es bei ihnen *hochheilig* heisst, ein Schriftvers nötig, sie hinsichtlich der Veruntreuung einzuschliessen, ebenso ist beim Gebannten, obgleich es dabei *hochheilig* heisst, ein Schriftvers nötig, es hinsichtlich der Veruntreuung einzuschliessen.

Der Text. Wenn jemand ein Brandopfer für den Tempelreparaturfonds heiligt, so hat es nur die Abhängigkeit von den Schatzmeistern zur Folge. Man wandte ein: Wenn jemand ein Brandopfer für den Tempelreparaturfonds heiligt, so darf er es nicht eher schlachten, als bis er es ausgelöst hat!? — Rabbanitisch. Dies ist auch einleuchtend, denn im Schlußsatz lehrt er: hat er übertreten und es geschlachtet, so ist, was er getan hat, giltig. — Wie ist, wenn rabbanitisch, der Schlußsatz zu erklären: und er begeht daran zwei[25] Veruntreuungen; wieso begeht er, wenn rabbanitisch, zwei Veruntreuungen!? — Er meint es wie folgt: er sollte daran zwei Veruntreuungen begehen.

WENN SIE VERENDEN, SIND SIE ZU BEGRABEN &c. R. Johanan sagte: Nach den Rabbanan war sowol Geheiligtes für den Altar als auch Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens[26] einbegriffen. Reš-Laqiš aber sagte: Nach den Rabbanan war nur Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens einbegriffen, Geheiligtes für den Altar aber war hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen. Beide pflichten jedoch bei, dass nach R. Šimôn Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen war, und Geheiligtes für den Altar hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens wol einbegriffen war. Und beide stimmen überein, dass ein von früher her fehlerbehaftetes [Vieh] hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens nicht einbegriffen war. — Es wird gelehrt: R. Šimôn sagt, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds ist, wenn es verendet, auszulösen. Erklärlich ist es nach R. Johanan, welcher sagt, nach den Rabbanan war sowol das eine als auch das andre hinsicht-

22. An denen die Priester beteiligt sind. 23. Lev. 3,16. 24. Cf. Lev. 6,22 u. 7,6. 25. Es ist Geheiligtes für den Altar u. Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds. 26. Cf. Lev. 27, 11,12.

לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה[42]כלום[43]חרמי
כהנים שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק
הבית לא עשה כלום הא קדשי מזבח[44]שהתפיס לחרמי
כהנים מה שעשה עשוי [1]תיובתא דרב הונא אמר לך רב
הונא כי שיירה אהדא שיירה דקדשי מזבח שהתפיסן
[45]לבדק הבית מה שעשה עשוי אבל לחרמי כהנים לא
עשה[46]כלום וליתנייה גבי הנך תנא דאית ביה תרתי
קתני דלית ביה תרתי לא קתני תנן[46]מקדיש אותן הקדש
עילוי[47]מאי לאו הקדש עילוי לבדק הבית ומחרימין
לחרמי כהן לא אידי ואידי קדשי בדק הבית[48]ולא שנא
מפיק להו בלשון הקדש לבדק הבית ולא שנא מפיק
להו בלשון חרמי[49]לבדק הבית והא לא תני הכי דתניא
בברייתא הקדש עילוי קדשי בדק הבית מחרימין אותם
חרמי כהנים ועוד הא[50]תניא[51]קדשי מזבח[52]שהקדישן
לחרמי כהנים מה שעשה עשוי [3]תיובתא דרב הונא
תיובתא והא רב הונא קרא קאמר אמר עולא[53]אמר
קרא חרם כל חרם ומי אמר עולא הכי והא אמר עולא
[54]המתפיס עולה לבדק הבית אין בה אלא עיכוב [1]נזברין
בלבד לעולם[55]רבנן וקרא למעילה דאתא למעילה למה
ליה קרא קדשי קדשים כתיב ביה וליטעמיך הא דאמר
רבי ינאי [2]אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה
בלבד שנאמר [3]נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה

M 42 + ולא || M 43 — חרמי ... כלום || M 44 שהתפיסן
P 45 לחרמי כהנים מה || M 46 מקדישין || P 47 ומחריסין
חרמי כהנים מאי לאו הק׳ עילוי לא. M ומחר׳ אותן מ״ל ח״ע
קדשי בה״ב ומחר׳ אותן חרמי כהנים לא || M 48 — ולא ...
הבית || M 49 + כהנים || P 50 תני || M 51 + בהדי
BP 52 שהקדישו || M 53 — א״ק || M 54 המקדיש
M 55 מדרבנן.

turfonds Geheiligtes erfassen[17] lassen, einerlei ob als Geheiligtes für den Altar oder als Gebanntes für die Priester, so hat man nichts getan. Hat man für die Priester Gebanntes erfassen lassen, einerlei ob als Geheiligtes für den Altar oder als Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds, so hat man nichts getan. Demnach ist, wenn man für den Altar Geheiligtes als Gebanntes für die Priester hat erfassen lassen, was man getan hat, giltig. Dies ist eine Widerlegung R. Honas!? — R. Hona kann dir erwidern: was er zurücklässt, ist folgendes: hat man für den Altar Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds erfassen lassen, so ist, was man getan hat, giltig; wenn aber als Gebanntes für die Priester, so hat man nichts getan. — Sollte er es doch mit jenen lehren!? — Der Autor lehrt nur das, wobei zweierlei[17] vorkommen kann, nicht aber das, wobei zweierlei nicht vorkommen kann. — Es wird gelehrt: Wol aber darf man ihren Schätzungswert dem Geheiligten geloben [oder als Gebanntes weihen]. Doch wol den Schätzungswert heiligen, für den Reparaturfonds, und als Gebanntes weihen, für die Priester!? — Nein, beides als Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds, und es ist einerlei, ob man dabei den Ausdruck "Geheiligtes" für den Tempelreparaturfonds oder den Ausdruck "Gebanntes" für den Tempelreparaturfonds gebraucht. — Aber es wird ja anders gelehrt!? In einer Barajtha wird nämlich gelehrt: Man darf den Schätzungswert von Geheiligtem für den Tempelreparaturfonds als Gebanntes für die Priester weihen. Ferner wird folgendes gelehrt: Hat man für den Altar Geheiligtes als Gebanntes für die Priester geweiht, so ist, was man getan, giltig. Dies ist eine Widerlegung R. Honas. Eine Widerlegung. — R. Hona bezieht sich ja aber auf einen Schriftvers!? Ûla erwiderte: Die Schrift sagt *Gebanntes* und *alles*[18] *Gebannte*. — Kann Ûla dies denn gesagt haben, Ûla sagte ja, wenn jemand ein Brandopfer für den Tempelreparaturfonds erfassen lässt, so habe dies nur die Abhängigkeit von den Schatzmeistern zur Folge[19]!? — Tatsächlich rabbanitisch, und der Schriftvers ist nur wegen der Veruntreuung[20] nötig. — Wozu ist wegen der Veruntreuung ein Schriftvers nötig, es heisst ja dabei *hochheilig*!? — Auch nach deiner Auffassung [ist ja folgendes einzuwenden:] R. Jannaj sagte: Die Veruntreuung ist in der Gesetzlehre nur beim Brandopfer genannt, denn es heisst:[21] *wenn jemand eine Veruntreuung begeht und sich versehentlich am Gehei-*

16. Für eine andre Heiligkeit. 17. Erfassungen für andre Zwecke. 18. Das W. "alles" ist einbegreifend u. bezieht sich auch auf Geheiligtes für den Altar. 19. Es bleibt Brandopfer, nur ist es Eigentum des Tempels, u. der Schatzmeister muss als Vertreter bei der Opferung zugegen sein. 20. Dass es eine solche auch beim Gebannten gebe. 21. Lev. 5,15.

נכסים "לא לקדשי מזבח בהמה נמי "לא לקדשי מזבח
ורבי יהושע סבר אדם חולק את נדריו "ודמיהן יפלו עם
שאר נכסים לבדק הבית "בשלמא לרישנא בתרא
"חיני דקא תני עם שאר נכסים לבדק הבית אלא
לרישנא קמא ליתני יפלו לבדק הבית תני נמי הכי
ודמיהן יפלו לבדק הבית: הקדש בדק הבית חל על
הכל: לאיתויי מאי אמר רבינא לאיתויי שפויי "ניבא:
ומיעלין בגידוליהן: "לאיתויי מאי אמר רב פפא לאיתויי
בקדושת מזבח "חלב המיקדשין "ביצי תורין "בדתניא
חלב המיקדשין "ביצי תורין לא נהנין ולא מועלין במה
דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית
הקדיש תרנגולת מועלין בביצתה "תמורה מועלין בחלבה
ואפילו למאן דאמר מיעלין בגידולי מזבח הני מילי
"גידולין דחזו למזבח אבל "גידולין דלא חזו למזבח אין
מיעלין בהן:

Gelübde, und da das übrige Vermögen kein Geheiligtes für den Altar ist, so ist auch das Vieh kein Geheiligtes für den Altar, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, man teile sein Gelübde. — [Es wird gelehrt:] Und ihr Erlös fällt mit dem übrigen Vermögen dem Tempelreparaturfonds zu. Erklärlich ist es nach der andren Fassung, dass er lehrt: [fällt] mit dem übrigen Vermögen dem Tempelreparaturfonds zu, nach der ersten Fassung aber sollte er doch lehren: fällt dem Tempelreparaturfonds zu? — Lies auch so: und ihr Vermögen fällt dem Tempelreparaturfonds zu.

DIE HEILIGUNG FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS ERSTRECKT SICH AUF ALLES. Was schliesst dies ein? Rabina erwiderte: Dies schliesst Späne und Laub ein[9].

חד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין
משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן
הקדש עילוי ומחרימין אותן ואם מתו יקברו רבי שמעון
אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו:

MAN BEGEHT EINE VERUNTREUUNG AN IHREN ERZEUGNISSEN. Was schliesst dies ein? R. Papa erwiderte: Dies schliesst die Milch von Opfertieren und die Eier von Turteltauben[10] ein. Wie gelehrt wird. Die Milch von Opfertieren und die Eier von Turteltauben darf man nicht niessbrauchen, jedoch begeht man an ihnen keine Veruntreuung. Dies gilt nur vom Geheiligten für den Altar, beim Geheiligten für den Tempelreparaturfonds aber begeht man, wenn man eine Henne geheiligt hat, eine Veruntreuung an ihrem Ei, wenn eine Eselin, eine Veruntreuung an ihrer Milch. Und auch nach demjenigen, welcher sagt, man begehe eine Veruntreuung an Erzeugnissen [vom Geheiligten] für den Altar, gilt dies nur von Erzeugnissen, die für den Altar geeignet[11] sind, an Erzeugnissen aber, die für den Altar nicht geeignet sind, begeht man keine Veruntreuung.

גמרא. אמר רב הונא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי
בהנים לא עשה כלום מאי טעמא "אמר קרא כל הרם
קדש קדשים הוא לה' כל הרם דקדש קדשים הוי "ההיא
לה' "ליהוי מיתיבי קדשי בדק הבית שהתפיסן בין

M 30 לאו ‖ M 31 + תנן ‖ M 32 הניחא ‖ M 33 דראב"א אלא לרישנא קמא דראב"א מאי איכא למימר תנן ודמיהן ‖ M 34 — א"ר ‖ VM 35 וגבייה ‖ M 36 למעוטי ‖ 37 M בקדים למעוטי חלב ‖ P 38 ומיני ‖ P 39 חמור מו' בחלבו ‖ P 40 גידולי ‖ B 41 + קדשים הוא לה' כל חרם דקדש קדשים הוי ‖ M 42 הוי.

GEDER GEHEILIGTES FÜR DEN ALTAR NOCH GEHEILIGTES FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS DARF MAN VON EINER HEILIGKEIT AUF EINE ANDRE HEILIGKEIT ABÄNDERN[12], WOL ABER DARF MAN IHREN SCHÄTZUNGSWERT DEM HEILIGTUM GELOBEN ODER ALS GEBANNTES WEIHEN, UND WENN SIE[13] VERENDEN, SIND SIE ZU BEGRABEN. R. ŠIMÔN SAGT, GEHEILIGTES FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS IST, WENN ES VERENDET, AUSZULÖSEN.

GEMARA. R. Hona sagte: Hat man für den Altar Geheiligtes als Gebanntes für die Priester erfassen lassen, so hat man nichts getan[14]. — Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt:[15]*alles Gebannte ist hochheilig für den Herrn*; alles, was vom Hochheiligen gebannt wird, bleibt heilig für den Herrn. Man wandte ein: Hat man für den Tempelrepara-

9. Hat man einen Baum geheiligt, so erstreckt sich die Heiligkeit auch auf diese. 10. Die als Opfer dargebracht werden. 11. Zur Opferung, wie die Jungen. 12. Vgl. S. 180 N. 23. 13. Opfertiere, deren Wert man für den Tempelreparaturfonds geweiht hat. 14. Es ist wirkungslos. 15. Lev. 27,28.

רבי יהודה היא דאמר ולד עושה תמורה והרי תמורה
עצמה דקדשי מזבח ותנן °אין תמורה עושה תמורה
כי קתני אעיקר זיבחא[1]השתא דאתית להכי אפילו
תימא רבנן כי קתני אעיקר זיבחא: ואין נותנין
מהן לאומנין כו': הא[14]קדשי בדק הבית נותנין
[15]אמר רבי אבהו דאמר קרא °ועשו לי משלי: יש
בקדשי בדק הבית כו': אמר מר סתם הקדשות
לבדק הבית[16]חל על הכל מאן תנא אמר רבי חייא
[17]בר אבא אמר רבי יוחנן דלא כרבי יהושע דתניא
°המקדיש נכסיו[18]והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח
זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים ימכרו לצרכי
עולות[19]ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן יפלו עם
שאר נכסים לבדק הבית[20]רבי יהושע אומר זכרים הן
עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי[21]שלמים ויביא
בדמיהן עולות ושאר נכסים לבדק הבית ופליגא דרב
אדא בר אהבה[22]דאמר רב אדא בר אהבה אמר רב
בעדר שכולו זכרים אפילו רבי אליעזר מידה דלא
שביק איניש קדשי מזבח ומקדיש לבדק הבית לא
נחלקו אלא בעדר[23]שיש בו מחצה זכרים ומחצה נקבות
[19]ורבי אליעזר סבר אין[24]חולק את נדרו[25]ומדנקבות לאו
עולות זכרים נמי לאו עולות ורבי יהושע סבר[26]חולק
את נדרו[26]לישנא אחרינא אמרי לה אמר רב אדא בר
אהבה אמר רב בשלא הקדיש אלא בהמה אפילו רבי
[27]אליעזר מודה דלא שביק איניש קדשי מזבח ומקדיש
לבדק הבית לא נחלקו אלא[28]בשיש שאר נכסים עמהן
[19]ורבי אליעזר סבר אין אדם חולק את נדרו[29]מדשאר

+ M 15 || מ + M 14 || השתא ... זיבחא — M 13
מנהני מילי || M 16 + הקדש בדק הבית. B + ו || M 17
— ב״א ארי׳ || M 18 והיתה || M 19 — ו || M 20 —
רבי ... הבית || P 21 דמים || M 22 — דאמר ... רב ||
... עולות || M 26 איכא דא׳ א׳ ראב״א אין בעדר אלא בהמ׳ || M 23 — שי״ב || M 24 + אדם || M 25 — ומדנקב׳
P 27 אלעזר || M 28 ביש || M 29 ומשאר.

cher sagt, das Junge könne umgetauscht werden. — Das Umgetauschte selbst ist ja Geheiligtes für den Altar, und es wird gelehrt, Umgetauschtes könne nicht umgetauscht werden!? — Er spricht nur vom originären Schlachtopfer. — Da du nun darauf gekommen bist, so kannst du auch sagen, nach der Ansicht der Rabbanan, denn er lehrt dies nur vom originären Schlachtopfer.

MAN DARF NICHTS DAVON HANDWERKERN GEBEN &c. Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds darf man also geben. [Woher dies?] R. Abahu erwiderte: Die Schrift sagt:[6]*sie sollen mir machen*, von meinem.

MANCHES GILT BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS &C. Der Meister sagte, die Heiligung für den Tempelreparaturfonds erstrecke sich auf alles. Wer lehrte dies? R. Ḥija b. Abba erwiderte im Namen R. Johanans: Nicht R. Jehošuâ, denn es wird gelehrt: Wenn jemand sein Vermögen dem Heiligtum geweiht hat und darunter sich für den Altar geeignetes männliches und weibliches Vieh befindet, so sind, wie R. Eliêzer sagt, die männlichen als Brandopfer und die weiblichen als Friedensopfer zu verkaufen, und der Erlös fällt mit dem übrigen Vermögen dem Tempelreparaturfonds zu. R. Jehošuâ sagt, die männlichen sind selber als Brandopfer darzubringen[7]und die weiblichen als Friedensopfer zu verkaufen und für den Erlös Brandopfer darzubringen, und das übrige Vermögen fällt dem Tempelreparaturfonds zu. Er streitet somit gegen R. Ada b. Ahaba, denn R. Ada b. Ahaba sagte im Namen Rabhs: Bei einer Herde, die aus nur männlichen Tieren besteht, pflichtet auch R. Eliêzer bei, dass niemand die Heiligung für den Altar lässt und für den Tempelreparaturfonds heiligt, sie streiten nur über eine Herde, die zur Hälfte aus männlichen und zur Hälfte aus weiblichen besteht; R. Eliêzer ist der Ansicht, niemand teile sein Gelübde, und da die weiblichen keine Brandopfer sind, sind auch die männlichen keine Brandopfer, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, man teile[8]sein Gelübde. Manche haben folgende Fassung: R. Ada b. Ahaba sagte im Namen Rabhs: Hat jemand nur ein Vieh dem Heiligtum geweiht, so pflichtet auch R. Eliêzer bei, dass niemand die Heiligung für den Altar lässt und für den Tempelreparaturfonds heiligt, sie streiten nur über den Fall, wenn damit noch andres Vermögen vorhanden ist; R. Eliêzer ist der Ansicht, niemand teile sein

6. Dt. 25,8. 7. Hierbei handelt es sich um eine Heiligung ohne Bestimmung. 8. Je nachdem, wofür die gelobte Sache geeignet ist.

&c. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Du sollst schlachten*, aber nicht scheren; *du sollst essen*, aber nicht für deine Hunde; *Fleisch*, aber nicht Talg. Hieraus, dass man nicht das Geheiligte auslösen darf, um es Hunden zum Fressen zu geben. Manche lesen: *Du sollst schlachten und essen*, du darfst davon essen erst nach dem Schlachten. Er ist der Ansicht, man dürfe Geheiligtes auslösen, um es den Hunden zum Fressen zu geben.

דתני רבנן תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלביך בשר
ילא חלב מבאן שאין פודים את הקדשים להאכילן
לכלבים איכא דאמרי תזבח ואכלת אין לך בהן היתר
אלא משעת זביחה ואילך קסבר פודין את הקדשים
להאכילן לכלבים:

9 M — איכא ... לכלבים.

SIEBENTER ABSCHNITT

MANCHES GILT BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN ALTAR, WAS NICHT BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS, UND MANCHES BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS, WAS NICHT BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN ALTAR. DAS GEHEILIGTE FÜR DEN ALTAR KANN UMGETAUSCHT WERDEN, GEHEILIGTES FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS KANN NICHT UMGETAUSCHT WERDEN; BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN ALTAR IST MAN SCHULDIG WEGEN DES VERWERFLICHEN[1], DES ZURÜCKGEBLIEBENEN UND DES UNREINEN, IHRE JUNGEN UND IHRE MILCH SIND NACH IHRER AUSLÖSUNG VERBOTEN, WER SIE AUSSERHALB[2] SCHLACHTET, IST SCHULDIG, UND MAN DARF NICHT DAVON HANDWERKERN ALS LOHN GEBEN, WAS ABER BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS NICHT DER FALL IST. MANCHES GILT NUR BEIM GEHEILIGTEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS: GEHEILIGTES OHNE BESTIMMUNG IST FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS, DIE HEILIGUNG FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS ERSTRECKT SICH AUF ALLES, MAN BEGEHT EINE VERUNTREUUNG[3] AN IHREN ERZEUGNISSEN, UND DIE PRIESTER[4] HABEN NICHTS DAVON.

ש בקדשי מזבח שאין בקדשי בדק הבית ויש
בקדשי בדק הבית שאין בקדשי מזבח שקדשי
Ter. מזבח עושין תמורה וקדשי בדק הבית אין עושין
תמורה קדשי מזבח חייבין עליו משום פיגול נותר
Col. Bea. וטמא ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ
חייב אין נותנין מהן לאומנין בשברן מה שאין כן
בקדשי בדק הבית: יש בקדשי בדק הבית ששתם
הקדשות לבדק הבית הקדש בדק הבית חל על הכל
ומועלין בגידוליהן ואין בהן הנאה לבעלים:

גמרא. וכללא הוא דכל קדשי מזבח עושין תמורה
Ter. והרי עיפות דקדשי מזבח הן ותנן המנחות והעופות
אין עושין תמורה כי קא תני אבהמה והרי ולד קדשי
מזבח הוא ותנן אין הולד עושה תמורה הא מני

1 M + מה ‖ P 2 — ו ‖ M 3 + ו ‖ M 4 — מהן ‖ M 5 + שאין בקדשי מזבח יש בקדשי בה״ב ‖ M 6 — הקדש בה״ב ‖ M 7 + עליהן ‖ M 8 לכהנים מה שאין כן בק״ם: ‖ M 9 ניגהו ‖ M 10 + ד ‖ P 11 דתנן ‖ M 12 — ע״ת.

97. Dt. 12,15. 1. Vgl. S. 337 N. 21. 2. Des Tempelhofs. 3. Vgl. S. 53 N. 42. 4. So richt. nach der Mišnah separata u. Handschriften. 5. Eines Opfertiers.

דרבי[90]אליעזר סבר[91] זה וזה גורם אסור ורבנן סברי זה
וזה גורם מותר למאן דאמר טריפה אינה[92]היה משכחת
לה כגון שעיברה ולבסוף נטרפה[93]ובהא פליגי דרבי
אליעזר סבר °עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי עובר
לאו ירך אמו הוא אמר רב הונא[20]°מודים חכמים לרבי
אליעזר[94]באפרוח ביצת טרפה שאסור מאי טעמא עד
כאן לא פליגי[95]עליה דרבי[90]אליעזר אלא בולד בהמה
דמאוירא[96]קרביא אבל ביצת טרפה[97]דמגופה דתרנגולתא
קא רביא אפילו רבנן מודו אמר ליה רבא לרב הונא
תניא דמסייע לך °מלא תרוד רמה הבאה מאדם הי
רבי אליעזר מטמא וחכמים מטהרין עד כאן לא פליגי
רבנן עליה[98]אלא ברימה דפירשא בעלמא הוא[99]אבל
ביצה דמגופה דתרנגולת הוא אפילו רבנן מודו אמר
ליה אביי אדרבה איפכא מסתברא עד כאן לא °פליג
רבי [2]אליעזר עלייהו דרבנן אלא ברימה דאיקרי אדם
מהיים [3]רימה דכתיב °ותקות אנוש רמה ובן אדם תולעה
אבל גבי ביצה [4]אפילו רבי אליעזר מודה ועוד תניא
בהדיא [5]°מודה רבי אליעזר לחכמים באפרוח ביצת
טרפה °שמותר אמר ליה °אי תניא תניא: רבי חנינא
בן אנטיגנוס אומר כשרה כו׳: מאי טעמא אילימא
[7]דמפטמא מינה אלא מעתה האכילה כרשיני עבודה
זרה הכי נמי דאסירא אלא תני רבי חנינא [8]טריטאה
קמיה דרבי יוהנן כגון שהניקה חלב רותח משחרית
לשחרית הואיל ויבולה לעמוד עליה מעת לעת: כל
הקדשים שנעשו טרפה אין פודין כו׳: מנא הני מילי

nachher trächtig wurde, und ihr Streit besteht in folgendem: R. Eliêzer ist der Ansicht, was beide veranlassen[90], sei verboten, und die Rabbanan sind der Ansicht, was beide veranlassen, sei erlaubt. Und nach demjenigen, welcher sagt, das Totverletzte könne nicht gebären, kann es in dem Fall vorkommen, wenn es trächtig war und nachher totverletzt wurde, und ihr Streit besteht in folgendem: R. Eliêzer ist der Ansicht, die Geburt sei ein Glied der Mutter, und die Rabbanan sind der Ansicht, die Geburt sei nicht Glied der Mutter. R. Hona sagte: Die Weisen pflichten R. Eliêzer bei hinsichtlich eines Küchleins von einem Ei einer totverletzten [Henne], dass es verboten sei. — Aus welchem Grund? — Sie streiten gegen R. Eliêzer nur hinsichtlich des Jungen eines Viehs, dass sich in der Luft[91]entwickelt, hinsichtlich des Eies einer Totverletzten aber, das sich vom Körper der Henne entwickelt, pflichten auch die Rabbanan bei. Raba sprach zu R. Hona: Es gibt eine Lehre als Stütze für dich: Ein Löffel[92]voll Moder von einem lebenden Menschen ist nach R. Eliêzer verunreinigend und nach den Weisen rein. Die Rabbanan streiten gegen ihn nur über den Moder, der [vom Körper] getrennt ist, bei einem Ei[93]aber, das vom Körper der Henne kommt, pflichten auch die Rabbanan bei. Abajje sprach zu ihm: Im Gegenteil, das Entgegengesetzte ist ja einleuchtend: R. Eliêzer streitet gegen die Rabbanan nur über den Moder, weil der Mensch schon bei Lebzeiten Moder genannt wird, wie es heisst:[94] *nun gar der Mensch, Moder, und der Menschensohn, Gewürm*, bei einem Ei aber pflichtet auch R. Eliêzer bei. Ferner wird ausdrücklich gelehrt: R. Eliêzer pflichtet den Weisen bei, dass das Küchlein von einem Ei einer totverletzten [Henne] erlaubt sei. Dieser erwiderte: Ist dies gelehrt worden, so ist es gelehrt worden[95].

R. Ḥanina b. Antigonos sagt, wenn ein tugliches &c. Aus welchem Grund, wollte man sagen, weil es von diesem gemästet wird, so müsste es demnach verboten sein, auch wenn man ihm Wicken vom Götzendienst zu fressen gegeben hat!? Vielmehr, lehrte R. Ḥanina Ṭriṭaáh vor R. Johanan, wenn es jeden Morgen die warme Milch gesogen hat, weil es damit von einer Stunde bis zur gleichen Stunde[96]auskommen kann.

Alle Opfertiere, die totverletzt werden, dürfen nicht ausgelöst werden

P 90 אלעזר || M 91 עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי עובר || M 92 יולדת || M 93 — ובהא || M 94 בב״ט שהיא אסורה || M 95 + ורבנן ... הוא || M 96 רבנן || B 97 ד — || M 98 + דר״א || M 99 ביצת || M 1 + ק || P 2 אלעזר עליה || M 3 שנ׳ אף כי אנוש || V 4 + איטת גדלה לכי מסרחא וכי אסרחא עפרא בעלמא הוא || M 5 + ו || M 6 שהוא מותר אלא אי || M 7 משום דמפ׳ מיני׳ || M 8 — טריט׳.

90. Cf. N. 88 mut. mut. 91. Sobald es den Körper der Mutter verlässt, ist es von diesem unabhängig. 92. Vgl. Bd. V S. 122 Z. 2. 93. Dh. dem Küchlein von einem Ei. 94. Ij. 25,6. 95. Dh. es wird schon stimmen. 96. Des nächsten Tages, dh. volle 24 Stunden; es lebt also von der Mutter.

sich vom Lamm ernähren[87]; was er zum Essen braucht, nicht aber, was er zum Handel braucht. Rabbi sagt, auch was er zum Handel braucht. Wenn er nichts hat, so beteilige er andre an seinem Pesahlamm und an seinem Festopfer, und der Erlös ist profan, denn unter dieser Voraussetzung heiligen die Jisraéliten ihre Pesahopfer.

VON ALLEN, DIE FÜR DEN ALTAR VERBOTEN SIND &c. Der Meister sagte: Von allen, die für den Altar verboten sind, sind die Jungen erlaubt Und hierzu wird gelehrt. R. Eliézer aber verbietet sie. R. Hona b. Henana sagte im Namen R. Nahmans: Der Streit besteht nur über den Fall, wenn es trächtig war und nachher beschlafen worden ist, denn R. Eliézer ist der Ansicht, die Geburt sei ein Glied der Mutter, und die Rabbanan sind der Ansicht, sie sei nicht Glied der Mutter; wenn es aber beschlafen worden ist und nachher trächtig wurde, sind alle der Ansicht, dass [das Junge] erlaubt ist. Raba sagte: Der Streit besteht nur über den Fall, wenn es beschlafen worden ist und nachher trächtig wurde, denn R. Eliézer ist der Ansicht, was beide[88] veranlassen, sei verboten, und die Rabbanan sind der Ansicht, was beide veranlassen, sei erlaubt; wenn es aber trächtig war und nachher beschlafen worden ist, sind alle der Ansicht, dass [das Junge] verboten sei. Raba vertritt hierbei seine Ansicht, denn Raba sagte, das Junge eines zur Bestialität verwandten sei verboten, denn es und sein Junges sind beschlafen worden, und das Junge eines stössigen sei verboten, denn es und sein Junges haben gestossen. Manche lehren es in einer andren Fassung. R. Hona b. Henana sagte im Namen R. Nahmans: Der Streit besteht nur über den Fall, wenn es beschlafen worden ist nachdem es bereits geheiligt war, denn R. Eliézer ist der Ansicht, es sei verächtlich, und die Rabbanan sind nicht dieser Ansicht; wenn es aber beschlafen worden ist, als es noch profan war, sind alle der Ansicht, da damit eine Aenderung[89] eingetreten ist, sei [das Junge] erlaubt. Raba aber sagte im Namen R. Nahmans: Der Streit besteht nur über den Fall, wenn es beschlafen worden ist, als es noch profan war, denn R. Eliézer ist der Ansicht, es sei verächtlich, und die Rabbanan sind der Ansicht, da damit eine Aenderung eingetreten ist, sei [das Junge] erlaubt; wenn es aber beschlafen worden ist nachdem es bereits geheiligt war, sind alle der Ansicht, dass es verboten ist.

DAS JUNGE DES TOTVERLETZTEN &C. Nach demjenigen, welcher sagt, das Totverletzte könne gebären, kann dies in dem Fall vorkommen, wenn es totverletzt war und

אבילה ולא מכדי מקח רבי אימר אף מכדי מקח שאם
אין לי ממנה אחרים עמי על פסחו ועל חגיגתי ומעיתי
חולין שעל מנת כן הקדישו ישראל פסחיהן: כל
האסורים לגבי מזבח וכו׳: אמר מר כל האסורים לגבי
מזבח ולדותיהן מותרים ותני עלה ורבי אליעזר אוסר Ar. 46a
אמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת
שעיברו ולבסוף נרבעו דרבי אליעזר כבר עובר ירך Ḥul. 69a
אמו הוא ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא אבל נרבעו
ולבסוף עיברו דברי הכל מותרין רבא אמר מחלוקת
שנרבעו ולבסוף עיברו דרבי אליעזר כבר זה וזה גורם
אסור ורבנן סברי זה וזה גורם מותר אבל עיברו ולבסוף
נרבעו דברי הכל אסורין ורבא לטעמיה דאמר רבא
ולד נרבעת אסור היא וולדה נרבעו ולד נוגחת אסור Sanh. 69a
היא וולדה נגחו לישנא אחרינא אמרי לה אמר רב Ar. 24a
הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת שנרבעו כשהן
מיקדשין דרבי אליעזר כבר ביזוי מילתא ורבנן סברי
לא אבל נרבעו כשהן חולין הואיל ואשתנו דברי הכל
מותרין רבא אמר רב נחמן מחלוקת בשנרבעו כשהן
חולין דרבי אליעזר כבר ביזוי מילתא ורבנן סברי הואיל
ואשתנו מותרין אבל נרבעו כשהן מוקדשין דברי
הכל אסורין: ולד טרפה וכו׳: למאן דאמר טרפה ילדה Fol. 31
משכחת לה בנין שנטרפה ולבסוף עיברה ובהא פליגי

P 78 רב ‖ M 79 — א״ר הב״ח ‖ M 80 — עובר ...
M 83 אסור ‖ 84 סברי ‖ M 81 + ר״ן ‖ B 82 + כ
P נגחה ‖ M 85 + ב ‖ M 86 בזיא ‖ M 87 + אמרינן
M 88 ונשתי ‖ B 89 כשנר׳ ‖ M 90 קדושין ‖ M 91
יולדת. V + אינה.

87. Das W. מהיות wird wie מחיות gelesen: um sich zu ernähren. Der Schriftvers wird wie folgt ausgelegt: wenn zu wenig ist im Haus, zum Leben, so darf er andre am Lamm beteiligen u. für den Erlös andres kaufen. 88. Das Junge ist von dem erlaubten Vater u. der verbotenen Mutter erzeugt worden. 89. Durch die Heiligung.

אומר כשרה שינקה מן הטרפה פסולה מעל גבי המזבח
כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין אותן[70] שאין
פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:

גמרא. תנו רבנן נתן לה חיטין[71] ועשאתן סולת
זיתים ועשאתן שמן ענבים ועשאתן יין תני חדא
אסורים ותניא אידך מותרין אמר רב יוסף תני גוריון
דמן[72] אספורק בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין בית
הלל סברי הם ולא ולדותיהן הם ולא שינוייהן[20] בית
שמאי סברי הם ולא ולדותיהן גם לרבות[73] שינוייהן
ולבית הלל הבתיב גם גם לבית הלל[74] קשיא: [75] תנו
רבנן בית ה' אלהיך פרט לפרה שאין באה לבית דברי
רבי אלעזר וחכמים אומרים לרבות את הריקועין מאן
חכמים אמר רב חסדא רבי יוסי[20] ברבי יהודה היא
דתניא נתן לה זהב רבי יוסי[76] ברבי יהודה אומר אין
עושין ריקועין אפילו אחורי בית הכפורת: נתן לה
מוקדשין הרי אלו מותרין כו': ויהיו מוקדשין אתנן
ומחיר הל עליהן מקל והומר ומה עופות שאין המים
פוסל בהן אתנן ומחיר חל עליהן מוקדשים שהמום
פוסל בהן אינו דין שאתנן ומחיר חל עליהן תלמוד
לומר לכל נדר להוציא את הנדור טעמא דמעטינהו
קרא הא לא מעטינהו קרא הוה אמינא כי יהיב לה
מוקדשין הל עליהן אתנן[77] ומחיר והא לאו[78] ממונא הוא
אמר רב הושעיא בממנה על פסחו ורבי היא דתניא
ואם ימעט הבית מהיות משה החייהו משה מכדי

|| ספורק M 72 || באתננה + M 71 || לפי + M 70
|| תנו...הכפורת — M 75 || קשה BP 74 || את + M 73
|| ממוניה. M 78 || וכחיר — M 77 || בר P 76

TOTVERLETZTEN GESOGEN HAT, SEI ES FÜR DEN ALTAR UNTAUGLICH. ALLE OPFERTIERE, DIE TOTVERLETZT WURDEN, DÜRFEN NICHT AUSGELÖST WERDEN, WEIL MAN NICHT OPFER AUSLÖSEN DARF, UM SIE DEN HUNDEN ZUM FRESSEN ZU GEBEN[71].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn er ihr Weizen gegeben und sie daraus Feinmehl gemacht hat, Oliven und sie daraus Oel gemacht hat, Trauben und sie daraus Wein gemacht hat, so sind sie, wie Eines lehrt, verboten, und wie ein Andres lehrt, erlaubt. R. Joseph sagte: Gorjon aus Asporaq lehrte, nach der Schule Šammajs verboten und nach der Schule Hillels erlaubt. Die Schule Hillels ist der Ansicht, *sie*, nicht aber ihre Jungen, *sie*, nicht aber ihre Umgestaltungen; und die Schule Šammajs ist der Ansicht, *sie*, nicht aber ihre Jungen, *auch*, dies schliesst ihre Umgestaltungen ein. — Wie erklärt die Schule Hillels das *auch*!? — Das *auch* bleibt der Schule Hillels unerklärt.

Die Rabbanan lehrten:[57] *In das Haus des Herrn, deines Gottes*, ausgenommen die [rote] Kuh, die nicht ins Haus[82] kommt — Worte R. Eleâzars; die Weisen sagen, dies schliesse die Altarplatten[83] ein. — Wer sind die Weisen? R. Hisda erwiderte: Es ist R. Jose b. R. Jehuda, denn es wird gelehrt: Gab er ihr Gold, so darf man, wie R. Jose b. R. Jehuda sagt, daraus keine Altarplatten machen, nicht einmal hinter dem Allerheiligsten[84].

HAT ER IHR OPFERTIERE GEGEBEN, SO SIND SIE ERLAUBT &c. Sollte doch [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere gefolgert werden, dass [das Verbot] der Hurengabe und des Hundepreises sich auf Opfertiere erstrecke: wenn [das Verbot] der Hurengabe und des Hundepreises sich auf das Geflügel erstreckt, das durch einen Leibesfehler nicht untauglich wird, um wieviel mehr erstreckt sich [das Verbot] der Hurengabe und des Hundepreises auf Opfertiere, die durch einen Leibesfehler untauglich werden. Aber es heisst: *für jedes Gelübde*, und dies schliesst das Gelobte[85] aus. — Nur weil die Schrift sie ausgeschlossen hat, hätte sie aber die Schrift nicht ausgeschlossen, so würde man gesagt haben, wenn er ihr Opfertiere gegeben hat, erstrecke sich darauf [das Verbot] der Hurengabe und des Hundepreises; aber es ist ja nicht sein Eigentum!? R. Hošâja erwiderte: Wenn er sie an seinem Pesahopfer beteiligt hat, und zwar nach Rabbi, denn es wird gelehrt:[86] *Wenn aber zu wenige sind im Haus für ein Lamm*, man lasse ihn

81. Da sie für Menschen zum Genuss verboten sind. 82. Diese wird ausserhalb des Lagers hergerichtet; cf. Num. 19,3. 83. Mit denen der Altar verkleidet war, die aus Gold waren; dafür darf als Hurengabe erhaltenes Geld nicht verwendet werden. 84. Wörtl. Sühnendeckelraum; bis zur Mauer des Hofraums blieben noch 11 Ellen zurück (vgl. Bd. II S. 804 Z. 14), die weniger heilig waren, u. auch da durfte Material aus solcher Herkunft nicht verwandt werden. 85. Was schon als Opfer geheiligt worden ist. 86. Ex. 12,4.

Gabe einer Hure und eines Hundes. Desgleichen wird gelehrt: Die Hundegabe und der Hurenpreis sind erlaubt, denn es heisst: *beide*, und nicht vier. Ihre Jungen sind erlaubt, denn es heisst *auch beide*, sie und nicht ihre Jungen.

Raba sagte: Das Junge eines zur Bestialität verwandten Tiers ist verboten, denn es und sein Junges sind beschlafen worden, das eines stössigen ist verboten, denn es und sein Junges haben gestossen. Das Junge eines [für den Götzendienst] abgesonderten und angebeteten ist erlaubt, denn nur die Mutter ist abgesondert worden, nur die Mutter ist angebetet worden. Manche sagen, auch das Junge des abgesonderten und angebeteten sei verboten, denn hierbei ist der Körperumfang erwünscht.

R. Ahadboj b. Ami sagte im Namen des R. Šešeth: Wenn jemand die Antrauung[77] vollzieht mit dem Mist eines zu steinigenden Rindes, so ist [die Frau] ihm angetraut, wenn aber mit dem Mist von Götzenkälbern, so ist sie ihm nicht angetraut. — Aus welchem Grund? — Wenn du willst, [erkläre ich dies durch] einen Schriftvers, und wenn du willst, durch einen Vernunftgrund. Wenn du willst, durch einen Vernunftgrund, denn beim Götzendienst ist der Körperumfang erwünscht, beim zu steinigenden Rind aber ist nicht der Körperumfang erwünscht. Wenn du willst, durch einen Schriftvers; beim Götzendienst heisst es: [78]*und du gleich ihm dem Bann verfällst*, was von ihm kommt, gleicht ihm; beim zu steinigenden Rind aber heisst es: [79]*sein Fleisch soll nicht gegessen werden*, nur sein Fleisch ist verboten, sein Mist aber ist erlaubt.

וכלב תניא נמי הכי [60]אתנן כלב ומחיר זונה [61]מותרין [62]שנאמר שניהם ולא ארבעה ולדותיהן מיתרין שנאמר גם שניהם הם ולא ולדותיהן: אמר רבא ולד [63]הנרבעת אסורה היא [64]וולדה נרבעו [65]נוגחת אסורה היא [66]וולדה נגחו ולד מוקצה ונעבד מותר [67]מאי טעמא לאימיה אקציה לאימיה פלחי לה איבא דאמרי ולד מוקצה ונעבד אסור מאי טעמא דניהא ליה בניפחיה: אמר רב אחדבוי בר אמי אמר רב המקדש בפרש שור הנסקל מקודשת בפרש עגלי עבודה זרה אינה מקודשת מאי טעמא אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא ניהא ליה נבי עבודה זרה בניפחיה נבי שור הנסקל לא ניהא ליה בניפחיה [68]אי בעית אימא קרא [69]נבי עבודה זרה כתיב [70]והיית חרם במוהו [71]כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא במוהו נבי שור הנסקל כתיב [72]לא יאכל את בשרו בשרו אסור פרשו מותר:

[iv] [73]תן [74]לה מעות הרי אלו מותרין יינות ושמנים ופלתות וכל [75]דבר שביוצא בו קרב על גבי המזבח אסור [76]נתן לה מוקדשין הרי אלו מותרין עופות הרי אלו אסורין שהיה בדין [77]מה אם המוקדשין שהמום [78]פוסל בהן אין אתנן ומחיר חל עליהן עוף שאין המום פוסל בו אינו דין שלא יהא אתנן ומחיר חל עליו תלמוד לומר [79]לכל נדר להביא את העוף: כל האסורין [80]לגבי מזבח וולדותיהן מותרין רבי [81]אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב [82]על גבי המזבח רבי חנינא בן אנטיגנוס

60 שני — M 59 ‖ ש + B 58 ‖ מנין ל + B 57
M 63 ולד · + M 62 ‖ ו — P 61 ‖ ה — M
ורבא א׳ אפי׳ מוקצה ‖ M 64 להן כספים ‖ M 65 שכיוצא
בהן קרב על המז׳ ‖ P 66 פסול ‖ M 67 מעל גבי [ה]מז׳ ‖
P 68 — אליע׳. M אלעז׳ ‖ M 69 לגבי מזבח.

HAT ER IHR GELD GEGEBEN, SO IST ES ERLAUBT, WENN ABER WEIN, OEL, MEHL ODER SONST ETWAS, DESSEN ART AUF DEM ALTAR DARGEBRACHT WIRD, SO IST ES VERBOTEN. HAT ER IHR OPFERTIERE GEGEBEN, SO SIND SIE ERLAUBT, WENN [PROFANES] GEFLÜGEL, SO IST ES VERBOTEN. EIGENTLICH SOLLTE MAN EINEN SCHLUSS FOLGERN: WENN AUF OPFERTIERE, DIE DURCH EINEN LEIBESFEHLER UNTAUGLICH WERDEN, [DAS VERBOT] DER HURENGABE UND DES HUNDEPREISES SICH NICHT ERSTRECKT, UM WIEVIEL WENIGER SOLLTE SICH [DAS VERBOT] DER HURENGABE UND DES HUNDEPREISES AUF DAS GEFLÜGEL ERSTRECKEN, DAS DURCH EINEN LEIBESFEHLER NICHT UNTAUGLICH WIRD. ABER ES HEISST: [80]*für jedes Gelübde*, UND DIES SCHLIESST DAS GEFLÜGEL EIN. VON ALLEN, DIE FÜR DEN ALTAR VERBOTEN SIND, SIND DIE JUNGEN ERLAUBT. R. ELIÊZER SAGT, DAS JUNGE DES TOTVERLETZTEN DÜRFE AUF DEM ALTAR NICHT DARGEBRACHT WERDEN. R. ḤANINA B. ANTIGONOS SAGT, WENN EIN TAUGLICHES VON EINEM

77. Die mit einem Wertgegenstand erfolgen kann. 78. Dt. 7,26. 79. Ex. 21,28. 80. Dt. 23,19.

בעבד עברי אי הכי מאי טעמא[41] דרבנן שפחה לעבד עברי מישרא שריא הבא במאי עסקינן כגון דלית ליה אשה ובנים דתניא ׳אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר[42] לו שפחה כנענית יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית:

איזהו מחיר כלב האומר לחבירו[43] הוליך טלה זה תחת כלב ׳וכן שני שותפין שחלקו אחד נטל עשרה ואחד[44] תשעה וכלב[45] שכנגד הכלב אסור ושעם הכלב מותר אתנן הכלב ומחיר[46] זונה הרי אלו מותרין שנאמר[47] שנים ולא ארבעה ׳ולדותיהן[48] מותרין[49] הן ולא ולדותיהן:

גמרא. תנו רבנן ׳מחיר כלב[50] זהו חליפי כלב וכן הוא אומר ׳תמכר עמך בלא הון ולא רבית במחיר[יהם] ׳אימא אתנן[50] זונה אם כן[51] הוו תלתא ׳גם שניהם ולא שלשה מי קאמרינן אנן אתנן ומחיר אתנן ולא מחיר קאמרינן אם כן[53] נימא קרא לא תביא אתנן זונה וכלב[54] מדכתיב אתנן זונה ומחיר כלב שמע מינה: השותפין שחלקו אחד נטל כו׳: ׳ניפוק חדא להדי כלבא והנך כולהו לישתרו הכא במאי עסקינן כגון דטפי דמי כלב מחד מינייהו והאי טיפונא דכלב שדי בכולהו[56]: אתנן[46] כלב ומחיר זונה מותר כו׳: אמר ליה רבא מפרזקיא לרב אשי ׳מנא הא מילתא דאמור רבנן ׳אין זנות לבהמות אמר ליה לא[58] נישמוט קרא[59] לכתוב אתנן זונה

einem hebräischen Sklaven. — Was ist demnach der Grund der Rabbanan, einem hebräischen Sklaven ist ja eine Sklavin erlaubt!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er Weib und Kinder nicht hat, denn es wird gelehrt: Hat er nicht Weib und Kinder, so darf sein Herr ihm keine kenaânitische Sklavin geben, hat er Weib und Kinder, so darf sein Herr ihm eine kenaânitische Sklavin geben.

WAS HEISST HUNDEPREIS? — WENN JEMAND ZU SEINEM NÄCHSTEN SAGT: DA HAST DU DIESES LAMM FÜR DIESEN HUND. DESGLEICHEN IST, WENN ZWEI GESELLSCHAFTER GETEILT HABEN, UND DER EINE ZEHN [SCHAFE] UND DER ANDRE NEUN UND EINEN HUND GENOMMEN HAT, DER GEGENWERT DES HUNDES VERBOTEN[69], UND DIE MIT DEM HUND, ERLAUBT. DIE HUNDEGABE[70] UND DER HURENPREIS[71] SIND ERLAUBT, DENN ES HEISST[72] *beide*, NICHT ABER VIER; IHRE[73] JUNGEN SIND ERLAUBT, DENN ES HEISST *sie*, NICHT ABER IHRE JUNGEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: *Hundepreis*, das ist der Tauschpreis für einen Hund, denn so heisst es:[74] *du verkauftest dein Volk um ein geringes Gut, du wuchertest nicht bei ihrem Preis*. — Vielleicht die [Hunde]gabe[75]!? — Demnach wären es drei Fälle, und es heisst[57] *sie beide*, und nicht drei. — Sagen wir denn Gabe und Preis, wir sprechen von einer Gabe ohne Preis[76]!? — Demnach sollte die Schrift sagen: *du sollst nicht die Gabe einer Hure und eines Hundes bringen*, wenn es aber heisst: *Hurengabe und Hundepreis*, so ist [der Preis] zu verstehen.

WENN GESELLSCHAFTER GETEILT HABEN UND EINER &C. NAHM. Sollte doch eines für den Hund in Abzug gebracht werden und alle übrigen erlaubt sein!? — In dem Fall, wenn der Preis des Hundes höher ist als eines von ihnen, und der Ueberschuss des Hundes auf alle entfällt.

DIE HUNDEGABE UND DER HURENPREIS IST ERLAUBT &C. Raba aus Parzaqja sprach: zu R. Aši: Woher das, was die Rabbanan gesagt haben, bei Tieren gebe es keine Hurerei? Dieser erwiderte: Die Schrift sollte doch nicht geteilt, sondern geschrieben haben:

---

69. Zur Opferung. 70. Der Lohn für die Hergabe einer Hündin zum bestialischen Beischlaf, nach andrer Erklärung, zur Paarung. 71. Ein Schaf, das man für eine Hure zahlt, die man als Sklavin kauft. 72. Dt. 23,19. 73. Von solchen Lämmern. 74. Ps. 44,13. 75. Wenn man eine Hure od. eine Sklavin von einem Hund beschlafen lässt. Der Text ist hier korrumpirt. 76. Hundepreis heisst eben die Hurengabe für einen Hund.

P 42 לרב׳ || VM 43 הי לך || M 44 + נט׳ || P 45 שנגד || M 46 + ה || M 47 שניהם || M 48 שנ׳ הם || M 49 אלו || M 5 ממש אימא א״ז ומחיר א״ך הוו להו + P 51 || תלתא גם שני׳ כתי׳ ולא שלשה כי קאמ׳ אתנן קרו. B + לא קרב || P 52 שניהם || M 53 לימא || 54 M ש״ם מחיר הוא דא׳ רחמ׳ ולא אתנן ש״ם: וכן שני. ואמאי ליפוק חד בהדי || M 55 בחד מינ׳ וההיא טופיינא || M 56 + ל״א כגון דשוו כל חד וחד מאתן שכנגדו זוזי ופלג׳ דזוזא חומשא דהוו להו מן כל חד וחד ארבעין וחד זוזי ואותן שעמו לא שוי כל חד וחד אלא ד׳ זוזי דהוו להו ל״ו זוזי וכלבא שוי חמשא והוו ארבעין וחד וההוא טופיינ׳ דכלבא שדי בכולהו || 57 V לבהמה || M 58 לישתמיט.

משום זנה מאי טעמא ילפי מהדדי מה זונה ישראלית
בלאו אף זונה גויה בלאו ומה אתמן זונה גויה אסור אף
אתמן זונה ישראלית אסור מיתיבי אחד זונה גויה ואחד
זונה ישראלית אתמנה אסור תיובתא דאביי אמר לך
אביי הא מני רבי עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין
בחייבי לאוין והא קמשמע לן דכל זונה לא תפסי בה
קדושין דומיא דאלמנה דלא תפסי בה קדושין ולרבא
מאי שנא דקתני כהן אלמנה לכהן גדול דומיא דאלמנה
מה אלמנה לא לקי עד דמתרי בה אף זונה עד דאמר
הא לך לאפוקי מדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר פנוי
הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אבל
היבא דזונה מעיקרא הכי נמי דאסור לישנא אחרינא
כי קתני הא בעריות שאין קדושין תופסין בה והא
קתני סיפא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט אתמנה אסור והא הני קדושין תופסין בהן הא
מני רבי אלעזר היא דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא
לשום אישות עשאה זונה אי רבי אלעזר מאי איריא
אלמנה ניתני פנויה אלמנה איצטריך סלקא דעתך
אמינא הואיל ובנין אב הוא לא ניתסרו קמשמע לן:
האומר לחבירו הא לך טלה זה כו׳: והא שפחה לעבד
מישרא שריא אמר רב הונא אצילו קאמר והא דקתני
עבר לישנא מעליא קאמר אי הכי מאי טעמא דרבי
אמר שמואל בר רב יצחק לעולם עבדי וכי קא תני

M 28 + ד ‖ M 29 + לכהן גדול מה אלמנה לכ״ג לא תפסי בה קידושין אליבא דרבי עקיבא אף זונה ‖ M 30 + קסבר ‖ M 31 + בסתמ׳ ‖ M 32 לה האי לאו [? לך] אתמן ולאפ׳ כהא דר׳ ‖ P 33 הכא דזונה ה״ן אסור ‖ M 34 דהויא זונה מעק׳ אפי׳ בסתמא נמי אתמנה אסור ל״א ‖ M 35 בהן ‖ 36 M תני ‖ M 37 ליתי ‖ P 38 שרי ‖ VP 39 — עבד ‖ M 40 — קא׳ ‖ M 41 — בר״י.

[Beiwohnung] einer Hure zu geisseln. Dies aus dem Grund, weil von einander zu folgern ist: wie die jisraélitische Hure mit einem Verbot belegt ist, ebenso ist die nichtjüdische Hure mit einem Verbot belegt, und wie die Hurengabe einer nichtjüdischen Hure verboten ist, ebenso ist die Hurengabe einer jisraélitischen Hure verboten. Man wandte ein: Die Hurengabe sowol einer nichtjüdischen Hure als auch einer jisraélitischen Hure ist verboten. Dies ist eine Widerlegung Abajjes!? — Abajje kann dir erwidern: hier ist die Ansicht R. Âqibas vertreten, welcher sagt, die mit einem Verbot belegte Antrauung sei ungiltig. Er lehrt uns folgendes: bei einer Hure ist die Antrauung ungiltig, wie die Antrauung einer Witwe[63] ungiltig ist. — Weshalb lehrt er nach Raba: beispielsweise eine Witwe mit einem Hochpriester!? — Wie bei einer Witwe: wie er wegen einer Witwe nur dann zu geisseln ist, wenn eine Warnung erfolgt war, ebenso bei der Hure nur dann, wenn er zu ihr gesagt hat: da hast du. Dies schliesst die Lehre R. Eleâzars aus, denn R. Eleâzar sagte, wenn ein Lediger einer Ledigen beigewohnt hat nicht zum Zweck der Ehelichung, habe er sie zur Hure gemacht. Wenn sie aber schon vorher Hure war, so ist es auch verboten. Eine andre Lesart. Diese Lehre bezieht sich auf Inzestverbotene, mit denen keine Antrauung erfolgen kann. — Im Schlußsatz lehrt er ja aber, bei einer Witwe mit einem Hochpriester, oder einer Geschiedenen oder Haluçah[64] mit einem gemeinen Priester sei die Hurengabe verboten, und bei diesen ist die Antrauung giltig!? — Hier ist die Ansicht R. Eleazârs vertreten, welcher sagt: wenn ein Lediger einer Ledigen beigewohnt hat nicht zum Zweck der Ehelichung, habe er sie zur Hure gemacht. — Wieso lehrt er dies, wenn die des R. Eleâzar, von einer Witwe[65], sollte er es doch von einer Ledigen lehren!? — Von einer Witwe ist dies zu lehren nötig; man könnte glauben, da dies eine Hauptnorm[66] ist, sei es bei diesen[67] nicht verboten, so lehrt er uns.

WENN JEMAND ZU SEINEM NÄCHSTEN SAGT: DA HAST DU DIESES LAMM &c. Eine Sklavin ist ja einem Sklaven erlaubt!? R. Hona erwiderte: Wenn er "bei mir" gesagt hat, und nur beschönigend heisst es "Sklaven". — Was ist demnach der Grund Rabbis? Šemuél b. R. Jiçḥaq erwiderte: Tatsächlich gilt dies von einem Sklaven, nur spricht er von

64. Im Schlußsatz; dies ist eine Antwort auf den weiter folgenden Einwurf, der Schlußsatz lehre, die eines Hochpriesters an einer Witwe usw. sei verboten. Der Text ist hier korrumpirt. 65. Mit einem Hochpriester. 66. Mit der der Akt der Ḥaliçah vollzogen worden ist; vgl. S. 43 N. 224. 67. Dass durch den Verkehr zwischen einem Ledigen u. einer Ledigen sie zur Hure wird. 68. Einer Witwe mit einem Hochpriester.

אפילו בזונה ישראלית [8]כגון דקאי בחצרה [9]הא יהבית
לה מעיקרא דשווייה[10]לה אפותיקי ואמר לה[11]אם עד יום
פלוני יהיבנא לך זוזי מוטב[12]ואם לאו טלה[13]באתנך:
אמר רב אחד אתנן זכר ואחד אתנן כל[14]עריות אסור
חוץ מאתנן אשתו נדה מאי טעמא [15]זונה כתיב והא
לאו זונה היא ולוי אמר אפילו[16]אשתו נדה מאי טעמא
[17]תועבה כתיב והא תועבה היא ולוי נמי[18]והכתיב זונה
אמר לך ההיא זונה ולא זנה ורב[19]ההיא זונה ולא זונה
מנא ליה נפקא ליה מדרבי דתניא [20]רבי אומר אין
אתנן אסור אלא[21]כל אתנן הבאות לו בעבירה אבל
אתנן אשתו נדה ושנתן לה שכר להפקעתה ושנתנה
לו[22]באתננו מותרין[23]אף על פי שאין ראיה לדבר זכר
לדבר [24]ובתתך אתנן ואתנן לא ניתן[25]לך ותהי להפך ורב
האי תועבה מאי עביד ליה מיבעי ליה כדאבוי דאמר
אבוי [26]זונה גויה אתננה אסור מאי טעמא כתיב הבא
תועבה וכתיב התם[27]כי כל אשר יעשה מכל התועבות
האל[ה] מה להלן עריות שאין קדושין תופסין בה
[28]הבא נמי אין קדושין תופסין בה וכהן שבא עליה[29]אין
לוקה עליה משום זונה מאי טעמא דאמר קרא [30][ו]לא
יחלל זרעו מי שזרעו מיוחס אחריו[31]יצא גויה דאין זרעו
מיוחס אחריו זונה ישראלית אתננה מותר[32]מה טעם
דהא קדושין תופסין בה וכהן שבא עליה לוקה משום
זונה מאי טעמא דהא זרעו מיוחס אחריו ורבא אמר
אחד[33]זה ואחד זה אתננה אסור וכהן הבא[34]עליה לוקה

M 10 | והא יהיב M 9 || דקניא במשיכה ו + M 8
זה + M 13 || ואי M 12 || אי M 11 || לה —
M 14 הער' שבתורה אס' || M 15 + אתנן || M 16 — ו
M 19 אתנן כל עריות הבאות || M 18 ההיא — M 17
אף זונה M 22 || לה BP 21 || ו + M 20 || היא +
נכרי שאין || M 23 אינו לוקה משום || M 24 יצתה זו שאין
M 25 מאי טעמ' דהא תפכי בה קיד' וכהן הבא || M 26 זו
ואי זו אתננן || M 27 עליהן לוקה עליהן משום.

ner jisraélitischen Hure, wenn es sich nämlich in ihrem Hof befand. — Demnach hat er es ihr ja vorher gegeben!? — Wenn er es ihr verpfändet und zu ihr gesagt hat: gebe ich dir bis zu diesem Tag das Geld, so ist es recht, wenn aber nicht, so behalte dieses Lamm als Hurengabe.

Rabh sagte: Sowol die Schandbubengabe als auch jede andre Unzuchtgabe ist verboten, ausgenommen die Gabe an seine menstruirende Frau[56], denn es heisst[57] *Hure*, und diese ist keine Hure. Levi aber sagte, auch an seine menstruirende Frau, denn es heisst[57] *Gräuel*, und auch dies ist ein Gräuel. — Und Levi, es heisst ja *Hure*!? — Er kann dir erwidern, dies besagt: Hure und nicht Hurer[58]. — Woher entnimmt Rabh [die Einschränkung:] Hure und nicht Hurer? — Er entnimmt dies aus einer Lehre Rabbis, denn es wird gelehrt: Rabbi sagte: Als Hurengabe ist nur eine Gabe verboten, die wegen einer Sünde[59] kommt, die Gabe an seine menstruirende Frau aber, oder die er einer als Entschädigung für den Zeitverlust gegeben hat, oder die sie ihm als Hurengabe gegeben hat, ist erlaubt. Und obgleich es hierfür keinen Beweis gibt, so gibt es immerhin eine Andeutung:[60] *da du Lohn gabest, aber dir kein Lohn gegeben ward, so warst du zum Widerspiel.* — Wofür verwendet Rabh [das Wort] *Gräuel*? — Dieses verwendet er für eine Lehre Abajjes, denn Abajje sagte: die Hurengabe einer nichtjüdischen Hure ist verboten, denn hierbei heisst es *Gräuel*, und dort heisst es:[61] *wer eines von diesen Gräueln tut*; wie es sich dort um Unzucht handelt, wobei keine Antrauung erfolgen kann[62], ebenso kann bei dieser keine Antrauung erfolgen. Ein Priester der ihr beiwohnt ist nicht zu geisseln wegen [Beiwohnung] einer Hure, denn die Schrift sagt:[63] *er soll seinen Samen nicht entweihen*, ein Samen, der ihm genealogisch folgt, ausgenommen eine Nichtjüdin, von der sein Samen ihm nicht genealogisch folgt. Die Hurengabe einer jisraélitischen Hure ist erlaubt, denn bei ihr kann eine Antrauung erfolgen, und ein Priester, der ihr beiwohnt, ist wegen [Beiwohnung] einer Hure zu geisseln, denn sein Samen folgt genealogisch ihm. Raba aber sagt, die Hurengabe der einen und der andren sei verboten, und ein Priester, der ihnen beiwohnt, sei wegen

S. 635 Z. 2ff. 56. Auch die Beiwohnung der eignen menstruirenden Frau wird als Unzucht bezeichnet. 57. Dt. 23,19. 58. Die Gabe einer Hure an den Hurenden ist erlaubt. 59. Wenn die Gabe wirkliche Hurengabe ist, während die eigne menstruirende Frau zu einer andren Zeit erlaubt ist, u. ebenso ist ein Entgelt für die Zeitversäumnis keine Hurengabe. 60. Ez. 16,34. 61. Lev. 18,29. 62. Die Schrift spricht von Blutsverwandten. 63. Lev. 21,15.

gegeben, ihr aber nicht beigewohnt hat, nennst du es Hurengabe!? Ferner: wenn er ihr beigewohnt, aber nicht gegeben hat, so hat er ihr ja nichts gegeben!? — Vielmehr, er meint es wie folgt: wenn er ihr zuerst gegeben und ihr nachher beigewohnt hat, oder wenn er ihr zuerst beigewohnt und ihr nachher gegeben hat, so ist die Hurengabe erlaubt. — Sollte es doch [vom Verbot] der Hurengabe rückwirkend erfasst[52] werden!? R. Eleâzar erwiderte: Wenn sie zuvorgekommen ist und es dargebracht hat. — In welchem Fall: wollte man sagen, wenn er es ihr sofort zugeeignet hat, so ist es ja selbstverständlich erlaubt, denn er hatte ihr ja bis dahin nicht beigewohnt, und wenn er zu ihr gesagt hat: es sei dir erst in der Stunde der Beiwohnung zugeeignet, so kann sie es ja nicht darbringen, denn der Allbarmherzige sagt:[53] *wenn jemand sein Haus dem Heiligtum weiht*, wie sein Haus sich in seinem Besitz befindet, ebenso alles andre, was sich in seinem Besitz befindet!? — In dem Fall, wenn er zu ihr gesagt hat: es sei dir zugeeignet erst in der Stunde der Beiwohnung, solltest du es aber brauchen, so sei es dir sofort zugeeignet.

קרית ליה ותי בא עליה ולא נתן לה מאי יהיב לה
אלא הכי קאמר נתן לה יאחר כך בא עליה בא עליה
ואחר כך נתן לה אתננה מותר וליהול[ו] עליה אתנן
רמפרש אמר רבי אלעזר שקדמה והקריבתו היכי דמי Co
אי נימא דאקניה ניהליה לאלתר פשיטא דמותר דעד
באן לא בא עליה ואלא דאמר לה לא[י] ניקני ליך עד
שעת ביאה מי מציא מקרבה ליה [ו]איש כי יקדיש
את ביתו קדש לה' אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף
כל ברשותו לא צריכא דאמר לה לא[י] מקניה לך עד
שעת ביאה ואי מצטריך לך[י] ניקני לך מעכשיו: בעי
רב אושעיא קדמה[ו] והקדישתו מאי תפשיט ליה מדרבי
אלעזר דאמר רבי אלעזר קדמה והקריבתו הקריבתו
היא[ו] והא ליתיה בשעת ביאה אבל הקדישתו אסור
היא גופה קמיבעיא ליה הקריבתו[ו] והא ליתיה בשעת
ביאה[ו] מותר אבל הקדישה[ו] בשעת ביאה אסיר או דלמא
כיון דתנן אמירתי לגבי במסירתו להדיוט הקדישתו
מותר וכל שכן הקריבתו תיקו: [ו]בא עליה ואחר כך נתן
לה אתננה מותר והתניא בא עליה ונתן לה ואפילו
עד שנים עשר חדש אתננה אסור אמר רב חנן בר רב
הסדא[ו] לא קשיא הא דאמר לה הבעלי [ו]לי בטלה זה הא
דאמר לה הבעלי לי בטלה סתם טלה זה [ו]הא מחוכר
משיכה בזונה גויה דלא קניא [ו]במשיכה ואיבעית אימא

M 93 עילויה ‖ M 94 דיהביה ‖ M 95 ליקני ‖ M 96 — ליה ‖ M 97 — והקד' ... קדמה ‖ B 98 דהא. M [ד]הא + (ד)ליתיה ‖ M 99 הוא [ד]הא ‖ M 1 — מותר ‖ M 2 דאיתיה ‖ M 3 + א' רבא ‖ M 4 + א"ר חסדא ‖ M 5 — לי ... לי ‖ M 6 הא מיחסר ‖ M 7 — במשיכה.

R. Ošâja fragte: Wie ist es, wenn sie zuvorgekommen ist und es dem Heiligtum geweiht hat? — Dies ist ja aus der Antwort R. Eleâzars zu entscheiden, denn R. Eleâzar erklärte: wenn sie zuvorgekommen ist und es dargebracht hat; nur wenn sie es dargebracht hat, weil es zur Zeit der Beiwohnung nicht mehr da war, wenn sie es aber dem Heiligtum geweiht hat, ist es verboten. — Dies eben fragt er: ist es nur dann erlaubt, wenn sie es dargebracht hat, weil es zur Zeit der Beiwohnung nicht mehr da war, wenn sie es aber geheiligt hat, es also zur Zeit der Beiwohnung noch vorhanden ist, ist es verboten, oder aber ist es erlaubt, auch wenn sie es dem Heiligtum geweiht hat, denn der Meister sagte, dem Höchsten gegenüber gilt das Wort[54] wie die Uebergabe an einen Gemeinen, und um so mehr, wenn sie es dargebracht hat. — Die Frage bleibt dahingegestellt.

«Wenn er ihr zuerst beigewohnt und ihr nachher gegeben hat, so ist die Hurengabe erlaubt.» Es wird ja aber gelehrt, wenn er ihr zuerst beigewohnt und ihr nachher gegeben hat, selbst nach zwölf Monaten, sei die Hurengabe verboten!? R. Ḥanan b. R. Ḥisda erwiderte: Das ist kein Widerspruch; das eine in dem Fall, wenn er zu ihr gesagt hat: lass dich von mir beschlafen für dieses Lamm, und das andre in dem Fall, wenn er zu ihr gesagt hat: lass dich von mir beschlafen für ein Lamm. — Auch wenn er "für dieses Lamm" gesagt hat, fehlt ja das Ansichziehen[55]!? — Dies gilt von einer nichtjüdischen Hure, die durch das Ansichziehen nicht eignet. Wenn du aber willst, sage ich, auch von ei-

51. Durch die nachträgliche Beiwohnung. 52. Vor der Beiwohnung. 53. Lev. 27,14. 54. Es befindet sich nicht mehr in ihrem Besitz. 55. Wodurch bewegliche Sachen geeignet werden; vgl. Bd.VI

הוא תני לה[80] והדר אמר לה[81] מאי מעשה עד שיגזז ויעבדו בו: [82]איזהו נעבד כו׳: מנא הני מילי אמר רב
45.15 פפא[83] דאמר קרא [84]ממשקה ישראל [85]מן המותר לישראל
48a ואי סלקא דעתך אסירי להדיוט למה לי קרא[86] מעטינהו
5*6a 90b מגבוה וכל היכא דאסירי להדיוט לא בעי קרא[87] והא
טרפה דאסירא להדיוט ומעטיה קרא מגבוה דתניא
6b [88]בשהוא אומר מן הבקר למטה שאין תלמוד לומר[89] אלא
להוציא את הטרפה איצטריך סלקא דעתך אמינא
הני מילי דנטרפה ואחר כך[90] נתקדשה אבל[91] נתקדשה
ואחר כך נטרפה אימא דתישרי לגבוה והא מהבא
27.32 נפקא[92] כל אשר יעבר תחת השבט [93]פרט לטרפה שאינה
6a 1.16b עוברת ההוא נמי איצטריך סלקא דעתך אמינא הני
4.57a 58b מילי היכא דלא היתה לה שעת הבושר דנולדה טרפה
ממעי אמה אבל היכא דהיתה לה שעת הבושר ויצאת
לאויר העולם ואחר כך נטרפה אימא תשתרי לגבוה
קמשמע לן:

[ii] **איזהו** אתנן האומר לזונה[94] הוליך טלה זה בשכרך
אפילו הן מאה כולן אסורין וכן האומר לחבירו
[95]הוליך טלה זה[96] ותלין שפחתך אצל עבדי רבי[97] מאיר
אומר אינו אתנן וחכמים אומרים[98] אתנן:

גמרא. אמר מר ואפילו הן מאה כולן אסורין היכי
דמי אילימא דשקלה אגרא מאה בהמות פשיטא
דכולהו אסירי מה לי חד מה לי מאה לא צריבא
דשקלה אגרא חדא ויהיב לה מאה דכולהו מכה אתנן
62b קא אתו: תנו רבנן [99]נתן לה ולא בא עליה בא עליה
ולא נתן לה אתננה מותר נתן לה ולא בא עליה אתננה

83 ‖ דא״ק — M 82 ‖ מ״ם — M 81 ‖ והוא M 80
B ממעט׳. M — מעט׳ ‖ M 84 + למעוטי מגבוה ‖ 85
M + מן הבקר להוציא את הנעבד אתה או׳ להוציא אה״ן או אינו
M 87 ‖ הוי או׳ להוצ׳ M 86 ‖ אלא להוציא את הטרפה
90 ‖ VM 89 הילך ‖ הקדישה M 88 + מהתם נפקא
M והולך ‖ M 91 — מאיר ‖ M 92 + הרי זה.

stehen, wenn man es geschoren oder zur Arbeit verwandt hat.

WAS HEISST ANGEBETETES &c. Woher dies"? R. Papa erwiderte: Die Schrift sagt: [45]*von den Wiesengründen Jisraéls*, von dem was Jisraéliten erlaubt ist, und wenn man sagen wollte, sie seien einem Gemeinen verboten, so wäre ja kein Schriftvers nötig, sie für den Höchsten auszuschliessen. – Ist denn, wenn es für einen Gemeinen verboten ist, kein Schriftvers[46] nötig, das Totverletzte ist ja auch einem Gemeinen verboten, und dennoch schliesst die Schrift es für den Höchsten aus!? Es wird nämlich gelehrt: Unten[47] heisst es *vom Rind*, und da dies überflüssig[48] ist, so schliesst dies das Totverletzte aus. — Dies ist nötig; man könnte glauben, nur in dem Fall, wenn es totverletzt war und nachher geheiligt worden ist, wenn es aber geheiligt war und nachher totverletzt worden ist, sei es für den Höchsten erlaubt. — Dies geht ja aber schon aus folgendem hervor: [49]*was unter der Rute durchgeht*, ausgenommen das Totverletzte, das nicht durchgeht!? — Dies ist ebenfalls nötig; man könnte glauben, nur wenn es gar keine Zeit der Tauglichkeit hatte, wenn es nämlich totverletzt aus dem Mutterleib kam, wenn es aber eine Zeit der Tauglichkeit hatte, wenn es [heil] in den Weltenraum kam und darauf totverletzt wurde, sei es für den Höchsten erlaubt, so lehrt er uns.

WAS HEISST HURENGABE? — WENN JEMAND ZU EINER HURE GESAGT HAT: DA HAST DU DIESES LAMM ALS BELOHNUNG. SELBST WENN ES HUNDERT[50] SIND, SIND SIE VERBOTEN. DESGLEICHEN, WENN JEMAND ZU SEINEM NÄCHSTEN SAGT: DA HAST DU DIESES LAMM, UND DAFÜR MAG DEINE MAGD BEI MEINEM SKLAVEN SCHLAFEN; RABBI SAGT, ES SEI KEINE HURENGABE, UND DIE WEISEN SAGEN, ES SEI HURENGABE.

GEMARA. Der Meister sagte, selbst wenn es hundert sind; seien sie verboten. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn sie hundert Stück Vieh als Belohnung nimmt, so ist es ja selbstverständlich, dass sie alle verboten sind, was ist denn der Unterschied, ob eines oder hundert!? — In dem Fall, wenn sie als Belohnung eines nimmt, er ihr aber hundert gegeben hat, weil sie alle von einer Belohnung kommen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn er ihr gegeben, ihr aber nicht beigewohnt hat, ihr beigewohnt, ihr aber nicht gegeben hat, so ist die Hurengabe erlaubt. — Wenn er ihr

44. Dass es einem Gemeinen zum Essen erlaubt ist. 45. Ez. 45,15. 46. Dass es zur Opferung verboten ist. 47. Lev. 1,3. 48. Da schon im vorangehenden Schriftvers die Opfertiere aufgezählt werden. 49. Lev. 27,32. 50. Die er ihr gibt.

אכיר אלא מוקצה לשבע שנים שנאמר ויהי בלילה Jud 6
ההוא ויאמר [לו ה׳] קח את פר השור אשר לאביך
ופר השני שבע שנים והתם מוקצה בלחוד הוה נעבד
נמי הוה אמר רב אחא בר יעקב מוקצה לעבוד ולא
עבדוהו רבא אמר לעולם עבדוהו והידוש הוא כדרבי
אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא שמונה דברים
התירו באותו לילה חוץ ולילה וזרות וכלי שרת[1]וכלי Fol 2
אשירה ועצי אשירה ומוקצה ונעבד: אמר רב טובי
בר מתנה[2]אמר רבי יאשיה מנין למוקצה מן התורה
שנאמר תשמרו להקריב לי במועדו כל שעושין לו Num 28
שימוד מתקן לה אביי אלא מעתה איתית אימרא
דצומא ולא עביד ליה שימור הכי נמי[3]דלא חזי להקרבה
[4]אנא תשמרו להקריב לי במועדו קא אמינא לי ולא
לאדון אחר ואיזהו[5]אחר שמקריבין לו הוי אומר זו
עבודה זרה: אמר[6]רבא בר רב אדא אמר רב יצחק
אין מוקצה אסור[7]עד שיעבדו[8]עולא אמר רבי יוחנן עד
[9]שימסרוהו לכומרים בהא אמר רבי יוחנן עד שיאכילוהו
כרשיני עבודה זרה אמר ליה רבי אבא[10]לבהא מפלגיתו
אתון אעולא אמר ליה לא עולא נמי כי קא אמר הוא
[11]דשפי ליה כרשיני עבודה זרה אמר רבי אבא ידע[12]בהא
לשנויי שמעתא ואי לא דסליק התם לא הוה ידע
[13]דארץ ישראל גרמה ליה אמר ליה רב[14]יצחק[15]בהא
מיכן ומיכן הוה דתני רב[16]חנניא טריטאה קמיה דרבי
יוהנן [17]אין מוקצה אסור[18]אלא עד שיעשו בו מעשה Ab 4

VP 64 — וכ״א | M 65 — אר״י | M 66 דאסיר להק׳ || V 67
+ א״ל || M 68 + אדון || M 69 רבין בר יצ׳ אין || B 70 +
אלא || M 71 + אותו | M 72 שימכור | M 73 לבתא מי
סלגי את ועולא || M 74 דספי || M 75 בתא | M 76 + אוור׳ ||
M 77 — יצ׳ || M 78 חיננא טרטאה || M 79 עד שיעשה.

Es ist nur für sieben Jahre abgesondert[32] verboten, denn es heisst: *"und es geschah in jener Nacht, da sprach der Herr zu ihm: Nimm den jungen Farren, den deines Vaters, und den zweiten Farren von sieben Jahren.* — War dieser denn nur abgesondert, er war ja auch angebetet worden!? R. Aḥa b. Jâqob erwiderte: Er war zur Anbetung abgesondert, jedoch nicht angebetet worden. Raba erwiderte: Tatsächlich war er angebetet worden, nur war es da ein Novum[34]. Dies nach R. Abba b. Kahana, denn R. Abba b. Kahana sagte: Achterlei erlaubten sie in jener Nacht: [das Schlachten] ausserhalb[35], nachts, durch Gemeine, [ohne] Dienstgeräte, mit Geräten von einer Ašrah, mit Holz von einer Ašrah, Abgesondertes und Angebetetes.

R. Tobi b. Mathna sagte im Namen R. Jošijas: Wo ist [das Gesetz] vom Abgesonderten aus der Gesetzlehre zu entnehmen? — es heisst:[36]*sollt ihr beobachten, es mir zur festgesetzten Zeit darzubringen*, dem eine Beobachtung[37]zuteil wird. Abajje wandte ein: Demnach[38] ist, wenn man ein abgezehrtes Lamm[39]holt und ihm keine Beobachtung zuteil werden lässt, dieses zur Darbringung ungeeignet!? — Ich meine es wie folgt: *sollt ihr beobachten, es mir zur festgesetzten Zeit darzubringen*, mir und nicht einem andren Herrn; und ein andrer, dem man Opfer darbringt, ist der Götze.

Raba b. R. Ada sagte im Namen R. Jiçḥaqs: Das abgesonderte ist verboten, erst wenn es für den Götzendienst verwendet worden ist. Ûla sagte im Namen R. Johanans: Erst wenn es den Pfaffen übergeben worden ist. Baha sagte im Namen R. Johanans: Erst wenn man ihm Wicken vom Götzendienst zu fressen gegeben hat. R. Abba sprach zu Baha: Streitet ihr gegen Ûla? Dieser erwiderte: Nein, auch Ûla spricht nur von dem Fall, wenn man es mit Wicken vom Götzendienst gemästet hat. R. Abba sagte: Baha versteht, eine Lehre zu erklären; wäre er aber nicht nach dort[40]hinaufgegangen, so würde er es nicht verstanden haben, denn das Jisraélland hat dies[41] veranlasst. Da sprach R. Jiçḥaq zu ihm: Baha hat es von da[42]und von dort. R. Ḥananja Ṭriṭaáh[43] lehrte vor R. Johanan: Das abgesonderte ist erst dann verboten, wenn man damit eine Handlung begangen hat. Er lehrte es, und er selbst erklärte später: unter Handlung ist zu ver-

32. Wenn es erst 7 Jahre nach der Absonderung für den Götzen geschlachet werden soll. 33. Jud. 6,25. 34. Von diesem Fall ist auf andre nicht zu folgern. 35. Des Tempelhofs. 36. Num. 28,2. 37. Zur Darbringung als Opfer. 38. Aus dem Wortlaut ist zu entnehmen, dass man das Tier nicht sofort nach der Heiligung schlachten darf, sondern erst nach einer Zeit der Beobachtung. 39. Um das sich bisher niemand gekümmert hat. 40. Nach Palästina. 41. Vgl. Bd. VI S. 1362 Z. 9. 42. Aus Babylonien. 43. Dieser Name variirt im T.; vgl. Bd. VIII S. 575 N. 327.

את כבודם בתבנית שור אובל עשב: °מן הצאן להוציא
את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח אמר רבי
שמעון[53]אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר
נוגח למה נאמר רובע לפי שישנו ברובע מה שאין כן
בנוגח[54]יש ברובע שהרובע עושה אונס כרצון מה שאין
כן בנוגח[52]יש בנוגח[55]שהנוגח משלם את הכופר מה
שאין כן ברובע[50]הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח:
והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא הרובע והנרבע
[57]ובולם הם בקדשים שקדם מום עובר להקדשן וצריכין
מום קבוע לפדות עליהן שנאמר °כי משחתם בהם מום
בם מאי תלמודא הסורי מיהסרא והכי קתני מנין שהן
אסורין תלמוד לומר כי משחתם בהם מום בם °ותנא
דבי רבי ישמעאל כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא
דבר ערוה ועבודה זרה[58]דבר ערוה דכתיב °כי השחית
כל בשר וגו׳ עבודה זרה דכתיב °פן תשחתון ועשיתם
לכם פסל תמונת כל סמל כל שהמום פוסל בהן דבר
ערוה ועבודה זרה פוסלין בהן[59]ותנא דבי רבי ישמעאל
מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן מאי דריש בהו[60]מיבעי
ליה פרט להולה[61]זקן ומזוהם ותנא קמא דאפקינהו
להני קראי לרובע ונרבע חולה זקן ומזוהם מנא ליה
[62]נפקא ליה מן הצאן מן הכבשים ומן העזים[63]ולתנא
דבי רבי ישמעאל אורחיה דקרא לאישתעויי הכי:
איזהו מוקצה לעבודה זרה וכו׳: אמר ריש לקיש אין

53 M רובע ל״ן א״ן נוגח וא״ן רובע ל״ן נוגח לפי שיש || 54
M ויש בנוגח מה שאין כן ברובע שהרובע עשה בו או׳ || 55
M + מה שאין כן ברובע || M 56 + הא מפני שיש ברובע
מה שא״ך בנוגח ויש בנוגח מה שא״ך ברובע || V 57 והנעבד
והאתנן הרי הן || M 58 — ד״ע || M 59 + וכל שאין
הכום פוסל בהם אין ד״ע וע״ז פוסלין בהן || M 60 — מ״ל ||
M 61 לזקן ולמזוהם ולתנא || M 62 — נ״ל || M 63 ותנא.

"*Vom Kleinvieh*, dies schliesst das [für den Götzendienst] abgesonderte aus; *und vom Kleinvieh*, dies schliesst das stössige" aus. R. Šimôn sprach: Wozu wird, wenn dies schon vom zur Bestialität verwandten gesagt wird, dies vom stössigen, und wenn dies vom stössigen gesagt wird, dies vom zur Bestialität[25]verwandten gesagt? — weil manches beim zur Bestialität verwandten gilt, was nicht beim stössigen: beim zur Bestialität verwandten gleicht der Zwang dem freien Willen, was beim stössigen nicht der Fall[26] ist. Und manches gilt nur beim stössigen, denn für das stössige ist das Lösegeld[27]zu zahlen, was beim zur Bestialität verwandten nicht der Fall ist. Daher muss dies vom zur Bestialität verwandten gesagt werden, und muss dies vom stössigen gesagt werden.

Der folgende Autor aber entnimmt dies hieraus. Es wird gelehrt: Das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte &c. gleiche Opfertieren, die einen vorübergehenden Leibesfehler vor ihrer Heiligung hatten; sie benötigen eines bleibenden Leibesfehlers, um ausgelöst werden zu können, denn es heisst: [28]*denn ihre Verderbtheit an ihnen, ein Leibesfehler haftet ihnen an.* — Wieso geht dies hieraus hervor? — Die Lehre ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: Woher, dass sie verboten sind? — es heisst: *denn ihre Verderbtheit an ihnen, ein Leibesfehler haftet ihnen an*, und in der Schule R. Jišmaéls wurde gelehrt: Ueberall, wo es *verderben* heisst, seien Unzucht und Götzendienst zu verstehen. Unzucht, denn es heisst:[29]*denn alles Fleisch hatte seinen Wandel verderbt &*. Götzendienst, denn es heisst:[30]*dass ihr nicht verderbt handelt und euch ein Schnitzbild fertigt, irgend eines Standbildes Gestalt.* Was ein Leibesfehler untauglich macht, machen auch Unzucht und Götzendienst untauglich. — Wofür verwendet der Autor der Schule R. Jišmâéls [die Worte] *vom Rind und vom Kleinvieh*? — Hieraus folgert er: ausgenommen das kranke, das alte und das ekelhafte. — Woher entnimmt es der erste Autor, der diese Schriftworte auf die Ausschliessung des aktiv oder passiv zur Bestialität verwandten bezieht, hinsichtlich des kranken, alten und ekelhaften? — Er entnimmt dies aus [den Worten] *vom Kleinvieh, von den Lämmern und von den Ziegen.* — Und der erste Autor!? — Es ist die Art der Schrift so[31]zu sprechen.

WAS HEISST "ABGESONDERTES"? — DAS FÜR DEN GÖTZENDIENST &C. Reš-Laqiš sagte:

24. Das einen Menschen getötet hat, jedoch, weil keine 2 Zeugen dies bekunden, nicht zu steinigen ist. 25. Beide sind zu steinigen, wenn 2 Zeugen vorhanden sind. 26. Wenn beispielsweise ein Rind zum Stossen abgerichtet wird, ist es nicht zu steinigen; vgl. Bd. VI S. 140 Z. 17. 27. Cf. Ex. 21,30. 28. Lev. 22,25. 29. Gen. 6,12. 30. Dt. 4,16. 31. Die Partikel "von" zu gebrauchen.

das durch Bekundung von zwei Zeugen zum Essen untauglich wird, durch Bekundung eines einzelnen Zeugen zur Darbringung untauglich. Daher heisst es *vom Vieh*, um das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte auszuschliessen. — Dies wird ja durch einen Schluss gefolgert!? R. Aši erwiderte: Weil dieser Schluss zu widerlegen ist: wol gilt dies vom fehlerbehafteten, dessen Fehler kenntlich ist, während beim aktiv oder passiv zur Bestialität verwandten der Fehler nicht kenntlich ist. Man könnte nun glauben, da der Fehler nicht kenntlich ist, sei es für den Altar tauglich, so heisst es *vom Vieh*, und dies schliesst das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte aus.

"*Vom Rind*, dies schliesst das angebetete aus. Dies ist ja durch einen Schluss zu folgern: wenn Hurengabe und Hundepreis, deren Ueberzug[16]erlaubt ist, selber verboten sind, um wieviel mehr ist das angebetete verboten, dessen Ueberzug verboten ist[10]. Oder umgekehrt: wenn von Hurengabe und Hundepreis, die verboten sind, der Ueberzug erlaubt ist, um wieviel mehr sollte vom angebeteten, das erlaubt[17]ist, der Ueberzug erlaubt sein. — Demnach hast du ja aufgehoben den Schriftvers:[18]*gelüste nicht das Gold und Silber daran, dass du es nähmest*!? — Ich will ihn aufrecht halten: *gelüste nicht das Gold und das Silber*, bei Dingen, die keinen Lebensodem haben; man könnte aber glauben, von Dingen die einen Lebensodem haben, die selber erlaubt sind, sei der Ueberzug erlaubt, so heisst es *vom Rind*, dies schliesst das Angebetete aus. R. Hananja wandte ein: Also nur aus dem Grund, weil die Schrift es ausschliesst, hätte die Schrift es aber nicht ausgeschlossen, könnte man glauben, der Ueberzug sei erlaubt, aber es heisst ja:[19]*ihr sollt ihren Namen vernichten*, alles was auf ihren Namen gefertigt ist!? — Dies besagt, dass man ihnen kakophonische Namen beilege. Beth-Galja nenne man Beth-Karja[20], Königsgesicht[21][nenne man] Hundsgesicht, Aller-Auge nenne man Dornen-Auge. — Vielleicht umgekehrt: *vom Vieh*, dies schliesst das Angebetete aus, *vom Rind*, dies schliesst das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte aus!? — Man achte auf die Verbindung in der Schrift; in Verbindung mit Vieh heisst es:[22]*wer bei einem Vieh liegt, soll des Todes sterben*, und in Verbindung mit Rind heisst es:[23]*und sie vertauschten ihre Herrlichkeit um das Bild eines grasfressenden Rindes.*

שני עדים פוכלתו מאכילה אינו דין שהודאת עד אחד
פוכלתו מתקרבה תלמיד לומר מן הבהמה להוציא[15]רובע
ונרבע והא אתיא מדינא [16]לא אתיא אמר רב אשי Col.b
משום דאיכא [17]למימר מעיקרא דדינא פירכא מה לבעל
מום שכן מומו ניכר תאמר ברובע ונרבע שאין מומו
ניכר הואיל ואין [18]מומו ניכר יהא כשר לגבי מזבח
תלמוד לומר מן הבהמה להוציא[15]רובע ונרבע: [19](ו)מן Lv.1,2
הבקר להוציא את הנעבד והלא דין הוא ומה אתנן
ומחיר[20]שציפויין מותרין הן אסורין נעבד שציפויו אסור
אינו דין שהוא אסור או הילוך ומה אתנן ומחיר שהן
אסורין ציפוייהן מותרין נעבד [21]שמותר יהא ציפויו
מותר אם כן ביטלת [22]לא תחמד כסף וזהב עליהם Dt.7,25
ולקחת לך אני אקיימנו לא תחמד כסף וזהב בדבר
שאין בו רוח חיים אבל בדבר שיש בו רוח חיים הואיל
[23]והן מותר יכול יהא [24]ציפוי מותר תלמוד לומר מן
הבקר להוציא את הנעבד מתקיף לה רב[25]חנניא טעמא
[26]דרבייה קרא הא לא[27]רבייה קרא [28]ציפויו מותר והכתיב
[29]ואבדתם את שמם כל העשוי לשמם [30]ההוא לכנות Dt.12 Az.45b
[31]להם שם הוא דאתא[32]לבית גליא קרינן אותו בית
בריא פני [33]המלך פני כלב עין כל עין קוץ ואיפוך אנא
מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הבקר להוציא[15]רובע
ונרבע תתם מענינא דקרא[34]כתיב גבי בהמה[35]ואיש כי Lv.20
יתן שכבתו בבהמה מות יומת[36]גבי בקר כתיב [37]וימירו Ps.106

M 35 — לא ‖ M 36 למיפרך מה ‖ M 37 מומן ניכר יהו כשרין ‖ M 38 את הרובע והנרבע והלא ‖ M 39 שצפוייהן ‖ M 40 שהוא מותר ‖ M 41 והוא ‖ M 42 ציפויו ‖ M 43 היננא ‖ B 44 דמעטיה ‖ B 45 מעטיה ‖ B 46 ציפוי ‖ M 47 לה ‖ M 48 אי ב"ג קורין להן בית כליא ‖ M 49 את הרובע והנ' ‖ M 50 והכא מעיקר' (!) דקרא גבי ‖ 51 M כתיב ואיש אשר יתן ‖ M 52 + ו.

15. Das, womit diese zugedeckt worden sind. 16. Cf. Dt. 7,25. 17. Wenn der angezogene Schriftvers nicht darauf gedeutet hätte, dass es verboten ist. 18. Dt. 7,25. 19. Ib. 12,13. 20. Ersteres heisst Versammlungs- od. Bethaus, letzteres Schmutzhaus; vgl. Bd. VII S. 954 NN. 110 u. 111. 21. Manche lesen Molekh, Name des in der Bibel bekannten Feuergottes. 22. Lev. 20,15. 23. Ps. 106,20.

אשמעינן גבי קדשים משום דמאיסי אבל גבי חולין
[14]אימא ליבטלי ובחולין נמי תנינא [15]ואלו אסורין ואוסרין
בבל שהן יין נסך ועבודה זרה וציפרי מצורע[16]ועורות
לבובין ושיער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב ושור הנסקל
ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה[17]הרי אלו אסורין
[18]ואוסרין בבל שהן צריכי דאי אשמעינן התם[19]דאיסורי
הנאה[20]דלא בטלי[21]אבל הכא ליבטלי[22]ואי אשמעינן[23]הכא
דלגבוה דמאיס אבל להדיוט אימא [24]איסורי הנאה
ליבטלו ברובא קמשמע לן ורובע ונרבע מנלן דאסירי
לגבוה[25]דתנו רבנן [26]מן הבהמה להוציא[27]רובע ונרבע
והלא דין הוא ומה בעל מום שלא נתעבדה בה עבירה
פסול לגבי מזבח רובע ונרבע שנעבדה[28]בהן עבירה אינו
דין שאסורין לגבי מזבח חורש בשור וחמור יוכיח
[29]שנעבדה בו עבירה ומותר לגבי מזבח מה לחורש
בשור וחמור שאין חייבין[30]מיתה תאמר ברובע ונרבע
שחייבין מיתה טול[31]לך מה שהבאתה הרי[32]שנעבדה
בהן עבירה בשני עדים נעבדה בהן עבירה[33]על פי עד
אחד או על פי הבעלים[34]מנין אמר רבי[35]שמעון אני דן
ומה בעל מום שאין[36]התראת שני עדים[37]פוסלתו מאבילה
הודאת עד אחד פוסלתו מהקרבה[38]רובע ונרבע שהודאת

M 14 ליבטלו ברובא ובחו׳ || MP 15 — ועורות לבובין || B 16 + ושעיר המשתלח || M 17 ואיסורן בכל שהו || M 18 + משום || M 19 + נינהו || M 20 + ברוב׳ || M 21 הא לגבוה || M 22 אפי׳ א״ה נמי ליבטיל ברובא צריכא || M 23 דתניא מן || M 24 את הרובע ואת הנר׳ ורובע || M 25 בו || B 26 שנתעבדה || M 27 + עליו || M 28 לו || M 29 בעד || M 30 — מנין || M 31 ישמע׳ || M 32 הודאת || M 33 פוסלת || B 34 + ב.

würde er es nur vom Heiligen gelehrt haben, so könnte man glauben, weil sie widerwärtig sind, bei Profanem aber verlieren sie sich. — Aber auch von Profanem wurde es ja bereits gelehrt: folgende sind verboten und machen verboten, in welchem Verhältnis sie auch sind: Libationswein, Götzen, die Vögel des Aussätzigen[5], ausgeherzte Felle[6], das Haar[7] des Naziräers, das Erstgeborene eines Esels[8], Fleisch mit Milch, das zu steinigende Rind, das genickbrochene Kalb[9] und das im Tempelhof geschlachtete Profane; diese sind verboten und machen verboten, in welchem Verhältnis sie auch sind!? — Dies ist nötig. Würde er es nur da gelehrt haben, so könnte man glauben, weil zum Genuss Verbotenes sich nicht verliert, diese[4] aber verlieren sich; und würde er es nur hier gelehrt haben, so könnte man glauben, weil sie für den Höchsten widerwärtig sind, für Gemeine aber verliere sich das zum Genuss verbotene in der Mehrheit, so lehrt er uns. Woher, dass das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte für den Höchsten verboten ist? — Die Rabbanan lehrten: [10]*Vom Vieh*, dies sschliesst das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte aus. Dies ist ja aber durch einen Schluss zu folgern: wenn ein fehlerbehaftetes, mit dem keine Sünde begangen worden ist, für den Altar untauglich ist, um wieviel mehr ist das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte, mit dem eine Sünde begangen worden ist, für den Altar verboten!? Das Pflügen mit Rind und Esel[11] beweist [das Entgegengesetzte]: mit diesen ist eine Sünde begangen worden, und sie sind für den Altar erlaubt. Wol gilt dies vom Pflügen mit Rind und Esel, die nicht des Todes schuldig sind, während das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte des Todes schuldig ist!? Nimm, was du dir geholt[12] hast. Ich weiss dies von dem, mit dem die Sünde festgestellt worden ist durch zwei Zeugen, woher dies von dem, mit dem die Sünde festgestellt worden ist durch einen Zeugen oder durch den Eigentümer[13]? R. Šimôn sagte: Ich will es durch einen Schluss folgern: wenn ein fehlerbehaftetes, das durch die Bekundung von zwei Zeugen nicht zum Essen untauglich wird, durch Bekundung eines einzelnen Zeugen[14] zur Darbringung untauglich wird, um wieviel mehr wird das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte,

5. Cf. Lev. Kap. 14. 6. An der Herzstelle aufgerissen u. durchlocht; auf diese Weise wurden die Tiere für den Götzen hergerichtet; vgl. Bd. VII S. 906 Z. 25ff. 7. Cf. Num. 6,18. 8. Das, wenn man es nicht auslöst, zum Genuss verboten ist. 9. Cf. Dt. 21,1ff. 10. Lev. 1,2. 11. Die zusammen nicht zur Arbeit verwandt werden dürfen (cf. Dt. 22,10); soll heissen: Ochs od. Esel, mit denen zusammen gepflügt worden ist. 12. Dh. dieser Einwurf verdient keine Beachtung. 13. In welchem Fall sie nicht zu töten sind; wegen dieses Falls ist der Schriftvers nötig. 14. Ein einzelner Gelehrter darf den Leibesfehler untersuchen u. entscheiden, ob das Vieh zur Opferung geeignet ist.

SECHSTER ABSCHNITT

Fol. 14a

ל האסורין לגבי מזבח [1]אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן [2]ומחיר הכלאים והטרפה ויוצא דופן איזהו מוקצה [3]המוקצה לעבודה זרה הוא אסור ומה שעליו מותר ואיזהו [4]הנעבד כל שעובדין אותו הוא [5]ומה שעליו אסור וזה וזה מותר באכילה:

גמרא. אמר מר [6]אסורין בכל שהן דלא בטלי ברובא תנינא [7]כל [8]הקדשים שנתערבו בחטאות מתות או בשור הנסקל [9]אפילו אחד ברבוא ימותו וקשיא לן מאי קאמר [10]תבי קתני נתערבו בהן מחטאות מתות או שור הנסקל אפילו [11]ברבוא ימותו איצטריך סלקא דעתך אמינא התם הוא דאיסורי הנאה אבל הכא דלאו איסורי הנאה אימא [12]ליבטל ברובא קמשמע לן ורובע ונרבע נמי [13]תנינא נתערבו רובע ונרבע [14]ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן מאותו המין אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב [15]שימי בר אשי [16]אמר לי חדא בחולין וחדא בקדשים וצריכי דאי

M 1 אסורין | M 2 והמחיר | M 3 — ה | M 4 וכל מה | B 5 אוסרין | M 6 + חדא זמנא | M 7 — אפי׳ | M 8 + ואמרינן | M 9 + אחר | M 10 ליבטלו | M 11 — י״ע שיסת׳ ו | M 12 — שימי בר | M 13 — ו.

ALLE [Tiere], die für den Altar verboten sind, machen andre verboten, in welchem Verhältnis sie auch sind[1]: das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte, das abgesonderte, das angebetete, das als Hurengabe oder Hundepreis verwandte, der Mischling, das totverletzte und die Seitengeburt[2]. Was heisst "abgesondertes"? — das für den Götzendienst abgesondert worden ist; es selbst ist verboten, und was an ihm, ist erlaubt. Was heisst "angebetetes"? — das angebetet worden ist; es selbst ist verboten, und was an ihm, ist verboten. Beide sind zum Essen erlaubt.

GEMARA. Der Meister sagte, sie machen andre verboten, in welchem Verhältnis sie auch sind; dass sie sich nämlich nicht in der Mehrheit verlieren, und dies wurde ja bereits gelehrt: alle Opfertiere, die mit verenden zu lassenden Sündopfern oder mit einem zu steinigenden Rind[3] vermischt worden sind, selbst eines in einer Myriade, sind verenden zu lassen, und auf unsre Frage, was er damit[4] lehre, [wurde erwidert,] dies sei wie folgt zu verstehen: sind unter diese verenden zu lassende Sündopfer oder ein zu steinigendes Rind gekommen, selbst eines unter eine Myriade, so sind sie verenden zu lassen!? Dies ist nötig; man könnte glauben, dies gelte nur von jenen, die zum Genuss verboten sind, diese[5] aber, die nicht zum Genuss verboten sind, könnte man glauben, verlieren sich in der Mehrheit, so lehrt er uns. — Aber auch vom aktiv oder passiv zur Bestialität verwandten wurde es ja bereits gelehrt: sind sie mit aktiv oder passiv zur Bestialität verwandten vermischt worden, so sind sie weiden zu lassen, bis sie ein Gebrechen bekommen, sodann verkaufe man sie und bringe das betreffende Opfer für den Erlös des besten von ihnen!? R. Kahana erwiderte: Ich trug diese Lehre R. Šimi b. Aši vor, und er sprach zu mir: eines gilt von Profanem und eines gilt von Heiligem. Und beides ist nötig;

1. Ist ein solches Tier in eine nach Tausenden zählende Herde gekommen, so ist die ganze Herde für den Altar verboten. 2. Vgl. S. 64 N. 98. 3. Cf. Ex. 21,29. 4. Wenn ein Opfertier in eine Myriade verbotener Tiere gekommen ist, so ist es ja selbstverständlich verboten, da die verbotenen in grosser Mehrheit sind; ausserdem ist das "selbst", wonach es in einer kleineren Anzahl erst recht verboten ist, widersinnig. 5. Die in unsrer Mišnah genannten.

היכא[52]אמרינן מאה כתרי ותרי כמאה לענין עדות[53]אבל לענין אימדנא בתר דעות אזלינן[54]ותו תלתא ותלתא [55]לא אזלינן בתר בתרא דיד הקדש על העליונה קא סבר עולא צריך לעשות דמים מדבריהם[56]וכל דרבנן אקילו בה רבנן:

רי זו תחת עולה[23]תחת חטאת לא אמר כלום תחת חטאת זו ותחת עולה זו תחת חטאת ותחת עולה שיש לי בבית היה לו דבריו קיימים אמר על[57]הבהמה טמאה[19]ועל בעלת מום חרי אלו עולה לא אמר כלום חרי אלו[58]לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה:

גמרא. אמר רב יהודה אמר רב מתניתין דלא כרבי מאיר דאי[59]כרבי מאיר הא אין אדם מוציא דבריו לבטלה[7]: חרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיו עולה[7]: טעמא דבהמה טמאה ובעלת מום דלא חזיין לא בעיין מומא אבל מפריש נקבה לאשם או לעולה [7]בעיין מומא[73]אמר רב יהודה אמר רב מתניתין דלא כרבי שמעון דתנן[7]רבי שמעון אומר תימכר שלא במום[7]:

---

65 ‖ ותוב M 64 ‖ אשה + M 63 ‖ אמר BP 62
M — לא ‖ M 66 + הוא ‖ M 67 — ה ‖ M 68
תחת עולה ‖ M 69 — כ ‖ M 70 + דתנן המעריך חצי
כלי נותן את דמיו ‖ 71 (P +) כו' ‖ M 72 בעיא ‖ 73
M + גופא קדיש ‖ M 74 + ל"א דתניא ר"ש בן יהוד' או' משום ר"ש אף לעולם אין עושה תמורה.

hundert gelten, gilt nur bei einer Zeugenaussage[54], bei einer Erwägung[55]aber richte man sich nach [der Mehrheit] der Ansichten!? Und sollte man sich ferner sogar bei drei gegen drei nicht nach den letzteren richten, wo doch das Heiligtum die Oberhand hat? — Ûla ist der Ansicht, er müsse nur rabbanitisch für den Geldwert aufkommen, und bei Rabbanitischem haben die Rabbanan es erleichtert.

SAGTE JEMAND:] DIESES SEI ANSTELLE DES BRANDOPFERS, ANSTELLE DES SÜNDOPFERS, SO HAT ER NICHTS GESAGT; WENN ABER: ANSTELLE DIESES SÜNDOPFERS, ANSTELLE DIESES BRANDOPFERS, ANSTELLE DES SÜNDOPFERS, ANSTELLE DES BRANDOPFERS, DAS ICH ZUHAUSE HABE, UND ER EIN SOLCHES HAT, SO SIND SEINE WORTE GILTIG. SAGTE JEMAND ÜBER EIN UNREINES VIEH ODER ÜBER EIN FEHLERBEHAFTETES: DIESES SEI EIN BRANDOPFER, SO HAT ER NICHTS GESAGT; WENN ABER: DIESES SEI FÜR EIN BRANDOPFER, SO IST ES ZU VERKAUFEN UND FÜR DEN ERLÖS EIN BRANDOPFER ZU BRINGEN.

GEMARA. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Meírs, denn wenn die R. Meírs, so sagt er ja, niemand bringe seine Worte unnütz hervor[56].

WENN ABER: DIESES SEI FÜR EIN BRANDOPFER, SO IST ES ZU VERKAUFEN UND FÜR DEN ERLÖS EIN BRANDOPFER ZU BRINGEN. Nur bei einem unreinen Vieh und bei einem fehlerbehafteten, die ungeeignet sind, ist ein Gebrechen nicht erforderlich[57], wenn aber jemand ein Weibchen als Schuldopfer oder als Brandopfer[58]abgesondert hat, ist ein Gebrechen[59]erforderlich. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Rabhs: Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Šimôns, denn es wird gelehrt: R. Šimôn sagt, man verkaufe es[60]ohne Leibesfehler[57].

---

54. Die Bekundung von 100 Zeugen hat nicht mehr Bedeutung als die von 2 Zeugen. 55. Od. Schätzung. 56. Auch im 1. Fall sei für den Erlös das betreffende Opfer darzubringen. 57. Dh. man braucht sie nicht weiden zu lassen, bis sie ein Gebrechen bekommen. 58. Das als solches nicht dargebracht werden kann, wol aber als Friedensopfer. 59. Cf. N. 57 mut. mut. 60. Vgl. S. 398 Z. 1.

men, rabbanitisch. Reš-Laqiš aber sagte: Auch für den Geldwert aufkommen muss er nach der Gesetzlehre. — Worauf bezieht sich dies: wollte man sagen, auf [den Betrag] der Uebervorteilung[49], wieso sagt Reš-Laqiš, er müsse für den Geldwert aufkommen [nach der Gesetzlehre], es wird ja gelehrt, bei folgenden Dingen gebe es keine Uebervorteilung: bei Sklaven, Schuldscheinen, Grundstücken und Heiligem!? Und wollte man sagen, auf [den Betrag] der Aufhebung[50] des Kaufes, wieso sagt R. Johanan, er müsse nur rabbanitisch für den Geldwert aufkommen, R. Jirmeja sagte ja von (profanen) Grundstücken und R. Jona vom Heiligen, beide im Namen R. Johanans, dass es dabei keine Uebervorteilung gebe, wol aber eine Aufhebung des Kaufes!? — Tatsächlich bezieht es sich auf [den Betrag] der Aufhebung des Kaufes, nur wende man es um[50]. — Wieso kannst du sagen, man wende es um; allerdings nach demjenigen, der es vom Heiligen sagte, und um so mehr gilt dies von Grundstücken, wieso aber wende man es um nach demjenigen, der es von Grundstücken sagte, beim Heiligen aber gebe es keine Aufhebung des Kaufes!? — R. Jirmeja[51] kann dir erwidern: man wende es nicht um.

ויש לקיש אמר אף צריך לעשות דמים דבר תורה
"במאי עסקינן אי נימא באינאה בהא נימא ריש לקיש
אף צריך לעשות דמים "והא" תנן אלו דברים שאין
להם אינאה העבדים והשטרות והקרקעות והתקדשות
אלא אבטיל מקח בהא "נימא רבי יוחנן צריך לעשות
דמים מדבריהם והאמר רבי ירמיה אקרקעות "דחולין
ורבי יונה "אמר אהקדשות "תרוויהו משמיה דרבי יוחנן
אמרי "אינאה אין להן ביטול מקח יש להם לעולם
אביטול מקח ואיפוך ומי מצית אמרת איפוך הניחא
למאן דאמר אהקדשות וכל שכן אקרקעות "אלא למאן
דאמר אקרקעות אבל הקדשות אין להן ביטול מקח
היכי איפוך "להא אמר רבי ירמיה לא תיפוך: לימא
בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל הקדש שוה מנה
שהיללו על שוה פרוטה "מהולל דרבי יונה לית ליה
דשמואל ורבי ירמיה אית ליה דשמואל לא "בין דמר
ובין דמר אית "להו דשמואל "דרבי יונה סבר בי אמר
שמואל דיעבד אבל לכתחלה לא "אמר ורבי ירמיה סבר
אפילו לכתחלה: ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך
ודקא קשיא לך מתניתין אלו דברים "הקדשות כדרב
חסדא דאמר רב חסדא "אין להן אינאה אינן "בתורת
אינאה דאפילו פחות מכדי אינאה הזהר: אמר עולא
לא אמרו אלא "בשמוי בתרי אבל "בשמוי בתלתא "ואף
על גב דאתי במאה לא הדר איני "והאמר רב ספרא

M 44 — במאי ... דמים ‖ M 46 + דבר תורה ‖ B 45 + אנן ‖ M 47 לימ׳ ‖ M 48 — דחולין ‖ M 49 — אמר ‖ M 50 — אונ׳ ‖ M 51 + שפיר ‖ M 52 — להא ‖ M 53 מחול ר׳ ‖ M 54 לעולם בין מר ובין מר ‖ B 55 — M 57 והכא בהא קמפלגי דמר סבר ‖ M 56 ליה ‖ M 58 + א ‖ M 59 + מאי ‖ M 60 ב[תורת] אונ׳ [] חוזר ‖ M 61 דשמוי.

Es wäre anzunehmen, dass sie über eine Lehre Šemuéls streiten, denn Šemuél sagte: Hat man Heiliges im Wert einer Mine durch den Wert einer Peruṭa ausgeweiht, so ist es ausgeweiht. R. Jona hält nichts von der Lehre Šemuéls und R. Jirmeja hält wol von der Lehre Šemuéls. — Nein, sowol der eine als auch der andre hält von der Lehre Šemuéls, nur ist R. Jona der Ansicht, Šemuél sage es nur von dem Fall, wenn es bereits erfolgt ist, nicht aber von vornherein, und R. Jirmeja ist der Ansicht, auch von vornherein.

Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich wende man es nicht um, wenn du aber einwendest aus der Lehre: bei folgenden Dingen &c. Geheiligtes &c., so ist dies nach R. Ḥisda zu erklären, denn R. Ḥisda erklärte: "Gibt es keine Uebervorteilung", bei ihnen hat das Gesetz von der Uebervorteilung keine Geltung, denn er kann zurücktreten, auch wenn die Differenz geringer ist als der Betrag der Uebervorteilung.

Ûla sagte: Sie sagten dies nur von dem Fall, wenn zwei es geschätzt[52] hatten, wenn aber drei es geschätzt hatten, so ist es nicht zu widerrufen, selbst wenn hundert kommen[53]. — Dem ist ja aber nicht so, R. Saphra sagte ja, dass hundert wie zwei und zwei wie

49. Ein Sechstel des Wertes; ein solcher Betrag gilt beim Kaufgeschäft als Uebervorteilung u. ist zurückzuerstatten; ist er grösser, so kann das Kaufgeschäft aufgehoben werden; vgl. Bd. VI S. 642 Z. 21ff. 50. RJ. ist es, nach dem es nach der Gesetzlehre zu erfolgen hat. 51. Der es von Grundstücken sagte. 52. Und darauf drei das Heilige höher bewerten. 53. Und es höher einschätzen.

ושתי בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת
אלו מהו מי[28]אמר לאתפוסי ולקי או דלמא כל היכא
דאיכא היתירא לא שביק[29]איניש היתירא ועביד איסורא
[30]ואם תמצא לומר כל היכא דאיכא היתירא לא שביק
איניש ועביד איסורא היו לפניו שתי בהמות של קודש
ואחת מהן בעלת מום[31]ושתי בהמות של חולין ואחת
מהן בעלת מום ואמר הרי אלו תחת אלו מהו מי[32]אמר
תמימה תחת תמימה לאתפוסי בעלת מום תחת בעלת
מום לאחולי או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת
מום דהקדש בעלת מום דחולין תחת תמימה דהקדש
[33]ותרוייהו לקי ואם תמצא לומר כל היכא דאיכא
היתירא לא[34]עביד איסורא ולאחולי הוא ולא לקי[35]היו
לפניו[36]שלש בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום
[37]ושלש בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת
אלו[38]מי אמרינן מדתמימות תחת תמימות לאתפיסי
תמימות נמי תחת בעלת מום לאתפוסי או דלמא הכא
נמי כל היכא דאיכא היתירא לא[34]עביד איסורא והתניא
בתרייתא לאחולי הוי ואם תמצא לומר הכא נמי כיון
דאכתי גברא לא איתחזק באיסורי לא שביק היתירא
ועביד איסורא בעי רב אשי היו לפניו ארבע בהמות של
קדש ואחת מהן בעלת מום וארבע בהמות של חולין
[39]ואמר הרי אלו תחת אלו מהו הכא ודאי כיון דאתחזק
גברא באיסורי[40]בכולן לקי בארבע מלקיות או דלמא
אף על גב דאיתחזק באיסורא לא שביק[29]איניש היתירא
ועביד איסורא[41]והוי בתרייתא לאחולי הוי תיקו: [23]אם
[42]היה הקדש בעל מום יצא לחולין כו': °אמר רבי יוחנן
יצא להולין דבר תורה וצריך לעשות דמים[43]מדבריהם

fehlerfreie profane Tiere vor sich hat und sagt: diese anstelle von jenen: wollte er sie erfassen[43]lassen und er ist zu geisseln, oder aber lässt niemand, wo Erlaubtes vorhanden ist, das Erlaubte[44]und wählt das Verbotene. Und wie ist es, falls du entscheidest, niemand lasse das Erlaubte, wenn er es vor sich hat, und wählt das Verbotene, wenn er zwei heilige Tiere, von denen eines fehlerbehaftet ist, und zwei profane Tiere, von denen eines fehlerbehaftet ist, vor sich hat und sagt: diese anstelle von jenen. Meinte er das fehlerfreie anstelle des fehlerfreien, zur Erfassung[43], und das fehlerbehaftete anstelle des fehlerbehafteten, zur Ausweihung[45], oder aber: das fehlerfreie profane anstelle des fehlerbehafteten heiligen und das fehlerbehaftete profane anstelle des fehlerfreien heiligen, und er ist wegen beider zu geisseln. Und wie ist es, falls du entscheidest, wer Erlaubtes vor sich hat, wähle nicht das Verbotene, er wollte es daher ausweihen und sei nicht zu geisseln, wenn er drei heilige Tiere, von denen eines fehlerbehaftet ist, und drei fehlerfreie profane Tiere vor sich hat und sagt: diese anstelle von jenen. Sagen wir, wie die fehlerfreien anstelle der fehlerfreien, zur Erfassung[43], ebenso das fehlerfreie an stelle des fehlerbehafteten, zur Erfassung, oder aber wählt auch hierbei, wer Erlaubtes hat, nicht das Verbotenes, und er wollte vor sich das letzte ausweihen? Und wie ist es, fragte R. Aši, falls du entscheidest, auch hierbei sei es nicht festgestellt, dass er Verbotenes[46]begehe, und niemand lasse das Erlaubte und wählt das Verbotene, wenn er vier heilige Tiere, von denen eines fehlerbehaftet ist, und vier profane Tiere vor sich hat und sagt: diese anstelle von jenen. Hierbei ist es ja festgestellt, dass er Verbotenes[47]begeht somit ist er viermal[48]zu geisseln, oder aber lässt niemand, auch wenn es festgestellt ist, dass er Verbotenes begeht, nicht das Erlaubte und wählt das Verbotene, und er wollte das letzte ausweihen. — Die Frage bleibt dahingestellt.

IST ABER DAS OPFERTIER FEHLERBEHAFTET, SO WIRD ES PROFAN &C. R. Johanan sagte: Es wird profan, nach der Gesetzlehre, und er muss für den Geldwert aufkom-

28 אמרינן לאת׳ הוא ולקי ‖ M 29 — איניש | 30 M ולאחולי הוי מיהו היו ‖ M 31 — ושתי ... מום ‖ 32 M אמרינן תמימה לאתפ׳ ב״ם ולאחולי ‖ M 33 ובתר׳ ‖ MP 36 ודאי + M 35 ‖ שביק הית׳ ו + M 34 שתי ‖ B 37 ושלשה ‖ M 38 — מי אמר׳ + M 39 ‖ תמימות ‖ M 40 בכולהו לקי ארבע ‖ M 41 והך בת׳ ‖ B 42 היתה ‖ M 43 בדבר׳.

sie auf das andre ausgedehnt werden. 43. Durch Umtausch, u. dies ist verboten. 44. Das Ausweihen. 45. Ein fehlerbehaftetes kann nicht umgetauscht werden. 46. Eine Feststellung erfolgt erst nach einer dreimaligen Wiederholung. 47. Die 3 fehlerfreien kann man nicht ausweihen, u. der Umtausch ist mit einem Verbot belegt. 48. Es wird angenommen, dass er auch das fehlerbehaftete umtauschen wollte.

אבי הכל מודים היכא דאמר הציה עולה והציה מעשר דברי הכל עולה קריבה היכא דאמר הציה תמורה והציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן ניתנת בכל הקדשים או דלמא מעשר קריבה שכן מקדיש לפניי ולאחריו תיקו:

רי זו תחת זו תמורת זו חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו אין זו תמורה ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין וצריך לעשות דמים:

גמרא. למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא ורמינהי קדשי בדק הבית אמר חליפת זו תמורת זו לא אמר כלום תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין ואי כלקא דעתך לישנא דאתפוסי הוא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר אבי תחת משכחת לה לישנא דאתפוסי ולישנא דאחולי לישנא דאתפוסי דכתיב ואם תחתיה תעמד הבהרת דאחולי דכתיב תחת הנחשת אביא זהב והלכך גבי קדשי מזבח דעבדין תמורה לישנא דאתפוסי הוא גבי קדשי בדק הבית דלא עבדין תמורה לישנא דאחולי הוא אמר רבא אפילו בקדשי מזבח משכחת לה לישנא דאחולי הוא כגון שהיה הקדש בעל מום אמר רב אשי אפילו בבעל מום נמי משכחת לה לישנא דאחולי ומשכחת לישנא דאתפוסי ידו אקודש חול הוי ידו אחול קודש הוי: בעי אבי היו לפניו שתי בהמות של קדש בעלות מום

M 12 תמור׳ שלמ׳ דברי ‖ M 13 עולה ‖ P 14 תמורה זו הליפה ‖ M 15 — ה״ז ‖ M 16 — על ‖ P 17 דאיתפיסי ‖ MP 18 חליפה זו תמורה ‖ M 19 — ו ‖ M 20 + לישנא ‖ M 21 — והלי ‖ M 22 — דלע״ת ‖ M 23 + ו ‖ M 24 — הוא ‖ M 25 — מש׳ לה ‖ M 26 ולישנא ‖ M 27 הקדש.

Abajje sagte: Alle stimmen überein, dass, wenn jemand gesagt hat: die Hälfte sei Brandopfer und die Hälfte Zehnt, es nach aller Ansicht als Brandopfer darzubringen[1] sei; wie ist es aber, wenn er gesagt hat: die Hälfte Eingetauschtes und die Hälfte Zehnt: ist es als Eingetauschtes darzubringen, da es bei allen Opfertieren Geltung hat, oder ist es als Zehnt darzubringen, da dieser das vorangehende und das folgende[2] heiligt? — Die Frage bleibt dahingestellt.

SAGTE JEMAND: DIESES SEI ANSTELLE VON DIESEM, UMGETAUSCHT AUF DIESES, AUSGEWECHSELT DURCH DIESES, SO IST DIES EIN UMTAUSCH; WENN ABER: DIESES SEI AUSGEWEIHT DURCH DIESES, SO IST DIES KEIN UMTAUSCH. IST ABER DAS OPFERTIER FEHLERBEHAFTET, SO WIRD ES PROFAN, NUR MUSS ER FÜR DEN GELDWERT AUFKOMMEN.

GEMARA. Demnach hat „anstelle" den Begriff „erfassen"; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Wenn jemand von Geheiligtem des Tempelreparaturfonds gesagt hat: es sei eingewechselt gegen dieses, umgetauscht gegen dieses, so hat er nichts[3] gesagt, wenn aber: anstelle von diesem, ausgeweiht durch dieses, so sind seine Worte giltig. Welcher Unterschied besteht zwischen dem Anfangsatz und dem Schlußsatz, wenn du sagst, es habe den Begriff „erfassen"!? Abajje erwiderte: „Anstelle" hat zuweilen den Begriff „erfassen" und [zuweilen den Begriff] „ausweihen". Den Begriff „erfassen", wie es heisst: *„ist aber der Aussatzfleck an seiner Stelle[4] geblieben*, [den Begriff] „ausweihen", wie es heisst: *„an der Stelle des Kupfers bringe ich[5] Gold.* Beim Geheiligten für den Altar, wobei ein Umtausch erfolgen kann, hat es den Begriff „erfassen", und beim Geheiligten für den Tempelreparaturfonds, wobei ein Umtausch nicht erfolgen kann, hat es den Begriff „ausweihen". Raba sagte: Auch beim Geheiligten für den Altar kann es vorkommen, dass es den Begriff „ausweihen" hat, wenn beispielsweise das Opfertier fehlerbehaftet[6] ist. R. Aši sagte: Auch bei einem fehlerbehafteten hat es zuweilen den Begriff „ausweihen" und zuweilen den Begriff „erfassen". Legt er seine Hand[7] auf das geheiligte, so wird es profan, legt er seine Hand auf das profane, so ist es heilig[8].

Abajje fragte: Wie ist es, wenn jemand zwei fehlerbehaftete heilige Tiere und zwei

vollständig geheiligt hat; hierüber besteht ein Streit; vgl. Bd. III S. 90 Z. 8ff. 34. Die Heiligung als Zehnt ist bedeutungslos, da dieser nicht auf diese Weise zu entrichten ist. 35. Bei einem Irrtum beim Zählen; vgl. S. 200 Z. 2ff. 36. Vgl. S. 373 Z. 21ff. 37. Dt. 13,23. 38. Wenn er die Hautstelle erfasst hat. 39. Jes. 60,17. 40. Das eine anstelle der andren setzen. 41. Das Opfertier selbst wird dann profan. 42. Beim Umtausch des fehlerbehafteten Opfertiers auf das andere. 43. Im 1. Fall will er ausdrücken, die Heiligkeit möge von diesem auf das andre übertragen werden, im 2. Fall soll

וחכמים אומרים [92]תרעה עד שתסתאב[93]ותימכר ויביא בדמי הציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים אמר רבי יוסי[94]אם[95]לכך נתכוין[96]מתחלה הואיל ואי אפשר להוציא שני שמות באחת דבריו קיימין[97]רבי יוסי היינו רבנן כולה רבי יוסי קתני לה תניא אידך בהמה חציה [98]חטאת וחציה עולה[99]כולה תיקרב עולה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר תמות ושוין באומר חציה חטאת וחציה עולה שתמות[10]שוין מני רבי מאיר פשיטא מהו דתימא אי לאו דאשמעינן הוה אמינא טעמא דרבי מאיר לאו משום [1]תפוס לשון ראשון [2]אלא היינו טעמא [3]חטאת [4]מעורבת קריבה ואפילו בי אמר חציה חטאת והדר אמר הציה עולה קריבה קמשמע לן [5]דלא תניא אידך אמר בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים קדושה ואינה קריבה עושה תמורה [6]ותמורתו כיוצא בו מני רבי יוסי היא פשיטא דקדושה ואינה קריבה תמורתה איצטריך ליה דמהו דתימא נהי [7]דהיא לא קרבה תמורתה תקרב קמשמע לן [8]מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דהויה תמורתה נמי מכח קדושה דהויה קאתיא: אמר רבי יוחנן [9]בהמה של שני שותפים הקדיש [10]חציה שלו וחזר [11]ולקח חציה אחרת והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה [12]כיוצא בה [13]שמע מינה תלת שמע מינה קדושת דמים [14]נדהה[15]ושמע מינה בעלי[16]מומין נדחין ושמע מינה דיחוי מעיקרו הוי דיחוי: אמר

den zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann werde es verkauft, und für die Hälfte des Erlöses bringe er das Eingetauschte eines Brandopfers und für die Hälfte des Erlöses bringe er das Eingetauschte eines Friedensopfers. R. Jose sprach: Hat er dies von vornherein beabsichtigt, so sind, da man nicht zwei Namen gleichzeitig aussprechen kann, seine Worte giltig. R. Jose sagt ja dasselbe, was die Rabbanan!? — Das ganze lehrte R. Jose. Ein Andres lehrt: Ein Vieh, das zur Hälfte Brandopfer und zur Hälfte Sündopfer ist, ist ganz als Brandopfer darzubringen — Worte R. Meírs. R. Jose sagt, es sei verenden zu lassen[27]. Sie stimmen überein, dass, wenn er "zur Hälfte Sündopfer[28] und zur Hälfte Brandopfer" gesagt hat, es verenden zu lassen sei. Der übereinstimmt, ist ja R. Meír[29], und dies ist ja selbstverständlich!? — Man könnte glauben, wenn er dies nicht gelehrt hätte, so könnte man sagen, der Grund R. Meírs sei nicht, weil die erste Fassung massgebend ist, sondern aus dem Grund, weil das vermischte Sündopfer[30] darzubringen ist, somit sei es darzubringen, auch wenn er zuerst "zur Hälfte Sündopfer" und nachher "zur Hälfte Brandopfer" gesagt hat, so lehrt er uns, dass dem nicht so sei. Ein Andres lehrt: Wenn jemand gesagt hat: dieses Vieh sei zur Hälfte Brandopfer und zur Hälfte Friedensopfer, so ist es heilig und nicht darzubringen, es kann umgetauscht werden, und das Eingetauschte gleicht diesem selber. Also nach R. Jose, somit ist ja selbstverständlich, dass es heilig und nicht darzubringen ist!? — Nötig ist dies wegen des Eingetauschten; man könnte glauben, es selbst sei allerdings nicht darzubringen, das Eingetauschte aber sei darzubringen, so lehrt er uns. Es selbst ist deshalb nicht darzubringen, weil es eine verdrängte Heiligkeit ist, und auch das Eingetauschte kommt von einer verdrängten Heiligkeit.

R. Johanan sagte: Wenn ein Vieh zwei Gesellschaftern gehört hatte und einer die Hälfte geweiht hat, und dieser darauf die andre Hälfte kauft und sie ebenfalls weiht, so ist es heilig und nicht darzubringen, es kann umgetauscht werden und das Eingetauschte gleicht diesem. Hieraus ist dreierlei zu entnehmen; es ist zu entnehmen, dass die Heiligkeit des Geldwertes[31] verdrängt werden[32] kann, es ist zu entnehmen, dass Lebendes verdrängt werden kann, und es ist zu entnehmen, dass die frühere Verdrängung[33] als Verdrängung gilt.

M 92 — תרע׳ עד שתס׳ ו ‖ P 93 — ו ‖ M 94 + ואם נמלך יבדק ‖ P 95 לא ‖ M 96 בהח׳ ‖ M 97 + עולה ותצ׳ חטאת ‖ MB 98 אין דבריו האחרונים כלום ‖ M 99 תיק׳ בעולה ‖ M 1 + ד ‖ M 2 + הוא (ו) ‖ M 3 מקדשה וקריבה ואפי׳ נמי כי ‖ M 4 — דלא ‖ M 5 ותמורתה כיוצא בה ‖ M 6 דלא ‖ M 7 הצי ‖ M 8 והקדיש חצי אחר קדושה ‖ M 9 מדחה ‖ M 10 — חיים. V 11 ‖ ושמע ... נדחין

27. Wenn er gar kein Sündopfer darzubringen hat. 28. Sündopfer zuerst. 29. Nach dem es im 1. Fall als Brandopfer darzubringen ist. 30. Dem ein Opfer beigemischt ist, das auch unpflichtig dargebracht werden kann. 31. Wie in diesem Fall, als er nur die Hälfte geheiligt hatte. 32. Es ist nicht darzubringen. 33. Die später aufgehoben wird, wie in diesem Fall, wo er später das Vieh

שנייא יאת אמרת טעמא דרבי ייחנן משום דאדם מתכפר בשעת הקדש: "אם משאמר הרי זו שלמים נמלך כו': " פשיטא ולדן שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך "אמר רב פפא לא נצרכא אלא שאמר בתוך כדי דיבור מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור "והאי עייוני הוא דקמעיין קמשמע לן:

[iv] הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר אמר רבי יוסי אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות באחת דבריו קיימים ואם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה:

Fol. 2 **גמרא.** אמר רבי יצחק "ברבי יוסי אמר רבי יוחנן הכל מודים באומר תחיל זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון "ראשון לא תחול זו "אלא אם כן חלתה זו תרוייהו קדשי לא נחלקו אלא בגון משנתינו "דאמר תמורת עולה תמורת שלמים "דרבי מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה "תמורת שלמים "הויא ליה באומר תחול זו "ואחר כך תחול זו "ורבי יוסי "סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה קמשמע לן "": תנו רבנן האומר בהמה "זו חציה "תמורת עולה וחציה תמורת שלמים כולה תקרב עולה דברי רבי "מאיר

M 75 נמלך פש' דולדה ‖ M 76 — ארי"ף ‖ M 77 דמי והא עיו' קמע' ‖ M 78 — הרי ... קיימים ‖ M 79 בר יוסף ‖ 80 M —רא' ‖ M 81 אם לא תחול זו ‖ M 82 שא' ‖ M 83 — ד ‖ M 84 הוה כא' ‖ P 85 — ואחר ... זו ‖ + M 86 ותפוס לשון ראשון ‖ M 87 (א' לך) קסבר אי אמינ' ‖ + M 88 ל"א ר"י סבר אי אמ' תמורת עולה ושלמ' הוה אמינ' קדוש דקריבה קמ"ל ‖ M 89 — זו ‖ P 90 — תמ' ‖ M 91 — מאיר.

HAT ER ES "VON VORNHEREIN BEABSICHTIGT, SO SIND, DA MAN NICHT ZWEI NAMEN GLEICHZEITIG AUSSPRECHEN KANN, SEINE WORTE GILTIG", WENN ER ABER, NACHDEM ER "EINGETAUSCHTES AUF DAS BRANDOPFER" GESAGT HAT, ÜBERLEGT UND SAGT: EINGETAUSCHTES AUF DAS FRIEDENSOPFER, SO IST ES EINGETAUSCHTES EINES BRANDOPFERS.

hanan, der ihm diese Antwort nicht gab, und du sagst, der Grund R. Johanans sei, weil man mit dem Zuwachs des Opfertiers Sühne erlangen könne.

WENN ER ABER, NACHDEM ER "DIESES SELBST SEI EIN FRIEDENSOPFER" GESAGT HAT, ÜBERLEGT &C. Selbstverständlich ist es das Junge eines Friedensopfers, sollte er denn, so lange er will, überlegen dürfen!? R. Papa erwiderte: Dies gilt von dem Fall, wenn er es innerhalb der Zeit, in der man einen Satz 'ausspricht, gesagt hat; man könnte glauben, innerhalb dieser Zeit gelte es als ein Satz, nur habe er darüber nachgedacht, so lehrt er uns.

[SAGTE JEMAND:] DIESES SEI EINGETAUSCHTES AUF DAS BRANDOPFER, EINGETAUSCHTES AUF DAS FRIEDENSOPFER, SO IST ES EINGETAUSCHTES AUF DAS BRANDOPFER — WORTE R. MEÍRS. R. JOSE SPRACH:

GEMARA. R. Jiçḥaq b. R. Jose sagte im Namen R. Johanans: Alle stimmen überein, dass, wenn jemand zuerst "dieses möge Geltung haben" und nachher "jenes möge Geltung haben" gesagt hat, nach aller Ansicht die erste Fassung bestimmend sei, und wenn er "dieses möge Geltung haben, nur wenn jenes Geltung hat" gesagt hat, beide heilig seien, sie streiten nur über einen Fall, wie in unsrer Mišnah, wenn er gesagt hat: "Eingetauschtes auf das Brandopfer, Eingetauschtes auf das Friedensopfer." R. Meír ist der Ansicht, da er "Eingetauschtes auf das Brandopfer und auf das Friedensopfer" sagen sollte, aber "Eingetauschtes auf das Brandopfer, Eingetauschtes auf das Friedensopfer" gesagt hat, so ist es ebenso, als ob er zuerst gesagt hätte "dieses möge Geltung haben" und nachher "jenes möge Geltung haben"; R. Jose aber ist der Ansicht, hätte er "Eingetauschtes auf das Brandopfer und auf das Friedensopfer" gesagt, so könnte man glauben, es sei heilig und nicht darzubringen, so lehrt er uns.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand gesagt hat: Dieses Vieh sei zur Hälfte Eingetauschtes auf das Brandopfer und zur Hälfte Eingetauschtes auf das Friedensopfer, so ist das ganze als Brandopfer darzubringen — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, es sei wei-

durch die Mutter Sühne erlangt hat, ist die Geburt verenden zu lassen. 24. Nach der Erklärung Bd. VI S. 268 Z. 3ff. eine Begrüssung von 2—4 Worten. 25. Beides einzutauschen. 26. Das Vieh ist, wenn es ein Gebrechen bekommt, zu verkaufen u. der Erlös für beides zu verwenden.

היא דתניא האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך
עבד ולדה כמוה דברי רבי יוסי הגלילי וחכמים אומרים
דבריו קיימין[58]משום שנאמר האשה וילדיה תהיה
לאדניה קרא מאי תלמודא לרבנן אמר רבא[59]אמר קרא
לרבי יוסי הגלילי[60]דקתני ולדה כמוה שנאמר האשה
וילדיה תהיה לאדניה[61]בזמן שהאשה לאדוניה ולדה
לאדוניה מאי לאו[62]בהא קמיפלגי דרבי יוסי סבר שיירו
אינו משוייר ורבנן סברי[63]משוייר אמר לך רבי יוחנן
דכולי עלמא שיירו משוייר והכא היינו טעמא דאמר
קרא האשה וילדיה תהיה לאדניה אלא ודאי לימא בי
הני תנאי דתניא השוחט את החטאת ומצא בה בן
ארבעה הי תני חדא[64]אין נאכלת אלא לזכרי כהונה
ואינה נאכלת אלא ליום אחד[65]ואינה נאכלת אלא לפנים
מן הקלעים ותניא אידך נאכלת לכל אדם ונאכלת
בכל מקום ונאכלת לעולם מאי לאו תנאי דתנא קמא
סבר[66]שיירו אינו משוייר ומר סבר שיירו משוייר אמר
לך רבי יוחנן דכולי עלמא[67]אם שיירו משוייר[68]והני תנאי
בהא קא מיפלגי דמר סבר ולדי קדשים בהוייתן הן
קדושים ומר סבר[69]ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים
ואיבעית אימא[70]לא קשיא כאן[71]בשהקדישה ולבסוף
נתעברה כאן[72]בשנתעברה ולבסוף הקדישה מתקיף לה
רבא ממאי דטעמא דרבי יוחנן[73]אם שיירו משוייר[74]דלמא
היינו טעמא דרבי יוחנן דאדם מתכפר בשבה הקדש
אמר ליה רב המנונא רבי אלעזר תלמידיה דרבי
יוחנן ויתיב[75]לקמיה דרבי יוחנן ולא אהדר ליה האי

naím streiten, denn es wird gelehrt: Wenn jemand zu seiner Sklavin gesagt hat: du werde frei und deine Geburt sei Sklave, so gleicht ihre Geburt ihr selber[18]— Worte R. Jose des Galiläers. Die Weisen sagen, seine Worte seien giltig, denn es heisst:[19]*das Weib und ihre Kinder verbleiben ihrem Herrn.* — Welche Stütze ist der Schriftvers für die Rabbanan[20]? Raba erwiderte: Der Schriftvers bezieht sich auf R. Jose den Galiläer; dieser lehrt, die Geburt gleiche ihr, denn es heisst: *das Weib und ihre Kinder verbleiben ihrem Herrn.* [Nur] wenn das Weib ihrem Herrn gehört, gehören auch ihre Kinder dem Herrn. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: R. Jose ist der Ansicht, was man zurücklässt, bleibe nicht zurück, und die Rabbanan sind der Ansicht, es bleibe zurück. — R. Johanan kann dir erwidern: alle sind der Ansicht, was man zurücklässt, bleibe zurück, hierbei aber[21]aus folgendem Grund: die Schrift sagt: *das Weib und ihre Kinder verbleiben ihrem Herrn.* Vielmehr streiten hierüber folgende Tannaím: (Es wird gelehrt:) Wenn jemand ein Sündopfer schlachtet und darin eine lebende Vier[monats]geburt findet, so darf sie, wie Eines lehrt, nur von Männern der Priesterschaft, und nur einen Tag[22], und nur innerhalb der Vorhänge[22]gegessen werden, und wie ein Andres lehrt, von jedem Menschen, an jedem Ort und unbeschränkte Zeit gegessen werden. Wahrscheinlich streiten hierüber Tannaím: der erste Autor ist der Ansicht, was man zurücklässt, bleibe nicht zurück, und der andre ist der Ansicht, was man zurücklässt, bleibe zurück. — R. Johanan kann dir erwidern: alle sind der Ansicht, was man zurücklässt, bleibe zurück, und diese Tannaím streiten über folgendes: einer ist der Ansicht, die Geburten der Opfertiere sind heilig, erst wenn sie da sind, und einer ist der Ansicht, die Geburten der Opfertiere sind heilig schon im Leib ihrer Mutter. Wenn du aber willst, sage ich: dies ist kein Widerspruch; eines gilt von dem Fall, wenn man es geheiligt hat und es nachher trächtig wurde, und eines, wenn es trächtig war und man es nachher geheiligt hat. Raba wandte ein: Woher, dass der Grund R. Johanans ist, weil das, was man zurücklässt, zurückbleibe, vielleicht ist der Grund R. Johanans, weil man durch den Zuwachs des Opfertiers Sühne erlangen[23]könne!? R. Hamnuna erwiderte ihm: R. Eleâzar war ein Schüler R. Johanans, und er sass vor R. Jo-

58 M משום — א׳ M 59 ‖ הוא דאתא + M 60 ‖ אין ולדה [V אין האשה לאד׳] M 61 ‖ תנאי היא M 62 ‖ דריה״ג סבר אם שיירו [אינו] מש׳ M 63 ‖ אם שיירו + M 64 ‖ אינה M 65 ‖ ולילה אחד + M 66 ‖ אם + (P + ו) 67 ‖ ובהקדיש ולבסוף נתעברה דמר M 68 ‖ ו״ק — M ‖ דכ״ע אם שיירו משוייר וכ״ע בהוייתן + M 70 ‖ בהק׳ M 71 ‖ הן קדושין ו ‖ בנחע׳. P כשנח׳ M 72 ‖ משום ד + M 73 ‖ ל. — M 74

18. Das Kind ist ebenfalls frei. 19. Ex. 21,4. 20. Dieser spricht ja eher für die Ansicht RJ.s, dass die Kinder zur Mutter gehören. 21. Gehört das Kind nach RJ. zur Mutter. 22. Vgl. S. 367 NN. 213 u. 214. 23. Man kann daher Sühne erlangen auch durch die Geburt, wenn man aber

נתכוון "תחלה הואיל "ואי אפשר לקדות שני שמות באחת דברו קיימין "ואם משאמר הרי זו שלמים נמלך ואמר ולדה עולה הרי זו "ולד שלמים:

גמרא. אמר רבי יוחנן הפריש חטאת "מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר מאי טעמא קסבר "רבי יוחנן אם שיירו משוייר עובר לאו ירך אמו הוא "דהוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות "רצה מתכפר בה רצה מתכפר בחבירתה מתיב רבי אלעזר היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים ואי סלקא דעתך "שיירו משוייר הרי זה ולד שלמים הרי "זו שלמים בעי מיתנא אמר רב טבלא בר מינה דההיא "הא אמר רב לתנא תני "הרי זו שלמים מיתיבי האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עיברה זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר עובר ירך אמו משום הכי זכתה "לו והוי ליה כמשחרר "חצי עבדו ומני רבי "מאיר היא כדתניא המשחרר חצי עבדו יצא לחירות גיטי וידו באין כאחת "ואי אמרת שיירו משוייר "עובר לאו ירך אמו הוא אמאי זכתה לו והתניא נראין "שהעבד זוכה לקבל גט "שהדור של הברו מיד רבו שאינו שלו ולא מיד רבו שלו אלא "שמע מינה אם שיירו אינו משוייר ותיובתא דרבי יוחנן תיובתא: לימא "אם שיירו משוייר תנאי

M 38 — תחלה | M 40 — ואם ... וולדה (P ואפשר) 39 | שלמים || BP 41 ולדה || M 42 — מעוב' || M 43 אם שייר || M 44 והוה || M 45 והמפריש ש"ח לאח' מתכפר באיזו מהן שירצה מתיב | M 46 + אם. (P שיורי) | M 47 זה || M 48 + ד || M 49 + בר || M 50 מינה דההיא || M 51 ◯ חצי || M 52 || M 53 אלא אי | M 54 + היא דתנ' ר' או' המשח' || M 55 — שח' של || M 56 + לאו || M 57 דברים — אם.

ER DIES VON VORNHEREIN BEABSICHTIGT, SO SIND, DA MAN NICHT ZWEI NAMEN GLEICHZEITIG AUSSPRECHEN KANN, SEINE WORTE GILTIG, WENN ER ABER, NACHDEM ER "DIESES SELBST SEI EIN FRIEDENSOPFER" GESAGT HAT, ÜBERLEGT UND SAGT: UND SEIN JUNGES EIN BRANDOPFER, SO IST ES DAS JUNGE EINES FRIEDENSOPFERS.

GEMARA. R. Johanan sagte: Wenn jemand ein trächtiges Sündopfer abgesondert, und es geworfen hat, so kann er, wenn er will, mit diesem selbst und wenn er will, mit dem Jungen Sühne erlangen[1]. — Aus welchem Grund? — R. Johanan ist der Ansicht, was "man zurücklässt, bleibe zurück", und die Geburt sei nicht Glied der Mutter, somit ist es ebenso, als würde jemand zur Sicherheit zwei Sündopfer absondern, der, wenn er will, mit diesem, und wenn er will, mit jenem Sühne erlangen kann. R. Eleâzar wandte ein: Wenn aber: dieses selbst sei ein Friedensopfer und sein Junges ein Brandopfer so ist es das Junge eines Friedensopfers. Wieso heisst es, wenn man nun sagen wollte, was man zurücklässt, bleibe zurück, es sei das Junge eines Friedensopfers, es sollte doch heissen, es sei ein Friedensopfer!? R. Tabla erwiderte: Dies scheidet[16] aus, denn Rabh sagte zum Jünger: Lies: so ist es ein Friedensopfer. Man wandte ein: Wenn jemand zu seiner Sklavin gesagt hat: du sollst Sklavin bleiben, dein Kind aber soll frei sein, so hat sie, wenn sie schwanger ist, [die Freiheit] für dieses erlangt. Erklärlich ist es, dass sie sie für dieses erlangt hat, wenn du sagst, was man zurücklässt, bleibe nicht zurück, denn die Geburt sei Glied der Mutter, somit ist es ebenso, als würde jemand die Hälfte seines Sklaven freilassen, und zwar nach Rabbi (Meír), denn es wird gelehrt, [Rabbi sagt,] wenn jemand die Hälfte seines Sklaven freilässt, gehe er frei aus, denn seine Freilassungsurkunde und seine Hand[17] kommen gleichzeitig, wieso aber erwirbt sie sie für dieses, wenn du sagst, was man zurücklässt, bleibe zurück, und die Geburt sei nicht Glied der Mutter, es wird ja gelehrt, es sei einleuchtend, dass ein Sklave die Freilassungsurkunde seines Nächsten aus der Hand eines fremden Herrn eignen kann, nicht aber aus der Hand seines eignen Herrn!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass das, was man zurücklässt, nicht zurückbleibt, und dies ist eine Widerlegung R. Johanans. Eine Widerlegung.

Es wäre anzunehmen, dass darüber, ob das, was man zurücklässt, zurückbleibe, Tan-

der Bestimmung des Eigentümers vor. 13. Die erste Heiligung erstreckt sich auch auf das Junge. 14. Das Junge von der Heiligung. 15. Die Heiligkeit erstreckt sich nur auf die Mutter u. das Junge bleibt profan. 16. Wörtl. ausserhalb von diesem, dh. diese Lehre ist nicht zuverlässig. 17. Dh. sein Besitzrecht, seine Befugnis zur Empfangnahme der Urkunde.

[24]נאמר בכור לא יקדיש הייתי אומר[25]בכור לא יקדיש
הקדישות תלמוד לומר איש אתו אותו אי אתה מקדיש
אבל[26]מקדיש אדם בכור הקדישות ועדיין אני אומר
[27]הוא לא יקדיש אבל יקדישוהו אחרים תלמוד לומר
בבהמה בבהמה עסקתי יכול לא יקדישנו בבטן תלמוד
לומר אשר יבכר לה' משיבוכר לה' אי אתה מקדיש
אבל אתה מקדיש בבטן יכול אף[28]ולדי כל הקדשים כן
תלמוד לומר אך חלק אלמא סבירא ליה ולדי קדשים
ממעי אמן הן קדושין: אמר ליה רב עמרם לרב
ששת אמר על הבכור עם יציאת רובו[29]עולה עולה הוי
או בכור הוי עולה הוי[30]דכל פורתא ופורתא דקא נפיק
הוא כליל או בבור הוי דכל פורתא ופורתא דקא נפיק
במילתיה[31]הוא לישנא אחרינא שכן קדושה חיילא עליה
או דלמא בכור הוי שכן קדושתו מרחם אמר ליה מאי
תיבעי לך[32]היינו דבעי[33]אילפא אמר על הלקט עם נשירת
רובו יהא הפקר[34]לקט הוי או הפקר הוי[35]לקט הוי שכן
קדושתו בידי שמים או דלמא הפקר הוי שכן זוכין בו
עניים ועשירים ואמר אבוי מאי תיבעי[36]ליה דברי
הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים הכא נמי[37]דברי
מי שומעים:

אומר ולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו
קיימים היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד
[38]זבחי שלמים דברי רבי מאיר אמר רבי יוסי אם לכן

Mutter heilig. Es wird nämlich gelehrt: Würde es nur geheissen haben:[5]*Erstgeborene nicht heiligen*, so würde ich gesagt haben, ein Erstgeborener [Mann] dürfe nichts dem Heiligtum weihen, so heisst es:[5]*es ein Mann*, du darfst es nicht heiligen, wol aber darf ein erstgeborener Mann heiligen. Aber immerhin könnte ich sagen, er[6]könne es nicht heiligen, wol aber können andre es heiligen, so heisst es:[5]*unter dem Vieh*, ich befasse mich mit dem Vieh[7]. Man könnte glauben, man könne es auch nicht im Mutterleib heiligen, so heisst es:[5]*das durch die Erstgeburt des Herrn ist*, sobald es durch die Erstgeburt des Herrn ist, kannst du es nicht mehr heiligen, wol aber kannst du es im Mutterleib heiligen. Man könnte glauben, dasselbe gelte auch von den Geburten aller Opfertiere, so heisst es[5]*nur*, teilend. Er ist somit der Ansicht, die Jungen von Opfertieren seien schon im Mutterleib heilig.

R. Âmram sprach zu R. Šešeth: Wie ist es, wenn man vom Erstgeborenen gesagt hat: es sei mit dem Hervorkommen der grösseren Hälfte ein Brandopfer; ist es ein Brandopfer oder ist es Erstgeborenes? Ist es ein Brandopfer, denn jedes Bißchen, das hervorkommt, ist Ganzopfer[8], oder ist es Erstgeborenes, denn jedes Bißchen, das hervorkommt, bleibt bei seinem Wesen? Eine andre Lesart. [Ist es ein Brandopfer,] denn es wird von der Heiligkeit erfasst, oder ist es Erstgeborenes, denn diese Heiligkeit beginnt schon im Mutterleib? Dieser erwiderte: Was ist dir da fraglich, das ist ja das, was Ilpha gefragt hat: Wie ist es, wenn jemand von der Nachlese[9] gesagt hat: es sei beim Herabfallen des grösseren Teils Freigut; ist es Nachlese oder Freigut? Ist es Nachlese, da es bereits durch den Himmel heilig[10]ist, oder ist es Freigut, da Arme und Reiche[11]es sich aneignen können? Und hierzu sagte Abajje: Was ist dir da fraglich: wem hat man von Meister und Schüler zu gehorchen[12]? Ebenso hierbei: wem hat man zu gehorchen.

WENN JEMAND GESAGT HAT: DAS JUNGE VON DIESEM [VIEH] SEI EIN BRANDOPFER UND DIESES SELBST EIN FRIEDENSOPFER, SO SIND SEINE WORTE GILTIG; WENN ABER: DIESES SELBST SEI EIN FRIEDENSOPFER UND SEIN JUNGES EIN BRANDOPFER, SO IST ES DAS JUNGE EINES FRIEDENSOPFERS — WORTE R. MEÍRS. R. JOSE SAGTE: HAT

5. Lev. 27,26. 6. Der Erstgeborene. 7. Hier wird überhaupt nicht von einem erstgeborenen Menschen gesprochen. 8. Die Heiligkeit ist höher als die des Erstgeborenen. 9. Von den Feldfrüchten, die man für die Armen zurücklassen muss; cf. Lev. 19,9. 10. Für den Eigentümer verboten, da es den Armen gehört. 11. Ein noch weiterer Kreis hat Anspruch darauf. Gibt man das ganze Feld vorher frei, so ist selbstverständlich alles Freigut. 12. Die Bestimmung des Gesetzgebers geht

M 26 אתה מק' בכ' || M 25 + אדם || BP 24 + לא
M 27 בכור יקד' אבל פשוט לא יק' ת"ל בבה' בבה' עסקי' ||
M 28 ולד || M 29 + יהא || M 30 שכן כליל אי בכור
הוי שכן קדוש' מרחם ל"א עולה הוי שכן חיי' קדו' עילויה ||
P 31 — הוא || M 32 + לאו || M 33 חילפא דבעי
חילפא || M 34 + מהו || M 35 שכן קדושה || 36
M לך || M 37 + דה"ר וד"ת || M 38 — זבחי.

שלמים: ילדה שני זכרים אחד מהם יקרב עולה והשני (M) יכבר לחייבי עולה ודמיו חולין ילדה שתי נקבות אחת מהם תקרב שלמים והשניה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולין ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליה:

גמרא. אמר רב יהודה מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם תנן אימר אדם מה שבמעיה של זו עולה עילה אין שלמים לא ואמרת מצית מפקעת ליה מקדושתה אמר לך רב יהודה תני מילי בזמן שבית המקדש קיים כי קא אמינא אנא בזמן הזה דלא חזי להקרבה אי בזמן הזה מאי למימרא מהו דתימא נגזר דלמא נפיק רוב ראשו וקשדי ביה מומא ואימא הכי נמי אפילו הכי הא עדיפא יתירא מדאתי ביה לידי גיזה ועבודה: אם נקבה זבחי שלמים: נקבה מי קא קדשה בבכורה סיפא אתיא לבהמה דהקדש: ילדה שני זכרים כו': אמרי אי בהמה דהקדש היאך דאקדיש עולה ליהדר עולה אידך נהוי בקדושתיה דאימיה סיפא אתאן לבהמת חולין: ילדה טומטום ואנדרוגינוס כו': אמאי אין קדושה חלה עליהן קא סבר רבן שמעון בן גמליאל ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין דאי סלקא דעתך ממעי אמן הן קדושין אמאי אין קדושה חלה עליהן הא תפסתינהו קדושה דאימייהו אלא שמע מינה ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים והאי תנא סבר ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושים דתנו רבנן אילו

Fol. 25a

(M) 4 + לו לאדם | M 5 — א״א | M 6 (+ אסורה) | B 7 ואת אמרת דמצית | M 8 טן קדוש׳ | M 9 — | M 10 + ו | M 11 ראשו ורובו | M 12 + הני ... קיים | M 13 + נמי | M 14 יתר מדקאתי | M 15 אתאן | M 16 אם | M 17 תך | M 18 ואידך ליהוי | M 19 קדוש | M 21 במעי | P 20 ולדיהן קדושין ואי | M 22 תפסתן קדו׳ דאימן | M 23 — ו״ק.

CHEN WIRFT, DAS MÄNNCHEN ALS BRANDOPFER UND DAS WEIBCHEN ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN. WIRFT ES ZWEI MÄNNCHEN, SO IST EINES ALS BRANDOPFER DARZUBRINGEN UND DAS ANDRE AN BRANDOPFERPFLICHTIGE ZU VERKAUFEN, UND DER ERLÖS IST PROFAN. WIRFT ES ZWEI WEIBCHEN, SO IST DAS EINE VON IHNEN ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN UND DAS ANDRE AN FRIEDENSOPFERPFLICHTIGE ZU VERKAUFEN, UND DER ERLÖS IST PROFAN. WIRFT ES EIN GESCHLECHTSLOSES ODER EINEN ZWITTER, SO WERDEN SIE WIE R. ŠIMÔN B. GAMALIÉL SAGT, VON DER HEILIGKEIT NICHT ERFASST.

GEMARA. R. Jehuda sagte: Man darf einem Erstgeborenen, bevor es zur Welt kommt, einen Leibesfehler beibringen. — Es wird gelehrt: sage man: was im Leib dieser, sei ein Brandopfer. Nur ein Brandopfer[2], nicht aber ein Friedensopfer, und du sagst, man könne es der Heiligkeit entziehen!? — R. Jehuda kann dir erwidern: dies nur zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht, ich aber spreche von der Jetztzeit, wo es zur Darbringung nicht verwendbar ist. — Wozu braucht er, wenn von der Jetztzeit, dies zu lehren!? — Man könnte glauben, es sei zu berücksichtigen, man könnte ihm einen Leibesfehler beibringen, nachdem es schon den grösseren Teil des Kopfes hervorgestreckt hat. — Vielleicht ist dem auch so!? — Immerhin ist es besser, ihm einen Leibesfehler beizubringen, als dass man dazu komme, es zur Schur und zur Arbeit zu verwenden.

WENN EIN WEIBCHEN, SEI ES FRIEDENSOPFER. Ist denn ein Weibchen durch die Erstgeburt heilig!? — Der Schlußsatz bezieht sich auf ein Opfervieh[3].

WIRFT ES ZWEI MÄNNCHEN &c. Ich will dir sagen: wenn es ein Opfertier ist, sollte doch das als Brandopfer geheiligte Brandopfer sein und das andre bei der Heiligkeit der Mutter verbleiben!? — Der Schlußsatz bezieht sich auf ein profanes Vieh.

WIRFT ES EIN GESCHLECHTSLOSES ODER EINEN ZWITTER &c. Weshalb werden sie nicht von der Heiligkeit erfasst? — R. Šimôn b. Gamaliél ist der Ansicht, die Jungen der Opfertiere werden erst bei ihrem Sein[4] heilig, denn wieso werden sie, wenn man sagen wollte, sie seien schon im Leib ihrer Mutter heilig, von der Heiligkeit nicht erfasst, schon die Heiligkeit ihrer Mutter hat sie ja erfasst. Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass die Jungen der Opfertiere erst bei ihrem Sein heilig werden. — Der folgende Autor aber ist der Ansicht, die Jungen der Opfertiere seien schon im Leib ihrer

2. Dessen Heiligkeit höher ist als die des Erstgeborenen. 3. Wenn es ein Sündopfer ist, damit man das Junge nicht verenden zu lassen brauche. 4. Nachdem sie geboren sind.

אפילו בשר בעלת מום בקדירה ונזרק דמה של תמימה יוצא לבית השריפה ורב חסדא לוקמא אידי ואידי כבית שמאי דלמא כי אמרי בית שמאי בבכור דקדושתיה מרחם אבל פסולי המוקדשין לא ולוקמא אידי ואידי כרבי אלעזר ברבי שמעון דלמא כי אמר רבי אלעזר ברבי שמעין בפסולי[39]המוקדשין[40]דאלימי למיתפס פדיונן אבל בבכור לא ורבי אלעזר ברבי שמעון לית ליה הא דתנן כל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא אלמא כיון דשרית ליה טפי וזבין אמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פונם בבשר אמרי במערבא משמיה[41]דרבי אבין מפני[42]שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אמר גזירה שמא ינדל מהם עדרים עדרים:

BP 69 — המוק׳ ‖ M 70 (דא׳ למיתה אבל) ‖ V 71 דרבינא ‖ M 72 שהוא נראה.

sagt, selbst wenn das Fleisch des fehlerbehafteten sich bereits im Topf befindet, das Blut des Fehlerfreien aber gesprengt worden ist, komme es in den Verbrennungsraum. — Sollte doch R. Ḥisda dieses und jenes der Schule Šammajs addiziren!? — Die Schule Šammajs sagt dies vielleicht nur vom Erstgeborenen, das vom Mutterleib aus heilig ist, nicht aber von den untauglich gewordenen Opfertieren. — Sollte er doch dieses und jenes R. Eleâzar b. R. Šimôn addiziren!? — R. Eleâzar b. R. Šimôn sagt dies vielleicht nur von den untauglich gewordenen Opfertieren, [deren Heiligkeit] so stark ist, die Lösung zu erfassen, nicht aber vom Erstgeborenen. — Hält denn R. Eleâzar b. R. Šimôn nicht von der Lehre, dass alle untauglich gewordenen Opfertiere im Scharren geschlachtet, im Scharren verkauft und nach Litra[38] ausgewogen werden dürfen, weil er, wenn dies erlaubt ist, mehr zahlt[39] und es kauft!? — R. Mari, Sohn des R. Kahana, erwiderte: Was an der Haut gewonnen wird, geht am Fleisch[40] verloren. Im Westen sagten sie im Namen R. Abins: Weil es den Anschein hat, als verrichte man [Profan]arbeit mit Opfertieren. R. Jose b. R. Abin erklärte: Aus Rücksicht darauf, man könnte aus solchen ganze Herden züchten[41].

FUENFTER ABSCHNITT

יצד מעבירין על הבכור מבכרת שחיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו[1]אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה[2]ואם נקבה זבחי שלמים ילדה נקבה תקרב שלמים[3]אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר ונקבה הזכר יקרב עולה והנקבה תקרב

M 1 עולה אם זכר אם נקבה ילדה ‖ M 2 — ו ‖ M 3 — אם ... שלמים.

AUF WELCHE WEISE KANN MAN BEIM ERSTGEBORENEN EINE LIST[1] ANWENDEN? — WENN EIN ERSTGEBÄRENDES TRÄCHTIG IST, SAGE MAN: WAS IM LEIB DIESER, SEI WENN ES EIN MÄNNCHEN IST, EIN BRANDOPFER; WIRFT ES EIN MÄNNCHEN, SO IST ES ALS BRANDOPFER DARZUBRINGEN; [SAGTE ER:] WENN EIN WEIBCHEN, SEI ES EIN FRIEDENSOPFER, SO IST, WENN ES EIN WEIBCHEN WIRFT, ES ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN. [SAGTE ER:] WENN EIN MÄNNCHEN, SEI ES EIN BRANDOPFER, UND WENN EIN WEIBCHEN, SEI ES EIN FRIEDENSOPFER, SO IST, WENN ES EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIB-

38. Vgl. S. 402 N. 79. 39. Bei der Auslösung, an den Schatzmeister. 40. Vgl. S. 106 N. 47 41. Um Schläuche zu fertigen. Wenn man solche Tiere hält, so kann man veranlasst werden, sie zur Schu. Arbeit zu verwenden. 1. Es nicht dem Priester geben zu müssen.

sicht Rabbis, und dies gilt auch dann, wenn zur Sicherheit — Nein, R. Eleâzar b. R. Simôn ist vielleicht der Ansicht seines Vaters, welcher sagt, fünf Sündopfer seien verenden zu lassen. — Es wird gelehrt: Weil das Sündopfer einer Gemeinde nicht verenden zu lassen ist. Das eines Privaten ist demnach verenden zu lassen. Rabh sagte, Lebendes werde nicht verdrängt[1], er erlange Sühne durch den zweiten des ersten Paares und das andre sei nur zur Sicherheit, und er lehrt, das eines Privaten sei verenden zu lassen!? — Rabh vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, das Gebot sei mit dem ersten[2] auszuüben.

R. Šimi b. Zeêri lehrte vor R. Papa: War es nach der Absonderung abhanden gekommen, so ist es nach Rabbi verenden zu lassen und nach den Rabbanan weiden zu lassen. War es nach der Sühne abhanden gekommen, so ist es nach den Rabbanan verenden zu lassen und nach Rabbi weiden zu lassen. — Dies ist ja paradox: wenn Rabbi vom bei der Absonderung abhandengekommenen, hinsichtlich dessen die Rabbanan sagen, es sei weiden zu lassen, sagt, es sei verenden zu lassen, um wieviel mehr sollte dies nach Rabbi vom bei der Sühne abhandengekommenen gelten, das auch nach den Rabbanan verenden zu lassen ist!? — Lies vielmehr wie folgt: war es bei der Absonderung abhanden gekommen, so ist es nach Rabbi verenden zu lassen und nach den Rabbanan weiden zu lassen, und wenn bei der Sühne, so ist es nach aller Ansicht verenden zu lassen.

ליה יאפילו באחריות נמי לא דלמא רבי אלעזר ברבי שמעון באביה כבירא ליה דאמר חמש חטאת מיתת תנן רפי שאין חטאת צבור מתה הא דיחיד מתה אמר רב בעלי חיין אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזמן ראשון מתכפר ואידך הוה ליה אחריות יקתני דיחיד מתה רב לטעמיה דאמר מצוה בראשון: תני רב שימי בר זעירי קמיה דרב פפא אבדה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן תרעה אבדה בשעת כפרה לרבנן מתה לרבי רועה קל יחומר ומה אבודה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה אמר רבי מתה אבודה בשעת כפרה דלרבנן מתה לרבי לא כל שכן אלא תני הבי אבודה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן רועה בשעת כפרה דברי הכל מתה: רבי אלעזר ברבי שמעון אומר וכו': תנו רבנן אין מרגילין ביום טוב ביוצא בו אין מרגילין בבכור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא ביום טוב דקא טרח טירחא דלא הוי ליה אלא בכיר מאן תנא אמר רב הסדא בית שמאי היא דאמר בכיר בקדושתיה קאי דתנן בית שמאי אומר לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב הסדא רבי אלעזר ברבי שמעון היא דתניא היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תפדה נשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה רבי אלעזר ברבי שמעון אומר

M 52 — ליה | M 53 + טע' דצבור | M 54 — רא' | M 55 הא דיחיד | M 56 — בר | B 57 זיהא | 58 M רועה אבודה | M 59 ולאו ק ו הוא מה | M 60 — ד | M 61 אבו [] כפרה לרי | M 62 + אבודה | P 63 אלעז' | M 64 מקבלין | M 65 דאמרי | M 66 אין מאכילין אותו לנדות פסולי | M 67 — ארי"ח | M 68 או'.

R. Eleâzar b. R. Šimôn sagte &c. Die Rabbanan lehrten: Man darf am Feiertag die Haut nicht von den Füssen aus[3] abziehen; desgleichen darf man beim Erstgeborenen die Haut nicht von den Füssen aus abziehen und nicht beim untauglich gewordenen Opfertier. Allerdings am Feiertag, weil dies eine Mühe ist, die dann nicht nötig ist, wer aber lehrte dies vom Erstgeborenen? R. Hisda erwiderte: Es ist die Schule Šammajs, welche sagt, das Erstgeborene verbleibe bei seiner Heiligkeit. Es wird nämlich gelehrt: Die Schule Šammajs sagt, ein Jisraélit dürfe sich nicht mit einem Priester am Erstgeborenen beteiligen. — Wer lehrte dies vom untauglich gewordenen Opfertier? R. Hisda erwiderte: Es ist R. Eleâzar b. R. Šimôn, denn es wird gelehrt: Wenn er vor sich zwei Sündopfer[4] hat, eines fehlerfrei und eines fehlerbehaftet, so ist das fehlerfreie darzubringen und das fehlerbehaftete auszulösen; ist das fehlerbehaftete geschlachtet[5] worden, bevor das Blut des fehlerfreien gesprengt worden ist, so ist es erlaubt, wenn nachdem das Blut der fehlerfreien gesprengt worden ist, so ist es verboten. R. Eleâzar b. R. Šimôn

Einwurf erhob. 34. Wenn 2 Tiere vorhanden sind; das andre ist daher verenden zu lassen. 35. Vgl. S. 105 N. 46. 36. Cf. ib. N. 47. 37. Nach der Auslösung.

[1]לאחריות מיבעיא [2]ואלא אליבא דרבי שמעון איצטריבא
ליה מהו דתימא לית ליה לרבי שמעון נדבה קמשמע לן
דאית ליה נדבה ומי מצית אמרת דלית ליה נדבה
לרבי שמעון [3]והתניא [4]שלשה עשר שופרות [5]היו במקדש
[6]והיה בתוב עליהן תיקלין חדתין ועתיקין קינין ונוזלי
עולה עצים ולבונה וזהב לכפרת וששה לנדבה ותני
עלה ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שאין
עורה לכהנים דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה
ואמרי לה רבי שמעון אם כן [7]בטלה מדרשו של יהוידע
הכהן דתניא [8]זה מדרש דרש יהוידע הכהן אשם הוא
[9]בולו להביא כל דבר הבא [10]ממותר [11]חטאות ואשמות
ליקח בדמיו עולות הכשר לשם ועורות לכהנים [12]אלמא
אית ליה נדבה לרבי שמעון איצטריך סלקא דעתך
אמינא כי אית ליה [13]נדבה לרבי שמעון בחד סידרא
[14]אבל בתרי סדרי לא קמשמע לן: אמר רבי [15]אושעיא
המפריש שתי חטאות לאחריות [16]מתכפר באחת מהן
וחבירתה רועה אליבא דמאן אילימא [17]אליבא דרבנן
השתא המפריש לאיבוד אמרי רבנן לאו באבוד דמי
[18]לאחריות מיבעיא אלא אליבא [19]דרבי שמעון [20]האמר
רבי שמעון חמש חטאות מתות אלא אליבא דרבי [21]כי
אמר רבי באיבוד אבל [22]אחריות לא [23]תנן [24]המפריש [25]חטאת
וחרי היא בעלת מום מוכרה ומביא אחרת תחתיה
רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אם קרבה שניה קודם
שנשחטה [26]ראשונה תמות שכבר כיפרו בעליה קא
סלקא דעתך דרבי אלעזר ברבי שמעון ברבי סבירא

viel weniger, wenn zur Sicherheit!? — Vielmehr, dies ist nach R. Šimôn nötig; man könnte glauben, R. Šimôn halte nichts von der freiwilligen Spendenkasse, so lehrt er uns, dass er wol von der freiwilligen Spendenkasse halte. — Wieso kannst du sagen, R. Šimôn halte nichts von der freiwilligen Spendenkasse, es wird ja gelehrt: Dreizehn Sammelbüchsen waren im Tempel, die mit Aufschriften versehen waren: Neue Šeqalim, alte Šeqalim, Vogelpaare, Brandopfertauben, Holz, Weihrauch, Gold zu Sprengbecken, und sechs für freiwillige Spenden. Hierzu wird gelehrt: Sechs für freiwillige Spenden, für Brandopfer, die von den Ueberschüssen dargebracht werden, deren Haut nicht den Priestern gehört — Worte R. Jehudas. R. Nehemja, manche sagen, R. Šimôn sprach zu ihm: Demnach ist ja die Auslegung Jehojadâs des Priesters aufgehoben!? Es wird nämlich gelehrt: Folgende Schriftauslegung trug der Priester Jehojadâ vor: [30]*Es ist ein Schuldopfer*, dies schliesst alles ein, was vom Ueberschuss der Sündopfer und der Schuldopfer kommt, dass man für den Erlös Brandopfer kaufe, das Fleisch für Gott und die Häute für die Priester. Demnach hält R. Šimôn wol von der freiwilligen Spendenkasse!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, R. Šimôn halte von der freiwilligen Spendenkasse nur bei einem Betrag[31], nicht aber bei zwei Beträgen[32], so lehrt er uns.

R. Ošâja sagte: Wenn jemand zur Sicherheit zwei Sündopfer abgesondert hat, so erlangt er Sühne durch eines von ihnen, und das andre ist weiden zu lassen. Nach wessen Ansicht: wollte man sagen, nach den Rabbanan, so sagen ja die Rabbanan, dass sogar das für das Abhandengekommene abgesonderte nicht als Abhandengekommenes gilt, und um so weniger, wenn zur Sicherheit, und wenn nach R. Šimôn, so sagt ja R. Šimôn, fünf Sündopfer seien verenden zu lassen. — Vielmehr, nach Rabbi, denn Rabbi sagt es[29] nur vom Abhandengekommenen, nicht aber, wenn zur Sicherheit. — Es wird gelehrt: Wenn jemand ein Sündopfer abgesondert hat und es fehlerbehaftet ist, so verkaufe er es und bringe dafür ein andres. R. Eleâzar b. R. Šimôn sagte: Ist das andre dargebracht worden, bevor das erste geschlachtet worden ist, so ist es verenden zu lassen, weil der Eigentümer bereits Sühne erlangt hat. Er[33] glaubte, R. Eleâzar b. R. Šimôn sei der An-

34 היו — P 33 | והתנן M 32 | מפריש + M 31
37 כולו — M 36 | בבלת M 35 | וכתוב M והיו. P
39 חטא ואשמה P 38 | מן מותר החטאת ואשם וילקח M
M 42 הוש B 41 | נדבה — M 40 | אלמ׳ — M
45 + לאשם | אליבא — M 43 | +המפ׳ M 44
M 48 | וכי קא׳ M 47 | דא׳ P 46 | דר״ש — M
ת. — M 51 | החטאתו M 50 | אמ׳ + M 49 | ב +

27. Nach dem die nicht verwendeten Sündopfer verenden zu lassen sind; vgl. S. 381 Z. 22. 28. Die Opfertiere sind in keinem Fall weiden zu lassen, u. entsprechend gilt es auch vom Geld. 29. Diesjährige bezw. vorjährige. 30. Lev. 5,19. 31. Den man für das Sündopfer reserviert hat, u. ein Teil übrig geblieben ist. 32. Zur Sicherheit, wenn einer abhanden kommen sollte. 33. Der diesen

[22]אמר רב בעלי חיים אינן נידחין [23]בשהוא מתכפר בשני
שבזז ראשון מתכפר ואידך בתרא הוה ליה כמפריש
לאיבוד ומעמא דציבור הא דיחיד מתה מאי לאו Col.b
אפילו רבנן לא רבי היא תנן המפריש הטאת ואבדה
[24]והקריב אחרת תחתיה תמות טעמא [25]דקריבה הא לא
הקריבה תרעה לא שנא מתכפר [26]באבודה לא שנא
מתכפר בשאינה אבודה לא שנא משך ולא שנא [27]לא
משך [28]תיובתא דתרוייהו מילתא [29]דפסיקא ליה קא תני
מילתא דלא [30]פסיקא ליה לא קתני תנן המפריש מעות
[31]להטאת ואבדו והפריש [32]אחרים תחתיהם ואחר כך
נמצאו המעות יביא מאלו ומאלו הטאת והשאר יפלו
לנדבה טעמא [33]דמתכפר מאלו ומאלו הא מאחד יוליכם
לים המלח לא שנא מתכפר באבודה ולא שנא מתכפר
בשאינה אבודה [34]ולא שנא משך ולא שנא לא משך
[35]תיובתא דתרוייהו [36]הבא נמי מילתא [37]דפסיקא ליה
קתני ומילתא דלא [38]פסיקא ליה לא קתני: אמר רבי
אמי המפריש שני ציבורי מעות לאחריות מתכפר באחד
מהן [39]ושני יפלו לנדבה אליבא דמאן אילימא אליבא
דרבי פשיטא דיפלו [40]לנדבה עד כאן לא קא אמר רבי
אלא במפריש לאבוד אבל [41]לאחריות מודה ואלא
אליבא דרבנן פשיטא [42]ליה דיפלו לנדבה [43]קל וחומר
השתא מפריש לאיבוד [44]אמר רבנן לאי באיבוד דמי

12 M דא׳ | 13 M (ובעי הוא) | 14 M (והפריש) || 15 M דמשום דהקריב ה״ל הקריב | 16 M ול״ש שאינו מתכפר | 17 M + ש | 18 M — ו | 19 M דפשיטא. פשיט׳ || 20 M לחטאתו || 21 M אחרות תחתיהן ולא הספי׳ ליקח | 22 M + דמשום || בהן חטאת עד שנמצאו הראשונו׳ יביא | 23 M — ו | 24 M הא | 25 M והשני | 26 M דמיו [] ועד [] לא קא׳ אלא דמפר׳ | 27 M + במפריש | 28 M — ליה || 29 M + ב || 30 M אמרי.

die Sühne erlangt er durch den zweiten des ersten Paares, und der des andren gilt als für den abhandengekommenen abgesondert. Dies gilt also nur bei dem einer Gemeinde, das eines Privaten aber ist verenden zu lassen. Doch wol auch nach den Rabbanan!? — Nein, nach Rabbi. — Es wird gelehrt: Wenn jemand sein Sündopfer abgesondert hat und es abhanden gekommen ist, worauf er statt dessen ein andres dargebracht hat, so ist es verenden zu lassen. Nur wenn er es dargebracht hat, wenn er es aber nicht dargebracht hat, ist es weiden zu lassen. Einerlei ob er Sühne erlangt hat durch das Abhandengekommene oder Sühne erlangt hat durch das Nichtabhandengekommene, einerlei ob er es an sich gezogen hat oder es nicht an sich gezogen hat. Dies ist eine Widerlegung beider!? — Was ihm ausgemacht[24]ist, lehrt er, was ihm nicht ausgemacht ist, lehrt er nicht. — Es wird gelehrt: Wenn jemand Geld für ein Sündopfer abgesondert hat und es abhanden gekommen ist, und nachdem er statt dessen andres abgesondert hat, das erste Geld sich einfindet, so bringe er das Sündopfer von diesem und von jenem, und der Rest fällt der freiwilligen Spendenkasse zu. Nur wenn er Sühne erlangt von diesem und von jenem, wenn aber von einem, werfe er es ins Salzmeer. Einerlei ob er Sühne erlangt durch das Abhandengekommene oder Sühne erlangt durch das Nichtabhandengekommene, einerlei ob er es an sich gezogen hat oder es nicht an sich gezogen hat. Dies ist eine Widerlegung beider!? — Auch hier lehrt er nur das, was ihm ausgemacht ist, und was ihm nicht ausgemacht ist, lehrt er nicht.

R. Ami sagte: Wenn jemand zur Sicherheit zwei Häufchen Geld[25]abgesondert hat, so erlangt er Sühne durch eines von ihnen und das andre fällt der freiwilligen Spendenkasse zu. Nach wessen Ansicht: wollte man sagen, nach Rabbi, so ist es ja selbstverständlich, dass es der freiwilligen Spendenkasse zufällt, denn Rabbi sagt es[26]ja nur von dem Fall, wenn man es für das Abhandengekommene abgesondert hat, wenn aber zur Sicherheit, pflichtet er bei, und wenn nach den Rabbanan, so ist es ja selbstverständlich, dass es der freiwilligen Spendenkasse zufällt, denn es ist ja [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn die Rabbanan bei der Absonderung für das Abhandengekommene sagen, es gleiche nicht dem Abhandengekommenen, um wie-

24. Der Fall, in dem es auf jeden Fall verenden zu lassen ist; ist es nicht dargebracht worden, so ist es in manchen Fällen verenden zu lassen u. in manchen nicht, gemäss der Lehren RH.s u. RA.s. 25. Für ein Sündopfer. 26. Dass es zu vernichten sei.

בהדיא קתני לה מחלוקת רבי ורבנן בסיפא המפריש
חטאת ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך[20]נמצאת
הראשונה והרי שתיהן עומדות אחת מהן תקרב ושניה
תמות דברי רבי והכמים אומרים אין חטאת מתה אלא
שנמצאת [1]מאחר שביפרו בעלים ואין מעות הולכות לים
המלח אלא [2]שנמצאו [1]מאחר שביפרו [3]הבעלים הא קא
משמע לן דבר זה מחלוקת רבי ורבנן: נופא אמר רב
הונא אמר רב הכל מודים שאם משך אחת [4]והקריב
שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא לימלך דרבי סבר
לא עשו תקנה בקדשים ואמרינן [5]לך התכפר בשאינה
אבודה ואבודה מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים
ואמרינן [5]לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה
מותיב רב משרשיא ולא עשו תקנה בקדשים והתניא
[6]יאכלו מה תלמוד לומר מלמד שאם היתה [7]אבילה
מועטת אוכלין עמה הולין ותרומה כדי שתהא נאכלת
על השבע [6]יאכלוה מה תלמוד לומר שאם היתה אבילה
מרובה אין אוכלין עמה הולין ותרומה [8]כדי שלא תהא
נאכלת על הנסה מאי לאו אפילו רבי לא רבנן [9]ורבי
אבא אמר רב הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה
שאבודה מתה על מה נחלקו [9]דמתכפר באבודה דרבי
סבר מפריש לאיבוד כאיבוד דמי ורבנן סברי לאו
כאיבוד דמי תנן [9]השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו
[10]דמיו לנדבה שאין חטאת ציבור מתה [11]הא דיחיד מתה

MB 3 מעות + M 2 || לאחר M 1 || נמצא הראשון M 99
7 ואכלוה M 6 || ליה + M 5 || והקריבה B 4 || — ה
|| דמיו — P 10 || במתכ׳ M 9 || כדי — M 8 || אכילה — M
M 11 + מעמ׳ דציבור.

und den Streit zwischen Rabbi und den Rabbanan lehrt er ja im Schlußsatz ausdrücklich!? Wenn jemand ein Sündopfer abgesondert hat und es abhanden gekommen ist, und nachdem er statt dessen ein andres abgesondert hat, das erste sich einfindet, sodass nun beide dastehen, so ist eines von ihnen darzubringen und das andre verenden zu lassen — Worte Rabbis. Die Weisen sagen, ein Sündopfer sei nur dann verenden zu lassen, wenn es sich einfindet, nachdem der Eigentümer Sühne erlangt hat; ebenso sei das Geld nur dann ins Salzmeer zu werfen, wenn es sich einfindet, nachdem der Eigentümer Sühne erlangt hat. — Folgendes lehrt er uns: das ist es, worüber der Streit zwischen Rabbi und den Rabbanan besteht.

Der Text. R. Hona sagte im Namen Rabhs: Alle stimmen überein, dass, wenn er eines an sich gezogen und es dargebracht hat, das andre verenden zu lassen sei, sie streiten nur über den Fall, wenn er um Rat fragen kommt. Rabbi ist der Ansicht, sie haben bei den Opfertieren keine Vorsorge[22] getroffen, und man sage zu ihm: geh und erlange Sühne durch das Nichtabhandengekommene, und das Abhandengekommene lasse man verenden, und die Rabbanan sind der Ansicht, sie haben bei den Opfertieren eine Vorsorge getroffen, und man sage zu ihm: geh und erlange Sühne durch das Abhandengekommene, und das Nichtabhandengekommene lasse man weiden. R. Mešaršeja wandte ein: Haben sie denn bei den Opfertieren keine Vorsorge getroffen, es wird ja gelehrt:[23]*Sollen sie essen*; was lehrt dies? — dies lehrt, dass, wenn es zum Essen knapp ist, man damit Profanes und Hebe essen darf, damit es zur Sättigung gegessen werde. [23]*Sollen sie es essen*; was lehrt dies? — dass, wenn es zum Essen reichlich ist, man damit Profanes und Hebe nicht essen darf, damit es nicht zur Uebersättigung gegessen werde. Doch wol auch nach Rabbi[24]!? — Nein, nach den Rabbanan. R. Abba aber sagte im Namen Rabhs: Alle stimmen überein, dass, wenn er Sühne erlangt hat durch das Nichtabhandengekommene, das Abhandengekommene verenden zu lassen sei, sie streiten nur über den Fall, wenn er Sühne erlangt hat durch das Abhandengekommene. Rabbi ist der Ansicht, das für das Abhandengekommene abgesonderte gleiche dem Abhandengekommenen, und die Rabbanan sind der Ansicht, es gleiche nicht dem Abhandengekommenen. — Es wird gelehrt: Der andre[10]ist weiden zu lassen, bis er ein Gebrechen bekommt, sodann zu verkaufen, und der Erlös fällt der freiwilligen Spendenkasse zu, weil ein Sündopfer der Gemeinde nicht verenden zu lassen ist. Das eines Privaten ist demnach verenden zu lassen. Hierzu sagte Rabh, Lebendiges werde nicht verdrängt[11];

22. Das andre nicht verenden lassen zu müssen. 23. Lev. 6,9. 24. Man hat also beim Essen vom Geheiligten eine Vorsorge getroffen.

EIDE FEHLERHAFT SIND, SO IST EINES VON IHNEN ALS SÜNDOPFER DAFÜR EINZULEGEN UND DAS ANDRE VERENDEN ZU LASSEN. — WORTE RABBIS. DIE WEISEN SAGEN, EIN SÜNDOPFER SEI NUR DANN VERENDEN ZU LASSEN, WENN ES SICH EINFINDET NACHDEM DER EIGENTÜMER SÜHNE ERLANGT HAT; EBENSO SEI DAS GELD NUR DANN INS SALZMEER ZU WERFEN, WENN ES SICH EINFINDET, NACHDEM DER EIGENTÜMER SÜHNE ERLANGT HAT. WENN JEMAND EIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES FEHLERBEHAFTET IST, SO VERKAUFE ER ES UND BRINGE FÜR DEN ERLÖS EIN ANDRES. R. ELEÂZAR B. R. ŠIMÔN SAGTE: IST DAS ANDRE DARGEBRACHT WORDEN BEVOR [DAS ERSTE] GESCHLACHTET WORDEN IST, SO IST ES VERENDEN ZU LASSEN, WEIL DER EIGENTÜMER BEREITS SÜHNE ERLANGT HAT.

מתן תיקרב והשניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו הבעלים יאין המעות תולכות לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים: המפריש חטאת והרי היא בעלת (IV) מום מוכרה ויביא בדמיה אחרת רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אם קרבה שניה עד שלא נשחטה תמות שכבר כיפרו הבעלים:

גמרא. טעמא דהקריב אחרת תחתיה הא לא הקריב אחרת תחתיה רועה מנו רבנן היא דאמרי אבודה בשעת הפרשה רועה אומא כיפא המפריש מעית לחטאת ואבדו והפריש אחרים תחתיהם יביא מאלו ימאלו יהשאר יפלו לנדבה טעמא מאלו ימאלו הא הביא מאחד מתן השני יוליכי לים המלח אתאן לרבי דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה רישא רבנן וסיפא (Fol. 23) רבי הניחא לרב הונא דאמר רב הונא אמר רב כהל מידים שאם משך אחת והקריבה שהשניה מתה משכחת לה כגון שמשך אחת מתן והקריב ודברי הכל אלא לרבי אבא אמר רב דאמר הכל מידים כמתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה על מה נחלקו במתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאיבוד באיבוד דמי ורבנן סברי לאו באיבוד דמי רישא סתם לן ברבנן סיפא כתם לן ברבי ימאי קא משמע לן דפליגי רבי ורבנן

GEMARA. Nur in dem Fall, wenn er statt dessen ein andres dargebracht hat, wenn er aber statt dessen kein andres dargebracht hat, sei es weiden zu lassen; also nach den Rabbanan, welche sagen, das nach der Absonderung Abhandengekommene sei weiden zu lassen. Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: wenn jemand Geld für das Sündopfer abgesondert hat und es abhanden gekommen ist, worauf er statt dessen andres abgesondert hat, so bringe er [sein Sündopfer] von diesem und von jenem, und der Rest fällt der freiwilligen Spendenkasse zu. Nur wenn von diesem und von jenem, wenn er es aber von einem gebracht hat, so ist das andre ins Salzmeer zu werfen; also nach Rabbi, welcher sagt, das nach der Absonderung Abhandengekommene sei verenden zu lassen. Der Anfangsatz nach den Rabbanan und der Schlußsatz nach Rabbi!? Allerdings kann es nach R. Hona, der im Namen Rabhs sagt, alle stimmen überein, dass, wenn er eines an sich gezogen und es dargebracht hat, das andre verenden zu lassen sei, von dem Fall handeln, wenn er eines von ihnen an sich gezogen und es dargebracht hat, also nach aller Ansicht; nach R. Abba aber, der im Namen Rabhs sagt, alle stimmen überein, dass, wenn er durch das Nichtabhandengekommene Sühne erlangt hat, das Abhandengekommene verenden zu lassen sei, und sie streiten nur über den Fall, wenn er durch das Abhandengekommene Sühne erlangt hat, indem Rabbi der Ansicht ist, das für das Abhandengekommene abgesonderte gleiche dem Abhandengekommenen, während die Rabbanan der Ansicht sind, es gleiche nicht dem Abhandengekommenen, normirt ja er den Anfangsatz nach den Rabbanan und den Schlußsatz nach Rabbi!? — Er lehrt uns also, dass Rabbi und die Rabbanan streiten,

81 (P שנמצא). M + הטאת || B 82 הולכים || 83 (P שנמצא). M + מעי || P 84 שכיפר. M שנתכפרו || M 85 ונמצאת בע | P 86 מוכר | P 87 אליעזר | M 88 הראשונה תמית שהרי כפ | M 89 מעות אהרות | M 90 + ולא תכפוק ליקח בהן חטאת עד שנמצאו מעות הראשונות | 91 M + חטאת | M 92 + ד | M 93 יולך הנאה לים | 94 M — דא״ה | M 95 הקריב אחת שניה מתה ת״ן משכ׳ | M 96 אחד || M 97 — דא׳ || M 98 אין רישא רבנן וסיפא ר׳ הא דפליגי ר׳ ורבנן בסיפא.

handengekommen ist, kann keine Sühne erfolgen. 21. Vom Käuter als Profanes.

תיבעי לך אליבא דמאן דאמר כום עושה הבירו שיריים
[69]הני מילי היכא [70]דאיתנהו לתרוייהו דכל היכא דבעי
זריק אבל הכא הא [71]אבד או דלמא לא שנא תיקו:

[72]מפריש [73]חטאת ואבדה [74]והפריש אחרת תחתיה [75]
ואחר כך נמצאת [76]הראשונה תמות [77]המפריש
מעות לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיהם ואחר
כך נמצאו המעות [78]יוליכם לים המלח: המפריש מעות
[79]לחטאת ואבדו והפריש מעות אחרות תחתיהן ולא
הספיק ליקח [80]חטאת מהן עד שנמצאו הראשונות [81]יביא
מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה המפריש מעות
לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיהן [82]לא הספיק
להקריבה עד שנמצאו המעות והרי חטאת בעל[ת] מום
תמכר ויביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה
המפריש חטאת ואבדה והפריש מעות תחתיה ולא
הספיק ליקח [83]מהן חטאת עד [84]שנמצא חטאתו והרי
היא בעלת מום תימכר ויביא [85]מאלו ומאלו חטאת
והשאר יפלו לנדבה המפריש חטאתו ואבדה והפריש
אחרת תחתיה [86]לא הספיק להקריבה עד שנמצאת
הראשונה [87]והרי שתיהן בעלת מום ימכרו ויביא מאלו
ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה המפריש [88]חטאת
ואבדה והפריש אחרת תחתיה [89]לא הספיק להקריבה
עד שנמצאת הראשונה [90]הרי שתיהן תמימות אחת

65 M — ה"ם | 66 M דאיתיה | 67 P איב'. B ליכא
68 M חטאתו | 69 V והקריב. (M ומפר') | 70 (P הראשונות).
71 M + הראשונה והרי שתיהן עומדות | [] מעות אחרות
תחתיה ואחר כך נמצאת [] תמ"ם לחט' ואב' והפ' אח' תחת'
ואח"ך נמצ' | 72 M ילכו | 73 M לחטאתו והפריש |
74 M בהן חט' עד שנמצאו מעות הראש' | 75 (P יביאו)
76 M בהן | 77 M שנמצאת | 78 M + ברמיו | 79
P — והרי ... הראשונה | 80 (P הוי). B היו. M + ו.

Becher werde der andre verdrängt, ist dies nicht fraglich[29], fraglich ist es nur nach demjenigen, welcher sagt, durch den einen Becher sei der andre Zurückbleibendes. Gilt dies nur dann, wenn beide vorhanden sind, sodass man den sprengen kann, den man will, während er hierbei abhanden gekommen ist, oder gibt es dabei keinen Unterschied. — Die Frage bleibt dahingestellt.

WENN JEMAND SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, UND NACHDEM ER EIN ANDRES ABGESONDERT HAT, DAS ERSTE SICH EINFINDET, SO IST ES VERENDEN ZU LASSEN. WENN JEMAND GELD FÜR SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, UND NACHDEM ER STATT DESSEN EIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT, DAS GELD SICH EINFINDET, SO IST ES INS SALZMEER ZU WERFEN. WENN JEMAND GELD FÜR SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, WORAUF ER STATT DESSEN ANDRES GELD ABGESONDERT HAT, UND BEVOR ER NOCH DAZU KAM, DAFÜR EIN SÜNDOPFER ZU KAUFEN, DAS ERSTE SICH EINFINDET, SO BRINGE ER FÜR DIESES UND FÜR JENES EIN SÜNDOPFER, UND DER REST FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. WENN JEMAND GELD FÜR SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, WORAUF ER STATT DESSEN EIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT, UND BEVOR ER NOCH DAZU KAM, ES DARZUBRINGEN, DAS GELD SICH EINFINDET UND DAS SÜNDOPFER FEHLERBEHAFTET IST, SO VERKAUEE ER ES UND BRINGE VON DIESEM UND JENEM EIN SÜNDOPFER, UND DER REST FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. WENN JEMAND EIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, UND NACHDEM ER STATT DESSEN GELD ABGESONDERT HAT, ABER NOCH NICHT DAZU KAM, DAFÜR DAS SÜNDOPFER ZU KAUFEN, DAS [ERSTE] SÜNDOPFER SICH EINFINDET UND ES FEHLERBEHAFTET IST, SO VERKAUFE ER ES UND BRINGE VON DIESEM UND VON JENEM EIN SÜNDOPFER, UND DER REST FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. WENN JEMAND SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, WORAUF ER STATT DESSEN EIN ANDRES ABGESONDERT HAT, UND BEVOR ER NOCH DAZU KAM, ES DARZUBRINGEN, DAS ERSTE SICH EINFINDET UND BEIDE FEHLERBEHAFTET SIND, SO VERKAUFE ER SIE UND BRINGE VON DIESEM UND VON JENEM EIN SÜNDOPFER, UND DER REST FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU. WENN JEMAND SEIN SÜNDOPFER ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, WORAUF ER STATT DESSEN EIN ANDRES ABGESONDERT HAT, UND BEVOR ER DAZU KAM, ES DARZUBRINGEN, DAS ERSTE SICH EINFINDET UND

genommen hat u. mit dem des einen gesprengt hat; vgl. Bd. II S. 917 Z. 23ff. 20. Da der andre ab-

kommenen, hinsichtlich eines eine Nacht Abhandengekommenen aber pflichtet auch Rabbi bei, dass es weiden zu lassen sei. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich nach den Rabbanan, und hier wird vom Abhandenkommen nach der Sühne gesprochen; die Rabbanan sagen, das nach der Sühne Abhandengekommene sei verenden zu lassen, nur wenn das Abhandenkommen schon am Tag erfolgt ist, nicht aber, wenn das Abhandenkommen erst nachts erfolgt ist.

Abajje sagte: Es ist uns überliefert: abhanden gekommen, nicht aber gestohlen worden; abhanden gekommen, nicht aber geraubt. — Was heisst abhanden gekommen? R. Ošâja erwiderte: Selbst eines in der Herde, selbst eines mit einem[14]. R. Johanan erwiderte: Hinter der Tür[15]. Sie fragten: Wie meint er es: nur hinter der Tür, weil niemand es sieht, draussen aber, wo manche es sehen, heisse es nicht abhanden gekommen, oder aber, wenn es hinter der Tür abhanden gekommen heisst, obgleich er, wenn er das Gesicht umwendet, es sieht, um wieviel mehr wenn draussen, wo er es nicht sieht? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Papa sagte: Es ist uns überliefert, dass, wenn es für ihn abhanden gekommen ist und nicht für den Hirten, es nicht als abhanden gekommen gilt, und um so weniger, wenn es für den Hirten abhanden gekommen ist und nicht für ihn; wie ist es aber, wenn es für ihn und für den Hirten abhanden gekommen ist, aber jemand am Ende der Welt [den Aufenthalt] kennt? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Papa fragte: Wie ist es, wenn es abhanden gekommen war, und [das Blut] im Becher[16] ist? — Nach wessen Ansicht, wenn nach Rabbi, so sagt er ja, wenn es bei der Absonderung abhanden gekommen war, sei es verenden zu lassen. — Vielmehr, ihm ist es nach den Rabbanan fraglich, sagen die Rabbanan, wenn nach der Absonderung, sei es weiden zu lassen, nur bevor[17] das Blut in den Becher aufgenommen worden ist, hierbei aber sind sie der Ansicht, was zum Sprengen bestimmt ist, gelte als gesprengt, oder aber gilt es, solange das Blut nicht gesprengt worden ist, als abhandengekommen nach der Absonderung, und man lasse es weiden? Manche sagen: Tatsächlich nach Rabbi, und er fragte hinsichtlich des Falls, wenn er das Blut in zwei Becher[18] aufgenommen hat und einer von ihnen abhanden gekommen ist. Nach demjenigen, welcher sagt, durch den einen[19]

חיים אבל אבידה דלילה אפילו רבי מודה דלריעיה
"אלא'איבעית אימא לעולם אליבא דרבנן יהבא במאי
עסקינן באבדה בשעת כפרה "עד כאן לא קאמרי רבנן
אבדה בשעת כפרה מתה אלא תיבא דעיקר אבידתה
"ביים"אבל תיבא דעיקר אבידתה בלילה לא: אמר 5
אביי נקטינן אבידה ולא נגובה"אבידה ילא גזילה תיבי
דמי אבידה אמר רבי אושעיא אפילו אחת בעדרו
יאפילו אחת באחת ורבי יוחנן אמר אחורי הדלת
איבעיא להו תיבי קאמר אחורי הדלת הוא דליבא דקא
תזי לה"אבל אבראי דאיבא דחזי לה לא הויא אבודה 10
או דילמא אחורי הדלת דאי מהדר אפיה"תזי לה הויא
אבודה וכל שכן אבראי דלא"קא חזי לה תיקו: אמר
רב פפא גמרינן אבודה ממנו ולא מרועה"לא הויא
אבידה וכל שכן אבודה מרועה ולא"אבודה ממנו אבודה
ממנו ומרועה ואחד בכותי העולם מכיר בה"מאי תיקו: 15
בעי רב פפא אבודה בכום מהו אליבא דמאן אילימא
אליבא דרבי האמר אבודה בשעת הפרשה מתה אלא
כי קמיבעיא ליה אליבא דרבנן"כי אמרי רבנן"בשעת
הפרשה רועה קודם "שיקבל דמה בכום אבל הבא
מבירא להו "כל העומד ליזרק בזרוק דמי או דילמא כמה 20
"דלא אזדריק דם כי אבדה בשעת הפרשה דמיא ורעיא
"ואיבא דאמרי לעולם אליבא דרבי"כי קמיבעיא ליה
בנון שקיבל דמה בשתי כוסות ואבד אחד מהן ואליבא
דמאן דאמר כום עושה הבירו דהוי לא תיבעי לך כי

51 (אלא + P) | 52 M אלא הבא | 53 M — אבי
54 M — אבל ... לא | 55 M — ק | 56 M — ל ה
57 M חימנו לא חויא אבודה חימנו ורועה | 58 אבי
59 B + מי אמרינן | 60 M + אבודה | 61 M מהו
62 M דמזריק כי אבודה | 63 M שיתקבל. V שנת'
64 M + קמיבע' ליה. | אי אי לעו'

13. Vgl. N. 9. 14. Wenn es in der Herde nicht herauszufinden od. mit einem andren vermischt worden ist. 15. Wenn es sich da befindet. 16. Wenn beim Sicheinfinden das Ersatzopfer schon geschlachtet, das Blut aber noch nicht gesprengt ist. 17. Sc. es sich eingefunden hat. 18. Es handelt sich nicht um zwei, sondern um ein Opfertier. 19. Wenn man das Opferblut in mehrere Gefässe auf-

שנתה דאי תנא[33] נבי שעיברה שנתה הוה אמינא התם
הוא[31] דמהניא ליה אבדה משום דלא[32] חזיא למילתה אבל
[28] בעלת מום דאי לא מומא[32] חזיא אימא לא תיהני ליה
אבדה ואי תני נבי בעלת מום[33] התם הוא דמהניא ליה
אבדה[34] משום דלא חזיא להקרבה[35] אבל עיברה שנתה
דחזיא להקרבה אימא לא תהני לה אבדה צריבא[36] ומי
אמר[37] רבא הכי והאמר[37] רבא °אבידה דלילה לא שמה
אבידה לא דמי אבידה דלילי לא[33] חזיא לא לנופה ולא
לדמי אבל הא[38] נחי דלנופה לא חזיא לדמי[40] חזיא תנן
°השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לפי
שאין חטאת[25] הציבור מתה[41] הא דיחיד מתה °ואמר רבי
יוחנן בעלי חיים נדחין ובשהוא מתכפר בשני[42] שבזוג
שני מתכפר ואידך קמא הוה ליה כי[43] עיברה שנתה
וטעמא דציבור הא[44] דיחיד מתה אמר לך[45] דחויין להוד
ואבודין להוד מאי טעמא[46] אבודין דעתיה עליהן דלמא
משתכחין דחויין לא הדרי מתחזיין: °גופא אמר רבא
[47] אבידה[48] דלילה לא שמה[47] אבידה אליבא דמאן אילימא
אליבא דרבנן מאי איריא[47] אבידה[48] דלילה אפילו[47] אבידה
דיום נמי[49] דאמרי רבנן[47] אבידה בשעת הפרשה רועה
[50] ואלא אליבא דרבי [8]עד כאן לא קאמר רבי אלא אבידה

Jahresalter vorüber ist. Würde er es nur bei dem gelehrt haben, dessen Jahresalter vorüber ist, so könnte man glauben, das Abhandenkommen sei nur bei diesem von Wirkung, weil es als solches ungeeignet war, beim Fehlerbehafteten aber, das ohne Fehler geeignet wäre, sei das Abhandenkommen nicht von Wirkung. Und würde er es nur vom Fehlerbehafteten gelehrt haben, so könnte man glauben, das Abhandenkommen sei nur bei diesem von Wirkung, weil es zur Darbringung nicht geeignet ist, bei dem aber, dessen Jahresalter vorüber ist, das zur Darbringung[8] geeignet ist, sei das Abhandenkommen nicht von Wirkung. Daher ist beides nötig. — Kann Raba dies denn gesagt haben, Raba sagte ja, das Abhandenkommen einer Nacht gelte nicht als Abhandenkommen[9]!? — Es ist nicht gleich; war es eine Nacht abhanden gekommen, so war es weder körperlich noch als Geldwert verwendbar, dieses aber ist, wenn auch nicht körperlich, immerhin als Geldwert verwendbar. — Es wird gelehrt: Der andre[10] ist weiden zu lassen, bis er ein Gebrechen bekommt, sodann zu verkaufen, und der Erlös fällt der freiwilligen Spendenkasse zu, weil ein Sündopfer der Gemeinde nicht verenden zu lassen ist. Das eines Privaten ist demnach verenden zu lassen. Hierzu sagte R. Johanan, Lebendes werde verdrängt[11]; die Sühne erlangt er durch den andren des zweiten Paares, und der des ersten gleicht dem, dessen Jahresalter vorüber ist. Dies gilt nur bei dem einer Gemeinde, das eines Privaten aber ist verenden zu lassen!? — Er kann dir erwidern: Verdrängte und Abhandengekommene sind von einander verschieden. — Weshalb? — Mit abhandengekommenen rechnet man, denn sie können sich wieder einfinden, verdrängte aber sind nicht wieder verwendbar.

Der Text. Raba sagte: Das Abhandenkommen einer Nacht gilt nicht als Abhandenkommen. Nach wessen Ansicht: wenn nach den Rabbanan[12], wieso gerade das Abhandenkommen einer Nacht, dies gilt ja auch vom Abhandenkommen eines Tages, denn die Rabbanan sagen, das nach dem Absondern Abhandengekommene sei weiden zu lassen? — Vielmehr, nach Rabbi[12], denn Rabbi spricht nur von einem einen Tag Abhandenge-

— וגבי ע״ש ‖ M 30 אם אבדה גבי עברה שנ׳ או גבי ב״ם ה״א ‖ M 31 דקמה׳ ליה אבידה ‖ M 32 + ק ‖ M 33 — התם ... אבדה ‖ P 34 + חדא ‖ M 35 — אבל ... להקרבה ‖ M 36 + ל״א והכי גרסינן דאי תנא גבי ע״ש הוה אמינא התם הוא דקמהניא ליה אבידה משום דחזיא להקרבה אבל ב״ם דלא חזיא להקרבה אימ׳ לא תיהני ליה אבידה ואי תנא גבי ב״ם התם הוא דמהניא ליה אבידה משום דאי לאו מומא חזיא אבל ע״ש דלא חזיא למילת׳ אימ׳ לא תירצי (!) ליה אבידה צריכא ‖ M 37 רבה ‖ M 38 (M נמי) ‖ M 40 + מיהא ‖ M 41 — הא דיי״ם ‖ P 42 — שבזוג. M בז״ש נתכ׳ ‖ M 43 עברה ‖ M 44 — ד ‖ M 45 + רבא ‖ M 46 אבודה דע׳ עילוה ‖ B 47 אבודה ‖ M 48 דלילי׳ ‖ M 49 דקאמ׳ ‖ M 50 — ו.

8. Manche Opfer sind zweitjährig darzubringen. 9. Weil man nachts kein andres darbringen darf; ebenso ist es, nachdem das Jahresalter vorüber ist, zur Darbringung ungeeignet, somit sollte das Abhandenkommen bedeutungslos sein. 10. Von den beiden Ziegenböcken des Versöhnungstags (cf. Lev. Kap. 16), wenn einer verendet ist. 11. Durch den Tod des einen ist der andre nicht mehr verwendbar. 12. Die in der weiter folgenden Mišnah über das abhandengekommene u. sich wieder eingefundene Sündopfer streiten.

גמרא. מאי טעמא לא תני לה נבי הדדי ריש פביקא ליה יכיפא לא פביקא ליה למה לי למיתניה נבי מעילה למה לי למיתניה נבי תמורה תנא הכא תמורה ואידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה ואידי דתנא נבי תמורה מעילה תנא נמי תמורה: אמר ריש לקיש חטאת שעיברה שנתה רואיקאתה כאילו עומדת בבית הקברות ורועה תנן שעיברה שנתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים מתה תיובתא דריש לקיש אמר לך ריש לקיש בי קתני ריישא מתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים תמות אי הכי אימא סיפא אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ואי בעלת מום הא מסאבא וקיימא אמר רבה הכי קאמר תנא שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר אם אחר שכפרו בעלים מתה אם קודם שכיפרו בעלים תרעה עד שתסתאב במום קבוע ותמכר אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאם כן ישמוע מיבעי ליה למיתני ועיד שעיברה שנתה למאי הלכתא קתני אלא אמר רבא הכי קתני עברה שנתה ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אחר שכיפרו הבעלים מתה קודם שכיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותימכר וצריך למיתני אם אבדה גבי בעלת מום וגבי עברה

M 6 — מאי ... ל״ה ליה ‖ V 7 + כולהו ‖ M 8 + ו ‖ B 9 מעילה. M — תמ׳ ‖ M 10 + היא ‖ M 11 ושעב׳ שנ׳ ושאב׳ ‖ M 12 לאחר שכפ׳ הבע׳ תמות ‖ M 13 תמות בנמצאת ב״ם א״ה א״ם ואם קודם שכיפרו בע׳ ‖ P 14 — תמות ‖ M 15 בבעל ‖ V 16 — תנא. M אם עברה שנתה ואבדה ונמצאת ‖ M 17 הבע׳ תמות ואם ‖ M 18 + ה ‖ 19 M — במ״ק ‖ P 20 ימכור ‖ M 21 + לה ‖ P) 22 או אב׳) ‖ P 23 — ו ‖ M 24 + ל ‖ M 25 — ה ‖ M 26 + ואם ‖ M 27 איבעי ליה למיתנייה ‖ P 28 בעל ‖ P 29

GEMARA. Weshalb lehrt er sie nicht zusammen[1]? — Im Anfangsatz ist dies[2] ausgemacht, im Schlußsatz ist dies nicht ausgemacht. — Wozu lehrt er dies sowol [im Traktat] von der Veruntreuung und auch [im Traktat] vom Umtausch? — Hier lehrt er dies vom Umtausch, und weil er es vom Umtausch lehrt, lehrt er es auch von der Veruntreuung, und da er beim Umtausch auch von der Veruntreuung lehrt, lehrt er [bei der Veruntreuung] auch vom Umtausch.

Reš-Laqiš sagte: Wenn einem Sündopfer das Jahresalter vorüber ist, so betrachte man es als auf einem Begräbnisplatz befindlich, und man lasse es weiden. — Es wird gelehrt: Dessen Jahresalter vorüber ist, das abhanden gekommen war und sich fehlerbehaftet eingefunden hat, ist, wenn der Eigentümer bereits Sühne erlangt hat, verenden zu lassen. Dies ist eine Widerlegung des Reš-Laqiš!? — Reš-Laqiš kann dir erwidern: Was im Anfangsatz gelehrt wird, es sei verenden zu lassen, bezieht sich auf das abhandengekommene, das sich fehlerbehaftet eingefunden hat. (Wenn nachdem der Eigentümer Sühne erlangt hat, ist es verenden zu lassen.) — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: wenn aber, bevor der Eigentümer Sühne erlangt hat, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt. Wenn es fehlerbehaftet ist, so hat es ja bereits ein Gebrechen!? Rabba erwiderte: Er meint es wie folgt: das abhanden gekommen war und sich mit einem vorübergehenden Leibesfehler behaftet eingefunden hat, ist, wenn nachdem der Eigentümer Sühne erlangt hat, verenden zu lassen, und wenn bevor der Eigentümer Sühne erlangt hat, weiden zu lassen, bis es ein bleibendes Gebrechen bekommt, sodann zu verkaufen. Rabba sprach: Dagegen ist zweierlei zu erwidern: erstens müsste es demnach "man warte" heissen, und zweitens, wozu lehrt er: dessen Jahresalter vorüber ist[3]!? Vielmehr, erwiderte Raba, meint er es wie folgt: dessen Jahresalter vorüber ist, das abhanden gekommen war, oder das abhanden gekommen war und sich fehlerbehaftet eingefunden hat, ist, wenn der Eigentümer Sühne bereits erlangt hat, verenden zu lassen, und wenn bevor der Eigentümer Sühne erlangt hat, weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann zu verkaufen. Und der Fall vom Abhandenkommen muss gelehrt werden sowol beim Fehlerbehafteten als auch bei dem, dessen

2. Die Mišnah lehrt einen Fall von 3 u. einen zweiten von 2 Sündopfern. 3. Dass sie in jedem Fall verenden zu lassen sind. 4. Die ganze Mišnah in genau demselben Wortlaut befindet sich auch in diesem Traktat, Mei. 10b. 5. In den fehlerhaften Text sind die W.e גבי מעילה einzuschieben; die Emendation מעילה statt תמ׳ der Erstausgabe beruht auf Missverständnis. 6. Den ein Priester nicht betreten darf; dh. er darf es nicht zur Opferung holen. 7. Wenn darauf gar kein Bezug genommen wird.

קמשמע לן: °אחרים אומרים יכול יהא בכור שעברה שנתו כפסולי המוקדשין ויפסל תלמוד לומר מעשר דגנך (ו)תירושך ויצהרך מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה אף בכור אינו נפסל משנה לחבירתה ולרבנן דמפקי[50]להו לטעמא אחרינא משנה לחבירתה[51]מנא להו נפקא להו °מלפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה [52]לימד על הבכור שאינו נפסל משנה לחבירתה ולאחרים לפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה מאי דרשי ביה מיבעי[53]ליה °לכדתניא[54]יום אחד משנה [55]זו ויום אחד משנה אחרת לימד על הבכור[56]שנאכל לשני ימים[57]ולילה אחד ורבנן[58]דנאכל לשני ימים ולילה אחד מנא להו[59]אמר קרא °יהיה [לך] בחזה התנופה:

— M 52 ‖ בכור שא״ן משל״ח + M 51 ‖ ליה M 50
לימד ... בשנה ‖ M 53 להו ‖ M 54 + שנה שנה ‖
M 55 חשוב שנה לימד ‖ M 56 שהוא נאכל ‖ M 57
— ול״א ‖ M 58 בכור נאכל ‖ M 59 נפקא להו מדתני׳
מניין לבכור שנאכל לשני ימים ולילה אחד שנ׳ ובשרם יהיה לך
הקישו הכתוב לחזה ושוק של שלמים מה שלמים נאכלין לשני
ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד:

Andre sagten: Man könnte glauben, das Erstgeborene[68], dessen Jahr vorüber ist, gleiche untauglich gewordenen Opfertieren und sei untauglich, so heisst es: *den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels*; er vergleicht das Erstgeborene mit dem Zehnten: wie der Zehnt nicht untauglich wird von einem Jahr[69]zum andren, ebenso wird das Erstgeborene nicht untauglich von einem Jahr zum andren. — Woher wissen die Rabbanan[100], die hieraus andres folgern, es hinsichtlich des einen Jahres zum andren zu entnehmen? — Sie folgern es aus [dem Vers:][101]*vor dem Herrn, deinem Gott, sollst du es von Jahr zu Jahr essen*; dies lehrt, dass das Erstgeborene von einem Jahr zum andren nicht untauglich wird. — Wofür verwenden die andren [den Vers:] *vor dem Herrn, deinem Gott, sollst du es von Jahr zu Jahr essen*? — Für die folgende Lehre: Einen Tag von diesem Jahr und einen Tag vom folgenden Jahr. Dies lehrt, dass das Erstgeborene zwei Tage und eine Nacht gegessen werden darf. — Woher entnehmen jene Rabbanan, dass es zwei Tage und eine Nacht gegessen werden darf. — Die Schrift sagt:[102]*es soll dir wie die Brust der Schwingung sein*[103].

VIERTER ABSCHNITT

לד חטאת[1]ותמורת חטאת °וחטאת שמתו בעליה ימותו[2]ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם[3]משכפרו הבעלים תמות ואינה עושה תמורה °לא נהנין ולא מועלין[4]ואם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר[5]ויביא בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה:

1 (P והתמ׳) ‖ 2 M שעברה ‖ 3 M כפרו בע׳ ‖ M 4
+ בה ‖ 5 (M — ויביא).

DAS Junge eines Sündopfers, das Eingetauschte eines Sündopfers, und das Sündopfer, dessen Eigentümer gestorben ist, sind verenden zu lassen; dessen Jahresalter vorüber ist, das abhanden gekommen war und sich fehlerbehaftet eingefunden hat, ist, wenn der Eigentümer bereits Sühne erlangt hat, verenden zu lassen, es kann nicht umgetauscht werden, es ist zur Nutzniessung verboten und man begeht daran keine Veruntreuung[1]. Wenn aber bevor der Eigentümer Sühne erlangt hat, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann zu verkaufen und für den Erlös bringe man ein andres; dieses kann umgetauscht werden und man begeht daran eine Veruntreuung.

98. Das im 1. Jahr darzubringen ist. 99. Man kann ihn immer auslösen u. das Geld nach Jerušalem bringen. 100. Die oben genannten 3 Aeltesten. 101. Dt. 15,20. 102. Num. 18,18. 103. Deren Essensfrist 2 Tage u. eine Nacht beträgt. 1. Am Geheiligten; cf. Lev. 5,15ff.

מדם[93] יאתי מעשר שילה מבכור ומי שלפנים[94]קדש מהדדי
והא אמר רבי יוחנן[95]כל התורה כולה למדין דמד מן
Col. b
Mk. 2:28
Mk. 2:27
הלמד[96]חוץ מן הקדשים שאין למדין למד מן הלמד מעשר
חילין הוא הניחא למאן דאמר בתר למד אזלינן אלא למאן
דאמר בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר בשר ודם
חדא מילתא היא רבי עקיבא אומר יכול יעלה אדם בכור
מחיצה לארץ לארץ בזמן שבית המקדש קיים ויקריבנו
Dt. 14:23
תלמוד לומר ואכלת לפני ה׳ אלהיך [יגי׳] מעשר דגנך
(ו)תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך ממקום שאתה
מעלה מעשר דגן אתה[97]מעלה בכור וממקום שאי אתה
מעלה מעשר דגן אי אתה[97]מעלה בכור בן עזאי אומר
יכול[97]מעלה את מעשר שני ויאכלנו בכל הרואה ודין
הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום
מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה אף מעשר
אינו נאכל אלא לפנים מן החומה מה לבכור שכן[97]טעון
מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר במעשר[97]דלא
תלמוד לומר ואכלת לפני ה׳ אלהיך מעשר דגנך(ו)תירשך
ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך מקיש מעשר לבכור מה
בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה אף מעשר אינו
נאכל אלא לפנים מן החומה מאי[98]קשיא ליה דקאמר
Mg. a
יכול[98]הואיל ותנן אין בין שילה לירושלם אלא שבשילה
אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה[97]ובירושלם
לפנים מן החומה[98]וכן קדשי קדשים לפנים מן הקלעים
מהו דתימא[99]בירושלם ליתי מעשר שני בכל הרואה

M 36 וקאתי ‖ M 37 + ו B ‖ M 38 בקדשים ‖ M 39 + ב ‖ M 40 — חוץ ... הלמד ‖ M 41 מביא. ‖ M 42 יעלה מע׳ ‖ M 43 חלקת בו במקום [V בזמן] אכילה ואוכלה [V ואוכליו] תאמר ‖ M 44 שלא חלקת בו בזמן אכילתו ואוכליו תלמוד ‖ M 45 + ק ‖ B 46 + אמרת. M + הכי קא קשיא ליה ‖ M 47 ויר׳ ‖ M 48 כאן וכאן קד׳ ‖ M 49 ליתכול מע׳.

vom Blut zu folgern, und man folgere hinsichtlich des Zehnten vom Erstgeborenen. — Ist denn beim Geheiligten von einander zu folgern, R. Johanan sagte ja, in der ganzen Gesetzlehre kann vom Gefolgerten gefolgert werden, nur nicht beim Geheiligten, wobei man nicht vom Gefolgerten folgern kann!? — Der Zehnt ist profan. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, man richte sich nach dem Gefolgerten, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, man richte sich nach dem, wovon gefolgert wird!? — Fleisch und Blut sind dasselbe[93]. R. Âqiba sagte: Man könnte glauben, man bringe zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht, das Erstgeborene aus dem Ausland ins Jisraélland und bringe es dar, so heisst es:[97]*du sollst essen vor dem Herrn, deinem Gott & den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels, und die Erstgeborenen deiner Rinder und deiner Schafe*; aus Orten, aus denen du den Zehnten deines Getreides bringst, bringe auch die Erstgeborenen, und aus Orten, aus denen du den Zehnten des Getreides nicht bringst, bringe auch nicht die Erstgeborenen. Ben-Âzaj sagte: Man könnte glauben man bringe den zweiten Zehnten herauf und verzehre ihn im ganzen Gesichtskreis[94]. Dies wäre auch durch einen Schluss zu folgern: das Erstgeborene benötigt des Hinbringens nach der Stätte und der [zweite] Zehnt benötigt des Hinbringens nach der Stätte, wie nun das Erstgeborene nur innerhalb der Mauer gegessen werden darf, ebenso darf der Zehnt nur innerhalb der Mauer gegessen werden. Aber wol gilt dies vom Erstgeborenen, das des Blutsprengens benötigt und [der Darbringung] der Opferteile auf dem Altar, was aber beim Zehnten nicht der Fall ist. Daher heisst es: *du sollst essen vor dem Herrn, deinem Gott & den Zehnten deines Getreides, deines Mostes und deines Oels, und die Erstgeborenen deiner Rinder und deiner Schafe*; er vergleicht den Zehnten mit dem Erstgeborenen: wie das Erstgeborene nur innerhalb der Mauer gegessen werden darf, ebenso darf der Zehnt nur innerhalb der Mauer gegessen werden. — Was ist ihm da auffallend, dass er sagt: man könnte glauben? — Da gelehrt wird, Šilo[95]unterscheide sich von Jerušalem nur dadurch, dass man in Šilo Minderheiliges und den zweiten Zehnten im ganzen Gesichtskreis essen durfte, in Jerušalem aber nur innerhalb der Mauer, ebenso Hochheiliges nur innerhalb der Vorhänge[96], so könnte man glauben, den zweiten Zehnten[97]auch in Jerušalem im ganzen Gesichtskreis, so lehrt er uns.

93. Und von diesen folgere man hinsichtl. des 2. Zehnten. 94. In der Umgebung von Jerušalem, soweit man sie aus der Stadt sehen kann. 95. Die heilige Stätte vor Errichtung des Tempels in Jerušalem. 96. Vgl. S. 367 N. 13. 97. Für den der Altar nicht erforderlich ist.

שלשה זקנים רבי ישמעאל אימר יכול יעלה אדם מעשר
שני[83]ויאכלנו בירושלם ודין הוא בכור טעון הבאת מקום
ומעשר טעון הבאת מקום מה בכור אינו נאכל אלא
בפני הבית אף מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית לא
אם אמרת בבכור שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי
מזבח תאמר במעשר[29]דלא אמרת ביבורים טעונין הבאת
מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה ביבורים[30]אין נאכלין
אלא בפני הבית אף מעשר[31]אין נאכל אלא בפני הבית
מה לביבורים שכן טעונין הנחה תאמר במעשר[32]דלא
23 תלמוד לומר ׳ואכלת לפני ה׳ אלהיך [וגו׳] מעשר דגנך
(ו)תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך[33]הקיש מעשר
לבכור מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר
[31]אין נאכל אלא בפני הבית וליהדר דינא וליתי במה
הצד אמר רב אשי משום דאיכא למימר מה להצד
השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ומאי קא סבר אי
קא סבר ׳קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה
לעתיד לבא לא שנא בכור ולא שנא מעשר בני הבאה
ניתהו ואי קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא
קידשה לעתיד לבא[34]אפילו בכור נמי תיבעי לך לעולם
קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה
לעתיד לבא והכא במאי עסקינן בנון שנזרק דמו של
בכור בפני הבית והרב הבית[35]ועדיין בשרו קיים כיון
דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא אתי בשר ליקם

28 B + בזה״ז ‖ 29 M שאין טעון מתן דו״א לג״ם אמרת ‖ 30 M אינן ‖ 31 M אינו ‖ 32 M שאין טעון הנחה תלמוד ‖ 33 M מקיש ‖ 34 M — אפילו ... לבא ‖ 35 M ועוד.

drei Aeltesten. R. Jišmâél sagte: Man könnte glauben, man bringe[83]den zweiten Zehnten nach Jerušalem und verzehre ihn da. Dies wäre auch durch einem Schluss zu folgern: das Erstgeborene benötigt des Hinbringens nach der Stätte und der Zehnt benötigt des Hinbringens nach der Stätte, wie nun das Erstgeborene gegessen wird, nur wenn der Tempel besteht, ebenso ist der Zehnt zu essen, nur wenn der Tempel besteht. Aber nein, wenn dies vom Erstgeborenen gilt, das des Blutsprengens benötigt und [der Darbringung]*der Opferteile auf dem Altar, sollte dies auch vom Zehnten gelten, bei dem dies nicht der Fall ist. Ich will dir sagen: die Erstlinge[85]benötigen des Hinbringens nach der Stätte und der Zehnt benötigt des Hinbringens nach der Stätte, wie die Erstlinge zu essen sind, nur wenn der Tempel besteht, ebenso ist der Zehnt zu essen, nur wenn der Tempel besteht. — Wol gilt dies von den Erstlingen, die des Niederlegens[86]benötigen, während dies beim Zehnten nicht der Fall ist, daher heisst es:[87]*du sollst essen vor dem Herrn, deinem Gott & den Zehnten deines Mostes und deines Oels und die Erstgeborenen deiner Rinder und deiner Schafe*; er vergleicht den Zehnten mit dem Erstgeborenen: wie das Erstgeborene gegessen wird, nur wenn der Tempel besteht, ebenso ist der Zehnt zu essen, nur wenn der Tempel besteht. — Sollte doch der Schluss zusammengefasst werden und durch das Gemeinsame[88] an ihnen gefolgert werden!? R. Aši erwiderte: Weil man erwidern kann: das Gemeinsame an ihnen ist, dass sie zum Altar gelangen[89]. — Welcher Ansicht ist er: ist er der Ansicht, die erste Heiligung[90]galt für die damalige Zeit und für die Zukunft, so sind ja ohne Unterschied sowol das Erstgeborene als auch der Zehnt hinzubringen, und ist er der Ansicht, die erste Heiligung galt nur für die damalige Zeit und nicht für die Zukunft, so sollte es auch vom Erstgeborenen fraglich[91]sein? — Tatsächlich ist er der Ansicht, die erste Heiligung galt für die damalige Zeit und nicht für die Zukunft, und hier wird von dem Fall gesprochen, wenn das Blut des Erstgeborenen bei Bestehen des Tempels gesprengt worden ist, worauf der Tempel zerstört wurde und das Fleisch noch vorhanden ist. Da das Blut, wenn es noch vorhanden ist, nicht zu sprengen ist, so ist hinsichtlich des Fleisches[92]

84. Was nur zur Zeit des Tempels erfolgen kann. 85. Der Baum- u. Feldfrüchte; vgl. Bd. I S. 315 Z. 1 ff. 86. Vor dem Altar; cf. Dt. 26,4. 87. Dt. 14,23. 88. Erstgeborenes u. Erstlinge gleichen einander nicht in ihren Einzelheiten, das Gemeinsame aber an ihnen ist, dass man sie nach der Stätte bringen muss, u. sie haben nur zur Zeit des Tempels Geltung, somit sollte dies auch vom 2. Zehnten gelten, den man ebenfalls nach der Stätte bringen muss. 89. Was aber beim 2. Zehnten nicht der Fall ist. 90. Des Jisraéllandes, bei dessen Aufteilung durch Josua. 91. Ob es hinzubringen ist, während er es hinsichtl. des 2. Zehnten von diesem folgert. 92. Dass auch dieses nicht zu essen ist, da man die Opferteile nicht darbringen kann.

וּלְתְמוּרָתָן פְּדִיוֹן חוֹץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וּבְאִין מֵחוּצָה לָאָרֶץ חוֹץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁאִם בָּאוּ תְּמִימִים יִקָּרְבוּ וְאִם בַּעֲלֵי מוּמִין יֹאכְלוּ בְּמוּמָן לִבְעָלִים אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַה טַּעַם שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶן פַּרְנָסָה מִמְּקוֹמָן וְשְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים אֵין עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בָּהֶם מוּם חָרִי אֵלּוּ בִּקְדוּשָׁתָן:

גְּמָרָא. אָמַר רַבָּא בַּר רַב עֻזָּא בְּעַן בְּמַעְרְבָא הַמַּטִּיל מוּם בִּתְמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר מַהוּ מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּלָא קָרֵב לָא מֵיחַיֵּיב אִי דִילְמָא כֵּיוָן דְּקָדְשׁוּ מֵיחַיֵּיב אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי וְתֵיכְעֵי לָךְ הַמַּטִּיל מוּם בְּתִשִׁיעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר אֶלָּא מֵאִי שְׁנָא תִּשִׁיעִי דְּלָא קָא מֵיבָעֵיא לָךְ דְּרַחְמָנָא מַעֲטֵיהּ עֲשִׂירִי לְהוֹצִיא הַתְּשִׁיעִי הָכִי נַמִּי רַחְמָנָא מַעֲטִינְהוּ לָא תִּפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם הֵם קְרֵיבִין וְאֵין תְּמוּרָתָן קְרֵיבָה רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק מַתְנִי לַהּ הָכִי אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב עֻזָּא בְּעַן בְּמַעְרְבָא הַמַּטִּיל מוּם בִּתְשִׁיעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר מַהוּ אָמַר לֵיהּ וְתֵיכְעֵי לָךְ הַמַּטִּיל מוּם בִּתְמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אֶלָּא מֵאִי שְׁנָא תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר דְּלָא מֵיבָעֵיא לָךְ דְּרַחְמָנָא מַעֲטִינְהוּ קֹדֶשׁ הֵם הֵן קְרֵיבִין וְאֵין תְּמוּרָתָן קְרֵיבָה תִּשִׁיעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר נַמִּי רַחְמָנָא מַעֲטֵיהּ הַעֲשִׂירִי לְהוֹצִיא אֶת הַתְּשִׁיעִי: [28]וְאִם בָּאוֹ תְּמִימִין כו׳ וּרְמִינְהִי בֵּן [29]אֲטוּטִים הָעֲלָה בְּכוּרוֹת מְכֻבָּל [30]וְלֹא [31]קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ אָמַר רַב חִסְדָּא לָא קַשְׁיָא הָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָא רַבִּי עֲקִיבָא דְּתַנְיָא רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְשׁוּם

P 20 ומעשר | M 21 + ויש להם פד׳ ולתמ׳ פד׳ חוץ מן המע׳ שאם באו תמימין יקרבו | M 22 — לבע | M 23 — ממק׳ | M 24 רב אחא בר עוא | M 25 — תשיעי | M 26 + את | M 27 — ר״ן ... קריבה | M 28 שאם | B 29 אנטיגנוס. M אשיטוס הע׳ בכור | M 30 ל״ק הימנו | P 31 רחא (העלו).

SUNG UND FÜR IHR EINGETAUSCHTES EINE AUSLÖSUNG, AUSGENOMMEN DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT; JENE KÖNNEN AUS DEM AUSLAND EINGEFÜHRT WERDEN, AUSGENOMMEN DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT. SIND SIE BEREITS EINGEFÜHRT WORDEN, SO SIND SIE, WENN FEHLERFREI, DARZUBRINGEN, UND WENN FEHLERBEHAFTET, (FEHLEREBEHAFTET) VOM EIGENTÜMER ZU ESSEN. R SIMÔN SPRACH: DIES AUS DEM GRUND, WEIL DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT EINE VERSORGUNG VON SICH AUS HABEN, ANDRE OPFERTIERE ABER BLEIBEN BEI IHRER HEILIGKEIT, AUCH WENN SIE EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMEN.

GEMARA. Raba b. R. Âza sagte: Im Westen fragten wir: Wie ist es, wenn man dem Eingetauschten der Erstgeburt oder des Zehnten einen Leibesfehler beibringt: sagen wir, da sie nicht dargebracht werden, sei man nicht schuldig, oder aber ist man schuldig, da sie heilig sind? Abajje sprach zu ihm: Du solltest doch fragen, wie es denn sei, wenn man dem als zehntes bezeichneten neunten einen Leibesfehler beibringt. Vielmehr ist es dir hinsichtlich des neunten deshalb nicht fraglich, weil der Allbarmherzige es ausgeschlossen hat: [81]*das zehnte*, dies schliesst das neunte aus, ebenso hat der Allbarmherzige diese ausgeschlossen: [82]*sollst du nicht auslösen, denn sie sind heilig*, sie sind darzubringen, nicht aber ist ihr Eingetauschtes darzubringen!? R. Nahman b. Jiçhaq lehrte es wie folgt: R. Aha, der Sohn R. Âzas, sagte: Im Westen fragten wir: Wie ist es, wenn man dem als zehntes bezeichneten neunten einen Leibesfehler beibringt? Dieser sprach zu ihm: Du solltest doch fragen, wie es denn sei, wenn man dem Eingetauschten des Erstgeborenen und des Zehnten einen Leibesfehler beibringt. Vielmehr ist es dir hinsichtlich des Eingetauschten des Erstgeborenen und des Zehnten deshalb nicht fraglich, weil der Allbarmherzige es ausgeschlossen hat: *sie sind heilig*, sie sind darzubringen, nicht aber ist ihr Eingetauschtes darzubringen, ebenso hat der Allbarmherzige das als zehntes bezeichnete neunte ausgeschlossen: *das zehnte*, dies schliesst das neunte aus.

EINGEFÜHRT &C. FEHLERFREI &C. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Der Sohn des Atitus brachte [83]Erstgeborene aus Babylonien und man nahm sie von ihm nicht an. R. Hisda erwiderte: Das ist kein Einwand; das eine nach R. Jišmâél und das andre nach R. Âqiba. Es wird nämlich gelehrt: R. Jose berichtete drei Dinge im Namen von

79. Dh. sie selber können profan u. vom Eigentümer verwendet werden, wenn sie einen Leibesfehler bekommen. 80. Das ebenfalls heilig ist; cf. S. 200 Z. 2ff. 81. Lev. 27,32. 82. Num. 18,17. 83. In der Jetztzeit.

בעבירה ועוד התני רב חנניא לסיועי לרבי יהושע בן
לוי דאמר ולד ראשון קרב ולד שני אינו קרב אלא אי
איתמר הכי איתמר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה
מחלוקת קידם בפרה אבל לאחר בפרה הוא עצמו קרב
עולה והתני רב חנניא לסיועי לרבי יהושע בן לוי קשיא:
בעא מיניה רבי אבין בר חייא מרבי אבין בר כהנא
הפריש נקבה לאשם בנה מהו שיקרב לעולה ותיפשוט
ליה מדרבי יוסי ברבי הנינא דאמר מודי רבי אליעזר
לא שמיע ליה מאי אמר ליה בנה קרב עולה האי מאי
עד כאן לא קא אמר רבי אלעזר אלא מפריש נקבה
לעולה דאיכא שם עולה על אמו אבל גבי אשם דליכא
שם עולה על אמו אפילו רבי אלעזר מודי אמר ליה
טעמא דרבי אלעזר לאו משום דשם עולה על אמו אלא
משום דחזי להקרבה והא נמי חזי להקרבה איתיביה
ולדן ולד ולדן עד סוף כל העולם יביא בדמיהן בדמיהן
אין עצמו לא הכא במאי עסקינן בנון שילדה נקבה
ועד סוף העולם לא אוליד חד זכר אמר ליה משנינא
שינויי דחיקי בבלאי בנון שילדה נקבות עד סוף העולם:

מורת הבכור והמעשר ולדן ולד ולדן עד סוף
העולם הרי אלו כבכור וכמעשר ויאכלו במומן
לבעלים מה בין בכור ומעשר לבין כל הקדשים שכל
הקדשים נמכרין באיטלז ונשחטין באיטלז ונשקלין
בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר ויש להם פדיון

M 2 ה — M 3 || דאמר — M 4 || יקרב M 5 || המפריש
M 6 + ריב״ח || BP 7 אליעזר || M 8 גבי מפר׳ בהמ׳ לאשם
M 9 || אבל לעולה M 10 || וגבי M 11 || אשם + ו 12
B + עולה || M 13 הן עצמן [] הכא || M 14 — א״ל ...
M 15 + כל || M 16 היא ככב׳ מע׳ || M 17 — העולם
M 18 || באיטלס M 19 || ומן המע׳ ובאין בחוצה. שכה״ק

niemand Sühne durch das, was von einer Sünde[75] kommt, und zweitens lehrte R. Hananja[76] eine Stütze für R. Jehošuâ b. Levi: das erste Junge ist darzubringen, das zweite Junge ist nicht darzubringen. — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so wird es wie folgt lauten: R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Der Streit besteht nur über den Fall vor der Sühne, nach der Sühne aber ist es selbst als Brandopfer darzubringen. — R. Ḥananja lehrte ja aber eine Stütze für R. Jehošuâ b. Levi!? — Ein Einwand.

R. Abin b. Ḥija fragte R. Abin b. Kahana: Darf, wenn man ein Weibchen als Schuldopfer abgesondert hat, ihr Junges als Brandopfer dargebracht werden? — Sollte er es ihm doch aus einer Lehre des R. Jose b. R. Ḥanina entschieden haben, denn dieser sagte, R. Eliêzer pflichte[77] bei!? — Er hatte es nicht gehört. — Wie ist es nun? Dieser erwiderte: Das Junge ist als Brandopfer darzubringen. — Was soll dies: R. Eleâzar sagt es ja nur von dem Fall, wenn man ein Weibchen als Brandopfer abgesondert hat, wo die Mutter den Namen eines Brandopfers trägt, beim Schuldopfer aber, wo die Mutter nicht den Namen eines Brandopfers trägt, pflichtet auch R. Eleâzar bei!? Dieser erwiderte: Der Grund R. Eleâzars ist nicht, weil die Mutter den Namen eines Brandopfers trägt, sondern weil es zur Darbringung geeignet ist, und auch dieses ist zur Darbringung geeignet. Er wandte gegen ihn ein: Für den Erlös ihrer[78] Jungen und der Jungen ihrer Jungen, bis ans Ende der Welt, ist [ein Brandopfer] darzubringen. Nur für den Erlös, sie selber aber nicht!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn es ein Weibchen geworfen hat. — Sollte es bis ans Ende der Welt auch nicht ein Männchen sein!? Dieser erwiderte: Ich will dir eine gesuchte babylonische Antwort geben: wenn es bis ans Ende der Welt nur Weibchen sind.

DAS EINGETAUSCHTE DES ERSTGEBORENEN UND DES ZEHNTEN, IHRE JUNGEN UND DIE JUNGEN IHRER JUNGEN, BIS ANS ENDE DER WELT, GLEICHEN DEM ERSTGEBORENEN UND DEM ZEHNTEN, UND SIE DÜRFEN FEHLERBEHAFTET VOM EIGENTÜMER GEGESSEN WERDEN. WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES ZWISCHEN ERSTGEBORENEM UND ZEHNTEM UND ALLEN ANDREN OPFERTIEREN? — ALLE OPFERTIERE WERDEN IM SCHARREN VERKAUFT, IM SCHARREN GESCHLACHTET UND NACH LITRA[79] AUSGEWOGEN, AUSGENOMMEN DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT; FÜR JENE GIBT ES EINE AUSLÖ-

75. Der Umtausch ist verboten. 76. Ob. S. 394 Z. 8ff., wo Handschriften R. Ḥananja haben. 77. Ob. S. 397 Z. 12ff., dass die Mutter denselben Namen führen muss. 78. Das Eingetauschte u. das Junge eines Schuldopfers. Zitat aus unsrer Mišnah, worauf die Worte RE.s sich beziehen. 79. Name eines Gewichtes; dh. sie werden nach Gewicht ausgehökert.

באיזך תנא אליבא דרבי שמעון דתניא רבי שמעון
בן יהודה אומר משום רבי שמעון אף לעילתי אין עושה
תמורה:

[84] מורת אשם ולד תמורה ולדן ולד ולדן עד סוף
[85] כל העולם ירעו עד שיסתאבו ויכברו ויפלו דמיו
לנדבה רבי אליעזר אומר ימותו רבי אלעזר אומר יביא
[86] בדמיה עולות אשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו ירעה
עד שיסתאב ויכבר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר
[87] ימותו רבי אלעזר אומר יביא בדמיה עולה: והלא
אף נדבה עולה היא ומה בין דברי רבי אליעזר לדברי
חכמים אלא בזמן שהיא באה עולה סומך עליה ומביא
נסכים ונסכיה משלו אם היה כהן עבודתה ועורה שלו
ובזמן שהיא נדבה אינו סומך עליה ואינו מביא עליה
נסכים ונסכיה משל ציבור אף על פי שהוא כהן
עבודתה ועורה משל אנשי משמר:

גמרא. וצריכא דאי אשמעינן אשם בהא קאמר
רבי אליעזר ימותו משום דגזר לאחר כפרה אטו לפני
כפרה אבל גבי תמורת אשם ולד תמורתה אימא מודי
ליה לרבנן ואי אשמעינן התם בהא קאמרי רבנן אבל
גבי אשם מודי ליה לרבי אליעזר צריכא: אמר רב נחמן
אמר רבה בר אבוה מחלוקת לאחר כפרה אבל לפני
כפרה דברי הכל היא עצמו יקרב אשם אמר רבא שתי
תשובות בדבר חדא דאין אדם מתכפר בדבר הבא

M 84 יוחי [ ] אף | M 85 דמיהן | M 86 אלעזר | B 87
+ ו | BP 88 אליעזר | BP 89 ירעו | B 90 שיסתאבו
ויכברו | M 91 ימות | P 92 אליעזר. V יהושע. | M 93
לרבי | VM 94 חובה | M 95 + באה | P 96 שכהן. M
שהוא של כהן | M 97 — מ | M 98 קאמרי רבנן (!) אבל
גבי אשם מודי | M 99 — ליה | M 1 — ה ע.

lehrt: R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns, auch bei einem Brandopfer könne kein Umtausch erfolgen.

DAS EINGETAUSCHTE EINES SCHULDOPFERS, DAS JUNGE EINES SCHULDOPFERS, IHRE JUNGEN UND DIE JUNGEN IHRER JUNGEN, BIS ANS ENDE DER WELT, SIND WEIDEN ZU LASSEN, BIS SIE EIN GEBRECHEN BEKOMMEN, SODANN ZU VERKAUFEN, UND DER ERLÖS FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE ZU; R. ELIÊZER SAGT, SIE SEIEN VERENDEN ZU LASSEN; R. ELEÂZAR SAGT, MAN BRINGE FÜR DEN ERLÖS BRANDOPFER. EIN SCHULDOPFER, DESSEN EIGENTÜMER GESTORBEN IST, ODER DESSEN EIGENTÜMER SÜHNE ERLANGT HAT, IST WEIDEN ZU LASSEN, BIS ES EIN GEBRECHEN BEKOMMT, SODANN ZU VERKAUFEN, UND DER ERLÖS FÄLLT DER FREIWILLIGEN SPENDEENKASSE ZU. R. ELIÊZER SAGT, ES SEI VERENDEN ZU LASSEN; R. ELEÂZAR SAGT, MAN BRINGE FÜR DEN ERLÖS EIN BRANDOPFER. AUCH DAS FREIWILLIGE [OPFER] IST JA EIN BRANDOPFER, WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES DEMNACH ZWISCHEN R. ELEÂZAR UND DEN WEISEN? — IN FOLGENDEM: IST ES EIN BRANDOPFER, SO MUSS ER STÜTZEN[72], DAZU TRANKOPFER BRINGEN, DAS TRANKOPFER VON SEINEM, UND IST ER PRIESTER, SO ERFOLGT DIE HERRICHTUNG DURCH IHN SELBER UND DIE HAUT GEHÖRT IHM; WENN ABER VON DER FREIWILLIGEN SPENDENKASSE, SO STÜTZE ER NICHT, BRINGE DAZU NICHT DAS TRANKOPFER, VIELMEHR IST DAS TRANKOPFER AUS GEMEINDEMITTELN ZU BRINGEN, UND AUCH WENN ER PRIESTER IST, ERFOLGT DIE HERRICHTUNG DURCH DIE PRIESTERWACHE, DER AUCH DIE HAUT GEHÖRT.

GEMARA. Und beides[73] ist nötig. Würde er es nur vom Schuldopfer gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Eliêzer sei nur bei diesem der Ansicht, dass es verenden zu lassen sei, weil er beim Fall nach der Sühne den Fall vor der Sühne berücksichtigt, beim Eingetauschten eines Schuldopfers[74] und dem Jungen des Eingetauschten aber pflichte er den Rabbanan bei. Und würde er es nur von diesem gelehrt haben, so könnte man glauben, die Rabbanan vertreten ihre Ansicht nur bei diesem, beim Schuldopfer aber pflichten sie R. Eliêzer bei. Daher ist beides nötig.

R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Der Streit besteht nur über den Fall nach der Sühne, vor der Sühne aber stimmen alle überein, dass es selbst als Schuldopfer darzubringen sei. Raba sprach: Dagegen ist zweierlei einzuwenden: erstens erlangt

71. Durch ein andres, wenn es abhanden gekommen war. 72. Die Hand auf den Kopf des Opfers. 73. Der Streit zwischen RE. u. den Weisen in beiden Fällen. 74. Das auch vor der Sühne nicht darzubringen ist.

רבי[66] שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה דתנן הרי עלי עולה יביא כבש רבי אלעזר בן עזריה אומר[67] או תור או[68] בני יונה: תנן התם המקדיש נכסיו[69] והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים ימכרו[70] לצריכי עולות ונקבות ימכרו[70] לצריכי שלמים ודמיהן יפלו[71] עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות[72] ונקבות ימכרו[70] לצריכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי[73] יוחנן לרבי יהושע דאמר זכרים עצמן יקרבו[74] עולות ונקבות היכי[75] מקרבן שלמים הא מבח קדושה דחוייה קאתיין לישנא אחרינא אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן מדקאמר רבי יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות למימרא[76] דקדושת הגוף אקדשינהו אי הכי נקבות אמאי ימכרו לצריכי[70] שלמים בעיא רעייה אמר ליה רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון דאמר[77] כל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף דתנן רבי שמעון אומר תמכר שלא במום[78] ולא אמר רבי שמעון ביון דלא חזיא נקבה[70] לאשם לא נחתא[80] ליה קדושת הגוף אימור דאמר רבי שמעון גבי נקבה לאשם דליבא שם אשם על אמו[b] אבל[81] גבי נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אפילו רבי שמעון[82] מודה ועוד הא שמעינן ליה לרבי שמעון לעולתו[83] עישה תמורה אמר[84] ליה רבי יהושע סבר ליה

R. Šimôn ist der Ansicht des R. Eleâzar b. Âzarja, denn es wird gelehrt: [Sagte jemand:] ich nehme auf mich ein Brandopfer, so bringe er ein Lamm; R. Eleâzar b. Âzarja sagt, [sogar] eine Turteltaube oder eine junge Taube.

Dort wird gelehrt: Wenn jemand sein Vermögen dem Heiligtum geweiht hat und darunter sich für den Altar geeignetes männliches und weibliches Vieh befindet, so sind, wie R. Eliêzer sagt, die männlichen für Brandopfer und die weiblichen für Friedensopfer zu verkaufen, und der Erlös fällt mit dem übrigen Vermögen dem Tempelreparaturfonds zu. R. Jehôsuâ sagt, die männlichen sind selber für Brandopfer darzubringen und die weiblichen für Friedensopfer zu verkaufen und für den Erlös Brandopfer darzubringen, und das übrige Vermögen fällt dem Tempelreparaturfonds zu. R. Ḥija b. Abba sprach zu R. Johanan: Wieso sind nach R. Jehošuâ, welcher sagt, die männlichen seien als Brandopfer darzubringen, die weiblichen als Friedensopfer[65] darzubringen, sie kommen ja von einer verdrängten[66] Heiligkeit!? Eine andre Lesart: R. Ḥija b. Abba sprach zu R. Johanan: Wenn R. Jehošuâ sagt, die männlichen seien als Brandopfer darzubringen, so sind sie ja körperlich heilig, wieso sind demnach die weiblichen für Friedensopfer zu verkaufen, sie sind ja weiden zu lassen!? Dieser erwiderte ihm: R. Jehošuâ ist der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, was körperlich ungeeignet ist, wird körperlich von der Heiligkeit nicht erfasst. Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn sagt, es sei fehlerfrei zu verkaufen. [Und wir erklärten den Grund] R. Šimôns: da ein Weibchen als Schuldopfer nicht verwendbar ist, wird es nicht körperlich von der Heiligkeit erfasst. — Allerdings sagt es R. Šimôn von einem Weibchen als Schuldopfer, wobei die Mutter nicht den Namen eines Schuldopfers[67] trägt, bei einem Weibchen als Brandopfer aber, wobei die Mutter den Namen des Brandopfers[68] trägt, pflichtet auch R. Šimôn bei!? Ferner wissen wir ja, dass R. Šimôn der Ansicht ist, beim Brandopfer[69] könne Umtausch[70] erfolgen!? Dieser erwiderte: R. Jehošuâ hält es mit einem andren Lehrer der Ansicht R. Šimôns, denn es wird ge-

M 69 בן || M 68 יביא + M 67 || שמעון — MP 66 והיתה || B 70 לצרכי || M 71 לשאר נכ׳ לקדשי בה״ב ר׳ יהוד׳ או׳ || P 72 — ונקבות ... עולות || M 73 שמע׳ || M 74 M — עולות ו׳ || M 75 קרבן שלמים הני מכ״ק קאת׳ || M 76 לר״י דא׳ זכר׳ || M (P נתמכר) 77 || V 78 ואמרינן טעמא דר״ש || M 79 לאישים || M 80 לה. V + לה קה״ג ה״ן כיון דלא חזיא נקבה לעולה לא נחתא || M 81 — גבי || M 82 — מודה || M 83 + דא׳ || P 84 לה.

65. Sie werden als solche verkauft. 66. Dh. sie werden nicht als das dargebracht, was sie eigentlich sein sollten; wenn die Männchen u. der Erlös der Weibchen als Brandopfer darzubringen sind, so waren ja auch letztere als solche bestimmt, da aber Weibchen als solche ungeeignet sind, so ist "ihre Heiligkeit verdrängt" worden; in diesem Fall müsste man sie weiden lassen; vgl. S. 395 Z. 12. 67. Als solche kann ein Weibchen nicht dargebracht werden. 68. Als Geflügel-Brandopfer ist auch ein Weibchen verwendbar. 69. Als welches ein Weibchen reservirt worden ist; ob. S. 399 Z. 3ff. 70. Weil es körperlich heilig ist.

und nachher dargebracht wird, ebenso ist, dem das Alter noch fehlt, vor Erlangung des Alters heilig und nachher darzubringen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand ein Weibchen als Brandopfer[1] geheiligt hat oder als Pesahopfer oder als Schuldopfer, so kann bei diesen ein Umtausch erfolgen. R. Šimôn sagt, wenn als Brandopfer, könne ein Umtausch erfolgen, wenn als Pesahopfer oder als Schuldopfer, könne kein Umtausch erfolgen, denn ein Umtausch kann nur bei dem erfolgen, was man [eventuell][2] weiden lassen muss, bis es ein Gebrechen[3] bekommt. Rabbi sprach: Mir leuchten die Worte R. Šimôns nicht ein beim Pesahopfer, weil das Uebrigbleibende[4] des Pesahopfers als Friedensopfer darzubringen ist. — Sollte er doch sagen: mir leuchten die Worte R. Šimôns nicht ein beim Schuldopfer, weil der Ueberschuss des Schuldopfers als Brandopfer darzubringen ist!? — Rabbi ist der Ansicht der Rabbanan, welche sagen, die Ueberschüsse fallen der freiwilligen Spendenkasse der Gemeinde zu, und eine Gemeinde kann nicht umtauschen. Er[5] glaubte, folgendes sei der Grund R. Šimôns: bei der Absonderung eines Weibchens als Brandopfer kann deshalb Umtausch erfolgen, weil auch ein solches Brandopfer heissen kann, nämlich das Geflügelbrandopfer. — Demnach sollte doch, wenn der Hochpriester eine Kuh statt seines Farren[6] abgesondert hat, diese heilig sein, denn es gibt ja die Entsündigungskuh[7]!? — Diese ist Geheiligtes des Tempelreparaturfonds[8], und beim Geheiligten des Tempelreparaturfonds gibt es keinen Umtausch. — Wenn ein einzelner einen Ziegenbock statt einer Ziege[9] abgesondert hat, sollte er doch heilig sein, denn es gibt ja den Ziegenbock des Fürsten[10]!? Oder wenn der Fürst eine Ziege statt eines Ziegenbocks abgesondert hat, sollte sie doch heilig sein, denn der einzelne sondert ja eine Ziege ab!? — Diese sind zwei verschiedene Personen[11]. — Sollte doch, wenn er die Sünde vor seiner Einsetzung[12] begangen und einen Ziegenbock statt einer Ziege abgesondert hat, dieser heilig sein, denn wenn er die Sünde jetzt begangen hätte, hätte er ja einen Ziegenbock darzubringen[13]!? — Er hat ja jetzt die Sünde nicht begangen und ist somit zu einem Ziegenbock nicht verpflichtet. — Demnach hat ja auch jener[14] kein Geflügelbrandopfer darzubringen!? —

קדיש לפני זמנו יקרב לאחר זמנו אף מתוסר זמן קדוש
לפני זמנו וקרב לאחר זמנו: תנו רבנן המקדיש[15] נקבה
לעולתו[16] ולפסחו ולאשמו עושה תמורה רבי שמעון
אומר לעולתי עושה תמורה לפסחו[17] ולאשמי אין עושה
תמורה[18] שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה
להסתאב אמר רבי אין אני רואה דבריו של רבי שמעון
בפסח הואיל ומותר הפסח קרב שלמים וליכא אין אני
רואה דבריו של רבי שמעון[19] באשם הואיל ומותר אשם
קרב עולה רבי סבר לה כרבנן דאמרי מיתרות לנדבת
צבור[20] אזלי ואין תמורה בציבור קא סלקא דעתך היינו
טעמא דרבי שמעון גבי מפריש נקבה לעולתו משום
הכי עושה תמורה[21] והאיכא שם עולה עליה גבי עולת
העוף אלא מעתה בכהן[22] גדול שהפריש פרה לפרו
תיקדוש דהאיכא פרת חטאת[23] קדשי בדק הבית הוא
וקדשי בדק הבית לא עברי תמורה יחיד שהפריש שעיר
לשעירתו[24] תיקדוש דהאיכא שעיר נשיא אי נמי נשיא
שהפריש שעירה לשעירו תיקדוש דהא יחיד מפריש
שעירה הני תרי גופי נינהו[25] חטאו עד שלא נתמנו כי
מפריש שעיר לשעירתו[26] תיקדוש דהא אילו[27] חטא
השתא בר איתויי שעיר הוא[28] הא לא חטא[29] לא איחייב
בשעיר אי הכי[30] הא נמי[31] הא לאו עולת העוף קמייתי

P 52 — נקבה ‖ M 53 — ולאש׳ ‖ M 54 — שאין... להסתאב ‖ M 55 — באשם ‖ B 56 דהאיכא ‖ M 57 — גדול ‖ M 58 + פ״ח ‖ M 59 יקרב והא איכא ‖ V 60 חטא עד שלא נתמנה ‖ P 61 מקדי׳. M ליקד׳ הא ‖ MP 62 חטאו ‖ P 63 לא חטאו. M התם לא ‖ B 64 הכא ‖ M 65 עה״ע לא מייתי.

52. Als solches ist ein männliches Vieh darzubringen, als Geflügelopfer aber auch ein weibliches. 53. Wenn es aus irgend einem Grund nicht dargebracht werden konnte. 54. Was körperlich heilig ist. 55. Der diesen Einwurf erhob. 56. Den er am Versöhnungstag als Sündopfer darzubringen hat; cf. Lev. Kap. 16. 57. Die rote Kuh (cf. Num. Kap. 19), die als Sündopfer bezeichnet wird; cf. Bd. VIII S. 833 Z. 9. 58. Sie wird nicht auf dem Altar hergerichtet. 59. Die er als Sündopfer darzubringen hat; cf. Lev. 4,27ff. 60. Den dieser als Sündopfer darzubringen hat; cf. ib. V. 22ff. 61. Was für den Fürsten geeignet ist, ist für den Priester nicht geeignet, u. was für den Priester geeignet ist, ist für den Fürsten nicht geeignet. 62. Zum Fürsten. 63. Hierbei ist es dieselbe Person. 64. Der ein Vieh

מפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב 3,2l
ותימכר ויביא בדמיה אשם ואם קרב אשמו[37]יפלו
דמיו לנדבה ׳רבי שמעון אומר תימכר שלא במום: 27b

גמרא. ולמה לי תסתאב תימכר כיון דלא חזיא
למילתא היינו מומא אמר רב[38]יהודה אמר רב היינו
[39]טעמא דאמרינן מיגו דנחתא לה קדושת דמים[40]נחתא
נמי קדושת הגוף[41]אמר רבא זאת אומרת ׳הקדיש זכר 11a 14b
לדמיו קדוש קדושת הגוף איתמר הקדיש זכר לדמיו 5a 11b
רב כהנא אמר קדוש קדושת הגוף רבא אמר[42]אינו
קדוש קדושת הגוף והדר ביה רבא[43]לדרב כהנא מדרב
יהודה אמר רב: רבי שמעון אומר תימכר שלא במום:
אמר ליה רב חייא בר[44]אבין לרבי יוחנן מיגו דנחתא
ליה קדושת דמים תיחות[45]ליה נמי קדושת הגוף אמר
ליה רבי שמעון לטעמיה דאמר כל מידי[46]דלא חזי ליה
לגופיה לא[47]נחתא ליה קדושת הגוף דתניא ׳אשם בן 48b 9b.1
שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה בשירה
ולא עלו[48]לבעלים לשם חובה[33]רבי שמעון אומר כל עצמן
[42]אינן קדושין והרי מחוסר זמן דלא[47]חזי׳ ואמר רבי שמעון 12b 81a
[49]קדוש שאני מהוסר זמן[50]דחזי למחר אי הכי אשם בן 12a
שתים והביאו בן שנה הא חזי לשנה אלא היינו טעמא
דרבי שמעון במחוסר זמן[51]דילית ליה מבכור ׳כדתניא 21b 57b
רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון מחוסר
זמן נבנם לדיר להתעשר והרי הוא כבכור מה בכור

M 37 נפלו ‖ M 38 הונא ‖ BP 39 מעם ‖ M 40
42 ‖ תיחות לה נמי ‖ M 41 — אמר ... איתמר ... הגוף
45 ‖ אבא M 44 ‖ : לגביה דר״ך א״ר M 43 ‖ אין M
M 48 ‖ ק + M 47 ‖ דחזי MP 46 ‖ ליה — M
51 ‖ דקחזי M 50 ‖ ד + B .דלא + P 49 ‖ לבעל׳ —
M דקיליף.

WENN JEMAND EIN WEIBCHEN ALS SCHULDOPFER[47] ABGESONDERT HAT, SO IST ES WEIDEN ZU LASSEN, BIS ES EIN GEBRECHEN BEKOMMT, SODANN ZU VERKAUFEN, UND FÜR DEN ERLÖS BRINGE MAN EIN SCHULDOPFER DAR; HAT ER SEIN SCHULDOPFER BEREITS DARGEBRACHT, SO KOMME SEIN ERLÖS ZUR FREIWILLIGEN SPENDENKASSE. R. ŠIMÔN SAGT, ES SEI FEHLERFREI ZU VERKAUFEN[46].

GEMARA. Wieso ist es zu verkaufen, erst wenn es ein Gebrechen bekommt, da es als solches nicht verwendbar ist, so ist ja schon dies ein Gebrechen!? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs: Aus folgendem Grund: wir sagen, da sein Geldwert von der Heiligkeit erfasst worden ist, wird es auch körperlich von der Heiligkeit erfasst. Raba sagte: Dies besagt, dass, wenn man ein Männchen wegen seines Geldwerts geheiligt hat, es auch körperlich[47] heilig sei. Es wurde gelehrt: Hat man ein Männchen wegen seines Geldwerts geheiligt, so ist es, wie R. Kahana sagt, körperlich heilig, und wie Raba sagt, nicht körperlich heilig. Raba aber trat zurück und bekannte sich zur Ansicht R. Kahanas, wegen der Lehre R. Jehudas im Namen Rabhs.

R. ŠIMÔN SAGT, ES SEI FEHLERFREI ZU VERKAUFEN. R. Ḥija b. Abin sprach zu R. Joḥanan: Wenn sein Geldwert von der Heiligkeit erfasst wird, sollte es auch körperlich von der Heiligkeit erfasst werden!? Dieser erwiderte: R. Šimôn vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, was körperlich [für den Zweck] nicht geeignet ist, wird nicht körperlich von der Heiligkeit erfasst. Es wird nämlich gelehrt: Wenn man ein erstjährig darzubringendes Schuldopfer[48] zweitjährig oder ein zweitjährig darzubringendes erstjährig dargebracht hat, so ist es tauglich, jedoch hat der Eigentümer sich seiner Pflicht nicht entledigt. R. Šimôn sagt, sie seien an sich nicht heilig. — Dem das Alter[49] noch fehlt, ist ja an sich ungeeignet, und R. Šimôn sagt, es sei heilig[50]!? — Anders ist es bei dem, dem das Alter noch fehlt, da es morgen tauglich ist — Demnach ist ja auch ein zweitjährig darzubringendes Schuldopfer, das man erstjährig dargebracht hat, nach einem Jahr tauglich!? — Vielmehr, folgendes ist der Grund R. Šimôns bei dem, dem das Alter noch fehlt: er folgert es vom Erstgeborenen. Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns: Dem das Alter noch fehlt, komme in die Hürde, um verzehntet zu werden. Dieses gleicht dem Erstgeborenen: wie das Erstgeborene vor Erlangung des Alters[51] heilig ist

46. Das überhaupt nicht körperlich heilig ist. 47. Man kann es als Opfer, wofür es geeignet ist, darbringen. 48. Manche sind erstjährig und manche zweitjährig darzubringen. 49. Unter 8 Tagen; cf. Ex. 22,29. 50. Cf. Bd. VIII S. 1061 Z. 21 ff. 51. Schon bei der Geburt.

נמי לדמי פסח מתיב רב עוקבא בר חמא ומי אמרינן
מדאימיה לדמי ולד נמי לדמי ותניא המפריש נקבה
[18]לפסח היא וולדותיה ירעו עד שיסתאבו וימברו ויביא
בדמיהם פסח רבי אלעזר אומר הוא עצמו יקרב פסח
והא הכא דאימיה לדמי ואמר רבי[19]אלעזר היא עצמו
[20]יקרב פסח ולא מוקמינן ליה[21]באימיה אמר רבינא
[22]במפריש בהמה מעוברת עסקינן[23] רבי[24]אלעזר סבר
[25]כרבי יוחנן דאמר אם שיירו משוייר[26] ועיבר לאו ירד
אמו הוא[27]ואמו היא דלא קדשה קדושת הגוף אבל[28]היא
קדשה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב[29]מרי לרבינא
הכי נמי מסתברא דבבהמה מעוברת עסקינן מדקתני
היא וולדותיה שמע מינה: [30]אמר רבי יוסי ברבי
חנינא ומודה רבי[31]אלעזר במפריש נקבה לאשם דאין
בנה קרב אשם פשיטא עד כאן לא קאמר רבי[32]אלעזר
א[33]במפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו
אבל נבי מפריש[34]נקבה לאשם דליכא שם אשם על
אמו אפילו רבי[35]אלעזר מידה דלא קרב אשם אי לאו
דאשמעינן הוה אמינא טעמא דרבי[36]אלעזר לאו משום
דשם עולה על אמו אלא משום דחזי ולד להקרבה
והאי נמי הא חזי להקרבה[37]אי הכי אדמשמע לן דאין
בנה קרב אשם[38]נישמעינן דאין בנה קרב עולה והוא
הדין לאשם[39]אי אשמעינן עולה הוה אמינא עולה[40]הוא
דלא קרבה דלא אקדשה לאמה קדושה[41]עוברה אבל
אשם[42]אימא ולד קרב אשם קמשמע לן:

M לשם הולך לאחר | M 18 לפסחו | B 19 אליעזר | B 20 קרב | P 21 כאימיה | M 22 + הכא | M 23 + ד | M 24 + לה | B 25 דעובר | M 26 ואימיה לא | M 27 הוא קדוש | M 28 אמר | M 29 גבי מפר' | M 30 בהמ' | B 31 + קב ל | M 32 ליישמ' | M 33 + ו | P 34 (עד דלא) | M 35 עולה אבל | M 36 + כיון דאקדשה לאימיה לאשם.

des Pesahopfers heilig. R. Ûqaba b. Hama wandte ein: Sagen wir denn, wenn von der Mutter nur der Geldwert [heilig ist], sei es auch vom Jungen nur der Geldwert, es wird ja gelehrt: Wenn jemand ein Weibchen als Pesahopfer abgesondert hat, so sind es und seine Jungen weiden zu lassen, bis sie ein Gebrechen bekommen, sodann sind sie zu verkaufen und für den Erlös ist ein Pesahopfer zu bringen. R. Eleâzar sagt, es selbst sei als Pesahopfer darzubringen. Hierbei ist ja von der Mutter nur der Geldwert heilig, und R. Eleâzar sagt, es selbst sei als Pesahopfer darzubringen und man lasse es nicht beim Zustand der Mutter!? Rabina erwiderte: Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn jemand ein trächtiges Vieh abgesondert hat. R. Eleâzar ist der Ansicht R. Johanans, welcher sagt, hat man [die Geburt]"zurückgelassen, sei sie zurückgelassen, denn die Geburt ist nicht Glied der Mütter. Nur die Mutter ist nicht körperlich heilig, [das Junge] aber ist heilig. Mar-Zuṭra, der Sohn R. Maris, sprach zu Rabina: Dies ist auch einleuchtend, dass hier von einem trächtigen Vieh gesprochen wird, denn es lehrt: es und seine Jungen; schliesse hieraus.

R. Jose b. R. Hanina sagte: R. Eleâzar pflichtet bei, dass, wenn man ein Weibchen als Schuldopfer abgesondert hat, das Junge nicht als Schuldopfer darzubringen[42]sei. — Selbstverständlich, R. Eleâzar sagt es ja nur von dem Fall, wenn man ein Weibchen als Brandopfer abgesondert hat, wo die Mutter den Namen des Brandopfers trägt, wenn man aber ein Weibchen als Schuldopfer abgesondert hat, wo die Mutter nicht den Namen des Brandopfers trägt, pflichtet auch R. Eleâzar bei, dass es nicht als Schuldopfer darzubringen sei!? — Wenn er es uns nicht gelehrt hätte, könnte man glauben, der Grund R. Eleâzars sei nicht, weil die Mutter den Namen des Brandopfers trägt, sondern weil das Junge zur Darbringung geeignet ist, und auch dieses ist zur Darbringung geeignet. — Wieso lehrt er uns demnach, dass das Junge nicht als Schuldopfer darzubringen sei, sollte er doch lehren, dass das Junge[43]nicht als Brandopfer darzubringen sei, und folglich[44]auch nicht als Schuldopfer!? — Würde er "als Brandopfer"gelehrt haben, so könnte man glauben, nur als Brandopfer sei es nicht darzubringen, weil die Mutter nicht als Brandopfer[45]geheiligt worden ist, als Schuldopfer aber sei das Junge darzubringen, so lehrt er uns.

41. Bei der Heiligung eines Tiers zur Opferung. 42. Als Schuldopfer kann nur ein männliches Tier dargebracht werden, sodass die Mutter nie den Namen eines Schuldopfers trug. 43. Eines als Schuldopfer abgesonderten Weibchens. 44. Ein Brandopfer wird wenigstens aus dem Gelderlös der Mutter dargebracht, ein Schuldopfer überhaupt nicht. 45. So richt. nach Cod. M.

רבי[83]אלעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו[84]לדידי סבירא
לי דאפילו ולד נמי[85]קרבה עולה לדידכו דאמריתו
[86]דמיו עולה אודו לי[87]מיהת דמותרות לנדבת יחיד[88]אזלי
ואמרי ליה[89]מותרות לנדבת ציבור אזלי רבא אמר עד
כאן לא קא אמר רבי[90]אלעזר הוא עצמו יקרב עולה
[91]דאיכא שם עולה על אמו [92]אבל גבי תמורת[93]ולד אשם Bol.19
[94]דליכא שם עולה על אמו מודי רבי[95]אלעזר דבדמיו
אין הוא עצמו [1]לא קרב איתיביה אביי [2]וכי בעי רבי
[96]אלעזר שם עולה על אמו והתניא[3]המפריש [4]נקבה Pes.9
לפסחו [5]תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח
[6]ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח
נשתיירה[7]אחר הפסח [8]תרעה עד שתסתאב [9]ויביא בדמיה
שלמים[10]ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו
שלמים רבי[97]אלעזר אומר הוא עצמו יקרב[11]שלמים והא
הבא דליבא שם שלמים על אמו ואמר רבי[12]אלעזר יקרב
שלמים אמר ליה[13]אחר הפסח קא אמרת שאני[14]אחר
הפסח דמותר פסח נופיה קרב שלמים אי הכי[15]ניפלוג
נמי ברישא אמר ליה אין הכי נמי[16]דפליג אביי אמר לא
פליג מידי דנמירי למקום שהמותר הולך[17]הולד הולך
לאחר הפסח דמותר קרב שלמים ולד נמי קרב שלמים
אבל לפני הפסח אימיה למאי אקדשה לדמי פסח ולד

M 91 לדידיה לא סבירא ליה דאפי׳ || M 92 קרב || P 93
+ M 94 — דמיו. B רועה אודו. M לא יקרב אודו || M 95 איזי || B 97 אליעזר || MBP 96 רבנן לא
VM 98 || + אלא במפריש נקבה לעולה. M + אלא משום || M 1 אינו || M 2 (M דאיכא) 99 || — ולד
M 3 || ומי
המקדי׳ || P 4 + עולת || P 5 יקרב עד שיס׳ וימ׳. B ירעה
עד שיס׳ || P 6 — ילדה ... פסח || M 7 עד לאחר פסח
... ילדה — P 10 || ותמכר + M 9 || P 8 יר׳ עד שיס׳
שלמים || B 11 + ב || B 12 אליעזר || V 13 + רבא. BP
+ ר׳ אלעזר || M 14 + ל || M 15 ליפ׳ || M 16 דקפליג.
B ופליגי. P ופליג אביי אלא פליג || P 17 — הולד הולך.

es nach der Ansicht der Rabbanan: nach meiner Ansicht ist auch das Junge als Brandopfer darzubringen, ihr aber, die ihr sagt, der Erlös sei als Brandopfer darzubringen, solltet mir doch beipflichten, dass der Ueberschuss[37]freiwillige Spende des Privaten sei. Sie aber sprachen zu ihm: Der Ueberschuss falle der freiwilligen Spendenkasse der Gemeinde zu. Raba erwiderte: R. Eleâzar sagt, es selbst sei als Brandopfer darzubringen, nur in dem Fall, wenn schon die Mutter den Namen des Brandopfers[38]trägt, beim Eingetauschten des Jungen eines Brandopfers aber, wobei die Mutter nicht den Namen des Brandopfers trägt, pflichtet R. Eleâzar bei, dass nur für den Erlös [ein Brandopfer] darzubringen sei, nicht aber es selbst. Abajje wandte gegen ihn ein: Ist es denn nach R. Eleâzar erforderlich, dass schon die Mutter den Namen des Brandopfers trage, es wird ja gelehrt: Wenn jemand ein Weibchen als Pesaḥopfer abgesondert hat, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann verkaufe man es und bringe für den Erlös ein Pesaḥopfer. Hat es geworfen, so ist es weiden zu lassen, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann verkaufe man es und bringe für den Erlös ein Pesaḥopfer. Bleibt es bis nach dem Pesaḥfest zurück, so lasse man es weiden, bis es ein Gebrechen bekommt, und für den Erlös bringe man ein Friedensopfer. Hat es geworfen, so lasse man [das Junge] weiden, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann ist es zu verkaufen und für den Erlös ein Friedensopfer zu bringen. R. Eleâzar sagt, es selbst sei als Friedensopfer darzubringen. Hierbei trägt ja die Mutter nicht den Namen des Friedensopfers, und R. Eleâzar sagt, es sei als Friedensopfer darzubringen!? [Raba] erwiderte: Du sprichst von dem Fall, wenn nach dem Pesaḥfest; anders ist es nach dem Pesaḥfest, denn was vom Pesaḥfest zurückbleibt, ist selbst als Friedensopfer darzubringen. — Demnach sollte er auch im Anfangsatz[39]streiten!? Dieser erwiderte: Freilich, tatsächlich streitet er auch. Abajje erwiderte: Er streitet nicht. Es ist überliefert, dass das Junge da hinkommt, wo das Zurückbleibende hinkommt, somit ist nach dem Pesaḥfest, wo das Zurückbleibende als Friedensopfer darzubringen ist, auch das Junge als Friedensopfer darzubringen, vor dem Pesaḥfest aber, wo die Mutter nur als Geldwert[40]des Pesaḥopfers heilig ist, ist auch das Junge als Geldwert

37. Des Erlöses. 38. Wenn man ein Weibchen als Brandopfer abgesondert hat. 39. Wenn es vor dem Pesaḥfest geworfen hat; das Pesaḥopfer ist mit Ausnahme des 14. Nisan stets als Friedensopfer darzubringen. 40. Wenn man zur Sicherheit 2 Tiere als Pesaḥopfer abgesondert u. eines von ihnen verwendet hat.

DANKOPFER, NUR BENÖTIGEN SIE NICHT DER BROTE".

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: Wozu heisst es:[35] *er es darbringen*? Woher, dass, wenn jemand ein Dankopfer abgesondert hat und es abhanden gekommen ist, und nachdem er ein andres abgesondert hat, das erste sich einfindet, und nun beide vorhanden sind, er darbringen darf, welches ihm beliebt, und dazu die Brote? — es heisst: *ein Dankopfer darbringen*. Man könnte glauben, auch das andre benötige der Brote, so heisst es: *er es darbringen*, zu einem und nicht zu zwei. Woher, dass auch das Junge, das Eingetauschte und der Ersatz einbegriffen sind? — es heisst:[36] *wenn als Dankopfer*. Man könnte glauben, sie alle benötigen der Brote, so heisst es: *zum Schlachtopfer des Dankopfers*, das Dankopfer benötigt der Brote, nicht aber benötigen das Junge, das Eingetauschte und der Ersatz der Brote.

DAS EINGETAUSCHTE EINES BRANDOPFERS, DAS JUNGE DES EINGETAUSCHTEN, [IHR] JUNGES UND DAS JUNGE IHRES JUNGEN, BIS ANS ENDE DER WELT, GLEICHEN DEM BRANDOPFER; SIE BENÖTIGEN DES ENTHÄUTENS, DES ZERLEGENS UND WERDEN VOLLSTÄNDIG VERBRANNT. WENN JEMAND EIN WEIBCHEN ALS BRANDOPFER ABGESONDERT UND ES EIN MÄNNCHEN GEWORFEN HAT, SO LASSE MAN ES WEIDEN, BIS ES EIN GEBRECHEN BEKOMMT, SODANN IST ES ZU VERKAUFEN UND FÜR DEN ERLÖS EIN BRANDOPFER DARZUBRINGEN. R. ELEÂZAR SAGT, ES SELBST SEI ALS BRANDOPFER DARZUBRINGEN.

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן מהו אימר יקריבנו מפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזו שירצה יקריב ולחמה עמה תלמוד לומר תודה יקריב יכול תהא שניה טעונה לחם תלמוד לומר יקריבנו אחת ולא שתים מנין לרבות ולדות תמורות וחליפות תלמוד לומר (ו)אם על תודה יכול יהו כולן טעונות לחם תלמוד לומר על זבח התודה תודה טעונה לחם ולא ולדה ותמורתה וחליפתה טעונה לחם:

מורת עולה ולד תמורה ולד ולד ולדה עד סוף כל העולם הרי אלו כעולה וטעונין הפשט וניתוח וכליל לאשם: המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה רבי אלעזר אומר חוא עצמו יקרב עולה:

גמרא. מאי שנא רישא דלא פליגי ומאי שנא סיפא דפליגי אמר רבה בר בר חנה במחלוקת שנויה ורבי אלעזר חיא ורבא אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי עליה דרבי אלעזר אלא גבי מפריש נקבה לעולה דאימיה לא קריבה אבל תמורה דאימיה נמי קריבה אפילו רבנן מודו ומי אמר רבי אלעזר יקרב עולה חוא עצמו ורמינהי תמורת אשם ולד תמורה ולדן ולד ולדן עד סוף כל העולם ירעו עד שיסתאבו וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר ימותו רבי אלעזר אומר יביא בדמיהן עולה בדמים אין חוא עצמו לא ראמר ב חסדא

M 76 תודה יקריב[נו] מנין למפר׳ תודתו ‖ M 77 + מהן ‖ M 78 -- ולח׳ עמה ‖ V 79 + מביא עם הלחם ‖ 80 M ולדות ותמורו׳ וחליפות טעונות ‖ M 81 תמורה וולדה וו״ו ‖ BP 82 עד ‖ B 83 אליעזר ‖ M 84 + רבנן ‖ M 85 קדש ‖ VM 86 + גבי ולד ‖ M 87 — גמי ‖ M 88 ראיא. ורמינהי ‖ M 89 ולדן וולד ולדן עד כו׳ עד [] יביא בדמיהן ‖ B 90 אלעזר.

35. Die zum Friedensopfer gehören; cf. Lev.7,12. 36. Lev. 7,12.

GEMARA. Wodurch unterscheidet sich der Anfangsatz, über den sie nicht streiten, vom Schlußsatz, über den sie streiten? Rabba b. Bar-Ḥana erwiderte: Auch über jenen besteht der Streit, und da ist die Ansicht R. Eleâzars vertreten. Raba erwiderte: Du kannst auch sagen, die der Rabbanan, denn sie streiten gegen R. Eleâzar nur über den Fall, wenn man ein Weibchen als Brandopfer abgesondert hat, weil die Mutter nicht darzubringen ist, beim Eingetauschten aber, wobei die Mutter darzubringen ist, pflichten auch die Rabbanan bei. — Kann R. Eleâzar denn gesagt haben, es selbst sei als Brandopfer darzubringen, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Das Eingetauschte eines Schuldopfers, das Junge des Eingetauschten, ihr Junges und das Junge ihres Jungen, bis ans Ende der Welt, sind weiden zu lassen, bis sie ein Gebrechen bekommen, sodann sind sie zu verkaufen und der Erlös falle der freiwilligen Spendenkasse zu. R. Eliêzer sagt, man lasse sie verenden. R. Eleâzar sagt, man bringe für den Erlös Brandopfer dar. Nur für den Erlös, sie selbst aber nicht!? R. Ḥisda erwiderte: R. Eleâzar sagte

נחלקו שיקרבו אלא לא יקרבו אמר[58]רבה מסתברא לא
נחלקו שלא יקרבו אלא יקרבו מאי טעמא עד כאן
[59]לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בולד אבל
[60]ולד ולד אקראי בעלמא הוא ורבי[61]יהושע בן לוי אמר
לא נחלקו שׁיקרבו[62]אלא לא יקרבו מאי טעמא עד כאן
לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בולד אבל[60]ולד
ולד מתוך[63]מעשיה ניכרת מחשבתו דלגדל קא בעי ליה
Col.b Lv.3,7 [64]תני רבי חייא לסיועי לרבי יהושע בן לוי אם כשב
הוא מקריב ולד ראשון קרב ולד שני אינו קרב הוא
קרב ואין ולד כל הקדשים קרב ולד דמאי אי[65]דעולה
ואשם זכרים הם ולא בני ולד הם [5]אי דחטאת הלבתא
גמירי לה דלמיתה[66]אזלא אמר רבינא לאיתויי ולד
[67]המעושרת ולד המעושרת למה לי קרא[68]עברה עברה
Yal. en 684 מבכור קא גמר לה אצטריך סלקא דעתך אמינא אין דנין
אפשר משאי אפשר קמשמע לן: העיד רבי שמעון ורבי
Rh.8a פפיים כו': [69]ולרבא דאמר קדשים[70]כיון שעבר עליהם
רגל אחד[60]כל יום ויום עובר עליהם בכל תאחר מעצרת
בעי מיכליה אמר רב זביד משמיה דרבא בגון[71]שהיה
חולה בעצרת רב אשי אמר מאי חג נמי דקתני חג
שבועות[72]אי הכי מאי אסהדותיה לאפוקי מדרבי אליעזר
דאמר ולד שלמים לא יקרב שלמים[73]קמסהיד הוא דקרב:
[ii,1] לד תודה ותמורתה[74]ולדן ולד ולדן עד סוף כל
[75]הדורות הרי אלו כתודה ובלבד שאין טעונין לחם:

erwiderte: Es ist einleuchtend, sie streiten nicht, ob sie nicht darzubringen sind, vielmehr sind sie darzubringen. — Weshalb? — Die Rabbanan und R. Eliêzer streiten nur über das Junge, das Junge des Jungen aber ist nur ein seltner[28]Fall. R. Jehošuâ b. Levi erwiderte: Sie streiten nicht, ob sie darzubringen sind, vielmehr sind sie nicht darzubringen. — Weshalb? — Die Rabbanan und R. Eliêzer streiten nur über das Junge, beim Jungen des Jungen aber ist aus seinem Handeln zu ersehen, dass er es zu züchten beabsichtigt[29]. R. Ḥija rezitirte [eine Lehre als] Stütze für R. Jehošuâ b. Levi:[30]*Wenn er ein Lamm darbringt*, das erste Junge ist darzubringen, das zweite Junge ist nicht darzubringen; dieses[31]ist darzubringen, nicht aber ist das Junge aller andren Opfertiere darzubringen. — Wessen Junges: wenn des Brandopfers und des Schuldopfers, so sind diese ja Männchen und nicht geburtsfähig, und wenn des Sündopfers, so ist uns ja überliefert, dass es verenden zu lassen ist!? Rabina erwiderte: Dies schliesst das Junge des Zehnten ein. — Wozu ist hinsichtlich des Jungen des Zehnten ein Schriftvers nötig, es ist ja durch [den Ausdruck]"vorübergehen"vom Erstgeborenen[32]zu folgern!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, man folgere nicht hinsichtlich des Möglichen vom Unmöglichen, so lehrt er uns.

R. Šimôn und R. Papjas bekundeten &c. Nach Raba aber, welcher sagt, wenn man ein Fest verstreichen lässt, [ohne das Opfer dargebracht zu haben,] begehe man jeden Tag das Verbot des Versäumens, sollte es ja schon am Wochenfest[33]gegessen werden!? R. Zebid erwiderte im Namen Rabas: Wenn er am Wochenfest krank war. R. Aši erwiderte: Unter Fest, von dem er spricht, ist eben das Wochenfest zu verstehen. — Welche Bedeutung hat demnach seine Bekundung[34]? — Dies schliesst die Ansicht R. Eliêzers aus. Dieser sagt, das Junge des Friedensopfers sei nicht als Friedensopfer darzubringen, und er bekundete, dass es darzubringen sei.

DAS Junge des Dankopfers und sein Eingetauschtes, ihr Junges und das Junge ihres Jungen, bis ans Ende aller Generationen, gleichen dem

M 58 רבא || M 59 קפליג ר״א אלא. B פליג ר״א עליה דרבנן אלא || M 60 + ב || 61 (M) יהוד׳ || M 62 אבל || M 63 מעשיו || M 64 רב חנניה || M 65 + ולד || 66 M + ק || M 67 המעשר || M 68 העברה העברה || V 69 ניתא תיהוי תיובתא דרבא דא׳ רבא קד׳ || M 70 — כיון || M 71 שהיתה || B 72 + ואידך כל היכי (!) דקתני פסח תני עצרת. V + ור״ז א״ל אי עצרת היא ח״ש קרי ליה || M 73 ק — || P 74 ולדן — || M 75 העולם.

28. Die oben genannte Begründung ist nicht zu berücksichtigen. 29. Es ist daher verenden zu lassen. 30. Lev. 3,7. 31. Das Junge des Friedensopfers. 32. Dieser Ausdruck wird bei beiden gebraucht (cf. Ex. 13,12 u. Lev. 27,32) u. sie gleichen einander hinsichtl. des Jungen; das Erstgeborene ist männlich u. hat kein Junges. 33. Das 1. Fest nach dem Pesaḥfest; an diesem selbst war es möglicherweise noch nicht schlachtreif. 34. Am Wochenfest, u. bei Verhinderung durch Krankheit am darauffolgenden Fest, war es ja nach aller Ansicht zu essen.

ניתק לא מאי טעמא הוא בהוויתי יהא ולהאי תנא דקא יליף מהני קראי תיפוק לי מזכר ינקבה ההוא מיבעי ליה לולד בעלי מומין ולתמורת בעלי מומין ותיפוק לי כולהו מהאי קרא אם לא משמע ליה ולהאי תנא דנפקא ליה מזכר אם נקבה תשא ובאת מה עביד להו אפילו מטירעייהו לישנא אחרינא מטורגייהו:

בי אליעזר אומר ולד שלמים לא יקרב שלמים וחכמים אומרים יקרב אמר רבי שמעון לא נחלקו על ולד ולד שלמים ועל ולד ולד תמורה שלא יקרב על מה נחלקו על הולד רבי אליעזר אומר לא יקרב וחכמים אומרים יקרב העיד רבי יהושע ורבי פפיים על ולד שלמים שיקרב שלמים אמר רבי פפיים אני מעיד שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג:

גמרא. אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי אליעזר אמר קרא ואם זבח שלמים קרבנו (לה׳) ואם ולא ולד אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אמי אלא מעתה (ו)אם על תודה יקריבנו הבי נמי דאם ולא ולד ובי תימא הבי נמי והא תניא ולדה ותמורתה וחילופיה מנין תלמוד לומר (ו)אם על תודה מכל מקום אלא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן היינו טעמא דרבי אליעזר גזירה שמא יגדל מהם עדרים עדרים: אמר רבי שמעון לא נחלקו כו׳: איבעיא להו היכי תני לא נחלקו שלא יקרבו אלא יקרבו או דלמא לא

M 46 — ולתב״ם | M 47 — אם | M 48 מן אם זכר
M 49 אפי׳ ממרעהו: ר״א | M 50 — ולד | M 51 + ש
M 52 — שו״ש ‖ P 53 ואכל טהור בפ׳ ‖ M 54 + ד
M 55 — ליה | M 56 וחליפתה ‖ M 57 — ה״ת ל״ן.

Nur ein ausgeschiedenes, nicht aber ein nicht ausgeschiedenes, denn [es heisst:] *es*, es verbleibe bei seinem Wesen. — Auch nach dem Autor, der es aus diesen Schriftversen entnimmt, geht es ja hervor aus [den Worten] *männlich* und *weiblich*!? — Diese sind nötig wegen des Jungen eines Fehlerbehafteten und wegen des Eingetauschten eines Fehlerbehafteten. — Sollte er doch alles aus demselben Schriftvers entnehmen!? — Die Auslegung [des Wortes] *wenn* leuchtet ihm nicht ein. — Wofür verwendet der Autor, der es aus [den Worten] *wenn männlich* und *wenn weiblich* folgert, [den Vers:] *sollst du nehmen und damit kommen*? — Auch von der Weide weg. Eine andre Lesart: Von der Dreschwalze weg.

ELIÊZER SAGT, DAS JUNGE EINES FRIEDENSOPFERS SEI NICHT ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN; DIE WEISEN SAGEN, ES SEI DARZUBRINGEN. R. ŠIMÔN SPRACH: SIE STREITEN NICHT ÜBER DAS JUNGE DES JUNGEN EINES FRIEDENSOPFERS UND DAS JUNGE DES JUNGEN EINES EINGETAUSCHTEN, OB SIE NICHT DARZUBRINGEN SIND, SIE STREITEN NUR ÜBER DAS JUNGE. R. ELIÊZER SAGT, ES SEI NICHT DARZUBRINGEN, UND DIE WEISEN SAGEN, ES SEI DARZUBRINGEN. R. JEHOŠUÂ UND R. PAPJAS BEKUNDETEN ÜBER DAS JUNGE DES FRIEDENSOPFERS, DASS ES ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN SEI. R. PAPJAS SPRACH: ICH BEZEUGE, DASS WIR EINE FRIEDENSOPFER-KUH HATTEN, DIE WIR AM PESAḤFEST ASSEN, UND IHR JUNGES ALS FRIEDENSOPFER AM [HÜTTEN]FEST.

GEMARA. R. Ami sagte im Namen R. Joḥanans: Was ist der Grund R. Eliêzers? — die Schrift sagt:[22] *und wenn ein Friedensschlachtopfer sein Opfer ist*, die Mutter[23] und nicht das Junge. R. Ḥija b. Abba sprach zu R. Ami: Es heisst ja auch:[24] *wenn er es als Dankopfer darbringt*, demnach auch hierbei die Mutter und nicht das Junge!? Wolltest du sagen, dem sei auch so, so wird ja gelehrt: Woher dies von seinem[25] Jungen, seinem Eingetauschten und seinem Ersatz[26]? — es heisst: *wenn er es als Dankopfer darbringt*, in jedem Fall. Vielmehr, erklärte R. Ḥija b. Abba im Namen R. Joḥanans, ist folgendes der Grund R. Eliêzers: es ist zu berücksichtigen, man könnte[27] aus ihnen ganze Herden züchten.

R. ŠIMÔN SAGTE: SIE STREITEN NICHT &c. Sie fragten: Wie lautet die Lehre: sie streiten nicht, ob sie nicht darzubringen sind, sie sind vielmehr darzubringen, oder aber: sie streiten nicht, ob sie darzubringen sind, sie sind vielmehr nicht darzubringen? Rabba

18. Ob. S. 390 Z. 20. 19. Ob. S. 391 Z. 8. 20. Muss man es holen, wenn man es zur Wallfahrt geht. 21. Vielmehr ist es verenden zu lassen. 22. Lev. 3,1. 23. Das W. אֵם wird אֵם, Mutter, gelesen. 24. Lev. 7,12. 25. Des Dankopfers. 26. Wenn es abhandengekommen war u. sich wieder eingefunden hat, sodass es nun 2 sind. 27. Wenn man es hielte und nicht verenden liesse.

הבשר והדם כדרך שאתה נוהג בעולה[28]אתה נוהג בתמורה[5]כדרך שאתה נוהג בשלמים[28]אתה נוהג בולדי שלמים[29]ובתמורה יכול[30]כל קדשים כן תלמוד לומר רק דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי
v. 5,19 הוא[31]אומר °אשם הוא (אשם אשם לה') הוא קרב ואין תמורתו קריבה: אמר מר תשא ובאת יכול[32]יכניסנו לבית הבחירה[32]מנא תיתי הא כיון דגמרי חמש חטאות [33]הנך מקרב קרבי מהו דתימא[34]חמש חטאות מתות בכל מקום[35]והנך ימותו בבית הבחירה קא משמע לן: אמר מר יכול אף[36]כל הקדשים כן תלמוד לומר רק [37]קדשך ולד דמאן אי דעולה זכר הוא ולאו בר אולודי
ol.18 הוא[38]ואי דחטאת נמירי לה דלמיתה קיימי °אי[39]דאשם
:.:.5b נמירי לה דלרעייה אזלא °דכל שבחטאת מתה באשם
.110b רועה[40]לעולם הילכתא נמירי לה למיתה וקרא למעוטי
n.16a
135b להקרבה °והא בהא תליא כיון דלמיתה אזלא ממילא
ag 6b לא קרבה אלא הילכתא לחטאת וקרא למעוטי תמורת
.18b אשם הא נמי הילכתא נמירי לה[42]דאמרי כל שבהטאת מתה באשם רועה אלא קרא מיבעי ליה דאי עבר ומקריב קאי[42]בעשה: [43]רבי עקיבא אומר אינו צריך כו' הוא קרב ואין תמורתו קריבה למה לי קרא והא הילכתא נמירי לה אין הכי נמי אלא קרא למה לי
ab.5b מיבעי ליה לכדרב[44]הונא °דאמר רב הונא אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לשם עולה[45]ניתק אין לא

M 28 + כך || M 29 — ובתמ' || M 30 אף ולדות כל הקדש' || M 31 (M — או') || M 32 וימנע מהם מים ומזון כדי שיכוותו מהי תיתי || M 33 + טתות || M 34 + ד || M 35 והני ימ' בבית הבירה || M 36 ולדות קדש' || 37 M דברי ר' ישמע' דמאן || M 38 ולעולם הלכתא גמירי || 39 M אשם זכר הוא ולאו בר אולודי הוא לעולם הילכתא גמירי לה דלמיתה וקרא למעוטי ת"א || B 40 לעולה [V + בחטאת] והילכ' || M 41 והאמרת || M 42 + עליה || M 43 מאי א"ץ הרי הוא או' אשם הוא אשם אשם לה' הוא || M 44 כהנא א' רב דא"ר כהנא א"ר אשם || M 45 מ"ט דא' קרא הוא בהו'.

herrichten, das Fleisch und das Blut. Wie du mit dem Brandopfer verfährst, verfahre auch mit dem Eingetauschten; wie du mit dem Friedensopfer verfährst, verfahre auch mit dem Jungen des Friedensopfers und dem Eingetauschten. Man könnte glauben, dies gelte von allen Opfertieren, so heisst es *nur* — Worte R. Jišmâéls. R. Âqiba sagt, dies sei nicht nötig; es heisst:[14]*es ist ein Schuldopfer, (in Schuld dem Herrn verschuldet,)* dieses ist darzubringen, nicht aber ist sein Eingetauschtes darzubringen.

Der Meister sagte: *Sollst du nehmen und damit kommen*; man könnte glauben, man bringe sie in den Tempel. Woher wäre dies denn zu entnehmen, es[15]ist ja nur von den fünf Sündopfern überliefert, somit sind jene ja darzubringen!? — Man könnte glauben, die fünf Sündopfer lasse man überall[16]verenden, jene aber lasse man im Tempel verenden, so lehrt er uns.

Der Meister sagte: Man könnte glauben, dies gelte von allen Opfertieren, so heisst es *nur (dein Geheiligtes)*. Von wessen Jungen: wenn eines Brandopfers, so ist ja ein solches nur ein Männchen und nicht geburtsfähig, wenn eines Sündopfers, so ist es ja überliefert, dass man es verenden lasse, und wenn eines Schuldopfers, so ist es ja überliefert, dass man es weiden lasse, denn was bei einem Sündopfer verenden zu lassen ist, ist bei einem Schuldopfer weiden zu lassen!? — Tatsächlich ist es eine überlieferte Lehre, dass man es verenden lasse, der Schriftvers aber schliesst die Darbringung aus. — Eines hängt ja vom andren ab: wenn man es verenden lasse, kann es ja nicht dargebracht werden!? — Vielmehr, die Lehre bezieht sich auf das Sündopfer, der Schriftvers aber schliesst das Eingetauschte des Schuldopfers aus. — Auch von diesem ist es ja eine überlieferte Lehre, denn was bei einem Sündopfer verenden zu lassen ist, ist bei einem Schuldopfer weiden zu lassen!? — Vielmehr, der Schriftvers deutet darauf, dass, wenn man übertreten und es dargebracht hat, man ein Gebot übertreten hat.

«R. Âqiba sagt, dies sei nicht nötig &c. dieses ist darzubringen, nicht aber ist sein Eingetauschtes darzubringen.» Wozu ist der Schriftvers nötig, wir haben ja eine überlieferte Lehre!? — Dem ist auch so. — Wozu ist nun der Schriftvers nötig? — Wegen einer Lehre R. Honas, denn R. Hona sagte: Wenn man ein zur Weide ausgeschiedenes Schuldopfer[17]ohne nähere Bestimmung geschlachtet hat, so ist es als Brandopfer tauglich.

14. Lev. 5,19. 15. Dass man sie verenden lasse. 16. Nach andrer Erklärung: auf jede Weise. 17. Wenn es abhanden gekommen war u. an dessen Stelle ein andres dargebracht worden ist.

wäre durch einen Schluss zu folgern: wenn das Eingetauschte, das kein Erzeugnis des Geheiligten ist, darzubringen ist, um wieviel mehr ist das Junge darzubringen, das ein Erzeugnis des Geheiligten ist. [Aber es ist zu erwidern:] wol gilt dies vom Eingetauschten, das bei allen Opfern vorkommen kann, während das Junge nicht bei allen Opfern vorkommen kann, und da es nicht bei allen Opfern vorkommen kann, ist es nicht darzubringen. Daher heisst es *männlich*, um das Junge einzuschliessen. *Weiblich*, dies schliesst das Eingetauschte ein. Ich weiss dies nur vom Eingetauschten des Fehlerfreien und vom Jungen des Fehlerfreien, woher dies vom Jungen des Fehlerbehafteten und vom Eingetauschten des Fehlerbehafteten? — es heisst: *wenn männlich*, dies schliesst das Junge des Fehlerbehafteten ein; *wenn weiblich*, dies schliesst das Eingetauschte des Fehlerbehafteten ein. R. Saphra sprach zu Abajje: Vielleicht umgekehrt!? — Es ist einleuchtend, dass aus der Stelle, aus der das Eingetauschte des Fehlerfreien eingeschlossen wird, auch das Eingetauschte des Fehlerbehafteten einzuschliessen ist. Jener entgegnete: Sagte ich etwa, dass man [die Worte] *wenn männlich* und *wenn weiblich* vertausche, ich spreche vom ganzen Schriftvers: vielleicht schliesst [das Wort] *männlich* das Eingetauschte ein und [das Wort] *weiblich* das Junge!? Dieser erwiderte: [Das Wort] „Junges" ist männlich und [das Wort] „Umgetauschtes" ist weiblich[7]. — In welcher Hinsicht[8]? Šemuél erwiderte: Hinsichtlich der Darbringung, nach R. Eleâzar[9]. Man könnte glauben, R. Eleâzar sage es nur vom Brandopfer, weil die Mutter den Namen des Brandopfers trägt, diese Jungen[10] aber seien nicht darzubringen, so lehrt er uns. Bar-Pada erwiderte: Hinsichtlich des Weidenlassens, nach aller Ansicht[11]. Es wurde auch gelehrt: Raba sagte, hinsichtlich der Darbringung, nach R. Eleâzar, und R. Papa sagte, hinsichtlich des Weidenlassens, nach aller Ansicht.

Folgender Autor aber entnimmt dies hieraus:[12] *Nur dein Geheiligtes*, das sind die Eingetauschten;[13] *die du haben wirst*, das sind die Jungen. *Sollst du nehmen und damit kommen*; man könnte glauben, man bringe sie in den Tempel und gebe ihnen kein Wasser und keine Nahrung, damit sie verenden sollen, so heisst es:[13] *du sollst deine Brandopfer*

6. Bei manchen Opfern (Brandopfer, Schuldopfer) sind nur männliche Tiere zulässig. 7. Natürl. in der hebr. Sprache. 8. Ist das Junge des Fehlerbehafteten heilig, wo doch die Mutter selbst nicht dargebracht werden kann. 9. Nach dem, wenn man ein Weibchen als Brandopfer abgesondert u. es geworfen hat, das Junge als Brandopfer darzubringen ist, obgleich die Mutter als solches untauglich ist. 10. Von fehlerbehafteten Friedensopfern. 11. Alle stimmen überein, dass sie wenigstens heilig sind, um sie weiden zu lassen. 12. Dt. 12,26. 13. Ib. V. 27.

M 8 — את ‖ M 9 שהיא גיד׳ ‖ M 10 + היא ‖ 11 M — א״ק ‖ M 12 + אינו קרב ‖ M 13 — נקבה ליב׳ התמ׳ ‖ M 14 — ת״ת ‖ M 15 — ותב״ם ‖ M 16 — לך ‖ M 17 — תמ׳ ל״ן מש׳ ‖ M 18 אליעזר ‖ M 19 — ק ‖ P 20 + לך ‖ M 21 דכרי הכל איתמר רבא ‖ P 22 דר׳ אלעזר האתמר ‖ M 23 דאר״ף לרע׳ וד״ה ‖ B 24 — ה ‖ M 25 — ה ‖ M 26 יכניסם לבית הבירה ‖ M 27 (— ומזון).

פודין הקדשים להאכילן לכלבים טעמא שנעשו הא היו מעיקרא פודין אותן דלמא האי תנא סבר כל היכא דלא חזי לגופה לא נחתא לה קדושת הגוף[34] תא שמע רבי[35] אליעזר אומר הכלאים ויוצא דופן וטרפה וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין ואמר שמואל לא קדושין בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה ותניא אמר רבי[37] מאיר וכי מאחר[38] שאין קדושין מהיכן מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואחר כך נטרפה[39] היתה טרפה מעיקרא לא נחתא[40] ליה
Col.b קדושת הגוף[41] אמר לך שמואל[42] דלמא הך תנא נמי סבר כל היכא דלא חזיא לגופה לא נחתא לה קדושת הגוף[43]:

tes auslösen darf, um es den Hunden zum Fressen zu geben. Nur wenn sie es geworden sind, wenn sie es aber bereits vorher waren, löse man sie aus!? — Vielleicht ist dieser Autor der Ansicht, wenn es selbst nicht tauglich ist, werde es nicht körperlich von der Heiligkeit erfasst. — Komm und höre: R. Eliêzer sagte: Der Mischling, die Seitengeburt, das Totverletzte, das Geschlechtslose und der Zwitter werden nicht heilig und machen nicht heilig. Hierzu sagte Šemuél, sie werden nicht heilig, durch Umtausch, und sie machen nicht heilig, Umtausch zu bewirken. Ferner wird gelehrt: R. Meír sagte: Wenn sie nicht heilig werden, wie sollten sie heilig machen!? Dies kommt vielmehr nur in dem Fall vor, wenn jemand ein Vieh geheiligt hat und es nachher totverletzt wurde. Wenn es aber vorher totverletzt war, wird es körperlich von der Heiligkeit nicht erfasst!? — Šemuél kann dir erwidern: Vielleicht ist auch dieser Autor der Ansicht, wenn es selbst nicht tauglich ist, werde es nicht körperlich von der Heiligkeit erfasst.

M 35 מיתיבי ‖ B 36 אלעזר ‖ M 37 — מאיר ‖ M 38 שאינן ‖ M 39 + מעמ׳ [V + דהקדיש ואח״ך נטרפה] ‖ M 40 לה ‖ M 41 קסבר ר׳ אליעזר כל היכא ‖ M 42 + תנן כל הקדשים שנעשו טריפות אין פודין אותן לפי שאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים טע׳ דנעשו הא היו מעיקרא פודין אותן דילמא הא מני ר׳ אליעזר היא דסבר כל היכא דלא חזי לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף.

DRITTER ABSCHNITT

לו[1] קדשים שוולדותיהן ותמורותיהן כיוצא בהן ולד שלמים ותמורתן ולדן[2] וולד ולדן עד סוף כל[3] העולם הרי הן[4] שלמים וטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק:

BEI FOLGENDEN OPFERTIEREN GLEICHEN DAS JUNGE UND DAS EINGETAUSCHTE EINANDER; DAS JUNGE DES FRIEDENSOPFERS UND SEIN EINGETAUSCHTES; IHR JUNGES UND DAS JUNGE IHRES JUNGEN, BIS ANS ENDE DER WELT, GELTEN ALS FRIEDENSOPFER UND BENÖTIGEN DES STÜTZENS[1], DES TRANKOPFERS UND DES SCHWINGENS VON BRUST UND SCHENKEL[2].

גמרא. כיון[5] דתנא ולדן[2] וולד ולדן עד סוף כל העולם למה לי תנא דידן שמעיה לרבי[6] אליעזר דאמר
n.18a ולד[7] שלמים לא יקרב[8] שלמים ואמר ליה תנא דידן לא מיבעיא בוולדן דלא מודינא[9] אלא אפילו עד סוף[10] העולם
k.15b v.3,1 לא מודינא לך מנא הני מילי[11] דתנו רבנן[12] זכר לרבות

קרבנות M 1 ‖ P 2 — ו ‖ M 3 הדורות ‖ M 4 + כ ‖ M 5 + ו ‖ P 6 אלעזר ‖ M 7 + לך ‖ M 8 + כל.

GEMARA. Wenn er es schon vom Jungen und dem Jungen des Jungen lehrt, wozu heisst es weiter: bis ans Ende der Welt!? — Unser Autor hörte R. Eliêzer sagen[3], das Junge eines Friedensopfers sei nicht als Friedensopfer darzubringen, da sprach unser Autor zu ihm: nicht nur dass ich dir hinsichtlich des Jungen nicht beipflichte, ich pflichte dir nicht bei sogar bis ans Ende der Welt[4]. — Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: [5]*Männlich*, dies schliesst das Junge ein. Es

1. Der Hand auf den Kopf des Opfertiers. 2. Cf. Lev. 7,30 ff. 3. Weit. S. 393 Z. 7 ff. 4. Hinsichtl. der Abkömmlinge bis ans Ende der Welt. 5. Lev. 3,1.

sie heilig machen!? Dies kommt vielmehr nur in dem Fall vor, wenn jemand ein Vieh geheiligt hat und es nachher totverletzt wurde, wenn jemand eine Geburt geheiligt hat, und sie als Seitengeburt hervorgekommen ist. Aber Mischling, Geschlechtsloses und Zwitter können nur bei Jungen von Geheiligten vorkommen, nach R. Jehuda, welcher sagt, die Geburt könne umgetauscht werden. Raba sagte: Was ist der Grund R. Eliêzers? — wie bei einem unreinen Vieh; wie ein unreines Vieh, das nicht dargebracht werden kann, nicht körperlich heilig wird, ebenso werden diese, die nicht dargebracht werden können, nicht körperlich heilig. R. Papa sprach zu Raba: Auch das Fehlerbehaftete kann ja nicht dargebracht werden, und es ist körperlich heilig!? Dieser erwiderte: Beim Fehlerbehafteten wird die Art[108] dargebracht. — Auch beim Totverletzten wird ja die Art dargebracht!? Vielmehr, erklärte Raba, wie bei einem unreinen Vieh; wie ein unreines Vieh körperlich untauglich ist, ebenso sind auch diese körperlich untauglich, während das Fehlerbehaftete nur wegen eines Mangels untauglich ist. R. Ada sprach zu Raba: Im Abschnitt heisst es ja: [109]*[dem ein Glied] gestreckt oder zu kurz*, und diese sind ja körperlich untauglich!? Vielmehr, erklärte Raba, wie bei einem unreinen Vieh; wie ein unreines Vieh keine gleiche Art[110] hat, ebenso alles andre, was keine gleiche Art hat, ausgenommen das Fehlerbehaftete, das eine gleiche Art hat. Wolltest du erwidern, auch das Totverletzte habe eine gleiche Art, so ist dieses aber mit dem Fehlerbehafteten nicht zu vergleichen; das unreine Vieh ist zum Essen verboten, das Totverletzte ist zum Essen verboten, während das Fehlerbehaftete zum Essen erlaubt ist.

אלא אי אתה מיצא אלא במקדיש בהמה ואחר כך נטרפה במקדיש ולד ויצא דרך דופן אבל בלאים ומומטים ואנדרוגינוס אי אתה מיצא אלא בולדי קדשים ואליבא דרבי יהודה דאמר הולד עושה תמורה אמר רב פפא מאי טעמא דרבי אליעזר בבהמה טמאה מה בהמה טמאה לא קרבה ולא נחתא לה קדושת הגוף אף הכא לא קרבי ולא נחתה להו קדושת הגוף אמר ליה רב פפא לרבא והרי בעל מום דלא קריב ונחתא ליה קדושת הגוף אמר ליה בעל מום קרב במינו אי הכי טרפה נמי קא קרבה במינה אלא אמר רבא בבהמה טמאה מה בהמה טמאה פסול הגוף אף כל פסול הגוף לאפוקי בעל מום דפסול חסרון גינתו אמר ליה רב אדא לרבא והלא שרוע וקלוט כתיב בפרשה והא הני פסול הגוף גינתו אלא אמר רבא בבהמה טמאה מה בהמה טמאה דליבא במינה אף כל דליבא במינה לאפוקי בעל מום דהא איבא במינה מאי אמרת טרפה איבא במינה לא דמיא לבעל מום בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בעל מום דמותר באכילה: אמר שמואל המקדיש את הטרפה צריכה מום קבוע לפדות עליו שמע מינה פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אלא אימא עושה קדושה (בסבור מותר להקדיש בעלי מומין לגבי מזבח גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש) למות ורבי אושעיא אומר אינה אלא במקדיש עצים ואבנים בלבד תנן כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין אותן לפי שאין

Tem. 3

P 15 במקדשים ולד ויוצא דופן ‖ M 16 בולד ‖ M 17 דבא מאי ‖ M 18 הכא נמי לא ‖ M 19 וקנחית להו ‖ M 20 — מה ב״ט ‖ M 21 הכא נמי פס׳ ‖ M 22 הגוף הוא (!) ‖ M 23 + בר אהבה ‖ M 24 — והא ... גינתו ‖ P 25 הכי ‖ VP 26 — טמאה. M — טמ׳ מה בהמה ‖ M 27 — א״ך דליבא במי׳ ‖ M 28 + נמי ‖ M 29 כב״ם דבה׳ ‖ M 30 ביום דמכ״א וא׳ ‖ B 31 + למיתה. M למות ופליגא דר׳ אושעיא דאר״א אינו אלא ‖ P 32 — אומר ‖ P 33 — אלא ‖ M 34 — תנן ... הגוף.

Šemuél sagte: Wenn jemand ein Totverletztes geheiligt[111] hat, so benötigt es eines dauernden Fehlers, um daraufhin ausgelöst zu werden. — Hieraus wäre also zu entnehmen, man dürfe Geheiligtes auslösen, um es den Hunden zum Fressen[112] zu geben!? — Lies vielmehr: es überträgt die Heiligkeit, um es verenden[113] zu lassen. R. Ošâja aber sagt, es sei nur ebenso, als würde man Holz oder Steine heiligen[114]. — Es wird gelehrt: Man darf alles Geheiligte, das totverletzt worden ist, nicht auslösen, weil man kein Geheilig-

sind beide Tiere heilig. 108. Wenn es nicht fehlerbehaftet ist. 109. Lev. 22,23. 110. Das für den Altar tauglich ist. 111. Nach seiner Ansicht kann ein solches geheiligt werden. 112. Da es zum Essen verboten ist. 113. Der eingeklammerte Passus fehlt in Handschriften u. ist zu streichen. 114. Nur der Geldwert ist heilig, u. man darf es auslösen u. den Hunden vorwerfen.

והשותפין מקדישין אבל לא ממירין ומקדישין עוברין
ואברים אבל לא ממירין חומר בתמורה מבקדשים
שהקדושה חלה על בעלת מום קבוע ואין יוצא
לחולין לגזוז וליעבד רבי יוסי ברבי יהודה אומר עשה
שוגג כמזיד בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין
רבי אליעזר אומר הכלאים והטרפה ויוצא דופן
וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין:

גמרא. מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה אמר
קרא יהיה קדש לרבות שוגג כמזיד היכי דמי שוגג
כמזיד אמר חזקיה כסבור שהוא מותר להמיר גבי
תמורה לקי גבי קדשים לא לקי ריש לקיש ורבי יוחנן
אמרי כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים
גבי תמורת שלמים קדיש גבי קדשים לא קדיש לישנא
אחרינא כסבור לומר שחור ואמר לבן גבי תמורה לקי
גבי קדשים לא לקי רבי יוחנן אמר באומר תצא זו
ותיכנס זו גבי קדשים באומר שנולד בהם מום נאכלין
בלא פדיון גבי תמורה לקי רב ששת אמר באומר אבנם
לבית זה ואקדיש ואמיר מדעתי ונבנם והמיר והקדיש
שלא מדעתו גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי:
רבי אליעזר אומר הכלאים והטרפה וכו׳: אמר שמואל
לא קדושין בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה תניא
אמר רבי מאיר ומאחר שאין קדושין מהיכן מקדישין

DIE GEMEINDE UND GESELLSCHAFTER KÖNNEN HEILIGEN, ABER NICHT UMTAUSCHEN; MAN KANN UNGEBORENE [TIERE] UND EINZELNE GLIEDER HEILIGEN, NICHT ABER UMTAUSCHEN. STRENGER IST ES BEIM EINGETAUSCHTEN ALS BEIM GEHEILIGTEN, DENN DIE HEILIGKEIT[99] ERFASST AUCH DAS MIT EINEM DAUERNDEN LEIBESFEHLER BEHAFTETE UND ES WIRD[100] NICHT PROFAN ZUR SCHUR[101] UND ZUR ARBEIT. R. JOSE B. R. JEHUDA SAGTE: BEIM UMTAUSCH GLEICHT DAS VERSEHEN[102] DER VORSÄTZLICHKEIT, BEI DER HEILIGUNG ABER GLEICHT DAS VERSEHEN[101] NICHT DER VORSÄTZLICHKEIT. R. ELIÊZER SAGTE: DER MISCHLING, DAS TOTVERLETZTE, DIE SEITENGEBURT, DAS GESCHLECHTSLOSE UND DER ZWITTER WERDEN NICHT HEILIG UND MACHEN NICHT HEILIG.

GEMARA. Was ist der Grund des R. Jose b. R. Jehuda? — Die Schrift sagt:[103] *sei heilig*, dies schliesst das Versehen ein, dass es der Vorsätzlichkeit gleiche. — Was heisst: das Versehen gleicht der Vorsätzlichkeit? Ḥizqija erwiderte: Wenn er geglaubt hat, das Umtauschen sei erlaubt; beim Umtausch ist er zu geisseln, bei der Heiligung ist er nicht zu geisseln. Reš-Laqiš und R. Johanan erklärten: Wenn er sagen wollte: eingetauscht auf das Brandopfer, und gesagt hat: eingetauscht auf das Friedensopfer. Beim Umtausch des Friedensopfers ist es heilig, bei der Heiligung[104] ist es nicht heilig. Eine andre[105] Lesart. Wenn er "das schwarze"[106] sagen wollte und "das weisse" gesagt hat; beim Umtausch ist er zu geisseln, bei der Heiligung ist er nicht zu geisseln. R. Johanan erklärte: Wenn er gesagt hat: dieses trete anstelle[107] von jenem. Bei der Heiligung ist er, da er geglaubt hat, es dürfe, wenn es einen Leibesfehler bekommt, ohne Auslösung gegessen werden, [nicht zu geisseln,] beim Umtausch ist er zu geisseln. R. Šešeth erklärte: Wenn er gesagt hat, er wolle in dieses Haus gehen und wissentlich heiligen oder umtauschen, und er hineingegangen ist und unwissentlich umgetauscht oder geheiligt hat; beim Umtausch ist er zu geisseln, bei der Heiligung ist er nicht zu geisseln.

R. ELIÊZER SAGTE: DER MISCHLING, DAS TOTVERLETZTE &C. Šemuél sagte: Sie werden nicht heilig durch Umtausch, und sie machen nicht heilig, Umtausch zu bewirken. Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Wenn sie nicht heilig werden, wie sollten

מבתמ׳ M 92 שהתמורה || P 93 עליה בבעלת || M 94 ואינה יוצאה || B 95 אלעזר || B 96 והיוצא || M 97 + ד || M 98 + את ה || M 99 מותר להקדיש בעלי מומין לגבי מזבח גבי || P 1 — ג״ת לקי || B 2 + גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש. M — ר״ל || M 3 א׳ || B 4 + ל״א. M ג״ק סבר לומר שחור || VP 5 — ל״א || M 6 וריש לקיש באו׳ || M 7 נמי באו׳ קדש׳ שנולד || B 8 + לא לקי || M 9 + ג״ק לא לקי ו || M 10 + ה || M 11 — שלא מדע׳ || M 12 + ו || P 13 אלעזר || M 14 וכי מאחר שאינן.

99. Des Umgetauschten. 100. Wenn es ausgelöst wird. 101. Geheiligtes aber nur dann, wenn es den Fehler nach der Heiligung bekommen hat. 102. Wenn der Umtausch, bezw. die Heiligung versehentlich erfolgt ist. 103. Lev, 27,9. 104. In einem derartigen Fall. 105. In den Ausgaben sind die W.e ל״א versetzt. 106. Sc. Vieh sei heilig, bezw. umgetauscht. 107. Er wollte es nicht umtauschen, sondern auslösen, was aber bei einem fehlerfreien Opfertier nicht zulässig ist, vielmehr

לפי שאין הטאת נקבה בצבור ואי אתה יכול לומר תמורת
הטאת בציבור לפי שאין ציבור[76]עושין תמורה ואי אתה
יכול לומר חטאת שמתו בעליה[77]בציבור לפי שאין
[78]הציבור מתים[79]שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה לא
[80]מצינו יכול יהו ניהנות בין ביחיד בין בציבור אמרת
ילמד[81]אדם מתים ממפורש מה מפורש ביחיד[82]ולא בצבור
אף בשכיפרו[83]בעליה ושעיברה שנתה ביחיד דברים
אמורים ולא בציבור וכי דנין אפשר משאי אפשר[84]רבי
שמעון בחד מקום נמיר להו אמר ריש לקיש ארבעה
נתנו להן והעמידום על חמש ואי סלקא דעתך בצבור
הנך מי איתנהו בצבור אלא על כרחיך ילמד סתום
ממפורש רבי[85]נתן אומר אחת נתנה להן[86]והעמידוה על
חמש[87]וליהוו בהו מידרא נמירי להו אי ביחיד אי בצבור
שתי[88]שביחות שביחו וקשיא להו ואי סלקא דעתך בצבור
הנך מי איתנהו בצבור אלא[89]שמע מינה ילמד סתום
ממפורש מה מפורש ביחיד ולא בצבור אף סתום
ביחיד ולא בצבור:

[90]ומר בקדשים מבתמורה [91]וחומר בתמורה
מבקדשים חומר בקדשים[92]מבתמורה שהקדשים
עושין תמורה ואין תמורה עושה תמורה הציבור

76 M עושה ‖ 77 M — בציב׳ ‖ 78 M — ה + 79 M ‖ חטאת ‖ 80 M למדנו ‖ 81 — סתום מן המפורש ‖ 82 M דברים אמורים אף סתום ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף חטאת ‖ שכפרו ‖ 83 P בעלים ‖ 84 M — ר״ש ... להו ‖ 85 M — נתן ‖ 86 P והעמידום ‖ 87 M וניחזי ליה בהדין סיד׳ ‖ 88 B שכחיות שכחו ‖ 89 M לאו ילמד ‖ 90 M — וחכ ת מבקד׳ ‖ 91 M —

meinde kein Weibchen als Sündopfer darbringt; das Umgetauschte eines Sündopfers kann bei einer Gemeinde nicht vorkommen, weil eine Gemeinde nicht umtauschen kann; ein Sündopfer, dessen Eigentümer gestorben ist, kann bei einer Gemeinde nicht vorkommen, weil eine Gemeinde nicht stirbt[76]; aber über das, dessen Eigentümer Sühne erlangt hat, und über das, das das Jahr überschritten hat, finden wir nichts[77]. Man könnte somit glauben, dies gelte sowol von dem eines Privaten als auch von dem einer Gemeinde, so will ich erwidern: man folgere hinsichtlich dessen, von dem man es nicht weiss, von dem, von dem man es weiss; wie es bei dem, von dem man es weiss, nur von dem eines Privaten gilt und nicht von dem einer Gemeinde, ebenso gilt dies bei dem, dessen Eigentümer Sühne erlangt hat, und bei dem, das das Jahr überschritten hat, nur von dem eines Privaten und nicht von dem einer Gemeinde. — Ist denn hinsichtlich des Möglichen vom Unmöglichen[78]zu folgern!? — R. Šimôn folgert dies hinsichtlich aller aus einer Stelle. Reš-Laqiš erwiderte: Ueber vier von ihnen ist es[79]ihnen überliefert worden, und sie brachten es auf fünf[80]. Wenn man sagen wollte, auch das einer Gemeinde, so kommen sie[81]ja bei einer Gemeinde nicht vor. Vielmehr muss man notgezwungen hinsichtlich dessen, von dem man es nicht weiss, von dem folgern, hinsichtlich dessen man es weiss. R. Nathan sagte: Ueber eines war es ihnen überliefert worden, und sie brachten es auf fünf[82]. — Sollte man doch sehen, zu welcher Klasse das ihnen überlieferte gehörte, ob zu denen eines Privaten oder zu denen einer Gemeinde[83]!? Sie hatten beides[84]vergessen, und es war ihnen fraglich: wenn man sagen wollte, zu denen einer Gemeinde, so kommen ja diese bei einer Gemeinde nicht vor. Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass man hinsichtlich dessen, von dem man es nicht weiss, von dem folgere, von dem man es weiss; wie es bei dem, von dem man es weiss, nur von dem eines Privaten gilt und nicht von dem einer Gemeinde, ebenso gilt dies bei dem, von dem man es nicht weiss, nur von dem eines Privaten und nicht von dem einer Gemeinde.

STRENGER IST ES BEIM GEHEILIGTEN[85]ALS BEIM EINGETAUSCHTEN, UND STRENGER IST ES BEIM EINGETAUSCHTEN ALS BEIM GEHEILIGTEN. STRENGER IST ES BEIM GEHEILIGTEN ALS BEIM EINGETAUSCHTEN, DENN DAS GEHEILIGTE KANN UMGETAUSCHT WERDEN, DAS EINGETAUSCHTE ABER KANN NICHT UMGETAUSCHT WERDEN;

90. Ob dies auch von dem einer Gemeinde gilt oder nicht. 91. Die 3 ersteren können bei einer Gemeinde überhaupt nicht vorkommen. 92. Dass sie verenden zu lassen sind. 93. Eines dieser 5 war nach der Ueberlieferung weiden zu lassen; sie wussten aber nicht welches, u. bestimmten es von allen. 94. Die 2 letzteren. 95. Da sie nicht wussten, welches verenden zu lassen ist, bestimmten sie es von allen. 96. Dh. die nur bei einem Priester od. auch bei einer Gemeinde vorkommen können. 97. Welches Opfer u. zu welcher Klasse es gehörte. 98. Den Tieren, die selber als Opfer geheiligt sind.

לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך עמדי שלא ישתבח תלמודי[52] מלבי ועשה מרעתי שיזדמנו לי ריעים[53] כמותי לבלתי עצבי שלא[54] ישגבני יצר הרע מלשנות[55] אם אתה עושה כן מוטב[56] ואם לאו הריני הולך לנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר °רש ואיש תככים נפנשו מאיר עיני שניהם ה׳ בשעה שהתלמיד הולך אצל[57] רבו ואומר לו[58] למדני תורה אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה׳ ואם לאו °עשיר ורש[59] נפגשו עשה[60] כלם ה׳ מי שעשאו[61] חכם לזה עושה אותו טיפש[62] טיפש לזה עושה אותו חכם זו משנת רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפריה ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה ידך עמדי במשא[63] ובמתן ועשית[64] מרעתי שלא יהא בי[65] מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים לבלתי עצבי שלא ישגבני יצר הרע מלשנות אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך[66] בנסיסי לשאול[67] ויבא (לו) אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפנשו מאיר עיני שניהם ה׳ בשעה שעני הולך אצל בעל הבית[68] ואמר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר ורש נפגשו עשה[69] כלם ה׳ מי[70] שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני[71] עני לזה עושה אותו עשיר:

[72]אמר רבי שמעון מה מצינו כו׳: תנו רבנן °רבי[73] שמעון אומר חמש הטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת °והטאת שמתו בעליה והטאת שכפרו בעליה וחטאת שעיברה[74] שנתה אי אתה יכול לומר[75] ולד חטאת בציבור

52 M — מלבי || 53 M — כמותי || 54 M ישלט || 55 M + עצבי || 56 M א״ל אני הולך ברסוסי || 57 M הרב || 58 M + ר׳ || 59 P יפגשו || 60 M שניהם || 61 M לזה + P 64 חכם || 62 M ומי שעשה לזה טיפש || 63 M ומתן || 64 M עמדי. עמדי מרעה || 65 M — מ״ר ו || 66 M ברסוסי || 67 M + מיד || 68 M ואו׳ לו פר׳ || 69 M שניהם || 70 M שעשה || 71 M + ומי שעשה || 72 M רש״א || 73 P) ישמעאל) || 74 M — שנתה || 75 M + ב.

Und Gott brachte, was er erbeten hatte. Wenn du mich segnetest, mit Gesetzeskunde; *mein Gebiet vergrössertest*, mit Schülern; *und deine Hand mit mir wäre*, dass nicht meine Gesetzeskunde aus meinem Herzen vergessen werde; *und du wirktest gegen das Uebel*, dass sich mir Freunde meinesgleichen anschliessen; *dass es mich nicht kränke*, dass nicht der böse Trieb sich meiner bemächtige und mich vom Studium zurückhalte. Tust du dies, so ist es recht, wenn aber nicht, so gelange îch in meinem Kummer in die Unterwelt. Hierauf: *und Gott brachte, was er erbeten hatte.* Desgleichen heisst es:[88] *begegnen Armer und Bedrücker einander, so erleuchtet der Herr beider Augen.* Wenn der Jünger zu seinem Lehrer geht und zu ihm spricht: lehre mich das Gesetz, und er es ihn lehrt, so erleuchtet er die Augen beider, wenn aber nicht, dann:[89] *Reicher und Armer begegnen einander, aller Schöpfer ist der Herr*; wer diesen weise gemacht hat, macht ihn töricht, und wer jenen töricht gemacht hat, macht ihn weise. Dies die Auslegung R. Nathans, R. Jehuda der Fürst erklärte: *Wenn du mich segnetest*, bei der Fortpflanzung; *und mein Gebiet vergrössertest*, mit Söhnen und Töchtern; *und deine Hand mit mir wäre*, beim Geschäftsverkehr; *und du wirktest gegen das Uebel*, dass ich verschont bleibe von Kopfschmerzen, von Ohrenschmerzen und von Augenschmerzen; *dass es mich nicht kränke*, dass nicht der böse Trieb sich meiner bemächtige und mich vom Studium zurückhalte. Tust du dies, so ist es recht, wenn aber nicht, so gelange ich in meinem Kummer in die Unterwelt. Hierauf: *und Gott brachte (ihm), was er erbeten hatte.* Desgleichen heisst es: *begegnen Armer und Bedrücker einander, so erleuchtet der Herr beider Augen.* Wenn der Arme zum Hausherrn geht und zu ihm spricht: unterhalte mich, und er ihn unterhält, so ist es recht, wenn aber nicht, dann: *Reicher und Armer begegnen einander, aller Schöpfer ist der Herr*; wer diesen reich gemacht hat, macht ihn arm, und wer jenen arm gemacht hat, macht ihn reich.

R. Šimôn sagte: Wie wir finden &c. Die Rabbanan lehrten: R. Šimôn sagte: Fünf Sündopfer sind verenden zu lassen: das Junge eines Sündopfers, das Eingetauschte eines Sündopfers, das Sündopfer, dessen Eigentümer gestorben ist, das Sündopfer, dessen Eigentümer Sühne erlangt[43] hat, und das Sündopfer, das das Jahr überschritten[45] hat. Das Junge eines Sündopfers kann bei einer Gemeinde nicht vorkommen, weil eine Ge-

88. Pr. 29,13. 89. Ib. 22,2.

אפשר לך ושורדן במלחמה שנאמר ויהי אחרי מות משה
עבד ה׳ ויאמר ה׳ ונו׳ במתניתא תנא אלף ושבע מאות
קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו
בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו[76]אף על פי כן
ההזירן עתניאל בן קנז[77]מתוך פלפולו שנאמר וילכדה
עתניאל בן קנז אחי כלב הקטן ממני: [ויתן לו את
עכסה בתו לאשה] ולמה נקרא שמה עכסה[78]שכל
הרואה אותה[79]כועס על אשתו ויהי[80]בבואה ותסיתהו
לשאול מאת אביה (ה)שדה ותצנח מעל החמור מאי
ותצנח אמר רבא אמר רבי יצחק אמרה לו מה חמור
זה ביון שאין לו מאכל באביסו[81]מיד צועק[82]אף אשה
כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד[81]צועקת ותאמר
תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני בית[83]שמנוגב מכל
טובה ונתתה לי גלת מים[84]אדם שאין בו אלא תורה בלבד
ויתן לה (כלב) את גלת עליות ואת גלת תחתיות אמר
לה[85]מי שדר עליונים ותחתונים יבקש ממנו מזונות:
וכלב בן קנז הוא והלא כלב בן יפונה הוא מאי יפונה
שפנה מעצת מרגלים ואכתי בן קנז הוא בן הצרון הוא
[86]דכתיב וכלב בן הצרון הוליד את עזובה אמר רבא
הורניה דקנז הוא[87]תנא הוא עתניאל הוא יעבץ ומה
שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו אל יעבץ
שיעץ וריבץ תורה[88]בישראל ומנלן שענאו אל[89]דכתיב
ויקרא יעבץ לאלהי ישראל[90]לאמור אם ברך תברכני
והרבית את גבולי והיתה ידך[91](עמדי ועשה מרעתי)

M 38 במתניתין. M + וכת׳ עברו בקרב המחנה ‖ B 37
בפלפ׳ ‖ V 39 + א״ר יוחנן ‖ M 40 + הולך ו ‖ P 41
כבואה ‖ M 42 — מי״ץ ‖ B 43 כך ‖ M 44 + היא
M 45 שהוא מנוגב מכל טוב ‖ M 46 — אדם ש ‖ 47
M כלב מי שכל רזי העלי׳ והתח׳ שלו יבקש ‖ M 48 שני׳ ‖
V 49 + דיקא נמי דכת׳ כלב בן יפנה הקניזי ולא כתיב קנז ‖
M 50 ליש׳ ‖ MP 51 ויאמר ‖ M 52 עמדי ועשית מרעה.

er, zu ihm: Sagen kannst du es ihnen nicht, geh und verwickle sie in einen Krieg. So heisst es:[77]*und es geschah nach dem Tod Mosès, des Knechtes des Herrn, da sprach der Herr* etc. In einer Barajtha wurde gelehrt: Tausendsiebenhundert [Folgerungen durch Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere und durch Wortanalogie und Minutiösitäten der Schriftgelehrten sind in den Trauertagen über Mošeh vergessen worden. R. Abahu sagte: Trotzdem rekonstruirte sie Othniél, der Sohn des Qenaz, durch seine scharfsinnige Disputation, denn es heisst:[78]*und Othniél, der Sohn des Qenaz, der Bruder Kalebs, der junger als er, eroberte sie*.

[79]*Und er gab ihm seine Tochter Âkhsa zur Frau*; weshalb hiess sie Âkhsa? — Weil jeder, der sie sah, seiner Frau[81]grollte.[82]*Und als sie einzog, beredete sie ihn, von ihrem Vater das Feld zu erbitten, und sie glitt vom Esel herab.* Was heisst *sie glitt*? Raba erwiderte im Namen R. Jiçhaqs: Sie sprach zu ihm: Wie ein Esel, sobald er kein Futter in der Krippe hat, sofort schreit, ebenso schreit sofort ein Weib, sobald es kein Getreide im Haus hat.[83]*Und sie sprach: Gib mir einen Segen, denn dürres Land hast du mir gegeben*; ein Haus, das gedörrt ist von allem Guten. [83]*So gib mir Wasserquellen*; einen Menschen, der nichts andres als Gesetzeskunde besitzt. [83]*Und er gab ihr die oberen Quellen und die niederen Quellen.* Er sprach zu ihr: Dem die Geheimnisse droben und hienieden[84]eigen, von dem sollte noch Nahrung verlangt werden!? — War denn Kaleb ein Sohn des Qenaz, er war ja ein Sohn des Jephunne!? — Jephunne bedeutet, er wandte [pana] sich vom Ratschlag der Kundschafter[85]ab.

Aber immerhin war er ja nicht ein Sohn des Qenaz, er war ja ein Sohn des Ḥeçron, denn es heisst:[86]*und Kaleb, der Sohn Heçrons, zeugte Âzubah*!? Raba erwiderte: Er war ein Stiefsohn des Qenaz. Es wird gelehrt: Er hiess Othniél, er hiess Jâbeç, und sein wirklicher Name war Jehuda, Bruder Šimôns. Othniél hiess er, weil Gott [él] ihn erhört [âneo] hat. Jâbeç hiess er, weil er beraten [jiêç] und die Gesetzeskunde in Jisraél verbreitet [ribeç] hat. — Woher, dass Gott ihn erhört hat? — Es heisst:[87]*und Jâbeç rief zum Gott Jisraéls und sprach: Wenn du mich doch segnetest und mein Gebiet vergrössertest, und deine Hand mit mir wäre, und du wirktest gegen das Uebel, dass es mich nicht kränke.*

77. Jos. 1,1. 78. Jud. 1,13. 79. Die da genannte Stadt Qirjath-Sepher, dh. Bücherstadt; trop., er stellte die Gesetzeskunde wieder her. 80. Jos. 15,17. 81. Weil sie schöner war als alle andren Frauen. Dieser Name wird von כעס, *zürnen, grollen*, abgeleitet. 82. Jos. 15,18. 83. Ib. V. 19. 84. So nach Handschriften. 85. Cf. Num. Kap. 13. 86. iChr. 2,18. 87. Ib. 4,10.

[22]עין אלא של אותה העז בלבד ואף הוא בשעת מיתתו
אמר יודע אני בעצמי שאין בי[23]עון אלא של אותה
העז בלבד שעברתי על דברי חבירי שהרי אמרו חכמים
°אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל וקיימא לן[24]°כל
היכא דאמר מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא
או רבי[25]יהודה בר אילעאי ורבנן בתר יוסף בן יועזר
איש צרידה דרי דרי הוו °אמר רב יוסף דופי של סמיכה
קתני והא יוסף בן יועזר[26]נופיה מיפלג פלג °בסמיכה
כי איפלג בה בסוף שניה דבצר ליבא: גופא אמר רב
יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו
בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל אמר להם
°לא בשמים היא אמרו לו[27]לשמואל שאל אמר להם °אלה
המצות °שאין[28]הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר
רבי יצחק נפחא אף חטאת שמתו בעליה נשתכחה
בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל[29]אמר להם אלה
המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה: [30]°אמר
רב יהודה[31]אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן
אמר לו[32]ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר
לו[33]רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר
[34]לא כך כתבת[35]בי °ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש
מתוך האהל מיד תשש כחו של יהושע ונשתכחו ממנו
שלש מאות הלכות ונילדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו
כל ישראל להרגו אמר לו הקדוש ברוך הוא[36]לומר לך אי

sie sich nieder und stellten eine Untersuchung[67]an, und sie fanden an ihm nur die eine Sünde inbetreff dieser Ziege. Auch er selber sprach bei seinem Hinscheiden: Ich weiss, dass an mir keine andre Sünde haftet, als die Sünde inbetreff dieser Ziege, indem ich die Worte meiner Kollegen übertreten habe. Die Weisen sagten nämlich, man dürfe im Jisraélland kein Kleinvieh halten. Es ist uns überliefert, dass überall, wo es"einst war ein Frommer"heisst, es entweder R. Jehuda b. Baba oder R. Jehuda b. Ileâj ist, und diese Gelehrten waren ja viele Generationen nach Joseph b. Joêzer aus Çereda[68]!? R. Joseph erwiderte: Er spricht von einem Makel hinsichtlich des Stützens[69]. — Aber Joseph b. Joêzer selber streitet ja über das Stützen!? — Er stritt am Ende seiner Lebensjahre, wenn das Verständnis nachlässt.

Der Text. R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Dreitausend Halakhoth sind in den Trauertagen über Mošeh vergessen worden. Sie sprachen zu Jehošuâ: Frage. Er erwiderte ihnen:[70]*Sie ist nicht im Himmel.* Sie sprachen zu Šemuél: Frage. Er erwiderte ihnen:[71]*Dies sind die Gebote*, der Prophet darf von nun ab nichts erneuern. R. Jiçḥaq der Schmied sagte: Auch [das Gesetz] über das Sündopfer, dessen Eigentümer gestorben ist, ist in den Trauertagen über Mošeh vergessen worden. Sie sprachen zu Pinḥas: Frage. Er erwiderte ihnen: *Dies sind die Gebote*, der Prophet darf von nun ab nichts erneuern.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Als unser Meister Mošeh in den Êdengarten[72] schied, sprach er zu Jehošuâ: Frage mich über alle Zweifel, die du hast. Er erwiderte ihm: Meister, habe ich dich je auch nur eine Stunde verlassen und mich nach einem andren Ort begeben? Du selbst hast ja von mir geschrieben:[73]*und sein Diener Jehošuâ, der Sohn Nuns, ein Jüngling, wich nicht aus dem Zelt*[74]. Da erschlaffte die Kraft Jehošuâs[75], sodass er dreihundert Halakhoth vergass und siebenhundert Zweifel ihm entstanden. Als nun ganz Jisraél ihn zu erschlagen[76]sich aufmachte, sprach der Heilige, gebenedeiet sei

M 22 אלא אותו עון של או' עז || M 23 חטא אלא עון של || M 24 דכ"ה דאמרינן || P 25 — יהודה בר || M 26 איפלג || M 27 — לשמו' || M 28 — ה || M 29 + אמר ליה || M 30 + א"ר || [V להם] לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל || M 31 — א"ר || M 32 + משה || M 33 יצחק נפחא || M 34 + ו || M 35 בתורה || M 36 — רבי + ליהושע.

raélland ist das Halten von Kleinvieh verboten; vgl. Bd. VI S. 287 Z. 4. 67. Ueber seinen Lebenswandel. 68. Es gab also auch später makellose Fromme. 69. Der Hand auf den Kopf des Opfertiers (cf. Lev. 1,4). Hierüber besteht der erste Gelehrtenstreit; vgl. Bd. III S. 840 Z. 10ff. Vermutlich liegt hier ein Missverständnis des T.s vor. Unter סמיכה dürfte wol die Autorisation zu verstehen sein, die in den späteren Generationen nicht mehr von der Bedeutung war, wie in den früheren. 70. Dt. 30,12. 71. Num. 36,13. 72. In der rabbinischen Literatur soviel wie Paradies. 73. Ex. 33,11. 74. Dh. ich habe nichts zu fragen. 75. Nach einer andren Lesart "Mošes", wofür Jehošuâ bestraft wurde. 76. Weil er ihre Rechtsfragen nicht zu beantworten wusste.

der Minderheit"!? — Dies kannst du nicht sagen, denn es heisst: *"und das Volk erkannte nicht die Stimme des Weinens des Volkes"*. — Wieso brachten sie sie dar, es[58] war ja vorsätzlich erfolgt!? R. Johanan erwiderte: Es war nur eine Entscheidung ad hoc. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn du nicht so erklären wolltest, so können allerdings die Farren und die [zwölf] Böcke den zwölf Stämmen entsprochen haben, wem entsprechend aber werden die [zwölf] Lämmer!? Vielmehr war es nur eine Entscheidung ad hoc.

Dort wird gelehrt: Mit dem Tod des Joseph b. Joêzer aus Çereda und des Joseph b. Johanan aus Jerušalem hörten die Trauben auf. Männer bei denen alles[62]ist. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls: Alle Trauben[64], die in Jisraél seit den Tagen Moses bis zum Tod des Joseph b. Joêzer auftraten, studirten die Gesetzeskunde wie unser Meister Mošeh[66]; von da ab studirten sie die Gesetzeskunde nicht mehr wie unser Meister Mošeh. — R. Jehuda sagte ja aber im Namen Šemuéls, in den Trauertagen über Mošeh seien dreitausend Halakhoth vergessen worden!? — Die vergessen wurden, gerieten in Vergessenheit, die aber studirt wurden, studirten sie wie unser Meister Mošeh. — Es wird ja aber gelehrt, dass sie, seitdem Mošeh gestorben ist, wenn mehr[65]für unrein waren, als unrein, und wenn mehr für rein waren, als rein entschieden!? — Das Auffassungsvermögen war gemindert worden, studirt aber haben sie wie unser Meister Mošeh. In einer Barajtha wurde gelehrt: An allen Trauben, die seit den Tagen Mošes bis zum Tod des Joseph b. Joêzer aus Çereda in Jisraél auftraten, war keinerlei Makel, von da ab war an ihnen etwas Makel. — Es wird ja aber gelehrt: Einst war ein Frommer, der an Herzschmerzen litt, und als man die Aerzte befragte, sagten sie, es gebe für ihn kein andres Mittel, als dass er jeden Morgen warme Milch sauge. Da holte man ihm eine Ziege, die man ihm an den Fuss seines Bettes band, und er sog Milch von dieser. Als eines Morgens seine Kollegen ihn besuchen kamen und die Ziege sahen, sprachen sie: Ein bewaffneter Räuber[66]ist in diesem Haus, und wir kommen ihn besuchen! Hierauf liessen

וכבים בתרועה ודלמא הנך מיעוטא לא מצית אמרת
דכתיב (ירמ' ג) כי לא הבירו העם בתרועה ושמחה) לקול בכי
העם ויהיכי מקרבי להו והדי מוידין הוו אמר רבי יוחנן
הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא
הכי בשרמא פרים ושעירים כנגד שנים עשר שבטים
אלא כבשים כנגד מי אלא הוראת שעה היתה: תנן
התם משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן
איש ירושלם בטלו האשכולות איש שהכל בו ואמר רב
יהודה אמר שמואל כל אשכולות שעמדו להן לישראל
מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה
במשה רבינו מבאן ואילך לא היו למדין תורה במשה
רבינו והאמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים
הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה דאישתכח להו
אישתכח ודנמירן להו הוו נמירי במשה רבינו והתניא
משמת משה אם רבי מטמאין טמאו אם רבו מטהרין
מיהרו ליבא דאימעיט מיגמר הוו נמירי להו במשה
רבינו במתניתא תנא כל אשכולות שעמדו לישראל
מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר איש צרידה לא היה
בהם שום דופי מבאן ואילך היה בהן שום דופי והתניא
מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים
ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב רותח שחרית והביאו
עז וקשרו לו בכרעי מיטתו והיה יונק ממנה חלב למחר
נכנסו חבריו לבקרו ביון שראו העז אמרו ליסטים מזויין
בתיך ביתו ואנו נכנסים לבקרו ישבי ובדקו ולא מצאו בו

M 4 לקול תרועת השמ' ‖ M 5 והלא מזיד' ‖ M 6 — ו ‖ M 7 + רבינו ‖ M 8 + איש צרידה ‖ M 9 וא' ‖ M 10 — להו ‖ M 11 (M — משמת) ‖ M 12 וא"ר מטהרין ‖ M 13 — רבי' ‖ M 14 + להם ‖ M 15 + רבינו ו ‖ M 16 מבאן ... דופי ‖ M 17 ובאו ושאלו את הרופ' ‖ M 18 + לו ‖ M 19 + שחרית ‖ M 20 את העז קשורה בכרעי מטתו אמרו ליסטס מזויין בביתו של זה ואנו נכנ' לראותו ישבו ‖ P 21 נכנס.

58. Sie gelten als Einzelpersonen, u. da es Gemeindeopfer waren, so wurden sie für die Verstorbenen dargebracht. 59. Ezr. 3,13. 60. Demnach waren sie nicht in der Mehrheit. 61. Der Götzendienst. 62. Das W. אשכל wird als Compositum v. איש כל (ein Mann, bei dem alles, etwa Polyhistor) erklärt. 63. In der Bedeutung der obigen Erklärung: Männer, bei denen alles war, Gelehrsamkeit u. Tugend. 64. Mit allen Genauigkeiten; cf. jer. T. Pea 17a. 65. Bei Meinungsverschiedenheit über eine Halakha das Reinheitsgesetz betreffend. Demnach hatte schon damals die Gesetzeskunde nachgelassen. 66. Im Jis-

אימא אידי ואידי בשעת הפרשה ולא[92]קשיא הא רבי יהודה[80]אליבא דרבי[80]הא רבי יהודה[80]אליבא דרבנן[81]ומי
איכא למאן דאמר חטאת צבור שכפרו בעלים מתה ׳והא Col b
תניא ׳ביוצא בו אמר רבייוסי ׳והבאים מהשבי בני הגולה Ezr. 6[9] 8,35
[95]הקריבו עולות [וגו׳] פרים (בני בקר) [וגו׳] אילים
תשעים ותשעה כבשים שבעים ושבעה ושעירי חטאת
שנים עשר הכל עלה לה׳וחטאת מי קרבה עולה אמר רבא
כי עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת אינה נאכלת
שהיה רבי יוסי אומר על עבודה זרה הביאום ואמר רב
יהודה אמר שמואל על עבודה זרה שעשו בימי צדקיהו
קא סלקא דעתין למאן דאית ליה חטאת צבור שנתכפרו
בעליה מתה אית ליה נמי חטאת[96]צבור שמתו בעליה
מתה והא הבא דאיבא[97]דמתו[98]בעליה וקא קרבה אמר
רב פפא אפילו למאן דאמר חטאת צבור שכפרו בעליה
מתה חטאת צבור שמתו בעליה אינה מתה ׳לפי שאין Im.16[9]
[5]הצבור מתים מנא ליה לרב פפא הא אי[99]נימא משום
דכתיב ׳תחת אבתיך יהיו בניך אי הכי אפילו יחיד 45,17
נמי אלא היינו טעמא שאין הצבור מתים משעירי
רגלים וראשי הדשים דאמר רחמנא אויתינהו מתרומת
הלשכה ודלמא מתו מרייהו דהני זוזי אלא לאו שמע
מינה [׳]אין הצבור מתים ואיבעית אימא [׳]כי אקרובינהו
להני חטאות אחיי אקרבינהו [3]דכתיב ׳ורבים מהכהנים 3,12
[ו]הלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית
הראשון ביסדו זה הבית [בעיניהם] בכים בקול גדול

in dem Fall, wenn nach der Absonderung, dennoch ist nichts einzuwenden; eines wie R. Jehuda nach Rabbi[48], und eines wie R. Jehuda nach den Rabbanan. — Gibt es denn jemand, der der Ansicht wäre, ein Gemeindesündopfer, dessen Eigentümer Sühne erlangt haben, sei verenden zu lassen, es wird ja gelehrt: Desgleichen sagte R. Jose:[49]*Die angekommen waren aus der Gefangenschaft, die Söhne der Exulanten, brachten Brandopfer &, Farren &, neunundneunzig Widder, siebenundsiebzig Lämmer, zwölf Sündopferböcke, alles Brandopfer für den Herrn.* — Wird denn ein Sündopfer als Brandopfer dargebracht!? Raba erwiderte: Wie Brandopfer; wie das Brandopfer nicht gegessen werden darf, ebenso Sündopfer, die nicht gegessen werden durften. R. Jose sagte nämlich: Sie brachten sie wegen Götzendienstes. Hierzu sagte R. Jehuda im Namen Šemuéls: Wegen des Götzendienstes, den sie in den Tagen Çidqijahus getrieben hatten. Er[50]glaubte, wer der Ansicht ist, ein Gemeindesündopfer, dessen Eigentümer Sühne erlangt haben, sei verenden zu lassen, sei auch der Ansicht, ein Gemeindesündopfer, dessen Eigentümer gestorben sind, sei verenden zu lassen. Da waren ja die Eigentümer[51]gestorben, und es wurde dargebracht!? R. Papa erwiderte: Auch nach demjenigen, welcher sagt, ein Gemeindesündopfer, dessen Eigentümer Sühne erlangt haben, sei verenden zu lassen, ist ein Gemeindesündopfer, dessen Eigentümer gestorben sind, nicht verenden zu lassen, weil eine Gemeinde nicht stirbt[52]. — Woher entnimmt dies R. Papa: wollte man sagen, weil es heisst:[53]*statt deiner Väter werden deine Söhne*[54]*sein*, so sollte dies auch von einem Privaten gelten!? — Vielmehr, dies, dass eine Gemeinde nicht stirbt[55], ist von den Ziegenböcken der Feste und der Neumonde zu entnehmen. Der Allbarmherzige sagt, dass man sie von der Hebe der Tempelkammer[56]bringe; die Eigentümer dieses Geldes können ja gestorben sein? Vielmehr sagen wir, eine Gemeinde sterbe nicht. Wenn du aber willst, sage ich: als man diese Sündopfer darbrachte, brachte man sie für die Lebenden dar, denn es heisst:[57]*viele aber von den Priestern und den Leviten und den Stammeshäuptern, den Greisen, die das erste Haus gesehen hatten, da dieses Haus vor ihren Augen gegründet ward, weinten mit lauter Stimme, während viele mit Jauchzen &*. — Vielleicht waren diese in

M 94 + ל״א ר״ש או׳ מתה ר״י או׳ רועה ומתני׳ באבודה ונמצאת בשעת הפרשה ור״י אליבא דר׳ וברייתא ר״י אליבא דרבנן || 95 P העלו עולה. M ולא העלו עולות לאלהי ישר׳ פרים ש״ע הכל עולות לה׳ חטאת || M 96 — צבור || M 97 — דמתו ... שכפרו ... צבור || P 98 בעלים || M 99 לימ׳ מדכת׳ || 1 M + ש || P 2 אי || M 3 שנא׳.

gefunden hat; in diesem Fall lasse man es weiden. 48. Vgl. weit. S. 408 Z. 15ff. 49. Ezr. 8,35; im masoret. Text stark abweichend. 50. Der diesen Einwand erhob. 51. Denn Götzendienst hatte die vorangehende, ausgestorbene Generation getrieben. 52. Dh. bei einer solchen gilt diese Bestimmung nicht. 53. Ps. 45,17. 54. Sie gelten als Eigentümer. 55. Vgl. N. 52. 56. Der Tempelsteuer; cf. Bd. III S. 880 Z. 9ff. 57. Ezr. 3,12.

ארבעים שנה למאן תניא רבי נהוראי אומר משום רבי
יהושע מקץ ארבעים שנה ששאלו להם מלך דתניא
איתה שנה ששאלו להם מלך איתה שנה עשירית של
שמיאל היתה עשר שנים מלך שמיאל בעצמו שנה Fol. 15a
אחת שמלך שאול ושמואל ושתים שמלך שאול בעצמו
ושלשים ושבע שמלך דוד:

טאת היחיד שכפרו בעליה מתה ושל צבור אינה
מתה רבי יהודה אומר תמות רבי שמעון אומר
מה מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ובחטאת
שמתו בעליה דברים אמורים ביחיד ולא בצבור אף
שכפרו בעליה ועיברה שנתה ביחיד דברים אמורים
ולא בציבור:

גמרא. תנו רבנן מהו אומר החטאת יביא מנין
למקדיש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה
ונמצאת הראשונה קיימת והרי שתיהן עומדות מנין
שאיזו מהן שירצה יביא תלמוד לומר חטאת יכול יביא
שתיהן תלמוד לומר יביאנה אחת ולא שתים ואותה
שניה מה תהא עליה אמר רב המנונא תניא רבי יהודה
אומר תרעה רבי שמעון אומר תמות ומי אמר רבי
יהודה תרעה והא רבי יהודה תמות שמעינן ליה איפוך
רבי יהודה אימר תמות רבי שמעון אומר תרעה ומי אמר
רבי שמעון תרעה והא אמר רבי שמעון חמש חטאות
מתות אלא לעולם לא תיפוך ולא קשיא כאן באבודה
בשעת הפרשה כאן באבודה בשעת כפרה ואיבעית

M 77 למאי ‖ M 78 שנת עשיר' ‖ M 79 — היתה ‖ M 80 + ו ‖ M 81 + בעצמו ‖ M 82 + ביחיד ‖ 83 M + חטאת ‖ M 84 ושעברה ‖ M 85 — דב' ‖ M 86 למפריש ‖ M 87 — קיימת ‖ M 88 תנא ‖ M 89 + א' ‖ M 90 — שמעינן ... תמות ‖ BP 91 + אמ' ליה ‖ 92 B קשה (P קש) ‖ P 93 שלא בשעת הפרשה ואיב'.

Belieben überall opfern. — *Vor wie Jahren*, seit wann? — Es wird gelehrt: R. Nehoraj sagte im Namen R. Jehošuâs: Nach Ablauf von vierzig Jahren, seitdem sie einen König verlangt[41] hatten. Es wird nämlich gelehrt: Das Jahr, in dem sie einen König verlangten, war das zehnte Jahr Šemuéls. Zehn Jahre regierte Šemuél allein, ein Jahr regierten Šaúl und Šemuél zusammen, zwei Jahre regierte Šaúl allein und siebenunddreissig regierte David[42].

DAS SÜNDOPFER EINES PRIVATEN IST, WENN DER EIGENTÜMER SÜHNE ERLANGT[43] HAT, VERENDEN ZU LASSEN, DAS EINER GEMEINDE IST NICHT VERENDEN ZU LASSEN; R. JEHUDA SAGT, ES SEI VERENDEN ZU LASSEN. R. ŠIMÔN SAGTE: WIE WIR FINDEN BEI DER GEBURT EINES SÜNDOPFERS, DEM EINGETAUSCHTEN EINES SÜNDOPFERS UND DEM SÜNDOPFER, DESSEN EIGENTÜMER GESTORBEN IST, DASS DIES[44] NUR VON DEM EINES PRIVATEN UND NICHT VON DEM EINER GEMEINDE GILT, EBENSO GILT DIES VON DEM, DESSEN EIGENTÜMER SÜHNE ERLANGT HAT, ODER DAS DAS JAHR ÜBERSCHRITTEN[45] HAT, NUR VON DEM EINES PRIVATEN UND NICHT VON DEM EINER GEMEINDE.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Weshalb heisst es beim Sündopfer *bringen*[46]? Woher, dass, wenn jemand sein Sündopfer geheiligt hat und es abhanden gekommen ist, und nachdem er an dessen Stelle ein andres abgesondert hat, das erste sich einfindet, sodass nun beide vorhanden sind, er dasjenige darbringen darf, das ihm beliebt? — es heisst: *Sündopfer [bringen]*. Man könnte glauben, er bringe beide, so heisst es: *bringe er es*, eines und nicht zwei. — Was geschieht mit dem zweiten? R. Hamnuna erwiderte: Es wird gelehrt: R. Jehuda sagt, man lasse es weiden; R. Šimôn sagt, man lasse es verenden. — Sagt denn R. Jehuda, es sei weiden zu lassen, R. Jehuda lehrt ja, es sei verenden zu lassen!? — Wende es um. R. Jehuda sagt, man lasse es verenden; R. Šimôn sagt, man lasse es weiden. — Sagt denn R. Šimôn, es sei weiden zu lassen, R. Šimôn sagte ja, fünf Sündopfer seien verenden zu lassen!? — Vielmehr, tatsächlich wende es nicht um, dennoch ist nichts einzuwenden, denn eines gilt von dem Fall, wenn es nach der Absonderung abhanden gekommen[47] war, und eines von dem Fall, wenn es nach der Sühne abhanden gekommen war. Wenn du willst, sage ich: beides

war der Hauptaltar; cf. iReg. 3,4. 41. Cf. iSam. Kap. 8. 42. Also 40 Jahre seit dem Regierungsantritt Šauls. 43. Durch ein andres; wenn es abhanden gekommen war u. sich wieder einfindet. 44. Dass man sie verenden lasse. 45. Wenn das Opfer erstjährig darzubringen ist u. es inzwischen älter als ein Jahr wurde. 46. Lev. 4,32 heisst es: wenn er ein Lamm als Sündopfer bringen wird, während es kürzer heissen sollte: wenn sein Sündopfer ein Lamm ist. 47. Aber sich noch vor der Sühne ein-

כבר אמור[65]נדריכם ואי בעולת נדבה הרי כבר אמור
ונדבתיכם הא אינו מדבר[63]אלא בעולת יולדת ועולת
מצורע ולמנחתיכם במה הכתוב מדבר אי במנחת
נדר הרי כבר אמור אי במנחת נדבה הרי כבר אמור
הא אינו מדבר אלא במנחת[64]סוטה ובמנחת קנאות
ולנסכיכם ולשלמיכם מקיש נסכים לשלמים מה שלמים
ביום אף נסכים ביום ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר
אמר ליה אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר
נידר ונידב הוא דהתניא זה הכלל כל[65]שהוא נידב ונידר
קרב בבמת יחיד[66]ושאינו נידב ונידר אינו קרב בבמת
יחיד ותנן °המנחות והנזירות[67]קריבין בבמת יחיד דברי
רבי מאיר סמי מכאן נזירות[68]מי איכא למאן דאמר
דנזיר לאו נידר ונידב הוא °והכתיב °מקץ ארבעים שנה
ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי
אשר נדרתי לה׳ בחברון כי נדר נדר עבדיך ונו׳ מאי לאו
אקרבן[69]לא אעיקר נדרו[70]אמרי עיקר נדרו בחברון הוה
והלא בגשור הוה °אמר רב אחא ואיתימא רבה בר[71]רב
חנן לא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון הכי
נמי מסתברא דאי[72]תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק
ירושלם ואזיל[73]ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשים
מחברון האי אשר נדרתי לה׳ בחברון מחברון מיבעי
ליה[74]אלא לעולם לאקרובי[75]ודקא קשיא לך אמאי שביק
ירושלם[76]ומקריב בהברון תיקשי לך גבעון דמקום קדוש
הוא אלא כיון שהותרו הבמות כל היכא דבעי מקריב

M 62 — נדר׳ ... אמור || M 63 — אלא ... אינו מדבר || VM 64 חופא || M 65 הנידר ונידב || M 66 — ושאינ ... יחיד || M 67 קריבות || M 68 ומי איכא למימר דנידר ונידב הוא וכת׳ ויהי בארב׳ || M 69 + וקרי ליה נדר || B 70 אמר. M ועקר || M 71 בר חנא || M 72 אמרת || M 73 בחב׳ אלא || M 74 לא || M 75 + הוא דאזל || M 76 + ואזיל.

opfern, so heisst es ja bereits[29]*euren Gelübden*, und wenn von freiwilligen Brandopfern, so heisst es ja bereits[29]*euren freiwilligen Gaben*; sie spricht also nur vom Brandopfer einer Wöchnerin und dem Brandopfer eines Aussätzigen. [29]*Und an Speisopfern.* Wovon spricht die Schrift: wenn von gelobten Speisopfern, so sind sie ja bereits genannt, und wenn von freiwilligen Speisopfern, so sind sie ja bereits genannt; sie spricht also nur vom Speisopfer der Ehebruchsverdächtigten und vom Speisopfer[31]der Eifersucht. *Und an Trankopfern und Friedensopfern*; er vergleicht die Trankopfer mit den Friedensopfern: wie Friedensopfer nur am Tag, ebenso Trankopfer nur am Tag. [29]*Und an Friedensopfern*; dies schliesst das Friedensopfer des Naziräers[32]ein. Abajje sprach zu ihm: Sollte doch der Meister sagen: das Pesaḥ-Friedensopfer[33], denn das Friedensopfer des Naziräers ist ja Gelobtes und Freiwilliges!? Es wird nämlich gelehrt: Die Regel hierbei ist: was freiwillig gespendet und gelobt werden kann, darf auf einem Privataltar dargebracht werden und was nicht freiwillig gespendet und gelobt werden kann, darf auf einem Privataltar nicht dargebracht werden. Ferner wird gelehrt: Speisopfer und Naziräeropfer sind auf einem Privataltar darzubringen — Worte R. Meírs. — Streiche hieraus"Naziräeropfer". — Gibt es denn jemand, welcher sagt, das Naziräeropfer sei nicht Gelobtes und Freiwilliges, es heisst ja:[34]*nach Ablauf von vierzig Jahren sprach Abšalom zum König: Ich will doch gehen und mein Gelübde einlösen, das ich in Ḥebron gelobt habe, denn dein Knecht hat gelobt &*. Dies bezieht sich wol auf das Opfer[35]!? — Nein, auf das Hauptgelübde[36]. — Aber das Hauptgelübde tat er ja nicht in Ḥebron, dies tat er ja in Gešur[37]!? R. Aḥa, nach andren Rabba b. R. Ḥanan, erwiderte: Abšalom ging nur Lämmer aus Ḥebron[38]holen. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn man sagen wollte, er ging die Opfer darbringen, wieso liess er Jerušalem und ging nach Ḥebron opfern!? — Wieso heisst es, wenn aus Ḥebron Lämmer holen: *das*[39]*ich dem Herrn in Ḥebron gelobt habe*, es sollte ja "aus Ḥebron"heissen!? — Vielmehr, tatsächlich opfern, wenn du aber einwendest, wieso liess er Jerušalem und ging nach Ḥebron opfern, so kannst du ja einwenden: auch Gibeôn[40]war ja ein heiliger Ort. Vielmehr durfte man, da die Privataltäre erlaubt waren, nach

31. Cf. Num. Kap. 5. 32. Cf. Num. Kap. 6. 33. Wenn das Pesaḥlamm (cf. Ex. 12,3ff.) für die Beteiligten nicht ausreicht, so ist dazu ein Friedensopfer zu bringen; hat man es reservirt u. nicht geschlachtet, so ist es in den Zwischentagen als Friedensopfer darzubringen. 34. iiSam. 15,7. 35. Der Altar zu Ḥebron war Privataltar. 36. Das Nazirat zu absolviren. 37. Cf. iiSam. 15,7. 38. Das wegen seiner Lämmerzucht bekannt war; vgl. Bd. VIII S. 713 Z. 8. 39. Auf das Opfervieh bezogen. 40. Dort

איצטא מי אפשר למישלחא והא אמר רבי אבא בריה
דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כיתבי הלכות
"בשיתק"תורה והלמד"מתן אינו ניטל שכר"דדרש רבי
יהודה בר נחמני"מתורגמניה דרוש לקיש כתוב אחד
אומר כתב לך את הדברים האלה וכתיב אחד אומר
כי על פי הדברים האלה לומר לך דברים"שעל פה
אי אתה רשאי לאומרן בכתב"ושבכתב אי אתה רשאי
לאומרן על פה ותנא דבי רבי ישמעאל כתב לך את
הדברים האלה אלה אתה כותב"אבל אין אתה כותב
הלכות"אמרי דלמא מילתא הדתא שאני"דהא רבי
יוחנן וריש לקיש מעייני בסיפרא דאגדתא בשבתא
"ודרשי הבי עת לעשות לה' הפרו תורתך אמרי מוטב
"תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל: אמר רב
פפא השתא"דאמרת נסכים הבאין בפני עצמן קריבין
אפילו בלילה נזדמנו"נסכים בלילה מקדישין בלילה
ומקריבין אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמעיה לרב
פפא תניא דמסייע לך "זה הכלל כל הקרב ביום"אינו
קדוש אלא ביום וכל הקרב בלילה קדוש"בין ביום בין
בלילה אמר רב ארא בר אהבה ועולות השחר פיסלת
בהן"באברין: כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן"משום
רבי שמעון בן יהוצדק "אלה תעשו לה' במועדיכם אלו
"חובות הבאות חובה ברגל לבד מנדריכם ונדבתיכם
ליתד על נדרים ונדבות "שקרבין בחולו של מועד
(ו)לעלתיכם במה הכתוב מדבר"אי בעולת נדר הרי

M 41 כשורפין ‖ B 42 + ה ‖ M 43 בהן ‖ B 44
— V ד. ודרש ‖ M 45 משום ר"ל ‖ M 46 שבעל
M 47 ודברים שבכתב ‖ M 48 ואי אתה ‖ M 49 —
אמ' ‖ M 50 והא ‖ M 51 וקדרי ‖ M 52 שתעקר אות אחת
מן התורה ‖ M 53 — דאמ' ‖ M 54 + לו ‖ M 55
— אינו ... בלילה ‖ V 56 — בין ביום בין ‖ B 57 כאברין
M 58 — משום רשב"י ‖ M 59 קרבנות הבאות חובה
M 60 שהן קרבין ‖ M 61 אם.

gilt von besonders dargebrachten Trankopfern. — Dürfte er denn, auch wenn er [einen Schreiber] hätte, einen Brief senden R. Abba, Sohn des R. Hija b. Abba, sagte ja im Namen R. Johanans, das Schreiben von Halakhoth gleiche der Verbrennung der Gesetzlehre, und wer aus ihnen lernt, erhalte keine Belohnung? R. Jehuda b. Nahmani, der Dolmetsch des Reš-Laqis, trug nämlich vor: Ein Schriftvers lautet: *schreibe dir diese Worte auf*, und ein andrer Schriftvers lautet: *denn durch diese Worte*. Dies besagt dir, dass du mündliche Worte nicht schriftlich vortragen darfst, und schriftliche Worte nicht mündlich vortragen darfst. Ferner wurde in der Schule R. Jišmâéls gelehrt: *Schreibe dir diese Worte auf*, diese darfst du schreiben, du darfst aber keine Halakhoth schreiben. — Ich will dir sagen, vielleicht ist es bei einer neuen Sache anders. So pflegten R. Johanan und Reš-Laqiš am Šabbath die Agadabücher einzusehen. Sie legten wie folgt aus: *Wo es galt, für den Herrn zu handeln, brachen sie dein Gesetz*. Sie sagten nämlich: Lieber werde etwas aus der Gesetzlehre aufgehoben, als dass die Gesetzeskunde in Jisraél in Vergessenheit gerate.

R. Papa sagte: Da du nun ausgeführt hast, besonders dargebrachte Trankopfer seien auch nachts darzubringen, sind, wenn Trankopfer nachts eintreffen, diese nachts zu heiligen und darzubringen. R. Joseph, der Sohn R. Šemâjas, sprach zu R. Papa: Es gibt eine Lehre als Stütze für dich: Die Regel hierbei ist: was am Tag darzubringen ist, ist nur am Tag zu heiligen, und was nachts darzubringen ist, (sowol am Tag als auch) nachts zu heiligen. R. Ada b. Ahaba sagte: der Anbruch der Morgenröte[27] macht sie untauglich, wie die Opferglieder[28].

Als R. Dimi kam, sagte er im Namen R. Johanans im Namen des R. Šimôn b. Jehoçadaq: [29]*Diese sollt ihr dem Herrn darbringen an euren Festtagen*, das sind die Pflichtopfer, die am Fest als Pflicht darzubringen sind; [29]*ausser euren Gelübden und freiwilligen Opfern*, dies lehrt, dass gelobte und freiwillige [Opfer] an den Halbfeiertagen[30] darzubringen sind. [29]*An Brandopfern*. Wovon spricht die Schrift: wenn von gelobten Brand-

21. Aus solchen Schriftstücken. 22. Ex. 34,27. 23. Im hebr. Wortlaut: durch den Mund. 24. Die man leicht vergessen kann. 25. Wol Kollektaneen agadischer (vgl. Bd. VII S. 224 N. 147) Vorträge. 26. Ps. 119,126. 27. Nach einer andren Lesart: Das Brandopfer des Morgens. 28. Des tägichen Abendopfers, die über Nacht zu verbrennen u. morgens untauglich sind. 29. Num. 29,39. 30. Von den mehrtägigen Feiertagen sind nur der erste u. der letzte Tag streng heilig, an den Zwischentagen sind manche Arbeitsleistungen erlaubt; vgl. Bd. III S. 673 Z. 1ff.

ולא כתב מלבד שבתת ה׳ הוה אמינא בלילה אין
83ᵛ ביממא לא ומאי שנא משום °דבקדשים לילה הולך
28ᵇ אחר היום צריכי ונסכים מי[26]קרבי בלילה והתנן °אין לי
אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון אברים ופדרים
שמקריבין מבוא השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה
[27]כולו דברים שדרכן ליקרב ביום כגון הקומץ[28]הלבונה
ומנחת נסכים[29]שמעלן מבוא השמש סלקא
דעתך והאמרת דברים שדרכן ליקרב ביום נינהו אלא
עם בא השמש שמתעכלין והולכין כל הלילה מנין
6.2 תלמוד לומר °זאת תורת העולה ריבה[30]קא תני מיהא
נסכים ביום אמר רמי בר חמא לא קשיא כאן ליקדש
כאן ליקרב אמר[31]ליה רבא אי מיקדש קדשי[32]קדובי
29ᵇ מיקרבי והתניא °זה הכלל כל הקרב ביום אין קדוש
30ᵃ אלא ביום וכל הקרב בלילה[33]קדוש בלילה בין ביום
בין בלילה קדוש בין ביום בין בלילה אלא אמר רב
יוסף סמי מנחת נסכים מהא מתניתא: כי סליק רב
דימי אשכחיה לרב ירמיה[34]דיתיב וקאמר משמיה דרבי
יהושע[35]בן לוי מנין לנסכים הבאים עם הזבח[36]שאין
39 קריבין אלא ביום תלמוד לומר °ולנסכיכם[37]ולשלמיכם
מה שלמים ביום אף נסכים ביום אמר אי אשכחיה
[38]דכתיב איגרתא שלחי ליה[39]לרב יוסף °ולא תיסמי
1.b מנחת נסכים[40]ממתניתא ולא קשיא כאן בנסכים הבאין
עם הזבח כאן בנסכים הבאין בפני עצמן ואי הוה ליה

M 26 קרבן בלי׳ והתניא || M 27 — כולו || M 28 ולב׳ || M 29 — שמעלן ... בא השמש || M 30 וקתני מנחת נסכי׳ || MP 33 מיקרב נמי קרבי והתניא || M 32 — ליה || M 31 — קדוש ... בלילה || M 34 דהוה קיתיב || M 35 — ב״ל || M 36 שאינן || M 37 ולנסכיכם מה נסכים ביום אף שלמים ביום א׳ מאן יהיב ליה איגרתא || V 38 אינשי כתיב || P 40 לרבי || M 39 ממתניתי׳. M מן מתניתי׳.

haben: *ihre Speisopfer und ihre Trankopfer*, und nicht: *ausser den Sabbathen des Herrn*, so könnte man glauben, nur nachts und nicht am Tag, und zwar deshalb, weil bezüglich der Opfer die Nacht zum Tag gehört". Daher ist beides nötig. — Sind denn Trankopfer nachts darzubringen, es wird ja gelehrt: Ich weiss nur von Dingen, die nachts dargebracht werden, beispielsweise Opferglieder und Schmer, dass man sie von Sonnenuntergang ab hinauflege und während der ganzen Nacht verzehren lasse, woher dies von Dingen, die am Tag dargebracht werden, beispielsweise der Haufe", der Weihrauch und das Speisopfer der Trankopfer, dass man sie vom Sonnenuntergang ab hinauflege? — "Vom Sonnenuntergang ab", wie kommst du darauf, du sagtest ja, es seien Dinge, die am Tag darzubringen sind!? — Vielmehr, mit[15]Sonnenuntergang. — Woher, dass man sie während der ganzen Nacht verzehren lasse? — es heisst:[16]*dies ist das Gesetz des Brandopfers*, einschliessend. Er lehrt also, Trankopfer seien am Tag [darzubringen]!? Rami b. Ḥama erwiderte: Das ist kein Einwand; eines gilt von der Heiligung[17]und eines gilt von der Darbringung. Raba sprach zu ihm: Wenn sie geheiligt werden können, können sie auch dargebracht werden. Es wird nämlich gelehrt: Die Regel hierbei ist: Was am Tag dargebracht wird, ist nur am Tag zu heiligen, was nachts dargebracht wird, ist nachts zu heiligen, und was am Tag und nachts, ist sowol am Tag als auch nachts zu heiligen. Vielmehr, erwiderte R. Joseph, man streiche aus dieser die Lehre "das Speisopfer der Trankopfer".

Als R. Dimi hinaufging, traf er R. Jirmeja, der dasass und im Namen des R. Jehošuâ b. Levi vortrug: Woher, dass die zum Speisopfer dargebrachten Trankopfer nur am Tag darzubringen sind? — es heisst:[18]*für eure Trankopfer und eure Friedensopfer*; wie die Friedensopfer am Tag, ebenso die Trankopfer am Tag. Da sprach er: Fände ich jemand, der mir einen Brief schriebe, so würde ich[19]R. Joseph mitteilen lassen, dass man aus der Lehre"das Speisopfer der Trankopfer"nicht streiche, und dennoch besteht kein Widerspruch; eines gilt von zum Schlachtopfer dargebrachten Trankopfern[20]und eines

gehenden Šabbath zurückgebliebenen Trankopfer darzubringen sind. 13. Opfer, die an einem Tag gegessen werden müssen, dürfen auch in der diesem folgenden Nacht bis zum folgenden Morgen gegessen werden; cf. Lev. 7,15. 14. Der vom Speisopfer abgehoben u. auf dem Altar aufgeräuchert wird. 15. Vor Eintritt derselben. 16. Lev. 6,2. 17. Durch das Hineingiessen in das Dienstgefäss; dies kann schon nachts erfolgen. 18. Num. 29,39. 19. Nach einer andren Lesart: fände ich einen [Boten], so würde ich einen Brief schreiben u. RJ. mitteilen. 20. Diese können nur am Tag dargebracht werden.

בבהמה קתני והרי ולד דקרבן יחיד הוא ואין עושה
תמורה הא מני רבי יהודה היא דאמר הולד עושה
תמורה והרי תמורה[1]עצמה דקרבן יחיד היא ואין
תמורה עושה תמורה בי קתני בעיקר[2]זיבחא קתני
[3]השתא דאתית להכי אפילו תימא רבנן בעיקר[4]זיבחא
קתני: קרבנות חיוד נוהגות בין בזכרים בין בנקבות:
וכללא הוא והרי עולה דקרבן יחיד[5]וזכר אתיא נקבה
לא אתיא האיבא עולת העוף דתניא [6]תמות וזכרות
בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות והרי הטאת דקרבן
יחיד[7]היא ונקבה אתיא זכר לא אתיא האיבא שעיר
נשיא דמייתי זכר והאיבא אשם יחיד[8]דזכר אתי נקבה
לא אתי בי קא אמרי[9]רבנן קרבן דשוי בין ביחיד בין
בציבור אשם ביחיד איתיה בציבור ליתיה ואיבעית
אימא מי קתני כל קרבנות יש בקרבנות קתני ומאי
[10]ניחו שלמים ואי בעי נקבה מייתי ואי בעי זכר מייתי:
קרבנות [11]יחיד חייבין באחריותן [כו']: מנא הני מילי
דתנו רבנן [12]דבר יום מלמד שכל היום[13]כשר למוספין
ביומו מלמד שאם עבר היום ולא הביאן אינו חייב
באחריותן יכול[14]לא יהא חייב באחריות נסכיהם ואת
על פי שקרב[15]הזבח תלמוד לומר [16]מנחתם ונסכיהם
בלילה מנחתם ונסכיהם[17]למחר ריש לקיש אמר מהכא
מלבד שבתת ה'[18]וצריכא דאי כתב רחמנא מלבד
שבתת ה' הוה [19]אמינא ביום אין ובלילה לא אמר קרא
ומנחתם ונסכיהם ואי כתב רחמנא מנחתם ונסכיהם

M 13 — עצמה | P 14 זביחה. M — זיב' | M 15 — השתא ... קתני | M 16 + הוא | M 17 — היא | M 18 — ד | M 19 — רב' | M 20 ניחו שלמ' דאי | M 21 + כולו | M 22 — לא ... נסכיהם ו | M 23 אל המזבח | M 24 + אפי' | M 25 — וצריכא ... צריכי.

werden!? — Diese Lehre bezieht sich auf das Vieh. — Die Geburt ist ja Privatopfer, und es kann nicht umgetauscht werden!? — Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten, welcher sagt, die Geburt könne umgetauscht werden. — Das Eingetauschte selbst ist ja Privatopfer, und das Eingetauschte kann nicht umgetauscht werden!? — Er lehrt dies nur vom originären Schlachtopfer. — Da du nun darauf gekommen bist, kannst du auch sagen, dies gelte nach den Rabbanan, denn er lehrt dies nur vom originären Schlachtopfer.

ALS PRIVATOPFER SIND MÄNNCHEN UND WEIBCHEN GEEIGNET. Ist dies denn eine stichhaltige Regel, das Brandopfer ist ja Privatopfer, und als solches ist nur ein Männchen und kein Weibchen darzubringen!? — Es gibt das Geflügel-Brandopfer, denn es wird gelehrt: Es gibt Männlichkeit und Weiblichkeit beim Vieh und es gibt nicht Männlichkeit und Weiblichkeit beim Geflügel. — Das Sündopfer ist ja Privatopfer, und als solches ist nur ein Weibchen und kein Männchen darzubringen!? — Es gibt ja den Ziegenbock des Fürsten[8], der ein Männchen darbringt. — Es gibt ja das Schuldopfer, das Privatopfer ist, und als solches ist nur ein Männchen und nicht ein Weibchen darzubringen!? — Die Rabbanan sprechen nur von einem Opfer, das sowol von einem Privaten als auch von einer Gemeinde darzubringen ist, das Schuldopfer aber ist nur von einem Privaten und nicht von einer Gemeinde darzubringen. Wenn du aber willst, sage ich, es heisst ja nicht alle Opfer, sondern: manches Opfer, nämlich Friedensopfer, die man, wenn man will, Männchen, und wenn man will, Weibchen, darbringen kann.

BEI PRIVATOPFERN IST MAN HAFTBAR &C. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Die Gebühr jeden Tages*, dies lehrt, dass der ganze Tag für die Zusatzopfer zulässig ist; [9]*an seinem Tag*, dies lehrt, dass, wenn der Tag vorüber ist, und man sie nicht dargebracht hat, man nicht haftbar ist. Man könnte glauben, man sei für die Trankopfer nicht haftbar, auch wenn das Schlachtopfer dargebracht worden ist, so heisst es:[10]*ihre Speisopfer und ihre Trankopfer*, auch nachts; *ihre Speisopfer und ihre Trankopfer*, auch am folgenden Tag. Reš-Laqiš entnimmt dies aus folgendem:[11]*Ausser den Šabbathen des Herrn*[12]. Und beides ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *ausser den Šabbathen des Herrn*, so könnte man glauben, nur am Tag und nicht nachts, so heisst es: *ihre Speisopfer und ihre Trankopfer*. Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben

6. Von einem Privatopfer. 7. Sc. beim Opfertier zu unterscheiden, nur erstere sind als solche verwendbar. 8. Den er als Sündopfer darzubringen hat; cf. Lev. 4,22. 9. Lev. 23,37. 10. Num. 29,18. 11. Lev. 23,38. 12. Vorangehend wird von den Festen gesprochen, an denen auch die vom voran-

תמורה מהו שיחזור וימיר בו[291] בשני גופין וקדושה אחת מאי ואם תמצא לומר קדושה אחת[292] או לא אלא שתי קדושית וגוף אחד מאי תיבעי:

M 29 — בשני ... ואם ... מאי ‖ V 30 — א״ל.

tauscht werden, ist es fraglich, ob man bei zwei Körpern[291] und einer Heiligkeit umtauschen kann. Und wenn du entscheidest, bei einer Heiligkeit nicht, wie ist es bei zwei Heiligkeiten und einem Körper[292]. — Dies bleibt fraglich.

ZWEITER ABSCHNITT

MANCHES GILT BEI PRIVATOPFERN, WAS NICHT BEI GEMEINDEOPFERN, UND MANCHES BEI GEMEINDEOPFERN, WAS NICHT BEI PRIVATOPFERN. PRIVATOPFER KÖNNEN UMGETAUSCHT WERDEN, GEMEINDEOPFER KÖNNEN NICHT UMGETAUSCHT WERDEN; ALS PRIVATOPFER SIND MÄNNCHEN UND WEIBCHEN GEEIGNET, ALS GEMEINDEOPFER SIND NUR MÄNNCHEN GEEIGNET; BEI PRIVATOPFERN IST MAN HAFTBAR[1] FÜR SIE UND HAFTBAR FÜR IHRE TRANKOPFER, BEI GEMEINDEOPFERN IST MAN NICHT HAFTBAR FÜR SIE UND NICHT HAFTBAR FÜR IHRE TRANKOPFER, WOL ABER IST MAN FÜR IHRE TRANKOPFER HAFTBAR, SOBALD DAS SCHLACHTOPFER DARGEBRACHT WORDEN IST. MANCHES GILT BEI GEMEINDEOPFERN, WAS NICHT BEI PRIVATOPFERN, DENN GEMEINDEOPFER VERDRÄNGEN DEN ŠABBATH UND DIE UNREINHEIT[2], PRIVATOPFER ABER VERDRÄNGEN NICHT DEN ŠABBATH UND NICHT DIE UNREINHEIT. R. MEÍR SPRACH: DIE PFANNOPFER DES HOCHPRIESTERS[3] UND DER FARRE DES VERSÖHNUNGSTAGES[4] SIND JA PRIVATOPFER, UND SIE VERDRÄNGEN DEN ŠABBATH UND DIE UNREINHEIT; VIELMEHR, WEIL FÜR DIESE EINE ZEIT FESTGESETZT IST[5].

שׁ בקרבנות יחיד שאין בקרבנות הציבור ויש בקרבנות הציבור שאין בקרבנות היחיד שקרבנות היחיד עושין תמורה ואין קרבנות הציבור עושין תמורה קרבנות היחיד נוהגות בין בזכרים בין בנקבות וקרבנות הציבור אין נוהגין אלא בזכרים קרבנות היחיד חייבין באחריותן ובאחריות נסכיהם וקרבנות הציבור אין חייבין באחריותן ולא באחריות נסכיהן אבל חייבין באחריות נסכיהן משקרב הזבח יש בקרבנות הציבור מה שאין בקרבנות יחיד שקרבנות הציבור דוחין את השבת ואת הטומאה וקרבנות יחיד אינן דוחות לא את השבת ולא את הטומאה אמר רבי מאיר חביתי כהן גדול ופר של יום הכיפורים קרבנות היחיד הן ודוחין את השבת ואת הטומאה אלא שזמנו קבוע:

M 4 ‖ קה״ץ אע״ת M 3 ‖ ש — M 2 ‖ ה + M 1 נוהגין ‖ M 5 — ה ‖ M 6 באחריות ‖ M 7 וכק״ץ ‖ M 8 לגבי מזבח ‖ M 9 + כן ‖ V 10 דוחין. M דוחה אה״ש ואה״ט ‖ M 11 — של ‖ M 12 שזמנן.

GEMARA PRIVATOPFER KÖNNEN UMGETAUSCHT WERDEN &C. Ist dies denn eine stichhaltige Regel, das Geflügel[opfer] ist ja Privatopfer, und es kann nicht umgetauscht

גמרא. קרבן יחיד עושה תמורה כו׳: וכללא הוא והרי עופות דקרבן יחיד ואין עישה תמורה כי קתני

291. Cf. S. 361 N. 190. 292. Wenn nach Erlangung der Sühne das Original sich einfindet; cf. S. 361 Z. 20ff. 1. Dh. wenn für diese eine Frist festgesetzt ist (beisp elsweise bei Opfern von Aussätzigen, Wöchnerinnen) u. sie vorüber ist, so sind sie noch nachher darzubringen. 2. Sie sind auch am Š. u. ev. von einem unreinen Priester darzubringen. 3. Cf. Lev. 6,12 u. hierzu Bd. VIII S. 583 Z. 12ff. 4. Den der Priester für sich darbringt; cf. Lev. 16,3. 5. Sie können nur zu einer bestimmten Zeit dargebracht werden, u. aus diesem Grund verdrängen sie den Š. u. die Unreinheit.

tert, und was nicht erweitert ist, ist nicht erweitert. — Woher entnimmst du dies? R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwiderte: Weil dies[277]ein Novum ist, und man halte sich nur an das Novum[278].

R. Nahman b. Jiçhaq sprach zu Raba: Nach R. Šimôn, welcher erklärt: was als Pflicht dargebracht[279]wird, kann also nur das pflichtige Brandopfer umgetauscht werden, das freiwillige Brandopfer aber nicht!? Dieser erwiderte: Auch das freiwillige Brandopfer kann, da er es auf sich genommen[284]hat, umgetauscht werden, und dies[285]bezieht sich auf Brandopfer, das von den Ueberschüssen[286] dargebracht wird. — Welcher Ansicht ist er: ist er der Ansicht desjenigen, welcher sagt, Ueberschüsse seien für freiwillige Gemeindeopfer zu verwenden, so ist es ja selbstverständlich, dass es nicht umgetauscht werden kann, bei Gemeindeopfern gibt es ja keinen Umtausch!? -- Vielmehr, R. Šimôn ist der Ansicht dessen, welcher sagt, Ueberschüsse seien für freiwillige Privatopfer zu verwenden. — Dieser Ansicht ist ja R. Eliêzer, und er lehrt ausdrücklich, dass solches umgetauscht werden kann!? Es wird nämlich gelehrt: Das von den Ueberschüssen dargebrachte Brandopfer kann umgetauscht werden — Worte R. Eliêzers. — R. Šimôn ist seiner Ansicht in der einen Sache und streitet gegen ihn in der andren Sache. R. Eliêzer ist der Ansicht, das von den Ueberschüssen dargebrachte Brandopfer könne umgetauscht werden, er aber ist der Ansicht, es könne nicht umgetauscht werden. — Wieso fragte R. Abin demnach, wie es denn sei, wenn jemand ein Schuldopfer zur Sühne abgesondert und es umgetauscht hat, und nachdem er Sühne durch ein andres Schuldopfer erlangt[289]hat, es Brandopfer[290]geworden ist, ob man es wiederum umtauschen könne; nach wem: wenn nach R. Šimôn, so sagst du ja, R. Šimôn sei der Ansicht, das von den Ueberschüssen dargebrachte Brandopfer könne nicht umgetauscht werden!? — R. Abin fragte wie folgt: wenn du einen Autor findest, der der Ansicht R. Šimôns ist, welcher sagt, man könne nicht umtauschen und wiederum umtauschen, und auch der Ansicht R. Eliêzers, welcher sagt, das von den Ueberschüssen dargebrachte Brandopfer könne umge-

מהיכא תיתי אמר רב הינא בריה דרב יהושע משום Lev. 27
דהוה דבר׳הבא לידון בדבר החדש ואין בו אלא חידוש׃
בלבד׃ אמר ליה[1]רב נחמן בר יצחק לרבא לרבי שמעון
דאמר דבר[2]הבא בהובה עולת חובה היא דעבדה
תמורה הא[3]עולת נדבה לא[4]אמר ליה[5]עולת נדבה
גמי בין דקבלה עליה עבדה תמורה ולא נצרכה אלא
לעולה הבאה מן המותרות מאי קסבר אי קסבר[6]לה
כמאן דאמר מותרות לנדבת צבור[7]אזלי פשיטא דלא
[8]עבדה תמורה[9]הא אין תמורה בצבור אלא רבי שמעון
סבירא ליה כמאן דאמר מותרות לנדבת[10]יחיד[11]אזלי
מאן שמעת ליה האי סברא רבי[12]אליעזר הא שמעינן
[13]ליה בהדיא דעבדה תמורה דתניא עולה הבאה מן
[14]המותרות עושה תמורה[15]דברי רבי אליעזר רבי שמעון
סבר לה בותיה בהדא ופליג עליה בהדא דרבי אליעזר
סבר עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה ואיהו
סבר אין עושה תמורה אי הכי דבעי רבי אבין׳הפריש Lev. 27
אשם להתכפר בו והמיר בו ונתכפר באשם אחר וניתק
זה לעולה מהו שיחזור וימיר[22]בו אליבא דמאן[23]אילימא
אליבא דרבי שמעון[24]הא אמרת רבי שמעון סבירא ליה
[25]עולה הבאה מן[26]המותרות[27]אין עושה תמורה רבי אבין
הכי קא מיבעיא ליה אי משכחת תנא דקאי כרבי
שמעון דאמר[28]אין ממירין וחוזרין וממירין וסבירא ליה
כרבי[29]אליעזר׳דאמר עולה הבאה מן המותרות עושה

9 M שהיה בכלל ויצא לידון ‖ 10 M רבא לרנב״י ‖ 11 M שהוא בא חובה עולה ‖ MP 12 עולה ‖ M 13 עבד׳ תמורה עולה הבאה מן המותרות ו + M 17 ‖ לא נצרכה אלא לעולה הבאה מן המותרות M 17 ‖ ק + M 15 ‖ לה — M 14 ‖ תמורה אלא עולה 16 ‖ M 18 אלעזר ‖ M 19 — ליה ‖ P 20 — יחיד ‖ M 21 — דברי ... א״ע תמורה ‖ M 22 המותר ועושה ‖ M 23 אי ‖ M 24 — האמ׳ ר״ש ‖ M 25 — בו ‖ P 26 המותר ‖ M 27 לא עבדא ‖ M 28 — אין. + ד

tausch nur das erfasse, was für den Altar geeignet ist. 281. Der Umtausch des Namens; dies kommt nur beim Zehnten vor. 282. Die Erweiterung bezieht sich auf die Darbringung als Opfer, u. es gilt nur von solchen, die zur Opferung geeignet sind. 283. Kann umgetauscht werden. 284. Wodurch man dazu verpflichtet wird. 285. Dass nichtpflichtige nicht umgetauscht werden können. 286. Reservierter Opfergelder; cf. Bd. VIII S. 337 Z. 12ff. 289. Weil jenes abhanden gekommen war. 290. Findet es sich wieder ein, so ist es als solches darzubringen.

שנאמר ונקרב את קרבן ה׳ וגו׳ תלמוד לומר °ואל פתח
אהל מועד לא הביאו כל הבא אל פתח אהל מועד חייבין
עליו משום שחוטי חוץ וכל שאינו בא אל פתח אהל
מועד[99]אין חייבין עליו משום שחוטי חוץ אלמא איקרו
קרבן אמר רבי הנינא לא קשיא הא רבי שמעון הא
רבנן לרבי שמעון [1]איקרי קרבן לרבנן לא [1]איקרי קרבן
ולא והכתיב ונקרב את קרבן ה׳ קרבן ה׳ [1]איקרי קרבן
לה׳ לא [1]איקרי[2]: תנו רבנן °לא יבקר בין טוב לרע ולא
ימירנו למה נאמר והלא כבר נאמר °לא יחליפנו ולא
ימיר אתו טוב ברע וגו׳ לפי שנאמר לא יחליפנו ולא
ימיר אתו משמע קרבן יחיד [3]קרבן צבור וקרבן מזבח
וקרבן בדק הבית תלמוד לומר לא יבקר אמר רבי שמעון
והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא [4]לומר לך מה מעשר
קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר [5]שבא בחובה ודבר °שאינו
בשותפות אף כל קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא
בחובה °ודבר שאינו בא בשותפות רבי אומר למה יצאת
מעשר מעתה לידון בתמורת שמו ובתמורת גופו [3]לומר
לך תמורת שמו קריבה תמורת גופו אינה קריבה תמורת
שמו ננאלת תמורת גופו אינה ננאלת [7]תמורת גופו הלה
על דבר הראוי ועל דבר שאינו ראוי ותמורת שמו אינה
חלה אלא על דבר הראוי בלבד אמרי משום דרבי
[8]רחמנא דאית ביה תמורת שמו אינרוע אינרע אין
דאמרינן מאי דרבי רבי ומאי דלא רבי לא רבי והא

M 99 — אין ... חוץ || M 1 איקרו || M 2 + לי״א הא
ר׳ הא ר׳ שמעון לר״ש איקרו קרבן לר׳ לא איקרו קרבן מאי ר׳
ומאי ר״ש דתניא לא יבקר וכו׳ || M 3 + ו || M 4 +
להקיש (אלא) ו || M 5 שהוא בא || M 6 — שאינו ...
בחובה || M 7 וחלה || M 8 + ביה.

[271]*wir bringen die Opfergabe des Herrn* &, so heisst es:[272]*und es zur Tur des Offenbarungszeltes nicht bringt*; ist es zur Tür des Offenbarungszeltes zu bringen, so ist man dieserhalb wegen des Schlachtens ausserhalb schuldig, und ist es nicht zur Tür des Offenbarungszeltes zu bringen, so ist man dieserhalb nicht wegen des Schlachtens ausserhalb schuldig. Es heisst also "Opfer"!? R. Ḥanina erwiderte: Das ist kein Einwand; das eine nach R. Šimôn und das andre nach den Rabbanan. Nach R. Šimôn heisst es "Opfer", nach den Rabbanan heisst es nicht Opfer. — Etwa nicht, es heisst ja: *wir bringen die Opfergabe des Herrn*!? — "Opfer des Herrn" heisst es, "Opfer für den Herrn" heisst es nicht.

Die Rabbanan lehrten:[273]*Er untersuche nicht, ob gut oder schlecht, und er tausche es nicht um*; wozu dies, es heisst ja bereits:[274]*er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen, gutes auf schlechtes* &? — da es heisst: *er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen*, so sind darunter Privatopfer und Gemeindeopfer, Altaropfer und Opfergaben für den Tempelreparaturfonds zu verstehen, und es heisst: *er untersuche nicht*[274]. R. Šimôn sprach: Der Zehnt war ja einbegriffen, und wenn er besonders hervorgehoben wird, so besagt dies: wie der Zehnt Opfer eines einzelnen ist, Altaropfer ist, als Pflicht dargebracht wird, und nicht gemeinschaftlich dargebracht wird, ebenso alles, was Privatopfer ist, Altaropfer ist, als Pflicht dargebracht wird, und nicht gemeinschaftlich dargebracht wird. Rabbi sagte: Wozu ist demnach[275]der Zehnte besonders hervorgehoben worden? — um inbetreff des Umtausches seines Namens und des Umtausches seines Körpers einen Schluss zu folgern und dir zu sagen: das Eingetauschte seines Namens ist darzubringen[276], das Eingetauschte seines Körpers ist nicht darzubringen; das Eingetauschte seines Namens ist auszulösen, das Eingetauschte seines Körpers ist nicht auszulösen. Der Umtausch seines Körpers erfasst sowol das, was geeignet[277]ist, als auch das, was nicht geeignet ist, der Umtausch seines Namens erfasst nur das, was geeignet ist[278]. — Ich will dir sagen: sollte es[279]denn, weil der Allbarmherzige bei ihm erweitert hat, dass bei ihm auch ein Umtausch des Namens erfolgen kann, noch geringer[280]sein!? — Freilich, denn wir sagen, was erweitert ist, ist erwei-

271. Num. 31,50. 272. Lev. 17,4. 273. Ib. 27,33. 274. Dieser Schriftvers spricht vom Zehnten, also von einem für den Altar geeigneten Opfer eines einzelnen. 275. Wenn schon Lev. 27,10 der Umtausch verboten wird. Nach R. ist die Ausschliessung der oben aufgezählten Opfer durch den Vers Lev. 27,33 nicht nötig, da schon aus der Einzahl "er soll nicht auswechseln" hervorgeht, dass dies vom Opfer eines einzelnen gilt, auch ist unter "Opfer" ein Altaropfer zu verstehen. 276. Wird bei der Aushebung des Zehnten das 11. als 10. gezählt, so ist es als Friedensopfer darzubringen; cf. S. 203 Z. 13. 277. Als Opfer für den Altar. 278. Keine Fehlerbehafteten. 279. Das Zehntvieh. 280. Dass der Um-

Abba, drei Felder[262] von zwei Furchenlängen[263]. — Wieviel ist eine Furchenlänge? — Hundert Ellen. So wird auch gelehrt: Wer ein Grab aufackert, macht einen Gräberpflug von einer Furchenlänge, hundert Ellen.

KEINE HEBE NACH DER HEBE &c. Wer ist der Autor unsrer Mišnah? — Es ist R. Âqiba, denn es wird gelehrt: Wenn Gesellschafter die Hebe für einander abgehoben haben, so ist, wie R. Âqiba sagt, die Hebe beider ungiltig, und wie die Weisen sagen, wenn der erste das richtige Mass abgehoben hat, die Hebe des zweiten ungiltig, und wenn er nicht das richtige Mass abgehoben hat, die Hebe des zweiten giltig.

UMGETAUSCHTES ERWIRKT KEINEN UMTAUSCH. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt:[264] *und sein Umgetauschtes*, nicht aber das Umgetauschte vom Umgetauschten.

DIE GEBURT ERWIRKT KEINEN UMTAUSCH. Denn die Schrift sagt[264] *es*, es und nicht seine Geburt.

R. JEHUDA SAGT, DIE GEBURT ERWIRKE UMTAUSCH. Denn die Schrift sagt[264] *sei*, und dies schliesst die Geburt ein. — Und die Rabbanan!? — Dies schliesst das Versehen[265] ein, dass es dem Vorsatz gleiche.

BEIM GEFLÜGEL- UND BEIM SPEISEOPFER GIBT ES KEINEN UMTAUSCH, DENN ES HEISST NUR[266] *Vieh*. GEMEINDE UND GESELLSCHAFTER KÖNNEN NICHT UMTAUSCHEN, DENN ES HEISST:[264] *er darf es nicht auswechseln und nicht umtauschen*. DER EINZELNE KANN UMTAUSCHEN, NICHT ABER KÖNNEN GEMEINDE UND GESELLSCHAFTER UMTAUSCHEN. GEHEILIGTES FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS KANN NICHT UMGETAUSCHT[266] WERDEN. R. ŠIMÔN SPRACH: DER ZEHNT WAR JA EINBEGRIFFEN[267], UND WENN ER BESONDERS HERVORGEHOBEN[268] WIRD, SO BESAGT DIES: GLEICH DEM ZEHNTEN, DER OPFER EINES EINZELNEN IST, AUSGENOMMEN GEMEINDEOPFER, UND GLEICH DEM ZEHNTEN, DER ALTAROPFER[269] IST, AUSGENOMMEN OPFERGABEN FÜR DEN TEMPELREPARATURFONDS.

לקיש אמר רבי שמעון בר אבא שלש שדות ושתי מענות Fol.1
יכמה מלא מענה מאה אמה בדתניא ההורש את Ma.5
הקבר עישה בית הפרס מלא מענה מאה אמה: ואין Ma.4
תרומה אחר תרומה (כו): מתניתין מני רבי עקיבא
היא דתנן השיתפין שתרמו זה אחר זה רבי אליעזר Te.
אימר תרומת שניהם תרומה רבי עקיבא אומר אין
תרומת שניהם תרומה והכמים אימרים אם תרם הראשון
כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם כשיעור
תרומת השני תרומה: ואין תמורה עושה תמורה (כו):
מאי טעמא אמר קרא ותמורתו ולא תמורת תמורתו: Le.27.
ואין הולד עושה תמורה: דאמר קרא הוא הוא ולא
ולד: רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה: דאמר
קרא יהיה לרבות את הולד ורבנן לרבות שוגג כמזיד: Ker.19
[vj] עופות והמנחות אין עושין תמורה שלא נאמר Tem.
אלא בהמה הצבור והשותפין אין עושין תמורה 29b
שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר יחיד עושה תמורה ואין Le.27.
הצבור והשותפין עושין תמורה קדשי בדק הבית אין Tem.
עושין תמורה אמר רבי שמעון והרי מעשר בכלל היה
ולמה יצא לומר לך מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות
צבור ומה מעשר קרבן מזבח יצאו קרבנות בדק הבית:

גמרא. תנו רבנן יכול יהו קדשי בדק הבית עושין תמורה תלמוד לומר קרבן מי שנקראו קרבן יצאו קדשי Le.27.
בדק הבית שלא נקראו קרבן ולא והתניא אי קרבן Zeb.
שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין Tem.

M 86 + הרי הוא ‖ M 87 + וכמה מ״ם ‖ M 88 שתיהן
תרומתן תרומה ‖ M 89 — תרם כשיעור ‖ M 90 —
א״ק ‖ M 91 + מ״ט ‖ 92 (M והיה לרבות את הולד)
96 ‖ M 95 והלא ‖ M 94 אינן ‖ M 93 — תמי
M 98 ‖ M 97 + אף כל ק״ם ‖ M + אף כל ק״י
— בדק.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Man könnte glauben, Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds könne umgetauscht werden, so heisst es[270] *Opfer*, was wirklich "Opfer" heisst, ausgenommen Heiligtümer für den Tempelreparaturfonds, die nicht "Opfer" heissen. — Etwa nicht, es wird ja gelehrt: Unter *Opfer* könnte man auch Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds verstehen, die ebenfalls Opfer genannt werden, wie es heisst:

262. Je eines an jeder Seite. 263. Von den beiden Nachbarfeldern. 264. Lev. 27,10. 265. Wenn der Umtausch versehentlich erfolgt ist; weit. Fol. 17a. 266. Die Schrift spricht nur von Opfertieren. 267. Unter den heiligen Dingen, die nicht umgetauscht werden dürfen, Lev. 27,10. 268. Cf. ib. V. 33. 269. Es wird selbst auf dem Altar dargebracht. 270. Lev. 27,9.

[71]חוני היא דתניא שלשת לוגין מים שאובין שנפלו [72]למים בשנים ושלשה כלים ואפילו בארבעה וחמשה כלים פוסלים את המקוה °יוסף בן חוני אומר בשנים 9.3 ושלשה כלים[73]פיסל את המקוה בארבעה וחמשה[74]אין פוסלין את המקוה: ואין מי חטאת[75]נעשה מי חטאת כו': [76]מאן תנא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן 16b ar. 5 דלא כרבי שמעון דתניא °הקדים עפר למים פסול ורבי 9.17 שמעון מכשיר מאי טעמא דרבי שמעון[77]דכתיב °ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת[78]ונתן עליו מים חיים ותניא רבי שמעון אומר וכי עפר הוא והלא אפר הוא שינה הכתוב ממשמעו לדון הימנו גזירה שוה נאמר כאן עפר ונאמר להלן °עפר מה להלן עפר על גבי המים 5.17 אף כאן עפר על גבי המים ומה כאן הקדים עפר למים [79]בשר אף[80]כאן הקדים עפר למים בשר והכא מנלן תרי 9.17 קראי כתיבי °ונתן עליו אלמא אפר ברישא והדר כתיב מים חיים אל כלי הא כיצד רצה עפר למטה רצה עפר למעלה ותנא דידן מאי טעמא אמר לך סיפיה דקרא דוקא[81]ונתן עליו לערבן מאי הזית דאמרת סיפיה דקרא דוקא[82]דלמא רישא דוקא לא מצית אמרת[27]מה מצינו בכל מקום מכשיר למעלה אף כאן[83]מכשיר למעלה: ואין בית הפרס עושה בית הפרס (כו'): מתניתין דלא כרבי אליעזר[84]דתנן רבי אליעזר אומר[85]בית הפרס עושה בית הפרס ורבנן עד כמה[86]כי אתא רב דימי אמר ריש

M 71 חוניא || M 72 למקוה || M 73 פוסלין בארי || M 74 + כלים || V 75 נעשין || P 76 — מ״ת || M 77 — דא״ק || M 78 + וכתיי || M 79 [] מ״ח אל כלי שתהא חיותן בתוך הכלי רצה עפר למטה || P 79 — כשר || V 80 להלן || P 81 לערבן עליו מאי. M ומאי || M 82 ואימא רישיה דקרא דוקא ההוא לא || M 83 + נמי || M 84 דתניא || M 85 — בה״פ || M 86 + בה״פ.

Joseph b. Ḥoni. Es wird nämlich gelehrt: Wenn drei Log geschöpftes Wasser in zwei oder drei Gefässen in das Wasser gekommen ist, oder sogar aus vier oder fünf Gefässen, so ist das Tauchbad untauglich. Joseph b. Ḥoni sagt, aus zwei oder drei Gefässen mache es das Tauchbad untauglich, aus vier oder fünf Gefässen[257] mache es das Tauchbad nicht untauglich.

DAS ENTSÜNDIGUNGSWASSER WIRD SOLCHES &c. Wer ist der Autor? R. Ḥija b. Abba erwiderte im Namen R. Johanans: Es ist nicht R. Šimôn, denn es wird gelehrt: Hat er[258] die Erde früher als das Wasser hineingetan, so ist es untauglich, nach R. Šimôn aber tauglich. — Was ist der Grund R. Šimôns? — Es heisst:[259] *und man nehme für den Unreinen von der Erde des verbrannten Sündopfers und tue darauf lebendes Wasser*, und hierzu wird gelehrt: R. Šimôn sagte: Ist es denn Erde, es ist ja Asche!? Die Schrift hat hier einen abweichenden Ausdruck gewählt, damit man dadurch [einen Schluss] durch Wortanalogie folgere: hierbei heisst es *Erde* und dort[258] heisst es *Erde*, wie dort die Erde auf das Wasser, ebenso hier die Erde auf das Wasser, und wie es hier tauglich ist, wenn man die Erde früher als das Wasser hineingetan hat, ebenso ist es dort tauglich, wenn man die Erde früher als das Wasser hineingetan hat. — Woher dies hierbei? — Es sind zwei Schriftverse vorhanden: *er tue darauf*, demnach die Asche zuerst, und darauf heisst es:[259] *lebendes Wasser in ein Gefäss*; wie ist dies nun zu erklären? — wenn er will, die Erde unten, und wenn er will, die Erde darüber. — Was ist der Grund unsres Autors? — Er erklärt: der Schluss des Schriftverses[260] ist genau zu nehmen, und [die Worte] *er tue darauf* besagen, dass er sie mische. — Was veranlasst dich, den Schluss des Schriftverses genau zu nehmen, vielleicht ist der Anfang genau zu nehmen!? — Dies kannst du nicht sagen; wie wir sonst überall finden, das Geeignetmachende[261] oben, ebenso hierbei das Geeignetmachende oben.

DER GRÄBERPFLUG MACHT [DIE UMGEBUNG] NICHT ZUM GRÄBERPFLUG. Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Eliêzers, denn es wird gelehrt: R. Eliêzer sagt, der Gräberpflug mache [die Umgebung] zum Gräberplatz. — Wie weit nach den Rabbanan? — Als R. Dimi kam, sagte er im Namen des Reš-Laqiš im Namen des R. Šimôn b.

hat eine erleichternde Fassung. 256. Eines 40 Seáh fassenden Tauchbades. 257. Da nicht ein Log mit einem Mal hineingekommen ist. 258. Bei der Zubereitung des Fluchwassers für die Ehebruchsverdächtigte; cf. Num. 5,17. 259. Num. 19,17. 260. Dass das Wasser direkt in das Gefäss hineinzutun ist, also zuerst. 261. Das Hauptsächliche, wie beispielsweise die Erde des Fluchwassers, von der es ausdrücklich heisst, dass man sie in das Wasser tue.

TAUSCHTES ERWIRKT KEINEN UMTAUSCH. DIE GEBURT ERWIRKT KEINEN UMTAUSCH. R. JEHUDA SAGT, DIE GEBURT ERWIRKE UMTAUSCH. SIE SPRACHEN ZU IHM: NUR GEHEILIGTES ERWIRKT UMTAUSCH, DIE GEBURT ABER ERWIRKT KEINEN UMTAUSCH.

GEMARA. Wer ist der Autor? R. Hija b. Abba erwidêrte im Namen R. Johanans: Nicht R. Eliêzer, denn es wird gelehrt: Wenn eine Seáh Hebe in weniger als hundert [Seáh] Profanes gekommen ist und es bemischt hat, und vom Bemischten in andre [Früchte] gekommen ist, so erwirkt dieses, wie R. Eliêzer sagt, Bemischung wie richtige Hebe, denn man sage, die Seáh, die hineingekommen, sei die Seáh, die herausgekommen ist. Die Weisen aber sagen, es erwirke Bemischung nur nach Verhältnis[249].

DAS GESÄUERTE ERWIRKT SÄUERUNG &c. R. [Hija b.] Abba sagte im Namen R. Johanans: Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Eliêzers, denn es wird gelehrt: Wenn Sauerteig von Profanem und von Hebe, von denen weder der eine noch der andre zur Säuerung ausreicht, in den Teig gekommen sind und ihn zusammen gesäuert haben, so richte man sich, wie R. Eliêzer sagt, nach dem letzteren. Die Weisen sagen, er ist, einerlei ob das Verbotene vorher oder nachher hineingekommen ist, nur dann verboten, wenn dieses soviel beträgt, um allein säuern zu können.

GESCHÖPFTES WASSER MACHT DAS TAUCHBAD UNTAUGLICH NUR &C. Wer ist der Autor? R. Hija b. Abba erwiderte im Namen R. Johanans: Es ist R. Eliêzer b. Jâqob, denn es wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Wenn ein Tauchbad[250] einundzwanzig Seáh Regenwasser enthält[251], so darf man neunzehn Seáh geschöpftes holen und es in das Tauchbad hineinleiten[252], und es ist tauglich, denn das Geschöpfte bleibt rein[253] bei Mehrheit[254] und Leitung[255]. — Demnach[256] sind die Rabbanan der Ansicht, auch nicht bei Mehrheit und Leitung, somit vertritt die Lehre, die Rabin, als er kam, im Namen R. Johanans sagte, [das Tauchbad] sei rein, wenn es ganz aus geschöpftem und hineingeleitetem [Wasser] besteht, weder die Ansicht der Rabbanan noch die Ansicht R. Eliêzers!? Vielmehr, erwiderte Rabba, nach Verhältnis der Gefässe, und sie vertritt die Ansicht des

"עושה תמורה" ולא הולד עושה תמורה רבי יהודה
אימר הולד עושה תמורה אמרו לו הקדש עושה תמורה
ואין הולד "עושה תמורה:

גמרא. מאן תנא אמר רבי חייא בר אבא אמר
רבי יוחנן דלא כרבי "אליעזר דתנן "סאה של תרומה
שנפלה לפחות ממאה "חולין ונדמעו ונפל מן המדומע
למקום אחר רבי "אליעזר אימר מדמע בתרומה ודאי
שאני אומר סאה שנפלה היא "שעלתה והכמים אומרים
אינה מדמעת אלא לפי חשבון שבה: ואין המחומין
מחמין כו': אמר רבי "אבא אמר רבי יוחנן מתניתין דלא
כרבי "אליעזר דתנן "שאור של חולין ושל תרומה שנפלו
לתוך העיסה ולא בזה כדי להחמיין ולא בזה כדי להחמיין
ונצטרפו והימצו רבי "אליעזר אומר אחר אחרון אני בא
והכמים אומרים בין שנפל איסור לכתחילה ובין שנפל
איסור "בסוף לעולם אין אסור עד שיהא בו כדי להחמיין:
ואין המים שאובין פוסלין את המקוה: מאן תנא אמר
רבי חייא בר אבא "אמר רבי יוחנן רבי אליעזר בן יעקב
היא "דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר מקוה שיש בו
עשרים ואחת סאה מי גשמים ממלא "בכתף תשע
עשרה סאה ופותקן למקוה "והן טהורין שהשאיבה
מטהרת "ברבייה ובהמשכה מכלל דרבנן סברי "דברבייה
ובהמשכה לא אלא "דבי אתא רבין אמר רבי יוחנן
שאובה "שהמשיכוה כולה טהורה מני לא רבנן ולא
רבי אליעזר "אלא אמר "רבה לפי חשבון כלים ויוסף בן

M 54 + אחר ‖ M 55 ואין ‖ M 56 + ולא תמורה ‖ MP 57 אלעזר ‖ M 58 + של ‖ P 59 — שעלתה ‖ M 60 חייא ‖ M 61 אלעזר ‖ M 62 לבסוף אינו ‖ 63 M — ארי׳ ‖ V 64 דתניא ‖ M 65 - - בכתף ‖ 66 M 67 ברובא ‖ V 68 + הא ‖ M 69 המשכ׳ ‖ M 70 + בן יעקב ‖ M 71 רבא. V רב פפא.

248. Eines Opfertiers. 249. Eine Bemischung erfolgt, wenn die Hebe mindestens $^1/_{100}$ beträgt, wenn aber $^1/_{101}$, so bleibt es profan; bei der Bemischung durch das Bemischte ist so zu berechnen, dass prozentual $^1/_{100}$ von der ursprünglichen Hebe enthalten sein muss. 250. Das 40 Seáh Wasser haben muss; cf. Miq. II,1. 251. Das für das gewöhnliche Tauchbad (nicht für Flussbehaftete) tauglich ist. 252. Aber nicht schöpfen. 253. Das Tauchbad tauglich. 254. Wenn das nicht geschöpfte mehr ist. 255. Wenn es nicht geschöpft und hineingegossen, sondern hineingeleitet worden ist. 256. Unsre Mišnah

ליה קדושה[45]לישנא אחרינא התם אין בידו להקדישו הכא בידו להקדישו: בעא מיניה אביי[46]מרבא הקדיש עורה[47]מהו בעבודה תא שמע האומר מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני[48]בחוש עובר שבה אמר ליה כי קתני אסורה בעבודה מדרבנן אי[49]הכי אפילו בגיזה נמי תיתסר אמר ליה עבודה דמיבחשא גזרי בה רבנן גיזה לא גזרי בה רבנן: בעא מיניה אביי מרב יוסף היא שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים מהו למאן דאמר ולדי קדשים בהויתן הן קדושין מי הוי חולין בעזרה או לא °אמר ליה מי 12 קרינא ביה °כי ירחק ממך המקום [וגו'] וזבחת: בעי 21 מיניה אביי מרב יוסף היא חולין וולדה שלמים ושחטה בחוץ מהו מי מחייב[50]עליה משום שחוטי חוץ או לא אמר ליה מי קרינא ביה °והביאם לה'[51]לישנא אחרינא 7,6 [52]אמר ליה ראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ:

[iv] ין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואין המחומין 1,6 מחמין אלא לפי חשבון ואין המים שאובין [v] פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון: °ואין מי חטאת [v] [53]עושין מי חטאת אלא עם מתן אפר ואין בית הפרס 3,6 [54]עושין בית הפרס ואין תרומה אחר תרומה °ואין תמורה

45 M — ל״א ... להקדישו || 46 V מרבה. M מרב׳ || 47 B בעב׳ מהו || 48 M כחש || 49 M מדרבנן אפי׳ || 50 M — עליה || 51 M — ל״א ... בחוץ || 52 P + ד 53 M נעשי׳ || 54 M עושה.

erfasst worden. Eine andre Lesart. Da liegt es nicht in seiner Hand, es zu heiligen, hier aber liegt es in seiner Hand, es zu heiligen.

Abajje fragte Raba: Wie verhält es sich, wenn man die Haut geheiligt hat, mit der Arbeit[232]. — Komm und höre: Wenn jemand sagt, was im Leib von diesem [Vieh], sei ein Brandopfer, so ist es zur Schur erlaubt und zur Arbeit verboten, wegen der Abmagerung der Geburt, die in diesem. Dieser erwiderte: Das, was gelehrt wird, es sei zur Arbeit verboten, ist nur rabbanitisch. — Demnach sollte es auch zur Schur rabbanitisch verboten sein!? Dieser erwiderte: Bei der Arbeit, wodurch es abmagert, haben die Rabbanan es angeordnet, bei der Schur, wodurch es nicht abmagert, haben die Rabbanan es nicht angeordnet.

Abajje fragte R. Joseph: Wie ist es, wenn [das Vieh] selbst Friedensopfer und die Geburt profan ist, und man es innerhalb[233]geschlachtet hat? Heisst dies, nach demjenigen, welcher sagt, die Geburt von Opfertieren werde erst bei ihrem Vorhandensein[234]heilig, Profanes im Tempelhof oder nicht? Dieser erwiderte: Ist denn hierauf zu beziehen der Schriftvers:[235]*wenn der Ort fern ist von dir & schlachte*[236].

Abajje fragte R. Joseph: Wie ist es, wenn [das Vieh] selbst profan und die Geburt Friedensopfer ist, und man es ausserhalb geschlachtet hat: ist man dieserhalb schuldig wegen des Schlachtens ausserhalb oder nicht? Dieser erwiderte: ist denn hierauf zu beziehen der Schriftvers:[237]*und bringe sie dem Herrn*[238]? Eine andre Lesart: Dieser erwiderte: Ist es für die Tür des Offenbarungszeltes geeignet, so ist man schuldig, wenn man es ausserhalb [geschlachtet hat][239].

DAS BEMISCHTE[240]BEWIRKT BEMISCHUNG[241]NUR NACH VERHÄLTNIS[242], DAS GESÄUERTE[243] ERWIRKT SÄUERUNG NUR NACH VERHÄLTNIS, UND GESCHÖPFTES WASSER MACHT DAS TAUCHBAD[244]UNTAUGLICH NUR NACH VERHÄLTNIS. DAS ENTSÜNDIGUNGSWASSER[245] WIRD SOLCHES ERST BEIM HINEINTUN DER ASCHE. EIN GRÄBERPFLUG[246]MACHT [DIE UMGEBUNG] NICHT ZUM GRÄBERPFLUG. ES GIBT KEINE HEBE NACH DER HEBE[247]. UMGE-

232. Ob das Vieh hierfür verwendet werden darf; die Schur ist nach RŠJ. entschieden erlaubt, weil die Haut dadurch nicht leidet, nach andren entschieden verboten, weil gerade die Haut leidet. 233. Des Tempelhofs. 234. Erst wenn sie geboren sind. 235. Dt. 12,21. 236. Aus diesem Vers wird gefolgert (cf. Bd. V S. 896 Z. 13ff.), dass man nicht Profanes im Tempelhof schlachten dürfe; ist aber das Vieh ein Friedensopfer, so muss es da geschlachtet werden. 237. Lev. 17,5. 238. Man kann ja nicht die Geburt bringen. 239. In diesem Fall aber nicht. 240. Unter דמע (wol derivat von דמע Ex. 22,28, worunter der T. die Hebe versteht) ist die Beimischung von Hebe zu Profanem zu verstehen (cf. Bd. V S. 531 Z. 24ff.), wodurch es Nichtpriestern zum Genuss verboten wird. 241. Wenn man es andrem Getreide beimischt. 242. Wird weiter erklärt. 243. Profaner Teig, dem Sauerteig von Hebe zugesetzt ist. 244. Das aus Quellwasser bestehen muss. 245. Cf. Num. 19,9. 246. Cf. S. 71 N. 38. 247. Die zum 2. Mal entrichtete Hebe ist profan.

es Aas. Raba ist der Ansicht R. Eleâzars und R. Šeŝeth ist nicht der Ansicht R. Eleâzars. Man wandte ein: Rabbi sagte: Die Worte R. Jehudas sind einleuchtend bei einem [Glied], von dem das Leben nicht abhängt, und die Worte R. Joses bei einem [Glied], von dem das Leben abhängt. Demnach streitet er gegen R. Jehuda. Erklärlich sind [die Worte], einleuchtend sind die Worte R. Jehudas bei einem [Glied], von dem das Leben nicht abhängt, denn er streitet gegen R. Jose, wieso aber sind die Worte R. Joses einleuchtend bei einem [Glied], von dem das Leben abhängt, streitet denn R. Jehuda gegen ihn!? Dies ist eine Widerlegung aller Ansichten[224]. — Nein, [die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: die Worte R. Joses leuchten R. Jehuda ein bei einem Glied, von dem das Leben abhängt, denn auch R. Jehuda streitet gegen ihn nur über ein Glied, von dem das Leben nicht abhängt, bei einem Glied aber, von dem das Leben abhängt, pflichtet er ihm bei.

Raba fragte: Wie ist es bei einem Vogel: der Allbarmherzige spricht von einem Vieh, und dieser ist nicht Vieh, oder aber, der Allbarmherzige spricht von einem Opfer, und auch dieser ist ein Opfer? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Raba fragte: Wie ist[225] es, wenn jemand ein Glied als Geldwert geheiligt hat, ob die Heiligkeit sich auf den Körper ausdehnt: sagen wir, da es von der Heiligkeit des Geldwertes erfasst wird, werde es auch von der Heiligkeit des Körpers[226] erfasst, und da er ein Glied geheiligt hat, habe er das ganze geheiligt, oder aber sagen wir nur einmal „da", zweimal aber nicht[227]? — Dies ist ja aus seiner eignen Lehre zu entscheiden, denn Raba sagte, wenn jemand ein Männchen[228] als Geldwert geheiligt hat, sei es körperlich heilig!? — Dies, wenn man das ganze geheiligt hat, hierbei aber, wenn man nur ein Glied geheiligt hat. Wie ist es? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Man fragte Raba: Wie verhält es sich, wenn man ein Glied geheiligt hat, mit der Schur? — Dies ist aus folgender Lehre zu entscheiden:[229] *Du sollst das Erstgeborene deiner Schafe nicht scheren*, du darfst aber scheren, was dir und fremden[230] gehört. — Da[231] wird es von der Heiligkeit überhaupt nicht erfasst, hierbei aber ist es von der Heiligkeit

גישלה ירך יחלל שלה גבילה רבא סבר לה כרבי אלעזר
רב ששת לא סבר לה כרבי אלעזר מיתיבי אמר רבי
נראין דברי רבי יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו
ודברי רבי יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו לאו מכלל
דפליג עליה דרבי יהודה בשרמא נראין דברי רבי יהודה
בדבר שאין הנשמה תלויה בו מכלל דפליג עליה דרבי
יוסי אלא נראין דברי רבי יוסי בדבר שהנשמה תלויה
בו לאו מכלל דפליג עליה דרבי יהודה ותיובתא דבולהו
לא חסורי מיחסרא והכי קתני נראין דברי רבי יוסי
לרבי יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו שאף רבי יהודה
לא נחלק עליו אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו אבל
בדבר שהנשמה תלויה בו מודי ליה: בעי רבא בעוף
מהו בהמה אמר רחמנא והא לאו בהמה הוא או דלמא
קרבן אמר רחמנא והאי נמי קרבן הוא תיקו: בעי
רבא הקדיש אבר לדמיו מהו דתיהות ליה קדושת
הגוף מי אמרינן כיון דנחתא ליה קדושת דמים נחתא
ליה נמי קדושת הגוף ומדאקדשית לחד אבר אקדשית
לכולה או דלמא חד מגו אמרינן תרי מגו לא אמרינן
תפשוט ליה מדידיה דהאמר רבא הקדיש זכר לדמיו
קדוש קדושת הגוף התם דאקדשיה לכוליה הכא
דאקדשיה חד אבר מאי תיקו: בעי מיניה מרבא
הקדיש חד אבר מהו בגיזה תפשוט לך מהא דתניא
[ו]לא תגז בכור צאנך אבל אתה גוזז בשלך ושל
אחרים התם לא נחתא ליה קדושה כלל הכא נחתא

33 שהנשמה | 32 M לא — P 31 | לא + P 30
M שאין הנשמה || 34 M — לאו ... שהנש' תלויה בו ||
M 35 ר"י עלויה ותיוב' || 36 M — הוא || B 37 אמר
M 38 דאקדיש חד חד אבר אקדשה לכולה ומנחת' ליה קה"ג
או דילמ' || 39 M + ל || 40 M + אביי | 41 M —
חד | 42 M ותימ' ליה || 43 M ובשל | 44 M + הא ק.

des das Vieh auch eine kurze Zeit nicht leben kann. 224. Nach diesen pflichtet RJ. bei. 225. Nach R. Jose, nach dem die Heiligkeit des Gliedes sich auf das ganze Vieh ausdehnt. 226. Da das Vieh als Opfer geeignet ist, so braucht es nicht für diesen Zweck verkauft zu werden, sondern ist selbst als solches darzubringen. 227. Eine weitere Ausdehnung seines Gelübdes durch diese Begründung kann nur einmal u. nicht doppelt erfolgen. 228. Das als Brandopfer geeignet ist. 229. Dt. 15,19. 230. Einem Nichtjuden. 231. Wo ein Nichtjude daran beteiligt ist.

ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים °וכרבי
יהודה שהיה אומר הולד עושה תמורה הלין הוא דלא
קדשי גופייהו אבל עוברין אחרים קדושין אמר אביי
תם במעי תמימה דברי הכל קדיש גופיה אלא כי פליגי
במעי בעלת מום[25]דבר פדא סבר כיון דאימיה נמי לא
קדיש גופה איהו נמי לא קדיש אלא לדמי רבי יוחנן סבר
°עובר לאו ירך אמו הוא ואף על גב דאימיה לא קדשה
לגופה ולד מיהא קדיש לגופיה: אמר רבי יוסי והלא
במוקדשין האומר רגלה של זו כו': °תנו רבנן °יכול
האומר רגלה של זו עולה תהא בולה עולה תלמוד לומר
°כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש ממנו לה' ולא בולו
לה' יכול תצא לחולין תלמוד לומר יהיה קדש הא כיצד
תמכר[20]לצריכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אבר
שבה דברי רבי מאיר[27]רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון
אומרים מנין לאומר רגלה של זו עולה[28]שבולה עולה
שנאמר כל אשר יתן ממנו לה' כשהוא אומר יהיה
קדש לרבות את כולה: אמר מר תמכר[26]לצריכי עולות
והא קמייתי בהמה מחוסרת אבר אמר רבא באומר
הרי עלי עולה בחייה אמר רב חסדא[17]מודה רבי יהודה
בדבר שעושה אותה טרפה רבא אמר בדבר שעושה
אותה נבילה ורב ששת אמר בדבר שהיא מתה מאי
איכא בין רב חסדא לרבא[30]איכא בינייהו טרפה חיה
רב חסדא סבר לה כמאן דאמר °טרפה אינה חיה ורבא
סבר לה כמאן דאמר טרפה חיה ומאי איכא בין רבא
לרב ששת איכא בינייהו דרבי אלעזר °דאמר רבי אלעזר

den Geburten von Opfertieren[217], und zwar nach R. Jehuda, welcher sagt, die Geburt erwirke Umtausch; nur diese sind nicht körperlich heilig, andre Geburten aber sind heilig. Abajje erwiderte: Eine fehlerfreie im Leib eines Fehlerfreien ist nach aller Ansicht körperlich heilig, sie streiten nur über eine im Leib eines Fehlerbehafteten; Bar-Pada ist der Ansicht, da die Mutter nicht körperlich heilig ist, sei auch von dieser nur der Geldwert heilig, und R. Johanan ist der Ansicht, die Geburt sei nicht Glied der Mutter, somit ist, wenn auch die Mutter nicht körperlich heilig ist, die Geburt körperlich heilig.

R. JOSE SAGTE: BEIM GEHEILIGTEN IST JA, WENN JEMAND SAGT, DER FUSS VON DIESEM [VIEH] SEI &C. Die Rabbanan lehrten: Man könnte glauben, wenn jemand sagt, der Fuss von diesem [Vieh] sei ein Brandopfer, sei das ganze ein Brandopfer, so heisst es: [218]*alles, was er davon dem Herrn gibt, sei heilig*, davon dem Herrn, nicht aber das ganze dem Herrn. Man könnte glauben, es bleibe profan, so heisst es: *sei heilig*. Wie ist dies zu erklären? — es werde zu Brandopferzwecken verkauft, und der Erlös ist mit Ausnahme des betreffenden Gliedes profan. — Worte R. Meírs. R. Jehuda, R. Jose und[219]R. Šimôn sagten: Woher, dass, wenn jemand sagt, der Fuss von diesem [Vieh] sei ein Brandopfer, das ganze Brandopfer ist? — es heisst: *alles, was er davon dem Herrn gibt*, und wenn es noch weiter heisst: *sei heilig*, so schliesst dies das ganze ein.

Der Meister sagte: Es werde zu Brandopferzwecken verkauft. Man bringt ja demnach ein Vieh dar, dem ein Glied[220]fehlt!? Raba erwiderte: Wenn er gesagt hat: ich nehme auf mich [die Darbringung] eines Brandopfers, wie es lebt[221]. R. Ḥisda sagte: R. Jehuda pflichtet bei hinsichtlich eines Gliedes, wodurch es totverletzt[222]wird. Raba sagte: Wodurch es Aas[223]wird. R. Šešeth sagte: Wodurch es [sofort] verendet — Welchen Unterschied gibt es zwischen R. Ḥisda und Raba? — Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen darüber, ob ein Totverletztes leben könne. R. Ḥisda ist der Ansicht desjenigen, welcher sagt, ein Totverletztes könne nicht leben, und Raba ist der Ansicht desjenigen, welcher sagt, ein Totverletztes könne leben. — Welchen Unterschied gibt es zwischen Raba und R. Šešeth: Eine Meinungsverschiedenheit besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Lehre R Eleâzars, denn R. Eleâzar sagte, wenn die Hüfte samt der Höhlung fehlt, sei

M 28 || ו + B 27 || לצרכי B 26 || דבן פדת P 25 — א״ב. שתהא כולה עולה ת״ל כל || M 29

217. Demnach ist die Geburt, wenn sie normal hervorkommt, heilig. 218. Lev. 27,9. 219. Nach den kursirenden Ausgaben: Worte RM.s u. RJ.s.; RJ u. RŠ. sagen. 220. Der Erlös für das betreffende Glied blieb zu Gunsten des Verkäufers heilig. 221. Hier handelt es sich um ein Glied, ohne welches das Vieh lebensfähig ist, denn sonst würde sich die Heiligkeit auf das ganze Vieh ausdehnen. 222. Dass dann die Heiligkeit sich auf das ganze Vieh ausdehnt. 223. Wenn beim Fehlen des Glie-

Dieser erwiderte: Hier handelt es sich um eines, wodurch es totverletzt wird".

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten. Wenn jemand ein Sündopfer schlachtet und darin eine lebende Vier-[monats]geburt findet, so darf sie, wie Eines lehrt, nur von Männern der Priesterschaft, nur innerhalb der Vorhänge", und nur einen Tag gegessen werden, und wie ein Andres lehrt, von jedem Menschen, an jedem Ort und unbeschränkte Zeit" gegessen werden. Wahrscheinlich streiten darüber Tannaím: einer ist der Ansicht, die Heiligkeit erstrecke sich auf die Geburt, und einer ist der Ansicht, die Heiligkeit erstrecke sich nicht auf die Geburt. — Nein, diese Tannaím streiten über folgendes: einer ist der Ansicht, die Geburten der Opfertiere seien heilig, erst wenn sie da sind, und einer ist der Ansicht, die Geburten der Opfertiere seien heilig schon im Leib ihrer Mütter. Wenn du willst, sage ich: es ist ein und derselbe Autor; eine von diesen Lehren spricht von dem Fall, wenn jemand ein Vieh geheiligt hat und es nachher trächtig geworden ist, und eine von dem Fall, wenn er es trächtig geheiligt hat.

Es wird gelehrt: R. Eliêzer sagte: Der Mischling, das Totverletzte, die Seitengeburt, das Geschlechtslose und der Zwitter werden nicht heilig und machen nicht heilig. Hierzu sagte Šemuél: Sie werden nicht heilig, durch[210] Umtausch, und sie machen nicht heilig, Umtausch zu erwirken. Ferner wird gelehrt: R. Meír sagte: Wie sollten sie, wenn sie nicht heilig werden, heilig machen? Dies kann vorkommen nur in dem Fall, wenn jemand ein Vieh geheiligt hat, und es nachher totverletzt wurde, wenn jemand eine Geburt geheiligt hat, und sie als Seitengeburt hervorgeholt wurde. Die Geburt ist also heilig!? — Ich will dir sagen, bei einer fehlerfreien im Leib eines Fehlerfreien pflichtet auch Bar-Pada bei, dass sie heilig ist, sie streiten nur über eine fehlerbehaftete im Leib eines Fehlerbehafteten. Bar-Pada ist der Ansicht, da die Mutter nicht körperlich heilig ist, ist auch diese nicht heilig, und R. Johanan ist der Ansicht, sie gelten als zwei Tiere, die Mutter ist nicht heilig, die [Geburt] aber ist heilig.

Eine andre Lesart. Mischling, Geschlechtsloses und Zwitter aber findest du nur bei

איתה טרפה: ליכא בתנאי השיחט את ההטאת ומצא
בה בן ארבע חי קתני חדא אינה נאכלת אלא לזכרי
כהונה ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ואינה
נאכלת אלא ליום אחד ותניא אידך נאכלת לכל אדם
נאכלין בכל מקום ונאכלין לעולם מאי לאו תנאי היא
דמר כבר קדושה חלה על עוברין ומר כבר אין קדושה
חלה על עוברין לא הני תנאי בהא קמיפלגי דמר כבר
ילדות קדשים בהוייתן הן קדושים ומר כבר ולדי
קדשים במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא חד תנא
היא חדא מהלין מתנייתא במקדיש בהמה ואחר כך
נתעברה וחדא מנהון שהקדישה מעוברת: תניא
רבי אליעזר אומר בלאים וטרפה ויצא דופן טומטום
ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין ואמר שמואל
לא קדושין בתמורה ולא מקדישין תמורה ותניא אמר
רבי מאיר מאחר שאינן קדושין היאך מקדישין אי אתה
מיצא אלא במקדיש בהמה ואחר כך נטרפה במקדיש
ולד ויצא דרך דופן אלמא קדיש ולד אמרי בתם במעי
תמימה אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש לא נהלקו
אלא בתם במעי בעלת מום בר פדא כבר בין דאימיה
לא מקדשא קדושת הגוף הוא נמי לא קדיש ורבי יוחנן
כבר הני בשתי בהמות נינהו אימיה היא דלא מיקדשא
אבל הוא קדוש: לישנא אחרינא אבל בלאים וטומטום

5 עובר + M | 6 M ארבעים. P ארבע׳ | 7 M — ק | 8 (P) + אינה) | 9 M | 10 M ונאכלת | ונאכלת. P
ונאכלין לעז׳. B ואינן נאכלין בעזרה מאי | 11 M + ה | 12 M כל ולדי | 13 M — קד׳ | 14 M — הן...מעוברת |
15 V תנן. M ת״ש | 16 M הטר׳ | 17 M + ו | 18
VM + לעשות | 19 M וכי מאחר | 20 P ויוצא דופן
MP 21 בן פדת | 22 M ולא פליגי | 23 B מקדישין
24 M — ל״א ... לגופיה.

212. Wenn das Vieh ohne dieses Glied nicht lebensfähig ist, so erstreckt sich auch nach RJ. die Heiligkeit auf das ganze Vieh. 213. Der Tempelmauer, an deren Stelle die Stiftshütte in der Wüste Vorhänge hatte. 214. Wie das Opfertier selbst. 215. So richt. nach Handschriften. Die Vorlage der Bombergschen Ausgabe hatte wol ונאכלין לעו׳, woraus לעז׳ u. dann לעזרה entstanden ist, von späteren Herausgebern aber in ואינן נאכלין בעזרה verballhornisirt worden. 216. Wenn man geheiligte Tiere auf diese umtauscht.

m.3 ליה מכבורה איתיביה האומר מה שבמעיה של זו
עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה משום[81]כחיש עובר
שבה אמר ליה הא נמי[82]קדושת דמים[83]ומי אלימא
קדושת דמים[84]דאסורה ליה בעבודה אמר ליה אין
30a 14a והתנן יוצאין לחולין[85]ליגזז וליעבד טעמא משום דנפדו
33b הא קודם שנפדו אסורין בעבודה אלמא[86]קדושת דמים
אסורין ליה בעבודה[87]איתיביה אין ממירין לא אברין
בעוברין ולא עוברין באברין[88]אימורי הוא דלא מימר
הא מיקדש קדשי אמר ליה בולדי קדשים[89]הוא דקדישי
וקיימי אי[90]ולד קדשים במעי אמן הוא דלא עבדין הא
12a אבראי עבדין והא[91]תניא אין הולד עושה תמורה[92]הא
12a 14a מני רבי יהודה היא דאמר[93]הולד עושה תמורה[94]אי
רבי יהודה תמורה הוא דלא עבדי הא מקדש קדשי
[94]האמר רבי יהודה אברין לא קדשי אמר [ליה] הבא
במאי עסקינן באבר שהנשמה תלויה[95]בו איתיביה
16b מקדישין אברין ועוברין[96]אבל לא ממירין[97]הבא נמי
בולדי קדשים אי בולדי קדשים מאי מקדישין הא קדישי
11. וקיימי הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן[98]אבל
לא ממירין[99]בהן ועוברים שקדשו במעי אמן אין ממירין
בהן[100]בולדי קדשים במעי אמן הוא דלא עבדין תמורה
הא[1]אבראי עבדי והתנן אין[2]הוולדות עושין תמורה
הא מני רבי יהודה היא אי רבי יהודה אברין[3]מקדשין
הא לרבי יהודה לית ליה האומר רגלה של זו עולה
כולה עולה אמר ליה הבא במאי עסקינן בדבר[4]העושה

demnach so stark, [das Tier der Heiligkeit] der Erstgeburt zu entheben. Er wandte gegen ihn ein: Sagte jemand: was im Leib von diesem ist, sei ein Brandopfer, so ist [das Vieh] zur Schur erlaubt und zur Arbeit verboten, wegen der Abmagerung der Geburt, die darin!? Dieser erwiderte: Auch hierbei handelt es sich um die Heiligkeit des Geldwertes. — Ist denn die Heiligkeit des Geldwertes so stark, es zur Arbeit verboten zu machen!? Dieser erwiderte: Allerdings, es wird auch gelehrt: Sie werden profan, um zur Schur und zur Arbeit verwendet werden zu dürfen. Nur nachdem sie ausgelöst worden sind, vor der Auslösung aber sind sie zur Arbeit verboten. Demnach macht die Heiligkeit des Geldwertes es zur Arbeit verboten. Er wandte gegen ihn ein: Man kann nicht umtauschen ungeborene [Tiere] auf Glieder und nicht Glieder auf ungeborene. Umtauschen nicht, heilig aber sind sie!? Dieser erwiderte: Dies gilt von Geburten von Opfertieren, die bereits heilig sind. — Demnach können Geburten von Opfertieren nur im Leib ihrer Mütter nicht [umgetauscht] werden, wol aber aussen, dagegen wird ja aber gelehrt, das Junge könne nicht umgetauscht werden!? — Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten, welcher sagt, das Junge könne umgetauscht werden. — Wieso können sie, wenn die Ansicht R. Jehudas, nur nicht umgetauscht werden, heilig aber sind sie wol, R. Jehuda sagt[209]ja, einzelne Glieder werden nicht heilig!? Dieser erwiderte: Hier wird von einem Glied gesprochen, von dem das Leben[210]abhängt. Er wandte gegen ihn ein: Man kann Glieder und ungeborene [Tiere] heiligen, aber nicht umtauschen!? — Dies gilt ebenfalls von den Jungen von Opfertieren. — Was heisst bei Jungen von Opfertieren "heiligen", sie sind ja bereits heilig!? — Er meint es wie folgt: man kann Glieder heiligen[211]und [auf ganze Tiere] umtauschen, nicht aber kann man [ganze] auf [Glieder] umtauschen. Geburten, die im Leib ihrer Mütter geheiligt worden sind, kann man nicht umtauschen. — Nur Geburten von Opfern im Leib ihrer Mütter können keinen Umtausch erwirken, aussen aber wol, und wir haben ja eine Lehre, Geburten können keinen Umtausch erwirken!? — Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten. — Wieso können, wenn die R. Jehudas, Glieder geheiligt werden, R. Jehuda hält ja nichts von der Lehre, dass, wenn jemand sagt, der Fuss von diesem Vieh sei Brandopfer, es vollständig Brandopfer sei!?

M 81 כחש עובר א׳ || M 82 + משום || M 83 + א״ל || M 84 דאסרה לה. B דאסירא || M 85 להגזז || M 86 אלימא דאסרה ליה || M 87 מתיבי || M 88 מימר הוא || M 89 דהא קדשי || M 90 ולדי || M 91 תנן || M 92 — ה || M 93 — אי ... תלויה בו || P 94 — האר״י || P 95 בה || M 96 — אבל ל״ם || M 97 P הוא. M הוא || M 98 — אבל ... בהן || B 99 + אברים || M 100 + אי || M 1 + מ || M 2 הולד עושה || B 3 מי קדשי. M מקדשי והאמר ר״י || M 4 שעושה.

209. Weit. S. 368 Z. 9ff. 210. Die Heiligkeit erstreckt sich dann auf das ganze Vieh. 211. Die Heiligkeit erstreckt sich auf das ganze Vieh.

IST, WENN JEMAND SAGT, DER FUSS VON DIESEM [VIEH] SEI ANSTELLE VON JENEM [VIEH], DAS GANZE GEGEN JENES EINGETAUSCHT.

רגלה של זו עולה[1] כולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו[2] תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה:

GEMARA. Es wurde gelehrt: Bar-Pada sagt, die Heiligkeit erfasse keine ungeborenen [Tiere], und R. Johanan sagt, die Heiligkeit erfasse ungeborene. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Johanan sagte: Wenn jemand ein trächtiges [Vieh] als Sündopfer geheiligt hat und es geworfen hat, so kann er, wenn er will, durch dieses Sühne erlangen, und wenn er will, durch das Junge Sühne erlangen. Und beides ist nötig. Würde er nur das erstere gelehrt haben, so könnte man glauben, dies gelte nur da, wo er das Ungeborene selbst geheiligt hat, hierbei aber, wo er die Mutter geheiligt hat, sei es durch die Mutter nicht heilig. Und würde er nur das letztere gelehrt haben, so könnte man glauben, nur da, wo er es geheiligt hat und alles, was darin, hierbei aber, wo er [das ungeborene] geheiligt hat, als es noch garnicht draussen war, sei es nicht heilig. Daher ist beides nötig. Eine andre Lesart. Was lehrt er uns damit? — Dass es, wenn man es[207] zurücklässt, zurückgelassen sei, und dass die Geburt nicht Glied der Mutter sei. — Wozu ist beides nötig? — Dies ist nötig. Würde nur jenes gelehrt worden sein, [so könnte man glauben,] weil die Mutter selbst geeignet ist, und da die Heiligkeit auf der Mutter ruht, ruhe sie auch auf der Geburt, nicht aber gelte dies hierbei, so lehrt er uns. Und würde er nur dies gelehrt haben, so könnte man glauben, weil er die Heiligkeit auf die Geburt bezogen hat, nicht aber gelte dies da. Daher ist beides nötig.

גמרא. אתמר[3] בר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברין ורבי יוחנן אמר קדישה חלה על עיברין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן הקדיש הטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר וצריכא דאי אשמעינן[4] בחך קמייתא התם היא דאקדשיה לעוברה נופיה אבל הכא דאקדשיה לאימיה[5] הא בכלל אימיה לא קדוש ואי אשמעינן[6] בתרייתא התם היא דאקדיש[7]לה וכל דאית בה אבל הכא דאקדשיה ליה ביון דליתיה אבראי לא קדיש צריכא[8] לישנא אחרינא מאי קמשמע לן אם שיירו משוייר ועובר לאו יד אמו היא ותרתי למה לי צריכא דאי[9] אתמר בהא משום דאימיה חזיא לגופיה מנו דנחתא קדושה לה נחתא נמי[10] לולד אבל אידך לא קא משמע לן הדא ואי אתמר בהא משום דקא[11] מפרש קדושה על[12] האם הולד אבל החיא לא[13] צריכא: יתיב רבי זירא וקאמר[14] להא שמעתא איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא ביצד מערימין על הבכור המכברת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו עולה[15] ילדה זכר הרי זו עולה אלמא קדוש עובר אמר ליה כי[16] מתניא התם בקדושת דמים מי אלימא קדושת דמים דקא מפקעא ליה מן הבכורה אמר ליה אין והתנן כל[17] קדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות טעמא דלאחר[18] שנפדו דחייבין אבל קודם שנפדו פטורין[19] אלימא קדושת דמים דמפקע

M 63 הרי זו עולה ‖ M 64 + עולה ‖ M 65 בן ‖ M 66 בהא קמיי׳ הוא ‖ M 67 הוא ‖ M 68 הך בחר׳ הוה אמינא התם ‖ M 69 לכל דאית ביה ‖ M 70 — ל״א ... לא צריכא ‖ P 71 איתא ‖ P 72 — לולד ‖ V 73 משיק (P מפרק) ‖ P 74 האם ולד (צ״ל אם הולד) ‖ P 75 צריכי ‖ M 76 + לה ‖ M 77 — ילדה ... עולה ‖ M 78 תניא ההיא אק״ד ומי ‖ M 79 נפדו הוא דחיי׳ ‖ 80 VM + אלמא. B + ד.

R. Zera sass und trug diese Lehre vor, da wandte R. Jirmeja gegen R. Zera ein: Wie kann man bei der Erstgeburt eine List[208] anwenden? — ist ein Erstgebärendes trächtig, so sage man: was im Leib von diesem ist, sei ein Brandopfer; wirft es ein Männchen, so ist es ein Brandopfer. Somit kann das Ungeborene geheiligt werden!? Dieser erwiderte: Diese Lehre spricht von der Heiligkeit des Geldwertes. — Ist denn die Heiligkeit des Geldwertes so stark, es [der Heiligkeit] der Erstgeburt zu entheben? Dieser erwiderte: Allerdings, es wird auch gelehrt: Alle heiligen [Tiere], die einen bleibenden Fehler hatten vor ihrer Heiligung und ausgelöst worden sind, sind pflichtig für die Erstgeburt und die Priestergaben. Nur nachdem sie ausgelöst worden sind, sind sie pflichtig, aber bevor sie ausgelöst worden sind, sind sie frei. Die Heiligkeit des Geldwertes ist

207. Die Geburt bei der Heiligung. 208. Sie nicht dem Priester entrichten zu müssen.

[49]מכפר מוסיף חומש אמר רבא אמר קרא °ואם המקדיש
ינאל את ביתו[50]מקדיש ולא מתכפר: בעי[50]רמי בר חמא
מקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה אמר
[51]רבא אם כן מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה כנון
דשוו שליח לאקדושי ועוד דאמר רב נחמן אמר רב
הונא תנא °קרבנו לה' על נזרו מלבד אשר תשיג ידו
וכי נזיר נידון בהשג יד הא כיצד קרבנו לה' על נזרו
שהפריש משלו מלבד אשר תשיג ידו שהפרישו לו
אחרים למאי הילכתא אילימא לענין כפרה פשיטא
דמכפר ליה[52]אלא לענין תמורה והכי קא אמר[53]אף
כשהפרישו לו אחרים עושה[54]תמורה שמע מינה בתר
[55]מתכפר אזלינן לא[56]לענין[57]תמורה ודקא קשיא לך
מתנה[58]דקא יהבין ליה אי לאו דרבי רחמנא °מלבד
אשר תשיג ידו הוה אמינא גזירת הכתוב הוא קרבנו
מדידיה הוא דמכפר[59]מדאחרים לא קא משמע לן מאי
הוי עלה תא שמע °דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן
מקדיש מוסיף חומש ומתכפר עושה תמורה תורם
משלו על של אחרים טובת הנאה שלו מאי טעמא[60]אמר
קרא °את כל מעשר תבואתך [וגו'] ונתת וגו':

[61]ין ממירין לא אברים בעוברין ולא עוברין באברים
[61]ולא עוברין ואברים בשלימים ולא שלימים
בהן רבי יוסי אומר ממירין אברים בשלימים[62]אבל לא
שלימים בהן °אמר רבי יוסי והלא במוקדשין האומר

+ M 52 רבינא || M 51 רבה מקד' || M 50 מתכפר M 49
מתנה קא יהבין ליה || M 53 + הפרישו לו אחרים כשהפריש לו
56 || מתנה M 55 || תמורה — M 54 || משלו עושה תמורה
+ M 59 || קיהבין אי M 58 || כפרה VM 57 || לעולם + M
ולא. M 62 || ולא עו"א — M 61 || ד + M 60 || ליה

Sühneerlangende[199]das Fünftel hinzufügen? Raba erwiderte: Die Schrift sagt:[200] *wenn der Heiligende sein Haus auslöst*, der Heiligende und nicht der Sühneerlangende.

Rami b. Ḥama fragte: Kann der Heiligende umtauschen oder kann der Sühneerlangende umtauschen? Raba erwiderte: Wenn dem so[201]wäre, so könnte es vorkommen, dass eine Gemeinde und Gesellschafter umtauschen[202]können, wenn sie nämlich einen Vertreter zur Heiligung bestellt haben. Ferner sagte R. Naḥman im Namen R. Honas: Es wird gelehrt:[203] *Sein Opfer dem Herrn wegen seines Nazirates, abgesehen von dem, wozu sein Vermögen reicht.* Wird denn bei einem Nazir das Hinreichen seines Vermögens berücksichtigt? Dies ist vielmehr wie folgt zu verstehen: *sein Opfer für den Herrn wegen seines Nazirates*, wenn er seines abgesondert hat; *abgesehen von dem, wozu sein Vermögen reicht*, wenn andre für ihn abgesondert haben. In welcher Hinsicht: wollte man sagen, hinsichtlich der Sühne, so ist es ja selbstverständlich, dass es ihm Sühne schafft; doch wol hinsichtlich des Umtausches, und er meint es wie folgt: auch wenn andre für ihn abgesondert haben, kann er es umtauschen. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass man sich nach dem Sühneerlangenden richte. — Nein, tatsächlich hinsichtlich der Sühne[204], wenn du aber einwendest, dies ist ja ein Geschenk, das man ihm gegeben hat, [so ist zu erwidern:] würde der Allbarmherzige es nicht einbegriffen haben [durch die Worte:] *abgesehen von dem, wozu sein Vermögen reicht*, so könnte man glauben, es sei eine Verordnung der Schrift, dass er Sühne erlange, nur wenn sein Opfer sein eignes ist, nicht aber, wenn von fremdem, so lehrt er uns. — Wie bleibt es damit? — Komm und höre: R. Abahu sagte im Namen R. Johanans: Der Heiligende füge das Fünftel hinzu und der Sühneerlangende kann umtauschen; und wenn jemand von seinem [Getreide] die Hebe für einen andren absondert, so gehört der Dank[205]ihm, denn die Schrift sagt:[205] *all den Zehnten deines Ertrages & und du sollst geben &.*

MAN KANN NICHT UMTAUSCHEN UNGEBORENE [TIERE][206]AUF GLIEDER, NICHT GLIEDER AUF UNGEBORENE, NICHT GANZE AUF UNGEBORENE UND GLIEDER, UND NICHT DIESE AUF GANZE. R. JOSE SAGT, MAN KÖNNE UMTAUSCHEN GANZE AUF GLIEDER, NICHT ABER DIESE AUF GANZE. R. JOSE SPRACH: BEIM GEHEILIGTEN IST JA, WENN JEMAND SAGT, DER FUSS VON DIESEM [VIEH] SEI EIN BRANDOPFER, DAS GANZE EIN BRANDOPFER, EBENSO

199. Wenn ein andrer für ihn das Sündopfer abgesondert hat. 200. Lev. 27,15. 201. Dass der Heiligende es kann. 202. Während weiter (S. 373 Z. 15) gelehrt wird, dass diese nicht umtauschen können. 203. Num. 6,21. 204. So richt. nach Cod. M. 205. Dt. 26,12. 206. Tiere im Leib der Mutter, wenn sie selber od. durch das Muttertier geheiligt worden sind.

Grund des R. Jehošuâ b. Levi. Die Schrift sagt: "*und wenn der Heiligende sein Haus auslost, so fuge er ein Funftel hinzu*; der Heiligende, nicht aber wer erfassen lässt".

R. Abin fragte: Wie ist es, wenn jemand ein Schuldopfer zur Sühne abgesondert und es einen Fehler bekommen hat, und nachdem er das Fünftel hinzugefügt und es durch ein andres ausgeweiht hat, Sühne durch ein andres erlangt hat, sodass dieses ein Brandopfer geworden ist; muss er das Fünftel hinzufügen? Abajje sprach: Was ist ihm da fraglich: ist es ihm hinsichtlich zweier Körper und einer Heiligkeit fraglich, so sollte er doch [hinsichtlich des Falls] ohne Sühne fragen, und ist es ihm hinsichtlich zweier Körper und einer Heiligkeit fraglich, so sollte er doch [hinsichtlich des Falls] ohne Fehlerhaftigkeit fragen. — Und R. Abin!? — Er fragte eines und eventuell das andre: wenn du entscheidest, bei zwei Körpern und einer Heiligkeit nicht, weil bei dieser das Fünftel bereits einmal hinzugefügt worden ist, wie ist es bei zwei Körpern und zwei Heiligkeiten? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Eine andre Lesart. R. Abin fragte: Wie ist es, wenn jemand ein Schuldopfer zur Sühne abgesondert und es einen Fehler bekommen hat, und nachdem er es durch ein andres ausgeweiht und das Fünftel hinzugefügt hat, Sühne durch ein andres erlangt hat, sodass dieses ein Brandopfer geworden ist; muss er das Fünftel hinzufügen? Abajje sprach: Was ist ihm da fraglich: ist es ihm fraglich hinsichtlich einer andren Heiligkeit beim selben Körper, so sollte er nicht fragen [hinsichtlich des Falls] der Fehlerhaftigkeit &c.[197] und er es durch ein andres ausgeweiht hat. Muss er [das Fünftel] hinzufügen? Sagen wir, nur beim ersten Schuldopfer sei [das Fünftel] hinzuzufügen, bei einem andren Körper aber füge er es nicht hinzu, obgleich es dieselbe Heiligkeit ist, oder aber ist bei derselben Heiligkeit das Fünftel nicht[198] hinzuzufügen? Und wenn du entscheidest, dies sei ein Körper, und da es dieselbe Heiligkeit ist, sei das Fünftel [nicht] hinzuzufügen, wie ist es, wenn er Sühne erlangt hat durch ein andres und dieses Brandopfer geworden ist. Ist das Fünftel [nicht] hinzuzufügen nur beim selben Körper und bei derselben Heiligkeit, nicht aber bei einer andren Heiligkeit, oder aber ist, da es derselbe Körper ist, das Fünftel hinzuzufügen? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Rami b. Ḥama fragte: Muss der Heiligende das Fünftel hinzufügen oder muss der

אמר קרא יאם המקדיש יגאל את ביתו ויסף המישית
"מקדיש ולא המתפיס: בעי רבי אבין הפריש אשם
להתכפר בו והומם והוסיף עליו חומש וחללו"חבירו
ונתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה "מהו שיוסיף
עליו חומש אמר אביי מאי קא מיבעיא ליה אי שני
גופין וקדושה אחת קא מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא
נתכפר"אי שתי קדושות וגוף אחד קמיבעיא ליה תיבעי
"בלא הומם ורבי אבין חדא מני חדא קמיבעיא ליה
אם תמצא לומר שני גופין וקדושה אחת לא משום
דבהתיא קדושה איתסף בה חדא וימנא חומש"שני
גופין ושתי קדושות מאי תיקו: "לישנא אחרינא בעי
רבי אבין הפריש אשם להתכפר בו והומם וחללו על
אחר והוסיף חומש נתכפרו באשם אחר וניתק זה לעילה
מהו שיוסיף עליו חומש אמר אביי הדין קמיבעיא ליה
אי קדושה אחרת באותו הגוף קמיבעיא ליה לא"ניבעי
ליה הומם"בי׳ וחללו על אחר מהו שיוסיף עליו חומש
מי אמרינן באשם קמא הוא דמוסיף אבל בגוף אחד
אף על גב דקאים באותה קדושה"אין מוסיף חומש או Fol 1
דילמא כל אותה קדושה אינו מוסיף חומש ואם תמצא
לומר הדין גוף אחד ביון דבאותה קדושה קאים מוסיף
חומש אלא נתכפר באחר וניתק זה לעולה מהו בי
מוסיף חומש באותו הגוף באותה קדושה אבל בקדושה
אחרת לא או דילמא כיון דאותו הגוף הוא מוסיף חומש
תיקו: בעי רמי בר חמא מקדיש מוסיף"חומש או

M 40 + ה | M 41 + על | M 42 + והומם
M 43 + ליה || M 44 + מהו || M 45 — לי"א ...
תיקו || P 46 מיבעי || P 47 — כו׳. B + אי גוף אחד
באותה קדושה || V 48 — אין.

195 Lev. 27,15. 196. Die auf das Eingetauschte übertragene Heiligkeit des Originals. 197. Schluss der Frage u Beginn der Antwort sind fortgelassen; zu ergänzen wie oben. 198. Der Text ist hier, wie an vielen andren Stellen in unsrem Traktat, korrumpirt, u. die kursirenden Ausgaben haben verschiedenartige Korrekturen.

הומם ורבי[30]אבין חדא מנו חדא קא מיבעיא ליה ואם תימצי לומר שני גופין וקדושה אחת[31]לא משום דבההיא קדושה הא איתמר בה חדא זימנא שני גופין ושתי קדושות מהו תיקו: לישנא אחרינא[32]בעי רבי אבין לרבי יוחנן דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם[33]להתכפר בו והמיר בו והומם והללו על[34]אחר[35]מהו שיחזור וימיר נתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה מהו [36]שיחזור וימיר אמר אביי הי קמיבעיא ליה קדושה אחרת באותו הגוף לא ניבעי הומם[37]והללו באחר אי גוף אחד באותה קדושה לא ניבעי נתכפר באשם אחר ורבי אבין חדא מנו חדא קא מיבעיא ליה הומם והללו על אחר מהו שיחזור וימיר מי אמרינן באשם ראשון היא דאין חוזר וממיר אבל בגוף[37]אחר אף על גב[38]דקדיש אותה קדושה חוזר וממיר או דלמא כל באותה קדושה אין חוזר וממיר ואם תמצא לומר הדין גוף[37]אחר ביון דבאותה קדושה קאים אין חוזר וממיר אלא נתכפר באשם אחר וניתק זה ראשון לעולה מהו שיחזור וימיר בו מי אמרינן כי אין ממיר וחוזר וממיר הני מילי אותו הגוף באותה קדושה אבל אותו הגוף בקדושה אחרת חוזר וממיר או דלמא אף על קדושה אחרת כיון דאותו הגוף הוא אין חוזר וממיר תיקו: °אמר רבי יהושע בן לוי הקדש ראשון מוסיף חומש ואין הקדש שני מוסיף [39]חומש אמר רב פפא מאי מעמא דרבי יהושע בן לוי

30 אבין — P || 31 לא — M || 32 בעי ... וממירין — M || 33 להתכפר בו — M || 34 אחר מהן מהו — P || 35 או לא הומם אלא אבד ונתכפר באחר וניתק — M || 36 שימיר בו א״א הא דין קמיב׳ ליה אי קדו׳ אחר׳ באותו הגוף קמיבע׳ ליה לא ליבעי הומם []. א׳ ריב״ל — BP || 37 אחד — P || 38 דקדים. V דקאים באותה — M || 39 חומש.

Körpers, so sollte er es [hinsichtlich des Falls] ohne Fehlerhaftigkeit[192]fragen. — Und R. Abin? — Er fragte eines und eventuell das andre: wenn du entscheidest, bei zwei Körpern und einer Heiligkeit nicht, weil es bei dieser Heiligkeit bereits einmal umgetauscht worden ist, wie ist es bei zwei Körpern und zwei Heiligkeiten? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Eine andre Lesart. R. Abin fragte: Wie ist es nach R. Johanan, welcher sagt, man könne nicht umtauschen und wiederum umtauschen, wenn jemand ein Schuldopfer zur Sühne abgesondert und es umgetauscht hat, und nachdem es einen Fehler bekommen, es durch ein andres ausgeweiht hat; kann er es abermals umtauschen? Und wie ist es, wenn er Sühne durch ein andres Schuldopfer erlangt hat und dieses Brandopfer geworden ist; kann er es wiederum umtauschen? Abajje sprach: Was ist ihm da fraglich: wenn hinsichtlich einer andren Heiligkeit beim selben Körper, so sollte er doch nicht fragen [hinsichtlich des Falls], wenn es fehlerhaft geworden und er es durch ein andres ausgeweiht hat, und wenn hinsichtlich eines Körpers und derselben Heiligkeit, so sollte er doch nicht fragen [hinsichtlich des Falls], wenn er Sühne durch ein andres Sündopfer erlangt hat? — Und R. Abin!? — Er fragte eines und eventuell das andre: kann er, wenn es fehlerhaft geworden und er es durch ein andres ausgeweiht hat, es wiederum umtauschen; sagen wir, er könne nur das erste Schuldopfer nicht wiederum umtauschen, wol aber kann er einen andren Körper wiederum umtauschen, obgleich ihm dieselbe Heiligkeit anhaftet, oder aber kann er es nur bei derselben Heiligkeit nicht wiederum umtauschen? Und wie ist es, wenn du entscheidest, auch bei einem andren Körper könne man nicht wiederum umtauschen, weil ihm dieselbe Heiligkeit anhaftet, wenn er Sühne erlangt hat durch ein andres Schuldopfer, sodass das erste Brandopfer geworden ist; kann er es wiederum umtauschen? Sagen wir, man könne nicht wiederum umtauschen, nur wenn es derselbe Körper und dieselbe Heiligkeit ist, wenn es aber derselbe Körper und eine andre Heiligkeit ist, könne man wiederum umtauschen, oder aber kann man, obgleich es eine andre Heiligkeit ist, nicht wiederum umtauschen, weil es derselbe Körper ist. — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Jehošuâ b. Levi sagte: Beim Erstgeheiligten ist[193]das Fünftel hinzuzufügen, beim Zweitgeheiligten[194]ist das Fünftel nicht hinzuzufügen. R. Papa sagte: Folgendes ist der

192. Wenn das Sündopfer nach dem Umtausch abhanden gekommen war u. nach Erlangung der Sühne sich einfindet, sodass es nun ein Brandopfer ist. 193. Wenn man es auslöst. 194. Beim Umgetauschten.

ומאה באחד רבי שמעון אימר אין ממירין אלא אחד
באחד שנאמר בהמה"בבהמה ולא בהמה בבהמות ולא
בהמית בבהמה"אמר לו מצינו בהמות"שקרויה בהמה
שנאמר ובהמה רבה ורבי שמעון בהמה רבה"איקרי
בהמה סתם לא"איקרי וטעמא דרבי שמעון משום בהמה
היא"והא טעמא דרבי שמעון משום הוא מה"הוא
מיוחד אף"תמורה מיוחדת מעיקרא"אמר להן רבי
שמעון מן והיה הוא ותמורתו וכי הוא דדרשי רבנן
"מבהמה בבהמה אמר להם איהו מהתם"נמי מצינן
למילף טעמא דידי: אמר ריש לקיש"מידה רבי שמעון
שממירין"וחוזרין וממירין מאי טעמא קדושה ראשונה
דהקדש להיכן הלכה ורבי יוחנן אמר כשם שאין ממירין
שנים באחד כן אין ממירין וחוזרין וממירין"תניא
כיוצא דרבי יוחנן תניא כוותיה דריש לקיש תניא
כוותיה דרבי יוחנן כשם שאין ממירין אחד בשנים כך
אין ממירין וחוזרין וממירין תניא כוותיה דריש לקיש
יכול"כשם שאמר רבי שמעון"שאין ממירין שנים באחד
כך אין ממירין וחוזרין וממירין תלמוד לומר והיה הוא
ותמורתו אפילו במאה: בעי רבי אבין לדברי האומר
אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו
והמיר"בו"והומם וחללו על אחר ונתכפר באשם אחר
וניתק לעולה מהו שימיר בו אמר אביי מאי קמיבעיא
ליה אי שני גופים וקדושה אחת"תיבעי ליה בלא
"מתכפר אי שתי קדושות וגוף אחד"תיבעי ליה בלא

M 13 — בבהמה ... בבהמות || M 14 אמרו || M 15 שנקר' || M 16 איקרו || M 17 — והא ... הוא || M 18 — הוא || M 19 תמורתו || M 20 לאו אר"ש והיה || M 21 מן בה' || M 22 מיבעי ליה למילף טע' דידיה || 23 P מעמא דר"ש || M 24 — תניא ... וחוז' וממירין || 25 M + ש || M 26 – ש || M 27 — בו || + M 28 קמיבעיא ליה || M 29 נתכ'.

tauschen kann. R. Šimôn sagt, man könne nur eines auf eines umtauschen, denn es heisst: *ein Vieh auf ein Vieh*, nicht aber ein Vieh auf Viehe und nicht Viehe auf ein Vieh. Man erwiderte ihm: Wir finden, dass Viehe "Vieh" genannt werden, denn es heisst:[184] *und viel Vieh*. — Und R. Šimôn!? — Sie heissen wol "viel Vieh", nicht aber "Vieh" schlechthin. — Ist denn der Grund R. Šimôns, weil es *ein Vieh* heisst, der Grund R. Šimôns ist ja, weil es *es* heisst, wie es selbst eines ist, ebenso auch das Eingetauschte, wenn er eines ist!? — Zuerst folgerte es R. Šimôn aus [den Worten:] *so sei es und sein Eingetauschtes*, als er aber sah, dass die Rabbanan es folgern aus [den Worten:] *ein Vieh auf ein Vieh*, sprach er zu ihnen: auch meine Begründung ist hieraus[185] zu entnehmen.

Reš-Laqiš sagte: R. Šimôn pflichtet bei, dass man umtauschen und wiederum umtauschen[186] könne, denn wo sollte die Heiligkeit des ersten hingekommen[187] sein? R. Johanan aber sagt, wie man nicht eines auf zwei umtauschen kann, ebenso kann man nicht umtauschen und wiederum umtauschen. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Johanan, und es gibt eine Lehre übereinstimmend mit Reš-Laqiš. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Johanan: Wie man nicht eines auf zwei umtauschen kann, ebenso kann man nicht umtauschen und wiederum umtauschen. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit Reš-Laqiš: Man könnte glauben, wie R. Šimôn sagt, man könne nicht eines auf zwei umtauschen, ebenso könne man nicht umtauschen und wiederum umtauschen, so heisst es: *so sei es und sein Eingetauschtes heilig*, auch hundert.

R. Abin fragte: Wie ist es nach demjenigen, welcher sagt, man könne nicht umtauschen und wiederum umtauschen, wenn jemand sein Schuldopfer zur Sühne abgesondert und es umgetauscht hat, und nachdem es einen Fehler bekommen und er es durch ein andres ausgeweiht, Sühne durch ein andres Schuldopfer[188] erlangt hat, sodass es zum Brandopfer geworden[189] ist; kann er es[190] umtauschen? Abajje sprach: Was ist ihm da fraglich: wenn hinsichtlich zweier Körper und einer Heiligkeit, so sollte er es [hinsichtlich eines Falls] ohne Sühne[191] fragen, und wenn hinsichtlich zweier Heiligkeiten und eines

184. Jon. 4,11. 185. Aus der Bezeichnung "Vieh". 186. Das erste auf ein andres. 187. Das erste bleibt ja für immer heilig. 188. Wenn es abhanden gekommen war. 189. Wenn das abhanden gekommene Sündopfer nach erlangter Sühne sich einfindet, ist es als Brandopfer darzubringen. 190. Das nunmehrige Brandopfer; es ist ein andrer Körper u. ihm haftet eine andre Heiligkeit an. 191. Wenn man das, worauf es ausgeweiht wurde, umtauscht.

[93]רבא אמר תרוייהו טוב ויתורי מיתרי אם כן[94]נבתוב
קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו ברע או רע בו למה לי
למכתב תרוייהו טוב הד[95]טיב אפילו בטיב נמי כי ממיר
לקי ואידך טיב[96]מעיקרו עושה תמורה רע מעיקרו אין
14,10 עושין תמורה[97]ואביי אמר[98]קל וחומר הוא ומה טוב ברע
דעלויי קא מעלי ליה לקי טיב בטוב דכי הדדי נינהו
54a 73a k.5b r.34 לא כל שכן דלקי[99]ורבא אין עונשין מן הדין ואביי אמר
לך הא לאו דינא הוא מי גרע טיב[1]מרע: תנו רבנן לא
יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר אותו בשל עצמו[2]ולכתוב
לא יחליפנו ולא בעי לא[3]ימיר אותו אי כתב הכי הוה
אמינא תצא זו ותכנס זו הוא[4]דתילקי אבל ממיר
דתרוייהו[5]קא מקדיש להו אימא לא לקי קמשמע לן
האי בשל אחרים היכי דמי אי[6]נימא בהמה דהקדש
7,14 דידיה וחולין[7]דעלמא מי מצי מקדיש (ו)איש כי יקדיש
21a את ביתו קדש לה'[8]אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף
כל ברשותו[9]ואלא בהמה[10]דהקדש דעלמא וחולין דידיה
מי מתפיס[11]בדבר שאינו שלו לעולם בבהמה דהקדש
דעלמא וחולין דידיה[12]כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש
כל הרוצה להמיר בבהמתו יבא וימיר:

2,2 מתני׳ מירין אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה
ומאה באחד רבי שמעון אומר אין ממירין אלא
3,33 אחד באחד שנאמר[13]והיה הוא ותמורתו יהיה קדש
מה הוא מיוחד אף[14]היא מיוחדת:

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן בהמה בבהמה
מבאן שממירין אחד בשנים[15]ושנים באחד[16]אחד במאה

flüssig; der Schrittvers sollte ja lauten: er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen auf ein schlechtes oder ein schlechtes darauf, wozu heisst es zweimal *gutes*? — ein *gutes* deutet darauf, dass auch wegen des Umtauschens auf ein gutes zu geisseln ist, und das andre deutet darauf, dass, wenn es vorher gut war, ein Umtausch erfolge, und wenn es vorher schlecht war, kein Umtausch erfolge. — Und Abajje!? — Er kann dir erwidern: es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn wegen eines guten auf ein schlechtes, wobei man es bessert, zu geisseln ist, um wieviel mehr ist zu geisseln wegen eines guten auf ein gutes, die einander gleichen. — Und Raba!? — Man folgere keine Bestrafung durch einen Schluss. — Und Abajje!? — Er kann dir erwidern: dies ist keine Schlussfolgerung, denn ein gutes ist ja nicht geringer als ein schlechtes.

Die Rabbanan lehrten: *Er soll es nicht auswechseln*, auf fremdes; *und nicht umtauschen*, auf eignes. Sollte er doch nur geschrieben haben: *er soll es nicht auswechseln*, und nicht: *und nicht umtauschen*!? — Würde er es so geschrieben haben, so könnte man glauben, nur wenn dieses ausscheidet und jenes eintritt, sei zu geisseln, nicht aber sei zu geisseln, wenn man umtauscht, sodass beide heilig sind, so lehrt er uns. — Was heisst "auf fremdes": wollte man sagen, sein geheiligtes Vieh auf ein fremdes profanes, so kann man es ja nicht heiligen, denn der Allbarmherzige sagt:[182] *wenn jemand sein Haus dem Herrn weiht*, wie sein Haus ihm gehört, ebenso alles andre, was ihm gehört; und wenn etwa ein fremdes geheiligtes Vieh auf sein profanes, so kann er es ja nicht erfassen lassen durch das, was nicht ihm gehört!? — Tatsächlich ein fremdes geheiligtes Vieh auf sein profanes, wenn nämlich der Eigentümer des geheiligten Viehs gesagt hat: wer es auf sein Vieh umtauschen will, komme und tausche es um.

MAN KANN UMTAUSCHEN EINES AUF ZWEI UND ZWEI AUF EINES, EINES AUF HUNDERT UND HUNDERT AUF EINES. R. ŠIMÔN SAGT, MAN KÖNNE NUR EINES AUF EINES UMTAUSCHEN, DENN ES HEISST:[183] *so sei es und sein Eingetauschtes heilig*, WIE ES SELBST EINES IST, EBENSO AUCH DIESES EINES.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Ein Vieh auf ein Vieh*, hieraus, dass man eines auf zwei und zwei auf eines, eines auf hundert und hundert auf eines um-

182. Lev. 27,14. 183. Ib. V. 33.

M 93 — רבא ... מיתרי | M 94 ליכת׳ קרא טב׳ר או רע למה למיכ׳ | M 95 אפי׳ טוב בטוב | P 96 מעיקרא | M 97 + א׳ רבא תרוייהו טוב יתורי מיתרי א״ך ליכתוב קרא לא יחל׳ ולא ימיר ל״ל למיכתב תרוייהו אפי׳ טוב בטוב נמי כי ממיר לקי ואידך טוב מעיקרו עושה תמורה | M 98 לך קרו ומה רע בטוב דעלויי קמעלי להו לא טוב בטוב | M 99 ולרבא | M 1 לרע | M 2 — ו | M 3 ימירנו אי | M 4 דלקי | M 5 — קא | M 6 לימא דהק׳ וחולין | 7 (P בעל) | M 8 — דהק׳ דעל׳ | M 9 והתניא אין אדם מתפיס דבר שאינו שלו לעולם | M 10 + ו | VM 11 תמורתו | M 12 — ושב׳א.

denn wir kaufen es. Da sprach er zu ihnen: Haltet ihr auch nicht von der folgenden Lehre? Wie lange muss der Jisraélit sich mit dem Erstgeborenen befassen? — beim Kleinvieh dreissig und beim Grossvieh fünfzig[175] Tage. Auch wenn [der Priester] zu ihm sagt, dass er es ihm innerhalb dieser Zeit gebe, gebe er es ihm nicht. Hierzu sagte R. Šešeth: Weil es den Anschein hat, als wenn der Priester in der Tenne Hilfe leistet. Diese erwiderten: Da ist dies[176] klar, wir aber haben es ja gekauft. Eine andre Lesart: Sie erwiderten ihm: Da zahlt er nichts, wir aber haben ja Geld gezahlt. Einzuwenden wäre, der Priester gebe es ihm billiger, weil er glaubt, dieser werde, wenn er [später] ein Erstgeborenes hat, es ihm geben, so rechnet er nicht damit; lieber eine Gurke [sofort als später] ein Kürbis[177].

MAN KANN UMTAUSCHEN[178] KLEINVIEH AUF RINDER, RINDER AUF KLEINVIEH, SCHAFE AUF ZIEGEN, ZIEGEN AUF SCHAFE, MÄNNCHEN AUF WEIBCHEN, WEIBCHEN AUF MÄNNCHEN, FEHLERFREIE AUF FEHLERBEHAFTETE UND FEHLERBEHAFTETE AUF FEHLERFREIE, DENN ES HEISST:[179] *er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen, ein gutes auf ein schlechtes oder ein schlechtes auf ein gutes.* WAS HEISST GUTES AUF SCHLECHTES? — DEREN HEILIGUNG FRÜHER ERFOLGT IST ALS IHRE FEHLERHAFTIGKEIT.

זבנינן אמר להו ולא סבירא לכו הדתנן עד כמה ישראל
חייב ליטפל בבכור בדקה שלשים[85]וכנסה חמשים יום
ואם אמר לו[86]תנהו לי בתוך זמנו הרי זה לא יתננו לו
ואמר רב ששת מאי טעם מפני שנראה ככהן המסייע
בבית הגרנות אמרו ליה התם מוכחא מילתא הכא מזבן
קא זבנינן[87]לשון אחר אמרו ליה הכא לא יהיב דמי
הכא קא יהיב דמי מאי אמרת[88]מיזיל כהן גביה דסבר
כהן דכי הוי ליה בכור אחרינא יהיב ניהלי לא[89]מסיק
אדעתיה[90]בוצינא טב מקרא:

Fol.9 Fol.8 Sus.5 [II,1]

מירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן
[91]ומן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים
מן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים מן
התמימים על בעלי מומין[92]מן בעלי מומין על התמימים
שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע Lv.27,
בטוב ואיזהו טוב ברע[93]בעלי מומין שקדם הקדישן
את מומן:

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן[94]בהמה בבהמה 10b.
מכאן שממירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן
[37]מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים[12]ומן
הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים [12]ומן
בעלי מומין על התמימים ומן התמימים על בעלי מומין
יכול אפילו קדם מום[89]להקדישן תלמוד לומר לא יחליפנו
ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב[12]ואיזהו טוב ברע
[90]בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן מאי תלמודא
אמר אביי[91]נימא קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב
ברע או רע[92]בו בטוב אחרינא למה לי שמע מינה טוב
מעיקרו עושה תמורה רע מעיקרו אין עושה תמורה

B 83 יום וכנ׳ | M 84 + כהן | M 85 — ל״א ... דמי ... דמי || M 86 דילמא מוזיל גבן לא קעביד דמסיק || B 87 + ד || M 88 כל שקדם הקדשו את מומו || M 89 + קבוע || 90 M — ב״ב || M 91 לימ׳ || P 92 — בו.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[181] *Ein Vieh auf ein Vieh*, hieraus, dass man Kleinvieh auf Rinder, Rinder auf Kleinvieh, Schafe auf Ziegen, Ziegen auf Schafe, Männchen auf Weibchen, Weibchen auf Männchen, Fehlerbehaftete auf Fehlerfreie und Fehlerfreie auf Fehlerbehaftete umtauschen kann. Man könnte glauben, auch wenn ihre Fehlerhaftigkeit früher eingetreten ist als ihre Heiligung, so heisst es: *er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen, ein gutes auf ein schlechtes oder ein schlechtes auf ein gutes.* Was heisst gutes auf schlechtes? — Fehlerbehaftete, deren Heiligung früher erfolgt ist als ihre Fehlerhaftigkeit. Wieso geht dies hieraus hervor? Abajje erwiderte: Der Schriftvers sollte ja lauten: er soll es nicht auswechseln und nicht umtauschen, ein gutes auf ein schlechtes oder ein schlechtes darauf, wozu heisst es nochmals: auf ein gutes? — schliesse hieraus: war es vorher gut, so erfolgt ein Umtausch, war es vorher schlecht, so erfolgt kein Umtausch. Raba sagte: [Das Wort] *gutes* ist beide Male über-

kaufen, was der Hilfeleistung gleichkommt. 176. Es gleicht nicht der Hilfeleistung. 177. Vorher kann er es ihm nicht geben. 178. Da er ihm die Mühe der Aufzucht abnimmt. 179. Ein höherer Preis, den er sofort erhält, ist ihm lieber. 180. Dh. der Umtausch ist giltig. 181. Lev. 27,10.

אמר לו רבי יוהנן בן נורי מה לי[69]אם אינו מימר בחטאת
ואשם שהרי אין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור[70]שזכין
בחייו במאי[71]עסקינן אילימא בבעל מום[37]הא דומיא
דחטאת ואשם[72]קאמר אלא לאו בתם וקתני[73]זכין בו
בחייו אמר רבינא הא נמי בבכור בחוצה לארץ ורבי
שמעון היא דאמר[74]אם באו תמימים יקרבו: לימא
כתנאי בכור בבית הבעלים[75]עושין תמורה בבית[76]הכהן
אין[75]עושין תמורה רבי שמעון בן אלעזר אומר ביון
שבא לידי כהן אין[75]עושין תמורה היינו תנא קמא מאי
לאו הכי קאמר בבית כהן[77]הוא עושה תמורה ואין בעל
עושה תמורה אלמא אית ליה לכהן זבייה בנוויה לא
קשיא הא רבי יוחנן בן נורי הא רבי עקיבא: אמר רב
חסדא לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור
מאי טעמא דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא[78]וממטי
לחכם ואומר לו בכור זה נתן לי כהן במומו ומי שרי
חכם הכי והא °אמר רב אין[79]רואה בכור לישראל אלא
אם כן כהן עמו אמר רב הונא בריה דרב יהושע[80]היינו
טעמא דישראל אסור °מפני שנראה כבהן המסייע בבית
הנרנות: מר זוטרא איקלע לבי רב אשי אמרו ליה
לטעום מר מידי איתו לקמיה בישרא אמרו ליה ליכול
מר דמיברי משום דבוברא הוא[81]מנא לכו הא אמרו ליה
דזבן לן[82]פלוני כהן אמר להו לא סבירא לכו הא דאמר
רב הונא בריה דרב יהושע מפני[83]שנראה כבהן המסייע
בבית הנרנות אמרו ליה לא סבירא לן דאנן מיזבן קא

nan b. Nuri entgegnete: Was soll dies: wenn er Sündopfer und Schuldopfer nicht umtauschen kann, die ihm lebend nicht zugeeignet sind, sollte dies auch von einem Erstgeborenen gelten, das ihm lebend zugeeignet ist!? Wovon gilt dies: wenn von einem fehlerbehafteten, so spricht er ja davon gleichlautend mit Sündopfer und Schuldopfer; doch wol von einem fehlerfreien, und er lehrt, es sei ihm lebend zugeeignet!? Rabina erwiderte: Dies gilt ebenfalls von einem Erstgeborenen ausserhalb des Landes, und zwar nach R. Šimôn, welcher sagt, dass, wenn sie fehlerfrei gebracht werden, sie darzubringen sind.

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten. Das Erstgeborene kann man im Haus des Eigentümers umtauschen und im Haus des Priesters nicht umtauschen. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, sobald es in die Hand des Priesters gekommen ist, könne man es nicht mehr umtauschen. Da dies nun dasselbe ist, was der erste Autor sagt, so ist dies wol wie folgt zu verstehen: im Haus des Priesters kann dieser es umtauschen, nicht aber kann der Eigentümer es umtauschen. Der Priester hat somit Anrecht darauf!? — Das ist kein Widerspruch; eines nach R. Johanan b. Nuri und eines nach R. Âqiba.

R. Ḥisda sagte: Dies[172]gilt nur von einem Priester an einen Priester, ein Priester an einen Jisraéliten aber darf es nicht, denn der Jisraélit könnte ihm einen Fehler beibringen und es zu einem Weisen bringen und sagen, dieses Erstgeborene habe ihm der Priester fehlerbehaftet gegeben[173]. — Darf der Gelehrte es denn in diesem Fall erlauben, Rabh sagte ja, man dürfe einem Jisraéliten das Erstgeborene nur dann besichtigen, wenn der Priester[174]dabei ist. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwiderte: An einen Jisraéliten darf er es deshalb nicht, weil es den Anschein hat, als ob ein Priester auf der Tenne Hilfe leistet[175].

Einst traf Mar-Zuṭra bei R. Aši ein und man forderte ihn auf, etwas zu kosten. Hierauf setzte man ihm Fleisch vor und sprach zu ihm: Möge doch der Meister essen; es ist kräftig, denn es ist von einem Erstgeborenen. — Woher wisst ihr dies? Sie erwiderten ihm: Jener Priester hat es uns verkauft. Da sprach er zu ihnen: Haltet ihr nicht von dem, was R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, gesagt hat, es habe den Anschein, als wenn ein Priester auf der Tenne Hilfe leistet? Sie erwiderten ihm: Wir halten nichts davon,

69 P אי מומר. M אם מימר || 70 M שזוכה בו בחייו || 71 M — עס׳ || 72 M קתני || 73 M אין זוכין || 74 M עושה || 75 M אף כאן (!) תמ׳ || 76 M — ה || 77 M תם ע״ת ואין בעל מום עו׳ || 78 M וכי ממטי ליה לחכם או׳ || 79 M + חכם. B רואין || 80 M — ה״ט דיש׳ || 81 M + א׳ להו || 82 M פלניא || 83 M שהוא נראה.

172. Dass er es fehlerfrei verkaufen darf. 173. Während ein Priester, wenn er dies sagt, nicht glaubhaft ist; cf. S. 112 Z. 19ff. 174. Der es ihm gebrechenbehaftet verkauft haben soll. 175. Für die Hebe, die er erhält; dies ist verboten (cf. S. 85 Z. 8ff.). Der Priester muss solches billig ver-

dest, auch unsres sollte man weiden lassen, so können wir den Priester nicht abweisen, da kein Zweifel der Priesterschaft vorliegt, diese Zweifelhaften aber können den Priester zurückweisen, denn jeder kann zum Priester sagen: ich bin Priester (und ich bin Priester). Man wandte ein, R. Šimôn sagte: *Ihr Vieh*, ausgenommen Erstgeborenes und Zehntes, die darin; *ihre Beute*, ausgenommen das Geld vom zweiten Zehnten, das darin. In welchem Fall: wollte man sagen, in der Jetztzeit, so gibt es ja jetzt keine abtrünnige[166] Stadt, denn es wird gelehrt, eine Stadt könne als abtrünnig erklärt werden nur durch das Gericht von einundsiebenzig[167] [Mitgliedern]; doch wol zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht. Wovon gilt dies: wenn von fehlerbehafteten, so ist es ja ihr[168] Vieh; doch wol von fehlerfreien. Erklärlich ist es nun, wenn du sagst, er habe Anrecht darauf, wenn du aber sagst, er habe keines, so braucht dies ja nicht aus [dem Wort] *ihr Vieh* entnommen zu werden, dies geht ja hervor aus [dem Wort] *ihre Beute*, nicht aber die Beute des Himmels!? — Tatsächlich gilt dies von einem fehlerbehafteten, wenn du aber einwendest, dies sei ja ihr Vieh, so gilt dies nur von dem, das als [gewöhnliches] Vieh gegessen werden darf, ausgenommen Erstgeborenes und Zehntes, die nicht in der Allgemeinheit "Vieh" einbegriffen sind. Es wird nämlich gelehrt: Alles untauglich gewordene Geheiligte darf auf dem Fleischmarkt verkauft werden, auf dem Fleischmarkt geschlachtet werden und nach Litra ausgewogen werden, ausgenommen das Erstgeborene und der Zehnt, deren Nutzniessung dem Eigentümer gehört. Man wandte ein: *Und am Herrn eine Veruntreuung begeht*, dies schliesst Minderheiliges ein, das Eigentum des Besitzers ist — Worte R. Jose des Galiläers. Ben-Âzaj sagt, dies schliesse Friedensopfer ein. Abba-Jose b. Dostaj sagte: Ben-Âzaj sagt dies nur von einem Erstgeborenen. In welchem Fall: wollte man sagen, in der Jetztzeit, so lehrt er es ja gleichlautend mit dem Friedensopfer[171]; doch wol zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht. Wovon gilt dies: wenn von einem fehlerbehafteten, so lehrte er es ja gleichlautend mit dem Friedensopfer; doch wol von einem fehlerfreien, und er lehrt, der Priester habe Anrecht darauf!? Abajje erwiderte: Nein, tatsächlich gilt dies von einem fehlerfreien, jedoch von einem Erstgeborenen ausserhalb[172] des Landes, und zwar nach R. Šimôn, welcher sagt, dass, wenn sie fehlerfrei gebracht werden, sie darzubringen sind. Man wandte ein: R. Joha-

166. Dt. 13,16. 167. Von der der angezogene Schriftvers spricht. 168. Durch das grosse Synedrium. 169. Da es geschlachtet u. gegessen werden darf. 170. Lev. 5,21. 171. Das es in der Jetztzeit nicht gibt. 172. Das dargebracht werden kann, aber nicht muss.

דך אפילו דוכן נמי ידעי לא מצינו מדחית ליה לכהן
דלא אית כאן כפק כהונה הני כפיקית מדחו לכהן
"כל חד וחד אמר ליה לכהן דאנא כהן ואנא כהן
מיתיבי רבי שמעון אומר בהמתה פרט לבהמת בכור
ומעשר שבה שלה פרט לכסף מעשר שני שבה במאי
עסקינן אילימא בזמן הזה[169] מי איכא עיר הנדחת ותנן
אין עושין עיר הנדחת אלא בבית דין של שבעים
ואחד אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי
אי נימא בבעל מום הינו בהמתה אלא[170] פשיטא בתם
"ואי אמרת בשלמא אית[170]ליה זכייה בגוויה שפיר אלא
אי אמרת לית ליה[170]למה לי[170] מבהמה תיפוק[170]לי משלה
ולא שלל שמים לעולם בעל מום[170] ודקא קשיא לך
"הוינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה יצאו בכור
ומעשר[170] שאינו בכלל בהמתה דתנן כל פסולי המוקדשין
נמכרין[170] באיטליז ונשחטין[170] באיטליז[170] ונשקלין בליטרא
חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים מיתיבי
ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים
דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות שלמים
אבא יוסי בן דוסאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור
בלבד במאי עסקינן אילימא בזמן הזה[169] הא דומיא
דשלמים קתני[170] אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים
ובמאי עסקינן אילימא בבעל מום הא דומיא דשלמים
קתני אלא לאו בתם ושמע מינה אית ליה לכהן זכייה
בגוויה[170] אמר[170] אביי לא לעולם בתם ובבכור[170] בהוצה לארץ
ורבי שמעון היא דאמר[170] אם באו תמימין[168] יקרבו מיתיבי

52 (P + גדול) ‖ 53 M + בזה"ז ‖ 54 M — קיים ‖ 55 M לימא ‖ 56 M — פשיטא ‖ 57 M לכהן ‖ 58 M + לכהן זכייה בגויה ‖ 59 M מבהמתה ‖ 60 B ליה ‖ 61 M מי שאינו נאכל ‖ 62 M שאין נאכלין דתנן ‖ 63 M באיטלס ‖ 64 P — ונשק' ‖ 65 M — אלא...קתני ‖ 66 M רבינא ‖ 67 M — ב ‖ 68 M — יקר'.

לעילם בזמן הזה[33]מי קתני[34]מוברין אותו תמים חי אין שחוט לא הא גופא אתא לאשמועינן[35]נמי מוברין אותו תמים חי איתיביה בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא במאי עסקינן אילימא בזמן הזה אימא סיפא (ו)את דמם תזרק על המזבח[36]בזמן הזה מי איבא מזבח אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי אילימא בבעל מום אימא סיפא ואת דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר[37]מי חזי להקרבה אלא לאו בתם וקתני נמכר הוא אלמא אית[38]ליה לכהן זכייה בגויה מידי אירויא רישא בבעל מום סיפא בתם מתיב רב משרשיא בהנת[39] שנתערבה ולדה בולד שפחתה הנדילו התערובות משחררין זה את זה[40]בכורן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן[41]במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו דידן נמי מומין בעינן אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים אי אמרת בשלמא אית[42]ליה לכהן זכייה בגוויה[43]שפיר אלא אי אמרת לית ליה ליתי נזבר ולישקלא לעולם בזמן הזה[44]ודקא קשיא לך מאי שנא דידן[45]ומאי שנא דידהו אנן יהבינן[45]ליה לכהן[46]במומייהו אינהו כיון דאיכא בהו מקצת[47]בהן מפקע ליה לכהנים: [48]לישנא אחרינא בזמן הזה[49]מאי אוריא בכורות דהלין ספיקות אפילו דידן נמי ירעו אלא פשיטא בזמן[50]שבית המקדש קיים ואי בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסתאבין וקיימין אלא פשיטא בתמין [51]והכי הוא דלא מזכני ודאי לעולם בזמן הזה מאי קשיא

ein Anrecht darauf!? — Nein, tatsächlich in der Jetztzeit, aber lehrt er etwa, dass man es fehlerfrei lebend verkaufe und geschlachtet nicht? Das eben lehrt er uns, dass man es [in der Jetztzeit] auch fehlerfrei lebend verkaufen darf. Er wandte gegen ihn ein: Beim Erstgeborenen heisst es:[162] *darfst du nicht lösen*, und es darf verkauft werden. In welchem Fall: wenn in der Jetztzeit, wie ist demnach der Schluss zu erklären:[163] *und ihr Blut sollst du an den Altar sprengen*, gibt es denn in der Jetztzeit einen Altar; doch wol zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht. Welches nun, wenn ein fehlerbehaftetes, wie ist demnach der Schluss zu erklären: *und ihr Blut sollst du an den Altar sprengen und ihr Fett aufräuchern*; ist ein solches denn zur Darbringung geeignet; dies gilt also von einem fehlerfreien, und er lehrt, dass es verkauft werden darf, wonach der Priester ein Anrecht darauf hat!? — Ist dies denn ausgemacht; der Anfang spricht von einem fehlerbehafteten und der Schluss spricht von einem fehlerfreien. R. Mešaršeja wandte ein: Wenn das Kind einer Priesterin und das Kind ihrer Sklavin miteinander vermischt worden und die Vermischten erwachsen sind, so befreien sie einander; ihr erstgeborenes [Vieh] weide, bis es ein Gebrechen bekommt, sodann darf es fehlerbehaftet gegessen werden. In welchem Fall: wenn in der Jetztzeit, so gibt es ja keinen Unterschied zwischen unsrem und ihrem, auch bei unsrem ist ja ein Fehler erforderlich; doch wol zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht. Erklärlich ist es nun, wenn du sagst, der Priester habe darauf Anrecht, wenn du aber sagst, er habe keines, kann ja der Schatzmeister kommen und es abnehmen!? — Tatsächlich in der Jetztzeit, wenn du aber einwendest, welchen Unterschied es denn gebe zwischen unsrem und ihrem, [so ist zu erwidern:] wir geben es den Priestern fehlerbehaftet, diese[163] aber haben selber etwas daran und entziehen es den Priestern[164].

Eine andre Lesart. Wenn in der Jetztzeit, wieso gerade ein erstgeborenes [Vieh] von diesen Zweifelhaften, auch unsre sind ja weiden zu lassen; doch wol zu einer Zeit, wenn der Tempel besteht. Und sind es fehlerbehaftete, wieso lasse man sie weiden, bis sie einen Fehler bekommen, sie sind ja fehlerbehaftet; doch wol fehlerfreie, und nur in diesem Fall[165] dürfen sie nicht verkauft werden!? — Tatsächlich in der Jetztzeit, wenn du aber einwen-

M 33 וכי || P 34 + תמים. M — מוכ׳ אותו || B 35 + דבזמן הזה. M בכור מוכ׳ || M 36 + ואי בזה״ז || M 37 + הא כדאיתא והא כדאיתא || M 39 + ו || BP 38 להו || M 40 שנתערב || B 41 + ושניהן אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן || M 42 + לבעלים || M 43 — שפיר || M 44 ודקשיא || M 45 — ליה || M 46 (אינהו מיניהו) כיון || M 47 + ל || M 48 — ל״א ... ואנא כהן || P 49 — מאי || P 50 — ש || V 51 והלין הוא דלא מצי מזבני הא כהנים ודאין מזבנין לעולם.

162. Num. 18,17. 163. Die Vermischten. 164. Jeder kann behaupten, er sei der Priester, u. der andere hat den Gegenbeweis zu erbringen. 165. Wenn ein Zweifel hinsichtl. der Besitzer besteht. Der Text ist hier korrumpirt.

אפיק הקטרת מקצתי ועייל קבלת הדם לרבי ייסי
ברבי יהודה אית ליה לתנא קמא לית ליה קשיא
לישנא אחרינא והא מדסיפא רבי יוסי ברבי יהודה
היא רישא רבנן תיובתא דאבוי תיובתא:

כהנים ממירין שלהן וישראל ממירין שלהן אין [1.2]
הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא
בבכור אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין
בבכור אמר לו רבי עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן
ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירין בו אף
בכור אין ממירין בו אמר לו רבי יוחנן בן נורי מה לו
אם אינו ממיר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהן
תאמר בבכור שזכין בו בחייו אמר לו רבי עקיבא והלא
כבר נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש היכן [Lv. 27]
קדושה חלה עליו בבית הבעלים אף תמורה בבית
הבעלים:

גמרא. תנן התם בכור מוכרין איתו תמים חי [M. Bq.]
ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו האשה אמר רב נחמן
אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן הזה הואיל
ואית ליה לכהן זבייה בנויה הואיל ויש לכהן שותפות
בו אבל בזמן שבית המקדש קיים ביון דתם להקרבה
הוא דקאי אין מוכרין אותו תמים חי איתיביה רבא
לרב נחמן מוכרין אותו תמים חי חי אין שחוט לא
אימת אילימא בזמן הזה מי איכא תם שחיט אלא
פשיטא בזמן שבית המקדש קיים וקתני נמי מוכרין
אותו תמים חי אלמא אית ליה לכהן זבייה בנויה לא

5 B קברית דם + ‖ 6 M — לי״א ... דאבוי תיובתא ‖ 7
P ד + ‖ 8 B ב. + M את + ‖ 9 M — ממירין ‖
10 M — ב״ן ‖ 11 M — לו ‖ 12 M — ו ‖ 13
M בהן א״ב לא ימירו ‖ 14 (P + כד) ‖ 15 B — לו ‖
16 M לי ‖ 17 M — בחו״א ‖ 18 M שור שכן זכין ‖
19 M בבכור ‖ 20 M אין ‖ 21 MB תם ‖ 22 M —
חי ו ‖ 23 M + את ‖ 24 M בר יצחק לא ‖ 25 M
דאית ליה כהן בגויה ‖ 26 M — תואיל ... בו ‖ 27 M
— קיים ‖ 28 M — תמים ‖ 29 M — ת״ח ‖ 30 M
— פשיט ‖ 31 M — נמי ‖ 32 P להו.

RIESTER KÖNNEN IHRES UMTAUSCHEN UND JISRAÉLITEN KÖNNEN IHRES UMTAUSCHEN. PRIESTER KÖNNEN KEIN SÜNDOPFER, KEIN SCHULDOPFER, KEIN ERSTGEBORENES UMTAUSCHEN. R. JOHANAN B. NURI SPRACH: WESHALB SOLLTEN SIE KEIN ERSTGEBORENES[159] UMTAUSCHEN KÖNNEN? R. ÂQIBA ERWIDERTE IHM: SÜNDOPFER UND SCHULDOPFER SIND EINE GABE FÜR DEN PRIESTER UND DAS ERSTGEBORENE IST EINE GABE FÜR DEN PRIESTER; WIE SIE NUN SÜNDOPFER UND SCHULDOPFER NICHT UMTAUSCHEN KÖNNEN, EBENSO KÖNNEN SIE DAS ERSTGEBORENE NICHT UMTAUSCHEN. R. JOHANAN B. NURI ENTGEGNETE: WAS SOLL DIES: WENN ER SÜNDOPFER UND SCHULDOPFER NICHT UMTAUSCHEN KANN, DIE IHM LEBEND NICHT ZUGEEIGNET SIND, SOLLTE DIES AUCH VOM ERSTGEBORENEN GELTEN, DAS IHM LEBEND ZUGEEIGNET IST!? R. ÂQIBA ERWIDERTE IHM: ES HEISST JA BEREITS:[160] *so soll es und sein Eingetauschtes heilig sein*; WIE ES VON DER HEILIGKEIT ERFASST WIRD IM HAUS DES EIGENTÜMERS, EBENSO DAS UMGETAUSCHTE NUR IM HAUS DES EIGENTÜMERS

man scheide das Aufräuchern eines Teils aus und setze dafür die Aufnahme des Blutes. — [Von der Aufnahme des Blutes] hält ja nur R. Jose b. R. Jehuda[158] und nicht der erste Autor!? — Dies ist ein Einwand. Eine andre Lesart. Wenn der Schlußsatz die Ansicht des R. Jose b. R. Jehuda vertritt, so vertritt ja der Anfangsatz die der Rabbanan!? Dies ist eine Widerlegung Abajjes. Eine Widerlegung.

GEMARA. Dort wird gelehrt: Das Erstgeborene darf man fehlerfrei lebend verkaufen, und fehlerbehaftet lebend und geschlachtet, auch kann man sich damit[161] ein Weib antrauen. R. Nahman sagte im Namen Abahus: Dies gilt nur von der Jetztzeit, wo der Priester ein Anrecht darauf hat, weil der Priester daran beteiligt ist, zur Zeit aber, wenn der Tempel besteht, darf man es fehlerfrei nicht lebend verkaufen, weil es fehlerfrei zur Darbringung bestimmt ist. Raba wandte gegen R. Nahman ein: Man darf es fehlerfrei lebend verkaufen. Nur lebend und nicht geschlachtet. Wann, wenn in der Jetztzeit, so darf es ja nicht fehlerfrei geschlachtet werden; doch wol zur Zeit, wenn der Tempel besteht, und er lehrt, man dürfe es fehlerfrei lebend verkaufen. Demnach hat der Priester

158. Cf. S. 350 Z. 21 ff. 159. Das ganz Eigentum des Priesters ist u. nicht zur Sühne dargebracht wird. 160. Lev. 27,33. 161. Wie mit jeder andren Wertsache, womit die Antrauung erfolgen kann; cf. Bd. V S. 693 Z. 1 ff.

[אותו] זה קדשי בדק הבית ואין לי אלא נדבה נדר
מנין תלמוד לומר ולנדר יכול אפילו קדשי מזבח תלמוד
לומר ולנדר לא ירצה זה קדשי מזבח ואין לי אלא נדר
נדבה מנין תלמוד לומר נדבה רבי אומר לא ירצה
בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו הנא קמא מאי לאו
בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אפילו אקדשיה לדמי
נסבים נמי לקי ורבי סבר בהרצאת גופו נמי לקי אבל
בדמי נסבים לא לקי שמע מינה ואלא אותו למה לי
לכדתניא נדבה תעשה אתו אותו תעשה נדבה ואי
אתה עושה תמים נדבה לבדק הבית מיכן אמרו המקדיש
תמימים לבדק הבית עובר בעשה ומנין אף בלא תעשה
שנאמר וידבר ה׳ אל משה לאמר ליתד על הפרשה
שהיא בלאו דברי רבי יהודה אמר ליה רבי לבר קפרא
מאי משמע אמר ליה דכתיב לאמר לא נאמר בדברים
בי רבי אמרי לא אמור: איתמר המעלה אברי בעלי
מומין לגבי מזבח אמר רבא עובר משום בל תקטירו
כולו ומשום בל תקטירו מקצתו אמר אביי אין לוקין
על לאו שבכללות מיתיבי המקדיש בעלי מומין לגבי
מזבח עובר משום חמשה שמות תיובתא דאביי אמר
אביי בגברי קתני אי בגברי עובר עוברין מיבעי ליה
אלא פשיטא בחד גברא ותיובתא דאביי אמר אביי

M 90 — ולנדר ... לומר || M 91 + ולנדר || M 92 אקדיש (P אקדשי) || M 93 לא || M 94 הוא דלקי || M 95 למאי אתא לכדת׳ אותו אתה עושה נדבה תמימים לבה״ב || M 96 + אין לי אלא עשה || M7 — לימד ... לאמר || V 1 אמורי || V 99 לאמר לאו || M 98 — בי ... אמור || M 2 אביי א׳ || M 3 רב הונא בגב׳ || M 4 + לך.

mit Raba.[140] *Als Freiwilliges darfst du es herrichten*, das sind die Heiligtümer[141] des Tempelreparaturfonds. Ich weiss dies nur vom Freiwilligen, woher dies vom Gelobten? — es heisst: *und als Gelübde*. Man könnte glauben, auch als Geheiligtes für den Altar, so heisst es:[142] *als Gelobtes ist es nicht wolgefällig*, das ist das Opfer für den Altar. Ich weiss dies nur vom Gelobten, woher dies vom Freiwilligen? — es heisst *Freiwilliges*. Rabbi sagte: *Es ist nicht wolgefällig*, die Schrift spricht von der Wolgefälligmachung[143] des Objektes[144]. Da dies nun dasselbe ist, was auch der erste Autor sagt, so besteht wol ihr Streit in folgendem: der erste Autor ist der Ansicht, auch wenn man es wegen seines Geldwertes für Trankopfer geheiligt hat, sei dieserhalb zu geisseln, und Rabbi ist der Ansicht, wegen der Wolgefälligmachung des Objektes sei zu geisseln, wegen seines Geldwertes für Trankopfer aber sei nicht zu geisseln. Schliesse hieraus. — Wozu ist demnach das *es* nötig? — Wegen der folgenden Lehre: *Als Freiwilliges darfst du es herrichten*, solches darfst du als freiwillige Gabe spenden, nicht aber darfst du ein Fehlerfreies als freiwillige Gabe für den Tempelreparaturfonds spenden. Hieraus folgernd sagten sie, wer Fehlerfreie für den Tempelreparaturfonds heiligt, übertrete ein Gebot. Woher, dass auch ein Verbot? — es heisst:[145] *und der Herr redete zu Mošeh also*, dies lehrt, dass hinsichtlich des ganzen Abschnittes ein Verbot bestehe — Worte R. Jehudas. Rabbi sprach zu Bar-Qappara: Wieso geht dies hieraus hervor? Dieser erwiderte: Es heisst *also*, in diesen Worten ist ein Verbot[146]. In der Schule Rabhs erklärten sie: Sage es als Verbot.

Es wurde gelehrt: Wenn jemand Glieder von Fehlerbehafteten auf den Altar bringt, so übertritt er, wie Raba sagt, die Verbote: ihr sollt nicht alles aufräuchern, und: ihr sollt nicht einen Teil aufräuchern. Abajje aber sagt, wegen eines allgemein gehaltenen Verbotes[147] sei nicht zu geisseln[148]. Man wandte ein: Wer Fehlerbehaftete für den Altar heiligt, übertritt fünf Verbote. Dies ist eine Widerlegung Abajjes!? Abajje [kann dir] erwidern: er spricht von verschiedenen Personen[149]. — Wieso heisst es, wenn von verschiedenen Personen, "übertritt", es sollte ja "übertreten" heissen!? Selbstverständlich gilt dies von einer Person, und dies ist eine Widerlegung Abajjes. — Abajje kann dir erwidern:

150. Man kann es wegen des Geldwertes heiligen u. den Erlös dafür verwenden. 151. Dh. der Heiligung. 152. Zur Opferung. 153. Lev. 22,17. 154. Eigentl. ein Nein. Das W. לאמר (also) wird in לא אמר, er sagte: nein, zerlegt; in וידבר ist das W. דבר (Wort) enthalten. 155. Die Darbringung des ganzen u. eines Teils sind nicht besonders verboten, vielmehr werden beide Fälle aus einem Schriftvers entnommen; ob. S. 351 Z. 5. 156. Wegen eines jeden besonders. 157. Von denen jede eine dieser Dienstleistungen verrichtet hat.

האי מיבעי ליה לבמת יחיד אין הבו נמי אלא תקריבו
דקבלה מנא ליה מיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם
ירבנן אצטריך סלקא דעתך אמינא תיאיל ובני נח אין
מציין אלא על מחוסר אבר בכמה דלחין דימא אנן
נמי נקביל מנחין קמשמע לן מכל אלה דלא מקבלינן
מתקיף לה ריש לקיש שמא לא שנינו אלא בתם
שנעשה בעל מום עובר דאי בעל מום מעיקרא דיקלא
בעלמא היא אמר ליה רבי חייא בר יוסף שרוץ וקרוס
כתוב בפרשה והני בעלי מומין מעיקרא נינהו אמר
ליה שמא לא שנינו אלא בתמורה דתנן תומר בתמורה
מכוכח שכן קדושת חלה עליה על בעל מום קבוץ
אמר ליה רבי יוחנן לא שמיע לך הא דאמר רבי ינאי
בחבורה נמנו וגמרו המקדיש בעל מום לגבי מזבח עובר
משום חמשה שמות ואי בתמורה הני ששה הוויין
דאיבא נמי לאי דתמירה אלא מאי בבעל מום מעיקרו
אמאי לקי דיקלא בעלמא הוא אמר ליה דיקלא לאו
זילא מילתא מין עצים הוא בעל מום מעיקרו זילא
מיתא בין דשביק תמים ואקדיש בעלי מימין מיחייב
לישנא אחרינא אמר ליה אפילו הכי בזיא מילתא
דדקר ליבא כמינו לא לקי לאפוקי בעל מום כיון דאיבא
כמינו לקי: אמר רבא השתא דאמור טעמא דבעל
מום דלקי משום דבזיא מילתיהו אפילו למקדיש ליה
לדמי נכסים נמי לקי תניא כוותיה דרבא נדבה תעשה Col. b

M 74 וגעשה | B 75 + ו, M - עו' | M 76 יוסי
M 77 — מבזי | M 78 על בעלת | M 79 המקריב
M 80 + אמרת | B 81 נמי. M הני שית' הוו דא"ן לאו
84 תמימין | M 83 מעיקרא | B 82 בתמו' ואי לא מאי
87 לא — P 86 | במינו לקי ... M 85 — ל א | M ליתי
M דאמרת | M 88 דבדיא מילי אבל מקד' | V 89 - ל.

altars erforderlich!? — Dem ist auch so. — Woher weiss er dies demnach von der Darbringung bei der Blutaufnahme[143]? — Aus [den Worten:] *aus der Hand des Ausländers sollt ihr nicht darbringen*, das ist die Blutaufnahme. — Und die Rabbanan!? — Diese sind nötig; da es den Noahiden für ihre Anhöhe geboten[144] ist nur hinsichtlich solcher, denen Glieder fehlen, so könnte man glauben, auch wir dürfen von ihnen [gebrechenbehaftete] annehmen, so heisst es:[146] *von all diesen*, dass wir solche nicht annehmen dürfen. Res-Laqiš wandte ein: Vielleicht haben wir dies[144] gelernt nur hinsichtlich eines gebrechenfreien, das ein vorübergehendes Gebrechen bekommen hat, denn ein von vornherein gebrechenbehaftetes ist ja nichts mehr als eine Dattelpalme[145]!? R. Hija b. Joseph sprach zu ihm: Im Abschnitt heisst es:[146] *gestreckt oder zerkrüppelt*, und solche sind Fehlerbehaftete von früher her. Jener erwiderte ihm: Vielleicht haben wir dies gelernt nur vom Umgetauschten, denn es wird gelehrt: Strenger ist es beim Umgetauschten als beim Schlachtopfer, denn auf jenes erstreckt sich die Heiligkeit, auch wenn es mit einem bleibenden Fehler behaftet ist!? R. Johanan erwiderte ihm: Du hast das nicht gehört, was R. Jannaj gesagt hat: Im Kollegium stimmten sie ab und setzten fest, dass, wenn jemand ein Fehlerbehaftetes für den Altar heiligt, er fünf Verbote[147] übertrete. Beim Umgetauschten aber sind es sechs, denn es kommt ja noch das Verbot des Umtauschens hinzu. — Wieso ist er, wenn dies von einem ursprünglich Fehlerbehafteten gilt, zu geisseln, es ist ja nichts weiter als eine Dattelpalme!? Dieser erwiderte: Eine Dattelpalme ist nicht verächtlich, denn sie ist nichts weiter als Holz, ein ursprünglich Fehlerbehaftetes aber ist verächtlich, und da er Fehlerfreies gelassen und ein Fehlerbehaftetes geheiligt hat, ist er schuldig. Eine andre Lesart. Trotzdem[148] ist die Sache verächtlich; bei einer Dattelpalme gibt es nichts andres[149] in dieser Art, somit ist er nicht zu geisseln, bei einem Fehlerbehafteten aber gibt es solches[149], daher ist er zu geisseln.

Raba sagte: Da du nun ausgeführt hast, wegen eines Fehlerbehafteten sei aus dem Grund zu geisseln, weil es verächtlich ist, so ist auch der zu geisseln, der ein solches wegen seines Geldwertes für Trankopfer geheiligt hat. Es gibt eine Lehre übereinstimmend

143. Soll heissen: von der Blutaufnahme, was er aus den W.en "sollt ihr nicht darbringen" folgert. 144. Die Lehre vom 5fachen Verbot, ob. S. 530 Z. 21 ff. 145. Dh. eine Sache, die aber als Opfer ungeeignet ist. 146. Dt. 22,23. 147. Eigentl. Namen; Verbote, die besondere Namen führen u. nicht zum selben Rubrum gehören. 148. Wenn es auch nur als Sache anzusehen ist. 149. Das für den Altar geeignet ist.

דלא הוי[62] דיחוי דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דלמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני רבי שמעון
n.40b 63b היא דתניא מת אחד מהן מביא חבירו בלא הגרלה
n.28d דברי רבי שמעון רבא אמר לא נצרכא בנון[63] שהומם
Fol.7 בו ביום והיללו על חבירו[64] סלקא דעתך אמינא בשלמא
מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם אבל הבא
כיון דאינבר שם לא לקי קמשמע לן: אמר מר משום
רבי יוסי ברבי יהודה[65] אף קבלת הדם מאי טעמא דרבי
v.24 יוסי ברבי יהודה[66] אמר קרא ומעוך וכתות ונתוק וכרות
וגו' זו[67] קבלת הדם שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא
קמא האי לא תקריבו[68] למה לי מיבעי ליה לזריקת דמים
והא נפקא ליה מעל המזבח אורחיה דקרא[69] דמשתעי
הכי ורבי יוסי ברבי יהודה נמי אירחיה דקרא הוא[70] אין
v.25 הכי נמי אלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא ומיד
בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם שאמר רבי יוסי
ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי
מיבעי ליה להאי[66] סלקא דעתך אמינא הואיל ולא נצטוו
בני נח[71] אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו
ולא שנא במזבח דידן קמשמע לן: [72] לישנא אחרינא רבי
יוסי ברבי יהודה אומר אף על קבלת הדם מאי טעמא
דכתיב ומעוך וכתות וגו' לא תקריבו זו קבלת הדם
וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולרבנן נמי תיפוק[73] להו
זריקה מן על המזבח הכי נמי ואלא לא תקריבו דמעוך
למאי אתא מפקינן לבמת יחיד ולרבי יוסי ברבי יהודה

M 64 דסד"א מעיק' || שהומם — P 63 || (P אחרי) 62
M 67 || ד + M 66 || אמרו קב' M 65 || לא ידעינן
M 70 || דקמשתמ' M 69 || ל"ל — M 68 || היא +
|| מקבלינן ... ל"א — M 72 || על מחוסרי M 71 || אין —
ליה. P 73

er denn auch der Ansicht, dass keine Auslosung erforderlich ist, vielleicht hole man andre[135] und lose aus!? Vielmehr, erwiderte R. Joseph, hier ist die Ansicht R. Šimôns vertreten, denn es wird gelehrt: Verendet einer von ihnen, so hole man einen andren ohne Auslosung — Worte R. Šimôns. Raba erwiderte: In dem Fall, wenn er am selben Tag ein Gebrechen bekommen hat und man ihn auf einen andren[136] umgetauscht hat. Man könnte glauben: allerdings weiss man vorher nicht, ob nicht dieser für Gott bestimmt wird, hierbei aber, wo [der andere] bereits für Gott bestimmt ist, sei dieserhalb nicht zu geisseln, so lehrt er uns.

Der Meister sagte: Im Namen des R. Jose b. R. Jehuda sagten sie, auch die Blutaufnahme. Was ist der Grund des R. Jose b. R. Jehuda? — Die Schrift sagt:[137] *und dem die Hoden zerquetscht, zermalmt, abgerissen oder ausgeschnitten &*, das ist[138] die Blutaufnahme, von der R. Jose b. R. Jehuda spricht. — Wofür verwendet der erste Autor [die Worte:] *sollt ihr nicht darbringen*!? — Diese bezieht er auf das Blutsprengen. — Dies geht ja hervor aus [den Worten][125] *auf den Altar*!? — Es ist die gewöhnliche Redewendung der Schrift[139]. — Auch nach R. Jose b. R. Jehuda ist dies ja die gewöhnliche Redewendung der Schrift!? — Dem ist auch so. — Woher entnimmt er es demnach hinsichtlich der Blutaufnahme!? — Er entnimmt es aus folgendem:[140] *Und von der Hand eines Ausländers sollt ihr nicht darbringen*, das ist die Blutaufnahme, von der R. Jose b. R. Jehuda spricht. — Wofür verwendet der erste Autor dieses *sollt ihr nicht darbringen*? — Er verwendet es für folgendes. Da es[141] den Noahiden geboten ist nur hinsichtlich solcher, denen Glieder fehlen, so könnte man glauben, einerlei ob für ihren Altar oder für unsren Altar, so lehrt er uns[142].

Eine andre Lesart. R. Jose b. R. Jehuda sagte, auch die Blutaufnahme. Aus welchem Grund? — Es heisst: *und dem die Hoden zerquetscht, zermalmt & sollt ihr nicht darbringen*, das ist[138] die Blutaufnahme, und hinsichtlich des Sprengens folgern wir es aus [den Worten] *auf den Altar*. — Sollten es auch die Rabbanan hinsichtlich des Sprengens aus [den Worten] *auf den Altar* folgern!? — Dem ist auch so. — Worauf deuten demnach [die Worte:] *sollt ihr nicht darbringen*, beim Zerquetschten? — Diese sind auf einen Privataltar zu beziehen. — Auch nach R. Jose b. R. Jehuda sind sie ja wegen eines Privat-

als Opfer ausgeloste Bock bleibt es. 135. Es wird ausgelost, welcher das Paar ergänze. 136. Der ebenfalls gebrechenbehaftet ist; der Umtausch ist mit der Geisselung belegt. 137. Lev. 22,24. 138. Hier sind fortgelassen die W.e: sollt ihr nicht darbringen. 139. Diese Worte gehören zur Satzkonstruktion. 140. Lev. 22,25. 141. Keine verstümmelten Tiere als Opfer darzubringen. 142. Dass man von ihnen fehlerbehaftete nicht annehme.

gesagt. Wo ist dies gesagt? — Es wird gelehrt: "*Ein Blindes oder ein Gebrochenes oder ein Verstümmeltes oder ein Warziges sollt ihr nicht darbringen.* Was besagt dies: wenn das Verbot der Heiligung, so ist dies ja bereits vorher gesagt; vielmehr bedeuten [die Worte] *sollt ihr nicht darbringen*: ihr sollt solche nicht schlachten. "*Und eine Feuergabe sollt ihr* [von solchen] *nicht legen*, das sind die Feueropferteile. Ich weiss dies nur von allen, woher dies von einem Teil? — es heisst: "*von solchen.* Woher dies vom Blutsprengen? — es heisst: "*auf den Altar.* "*Für den Herrn*, dies schliesst den fortzuschickenden Ziegenbock[120] ein. — Ist denn [das Wort] *für den Herrn* einschliessend, es wird ja gelehrt: Unter "*Opfer* könnte man auch Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds verstehen, die ebenfalls Opfer genannt werden, wie es heisst:[121] *und wir bringen die Opfergabe des Herrn*, so heisst es: "*und zur Tür des Offenbarungszeltes &c.*; ist es für die Tür des Offenbarungszeltes[122] geeignet, so ist man dieserhalb wegen des Schlachtens ausserhalb schuldig, und ist es für die Tür des Offenbarungszeltes nicht geeignet, so ist man dieserhalb wegen der Schlachtung ausserhalb nicht schuldig. Wollte man nur diese ausschliessen und nicht die Sühnekuh[130] und den fortzuschickenden Ziegenbock, die für die Tür des Offenbarungszeltes geeignet sind, so heisst es:[127] *für den Herrn*, die für den Herrn geeignet[131] sind, ausgenommen diese, die nicht für den Herrn geeignet sind. Raba erwiderte: Da im Zusammenhang des Schriftverses: *und an die Tür*, einschliessend, *für den Herrn*, ausschliessend. Ebenso hier: wenn *Feuergabe* ausschliessend ist, so ist [das Wort] *für den Herrn* einschliessend. — Nur aus dem Grund, weil die Schrift *für den Herrn* geschrieben hat, bringe man den fortzuschickenden Ziegenbock nicht [gebrechenbehaftet], würde aber die Schrift nicht einschliessend *für den Herrn* geschrieben haben, so würde man gesagt haben, der fortzuschickende Ziegenbock dürfe auch gebrechenbehaftet sein. Merke, das Los entscheidet ja nur dann, wenn das Objekt geeignet[132] ist!? R. Joseph erwiderte: Hier ist die Ansicht Ḥanan des Aegypters vertreten, welcher sagt, selbst wenn das Blut sich bereits im Gefäss befindet, hole man einen andren und paare ihm zu[133]. — Allerdings ist Ḥanan der Aegypter der Ansicht, dass keine Verdrängung[134] erfolge, ist

הרי אמר רמטה היכן אמור דתניא עורת או שבור או
הרוץ אי יכול לא תקריבו מה תלמוד לומר אם כל
תקדישי הרי כבר אמור למעלה אלא מה תלמוד לומר
"כל תקריבו בל תשחטו יאשה לא תתנו מהם אלי אשים
אין לי אלא כולן מקצתן מנין תלמיד לומר מהם זריקת
דמים מנין תלמוד לומר על המזבח לה' לרבות שעיר
המשתלח "ולה' לרבות הוא "ותתניא או "קרבן שומע
אני "אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן בענין שנאמר
ונקרב את קרבן ה' תלמיד לומר ואל פתח אהל מועד וגו'
הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטי חוץ
שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום
שוחטי חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת
ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד תלמוד
לומר לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה'
אמר רבא "הכא מעניינא דקרא ואל פתח לרבות לה'
להציא הבא דאשה להציא לה' לרבות טעמא "דכתב
קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח הא לא רבי
קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלה בעל מום שפיר
דמי מכדי אין הגורל "קבוע אלא בדבר הראוי "אמר רב
יוסף הא מני "חנן המצרי היא דאמר אפילו דם "בבום
מביא חבירו "ומזווג ליה נהי דשמעת ליה לחנן המצרי

M 48 + כבר | P 49 — לומר | 50 (M למעשר) ||
M 51 לא תקריבו אלה לה' בל תשח' || M 52 קדשים ואין ||
P 53 — ולה'. M וכל היכא דכת' לה' לרבות || M 54 —
M 55 — אף ... מיוחדין ... לרבות || B 56 התם.
V + התם מע"ז דקרא || M 57 דרבי קרא לה' הא | 58
M קובע | M 59 לו א' רבא לא נצרכא אלא כגון שהיה בו
מום וחללו | 60 (P — בבום) | 61 (P ומרגילו נהי).

125. Lev. 22,22. 126. Am Versöhnungstag; cf. Lev. Kap. 16. 127. Lev. 17,4. 128. Num. 31,50. 129. Zur Darbringung als Opfer. 130. Die rote Kuh; cf. Num. Kap. 19. 131. Das W. "für den Herrn" ist also ausschliessend. 132. Das Los entscheidet, welcher von den beiden Böcken als Sündenbock u. welcher als Opfer für den Herrn dargebracht werden soll, u. da das Opfer für den Herrn gebrechenfrei sein muss, so müssen es vor der Entscheidung beide sein. 133. Wenn nach der Auslosung einer der beiden Böcke verendet, so ist nach einer Ansicht ein neues Paar zu holen; cf. Bd. II S.931 Z. 1ff. 134. Der

לחיים ניתן ולא להישבון רב אחא[37]בר אדא אמר מהבא
ויראת מאלהיך אני ה׳ למורא נתתיו ולא להישבון רבא 25,43
אמר מהבא התעבות האל עשה מות יומת דמיו בו 18,13
[יהיה] והוליד בן פריץ שופך דם הוקשו מלוי רבית .v.10
לשופכי דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להישבון אף
מלוי[38]רבית לא ניתנו להישבון ואמר רב נחמן בר יצחק
מאי טעמא[39]דרבי אלעזר דאמר קרא וחי אחיך עמך 25,36
אחדר ליה בי היכי[40]דניחי עמך ואלא במאי קמיפלגי
אביי ורבא בשינוי קונה לישנא אחרינא בהני שינויי
"דשנינן[42]לישנא אחרינא ברבית קצוצה לאביי לא
מחדר רבית לרבא מהדר רבית והא אביי נמי סבר
מפקינן רבית קצוצה בדיינין דאמר אביי הדין דמסיק 65ª
בחבריה ארבע (מאה) זוזי בריביתא ויהבית ליה[43]למלוה
בחנותיה גלימא דשוי חמשא בארבעה בי מפקינן
מיניה ארבעה מפקינן מיניה והאי זוזא במתנה הוא
דיהב ליה ורבא אמר המשא מפקינן מיניה מאי טעמא
בולה בתורת ריביתא קאתי לידיה אלא בי קא מיפלגי
אביי ורבא בשינוי קונה: תנו רבנן כל אשר בו מום 22,20
לא תקריבו מה תלמוד לומר אם בלא[44]תשחטו הרי
כבר אמור למטה אלא מה תלמוד לומר בל תקריבו
בל תקדישו מבאן אמרו המקדיש בעלי מומין לגבי m.7b
מזבח עובר משום חמשה שמות[45]משום[46]בל תקדישו gm.1
[47]ומשום בל תשהטו ומשום בל תזרקו ומשום בל תקטירו
בולו ומשום בל תקטירו מקצתי משום רבי יוסי ברבי
יהודה אמרו אף קבלת הדם: אמר מר אם[48]בלא תשחטו

hinsichtlich des Lebens[116]ist er gegeben, zur Rückgabe aber nicht [verpflichtet]. R. Aha entnimmt dies hieraus:[117]*Du sollst deinen Gott fürchten, ich bin der Herr*; fürchten soll er, zur Rückgabe aber nicht [verpflichtet]. Raba entnimmt dies hieraus:[118]*Diese Gräuel hat er verübt, sterben soll er, sein Blut komme über ihn;*[118]*und er zeugt einen gewalttätigen Sohn, der Blut vergiesst.* Die Wucherer werden mit den Blutvergiessenden verglichen; wie es bei Blutvergiessenden keine Rückgabe gibt[119], ebenso gibt es bei Wucherern keine Rückgabe. Ferner sagte R. Naḥman b. Jiṣḥaq: Folgendes ist der Grund R. Eleâzars; die Schrift sagt:[120]*dein Bruder soll mit dir leben*, gib ihm zurück, damit er mit dir lebe. — Worüber streiten demnach Abajje und Raba? — Ueber die Aneignung[121]durch die Aenderung. Nach der einen Lesart gemäss[122]unserer obigen Erklärungen und nach der anderen Lesart, wonach sie über den vereinbarten Wucher [streiten], ist nach Abajje der Wucher nicht zurückzugeben, und nach Raba der Wucher zurückzugeben. — Aber auch Abajje ist ja der Ansicht, dass man den vereinbarten Wucher durch das Gericht abnehme!? Abajje sagte nämlich: Wenn jemand von seinem Nächsten vier(hundert) Zuz Zinsen zu fordern hatte und dieser dem Gläubiger dafür ein Gewand im Wert von fünf für vier gegeben hat, so werden ihm, wenn man es ihm abnimmt, nur vier abgenommen, denn den einen Zuz gab er ihm als Geschenk. Raba aber sagt, man nehme ihm alle fünf ab, denn das ganze kam als Wucher in seine Hand. — Vielmehr, Abajje und Raba streiten über die Aneignung durch die Aenderung.

Die Rabbanan lehrten:[123]*Alles, dem ein Gebrechen anhaftet, sollt ihr nicht darbringen.* Was lehrt dies: wenn das Verbot des Schlachtens, so ist dies ja unten bereits gesagt; vielmehr bedeuten [die Worte] *sollt ihr nicht darbringen*: ihr sollt sie nicht heiligen. Hieraus folgerten sie, dass, wenn jemand Gebrechenbehaftete für den Altar heiligt, er fünf Verbote übertrete: ihr sollt nicht heiligen, ihr sollt nicht schlachten, ihr sollt nicht sprengen, ihr sollt nicht ganz aufräuchern, und ihr sollt nicht einen Teil aufräuchern. Im Namen des R. Jose b. R. Jehuda sagten sie, auch die Blutaufnahme[124].

Der Meister sagte: Wenn das Verbot des Schlachtens, so ist dies ja unten bereits

M 37 — בר״א M 38 ‖ רביות P 39 — M 40 ‖ דחיי בהדך אלא M 41 ‖ משנינן M 42 — ל״א ... בשינוי ‖ קונה P 43 ‖ למלוי בגויתיה (צ״ל בגוותיה) ‖ M 44 תשחט ‖ M 45 ומשום בל תקט׳ וכולן משום בל תקט׳ מקצתו ‖ P 46 — בל. B + בל תקריבו ‖ B 47 — ומשום ‖ BP 48 בל.

116. Er wird bestraft u. wird nicht leben. 117. Lev. 25,43. 118. Ez. 18,10. 119. Keine Gutmachung. 120. Lev. 25,36. 121. Einer fremden Sache (cf. Bd. VI S. 243 Z. 16ff.); hier im übertragenen Sinn: ob die Abweichung vom Gebot Gottes als rechtlich giltige Handlung anzusehen ist. 122. Der Text ist hier korrupt; auf jeden Fall ist בהני statt בשינוי zu lesen. 123. Lev. 22,20. 124. Ist mit einem Verbot belegt.

מהזר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום תיובתא
דרבא אמר לך רבא [106]שאני התם דאמר קרא השב
תשיב ולאביי אי לאו דאמר רחמנא השב תשיב הנה
אמינא איסורא עבד [107]אי בעי נהדר ואי בעי לא נהדר
[108]קמשמע לן והדרי פאה דרחמנא אמר לא תכלה פאת
שדך בקצרך והתנן מצות פאה להפריש מן הקמה לא
הפריש מן הקמה יפריש מן העמרים לא הפריש מן
העמרים [109]יפריש מן הכרי עד שלא מירחו מירחו
ונתן לו משום רבי ישמעאל אמרו אף [110]מפריש מן העיסה
תיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא
(עזב) [111]תעזב יתירא ורבא אמר [112]לך יש לך עזיבה
אחרת [113]שכזו ואיזו [114]זה המפקיר כרמו [115]דתניא המפקיר
[116]כרמו והשכים לשחר ובצרו היום בפרט [117]ועוללות
בשכחה ובפאה ופטור מן המעשר [118]: אמר ליה רב אחא
בריה דרבא לרב אשי והשתא [119]דשנינן כל הני שינויי
[120]דאביי ורבא במאי [121]פליגי ברבית קצוצה [122]קא מיפלגי
וכדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר רבית קצוצה [123]יוצאה
בדיינין [124]אבק רבית אינה יוצאה בדיינין [125]ורבי יוחנן
אמר אפילו רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין אמר ליה
[126]בקראי פליגי דאמר רבי יצחק מאי טעמא דרבי יוחנן
[127]אמר קרא [128]בנשך נתן [129]ותרבית לקח וחי לא יחיה

13 (M — שאני) ‖ 14 M ליה׳ ‖ 15 M — קמ״ל ‖ 16 BP + תסר ל״א. V + ל״א אל״ר שאני התם דכת׳ עד בא השמש תשובנו לו ואביי א״ל חד לכסות יום וחד לכסות לילה ‖ 17 P וציוכי ‖ 18 M מפריש ‖ 19 M — ‖ 20 M — לך ‖ 21 M שהיא כזו ‖ 22 תעזׄ יתירא ‖ B — זו ‖ 23 M — זה ‖ 24 M + כ ‖ 25 M + את ‖ 26 M ובעו׳ ובשכ ‖ 27 M + ל״א ורבא א״ל השב יתירתא ‖ 28 M מיבעי ליה לרבות המפקיר את כרמו כדתניא כו׳ ‖ 29 M — דמשנ׳ ‖ 30 M ד — ‖ 31 M קמפלגי ‖ 32 P אין יוצאין ‖ 33 M — ורי״ ... בדיינין ‖ 34 B + התם בסברא פליגי ‖ 35 M + ד ‖ 36 P ובתר׳

gelehrt, er müsse ihm das Kissen nachts und den Pflug am Tag[106] zurückgeben. Dies ist eine Widerlegung Rabas!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[107] *zurückgeben sollst du es zurückgeben*[108]. — Und Abajje!? — Hätte der Allbarmherzige nicht gesagt: *zurückgeben sollst du es zurückgeben*, so könnte man glauben, er habe nun einmal das Verbot übertreten, wenn er will, gebe er es zurück, und wenn er will, gebe er es nicht zurück, so lehrt er uns[109]. — Vom Eckenlass sagt ja der Allbarmherzige:[111] *du sollst bei deinem Ernten nicht ganz abmähen die Ecken deines Feldes*, und es wird gelehrt: Es ist Gebot, den Eckenlass von den Halmen abzusondern; hat man ihn nicht von den Halmen abgesondert, so sondre man ihn von den Garben ab; hat man ihn nicht von den Garben abgesondert, so sondre man ihn vom Haufen ab, bevor man ihn geworfelt hat; hat man ihn geworfelt, so entrichte man davon den Zehnten und gebe ihn ihm. Im Namen R. Jišmâéls sagten sie, man sondre ihn sogar vom Teig ab. Dies ist eine Widerlegung Abajjes!? — Abajje kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt überflüssigerweise zweimal[112] *verlassen*. — Und Rabâ!? — Er kann dir erwidern: es gibt noch ein andres Verlassen, das diesem gleicht, wenn nämlich jemand seinen Weinberg preisgibt. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand seinen Weinberg preisgegeben hat, am folgenden Morgen aber sich aufmacht und ihn abwinzert, so ist er [zur Zurücklassung von] Abfall, Nachlese, Vergessenem und Eckenlass verpflichtet, jedoch frei vom Zehnten.

R. Aḥa, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: Nachdem wir nun all die Widersprüche erklärt[113] haben, worüber streiten nun Abajje und Raba? — Sie streiten über den vereinbarten Wucher. Dies nach R. Eleâzar, denn R. Eleâzar sagte: Vereinbarter Wucher kann durch das Gericht abgenommen werden; Halbwucher[114] kann durch das Gericht nicht abgenommen werden. R. Johanan aber sagte, auch der vereinbarte Wucher könne nicht durch das Gericht abgenommen werden. Jener entgegnete: Da streiten sie ja über die Schriftverse: R. Jiçḥaq sagte nämlich: Folgendes ist der Grund R. Johanans: Die Schrift sagt:[115] *auf Zins leiht er aus und Wucher nimmt er, sollte er noch leben? Er wird nicht leben*;

106. Das Pfand gehört demnach ihm. 107. Dt. 24,13. 108. Die Wiederholung deutet auf die wiederholte Rückgabe. 109. Die W.e חסר ל״א in den Ausgaben sind eine irrtümlich in den Text geratene Bemerkung des Korrektors. 110. Cf. Bd. I S. 241 Z. 1 ff. 111. Lev. 23,22. 112. Ib. 19,10 u. ib. 23,22. 113. In den angeführten Fällen pflichten sie einander bei. 114. Wörtl. Staub des Wuchers, was kein wirklicher Wucher ist, beispielsweise der Verkauf einer Sache zu einem höheren Preis für spätere Zahlung. 115. Ez. 18,13.

דרחמנא אמר °אלמנה וגרושה [וגו׳] לא יקח ותנן כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולך אחר הפגום [97]שאני הכא דאמר קרא °[ו]לא יחלל זרעו ולאביי [98]נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל אחד לו ואחד לה והרי הקדיש בעלי מומין [99]למזבח דרחמנא אמר °כל אשר בו מום לא תקריבו ותנן 'המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח אף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי [2]תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם דאמר קרא [3]°ולנדר לא ירצה רצוי הוא דלא מרצה הא מיקדש 'קדשי ולאביי [5]דלא אמר רחמנא ולנדר לא ירצה הוה אמינא °כעובר מצוה וכשר קמשמע לן והרי מקדיש תמימין לבדק הבית [7]דאמר רחמנא °נדבה תעשה אתו °זה קדשי בדק הבית ותנן המקדיש תמימין לבדק הבית אף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי [2]תיובתא דרבא אמר לך °ממקום שנתרבו [10]בעלי מומין לגבי מזבח נתרבו תמימין לבדק הבית והרי גזל דרחמנא אמר °לא תגזל °ותנן [11]הגוזל עצים ועשאן כלים צמר [12]ועשאן בגדים משלם בשעת הגזילה [2]תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם דאמר קרא °אשר גזל כמה שגזל ולאביי האי אשר גזל מיבעי ליה °על גזילו שלו מוסיף חומש על גזילו של אביו אינו מוסיף חומש והרי משכון דרחמנא אמר °לא תבא אל ביתו לעבט עבטו ותנן

M 97 שבשניהם שני התם דא׳ || M 98 ליפ׳ || M 99 לגבי מז׳ || M 1 המקריב || M 2 + ו || M 3 ושור || P 4 ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה רצוי || M קדוש. M קדישי || M 5 לאו דא׳ || M 6 + ליהוי || M 7 דרח׳ א׳ || M 8 אלו || M 9 + VM רבא || M 10 + בו || M 11 גזל || M 12 ועשאו.

[92]*Witwe und Geschiedene soll er nicht nehmen*, und es wird gelehrt, dass in jedem Fall, wo die Antrauung giltig ist und eine Sünde begangen wird, das Kind dem Bemakelten folge[93]!? — Anders ist es da, wo die Schrift sagt: [94]*er soll seinen Samen nicht entweihen*[95]. — Und Abajje!? — Der Schriftvers sollte ja lauten: *jaḥel*, wenn es aber *jeḥalel*[96] heisst, so gilt dies sowol für ihn als auch für sie[97]. — Hinsichtlich der Heiligung von Gebrechenbehafteten für den Altar sagt ja der Allbarmherzige:[98]*alles, dem ein Gebrechen anhaftet, dürft ihr nicht darbringen*, und es wird gelehrt, wenn man Gebrechenbehaftete für den Altar geheiligt hat, sei, obgleich dies verboten ist, was man getan hat, getan. Dies ist eine Widerlegung Rabas!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[99]*es soll als Gelobtes nicht wolgefällig sein*; wolgefällig ist es nicht, wol aber ist es heilig. — Und Abajje!? — Würde der Allbarmherzige nicht gesagt haben: *es soll als Gelobtes nicht wolgefällig sein*, so könnte man glauben, er habe ein Gebot übertreten, [das Opfer] aber sei tauglich, so lehrt er uns. — Von der Heiligung Gebrechenfreier für den Tempelreparaturfonds sagt ja der Allbarmherzige:[99]*du sollst es als Freiwilliges herrichten*, dies sind die Heiligtümer des Tempelreparaturfonds, und es wird gelehrt, wenn man Gebrechenfreie für den Tempelreparaturfonds heiligt, sei, obgleich dies verboten ist, was er getan hat, getan. Dies ist eine Widerlegung Rabas!? — Er kann dir erwidern: aus der Stelle, aus der Gebrechenbehaftete für den Altar einbegriffen werden, werden Gebrechenfreie für den Tempelreparaturfonds einbegriffen[100]. — Hinsichtlich des Raubes sagt ja der Allbarmherzige:[101]*du sollst nicht rauben*, und es wird gelehrt, wer Holz geraubt und daraus Geräte gemacht hat, Wolle und daraus Kleider gemacht hat, habe den Wert zur Zeit des Raubens[102] zu ersetzen. Dies ist eine Widerlegung Rabas!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[103]*das er geraubt hat*, wie er es geraubt hat. — Und Abajje!? — [Das Wort:] *das er geraubt hat*, verwendet er [für folgende Auslegung:] nur zu seinem Raub hat er das Fünftel hinzuzufügen, zum Raub seines Vaters aber hat er das Fünftel nicht hinzuzufügen[104]. — Vom Pfand sagt ja der Allbarmherzige:[105]*du sollst in sein Haus nicht kommen, ihm ein Pfand abzupfänden*, und es wird

92. Lev. 21,14. 93. Die Antrauung ist also giltig, obgleich dies verboten ist. 94. Lev. 21,15. 95. Das Kind ist entweiht, jed. nicht unehelich. 96. Das hebr. Wort für "entweihen", das doppelte ל deutet auf eine doppelte Entweihung; der Schriftvers ist also für diese Auslegung nötig. 97. Auch die Frau wird durch diese Heirat entweiht; ist sie Priesterstochter, so darf sie keine Hebe essen. 98. Lev. 22,20. 99. Ib. V. 23. 100. Wie bei den ersteren die bereits erfolgte Handlung giltig ist, ebenso ist sie bei den letzteren giltig. 101. Lev. 19,13. 102. Die Sachen gehören ihm. 103. Lev. 5,23. 104. Selbst wenn er selber ihn abgeschworen u. das Opfer darzubringen hat; cf. Lev. 5,21 ff. 105. Dt. 24,10.

אם שה יה היא יה קריב ואין תמורתו קריבה ורבא
אין הבי נמי דמהתוא קרא ארא הם למה לי ליתד על
בכור ומעשר שנתעריב דמן בכל העולין שקריבין לגבי
מזבח יאבי האי סברא מנא ליה מילקח מדם הפר
ימדם השעיר יהלא דם הפר מרובה משל שעיר מיבן
לעילין שאין מבטלין זה את זה התניא ולקח מדם
הפר ומדם השעיר שיהו מעורבין דברי רבי יאשיה ורבא
התם מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו יכפר לה ברבי
יונתן והרי מעשר דאמר רחמנא לא יגאל ויתן יש להן
פדיון ולתמירותיהן חיון מן הבכור ומן המעשר אלמא
לא מהני תיובתא דאבי אמר לך שאני התם דילפ
עברה עברה מבכור הרי הקדימה תרומה לביכורים
דאמר רחמנא מלאתך ודמעך לא תאחר ויתן המקדים
את על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשויי אמר
לך רבא שאני התם דאמר קרא מכל מעשרתיכם תריומ
(תרומה) ולאבי מיבעיא ליה כדאמר ליה רב פפא
לאבי אלא מעתה אפילו הקדימו בברי נמי ניפטר
אמר ליה עליך אמר קרא מכל מעשרתיכם תריומו מה
ראית לרבות את הברי ולהוציא את השובלין מרבה
אני את הברי שישנו בכלל דיגון ומוציא אני את
השובלין שאינן בכלל דיגון והרי אלמנה לכהן גדול

M 81 — ליה | M 82 + א׳ לך | M 83 + נפקא | M 84 הכו ם שאם נתע׳ | M 85 שהן קרב׳ | M 86 — לעולין | 87 M ורבנן מזה בפ״ע וסבר | M 88 פדיון חוץ מבכור ומעשר | 89 M + אביי | M 90 העברה העב׳ מבכור והרי הקדים | M 91 + ותיוב׳ דרבא | M 92 להכי אלא | M 93 ליפ׳ | B 94 השיבלין | M 95 שבן ישנו | M 96 שבן אינן. B שאין.

gehört dem Herrn; es ist dem Herrn darzubringen, nicht aber ist sein Eingetauschtes darzubringen!? — Und Raba!? — Dem ist auch so, dass dies aus diesem Schriftvers hervorgeht, [das Wort] *er* ist aber deshalb nötig, um zu lehren, dass, wenn das Blut des Erstgeborenen und des Zehnten mit dem andrer darzubringender [Opfer] vermischt worden ist, es auf den Altar komme. — Woher entnimmt dies Abajje? — Aus: *er nehme vom Blut des Farren und vom Blut des Ziegenbocks*; da das Blut des Farren mehr ist als das Blut des Ziegenbocks, so ist hieraus zu entnehmen, dass die auf den Altar kommenden [Opfer] einander nicht[82] aufheben. Es wird nämlich gelehrt: *Er nehme vom Blut des Farren und vom Blut des Ziegenbocks*, sie müssen vermengt sein — Worte R. Jošijas. — Und Raba!? — Da von diesem besonders und von jenem besonders, und er ist der Ansicht R. Jonathans[84]. — Vom Zehnten sagt ja der Allbarmherzige: *es darf nicht ausgelöst werden*, dennoch wird gelehrt, es gebe für sie eine Auslösung und für ihr Eingetauschtes eine Auslösung, ausgenommen das Erstgeborene und der Zehnt. [Die Handlung] ist also ungiltig, somit ist dies eine Widerlegung Abajjes!? — Er kann dir erwidern: anders ist es da, denn es ist durch [den Ausdruck] *vorübergehen*[86] vom Erstgeborenen zu folgern. — Von [der Entrichtung] der Hebe vor den Erstlingen sagt ja der Allbarmherzige:[87] *dein Getreide und deinen Most verspäte nicht*[88], und es wird gelehrt: wenn man [die Hebe] vorher entrichtet hat, so ist, obgleich dies verboten ist, was er getan hat, getan!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[89] *von all euren Zehnten & sollt ihr abheben.* — Und Abajje!? — Dies ist wegen des folgenden nötig. R. Papa sprach nämlich zu Abajje: Demnach sollte er frei[90] sein, auch wenn er ihm[91] beim Getreidehaufen zuvorgekommen ist!? Dieser erwiderte: Deinetwegen sagt die Schrift: *von all euren Zehnten & sollt ihr abheben*[92]. — Was veranlasst dich, den Getreidehaufen einzuschliessen[93] und Aehren auszuschliessen? — Ich schliesse den Getreidehaufen ein, weil es bereits Getreide ist, und ich schliesse die Aehren aus, weil es noch kein Getreide ist. — Von [der Heirat] einer Witwe mit einem Hochpriester sagt ja der Allbarmherzige:

sonderte werde profan, u. an dessen Stelle trete das Eingetauschte. 81. Lev. 27,26. 82. Ib. 16,18. 83. Das Blut des Ziegenbocks geht im Blut des Farren nicht auf, obgleich es bedeutend weniger ist. 84. Der dieser Ansicht ist; cf. Bd. II S. 919 Z. 2. 85. Das sowol beim Erstgeborenen (Ex. 13,12) als auch beim Zehnten (Lev. 27,32) gebraucht wird. 86. Woraus gefolgert wird, dass die Hebe nicht vor den Erstlingen entrichtet werden darf; cf. S. 342 Z. 20 ff. 87. Nm. 18, 28, 29. 88. Der erste Zehnt von der grossen Hebe; cf. Bd. III S. 201 Z. 16 ff. 89. Der Levite dem Priester, der die Hebe vorher zu erhalten hat. 90. Die Leviten haben an den Priester die grosse Hebe zu entrichten. 91. Von der Verpflichtung zur grossen Hebe; zehntpflichtig wird das Getreide überhaupt erst nach Einbringung der Ernte.

הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב[68] חלב דאין תורמין[69] מזה על זה אבל תירוש ודגן דגן ודגן דהד חלב כתיב בהו בי תרים מהאי[70] אהאי לא לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה[71] לישנא אחרינא הא תירוש ודגן דהד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא לא[28] ימכר ולא יגאל[63] ותנן חרמי כהנים[72] אין פודין אותם[8b] אלא[73] נותנין לבהן אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך שאני התם דאמר רחמנא קדש קדשים הוא בהווייתו[28] יהא ולרבא האי הוא למעוטי[74] בבור דתניא בבבור[b] נאמר לא תפדה ונמכר הוא[22] במעשר נאמר לא יגאל[2a 8a] ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום[17 33] והרי תמורה דאמר רחמנא לא יחליפנו ולא ימיר אתו[10] ותנן[75] לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסיפא את הארבעים אלמא מהני[22] תיובתא דרבא אמר לך[70] שאני התם דאמר קרא והיה הוא ותמורתו יהיה[a] קדש ולאביי אי לאו דאמר רחמנא והיה הוא ותמורתו הוה אמינא תצא זו ותבנם זו קא משמע לן והרי בבור דאמר רחמנא לא תפדה ותנן יש להן פדיון[77] ולתמורותיהן[19] פדיון חוץ מן הבכור ומן המעשר אלמא לא מהני תיובתא[22] דאביי אמר לך שאני התם דאמר קרא הם בהווייתן[78] יהו ולרבא האי הם למה ליה הן קריבין ואין[18] תמורתן קריבין ולאביי האי סברא[79] מנא ליה[80] אם שור[26]

könnte man glauben, nur bei Most und Oel, bei denen es zweimal *Beste*[85] heisst, darf die Hebe nicht von einem für das andre abgesondert werden, bei Most und Getreide aber, oder Getreide und Getreide, bei denen es nur einmal *Beste* heisst, sei, wenn man die Hebe von dem einen für das andre abgesondert hat, nicht zu geisseln, daher schrieb der Allbarmherzige *Erstlinge*, um [das Wort] *Beste* auf das eine und auf das andre zu beziehen. Eine andre Lesart. Bei Most und Getreide aber, bei denen es nur einmal *Beste* heisst, dürfe man die Hebe von einem für das andre absondern, daher schrieb der Allbarmherzige *Erstlinge*. — Beim Banngut sagt ja der Allbarmherzige:[86] *es darf nicht verkauft werden und es darf nicht ausgelöst werden*, und es wird gelehrt, man könne Banngut der Priester nicht auslösen, vielmehr gebe man es dem Priester. [Die Handlung] ist also ungiltig, somit ist dies eine Widerlegung Abajjes!? — Er kann dir erwidern: anders ist es da, denn der Allbarmherzige sagt:[86] *hochheilig ist es*, es bleibe bei seiner Eigenheit. — Und Raba!? — Das *es* schliesst das Erstgeborene aus, denn es wird gelehrt: Beim Erstgeborenen heisst es:[87] *du darfst es nicht lösen*, und es darf verkauft werden; beim Zehnten heisst es:[88] *es darf nicht ausgelöst werden*, und es darf nicht verkauft werden, weder lebend noch geschlachtet, weder fehlerfrei noch fehlerbehaftet. — Vom Umtausch sagt ja der Allbarmherzige:[89] *er darf es nicht auswechseln und er darf es nicht umtauschen*, dennoch wird gelehrt: nicht etwa, dass man umtauschen darf, sondern dass, wenn man umgetauscht hat, der Umtausch giltig ist, und er erhält die vierzig Geisselhiebe. [Die Handlung] ist also giltig, somit ist dies eine Widerlegung Rabas!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[89] *so sei es und sein Eingetauschtes heilig*. — Und Abajje!? — Wenn der Allbarmherzige nicht gesagt hätte: *so sei es und sein Eingetauschtes heilig*, so könnte man glauben, das eine gehe aus und das andre trete[90] ein, so lehrt er uns. — Beim Erstgeborenen sagt ja der Allbarmherzige: *du darfst es nicht lösen*, dennoch wird gelehrt, es gebe für sie eine Auslösung und es gebe eine Auslösung für ihr Eingetauschtes, ausgenommen das Erstgeborene und der Zehnt. [Die Handlung] ist also ungiltig, somit ist dies eine Widerlegung Abajjes!? — Abajje kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt[87] *sie*, sie bleiben bei ihrer Eigenheit. — Wofür verwendet Raba [das Wort] *sie*? — Sie sind darzubringen, nicht aber ist ihr Eingetauschtes darzubringen. — Woher entnimmt Abajje diese Auslegung? —[81] *Ob ein Rind oder ein Schaf, es*

M 68 הוא דאין ‖ M 69 (ד)הא תירוש ודגן דחד ‖ M 70 על האי ‖ M 71 — ל״א ... ראשית ‖ M 72 לא ‖ M 73 רבא + M 76 ‖ ותנא B 75 ‖ ב + P 74 ‖ נותן + M 80 ‖ מהא P 79 ‖ הן M 78 ‖ ולת׳ פדיון — M 77 מהא דכת׳.

85. Dieses Wort kommt im angezogenen Schriftvers 2 mal vor, beim Most u. beim Oel. 86. Lev. 27,28. 87. Num. 18,17. 88. Lev. 27,33. 89. Ib. V. 10. 90. Das ursprünglich abge-

אי בעי ליהדר יאי בעי לא ליהדר קא משמע לן ליישנא
אחרינא מיתיבי אינם שנירש אם ישראל היא מחזיר
יאיני ליקח ואם כהן היא ליקח ואינו מחזיר קתני אם
ישראל היא מחזיר תיובתא דאביי שאני התם דרחמנא
אמר כל ימיו בעמיד והחזיר ורבא אמר לך אי לא
כתב רחמנא כל ימיו היה אמינא לילקי וליהדר דהוה
ליה לאו גרידא דכתיב לא יוכל לשלחה אהבי כתב קרא
כל ימיו לשוויה לאונס ללא תעשה שניתק לעשה
דאין לוקין עליו יהדי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא
אמר מכל חלבו חרבו אין גירועין לא ותנן אין תורמין
מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא
מהני תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי
אילעא דאמר רבי אילעא מנין לתורם מן הרעה על
היפה שתרומתו תרומה שנאמר [ו]לא תשאו עליו חטא
בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאית חטא
למה ליכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה
ורבי אי לאו דאמר רחמנא [ו]לא תשאי עליו חטא
הוה אמינא הכי אמר רחמנא עביד מציה מן המובחר
ואי לא עביד חוטא לא ליקרי קמשמע לן והרי ממין
על שאינו מינו דאמר רחמנא כל חלב יצחר ליתן
חלב לזה וחלב לזה ותנן אין תורמין ממין על שאינו
מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני
תיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא
ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה וכן אמר רבי
אילעא ראשית ולרבא אי לאו דאמר רחמנא ראשית

P 61 — לא. M — לא ... דא״ל עלי׳ M 62 + את מקדשו
ממנו מכל M 63 דתנן M 64 אליעזר M 65 + ק
M 66 — דא״ק M 67 אלעזר.

nehme er sie wieder, und wenn er will, nehme er sie nicht wieder, so lehrt er uns. Eine andre Lesart: Man wandte ein: Wenn ein Notzüchter sich [von seiner Frau] scheiden liess, so nehme er, wenn er Jisraélit ist, sie wieder, und er ist nicht zu geisseln, und wenn er Priester ist, so ist er zu geisseln, und er kann sie nicht wiedernehmen. Hier lehrt er also, wenn er Jisraélit ist, nehme er sie wieder. Dies ist eine Widerlegung Abajjes!? — Anders ist es da; der Allbarmherzige sagt: *all seine Tage*, all seine Tage obliegt es ihm, sie wiederzunehmen. — Und Raba!? — Er kann dir erwidern: würde der Allbarmherzige nicht geschrieben haben: *all seine Tage*, so könnte man glauben, er erhalte Geisselhiebe und nehme sie wieder, da hierbei nur ein Verbot vorliegt, denn es heisst:[80]*er kann sie nicht entlassen*, daher schrieb die Schrift: *all seine Tage*, um es für den Notzüchter zu einem Verbot zu machen, das von einem Gebot aufgehoben wird, wegen dessen nicht zu geisseln ist. — Vom Abheben der Hebe vom Schlechten für das Gute sagt ja der Allbarmherzige:[80]*von all seinem Besten*, nur vom Besten und nicht vom Schlechten, dennoch wird gelehrt, man dürfe die Hebe nicht vom Schlechten für das Gute absondern, und wenn man abgesondert hat, sei die Hebe giltig. [Die Handlung] ist also giltig, somit ist dies eine Widerlegung Rabas!? — Raba kann dir erwidern: anders ist es da, nach R. Ileâ, denn R. Ileâ sagte: Woher, dass, wenn jemand die Hebe vom Schlechten für das Gute abgesondert hat, die Hebe giltig ist? — es heisst:[81]*ihr sollt seinethalben auf euch keine Sünde laden, wenn ihr das Beste davon abhebt*, und wenn es nicht heilig wäre, könnte keine Sünde aufgeladen werden. Hieraus, dass die Absonderung der Hebe vom Schlechten für das Gute giltig ist. — Und Abajje!? — Würde der Allbarmherzige nicht gesagt haben: *ihr sollt seinethalben auf euch keine Sünde laden*, so könnte man glauben, der Allbarmherzige sage nur, dass man das Gebot auf das Beste ausübe, wenn man es aber nicht tut, heisse man noch nicht Sünder, so lehrt er uns. — Hinsichtlich [der Absonderung[83]von] der einen Art für die andre sagt ja der Allbarmherzige:[84]*alles Beste des Oels*, dass man das Beste von diesem und das Beste von jenem nehme, und es wird gelehrt, man dürfe die Hebe nicht von der einen Art für die andre abheben, und wenn man abgehoben hat, sei die Hebe ungiltig. [Die Handlung] ist also ungiltig, somit ist dies eine Widerlegung Abajjes!? — Abajje kann dir erwidern: anders ist es da, denn die Schrift sagt:[84]*ihre Erstlinge*, den Erstling für dieses und den Erstling für jenes. Ebenso erklärte es R. Ileâ [aus dem Wort] *Erstlinge*. — Und Raba!? — Hätte der Allbarmherzige nicht *Erstlinge* gesagt, so

80. Num. 18,29. 81. Num. 18,32. 83. Des Zehnten. 84. Num. 18,12.

אונם דחד לאו וחד עשה ולא אתי חד[46]עשה ועקר לאו
[47]דתניא אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו
לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר כהנים קאמרת
כהנים טעמא אחרינא הוא[48]דרבי רחמנא קדושה יתירא:
בתנאי [49]לא[49]ישאירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן
עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי רבי
יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא[50]משום
דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה
אין לוקין עליו מכלל דרבי יהודה סבר לוקין[51]עליו ורבי
יעקב האי והנתר ממנו עד בקר באש תשרפו למאי
אתא מיבעי ליה לכדתנן העצמות והגידין והנותר ישרפו
[52]בששה עשר הל ששה עשר להיות בשבת[53]ישרפו
בשבעה עשר לפי שאין דוחין לא את השבת ולא את
יום טוב ואמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה מה טעם
[54]אמר קרא והנתר ממנו עד בקר באש תשרפו בא הכתוב
ליתן[55]בוקר שני[56]לשריפתו: אמר אביי כל מילתא
דאמר רחמנא לא תעביד[57]אם עביד מהני[42]דאי סלקא
דעתך[58]לא מהני אמאי לקי רבא אמר לא מהני מידי
[59]והאי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא הוא מיתיבי
אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואי
אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי
תיובתא דרבא אמר לך[60]שאני התם דאמר קרא כל
ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ולאביי אי לאו דאמר
רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה

M 46 [] לאוי || P 47 דתנן || M 48 דרבינהו קרא קד' יתירתא || M 49 תותירו || M 50 — משום ... וכל || M 51 + M 54 || ישרף לששה M 53 || לששה M 52 || עליו — M 58 || אי M 57 || לישריפה P 56 || בוקר — P 55 || לו. V ד || M לקי אמאי || M 59 דהאי || M-60 רבא כל ימיו בעמוד.

und das Gebot hebt das Verbot nicht auf!? Es wird nämlich gelehrt: Wenn ein Notzüchter[73]sich [von seiner Frau] scheiden liess, so nehme er, wenn er Jisraélit ist, sie wieder, und er ist nicht zu geisseln, und wenn er Priester ist, so ist er zu geisseln, und er kann sie nicht wiedernehmen[74]. — Du sprichst von Priestern; bei Priestern erfolgt dies aus einem andren Grund, weil nämlich der Allbarmherzige ihnen eine grössere Heiligkeit beigelegt hat.

Hierüber [streiten] Tannaím.[75]*Ihr sollt davon nicht bis zum nächsten Morgen zurücklassen*, die Schrift lässt auf das Verbot ein Gebot[76]folgen, um zu sagen, dass dieserhalb nicht zu geisseln ist — Worte R. Jehudas. R. Jâqob sagt, nicht aus diesem Grund, sondern weil es ein Verbot ist, wobei keine Tätigkeit ausgeübt wird, und wegen eines Verbotes, wobei keine Tätigkeit ausgeübt wird, nicht zu geisseln ist. Demnach ist R. Jehuda der Ansicht, er sei dieserhalb zu geisseln. — Wofür verwendet R. Jâqob den Vers:[75]*was davon bis zum Morgen zurückbleibt, sollt ihr im Feuer verbrennen*!? — Dieser ist wegen der folgenden Lehre nötig. Die Knochen, die Sehnen und das Zurückgebliebene[77]sind am sechzehnten[78]zu verbrennen; fällt der sechzehnte auf einen Šabbath, so sind sie am siebzehnten zu verbrennen, weil dies nicht den Šabbath und nicht den Feiertag verdrängt. Hierzu sagte Ḥizqija, und ebenso lehrten sie in der Schule Ḥizqijas: Die Schrift sagt deshalb: *was davon bis zum nächsten Morgen zurückbleibt, sollt ihr im Feuer verbrennen*, weil die Schrift einen zweiten Morgen für die Verbrennung hinzufügen will.

Abajje sagte: Alles, wovon der Allbarmherzige gesagt hat, man dürfe es nicht tun, ist, wenn man es getan hat, giltig, denn wieso wäre dieserhalb zu geisseln, wenn man sagen wollte, es sei nicht giltig!? Raba aber sagte, es sei nicht giltig, und zu geisseln ist dieserhalb deshalb, weil man das Wort des Allbarmherzigen übertreten hat. Man wandte ein: Wenn ein Notzüchter sich [von seiner Frau] scheiden liess, so nehme er, wenn er Jisraélit ist, sie wieder, und er ist nicht zu geisseln. Wenn du nun sagst, es sei zu geisseln, weil man das Wort des Allbarmherzigen übertreten hat, so sollte auch dieser zu geisseln sein!? Dies ist eine Widerlegung Rabas!? — Er kann dir erwidern: anders ist es hierbei; die Schrift sagt:[79]*all seine Tage*, all seine Tage obliegt es ihm, sie wieder zu nehmen. — Und Abajje!? — Würde der Allbarmherzige nicht geschrieben haben: *all seine Tage*, so könnte man glauben, er habe nun einmal das Verbot übertreten, wenn er will,

73. Der die Genotzüchtigte heiraten muss u. sich von ihr nicht scheiden lassen darf. 74 Weil ein Priester keine Geschiedene heiraten darf; cf. Lev. 21,7. 75. Ex. 12,10. 76. Weiter folgt: was zurückbleibt, sei zu verbrennen. 77. Vom Pesaḥopfer. 78. Des Nisan, nach dem Feiertag. 79. Dt. 22,29.

R. Eleâzar und R. Jose b. R. Hanina; einer sagt, dieserhalb sei zu geisseln, und einer sagt, dieserhalb sei nicht zu geisseln. Es ist zu beweisen, dass R. Jose b. R Hanina es ist, welcher sagt, dieserhalb sei zu geisseln, denn R. Jose b. R. Hanina sagte, auch wenn man die Hebe vor den Erstlingen entrichtet. — Im Gegenteil, es ist zu beweisen, dass R. Eleâzar es ist, welcher sagt, dieserhalb sei zu geisseln, denn es wird gelehrt: Wenn jemand zwei Körbe mit Unverzehntetem vor sich hat und sagt: die Zehnten von diesem seien in jenem, so ist der erste verzehntet; [sagt er:] die Zehnten von diesem in jenem und von jenem in diesem, so ist der erste verzehntet und der andre unverzehntet[66]; [sagt er:] die Zehnten von einem Korb im andren, so hat er einen Namen genannt[67]. Hierzu wurde gelehrt: R. Eleâzar sagt, er sei zu geisseln, weil er den in dem einen enthaltenen zweiten Zehnten[68] früher entrichtet hat als den ersten Zehnten des andren. Dies zu beweisen. — Demnach ist es R. Jose b. R. Hanina, welcher sagt, er sei nicht zu geisseln, somit befindet sich ja R. Jose b. R. Hanina in einem Widerspruch mit sich selbst!? — Nein, R. Jose b. R. Hanina bezieht sich auf den Fall, wegen dessen man frei ist, und zwar wie folgt: Wegen eines Verbotes, wobei keine Tätigkeit ausgeübt wird, ist nicht zu geisseln; im Namen des R. Jose b. R. Hanina sagten sie, auch wenn man die Hebe von den Erstlingen entrichtet. — Wegen des Umtauschens ist wol deshalb zu geisseln, weil man durch das Sprechen eine Tätigkeit ausübt[71], somit sollte gegeisselt werden, auch wenn man die Hebe vor den Erstlingen entrichtet, wobei man ebenfalls durch das Sprechen eine Tätigkeit ausübt!? R. Abin erwiderte: Anders ist es da, weil es ein Verbot ist, das durch ein Gebot aufgehoben wird, denn es heisst:[69] *von all euren Zehnten sollt ihr abheben*[70].

R. Dimi sass und trug diese Lehre vor. Da sprach Abajje zu ihm: Ist denn wegen eines Verbotes, das von einem Gebot aufgehoben wird, niemals zu geisseln, auch das Umtauschen ist ja ein Verbot, das von einem Gebot aufgehoben wird[72], und dieserhalb wird gegeisselt!? Es wird nämlich gelehrt: Nicht etwa, dass man umtauschen darf, sondern dass, wenn jemand umgetauscht hat, der Umtausch giltig ist, und er erhält die vierzig Geisselhiebe. — Hierbei sind es zwei Verbote[72] und ein Gebot, und ein Gebot kann nicht zwei Verbote aufheben. — Beim Notzüchter ist es ja ein Verbot und ein Gebot,

רבי אלעזר ורבי יוסי ברבי חנינא חד אמר לוקה וחד
אמר אינו לוקה תסתיים דרבי יוסי ברבי חנינא הוא
דאמר לוקה מדאמר רבי יוסי ברבי חנינא אף המקדים
תרומה לביכורים לוקה אדרבה תסתיים דרבי אלעזר
היא דאמר לוקה דתנן היו לפניו שתי כלכלות של טבל Gem.
יאמר מעשר של זו בזו הראשונה מעושרת של זו בזו
ושל זו בזו הראשונה מעושרת והשניה אינה מעושרת
מעשרותיהם מעשר כלכלה בהבירתה קרא את השם
ואתמר רבי אלעזר אמר לוקה מפני שהקדים מעשר
שני שבה למעשר ראשון שבחבירתה תסתיים אלא
רבי יוסי ברבי חנינא דאמר אינו לוקה לימא קשיא
דרבי יוסי ברבי חנינא אדרבי יוסי ברבי חנינא לא
רבי יוסי ברבי חנינא אפטורא קאי והכי קא אמר Col. b
לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו משום רבי יוסי
ברבי חנינא אמרו אף המקדים תרומה לביכורים
ומאי שנא מימר דלקי משום דבדיבורו עשה מעשה
מקדים תרומה לביכורים נמי לילקי משום דבדיבורו
עשה מעשה אמר רבי אבין שאני התם דלאו שניתק
לעשה הוא דכתיב מכל מעשרותיכם תרימו יתיב Num. 18
רב דימי וקא אמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי
וכל לאו שניתק לעשה לא לקי והא מימר דלאו שניתק
לעשה הוא ולקי דתנן לא שאדם רשאי להמיר אלא
שאם המיר מומר וסופג את הארבעים הוי להו תרי
לאוי וחד עשה ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי והרי

P 32 אליעזר ‖ P 33 בר — M 34 לוקה. + תסת׳ — M 37. ‖ M 35 אלא — M 36 + מעשר ‖ ואמ׳ — M 38 ‖ והשנ׳ א״ם מעשר׳ M 39 קריאת השם ‖ M 40 + עלה ‖ M 41 מדרא״א לוקה ר״י ‖ 42 M — ד ‖ M 43 — והכי ... לביכורים ‖ M 44 + וכל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו ‖ M 45 — לה.

---

66. Sobald der erstere zehntfrei ist, kann von ihm kein Zehnt mehr entnommen werden. 67. Dh. den Zehnten bestimmt. 68. Cf. Bd. I S. 298 Z. 1 ff. 69. Num. 18,21. 70. Hat man das Verbot übertreten, so kann es durch die Ausübung eines Gebotes aufgehoben werden. 71. Lev. 27,10 heisst es, dass man nicht umtauschen dürfe, darauf aber folgt: wenn man umgetauscht hat etc. 72. Im bezüglichen Schriftvers heisst es: nicht auswechseln und nicht umtauschen.

°והפלא ה' את מכתך °הפלאה זו איני יודע [17]מהו
כשהוא אומר °והפילו השפט והכהו לפניו הוי אומר
הפלאה זו מלקות [18]אימא אפילו שבועת אמת בהדיא
כתיב [19]°שבועת ה' תהיה בין שניהם [18]אימא הני מילי
לפיים את חבירו אבל מילקא לילקי לא מצית אמרת
דהכתיב °ובשמו תשבע ההוא מיבעי ליה לכדרב [20]°דאמר
רב גידל אמר רב מנין שנשבעין לקיים את [21]המצוה
שנאמר °נשבעתי ואקימה לשמר משפטי צדקך הכתיב
קרא אחרינא °ובו תדבק ובשמו תשבע אלא למאי אתא
למקלל את חבירו בשם ואימא למוציא שם שמים לבטלה
מי נרע מקלל את חבירו בשם ממוציא שם שמים
לבטלה אנן הכי קא קשיא לן [22]אימא מוציא שם שמים
לבטלה תיסגי ליה במלקות אבל מקלל חבירו בשם
כיון [23]דקעביד תרתי דקא מפיק שם שמים לבטלה וקא
מצער ליה לחבריה לא תיסגי ליה במלקות °לא מצית
[24]אמרת דכתיב °לא תקלל חרש ואי [25]אמרת בשלמא
[26]°לקלל את חבירו [27]אהרתיה מהכא דכתיב לא תקלל
חרש אלא אי אמרת מוציא שם שמים לבטלה אהרתיה
מהיכא אלמא לא והכתיב °את ה' אלהיך תירא ואתו
תעבוד °ההוא אהרת עשה הוא: משום רבי יוסי
ברבי הנינא אמרו אף [28]המקדים תרומה לביכורים מאי
טעמא דרבי יוסי ברבי הנינא אמר קרא °מלאתך ודמעך
לא תאחר [29]מלאה אלו ביכורים ודמעך [30]אלו תרומה
[31]ואמרה לא תאחר: איתמר הקדים תרומה לביכורים

M 17 מה היא || M 18 + ו. B אימר (MP אימ') || 19 M בה + M 20 || גידל M 21 || המצות B 22 M + VM 25 || אמ' — M 24 || דעבד M 23 || + ו בעית אימא אי || M 26 מקלל || M 27 בשם אתרבי מהכא M 28 המקדיש || M 29 מלאתך || M 30 זו M 31 ואמ' רחמ'.

Herr wird deine Plagen auszeichnen [hiphla]. Ich würde nicht gewusst haben, was *hiphla* bedeute, wenn es aber heisst:[53]*so soll ihn der Richter vor sich hinlegen [hippilo] und prügeln lassen*, so sage man, unter *hiphla* ist die Geisselung zu verstehen. — Vielleicht auch wegen des wahren Schwurs[54]!? — Es heisst ausdrücklich:[55]*der Schwur des Herrn sei zwischen ihnen*. — Vielleicht, um seinen Nächsten zu beschwichtigen, jedoch ist er[56] zu geisseln!? — Dies kannst du nicht sagen, denn es heisst:[57]*in seinem Namen sollst du schwören*. — Dies ist ja aber wegen einer Lehre R. Gidels nötig!? R. Gidel sagte nämlich im Namen Rabhs: Woher, dass man schwören darf, ein Gebot auszuüben[58]? — es heisst:[59]*ich habe geschworen und halte es, deine gerechten Gebote zu beobachten*. — Es gibt noch einen andren Schriftvers:[60]*ihm sollst du anhangen und in seinem Namen sollst du schwören*. Jener[61] deutet also nur auf das Fluchen (seines Nächsten) beim Gottesnamen. — Vielleicht auf das unnütze Aussprechen des Gottesnamens!? — Ist denn das Fluchen (seines Nächsten) beim Gottesnamen weniger als das unnütze Aussprechen des Gottesnamens!? — Unser Einwand ist wie folgt zu verstehen: vielleicht ist für das unnütze Aussprechen des Gottesnamens die Geisselung ausreichend, für das Fluchen (seines Nächsten) beim Gottesnamen aber, wobei er zweierlei begeht, er spricht den Gottesnamen unnütz aus und quält seinen Nächsten, ist die Geisselung nicht ausreichend!? — Dies kannst du nicht sagen, denn es heisst:[62]*du sollst keinem Tauben fluchen*. [Wenn du willst, sage ich:] allerdings ist, wenn du [jenen Schriftvers] auf das Fluchen (seines Nächsten) [beim Gottesnamen] beziehst, das Verbot hieraus zu entnehmen, denn es heisst: *du sollst keinem Tauben fluchen*, wo findet sich aber das Verbot wenn du ihn auf das unnütze Aussprechen des Gottesnamens beziehst!? — Etwa nicht, es heisst ja:[63]*den Herrn, deinen Gott, sollst du fürchten und ihm sollst du dienen*!? — Dies ist eine ein Gebot betreffende Verwarnung.

«Im Namen des R. Jose b. R. Ḥanina sagten sie, auch wenn man die Hebe vor den Erstlingen entrichtet.» Was ist der Grund des R. Jose b. R. Ḥanina? — Die Schrift sagt:[64]*dein Getreide und deinen Most verspäte nicht*; Getreide, das sind die Erstlinge, Most, das ist die Hebe, und [der Allbarmherzige] sagt: *verspäte nicht*[65].

Es wurde gelehrt: [Ueber die Entrichtung] der Hebe vor den Erstlingen [streiten]

53. Dt. 25,2. 54. Man dürfe dabei den Gottesnamen nicht nennen. 55. Ex. 22,10. 56. Weil er sich in einen Schwur verwickelt hat. 57. Dt. 6,13. 58. Damit man nicht zurücktrete. 59. Ps. 119,106. 60. Dt. 10,20. 61. Der oben angezogene Schriftvers Dt. 28,58. 62. Lev. 19,19. 63. Dt. 6,13. 64. Ex. 22,28. 65. Man bringe das erstere nicht später als das andere.

לשעבר אף שקר לשעבר איתיביה רבי ירמיה לרבי
אבהו שבועה שלא אוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה
שבועה שלא איכלנה ואכלה איני חייב אלא אחת
זוהי שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות ועל
שגגתה קרבן עילה ויורד זוהי למעיטי מאי לאו למעיטי
אכלתי ולא אכלתי דלא לקי לא זו היא דעל שגגתה
מיתי קרבן אכל אכלתי ולא אכלתי לא מיתי קרבן
ומני רבי ישמעאל היא דאמר אינו חייב אלא על
העתיד לבא אבל מילקא לקי אימא סיפא זוהי שבועת
שיא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור זוהי
למעיטי מאי לאו למעיטי אכלתי ולא אכלתי דלא לקי
לא זוהי דעל שגגתה פטור מקרבן אבל אכלתי ולא
אכלתי מיתי קרבן ומני רבי עקיבא היא דאמר מביאין
קרבן לשעבר והא אמרת רישא רבי ישמעאל אלא
מדסיפא רבי עקיבא רישא נמי רבי עקיבא ורישא
לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי אלא למעוטי אוכל
ולא אכל ומאי שנא משום דקאי בלהבא ממעט להבא
קאי בלהבא ממעט לשעבר: ומימר אמר ליה רבי
יוחנן לתנא לא תתני ומימר משום דבדיבורו עשה
מעשה: המקלל את חבירו בשם מנלן אמר רבי אלעזר
אמר רבי אושעיא אמר קרא אם לא תשמר וכתיב

MP 1 שבו׳ שלא אוכל ‖ M 2 — לאו ‖ M 3 למעוטי על ‖ M 4 — ולא ‖ M 5 שגגתה דפטור ‖ M 6 מביא ‖ M 7 + היא ‖ M 8 (ישמ׳) ‖ M 9 — ו ‖ M 10 אוכל ‖ M 11 — ‖ M 13 מלהבא ‖ P 12 מסתבר׳ כדקאי ‖ M 14 — ליה ‖ M 15 לתנא ‖ M 16 + ד. מיתר דבדיב׳ ע״ס. ומקלל

genheit"bezieht, ebenso der Falschschwur auf die Vergangenheit". R. Jirmeja wandte gegen R. Abahu ein: [Wenn jemand gesagt hat:] ein Schwur, dass ich diesen Laib nicht essen werde, ein Schwur, dass ich ihn nicht essen werde, ein Schwur, dass ich ihn nicht essen werde, und er ihn gegessen hat, so ist er nur einmal schuldig. Dies ist ein Bekräftigungsschwur, wegen dessen [Verletzung] man sich bei Vorsätzlichkeit der Geisselung schuldig macht und bei Unvorsätzlichkeit ein auf- und absteigendes Opfer"darzubringen hat. [Die Worte]"dies ist"schliessen wol den Fall aus, [wenn jemand geschworen hat:] ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, dass er nämlich nicht zu geisseln ist. — Nein, dies ist es, dessentwegen bei Versehen ein Opfer darzubringen ist; wenn aber: ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, so ist dieserhalb kein Opfer darzubringen. Dies nach R. Jišmâél, welcher sagt, man sei nur wegen des promissorischen[50] [Schwurs] schuldig. — Wol aber ist er zu geisseln; wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: dies ist ein Nichtigkeitsschwur, wegen dessen [Verletzung] man sich bei Vorsatz der Geisselung schuldig macht und bei Unvorsätzlichkeit frei ist. [Die Worte]"dies ist"schliessen wol den Fall aus, [wenn jemand geschworen hat:] ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, dass er nicht zu geisseln ist!? — Nein, dies ist es, dessentwegen man bei Versehen von einem Opfer frei ist; wenn aber: ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, ist ein Opfer darzubringen. Dies nach R. Âqiba, welcher sagt, man bringe ein Opfer dar wegen des assertorischen[50] [Schwurs]. — Du sagtest ja aber beim Anfangsatz, hier sei R. Jišmâél vertreten!? — Vielmehr, wenn der Schlußsatz nach R. Âqiba, so ist auch der Anfangsatz nach R. Âqiba, und der Anfangsatz schliesst nicht den Fall aus, [wenn jemand geschworen hat:] ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, sondern: ich werde essen, oder: ich werde nicht essen. — Weshalb die Unterscheidung? — Wenn er von einem promissorischen [Schwur] spricht, schliesst er einen promissorischen aus, aber sollte er denn, wenn er von einem promissorischen spricht, einen assertorischen ausschliessen!?

«Das Umtauschen.» R. Johanan sprach zu einem Jünger: Lehre nicht"das umtauschen", weil man dabei durch das Sprechen eine Tätigkeit ausübt[51].

«Das Fluchen (seines Nächsten) beim Gottesnamen.» Woher dies? R. Eleâzar erwiderte im Namen R. Ošâjas: Die Schrift sagt:[52]*wenn du nicht beobachten wirst*, und es heisst:[53]*der*

47. Der Nichtigkeitsschwur, etwas Unwahres, aber ohne praktische Bedeutung, beispielsweise ein Stein sei Holz, kann sich nur auf das beziehen, was schon vorhanden od. geschehen ist. 48. Nicht auf den Schwur, er werde essen. 49. Nach dem Vermögensverhältnis; cf. Lev. Kap. 5. 50. Cf. Bd. VII S. 613 N. 1. 51. Man verwandelt das Profane in Heiliges. 52. Dt. 28,58. 53. Ib. V. 59.

מעשה חייב משום רבי[80]יוסי ברבי חנינא אמרו אף
המקדים תרומה לביכורים נשבע מנלן אמר רבי יוחנן
משום רבי מאיר[81]אמר קרא °כי לא ינקה ה׳ את אשר 0,7
ישא את שמו לשוא בית דין של מעלה[82]°אין מנקין 1.b
[83]אותו אבל בית דין של מטה מלקין אותו ומנקין אותו
אמר ליה רב פפא לאביי[84]ואימא לא תיהוי ליה נקיות
כלל[85]אמר ליה אם כן לכתוב קרא לא ינקה ולישתוק
ה׳[86]למה לי בית דין של מעלה הוא דאין מנקין אותו
[87]אבל בית דין של מטה מלקין[88]ומנקין אותו אשכחן
שבועת שוא שבועת שקר מנלן רבי יוחנן דידיה אמר
לשוא לשוא שני פעמים אם אינו ענין לשבועת שוא
תניהו ענין[89]לשבועת שקר דלוקה מתקיף לה רבי אבהו
שבועת שקר היכי דמי[90]אינימא דאמר שלא אוכל ואכל
התם[91]הוא מעשה עבד ואלא[92]דאמר שאוכל ולא אכל
ההוא מי לקי והאיתמר °שבועה שאוכל בבר זה היום 63b 15b
[93]ועבר היום ולא[94]אכלה רבי יוחנן[95]ורבי שמעון בן לקיש 21a 27b
אמרי אינו לוקה רבי יוחנן אמר אינו לוקה[12]דלאו שאין
בו מעשה הוא וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו
וריש לקיש אמר אינו לוקה משום[96]דהוה ליה התראת
ספק וכל התראת ספק אין לוקין[97]עליו אלא אמר רבי
אבהו תהא באכלתי ולא אכלתי[98]ומאי שנא דקא
מרבה אכלתי ולא אכלתי מאוכל ולא אכל אמר רבא
בפירוש ריבתה תורה שקר[99]דומה לשוא מה שוא

ist man schuldig. Im Namen des R. Jose b. R. Ḥanina sagten sie, auch wenn man die Hebe vor den Erstlingen entrichtet. Woher dies vom Schwören? R. Johanan erwiderte im Namen R. Meírs: Die Schrift sagt:[40]*denn der Herr lässt den nicht ungestraft, der seinen Namen freventlich ausspricht*; das Gericht droben reinigt[41]ihn nicht, das Gericht hienieden aber geisselt und reinigt ihn. R. Papa sprach zu Abajje: Vielleicht gibt es für ihn überhaupt keine Reinigung!? Dieser erwiderte: Wenn dem so wäre, so sollte der Schriftvers lauten: *denn er lässt nicht ungestraft*, und nichts weiter, wenn es aber noch heisst: *der Herr*, so heisst dies: das Gericht droben reinigt ihn nicht, das Gericht hienieden aber geisselt und reinigt ihn. — Wir wissen dies vom Nichtigkeitsschwur[42], woher dies vom Falschschwur[43]? R. Johanan erklärte in seinem eignen Namen: Es heisst zweimal[44]*freventlich*, und da es [einmal] nicht auf den Nichtigkeitsschwur zu beziehen ist, so beziehe man es auf den Falschschwur, dass wegen dessen zu geisseln ist. R. Abahu wandte ein: Auf welchen Falschschwur: wollte man sagen, wenn jemand [geschworen] hat, er werde nicht essen, und gegessen hat, so hat er ja eine Tätigkeit ausgeübt[45], und wollte man sagen, wenn jemand [geschworen] hat, er werde essen, und nicht gegessen hat, so ist er ja nicht zu geisseln!? Es wird nämlich gelehrt: [Wenn jemand gesagt hat:] ein Schwur, dass ich diesen Laib an diesem Tag essen werde, und der Tag vorüber ist und er ihn nicht gegessen hat, so ist er, wie R. Johanan und R. Šimôn b. Laqiš sagen, nicht zu geisseln. R. Johanan sagt, er sei nicht zu geisseln, weil es ein Verbot ist, wobei keine Tätigkeit ausgeübt worden ist, und wegen eines Verbotes, wobei keine Tätigkeit ausgeübt wird, ist nicht zu geisseln; Reš-Laqiš sagt, er sei nicht zu geisseln, weil die Warnung nur eine eventuelle[46]sein kann, und bei einer eventellen Warnung ist nicht zu geisseln. Vielmehr, erklärte R. Abahu, in dem Fall, [wenn er gesagt hat:] ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen. — Wieso ist [der Schwur]: ich habe gegessen, oder: ich habe nicht gegessen, anders als [der Schwur:] ich werde essen, oder: ich werde nicht essen, dass er jenen einschliesst? Raba erwiderte: Die Gesetzlehre schliesst ausdrücklich den Falschschwur ein und vergleicht ihn nicht mit dem Nichtigkeitsschwur: wie der Nichtigkeitsschwur sich auf die Vergan-

M 80 — יוסי בר׳ ‖ M 81 + ד ‖ M 82 + הוא ד׳ ‖ M 83 הא בית ‖ M 84 ודלמא לא הוה נק׳ ‖ M 85 -- א״ל ‖ M 86 למאי אתא אלא לומר לך בית ‖ M 87 הא M ‖ M 88 + אותו ‖ M 89 לשקר ‖ M 90 שבועה M 92 ‖ M 91 — הוא ‖ M 92 אוליכא שבועה שלא ‖ M 93 — ו ‖ B 94 אכל ‖ M 95 וריש לקיש שאוכל ‖ M 96 דהויא התר׳ ‖ M 97 עליה ‖ M 98 M — ומאי ... אכל ‖ M 99 — דומה.

40. Ex. 20,7. 41. Für "nicht ungestraft" gebraucht der Text den Ausdruck "nicht reinigen". 42. Cf. Bd. VII S. 672 Z. 15. 43. Wird weiter erklärt. 44. Im angezogenen Schriftvers Ex. 20,7. 45. Und wäre auch sonst zu geisseln. 46. Bei der Warnung hat er noch Zeit, seinen Schwur einzulösen.

Worte R. Šimóns». Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Eingeborener*, ein Eingeborener bringt Trankopfer dar, nicht aber bringt ein Nichtjude Trankopfer dar. Man könnte glauben, auch sein Brandopfer benötige nicht des Trankopfers, so heisst es[37] usw.

«R. Jose sprach: Ich finde, dass bei allen zu erschweren ist.» Aus welchem Grund? — Bei ihnen heisst es: *für den Herrn*.

«Dies gilt nur vom Geheiligten für den Altar, am Geheiligten für den Tempelreparaturfonds aber begeht man eine Veruntreuung.» Aus welchem Grund? — Wenn wir auch hinsichtlich der Veruntreuung durch [das Wort] *Sünde*[38] von der Hebe folgern, so gilt dies nur dann, wenn es der Hebe gleicht, die an sich heilig ist, nicht aber vom Geheiligten für den Tempelreparaturfonds, von dem nur der Geldwert heilig ist.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Wegen aller Verbote der Gesetzlehre ist man, wenn man dabei eine Handlung ausgeübt hat, schuldig, und wenn man dabei keine Handlung ausgeübt hat, frei. — Ist es denn eine stichhaltige Regel, dass man wegen eines Verbotes, wobei keine Handlung ausgeübt wird, frei ist, das Umtauschen ist ja ein Verbot, wobei keine Handlung ausgeübt wird, und man wird dieserhalb gegeisselt!? Es wird nämlich gelehrt: Nicht etwa, dass man umtauschen darf, sondern dass, wenn jemand umgetauscht hat, der Umtausch giltig ist, und er erhält die vierzig Geisselhiebe. — Rabh kann dir erwidern: Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten, welcher sagt, wegen eines Verbotes, wobei keine Handlung ausgeübt wird, sei zu geisseln. — Wieso kannst du unsre Mišnah R. Jehuda addiziren, du hast ja beim Anfangsatz erklärt, sie vertrete nicht die Ansicht R. Jehudas!? Dieser lehrt, alle können umtauschen, und [du erklärtest, das Wort]«alle»schliesse den Erben ein, nicht wie R. Jehuda. — Dieser Autor ist seiner Ansicht in einer Hinsicht, dass wegen eines Verbotes, wobei keine Handlung ausgeübt wird, zu geisseln sei, und streitet gegen ihn in einer Hinsicht, denn R. Jehuda ist der Ansicht, der Erbe könne nicht stützen und der Erbe könne nicht umtauschen, während unser Autor der Ansicht ist, der Erbe könne stützen und der Erbe könne umtauschen.

R. Idi b. Abin sagte im Namen R. Âmrams im Namen R. Jiçḥaqs im Namen R. Johanans im Namen R. Jose des Galiläers: Wegen aller Verbote der Gesetzlehre ist man, wenn man dabei eine Tätigkeit ausgeübt hat, zu geisseln, und wenn man dabei keine Tätigkeit ausgeübt hat, frei, ausgenommen das Schwören, das Umtauschen und das Fluchen (seines Nächsten) beim Gottesnamen; obgleich man dabei keine Tätigkeit ausübt,

37. Num. 15,13. 38. Ib. V. 18. 39. Ob. S. 338 Z. 6.

מנא הני מילי דתנו רבנן אזרח אזרח מביא נסכים יאין הגוי מביא נסכים יכול לא תהא עילתו טעונה נסכים תלמוד לומר ככה: אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר מאי טעמא להי כתיב ביה: במה דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן מאי טעמא דבי נמרינן מעילה חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדוש קדושת הגוף אבל בקדושת בדק הבית דקדושת דמים לא: אמר רב יהודה אמר רב כל לא תעשה בתורה עשה בה מעשה חייב לא עשה בה מעשה פטור בלא היא דלאו שאין בו מעשה פטור והרי מימר דלאו שאין בו מעשה הוא ולקי דתנן לא שהוא רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים אמר לך רב הא מני רבי יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ומי מצית מוקמת למתניתין כרבי יהודה והא איקימתא לרישא דלא כרבי יהודה דקתני הכל ממירין הכל לאיתויי מאי לאיתויי יורש ודלא כרבי יהודה האי תנא סבר ליה כוותיה בחדא דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ופליג עליה בחדא דאילו רבי יהודה סבר יורש אינו סומך יורש אינו ממיר ותנא דידן סבר יורש סומך יורש ממיר: אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה עשה בו מעשה לוקה לא עשה בו מעשה פטור חוץ מנשבע ומימר ומקלל הבירו בשם אף על פי שלא עשה

63 (P + גמ׳) ‖ M 64 ולא הגוי יכול ‖ M 65 שני׳ בהן להי׳ במה ‖ M 66 כי גמרה ‖ M 67 קדשי ‖ M 68 — בה ‖ B 69 + ו ‖ M 70 — דלאו ... פטור ו ‖ M 71 שאדם ‖ P 72 מצי מוקמה ‖ M 73 אוקמת רישא ‖ M 74 + ואמרת ‖ M 75 + סבר ליה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא ‖ M 76 תני תנא קמיה דר׳ יוחנן ר׳ יהוד׳ או׳ משום ריה״ג ‖ M 77 — בו ‖ M 78 אינו לוקה חוץ ‖ M 79 — אף ... חייב.

תחילתו וסופו ביד ישראל אבל הבא הבי קא מיבעיא
ליה מי בעינן מתחלה ועד סוף דתיקו ברשות מאן
45a דעביד תמורה[45]תיקו: אמר מר[46] מוקדשי גוים לא נהנין
ולא מועלין לא נהנין מדרבנן ולא מועלין מדאורייתא
5 15 מאי טעמא דכתיב[47] נפש כי תמעל מעל[48]וחטאה בשגגה
[49]וילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב °בני
18b 8,11 ישראל ולא נוים: [50]ואין חייבין עליהם משום פיגול
נותר וטמא[51]דכתיב בה בטומאה °דבר אל אהרן ואל
22,2 בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו [ונו'] ויליף
נותר חילול חילול מטומאה דכתיב גבי טומאה °[בני
ib. 19,8 ישראל] ולא יחללו [ונו'] וכתיב גבי נותר °ואוכליו עונו
ישא[52][כי את קדש ה' חלל] ויליף[53]פיגול עון עון מנותר
7,18 [54]דכתיב גבי פיגול °והנפש האכלת ממנה עונה תשא
19,8 וכתיב גבי נותר °[ו]אכליו עונו ישא כי את קדש ה'
15 חלל וכולהו בני ישראל ולא נוים: [55]ואין עושין תמורה
7.10 v.2 דכתיב °לא יחליפנו ולא ימיר וכתיב ברוש ענין °דבר אל
בני ישראל (לאמר) איש כי יפלא נדר בערכך [56]לישנא
אחרינא ואין עושין תמורה מאי טעמא דאיתקשא
תמורת בהמה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר
3.24 20 דגן[57]וגבי מעשר דגן כתיב[58]°כי את מעשר בני ישראל
אשר ירימו לה' בני ישראל ולא נוים: [59]ואין מביא
[60]עליהן נסכים[61]אבל[62]קרבנו טעון נסכים דברי רבי שמעון

45 VM + או לא ‖ 46 M קדשי ‖ 47 M + במעילה. P
49 ‖ כתיב ... וחטאה — P 48 ‖ + דבר אל בני ישראל
M 51 ‖ א"ם + M 50 ‖ M וגמר מעילה וחטאת מתר'
אותו פגול ועון מנותר ונותר חלול מטומאה ובטומ' כתי' בני ישראל
ולא גוים דכ' בה בטומ' דבר אל אהרן וא"ב ויליף חלול חלול
מטומאה דכ' גבי חילול טומ' ולא ‖ 52 P את קדשי בני ישראל
ויליף ‖ 53 M — פיג' ‖ 54 M — דכתיב ... בערכך ‖
58 ‖ ובמע' M 57 ‖ א' מר ואין ‖ 56 M ל"א + P 55
P כל מעשר ‖ 59 (P + מתני') M + ל"א לא יחליפנו ולא
ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב וכתיב ברוש ענינא דתמורה
דבר אל בני ישראל לאמר איש כי יפליא נדר בערכך נפשו' לה' ‖
60 M — על' ‖ 61 M אלא ‖ 62 P קרבנות.

bis Ende in der Hand eines Jisraéliten, hierbei aber ist folgendes fraglich: muss es von Anfang bis Ende im Besitz dessen sein, der es umtauscht? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Der Meister sagte: Von Opfertieren von Nichtjuden darf man nichts geniessen, und man begeht an ihnen keine Veruntreuung. Man darf nichts geniessen, rabbanitisch, und man begeht an ihnen keine Veruntreuung, nach der Gesetzlehre. — Weshalb? — Es heisst:[28] *wenn jemand eine Veruntreuung begeht und versehentlich sündigt*; wir folgern durch [das Wort] *Sünde*, das auch bei der Hebe gebraucht wird[29], und bei der Hebe heisst es:[30] *Kinder Jisraél*, nicht aber Nichtjuden.

«Man ist ihretwegen nicht schuldig wegen Verwerflichem, Zurückgebliebenem und Unreinem.» Von der Unreinheit heisst es: [31] *rede zu Ahron und seinen Söhnen, dass sie sich fern halten von den Heiligtümern der Kinder Jisraél und nicht entweihen &*, und man folgere hinsichtlich des Zurückgebliebenen durch [das Wort] *entweihen* vom Unreinen; beim Unreinen heisst es:[31] *der Kinder Jisraél, und sie sollen nicht entweihen &*, und beim Zurückgebliebenen heisst es:[32] *und wer es isst ladet eine Schuld auf sich, denn er hat das Heilige des Herrn entweiht.* Ferner folgere man hinsichtlich des Verwerflichen durch [das Wort] *Schuld* vom Zurückgebliebenen, denn beim Verwerflichen heisst es:[33] *und die Person, die davon isst, ladet Schuld auf sich*, und beim Zurückgebliebenen heisst es:[33] *und wer es isst, ladet Schuld auf sich, denn er hat das Heilige des Herrn entweiht.* Und bei diesen allen heisst es: *die Kinder Jisraél*, nicht aber Nichtjuden.

«Sie werden nicht umgetauscht.» Denn es heisst:[34] *er darf es nicht auswechseln und er darf es nicht umtauschen*, und am Beginn dieses Abschnitts heisst es:[35] *rede zu den Kindern Jisraél also: Wenn jemand ein Gelübde ausspricht, die Schätzung.* Eine andre Lesart: Sie werden nicht umgetauscht. Aus welchem Grund? — Man vergleiche den Umtausch eines Viehs mit dem Viehzehnten und den Viehzehnten mit dem Getreidezehnten, und beim Getreidezehnten heisst es:[36] *denn den Zehnten der Kinder Jisraél, den sie dem Herrn abheben*, der Kinder Jisraél, nicht aber der Nichtjuden.

«Sie bringen kein Trankopfer dar; ihre Opfer aber benötigen des Trankopfers —

28. Lev. 5,15. 29. Cf. Lev. 22,9. 30. Num. 18,11. 31. Lev. 22,2. 32. Ib. 19,8.
33. Ib. 7,18. 34. Ib. 27,10. 35. Ib. V. 2. 36. Num. 18,24.

das gelübdetähige Alter erlangt hat. Der Meister sagte: *wenn jemand ein Gelübde ausspricht*, dies schliesst das Gelübde dessen ein, der dem Mannesalter nahe ist, dass nämlich seine Heiligung giltig ist; kann er, da er heiligen kann, auch umtauschen, oder aber erfolgt, da er nicht strafbar[1] ist, durch seinen Umtausch keine Erfassung[2]? Und kann, wenn du entscheidest, ein Minderjähriger könne umtauschen, weil er später Strafbarkeit erlangt, ein Nichtjude umtauschen? Sagen wir, da er heiligen kann (denn es wird gelehrt: *jemand*, wozu heisst es zweimal *jemand*? — dies schliesst Nichtjuden ein, dass sie gleich den Jisraéliten Gelübde geloben und freiwillig spenden können), könne er auch umtauschen, oder aber ist, da er zur Strafbarkeit nicht gelangt, wenn er umtauscht, [das Eingetauschte] nicht heilig? Raba sprach: Komm und höre: Es wird gelehrt: Von Opfertieren von Nichtjuden darf man nichts geniessen, man begeht an ihnen keine Veruntreuung[3], man ist bei ihnen nicht schuldig wegen Verwerflichem[4], Zurückgebliebenem[5] und Unreinem, sie werden nicht umgetauscht, und sie[6] bringen kein Trankopfer[7] dar; ihre Opfer aber benötigen des Trankopfers — Worte R. Šimôns. R. Jose sprach: Ich finde, dass bei allen zu erschweren ist. Dies gilt vom Geheiligten für den Altar, am Geheiligten für den Tempelreparaturfonds aber begeht man eine Veruntreuung. Hier lehrt er also, dass sie nicht eintauschen können. — Und Rami b. Ḥama!? — Hinsichtlich des Falls, wenn ein Nichtjude [ein Opfer] zur Sühne eines Nichtjuden geheiligt hat, ist es mir nicht fraglich, fraglich ist es mir nur hinsichtlich des Falls, wenn ein Nichtjude zur Sühne eines Jisraéliten geheiligt hat: richten wir uns nach dem, der geheiligt hat, oder richten wir uns nach dem, der die Sühne erlangt? — Dies ist aus einer Lehre R. Abahus zu entscheiden, denn R. Abahu sagte im Namen R. Johanans: Der Heiligende füge das Fünftel[8] hinzu und der Sühneerlangende kann es umtauschen; und wenn jemand von seinem [Getreide] die Hebe für einen andren entrichtet, so gehört der Dank[9] ihm. Dieser erwiderte: Da, wo es von einem Jisraéliten kommt[10], richten wir uns nach dem, der die Sühne erlangt, denn es war vom Anfang

מר איש מה תלמיד לומר כי יפלא נדר לרבות מיפלא
הכמיך לאיש דקדשי קדוש מדאקדושי מקדיש אמורי
נמי ממיר או דלמא כיון דלאו בר עינשין הוא בתמורה
לא מיתפיס אם תימצי לומר קטן עביד תמורה דהא
אתי לכלל עינשין גוי מהו שימיר מי אמרינן מדאקדושי
מקדיש דתניא איש איש מה תלמיד לומר איש איש
לרבות את הגוי שנודרים נדרים ונדבות בישראל אמורי
נמי ממיר או דלמא כיון דלא אתי לכלל עינשין כי
עביד תמורה לא קדשה אמר רבא תא שמע דתניא
קדשי גוים לא נהנין ולא מועלין ואין חייבין עליהם
משום פיגול נותר וטמא אין עושין תמורה ואין מביאין
עליהם נסכים אבל קרבנו טעון נסכים דברי רבי
שמעון אמר רבי יוסי בבולן אני רואה להחמיר במה
דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית
מועלין בהן קתני מיהא אין עושין תמורה ורמי בר
חמא בהקדיש גוי לא קמיבעיא לי כי קא
מיבעיא לי בהקדיש גוי ומתכפר ישראל בתר מקדיש
אזלינן או בתר מתכפר אזלינן תיפשוט ליה מדרבי
אבהו דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן המקדיש מוסיף
חומש ומתכפר עושה תמורה והתורם משלו על של
חבירו מצות הנאה שלו אמר ליה התם הוא דקאתי
מבח ישראל משום הכי אזלינן בתר מתכפר והוה ליה

M 27 לא קדש ואם ‖ M 28 ק + ‖ B 29 אמרת ‖ 30
VM — דתניא ... כישראל ‖ M 31 + נמי ‖ M 32 דתנן
M 33 — עליהם ‖ P 34 — אבל ... נסכים ‖ M 35 קידש
M 36 ישמע׳ ‖ M 37 בהן להחמ׳ שנ׳ בהן לה׳ במה ‖ 38
P + מודה ר׳ שמעון ש ‖ M 39 א״ל בהקד׳ להתכפר
M 40 ליה ‖ BP 41 + ב ‖ M 42 — ליה ‖ P 43
הקדיש. M במקדיש חומש ‖ M 44 דהוה ליה.

14. Lev. 27,2. 15. Wenn er umgetauscht hat. 16. Des Profanen durch den Umtausch. 17. Der eingeklammerte Satz mitten in der Frage ist ein störender Zusatz u. fehlt in Handschriften. 18. Lev. 22,18. 19. Jemand, jedermann wird im Hebräischen durch die Wiederholung des W.s איש, Mann, ausgedrückt. 20. Am Geheiligten; cf. Lev. 5,15ff. 21. Das Opfer ist verwerflich (cf. Lev. 7,18), wenn man vom Fleisch nach Ablauf der hierfür bestimmten Frist isst, od. bei der Darbringung zu essen beabsichtigt. 22. Das zu essen verboten ist. 23. Die Nichtjuden. 24. Allein, ohne Schlachtopfer. 25. Bei der Auslösung; cf. Lev. Kap. 27. 26. Des Priesters. 27. Wenn ein Jisraélit das Opfer abgesondert hat.

ורבי יהודה בעלי חוברין לסמיכה[11]ליתי ליה מאי טעמא [12]דהא לא מיחד קרבן דידהו ואיבעית אימא לעולם אית ליה וקרבן גוי וקרבן חבירו מהד קרא נפקא דאייתר ליה הד לבעלי חוברין לסמיכה ורבי מאיר דאמר יורש ממיר מאי טעמא אמר לך [ו]אם המר ימיר לרבות [13]היורש ׳וילף סוף הקדש מתחילת הקדש מה תחילת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש [14]סומך [15]רבי יהודה האי ואם המר ימיר מאי [16]עביד ליה לרבות את האשה וכדתניא לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא לשון זכר שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אתו אשה מנין ׳תלמוד לומר ואם המר ימיר לרבות את האשה [17]ולרבי מאיר אשה מנא ליה נפקא ליה מואם ורבי יהודה ואם לא דריש ובין רבי מאיר ובין רבי יהודה טעמא [18]דרבי קרא לאשה הא לא רבייה קרא הוה אמינא [19]כי עבדא תמורה לא לקיא ׳והאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל ׳(ו)איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה [20]איצטריך מהו דתימא הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בצבור אבל הבא כיון דעונש [21]שאינו שוה בכל הוא דתנן ׳אין הצבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי [22]כי עבדא לא לקיא קמשמע לן: בעי רמי בר חמא קטן מהו שימיר היכי דמי אילימא בקטן שלא הגיע לעונת נדרים [23]לא תיבעי לך דכיון אקדושי לא אקדיש [24]אמורי מימר אלא כי קא מיבעיא ליה בקטן שהגיע לעונת נדרים [25]מי אמרינן [26]כיון דאמר

R. Jehuda!? — Er hält nichts von [der Einschliessung] der Beteiligten beim Stützen. — Weshalb? — Weil ihr Opfer nicht bestimmt[9] ist. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich hält er davon, nur folgert er es hinsichtlich des Opfers eines Nichtjuden und des Opfers seines Nächsten aus ein und demselben Schriftwort, sodass einer für [die Einschliessung] der Beteiligten beim Stützen zurückbleibt. — Was ist der Grund R. Meírs, welcher sagt, der Erbe könne umtauschen!? — Er kann dir erwidern: *wenn aber umtauschen wird er umtauschen*, dies[10] schliesst den Erben ein, und er folgert hinsichtlich der Beendigung der Heiligung vom Beginn der Heiligung: wie bei Beginn der Heiligung der Erbe umtauschen kann, ebenso kann bei Beendigung der Heiligung der Erbe stützen. — Wofür verwendet R Jehuda [die Worte:] *wenn aber umtauschen wird er umtauschen*!? — Dies schliesst das Weib ein. Wie gelehrt wird: Da nun der ganze Abschnitt die männliche Fassung gebraucht, wie es heisst: *er darf es nicht auswechseln und er darf es nicht umtauschen*, woher dies vom Weib? — es heisst: *wenn aber umtauschen wird er umtauschen*, dies schliesst das Weib ein. — Woher entnimmt dies R. Meír hinsichtlich des Weibes? — Er folgert dies aus [dem Wort] *(wenn) aber*[11]. — Und R. Jehuda!? — Er verwendet das *(wenn) aber* nicht zur Schriftforschung. — Sowol nach R. Meír als auch nach R. Jehuda nur aus dem Grund, weil die Schrift das Weib einbegriffen hat, hätte die Schrift sie aber nicht einbegriffen, so würde man gesagt haben, sie sei wegen des Umtauschens nicht zu geisseln, und [dem widersprechend] sagte ja R. Jehuda im Namen Rabhs, und ebenso wurde in der Schule R. Jišmâéls gelehrt:[12] *Wenn ein Mann oder ein Weib irgend eine Sünde der Menschen begeht*, die Schrift vergleicht das Weib mit dem Mann hinsichtlich aller Strafen der Gesetzlehre!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, dies gelte nur von einer Strafe, die beim einzelnen und bei einer Gemeinde gleich ist, hierbei aber, wo die Strafe nicht bei allen gleich ist, denn es wird gelehrt, eine Gemeinde und Gesellschafter können nicht umtauschen, sei auch ein Weib, wenn es dies getan hat, nicht zu geisseln, so lehrt er uns.

Rami b. Ḥama fragte: Kann ein Minderjähriger umtauschen? — In welchem Fall: wollte man sagen, ein Minderjähriger, der das gelübdefähige Alter noch nicht erlangt hat, so ist dies ja nicht fraglich; wenn er nicht einmal heiligen[13] kann, wie sollte er umtauschen können!? — Vielmehr, fraglich ist es ihm hinsichtlich eines Minderjährigen, der

14 ‖ את + M 13 ‖ ד M 12 ‖ לא איתי M 11 (M מימר) ‖ ו + M 15 ‖ M 16 דריש ביה ‖ M 17 ור״ם אשה נ״ל מן ויו״ו ור״י ויו״ו לא ‖ M 18 דרבייה ‖ 19 M לא עבדא והא׳ ‖ M 20 איצט׳ ‖ B 21 שאינה ‖ 22 M לא עבדא קמ״ל ‖ M 23 לא ... נדרים ‖ P 24 אמרינן ‖ M 25 + מאי ‖ VM 26 כיון ... קדוש.

Opfer darbringen. 9. Für eine bestimmte Person. 10. Die Wiederholung des W.s "untersuchen". 11. Diese Partikel ist überflüssig. 12. Num. 5,6. 13. Da er kein Opfer geloben kann.

כל ממירין אחד אנשים ואחד נשים [1]לא [2]שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים:

גמרא. הא גופא קשיא אמרת הכל ממירין [3]לכתחילה [4]והדר תני לא שאדם רשאי להמיר [5]אלא שאם המיר מומר דיעבד ותיסברא הכל ממירין לכתחילה אדקשיא לך ממתניתין [6]תיקשי לך קרא דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר אתו אלא אמר רב יהודה הכי קא תני הכל מתפיסין בתמורה אחד [8]אנשים ואחד [9]נשים לא שאדם רשאי להמיר [7]שאם המיר מימר וסופג את הארבעים: הכל לאיתויי מאי לאותויי יורש ודלא ברבי יהודה דתנן [10]יורש סומך יורש ממיר דברי רבי מאיר רבי יהידה אומר יורש אינו סומך [11]ויורש אינו ממיר מאי טעמא דרבי יהודה ילף תחילת הקדש מסיף הקדש מה סיף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש [12]יורש אינו ממיר וסמיכה גופה מנלן תלת קרבנו כתיבי חד קרבנו ולא קרבן נוי וחד קרבנו ולא קרבן חבירו וחד קרבנו ולא קרבן אביו ולרבי מאיר דאמר יורש סומך [10]והכתיב קרבנו התוא מיבעי ליה לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה

1 (P שאינו) ‖ 2 M — לכת׳ ‖ 3 (P + לא שהאדם רשאי דיעבד) ‖ 4 M — אלא שא״ה מו׳ ‖ 5 M ליק׳ ‖ 6 M + ה ‖ 7 M + אלא ‖ 8 M ואינו [] מאי ‖ 9 M — יו״ש ‖ 10 M ויו״ם הכת׳.

ALLE KÖNNEN UMTAUSCHEN[1], SOWOL MÄNNER ALS AUCH WEIBER; NICHT ETWA, DASS MAN UMTAUSCHEN DARF, SONDERN DASS, WENN JEMAND UMGETAUSCHT HAT, DER UMTAUSCH GILTIG IST, UND ER ERHÄLT DIE VIERZIG GEISSELHIEBE.

GEMARA. Dies widerspricht sich ja selbst; zuerst heisst es: alle können umtauschen, von vornherein, nachher aber lehrt er: nicht etwa, dass man umtauschen darf, nur wenn es bereits geschehen ist!? — Nach deiner Auffassung: alle können umtauschen, von vornherein, brauchst du ja nicht einen Einwand aus der Mišnah zu erheben, er ist ja aus der Schrift zu erheben, denn es heisst: [2]*er darf es nicht auswechseln und er darf es nicht umtauschen*!? Vielmehr, erwiderte R. Jehuda, meint er es wie folgt: alle können durch den Umtausch erfassen lassen[3], sowol Männer als auch Weiber; nicht etwa, dass man umtauschen darf, sondern dass, wenn jemand umgetauscht hat, der Umtausch giltig ist, und er erhält die vierzig Geisselhiebe.

Was schliesst [das Wort] "alle" ein? — Dies schliesst den Erben ein, nicht wie R. Jehuda. Es wird nämlich gelehrt: Der Erbe kann stützen[4] und der Erbe kann umtauschen — Worte R. Meírs; R. Jehuda sagt, der Erbe könne nicht stützen und der Erbe könne nicht umtauschen. — Was ist der Grund R. Jehudas? — Er folgert hinsichtlich des Beginns der Heiligung[5] von der Beendigung der Heiligung[6]: wie bei Beendigung der Heiligung der Erbe nicht stützen kann, ebenso kann bei Beginn der Heiligung der Erbe nicht umtauschen. — Woher dies vom Stützen selbst? — Es heisst dreimal[7] *sein Opfer*; einmal: sein Opfer, nicht aber das Opfer eines Nichtjuden, einmal: sein Opfer, nicht aber das Opfer seines Nächsten, und einmal: sein Opfer, nicht aber das Opfer seines Vaters. — Worauf deutet nach R. Meír, welcher sagt, der Erbe könne stützen, [das Wort] *sein Opfer*!? — Dies deutet auf die Einschliessung aller Beteiligten[8] beim Stützen. — Und

1. Ein profanes auf ein Opfertier. 2. Lev. 27,10. 3. Das eingetauschte Vieh von der Heiligkeit des Opfertiers. 4. Die Hand auf den Kopf des Opfertiers; cf. Lev. 1,4. 5. Vom Umtausch, womit die Heiligung des Tiers beginnt. 6. Dem Stützen, womit die Heiligung des Opfers ihren Abschluss findet. 7. Beim Friedensopfer; cf. Lev. 3, 1, 6, 12. 8. Wenn mehrere Personen zusammen ein

מסכת תמורה

Vom Umtausch

נשלמה מסכת ערכין. י׳ שבט ה׳תרצ״ד:

ביכל קדש להי בשדה החרם וכי מה למדנו מיושדה
החרם מעתה הרי זה בא ללמד וגמצא למד מקיש שדה
חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של
ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת לכהנים אף שדה
חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים: אמר
מר בשל אחרים אני זוכה מי דמי התם זוכה בעלמא
הכא קא שקיל ליה אמר רמי בר חמא איצטריך סלקא
דעתך אמינא הואיל וכתיב ואיש את קדשיו לו יהיו
הא נמי כי קדשיו דמיא מי דמי קדשיו לאו ברשותו
הכא ברשותו אלא אמר רב נחמן איצטריך סלקא דעתך
אמינא הואיל וכתיב כי אחזת עורם הוא להם הא
נמי אחוזתו היא קא משמע לן אחוזתו אחוזתו אין
חרמו לא:

M 8 חרמים של כהנים לשדה ‖ M 9 — מה ... חרמו ‖ M 10 יוצאה ‖ M 11 לכל אחיו ‖ M 12 + ורין הוא ‖ M 13 + בש״ע לכ״ש ‖ M 14 קוכי ‖ V 15 + כולה ‖ M 16 + התם ‖ M 17 + בר יצחק ‖ P 18 לכם ‖ M 19 אחוזה.

Herrn heilig, wie das Feld des Bannes. Was lernen wir aus [den Worten] *wie das Feld des Bannes*? Was lehren sollte, lernt nun: man vergleiche sein Feld des Bannes mit dem Erbbesitzfeld eines Jisraéliten; wie das Erbbesitzfeld eines Jisraéliten im Jobeljahr aus seiner Hand kommt und an die Priester verteilt wird, ebenso kommt das Feld des Bannes aus seiner Hand und wird an seine Priesterbrüder verteilt.

Der Meister sagte: Wenn mir fremdes zufällt. Ist es denn gleich: da fällt es ihm zu, hierbei aber nimmt er es selber!? Rami b. Hama erwiderte: Dies ist nötig; da es heisst: [144]*und eines jeden Heiligtümer*[145]*gehören ihm*, so könnte man glauben, auch dies gelte als sein Heiligtum. — Es ist ja nicht gleich: seine Heiligtümer sind nicht in seinem[146] Besitz, dieses aber ist in seinem Besitz[147]!? Vielmehr, erwiderte R. Nahman, ist dies deshalb nötig; da es heisst:[148] *denn ewiger Erbbesitz sei es ihnen*, so könnte man glauben, auch dies sei sein Erbbesitz, so lehrt er uns: *sein Erbbesitz*, nur sein Erbbesitz und nicht sein Gebanntes.

144. Num. 5,10. 145. Die Opfer, die ein Priester für sich selber darbringt. 146. Durch die Darbringung der Opferteile wird ihm alles übrige von Gott zugeteilt. 147. Er hält es eigenmächtig zurück. 148. Lev. 25,34.

אף זה כן תלמוד לומר °נאלת עולם תהיה ללוים[131]לפי 25.32
שנאמר °והיה השדה בצאתו ביבל קדש לה' יכול אף 27.21
זה כן תלמוד לומר גאלת עולם תהיה ללוים[131]לפי שנאמר
°וקם הבית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיתת יכול אף 25.30
זה כן תלמוד לומר גאלת עולם תהיה ללוים בשלמא
[132]הני תרתי לחיי אלא בתי ערי חומה ללוים מי איכא
לחו והתניא °ערים[133]הללו אין עישין אותן לא[134]כפרים 25.29
קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות אמר
רב[135]בהנא לא קשיא כאן[136]שחוקף ולבסוף ישב כאן שישב
ולבסוף הוקף וכי האי גוונא מי הויא חומה והתניא
[ו]איש כי ימכר בית [מושב][137]עיר חומה[138]שחוקף ולבסוף 25.29 Mag.34
ישב ולא שישב ולבסוף הוקף יכול אפילו הקיפוה ישראל
נאמר כאן חומה ונאמר להלן חומה מה[139]להלן גוים אף
[140]כאן גיים[141]יכול אפילו הקיפוה גוים לאחר מכן נאמר
להלן חומה ונאמר כאן חומה מה להלן גוים קודם לכן
אף כאן גוים קודם °לכן תרגמה רב יוסף בריה דרב סלא
הסידא קמיה דרב פפא °בגון שנפלו להן °הן ומגרשיהן Vol.34
°הן ומגרשיהן למסתרינהו קיימי אמר רב אשי איצטריך
סלקא דעתך אמינא אדמסתתרי מסתתרי °אי מיזדבני
ליהלטו קא משמע לן: תנו רבנן °בשדה החרם לכהן 27.21
תהיה אחזתו °מה תלמוד לומר מנין °לכהן שהקדיש 27.28
שדה חרמו שלא יאמר הואיל °ויוצא לכהנים והרי היא
תחת ידי °תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני אזכה
בשל עצמי לא כל שכן תלמוד לומר °והיה השדה בצאתו 27.21

ses ebenso, so heisst es: *ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten.* Und da es heisst:[132] *und das Feld sei, wenn es im Jobel ausgeht, heilig dem Herrn*, so könnte man glauben, dieses ebenso, so heisst es: *ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten.* Und da es heisst:[134] *so bleibe das Haus, das in einer Stadt der eine Mauer, für immer*, so könnte man glauben, dieses ebenso, so heisst es: *ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten.* Allerdings lasse man dies bei jenen beiden gelten, wieso aber kommen Leviten zu Häusern in einer ummauerten Stadt!? Es wird ja gelehrt: Diese Städte[135] dürfen nicht kleine Dörfer sein, auch nicht Großstädte, sondern nur Mittelstädte[136]. R. Kahana erwiderte: Das ist kein Einwand; eines, wenn zuerst ummauert[137] und nachher bewohnt, und eines, wenn zuerst bewohnt und nachher ummauert[138]. — Gilt sie denn in diesem Fall als ummauert, es wird ja gelehrt:[139] *Wenn jemand ein Wohnhaus in einer ummauerten Stadt verkauft*, wenn sie zuerst ummauert war und nachher bewohnt wurde, nicht aber, wenn zuerst bewohnt und nachher ummauert. Man könnte glauben, auch wenn die Jisraéliten sie[140] ummauert haben, so heisst es hierbei *Mauer* und dort[141] heisst es ebenfalls *Mauer*, wie dort durch Nichtjuden, ebenso auch hierbei durch Nichtjuden. Man könnte glauben, auch wenn Nichtjuden sie nachher[140] ummauert haben, so heisst es hier *Mauer* und auch dort heisst es *Mauer*, wie dort durch Nichtjuden vorher, ebenso auch hierbei durch Nichtjuden vorher. R. Joseph, Sohn R. Sala des Frommen, erklärte es vor R. Papa: Wenn sie ihnen samt ihrer Trift zugefallen waren[142]. — Diese (und ihre Vorplätze) sind ja niederzureissen!? R. Aši erwiderte: [Von diesen zu lehren] ist nötig; man könnte glauben, was niederzureissen ist, reisse man nieder, wenn aber [vorher Häuser darin] verkauft worden sind, verfallen sie, so lehrt er uns.

Die Rabbanan lehrten:[143] *Wie das Feld des Bannes, dem Priester verbleibe es als Erbbesitz*; was lehrt dies? Woher, dass ein Priester, der sein Bannfeld geweiht hat, nicht sagen darf: da es den Priestern zufällt und es sich in meinem Besitz befindet, bleibe es mein, und dies ist auch durch einen Schluss zu folgern: wenn mir fremdes zufällt, um wieviel mehr mein eignes, so heisst es:[143] *so sei das Feld, wenn es im Jobel ausgeht, dem*

M 91 הנך || M 92 אלו לא עוש' || M 93 טירין גדולים ולא טירין קטנים || M 94 — כה' ל"ק || M 95 שישב (ולבסוף הוקף) || M 96 — כ || M 97 + כאן || M 98 להלן || M 99 — יכול ... כאן גוים || M 1 — לכן || M 2 — כגון || B 3 הן ומגרש. M איצטריך למיסת' || M 4 ואדמז' מיהלטי || M 5 לאחד מן הכהנים || M 6 ויוצאה והרי || M 7 הרי היא שלי.

133. Ib. 27,21. 134. Ib. 25,30. 135. Der Leviten; cf. Bd. VII S. 549 Z. 13ff. 136. Ohne Stadtmauer. 137. Dies kann bei Levitenstädten nicht vorkommen. 138. Die Priester können sie nachher mit einer Mauer umgeben haben. 139. Lev. 25,29. 140. Nach der Aufteilung des Landes. 141. Bei den Städten der Urbewohner Palästinas, Dt. 3,5. 142. Und die innere Stadt erst nachher ausgebaut wurde. 143. Lev. 27,21.

גמרא. יאלא כמאן כבן לוי והדר תני עד שיהא לוי ועדי הלוים אימא אינו גואל אלא כסדר הזה עד שיהא לוי ועדי הלוים דברי רבי בשלמא עדי הלויים דכתיב כי בתי עדי הלוים אלא לוי מנלן דכתיב ואשר יגאל מן הלוים תניא ישאר יגאל מן הלויים יכול לוי מישראל יגאל שזה יפה כחו וזה הורע כחו אבל לוי מליו לא שזה יפה כחו יזה יפה כחו תלמוד לומר מן הלוים מן הלוים ולא כל הלוים פרט לבן לוי ממזר נתין: וחכמים אומרים אין דברים הללו אמורים אלא בעדי הלוים: אבל עד שיהא לוי לא אמרינן:

[Mishnah 2] ין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בעדי הלוים אבל בעדי ישראל עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה מגרש עיר ולא עיר מגרש שלא יחריבו את ערי ישראל הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם שנאמר גאלת עולם תהיה ללוים:

גמרא. אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בעדי הלוים אבל בעדי ישראל עושין כו׳: דבילי עלמא מיהא בדליים לא משנינן מנא הני מילי אמר רבי אלעזר דאמר קרא וישדה מגרש עריהם לא ימכר מאי לא ימכר אילימא לא ימכר כלל והא מדכתיב גאלת עולם תהיה ללוים מכרי דמוכני אלא מאי לא ימכר לא ישנה: הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם: תנו רבנן גאלת עולם תהיה ללוים מה תלמוד לומר לפי שנאמר [ב]מספר שני תבואת ימכר לך יכול

M 74 כלוי | M 75 — עד ... הלוים | M 76 — דכתי | 79 ... תניא || P 77 + ו | M 78 + מה ת׳ל ש | M [] יפה כחו לא יגאל ת׳ל ואשר יגאל ומה ת׳ל P 80 | - מה׳ל | M 81 נתין וכ׳ל ממזר | M 82 — עד | M 83 — ולא ... מגרש | M 84 אנו עו׳ מ׳ש וש׳ם ומ׳ע | M 85 יהרים את ארץ יש׳ | M 86 — לעו׳ | M 87 להם | M 88 — מאי ל׳׳א | M 89 דמזדבן | M 90 — ל׳׳א.

GEMARA. Also vielmehr wie ein Levite, und später lehrt er: nur wenn er Levite ist und in Städten von Leviten!? — Lies: er kann nur in dieser Weise einlösen, nur wenn er Levite ist und in Städten der Leviten — Worte Rabbis. — Einleuchtend ist dies von den Städten der Leviten, denn es heisst: *denn die Häuser in den Städten der Leviten*, woher dies aber vom Leviten? — Es heisst: *wenn jemand von den Leviten einlöst*. Es wird gelehrt: *Wenn jemand von den Leviten einlöst*, man könnte glauben, nur ein Levite von einem Jisraéliten könne einlösen, weil das Vorrecht von jenem erweitert und das Vorrecht von diesem geschmälert ist, nicht aber ein Levite von einem Leviten, weil das Vorrecht von diesem erweitert ist und das Vorrecht von jenem erweitert ist, so heisst es: *von den Leviten. Von den Leviten*, nicht aber alle Leviten, ausgenommen ein Levite, der Bastard ist oder Nathin[128].

DIE WEISEN SAGEN, DIESE WORTE GELTEN NUR VON DEN STÄDTEN DER LEVITEN. Wir sagen aber nicht, nur wenn er Levite ist. MAN DARF NICHT EIN FELD ZUR TRIFT[129] ODER EINE TRIFT ZUM FELD MACHEN, NICHT EINE TRIFT ZUR STADT ODER EINE STADT ZUR TRIFT. R. ELEÂZAR SAGTE: DIES GILT NUR VON DEN STÄDTEN DER LEVITEN, BEI STÄDTEN VON JISRAÉLITEN ABER DARF MAN EIN FELD ZUR TRIFT MACHEN, NICHT ABER EINE TRIFT ZUM FELD, EINE TRIFT ZUR STADT, NICHT ABER EINE STADT ZUR TRIFT, UM NICHT DIE STÄDTE JISRAÉLS ZU ZERSTÖREN. PRIESTER UND LEVITEN DÜRFEN EWIG VERKAUFEN UND EWIG EINLÖSEN DENN ES HEISST:[130] *ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten.*

GEMARA. R. ELEÂZAR SAGTE: DIES GILT NUR VON DEN STÄDTEN DER LEVITEN, BEI STÄDTEN VON JISRAÉLITEN ABER DARF MAN MACHEN &c. Alle sind immerhin der Ansicht, bei denen der Leviten dürfe man nicht ändern; woher dies? R. Eleâzar erwiderte: Die Schrift sagt:[131] *und ein Feld im Bezirk ihrer Städte darf nicht verkauft werden*; was heisst „nicht verkauft werden": wollte man sagen, überhaupt nicht verkauft werden, so heisst es ja: *ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten*, wonach sie verkauft werden können!? Wahrscheinlich ist unter „nicht verkauft werden" zu verstehen, nicht abgeändert werden.

PRIESTER UND LEVITEN DÜRFEN EWIG VERKAUFEN UND EWIG EINLÖSEN. Die Rabbanan lehrten: *Ewiges Einlösungsrecht sei den Leviten*; was lehrt dies? — da es heisst:[132] *nach der Zahl der Erntejahre soll er dir verkaufen*, so könnte man glauben, die-

des Hauses ist. 127. Wenn nicht in dieser Weise, wie ein Jisraélit. 128. Cf. S. 155 N. 86. 129. Um die Stadt der Leviten; cf. Num. 35,3 ff. 130. Lev. 25,32. 131. Ib. V. 34. 132. Lev. 25,15.

27,21 [55]הכתוב בשדה אחוזה וחיה השדה בצאתו ביבל קדש
לה' שדה [56]הוא דפרק ליה ונפקא לכהנים אבל הנך
בדקיימי קיימי וביובל יצא למה לי אמר רב[57]פפא לא
נצרכא אלא למוכר בית בבתי החצרים ופגע בו יובל
בשנה שניה למאי מדמית[58]ליה אי לבתי ערי חומה 5
מדמית ליה איחלט ליה ללוקח אי לשדה אחוזה
מדמית ליה השלמה בעי להכי איצטריך וביובל יצא
תניא כוותיה דרב הונא[59]ותיובתא דרבי אושעיא
המקדיש בית בבתי[60]החצרים הרי זה גואל מיד[61]וגואלו 1Ar.5
לעולם גאלו אחר מיד הקדש הניע יובל ולא ננאל 10
חוזר לבעלים ביובל:

ol.b ii,2] אלו הן בתי החצרים[62]שני חצרים של שני[63]בתים
אף על פי[64]שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון
הרי הן כבתי[65]חצרים:

25,31 **גמרא.** תנו רבנן ממשמע שנאמר °בתי החצרים
איני יודע שאין להם חומה[51]מה תלמוד לומר אשר אין 15
להם חומה אף על פי שיש להם חומה כמי שאין להם
חומה וכמה[66]בתים שנים הצירות[67]שנים שתי חצירות
של שני[63]בתים ואימא בית וחצר[68]אם כן ליכתוב רחמנא
חצרים וכי תימא אי כתב[69]רחמנא הצרים הצר בלא
בית משמע ההוא קרפף[70]איקרי: 20

ii,1] **שראל**[71]שירש[72]את אבי אמו לוי אינו גואל כסדר
הזה וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל אינו
25,33 גואל כסדר הזה שנאמר °כי בתי ערי הלוים היא אחזתם
עד שיהא[73]לוי וערי הלוים דברי רבי וחכמים אומרים 25
אין[65]דברים הללו אמורים אלא בערי הלוים:

55 M לך הכת' והיה בשדה אחזתו בצאתו ‖ 56 M אחוזה
הוא דכי פריק ליה אחר ויוצאה לכהנים ‖ 57 M הונא
58 ‖ M לה [] בעי השלמה להכי ‖ 59 M ותיובתיה ‖ 60 M
ערי חומה הרי ‖ 61 M וגואל ‖ 62 M שתי חצרות 63
M + שני ‖ 64 M שהן מוק' ‖ 65 M + ה ‖ 66 M
+ הן ‖ 67 M — שנים ‖ 68 M + בית וחצר ‖ 69
M — רח' ‖ 70 M מיק' ‖ 71 M — שירש ‖ B 72
— את ‖ 73 M ערי הלוים ולוים דב'.

und wenn der Allbarmherzige vom Erbbesitzfeld besonders sagt:[122] *so sei das Feld, wenn es im Jobel ausgeht, dem Herrn heilig*, so ist nur das Feld auszulösen, und es fällt den Priestern zu, bei jenen aber bleibt die Bestimmung bestehen. — Wozu heisst es: *und im Jobel gehe es zurück*? R. Papa erwiderte: Dies ist wegen des Falls nötig, wenn jemand ein Haus in einem Flecken verkauft und im folgenden Jahr das Jobel eintrifft. Womit willst du es vergleichen: vergleicht man es mit den Häusern einer ummauerten Stadt, so verfällt es ja dem Käufer für immer, und vergleicht man es mit einem Erbbesitzfeld, so ist ja die Ergänzung[123]nötig; daher heisst es: *und im Jobel gehe es zurück*. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Hona und zur Widerlegung R. Ošâjas: Wer ein Haus in einem Flecken heiligt, kann es sofort einlösen und kann es ewig einlösen; wenn ein andrer es aus dem Besitz des Heiligtums ausgelöst hat, und das Jobeljahr heranreicht und es nicht ausgelöst wird, so geht es im Jobeljahr an den Eigentümer zurück.

FOLGENDE SIND HÄUSER IN EINEM FLECKEN: ZWEI HÖFE MIT JE ZWEI HÄUSERN; AUCH WENN SIE IN DEN TAGEN JEHOŠUÂS, DES SOHNES NUNS, MIT EINER MAUER UMGEBEN WAREN, GELTEN SIE ALS HÄUSER IN EINEM FLECKEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn es heisst: *Häuser in Flecken*, so weiss ich ja, dass sie keine Mauer haben, wozu heisst es: *die keine Mauer haben*? — auch wenn sie eine Mauer haben, ist es ebenso, als hätten sie keine Mauer. Unter "Häuser" sind zwei zu verstehen, unter "Höfe"[124] sind zwei zu verstehen; zwei Höfe mit je zwei Häusern. — Vielleicht ein Haus und ein Hof!? — Demnach sollte der Allbarmherzige nur "Höfe" geschrieben haben. Wolltest du erwidern, wenn der Allbarmherzige nur "Höfe" geschrieben hätte, würde man einen Hof ohne Haus verstanden haben, so wird ein solcher Gehege genannt.

WENN EIN JISRAÉLIT DEN VATER SEINER MUTTER, EINEN LEVITEN, BEERBT, SO KANN ER NICHT AUF DIESE WEISE EINLÖSEN. EBENSO KANN EIN LEVITE, DER DEN VATER SEINER MUTTER, EINEN JISRAÉLITEN, BEERBT, NICHT AUF DIESE WEISE EINLÖSEN, DENN ES HEISST:[125] *denn die Häuser in den Städten der Leviten sind ihr Besitztum*, NUR WENN ER LEVITE IST UND IN STÄDTEN DER LEVITEN — WORTE RABBIS. DIE WEISEN SAGEN, DIESE WORTE GELTEN NUR VON DEN STÄDTEN DER LEVITEN[126].

122. Lev. 27,21. 123. Zu den 2 Jahren, die es im Besitz des Käufers sein muss, ob. S. 312 Z. 6 ff. 124. Das im Text gebrauchte Wort für Flecken. 125. Lev. 25,33. 126. Einerlei wer der Besitzer

שנים עשר חודש כבתים[114] ויוצאין ביובל ובנרעין כבקי
כשדות:

גמרא. תני רבנן[115] על שדה הארץ יחשב הקישו Lv 25,45
[116]הכתוב לשדה אחוזה מה שדה אחוזה יוצא ביובל
ובנרעין כבקי אף בתי החצרים[117]יוצאין ביובל ובנרעין
כבקי אי מה שדה אחוזה אינה נגאלת בפחות משתי
שנים אף בתי החצרים אינם נגאלים[118]פחות משתי שנים
תלמוד לומר גאלה תהיה לו מיד הואיל[119]ונתת להם
בח יפה[120]שבשדות ובח שדה שבבתים יכול לא יצאי
ביובל[121]תלמוד לומר וביובל יצא מאי קאמר אמר רב
הינא לא נצרכא אלא למקדיש בית בבתי החצרים
ונאלו אחר מיד הקדש ופגע בו יובל שנה שניה למאי
מדמית ליה אי לבתי ערי חומה[122]מדמית ליה איחליט
ליה ללוקח אי לשדה אחוזה מדמית לכהנים נפקא
להכי איצטריך[123]וביובל יצא מתקיף לה רב זעירא מאי
איריא גאלו אחר אפילו[124]לא גאלו נמי אמר ליה אביי
[125]שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון מגלן מבן לוי[126]מה Ba 109
בן לוי שיפה כחו במכרו חוזר בחו בהקדשו ישראל Ar 23b
שחוזר בחו במכרו[127]אינו דין שחוזר בחו בהקדשו
והתם מגלן דתניא ויצא ממכר[128]שומע אני אפילו עבדיו Lv 25,28
מטלטליו ושטריו תלמוד לומר בית ועיר אחזתו[129]מה
תלמוד לומר ממכר מכריו יוצא בחנם ואין[130]הקדש
יוצא בחנם אלא בפדיון יפליגא דרבי אושעיא דאמר
רבי אושעיא הכל היו בכלל ונתן הכסף וקם לו בשפרט

M 39 — ו M 40 ובתי החצר אשר אין חומה הקישו
M 41 כתב P 42 יוצאה M 43 + ב M 44
ונתן M 45 שבשדה וכח יפה שבבתים M 46 להכי
איצטריך קרא וביובל M 47 ללוקח נפק' ואי לש"א קמדמ'
ליה לכה' M 48 + קרא M 49 + כי M 50
אין הקדש M 51 + ו B 52 אין M 53 שומעני אפי'
M 54 + וביובל M 55 הקדשו.

EINGELÖST WERDEN UND DIE GANZEN ZWÖLF MONATE, WIE HÄUSER[114], UND SIE GEHEN ZURÜCK IM JOBEL ODER NACH ABZUG DES NUTZUNGSGELDES, WIE FELDER.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[115] *Zu den Feldern des Landes werden sie gerechnet*, die Schrift vergleicht sie mit den Erbbesitzfeldern; wie das Erbbesitzfeld im Jobel und nach Abzug des Nutzungsgeldes zurückgeht, ebenso gehen Häuser in Flecken im Jobel und nach Abzug des Nutzungsgeldes zurück. Demnach sollten doch, wie das Erbbesitzfeld vor zwei Jahren nicht eingelöst werden kann, auch diese vor zwei Jahren nicht eingelöst werden können? Es heisst:[116] *Einlösung sei ihm*, sofort. Da du ihnen nun die Vorrechte der Felder und die Vorrechte der Häuser gewährt hast, so könnte man glauben, dass sie im Jobel nicht zurückgehen, so heisst es[117] *und im Jobel gehe es zurück*. Wie meint er[117] es? R. Hona erwiderte: Dies ist wegen des Falls nötig, wenn jemand ein Haus in einem Flecken geheiligt und ein Fremder es aus dem Besitz des Heiligtums eingelöst hat, und im folgenden Jahr das Jobel eingetroffen ist. Womit willst du es vergleichen: vergleicht man es mit den Häusern einer ummauerten Stadt, so verfällt es ja dem Käufer für immer, und vergleicht man es mit dem Erbbesitzfeld, so fällt es ja den Priestern zu; daher heisst es: *und im Jobel gehe es zurück*. R. Zeêra wandte ein: Wieso gerade, wenn ein Fremder es eingelöst hat, dies erfolgt ja auch dann, wenn ein Fremder es nicht eingelöst hat!? Abajje erwiderte: Damit man nicht sage, das Geheiligte gehe ohne Auslösung aus. — Woher dies? — Dies ist vom Leviten [zu folgern:] wenn einem Leviten, dessen Vorrecht bei seinem Verkauf erweitert[118] ist, sein Vorrecht beim Geheiligten geschmälert[119] ist, um wieviel mehr ist einem Jisraéliten, dessen Vorrecht bei seinem Verkauf geschmälert ist, beim Geheiligten sein Vorrecht zu schmälern. — Woher dies von jenem? — Es wird gelehrt:[120] *So geht sein Verkauftes aus*; man könnte verstehen, auch Sklaven, Mobilien und Schuldscheine, so heisst es:[120] *Haus und Stadt seines Besitzes*. Wieso heisst es demnach *sein Verkauftes*? — sein Verkauftes geht ohne Entgelt zurück, Geheiligtes aber geht nicht ohne Entgelt zurück, sondern nur gegen Auslösung. Er streitet somit gegen R. Ošâja, denn R. Ošâja sagte: Alles war einbegriffen in der Verallgemeinerung:[121] *er gebe das Geld und es gehöre ihm*,

114. In einer ummauerten Stadt. 115. Ob. S. 312 Z. 6ff. 116. Lev. 25,31. 117. Wieso sollten sie im Jobeljahr nicht ausgehen. 118. Er kann sein verkauftes Feld sofort verkaufen, Häuser immer, auch gehen sie im Jobeljahr an ihn zurück. 119. Er erhält es ohne Lösung nicht zurück. 120. Lev. 25,33. 121. Ex. 27,19, jedoch abweichend.

שבט בנימין ביהודה ושבט יהודה בבנימין יהא יובל נוהג תלמוד לומר לכל יושביה בזמן שיושביה כתיקונן ולא בזמן שהן מעורבין אמר רב[3]נחמן בר יצחק מנו יובלות לקדש שמיטין הניחא לרבנן דאמרי שנת המשים אינה מן המנין אלא לרבי יהודה דאמר שנת המשים עולה לבאן ולבאן למה לי בשמיטין סגיא הא ודאי דלא כרבי יהודה ולא מנו שמיטין ויובלות והכתיב מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך והויגן[32]בהו מקץ שבע שנים[33]והכתיב ועבדך שש שנים ואמר רב נחמן[34]בר יצחק שש לנמכר ושבע לנרצע ההוא בתוכחה כתיב וקאמר נביא השלחתם והכתיב וישמעו וישלחו אלא אמר רבי יוחנן ירמיה החזירן ויאשיה[35]בן אמון מלך עליהן ומנא לן דהדור דכתיב כי המוכר אל הממכר לא ישוב אפשר יובל בטל ונביא מתנבא[36]עליו שיבטל אלא[37]מלמד שהחזירן ירמיה ומנלן דיאשיה מלך עליהן דכתיב ויאמר מה הציון הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים [האלה אשר עשית] על המזבח בית אל וכי מה טיבו של יאשיהו בבית אל אלא בשהחזירן ירמיה יאשיהו מלך עליהם רב נחמן בר יצחק אמר מהכא גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי:

תי החצרים נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה וכח יפה שבשדות[38]נגאלין מיד וכל

den und vermischt sind, der Stamm Binjamin unter Jehuda und der Stamm Jehuda unter Binjamin, habe das Jobelgesetz Geltung, so heisst es: *für all seine Bewohner*, wenn seine Bewohner nicht vermischt sind, nicht aber, wenn durcheinander gemischt. R. Naḥman b. Jiçḥaq erwiderte: Sie zählten die Jobeljahre, um die Erlassjahre zu heiligen[102]. — Einleuchtend ist dies nach den Rabbanan, welche sagen, das fünfzigste Jahr werde nicht[103]mitgezählt, wozu ist dies[104]aber nach R. Jehuda nötig, welcher sagt, das fünfzigste Jahr werde nach oben und unten gezählt, die [Zählung der] Erlassjahre ist ja ausreichend!? — Entschieden nicht nach R. Jehuda. — Zählten sie denn nicht Erlass- und Jobeljahre, es heisst ja:[105]*nach Verlauf von sieben Jahren sollt ihr jeder seinen Bruder entlassen, den Hebräer, der sich dir verkaufen sollte*, und auf unsren Einwand, wieso denn nach sieben Jahren, es heisst ja:[106]*er soll dir sechs Jahre dienen*, erwiderte R. Naḥman b. Jiçḥaq, sechs beim Verkauf und sieben beim Anbohren[107]!? — Dies ist bei der Zurechtweisung geschrieben; der Prophet sprach nämlich: habt ihr etwa entlassen? — Es heisst ja aber:[108]*und sie hörten und entliessen*!? Vielmehr, erwiderte R. Joḥanan, Jirmejah hatte sie zurückgebracht und Jošijah, der Sohn Amons, regierte über sie. — Woher, dass sie zurückgekehrt waren? — Es heisst:[109]*denn der Verkäufer gelangt nicht wieder zum Verkauften*; ist es denn möglich, dass das Jobeljahr aufgehört hat und der Prophet weissagt, es werde aufhören!? Vielmehr lehrt dies, dass Jirmejah sie zurückgebracht hatte. — Woher, dass Jošijah über sie regierte? — Es heisst:[110]*und er sprach: Was für ein Mal ist jenes, das ich sehe? Und die Stadtleute sprachen zu ihm: Es ist das Grab des Gottesmanns, der aus Jehuda gekommen war, und diese Dinge über den Altar in Beth-El verkündet hat, die du getan.* Wie kommt Jošijah[111]nach Beth-El? Vielmehr, als Jirmejah sie zurückbrachte, regierte Jošijah über sie. R. Naḥman b. Jiçḥaq entnimmt dies aus folgendem:[112]*Auch dir, Jehuda, ist die Ernte*[113]*bestellt, wenn ich die Gefangnen meines Volkes zurückführe.*

OEN HÄUSERN IN DEN FLECKEN[114]GEWÄHRE MAN DIE VORRECHTE DER HÄUSER EINER UMMAUERTEN STADT UND DIE VORRECHTE DER FELDER; SIE KÖNNEN SOFORT

M 31 נח׳ בר | M 32 בה | M 33 — והכתיב ... שנים | M 34 — ב״י | M 35 — ב״א | M 36 — עליו | M 37 ירמ׳ החזירן ויאש׳ | B 38 + ו.

102. Die Gesetze des Erlassjahres hatten Geltung, jedoch nicht die des Jobeljahres. 103. Zum Jobelzyklus. 104. Die Zählung der Jobeljahre. 105. Jer. 34,14. 106. Dt. 15,12. 107. Des Ohrs des Sklaven, der seinen Herrn nicht verlassen will (cf. Ex. 21,6), der ewig, dh. bis zum Jobeljahr dienen muss, das in das 7. od. 8. Dienstjahr fallen kann. Dieser Schriftvers spricht von der Zeit Çidqijahus, lange nach der Verbannung durch Sanḥerib, u. das Jobelgesetz hatte dann Geltung. 108. Jer. 34,10. 109. Ez. 7,13. 110. iiReg. 23,17. 111. Der König von Jehuda war, während Beth-El in Jisraél lag. 112. Hos. 6,11. 113. Nach RšJ. ist, da die Dentales oft miteinander vertauscht werden, קציר (Erste) wie קצין (Fürst) zu lesen. 114. Hier in der Bedeutung unbefestigte Städte u. Gehöfte.

לבא דכתיב ויעשו בני הגולה השבים מן השבי סכות Neh. 8,17
וישבו בסכות כי לא עשי מימי י(ה)שוע בן נון [בן]
בני ישראל [וגו׳] ותהי שמחה גדולה מאד אפשר בא דוד
ולא עשו סכות עד שבא עזרא אלא מקיש ביאתם
ביומי עזרא לביאתם ביומי יהושע מה ביאתם ביומי
יהושע מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה את ביאתן
ביומי עזרא מני שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה ואימר
והביאך ה׳ אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה Dt. 30,5
מקיש ירושתך לירושת אבותיך מה ירושת אבותיך
בחידוש כל דברים הללו את ירושתך בחידוש כל דברים
הללו ואידך דבעי רחמי על יצר דעבידה זרה וכטליה
ואנן זכותא עלייהו כי סוכה והיינו דקא קפיד קרא
עילויה דיהושע דכל דוכתא כתיב יהושע והכא כתיב
ישוע בשלמא משה לא בעא רחמי דלא הוה זכותא Neh. 8,17
דארץ ישראל אלא יהושע דהוה ליה זכותא דארץ
ישראל אמאי לא ליבעי רחמי והא כתיב אשר ירשו
אבותיך וירשתה הכי קאמר ביון דירשו אבותיך ירשת
את ומי מנו שמיטין ויובלות השתא משגלו שבט
ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו יובלות עזרא
דכתיב ביה כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים ושש Ezr. 2,64
מאות וששים הוה מני דתניא משגלו שבט ראובן
ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו יובלות שנאמר
וקראתם דרור בארץ לכל ישביה בזמן שכל יושביה Lv. 25,10
עליה ולא בזמן שגלו מקצתן יכול היו עליה והן מעורבין

M 11 כל הקהל השב׳ ‖ M 12 עשה סכה בא שלמה ולא עשה סכה עד ‖ M 13 בן נון מה בימי יב״ן מנו ‖ M 14 ונתחייבו במעשר אף ‖ M 15 + ונתחייבו במעשר ‖ M 16 — אל ... מקיש ... אבותיך ‖ M 17 — דבר׳ ‖ M 18 ההוא דבעו ‖ M 19 ובטלוה ‖ M 20 בסוכה ‖ M 21 הויא ‖ M 22 דהוויא זכו׳ ‖ M 23 בעא ‖ M 24 אותה ‖ P 25 משגלה ‖ M 26 מנו ותניא ‖ M 27 — ה ‖ 28 M דכ׳ ‖ M 29 שבטלו ‖ M 30 אפי׳ היו עליה ואפי׳ היו מעורבין ש״י בש״ב וש״ב בש״י.

kunft? — Es heisst: *und alle Erwachsenen, die aus der Gefangenschaft zurückkamen, machten Hütten, und sie wohnten in den Hütten, denn die Kinder Israel hatten seit den Tagen Jeschuas, des Sohnes Nuns, nicht gemacht — und es war eine sehr grosse Freude.* Ist es denn möglich, dass sie, seitdem David gekommen war, keine Hütten gemacht hatten, bis Êzra kam? — vielmehr vergleicht er ihre Ankunft in den Tagen Êzras mit ihrer Ankunft in den Tagen Jehošuâs; wie sie in den Tagen Jehošuâs Erlass- und Jobeljahre gezählt und ummauerte Städte geheiligt hatten, ebenso zählten sie bei ihrer Ankunft in den Tagen Êzras Erlass- und Jobeljahre und heiligten ummauerte Städte. Ferner heisst es: *und der Herr, dein Gott, wird dich in das Land bringen, das deine Väter besessen, und du wirst es in Besitz nehmen*; er vergleicht deine Besitznahme mit der Besitznahme deiner Väter; wie die Besitznahme deiner Väter bei Erneuerung all dieser Dinge, ebenso deine Besitznahme bei Erneuerung all dieser Dinge[96]. — Und jener!? — Er flehte um Erbarmen ob des Triebes des Götzendienstes und schaffte ihn fort, und sein Verdienst gewährte ihnen Schutz wie eine Hütte. Das[97] ist es, weshalb die Schrift Jehošuâ tadelte, indem es an jeder andren Stelle Jehošuâ heisst, hier aber heisst es Jošuâ. — Erklärlich ist es, dass Mošeh nicht um Erbarmen gefleht hat, weil dann das Verdienst des Jisraéllandes noch nicht da war, weshalb aber flehte Jehošuâ nicht um Erbarmen, bei dem das Verdienst des Jisraéllandes schon da war, denn es heisst: *das deine Väter besessen, und du wirst es in Besitz nehmen*!? — Er meint es wie folgt: da deine Väter es besessen, hast du es in Besitz[98]. — Zählten sie denn dann Erlass- und Jobeljahre, wenn sogar nach der Verbannung des Stammes Reúben, des Stammes Gad und des halben Stammes Menaše das Jobeljahr eingestellt wurde, wie sollte Êzra sie gezählt haben, wo es heisst:[99] *die ganze Gemeinde zusammen vier Myriaden und zweitausendsechshundertundsechzig*[100]!? Es wird nämlich gelehrt: Als der Stamm Reúben, der Stamm Gad und der halbe Stamm Menaše verbannt wurden, hörten die Jobeljahre auf, denn es heisst:[101] *ihr sollt Erlass ausrufen im Land für all seine Bewohner*; zur Zeit, wenn all seine Bewohner darin sind, nicht aber zur Zeit, wenn ein Teil in der Verbannung ist. Man könnte glauben, wenn sie sich darin befin-

94. Neh. 8,17. 95. Dt. 30,5. 96. Es musste von Neuem geheiligt werden. 97. Dass er ob des Triebes des Götzendienstes nicht gefleht hatte. 98. Es braucht nicht von Neuem geheiligt zu werden. 99. Ezr. 2,64. 100. In den alten Uebersetzungen übereinstimmend mit dem masor. Text; Cod. M hat ebenfalls וּשׁשׁ, also kein Druckfehler für וּשׁלשׁ. 101. Lev. 25,10.

נדוד בעבר הירדן וחדיד[86]ואונו וירושלם ביהודה רבא
אמר גמלא בגליל לאפוקי גמלא דשאר ארצות[87]נדוד
בעבר הירדן לאפוקי נדוד דשאר ארצות אינך דלא
איכא דכותייהו לא איצטריך ליה וירושלם מי מיחלט
בה[88]והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלם אין הבית
חלוט בה אמר רבי יוחנן[89]בירושלם דמוקפת חומה
מימות יהושע בן נון[90]ולא בירושלם דאילו ירושלם אין
הבית חלוט בה[91]ואילו הבא[92]הבית חלוט בהן רב אשי
אמר[93]לאו אמר רב יוסף תרי קדש הוו הכי נמי תרי
ירושלם הוו: תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי[94]למה מנו
חכמים את אלו שבשעלו בני הגולה מצאו[95]אלו וקידשום
אבל ראשונות בטלו משבטלה קדושת הארץ קא סבר
קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד
לבא ורמינהי אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי ובי אלו
בלבד היו והלא כבר נאמר ששים עיר כל חבל ארגב כל
אלה ערים בצרת אלא למה מנו חכמים את אלו שבשעלו
בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום הא אמרינן דלא
צריך לקדושינהו אלא מנאום ולא אלו בלבד אלא כל
שתעלה לך מסורת בידך מאבותיך שמוקפת חומה מימות
יהושע בן נון כל מצות הללו נוהגות בה מפני שקדושה
ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא איבעית
אימא תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל ואיבעית אימא
חד מינייהו רבי אלעזר בר יוסי אמרה דתניא רבי
אלעזר בר יוסי אומר אשר לוא חומה אף על פי שאין
לו עכשיו והיה לו קודם לכן מאי טעמא דמאן דאמר
קדושה ראשונה קידשה לשעתה[96]ולא קידשה לעתיד

Transjarden, Hadid, Ono und Jerušalem in Judäa. Raba erwiderte: Gamla in Galiläa, dies schliesst Gamla in andren Ländern aus; Gedud in Transjarden, dies schliesst Gedud in andren Ländern aus; bei den übrigen aber, die[86] anderswo nicht vorkommen, ist [die Angabe][87] nicht nötig. — Verfällt denn in Jerušalem ein Haus für immer, es wird ja gelehrt: Zehn Dinge[88] wurden von Jerušalem gesagt: ein Haus verfällt darin nicht!? R. Johanan erwiderte: Wie Jerušalem, das in den Tagen Jehošuâs, des Sohnes Nuns, mit einer Mauer umgeben war, und nicht wie Jerušalem, denn in diesem verfällt ein Haus nicht, in jenen aber verfällt ein Haus. R. Aši erwiderte: Wie R. Joseph erklärt[89] hat, es waren zwei [Orte Namens] Qedeš, ebenso waren es zwei Jerušalem.

Es wird gelehrt: R. Jišmâél b. R. Jose sagte: Wozu zählten die Weisen sie auf? — als die Exulanten heimkehrten, fanden sie diese vor und heiligten[90] sie, während die erste [Heiligung][91] mit der Aufhebung der Heiligkeit des Landes[92] aufgehört hatte. Er ist somit der Ansicht, dass die erste Heiligung nur für die damalige Zeit galt und nicht für die Zukunft; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: R. Jišmâél b. R. Jose sagte: Waren es denn nur diese, es heisst ja:[93] *sechzig Städte, alles, was zum Bezirk Argob gehörte & lauter befestigte Städte*; weshalb zählten die Weisen nur diese auf? — als die Exulanten heimkehrten, fanden sie diese vor und heiligten sie. — "Und heiligten sie", wir sagten ja, dass man sie nicht zu heiligen brauchte!? — Vielmehr, und zählten sie auf. — Und nicht nur diese, sondern bei jeder Stadt, von der es dir von deinen Vorfahren überliefert ist, dass sie in den Tagen Jehošuâs, des Sohnes Nuns, mit einer Mauer umgeben war, haben all diese Gebote Geltung, weil die erste Heiligung sowol für die damalige Zeit als auch für die Zukunft galt. — Wenn du willst, sage ich, zwei Tannaím streiten über die Ansicht R. Jišmâéls, und wenn du willst, sage ich, eine von diesen Lehren ist von R. Eleâzar b. R. Jose. Es wird nämlich gelehrt: R. Eleâzar b. R. Jose sagte: *Der eine Mauer*, auch wenn sie jetzt keine hat, früher aber eine hatte. — Was ist der Grund desjenigen, welcher sagt, die erste Heiligung galt nur für die damalige Zeit und nicht für die Zu-

M 91 [] הנך דכותהו לא איצטריכא || V 92 + בית || M 93 וירו׳ ומוק׳ || M 94 — ולא בירו׳ || M 95 ואלא || M 96 חלוט בה || M 97 מי לא אר״י תתם תרתי קדש || M 98 + או׳ || M 99 + את || M 1 חואי ה״ן תרתי || M 2 + את || M 3 הראש׳ בטלום משבט׳ הארץ [] וכי || M 4 + מנו || M 5 ס״ד אלא השתא והאמר׳ ל״ן לקדושי || M 6 שהיא מוק׳ || M 7 ולא קדשה || M 8 + לך — || M 9 אמרה ... יוסי || M 10 בר׳ יוסי וקדשה.

86. Als Ortsnamen. 87. In welchem Land sie sich befinden. 88. Cf. Bd. VI S. 297 Z. 15ff. 89. Cf. Bd. VII S. 549 Z. 12. 90. Cf. ib. S. 654 Z. 15ff. 91. Bei der Verteilung des Landes durch Jehošuâ. 92. Durch die Zerstörung des 1. Tempels. 93. Dt. 3,4,5.

גמרא. תנו רבנן בית אין לי אלא בית מנין לרבית בתי בדים ובתי מרחצאות ומגדלות ושובכין ובורות ישיחין ומערות תלמיד לומר אשר בעיר יכול שאני מרבה אף השדות תלמוד לומר בית דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בית אין לי אלא בית מנין לרבית בתי בדים ובתי מרחצאות[74] ומגדלות ושובכין ובורות שיחין ומערות ואפילו שדות תלמוד לומר אשר בעיר ואלא הא כתיב[75] בית אמר[76] רב חסדא אמר רב קטינא הולסית ומצולה[77] איכא בינייהו והתניא חולסית ומצולה רבי מאיר אומר כבתים רבי יהודה אומר כשדות: בית הבנוי בחומה רבי יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה [וכו']: אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ותורידם בחבל בעד החלון כי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת[78] רבי שמעון סבר כפשטיה דקרא ורבי יהודה סבר בחומה היא יושבת ולא בעיר חומה:

(vj) יר שגגותיה[79] חומתה ושאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אינה כבתי ערי חומה ואלו הן בתי ערי חומה שלש חצרות של שני[82] בתים מוקפת חומה מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של[83] ציפורין וחקרה של גוש חלב ויודפת הישנה וגמלא וגדוד וחדיד[84] ואונו וירושלם[85] וכן כיוצא בהן:

גמרא. תנו רבנן חומה ולא[80] שור אינר[81] סביב פרט לטבריה שימה חומתה רבי[85] אליעזר בר יוסי אומר אשר ליא חומה אף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן: ואלו הן בתי ערי חומה כו': תני גמלא בגליל וגדוד בעבר הירדן וחדיד[84] ואונו וירושלם ביהודה מאי קאמר אמר אביי[90] הכי קאמר עד גמלא[90] בגליל עד Col b

74 (M) כרם) | 75 M את | 76 M וכו' ואפי' | 77 P בתי
78 M ר"ק ארי"ח || 79 M — איכא ... ומצולה || P 80 —
ר"ש [V ר"ם] ... דקרא || 81 M חומותיה || 82 M + שני
VB 83 ציפורי. M של ציפורי וקצרה | P 84 ואונן. B ואונה
M 85 וכל | 86 M שדה || 87 M — סביב | M 88 אלעזר או' | 89 M — ה"ק | 90 M — בגל'.

DAS IN DER MAUER EINGEBAUTE HAUS GLEICHT, WIE R. JĒHUDA SAGT, NICHT DEN HÄUSERN EINER UMMAUERTEN STADT &C. R. Johanan sagte: Beide legen ein und demselben Schriftvers aus:[82] *Und sie liess sie an einem Seil durch das Fenster hinunter, denn ihr Haus war in der Wand der Mauer, sodass sie in der Mauer wohnte.* R. Šimôn hält sich an den einfachen Sinn des Schriftverses; R. Jehuda aber erklärt: *sie in der Mauer wohnte*, nicht aber in der von der Mauer umgebenen Stadt.

EINE STADT, BEI DER DIE HAUSDÄCHER IHRE MAUER BILDEN, UND DIE NICHT IN DEN TAGEN JEHOŠUÂS, DES SOHNES NUNS, MIT EINER MAUER UMGEBEN WAR, GELTEN NICHT ALS UMMAUERTE STADT. ALS HÄUSER EINER UMMAUERTEN STADT GELTEN SIE, WENN DIESE DREI HÖFE MIT JE ZWEI HÄUSERN HAT, UND IN DEN TAGEN JEHOŠUÂS, DES SOHNES NUNS, MIT EINER MAUER UMGEBEN WAR, BEISPIELSWEISE DAS ALTE QAÇRA[83] BEI SEPPHORIS, ḤAQRA[83] BEI GUŠ ḤALAB[84], DAS ALTE JOTAPATA, GAMLA, GEDUD, ḤADID, ONO, JERUŠALEM UND IHRESGLEICHEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[59] *Eine Mauer*, nicht aber eine Dächerreihe;[59] *ringsum*, ausgenommen Tiberias, dem das Meer als Mauer dient. R. Eliêzer b. R. Jose sagte: *Der eine Mauer*, auch wenn sie jetzt keine hat, früher aber eine hatte.

ALS HÄUSER EINER UMMAUERTEN STADT GELTEN SIE &C. Es wird gelehrt: Gamla in Galiläa, Gedud in Transjarden, Ḥadid, Ono und Jerušalem in Judäa. Wie meint er es[85]? Abajje erwiderte: Er meint es wie folgt: Bis Gamla in Galiläa, bis Gedud in

82. Jos. 2,15. 83. Wahrscheinl. castra, bezw. אקרא (ἄκρα) Burg, Festung, Kastell. 84. Wol identisch mit Giskala bei Josephus. 85. Es ist ja nicht anzunehmen, dass in den aufgezählten Ländern nur diese als solche gelten.

למה לי אמר רב ספרא לא נצרכא אלא למיכר בית בבתי ערי חומה ופגע בו יובל[59]בתיך שנתו כלקא דעתך אמינא ליפוק ביובל קמשמע לן לא יצא ביובל:

[iv,2] Git. 74b [60]**ראשונה** היה נטמן יום שנים עשר חודש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל[61]שיהא חולש מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס[62]אימתי שירצה הלז יבא ויטול את מעותיו:

ib. **גמרא.** [63]אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה ניטיך על מנת שתתני[64]לי מאתים זוז ונתנה לו[65]מדעתו

col.32 מגורשת בעל[66]כרחו אינה מגורשת [67]מדאיצטריך ליה [68]להלל לתקוני נתינה בעל כרחו הויא נתינה[69]הא בעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה מתקן לה רב פפא ואיתימא רב[70]אשי ודילמא כי איצטריכא ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין בעל כרחו הויא[71]מתנה איבא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה ניטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין[72]בעל כרחו הויא נתינה[73]וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה מתקן לה רב פפא [74]ואיתימא רב שימי בר אשי ודילמא בין בפניו[75]בין שלא בפניו מדעתו אין[76]בעל כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקון:

[v] **כל** שהוא לפנים מן החומה הרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות רבי מאיר אומר אף השדות בית הבנוי בחומה רבי יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה רבי שמעון אומר כותל החיצון[77]היא חומתו:

59 עד M || 60 M — בראש׳ ... לו || 61 VM + הזקן || 62 M מתי || 63 M — לי || 64 M מדעתה || 65 M כרחה || 66 M — להלל || 67 M מכל[ל] דבעל׳ || 68 M שימי. V + שימי בר || 69 M נתינה דהילל מאי דתקין תקין מאי דלא תקין לא תקין ואיכא || 70 M שלא מדעתו || 71 M + מגורשת || 72 M — ואית׳ רשב״א || 73 M הוא.

למה לי אמר רב ספרא לא נצרכא אלא למיכר בית בבתי ערי חומה ופגע בו יובל בתיך שנתו כלקא דעתך אמינא ליפוק ביובל קמשמע לן לא יצא ביובל:

Jobeljahr nicht frei aus? R. Saphra erwiderte: Dies ist wegen des Falls nötig, wenn jemand ein Haus (von den Häusern) in einer ummauerten Stadt verkauft hat und das Jobeljahr auf dieses Jahr fällt; man könnte glauben, es gehe im Jobel frei aus, so lehrt er uns, dass es im Jobel nicht ausgehe.

ראשונה היה נטמן יום שנים עשר חודש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל שיהא חולש מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה הלז יבא ויטול את מעותיו:

FRÜHER [KAM ES VOR], DASS ER SICH AM [LETZTEN] TAG DER ZWÖLF MONATE VERBORGEN HIELT, DAMIT [DAS HAUS] IHM VERFALLE, DA ORDNETE HILLEL [DER AELTERE] AN, DASS [DER VERKÄUFER] DAS GELD IN DER KAMMER[80] EINZAHLE, DIE TÜR EINBRECHE UND EINTRETE, UND JENER KANN DANN ZU JEDER IHM BELIEBIGEN ZEIT KOMMEN UND SEIN GELD IN EMPFANG NEHMEN.

גמרא. אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה ניטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת בעל כרחו אינה מגורשת מדאיצטריך ליה להלל לתקוני נתינה בעל כרחו הויא נתינה הא בעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה מתקן לה רב פפא ואיתימא רב אשי ודילמא כי איצטריכא ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין בעל כרחו הויא מתנה איבא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה ניטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה מתקן לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודילמא בין בפניו בין שלא בפניו מדעתו אין בעל כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקון:

GEMARA. Raba sagte: Aus der Anordnung Hillels ist zu entnehmen, dass, wenn jemand gesagt hat: da ist dein Scheidebrief mit der Bedingung, dass du mir zweihundert Zuz gibst, und sie sie ihm gegeben hat, sie, wenn willig, geschieden, und wenn gezwungen, nicht geschieden sei. Da Hillel es anzuordnen nötig hatte, dass die gezwungene Zahlung[81] als Zahlung gelte, so gilt wol sonst die gezwungene Zahlung nicht als Zahlung. R. Papa, nach andren R. Aši, wandte ein: Vielleicht brauchte Hillel es anzuordnen nur für den Fall, wenn es in seiner Abwesenheit erfolgt, in seiner Anwesenheit aber ist die Zahlung giltig, ob willig oder gezwungen!? Manche lesen: Raba sagte: Aus der Anordnung Hillels ist zu entnehmen, dass, wenn jemand gesagt hat: da ist dein Scheidebrief mit der Bedingung, dass du mir zweihundert Zuz gibst, und sie sie ihm gegeben hat, das Geben giltig sei, einerlei ob willig oder gezwungen. Hillel brauchte dies anzuordnen nur für den Fall, wenn es in seiner Abwesenheit erfolgt, in seiner Anwesenheit aber ist die Zahlung giltig, ob willig oder gezwungen. R. Papa, nach andren R. Šimi b. Aši, wandte ein: Vielleicht sowol in seiner Anwesenheit als auch in seiner Abwesenheit nur willig und nicht gezwungen, nur ordnete Hillel das an, was dann erforderlich war!?

כל שהוא לפנים מן החומה הרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות רבי מאיר אומר אף השדות בית הבנוי בחומה רבי יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה רבי שמעון אומר כותל החיצון היא חומתו:

ALLES, WAS SICH INNERHALB DER MAUER BEFINDET, GLEICHT DEN HÄUSERN DER UMMAUERTEN STADT, AUSGENOMMEN DIE FELDER; R. MEÍR SAGT, AUCH DIE FELDER. DAS IN DER MAUER EINGEBAUTE HAUS GLEICHT, WIE R. JEHUDA SAGT, NICHT DEN HÄUSERN EINER UMMAUERTEN STADT; R. ŠIMÔN SAGT, DIE ÄUSSERE WAND SEI SEINE [UMRINGENDE] MAUER.

80. Beim Gericht, Gerichtskasse. 81. Gegen den Willen des Käufers.

שנה הבאה עלתה לו שנה"ז שנעלד לו בחמשה עשר
באדר הראשון לא עלתה לי שנה עד חמשה עשר
באדר של שנה הבאה מתקיף לה רבינא ולימא ליה
אנא קדים"אכיל ירוקא"מקמא דידך משום דאמר ליה
את"נחיתת לעיבורא אנא לא"נחיתנא לעיבורא הא
תו למה לי הינו הך מהו דתימא התם דכתיב תמימה
הכא"דלא כתיב תמימה לא קא משמע לן דשנה שנה
מהדדי נמרי: כשחוא אומר תמימה כו' רבי אומר ליתן
שנת עיבורה: תנו רבנן שנה תמימה"רבי אומר מינה
שלש מאות וששים וחמשה"ימים כמנין ימות החמה
"וחכמים אומרים מונה שנים עשר חודש מיום ליום
"ואם נתעברה"נתעברה לו: הגיע יום שנים עשר
חודש ולא נגאל כו': תנו רבנן לצמיתת לחלוטין דבר
אחר לצמיתת לרבות את המתנה מאי טעמא צמית
צמיתת אמרה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי
מאיר"דאי כרבי מאיר האמר מתנה אינה כמכר אמר
"רב פפא אפילו"תימא רבי מאיר"שאני הכא דרבי
רחמנא לצמיתת אמרו"רבנן לרב פפא"ואמרי לה רב
הינא בריה דרב יהושע לרב פפא והא גבי יובל דכתיב
תשיבו 'לרבות את המתנה ורבי מאיר לא קא מרבי
אלא"הא ודאי דלא כרבי מאיר: תנו רבנן "המקדיש
בית בכתי ערי חומה הרי זה גואל"וגואל לעולם נאלו
אחר מיד הקדש הגיע יום שנים עשר"חודש ולא נגאל
"היה חלוט לו מנא הני מילי אמר שמואל דאמר קרא
לקנה אתו ואפילו מיד הקדש ולהלטיה הקדש אמר
קרא לדרתיו יצא הקדש שאין לו דורות לא יצא ביובל

M 42 אבלי ירקא | P 43 מקמך | M 44 נחית | 45
M 48 ימים — M 47 || ר"א — M 46 || ד — M
+ ד"ר | P 49 — נתעב'. M + שנה — M 50 דאי כר"מ ||
54 || ליה + M 53 || תימרו M 52 || לחו + M 51
M — וא"ל ... פפא " | M 55 — הא " | M 56 + מיד "
M 57 — חו' || M 58 — היה.

sten Adar geboren wurde, wird das Jahr voll erst am fünfzehnten des folgenden Jahres. Rabina wandte ein: Er kann ja zu ihm sagen: Ich habe früher als du Grünkraut gegessen!? — Dieser kann ihm erwidern: Du bist in den Schaltmonat getreten, ich bin nicht in den Schaltmonat getreten. — Wozu ist dies weiter nötig, es ist ja dasselbe!? — Man könnte glauben, [dies gelte nur] da, wobei es *ganzes* heisst, nicht aber hierbei, wo es nicht *ganzes* heisst, so lehrt er uns, dass dies durch [das Wort] *Jahr* von jenem zu folgern ist.

WENN ES NOCH *ganzes* HEISST &C. RABBI SAGT, MAN BERECHNE IHM DAS JAHR MIT DEM UEBERSCHUSS. Die Rabbanan lehrten: "*Ein ganzes Jahr*. Rabbi sagte: Man zähle dreihundertfünfundsechzig Tage, entsprechend den Tagen des Sonnenjahrs; die Weisen aber sagen, man zähle zwölf Monate vom Tag zum Tag, und wenn es ein Schaltjahr wird, so wird es Schaltjahr für ihn.

WENN DER [LETZTE] TAG DER ZWÖLF MONATE HERANREICHT UND ES NICHT EINGELÖST WIRD &C. Die Rabbanan lehrten: [75]*Für immer*, ganz und gar. Eine andre Auslegung: *Für immer*, dies schliesst das Geschenkte ein. — Wieso? — Weil es [statt] *çamith, çemituth*[76] heisst. Die Jünger sprachen vor R. Papa: Also nicht nach R. Meír, denn R. Meír sagt ja, die Schenkung gleiche nicht dem Verkauf. R. Papa erwiderte: Man kann auch sagen, nach R. Meír, denn anders ist es hierbei, wo der Allbarmherzige sie durch [das Wort] *çemituth* einbegriffen hat. Die Jünger sprachen zu R. Papa, und wie manche sagen, R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, zu R Papa: Auch beim [Gesetz vom] Jobeljahr heisst es ja:[78]*ihr sollt zurückkehren*, zur Einschliessung des Geschenkten[79], dennoch schliesst es R. Meír nicht ein!? Vielmehr, entschieden nicht nach R. Meír.

Die Rabbanan lehrten: Wer ein Haus (von Häusern) in einer ummauerten Stadt geheiligt hat, kann es [sofort] einlösen und kann es ewig einlösen. Wenn ein andrer es aus dem Besitz des Heiligtums eingelöst hat, und nachdem der [letzte] Tag der zwölf Monate herangereicht, [von jenem] nicht eingelöst worden ist, so verfällt es ihm. Woher dies? Šemuél erwiderte: Die Schrift sagt,[59]*dem, der es kauft*, auch aus der Hand des Heiligtums. — Sollte es dem Heiligtum verfallen!? — Die Schrift sagt: *für seine Geschlechter*, ausgenommen das Heiligtum, das keine Geschlechter hat. — Wozu heisst es:[59]*es geht im*

75. Nicht recht verständlich; wahrscheinl. nur bildlich, das eine Lamm zum andren. 76. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 25,30 u. Dt. 15,20. 77. Eigentl. gänzlich, unwiderruflich; die längere Form statt der kürzeren deutet hierauf. 78. Lev. 25,10. 79. Cf. S. 177 Z. 7.

להחזיר איבא ביניהו מר סבר[24]אסור ומר סבר מותר:
מת המוכר יגאל בנו: [25]פשיטא מהו דתימא [c]וא]איש v. 25.29
כי ימכר בית מושב אמר רחמנא והאי לאו מכר קא
משמע לן [c]והיתה גאלתו מכל מקום: מת הלוקח יגאל ib.
מיד בנו וכו׳: פשיטא מהו דתימא [c]לקנה אותו אמר ib. v. 30
רחמנא והא לא קנה קא משמע לן והיתה גאלתו מכל
מקום: אין מונין לו שנה אלא משעה שמכר וכו׳:
תנו רבנן שנה איני יודע אם שנה[26]לראשון אם שנה
לשני כשהוא אומר עד מלאת לו שנה תמימה[27]הרי
שנה לראשון למי חלוט רבי אלעזר אומר[28]לראשון
חלוט רבי יוחנן אמר[29]לשני חלוט בשלמא לרבי אלעזר
[30]דלדידיה קא מנינן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא אמר
[31]רבי אבא בר ממל [c]מה מכר לו ראשון לשני כל זבות Bq. 8b
שתבא לידו: [32]אמר רבי אבא בר ממל מכר שני בתי
ערי חומה אחד בחמשה עשר באדר הראשון ואחד
[33]באחד באדר השני זה שמכר לו[34]באדר השני כיון
שהגיע[35]יום אחד באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה
[36]זה שמכר לו בחמשה עשר של אדר הראשון לא עלתה
לו שנה עד המשה עשר[30]באדר של שנה הבאה מתקן
לה רבינא ולימא ליה אנא קדים שחין נורא מקמא
דידך משום[37]דאמר ליה את נחית לעיבורא: ואמר רבי
אבא בר ממל נולדו לו שני טלאים אחד בחמשה עשר
[38]של אדר הראשון ואחד[30]באחד[38]באדר השני זה[40]שנולד
באדר השני כיון שהגיע יום אחד באדר (השני)[41]של

M 24 + רע״ם להחז׳ || M 25 — פשיטא ... בנו וכו׳ || M 26 — לרא׳ א״ש || BP 27 הוי [V + אומר] || M 28 — P 29 || חלי״ר M. ל. חל״ש || M 30 לדידיה קמנינא || 31 M רבה ב״ם || M 32 + ו || M 33 — באחד || M 34 + באחד || M 35 אחד של אדר של || M 36 של אדר לשנה || M 37 דקא׳ אנא נחית לעיב׳ את לא נחית || M 38 לאדר || 39 P — באחד || M 40 של אדר השני || M 41 — ששה״ב.

Wuchers[66]. Einer ist der Ansicht, er sei verboten, und einer ist der Ansicht, er sei erlaubt.

STIRBT DER VERKÄUFER, SO KANN SEIN SOHN ES EINLÖSEN. Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, der Allbarmherzige sagt ja:[67]*wenn jemand ein Wohnhaus verkauft*, und dieser hat es ja nicht verkauft, so lehrt er uns:[67]*sei ihm Einlösung*, in jedem Fall.

STIRBT DER KÄUFER, SO KANN ER ES VON SEINEM SOHN EINLÖSEN &c. Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, der Allbarmherzige sagt ja:[67]*der es gekauft hat*, und dieser hat es ja nicht gekauft, so lehrt er uns: *sei ihm Einlösung*, in jedem Fall.

MAN RECHNE DAS JAHR NUR VON DER STUNDE AN, WO ER ES VERKAUFT HAT &c. Die Rabbanan lehrten: *Jahr*, ich würde nicht gewusst haben, ob ein Jahr seit dem [Verkauf] an den ersten oder ein Jahr seit dem [Verkauf] an den zweiten[68], wenn es aber heisst: *bis ihm ein ganzes Jahr voll ist*, so gilt dies vom ersten. — Wem verfällt es? — R. Eleâzar sagt, es verfalle dem ersten, und R. Johanan sagt, es verfalle dem zweiten. — Erklärlich ist die Ansicht R. Eleâzars, denn man rechnet auch nach ihm[69], was aber ist der Grund R. Johanans? R. Abba b. Mamal erwiderte: Was der erste an den zweiten verkauft hat, ist jedes Recht, das ihm zusteht.

R. Abba b. Mamal sagte: Wenn jemand zwei Häuser in einer ummauerten Stadt verkauft hat, eines am fünfzehnten des ersten Adar und eines am ersten des zweiten Adar, so wird, wenn der erste Adar des folgenden Jahres heranreicht, das Jahr voll für das [am ersten] des zweiten Adar verkaufte, und für das am fünfzehnten des ersten Adar verkaufte wird das Jahr voll erst am fünfzehnten Adar des folgenden Jahres[70]. Rabina wandte ein: Er kann ja zu ihm[71]sagen: Ich habe vor dir das Feuer angemacht[72]! — Dieser kann ihm erwidern: Du bist in den Schaltmonat getreten[73].

Ferner sagte R. Abba b. Mamal: Wenn einem zwei Lämmer[74]geboren worden sind, eines am fünfzehnten des ersten Adar und eines am ersten des zweiten Adar, so wird, wenn der erste Adar des folgenden Jahres heranreicht, das Jahr voll für den, dem es am ersten des zweiten Adar geboren wurde, und für den, dem es am fünfzehnten des er-

66. Wenn sie vereinbart haben, dass im Fall des Rückkaufs der Käufer die genossenen Früchte bezahle; auch nach RJ. ist es nur in diesem Fall erlaubt. 67. Lev. 25,30. 68. Wenn der Käufer es weiter verkauft hat. 69. Nach dem Verkauf an den ersten. 70. Obgleich es dann 13 Monate sind. 71. Der erste Käufer zum zweiten, wenn es 2 sind. 72. Das Haus in Benutzung genommen; seines sollte daher früher verfallen. 73. Du hast bekundet, dass du ein Schaltjahr, eines von 13 Monaten, haben wolltest. 74. Die im 1. Jahr als Opfer darzubringen sind; nach and. Erklärung hinsichtl. der Verzehntung, vgl. jed. S. 192 Z. 16ff.

גמרא. מתניתין דלא כרבי דתניא[1] רבי אומר ימים אין ימים פחות משנים ורבנן האי ימים מאי עבדי ליה מיבעי ליה מיום ליום ורבי מיום ליום מנא ליה נפקא ליה מעד תם שנת ממכרו ורבנן ההוא מיבעי ליה שנת ממכרו שלו ולא שנת של מנין עולם וימים מיבעי להו למעת לעת דאי מעד תם שנת ממכרו הוה אמינא מיום ליום אין מעת לעת לא כתב רחמנא ימים ורבי מעת לעת מנא ליה נפקא ליה מתמימה ורבנן ההוא מיבעי ליה לעיבורה ורבי נמי הא מיבעי ליה לעיבורה הכי נמי מיום ליום ומעת לעת מעד תם שנת ממכרו נפקא: הרי זו כמין רבית וכו׳: והתניא הרי זו רבית גמירה אלא שהתורה התירתו אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יהא רבנן דתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקה אוכל פירות אסיר רבי יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר אמר רבי יהודה מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי רבי אלעזר בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו משום ראייה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי ביניהו תנא קמא סבר צד אחד ברבית איכא ביניהו תנא קמא סבר צד אחד ברבית מותר רבי יהודה סבר צד אחד ברבית אסור רבא אמר דכולי עלמא צד אחד ברבית אסור והכא ברבית על מנת

M 5 א״ר | M 6 פחותין | M 7 להו למיום | M 8 שנה שלו ולא שנה | M 9 למעת ... אין | M 10 כ״ר ימים || P 11 — מנא ליה || M 12 מן תמ׳ | M 13 אה ן ומיום | P 14 + ו | P 15 הותרה | M 16 — ו | M 17 — נושה | M 18 — אף | B 19 זונין | 20 M ידי | M 21 — היה | M 22 + ד | M 23 — ה.

GEMARA. Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht Rabbis, denn es wird gelehrt. Rabbi sagte: *Tage*, unter Tage sind nicht weniger als zwei zu verstehen". — Wofür verwenden die Rabbanan [das Wort] *Tage*? — Sie deuten dieses: vom Tag zum Tag". — Woher entnimmt Rabbi die Deutung vom Tag zum Tag? — Er folgert dies aus: *bis das Jahr seines Verkaufs zuende ist*. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet darauf, dass man sich nach dem Jahr seines Verkaufs richte und nicht nach dem Kalenderjahr, und [das Wort] *Tage* deutet darauf, dass es von Stunde zur Stunde erfolge. Aus [den Worten:] *bis das Jahr seines Verkaufs zuende ist* könnte man entnehmen, vom Tag zum Tag, nicht aber von Stunde zur Stunde, daher schrieb der Allbarmherzige *Tage*. — Woher entnimmt Rabbi, dass es von Stunde zur Stunde erfolge? — Er entnimmt dies aus [dem Wort] *ganzes*. — Und die Rabbanan!? — Dieses deutet auf den Schaltmonat. — Auch nach Rabbi ist es ja wegen des Schaltmonats nötig!? — Dem ist auch so, und dass es vom Tag zum Tag und von Stunde zur Stunde erfolge, entnimmt er aus [dem Vers]: *bis zuende ist das Jahr seines Verkaufs*.

DIES IST EINE ART WUCHER &C. Es wird ja aber gelehrt, es sei richtiger Wucher, nur habe die Gesetzlehre es erlaubt!? R. Johanan erwiderte: Das ist kein Widerspruch; eines nach R. Jehuda und eines nach den Rabbanan. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand von seinem Nächsten eine Mine zu fordern und dieser ihm den Verkauf seines Feldes [verpfändet] hat, so ist dies, wenn der Verkäufer die Früchte geniesst, erlaubt, und wenn der Käufer die Früchte geniesst, verboten. R. Jehuda sagt, auch wenn der Käufer die Früchte geniesst, sei es erlaubt. R. Jehuda sagte: Einst [verpfändete] Boëthos, der Sohn Zonins, den Verkauf seines Feldes mit Zustimmung des R. Eleâzar b. Âzarja, und der Käufer genoss die Früchte. Man erwiderte ihm: Soll dies ein Beweis sein!? Der Verkäufer genoss die Früchte und nicht der Käufer. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich des eventuellen Wuchers. Der erste Autor ist der Ansicht, der eventuelle Wucher sei verboten, und R. Jehuda ist der Ansicht, der eventuelle Wucher sei erlaubt. Raba erwiderte: Alle sind der Ansicht, der eventuelle Wucher sei verboten, und ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich des zurückzuerstattenden

60. Es muss sich mindestens 2 Tage im Besitz des Käufers befunden haben, während nach unsrer Mišnah die Einlösung sofort nach dem Verkauf erfolgen kann. 61. Vom Verkaufstag bis zum selben Tag des nächsten Jahres u. nicht bis zum Ablauf des Kalenderjahrs. 62. Bis zur gleichen Stunde des nächsten Jahres. 63. Dass er mitzurechnen ist. 64. Weil die Rückzahlung des Kaufbetrags unsicher ist. 65. Wörtl. des einseitigen Wuchers; Wucher liegt nur dann vor, wenn er das Feld einlöst.

הבא מענינא דקרא והבא מענינא דקרא[83]הבא דומיא דהשיגה ידו מה השיגה ידו[84]דהשתא אף מצא נמי [85]דהשתא והבא[85]דומיא דיער מה יער מילתא דאיתיה מעיקרא אף מצא מילתא דאיתיה מעיקרא: ובהקדש
Qid.20b כו': מנא הני מילי דתנו רבנן ואם גאל יגאל מלמד 5 v.27,31 [86]שלוה וגואל[87]וגואל לחצאין אמר רבי שמעון מה[88]טעם לפי שמצינו במוכר שדה אחוזה שיפה כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעלים ביובל הירע כחו [89]שאינו לוה וגואל[90]ואינו גואל לחצאין[91]אבל מקדיש שדה אחוזה הואיל[92]שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא 10 נגאלה יוצא לכהנים יפה[93]כחו שלוה וגואל[94]וגואל
Fol.31 Qid.21a לחצאין תני חדא לוה וגואל לחצאין ותניא אידך אינו לוה וגואל[95]ואינו גואל לחצאין לא קשיא הא רבנן[12]והא רבי שמעון:

[iii]1 מוכר בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל מיד וגואל כל שנים עשר חדש הרי זה[96]כמין רבית [97]ואינו רבית מת המוכר יגאל בנו מת הלוקח[98]יגאל מיד
v.25 29 בנו אין מונין שנה אלא משעה שמכר שנאמר עד מלאת לו שנה[99]כשהוא אומר תמימה להביא את חדש
[iv,1] העיבור רבי אומר ליתן לו שנה ועיבורה: הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאלה היתה חלוטה לו אחד
v.30 הלוקח ואחד הניתן לו במתנה שנאמר לצמיתת:

M 83 מצא דומי [ד]והש׳ || M 84 — ד || M 85 מענינא דקרא מצא דומיא דיצא כה יצא מידי דאיתיה || M 86 שגואל ולוה וגואל לחצ׳ || P 87 — וגואל || M 88 טעם || M 89 שאין || M 90 וגואל || M 91 — אבל || M 92 והורע || M 93 + את || M 94 (P וגומר) וגואל || M 95 P 96 כאן || M 97 ואינה || M 98 — יגאל || M 99 — כשה״א || M 1 — לו || M 2 ולא היה חלוט לו || 3 P נגאל היתה חלוט || M 4 — במת׳ שנ׳ לצמ׳.

man den Zusammenhang des Schriftverses und dort berücksichtige man den Zusammenhang des Schriftverses. Hierbei gleich dem "erreichen" seiner Hand", wie das "erreichen seiner Hand" erst jetzt, ebenso "finden" erst jetzt. Ebenso dort gleich dem Wald; wie der Wald[83] schon vorher vorhanden war, ebenso das "treffen", wenn er schon vorher da war.

BEIM GEHEILIGTEN &c. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[54] *Wenn einlösen wird er einlösen*, dies lehrt, dass er borgen und einlösen darf, dass er in Hälften einlösen darf. R. Šimôn sagte: Aus folgendem Grund: wir finden, dass beim Verkauf eines Erbbesitzfeldes einerseits sein Interesse gestärkt ist, indem es, wenn das Jobeljahr heranreicht und es nicht eingelöst worden ist, im Jobeljahr an den Eigentümer zurückgeht, andererseits aber sein Interesse geschmälert ist, indem er nicht borgen und einlösen darf, auch nicht in Hälften einlösen darf; bei der Heiligung eines Erbbesitzfeldes aber ist sein Interesse einerseits geschmälert, indem es, wenn das Jobeljahr heranreicht und es nicht eingelöst wird, den Priestern zufällt, dafür aber ist sein Interesse andererseits gestärkt, indem er borgen und einlösen darf, auch in Hälften einlösen darf. — Eines lehrt, er dürfe borgen und einlösen, er dürfe in Hälften einlösen, und ein Andres lehrt, er dürfe nicht borgen und einlösen, er dürfe nicht in Hälften einlösen!? — Das ist kein Widerspruch; dies nach den Rabbanan und jenes nach R. Šimôn.

WER EIN HAUS (VON HÄUSERN) IN EINER UMMAUERTEN STADT[55] VERKAUFT HAT, KANN ES SOFORT EINLÖSEN UND KANN ES INNERHALB ZWÖLF MONATEN EINLÖSEN; DIES IST EINE ART WUCHER[56] UND DOCH KEIN WUCHER. STIRBT DER VERKÄUFER, SO KANN SEIN SOHN ES EINLÖSEN; STIRBT DER KÄUFER, SO KANN ER ES VON SEINEM SOHN EINLÖSEN. MAN RECHNE DAS JAHR NUR VON DER STUNDE AN, WO ER ES VERKAUFT HAT, DENN ES HEISST:[57] *bis ihm ein Jahr voll ist*, UND WENN ES NOCH *ganzes* HEISST, SO SCHLIESST DIES AUCH DEN SCHALTMONAT EIN. RABBI SAGT, MAN BERECHNE IHM DAS JAHR MIT DEM UEBERSCHUSS[58]. WENN DER [LETZTE] TAG DER ZWÖLF MONATE HERANREICHT UND ES NICHT EINGELÖST WIRD, SO VERFÄLLT ES IHM, EINERLEI OB GEKAUFT ODER ALS GESCHENK ERHALTEN, DENN ES HEISST:[59] *für immer*.

52. Dh. zu Vermögen kommen; cf. Lev. 25,26. 53. Von dem die angezogene Schriftstelle spricht. 54. Lev. 27,31. 55. Cf. Lev. 25,29ff. 56. Wenn er es ohne Abzug einlöst, so hat der Käufer darin für die Benutzung des Geldes unentgeltlich gewohnt. 57. Lev. 25,29. 58. Das Mondjahr hat 354 od. 355 Tage u. zum Ausgleich mit dem Sonnenjahr werden die 10 od. 11 Ueberschusstage alle 3 Jahre zu einem Monat (Schaltmonat) vereinigt; in diesem Fall rechne man nach dem Sonnenjahr. 59. Lev. 25,30.

ונעשה כיום לעבודה זרה עצמה אמר ליה הא אהדריה
קרא יתנא דבי רבי ישמעאל הואיל והלך ומכר עצמו
לעבודה זרה אידחה אבן אחר הנופל תלמיד לומר
(גאולת עולם) תהיה לו וביובל יצא אימא גאולה
תהיה לו דלא ליטמע בגוים ולעולם לענין פדיונו נהמיר
אמר רב נחמן בר יצחק כתיב אם עוד רבות בשנים
וכתיב [ו]אם מעט נשאר בשנים וכי יש שנים מרובות
ויש שנים מועטות אלא נתרבה בספי מכסף מקנתו
נתמעט בספי בפי שניו ואימא היכא דעבד תרתי ופיישי
ארבעי ליתב ליה ארבע מכסף מקנתו והיכא דעבד
ארבעי ופיישי תרתי ליתב ליה תרתי בפי שניו אם כן
נכתוב אם עוד רבות שנים מאי בשנים נתרבה בספי
בשנים מכסף מקנתו נתמעט בספי בשנים בפי שניו
אמר רב יוסף דרשינהו רב נחמן להני קראי בסיני: לא
ימכור ברחוק כו': מנא הני מילי דתנו רבנן והשיגה
ידו יד עצמו שלא ילוה ויגאל ומצא פרט למצוי שלא
יכביר ברחיק ויגאיל בקריב ברץ ויגאיל ביפה כדי
גאילתו כדי גאולה הוא גיאל ואינו גואל להצאין
למימרא דמצא השתא משמע ורמינהי [ו]מצא פרט
לממציא עצמו מיכן אמר רבי אליעזר אם משיצאה
אבן מתחת ידו חוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור
אלמא מצא מידי דאיתיה מעיקרא משמע אמר רבא

M 66 ל — P | M 67 זה + | M 68 אחר עי"ז אידחי ||
M 69 גאולה תהיה לו ואימ' | M 70 מיט' בגוי ולע' לפדיונו
נה עליה א' | M 71 ושנים | M 72 ליתן ליה דארבעי
M 73 ופיישן תר' ליתן | M 74 ליכ' קרא אם | M 75
מקנתו בפי || M 76 ברעה || M 77 — כדי גא' | M 78
+ את || M 79 בן יעקב אם משיצתה || M 80 — הלה ||
M 81 מילתא || M 82 — משמע.

Abstammung heisst, so ist darunter der Verkauf als Pfaffe für den Götzendienst selber zu verstehen. Jener erwiderte: Diesbezüglich hat die Schrift ihn wieder aufgenommen. In der Schule R. Jišmâél's wurde nämlich gelehrt: [Man könnte glauben,] da dieser hingegangen ist und sich dem Götzendienst verkauft hat, werfe man dem Stürzenden einen Stein nach, so heisst es: *soll ihm Einlösung werden*, auch geht er im Jobeljahr frei aus. — Vielleicht soll ihm Einlösung werden, damit er nicht zwischen Nichtjuden untergehe, hinsichtlich des Lösegeldes aber erschwere man ihm!? R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: Es heisst:[41]*sind es noch viel der Jahre*, und es heisst:[42]*und wenn wenig der Jahre zurückbleiben*; gibt es denn viel Jahre und wenig"Jahre!? Vielmehr, ist sein Wert gestiegen[45], so richte man sich nach seinem Kaufpreis, ist sein Wert gesunken, so richte man sich nach den Jahren[46]. — Vielleicht aber wie folgt: wenn er zwei [Jahre] gedient hat und vier zurückbleiben, zahle er ihm für vier zurück, von seinem Kaufgeld, und wenn er vier gedient hat und zwei zurückbleiben, zahle er ihm zwei zurück, nach den Jahren[47]!? — Demnach sollte es heissen: sind es noch viele Jahre, wenn es aber *der Jahre* heisst, [so heisst dies:] ist während der Jahre sein Wert gestiegen, so richte man sich nach seinem Kaufgeld, ist während der Jahre sein Wert gesunken, so richte man sich nach den Jahren. R. Joseph sagte: R. Naḥman b. Jiçḥaq legte die Schriftverse so aus, als wäre es vom Sinaj.

MAN DARF NICHT EIN ENTFERNTES VERKAUFEN &C. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[48]*Und seine Hand reicht*, seine eigne Hand; er darf nicht borgen und einlösen. *Und findet*, ausgenommen der Fall, wenn er es bereits hatte; er darf nicht ein entferntes verkaufen und ein nahes einlösen, ein schlechtes [verkaufen] und gutes einlösen. *Als er zur Einlösung braucht*, er darf das ganze einlösen, nicht aber in Hälften. — Demnach ist unter "finden" zu verstehen, was schon vorher da war; ich will auf einen Widerspruch hinweisen:[49]*Und treffen*[50]*wird*, ausgenommen der Fall, wenn jener sich treffen lässt. Hieraus folgerte R. Eliêzer, dass, wenn nachdem der Stein aus seiner Hand gekommen war, jener den Kopf hervorgestreckt hat und getroffen[51] wurde, er frei sei. Somit ist unter "finden" zu verstehen, wenn die Sache schon vorher da war!? Raba erwiderte: Hier berücksichtige

42. Lev. 25,51. 43. Ib. V. 52. 44. Der Verkauf erfolgt auf 6 Jahre. 45. Unter "viel" u. "wenig" ist zu verstehen, im Wert gestiegen od. gesunken. 46. Nach seinem Wert bei der Einlösung. 47. Die er noch zu dienen hat; die Schrift spricht aber nicht vom Fallen u. Sinken des Wertes. 48. Lev. 25,26. 49. Dt. 19,5. 50. Im Hebräischen das gleiche Wort wie für "finden". 51. In diesem Fall ist der Totschläger frei.

והוא[51]ישן על גבי קרקע מיכן אמרו התקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו אדרבה נחמיר עליה מדרבי יוסי ברבי הנינא דאמר רבי יוסי ברבי הנינא בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו ובתיב ובי תמברו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד[55]לא הרגיש לסוף[56]מוכר את שדותיו שנאמר (ו)כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו לא באת לידו לסוף[58]מוכר את ביתו שנאמר ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה[24]מאי שנא התם דקאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דקאמר לא באת לידו בדרב הונא[57]דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר לא באת לידו[58]לסוף שלוה ברבית שנאמר וכי ימוך אחיך וגו׳ ובתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר וכי ימכר איש [את] בתו לאמה ואף על גב דבתו בהאי ענינא[59]ליתא ניחא לאיניש דליזבין ברתיה ולא ליזוף בריביתא דאילו[60]התם מיגרעא ואזלא ואילו[61]הכא קא מוספא ואזלא[62]לא באת לידו לסוף [63]שמוכר את עצמו שנאמר [ו]כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך[24]לא לך אלא לנר[64]שנאמר לגר ולא לנר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב[65]משפחת גר זה הגוי כשהוא אומר או לעקר[66]משפחת גר זה הנמכר

M 56 ‖ ומאי ניהו מטלטלין + M 55 ‖ ישן — M 54 ‖ סופו מוכר את בתו M 58 ‖ אמר רב כיון M 57 ‖ חוא + M 61 ‖ הכא M 60 ‖ לא כתיב ניחא ליה לאינ׳ M 59 ‖ לא באת לידו לסוף שהוא לוה ברי׳ + M 62 ‖ התם מוס׳ M 64 ‖ הוא מוכר M 63 ‖ ותרבית ... שנ׳ וכי ימוך אחיך תושב שנ׳ ונמכר לגר תושב עמך ולא + M 65 ‖ לעקר M 66 חוי אומר זה הנמ׳ לע״ז הא אחד׳ קרא דתנא.

schlafen und er auf der Erde. Hieraus folgernd sagten sie, wenn jemand einen hebräischen Sklaven kauft, sei es ebenso, als wenn er einen Herrn über sich kaufte. — Im Gegenteil, man sollte für ihn erschweren, wegen einer Lehre des R. Jose b. R. Hanina!? R. Jose b. R. Hanina sagte nämlich: Komm und sieh, wie streng sogar der Staub des Siebentjahrgesetzes[28]ist. Wer mit Früchten des Siebentjahrs handelt, verkauft endlich seine Mobilien, denn es heisst:[29]*in diesem Jobeljahr sollt ihr ein jeder zu seinem Besitz zurückkehren*, und darauf folgt:[30]*wenn ihr eurem Nächsten etwas verkauft oder aus der Hand des Nächsten kauft*, eine Sache, die von Hand zu Hand[31]gekauft wird. Merkt er dies[32]nicht, so verkauft er endlich seine Felder, denn es heisst:[33]*wenn dein Bruder verarmt und von seinem Erbbesitz verkauft.* Sie[34]reicht an ihn nicht heran, bis er endlich auch sein Haus verkauft, denn es heisst:[35]*wenn jemand ein Wohnhaus in einer ummauerten Stadt verkauft.* — Weshalb heisst es anfangs: merkt er dies nicht, weiter aber: sie reicht an ihn nicht heran? — Nach R. Hona, denn R. Hona sagte, wenn jemand eine Sünde begangen und sie wiederholt hat, werde sie ihm erlaubt. — "Werde sie ihm erlaubt", wie kommst du darauf!? — Sage vielmehr, sie kommt ihm erlaubt vor. Sie reicht an ihn nicht heran, bis er sogar auf Wucher borgt, denn es heisst:[36]*wenn dein Bruder verarmt &*, und weiter:[37]*nimm von ihm nicht Zins und Wucher.* Sie reicht an ihn nicht heran, bis er auch seine Tochter verkauft, denn es heisst:[38]*wenn jemand seine Tochter als Magd verkauft.* Dies obgleich [der Verkauf] einer Tochter in diesem Abschnitt nicht genannt wird, denn man verkaufe lieber seine Tochter, als auf Wucher borgen, weil im ersten Fall [der Betrag] sich fortwährend verringert, während er im zweiten Fall fortwährend wächst. Sie reicht an ihn nicht heran, bis er auch sich selbst verkauft, denn es heisst:[39]*wenn dein Bruder verarmt und sich dir verkauft.* Nicht nur dir, sondern auch einem Fremdling, denn es heisst:[40]*einem Fremdling*; und nicht nur einem wirklichen Proselyten, sondern auch einem Beisassen, denn es heisst: *einem Beisassfremdling.* Unter *Fremdlingsgeschlecht*[41]ist ein Nichtjude zu verstehen, und wenn es noch

28. Die leichteste Uebertretung dieses Gesetzes, wie der weiter genannte Handel mit Siebentjahrsfrüchten. 29. Lev. 25,13. 30. Ib. V. 14. 31. Mobilien, die durch Uebergabe geeignet werden. 32. Wenn diese Strafe, Mobilien verkaufen zu müssen, wirkungslos bleibt. 33. Ib. V. 25. 34. Die Reue; wenn auch diese Strafe wirkungslos bleibt. 35. Lev. 25,29. 36. Ib. V. 25. 37. Ib. V. 36. 38. Ex. 21,7. 39. Lev. 25,39. 40. Ib. V. 47. 41. So richt. in Handschriften u. der Parallelstelle Bd. V S. 759 Z. 19.

במאתים ומכר הראשון לשני במנה מנין שאין[20] מחשבין
אלא עם השני תלמוד לומר לאיש [לאיש] אשר[21] בתוכי
דברי רבי[22] רבי דוסתאי בן יהודה אומר מכרה לו במנה
יהשביחה ועמדה על מאתים מנין שאינו מחשב אלא
[23]במנה שנאמר והשיב את העודף העודף שבידי מכרה
לי במאתים והכסיפה ועמדה על מנה מנין[24] שאין מחשבין
אלא במנה[25] שנאמר והשיב את העודף[26] העודף שבקרקע
מאי ביניהו[27] דאייקר וזל ואייקר וממאי דלקולא[28] אימא
להומרא לא כלקא דעתך דגמר גאולה גאולה מעבד
עברי והתם מנלן דתניא [29]נמכר במנה והשביח ועמד
על מאתים מנין שאין מחשבין אלא[30] ממנה שנאמר
מכסף מקנתו נמכר במאתים והכסף ועמד על מנה
מנין שאין מחשבין אלא במנה[31] שנאמר כפי שניו ואין
לי אלא עבד עברי[32] הנמכר לגוי[33] שננאל וידו על העליונה
נמכר לישראל מנין תלמוד לומר שביר שביר לגזירה
שוה: אמר אביי הריני כבן עזאי בשוקי טבריא אמר
ליה הוא מרבנן לאביי[34] איבא למידרשינהו לקולא ואיבא
למידרשינהו להומרא[35] ממאי דלקולא[36] אימא להומרא
לא כלקא דעתך מדאקיל רחמנא גביה דתניא כי
טיב לו עמך עמך במאכל[37] עמך במשתה שלא תהא
[38]אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה
יין ישן והוא[39] שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין

M 38 — מהשב | M 39 בתוכה | M 40 ור״י ב ד או׳ | M 41 ממנ׳ | M 42 שאינו מהשב | M 43 ת״ל | 44 M העו׳ | M 45 + איבא בינ׳ | B 46 דלמא | M 47 — ממנה שנ׳ | P 48 ונמ׳ | M 49 שהוא נג׳ | 50 M + הני | M 51 ומש׳ | M 52 אתה או׳ פת נאה | M 53 — שותה.

er, wenn er es an einen für zweihundert Zuz und dieser es an einen andren für eine Mine verkauft hat, nur mit dem andren abzurechnen hat? — es heisst: *dem Mann*, dem Mann, der es in Besitz hatte — Worte Rabbis. R. Dostaj b. Jehuda sagte: Woher, dass er, wenn er es ihm für eine Mine verkauft und dieser es meliorirt hat, sodass es zweihundert [Zuz] wert ist, nur eine Mine zu verrechnen habe? — es heisst: *er gebe den Ueberschuss zurück*, den Ueberschuss, der in seiner Hand. Woher, dass er, wenn er es ihm für zweihundert Zuz verkauft hat und es schlechter geworden, sodass es nur eine Mine wert ist, nur eine Mine zu verrechnen habe? — es heisst: *er gebe den Ueberschuss zurück*, den Ueberschuss, der im Grundstück. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Wenn es im Preis gestiegen, gesunken und abermals gestiegen[20] ist. — Woher, dass erleichternd [zu verrechnen ist], vielleicht erschwerend!? — Dies ist nicht einleuchtend, denn es ist durch [das Wort] *Auslösung*[21] vom hebräischen Sklaven zu folgern. — Woher dies von diesem? — Es wird gelehrt: Woher, dass, wenn er für eine Mine verkauft worden, dann zugenommen hat und zweihundert [Zuz] wert ist, man nur eine Mine verrechne? — es heisst:[22] *von seinem Kaufgeld*. Woher, dass, wenn er für zweihundert verkauft worden ist und er abgenommen hat und nur eine Mine wert ist, man nur eine Mine verrechne? — es heisst:[23] *entsprechend seinen Jahren*. Ich weiss dies nur von einem hebräischen Sklaven, der an einen Nichtjuden verkauft worden ist, dass er ausgelöst wird und die Oberhand hat, woher dies von einem, der an einen Jisraéliten verkauft worden ist? — es heisst zweimal[24] *Löhner*, als Wortanalogie.

Einst sagte Abajje: Ich fühle mich wie Ben-Âzaj[25] in den Strassen von Tiberjas. Da sprach ein Jünger zu Abajje: [Jene Schriftverse][26] können ja erleichternd ausgelegt werden und können erschwerend ausgelegt werden, was veranlasst nun, sie erleichternd auszulegen, vielleicht erschwerend? — Dies ist nicht einleuchtend, da der Allbarmherzige für ihn erleichtert hat. Es wird nämlich gelehrt: [27]*Weil ihm wol ist bei dir*; mit dir beim Essen und mit dir beim Trinken. Du darfst nicht feines Brot essen und er grobes Brot, du [darfst nicht] alten Wein trinken und er neuen Wein; du [darfst nicht] auf Federn

20. Wenn es im Besitz des ersten Käufers, der 200 gezahlt hat, auf 100 gesunken war u. im Besitz des andren wieder auf 200 gestiegen ist. Nach Rabbi ist nur eine Mine zu verrechnen, die der zweite gezahlt hat. 21. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 25,26 u. ib. V. 51. 22. Lev. 25,51. 23. Ib. V. 52. 24. Lev. 21,50, beim Verkauf an einen Nichtjuden, u. Dt. 15,18, beim Verkauf an einen Jisraéliten. 25. In der Gesetzeskunde so bewandert u. zum Lehren aufgelegt. 26. Aus denen oben hinsichtl. der Auslösung eines Sklaven gefolgert wird. 27. Dt. 15,16.

אינה מכורה ומעות מתנה מידי דהוה אמקדש[25]אחותו
דאיתמר המקדש אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל
אמר מעות מתנה אמר ליה אביי לרב יוסף מאי חזית
דקנסינן ליה ללוקה[26]נקנסיה למוכר אמר ליה לאו
עכברא גנב אלא הורא גנב אי לאו עכברא הורא מנא
ליה מסתברא היכא דאיתיה לאיסורא[27]קנסינן: חיתה
שנת שדפון כו': השתא[28]הבירה עולה לו נרה מיבעיא
נרה איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא אמרינן[29]ליה
הב ליה[30]דמיה וליסק קמשמע לן: רבי אליעזר אומר
מכרה לו כו': תניא רבי אליעזר אומר[31]מנין שאם
מכרה לו לפני ראש השנה מליאה פירות שלא יאמר
לו הנח לפני כדרך שהנחתי לפניך תלמוד לומר במספר
שני תבואת ימכר לך פעמים שאדם אוכל שלש תבואות
בשתי שנים:

כרה לראשון במנה[32]ומכר ראשון לשני במאתים
אינו מחשב אלא עם הראשון שנאמר ל[איש]
אשר מכר לו מכרה[33]לראשון במאתים[34]ומכר הראשון
לשני במנה אינו מחשב אלא עם האחרון שנאמר[35] וחשב
את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו
לאיש אשר בתוכו לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב ברעה
ויגאל ביפה ולא ילוה ויגאל[36]ולא יגאל לחצאין ובהקדש
מותר בכולן[37]זה חומר בהדיוט מבהקדש:

גמרא. תנו רבנן מכרה לראשון במנה[37]ומכרה ראשון
לשני במאתים מנין שאינו מחשב אלא עם הראשון
תלמוד לומר [לאיש] אשר מכר לו מכרה לראשון

M 25 את אה' [] רב א' | M 26 ליקנס' למו' לא עכב' | M 27 + התם | B 28 הובי' | M 29 — ליה | M 30 דמי [V + נירה] | M 31 — מנין | M 32 ומכרה | M 33 (M הרא') | M 34 ומכרה רא' | M 35 לאיש בתוכה | M 36 לא | M 37 ולי' | וא' מכ'.

zurückzugeben sei; vielleicht ist es nicht verkauft und das Geld ein Geschenk, wie dies auch bei der Antrauung einer Schwester der Fall ist. Es wurde nämlich gelehrt: Wenn jemand sich seine Schwester angetraut hat, so ist, wie Rabh sagt, das Geld zurückzugeben, und wie Šemuél sagt, das Geld ein Geschenk[16]. Abajje sprach zu R. Joseph: Was veranlasst dich, den Käufer zu massregeln, sollte man doch den Verkäufer[17] massregeln!? Dieser erwiderte: Nicht die Maus hat gestohlen, sondern das Loch hat gestohlen[18]. — Woher hätte das Loch, wenn die Maus nicht wäre!? — Es ist einleuchtend, dass man den massregle, bei dem das Verbotene sich befindet.

WER DARUNTER EIN JAHR DES KORNBRANDES &c. Wann es mitgezählt wird, falls er es brachliegen lässt, um wieviel mehr, wenn er es aufrodet!? — Vom Aufroden ist dies zu lehren nötig; man könnte glauben, man sage zu ihm: bezahle ihm [das Aufroden], und er gehe, so lehrt er uns.

R. ELIÊZER SAGTE: HAT ER ES IHM VERKAUFT &c. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sagte: Woher, dass, wenn er es ihm vor Neujahr voll mit Frucht verkauft hat, er zu ihm nicht sagen kann: gib es mir so, wie ich es dir gegeben? — es heisst:[1]*nach der Zahl der Jahre des Ertrags soll er es dir verkaufen*; zuweilen geniesst jemand drei Ernten in zwei Jahren.

WENN ER ES AN EINEN FÜR EINE MINE, UND DIESER ES AN EINEN ANDREN FÜR ZWEIHUNDERT ZUZ VERKAUFT HAT, SO HAT ER NUR MIT DEM ERSTEN ABZURECHNEN, DENN ES HEISST:[19]*mit dem Mann, an den er es verkauft hat.* WENN ER ES AN EINEN FÜR ZWEIHUNDERT ZUZ, UND DIESER ES AN EINEN ANDREN FÜR EINE MINE VERKAUFT HAT, SO HAT ER NUR MIT DEM ANDREN ABZURECHNEN, DENN ES HEISST:[19]*er rechne die Jahre seit seinem Verkauf ab und gebe den Ueberschuss zurück dem Mann*, DEM MANN, DER ES IM BESITZ HATTE. MAN DARF NICHT EIN ENTFERNTES VERKAUFEN UND EIN NAHES EINLÖSEN, EIN SCHLECHTES UND EIN GUTES EINLÖSEN, AUCH NICHT BORGEN UND EINLÖSEN, NOCH IN HÄLFTEN EINLÖSEN; BEIM GEHEILIGTEN IST DIES ALLES ERLAUBT. HIERBEI IST ES BEI PROFANEM STRENGER ALS BEIM GEHEILIGTEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Woher, dass er, wenn er es an einen für eine Mine, und dieser es an einen andren für zweihundert verkauft hat, nur mit dem ersten abzurechnen hat? — es heisst: *mit dem Mann, an den er es verkauft hat.* Woher, dass

16. Da er vorher wusste, dass die Antrauung ungiltig ist. 17. Das Geld zurückgeben zu müssen. 18. Der Käufer gab die Gelegenheit. 19. Lev. 25,27.

מכורה כל עיקר מאי טעמא דשמואל קל והומר ומה
מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר
ילדב לא אמרינן קל וחומר בי האי גוונא יהתניא יכול
ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת קל וחומר
ומה מכורה כבר יוצאה בעבשיו שאינה מכורה אינו דין
שלא תימכר התם לא הדרא מיזדבנא הכא הדרא
מיזדבנא מיתיבי אחר היובל שנים תקנה מלמד שמוכרין
כמיך ליובל מיפלג מן היובל מנין תלמיד לומר לפי
רב השנים ולפי מעט השנים ובשנת היובל עצמה
לא ימכור ואם מכר אינה מכורה אמר לך רב אינה
מכורה למכפר שני תבואות אבל מכורה היא ויוצאה
יאי איזדבוני מיזבנה תיקום ברשותיה עד כתר יובל
יכתר יובל ניכליה שני תבואות וניהדרה מי לא תניא
אכלה שנה אחת לפני היובל משלימין לו שנה אחרת
אחר היובל התם נחית לאכילה הכא לא נחית לאכילה:
אמר רב ענן שמעית מיניה דמר שמואל תרתי הדא הך
יאידך המוכר עבדו לנוים או בחוצה לארץ יצא להירות
הדא הדרי זביני והדא לא הדרי זביני ולא ידענא
הי מיניה אמר רב יוסף ניחזי אנן מדתניא בברייתא
המוכר עבדו בחוצה לארץ יצא לחירות וצריך גט
שיחרור מרבו שני שמע מינה מדקרי ליה לשני רבו
אלמא לא הדרי זביני וכי קאמר שמואל הכא אינה
מכורה ומעות היוצרין ורב ענן ברייתא לא שמיע ליה Fol 30
ידשמואל ממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא

14 כה"ג — M 13 ו — M 12 עכשיו + M 11
M שא"ם עכ' | 15 M הדרא — M 16 מי + M 17
יוכלה ש"ת וליה' | 18 M חד [? הך] ואי' || 19 M לחו'
20 M מיניהו || P 21 מקרי. M — מדקרי ... אלמא || M 22
יקנייה רבו שני וקא' || 23 M ומדשמ' נמי ממאי || 24 M + ו.

kauft. — Was ist der Grund Šemuéls? — Es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn das bereits verkaufte zurückgeht, so kann das nicht verkaufte erst recht nicht verkauft werden. — Ist denn nach Rabh ein derartiger [Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere nicht zu folgern, es wird ja gelehrt: Man könnte glauben, man dürfe seine Tochter im Mädchenalter verkaufen, so ist [ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn die bereits verkaufte dann frei ausgeht, so kann die nicht verkaufte erst recht nicht verkauft werden!? — Diese kann nicht wiederum verkauft werden, jenes aber kann wiederum verkauft werden. Man wandte ein: *Jahre nach dem Jobeljahr sollst du kaufen*; dies lehrt, dass man nahe dem Jobeljahr kaufen darf. Woher, dass auch weit vom Jobeljahr? — es heisst: *nach Verhältnis der vielen Jahre* ... *und nach Verhältnis der wenigen Jahre*. Im Jobeljahr selbst darf man nicht verkaufen; hat man verkauft, so ist der Verkauf ungiltig. — Rabh kann dir erwidern: der Verkauf ist ungiltig hinsichtlich der Anzahl der Ertragsjahre, jedoch ist es verkauft und geht zurück. — Sollte es doch, wenn der Verkauf giltig ist, bis nach dem Jobeljahr in seinem Besitz bleiben, und nach dem Jobeljahr, nachdem er [zwei] Ertragsjahre davon genossen hat, er es zurückgeben, denn es wird gelehrt, dass man ihm, wenn er es ein Jahr vor dem Jobeljahr genossen hat, ein Jahr nach dem Jobeljahr ergänze!? — Da hat er den Besitz des Genusses angetreten, hierbei aber hat er den Besitz des Genusses nicht angetreten.

R. Ânan sagte: Ich hörte von Meister Šemuél zweierlei; eines ist dieses und das andre ist folgendes: Wenn jemand seinen Sklaven an Nichtjuden oder nach dem Ausland verkauft, so geht er frei aus. Bei einem, [sagte er], sei der Verkauf rückgängig, und beim andren sei der Verkauf nicht rückgängig; ich weiss aber nicht, bei welchem von ihnen. R. Joseph sagte: Wir wollen es feststellen. In einer Barajtha wird gelehrt, wenn jemand seinen Sklaven nach dem Ausland verkauft, gehe er frei aus und benötige einer Freilassungsurkunde von seinem zweiten Herrn; da er ihn zweiten Herrn nennt, so ist der Verkauf nicht rückgängig; demnach sagte Šemuél von unsrem Fall, es sei nicht verkauft und das Geld zurückzugeben. R. Ânan aber hatte jene Barajtha nicht gehört, und auch aus der Lehre Šemuéls ist nicht zu entnehmen, dass es nicht verkauft und das Geld

6. Im 12. Lebensjahr. 7. Als Magd; cf. Ex. 21,7. 8. Cf. Bd. V S. 698 Z. 19ff. 9. Ib. S. 752 Z. 2ff. 10. Lev. 25,15, wo jed. שנים אחר היובל. 11. Ib. V. 16. 12. Der Käufer hat nichts davon, da er es zurückgeben muss. 13. Weil es 2 Jahre in seinem Besitz sein muss. 14. Vielmehr verliert der Käufer sein Geld. 15. Das Feld sei nicht verkauft.

גמרא. ורבנן אל תקדיש מיבעי ליה[40]ללאו תקדיש מיבעי ליה לכדתניא [1]מנין לנולד[41]בכור בעדרו שמצוה להקדישו שנאמר [2]הזכר תקדיש ורבי ישמעאל אי לא מקדיש ליה לא קדוש קדושתו מרחם הוה[42]וכיון דכי לא מקדיש ליה קדוש לא צריך לאקדושיה:

M 40 — ללאו ... ליה ‖ M 41 + לו.

GEMARA. Und die Rabbanan!? — [Die Worte] *nicht heiligen* sind als Verbot nötig, und [die Worte] *sollst du heiligen* sind wegen der folgenden Lehre nötig: Woher, dass, wenn einem ein Erstgeborenes in seiner Herde geboren wurde, es Gebot sei, es zu heiligen? — es heisst: *das Männliche sollst du heiligen.* — Und R. Jišmâél!? — Ist es etwa nicht heilig, wenn man es nicht heiligt, es ist ja vom Mutterleib aus heilig!? Da es nun heilig ist, auch wenn man es nicht heiligt, so braucht man es nicht zu heiligen.

NEUNTER ABSCHNITT

מוכר [1]את שדהו בשעת היובל אינו מותר לגאול פחות משתי שנים שנאמר [2]במספר שני תבואת ימכר לך היתה שנת שדפון וירקון או [3]שנת שביעית אינו עולה [3]מן המנין נרה או [4]חבירה עולה לו מן המנין רבי אליעזר אומר [5]מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות הרי זה אוכל ממנה שלש תבואות בשתי שנים:

WER SEIN FELD VERKAUFT ZUR ZEIT, WENN DAS JOBELGESETZ GELTUNG HAT, DARF ES NICHT VOR ZWEI JAHREN EINLÖSEN, DENN ES HEISST: [1]*nach der Zahl der Jahre des Ertrags soll er es dir verkaufen.* WAR DARUNTER EIN JAHR DES KORNBRANDES, DES ROSTES ODER EIN SIEBENTJAHR, SO ZÄHLT ES NICHT MIT[2]; HAT ER ES NUR AUFGERODET ODER BRACH LIEGEN LASSEN, SO ZÄHLT ES MIT. R. ELIÊZER SAGTE: HAT ER ES IHM VOR NEUJAHR VOLL MIT FRUCHT VERKAUFT, SO GENIESST ER DAVON DREI ERNTEN IN ZWEI JAHREN.

גמרא. המוכר שדהו בשעת היובל וכו': אינו נואל לא קתני אלא אינו מותר [6]לגאול אלמא [7]קסבר איסורא נמי איכא [8]דאפילו קרקישי [9]זוזי נמי אסור ולא מיבעיא מוכר דקאי בעשה דכתיב [10]במספר שני תבואת ימכר לך אלא אפילו לוקח נמי קאי בעשה [10]דבעינן [10]שנים [וכו'] תקנה וליכא: איתמר [10]המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויוצאה ושמואל אמר אינה

M 1 — את ‖ M 2 — שנת ‖ M 3 + לו ‖ B 4 — לגא' ‖ M 5 אם מכ' לפ' ר"ה מלאה ‖ M 6 — הוב' ‖ M 7 — קסבר ‖ M 8 ואפי' ‖ M 9 — זוזי ‖ M 10 דבעינא.

GEMARA. WER SEIN FELD VERKAUFT ZUR ZEIT, WENN DAS JOBELGESETZ GELTUNG HAT &c. Er lehrt nicht: löse es nicht aus, sondern: so darf er es nicht auslösen, somit ist er der Ansicht, es liege auch ein Verbot vor, sodass man sogar nicht mit Münzen klimpern[3] darf. Selbstverständlich übertritt der Verkäufer ein Gebot, denn es heisst: *nach der Zahl der Jahre des Ertrags soll er es dir verkaufen*, aber auch der Käufer übertritt ein Verbot, denn es heisst: [1]*Jahren & sollst du kaufen*, was hierbei[4] nicht der Fall ist.

Es wurde gelehrt: Wenn jemand sein Feld im Jobeljahr selbst verkauft, so ist es, wie Rabh sagt, verkauft und es geht[5] zurück, und wie Šemuél sagt, überhaupt nicht ver-

obigen Erklärung (cf. N. 45) für den Eigentümer hat, der den Priestern zufällt. 60. Als Opfer darbringen. 1. Lev. 25,15. 2. Da die Schrift von Ertragsjahren spricht. 3. Um dem Käufer anzudeuten, dass er Geld hat u. es einlösen möchte. 4. Wenn der erstere Besitzer es vor Ablauf von "Jahren" zurückkauft. 5. Im selben Jobeljahr, sodass der Käufer sein Geld verliert.

וישתרו לך אלמא קסבר סתם תרמים לבדק הבית
במאן בשמואל דאמר הקדש שיה מנה שהיללו על שוה
פרוטה מחולל אומר דאמר שמואל שהיללו לכתחלה
מי אמר הני מילי בזמן שבית המקדש קיים דאיכא
פסידא אבל בזמן הזה אפילו לכתחלה אי הכי אפילו
פרוטה נמי פרכומי מילתא אמר עולא אי הואי התם
היה יהיבנא בילהו לכהנים אלמא קסבר עולא סתם
תרמים לכהנים מיתיבי אין עבד עברי ניהג אלא בזמן
שהיובל נוהג שנאמר עד שנת היבל יעבד עמך ואין
שדה החרם נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר
ויצא ביבל ושב לאחזתו אין בתי ערי חומה נוהגין
אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר לא יצא ביבל רבי
שמעון בן יוחי אומר אין שדה חרמין נוהגין אלא בזמן
שהיובל נוהג שנאמר והיה השדה בצאתו ביבל קדש
לה בשדה החרם רבי שמעון בן אלעזר אומר אין גר
תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אמר רב ביבי מאי
טעמא אתיא טיב טוב כתיב הכא כי טיב לו עמך
וכתיב התם בטוב לו לא תונגו לא קשיא הא במקרקעי
הא במטלטלי והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי
היה מקרקעי דהוצה לארץ כמטלטלי דארץ ישראל דמי
vii.2 בי ישמעאל אומר כתוב אחד אומר תקדיש
וכתוב אחד אומר לא יקדיש אי אפשר לומר
תקדיש שהרי כבר נאמר לא יקדיש אי אפשר לומר
לא יקדיש שהרי כבר נאמר תקדיש הא כיצד מקדישו
אתה הקדש עילוי ואי אתה מקדישו הקדש מזבח

in den Fluss, sodann sind sie dir erlaubt. Er ist somit der Ansicht, Banngut ohne Bestimmung gehöre dem Tempelreparaturfonds. — Also nach Šemuél, welcher sagt, wenn man Geheiligtes im Wert einer Mine durch den Wert einer Peruṭa ausgeweiht hat, sei es ausgeweiht, aber Šemuél sagt es ja nur von dem Fall, wenn man bereits ausgeweiht hat, sagt er es etwa auch von vornherein!? — Dies nur zur Zeit, wenn der Tempel besteht, wo eine Schädigung vorliegt, in der Jetztzeit aber darf man es auch von vornherein. — Demnach sollte doch auch eine Peruṭa genügen!? — Um die Sache bekannt zu machen. Ûla sagte: Wenn ich dabei gewesen wäre, hätte ich alles den Priestern gegeben. Demnach ist Ûla der Ansicht, Banngut ohne Bestimmung gehöre den Priestern. Man wandte ein: [Das Gesetz] vom hebräischen Sklaven hat Geltung nur zur Zeit, wenn das Jobelgesetz Geltung hat, denn es heisst:[52]*bis zum Jobeljahr soll er bei dir dienen*; [das Gesetz] vom Banngutfeld hat Geltung nur zur Zeit, wenn das Jobelgesetz Geltung hat, denn es heisst:[53]*und im Jobeljahr wird es frei und gelangt zu seinem Besitztum*; [das Gesetz] von den Häusern einer ummauerten Stadt hat Geltung nur zur Zeit, wenn das Jobelgesetz Geltung hat, denn es heisst:[54]*es wird im Jobeljahr nicht frei.* R. Šimôn b. Joḥaj sagte: [Das Gesetz] vom Banngutfeld hat Geltung nur zur Zeit, wenn das Jobelgesetz Geltung hat, denn es heisst:[32]*so soll das Feld, wenn es im Jobeljahr frei wird, heilig sein für den Herrn, wie das Feld des Bannes.* R. Šimôn b. Eleâzar sagte: [Das Gesetz] vom Beisassproselyten hat Geltung nur zur Zeit, wenn das Jobelgesetz Geltung hat. R. Bebaj sagte: Aus welchem Grund? — dies ist aus [dem Wort] *wol* zu entnehmen; hierbei heisst es:[55]*weil es ihm wol ist bei dir*, und dort heisst es:[56]*wo es ihm wol geht, du darfst ihn nicht kränken.* — Das ist kein Einwand; eines gilt von Grundstücken und eines gilt von beweglichen Sachen. — Beim Ereignis in Pumbeditha waren es ja Grundstücke!? — Grundstücke ausserhalb des Landes gleichen beweglichen Sachen im Land.

RJIŠMÂÉL SAGTE: EIN SCHRIFTVERS LAUTET:[57]*sollst du heiligen*, UND EIN SCHRIFTVERS LAUTET:[58]*soll er nicht heiligen*; DU KANNST NICHT SAGEN, ES SEI HEILIG, DENN ES HEISST JA: *soll er nicht heiligen*, UND DU KANNST NICHT SAGEN, ES SEI NICHT HEILIG, DENN ES HEISST JA: *sollst du heiligen*; WIE IST ES NUN ZU ERKLÄREN? — DU KANNST ES ZUR SCHÄTZUNG[59]HEILIGEN, DU KANNST ES ABER NICHT FÜR DEN ALTAR HEILIGEN[60].

26 מחול M 25 שדה + M 24 סתם — M 23
M 28 משום פס׳ דהקדש אכל M 27 דיעבד + M
31 היובל שנ׳ M 30 ק + M 29 אי ... מילתא —
M יעמר 32 M אהזה נוהג M 33 וקם הבית אשר
בעיר ר 34 M קראה M 35 עמך ישב בקרבך לא
39 אל תקדש M 38 „ הקדש M 37 נמי „ M 36
M מקדישתה הק׳.

die Mišnah entgegengesetzt lautet. 52. Lev. 25,40. 53. Ib. V. 28. 54. Ib. V. 30. 55. Dt. 15,16. 56. Ib. 23,17. 57. Vom Erstgeborenen, Dt. 15,19. 58. Lev. 27,26. 59. Des Wertes, den es nach der

קדשים היא לה' נתנן לכהן הרי הן לכל דבריהן בחולין
שנאמר[47] כל הרם בישראל לך יהיה: רבי יהודה בן
בתירא אומר סתם חרמים לבדק הבית הוי: בשלמא
רבנן[48] בדקא מפרשי טעמייהו ומטעמא דרבי יהודה בן
בתירא אלא רבי יהודה בן בתירא האי בשדה החרם
[49]מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדתניא [ב]שדה [ה]חרם
לכהן תהיה אחזתו מה תלמוד לומר מנין לכהן שהקדיש
שדה חרמו שלא יאמר הואיל[50] ויוצאה לבהנים[51] והרי
היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא[52] בשל אחרים אני
זוכה בשל עצמי לא כל שכן תלמוד לומר בשדה החרם
לכהן תהיה אחזתו וכי מה למדנו משדה[53] חרם מעתה
[54]הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה
אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל[55] יוצאה
מתחת ידו ומתחלקת לבהנים אף שדה חרמו יוצאה
מתחת ידו ומתחלקת[56] לאחיו הבהנים ואידך מחרם
החרם ואידך הרם החרם לא משמע ליה ורבי יהודה
בן בתירא דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים מנא
ליה סבר ליה כרבי ישמעאל: אמר רב הלכה כרבי
יהודה בן בתירא ורב שביק רבנן ועביד כרבי יהודה
בן בתירא ברייתא איפכא תניא שביק מתניתין ועביד
כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני[58] מאי חזית
דאפכת מתניתין מקמי ברייתא[59] נפיך ברייתא מקמי
מתניתין רב גמריה גמיר אי הכי כרבי יהודה בן בתירא
כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי[60] דאפכיתו ותניתו
הלכה כרבי יהודה בן בתירא: ההוא גברא דאהדרינהו
[61]לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר
ליה[62] שקול ארבעה זוזי ואחיל עלייהו ושדינהו בנהרא

dem Priester gegeben, so gilt es in jeder Hinsicht als profan, denn es heisst:[47] *alles Gebannte in Jisraél soll dein sein.*

R. JEHUDA B. BETHERA SAGT, BANNGUT OHNE BESTIMMUNG GEHÖRE DEM TEMPELREPARATURFONDS &c. Erklärlich ist die Ansicht der Rabbanan, wie sie ihren Grund angeben, und auch den Grund[47] des R. Jehuda b. Bethera [erklären], wofür aber verwendet R. Jehuda b. Bethera [die Worte:] *wie das Feld des Bannes*? — Diese sind für folgende Lehre nötig: *Wie das Feld des Bannes, dem Priester verbleibe es als sein Erbbesitz*; was lehrt dies? Woher, dass ein Priester, der sein Banngutfeld geweiht hat, nicht sagen darf: da es den Priestern zufällt und es sich in meinem Besitz befindet, bleibe es mein, und dies ist auch durch einen Schluss zu folgern: wenn mir fremdes zufällt, um wieviel mehr mein eignes, so heisst es: *wie das Feld des Bannes, dem Priester verbleibe es als sein Erbbesitz.* Was lernen wir aus [den Worten] *wie das Feld des Bannes*? Was lehren sollte, lernt nun: man vergleiche sein Feld des Bannes mit dem Erbbesitzfeld eines Jisraéliten; wie das Erbbesitzfeld eines Jisraéliten aus seiner Hand kommt und an die Priester verteilt wird, ebenso kommt sein Feld des Bannes aus seiner Hand und wird an seine Priesterbrüder verteilt. — Und jene[48]!? — Aus [dem Artikel] *des Bannes*[49]. — Und der andre!? — Die Folgerung aus [dem Artikel] *des Bannes* leuchtet ihm nicht ein. — Woher entnimmt R. Jehuda b. Bethera, dass es Hochheiliges und Minderheiliges erfasst!? — Er ist der Ansicht R. Jišmâéls[50].

Rabh sagte: Die Halakha ist wie R. Jehuda b. Bethera. — Rabh lässt die Rabbanan und entscheidet nach R. Jehuda b. Bethera!? — Eine Barajtha lehrt entgegengesetzt. — Er lässt eine Mišnah und entscheidet nach der Barajtha!? — Rabh lehrt auch die Mišnah entgegengesetzt. — Was veranlasst dich, die Mišnah wegen der Barajtha entgegengesetzt zu lehren, sollte er doch die Barajtha wegen der Mišnah entgegengesetzt lehren!? — Rabh hatte eine überlieferte Lehre. — Wieso sagte er demnach[51]: wie R. Jehuda b. Bethera, er sollte doch sagen: wie die Rabbanan!? — Er meint es wie folgt: wie ihr sie entgegengesetzt lehrt, ist die Halakha wie R. Jehuda b. Bethera.

Einst weihte jemand in Pumbeditha seine Güter als Banngut, und als er vor R. Jehuda kam, sprach dieser zu ihm: Nimm vier Zuz, weihe sie durch diese aus und wirf sie

M 10 — כדקא ‖ M 11 — מאי ... החרם ‖ P 12 ויוצא ‖ M 13 — ו ‖ M 14 + ומה ‖ M 15 חרמין ‖ M 16 יוצא ‖ M 17 לכה' ‖ M 18 ומאי חזי דאפיך ‖ M 19 ליפוך ‖ M 20 דהא אפכ' והא תנינו כר' הלכה ‖ P 21 לניכסי M 22 שקול א ז אחיל עילוי' ושד' ולישתרי.

47. Dh. den von ihm zur Begründung angeführten Schriftvers. 48. Woher entnehmen sie dies. 49. Der Artikel könnte fortbleiben u. der kürzere Status constructus "Bannfeld" gebraucht werden. 50. In der weiter folgenden Mišnah, der es aus einem andren Schriftvers entnimmt. 51. Wenn nach ihm

das Siebentjahr am Schluss, denn es heisst: *"aus Schluss von sieben Jahren halte Erlass*, wieso aber das Jubel am Beginn, es erfolgt ja am Versöhnungstag, denn es heisst: *am Versöhnungstag sollt ihr Posaunenschall erschen lassen in eurem ganzen Land*!? — Hier ist die Ansicht R. Jišmâéls, des Sohnes des R. Johanan b. Beroqa, vertreten, welcher sagt, das Jubel beginne schon am Neujahr.

Als Hizqija b. Beloṭi dies hörte, ging er und trug es R. Abahu vor. [Er sprach:] Sollte er doch bewegliche Sachen mit Grundstücken vergleichen?— [Streiten] etwa nicht hierüber Tannaím? Einer vergleicht sie miteinander und einer vergleicht sie nicht, und er ist der Ansicht desjenigen, der sie nicht vergleicht.

FÜR DAS DEN PRIESTERN ZUFALLENDE BANNGUT GIBT ES KEINE AUSLÖSUNG, VIELMEHR IST ES DEM PRIESTER ZU GEBEN, WIE DIE HEBE. R. JEHUDA B. BETHERA SAGT, BANNGUT OHNE BESTIMMUNG GEHÖRE DEM TEMPELREPARATURFONDS, DENN ES HEISST: *"alles Gebannte (in Jisraél) ist hochheilig für den Herrn.* DIE WEISEN SAGEN, BANNGUT OHNE BESTIMMUNG GEHÖRE DEN PRIESTERN, DENN ES HEISST:[32] *"wie das Feld des Bannes, dem Priester verbleibe es als sein Erbbesitz.* WIESO ABER HEISST ES: *alles Gebannte sei hochheilig für den Herrn*? — DASS ES HOCHHEILIGES UND MINDERHEILIGES ERFASST. MAN KANN SEIN GEHEILIGTES[44]ALS BANNGUT WEIHEN, OB HOCHHEILIGES, ODER MINDERHEILIGES. IST ES GELOBTES, SO GEBE ER DEN GELDWERT, UND IST ES EINE FREIWILLIGE SPENDE, SO GEBE ER DEN WERT DER BEFRIEDIGUNG[45]. [HATTE ER GESAGT:] DIESER OCHS SEI BRANDOPFER, SO SCHÄTZE MAN, WIEVIEL JEMAND FÜR DIESEN OCHSEN GEBEN WÜRDE, UM IHN ALS BRANDOPFER DARZUBRINGEN, OBGLEICH ER DAZU NICHT VERPFLICHTET IST. MAN KANN DAS ERSTGEBORENE ALS BANNGUT WEIHEN, OB GEBRECHENFREI ODER GEBRECHENBEHAFTET. WIE LÖSE MAN ES AUS? — MAN SCHÄTZE, WIEVIEL JEMAND FÜR DIESES ERSTGEBORENE ZAHLEN WÜRDE, UM ES DEM SOHN SEINER TOCHTER ODER DEM SOHN SEINER SCHWESTER[46]ZU GEBEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Für das den Priestern zufallende Banngut gibt es keine Auslösung, vielmehr ist es dem Priester zu geben. Das Banngut, so lange es sich im Hause des Eigentümers befindet, gleicht in jeder Hinsicht dem Geheiligten, denn es heisst:[33] *alles Gebannte (in Jisraél) ist hochheilig für den Herrn.* Hat man es

שביעית בסיפה דכתיב מקץ שבע שנים תעשה שמטה
אלא יובל בתחילתו ביום הכיפורים הוא דכתיב ביום
הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם הא מני רבי
ישמעאל בני שלו רבי יוחנן בן ברוקה הוא דאמר
מראש השנה הוא דחייל יובל: שמעה חזקיה בר
בילושי ואזל אמרה קמיה דרבי אבהו וליקיש מטלטלי
ורקרקעית לאו תנאי היא דאיכא דמקיש ואיכא דלא
מקיש כבאן דאמר לא מקשינן:

רמי כהנים אין להם פדיון אלא נותנים לכהנים
בתרומה רבי יהודה בן בתירא אומר בתם
תרמים לבדק הבית שנאמר כל חרם (בישראל) קדש
קדשים הוא לה וחכמים אומרים בתם תרמים לכהנים
שנאמר כשדה החרם לכהן תהיה אחזתו אם כן למה
נאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה שחל על קדשי
קדשים ועל קדשים קלים: מחרים אדם את קדשיו
בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן דמיהן
ואם נדבה נותן את טובתן שור זה עולה אומדין כמה
אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה אף על פי
שאינו ראשי הכבור בין תם בין בעל מום מחרימין
אותו וכיצד פודים אותו אומדין כמה אדם רוצה ליתן
בכבור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו:

גמרא. תנו רבנן חרמי כהנים אין להן פדיון
ונותנין לכהן חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן
כהקדש לכל דבריהן שנאמר כל חרם (בישראל) קדש

M 95 — ב ש ריב ב | M 96 בי בי לוי. B בר בילושו
P 97 דרבבהו | M 98 דלקיש | M 99 + ואנא אמינא
V 1 נתנים. M נותנן לכה' ר"י | M 2 + ו | P 3 טובתה.
M — טוב' | M 4 — ליתן | M 5 — אין פ | P 6 אומרים.
M או' | M 7 ליתן || M 8 וניתני' || M 9 + ה.

jahrs mit dem Anfang des Jobeljahrs zusammentrifft; der Ausdruck "nur" ist mithin nicht richtig. 40. Dt. 15,1. 41. Lev. 25,9. 42. Die vorangehende Lehre des RḤbA, der dies nur von Grundstücken lehrte. 43. Ob. S. 307 Z. 23. 44. Als Opfer geweihte Tiere. 45. Ein Opfer dargebracht zu haben, zu dem er nicht verpflichtet ist; hierfür legt man nur einen geringen Betrag an. 46. Der Priester ist.

לקרקעות ורבי שמעון בשלמא בהנים[28]בראמרן אלא
לוים בשלמא מטלטלי[29]להריב דלא מקיש אלא מקרקעי
אמאי[1]הכתיב אחזת [עולם] היא להם מאי מחרימין נמי
[30]דקאמר מטלטלי והא מדקתני סיפא אמר רבי נראין
דברי רבי יהודה[2]במקרקעי ודברי רבי שמעון במטלטלי
מכלל דרבי שמעון מקרקעי נמי קאמר הכי קאמר אמר
רבי נראין דברי רבי יהידה[3]לרבי שמעון בקרקעות שאף
רבי שמעון לא נחלק[33]אלא במטלטלין אבל בקרקעות
מודה ליה: אמר רבי חייא בר אבין[34]החרים מטלטלין
18,14 Col.b [35]נותנן לכל בהן שירצה שנאמר[4]כל חרם בישראל[5]לך
יהיה החרים שדותיו נותנן לכהן[36]שבאותו משמר שנאמר
27,21 [37]כשדה החרם לכהן תהיה אחזתו ונמר לכהן לכהן
Nm 5,8 מנזל הגר והתם מנלן דתניא [6]לה' לכהן קנאו השם
Ps. 109b Ps. 45b ונתנו לכהן שבאותו משמר אתה אומר לכהן שבאותו
משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר
Nm 5,8 [7]מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו[38]הרי בבהן
שבאותו משמר הכתוב מדבר שדה[39]היוצאה[40]לכהנים
ביובל נותנה למשמר שפגע בו יובל: איבעיא להו פגע
בו[41]בשבת מאי אמר רבי חייא בר אמי משמיה דחולפנא
נותנה למשמר היוצא אמר רב נחמן בר יצחק תניא
[42]נמי הכי נמצאת אתה אומר אחד יובל ואחד שביעית
Ed.4,10 [43]משמטין כאחד אלא[8]שיובל בתחילתו[44]והשמטה בסופה
אדרבה משום הכי הואי אימא מפני שהיובל בו[9] בשלמא

M 78 כדאמרינן ‖ P 79 + לא. M ליהרמי ‖ M 80
P 82 בקרקעות ‖ M 81 דקתני[1] מטלטלין והא דקתני
85 ‖ א"ר חסדא + M 84 ‖ עליו + V 83 ‖ ד +
M נותן ‖ M 86 שיהא באותו ‖ M 87 קדש לה' לכהן ‖
91 ‖ לכה' M 90 ‖ היוצא P 89 ‖ הוי או' בכהן M 88
M + יובל ‖ P 92 — נמי הכי ‖ M 93 משמטת באחד
אלא שהיובל ‖ M 94 והשביעי[2] בסופו אלא שהיובל מרובה
דאי משום הכי הוא אלא שהיובל ושביעית בסופה בשלמא.

gehört &c. von seinem Erbbesitzfeld, sie vergleicht bewegliche Sachen mit Grundstükken. — Erklärlich ist es nach R. Šimôn von Priestern, wie wir eben gesagt haben, wieso aber können Leviten, wenn sie auch bewegliche Sachen als Banngut weihen können, weil er sie[29]nicht vergleicht, Grundstücke weihen, es heisst ja: *denn ein ewiger Erbbesitz ist es ihnen*!? — Das Bannen, von dem er spricht, bezieht sich auch nur auf bewegliche Sachen. — Im Schlußsatz lehrt er ja aber: Rabbi sagte: Die Worte R. Jehudas sind einleuchtend bei Grundstücken und die Worte R. Šimôns bei beweglichen Sachen. Demnach spricht ja R. Šimôn auch von Grundstücken!? — Er meint es wie folgt: Rabbi sagte: Die Worte R. Jehudas sind auch R. Šimôn einleuchtend bei Grundstücken, denn R. Šimôn streitet gegen ihn nur über bewegliche Sachen, bei Grundstücken aber pflichtet er ihm bei.

R. Ḥija b. Abin sagte: Hat jemand bewegliche Sachen als Banngut geweiht, so gebe er sie jedem ihm beliebigen Priester, denn es heisst:[30]*alles Gebannte in Jisraél soll dein sein.* Hat jemand Felder als Banngut geweiht, so gebe er sie dem Priester der betreffenden Priesterwache[31], denn es heisst: [32]*wie das Feld des Bannes, dem Priester verbleibe es als sein Erbbesitz*, und es ist durch [das Wort] *dem Priester* vom Raub des Proselyten[33]zu folgern. — Woher dies von diesem? — Es wird gelehrt:[34]*Dem Herrn, dem Priester*, Gott hat es geeignet und dem Priester der jeweiligen Priesterwache gegeben. Du sagst, dem Priester der jeweiligen Priesterwache, vielleicht ist dem nicht so, sondern jedem Priester, der ihm beliebt? — es heisst: [35]*abgesehen von dem Sühnewidder, mit dem man ihm Sühne schafft*; die Schrift spricht also vom Priester der jeweiligen Priesterwache. Das Feld, das im Jobeljahr den Priestern zufällt, gebe man der Priesterwache, in deren Amtszeit das Jobel fällt.

Sie fragten: Wie ist es, wenn er[35]auf einen Šabbath[36]fällt? R. Ḥija b. Ami erwiderte im Namen Ḥulphanas: Man gebe es der abtretenden Priesterwache. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Desgleichen[37] wird gelehrt: Es ergibt sich also, dass das Jobeljahr und das Siebentjahr gleichzeitig Erlass[38]erwirken, nur das Jobeljahr am Beginn und das Erlassjahr am Schluss. — Im Gegenteil, deshalb eben[39]!? — Lies: weil das Jobeljahr &c. — Allerdings

29. Mit Grundstücken. 30. Num. 18,14. 31. Cf. Bd. III S. 507 Z. 13ff. 32. Lev. 27,21. 33. Der, weil dieser keine Verwandten hat, dem Priester zurück zu erstatten ist. Auch hierbei wird, wie weiter folgt, das W. "dem Priester" gebraucht. 34. Num. 5,8. 35. Der Wendetag des Jobeljahrs. 36. An dem die Priesterwachen wechseln. 37. Dass der Jobelzyklus mit der abtretenden beginnt. 38. Aller Forderungen; cf. Dt. 15,1ff. 39. Sie erwirken gleichzeitig Erlassung, weil der Schluss des Siebent-

משים ההבא חיותא והבא הויתא אבל מטלטלין
ליחרמינהו בולהו צריכי בהמה למה לי לכדתניא יכול
יהרים אדם בני יבתו עבדו ושפחתו העבריים ישדה
מקנתו תלמיד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות
למיכרה אף כל שיש לו רשות למיכרה והלא בתו קטנה
יש לו רשות למיכרה יכול יהריטנה תלמיד לומר בהמה
מה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף כל שיש
לו רשות למוכרה לעולם: אמר רבי אלעזר בן עזריה
אם לגבוה אין אדם רשאי כו׳: היינו תנא קמא איכא
ביניהו דרבי אילא דאמר רבי אילא באישא התקיני
המבזבז אל יבזבז יותר מחומש מעשה באחד שבקש
לבזבז יותר מחימש ולא הניחו לו חבריו ומנו רבי
ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו לו חבריו ומנו
רבי עקיבא:

(v) מחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה
מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר
שאינו שלו הכהנים והלוים אין מחרימין דברי רבי
יהודה רבי שמעון אומר הכהנים אין מחרימין שהחרמין
שלהן והלוים מחרימין שאין החרמין שלהן אמר רבי
נראין דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר כי אחזת
עולם היא להם ודברי רבי שמעון במטלטלין שאין
החרמין שלהן:

גמרא. ורבי יהודה בשלמא כהנים אין מחרימין
שהחרמין שלהן אלא לוים בשלמא מקרקעי לא מחרמי
דכתיב כי אחזת עולם היא להם אלא מטלטלי ליחרמי
אמר קרא כל אשר לו ומשדה אחזתו מקיש מטלטלין

M 65 דאיכא חיותא אבל ‖ M 66 — אף ... למוכרה 67
M + ש ‖ M 68 אלא מה בהמה ‖ M 69 למכור ‖ M 70
אליעזר [ ] באושא תקנו המבזבז (אלא בדבר) יותר מחומש ומע׳
באדם אחד שביזבז ולא ‖ M 71 — ומנו ... חבריו ‖ M 72 (M
הכנענים) ‖ M 73 + לפי ‖ M 74 שהחרם שלהן ואין הלו׳ ‖
M 75 — אמר ... שלה ‖ M 76 לפי שהחר׳ ‖ M 77 ושדה
מגרש עריהם לא ימכר אלא מטלטלין ליה א״ק אך כל חרם אשר
יחרים איש לה׳ ואיתקוש מטלטלי.

dieses zum Leben nötig ist und jene zum Leben nötig sind, bewegliche Sachen aber könne man vollständig als Banngut weihen; daher ist alles nötig. Wozu ist dies vom Vieh nötig? — Wegen folgender Lehre: Man könnte glauben, ein Mensch dürfe seinen Sohn, seine Tochter, seine hebräischen Sklaven und Sklavinnen und sein gekauftes Feld als Banngut weihen, so heisst es *Vieh*; wie es einem freisteht, sein Vieh zu verkaufen, ebenso alles andre, was er verkaufen darf. Man könnte glauben, dass man seine minderjährige Tochter, die man verkaufen darf, als Banngut weihen dürfe, so heisst es *Vieh*; wie man sein Vieh für immer verkaufen darf, ebenso alles andre, was man für immer verkaufen darf.

R. Eleâzar b. Âzarja sprach: Wenn ein Mensch nicht einmal dem Höchsten &c. Das sagt ja auch der erste Autor!? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Lehre R. Ilas, denn R. Ila sagte: In Uša[25] haben sie angeordnet, dass, wenn jemand verschwendrisch spendet, er nicht mehr als ein Fünftel verschwende. Einst wollte jemand mehr als ein Fünftel verschwenden, und seine Genossen liessen es nicht zu; das war R. Ješebab. Manche sagen, R. Ješebab wollte es, und seine Genossen liessen es nicht zu, das war R. Âqiba.

Wenn jemand seinen Sohn, seine Tochter, seinen hebräischen Sklaven, seine hebräische Sklavin oder sein gekauftes Feld als Banngut weiht, so sind sie kein Banngut, denn niemand kann als Banngut weihen, was nicht ihm gehört. Priester und Leviten können nichts als Banngut weihen — Worte R. Jehudas. R. Šimôn sagt, Priester können nicht als Banngut weihen, weil das Banngut ihnen[26] zufällt, Leviten können als Banngut weihen, weil das Banngut nicht ihnen zufällt. Rabbi sagte: Die Worte R. Jehudas sind einleuchtend bei Grundstücken, denn es heisst:[27] *denn ein ewiger Erbbesitz ist es ihnen*, und die Worte R. Šimôns bei beweglichen Sachen, denn das Banngut gehört nicht ihnen.

GEMARA. Einleuchtend ist es nach R. Jehuda, dass Priester nichts als Banngut weihen können, weil das Banngut ihnen gehört, Leviten aber sollten doch, wenn sie auch Grundstücke nicht als Banngut weihen können, denn es heisst: *denn ein ewiger Erbbesitz ist es ihnen*, bewegliche Sachen als Banngut weihen können!? — Die Schrift sagt:[28] *von allem, was ihm*

25. Sitz des Synedriums nach der Zerstörung des Tempels. 26. Der Weihende behielt es für sich. 27. Lev. 25,34. 28. Ib. 27,28.

füge nicht hinzu. — Demnach sollte er es doch unter den Erleichterungen der Schule Šammajs und Erschwerungen der Schule Hillels[20] lehren!? — Vielmehr, tatsächlich, wenn es nicht geschätzt worden ist, und die Schule Šammajs ist erschwerend.

WENN EINER ABER SAGT: ES SEI MEIN FÜR SECHSUNDZWANZIG &c. Nur wenn er es will, sonst aber nicht, denn er kann sagen: jemand ist meinerstatt eingetreten. Welches Bewenden hat es mit dem Denar[21]? R. Šešeth erwiderte: Er meint es wie folgt: wenn der Eigentümer von vornherein einen Betrag geboten hat, der einunddreissig und einem Denar entspricht; wenn er nämlich einundzwanzig geboten[22] hat, so geht der Eigentümer vor; wenn aber nicht, so sagt man zu ihm: du hast es erstanden.

MAN KANN ALS BANNGUT WEIHEN [EINEN TEIL] VON SEINEN RINDERN, VON SEINEN KENAÂNITISCHEN SKLAVEN UND SKLAVINNEN UND VON SEINEM ERBBESITZFELD. HAT JEMAND ALLES ALS BANNGUT GEWEIHT, SO IST ES KEIN BANNGUT — WORTE R. ELIÊZERS. R. ELEÂZAR B. ÂZARJA SPRACH: WENN EIN MENSCH NICHT EINMAL DEM HÖCHSTEN ALL SEINE GÜTER ALS BANNGUT WEIHEN DARF, UM WIEVIEL MEHR IST ES SONST PFLICHT EINES MENSCHEN, SEINE GÜTER ZU SCHONEN.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[23] *Von allem, was sein*, nicht aber alles, was sein; *von Menschen*, nicht aber alle Menschen; *vom Vieh*, nicht aber alles Vieh; *vom Erbbesitzfeld*, nicht aber alle Erbbesitzfelder. Man könnte glauben, man dürfe es nicht als Banngut weihen, wenn man aber geweiht hat, sei es giltig, so heisst es *nur* — Worte R. Eliêzers. R. Eleâzar b. Âzarja sprach: Wenn ein Mensch nicht einmal dem Höchsten all seine Güter als Banngut weihen darf, um wieviel mehr ist es sonst Pflicht eines Menschen, sein Vermögen zu schonen. Und alles ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *von allem, was sein*, so könnte man glauben, alles, was er hat, dürfe man nicht als Banngut weihen, eine Art aber dürfe man vollständig als Banngut weihen, daher schrieb der Allbarmherzige: *von Menschen*, nicht aber alle Menschen. Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *von Menschen*, [so könnte man glauben,] weil man ohne Arbeit[24] nicht auskommen kann, bei einem Feld aber ist Pacht möglich. Und würde er es nur von beiden gelehrt haben, so könnte man glauben, weil

20. Cf. S. 96 N. 82. 21. Zum Mehrgebot ist ja das Fünftel nicht hinzuzufügen. 22. Mit dem Fünftel 26 u. ein Denar, u. dieser um 5 gesteigert hat. 23. Lev. 27,28. 24. Einen, der für ihn arbeitet.

[20] מוסיף וליתניה גבי קולי בית שמאי והומרי בית הלל אלא לעולם דלא נישום ובית שמאי[21] מהמירין: אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ושש כו': רצו אין לא רצו לא[22] אמרי אתא גברא בהריקן ודינר[23] מאי עבידתיה אמר רב ששת הבי קאמר אם רצו[24] בעלים מעיקרא ליתן חשבון המגיע[25] לאחד ושלשים ודינר[26] היכי דמי דאמור בעשרים ואחד[27] הבעלים קודמין ואם לאו אומר[28] לו הנעתיך:

[iv] חרים[29] אדם מצאנו ומבקרו[30] ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים ומשדה[31] אחוזתו ואם החרים את כולם אינם מוחרמים דברי רבי אליעזר אמר רבי אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים[32] כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו:

גמרא. מנא הני מילי דתנו רבנן[33] מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם מבהמה ולא כל בהמה משדה[34] אחוזה ולא כל שדה[35] אחוזה יכול לא יחרים ואם החרים[36] יהו מוחרמין תלמוד לומר אך דברי רבי אליעזר אמר רבי אלעזר בן עזריה[37] מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים[38] כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו וצריכא דאי כתב רחמנא מכל אשר לו הוה אמינא כל דאית ליה לא לחרים אבל מין[39] אחד ליחרמיה בוליה כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם ואי כתב רחמנא מאדם דלא סניא ליה[40] בלא עבודה אבל שדה סניא ליה בדיסתורן[41] ואי אשמעינן הני תרתי

M 50 מוסיפין ‖ M 51 + דינר ‖ M 52 לשל' ואחת ‖ M 53 הכע — ‖ M 54 לו — ‖ M 55 ארם — 56 M ‖ M 57 ו — ‖ M 58 אחזה ‖ M 59 את + ‖ M 60 יהיו ‖ M 61 — מה ‖ M 62 חר — M 63 ‖ VM 64 + ואי אשמע' שדה משום דחיותא בלא ... ליה ‖ אבל מאדם סגי ליה בשמעא בעלמא.

תניא נמי הכי חזו בינן באחד משלשין ביניהם יהא
אגן תנן ממשכנין מנכסיו[1]עד עשר אלא לאו שמע
מינה כדרב חסדא שמע מינה איבא דמכי לתי מירמא
תנן חזר בו של[2]עשר מיכרין אותה בשויה ונפרעין משל
עשר את המותר והתניא משלשין ביניהם אמר רב 5
חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה:
הבעלים אומרים[3]בעשרים וכל אדם בעשרים וכו׳:
למימרא דחומש עדיף ורמינהי בעל הבית אומר בסלע
ואחד אומר בסלע ואיסר של סלע ואיסר קודם מפני
[4]שמוסיף על הקרן הבא דחומשא רווחא דהקדש הוא 10
חומש עדיף הכא דחומשא רווחא דבעל הבית[5]קרנא
תיפרוק שפיר חומשא לא איכפת לן: אמר אחד הרי הוא
שליכו בעשרים וחמש נותנין שלשים: ולימרו הבעלים
אתא נברא בחריקין דאמור בעלים דינר וליתני דינר
לא דק[6]ולא והא קתני אם רצו הבעלים ליתן שלשים 15
יאחד ודינר[7]בעלים קודמין אלא אמר רבא דאמור
בעלים פרוטה ולא דק: שאין מוסיפין חומש על עלויו
כו׳: אמר רב חסדא לא שנו אלא שלא נישום הקדש
בשלשה אבל נישום הקדש בשלשה מוסיפין תניא נמי
הכי בית שמאי אומרים מוסיפין ובית הלל אומרים 20
אין מוסיפין היכי דמי אי[8]לא נישום מאי טעמא דבית
שמאי[9]אלא דנישום לימא רב חסדא דאמר כבית שמאי
[10]לעולם דלא נישום ובית שמאי[11]מחמירין[3]אי בעית
אימא לעולם דנישום ואיפוך בית שמאי אומרים אין

M 38 — עד | M 39 ואי׳ דימו לה | P 40 עשרי׳ | 41
P בעשר׳ וכ״א בעשרה || M 42 שחו׳ מוס׳ || M 43 הו׳ קרנא
44 || עדיף תפר׳ שפ׳ חומ׳ ליה בה. א׳ אחד. ולימרו ליה בע׳
M — ולא | M 45 + ה | M 46 + ד | M 47 ואי
דנישו׳ || M 48 + לא. M 49 מחמירי.

ten sie alle gleichzeitig zurück, so verteile man es unter ihnen. Wir haben ja aber gelernt, dass man zehn von seinen Gütern pfände? Wahrscheinlich ist es nach R. Hisda zu erklären. Schliesse hieraus. Manche führen dies als Widerspruch an: Wir haben gelernt, wenn der zurücktritt, der zehn geboten hat, so verkaufe man es für den Wert und fordere den Rest ein von dem, der zehn geboten hat, und [dem widersprechend] wird gelehrt, dass man es unter ihnen verteile!? R. Hisda erwiderte: Dies ist kein Einwand; das eine, wenn gleichzeitig, das andre, wenn nach einander.

WENN DER EIGENTÜMER ZWANZIG BIETET UND IRGEND EIN ANDRER ZWANZIG &C. Demnach ist das Fünftel bevorzugter; ich will auf einen Widerspruch hinweisen. Wenn[14] der Eigentümer einen Selâ bietet und ein andrer einen Selâ und einen Assar[15], so geht der vor, der einen Selâ und einen Assar bietet, weil er zum Grundwert hinzufügt. — Hierbei, wo das Fünftel ein Gewinn des Heiligtums ist, ist das Fünftel bevorzugter, da aber, wo das Fünftel ein Gewinn des Eigentümers ist, ist auf ein höheres Lösegeld zu achten, das Fünftel aber geht uns nicht an.

SAGT JEMAND: ES SEI MEIN &C. FÜR FÜNFUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER DREISSIG ZU ZAHLEN. Der Eigentümer kann ja sagen: jemand ist meinerstatt eingetreten!? — Wenn der Eigentümer einen Denar [mehr] geboten[16] hat. — Sollte er doch lehren: [und] einen Denar!? — Er nimmt es nicht[17] genau. — Etwa nicht, er lehrt ja: so geht der Eigentümer vor, wenn er einunddreissig und einen Denar bietet!? Vielmehr, erwiderte Raba, wenn der Eigentümer eine Peruṭa [mehr] bietet, und damit nimmt er es nicht genau.

ER BRAUCHT ZUM MEHRGEBOT &C. NICHTS HINZUZUFÜGEN. R. Ḥisda sagte: Dies nur dann, wenn das Geheiligte nicht vor dreien geschätzt worden[18] ist, wenn aber das Geheiligte vor dreien geschätzt worden ist, so muss er hinzufügen. Ebenso wird auch gelehrt: Die Schule Šammajs sagt, er füge hinzu, und die Schule Hillels sagt, er füge nicht hinzu. In welchem Fall: ist es nicht geschätzt worden, was ist dann der Grund der Schule Šammajs, doch wol, wenn es geschätzt worden ist. — Demnach lehrte R. Ḥisda nach der Schule Šammajs[19]!? — Tatsächlich, wenn es nicht geschätzt worden ist, und die Schule Šammajs ist erschwerend. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich wenn es geschätzt worden ist, und man wende es um: die Schule Šammajs sagt, er

einander, so scheidet jeder aus u. überlässt den andren die Haftbarkeit für den Betrag vor seinem Gebot. 14. Bei der Auslösung vom zweiten Zehnten. 15. Der nur $^1/_{96}$ eines Selâ beträgt. 16. Mit dem Fünftel mehr als das Gebot des andren. 17. Er spricht nur von Steigerungen um einen Selâ. 18. Uebereinstimmend mit dem Gebot des letzteren. 19. Während nach der Schule H.s zu entscheiden ist.

אדם[25]אומרים בעשרים הבעלים קודמין מפני שהם
מוסיפין חומש: [2]אמר אחד הרי היא שלי בעשרים [iiij]
ואחת[26] הבעלים נותנין עשרים ושש בעשרים ושתים [ol.b]
[27]הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלש[27]הבעלים
נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע[27]הבעלים נותנין
עשרים ותשע בעשרים וחמש[27]הבעלים נותנין שלשים
שאין מסיפין חומש על עלויו של זה אמר אחד[28]הרי
שלי בעשרים ושש אם רצו הבעלים ליתן[29]שלשים ואחד
ודינר הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הגעתיך:

גמרא. אמר רב חסדא לא שנו אלא שבן ארבעים
עומד במקומו אבל אין בן ארבעים עומד במקומו
משלשין ביניהן תנן הזר[30]בו של ארבעים ממשכנין
עד עשר אמאי ליתן בר המשין בהדיה דליכא בן
חמשים הזר בו בן שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר
אמאי וליתן דבן[31]ארבעים בהדיה דליכא בן ארבעים
הזר בו בן[32]עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר אמאי
ליתן דבן שלשים בהדיה דליכא[33]בן שלשים אי הכי
אימא סיפא חזר[34]בו של עשר מוברין אותה בשויה
ונפרעין משל עשר את המותר[35]ליתב דבן עשרים
בהדיה[30]ובי תימא הכא נמי דליכא בן עשרים אי הכי
נפרעין משל[37]עשרה נפרעין ממנו מיבעי ליה אלא אמר
רב חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה

M 28 || ה — M 27 || ואחד M 26 || אור׳ — M 25
— הרי שלי || M 29 עשרים ואחד דינר || M 30 בן ארב׳
(ארבעה) P) 31 || משלשין ע״ע ואמאי (וליתי) וליתן בן ארבעים
34 || בן — M 33 || ואמאי וליתן בן M 32 ארבעי׳ (!)
M בן עשר || 35 M ואמאי ליתן בן || M 36 — וכ״ת
M 37 עשר.

ANDRER ZWANZIG BIETET, SO GEHT DER EIGENTÜMER VOR, WEIL ER DAS FÜNFTEL HINZUFÜGT. SAGT JEMAND: ES SEI MEIN FÜR EINUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER SECHSUNDZWANZIG[7] ZU ZAHLEN; WENN ZWEIUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER SIEBENUNDZWANZIG ZU ZAHLEN; WENN DREIUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER ACHTUNDZWANZIG ZU ZAHLEN; WENN VIERUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER NEUNUNDZWANZIG ZU ZAHLEN; WENN FÜNFUNDZWANZIG, SO HAT DER EIGENTÜMER DREISSIG ZU ZAHLEN; ER BRAUCHT NÄMLICH ZUM MEHRGEBOT DES ANDREN DAS FÜNFTEL NICHT HINZUZUFÜGEN. WENN ABER EINER SAGT: ES SEI MEIN FÜR SECHSUNDZWANZIG, SO GEHT DER EIGENTÜMER VOR, WENN ER EINUNDDREISSIG UND EINEN DENAR[8] BIETET, WENN ABER NICHT, SO SAGT MAN ZU JENEM: DU HAST ES ERSTANDEN.

GEMARA. R. Ḥisda sagte: Dies[9] nur dann, wenn der, der vierzig geboten hat, bei seinem Gebot bleibt, wenn aber der, der vierzig geboten hat, nicht bei seinem Gebot bleibt, so verteile man es unter ihnen[10]. — Es wird gelehrt: tritt der zurück, der vierzig geboten hat, so pfände man bei ihm zehn. Weshalb denn, der fünfzig geboten hat, sollte doch mit ihm[11]zahlen!? — Wenn der, der fünfzig geboten hat, nicht mehr da ist. — Tritt der zurück, der dreissig geboten hat, so pfände man zehn von seinen Gütern. Weshalb denn, der vierzig geboten hat, sollte doch mit ihm zahlen!? — Wenn der, der vierzig geboten hat, nicht mehr da ist. — Tritt der zurück, der zwanzig geboten hat, so pfände man von seinen Gütern zehn. Weshalb denn, der dreissig geboten hat, sollte doch mit ihm zahlen!? — Wenn der, der dreissig geboten hat, nicht mehr da ist. — Wie ist demnach der Schlußsatz zu erklären: Tritt der zurück, der zehn geboten hat, so verkaufe man es für den Wert, und den Rest fordere man ein von dem, der zehn geboten hat. Der zwanzig geboten hat, sollte doch mit ihm zahlen!? Wolltest du erwidern, auch hierbei in dem Fall, wenn der, der zwanzig geboten hat, nicht mehr da ist, wieso heisst es demnach: fordere man ein von dem, der zehn geboten hat, es sollte doch heissen: fordere man von ihm[12]ein!? Vielmehr, erwiderte R. Ḥisda, dies ist kein Einwand; das eine, wenn gleichzeitig, das andre, wenn nach einander[13]. Ebenso wird auch gelehrt: Tre-

7. Auch gegen seinen Willen; mit dem Fünftel beträgt sein Gebot 25, also mehr als das Gebot des andren, u. damit das Heiligtum nicht zu Schaden komme, muss er das Gebot des andren annehmen u. zu seinem eignen das Fünftel hinzufügen. 8. Ein Viertel Selâ, von welcher Münzeinheit die Mišnah spricht. 9. Dass man bei dem, der 50 geboten hat, nur 10 pfändet. 10. Wenn der Ausfall 20 beträgt, so zahle der erstere 15 u. der andre 5. 11. Die Hälfte seines Gebotes. 12. Da er der einzige ist, von dem gesprochen wird. 13. Wenn gleichzeitig, sind alle haftbar, nach RḤ., wenn nach

גמרא. המקדיש שדהו בשעה כו׳: אומרין יהתניא כופין מאי אומרין נמי כופין ואיבעית אימא מעיקרא אומרין אי צאית צאית ואי לא כופין: שהבעלים נותנין חומש וכו׳: מאי איריא שהבעלים נותנין חומש תיפוק ליה דאיידי דהביכה עליה טפי פריק ליה ועוד מצות גאולה באדון חדא ועוד קאמר חדא דאיידי דהביכה עליה טפי פריק ליה ועוד מצות גאולה באדון חיא ועוד שהבעלים נותנין חומש וכו׳: מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו׳: לימא בהא קא מיפלגי דרבי יוסי סבר שוה כסף בכסף ורבנן סברי שוה כסף אינו בכסף יהא קיימא לן דשוה כסף בכסף דכולי עלמא שוה כסף בכסף והכא בפדיון כדבר שאין בחומשו שוה פרוטה קמיפלגי תנא קמא סבר איכר דאיבא בהומשו שוה פרוטה פרקינן ורבי יוסי בביצה נמי פרקינן: אמר לו הנעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו: סתמא כרבנן:

מר אחד הרי הוא שלי בעשר סלעים ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בחמשים חזר בו של חמשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של ארבעים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר מוכרין אותו בשוויו ונפרעין משל עשר את המותר הבעלים אומרים בעשרים וכל

B 11 ליה ‖ B 10 צייתי ‖ M 9 + צאית ‖ P 8 — צאית
+ ו ‖ M 12 — לה ‖ M 13 היא הכי קא׳ אר׳ לו פתח אתה דמ״ג באדון היא ועוד שהבע׳ נ״ח וכל אדם אין נותנין חומש ‖ P 14 — ופ״ל ‖ P 15 — היא ‖ M 16 +
תרי הוא ‖ M 17 — ורבנן ... ש״ך בכסף ‖ M 18 + ביה ‖ B 19 כביצה ‖ M 20 ביצה דליתי בחומש ש״פ לא פרקינן בעשרים ואחד ‖ M 21 + אותו ‖ M 22 — חזר ... עשר ‖ M 23 — ח״ב ‖ M 24 אותה בשויה.

GEMARA. WENN JEMAND SEIN FELD GEHEILIGT HAT ZUR ZEIT &c. Wieso "sage man", es wird ja gelehrt, dass man ihn zwinge!? — Unter "sagen" ist eben zu verstehen, man zwinge ihn. Wenn du aber willst, sage ich: zuerst sage man zu ihm, und wenn er gehorcht, so ist es recht, wenn aber nicht, so zwinge man ihn.

DER EIGENTÜMER HAT NÄMLICH DAS FÜNFTEL HINZUZUFÜGEN &c. Wozu [die Begründung], der Eigentümer habe das Fünftel hinzuzufügen, es genügt ja der Umstand, dass der Eigentümer, da er daran hängt, mehr zahlt und es auslöst!? Ferner hat ja das Gebot des Auslösens durch den Eigentümer zu erfolgen!? — Er meint es ausserdem: erstens zahlt er mehr, da er daran hängt, und löst es aus, zweitens hat das Gebot des Auslösens durch den Eigentümer zu erfolgen, und ausserdem hat der Eigentümer das Fünftel hinzuzufügen &c.

EINST HATTE JEMAND SEIN FELD GEHEILIGT &c. Es wäre anzunehmen, dass ihr Streit in folgendem besteht: R. Jose ist der Ansicht, Geldeswert gleicht dem Geld, und die Rabbanan sind der Ansicht, Geldeswert gleicht nicht dem Geld; aber uns ist es ja bekannt, dass Geldeswert dem Geld gleicht!? — Alle sind der Ansicht, Geldeswert gleiche dem Geld, hier aber streiten sie, ob man mit einer Sache auslösen kann, von der das Fünftel keine Peruṭa wert ist. Der erste Autor ist der Ansicht, man könne auslösen mit einem Assar, dessen Fünftel eine Peruṭa[6] wert ist, und R. Jose ist der Ansicht, man könne auslösen auch mit einem Ei.

DA SPRACH [DER SCHATZMEISTER] ZU IHM: ES SEI DEIN. ES ERGAB SICH, DASS ER EINEN ASSAR VERLOR UND SEIN FELD BEHIELT. Anonym nach den Rabbanan.

WENN EINER SAGT: ES SEI MEIN FÜR ZEHN SELÂ, UND EINER SAGT: FÜR ZWANZIG, UND EINER SAGT: FÜR DREISSIG, UND EINER SAGT: FÜR VIERZIG, UND EINER SAGT: FÜR FÜNFZIG, UND DER FÜNFZIG GEBOTEN HAT, ZURÜCKTRITT, SO PFÄNDE MAN ZEHN VON SEINEN GÜTERN; TRITT DER ZURÜCK, DER VIERZIG GEBOTEN HAT, SO PFÄNDE MAN ZEHN VON SEINEN GÜTERN; TRITT DER ZURÜCK, DER DREISSIG GEBOTEN HAT, SO PFÄNDE MAN ZEHN VON SEINEN GÜTERN; TRITT DER ZURÜCK, DER ZWANZIG GEBOTEN HAT, SO PFÄNDE MAN ZEHN VON SEINEN GÜTERN; TRITT DER ZURÜCK, DER ZEHN GEBOTEN HAT, SO VERKAUFE MAN ES FÜR DEN WERT, UND DEN REST FORDERE MAN EIN VON DEM, DER ZEHN GEBOTEN HAT. WENN DER EIGENTÜMER ZWANZIG BIETET UND EIN

4. In der Schrift (Lev. 27,27) heisst es: wenn der Eigentümer es nicht auslöst, so werde es an einen Fremden verkauft. 5. Bei Zahlungen; cf. Bd. VI S. 20 Z. 23ff. 6. Ein A. hat 6 P.s.

מקדישין מאי איריא כהנים ולוים[53]אפילו ישראל נמי
וכי תימא בשנת היובל עצמה[53]הניחא לשמואל דאמר
בשנת היובל עצמה לא קדשה[54]קא משמע לן דכהנים
ולוים מקדישין לעולם אלא לרב מאי איריא כהנים
ולוים אפילו ישראל נמי ולטעמיך בין לפני היובל בין
לאחר היובל למה לי אלא איידי דתנא רישא לפני
היובל ולאחר היובל תנא[55]סיפא נמי בין לאחר היובל
בין לפני היובל ואיידי דתנא רישא אין מקדישין[56]ולא
גואלין תנא נמי סיפא מקדישין וגואלין:

52 M — אפי׳ || 53 M + לא קדשה || 54 M + הא || 55 M נמי סיפא לפ׳ הי׳ ולאח״י || 56 M וגו׳.

Heiligung aber gilt dies ja nicht nur von Priestern und Leviten, dies gilt ja auch von Jisraéliten!? Wolltest du erwidern: im Jobeljahr selbst, so stimmt dies allerdings nach Šemuél, welcher sagt, man könne im Jobeljahr nicht heiligen, daher lehrt er uns, dass Priester und Leviten immer heiligen können, wieso aber wird dies nach Rabh von Priestern und Leviten gelehrt, dies gilt ja auch von Jisraéliten!? — Wozu heisst es, auch nach deiner Auffassung: ob vor dem Jobeljahr oder nach dem Jobeljahr? Vielmehr lehrt er[58], da er im Anfangsatz[59]lehrt: vor dem Jobeljahr und nach dem Jobeljahr, auch im Schlußsatz: ob nach dem Jobeljahr oder vor dem Jobeljahr. Und da er im Anfangsatz lehrt: [Jisraéliten] können nicht heiligen und nicht auslösen, lehrt er auch im Schlusssatz: [Priester] können heiligen und auslösen.

ACHTER ABSCHNITT

מקדיש[1] את שדהו בשעה שאין היובל[2]אומר
לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנין חומש
וכל אדם אין נותנין חומש[3]מעשה באחד שהקדיש
שדהו מפני[4]רעתה[3]אמרו לו פתח אתה ראשון[3]אמר
הרי היא שלי[5]באיסר אמר רבי יוסי לא אמר זה[6]באיסר
אלא בביצה שהקדש נפדה[7]בכסף ובשוה כסף אמר
לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו:

P 4 || ו + M 3 || נוהג אומרים V 2 || את — M 1 || רעתו || P 5 כאיסר || P 6 כאי׳ אלא כבי׳. M — באי׳ || M 7 כו׳ אמרו.

WENN JEMAND SEIN FELD GEHEILIGT HAT ZUR ZEIT, WO DAS JOBELGESETZ KEINE GELTUNG[1] HAT, SO SAGE MAN[2] ZU IHM, FANGE DU ZUERST AN[3]; DER EIGENTÜMER HAT NÄMLICH DAS FÜNFTEL HINZUZUFÜGEN, JEDER ANDRE ABER HAT DAS FÜNFTEL NICHT HINZUZUFÜGEN. EINST HATTE JEMAND SEIN FELD GEHEILIGT, WEIL ES SCHLECHT WAR, UND ALS MAN ZU IHM SAGTE, DASS ER ZUERST ANFANGE, SPRACH ER: ES SEI MEIN UM EINEN ASSAR. R. JOSE SAGT, DIESER HABE NICHT UM EINEN ASSAR GESAGT, SONDERN UM EIN EI. DAS GEHEILIGTE KANN NÄMLICH DURCH GELD UND GELDESWERT AUSGELÖST WERDEN. DA SPRACH [DER SCHATZMEISTER] ZU IHM: ES SEI DEIN. ES ERGAB SICH, DASS ER EINEN ASSAR VERLOR UND SEIN FELD BEHIELT.

58. Wenn er vom Jobeljahr selbst spricht. 59. Zu Beginn des Abschnitts, S. 292 Z. 1 ff. 1. Sodass der in der Schrift festgesetzte Lösebetrag von 50 Šeqel für das Kor nicht zur Anwendung kommt, vielmehr ist der Wert durch eine öffentliche Ausbietung festzustellen. 2. Bei der Ausbietung. 3. Mit dem Gebot.

ורבי שמעון אומרים הרי היא בשדה אחוזה שנאמר [ו]אם משדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שהיא ראויה להיות שדה אחוזה שדה מקנה אינה יוצאה לכהנים ביובל שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו כהנים והלוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל:

גמרא. תני רבנן מנין ללוקה שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר [ו]אם משדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון רבי מאיר אומר מנין ללוקה שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדישה מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר ואם משדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצאת זו שהיא שדה אחוזה לימא בהא קא מיפלגי דרבי מאיר סבר קנין פירות קנין הגוף דמי ורבי יהודה ורבי שמעון סברי קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי אמר רב נחמן בר יצחק בעלמא לרבי שמעון ורבי יהודה קנין פירות כקנין הגוף דמי והכא קרא אשכח ודרשי לכתיב רחמנא אם משדה מקנתו אשר לא שדה אחוזתו אי נמי אשר לא שדה אחוזה מאי משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה: הכהנים והלוים מקדישין לעולם וכו׳: בשלמא גואלין אצטריך לאפוקי מדישראל דלא פרקי אלא עד יובל קא משמע לן דכהנים ולוים גואלין לעולם אלא

M 38 את שדה | P 39 והקדיש | M 40 שהוא ראוי | P 41 ר״ש ור״ם ׳או ׳ || M 42 כו׳ שתהא || M 43 — אחי | P 44 שהיא | M 45 + ראויה להיות | P 46 שאינה. M שראויה להיות שדה | M 47 — אמר ... דמי | P 48 — ור׳י | M 49 אשכוח ודרוש | M 50 — שדה | 51 M מיש׳ ולאפוקי (? דלא פרקי) אלא עד שנת היובל והקמ׳ ל.

ES GELTE ALS ERBBESITZFELD, DENN ES HEISST: *wenn sein gekauftes Feld, das nicht zu den Feldern seines Erbbesitzes gehört*, EIN FELD, DAS ERBBESITZ ZU WERDEN NICHT GEEIGNET WAR, AUSGENOMMEN DIESES, DAS ERBBESITZFELD ZU WERDEN GEEIGNET WAR. EIN GEKAUFTES FELD GELANGT IM JOBELJAHR NICHT AN DIE PRIESTER, DENN NIEMAND KANN HEILIGEN, WAS NICHT IHM[56] GEHÖRT. PRIESTER UND LEVITEN KÖNNEN IMMER HEILIGEN UND IMMER AUSLÖSEN, OB VOR DEM JOBELJAHR ODER NACH DEM JOBELJAHR.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Woher, dass, wenn jemand von seinem Vater ein Feld gekauft und es geheiligt hat, und der Vater darauf gestorben ist, es als sein Erbbesitzfeld gilt? — es heisst: *wenn ein von ihm gekauftes Feld, das nicht zu den Feldern seines Erbbesitzes gehört*, ein Feld, das Erbbesitzfeld zu werden nicht geeignet war, ausgenommen dieses, das Erbbesitzfeld zu werden geeignet war — Worte R. Jehudas und R. Šimôns. R. Meír sagte: Woher, dass, wenn jemand ein Feld von seinem Vater gekauft hat und sein Vater gestorben ist, und er es darauf geheiligt hat, es als sein Erbbesitzfeld gilt? — es heisst: *wenn ein von ihm gekauftes Feld, das nicht zu den Feldern seines Erbbesitzes gehört*, ein Feld, das nicht Erbbesitzfeld ist, ausgenommen dieses, das sein Erbbesitzfeld ist. Es wäre anzunehmen, dass ihr Streit in folgendem besteht. R. Meír ist der Ansicht, der Besitz der Früchte gleiche dem Besitz der Sache[57], und R. Jehuda und R. Šimôn sind der Ansicht, der Besitz der Früchte gleiche nicht dem Besitz der Sache. R. Naḥman b. Jiçḥaq erwiderte: Sonst gleicht auch nach R. Šimôn und R. Jehuda der Besitz der Früchte dem Besitz der Sache, hierbei aber fanden sie einen Schriftvers und legten ihn aus. Der Allbarmherzige sollte doch geschrieben haben: wenn ein von ihm gekauftes Feld, das nicht sein Erbbesitzfeld ist, oder: das nicht Erbbesitzfeld ist, wenn es aber heisst: zu den Feldern seines Erbbesitzes, so bedeutet dies, ein Feld, das nicht geeignet ist, Erbbesitzfeld zu sein, ausgenommen dieses, das geeignet ist, Erbbesitzfeld zu sein.

PRIESTER UND LEVITEN KÖNNEN IMMER HEILIGEN &c. Allerdings ist dies vom Auslösen zu lehren nötig, um Jisraéliten auszuschliessen, die nur bis zum Jobeljahr auslösen können, er lehrt uns daher, dass Priester und Leviten immer auslösen können; von der

55. Lev. 27,22. 56. Im Jobeljahr kommt es aus seinem Besitz. 57. Der Sohn galt schon bei Lebzeiten des Vaters durch das Besitzrecht auf die Früchte als Eigentümer, somit hat er es vom Vater nicht geerbt; die Schrift lehrt aber, dass es in diesem Fall trotzdem als Erbbesitzfeld gilt.

מאתו יכול[20]יחזור לגזבר שלקחה הימנו תלמוד לומר Lv.27
[21]לאשר לו אחזת הארץ[21]מה תלמוד לומר לאשר קנהו
שדה[22]שיצאה לכהנים ומברה כהן והקדישה לוקח
וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים הראשונים תלמוד
לומר לאשר קנהו[23]ואיצטריך למיכתב לא יגאל ואיצטריך
למיכתב לאשר קנהו דאי כתב[24]רחמנא לא יגאל דלא
קא הדרא כלל כתב רחמנא לאשר קנהו ואי כתב
רחמנא לאשר קנהו[25]דלא קיהבי בעלים דמי אבל הבא
דיהבי בעלים דמי[26]דתיקום בידיהו כתב רחמנא לא יגאל
ואי כתב[27]רחמנא לא יגאל ולא כתב עוד הוה אמינא
לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה
נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה[28]מקנה מאי
[29]תא שמע רבי אליעזר אומר[30]גאלה בעלים ביובל שני
יוצאה לכהנים ביובל אמר ליה רבינא לרב אשי[31]האנן
לא תנן הכי רבי[32]אליעזר אומר[33]אין הכהנים נכנסין לתוכה
עד שיגאלנה אחר אמר ליה בעלים[34]ביובל שני כאחר
דמו איכא דאמרי רבי[32]אליעזר אומר[35]נגאלה ביובל שני
אינה יוצאה לכהנים ביובל אמר ליה רבינא לרב אשי
אף אנן נמי תנינא רבי[32]אליעזר אומר[33]אין הכהנים
נכנסין לתוכה עד שיגאלנה אחר אמר ליה אי ממתניתין
הוה אמינא בעלים ביובל שני[34]באחר דמו קמשמע לן:

[36]לוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך[36]הקדישה (v)
הרי היא כשדה[37]אחוזה הקדישה ואחר כך מת
אביו הרי היא כשדה מקנה דברי רבי מאיר רבי יהודה

M 20 תחזור ‖ M 21 + ויאמר לאשר לו אחזת הארץ ו ‖ M 22 שיצתה ‖ M 23 — ו ‖ M 24 ל״י הוה אמי׳ דלא קהד׳ ליה כלל אבל הכא דהדרא ליה אימ׳ תהדר למרה קמא ואי ‖ M 25 + הוה אמי׳ ‖ M 26 אימ׳ תיק׳ ‖ M 27 -- רח׳ ‖ M 28 — מק׳ ‖ B 29 + הוי עלה. M — ת״ש ‖ M 30 + M 33 גאלוה ‖ M 31 + ו ‖ MP 32 אלעזר ‖ M 34 כי אחר ‖ M 35 גאולת בעל׳ ביובל ‖ לעולם ‖ P 36 הקדישו ‖ M 37 — אחוזה ... כשדה.

dem er es gekauft hat; man könnte glauben, es kehre zum Schatzmeister zurück, von dem er es gekauft hat, so heisst es: *dessen der Erbbesitz des Landes ist.* Wieso aber heisst es: *von dem er es gekauft hat*? — wenn das Feld den Priestern zugefallen war und der Priester es verkauft hat, worauf der Käufer es geheiligt und ein andrer es gekauft hat. Man könnte glauben, es kehre zum ersten Eigentümer zurück, so heisst es: *von dem er es gekauft hat.* Und sowol [die Worte:] *es kann nicht ausgelöst werden*, als auch [die Worte:] *von dem er es gekauft hat*, sind nötig. Würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *es kann nicht ausgelöst werden*, so könnte man glauben, wenn es überhaupt nicht zurückkehrt; daher schrieb der Allbarmherzige: *von dem er es gekauft hat.* Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *von dem er es gekauft hat*, so könnte man glauben, wenn der Eigentümer nicht das Geld zahlt, hierbei aber, wo der Eigentümer das Geld zahlt, bleibe es in seinem Besitz; daher schrieb der Allbarmherzige: *es kann nicht ausgelöst werden.* Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *es kann nicht ausgelöst werden*, nicht aber *mehr*, so könnte man glauben, es könne überhaupt nicht ausgelöst werden; daher schrieb der Allbarmherzige *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor, wol aber kann es ausgelöst werden, um als gekauftes Feld zu gelten. — Wie ist es nun? — Komm und höre: R. Eliêzer sagte: Hat der Eigentümer es im nächsten Jobeljahr ausgelöst, so fällt es im Jobeljahr den Priestern zu. Rabina sprach zu R. Aši: Wir haben ja aber eine anders lautende Lehre: R. Eliêzer sagt, die Priester nehmen es nicht eher in Besitz, als bis ein andrer es ausgelöst hat!? Dieser erwiderte: Im nächsten Jobeljahr gleicht der Eigentümer einem andren. Manche lesen: R. Eliêzer sagte: Hat [der Eigentümer] es im nächsten Jobeljahr ausgelöst, so fällt es im Jobeljahr den Priestern nicht zu. Rabina sprach zu R. Aši: Auch wir haben demgemäss gelernt: R. Eliêzer sagt, die Priester nehmen es nicht eher in Besitz, als bis ein andrer es ausgelöst hat. Dieser erwiderte ihm: Wenn nur die Mišnah, so könnte man glauben, im nächsten Jobeljahr gelte der Eigentümer als andrer, so lehrt er uns.

(v) WENN JEMAND VON SEINEM VATER EIN FELD GEKAUFT HAT UND SEIN VATER GESTORBEN IST, UND ER ES NACHHER GEHEILIGT HAT, SO GILT ES ALS ERBBESITZFELD; WENN ER ES ABER GEHEILIGT HAT UND SEIN VATER NACHHER GESTORBEN IST, SO GILT ES ALS GEKAUFTES FELD — WORTE R. MEÍRS. R. JEHUDA UND R. ŠIMÔN SAGEN,

zurück, so heisst es: *von dem er es gekauft hat.* Und sowol [die Worte:] *es kann nicht ausgelöst werden*, als auch [die Worte:] *von dem er es gekauft hat*, sind nötig. Würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *es kann nicht ausgelöst werden*, so könnte man glauben, wenn es überhaupt nicht zurückkehrt, hierbei aber, wo es zurückkehrt, kehre es zum Eigentümer zurück; daher schrieb der Allbarmherzige: *von dem er es gekauft hat.* Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *von dem er es gekauft hat*, so könnte man glauben, wenn der Eigentümer nicht das Geld zahlt, hierbei aber, wo der Eigentümer das Geld zahlt, bleibe es in seinem Besitz; daher schrieb der Allbarmherzige: *es kann nicht ausgelöst werden.* Und würde der Allbarmherzige nur geschrieben haben: *es kann nicht ausgelöst werden*, nicht aber *mehr*, so könnte man glauben, es könne überhaupt nicht ausgelöst werden; daher schrieb der Allbarmherzige *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor, wol aber kann es ausgelöst werden, um als gekauftes Feld zu gelten. — Wie bleibt es damit[54]? Raba erwiderte: Die Schrift sagt: *so soll das Feld sein, wenn es im Jobeljahr ausgeht*, wenn es aus dem Besitz eines andren ausgeht.

תראשונים תלמוד לומר לאשר קנהו ואיצטריך לא
ינאל ואיצטריכא למיכתב לאשר קנהו דאי כתב רחמנא
לא ינאל דלא קא הדרה כלל אבל הבא דקא הדרה
תיהדר למרה קמא כתב רחמנא לאשר קנהו ואי כתב
רחמנא לאשר קנהו דלא קא יהבי בעלים דמי אבל הבא
דקא יהבי דמי תיקום בידייהו כתב רחמנא לא ינאל
ואי כתב רחמנא לא ינאל ולא כתב עוד הוה אמינא
לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה
נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה מאי הוי
עלה אמר רבא אמר קרא והיה השדה בצאתו ביובל
בצאתו מיד אחר: איבעיא להו בעלים ביובל שני
באחר דמו או לא תא שמע לא ינאל יכול לא תהא
נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה תלמוד לומר עוד לכמות
שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה
מקנה אימת אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת
אחוזה נמי הויא אלא פשיטא ביובל שני ולמאן אי
לרבי יהודה ורבי שמעון לכהנים נפקא אלא לאו לרבי
אליעזר ושמע מינה בעלים ביובל שני באחר דמו
יתסברא רבי יהודה ורבי שמעון תאי עוד מאי דרשי
ביה אלא הבא במאי עסקינן בשדה שיצתה לכהנים
והקדישה כהן ואתו בעלים למיפרקה סלקא דעתך
אמינא לא תיפרוק שתהא כשדה מקנה תלמוד לומר
עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא
לפניו כשדה מקנה והתניא ישיב השדה לאשר קנהו

M 1 + למכתב ‖ M 2 — ואיצ' ... קנהו ‖ M 3 דהדרא
M 4 לאשר קנהו מאתו [] דלא יהבי ‖ M 5 דיהבי בעלים
P 6 דמי ‖ M 7 ○ א"ר ‖ M 8 ביוצ' ‖ P 9 נגאל
M מאחר ומוציא (!) או ‖ P 10 נגאלה ‖ P 11 אחוזה
M 12 + שדה ‖ M 13 + לר"א ‖ M 14 היא ‖ B 15
— P 18 ‖ M 16 וקאתי למיפ' ‖ M 17 + לפניו
אבל נגאלת ‖ M 19 אחוזה.

Sie fragten: Gilt beim nächsten Jobeljahr der Eigentümer als andrer oder nicht? — Komm und höre: *Es kann nicht ausgelöst werden*; man könnte glauben, es könne nicht ausgelöst werden, nicht einmal als gekauftes Feld zu gelten, so heisst es *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor, wol aber kann es ausgelöst werden, um als gekauftes Feld zu gelten. Wann: wollte man sagen, im ersten Jobeljahr, wieso kann es nicht ausgelöst werden, es bleibt ja sogar Erbbesitzfeld; doch wol im nächsten Jobeljahr. Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Jehuda und R. Šimôn, so gelangt es ja an die Priester, doch wol nach R. Eliêzer. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass der Eigentümer im nächsten Jobeljahr als andrer gilt. — Glaubst du: wofür verwenden demnach R. Jehuda und R. Šimôn [das Wort] *mehr*? Vielmehr wird hier von einem Feld gesprochen, das den Priestern zugefallen war, wenn der Priester es geheiligt hat und der Eigentümer es auslösen will. Man könnte glauben, es könne nicht ausgelöst werden, nicht einmal als gekauftes Feld zu gelten, so heisst es *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor, wol aber kann es ausgelöst werden, um als gekauftes Feld zu gelten. Es wird auch gelehrt: *Soll das Feld zu dem zurückkehren, von*

54. Mit dem Grund RE.s, woher er seine Ansicht entnimmt.

קדשי בדק הבית מקדשי מזבח ורבי שמעון נמי[80]נילף
ממקדיש בית דנין דבר[87]שמתנה לבהנים מדבר[87]שמתנה
לבהנים ואין דנין דבר[87]שמתנה לבהנים מדבר שאיני
מתנה לבהנים: רבי אליעזר אומר לא נכנסין ולא נותנין
[וכו']: אמר רבה מאי טעמא דרבי אליעזר אמר קרא
[ו]אם לא יגאל את השדה לא יגאל עוד ואם מכר את
השדה והיה השדה בצאתו ביובל אמר אביי סבינא
הריפא מפסקא קראי אלא אמר אביי טעמא דרבי
[88]אליעזר כדתניא לא יגאל יכול לא תהא נגאלת שתהא
לפניו בשדה[89]מקנה תלמוד לומר עוד לכמות שהיתה
אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו בשדה מקנה אימת
אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת שדה אחוזה נמי
[90]הויא אלא פשיטא ביובל שני[92]ולמאן[91]אילימא לרבי
יהודה[92]ורבי שמעון לכהנים נפקא אלא לאו רבי[88]אליעזר
ושמע מינה טעמא דרבי[88]אליעזר מהכא ותסברא רבי
[93]יהודה ורבי שמעון האי עוד מאי דרשי[93]ביה אלא הכא
במאי עסקינן בשדה[95]שיצאה לכהנים והקדישה כהן[94]ואתי
בעלים למיפרקה[96]סלקא דעתך אמינא לא תיפרוק שתהא
לפניו בשדה מקנה תלמוד לומר עוד לכמות שהיתה
אינה נגאלת אבל נגאלת[97]שתהא לפניו בשדה מקנה
והתניא בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו
יכול[98]יחזור לגזבר שלקחו ממנו תלמוד לומר לאשר לו
אחזת הארץ[99]יאמר לאשר לו אחזת הארץ מה תלמוד
לומר לאשר קנהו מאתו שדה שיצאתה לכהנים ומכרה
בהן והקדישה לוקח וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים

M 87 שהוא מת׳ ‖ M 88 אלעזר ‖ M 89 אחזה
M 90 היא פשי׳ ‖ M 91 אי ‖ M 92 ולר׳ ‖ M 93
אלע׳ ור״ש היא ‖ M 94 — ביה ‖ M 95 שיצתה ‖ M 96
M + ד ‖ M 97 + היא ‖ M 98 ישוב לגז׳ שלקחה
M 99 — יאמר ... הארץ.

Tempelreparaturfonds vom Heiligen für den Altar. — Sollte doch auch R. Šimôn von der Heiligung eines Hauses folgern!? — Man folgere hinsichtlich einer Sache, die ein Geschenk für die Priester ist, von einer Sache, die ein Geschenk für die Priester ist, nicht aber folgere man hinsichtlich einer Sache, die ein Geschenk für die Priester ist, von einer Sache, die kein Geschenk für die Priester ist[50].

R. ELIÊZER SAGT, SIE NEHMEN ES NICHT IN BESITZ UND ZAHLEN NICHTS &c. Rabba sagte: Was ist der Grund R. Eliêzers? — die Schrift sagt:[51]*wenn er das Feld nicht auslöst, so kann es nicht mehr ausgelöst werden; oder wenn er das Feld verkauft, so soll das Feld,* [45]*wenn es im Jobeljahr ausgeht.* Abajje sprach: Ein scharfes Messer zerschneidet die Schriftverse[51]! Vielmehr, sagte Abajje, ist der Grund R. Eliêzers, wie gelehrt wird: *Es kann nicht ausgelöst werden*; man könnte glauben, nicht ausgelöst, nicht einmal als gekauftes Feld zu gelten, so heisst es *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor[52], wol aber kann es ausgelöst werden, um wie ein gekauftes Feld zu sein. Wann: wollte man sagen, im ersten Jobeljahr, wieso kann es nicht ausgelöst werden, es bleibt ja sogar Erbbesitzfeld; doch wol im nächsten Jobeljahr. Nach wessen Ansicht: wollte man sagen, nach R. Jehuda und R. Šimôn, so gelangt es ja an die Priester, doch wol nach R. Eliêzer. Hieraus ist somit zu entnehmen, dass dies der Grund R. Eliêzers ist. — Glaubst du: wofür verwenden demnach R. Jehuda und R. Šimôn [das Wort] *mehr*? Vielmehr wird hier von einem Feld gesprochen, das den Priestern zugefallen war; wenn der Priester es geheiligt hat und der Eigentümer es auslösen will. Man könnte glauben, es könne nicht ausgelöst werden, nicht einmal als gekauftes Feld zu gelten, so heisst es *mehr*, es kann nicht ausgelöst werden, um das zu sein, was zuvor, wol aber kann es ausgelöst werden, um als gekauftes Feld zu gelten. Es wird auch gelehrt:[53]*Im Jobeljahr soll das Feld zu dem zurückkehren, von dem er es gekauft hat*; man könnte glauben, es kehre zum Schatzmeister zurück, von dem er es gekauft hat, so heisst es:[53]*dessen der Erbbesitz des Landes ist.* Es sollte doch nur heissen: *dessen der Erbbesitz des Landes ist*, wozu heisst es noch: *von dem er es gekauft hat*? — wenn das Feld den Priestern zugefallen war und der Priester es verkauft hat, worauf der Käufer es geheiligt hat, und darauf ein andrer es ausgelöst hat. Man könnte glauben, es kehre zum ersten Eigentümer

50. Was beim geheiligten Haus der Fall ist.
51. Die hier angezogenen Schriftverse befinden sich in der Schrift in einer ganz andren Verbindung.
52. Ein Erbbesitzfeld.
53. Lev. 27,24.

handene erhält? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Rami b. Hama fragte R. Hisda: Fällt es, wenn er es weniger als zwei Jahre vor dem Jobeljahr geheiligt hat, den Priestern zu? Dieser erwiderte: Du denkst wol, [weil es heisst:] *"und es wird abgezogen von der Schatzung," so soll das Feld, wenn es im Jobeljahr ausgeht*, nur wenn ein Abzug erfolgt, nicht aber, wenn kein Abzug erfolgt; im Gegenteil, [es heisst:] *"wenn er das Feld nicht auslöst, so soll das Feld, wenn es im Jobeljahr ausgeht*, und auch dieses ist auszulösen.

WENN EINER VON DEN PRIESTERN ES AUSGELÖST HAT &c. Die Rabbanan lehrten: "*Dem Priester bleibe sein Erbbesitz.* Was lehrt dies? Woher, dass, wenn einer von den Priestern ein Feld, das im Jobeljahr den Priestern zufällt, ausgelöst hat, er nicht sagen kann, da es den Priestern zufällt und es sich in meinem Besitz befindet, gehört es mir, und dies ist auch durch einen Schluss zu folgern: wenn mir fremdes zufällt, um wieviel mehr mein eignes, so heisst es: *sein Erbbesitz*, und dies ist nicht seines[46]. Was geschieht? Es kommt aus seiner Hand und wird an seine Priesterbrüder verteilt.

WENN DAS JOBELJAHR HERANREICHT UND ES NICHT AUSGELÖST WIRD, SO NEHMEN ES DIE PRIESTER IN BESITZ UND ZAHLEN DEN GELDWERT — WORTE R. JEHUDAS. R. ŠIMÔN SAGT, SIE NEHMEN ES IN BESITZ UND ZAHLEN NICHTS. R. ELIÊZER[47] SAGT, SIE NEHMEN ES NICHT IN BESITZ UND ZAHLEN NICHTS, VIELMEHR HEISST ES "VERLASSENES FELD", BIS ZUM NÄCHSTEN JOBELJAHR; WENN DAS NÄCHSTE JOBELJAHR HERANREICHT UND ES NICHT AUSGELÖST WIRD, SO HEISST ES "WIEDERHOLT VERLASSENES FELD", BIS ZUM DRITTEN JOBELJAHR. NICHT EHER NEHMEN DIE PRIESTER ES IN BESITZ, ALS BIS EIN ANDRER ES AUSGELÖST HAT.

GEMARA. Was ist der Grund R. Jehudas? — Er folgert dies durch [das Wort] *heilig* von der Heiligung eines Hauses[48]: wie dieses durch eine Geldzahlung, ebenso jenes durch eine Geldzahlung. — Und die des R. Šimôn? — Er folgert dies durch [das Wort] *heilig* von den Lämmern des Wochenfestes[49]: wie diese unentgeltlich, ebenso jenes unentgeltlich. — Sollte doch auch R. Jehuda es von den Lämmern des Wochenfestes folgern!? — Man folgere hinsichtlich des Heiligen für den Tempelreparaturfonds vom Heiligen für den Tempelreparaturfonds, nicht aber folgere man hinsichtlich des Heiligen für den

בן מוקים לה שבן ניטל בראוי כבמוחזק תיקי: בעא מיניה רבי בר חמא מרב חסדא הקדישה פחות משתי שנים לפני היובל מהו שתצא לכהנים אמר ליה מאי דעתיך ונגרע מערכך והיה השדה בצאתו ביובל דבת ניעין אין דלאי בת ניעין לא אדרבה אם לא יגאל השדה והיה השדה בצאתו ביובל והאי נמי בת גאולה היא: גאלה אחד מן הכהנים כו': תנו רבנן לכהן התיה אחזתו מה תלמוד לומר מנין לשדה "שיוצא לכהנים ביובל וגאלה אחד מן הכהנים "מנין שלא יאמר היאיל "ייצאה "לכהן הרי תחת ידי ותהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כל שכן תלמוד לומר אחוזתו "אחוזה שלו ואין זה שלו הא כיצד יוצא מתחת ידו ומתחלקת "לאחיו הכהנים:

[hvl Ar. 248] גיע יובל ולא גאלה הכהנים נכנסין לתוכה ונותנין את דמיה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר נכנסין ולא נותנין רבי אליעזר אומר לא נכנסין ולא נותנין אלא "נקראת שדה רטושין עד היובל השני הגיע "היובל השני ולא נגאלה "נקראת רטושי רטושין עד היובל השלישי לעולם אין הכהנים נכנסין לתוכה עד "שיגאלנה אחר:

גמרא. מאי טעמא דרבי יהודה נמר קדש קדש ממקדיש בית מה להלן בדמים אף כאן בדמים ורבי שמעון נמר קדש קדש מבכשי עצרת מה להלן בחנם אף כאן בחנם ורבי "יהודה נמי "נילף מבכשי עצרת דנין קדשי בדק הבית "מקדשי בדק הבית ואין דנין Fol. 26

יור' | M 73 + חוא | M 74 יגאל אה"ש. הכא בת | M 75 אחזה שהיא יוצאה | M 76 — מנין || P 77 ויוצא | M 78 לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי שלי הוא ודין | M 79 אחזתו הכיצ' יוצאה || M 80 לכל אחיו | M 81 נקרית שדה ריש' || M 82 יובל שני | M 83 נקרית שדה ריש' עד יובל || M 84 (שיגיע) | BP 85 — יהודה | M 86 לילף.

Ehemann erbt solches nicht; cf. Bd. VII S. 1236 Z. 18ff. 45. Lev. 27,21. 46. Er hat es nicht von seinem Vater geerbt. 47. So weiter im T.; richtiger wol Eleâzar [b. Šamuâ], Zeitgenosse R. Jehudas. 48. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 27,14 u. ib. V. 23. 49. Cf. Lev. 23,20.

אחד מן הכהנים והרי היא תחת ידו לא יאמר הואיל [63]והיא יוצאה לכהנים ביובל[62]והרי היא תחת ידי[22]הרי היא שלי אלא יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים:

BESITZ BEFINDET, SO KANN ER NICHT SAGEN: DA ES IM JOBELJAHR AN DIE PRIESTER GELANGT UND ES SICH IN MEINEM BESITZ BEFINDET, SO GEHÖRT ES MIR, VIELMEHR KOMMT ES AUS SEINEM BESITZ UND WIRD AN ALL SEINE PRIESTERBRÜDER VERTEILT.

Fol.b 7,20 **גמרא.** תנו רבנן [ו]אם לא יגאל את השדה בעלים [ו]אם מכר את השדה ניזבר לאיש °אחר לאחר[64]ולא b.ib. לבן אתה אומר לאחר ולא לבן או אינו אלא לאחר ולא לאח כשהוא אומר איש הרי אח אמור הא מה אני [65]מקיים אחר ולא לבן °ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא d.17b 108b את האח מרבה אני הבן[66]שכן קם תחת אביו ליעידה ולעבד עברי אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו לייבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום ותיפוק[27]לי דהכא תרתי והכא הדא משום דעבד עברי מהאי פירכא[68]נמי הוא דנפקא ליה כלום יש יבום אלא במקום שאין בן: בעי רבה בר אבוה בת מהו שתעמיד שדה לאביה כיון דלענין יבום בן ובת[69]כי הדדי פטרי מוקמה או דילמא כיון דלענין נחלה בת במקום בן כי אחר דמיא לא מוקמה תא שמע דתנא דבי רבי ישמעאל כל שהוא אחר במקום בן והא נמי[70]במקום בן כי אחר דמיא: בעי רבי זירא אשה[71]מי מעמיד לה שדה בעל מוקים לה[72]שבן יורשה או דילמא

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[31]*Wenn er das Feld nicht auslöst*, der Eigentümer; [31]*wenn er das Feld verkauft*, der Schatzmeister;[31]*einem andren Mann*, einem andren, nicht aber seinem Sohn. Du sagst, einem andren, nicht aber seinem Sohn, vielleicht ist dem nicht so, sondern einem andren, nicht aber seinem Bruder. — Wenn es *Mann* heisst, so gilt dies ja auch von seinem Bruder, somit schliesst [das Wort] *andren* seinen Sohn aus. — Was veranlasst dich, den Sohn einzuschliessen und den Bruder auszuschliessen? — Ich schliesse den Sohn ein, der anstelle seines Vaters tritt hinsichtlich der Bestimmung[32]und des hebräischen Sklaven[33]. — Im Gegenteil, der Bruder ist ja einzuschliessen, da er anstelle des Bruders tritt bei der Schwagerehe[34]!? — Die Schwagerehe erfolgt nur dann, wenn kein Sohn vorhanden ist, wenn aber ein Sohn vorhanden ist, erfolgt keine Schwagerehe. — Es sollte doch schon der Umstand genügen, dass bei jenem zweierlei und bei diesem nur eines[35]zu berücksichtigen ist!? — Hinsichtlich des hebräischen Sklaven[36]wird es eben aus dieser Erwiderung gefolgert: die Schwagerehe erfolgt nur dann, wenn kein Sohn vorhanden ist[37].

Rabba b. Abuha fragte: Kann eine Tochter ihrem Vater das Feld erhalten[38]? Kann sie es ihm erhalten, wie auch bei der Schwagerehe Sohn und Tochter gleichmässig entbinden, oder aber kann sie es ihm nicht erhalten, da auch bei der Erbschaft die Tochter dem Sohn gegenüber als Fremde[39]gilt. — Komm und höre: In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wer dem Sohn gegenüber als Fremder[40]gilt. Einem Sohn gegenüber gilt auch diese als Fremde.

R. Zera fragte: Wer erhält einer Frau[41]das Feld? Erhält[41]es ihr der Ehemann, der sie auch beerbt, oder erhält es ihr der Sohn, der[43]auch das Anwartschaftliche[44]wie das Vor-

M 63 והרי היא ‖ P 64 — ולא לבן ‖ M 65 [] לאיש אחר לאחר ולא את הבן ‖ M 66 + מוציא אני את האח ‖ B 67 ליה ‖ M 68 הוא דנפק כלום ‖ M 69 — כה״ד ‖ M 70 כ״א במ״ב ‖ M 71 מהו שתעמיד ‖ M 72 שהוא

31. Lev. 27,20. 32. Der hebräischen Magd zur Ehefrau (cf. Ex. 21,9); das vom Vater gezahlte Kaufgeld gilt als Antrauungsgeld auch für den Sohn. 33. Der, wenn sein Herr st rbt, die 6 Jahre (cf. Ex. 21,2) beim Sohn, nicht aber beim Bruder abdienen muss. 34. Cf. Dt. 25,5ff. 35. Der Sohn gleicht seinem Vater in 2 Hinsichten, der Bruder seinem Bruder nur in einer Hinsicht. 36. Dass der Sohn an die Stelle seines Vaters tritt. 37. Diese Bestimmung befindet sich nicht in der Schrift, u. die Einschliessung des Sohns wird, wie hier hinsichtl. der Auslösung, aus dieser Erwiderung gefolgert (vgl. Bd. V S. 748 Z. 5ff.), u. in Wirklichkeit geht jeder von ihnen dem andren nur in einer Hinsicht vor. 38. Ob das Feld, wenn sie es ausgelöst hat, im Jobeljahr ihm zurück od. den Priestern zufällt. 39. Sie ist nicht erbberechtigt. 40. Kann ihm das Feld nicht erhalten. 41. Die ein ihr gehöriges Feld dem Heiligtum geweiht hat. 42. Cf. N. 38 mut. mut. 43. Wenn sie keinen Mann hinterlässt u. er sie beerbt. 44. Was bei ihrem Tod noch nicht vorhanden ist, sondern erst später eingeht; der

גמרא. תנא כור זרע ולא כור תבואה כפולת יד ולא כפולת שוורים תני לוי לא מעבה ולא מידק אלא בינוני: היו שם נקעים עמוקים כו׳: וליקדשו באנפי נפשייהו וכי תימא כיון דלא הוו בית כור לא הוו קדשי והתניא שדה מה תלמוד לומר לפי שנאמר זרע חמר שערים בחמשים שקל בסף אין לי אלא שהקדיש כענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך מאה וחצי מאה תרקב וחצי תרקב תלמוד לומר שדה מכל מקום אמר מר עיקבא כר המא הכא בנקעים מלאים מים דלאו בני זריעה ניתהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שמע מינה אי הכי פחות מכאן נמי הנהו נגאני דארעא מיקרו שידרי דארעא מיקרו: הקדישה שתים ושלש וכו׳: תנו רבנן ונגרע מערכך אף מן ההקדש שאם אכלה הקדש שנה או שתים אי נמי לא אכלה אלא שהיתה לפניו נותן סלע ופונדיון לשנה: ואם אמר הריני נותן כו׳: תנו רבנן מנין שאם אמרו בעלים הרינו נותנין דבר שנה בשנה שאין שומעין להם תלמוד לומר וחשב לו הכהן את הכסף עד שיהא כסף כולו כאחד אחד בעלים ואחד כל אדם מה בין בעלים לכל אדם שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש:

[iij] קדישה וגאלה אינה יוצאה מידו ביובל גאלה בנו יוצאה לאביו ביובל גאלה אחר או אחד מהקרובים וגאלה מידו יוצאה לכהנים ביובל גאלה

GEMARA. Es wird gelehrt: Ein Kor Aussaat, nicht aber ein Kor Ertrag. Handwurf, nicht aber Rinderwurf[25]. Levi lehrte: Nicht zu dick und nicht zu dünn, sondern mittelmässig.

SIND DA SPALTE &C. TIEF VORHANDEN. Sollten sie doch gesondert heilig sein!? Wolltest du erwidern, da sie keine Korfläche haben, seien sie nicht heilig, so wird ja gelehrt: *Feld*, was lehrt dies? — da es heisst:[26] *die Aussaat eines Homers Gerste für fünfzig Sekel Silber*, so weiss ich dies nur von dem Fall, wenn er es auf diese Weise[27] geheiligt hat, woher, dass auch ein Lethekh oder halber Lethekh, eine Seáh oder eine halbe Seáh, ein Trikab oder ein halber Trikab einbegriffen ist? — es heisst *Feld*, in jedem Fall. Mar-Ûqaba b. Ḥama erwiderte: Hier wird von Spalten voll Wasser gesprochen, die zum Besäen ungeeignet sind. Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt von diesen zusammen mit Felsen[28]; schliesse hieraus. — Demnach sollte dies auch von kleineren gelten!? — Solche heissen Erdritzen, oder heissen Erdadern.

HAT ER ZWEI ODER DREI &C. GEHEILIGT. Die Rabbanan lehrten:[29] *Und es wird abgezogen von der Schätzung*, auch dem Heiligtum; wenn das Heiligtum zwei oder drei Jahre davon genossen hat, oder es davon nichts hatte, sondern es in seinem Besitz war, so ziehe er ab einen Selâ und ein Pondion für das Jahr.

SAGT JEMAND, ER WOLLE &C. ZAHLEN. Die Rabbanan lehrten: Woher, dass, wenn der Eigentümer sagt, er wolle jährlich den Jahresbetrag zahlen, man auf ihn nicht höre? — es heisst: *so berechne ihm der Priester das Geld*, nur das ganze Geld zusammen. Einerlei ob der Eigentümer oder irgend ein andrer; der Unterschied zwischen dem Heiligtum und jedem andren besteht nur darin, dass der Eigentümer das Fünftel hinzufügen muss, während ein andrer das Fünftel nicht hinzuzufügen braucht.

WENN ER ES GEHEILIGT UND AUSGELÖST HAT, SO KOMMT ES IM JOBELJAHR NICHT AUS SEINEM BESITZ[30]; HAT SEIN SOHN ES AUSGELÖST, SO GELANGT ES IM JOBELJAHR AN SEINEN VATER. WENN EIN FREMDER ODER EINER VON DEN VERWANDTEN ES AUSGELÖST UND ER ES VON DIESEM AUSGELÖST HAT, SO GELANGT ES IM JOBELJAHR AN DIE PRIESTER. WENN EINER DER PRIESTER ES AUSGELÖST HAT UND ES SICH IN SEINEM

M 47 תנא דבי לוי ‖ M 48 באפיה ‖ M 49 — הוו ‖ M 50 — לפי ‖ M 51 בעה״ז לרב׳ ‖ B 52 — וח״ם ‖ P 53 — וח״ת ‖ M 54 — ב״ח ‖ M 55 בפקע׳ ‖ 56 M מנכה ר׳ סו״ף בכל שנה ‖ M 57 שנים ‖ P 58 — מים. M מים עסיק׳ דלאו ‖ M 59 אנו ‖ M 60 — וכל ... חומש ‖ M 61 — אחר ‖ M 62 מן הקר׳.

25. Man pflegte die Aussaat in durchlöcherte Säcke zu tun u. diese den Rindern anzuhängen, die über das Feld geführt wurden; die Körner fielen dichter u. die erforderliche Fläche war kleiner. 26. Lev. 27,16. 27. Eine ganze Korfläche. 28. Die zum Besäen ungeeignet sind. 29. Lev. 27,18. 30. Wie dies bei einem Fremden der Fall ist, aus dessen Besitz es im Jobeljahr kommt u. in den Besitz der Priester gelangt; cf. Lev. 27,21.

סלע[23] ושתי פונדיונות מיבעי ליה על כרחך[24] לשמואל
רבי כרבנן סבירא ליה תא שמע ולא נואלין[25] אחר היובל
פחות משנה בשלמא לשמואל[26] לא נואלין לאחר[27] יובל
פחות משנה אלא לרב מאי אחר[28] יובל שנה מי סברת
fol.25 אחר[29] יובל ממש מאי אחר יובל באמצע יובל[30] דכל כמה
דלא מליא ליה שנה לא מנרע[31] ליה מאי קא משמע לן
דאין מחשבין חדשים עם ההקדש הא בהדיא קתני
[32]אין מחשבין חדשים עם ההקדש מה טעם קאמר מה
טעם[33] לא נואלין לאחר יובל פחות[34] משנה[35] משום דאין
מחשבין חדשים עם ההקדש: אין מחשבין חדשים
וכו': תנו רבנן מנין שאין מחשבין חדשים עם ההקדש
.27,18 תלמוד לומר וחשב לו הכהן את הכסף על פי [ה]שנים
הנותרת שנים אתה מחשב ואי אתה מחשב חדשים
[36]מנין שאם אתה רוצה לעשות חדשים[37] לשנה עושה
היכי דמי בנון דאקדשיה[38] בפלגא דארבעין ותמני תלמוד
לומר וחשב לו הכהן מכל מקום:

[i,2] מקדיש שדהו בשעת היובל נותן[39] בזרע חומר
jd. 61[b] שעורים חמשים שקל כסף היו שם נקעים
b. 102[b] עמוקים עשרה טפחים[40] או סלעים גבוהים עשרה
טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה
Ar. 24[b] הקדישה[41] שתים ושלש שנים לפני היובל נותן סלע
n. 106[a] ופונדיון לשנה[42] ואם אמר הריני נותן דבר שנת בשנה
[ij] אין[43] שומעין לו אלא נותן[44] את כולו כאחד: אחד בעלים
ואחד כל האדם[45] מה בין בעלים לכל אדם[46] אלא
שבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש:

Rabbi ist also nach Šemuél notgedrungen der Ansicht der Rabbanan. — Komm und höre: Und man löse nicht aus weniger als ein Jahr nach dem Jobeljahr. Erklärlich ist es nach Šemuél, dass man nicht weniger als ein Jahr nach dem Jobeljahr auslöse, wieso aber nach Rabh [nicht weniger] als ein Jahr nach dem Jobeljahr!? — Du glaubst wol, "nach dem Jobeljahr" sei wörtlich zu verstehen, "nach dem Jobeljahr" heisst in der Mitte des Jobelzyklus; solange das Jahr nicht voll ist, ist nichts abzuziehen[19]. — Er lehrt uns also, dass man dem Heiligtum die [einzelnen] Monate nicht anrechne, und dies lehrt er ja ausdrücklich: man rechne dem Heiligtum die [einzelnen] Monate nicht an!? — Er gibt den Grund an: man löse weniger als ein Jahr nach dem Jobeljahr deshalb nicht aus, weil man dem Heiligtum die [einzelnen] Monate nicht anrechne.

MAN RECHNE DIE [EINZELNEN] MONATE NICHT AN &c. Die Rabbanan lehrten: Woher, dass man dem Heiligtum die [einzelnen] Monate nicht anrechne? — es heisst:[20] *so berechne ihm der Priester das Geld nach Verhältnis der Jahre, die noch übrig bleiben*; man rechne die Jahre, man rechne aber nicht die Monate. Woher, dass man, wenn man die Monate zu einem Jahr zusammenrechnen will, dies tue, in dem Fall, wenn man es in der Mitte des achtundvierzigsten[21] geheiligt hat? — es heisst: *so berechne ihm der Priester*, in jedem Fall.

WENN JEMAND ZUR ZEIT DES JOBELGESETZES[22] SEIN FELD HEILIGT, SO ZAHLE ER FÜR DIE AUSSAATFLÄCHE EINES ḤOMERS GERSTE FÜNFZIG SILBERŠEQEL. SIND DA ZEHN HANDBREITEN TIEFE SPALTEN ODER ZEHN HANDBREITEN HOHE FELSEN VORHANDEN, SO WERDEN SIE NICHT MITGEMESSEN, WENN KLEINERE, SO WERDEN SIE MITGEMESSEN. HAT ER ES ZWEI ODER DREI JAHRE VOR DEM JOBELJAHR GEHEILIGT, SO ZAHLE ER EINEN SELÂ UND EIN PONDION[23] FÜR DAS JAHR. SAGT JEMAND, ER WOLLE JÄHRLICH DEN JAHRESBETRAG ZAHLEN, SO HÖRE MAN NICHT AUF IHN, VIELMEHR MUSS ER ALLES ZUSAMMEN BEZAHLEN. EINERLEI OB DER EIGENTÜMER ODER IRGEND EIN ANDRER. DER UNTERSCHIED ZWISCHEN DEM EIGENTÜMER UND JEDEM ANDREN BESTEHT NUR DARIN, DASS DER EIGENTÜMER DAS FÜNFTEL[24] HINZUFÜGEN MUSS, WÄHREND EIN ANDRER DAS FÜNFTEL NICHT HINZUZUFÜGEN BRAUCHT.

+ M 26 || (M לפני) 25 || לשמ' — M 24 || ושני M 23
היינו דקת' ו || M 27 + ה || M 28 היובל מי || M 29
היוב' אה"י מומש לא [מאי] || M 30 וכמ' דלא הויא מליא || 31
M — ליה || M 32 + לה || M 33 אין גוא' אה"י || P 34
— מ || M 35 מפני שאין || M 36 ומנ' להק' שאם רצה ||
M 37 — ל || M 38 בארב' || M 39 בבית זרע || M 40
— או ... מפח' || M 41 שתי שנ' או שלש || M 42 — ו || 43
P שמין || M 44 — את || M 45 + ו || M 46 שהבע'.

19. Auch für das unvollständige Kalenderjahr ist der volle Betrag von einem Selâ und einem Pondion zu zahlen. 20. Lev. 27,18. 21. Wenn man die verstrichenen Monate dieses Jahres als volles Jahr rechnet, so bleiben keine 2 Jahre zurück, die bei der Heiligung erforderlich sind. 22. Wenn dieses Geltung hat. 23. Cf. S. 293 N. 15. 24. Cf. Lev. 27,19.

לתיבה ונותנין דמיה דברי רבי יהודה שמואל כרבי
שמעון סבירא ליה דאמר נכנסין ולא נותנין ורב A 109 Col.b
סבר סיס כוס לבעלים מי קהדרא לכהנים הוא דנפקא
וכהנים משולחן גבוה קא זכו מאי טעמא דרב דאמר 14 Ex. 27
קרא (ו)אם משנת היבל ושנת הייבל בכלל ושמואל מי 5 Lev. 27,18
כתיב ואם בשנת היובל משנת היובל כתיב[10]משנת
שאחר היובל בשלמא לרב היינו דכתיב אם משנת היובל
[11]ואם אחר היבל אלא לשמואל מאי אחר היובל אחר 18
אחר מיתיבי מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל
ובשנת היובל עצמה לא [12]יקדיש ואם [13]הקדיש אינה 10
קדושה אמר לך רב אינה קדושה[14]בגירוע אבל[15]קדושה
[16]ונותנין חמשים מכלל דלפני היובל קדושה ליגאל
בגירוע[17]והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין
ליגאל בגירוע פחות משתי שנים אמר לך רב הא מני
רבנן היא ואנא דאמרי כרבי דאמר [18]ראשון וראשון A 185
בכלל שביעי ושביעי בכלל הכא נמי בשנת ושנת היובל
בכלל אי כרבי פונדיון מאי[19]עבידתיה וכי תימא לית
ליה[20]והתניא הקדיש שתים ושלש שנים לפני היובל 10 b 25a
רבי אומר אומר אני נותן סלע ופונדיון[21]רבי ברבי
יהודה סבירא ליה דאמר שנת חמשים עולה לבאן ולבאן 18 A 185
[22]לשמואל לימא רבי כרבנן סבירא ליה דאי כרבי יהודה

M 8 + את | M 9 — ד | M 10 מאי משנת היובל
משנה שלאחר | M 11 יקדיש אלא | P 12 יקדישו | M 13
הקדישו | M 14 + ליגאל | B 15 קדוש | M 16 ונותן |
M 17 — והא ... בגירוע M 18 מיום הראש׳ ורב״ד ועד
יום השב׳ ושב׳ בכלל היה ה״ן משנת | M 19 עביד ליה וכי
B 20 והתנן | M 21 + לשנה | M 22 + ו..

reicht und es nicht ausgelöst wird, die Priester es in Besitz nehmen und den Wert zahlen' — Worte R. Jehudas!? — Šemuél ist der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, sie nehmen es in Besitz und zahlen nichts. Rabh aber ist der Ansicht, immerhin gelangt es nicht zurück zum Eigentümer; es gelangt zu den Priestern, und die Priester erhalten es vom Tisch des Höchsten. — Was ist der Grund Rabhs? — Die Schrift sagt:[11]*und wenn vom Jobeljahr ab*, das Jobeljahr ist einbegriffen. — Und Šemuél!? — Heisst es etwa: wenn im Jobeljahr, es heisst ja: *wenn vom Jobeljahr*, vom Jahr nach dem Jobeljahr ab. — Erklärlich ist es nach Rabh, dass es heisst: *wenn vom Jobeljahr*, und:[12]*wenn nach dem Jobeljahr*, was aber heisst nach Šemuél: *wenn nach dem Jobeljahr*[13]!? — Nach nach[14]. — Man wandte ein: Man heilige sowol vor dem Jobeljahr als auch nach dem Jobeljahr, im Jobeljahr selber aber heilige man nicht; hat man geheiligt, so ist die Heiligung ungiltig!? — Rabh kann dir erwidern: es erfolgt keine Heiligung mit Abzug, wol aber ist es heilig, und er zahle[15]fünfzig [Šeqel]. — Demnach ist es vor dem Jobeljahr heilig und mit Abzug auszulösen, dagegen sagen ja Rabh und Šemuél beide, man könne nicht unter zwei Jahren heiligen und mit einem Abzug auslösen!? — Rabh kann dir erwidern: hier ist die Ansicht der Rabbanan vertreten, während ich der Ansicht Rabbis bin; dieser sagt:[16]*ersten*, und der erste ist einbegriffen,[17]*siebenten*, und der siebente ist einbegriffen, ebenso auch hierbei: *im [Jobeljahr]*, und das Jobeljahr ist einbegriffen. — Welches Bewenden hat es, wenn Rabbi so auslegt, mit dem Pondion[18]!? Wolltest du erwidern, er halte nichts davon, so wird ja gelehrt: [Ueber den Fall, wenn er das Feld] zwei oder drei Jahre vor dem Jobeljahr geheiligt hat, sagte Rabbi: Ich sage, er muss einen Selâ und ein Pondion zahlen!? — Rabbi ist der Ansicht R. Jehudas, welcher sagt, das fünfzigste Jahr werde nach oben und nach unten gezählt[19]. — Nach Šemuél[20]muss man also sagen, Rabbi sei der Ansicht der Rabbanan, denn wenn der des R. Jehuda, müsste es ja heissen: einen Selâ und zwei[21] Pondion.

8. Es gelangt also ohne Auslösung nicht aus dem Besitz des Heiligtums. 9. Lev. 27,17. 10. Ib. V.18. 11. Auch der vorangehende Schriftvers gilt ja nach dem Jobeljahr. 12. Im 2. Jahr; erst dann beginnt die Bestimmung vom Abzug, nicht aber im 1. Jahr nach dem Jobeljahr. 13. Bei der Auslösung. 14. Ex. 12,15; dieser Schriftvers spricht von den Tagen des Pesaḥfestes; vgl. ob. S. 269 Z. 17ff. 15. Der Auslösende hat zum Selâ für das Jahr noch ein Pondion ($^1/_{48}$ eines Selâ) hinzuzufügen, weil angenommen wird, die Schrift spreche vom 2. Jahr, wonach für 48 Jahre 50 Selâ zu zahlen sind; nach dieser Auslegung spricht die Schrift vom Jobeljahr, sodass genau ein Selâ für das Jahr zu zahlen ist. 16. Es ist letztes des alten u. erstes des neuen Jobelzyklus, sodass es in diesem selber nur 49 Jahre sind. 17. Welcher sagt, nach Rabbi sei das Jobeljahr nicht einbegriffen, wonach 50 für 49 Jahre zu zahlen sind. 18. Da es nur 48 Jahre sind.

SIEBENTER ABSCHNITT

אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה [1]אחת אין מחשבין חדשים להקדש אבל הקדש מחשב חדשים:

גמרא. ורמינהי מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל ובשנת היובל עצמה לא [2]יקדיש ואם הקדיש אינה קדושה רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים [3]וכיון [4]דאין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים [5]יהא אדם חס על נכסיו ואל יקדיש פחות משתי שנים: איתמר המקדיש [5]שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר קדושה ונותן המשים ושמואל אמר אינה קדושה כל עיקר מתקיף לה רב יוסף בשלמא לענין מכירה [6]דפליג שמואל עליה דרב איבא למימר קל וחומר [7]ומה מכורה כבר יוצאה [7]עבשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר אלא הבא מי איבא למימר קל וחומר והא תנן [8]הגיע יובל ולא נגאלה כהנים נכנסין

1 VM — אחת ‖ 2 M יקדישו ‖ 3 M דכיון ‖ 4 P דאמ׳ מק׳ בגיר׳ ‖ 5 M שדה ‖ 6 M פ״ש עילויה דרב ואיכ׳ ‖ 7 M א״ם עכש׳.

MAN HEILIGE NICHT[1] WENIGER ALS ZWEI JAHRE VOR DEM JOBELJAHR, UND MAN LÖSE NICHT AUS WENIGER ALS EIN JAHR NACH DEM JOBELJAHR. MAN RECHNE DEM HEILIGTUM NICHT DIE [EINZELNEN] MONATE[2] AN, WOL ABER KANN DAS HEILIGTUM DIE [EINZELNEN] MONATE ANRECHNEN[3].

GEMARA. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Man heilige sowol vor dem Jobeljahr als auch nach dem Jobeljahr, im Jobeljahr selber aber heilige man nicht; hat man geheiligt, so ist die Heiligung ungiltig!? — Rabh und Šemuél erklären beide, man kann nicht heiligen und mit einem Abzug[4] auslösen, wenn es weniger als zwei Jahre sind, und da man nicht heiligen und mit einem Abzug auslösen kann, wenn es weniger als zwei Jahre sind, so schone jeder seine Güter und heilige sie nicht, wenn es keine zwei Jahre sind.

Es wurde gelehrt: Wenn jemand sein Feld im Jobeljahr selbst heiligt, so ist es, wie Rabh sagt, heilig, und er zahle[5] fünfzig [Šeqel], und wie Šemuél sagt, überhaupt nicht heilig. R. Joseph wandte ein: Erklärlich ist es, dass Šemuél gegen Rabh bei einem Verkauf[6] streitet, denn es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn das bereits verkaufte [Feld im Jobeljahr] ausgeht[7], um wieviel mehr kann das noch nicht verkaufte nicht verkauft werden, aber ist denn hierbei [durch ein Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern, es wird ja gelehrt, dass, wenn das Jobeljahr heran-

1. Ein Erbbesitzfeld, das im Jobeljahr auszulösen ist; cf. Lev. 27,16ff. 2. Vor dem ersten Jahr der Heiligung, bei der Auslösung im Jobeljahr. 3. Zu seinem Vorteil; wird weiter erklärt. 4. Nach der Schrift sind bei der Auslösung eines Feldes für den Jobelzyklus 50 Selâ für die Korfläche zu zahlen u. die vom Jobelzyklus fehlenden Jahre sind in Abzug zu bringen; da die Schrift die Mehrzahl "Jahre" gebraucht, so hat, wenn es keine vollen 2 Jahre sind, hierbei das Gesetz vom Abzug keine Geltung u. der Auslösende hat den Betrag für den ganzen Jobelzyklus zu zahlen. 5. Bei der Auslösung; vgl. N. 4. 6. Eines Feldes an einen Gemeinen, das ebenfalls im Jobeljahr auszulösen ist (cf. Lev. 25,8ff.); hierüber weiter fol. 29b. 7. Aus dem Besitz des Käufers.

ליה לא קא משמע לן: המקדיש את נכסיו מעלין לו תפילין: ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה אתא לקמיה דרב ייסר אמר להו סליקו ליה תפילין מאי קא משמע לן מתניתין היא המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו מהו דתימא התם הוא דסבר מצוה קא עבידנא אבל לענין זבוני מצוה דנופיה לא זבין איניש קמשמע לן:

חד המקדיש נכסיו ואחד המערין עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן אף על פי שאמרו עבדים נמכרין בכסותן לשבח שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר משובח מנה וכן פרה אם ממתינין אותה לאיטלים משובחת היא וכן מרגלית אם מעלין אותה לכרך משובחת היא אין להקדש אלא מקומו ושעתו:

גמרא. תנו רבנן ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהא מרגלית לקלים קדש להי סתם ההקדישות לבדק הבית:

---

53 M + ו ‖ 54 M מל׳ת — ‖ 55 M הוא — ‖ 56 P זבוניה ‖ 57 M מזבין ‖ 58 M לא בכסות עצמו ולא בכ״א ובניו ולא בבגד שצבע ‖ 59 (M שלא) ‖ 60 M לשלש׳ יום (l) דינר משבח הוא מנה וכ״ף אין ממתי׳ ‖ 61 M משבחת וכן ‖ 62 M משבחת ‖ 63 M בקל׳ ‖ 64 M — ה.

WENN JEMAND [ALL] SEINE GÜTER DEM HEILIGTUM WEIHT, SO VERSTEIGERE MAN SOGAR SEINE TEPHILLIN. Einst verkaufte jemand all seine Güter, und als er vor R. Jemar kam, sprach er zu ihnen: Nehmet ihm seine Tephillin ab. — Was lehrt er uns da, dies lehrt ja die Mišnah: wenn jemand seine Güter dem Heiligtum weiht, so versteigere man sogar seine Tephillin!? — Man könnte glauben, nur da, weil er denkt, er übe damit eine gottgefällige Handlung aus, beim Verkauf aber verkaufe man nicht das, womit man ein Gebot[50] ausübt, so lehrt er uns.

EINERLEI OB JEMAND SEINE GÜTER DEM HEILIGTUM GEWEIHT ODER EIN SCHÄTZGELÜBDE GELOBT HAT[51], ER HAT KEIN ANRECHT AUF DIE KLEIDER SEINER FRAU, AUCH NICHT AUF DIE KLEIDER SEINER KINDER, NICHT AUF DIE FÜR SIE GEFÄRBTEN [STOFFE] UND NICHT AUF DIE NEUEN FÜR SIE GEKAUFTEN SANDALEN[52]. OBGLEICH SIE GESAGT HABEN, SKLAVEN SEIEN IN IHRER KLEIDUNG ZU VERKAUFEN, WEIL DIES VORTEILHAFT IST, DENN WENN MAN IHM EIN KLEID FÜR DREISSIG DENAR KAUFT, WIRD ER UM EINE MINE MEHR BEWERTET, EBENSO IST EINE KUH, WENN MAN MIT IHR[53] AUF DEN VIEHMARKT WARTET, MEHR WERT, UND EBENSO IST EINE PERLE, WENN MAN SIE NACH EINER GROSSSTADT BRINGT, MEHR WERT, SO HAT DAS HEILIGTUM DENNOCH [ANSPRUCH NUR AUF DEN WERT] AM ORT UND ZUR ZEIT[54].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: [55]*Und er gebe die Schätzung an diesem Tag*; man halte nicht zurück eine Perle für den Minderbemittelten[56]. *Heilig für den Herrn.* Heiligungen ohne Bezeichnung sind für den Tempelreparaturfonds zu verwenden.

Leben zurücklasse. 50. Wörtl. das Gebot an seinem Körper, dh. die Tephillin, die man am Körper hat. 51. Der Schatzmeister des Heiligtums. 52. Obgleich sie sie noch garnicht angehabt haben. 53. Dh. mit dem Verkauf derselben. 54. In der es in den Besitz des Heiligtums gelangt. 55. Lev. 27,23. 56. Wenn ein Armer ein Schätzgelübde schuldet, jedoch eine Perle besitzt, die, wenn man mit dem Verkauf wartet od. sie nach einer Großstadt bringt, einen höheren Erlös bringen würde, so richte man sich nach dem gegenwärtigen Wert im betreffenden Ort.

גמרא. למה לי[37]למיתר הפודה °משום דרבי אבהו דאמר רבי אבהו °שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון[38]מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא °רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה ואם לאו אינו פודה[39]ורבנן עד כמה אמר רב הונא [40]בר יהודה אמר רב ששת עד פלגא:

ף על פי שאמרו חייבי ערכין ממשכנין [41]אותו נותנין לו מזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש מטה מוצעת וסנדליו ותפליו לו אבל לא לאשתו [42]ולבניו אם היה אומן[43]נותן לו שני כלי אומנות מכל מין ומין חרש נותנין לו שני[44]מצעדין ושני מגירות רבי אליעזר אומר אם היה איכר[43]נותן לו צמדו חמר[43]נותן לו חמורו: °היה לו מין אחד מרובה ומין אחד[45]מועט אין אומר למכור את המרובה וליקח מן[46]המועט אלא נותנין לו שני מינין מן המרובה וכל שיש לו מן[46]המועט °המקדיש[47]נכסיו מעלין לו תפיליו:

גמרא. מאי טעמא דאמר קרא °[ו]אם מך הוא מערכך[48]החייהו מערכך: אבל לא לאשתו ובניו וכו': מאי טעמא[49]הוא מערכך ולא אשתו ובניו מערכך: רבי אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו [וכו']: ורבנן הנהו לאו כלי אומנות[50]נינהו אלא נכסים נינהו: היה לו מין אחד [וכו']: פשיטא כי היכי דסני ליה עד השתא [51]השתא נמי סני ליה מהו דתימא עד האידנא דהוה ליה[52]לאושולי הוה מושלי ליה השתא[18]דליכא דמשיל

GEMARA. Wozu sagt er: löst der Auslösende"es aus? — Wegen einer Lehre R. Abahus, denn R. Abahu sagte: Damit man nicht sage, Heiliges werde ohne Auslösung profan. — Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht des R. Šimôn b. Gamaliél, denn es wird gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagt: entspricht seine Schuld dem Geheiligten, so löse er es aus, wenn aber nicht, so löse er es nicht aus[45]. — Wieviel nach den Rabbanan? R. Hona b. Jehuda erwiderte im Namen des R. Šešeth: Bis zur Hälfte.

OBGLEICH SIE GESAGT HABEN, DASS MAN SCHULDNER VON SCHÄTZGELÜBDEN PFÄNDE, SO LASSE MAN IHM DENNOCH UNTERHALT FÜR DREISSIG TAGE, KLEIDUNG FÜR ZWÖLF MONATE, EIN HERGERICHTETES BETT, SANDALEN UND THEPHILLIN[40]; FÜR IHN, NICHT ABER FÜR SEINE FRAU UND NICHT FÜR SEINE KINDER. IST ER HANDWERKER, SO LASSE MAN IHM ZWEI HANDWERKSGERÄTE VON JEDER SORTE. EINEM ZIMMERMANN LASSE MAN ZWEI HOBEL UND ZWEI SÄGEN. R. ELIÊZER SAGTE: IST ER BAUER, SO LASSE MAN IHM SEIN GESPANN, IST ER ESELTREIBER, SO LASSE MAN IHM SEINEN ESEL. HAT ER VON EINER SORTE MEHR UND VON EINER SORTE WENIGER, SO ERLAUBE MAN IHM NICHT ZU VERKAUFEN, VON DER ER MEHR HAT, NUR ZU KAUFEN, VON DER ER WENIGER HAT, VIELMEHR LASSE MAN IHM ZWEI, VON DER ER MEHR HAT, UND ALLES, VON DER ER WENIGER HAT. WENN JEMAND [ALL] SEINE GÜTER DEM HEILIGTUM WEIHT, SO VERSTEIGERE MAN SOGAR SEINE TEPHILLIN.

GEMARA. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt:[47]*wenn er zu arm ist für diese*[48] *Schätzung*, man lasse ihm zum Leben von dieser Schätzung.

NICHT ABER FÜR SEINE FRAU UND NICHT FÜR SEINE KINDER &c. Aus welchem Grund? — *Er*[49] *für diese Schätzung*, nicht aber seine Frau und seine Kinder für diese Schätzung.

R. ELIÊZER SAGTE: IST ER BAUER, SO LASSE MAN IHM SEIN GESPANN &c. Und die Rabbanan!? — Dieses ist kein Handwerksgerät, sondern Vermögen.

HAT ER VON EINER SORTE &c. Selbstverständlich, wenn es ihm bisher gereicht hat, muss es ihm ja auch jetzt reichen!? Man könnte glauben, bisher wol, da ihm andere liehen,

37 M למיתני | 38 M + הקדיש. | 39 M + לא רשב"ג או' אם היה חובו יתר על הקדשו לא הקדיש כלום || 40 M — ב"י || 41 M אותן || 42 M ולבניה ואם || 43 M נותנין || 44 VM מעצדין ושתי || 45 M ממועט אין אומרי' למכ' מן המר' || 46 M הממועט || 47 M את נכ' נותנין לו את תפ' || 48 M — החיי' מערכך || 49 M דא"ק מערכך || 50 M — נינ' || 51 M — השתא || 52 M + מעבד יתירת'.

Gläubiger, leihweise. 44. Da die Heiligung sich nicht auf das erstreckt, was nicht ihm gehört, so ist ja die Auslösung nicht nötig. 45. Ist die Schuld grösser, so hat er sich überhaupt nicht auf die Güter gestützt. 46. Vgl. S. 209 N. 16. 47. Lev. 27,8. 48. Wörtl. von dieser Schätzung; von dieser lasse man ihm zum Leben zurück. 49. Aus diesen Worten wird oben gefolgert, dass man ihm zum

לגביה בריה"שעבדה משעבד נפשיה"דאיתמר ערב
דכתובה"דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי
הכל משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה"פליגי
"איבא למאן דאמר אית ליה נכסי ללוה משתעבד
לית ליה"לא משתעבד ואיבא למאן דאמר אף על גב
דלית ליה"משתעבד"והלכתא בכולהו אף על גב דלית
ליה נמי משתעבד לבר מערב דכתיבה דאף על גב
דאית ליה"לא משתעבד מאי טעמא מציה"קעביד ולא
מידי חסריה: ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה"וקא
נרשה לדביתהו שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה
דרב פפא ערב תנן הקדש תנן לוקח"מהו אמר ליה
תנא בי רוכלא"ניחשיב וניזיל נהרדעי אמרי דתנן תנן
דלא תנן לא תנן אמר רב משרשיא מאי טעמא דנהרדעי
בשלמא הקדש משום"ריוח דהקדש ערב נמי מצוה
"הוא דעבד ולאו מידי חסריה אלא לוקח מכדי מידע
ידע דכל חד וחד איבא עליה כתובה אמאי"ניזיל
וניזבון איהו"הוא דאפסיד אנפשיה:

[ii] מקדיש"נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל
חוב אין האשה יכולה"לגבות כתובתה מן
ההקדש ולא בעל חוב את חובו אלא הפודה פודה על
מנת ליתן לאשה"בכתובתה ולבעל חוב את חובו
הקדיש תשעים"מנה והיה חובו מאה מנה "מוסיף עוד
"דינר ופודה את הנכסים האלו על מנת ליתן לאשה
כתובתה ולבעל חוב את חובו:

M 17 שעבודי ‖ M 18 — ד ‖ M 19 לא משת' ד"ה קמ"ל
קבלן ‖ P 20 פליגא ‖ M 21 דאיבא למימר (!) אית ‖ M 22
+ נכסי ללוה ‖ M 23 — והלכתא ... משתעבד ‖ M 24 הוא
דעבד ול"ם חסרה ‖ M 25 וגרש ‖ M 26 מאי אי להו ‖ 27
M ליחשוב וליזול ‖ M 28 דרוחא ‖ M 29 עבד ולא ‖ 30
M ליזול וליזבן ‖ M 31 — הוא ‖ M 32 + את ‖ P 33
להנבות ‖ M 34 — ב ‖ M 35 — מנה ‖ M 36 מנה.

worden, und wenn du willst, sage ich: ein Vater für seinen Sohn verbürgt sich". Es wurde nämlich gelehrt: Bei einer Bürgschaft für die Morgengabe ist er"nach aller Ansicht nicht haftbar, bei der Schuldübernahme einem Gläubiger gegenüber ist er nach aller Ansicht haftbar, und sie streiten nur über die Bürgschaft einem Gläubiger gegenüber und die Schuldübernahme für die Morgengabe; einer ist der Ansicht, er sei nur dann haftbar, wenn der Schuldner Vermögen hat, und nicht haftbar, wenn er keines hat, und einer ist der Ansicht, er sei haftbar, auch wenn er keines hat. Die Halakha ist, er ist in allen Fällen haftbar, auch wenn dieser keines hat, ausgenommen der Bürge für die Morgengabe, der nicht haftbar ist, auch wenn dieser solches hat. — Aus welchem Grund? — Er hat nur eine gottgefällige Handlung[40] ausgeübt und ihr nichts abgenommen[41].

Einst verkaufte jemand seine Güter und liess sich von seiner Frau scheiden. Da liess R. Joseph, der Sohn Rabas, R. Papa fragen: Vom Bürgen wird es gelehrt, vom Geheiligten wird es gelehrt, wie verhält es sich bei einem Käufer? Dieser liess ihm erwidern: Sollte der Autor wie ein Hausierer alles aufzählen"!? Die Nehardeênser aber sagten: Was gelehrt wird, wird gelehrt, und was nicht gelehrt wird, wird nicht gelehrt. R. Mešaršeja sagte: Folgendes ist der Grund der Nehardeênser: allerdings beim Geheiligten, wegen des Gewinns des Heiligtums, ebenso beim Bürgen, denn er hat ein Gebot ausgeübt und ihr nichts abgenommen, weshalb aber [die Rücksicht] auf den Käufer? Merke, er wusste ja, dass jeder mit einer Morgengabe belastet ist, warum kaufte er es? Er hat sich also selber den Schaden zugefügt.

WENN JEMAND SEINE GÜTER DEM HEILIGTUM GEWEIHT HAT UND SEINER FRAU DIE MORGENGABE ODER EINEN GLÄUBIGER [ZU BEZAHLEN] HAT, SO KANN DIE FRAU NICHT IHRE MORGENGABE VOM GEHEILIGTEN EINFORDERN, AUCH NICHT DER GLÄUBIGER SEINE SCHULD, VIELMEHR LÖST DER AUSLÖSENDE ES UNTER DER BEDINGUNG AUS, DER FRAU IHRE MORGENGABE UND DEM GLÄUBIGER SEINE SCHULD ZU BEZAHLEN. HAT ER DEM HEILIGTUM NEUNZIG MINEN GEWEIHT, WÄHREND SEINE SCHULD HUNDERT MINEN BETRÄGT, SO FÜGE ER[43]NOCH EINEN DENAR HINZU UND LÖSE [DAMIT] DIESE GÜTER AUS, UNTER DER BEDINGUNG, DER FRAU IHRE MORGENGABE ODER DEM GLÄUBIGER SEINE SCHULD ZU BEZAHLEN.

38. Auch wenn dieser kein Vermögen hat. 39. Der die Bürgschaft übernommen hat. 40. Er hat die Verheiratung ermöglicht. 41. Bei einem Darlehn dagegen veranlasst der Bürge den Gläubiger, einen Geldbetrag herzugeben. 42. Wenn dies von jenen gilt, so gilt dies auch von diesem. 43. Der

המקדיש נכסיו[29] והיתה עליו כתובת אשה רבי אליעזר
אומר בשהוא מגרשה ידור הנאה רבי יהושע אומר
אינו צריך[31] ואמר רבי אלעזר[30] ברבי שמעון הן הן דברי
בית שמאי הן הן דברי בית הלל שבית שמאי אומרים
הקדש טעות[29] הקדש ובית הלל אומרים הקדש טעות
אינו הקדש: וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר
וכו': משה בר עצרי ערבא דכלתיה הוה ורב הונא
בריה צורבא מרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי
ליכא דנסביה עצה לרב הונא דליגרשה לדביתהו
ותיתבע כתובתה מאבוה ולהדרה מיהדרי אמר ליה
רבא והא אנן ידור הנאה תנן ואביי אטו כל דמגרש
בבי דינא מגרש לכוף איגלאי מילתא דכהן הוה אמר
אביי בתר עניא אזלא עניותא ומי אמר אביי הכי
והאמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור
בנכסים ברבן[10] גמליאל בריה שאני וצורבא מרבנן שאני
ותיפוק לי דערב[12] דכתובה לא משתעבד קבלן הוה
הניחא למאן דאמר[13] קבלן אף על גב דלית ליה[14] נכסי
ללוה משתעבד אלא למאן דאמר אית ליה[15] משתעבד
לית ליה לא משתעבד מאי איבא למימר[16] איבעית אימא
רב הונא הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא אבא

M 97 ויש ‖ P 98 בר ‖ M 99 — הקדש ... טעות
M 1 כיוצא בדבר. משה בר עיצורא ער' דכתובתא דכלתא ‖ 2 P — ו ‖ B 3 דנסבי. M דליסבריה ‖ B 4 דליגרש. M וליגר לדבית' ותסב כתו' ‖ M 5 ניהליה א' ‖ M 6 קמג' אינ' M 7 הוא ‖ M 8 עניי ‖ M 9 זהו ‖ B 10 + שמעון בן B 11 ליה ‖ M 12 + הוא וערב ‖ M 13 — קב' ‖ B 14 נכסים ‖ M 15 + ללוה. — משת' ל"ל ‖ M 16 — א"א.

streiten sie über das Nachsuchen beim Geheiligten. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand seine Güter dem Heiligtum geweiht hat und die Morgengabe einer Frau [zu bezahlen] hat, so muss er, wie R. Eliêzer sagt, wenn er sich von ihr scheiden lässt, sich den Genuss von ihr abgeloben. R. Jehošuâ sagt, er brauche dies nicht. Hierzu sagte R. Eleâzar b. R. Šimôn: Diese sind die Worte der Schule Šammajs und jene sind die Worte der Schule Hillels. Die Schule Šammajs sagt nämlich, die irrtümliche Heiligung gelte als Heiligung, und die Schule Hillels sagt, die irrtümliche Heiligung gelte nicht als Heiligung[30].

Desgleichen sagte auch R. Šimôn b. Gamaliél &c. Mošeh b. Açri war Bürge für [die Morgengabe] seiner Schwiegertochter, und sein Sohn R. Hona war Gelehrtenjünger und es ging ihm schlecht. Da sprach Abajje: Ist denn niemand da, der R. Hona den Rat erteilen könnte, sich von seiner Frau scheiden zu lassen, sie dann ihre Morgengabe von seinem Vater einfordern zu lassen, und sie nachher wieder zu heiraten? Raba sprach zu ihm: Wir haben ja gelernt, er müsse sich dann jeden Genuss von ihr abgeloben!? — Und Abajje!? — Lässt sich denn jeder, der sich scheiden lässt, vor Gericht[31] scheiden!? Später stellte es sich heraus, dass er Priester war[32]. Da sprach Abajje: Dem Armen folgt das Elend. — Kann Abajje dies[33] denn gesagt haben, Abajje sagte ja, ein schlauer Bösewicht sei derjenige, der den Rat erteilt, Güter[34] zu verkaufen, nach R. [Šimôn b.] Gamaliél[35]!? — Anders verhält es sich bei einem eignen Sohn, und anders verhält es sich bei einem Gelehrtenjünger. — Aber es sollte ja der Umstand entscheidend sein, dass der Bürge einer Morgengabe nicht haftbar[36] ist!? — Er war Schuldübernehmer[37]. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, bei einer Schuldübernahme sei er haftbar, auch wenn der Schuldner kein Vermögen hat, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, er sei haftbar, wenn dieser solches hat, aber nicht haftbar, wenn dieser keines hat!? — Wenn du willst, sage ich: R. Hona hatte solches, und es war zerstört

29. Bei einem Gelehrten um Auflösung des Gelübdes, wenn man einen Grund zur Reue hat. 30. Nach der einen Ansicht kann man nicht um Auflösung nachsuchen, nach der andren Ansicht kann man, wenn die Heiligung auf einem Irrtum beruht, um Auflösung nachsuchen. 31. Wenn die Scheidung nicht vor Gericht erfolgt, ist niemand da, der ihn zum Gelöbnis zwingt. 32. Der keine Geschiedene heiraten darf. 33. Dass man ihm einen solchen Rat erteile. 34. Die jemand einem hinterlassen hat, mit der Bestimmung, dass sie nach seinem Tod einem andren zufallen sollen. 35. Nach dem der Verkauf giltig ist; cf. Bd. IV S. 772 Z. 5ff. 36. Der Grund wird weiter angegeben. 37. Er eignete ihr gleich diesen Betrag von seinem Vermögen zu; in diesem Fall ist man auch für die Morgengabe haftbar.

ihm gehörte, denn wir halten die Zeugen nicht für lügenhaft.

WENN JEMAND SEINE GÜTER DEM HEILIGTUM GEWEIHT HAT UND ER DIE MORGENGABE EINER FRAU [ZU BEZAHLEN] HAT, SO MUSS ER, WIE R. ELIÊZER SAGT, WENN ER SICH VON IHR SCHEIDEN LÄSST, SICH DEN GENUSS VON IHR ABGELOBEN[25]. R. JEHOŠUÂ SAGT, ER BRAUCHE DIES NICHT. DESGLEICHEN SAGTE AUCH R. ŠIMÔN B. GAMALIÉL, WENN JEMAND EINER FRAU FÜR IHRE MORGENGABE GEBÜRGT HAT, UND IHR MANN SICH VON IHR SCHEIDEN LÄSST, SO MUSS DIESER SICH JEDEN GENUSS VON IHR ABGELOBEN, DENN SIE KÖNNTEN SONST EINE FRAUDULÖSE ABMACHUNG ÜBER DAS VERMÖGEN VON JENEM TREFFEN[26] UND ER SEINE FRAU WIEDER HEIRATEN.

GEMARA. Worin besteht ihr Streit? — R. Eliêzer ist der Ansicht, man treffe eine fraudulöse Abmachung gegen das Vermögen des Heiligtums, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, man treffe keine fraudulöse Abmachung gegen das Vermögen des Heiligtums. — R. Hona sagte, wenn ein Sterbender sein ganzes Vermögen dem Heiligtum geweiht hat und darauf sagt, jener habe bei ihm eine Mine, sei er glaubhaft, weil es als feststehend gilt, dass niemand eine fraudulöse Abmachung gegen das Heiligtum treffe; demnach lehrte er etwas, worüber Tannaim streiten!? — Nein, sie streiten nur über einen Gesunden, hinsichtlich eines Sterbenden aber stimmen alle überein, dass man keine fraudulöse Abmachung gegen das Heiligtum treffe, denn niemand sündigt, ohne selber etwas davon zu haben. Manche lesen: Hinsichtlich eines Gesunden stimmen alle überein, dass man eine fraudulöse Abmachung[27] gegen das Heiligtum, treffe, hier aber streiten sie über das öffentlich abgelegte Gelübde; einer ist der Ansicht, es gebe dafür eine Auflösung, und einer ist der Ansicht, es gebe dafür keine Auflösung. — Wenn du aber willst, sage ich, alle sind der Ansicht, für ein öffentlich abgelegtes Gelübde gebe es eine Auflösung, und hier streiten sie über ein im Sinne der Oeffentlichkeit abgelegtes Gelübde. — Amemar sagte, für ein öffentlich abgelegtes Gelübde gebe es eine Auflösung, für ein im Sinne der Oeffentlichkeit abgelegtes gebe es keine Auflösung; demnach lehrte er etwas, worüber Tannaím streiten!? Und wieso heisst es ferner: R. Jehošuâ sagt, er brauche es nicht, es sollte doch heissen: es nütze nicht[28]!? — Vielmehr, hier

מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי כהדי בשקרי לא מחזקינן:

מקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה רבי אליעזר אומר בשיגרשנה ידור הנאה רבי יהושע אומר אינו צריך ביוצא בדבר אמר רבן שמעון בן גמליאל אף הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשה קינוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו:

גמרא. במאי קא מיפלגי רבי אליעזר סבר אדם עושה קינוניא על ההקדש ורבי יהושע סבר אין אדם עושה קינוניא על ההקדש ואלא הא דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין עושה קינוניא על הקדש לימא כתנאי אמרה לשמעתיה לא עד כאן לא פליגי אלא בבריא אבל בשכיב מרע דברי הכל אין אדם עושה קינוניא על ההקדש מאי טעמא אין אדם חוטא ולא לו איכא דאמדי בבריא דכולי עלמא לא פליגי דאין אדם עושה קינוניא על הקדש והכא בנדר שהודר ברבים קמיפלגי מר סבר יש לו הפרה ומר סבר אין לו הפרה ואיבעית אימא דכולי עלמא נדר שהודר ברבים יש לו הפרה והכא בנדר שהודר על דעת רבים קמיפלגי ואלא הא דאמר אמימר נדר שהודר ברבים יש לו הפרה על דעת רבים אין לו הפרה ליתא כתנאי אמרה לשמעתיה ותו רבי יהושע אומר אינו צריך אינו מועיל מיבעי ליה אלא הכא בשאלה דהקדש קא מיפלגי והא תניא

M 79 משרה ‖ M 80 + את ‖ M 81 אתה או׳ רשב״ג או׳ אף ‖ M 82 ידור ‖ M 83 נכסיו ויח׳ ‖ M 84 — ה ‖ M 85 שרה ‖ M 86 + אדם ‖ M 87 נימ׳ ‖ M 88 — ע״ך ‖ M 89 דודאי אדם ‖ M 90 + נדר שהודר ברב׳ ‖ M 91 — דכ״ע ‖ P 92 — י״ל הפרה ‖ M 93 + מ״ס נדר שהודר ע״ד י״ל הפרה ומ״ס א״ל הפרה ‖ M 94 אביי אמ׳ למ״ד נדר ‖ P 95 והק׳. M להק׳ ‖ M 96 + מ״ס נשאלין להקדש ומ״ס אין נשא׳ להקדש.

25. Weil er sie vielleicht ihre Morgengabe vom Heiligtum einfordern lassen u. sie wieder heiraten will. 26. Die Morgengabe von jenem einfordern. 27. So richtiger nach Handschriften. 28. Weil es aufgelöst werden kann.

לרב חונא בריה דרב יהושע[62]מוקי לה בשחייב מודה
אלא לרב פפא בשלמא כתובה משום חינא אלא[63]בעל
חוב קשיא לעולם בבעל חוב גוי ובגון שקיבל עליו
לדון בדיני ישראל אי[64]קיבל עליו לינטר להו עד הגדלי
שקיבל עליו לזו ולא קיבל[65]עליו לזו רבא אמר משום שובר
אמר ליה רב חונא בריה דרב יהושע[66]לרבא ומי חיישינן
fol. 87a לשובר והתנן הנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא
fol. 88a בשבועה ואמר רב אחא שר הבירה מעשה בא לפני
רבי יצחק נפחא[67]לאנטוכיא ואמר לא שנו אלא[68]בתובת
אשה משום חינא[69]אבל בעל חוב לא ורבה אמר רב
נחמן אפילו בעל חוב נמי ואי[70]חיישת לשובר התם נמי
ib. [71]ניהוש אמר ליה התם בדאמרינן טעמא שלא יהא כל
אחד[72]נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב לו במדינת
הים: אמר רבא הלכתא אין נזקקין לנכסי יתומין
ואם אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו[73]נזקקין ואין
מעמידין אפוטרופוס[74]שדה סתם ומנה סתם נזקקין
ומעמידין אפוטרופוס[75]אמרי נהרדעי בכולהו נזקקין
ומעמידין אפוטרופוס לבד מנמצאת שדה שאינה שלו
[76]דאהזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן אמר רב אשי
הלכך אזדקוקי לא מזדקקינן דהא אמר רבא הלכתא
[77]אין נזקקין ואי מזדקקינן מוקמינן[78]אפוטרופים דאמרי
נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין [78]אפוטרופוס לבד

M 62 קמוקים ‖ M 63 בב״ה גוי ‖ M 64 קביל עליה לדון ‖ M 65 בד״י לינ׳ ‖ M 66 — עליו ‖ M 67 — לרבא ‖ M 68 + ל ‖ M 69 — אבל ‖ M 70 קחיישינן ‖ M 71 ליח׳ אלא התם ‖ M 72 ואחד נוטל מעות ‖ M 73 + אין ‖ M 74 — שדה ‖ M 75 + אבל (ו)נמצאת שדה שלו נזקקין ואין מעמי׳ אפוט׳ ‖ M 76 ואחד׳ ‖ P 77 — אין נזקקין ו. M א״ן לנכסי יתומין ואי ‖ M 78 אפוטרופא.

dings kann R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, es auf den Fall beziehen, wenn der Schuldner es zugibt, R. Papa aber kann zwar hinsichtlich der Morgengabe erklären, wegen der Gunstbezeugung, vom Gläubiger aber ist ja gegen ihn ein Einwand zu erheben!? — Tatsächlich gilt dies von einem nichtjüdischen Gläubiger, wenn er auf sich genommen hat, sich einem jisraćlitischen Gericht zu unterwerfen. — Wenn er es auf sich genommen hat, so warte er doch, bis sie erwachsen sind!? — Wenn er auf sich das eine gemen hat, das andre aber nicht auf sich genommen hat. Raba erklärte: Wegen einer etwaigen Quittung[20]. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, sprach zu Raba: Berücksichtigen wir denn [das Vorhandensein] einer Quittung, es wird ja gelehrt: Die sich [ihre Morgengabe in ihres Ehemanns] Abwesenheit auszahlen lässt, erhält sie nur gegen Eid. Hierzu sagte R. Aha der Burgfürst: Einst kam ein solcher Fall vor R. Jiçḥaq den Schmied in Antiochien, und er entschied, dies gelte nur von der Morgengabe der Frau, wegen der Gunstbezeugung, nicht aber von einem Gläubiger. Rabba aber sagte im Namen R. Nahmans, dies gelte auch von einem Gläubiger. Wenn man nun [das Vorhandensein] einer Quittung berücksichtigt, sollte man dies auch da berücksichtigen!? Dieser erwiderte: Da aus dem Grund, der angegeben wird: damit nicht einer das Geld eines andren nehme und sich in einem überseeischen Land niederlasse.

Raba sagte: Die Halakha ist, man nehme Güter der Waisen nicht weg; hat [der Vater] aber "gebt"[21]gesagt, so nehme man weg. [Sagte er:] "dieses Feld" oder "diese Mine"[22], so nehme man weg, und man bestelle [für die Waisen] keinen Vormund[23]. [Sagte er aber] "ein Feld", ohne Bezeichnung, oder "eine Mine", ohne Bezeichnung, so nehme man weg, und man bestelle ihnen einen Vormund. Die Nehardeênser sagten: In all diesen Fällen nehme man weg, und bestelle ihnen einen Vormund, ausgenommen der Fall, wenn es sich herausstellt, dass das Feld nicht ihm gehörte, denn wir halten die Zeugen[24]nicht für lügenhaft. R. Aši sagte: Man nehme daher nicht weg, denn Raba sagte, die Halakha sei, man nehme nicht weg. Hat man weggenommen, so bestelle man ihnen einen Vormund, denn die Nehardeênser sagten, in all diesen Fällen nehme man weg und bestelle ihnen einen Vormund, ausser in dem Fall, wenn es sich herausstellt, dass das Feld nicht

20. Die der Vater vielleicht hatte, den die Weisen aber nicht finden. 21. Dass man dem Gläubiger die Schuld bezahle. 22. Gebe man dem Gläubiger. 23. Der hierbei ihre Interessen wahrnimmt. 24. Die bekunden, dass das Feld gar nicht dem Vater gehörte.

יאפילו רבי יוחנן לא קאמר אלא בארמנה דקא מפסדא
מזוני אבל "נרושה לא אמר ליה הא אנן דרבי יוחנן
משום חינא "מתנינן לה: אמר רב נחמן מרישא "לא היה
מיזדקיקנא לנכסי "יתמי ביון "דשמענא להא דרב הונא
חברין משמיה דרב "יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו
בתר שיבקייהו מכאן ואילך "מיזדקקנא מעיקרא מאי
טעמא לא "אמר רב פפא פריעת בעל חוב מציה ויתמי
לא בני מיעבד מצוה נינהו רב הונא בריה דרב יהושע
אמר אימר צדדי אתפסיה מאי בינייהו איכא בינייהו
בשחייב מודה אי נמי "שמתוה ומת בשמתיה שלהו
מתם "דשמתוה ומית בשמתיה והלכתא כרב הונא בריה
דרב יהושע תנן שום היתומים "שלשים יום ושום Col.b
ההקדש ששים יום "ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן
אילימא בבעל חוב גוי מי צאית אלא "פשיטא בבעל
חוב ישראל בשלמא לרב הינא בריה דרב יהושע "מיקי
לה בשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא אמר לך רב
פפא אי בעית אימא "כתיבה משום חינא ואי בעית
אימא בבעל חוב גוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל
אי קיבל עליו "לינטר להו עד דנדלי "שקיבל עליו לזו
ולא קיבל עליו לזו תא שמע על מנת ליתן לאשה
"כתובתה ולבעל חוב "הובו במאי עסקינן אילימא בבעל
חוב גוי מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל בשלמא

M 49 בגר׳ לא קמ׳ל א״ל אנן ההיא דר׳י ‖ ק + M 50
M 51 — לא ‖ M 52 + ד ‖ P 53 דשמעת׳. M דשמעי
להאי דא׳ הונא ‖ M 54 מזדקיקנן ומעי׳ ‖ M 55 רפ״א
M 56 + ב ‖ M 57 כו׳ במאי ‖ P 58 — ו ‖ M 59
— פשי׳ ‖ M 60 מוקים ‖ M 61 — כת׳ ‖ M 62 +
לדון בד״י.

Frau, wegen des Unterhalts. Und auch R. Johanan sagte es nur von einer Witwe, weil sie durch den Unterhalt Schaden erleiden, nicht aber von einer Geschiedenen. Dieser erwiderte: Wir erklärten die Lehre R. Johanans: wegen der Gunstbezeugung[13].

R. Nahman sagte: Früher liess ich Waisengüter unangetastet, nachdem ich aber gehört habe, was unser Genosse Hona im Namen Rabhs sagte, dass nämlich Waisen, die Fremdes verzehren, dem folgen mögen, der sie zurückgelassen hat, halte ich mich auch an solche. — Weshalb nicht vorher? R. Papa erwiderte: Die Bezahlung des Gläubigers ist ein Gebot[14], und die Waisen sind zur Ausübung von Geboten nicht angehalten. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwiderte: Er hat ihm[15] vielleicht Vermögensstücke eingehändigt. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in dem Fall, wenn der Schuldner[16] es zugegeben hat. Oder auch, wenn man ihn in den Bann getan[17] hat und er im Bann gestorben ist. Von dort liessen sie sagen: Wenn man ihn in den Bann getan hat und er im Bann gestorben ist. Die Halakha ist wie R. Hona, Sohn des R. Jehošuâ[18]. — Es wird gelehrt: Die Schätzung von Waisengut währt dreissig Tage, die Schätzung von Heiligengut währt sechzig Tage; die Ausbietung erfolgt morgens und abends. Von wem wird hier gesprochen: wollte man sagen, von einem nichtjüdischen Gläubiger, so gehorcht er ja nicht, doch wol von einem jisraélitischen Gläubiger; allerdings kann R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, es auf den Fall beziehen, wenn der Schuldner[19] es zugegeben hat; gegen R. Papa aber ist dies ja ein Einwand!? — R. Papa kann dir erwidern: wenn du willst, sage ich, dies gelte von der Morgengabe, wegen der Gunstbezeugung[13], und wenn du willst, sage ich, dies gelte von einem nichtjüdischen Gläubiger, der auf sich genommen hat, sich einem jisraélitischen Gericht zu unterwerfen. — Wenn er es auf sich genommen hat, so warte er doch, bis sie erwachsen sind!? — Wenn er das eine auf sich genommen hat, das andre aber nicht auf sich genommen hat. — Komm und höre: Um der Frau ihre Morgengabe, beziehungsweise dem Gläubiger seine Schuld zu bezahlen. In welchem Fall: ist es ein nichtjüdischer Gläubiger, so gehorcht er ja nicht, doch wol ein jisraélitischer Gläubiger; aller-

seinem Tod. 12. Den die Waisen an die Witwe bis zur Auszahlung der Morgengabe zu zahlen haben. 13. Gegen die Frau, sodass auch die Geschiedene Unterhalt erhält. 14. Dh. eine religiöse Pflicht. 15. Der Schuldner dem Gläubiger, als Sicherheit für seine Schuld. 16. Dass der Gläubiger von ihnen nichts erhalten hat. 17. Wegen Nichtbefolgung des Urteils, die Schuld zu bezahlen. 18. Aus Palästina. 19. Wenn man ihn nicht in den Bann getan hat, ist zu berücksichtigen, er kann ihm Vermögensstücke übergeben haben.

מיזדקקינן[32]לה לבסוף מכל מקום[33]לרב אסי קשיא לעולם
בבעל חוב גוי[34]שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי
רבית נמי לא לישקול שקיבל[35]עליו לזו ולא קיבל[36]עליו
110a לזו תא שמע אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית
1.480 49b במאי עסקינן אילימא בבעל חוב גוי מי צאית אלא
פשיטא בבעל חוב ישראל[37]אי אכיל ריביתא מי שבקינן
ליה אלא דלא אכיל ריביתא וקתני נזקקין בשלמא
לרבי יוחנן[38]מיקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי
קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא אי כתובה
מאי איריא מיתמי אפילו מיניה דידיה נמי בזיבורית
ib. [39]הא לא קשיא רבי מאיר היא דאמר כתובת אשה
בבינונית ומיתמי בזיבורית מכל מקום לרב אסי קשיא
לעולם בבעל חוב גוי[40]שקיבל עליו לדון בדיני ישראל
אי הכי רבית נמי לא[41]נישקול שקיבל לזו ולא קיבל
עליו לזו תא שמע על מנת ליתן לאשה[42]כתובתה ולבעל
חוב[43]חובו בשלמא בעל חוב בין[44]מר ובין מר כדשנין
אלא כתובתה בשלמא לרבי יוחנן ניחא אלא לרב אסי
קשיא[45]הכא במאי עסקינן[46]בשחייב מודה השתא דאתית
להכי בולהו נמי[47]בשחייב מודה: מרימר אגבי[48]כתובתה
לגרושה מנכסי[49]דיתמי אמר ליה רבינא[50]לאמימר והאמר
[51]רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא
אם כן היתה רבית אוכלת בהן[52]רבי יוחנן אומר או
לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני

35 עליו — M 34 ובגוי + M 33 ‖ לר״א — M 32
M ואי דקאכ׳ ‖ M 36 + ניח׳ ד ‖ M 37 אלא לא ‖ M 38
41 ב + M 40 ‖ M 39 לישקיל שקי׳ עליו לזו ‖ וכגון +
M את + ״ M 42 למר בין למר כדש׳ אלא כתובת אשה
בש׳ ״ M 43 + א״ל ר״א ‖ MB 44 כשה׳ ‖ M 45 כתובה
M 46 — ד ״ M 47 למרימר ״ M 48 — ר״א.

mit ihr vorher befasst hat, befasste man sich mit ihr auch nachher[7]. — Aber immerhin ist dies ja ein Einwand gegen R. Asi!? — Tatsächlich gilt dies von einem nichtjüdischen Gläubiger, wenn er aber auf sich genommen hat, sich einem jisraélitischen Gericht zu unterwerfen. — Demnach sollte er auch keine Zinsen nehmen!? — Wenn er das eine auf sich genommen hat, das andre aber nicht auf sich genommen hat. — Komm und höre: Von Gütern der Waisen kann man nur Schlechtes[8] einfordern. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn es ein nichtjüdischer Gläubiger ist, so gehorcht er ja nicht, doch wol ein jisraélitischer Gläubiger; und wenn ferner Zinsen daran zehren, so lässt man es ja nicht zu, doch wol, wenn keine Zinsen daran zehren, und er lehrt, dass man sich damit[9] befasse. Allerdings kann R. Johanan es auf die Morgengabe einer Frau beziehen, gegen R. Asi ist dies ja aber ein Einwand? — R. Asi kann dir erwidern: stimmt dies etwa nach R. Johanan: wenn es sich um eine Morgengabe handelt, so gilt dies ja nicht nur von Waisen, auch von ihm selber hat sie ja nur Schlechtes zu beanspruchen!? — Das ist kein Einwand, dies nach R. Meír, welcher sagt, die Morgengabe sei vom Mittelmässigen einzufordern, von Waisen aber vom Schlechten. Gegen R. Asi aber ist dies ja ein Einwand!? — Tatsächlich gilt dies von einem nichtjüdischen Gläubiger, wenn er aber auf sich genommen hat, sich einem jisraélitischen Gericht zu unterwerfen. — Demnach sollte er auch keine Zinsen nehmen!? — Wenn er das eine auf sich genommen hat, das andre aber nicht auf sich genommen hat. — Komm und höre: Um der Frau ihre Morgengabe, beziehungsweise dem Gläubiger seine Schuld zu bezahlen. Allerdings dem Gläubiger seine Schuld, nach dem einen und nach dem andren, wie wir erklärt[10] haben, hinsichtlich der Morgengabe aber stimmt dies zwar nach R. Johanan, gegen R. Asi aber ist dies ja ein Einwand!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn der Schuldner dem zugestimmt hat[11]. — Da du nun darauf gekommen bist, so sind auch all jene [Lehren] zu erklären, wenn der Schuldner dem zugestimmt hat.

Meremar liess die Morgengabe einer Geschiedenen von Waisengütern einfordern; da sprach Rabina zu Amemar: R. Jehuda sagte ja im Namen R. Asis, man greife das Vermögen von Waisen nur dann an, wenn Zinsen daran zehren, und R. Johanan sagte, entweder wegen eines Schuldscheins mit Zinsen, oder wegen der Morgengabe einer

zu verkaufen; sie kann warten. 7. Sie hat durch das Gericht ihren Unterhalt eingebüsst, u. das Gericht muss ihr zu ihrer Morgengabe verhelfen. 8. Für eine Forderung. Der Landbesitz wird in 3 Klassen geteilt, u. ein Gläubiger hat sonst auf Mittelmässiges Anspruch; cf. Bd. V S. 517 Z. 1ff. u. Bd. VI S. 22 Z. 23ff. 9. Mit dem Verkauf der Güter von Waisen. 10. Wenn es ein nichtjüdischer Gläubiger ist. 11. Vor

אבין וקאמר[1]והא שמעתא אמר ליה רב נחמן[2]בר יצחק
[3]לרבי חייא בר אבין ששים קאמרת או שלשים קאמרת
אמר ליה ששים [4]דיתומים או דהקדש אמר ליה דיתומים
[5]ברבי מאיר או ברבי יהודה אמר ליה ברבי מאיר והא
רבי מאיר שלשים קאמר אמר ליה[6]הבי אמר רב הסדא
מאבימי [7]קילפי מאבי בלעי עלה דהא שמעתא בא
להכריז רציפים שלשים בשני ובחמישי ששים ואת על גב
דבי חשיב להו מר[8]ליומי הכרוז[9]לא הוו אלא תמניסר
ייתי בין דמשכא מילתא שמעי אינשי: אמר רב
יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם
כן חיתה רבית איבלת בהן[10]ורבי יוחנן אימר אי לשטר
שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ורב אסי
מאי טעמא לא אמר[11]לכתובת אשה דהא תקינו ליה
רבנן מעשה ידיה ואידך זימנין דלא ספקה תנן שום
היתומים שלשים[12]יום ושים ההקדש ששים יום ומכריזין
בבוקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב גוי מי
ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל[13]אי הכא אכיל
ריביתא מי שבקינן ליה[14]ואלא דלא קא אכיל ריביתא
נקתני נזקקין בשלמא לרבי יוחנן מיקי לה בכתובת
אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי
יוחנן מי ניחא מי שבקינן[15]מזוני דודאי קא מפסדא
ונקטינן הכרוז[16]דלא ידעינן אי מרווחינן אי לא[17]מרווחינן
הא לא קשיא בתיבעת בתובתה בבית דין[18]בדרב יהודה
אמר שמואל [19]דאמר רב יהודה אמר שמואל התובעת
בתובתה בבית דין אין לה מזונות אי הכי איזדקיקי
[20]לא מיזדקקינן לה אלא בין דאיזדקקינן[21]לה מעיקרא

M 14 + לה | M 15 — ב״י | MP 16 לרב | M 17 קאמינא שום הית׳ | M 18 + א״ל | M 19 קלפי מבי בלעי | M 20 + ק | P 21 ליומיה. M ליומיה מניה מאבימי עלה | P 22 + ו | M 23 — ו | M 03 + בה | M 24 משום כתוב׳ | M 25 כו׳ במאי | M 26 ליה מז׳ | M 27 דודאי לא | M 28 — מרו׳ | M 29 — כדר״י א״ש | M 30 נמי לא מיזד׳ לה בין דאזדקוקי כולה מעיק׳ מיזד׳ להו | P 31 להו.

Tage. R. Hija b. Abin sass und trug diese Lehre vor. Da sprach R. Nahman b. Jiṣḥaq zu R. Hija b. Abin: Sagtest du sechzig, oder sagtest du dreissig? Dieser erwiderte: Sechzig. — Waisengut oder Heiligengut? Dieser erwiderte: Waisengut. — Nach R. Meír oder nach R. Jehuda? Dieser erwiderte: Nach R. Meír. — R. Meír sagte ja aber dreissig!? Dieser erwiderte: Folgendes sagte R. Hisda: Tüchtige Schläge erhielt ich von Abimi wegen dieser Lehre. Erfolgt die Ausbietung ununterbrochen, dann dreissig [Tage], wenn aber am Montag und am Donnerstag, dann sechzig, obgleich es, wenn man die Ausbietungstage zusammenzählt, nur achtzehn sind, denn da es sich hinzieht, erfahren es die Leute.

R. Jehuda sagte im Namen R. Asis: Man greife das Vermögen der Waisen nur dann an, wenn Zinsen daran zehren. Und R. Johanan sagte, entweder wegen eines Schuldscheins mit Zinsen, oder wegen der Morgengabe einer Frau, wegen des Unterhalts[3]. — Weshalb sagt R. Asi nicht, wegen der Morgengabe einer Frau? — Die Weisen haben ihm ja ihrer Hände Arbeit zugesprochen[4]. — Und der andre!? — Oft reicht es nicht. — Es wird gelehrt: Die Schätzung von Waisengut währt dreissig Tage, die Schätzung von Heiligengut währt sechzig Tage, und die Ausbietung erfolgt morgens und abends. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn es ein nichtjüdischer Gläubiger ist, so gehorcht er ja nicht[5], doch wol ein jisraélitischer Gläubiger, und wenn ferner Zinsen daran zehren, so lässt man es ja nicht zu, doch wohl, wenn keine Zinsen daran zehren, und er lehrt, dass man angreife. Allerdings kann R. Johanan es auf die Morgengabe einer Frau beziehen, gegen R. Asi aber ist dies ja ein Einwand!? — R. Asi kann dir erwidern: stimmt es denn nach R. Johanan: wieso lassen wir den Unterhalt, wodurch sie entschieden Schaden erleiden, und verlassen uns auf die Ausbietung, von der wir nicht wissen, ob sie dadurch gewinnen oder nicht!? — Dies ist kein Einwand; wenn sie ihre Morgengabe durch Gericht einfordert. Dies nach R. Jehuda im Namen Šemuéls, denn R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Fordert sie ihre Morgengabe durch das Gericht ein, so erhält sie keinen Unterhalt. — Demnach braucht man sich ja mit ihr nicht zu befassen[6]!? — Vielmehr, da man sich

3. Den die Witwe bis zur Auszahlung ihrer Morgengabe zu erhalten hat. Bei allen andren Forderungen haben die Gläubiger bis zur Grossjährigkeit derselben zu warten. 4. Die nun den Waisen gehört, sodass sie keinen Schaden erleiden. 5. Er achtet nicht auf die Ausbietungstage. 6. Güter der Waisen

SECHSTER ABSCHNITT

DIE SCHÄTZUNG[1] VON WAISENGUT WÄHRT DREISSIG TAGE, DIE SCHÄTZUNG VON HEILIGENGUT WÄHRT SECHZIG TAGE; DIE AUSBIETUNG ERFOLGT MORGENS UND ABENDS.

GEMARA. Weshalb morgens und abends? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs: Beim Fortgehen der Lohnarbeiter und beim Antreten der Lohnarbeiter. Beim Fortgehen der Lohnarbeiter, denn mancher will kaufen und sagt zu den Lohnarbeitern, dass sie gehen und es für ihn besichtigen mögen; beim Antreten der Lohnarbeiter, damit er sich erinnere, was er zu ihnen gesagt hat, und sie frage. Desgleichen wird gelehrt: Die Schätzung von Waisengut währt dreissig Tage, die Schätzung von Heiligengut währt sechzig Tage; die Ausbietung erfolgt morgens und abends, beim Fortgehen der Lohnarbeiter und beim Antreten der Lohnarbeiter. Er spreche: Das Feld von N. mit seinem Grenzzeichen und Bäumen ist soviel wert[2] und mit soviel geschätzt worden; wer es kaufen will, komme und kaufe, um der Frau ihre Morgengabe, beziehungsweise dem Gläubiger seine Schuld zu bezahlen. — Wozu braucht er zu sagen: um der Frau ihre Morgengabe, beziehungsweise dem Gläubiger seine Schuld zu bezahlen? — Mancher will lieber mit einem Gläubiger zu tun haben, weil er die Geldzahlung erleichtert, und mancher will lieber mit einer Witwe zu tun haben, weil sie auch ratenweise nimmt.

Die Rabbanan lehrten: Die Schätzung von Waisengut währt dreissig Tage, die Schätzung von Heiligengut währt sechzig Tage — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, die Schätzung von Waisengut währt sechzig Tage und die Schätzung von Heiligengut währt neunzig Tage. Die Waisen sagen, dieses und jenes sechzig Tage. R. Ḥisda sagte im Namen Abimis: Die Halakha ist: die Schätzung von Waisengut währt sechzig

1. Dh. die Ausbietung gepfändeter Sachen zur Befriedigung der Gläubiger. 2. Wörtl. gut, dh. bringt diesen Ertrag.

ום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים 100b
יום ומכריזין בבקר ובערב:

גמרא. מאי שנא בבקר ובערב אמר רב יהודה
[1]אמר רב בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים
בשעת הוצאת פועלים דאיבא דניחא [2]למיזבן אמר להו
לפועלים [3]איזילו סיירו לה [4]ניהלי בשעת הכנסת פועלים
[5]דניידכר דאמר להו ניזיל נישיילינהו תניא נמי הכי
[6]שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים [7]יום Ar.4
ומכריזין בבקר ובערב בשעת הוצאת פועלים ובשעת
הכנסת פועלים [8]אומר שדה פלוני בסימניה ובמצריה
כך היא יפה וכך היא שומא כל הרוצה ליקח יבא ויקח
על מנת ליתן לאשה [9]בכתובתה ולבעל חוב [9]בחובו למה
לי למימר על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב
[9]חובו דאיבא דניחא ליה בבעל חוב דמיקל בזוזי ואיבא
דניהא ליה [10]באשה דשקלה על יד [11]על יד: [12]תנו רבנן 22.
שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום
דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שום היתומים ששים
יום [12]ושום ההקדש תשעים יום וחכמים אומרים אחד
זה ואחד זה ששים יום אמר רב חסדא אמר אבימי
הלכה שום היתומים ששים יום יתיב [13]רבי חייא בר

---

1 M -- א״ר ‖ 2 M + ליה ‖ 3 M (אחילו מיירו)
4 M ניהליה ‖ 5 M דלידי מאי דא׳ להו וליזיל ולישייל׳ ‖ 6
M — יום ‖ 7 M וא׳ ‖ 8 M — ב ‖ 9 M את חובו
10 M בכתובת אשה ‖ 11 M — ע״י ‖ 12 M + ו ‖ 13 M רב.

Col.b דידיה מיתיבי חטאתו יאשמו של פלוני עלי לדעת יצא
שלא לדעת לא יצא עולתו ושלמיו של פלוני עלי בין
לדעת בין שלא לדעת יצא אמר לך שמואל כי תניא
התם בשעת כפרה דאירצי בשעת הפרשה כי קאמינא
אנא בשעת הפרשה ופליגא דעולא דאמר עילא לא
חילקו בין חטאת לעולה אלא שחטאת צריכה דעת
בשעת הפרשה ועולה אין צריכה דעת בשעת הפרשה
אבל בשעת כפרה אידי ואידי לדעת יצא שלא לדעת
לא יצא מיתיבי חטאתו ואשמו עולתו ושלמיו של פלוני
עלי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא שמואל מיקי לה
בשעת הפרשה עולא מיקי לה בשעת כפרה אמר רב
פפא מתניתא אהדדי לא קשיין הא בשעת כפרה הא
בשעת הפרשה ואמוראי נמי לא קשיא שמואל מיקי
קמייתא בשעת כפרה בתרייתא בשעת הפרשה עולא
מיקי איפכא אמוראי ודאי פליגי כשיטא מהו דתימא
מאי בשעת הפרשה דקאמר שמואל אף בשעת הפרשה
ואף על גב דהך קמייתא קא משמע לן: ובן
בניטי נשים כופין וכו׳: אמר רב ששת האי מאן דמסר
מידע אניטא מודעיה מודעא פשיטא לא צריכא
דעשאוה ואירצי מהו דתימא בטילי בטלוה קמשמע
לן דאם כן ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל
ליה למודעיה:

M 32 הך | M 33 — כי | M 34 אינה | M 35 מוקים
M 36 לאמ׳ | M 37 קשיין | M 38 — דקא׳ ... הפרשה
M 39 דקתני׳ חד קמי׳ תיובתא | M 40 אגיטי מודעא מוד׳
M 41 דעשיוה | M 42 — ד.

nicht sein ist. Man wandte ein: [Sagt jemand:] ich nehme auf mich das Sündopfer oder das Schuldopfer von jenem, so hat jener, wenn mit Einverständnis, seiner Pflicht genügt, und wenn ohne Einverständnis, seiner Pflicht nicht genügt; wenn das Brandopfer oder das Friedensopfer von jenem, so hat er, ob mit Einverständnis oder ohne Einverständnis, seiner Pflicht genügt. — Šemuél kann dir erwidern: diese Lehre spricht [vom Einverständnis] bei der Sühne[48], nachdem er einverstanden war bei der Absonderung, ich aber spreche [vom Einverständnis] bei der Absonderung. Er streitet somit gegen Ûla, denn Ûla sagte: Sie unterschieden zwischen Sündopfer und Brandopfer nur insofern, als das Sündopfer bei der Absonderung des Einverständnisses erfordert und das Brandopfer bei der Absonderung nicht des Einverständnisses erfordert, bei der Sühne aber genügt er bei beiden seiner Pflicht nur mit Einverständnis, nicht aber ohne Einverständnis. Man wandte ein: [Sagte jemand:] ich nehme auf mich, das Sündopfer, das Schuldopfer, das Brandopfer oder das Friedensopfer von jenem, so hat jener, wenn mit Einverständnis, seiner Pflicht genügt, und wenn ohne Einverständnis, seiner Pflicht nicht genügt!? — Šemuél bezieht dies auf die Absonderung und Ûla bezieht dies auf die Sühne. R. Papa sagte: Die Lehren widersprechen einander nicht, denn die eine spricht [vom Einverständnis] bei der Sühne und die andre bei der Absonderung. Sie widersprechen auch nicht den Amoräern, denn Šemuél bezieht die erste auf die Sühne und die andre auf die Absonderung, Ûla aber entgegengesetzt. Die Amoräer aber streiten entschieden. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, unter "bei der Absonderung", von der Šemuél spricht, sei zu verstehen, auch bei der Absonderung, obgleich die erste [Lehre] dem widerspricht, so lehrt er uns.

Dasselbe bei Ehescheidungen &c. R. Šešeth sagte: Wenn jemand eine Erklärung abgibt hinsichtlich eines Scheidebriefs[49], so ist die Erklärung giltig. — Selbstverständlich!? — In dem Fall, wenn man ihn [nachher] gezwungen hat und er eingewilligt hat; man könnte glauben, er habe [die Erklärung] aufgehoben, so lehrt er uns. Es sollte doch[50] heissen: bis er gibt, wenn es aber heisst: bis er sagt, so heisst dies: bis er seine Erklärung widerruft.

48. Dh. bei der Darbringung. 49. Dass er ihn gezwungen gibt u. er somit ungiltig ist. 50. In unsrer Mišnah.

אותן[39] אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרצנו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן[40] אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:

גמרא. אמר רב פפא[41] פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותן חייבי עולות אין ממשכנין אותן חייבי חטאות ממשכנין אותן בחטאת נזיר דכיון דאמר מר אם גילה על אחד משלשתן יצא ואם נזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים פשע בה ולא מיתי חייבי עולות אין ממשכנין אותן בעולת יולדת מאי ניהו דאקדמית קרא והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב אלא בעולת מצורע[42] דתניא רבי ישמעאל בנו של רבי[43] יהודה בן ברוקה אומר בשם שהטאתו[44] ואשמו עיכבתו כך[45] עולתו עיכבתו: [46] ואף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה: תנו רבנן יקריב אתו מלמד שכופין אותו[47] יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני: אמר שמואל עולה צריכה דעת שנאמר לרצונו מאי קמשמע לן תנינא[48] אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרצונו לא צריכא[49] דפריש ליה הבריה מהו דתימא כי בעינן דעת מדידיה אבל[50] מדחבריה לא קא משמע לן זימנין דלא ניחא ליה[51] דליכפר במידי דלא

PFÄNDE MAN. OBGLEICH ER NICHT EHER SÜHNE ERLANGT, ALS BIS ER ES AUS EIGNEM WILLEN [DARBRINGT], DENN ES HEISST: [39]*nach seinem Wolgefallen*, SO ZWINGE MAN IHN DENNOCH, BIS ER SAGT, ER WOLLE ES. DASSELBE FINDEST DU BEI EHESCHEIDUNGEN: MANZWINGE[40] IHN, BIS ER SAGT, ER WOLLE ES.

GEMARA. R. Papa sagte: Zuweilen kann es vorkommen, dass man Schuldner von Sündopfern pfände und Schuldner von Brandopfern nicht pfände. Dass man Schuldner von Sündopfern pfände; dies gilt vom Sündopfer eines Naziräers. Der Meister sagte nämlich, dass er[41], wenn er sich auf Grund eines der drei [Opfer] das Haar schneiden liess, seiner Pflicht genügt habe, und dass der Naziräer, wenn das Blut eines von diesen gesprengt worden ist, Wein trinken und sich an Toten verunreinigen dürfe, somit könnte er fahrlässig handeln und es nicht darbringen. Dass man Schuldner von Brandopfern nicht pfände; dies gilt vom Brandopfer einer Wöchnerin[42]. — Wol aus dem Grund, weil die Schrift es zuerst[43] nennt, aber Raba sagte ja, die Schrift liess es nur bei der Nennung[44] vorangehen!? — Vielmehr, dies gilt vom Brandopfer eines Aussätzigen, denn es wird gelehrt: R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa, sagte: Wie es[45] von seinem Sündopfer und Schuldopfer abhängig ist, ebenso ist es von seinem Brandopfer[46] abhängig.

OBGLEICH ER NICHT EHER SÜHNE ERLANGT, ALS BIS ER ES AUS SEINEM EIGNEN WILLEN [DARBRINGT]. Die Rabbanan lehrten: [39]*Soll er es darbringen*, dies lehrt, dass man ihn zwinge. Man könnte glauben, auch durch Gewalt, so heisst es: *nach seinem Wolgefallen*. Auf welche Weise? — man zwinge ihn, bis er sagt, er wolle es.

Šemuél sagte: Das Brandopfer benötigt des Einverständnisses, denn es heisst: *nach seinem Wolgefallen*. — Was lehrt er uns da, wir haben ja bereits gelernt: obgleich er nicht eher Sühne erlangt, als bis er es aus seinem eignen Willen [darbringt], denn es heisst: *nach seinem Wolgefallen*!? — Dies ist für den Fall nötig, wenn ein andrer [das Opfertier] für ihn abgesondert hat. Man könnte glauben, das Einverständnis sei nur dann erforderlich, wenn es von seinem[47] erfolgt, nicht aber, wenn von dem seines Nächsten, so lehrt er uns. Es kann nämlich vorkommen, dass er keine Sühne erlangen will durch das, was

M 19 ואע״ג || M 20 — א״א || M 21 למקרא 22 M + כ || VM 23 יוחנן || M 24 ועולתו || M 25 אשמו || M 26 חייבין. ת״ר || M 27 — יכול ... אותו M 28 שיצה || M 29 דקפר׳ || M 30 מחבר׳ לא בענן דע׳ קמ״ל דזימ׳ || M 31 לאיניש דמתכפר.

39. Lev. 1,3. 40. Wenn er aus gesetzlichen Gründen gezwungen wird, sich von seiner Frau scheiden zu lassen. 41. Der Naziräer, der nach Beendigung des Nazirates 3 Opfer (Brandopfer, Sündopfer u. Friedensopfer) darbringen muss und sich dann das Haar schneiden lasse; cf. Num. 6,14ff. 42. Die erst nach der Darbringung ihres Brandopfers völlige Reinheit erlangt; cf. Lev. 12,4ff. 43. Es wird früher genannt als das Sündopfer; cf. ib. V. 6. 44. Dargebracht wird jed. zuerst das Sündopfer. 45. Die Reinigung des Aussätzigen. 46. Cf. Lev. 14,10ff. Auch ohne Pfändung unterlässt er nicht die Darbringung desselben. 47. Wenn er beispielsweise wegen des Opfers gepfändet wird.

דקתני כיפא דמי שור עילה השור הולין יאין מיעילין
בי מת אי נגנב איני חייב באחריותו אבל חייב באחריות
דמיו רישא כיפא דקאמר דמי רישא דאמר יקדיש
השור לדמיו כיפא דקאמר לבשיבאי דמיו יקדשו והא
אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר רב יהודה
אמר רב הא מני רבי מאיר היא דאמר אדם מקדיש
דבר שלא בא לעולם איבא דאמרי אמר ליה רב פפא
לאביי ואמרי לה רמי בר חמא לרב חסדא כמאן כרבי
מאיר דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר
ליה ואלא כמאן ואיבא דמתני לה אהא המשכיר
בית לחברו ונתנגע אע"פ שהלמו כהן אומר לו
הרי שלך לפניך נתעו חייב להעמיד לו בית הקדישו
הדר בו מעילה שבר להקדש הקדישו הדר בו חיבי מצי
מקדיש לה [ו]איש כי יקדש ביתו קדש אמר רחמנא
מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו הכי קאמר הקדישו
משכיר הדר בו מעילה שבר להקדש הקדישו משכיר
חיבי דייר ביה במעילה קאי ותו מעילה שבר להקדש
כיון דמעל ביה נפק ליה שבר להולין דאמר לבשיבא
שברו יקדש והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא
לעולם אמר רב יהודה אמר רב הא מני רבי מאיר היא
דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם איבא דאמרי
אמר ליה רב פפא לאביי ואמרי לה רב מרי בר חמא
לרב חסדא כמאן כרבי מאיר דאמר אדם מקדיש דבר
שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן:

ייבי ערכין ממשכנין אותן חייבי חטאות ואשמות
אין ממשכנין אותן חייבי עולות ושלמים ממשכנין

wenn er nicht 'den Geldwert' gesagt hat!? Der Schlußsatz lehrt nämlich: [Sagte jemand:] der Geldwert des Rindes sei Brandopfer, so ist das Rind profan und man begeht an ihm keine Veruntreuung; ist es verendet oder gestohlen worden, so ist er nicht haftbar, jedoch ist er haftbar für seinen Geldwert. — Der Anfangsatz und der Schlusssatz, wenn er "den Geldwert" gesagt hat, nur spricht der Anfangsatz von dem Fall, wenn er gesagt hat: das Rind sei für seinen Gelderlös heilig, und der Schlußsatz von dem Fall, wenn er gesagt hat: sobald sein Gelderlös eingeht, sei er heilig. — Man kann ja aber nicht das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist!? R. Jehuda erwiderte im Namen Rahls: Hier ist R. Meír vertreten, welcher sagt, man könne das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist. Manche lesen: R. Papa sprach zu Abajje, und wie manche sagen, Rami b. Ḥama zu R. Ḥisda: Also nach R. Meír, welcher sagt, man könne das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist!? Dieser erwiderte: Nach wem denn sonst? Manche beziehen dies auf das folgende: Wenn jemand seinem Nächsten ein Haus vermietet hat und es aussätzig geworden ist, so kann er, obgleich der Priester es als aussätzig erklärt[36] hat, zu ihm[37] sagen: da hast du deines vor dir; hat [der Priester] es niedergerissen, so muss er ihm ein [andres] Haus zur Verfügung stellen. Hat es geweiht, der darin wohnt, so zahle er die Miete an das Heiligtum. — "Hat es geweiht, der darin wohnt"; wieso kann er es weihen, der Allbarmherzige sagt ja: [38]*wenn jemand sein Haus weiht*, wie sein Haus in seinem Besitz ist, ebenso alles, was in seinem Besitz ist!? — Er meint es wie folgt: hat er es geweiht, der Vermieter, so zahle, der darin wohnt, die Miete an das Heiligtum. Wieso darf er, wenn der Vermieter es geweiht hat, darin wohnen, er begeht ja eine Veruntreuung!? Und wieso zahle er ferner die Miete an das Heiligtum, nachdem er eine Veruntreuung begangen hat, wird ja die Miete profan!? — Wenn er gesagt hat: sobald die Miete eingeht, sei sie heilig. Niemand kann ja aber das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist!? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs: Hier ist R. Meír vertreten, welcher sagt, man könne das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist. Manche lesen: R. Papa sprach zu Abajje, und wie manche sagen, R. Mari b. Ḥama zu R. Ḥisda: Also nach R. Meír, welcher sagt, man könne das heiligen, was noch nicht auf die Welt gekommen ist!? Dieser erwiderte: Nach wem denn sonst?

DIE SCHÄTZGELÜBDE SCHULDEN, PFÄNDE MAN; DIE SÜNDOPFER UND SCHULDOPFER SCHULDEN, PFÄNDE MAN NICHT; DIE BRANDOPFER UND FRIEDENSOPFER SCHULDEN,

דמי [] דקתני ‖ M 9 + זה עלי ‖ M 10 יקדש ‖ 11 B + ו ‖ M 12 — אדם ‖ M 13 שהוחלטה בהן ‖ M 14 — לו ‖ M 15 + ו ‖ M 16 משכיר היינו הדר בו במע' ‖ M 17 — שכרו ‖ M 18 רמי בר.

36. Sodass es niedergerissen werden muss. 37. Der Vermieter zum Mieter. 38. Lev. 27,14.

[95]אדם מוציא דבריו לבטלה אפילו כולו נמי ואי[96]אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפילו הציו נמי אמר להו[97]רבא ואביי רבנן דהכא כרבי מאיר סברי לה "וסברי לה כרבי שמעון סברי לה כרבי מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה "וסברי לה כרבי שמעון [2]דאמר שלא התנדב כדרך המתנדבים בולית[98]אורחיה לאיתנדובי פלניה לאו אורחיה לאיתנדובי: האומר ערכו של פלוני עלי ומת הנודר כו': מאי ניהו שעמד בדין היינו הך סיפא איצטריך ליה דמיו של פלוני[99]עלי ומת הנודר יתנו היורשים [1]דמיהו דתימא כיון דלא אמדוהו לא אישתעבוד נכסי קמשמע לן [2]כיון דעמד בדין אישתעבודי אישתעבוד נכסי ואומדנא גלויי מילתא בעלמא הוא:

[vi] [illegible]ור זה עולה ובית זה קרבן [3]ומת השור ונפל הבית פטור מלשלם שור זה עלי עולה ובית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם:

גמרא. אמר [4]רבי חייא בר רב לא שנו אלא דאמר דמי שור [5]זה עלי עולה אבל אמר שור זה עלי עולה בין דאמר זה [3]ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמר מיתיבי [6]שור זה [6]עולה השור הקדש ומועלין בו מת או [An.3] נגנב אינו חייב באחריותו [7]שור זה עלי עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב חייב באחריותו מי אלימא ממתניתין דאוקימנא [8]דקאמר דמי הכא נמי דקאמר דמי והא מדסיפא דקאמר דמי רישא דלא קאמר דמי

95 M קסברי מוצ' | 96 M + קסברי || 97 M רבה רבנן || 98 M אורח' לאינד' פלגא לאו אורחא לאינד' || B 99 עליו — M 5 || ר' — M 4 || ו — M 3 || ד + M 2 || ד — B 1 || זה] M 6 + עלי || 7 M — שור ... באחריותו || 8 M דאמר

sicht aber sind die Rabbanan: bringt man seine Worte unnütz hervor, so sollte es auch vom ganzen[32]gelten, und bringt man seine Worte nicht unnütz hervor, so sollte es auch von der Hälfte gelten[33]!? Da sprachen Raba und Abajje zu ihnen: Die Rabbanan dieser Lehre sind der Ansicht R. Meírs und der Ansicht R. Šimôns. Sie sind der Ansicht R. Meírs, welcher sagt, niemand bringe seine Worte unnütz hervor; und sie sind der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, er habe nicht so gespendet, wie man zu spenden pflegt. Man pflegt ein Ganzes zu spenden, nicht aber pflegt man ein Halbes zu spenden.

WENN JEMAND GESAGT HAT, ER GELOBE DEN SCHÄTZUNGSWERT VON JENEM, UND DER GELOBENDE GESTORBEN IST &c. Wol in dem Fall, wenn er vor Gericht gestanden hat, somit ist es ja dasselbe[34]!? — Nötig ist der Schlußsatz: wenn aber: den Geldwert von jenem, und der Gelobende gestorben ist, so müssen die Erben es geben. Man könnte glauben, da man ihn nicht geschätzt hat, seien die Güter nicht haftbar, so lehrt er uns, dass die Güter, da er vor Gericht gestanden hat, haftbar sind, und die Schätzung ist nichts weiter als eine Feststellung.

WENN JEMAND GESAGT HAT, DIESES RIND SEI BRANDOPFER, ODER: DIESES HAUS SEI OPFER, UND DAS RIND VERENDET ODER DAS HAUS EINGESTÜRZT IST, SO BRAUCHT ER NICHTS ZU ERSETZEN; WENN ABER: ICH NEHME AUF MICH, DIESES RIND ALS BRANDOPFER [ZU SPENDEN], ODER: ICH NEHME AUF MICH, DIESES HAUS ALS OPFER [ZU SPENDEN], UND DAS RIND VERENDET ODER DAS HAUS EINGESTÜRZT IST, SO MUSS ER ES ERSETZEN.

GEMARA. R. Hija b. Rabh sagte: Dies nur, wenn er gesagt hat: ich nehme auf mich, den Geldwert dieses Rindes als Brandopfer [zu spenden], wenn er aber gesagt hat: ich nehme auf mich, dieses Rind als Brandopfer [zu spenden], ist er, da er "dieses" gesagt hat und es verendet ist, dafür nicht haftbar, denn er meinte: es darzubringen. Man wandte ein: [Sagte jemand:] dieses Rind sei Brandopfer, so ist das Rind Geheiligtes und man begeht an ihm eine Veruntreuung[35]; ist es verendet oder gestohlen worden, so ist er nicht haftbar. Wenn aber: ich nehme auf mich, dieses Rind als Brandopfer [zu spenden,] so ist das Rind Geheiligtes und man begeht an ihm eine Veruntreuung; ist es verendet oder gestohlen worden, so ist er haftbar!? — Ist diese Lehre etwa bedeutender als unsre Mišnah, die wir auf den Fall bezogen haben, wenn er "den Geldwert" gesagt hat? Auch diese, wenn er "den Geldwert" gesagt hat. — Wenn aber der Schlußsatz von dem Fall spricht, wenn er "den Geldwert" gesagt hat, so handelt ja der Anfangsatz von dem Fall,

32. Dass ein Gerät vom Schätzgelübde nicht erfasst wird. 33. Das Schätzgelübde sollte als Sachgelübde gelten. 34. Was der Anfangsatz lehrt, der oben auf desen Fall bezogen wird. 35 Am Geheiligten, wenn ein Gemeiner davon geniesst.

עירכי עלי לא[82] מחוסר ולא כלום: ערך ידי ורגלי עלי וכו׳: אמר רב גידל אמר רב וניתן דמיה והא לא[83] אמר כלום קתני לא אמר כלום לרבנן[84] וניתן דמיה לרבי מאיר הא[85] אמרה חדא זימנא דאמר רב גידל אמר רב האומר "ערך כלי זה עלי נותן דמיו מהו דתימא התם הוא דאדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים אבל הכא מיטעא קטעי דסבר כי חיכי דאיכא ערך ראשי וערך כבידי[86] איכא נמי ערך ידי[87] וערך רגלי אבל דמי לא[88] קאמר קמשמע לן: ערך ראשי וערך כבידי נותן ערך כולו: מאי טעמא נפשת[89] קאמר רחמנא: זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו כו׳: לאתויי מן הארכובה ולמעלה: חצי ערכי עלי נותן כו׳: תנו רבנן חצי ערכי עלי נותן חצי ערכי רבי יוסי ברבי יהודה אימר לוקה ונותן ערך שלם[90] לוקה אמאי אמר רב פפא לוקה בערך[91] שלם מאי טעמא גזירה חצי ערכי אטו ערך חציו וערך חציו[92] הוי דבר שהנשמה תלויה בו: חצי דמי עלי נותן כו׳ דמי חציי עלי נותן דמי כולו: מאי טעמא נדר בערכך נפשת כתיב: זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו: לאתויי מן הארכובה ולמעלה: תנו רבנן המעריך חצי ערך כלי[93] רבי מאיר אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אמר כלום[94] רבא חלש עול לגביה אביי ורבנן ויתבי וקא אמרי בשלמא "רבי מאיר קסבר אין אדם מיציא דבריו לבטלה לא שנא כולו ולא שנא חציו אלא רבנן מאי קא סברי אי

M 82 — א׳ ‖ M 83 + לר״ם M 84 — ערך M 85 + הכא M 86 ורגלי ‖ M 87 — קא׳ ‖ M 88 — ק׳ M 89 — לוקה אמאי ‖ M 90 — שלם M 91 הוה ליה דב׳ M 92 + עלי ‖ M 93 רבה M 94 + ל.

ER GELOBE DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINER HAND ODER SEINES FUSSES &C. R. Gidel sagte im Namen Rabhs: Er gebe aber ihren Geldwert. — Er lehrt ja aber, er habe nichts gesagt!? — Er hat nichts gesagt, nach den Rabbanan, und er gebe ihren Geldwert, nach R. Meír. — Dies sagte er ja bereits einmal, denn R. Gidel sagte im Namen Rabhs, wenn jemand sagt, er gelobe den Schätzungswert dieses Gerätes, gebe er den Geldwert desselben!? — Man könnte glauben, nur da, weil ein Mensch weiss, dass es bei einem Gerät kein Schätzgelübde gebe, somit rechnete er mit dem Geldwert, hierbei aber kann er sich geirrt haben, denn er glaubte, wie es ein Wertschätzungsgelübde für Kopf und Leber gibt, ebenso gebe es ein Wertschätzungsgelübde für Hand und Fuss, mit dem Geldwert aber rechnete er nicht, so lehrt er uns.

DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINES KOPFES, ODER: DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINER LEBER, SO GEBE ER SEINEN GANZEN SCHÄTZUNGSWERT. Weshalb? — Der Allbarmherzige sagt:[28] *Seelen.*

DIE REGEL HIERBEI IST: IST ES EINE SACHE, WOVON DAS LEBEN ABHÄNGT &C. Dies schliesst alles über dem Kniegelenk ein.

ER GELOBE DIE HÄLFTE SEINES SCHÄTZUNGSWERTES, SO GEBE ER &C. Die Rabbanan lehrten: [Sagte jemand,] er gelobe die Hälfte seines Schätzungswertes, so gebe er die Hälfte seines Schätzungswertes. R. Jose b. R. Jehuda sagt, er sei zu geisseln und gebe seinen ganzen Schätzungswert. Weshalb zu geisseln? R. Papa erwiderte: Er ist zu geisseln[29], indem er seinen ganzen Schätzungswert zu geben hat. — Aus welchem Grund? — Man berücksichtige bei der Hälfte des Schätzungswertes den Schätzungswert seiner Hälfte, und beim Schätzungswert seiner Hälfte ist es eine Sache, wovon das Leben abhängt[30].

ER GELOBE DIE HÄLFTE SEINES GELDWERTES, SO GEBE ER &C. DEN GELDWERT SEINER HÄLFTE, SO GEBE ER SEINEN GANZEN GELDWERT. Aus welchem Grund? Es heisst: [28]*ein Gelübde nach dem Schätzungswert*[31] *von Personen.*

DIE REGEL HIERBEI IST: IST ES EINE SACHE, WOVON DAS LEBEN ABHÄNGT. Dies schliesst alles über dem Kniegelenk ein.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand die Hälfte des Schätzungswertes eines Gerätes gelobt, so gebe er, wie R. Meír sagt, seinen Geldwert; die Weisen sagen, er habe nichts gesagt. Einst erkrankte Raba, und Abajje und die Rabbanan besuchten ihn. Als sie da sassen, sprachen sie: Allerdings ist R. Meír der Ansicht, niemand bringe seine Worte unnütz hervor, somit ist es einerlei, ob sein Ganzes oder seine Hälfte, welcher An-

27. Vgl. S. 219 Z. 10ff. 28. Lev. 27,2. 29. Dh. er ist gestraft. 30. Sodass seine ganze Person erfasst wird. 31. Das Gelübde gleicht dem Schätzgelübde.

ER GESTORBEN IST, SO BRAUCHEN DIE ERBEN ES NICHT ZU GEBEN, DENN DIE TOTEN HABEN KEINEN GELDWERT. [SAGTE JEMAND,] ER GELOBE DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINER HAND ODER SEINES FUSSES, SO HAT ER NICHTS GESAGT, WENN ABER: DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINES KOPFES, ODER: DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINER LEBER, SO GEBE ER SEINEN GANZEN SCHÄTZUNGSWERT. DIE REGEL HIERBEI IST: IST ES EINE SACHE, VON DER DAS LEBEN ABHÄNGT, SO GEBE ER SEINEN GANZEN SCHÄTZUNGSWERT. [SAGTE JEMAND,] ER GELOBE DIE HÄLFTE SEINES SCHÄTZUNGSWERTES, SO GEBE ER DIE HÄLFTE SEINES SCHÄTZUNGSWERTES, WENN ABER: DEN SCHÄTZUNGSWERT SEINER HÄLFTE, SO GEBE ER SEINEN GANZEN SCHÄTZUNGSWERT. [SAGTE JEMAND,] ER GELOBE DIE HÄLFTE SEINES GELDWERTES, SO GEBE ER DIE HÄLFTE SEINES GELDWERTES, WENN ABER: DEN GELDWERT SEINER HÄLFTE, SO GEBE ER SEINEN GANZEN GELDWERT. DIE REGEL HIERBEI IST: IST ES EINE SACHE, WOVON DAS LEBEN ABHÄNGT, SO GEBE ER SEINEN GANZEN GELDWERT. WENN JEMAND GESAGT HAT, ER GELOBE DEN SCHÄTZUNGSWERT VON JENEM, UND DER GELOBENDE UND DER GELOBTE GESTORBEN SIND, SO MÜSSEN DIE ERBEN ES GEBEN; WENN ABER: DEN GELDWERT VON JENEM, UND DER GELOBENDE GESTORBEN IST, SO MÜSSEN DIE ERBEN ES GEBEN, UND WENN DER GELOBTE GESTORBEN IST, SO BRAUCHEN DIE ERBEN ES NICHT ZU GEBEN, DENN DIE TOTEN HABEN KEINEN GELDWERT.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Bei Gelübden ist es strenger als bei Schätzgelübden, denn das Gelübde erstreckt sich auch auf Vieh, Wild und Geflügel, auch wird bei ihnen nicht die Vermögensausreichung berücksichtigt, was beim Schätzgelübde nicht der Fall ist. Und strenger ist es bei Schätzgelübden als bei Gelübden, zum Beispiel: wenn jemand gesagt hat, er gelobe seinen Schätzungswert, und gestorben ist, so müssen die Erben es geben, wenn aber: seinen Geldwert, und er gestorben ist, so brauchen die Erben es nicht zu geben, denn die Toten haben keinen Geldwert. «Wenn er gesagt hat, er gelobe seinen Schätzungswert, und gestorben ist, so müssen die Erben es geben.» Hieraus ist somit zu entnehmen, dass ein mündliches Darlehn[24] von den Erben einzufordern sei[25]? — Anders ist es hierbei, denn es ist ein in der Gesetzlehre genanntes Darlehn. — Hieraus ist demnach zu entnehmen, dass das in der Gesetzlehre genannte Darlehn dem Darlehn auf einem Schuldschein gleiche[25]? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er bereits vor Gericht gestanden hat. — Dementsprechend beim Geloben des Geldwertes, wenn er bereits vor Gericht gestanden hat: weshalb brauchen die Erben es nicht zu geben!? Beim Geloben des Geldwertes fehlt die Schätzung, beim Geloben des Schätzungswerts fehlt nichts[26].

24. Als welches das Gelobte gilt. 25. Hierüber besteht ein Streit. 26. Die Höhe des Betrags ist in der Schrift festgesetzt.

"היורשים שאין דמים למתים ערך ידי וערך רגלי עלי
לא אמר כלום ערך ראשי"וערך כבידי עלי נותן ערך
כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן"ערך כולו:
[iii] "חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו"ערך חציי עלי נותן"ערך
בולו"חצי דמי עלי נותן חצי דמיו דמי חציי עלי נותן
דמי כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי
[iv] כולו: האומר ערכו של פלוני עלי"מת הנודר והנידר
"יתנו"היורשין דמיו של פלוני עלי ומת הנודר יתנו
היורשין מת הנידר לא יתנו היורשין שאין דמים
למתים:

גמרא. תנו רבנן חומר בנדרים מבערכין שהנדרים
חלין על בהמה חיה ועוף ואין נדונים בהשג יד מה
שאין כן בערכין חומר בערכין"מבנדרים כיצד אמר
ערכי עלי ומת יתנו יורשין"דמי עלי ומת לא יתנו
יורשין שאין דמים למתים אמר ערכי עלי ומת יתנו
Ar. 6b יורשין שמע מינה מלוה על פה גובה מן היורשין שאני
ib. הכא דמלוה"כתובה בתורה היא שמע מינה מלוה
הכתובה בתורה בכתובה בשטר דמיא"הכא במאי
עסקינן בשעמד בדין דבוותה גבי דמי עלי"שעמד
בדין אמאי לא יתנו יורשין דמי עלי"מחוסר אומדנא

M 71 — ה | M 72 וכבדי | M 73 דמי | M 74 — חצי ... כולו | M 75 — ומת | M 76 — מבנדר כיצד | M 77 — דמי ... אמר ... יורשין | M 78 + ה | M 79 לא תב"ע בשע" | M 80 + בשעמד בדין אי ב | M 81 מיחסר.

für einen, der sie mit beiden Händen verrichtet. — Mit einer Hand heisst ja, wenn die andre abgehauen ist, somit ist es ja dasselbe!? — Vielmehr, wenn eine Hand seinem früheren Herrn verschrieben ist[19].

Raba fragte: Wie ist es, wenn man ihn wegen einer Beschädigung geschätzt hat, und er sagt, er gelobe seinen Geldwert[20]? Sagen wir, man hat ihn ja bereits einmal geschätzt, oder aber ist die Schätzung durch zehn anders als die Schätzung durch drei[21]? Und wie ist es, falls du entscheidest, die Schätzung durch zehn sei anders als die Schätzung durch drei, wenn er gesagt hat, er gelobe seinen Geldwert, und man ihn geschätzt hat, und er dann wiederum sagt, er gelobe seinen Geldwert: hierbei haben ihn ja zehn geschätzt, oder aber, er kann währenddessen an Wert zugenommen haben? Und wie ist es, wenn er gesagt hat, er gelobe seinen Geldwert, und man ihn nicht geschätzt hat, und er abermals sagt, er gelobe seinen Geldwert: ist er hierbei entschieden nur einmal zu schätzen[22], oder aber, da er nacheinander gelobt hat, schätze man ihn zweimal? Und wie ist es, falls du entscheidest, da er nacheinander gelobt hat, schätze man ihn zweimal, wenn er zwei Geldwerte mit einem Mal gelobt hat: hierbei hat er entschieden mit einem Mal gelobt, somit schätze man ihn nur einmal, oder aber, da er zwei gesagt hat, so ist es ebenso wie nacheinander. Und wie ist es, falls du entscheidest, da er zwei gesagt hat, sei es ebenso wie nach einander, wenn man ihn ohne Anlass geschätzt[23] hat: sagen wir, er ist ohne Anlass geschätzt worden und es bleibe dabei, oder aber ist bei der Schätzung der Zweck erforderlich? — Eines davon ist immerhin zu entscheiden, denn es wird gelehrt: Wenn jemand gesagt hat, er gelobe seinen Wert, und gestorben ist, so brauchen die Erben nichts zu geben, denn die Toten haben keinen Geldwert. Wenn man nun sagen wollte, die Schätzung ohne Anlass gelte als Schätzung, so ist er ja bereits geschätzt, denn es gibt ja keinen Menschen, der nicht vier Zuz wert wäre. — Wer ohne Anlass geschätzt wurde, ist zur Schätzung gelangt, wer aber nur gesagt hat, er gelobe seinen Geldwert, ist nicht zur Schätzung gelangt.

IN WELCHER HINSICHT IST ES BEI SCHÄTZGELÜBDEN STRENGER ALS BEI GELÜBDEN? WENN JEMAND GESAGT HAT, ER GELOBE SEINEN SCHÄTZUNGSWERT, UND GESTORBEN IST, SO MÜSSEN DIE ERBEN ES GEBEN, WENN ABER: SEINEN GELDWERT, UND

לעשה בשתי ידיו ידו אחת מאי ניתי ואידך פסיקא
היינו הך אלא ידי מוכתכת לרבי ראשין: בעי רבא
אמדוהו אימד של נזקין ואמר דמי עלי מהו מי אמרינן
הא אמדוהו הדא זימנא או דילמא שאני אימדנא דבי
עשרה מאימדנא דבי תלתא אם תמצא לומר שאני
אומדנא דבי עשרה מאומדנא דבי תלתא אמר דמי עלי
ואמדוהו והזר ואמר דמי עלי מהו הכא ודאי אמדוהו
בי עשרה או דילמא שבח ביני וביני אמר דמי עלי ולא
אמדוהו והזר ואמר דמי עלי מהו הכא ודאי בחד Fol.2
זימנא אמדינן ליה או דילמא כיון דכזה אחר זה נדר תרי
זימני אמדינן ליה ואם תמצא לומר כיון דכזה אחר זה
נדר תרי זימני אמדינן ליה אמר שני דמי עלי בבת אחת
מהו הכא ודאי בבת אחת נדר בבת אחת אמדינן ליה
או דלמא כיון דקאמר שני כזה אחר זה דמי אם תימצי
לומר כיון דקאמר שני כזה אחר זה דמי אמדוהו מאליו
מהו מי אמרינן הא אמיד מאליו וקאי או דלמא בעינן
כוונה לאומדנא פשוט מהא חדא דתנן דמי עלי ומת
לא יתנו יורשין שאין דמים למתים ואי סלקא דעתך
אמדוהו מאליו הוי אימדנא הא אמיד וקאי מי איכא
גברא דלא שוי ארבעה זוזי אמדוהו מאליו נחית
לאומדנא דמי עלי לא נחית לאומדנא:

[ii.2] ומר בערבין מבנדרים כיצד האומר ערכי עלי
ומת יתנו היורשים דמי עלי ומת לא יתנו

M 55 ולע מלאכה בשתי | M 56 + אידך | B 57 אמר
M 58 — אם ... תלתא | M 59 + ואת ל שבח בו״ב
M 60 — ול״א | M 61 — מהו | M 62 + פעמים
M 63 — בב״א | M 64 — בב א נדר | M 65 פעמי׳
כבזה | M 66 — אם ... דמי | M 67 — מאליו | 68
M + מינה | M 69 — האו׳ | M 70 דמים.

19. Dass er mit dieser für seinen neuen Herrn keine Arbeit verrichte. 20. Ob man ihn dieserhalb abermals schätzen muss. 21. Bei Gelübden hat die Schätzung durch 10 Personen zu erfolgen, bei Schädigungen aber durch drei. 22. Und er gebe den doppelten Betrag. 23. Durch 10 Personen.

[35]ימידו את היד ורבי יהודה כמה דאפשר [36]עבדינן ביד
[37]עד [37]האציל ורמינהי קידוש ידים ורגלים במקדש עד
הפרק דאורייתא עד הפרק [38]בנדרים הלך אחר לשון
בני אדם ודאורייתא [38]עד הפרק והא גבי תפילין דכתיב
[39] ידך ותנא דבי מנשה [39]ידך זו קיבורית דאורייתא
קיבורית [40]כולה בנדרים אחר לשון בני אדם וקידוש
ידים ורגלים במקדש הילכתא גמירי לה: [41]ברגל עד
הארכובה ורמינהי [41]רגלים פרט לבעלי קבין [41]בנדרים
הלך אחר לשון בני אדם ודאורייתא פרט לבעלי קבין
והא גבי הליצה דכתיב רגלו [42]ותנא חלצה [43]מן הארכובה
ולמטה הליצתה כשרה שאני התם דאמר קרא מעל
רגלו אי הכי למעלה מהארכובה נמי מעל [44]ולא מעל
דמעל אמר רב פפא שמע מינה [45]האי [46]איסתוירא עד
ארעא נחית דאי סלקא דעתך מיפסק פסיק הוה ליה
[40]איסתוירא מעל [47]ושקא מעל דמעל רב אשי אמר [48]אפילו
תימא מיפסק פסיק כל דבהדי ברעא [49]כברעא דמי:
[50]מי ידי עלי שמין אותו כמה הוא שוה [51]ביד
ובלא יד [51]זה חומר בנדרים מבערכין:

גמרא. היכי שיימינן ליה אמר [52]רבא אומדין אותו
אומד של נזקין אמר ליה אביי מי דמי התם גברא וילא
הוא הבא גברא שביח הוא [53]אמר אביי אומדין כמה
אדם רוצה ליתן בעבד [54]העושה מלאכה בידו אחת

M 35 + בשר וגיד׳ ועצ׳ || M 36 + למעבד || VM 37 העציל || M 38 קד׳ והא || M 39 ידכה || M 40 ובנד׳ || M 41 + דאור׳ פרט לב״ק ו || M 42 ותנינא || P 43 מעל || M 44 + מעל || M 45 — האי || P 46 איסתורא. M || M 47 דשוקא || M 48 — א״ת || M 49 בי || P 50 — דמי || P 51 — ביד ו || M 52 רבה || M 53 + אלא || M 54 — ה.

schätzen, schätze man doch die Hand selbst. — Und R. Jehuda!? — Soweit möglich, tue man dies!? — «Die Hand bis zum Armgelenk.» Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Das Waschen der Hände und der Füsse im Tempel hat bis zum Gelenk zu erfolgen!? — Nach der Gesetzlehre bis zum Gelenk, bei den Gelübden aber richte man sich nach dem Sprachgebrauch[19] der Menschen. — Wieso nach der Gesetzlehre bis zum Gelenk, bei den Tephillin heisst es ja ebenfalls:[11]*deine Hand*, und in der Schule Menašes wurde gelehrt: *Deine Hand*, das ist der Armmuskel!? — Nach der Gesetzlehre bis zum Armmuskel, beim Gelübde richte man sich nach dem Sprachgebrauch der Menschen, und hinsichtlich der Waschung von Händen und Füssen im Tempel ist es eine überlieferte Lehre.

«Den Fuss bis zum Kniegelenk.» Ich will auf einen Widerspruch hinweisen. *Füsse*[12], ausgenommen Stelzbeinige[13]!? — Bei Gelübden richte man sich nach dem Sprachgebrauch der Menschen, nach der Gesetzlehre aber sind Stelzbeinige ausgenommen. — Bei der Haliçah[14] heisst es ja:[15]*sein Fuss*, und es wird gelehrt, dass, wenn sie [die Sandale] unterhalb des Kniegelenks gelöst hat, die Haliçah giltig sei!? — Anders verhält es sich da, denn die Schrift sagt:[15]*von [über] seinem Fuss*. — Demnach sollte es auch von dem Fall gelten, wenn oberhalb des Kniegelenks!? — *Von [über]*, nicht aber von über über [dem Fuss]. R. Papa sagte: Hieraus ist zu entnehmen, dass das Sprungbein[16] bis zur Erde reicht, denn wenn man sagen wollte, es werde[17] unterbrochen, so befindet sich ja das Sprungbein über [den Schenkel] und der Schenkel über über [dem Fuss]. R. Aši sagte: Du kannst auch sagen, es werde unterbrochen, denn was zum Fuss gehört, heisst Fuss.

SAGT JEMAND, ER GELOBE DEN WERT SEINER HAND, SO SCHÄTZE MAN IHN, WIEVIEL ER MIT HAND UND WIEVIEL ER OHNE HAND WERT IST. DIESBEZÜGLICH IST ES BEI GELÜBDEN STRENGER ALS BEI SCHÄTZGELÜBDEN[18].

GEMARA. Wie schätze man ihn? Raba erwiderte: Man schätze ihn, wie man bei Beschädigungen schätzt. Abajje sprach zu ihm: Ist es denn gleich: da ist der Mann verkrüppelt, hierbei aber ist der Mann unversehrt!? Vielmehr, erwiderte Abajje, schätze man, wieviel jemand für einen Sklaven zahlt, der Arbeit mit einer Hand verrichtet, und wieviel

9. Das Gewicht durch Wiegen feststellen. 10. Unter Hand versteht man diese mit dem Arm. 11. Ex. 13,9. 12. So wird das W. רגלים (Ex. 23,14) verstanden. 13. Diese sind zur Wallfahrt nicht verpflichtet; unter Fuss ist also nur der Fuss bis zum Knöchel zu verstehen. 14. Cf. S. 43 N. 224. 15. Dt. 25,9. 16. Cf. Bd. IV S. 376 N. 85. 17. Durch noch ein andres Gelenk. 18. Solche erstrecken sich nicht auf Glieder, von denen das Leben nicht abhängt.

משמע לן: מעשה באמה של ירמטיא וכו׳: מעשה
לסתור חכמי מחכמי והכי קתני ואם אדם חשוב הוא
אף על גב דלא פריש לפי כבודו אמדינן ומעשה באמה
של ירמטיא שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלם
ושקלוה ונתנה משקלה זהב: אמר רב יהודה האומר
קומתי עלי ניתן שרביט שאיני נכפף מלא קומתי עלי
נותן שרביט הנכפף מיתיבי קומתי עלי מלא קומתי
עלי נותן שרביט שאינו נכפף הוא דאמר כרבי עקיבא
דדויק לישנא יתירא דתנן לא את הכור ולא הדות
אף על פי שבתב עומקה ורומה וצריך ליקח לו דרך
דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך ומודה
רבי עקיבא בזמן שאמר לו הון מאלו שאין צריך
ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקא אמר למפויי
מילתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר למפויי
מילתא קאתי: איבעיא להו עימדו מהו ריהבי מהו
ישיבתו מהו עוביו מהו תיקפו מהו תיקו: משקל ידי
עלי וכו׳: תנו רבנן משקל ידי ומשקל רגלי עלי רבי
יהודה אומר מביא חבית וממלא מים ומכנים ביד עד
האציל וברגל עד הארכובה ושוקל בשר המור ניתים
ועצמות ונותן לתוכה עד שתתמלא ואף על פי שאין
ראיה לדבר זבר לדבר שנאמר אשר בשר חמורים
בשרם אמר ליה רבי יוסי תיאך אפשר לבוץ בשר בנגד
בשר גידים בנגד גידים עצמות בנגד עצמות אמר ליה
רבי יהודה אומדין אמר ליה רבי יוסי עד שאומדין

M 14 אמרינן ‖ B 13 הכל + ‖ M 12 ו — ‖ M 11 + ליה ‖ M 15 שאמ׳ ... זהב ‖ M 16 קומתו נותן ‖ M 17 הכפוף ‖ MB 20 דקד׳ ‖ M 19 או + ‖ M 18 את + ‖ M 21 ו + ‖ M 22 ליקח ל״ד + ‖ M 23 שאינו ‖ M 24 וא׳ לש״ם בעלמ׳ הוא הכא ‖ M 25 וא׳ לש״ם בעלמ׳ קאתי ‖ B 26 עומדי ‖ P 27 עוב׳ מהו ‖ 28 P — תיקו ‖ M 29 ממלא חמת מים ומכנ׳ ידו ‖ M 30 שתמלא ‖ M 31 — ול״ד שנ׳ ‖ M 32 — ליה ‖ 33 M ועו״ג כנגד עו״ג ‖ M 34 — א״ל ר״י.

Einst sagte die Mutter der Jermatja &c. Ein Tatfall zur Widerlegung!? — [Die Mišnah] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: Ist es ein angesehener Mann, so hat es, auch wenn er nichts genannt hat, nach seiner Würde zu erfolgen. Einst sagte die Mutter der Jermatja, sie gelobe das Gewicht ihrer Tochter; hierauf kam sie nach Jerušalem, wo man sie wog, und sie gab ihr Gewicht in Gold.

R. Jehuda sagte: Wenn jemand sagt, er gelobe seine Statur, so gebe er einen Stab, der nicht zu biegen ist; sagte er: die Höhe seiner Statur, so gebe er einen Stab, der zu biegen ist. Man wandte ein: Sagte jemand, er gelobe seine Statur, oder: die Höhe seiner Statur, so gebe er einen Stab, der nicht zu biegen ist!? — Er ist der Ansicht R. Âqibas, der es mit der überflüssigen Redewendung genau nimmt. Es wird nämlich gelehrt: Nicht den Brunnen und nicht die Zisterne, obgleich er "Tiefe und Höhe" geschrieben hat. Er muss sich aber einen Weg zu diesen kaufen[8] — Worte R. Âqibas; die Weisen sagen, er brauche dies nicht. Jedoch pflichtet R. Âqiba bei, dass, wenn er "ausser diesen" gesagt hat, er sich den Weg nicht zu kaufen brauche. Demnach wollte er, da er es nicht zu sagen brauchte, es aber gesagt hat, etwas hinzufügen, ebenso wollte er hierbei, da er es nicht zu sagen brauchte, es aber gesagt hat, etwas hinzufügen.

Sie fragten: Wie ist es, wenn [er gesagt hat:] meine Stehe, meine Breite, meine Sitze, meine Dicke, meinen Umfang. — Dies bleibt dahingestellt.

Er gelobe das Gewicht meiner Hand &c. Die Rabbanan lehrten: Sagte jemand, er gelobe das Gewicht seiner Hand, er gelobe das Gewicht seines Fusses, so hole er, wie R. Jehuda sagt, ein Fass, fülle es mit Wasser und stecke die Hand hinein bis zum Armgelenk, den Fuss bis zum Kniegelenk, sodann wiege er soviel Fleisch von einem Esel mit Sehnen und Knochen und tue es hinein, bis es wieder voll wird. Und obgleich es hierfür keinen Beweis gibt, so gibt es eine Andeutung, denn es heisst: [9]*deren Fleisch Eselsfleisch ist.* R. Jose sprach zu ihm: Wie ist es denn so abzupassen möglich, dass das Fleisch dem Fleisch, die Sehnen den Sehnen und die Knochen den Knochen genau entsprechen. R. Jehuda sprach zu ihm: Man schätze. R. Jose erwiderte: Anstatt diese zu

4. Vorher heisst es, nur wenn man das Edelmetall genannt hat, sonst braucht es nicht solches zu sein. 5. In Metall, das er genannt hat. 6. Da er die Höhe betont hat, so kommt es nur auf die Höhe an, auch dünn. 7. Hat der Verkäufer des Feldes mitverkauft. 8. Der Käufer des Feldes kann ihm den Zutritt zu diesen verbieten. 9. Ez. 23,20.

FUENFTER ABSCHNITT

אומר משקלי עלי נותן משקלו אם בסף כסף ואם זהב זהב מעשה באמה של ירמטיא[1] שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלם[2] ושקלה משקלה זהב משקל ידי עלי רבי יהודה אומר ממלא חבית מים ומכניסה עד מרפיקו ושוקל מבשר חמור ועצמות וגידים ונותן לתוכה עד שתתמלא אמר רבי יוסי וכי היאך אפשר לכוין בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות אלא שמין את היד כמה היא ראויה לישקול:

WENN JEMAND SAGT, ER GELOBE SEIN GEWICHT, SO GEBE ER SEIN GEWICHT, WENN SILBER, IN SILBER, WENN GOLD, IN GOLD. EINST SAGTE DIE MUTTER DER JERMAṬJA[1], SIE GELOBE DAS GEWICHT IHRER TOCHTER; HIERAUF KAM SIE NACH JERUŠASEM, WO MAN SIE WOG, UND SIE GAB IHR GEWICHT IN GOLD. [SAGT JEMAND,] ER GELOBE DAS GEWICHT SEINER HAND, SO FÜLLE ER, WIE R. JEHUDA SAGT, EIN FASS MIT WASSER UND STECKE SIE BIS ZUM ELLENBOGEN HINEIN[2], SODANN WIEGE ER SOVIEL FLEISCH VON EINEM ESEL MIT KNOCHEN UND SEHNEN UND TUE ES HINEIN, BIS ES WIEDER VOLL WIRD. R. JOSE SPRACH: WIE IST ES SO ABZUPASSEN MÖGLICH, DASS DAS FLEISCH DEM FLEISCH UND DIE KNOCHEN DEN KNOCHEN GENAU ENTSPRECHEN? VIELMEHR SCHÄTZE MAN DIE HAND, WIEVIEL SIE WOL WIEGEN MAG.

גמרא. מאי אם בסף כסף אם זהב זהב אמר רב יהודה פירש בסף כסף פירש זהב זהב פשיטא הא קא משמע לן טעמא דפירש הא לא פירש פטר נפשיה בכל דהו[5] ברחבה דאמר רחבה באתרא דתקלי כופרא פטר נפשיה[6] אפילו בכופרא פשיטא לא צריכא דאיכא דתקל ואיכא דכייל מהו דתימא כיון דכולהו לא[7] תקלי לא קמשמע לן אמר רב פפא באתרא[8] דתקלי שמכי פטר נפשיה[9] אפילו בשמכי פשיטא לא צריכא דבתר[9] דשקלי שדו תרי תלתא ניהו דתימא בטיל[10] תורת משקל קא

GEMARA. Was heisst: wenn Silber, in Silber, wenn Gold, in Gold? R. Jehuda erwiderte: Nannte er Silber, in Silber, nannte er Gold, in Gold. — Selbstverständlich!? — Folgendes lehrt er uns: nur wenn er es genannt hat, wenn er es aber nicht genannt hat, kann er sich mit irgend etwas[3] befreien. Dies nach Reḥaba, denn Reḥaba sagte: In Orten, wo man Pech wiegt, kann er sich sogar mit Pech befreien. — Selbstverständlich!? — Dies ist wegen des Falls nötig, wenn mancher es wiegt und mancher es misst; man könnte glauben, damit nicht, weil nicht alle es wiegen, so lehrt er uns. R. Papa sagte: In Orten, wo man Zwiebeln wiegt, kann er sich sogar mit Zwiebeln befreien. — Selbstverständlich!? — Dies ist deshalb nötig, weil man nach dem Wiegen zwei oder drei hinzufügt; man könnte glauben, dadurch werde das Wiegen aufgehoben, so lehrt er uns.

P 1 ידמטיא. M דרמטיא. V דמטייה ‖ M 2 ושקלוה ונתנה משק׳ ‖ M 3 ב״ח גידין ועצ׳ ונו׳ בתוכה ‖ M 4 — וכי ‖ M 5 וערף בא (!) א׳ רחבא באת׳ ‖ M 6 — אפי׳ ‖ M 7 קא׳ (!) לא ‖ M 8 דקתק׳ ‖ M 9 דתקלי ‖ M 10 + ליה.

1. Viell. v. ἱερομαθής, Heiliges lernend, die sich dem Heiligen Hingebende. 2. Sodass das durch die der Hand verdrängte Wasser überläuft. 3. Es braucht kein Edelmetall zu sein.

אמר ליה אביי לרב יוסף מי פליגיתי אמר ליה לא אנא
אמרי הדא והיא אמר הדא תבי נמי מסתברא דאי
כלקא דעתך פליגי מאן דאמר לערכין לא אמר ליוצא
דופן והאמר רב חילכתא בכולה פירקא מעת לעת
ואלא למאן דאמר לערכין מאי טעמא לא אמר ליוצא
דופן הויא דהנך מה הנך דכתיבא אף הנך דכתיבא
ואידך אי כלקא דעתך דכתיבא האי שכבן ושבבת
שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה ומאי שנא נקבה דכי
מיזקנא קיימא אתילתא ומאי שנא זכר דלא קאי
אתילתא אמר חזקיה אמרי אינשי כבא בביתא פאתא
בביתא סבתא בביתא סימא בביתא:

M 77 + ולא פלגינן ו | M 78 דכתיבן | M 79 זקנה
דכי זקנה פתתא קיימא | M 80 כבתא בביתא פתתא בבית
סבא בביתא סימא טבא בביתא וסימנא טבא בביתא.

von der Seitengeburt". Abajje sprach zu R. Joseph: Streitet ihr? Dieser erwiderte: Nein, ich sage eines und er sagt andres. Dies ist auch einleuchtend; wieso kann man sagen, sie streiten, wer hinsichtlich der Schätzgelübde sagt, nach dem gelte es nicht hinsichtlich [der Lehren im Abschnitt] von der Seitengeburt, Rabh sagt ja, die Halakha sei bei allen Lehren in jenem ganzen Abschnitt: von Stunde bis Stunde. — Weshalb sagt demnach derjenige, der hinsichtlich der Schätzgelübde sagt, nicht hinsichtlich [der Lehren im Abschnitt] von der Seitengeburt? — Gleich jenen, wie jene [in der Gesetzlehre] geschrieben sind, ebenso diese, die geschrieben sind[45]. — Und jener!? — Wenn man sagen wollte, die geschrieben sind, wieso heisst es demnach "Sohn" und "Tochter", es sollte ja "männlich" und "weiblich" heissen[46]. — Weshalb wird ein Weib, wenn es alt ist, mit einem Drittel bewertet, ein Mann aber nicht mit einem Drittel[47] bewertet? Ḥizqija erwiderte: Die Leute pflegen zu sagen: Ein Greis im Haus, eine Last[48] im Haus; eine Greisin im Haus, ein Schatz im Haus[49].

44. Cf. S. 64 N. 98; es ist dies der 5. Abschnitt im Traktat Nidda, in dem das Alter hinsichtl. der Gelübdefähigkeit normirt wird. 45. Bei denen des Abschnitts von der Seitengeburt handelt es sich um rabbanitische Lehren. 46. Da auch die Schrift diesen Ausdruck gebraucht; cf. Lev. 27,4ff. 47. Ein Weib unter 60 mit 30 Šeqel u. über 60 mit 10 Šeqel, ein Mann aber mit 50 bezw. 15. 48. Wahrscheinl. v. neusyr. ܦܐܬ, kalt, matt, schlaff. 49. Sie ist noch für manche Hausarbeiten zu gebrauchen.

חדש ועד בן חמש שנים[1]תו מבן חמש ועד בן עשרים
למה לי הילכך אישתקלו לחו: אמר מר ראשו ולא
ראשו בכלל[2]רגליו ולא רגליו בכלל מנלן איבעית אימא
שאני סימנים דגופו מסימנים[3]דראשו[4]איבעית אימא
13,12 לכל מראה עיני הכהן: רבי[5]אליעזר אומר עד שיהו
יתירות על השנים חודש ויום אחד: תניא רבי[6]אליעזר
4,43 אומר נאמר כאן[7]מעלה ונאמר להלן[8] חדש [ו]מעלה מה
להלן[9]מבן חודש ויום אחד אף כאן[10]מבן חדש ויום אחד
ואימא כי התם מה התם חד יומא אף כאן חד יומא
4,47f אם בן נזירה שוה מאי אהני: תנו רבנן[11]שנה האמורה
בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים
[12]שבשדה אחוזה ושש שנים שבעבד עברי[13]ובן שבבן
ושבבת בולן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנלן
[14]אמר רב אחא בר יעקב[15]אמר קרא כבש בן שנתי
[16]שנתו שלו ולא[17]של מנין עולם שנה האמורה בבתי
35,29 ערי חומה[18]דכתיב[19]עד תם שנת ממברו[20] ממברו שלו ולא
שנה למנין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה[21]דכתיב
5,15 [22]במספר שני תבואת ימכר לך פעמים שאדם איבל
[23]שלש תבואות בשתי שנים שש שבעבד[24]עברי דכתיב
21,2 [25]שש שנים יעבד ובשבעת זימנין דבשביעית נמי יעבוד
ושבבן ושבבת בולן מעת לעת למאי הילכתא[26]אמר רב
נידל אמר רב לערבין רב יוסף אמר לפרקין דיוצא דופן

משקל ‖ M 64 ואם מבח״ש ועד בע״ש למה. P תו ועד ב״ע למה M 67 ‖ דראשו — M 66 ‖ רג׳ ול׳ר בכלל — M 65 מבן חדש ומע׳ תפקדם מה להלן חדש. P ופדויו מבן חדש למעלה (!) תפדה מה ‖ M 68 חדש ‖ P 69 — ש M 70 ‖ שנה + M 73 ‖ שנה M 72 ‖ ד + M 71 ‖ וכן — M 74 מנלן דא״ק ‖ M 75 ול״ש של מכ׳ ‖ M 76 שתי.

Monat bis zu fünf Jahren, wieso weiter: *vom fünf Monaten bis zu zwanzig Jahren*? — sie sind also schwebend.

Der Meister sagte: Kopf, und der Kopf ist nicht einbegriffen, Füssen, und die Füsse sind nicht einbegriffen. Woher dies? — Wenn du willst, sage ich: weil die Kennzeichen des Körpers anders sind als die Kennzeichen des Kopfes, und wenn du willst, sage ich: [es heisst:][31]*soweit die Augen des Priesters sehen*[32].

R. Eliêzer sagt, nur wenn einen Monat und einen Tag über das Jahr hinaus. Es wird gelehrt: R. Eliêzer sagte: Hier heisst es: *und darüber*, und dort[33]heisst es: *einen Monat und darüber*, wie dort von einem Monat und einem Tag an, ebenso hier einen Monat und einen Tag. — Vielleicht aber, wie dort: wie dort einen[34]Tag, ebenso hier einen Tag!? — Welche Bedeutung hätte demnach die Wortanalogie.

Die Rabbanan lehrten: Das Jahr beim Geheiligten[35], das Jahr bei den Häusern einer ummauerten Stadt[35], die zwei Jahre beim Erbbesitzfeld, die sechs Jahre beim hebräischen Sklaven und ebenso die bei einem Sohn und bei einer Tochter sind sämtlich von Stunde bis Stunde[36]zu verstehen. Woher dies vom Jahr beim Geheiligten? R. Aha b. Jâqob erwiderte: Die Schrift sagt:[37]*ein Lamm in seinem ersten Jahr*, nach seinem Jahr, nicht aber nach dem Kalenderjahr. — Vom Jahr bei den Häusern einer ummauerten Stadt? — Es heisst:[38]*bis sein Verkaufsjahr zuende ist*, sein Verkaufsjahr, nicht aber das Kalenderjahr. — Von den zwei Jahren beim Erbbesitzfeld? — Es heisst:[39]*nach der Zahl der Ertragsjahre soll er dir verkaufen*; es kann vorkommen, dass jemand drei Ernten[40]in zwei Jahren geniesst. — Von den sechs beim hebräischen Sklaven? — Es heisst:[41]*sechs Jahre soll er dienen und im siebenten*; es kommt also vor, dass er auch im siebenten dient. — In welcher Hinsicht bei einem Sohn und bei einer Tochter[42]von Stunde bis Stunde? R. Gidel erwiderte im Namen Rabhs: Hinsichtlich des Schätzgelübdes[43]. R. Joseph erwiderte: Hinsichtlich [der Lehren im] Abschnitt

31. Lev. 13,12. 32. Während die Kennzeichen des Aussatzes am Kopf wegen des Haars nicht zu sehen sind, u. ebensowenig zwischen den Zehen. 33. Num. 3,43. 34. Bei einem Monat beträgt der Zuschuss nur einen Tag. 35. Worauf sich dies bezieht, geht aus den weiter folgenden Schriftversen hervor. 36. Bis zur gleichen Stunde des folgenden Jahres. 37. Lev. 12,6. 38. Ib. 25,29. 39. Ib. V. 15. 40. Das W. "Ertragsjahr" deutet darauf, dass mehrere Erträge im Jahr einbegriffen sind; dies kann vorkommen, wenn man ein Feld mit der Ernte kurz vor Beginn des neuen Kalenderjahrs gekauft hat; richtet man sich aber nach dem Kalenderjahr, so begmit mit diesem ein neues Jahr. 41. Ex. 21,2. 42. Die mit 13 bezw. 12 Jahren grossjährig werden. 43. Wobei man sich genau nach dem Alter richte.

מרעלית לקלים ולידין בכבודו יכול נקוש ערכין לדמים
שיתן בשעת נתינה תלמוד לומר בערכך (בן) יקים
אינו נותן אלא בזמן הערך:

יום שלשים בלמטה הימנה שנת חמש ושנת
עשרים בלמטה מהם שנאמר ואם מבן ששים
שנה ומעלה הרי אנו למדים בכולן משנת ששים מה
שנת ששים בלמטה הימנה אף שנת חמש ושנת
עשרים בלמטה הימנה הן אם עשה שנת ששים בלמטה
ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים בלמטה
ממנה להקל תלמוד לומר שנה שנה לגזירה שוה מה
שנה האמורה בשנת ששים בלמטה אף שנה האמורה
משנת חמש ושנת עשרים בלמטה ממנה בין להקל
ובין להחמיר רבי אליעזר אומר עד שיהו יתירות
על השנים חדש ויום אחד:

גמרא. מופנה דאי לא מופנה איבא למיפרך
כדפרכינן שנה שנה יתירי כתיבי לימא מתניתין דלא
כרבי דאי רבי האמר עד ועד בכלל דתניא מיום הראשון
ועד יום השבעי יכול ראשון ולא ראשון בכלל שביעי
ולא שביעי בכלל בענין שנאמר מראשו ועד רגליו
ראשו ולא ראשו בכלל רגליו ולא רגליו בכלל תלמוד
לומר עד יום האחד ועשרים לחדש בערב רבי אומר
אינו צריך ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל
אפילו תימא רבי שקולי משקלי קראי מבדי כתיב מבן

MP 48 בשעת | M 49 מלמ׳ הימנו | M 50 מלמטה הימנה | M 51 מלמטה אף ש״ח מלמטה | M 52 הימנה | B 53 ממנו. M 54 + המנה | M 55 שנת חמש כלמטה | M 56 הימנה | M 57 או יום | M 58 מפני | M 59 — יתי׳ | P + עשר | M 60 M — ו, P — וראש׳ | M 61 — ושב׳ | M 62 — ר׳ | M 63

zungswert: die Perle für Geringe[19], und man richte sich nach der Wichtigkeit[20], man könnte somit glauben, man vergleiche auch das Schätzgelübde mit dem Wertgelübde, dass er nämlich gebe den Wert beim Geben, so heisst es:[21]*so gelte es nach dieser Schätzung*, er gebe nur den Wert zur Zeit des Gelobens.

DER DREISSIGSTE TAG ZÄHLT NACH UNTEN; DAS FÜNFTE JAHR UND DAS ZWANZIGSTE JAHR ZÄHLEN NACH UNTEN. ES HEISST NÄMLICH:[22]*und wenn von sechzig Jahren und darüber*, UND WIR FOLGERN VOM SECHZIGSTEN JAHR AUF DIE ANDREN: WIE DAS SECHZIGSTE JAHR NACH UNTEN[24]ZÄHLT, EBENSO ZÄHLEN DAS FÜNFTE UND DAS ZWANZIGSTE JAHR NACH UNTEN. ABER SOLLTE DENN, WENN DAS SECHZIGSTE JAHR ERSCHWEREND NACH UNTEN ZÄHLT, DAS FÜNFTE JAHR UND DAS ZWANZIGSTE JAHR ERLEICHTERND NACH UNTEN ZÄHLEN!? ES HEISST DA UND DORT *Jahr*, ALS WORTANALOGIE: WIE DAS BEIM SECHZIGSTEN GENANNTE *Jahr* NACH UNTEN ZÄHLT, EBENSO ZÄHLT DAS BEIM FÜNFTEN UND BEIM ZWANZIGSTEN GENANNTE *Jahr* NACH UNTEN, SOWOL ERLEICHTERND ALS AUCH ERSCHWEREND. R. ELIÊZER SAGT, NUR WENN EINEN MONAT UND EINEN TAG ÜBER DIE JAHRE HINAUS.

GEMARA. Sie sind[25]entbehrlich, denn wären sie nicht entbehrlich, könnte man[26]einwenden, wie wir eingewandt[27]haben. Aber [die Wiederholung des Wortes] *Jahr* ist überflüssig. — Es wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah nicht die Ansicht Rabbis vertritt, denn wenn die Rabbis, so sagt er ja: *bis*, und das bis ist einbegriffen. Es wird nämlich gelehrt:[28]*Vom ersten Tag bis zum siebenten Tag*; man könnte glauben, ersten, und der erste sei nicht einbegriffen, siebenten, und der siebente sei nicht einbegriffen, wie es auch heisst:[29]*von seinem Kopf bis zu seinen Füssen*, Kopf, und der Kopf ist nicht einbegriffen, Füssen, und die Füsse sind nicht einbegriffen, so heisst es:[30]*bis zum einundzwanzigsten Tag des Monats am Abend*[31]. Rabbi sagt, dies sei nicht nötig: *ersten*, und der erste ist einbegriffen, *siebenten*, und der siebente ist einbegriffen. — Du kannst auch sagen, die Ansicht Rabbis, denn die Schriftworte sind schwebend[32]. Merke, es heisst ja: *von einem*

19. Dh. Unbemittelte; wenn der Gelobende eine Perle besitzt, die an Ort u. Stelle, weil keine kauffähigen Interessenten da sind, nur 30 Selâ wert ist, in einer Großstadt aber die erforderlichen 50 Selâ erzielen würde, so richte man sich nach dem gegenwärtigen Wert. 20. Sc. des Organs; wenn er einen Körperteil, mit dem das Leben verbunden ist, als Schätzgelübde gelobt hat, so ist es ebenso, als hätte er seine ganze Person gelobt. 21. Lev. 27,17. 22. Mindestalter beim Schätzgelübde. 23. Lev. 27,7. 24. Da es heisst: und darüber. 25. Das W.„Jahr" in den betreffenden Schriftstellen. 26. Gegen den Schluss durch die Wortanalogie. 27. In unsrer Mišnah. 28. Ex. 12,15. 29. Lev. 13,12. 30. Ex. 12,18. 31. Ebenso beginnt das Pesaḥfest am Abend vorher. 32. Das 5. bezw. 20. Jahr kann sowol nach unten als auch nach oben einbegriffen sein; es ist also nur durch die Wortanalogie zu folgern.

דאמר קרא [2]או ראה אם לא יגיד בראייה והגדה תלא Lv.5,1
רחמנא[33]מילתא והא איכא ואלא [2]והוא למה לי לכדתניא
[2]ראה[34]סיאה של בני אדם[35]עומדין ועידיו ביניהן ואמר Seb.35a
משביעני עליכם אם יודעים אתם לי עדות שתבואו
ותעידוני יכול יהו חייבין תלמוד לומר [2]והוא עד והרי Lv.5,1
לא ייחד[3]עדיו יכול אפילו[37]אמר כל מי תלמוד לומר
והוא עד והרי ייחד עדיו: אבל בקרבנות אינו כן וכו׳:
אביו מת והניח לו ריבוא עשיר הוא אמר רבי אבהו
אימא מניח לו ריבוא פשיטא[38]כשהיה אביו גוסס מהו
דתימא [2]רוב גוססין למיתה קא משמע לן ספינתו בים Gl.28a Q.a.71b
[39]ובאה לו בריבואות עשיר הוא אמר רב חסדא[40]כשהיתה Seb.33a 37b
מוחכרת ומושכרת ביד אחרים והאיכא שבירות [2]שבירות Qid.48b 63a
אינה משתלמת אלא לבסוף ותיפוק[41]לי משום ספינה Bm.65a 73a 110b
[42]הא מני רבי[43]אליעזר היא דתנן [2]רבי[43]אליעזר אומר אם A.Z.23b
היה איכר נותן לו צמדו וחמר נותן לו חמורו:

[3]שנים בנידר כיצד ילד שהעריך[44]זקן נותן ערך זקן [iv,1]
וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד[45]הערכין
בנערך כיצד[46]איש שהעריך האשה נותן ערך אשה
ואשה שהעריכה איש נותנת ערך איש והערך בזמן
הערך כיצד העריכו פחות מבן חמש ונעשה יתר על
בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יתר על בן עשרים
נותן[47]בזמן הערך:

גמרא. תנו רבנן אתה הקשית דמים לערכין

M 33 — מילי ‖ M 34 סיעה ‖ M 35 עוברין ועדים ‖ M 36 + את ‖ M 37 — אמר ‖ M 38 + ל״ין ‖ M 39 — ו״ל בריב׳ ‖ M 40 — ארי״ח ‖ B 41 ליה ‖ M 42 — ה״ם ‖ M 43 אלע׳ ‖ M 44 + את ה ‖ P 45 הנער ‖ M 46 — איש ... כיצד ‖ M 47 כזמן.

gesehen und nicht sagt, der Allbarmherzige hat es vom Sehen und vom Sagen abhängig gemacht, was hierbei der Fall ist. — Wozu heisst es demnach *er*? — Wegen folgender Lehre: Man könnte glauben, dass, wenn jemand eine Gesellschaft von Menschen sieht, unter welchen sich auch seine Zeugen befinden, und spricht: ich beschwöre euch, dass ihr, wenn ihr für mich Zeugnis abzulegen wisset, kommen und es ablegen sollt, sie schuldig seien, so heisst es: *und er war Zeuge*, während dieser seine Zeugen nicht bezeichnet hat. Man könnte glauben, selbst wenn er gesagt hat: jeder, der [weiss], so heisst es: *und er war Zeuge*, und dieser hat seine Zeugen bezeichnet[15].

NICHT SO ABER VERHÄLT ES SICH BEI DEN OPFERN &c. Wenn sein Vater stirbt und ihm eine Myriade hinterlässt, ist er ja ein Reicher!? R. Abahu erwiderte: Lies: und sein Vater, [wenn er stirbt,] ihm eine Myriade hinterlässt. — Selbstverständlich!? — Wenn sein Vater in der Agonie liegt. Man könnte sagen, die meisten, die in der Agonie liegen, sterben ja, so lehrt er uns. — Wenn sein Schiff auf dem Meer ankommt und ihm Myriaden bringt, ist er ja ein Reicher!? R. Hisda erwiderte: Wenn es an andre verpachtet oder vermietet war. — Er erhält ja die Miete!? — Die Miete ist erst nachher zu zahlen. — Er sollte es ja schon wegen des Schiffes[16] sein!? — Hier ist die Ansicht R. Eliêzers vertreten, denn es wird gelehrt: R. Eliêzer sagt, ist er Bauer, so lasse man ihm sein Rindergespann, ist er Eseltreiber, so lasse man ihm seinen Esel[17].

DAS ALTER DES GELOBTEN, ZUM BEISPIEL: HAT EIN JUNGER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES ALTEN GELOBT, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES ALTEN; HAT EIN ALTER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES JUNGEN GELOBT, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES JUNGEN. DEN SCHÄTZUNGSWERT DES GESCHÄTZTEN, ZUM BEISPIEL: HAT EIN MANN DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES WEIBES GELOBT, SO GEBE ER DEN WERT EINES WEIBES; HAT EIN WEIB DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES MANNES GELOBT, SO GEBE SIE DEN WERT EINES MANNES. DIE SCHÄTZUNG ZUR ZEIT DES SCHÄTZGELÜBDES, ZUM BEISPIEL: WENN ER DEN SCHÄTZUNGSWERT GELOBT HAT, BEVOR ER FÜNF JAHRE ALT WAR UND FÜNF GEWORDEN IST, ODER BEVOR ER ZWANZIG JAHRE ALT WAR UND ZWANZIG GEWORDEN IST, SO GEBE ER NACH DEM ALTER ZUR ZEIT DES GELOBENS.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Du vergleichest das Wertgelübde[18] mit dem Schät-

des Zeugen. 15. Im 1. Fall hat er alle beschworen, im 2. Fall nur seine Zeugen. 16. Das einen hohen Wert hat. 17. Dinge, durch die er seinen Lebensunterhalt bestreitet, sind wegen seines Gelübdes nicht pfändbar. 18. Vgl. S. 207 Anm. 1.

GEMARA WENN ER ARM WAR UND REICH GEWORDEN IST. *Soweit die Hand des Gelobenden reicht.*

REICH WAR UND ARM GEWORDEN IST. *Je nachdem es reicht.*

R. JEHUDA SAGT, AUCH WENN ER ARM WAR, REICH GEWORDEN, UND WIEDER ARM GEWORDEN IST, GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN. Was ist der Grund R. Jehudas? — Die Schrift sagt: *wenn er zu arm ist zur dieser Schätzung*, nur wenn er sich von Anfang bis Ende in seiner Armut befindet. — Es heisst ja auch: *wenn er arm ist*, etwa auch hierbei, wenn er sich von Anfang bis Ende in seiner Armut befindet!? Wolltest du sagen, dem sei auch so, so wird ja gelehrt: Wenn ein Aussätziger seine Opfer als Armer dargebracht und reich geworden ist, oder als Reicher und arm geworden ist, so richte man sich nach dem Sündopfer — Worte R. Šimôns; R. Jehuda sagt, man richte sich nach dem Schuldopfer. Ferner wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagt, man richte sich nach den Vögeln[10]. — Hierzu wurde ja gelehrt: R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Alle drei legen sie ein und denselben Schriftvers aus: [11]*Dessen Vermögen nicht ausreicht bei seiner Reinigung.* R. Šimôn erklärt: das, was sühnt, das ist das Sündopfer. R. Jehuda erklärt: das, was ihn tauglich macht, das ist das Schuldopfer. Und R. Eliêzer b. Jâqob erklärt: das, was seine Reinheit veranlasst, das sind die Vögel. — Wozu heisst es demnach *er*? — Nach Rabbi, wie er es auslegt, und nach den Rabbanan, wie sie es auslegen. — Es heisst ja auch: [12]*und er war Zeuge*, demnach nur dann, wenn er von Anfang bis Ende zulässig ist!? Wolltest du sagen, dem ist auch so, so wird ja gelehrt: Wenn er für ihn Zeugnis abzulegen wusste, bevor er sein Schwiegersohn geworden war, und sein Schwiegersohn geworden ist, oder wenn er[13] hörend war und taub geworden ist, sehend war und erblindet ist, oder vernünftig war und irrsinnig geworden ist, so ist er [als Zeuge] unzulässig; wenn er aber für ihn Zeugnis abzulegen wusste, bevor er sein Schwiegersohn geworden war, dann sein Schwiegersohn geworden und darauf seine Tochter[14] gestorben ist, oder wenn er hörend war, taub wurde und wieder hörend geworden ist, oder wenn er sehend war, blind wurde und wieder sehend geworden ist, oder vernünftig war, irrsinnig wurde und wieder vernünftig geworden ist, so ist er zulässig. Die Regel hierbei ist: wenn er am Anfang fähig war und am Ende fähig ist, so ist er zulässig. — Anders ist es da, denn die Schrift sagt: [12]*oder*

גמרא. עני והעשיר: אשר תשיג יד הנדר: עשיר והעני: "על פי אשר תשיג: רבי יהודה אומר אפילו עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עשיר: מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא יאם מך הוא מערכך עד שיהא במכותי מתחלתו ועד כיפי ארא מעתה ואם רך הוא הבי נמי עד שיהא בדלותי מתחלתי ועד כיפי יכי תימא הבי נמי והתנן מצורע שהביא[2] קרבנותיו עני ויעשיר עשיר והעני הכל הולך אחר הטאת דברי רבי שמעון רבי יהודה אומר הכל הולך אחר אשם[3] תניא רבי אלעזר בן יעקב אומר הכל הולך אחר צפרים הא אתמר עלה אמר רב יהודה אמר רב [4]ושלשתן מקרא אחד דרשו[5] אשר לא תשיג ידו בטהרתו רבי שמעון סבר דבר[6] המכפר[7] ומאי ניהו חטאת ורבי יהודה סבר דבר המכשיר ומאי ניהו אשם רבי אלעזר בן יעקב סבר [8]תנודם לו טהרה ומאי ניהו[9] צפרים ואלא הוא למה לי לרבי כדאית ליה [10]ולרבנן כדאית להו אלא מעתה והוא עד עד שיהא כשר מתחילתו ועד כיפי יכי תימא הבי נמי והא תניא [11]היה יודע לו בעדות[12] עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פקח ונתחרש[13] פתח ונסתמא שפוי ונשתטה חרי זה פסול אבל היה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ואחר כך מתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח[13] פתח ונסתמא [14]אחר כך נתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר שאני התם

20 M + עוה״ע דכת׳ || 21 M + והרי ידו משגת || 22 M קרבן || 23 M + דכת׳ || 24 M ותנא דבי ראב״י הכל || 25 M זאת תורת אשר בו נגע צרעת ר״ש || 26 M המתכ׳ || 27 B — ו || 28 M + דבר || 29 M ציפרי || 30 M — עד ... עדות || 31 B פתוח || 32 M והזר ונתפ׳

9. Einen Teil derselben; cf. Lev. Kap. 14. 10. Die er lebend für die Besprengungen zu bringen hat; cf. Lev. 14,4. 11. Lev. 14,32. 12. Ib. 5,1. 13. Als er das Zeugnis abzulegen wusste. 14. Die Frau

מאי טעמא דאמר קרא (כ)אשר תשיג יד הנודר בנודר
תלה רחמנא: אבל בקרבנות אינו כן הרי שאמר
קרבנו של מצורע זה עלי היה מצורע עני מביא קרבן
עני: ואף על גב דמדירו עשיר [7]ואם דל הוא אמר [14,21]
רחמנא [7]לא דל הוא אמר רבי יצחק בשהיה מדירו [8]עני
ודלבא עליה דידיה [9]הם רחמנא אמדירו לא דהכתיב
הוא אמר רב אדא בר אהבה ואין ידו משגת לרבות
את הנודר אבל מדירו עשיר [10]הכי נמי דמייתי בעשירות
[11]אם כן מאי [12]אבל בקרבנות אינו כן חדא אמצורע עני [col.b]
[13]ומדירו עני וחדא למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני
סלקא דעתך אמינא הואיל [14]ואיתרבו איתרבו קמשמע
לן לפי שמצינו בערכין עני שהערין את העשיר נותן
ערך עני יכול אף זה כן תלמוד לומר אם דל הוא ולרבי
דאמר אומר אני אף בערכין כן אלמא [15]אמר בתר חיובא
דגברא אזלינן [1]והא לא צריבא קרא למעוטי הוא למעוטי
מאי למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר סלקא דעתך
אמינא הואיל ואמר רבי בתר חיובא דגברא אזלינן [16]קא
משמע לן:

[ii,2] יה עני והעשיר עשיר והעני נותן ערך עשיר רבי
יהודה אומר עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך
[iij] [17]עשיר: [2]אבל בקרבנות אינו כן אפילו מת אביו והניח
לו [18]ריבוא או ספינתו בים ובאה לו בריבואות אין להקדש
[19]בהם כלום:

7 M והאי לאו דל ‖ 8 M + נמי ‖ 9 M הוא דח״ר עליה מדירו לא הם רח׳ דכתי׳ ‖ 10 M + מאי ‖ 11 M — א״ך ‖ 12 M (+ הכי) ‖ 13 M (+ אמצורע). — ומדירו ... עשיר ‖ 14 M ואיתרבי איתרבי קמ״ל כדתנ׳ לפי שלא מצינו ‖ 15 M — אמר ‖ 16 M + הכא ניזיל בתר חיובא דגברא ‖ 17 M עני ‖ 18 P אלף ספינות בים ובאו. M ריב׳ וספינתו בים ובא ‖ 19 B בה.

ARMEN. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt: *wie das Vermögen des Gelobenden reicht*, der Allbarmherzige hat es vom Gelobenden abhängig gemacht.

NICHT SO ABER VERHÄLT ES SICH BEI DEN OPFERN. SAGTE JEMAND: ICH NEHME AUF MICH DAS OPFER DIESES AUSSÄTZIGEN, SO BRINGE ER, WENN DER AUSSÄTZIGE EIN ARMER IST, DAS OPFER EINES ARMEN. Auch wenn der Gelobende ein Reicher ist; aber der Allbarmherzige sagt ja: [5]*wenn er arm ist*, während dieser nicht arm ist!? R. Jiçḥaq erwiderte: Wenn er ihn arm gelobt hat. — Vielleicht aber hat der Allbarmherzige nur ihn selbst geschont, nicht aber den Gelobenden, denn es heisst *er*!? R. Ada b. Ahaba erwiderte: [5]*Und sein Vermögen nicht reicht*, dies schliesst den Gelobenden ein. — Wieso heisst es, wenn demnach der Gelobende, falls er reich ist, das Opfer eines Reichen darbringen muss, nicht so verhalte es sich bei den Opfern!? — Eines[6] bezieht sich auf den Fall, wenn der Aussätzige arm und der Gelobende arm ist, und eines auf den Fall, wenn der Aussätzige reich und der Gelobende arm ist. Man könnte nämlich glauben, dass sie, da sie einbegriffen sind, einbegriffen sind[7], so lehrt er uns. Wir finden nämlich beim Schätzgelübde, dass, wenn ein Armer den Schätzungswert eines Reichen gelobt hat, er den Schätzungswert eines Armen gebe, somit könnte man glauben, dieser ebenso, so heisst es: *wenn er arm ist.* — Rabbi sagte, er sage, beim Schätzgelübde verhalte es sich ebenso, wonach er der Ansicht ist, man richte sich nach der Verpflichtung der Person[8], wonach kein Schriftvers zur Ausschliessung nötig ist; was schliesst nun [das Wort] *er* aus? — Dies schliesst den Fall aus, wenn der Aussätzige arm und der Gelobende reich ist; man könnte glauben, Rabbi sagt ja, man richte sich nach der Verpflichtung der Person, so lehrt er uns[9].

WENN ER ARM WAR UND REICH GEWORDEN IST, ODER REICH WAR UND ARM GEWORDEN IST, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN. R. JEHUDA SAGT, AUCH WENN ER ARM WAR, REICH GEWORDEN, UND WIEDER ARM GEWORDEN IST, GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN. NICHT SO ABER VERHÄLT ES SICH BEI DEN OPFERN. SELBST WENN SEIN VATER STIRBT, UND IHM EINE MYRIADE HINTERLÄSST, ODER SEIN SCHIFF AUF DEM MEER ANKOMMT UND IHM MYRIADEN BRINGT, HAT DAS HEILIGTUM DARAN NICHTS.

5. Lev. 14,21. 6. Dh. ein Fall weicht tatsächlich nicht ab. 7. Sc. in jeder Hinsicht. 8. Die das Schätzgelübde zuerst gelobt hat. 9. Dass er in diesem Fall das Opfer eines Reichen zu bringen hat.

VIERTER ABSCHNITT

שג יד בנודר והשנים בנידר והערכין בנערך והערך בזמן הערך השג יד בנודר כיצד עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני[1] ועשיר שהעריך את העני נותן ערך עשיר: אבל בקרבנות אינו כן הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי[2] היה מצורע עני מביא קרבן עני עשיר מביא קרבן עשיר רבי אומר אומר אני אף בערכין כן וכי מפני מה עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני שאין העשיר חייב כלום אבל עשיר שאמר ערכי עלי ושמע עני ואמר מה שאמר זה עלי נותן ערך עשיר:

[n.1]

גמרא. השג יד במעריך היא כדתניב אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכתן[3] השנים בנידר בנערך הוא איידי דאמר[4] השג יד בנודר[5] אמר נמי[3] השנים בנידר: השג יד[6] בנודר כיצד עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני:

[n.2-3]

‖ M 1 — ו ‖ VM 2 + אם ‖ M 3 + ו ‖ M 4 דתנא ‖ M 5 תנא ‖ M 6 — בנודר ... קרבן עני.

DIE VERMÖGENSAUSREICHUNG DES GELOBENDEN[1], DAS ALTER DES GELOBTEN, DER SCHÄTZUNGSWERT DES GESCHÄTZTEN[2] UND DIE SCHÄTZUNG ZUR ZEIT DES SCHÄTZGELÜBDES. DIE VERMÖGENSAUSREICHUNG DES GELOBENDEN, ZUM BEISPIEL: HAT EIN ARMER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN GELOBT, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES ARMEN; HAT EIN REICHER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES ARMEN GELOBT, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN. NICHT SO ABER VERHÄLT ES SICH BEI DEN OPFERN. SAGTE JEMAND: ICH NEHME AUF MICH DAS OPFER DIESES AUSSÄTZIGEN, SO BRINGE ER, WENN DER AUSSÄTZIGE EIN ARMER IST, DAS OPFER EINES ARMEN, UND WENN EIN REICHER, DAS OPFER EINES REICHEN. RABBI SAGTE: ICH SAGE, BEIM SCHÄTZGELÜBDE VERHALTE ES SICH EBENSO. DASS EIN ARMER, DER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN GELOBT, NUR DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES ARMEN GIBT, ERFOLGT NUR DESHALB, WEIL DER REICHE NICHTS SCHULDIG IST; WENN ABER EIN REICHER SAGT, ER NEHME AUF SICH SEINE SCHÄTZUNG, UND EIN ARMER ES HÖRT UND SAGT, ER NEHME AUF SICH, WAS DIESER GESAGT HAT, SO HAT ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN ZU GEBEN.

GEMARA. Die Vermögensausreichung ist ja nur beim Schätzungsgelübde zu berücksichtigen[3]!? — Es heisst:[4]*wie das Vermögen des Gelobenden reicht, schätze ihn der Priester.* — Wieso das Alter des Gelobten, es richtet sich ja nach dem Geschätzten!? — Da er von der Vermögensausreichung des Gelobenden spricht, so spricht er auch vom Alter des Gelobten.

DIE VERMÖGENSAUSREICHUNG DES GELOBENDEN, ZUM BEISPIEL: HAT EIN ARMER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES REICHEN GELOBT, SO GEBE ER DEN SCHÄTZUNGSWERT EINES

1. Dass er nach Lev. 27,8 den normirten Betrag des Schätzgelübdes nicht zu zahlen braucht. 2. Dessen Schätzungswert gelobt worden ist; cf. Lev. 27,2ff. 3. Während unsre Mišnah vom "Gelobenden" spricht; cf. S. 207 Anm. 1. 4. Lev. 27,8.

האי מר בריה[69] דרבינא אמר אפילו נהפך לו חלוקו רבא [69]ואיתימא רב הסדא[70] ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא אפילו הושיט ידו[71] לכים ליטול שלש ועלו בידו שתים[72] דווקא שלש ועלו בידו שתים אבל שתים ועלו בידו שלש לא[73] דליכא טירחא למישדייהו וכל כך למה[74] דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו [75]ארבעים יום בלא יסורין קיבל[76] עולמו במערבא אמרי [°]פורענות מזדמנת לו: תניא רבי אליעזר הגדול אומר Fol.17 אלמלא בא הקדוש ברוך הוא עם אברהם יצחק ויעקב בדין[77] אין יכולין לעמוד מפני[78] תוכחה שנאמר [°]וערתה Sam.12,7 התיצבו ואשפטה אתכם לפני ה׳ את כל צדקות ה׳ אשר עשה אתכם ואת אבתיכם: °זה דור דרשיו Ps.24,6 מבקשי פניך יעקב סלה פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן חד אמר דור לפי פרנס וחד אמר פרנס לפי דורו למאי הלכתא אילימא למעליותא דמר סבר אי מעלי דרא מעלי פרנס ומר סבר אי מעלי פרנס מעלי דרא [76]הא איכא צדקיה דהוה מעלי[79] ודריה לא הוה מעלי והא יהויקים[80] דלא הוה מעלי ודריה הוה מעלי °דאמר רבי Syn.103a יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב °בראשית Jer.26,1 ממלכות יהויקים [בן יאשיהו][81] מלך יהודה ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם לתוהו ובהו בשביל יהויקים כיון שנסתכל בדורו נתיישבה דעתו[15] ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את[82] העולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדקיהו כיון שנסתכל בצדקיהו נתיישבה דעתו אלא לענין תוקפא וניחותא קאמרינן:

der Sohn Rabinas, sagte: Selbst wenn einem das Hemd sich umgedreht hat. Raba sagte, nach andren R. Ḥisda, nach andren R. Jiçḥaq, und nach andren wurde es in einer Barajtha gelehrt: Selbst wenn man die Hand in die Tasche steckt, um drei hervorzuholen und ihm zwei in die Hand geraten. Aber nur drei [hervorzuholen], und ihm zwei in die Hand geraten, nicht aber, wenn zwei [hervorzuholen], und drei ihm in die Hand geraten, weil es keine Mühe ist, es zurückzulegen. — Weshalb dies alles? — Weil in der Schule R. Jišmâéls gelehrt wurde: Wenn einem vierzig Tage ohne Züchtigung vergehen, so hat er seine Welt erhalten. Im Westen sagten sie: Ueber einen solchen kommt ein Verhängnis.

Es wird gelehrt: R. Eliêzer der Grosse sagte: Wollte der Heilige, gebenedeiet sei er, selbst mit Abraham, Jiçḥaq und Jâqob zu Gericht gehen, so könnten sie vor der Zurechtweisung nicht bestehen, denn es heisst: [142]*nun stellt euch auf und ich will mit euch vor dem Herrn rechten, wegen all der Woltaten des Herrn, die er an euch getan und an euren Vätern.* [143]*Also ist das Geschlecht seiner Verehrer, die dein Antlitz suchen, Jâqob, Sela.* Hierüber streiten R. Jehuda der Fürst und die Rabbanan; einer sagt, das Geschlecht entsprechend seinem Führer, und einer sagt, der Führer entsprechend seinem Geschlecht. — In welcher Hinsicht: wollte man sagen, hinsichtlich der Tugendhaftigkeit, einer ist der Ansicht, ist das Geschlecht tugendhaft, sei auch der Führer tugendhaft, und einer ist der Ansicht, ist der Führer tugendhaft, sei auch das Geschlecht tugendhaft, so war ja Çidqija tugendhaft, während sein Geschlecht nicht tugendhaft war, und ebenso war, Jehojaqim nicht tugendhaft, während sein Geschlecht tugendhaft war!? R. Johanan sagte nämlich im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Es heisst:[144]*im Anfang der Regierung Jehojaqims, des Sohnes Jošijahus, des Königs von Jehuda*; der Heilige, gebenedeiet sei er, wollte die Welt in Leere und Oede verwandeln wegen des Jehojaqim, als er aber auf sein Geschlecht schaute, beruhigte er sich. Desgleichen wollte der Heilige, gebenedeiet sei er, die Welt in Leere und Oede verwandeln wegen des Geschlechts Çidqijahus, als er aber auf Çidqijahu schaute, beruhigte er sich. — Vielmehr, wir sagten es hinsichtlich des Zorns und der Milde[145].

נתכוונו למזוג לו ‖ M 68 דרב ‖ M 69 + א׳ ‖ M 70 — ואיתימא ... תנא ‖ M 71 — לכים ‖ M 72 —דוקא ... שתים ‖ M 73 דלית ליה טיר׳ למישדייה ‖ M 74 דתנא ‖ M 75 שלשים ‖ M 76 + את ‖ M 77 לאהיו יכו ‖ M 78 + ה ‖ M 79 דורו ‖ M 80 דדורו ה״ם ואיהו לא ה״ם ואמ׳ ‖ M 81 ובראשית ממלכת צדקיהו בן יאשי׳ בקש ‖ M 8 + כל.

142. iSam. 12,7. 143. Ps. 24,6. 144. Jer. 26,1. 145. Das Geschlecht gleicht diesbezüglich seinem Führer u. vice versa.

להכותו ורמאן דאמר עד קלנה דכתיב לבשתך וכלמת
ערות אמך ורמאן דאמר עד נזיפה דכתיב ויחר אף
שאול ורמאן דאמר נזיפה הכתיב הכאה וקללה שאני
התם דאגב חביבותא יתירא דהוה ביה ליהונתן בדוד
מכר נפשיה טפי׃ עד היכן לא ישנה אדם באכסניא
שלו רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד שיפשלו לו
כליו לאחוריו בהכאה דידיה כולי עלמא לא פליגי
בהפשלת כליו לאחוריו כולי עלמא נמי לא פליגי כי
פליגי בהכאה דדביתהו מר סבר כיון דלדידיה לא
מצער ליה מאי נפקא ליה מינה ומר סבר אתי לאיטרודי
וכל כך למה דאמר מר אכסנאי פוגם ונפגם׃ אמר רב
יהודה אמר רב מנין שלא ישנה אדם באכסניא שלו
מן התורה שנאמר (אל) המקום אשר היה שם אהלו
בתחלה רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא וילך למסעיו
מאי ביניהו איכא ביניהו אכסנאי דאקראי׃ אמר
רבי יוחנן מנין שלא ישנה אדם מאומנותו ומאומנות
אבותיו שנאמר וישלח המלך שלמה ויקח את חירם
מצר בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי [ו]אביו איש צרי
חרש נחשת ואמר מר אימיה מבית דן וכתיב (ו)את(ו)
אהליאב בן אחיסמך למטה דן׃ עד היכן תכלית יסורין
אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל
עליו מתקיף לה רבא ועירא ואיתימא רבי שמואל בר
נחמני גדירה מזו אמרו אפילו נתכוונו למזוג בחמין
ימזגו לו בצונן בצונן ומזגו לו בחמין ואת אמרת כולי

M 50 ומאן | M 51 — ש״ה | M 52 יתירת׳ דהוה
ליה || M 53 מאכ׳ | M 54 — לאה׳ | M 55 — ד
(M מאי) 56 || M 57 וילך למסעיו מנגב ועד ב״א עד המק׳
אשר נטה שם אהלה בתחלה ריב״ה | M 58 אכסני׳ | 59
M + ומאומ׳ אביו | M 60 + וכת׳ || M 61 אמו מדבית
נפתלי ואבוה מדבית דן | M 62 — ארא | M 63 — לו
M 64 ואינו | M 65 ר׳ || M 66 + לו | M 67 + או

einer sagt, bis zum Fluchen, denn es heisst: [130]*zu deiner Schande und der Schande deiner Mutter*; und einer sagt, bis zum Anschreien, denn es heisst: *da entbrannte der Zorn Sauls*. — Aber nach demjenigen, der bis zum Anschreien sagt, [ist ja einzuwenden:] es werden ja auch Schlagen und Fluchen genannt!? — Anders verhielt es sich da; wegen der grossen Freundschaft, die Jehonathan gegen David hegte, opferte er sich mehr.

Wie weit reiche die Beharrlichkeit in der Gaststätte[134]? — Rabh sagt, bis zum Schlagen; Šemuél sagt, bis man ihm seine Sachen über den Rücken hängt. Hinsichtlich des Falls, wenn man ihn selbst schlägt, streitet niemand, wenn man ihm selber seine Sachen über den Rücken hängt, streitet niemand, sie streiten nur über den Fall, wenn man seine Frau schlägt; einer ist der Ansicht, da man ihm selber nichts tut, gehe es ihn nicht an, und einer ist der Ansicht, er könnte in Streit geraten. — Weshalb dies alles? — Weil der Meister sagte, ein Logiergast bemakele und werde bemakelt[135].

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Wo ist aus der Gesetzlehre zu entnehmen, dass man seine Gaststätte nicht wechsle? — es heisst:[136]*bis an den Ort, wo sein Zelt zuvor war*. R. Jose b. R. Ḥanina sagte: Hieraus: [136]*er zog über seine Reisestätten*. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich einer gelegentlichen Gaststätte[137].

R. Joḥanan sagte: Woher, dass man seinen Beruf und seiner Väter Beruf nicht wechseln soll? — es heisst:[138]*da sandte der König Šelomoh und liess den Ḥiram aus Çor holen, den Sohn einer Witwe aus dem Stamm Naphtali, und sein Vater war ein Kupferschmied aus Çor*. Hierzu sagte der Meister, seine Mutter war aus dem Haus Dan, und es heisst: [139]*mit ihm Ahaliáb, der Sohn Aḥisamakhs, aus dem Stamm Dan*[140].

Wie weit reicht die Grenze[141] der Züchtigung? R. Eleâzar erwiderte: Wenn man einem ein Gewand zum Anziehen webt, und es ihm nicht passt. Raba der Kleine, nach andren R. Šemuél b. Naḥmani, wandte ein: Noch mehr als dies sagten sie: selbst wenn man einem mit Warmem mischen wollte, und man ihm mit Kaltem gemischt hat, oder mit Kaltem, und man ihm mit Warmem gemischt hat, und du sagst, so weit!? Mar,

134. Dass der Gast sie trotz der schlechten Behandlung nicht verlasse. 135. Wenn ein Logiergast seinen Wirt verlässt, so kommen beide in den Ruf, unverträgliche Menschen zu sein. 136. Gen. 13,3. 137. Die man nicht aufgesucht, sondern in die man zufällig hineingeraten ist; solche waren die im 2. Schriftvers genannten. 138. iReg. 7,13,14. 139. Ex. 31,6. 140. Die ganze Familie hatte den gleichen Beruf. 141. Nach unten; irgend eine Unannehmlichkeit, die als Züchtigung anzusehen ist.

קיסם מבין עיניך[34] אמר לו טול קורה מבין עיניך אמר רבי אלעזר בן[35] עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוביה[36] ואמר רבי יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן[37] שמעון ברבי ובל שבן[38] שהוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר אל תוכח לץ פן ישנאך Pr 9,8 חוכח לחכם ויאהבך: בעא מיניה רבי יהודה בריה דרבי שמעון[39] תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה הי מינייהו עדיפא[40] אמר ליה ולא מודית דענוה לשמה עדיפא דאמר מר עניה גדולה מכולם[41] שלא לשמה נמי Az 20b עדיפא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם Pes 50b Sot. 22b בתורה ובמצות[42] אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא Nid 24b לשמה בא לשמה היכי דמי תוכחה[43] לשמה וענוה Syn. 105b Hor. 10b שלא לשמה כי הא דרב הונא וחייא בר רב הוו יתבי קמיה דשמואל אמר ליה חייא בר רב חזי מר דקא מצער לי קביל עליה דתו לא מצער ליה בתר דנפיק אמר ליה הכי[45] והכי קא עביד אמר ליה[46] אמאי לא אמרת ליה באנפיה אמר ליה חם לי דליכסיף זרעיה דרב על ידאי: עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוהנן אמר עד נזיפה[47] כתנאי רבי אליעזר אומר עד הכאה רבי יהושע אומר עד קללה בן עזאי אומר עד נזיפה אמר רב נחמן [48]בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו[49] ויחר אף שאול 1Sam. 20,30 ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות ובתיב[50] ויטל שאול 1Sam. 20,33 את החנית עליו להכותו למאן דאמר עד הכאה דכתיב

M 34 והו׳ או׳ ‖ M 35 חנניה ‖ M 36 א״ל ר׳ עקיבא תמיהני אם יש בדה״ז שמקבל תוכחה אריב״ן מעידני עלי שו״א ‖ M 37 רשב״ג ‖ V 38 שהוסיף בי שפעמים הרבה ‖ 39 M + בן פזי ‖ M 40 מי לא ‖ M 41 + שנ׳ יען אשר משח ה׳ אותי לבשר ענוים הסדי׳ לא נא׳ אלא ענוים ‖ M 42 אפי׳ שלא לשמן ‖ M 43 לשמן בא לשמן ‖ M 44 + שלא (?) ‖ M 45 — והכי קא ‖ M 46 מאי טע׳ לא אמ׳ לי באזיה ‖ 47 M — כתנאי ... נזיפה ‖ M 48 — ב״י ‖ M 49 + שנ׳.

den Splitter, der zwischen deinen Augen, so erwidert dieser: nimm den Balken, der zwischen deinen Augen. R. Eleâzar b. Âzarja sagte: Es würde mich wundern, wenn es in diesem Zeitalter jemand geben sollte, der zurechtzuweisen[127] versteht. Auch sagte R. Johanan b. Nuri: Ich rufe Himmel und Erde als Zeugen an, dass Âqiba häufig durch mich geschlagen wurde, weil ich mich über ihn bei R. Šimôn b. Rabbi beklagt hatte; er aber liebte mich um so mehr. Dies bestätigt, was geschrieben steht:[128] *weise den Spötter nicht zurecht, denn er könnte dich hassen; weise den Klugen zurecht, und er wird dich lieben.*

R. Jehuda, Sohn des R. Šimôn, fragte ihn: Was ist von gutgemeinter Zurechtweisung und selbstsüchtiger Demut[129] bevorzugter? Dieser erwiderte: Gibst du etwa nicht zu, dass gutgemeinte Demut bevorzugter ist, wo doch der Meister sagte, Demut sei bedeutender als sie[130] alle? Sie ist auch selbstsüchtig bevorzugter. R. Jehuda sagte nämlich im Namen Rabhs: Man befasse sich stets mit der Gesetzlehre und guten Werken auch nicht um ihrer selbst willen, denn auch wenn man es nicht um ihrer selbst willen tut, wird man dadurch veranlasst, es um ihrer selbst willen zu tun. — Was heisst gutgemeinte Zurechtweisung und selbstsüchtige Demut? — Wie in folgendem Fall. R. Hona und Ḥija b. Rabh sassen vor Šemuél, und Ḥija b. Rabh sprach zu ihm: Sehe doch der Meister, wie er mich quält. Da nahm er auf sich, ihn nicht mehr zu quälen. Nachdem jener hinausgegangen war, sprach dieser zu ihm: Er hat dies und jenes getan. Da sprach [Šemuél]: Weshalb hast du es ihm nicht ins Gesicht gesagt? Dieser erwiderte: Ich befürchtete die Nachkommen Rabh könnten durch mich beschämt werden.

Wie weit reiche die Zurechtweisung? — Rabh sagt, bis zum Schlagen[131]; Šemuél sagt, bis zum Fluchen; R. Johanan sagt, bis zum Anschreien. Hierüber streiten auch Tannaím: R. Eliêzer sagt, bis zum Schlagen; R. Jehošuâ sagt, bis zum Fluchen; Ben-Âzaj sagt, bis zum Anschreien. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Alle drei legen ein und denselben Schriftvers aus: [132]*Da entbrannte der Zorn Šaúls über Jehonathan und er sprach zu ihm: Du Sohn verdrehter Widerspenstigkeit.* Und es heisst:[133] *Da schleuderte Šaúl den Speer auf ihn, ihn zu treffen.* Einer sagt, bis zum Schlagen, denn es heisst: *ihn zu treffen*;

127. Ohne den Zurechtgewiesenen zu beschämen. 128. Pr. 9,8. 129. Wenn man bescheiden tut u. die Zurechtweisung unterlässt; nur um sich keiner Unannehmlichkeit auszusetzen. 130. Die Bd. VII S. 867 Z. 14ff. aufgezählten sittlichen Handlungen. 131. Dass der Zurechtgewiesene in Wut gerät u. den Zurechtweisenden schlägt. 132. iSam. 20,30. 133. Ib. V. 33.

werk? — die Verleumdung Der Heilige, gebenedeiet sei er, sprach nämlich: es komme das Heimliche[120] und sühne das Heimliche. Somit besteht ein Widerspruch hinsichtlich des Blutvergiessens, und ebenso besteht ein Widerspruch hinsichtlich der Verleumdung. — Hinsichtlich des Blutvergiessens besteht kein Widerspruch, denn eines gilt von dem Fall, wenn man weiss, wer ihn getötet hat, und eines gilt von dem Fall, wenn man nicht weiss, wer ihn getötet hat. — Wenn man weiss, wer ihn getötet hat, ist er ja hinzurichten!? — Wenn es vorsätzlich erfolgt ist, man ihn aber nicht gewarnt hat. Hinsichtlich der Verleumdung besteht ebenfalls kein Widerspruch, denn das eine gilt, wenn heimlich, und das andre gilt, wenn öffentlich.

R. Šemuél b. Nadabh fragte R. Ḥanina, manche sagen, R. Šemuél b. Nadabh, der Schwiegersohn R Ḥaninas, R. Ḥanina, und manche sagen, R. Jēhošuâ b. Levi: Weshalb ist es beim Aussätzigen anders, dass es von ihm heisst:[121]*abgeschieden soll er wohnen, ausserhalb des Lagers sei seine Wohnung*? Er hat[122]zwischen Mann und Frau getrennt, zwischen einem und seinem Nächsten, darum sagt die Gesetzlehre: *abgeschieden soll er wohnen* usw.

R. Jehuda b. Levi sagte: Weshalb ist es beim Aussätzigen anders, dass die Gesetzlehre [von ihm][123]sagt, er bringe zwei Vögel zu seiner Reinigung? Der Heilige, gebenedeiet sei er, sprach: Er[124]hat wie ein Schnatterer gehandelt, daher, sagt die Gesetzlehre, bringe er Schnatterñde als Opfer.

Die Rabbanan lehrten:[125]*Du sollst nicht deinen Bruder in deinem Herzen hassen.* Man könnte glauben, man dürfe ihn nur nicht schlagen, nicht puffen und ihm nicht fluchen, daher heisst es: *in deinem Herzen*, die Schrift spricht von Hass im Herzen. Woher, dass, wenn man etwas Hässliches an seinem Nächsten sieht, man ihn zurechtweisen muss? — es heisst:[125]*zurechtweisen.* Woher, dass, wenn man ihn zurechtgewiesen und dieser darauf nicht geachtet hat, man ihn wiederum zurechtweisen muss? — es heisst:[125]*sollst du zurechtweisen*, wiederholt. Man könnte glauben, auch wenn sein Gesicht sich verändert[126], so heisst es:[125]*dass du nicht seinetwegen Sünde tragest.*

Es wird gelehrt: R. Tryphon sagte: Es würde mich wundern, wenn es in diesem Zeitalter jemand geben sollte, der Zurechtweisung annimmt. Sagt man zu einem: nimm

120. Das Räucherwerk wurde im Heiligtum heimlich dargebracht (cf. Bd. II S. 879 Z. 14 ff.) u. ebenso wird die Verleumdung gewöhnl. heimlich gesprochen. 121. Lev. 13,46. 122. Durch Verleumdung 123. Cf. Lev. 14,4. 124. Der Verleumder, der mit dem Aussatz bestraft wird. 125. Lev. 19,17. 126. Durch die Zurechtweisung öffentlich beschämt wird.

הרע אמר הקדוש ברוך הוא יבא דבר שבהשאי ויכפר
עד מעשה השאי קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים
קשיא לשון הרע אלשון הרע שפיכות דמים אשפיכות
דמים לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע
מאן קטליה דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא במזיד
ולא אתרו ביה לשון הרע אלשון הרע לא קשיא הא
בצינעא הא בפרהסיא: בעא מיניה רבי שמואל בר Col.b
נחמן מרבי חנינא ואמרי לה רבי שמואל בר נחמן
נחמן דרבי חנינא מרבי חנינא ואמרי לה מרבי יהושע
בן לוי מה נשתנה מצירע שאמרה תורה בדד ישב
מחוץ למחנה מושבו הוא הבדיל בין איש לאשתו בין
איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדד ישב וגו׳: אמר
רבי יהודה בן לוי מה נשתנה מצירע שאמרה תורה
יביא שתי ציפרים לטהרתו אמר הקדוש ברוך הוא
הוא עישה מעשה פטיט לפיכך אמרה תורה יביא קרבן
פטיט: תנו רבנן לא תשנא את אחיך בלבבך יכול
לא יכנו לא יסטרנו ולא יקללנו תלמוד לומר בלבבך
שנאה שבלב הכתוב מדבר מנין לרואה בחבירו דבר
מגונה שחייב להוכיחו שנאמר הוכח תוכיח הוכיחו
ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו תלמוד לומר תוכיח
מכל מקום יכול אפילו משתנים פניו תלמוד לומר [ו]לא
תשא עליו חטא: תניא אמר רבי טרפון תמיה אני
אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה אם אמר לו טול

M 16 + ו | M 17 — דיד מ ק | M 18 דלא | M 19 — ר״ש | V 20 אלנדב | M 21 — ואמרי ... מריב״ל | M 22 דאמ׳ | V 23 יהושע | M 24 — ב״ל | M 25 עשה | M 26 ולא יסרטנו ולא יקללנו | M 27 בששב״ל | M 28 ימני | M 29 + ת״ל | M 30 ואם | M 31 הוכח | B תמה. M 32 אדם בדה״ז שיקבל להוכיח | P 33 אפי׳. אם

R. Jehuda b. Levi sagte: Weshalb ist es beim Aussätzigen anders, dass die Gesetzlehre [von ihm][123]sagt, er bringe zwei Vögel zu seiner Reinigung? Der Heilige, gebenedeiet sei er, sprach: Er[124]hat wie ein Schnatterer gehandelt, daher, sagt die Gesetzlehre, bringe er Schnatterñde als Opfer.

Die Rabbanan lehrten:[125]*Du sollst nicht deinen Bruder in deinem Herzen hassen.* Man könnte glauben, man dürfe ihn nur nicht schlagen, nicht puffen und ihm nicht fluchen, daher heisst es: *in deinem Herzen*, die Schrift spricht von Hass im Herzen. Woher, dass, wenn man etwas Hässliches an seinem Nächsten sieht, man ihn zurechtweisen muss? — es heisst:[125]*zurechtweisen.* Woher, dass, wenn man ihn zurechtgewiesen und dieser darauf nicht geachtet hat, man ihn wiederum zurechtweisen muss? — es heisst:[125]*sollst du zurechtweisen*, wiederholt. Man könnte glauben, auch wenn sein Gesicht sich verändert[126], so heisst es:[125]*dass du nicht seinetwegen Sünde tragest.*

Es wird gelehrt: R. Tryphon sagte: Es würde mich wundern, wenn es in diesem Zeitalter jemand geben sollte, der Zurechtweisung annimmt. Sagt man zu einem: nimm

שאינו שלו[107]יבא הכהן ויפזר מעונו ועל צרות העין דכתיב
ובא אשר לו הבית [וגו'][108]תנא דבי רבי ישמעאל מי
שמיוחד[109]ביתו לו איני והא אמר רבי[110]ענני בר ששון
למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות לומר
לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת
מכפרת על שפיכות דמים[111]דכתיב ויטבלו את הכתנת
בדם מכנסים מכפרים על גילוי עריות[112]דכתיב ועשה
להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה מצנפת מכפרת על
גסי הרוח כדרבי הנינא דאמר רבי הנינא[113]יבא דבר
שבגובה ויכפר על מעשה גובה אבנט[114]מכפרת על
הרהור הלב אהיכא דאיתיה דכתיב והיה על לב אהרן
חושן מכפר על הדינין דכתיב ועשית חשן משפט
אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב [ו]אין אפוד ותרפים
מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקדוש ברוך הוא יבא
דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול ציין מכפר על
מעשה עזי פנים כתיב הכא והיה על מצח אהרן וכתיב
התם ומצח אשה זונה היה לך לא קשיא הא דאהנו
מעשיו הא דלא אהנו מעשיו[115]אי אהנו מעשיו אתו
נגעים עליה[116]אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר והאמר
רבי סימון אמר רבי יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו
להם[117]בקרבנות כפרה בדבר אחר מצינו להם כפרה
שפיכות דמים ולשון הרע שפיכות דמים בעגלה ערופה
ולשון הרע בקטרת[118]דתניא רבי הנינא למדנו לקטרת
שמכפרת דכתיב ויתן את הקטרת ויכפר על העם[119]
ותנא דבי רבי ישמעאל על מה[120]קטרת מכפרת על לשון

ge der Priester kommen und sein Geld verstreuen. Wegen der Missgunst, denn es heisst:[107]*so komme der, dem das Haus gehört* ☞, und in der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: der sein Haus für sich allein bestimmt. — Dem ist ja aber nicht so, R. Ânani b. Sason sagte ja: Der Abschnitt von den Priestergewändern[108]ist deshalb dem Abschnitt von den Opfern angereiht worden, um dir zu sagen: wie die Opfer sühnen, ebenso sühnen die Priestergewänder. Der Rock sühnt das Blutvergiessen, denn es heisst:[109]*und sie tauchten den Rock in Blut.* Die Beinkleider sühnen die Unzucht, denn es heisst:[110]*und mache ihnen Beinkleider aus Linnen, die Blösse des Fleisches zu bedecken.* Der Kopfbund sühnt den Hochmut, nach R. Ḥanina, denn R. Ḥanina sagte: Es komme das, was hoch ist, und sühne den Hochmut. Der Gürtel sühnt die sündhaften Gedanken des Herzens, wo er sich befindet, denn es heisst:[111]*er sei auf dem Herzen Ahrons.* Das Brustschild sühnt [Uebertretungen] des Rechtes, denn es heisst:[112]*du sollst ein Brustschild des Rechtes machen.* Der Schulterlatz sühnt den Götzendienst, denn es heisst:[113]*ohne Schulterlatz und ohne Teraphim.* Das Oberkleid sühnt die Verleumdung, denn der Heilige, gebenedeiet sei er, sprach: Möge das Tönende[114]kommen und die Handlung des Tones sühnen. Das Stirnblatt sühnt die Frechheit, denn von diesem heisst es:[115]*es soll auf der Stirn Ahrons sein*, und dort[116]heisst es: *du hattest die Stirn eines Hurenweibs.* — Das ist kein Einwand; das eine, wenn seine Handlung[117]Folgen hatte, und das andre, wenn seine Handlung keine Folgen hatte. Hatte seine Handlung Folgen, so kommen Aussatzplagen über ihn, hatte seine Handlung keine Folgen, so sühnt das Oberkleid. — R. Simon sagte ja aber im Namen des R. Jehošuâ b. Levi, für zwei Dinge sei keine Sühne durch Opfer zu finden, wol aber sei für sie eine Sühne durch andres zu finden: das Blutvergiessen und die Verleumdung. Für das Blutvergiessen das genickbrochene Kalb[118]und für die Verleumdung das Räucherwerk!? R. Ḥanina lehrte nämlich: Wir lernen, dass das Räucherwerk sühnt, denn es heisst:[119]*da legte er das Räucherwerk auf und sühnte das Volk.* Ferner wurde in der Schule R. Jišmâéls gelehrt: Was sühnt das Räucher-

Lev. 14,35. Jom. 11b Zeb. 78b Ex. 37,31 Ex. 28,42 Ex. 28,15 Hos. 3,4 Ex. 28,38 Jer. 3,3 Num. 44a Zeb. 88b Num. 17,12

P 95 לו הבית ויחר לו והא ‖ M 94 לפיכך + M 93
עיניני. M שני וישחטו שעיר עזים מכני ‖ M 96 שני עיניני ‖ M 97 וכן ה״א ועשה ‖ M 98 א׳ הק״ב יבא דבר שבגבוה
M 2 על היכא ‖ M 1 מכפר ‖ M 99 ויכי ע״ם גבוה ‖ M 3 וכן ה״א ועש׳ ‖ M 4 שני ‖ 5
— דכת׳ ... אהרן ‖ M 6 שבקול ‖ M 7 עזות ‖ M 8 דאהנא ‖ 12
M 9 אהנא ‖ M 10 לא אהנא ‖ M 11 ואי אהנא ‖ M 13 וכדר״ח דאר״ח
M 14 שהיא מכפ׳ שני ‖ M 15 + ה.

107. Lev. 14,35. 108. Cf. Ex. Kap. 28. 109. Gen. 37,31. 110. Ex. 28,42. 111. Ib. V. 30, wo es והיו heisst; dieser Vers bezieht sich jed. nicht auf den Gürtel, sondern auf das Brustschild, weshalb der ganze Passus in Cod. M fehlt. 112. Ex. 28,15. 113. Hos. 3,4. 114. Das Oberkleid hatte am Saum kleine Glöckchen, damit man das Kommen des Hochpriesters höre; cf. Ex. 28,33ff. 115. Ex. 28,38. 116. Jer. 3,3. 117. Die Verleumdung. 118. Cf. Dt. Kap. 21. 119. Num. 17,12.

דבר והגדתי ראהורי: אמר רבה בר רב הונא כל Fol 15b
מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא
בישא מאי טעמא חברך חברא אית ליה וחברא דחברך
חברא אית ליה: כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב
מברך רעהו בקול גדול בבקר השכים קללה תחשב לו
בגין דמיקלע לאושפיזא ושרחו קמיה שפיר למחר נפיק
יתיב בשוקא ואמר רחמנא ניכרכיה לפלניא דהכי טרח
קמאי וישמעין אינשי ואזלין ואנסין ליה: תני רב דימי
אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטיבתו של
חבירו שמתוך טיבתו בא לידי רעתו איכא דאמרי רב
דימי אחוה דרב ספרא חלש על רב כפרא לשיולי ביה
אמר להו תיתי לי דקיימי כל דאמרו רבנן אמרו ליה הא
מי מקיימת לעולם אל יספר אדם בטיבתו של חבירו
שמתוך טיבתו בא לידי ניתיו אמר להו לא שמיע לי
יאי הוה שמיע לי קיימתה: אמר רבי שמואל בר
נחמני אמר רבי יונתן על שבעה דברים נגעים באין על
לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל
נילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין
על לשון הרע דכתיב מלשני בסתר רעהו אותו אצמית
על שפיכות דמים דכתיב [י]אל יכרת מבית יואב זב
ומצורע וגו ועל שבועת שוא דכתיב ויאמר נעמן היאל
(י)קח כברים וכתיב וצרעת נעמן תדבק בך וגו ועל
נילוי עריות דכתיב וינגע ה׳ את פרעה נגעים וגו ועל
גסות הרוח דכתיב ובחזקתו גבה לבו עד להשחית
וימעול בה׳ אלהיו והצרעת זרחה במצחו ועל הגזל
דכתיב ובוא הכהן ופנו את הבית תנא הוא בונם ממון

P 79 השכם בבקר ‖ M 80 דאיק׳ ‖ M 81 — נפיק ‖ M 82 ליבר׳ מיברכתיה לפל׳ ‖ M 83 והכי טרח קמאי ושמעי אי׳ ואזלי ואנסו ‖ M 84 + יותר מדאי ‖ M 85 דקיימית ‖ VM 86 רעתו ‖ M 87 + הוה ‖ B 88 יוחנן ‖ M 89 לא ‖ M 90 שנא׳ ‖ M 91 באלה׳ ‖ M 92 כנס.

Rabba b. R. Hona sagte: Was vor dreien gesagt wird, gilt nicht als Verleumdung, denn dein Freund hat einen Freund, und deines Freundes Freund hat einen Freund[97].

Als R. Dimi kam, sagte er: Es heisst: *wer seinen Freund am frühen Morgen mit lauter Stimme segnet, dem wird dies als Fluch angerechnet.* Wenn jemand beispielsweise irgendwo als Gast eingekehrt war, wo man ihm viel Aufmerksamkeit erwiesen hat, und er am folgenden Morgen auf die Strasse geht und sagt: möge der Allbarmherzige jenen segnen, der sich für mich soviel bemüht hat, so kommen Leute, die es hören, und belästigen ihn.

R. Dimi, der Bruder R. Saphras, lehrte: Nie unterhalte man sich über das Lob seines Nächsten, denn von [vielem] Loben kommt man zur Verunglimpfung. Manche erzählen: R. Dimi, der Bruder R. Saphras, erkrankte, und R. Saphra besuchte ihn. Da sprach er: Möge es mir zugute kommen, dass ich alles gehalten habe, was die Rabbanan gesagt haben. Da sprach jener zu ihm: Hast du auch gehalten [das Verbot,] sich nie über das Lob seines Nächsten zu unterhalten, weil man von [vielem] Loben zur Verunglimpfung kommen kann? Dieser erwiderte: Ich habe es nicht gehört; hätte ich es gehört, so würde ich es gehalten haben.

R. Šemuél b. Nahmani sagte im Namen R. Jonathans: Wegen sieben Vergehen kommen Aussatzplagen: wegen der Verleumdung, wegen des Blutvergiessens, wegen des falschen Schwörens, wegen der Unzucht, wegen des Hochmuts, wegen des Raubs und wegen der Missgunst. Wegen der Verleumdung, denn es heisst: *wer im Verborgnen seinen Nächsten verleumdet, den vernichte ich*[99]. Wegen des Blutvergiessens, denn es heisst:[100] *und es soll nicht ausgehen im Haus Joábs Samenflüssiger und Aussätziger &*. Wegen des falschen Schwörens, denn es heisst:[101] *da sprach Naâman: möge es dir gefallen, nimm zwei Kikar*, und es heisst:[102] *so hafte der Aussatz Naâmans an dir &*. Wegen der Unzucht, denn es heisst:[103] *und der Herr plagte den Pareô & Plagen.* Wegen des Hochmuts, denn es heisst:[104] *aber wie er stark war, erhob sich sein Herz bis zur Ausartung, und er ward untreu dem Herrn, seinem Gott,*[105] *und es brach Aussatz auf seiner Stirn hervor.* Wegen des Raubs, denn es heisst:[106] *und der Priester gebiete, dass sie das Haus ausräumen*, und hierzu wird gelehrt. Er hat fremdes Geld eingeheimst, daher mö-

97. "Verleumdung" bedeutet wol hier: ausplaudern, weiter erzählen; der Erzählende rechnete damit. 98. Pr. 27,14. 99. Wie ob. erklärt wird, durch Aussatz. 100. iiSam. 3,29. 101. iiReg. 5,23. 102. Ib. V. 27. 103. Gen. 12,17. 104. iiChr. 26,16. 105. Ib. V. 19. 106. Lev. 14,36.

שלש עבירות עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים
כתיב הכא לשון מדברת גדלות וכתיב[89] בעבודה זרה
אנא חטא העם הזה חטאה גדולה בגילוי עריות 32, 31
כתיב [90]ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת בשפיכות 1. 39, 9
דמים כתיב גדול עוני מנשוא גדולות אימא תרתי 4, 13
חי מינייהו[91] מפקא במערבא אמרי לשון תליתאי קטיל
[92]תליתאי הורג למספרו ולמקבלו[93] ולאומרין: אמר רבי
חמא[94] ברבי הנינא מאי דכתיב מות והיים ביד לשון 18, 21
וכי יש יד ללשון[95] לומר לך מה יד ממיתה אף לשון
ממיתה אי מה יד אינה ממיתה אלא בסמוך לה אף
לשון אינה ממיתה אלא בסמוך[96] לה תלמוד לומר חין
שחוט לשונם אי מה חין עד ארבעים וחמשים אמה
אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה תלמוד לומר שתו
בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ וכי מאחר[97] דכתיב
שתו בשמים פיהם חין שחוט לשונם למה לי הא קא
משמע לן[98] דקטיל בחין וכי מאחר דכתיב חין שחוט
לשונם מות וחיים ביד לשון למה לי[99] לכדרבא דאמר
רבא דבעי[100] חיי בלישניה [3]דבעי[101] מית בלישניה היכי
דמי לישנא בישא[102] רבה אמר בנון דאמר איכא נורא
בי פלניא אמר ליה אביי[103] מאי קא עביד נלוויי מילתא
בעלמא הוא אלא דמפיק[104] בלישנא בישא דאמר היכא
משתכח נורא אלא בי פלניא[105] אמר[106] רבא כל מילתא
דמיתאמרא באפי מרה ליה משום לישנא בישא
אמר ליה[107] כל שכן הוצפא ולישנא בישא אמר ליה אנא
[108]כרבי יוסי סבירא לי דאמר רבי יוסי מימי לא אמרתי 118b

63 תלתא M 62 ‖ מפקת M 61 ‖ התם אנא M 60

de, dass sie den drei Missetaten entspricht: Götzendienst, Unzucht und Blutvergiessen. Hierbei heisst es: *großsprecherische Zunge*, beim Götzendienst heisst es: [90]*ach, dieses Volk hat eine grosse Sünde begangen*, bei der Unzucht heisst es: [91]*wie sollte ich diese grosse Uebeltat begehen*, und beim Blutvergiessen heisst es: [92]*gross ist meine Sünde, um sie zu ertragen.* — Vielleicht sind unter *gross* nur zwei zu verstehen!? — Welches von ihnen sollte denn ausgeschieden werden!? Im Westen sagten sie: Die dreifaltige[93] Zunge tötet drei: sie tötet den Erzähler, den Zuhörer und den Betroffenen.

R. Ḥama b. R. Ḥanina sagte: Es heisst: [94]*Leben und Tod in der Hand der Zunge.* Hat denn die Zunge eine Hand? Dies besagt dir, wie die Hand töten kann, ebenso kann die Zunge töten. Man könnte glauben, wie die Hand nur in der Nähe tötet, ebenso töte auch die Zunge nur in der Nähe, so heisst es: *ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge.* Man könnte glauben, wie ein Pfeil nur bis vierzig oder fünfzig Ellen [reicht], ebenso die Zunge nur bis vierzig oder fünfzig Ellen, so heisst es: [95]*sie versetzten zum Himmel ihren Mund, und ihre Zunge ergeht sich auf der Erde.* — Wenn es schon heisst: *sie versetzten zum Himmel ihren Mund*, wozu heisst es weiter: *ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge*? — Folgendes lehrt er uns: sie tötet wie ein Pfeil. — Wenn es schon heisst: *ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge*, wozu heisst es weiter: *Leben und Tod in der Hand der Zunge*? — Wegen einer Lehre Rabas, denn Raba sagte: Wer leben will: mit der Zunge; wer sterben will: mit der Zunge. — Was heisst Verleumdung? Rabba erwiderte: Schon wenn jemand beispielsweise sagt: bei jenem gibt es Feuer. Abajje sprach zu ihm: Was hat er denn getan, dies ist ja nur eine Auskunft!? — Vielmehr, wenn er es in verleumderischer Weise spricht; wenn er sagt: wo anders sollte es Feuer geben, als bei jenem[96]?

Raba sagte: Alles, was man in Gegenwart des Betreffenden selbst sagt, gilt nicht als Verleumdung. [Abajje] sprach zu ihm: Dann ist es ja erst recht Grobheit und Verleumdung!? Dieser erwiderte: Ich halte es mit R. Jose, denn R. Jose sagte: Noch nie im Leben habe ich etwas gesagt und mich nach hinten umgesehen[97].

B ולאומרו ‖ M 64 בר ‖ M 65 אלא מה ‖ M 66 — לה ‖ M 67 דשתו בשמ׳ ‖ M 68 — ד ‖ M 69 מיבעי ליה לכדרב דא׳ רב ‖ B 70 חיים ‖ B 71 מיתה ‖ B 72 רבא. M א״ר ‖ M 73 — מאי קע׳ ‖ M 74 בלשון הרע וא׳ ‖ M 75 + מילתא היא. B + דאיכא בשרא וכווריי ‖ B 76 רבה ‖ M 77 + אביי ‖ M 78 כי הא דר׳.

89. Ex. 32,31. 90. Gen. 39,9. 91. Ib. 4,13. 92. Im Text in der Mehrzahl. 93. Die mit dem Sprecher u. dem Hörer eine Dreiheit bildet. 94. Pr. 18,21. 95. Bei ihm wird stets gekocht, er ist gefrässig. 96. Ob nicht der Betreffende es hört; er sagte es ins Gesicht. Nach andrer Erkl. ist hier חזר in der Bedeutung "widerrufen" zu verstehen: wenn der Betreffende ihm Vorhaltungen machte, nahm er es nicht zurück.

תהלך בארץ: "אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן כתיב הכא איתו אצמית וכתיב התם צמתו בבור חיי וידו אבן בי: "אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע "אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם "שנאמר "מלשני בסתר רעהו איתי אצמית "גבה עינים ורחב לבב איתו לא איכל אל תיקרי איתו לא אוכל אלא אתי לא איכל ואיבא דמתני לה על גבי הרוח": אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע "אימר הקדוש ברוך הוא "ניתנם אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה "נדוגנו שנאמר חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים 'אין חץ אלא לשון שנאמר 'חץ שחוט לשונם מרמה דבר ואין גבור אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר 'ה' כגבור יצא "נחלי רתמים חיינו ניהנם: אמר רבי "המא ברבי הנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנאמר 'מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לשון הרע שנאמר חץ שחוט לשונם ואין עץ אלא תורה שנאמר 'עץ חיים היא למחזיקים בה ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר 'וסלף בה שבר [ב]רוח רבי אחא ברבי הנינא אומר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנאמר 'יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדלות אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה ואם עם הארץ הוא ישפיל "דעתו שנאמר וסלף בה שבר [ב]רוח: תנא דבי רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד

M 48 — אמר ... בי ‖ B 49 + ו ‖ M 50 — א׳ הקב״ה ‖ M 51 + הזה ‖ M 52 — גבה ... אלא ‖ M 53 + דכת׳ גבה עינים ורח״ל אותו ל״א ו ‖ M 54 א״ל הק״ב לגי׳ ‖ B 55 לשר של גיה׳ ‖ P 56 נדונו ‖ M 57 — גח׳ ‖ M 58 יוחנן מאי ‖ M 59 עצמו.

R. Ḥisda sagte im Namen Mar-Ûqabas: Wer Verleumdung spricht, verdient (mit Steinen) gesteinigt zu werden, denn von diesem heisst es: *den vernichte ich*, und dort[82] heisst es: *sie vernichteten in der Grube mein Leben, und warfen Steine nach mir.*

Ferner sagte R. Ḥisda im Namen Mar-Ûqabas: Wenn jemand Verleumdung spricht, so spricht der Heilige, gebenedeiet sei er: Ich und er können nicht zusammen auf der Welt wohnen, denn es heisst: *wer im Verborgenen seinen Nächsten verleumdet, den vernichte ich; der vom stolzen Blick und hochfahrenden Sinn, den mag ich nicht*, und man lese nicht: *otho [den] mag ich nicht*, sondern: *itho [mit dem] mag ich nicht.* Manche beziehen dies auf die Hochmütigen.

Ferner sagte R. Ḥisda im Namen Mar-Ûqabas: Wenn jemand Verleumdung spricht, so spricht der Heilige, gebenedeiet sei er, zum Fegefeuer: Ich über ihm oben und du über ihm unten; wir wollen ihn richten. So heisst es auch:[83] *die Pfeile eines Helden, geschärft, samt den Kohlen der Ginster.* Pfeil ist nichts andres als die Zunge, wie es heisst:[84] *ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge, redet Trug*, Held ist niemand anders als der Heilige, gebenedeiet sei er, denn es heisst:[85] *der Herr zieht wie ein Held aus*, und Kohlen der Ginster ist das Fegefeuer.

R. Ḥama b. R. Ḥanina sagte: Welches Mittel gibt es für die Verleumder? Ist er ein Schriftgelehrter, so befasse er sich mit der Gesetzeskunde, denn es heisst:[86] *Heilung der Zunge, ein Baum des Lebens.* Zunge ist nichts andres als die Verleumdung, wie es heisst: *ein mörderischer Pfeil ist ihre Zunge*, und Baum ist nichts anderes als die Gesetzeskunde, wie es heisst:[87] *sie ist ein Baum des Lebens für die, die sie halten.* Und ist er ein Mann aus dem gemeinen Volk, so demütige er sich, denn es heisst:[88] *aber Falschheit darin ist ein Bruch des Geistes.* R. Aḥa b. R. Ḥanina sagte: Hat jemand bereits Verleumdung geredet, so gibt es für ihn kein Mittel mehr, denn bereits hat David ihn durch den heiligen Geist ausgerottet, wie es heisst:[88] *ausrotten wird der Herr alle glatten Lippen, die großsprecherische Zunge.* Welches Mittel gibt es vielmehr, dass man zur Verleumdung nicht komme? Ist er ein Schriftgelehrter, so befasse er sich mit der Gesetzeskunde, und ist er ein Mann aus dem gemeinen Volk, so demütige er sich, denn es heisst: *Falschheit darin ist ein Bruch des Geistes.*

In der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wer Verleumdung redet, steigert die Sün-

82. Thr. 3,53. 83. Ps. 120,4. 84. Jer. 9,7. 85. Jes. 42,43. 86. Pr. 15,4. 87. Ib. 3,18. 88. Ps. 12,4.

והאכפסק אשר בקרבו[30]בעגל כדאיתיה[37]במדבר פארן
כדאיתיה: אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא
מאי דכתיב מה יתן לך ומה יסיף לך לשון רמיה אמר
לו הקדוש ברוך הוא ללשון כל אבריו של אדם[38]זקופים
ואתה מוטל כל אבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים
ולא עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות אחת של עצם
ואחת של בשר מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה:
[39]אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא כל המספר
לשון הרע באילו כפר בעיקר שנאמר °אשר אמרו
ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו: ואמר[40]רבי
יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו
שנאמר °מלשני בסתר רעהו אותו אצמית[41]וכתיב התם
°לצמיתת ומתרגמינן לחלוטין °ותנן אין בין מצורע
מוסגר למצורע מוהלט[42]אלא פריעה ופרימה: [43]ואמר
ריש לקיש מאי דכתיב °את תהיה תורת המצרע זאת
תהיה תורתו של מוציא שם רע: °ואמר ריש לקיש
מאי דכתיב °אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון
לבעל הלשון לעתיד לבא[44]מתקבצות כל החיות ובאות
אצל נחש[45]ואומרות ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל
אתה מה הנאה יש לך[46]אומר להם וכי מה יתרון לבעל
הלשון: ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל
[47]עונות עד לשמים שנאמר °שתו בשמים פיהם ולשונם

Num. 11,4 · Ps. 120,3 · Ps. 12,5 · Ps. 101,5 · Lev. 25,30 · Mag. 8ª · Jn. 106ᵇ · Lev. 14,2 · Tan. 8ª · Ecc. 10,11 · Ps. 73,9

— M 39 || זוקפין M 38 || במ״ק — M 37 || ב — M 36
אמר ... לנו || M 40 + ר״י משום || M 41 ומתר׳ לצמיתות
לחלוט׳ || M 42 — אלא פו״ק || B 43 — ו || M 44 מתקבצין
M 45 ואומ׳ || M 46 ואומ׳ להן מה || P 47 עד עונותו לשמ׳.

topf sassen. Von den letzteren Wachteln heisst es:[67]*und das Gesindel in seiner Mitte*. Beim Kalb, wie es war[68]. In der Wüste Paran, wie es war[69].

R. Johanan sagte im Namen des R. Jose b. Zimra: Es heisst:[70]*was schenkt dir und was mehrt dir die trügerische Zunge*. Der Heilige, gebenedeiet sei er, sprach zur Zunge: Alle Glieder des Menschen stehen, du aber liegst, alle Glieder des Menschen befinden sich aussen, du aber innen; und noch mehr, ich habe dich mit zwei Mauern umgeben, eine aus Knochen und eine aus Fleisch: *was schenkt dir und was mehrt dir die*[71]*trügerische Zunge*[72].

Ferner sagte R. Johanan im Namen des R. Jose b. Zimra: Wenn jemand Verleumdung spricht, so ist es ebenso, als hätte er Gott verleugnet, denn es heisst:[73]*die da sprechen: mit unsren Zungen bringen wir es hoch, sind unsre Lippen mit uns, wer wird unser Herr sein.*

Ferner sagte R. Jose b. Zimra: Wer Verleumdung spricht, über den kommen Aussatzplagen, denn es heisst:[74]*wer im Verborgnen seinen Nächsten verleumdet, den vernichte ich*, und dort[75]heisst es: *für ewig* ,was wir "absolut"[76]erklären, und es wird gelehrt, zwischen einem abgeschlossenen[77]Aussätzigen und einem absoluten Aussätzigen gebe es keinen andren Unterschied als den des ungepflegten Haares und der zerrissenen Gewänder[78].

Ferner sagte Reš-Laqiš: Es heisst:[79]*dies ist das Gesetz inbetreff des Aussätzigen*, dies ist das Gesetz für den Verleumder[80].

Ferner sagte Reš-Laqiš: Es heisst:[81]*wenn die Schlange beisst ohne Geflüster, auch der Zungenfertige hat keinen Vorteil*. Dereinst werden sich alle Tiere versammeln, zur Schlange kommen und zu ihr sprechen: Der Löwe packt zu und frisst, der Wolf zerfleischt und frisst, welchen Nutzen aber hast du!? Sie aber wird erwidern: Welchen Vorteil hat der Zungenfertige!?

Ferner sagte Reš-Laqiš: Wer Verleumdung spricht, steigert die Sünde bis zum Himmel, denn es heisst:[82]*sie versetzen zum Himmel ihren Mund, und ihre Zunge ergeht sich auf der Erde.*

67. Num. 11,4. 68. Cf. Ex. Kap. 32. 69. Das Ereignis mit den Kundschaftern; cf. Num. Kap. 13. 70. Ps. 120,3. 71. Nach der tschen Auslegung besser vocativ: du. 72. Dh. welcher Schutz ist noch weiter nötig. 73. Ps. 12,5. 74. Ps. 101,5. 75. Lev. 25,30. 76. Die W.e "vernichte ich" (eigentl. lasse ich verstummen) u. "für ewig" (eigentl. bis zur Verstummung) werden beide von der gleichen Wurzel צמת abgeleitet, u. im 2. Vers wird es durch ein Wort erklärt, das beim Gesetz vom Aussatz gebraucht wird. 77. Zur Feststellung; cf. Lev. Kap. 13. 78. Was nur beim letzteren zu erfolgen hat; cf. Lev. Kap. 13. 79. Der mit dem Aussatz bestraft wird; מצורע als Compositum v. מוציא רע. 80. Ecc. 10,11. 81. Ps. 73,9.

bar wäre, seine Geräte von dort nicht holen. — Vielmehr, sagte Rabba im Namen des Reš-Laqiš, die Schrift sagt:[52]*und es starben die Männer, die das üble Gerücht über das Land ausgebracht*, wegen des üblen Gerüchtes, das sie über das Land ausgebracht

Es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Zehn Versuchungen sind es, durch die unsre Vorfahren den Heiligen, gebenedeiet sei er, versucht haben: zwei am Meer, zwei wegen des Wassers, zwei wegen des Manna, zwei wegen der Wachteln, eine durch das Kalb und eine in der Wüste von Paran. Zwei am Meer, einmal beim Hinabsteigen und einmal beim Heraufsteigen. Beim Hinabsteigen, denn es heisst:[53]*gibt es denn keine Graber in Miçrajim*? Beim Heraufsteigen, nach R. Hona, denn R. Hona sagte: Die Jisraéliten jenes Zeitalters waren kleingläubig; dies nach Rabba b. Mari, denn Rabba b. Mari sagte: Es heisst:[54]*sie widersetzten sich am Meer, am Schilfmeer, und er half ihnen wegen seines Namens*; dies lehrt, dass die Jisraéliten sich in jener Stunde widersetzten und sprachen: Wie wir auf dieser Seite heraufkommen, ebenso können ja die Miçrijim auf einer andren Seite heraufkommen. Hierauf sprach der Heilige, gebenedeiet sei er, zum Meeresfürsten: Speie sie aufs Festland aus. Da sprach er vor ihm: Herr der Welt, ist es denn üblich, dass der Herr seinem Diener ein Geschenk gibt und es ihm wieder abnimmt? Er erwiderte: Ich will dir anderthalbmal[55] soviel geben. Jener sprach vor ihm: Herr der Welt, ist es denn üblich, dass ein Diener seinen Herrn mahnt? Er erwiderte: Der Strom Qišon soll Bürge dafür sein. Hierauf spie er sie aufs Festland, wie es heisst:[56]*und Jisraél sah die Miçrijim tot &*. Zwei wegen des Wassers, in Marah und in Rephidim. In Marah, denn es heisst:[57]*und sie kamen nach Marah, aber sie konnten nicht trinken*, und es heisst:[58]*und das Volk murrte wider Mošeh*. In Rephidim, denn es heisst:[59]*sie lagerten in Rephidim und es war kein Wasser zu trinken*, und es heisst:[60]*das Volk haderte mit Mošeh*. Zwei wegen des Manna, denn er sagte[61] zu ihnen, dass sie nicht hinausgehen[62] sollten, sie aber gingen hinaus, dass sie nicht zurücklassen[63] sollten, sie aber liessen zurück. Zwei wegen der Wachteln, wegen der ersteren Wachteln[64] und wegen der letzteren[64] Wachteln. Von den ersteren Wachteln heisst es:[65]*als wir*[66]*am Fleisch-*

אין יכול להוציא כליו משם אלא אמר רבה אמר ריש
לקיש אמר קרא ויצאו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה
על דבת הארץ שהוציאו׃ תניא אמר רבי יהודה עשר
נסיונות ניסו אבותינו להקדוש ברוך הוא שנים בים
ושנים במים שנים בבן שנים בשליו אחת בעגל ואחת
במדבר פארן שנים בים אחת בירידה ואחת בעלייה
בירידה דכתיב המבלי אין קברים במצרים בעלייה
כרוב הונא דאמר רב הונא ישראל שבאותו הדור
מקטני אמנה היו דרבה בר מרי דאמר רבה בר מרי
מאי דכתיב וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו
מלמד שהיו ישראל ממרים באיתה שעה ואומרים כשם
שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר אמר
לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים פלוט אותם ליבשה
אמר לפניו רבונו של עולם כלום יש עבד שנותן לו
רבו מתנה וחוזר ונוטלה הימנה אמר לו אני נותן לך
אחד ומחצה שבהם אמר לפניו רבונו של עולם כלום
יש עבד שתובע את רבו אמר לו נחל קישון יהיה ערב
מיד פלטן ליבשה דכתיב וירא ישראל את מצרים
מת על וגו׳ שנים במים במרה וברפידים במרה דכתיב
ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת וכתיב וילן העם על
משה ברפידים דכתיב ויהנו ברפידים ואין מים לשתות
וכתיב וירב העם עם משה שנים בבן דכתיב אל תצאו
ויצאו אל תותירו ויותירו שנים בשליו ראשון ובשליו
שני בשליו ראשון בשבתכם על סיר הבשר בשליו שני

אינו ‖ M 19 את כל׳ אלא א׳ רבא ‖ M 20 עשרה ‖ 21
M את המקום במדבר וא״ה שנים ‖ M 22 — ו ‖ M 23
אחד בע׳ ואחד ‖ M 24 אחד ביר׳ ואחד בעל׳ [] כדר״ה ‖
M 25 דדרש ‖ M 26 ואמרו ‖ M 27 שרבו נ״ל מת׳ ונוט׳ ‖
M 28 אחזיר לך אחת ומח׳ א׳ ‖ M 29 + הקב״ה ‖ 30
M + בדבר ‖ M 31 + וירא ישׂ׳ את היד הגדולה וכת׳ ‖
M 32 במי מרה וברס׳ ‖ M 33 וילנו ‖ M 34 — דכת׳ ‖
M 35 בש״ר ובש״ש ראש׳ דכת׳ מי יתן מותנו ביד ה׳ בשני.

52. Num. 14,37. 53. Ex. 14,11. 54. Ps. 106,7. 55. Am Schilfmeer waren es 600 Streitwagen (Ex. 14,7), am weiter genannten Strom Qišon aber waren es 900 Streitwagen (Jud. 4,3). 56. Ex. 14,30. 57. Ib. 15,23. 58. Ib. 17,3. 59. Ib. V. 1. 60. Ib. V. 2. 61. Das in Cod. M fehlende דכתיב ist zu streichen. 62. Am Šabbath, um das Manna zu sammeln; cf. Ex. Kap. 16. 63. Das Manna für den nächsten Tag. 64. Cf. Ex. 16,13 u. Num. 11,31. 65. Ex. 16,3. 66. So richt. nach dem masor. Text.

מוכה שחין שלשים אלא אמר אבי אמר קרא תחת
אשר ענה מכלל דאיכא בושת ופגם רבא אמר דאמר
קרא ונתן האיש השכב עמה וגו׳ הנאת שכיבה תמשים
מכלל דאיכא מילתא ומאי ניהו בושת ופגם: [ג]
מוציא שם רע להקל ולהחמיר ביצד אחד
שהוציא שם רע על גדולה שבכהונה ועל קטנה
שבישראל נותן מאה סלע נמצא האומר בפיו חמור מן
העושה מעשה שכן מצינו שלא נתחתם גזר דין על
אבותינו במדבר אלא על לשון הרע שנאמר וינסו אתי
זה עשר פעמים וגו׳:

גמרא. מבאי דלמא משום דקא גרים לה קטלא
דכתיב ואם אמת היה הדבר וגו׳ והוציאו את הנערה
וגו׳ אמר רבא אמר קרא כי הוציא שם רע על שם רע
שהוציא: וכן מצינו שלא נתחתם גזר דין וכו׳: מבאי
דלמא דאכתי לא מלא סאתן דאמר רב המנונא אין
הקדוש ברוך הוא נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו
שנאמר במלאת לפקן יצר לו אמר ריש לקיש אמר
קרא וינסו אתי זה עשר פעמים על זה נתחתם גזר
דין: תניא אמר רבי אלעזר בן פרטא בוא וראה כמה
גדול בה של לשון הרע מנא לן ממרגלים ומה המוציא
שם רע על עצים ואבנים כך המוציא שם רע על חבירו
על אחת כמה וכמה מבאי דלמא משום דרבי חנינא
בר פפא דאמר רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו
מרגלים באותה שעה דכתיב כי הזק הוא ממנו אל
תיקרי כי הזק הוא ממנו אלא ממנו בביכול בעל הבית

digen Sklaven ebenfalls dreissig!? Vielmehr, erwiderte Abajje, die Schrift sagt: *weil er so geschwächt*; demnach gibt es ausserdem noch Beschämung und Wertminderung. Raba erwiderte: Die Schrift sagt: *so gebe der Mann, der bei ihr gelegen hat*; die fünfzig für den Genuss des Liegens, demnach gibt es noch ausserdem andre Dinge, nämlich Beschämung und Wertminderung.

WIESO ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG BEIM VERLEUMDER? WER EINE ÜBLE NACHREDE AUSBRINGT ÜBER DIE VORNEHMSTE AUS EINEM PRIESTERHAUS ODER ÜBER DIE GERINGSTE AUS EINEM JISRAÉLITENHAUS, ZAHLE HUNDERT SELÂ. ES ERGIBT SICH ALSO, DASS DAS SPRECHEN MIT DEM MUND SCHWERER IST ALS DIE AUSÜBUNG EINER TAT[43]. SO FINDEN WIR AUCH, DASS DAS VERHÄNGNIS ÜBER UNSRE VORFAHREN IN DER WÜSTE ERST WEGEN DER VERLEUMDUNG BESIEGELT WURDE, DENN ES HEISST: *"und sie versuchten mich nun zehnmal &c.*

GEMARA. Woher dies[45], vielleicht aus dem Grund, weil er ihren Tod herbeiführen wollte, denn es heisst:[46] *wenn aber die Sache wahr ist & so führe man die Jungfrau hinaus &c.*!? Raba erwiderte: Die Schrift sagt:[47] *denn er hat einen bösen Ruf ausgebracht*, wegen des bösen Rufes, den er ausgebracht hat.

SO FINDEN WIR AUCH, DASS DAS VERHÄNGNIS &C. BESIEGELT WURDE. Woher dies, vielleicht deshalb, weil ihr Mass noch nicht voll war!? R. Hamnuna sagte nämlich: Der Heilige, gebenedeiet sei er, übt Vergeltung an einem Menschen erst dann, wenn sein Mass voll ist, denn es heisst:[48] *wenn sein Genüge voll ist, trifft ihn die Not.* Reš-Laqiš erwiderte: Die Schrift sagt: *sie versuchten mich nun zehnmal*, wegen dieses Mals ist das Verhängnis besiegelt worden.

Es wird gelehrt: R. Eleâzar b. Proto sagte: Komm und sieh, wie gross die Kraft der Verleumdung ist. Woher dies? Von den Kundschaftern: wenn es dem, der über Holz und Stein[49] eine üble Nachrede ausbringt, so ergeht, um wieviel mehr dem, der eine üble Nachrede über seinen Nächsten ausbringt. — Woher dies, vielleicht wegen der Lehre des R. Ḥanina b. Papa!? R. Ḥanina b. Papa sagte nämlich: Ein starkes Wort sprachen die Kundschafter in jener Stunde. Es heisst:[50] *denn er ist stärker als wir*, und man lese nicht: *(denn er ist stärker) als wir*, sondern *als er*[51]; der Hausherr kann, als ob dies denk-

42. Dt. 22,29. 43. Wer eine üble Nachrede ausbringt, hat mehr zu zahlen als der Notzüchter. 44. Num. 14,22. 45. Dass der Verleumder deshalb mehr zahlen muss, weil das Sprechen schwerer gilt. 46. Dt. 22,20. 47. Ib. V. 19. 48. Ij. 20, 22. 49. Wie dies bei den Kundschaftern der Fall war, die üble Nachrede über das Land ausbrachten. 50. Num. 13,31. 51. Als Gott; cf. Bd. VIII S. 595 N. 38.

M 1 כסף + M 2 מיל׳ ... ניהו — M 99 ד — M 3 ו + M 4 אה׳ — M 5 יותר + M 6 בבד׳ — M 7 ודלמ׳ + M 8 וכתי׳ — M 9 M 10 אכתי לא נתמ׳ כא׳ הא׳ א״ר M 11 שתמלא M 12 אלא + M 13 עליהם + M 14 כחו M 15 M 16 מן מרג׳ ומה מרג׳ שלא הוציאו ש״ר אלא [על] M 17 — דכת׳ M 18 אפי׳ בח״ב ומאי ודילמ׳ מדר״ח

שור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר ביצד אחד שהמית את הנאה שבעבדים ואת הבעור שבעבדים נותן שלשים סלע המית בן חורין נותן שווי חבל בזה ובזה נותן נזק שלם:

גמרא. במועד אין בתם לא לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר את תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם אפילו תימא רבי עקיבא היא הדין דאפילו תם גמי ואוידי דקא בעי למתנא סיפא המית עבד המית בן חורין דבמועד הוא דמשכחת לה בתם לא משכחת לה משום הכי קתני מועד:

אונס ובמפתה להקל ולהחמיר כיצד אחד שאנס ופיתה את גדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל נותן חמשים סלעים והבושת והפגם הכל לפי המבייש והמתבייש:

גמרא. אמאי איבא חמשים סלעים אמר רחמנא מכל מילי אמר רב זעירא יאמרו בעל בת מלכים חמשים בעל בת הדיוטות חמשים אמר ליה אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו עבד נוקב מרגלית שלשים עבד עושה מעשה מחט שלשים אלא אמר רב זעירא אילו באו עליה שנים אחד שלא כדרכה ואחד כדרכה יאמרו בעל פגימה חמשים בעל שלמה חמשים אמר ליה אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו עבד בריא שלשים עבד

M 88 — סיפא | M 89 + אי | M 90 וכמ׳ | 91 M — את | M 92 וקטנ׳ | M 93 לכל | M 94 רבה גבי | M 95 מנקב | M 96 — טע׳ | M 97 רבא אי׳ באים | M 98 + המית.

WIESO ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG BEIM VERWARNTEN OCHSEN? EINERLEI, OB ER DEN SCHÖNSTEN UNTER DEN SKLAVEN ODER DEN HÄSSLICHSTEN UNTER DEN SKLAVEN GETÖTET HAT, ZAHLE [DER EIGENTÜMER] DREISSIG SELÂ; HAT ER EINEN FREIEN GETÖTET, SO ZAHLE ER DESSEN WERT. HAT ER DEN EINEN ODER DEN ANDREN VERLETZT, SO ZAHLE ER DEN VOLLEN SCHADENERSATZ.

GEMARA. Nur bei einem verwarnten, nicht aber bei einem nicht verwarnten, somit wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah nicht die Ansicht R. Âqibas vertritt. Es wird nämlich gelehrt: R. Âqiba sagt, auch wenn der nicht verwarnte [Ochs] den Menschen [mehr] verletzt hat, sei die übersteigende Schädigung vollständig zu ersetzen[38]. — Du kannst auch sagen, die des R. Âqiba, denn dies gilt auch von einem nicht verwarnten, und nur weil er im Schlußsatz den Fall lehren will, wenn er (einen Sklaven oder) einen Freien getötet hat, was nur bei einem verwarnten und nicht bei einem nicht verwarnten vorkommen kann, lehrt er es von einem verwarnten.

WIESO ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG BEIM NOTZÜCHTER UND BEIM VERFÜHRER? EINERLEI, OB ER DIE VORNEHMSTE AUS EINEM PRIESTERHAUS ODER DIE GERINGSTE AUS EINEM JISRAÉLITENHAUS GENOTZÜCHTIGT ODER VERFÜHRT HAT, ZAHLE ER FÜNFZIG SELÂ; BESCHÄMUNG UND WERTMINDERUNG NACH [DER STELLUNG DES] BESCHÄMENDEN UND DES BESCHÄMTEN.

GEMARA. Weshalb denn, vielleicht meint der Allbarmherzige fünfzig Selâ für alles[39] zusammen!? Ṙ. Zeêra erwiderte: Man würde dann sagen: wieso sollte, wer eine Königstochter beschlafen hat, fünfzig [zahlen], und wer die Tochter eines Gemeinen beschlafen hat, ebenfalls fünfzig [zahlen][40]. Abajje sprach zu ihm: Demnach kann man ja auch hinsichtlich eines Sklaven sagen: wieso für einen Sklaven, der Perlen locht, dreissig, und für einen Sklaven, der Nadelarbeit verrichtet, ebenfalls dreissig!? Vielmehr, erwiderte R. Zeêra, wenn zwei [ein Weib] beschlafen würden, einer auf natürliche Weise und einer auf widernatürliche Weise[41], würde man sagen: wieso sollte, der eine bescholtene beschlafen hat, fünfzig [zahlen], und der eine intakte beschlafen hat, ebenfalls fünfzig [zahlen]!? Abajje sprach zu ihm: Ebenso kann man ja auch hinsichtlich eines Sklaven sagen: wieso für einen gesunden Sklaven dreissig und für einen grin-

Wiederholung deutet darauf, dass dies nur von diesen gilt. 38. Diese Lehre spricht von dem Fall, wenn ein Mensch u. ein Tier einander verletzt haben; war der Eigentümer des Tiers nicht verwarnt, so ist der übersteigende Schaden nach dem 1. Autor nur zur Hälfte zu ersetzen. Ausführl. Bd. VI S. 117 Z. 8ff. 39. Beschämung u. Wertminderung sind nicht zu zahlen. 40. Die Schmach der einen ist bedeutend grösser als die der andren. 41. Sodass sie noch Jungfer ist.

רחמנא והני בני[33]תבואות נינהו לא נאלן אין[48]חוזרת לבעלים ביובל מאי טעמא ושב לאחזתו אמר רחמנא ולא אילנות: אמר מר הקדיש אילנות[51]פודה בשווין אמאי וליקדשו אגב ארעייהו ולפרקוה אגב ארעייהו וכי תימא אילנות[55]אקדיש ארעא לא אקדיש והאמרי נהרדעי [50]מאן דמזבן ליה דקלא לחבריה קני ליה משיפולא ועד תהומא לאו מי איתמר עלה בבא מחמת טענה: [37]שדה מקנה נותן שוויו: תנו רבנן (ב)מכסת מה[58]תלמוד [59]לומר לפי שנאמר זרע חמר שערים בחמשים שקל בכסף יכול אף שדה מקנה[60]כן תלמוד לומר[61]מכסת רבי [62]אליעזר אומר נאמר כאן והשב ונאמר להלן והשב מה להלן דבר קצוב אף כאן דבר קצוב: איבעיא להו רבנן אית להו גזירה שוה ומפקין ליה לחומש או דלמא לית להו גזירה שוה ולית להו[63]לחומש אמר רבא מסתברא לית להו גזירה שוה מדגלי רחמנא חומש גבי שדה אחוזה וגבי מקדיש[64]ביתו הוו ליה שני כתובין הבאין באחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין [85]ולמאן דאמר מלמדין מדגלי רחמנא חומש במעשר בבהמה טהורה ובבהמה טמאה הוה ליה טובא ואין מלמדין תניא כוותיה דרבא ולא מטעמיה[86]תניא במכסת הערכך הקישו הכתוב לערכין מה ערכין[87]אין מוסיף חומש אף שדה מקנה[87]אין מוסיף חומש:

Allbarmherzige sagt: *Jahre des Ertrags*, und diese sind Jahre des Ertrags. Hat er sie nicht ausgelöst, so gehen sie im Jobeljahr nicht an den Eigentümer zurück. — Weshalb? — Der Allbarmherzige sagt: *er kehre zu seinem Erbbesitz zurück*, nicht aber zu Bäumen.

Der Meister sagte: Hat jemand Bäume geweiht, so löse er sie um ihren Wert aus. Weshalb denn, sie sollten doch durch den Boden geweiht werden und durch den Boden ausgelöst werden!? Wolltest du erwidern, er habe nur die Bäume geweiht, nicht aber hat er den Boden geweiht, so sagten ja die Nehardeênser, wenn jemand seinem Nächsten eine Dattelpalme verkauft, eigne dieser [den Boden] von der Basis[28]bis zum Abgrund!? — Hierzu wurde ja gelehrt, wenn er sein Recht darauf geltend macht[29].

FÜR EIN GEKAUFTES FELD GEBE ER DEN WERT. Die Rabbanan lehrten:[30]*Den Betrag*. Was lehrt dies? Da es heisst:[31]*die Aussaatfläche eines Ḥomer Gerste für fünfzig Silberšeqel*, so könnte man glauben, dies gelte auch von einem gekauften Feld, so heisst es: *den Betrag*[32]. R. Eliêzer sagte: Hier[33]heisst es: *er rechne*, und dort[34]heisst es: *er rechne*, wie dort etwas festgesetztes[35], ebenso hier etwas festgesetztes.

Sie fragten: Halten die Rabbanan von dieser Wortanalogie und folgern hinsichtlich des Fünftels[36]oder halten sie nicht von der Wortanalogie und folgern nicht hinsichtlich des Fünftels? Raba erwiderte: Es ist einleuchtend, dass sie von dieser Wortanalogie nichts halten, denn der Allbarmherzige lehrt dies vom Fünftel beim Erbbesitzfeld und bei der Heiligung eines Hauses, somit sind es zwei Schriftverse, die dasselbe lehren, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nichts zu folgern[37]. — Nach demjenigen aber, welcher sagt, es sei wol zu folgern!? — Der Allbarmherzige lehrt vom Fünftel auch beim Zehnten vom reinen Vieh und vom unreinen Vieh, somit wird dies vielmals gelehrt, und ist hieraus nichts zu folgern. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit Raba, aber nicht wegen des von ihm angegebenen Grundes. Es wird gelehrt: *Den Betrag der Schätzung*, die Schrift vergleicht es mit der Schätzung: wie bei der Schätzung das Fünftel nicht hinzuzufügen ist, ebenso ist beim gekauften Feld das Fünftel nicht hinzuzufügen.

M 53 תבואה ‖ M 54 פודן בשוייהן ואמ׳ וליפרקו אגב ארע׳ וליהדרו לבעלים אגב ארע׳ וכ״ת ‖ M 55 + הוא ד 56 ‖ M + האי מאן דזבין דקלא לחב׳ ק״ל משיפולי ארעא ועד תהומי מי לא את׳ עלה א׳ רבא ובבא ‖ M 57 ובשדה ‖ B 58 בא ללמוד ‖ P 59 — לומר ‖ M 60 — כן ‖ M) 61 מכסף) ‖ P 62 אלעזר ‖ M 63 — ל ‖ M 64 בית הוו להו ‖ M 85 הניחא למ״ד אין מלמד׳ אלא למ״ד מלמדין מא״ל משום דהוו מקדיש ש״א ומק׳ בית ומקדיש בהמ׳ שלש כתוב׳ הבאין כאחד [] אין מלמדין תניא כוד״ר ‖ M 86 מכסת אין מכ׳ אלא דמים וכן הוא או׳ והרמות מכס לה׳ יכול יוסיף חומש ת״ל מכסת הערכך הקישו ‖ M 87 אינו.

28. Verdorrt der Baum, so darf er einen andren pflanzen. 29. Wenn er nachher behauptet, er habe ausdrücklich den Boden mitgekauft. 30. Lev. 27,23. 31. Ib. V. 16. 32. Eigentl. den eingeschätzten, dem Wert entsprechenden Betrag. 33. Beim gekauften Feld, Lev. 27,23. 34. Beim Erbbesitzfeld, ib. V. 18. 35. Die 50 Šeqel. 36. Dass es auch beim gekauften Feld hinzuzufügen ist. 37. Die

לימר [ו]אם את שדה מקנתי אשר לא משדה אחזתו
שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה
להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון רבי
מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאבין ומת אבין ואחר
כך הקדישה מנין שהרי לפנין כשדה אחוזה תלמוד Col b
לימר [ו]אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו
שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה
אילו לרבי יהודה ולרבי שמעון אפילו הקדישה ואחר
כך מת אב שדה אחוזה היא מאי טעמא אי משום
קרא קרא לבדרבי מאיר היא דאתא אלא לאו משום
דאזיל בתר פדיון אמר רב נחמן בר יצחק רבי יהודה
ורבי שמעון קרא אשכחו ודרוש אם כן לכתוב רחמנא
אם את שדה מקנתו אשר לא אחזתו מאי משדה שדה
שאינה ראויה להיות שדה אחוזה: אמר רב פפא
הקדיש טרשין פודין בשווין מאי טעמא בית זרע אמר
רחמנא והני לאו בני זריעה נינהו לא גאלן יוצאין
ביובל מאי טעמא שדה אמר רחמנא כל דהו מכר טרשין
גאלין פחות משתי שנים מאי טעמא [ב]מספר שני
תבואת אמר רחמנא והאי לאו בני תבואה נינהו לא
גאלן החזרת לבעלים ביובל מאי טעמא ושב לאחזתו
אמר רחמנא והאי נמי אחוזה היא הקדיש אילנות
פודה בשוויהן מאי טעמא בית זרע אמר רחמנא ולא
אילנות לא גאלן אין יוצאין לכהנים ביובל והיה
השדה אמר רחמנא ולא אילנות מכר אילנות אין
גאלין פחות משתי שנים מאי טעמא שני תבואת אמר

M 35 ואם משדה | M 36 ר ש ור ם או | M 37 שדה || M 38 ש״א שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוה ואילו | M 39 אבין | M 40 לר״ם | M 41 היא דאשכוה קרא ודר | M 42 משדה אחזתו מאי משדה מקנתו שדה שאינה | M 43 + יצתה זו שהיא ראויה להיות שדה אחוה | M 44 זרע | M 45 + לכהנים || M 46 + שדה || M 47 והני || M 48 חוזרין || M 49 אחזתו || M 50 פודן || M 51 אילן || M 52 + מ״ט.

es heisst: *wenn aber ein von ihm gekauftes Feld, das nicht zu seinem erblichen Grundbesitz gehört*; ein Feld, das nicht sein erblicher Grundbesitz sein würde, ausgenommen dieses, das sein erblicher Grundbesitz sein würde — Worte R. Jehudas und R. Šimôns. R. Meír sagte: Woher, dass, wenn jemand von seinem Vater ein Feld gekauft hat und nachdem sein Vater gestorben ist, es geweiht hat, es als Erbbesitzfeld gilt? — es heisst: *wenn aber ein von ihm gekauftes Feld, das nicht zu seinem erblichen Grundbesitz gehört*; ein Feld, das nicht sein erblicher Grundbesitz ist, ausgenommen ein solches, das sein erblicher Grundbesitz ist. Aus welchem Grund gilt es nach R. Jehuda und R. Šimôn, auch wenn er es geweiht und der Vater nachher gestorben ist, als Erbbesitzfeld: wenn wegen des Schriftverses, so deutet ja der Schriftvers auf die Lehre R. Meírs!? Doch wol, weil man sich nach der Auslösung richte. R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: R. Jehuda und R. Šimôn fanden einen Schriftvers und legten ihn aus. Der Allbarmherzige sollte doch geschrieben haben: wenn ein von ihm gekauftes Feld, das nicht sein erblicher Grundbesitz ist, wenn es aber heisst: zu seinem [erblichen] Grundbesitz, so heisst dies: ein Feld, das nicht geeignet war, sein erblicher Grundbesitz zu sein.

R. Papa sagte: Hat jemand Felsboden geweiht, so löse er ihn um den richtigen Wert aus, denn der Allbarmherzige spricht von einer Saatfläche, und dieser ist zum Säen ungeeignet. Löst er ihn nicht aus, so fällt er im Jobeljahr [den Priestern] zu, denn der Allbarmherzige spricht von einem Feld, welches es auch sei. Hat jemand Felsboden verkauft, so ist er auch vor zwei Jahren[24] auszulösen. — Weshalb? — Der Allbarmherzige sagt:[25] *nach Anzahl der Jahre des Ertrags*, und dieser ist nicht ertragsfähig. Hat er ihn nicht ausgelöst, so geht er im Jobeljahr zurück an den Eigentümer. — Weshalb? — Der Allbarmherzige sagt:[26] *er kehre zu seinem Erbbesitz zurück*, und auch dieser ist Erbbesitz. Hat jemand Bäume geweiht, so löse er sie um ihren Wert aus. — Weshalb? — Der Allbarmherzige spricht von einer Saatfläche, nicht aber Bäume. Hat er sie nicht ausgelöst, so fallen sie im Jobeljahr nicht den Priestern zu, denn der Allbarmherzige sagt:[27] *so soll das Feld sein*, nicht aber Bäume. Hat jemand Bäume verkauft, so sind sie nicht vor zwei Jahren auszulösen. — Weshalb? — Der

21. Lev. 27,22. 22. Das er von einem Fremden gekauft hat. 23. Cf. Lev. 27,20. 24. Obgleich bei einem normalen Feld eine Einlösung erst nach zwei Jahren erfolgen kann; weit. fol. 29bff. 25. Lev. 25,15. 26. Ib. V. 27. 27. Ib. V. 21.

בחמשים שקל בכסף אמר ליה ראויה לפרדיסות[22]קא
אמינא איתיביה בית זרע אין לי אלא בית זרע שדה
גפנים ושדה קנים ושדה אילנות מנין תלמוד לומר
שדה מכל מקום אמר ליה הכא[23]נמי פודה והוזר ופודה
Bb.72a איתיביה הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית
סאה הרי זה הקדיש את הקרקע ואת האילנות
שביניהם[12]בשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים
בחמשים שקל בכסף פחות מיכן או יתר על כן או
[24]שהקדישן בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא את
הקרקע ולא את האילנות שביניהם ולא עוד אלא אפילו
הקדיש [25]אילנותיו ואחר כך הקדיש [26]קרקע בשהוא
פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה קרקע
בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל בכסף וכי תימא
הכא נמי פודה וחוזר ופודה[27]הא מדסיפא פודה וחוזר
ופודה מכלל דרישא[28]לא אלא הא מני רבי שמעון היא
Ib.71b דאמר מקדיש בעין רעה[29]מקדיש דתניא המקדיש את
השדה[30]הקדיש את כולה רבי שמעון אומר[31]לא הקדיש
אלא חרוב המורכב וסדן השקמה אי רבי שמעון אימא
סיפא ולא עוד אלא אפילו הקדיש[32]אילנות ואחר כך
הקדיש קרקע בשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן
וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל
בכסף ואי רבי שמעון ליזיל בתר פדיון וליפרקו אגב
ארעייהו דהא שמעינן ליה לרבי שמעון[33]דאזיל בתר
St.48a Bb.72b An.26b פדיון דתניא מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר
כך מת אביו[34]מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד

M 22 סניסטו + ‖ M 23 נמי ○ ‖ M 24 שהקדיש
M 25 אילנות ‖ M 26 + את ה ‖ M 27 — הא ‖ M 28
31 מקד' M 30 ‖ הוא + M 29 ‖ לאו סורה וחו"ף אלא
M + המקדיש אה"ש ‖ M 32 אילונותיו ‖ M 33 דא' זיל
M 34 — מנין.

Gerste"geben!? Dieser erwiderte: Er meint es, für Obstgärten geeignet. Er wandte gegen ihn ein: Aussaatfläche; ich weiss dies nur von einem Saatfeld, woher dies von einem Grundstück mit Weinstöcken, einem Grundstück mit Röhricht oder einem Grundstück mit Bäumen? — es heisst:"*Feld*, in jedem Fall. Dieser erwiderte: Auch hierbei löse er aus und löse wiederum[13]aus. Er wandte gegen ihn ein: Wer drei Bäume in der Verteilung von zehn auf einer Seahfläche"geweiht hat, hat auch das Grundstück samt den zwischen diesen befindlichen Bäumen[14] geweiht; löst er sie aus, so muss er die Aussaatfläche von einem Ḥomer Gerste für fünfzig Šeqel[15]auslösen. Sind es weniger oder mehr[17], oder hat er sie nach einander geweiht, so hat er weder das Grundstück noch die zwischen diesen befindlichen Bäume mitgeweiht. Und noch mehr, selbst wenn er zuerst die Bäume und nachher das Grundstück geweiht hat, muss er, wenn er sie auslöst, die Bäume um ihren Wert auslösen, dann das Grundstück um fünfzig Šeqel für die Aussaatfläche von einem Ḥomer Gerste. Wolltest du erwidern, auch hierbei löse er einmal aus und löse abermals aus, so gilt dies ja, wenn er im Schlußsatz auslöse und abermals auslöse, nicht vom Anfangsatz. — Vielmehr, hier ist die Ansicht R. Šimôns vertreten, welcher sagt, wer etwas dem Heiligtum weiht, tue dies mit missgönnendem Auge. Es wird nämlich gelehrt: Wer ein Feld geweiht hat, hat alles[18] mitgeweiht; R. Šimôn sagt, er habe nur den gepropften Johannisbrotbaum und den Sykomorenstamm[19] mitgeweiht. — Wie ist, wenn die Ansicht R. Šimôns, der Schlußsatz zu erklären: und noch mehr: selbst wenn er zuerst die Bäume und nachher das Grundstück geweiht hat, muss er, wenn er sie auslöst, die Bäume um ihren Wert auslösen, dann [das Grundstück] um fünfzig Šeqel für die Aussaatfläche von einem Ḥomer Gerste. Nach R. Šimôn sollte man sich doch nach der Auslösung[20]richten und [die Bäume] sollten durch das Grundstück ausgelöst sein!? Wir wissen nämlich von R. Šimôn, dass er sich nach der Auslösung richtet, denn es wird gelehrt: Woher, dass, wenn jemand von seinem Vater ein Feld gekauft und es geweiht hat, und der Vater darauf gestorben ist, es als Erbbesitzfeld gilt? —

11. Nicht für die Bäume besonders. 12. Lev. 27,16. 13. Zuerst die Bäume, für ihren Wert, dann das Feld. 14. Cf. Sb. I,6. 15. Junge Setzlinge, die nicht mitzählen. 16. Die Bäume gehören zum Feld. 17. Wenn sie eine grössere od. kleinere Fläche einnehmen; im 1. Fall ist das Feld nicht wegen der Bäume da, im 2. Fall werden sie später umgepflanzt. 18. Was sich auf diesem befindet. 19. Die den Boden sehr verbrauchen. 20. Bei der Auslösung befinden sich die Bäume auf dem Grundstück, u. es ist ganz irrelevant, ob er sie zusammen od. nacheinander geweiht hat.

שהעריך בו׳: בישראל אין בנכרים לא לימא מתניתין
דלא כרבי מאיר דתנן רבי מאיר אומר נעריך אבל לא
מעריך אפילו תימא רבי מאיר הוא הדין דאפילו נוי
נמי אלא מילתא אגב אורחיה קמשמע לן כדרב יהודה Fol.14
אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאמר
כמה נאה נוי זה וליתני את הנאה שבישראל ואת
הבעיר שבנכרים בחד אימא קא מירי בתרי אימי לא
מירי ולא והא קתני הגדולה שבכהונה ואת הקטנה
שבישראל התם חד אימא הוא אלא מקדיש הוא
דקדישי כהנים טפי ואיבעית אימא איידי דקא בעי
למתני סיפא שדה אחוזה דבישראל הוא דמשכחת לה
בנכרים לא משכחת לה דלאו בני אחוזה נינהו משום
הכי קתני לה בישראל:

[ש] שדה אחוזה להקל ולהחמיר ביצד אחד המקדיש
בחולת המחוז ואחד המקדיש בפרדיסות
סבסטי נותן זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף
ובשדה מקנה נותן את שוויו רבי אליעזר אומר אחד
שדה מקנה ואחד שדה אחוזה מה בין שדה אחוזה
לשדה מקנה שבשדה אחוזה הוא נותן חומש ובשדה
מקנה אינו נותן חומש:

גמרא. אמר רב הונא הקדיש שדה מליאה אילנות
כשהוא פודה פודה אילנות בשווין וחוזר ופודה קרקע
בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אלמא קא
סבר רב הונא אדם מקדיש בעין יפה מקדיש איתיביה Mac. 10a Bt. 72a
רב נחמן לרב הונא אחד המקדיש בחולת המחוז ואחד
המקדיש בפרדיסות סבסטי נותן בית זרע חומר שעורים

M 8 הנוה | M 7 מה | M 6 + לו | B 5 + עכו״ם
שביש׳ והכ׳ | BP 9 אומה | B 10 אומה | M 00 + ק
M 11 שביש׳ ואה״ק שבכה׳ התם | M 12 + ו | M 13
— לה | M 14 — ניני | M 15 בתולת | M 16 גפן בפר׳
סגיכטוס | M 17 חמ׳ שק׳ בשדה מקנתו | M 18 אחת
ש״ם ואחת | VM 19 בשוייהן | M 20 — אדם | 21
M סגיסמו נותן בב״ז ח״ש חמש׳.

RUNG BEIM ERBBESITZFELD? EINERLEI OB JEMAND [EIN FELD] IM UMKREIS DER STADT ODER IN DEN OBSTGÄRTEN VON SEBASTE GEWEIHT HAT, ER MUSS FÜNFZIG ŠEQEL FÜR DIE AUSSAATFLÄCHE EINES ḤOMER GERSTE GEBEN; FÜR EIN GEKAUFTES FELD GEBE ER DEN WERT. R. ELIÊZER SAGT, EINERLEI OB EIN GEKAUFTES FELD ODER EIN ERBBESITZFELD. WELCHEN UNTERSCHIED GIBT ES DEMNACH ZWISCHEN EINEM ERBBESITZFELD UND EINEM GEKAUFTEN FELD? — BEI EINEM ERBBESITZFELD FÜGE ER[9] EIN FÜNFTEL HINZU UND BEI EINEM GEKAUFTEN FELD FÜGE ER DAS FÜNFTEL NICHT HINZU.

GEMARA. R. Hona sagte: Wenn jemand ein Feld voll Bäume geweiht hat, so muss er, wenn er sie auslöst, die Bäume um ihren Wert auslösen, dann das Grundstück um fünfzig Šeqel für die Aussaatfläche eines Ḥomer Gerste. R. Hona ist somit der Ansicht, wer etwas weiht, tue dies mit gönnendem[10] Auge. R. Naḥman wandte gegen R. Hona ein: Einerlei ob jemand [ein Feld] im Umkreis der Stadt oder in den Obstgärten von Sebaste geweiht hat, er muss fünfzig Šeqel für die Aussaatfläche von fünfzig Ḥomer

6. Weit. S. 253 Z. 12 u. S. 254 Z. 5. 7. Dass es für den in der Schrift genannten Betrag eingelöst werden kann; Nichtjuden haben vielmehr den richtigen Wert zu zahlen. 8. Das wegen des schlechten Bodens nur wenig wert ist. 9. Der Eigentümer, wenn er selber es einlöst. 10. Die Bäume besonders u. das Feld besonders.

עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור ואומר הודו לה' בכנור 33,2,3
בנבל עשור זמרו לו שירו לו שיר חדש אפילו תימא
רבי יהודה לעולם[67] הבא איידי דנפישי נימין[68] דיריה
נפיש קליה כי נבל קרי ליה נבל: רבי אליעזר בן
יעקב אומר אין עולין מן המנין כו': תנא[69] וסועדי הלוים
היו נקרין ותנא דידן כיון דהני קטין קלייהו והני עב
קלייהו הני מקטטי והני לא מקטטי קרי להו צעירי:

M 67 — הבא | M 68 דירהו נפיק | M 69 וצוערי.

auf dem Psalter, auf dem Geton der Harfe. Ferner heisst es:[164] *danket dem Herrn mit der Harfe, mit dem zehnsaitigen Psalter*[165] *spielet ihm; singet ihm ein neues Lied.* — Du kannst auch sagen, die des R. Jehuda, denn da sie in der zukünftigen Welt mehr Saiten hat und ihr Ton kräftig ist, wie der des Psalters, nennt er sie Psalter.

R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGTE: SIE WURDEN NICHT MITGEZÄHLT &c. Es wird gelehrt: Man nannte sie Levitengehilfen. — Und unser Autor!? — Da diese eine feine Stimme und jene eine grobe Stimme hatten, sodass diese sie tief stimmen konnten, jene sie aber nicht tief stimmen konnten, nennt er sie Quäler[166].

DRITTER ABSCHNITT

ש בערכין להקל ולהחמיר ובשדה אחוזה להקל
ולהחמיר [1]ובשור המועד שהמית [2]העבד להקל
ולהחמיר באונס ובמפתה ובמוציא שם רע להקל
ולהחמיר יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד אחד שהעריך
את [3]הנאה שבישראל ואת [4]הכעור שבישראל נותן
חמשים סלע ואם אמר הרי דמיו עלי נותן את שוויו:
גמרא. יש בערכין להקל וכו' ולהחמיר כיצד אחד

P 4 הכאור. | M 3 הנוה | M 2 את + | M 1 ו —

ES GIBT BEI DEN SCHÄTZUNGEN ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG, BEIM ERBBESITZFELD[1] ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG, BEIM VERWARNTEN OCHSEN[2], DER EINEN SKLAVEN GETÖTET[3] HAT, ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG, UND BEIM NOTZÜCHTER[4], BEIM VERFÜHRER[5] UND BEIM VERLEUMDER[6] ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG. WIESO ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG BEI DEN SCHÄTZUNGEN? WENN JEMAND DIE SCHÄTZUNG DES SCHÖNSTEN IN JISRAÉL ODER DES HÄSSLICHSTEN IN JISRAÉL GELOBT HAT, SO GEBE ER FÜNFZIG SELÂ. SAGTE ER ABER: ICH [GELOBE] SEINEN GELD[WERT], SO GEBE ER SEINEN GELDWERT.

GEMARA. WIESO ERLEICHTERUNG UND ERSCHWERUNG BEI DEN SCHÄTZUNGEN?

164. Ps. 33,2,3. 165. Nach RJ. in der Bedeutung Harfe. 166. Die t.sche Auslegung des W.s צוערי ist so gezwungen, dass sie nur als Missverständnis bezeichnet werden kann. Es ist nichts weiter als das biblische צעיר (so tatsächlich in manchen Texten) jung, junger Mann, u. wol eine Nebenform derselben. Entsprechend dem bibl. צעירי הצאן (Hirtenjunge, cf. Geiger, *1. Zeitschr.* V p. 70ff.) hat צעירי לויה die Bedeutung Levitenjunge. 1. Bei der Weihung eines solchen; cf. Lev. 27,16ff. 2. Einen stössigen Ochsen, dessen Eigentümer verwarnt worden ist (Ex. 21,29); der Kürze wegen spricht der T. von einem verwarnten bezw. nicht verwarnten Ochsen. 3. Cf. Ex. 21,29ff. 4. Cf. Dt. 22,23ff. 5. Cf. Ex. 22,15ff. 6. Hinsichtl. der Unbescholtenheit seiner Frau; cf. Dt. 22,13ff.

R. Honas, erwiderte: Bis hundertundzwanzig, denn es heisst:[154] *mit ihnen Priester hundertund zwanzig auf Trompeten blasend.*

NEUN HARFEN &C. ZYMBELN NUR EINE. Woher dies? R. Asi erwiderte: Die Schrift sagt:[155] *und Asaph spielte auf Zymbeln.* — Zymbeln sind ja zwei? — Da sie eine Arbeit leisten und ein Mensch dabei tätig ist, nennt er sie eine.

ES WAREN NICHT WENIGER ALS ZWÖLF LEVITEN, DIE AUF DER ESTRADE STANDEN, UND MEHR UNBEGRENZT. EIN MINDERJÄHRIGER DURFTE NICHT DEN TEMPELHOF ZUM TEMPELDIENST BETRETEN, AUSSER WENN DIE LEVITEN BEIM TEMPELGESANG WAREN. AUCH DURFTEN SIE NICHT MIT LAUTE UND HARFE BEGLEITEN, SONDERN NUR MIT DEM MUND, UM DEM TON LIEBLICHKEIT ZU VERLEIHEN. R. ELIÊZER B. JÂQOB SAGTE: SIE[156] WURDEN NICHT MITGEZÄHLT[157], AUCH DURFTEN SIE NICHT AUF DIE ESTRADE STEIGEN, VIELMEHR STANDEN SIE AUF DER ERDE UND IHRE KÖPFE REICHTEN ZU DEN FÜSSEN DER LEVITEN; MAN NANNTE SIE DIE LEVITENQUÄLER.

GEMARA. Wem entsprechen diese? R. Papa erwiderte: Entsprechend den neun Harfen, zwei Lauten und einem Zymbel, wie es heisst:[158] *er und seine Söhne zwölf.*

EIN MINDERJÄHRIGER DURFTE NICHT DEN TEMPELHOF ZUM TEMPELDIENST BETRETEN, AUSSER WENN DIE LEVITEN &C. Woher dies? R. Johanan erwiderte: Die Schrift sagt:[159] *und Jošuâ trat auf und seine Söhne und seine Brüder, Qadmiél und seine Söhne, die Söhne Jehudas, wie ein Mann, vorzustehen den Arbeiten im Gotteshaus &.*

AUCH DURFTEN SIE NICHT MIT LAUTE UND HARFE BEGLEITEN, SONDERN NUR MIT DEM MUND &C. Demnach sind Psalter und Harfe[160] von einander verschieden, somit vertritt unsre Mišnah nicht die Ansicht R. Jehudas, denn es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Die Harfe im Tempel hatte sieben Saiten, denn es heisst:[161] *der Freuden Fülle ist vor deinem Antlitz*, und man lese nicht *sobâ* [Fülle] sondern *šebâ* [sieben]. Die der messianischen Tage hat acht, denn es heisst:[162] *dem Sangmeister auf dem Achter*, auf der achten Saite. Die der zukünftigen Welt hat zehn, denn es heisst:[163] *auf dem Zehnsait und*

ועשרים שנאמר ועמהם (ה)כהנים [ל]מאה ועשרים מחצרים בחצרות: מתשעה כנורות וכו׳ וצלצל לבד: מנא הני מילי אמר רב אבי דאמר קרא ואסף במצלתים (להשמיע) מצלתים תרי הוו ביון דחדא עבידתא עבדי וחד נברי עביד בהו קרי להו חד:

ין פוחתין משנים עשר לוים עומדין על הדוכן ומוסיפין עד עולם אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים אומרים שיר ולא היו אומרים בנבל ובכנור אלא בפה כדי ליתן תבל בנעימה רבי אליעזר בן יעקב אומר אין עולין למנין ואין עולין לדוכן אלא בארין היו עומדין וראשיהן בין רגלי הלוים וצעירי הלוים היו נקרין:

גמרא. הני כנגד מי אמר רב פפא כנגד תשעה כנורות ושני נבלים וצלצל אחד שנאמר הוא (ובניו ואחיו) שנים עשר: אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים כו׳: מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא ויעמוד ישוע בניו ואחיו קדמיאל ובניו בני יהודה באחד לנצח על [עשה] המלאכה (ה׳ עבודת בית ה׳) [בבית האלהים] וגו׳: לא היו אומרים לא בנבל ולא בכנור אלא בפה כו׳: למימרא דנבל להוד ובנור לחוד והתניא רבי יהודה אומר כנור של מקדש של שבעת ניתין היה שנאמר שבע שמחות [את] פניך אל תיקרי שובע אלא שבע ושל ימות המשיח שמונה שנאמר למנצח על השמינית על נימא שמינית של עולם הבא עשר שנאמר עלי

M 52 קעבדו וח״ג קעביד להו קרי ‖ M 53 + ה ‖ 54 M + ל ‖ M 55 — אומ׳ ‖ M 56 בנבלים ובכנורות ‖ M 57 — תבל ‖ M 58 ולא לדוכן ‖ M 59 + כ ‖ 60 M וצועירי הלו׳ היו נקרין. א״ת משנים. תניא י״ב לוים כנגד ‖ P 61 — ושני ‖ M 62 — ד ‖ P 63 קרמ׳. M וקדמ׳ ובנ׳ ואחיו ובני ‖ M 64 מלאכת בית ה׳ ובני הצדר ביניהם ואחיהם הלוים: ולא ‖ M 65 דילמ׳ ‖ M 66 שבע.

154. iiChr. 5,12. 155. iChr. 16,5. 156. Die Minderjährigen; nach andren, die nur das Instrument spielten u. nicht sangen. 157. Zu den 12 Leviten. 158. iChr. 25,9. 159. Ezr. 3,9. 160. Dh. im hebr. Sprachgebrauch. Dass כנור gegen die anders lautende Uebersetzung nur die Harfe sein kann, geht aus Ber. fol. 3b hervor, wo von einem כנור gesprochen wird, der durch den Luftzug Töne erklingen lässt (Aeolsharfe). 161. Ps. 16,11. 162. Ib. 12,1. 163. Ib. 92,4.

ועתה [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר שנה ראשונה עשה משה משכן שניה[38]הוקם המשכן ושלה מרגלים[39]כי עכור ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי[40]תרתין כי קא מפלגי נחלות קא אמר בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע ביבשו[41]ושבע שהילקו מנא לן איבעית אימא[42]מדשבע ביבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת[43]להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר:

[44]ין פוחתין משה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת[45]ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד עולם[46]אין פוחתין משתי חצוצרות מתשעה כנורות ומוסיפין עד עולם והצלצל לבד:

גמרא. תמידין ומוספין טובא הוו תנא בעלמא קאי ואתמידין[47]להודיהו[48]קאי ומאי בדי לשבת ולימים טובים סימנא בעלמא[49]והכי קאמר אין פוחתין משה טלאים המבוקרים בלשכת[47]הטלאים ארבעה ימים קודם שחיטה ומני בן בג בג היא דתניא בן בג בג אומר מנין לתמיד[48]שטעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה [49]תלמוד לומר תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר[50]יום לחדש (הראשון) מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם דיקא נמי דקתני בדי לשבת ולא קתני לעובת שמע מינה: משתי חצוצרות ומוסיפין וכו': ועד כמה אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב[51]זבדי אמר רב הונא עד מאה

M 38 תקים | M 39 ובי עברו את היר | M 40 תרתי כי | M 41 — מדשבע ... אימא | M 42 לה | M 43 VM ולשני ימים | M 44 ○ משתי חצ' א"ע אחר | B 45 להודיה | M 46 — קאי ומוסיפין עד עולם | M 47 — ה | M 48 שהוא טע' | M 49 שב' | M 50 ימים מה | M 51 זביד.

sandte, um das Land auszukundschaften [144]*und nun bin ich fünfundachtzig Jahre alt.* Und der Meister sagte: Im ersten Jahr fertigte Mošeh die Wohnung, im zweiten Jahr stellte er die Wohnung auf und sandte die Kundschafter aus. Kalebh war demnach[145]als sie den Jarden überschritten achtzig weniger zwei [Jahre alt], und als er die Erbbesitze verteilte, sagte er, er sei fünfundachtzig Jahre alt; es ergibt sich also, dass sie [das Land] sieben Jahre eroberten. — Woher, dass die Aufteilung sieben Jahre währte? — Wenn du willst, sage ich: wenn die Eroberung sieben währte, währte auch die Aufteilung sieben, und wenn du willst, sage ich: anders würden nicht aufrecht zu erhalten sein [die Worte:] *vierzehn Jahre nachdem die Stadt geschlagen worden war.*

ES MUSSTEN MINDESTENS SECHS UNTERSUCHTE LÄMMER IM LÄMMERSTALL SEIN, WIE FÜR EINEN ŠABBATH UND DIE FESTTAGE DES NEUJAHRS, MEHR ABER UNBESCHRÄNKT. ES MUSSTEN MINDESTENS ZWEI TROMPETEN SEIN UND NEUN HARFEN, MEHR ABER UNBESCHRÄNKT; ZYMBELN NUR EINE.

GEMARA. Die beständigen Opfer und die Zusatzopfer waren ja mehr[146]!? — Der Autor spricht von den gewöhnlichen Tagen, nur von den beständigen Opfern, und [die Worte] "wie für einen Šabbath und die beiden Festtage" sind nur ein Merkzeichen. Er meint es wie folgt: es mussten mindestens sechs untersuchte Lämmer[147]im Lämmerstall sein, die vier Tage vor der Schlachtung untersucht worden sind. Hier ist die Ansicht des Ben-Bag-Bag vertreten, denn es wird gelehrt: Ben-Bag-Bag sagte: Woher dass das beständige Opfer vier Tage vor dem Schlachten untersucht werden muss? — hierbei heisst es:[148]*sollt ihr wahren, mir zur bestimmten Zeit darzubringen*, und dort[149]heisst es: *und es bleibe euch zur Verwahrung bis zum vierzehnten Tag dieses Monats*, wie dort vier Tage vor dem Schlachten[150]eine Untersuchung erforderlich ist, ebenso ist hierbei vier Tage vor dem Schlachten eine Untersuchung erforderlich. Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt: wie für einen Šabbath, er lehrt aber nicht: für einen Šabbath. Schliesse hieraus.

ZWEI TROMPETEN &C. Bis wieviel? R. Hona, manche sagen, R. Zabdi im Namen

144. Jos. 14,10. 145. Da der ganze Aufenthalt in der Wüste 40 Jahre währte. 146. An den genannten 3 auf einander folgenden Tagen. 147. Ausreichend für 3 gewöhnliche Tage. 148. Num. 28,2. 149. Ex. 12,6. 150. Das Pesaḥlamm wurde am 10. Nisan geholt u. am 14. geschlachtet; cf. Ex. 12,3ff.

da aber kommen ja siebzehn der siebzehn Jobelzyklen zu diesen hinzu, demnach geschah es ja im dritten [Jahr] des Septenniums!? — Die Jahre seit der Verbannung durch Sanherib, bis Jirmejahu kam und sie zurückbrachte, zählt er nicht mit. Wenn du willst, sage ich: tatsächlich die der Rabbanan, und die Lehre, dass es ebenso das zweite Mal geschah, bezieht sich auf das übrige[138]. Dies ist auch einleuchtend, denn wenn man nicht so erklären wollte, [wäre ja einzuwenden:] im zweiten Tempel war ja keine Priesterwache Jehojarib!? Es wird nämlich gelehrt: Vier Priesterwachen zogen aus der Verbannung herauf: Jedâja, Harim, Pašḥur und Immer, darauf kamen die Propheten, die unter ihnen waren, und teilten sie in vierundzwanzig Priesterwachen. Man mischte [die Loszettel] durcheinander und tat sie in eine Urne, sodann kam Jedâjahu und zog sechs für sich und für seine Genossen, dann kam Harim und zog sechs für sich und für seine Genossen, und ebenso Pašḥur und ebenso Immer. Die Propheten, die unter ihnen waren, bestimmten, dass, selbst wenn die [einstige][139] Hauptwache Jehojarib heraufkommen sollte, Jedâja dennoch nicht von seiner Stelle verdrängt werde, vielmehr bleibe Jedâja Hauptwache und Jehojarib ihm angeschlossen. Dies bezieht sich also auf das Uebrige. R. Aši erklärte: Die sechs Jahre[140] bis Êzra hinaufgezogen war und [den Tempel] eingeweiht hâtte, zählt er nicht mit, denn es heisst:[141] *da wurde gestört die Arbeit am Gotteshaus in Jerusalem*, und es heisst:[142] *und man vollendete dieses Haus bis zum dritten Tag des Monats Adar, das ist das sechste Jahr der Regierung des Königs Dariaweš.* Hierzu wird gelehrt: Im darauffolgenden Jahr um diese Zeit zog Êzra hinauf mit seinen Exulanten, wie es heisst:[143] *und er kam nach Jerušalem im fünften Jahr, das ist das siebente Jahr des Königs.*

שבסרי משבסרי ויבלי שדי אהני תוה"ליה בתרתא
בשבוע הנך שני דאגלינהו כנהריב עד דאתא ירמיה
אהדרינהו לא קחשיב להו איבעית אימא לעולם רבנן
וכי קתני וכן בשניה אשארא הכי נמי מכתברא דאי
לא תימא הכי משמרתו של יהוריב בשניה מי הואי
והתניא ארבע משמרות עלו מן הגולה ידעיה וחרים
פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם וחלקום לעשרים
וארבעה משמרות בללום ונתנום בקלפי בא ידעיהו
ונטל חלקו וחלק חבירו ששׁ בא חרים ונטל חלקו Fol. 13
וחלק חבירו ששׁ וכן פשחור וכן אימר התקינו נביאים
שביניהם שאפילו יהוריב ראש משמרות עולה לא ידהה
ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהוריב טפל לו אלא
אשארא רב אשי אמר הנך שית שני עד דסליק עזרא
ומקדיש לא קחשיב להו דכתיב באדין בטלת עבידת
בית אלה(נ)א די בירושלם וכתיב ושיציא ביתא דנא
עד יום תלתא לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש
מלכא ותנא באיתו וזמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו
עמו דכתיב ויבא ירושלם בחדש החמישי היא השנה
השביעית למלך: נופא שבעה עשר יובלות מנו ישראל
משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר
משנכנסו מנו שאם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא
בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [בארבע] עשרה
שנה אחה אשר הכתה העיר וכו שבע שכיבשו מנלן
דקאמר כלב בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי)
משה עבד ה׳ [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו׳]

M 18 — משב׳ | M 19 להו דבתלת בשב׳ חרוב הנך | M 20 ואלו הן יד׳ חרום || M 21 וכללום || M 22 — ששׁ ... חבירו || M 23 ששה כן || P 24 — וכן || 25 M וכן התנו נב׳ | M 26 יוריב | M 27 + ה״ן אשא׳ | M 28 הני ש״ש דעד | M 29 הש׳ להו שני | MP 30 דביר׳ || M 31 ותניא | M 32 + מבבל | M 33 שנת שביעית | M 34 משעה שנכ׳ מנו דא״ך נמצא | + M 35 צא מהם ... העיר || M 36 שני ויאמר כלב בן יפנה בן | + M 37 והמש.

Der Text. Siebzehn Jobelzyklen zählten die Jisraéliten seit ihrem Einzug in das Land bis zu ihrem Auszug. Du kannst nicht sagen, sie zählten sie seit ihrem wirklichen Einzug, denn wolltest du sagen, sie zählten sie seit ihrem Einzug, so würde es sich ja ergeben, dass der Tempel zu Beginn des Jobelzyklus zerstört wurde, und man könnte nicht aufrecht erhalten [die Worte:] *im vierzehnten Jahr, nachdem die Stadt geschlagen worden war &*. Woher, dass die Eroberung sieben Jahre [währte]? — Kalebh sagte:[144] *vierzig Jahre war ich alt, als mich Mošeh, der Knecht des Herrn, von Qadeš-Barneâ aus-*

138. Dass es am 9. Ab u. Ausgang des Šabbaths geschah. 139. Zur Zeit des 1. Tempels. 140. Seit dem Beginn des 2. Tempelbaus. 141. Ezr. 4,24. 142. Ib. 6,15. 143. Ib. 7,8. 144. Jos. 14,7.

בשמונה עשרה גלו בתשע עשרה משב ועד תמני סרי
[98]חד סרי וחמש עשרה עשרים ושית הויין אמר לך
רבינא ולדידך מי ניחא מכדי גלו נמי[99]בתשע עשרה
משב ועד תשסרי [1]תרתי סרי וארכסרי [2]עשרים ושית
הויין אלא מאי אית לך למימר לבר משתא דגלו בה
[3]לדידי נמי לבר משתא דגלו בה מכל מקום תשסרי
[4]לרבינא קשיא מי [5]סברת שלש גליות [6]הוי גלו בשבע
לביבוש יהויקים שהיא שמונה לנבוכדנצר גלו בשמונה
עשרה לביבוש יהויקים שהיא [7]תשע עשרה לנבוכד
Col.b נצר דאמר מר שנה [8]ראשונה ביבש נינוה [9]שניה [9]עלה
וביבש יהויקים: וכן בשניה[10]ושניה במוצאי שביעית
מי משכחת לה מכדי בית שני במה קם ארבע מאה
ועשרים[11]ארבע מאה תמניא יובלי ארבסרי תרי[12]שבועי
פשו להו שית הוה ליה בשיתא בשבוע הא מני רבי
Rh. 9[a] Neo. 61[d] 24[a]33[a] יהודה היא [14]דאמר שנת חמשים עולה לבאן ולבאן
אייתי תמניא מתמניא יובלי והני שית הוו[13]ארביסר
אישתבח דבמוצאי שביעית חרוב אי רבי יהודה
[14]בראשונה לא משכחת לה דתניא שבעה עשר יובלות
מנו ישראל משנכנסו לארץ[15]ועד שיצאו ואי אתה יכול
לומר משעה שנכנסו מנו[16]שאם אתה אומר כן נמצא
Ez. 40,1 בית חרב בתחילת[17]יובל ואי אתה מוצא [9]בארבע עשרה
שנה אחר אשר הכתה העיר אלא צא מהם שבע
שכיבשו ושבע שחילקו ואתה מוצא [ב]ארבע עשרה
שנה אחר אשר הכתה העיר ואי רבי יהודה אייתי

98 M כמ׳ הויא ח״ס וחמיסרי עו״ח הויין || 99 M בתשסרי || 1 M תריסר || 2 M + הויין || 3 M — לדידי ... בה || 4 M + ו || 5 M סבר || 6 M + הוו בשבע || 7 M + שנת || 8 (P ראשון) M — עלה ו || 9 M ובכ״ש || 10 M באי״ם תמ׳ יובילין ובארב׳ תרתין שב׳ פש || 11 M B שבוע || 12 M + להו || 13 M מי לא משכ׳ לה בראש׳ דתני || 14 M — ו || 15 M דא״ך || 16 M + ה. || 17

worden, sie sind im achten[98] verbannt worden, sie sind im achtzehnten verbannt worden, und sie sind im neunzehnten verbannt worden. Vom siebenten bis zum achtzehnten sind elf, und fünfzehn dazu sind sechsundzwanzig. — Rabina kann dir erwidern: stimmt es etwa nach deiner Ansicht? Merke, sie sind ja auch im neunzehnten verbannt worden, und vom siebenten bis zum neunzehnten sind es zwölf, und vierzehn dazu, so sind es sechsundzwanzig!? Du musst also erklären, ausser dem Jahr, in dem sie verbannt worden waren, ebenso auch nach mir, ausser dem Jahr, in dem sie verbannt worden waren. — Aber immerhin ist ja die Zahl neunzehn nach Rabina unerklärlich!? — Du glaubst wol, es waren drei [weitere] Verbannungen? Sie sind verbannt worden im siebenten [Jahr] seit der Niederwerfung Jehojaqims, das ist das achte Nebukhadneçars, und sie sind verbannt worden im achtzehnten [Jahr] seit der Niederwerfung Jehojaqims, das ist das neunzehnte Nebukhadneçars. Der Meister sagte nämlich: Im ersten Jahr eroberte er Ninve, im zweiten zog er hinauf und unterwarf Jehojaqim.

«Ebenso auch das zweite Mal.» Kann es denn das zweite Mal am Ende eines Siebentjahrs erfolgt sein, merke, der zweite Tempel bestand ja vierhundertundzwanzig Jahre, und da vierhundert Jahre acht Jobelzyklen, und vierzehn Jahre zwei Septennien ausmachen, so bleiben sechs zurück, mithin erfolgte es ja im sechsten [Jahr] des Septenniums!? — Hier ist die Ansicht R. Jehudas vertreten, welcher sagt, das fünfzigste Jahr werde nach oben und nach unten[130] gerechnet; die acht der acht Jobelzyklen mit jenen sechs ergeben vierzehn, somit ergibt es sich, dass [der Tempel] am Ausgang des Siebentjahrs zerstört worden ist. — Wenn die des R. Jehuda, so kann es ja das erste Mal nicht dann erfolgt sein!? Es wird nämlich gelehrt: Siebzehn Jobelzyklen zählten die Jisraéliten seit ihrem Einzug in das Land bis zu ihrem Auszug. Du kannst nicht sagen, sie zählten sie seit ihrem wirklichen Einzug, denn wolltest du dies sagen, so würde es sich ja ergeben, dass der Tempel zu Beginn des Jobelzyklus zerstört wurde, und man könnte nicht aufrecht erhalten [die Worte:] *im vierzehnten Jahr nachdem die Stadt geschlagen worden war*; vielmehr sind von diesen die sieben [Jahre] der Eroberung und die sieben der Aufteilung[135] abzuziehen, und aufrecht erhalten sind [die Worte:] *im vierzehnten Jahr nachdem die Stadt geschlagen worden war.* Nach R. Jehu-

letzte Jahr des Septenniums nicht mit dem Jobeljahr zusammentreffen kann. 135. Wird weiter erklärt. 136. Es gilt zugleich als erstes des neuen Jobelzyklus, der somit nur 49 Jahre hat. 137. Des Landes unter Jehošuâ.

die Friedensopfer eine Zeit festgesetzt ist, ebenso Brandopfer, für die eine Zeit festgesetzt ist.

Sie fragten: Benötigen Trankopfer, die gesondert dargebracht werden, des Tempelgesanges oder benötigen sie nicht des Tempelgesanges. Spricht man ihn wol, da R. Semuél b. Nahmani im Namen R. Jonathans gesagt hat, es sei zu entnehmen, dass man den Tempelgesang über den Wein spreche, oder aber spricht man ihn nur über Speise und Trank, nicht aber über Trank allein. — Komm und höre: R. Jose sagte: Man führt Gutes herbei an einem guten Tag &c. Was war es für ein Tempelgesang: wollte man sagen, zum pflichtigen Brandopfer, so gab es ja dann keines, denn am siebzehnten Tammuz war das beständige Opfer eingestellt worden, und wollte man sagen, zum freiwilligen Brandopfer, so lehrte ja R. Mari, der Sohn R. Kahanas, dass ein solches dessen nicht benötige; doch wol zum Trankopfer!? Raba, nach andren R. Aši, erwiderte: Glaubst du: der Tempelgesang des Tages war ja: *Dem Herrn gehört die Erde und ihre Fülle*, und [der Vers:] *Er vergalt ihnen ihren Frevel*, gehört ja zum Tempelgesang des Mittwochs!? Vielmehr kam ihnen gerade ein Klagevers in den Mund. — Er lehrt ja aber: sie standen auf ihrer Estrade!? — Dies nach Reš-Laqiš, denn Reš-Laqiš sagte, sie sprachen den Tempelgesang ohne Opfer[dienst]. — Demnach sollte dies auch vom Trankopfer gelten!? — Man könnte zu einem Verstoss[131] kommen.

Der Text. R. Jose sagte: Man führt Gutes herbei an einem guten Tag &c. Wieso kann dies[132] das erste Mal am Ende eines Siebentjahrs erfolgt sein, es heisst ja:[133] *im fünfundzwanzigsten Jahr seit unsrer Verbannung, am Jahresanfang, am zehnten des Monats, im vierzehnten Jahr nachdem die Stadt geschlagen worden war.* Das Jahr, in dem der Jahresanfang am zehnten des Monats [gefeiert wird], ist ja das Jobeljahr[134], und wenn man sagen wollte, er sei im ersten [Jahr] des Septenniums zerstört worden, so sind es ja vom ersten [Jahr] des Septennium zum ersten des andren acht [Jahre], und bis zum ersten des folgenden fünfzehn!? Rabina erwiderte: Im vierzehnten Jahr nach dem Jahr, in dem die Stadt geschlagen worden war. — Wieso demnach im fünfundzwanzigsten Jahr, es war ja im sechsundzwanzigsten!? Der Meister sagte nämlich: Sie sind im siebenten verbannt

Fo 12

קבוע להם זמן את עילה קביע ליה זמן: איבעיא להו נסכים הבאים בפני עצמן טעונין שירה אי אין טעונין שירה כיון דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין אמרינן או דלמא על אכילה ושתיה אמרינן אשתייה להודה לא אמרינן תא שמע רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי זכי האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי אתה בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד ואלא דעולת נדבה והא תני רב מרי בריה דרב כהנא דלא צריכא אלא לאו דנסכין אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה לה הארץ ומלואה וישב עליהם את אינם בשירה דארבעה בשבא הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדים על דוכנן קתני בדריש לקיש דאמר ריש לקיש אימר שירה שלא על הקרבן או הכי בנסכים נמי ליכא נפיק מיניה חורבא: גיפא רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי זכי בראשונה במוצאי שביעית מי משבחת לה והכתיב בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל ואי סלקא דעתך בחד בשבוע חרוב מחד בשבוע לחד בשבוע תמני לחד בשבוע אחרינא חמש עשרה הויין אמר רבינא בארבע עשרה שנה אחר שנה שהוכתה העיר אי הכי בעשרים וחמש שנה עשרים ושש הויין דאמר מר גלו בשבע גלו בשמינה גלו

M רבי. — P 87 | או אט״ש — M 86 | ש + M 85
שמו׳ אר״י | B 88 + וכו׳. M + שנא׳ ותאמר ... משמח אלא מכאן ... היין || M 89 — וכו׳. + וחובה ... בראשונה ... ט׳ באב היה ומשמרתו ... והיו לויים ... היו אומ׳ ויושב ... וכן בשניה | M 90 הואי בתשעה (!) עשר | M 91 אלא לאו דע״ן | M 92 — בעל׳ | M 93 + ההוא | M 94 וחובה ליה אמ׳ כשחרב בית הראשון אה״י תב״א היה ומ״ש היה ומ״ש מי | M 95 + ש״ה | M 96 כמה הוי תמ׳ ולחב״ש חמיסר הויא || M 97 — ב.

Friedensopfer, hochheilig sind (cf. ib. V. 20). 128. Am Wochenfest. 129. Dies gilt nur vom pflichtigen Brandopfer. 130. Ohne Schlachtopfer. 131. Cf. N. 126 mut. mut. 132. Die Zerstörung des Tempels. 133. Ez. 40,1. 134. Ein Jobelzyklus besteht aus 7 Septennien, sodass das

[117]אלא אמר רב אשי מידי דהוה אשליהא דציבורא דמלוך[118]השתא דאתית להכי אפילו תימא עולת חובה
Pm 29a מידי דהוה אשליהא דציבורא דמלוך תא שמע[119] רבי יוסי אומר מנלנלין זבות ליום זבאי והובה ליום חייב אמרו כשחרב הבית [120]בראשונה אותו היום תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית[121]היתה ומשמרתו של יהויריב היתה והיו[122]בהנים ולוים עומדים
94,23 על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה[123] אמרו [124]וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם[3]ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו גוים וכבשום ובן בשניה האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי בשבעה[125]עשר בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מאי שנא דעולת חובה דלא הואי ומאי שנא[127]דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא[128]בן בקר אקראי בעלמא היא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתימא רב
Ps. 24,1 אשי ותסברא שירה דיומיה [129]לה' הארץ ומלואה[130]וישב עליהם את אונם[131]בשירה דארבעה[132]בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל[133]להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני[134]בדריש לקיש דאמר אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי ליתא נפיק מינה
Sab. 55a הורבא מאי הוה עלה תא שמע [135]דתני רב מרי בריה דרב כהנא [136]על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה
Ex. 10,10 [137]קודש קדשים אף שלמים[138]קודש קדשים ומה שלמים

M 71 ‖ השתא ... דמלוך — M 70 ‖ אלא — M 69
— M 74 ‖ היה M 73 ‖ הראש' M 72 ‖ + דתני'
ד — M 77 ‖ עשר — P 76 ‖ היו או' M 75 ‖ כהנ' ו
81 ‖ בשיר B 80 ‖ + והאי M 79 ‖ ב"ב — M 78
M בשבא ‖ לתו — M 82 ‖ ההוא כדר"ל דא' ר"ל
אומ' שירה שלא ‖ M 84 קדשי.

widerte R. Aši, da[117]verhielt es sich wie beim Gemeindevertreter, der ebenfalls[118] beratschlagt. Da du nun darauf gekommen bist, kannst du auch erklären, dass es ein pflichtiges Brandopfer war, wie bei einem Gemeindevertreter, der ebenfalls beratschlagt. — Komm und höre: R. Jose sagte: Man führt Gutes herbei an einem guten Tag[119] und Böses an einem bösen Tag. Sie sagten, der Tag, an dem der Tempel das erste Mal zerstört wurde, war der neunte Ab; es war am Ausgang eines Sabbaths und Ende eines Siebentjahrs[119]. Die Priesterwache Jehojarib[120]hatte dann Dienst, und (die Priester und) die Leviten standen auf der Estrade und trugen den Tempelgesang vor. Welchen Gesang trugen sie vor? —[121]*Und er vergalt ihnen ihren Frevel und in ihrer Bosheit vertilgte er sie.* Noch hatten sie [die Worte] *vertilgte er sie, der Herr, unser Gott*, nicht bebeendet, da kamen die Nichtjuden und bezwangen sie. Ebenso auch das zweite Mal. Welcher Tempelgesang war es: wollte man sagen, des pflichtigen Brandopfers, so gab es ja denn keines mehr, denn am siebzehnten Tammuz war das beständige Opfer eingestellt[122]worden; doch wol des freiwilligen Brandopfers. — Glaubst du: wieso sollte es denn Pflichtopfer nicht gegeben haben und freiwillige Opfer wol gegeben haben!? — Das ist kein Einwand; ihnen kam gerade ein junges Rind zur Hand. Raba, nach andren R. Aši, sprach: Glaubst du: der Tempelgesang des[123]Tages war ja:[124]*Dem Herrn gehört die Erde und ihre Fülle*, und [der Vers:] *Er vergalt ihnen ihren Frevel*, gehört ja zum Tempelgesang des Mittwochs!? Vielmehr kam ihnen gerade ein Klagevers in den Mund. — Er lehrt ja aber: sie standen auf ihrer Estrade!? — Dies nach Reš-Laqiš, welcher sagte, sie sprachen [den Tempelgesang] ohne Opfer-[dienst]. — Demnach sollte dies[125] auch vom freiwilligen Brandopfer gelten!? — Man könnte zu einem Verstoss[126] kommen. — Wie bleibt es damit[127]? — Komm und höre: R. Mari, der Sohn R. Kananas, lehrte:[111]*Ueber eure Brandopfer und eure Friedensopfer*; wie das Brandopfer hochheilig ist, ebenso Friedensopfer, die hochheilig[128]sind, und wie für

115. Cf. Lev. 23,5ff. Sind die Tage hierfür festgestellt, so ist auch der der Schwingegarbe nicht zweifelhaft. 116. Bei der Besprechung Ḥizqijas über die Darbringung der Opfer, wobei nichts zweifelhaft war. 117. Ueber Angelegenheiten der Gemeinde. 118. An dem auch sonst Gutes geschehen ist. 119. Cf. Lev. 25,2ff. 120. Cf. Bd. VI S. 408 N. 428. 121. Ps. 94,23. 122. Aus Mangel an Opfertieren, durch die Belagerung. 123. An jedem Wochentag wurde ein andrer Psalm gesungen; cf. Bd. III S. 383 Z. 25ff. 124. Ps. 24,1. 125. Dass Tempelgesang u. Opfer voneinander unabhängig sind; die obige Frage des R. Abin wäre hieraus zu entscheiden. 126. Man könnte glauben, wie beim freiwilligen Brandopfer sei auch beim pflichtigen Brandopfer die Tempelmusik freigestellt. 128. Mit der Frage RA.s. 128. Dies gilt nur von den Lämmern des Wochenfestes (cf. Lev. 23,19), die, obgleich

זר דאיתה עבודה מיתיבי משורר ששיער ומשיער
ששיר אינן במיתה אלא באזהרה תנאי היא דתניא
מעשה ברבי יהושע בר חנניה שהלך לכייץ בהגפת
דלתות אצל רבי יוחנן בן גודגדא אמר לו בני הזהר
לאחוריך שאתה בן המשוררים ולא בן המשוערים מאי
לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מיתה היא ונזרו בה רבנן
ומר סבר אזהרה היא ולא נזרו בה דבולי עלמא אזהרה
היא מר סבר מסייע נזרו ביה רבנן ומר סבר לא נזרו
ביה רבנן: בעי רבי אבין עילת נדבת ציבור טעינה
שירה או אינה טעונה שירה עלתיכם אמר רחמנא
אחת עילת חובה ואחת עילת נדבה אי דלמא עלתיכם
דבולהו ישראל קאמר רחמנא תא שמע ויאמר חזקיהו
להעלות העולה (ע)ל המזבח ובעת החל העולה החל
שיר ה׳ והחצרות [ו]על ידי כלי דויד מלך ישראל
האי שירה מאי עבידתה אילימא דעולת חובה למה לי
אימלוכי אלא לאו דעולת נדבה אמר רב יוסף לא עולת
ראש חודש היה וקמיבעיא להו מי הוקבע ראש חדש
בזמנו דליקרב או לא אמר ליה אביי ומי מצית אמרת
הכי והכתיב ביום ששה עשר לחדש הראשון וגו׳
ויאמר חזקיהו להעלות העולה (ע)ל המזבח אלא אמר
רמי בריה דרב ייבא כבש הבא עם העומר קמיבעיא
להו מי קבע ראש חודש בזמנו דליקרב או לא מתקיף
לה רב אויא וליחזי פסח היכי עביד מצה היכי אכיל

— והזר ... מאי | M 54 אינו במי׳ | P 55 הניגא 56
M — ר׳ | M 57 באזהרה וגב״ר ומ״ס במיתה ול״ג בה רב׳
לא דב״ע באוה׳ היא והכא בהא קמפ׳ דמ״ס | M 58 + מסייע
M 59 אחד עולה חובה ואחד עולה | M 60 השיר לה׳
BP 61 + שיר | M 62 דמה לי אימ׳ אלא דע׳ | M 63
לעולת ראש החדש וקמיב׳ להו אי איקבע רה״ח בזמ׳ וליק׳
(P העור) 64 | M 65 בר ייבא | M 66 אי איק׳ | M 67
— דליק׳ | M 68 אדא בר אהבה וניחזי אנן פסח.

doch wol ein Gemeiner hinsichtlich des betreffenden Dienstes. Man wandte ein: Wenn ein Sänger Tordienst tat, oder wenn ein Torwärter Sängerdienst tat, so ist er nicht des Todes schuldig, sondern der Verwarnung!? — Hierüber [streiten] Tannaím, denn es wird gelehrt: Einst ging R. Jehošuâ b. Ḥananja zu R. Johanan b. Gudgada, um ihm beim Einheben der Türen zu helfen; da sprach er zu ihm: Mein Sohn, kehre um; du gehörst zu den Sängern, und nicht zu den Torwärtern. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: einer war der Ansicht, es sei mit dem Tod belegt, und die Rabbanan haben hierbei ein Verbot angeordnet, und einer ist der Ansicht, nur mit einer Verwarnung, und sie haben hierbei kein Verbot angeordnet. — Alle sind der Ansicht, nur mit einer Verwarnung, nur ist einer der Ansicht, die Rabbanan haben auch bei der Hilfeleistung ein Verbot angeordnet, und einer ist der Ansicht, die Rabbanan haben dabei kein Verbot angeordnet.

R. Abin fragte: Benötigt das freiwillige Brandopfer der Gemeinde des Gesanges oder benötigt es nicht des Gesanges? Der Allbarmherzige sagt:[111] *eure Brandopfer*, einerlei ob ein pflichtiges Brandopfer oder ein freiwilliges Brandopfer, oder aber, der Allbarmherzige sagt: *eure Brandopfer*, von ganz Jisraél. — Komm und höre:[112] *Und Ḥizqijahu bestimmte, das Brandopfer auf den Altar zu bringen, und sobald das Opfer anfing, fing der Gesang des Herrn an und die Trompeten und die Saitenspiele Davids, des Königs von Jisraél.* Was war dies für ein Gesang: wollte man sagen, zu einem pflichtigen Brandopfer, so braucht ja hierüber nichts bestimmt zu werden; doch wohl zu einem freiwilligen Brandopfer. R. Joseph erwiderte: Nein, es war ein Brandopfer des Neumonds, und es war ihm fraglich, ob der Neumond zur richtigen Zeit festgesetzt wurde, daraufhin [das Opfer] darbringen zu können, oder nicht. Abajje sprach zu ihm: Wieso kannst du dies sagen, es heisst ja:[113] *am sechzehnten Tag des ersten Monats & und Ḥizqijahu bestimmte, das Brandopfer auf den Altar zu bringen*!? Vielmehr, erwiderte Rami, der Sohn R. Jebas, war es das Lamm, das mit der Schwingegarbe[114] dargebracht wird, und es war ihm fraglich, ob der Neumond zur richtigen Zeit festgesetzt wurde, daraufhin [das Opfer] darbringen zu können, oder nicht. R. Ivja wandte ein: Man sollte doch gesehen haben, wann das Pesaḥopfer hergerichtet wurde, wann das Maççah[115] gegessen wurde!? Vielmehr, er-

der bei keinem Dienst zulässig ist. 111. Num. 10,10. 112. iiChr. 29,27. 113. Ib. V. 17.
114. Cf. Lev. 23,10ff.

Hol.120b על היין[41]משכחת לה כדתני[42]רבי יוסי פרי אתה מביא
ואי אתה מביא משקין הביא ענבים ודרכן מנין
1Ch.15,22 תלמוד לומר תביא: חזקיה אמר מהכא ובנניהו שר
הלוים ישר במשא כי מבין הוא אל תיקרי ישר אלא
Num.4,47 ישיר[43]בלווטי אמר רבי יוחנן[44]מהכא לעבד עבדת
עבדה[45]איזוהי עבודה[46]שצריכה עבודה הוי אומר זו
Ps.81,3 שירה רבי יצחק אמר מהכא שאו זמרה ותנו תף
כנור נעים עם נבל רב נחמן בר יצחק אמר מהכא
Is.24,14 המ[ה] ישאו קולם ירנו בגאון ה' צהלו מים ותנא
Num.7,9 מייתי[47]לה מהכא ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש
עליהם בכתף ישאו ממשמע שנאמר בכתף איני יודע
שישאו מה תלמוד לומר ישאו[48]אין ישאו אלא לשון
Ps.81,3 שירה וכן הוא אומר שאו זמרה ותנו תף ואומר ישאו
קולם ירנו וגו' חנניא בן אחי רבי יהושע אמר מהכא
Ex.19,19 Col.b משה ידבר והאלהים יעננו בקול[49]על עסקי קול רב
אשי אמר מהכא ויהי באחד למחצצרים ולמשוררים
להשמיע קול אחד רבי יונתן אמר מהכא [ו]לא ימתו
גם הם גם אתם מה אתם בעבודת מזבח אף הם
בעבודת מזבח תניא נמי הכי [ו]לא ימתו גם הם גם
אתם אתם בשלהם[50]והם בשלכם במיתה הם בשלהם
אינן במיתה אלא באזהרה: אמר אביי[51]נקיטינן משורר
ששוער[52]בשל הבירו במיתה שנאמר והחנים לפני
[ה]משכן קדמה לפני אהל מועד וגו'[53]והזר הקרב יומת
מאי זר אילימא זר ממש הכתיב הדא זימנא אלא לאו

M 41 — משכ' לה || VM 42 רב יוסף || M 43 כי לווטי || M 44 — מהכא || B 45 איזהו || M 46 שהיא צריכה || M 47 + M 50 || רב אסי M 49 || זה לי"ש M 48 || לה — M || במיתה M 51 — || נקיט' M 52 + || ושוער ששורר M 53

Wein spreche. — Dies kann nach einer Lehre R. Joses vorkommen: Du darfst die Frucht bringen[92], nicht aber Flüssigkeiten. Woher dies[93] von dem Fall, wenn er Trauben gebracht hat, die er getreten hat? es heisst: [94]*die du bringst.*

Ḥizqija entnimmt dies hieraus: [95]*Und Kenanjahu, der Obere der Leviten, unterwies im Vortrag*, und man lese nicht *jasor* [unterwies], sondern *jašir* [sang]. Balvaṭi im Namen R. Joḥanans entnimmt dies hieraus: [96]*Die Leistung des Dienstes zu verrichten*; welche Leistung benötigt des Dienstes? — sage, der [Tempel]gesang[97]. R. Jiçḥaq entnimmt dies hieraus: [98]*Bringet Saitenspiel und reichet Pauken her, liebliche Zithern mit Psaltern* R. Naḥman b. Jiçḥaq entnimmt dies hieraus: [99]*Sie erheben ihre Stimme, jauchzen, ob der Herrlichkeit des Herrn jubeln sie vom Meer her.* Ein Autor entnimmt dies hieraus: [100]*Aber den Söhnen Qehaths gab er nichts, denn der Dienst des Heiligtums lag ihnen ob; auf den Schultern trugen sie*; wenn es *auf den Schultern* heisst, so weiss ich ja, dass sie trugen, wozu heisst es *trugen sie*? — unter *trugen sie* ist vielmehr ein Gesang zu verstehen, wie es heisst: *traget Gesang vor und reichet Pauken her.* Ferner heisst es: *sie erheben*[101] *ihre Stimme, jauchzen &.* Ḥananjah, Bruderssohn des R. Jehošuâ, entnimmt dies hieraus: [102]*Mošeh redete und Gott antwortete ihm mit der Stimme*, inbetreff der Stimme[103]. R. Aši entnimmt dies hieraus: [104]*Und als zugleich die Trompeter und die Sänger einstimmige Klänge ertönen liessen.* R. Jonathan entnimmt dies hieraus: [105]*Sie sollen nicht sterben, weder sie noch ihr*; wie ihr beim Altardienst, ebenso auch sie[106] beim Altardienst. Desgleichen wird gelehrt: *Sie sollen nicht sterben, weder Sie noch ihr*, wenn ihr ihren oder sie euren [Dienst verrichten], so ist dies mit der Todesstrafe belegt, wenn sie untereinander[107], so ist dies nicht mit der Todesstrafe, sondern nur mit der Verwarnung belegt.

Abajje sagte: Es ist uns überliefert, dass, wenn ein Sänger[108] den Tordienst seines Genossen verrichtet, er des Todes schuldig sei, denn es heisst: [109]*und die vor der Wohnung gegen Norden lagerten vor der Stiftshütte &. und der Gemeine der naht, soll sterben.* Wer heisst "Gemeiner": wenn ein wirklicher[110] Gemeiner, so steht dies ja bereits geschrieben;

92. In den Tempelhof, als Erstlingsgabe; cf. Dt. 26,1 ff. 93. Dass man der Pflicht genügt. 94. Dt. 26,2. 95. iChr. 15,22. 96. Num. 4,47. 97. Er wurde beim Trankopfer aus Wein angestimmt; cf. Num. 20,10. 98. Ps. 81,3. 99. Jes. 24,14. 100. Num. 7,9. 101. Od. tragen. 102. Ex. 19,19. 103. Des Tempelgesangs; Mošeh war Levite. 104. iiChr. 5,13. 105. Num. 18,3. 106. Die Leviten wie die Priester; der Dienst der Leviten bestand in der Tempelmusik. 107. Sc. den Dienst vertauschen; manche Leviten hatten Dienst bei der Tempelmusik, manche aber beim Schliessen der Tore. 108. Ein Levite, der beim Tempelgesang Dienst tut. 109. Num. 3,38. 110. Ein Jisraélit,

sie zu den Zehnten; derjenige, welcher sagt, es waren Leviten, ist der Ansicht, die Estrade beweise die Legitimität, auch berechtige sie zu den Zehnten; und derjenige, welcher sagt, es waren Jisraéliten, ist der Ansicht, die Estrade beweise die Legitimität, nicht aber berechtige sie zu den Zehnten.

Die Rabbanan lehrten: Das Opfer[81] ist vom [Tempel]gesang abhängig — Worte R. Meírs; die Weisen sagen, es sei nicht abhängig. Was ist der Grund R. Meírs? — Die Schrift sagt:[82]*ich gebe die Leviten als Gabe dem Ahron und seinen Söhnen aus der Mitte der Kinder Jisraél &c. und die Kinder Jisraél zu sühnen*; wie die Sühne unerlässlich ist, ebenso ist der [Tempel]gesang unerlässlich. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet auf eine andere Lehre R. Eleâzars, denn R. Eleâzar sagte: Wie die Sühne am Tag [zu erfolgen hat], ebenso auch der [Tempel]gesang am Tag.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Wo ist der [Tempel]gesang aus der Gesetzlehre zu entnehmen? — es heisst:[84]*und wird den Amtsdienst verrichten im Namen seines Gottes*; welcher Amtsdienst erfolgt beim Namen Gottes? — sage, das ist der [Tempel]gesang. — Vielleicht der Priestersegen[85]!? — Wenn es heisst:[86]*ihn zu bedienen und in seinem Namen zu segnen*, so ist ja demnach der Priestersegen kein Dienst. R. Mathna entnimmt dies aus folgendem:[87]*dafür dass du dem Herrn, deinem Gott, nicht mit Freude gedient hast und Herzenslust*; welcher Dienst erfolgt mit Freude und Herzenslust? — sage, das ist der [Tempel]gesang. — Vielleicht Worte der Gesetzlehre, denn es heisst:[88]*die Befehle des Herrn sind recht, herzerfreuend*!? — Sie sind wol herzerfreuend, nicht aber Herzenslust. — Vielleicht die Erstlinge, denn es heisst:[89]*du sollst dich mit all dem Guten freuen*!? — Sie heissen Gutes, nicht aber Herzenslust.

R. Mathna sagte: Woher, dass die Erstlinge des [Tempel]gesangs benötigen? — dies ist aus [dem Wort] *Gutes* zu entnehmen, dass auch hier gebraucht[90] wird. — Dem ist ja aber nicht so. R. Šemuél b. Naḥmani sagte ja im Namen R. Jonathans: Woher dass man einen Lobgesang nur über den Wein spreche? — es heisst:[91]*es sprach die Rebe zu ihnen: Soll ich meinen Most lassen, der Menschen und Gott erfreut*? Wenn er auch Menschen erfreut, wieso aber erfreut er Gott? — hieraus, dass man einen Lobgesang nur über den

קבר אין מעלין מדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות מאן
דאמר לוים הוי קבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין
למעשרות ולמאן דאמר ישראלים הוי קבר מעלין
מדוכן ליוחסין ולא למעשרות: תנו רבנן השיר מעכב
את הקרבן דברי רבי מאיר והכמים אומרים אינו מעכב
מאי מעמא דרבי מאיר דאמר קרא ואתנה את הלוים
נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל [וגו'] ולכפר על
בני ישראל מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת ורבנן
ההוא לאידך דרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר מה כפרה
ביום אף שירה ביום: אמר רב יהודה אמר שמואל
מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר ושרת בשם ה'
אלהיו איזהו שירות שבשם הוי אומר זה שירה ואימא
נשיאות כפים מדכתיב לשרתו ולברך בשמו מכלל
דברכת כהנים לאו שירות היא רב מתנה אמר מהכא
תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב
לבב איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר
זה שירה ואימא דברי תורה דכתיב פקודי ה' ישרים
משמחי לב משמחי לב איקרי טוב לא איקרי ואימא
בכורים דכתיב ושמחת בכל הטוב טוב איקרי טוב לבב
לא איקרי: אמר רב מתנה מנין לבכורים שטעונין
שירה אתיא טוב טוב מהכא איני והא אמר רבי
שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שאין אומרים
שירה אלא על היין שנאמר ותאמר להם הנפן החדלתי
את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח
אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא

27 M ליוח' ולמע' ומ"ד ישר' קסבר || 28 (M למע) || 29 M השיר א"ם אה"ק א"ר אלעזר א"ק || 30 M מיבעי להו || 31 M — איזהו ... אומר || 32 M זו || 33 M דברכה לא || 34 M — מהכא || 35 P לב || 36 M שהיא בשמ' || 37 M איקרו || 38 M + בהו || 39 M שהן טעון || 40 M — אמ'.

Estrade zu betreten, so gilt er als legitimer Priester, u. er ist zum Empfang der priesterlichen Abgaben berechtigt. 82. Nach den Kommentaren, das zu diesem gehörende Trankopfer. 83. Lev. 8,19. 84. Dt. 18,7. 85. Wörtl. das Erheben der Hände, sc. zum Segen. 86. Dt. 10,8. 87. Ib. 28,47. 88. Ps. 19,7. 89. Dt. 26,11. 90. Wie beim Tempelgesang; Dt. 28,47. 91. Jud. 9,13.

שקולין כאחד של זהב תניא רבי נתן אומר שניים היו שנאמר שנים אל תיקרי שנים אלא שניים: [15]תני רבן שמעון בן גמליאל שילוח היה מקלח מים בכאיסר צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו[16]וחזרו ומיעטוהו והיה מקלח[17]מים לקיים מה שנאמר °אל Jer. 9,22 יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל [ה]גבור בגבורתו וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר[18]הרדולים לא היה במקדש מאי[19]הרדולים אמר אביי טבלא גורגדנא מפני שקולו ערב ומערבב את הנעימה: אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל מגריפה היתה במקדש [20]°עשרה נקבים היו בה[20]בכל אחד ואחד מוציא עשרה Fol. 11 מיני זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר במתניתא תנא[21]היא אמה וגבוה אמה[22]וקתא יוצא[23]חימנה ועשרה נקבים היו בה °בכל אחד מוציא מאה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך מתניתא גוזמא: ועבדי כהנים היו כו': לימא בהא קא מיפלגי דמאן דאמר עבדים[24]היו קא סבר °עיקר שירה בפה וכלי לבסומי קלא[25]הוא דעבידא Suk. 50b 51a Tan. 27a Az. 47a ומאן דאמר לוים היו קסבר עיקר שירה בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קא סבר אי קא סבר עיקר שירה בפה עבדים סניא אי קא סבר עיקר שירה בכלי לוים בעינן לעולם קסבר עיקר שירה בפה והכא במעלין מדוכן ליוחסין[26]ולמעשרות קמיפלגי[27]מאן דאמר עבדים היו

eines aus Gold auf. Es wird gelehrt: R. Nathan sagte: Es waren[28] je zwei, denn es heisst *šnajim*, und man lese nicht *šnajim* [zwei] sondern *šnijim* [Doppelstücke].

R. Šimôn b. Gamaliél lehrte: Der Šiloaḥ hatte eine Strahlmündung wie ein Assar; da befahl der König, und man verbreiterte sie, damit sein Wasser sich vermehre; aber es verminderte sich. Hierauf reduzirte man sie, und das Wasser hatte einen Strahl wie zuvor. Zur Bestätigung dessen, was geschrieben steht: [74]*es rühme sich nicht der Weise mit seiner Weisheit, und nicht rühme sich der Starke mit seiner Stärke.* Ebenso sagte R. Šimôn b. Gamaliél: Im Tempel war kein Hirdoles[75]. — Was ist Hirdoles? Abajje erwiderte: Eine gorgodanische[76] Tafel. Weil es einen groben[77] Klang hat und die Feinheit [des Tones] beeinträchtigt.

Rabba b. Šila sagte im Namen R. Mathnas im Namen Šemuéls: Im Tempel war eine Schippe, die zehn Löcher hatte, und jedes brachte zehn verschiedene Töne hervor, sodass die ganze hundert verschiedene Töne hervorbrachte. In einer Barajtha wurde gelehrt: Sie war eine Elle gross und eine Elle hoch, und aus ihr ragte ein Stiel hervor, der zehn Löcher hatte; jedes brachte hundert verschiedene Töne hervor, sodass die ganze tausend verschiedene Töne herbrachte. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Als Merkzeichen diene dir: die Barajtha übertreibt[78].

Es waren Sklaven von Priestern &c. Es wäre anzunehmen, dass ihr Streit in folgendem besteht: derjenige, welcher sagt, es waren Sklaven, ist der Ansicht, die Tempelmusik war vornehmlich eine vokale, und das Instrument diente nur zur Verfeinerung des Tones, und derjenige, welcher sagt, es waren Leviten, ist der Ansicht, die Tempelmusik war vornehmlich eine instrumentale. — Glaubst du: welcher Ansicht ist demnach R. Jose[79]: ist er der Ansicht, die Tempelmusik war vornehmlich eine vokale, so sollte es auch durch Sklaven erfolgen können, und ist er der Ansicht, die Tempelmusik war vornehmlich instrumentale, so sind ja Leviten erforderlich!? — Tatsächlich ist er der Ansicht, die Tempelmusik war vornehmlich eine vokale, und hier streiten sie, ob die Estrade[80] die Legitimität[81] beweise und zu den Zehnten berechtige. Derjenige, welcher sagt, es waren Sklaven, ist der Ansicht, die Estrade beweise weder Legitimität noch berechtige

15 M תניא רשב״ג או׳ שילו׳ || 16 M ממה שהיה חז׳ || 17 M כמו שהיה לקי׳ || 18 M הרדוולס היה בבית המק׳ מאי הרדוולם א״א טב׳ גונדנא והיה קולו || 19 P הרדווה || 20 M וכל קנה וקנה עשרה נקבים וכל או״א היה מוציא מיני זמר || 21 M היתה || 22 P דקתא || 28 M מכנה || 24 M הוו || 25 M בעלמ׳ ומאן || 26 M ולמעשר || 27 M למ״ד עבד׳ הוו אין מע׳ מדו׳ ליוח׳ ולא למעשר ולמאן.

73. Zymbel u. Mörser. 74. Jer. 9,22. 75. Wie weiter erklärt wird, ein Schlaginstrument; keines der abweichenden Lesarten (הרדבלין, הרדווה, ערד׳, ארד׳) berechtigt die Korrektur הרראוליס (Wasserorgel). 76. Wahrscheinl. Ortsname; cf. Payne-Smith, *Thesaurus*, col. 775. 77. St. ערב ist wol עב zu lesen od. לא hinzuzusetzen. 78. Wie dies auch in andren Fällen vorkommt. 79. Nach dem es vornehme Jisraéliten waren. 80. Auf der die Priester den Priestersegen sprachen. 81. Pflegt ein Priester die

לומר שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצית
לומר שירה רב נחמן אמר קרייתה זו היא הלילא רבא
אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה
הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אהשורוש אכתי עבדי
אהשורוש אנן ורב נחמן דאמר קרייתה זו היא הלילא
התניא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצית לומר
שירה כיון שעלו חזרו להיותן הראשון: לא היה מכה
באבוב של נחושת וכו׳: פתח בהליל ומסיים באבוב
אמר רב פפא היינו הלל היינו אבוב ואמאי קרו ליה
הלל דהלי קליה: תנו רבנן אבוב היה במקדש חלק
היה דק היה של קנה היה ומימות משה היה ציה
המלך וציפוהו זהב ולא היה קולו ערב נטלו את ציפויו
והיה קולו ערב כמות שהיה צלצול היה במקדש של
נחושת היה והיה קולו ערב ונפגם ושלחו חכמים
והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו ולא
היה קולו ערב נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות
שהיה מכת שה היתה במקדש של נחושת היתה ומימות
משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים נתפגמה
והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותיקנוה ולא
היתה מפטמת כמו שהיתה נטלו את תיקונה והיתה
מפטמת כמו שהיתה אלו שני כלים נשתיירו ממקדש
ראשון ונתפגמו ולא היה להם ארוכה ועליהם אמר דוד
נחשת ממרט נחשת ממרק ועליהם הוא אומר וכלי
נחשת מצהב שנים המודות מזהב רב ושמואל חד
אמר כל אחד ואחד שקול כשנים של זהב וחד אמר
שניהם שקולין כאחד של זהב תני רב יוסף שניהם

2 אמרינן הללוהו M 1 ‖ רב M 99 ‖ ה + M 98 ‖ הללו — M 3 ‖ ו — M 4 ‖ ו + M 5 ‖ ומאי M 6 ‖ היה — M 7 ‖ כמות שהיה ו + M 8 ‖ מימות משה היה ‖ 9 M הכבש׳ (!) ונפגמ׳ ושלחו חכמים והבי׳ ‖ 10 M במ״ר ונפגמו ולא עלתה להם ‖ 11 M ממורט ‖ 12 M כל כזהב ‖ 13 M חמוד מזהב וח״א כשנים של זהב תני. ‖ 14 M

Länder würdig, ihrethalben ein Lied anzustimmen. R. Nahman erwiderte: Das Lesen [der Esterrolle] ersetze das Loblied. Raba erwiderte: Allerdings [stimmt dies] da: *68preiset ihr Knechte des Herrn*, nicht aber Knechte des Pareô, wieso aber hierbei: *preiset, ihr Knechte des Herrn*, nicht aber Knechte des Ahašveroš, wir sind ja noch Knechte des Ahašveroš. — Wieso sagte R. Nahman, das Lesen [der Esterrolle] ersetze das Loblied, es wird ja gelehrt, nachdem sie in das Land gekommen waren, waren alle Länder nicht mehr würdig, ihrethalben ein Lied anzustimmen!? — Nachdem sie vertrieben waren, erlangten [die übrigen Länder] ihre frühere Würdigkeit.

Man blies nicht auf einer Pfeife aus Kupfer &c. Er beginnt mit der Flöte und endet mit der Pfeife!? R. Papa erwiderte: Flöte und Pfeife sind dasselbe, nur nennt er sie deshalb Pfeife, weil sie einen angenehmen Ton[70] hat.

Die Rabbanan lehrten: Im Tempel war eine Flöte aus Rohr, geglättet und fein; und sie stammte aus den Tagen Mošes. Da befahl der König, und man überzog sie mit Gold, und ihr Ton war nicht mehr angenehm. Hierauf nahm man den Ueberzug ab, und der Ton war wieder angenehm wie zuvor. Im Tempel war eine Zymbel aus Kupfer, und sie hatte einen angenehmen Ton; als sie einst beschädigt wurde, sandten die Weisen und liessen Handwerker aus Alexandrien in Miçrajim holen, und sie reparirten sie, aber sie hatte keinen angenehmen Ton mehr. Hierauf liessen sie die Reparatur entfernen, und der Ton war wieder angenehm wie zuvor. Im Tempel war ein Mörser aus Kupfer, der aus den Tagen Mošes stammte, und er würzte[70] das Räucherwerk[71]; als er einst beschädigt wurde, liess man Handwerker aus Alexandrien in Miçrajim holen, und sie reparirten ihn, aber er würzte nicht mehr wie zuvor. Hierauf liessen sie die Reparatur entfernten, und er würzte wie zuvor. Es sind dies die beiden Geräte, die vom ersten Tempel zurückgeblieben und beschädigt worden waren, und für die es keine Reparatur gab. Ueber sie sprach David: [72]*geglättetes Kupfer, poliertes Kupfer.* Ferner heisst es über sie: [73]*und zwei Geräte von glänzendem feinem Kupfer, kostbar wie Gold.* Rabh und Šemuél [streiten hierüber]; einer sagt, jedes von ihnen wog zwei aus Gold auf, und einer sagt, beide wogen eines aus Gold auf. R. Joseph lehrte: Beide wogen

68. Ps. 113,1; Beginn des Lobliedes. 69. חליל v. חלי, süss sein. 70. Durch den feinen Ton; cf. Ker. 6b. 71. Für den Tempel; cf. Ex. 30,34ff. 72. iReg. 7,45; wie schon die Kommentare bemerken, ist dieser Schriftvers nicht von David. 73. Ezr. 8,27.

רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק שמונה עשר
[83]ימים[84]יחיד גומר בהן את ההלל[85]שמונה ימי החג
ושמונה ימי הנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום
טוב (הראשון) של עצרת ובגולה עשרים ואחד תשעה
ימי החג ושמונה ימי הנוכה ושני ימים טובים של פסח
ושני ימים טובים של עצרת מאי שנא בחג דאמרינן
Col.b כל יומא[86]ומאי שנא בפסח דלא אמרינן °כל[87]יומא דחג
חלוקין בקרבנותיהן [88]דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן
שבת דחלוקה בקרבנותיה לימא לא איקרי מועד
ראש חודש דאיקרי מועד לימא לא איקדיש בעשיית
30.29 מלאכה[89]דכתיב השיר יהיה לכם כליל התקדש חג לילה
es.95 D המקודש להג טעון שירה ושאין[90]מקודש לחג אין טעון
שירה ראש השנה ויום הכיפורים דאיקרו מועד
ואיקדוש בעשיית מלאכה לימא משום דרבי אבהו
Rh.32b 'דאמר רבי אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש
ברוך הוא רבונו של עולם מפני מה אין ישראל אומרים
שירה לפניך בראש השנה ויום הכפורים[91]אמר להן אפשר
מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין
לפניו[92]וישראל אומרים שירה לפני והא הנוכה דלא הכי
ולא הכי[93]וקאמר משום ניסא פורים דאיכא ניסא לימא
eg.14a 'אמר רבי יצחק[94]לפי שאין אומרים שירה על נס שבחוצה
לארץ מתקיף לה רב נחמן[95]בר יצחק והרי יציאת
מצרים דנס שבחוצה לארץ[96]הוא ואמרינן הלל בדתניא
עד שלא נבנסו[97]ישראל לארץ הובשרו בל הארצות

M 83 יום בשנה גומרין את ההלל ואלו הן שמנה ימי || B 84 שהיחיד || P 85 ט׳ יה״ח ושמונת || M 86 ויומא ומ״ש פסח || 87 M — M 89 || ימי החג M 88 || פסח אין חלוק בקרבנותיו || דכתיב ... א״ם שירה + P 90 || טעון M 91 || ואו׳ M 92 || ואתם או׳ M 93 || וקאמרינן M 94 || לומ׳ שאין M 95 || והא M 96 || יים || חוה וקאמ׳ התם כדתני || M 97 — ישׂ׳.

im Namen des R. Šimôn b. Jehoçadaq: Achtzehn Tage sind es, an denen der Einzelne das Loblied vollständig lese: die acht Tage des [Hütten]festes, die acht Tage des Hanukafestes[61], der erste Tag des Pesaḥfestes und der erste Tag des Wochenfestes. In der Diaspora[62]sind es einundzwanzig Tage: die neun Tage des [Hütten]festes, die acht Tage des Ḥanukafestes, die zwei Tage des Pesaḥfestes und die zwei Tage des Wochenfestes. — Weshalb wird es am [Hütten]fest jeden Tag gelesen, am Pesaḥfest aber nicht jeden Tag gelesen? — Die Tage des [Hütten]festes unterscheiden sich von einander durch ihre Opfer, die des Pesaḥfestes unterscheiden sich nicht von einander durch ihre Opfer[63]. — Sollte man es doch am Šabbath lesen, der sich durch seine Opfer unterscheidet!? — Dieser heisst nicht Fest. — Am Neumondstag, der Fest heisst, sollte man es doch lesen!? — Er ist hinsichtlich der Arbeitsleistung nicht heilig[64]. — Es heisst nämlich:[65]*Lieder werdet ihr singen, wie in der Nacht der Festweihe*; die Nacht, die zum Fest geweiht ist, benötigt des Lobliedes und die nicht zum Fest geweiht ist, benötigt nicht des Lobliedes. — Am Neujahrsfest und am Versöhnungstag,die Feste heissen und auch hinsichtlich der Arbeitsverrichtung heilig sind, sollte man es doch lesen!? — Wegen einer Lehre R. Abahus, denn R. Abahu sagte: Die Dienstengel sprachen vor dem Heiligen, gebenedeiet sei er: Herr der Welt, weshalb singt dir Jisraél kein Lied am Neujahrsfest und am Versöhnungstag? Er erwiderte ihnen: Ist es denn schicklich, dass, während der König auf dem Richterstuhl sitzt, die Bücher der Lebenden und Sterbenden vor ihm aufgeschlagen sind, Jisraél vor ihm ein Lied singe!? — Das Ḥanukahfest ist ja weder dies noch jenes[66], und man liest es dann!? — Wegen des Wunders[67]. — Sollte man es doch am Purimfest lesen, an dem ebenfalls ein Wunder geschehen ist!? R. Jiçḥaq erwiderte: Weil man kein Loblied liest über ein Wunder, das ausserhalb des Landes geschehen ist. R. Naḥman b. Jiçḥaq wandte ein: Beim Auszug aus Miçrajim ist ja das Wunder ebenfalls ausserhalb des Landes geschehen, und man liest das Loblied!? — Wie gelehrt wird: Bevor Jisraél in das Land kam, waren alle Länder würdig, ihrethalben ein Lied anzustimmen, nachdem sie aber in das Land gekommen waren, waren nicht mehr alle

61. Eigentl. Einweihungsfest; cf. Bd. I S. 365 Z. 20ff. 62. Wo des Zweifels wegen die biblischen Feste einen Tag länger gefeiert werden. 63. An allen 8 Tagen des Pesaḥfestes werden die gleichen Opfer dargebracht, was aber am Hüttenfest nicht der Fall ist; cf. Num. 29,12ff. 64. An diesem ist die Arbeit erlaubt. 65. Jes. 30,29. 66. Es ist nicht heilig hinsichtl. der Arbeit, auch sind die Opfer nicht abweichend. 67. Das dann geschehen ist.

ערב ולא היה מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהיא מחליק יפה: ועבדי כהנים היו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר משפחת בית פגרים ובית ציפרא מעימעים היו משיאין לכהונה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר לוים היו:

TE MIT NUR EINER PFEIFE, WEIL ES SO SCHÖNER AUSKLINGT. ES WAREN SKLAVEN VON PRIESTERN — WORTE R. MEÏRS. R. JOSE SAGT, [LEUTE AUS DEN] FAMILIEN DER PEGARÄER UND DER ÇIPARÄER UND AUS EMMAUS, DIE MIT DER PRIESTERSCHAFT IN HEIRATSVERBINDUNG STANDEN. R. HANINA B. ANTIGONOS SAGT, ES WAREN LEVITEN.

גמרא. מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר לא יפחות משבע ולא יוסיף על שש עשרה במאי קמיפלגי רבי יהודה סבר תקיעה תרועה ותקיעה הדא היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד ותקיעה לחוד מאי טעמא דרבי יהודה כתיב ותקעתם תרועה וכתיב תרועה יתקעו (לכם) שמע מינה תקיעה ותרועה ותקיעה הדא היא ורבנן לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה הוא דאתא ורבנן מאי טעמא דכתיב והתקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי סלקא דעתך תקיעה תרועה ותקיעה הדא היא אמר רחמנא עביד פלגא דמצוה ורבי יהודה סימנא בעלמא הוא כמאן אזלא הא דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה פשיטא מהו דתימא אפילו כרבנן אתיא ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קא משמע לן ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: שנים עשר יום בשנה מכה בחליל וכו': מאי שנא הני תואיל ויחיד גומר בהן את ההלל דאמר

GEMARA. Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht R. Jehudas, denn es wird gelehrt: R. Jehuda sagt, nicht weniger als sieben und nicht mehr als sechzehn. — Worin besteht ihr Streit? — R. Jehuda ist der Ansicht, Stosston, Trillerton und Stosston gelten zusammen als ein [Ton], und die Rabbanan sind der Ansicht, Stosston besonders, Trillerton besonders und Stosston besonders. — Was ist der Grund R. Jehudas? — Es heisst: *ihr sollt in Stosstönen blasen*, und es heisst: *blasen sollen sie in Stosstönen*, somit ist hieraus zu entnehmen, dass Stosston, Trillerton und Stosston zusammen als ein [Ton] gelten. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet darauf hin, dass [dem Trillerton] ein einfacher Ton vorangehen und ein einfacher folgen muss. — Was ist der Grund der Rabbanan? — Es heisst: *und beim Versammeln der Gemeinde sollt ihr blasen und nicht lärmblasen*, und wenn man sagen wollte, Stosston, Trillerton und Stosston gelten zusammen als ein [Ton], so würde ja der Allbarmherzige sagen, dass man ein halbes Gebot ausübe. — Und R. Jehuda!? — Dies ist nichts weiter als ein Signal. Die Lehre R. Kahanas, dass zwischen Stosston und Trillerton keinerlei [Unterbrechung] erfolgen darf, vertritt also die Ansicht R. Jehudas. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, auch die der Rabbanan, nur schliesse sie die Ansicht R. Johanans aus, welcher sagt, wer die neun Töne in neun Stunden (am Tag) gehört hat, habe seiner Pflicht genügt, so lehrt er uns. — Vielleicht ist dem auch so!? — Wieso hiesse es demnach "keinerlei"?

AN ZWÖLF TAGEN IM JAHR ERTÖNTE DIE FLÖTE &C. Weshalb gerade an diesen? — Weil an diesen der Einzelne das Loblied vollständig liest. R. Johanan sagte nämlich

M 72 מחליק | M 73 ציפריא | M 74 + ו. B מעמאוס. V מאמאוס || B 75 + החוחת || B 76 והמוסיף לא || MP 77 תרועה תקיעה ותרועה חדא [M אחת] || M 78 — סברי ... ההוא || M 79 אחת היא א״ר עבוד | M 80 + ההוא | P 81 + לתקיעה. M לתרועה ותק׳ ולא | M 82 מאיר פשי׳ וכר״י מהד״ת אפי׳ לרב׳ לאפוקי | M 83 ובשנים. מ״ש הני הו׳ וגומרין.

49. Die die Flöte spielten. 50. Die Priester verschwägerten sich nur mit besonders vornehmen Familien. 51. Der Trillerton besteht aus 3 kurzen Stössen, die zusammen die Länge eines Stosstones haben (cf. Bd. III S. 395 Z. 15ff.); beim Posaunenblasen geht dem Trillerton ein Stosston voran u. folgt ihm einer. 52. Num. 10,5. 53. Ib. V. 6. 54. Ib. V. 7. 55. Das Blasen zur Versammlung der Gemeinde. 56. Und keine rituelle Handlung; die Vorschriften des rituellen Blasens sind hierbei nicht zu berücksichtigen. 57. Der Posaune am Neujahrstag. 58. Es darf also gar keine Unterbrechung erfolgen. 59. Der das Gebet allein u. nicht mit der Gemeinde verrichtet. 60. Das aus den Pss. 113—118 besteht, u. an manchen Feiertagen vollständig, an manchen aber mit Uebersprungen gelesen wird.

ואף שמואל סבר לה כרב הונא דאמר שמואל אין שנת לבנה פחותה[57] משלש מאות וחמשים ושתים יום ולא יתירה על שלש מאות וחמשים ושמה[58] יום הא כיצד שניהם מלאין ששה[59] שניהם חסירין שנים אחד מלא ואחד חסר ארבעה מיתיבי הריני נזיר כימות Naz. 8b tNaz. 1 5 החמה[60] מונה נזירות שלש מאות[61] ושמים וחמשה ימים כמנין ימות החמה כימות הלבנה[62] מונה נזירות שלש מאות וחמשים וארבעה ימים כמנין ימות הלבנה ואם איתא זימנין דמשכחת לה ששה בנדרים הלך אחר vgl. d. 30b לשון בני אדם ורוב שנים[63]: ואף רבי סבר לה[64] כרב 10 הונא דתניא מעשה ועשה[65] רבי (כרב הונא) תשעה חסירים ונראה חודש בזמנו והיה רבי תמיה[66] ואומר עשינו תשעה חסירין ונראה חודש בזמנו אמר לפניו ol 10 רבי[67] שמעון בר רבי שמא שנה מעוברת היתה ועיבור שנה שלשים[12] אישתקד עשינו[68] שניהם מלאין דל תלתא 15 k. 28b n 88b לבהדי תלתא וקם ליה בדוכתיה אמר ליה נר ישראל כן הוה[69]:

[iiij] k. 53b ין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש[70] ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה אין פוחתין משני נבלים[70] ולא מוסיפין על ששה אין פוחתין משני חלילין[70] ולא מוסיפין על שנים עשר ובשנים עשר יום 20 בשנה החליל מכה לפני המזבח בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני[71] וביום טוב הראשון של פסח וביום טוב של עצרת ובשמונה ימי החג ולא היה מכה באבוב של נחשת אלא באבוב של קנה מפני שקולו 25

57 (M שלשים ושנים) || M 58 — יום || M 59 — שני || M 60 + כמניין יה״ח || M 61 וחמשים (בגליון נ״ל וששים) || M 63 — לשון || M 62 + כמניין יה״ל || M 64 כדרב || M 65 לה תשעה חדש ונראה חדש בזמ׳ וא׳ רבי תמה אני וא׳ עש׳ || P 66 אמר || M 67 (M ישמ׳) || M 68 — שני || M 69 כך היה || M 70 ואין || B 71 ויום.

Und auch Šemuél ist der Ansicht R. Honas, denn Semuél sagte: das Mondjahr hat nicht weniger als dreihundertzweiundfünfzig Tage und nicht mehr als dreihundertsechsundfünfzig Tage. Wieso dies? — Sind beide[41] voll, dann sechs, sind beide[42] unvoll, dann zwei, ist einer voll und einer unvoll, dann vier. Man wandte ein: [Sagte jemand:] ich will Nazir sein in der Anzahl der Tage des Sonnenjahrs, so absolvire er ein Nazirat von dreihundertfünfundsechzig Tagen, entsprechend den Tagen der Sonne; wenn in [der Anzahl] der Tage des Mondjahrs, so absolvire er ein Nazirat von dreihundertvierundfünfzig Tagen, entsprechend den Tagen des Mondjahrs. Wenn dem nun so wäre, so kommen ja auch sechs Tage vor!? — Bei den Gelübden richte man sich nach der Ausdrucksweise der Menschen, und ebenso nach den meisten Jahren.

Und auch Rabbi ist der Ansicht R. Honas, denn es wird gelehrt: Einst setzte Rabbi (übereinstimmend mit R. Hona) neun unvolle [Monate] fest, und der Neumond[43] erschien zur Zeit. Da wunderte sich Rabbi und sprach: Wir haben neun unvoll festgesetzt[44], und der Neumond erschien zur Zeit! R. Simôn b. Rabbi sprach vor ihm: Vielleicht war es ein Schaltjahr, und die Schaltung des Jahres beträgt dreissig Tage; im vorigen Jahr setzten wir beide[41] als voll fest, und wenn man drei gegen drei[45] rechnet, gelangt er zur richtigen Stelle. Da sprach jener zu ihm: Leuchte Jisraéls, so war es auch.

MAN BLIES IM TEMPEL NICHT WENIGER ALS EINUNDZWANZIG TÖNE[46] UND NICHT MEHR ALS ACHTUNDVIERZIG. MAN HATTE DA[47] NICHT WENIGER ALS ZWEI UND NICHT MEHR ALS SECHS HARFEN. MAN HATTE DA NICHT WENIGER ALS ZWEI UND NICHT MEHR ALS ZWÖLF FLÖTEN. AN ZWÖLF TAGEN IM JAHR TÖNTE DIE FLÖTE VOR DEM ALTAR: BEIM SCHLACHTEN DES ERSTEN PESAḤOPFERS, BEIM SCHLACHTEN DES ZWEITEN PESAḤOPFERS[48], AM ERSTEN TAG DES PESAḤFESTES, AM WOCHENFEST UND AN DEN ACHT TAGEN DES [HÜTTEN]FESTES. MAN BLIES NICHT AUF EINER PFEIFE AUS KUPFER, SONDERN AUF EINER AUS ROHR, WEIL DEREN TON ANGENEHMER IST. DER AUSKLANG ERFOLG-

41. Die sonst unvollen Monate, wie Ḥešvan u. Ijar. 42. Die sonst vollen Monate, wie Kislev u. Sivan; nach dieser Lehre können 8 Monate voll sein. 43. Der des Tišri, bei der Festsetzung des Neujahrs. 44. Der Neumond sollte dann später erscheinen. 45. Die 3 vollen gegen die 3 von Rabbi unvoll festgesetzten. 46. An einem Tag; cf. Bd. III S. 153 Z. 23 ff. 47. Bei der Tempelmusik. 48. Wer verhindert war, das Pesaḥopfer darzubringen, hatte es einen Monat später nachzuholen; cf. Num. 9,10 ff.

יאכתי איכא חד יומא כברי איתחזויי איתחזו ואנן לאו
אדעתין במאי קא מיפלגי בעיבור שנה דתניא במה
עיבור שנה שלשים רבן שמעון בן גמליאל אומר חודש
מיתיבי אין עצרת חלה אלא ביום הנקם ואין ראש השנה
חלה אלא ביום הנקם או לאור עיבורו בשרמא לעילא
דאמר שמונה חסירין עבדינן מעוברין לא עבדינן
משכחת לה שניהן חסר ביום הנקם אחד מלא ואחד חסר
לאור עיבורו אלא לרב הונא דאמר עבדינן מעוברין הא
זימנין דמשכחת לאור אור עיבורו אמר לך רב הונא
ולעילא מי ניחא שמונה הוא דלא עבדינן הא שבעה
עבדינן (שבעה) זימנין דלא עבדינן בסיתוא ועבדינן
בקייטא והא הוה לאור אור עיבורו אלא הא מני אחרים
היא דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין
בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד
ואם היתה שנה מעוברת חמשה סוף סוף לאחרים
ביום הנקם לא משכחת לה אמר רב משרשיא כגון
שהיתה שנה מעוברת ועיבור שנה שלשים יום דל
ירחא לבהדי ירחא דמשכחת לה ביום הנקם אמר
ליה רב אדא בר אהבה לרבא אחרים מנינא אתא
לאשמועינן הא קא משמע לן דלא בעינן מצוה לקדש
על פי הראיה מתקיף לה רבינא והאיכא יומא דשעי
ויומא דתלתין שני כיון דליתיה בכל שתא לא קחשיב:

M 42 + הוא ד | M 43 + יום | M 44 חל להיות אל׳ || B 45 דשמו׳ | M 46 — חסי׳ | M 47 חסרין || M 48 + לה || M 49 אלא שב׳ עכד׳ זימ׳ דלא עברנ׳ בסית׳ ועברניה בקיי׳ דהא הוה ליה לאור | P 50 — אור | M 51 — שנה | M 52 ומשכ׳ | M 53 — ב״א | M 54 קיימ׳ לן || M 55 שנין כיון דליתנהו בכל שנה || M 56 + להו.

Ûla? Nur acht dürfen es nicht sein, wol aber sieben; wenn wir sie nicht im Winter, sondern nur im Sommer festsetzen, kann er ja auf den Tag fallen, der dem Tag folgt, der auf die Nacht des Volltags folgt!? Vielmehr, hier sind die andren vertreten, denn es wird gelehrt: Andre sagen, von einem Wochenfest zum folgenden Wochenfest, von einem Neujahrstag zum folgenden Neujahrstag gebe es nur eine Differenz[30] von vier, und in einem Schaltjahr von fünf [Wochen]tagen. — Aber immerhin kann es ja nach den andren nicht auf den Tag der Schwingung fallen!? R. Mešaršeja erwiderte: Wenn es ein Schaltjahr ist; die Schaltung des Jahres beträgt dreissig Tage, und wenn man zu einem [Sommer]monat[37] den [Schalt]monat fügt[38], fällt er auf den Tag der Schwingung. R. Ada b. Ahaba sprach zu Raba: Wollen die andren uns etwa die Zahl [der Tage] lehren!? — Folgendes lehren sie uns: es besteht kein Gebot, den Neumond nur bei Sichtung zu weihen. Rabina wandte ein: Es gibt ja auch einen Tag von einzelnen Stunden[39] und einen Tag in dreissig Jahren[40]!? — Da dieser nicht jedes Jahr vorkommt, zählt er ihn nicht mit.

29. Der gewöhnlich 29 Tage hat. 30. Auf denselben Wochentag. 31. Der Darbringung der Schwingegarbe; cf. Lev. 23,10ff. 32. Des Monats Nisan. 33. Des letzten Tages des vollzähligen Monats; der Tag, der diesem folgt, ist der 1. des folgenden Monats. War der 1. Nisan ein Sonntag, so ist dieser ein Dienstag. 34. Der 3. Monat nach Tišri (Kislev) u. der 3. nach Nisan (Sivan). 35. Also 4 Tage später. 36. Durch die Unteilbarkeit der Monate in Wochen. 37. Der nur 29 Tage hat. 38. Wodurch der Neujahrstag um 2 Tage hinausgeschoben wird. 39. Die beim Ausgleich mit dem Sonnenjahr zurückbleiben u. alle 3 Jahre zu einem Tag vereinigt werden. 40. Auch beim 3jährigen Zyklus bleiben einzelne unvollständige Stunden zurück, die in 30 Jahren einen Tag ergeben.

צדקתך כהררי אל מי יוכל לעמוד[20] לפני משפטיך תהום
רבה רבה אמר צדקתך כהררי אל[21] מפני שמשפטיך
תהום רבה במאי קא מיפלגי בדרבי אלעזר ורבי יוסי
Rh. 17a ברבי חנינא[22] דאיתמר רבי אלעזר אומר כובש[23] רבי יוסי
ברבי חנינא אמר נושא רבה כרבי אלעזר ורב יהודה
כרבי יוסי ברבי חנינא:

[ij] ין פוחתין[24] מארבעה חדשים המעוברים בשנה
Fol. 47a Ker. 10b ולא נראה יתר על שמונה שתי הלחם[19] אין
ib. נאכלין פחות משנים ולא יתר על שלשה לחם הפנים
Sab. 137b אין נאכל פחות מתשעה ולא יתר על אחד עשר אין
קטן ניטול פחות משמונה ולא יתר על שנים עשר[30]:

גמרא. מאי[31] לא נראה יתר על שמונה אמר רב
הונא לא נראה לחכמים לעבר יתר על שמונה מאי
Fol. 9 שנא תשעה דלא[32] אם כן קדים[33] אתי סיהרא תלתא
יומי השתא נמי[34] קא קדים אתי תרי יומי כדאמר רב
משרשיא בגון שהיתה שנה מעוברת הבא נמי בגון
שהיתה שנה[35] שלפניה מעוברת ועיבור שנה חודש דל
ירחא מליא[36] בהדי ירחי הסירא ואבתי חד יומא לא
אדעתייהו דאינשי עולא אמר לא נראה לחכמים לחסר
יתר על שמונה[37] ומאי טעמא קא אמר מה טעם אין
פוחתים[38] מארבעה חדשים המעוברים בשנה משום דלא
נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה מאי שנא תשעה
דלא דאם כן[39] מייתרא סיהרא תלתא יומי השתא נמי
[40] קא מייתרא תרי יומי כדאמר רב משרשיא בגון
שהיתה שנה מעוברת הבא נמי בגון שהיתה שנה
שלפניה מעוברת[39] דל ירחא חסירא[40] בהדי ירחא[41] מליא

M 25 במשפ׳ | M 26 שאתה נושא עון מן הכף (!) וכוכשו ואם לא כן מי יעמד על משפ׳ תהום רבה במאי קמיפ׳ — M 27 דאית׳ | M 28 פחות מא״ח מעוב׳ | VM 29 נאכלות אין | M 30 + יום | M 31 + ד | M 32 ק״א סיהרא תרין | M 33 — שלפ׳ | M 34 לבה׳ י״ח אכתי ח״י לאו | M 35 ומה טעם | M (+ יתר) 36 | M 37 מיתרח | M 38 מיתרח קמיתרח סיהרא תרי | M 39 + ועיבור שנה שלש׳ יום | M 40 + ל | P 41 מליאה.

Gerechtigkeit nicht wie die Berge Gottes, wer könnte vor deinen Gerichten bestehen, die wie ein tiefer Abgrund sind. Rabba erklärte: Deine Gerechtigkeit wie die Berge — Gottes, weil deine Gerichte wie ein tiefer Abgrund sind. — Worin besteht ihr Streit? — Sie führen den Streit des R. Eleâzar und R. Jose b. R. Ḥanina, denn es wurde gelehrt: R. Eleâzar sagt, er halte zurück[22]. R. Jose b. R. Ḥanina sagt, er verzeihe. Rabba ist der Ansicht R. Eleâzars[23] und R. Jehuda ist der Ansicht des R. Jose b. R. Ḥanina.

DAS JAHR DARF NICHT WENIGER ALS VIER VOLLE MONATE[24] HABEN, UND ES SCHEINT, NICHT MEHR ALS ACHT. DIE ZWEI BROTE[25] WERDEN NICHT VOR ZWEI UND NICHT NACH DREI TAGEN GEGESSEN. DAS SCHAUBROT WIRD NICHT VOR NEUN UND NICHT NACH ELF TAGEN[26] GEGESSEN. EIN KIND IST NICHT VOR ACHT UND NICHT NACH ZWÖLF TAGEN ZU BESCHNEIDEN.

GEMARA. Was heisst "scheint, nicht mehr als acht"? R. Hona erwiderte: Es schien den Weisen nicht richtig, mehr als acht Monate als voll festzusetzen. — Neun wol deshalb nicht, weil der [Neu]mond drei Tage zu früh[27] erscheinen könnte, und auch so kann er ja zwei Tage zu früh erscheinen!? — Wie R. Mešaršeja erklärt[28] hat, wenn es ein Schaltjahr ist, ebenso auch hierbei, wenn das vorangehende ein Schaltjahr war; die Interkalation des Jahres beträgt einen Monat. — Wenn du einen vollen Monat und einen unvollen abziehst, so bleibt ja immerhin ein Tag zurück!? — Die Leute nehmen es nicht genau. Ûla erklärte: Es schien den Weisen nicht richtig, mehr als acht als unvoll festzusetzen. Dies ist nämlich eine Begründung: das Jahr hat deshalb nicht weniger als vier volle Monate, weil es den Weisen nicht richtig schien, mehr als acht als unvoll festzusetzen. — Neun wol deshalb nicht, weil der [Neu-]mond drei Tage zu spät[27] erscheinen[28] könnte und auch so kann er ja zwei Tage zu spät erscheinen!? — Wie R. Mešaršeja erklärt[26] hat, wenn es ein Schaltjahr ist, ebenso auch hierbei, wenn das vorangehende ein Schaltjahr war. — Wenn du einen unvollen Monat,

20. Gott verstecke die Sünden des Menschen, damit sie bei der Gerichtsverhandlung nicht zum Vorschein kommen. 21. Die Gerichte wie ein tiefer Abgrund, wo Gott die Sünden versteckt. 22. Der volle Monat hat 30 Tage u. der unvolle (חסר, mangelhaft) hat 29 Tage; sie hatten keinen festen Kalender u. der Monatsanfang wurde beim Erscheinen des Neumonds festgestellt. 23. Am Wochenfest; cf. Lev. 23,15ff. 24. Nach dem Backen. 25. Vor dem Neujahrstag. 26. Weiter S. 233 Z. 17. 27. So besser nach Cod. M u. andren Texten. 28. Nach dem Neujahrstag.

sie,] sie habe sechs Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach vierzehn[Tagen. Sagt sie,] sie habe sieben Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach dreizehn [Tagen. Sagt sie,] sie habe acht Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach zwölf [Tagen. Sagt sie,] sie habe neun Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach elf [Tagen. Sagt sie,] sie habe zehn Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach zehn Tagen. Wenn elf [Tage], so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach [neun Tagen.] Wenn zwölf, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach acht [Tagen]. Wenn dreizehn, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach sieben [Tagen]. Bei einer irre gewordenen gibt es nämlich keinen Menstruationsbeginn vor sieben und keinen nach siebzehn Tagen. R. Ada b. Ahaba sprach zu Raba: Wozu dies alles, soll sie doch sieben Tage zählen und erlaubt[15]sein!? Dieser erwiderte: Wir sprechen von einer Vorsorge: der Eintritt der Menstruation und ihr Beginn.

ימים טמא ראיתי פתחה ארבעה עשר שבעה ימים
טמא ראיתי פתחה שלשה עשר שמונה ימים טמא
ראיתי פתחה שנים עשר תשעה ימים טמא ראיתי
פתחה אחד עשר עשרה ימים טמא ראיתי פתחה
עשרה אחד עשר פתחה תשעה שנים עשר פתחה Col. b
שמונה שלשה עשר פתחה שבעה שאין פתח בטוערה
פחות משבעה ולא יתר על שבעה עשר אמר ליה רב
אדא בר אהבה לרבא למה לי כולי האי תימני שבעה
ותשתרי אמר ליה לתקוני לידי נדה ופתחה קאמרינן:
תנו רבנן כל הטוערות זבות מביאות קרבן ואינו נאכל
חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן
ונאכל אמר כל הטוערות זבות ותו יום אחד ושני ימים
בת איתיי קרבן היא אלא כל זבות הטוערות מביאות
קרבן ואינו נאכל חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה
שמביאות קרבן ונאכל:

[II,3] אין בנגעים פחות משבוע אחד ולא יתר על שלשה שבועות:

גמרא. פחות משבוע נגעי אדם ולא יתר על שלשה שבועות נגעי בתים: אמר רב פפא צדקתך כהררי אל אלו נגעי אדם משפטיך תהום רבה אלו נגעי בתים פשטיה דקרא במאי כתיב אמר רב יהודה אלמלא

Ps. 36, 7

Ex. 23[b] Kel. 10[1] Ot. 8[b] Hu. 6[1]

M 16 ארבעה | M 17 שלשה | M 18 שנים | 19 M אחד עשר | M 20 + ימי טמ' ראיתי | B 21 לרבה. V לרב | M 22 — אמו | M 23 אמו י"א ושני [] בת א"ק גינהו | M 24 + אחד.

Die Rabbanan lehrten: Alle flussbehaftet irregewordenen [Frauen] bringen ein Opfer dar, und es darf nicht gegessen[16] werden, ausgenommen diejenigen, deren Menstruationsbeginn nach sieben und deren Menstruationsbeginn nach acht [Tagen] erfolgt, die ein Opfer bringen, das zu essen ist. — Sind denn alle irregewordenen flussbehaftet!? Und hat denn ferner, die einen Tag oder zwei Tage gemerkt hat, ein Opfer darzubringen!? — Vielmehr, alle flussbehafteten, die irre geworden sind, haben ein Opfer darzubringen, und es darf nicht gegessen werden, ausgenommen diejenigen, deren Menstruationsbeginn nach sieben, und deren Menstruationsbeginn nach acht [Tagen] erfolgt, die ein Opfer darzubringen haben, das zu essen ist.

[13] BEI[17] DEN AUSSATZMALEN WÄHRT ES[18] NICHT WENIGER ALS EINE WOCHE UND NICHT MEHR ALS DREI WOCHEN.

GEMARA. Nicht weniger als eine Woche, Aussatzmale eines Menschen; und nicht mehr als drei Wochen, Aussatzmale von Häusern.

R. Papa sagte: [19]*Deine Gerechtigkeit wie die Berge Gottes*, das sind die Aussatzmale eines Menschen; [19]*deine Gerichte ein tiefer Abgrund*, das sind die Aussatzmale von Häusern. — Was ist der einfache Sinn des Schriftverses? R. Jehuda erwiderte: Wäre deine

15. RA. glaubte, die Frau sei nach den hier aufgezählten Tagen rein. 16. Weil es viell. kein Fluss war u. das Opfer ungiltig ist. 17. Die vorangehende u. die weiter folgenden Lehren dieses Abschnittes stehen in gar keinem Zusammenhang mit dem Inhalt unsres Traktats; sie wurden nur deshalb zusammengestellt, weil sie alle mit der gleichen Formel אין (es gibt nicht) beginnen. 18. Die Dauer der Abschliessung zur Untersuchung; cf. Lev. Kap. 13. 19. Ps. 36,7.

Kol. 90a 94b Bl. 34a לראשונה יצא ידי שתיתן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה [7]בעידנא דיהיב לשניה משעבד לראשונה [8]בעידנא דיהיב לראשונה תו לית ליה [9]נתן ארבע לראשונה ואחת לשניה [9]ידי שניה יצא ידי Fol.8 ראשונה לא יצא בולהו משעבדן לראשונה: בעי רב אדא בר אהבה היו[10]בידו חמש סלעים ואמר[11]שני ערכי עלי בבת אחת מהו ביון דבבת אחת נדר כי הדדי תפסן[12]יהיב תרתי ופלגא להאי ותרתי ופלגא להאי או דלמא בולהו[13]חזיא להאי ובולהו[13]חזיא להאי תיקו: אין בערכין פחות מסלע ולא יתר כו': הא תו למה לי הא קמשמע לן פחות מסלע הוא דליכא הא יתר על סלע איכא יתר[14]על המשים הוא דליכא הא פחות מחמשים איכא וסתמא כרבנן:

[1,2] ין פתח בטועה פחות משבעה ולא יתר על שבעה עשר:

גמרא. תנו רבנן טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי פתחה שבעה עשר שני ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר שלשה ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר ארבעה ימים טמא ראיתי פתחה ששה עשר חמשה ימים טמא ראיתי פתחה[15]חמשה עשר ששה

7 M + הלכתא יהיב לראשונה כל מה דאית ליה יהב ו ‖ 8 M — בעיד'... ליה ‖ 9 M לא יצא י"ר בעי ‖ M 10 בידיו ‖ M 11 שתי פעמ' ערכי עלי מהו מי אמר' ‖ M 12 + ו ‖ M 13 חזיין ‖ M 14 מחמ' ליכא ‖ M 15 ששה.

nen Schätzungswert, dann wiederum gesagt hat, er gelobe seinen Schätzungswert, und vier für den zweiten und einen für den ersten gegeben hat, so hat er der Pflicht beider genügt. Dies aus folgendem Grund: wenn ein späterer Gläubiger [dem ersteren] zuvorgekommen ist und eingefordert hat, so ist die Einforderung giltig. Als er für den zweiten gab, schuldete er für den ersten, und als er für den ersten gab, hatte er nichts mehr. Hat er aber vier für den ersten und einen für den zweiten gegeben, so hat er der Pflicht des zweiten genügt, der Pflicht des ersten aber nicht genügt, denn alles war dem ersten haftbar.

R. Ada b. Ahaba fragte: Wie ist es, wenn jemand fünf Selâ im Besitz hat und sagt, er gelobe zwei Schätzungswerte mit einem Mal: erfassen ihn, da er mit einem Mal gelobt hat, beide gleichzeitig, somit gebe er zweieinhalb für den einen und zweieinhalb für den andren, oder aber [sagen wir:] alle sind ja für den einen und alle sind für den andren geeignet[8]? — Die Frage bleibt dahingestellt.

DIE WERTSCHÄTZUNG BETRÄGT NICHT WENIGER ALS EINEN SELÂ UND NICHT MEHR &c. Wozu dies wiederum? — Er lehrt uns folgendes: es gibt keine unter einem Selâ wol aber gibt es welche über einen Selâ; es gibt keine über fünfzig, wol aber gibt es welche unter fünfzig[9]. Eine anonyme Lehre[10] nach den Rabbanan.

DER MENSTRUATIONSBEGINN[11] BEI EINER IRRE GEWORDENEN[12] ERFOLGT FRÜHESTENS NACH SIEBEN UND SPÄTESTENS NACH SIEBZEHN [TAGEN][13].

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn eine irre gewordene sagt, sie habe einen Tag Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach siebzehn [Tagen[14]. Sagt sie,] sie habe zwei Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach siebzehn [Tagen. Sagt sie,] sie habe drei Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach siebzehn [Tagen. Sagt sie,] sie habe vier Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach sechszehn [Tagen. Sagt sie,] sie habe fünf Tage Unreinheit gemerkt, so erfolgt ihr Menstruationsbeginn nach fünfzehn [Tagen. Sagt

7. Vom Schuldner, der nur einen befriedigen kann. 8. Somit schuldet er noch für einen. 9. Besitzt der Gelobende beispielsweise 5 Selâ, so hat er diese, die der letzten Stufe entsprechen, zu entrichten. 10. Nach der entschieden wird. 11. Die Unreinheit der Menstruation, einerlei ob sie nur einen Tag od. länger anhält, währt 7 Tage; nach 7 Tagen gilt der Fluss als krankhafter Ausfluss, der Lev. 15,25ff. behandelt wird. Auf jede Beobachtung eines solchen innerhalb von 11 Tagen hat ein Reinheitstag zu folgen u. erst dann gilt die Frau als rein; hält der Fluss 3 Tage hintereinander an, so ist sie darauf 7 Tage unrein u. hat 7 Reinheitstage abzuwarten u. ein Opfer darzubringen, u. erst dann ist sie rein. Mit dem 1. Fluss nach der erlangten Reinheit beginnt eine neue Menstruationsperiode. 12. Wenn sie nicht weiss, ob es sich um Menstruation od. einen krankhaften Fluss handelt. 13. Der Reinheit. 14. Die dann erfolgende Blutung gilt als Beginn einer neuen Periode.

ZWEITER ABSCHNITT

DIE WERTSCHÄTZUNG BETRÄGT NICHT WENIGER ALS EINEN SELÂ UND NICHT MEHR ALS FÜNFZIG SELÂ. ZUM BEISPIEL. WENN ER EINEN SELÂ ENTRICHTET HAT UND REICH GEWORDEN IST, SO BRAUCHT ER NICHTS WEITER ZU ENTRICHTEN; WENN WENIGER ALS EINEN SELÂ UND REICH GEWORDEN IST, SO ENTRICHTET ER FÜNFZIG SELÂ. HAT ER FÜNF SELÂ IN SEINEM BESITZ, SO ENTRICHTET ER, WIE R. MEÍR SAGT, NUR EINEN, UND WIE DIE WEISEN SAGEN, ALLE. DIE WERTSCHÄTZUNG BETRÄGT NICHT WENIGER ALS EINEN SELÂ UND NICHT MEHR ALS FÜNFZIG SELÂ.

GEMARA. DIE WERTSCHÄTZUNG BETRÄGT NICHT WENIGER ALS EINEN SELÂ. Woher dies? — Es heisst: *all deine Schätzungen sollen mit dem Šeqel des Heiligtums geschehen*, alle Wertschätzungen, die du gelobst, sollen nicht unter einen Šeqel betragen.

ין [1]נערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים [2]סלע
כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום פחות
מסלע והעשיר נותן חמשים [2]סלע היו [3]בידיו חמש
סלעים רבי מאיר אומר אינו נותן אלא אחת וחכמים
אומרים נותן את כולן אין נערכין פחות מסלע ולא
יתר על חמשים סלע:

גמרא. אין [4]נערכין פחות מסלע: מנלן דכתיב
יכל ערכך יהיה בשקל הקדש [5]כל ערכין שאתה מעריך
לא יהו פחותין משקל: [5]ולא יתר על חמשים סלעים:
דכתיב חמשים: היו בידיו חמש וכו': מאי טעמא
דרבי מאיר כתיב חמשים וכתיב שקל או חמשים או
שקל ורבנן ההוא לכל ערכין שאתה מעריך לא יהו
פחותים משקל הוא דאתא היכא דאית ליה אמר קרא
[6]אשר תשיג יד הנדר והרי ידו משגת ורבי מאיר ההוא
יד הנודר ולא יד הנידר הוא דאתא ורבנן לאי ממילא
שמעת מינה דהיכא דידו משגת שקול מיניה: אמר
רב אדא בר אהבה היו בידיו חמש סלעים ואמר ערכי
עלי [6]וחזר ואמר ערכי עלי יתן ארבע לשניה [7]ואחת

VM 1 בערכין | M 2 סלעים | VM 3 בידו | P 4 בערכ' | M 5 — ולא ... דמשה וכו' | M 6 — והוא | B 7 ואחד.

UND NICHT MEHR ALS FÜNFZIG SELÂ. Denn es heisst: *fünfzig*.

HAT ER FÜNF IN SEINEM BESITZ &c. Was ist der Grund R. Meírs? — Es heisst *fünfzig* und es heisst *Šeqel*, entweder fünfzig oder einen Šeqel. — Und die Rabbanan!? — Dies deutet darauf, dass alle Wertschätzungen, die du schätzest, nicht weniger als einen Šeqel betragen dürfen. Von dem Fall aber, wenn er [Vermögen] besitzt, sagt die Schrift: *sondern die Hand des Gelobenden reicht*, und seine Hand reicht ja. — Und R. Meír!? — Dies deutet darauf, dass es die Hand des Gelobenden sein muss, nicht aber die Hand des Gelobten. — Und die Rabbanan!? — Ist es denn nicht selbstverständlich, dass, wenn seine Hand reicht, man von ihm nehme?

R. Ada b. Ahaba sagte: Wenn jemand, der fünf Selâ hat, gesagt hat, er gelobe sei-

1. Als Armer, der nur diesen Betrag zu entrichten hat; cf. Lev. 27.8. 2. Lev. 27.25. 3. Ib. V. 3. 4. Ib. V. 8. 5. Dessen Schätzungswert gelobt worden ist. 6. Das Vermögen dessen, dessen Wert gelobt wird, ist nicht zu berücksichtigen.

n.112a ליה לרבי יוסי ברבי הנינא °דבעי רבי יוסי ברבי הנינא
שער נשים צדקניות מהו ואמר רבא בפאה נברית[87]קא
מיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה לרבי יוסי ברבי הנינא
דתלי בסיכתא הכא[88]דמחבר בה טעמא דאמרה תנו הא
לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר קשיא ליה לרב[89]נחמן
בר יצחק והא דומיא דבהמה קתני מה התם[90]גופיה
אף הכא נמי[90]גופיה אלא אמר רב נחמן[91]זו מיתתה
איסרתה וזו גמר דינה אוסרתה תני לוי כוותיה דרב
[92]תני לוי כוותיה דרב נחמן בר יצחק תני לוי כוותיה
דרב האשה[56]שיוצאה ליהרג ואמרה תנו שערי לבתי
נותנין מתה אין נותנין מפני שהמת אסור בהנאה
פשיטא אלא[93]שנויי המת אסור בהנאה תניא כוותיה
דרב נחמן בר יצחק האשה שמתה נהנין בשערה בהמה
שנהרגה אסורה בהנאה ומה הפרש בין זה לזה זו
מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה:

B 87 + לא. M — קמיב׳ ליה ‖ M 88 במחובר בהו טעמ׳ ‖ M 89 — נח׳ בר ‖ M 90 גופה ‖ M 91 בר יצחק מית׳ ‖ M 92 ותניא כו׳ דר״ן תני ‖ M 93 אימ׳ שה״מ אסורין.

war ja R. Jose b. R. Ḥanina fraglich!? R. Jose b. R. Ḥanina fragte nämlich, wie es sich mit dem Haar der frommen Frauen verhalte[144], und Raba sagte, er frage hinsichtlich einer Perücke. — Die Frage des R. Jose b. R. Ḥanina bezieht sich auf den Fall, wenn sie am Pflock hängt, hier aber, wenn sie sie anhat; nur wenn sie gesagt hat, dass man sie ihr gebe, wenn sie aber nicht gesagt hat, dass man sie ihr gebe, gehört sie zu ihrem Körper und ist verboten. R. Naḥman b. Jiçḥaq wandte ein: Er lehrt es ja [von der Frau] gleichlautend wie vom Vieh; wie es nun beim Vieh von seinem Körper gilt, ebenso bei [der Frau] vom Körper!? Vielmehr, erwiderte R. Naḥman, diese macht der Tod[146]verboten, jenes aber macht die Verurteilung[147] verboten. Levi lehrte übereinstimmend mit Rabh, und Levi lehrte übereinstimmend mit R. Naḥman b. Jiçḥaq. Levi lehrte übereinstimmend mit Rabh: Wenn eine Frau zur Hinrichtung hinausgeführt wird und sagt, dass man ihr Haar ihrer Tochter gebe, so gebe man es ihr. Stirbt eine, so gebe man es ihr nicht, weil ein Toter zur Nutzniessung verboten ist. — Dies ist ja selbstverständlich!? Wahrscheinlich [lehrt dies,] dass von einem Toten auch das Abgeänderte[148]zur Nutzniessung verboten ist. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Naḥman b. Jiçḥaq: Wenn eine Frau gestorben ist, so darf man ihr Haar nutzniessen; ist ein Vieh hingerichtet worden, so ist es[149]zur Nutzniessung verboten. Welchen Unterschied gibt es zwischen diesem und jener? Jene macht der Tod verboten, dieses aber macht die Verurteilung verboten.

145. In einer abtrünnigen Stadt (cf. Dt. 13,13ff.), die am Götzendienst nicht beteiligt waren, ob dieses zur in der Schrift genannten "Beute" gehört. 146. Das Haar aber wird vom Tod nicht berührt u. ist erlaubt. 147. Die Verurteilung des Viehs, wodurch es zur Nutzniessung verboten wird, erstreckt sich auch auf das Haar. 148. Dh. was nicht direkt von seinem Körper kommt, wie das falsche Haar. 149. Sogar das Haar.

rend doch uns bekannt ist, dass das Kind zuerst sterbe!? Es wird nämlich gelehrt: Ein einen Tag altes Kind erbt und vererbt, und hierzu sagte R. Šešeth, es erbe das Vermögen seiner Mutter[139] und vererbe es den Brüdern väterlicherseits. Also nur ein einen Tag altes, die Geburt aber nicht, weil diese zuerst stirbt, und das Kind seine Matter nicht im Grab beerben kann, um [das Vermögen] den Brüdern väterlicherseits zu vererben. — Dies nur bei einem [natürlichen] Tod, denn da das Leben des Kindes nur schwach ist, dringt der Tropfen des Todesengels ein und durchschneidet die Halsgefässe, wenn [die Mutter] aber hingerichtet wird, stirbt sie zuerst. — Einst ereignete es sich ja aber, dass [die Geburt] bis drei Zuckungen zuckte!? — Dies geschieht auch beim Eidechsenschwanz, der ebenfalls zuckt[140].

R. Nahman sagte im Namen Šemuéls: Wenn eine Frau am Šabbath auf dem Gebärstuhl sitzt und stirbt, so hole man ein Messer, schlitze ihr den Bauch auf und hole das Kind hervor. — Selbstverständlich, man tut ja hierbei nichts weiter als Fleisch[141] schneiden!? Raba erwiderte: Dies ist deshalb zu lehren nötig, dass man nämlich das Messer über öffentliches Gebiet[142] holen darf. — Er lehrt uns somit, dass man des Zweifels wegen den Šabbath entweihen dürfe, und dies haben wir ja bereits gelernt: Wenn über einen Trümmer zusammenstürzen und es zweifelhaft ist, ob er sich da befindet oder nicht, oder es zweifelhaft ist, ob er lebt oder tot ist, oder es zweifelhaft ist, ob er ein Nichtjude oder ein Jisraélit ist, so trage man seinethalben die Trümmer ab!? — Man könnte glauben, dies gelte nur da, wo es feststeht, dass er vorher gelebt hat, nicht aber hierbei, wo es nicht feststeht, dass es vorher gelebt hat, so lehrt er uns.

WENN EINE FRAU ZUR HINRICHTUNG &c. Weshalb denn, es sind ja Dinge, die zur Nutzniessung verboten[143] sind!? Rabh erwiderte: Wenn sie sagt, dass man ihr Haar ihrer Tochter gebe. — Würde man denn, wenn sie sagen würde, dass man ihre Hand ihrer Tochter gebe, sie ihr geben!? R. Papa erwiderte: Dies gilt von einer Perücke[144]. — Also nur in dem Fall, wenn sie gesagt hat, dass man es ihr gebe, wenn sie aber nicht gesagt hat, dass man es ihr gebe, gehört es zu ihrem Körper und ist verboten; aber dies

דתנן תינוק בן יומו ניחל ומנחיל ואמר רב ששת
ניחל בנכסי האב להנחיל לאחין מן האב הווקא בן יום
אחד אבל עיבר לא דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש
את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב הני מילי לענבי
מיתה אבידי דוולד וזטרא חייתיה עיילא טיפה דמלאך
המות ומחתך להו לסימניאבל נדרנה הוא מתה ברישא
והא הוה עובדא ופרכים עד תלת פרכוסי מידי דהוי
אזנב הלטאה דמפרכסת: אמר רב נחמן אמר שמואל
האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין
סכין ומקרעים את בריכה ומוציאין את הוולד פשיטא
מאי עביד מחתך בכשר הוא אמר רבא לא נצרכא
להביא סכין דרך רשות הרבים ומאי קא משמע לן
דמספיקא מהללינן שבתא תנינא מי שנפלה עליו מפולת
ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק
נכרי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל מהו דתימא
התם הוא דהוה ליה חזקה דחיותא אבל הכא דלא
הוה ליה חזקה דחיותא מעיקרא אימא לא קמשמע לן:
האשה שנתרגה וכו': ואמאי איסורי הנאה נינהו אמר
רב באומרת תנו שערי לבתי אילו אמרה תנו ידי לבתי
מי יהבינן לה אמר רבא בפאה נכרית טעמא דאמרה
תנו הא לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר והא מיבעיא

M 65 תינוק — P 66 ו — P 67 ה — M 68
+ ו M 69 ‖ M 70 דאיתו וקמחתכה ‖ M 71
ואיתו מיית בסיפא ‖ M 72 דמפרכס עד תלתא פרסי (!) א׳ רב
שישא בריה דרב אידי [V מר בר רב אשי] מידי דהוה ‖ M 73
שהיא מפרי׳ ‖ M 74 + ק ‖ B 75 רבה ‖ M 76 אלא
לחב׳ דרך ‖ M 77 — כפק ... שם ‖ M 78 אינו חי
M 79 — אח״כ ‖ M 80 — התם ‖ M 81 עובר דליח ליה
M 82 — מעיק׳ ‖ M 83 לכהן ואלא אמ׳ ‖ M 84 —
מי ‖ B 85 רב ‖ M 86 + איבעויי.

139. Vom Vermögen des Vaters braucht dies nicht gelehrt zu werden, da dieses die Brüder auch ohne seine Vermittlung erben. 140. Nachdem er vom Körper getrennt worden ist; es ist kein Leben, sondern ein Reflex. 141. Strafbar ist nur die Verletzung eines Lebenden am Šabbath. 142. Was sonst am Šabbath verboten ist; cf. Bd. I S. 323 Z. 1 ff. 143. Der Tote ist zur Nutzniessung verboten. 144. Wörtl. fremde Locke; falsches Haar, falscher Zopf.

דבירא: תנו רבנן היוצא ליהרג מזין עליו[131] מדם חטאתו ומדם אשמו הטא באותה שעה אין נזקקין לו מאי טעמא אמר רב יוסף מפני שאין מענין את דינו[132] אמר ליה אביי אי הכי אפילו רישא נמי כגון שחיה[133] וזבחו זבוח באותה שעה אבל אין[134] וזבחו זבוח מאי לא אדתני חטא באותה שעה אין נזקקין לו ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שחיה זבח וזבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוה[135] לא הכי נמי קאמר במה דברים אמורים שחיה זבח וזבוח באותה שעה אבל אין זבח וזבוח נעשה כמי שחטא[136] באותה שעה ואין נזקקין לו:

[iv] **אשה**[137] שיצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד [137] ישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד האשה[138] שנהרגה נהנין בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנאה:

גמרא. פשיטא גופה היא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב[139] באשר ישית עליו בעל האשה 21,22 ממונא דבעל[140] הוא ולא ליפסדיה מיניה קא משמע לן ואימא הכי נמי אמר רבי[141] אבהו אמר רבי יוחנן אמר 22,22 קרא ומתי גם שניהם לרבות את הוולד והאי מיבעי d 10a ליה עד שיהו שניהן שוין דברי רבי יאשיה בי[142] קאמרת n. 66b מגם: ישבה על המשבר וכו׳: מאי טעמא כיון דעקר גופא אחרינא הוא: אמר רב יהודה אמר שמואל האשה [143] היוצאה ליהרג מבין אותה כנגד בית[144] הריון כדי שימות הוולד תחילה כדי שלא[145] תבא לידי ניוול למימרא דהיא [146] קדמה ומתה ברישא והא קיימא לן[147] דוולד מיית ברישא

51 M מדמי חט׳ ומדמי ‖ 52 M — אל׳א ‖ 53 M זבח ‖ 54 M — לא ... אין ז׳ז ‖ 55 M — בא׳ש ‖ 56 VM שהיא יוצאה ‖ 57 B + האשה ש ‖ 58 M שמתה ‖ 60 M אמי א׳ק ‖ 61 M קאמרינן מן גם ‖ 62 M — הוא ‖ 63 M יבא ‖ 64 M קדמה ו ‖ דהולד.

Die Rabbanan lehrten: Für den, der zur Hinrichtung hinausgeführt wird, sprenge man[131] vom Blut seines Sündopfers und vom Blut seines Schuldopfers. Begeht er um diese Zeit eine Sünde, so achte man nicht darauf[132]. — Weshalb? R. Joseph erwiderte: Weil man seine Aburteilung nicht hinschleppen darf. Abajje sprach zu ihm: Demnach sollte es auch vom Anfangsatz gelten[133]!? — Wenn zur Stunde sein Opfer geschlachtet liegt. — Weshalb lehrt er, wenn dies demnach nicht von dem Fall gilt, wenn sein Opfer nicht zur Stunde geschlachtet liegt, dass, wenn er die Sünde in dieser Stunde begangen hat, man darauf nicht achte, sollte er doch beim selben Fall einen Unterschied machen: dies gilt nur von dem Fall, wenn zur Stunde sein Opfer geschlachtet liegt, nicht aber, wenn sein Opfer nicht geschlachtet liegt!? — Dies sagt er auch: dies gilt nur von dem Fall, wenn zur Stunde sein Opfer geschlachtet liegt, wenn aber sein Opfer nicht geschlachtet liegt, so ist es ebenso, als hätte er die Sünde in dieser Stunde begangen, und man achte nicht darauf.

WENN EINE FRAU ZUR HINRICHTUNG HINAUSGEFÜHRT WIRD, SO WARTE MAN NICHT, BIS SIE GEBOREN HAT; SITZT SIE AUF DEM GEBÄRSTUHL, SO WARTE MAN DAMIT, BIS SIE GEBOREN HAT. IST EINE FRAU HINGERICHTET WORDEN, SO DARF MAN IHR HAAR NUTZNIESSEN; IST EIN VIEH HINGERICHTET WORDEN, SO IST ES ZUR NUTZNIESSUNG VERBOTEN.

GEMARA. Selbstverständlich, es ist ja ihr Körper!? — Dies ist nötig; da es heisst: [134]*wie der Ehemann des Weibes ihm auferlegt*, so könnte man glauben, [die Geburt] sei sein Eigentum und man dürfe ihm keinen Schaden zufügen, so lehrt er uns. — Vielleicht ist dem auch so!? R. Abahu erwiderte im Namen R. Johanans: Die Schrift sagt:[135] *sie sollen auch beide sterben*, dies schliesst die Geburt ein. — Dies deutet ja darauf, dass sie beide[136] gleich sein müssen — Worte R. Jošijas!? — Ich entnehme es aus [dem Wort] *auch*.

SITZT SIE AUF DEM GEBÄRSTUHL &c. Aus welchem Grund? — Sobald [die Geburt] sich losgelöst hat, ist es ein andrer Körper.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Wenn eine Frau zur Hinrichtung hinausgeführt wird, so versetze man ihr einen Stoss gegen die Schwangerschaftsstelle, damit das Kind zuerst sterbe, um Hässliches[137] zu vermeiden. — Demnach stirbt sie zuerst, wäh-

132. Auf den Altar; sein Opfer gilt nicht als solches, dessen Eigentümer gestorben ist. 133. Dass er dieserhalb ein Opfer darbringe. 134. Durch das Blutsprengen wird die Exekution verzögert. 135. Ex. 21,22. 136. Dt. 22,22. 137. Der Ehebrecher u. die Ehebrecherin. 138. Damit das Kind nicht nach der Hinrichtung hervorkomme.

Ansicht, wenn er Schaden angerichtet hat, sei er nicht ersatzpflichtig, und R. Jose ist der Ansicht, wenn er Schaden angerichtet hat, sei er ersatzpflichtig. Worin besteht ihr Streit? R. Joseph erwiderte: Sie streiten, ob das mündliche Darlehn[128] von den Erben einzufordern sei; der erste Autor ist der Ansicht, das mündliche Darlehn sei von den Erben nicht einzufordern, und R. Jose ist der Ansicht, das mündliche Darlehn sei von den Erben einzufordern. Raba erwiderte: Alle stimmen überein, dass das mündliche Darlehn von den Erben nicht einzufordern sei, hier aber streiten sie über das in der Gesetzlehre geschriebene[129] Darlehn; der erste Autor ist der Ansicht, das in der Gesetzlehre geschriebene Darlehn gleiche nicht dem Darlehn auf einen Schuldschein, und R. Jose ist der Ansicht, es gleiche dem Darlehn auf einen Schuldschein. Manche beziehen dies auf das folgende: Wenn der zur Hinrichtung Hinausgeführte andre verletzt hat, so ist er schuldig, und wenn andre ihn verletzt haben, so sind sie frei. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, auch wenn er andre verletzt hat, sei er frei, denn er darf nicht nochmals vor das Gericht gestellt werden. Demnach ist der erste Autor der Ansicht, er könne nochmals vor das Gericht gestellt[130] werden!? R. Joseph erwiderte: Sie streiten, ob das mündliche Darlehn von den Erben einzufordern sei; der erste Autor ist der Ansicht, das mündliche Darlehn sei von den Erben einzufordern, und R. Šimôn b. Eleâzar ist der Ansicht, es sei nicht von den Erben einzufordern. Rabba sagte: Alle stimmen überein, dass das mündliche Darlehn nicht von den Erben einzufordern sei, hier aber streiten sie über das in der Gesetzlehre geschriebene[129] Darlehn, ob es dem Darlehn auf einen Schuldschein gleiche; der erste Autor ist der Ansicht, es gleiche dem Darlehn auf einen Schuldschein; und R. Šimôn b. Eleâzar ist der Ansicht, es gleiche nicht dem Darlehn auf einen Schuldschein. Man wandte ein: Wenn jemand eine Grube auf öffentlichem Gebiet gräbt und ein Rind auf ihn fällt und ihn tötet, so ist [der Besitzer] frei; und noch mehr: wenn das Rind verendet, haben die Erben des Besitzers der Grube dem Eigentümer den Wert des Rindes zu ersetzen!? R. Ila erwiderte im Namen Rabhs: Wenn er vor Gericht gestanden hat. Er lehrt ja: und ihn tötet!? R. Ada b. Ahaba erwiderte: Wenn er ihn auf den Tod verletzt hat[131]. — R. Naḥman sagte ja aber, Ḥaga lehrte: verendet und ihn begraben hat!? — Die Halakha ist: wenn das Gericht am Rand der Grube gesessen hat.

כבר אם הזיק אינו חייב בתשלומין ורבי יוסי כבר אם
הזיק חייב בתשלומין במאי קא מיפלגי אמר רב יוסף
במלית על פה ניבה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא
כבר מלוה על פה אינו גובה מן היורשין ורבי יוסי כבר
מלוה על פה גובה מן היורשין רבא אמר דכולי עלמא
מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא במלוה בתובה
בתורה קמיפלגי תנא קמא כבר מלוה בתובה בתורה
לאו בכתובה בשטר דמיא ורבי יוסי כבר בכתובה
בשטר דמיא ואיבא דמתני לה אהא היוצא ליהרג
הוא שהבל באחרים חייב אחרים שחבלו בו פטורין
רבי שמעון בן אלעזר אומר אף הוא אם הבל באחרים
פטור שלא ניתן לחזרת עמידת בית דין מכלל דתנא
קמא כבר ניתן לחזרת עמידת בית דין אמר רב יוסף
במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא
כבר מלוה על פה גובה מן היורשין ורבי שמעון בן
אלעזר כבר אינו גובה מן היורשין רבה אמר דכולי עלמא
מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא במלוה הכתובה
בתורה בכתובה בשטר קא מיפלגי תנא קמא כבר
בכתובה בשטר דמיא ורבי שמעון בן אלעזר כבר לאו
בכתובה בשטר דמיא מיתיבי החופר בור ברשות הרבים
ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת
השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו
אמר רבי אילא אמר רב כשעמד בדין והא הרגו קתני
אמר רב אדא בר אהבה כשעשאו טריפה והאמר רב
נחמן תני חנא מת וקברו והילכתא דיתבי דייני אפומא

M 38 — א״ה ‖ M 39 — גובה מה״י ‖ M 40 דר״י
... וח״ק ... היורשין ואי׳ אי׳ דכ״ע ‖ M 41 + ה ‖ 42
(M — חייב) ‖ P 43 + לאו ש ‖ M 44 + ד ‖ 45
M — אינו ... עלמא ‖ VM 46 — ככב״ש ‖ M 47 +
מלוה הכת׳ בתורה ‖ M 48 אלעאי ‖ M 49 קא׳ ‖ 50
B כשע׳. M שעש׳ טר׳ והתני.

128. Als welches die Ersatzleistung vor der Verteilung gilt. 129. Als solche gilt die Ersatzleistung für angerichteten Schaden. 130. Was aber nicht der Fall ist, da die Exekution nicht hingezogen werden darf. 131. Wenn er nach der Verurteilung gestorben ist.

ואיקפד[22] רבה איבא דאמרי שנייה[22] רבה ואיקפד רחבא ואיבא דאמרי[23] שניוה חוני דפומבדיתא ואיקפד רחבא ואיקפד רבה מאן דשנייה סבר דלא שביה ומאן דאיקפד[24] סבר זמנין דמקרי ואתי:

[iij] 1Ar. 1 Ket. 37b

גוסס והיוצא ליהרג לא נידר ולא נערך °רבי חנינא בן עקביא אומר נערך מפני שדמיו קצובין[25] רבי יוסי אומר נודר ומעריך ומקדיש ואם הזיק חייב[26]:

גמרא. בשלמא גוסס לא נידר דלאו בר דמים הוא ולא נערך דלאו בר העמדה והערכה הוא אלא יוצא ליהרג בשלמא לא[27] נידר דלאו בר דמים הוא אלא לא נערך אמאי[28] לא דתניא °מנין היוצא ליהרג ואמר ib. °ערכי עלי שלא אמר כלום תלמוד לומר[30] °כל חרם לא v. 27, 29 יפדה יכול אפילו קודם שנגמר דינו תלמוד לומר °מן ib. האדם ולא כל האדם ולרבי חנינא בן[31] עקביא דאמר נערך מפני שדמיו קצובין האי כל חרם מאי עביד ליה[32] לכדתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר לפי שמצינו למומתים בידי שמים שנותנין ממון ומתכפר להם שנאמר °אם כפר יושת עליו יכול[33] אף Ex. 21, 30 בידי אדם כן תלמוד לומר[34] כל חרם לא[35] יפדה אין לי אלא מיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה מיתות קלות שניתנה שגגתן לכפרה מנין תלמוד לומר כל חרם: רבי יוסי אומר נודר ומעריך כו׳: ותנא קמא מי קא אמר דלא[36] בנודר ומעריך ומקדיש[37] בולי עלמא לא פליגי בי פליגי באם הזיק תנא קמא

25 || סבר — M 24 || שנייה BP 23 || רבא BP 22
+ M 26 || אבל לא נדר מפני שאין דמיו קצובין + VM
M 27 || נידב לא ב״ד הוא אלא יוצא ליהרג בשלמא בתשלומין
VM 29 || ערכו עלי מניין || לא — VM 28 || לא נידב דלאו
VM 32 || עקיבא MP 31 || כל...לומר — M 30 || שלא
P 35 || כל — VM 34 || אפי׳ M 33 || מיבעי ליה +
M 37 — כ״ע. || אלא — M 36 || תפדה

wandte sie für einen andren Zweck und Raḥaba rügte es. Manche sagen, die Aufseher von Pumbeditha verwandten sie für einen andren Zweck, und Raḥaba und Rabba rügten es. Wer sie für einen andren Zweck verwandte, rechnete damit, dass er nicht anwesend war, und wer dies rügte, rechnete damit, dass es zuweilen vorkam, dass er anwesend war.

DER STERBENDE UND DER ZUR HINRICHTUNG HINAUSGEFÜHRTE KANN NICHT GELOBT UND NICHT GESCHÄTZT WERDEN[122]. R. ḤANINA B. ÂQABJA SAGT, ER KÖNNE GESCHÄTZT WERDEN, WEIL SEIN GELDWERT FESTGESETZT[123] IST. R. JOSE SAGT, ER KÖNNE GELOBEN, SCHÄTZEN UND HEILIGEN; HAT ER SCHADEN ANGERICHTET, SO IST ER ERSATZPFLICHTIG.

GEMARA. Erklärlich ist es, dass ein Sterbender nicht gelobt werden kann, denn er hat keinen Geldwert, und dass er nicht geschätzt werden kann, denn er kann nicht hingestellt und geschätzt[124] werden, weshalb aber kann der zur Hinrichtung Hinausgeführte, wenn er auch nicht gelobt werden kann, da er keinen Geldwert hat, nicht geschätzt[124] werden!? — Es wird gelehrt: Woher, dass, wenn jemand, der zur Hinrichtung hinausgeführt wird, sagt, er gelobe seinen Schätzungswert, er nichts gesagt hat? — es heisst:[125] *alles Gebannte kann nicht ausgelöst werden.* Man könnte glauben, auch vor seiner Aburteilung, so heisst es: *vom Menschen*, nicht aber der ganze Mensch[126]. — Wofür verwendet R. Ḥanina b. Âqabja, welcher sagt, er könne geschätzt werden, weil sein Geldwert festgesetzt ist, [den Vers] *alles Gebannte*? — Für folgende Lehre: R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa, sagte: Da wir finden, dass diejenigen, die dem Tod durch den Himmel verfallen sind, Lösegeld zahlen und es ihnen vergeben wird, wie es heisst:[127] *wenn ihm ein Lösegeld auferlegt wird*, so könnte man glauben, dies gelte auch vom Tod durch Menschenhände, so heisst es: *alles Gebannte kann nicht ausgelöst werden.* Ich weiss dies nur von den schweren Todesarten, für die es bei Versehen keine Sühne gibt, woher dies von den leichten Todesarten, für die es bei Versehen eine Sühne gibt? — es heisst: *alles Gebannte.*

R. JOSE SAGT, ER KÖNNE GELOBEN, SCHÄTZTEN &C. Sagt denn der erste Autor, dass er dies nicht könne!? — Vielmehr, über das Geloben, das Schätzen und das Heiligen streitet niemand, sie streiten nur über seine Schädigung; der erste Autor ist der

122. Wie bereits erklärt, deren Geldwert gelobt od. deren Schätzung gespendet werden. 123. Im bezüglichen Abschnitt Lev. Kap. 27; cf. Lev. 27,8. 124. Hierbei handelt es sich nicht um den Geldwert, sondern um den in der Schrift festgelegten Schätzungswert. 125. Lev. 27,29. 126. Als welcher er vor seiner Aburteilung noch gilt. 127. Ex. 21,30.

übereinstimmend mit Raba: Gelobtes für Almosen, nicht aber Geheiligtes für Almosen. Wie ist dies zu verstehen: ist ja weder Gelobtes noch Geheiligtes für Almosen!? Wahrscheinlich meint er es wie folgt: Beim Almosen begeht man [wie beim Gelobten] das Verbot des Versäumens, jedoch gleicht es nicht dem Geheiligten, denn das Geheiligte darf man nicht benutzen, das Almosen aber darf man benutzen. R. Kahana sagte: Ich trug diese Lehre R. Zebid aus Nehardeâ vor, und er sprach: So lehrt ihr es, wir aber lehren es wie folgt: R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha im Namen Rabhs: Wenn jemand gesagt hat: dieser Selâ sei für Almosen, so darf er ihn anderweitig verwenden, ob für sich oder für einen andren, ob er „auf mich" gesagt hat oder er „dieser" gesagt hat.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand gesagt hat: dieser Selâ sei für Almosen, so darf er, solange er noch nicht in die Hand des Almoseneinnehmers gekommen ist, ihn anderweitig verwenden, ist er in die Hand des Almoseneinnehmers gekommen, so darf er ihn nicht anderweitig verwenden. — Dem ist ja aber nicht so, R. Jannaj lieh ja[119] und bezahlte!? — Anders verhielt es sich bei R. Jannaj; dies war den Armen lieb, denn je länger er [die Rückzahlung] verzögerte, desto mehr zwang er andre[120] und gab ihnen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn ein Jisraélit eine Leuchte oder eine Lampe für das Bethaus gespendet hat, so darf er sie nicht anderweitig verwenden. R. Ḥija b. Abba wollte sagen, einerlei ob zu Freigestelltem oder zu einer gottgefälligen Handlung, da sprach R. Ami zu ihm: Folgendes sagte R. Johanan: dies nur zu Freigestelltem, zu einer gottgefälligen Handlung aber darf man sie anderweitig verwenden. R. Asi sagte nämlich im Namen R. Johanans: wenn ein Nichtjude eine Leuchte oder eine Lampe für das Bethaus gespendet hat, so darf man sie, solange der Name des Eigentümers nicht in Vergessenheit geraten ist, nicht anderweitig verwenden, und nachdem der Name des Eigentümers in Vergessenheit geraten ist, anderweitig verwenden. Wofür: wenn für etwas Freigestelltes, so gilt dies ja nicht nur von einem Nichtjuden, sondern auch von einem Jisraéliten, doch wol zu einer gottgefälligen Handlung, und dies gilt nur von einem Nichtjuden, weil er[121] lärmt, bei einem Jisraéliten aber, der nicht lärmt, ist es zulässig.

Der Araber Šeâzraq spendete eine Lampe für das Lehrhaus R. Jehudas, und als Reḥaba sie für einen andren Zweck verwandte, rügte es Rabba. Manche sagen, Rabba ver-

לא שנא תניא כוותיה דרבא נדר צדקה ואין הקדש צדקה מאי קאמר לא נדר ולא הקדש צדקה אלא לאו הכי קאמר צדקה הרי היא כבל תאחר ואינה כהקדש דאילו הקדש אסור לאשתמושי ביה ואילו צדקה שרי לאשתמושי ביה אמר רב בהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אתין הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רב נחמן אמר רבה בר אביה אמר רב האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה בין לעצמי בין לאחר בין אמר עלי בין אמר הרי זו תגי רבנן סלע זו לצדקה עד שלא באתה ליד גבאי מותר לשנותה משבאתה ליד גבאי אסור לשנותה איני והא רבי ינאי יזיק ופרע שאני רבי ינאי דניחא להו לעניים דכמה דמשהי מעשה ומייתי להו תנו רבנן ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת אסור לשנותה כבר רבי חייא בר אבא למימר לא שנא לדבר הרשות ולא שנא לדבר מצוה אמר ליה רב אמי הכי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר לשנותה מדאמר רבי אבי אמר רבי יוחנן נוי שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת עד שלא נשתקע שם בעליה אסור לשנותה משנשתקע שם בעליה מותר לשנותה למאי אילימא לדבר הרשות מאי אירוא נוי אפילו ישראל נמי אלא לדבר מצוה ומעמא דנוי הוא דפעי אבל ישראל דלא פעי שפיר דמי שעזרק טייעא אינדב שרגא לבי כנישתא דרב יהודה שנייה רהבא

9 צדקה + M | 10 כנדר + M | 11 מנהרי אמ — M | 12 א״ר — M | 13 האו׳ + M | 14 לידי M | 15 דמשתהי M | 16 מעשי׳ B | 17 בבית M | 18 — בא׳ | 19 ו — M | 20 לשנות M | 21 לאו׳ + M

übereinstimmend mit Raba: Gelobtes für Almosen, nicht aber Geheiligtes für Almosen. Wie ist dies zu verstehen: ist ja weder Gelobtes noch Geheiligtes für Almosen!? Wahrscheinlich meint er es wie folgt: Beim Almosen begeht man [wie beim Gelobten] das Verbot des Versäumens, jedoch gleicht es nicht dem Geheiligten, denn das Geheiligte darf man nicht benutzen, das Almosen aber darf man benutzen. R. Kahana sagte: Ich trug diese Lehre R. Zebid aus Nehardeâ vor, und er sprach: So lehrt ihr es, wir aber lehren es wie folgt: R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha im Namen Rabhs: Wenn jemand gesagt hat: dieser Selâ sei für Almosen, so darf er ihn anderweitig verwenden, ob für sich oder für einen andren, ob er „auf mich" gesagt hat oder er „dieser" gesagt hat.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand gesagt hat: dieser Selâ sei für Almosen, so darf er, solange er noch nicht in die Hand des Almoseneinnehmers gekommen ist, ihn anderweitig verwenden, ist er in die Hand des Almoseneinnehmers gekommen, so darf er ihn nicht anderweitig verwenden. — Dem ist ja aber nicht so, R. Jannaj lieh ja[119] und bezahlte!? — Anders verhielt es sich bei R. Jannaj; dies war den Armen lieb, denn je länger er [die Rückzahlung] verzögerte, desto mehr zwang er andre[120] und gab ihnen.

Die Rabbanan lehrten: Wenn ein Jisraélit eine Leuchte oder eine Lampe für das Bethaus gespendet hat, so darf er sie nicht anderweitig verwenden. R. Ḥija b. Abba wollte sagen, einerlei ob zu Freigestelltem oder zu einer gottgefälligen Handlung, da sprach R. Ami zu ihm: Folgendes sagte R. Johanan: dies nur zu Freigestelltem, zu einer gottgefälligen Handlung aber darf man sie anderweitig verwenden. R. Asi sagte nämlich im Namen R. Johanans: wenn ein Nichtjude eine Leuchte oder eine Lampe für das Bethaus gespendet hat, so darf man sie, solange der Name des Eigentümers nicht in Vergessenheit geraten ist, nicht anderweitig verwenden, und nachdem der Name des Eigentümers in Vergessenheit geraten ist, anderweitig verwenden. Wofür: wenn für etwas Freigestelltes, so gilt dies ja nicht nur von einem Nichtjuden, sondern auch von einem Jisraéliten, doch wol zu einer gottgefälligen Handlung, und dies gilt nur von einem Nichtjuden, weil er[121] lärmt, bei einem Jisraéliten aber, der nicht lärmt, ist es zulässig.

Der Araber Šeâzraq spendete eine Lampe für das Lehrhaus R. Jehudas, und als Reḥaba sie für einen andren Zweck verwandte, rügte es Rabba. Manche sagen, Rabba ver-

118. Wenn man es nicht rechtzeitig abliefert; cf. Bd. III S. 302 Z. 4 ff. 119. Almosengeld für seinen Gebrauch. 120. Almosen zu geben, da ihm das Geld fehlte. 121. Wenn sie anderweitig verwendet wird.

אל אסק שומר הפרדס אשר למלך וגו׳ אמר[90]ליה אביי
Bd.3b שאני מלכותא דלא[91]הדרא ביה דאמר שמואל °אי אמר
Jb. מלכותא עקרנא טורי עקר טורי[92]ולא הדר ביה: אמר
רב יהודה אמר רב גוי שהפריש תרומה[93]מכריו בודקין
אותו[94]אי בדעת ישראל הפרישה תינתן לכהן ואם לאו
1Meg.2 טעונה גניזה חיישינן שמא בלבו לשמים מיתיבי °גוי
שהתנדב קורה[95]ושם כתוב עליה בודקין אותו אם[96]אמר
בדעת ישראל הפרשתיה יגוד וישתמש במותר ואם לאו
טעונה גניזה[97]חיישינן שמא בלבו לשמים טעמא דשם
כתוב עליה[98]דבעיא גניזה הא אין שם כתוב עליה[99]לא
בעיא גניזה הוא הדין דאף על גב דאין שם כתוב עליה
נמי[100]בעיא גניזה והא קמשמע לן דאף על גב דשם כתוב
עליה[1]יגוד וישתמש במותר דשם שלא במקומו[2]לאו קדוש
Sab.61b דתנן °היה [3]כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה הרי
Sof.v,13 1Meg.2 זה [4]יגוד ויגנז: אמר רב נחמן אמר רבה בר[5]אבוה °האומר
סלע זו לצדקה מותר לשנותה סבור מינה לעצמו אין
°לאחר לא איתמר אמר רב אמי אמר רבי יוחנן בין
לעצמו בין לאחר אמר רבי זעירא לא שנו אלא דאמר
עלי אבל אמר הרי זו בעינא בעי למיתבה מתקיף לה
רבא [7]אדרבה איפכא מיסתברא אמר זו [8]משתמש בה
כי היכי דליחייב באחריותה אבל אמר עלי לא אלא

M 90 — ליה || M 91 קה׳ בה דאי אמרה || M 92 לא הדרא || M 93 (בידיו) || M 94 אם או׳ בד״י הפרשתי || M 96 בד״י הפריש יגדור || VM 95 + לבית הכנסת || M 97 — חיישי׳ || M 98 טעונה || M 99 אין טעונה גניזה || M 1 יגדור || M 2 לא || M 3 כותב || 4 מיב׳ ה״ה || M יגדור. V יגור || B 5 אבהו || M 6 אחר לא א׳ זעירי מותר לשנותה סבור מינה ל״ש אלא דא׳ עליו || M 7 — אדרי׳ || M 8 ליהנות.

dem König gehört [112]? Abajje erwiderte ihm: Anders verhält es sich bei einem König, der nicht zurücktritt. Šemuél sagte nämlich: Sagt ein König, er wolle den Berg ausreissen, so reisst er den Berg aus und tritt nicht zurück.

R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Wenn ein Nichtjude die Hebe von seinem Getreidehaufen abgesondert hat, so untersuche man es: hat er sie im Sinne eines Jisraéliten abgesondert[113], so gebe man sie einem Priester, wenn aber nicht, so benötigt sie des Versteckens, denn man berücksichtige, sein Herz war vielleicht dem Himmel zugewendet. Man wandte ein: Wenn ein Nichtjude einen Balken spendet und der Gottesname darauf geschrieben ist, so untersuche man es: sagt er, er habe ihn im Sinne eines Jisraéliten gespendet, so schneide man [den Gottesnamen] heraus und benutze das übrige, wenn aber nicht, so benötigt er des Versteckens, denn man berücksichtige, sein Herz war vielleicht dem Himmel zugewendet. — Er benötigt nur dann des Versteckens, wenn der Gottesname darauf geschrieben ist, wenn aber der Gottesname nicht darauf geschrieben ist, benötigt er nicht des Versteckens? — Auch wenn der Gottesname nicht darauf geschrieben ist, benötigt er des Versteckens, nur lehrt er uns folgendes: auch wenn der Gottesname darauf geschrieben ist, darf man ihn herausschneiden und das übrige benutzen, denn der Gottesname an einer ungeeigneten Stelle ist nicht heilig. Es wird nämlich gelehrt: Ist er auf Griffen von Geräten geschrieben oder Füssen eines Bettes, so schneide man ihn heraus und verstecke ihn.

R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Wenn jemand gesagt hat: dieser Selâ sei für Almosen, so darf er ihn anderweitig[114]verwenden. Man könnte hieraus entnehmen, nur für sich, nicht aber für einen andren, aber es wurde gelehrt, R. Ami sagte im Namen R. Johanans, sowol für sich als auch für einen andren. R. Zeêri sagte: Dies nur, wenn er "auf[115]mich" gesagt hat, wenn er aber "dieser" gesagt[116]hat, so muss er diesen geben. Raba wandte ein: Im Gegenteil, das Entgegengesetzte leuchtet ja ein: sagte er "dieser", so mag er ihn benutzen, damit er für ihn haftbar sei, nicht aber, wenn er "auf mich" gesagt[117]hat!? — Vielmehr, es gibt hierbei keinen Unterschied. Es gibt eine Lehre,

112. Diese Schriftstelle spricht von den Schenkungen des Königs Cyrus für den Tempelbau bei Beginn desselben. 113. Dass die Hebe so verwandt werde, wie die eines Jisraéliten. Nach einer andren Erklärung: auf Geheiss eines Jisraéliten. 114. Und Ersatz leisten. 115. Er nehme auf sich die Spende eines Selâ. 116. Er spende diesen Selâ. 117. Da er ohnehin haftbar ist.

מכתבא דכתיב לא לכם ולנו לבנות (את) בית
[ל]אלהינו טעמיה לא מכתבא דקא מייתי ליה מהרש
שושה וקטן שאני הרש שיטה וקטן דלאו בני דעה
נינהו טעמא דרבי יהודה מכתבא דקא מייתי ליה
מטומטם ואנדרוגינוס דאף על גב דבני דעה נינהו
מעטינהו רחמנא הלבתיה לא מכתבא דכתיב לא
לכם ולנו לבנות (את) בית [ל]אלהינו ורבי יהודה האי
לא לכם ולנו מאי עביד ליה אמר רב חסדא אמר אבימי
ועדכו נגנז אלא מעתה לא ימעלו בו דתנן חמש
חטאות המתות ומעות התולבות לים המלח לא נהנין
ולא מועלין אלמא תניא נבי קדשי גוים במה דברים
אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין
בהן אלא אמר רבא משום רפיון ידים הוא דכתיב ויהי
עם הארץ מרפין ידי עם יהודה ומבהלים אותם לבנות:
תנא חדא גוי שהתנדב נדבה לבדק הבית מקבלים Fol. 6a
חומנו ותניא אידך אין מקבלין אמר רבי אילא אמר
רבי יוחנן לא קשיא הא בתחילה הא בסוף דאמר רבי
אבי אמר רבי יוחנן בתחילה אפילו מים ומלח אין
מקבלין מהם בסוף דבר המסויים אין מקבלין דבר
שאינו מסויים מקבלין היכי דמי דבר המסויים אמר
רב יוסף כגון אמה כולי עלמא רב יוסף ואיגרת

M 76 — דכת׳ | M 77 — ליה | M 78 — שאני הש״ו | M 79 קרא (הילכך) || M 80 — דכת׳ ... אלהינו | 81 M — חמש | M 82 שני | V 83 + אותה | M 84 אותה חומנו א״ר אלעא | M 85 לכתח׳ הא לבסוף | 86 M ○ בסוף ... מקבלין מהם || M 87 שאין מס׳ מקב׳ מהן היכי || M 88 — ארמי | B 89 כליא.

Meirs ist einleuchtend, denn es heisst: *nicht euch und uns steht es an, das Haus unsres Gottes zu bauen*. Seine Begründung ist nicht einleuchtend, denn er beruft sich auf Taube, Blöde und Minderjährige, aber anders ist es bei Tauben, Blöden und Minderjährigen, die nicht verständig sind. Die Begründung R. Jehudas ist einleuchtend, denn er beruft sich auf Geschlechtslose und Zwitter, die der Allbarmherzige ausgeschlossen hat, obgleich sie verständig sind. Seine Lehre ist nicht einleuchtend, denn es heisst: *nicht euch und uns steht es an, das Haus unsres Gottes zu bauen*. — Wofür verwendet R. Jehuda [die Worte:] *nicht euch und uns steht es an*? R. Hisda erwiderte im Namen Abimis: Sein Schätzungswert ist zu verstecken[101]. — Demnach sollte man daran keine Veruntreuung[102] begehen, denn es wird gelehrt, von den fünf Sündopfern die man verenden[103]lassen, und von den Geldern, die man ins Salzmeer werfen[104]muss, dürfe man nicht geniessen und man begehe daran keine Veruntreuung, während doch von den heiligen [Spenden] der Nichtjuden gelehrt wird: dies gilt nur von Heiligem für den Altar, am Heiligen für den Tempelreparaturfonds aber begeht man eine Veruntreuung!? Vielmehr, erwiderte Raba, wegen[105]der Schlaffmachung der Hände, denn es heisst: [106]*und das Volk des Landes machte schlaff die Hände des Volkes Jehuda, und sie schreckten sie ab vom Bau*[107].

Eines lehrt, wenn ein Nichtjude eine freiwillige Gabe für den Tempelreparaturfonds spendet, nehme man es von ihm an, und ein Andres lehrt, man nehme es nicht an!? R. Ila erwiderte im Namen R. Johanans: Das ist kein Widerspruch; eines bei Beginn und eines bei Beendigung. R. Asi sagte nämlich im Namen R. Johanans: Bei Beginn[108]nehme man von ihnen nicht einmal Wasser und Salz an, bei Beendigung aber nehme man Gekennzeichnetes[109]nicht an, Ungekennzeichnetes nehme man an. — Was heisst Gekennzeichnetes? R. Joseph erwiderte: Beispielsweise eine Elle Rabenschutz[110]. R. Joseph wandte ein:[111]*Und einen Brief an Asaph, den Hüter des Parks, der*

99. Ezr. 4,3. 100. Nichtjuden sollen also nichts für den Tempel spenden. 101. Sein Schätzgelübde ist zwar giltig, jed. ist es nicht zu verwenden, vielmehr ist es zu verstecken u. als heilig zur Nutzniessung verboten. 102. Am Heiligen, wenn ein Gemeiner davon nutzniesst; cf. Lev. 5,15. 103. Weil sie nicht mehr darzubringen sind. 104. Wie beispielsweise in diesem Fall. 105. Deshalb wurde beim Tempelbau von den Nichtjuden keine Hilfeleistung angenommen; sonst aber können sie wol Spenden geloben. 106. Ezr. 4,4. 107. Ihr Anerbieten zur Hilfeleistung war nicht ernst gemeint; sie wollten sie später zurückziehen, damit der Bau nicht fortgeführt werde. 108. Eines baulichen Unternehmens; man nehme es von ihnen nicht an, weil sie viell. ihr Versprechen nicht einlösen u. nur die Fortführung verhindern wollen. 109. Was dauernd als Spende von Nichtjuden sichtbar bleibt. 110. Die eisernen Dachplatten waren mit langen Stacheln versehen, als Schutz gegen Beschmutzung durch Raben u. andere Vögel. 111. Neh. 2,8.

נותן דמיה כמאן כרבי מאיר[66]הא אמרה רב חדא זימנא
דאמר רב גידל אמר רב האומר ערך בלי[67]עלי נותן דמיו
מהו דתימא התם הוא דיודע שאין ערך לכלי וגמר
ואמר לשם דמים אבל בהמה דבת מיקדש היא איבא
למימר דהכי[68]קאמר אי אמינא לה למרה[69]מזבין לה
ניהלי תיקדוש לה מהשתא ואקרבה אבל דמי לא[70]קא
אמר קא משמע לן אמר[71]רב אשי והוא דאמר עלי אבל
אמר[72]הרי זו לא:

[ij] Ar.13b **כרי** רבי מאיר אומר נערך אבל לא מעריך
רבי יהודה אומר מעריך אבל לא נערך וזה וזה
מודים שנודרין ונידרין:

גמרא. תנו רבנן[2]בני ישראל מעריכין ואין הגוים
מעריכין יכול לא יהו נערכין תלמוד לומר[3]איש דברי רבי
מאיר אמר רבי מאיר וכי מאחר שמקרא אחד מרבה
ומקרא אחד ממעט מפני מה אני אומר[4]נערך ולא מעריך
[5]מפני שריבה הכתוב בנערכין יותר מבמעריכין שהרי
חרש שוטה וקטן[6]נערך אבל לא מעריכין רבי יהודה
אומר בני ישראל נערכין ואין הגוים נערכין יכול לא
יהו מעריכין תלמוד לומר איש אמר רבי יהודה וכי
מאחר שמקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממעט מפני
מה אני אומר נכרי מעריך ולא נערך מפני שריבה הכתוב
במעריכין יותר מבנערכין שהרי טומטום ואנדרוגינוס
מעריכין אבל לא נערכין אמר רבא[7]הלכתיה דרבי מאיר
[8]מסתברא טעמיה לא[9]מסתברא[10]טעמא דרבי יהודה
מסתברא הלכתיה לא מסתברא הלכתיה[11]דרבי מאיר

dass, wenn jemand das Vieh seines Nächsten heiligt[95], er dessen Geldwert gebe? — die des R. Meír. — Rabh sagte dies ja bereits einmal, denn R. Gidel sagte im Namen Rabhs, wenn jemand sagt: ich nehme auf mich den Schätzungswert dieses Gerätes [zu spenden], er den Geldwert gebe!? — Man könnte glauben, dies gelte nur da, weil jeder weiss, dass es bei einem Gerät keinen Schätzungswert gibt, somit meinte er den Geldwert, bei einem Vieh aber, das geheiligt werden kann, könnte man glauben, habe er wie folgt gedacht: da der Eigentümer es mir, wenn ich es ihm sage, verkauft, so sei es von jetzt ab heilig und ich bringe es dar, er meinte aber nicht den Geldwert, so lehrt er uns. R. Aši sagte: Dies nur, wenn er gesagt hat: ich nehme auf mich[96], nicht aber wenn er gesagt hat: dieses[97].

EIN NICHTJUDE KANN, WIE R. MEÍR SAGT, GESCHÄTZT WERDEN, NICHT ABER SCHÄTZEN, UND WIE R. JEHUDA SAGT, SCHÄTZEN, NICHT ABER GESCHÄTZT WERDEN; BEIDE PFLICHTEN BEI, DASS SIE GELOBEN UND GELOBT WERDEN KÖNNEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[98] *Kinder Jisraél*, nur diese können schätzen, nicht aber können Nichtjuden schätzen. Man könnte glauben, sie können auch nicht geschätzt werden, so heisst es[98] *Mann* — Worte R. Meírs. R. Meír sprach: Wieso sage ich, wenn ein Schriftwort einschliesst und ein Schriftwort ausschliesst, er könne geschätzt werden und nicht schätzen? — weil die Schrift bei denen, die geschätzt werden können, mehr einbegriffen hat als bei denen, die schätzen können, denn auch Taube, Blöde und Minderjährige können geschätzt werden, aber nicht schätzen. R. Jehuda sagte: *Kinder Jisraél*, nur diese können geschätzt werden, nicht aber können Nichtjuden geschätzt werden. Man könnte glauben, sie können auch nicht schätzen, so heisst es *Mann*. R. Jehuda sprach: Wieso sage ich, wenn ein Schriftwort einschliesst und ein Schriftwort ausschliesst, ein Nichtjude könne schätzen und nicht geschätzt werden? — weil die Schrift bei denen, die schätzen können, mehr einbegriffen hat als bei denen, die geschätzt werden können, denn der Geschlechtslose und der Zwitter können schätzen, nicht aber geschätzt werden. Raba sagte: Die Lehre R. Meírs ist einleuchtend, seine Begründung aber ist nicht einleuchtend; die Begründung R. Jehudas ist einleuchtend, seine Lehre aber ist nicht einleuchtend. Die Lehre R.

M 66 קא — M 65 עלי — M 64 הקדיש בהמת ‖ M 67 + מר בריה ד ומו' ליה למרה ניה' תיק' מהש' ‖ M 68 זה לא ‖ M 69 + ה ‖ M 70 + נכרי ‖ 71 M נערכין ואין מע' ‖ M 72 הלכתא ‖ M 73 מסתבר ‖ M 74 מע' ... לא מסת' ‖ M 75 — דר"ם.

95. Da jeder weiss, dass man ein fremdes Vieh nicht zur Opferung heiligen kann, so meinte er den Geldwert. 96. Sc. die Heiligung des Viehs; wenn es nicht das Vieh selbst ist, so gebe er den Geldwert. 97. Wenn die Haftbarkeit keine persönliche, sondern eine sachliche ist, so sind seine Worte nichtig, da es nicht ihm gehört. 98. Lev. 27,2.

zungswert für den Altar: wird bei ihm Vermögens[losigkeit] berücksichtigt, oder wird bei ihm Vermögens[losigkeit] nicht berücksichtigt? [Sagen wir,] wir finden nicht, dass beim Schätzgelübde Vermögens[losigkeit] nicht berücksichtigt wird, oder aber, wir finden nicht, dass bei [Spenden] für den Altar Vermögenslosigkeit berücksichtigt wird? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Aši sagte: Wie ist es, wenn jemand ein Erbbesitzfeld für den Altar geheiligt hat: sagen wir, wir finden nicht, dass ein Erbbesitzfeld anders ausgelöst werde als fünfzig Šeqel die Aussaatfläche eines Homers Gerste[91], oder aber, wir finden nicht, dass [bei Spenden] für den Altar anders als nach dem Wert ausgelöst wird. — Die Frage bleibt dahingestellt.

ÜNTER EINEM MONAT KANN ER[93] GELOBT, ABER NICHT GESCHÄTZT WERDEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wer [ein Kind] unter einem Monat schätzt, gebe wie R. Meír sagt, seinen Geldwert; die Weisen sagen, er habe nichts gesagt. Worin besteht ihr Streit? — R. Meír ist der Ansicht, niemand bringe seine Worte unnütz hervor, und da man weiss, dass es bei einem unter einem Monat keinen Schätzungswert gebe, so meinte er den Geldwert, und die Rabbanan sind der Ansicht, man bringe seine Worte auch unnütz hervor. — Die Lehre R. Gidels im Namen Rabhs, dass, wenn jemand sagt: ich nehme auf mich, den Schätzungswert dieses Gerätes [zu spenden], er den Geldwert geben müsse, vertritt also die Ansicht R. Meírs. — Selbstverständlich, dass sie die des R. Meírs vertritt!? — Man könnte glauben, dies gelte auch nach den Rabbanan, denn da kann er sich geirrt haben, indem er glaubte, wie es einen Schätzungswert bei einem einen Monat alten [Kind] gibt, ebenso gebe es einen solchen auch bei einem unter einem Monat alten, hierbei aber, wo man sich nicht irren kann, da jeder weiss, dass es bei einem Gerät keinen Schätzungswert[94] gibt, meinte er den Geldwert. Daher lehrt er uns. — Wozu ist dies nach R. Meír zu lehren nötig? — Man könnte glauben, der Grund R. Meírs, sei da, weil man bei einem Kind unter einem Monat eines über einen Monat berücksichtige, nicht aber gilt dies hierbei, wo nichts zu berücksichtigen ist, so lehrt er uns, dass der Grund R. Meírs ist, niemand bringe seine Worte unnütz hervor, einerlei ob in diesem oder in jenem Fall. — Wessen Ansicht vertritt die Lehre des Rabba b. Joseph im Namen Rabhs, und wie manche sagen, des R. Jeba b. Jose im Namen Rabhs,

לגבי מזבח מהו ניתן בהשג יד או׳ אין ניתן בהשג יד
לא אשכחן בערכין דאין ניתן בהשג יד אי דלמא לא
אשכחן לגבי מזבח דמיפריק אלא בשויו תיקו: בעי
רב אשי הקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח מהו מי אמרינן
לא אשכחן שדה אחוזה דמיפרקא אלא בית זרע
חומר שעורים בחמשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן
לגבי מזבח דמיפריק אלא בשויו תיקו:

[h.2] חות מבן חדש נידר אבל לא נעריך:

Syr. 146

גמרא. תני רבנן המעריך פחות מבן חדש רבי
מאיר אומר ניתן דמיו וחכמים אומרים לא אמר כלום
במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר אין אדם מוציא דבריו
לבטלה יודע שאין ערכין לפחות מבן חדש וגמר ואמר
לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן
אולא הא דאמר רב גידל אמר רב האומר ערך כלי עלי
ניתן דמים כרבי מאיר פשיטא דכרבי מאיר אתיא מהו
דתימא אפילו כרבנן התם היא דטעי סבר כי היכי
דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מבן חודש
אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע שאין ערך
לכלי וגמר ואמר לשם דמים קמשמע לן ולרבי מאיר Col.b
למאי איצטריך מהו דתימא טעמא דרבי מאיר התם
דגזר פחות מבן חודש אטו בן חודש אבל הכא דליכא
למיגזר אימא לא קמשמע לן טעמא דרבי מאיר דאין
אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא הכא ולא שנא הכא
כמאן אולא הא דאמר רבה בר יוסף אמר רב ואמרי לה
אמר רב ייבא בר יוסי אמר רב המקדיש בהמת חבירו

M 51 + מי ‖ M 52 אינו ‖ M 53 שאינו נידון בהשגת ‖ M 54 דנידון בהשגת יד תיקו ‖ M 55 — לא ... זרע ‖ M 56 + ו ‖ M 57 דמיו כמאן כר״ם פשיט׳ מד״ת אפי׳ לרב ‖ M 58 — איכא ... חודש ‖ M 59 היכא ‖ M 60 — וא׳ ‖ M 61 לר״מ מאי ‖ M 62 + משום ‖ M 63 דא׳ הכי

Ms. 149 Ar. 207 Ten. 279 Syr. 149 Ar. 207

[91] So besser nach Handschriften. [92] Cf. Lev. 27,16. [93] Der Wert eines solchen Kindes [94] Cf. S. 208 N. 1.

אפילו אמר ראש פרה זו הקדש אין להקדש אלא ראשה
Hul. 69b Tem. 18b אמאי תפשוט קדושה בכולה מי לא תניא האומר
Fol. 5 רגלה של זו עולה יכול תהא כולה עולה תלמוד לומר
Lv. 27,9 כל אשר יתן ממנו לה׳ יהיה קדש ממנו קודש ולא כולה
קודש יכול תצא לחולין תלמוד לומר יהיה בהוייתה
תהא הא כיצד תמכר לצורכי עולות ודמיה חולין חוץ
מדמי[87]אותו אבר שבה דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי
יוסי ורבי שמעון אומרים מנין לאומר רגלה של זו עולה
[87]שכולה עולה תלמוד לומר כל אשר יתן ממנו לה׳
יהיה קדש לרבות את כולה ואפילו למאן דאמר אין
כולה עולה הני מילי[88]דאקדיש דבר שאין הנשמה
תלויה בו אבל[89]דבר שהנשמה תלויה בו קדשה כולה
[90]אלא לא קשיא הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים
Ser. 11a Bek. 14b והא מר הוא דאמר[41]מקדיש זבר לדמיו קדוש קדושת
11a-19b הגוף לא קשיא הא דאקדיש כולה הא דאקדיש חד
אבר חד אבר נמי[42]איבעויי איבעיא לן דבעי[43]רבא
Tem. 11b הקדיש אבר לדמיו מהו כי איבעי[44]לן בתם הבא בבעל
מום דומיא דחמור[45]בעל מום נמי איבעויי איבעיא לן
דבעי[43]רבא דמי ראשו לגבי מזבח מהו[46]כי איבעיא לן
מקמי דאשמעה להא מתניתא השתא[47]דשמעה[48]להא
מתניתא לא מיבעיא[49]לן: גופא בעי[43]רבא דמי ראשי
לגבי מזבח מהו נידון בכבודו או אינו נידון בכבודו לא
אשכחן בדמים[50]דאינו נידון בכבודו או דלמא לא אשכחן
לגבי מזבח דנידון בכבודו תיקו: בעי רבא ערכי עלי

selbst wenn [er sagt:] der Kopf dieser Kuh sei Heiliges, gehört dem Heiligtum nur der Kopf. Weshalb denn, die Heiligkeit sollte doch auf das ganze ausgedehnt werden!? Es wird ja auch gelehrt: Man könnte glauben, wenn jemand sagt: der Fuss von diesem sei Brandopfer, sei das ganze Brandopfer, so heisst es:[87]*alles, was er davon dem Herrn gibt, sei heilig*; davon sei heilig, nicht aber sei das ganze heilig. Man könnte glauben, es werde profan, so heisst es *sei*, es bleibe bei seinem Sein. Was mache man nun? — es werde zur Anschaffung von Brandopfern verkauft, und der Erlös ist mit Ausnahme des Wertes des betreffenden Gliedes profan — Worte R. Meírs. R. Jehuda, R. Jose und R. Šimôn sagen: Woher, dass, wenn jemand sagt: der Fuss von diesem sei Brandopfer, das ganze Brandopfer sei? — es heisst: *alles, was er davon gibt, sei heilig*, dies schliesst das ganze ein. Und auch nach demjenigen, welcher sagt, das ganze sei nicht Brandopfer, gilt dies nur dann, wenn man etwas heiligt, wovon das Leben nicht abhängt, wenn aber etwas, wovon das Leben abhängt, ist das ganze heilig. Vielmehr ist dies kein Widerspruch; eines gilt von der Heiligkeit der Sache und eines gilt von der Heiligkeit des Geldwertes. — Der Meister selber ist es ja aber, welcher sagt, wenn jemand den Geldwert eines Männchens weiht, sei es sachlich heilig[88]!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn man das ganze geheiligt hat, und eines, wenn man ein Glied geheiligt hat. — Aber auch hinsichtlich eines Gliedes ist es uns ja fraglich, denn Raba fragte, wie es denn sei, wenn man den Geldwert eines Gliedes geheiligt hat!? — Er fragte es nur hinsichtlich eines fehlerfreien, hier aber wird von einem fehlerbehafteten gesprochen, gleich einem Esel[89]. — Aber auch hinsichtlich eines fehlerbehafteten ist es uns ja fraglich, denn Raba fragte, wie es denn sei, wenn jemand sagt: der Wert meines Kopfes[90]für den Altar!? — Fraglich war es ihm, bevor er diese Lehre gehört hatte, jetzt, wo er diese Lehre gehört hat, ist es ihm nicht fraglich.

Der Text. Raba fragte: Wie ist es, wenn jemand sagt: der Wert meines Kopfes für den Altar. Wird er bei ihm nach der Bedeutung geschätzt oder wird er nicht nach der Bedeutung geschätzt? [Sagen wir,] wir finden nicht, dass beim Geldwert nicht nach der Bedeutung geschätzt wird, oder aber, wir finden nicht, dass bei [Spenden] für den Altar nach der Bedeutung geschätzt wird? — Die Frage bleibt dahingestellt.

Raba fragte: Wie ist es, [wenn jemand sagt: ich nehme] auf mich meinen Schät-

M 36 אותו — M 37 שתהא כולה ‖ M 38 היכא + ‖ M 39 היכא דאקדיש + ‖ M 40 אלא — ‖ M 41 הקדיש ‖ M 42 איבעיא לך ‖ B 43 רבה ‖ M 44 ליה בתם הא ‖ M 45 וב״ם איב׳ איב׳ לך ‖ M 46 כדאיב׳ ליה מקמיה דלישמע׳ ‖ M 47 דשמעית ‖ B 48 ל — ‖ M 49 לי ‖ P 50 בערכין דא״ן לכב׳.

87. Lev. 27,9. 88. Da es als Brandopfer geeignet ist. 89. Der ebenfalls nicht sachlich heilig werden kann. 90. Ein Mensch gleicht einem fehlerbehafteten Vieh, da er zur Opferung nicht verwendbar ist.

איש שהעריך בן איש בן אשה אשה שהעריכה איש
ואשה שהעריכה אשה מנין תלמיד לומר נפשת דבר
אחר נפשת להביא מנזיל ומיכה שחין והא אפיקתיה
להנך הנך לא צריכי קרא מאי טעמא שקול הוא ויבואי
כולם כי איצטריך קרא למנזיל ומיכה שחין הוא
דאצטריך: והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינוס
לדמים דמים למה לי קרא לא יהא אלא דמי דיקלא
אילו אמר דמי דיקלא מי לא יהיב אמר רבא לומר
שנידון בכבודו מלקא דעתך אמינא נדר בערכך כתיב
כל שישנו בערכין נידון בכבודו וכל שאינו בערכין
אינו נידון בכבודו אמר ליה אביי ודלא איתיה בערכין
מי נידון בכבודו והתניא ראש עבד זה הקדש הוא
והקדש שותפין בו ראש עבד מכור לך משמנין ביניהם
ראש חמור זה הקדש הוא והקדש שותפין בו ראש
חמור מכור לך משמנין ביניהם ראש פרה מכור לך לא
מכר אלא ראשה של פרה ולא עוד אלא אפילו ראש
פרה הקדש אין להקדש אלא ראשה ואמר רב פפא
דהא מודבן רישא דתורא בבי טבחא והא חמור ופרה
ליתנהו בערכין ואין נידון בכבודו וליטעמיך תיקשי
לך עבד דאיתיה בערכין ואין נידון בכבודו אלא לא
קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית במאי
איקימתה בקדשי מזבח אימא סיפא ולא עוד אלא

B 21 כי + | M 22 ויביא | M 23 + ופחות מבן חדש
VM 24 רבה | M 25 קמ"ל אל"א ודלית' בערי' אינו נידון
M 26 + יהא | M 27 + זה | M 28 — ש"ק 29
M + א' | M 30 + לו | M 31 דא' | M 32 ריש
M 33 תורא כי | לא איתני בערי' ואינו ניד' בכב' א ל ותיקשי
M 34 שישנו בערי' ואינו | M 35 — הא בק"ם.

einem Mann, der den Schätzungswert gelobt hat, ob von einem Mann oder von einem Weib, woher dies von einem Weib, das den Schätzungswert eines Mannes gelobt hat, von einem Weib, das den Schätzungswert eines Weibes gelobt hat? — es heisst *Seelen*. Eine andre Auslegung: *Seelen*, dies schliesst den Widerwärtigen und den Grindigen ein. Du hast es ja für jene [Auslegungen] verwendet!? — Für jene ist kein Schriftvers nötig, denn sie sind gleichwiegend und können alle gefolgert werden, nötig ist der Schriftvers nur wegen eines Widerwärtigen und Grindigen.

Und es sei deine Wertschätzung, dies schliesst den Geschlechtslosen und den Zwitter hinsichtlich des Geldwertes ein. Wozu ist ein Schriftvers wegen des Geldwertes nötig, diese sind ja nicht weniger als eine Dattelpalme, und hat jemand, der den Wert einer Dattelpalme gelobt, diesen nicht zu geben!? Raba erwiderte: Dies besagt, dass nach der Bedeutung zu schätzen ist. Da es heisst: *Gelobde nach deiner Wertschätzung*, so könnte man glauben, wer bei der Wertschätzung einbegriffen ist, dem werde [das Glied] nach der Bedeutung geschätzt, und wer bei der Wertschätzung nicht einbegriffen ist, dem werde es nicht nach der Bedeutung geschätzt. Abajje sprach zu ihm: Wird es denn bei dem, der in der Wertschätzung nicht einbegriffen ist, nach der Bedeutung geschätzt, es wird ja gelehrt: [Sagt jemand:] der Kopf dieses Sklaven sei Heiliges, so sind er und das Heiligtum Teilhaber an ihm. [Sagt jemand:] der Kopf des Sklaven sei dir verkauft, so schätze man zwischen ihnen. [Sagt jemand:] der Kopf dieses Esels sei Heiliges, so sind er und das Heiligtum Teilhaber an ihm. [Sagt jemand:] der Kopf des Esels sei dir verkauft, so schätze man zwischen ihnen. [Sagt jemand:] der Kopf der Kuh sei dir verkauft, so hat er nur den Kopf der Kuh verkauft. Und noch mehr, selbst wenn [er sagt:] der Kopf der Kuh sei Heiliges, gehört dem Heiligtum nur der Kopf. Hierzu sagte R. Papa: Weil ein Kuhkopf beim Schlächter verkauft wird. Esel und Kuh sind ja bei der Wertschätzung nicht einbegriffen, und bei ihnen wird es nicht nach der Bedeutung geschätzt!? — Auch nach deiner Auffassung ist ja hinsichtlich des Sklaven einzuwenden: er ist ja bei der Wertschätzung einbegriffen, und bei ihm wird es nicht nach der Bedeutung geschätzt. Vielmehr ist dies kein Einwand; eines gilt von den Heiligtümern für den Altar und eines gilt von den Heiligtümern für den Tempelreparaturfonds. — Wie ist, wenn du dies auf die Heiligtümer für den Altar beziehst, der Schlußsatz zu erklären: und noch mehr,

85. Des Gliedes; wenn es beispielsweise der Kopf ist, so ist die ganze Person zu schätzen. 86. Den Wert des Sklaven, der zu teilen ist.

לא יהו בערך איש אבל יהיו בערך אשה תלמוד לומר והיה ערכך הזכר ואם נקבה היא זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס: אמר מר בערכך לרבות ערך סתום מאי ערך סתום דתניא האומר ערך סתום עלי נותן בפחות שבערכין וכמה פחות שבערכין שלשת שקלים ואימא המשים תפשתה מרובה לא תפשתה Hg.17b תפשתה מועט תפשתה ואימא שקל דכתיב וכל ערכך Lv.27,25 יהיה בשקל הקדש ההוא בהשג יד הוא דכתיב ואלא קרא למה לי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לומר שאינו נידון בהשג יד מאי טעמא כמפרש דמי איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה נידון בהשג יד פשיטא מהו דתימא כמפרש דמי קא משמע לן: דבר אחר בערכך ערך בולו הוא נותן ואינו נותן ערך דמי איברים והא אפיקתיה לערך סתם קרי ביה ערך בערכך: יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו תלמוד לומר נפשת נפשת ולא את המת והא אפיקתיה קרי ביה נפש נפשת: אוציא את המת ולא אוציא את הנוסס תלמוד לומר והעמיד והעריך אי הכי מת Lv.11, 12 נמי תיפוק ליה מוהעמיד והעריך הכי נמי ואלא נפש נפשת למה לי כדבעינן למימר קמן: דבר אחר נפשת אין לי אלא אחד שהעריך אחד אחד שהעריך מאה מנין תלמוד לומר נפשת דבר אחר נפשת אין לי אלא

יכול לא יהא בע״א אבל יהא ‖ M 11 בפה׳ ‖ M 12 שלש׳ שק׳ ואימא חמשה ‖ M 13 — הד״ך ‖ M 14 למאי אתא לומר ‖ P 15 דאמר ‖ M 16 אבריו ‖ M 17 אף דבר שנש׳ ‖ M 18 — א״ה ‖ M 19 מן והע׳ והער׳ אה״ן אלא ‖ 20 M — נפ׳.

und ein Zwitter. Man könnte glauben, sie seien nicht einbegriffen bei der Wertschätzung eines Mannes, wol aber bei der Wertschätzung eines Weibes, so heisst es: *es sei deine Wertschätzung, der Mann,*[76] *und wenn ein Weib*, entschieden Mann oder entschieden Weib, nicht aber der Geschlechtslose und der Zwitter.

Der Meister sagte: *Nach deiner Wertschätzung*, dies schliesst die unbezeichnete Wertschätzung ein. Es wird nämlich gelehrt Wenn jemand gesagt hat, ich nehme auf mich [die Spende] einer (unbezeichneten)[77] Wertschätzung, so gebe er das niedrigste der Wertschätzung. — Was heisst das niedrigste? — Drei Šeqel. — Vielleicht fünfzig[78]!? — Ergreifst du viel, so hast du nichts ergriffen, ergreifst du wenig, so hast du es ergriffen. — Vielleicht einen Šeqel, denn es heisst:[79]*und all deine Wertschätzung sei nach dem Šeqel des Heiligtums*!? — Dies wird bei Vermögens[losigkeit][80]geschrieben. — Wozu ist demnach[81]der Schriftvers nötig!? R. Nahman erwiderte im Namen des Rabba b. Abuha: Dies besagt, dass hierbei Vermögens[losigkeit] nicht berücksichtigt[82]wird. — Weshalb? — Weil es ebenso ist, als hätte er [eine Person] genannt. Manche lesen: R. Nahman erwiderte im Namen des Rabba b. Abuha: Hierbei wird Vermögens[losigkeit] berücksichtigt. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, es sei ebenso als hätte er es bezeichnet, so lehrt er uns.

«Eine andre Auslegung. *Nach deiner Wertschätzung*; er gebe den Schätzungswert des ganzen [Körpers] und nicht den Schätzungswert einzelner Glieder.» Du hast dies ja auf die unbezeichnete Wertschätzung bezogen!? — Lies hierbei *Wertschätzung, deine Wertschätzung*[83].

«Man könnte glauben, auszuschliessen sei auch das, woran die Seele hängt, so heisst es *Seelen. Seelen*, nicht aber einen Toten.» Du hast es ja bereits ausgelegt!? — Lies hierbei *Seele, Seelen*[84].

«Man könnte den Toten ausschliessen und nicht den Sterbenden, so heisst es: *er stelle hin und schätze.*» Demnach ist ja auch der Tote auszuschliessen durch [die Worte]: *er stelle hin und schätze*!? — Dem ist auch so. — Wozu ist demnach [die Auslegung] *Seele, Seelen* nötig!? — Wie wir weiter erklären werden.

«Eine andre Auslegung: *Seelen*, ich weiss dies nur von dem, der den Schätzungswert von einem gelobt hat, woher dies von dem, der den Schätzungswert von hundert gelobt hat? — es heisst *Seelen.* Eine andre Auslegung: *Seelen*, ich weiss dies nur von

76. Lev. 27,4. 77. Wenn er weder seine noch sonst eine Person genannt hat. 78. Das Höchste der Wertschätzung. 79. Lev. 27,25. 80. Wobei überhaupt nicht geschätzt wird. 81. Wenn der niedrigste Betrag zu zahlen ist. 82. Er muss 3 Šeqel zahlen, auch wenn er vermögenslos ist. 83. Das Suffix deutet auf die andre Auslegung. 84. Die Mehrzahl deutet auf die andre Auslegung.

אשם דכתיב ואת אשמו יביא ה׳ איל תמים מן הצאן
בערכך הבא נמי דכל דאיתיה בערכין איתיה באיל
האשם מיטמטם ואנדרוגינוס דליתנתו בערכין ליתנהו
באיל האשם אלא אמר רבא ואיתימא רב אשי אצטריך
כלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב והעמידו לפני הכהן
ולא כהן לפני כהן קא משמע לן: נערכין לאיתויי
מגוול ומוכה שחין מנא הני מילי דתנו רבנן בערכך
להביא ערך סתום דבר אחר בערכך ערך כולו הוא ניתן
ולא ערך אברים יכול שאני מיציא אף דבר שהנשמה
תליה בו תלמוד לומר נפשת נפשת ולא הבת איציא
את הבת ולא איציא את הנוכם תלמוד לומר והעמיד
והעריך כל שישנו בהעמדה ישנו בהערכה וכל שאינו
בהעמדה אינו בהערכה דבר אחר נפשת אין לי אלא
אחד שהעריך אחד שהעריכו מאה מנין תלמוד לומר
נפשת דבר אחר נפשת אין לי אלא איש שהעריך בין
איש בין אשה שהעריכה איש אשה שהעריכה
אשה מנין תלמוד לומר נפשת דבר אחר נפשת לרבות
מגוול ומוכה שחין שיכול נדר בערכך כל שישנו בדמים
ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין תלמוד
לומר נפשת והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינוס
לדמים שיכול נדר בערכך כל שישנו בערכין ישנו
בדמים וכל שאינו בערכין אינו בדמים תלמוד לומר
והיה ערכך הזכר זכר ולא טומטום ואנדרוגינוס יכול

M 97 + הוא | P 98 באיל האשם איתיה בערכין טומ׳
M 99 אשם וכל דליתיה בערכין ליתיה בא׳ א טומטום | 100
M + והעיר׳ אותו הכהן ישר׳ לפני הכהן | M 1 כתם 2
M ואינו נותן דרך אברים | M 3 — ד״א | M 4 — איש
אשה שהער׳ | M 5 + נפשות | M 6 לתבי׳ | P) 7
+ אחד) | M 8 + ופחות מבן חדש תפדה | M 9 + כתי׳
M 10 לרבות טו״א ופחות מבן חדש ודמים (!) הזכר ולא טו״א

ter-Widder heisst es ja: *und sein Schuldopfer bringe er dem Herrn, einen fehlerfreien Widder vom Kleinvieh, nach deiner Wertschätzung*, demnach [wäre zu folgern:] wer bei der Wertschätzung einbegriffen ist, sei auch beim Schuldopfer-Widder einbegriffen, der Geschlechtslose aber und der Zwitter, die bei der Wertschätzung nicht einbegriffen sind, seien auch beim Schuldopfer-Widder nicht einbegriffen!? Vielmehr, erwiderte Raba, nach andren R. Aši, ist dies deshalb nötig; da es heisst: *er stelle ihn vor den Priester*, so könnte man glauben, nicht aber ein Priester vor einen Priester, so lehrt er uns.

«Werden geschätzt, dies schliesst den Widerwärtigen und den Grindigen ein. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: *Nach deiner Wertschätzung*, dies schliesst die unbezeichnete Wertschätzung ein. Eine andre Auslegung: *Nach deiner Wertschätzung*, er gebe den Schätzungswert des ganzen [Körpers] und nicht den Schätzungswert einzelner Glieder[72]. Man könnte glauben, auszuschliessen sei auch das, woran die Seele hängt[73], so heisst es: *Seelen. Seelen*, nicht aber einen Toten. Man könnte den Toten ausschliessen und nicht den Sterbenden, so heisst es: *er stelle hin und schätze*[74], was zum Hinstellen geeignet ist, ist zum Schätzen geeignet, und was nicht zum Hinstellen geeignet ist, ist auch zum Schätzen nicht geeignet. Eine andre Auslegung: *Seelen*, ich weiss dies nur von dem, der den Schätzungswert von einem gelobt hat, woher dies von dem, der den Schätzungswert von hundert gelobt hat — es heisst *Seelen*. Eine andre Auslegung: *Seelen*, ich weiss dies nur von einem Mann, der den Schätzungswert gelobt hat, ob von einem Mann oder von einem Weib, woher dies von einem Weib, das den Schätzungswert eines Mannes gelobt hat, von einem Weib, das den Schätzungswert eines Weibes gelobt hat? — es heisst *Seelen*. Eine andre Auslegung: *Seelen*, dies schliesst den Widerwärtigen und den Grindigen ein. Man könnte nämlich auslegen: *ein Gelübde nach deiner Wertschätzung*, wer einen Geldwert hat, sei beim Schätzgelübde einbegriffen, und wer keinen Geldwert hat, sei beim Schätzgelübde nicht einbegriffen, so heisst es *Seelen*. *Und es sei deine Wertschätzung*[75], dies schliesst den Geschlechtslosen und den Zwitter hinsichtlich des Geldwertes[76] ein. Man könnte nämlich auslegen: *ein Gelübde nach deiner Wertschätzung*, wer beim Schätzgelübde einbegriffen ist, habe einen Geldwert, und wer beim Schätzgelübde nicht einbegriffen ist, habe keinen Geldwert, so heisst es *es sei. Deine Wertschätzung, der Mann*; ein Mann, nicht aber ein Geschlechtsloser

70. Lev. 5,25. 71. Ib. 27,8. 72. Gelobt man ein Glied, so ist dies nichts. 73. Ein Glied, wovon das Leben abhängt. 74. Lev. 27,11, 12. 75. Ib. 27,3. 76. Cf. S. 207 N. 1.

Ex.29.33 צריכא דקא אכלי קדשים סלקא דעתך אמינא ואכלו
אתם אשר כפר בהם אמר רחמנא והא כפרה היא קא
Dt.8.10 משמע לן ׳ואכלת ושבעת אמר רחמנא[62]והא איתנהו:
Ber.49a Ar.3a ׳הכל מצטרפין לזימין בהנים לוים וישראלים פשיטא
[65]לא צריכא דקאכלי בהנים תרומה או קדשים וזר קא
אכיל[63]חולין סלקא דעתך אמינא הואיל ואי בעי זר
למיכל בהדי כהן לא מצי[64]אכיל אימא לא ליצטרף קא
משמע לן נהי דזר בהדי כהן לא מצי[64]אכיל כהן בהדי
Ar.2a זר מצי אכיל: ׳הכל מעריכין כהנים לוים וישראלים
Suk.4a Ker.21b 46b פשיטא[66]אמר רבא לא נצרכא אלא לבן בוכרי ׳דתנן
[67]אמר רבי יהודה העיד בן בוכרי[68]ביבנה כל בהן ששוקל
אינו הוטא אמר לו רבי יוחנן בן זכאי לא[69]כן אלא
כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין
Lv.6.16 מקרא זה לעצמן ׳[ו]כל מנחת כהן כליל תהיה לא
תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו
הם[70]היאך הם נאכלין ולבן בוכרי נמי ביון דלבתחילה
לא מיחייבי לאיתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא
מעייל חולין לעזרה[71]דמייתי להו ומסר לצבור סלקא
Lv.27,25 דעתך אמינא הואיל וכתיב ׳וכל ערכך יהיה בשקל
הקדש כל דאיתיה בשקלים איתיה בערכין והני כהנים
הואיל וליתנהו בשקלים ליתנהו בערכין קמשמע לן
Bek.10b Ar.7b ׳אמר ליה אביי האי[72]וכל ערכך לכל ערכך שאתה מעריך
לא יהו פחותין ממלע הוא דאתא אלא אמר אביי
איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב ׳ופדויו מבן
Nm.18,16 חדש תפדה בערכך כל דאיתיה בפדיון הבן איתיה
בערכין והני כהנים הואיל וליתנהו בפדיון הבן ליתנהו
בערכין קמשמע לן אמר ליה רבא אלא מעתה גבי איל

Allbarmherzige sagt: *sie sollen es essen, wodurch ihnen Sühne verschafft wurde*, so könnte man glauben, dies sei eine Sühne, so lehrt er uns, denn der Allbarmherzige sagt: *du sollst essen und satt sein*, und sie sind es. — «Jeder wird zum gemeinsamen Tischsegen mitvereinigt, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist wegen des Falls nötig, wenn die Priester Hebe oder Heiliges und die Gemeinen Profanes essen; da der Jisraélit, wenn er mit den Priestern essen wollte, dies nicht dürfte, so könnte man glauben, sie werden nicht vereinigt, so lehrt er uns; denn zugegeben, dass der Jisraélit nicht mit einem Priester essen darf, aber ein Priester darf mit einem Jisraéliten essen.

«Jeder kann schätzen', Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? Raba erwiderte: Dies ist wegen des Ben-Bokhri nötig, denn es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Ben-Bokhri bekundete in Jamnia, dass ein Priester, der den Šeqel[63]entrichtet, keine Sünde begehe. Da sprach R. Johanan b. Zakkaj zu ihm: Nicht so, vielmehr sündigt der Priester, der den Šeqel nicht entrichtet, nur legen die Priester folgenden Schriftvers zu ihren Gunsten aus: [64]*jedes Speisopfer eines Priesters soll Ganzopfer sein, es darf nicht gegessen werden*; wie dürften demnach die Schwingegarbe, die zwei Brote[65] und die Schaubrote[66], wenn sie unser[67] wären, gegessen werden!? — Wenn sie aber nach Ben-Bokhri von vornherein zu entrichten nicht verpflichtet sind, so sind sie ja Sünder, wenn sie bringen, denn er bringt ja Profanes in den Tempelhof!? — Er bringe und übergebe ihn der Gemeinde. Da es heisst: [68]*all deine Schätzungen sollen nach dem Šeqel des Heiligtums sein*, so könnte man glauben, wer den Šeqel zu entrichten hat, könne ein Schätzgelübde tun, die Priester aber, da sie den Šeqel nicht zu entrichten haben, können auch kein Schätzgelübde tun, so lehrt er uns. Abajje sprach zu ihm: [Die Worte] *all deine Schätzungen* deuten ja darauf, dass alle Schätzgelübde, die du gelobst, nicht weniger als einen Selâ betragen dürfen!? Vielmehr, erwiderte Abajje, ist dies deshalb nötig; da es heisst: [69]*und seine Lösung, im Alter von einem Monat sollst du nach der Schätzung lösen*, so könnte man glauben, wer bei der Auslösung des Sohns einbegriffen ist, sei auch bei der Schätzung einbegriffen, Priester aber, die bei der Auslösung eines Sohns nicht einbegriffen sind, seien auch bei der Schätzung nicht einbegriffen, so lehrt er uns. Raba sprach zu ihm: Auch beim Schuldop-

62. Ex. 29,33. 63. Die Tempelsteuer. 64. Lev. 6,16. 65. Cf. Lev. 23,17. 66. Cf. Ex. 25,30. 67. Wenn wir dazu beitrügen. 68. Lev. 27,25. 69. Num. 18,16.

M 87 והני אכלי ושבעי הכל ‖ M 88 חולי ‖ M 89 + ק ‖ M 90 אי הני לא עבדי מאן כו עביד לא צריכא אלא ‖ M 91 — ארי׳ ‖ M 92 כ״ך שהוא שוקל ‖ M 93 כי ‖ M 94 — היאך הם ‖ M 95 דקמ״ל ומכר (!) להו לצ׳ ‖ M 96 — וכ״ע.

abhängig, und die der Hand ist nicht von der des Koptes abhängig. — Die der der Hand[49] wol deshalb, weil es heisst: *soll er über seinen Leib sehen*, und auch vom Kopf heisst es ja: *du sollst ihm den Turban aufs Haupt setzen!?* — Es wird gelehrt: Zwischen dem Stirnblatt[50] und dem Turban war sein Haar zu sehen, wo er die Tephillin anlegte.

«Jeder ist zum Posaunenblasen[51] verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist wegen der Priester nötig; da es heisst:[52] *ein Tag des Lärmblasens soll er euch sein*, so könnte man glauben, dem das Blasen des einen Tages geboten ist, sei dazu verpflichtet, Priester aber, denen das Blasen das ganze Jahr geboten ist, wie es heisst:[53] *ihr sollt bei euren Brandopfern mit Trompeten blasen*, seien dazu nicht verpflichtet. — Ist es denn gleich: da sind es Trompeten, hierbei aber ist es ein Blashorn!? — Dies ist nötig; da gelehrt wird, der Jobeltag[54] gleiche dem Neujahrsfest hinsichtlich des Lärmblasens und der Segenssprüche, so könnte man glauben, wer dem Gebot des Jobels unterworfen ist, sei zum Gebot des Neujahrs verpflichtet, und wer dem Gebot des Jobels nicht unterworfen ist, sei auch dem Gebot des Neujahrs nicht unterworfen, somit seien Priester, die dem Gebot des Jobels nicht unterworfen sind, denn es wird gelehrt, Priester und Leviten dürfen immer[56] verkaufen, und immer auslösen, auch dem Gebot des Neujahrs nicht unterworfen, so lehrt er uns; denn zugegeben, dass sie bei der Erlassung von Grundstücken[57] nicht einbegriffen sind, so sind sie immerhin bei der Erlassung von Geldforderungen und der Entlassung von Sklaven[58] einbegriffen.

«Jeder ist zum Lesen der Esterrolle verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist nötig wegen der Unterbrechung ihres Dienstes, und zwar nach R. Jehuda im Namen Šemuéls, denn R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls, die Priester bei ihrem Dienst, die Leviten auf der Estrade[59] und die Jisraéliten beim Beistand[60] unterbrechen alle ihren Dienst und kommen das Vorlesen der Esterrolle hören. — «Jeder ist zum gemeinsamen Tischsegen verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist[61] wegen des Falls nötig, wenn sie Heiliges essen; der

כהתנן של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש
אינה מעכבת של יד ומאי שנא דיד דכתיב ילבש
על בשרו ראש נמי כתיב ושמת המצנפת על ראשו
תנא שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח
תפילין: הכל חייבין בתקועת שופר כהנים לוים
וישראלים פשיטא כהנים איצטריכא ליה סלקא דעתך
אמינא הואיל וכתיב יום תרועה יהיה לכם מאן
דליתיה אלא בתקועה דחד יומא חייב והני כהנים
הואיל ואיתנהו בתקועה כוליה שתא דכתיב ותקעתם
בחצצרת על עלתיכם אימא לא ליחייבו מי דמי התם
הצוצרות הכא שופר איצטריך סלקא דעתך אמינא
הואיל ותנן שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות
דאיתיה במצות יובל איתיה במצות ראש השנה
דליתיה במצות יובל ליתיה במצות ראש השנה
והני כהני הואיל וליתנהו במצות דיובל דתנן כהנים
ולוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם אימא במצוה
דראש השנה נמי לא ליחייבו קא משמע לן נהי
דליתנהו בהשמטת קרקע בהשמטת כספים ובשילוח
עבדים מיהא איתנהו: הכל חייבים במקרא מגילה
כהנים לוים וישראלים פשיטא לא צריכא ליבטיל
עבודתם וכדרב יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה
אמר שמואל כהנים בעבודתם ולוים בדוכנן וישראל
במעמדן מבטלין עבודתם וכאן לשמוע מקרא מגילה
הכל חייבין בזימון כהנים לוים וישראלים פשיטא לא

— M 76 ‖ דראש נמי הכת׳ M 75 ‖ תפלה + B 74
היה ‖ ד + M 77 ‖ דליתיה ... השנה — M 78 ‖ 79
M — ד ‖ M 80 מקדישין ‖ B 81 במצות ר״ה ‖ P 82
— נמי ‖ B 83 — ו ‖ M 84 מעב׳ ולו׳ מדו׳ ‖ 85
M כולן מבט׳ מע׳ ‖ M 86 אי הני ל״ם מאן כו ליחייב צריכא.

50. Sc. ist ihnen nicht geboten. 51. Ex. 29,6. 52. Cf. Ex. 28,36. 53. Num. 29,1. 54. Ib. 10,10. 55. Der Versöhnungstag im Jobeljahr, an dem ebenfalls das Posaunenblasen geboten ist; cf. Lev. 25,9. 56. Auch im Jobeljahr, in dem der Verkauf eines Jisraéliten ungiltig ist. 57. Die nur für Jisraéliten gilt; cf. Lev. 25,10ff. 58. Cf. ib. V. 39ff. 59. Auf der die Tempelmusik spielte. 60. Die Volksvertretung bei der Darbringung der Opfer. Das Land war in 24 Standbezirke geteilt, die Vertreter zum Tempeldienst entsandten, die ihre Wähler beim Opferdienst vertraten. Diese Abgeordneten hiessen אנשי מעמד, Männer des Beistandes, Beisteher, Standmänner. 61. Von Priestern.

שברה מחוץ לארץ[70] לארץ הכל מעלין לירושלים[71] לאיתויי
מנוה היפה לנוה[72] הרעה ואין הכל מוציאין[73] לאיתויי מאי
Hol. 2b לאיתויי מנוה[74] הרעה לנוה היפה: °הכל חייבין בסוכה
בהנים לוים וישראלים פשיטא אי הני לא מחייבי מאן
[75]מיחייבי בהנים איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא
Ex. 21,42 Sifra 28b הואיל וכתיב °בסכת תשבו ואמר מר תשבו שבעת ימים
כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו
והני כהנים הואיל ובני עבודה נינהו לא ליחייבו קמשמע
לן נהי דפטירי[76] בשעת עבודה בלא שעת עבודה חיובי
Ib. 26a מיחייבי מידי דהוה אהולכי דרכים °דאמר מר הולכי 10
דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבים בלילה:
Men. 43a Hul. 2b °הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא
[77]בהנים איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב
D. 22,11 °לא תלבש שעטנז צמרים תעשה לך מאן דלא אישתרי
בלאים לגביה[78] בלבישה הוא[79] דמחייב במצות ציצית והני 15
כהנים הואיל ואשתרי בלאים לגביהו לא ליחייבו[80] קא
משמע לן נהי דאישתרי[81] בעידן עבודה בלא עידן עבודה
לא אישתרי הכל חייבין בתפילין כהנים לוים וישראלים
פשיטא[77] בהנים איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא הואיל
Ex. 6,8 וכתיב °וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך 20
כל דאיתיה[82] במצוה דיד איתיה במצוה דראש והני
Lv. 6,3 כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיד דכתיב[83] °ילבש על
בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו אימא במצוה
דראש נמי לא[73] ליחייבו קמשמע לן דלא[84] מעכבי אהדדי

P 60 — לארץ ‖ M 61 + לאת' מאי ‖ M 62 — לא"ם
לאת' ‖ M 63 כו ליחייב ‖ M 64 בעידן עב' בלא עידן
‖ P 66 בלבושא ‖ M 65 + אי הני לא מיחייבי מאן כו מיחייב
‖ M 69 + לגביהו ‖ M 68 + בציצית ‖ M 67 דאיח'
M 72 ‖ M 71 ומכנסי בד יהיו על ‖ 70 (M בציצית)
מיחייב ‖ P 73 מעכבא.

fortzuziehen[42] zwingen.» Dies schliesst einen Sklaven ein, der aus dem Ausland nach dem Jisraélland entflohen ist. — «Jeder kann zwingen, [mit ihm] nach Jerušalem zu ziehen.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst [den Umzug] aus einer schönen Wohnung nach einer schlechten Wohnung ein. — «Niemand kann fortzuziehen zwingen.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst [den Umzug] aus einer schlechten Wohnung nach einer schönen Wohnung ein.

«Jeder ist zur Festhütte[43] verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich, wenn diese nicht verpflichtet sein sollten, wer sollte denn verpflichtet sein!? — Dies ist wegen der Priester nötig; da es heisst: [44]*in Hütten sollt ihr weilen*, und der Meister hierzu sagte: das Weilen müsse dem Wohnen gleichen, wie in der Wohnung Mann und Weib zusammen, ebenso in der Hütte Mann und Weib zusammen, so könnte man glauben, Priester sein, da sie den Dienst zu verrichten[45] haben, nicht verpflichtet, so lehrt er uns, dass sie, wenn sie auch zur Dienstzeit frei sind, ausserhalb der Dienstzeit verpflichtet sind. Wie dies auch bei Reisenden der Fall ist, denn der Meister sagte, Tagreisende seien am Tag von der Festhütte frei und nachts verpflichtet.

«Jeder ist zu den Çiçith[15] verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist wegen der Priester nötig; da es heisst: [46]*du sollst nicht Mischgewebe anlegen, mache dir Quastenschnüre*, so könnte man glauben, wer Mischgewebe nicht anlegen darf, sei zum Gebot der Çiçith verpflichtet, Priester aber, denen Mischgewebe erlaubt[47] ist, seien dazu nicht verpflichtet, so lehrt er uns, dass sie ihnen allerdings zur Dienstzeit erlaubt ist, ausserhalb der Dienstzeit aber verboten. — «Jeder ist zu den Tephillin[16] verpflichtet, Priester, Leviten und Jisraéliten.» Selbstverständlich!? — Dies ist wegen der Priester nötig; da es heisst: [48]*du sollst sie zum Zeichen an deine Hand binden und sie sollen zum Stirnband zwischen deinen Augen sein*, so könnte man glauben, dem die der Hand geboten ist, dem ist auch die des Kopfes geboten, Priester aber, denen die der Hand nicht geboten ist, denn es heisst: [49]*soll er über seinen Leib ziehen*, nichts darf zwischen [den Kleidern] und seinem Leib trennen, seien auch zu der des Kopfes nicht verpflichtet, so lehrt er uns, dass sie von einander nicht abhängig sind. Wie gelehrt wird: Die des Kopfes ist nicht von der der Hand

Ausland nach dem Jisraélland; die Frau muss sich fügen. 42. Aus dem Jisraélland nach dem Ausland. 43. Cf. Lev. 23,42. 44. Lev. 23,42. 45. Und sich von ihren Frauen zurückziehen. 46. Dt. 22,11. 47. Manche der Dienstgewänder waren aus Wolle u. Flachs gefertigt. 48. Dt. 6,8. 49. Lev. 6,3.

למעוטי קטן מברת הכל מטמאין בנגעים ראיתויי מאי
לאיתויי קטן מלקא דעתך אמינא איש צריך בתיב איש
אין קטן לא קמשמע לן יאימא הכי נמי אדם כי יהיה
בעור בשרו מכל מקום ואלא איש למה לי לכדתניא
איש אין לי אלא איש אשה מנין בשהיא אומר יהצריע
הרי כאן שנים אם כן מה תלמוד לומר איש לענין של
מטה איש [50]פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת
הכל רשאין את הנגעים [51]הכל כשרין לראות את הנגעים
לאיתויי מאי לאיתויי [52]שאינו בקי בהן ובשמותיהן
[53]והאמר מר [52]אינו בקי [53]בהן ובשמותיהן [53]אינו רואה את
הנגעים אמר [54]רבינא לא קשיא הא דמסברי ליה וכבר
הא דמסברי ליה ולא כבר הכל כשרין לקדש לאיתויי מאי
[55]לרבי יהודה לאיתויי קטן [56]ולרבנן לאיתויי אשה [56]דתנן
הכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה
מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס [57]הכל כשירין
להזות לאיתויי מאי לאיתויי ערל וכדרבי אלעזר דאמר
רבי אלעזר ערל שהזה הזאתו כשרה [58]הכל שוחטין
[58]לאיתויי מאי חדא לאיתויי כותי והדא לאיתויי ישראל
משומד [58]הכל מעלין לארץ ישראל [59]לאיתויי מאי לאיתויי
עבדים ולמאן דתני עבדים בהדיא [58]לאיתויי מאי לאיתויי
מנוח היפה לנוח [59]הרעה ואין הכל מוציאין לאיתויי עבד

50 P פורם ופורע ‖ 51 M כהן שאין ‖ 52 M אין 53
P - - בהן ‖ 54 M רבא ‖ 55 P לאתויי לרבי ‖ MP 56
דתניא ‖ M 57 + והכל שוחטין ‖ M 58 — לא״ם ‖
M 59 הרע.

[das Wort] *Mann* aus? — Dies schliesst einen Minderjährigen von der Ausrottung[32] aus. — Jeder verunreinigt durch Aussatz. — Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein. Man könnte glauben, es heisst: *ein aussätziger Mann*, nur ein Mann und kein Minderjähriger, so lehrt er uns. — Vielleicht ist dem auch so!? — *Wenn einem Menschen an der Haut seines Fleisches*, wer es auch ist. — Wieso heisst es demnach *Mann*!? — Wegen der folgenden Lehre: *Mann*, ich weiss dies nur von einem Mann, woher dies von einem Weib? — wenn es heisst: *"und der Aussätzige"*, so sind es zwei, und da demnach [das Wort] *Mann* nicht nötig ist, so beziehe man es auf das folgende[35]: der Mann entblösse [das Haar] und zerreisse [die Kleider], nicht aber entblösse und zerreisse das Weib. — Jeder besichtige die Aussatzmale; jeder ist zulässig, die Aussatzmale zu besichtigen. — Was schliesst dies ein? — Dies schliesst den ein, der in diesen und in ihren Namen nicht kundig ist. — Der Meister sagte ja aber, wer in diesen und in ihren Namen nicht kundig ist, dürfe die Aussatzmale nicht besichtigen!? Rabina erwiderte: Das ist kein Einwand; das eine, wenn man ihm erklärt, und er es versteht, das andre, wenn man ihm erklärt, und er es nicht versteht. — «Jeder ist zur Heiligung[37] zulässig.» Was schliesst dies ein? — Nach R. Jehuda schliesst dies einen Minderjährigen ein und nach den Rabbanan schliesst dies ein Weib ein. Es wird nämlich gelehrt: Jeder ist zur Heiligung zulässig, ausgenommen der Taube, der Blöde und der Minderjährige; nach R. Jehuda ist der Minderjährige zulässig, ein Weib aber und ein Zwitter unzulässig. — «Jeder ist zum Besprengen[38] zulässig.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Unbeschnittenen ein. Dies nach R. Eleâzar, denn R. Eleâzar sagte, wenn ein Unbeschnittener besprengt hat, sei die Besprengung giltig. — «Jeder darf schlachten.» Was schliesst dies ein? — Einmal[39] schliesst dies einen Samaritaner ein, und einmal schliesst dies einen abtrünnigen Jisraéliten ein. — «Jeder kann zwingen, [mit ihm] nach dem Jisraélland[40] zu ziehen.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Sklaven[41] ein. — Was schliesst dies nach demjenigen ein, der Sklaven ausdrücklich in der Mišnah[42] lehrt? — Dies schliesst [den Umzug] aus einer schönen Wohnung nach einer schlechten Wohnung[43] ein. — «Niemand kann

32. Wegen Verunreinigung des Tempels, wovon die Schrift spricht. 33. Lev. 13,2. 34. Ib. V. 45. 35. Nach der Konstruktion eine Hinzufügung zum voran gehend genannten Aussätzigen. 36. Weiter spricht die Schrift nicht von der Unreinheit, sondern vom Zerreissen der Kleider u. dem Entblössen des Haars. 37. Des Entsündigungswassers; cf. Num. 19,9. 38. Des unreinen mit dem Entsündigungswasser. 39. Dieser Passus kommt im Abschnitt über das Schlachten zweimal vor, Bd. VIII S. 803 Z. 1 u. ib. S. 844 Z. 19. 40. Der Ehemann muss sich der Frau fügen od. in die Scheidung willigen. 41. Widrigenfalls der Herr ihn freilassen muss. Nach andrer Erkl. wenn der Herr ihn verkaufen will, muss er ihn auf Wunsch nach dem Jisraélland verkaufen. 42. Cf. Bd. IV S. 826 N. 165. 43. Aus dem

תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין
וכותב שטר על חצי דמיו והזרו בית הלל להוריות
Rh. 29ᵃ כדברי בית שמאי ׳הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי
Yb. 32ᵇ מאי לאיתויי קטן שהגיע לחינוך דתנן ׳אין מעכבין את
Meg. 2 [35]הקטן מלתקוע ביום טוב[30]׳הכל חייבין במקרא מגילה
Fol. 3 [37]׳הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי ׳מאי לאיתויי
Meg. 4ᵃ נשים וכדרבי יהושע בן לוי ׳דאמר[38]רבי יהושע בן לוי
נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס
הכל חייבין בזימון[39]לאיתויי מאי לאיתויי נשים ועבדים
Ber. 45ᵇ Ar. 4ᵃ [40]׳דתניא ׳נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן ׳הכל
מצטרפין לזימון[39]לאיתויי מאי לאיתויי[41]קטן היודע למי
Ber. 48ᵃ מברכין[42]דאמר רב נחמן[43]׳יודע למי מברכין מזמנין עליו
Zab. I,1 ׳הכל מטמאין בזיבה לאיתויי מאי לאיתויי[44]תינוק בן
Ar. 32ᵇ 44ᵃ יומו ׳דתניא איש מה תלמוד לומר ׳איש[45]איש לרבות
Ar. 15,2 [46]תינוק בן יום אחד שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה
רבי[47]ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אינו
Sh. v. 33 צריך הרי הוא אומר ׳והזב את זובו לזכר ולנקבה[48]לזכר
כל שהוא זכר בין קטן בין גדול[37]לנקבה כל שהיא נקבה
בין קטנה בין גדולה אם כן מה תלמוד לומר איש איש
Gen. 41ᵇ ׳דברה תורה בלשון בני אדם הכל מטמאין בטמא מת
Nu. 19,20 לאיתויי מאי לאיתויי קטן סלקא דעתך אמינא ׳[ו]איש
אשר יטמא ולא יתחטא איש אין קטן לא קמשמע לן
D. v. 18 ׳ועל הנפשות אשר היו שם אלא איש[49]למעוטי מאי

M 35 התינוקו׳ ‖ M 36 + אבל מתעסק בהן שילמדו ‖ M 37 + ו ‖ M 38 — ריב״ל ‖ P 39 — לאתויי מאי ‖ M 40 וכדתנ׳ ‖ P 41 — קטן ה. M קטן יודע ‖ M 42 + וכדר״ן ‖ M 43 + קטן ה ‖ M 44 קטן ‖ 45 M — איש ‖ P 46 קטן. M קטן בן יומו שהוא מט׳ ‖ 47 M שמעון או׳ א״ץ ‖ M 48 דלזכר ‖ M 49 למאי אתא למע׳.

bildet. Als vorsorgende Institution zwinge man vielmehr seinen Herrn ihn zum Freien zu machen, und dieser schreibe ihm einen Schuldschein über die Hälfte seines Wertes. Da trat die Schule Hillels zurück und lehrte wie die Schule Šammajs.

«Jeder ist zum Posaunenblasen[24] verpflichtet.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der zur Angewöhnung herangewachsen ist. Es wird nämlich gelehrt: Man hindere Kinder nicht, wenn sie am Fest blasen. — «Jeder ist zum Lesen der Esterrolle[25] verpflichtet. Jeder ist zum Vorlesen der Esterrolle zulässig.» — Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Weiber ein, nach R. Jehošuâ b. Levi, denn R. Jehošuâ b. Levi sagte: Weiber sind zum Lesen der Esterrolle verpflichtet, denn auch sie waren bei diesem Wunder einbegriffen. «Jeder ist zum gemeinsamen Tischsegen[26] verpflichtet.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Weiber und Sklaven ein, denn es wird gelehrt: Weiber schliessen sich zum Tischsegen besonders zusammen und Sklaven schliessen sich besonders zusammen. — «Jeder wird zum gemeinsamen Tischsegen ausgeschlossen.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der versteht, wen man preist. R. Nahman sagte nämlich: Versteht er, wen man preist, so wird er zum gemeinsamen Tischsegen mitgerechnet. — «Jeder ist durch den Fluss verunreinigend.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst ein eintägiges Kind ein. Es wird nämlich gelehrt: [27]*Mann*, wozu heisst es *jeder*[28] *Mann*? — dies schliesst ein eintägiges Kind ein, dass es nämlich durch Fluss verunreinigend ist — Worte R. Jehudas. R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa, sagt, dies sei nicht nötig; es heisst:[29] *den Flussbehafteten, ob Mann oder Weib*; *ob Mann*, was nur Mann ist, ob Kind oder Erwachsener; *oder Weib*, was nur Weib ist, ob Kind oder Erwachsene. — Wozu heisst es demnach *jeder Mann*? — Die Gesetzlehre gebraucht die übliche Redewendung der Menschen. — «Jeder ist verunreinigungsfähig durch einen Leichenunreinen.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst ein Kind ein; man könnte glauben, [es heisst:] [30]*ein Mann, der sich verunreinigt und sich nicht reinigt*, nur ein Mann und nicht ein Kind, so heisst es: [31]*und für die Seelen, die da waren.* — Was schliesst demnach

24. Am Neujahrsfest; cf. Lev. 23,24 u. Num. 29,1. 25. Am Purimfest; cf. Bd. III S. 531 Z. 1 ff. 26. Wörtl. Vorbereitung, eigentl. Zusammenschluss; wenn 3 od. mehr Personen gemeinsam gespeist haben, so müssen sie sich zusammenschliessen u. den Tischsegen gemeinsam sprechen; cf. Bd. I S. 177 Z. 17 ff. 27. Lev. 15,2. 28. Hebräisch durch die Wiederholung des W.s "Mann" ausgedrückt. 29. Lev. 15,33. 30. Num. 19,20. 31. Ib. V. 18.

ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der sich in die Çiçith zu hüllen versteht. Es wird nämlich gelehrt: Ein Minderjähriger, der sich in die Çiçith zu hüllen versteht, ist zu den Çiçith verpflichtet. — »Jeder ist zu den Tephillin« verpflichtet. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der die Tephillin zu verwahren versteht. Es wird nämlich gelehrt: Einem Minderjährigen, der die Tephillin zu verwahren versteht, kaufe der Vater Tephillin. — »Jeder ist zum Erscheinen verpflichtet.« Was schliesst dies ein? — Dies schliesst den Halbsklaven[18] ein. Nach Rabina aber, welcher sagt, der Halbsklave sei vom Erscheinen befreit, schliesst dies den ein, der am ersten Tag lahm war und am zweiten Tag normal wurde. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, sie alle[19] seien ein Ersatz für einander, was aber schliesst dies nach demjenigen ein, welcher sagt, sie seien alle ein Ersatz für den ersten!? — Dies schliesst den auf einem Auge Blinden ein, gegen die Ansicht des Autors der folgenden Lehre: R. Johanan b. Dahabaj sagte im Namen R. Jehudas: Der Blinde auf einem Auge ist vom Erscheinen frei, denn es heisst[20] »sehen« und »gesehen[21] werden«; wie er[22] sehen kommt, so muss man auch erscheinen: wie sehen mit beiden Augen, ebenso erscheinen mit beiden Augen. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich schliesst dies den Halbsklaven ein, wenn du aber einen Einwand erhebst nach der Ansicht Rabinas, so ist dies kein Einwand, denn das eine gilt nach der ersten Fassung der Lehre und das andre nach der letzten Fassung der Lehre. Es wird nämlich gelehrt: Der Halbsklave diene einen Tag seinem Herrn und einen Tag sich selber — Worte der Schule Hillels. Die Schule Šammajs sprach zu ihnen: Ihr habt allerdings eine Vorsorge für seinen Herrn getroffen, ihr habt aber keine Vorsorge getroffen für ihn: er kann keine Sklavin heiraten und er kann keine Freie heiraten, und wollte er [die Heirat] ganz unterlassen, so ist ja die Welt zur Fortpflanzung erschaffen worden, wie es heisst: [23]*nicht zur Einöde hat er sie geschaffen, zum Wohnen vielmehr ge-*

באי לאיתויי קטן היודע להתעטף דתניא קטן היודע להתעטף חייב בציצית הכל חייבין בתפילין לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לשמיר תפילין דתניא קטן היודע לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין הכל חייבין בראייה לאיתויי מאי לאיתויי מי שהציו עבד והציו בן חורין ולרבינא דאמר מי שהציו עבד והציו בן חורין פטור מן הראייה לאיתויי היגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה אלא למאן דאמר כולן תשלומין לראשון לאיתויי מאי לאיתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר יראה יראה בדרך שבא לראות בך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שהציו עבד והציו בן חורין ודקא קשיא לך דרבינא לא קשיא באן במשנה ראשונה באן במשנה אחרונה דתנן מי שהציו עבד והציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל אמרו להם בית שמאי תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר לא תוהו בראה לשבת יצרה אלא מפני

M 23 שהוא יודע ‖ P 24 — קטן. M קטן שהוא יודע ‖ M 25 — תפ׳ ‖ M 26 — ולרבינא ... חורין ‖ M 27 + הכל לאית׳ מאי ‖ M 28 כלו ‖ M 29 + הכל ‖ M — משר״י ‖ M 31 + בא ‖ BM 32 במשנה ‖ M 33 דתני ‖ M 34 — יבטל.

Quasten, am Zipfel des Gewandes; cf. Num. 15,38ff. 16. Zwei Pergamentkapseln, die einige Abschnitte aus dem Pentateuch enthalten u. beim Morgengebet an Hand u. Kopf mit Lederriemen befestigt werden; cf. Bd. VII S. 370 N. 105. 17. Im Tempel zu Jerušalem an den 3 Festen des Jahres; vgl. Ex. 23,17. 18. Wörtl. zur Hälfte Sklave u. zur Hälfte Freier; wenn er nämlich 2 Herren hatte u. einer ihn freigelassen hat. 19. Die einzelnen Tage des Festes; wer am 1. Tag zur Darbringung nicht verpflichtet od. verhindert war, ist am 2. verpflichtet, wer am 2. verhindert war, am 3. verpflichtet usw. Demnach ist der während des Festes Genesende dazu verpflichtet; nach der andren Ansicht ist, wer am 1. Tage nicht verpflichtet od. verhindert war, überhaupt nicht mehr verpflichtet. 20. Ex. 23,17. 21. Das vokallose יראה kann aktiv (sehen) u. passiv (gesehen werden, erscheinen) gelesen werden. 22. Das Pronom wird von den Kommentaren auf Gott bezogen, der mit beiden Augen die Besucher sehen kommt. 23. Jes. 45,18.

יהודה דתניא יורש סומך יורש מימר רבי יהודה אומר
יורש אינו סומך יורש אינו מימר מאי טעמא דרבי
יהודה °קרבנו ולא קרבן אביו וילף תחלת הקדש מסוף
הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש
יורש אינו מימר ורבנן °המר ימיר לרבות את היורש
[11]וילפינן סוף הקדש מתחלת הקדש מה תחלת הקדש
יורש מימר אף סוף הקדש יורש[12]סומך ורבנן האי קרבנו
מאי עבדי ליה מיבעי[13]ליה קרבנו ולא קרבן נוי[14]קרבנו
ולא קרבן הבירו קרבנו לרבות כל בעלי[15]חוברין לסמיכה
ורבי יהודה לרבות כל בעלי[15]חוברין לסמיכה לית
ליה ואי נמי אית ליה °גוי וחבירו[16]מחד קרא נפקי
אייתרי להו תרי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות
כל בעלי[15]חוברין לסמיכה ורבי יהודה האי המר ימיר
מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא
לפי שכל הענין[17]אינו מדבר אלא בלשון זכר מה מופינו
לרבות את האשה תלמוד לומר המר ימיר ורבנן[18]מואם
ורבי יהודה ואם לא דריש: הכל חייבין בסוכה
[19]לאיתויי מאי לאיתויי קטן שאינו צריך לאמו[20]דתנן
°קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה הכל חייבין בלולב
לאיתויי מאי לאיתויי קטן[21]היודע לנענע דתנן °קטן
היודע לנענע חייב[22]בלולב הכל חייבין בציצית לאיתויי

R. Jehudas. Es wird nämlich gelehrt: Der Erbe kann stützen, der Erbe kann umtauschen. R. Jehuda sagt, der Erbe könne nicht stützen, der Erbe könne nicht umtauschen. — Was ist der Grund R. Jehudas? — '*Sein Opfer*, nicht aber das Opfer seines Vaters, und er folgert hinsichtlich des Beginns der Heiligung von der Beendigung der Heiligung[9]; wie bei Beendigung der Heiligung der Erbe nicht stützen kann, ebenso kann bei Beginn der Heiligung der Erbe nicht umtauschen. — Und die Rabbanan!? — [10]*Ümtauschen wird er umtauschen*, dies schliesst den Erben ein, und wir folgern hinsichtlich der Beendigung der Heiligung vom Beginn der Heiligung, wie beim Beginn der Heiligung der Erbe umtauschen kann, ebenso kann bei Beendigung der Heiligung der Erbe stützen. — Wofür verwenden die Rabbanan [das Wort] *sein Opfer*? — Dies deuten sie: *sein Opfer*, nicht aber das Opfer eines Nichtjuden; *sein Opfer*, nicht aber das Opfer seines Nächsten; *sein Opfer*, dies schliesst alle Beteiligte hinsichtlich des Stützens[11]ein. — Und R. Jehuda? — Er hält nichts von der Einschliessung aller Beteiligten hinsichtlich des Stützens. Oder aber, er hält wol davon, nur folgert er hinsichtlich eines Nichtjuden und hinsichtlich seines Nächsten aus einem Schriftwort, somit bleiben zwei[12] zurück, von denen eines deutet: *sein Opfer*, nicht aber das Opfer seines Vaters, und eines alle Beteiligten hinsichtlich des Stützens einschliesst. — Wofür verwendet R. Jehuda [die Worte:] *umtauschen wird er umtauschen*!? — Diese verwendet er zur Einschliessung des Weibes. Es wird nämlich gelehrt: Da die ganze Schriftstelle in männlicher Fassung gehalten ist, wo finden wir [einen Anhalt] auch das Weib einzuschliessen? — es heisst: *umtauschen wird er umtauschen*. — Und die Rabbanan!? — [Es heisst:] *wenn [umtauschen]*. — Und R. Jehuda!? — Er verwendet das *wenn* nicht zur Schriftforschung.

«Jeder ist zur Festhütte[13] verpflichtet.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der seiner Mutter nicht mehr benötigt. Es wird nämlich gelehrt: Ein Minderjähriger, der seiner Mutter nicht mehr benötigt, ist zur Festhütte verpflichtet. — «Jeder ist zum Feststrauss[14] verpflichtet.» Was schliesst dies ein? — Dies schliesst einen Minderjährigen ein, der [den Feststrauss] zu schütteln versteht. Es wird nämlich gelehrt: Ein Minderjähriger, der [den Feststrauss] zu schütteln versteht, ist zum Feststrauss verpflichtet. «Jeder ist zu den Çiçith[15] verpflichtet.» Was schliesst dies

---

11 M וילפי ‖ 12 M + מימר ו ‖ 13 M להו ‖ 14 M — קרב' ‖ 15 VM קרבן ‖ 16 M מהך קרא קנס' אייתרו להו תרתי ‖ 17 M + כלו ‖ 18 M מן ואם ‖ MP 19 — לאיתויי מאי ‖ 20 M דתני' ‖ P 21 חייב לנע' דתנ'. M שהוא יודע לנע' דתניא קטן שהוא יודע ‖ P 22 + לנענע.

8. Lev. 1,3. 9. Die Heiligung des Tiers zum Opfer beginnt mit dem Umtausch u. endet mit dem Stützen der Hände auf dessen Kopf zur Opferung. 10. Lev. 27,10. 11. Bringen mehrere Personen gemeinsam ein Opfer dar, so müssen alle die Hände auf den Kopf des Opfers stützen. 12. Einschränkungen "sein Opfer". 13. Cf. Bd. I S. 39 N. 2. 14. Cf. Lev. 23,40ff. 15. Eigentl. Fransen,

כל מעריכין נערכין נודרין ונידרין כהנים לוים וישראלים נשים ועבדים טומטום ואנדרוגינוס נודרין ונידרין ומעריכין אבל לא נערכין שאינו נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית חרש שוטה וקטן נידרין ונערכין אבל לא מעריכין ולא נודרין מפני שאין בהם דעת:

JEDER KANN SCHÄTZEN[1] UND GESCHÄTZTWERDEN,[SEINENGELDWERT][2] GELOBEN UND GELOBT WERDEN, PRIESTER, LEVITEN, ISRAÉLITEN, WEIBER UND SKLAVEN. DER GESCHLECHTSLOSE UND DER ZWITTER KÖNNEN GELOBEN, GELOBT WERDEN UND SCHÄTZEN, ABER NICHT GESCHÄTZT WERDEN, DENN GESCHÄTZT WERDEN KANN NUR, WER ENTSCHIEDEN MANN ODER WEIB IST. DER TAUBE, DER BLÖDE UND DER MINDERJÄHRIGE KÖNNEN GELOBT UND GESCHÄTZT WERDEN, NICHT ABER GELOBEN UND SCHÄTZEN, WEIL SIE KEINEN VERSTAND HABEN.

GEMARA. JEDER KANN SCHÄTZEN. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst den Jüngling nahe dem Mannesalter ein. — Was schliesst dies beim Geschätztwerden ein? — Dies schliesst Widerwärtige und Grindige ein. Man könnte glauben, es heisst ja: [2]*Gelübde nach deiner Schätzung*, wer einen Geldwert hat, sei beim Schätzgelübde einbegriffen, und wer keinen Geldwert hat, sei beim Schätzgelübde nicht einbegriffen, so lehrt er uns, dass [das Wort][3]*Seelen* jeden einbegreife. — Was schliesst dies beim Geloben ein? — Nötig ist dies wegen des Gelobtwerdens. — Was schliesst dies beim Gelobtwerden ein: wenn etwa Geschlechtslosen und Zwitter, so lehrt er ja von diesen ausdrücklich, wenn den Tauben, Blöden und Minderjährigen, so lehrt er es ja auch von diesen ausdrücklich, wenn den unter einem Monat alten, so lehrt er es ja auch von diesem[3] ausdrücklich und wenn Nichtjuden, so lehrt er es ja auch von diesen[4] ausdrücklich!? — Tatsächlich schliesst dies den unter einem Monat alten ein, denn zuerst lehrt er es [allgemein] und nachher nennt er sie. — Was schliessen [die Worte] "jeder kann stützen"[5] ein? — Diese schliessen den Erben ein, gegen die Ansicht R. Jehudas[6]. — Was schliessen [die Worte] "jeder kann umtauschen"[7] ein? — Diese schliessen den Erben ein, gegen die Ansicht

M 1 שלא ‖ B 2 נודרין ולא מער' ‖ M 3 לפי ‖ M 4 — הכל ... מופלא ... מאי ‖ M 5 שהו ‖ M 6 — ו ‖ 7 M ליה ‖ M 8 — ואי ... להו ‖ M 9 + דסומך ‖ 10 M + דמימר.

1. Unter "schätzen" ist in diesem Traktat die Spende seiner "Einschätzung" für die Tempelkasse zu verstehen, wobei der Wert sich nach dem Alter richtet u. Lev. 27,2ff. festgelegt ist, unterschieden vom Gelübde seines Geldwertes, wobei die Person wie ein Sklave nach der Leistungsfähigkeit geschätzt wird. 2. Lev. 27,2. 3. Weit. Fol. 5a. 4. Weit. Fol. 5b. 5. Die Hände auf den Kopf des darzubringenden Opfers; cf. Lev. 1,4 uö. 6. Ein Erbe könne das Opfer seines Vaters nicht darbringen. 7. Ein Opfertier auf ein andres.

מסכת ערכין

Vom Schätzgelübde

ומאי שנא מהא דתנן האומר לשלוחו צא ותרום תורם [33]כדעת בעל הבית אם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה אמרי התם כיון דאיכא דתרים בעין יפה ואיכא דתרים בעין רעה אמר להכי אמדתיך הכא טעותא היא [34]אמר לא איבעי לך למיטעי׃

33 M מדעת בה״ב ואם | 34 M וא״ל לא.

und nicht zur Schädigung. — Womit ist es hierbei anders als bei der folgenden Lehre: Wenn jemand zu seinem Vertreter gesagt hat, dass er gehe und für ihn die Hebe absondre, so hebe er sie nach dem Wunsch des Hausherrn[194] ab, und wenn er den Wunsch des Hausherrn nicht kennt, so entrichte er sie eines von fünfzig vom Mittelmässigen; hat er zehn[195] weniger oder zehn[195] mehr abgesondert, so ist seine Abhebung giltig!? — Ich will dir sagen, da kann er, da mancher mit scheelem Auge und mancher mit gönnendem Auge die Hebe entrichtet, sagen, er habe ihn auf soviel eingeschätzt[196], hierbei aber liegt ein Irrtum vor, und jener kann zu ihm sagen: du solltest dich nicht irren.

194. Hierfür ist kein Quantum festgesetzt. 195. Dh. eines von 60 od. 40. 196. Er hat nicht gegen den Auftrag gehandelt.

כיומא דמסכת בכורות ז״ך תשרי ה׳תרצ ד

enden. Das ist aber kein Widerspruch. Die Lehre, dass man sie weiden lasse, gilt nach den Rabbanan, welche sagen, man bringe kein Heiliges in den Untauglichenraum[188]; die Lehre, dass sie darzubringen seien, gilt nach R. Šimôn, welcher sagt, man bringe Heiliges in den Untauglichenraum; und die Lehre, dass man sie verenden lasse, gilt nach R. Jehuda, welcher sagt, das irrtümlich als Zehnt bezeichnete gelte als Eingetauschtes, und R. Jehuda ist der Ansicht, das Eingetauschte des Zehnten lasse man verenden. — Ist R. Jehuda denn der Ansicht, dass man das Eingetauschte des Zehnten verenden lasse, es wird ja gelehrt: Man erwiderte im Namen R. Meírs: Wäre es Eingetauschtes, so würde es nicht dargebracht werden können. Demnach ist R. Jehuda der Ansicht, es sei darzubringen. Wolltest du erwidern: R. Meír sage es nach seiner Ansicht, so wird ja gelehrt: ein Unterschied zwischen dem elften und dem Friedensopfer bestehe nur darin, indem dieses Heiligkeit zur Darbringung überträgt und jenes keine Heiligkeit zur Darbringung überträgt — Worte R. Jehudas. Heiligkeit zur Darbringung überträgt es nicht, wol aber ist es selber darzubringen. Ferner wird gelehrt:[190] *Wenn vom Rind*, dies schliesst das elfte als Friedensopfer ein. Man könnte glauben, auch das neunte sei einzuschliessen, so ist zu erwidern: überträgt das Heilige die Heiligkeit vorangehend oder folgend? — doch wol folgend. Eine anonyme Lehre im Siphra[191] ist ja von R. Jehuda, und eine solche lehrt: *vom Rind*, dies schliesst das elfte als Friedensopfer ein!? — Vielmehr, R. Šimôn b. R. Abba erklärte es vor R. Johanan, dies gelte vom Zehnten in der Jetztzeit, und zwar wegen eines Verstosses[192]. — Wieso demnach zwei[193], dies sollte doch auch von einem gelten!? Dies ist selbstverständlich; selbstverständlich ist dies von einem, da kein [grosser] Schaden vorliegt, zwei aber, wobei der Schaden gross ist, [könnte man glauben,] halte man bis sie einen Leibesfehler bekommen und verzehre sie, so lehrt er uns.

Es wurde gelehrt: Wenn jemand zu seinem Vertreter gesagt hat, dass er gehe und für ihn den Zehnten entrichte, so ist, wie R. Papi im Namen Rabas sagt, wenn dieser das neunte als zehntes bezeichnet hat, dieses heilig, und wenn das elfte als zehntes, dieses nicht heilig. R. Papa aber sagt, auch wenn er das neunte als zehntes bezeichnet hat, sei es nicht heilig, denn er kann zu ihm sagen: ich habe dich zur Nutzbringung beauftragt

189. Dh. man vermeide die Möglichkeit es untauglich werden zu lassen; Opferfleisch darf nur während einer bestimmten Frist gegessen werden u. ist nachher untauglich. 190. Lev. 3,1. 191. Cf. Bd. I S. 170 N. 2. 192. Man könnte sie zur Schur u. Arbeit verwenden od. fehlerfrei schlachten. 193. Die gleichzeitig herauskommen.

אין אחד עשר מקודש הני מילי בזה אחר זה אבל
בבת אחת תרוייהו[10]קא קדשי בזה אחר זה בהדיא
קתני לה קרא לתשיעי עשירי"[11]ולעשירי עשירי ולאחד
עשר עשירי אין אחד עשר מקודש זה הכלל לאיתויי
מאי לאו לאיתויי בבת אחת לא לאיתויי יצא עשירי
ולא דבר דהא לא נעקר שם עשירי הימנו דאי לא תימא
הכי הא דתניא יצאו שנים בעשירי ולא קדם אחד מהן
את חבירו וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין
זה בזה והלא לא נעקר שם עשירי הימנו אלא לאו
משום דאמרינן כל בבת אחת תרוייהו קא קדשי[12]אי
משום הא לא איריא הכא במאי עסקינן דקדים חד
מינייהו[13]ואפיק לרישיה וקרייה[14]אחד עשר והדר איערוב
[15]ונפוק בהדדי וקרינהו עשירי דהא נעקר שם עשירי
הימנו והא לא קדם קתני מאי לא קדם דהדר איערוב
וכמאן דלא כרבי דאי[16]רבי האמר אחד עשר לא הוי
עקירה אפילו תימא רבי כי אמר רבי היכא דאית ליה
בהמות טובא דאמרינן חד עישורא קאמר הכא[17]דלית
ליה בהמות טפי מאי רבי דתניא קרא לעשירי אחד
עשר[18]ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר קדוש דברי רבי
רבי יוסי ברבי יהודה אומר[19]אחד עשר קדוש בלל אמר
רבי כל זמן שלא נעקר שם עשירי[20]הימנו אין אחד עשר
קדוש[21]אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון דאית ליה
בהמות טובא דאמרינן חד עישורא קאמר: יצאו שנים
בעשירי תנא חדא ירעו[22]ותנא חדא יקריבו ותניא אידך

10 — קא ‖ 11 M — ולע״ע ו ‖ 12 M — אי ‖ 13 M ראפ׳ ‖ 14 M + ל ‖ 15 P ונפקי. M ונפק מהד׳ וקראן ‖ 16 M + כ ‖ 17 M — ד ‖ 18 M — ולא״ע ‖ 19 + אין ‖ 20 M מכמנו ‖ 21 VM + והלא [V + לא] נעקר. 22 M ותניא אידך יקרבו.

nicht heilig!? — Dies nur, wenn nach einander, wenn aber gleichzeitig, sind beide heilig. — Der Fall, wenn nach einander, wird ja ausdrücklich gelehrt: wenn er das neunte als zehntes, das zehnte als zehntes und das elfte als zehntes bezeichnet hat, so ist das elfte nicht heilig, und die Regel schliesst wol den Fall ein, wenn es gleichzeitig erfolgt ist!? — Nein, dies schliesst den Fall ein, wenn das zehnte herausgekommen ist und er nichts gesagt hat, sodass ihm die Bezeichnung "zehntes" nicht entzogen worden ist. Es wird ja auch gelehrt, dass, wenn beim zehnten zwei herausgekommen sind, eines nicht früher als das andre, und er sie als zehntes bezeichnet hat, das zehnte und das elfte miteinander vermischt sind, und wenn man nicht so erklären wollte, [so wäre ja einzuwenden:] ihm ist ja die Bezeichnung "zehntes" nicht entzogen worden!? Wahrscheinlich sagen wir, wenn gleichzeitig, seien beide heilig. — Wenn nur dies, so beweist dies nichts, denn hier wird von dem Fall gesprochen, wenn eines den Kopf zuerst herausgestreckt hat und er es als elftes bezeichnet hat, dann aber beide vermischt worden und zusammen herausgekommen sind und er sie als zehntes bezeichnet hat; ihm ist ja die Bezeichnung "zehntes" entzogen worden. — Er lehrt ja "nicht früher"!? — Unter "nicht früher" ist zu verstehen, wenn sie wieder vermischt worden sind. — Also nicht nach Rabbi, denn wenn nach Rabbi, so sagt er ja, die Zählung des elften sei keine Entziehung[185]? — Du kannst auch sagen, nach Rabbi, denn Rabbi sagt es nur von dem Fall, wenn man viel Vieh[186] hat, denn wir sagen, er habe "ein[187] Zehnt" verstanden, hierbei aber gilt dies von dem Fall, wenn er nicht viel Vieh hat. — Was ist dies für eine Lehre Rabbis? — Es wird gelehrt: Wenn er das zehnte als elftes und das elfte als zehntes bezeichnet hat, so ist das elfte nicht heilig — Worte Rabbis. R. Jose b. R. Jehuda sagt, das elfte sei heilig. Rabbi sagte eine Regel: Solange jenem die Bezeichnung "zehntes" nicht entzogen ist, ist das elfte nicht heilig. Raba erklärte: Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er viel Vieh hat, denn wir sagen, er habe "ein Zehnt" verstanden.

Sind beim zehnten zwei herausgekommen, so lasse man sie, wie Eines lehrt, weiden[188], ein Andres lehrt, sie seien darzubringen, und ein Drittes lehrt, man lasse sie ver-

185. Der Eigenschaft des Zehnten. 186. Sodass mehrere Tiere als Zehnt zu entrichten sind. 187. Hebräisch heisst die Zahl elf "einzehn" (deutsch von dreizehn ab), sodass man bei der Bezeichnung "einzehn" ein Zehn verstanden haben kann, da noch mehrere folgen. 188. Bis sie einen Leibesfehler bekommen u. erlaubt werden.

ja das zehnte "erstes"? Raba erwiderte: Weil dies bei der persischen Zählung vorkommt, in der "zehn" eins heisst[179].

HAT MAN DAS NEUNTE ALS ZEHNTES, DAS ZEHNTE ALS NEUNTES UND DAS ELFTE ALS ZEHNTES BEZEICHNET. Die Rabbanan lehrten: Woher, dass, wenn man das neunte als zehntes, das zehnte als neuntes und das elfte als zehntes bezeichnet hat, alle drei heilig sind? — es heisst:[180] *alles zehnte vom Rind und vom Kleinvieh, alles, was unter dem Stab durchgeht, das zehnte soll heilig sein.* Man könnte glauben, auch das achte und das zwölfte seien einzuschliessen, so ist zu erwidern: dieses ist heilig und das dafür fehlerhaft [gezählte] ist heilig, wie bei diesem selbst[181] das nächste heilig ist, ebenso ist beim fehlerhaft [gezählten] das nächste heilig. — Es wird ja aber gelehrt: wie dieses einzig ist, ebenso auch das fehlerhaft [gezählte] einzig[182]!? — Ein Jünger lehrte vor R. Johanan, hier ist die Ansicht des R. Eleâzar b. R. Šimôn vertreten, denn es wird gelehrt: R. Eleâzar b. R. Šimôn sagte, das elfte ist nur dann heilig, wenn man beim neunten geschwiegen und das zehnte als neuntes und das elfte als zehntes bezeichnet hat. — Er ist der Ansicht R. Jehudas, welcher sagt, das irrtümlich als Zehnt bezeichnete gilt als Eingetauschtes[183], und er ist der Ansicht seines Vaters, welcher sagt, man könne nicht eintauschen und abermals eintauschen[184].

אמר רבא הואיל יאיתיה במנינא פרשאה דקרו לעשרה
הד: קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר Col b
עשירי: תנו רבנן מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי
תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין תלמוד
לומר וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט Lev. 27, 32
העשירי יהיה קדש יביל שאני מרבה אף שמיני ושנים
עשר אמרת הואיל והוא קדוש ומעותו מתקדשת מה
היא אינו מקדיש אלא בכמוך אף מעותו אינה מתקדשת
אלא בכמוך והתניא מה היא מיוחד אף מעיתו מיוחדת
תאני תנא קמיה דרבי יוחנן הא מני רבי אלעזר ברבי
שמעון היא דתניא רבי אלעזר ברבי שמעון אומר
לעולם אין אחד עשר קדוש עד שישתוק בתשיעי
ויקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי סבר לה
כרבי יהודה דאמר טעות מעשר תמורה הוי וסבר לה
כאבוה דאמר אין מימר והוזר ומימר: אמר רבא יצאו
שנים בתשיעי קראן תשיעי עשירי וחולין מעורבין
זה בזה עשורי מאליו קדוש לתשיעי תשיעי קא קרי
ליה קראן עשירי עשירי ותשיעי מעורבין זה בזה מאי
טעמא עשירי קא קרי להו לתרוייהו יצאי שנים בעשירי Er. 50a Qid. 51a
יקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה קראן
אחד עשר עשירי וחולין מעורבין זה בזה הא תו למה
לי היינו הך הא קא משמע לן דבל בת אחת תרוייהו
קא קדשי ואף על גב דלא נעקר שם עשירי הימנו:
יתיב רב כהנא וקאמר ליה להא שמעתא אמר ליה
רב אשי לרב כהנא והלא לא נעקר שם עשירי הימנו
ותנן זה הכלל כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו

93 M + אלא ‖ 94 M שיהו שלש' ‖ 95 M מהו ‖ 96 MP מהו ‖ 97 M לא"ע עשי' ולע"ת סבר ‖ P 98 הויא. M היא ‖ B. 99 — ו ‖ M 1 תשיעי ‖ M 2 תרוייהו ‖ M 3 — ו ‖ M 4 — עש' ‖ M 5 עש' קרי להו יצ' ‖ M 6 קדשי אף ‖ M 7 — ליה ‖ M 8 — הא ‖ M 9 ממנו [] אין. לא

Raba sagte: Wenn beim neunten zwei herausgekommen sind, und er sie als neuntes bezeichnet hat, so sind Zehnt und Profanes mit einander vermischt, denn das zehnte ist von selbst heilig und das neunte bezeichnete er als neuntes; hat er sie als zehntes bezeichnet, so sind das zehnte und das neunte mit einander vermischt, denn er bezeichnete beide als zehntes. Wenn beim zehnten zwei herausgekommen sind und er sie als zehntes bezeichnet hat, so sind das zehnte und das elfte miteinander vermischt; hat er sie als elftes bezeichnet, so sind Zehnt und Profanes miteinander vermischt. — Wozu ist dies weiter nötig, es ist ja dasselbe!? — Folgendes lehrt er uns: wenn gleichzeitig, so sind beide heilig, obgleich ihm die Bezeichnung "zehntes" nicht gänzlich entzogen worden ist.

R. Kahana sass und trug diese Lehre vor, da sprach R. Aši zu R. Kahana: Diesen ist ja die Bezeichnung "zehntes" nicht entzogen worden, und es wird gelehrt: die Regel hierbei sei, solange ihm die Bezeichnung "zehntes" nicht entzogen worden ist, sei das elfte

179. Wahrscheinl. das Zehnt mit eins bezeichnen. 180. Lev. 27,32. 181. Dh. dieses selbst, das sich am nächsten ist. 182. Nur eines ist heilig.. 183. Auf ein Opfer, das dessen Heiligkeit annimmt. 184. Ein 2. Umtausch ist wirkungslos; cf. Tem. 9a.

[viij] F. 50d
O. 51a

צאו שנים כאחת מונה אותם שנים[77] שנים[78] מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין[79] קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי[80] ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר[81] ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה דברי רבי מאיר אמר רבי יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה אמרו משום רבי מאיר[82] אילו היה תמורה לא היה קרב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר מקודש זה הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו [83]אין אחד עשר מקודש:

H. 14d

1 Bek. 7

גמרא. אמר רבי יוחנן מנאן זוגות זוגות[84] קינטרן קינטרן עשירי[85] למנינו הוא קדוש למנינו מאי רב מארי אמר למנין[86] שלו הוא קדוש רב כהנא אמר למנין בהמות הוא קדוש תנן יצאו שנים כאחת מונה אותן שנים [77]שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין בשלמא למאן דאמר[87] למנין שלו הוא קדוש[88] משום הכי הוו תשיעי ועשירי מקולקלין ולעשירי קא קרי ליה תשיעי [89]ולאחד עשר עשירי אלא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש לתשיעי תשיעי קא קרי ליה[90] ולעשירי עשירי קא קרי ליה אמר לך רבי יוחנן כי[91] אמינא אנא[92] היכא דאיכוין לאפוקי זוגות זוגות היכא דנפק ממילא לא תא שמע מנאן למפרע עשירי שבמנין הוא קדוש בשלמא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש שפיר אלא למאן דאמר למנין שלו הוא קדוש עשירי חד קרי ליה

KOMMEN ZWEI ZUSAMMEN HERAUS, SO ZÄHLE MAN SIE ZWEI; ZÄHLT MAN SIE ALS EINES[173], SO SIND DAS NEUNTE UND DAS ZEHNTE VERDORBEN. HAT MAN DAS NEUNTE ALS ZEHNTES, DAS ZEHNTE ALS NEUNTES UND DAS ELFTE ALS ZEHNTES BEZEICHNET, SO SIND ALLE DREI HEILIG; DAS NEUNTE IST FEHLERBEHAFTET ZU ESSEN, DAS ZEHNTE IST ZEHNT UND DAS ELFTE IST ALS FRIEDENSOPFER DARZUBRINGEN, UND ES ERWIRKT UMTAUSCH[174]. — WORTE R. MEÍRS. R. JEHUDA SPRACH: KANN DENN EINGETAUSCHTES[175] UMTAUSCH ERWIRKEN!? MAN ERWIDERTE IM NAMEN R. MEÍRS: WÄRE ES EINGETAUSCHTES, SO WÜRDE ES NICHT DARGEBRACHT WERDEN KÖNNEN. HAT MAN DAS NEUNTE ALS ZEHNTES, DAS ZEHNTE ALS ZEHNTES UND DAS ELFTE ALS ZEHNTES BEZEICHNET, SO IST DAS ELFTE NICHT HEILIG. DIE REGEL HIERBEI IST: IST DEM ZEHNTEN DIE BEZEICHNUNG "ZEHNTES" NICHT GENOMMEN, SO IST DAS ELFTE NICHT HEILIG.

GEMARA. R. Johanan sagte: Hat man sie paarweise gezählt oder zu Hunderten, so ist das zehnte der Zählung heilig. — Was heisst der Zählung? R. Mari erklärte, es sei nach seiner Zählung[176] heilig; R. Kahana erklärte, es sei nach der Viehzählung[177] heilig. — Es wird gelehrt: Kommen zwei zusammen heraus, so zähle man sie zwei; zählt man sie als eines, so sind das neunte und das zehnte verdorben. Erklärlich ist es nach demjenigen, welcher sagt, es sei nach seiner Zählung heilig, dass das neunte und das zehnte verdorben sind, denn er nannte das zehnte "neuntes" und das elfte "zehntes", nach demjenigen aber, welcher sagt, es sei nach der Viehzählung heilig, nannte er ja[178] das neunte "neuntes" und das zehnte "zehntes"!? — R. Johanan kann dir erwidern: ich spreche von dem Fall, wenn es seine Absicht war, Paare herauskommen zu lassen, nicht aber, wenn sie selber so herausgekommen sind. — Komm und höre: Hat man sie rückwärts gezählt, so ist das zehnte der Zählung heilig. Einleuchtend ist dies nach demjenigen, welcher sagt, es sei nach der Viehzählung heilig, nach demjenigen aber, welcher sagt, es sei nach seiner Zählung heilig, nannte er

77 M שנים — 78 M ו + MP יצאו תשיעי ועשירי כאחת תשיעי ועשירי מקולקלין || 79 V + קרא || 80 M ולא״ע עשירי || 81 M והא׳ || 82 M אם || 83 P אינו || 84 M קינטירין קינטרין || 85 M — למני׳ ה״ק || 86 M (בהמות) — היינו דהוו מקולק׳ למנייננו דלעשירי || 87 M — ל || 88 M + ולתשיעי עשירי. P ולכ״א עש׳ || 89 M — ולעשי׳ ...ליה || 90 M + ק || 91 B היכי.

auf der Lehre R.s, die zur Zählung geeigneten befreien vom Viehzehnten. 173. Und fortfahrend das 3. mit "zwei". Dies ist der klare Sinn der Mišnah gegen die anders lautenden Erklärungen. Die Wiederholung des W.s שנים fehlt in der ed. pr. der Mišnah separata u. der ed. LOWE, sowie in Cod. M u. andren Handschriften; wahrscheinl. auf Missverständnis beruhende Einschiebung. 174. Es überträgt Heiligkeit auf das Vieh, worauf es umgetauscht wird. 175. Das 11. ist nur Eingetauschtes des 10. 176. Das 10. Paar, bezw. die letzten 10 des Hunderts. 177. Jedes 10. Stück ist heilig, ohne Rücksicht auf seine Zählung. 178. Dh. seine Nennung ist bedeutungslos u. man richte sich nach der wirklichen Zahl.

בפתח זה ונשתיירו שם ששה[1]אם איתן ששה יצאו
בפתח אחד ניטל מהם אחד והשאר פטורים ואם לאו
ארבעה[2]פטורים וששה מצטרפין לעירן אחר מאי קא
משמע לן דמנין תראי פוטר והאמרה רבא חדא זמנא
מהו דתימא ודאי מנין תראי[3]אמרינן כפק מנין תראי
דחזי להכא ודחזי להכא לא אמרינן קא משמע לן:
ואמר רבא היו לו חמשה עשר טלאים לא[4]יאמר אברור
עשרה ואבניסם לדיר ואטול מהם אחד והשאר פטורים
אלא כונסם לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהם אחד והשאר
מצטרפין לעירן אחר תניא נמי הכי היו לו חמשה עשר
טלאים לא יאמר אברור עשרה ואטול מהן אחד והשאר Fol 60
פטורים אלא כינסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהן אחד
והשאר מצטרפין לעורן אחר והתניא[9]תשעה עשר
[10]טלאים לא יאמר אברור עשרה ואטול מהן אחד
והשאר פטורין[11]אלא כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל
מהן אחד והשאר פטורין תרגמא רב הונא בר סחורה
קמיה דרבא[12]בריגלא בדיר שיש לו שני פתחים עסקינן
ויצאו תשעה בפתח זה ותשעה בפתח זה[13]דהאיך חד
חזי להכא ולהכא ולישני ליה כגון[14]דמנה תשעה ובי
מטא עשרה קרי חד מרישא קסבר עשירי מאליו קדוש
ולישני ליה[15]בגורן ומנאן זוגות זוגות קסבר עשירי למנין
בהמות הוא קדוש אמר רב נחמן בר יצחק זכאי אימיה
דרב הונא בר סחורה[16]דשני ליה שמעתא בריגלא
בשמעתיה:

M 63 + ו ‖ P 64 — ששה ‖ M 65 וארבעה פטו׳
והששה ‖ B 66 והאמר ‖ M 67 פוטר דחזי ‖ M 68 יברור
עשרה ויכנס לדיר ויטול ‖ M 69 + היו לו ‖ M 70 —
טלא׳ ‖ M 71 — אלא ... פטורין ‖ 72 (M בדיגלא בדרך
שיש) ‖ M 73 דהאי חד חזי ליה להכא וח׳ל להכא ‖ B 74
שמנה ‖ M 75 כגון שמנאן ‖ M 76 לא שניא ליה.

nung herausgekommen und sechs da zurückgeblieben, so nehme er, wenn die sechs durch eine Tür herauskommen, eines von ihnen und die übrigen sind frei, wenn aber nicht, so sind [diese und jene] vier frei und die sechs beim nächsten Termin zu vereinigen. — Er lehrt uns damit, dass die zur Zählung geeigneten die andren frei machen, und dies sagte ja Raba bereits einmal!? — Man könnte glauben, dies gelte nur von entschieden zur Zählung geeigneten, nicht aber bei einem Zweifel, ob mit diesen oder mit jenen zur Zählung geeignet, so lehrt er uns.

Ferner sagte Raba: Wenn jemand fünfzehn Lämmer hat, so sage er nicht, er wolle zehn aussuchen und in die Hürde treiben, dann eines von ihnen [als Zehnten] nehmen, damit die übrigen frei seien, vielmehr treibe er sie alle in die Hürde, lasse zehn herauskommen und nehme eines von ihnen, und die übrigen sind beim nächsten Termin zu vereinigen. Ebenso wird auch gelehrt: Wenn jemand fünfzehn Lämmer hat, so sage er nicht, er wolle zehn aussuchen und eines von ihnen [als Zehnten] nehmen, damit die übrigen frei seien, vielmehr treibe er sie alle in die Hürde, lasse zehn herauskommen und nehme eines von ihnen, und die übrigen sind beim nächsten Termin zu vereinigen. — Es wird ja aber gelehrt, [hat jemand] neunzehn Lämmer, so sage er nicht, er wolle zehn aussuchen, und eines von ihnen [als Zehnten] nehmen, damit die übrigen frei seien, vielmehr treibe er sie alle in die Hürde, lasse zehn herauskommen und nehme eines von ihnen, und die übrigen[167] sind frei!? R. Hona b. Seḥora erklärte vor Raba beim Festvortrag: Hier wird von einer Hürde gesprochen die zwei Oeffnungen hat, und neun durch die eine Oeffnung und neun durch die andre Oeffnung herausgekommen sind, sodass das eine mit diesen und mit jenen [mitgezählt] werden kann. — Sollte er ihm doch erwidert haben: wenn er neun gezählt, und als das zehnte herauskam, er wiederum mit "eins" begonnen[168] hat!? — Er ist der Ansicht, das zehnte ist von selbst[169] heilig. — Sollte er ihm doch erwidert haben, wenn er sie paarweise gezählt[170] hat!? — Er ist der Ansicht, das zehnte sei nach der Zahl der Viehstücke[171] heilig. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Glücklich zu preisen ist die Mutter des R. Hona b. Seḥora, der beim Festvortrag diese Lehre auf Grund seiner Lehre[172] erklärte.

---

waren. 167. Er darf nur die schlechtesten nicht heraussuchen. 168. Auch die ersten 9 sind frei, weil in der Hürde noch andre zum Mitzählen geeignete vorhanden waren. 169. Auch wenn man es nicht als solches bezeichnet hat; es blieben somit 9 zurück. 170. Je 2 zusammen, u. beim 9. Paar nur eines herauskam; dieses ist 10. für je 9. בגורן ist, wie aus Cod. M zu ersehen, aus כגון entstanden. 171. Beim 5. Paar ist das 10. heilig, sodass nur 9 zurückbleiben. 172. Des Raba; seine Erklärung beruht

נעקר שם עשירי[47] הימנו אין אי לא לא תשיעי דאכתי
לא איברר[45] ליה עשירי[45] אף על גב דלא נעקר[47] שם
עשירי הימנו[48] תו לא מידי: אמר רבא מנין הראוי vgl. Sek. 36b
פוטר מנא ליה לרבא הא אילימא[49] מהא דתנן קפין
אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין מנויין נופייהו
דאיפטרו[50] לאו במנין הראוי ודלמא[51] דעשר עילוייהו
החיא לא מצית אמרת הא תני מן המעושרין לתוכן
ודלמא מאי מעושרין מעשר דוקא דיקא נמי דקתני
ירעו אלא אמר רבא אמר קרא יעבר ולא שבבר עבר Lev. 27,32
[52]מאי[53] שבבר עבר אי דעשר עילוייהו צריכא[54] למימרא
אלא לאו דאיפטרו להו במנין הראוי שמע מינה תניא
כוותיה דרבא היו לו עשרה טלאים והכניסן לדיר ומנה
חמשה ומת אחד מהם אם מן המנויים מת מונה ומשלים
עליהם ואם משאינן מנויים מת מנויים פטורין ושאינן
מנויים מצטרפין לגורן אחר: ואמר רבא היו לו ארבעה
עשר טלאים והכניסן לדיר ויצאו ששה בפתח זה
וארבעה בפתח זה וארבעה נשתיירו שם אותם ארבעה
[55]אם בפתח[56] הששה יצאו נוטל אחד מהם והשאר
[57]מצטרפין לגורן אחר ואם לאו ששה פטורין[58] וארבעה
ארבעה מצטרפין לגורן אחר יצאו ארבעה בפתח זה
וששה[59] בפתח זה ונשתיירו שם ארבעה אם אותם
ארבעה בפתח[60] הששה יצאו נוטל מהם אחד[61] והשאר
פטורים ואם לאו ארבעה וששה פטורים וארבעה
[62]מצטרפין לגורן אחר יצאו ארבעה בפתח זה וארבעה

48 || שם — M 47 || ו + B 46 | ליה — M 45
M — תל״ם || M 49 מדתנן || M 50 במאי אילימ׳ דאיפטרו
במניין || M 51 — דעשר...ודלמא || M 52 — מאי שכ״ע ||
56 || אם — M 55 || M 54 למימר || P 53 + לאו
M — ה. P שלשה | M 57 מצרפן || M 58 — וארב׳
... אחר | M 59 נשתיי׳ בפתח זה ונשתיי׳ שם
M 60 || — ה || M 61 ואם לאו פטו׳ וארב׳ מצטר׳ | P 62 בפתח
מצט׳ לגו׳ אחר.

"zehntes" gänzlich entzogen ist, sonst aber nicht, beim neunten aber, wo das zehnte noch nicht festgestellt ist, gilt dies auch dann, wenn jenem die Bezeichnung "zehntes" nicht gänzlich entzogen ist. Weiter nichts darüber.

Raba sagte: Die zur Zählung geeigneten machen die andren frei. — Woher entnimmt Raba dies? Wollte man sagen, aus folgender Lehre: Ist eines von den gezählten zurück unter die andren gesprungen, so sind alle frei. Wieso sind die gezählten selber frei? — doch wol durch die zur Zählung geeigneten. Aber vielleicht von denen, für die der Zehnt bereits entrichtet ist!? — Dies kannst du nicht sagen, denn er lehrt: wenn von den verzehnteten unter die andren. — Vielleicht sind unter "verzehnteten" die Zehnten selber zu verstehen!? Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt, dass man sie weiden lasse. Vielmehr, erwiderte Raba, die Schrift sagt: *durchgeht*, nicht aber, was bereits durchgegangen ist. Was heisst "bereits durchgegangen ist": hat man dafür den Zehnten abgesondert, so braucht es ja nicht gelehrt zu werden, doch wol, wenn es durch die zur Zählung geeigneten befreit worden ist. Schliesse hieraus. Uebereinstimmend mit Raba wird gelehrt: Wenn jemand zehn Lämmer hatte und sie in die Hürde getrieben hat, und nachdem er fünf gezählt hat, eines von ihnen verendet ist, so kann er, wenn eines von den gezählten verendet ist, weiter zählen und zu jenen ergänzen, und wenn eines von den ungezählten verendet ist, so sind die gezählten frei[164] und die ungezählten beim nächsten Termin zu vereinigen.

Ferner sagte Raba: Wenn jemand vierzehn Lämmer hatte und sie in die Hürde getrieben hat, und sechs durch eine Oeffnung herausgekommen und vier durch eine andre Oeffnung herausgekommen und vier da zurückgeblieben sind, so nehme er, wenn die vier durch die Oeffnung der sechs herauskommen, eines[165] von ihnen, und die übrigen sind beim nächsten Termin zu vereinigen, wenn aber nicht, so sind die sechs frei, und diese und jene vier zum nächsten Termin zu vereinigen. Sind vier durch eine und sechs durch eine andre Oeffnung herausgekommen und vier da zurückgeblieben, so nehme er, wenn die vier durch die Oeffnung der sechs herauskommen, eines von ihnen und die übrigen sind[166] frei, wenn aber nicht, so sind die vier und die sechs frei und die andren vier beim nächsten Termin zu vereinigen. Sind vier durch eine Oeffnung und vier durch eine andre Oeff-

164. Durch die zur Zählung geeigneten. 165. Als Zehnt. 166. Da zuerst 10 zurückgeblieben

מהא דתניא אין לי אלא שקרא שמי עשירי יא קרא
שמו עשירי מנין תלמוד לומר עשירי [יהיה] קדש מכר
מקום ודלמא עשירי הוא דלא קרייה קדש קרייה אלא
מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי ויצא העשירי ולא
דבר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ודלמא
שאני התם דאיברר ליה עשירי אי נמי דאתוי עילויה
אלא מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי ומת עשירי
בדיר תשיעי נאכל במומו וכולם פסורין מאי טעמא
כולם פסורים לאו משום דקדש ליה עשירי ודלמא
דאיפטרו במנין הראוי דהאמר רבא מנין הראוי פוטר
אלא מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי ונשתייר עשירי
בדיר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והתניא
תשיעי הולין תני תנא קמיה דרב ששת הא מני רבי
שמעון בן יהודה היא דתניא רבי שמעון בן יהודה
אומר משום רבי שמעון אם התשיעי אינו קדוש אלא Col.b
אם כן נעקר שם עשירי הימנו והדין נותן ומה אחד
עשר שהוא עושה קדושה ליקרב אינו קדוש אלא אם
כן נעקר שם עשירי הימנו תשיעי שאין עושה קדושה
ליקרב אינו דין שאם נעקר שם עשירי הימנו אין אי
לא לא היא הנותנת אחד עשר שהוא עושה קדושה
ליקרב אי נעקר שם עשירי הימנו אין אי לא לא תשיעי
שאינו עושה קדושה ליקרב אם על גב דלא נעקר שם
עשירי הימנו אי נמי אחד עשר דאיברר ליה עשירי אי

M 36 מדתניא ‖ P 37 הא הוי עיל' ‖ M 38 — ד
M 39 — תש' ‖ M 40 — ה ‖ M 41 ממנו ‖ M 42 שעושה ‖ M 43 — אינו...ליקרב ‖ M 44 — הימנו.

man sagen aus folgender Lehre: Ich weiss dies nur von dem Fall, wenn man es als zehntes bezeichnet hat, woher dies, wenn man es nicht als zehntes bezeichnet hat? — es heisst: *das zehnte soll heilig sein*, in jedem Fall. Aber vielleicht nur in dem Fall, wenn man es nicht als zehntes, wol aber als heilig bezeichnet hat!? — Vielmehr, aus folgender Lehre: Wenn man das neunte als zehntes bezeichnet und beim zehnten, wenn es herauskam, nichts gesagt hat, so darf das neunte fehlerbehaftet gegessen werden, und das zehnte ist Zehnt. — Aber vielleicht ist es da anders, da das zehnte ausgesondert ist. Oder auch, wenn man auf dieses gezeigt hat. — Vielmehr aus folgender Lehre: Wenn man das neunte als zehntes bezeichnet hat und das zehnte in der Hürde verendet ist, so darf das neunte fehlerbehaftet gegessen werden und die andren sind frei. Die andren sind wol deshalb frei, weil das zehnte heilig ist. — Vielleicht aber sind sie durch die zur Zählung geeigneten[159] frei, denn Raba sagte, die zur Zählung geeigneten machen die andren frei. — Vielmehr, aus folgender Lehre: Wenn man das neunte als zehntes bezeichnet und das zehnte in der Hürde geblieben ist, so darf das neunte fehlerbehaftet gegessen werden und das zehnte ist Zehnt. — Es wird ja aber gelehrt, das neunte sei profan!? — Ein Jünger lehrte vor R. Šešeth, hier ist die Ansicht des R. Šimôn b. Jehuda vertreten', denn es wird gelehrt: R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns, auch[161] das neunte sei nicht heilig, es sei denn, dass jenem die Bezeichnung "zehntes" gänzlich entzogen[162] ist. Und dies ist auch durch einen Schluss zu folgern: wenn das elfte, dem Heiligkeit anhaftet, um selbst dargebracht[163] zu werden, nur dann heilig ist, wenn jenem die Bezeichnung "zehntes" gänzlich entzogen ist, um wieviel mehr ist es das neunte, dem keine Heiligkeit anhaftet, um selbst dargebracht zu werden, nur dann, wenn jenem die Bezeichnung "zehntes" gänzlich entzogen ist, sonst aber nicht. Dasselbe aber ergibt: beim elften, dem Heiligkeit anhaftet, um selbst dargebracht zu werden, gilt dies nur dann, wenn jenem die Bezeichnung "zehntes" gänzlich entzogen ist, sonst aber nicht, beim neunten aber, dem keine Heiligkeit anhaftet, um selbst dargebracht zu werden, gilt dies auch dann, wenn jenem die Bezeichnung "zehntes" nicht gänzlich entzogen ist. Oder auch: beim elften, wo das zehnte bereits festgestellt ist, gilt dies nur dann, wenn die Bezeichnung

158. Nur in diesem Fall gilt es als Zehnt. 159. Es ist ja endlich herausgekommen, obgleich man es nicht als solches bezeichnet hat. 160. Die aus der Hürde kommen, sind frei, da in ihr noch andre vorhanden sind, aus denen der Zehnt entnommen werden kann; das zehnte selbst aber ist nur dann heilig, wenn es als solches bezeichnet worden ist. 161. Das "auch" bezieht sich auf eine andre Lehre, die vom 11. spricht. 162. Wenn man es beispielsweise als 9. bezeichnet hat. 163. Wird das 11. als 10. bezeichnet, so ist es als Friedensopfer darzubringen.

ועושה להם פתח קטן כדי שלא[21]יהו שנים יכולין לצאת
באחד אימותיהם מבחוץ והם מבפנים וגועות[22]ויוצאות
לקראת אמן ולפקינהו[23]אינהו יעבר כתיב ולא שיעבירוהו
ולשדי להו ירקא וליפקו[24]לותיה אמר רב הונא גזירה
משום לקוח ומשום יתום: תנו רבנן כל אשר יעבר
(תחת) פרט לטריפה שאינה עוברת תחת השבט מצוה
למנותן בשבט לא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או
[25]עומדים מנין תלמוד לומר [ה]עשירי קדש מכל מקום
ואין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי
מנין תלמוד לומר יהיה קדש מכל מקום יכול היו לו
מאה ונטל עשרה[26]עשרה ונטל אחד[27]יכול יהיו מעושרין
תלמוד לומר עשירי ואין זה עשירי רבי יוסי ברבי
יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דרבי יוסי[28]ברבי יהודה
סבר לה כאבא אלעזר בן[29]גומל דתניא אבא אלעזר
בן[29]גומל אומר ונהשב לכם תרומתכם בשתי תרומות
הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר
כשם[30]שתרומה[31]גדולה ניטלת באומד ובמחשבה[32] אף
תרומת מעשר נטלת באומד ובמחשבה ומעשר קרייה
רחמנא תרומה דכתיב כי את מעשר בני ישראל אשר
ירימו לה׳ תרומה נתתי ללוים לנחלה ואיתקש[33]מעשר
בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ניטל באומד ובמחשבה
אף מעשר[34]בהמה ניטל באומד ובמחשבה: אמר[35]רבא
עשירי מאליו הוא קדוש מנא ליה לו בא הא אילימא

21 M יצאו שנים כאחד מעמיד אמ׳ || 22 P ויוצא. M יוצאין || 23 M איהו יעב׳ ולא || 24 V וליתו P 25 || עומד || 26 M + או || 27 M יהו מעוש׳ || 28 M — בר״י || 29 M גמלא. V גימל || 30 BM שהתר׳ || 31 M — גד׳ || 32 M כך || 33 M תרומה למ״ב ולמ״ד || 34 M כו׳ א״ר || 35 P רב.

man treibe sie in die Hürde und lasse eine Oeffnung so klein, dass nicht zwei zusammen herauskommen können. Man lasse ihre Mütter draussen stehen, und wenn sie drinnen sind, blöken sie und kommen zu ihren Müttern heraus. — Man kann sie ja selber herausführen!? — Es heisst:[144] *durchgeht*, nicht aber durchführen. — Man kann ihnen ja Grünkraut vorwerfen, und sie kommen heraus!? R. Hona erwiderte: Hierbei ist das Gekaufte und das Verwaiste[145]berücksichtigt worden.

Die Rabbanan lehrten: *Alles, was unter dem Stab durchgeht*, ausgenommen das Totverletzte, das nicht unter dem Stab[146]durchgeht. Es ist Gebot, sie mit dem Stab zu zählen; woher dies von dem Fall, wenn man sie nicht mit dem Stab gezählt hat, oder wenn man sie liegend oder stehend gezählt hat? — es heisst:[147] *und das zehnte [soll] heilig sein*, in jedem Fall. Ich weiss dies ferner von dem Fall, wenn man es als zehntes bezeichnet hat, woher dies von dem Fall, wenn man es nicht als zehntes bezeichnet hat? — es heisst: *soll heilig sein*, in jedem Fall. Man könnte glauben, auch wenn er hundert hat und zehn herausnimmt oder zehn hat und eines herausnimmt, sie verzehntet seien, so heisst es: *das zehnte*, und dieses ist nicht das zehnte. R. Jose b. R. Jehuda sagt, sie seien verzehntet. — Was ist der Grund des R. Jose b. R. Jehuda? — Er ist der Ansicht des Abba-Eleâzar b. Gomel, denn es wird gelehrt: Abba-Eleâzar b. Gomel sagte:[151] *Eure Heben sollen euch angerechnet werden*, die Schrift spricht von zwei[152]Heben, von der grossen Hebe und von der Zehnthebe[153]; wie die grosse Hebe nach Vermutung[154]und durch Bestimmung[155]entrichtet werden kann, ebenso kann die Zehnthebe nach Vermutung und durch Bestimmung entrichtet werden. Den Zehnten nennt der Allbarmherzige "Hebe", denn es heisst:[156] *denn den Zehnten, den die Kinder Jisraél dem Herrn abheben, gebe ich den Leviten zum Erbbesitz*, und man vergleiche den Viehzehnten mit dem Getreidezehnten; wie der Getreidezehnt nach Vermutung und durch Bestimmung entrichtet werden kann, ebenso kann der Viehzehnt nach Vermutung und durch Bestimmung entrichtet werden.

Raba sagte: Das Zehnte ist von selbst[157]heilig. Woher entnimmt dies Raba? Wollte

befreite, das man nicht herauskennt, als zehntes herauskommen könnte; dieses ist als Opfer u. als Zehnt für die andren untauglich. 149. Dessen Mutter bei der Geburt verendet ist; diese sind nicht zehntpflichtig. 150. Dh. unter den Totverletzten gibt es auch solche. 151. Num. 18,27. 152. Cf. Bd. VIII S. 599 N. 74. 153. Die der Levite an den Priester zu entrichten hat. 154. Nach Augenmass; sie braucht nicht gemessen zu werden. 155. Auch wenn man sie nur bestimmt hat, aber nicht effektiv entrichtet, dürfen die Früchte gegessen werden. 156. Num. 18,24. 157. Hat man 9 gezählt, so ist das 10. schon in der Hürde heilig, auch wenn es nicht herausgekommen u. nicht gezählt worden ist.

sondert zu verzehnten? — wenn fünf im Ab und fünf im Elul geboren sind, so werden sie nicht vereinigt; wenn fünf im Elul und **fünf im Tišri, so werden sie nicht vereinigt,** wenn fünf im Tišri und fünf im [folgenden] Ab, so werden sie vereinigt. — Selbstverständlich!? — **Man könnte glauben, wie die Jahre trennen, ebenso trennen auch die Termine,** so lehrt er uns. Wie gelehrt wird: Fünf vor Neujahr und fünf von nach Neujahr [Geborene] werden nicht vereinigt, fünf vor dem Termin und fünf nach dem Termin [Geborene] werden vereinigt.

Raba sagte: Nach Ben-Âzaj sind, wenn **fünf im Ab, fünf im Elul und fünf im Tišri** geboren sind, sie in die Hürde zur Verzehntung zu bringen; er nehme eines von den im **Elul geborenen, und die übrigen sind frei.** Wie man es nimmt: ist der erste Elul Jahresanfang, so werden die vom Elul und die vom Tišri vereinigt, die vom Ab aber sind frei, und ist der erste Tišri Jahresanfang, so werden die vom Ab und die vom Elul vereinigt, die vom Tišri aber sind frei. Wolltest **du sagen, man vereinige sie mit denen des** nächsten Termins, so sagt ja der Allbarmherzige:[147] *das zehnte*, entschiedenes und nicht zweifelhaftes. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, es sei zu berücksichtigen, man könnte dazu kommen, von den anderen zu nehmen, so lehrt er uns.

AUF WELCHE WEISE ERFOLGT DIE VERZEHNTUNG? — MAN TREIBE SIE IN DIE HÜRDE UND LASSE IHNEN EINE OEFFNUNG SO KLEIN, DASS NICHT ZWEI GLEICHZEITIG HERAUSKOMMEN KÖNNEN; DANN ZÄHLE MAN EINS, ZWEI, DREI, VIER, FÜNF, SECHS, SIEBEN, ACHT, NEUN, UND WENN DAS ZEHNTE HERAUSKOMMT, ZEICHNE MAN ES MIT ROTER FARBE UND SAGE: DIESES SEI ZEHNT. HAT MAN ES NICHT MIT ROTER FARBE GEZEICHNET, SIE NICHT MIT DEM STAB GEZÄHLT, ODER SIE LIEGEND ODER STEHEND GEZÄHLT, SO SIND SIE VERZEHNTET. WENN MAN HUNDERT HAT UND ZEHN HERAUSNIMMT, ODER ZEHN UND EINES HERAUSNIMMT, SO IST DIES KEINE VERZEHNTUNG. R. JOSE B. R. JEHUDA SAGT, DIES SEI EINE VERZEHNTUNG. IST EINES VON DEN GEZÄHLTEN ZURÜCK UNTER DIE ANDREN GESPRUNGEN, SO SIND ALLE[148] FREI; WENN EINES VON DEN ZEHNTEN UNTER DIE ANDREN, SO LASSE MAN SIE WEIDEN, BIS SIE EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMEN, SODANN DÜRFEN SIE FEHLERBEHAFTET VOM EIGENTÜMER GEGESSEN WERDEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Auf welche Weise erfolgt die Verzehntung? —

147. Lev. 27,32. 148. Auch die sich in der Hürde befinden, weil das durch die Zählung bereits

לעילם חסר הילכך קביע ליה זמן בעשרים ותשעה באדר: באחד בסיון: איידי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בעשרים ותשעה באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן וליעשרינהו ביום שלשים זימנין דמהסרין ליה לאב ובעינן למיעבד הבירא בחדש וישן: רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בניסן באחד בסיון וכו': באחד בניסן כרבן שמעון בן גמליאל דאמר שתי שבתות באחד בסיון דאמרן בעשרים ותשעה באלול רבי אלעזר ורבי שמעון לטעמייהו דאמרי באחד בתשרי ראש השנה למעשר בהמה: ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב וכו': ותיפוק לי דבעינן למיעבד הבירא בחדש וישן חדא ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד הבירא בחדש וישן ועוד מפני שהוא יום טוב ואי אפשר ליעשר ביום טוב משום סקרתא: רבי מאיר אומר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמיה דמאן מסתבר וכי תימא לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי בקליפת השום חוץ מן הקרח הזה אמר רבי יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי: תניא באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין

M 95 בעשרה באדר: אידי ואידי דלא || M 96 כדרשב"ג || M 97 כדאמרינן || B 98 ליה || M 99 בין חדש לישן || M 1 בפני עצ' ניחזי || M 2 כיצד.

somit ist hierfür eine Zeit festgesetzt, am neunundzwanzigsten Adar.

Am ersten Sivan. Weil es nicht viele sind, und wenn man sagen wollte, man verzehnte sie vorher, so würden sie bis zum Fest zuende gehen[141].

Am neunundzwanzigsten Ab &c. Ben-Âzaj vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, die im Elul Geborenen seien gesondert zu verzehnten. — Soll man sie doch am dreissigsten verzehnten!? — Es kann vorkommen, dass der Ab unvollzählig ist, und es ist eine Kenntlichmachung zwischen diesjährigen und vorjährigen erforderlich.

R. Eleâzar und R. Šimôn sagen, am ersten Nisan, am ersten Sivan &c. Am ersten Nisan, nach R. Šimôn b. Gamaliél, welcher sagt, zwei Wochen. Am ersten Sivan, wie wir bereits erklärt[142] haben. Am neunundzwanzigsten Elul, denn R. Eleâzar und R. Šimôn vertreten hierbei ihre Ansichten, denn sie sagen, der erste Tišri sei Jahresanfang für den Viehzehnten[143].

Weshalb sagten sie am neunundzwanzigsten Elul und nicht am ersten Tišri? Da dieser ein Feiertag ist &c. Sollte doch schon der Grund ausreichen, dass eine Kenntlichmachung zwischen den diesjährigen und den vorjährigen erforderlich ist!? — Er meint es: dies und noch etwas; erstens ist eine Kenntlichmachung zwischen diesjährigen und vorjährigen erforderlich, und zweitens, weil dieser ein Feiertag ist und man am Feiertag nicht verzehnten darf, wegen des Rotstrichs[144].

R. Meír sagt, der erste Elul sei Jahresanfang für den Viehzehnten. Ben-Âzaj sagt &c. Es wird gelehrt: Ben-Âzaj sagte: Da die einen so sagen und die andren so sagen, so sind die im Elul Geborenen besonders zu verzehnten. — Sollte man doch erwägen, wessen Begründung einleuchtender ist!? Wolltest du erwidern, man vermöge über ihre Gründe nicht zu entscheiden, so wird ja gelehrt: Ben-Âzaj sagte: Alle Weisen Jisraéls sind für mich wie eine Knoblauchschale, ausgenommen dieser Kahlkopf[145]. R. Johanan erwiderte: Sie sagten es nach einer Ueberlieferung, aus dem Mund des Ḥaggaj, Zekharja und Maleakhi[146].

Es wird gelehrt: Von welchem Fall sagte Ben-Âzaj, die im Elul Geborenen seien ge-

141. Es würde für die Wallfahrer kein Jungvieh geben. 142. Weil es nur wenige sind. 143. Cf. Bd. III S. 291 Z. 4. 144. Den zu zeichnen am Fest verboten ist. Die als Zehnt ausgehobenen Tiere werden mit roter Farbe gekennzeichnet. 145. Nach RšJ. R. Âqiba, von den Tosaphisten aber widerlegt. Dieser Ausspruch ist zwar eine Ueberhebung, jed. kann er scherzhaft aufgefasst werden, auch kommt es auf Gelegenheit, Stimmung u. Temperament an. Die weitschweifige "Erklärung" Zuckermandels (*Monatsschrift f. Gesch. u. Wiss. d. Jud.* XXII p. 373 ff.) ist Faselei, u. seine Emendation בן עזריה lässt vermuten, dass er anscheinend nicht weiss, dass der T. diesen Ausspruch zur Superiorität der Ansicht Ben-Âzajs in unsrer Mišnah heranzieht. 146. Der letzten Propheten.

ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב ואי אפשר לעשר ביום טוב לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול רבי מאיר אומר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה בן עזאי אומר האלולים מתעשרים בפני עצמן: כל הנולדים מאחד בתשרי עד עשרים ותשעה באלול הרי אלו מצטרפין חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אינן מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אם כן למה נאמרו שלש גרנות למעשר בהמה שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט הגיע הגורן לא ישחוט ואם שחט פטור:

גמרא. מאי שנא תלת אמר רבה בר שילא לקבל חורפי ואפלי וקייטי ומאי שנא בהני זימני אמר רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואם על נב דתנן עד שלא הגיע הגירן מותר למכור ולשחוט ניהא ליה דליתעביד מצוה במעוניה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה בגורן וכמה פרס פירש רבי יוסי ברבי יהודה אין פרס פחות מחמשה עשר יום מאי משמע אמר רבי אבהו פרום פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא דתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בעשרים ותשעה באדר באחד בסיון: במאי קא מיפלגי רבי עקיבא ובן עזאי רבי עקיבא סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום שלשים וזימנין דמיקלע בעשרים ותשעה ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן

87 באלול — M 86 מתש M 85 בי״ט — M 84
90 דרב B 89 הרפי M 88 הגיע ... ישחוט — M
M ומאי גרן גרן דטבלא וכמה || M 91 פריסא P 92
פלגי. M — פל׳ M 93 כדתני M 94 הפסח קו׳ הפסח.

TAG IST UND MAN AM FEIERTAG DEN ZEHNTEN NICHT ENTRICHTEN DARF, SO HAT MAN IHN AUF DEN VORANGEHENDEN NEUNUNDZWANZIGSTEN ELUL VERLEGT. R. MEÍR SAGT, DER ERSTE ELUL SEI JAHRESANFANG FÜR DEN VIEHZEHNTEN. BEN-ÂZAJ SAGT, DIE IM ELUL GEBORENEN SEIEN GESONDERT ZU VERZEHNTEN. ALLE VOM ERSTEN TIŠRI BIS ZUM NEUNUNDZWANZIGSTEN ELUL GEBORENEN WERDEN [ZUR VERZEHNTUNG] VEREINIGT. FÜNF VOR NEUJAHR UND FÜNF NACH NEUJAHR [GEBORENE] WERDEN NICHT VEREINIGT; FÜNF VOR DEM TERMIN UND FÜNF NACH DEM TERMIN [GEBORENE] WERDEN VEREINIGT. WESHALB HEISST ES DEMNACH, ES GEBE DREI TERMINE FÜR DEN VIEHZEHNTEN? — DASS MAN NÄMLICH VOR DEM TERMIN [UNVERZEHNTET] VERKAUFEN UND SCHLACHTEN DARF; IST DER TERMIN HERANGEREICHT, SO DARF MAN NICHT MEHR SCHLACHTEN, HAT MAN GESCHLACHTET, SO IST MAN STRAFFREI[138].

GEMARA. Weshalb drei? Rabba b. Šila erwiderte: Entsprechend den Frühlingen, den Spätlingen und den Sommerlingen. — Weshalb gerade an diesen Zeiten? R. Tanhum, Sohn R. Hijas, aus Kephar-Âkko erwiderte: Damit die Wallfahrer Vieh zur Verfügung haben. Und obgleich gelehrt wird, man dürfe vor dem Termin [unverzehntet] verkaufen und schlachten, so ist es jedem doch lieb, dass mit seinem Geld ein Gebot ausgeübt werde, und erst dann verkaufe und verzehre man es. — Weshalb nennt er es Tenne[139]? — Weil [das Vieh] dann zehntpflichtig wird, wie [das Getreide] auf der Tenne. — Was heisst Monatshälfte? R. Jose b. R. Jehuda erklärte: Unter Monatshälfte sind mindestens fünfzehn Tage zu verstehen. — Woraus geht dies hervor? R. Abahu erwiderte: Die Hälfte des Durchbrochenen. — Wovon die Hälfte? — Die Hälfte der [Vorträge über die] Vorschriften des Pesaḥfestes. Es wird nämlich gelehrt: Dreissig Tage vor dem Pesaḥfest informiere man sich und trage man vor über die Vorschriften des Pesaḥfestes. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, zwei Wochen.

BEN-ÂZAJ SAGT, AM NEUNUNDZWANZIGSTEN ADAR, AM ERSTEN SIVAN. Worüber streiten R. Âqiba und Ben-Âzaj? — R. Âqiba ist der Ansicht, der Adar vor Nisan sei zuweilen vollzählig[140] und zuweilen unvollzählig, sodass es zuweilen am dreissigsten Tag eintrifft, und zuweilen am neunundzwanzigsten eintrifft, somit ist hierfür keine Zeit festgesetzt; Ben-Âzaj aber ist der Ansicht, der Adar vor Nisan sei immer unvollzählig,

136. Während des ganzen Kalenderjahres. 137. Da die Verzehntung noch nicht fällig ist. 138. Es ist nur eine Unterlassungssünde, das geschlachtete Vieh aber zum Essen erlaubt. 139. Vgl. Anm. 133. 140. Der vollzählige Monat hat 30 u. der unvollzählige 29 Tage.

כתיב פרט לטרפה שאינה עוברת אלא כלאים מנא
ליה לעולם נמר[70] ובויוצא דופן סבר לה כרבי שמעון
דאמר יוצא דופן ולד[71] מעליא הוא ודלא כרבי יוחנן
[72]במחוסר זמן סבר לה כרבי שמעון בן יהודה יתום
בנון שהשלח קיים ורבי יהושע למעמיה דאמר אפילו
שחט את אמו והשלח קיים אין זה יתום: העיד רבי
ישמעאל בן סתריאל מערקת[73] לבנה לפני רבי במקומנו
מפשיטין את המתה ומלבישין את[74] החיה אמר רבי
נתנאל טעמה של משנתינו חזרין שבמקומנו יש להם
ששים רבוא[75] קלפים בבית המסס שלו פעם אחת[76] נפל
ארז אחד שבמקומנו ועברו שש עשרה קרונות על חודו
[77]אחת פעם אחת נפלה ביצת בר[77] יוכני וטבעה ששים
כרכים ושברה שלש מאות ארזים ומי שדיא ליה והא
כתיב [39,13]בנף רננים נעלסה אמר רב אשי ההוא מוזרתא
הואי:

[iv] לש גרנות למעשר בהמה[78] בפרס הפסח ובפרס
Seq. iv,1 העצרת ובפרס החג והן גרנות של מעשר
בהמה דברי רבי עקיבא בן עזאי אומר בעשרים ותשעה
באדר באחד[79] בסיון בעשרים ותשעה[80] באב רבי[81] אלעזר
ורבי שמעון אומרים באחד בניסן[82] באחד בסיון בעשרים
ותשעה באלול[83] ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול

70 M ויוצא | 71 M מעליתא | 72 M — ב | B 73 לבינה | B 74 החי | 75 M עלין יתושין שבמקומינו יש להן ששים רבוא עלין בבית | 76 M ארז שבמק׳ | 77 M — אחת | 77 M יוכנית | 78 M בפרוס פסח ובפרוס עצ׳ ובפרוס | 79 VM בניסן | 80 M באלול (והוגה באב) | 81 P אליע׳ | 82 M — באב״ם | 83 M — ולמה ... באלול.

Totverletzten, denn es heisst: *alles, was unter der Rute durchgeht*, ausgenommen das Totverletzte, das nicht durchgeht, woher weiss er dies aber vom Mischling!? — Tatsächlich folgert er, nur ist er hinsichtlich der Seitengeburt der Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, die Seitengeburt sei eine richtige Geburt, und nicht wie R. Johanan; hinsichtlich dessen, das das Alter noch nicht erlangt hat, ist er der Ansicht des R. Šimôn b. Jehuda; und hinsichtlich des Verwaisten gilt dies von dem Fall, wenn der Balg noch vorhanden ist. R. Jehošuâ vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, selbst wenn man die Mutter geschlachtet hat, der Balg aber noch vorhanden ist, sei es kein Verwaistes.

R. Jišmâél b. Sathriél aus Ârkath-Libna bekundete vor Rabbi: In unsren Orten zieht man dem toten [Vieh] die Haut ab und wickelt darin das lebende[125]. Rabbi sagte: Nun ist uns der Grund unsrer Mišnah[126] klar. In unsren Orten hat der Lattich sechzig Myriaden Blätter. [In unsren Orten haben die Böcke[127] sechzig Myriaden Häutchen in ihrem Magen.] Einst stürzte in unsrem Orte eine Zeder um, und sechzehn Karren fuhren über ihre Breite[128]. Einst fiel ein Ei des Bar-Jukhni[129] herab und versenkte sechzig Städte und riss dreihundert Zedern nieder. — Lässt er denn [die Eier] fallen, es heisst ja:[130] *des Strausweibchens Fittig schlägt lustig*[131] *an*!? R. Aši erwiderte: Es war ein verdorbenes[132].

ES GIBT DREI TERMINE[133] FÜR DEN VIEHZEHNTEN: IN DER MONATSHÄLFTE[134] DES PESAḤFESTES, IN DER MONATSHÄLFTE DES WOCHENFESTES UND IN DER MONATSHÄLFTE[135] DES HÜTTENFESTES. DIES SIND DIE TERMINE FÜR DEN VIEHZEHNTEN — WORTE R. ÂQIBAS. BEN-ÂZAJ SAGT, AM NEUNUNDZWANZIGSTEN ADAR, AM ERSTEN SIVAN UND AM NEUNUNDZWANZIGSTEN AB. R. ELEÂZAR UND R. ŠIMÔN SAGEN, AM ERSTEN NISAN, AM ERSTEN SIVAN UND AM NEUNUNDZWANZIGSTEN ELUL. WESHALB SAGTEN SIE, AM NEUNUNDZWANZIGSTEN ELUL, UND NICHT AM ERSTEN TIŠRI? DA DIESER EIN FEIER-

125. Wenn das Muttertier bei der Geburt verendet, wird das Junge in deren Haut gewickelt, wol zur Wärmung u. Erhaltung desselben. 126. Weshalb es vom Vorhandensein des Mutterbalgs abhängig gemacht wird. 127. In manchen Texten: Mücken. Der eingeklammerte Satz findet sich nur in Handschriften. 128. Dicke des Stammes. 129. Name eines Riesenvogels, viell. identisch mit זיז שדי, von dem Bd. VI S. 1134 Z. 4ff. berichtet wird. 130. Ij. 39,13. 131. Das W. נעלסה wird Bd. VIII S. 638 Z. 16 gedeutet: es steigt hinauf u. entledigt sich des Eies; es lässt es nicht fallen. 132. Zum Ausbrüten nicht mehr geeignet. 133. Wörtl. Tennen. Die Tenne ist der Ort, wo das Getreide räumlich zehntpflichtig wird, u. gilt als Begriff für die Fälligkeit des Zehnten (איזהו גרנן למעשרות, Mas. I,5), zeitlich übertragen auf den Viehzehnten:. Termin. 134. Wörtl. Durchbrochenes, Geteiltes, sc. des 30tägigen Monats. 135. Die zwischen dem einen Termin u. dem andren Geborenen werden zum nächsten Termin zehntpflichtig.

sie alle kommen in den Pferch zur Verzehntung. R. Simôn b. Jehuda sagte im Namen R. Simôns, das Geschlechtslose und der Zwitter kommen nicht in den Pferch zur Verzehntung. — Sollte doch unser Autor, wenn er durch [das Wort] *unter* von den Opfern folgert, auch diese nicht [einbegreifen], und wenn er nicht folgert, woher weiss er es von jenen? — Tatsächlich folgert er, nur hat diese der Allbarmherzige einbegriffen. Es heisst nämlich:[119] *denn ihre Verderbtheit an ihnen, ein Leibesfehler haftet ihnen an, sie werden euch nicht wolgefällig sein*, und in der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt, überall, wo es *verderben* heisst, sei Unzucht und Götzendienst zu verstehen. Unzucht, denn es heisst:[120] *denn alles Fleisch hat seinen Wandel verderbt auf Erden*; Götzendienst, denn es heisst:[120] *dass ihr nicht so verderbt handelt und euch ein Schnitzbild verfertigt irgend eines Standbildes Gestalt, männlich oder weiblich.* Was ein Leibesfehler untauglich macht, machen Unzucht und Götzendienst untauglich, und was ein Leibesfehler nicht untauglich macht, machen Unzucht und Götzendienst nicht untauglich; und da ein Leibesfehler den Zehnten nicht untauglich macht, denn es heisst:[121] *er soll zwischen gut und schlecht nicht untersuchen und nicht umtauschen*, so machen ihn auch Unzucht und Götzendienst nicht untauglich. Passive und aktive Bestialität ist Unzucht, für den Götzendienst Abgesondertes und götzendienstlich Angebetetes ist Götzendienst, Hurengabe ist Unzucht, Hundelohn gleicht der Hurengabe, und hinsichtlich des Geschlechtslosen und des Zwitters ist er der Ansicht, sie seien zweifelhaft[122]. «R. Šimôn b. Jehuda sagt &c.» Er ist der Ansicht, sie seien zweifelhaft, und da der Allbarmherzige bei den Opfern eingeschränkt hat: *männlich*, zweifellos, *und weiblich*, zweifellos, nicht aber das Geschlechtslose und der Zwitter, so gilt dies auch vom Zehnten, hinsichtlich dessen er es durch [das Wort] *unter*[123] von den Opfern folgert.

Die Rabbanan lehrten: Alles kommt in den Pferch zur Verzehntung, ausgenommen der Mischling und das Totverletzte — Worte des R. Eleâzar b. R. Jehuda aus Kephar-Barthuta, der es im Namen R. Jehošuâs sagte. R. Âqiba sprach: Ich hörte von ihm, auch die Seitengeburt, das das Alter noch nicht erlangt hat und das Verwaiste. — Folgert der erste Autor durch [das Wort] *unter*[123] von den Opfern, so sollten auch jene[124] nicht [verzehntet werden], und folgert er nicht, so ist dies allerdings erklärlich hinsichtlich des

כיון נכנסין לדיר להתעשר רבי שמעון בן יהודה אימר
משום רבי שמעון טומטום ואנדרוגינוס אין נכנסין
לדיר להתעשר ותנא דידן אי נמר תחת תחת מקדשים
הני נמי לא ואי לא ילף הני מנא ליה לעולם נמיר
והני רחמנא רבינהו דכתיב כי משחתם בהם מום בם Lv. 22,25
לא ירצו לכם והאנא דבי רבי ישמעאל כל מקום
שנאמר בו השחתה איני אלא דבר ערוה ועבודה זרה
דבר ערוה דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו על Gn. 6,12
הארץ עבודה זרה דכתיב פן תשחתון ועשיתם לכם Dt. 4,16
פסל תמונת כל כמל תכנית זכר [א]ו נקבה וכל שהמום
פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו וכל שאין
המום פוסל בו אין דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו
והאי מעשר תואיל ולא פסיל ביה מימא דכתיב לא Lv. 27,33
יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו דבר ערוה ועבודה זרה
נמי לא פסיל ביה רובע ונרבע דבר ערוה מוקצה
ונעבד עבודה זרה ואתנן דבר ערוה ומחיר איתקש
לאתנן טומטום ואנדרוגינוס קסבר כפיקא הוא רבי
שמעון בן יהודה אומר [כו'] קסבר כפיקא הוא מיעט
רחמנא גבי קדשים זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום
ואנדרוגינוס מעשר נמי נמר תחת תחת מקדשים:
תנו רבנן הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן הכלאים
והטרפה דברי רבי אלעזר ברבי יהודה איש כפר
ברתותא שאמר משום רבי יהושע אמר רבי עקיבא
אני שמעתי הימנו אף יוצא דופן ומחוסר זמן ויתום
ותנא קמא אי נמר תחת תחת מקדשים הני נמי לא
ואי לא נמר בשלמא טרפה כל אשר יעבר תחת השבט Lv. 27,32

M 62 — וא״ל | M 63 — ו | M 64 ○ וע״ז || 65
M פוסל || M 66 פסלי | M 67 — או || VM 68
ברייא || M 69 ת״ק סבר בשלמא.

117. Den in der Mišnah genannten, dass sie nicht zu verzehnten sind. 118. Lev. 22,25. 119. Gen. 6,12. 120. Dt. 4,16. 121. Lev. 27,33. 122. Ob männlich od. weiblich, sind also auf jeden Fall zehntpflichtig. 123. Das bei beiden gebraucht wird, wie ob. S. 190 Z. 18. 124. Da alle zur Opferung untauglich sind.

אבל שדה מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל ירושה ומתנה לא ואי אשמעינן שדה להומרא אי נמי[108]לבתהלה
אבל הבא אימא לא צריכא מיתיבי וכן השותפין שחלקו T. Ter. 10a
אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שבנגד הכלב
[109]אמרין שעם הכלב מיתרים[110]ואם אמרת יש ברירה
ליברור חד מינייהו לבהדי כלב ולישקול והנך לישתרו ib.
אמר רב אשי אי דשוו[111]כולהו להדדי הכי נמי הכא
במאי עסקינן דלא שוו כולהי להדדי ושוי האי כלבא
חד ומשתו והאי משהו משיך ואתי בכולהו:

[iv] כל נבנסין לדיר להתעשר חוץ מן[112]כלאים וטרפה
ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום ואיזהו יתום כל
שמתה[113]אמה[114]או שנשחטה[115]ואחר כך ילדה רבי יהושע
אומר אפילו נשחטה[116]אמה והשלח קיים אין זה יתום:

Lv. 22,27 **גמרא.** מנא הני מילי דתנו רבנן שור או כשב
E. Bek. 17a [117]פרט לכלאים או עז פרט לנדמה כי יולד פרט ליוצא
דופן והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן תחת אמו
פרט ליתום רבי ישמעאל[118]בנו של רבי יוחנן בן ברוקה
Lv. 27,32 אומר נאמר באן תחת השבט ונאמר להלן תחת אמו מה
להלן פרט לכל השמות הללו אף כאן פרט לכל השמות
הללו ומה כאן פרט לטרפה אף להלן פרט לטרפה הכל
לאיתויי מאי לאיתויי הא דתנו רבנן הרובע והנרבע
והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס

M 53 בתח׳ ‖ M 54 אסור ושעה״ך מותר ‖ M 55 ואי ‖ M 56 להדדי [] דשוו האי כלב חו״ם דהאי ‖ VM 57 הכלא׳ והטר׳ M 58 אמו P 59 ונשחטה ‖ M 60 — ואי״ך ילדה ‖ M 61 ב״ר יוח׳.

schieden[108] ist, vom Feld aber sagte der Alibarmherzige nur, dass das gekaufte im Jobeljahr zurückkehre, nicht aber das geerbte und das geschenkte. Und würde er es nur vom Feld gelehrt haben, so könnte man glauben, weil es erschwerend erfolgt, oder nur von vornherein, nicht aber hierbei. Daher ist beides nötig. Man wandte ein: Desgleichen auch, wenn Gesellschafter geteilt haben, und der eine zehn [Schafe] und der andre neun und einen Hund[109] genommen hat; die zum Gegenwert des Hundes gehören, sind verboten, und die mit dem Hund, sind erlaubt. Wenn man nun sagen wollte, es gebe eine fiktive[110] Sonderung, so sollte doch eines von ihnen für den Hund ausscheiden und entfernt werden, die übrigen aber erlaubt sein!? R. Aši erwiderte: Sind sie alle von gleichem Wert, so ist dem auch so, hier aber wird von dem Fall gesprochen, wenn sie einander in ihrem Wert nicht gleichen, und der Hund wie eines von ihnen und etwas von andren wert ist; dieses etwas erstreckt sich auf alle.

ALLES KOMMT IN DEN PFERCH ZUR VERZEHNTUNG, AUSGENOMMEN DER MISCHLING, DAS TOTVERLETZTE, DIE SEITENGEBURT[111], DEM DIE FRIST[112] FEHLT, UND DAS VERWAISTE. WELCHES HEISST VERWAISTES? — WENN DIE MUTTER VERENDET ODER GESCHLACHTET WORDEN IST UND ES NACHHER GEBOREN WURDE. R. JEHOŠUÂ SAGT, SELBST WENN DIE MUTTER GESCHLACHTET WORDEN IST UND DER BALG NOCH VORHANDEN IST, SEI ES KEIN VERWAISTES.

GEMARA. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[113] *Ein Rind oder ein Schaf*, ausgenommen der Mischling;[113] *oder eine Ziege*, ausgenommen das Anormale;[113] *das geboren wird*, ausgenommen die Seitengeburt;[113] *bleibe sieben Tage*, ausgenommen dem die Frist fehlt;[113] *bei seiner Mutter*, ausgenommen das Verwaiste. R. Jišmâél, Sohn des R. Johanan b. Beroqa, sagte: Hierbei heisst es:[114] *unter der Rute*, und dort[115] heisst es *unter seiner Mutter*; wie dort all diese Genannten ausgenommen sind, ebenso sind auch hier all diese Genannten ausgenommen, und wie hier das Totverletzte[116] ausgenommen ist, ebenso ist dort das Totverletzte ausgenommen. — Was schliesst [das Wort] "alles" ein? — Dies schliesst folgende Lehre der Rabbanan ein: Das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte, das für den Götzendienst abgesonderte, das götzendienstlich angebetete, das als Hurengabe oder Hundelohn entrichtete, das Geschlechtslose und der Zwitter,

108. Dass die Geburt in deinem Besitz erfolgt ist. 109. Der als Hundelohn verwendet worden ist; cf. Dt. 23,19. 110. Jedes Stück gilt als Gegenwert des andren, obgleich effektiv eine solche Teilung nicht erfolgt ist. 111. Cf. S. 64 N. 98. 112. Das Alter von 7 Tagen; cf. Ex. 22,29. 113. Lev. 22,27. 114. Ib. 27,32. 115. Bei den Opfern, Lev. 22,27. 116. Beim Viehzehnten wird der Ausdruck "durchgehen" (Lev. 27,32) gebraucht, was bei manchem Totverletzten nicht möglich ist.

בתיב אם אינו ענין לבכור "הא איתיה בשיתפות
דכתיב "ובכרת בקרכם וצאנכם תנהו ענין למעשר
בהמה: אמר רבי ירמיה פעמים שחייבין בזה ובזה
יפעמים שפטורין מזה ומזה "פעמים שחייבין בקלבון
ופטורין "ממעשר בהמה יפעמים שחייבין במעשר בהמה
ופטורין מן הקלבון חייבין בזה ובזה שחלקו בכספים
ולא חלקו בבהמה פטורין מזה ומזה שחלקו בבהמה
ולא חלקו בכספים חייבין בקלבון ופטורין "ממעשר
בהמה שחלקו בזה ובזה חייבין במעשר בהמה ופטורין
מן הקלבון שלא חלקו בזה ובזה פשיטא חלקו בבהמה
ולא חלקו בכספים איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא
כיון דחלקו בבהמה גלו דעתייהו "דלמיפלג קיימי
וליחייבו בקלבון קא משמע לן: אמר רבי ענן לא שנו
אלא שחלקו גדיים בנגד תיישים ותיישים בנגד גדיים
אבל חלקו גדיים בנגד גדיים ותיישים בנגד תיישים
"אומרין זה חלקו המגיעו משעה "ראשונה לכך ורב
נחמן אמר אפילו חלקו גדיים בנגד גדיים ותיישים
בנגד תיישים אין אומרים זה הוא חלקו המגיעו משעה
ראשונה לכך ורבי אלעזר אמר לא שנו אלא שחלקו
תשעה בנגד עשרה ועשרה בנגד תשעה אבל "חלקו
תשעה בנגד תשעה ועשרה בנגד עשרה "אומרין זה
חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך "ורבי יוחנן אמר
אפילו חלקו תשעה בנגד תשעה ועשרה בנגד עשרה
אין אומרין זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך
ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי אסי אמר רבי Fol 57 vg Bek. 52b
יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל
וצריכי דאי אשמעינן הכא בהא קאמר רבי יוחנן דומיא
"דבנך מה בנך בברור לך אף שורך וצאנך בברור לך

M 43 דליתיה ‖ M 44 + ו ‖ M 45 — ממעשר... ופטורין ‖ M 46 מן המעשר שחלקו ‖ M 47 דלמיפטר קיימי וחייבין ‖ B 48 אומר. M אין או׳ זהו ‖ M 49 — ראש ‖ M 50 — חלקו ‖ M 51 — ור״י...לכך ‖ M 52 — דבנך מה.

geburt nicht zu beziehen ist, denn diese hat Geltung auch bei Gesellschaftern, denn es heisst: *"und die Erstgeborenen eurer Kinder und eurer Vieh*, so beziehe man es auf den Viehzehnten.

R. Jirmeja sagte: Zuweilen sind sie zu beiden verpflichtet, zuweilen sind sie von beiden frei, zuweilen sind sie zum Aufgeld verpflichtet und vom Viehzehnten frei, und zuweilen sind sie zum Viehzehnten verpflichtet und vom Aufgeld frei. Zu beiden verpflichtet, wenn sie Bargeld geteilt und das Vieh[103] nicht geteilt haben; von beiden frei, wenn sie das Vieh geteilt und das Bargeld nicht geteilt haben; zum Aufgeld verpflichtet und vom Viehzehnten frei, wenn sie beides geteilt haben; zum Viehzehnten verpflichtet und vom Aufgeld frei, wenn sie beides nicht geteilt haben. — Selbstverständlich!? — Nötig ist der Fall, wenn sie das Vieh und nicht das Bargeld geteilt haben. Man könnte glauben, da sie das Vieh geteilt haben, so haben sie bekundet, dass sie teilen wollen, somit seien sie auch zum Aufgeld verpflichtet, so lehrt er uns.

R. Ânan sagte: Dies[104] lehrten sie nur von dem Fall, wenn sie Ziegen gegen Böcke und Böcke gegen Ziegen geteilt haben, wenn sie aber Ziegen gegen Ziegen und Böcke gegen Böcke geteilt haben, so sage man, das sei sein Anteil, der ihm von vornherein zugefallen war. R. Nahman aber sagt, auch wenn sie Ziegen gegen Ziegen und Böcke gegen Böcke geteilt haben, sage man nicht, dies sei sein Anteil, der ihm von vornherein zugefallen war. R. Eleâzar sagte: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn sie neun gegen zehn und zehn gegen neun geteilt haben, wenn sie aber neun gegen neun und zehn gegen zehn geteilt haben, so sage man, dies sei sein Anteil, der ihm von vornherein zugefallen war. R. Johanan aber sagt, auch wenn sie neun gegen neun oder zehn gegen zehn geteilt haben, sage man nicht, dies sei sein Anteil, der ihm von vornherein zugefallen war. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Asi sagte im Namen R. Johanans, Brüder, die geteilt haben, gelten als Käufer, und erstatten einander im Jobeljahr[105] zurück. Und beides ist nötig. Würde er nur dieses gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Johanan vertrete seine Ansicht nur hierbei, wie bei einem Sohn[106], wie es dir bei einem Sohn entschieden[107] ist, ebenso bei Rind und Kleinvieh, wenn es dir ent-

102. Dt. 12,6. 103. Sie haben es direkt von der Erbschaftsmasse. 104. Dass sie als Gesellschafter gelten, wenn sie sich nach der Teilung zusammengetan haben. 105. Cf. Lev. 25,10 ff. 106. Dh. dem erstgeborenen Sohn; cf. S. 186 Z. 22 ff. 107. Sc. dass es dein Sohn ist.

לאחר זמנו: תני תנא קמיה דרב איזהו[27]אתנן שנבנם
לדיר להתעשר כל שנתנו לה וחזר ולקחו הימנה והא
איפסיל ליה[28]בלוקח אישתמיטתיה הא דאמר רבי אסי
אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן בולם
נבנסין לדיר להתעשר ותיעשרה איהי בזונה גויה Col.b
ולוקמה בזונה ישראלית ותיעשרה איהי[29]קא משמע לן
דזונה ישראלית לא הוי אתנן כדאביי דאמר אביי זונה Tem.29b
גויה אתננה אסור[30]וכהן הבא עליה אינו לוקה משום
לא יחלל זרעו[31]זונה ישראלית אתננה מותר וכהן הבא
עליה לוקה משום לא יחלל זרעו זונה גויה אתננה Lv.21,15
אסור גמר תועבה תועבה מעריות מה עריות דלא
תפסי בהו[32]קדושי אף זונה[33]בהך דלא תפסי בה[32]קדושי
וכהן הבא עליה אינו לוקה[34]משום לא יחלל זרעו דלא
יחלל[35]זרעו אמר רחמנא והאי לאו זרעיה הוא[30]:

[iii,2] Bek. 39b Hul. 25b Seq.v.7 **אחין**[37]והשותפין שחייבין[38]בקלבון פטורין ממעשר [39]בהמה חייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון קנו מתפיסת הבית חייבין ואם לאו פטורין חלקו חזרו ונשתתפו חייבין בקלבון ופטורין ממעשר בהמה:

גמרא. תנו רבנן יהיה לך[40]ולא של שותפות יכול Nm.18,18
אפילו קנו[41]בתפיסת הבית תלמוד לומר יהיה[42]והאי בבכור

M 27 (דתנן) נכ׳ || M 28 בלקוח || M 29 קא׳ דזו׳ || M 30 — ו || M 31 — זונה...זרעו || M 32 קידושין || M 33 גויה דלא || M 34 + עליה || M 35 דהא לאו || VM 36 + זונה ישראלית אתננה מותר דהא תפסי בה קידושין וכהן הבא עליה לוקה משום לא יחלל זרעו דהא זרעיה הוא || V 37 — ו || V 38 בקול׳. M בקיל׳ (בכל הענין) || M 39 ושחייב׳ במ״ב [] חייבין בקילב׳ חלקו || M 40 ואפי׳ || V 41 מתפ׳ || M 42 יהא כבכור אם.

Ein Jünger rezitirte vor Rabh: Welches heisst Hurengabe[91], das in den Pferch zur Verzehntung komme? — was er ihr gegeben und von ihr zurückgekauft hat[92]. — Es ist ja als Gekauftes untauglich!? — Ihm ist das entgangen, was R. Asi im Namen R. Johanans gesagt hat, dass, wenn jemand zehn Geburten im Leib ihrer Mütter gekauft hat, sie alle in den Pferch zur Verzehntung kommen. — Sollte sie es[93]verzehnten!? — Wenn die Hure eine Nichtjüdin ist. — Sollte er es doch auf eine jisraélitische Hure beziehen, und sie es verzehnten!? — Er lehrt uns, dass es bei einer jisraélitischen Hure keine Hurengabe[94]gebe. Dies nach Abajje, denn Abajje sagte: Die Hurengabe einer nichtjüdischen Hure ist verboten, und ein Priester, der ihr beiwohnt, ist nicht zu geisseln wegen [des Verbots:][95]*er soll seinen Samen nicht entweihen*; die Hurengabe einer jisraélitischen Hure ist erlaubt, und ein Priester, der ihr beiwohnt, ist zu geisseln wegen [des Verbots:] *er soll seinen Samen nicht entweihen.* Die Hurengabe einer nichtjüdischen Hure ist verboten, denn er folgert dies durch [das Wort] *Gräuel*[96]von den Inzestuösen; wie bei den Inzestuösen eine Antrauung nicht erfolgen kann, ebenso eine Hure, bei der eine Antrauung nicht erfolgen kann. Ein Priester, der ihr beiwohnt, ist nicht zu geisseln wegen [des Verbots:] *er soll seinen Samen nicht entweihen*, denn der Allbarmherzige sagt: *er soll seinen Samen nicht entweihen*, und dieser ist nicht sein Samen[97].

BRÜDER, DIE GESELLSCHAFTER SIND, SIND, WENN SIE ZUM AUFGELD[98]VERPFLICHTET SIND, VOM VIEHZEHNTEN FREI, UND WENN SIE ZUM VIEHZEHNTEN VERPFLICHTET SIND, VOM AUFGELD FREI. HABEN SIE ES AUS DEM BESITZ DES HAUSES[99]GEEIGNET, SO SIND SIE VERPFLICHTET, WENN ABER NICHT, SO SIND SIE FREI. HABEN SIE GETEILT UND SICH WIEDER ZUSAMMENGETAN, SO SIND SIE ZUM AUFGELD VERPFLICHTET UND VOM VIEHZEHNTEN FREI.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[100]*Soll dein sein*, nicht aber das der Gesellschafter. Man könnte glauben, auch wenn sie es mit dem Besitz des Hauses geeignet haben, so heisst es *sein*[101]. — Dies steht ja bei der Erstgeburt geschrieben!? — Da dies auf die Erst-

91. Die zu heiligen Zwecken nicht verwendet werden darf; cf. Dt. 23,19. 92. Es ist mitzuzählen, wenn es aber als Zehntes herauskommt, schlachte es der Eigentümer gebrechenbehaftet. 93. Wenn er es ihr noch vor der Geburt geschenkt hat, so ist es überhaupt zehntpflichtig. 94. Dh. was man ihr schenkt, ist nicht als solche verboten. 95. Lev. 21,15. 96. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 18,26 u. Dt. 23,19. 97. Das von einer Nichtjüdin erzeugte Kind gehört zur Mutter; cf. Bd. IV S. 72 Z. 22. 98. Wörtl. Κόλλυβος; kleine Münze, die zum Šeqel der Tempelsteuer als Wechselgebühr hinzuzufügen ist. 99. Aus der Erbschaftsmasse. 100. Num. 18,18. 101. In jedem Fall.

beuf? — Die Schrift sagt: *verfahre auch*, und da dies auf die Erstgeburt nicht zu beziehen ist, da es hierbei kein Verfahren gibt, denn sie ist schon vom Mutterleibe aus heilig, so beziehe man es auf den Viehzehnten. — Vielleicht beziehe man es auf Sündopfer und Schuldopfer!? — Gleich deinem Sohn; wie es bei deinem Sohn nicht wegen einer Sünde erfolgt, ebenso auch bei Kleinvieh und Rind, wenn es nicht wegen einer Sünde dargebracht wird. — Vielleicht beziehe man es auf Brandopfer und Friedensopfer!? — Gleich deinem Sohn; wie es bei deinem Sohn nicht als Gelobtes und freiwillige Spende erfolgt, ebenso bei Kleinvieh und Rind &c. — Vielleicht beziehe man es auf das Brandopfer des Erscheinens[86]!? — Gleich deinem Sohn; wie es bei deinem Sohn nicht zu einer festgesetzten Zeit erfolgt, ebenso bei Rind und Kleinvieh, wenn dafür keine Zeit festgesetzt ist. — Demnach auch: wie es bei deinem Sohn keinen Kauf gibt, ebenso bei Rind und Kleinvieh, wenn kein Kauf erfolgt ist, während doch R. Asi im Namen R. Johanans gesagt hat, dass, wenn jemand zehn Geburten im Leib der Mütter gekauft hat, sie alle in den Pferch zur Verzehntung kommen!? Raba erwiderte: die Schrift sagt: *verfahre*, die Schrift hat es nur zur Zeit des Verfahrens eingeschränkt[87].

וכמתנה ותאי בבכור בתיב אמר קרא (ו)כן תעשה אם
איני ענין לבכור דלא איתיה בעשייה דברתם קדוש
תנתי ענין למעשר בהמה ואימא תנתי ענין להמאת
ולאשם הוסיא דכנך מה בנך שאיני בא על הטא אף
צאנך ושורך שאיני בא על הטא ואימא תנתי ענין לעילה
ולשלמים הוסיא דכנך מה בנך שאיני בא בנדר ונדבה
אף צאנך ושורך כי ואימא תנתי ענין לעילת ראיה
הוסיא דכנך מה בנך שאין קבוע לו זמן אף שורך וצאנך
שאין קבוע לו זמן אי מה בנך אינו בלקוח כלך אף שורך
וצאנך איני בלקוח כלל אלמא אמר רבי אסי אמר רבי
יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר
להתעשר אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה
מיעט הכתוב: ניפא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן לקח
עשרה עוברין במעי אמן כולן נכנסין לדיר להתעשר
יתא אנן תנן הלקוח או שניתן לו במתנה פטור מן
מעשר בהמה אמר רבי אלעזר רבי יוחנן חזאי בחילמא
מילתא מעליא אמינא אמר קרא תעשה בשעת עשייה
מיעט הכתוב איתיביה רבי שמעון בן אלקים לרבי
אלעזר הלקוח הל על מחוסר זמן אמר ליה זו אינה
משנה ואם תמצא לומר משנה רבי שמעון בן יהודה
היא משום רבי שמעון דאמר מחוסר זמן נכנס לדיר
להתעשר והרי הוא בכבור מה בכור קדוש לפני זמנו
יקרב לאחר זמנו אף מחוסר זמן קדוש לפני זמנו וקרב

15 לעולה MP 14 ‖ ושלי M 13 ‖ דליתיה M 12
M לתן ‖ M 16 אינן ‖ P 17 — יוחנן ‖ M 18 —
21 ‖ M 20 ושניתן ‖ M 19 והתנן ‖ M 22 להתעשר ... אמר
24 M מעלית ‖ M 23 א ‖ M 25 קרא ‖ M 26 יקים ‖ M 27 דתניא ר' [V + שמעון בן]
יהו' או' [V + משום ר"ש] מחוסר ‖ M — וקרב לא"ז.

Der Text. R. Asi sagte im Namen R. Johanans: Wenn jemand zehn Geburten im Leib der Mütter gekauft hat, so müssen sie alle in den Pferch zur Verzehntung kommen. — Wir haben ja aber gelernt, was man gekauft oder als Geschenk erhalten hat, sei vom Viehzehnten frei!? R. Eleâzar erwiderte: Ich habe R. Johanan im Traum gesehen und will etwas Gutes sagen. Die Schrift sagt: *verfahre*, die Schrift hat es nur zur Zeit des Verfahrens eingeschränkt. R. Šimôn b. Eljaqim wandte gegen R. Eleâzar ein: [Die Bestimmung vom] Gekauften[88] gilt [auch] bei dem, das das Alter noch nicht erreicht[89] hat!? Dieser erwiderte: Dies ist keine Mišnah, und wenn du sagen willst, es sei eine Mišnah, so ist es R. Šimôn b. Jehuda zu addiziren, der im Namen R. Šimôns sagt, das das Alter noch nicht erreicht hat, komme in den Pferch zur Verzehntung[90]; es gleicht dem Erstgeborenen: wie das Erstgeborene vor der Frist heilig ist und nach der Frist dargebracht wird, ebenso ist, das das Alter noch nicht erreicht hat, vor der Frist heilig und wird nach der Frist dargebracht.

85. Ex. 22,29. 86. Im Tempel an den 3 Festen des Jahres. 87. Bei der Eignung zur Verzehntung sind gekaufte ausgeschlossen, wenn man sie aber vor der Geburt kauft, sind sie zu verzehnten. 88. Dass es nicht zehntpflichtig ist. 89. Vor 7 Tagen; cf. Ex. 22,29; wörtl. dem die Frist noch fehlt. Auch dieses Alter heisst nicht "eine Zeit des Verfahrens". 90. Dieses Alter gilt als "Zeit des Verfahrens".

פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא
אלא דאמר לא שתינא ממיא דאתו מפרת דאמר רב
יהודה אמר רב כל הנהרות למטה משלשה נהרות
Col.b ושלשה נהרות למטה מפרת והאיבא עינתא דמידלין
אמר רב משרשיא הנהו סולמי דפרת נינהו והא כתיב
Gn.2,14 והנהר הרביעי הוא פרת אמר רב נחמן בר יצחק
ואיתימא רב אחא בר יעקב הוא פרת דמעיקרא: תניא
Jer.17,8 רבי מאיר אומר יובל שמו שנאמר והיה כעץ שתול
על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולמה נקרא שמו פרת
Sth 65b Ned.40a שמימיו פרים ורבים מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל
נהרא מביפיה מיברך ופליגא דרב דאמר רב אמי אמר
Ned.27a רב מיטרא במערבא סהדא רבה פרת אבוה דשמואל
עביד להו לבנאתיה מקוה ביומי ניסן ומפצי ביומי
תשרי מקוה ביומי ניסן סבר לה כרב דאמר רב אמי
אמר רב מיטרא במערבא סהדא רבה פרת שמא ירבו
נוטפין על הזוחלין והוו להו מי גשמים רובא ומפצי
ביומי תשרי ופליגא דידיה אדידיה דאמר שמואל אין
המים נטהרים בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי:

[.11,1] Bq 110b Bek.11a לוקח או שניתנלו במתנה פטור ממעשר בהמה:

גמרא. מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר
Fol.56 Ex.22, 28,29 קרא בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לצאנך מה
בניך אין בלקוח ובמתנה אף צאנך ובקרך אינו בלקוח

B 99 ממים ‖ P 1 יוד׳ ‖ M 2 צונאתא ‖ M 3 — ניני
P 4 נהר פרת ‖ M 5 — אמר ... יעקב ‖ M 6 — אא״ר
P 7 מקוי ‖ M 8 — מקוה ‖ M 9 ושניתן ‖ M 10
M 11 אינן. — מנא הני

Wasser aus dem Euphrat trinken, so sagte er ja, er werde nur kein Wasser aus dem Euphrat trinken, wol aber werde er solches aus einem andren Fluss trinken!? — Vielmehr, wenn er gesagt hat, er werde kein Wasser trinken, das aus dem Euphrat kommt. R. Jehuda sagte nämlich im Namen Rabhs: Alle Flüsse fliessen unterhalb der drei Flüsse, und die drei Flüsse unterhalb des Euphrat. — Es gibt ja aber Quellen, die höher liegen!? R. Mešaršeja erwiderte: Diese sind die Aufstiegkanäle des Euphrat. — Es heisst ja aber:[71]*und der vierte*[75]*Strom, das ist der Euphrat*!? R. Nahman b. Jiçhaq, manche sagen, R. Nahman b. Jâqob erwiderte: Es ist der Euphrat, der vorher[76]genannt wird.

Es wird gelehrt: R. Meír sagte: Sein[77] Name ist Jubal, denn es heisst:[78]*er wird wie ein am Wasser gepflanzter Baum sein, der nach dem Bache [Jubal] seine Wurzeln streckt*, und nur deshalb heisst er Euphrat, weil sein Wasser sich mehrt [parim] und wächst. Dies ist eine Stütze für Šemuél, denn Šemuél sagte, der Strom wächst[79]von seinem eignen Felsen. Er streitet gegen Rabh, denn R. Ami sagte im Namen Rabhs, der Euphrat sei ein bedeutender Zeuge des Regens im Westen[80]. Der Vater Šemuéls errichtete für seine Töchter Tauchbäder in den Tagen des Nisan und [besorgte] Matten[81]in den Tagen des Tišri. «Ein Tauchbad in den Tagen des Nisan.» Er ist nämlich der Ansicht Rabhs, denn R. Ami sagte im Namen Rabhs, der Euphrat sei ein bedeutender Zeuge des Regens im Westen, somit könnte da[82]das tropfende [Wasser] das quellende übersteigen und das Regenwasser in der Mehrheit[83]sein. «Und Matten in den Tagen des Tišri.» Er befindet sich also in einem Widerspruch mit sich selbst, denn Šemuél sagte, das fliessende Wasser sei nicht reinigend, nur der Euphrat in den Tagen des Tišri[84].

WAS EINER GEKAUFT ODER ALS GESCHENK ERHALTEN HAT, IST VOM VIEHZEHNTEN FREI.

GEMARA. Woher dies? R. Kahana erwiderte: Die Schrift sagt:[85]*die Erstgeburt deiner Söhne sollst du mir geben, und so verfahre auch mit deinem Rind und mit deinem Kleinvieh*; wie es bei deinen Söhnen Kauf und Schenkung nicht gibt, ebenso gibt es nicht Kauf und Schenkung bei Kleinvieh und Rind. — Dies steht ja bei der Erstgeburt geschrie-

70. Die Gen. 2,11ff. aufgezählt werden. 71. Gen. 2,14. 75. Er wird also von den übrigen nicht unterschieden. 76. Vers 10 wird von einem Strom gesprochen, von dem die andren sich abzweigen. 77. Des Euphrat. 78. Jer. 17,8. 79. Von ברך *segnen*, gesegnet werden; nach andrer Erkl. derivat v. ברכה Teich, Wasser entwickeln. 80. Regnet es im höher gelegenen Palästina, so schwillt er an. 81. Als Schutz gegen den im Fluss enthaltenen Schmutz, der beim Untertauchen am Körper nicht haften bleiben darf. 82. Im Fluss. 83. Für das Tauchbad ist Quellwasser erforderlich. 84. Da er dann nur eignes Wasser enthält. 85. Dt. 22,28,29.

ארץ ולא ירדן בשלמא לרבי חייא בר אבא הייני דקתני ירדן אלא לרבי אמי ליתנינהו לכולהו נהרות קשיא: לימא בתנאי רבי אתם עברים את הירדן ארצה כנען ארצה ארץ כנען ולא הירדן ארץ כנען דברי רבי יהודה בן בתירה רבי שמעון בן יוחי אומר הרי הוא אומר מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין ירדן אלא מבית יריחו ולמטה למאי הלכתא אילימא לנידה הלך אחר לשון בני אדם וכל היכא דקרו ליה ירדן איתסר ליה אלא למעשר בהמה תניא נמי הכי ירדן יוצא ממערת פמיים ומהלך בימה של סיבכי ובימה של טבריא ובימה של סדום והולך ונופל לים הגדול ואין ירדן אלא מבית יריחו ולמטה: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יונתן למה נקרא שמו ירדן שיורד מדן אמר ליה רבי אבא לרב אשי אתין מהתם מתניתו׳ לה אנן מהכא מתנינן לה ויקראו לו ללשם דן בשם דן אביהם ואמר רבי יצחק לשם זו פמיים ותניא יוצא ירדן ממערת פמיים: אמר רב כהנא זכרותיה דירדנא ממערת פמיים היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיים איתסר ליה בכוליה ירדנא זכרותא דדמא כבדא כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק כבד שנימוח מטמא ברביעית זכרותא דמיא פרת דאמר רב יהודה אמר רב הנודר ממימי פרת אסור בכל מימות שבעולם היכי דמי אילימא דאמר לא שתינא ממימי דפרת מי

P 79 ב״ר חיינו ‖ M 80 מאיר ליה קשיא ‖ M 81 ר׳ יהודה או׳ ארץ ארץ כנען ולא ירדן רשב״י או׳ אשר על ירדן יריחו מה יריחו דא״ך אף ירדן דא״ך א״ר בב״ח ‖ P 82 + יחו ‖ M 83 ליתסר ולא למע׳ ‖ M 84 יורד ‖ M 85 סיכני ‖ M 86 ומהלך ‖ BM 87 יוחנן ‖ M 88 רבא ‖ P 89 מתניתון. M מתניתון ‖ M 90 ללשם דן כשם ‖ M 91 איתך יוצא ממערת ‖ M 92 — מ ‖ M 93 — מים M 94 דבריתא דדמא וכדרב יצ׳ דא׳ רב יצ׳ ‖ M 95 וא׳ ‖ 96 M מפרת ‖ M 97 אי דא׳ ‖ M 98 פרת מי דפרת.

dies auch vom Jarden gelten!? — *Das Land*, nicht aber der Jarden. — Erklärlich ist es nach R. Hija b. Abba, dass er es vom Jarden lehrt, nach R. Ami aber sollte er es doch von allen Flüssen lehren!? — Ein Einwand.

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten.[63] *Denn ihr zieht über den Jarden in das Land Kenaân*; das Land ist das Land Kenaân, nicht aber ist der Jarden das Land Kenaân — Worte des R. Jehuda b. Bethera. R. Šimôn b. Johaj sagte: Es heisst: *jenseits des Jarden vor Jericho, in Morgen-Ost*;[64] wie Jericho zum Land Kenaân gehört, ebenso gehört der Jarden zum Land Kenaân.

Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Der Jarden gilt als solcher nur von Beth-Jericho abwärts. — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung: wollte man sagen, hinsichtlich der Gelübde[65], so richtet man sich ja dabei nach dem gewöhnlichen Sprachgebrauch der Leute, und verboten ist einem nur das, was die Leute Jarden nennen!? — Vielmehr, hinsichtlich des Viehzehnten. Desgleichen wird gelehrt: Der Jarden entspringt aus der Höhle von Paneas und mündet in das Meer von Sibki, in das Meer von Tiberias und in das Meer von Sedom; dann geht er weiter und gelangt in das grosse Meer. Jarden heisst er nur von Beth-Jericho abwärts.

R. Ḥija b. Abba sagte im Namen R. Jonathans: Er heisst deshalb Jarden, weil er von Dan abwärts[66] fliesst. R. Abba sprach zu R. Aši: Ihr entnehmet dies hieraus, wir entnehmen es aus folgendem:[67] *Lešem aber benannten sie Dan, nach dem Namen ihres Vaters Dan*, und R. Jiçḥaq sagte, Lešem sei Paneas, und ferner wird gelehrt, der Jarden entspringe aus der Höhle von Paneas[68].

R. Kahana sagte: Die Stärke des Jarden ist die Höhle von Paneas. Wenn jemand gesagt hat, er werde kein Wasser aus der Höhle von Paneas trinken, so ist ihm der ganze Jarden verboten. Die Stärke des Blutes ist die Leber. Dies nach R. Jiçḥaq, denn R. Jiçḥaq sagte: Die zerriebene Leber[69] ist im Quantum eines Viertellog verunreinigend. Die Stärke der Gewässer ist der Euphrat. R. Jehuda sagte nämlich im Namen Rabhs: Wer sich das Wasser des Euphrat abgelobt, dem sind alle Gewässer der Welt verboten. — In welchem Fall: wollte man sagen, wenn er gesagt hat, er werde kein

63. Num. 33,51. 64. Ib. 34,15. 65. Wer sich den Genuss vom Jarden abgelobt, für den gilt dies nur von diesem Orte abwärts. 66. ירדן Compositum von ירד דן. 67. Jos. 19,47. 68. Das in Dan lag. 69. Von einer Leiche, von der ein Viertellog Blut durch Bezeltung (cf. S. 53 N. 63) verunreinigend ist.

וכמה אמר רב חמש מבאן וחמש מבאן[62] וחמש מאמצע
דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא ושמואל אמר אפילו
חמש מבאן וחמש מבאן[63] ואחד באמצע[64] חזינן לרועה
Fol 55 במאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי[65] היו לו חמש
בכפר[66] הגניה וחמש בכפר עותני אין מצטרפות עד
vgl. Sot. 52b שיהא לו[67] אחת בציפורי תיובתא דרב תרגמא שמואל
אליבא דרב בנון שהיו[68] תשע מבאן ותשע מבאן ואחת
באמצע דההיא חזיא להכא וחזיא להכא אמר רב פפא
ולשמואל אפילו רועה מצרפן ואפילו כליו של רועה
מצרפן בעי רב אשי בלבא דרועה מאי ביון דקרי ליה ואתי
לא מצטרפי או דלמא זימנין דלא[69] אתי ומצטרך איהו
למיזל[70] ואתייה תיקו: רבי מאיר אומר הירדן מפסיק
למעשר בהמה: אמר רבי אמי לא שנו אלא שאין שם
גשר אבל יש שם גשר[71] גשר מצרפן אלמא[72] משום דלא
מיקרבן הוא מיתיבי היו לו בשני עברי הירדן[73] אילך
ואילך או בשני אבטילאות כנון של נמר ונמורי אין
מצטרפין ואין צריך לומר הוצה לארן וארץ[74] והא חוצה
לארץ וארץ במקום[75] שיש גשר דמי וקתני לא מצטרפין
אלא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן היינו טעמיה
Jos. 18, 20 דרבי מאיר דאמר קרא[76] והירדן יגבול אתו לפאת[76] קדמה
VV. 14, 15 הכתוב עשאו גבול בפני עצמו אלא מעתה[76] ותאר הגבול
ועלה הגבול[77] הכי נמי הכתוב עשאו גבול בפני עצמו
Num. 34, 12 שאני התם דאמר קרא[76] זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה
סביב בולה ארץ ישראל[78] גבול אחד הוא אי הכי ירדן נמי

62 M והני || 63 M ואחת || 64 M חזיא לרו' כמאן דחזי וקרינא || 65 B היה || 66 M דתניא (!) אין מצטרפין || 67 M + אפי' || 68 M לו תשע מכאן ואח' לאמ' דהויא || 69 M אצטריך || 70 M דמייתייה || 71 M — גשר || 72 M — גשר || 73 M אלו ואלו או כשני אבטליות || 74 M + בשר (!) || 75 M — והא ח"ל וארץ || שיש — M || 76 M ים || 77 M — ח"ן || 78 M — ג"א.

Mitte. — Wieviel[53]? Rabh erwiderte: Fünf da, fünf dort und fünf in der Mitte, denn diese fünf können zu diesen und können zu jenen gezählt werden. Šemuél aber sagt, selbst wenn fünf da sind und fünf dort und eines in der Mitte, denn wir betrachten den Hirten als da[54] stehend, und nennen ihn "Zählenden". Man wandte ein: Hat jemand fünf in Kephar-Ḥananja und fünf in Kephar-Ûthni[55], so werden sie nicht vereinigt, es sei denn, dass er eines in Sepphoris hat. Dies ist eine Widerlegung Rabhs. Šemuél erklärte im Sinne Rabhs: Wenn er neun da und neun dort und eines in der Mitte hat, denn dieses kann zu diesen und kann zu jenen gezählt werden. R. Papa sprach: Nach Šemuél vereinigt sie[56] sogar der Hirt, und sogar die Geräte des Hirten vereinigen sie. R. Aši fragte: Wie ist es mit dem Hund des Hirten: werden sie, da er, wenn man ihn anruft, hingeht[57], nicht vereinigt, oder aber, da es vorkommt, dass er nicht hingeht, muss er selber hingehen? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Meír sagt, der Jarden gelte beim Viehzehnten als Trennung. R. Ami sagte: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn da keine Brücke ist, wenn da aber eine Brücke ist, vereinigt sie die Brücke. Also aus dem Grund[58], weil sie einander nicht nahe kommen. Man wandte ein: Hat jemand [Vieh] an beiden Seiten des Jarden, da und dort, oder in zwei Bezirken, wie beispielsweise Namer und Namori, so werden sie nicht vereinigt, und um so weniger, wenn ausserhalb des Landes und im Land. Wenn ausserhalb des Landes und im Land, so gleicht dies ja einem Orte, wo eine Brücke vorhanden ist, und er lehrt, dass sie nicht vereinigt werden!? Vielmehr, erwiderte R. Ḥija b. Abba im Namen R. Johanans, ist folgendes der Grund R. Meírs. Die Schrift sagt:[59] *der Jarden begrenze es nach der östlichen Seite*, die Schrift machte ihn zur sondernden Grenze. — Es heisst ja auch:[60] *dann bog die Grenze um, und die Grenze stieg*; demnach hat sie die Schrift zu gesonderten Grenzgebieten[61] gemacht!? — Anders verhält es sich da, wo die Schrift sagt:[62] *dies soll euch das Land sein nach seinen Grenzen ringsum*, das ganze Jisraélland ist ein Gebiet. — Demnach sollte

53. Müssen an beiden Seiten u. in der Mitte sein, um vereinigt zu werden. 54. In der Mitte, von wo aus er beide Seiten übersehen kann. 55. Die von einander 32 Mil entfernt waren; Sepphoris lag in der Mitte. 56. Wenn sich 5 da u. 5 dort befinden. 57. Sodass der Hirt nicht hinzugehen braucht. 58. Gilt der Fluss als Trennung. 59. Jos. 18,20. 60. Ib. VV. 14,15. 61. Auch innerhalb des Landes; eine Herde auf einem zu 2 Stammesgebieten gehörenden Raum müsste also zu teilen sein. 62. Num. 34,12.

אפילו חיה תחת תחת[46] מקדשים נמי ואתי בקל והימר מחדש יישן בקר יצאן רמה לי בקר וצאן היא דאין מתעשרין מזה על זה אבל[47] כבשים ועזים מתעשרין אבל הכא מי[48] כניא דלא כתיב דגן למעוטי שאר מינין מתקיף לה רב הונא[49] בריה דרב נחמן אימא[50] לערבו לבקר בצאן אמר ליה מר זוטרא בריה דרב נחמן לרבא אית ליה נמי העשירי איבא דאמרי אמר רבא בלא עשירי נמי לא מצית אמרת בקר וצאן מתעשרין מזה על זה דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו[51] לא והא רבא הוא דאמר שנה[52] לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר הדר ביה רבא מההיא ואיבעית אימא הדא[53] מיניה רב פפא אמרה:

Sab. 25ᵃ Ba. 80ᵃ Sev. 76ᵃ (ij)

עשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה הוא[54] רגל בהמה רועה ששה עשר מיל היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע רבי מאיר אומר הורדן מפסיק למעשר בהמה:

גמרא. מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא עד תעברנה הצאן על ידי מינה וקים להו לרבנן דשיתסר[55] מיל קא שלטא[56] ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ששה עשר מיל[57] טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע[58] מביא ומעשרן באמצע

Jer. 33 [13]

48 M כי קד' | 49 M — כבש'...הכא | 50 (M + סגי דלא) | 51 M — ברי דר"ן | 52 M לערובן בצאן | 53 M — נמי | 54 M — לא | 55 M + שנה | 56 M מיניהו | 57 M — היא | 58 P מילי | 59 M — ביה | 60 M + [] אין | 61 M — מביא ומעב"א.

nun [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere vom diesjährigen und vorjährigen zu folgern[47] ist und es dennoch heisst: *Rind und Kleinvieh*, so bedeutet dies: nur Rind und Kleinvieh sind nicht für einander zu verzehnten, wol aber sind Schafe und Ziegen für einander zu verzehnten. Aber kann denn hierbei [das Wort] *Getreide*, zur Ausschliessung andrer Arten, fortgelassen werden!? — R. Hona, der Sohn R. Nahmans, wandte ein: Vielleicht deutet dies auf die Mischung von Rind mit Kleinvieh[48]!? Mar-Zutra, der Sohn R. Nahmans, erwiderte ihm: Auch Raba deutet [das Wort] *das Zehnte*[49]. Manche lesen: Raba sagte: Auch abgesehen [vom Wort] *das Zehnte* kannst du nicht sagen, dass Rinder und Kleinvieh für einander zu verzehnten sind, denn der Viehzehnt wird mit dem Getreidezehnten verglichen, wie den Getreidezehnten nicht von einer Art für eine andre Art, ebenso den Viehzehnten nicht von einer Art für eine andre Art. — Raba aber ist es ja, welcher deutet: *Jahr für Jahr*, ich habe sie nur hinsichtlich des Jahres verglichen, nicht aber hinsichtlich einer andren Sache[50]!? — Raba ist davon abgekommen. Wenn du aber willst, sage ich, eines davon sagte R. Papa.

BEIM VIEHZEHNTEN ERFOLGT EINE VEREINIGUNG[51] [AUF EINER AUSDEHNUNG] SOWEIT EIN WEIDENDES VIEH SICH ENTFERNT. WIEVIEL BETRÄGT [EINE AUSDEHNUNG] SOWEIT EIN WEIDENDES VIEH SICH ENTFERNT? — SECHSZEHN MIL[52]. SIND ZWISCHEN DIESEN UND JENEN ZWEIUNDDREISSIG MIL, SO WERDEN SIE NICHT VEREINIGT; SIND WELCHE IN DER MITTE, SO HOLE MAN SIE UND VERZEHNTE SIE IN DER MITTE. R. MEÍR SAGT, DER JARDEN GILT BEIM VIEHZEHNTEN ALS TRENNUNG[53].

GEMARA. Woher dies? Rabba b. Šila erwiderte: Die Schrift sagt:[54] *noch sollen die Schafe unter des Zählenden Händen hindurchgehen*, und es war den Rabbanan bekannt, dass das Auge des Hirten sechszehn Ellen beherrscht.

SIND ZWISCHEN DEN EINEN UND DEN ANDREN ZWEIUNDDREISSIG MIL, SO WERDEN SIE NICHT VEREINIGT &c. Nur zweiunddreissig werden nicht vereinigt, weniger aber werden wol vereinigt; er lehrt ja aber sechszehn Mil, mehr aber nicht!? — Weil er im Schlußsatz lehren will: sind welche in der Mitte, so hole er sie und verzehnte sie in der

46. Ob. S. 181 Z. 5. 47. Dass bei diesen der Zehnt von dem einen für das andre zu entrichten ist. Wenn es "Vieh" hiesse, so könnte man durch den obigen Schluss entgegengesetzt folgern. 48. Das auf jedes von beiden zu beziehen ist. 49. Zu einer Herde. 50. Wegemass von 2000 Ellen. 51. Sind 5 Stück Vieh an der einen Seite u. 5 an der andren, so sind sie nicht zehntpflichtig. 52. Jer. 33,13.

Fol.54 חלב לזה וחלב לזה אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן
דגן ודגן מנין קל וחומר ומה תירוש ויצהר שאינן
כלאים זה בזה אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן
דגן ודגן שהם כלאים זה בזה אינו דין[32]שלא יתעשרו
Ber. 22ª Q. 39ª Ho. 82ª 136ᵗ מזה על זה ולרבי יאשיה דאמר עד שיזרע הטה ושעורה
וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה
תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפילו על ידי דבר
אחר אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן
כלאים זה בזה על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו
מזה על זה ושני מינין בעלמא[33]מנלן הני דרבנן ניתהו
Ber. 30ᵇ Yom 116ᵇ Num. 31ª Jeb. 11ª 64ᵇ 65ª Az. 34ª וכל[34]דתקינו רבנן בעין דאורייתא[35]תקינו מה דאורייתא
שני מינין[36]אינן מתעשרין מזה על זה[37]דרבנן נמי[38]אמר
ליה[39]רבא בר רב חנן לאבוי אלא מעתה גבי מעשר
בהמה[40]דלא כתיב וכל מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו
Lv 27,32 Col.b Lv. 27,32 מזה על זה אמר ליה אמר קרא[41]העשירי תן עשירי לזה
[41]ותן עשירי לזה אי הכי כבשים ועזים נמי וצאן[42]משמע
כל צאן אחד הבא נמי[43]לימא[44]משמע כל דגן אחד אמר
Nu. 18,12 Tem. 5ª אביי ראשיתם וכן[45]אמר רבי אילעא ראשיתם רבא
אמר בלא ראשיתם נמי[44]משמע כל[45]דגן אחד לא מצית
אמרת בשלמא התם אמרינן וצאן[26]משמע כל צאן אחד
דאי סלקא דעתך כבשים ועזים[47]נמי לבתוב וכל מעשר
בהמה וכי תימא אי כתיב כל מעשר בהמה חוי אמינא

M 32 שאין מתעשרין ‖ M 33 מנין ‖ M 34 דתקון ‖ M 35 תקון ‖ M 36 אין ‖ M 37 + אף ‖ M 38 + אין מתעשרין מזה ע״ז ‖ M 39 — רבא בר. V רב אבא בר ממל לרב אמי אלא ‖ M 40 דכתי׳ וכל מ״ב וצאן ‖ M 41 ועשירי ‖ P 42 כל משמע צאן אחר ‖ M 43 דגן משמע ‖ P 44 כ״ד אחד ‖ P 46 כל משמע צאן אחר. M משמע אחד דאי ‖ M 45 + צאן ‖ M 47 לא לכתי׳ רחמי׳ וכל מ״ב [] ה״א.

damit, dass man das Beste von diesem und das Beste von jenem [besonders] entrichte. Wir wissen dies von Most und Oel, woher dies vom Most und Getreide, von Getreide und Getreide? — Es ist [durch einen Schluss] vom Leichteren auf das Schwerere zu folgern: wenn Most und Oel, die miteinander keine verbotene Mischung sind, für einander nicht verzehntet werden dürfen, um wieviel weniger sind Most und Getreide, Getreide und Getreide, die miteinander eine verbotene Mischung[36] sind, für einander zu verzehnten. — Wie ist es nach R. Jošija zu folgern, welcher sagt, nur[37] wenn man Weizen, Gerste und Weinbeerkerne mit einem Handwurf gesäet hat? — Er folgert es also: wenn Most und Oel, die selbst mit andrem keine verbotene Mischung sind, für einander nicht verzehntet werden dürfen, um wieviel weniger sind Most und Getreide, Getreide und Getreide, die mit andrem eine verbotene Mischung sind, für einander zu verzehnten. — Woher wissen wir dies von zwei sonstigen Arten? — Bei diesen ist es rabbanitisch, und die Rabbanan haben all ihre Anordnungen denen der Gesetzlehre gleichgestellt; wie bei denen der Gesetzlehre[38] zwei Arten nicht für einander verzehntet werden dürfen, ebenso auch bei den rabbanitischen. Raba b. R. Hanan sprach zu Abajje: Der Viehzehnt, von dem es nicht heisst:[39] *jeder Zehnt vom Rind und jeder Zehnt vom Kleinvieh*[40], sollte doch von einer Art für die andre entrichtet werden!? Dieser erwiderte: Die Schrift sagt:[39] *das Zehnte*; beziehe das "Zehnte" auf dieses und beziehe das "Zehnte" auf jenes. — Demnach sollte dies auch von Schafen und Ziegen gelten!? — *Und Kleinvieh*, dies heisst, alles Kleinvieh ist eins. — Sollte man auch hierbei sagen, alle Getreidearten seien eins!? Abajje erwiderte:[41] *Ihr Erstes*[42]. Ebenso erklärte R. Ileâ: *Ihr Erstes*. Raba erwiderte: Auch abgesehen [vom Wort] *ihr Erstes* kannst du nicht sagen, dass alle Getreidearten eins seien. Allerdings sagen wir da: *und Kleinvieh*, dies heisst, alles Kleinvieh sei eins, denn wenn man sagen wollte, Schafe und Ziegen[43], so sollte es doch heissen: jeder Zehnt vom Vieh. Wollte man aber einwenden, wenn es hiesse: jeder Zehnt vom Vieh, so könnte man glauben, dies gelte auch von einem Wild[44], so ist durch [das Wort] *unter*[45] vom Heiligen[46] zu folgern. Da es

36. Cf. Lev. 19,19. 37. Dann sei es verboten. 38. Von denen der Zehnt nach der Gesetzlehre zu entrichten ist. 39. Lev. 27,32. 40. Das W. "Zehnt" bei jedem besonders, sondern bei beiden zusammen. 41. Num. 18,12. 42. Dies bezieht sich auf das vorangehende W. Getreide; für jede Art besonders. 43. Sc. seien für einander nicht zu verzehnten. 44. Das unter "Vieh" einbegriffen ist; cf. Bd. VI S. 201 Z. 6ff. 45. Das sowol beim Heiligen (Lev. 22,27) als auch beim Zehnten (ib. 27,32) gebraucht wird. 46. Wobei das Wild ausgeschlossen ist.

דכל בהמה"לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה
למעשר קיימא אתי על גב דאקדשה לא פקע איסורא
דמעשר מינה למאי נפקא מינה" בלא יגאל (יבלא ימכר)
קמשמע לן: ונוהג בבקר ובצאן ואין"מתעשרין מזה
על זה בכבשים ובעזים וכו': יהיו חדש וישן מתעשרין
מזה על זה מקל והימר ומה בכשים ועזים שהם בלאים
זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן בלאים
זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר
עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר
בהמה ואחד מעשר דגן "ומקיש מעשר"בהמה למעשר
דגן מה מעשר דגן מחדש על הישן לא אתי מעשר בהמה
מחדש על הישן לא אי הכי בכשים ועזים נמי"ליתי
מקיש מעשר בהמה למעשר דגן"מה מעשר דגן ממין
על שאינו מינו לא אתי מעשר בהמה ממין על שאינו
מינו לא"רבי רחמנא צאן אי הכי חדש וישן נמי הא
כתיב "עשר תעשר ומה ראית אמר רבא אמר קרא
שנה שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר: תנן התם
"אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו
תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי ינאי
"ואמרי לה אמר רבי אמי אמר רבי שמעון בן לקיש
"כל חלב יצהר [ו]כל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן

M 24 — לאו...בהמה ‖ V 25 + למיקם עליה ‖ P 26 מעשר' ‖ M 27 דגן למע' [] מה ‖ M 28 + לא ‖ M 29 — מה מ"ד ‖ M 30 + הא ‖ M 31 — ואמרי... לקיש.

כל בהמה אשר יהיה בה מום לא תזבחנו כי תועבה היא ליי אלהיך לא יהיה זכר ונקבה בהם לא יזבחם
ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מנין לבעל מום שנפדה שיצא לחולין ת"ל לא יהיה
זכר ונקבה בהם לא יזבחם ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מנין לבעל מום שנפדה
שיצא לחולין ת"ל לא יהיה זכר ונקבה בהם לא יזבחם ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רבי
יוחנן מנין לבעל מום שנפדה שיצא לחולין ת"ל לא יהיה זכר ונקבה בהם לא יזבחם ובגמרא אמר רב
יהודה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מנין לבעל מום שנפדה שיצא לחולין ת"ל לא יהיה זכר ונקבה בהם
לא יזבחם ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מנין לבעל מום שנפדה שיצא לחולין
ת"ל לא יהיה זכר ונקבה בהם לא יזבחם ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מנין
לבעל מום שנפדה שיצא לחולין ת"ל לא יהיה זכר ונקבה בהם לא יזבחם ובגמרא אמר רב יהודה אמר
רב אסי אמר רבי יוחנן מנין לבעל מום שנפדה שיצא לחולין ת"ל

Col.b Bek. 30 35a מעיקרא[15] אפשר בדרב יהודה דאמר רב יהודה מותר
Tam. 24a לו לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם
Bek. 31b 35b 36a הבא נמי °אפשר דשדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי
Lv. 27,33 נפיק וכי תימא דמפיק ליה בריש עשרה °לא יבקר בין
טוב לרע אמר רחמנא[16] וכי תימא אפשר דשדי ביה
מומא בבוליה עדריה מחרה יבנה בית המקדש ובעינן
בהמה להקרבה וליכא הבא נמי[17] בבכור בהמה מחרה
יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה[18] וליכא אפשר
בפשוטין הבא נמי אפשר בלקוחין כיון דאיהו שדי ביה
מומא [19]בבולי עדריה ושביחי מומי דפסילי בקדשים
דאפילו דוקין שבעין נמי פסלי לא שביחי: בחולין
אבל לא במוקדשין: מוקדשין פשיטא לאו דידיה נינהו
בקדשים קלים[20] ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים
Lv 5,21 Q 1.52b קלים ממון בעלים הם דתניא °ומעלה מעל בה׳ לרבות
Bq. 12b Bo 123b קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי
Tem. 8a סלקא דעתך אמינא ליעשרו קמשמע לן ואימא הבי נמי
Lv. 27,32 °יהיה קדש אמר רחמנא ולא שבבר קדוש טעמא דכתב
רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה אמינא חיילא
קדושת מעשר עילויהו[21] השתא קדושה חמורה אקדושה
קלה לא חיילא קדישה קלה אקדושה קלה מיבעיא
Tem. 32a מאי היא דתנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק
הבית אין משנין[22] אותם מקדושה לקדושה אבל מקדישין
[23]אותו הקדש עילוי ומהרימין[23] אותו מהו דתימא התם

15 M — אפ׳ | 16 M — וכ״ת || 17 M — בב״ב || 18 M — וליכא אפ׳ || 19 M בכוליה עד׳ ושב׳ מומין דפסולי המוקדשין ואפי׳ || 20 M — ו || 21 M וקדושה השתא ק״ו אותן. || 22 P אותו || אקדושה קלה 23 M אותן.

von vornherein nicht heilig[14] ist!? — Man kann auch nach R. Jehuda verfahren, denn R. Jehuda sagte, man dürfe einer Erstgeburt bevor sie in den Weltenraum kommt, einen Leibesfehler beibringen[15]. — Auch jenem[16] kann man ja vorher einen Leibesfehler beibringen!? — Weiss man denn, welches [als Zehntes] herauskommen wird. Wolltest du erwidern, man kann es als Zehntes herauskommen lassen, so sagt ja der Allbarmherzige:[17] *er suche nicht zwischen gut und schlecht.* Wolltest du erwidern, man könne seiner ganzen Herde Leibesfehler beibringen, so kann ja binnen Kurzem der Tempel erbaut werden, und wenn wir ein Vieh zur Darbringung brauchen, ist keines da. — Dies gilt ja auch vom Erstgeborenen: binnen Kurzem kann der Tempel erbaut werden, und wenn wir ein Vieh zur Darbringung brauchen, ist keines da!? — Man kann Nichterstgeborene verwenden. — Auch da[18] kann man ja gekaufte[19] verwenden!? — Wenn man seiner ganzen Herde Leibesfehler beibringt, und noch ausserdem andere Leibesfehler Opfer untauglich machen, denn auch ein Häutchen am Auge macht untauglich, so fehlen sie[20]. BEI PROFANEM, ABER NICHT BEI HEILIGEM. Vom Heiligen ist es ja selbstverständlich, es ist ja nicht seines!? — Bei Minderheiligem, nach R. Jose dem Galiläer, welcher sagt, Minderheiliges sei Eigentum des Besitzers. Es wird nämlich gelehrt:[21] *Und am Herrn eine Veruntreuung begeht*, dies schliesst Minderheiliges ein, das Eigentum des Besitzers ist — Worte R. Jose des Galiläers. Man könnte glauben, es sei zu verzehnten, so lehrt er uns. — Vielleicht ist dem auch so!? — Der Allbarmherzige sagt:[22] *soll heilig sein*, nicht aber, was bereits heilig ist. — Nur aus dem Grund, weil der Allbarmherzige geschrieben hat: *soll heilig sein*, sonst aber würde man gesagt haben, die Heiligkeit des Zehnten erstrecke sich auf dieses. Wenn aber die schwere Heiligkeit die leichte Heiligkeit nicht erfasst, um wieviel weniger die leichte Heiligkeit die leichte Heiligkeit!? — Welches Bewenden hat es damit? — Es wird gelehrt: Man darf weder das Geheiligte für den Altar noch das Geheiligte für den Tempelreparaturfonds von einer Heiligkeit auf eine andre Heiligkeit abändern[23], wol aber darf man ihren Schätzungswert heiligen oder als Banngut weihen[24]. — Man könnte

14. Ist ein Nichtjude daran beteiligt, so obliegt es nicht der Erstgeburtspflicht; cf. S. 3 Z. 3. 15. Man kann es schlachten u. braucht es nicht zu halten. 16. Dem Zehnten. 17. Lev. 27,33. 18. Bei den Erstgeborenen, wenn sie fehlerbehaftet sind. 19. Die nicht zu verzehnten sind, weit. S. 186 Z. 20. 20. Wenn welche zur Opferung gebraucht werden. 21. Lev. 5,21. 22. Ib. 27,32. 23. Ist es für diesen Zweck geheiligt worden, so darf es nicht für jenen verwendet werden. 24. Hat man beispielsweise ein als Opfer bestimmtes Vieh für den Tempelreparaturfonds geweiht, so wird es seiner Bestimmung nicht entzogen, jed. ist der Wert desselben für den Tempelreparaturfonds zu spenden. Das W. עילוי

ZEHNT VON DEN EINEN FÜR DIE ANDREN ZU ENTRICHTEN. DAHER HEISST ES: *und Kleinvieh*, DIES HEISST, ALLES KLEINVIEH IST EINS.

GEMARA. Es wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah nicht die Ansicht R. Âqibas vertritt, denn es wird gelehrt: R. Âqiba sagte: Man könnte glauben, man bringe den Viehzehnten vom Auslande nach dem Lande und bringe ihn dar, so heisst es: *ihr sollt da eure Brandopfer darbringen und eure Schlachtopfer und eure Zehnten*. Die Schrift spricht von zwei Zehnten, vom Viehzehnten und vom Getreidezehnten; aus Orten, aus denen du den Getreidezehnten bringst, hast du den Viehzehnten zu bringen, und aus denen du den Getreidezehnten nicht bringst, hast du auch den Viehzehnten nicht zu bringen. — Du kannst auch sagen, die des R. Âqiba, denn eines gilt von der Darbringung und eines gilt von der Heiligung[4]. Dies ist auch zu beweisen, denn der Talmud bezieht sich auf [den Schriftvers]: *ihr sollt darbringen*[5]; schliesse hieraus. — Wieso ist es, wenn es nicht dargebracht wird, heilig!? — Hinsichtlich des Essens für den Eigentümer, wenn es fehlerbehaftet ist[6].

יתו מתעשרין מזה על זה תלמוד לומר וצאן משמע כל צאן אחד:

גמרא. לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דתניא רבי עקיבא אומר יכול יעלה אדם מעשר בהמה מחוצה לארץ ויקריבנו תלמוד לומר והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה מעשר בהמה וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה מעשר בהמה אפילו תימא רבי עקיבא כאן ליקרב כאן ליקדש דיקא נמי דקא נסיב לה תלמודא והבאתם שמה שמע מינה או הבי מאחר שאינו קרב אמאי קדוש לגאכל במומו לבעלים: בפני הבית ושלא בפני הבית: או הבי אפילו האידנא נמי בדרב הונא דאמר רב הונא גזירה משום יתום או הבי מעיקרא נמי לא אלא אפשר בהכרזה הכא נמי אפשר בהכרזה אלא אמר רבא משום תקלה ומנא תימרא דחיישינן לתקלה דתנן אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליך לים המלח ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה או הבי בכור נמי לא ליקדש בכור בדידן תליא מילתא ברחם קדוש הבי קאמר ליקנינהו לאודנייהו לגוי דלא ליקדש

---

2. Lev. 27,32. 3. Dt. 12,6. 4. Unsre Mišnah spricht von der Heiligung ohne Darbringung. 5. Wol zur Darbringung. 6. Fehlerfrei darf ein solches Vieh nicht gegessen werden. 7. Dessen Mutter bei der Geburt verendet ist; ein solches wird nicht mitverzehntet. 8. Dass solche nicht mitverzehntet werden dürfen. 9. Da es jetzt nicht dargebracht werden kann u. man es halten muss, bis es einen Leibesfehler bekommt, könnte man dazu kommen, es zur Schur u. Arbeit zu verwenden. 10. Cf. Lev. 27,2ff. 11. Cf. ib. V. 28. 12. Dies die sprachl. Bedeutung des im Text gebrauchten Wortes; an dieser Stelle in der Bedeutung, entwurzeln, vernichten, ausrotten. 13. Des Muttertieres.

M 5 יתעשרו | M 6 — תלמוד ... אחד | M 7 למימרא || M 8 — וממקום ... בהמה || P 9 + לקוח || M 10 אלא (אי) אפ׳ | B 11 רבה | V 12 דתניא | B 13 + ואם | M 14 קדוש מרחם ה״ק.

. WÄHREND DER TEMPEL BESTEHT UND WÄHREND DER TEMPEL NICHT BESTEHT. Demnach auch jetzt!? — Nach R. Hona, denn R. Hona sagte: mit Rücksicht auf ein Verwaistes[7]. — Demnach auch früher nicht!? Vielmehr musst du erklären, man könne es[8] bekannt machen, ebenso kann man es auch jetzt bekannt machen. Vielmehr, erwiderte Raba, wegen des Verstosses[9]. — Woher entnimmst du, dass wir einen Verstoss berücksichtigen? — Es wird gelehrt: Man darf in der Jetztzeit nichts heiligen, kein Schätzgelübde[10] tun und nichts als Bannguf[11] weihen; hat man geheiligt, ein Schätzgelübde getan oder geweiht, so muss man, wenn es ein Vieh ist, es lähmen, wenn es Früchte, Kleider und Geräte sind, sie verfaulen lassen, und wenn Geld oder Metallgeräte, sie ins Salzmeer werfen. Was heisst lähmen[12]? — man schliesse vor ihm die Tür ab, und es verendet von selbst. — Demnach sollte auch das Erstgeborene nicht heilig sein!? — Hängt es denn beim Erstgeborenen von uns ab, es ist ja vom Mutterschoss aus heilig. — Er meint es wie folgt: man kann ja seine[13] Ohren einem Nichtjuden übereignen, sodass es

לבנו וכו׳: מאי קמבר או קמבר ירושת הבעל דאורייתא Mo. 84a
אמאי יהזיר לבני משפחה ואי קמבר ירושת הבעל
דרבנן דמים מאי עבידתייהו לעולם קמבר ירושת
הבעל דאורייתא והכא במאי עסקינן כגון שהורישתו
אשתו בבית הקברות ומשים פנם משפחה אמור רבנן
לשקול דמי וליהדר וברתניא המוכר קברו ודרך קברו Ko. 100b
מקום מעמדו יבית הספדו באים בני משפחה וקוברים
אותו בעל כרחו משום פנם משפחה ומאי ינכה להם
מן הדמים דמי קבר אשתו:

|| אשתו — M 46 || ה — M 45 || יה״ב — M 44
|| ב — B 47 את. M 48

MAN ZURÜCK &c. Welcher Ansicht ist er: ist er der Ansicht, das Erbrecht des Ehemanns sei aus der Gesetzlehre, wieso gebe er es den Familienangehörigen zurück, und ist er der Ansicht, das Erbrecht des Ehemanns sei rabbanitisch, wieso ist vom Geld abzuziehen!? — Tatsächlich ist er der Ansicht, das Erbrecht des Ehemanns sei aus der Gesetzlehre, und hier wird von dem Fall gesprochen, wenn seine Frau ihm einen Begräbnisplatz vererbt hat; wegen der Bemakelung der Familie sagten die Rabbanan, dass er einen Geldersatz nehme und ihn zurückgebe. Wie gelehrt wird: Wenn jemand sein [Familien]grab, den Weg zu seinem [Familien]grab, den Aufstellungsplatz[160] oder sein Trauerhaus verkauft hat, so kommen seine Familienangehörigen und bestatten ihn da zwangsweise[161], wegen der Bemakelung der Familie. — Was heisst: er ziehe aber etwas vom Geld ab? — Das Geld für das Begräbnis seiner Frau[162].

NEUNTER ABSCHNITT

Fol. 53 עשר בהמה נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית
ושלא בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשים
ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בכבשים
ובעזים ומתעשרין מזה על זה בחדש ובישן [1]ואינן
מתעשרין מזה על זה שהיה בדין ומה [2]אם החדש
והישן [3]שאינן כלאים זה בזה [4]אינם מתעשרין מזה על
זה כבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא

|| אין M 4 || שאין M 3 || אם — M 2 || ואין M 1

ZEHNTER VIEHZEHNT HAT GELTUNG IM LAND UND AUSSERHALB DES LANDES, WÄHREND DER TEMPEL BESTEHT UND WÄHREND DER TEMPEL NICHT BESTEHT. BEI PROFANEM, ABER NICHT BEI HEILIGEM; ES HAT GELTUNG BEIM RIND UND BEIM KLEINVIEH, JEDOCH DARF DER ZEHNT NICHT VON DEM EINEN FÜR DAS ANDRE ENTRICHTET WERDEN; BEI SCHAFEN UND BEI ZIEGEN, UND DER ZEHNT DARF VON DEN EINEN FÜR DIE ANDREN ENTRICHTET WERDEN; BEI DIESJÄHRIGEN UND BEI VORJÄHRIGEN[1], JEDOCH DARF DER ZEHNT NICHT VON DEN EINEN FÜR DIE ANDREN ENTRICHTET WERDEN. MAN KÖNNTE NÄMLICH FOLGERN: WENN BEI DIESJÄHRIGEN UND VORJÄHRIGEN, DIE MITEINANDER KEINE GATTUNGSMISCHUNG[2] SIND, DER ZEHNT NICHT VON DEN EINEN FÜR DIE ANDREN ZU ENTRICHTEN IST, UM WIEVIEL WENIGER IST BEI SCHAFEN UND ZIEGEN, DIE MITEINANDER GATTUNGSMISCHUNG SIND, DER

160. Für das Trauergefolge. 161. Sie können den Verkauf rückgängig machen. 162. Das ihm obliegt. 1. Wörtl. neuen u. alten. 2. Cf. Lev. 19,19.

גמרא. מאי טעמא דרבי מאיר מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל מתנה וירושה לא והני מירושה ירושה דמתנה מתנה בכור לתת לו פי שנים מתנה קרייה רחמנא: והיורש את אשתו: ירושת הבעל דאורייתא: והמייבם את אשת אחיו: בכור קרייה רחמנא: וחכמים אומרים מתנה במכר: מאי טעמייהו דרבנן תשובי לרבות את המתנה והני בילהי ירושה נינהו בכור אמר קרא לתת לו פי שנים מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט ירושה אף חלק בכורה ירושה: רבי אליעזר אומר כולם חוזרים ביובל: סבר לה כרבנן דאמרי תשובו לרבות את המתנה והני בולהו מתנה נינהו בכור לתת לו פי שנים מתנה קרייה רחמנא והיורש את אשתו ירושת הבעל דרבנן והמייבם את אשת אחיו בכור קרייה רחמנא: אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן האחין שחלקו לקיחות הן ומחזירין זה לזה ביובל מותיב רב הושעיא ואלו שאין חוזרין ביובל הכבורה אמר ליה רבי אלעזר מאי אין חוזרין אין חוזרין לבטלה מתקיף לה רב ששת מכלל דמאן דאמר חוזרין חוזרין לבטלה קאמר קרי רב המא עליה דרב ששת טובה חכמה עם נחלה ולא שמיע להו הא דבי אתי רבין אמר רבי יוחנן ואמרי לה רבי אלעזר אמר משום רבי אלעזר בן שמוע מאי חוזרין חוזרין לבטלה: רבי יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו יחזיר

P 37 אלע׳ BP 36 בכור M 35 דירושה V 34
יוסי M 38 — א״ח M 39 דמאן — VM 40
רמי בר חמא M 41 הא M 42 — ואמרי ... אמר אף. B 43 +

GEMARA. Was ist der Grund R. Meirs? — Der Allbarmherzige sagt nur vom Verkauften, dass es im Jobeljahr zurückgehe, Schenkung und Erbschaft nicht; was durch die Erbschaft zufällt, ist Erbschaft, und was durch Schenkung, ist Schenkung. Der Erstgeburtsanteil, denn [es heisst]:[153] *ihm doppelten Anteil zu geben*, der Allbarmherzige nennt es eine Gabe.

WAS MAN VON SEINER FRAU GEERBT HAT. Die Erbschaft des Mannes ist aus der Gesetzlehre.

WAS MAN DURCH DIE SCHWAGEREHE GEERBT HAT. Der Allbarmherzige nennt ihn Erstgeborener[154].

DIE WEISEN SAGEN, DIE SCHENKUNG GLEICHE DEM VERKAUF. Was ist der Grund der Rabbanan? — [155]*Ihr sollt zurückkehren*, dies[155] schliesst die Schenkung ein. Jene[156] aber sind Erbschaft. Der Erstgeburtsanteil, denn die Schrift sagt: *ihm doppelten Anteil zu geben*, sie vergleicht den Anteil des Erstgeborenen mit dem Anteil des Nichterstgeborenen; wie der Anteil des Nichterstgeborenen Erbschaft ist, ebenso ist der Anteil des Erstgeborenen Erbschaft.

R. ELIÊZER SAGT, SIE ALLE KEHREN IM JOBELJAHR ZURÜCK. Er ist der Ansicht der Rabbanan, welche sagen: *ihr sollt zurückkehren*, dies schliesst die Schenkung ein, und auch jene alle sind Schenkungen. Der Erstgeburtsanteil, denn [es heisst:] *ihm doppelten Anteil zu geben*, der Allbarmherzige nennt es Gabe. Was man von seiner Frau geerbt hat, denn die Erbschaft des Ehemanns ist rabbanitisch. Was man durch die Schwagerehe geerbt hat, denn der Allbarmherzige nennt ihn Erstgeborener[154].

R. Asi sagte im Namen R. Johanans: Brüder, die [Grundbesitz] geteilt haben, gelten als Käufer und erstatten einander im Jobeljahr zurück. R. Hošâja wandte ein: Folgendes geht im Jobeljahr nicht zurück: der Erstgeburtseil!? R. Eleâzar erwiderte ihm: Unter "nicht zurückgehen" ist zu verstehen, sie gehen nicht umsonst[157] zurück. R. Šešeth wandte ein: Demnach meint derjenige, welcher sagt, sie gehen zurück, sie gehen umsonst zurück!? Da rief R. Hama über R. Šešeth:[158] *Gut ist Weisheit mit Erbschaft*[159] *gepaart.* Er hat das nicht gehört, was Rabin, als er kam, im Namen R. Johanans gesagt hat, und wie manche sagen, R. Eleâzar im Namen des R. Eleâzar b. Šamuâ. Unter zurückgehen ist zu verstehen, sie gehen umsonst zurück.

R. JOḤANAN B. BEROQA SAGT, AUCH WAS MAN VON SEINER FRAU GEERBT HAT, GEBE

153. Dt. 21,17. 154. Lev. 25,10. 155. Diese Wiederholung, wo schon am Beginn des bezüglichen Schriftverses die Rückkehr geboten wird. 156. Bezüglich welcher die Rabbanan nicht streiten. 157. Ohne Ersatz; sie teilen abermals u. der Erstgeborene erhält einen doppelten Anteil. 158. Ecc. 7,11. 159. Wahrscheinl. die Weisheit beim Erbschaftsgesetz; nach *RŠJ.* die ererbten Lehren.

Bb.111b Dt.21,17 **גמרא.** מאי טעמא אמר קרא °(ו)לו משפט הבכורה [24]משפט הבכורה לאיש ואין משפט הבכורה לאשה: ואינו נוטל בשבח: דכתיב °בכל אשר ימצא לו: ולא בראוי כבמוחזק: דכתיב בכל אשר ימצא לו: ולא Bq.95a Bm.14b 15a 110b Ket.110b Bb.132b האשה בכתובתה: איני והאמר שמואל °בעל חוב גובה את השבח אמר רבי אבא °מקולי כתובה שנו[25]באן: ולא הבנות במזונותיהן: מאי טעמא תנאי כתובה כבתיבה דמי: ולא[26]את הובם: מאי טעמא בכור קרייה רחמנא אמר אביי לא שנו אלא בשבח ששבחו נכסים בין מיתה ליבום אבל דבין יבום לחלוקה שקיל מאי Dt.25,6 טעמא יקום על שם אחיו המת אמר רחמנא[27]והרי קם רבא אמר אפילו דבין יבום לחלוקה נמי לא שקיל מאי טעמא כבכור מה בכור אין לו קודם חלוקה אף יבם [28]נמי אין לו קודם חלוקה: וכולם אין נוטלין בשבח: Col.b °לאיתויי שבחא דממילא[29]הפורה והוו שובלי שלפופי והוו תמרי: ולא בראוי כבמוחזק: לאיתויי נכסי[30]דאבי אבא:

[x] Bb.139a **אלו** שאין חוזרין ביובל הבכורה והיורש את אשתו והמייבם את אשת אחיו והמתנה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים המתנה כמכר רבי[31]אליעזר אומר כולם חוזרין ביובל רבי יוחנן בן ברוקה אומר [32]אף היורש את אשתו יחזיר לבני[33]משפחה וינכה מהן את הדמים:

M 24 לאיש אין מש' בכ' לאשה: וא"ן דכת' || M 25 — כאן || M 26 — את || M 27 והא || M 28 — נמי || M 29 + V כגון. M דפירא והוי שוב' שלופפי || M 30 דאבא || B 31 אליעזר || VM 32 — אף || M 33 + ה.

GEMARA. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt:[146]*ihm das Recht der Erstgeburt*; das Recht der Erstgeburt dem Mann, nicht aber das Recht der Erstgeburt der Frau.

ER ERHÄLT NICHTS VON DER MELIORATION. Denn es heisst:[147]*von allem, was bei ihm vorhanden.*

UND KEINEN VOM ANWARTSCHAFTLICHEN WIE VOM VORHANDENEN. Denn es heisst: *von allem, was bei ihm vorhanden.*

AUCH NICHT DIE FRAU FÜR IHRE MORGENGABE. Dem ist ja aber nicht so, Šemuél sagte ja, ein Gläubiger[147]könne von der Melioration einfordern!? R. Abba erwiderte: Hier lehrten sie von den Erleichterungen bei der Morgengabe.

NICHT DIE TÖCHTER FÜR IHREN UNTERHALT. Aus welchem Grund? — Die Vereinbarungen zur Morgengabe[148]gieichen der Morgengabe.

UND NICHT DER EHESCHWAGER. Aus welchem Grund? — Der Allbarmherzige nennt ihn[149]Erstgeborener. Abajje sagte: Dies gilt nur von der Melioration der Güter zwischen dem Tod und der Schwagerehe, von der [Melioration] zwischen der Schwagerehe und der Teilung aber erhält er wol. Aus welchem Grund? — Der Allbarmherzige sagt:[150]*auf den Namen seines verstorbenen Bruders treten*, und er ist ja getreten. Raba sagte: Auch von der zwischen der Schwagerehe und der Teilung erhalte er nicht, denn er gleicht dem Erstgeborenen, und wie der Erstgeborene vor der Teilung nicht erhält, ebenso erhält auch der Eheschwager nicht vor der Teilung.

SIE ALLE ERHALTEN NICHTS VON DER MELIORATION. Dies schliesst die von selber entstandene Melioration ein. Wenn aus Futtergras Aehren, oder aus den Knospen Datteln geworden sind.

UND NICHTS VOM ANWARTSCHAFTLICHEN WIE VOM VORHANDENEN. Dies schliesst die Güter des Grossvaters ein.

FOLGENDES GEHT IM JOBELJAHR NICHT[151]ZURÜCK: DER ERSTGEBURTSANTEIL, WAS MAN VON SEINER FRAU GEERBT HAT, WAS MAN DURCH DIE SCHWAGEREHE [GEERBT HAT], UND DIE SCHENKUNG — WORTE R. MEÍRS; DIE WEISEN SAGEN, DIE SCHENKUNG GLEICHE DEM VERKAUF. R. ELIÊZER SAGT, DIES ALLES GEHT IM JOBELJAHR ZURÜCK. R. JOḤANAN B. BAROQA SAGT, AUCH WAS MAN VON SEINER FRAU GEERBT HAT, GEBE MAN DEN FAMILIENANGEHÖRIGEN ZURÜCK, ZIEHE ABER ETWAS VOM GELD AB[152].

kinderlose Witwe seines Bruders heiratet (cf. Dt. 21,15ff.) u. ihn beerbt. 146. Dt. 21,17. 147. Als welche die Witwe gilt. 148. Die Verpflichtungen, die der Ehemann gegen seine Frau übernimmt u. in die Urkunde über die Morgengabe aufgenommen werden (cf. Bd. IV S. 618 Z. 17ff.), zu denen auch die Unterhaltung ihrer Töchter gehört. 149. Der (T. cf. Bd. IV S. 75 Z. 8) bezieht das W. "Erstgeborener" in Dt. 25,6 auf den Eheschwager. 150. Dt. 25,6. 151. Zum früheren Besitzer; cf. Lev. 25,13. 152. Wird weiter erklärt.

zurück. Als die Weisen dies hörten, sagten sie: Dieser hat diese Halakha ausgeübt. — Diese Halakha und weiter keine!? — Vielmehr, dieser hat auch diese Halakha ausgeübt.

R. Hanina pflegte sie zu nehmen und zurückzugeben. Einst sah er einen Mann vor ihm umhergehen[136]; da sprach er zu ihm: Du hattest nicht den Willen zu geben; du hast nicht recht getan. Sein Sohn ist daher nicht ausgelöst.

WENN JEMAND DAS LÖSEGELD FÜR SEINEN SOHN ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, SO IST ER HAFTBAR. Woher dies? R. Šimôn b. Laqiš erwiderte: Dies ist durch [das Wort] *Schätzung*[137] vom Schätzgelübde zu folgern. R. Dimi erwiderte im Namen R. Jonathans:[138] *Jeden Erstgeborenen deiner Söhne sollst du auslösen, man soll vor meinem Angesicht nicht leer erscheinen*, und man folgere durch [das Wort] *leer* vom Brandopfer des Erscheinens: wie man für das Brandopfer des Erscheinens haftbar[139] ist, ebenso ist man für das Lösegeld seines Sohns haftbar. R. Papa wandte ein: Ein Schriftvers für einen Schriftvers[140]!? Vielmehr, erwiderte R. Papa, wie er dies auch begründet: *es soll dein*[141] *sein*, und: *du sollst auslösen*, und die Lehre des Reš-Laqiš[141] bezieht sich auf den Anfangsatz: Stirbt es nach dreissig Tagen, so muss er, auch wenn er sie ihm noch nicht gegeben hat, geben. Woher dies? R. Šimôn b. Laqiš erwiderte: Dies ist durch [das Wort] *Schätzung* vom Schätzgelübde zu folgern. R. Dimi erwiderte im Namen R. Jonathans: *Jeden Erstgeborenen deiner Söhne sollst du auslösen, man soll vor meinem Angesicht nicht leer erscheinen*, wie bei diesem die Erben haftbar sind, ebenso sind auch hierbei die Erben haftbar.

DER ERSTGEBORENE ERHÄLT DEN DOPPELTEN ANTEIL VOM VERMÖGEN DES VATERS, ER ERHÄLT ABER KEINEN DOPPELTEN ANTEIL VOM VERMÖGEN DER MUTTER, AUCH ERHÄLT ER KEINEN VON DER MELIORATION[142], UND KEINEN VOM ANWARTSCHAFTLICHEN[143] WIE VOM VORHANDENEN; EBENSO AUCH NICHT DIE FRAU FÜR IHRE MORGENGABE[144], NICHT DIE TÖCHTER FÜR IHREN UNTERHALT UND NICHT DER EHESCHWAGER[145]. SIE ALLE ERHALTEN NICHTS VON DER MELIORATION UND NICHTS VOM ANWARTSCHAFTLICHEN WIE VOM VORHANDENEN.

וחזיר וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה
זו הלכה זו ותו לא אלא קיים זה את הלכה זו: רבי
חנינא הוה רגיל[1]ושקיל ומהדר הויה לההוא גברא
דהוה קא אזיל ואתי קמיה אמר ליה[2]לא נמרת ויהבת
מידעם ביש[3]הילכך אין בני פדוי: המפריש פדיון בנו
ואבד חייב באחריותו: מנלן אמר[4]רבי שמעון בן לקיש
אתיא ערך ערך מערכין רב דימי אמר רבי יונתן יכול
בכור בניך תפדה ולא[5]יראו פני ריקם ויליף ריקם ריקם
[6]מעולת ראייה מה עולת ראייה חייב[7]באחריותו את
פדיון הבן חייב[7]באחריותו מתקיף לה רב פפא קרא
לקרא אלא אמר רב פפא[8]הא כדקתני טעמא יהיה לך
אך פדה תפדה וכי איתמר דריש לקיש אריש איתמר
[9]מת לאחר שלשים יום את על פי שלא נתן יתן מנא לן
אמר[4]רבי שמעון בן לקיש אתיא ערך ערך מערכין רב
דימי אמר רבי יונתן וכל בכור בניך תפדה ולא יראו פני
ריקם מה להלן יורשין חייבין את כאן יורשין חייבין:

[ix] בכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל
פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל בשבח ולא
Fol.52 בראוי כבמוחזק[2] ולא האשה בכתובתה ולא הבנות
במזונותיהן ולא[2]את חיבם וכולם אין נוטלין[3]בשבח
ולא בראוי כבמוחזק:

13 || לא — P 12 || דשק׳ M 11 || הלכה — M 10
MP 16 || יראה P 15 || ריש לק׳ M 14 || עפרת + V
מעולה רא׳ מה עולה || M 17 באחריותה || M 18 הכא ||
M 19 אחר ש״י אם לא || M 20 + ו || M 21 ○ ולא ...
כבמוחזק || V 22 — את || P 23 — בשבח.

136. Er machte sich bemerkbar, damit er ihm die 5 Selâ zurückgebe. 137. Das sowol beim Erstgeborenen (Num. 18,16), als auch beim Schätzgelübde (Lev. 27,2) gebraucht wird. 138. Ex. 34,20. 139. Da man sonst leer erscheinen würde. 140. Auch der Autor unsrer Mišnah belegt seine Ansicht mit einem Schriftvers, u. man braucht eine Lehre der Schrift nicht mit einem Schriftvers zu begründen. 141. Reš-Laqiš ist eine Kürzung von R. Šimôn b. Laqiš, u. beide Namen werden abwechselnd gebraucht. 142. Wenn die Güter zwischen dem Tod u. der Teilung meliorirt wurden. 143. Das der Vater noch nicht im Besitz hatte, ihm aber später zugefallen sein würde. 144. Cf. Bd. IV S. 304 N. 43. 145. Der die

Qid. 21b Sab. 4b Bek. 37b

רבי כללי ופרטי דריש[92] במרצע דתניא מרצע אין לי
אלא מרצע מנין לרבות[93] המסיל והסירא והמחט והמקדה
Dt. 15,17 והמכתב תלמוד לומר ולקחת לרבות כל דבר[94] שנלקח
ביד דברי רבי יוסי ברבי[95] יהודה רבי אומר מרצע מה
מרצע[96] מיוחד של מתכת אף כל של מתכת ואמרינן
במאי קמיפלגי רבי דריש כללי ופרטי רבי יוסי[95] ברבי
יהודה דריש ריבוי ומיעוטי אין בעלמא רבי כללי
ופרטי דריש והכא בדתנא דבי רבי ישמעאל[97] דתנא
Bq. 64b Sab. 54a Zev. 44a Men. 66b דבי רבי ישמעאל במים במים[98] שתי פעמים אין זה
כלל ופרט אלא ריבה ומיעט ורבנן אמרי[99] כדאמרינן
Lv. 11,9 במערבא כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכים
זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט: ולא
Col. b בהקדשות: פשיטא לאו דידיה נינהו אימא ולא
הקדשות בכל אלו: כתב לכהן שהוא חייב לו חמש
Ker. 10a סלעים חייב ליתן לו כו': אמר עולא דבר תורה בנו
פדוי לכשיתן מאי טעמא אין בנו פדוי גזירה שמא
יאמרו פודין בשטר תני תנא קמיה דרב נחמן בנו פדוי
לכשיתן אמר ליה רב נחמן זו דברי רבי יוסי[5] ברבי
יהודה כתימתא[ה] ואמרי[6]לה זו דברי רבי אלעזר ברבי
שמעון כתימתאה[7] אבל חכמים אומרים אין בנו פדוי
והלכתא אין בנו פדוי: לפיכך אם רצה הכהן ליתן
לו במתנה רשאי: תנינא להא דתנו רבנן נתנו[8] לעשרה
כהנים בבת אחת יצא בזה אחר זה[9] יצא נטלו והחזירו
לו יצא וכך היה מנהגו של רבי טרפון שהיה נוטל

92 M ממרצע מה מרצ׳ אין לי | 93 M חסל והסירין || 94 M שנקח | P בי || 96 M + דבי | P 97 דתניא.
M 1 בראמרי | M 99 שני | P 98 דתדברי | M — 2 M + וכלל | P 3 — שני כללות הסמוכות זו לזו
לכשיתן | M 4 — מאי ... בשטר. P מאי מעם | P 5 בר.
M — ברבי ... סתים | P 6 ליה זו ד״ר אליעז בר || B 7 סתימתא | M 8 לעשרים | M 9 נטלן והחזירן לא (!).

ralisierung und der Spezialisierung an!? Es wird nämlich gelehrt:[134] *Pfriemen*, ich weiss dies vom Pfriemen, woher, dass auch Stachel, Dorn, Nadel, Bohrer und Griffel einbegriffen sind? — es heisst:[134] *du sollst nehmen*, dies schliesst alles ein, was mit der Hand genommen werden kann — Worte des R. Jose b. R. Jehuda. Rabbi sagte: *Pfriemen*, wie ein Pfriemen aus Metall ist, ebenso alles andre, was aus Metall ist. Hierzu sagten wir, ihr Streit bestehe in folgendem. Rabbi wendet hierbei [die Regel von der] Generalisierung und der Spezialisierung an und R. Jose b. R. Jehuda wendet hierbei [die Regel von der] Einschliessung und Ausschliessung an. — Allerdings, sonst wendet Rabbi [die Regel von der] Generalisierung und der Spezialisierung an, hier aber ist nach der Lehre der Schule R. Jišmâéls zu erklären. In der Schule R. Jišmâéls wurde nämlich gelehrt:[135] *Im Wasser, im Wasser*, zweimal; dies ist nicht eine Generalisierung und eine Spezialisierung, sondern eine Einschliessung und eine Ausschliessung. Die Rabbanan aber erklären, wie sie im Westen sagen: Ueberall, wo du zwei Generalisierungen nebeneinander findest, schiebe eine Spezialisierung dazwischen und wende dabei [die Regel von der] Generalisierung und der Spezialisierung an.

UND NICHT DURCH GEHEILIGTES. Selbstverständlich, es ist ja nicht seines!? — Lies: und nicht Geheiligtes durch diese.

HAT ER DEM PRIESTER GESCHRIEBEN, DASS ER SICH VERPFLICHTE, IHM FÜNF SELÂ ZU GEBEN, SO MUSS ER SIE IHM GEBEN &c. Ûla sagte: Nach der Gesetzlehre ist sein Sohn ausgelöst, sobald er sie ihm gibt, nur ist er deshalb nicht ausgelöst, weil berücksichtigt wurde, man könnte sagen, man dürfe mit einem Schuldschein auslösen. Ein Schüler lehrte vor R. Nahman: Sein Sohn ist ausgelöst, sobald er sie ihm gibt. Da sprach R. Nahman zu ihm: Dies ist die Ansicht des Anonymus R. Jose b. R. Jehuda, und manche sagen, die Ansicht des Anonymus R. Eleâzar b. R. Šimôn; die Weisen aber sagen, sein Sohn sei nicht ausgelöst. Die Halakha ist, sein Sohn ist nicht ausgelöst.

DAHER DARF DER PRIESTER, WENN ER ES WILL, SIE IHM ALS GESCHENK GEBEN. Wir lernen nun das, was die Rabbanan gelehrt haben: Hat er es zehn Priestern mit einem Male gegeben, so hat er seiner Pflicht genügt, wenn nach einander, so hat er seiner Pflicht genügt, wenn jener sie genommen und ihm zurückgegeben hat, so hat er seiner Pflicht genügt. So pflegte es auch R. Tryphon zu tun; er nahm sie und gab sie

134. Dt. 15,17. 135. Lev. 11,9.

Zehnt, und das Erscheinen[126]. Die Šeqalim, denn es wird gelehrt: Man darf wegen der Last des Transportes die Šeqalim in Dariken[126] einwechseln. Der Zehnt, denn es heisst: "*Du sollst das Geld in deine Hand binden*[127]". Das Erscheinen. R. Joseph lehrte: Dass er nicht Verfälschtes[128] in den Tempelhof bringe.

MAN KANN NICHT AUSLÖSEN DURCH SKLAVEN[129], NICHT DURCH SCHULDSCHEINE, NICHT DURCH GRUNDSTÜCKE UND NICHT DURCH GEHEILIGTES. HAT ER DEM PRIESTER GESCHRIEBEN, DASS ER SICH VERPFLICHTE, IHM FÜNF SELÂ ZU GEBEN, SO MUSS ER SIE IHM GEBEN, SEIN SOHN ABER IST NICHT AUSGELÖST. DAHER[130] DARF DER PRIESTER, WENN ER ES WILL, SIE IHM ALS GESCHENK GEBEN. WENN JEMAND DAS LÖSEGELD FÜR SEINEN SOHN ABGESONDERT HAT UND ES ABHANDEN GEKOMMEN IST, SO IST ER HAFTBAR, DENN ES HEISST:[131] "*es soll dein sein*, und: *du sollst auslösen*[132]".

יִמְעַשֵּׂר וְתֵרָאֶיוְן שְׁקָלִים דְּתַנָּן מְצָרְפִין שְׁקָלִים לְדַרְכּוֹנוֹת
מִפְּנֵי מַשָּׂאוֹי הַדֶּרֶךְ מַעֲשֵׂר דִּכְתִיב יְצִירַת הַכַּפָּךְ בְּיָדְךָ
וְהַרְאָיוְן תָּנֵי רַב יוֹסֵף שֶׁלֹּא יָבִיא כִּינָּה לְעֵזָרָה:

[1-viij] אֵין פּוֹדִין לֹא בְּעַבָדִים וְלֹא בְּשִׁטָרוֹת וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת
וְלֹא בְּהֶקְדֵּשׁוֹת כְּתַב לַכֹּהֵן שֶׁהוּא חַיָּב לִיתֵּן
חֲמֵשׁ סְלָעִים חַיָּב לִיתֵּן לוֹ וּבְנוֹ אֵינוֹ פָּדוּי לְפִיכָךְ אִם
רָצָה הַכֹּהֵן לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה רְשַׁאי הַמְפָרִישׁ פָּדְיוֹן בְּנוֹ
וְאַבְד חַיָּב בַּאֲחֲרָיוּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יִהְיֶה לְךָ וּפָדֹה תִּפְדֶּה:

גמרא. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי דְּתַנְיָא רַבִּי אוֹמֵר בְּכָל
פְּדָיוֹן בְּכוֹר אָדָם חוּץ מִן הַשְּׁטָרוֹת מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי
דָּרֵישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי וּפְדוּיוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה רִיבָּה
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים מִיעֵט תִּפְדֶּה רִיבָּה רִיבָּה
וּמִיעֵט וְרִיבָּה רִיבָּה הַכֹּל מַאי רַבִּי רַבִּי כָּל מִילֵּי וּמַאי
מִיעֵט מִיעֵט שְׁטָרוֹת וְרַבָּנָן דְּרָשֵׁי כְּלָל וּפְרָט וּפְדוּיוֹ
מִבֶּן חֹדֶשׁ כְּלָל בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים פְּרָט פְּדֵה
תִּפְדֶּה חֲזַר וְכְלָל כְּלָל וּפְרָט וְכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא
כְּעֵין הַפְּרָט מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוֹפוֹ
מָמוֹן אַף כָּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוֹפוֹ מָמוֹן יָצְאוּ קַרְקָעוֹת
שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהוֹקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת יָצְאוּ
שְׁטָרוֹת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין אֵין גּוּפָן מָמוֹן אֲמַר
לֵיהּ רְבִינָא לְמֵרֵימַר וְרַבִּי רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי דָּרֵישׁ וְהָא

P 82 לדרבונים. MB לדרבונות | M 83 לתת לו חמש | 84 M — אדם || M 85 — חפ | M 86 — תיר || M 87 — מיעט || M 88 כללי ופרטי | M 89 — אף ...ממון || 90 M מטלטל י״ע ושפחות שהוק | M 91 — ו.

GEMARA. Unsre Mišnah vertritt nicht die Ansicht Rabbis, denn es wird gelehrt, Rabbi sagt, man könne den Erstgeborenen eines Menschen mit allem auslösen, ausgenommen Schuldscheine. Was ist der Grund Rabbis? — Er wendet hierbei [die Regel von der] Einschliessung und der Ausschliessung an.[133] "*Und seine Lösung, im Alter von einem Monat an sollst du lösen*, einschliessend, *nach der Schätzung von fünf Šeqel Silber*, ausschliessend, *sollst du lösen*, einschliessend, und wenn auf eine Einschliessung eine Ausschliessung und wiederum eine Einschliessung folgt, so ist alles eingeschlossen. Eingeschlossen ist jede Sache und ausgeschlossen sind Schuldscheine. Die Rabbanan aber wenden hierbei [die Regel von der] Generalisierung und der Spezialisierung an. *Und seine Lösung im Alter von einem Monat an*, generell, *nach der Schätzung von fünf Šeqel Silber*, speziell, *sollst du lösen*, wiederum generell, und wenn auf eine Generalisierung eine Spezialisierung und wiederum eine Generalisierung folgt, so richte dich nach der Spezialisierung; wie das Spezialgenannte eine bewegliche Sache und selbst Geld ist, ebenso alles andre, was beweglich und selbst Geld ist. Ausgenommen Grundstücke, die nicht beweglich sind, ausgenommen Sklaven, die Grundstücken gleichen, und ausgenommen Schuldscheine, die, obgleich beweglich, nicht selbst Geld sind. Rabina sprach zu Meremar: Wendet denn Rabbi [die Regel von der] Einschliessung und der Ausschliessung an, Rabbi wendet ja beim Pfriemen [die Regel von der] Gene-

125. Im Tempel an den 3 Festen des Jahres; cf. Bd. III S. 783 Z. 1ff. 126. Altpersische Geldmünze. דרבונות in den Texten ist ein Lapsus. 127. Dt. 14,25. 128. Das W. צורה wird v. צורת, Figur, abgeleitet, gemünztes Geld. 129. Sondern richtiges gemünztes Geld. 130. Diese können nicht als Lösegeld in Zahlung gegeben werden. 131. Damit er das Lösegeld nicht zweimal zu zahlen brauche. 132. Num. 18,15. 133. Das "dein" bezieht sich auf den Priester; erst nach der Auslösung gehört das Geld dem Priester. 134. Num. 18,16.

שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב והרי
Dt.14,25 Mas.II,5 מעשר דכתיב וצרת הכסף בידך ותנן הפורט סלע
[73]במעות מעשר שני כסף כסף ריבה והרי הקדש דכתיב
Lv.27,19 vgl. B.m.67a ונתן הכסף וקם לו ואמר שמואל הקדש שוה מנה
שחיללו על שוה פרוטה[74]מחול הקדש נמי יליף קדש
Ex.21,11 קדש ממעשר והרי קידושי אשה דכתיב ויצאה חנם
Qid.2a אין כסף ותנן בית שמאי אימרים[75]בדינר ובשוה דינר
ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לימא רב
אסי דאמר כבית שמאי אלא אי איתמר הכי איתמר
ib.11a Bq.36b [76]אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף קצוב האמור
בתורה כסף[77]צורי ושל דבריהם כסף מדינה מאי קא
משמע לן תניא המש סלעים של בן[78]וכו' ושל דבריהם
Qid.11b j.36b 90a כסף מדינה איצטריכא ליה דתנן התוקע לחבירו
נותן לו סלע[79]ולא תימא סלע ארבע זוזי אלא פלגא
דזוזא דקרו אינשי סלע פלגא דזוזא: הנן בישא
תקע ליה להחוא גברא אתא לקמיה דרב הונא אמר
Fol.51 ליה[80]תב ליה פלגא דזוזא[81]הוה איבא זוזא מאבא בהדיה
דלא נפיק תקע ליה אחרינא ויהביה ניהליה: [82]שלשים
של עבד חמשים של אונס ושל מפתה וכו': הא תו
למה לי הא תנא ליה רישא אונס ומוציא שם רע
איצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלא כתיב בהו
שקלים אימא זוזי בעלמא קא משמע לן דמילף קא
ילפי מהדדי: חוץ מן השקלים: תנא חוץ מן השקלים

"Geld" mindestens zwei, und wie Geld eine Sache von Wert ist, ebenso Geräte, wenn von Wert[115]. — Vom Zehnten heisst es ja:[116]*nimm das Geld in deine Hand*, dennoch wird gelehrt: wenn jemand einen Selâ vom Geld des zweiten Zehnten in Scheidemünze[117] wechselt!? — [Die Wiederholung des Wortes] "*Geld*"[118] ist einschliessend. — Vom Geheiligten heisst es ja:[119]*er gebe das Geld und soll es erstehen*, und Šemuél sagte, wenn man Geheiligtes im Wert einer Mine durch den Wert einer Peruṭa ausgeweiht hat, sei die Ausweihung giltig!? — Auch hinsichtlich des Geheiligten folgert er es [durch das Wort] *heilig*[120] vom Zehnten. — Von der Antrauung eines Weibes heisst es ja:[121]*so gehe sie umsonst ohne Geld aus*, dennoch wird gelehrt: die Schule Šammajs sagt, mit einem Denar[122] und dem Wert eines Denars, und die Schule Hillels sagt, mit einer Peruṭa und dem Wert einer Peruṭa. Demnach lehrte R. Asi nach der Schule Šammajs[123]!? — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so wird es wie folgt lauten: R. Jehuda lehrte im Namen R. Asis: Ueberall, wo die Gesetzlehre einen festgesetzten Geldbetrag nennt, ist es tyrisches Geld, und wenn [die Gelehrten], so ist es Provinzial-Geld. Was lehrt er uns damit, wir haben ja bereits gelernt: die fünf Selâ für einen Sohn &c.!? — Nötig ist [der Passus:] und wenn [die Gelehrten], so ist es Provinzial-Geld. Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand seinem Nächsten einen Faustschlag[124] versetzt, so zahle er ihm einen Selâ. Man sage nicht, einen Selâ von vier Zuz, sondern von einen halben Zuz, denn die Leute pflegen einen halben Zuz Selâ zu nennen.

Einst versetzte der böse Ḥanan einem einen Faustschlag, und als er hierauf vor R. Hona kam, sprach er zu ihm: Zahle ihm einen halben Zuz. Er hatte aber bei sich einen abgescheuerten halben Zuz, der nicht ging; da versetzte er ihm einen zweiten Faustschlag und gab ihn ihm.

Die dreissig für einen Sklaven, die fünfzig des Notzüchters und des Verführers. Wozu ist dies weiter nötig, er lehrte es ja bereits im Anfangsatz!? — Dies ist vom Notzüchter und vom Verleumder zu lehren nötig; man könnte glauben, da bei ihnen nicht Šeqel genannt wird, seien nur irgendwelche Münzen zu zahlen, so lehrt er uns, dass sie von einander zu folgern sind.

Ausgenommen die Šeqalim. Es wird gelehrt: Ausgenommen die Šeqalim, der

115. Es sind daher 2 Silbermünzen erforderlich. 116. Dt. 14,25. 117. Die Schrift spricht von Geld, dennoch sind Kupfermünzen zulässig. 118. Das in dieser Schriftstelle dreimal wiederholt wird. 119. Lev. 27,19, jed. in anderem Wortlaut. 120. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Lev. 27,14 u. ib. V. 30. 121. Ex. 21,11. 122. Erfolge die Antrauung. 123. Während die Halakha nach der Schule Hillels zu entscheiden ist. 124. Nach andrer Erklärung: Backenstreich.

|| בכסף ובש"ך + M 75 || מחולל B 74 || ממע' M 73
|| במנה צרי ושל M 78 || צרי M 77 || אר"י — M 76
הוה איכא M. הות. BP 81 || זיל + M 80 || דלא M 79
ברכא (!) זוזא בהדיא || M 82 שלשה (!) של: ומוציא ש"ר איצט'.

Collybus[97] als Aufgeld!? — Nachdem sie dazu hinzugefügt[98] haben. Es wird nämlich gelehrt: *Zwanzig Gera hat der Šeqel*; hieraus lernen wir, dass der Šeqel zwanzig Gera hat, woher, dass, wenn man hinzufügen will, man dies darf? — es heisst:[99]*soll sein*. Man könnte glauben, auch mindern. So heisst es:[100]*ist es*[101].

Einst sandte R. Aši an R. Aha, den Sohn Rabinas, siebzehn Zuz als Lösung für seinen Sohn, und liess ihm sagen: Möge mir der Meister das darin enthaltene übersteigende Drittel[102] zurücksenden. Dieser aber liess ihm erwidern: Möge der Meister mir noch drei senden, die man hinzugefügt[103] hat.

R. Hanina sagte: Ueberall, wo in der Gesetzlehre von Geld schlechthin gesprochen wird, ist es ein Selâ, wenn in den Propheten, ist es ein Litra[104], und wenn in den Hagiographen, ist es ein Talent[105]; ausgenommen ist das bei Êphron genannte Geld[106], obgleich es in der Gesetzlehre steht, ist es ein Talent, denn es heisst:[107]*vierhundert Silberstücke, gangbar im Handel*, und es gibt Orte, wo das Talent Šeqel genannt wird[108].

R. Ošâja sagte: Sie wollten alles Silber und Gold der Welt wegen des Silbers und Goldes Jerušalems[109] verstecken, bis sie einen Vers in der Schrift fanden, auf Grund dessen sie es erlaubt haben, denn es heisst:[110]*und Räuber sollen dahin kommen und es entweihen.* — Ist Jerušalem denn die Mehrheit der Welt? Vielmehr, erwiderte Abajje, sie wollten den hadrianischen und trajanischen abgeriebenen Denar verstecken wegen der Prägungen aus [dem Gold] Jerušalems, bis sie einen Vers in der Schrift fanden, auf Grund dessen sie ihn erlaubt haben, denn es heisst: *es sollen Räuber dahin kommen und es entweihen.*

R. Jehuda sagte im Namen R. Asis: Ueberall, wo die Gesetzlehre von Geld schlechthin spricht, ist es tyrisches Geld, und wenn [die Gelehrten], so ist es Provinzial-Geld. — Ist dies denn eine stichhaltige Regel, von der Forderung heisst es ja:[111]*wenn jemand seinem Nächsten Geld oder Geräte zur Aufbewahrung gibt*, und wir haben gelernt, dass beim gerichtlichen Eid die Forderung zwei Silberlinge betragen müsse!? — Anders verhält es sich da, wo es heisst: *Geld oder Geräte*, wie "Geräte" mindestens zwei, ebenso

דאיכפי[97] עלוייהי דתניא עשרים גרה השקל למדנו
לשקל שהוא עשרים גרה ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף
תלמוד לומר יהיה יכול יפחות תלמוד לומר הוא:
רב אשי שדר ליה שכסר זוזי לרב אחא[98] בריה דרבינא
בפדיון הבן שלח ליה לישדר[99] לי מר תלתא יתירתא
דאיבא עלוייהי שלח ליה לשדר לי מר תלתא אחרינא
דאוסיפי[100] עלוייהו: אמר רבי חנינא כל כסף האמור
בתורה סתם[101] סלע דנביאים ליטרין דבתיבי[102] קינטרין
חיין[103] מן כספי של עפרון שאף על פי שכתיב בתורה
סתם[104] קינטרין דכתיב ארבע מאות שקל כסף עבר
לסחר ואיבא דובתא[105] דקא קרו לקינטרא תיקלא:
אמר רבי אושעיא ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם
מפני כספה וזהבה של ירושלם עד שמצאו לו מקרא
[106]מן התורה שהוא מותר שנאמר יבאו בה פריצים
וחללוה וירושלם הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי
בקשו לגנוז דינרא הדריינא טוריאנא שייאפא מפני
טבעה של ירושלם עד שמצאו[107]לה מקרא[108]מן התורה
שהוא מיתר שנאמר ובאי בה פריצים וחללוה: [109]אמר
רב יהודה אמר רב[110]אפי כל כסף האמור בתורה סתם
כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה וכללא הוא והרי
טענה דכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים
לשמר ותנן[111] שבועת הדיינין הטענה שתי כסף שאני
התם דפתיב כסף או כלים מה כלים שנים אף כסף

62 M עליהו ‖ 63 V בריה דרבא. M בר רבי לפד׳ ‖ 64 M — לי...לי ‖ 65 M סלעין ‖ 66 M קונטרוקין ‖ 67 M מכספו ש״ע אע״ג שהוא כתוב ‖ 68 M דקרו לקונטרוק׳ ‖ 69 M — מה״ת ‖ 70 M לו ‖ 71 P — אמר ‖ 72 V — אבי.

Selâ u. 49 P. beträgt, also für den 50jährigen Jobelzyklus 50 Šeqel u. 1 P. 101. Kleine Münze; cf. Bd. III S. 284 N. 31. 102. Das Sechstel zum biblischen Šeqel. 103. Lev. 27,25. 104. Num. 18,16. 105. Das W. "sein" wird oft im T. als Hinzufügung gedeutet; "ist es" bedeutet: es bleibe dabei. 106. Nach Raba hat der biblische Selâ nur $3^1/_3$ Denar od. Zuz, sodass 5 Selâ $16^2/_3$ D. betragen. 107. Der tyrische Selâ hat 4 Denar, wonach er 20 Zuz entrichten sollte. 108. Als Münzeinheit 25 Selâ. 109. Hundert Selâ. 110. Cf. Gen. 23,10. 111. Gen. 23,16. 112. Er gab ihm Šeqel, die in der ganzen Welt gangbar waren. 113. Von der Tempelsteuer, das heilig war u. mit anderem vermischt wurde. 114. Ez. 7,22. 115. Ex. 22,6.

סבר מלוה הבתובה בתורה כבתובה בשטר דמיא Gl.Ar.6b
ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין
פריק[50]ליה לבריה ורבנן סברי מלוה הבתובה בתורה
לאו כבתובה בשטר דמיא הלכך מצוה דידיה עדיף:

[vij] Qid.11b **מש** סלעים של בן במנה צורי[51]שלשים של עבד
חמשים של אונס ושל מפתה ומאה של מוציא
שם רע כולם בשקל הקדש במנה צורי וכולן נפדין
בכסף ובשוה כסף חוץ משקלים:

גמרא. [54]מנה צורי: אמר רבי אסי מנה של[53]צורי
רבי אמי אמר דינרא[54]ערבא רבי הנינא אומר איסתרא
סרסיא[55]דמיזדבנא תמניא בדינרא חמש מינייהו לפדיון
Fol.50 הבן רבי יוחנן אומר דינרא הדריינא טריינא שייפא
[55]דמזבנא בעשרים וחמשה זוזי דל[56]מינייהו שתותא
והנך לפדיון הבן[57]הני עשרין וחד נבי דנקא הוי אלא
דל שתותא וזווא והנך לפדיון הבן אכתי עשרין נבי
דנקא הוי אלא דל זוזא ושתותא והנך לפדיון הבן
דהוי להו עשרין מתקלי במתקלי דינרא דאינון עשרין
ותמניא זוזי ופלגי ופלגא דנקא: אמר רבא סילעים
Ex.30,13 דאורייתא תלתא ותילתא הוי דכתיב °עשרים גרה
[58]השקל ומתרגמינן עשרין מעין[59]ותניא שש מעה כסף
דינר מיתיבי והלא סלע של[60]קדש ארבעים ושמנה
[61]פונדיונין פונדיון זה מה טיבו קילבון לפרוטרוט בתר

M 50 להו לבניה ‖ M 51 — שלשים ... צורי ‖ M 52
56 ‖ M 55 דמזבנן ‖ M 54 ערי׳ ‖ M 53 צר ‖ + מאי
M מיניה ‖ M 57 יהוו להו עשרין והדין: א״ר סילעא דאור׳ ‖
M 60 כסף ארבעין ותמני M 59 דתנן M 58 + יהיה
פונדיו׳ ‖ P 61 פונדינין פונדין.

Gesetzlehre geschriebenes Darlehn gleiche einem Darlehn[88] auf einen Schuldschein", somit kann er für seine Pflicht haftbaren [Grundbesitz] wegnehmen und für die fünf bar löse er seinen Sohn aus, und die Rabbanan sind der Ansicht, ein in der Gesetzlehre geschriebenes Darlehn gleiche nicht einem Darlehn auf einen Schuldschein, daher geht die Pflicht für ihn selbst vor.

DIE FÜNF SELÂ FÜR EINEN SOHN SIND IN TYRISCHER WÄHRUNG[89] ZU ZAHLEN; DIE DREISSIG FÜR EINEN SKLAVEN[90], DIE FÜNFZIG DES NOTZÜCHTERS UND VERFÜHRERS[91] UND DIE HUNDERT DES VERLEUMDERS[92] SIND SÄMTLICH IN ŠEQEL DES HEILIGTUMS IN TYRISCHER WÄHRUNG ZU ZAHLEN. ALLES[93] KANN DURCH GELD UND GELDESWERT AUSGELÖST WERDEN, AUSGENOMMEN DIE ŠEQALIM[94].

GEMARA. IN TYRISCHER WÄHRUNG. R. Asi erklärte: Die in Tyrus gangbare Mine. R. Ami erklärte: Der arabische Denar. R. Ḥanina erklärte: Der syrische Stater, der acht auf einen [Gold]denar gehandelt wird. Durch solche fünf erfolgt die Auslösung des Sohns. R. Johanan erklärte: Der hadrianische und der trajanische Denar, der abgebrauchte[95], die mit fünfundzwanzig auf den Zuz gehandelt werden. Von diesen ziehe man ein Sechstel ab, und was bleibt, ist für die Auslösung des Sohns. — Es bleiben ja einundzwanzig weniger ein Sechstel[96]!? — Vielmehr, ziehe davon ein Sechstel und einen Zuz ab, und was bleibt, ist für die Auslösung des Sohns. — Aber immerhin bleiben es ja zwanzig weniger ein Sechstel!? — Vielmehr, ziehe davon einen Zuz und ein Sechstel ab, und was bleibt, ist für die Auslösung des Sohns; das sind zwanzig Gewichte[97] im Gewicht eines Denars, das sind achtundzwanzigeinhalb Zuz und ein halbes Sechstel.

Raba sagte: Der in der Gesetzlehre genannte Selâ hat drei und ein Drittel[98], denn es heisst:[99]*zwanzig Gera der Šeqel*; dies übersetzen wir: zwanzig Maâ, und es wird gelehrt, sechs Silbermaâ seien ein Denar. Man wandte ein: Der Selâ des Heiligtums hatte ja achtundvierzig Pondion, welche Bedeutung hat nun dieses Pondion[100]? — ein

88. Wofür der Grundbesitz des Schuldners haftbar ist, sodass der Gläubiger das verkaufte Grundstück dem Käufer wegnehmen kann. 89. Aus reinem Silber u. höher im Kurs war als der sog. Provinzial-Selâ. 90. Die als Ersatz für ihn zu zahlen sind; cf. Ex. 21,32. 91. Cf. Ex. 22,16 u. Dt. 22,29. 92. Wörtl. Ausbringer eines schlechten Namens, sc. über das Vorleben seiner Frau; cf. Dt. 22,13ff. 93. Was nach der Schrift auszulösen ist. 94. Die als Tempelsteuer zu entrichten sind; cf. Bd. III S. 875 Z. 1ff. 95. Od. abgescheuerte, durch das Passieren. So wörtlich, jed. unklar; nach ZUCKERMANN (*Talmud. Münzen* p. 20) die umgeprägten. 96. Der Selâ hat 4 Denar und 5 Selâ beträgt das Lösegeld. 97. Münzen, Geldstücke, die auch als Gewichtstücke benutzt wurden. 98. Tyrische Denare. 99. Ex. 30,13. 100. Diese Lehre bezieht sich auf die Auslösung eines im Jobeljahr (cf. Lev. 25,10) dem Heiligtum geweihten Feldes (cf. ib. 27,16), die 49

רב אמר בנו פדוי ושמואל אמר אין בנו פדוי דכולי
עלמא מעכשיו אין בנו פדוי לאחר שלשים יום יאיתנהו
למעות ודאי בנו פדוי כי פליגי לאחר שלשים יום
ונתעכלו המעות רב אמר בנו פדוי מידי דהוה אקידושי
אשה התם לאו אף על גב דנתעכלו המעות הוו קידושי
הכא נמי לא שנא ושמואל אמר לך התם בידו לקדשה
מעכשיו הכא אין בידו לפדותו מעכשיו ואף על גב
דקיימא לן דכל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא
כרב באיסורי ובשמואל בדיני הכא הלכתא כוותיה
דשמואל תנן מת בתוך שלשים יום אף על פי שנתן
לכהן יחזור לן חמש סלעים מעמא דמת הא לא מת
בנו פדוי הכא במאי עסקינן דאיתנהו למעות תא
שמע בחזקת שלא נפדה עד שיאמרו לו שנפדה התם
נמי דאיתנהו למעות ביניהו: תני תנא קמיה דרב
יהודה הפידה את בנו בתוך שלשים יום בנו פדוי
אמר ליה שמואל אמר אין בנו פדוי ואת אמרת בנו
פדוי ואף על גב דקיימא לן כרב באיסורי ובשמואל
בדיני הכא הלכתא כוותיה דשמואל: הוא לפדות
ובנו לפדות הוא קודם לבנו וכו': תנו רבנן הוא לפדות
ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו
שמצותו על אביו ומצות בנו עליו אמר רבי ירמיה
הכל מודים היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם
לבנו מאי טעמא דמצוה דידיה עדיף כי פליגי היכא
דאיכא חמש משועבדות וחמש בני חורין רבי יהודה

M 42 — דכולי ... פדוי | M 43 דאיתנהו | M 44 כותיה
דרב || M 45 — למעות || M 46 דר' יהוש' הפו' בנו ||
M 47 + א"ל | M 48 + תני אין ב"ד | M 49 + כל
היכא דפל' רו"ש הלכ' כותיה דרב || M 50 — הכא ... דשמ'.

auslöst, so ist sein Sohn, wie Rabh sagt, ausgelöst, und wie Šemuél sagt, nicht ausgelöst. Alle stimmen überein, dass, wenn es[81] sofort erfolgen sollte, sein Sohn nicht ausgelöst sei, und wenn nach dreissig Tagen[82] und das Geld vorhanden ist, sein Sohn entschieden ausgelöst sei, sie streiten nur über den Fall, wenn nach dreissig Tagen und das Geld verzehrt worden[83] ist. Rabh sagt, sein Sohn sei ausgelöst, wie dies auch bei der Antrauung einer Frau der Fall ist; obgleich das Geld verzehrt worden ist, ist die Antrauung giltig, und auch hierbei ist es nicht anders. Šemuél aber kann dir erwidern: da liegt es in seiner Macht, sie sich sofort anzutrauen, hierbei aber kann er ihn nicht sofort auslösen. Und obgleich es für uns feststeht, dass überall, wo Rabh und Šemuél streiten, die Halakha bei kanonischen Dingen wie Rabh und bei Rechtssachen wie Šemuél ist, ist hierbei die Halakha dennoch wie Šemuél. — Es wird gelehrt: Stirbt [der Sohn] innerhalb dreissig Tagen, so muss der Priester, wenn jener ihm die fünf Selâ bereits gegeben hat, sie ihm zurückgeben. Nur wenn er stirbt, wenn er aber nicht stirbt, ist sein Sohn ausgelöst!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn das Geld noch vorhanden ist. — Komm und höre: So gilt er[84] als nicht ausgelöst, bis er den Beweis erbringt, dass er ausgelöst worden[85] ist!? — Da ebenfalls in dem Fall, wenn das Geld noch (in seinem Zustand) vorhanden ist.

Ein Jünger lehrte vor R. Jehuda: Wenn jemand seinen Sohn innerhalb dreissig Tagen auslöst, so ist sein Sohn ausgelöst. Da sprach dieser zu ihm: Šemuél sagt, sein Sohn sei nicht ausgelöst, und du sagst, sein Sohn sei ausgelöst. Und obgleich es für uns feststeht, die Halakha sei bei kanonischen Dingen wie Rabh und bei Rechtssachen wie Šemuél, ist hierbei die Halakha wie Šemuél.

IST ER AUSZULÖSEN UND SEIN SOHN AUSZULÖSEN, SO GEHT ER SEINEM SOHN VOR &c. Die Rabbanan lehrten: Ist er auszulösen und sein Sohn auszulösen, so geht er seinem Sohn vor; R. Jehuda sagt, sein Sohn gehe ihm vor, denn die Pflicht für ihn selbst obliegt seinem Vater, und die Pflicht für seinen Sohn obliegt ihm. R. Jirmeja sagte: Alle stimmen überein, dass, wenn nur fünf Selâ vorhanden sind, er seinem Sohn vorangehe, denn die ihn selbst betreffende Pflicht geht vor, sie streiten nur über den Fall, wenn fünf ansprüchlich[86] und fünf bar[87] vorhanden sind. R. Jehuda ist der Ansicht, ein in der

81. Die Wirkung der Auslösung. 82. Die Fälligkeit sollte zur richtigen Zeit eintreten, dann aber war das Geld nicht vorhanden. 83. Durch einen Geldbetrag. 84. Wenn der Vater innerhalb dreissig Tagen gestorben ist. 85. Erbringt er den Beweis, so ist er ausgelöst. 86. Eine ausstehende Schuld, die durch Grundstücke gedeckt ist. 87. Wörtl. frei, dh. unbelasteter Grundbesitz.

דלא כפריה בתבונן: זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום:
[33]תני רב הונא שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום
ותנא דידן כיון דבשני אנשים הוא דמשכחת לה באיש
אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא מתני ליה:

[vi,2] ת הבן בתוך שלשים יום אף על פי שנתן לכהן
Bek. 51b יחזיר לאחר שלשים יום אף על פי שלא נתן
יתן מת ביום שלשים כיום שלפניו רבי עקיבא אומר
אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן:

גמרא. מאי טעמייהו דרבנן גמרי חדש חדש
[34]ממדבר מה התם ומעלה אף הכא נמי ומעלה ורבי
עקיבא מספקא[35]ליה מדאיצטריך למיכתב ומעלה נבי
ערכין ולא גמרי ממדבר הוו להו שני כתובים הבאים
Yev. Qid. 34b באחד[36]וכל שני כתובים הבאים באחד אין מלמדין או
דלמא כי אין מלמדין לעלמא אבל לגופייהו מלמדין
ומשום הכי[37]מספקינן ליה אמר רב אשי הכל מודים
Yev. Mq. 18a לענין[38]אבילות יום שלשים כיום שלפניו ואמר שמואל
הלכה כדברי המיקל באבל:

[vi,3] ת האב בתוך שלשים[39]בחזקת שלא נפדה עד
Bm. 102b שיביא ראיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת
Qid. 29a שנפדה עד[40]שיאמרו לו שלא נפדה הוא לפדות ובנו
לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו
[41]שמצותו על אביו ומצות בנו עליו:

Ar. 12b **גמרא.** איתמר הפודה את בנו בתוך שלשים יום

33 B תנא ‖ 34 M מחדש ומה ‖ 35 M — ליה ‖ 36 M ואין מלמ׳ ‖ 37 M מספק׳ ‖ 38 M אבילה (!) דיום לי׳ כיום שלאחריו דא׳ ‖ 39 M + יום ‖ 40 M שיביא ראיה שלא ‖ 41 M שזה כמו ע״א וזה מ״ב.

— Dies nur,wenn [der Schuldner] leugnet, wenn er aber nicht leugnet, schreibe man.

WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES, SO HAT DER PRIESTER NICHTS. R. Hona lehrte: Wenn zwei männliche und ein weibliches, so hat der Priester nichts. Unser Autor lehrt dies aber nicht, da dies[73]nur bei zwei Männern vorkommen kann, nicht aber bei einem Mann und zwei Frauen.

STIRBT DER SOHN INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO MUSS DER PRIESTER, WENN ER SIE IHM BEREITS GEGEBEN HAT, SIE ZURÜCKGEBEN; WENN NACH DREISSIG TAGEN, SO MUSS ER, AUCH WENN ER SIE IHM NOCH NICHT GEGEBEN HAT, GEBEN. STIRBT ER AM DREISSIGSTEN TAG, SO GLEICHT DIESER DEM VORANGEHENDEN TAG. R. ÂQIBA SAGT, HAT ER SIE BEREITS GEGEBEN, ERHALTE ER NICHTS ZURÜCK, UND HAT ER SIE NOCH NICHT GEGEBEN, BRAUCHE ER NICHT ZU GEBEN.

GEMARA. Was ist der Grund der Rabbanan? — Sie folgern es durch [das Wort] *Monat* von der Wüste[74], wie dort "und darüber", ebenso hierbei "und darüber"[75]. — Und der des R. Âqiba? — Ihm ist es zweifelhaft; da es auch beim Schätzgelübde "und darüber"[76]heisst, und es nicht von [der Zählung in] der Wüste gefolgert wird, so sind es zwei Schriftverse, die dasselbe lehren, und wenn zwei Schriftverse dasselbe lehren, so ist von diesen nicht zu entnehmen[77], oder vielleicht ist von diesen nur hinsichtlich andrer Dinge nichts zu entnehmen, wol aber hinsichtlich dieser[78]selbst. Daher ist es ihm zweifelhaft. R. Aši sagte: Alle stimmen überein, dass hinsichtlich der Trauer[79]der dreissigste Tag dem vorangehenden gleiche. Auch sagte Šemuél: Bei der Trauer ist die Halakha nach dem Erleichternden zu entscheiden.

STIRBT DER VATER INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO GILT [DER SOHN] ALS NICHT AUSGELÖST, BIS ER DEN BEWEIS ERBRINGT, DASS ER AUSGELÖST WORDEN IST; WENN NACH DREISSIG TAGEN, SO GILT ER ALS AUSGELÖST, BIS MAN IHM SAGT[80], ER SEI NICHT AUSGELÖST WORDEN. IST ER AUSZULÖSEN UND SEIN SOHN AUSZULÖSEN, SO GEHT ER SEINEM SOHN VOR; R. JEHUDA SAGT, SEIN SOHN GEHE IHM VOR, DENN DIE PFLICHT FÜR IHN SELBST OBLIEGT SEINEM VATER UND DIE PFLICHT FÜR SEINEN SOHN OBLIEGT IHM.

GEMARA. Es wurde gelehrt: Wenn jemand seinen Sohn innerhalb dreissig Tagen

73. Dass der Priester nichts erhält. 74. Das sowol bei der Auslösung des Erstgeborenen (Num. 18,16) als auch bei der Zählung in der Wüste (ib. 3,40) gebraucht wird. 75. Die Fälligkeit beginnt erst am 31. Tag. 76. Cf. Lev. 27,7. 77. Bezüglich ähnlicher Dinge; durch die Wiederholung wird bekundet, dass es nur von diesen gilt. 78. Auch bei der Zählung in der Wüste handelte es sich um die Erstgeborenen. 79. Dass sie, wenn das Kind innerhalb 30 Tagen stirbt, nicht abzuhalten ist, da es viell. nicht lebensfähig war. 80. Wenn man es ihm im Namen seines Vaters berichtet.

זכרים ונקבה נותן חמש סלעים לכהן "שתי נקבות
וזכר"או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום
אחת בכרה ואחת"שלא בכרה וילדו שני זכרים נותן
חמש סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים"יום
האב פטור מת האב והבנים קיימים רבי מאיר אומר
אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו"פטורין רבי
יהודה אומר נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין"לכהן כלום:
[M] שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני
זכרים זה נותן חמש סלעים לכהן וזה נותן חמש סלעים
"מת אחד מהם בתוך שלשים אם לכהן"אחד נתנו
יחזיר להם חמש סלעים"אם"לשני כהנים נתנו אינן
יכולין להוציא מידם זכר ונקבה האבות פטורין"והבן
חייב לפדות את עצמו שתי נקבות וזכר או שתי
[M.I] נקבות ושני זכרים אין כאן לכהן כלום: אחת בכרה
ואחת"שלא בכרה"של שני אנשים וילדו שני זכרים
זה"שלא בכרה אשתו נותן חמש סלעים לכהן זכר
ונקבה אין כאן לכהן כלום:

גמרא. מאי שנא שני בהנים דאזיל לגבי האי
ומדחי ליה ואזיל לגבי האי ומדחי ליה כהן"נמי ליזיל
לגבי האי ולידחייה"וליזיל לגבי האי ולידחייה אמר
שמואל "בבא בהרשאה"והאמרי נהרדעי לא בתבינן
אדרבתא אמטלטלי הני מילי היכא דכפריה אבל היכא

17 M + ואם | 18 M + אחד | 19 M — ש | 20 M — יום | 21 P פטור | 22 M + כאן | 23 M + לכהן | 24 M — אחד | 25 M + ו | 26 P לשנים | 27 M והבנים חייבין לפ׳ את עצמן | 28 M + והן | 29 M שבכרה | 30 B + אחד | 31 M — וליזיל לג״ה ולידי | 32 P והאמרו.

HAT, SO KANN ER VON IHNEN NICHTS ZURÜCKFORDERN. WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES ODER ZWEI MÄNNLICHE UND EIN WEIBLICHES[66], SO GEBE ER DEM PRIESTER FÜNF SELÂ; WENN ZWEI WEIBLICHE UND EIN MÄNNLICHES ODER ZWEI MÄNNLICHE UND ZWEI WEIBLICHE, SO ERHÄLT DER PRIESTER NICHTS[67]. WENN EINE BEREITS GEBOREN UND DIE ANDRE NOCH NICHT GEBOREN HAT, UND BEIDE ZWEI MÄNNLICHE KINDER GEBÄREN, SO GEBE ER DEM PRIESTER FÜNF SELÂ; STIRBT EINES VON IHNEN INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO IST DER VATER FREI, STIRBT DER VATER UND BLEIBEN DIE KINDER LEBEN, SO IST ES, WIE R. MEÍR SAGT, WENN SIE VOR DER ERBTEILUNG GEZAHLT HABEN, BEREITS GESCHEHEN, WENN ABER NICHT, SO SIND SIE FREI. R. JEHUDA SAGT, DAS VERMÖGEN SEI HAFTBAR. WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES, SO HAT DER PRIESTER NICHTS. WENN ZWEI FRAUEN VON ZWEI MÄNNERN, DIE NOCH NICHT GEBOREN HABEN, ZWEI MÄNNLICHE KINDER[70] GEBÄREN, SO GEBE DER EINE DEM PRIESTER FÜNF SELÂ UND DER ANDRE GEBE DEM PRIESTER FÜNF SELÂ; STIRBT EINES VON IHNEN INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO MUSS, WENN SIE EINEM PRIESTER GEGEBEN HABEN, DIESER IHNEN DIE FÜNF SELÂ ZURÜCKGEBEN, UND WENN SIE SIE ZWEI PRIESTERN GEGEBEN HABEN, SO KÖNNEN SIE AUS IHRER HAND NICHTS MEHR ZURÜCKFORDERN. WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES, SO SIND DIE ELTERN FREI UND DER SOHN MUSS SICH SELBST AUSLÖSEN; WENN ZWEI WEIBLICHE UND EIN MÄNNLICHES ODER ZWEI WEIBLICHE UND ZWEI MÄNNLICHE, SO HAT DER PRIESTER NICHTS. WENN EINE DER BEIDEN MÄNNER BEREITS GEBOREN HATTE UND EINE NOCH NICHT GEBOREN HATTE, UND SIE ZWEI MÄNNLICHE KINDER GEBÄREN, SO MUSS DER, DESSEN FRAU NOCH NICHT GEBOREN HATTE, DEM PRIESTER FÜNF SELÂ GEBEN; WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES, SO HAT DER PRIESTER NICHTS.

GEMARA. Wenn es zwei Priester sind, wol deshalb, weil der eine, wenn er sich an ihn wendet, ihn abweisen kann, und der andre, wenn er sich an ihn wendet, ihn abweisen kann, somit sollte doch auch ein Priester[71], wenn dieser sich an ihn wendet, ihn abweisen, und wenn jener sich an ihn wendet, ihn abweisen!? Šemuél erwiderte: Wenn er mit einer Vollmacht[72] kommt. — Die Nehardeênser sagten ja aber, man schreibe keine Vollmacht auf Mobilien[73]!?

67. Weil jeder ihn zurückweisen kann. 68. Eines ist sicher Erstgeborener u. hinsichtl. des anderen besteht ein Zweifel, u. der Priester hat den Beweis zu erbringen. 69. Da über beide ein Zweifel obwaltet. 70. Die mit einander vermischt worden sind. 71. Wenn es zwei Männer sind. 72. Jeder der Väter mit einer Vollmacht vom andren. 73. Weil sie beseitigt werden können.

והכא בחמש ולא בחצי חמש קא מיפלגי דרבי מאיר סבר חמש ולא חצי חמש ורבי יהודה סבר חמש ואפילו חצי חמש אי הכי רבי יהודה אומר נתחייבו נכסים נתחייב נברא מיבעי ליה ועוד תניא רבי יהודה אומר האחין שחלקו אם יש עשרה זוז לזה ועשרה[3] זוז לזה חייבין ואם לאו פטורין מאי עשרה זוז לזה ועשרה זוז לזה אילימא בין[4] דירושה בין דלקוחות וחמש ואפילו חצי חמש אי הכי מאי[5] איריא עשרה אפילו בציר מעשרה נמי אלא פשיטא עשרה זוז דירושה לזה ועשרה זוז דירושה לזה אלמא חמש ולא חצי חמש סבירא ליה אלא[6] דכולי עלמא חמש ולא חצי חמש והכא בדרב אסי ורב פפא קמיפלגי ואיכא דמתני ליה אסיפא נתחייבו הנכסים דמית האב אימת אילימא דמית[7] לאחר שלשים מכלל דרבי מאיר סבר כי חלקו פטורין הא[8] אישתעבדי להו נכסי אלא בתוך שלשים[9] כי חלקו אמאי מחייב רבי יהודה ליזיל לגבי האי[10] לידחייה וגבי האי ולידחייה אמר רבי ירמיה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקח אחד מהם שדה מחבירו בעל הוב גובה[11] ממנו דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנתא דידך קא שקילנא ואי בחברך מסיקנא[12] משתעבדא לי[13] מקמי דידך אמר רבא מבדי נכסוהי דבר איניש אינון ערבין ביה[14] וכולה בלישנא קמא:

[iv] תי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן עשרה סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום אם לכהן אחד נתן יחזיר לו חמש סלעים ואם לשני כהנים נתן אינו יכול להוציא מידם זכר ונקבה[16] או שני

M 6 ‖ איר׳ — M 5 ‖ דיורשין M 4 ‖ זוז — M 3
9 ‖ אשתעבידו ליה M 8 ‖ דמית — M 7 ‖ דכ״ע —
11 ‖ אפי׳ כי חלקו נמי מחייב M 10 ‖ וליד׳ וליזל לגבי M
M 13 ‖ מנתא דחברך שקילנא + M 12 ‖ דא׳ אי M
מקמך א׳ ‖ M 14 וכל לישנא ‖ M 15 אין כאן לכהן אלא אחד ‖ P 16 (אי שנים זכר).

hier streiten sie über [die Auslegung:] *fünf*[60], nicht aber die Hälfte[61] von fünf. R. Meír ist der Ansicht, *fünf*, nicht aber die Hälfte von fünf, und R. Jehuda ist der Ansicht, *fünf*, und auch die Hälfte von fünf. — Wieso sagt R. Jehuda demnach, das Vermögen sei haftbar, es sollte ja heissen, die Person sei haftbar[62]!? Ferner wird gelehrt: R. Jehuda sagt, wenn die Brüder[63] geteilt haben, so sind sie, wenn zehn Zuz[64] für den einen und zehn Zuz für den andren vorhanden sind, verpflichtet, wenn aber nicht, frei. Was heisst zehn Zuz für den einen und zehn Zuz für den andren: wollte man sagen, sowol Erbschaft als auch Erworbenes, und *fünf*, auch die Hälfte von fünf, wieso zehn, dies sollte ja gelten, auch wenn weniger als zehn!? Doch wol zehn Zuz von der Erbschaft für den einen und zehn Zuz von der Erbschaft für den andren, somit ist er der Ansicht, *fünf*, nicht aber die Hälfte von fünf!? — Vielmehr, alle sind der Ansicht, *fünf*, nicht aber die Hälfte von fünf, und hier streiten sie über die Lehren von R. Asi und R. Papa. Manche beziehen dies auf den Schlußsatz: Das Vermögen sei haftbar. Wann soll der Vater gestorben sein: wollte man sagen, nach dreissig [Tagen], demnach ist R. Meír der Ansicht, sie seien frei, wenn sie geteilt haben; aber wieso denn, das Vermögen ist ihm ja haftbar; und wenn innerhalb dreissig [Tagen], wieso ist er nach R. Jehuda verpflichtet, dieser kann ja, wenn er sich an ihn wendet, ihn zurückweisen, und jener kann ja, wenn er sich an ihn wendet, ihn zurückweisen!? R. Jirmeja erwiderte: Dies besagt, dass, wenn zwei Personen Namens Joseph, Sohn Šimôns, in einer Stadt wohnen, und einer vom andren ein Feld gekauft hat, ein Gläubiger[65] es ihm abnehmen könne, denn er kann zu ihm sagen: habe ich von dir zu fordern, so nehme ich deinen Teil, und habe ich von deinem Genossen zu fordern, so ist es mir vor dir verpfändet. Raba sprach: Merke, das Vermögen eines Menschen ist ja sein Bürge &c. Und alles wie in der ersten Lesart.

WENN ZWEI FRAUEN[66], DIE NOCH NICHT GEBOREN HABEN, ZWEI MÄNNLICHE KINDER GEBÄREN, SO GEBE ER DEM PRIESTER ZEHN SELÂ, STIRBT EINES VON IHNEN INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO MUSS, WENN ER SIE EINEM PRIESTER GEGEBEN HAT, DIESER IHM FÜNF SELÂ ZURÜCKGEBEN, UND WENN ER SIE ZWEI PRIESTERN GEGEBEN

60. Cf. Num. 18,16. 61. Die in diesem Fall auf jeden entfällt. 62. Jeder für den auf ihn entfallenden Teil. 63. Ueber die der Zweifel besteht. 64. Name einer Silbermünze (nach mancher Erklärung, wegen des auf dieser sich befindlichen Zeusbildes); identisch mit Silberdenar, die 4 auf einen Selâ gehen. 65. Des Verkäufers. 66. Eines Mannes.

אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין רבי יהודה אומר נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין כאן לבתן כלום:

גמרא. דמית האב אימת אילימא דמית לאחר שלשים יום בהא אמר רבי מאיר בי חלקי פטורין והא אשתעבדן להו לנכסי אלא דמית בתוך שלשים יום מאי שנא בי חלקו דאזיל לגבי האי ומדחיליה דאזיל לגבי האי ימדחי ליה בי לא חלקו נמי ליזיל לגבי האי ולידחייה וליזיל לגבי האי ולידחייה אמר רבי ירמיה זאת אומרת שני יוסתבן שמעון שהיו בעיר אחת ולקחו שדה בשותפות בעל חוב גובה אותה מהם דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנתא דידך קא שקילנא ואי בחברך מסיקנא מנתא דחברך קא שקילנא אמר רבא מכדי נכסי דבר איניש אינון ערבין ביה מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע ליה ולערב מצי תבע ליה והתנן המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב וקיימא לן דלא יתבע מן הערב תחלה אלא אמר רבא לעולם שמת לאחר שלשים יום ואי דאיכא נכסי טובא הכי נמי דשקיל והכא במאי עסקינן כגון דליכא אלא המש סלעים ודבולי עלמא אית להו דרב אסי דאמר רב אסי האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות ודבולי עלמא מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשמר דמיא ודבולי עלמא אית להו דרב פפא דאמר רב פפא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות

M 91 יהו׳ — M 92 נכס׳ — M 93 יום ‖ M 94 אשתעבידו להו נכ׳ ‖ M 95 ולידחייה ואזיל לג״ה ‖ M 96 + חברך ‖ M 97 — קא ‖ 98 ולידחייה ארי׳ ‖ M 99 — ד ‖ M 1 — אלא ‖ M 2 ואין- M — אינון

BEN DIE KINDER LEBEN, SO IST ES, WIE R. MEÍR SAGT, WENN SIE VOR DER ERBTEILUNG GEZAHLT HABEN, BEREITS GESCHEHEN, WENN ABER NICHT, SO SIND SIE FREI. R. JEHUDA SAGT, DAS VERMÖGEN SEI HAFTBAR. WENN EIN MÄNNLICHES UND EIN WEIBLICHES, SO HAT DER PRIESTER NICHTS[53].

GEMARA. Wann soll der Vater gestorben sein: wollte man sagen, wenn er nach dreissig Tagen gestorben ist, wieso sagt R. Meír, wenn sie bereits geteilt haben, seien sie frei, das Vermögen ist ja haftbar; doch wol wenn er innerhalb dreissig Tagen gestorben ist. Wenn sie geteilt haben, wol deshalb, weil, wenn [der Priester] zu diesem kommt, er ihn zurückweisen kann, und wenn er zu jenem kommt, er ihn zurückweisen kann, somit kann ja auch, wenn sie noch nicht geteilt haben, wenn er zu diesem kommt, er ihn zurückweisen, und wenn er zu jenem kommt, er ihn zurückweisen!? R. Jirmeja erwiderte: Dies besagt, dass, wenn zwei Personen Namens Joseph, Sohn Šimôns, in einer Stadt[54]wohnen, und sie gemeinschaftlich ein Feld gekauft haben, ein Gläubiger von ihnen einfordern[55]könne, denn er kann zu jedem sagen: habe ich von dir zu fordern, so nehme ich deinen Teil, und habe ich von deinem Genossen zu fordern, so nehme ich den Teil deines Genossen. Raba sprach: Merke, das Vermögen eines Menschen ist ja sein Bürge, und es ist ja nicht möglich, dass man von einem [eine Schuld] nicht einfordern und von seinem Bürgen wol einfordern[56] kann!? Es wird nämlich gelehrt: Wenn jemand seinem Nächsten auf Veranlassung eines Bürgen [Geld] geliehen hat, so kann er keine Zahlung vom Bürgen verlangen, und wir wissen, [dies heisse,] man könne nicht den Bürgen zuerst mahnen. Vielmehr, erwiderte Raba: Tatsächlich, wenn er nach dreissig Tagen gestorben ist; ist viel Vermögen vorhanden, so erhält er auch, hier aber wird von dem Fall gesprochen, wenn nur fünf Selâ vorhanden sind. Alle sind sie der Ansicht R. Asis, denn R. Asi sagte, Brüder, die geteilt haben, seien[57]zur Hälfte Erben und zur Hälfte Käufer, ferner sind sie alle der Ansicht, ein Darlehn, das in der Gesetzlehre geschrieben[58]ist, gelte nicht als Darlehn auf einen Schuldschein[59], ferner sind sie alle der Ansicht R. Papas, denn R. Papa sagte, ein mündliches Darlehn sei von den Erben einzufordern, nicht aber von den Käufern, und

53. Da er nicht nachweisen kann, dass der Knabe zuerst geboren wurde. 54. Gegen die wegen der gleichen Personen- u. Ortsnamen niemand einen Schuldschein präsentieren kann; cf. Bd. VI S. 1397 Z. 19ff. 55. Seine Schuld vom Feld. 56. Ohne sich vorher an den Schuldner fruchtlos gewandt zu haben. 57. Hinsichtl. der Haftbarkeit; cf. Bd. VI S. 27 Z. 17ff. 58. Dh. eine nach einer Bestimmung des Gesetzes zu leistende Zahlung, wie die Zahlung der 5 Selâ. 59. Für das verkaufte Immobilien des Schuldners dem Gläubiger haften.

בכור לכהן והבא אחריו[83]אין בכור לנחלה ולכתבו הרשאה להדדי ובי תימא מתניתין שלא בהרשאה[83]הא מוקמינן לה קמן דבהרשאה מסייע ליה לרבי ינאי דאמר רבי ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו בותבין הרשאה זה לזה[84]לא הוברו ובסוף נתערבו אין בותבין הרשאה זה לזה: Bb.127a

[i,2] יזהו בכור לנחלה ולכהן המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינין[85]המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת[85]ליום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן: [ij] יוצא דופן והבא[86]אחריו שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן רבי שמעון אומר הראשון לנחלה והשני[87]לחמש סלעים:

Dt.21,15 **גמרא.** ראשון לנחלה לא וילדו לו בעינן לחמש סלעים נמי לא פטר רחם בעינן שני לנחלה[88]לא ראשית Ex.13,2 אנו בעינן לחמש סלעים נמי לא קא סבר כבור לדבר Dt.21,17 Bek.19a אחד לא הוי בכור[89]רבי שמעון אומר הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים רבי שמעון לטעמיה דאמר תלד Nid.40a Lv.12,5 לרבות יוצא דופן והשני לחמש סלעים[90]קסבר בכור לדבר אחד הוי בכור:

Fol.48 [iij] יישלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימים רבי מאיר אומר

M 82 אינו בל״ן ולכתוב || M 83 השתא מוק׳ || M 84 נתע׳ ולבסוף הוכ׳ אין | M 85 — ל || M 86 אחריה׳ || M 87 + לכהן | M 88 — לא | M 89 ר״ש: ר״ש דא׳ || M 90 — קסבר.

hinsichtlich der Erbschaft". — Sollen sie doch einander"eine Vollmacht schreiben!? Wolltest du sagen, unsre Mišnah meine ohne Vollmacht", so beziehen wir sie ja weiter" auf den Fall, wenn mit Vollmacht!? Dies ist also eine Stütze für R. Jannaj, denn R. Jannaj sagte: Wenn man sie"vorher auskannte und sie nachher vermischt worden sind, so schreiben sie einander eine Vollmacht, wenn man sie aber vorher nicht auskannte (und sie vermischt worden sind), so schreiben sie einander keine Vollmacht.

WER IST ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND FÜR DEN PRIESTER? — WENN EINE EINE EIHAUT VOLL WASSER, VOLL BLUT ODER VOLL VERSCHIEDENER GEBILDE AUSGESTOSSEN HAT, ODER WENN EINE FISCH-, HEUSCHRECKEN-, EKEL- ODER KRIECHTIERARTIGES ABORTIRT HAT, ODER WENN EINE AM VIERZIGSTEN TAG[45]EINE FEHLGEBURT ABORTIRT HAT, SO IST DER DARAUF FOLGENDE ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND FÜR DEN PRIESTER. DIE SEITENGEBURT[46]UND DER IHR FOLGENDE SIND BEIDE KEINE ERSTGEBORENEN, WEDER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT NOCH FÜR DEN PRIESTER. R. ŠIMÔN SAGT, DER ERSTE SEI ES HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND DER ANDRE HINSICHTLICH DER FÜNF SELÂ.

GEMARA. Der erste nicht hinsichtlich der Erbschaft, weil erforderlich ist:[47]*und ihm geboren werden*, auch nicht hinsichtlich der fünf Selâ, weil erforderlich ist:[48]*Durchbruch des Muttermundes*. Der andre nicht hinsichtlich der Erbschaft, weil erforderlich ist:[49]*der erste seiner Kraft*, auch nicht hinsichtlich der fünf Selâ, denn er ist der Ansicht, der Erstgeborene in einer Hinsicht gelte nicht als Erstgeborener. R. Šimôn sagt, der erste sei es hinsichtlich der Erbschaft und der andre hinsichtlich der fünf Selâ. R. Šimôn vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt:[50]*gebiert*, dies schliesst die Seitengeburt ein, und der andre ist es hinsichtlich der fünf Selâ, denn er ist der Ansicht, der Erstgeborene in einer Hinsicht gelte als Erstgeborener.

WENN EINEM SEINE FRAU, DIE NOCH NICHT GEBOREN HAT, ZWEI MÄNNLICHE KINDER[51]GEBIERT, SO GEBE ER DEM PRIESTER FÜNF SELÂ; STIRBT EINES VON IHNEN INNERHALB DREISSIG TAGEN, SO IST DER VATER[52]FREI; STIRBT DER VATER UND BLEI-

40. Weil die Erben des ersten u. des zweiten ihn zurückweisen können. 41. Der zweifelhafte u. der ihm folgende Bruder; einer von ihnen ist entschieden Erstgeborener. 42. Erhalte er nicht, wol aber, wenn sie einander eine Vollmacht schreiben. 43. Cf. S. 167 Z. 21. 44. In derartigen Fällen, wo über 2 Erben ein Zweifel besteht; cf. Bd. VI S. 1271 Z. 15ff. 45. Nach der Konzeption; erst nachher beginnt die Entwicklung des Embryos. 46. Vgl. S. 64 N. 98. 47. Dt. 21,15. 48. Ex. 13,2. 49. Dt. 21,17. 50. Lev. 12,5. 51. Und man nicht weiss, welches Erstgeborener ist. 52. Da er behaupten kann, das lebende sei nicht Erstgeborener.

דאיעבר מישראל מיקי לה בדאיעבר מישראל אלא
לרב פפא במאי מיקי לה לעולם דאיעבר מכהן והיא
בת ישראל ואמאי קרי לה כהנת דכנה כהן: איתמר Col b
כהן שמת והניח בן חלל רב חסדא אמר הבן חייב
לפדות את עצמו רבה בר רב הונא אמר אין חייב
לפדות את עצמו כל היכא דמת האב לאחר שלשים
דכולי עלמא לא פליגי דאין הבן חייב לפדות את
עצמו שהרי זכה באביו כפדיונו כי פליגי היכא דמת
האב בתוך שלשים יום רב חסדא אמר הבן חייב
לפדות את עצמו דהא לא זכה באביו לפדיונו רבה בר
רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות עצמו דאמר ליה
אתינא מכח גברא דלא מצית לאישתעויי דינא בהדיה
תנן נתגיירה מעוברת בבור לכהן ואמאי לימא ליה
אתינא מכח גברא דלא מצית לאישתעויי דינא בהדיה
שאני נוי דלית ליה חיים: איתמר אמר רבי שמעון
יאסיניא אמר רבי שמעון בן לקיש כהן שמת בתוך
שלשים והניח בן חלל הבן חייב לפדות את עצמו
שלא זכה האב בפדיונו מת לאחר שלשים יום אין
הבן חייב לפדות עצמו שהרי זכה האב בפדיונו: וכן
מי שלא שהתה אחרי בעלה שלשה חדשים וכו׳:
בבור לנהלה הוא דלא הוי הא כפשוט שקיל ואמאי
ליזיל לנבי האי ולידהייה ולנבי האי ולידהייה אמר
רבי ירמיה לא נצרכא אלא לבא אחריו והכי קאמר

M 68 — מישראל ... בת ישראל | P 69 לי׳ | M 70 —
+ הבן | M 71 — את | M 72 + את | M 73 —
יום | M 74 האב בפד׳ | B 75 — איתי׳ | P 76 +
ליה | M 77 בן יאסניא | M 78 ריש לק | M 79 —
האי | M 80 — ולג״ה ולידי | M 81 להבא.

erklärte, wenn sie von einem Jisraéliten geschwängert worden ist, auf den Fall zu beziehen, wenn sie von einem Jisraéliten geschwängert worden ist, auf welchen Fall aber ist es nach R. Papa zu beziehen!? — Tatsächlich, wenn sie von einem Priester geschwängert worden und sie Jisraélitin ist, und er nennt sie deshalb Priesterin, weil ihr Sohn Priester ist.

Es wurde gelehrt: Wenn ein Priester gestorben ist und einen entweihten Sohn[32] hinterlassen hat, so muss der Sohn, wie R. Hisda sagt, sich selber auslösen; Rabba b. R. Hona sagt, er brauche sich nicht selber auszulösen. Ist der Vater nach dreissig Tagen[33] gestorben, so stimmen alle überein, dass der Sohn sich selber nicht auszulösen braucht, denn die Lösung ist bereits dem Vater[34] zugefallen, sie streiten nur über den Fall, wenn der Vater innerhalb dreissig Tagen gestorben ist. R. Hisda sagt, der Sohn müsse sich selber auslösen, denn die Lösung ist dem Vater nicht zugefallen; Raba b. R. Hona sagt, der Sohn brauche sich selber nicht auszulösen, denn er kann zu ihm[35] sagen, er sei Rechtsnachfolger eines Mannes, mit dem nicht zu prozessieren ist[36]. — Es wird gelehrt: Hat sie sich schwanger bekehrt, so ist er Erstgeborener für den Priester. Wieso denn, er kann ja zu ihm[35] sagen, er sei Rechtsnachfolger eines Mannes, mit dem nicht zu prozessieren[37] ist!? — Anders verhält es sich bei einem Nichtjuden, der keine Geschlechtsfolge hat[38].

Es wurde gelehrt: R. Šimôn Jasinja sagte im Namen des R. Šimôn b. Laqiš: Wenn ein Priester innerhalb der dreissig Tage gestorben ist und einen entweihten Sohn hinterlassen hat, so muss der Sohn sich selber auslösen, denn noch war dem Vater die Lösung nicht zugefallen; wenn er aber nach dreissig Tagen gestorben ist, so braucht der Sohn sich selber nicht auszulösen, denn die Lösung war bereits dem Vater zugefallen.

Oder wenn eine keine drei Monate nach dem Tod ihres Mannes gewartet &c. Nur Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft ist er nicht, wol aber erhält er einen Anteil wie ein Nichterstgeborener; wieso denn, wendet er sich an diesen, so kann er ihn zurückweisen, und wendet er sich an den andren, so kann er ihn zurückweisen!? R. Jirmeja erwiderte: Dies bezieht sich auf den ihm folgenden [Bruder], und er meint es wie folgt: er ist Erstgeborener für den Priester[39], und der ihm folgt, ist nicht Erstgeborener

32. Aus einer unerlaubten Ehe. 33. Die Auslösung hat 30 Tage nach der Geburt zu erfolgen. 34. Das Lösegeld gehört dem Vater, der Priester ist, von dem der Sohn es erbt. 35. Dem Priester, der von ihm das Lösegeld verlangt. 36. Der Vater würde das Lösegeld für sich behalten haben. 37. Der Nichtjude hat kein Lösegeld zu zahlen. 38. Er ist nicht Rechtsnachfolger seines Vaters. 39. Da er erster der Mutter ist.

מחמש סלעים דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ומלוי מאי אירויא לויה אפילו ישראלית נמי אלא
Nm.1,20 דאיעבר מישראל למשפחתם לבית אבתם כתיב אמר רב פפא דאיעבר מנוי ולא תימא אליבא דמאן דאמר אין מזהמין את הולד אלא אפילו למאן דאמר מזהמין את הולד לוי פסול מיקרי מר בריה דרב יוסף אמר משמיה דרבא לעולם דאיעבר מישראל ושאני התם דאמר קרא פטר רחם בפטר רחם תלא רחמנא תנן מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתניירה מעוברת ונשתחררה מעוברת וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה מכלל דכהונה ולויה פטורין דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי אי הכי מאי אירויא כהנת ולויה אפילו בת ישראל נמי אלא דאיעבר מנוי כהנת פטורה והאמר רב פפא בדיק לן רבא כהנת שנתעברה מנוי מהו ואמינא ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים ואמר לי הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא דתניא
Jab.91b Lab.8 לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מן המעשר ואובלת אלא כהנת כיון דאי בעיל לה הויא זרה הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר

von den fünf Selâ frei. Von wem geschwängert: wollte man sagen, wenn sie von einem Priester oder einem Leviten geschwängert worden ist, so gilt dies ja nicht nur von einer Leviten, dies gilt ja auch von einer Jisraélitin, und wenn sie von einem Jisraéliten geschwängert worden ist, so heisst es ja: *nach ihren Geschlechtern, nach ihrem Vaterhaus*!? R. Papa erwiderte: Wenn sie von einem Nichtjuden geschwängert worden ist. Und man sage nicht, nach demjenigen welcher sagt, man beflecke nicht das Kind, sondern auch nach demjenigen, welcher sagt, man beflecke das Kind, denn es ist ein bemakelter Levite. Mar, der Sohn R. Josephs, erwiderte im Namen Rabas: Tatsächlich, wenn sie von einem Jisraéliten geschwängert worden ist, und anders ist es hierbei, denn die Schrift sagt: *Durchbruch des Muttermundes*, der Allbarmherzige hat es vom Durchbruch des Muttermundes abhängig gemacht. — Es wird gelehrt: Wenn jemand Kinder hatte und eine Frau nimmt, die noch nicht geboren hat, oder eine sich schwanger bekehrt hat oder schwanger freigelassen wurde, oder wenn eine zusammen mit einer Priesterin oder einer Levitin geboren hat, oder mit einer Frau, die bereits geboren hat, oder wenn eine keine drei Monate nach [dem Tod] ihres Mannes gewartet und geheiratet und geboren hat, sodass man nicht weiss, ob [das Kind] ein neunmonatliches vom ersten oder ein siebenmonatliches vom zweiten ist, so ist [das Kind] Erstgeborener für den Priester, nicht aber Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft. Demnach sind Priesterin und Levitin frei. Von wem geschwängert: wollte man sagen, wenn sie von einem Priester oder einem Leviten geschwängert worden ist, so gilt dies ja nicht nur von einer Priesterin oder Levitin, dies gilt ja auch von einer Jisraélitin; doch wol, wenn sie von einem Nichtjuden geschwängert worden ist. Wieso ist eine Priesterin frei, R. Papa sagte ja: Raba prüfte uns [durch die Frage], wie es denn sei, wenn eine Priesterin von einem Nichtjuden geschwängert worden ist, und ich erwiderte ihm, dies sei der Fall des R. Ada b. Ahaba, denn er sagte, wenn eine Levitin geboren hat, sei ihr Sohn von den fünf Selâ frei. Hierauf sprach er zu mir: Was soll dies: allerdings bleibt eine Levitin bei ihrer Heiligkeit, denn es wird gelehrt, einer Levitin, die gefangen war oder ausserehelich beschlafen worden ist, dürfe man vom Zehnten geben und sie esse, wenn aber eine Priesterin beschlafen wird, ist sie ja eine Gemeine!? Allerdings ist es nach Mar, dem Sohn R. Josephs, der im Namen Rabas

26. Dem Lösegeld an den Priester. 27. Num. 1,20. 28. Da es bei ihm keine Geschlechtsfolge gibt, so gehört er zur Mutter. 29. Es dem nichtjüdischen Vater folgen zu lassen. 30. Die Geschlechtsfolge wird hierbei nicht berücksichtigt. 31. Ob das Kind frei von der Auslösung ist.

M 57 אי || M 58 דמאן ... אפי' || M 59 — משמד"ר || B 60 — ו || M 61 וניסת || M 62 אי || M 63 דכהנת || M 64 דעברה מאן אול' מכהן || B 65 רבה || M 66 לה || M 67 + לא. היינו

wie R. Šimôn b. Laqiš sagt, die Fortpflanzung nicht ausgeübt. R. Johanan sagt, er habe die Fortpflanzung ausgeübt, denn [es heisst:]"*er hat sie nicht zur Oede geschaffen, er hat sie zur Bewohnung*"*gebildet*; R. Šimôn b. Laqiš sagt, er habe die Fortpflanzung nicht ausgeübt, denn ein Proselyt, der sich bekehrt, gleicht einem neugeborenen Kind. Und [beide Lehren] sind nötig. Würde nur die erste gelehrt worden sein, so könnte man glauben, R. Šimôn b. Laqiš sei seiner Ansicht nur hierbei, weil [die Söhne] aus der Zeit, wo er Nichtjude war, nicht erbberechtigt sind, hierbei aber pflichte er R. Johanan bei, denn [es heisst:] *er hat sie nicht zur Oede geschaffen, er hat sie zur Bewohnung gebildet*, und dies hat er ja getan. Und würde nur die andre gelehrt worden sein, so könnte man glauben, R. Johanan sei seiner Ansicht nur hierbei, da aber pflichte er R. Šimôn b. Laqiš bei. Daher [sind beide] nötig. — Es wird gelehrt: Wenn jemand, der keine Kinder hatte, eine Frau nimmt, die bereits geboren hat als Sklavin und nachher freigelassen wurde, als Nichtjüdin und sich nachher bekehrt hat, und sie, nachdem sie den Jisraéliten geheiratet, geboren hat, so ist ihr Kind Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft, nicht aber Erstgeborener für den Priester. Von wem geboren: wollte man sagen, von einem Jisraéliten der keine Söhne hatte, so gilt dies ja nicht nur von Proselytin und Sklavin, dies sollte doch auch von der Tochter eines Jisraéliten gelten. Doch wol von einem Proselyten, der Söhne hatte und sich bekehrt hat, und er lehrt, [das Kind] sei Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft!? — Nein, tatsächlich von einem Jisraéliten, der keine Kinder hatte, und zu lehren nötig ist es, dass er nicht Erstgeborener für den Priester sei. Dies schliesst die Ansicht R. Jose des Galiläers aus, welcher sagt, er sei Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft und für den Priester, denn es heisst: '*Durchbruch des Muttermundes unter den Kindern Jisraél*, nur wenn der Durchbruch des Muttermundes in Jisraél erfolgt ist; er lehrt uns, dass dem nicht so sei. — Komm und höre: Wenn er als Nichtjude Söhne hatte und sich bekehrt hat, so hat er einen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft!? Rabina, wie manche sagen R. Aha, erwiderte: Hier ist entschieden die Ansicht R. Jose des Galiläers vertreten, welcher sagt: *Durchbruch des Muttermundes unter den Kindern Jisraél*, nur wenn der Durchbruch des Muttermundes in Jisraél erfolgt ist, und er folgert von ihr auf ihn[25].

R. Ada b. Ahaba sagte: Wenn eine Levitin einen Sohn geboren hat, so ist ihr Sohn

אמר לא קיים "רבי יוחנן אמר קיים לא תהו בראה
לשבת יצרה ורבי שמעון בן לקיש אמר לא קיים פריה
ורביה גר שנתגייר בקטן שנולד דמי וצריכא דאי איתמר
בהא קמייתא בהא קאמר "רבי שמעון בן לקיש משום
דבניתו לאו בני נחלה נינהו אבל בהא אימא מודה
ליה "לרבי יוחנן דלא תהו בראה לשבת יצרה והא
עבד ליה שבת ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן
אבל בהא אימא מודה ליה לרבי שמעון בן לקיש
צריכא תנן מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר
ילדה "עודה שפחה ונשתחררה "עודה נכרית ונתגיירה
ומשבאתה לישראל ילדה "וולדה בכור לנחלה ואינו
בכור לכהן ילדה ממאן "אילימא מישראל שלא היו לו
בנים מאי איריא ניורת "ושפחה אפילו בת ישראל נמי
אלא לאו "מגר שהיו לו בנים ונתגייר וקתני בכור
לנחלה לא לעולם מישראל שלא היו לו בנים ואינו
בכור לכהן איצטריכא ליה לאפוקי מדרבי יוסי הגלילי
דאמר בכור לנחלה ולכהן שנאמר 'פטר רחם ב[בני]
ישראל עד שיפטרו רחם מישראל קא משמע לן דלא
תא שמע היו לו בנים בניותו ונתגייר יש לו בכור
לנחלה אמר רבינא "ואיתימא רב אחא הא ודאי
רבי יוסי הגלילי "היא דאמר פטר רחם "בישראל
עד "שיפטרו רחם מישראל ויליף איהו מינה דידה:
"אמר רב אדא בר אהבה לויה שילדה בנה פטור

M 44 — ר"י...ורביה ‖ M 45 ריש לק' משום דגיותן ‖ M 46 [] לריש לק' צריכא ‖ M 47 + ו ‖ M 48 — עודה ‖ M 49 — ולדה ‖ M 50 — איל' ‖ M 51 שם' ‖ M 52 נכרית אפי' ‖ M 53 בגר ‖ P 53 ואיתימר ‖ BP 54 הוא ‖ M 55 מיש' ‖ M 56 שיפטור ויליף אותו מינה.

nachdem sie den Jisraéliten geheiratet, geboren hat, so ist ihr Kind Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft, nicht aber Erstgeborener für den Priester. Von wem geboren: wollte man sagen, von einem Jisraéliten der keine Söhne hatte, so gilt dies ja nicht nur von Proselytin und Sklavin, dies sollte doch auch von der Tochter eines Jisraéliten gelten. Doch wol von einem Proselyten, der Söhne hatte und sich bekehrt hat, und er lehrt, [das Kind] sei Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft!? — Nein, tatsächlich von einem Jisraéliten, der keine Kinder hatte, und zu lehren nötig ist es, dass er nicht Erstgeborener für den Priester sei. Dies schliesst die Ansicht R. Jose des Galiläers aus, welcher sagt, er sei Erstgeborener hinsichtlich der Erbschaft und für den Priester, denn es heisst: '*Durchbruch des Muttermundes unter den Kindern Jisraél*, nur wenn der Durchbruch des Muttermundes in Jisraél erfolgt ist; er lehrt uns, dass dem nicht so sei. — Komm und höre: Wenn er als Nichtjude Söhne hatte und sich bekehrt hat, so hat er einen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft!? Rabina, wie manche sagen R. Aha, erwiderte: Hier ist entschieden die Ansicht R. Jose des Galiläers vertreten, welcher sagt: *Durchbruch des Muttermundes unter den Kindern Jisraél*, nur wenn der Durchbruch des Muttermundes in Jisraél erfolgt ist, und er folgert von ihr auf ihn[25].

R. Ada b. Ahaba sagte: Wenn eine Levitin einen Sohn geboren hat, so ist ihr Sohn

23. Jes. 45,18. 24. Er hat seine Pflicht erfüllt. 25. Wie bei der Proselytin die Zeit vor der Bekehrung diesbezüglich nicht berücksichtigt wird, ebenso auch bei einem Proselyten.

פוטרת בכל מקום חוץ[11] מן הנחלה מאי טעמא יכיר[12] אמר
רחמנא ורבי יוחנן אמר אפילו לנחלה בכל מקום לאיתויי
מאי לאיתויי הא[13] דתנו רבנן גיורת שיצאה פרחת ולדה
בניותה ואחר כך נתגיירה אין נותנין לה ימי טומאה
וימי טהרה ואינה מביאה קרבן לידה מיתיבי יכיר זו
הכרת פנים ואיזו היא הכרת פנים פרצוף פנים עם
החוטם תני עד החוטם[14] תא שמע אין מעידים אלא על
פרצוף פנים עם החוטם תני עד החוטם תא שמע
פרחת בלא פרצוף פנים פרצוף פנים בלא פרחת אין
מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם ואמר אבוי ואי
תימא רב כהנא מאי קראה הכרת פניהם ענתה בם
שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן ומי[15] אחמירו והא
תנן הוחזקו להיות משיאים עד מפי עד מפי אשה
מפי עבד מפי שפחה כי אקילו רבנן[16] בסיפה בתחלתה
לא אקילו רבנן ואיבעית אימא יכיר לחוד והכרת פנים
להוד: איתמר היו לו בנים בניותו ונתגייר רבי יוחנן
אומר אין לו בכור לנחלה[17] ורבי שמעון בן לקיש אומר
יש לו בכור לנחלה רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה
דהא הוה[18] ליה ראשית אונו[19] ורבי שמעון בן לקיש אומר
יש לו בכור לנחלה[20] גר שנתגייר בקטן שנולד דמי ואזדו
לטעמייהו דאיתמר היו לו[21] בנים בניותו ונתגייר רבי
יוחנן אמר קיים[22] פריה ורביה[23] ורבי שמעון בן לקיש

M 33 מנח׳ | M 34 — א״ר | M 35 דתנן גיו׳ שיצתה פרחת׳ וילדה || M 36 (M — תא ... עד החוטם) || M 37 החמי׳ | M 38 בסיפא בתחל׳ || M 39 ורוש לק׳ || M 40 — ליה | M 41 + דהא | M 42 + שני | M 43 + מצות.

Erbschaft, denn der Allbarmherzige sagt: "*anerkennen*". R. Johanan aber sagt, auch bei der Erbschaft. — Was schliesst [das Wort] "immer" ein? — Es schliesst folgende Lehre der Rabbanan ein: Wenn das Kind einer Proselytin die Stirnpartie hervorgesteckt hat als sie noch Nichtjüdin war und sie sich darauf bekehrt hat, so gewähre man ihr keine Tage der Unreinheit[11] und der Reinheit, und sie bringe kein Geburtsopfer dar. Man wandte ein: *Anerkennen*, die Kenntlichkeit des Gesichtes. Was heisst Kenntlichkeit des Gesichtes? — das Gesichtsbild mit der Nase!? — Lies: bis zur Nase. — Komm und höre: Man kann bekunden[15] nur auf Grund des Gesichtes mit der Nase!? — Lies: bis zur Nase. — Komm und höre: Man kann nicht bekunden auf Grund der Stirnpartie ohne Gesicht oder des Gesichtes ohne Stirnpartie; nur auf Grund beider mit der Nase. Und hierzu sagte Abajje, und nach anderen R. Kahana, hierauf deute folgender Schriftvers:[16] *ihres Gesichtes Ausdruck zeugt gegen sie*!? — Anders verhält es sich bei der Zeugenaussage inbetreff einer Frau, wobei die Rabbanan es erschwert haben. — Haben es denn die Rabbanan dabei erschwert, es wird ja gelehrt: Es wurde eingeführt, die Heirat zu erlauben auf [Grund der Aussage] eines Zeugen aus dem Mund[17] eines Zeugen, aus dem Mund eines Weibes, aus dem Mund eines Sklaven oder aus dem Mund einer Sklavin[18]. — Erleichtert haben die Rabbanan es nur am Ende, zu Beginn aber haben die Rabbanan es nicht erleichtert[19]. Wenn du aber willst sage ich: "anerkennen" ist [ein Begriff] für sich und "Gesichtsausdruck" ist [ein Begriff] für sich[20].

Es wurde gelehrt: Wenn er als Nichtjude Söhne hatte und sich bekehrt hat, so hat er, wie R. Johanan sagt, keinen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft, und wie Reš-Laqiš sagt, einen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft. R. Johanan sagt, er habe keinen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft, denn er hat ja einen Erstling seiner Kraft[21]; R. Šimôn b. Laqiš sagt, er habe einen Erstgeborenen hinsichtlich der Erbschaft, denn ein Proselyt, der sich bekehrt, gleicht einem neugeborenen Kind. Sie vertreten hierbei ihre Ansichten, denn es wurde gelehrt: Wenn er als Nichtjude Kinder hatte und sich bekehrt hat, so hat er, wie R. Johanan sagt, die Fortpflanzung[22] ausgeübt, und

ist, so ist der andere nicht auszulösen. 12. Dt. 21,17. 13. Erkennen kann man nur das ganze Gesicht. 14. Die nach der Geburt eintreten; cf. Lev. Kap. 12. 15. Dh. eine Leiche rekognosziren, um der Witwe die Verheiratung zu ermöglichen. 16. Jes. 3,9. 17. Der den Tod des Ehemanns nicht gesehen, sondern von einem anderen gehört hat. 18. Die sonst als Zeugen unzulässig sind. 19. Ist die Identität festgestellt worden, so ist hinsichtl. der Zulässigkeit der Zeugen zu erleichtern, bei der Identifizirung aber ist nicht zu erleichtern. 20. Unter "anerkennen" ist durchaus nicht ein Erkennen des Gesichtes zu verstehen. 21. Benennung des Erstgeborenen in der Schrift (Dt. 21,17), was in diesem Fall entscheidend ist. 22. Zu der jeder Jisraélit verpflichet ist.

נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת וילדה היא
ובתנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא
שהתה לאחר בעלה שלשה חדשים נשאת וילדה
ואינו ידוע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון
בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:

REN HAT, ODER EINE SICH SCHWANGER BEKEHRT HAT ODER SCHWANGER FREIGELASSEN WURDE, ODER WENN EINE ZUSAMMEN MIT EINER PRIESTERIN ODER EINER LEVITIN GEBOREN HAT, ODER MIT EINER FRAU, DIE BEREITS GEBOREN HAT, ODER WENN EINE KEINE DREI MONATE NACH [DEM TOD] IHRES MANNES GEWARTET UND GEHEIRATET UND GEBOREN HAT, SODASS MAN NICHT WEISS, OB [DAS KIND] EIN NEUNMONATLICHES VOM ERSTEN ODER EIN SIEBENMONATLICHES VOM ZWEITEN IST, SO IST [DAS KIND] ERSTGEBORENER FÜR DEN PRIESTER, NICHT ABER ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT.

גמרא. אמר שמואל אין הראש פוטר בנפלים מאי Col. b
טעמא כל אשר נשמת רוח חיים באפיו באפיו הוא
דחשיב רישיה אידך לא חשיב רישיה תנן הבא אחר
נפלים שיצא ראשו חי וכן תשעה שיצא ראשו מת
קתני מיהא ראשו מאי ראשו רובו וליתני רובו בדין
הוא דאיבעי ליה למיתני רובו ואיידי דקא בעי למיתני
כיפא בן תשעה שיצא ראשו מת טעמא דראשו מת
הא ראשו חי הכא אחריו בכור לנחלה נמי לא הוי תנא
רישא נמי ראשו ומאי קא משמע לן דכיון דמפיק ליה
רישיה הוה לידה תנינא הוציא ראשו אף על פי
שהחזירו הרי זה בילוד וכי תימא אשמעינן בהמה
דקמשמע לן באדם דאדם מבהמה לא ילפא משום דחשיב פרצופ
פרוזדור בהמה מאדם לא ילפא משום דחשיב פרצופ
פנים דידיה הא נמי תנינא יצא בדרכו משיצא רוב
ראשו ואיזהו רוב ראשו משתצא פדחתו תיובתא
דשמואל תיובתא: אמר רבי שמעון בן לקיש פדחת

GEMARA. Šemuél sagte: Bei den Fehlgeburten befreit der Kopf allein nicht, denn es heisst: *alles, was einen lebenden Odem in der Nase hat*; ist ein solches in seiner Nase, so ist der Kopf von Bedeutung, sonst aber ist der Kopf nicht von Bedeutung. — Es wird gelehrt: der nach einer Fehlgeburt kommt, obgleich der Kopf lebend hervorgekommen ist, oder einem Neunmonatskind, dessen Kopf tot hervorgekommen ist; hier wird also vom Kopf gelehrt!? — Unter Kopf ist der grössere Teil [des Körpers] zu verstehen. — Demnach sollte er es doch vom grösseren Teil lehren!? — Eigentlich sollte er es tatsächlich vom grösseren Teil lehren, da er aber im Schlußsatz lehren will: einem Neunmonatskind, dessen Kopf tot hervorgekommen ist, nur wenn der Kopf tot, wenn aber der Kopf lebend, so ist der ihm folgende nicht Erstgeborner auch hinsichtlich der Erbschaft, daher lehrt er es auch vorher vom Kopf. — Er lehrt uns somit, dass, wenn der Kopf hervorkommt, dies eine Geburt sei, und dies haben wir ja bereits gelernt: hat [die Geburt] den Kopf herausgestreckt, auch wenn sie ihn zurückgezogen hat, so gilt sie als geboren!? Wolltest du erwidern, er lehre dies vom Vieh und er lehre dies vom Menschen, denn hinsichtlich eines Menschen ist vom Vieh nicht zu folgern, weil es kein Ostium hat, und hinsichtlich eines Viehs ist vom Menschen nicht zu folgern, weil seine Gesichtsbildung bedeutender ist, so haben wir es ja auch von diesem bereits gelernt: kommt [das Kind] auf gewöhnliche Weise hervor, sobald der grössere Teil seines Kopfes hervorkommt, und grösserer Teil des Kopfes heisst es, wenn die Stirnpartie hervorkommt!? Dies ist eine Widerlegung Šemuéls. Eine Widerlegung.

R. Šimôn b. Laqiš sagte: Die Stirnpartie befreit immer, nur gilt dies nicht bei der

M 9 והיא כהנ ולויה וילדה ואשה ‖ P 10 + וילדה ‖ M 11 — ל ‖ M 12 וניכת ולי ואין יודע אי ב״ת לרא׳ או ‖ B 13 + כל היכא דנשמת רוח חיים ‖ M 14 התני מהא מאי רו״ר דליתא ‖ M 15 — רובו ... למיתני ‖ M 16 — טעמ׳ דר״ם ‖ M 17 + ל ‖ M 18 ליה (לדידיה) ‖ M 19 שהחזיקו ‖ MP 20 — באדם ‖ M 31 — ואיז׳ ר״ר ‖ M 32 — ב״ל.

5. Und die Kinder vermsicht worden sind. 6. Eigentl. Frühgeburt; nach dem T. ist das Siebenmonatskind lebensfähig, dagegen das Achtmonatskind eine Fehlgeburt. 7. Nach RšJ., wenn sie den Kopf zurückzieht u. der Zwillingsbruder zuerst herauskommt, so ist letzterer Erstgeborener für den Priester; nach dem T. aber ist auch dieser nicht lebensfähig. 8. Gen. 7,22. 9. Mit dem Kopf voran. 10. Sc. gilt es als geboren. 11. Von der Auslösung des Erstgeborenen; wenn von Zwillingen ein Bruder die Stirnpartie hervorgestreckt und zurückgezogen hat, worauf der andere zuerst hervorgekommen

ACHTER ABSCHNITT

Ned. 2b ש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן
ואינו בכור לנחלה [1]בכור לנחלה ולכהן ויש
Bek. 68a שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן [2]איזהו בכור לנחלה
ואינו בכור לכהן הבא אחר נפלים [3]אף על פי שיצא
את ראשו חי ובן תשעה שיצא [3]ראשו מת המפלת
כמין בהמה חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכמים אומרים
עד שיהא בו מצורת [4]אדם המפלת סנדל או שליא או
שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם בכור לנחלה
[5]ואין בכור לכהן מי שלא היו לו בנים ושנשא אשה
שכבר ילדה [6]עודה שפחה ונשתחררה עודה נכרית
ונתגיירה [7]משבאת לישראל ילדה בכור לנחלה [5]ואין
Bek. 47a בכור לכהן רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן
Ex. 13,2 שנאמר פטר רחם ב[בני] ישראל עד שיפטרו רחם
[8]מישראל מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה

1 M ויש + | 2 M ושיצא ראשו | 3 M מת והמפ׳ | 4 M ה + | 5 M ואינו | 6 M וילדה + | 7 M ומשנשאת | 8 M בישׂ׳.

MANCHER IST ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT[1] UND NICHT ERSTGEBORENER FÜR DEN PRIESTER[2], [MANCHER] IST ERSTGEBORENER FÜR DEN PRIESTER UND NICHT ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT, MANCHER IST ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND FÜR DEN PRIESTER, UND MANCHER IST ERSTGEBORENER WEDER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT NOCH FÜR DEN PRIESTER. WER IST ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND NICHT FÜR DEN PRIESTER? — DER NACH EINER FEHLGEBURT KOMMT, OBGLEICH DER KOPF LEBEND HERVORGEKOMMEN IST, ODER EINEM NEUNMONATSKIND, DESSEN KOPF TOT HERVORGEKOMMEN IST, UND, WIE R. MEÍR SAGT, WENN [DIE MUTTER] VORHER EINE ART VIEH, WILD ODER GEFLÜGEL ABORTIERT HAT; DIE WEISEN SAGEN, NUR WENN ETWAS MENSCHENÄHNLICHES AN IHR WAR. WENN [DIE MUTTER] VORHER EINEN SANDEL[3], EINE NACHGEBURT ODER EINE ENTWICKELTE EIHAUT ABORTIERT HAT, ODER [DAS KIND] ZERSTÜCKELT HERAUSKAM, SO IST DER NACH IHNEN KOMMT, ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT, NICHT ABER ERSTGEBORENER FÜR DEN PRIESTER. WENN JEMAND, DER KEINE KINDER HATTE, EINE FRAU NIMMT, DIE BEREITS GEBOREN HAT ALS SKLAVIN UND NACHHER FREIGELASSEN WURDE, ALS NICHTJÜDIN UND SICH NACHHER BEKEHRT HAT, UND SIE, NACHDEM SIE DEN JISRAÉLITEN GEHEIRATET, GEBOREN HAT, SO IST [DAS KIND] ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT, NICHT ABER ERSTGEBORENER FÜR DEN PRIESTER. R. JOSE DER GALILÄER SAGT, ES SEI ERSTGEBORENER HINSICHTLICH DER ERBSCHAFT UND FÜR DEN PRIESTER, DENN ES HEISST: '*Durchbruch des Muttermundes unter den Kindern Jisraél*; WENN DER DURCHBRUCH DES MUTTERMUNDES IN JISRAÉL ERFOLGT IST. WENN JEMAND KINDER HATTE UND EINE FRAU NIMMT, DIE NOCH NICHT GEBO-

1. Von der der Erstgeborene einen doppelten Anteil erhält; cf. Dt. 21,17. 2. Hinsichtl. der Zahlung des Lösegeldes an diesen; cf. Num. 18,16. 3. Eine formlose plattgedrückte Missgeburt die nach der Erklärung des T.s (jer. Nid. 50d) wie ein Fisch (σάνδαλον) od. wie eine Ochsenzunge (wahrscheinl. aber ebenfalls Name eines Fisches, die Seezunge) aussieht. Nach dem T. (l. c.) war dieser lebensfähig u. wurde zerdrückt. 4. Ex. 13,2.

עבידה היא לעולם אהרן ובניו דכשרה תהא תייש
יבני אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר אבין עדא
אמרה הגניה היא דתניא אותי ואת בני ניהג בנקבות
יאינו ניהג בזכרים הגניה אימר ניהג בזכרים ובנקבות:
והנושא נשים כו׳: תנא נודר ועובד יורד ומנרש וליחוש
דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את
הנדר הניחא למאן דאמר צריך לפרט את הנדר אלא
למאן דאמר אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא
למימר דמדרינן ליה כרבים הניחא למאן דאמר נדר
שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למאן דאמר יש לו
הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה אדעת רבים Fol 46
אמר אמימר הלכתא אפילו למאן דאמר נדר שהודר
ברבים יש לו הפרה על דעת הרבים אין לו הפרה
והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו
הפרה כי התוא דמקרי דדקי אדריה רב אחא דקא
פשע ביעוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק
כוותיה: והמטמא למתים כו׳: מאי שנא הבא דסני
ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו
תקפו:

M 31 + מיעבד | M 32 דרב אסי | M 33 בין בזב׳ בין בנק׳
37 P 34 את || M 35 — הניחא ... הנדר || M 36 הילכך ||
M — ה | M 38 — ו | P 39 להּ | M 40 + תא ד
M 41 דאד׳ ר״א בר יעקב דהוה קפשע בינ׳ והדריה.

stern nicht für den Tempeldienst geeignet!? — Tatsächlich Ahron und sein Sohn, und dementsprechend ein Bock und sein Junges, denn im Westen[101] sagten sie im Namen des R. Jose b. Abin, dies besage, dass hier Hananja vertreten ist. Es wird nämlich gelehrt: Das Gesetz vom Vieh und seinem Jungen hat Geltung nur bei Weibchen und nicht bei Männchen; Hananja sagt, es gelte bei Männchen und bei Weibchen.

WER EIN WEIB GENOMMEN &C. Es wird gelehrt: Er gelobe, verrichte den Dienst, steige herab[102] und lasse sich scheiden. — Es ist ja zu berücksichtigen, er könnte zu einem Gelehrten gehen, der ihm das Gelübde auflöst!? — Er ist der Ansicht, man müsse das Gelübde nennen[103]. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, man müsse das Gelübde nennen, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, man brauche das Gelübde nicht zu nennen!? — Man lasse ihn öffentlich geloben. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, für ein öffentlich abgelegtes Gelübde gebe es keine Auflösung, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, es gebe dafür eine Auflösung!? — Man lasse ihn im Sinne der Oeffentlichkeit geloben. Amemar sagte nämlich: Die Halakha ist, auch nach demjenigen, welcher sagt, für das öffentlich abgelegte Gelübde gebe es eine Auflösung, gibt es für das im Sinne der Oeffentlichkeit abgelegte Gelübde keine Auflösung. Dies jedoch nur für eine freigestellte Sache, zur Ausübung eines Gebots[104] aber gibt es eine Auflösung. So liess einst R. Aha einen Kinderlehrer [den Unterricht] abgeloben, weil er die Kinder misshandelte; Rabina aber setzte ihn wieder ein, weil er keinen fand, der so gründlich war wie dieser.

WER SICH AN TOTEN VERUNREINIGT &C. Weshalb genügt es in diesem Fall, dass er es auf sich nimmt, während man ihn in jenem geloben lässt? — Da ist er von seinem Trieb erfasst.

101. In Palästina, westlich von Babylonien. 102. Vom Altar; er darf noch vor der Scheidung den Dienst verrichten. 103. Der Gelehrte löst ihm dann das Gelübde nicht auf. 104. Wenn die Auflösung zu diesem Zweck erfolgen soll.

להו מאן בעי לוקיאני ואישתכה היוורא אלא כושי אוכמא[17]ניחור סומקא[18]לבקן היוורא כהחוא דאמר להו מאן בעי לוקיאני ואישתכה היוורי: [19]קפח: תני רב זביד גבוה איני[20]והתני רבי אבהו מנין שהקדוש ברוך הוא משתבח בבעלי קומה שנאמר [21]ו[אנכי] השמדתי את האמרי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא באריכא[22]שמיטה סניא: אמר ריש לקיש גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא[23]מהן תורן ננס לא ישא ננסת שמא יצא[23]מהם אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא[23]מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא[23]מהן טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור[24]מחיל עבודה בהדי מומי[24]דמחילי עבודה בעי[25]למיהשב בשאר דברים המשכרים ודלא כרבי יהודה דתניא אכל דבילה קעילית ושתה[26]חלב או דבש נבנם למקדש חייב:

[vij] [27]לו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו טריפה ויוצא דופן[27]ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם והנושא נשים בעבירה פסול עד שידירנה הנאה והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים:

גמרא. ואלו כשירין באדם: מאי[28]באותו ואת בנו אילימא אהרן ובניו דכותיה[29]תייש ובנו מי נהיג והתניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה[30]דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת

jemand: wer wünscht ein Labhqan, und es war ein Weissling!? — Vielmehr, Kuši, der Schwarze; Gihor, der Rote; Labhqan, der Weissling. So sprach einst jemand: wer wünscht ein Labhqan, und es war ein Weissling[91].

DER QIPEAIL. R. Zebid lehrte: Der übermässig hohe. — Dem ist ja aber nicht so, R. Abahu lehrte ja: Woher, dass der Heilige, gebenedeiet sei er, sich der Hochgewachsenen rühmt? — es heisst:[92]*und ich habe vor ihnen den Emori vertilgt, dessen Höhe der Höhe der Zedern gleicht.* R. Papa erwiderte: Hoch und hager ist hässlich.

Reš-Laqiš sagte: Ein Langer heirate keine Lange, denn aus ihnen könnte ein Mastbaum hervorgehen. Ein Zwerg heirate kein Zwergin, denn aus ihnen könnte ein Däumling hervorgehen. Ein Blasser heirate keine Blasse, denn aus ihnen könnte ein Weissling hervorgehen. Ein Schwarzer heirate keine Schwarze, denn aus ihnen könnte ein Russtopf hervorgehen.

DER TAUBE, DER BLÖDE, DER BETRUNKENE. Der Betrunkene entweiht ja den Dienst und sollte unter den Leibesfehlerbehafteten mitgezählt werden, die den Dienst entweihen[93]!? — Dies gilt von andren berauschenden Dingen[94]. Nicht wie R. Jehuda, denn es wird gelehrt: Wer eine geîlische Feige gegessen oder Milch oder Honig getrunken hat und in den Tempel eingetreten ist, ist schuldig[95].

FOLGENDE SIND BEIM MENSCHEN TAUGLICH UND BEIM VIEH UNTAUGLICH. VATER UND SOHN[96], DAS TOTVERLETZTE, DIE SEITENGEBURT[97], MIT DEM EINE SÜNDE[98] BEGANGEN WORDEN IST, UND DAS EINEN MENSCHEN[99] GETÖTET HAT. WER EIN WEIB IN SÜNDE[100] GENOMMEN HAT, IST UNTAUGLICH, BIS ER SICH DEN GENUSS VON IHR ABGELOBT. WER SICH AN TOTEN VERUNREINIGT HAT, IST UNTAUGLICH, BIS ER AUF SICH GENOMMEN HAT, SICH NICHT MEHR AN TOTEN ZU VERUNREINIGEN.

GEMARA. FOLGENDE SIND BEIM MENSCHEN TAUGLICH. Was heisst Vater und Sohn: wollte man sagen, Ahron und seine Söhne, und dementsprechend ein Bock und sein Junges, so gilt dies ja nicht bei diesen, denn es wird gelehrt, das Gesetz vom Vieh und seinem Jungen gilt nur bei Weibchen und nicht bei Männchen, und wenn etwa eine Ziege und ihr Junges, und dem entsprechend eine Priesterin und ihr Sohn, so ist ja eine Prie-

An. 2,9 — Jom. 76a, Naz. 4a, Syn. 70b, Ker. 13b — Git. 35b — Git. 78b

17 M + ו ‖ 18 P לוקן. M אלווקין חיור וכי ההוא ‖ 19 M קיפה ‖ 20 M והאמ׳ ‖ 21 M שמוטה סמא ‖ 22 M מביניהן ‖ 23 M + אחולי ‖ 24 M — דמ״ע ‖ 25 M למיהשביה ‖ 26 M דב׳ וח׳ ונכ׳ ‖ 27 VM — ושנעבדה ‖ 28 M האדם ... ‖ 29 M + התם ‖ 30 M דהכא.

91. Der Text ist hier korrumpirt. 92. Am. 2,9. 93. Unter den richtigen Fehlerbehafteten, ob. S. 143 Z. 1ff. 94. Nicht vom Wein, der den Priestern in der Schrift verboten ist. 95. Wegen Betretens des Tempels im trunkenen Zustand, da dies ein wenig berauscht. Diese Lehre ist von RJ.; cf. Bd. V S. 8 Z. 10. 96. Sie dürfen gleichzeitig den Tempeldienst verrichten, dagegen darf ein Vieh nicht geopfert werden am Tage, an dem die Mutter geschlachtet worden ist. 97. Cf. S. 64 N. 98. 98. Durch Bestialität. 99. Vgl. ob. S. 138 Z. 13 100. Die ihm verboten ist; cf. Lev. 21,7.

לא באיש ולא באשה: יתר בידיו וברגליו: אמר רבי Col.b
יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו ותהי עוד מלחמה Sam. II 21,20
[a] ויכתיב ויהי איש מדון [ו]אצבע[ות] ידיו ואצבע[ות] רגליו שש ושש מר סבר בגנותיה משתעי אמר סבר בשבחיה משתעי אמר רבה מה לי דכתיב שש ושש עשרים וארבע מספר צריבי דאי כתב רחמנא שש ושש תנה אמינא שית דידיה ושית דכרעיה כתב עשרים וארבע ואי כתב עשרים וארבע תנה אמינא הוו המש מהאי ניסא ושבע מהאי ניסא כתב שש ושש מספר בנספרת על גב היד: תניא אמר רבי יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו כמותך ירבה בישראל אמר לו רבי יוסי משם ראיה כך אמר לו כמותך יתמעטו ממזירי ונתיני מישראל: השולט בשתי ידיו: תנו רבנן איטר בין ביד בין ברגל פסיל השולט בשתי ידיו רבי פיסל וחכמים מכשירין מר סבר בחישותא אתחלא בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל:

[VI,2] כושי והגיחור והלבקן והקפח והננס והחרש והשוטה והשכור ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רבן שמעון בן גמליאל אומר שוטה מן הבהמה אינה מן המובחר רבי אלעזר אומר אף בעלי הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה:

גמרא. כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא בדאמרי אינשי סומקא ניחיא איני והא דאמר

96 M בגת ויהי ‖ 97 M אצבעות ידיו ואצבעו' רגל' ‖ 98 M + ק ‖ 99 M + קרא ‖ 1 M קר' ‖ 2 M + קרא ‖ 3 B הוא. M שב בהא וחמש בהא כתב רחמ' שש ‖ 4 M ירבו ‖ 5 M + כך ‖ 6 M תנא אי ‖ 7 M אנחא ליה ‖ 8 B — ו ‖ 9 M והלווקן ‖ 10 MP והקיפח. M והקיפ. V והכיפה ‖ 11 M ומכשירין ‖ 12 M — רבן ... בבהמה ‖ 13 M — לבקן ‖ 14 B איני ... סומקא כדא"א סו' גיח' לבקן ‖ 15 M גיחיא לבקן חיוור' ‖ 15 M — ס"ג ‖ 16 P גיחיא.

und vierzig, dies stimmt ja weder beim Mann noch beim Weib.

Einen Ueberfinger an Händen und Füssen. R. Jiçhaq sagte: Beide legen sie ein und denselben Schriftvers aus. "*Und nochmals war Krieg*, und es heisst: "*da war ein Mann von grosser Länge, je sechs seiner Hände Finger und seiner Füsse Zehen.* Einer ist der Ansicht, dies werde zu seiner Verächtlichmachung[85] erzählt, und einer ist der Ansicht, dies werde zu seinem Ruhme erzählt. Rabba sagte: Wozu heisst es: *je sechs, vierundzwanzig an der Zahl?* — Dies ist nötig. — Würde der Allbarmherzige nur *je sechs* geschrieben haben, so könnte man glauben, sechs an einer Hand und sechs an einem Fusse, daher schrieb der Allbarmherzige auch *vierundzwanzig*; und würde er nur *vierundzwanzig* geschrieben haben, so könnte man glauben, je fünf an der einen Seite und je sieben an der andren Seite, daher schrieb er auch *je sechs an der Zahl*, sie waren an der Hand zu zählen.

Es wird gelehrt: R. Jehuda sagte: Einst kam jemand vor R. Tryphon, und hatte Ueberfinger an den Händen und an den Füssen, je sechs, vierundzwanzig. Da sprach er zu ihm: Deinesgleichen möge es viele in Jisraél geben. R. Jose sprach zu ihm: Soll dies ein Beweis sein!? Er sprach zu ihm wie folgt: Wenn dir gleich die Bastarde und Nethinim[86], so würden davon in Jisraél wenige sein[87].

Wer beide Hände beherrscht. Die Rabbanan lehrten: Der Linkser, einerlei ob mit der Hand oder mit dem Fuss, ist untauglich; wer beide Hände beherrscht, ist nach Rabbi untauglich und nach den Weisen tauglich. Einer ist der Ansicht, bei ihm trete die Schwäche der Rechten hervor, und die andren sind der Ansicht, bei ihm trete die Kraft der Linken hervor.

Der Kuśi, der Gihor, der Labhqan, der Qipeah, der Zwerg, der Taube, der Blöde, der Betrunkene und der mit einem reinen Aussatz[88] Behaftete sind beim Menschen[89] untauglich und beim Vieh tauglich. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, beim Vieh gehöre das Blöde nicht zum besten[90]. R. Eleâzar sagt, auch denen Fleischmassen herabhängen, seien beim Menschen untauglich und beim Vieh tauglich.

GEMARA. Kuši, der Schwarze. Gihor, der Weissling. Labhqan, der Rote. Wie die Leute zu sagen pflegen: ein überaus roter. — Dem ist ja aber nicht so, einst sagte ja

84. iiSam. 21,20. 85. Dies ist also ein Leibesfehler. 86. Nachkommen der Gibeôniten; cf. Bd. V S. 252 N. 4. 87. Man würde sie erkennen u. sich mit ihnen nicht vermischen. 88. Cf. Lev. 13,13. 89. Für den Priesterdienst. 90. Zur Opferung ist das beste zu verwenden.

בו רובע טמאין: תנו רבנן איזהו רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול[82]ואיזהו רוב מנינו מאה ועשרים וחמשה אמר ליה[83]רבינא לרבא תנא מניינא אתא לאשמועינן קא משמע לן כדתניא חסר שאין בו[84]אלא מאתים ויתר[85]שיש בו מאתים ושמונים ואחד כולן עולין למנין מאה ועשרים וחמשה זיל בתר רובא דאינשי: אמר רב יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של רבי ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך[86]בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים[87]אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות תניא רבי[88]אלעזר אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה שנאמר ותברץ ותלד כי נהפכו עליה צריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה שנאמר כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר[89]כשם שמפתח לבית כך מפתה לאשה שנאמר ויפתח את רחמה לרבי עקיבא קשיא דתלמידי רבי ישמעאל[90]דלמא איידי דזוטרא אתמוהי מתמה אמר[91]רב ובולן אין מטמאין באהל שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם אמר ליה אביי ובאיש ליבא והכתיב צירים אחזוני כצירי יולדה צירי בשר[92]והכתיב אדני במראה נהפכו צירי[93]צירי בשר הכי נמי מסתברא[94]דאי לא תימא הכי מאתים וארבעים ושמנה היכי משכחת לה

Die Rabbanan lehrten: Was heisst grösserer Teil des Körperbaus? — zwei Schenkel und eine Hüfte, weil diese bei einem Erwachsenen den grösseren Teil der Statur ausmachen. Was heisst der grössere Teil der Gliederzahl? — hundertfünfundzwanzig. Rabina sprach zu Raba: Sollte der Autor uns die Anzahl lehren[68]wollen!? — Er lehrt uns das, was in folgendem gelehrt wird: Hat er[69] weniger, nur zweihundert, oder mehr, zweihunderteinundachtzig, so werden sie bei der Anzahl hundertfünfundzwanzig mitgerechnet[70], denn man richte sich nach den meisten Menschen.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Einst kochten[71]die Schüler R. Jišmâéls eine Hure, die von der Regierung zum Tod durch Verbrennen verurteilt worden war, und als sie sie untersuchten, fanden sie bei ihr zweihundertzweiundfünfzig [Glieder]. Da sprach er zu ihnen: Ihr habt wol bei einem Weibe untersucht, bei der die Schrift noch zwei Türangeln und zwei Türen[72]zugefügt hat. Es wird gelehrt: R. Eleâzar sagte: Wie ein Haus Türpfannen hat, so hat das Weib Türpfannen, denn es heisst:[73]*sie sank nieder und gebar, denn ihre Wehen*[74]*überkamen sie.* R. Jehošuâ sagte: Wie ein Haus Türen hat, so hat ein Weib Türen, denn es heisst:[75]*denn er hat meines Leibes Türen nicht geschlossen.* R. Âqiba sagte: Wie ein Haus einen Schlüssel hat, so hat das Weib einen Schlüssel, denn es heisst:[76]*und er öffnete ihre Gebärmutter.* — R. Âqiba[77]befindet sich ja in Widerspruch mit den Schülern R. Jišmâéls!? — Er[78]ist wahrscheinlich, weil er sehr klein ist, aufgelöst worden. Rabh sagte: Sie alle[79]verunreinigen nicht durch Bezeltung, denn es heisst:[80]*dies ist das Gesetz, wenn ein Mensch im Zelt stirbt*; nur das, was bei allen Menschen gleich ist. Abajje sprach zu ihm: Hat sie ein Mann etwa nicht, es heisst ja:[81]*Wehen*[74]*ergriffen mich, wie die Wehen einer Gebärenden*!? — Türpfannen aus Fleisch[82]. — Es heisst ja:[83]*Herr, bei deiner Erscheinung überkommen mich Wehen*!? — Türpfannen aus Fleisch. Dies ist auch zu beweisen, denn wieso sind es, wenn man nicht so sagen wollte, zweihundertacht-

84 || רב אדא בר אהבה V ר׳ אבא. M 83 || ו — B 82
בדקו || M 86 — שאין בו אלא מא׳ || M 85 — אלא M
M 87 + באו ושאלו את ר׳ ישמ׳ כמ׳ אברים יש באדם אמר להם רמ״ח אמ׳ לו והלא בדקנו ומצאנו רנ״ב || M 88 שמעון || M 89 כשמ׳ || M 90 אידי ואידי איתמ׳ || VM 91 רבא || M 92 — והכתיב ... בשר || P 93 צירי נהפ׳ || B 94 + הן || M 95 — דאל״ת הכי.

68. Die Anzahl des ganzen Körpers ist bekannt, somit auch die der grösseren Hälfte. 69. Durch Anomalie. 70. Mit den entsprechenden Gliedern, dh. sie zählen nicht besonders. 71. Zum Zweck des Sezierens. 72. Bildlich für die Geschlechtsorgane. 73. iSam. 4,19. 74. Für "Wehen" u. "Türpfannen" hat das Hebräische das gleiche Wort. 75. Ij. 3,10. 76. Gen. 30,22. 77. Nach dem es 5 mehr sind. 78. Der Schlüssel, das Organ, das RÂ. bekannt war, aber beim Sezieren durch das starke Kochen nicht mehr gefunden wurde. 79. Die nur bei der Frau vorhandenen Glieder. 80. Num. 19,14. 81. Jes. 21,3. 82. Ohne Knochen sind sie nicht verunreinigend; sie sind nicht so entwickelt, wie bei einer Frau. 83. Dan. 10,16.

nicht, wenn sie flach und [die Zehen] nicht getrennt sind, sondern wenn sie flach sind, auch wenn [die Zehen] getrennt sind.

WENN SEINE FINGER AUFEINANDER LIEGEN ODER ZUSAMMENGEWACHSEN SIND. Die Rabbanan lehrten: *Handbruch*, ich weiss dies nur vom Handbruch, woher dies von dem Fall, wenn die Finger aufeinander liegen oder unterhalb des Gelenks zusammengewachsen sind und er sie auseinandergeschnitten hat? — Du sagtest ja, er sei dann tauglich!? — Vielmehr, und er sie nicht auseinandergeschnitten hat. Woher dies? — es heisst *oder Handbruch*.

WENN ER EINEN UEBERFINGER HATTE UND IHN ABGESCHNITTEN HAT, SO IST ER, WENN ER EINEN KNOCHEN HATTE, UNTAUGLICH, WENN ABER NICHT, TAUGLICH. Rabba b. Bar-Hana sagte im Namen R. Johanans: Nur wenn er an der Hand mitgezählt[61] wird.

Die Rabbanan lehrten: Ein Ueberfinger[62], der einen Knochen, aber keinen Nagel hat, ist durch Berühren und Tragen verunreinigend, durch Bezeltung[63] verunreinigend, und er wird zur Zahl hundertfünfundzwanzig[64] mitgezählt. Rabba b. Bar-Hana sagte im Namen R. Johanans: Wenn er an der Hand mitgezählt wurde.

אצ על גב דסדיקא: אצבעותיו מורכבות זו על גב זו
או קלוטות: תני רבנן שבר יד אין לי אלא שבר יד
אצבעית מורכבות למעלה או קלוטות למטה מן הפרק
ותתכן והאמרת כשר אלא ולא התכן מנין תלמיד לומר
או שבר יד: היתה בו יתרת ותתכה אם יש בה עצם
פסול ואם לאו כשר: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי
יוחנן זהיא שנספרת על גב היד: תנו רבנן יתירה שיש
בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא
באהל ועולה למנין מאה ועשרים וחמשה אמר רבה
בר בר חנה אמר רבי יוחנן ובנספרת על גב היד:
אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום
יהיה בעזרו יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן
מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל אמר רבה בר
בר חנה אמר רבי יוחנן ובשאינה נספרת על גב היד
אמר רבי יוחנן עשו דבריהם כדברי נביאות מה נפשך
אי אבר הוא באהל נמי תטמא ואי לאו אבר הוא
במגע ובמשא נמי לא ליטמי אמר רב הונא בר מנוח
משמיה דרב אחא בריה דרב איקא משום עצם כשעורה
נגעי בה רב פפא אמר גזירה שאינה נספרת אטו נספרת
אי חבי שאינה נספרת באהל נמי תטמא עבדו רבנן
היכירא כי היכי דלא לישרפו עליהו תרומה וקדשים:
תנן התם רוב בנינו ורוב מנינו של מת את על פי שאין

M 66 זו למעלה מזו או | B 67 למעלה
(M) 65 (דלא +) | P 69 פסולה
M — והאמ' ... תתכן | P 68 + מני תתכן
VM 70 ובנספ' || M 71 יתרת. (P יתירת) || M 72 מטמאה
M 73 ואין מטמאה | M 74 + לו | M 75 — נבי'
M 76 — נמי || M 77 לא || M 78 — בר' דר' א || 79
M — נמי || M 80 + בה || M 81 לישרוף עליה.

und ihn abgeschnitten hat, ist er untauglich!? — Vielmehr, und er ihn nicht abgeschnitten hat. Woher dies? — es heisst *oder Handbruch*.

R. Ḥisda sagte: Folgendes sagte unser grosser Meister, Gott gewähre ihm Hilfe: Wenn ein Ueberfinger einen Knochen, aber keinen Nagel hat, so ist er durch Berühren und Tragen verunreinigend, aber nicht verunreinigend durch Bezeltung. Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Wenn er nicht mit der Hand mitgezählt wird. R. Johanan sprach: Sie haben ihre Worte zu Prophetenworten[65] gemacht; wie du es nimmst: ist er ein Glied, so sollte er auch durch Bezeltung verunreinigen, und ist er kein Glied, so sollte er auch durch Tragen und Berühren nicht verunreinigen!? R. Hona b. Manoaḥ erwiderte im Namen R. Aḥas, Sohnes des R. Iqa: Hierbei haben sie die Bestimmung vom gerstengrossen Knochen[66] berücksichtigt. R. Papa erwiderte: Der nicht mitgezählte mit Rücksicht auf den mitgezählten. — Demnach sollte der nicht mitgezählte auch durch Bezeltung verunreinigen!? — Die Rabbanan haben hierbei ein Merkzeichen gegeben, damit man nicht wegen dessen Hebe und Heiliges[67] verbrenne.

Dort wird gelehrt: Der grössere Teil des Körperbaus und der grössere Teil der Gliederzahl von einem Toten, auch wenn sie kein Viertelkab ausmachen, sind unrein.

Füsse aneinanderschlägt. 61. In einer Reihe mit den übrigen Fingern. 62. Von einer Leiche. 63. Womit er sich in einem Raum befindet. 64. Glieder der Leiche. Nach der t.schen Annahme besteht der menschliche Körper aus 248 Gliedern, u. in manchen Fällen ist die Leiche nur dann verunreinigend, wenn der grössere Teil der Glieder vorhanden ist. 65. An denen nicht zu deuteln ist; dh. sie begründen sie nicht. 66. Der durch Berühren u. Tragen verunreinigend ist. 67. Die unrein zu verbrennen sind.

גמרא. קשיא ליה לרבי ישמעאל הא חסר אשך מיבעי ליה תני[49] שנמרחו אשכיו קשיא ליה לרבי עקיבא האי ממרוח אשך מיבעי ליה תני שהרוה באשכיו קשיא ליה לרבי הנינא בן אנטיגנוס האי רוח אשך מיבעי ליה תני שמראיו השובין קסבר גורעין ומוסיפין ודורשין היינו בישי רבי[50] חנינא בן אנטיגנוס לא תני כושי:

Jnm. 48[a] Bb. 111[b] Zeb. 25[b]

[vi.1] Fol. 45 [41]קיש בקרסוליו ובארכבותיו ובעל הפיקים העיקל איזהו העיקל כל שהוא מקף פרסותיו ואין ארכבותיו נוקשות[52] זו לזו פיקה[53] יוצא מגודלו עקיבו [53]יוצא לאחוריו פרסותיו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על[54] זו או קלוטות[55] למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה[56] בה יתרת וחתכה אם יש[57] בה עצם פסול ואם לאו כשר יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע רבי יהודה מכשיר וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין:

גמרא. תנו רבנן שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מנין לרבות[58] הקישן[59] והעיקל והקילבן תלמוד לומר או שבר רגל תנא[60] בעל[61] הקיפין והשופנר אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן[60] בעל[61] הקיפין שיש לו בסתות הרבה[62] שופנר שאין לו בסתות כל עיקר: פיקה יוצא מגודלו ועקיבו יוצא לאחוריו: אמר רבי אלעזר[63] שוקו יוצא באמצע רגלו: פרסותיו רחבות כשל אווז: אמר רב פפא לא תימא[64] דטרפה ולא סדיקא אלא ביון[64] דטרפה

Lv. 21,19

GEMARA. R. Jišmâél war folgendes schwierig: es sollte ja heissen: dem die Hoden fehlen!? Daher lehrt er: dessen Hoden zerdrückt[46] sind. Und R. Âqiba war folgendes schwierig: demnach sollte es heissen: dessen Hoden zerdrückt[47] sind!? Daher lehrt er: dessen Hoden aufgedunsen sind. Und R. Hanina b. Antigonos war folgendes schwierig: demnach sollte es doch heissen: Lufthoden!? Daher lehrt er: dessen Aussehen schwarz ist. Er ist der Ansicht, man entferne [Buchstaben], füge hinzu und lege aus. — Dieser ist ja ein Mohr[48]!? — R. Hanina b. Antigonos lehrt es da nicht vom Mohren.

DER MIT DEN KNÖCHELN ODER MIT DEN KNIEEN ANEINANDER SCHLÄGT. DER KLUMPFÜSSIGE UND DER KRUMMBEINIGE. WER HEISST KRUMMBEINIG? — DER DIE FÜSSE ZUSAMMENSCHLÄGT UND DIE KNIE EINANDER NICHT BERÜHREN. WENN EIN WULST AUS SEINEM GROSSEN ZEH HERVORSTEHT, WENN SEINE FERSE HINTEN HINAUSRAGT, WENN SEINE FUSSSOHLEN BREIT SIND WIE BEI EINER GANS. WENN SEINE FINGER AUFEINANDER LIEGEN, ODER NACH OBEN BIS ZUM GELENK ZUSAMMENGEWACHSEN SIND, SO IST ER TAUGLICH, WENN UNTERHALB DES GELENKS UND ER SIE AUSEINANDERGESCHNITTEN HAT, SO IST ER TAUGLICH. WENN ER EINEN UEBERFINGER HATTE UND IHN ABGESCHNITTEN HAT, SO IST ER, WENN ER EINEN KNOCHEN HATTE, UNTAUGLICH, WENN ABER NICHT, TAUGLICH. WENN ER EINEN UEBERFINGER AN HÄNDEN UND FÜSSEN HAT, JE SECHS, ALSO VIERUNDZWANZIG, SO IST ER NACH R. JEHUDA TAUGLICH UND NACH DEN WEISEN UNTAUGLICH. WER BEIDE HÄNDE BEHERRSCHT, IST NACH RABBI UNTAUGLICH UND NACH DEN WEISEN TAUGLICH.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten:[59] *Beinbruch*, ich weiss dies nur vom Beinbruch, woher, dass auch der Krummfüssige[60], der Krummbeinige und der Veitstänzer einbegriffen sind? — es heisst: *oder Beinbruch*. Es wird gelehrt: Der Klumpfüssige und der Plattfüssige. R. Ḥija b. Abba sagte im Namen R. Johanans: Der Klumpfüssige, der viel [Fleisch]polster hat; der Plattfüssige, der gar kein [Fleisch]polster hat.

WENN EIN WULST AUS SEINEM GROSSEN ZEH HERVORSTEHT, WENN SEINE FERSE NACH HINTEN HINAUSRAGT. R. Eleâzar sagte: Wenn ihm das Bein in der Mitte des Fusses sitzt.

WENN SEINE FUSSSOHLEN BREIT SIND WIE BEI EINER GANS. R. Papa sagte: Man sage

M 49 שנימוחו || P 50 חנניא || M 51 המקיש בקרסליו || M 52 זל״ז — || P 53 יצא || M 54 + גב || P 55 למט׳. VM — למע׳ || M 56 בו || M 57 — בה || M 58 המקיש || P 59 M 60 בעלי || B 61 הציקין || M 62 והקיקל והקילאן || M 63 + ש || B 64 דטריפה. ובאר׳ הפקם והציקל איז׳ ציקל כל המקוף || שופנר אין

56. Der Gleichklang dieser Auslegung mit dem Textwort ist nur im Text zu merken. 57. In der Uebersetzung unverständlich. Nach RÂ. ist das מ in מרוח Präfix, u. wenn es vom מרח abzuleiten wäre, müsste es ממרוח heissen; er leitet es daher von רוח Wind, Luft, ab. 58. Von dem in der weiter folgenden Mišnah besonders gelehrt wird. 59. Lev. 21,19. 60. Eigentl. der Klopfende, der beim Gehen die

Reš-Laqiš sagte: Es heisst: *es soll unter dir kein Unfruchtbarer sein und keine Unfruchtbare und nicht unter deinem Vieh*; es soll unter dir kein Unfruchtbarer sein, wenn du dich deinem Vieh gleichstellst. R. Jehošuâ b. Levi sagte: *Es soll unter dir kein Unfruchtbarer sein*, an Schülern; *und keine Unfruchtbare*, dein Gebet wird vor Gott nicht fruchtlos sein. Dies geschieht dann, wenn du dich einem Vieh gleichstellst".

R. Papa sagte: Man urinire nicht in ein Tongefäss[52], noch auf eine harte Stelle[53], denn Rabh sagte, die abschüssigen Stellen in Babylonien ergiessen ihr Wasser in den Fluss Êṭam[54].

Abajje sagte: Ein Weib stelle sich nicht direkt vor ein Kind hin; seitwärts[55] ist nichts dabei.

Es wird gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagte: Die zurückkehrende Säule[56] bringt den Menschen zur Wassersucht, der zurückgehaltene Strahl bringt den Menschen zur Gelbsucht.

Rabba b. R. Hona sagte im Namen R. Qaṭṭinas im Namen des Reš-Laqiš: Viel Blut, viel Grind; viel Samen, viel Aussatz; viel Kotmassen, viel Wassersucht; viel Urin, viel Gelbsucht.

DER VON BESESSENHEIT BEFALLEN WIRD. Was ist dies? — Es wird gelehrt: Der Geist des Bennephel kommt über ihn.

DER HODENHAFTE UND DER MASSIGE. Es wird gelehrt: Der Hodenhafte, an den Hoden; der Massige, am Glied. Es wird gelehrt: Der Hodenhafte, das ist der Qijon; Gerabtan, das ist der Grossgliedige. Qijon, an den Hoden; Gerabtan am Glied. — Wie gross? R. Jehuda zeigte: Bis zum Knie. Es wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Bis zum Knie ist er untauglich, über dem Knie ist er tauglich. Manche lesen: Bis zum Knie ist er tauglich, unter dem Knie ist er untauglich.

WER KEINE HODEN ODER DER NUR EINE HODE HAT; DAS IST DER IN DER SCHRIFT[55] GENANNTE HODENGEQUETSCHTE. R. JIŠMÂÉL ERKLÄRT, DESSEN HODEN ZERDRÜCKT SIND. R. ÂQIBA ERKLÄRT, DESSEN HODEN AUFGEDUNSEN SIND. R. ḤANINA B. ANTIGONOS ERKLÄRT, DESSEN AUSSEHEN SCHWARZ IST[56].

Zurückhaltung. 48. Dt. 7,14. 49. Sich beim Uriniren nicht enthält. 50. Aus dem man den Urin in den Fluss giesst. 51. Von dem er in den Fluss abfliesst. 52. In dem der Hochpriester am Versöhnungstag untertaucht; cf. Bd. II S. 837 Z. 8ff. 53. Möglicherweise von גום, vertraut sein, abzuleiten; wenn sie mit ihm vertraut u. sie sich vor einander nicht genieren. 54. Bei der Notdurft. 55. Cf. Lev. 21,20. 56. Es handelt sich hier überhaupt nicht um die Zeugungsorgane.

לתוך זה נמצא עקר: אמר ריש לקיש מאי דכתיב לא
יהיה בך עקר ועקרה [ו]בבהמתך אימתי לא יהיה בך
עקר בזמן שבבהמתך אמר רבי יהושע בן לוי לא יהיה
בך עקר מן התלמידים ועקרה שלא תהא תפלתך עקורה
לפני המקום אימתי בזמן שאתה משים עצמך כבהמה:
אמר רב פפא לא ישתין אדם מים לא על כלי חרס
ולא על מקום קשה דאמר רב הני מדורי דבבל מהדרי
מיא לעין עיטם: אמר אביי הא איתתא לא תקים
להדיא באנפי ינוקא אניסא לית לן בה: תניא רבן
שמעון בן גמליאל אומר עמוד החזר מביא אדם לידי
הדרוקן סילון החוזר מביא אדם לידי ירקון: אמר רבה
בר רב חונא אמר רב קטינא אמר ריש לקיש דם רבה
שחין רבה שבבת זרע רבה צרעת רבה צואה רבה
הדרוקן רבה מי רגלים רבין ירקון רבה: רוח קצרית
באה עליו: מאי ניהו תנא רוה בן נפלים באה עליו:
המאושבן ובעל גבר: תנא משובן בביצים ובעל גבר
בגיד תנא משובן זה הקיין הגרבתן זה בעל קיק קיין
בביצים גרבתא בגיד ועד כמה מחוי רב יהודה עד
רכובה תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר עד רכובה
פסול למעלה מן רכובה בשר איבא דאמרי עד רכובה
בשר למטה מן הרכובה פסול:

[v,3] ין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת חרי זה
מרוח אשך האמור בתורה רבי ישמעאל אומר
כל שנימוחו אשביו רבי עקיבא אומר כל שרוח באשביו
רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שמראיו חשובין:

M 28 ארם עקור ‖ M 29 + ועקרה ‖ M 30 + מ ‖ M 31 + גבי ‖ M 32 מרדי ‖ M 33 — ה״א ‖ 34 M באפי יני ‖ M 35 + את ה ‖ P 36 רכ. M ר״ה בריה ‖ 39 M דיבה משמ׳ דר״ל ‖ M 37 רבה ‖ MP 38 קצרות ‖ M + נאלא ‖ M 40 — בן ‖ MP 41 המשובן ‖ 42 M תנן הקוק והגרמתן ב״ק בביצים מגרפתן בגיד ‖ P 43 דאמר ‖ M 44 — ה ‖ VM 45 זהו ‖ VM 46 שנמרחו ‖ M 47 שהרוח ‖ M 48 — כל.

והצימם והצומע אמר רב חסדא אמר[11]אמימר נטלו קרנותן וזכרותן עמהן פסולה ואין פודין עליהם נטלו טלפיים וזכרותם עמהן פסולין ונפדין עליהם מיתיבי
1Par.1 נטלו קרניין וטלפיין וזכרותן עמהן[14]פסולין ונפדין
5 עליהן לא קשיא הא דאיתעקור איתעקורי הא דאיגום
Par.v,2 איגומי ודאיגום איגומי[15]פסול ורמינהי פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגוד תרגמה זעירי מעילוי[16]זכרות:
Col.b [v,2] [17]דין שוכבין כשל אשה כריסו צבה וטיבורו יוצא נכפה אפילו אחת לימים רוח[18]קצרה באה עליו
10 המאושבן ובעל גבר:

גמרא. אמר רבי אבא[19]בריה דרבי חייא בר אבא [20]משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים [21]ותניא נמי הכי משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים ומעשה[22]באחד שביקש להשתין מים
15 ולא השתין ונמצא כריסו צבה שמואל איצטריך ליה בשבתא דרגלא נגדו ליה גלימא אתא לקמיה דאבוה אמר ליה אתן לך ארבע מאה זוזי וזיל אהדר עיבדא את דאפשר לך דלא אפשר[23]ליה ליסתבן מר[24]בר רב אשי איצטריך[25]אגידא דגמלא אשתין אמרו ליה המתך
20 קאתיא אמר להו[26]באודנה ותיפוק לי משום[27]עלקא בשותת: תנו רבנן שני נקבים יש[28]בו באדם אחד מוציא שתן ואחד מוציא שכבת זרע ואין בין זה לזה אלא בקליפת השום בשעה שאדם נצרך אם נקבו זה

והצומה והצומם והצומע M 13 אבימי נט׳ קרנים וז ע פסולין ואין נפדין P 14 פסולה ונפדית ‖ M 15 — פסול ורמ׳ ‖ M 16 זכרותיה ‖ M 17 דדיו ‖ M 18 קצרות ב״ע והמשוכן ‖ M 19 — בר׳ ... בר ‖ M 20 + א״ר יוחנן ‖ M 21 — ו ‖ M 22 שבקש לשתין ולא ‖ M 23 — ליה ‖ M 24 ברי׳ דרב ‖ B 25 אגודא גמלא. M אגי׳ דגולמי ‖ 26 P באודנא ‖ M 27 ערקא דשו׳ ‖ M 28 — בו.

R. Ḥisda sagte im Namen Amemars: Sind ihnen die Hörner samt dem Kern genommen worden, so sind sie untauglich, jedoch nicht daraufhin auszulösen; sind ihnen die Hufe samt dem Kern genommen worden, so sind sie untauglich und daraufhin auszulösen. Man wandte ein: Sind ihnen die Hörner oder die Hufe samt dem Kern genommen worden, so sind sie untauglich und daraufhin auszulösen!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn sie ganz entwurzelt sind, und eines, wenn sie abgeschnitten sind. — Sind sie denn, wenn abgeschnitten, untauglich, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Wenn die Hörner oder Klauen der [roten] Kuh[37] schwarz sind, so schneide man sie ab!? — Zeêri erklärte: über dem Kern.

DEM DIE BRÜSTE HERABHÄNGEN, WIE BEI EINER FRAU, DEM DER BAUCH AUFGEDUNSEN IST, DEM DER NABEL VORSTEHT, DER EPILEPTIKER, SELBST NUR EINMAL IN [VIELEN] TAGEN, DER VON BESESSENHEIT BEFALLEN WIRD, DER HODENHAFTE[38] UND DER MASSIGE.

GEMARA. R. Abba, der Sohn des R. Hija b. Abba, sagte: Man darf vor einer Menschenmenge Wasser lassen, nicht aber darf man vor einer Menschenmenge[39] Wasser trinken. Ebenso wird auch gelehrt: Man darf vor einer Menschenmenge Wasser lassen, nicht aber darf man vor einer Menschenmenge Wasser trinken. Einst wollte jemand Wasser lassen und tat es nicht, da schwoll ihm der Bauch an. Šemuél hatte einst das Bedürfnis am Festsabbath[40], und man spannte vor ihm ein Gewand aus. Als er hierauf zu seinem Vater kam, sprach dieser zu ihm: Ich gebe dir vierhundert Zuz, und geh und stelle es[41]her. Du kannst dies[42], aber sollte denn der, dem dies nicht möglich ist, sich der Gefahr aussetzen? Mar, der Sohn R. Ašis, hatte Bedürfnis am Grabensteg, und er urinirte da; als man ihm sagte, seine Schwiegermutter komme, sprach er: In ihr Ohr[43]. — Vielleicht geschah es[44]infolge eines Egels[45]? — Ihm tropfte es.

Die Rabbanan lehrten: Der Mensch hat zwei Kanäle, aus einem kommt der Urin und aus dem andren kommt der Samen, und [die Wand] zwischen einem und dem andren ist nur wie eine Knoblauchschale. Wenn der Mensch Bedürfnis hat, und[46] zwischen dem einen und dem andren ein Loch entsteht, wird er steril.

37. Cf. Num. Kap. 19. 38. Die Lesart מאושבן in der Mišnah separata u. die Ableitung von אשך (Hode) ist falsch; cf. GEIGER, אוצר נחמד, II p. 89. 39. Man sei öffentlich mässig beim Essen u. Trinken. 40. An dem er den Vortrag hielt. 41. Dh. trage vor, dass man im Notfall öffentlich uriniren u. sich nicht enthalten darf. 42. Ein Gewand ausbreiten lassen. 43. Sc. würde ich es ebenfalls tun. 44. Im obigen Fall, wo einem der Bauch anschwoll. 45. Den er beim Trinken verschluckt hatte. 46. Durch die

Es wird gelehrt: Der Blinzelnde[a], der Belidete und der Lidlose. Der Blinzelnde, dessen Augen blinzeln. Der Belidete, dessen Lider buschig sind. Der Lidlose, dessen Lider nicht mehr da sind. — Wieso zählt er diese zu den Fehlerbehafteten, es wird ja gelehrt, dem die Wimpern ausgefallen sind, sei wegen des [unangenehmen] Aussehens untauglich!? — Das ist kein Einwand; eines, wenn Stoppeln zurückgeblieben sind, und eines, wenn keine Stoppeln zurückgeblieben sind.

WENN SEINE AUGEN GROSS WIE DIE EINES KALBS ODER KLEIN WIE DIE EINER GANS SIND, WENN SEIN KÖRPER FÜR SEINE GLIEDER ZU GROSS ODER ZU KLEIN IST, WENN SEINE NASE FÜR SEINE GLIEDER ZU GROSS ODER ZU KLEIN IST, UND DER SCHLAPPOHRIGE UND DER KLEINOHRIGE. KLEINOHRIGER HEISST DER, DESSEN OHREN KLEIN SIND; SCHLAPPOHRIGER, DESSEN OHREN EINEM SCHWAMM GLEICHEN. WENN DIE OBERE LIPPE ÜBER DIE UNTERE VORSTEHT, ODER DIE UNTERE ÜBER DIE OBERE VORSTEHT, SO IST DIES EIN LEIBESFEHLER. WEM DIE ZÄHNE AUSGEFALLEN SIND, IST UNTAUGLICH WEGEN DES [UNANGENEHMEN] AUSSEHENS.

יניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אוז
גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו חוטמו גדול
מאבריו או קטן מאיבריו הצומם והצומע איזהו צומע
כל שאוניו קטנות והצומם כל שאוניו דומות לספוג:
שפתו העליונה עודפת על התחתונה התחתונה
עודפת על העליונה הרי זה מום ושנשרו שיניו פסול
מפני מראית העין:

GEMARA. Rabh sagte: Unser Meister Mošeh mass zehn Ellen, denn es heisst:[33]*und er breitete das Zelt über die Wohnung*; der es breitete, war unser Meister Mošeh, und es heisst:[34]*zehn Ellen die Länge der einen Bohle.* R. Šimi b. Ḥija sprach zu Rabh: Demnach machst du ja unsren Meister Mošeh zu einem Fehlerbehafteten, denn es wird gelehrt: wenn sein Körper für seine Glieder zu gross oder zu klein ist!? Dieser erwiderte: Šimi, ich meine die Elle des Heiligtums[35].

WENN SEINE NASE ZU GROSS IST &C. Es wird gelehrt: wie der kleine Finger[36].

DER SCHLAPPOHRIGE UND DER KLEINOHRIGE. Es wird gelehrt: Auch der Çimaḥ. Die Jünger wussten nicht, was Çimaḥ bedeute, da hörten sie, wie ein Araber sprach: Wer wünscht ein Çimaḥ, und es ergab sich, dass es eine Ziege mit hängenden Ohren war.

R. Ḥisda sagte: Eine Ziege, die keine Hörner hat, und ein Schaf, das Hörner hat, sind für den Altar tauglich. Ebenso wird auch gelehrt: Es gibt Dinge, die wie Leibesfehler erscheinen und doch keine Leibesfehler sind; man darf bei solchen im Tempel schlachten, nicht aber in der Provinz. Folgende sind es: wenn eine Ziege keine Hörner hat, wenn ein Schaf Hörner hat, wenn es Hängeohren hat, wenn es Schlappohren hat, und wenn es zu kleine Ohren hat.

תזדיר והלופין והתמיר זיר דמזוד עיניה לופין דנפישין
זיפיה תמיר שתמי זיפין והני גבי מומין תנו להו והתנן
שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין לא קשיא
הא דאשתיור נרדומי הא דלא אישתיור נרדומי:

גמרא. אמר רב משה רבינו עשר אמות היה שנאמר ויפרש את האהל על המשכן מי פרשו משה רבינו פרשו וכתיב עשר אמות ארך הקרש אמר ליה רב שימי בר חייא לרב אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום דתנן גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו אמר ליה שימי באמה של קדש קאמר: חוטמו גדול כו': תנא כאצבע קטנה: הצומם והצומע: תנא אף הצימה לא הוו ידעי רבנן מאי ציחם שמעו לההוא טייעא דהוה קאמר מאן דבעי ציחם ואישתכח גדיא חזיוא אמר רב הסדא עז שאין לה קרנים ורחל שיש לה קרנים כשרים לגבי מזבח תניא נמי הכי יש דברים שהן במומין ואינן במומין ושוחטין עליהם במקדש אבל לא במדינה ואלו הן עז שאין לו קרנים ורחל שיש לו קרנים והצימה

M 95 תומיך שתמו זיפיה | P 96 ותנ׳ | M 97 — פסול | M 98 ואי׳ צומם | M 99 צומע | M 1 + ו | VM 2 ושנטלו | B 3 קר ש. P קדוש | P 4 באצ׳ | P 5 הצימה | M 6 והצימם | M 7 הצימי || צימי יומא חד שמעוה | M 8 מאי צומע בעי ואשת׳ גדיא ואווזא | P 9 — חזיזא | 10 M כשרות על גבי המז׳ || M 11 — כ | M 12 לה קר׳ והצומח

32. זדיר bezw. זריר sind wohl Schreibfehler. 33. Ex. 40,19. 34. Ib. 26,16. 35. Er selber war proportionell. Das W. אמה (Elle) bedeutet Armlänge, u. der Fragende glaubte, M. hatte 10 Armlängen nach seinem eignen Arm gemessen, während ein normaler Mensch nur 3 Armlängen hat. 36. Ist das normale Mass.

למעלה ועינו אחת למטה[75]דקיימי עינו אחת למעלה
ועינו אחת למטה וקיימי כסדרן נמי ורואה את החדר
Lv. 21,20 ואת העלייה באחת מנא הני מילי דתנו רבנן[76]בעינו כל
מה שבעינו מבאן אמרו שתי עיניו למטה שתי עיניו
למעלה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה ורואה
את החדר ואת העלייה באחת או שמדבר[77]עם חבירו
Ib. v. 18 [77]ואחר אומר[78]לי רואה: תנו רבנן עור בין סומא בשתי
עיניו בין סומא[79]באחת מעיניו חורוור והמים הקבועין
מנין תלמוד לומר איש עור אמר רבא למה לי[80]דכתב
רחמנא איש עור דק תבלול בעינו צריבי דאי כתב
רחמנא עור משום דליתנהו כלל אבל חורוור והמים
הקבועין דאיתנהו[81]ביה לא כתב רחמנא איש ואי כתב
רחמנא איש[82]משום דלא קא חזי כלל אבל מחסורייתא
לא כתב רחמנא דק ואי כתב[83]רחמנא דק משום דמחסרן
אבל מבלבליתא לא כתב רחמנא תבלול ואי כתב
רחמנא תבלול משום דמבלבלן אבל[84]משום משניותא
לא כתב רחמנא[85]בעינו אמר רבא הלכך כל מחמת
בהיותא אתיא מאיש[86]מחסורייתא מדק מבלבליתא
מתבלול משניותא מבעינו: סכי שמש: תני רב
יוסף[87]סני שמש: זגדיין: מחוי רב הונא חד[88]מדידן
וחד מדידהו ואיקפד רב יהודה מיתיבי[89]שכבנא
שגביניו שוכבים[90]זגדום אחד שחור ואחד לבן[91]תנא
כל זוגא דלא שוי להדדי[92]זגדום קרי ליה: הצירן:
עיניו תרוטות וצירניות דומעות[93]דולפות[94]וטורדות תנא

M 75 דקיימן כסדריהן ורואה || M 76 את || P 77 ואחד || M 78 בי. V כי || M 79 בעינו אחת || M 80 למכתב || M 81 אי לא || M 82 + הוה אמי' || M 83 — רח' || M 84 — מש' || M 85 דק א"ר כל מח' בחיותא || M 86 כל מח' משניותא אתי' מדק כל מחמ' מבלב' אתיא מתבלול כל מח' משנ' אתיא מבעיני || M 87 סכי זברם מח' || M 88 — מדידן וחד || M 89 שכבא || M 90 זברם שגבינו אח' || M 91 זיגא כל זיגא דלא || M 92 זגרום ק"ל: והצירן: תנא עינ' || M 93 זולפות וסודרות תנא הזריר והלו' והתימין זויר דמוזרן || B 94 —.

ein Auge tief sitzt; und auch dann, wenn sie richtig sitzen, er aber Zimmer und Söller gleichzeitig sieht. — Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[27]*An seinem Auge*, was auch an seinem Auge ist; hieraus folgernd sagten sie, wenn er seine beiden Augen nach unten hat, seine beiden Augen nach oben, ein Auge nach oben und ein Auge nach unten, oder er Zimmer und Söller gleichzeitig sieht, oder er mit einem spricht und der andre glaubt, er sehe ihn an.

Die Rabbanan lehrten:[29]*Blinder*, einerlei ob blind auf beiden Augen oder blind auf einem Auge. Woher dies vom weissen Fleck und vom bleibenden Wasser [im Auge]? — es heisst: *ein blinder Mann*. Raba sagte: Wozu schrieb der Allbarmherzige: *ein blinder Mann*, [27]*oder ein Häutchen oder eine Trübung am Auge*? Dies ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur *blinder* geschrieben haben, so könnte man glauben, nur wer gar keine [Augen] hat, nicht aber gelte dies vom weissen Fleck und vom bleibenden Wasser [im Auge], der welche hat, daher schrieb der Allbarmherzige *ein Mann*. Und würde der Allbarmherzige nur *ein Mann* geschrieben haben, so könnte man glauben, nur wer überhaupt nicht sieht, nicht aber, wenn nur mangelhaft, daher schrieb der Allbarmherzige *Häutchen*. Und würde der Allbarmherzige nur *Häutchen* geschrieben haben, so könnte man glauben, weil es beeinträchtigt, nicht aber gelte dies von einer Vermischung[28], daher schrieb der Allbarmherzige *Trübung*. Und würde der Allbarmherzige nur *Trübung* geschrieben haben, so könnte man glauben, weil eine Vermischung vorliegt, nicht aber gelte dies von einer Anomalie, daher schrieb der Allbarmherzige *am Auge*. Raba sagte: Daher ist die Stumpfheit aus [dem Wort] *Mann*, die Beeinträchtigung aus [dem Wort] *Häutchen*, die Vermischung aus [dem Wort] *Trübung* und die Anomalie [aus dem Wort] *am Auge* zu entnehmen.

Wer die Sonne nicht verträgt. R. Joseph lehrte: Der Sonne abhold.

Der Asymmetrische. R. Hona zeigte: eines wie ich und eines wie dieser[29]. Da nahm R. Jehuda es übel. Man wandte ein: "Der Liegende", dessen Augenbrauen liegen[30]; der "Asymmetrische", eines schwarz und eines weiss[31]!? — Der Autor nennt jedes Paar, das einander nicht gleicht, asymmetrisch.

Der Tränige. Dessen Augen rund, triefend, tränend, tröpfend und fliessend sind.

27. Lev. 21,20. 28. Der Pupille mit dem Weissen des Auges. 29. Der ihm gegenüber sass nämlich RJ. 30. Auf den Augen. 31. Soll wol heissen, ein Auge dunkel u. eines hell.

ANTIGONOS SAGT, DER ZWEI RÜCKEN HAT UND ZWEI WIRBELSÄULEN[21].

GEMARA. Heisst denn Giben jemand der keine hat, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Giben, der mehrere Brauen hat, woher dies von dem, der keine Brauen oder nur eine Braue hat? — es heisst: *oder ein Giben*!? Raba erwiderte: Dies ist die Auslegung von *oder ein Giben*.

R. DOSA SAGT &c. Demnach kann ein solcher[22] leben, und dem widersprechend, wird gelehrt [von einer Frau], die ein Geschöpf mit zwei Rücken oder zwei Wirbelsäulen abortiert, und hierzu sagte Rabh, bei einem Weib sei ein solches keine Geburt[23] und bei einem Vieh zum Essen verboten[24]!? — Bereits hat R. Šimi b. Ḥija diesen Einwand erhoben gegen Rabh, und dieser erwiderte ihm: Du bist Šimi[24]!? — Wenn die Wirbelsäule nur gekrümmt ist[25].

DER PLATTNASIGE IST UNTAUGLICH. PLATTNASIGER IST DER, DER BEIDE AUGEN GLEICHZEITIG SCHMINKEN KANN. WER BEIDE AUGEN NACH OBEN, BEIDE AUGEN NACH UNTEN, EIN AUGE NACH OBEN UND EIN AUGE NACH UNTEN HAT, WER ZIMMER UND SÖLLER GLEICHZEITIG SIEHT, WER DIE SONNE NICHT VERTRÄGT, DER ASYMMETRISCHE, DER TRÄNIGE UND DEM DIE WIMPERN AUSGEFALLEN SIND, SIND UNTAUGLICH WEGEN DES [UNANGENEHMEN] AUSSEHENS.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Der Plattnasige, dessen Nase tief ist; woher dies von dem, dessen Nase stupsig ist, dessen Nase geschlossen ist, dessen Nase herunterhängt? — es heisst:[26] *jeder plattnasige*. R. Jose sagt, plattnasig heisse nur der, der beide Augen gleichzeitig schminken kann. Sie sprachen zu ihm: Du übertreibst; auch wenn er nicht beide Augen gleichzeitig schminken kann.

BEIDE AUGEN NACH OBEN, BEIDE AUGEN NACH UNTEN. Was heisst beide Augen nach oben, beide Augen nach unten: wollte man sagen, beide Augen nach oben, die nach oben sehen, beide Augen nach unten, die nach unten sehen, ein Auge nach oben und ein Auge nach unten, wenn ein Auge nach unten und ein Auge nach oben sieht, so ist dies ja dasselbe wie der Fall, wenn er Zimmer und Söller gleichzeitig sieht!? — Vielmehr, beide Augen nach oben, wenn sie hoch sitzen, beide Augen nach unten, wenn sie tief sitzen, ein Auge nach oben und ein Auge nach unten, wenn ein Auge hoch sitzt und

רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין ושתי שדראות:

גמרא. [20]וגבן דאין לו משמע לימיהני גבן שיש לו גבינין הרבה אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד מנין תלמוד לומר או גבן אמר רבא זהו מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר המפלת [21]בריה שיש[22]לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו ולד בבהמה אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב ואמר ליה שימי[23]את אלא בששדרתו עקומה:

[ii,j] **חרום** פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר [24]ואת העליה[25]כאחד סכי שמש[26]והזגדן והציין ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין:

גמרא. תנו רבנן חרום שחוטמו[27]שקוע חוטמו סולד חוטמו[28]בולם חוטמו נוטף מנין תלמוד לומר או חרם רבי יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלנת[29]אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת: [שתי עיניו למעלה] שתי עיניו למטה: [30]מאי שתי עיניו למעלה שתי עיניו למטה [31]אילימא שתי עיניו למעלה דחזי למעלה[32]שתי עיניו למטה דחזי למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה[33]דחזאי עינו אחת למטה ועינו אחת למעלה היינו רואה את החדר ואת העליה[34]כאחת אלא שתי עיניו למעלה דקיימן למעלה שתי עיניו למטה דקיימן למטה עינו אחת

Lev. 21,18 — Fol 44

M 60 — וגבן דא"ל מש | M 61 — בר | M 62 לו
M 63 — את אלא. P את בששדר | P 64 — ו | P 65
M 67 כאחת. M כאחת שכי | P 66 והזגן. M והגידם
M 68 שוקע | M 69 בולט וגומס | אפי' אינו כוחל אלא
B 70 עינו א' | M 71 מה | M 72 אילי | —
M 73 ש"ע | M 74 דחזאי ... למעלה | — כאחת.

20. Dessen Rücken verkrüppelt ist, dass er so erscheint. 21. Der zwei Rücken hat. 22. Sie ist nicht geburtsunrein; cf. Lev. Kap. 12. 23. Da es nicht lebensfähig ist. 24. Dh. du brauchst so etwas nicht zu fragen. 25. Von diesem Fall spricht unsere Mišnah. 26. Lev. 21,18.

כדאמרי אינשי שקיל פיסא תנא וצוארו שקוט ושמוט
שקוט[40]דחביא מחבא שמוט דאריך ושמוט: ובעלי
חטרות ר' יהודה כו': דאית ביה עצם כולי עלמא לא
פליגי דפסלא כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר הא
אינו שוה בזרעו של אהרן ומר סבר קרקורא דבישרא
בעלמא[41]הוא: הקרח פסול: אמר רבא לא שנו אלא
שאין לו לאחריו[42]ויש לו לפניו אבל יש לו לאחריו כשר
וכל[43]שכן שיש לו לאחריו ואין לו לפניו ואיבא דמתני
אסיפא ואם יש לו הרי זה כשר אמר רבא לא שנו
אלא שיש לו לאחריו[44]ואין לו לפניו אבל יש לו[45]בין
לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן[46]שיש לו לפניו ואין לו
לאחריו ודאין לו כלל דפסול: אמר רבי יוחנן הקרחנין
והננסין[47]והזבלגנין פסולין לפי[48]שאינו שוה בזרעו של
Bek.45b אהרן קרחנין תנינא ננסין תנינא[49]זבלגנין איצטריך ליה
[50]לאשמועינן[51]מהו דתימא משום מראית העין והא[52]כל
היכא דאיכא משום מראית העין[53]איתנא קתני ושנשרו
ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חדא
והוא הדין לכולהו והא כל היכא[54]דאיכא מיהדר ומיתנא
קא הדר ותני ושניטלו שיניו פסול[55]משום מראית העין
אלא לאפוקי[56]מהא דתניא דתניא הקרחנין והננסין
והזבלגנין בשרים ולא אמרו[57]פסול אלא[58]משום מראית
העין מאן האי תנא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה
Lv.1,8 אומר °הכהנים לרבות[58]הקרחנין:

[ii,2] [59]ין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן
האמור בתורה רבי דוסא אומר[59]שגבינין שוכבין

M 41 מלאחריו ‖ P 40 דחבים מחכם. M דמיחט מיחנט ‖ M 42 — הוא ‖ M 43 וי״ל לפ׳ וי״ל לאח׳ שי״ל לפ׳ ‖ M 44 — ואי״ל לפנ׳ ‖ M 45 לפניו ואיכא דמתנו לה אסי׳ ‖ M 46 דא״ל לא לפנ׳ ולא לאח׳ דא״ל כלל ‖ ואי״ל לאח׳ פס׳ ‖ P 47 + הזלגות מים ‖ B 48 שאינן. M שאין שוין ‖ 49 P זבלגין ‖ M 50 לאשמ׳ — ‖ B 51 + ו. P + זבלוגין ‖ M 52 משום דאיכ׳ אלא כלהו איצטריכ׳ ‖ M 53 מיתנא ‖ M 54 — דאיכא ‖ M 55 מפני ‖ M 56 מהאי תנא דתנ׳ ‖ M 57 פסולין ‖ M 58 + את ‖ VM 59 שגבינין.

wird gelehrt: Sein Hals ist vertieft und gestreckt. Vertieft, er ist versteckt; gestreckt, er ist lang und gedehnt.

DER BUCKLIGE IST, WIE R. JEHUDA SAGT &c. Ist da ein Knochen, so stimmen alle überein, dass er untauglich ist, sie streiten nur, wenn da kein Knochen ist; einer ist der Ansicht, er gleiche ja nicht dem Samen Ahrons, und einer ist der Ansicht, es sei nichts als ein Fleischklumpen.

DER KAHLKÖPFIGE IST UNTAUGLICH. Raba sagte: Dies nur, wenn er hinten keine [Haare] hat und vorn hat, wenn er aber hinten hat, so ist er tauglich, und um so mehr, wenn er hinten hat und vorn keine[16] hat. Manche beziehen dies auf den Schlußsatz: hat er eine, so ist er tauglich. Raba sagte: Dies nur, wenn er sie hinten hat und vorn keine hat, wenn er aber hinten und vorn hat, so ist er untauglich, und um so mehr, wenn er nur vorn hat und hinten keine hat, und um so mehr ist er untauglich, wenn er gar keine hat.

R. Johanan sagte: Die Kahlköpfigen, die Zwerghaften und die Triefäugigen sind untauglich, weil sie nicht dem Samen Ahrons gleichen. — Von den Kahlköpfigen haben wir es gelernt, von den Zwerghaften haben wir es gelernt, und er brauchte es ja nur von den Triefäugigen zu lehren!? — Man könnte glauben, nur wegen des [unangenehmen] Aussehens[17]. — Von den Fällen wegen [unangenehmen] Aussehens lehrt er es ja besonders: wenn ihm die Augenlider ausgefallen sind, so ist er wegen des [unangenehmen] Aussehens untauglich!? — Man könnte glauben, er lehre dies von einem, und dies gelte auch von allen. — Wo solches [zu berücksichtigen] ist, wiederholt er ja und lehrt es besonders: wenn ihm die Zähne fehlen, so ist er wegen des [unangenehmen] Aussehens untauglich!? — Vielmehr, dies schliesst folgende Lehre aus: Die Kahlköpfigen, die Zwerghaften und die Triefäugigen sind tauglich, und nur wegen des [unangenehmen] Aussehens sagten sie, dass sie untauglich sind. — Wer ist dieser Autor? — Es ist R. Jehuda, denn es wird gelehrt: R. Jehuda sagte:[18]*Die Priester*, dies schliesst die Kahlköpfigen ein.

WER KEINE BRAUEN ODER NUR EINE BRAUE HAT. DAS IST DER IN DER GESETZLEHRE GENANNTE GIBEN[19]. R. DOSA SAGT, DESSEN BRAUEN HÄNGEN. R. ḤANINA B.

16. Dies sieht besser aus, als wenn man welche rings um den Kopf hat. 17. Werden sie als untauglich bezeichnet, jedoch übertreten sie, wenn sie den Tempeldienst verrichten, kein Verbot. 18. Lev. 1,8. 19. Cf. Lev. 21,20; גבן wird also nicht, wie allgemein angenommen wird, von גב Rücken, sondern von גבין Augenbrauen abgeleitet.

אתי שכן הוא עצמו קרב לגבי מזבח קדשים מבכיר
לא[23]אתי שכן[24]קדושתי מרחם אדם מקדשים לא אתי
שכן[25]הן עצמן קריבין בבור מקדשים לא אתי שכן
[26]קדושתו מרובה הרא מחדא לא אתיא תיתי הרא
מתרתי מחי תיתי לא לכתב רחמנא בבכור ותיתי
מהנך מה להנך[27]שכן[28]קדושתן מרובה[29]ונוהגין בפשוטין
[30]בקדשים[31]ותיתי מהנך מה להנך שכן[32]קדושתן מאליהן
[33]באדם ותיתי מהנך מה להנך שכן הן עצמן קריבין
לגבי מזבח[34]צריכי: יתר עליהן באדם: מנא הני מילי
אמר רבי יוהנן דאמר קרא כל איש אשר בו מום מזרע Lv. 21, 21
אהרן איש ששה[35]בזרעו של אהרן מאי איכא בין Col b
מומא[36]לשאינו שוה בזרעו של אהרן איכא משום אחולי
עבודה מומא מחיל עבודה דכתיב מום בו ולא יחלל Lv. 21, 23
שאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה מאי
איכא[37]בין שאינו שוה בזרעו של אהרן ומשום מראית
העין איכא ביניהו[38]עשה: כילון: דדמי רישיה
[39]לאבלא: [40]לפתא: דדמי רישיה לגדגלידא דליפתא
[1]תנא וצוארו עומד באמצע ראשו: מקבן: דדמי רישיה
[2]למקבן: ושראשו[3]שקוט: מלפניו: וסקיפת: מאחוריו

23 M אתו | M 24 + הוא עצמו | M 25 — הן ... שכן
26 M קדושתן || M 27 שקדוש || P 28 קדושתו || 29
B + לא לכתוב. M + ל״ל רחמנא || M 30 וליתי || 31
M + תולכך || P 32 בזרע || M 33 לזרעו ש״א איכא
בינ אחולי || M 34 מי שאי || MP 35 — עשה || 36
P לאכל | M 37 לפתם דד״ר לגולגלידא | M 38 למקבא
P 39 שקוס וסקיפם מאחריו. M שקוט. תנא שקוט מלפניו וסקיפס

Vom Erstgeborenen beim Vieh ist hinsichtlich des Menschen nicht zu folgern, weil es selbst auf dem Altar dargebracht wird. Vom Erstgeborenen ist hinsichtlich des Heiligen nicht zu folgern, denn es ist vom Mutterm unde aus heilig. Vom Heiligen ist hinsichtlich des Menschen nicht zu folgern, denn es wird selbst auf dem Altar dargebracht. Und vom Heiligen ist hinsichtlich des Erstgeborenen nicht zu folgern, denn seine Heiligkeit ist mannigfaltiger[7]. — Wenn eines von einem nicht zu folgern ist, so folgere man doch eines von zweien!? — Von welchen sollte es gefolgert werden: wenn der Allbarmherzige es nicht vom Erstgeborenen geschrieben hätte und man es von jenen folgern wollte, so [könnte man erwidern:] wol gilt dies von jenen, weil ihre Heiligkeit mannigfaltiger ist und sie auch bei Nichterstgeborenen Geltung haben. Wenn nicht beim Heiligen und man es von jenen folgern wollte, so [könnte man erwidern:] wol gilt dies von jenen, die ganz von selbst heilig[9] sind. Und wenn nicht beim Menschen und man es von jenen folgern wollte, so [könnte man erwidern:] wol gilt dies von jenen, die selbst auf dem Altar dargebracht werden. Daher [ist es bei allen] nötig.

. UND BEIM MENSCHEN AUSSER DIESEN. Woher dies? R. Johanan erwiderte: Die Schrift sagt:[10]*jedermann vom Samen Ahrons, dem ein Leibesfehler anhaftet*, der dem Samen Ahrons gleicht. — Welchen Unterschied gibt es zwischen einem Leibesfehler und der Ungleichheit mit dem Samen Ahrons? — Er besteht in der Entweihung des Dienstes; der Fehlerbehaftete entweiht den Dienst, denn es heisst:[11]*ein Leibesfehler haftet ihm an, er soll nicht entweihen*, der dem Samen Ahrons nicht gleicht, entweiht den Dienst nicht. — Welchen Unterschied gibt es zwischen dem, der dem Samen Ahrons nicht gleicht, und dem, der des [unangenehmen] Aussehens wegen[12][untauglich ist]? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen in [der Uebertretung] des Gebots[13].

DER KEGELKÖPFIGE. Dessen Kopf einem Fassdeckel[14]gleicht.

DER RÜBENKÖPFIGE. Dessen Kopf einem Rübenkopf gleicht. Es wird gelehrt: Dessen Hals sich in der Mitte des Kopfes[15]befindet.

DER HAMMERKÖPFIGE. Dessen Kopf einem Hammer gleicht.

DER SCHRÄGKÖPFIGE. Vorn.

DER PLATTKÖPFIGE. Hinten. Wie die Leute zu sagen pflegen: ein Stück fehlt. Es

kommen, ebenso beim Vieh, die beim Menschen nicht vorkommen. 8. Es gibt viele Arten von Opfern. 9. Während Opfertiere geheiligt werden müssen. 10. Lev. 21,21. 11. Ib. V. 23. 12. Körperliche Fehler, die weiter aufgezählt werden. 13. Die nur der begeht, dem der Tempeldienst wegen der Ungleichheit mit dem Samen Ahrons verboten ist. 14. Der oben zugespitzt ist. 15. Wenn er auch hinten vorsteht.

תבלול מנין ליתן את האמור של זה בזה[8] ואת האמור
של זה בזה תלמוד לומר גרב גרב ילפת ילפת לגזירה
שוה מפני דאי לא מפני איבא למיפרך אדם מבהמה לא
ילית שבן חיו עצמה קריבה לגבי מזבח בהמה מאדם
לא ילפא שבן נתרבה במצות לאיי אפנויי מפני לכתוב
רחמנא ילפת ולא בעי גרב ואנא אמינא ומה ילפת דלא
מאיסא הוי מומא גרב דמאים לא כל שבן[9] גרב גרב
דכתב רחמנא למה לי לאפנויי ולכתבינהו רחמנא
כולהו בחד[10] וגרב וילפת הכא[11] והכא [12]ולילפו[12] מחדא
אהייא בהי ליכתב רחמנא אי כתב באדם הוה אמינא
כל דפסול באדם פסול בבהמה קלוט וחוטין דליתנהו
באדם [13]בבהמה נמי לא ליפסלו ולכתוב רחמנא כולהו
[14]בבהמה הוה אמינא כל[14] דפסול בבהמה פסול באדם
גבן וחרום דליתנהו בבהמה באדם נמי לא לפסלו
ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד והנך דליתנהו[15] באידך
[16]לכתוב רחמנא בבהמה והנך דליתנהו[17] באידך לכתוב
באדם וגרב וילפת הכא והכא[18] ולילפי מהדדי אלא[19] כתנא
Sot. 3a Bq. 64b Sanh. 19a Men. 10a דבי רבי ישמעאל [20]דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה
שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש
[20]בה: אמר[21] רבא למה לי דכתב רחמנא מום באדם
מום בקדשים מום בבכור צריבא דאי כתב רחמנא
מום באדם שבן נתרבה במצות אדם מבכור[22] בהמה לא

M 8 — ואת ... בזה | M 9 דהוי מומ׳ גרב דכ׳ || P 10 — ו || M 11 מהדדי. M מחד אחידא בהו (!) וליכ׳ || P 12 — והכא || M 13 רח׳ באדם והוה | M 13 בחד והנך דליתנ׳ בבה׳ ה״א כל דפס׳ || P 14 דפסיל בבה׳ פסיל | P 14 בבה׳ גבן || P 15 בבהמה || P 16 M — לכתוב ... באדם | P 17 באדם נמי לכת׳ || P 18 וילפי || M 19 כדתנא || P 20 — בה | M 21 רבה למה כתב || M 22 — בהמ׳.

bung nicht genannt; woher, dass das bei diesem Genannte auch auf jenes und das bei jenem Genannte auch auf dieses zu beziehen ist? — es heisst bei beiden 'Grind und Flechte, als Wortanalogie'. Und es ist entbehrlich, denn wenn es nicht entbehrlich wäre, könnte man erwidern, hinsichtlich eines Menschen sei nicht vom Vieh zu folgern, denn es wird selbst auf dem Altar dargebracht, und hinsichtlich eines Viehs sei nicht vom Menschen zu folgern, denn er ist bedeutender an Geboten[6]. Aber es ist entbehrlich; der Allbarmherzige sollte ja nur *Flechte* und nicht *Grind* geschrieben, und man würde gefolgert haben: wenn die Flechte, die nicht widerwärtig ist, ein Leibesfehler ist, um wieviel mehr der Grind, der widerwärtig ist. Wenn nun der Allbarmherzige bei beiden *Grind* geschrieben hat, so ist es entbehrlich. — Sollte doch der Allbarmherzige [die Leibesfehler] nur bei einem, *Grind und Flechte* aber bei beiden geschrieben haben, und man würde es von einander gefolgert haben!? — Bei wem sollte der Allbarmherzige es geschrieben haben: würde er alle beim Menschen geschrieben haben, so könnte man glauben, was den Menschen untauglich macht, mache auch das Vieh untauglich, Rundhufer und Zahnschäden aber, die beim Menschen nicht [untauglich machen], machen auch beim Vieh nicht untauglich. Und würde der Allbarmherzige alle beim Vieh geschrieben haben, so könnte man glauben, was das Vieh untauglich macht, mache auch den Menschen untauglich, Höcker und Plattnase aber, die beim Vieh nicht [untauglich machen], machen auch beim Menschen nicht untauglich. — Sollte doch der Allbarmherzige alles bei einem, und was beim Vieh nicht vorkommt, beim Menschen[7], und was beim Menschen nicht vorkommt, beim Vieh, und *Grind und Flechte* bei beiden geschrieben haben, und man würde es von einander gefolgert haben!? — Vielmehr, dies nach einer Lehre der Schule R. Jišmâéls, denn in der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt: Wenn ein Abschnitt gelehrt und wiederholt wird, so wird er nur wegen einer darin vorkommenden Neuerung[8] wiederholt.

Raba sagte: Wozu schrieb der Allbarmherzige von den Leibesfehlern beim Menschen, von den Leibesfehlern beim Heiligen und von den Leibesfehlern beim Erstgeborenen? Dies ist nötig. Würde der Allbarmherzige von den Leibesfehlern nur beim Menschen geschrieben haben, so könnte man glauben, weil er bedeutender an Geboten ist.

3. Lev. 21,20 u. ib. 22,22. 4. Dass sie einander hinsichtl. aller Leibesfehler gleichen. 5. Das zur Wortanalogie verwandte Schriftwort. 6. Ihm ist die Ausübung von Geboten auferlegt worden, somit steht er auch in dieser Hinsicht höher als das Vieh. 7. So ist der im P korrumpirte Text zu berichtigen. 8. Auch hierbei werden beim Menschen Leibesfehler aufgezählt, die beim Vieh nicht vor-

liçah, denn er kann aufgerissen und als Naturkastrat befunden werden. — Wird denn jeder, der aufgerissen wird, nur als Mann und nicht als Weib befunden!? — Er meint: vielleicht; er kann aufgerissen und vielleicht als Weib befunden werden, und selbst wenn als Mann, kann er vielleicht als Naturkastrat befunden werden. — Welchen Unterschied gibt es zwischen ihnen? Raba erwiderte: Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Untauglichmachung, wenn Brüder vorhanden"[145] sind, und der Haliçah, wenn keine Brüder vorhanden sind"[145].

יקרע"ויצא סרים חמה אטו כל דמיקרע זכר משתכח נקבה לא משתכח שמא"קאמר שמא יקרע"ויצא נקבה"אי נמי זכר נמי שמא יצא סרים חמה מאי Fol 43 ביניהו אמר"רבא לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים איכא ביניהו:

M 52 ונמצא | M 53 + ושמא | M 54 — אי ... חמה | M 55 רבה.

SIEBENTER ABSCHNITT

DIESE LEIBESFEHLER, OB BLEIBEND ODER VORÜBERGEHEND, MACHEN AUCH MENSCHEN[1] UNTAUGLICH, UND [BEIM MENSCHEN] AUSSER DIESEN NOCH DER KEGELKÖPFIGE, DER RÜBENKÖPFIGE, DER HAMMERKÖPFIGE, DER SCHRÄGKÖPFIGE UND DER PLATTKÖPFIGE; DER BUCKLIGE IST NACH R. JEHUDA TAUGLICH UND NACH DEN WEISEN UNTAUGLICH. DER KAHLKÖPFIGE IST UNTAUGLICH. WER HEISST KAHLKÖPFIG? — DER NICHT EINMAL EINE VON OHR ZU OHR REICHENDE REIHE HAARE HAT; HAT ER EINE, SO IST ER TAUGLICH.

ומין אלו בין קבועין בין עוברים פוסלין באדם [1] ויתר עליהן [2] הכילון והלפתן והמקבן ושראשו שקוט וסקיפת ובעלי חטרות רבי יהודה מכשיר וחכמים פוסלין: הקרח פסול [3] איזהו קרח כל שאין לו [4] שיטה [ii,1] של שער מוקפת מאוזן לאוזן אם יש לו הרי זה כשר:

GEMARA. Wieso denn, da ist ja die Blatter, von der die Gesetzlehre beim Menschen nicht geschrieben hat; da sind ja Häutchen [am Auge] und Trübung, von denen sie beim Vieh nicht geschrieben hat[2]!? — Man folgere sie von einander. Es wird gelehrt: Beim Menschen wird die Blatter nicht genannt und beim Vieh werden Häutchen und Trü-

גמרא. אמאי והאיבא יבלת דלא כתיבא באורייתא באדם [5] דק תבלול דלא כתיבי בבהמה מילת [6] ילפי מהדדי דתניא [7] באדם לא נאמר בו יבלת בבהמה לא נאמר דק

M 1 — ו | V 2 + באדם | M 3 + ו | M 4 שטת שער מקפת מן אל"א ואם | B 5 + ותו | M 6 + ק | M 7 ל"ן בא' יב' ול"ן בבה' דק.

144. Nach R. Jehuda ist er entschieden Kastrat u. seine Handlung wirkungslos, sodass ein andrer Bruder an der Witwe die Schwagerehe vollziehen darf; nach R. Jose hingegen ist es zweifelhaft u. seine Handlung insofern von Wirkung, als die Witwe nunmehr für die übrigen Brüder "untauglich" wird. 145. Ist er der einzige Bruder, so benötigt die Witwe nach R. Jehuda überhaupt nicht der Haliçah. 1. Priester mit solchen behaftet, sind für den Tempeldienst unzulässig. 2. Manche der genannten Leibesfehler werden in der Schrift überhaupt nicht erwähnt u. sind bei beiden in den W.en "böser Leibesfehler" einbegriffen; diese aber werden nur beim Menschen od. nur beim Vieh genannt u. gelten wahrscheinl. nur bei dem einen od. dem anderen.

לא אמרו טומטום ספק אלא באדם הואיל וזכרותו
ונקבותו במקום אחד אבל בהמה מטיל מים במקום
זכרות זכר[46]מטיל מים במקום נקבות נקבה מתקיף לה
רב "אושעיא וליחוש שמא נהפכה "[47]זכרותו לנקבותו
Gl. Ar. 19b אמר ליה כמאן כרבי מאיר °דחייש למיעוטא אבי בר
אבין ורב חנניא בר אבין דאמרי תרוייהו אפילו תימא
רבנן הואיל ואישתני אישתני[48]אית דאמר אישתני ואית
דאמר לא אישתני: לימא אישתני"ולא אישתני תנאי
Jab. 72a tJab. 11 דתניא °טומטום שקידש קדושיו קדושין נתקדש קדושיו
קדושין°וחולין וחולצין לאשתו[49]ומיבמים לאשתו ותניא
אידך אשת טומטום חולצת ולא מתייבמת[50]סברוה דכולי
Jab. 79b עלמא כרבי עקיבא דאמר °סרים חמה לא חולין ולא
מייבם מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר חולין
וחולצין לאשתו ומיבמים[51]את אשתו לא אמרינן הואיל
ואישתני אישתני ומאן דאמר חולצת ולא מתייבמת
אמרינן הואיל ואישתני אישתני[48]לא דכולי עלמא
אמרינן הואיל ואישתני אישתני הא רבי אליעזר והא
רבי עקיבא ומאן תנא אליבא דרבי עקיבא אילימא
Ib. 81a רבי יהודה[49]הא ודאי סרים[50]משוי ליה דתנן °רבי יהודה
אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר הרי זה לא יחלוץ מפני
שהוא כסרים[50]אלא רבי יוסי ברבי יהודה היא דתניא
Ib. 83a tJab. 11 °רבי יוסי ברבי יהודה אומר טומטום לא[51]חולין שמא

M 40 — מ״ם ‖ M 41 הוש׳ ‖ M 42 זכרות לנקבות א״ל אביי כמאן ‖ M 43 ואית דאמרי לא ‖ M 44 — ול״א תנאי ‖ M 47 לאש׳ ‖ M 46 דכ״ע אמרי סרים ‖ P 45 ומייבם M 48 ‖ מ״ס לא אמר׳ הואיל וא״א ולמ״ד אשת טומ׳ הולצת ‖ M 49 האמ׳ ‖ M 50 + חמה ‖ 51 והאר״א והאר״ע M יחלוין.

sagt hat: Dass hinsichtlich des Geschlechtslosen ein Zweifel bestehe, sagten sie nur von einem Menschen, weil bei ihm die Männlichkeit und die Weiblichkeit an derselben Stelle[139]sind, bei einem Vieh aber ist es, wenn es aus der männlichen Stelle urinirt, männlich, und wenn es aus der weiblichen Stelle urinirt, weiblich. R. Ošâja wandte ein: Es ist ja zu berücksichtigen, seine Männlichkeit könnte in Weiblichkeit verwandelt worden sein!? Jener erwiderte: also nach R. Meír, der die Minderheit berücksichtigt!? Abajje b. Abin und R. Ḥananja b. Abin sagten beide: Du kannst auch sagen, nach den Rabbanan, denn da es anormal ist, ist es anormal[139]. — Manche sagen, es sei eine Veränderung anzunehmen, und manche sagen, eine Veränderung sei nicht anzunehmen.

Es wäre anzunehmen, dass darüber, ob eine Veränderung anzunehmen ist oder eine Veränderung nicht anzunehmen ist, Tannaím streiten. Es wird nämlich gelehrt: Hat ein Geschlechtsloser sich [eine Frau] angetraut, so ist die Antrauung giltig, hat man ihn angetraut, so ist die Antrauung giltig; er kann die Ḥaliçah[140]vollziehen, man kann an seiner Frau die Ḥaliçah vollziehen, und man kann an seiner Frau die Schwagerehe vollziehen. Dagegen lehrt ein Andres: An der Frau eines Geschlechtslosen ist die Ḥaliçah zu vollziehen, nicht aber ist an ihr die Schwagerehe zu vollziehen. Sie glaubten, alle seien der Ansicht R. Âqibas, welcher sagt, der Naturkastrat[141]könne weder die Ḥaliçah noch die Schwagerehe vollziehen. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: nach dem jenigen, welcher sagt, er vollziehe die Ḥaliçah und man vollziehe an seiner Frau die Ḥaliçah und die Schwagerehe, sage man nicht, da er anormal ist, kann bei ihm eine Veränderung eingetreten sein, und nach demjenigen, welcher sagt, an ihr sei die Ḥaliçah und nicht die Schwagerehe zu vollziehen, sage man, da er anormal ist, kann an ihm eine Veränderung eingetreten sein. — Nein, alle sind der Ansicht, man sage, da er anormal ist, kann an ihm eine Veränderung eingetreten sein, nur lehrt eines nach R. Eliêzer und eines nach R. Âqiba[142]. — Wer lehrt nach R. Âqiba, wollte man sagen, R. Jehuda, so macht er ihn ja entschieden zum Kastraten, denn es wird gelehrt: R. Jehuda sagt, wenn ein Geschlechtsloser aufgerissen[143]und als Mann befunden wird, dürfe er die Ḥaliçah nicht vollziehen, weil er als Kastrat gilt. — Vielmehr, es ist R. Jose b. R. Jehuda, denn es wird gelehrt: R. Jose b. R. Jehuda sagt, der Geschlechtslose vollziehe nicht die Ḥa-

138. Es lässt sich also nicht feststellen, aus welcher Stelle er urinirt. 139. Es ist tatsächlich zu berücksichtigen, bei ihm könnte eine Verwandlung eingetreten sein. 140. Cf. S. 43 N. 224. 141. Der so geboren ist, als Ggs. zum durch Operation Kastrirten. 142. Die hierüber streiten; cf. Bd. IV S. 285 Z. 16ff. 143. Wenn die verwachsenen Geschlechtsorgane freigelegt werden.

das Totverletzte, der Mischling, die Seitengeburt, das Geschlechtslose und der Zwitter. Wolltest du sagen, man streiche auch hier "das Geschlechtslose", so wären es ja vier!? — Streiche "das Geschlechtslose" und füge das Verwaiste[133] hinzu. Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten. R. Ḥeâj sagte im Namen R. Jišmâéls: Der Zwitter ist ein Erstgeborenes mit anhaftendem Leibesfehler. Die Weisen sagen, die Heiligkeit erfasse ihn nicht. R. Šimôn b. Jehuda sagt im Namen R. Šimôns, es heisst *männlich*, und überall, wo es *männlich* heisst, deutet dies nur auf die Ausschliessung des Geschlechtslosen und des Zwitters. Wolltest du sagen, man streiche auch hier "des Geschlechtslosen", so wäre ja R. Šimôn b. Jehuda derselben Ansicht wie die Rabbanan. Wahrscheinlich streiten sie über das Geschlechtslose; der erste Autor ist der Ansicht, die Heiligkeit erfasse nur den Zwitter nicht, hinsichtlich des Geschlechtslosen aber besteht ein Zweifel, und er ist des Zweifels wegen heilig, und hierzu sagt R. Šimôn b. Jehuda, das Geschlechtslose sei ein Wesen für sich und nicht heilig. — Nein, alle sind der Ansicht, über das Wesen des Geschlechtslosen bestehe kein Zweifel[134], der Zweifel besteht nur, ob es männlich oder weiblich ist. Urinirt es aus der männlichen Stelle, so stimmen alle überein, dass es männlich ist, sie streiten nur über den Fall, wenn es aus der weiblichen Stelle urinirt; einer ist der Ansicht, man berücksichtige, seine Männlichkeit könnte in Weiblichkeit verwandelt worden sein, und einer ist der Ansicht, man berücksichtige dies nicht. So lehrte auch R. Eleâzar: Wenn ein [geschlechtsloses] Vieh aus der weiblichen Stelle urinirt, so ist es profan[135]. R. Johanan staunte darüber: wer ist es, der weder den ersten Autor noch R. Jišmâél beachtet[136]!? — Sollte doch R. Johanan auch gesagt haben: und nicht die letzteren Rabbanan beachtet, denn R. Ḥisda sagte, der Streit bestehe nur über den Zwitter, während hinsichtlich des Geschlechtslosen alle übereinstimmen, dass es zweifelhaft sei!? — R. Johanan hält nichts von dem, was R. Ḥisda gesagt hat. — Wenn er davon nichts hält, sollte er doch gesagt haben, er[137] sei der Ansicht der letzten Rabbanan!? — Das sagte er auch: wer übergeht zwei und entscheidet nach einem. — Wessen Ansicht ist R. Eleâzar? — Wie Reš-Laqiš ge-

וטומטום ואנדרוגינוס וכי תימא הכי נמי סמי "מיכן
טומטום הוו להו ארבעה אפיק טומטום ויעייל יתים
ליתא כתנאי רבי "אילעאי אומר משום רבי ישמעאל
אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו וחכמים אומרים אין
קדושה חלה עליו רבי שמעון בן יהודה אומר "משום
רבי שמעון הרי הוא אומר הזכר וכל מקום שנאמר "זכר
אינו אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס וכי תימא "סמי
מיכן טומטום "רבי שמעון בן יהודה היינו רבנן אלא
לאו טומטום איכא ביניהו דתנא קמא סבר אין קדושה
חלה עליו "ואנדרוגינוס אבל טומטום כפיקא הוא
וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן יהודה למימר
טומטום בריה הוא ולא קדוש לא דכולי עלמא טומטום
בבריה לא מספקא "זכר ונקבה הוא דמספקא מטיל
מים במקום זכרות "דכולי עלמא לא פליגי דזכר הוא
כי פליגי במטיל מים במקום נקבות מר סבר חיישינן
שמא נחפכה זכרותו לנקבותו ומר סבר לא חיישינן
כי הא "דחורה רבי אלעזר בבהמה מטיל מים במקום
נקבות "חולין תהי בה רבי יוחנן מאן דלא חש "לתנא
קמא ולרבי ישמעאל ולימא רבי יוחנן "נמי מאן דלא
חש לרבנן בתראי דאמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס
אבל "בטומטום דברי הכל ספיקא "רבי יוחנן לא סבירא
ליה דרב חסדא אי לא סבירא ליה ליתא הוא דאמר
כרבנן בתראי הכי נמי קאמר מאן שביק תרי ועביד
כחד ורבי "אלעזר כמאן "סברא כי הא דאמר ריש לקיש

M 24 — מכאן | M 25 אליע׳ | M 26 — משום ר״ש
M 27 + ה | M 28 + ה״ן | M 29 + אפי׳ הכי
M 30 באנד׳ | M 31 בזו״ן מספקי | M 32 — ד | 33
M ר׳ אליע׳ טומ׳ בהמה | P 34 חולי | M 35 לא לת״ק
ולא לר״י | M 36 — נמי | M 37 הוא דקדוש מספי׳ ל״ס
ליה אי ל״ס הוא דא׳ כרב׳ הכי | V 38 אילעא | M 39
סביר׳ ליה כי.

133. Dessen Mutter bei der Geburt verendet ist; cf. Bd. VIII S. 917 Z. 17ff. 134. Es ist kein besonderes Wesen für sich. 135. Wenn es Erstgeborenes ist. 136. Die beide lehren, das geschlechtslose Erstgeborene dürfe nicht geschlachtet werden; ob. S. 137 Z. 8ff. 137. R. Eleâzar; es ist also nichts dabei, dass er weder auf die Ansicht des ersten Autors noch auf die des R. Jišmâél achtet.

וחכמים אומרים אינו בכור כו׳: אמר רב חסדא מחלוקת
באנדרוגינוס אבל [13]בטומטום דברי הכל ספיקא הוא
וקדוש [14]מספיקא אמר ליה רבא אלא מעתה בערכין
Fol.42 יערך אלמא תניא [15]הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס
Lv 27.3 Sab. 136b Ar. 4b Nid. 28b [16]סמי מיכן טומטום [17]תא שמע יכול לא יהא בערך
איש אבל יהא בערך אשה תלמוד לומר הזכר אם
נקבה [18]ולא טימטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום
Lv. 3,1 תא שמע אם זכר אם נקבה [19]זכר ודאי נקבה ודאית
ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום תא שמע
הזכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה זכר שאין תלמוד
לומר [1]מה תלמוד לומר להוציא טומטום ואנדרוגינוס
Jab. 83b Zeb. 85b סמי מיכן טומטום תא שמע הנעבד והמוקצה והאתנן
והמחיר [2]וטומטום ואנדרוגינוס כולן מטמאין בגדים
אבית הבליעה רבי אליעזר אומר טומטום ואנדרוגינוס
אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה רבי אליעזר
אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום
ואנדרוגינוס מביניהם [3]ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר
ונקבה אין אתה מוציא טומטום [4]ואנדרוגינוס מביניהם
Jab. 83b Sem. 11[417] סמי מיכן טומטום תא שמע [5]רבי [6]אליעזר אומר הטריפה
והבלאים ויוצא דופן [7]טומטום ואנדרוגינוס לא קדושים
ולא מקדישין [8]ואמר שמואל לא קדושים בתמורה
ולא מקדישין לעשות תמורה סמי מיכן טומטום תא
שמע רבי [9]אליעזר אומר המשה לא קדושים ולא
מקדישין [10]ואלו הן הטריפה והבלאים ויוצא דופן

M 13 — ב ‖ M 14 + הוא ‖ M 15 סברי ‖ M 16 — ת״ש ‖ M 17 + זכר ודאי נקבה ודאית ‖ M 18 להוציא טו״א סמי ‖ M 19 והט׳ כולן ‖ M 20 — ואנד׳... טומטום ‖ B 21 אלעזר ‖ M 22 -- ואמר... מקדישין ‖ M 23 — וא״ה.

DIE WEISEN SAGEN: DIESES IST GAR KEIN ERSTGEBORENES &c. R. Hisda sagte: Der Streit besteht nur über den Zwitter, hinsichtlich des Geschlechtslosen aber sind alle der Ansicht, es sei zweifelhaft und des Zweifels wegen heilig. Raba sprach zu ihm: Demnach sollte ein solches beim Schätzgelübde[124] geschätzt werden, während gelehrt wird:[125] *ein Mann*, nicht aber der Geschlechtslose und der Zwitter!? — Streiche hier "der Geschlechtslose". — Komm und höre: Man könnte glauben, er werde nicht nach der Einschätzung eines Mannes geschätzt, wol aber werde er nach der Einschätzung eines Weibes geschätzt, so heisst es: *ein Mann*,[126] *wenn eine Frau*, nicht aber der Geschlechtslose und der Zwitter!? — Streiche hier "der Geschlechtslose". — Komm und höre:[127] *Wenn ein männliches oder ein weibliches*, nur ein sicher männliches und ein sicher weibliches, nicht aber ein Geschlechtsloses und ein Zwitter!? — Streiche hier "ein Geschlechtsloses". — Komm und höre:[128] *Männlich*, nicht aber weiblich; wozu heisst es weiter[129] abermals *männlich*, wo dies nicht nötig ist? — dies schliesst das Geschlechtslose und den Zwitter aus!? — Streiche hier "das Geschlechtslose". — Komm und höre: Das götzendienstlich angebetete, für den Götzendienst abgesonderte, als Hurengabe oder Hundelohn entrichtete, das geschlechtslose und zwitterhafte [Geflügel], sie alle machen[128] im Schlund[129] die Kleider unrein. R. Eliêzer sagt: Das geschlechtslose und das zwitterhafte machen im Schlund die Kleider nicht unrein. R. Eliêzer sagte nämlich: Ueberall, wo es *männlich und weiblich* heisst, sind das Geschlechtslose und der Zwitter auszuschliessen, und da es beim Geflügel nicht *männlich und weiblich* heisst, so sind dabei das Geschlechtslose und der Zwitter nicht auszuschliessen!? — Streiche hier "das geschlechtslose". — Komm und höre: R. Eliêzer sagte: Das Totverletzte, der Mischling, die Seitengeburt[130], das Geschlechtslose und der Zwitter werden nicht heilig und machen andres nicht heilig. Und dies erklärte Šemuél: Sie werden nicht heilig durch Umtausch[131], und machen andres nicht heilig, Umtausch zu erwirken[132]!? — Streiche hier "das Geschlechtslose". — Komm und höre: R. Eliêzer sagte: Fünf werden nicht heilig und machen nicht heilig, und zwar:

124. Cf. Lev. 27,2ff. 125. Lev. 27,3. 126. Ib. V. 4. 127. Ib. 3,1. 128. Wenn es als Geflügelopfer hergerichtet wird; dies erfolgt nicht, wie beim Vieh, durch das Schlachten, sondern durch Abkneifen des Kopfes (cf. Lev. 1,15), u. da es zur Opferung untauglich u. nicht rituell geschlachtet ist, gilt es als Aas. 129. Das Aas vom Geflügel ist nicht durch Berührung verunreinigend, sondern erst beim Essen, sobald es in den Schlund kommt. 130. Cf. S. 64 N. 98. 131. Wenn Opfertiere gegen sie umgetauscht werden. 132. Wenn man sie zur Opferung bestimmt u. gegen anderes umgetauscht hat.

ein Leibesfehler, so sollte es doch der Allbarmherzige nur vom Einschnitt und nicht vom Grind schreiben, und ich würde gesagt haben: wenn der Einschnitt, der nicht widerwärtig ist, ein Leibesfehler ist, um wieviel mehr der Grind, der widerwärtig ist. Der Allbarmherzige schrieb es daher vom Grind, um zu sagen, dass der Einschnitt an einer Fleischstelle kein Leibesfehler sei.

R. JIŠMÂÉL SAGTE: DU HAST KEINEN GRÖSSEREN LEIBESFEHLER ALS DIES. Er[117] ist nicht der Ansicht Abajjes, denn wir sagen nicht, das Eingeschnittene gleiche dem Gebrochenen, und er ist auch nicht der Ansicht Rabas, denn dies[118] gilt vielleicht nur dann, wenn es nicht sehr kenntlich ist, wenn es aber sehr kenntlich ist, heisst es hierüber: [119]*böser Leibesfehler*.

Raba fragte: Was ist der Grund R. Jišmâéls: ist es ihm entschieden, dass der Zwitter Erstgeborenes mit anhaftendem Leibesfehler ist, oder ist es ihm zweifelhaft, und er sagt es nur angenommenenfalls: wenn man annimmt, er sei Erstgeborenes, so haftet ihm ein Leibesfehler an. — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Ob seinethalben wegen Schur und Arbeit zu geisseln ist; oder auch, ob man ihn einem Priester geben[120] muss. — Komm und höre: R. Ileâj sagte im Namen R. Jišmâéls: Der Zwitter ist ein Erstgeborenes mit anhaftendem Leibesfehler. Schliesse hieraus, dass es ihm entschieden ist. — Vielleicht sagt es nur angenommenenfalls!? — Komm und höre:[121] *Männlich*, nicht aber weiblich; wozu heisst es weiter[122] abermals *männlich*, wo dies nicht nötig ist? — dies schliesst das Geschlechtslose und den Zwitter aus. Wer ist der Autor: wollte man sagen, der erste Tanna, so ist es ja nach ihm zweifelhaft, und der Schriftvers sollte das Zweifelhafte ausschliessen!? Wenn die letzteren Rabbanan, so wird dies ja aus einem Schriftvers entnommen, denn bei der Erstgeburt heisst es nur einmal *männlich*, das alles ausschliesst. Doch wol R. Jišmâél. Allerdings ist, wenn du sagst, es sei R. Jišmâél entschieden, ein Schriftvers nötig, diesen auszuschliessen, wozu aber ist, wenn du sagst, es sei ihm zweifelhaft, ein Schriftvers nötig, das Zweifelhafte auszuschliessen!? — Tatsächlich sind es die letzteren Rabbanan, denn auch bei der Erstgeburt sind zwei Schriftverse vorhanden: *männlich* und *die männlichen*[123].

לא בעי גרב"ואמינא חרוץ דלא מאיס"הוי מומא גרב
דמאים לא כל שכן"כתב רחמנא גרב למימר דחרוץ
במקום"בשר לא הוי מומא: רבי"ישמעאל אומר אין
לך מום גדול מזה: כאבי לא אמר"חרוץ דומיא דשבור
לא אמרינן ברבא נמי לא אמר דילמא"היכא דלא
מינכרא אבל היכא דמינכר מום רע קרינא ביה: בעי Col b
רבא מאי טעמא דרבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה
אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו או דלמא ספוקי
מספקא ליה ואם תימצא לומר קאמר"אם תימצא לומר
בכור הוא הרי מומו עמו למאי נפקא מינה למילקא
עליה משום ניזה ועבודה אי נמי למיתבה לכהן תא
שמע רבי אילעאי אומר משום רבי ישמעאל אנדרוגינוס
בכור הוא ומומו עמו שמע מינה מיפשט פשיטא ליה
ודילמא אם תימצא לומר קאמר תא שמע זכר ולא Col a
נקבה כשהוא אומר למטה זכר שאין תלמוד לומר מה
תלמוד לומר להוציא טומטום ואנדרוגינוס מני אילימא
תנא קמא ספיקא הוא ואתי קרא למעוטי ספיקא אלא
רבנן בתראי מחד קרא נפקי דהא גבי בכור חד זכר
היא דכתיב קא ממעטי כולהו מינייהו אלא פשיטא
רבי ישמעאל ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט
פשיטא ליה היינודאיצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת
מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן
בתראי וגבי בכור תרתי קראי כתיב הזכר והזכרים:

M 92 ואנא אמי ומה חרוץ | (לא + P) 93 + M 94 | דהוי מום להכי | M 95 גרב | M 96 שמעון | M 97 — חרוץ | M 98 הני מילי היכא דלא מינכר | M 99 ואת"ל בכור הרי | M 1 מאי ת"ש ר' אליעזר | P 2 + ה | M 3 — מת"ל | M 4 אתא | M 5 לר"ב תיפוק לי מח"ק דהא | M 6 + ו | B 7 מעטי | M 8 מיניה | M 9 — ו | M 10 — ר"י | M 11 ספוקי מספ' ליה אתי קרא | M 12 תרי קר' כתיבי הזכר הזכר:

Uebersetzung geändert. 117. RJ., nach dem der weibliche Schamteil des Zwitters als Leibesfehler gilt. Die Randbemerkung der kursirenden Ausgaben, nach der das Mišnahzitat zu versetzen sei, beruht auf Irrtum. 118. Dass die Vertiefung nicht als Leibesfehler gilt. 119. Dt. 15,21. 120. Was nur bei einem zweifellos Erstgeborenen der Fall ist. 121. Lev. 1,3. 122. Ib. V. 10. 123. Cf. Dt. 15,19. u. Ex. 13,12.

פורה באדם: והזקן והחולה והמזוהם: מנא הני
Lv.1,10 מילי דתנו רבנן מן הצאן ומן הכשבים [או] מן העזים
Yom.28b פרט לזקן ולחולה ולמזוהם וצריכי דאי כתב רחמנא
למעוטי זקן דלא הדר[76]בריא אבל חולה דהדר[77]בריא
אימא לא[78]ואי כתב למעוטי חולה דלאו[79]אורחיה אבל זקן
דהיינו אורחיה אימא לא ואי כתב רחמנא תרי למעוטי
הני[80]דכחישי אבל מזוהם דלא כחיש אימא לא[81]ואי נמי
למעוטי מזוהם משום דמאים אבל הני דלא מאיסי
אימא לא[82]צריכי: ושנעבדה בו עבירה וכו': מנא הני
Lv.1,2 Bq.40b מילי דתנו רבנן מן הבהמה להוציא[83]רובע ונרבע מן
Zeb.85b Tem.28a הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה
Nid.41a ומן הצאן להוציא את[84]הנוגח הני בני קטלא נינהו[85]על
פי עד אחד או על פי הבעלים: [86][וטומטום] וכו': בשלמא
טומטום במקדש לא דילמא נקבה[87]היא במדינה לא
דילמא זכר הוא ולית בה מומא אלא אנדרוגינוס בשלמא
במקדש לא דלמא נקבה היא אלא במדינה נהי נמי
דזכר הוא תעשה נקבות חרין וישחוט עלה אמר אביי
Lv.22,22 אמר קרא או חרוץ או שבור חרוץ דומיא דשבור מה
שבור במקום עצם[88]אף חרוץ במקום עצם רבא אמר
בלא שבור נמי לא מצית אמרת חרוץ במקום בשר[89]הוי
מומא דאי סלקא דעתך[90]הוי מומא ביון דאמר גרב[91]והו
Ib.13,25 Bq.84b Sab.6b Hul.63a הרס מיחרין חרין דכתיב ומראהו עמוק מן העור
במראה המה[92]העמוקה מן הצל וליכתב רחמנא חרוץ

76 M חד למע' דלא || 77 M ביה || 78 M נמי למעוטי || 79 M + היינו || 80 M דכחישן || 81 M א"ן מזוהם משום || 82 M צריכא: ושנעבדין || 83 M את הרו' ואת הנר' || 84 M הנוגע (!) והא הני || 85 M + אלא || 86 B — וטומ' וכו': || 87 M הוי אלא במדינה נהי נמי דזכר הוא תעשה נקבה שלו חרוץ ונשחט עליה א' אביי עורת או שבור או חרוץ דומיא || 88 M — אף ... עצם || 89 M + לא || 90 M + חרוץ בט"ב || 91 M — ז"ח.

ALT, KRANK ODER STINKIG. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[111] *Von den Schafen, von den Lämmern und von den Ziegen*, ausgenommen das Alte, das Kranke und das Stinkige. Und alles ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur eines zur Ausschliessung eines Alten geschrieben haben, so könnte man glauben, weil es nicht wieder kräftig wird, nicht aber gelte dies von einem Kranken, das wieder kräftig wird. Und würde er nur eines zur Ausschliessung eines Kranken geschrieben haben, so könnte man glauben, weil es aussergewöhnlich ist, nicht aber gelte dies von einem Alten, das gewöhnlich ist. Und würde der Allbarmherzige zwei zur Ausschliessung dieser geschrieben haben, so könnte man glauben, weil sie abgemagert sind, nicht aber gelte dies vom Stinkigen, das nicht abgemagert ist. Und wenn zur Ausschliessung des Stinkigen, so könnte man glauben, weil es widerwärtig ist, nicht aber gelte dies von jenen, die nicht widerwärtig sind. Daher ist alles nötig.

MIT DEM EINE SÜNDE BEGANGEN WORDEN IST. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[112] *Vom Vieh*, dies schliesst das aktiv oder passiv zur Bestialität verwandte aus; *den Rindern*, dies schliesst das götzendienstlich angebetete aus; *vom Schaf*, dies schliesst das [für den Götzendienst] reservierte aus; *und vom Schaf*, dies schliesst das stössige aus. — Diese sind ja zu töten!? — Wenn ein einzelner Zeuge[107] oder der Eigentümer es bekundet.

DAS GESCHLECHTSLOSE &c. Allerdings kein Geschlechtsloses im Tempel, weil es vielleicht ein Weibchen ist, auch nicht in der Provinz, weil es vielleicht ein Männchen ist und kein Gebrechen hat, weshalb aber kein Zwitter; allerdings nicht im Tempel, weil es vielleicht ein Weibchen ist, in der Provinz aber sollte doch, selbst wenn es ein Männchen ist, die weibliche Scham als Einschnitt[113] gelten und es daraufhin geschlachtet werden!? Abajje erwiderte: Die Schrift sagt:[114] *ein Eingeschnittenes oder ein Gebrochenes*; das Eingeschnittene gleicht dem Gebrochenen: wie das Gebrochene an einer Knochenstelle, ebenso das Eingeschnittene an einer Knochenstelle. Raba erwiderte: Auch ohne [Vergleichung mit dem] Gebrochenen kannst du nicht sagen, dass ein Spalt an einer Fleischstelle ein Leibesfehler sei. Es heisst:[115] *und sein Aussehen tiefer als die Haut erscheint*, wie die sonnige [Stelle] tiefer erscheint als die schattige. Da nun [der Meister] sagte, *Grind* sei der harte Grind, so macht er ja eine Vertiefung, und wenn man sagen sollte, dies[116] sei

111. Lev. 1,10. 112. Ib. V. 2. 113. Als Leibesfehler. 114. Lev. 22,22. 115. Ib. 13,25
116. Die Vertiefung an einer Fleischstelle. Der schleppende Satzbau des Textes an dieser Stelle ist in der

לו לא שמענו את אלו[59]וקחני יאתי דיחידאה וקא סתים לה בכולהו על אלו מומין שוחטין את הבכור ופסולי המוקדשין נפדין עליהן:

(xij) אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה חזדר והמים[60]שאין קבועין וחוטין הפנימיות שנפגמו[61]אבל לא שנעקרו ובעל גרב ובעל יבלת ובעל חזזית זקן וחולה ומזוהם ושנעבדה בו עבירה ושהמית אדם על פי עד אחד או על פי הבעלים וטומטום ואנדרוגינוס לא במקדש ולא במדינה רבי[62]שמעון אומר אין לך מום גדול מזה וחכמים אומרים אינו בכור אלא נגוז[63]ונעבד:

Lv. 22.22

גמרא. וגרב לא[64]יהכתיב גרב באורייתא וחזזית לא והכתיב ילפת באורייתא[65]ותניא גרב זה החרס ילפת זו חזזית המצרית ואמר ריש לקיש למה נקרא שמה ילפת[66]שמלפפת והולכת עד יום המיתה בשלמא [67]חזזית אחזזית לא קשיא כאן בחזזית[68]המצרית כאן בחזזית דעלמא אלא גרב אגרב[69]קשיא גרב אגרב נמי לא קשיא הא בלח הא ביבש לח איתסי יבש לא מיתסי

Dt. 28,27

[70]ולה מיתסי והכתיב[71] יככה ה׳ בשחין מצרים וגו׳ [72]ומדכתיב ובחרס הרי גרב לה[72]אמור וקאמר אשר לא תוכל להרפא אלא תלתא הוו דקרא יבש בין מבפנים

Bq. 80b

בין מבחוץ[73]דמתניתין לח מבחוץ ומבפנים דמצרים

Ex. 9,10

[74]יבש מבפנים ולה מבחוץ דכתיב ויהי שחין[75]אבעבועות

M 59 ואתא יחיד קסתים להו לכולהו ‖ M 60 שאינן 61 M ושנגממו ובעלי גרב ובעלי ילפת ובעלי יבלת וזקן וחו״מ ושנעבר׳ V 62 ישמעאל ‖ M 63 — ונעבד ‖ M 64 והכתיבא באור׳ M 65 — ותניא ‖ M 66 המלפ׳ ‖ 67 (M ילפת אילפ׳) M 68 — ה ‖ M 69 — קשיא ... נמי ‖ M 70 — ול״ם P 71 יכהו בשח׳ ‖ M 72 הכתו׳ מדבר דקאמר ‖ M 73 — דמת׳ ... ומפנ׳ ‖ M 74 לח מבח׳ ויבש מבפ׳ וא״ר יהושע בן לוי שחין שהביא הק״ב על המצרים במצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנ׳ ויהי שחין ‖ BP 75 פורח אבעב׳.

es von diesen nicht gehört, dies also eine Einzelansicht ist, lehrt er von allen abschliessend: wegen dieser Leibesfehler schlachte man das Erstgeborene, und untauglich gewordene Opfer sind wegen dieser auszulösen.

AUF GRUND FOLGENDER [LEIBESFEHLER] SCHLACHTE MAN NICHT, WEDER IM TEMPEL[106]NOCH IN DER PROVINZ: WENN EIN WEISSER FLECK ODER WASSER SICH [IM AUGE] BEFINDEN, NICHT BLEIBEND; WENN DIE HINTERN ZÄHNE BESCHÄDIGT SIND, ABER NICHT ENTWURZELT, WENN ES MIT EINEM GRIND, EINER BLATTER ODER EINER FLECHTE BEHAFTET IST, WENN ES ALT, KRANK ODER STINKIG IST, WENN DAMIT EINE SÜNDE BEGANGEN WORDEN IST, WENN ES EINEN MENSCHEN GETÖTET HAT UND NUR EIN ZEUGE ODER DER EIGENTÜMER[107]ES BEKUNDEN, DAS GESCHLECHTSLOSE UND DER ZWITTER; WEDER IM TEMPEL NOCH IN DER PROVINZ. R. ŠIMÔN SAGTE: DU HAST KEINEN GRÖSSEREN LEIBESFEHLER ALS DIES. DIE WEISEN SAGEN: DIESES IST GAR KEIN ERSTGEBORENES, VIELMEHR DARF ES ZUR SCHUR UND ZUR ARBEIT VERWANDT WERDEN.

GEMARA. Ist es denn der Grind nicht, der Grind wird ja in der Gesetzlehre[107]genannt, und ist es denn die Flechte nicht, es heisst ja in der Gesetzlehre *Jalepheth*, und es wird gelehrt: *Grind*, das ist der harte Grind, *Jalepheth*, das ist die ägyptische Flechte!? Und Reš-Laqiš sagte, sie heisse deshalb Jalepheth, weil sie sich an den Menschen heftet[108]und ihm anhaftet bis zum Tage seines Todes. Allerdings besteht hier hinsichtlich der Flechte kein Widerspruch, denn eines gilt von der ägyptischen Flechte und eines gilt von der gewöhnlichen Flechte, hinsichtlich des Grinds aber besteht ja ein Widerspruch!? — Auch hinsichtlich des Grinds besteht kein Widerspruch, denn eines gilt vom feuchten und eines gilt vom trocknen; der feuchte heilt, der trockne aber heilt nicht. — Heilt denn der feuchte, es heisst ja:[109]*der Herr wird dich mit dem Geschwür Miçrajims schlagen &*, und da es[109]*mit Krätze* heisst, so ist ja vom feuchten Grind die Rede, und es heisst weiter:[109]*von dem du nicht geheilt werden wirst*!? — Vielmehr, es gibt dessen drei; der in der Schrift genannte ist innen und aussen trocken, der in der Mišnah genannte ist aussen und innen feucht, und der ägyptische ist innen trocken und aussen feucht, denn es heisst:[110]*es ward zum Geschwür, das in Blattern ausschlug an Mensch [und Vieh]*.

106. Vgl. S. 135 N. 101. 107. Sodass es nicht hinzurichten ist. 108. Von לפת umschlingen, umwickeln. 109. Dt. 28,27. 110. Ex. 9,10.

אלא לא קשיא הא בגופו הא בעינו מבדי קרא סתמא [46]מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא הא דאית [47]בה עצם הא דלית [48]בה עצם דקרא [49]דאית בה עצם מתניתין דלית בה עצם בעינו הוי מומא [48]בגופו לא הוי מומא [49]ולית לה עצם [48]בגופו פסולה הרי תלתול בעלמא היא דתנן רבי אליעזר אומר [50]בעלי התילולין Bek.45b פסולין באדם וכשירין בבהמה אלא אידי ואידי בעינו ולא קשיא הא בשחור הא בלבן ib.38b והא אין מומין בלבן אלא אידי ואידי [51]בלבן ואמר ריש לקיש לא קשיא הא דאית [52]בה שער הא דלית [52]בה שער: עינו אחת גדולה וכו': תנא גדולה בשל עגל קטנה בשל אווז: אזנו אחת גדולה וכו': ורבנן עד כמה תניא אחרים אומרים [53]אפילו אינה לשניה אלא כפול בשירה:

[xi.1] נב העגל[54] שאינה מגעת לערקוב אמרו חכמים כל מרבית עגלים כן כל זמן [55]שיהו מגדלין הן נמתחות [55]איזהו ערקוב שאמרו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר בערקוב שבאמצע [56]הירך:

Fol.41 Hol.78a **גמרא.** תנא קפין [57]העליון ולא קפין התחתון וכנגדו בגמל ניכר:

[xi.2] ל אלו מומין שוחטין את הבכור ופסולי המוקדשין נפדין עליהן:

גמרא. הא תו למה לי הא תנא ליה רישא על אלו מומין שוחטין את הבכור סיפא איצטריכא [58]פסולי המוקדשין נפדין עליהן הא נמי פשיטא מישחט שחטינן מיפרק מיבעיא אלא איידי דתנא שלשה הוסיף ואמרו

M 46 כתי' מ"ל גופו מ"ל עינו ‖ M 47 אית ביה עצ' דמת' לית ביה ‖ B 48 בגופא ‖ M 49 אל' פסולה הויא לית ביה עצם בגופו פסולה הויא עילעא (!) בעלמא הוי ‖ M 50 התלתולין ‖ M 51 בשחור ‖ M 52 — אפי' ‖ M 53 שהוא דומה לערק' ‖ M 54 שהן מגדלות ‖ M 55 + ו ‖ M 56 (M הדרך) ‖ M 57 העליונה ‖ M 58 + ליה ו.

eines, wenn am Körper, und eines, wenn am Auge[103]. — Merke, die Schrift spricht ja allgemein, was ist nun der Unterschied, ob am Körper oder am Auge!? — Vielmehr, dies ist kein Widerspruch; eines, wenn es an einem Knochen ist, und eines, wenn es nicht an einem Knochen ist. Die Schrift spricht von dem Fall, wenn es an einem Knochen ist, die Mišnah, wenn es nicht an einem Knochen ist; dann ist es am Auge ein Leibesfehler, am Körper aber kein Leibesfehler. — Ist es denn, wenn nicht an einem Knochen am Körper untauglich, es ist ja nur eine Fleischwarze, und es wird gelehrt, R. Eliêzer sagt, die mit Fleischwarzen behafteten seien bei Menschen untauglich und beim Vieh tauglich!? — Vielmehr, beides am Auge, dennoch besteht hier kein Widerspruch; eines, wenn an der Pupille, und eines, wenn am Weissen. — Am Weissen ist es ja kein Leibesfehler!? — Vielmehr, beides am Weissen, und dies ist, wie Reš-Laqiš sagte, kein Widerspruch; eines, wenn es Haare hat, und eines, wenn es keine Haare hat.

WENN EINES SEINER AUGEN GROSS IST &c. Es wird gelehrt: Gross, wie das eines Kalbes, klein, wie das einer Gans.

WENN EINES SEINER OHREN GROSS &C. Bis zu welcher [Grösse] nach den Rabbanan[104]? — Es wird gelehrt: Manche sagen, auch wenn die andre nur bohnengross ist, sei es tauglich.

WENN DER SCHWANZ EINES KALBES NICHT BIS ZUM KNIEGELENK REICHT. DIE WEISEN SPRACHEN: SO IST ES JA BEI DEN MEISTEN KÄLBERN; JE MEHR SIE WACHSEN, DESTO LÄNGER WIRD ER. WAS HEISST KNIEGELENK, VON DEM SIE SPRECHEN? R. HANINA B. ANTIGONOS ERWIDERTE: DAS KNIEGELENK IN DER MITTE DES SCHENKELS.

GEMARA. Es wird gelehrt: Die obere Gelenkkapsel und nicht die untere, wie es beim Kamel zu merken ist.

WEGEN DIESER LEIBESFEHLER SCHLACHTE MAN DAS ERSTGEBORENE, UND WEGEN DIESER SIND UNTAUGLICH GEWORDENE OPFER AUSZULÖSEN.

GEMARA. Wozu ist dies weiter nötig, er lehrte ja bereits im Anfangsatz, wegen dieser Leibesfehler schlachte man das Erstgeborene[105]!? — Der Schlußsatz ist nötig, dass man nämlich wegen dieser untauglich gewordene Opfer auslöse. — Auch dies ist ja selbstverständlich, wenn man sogar schlachten darf, um wieviel mehr auslösen!? — Vielmehr, da er von dreien lehrt, die man hinzugefügt hat, und sie gesagt haben, sie hätten

103. Im ersten Fall ist es kein ausgesprochener Leibesfehler. 104. Darf eine Hode kleiner sein. 105. Vgl. S. 120 Z. 11.

רבי חנניא בן גמליאל אומר זנב"הגדי שהוא דומה לשל חזיר ושאין בה שלש חוליות הרי זה מום:

גמרא. תנו רבנן פיו בלום ורגליו"מבולמות מחמת הרוח"אינו מום מחמת העצם הרי זה מום אזניו בפולות "בחכחכות אחת הרי זה מום בשתי"הכחכיות אינו מום: רבן גמליאל אומר זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר: אמר רב פפא לא תימא"דקטינא אלא דכריכא אף על גב דאליכא: או שאין בה שלש חוליות וכו': אמר רב הונא בגדי שתים הרי זה מום שלש אינו מום "בטלה שלש הרי זה מום ארבע אינו מום מיתיבי בגדי אחת הרי זה מום שתים"אינו מום בטלה שתים הרי זה מום"שלש אינו מום תיובתא דרב הונא"ורב הונא מתניתין אטעיתיה"איהו סבר מדרישא בגדי סיפא נמי בגדי ולא היא רישא בגדי וסיפא בטלה:

Kel. 90[4] 10[10] Hor. 1:3[9]

|x| בי חנינא בן אנטיגנוס אומר את שיבלת"בעיניו ושנפגם עצם ידו ורגלו"ושנפסק עצמו של פיו עיניו אחת גדולה ואחת קטנה"אזנו אחת גדולה ואחת קטנה במראה אבל לא במדה"רבי יהודה אומר"שתי ביציו אחת גדולה כשתים שבחבירתה ולא הודו לו חכמים:

Bek. 40[b]

גמרא. למימרא דיבלת הוי מומא ורמינהי ואלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה בעל גרב ובעל יבלת ותסברא"הא כתיבא יבלת באורייתא

Ib. 41[a] Lv. 22,22

M 30 — הגדי	M 31 מפול׳	M 32 — אינו ... העצם	
M 33 בחסיסי׳. V בחספיות	M 34 חסיסיות	M 35	
דכריכא וקטינא אלא כיון דכריכא	M 36 — ב	M 37	
אין זה מום	M 38 — שא״ם	M 39 הוא	VM 40
בעינו	P 41 ושנפחקה (!) עצמה. B ושנפרק. M ושנפסק עצ׳		
בפיו	P 42 — אזנו ... קטנה	M 43 + קטנה	44
M אחת בביציו (V מביציו) גד׳ כשתים ולא	M 45 הכחי׳.		

Schwanz eines Böckchens dem eines Schweins gleicht, oder wenn er keine drei Wirbel hat, so ist dies ein Leibesfehler.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn ihm das Maul zusammengeschrumpft ist, die Füsse zusammengeschrumpft sind, so ist dies, wenn durch den Abstand[100]kein Leibesfehler, und wenn durch den Knochen, ein Leibesfehler. Sind seine Ohren gedoppelt, so ist dies, wenn mit einer Ohrmuschel, ein Leibesfehler, wenn mit zwei Ohrmuscheln, kein Leibesfehler.

R. Gamaliél sagt, wenn der Schwanz eines Böckchens dem eines Schweins gleicht. R. Papa sagte: Man sage nicht, wenn er so dünn ist, sondern rund, auch wenn dick.

Oder wenn er keine drei Wirbel hat &c. R. Hona sagte: Bei einem Böckchen sind zwei ein Leibesfehler, drei kein Leibesfehler; bei einem Lamm sind drei ein Leibesfehler, vier kein Leibesfehler. Man wandte ein: bei einem Böckchen ist einer ein Leibesfehler, zwei kein Leibesfehler; bei einem Lamm sind zwei ein Leibesfehler, drei kein Leibesfehler. Dies ist eine Widerlegung R. Honas. — Und R. Hona!? — Ihn hat unsre Mišṇah irregeführt; er glaubte, wenn der Anfangsatz von einem Böckchen spricht, spreche auch der Schlußsatz von einem Böckchen, dem ist aber nicht so, der Anfangsatz spricht von einem Böckchen und der Schlusssatz von einem Lamm.

Rhanina b. Antigonos sagte: Wenn es eine Blatter am Auge hat; wenn der Knochen an seinem Vorderfuss oder seinem Hinterfuss verletzt ist, wenn ihm der Knochen im Maul gelöst ist; wenn eines seiner Augen gross und eines klein ist; wenn eines seiner Ohren gross und eines klein ist, und zwar zu sehen und nicht nur gemessen. R. Jehuda sagt, auch wenn eine von seinen beiden Hoden so gross ist wie zwei von der andren; die Weisen aber pflichten ihm nicht bei.

GEMARA. Demnach ist eine Blatter ein Leibesfehler; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Folgende schlachte man[101]nicht, weder im Tempel noch in der Provinz: mit einem Grind und mit einer Blatter behaftet!? — Glaubst du: von der Blatter ist dies ja ausdrücklich in der Gesetzlehre[102]geschrieben. Vielmehr ist dies kein Widerspruch;

100. Der Gliederpartieen von einander. Dieser Passus, der auch im Text variirt, ist unklar u. wird von den Kommentaren u. den Dezisoren verschieden erklärt. 101. Als Erstgeborenes od. sonst ein Opfer tier; es ist im Tempel als Opfer untauglich, aber auch nicht eigentlich fehlerbehaftet, um in der Provinz, dh. ausserhalb des Tempels, profan geschlachtet zu werden. 102. Cf. Lev. 22,22.

אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר[9] ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי מאיר הואיל וגלגל עינו[10] עגול כשל אדם אמר רב יוסף לא קשיא הא באוכמא הא[11] בחיוורא: ופיו דומה כשל חזיר: אמר רב פפא לא תימא[12] דשפיד[13] ופרוס אלא כיון דפרוס אף על גב דלא[14] שפיד: ושניטל רוב המדבר[15] שבלשונו: מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא ואת שניטל רוב Qid.25a הלשון רבי יהודה אומר רוב המדבר[16] של לשונו:

[17]**מעשה** שהלחי התחתון עודף על העליון ושאל [ix,1] רבן גמליאל לחכמים ואמרו הרי זה מום:

גמרא. מאי תנא דקתני[17] ומעשה משום[18] דתנן פיו דומה לחזיר ופליגי רבנן עליה[19] דרבי וקאמרינן כי פליגי רבנן עליה[20] דרבי בשפתו[21] עליונה עודפת על התחתונה אבל[22] שהתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום [23]ומעשה נמי שלחי התחתון עודף על העליון שאל רבן Col.b שמעון בן גמליאל לחכמים ואמרו הרי זה מום[17] והא נבי אדם[24] הוא דתנן שפתו העליונה עודפת על התחתונה Bek.44a או[25] שתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום נבי אדם הוא דכתיב איש איש מזרע אהרן איש ששוה Lv.22,4 בזרעו של אהרן אבל בבהמה לא אמר רב פפא[26] לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית[27] בה עצם:

[ix,2]**וזן** הגדי[28] היתה כפולה אמרו חכמים בזמן שהוא עצם אחד מום[29] בזמן שאין בו עצם אינו מום

es weiblich ist, für ein weibliches [Kind in Unreinheit] verweilen[92]; ist es nicht festzustellen, so muss sie für ein männliches und für ein weibliches verweilen — Worte R. Meírs. Hierzu sagte Rabba b. Bar-Hana im Namen R. Johanans: Folgendes ist der Grund R. Meírs: weil sein Augenstern rund wie der eines Menschen ist!? R. Joseph erwiderte: Das ist kein Einwand; eines gilt vom Schwarzen und eines gilt vom Weissen[93].

DESSEN MAUL DEM EINES SCHWEINS GLEICHT. R. Papa sagte: Man sage nicht, nur wenn es spitz und gerundet ist, sondern gerundet, auch wenn es nicht spitz ist.

WENN DER GRÖSSERE TEIL DER VORDERZUNGE FEHLT. Wer ist der Autor unserer Mišnah? — Es ist R. Jehuda, denn es wird gelehrt: Wenn der grössere Teil der Zunge fehlt; R. Jehuda sagt, wenn der grössere Teil der Vorderzunge fehlt.

EINST KAM EIN FALL VOR, DASS DIE UNTERE KINNLADE ÜBER DIE OBERE VORSTAND, UND ALS R. GAMALIÉL DIE WEISEN BEFRAGTE, SAGTEN SIE, ES SEI EIN LEIBESFEHLER.

GEMARA. Was lehrt er auf diesen Fall bezüglich[94]? — Er lehrt: dessen Maul dem eines Schweins gleicht, und die Rabbanan streiten gegen Rabbi, und hierzu sagt er, die Rabbanan streiten gegen Rabbi nur über den Fall, wenn die obere Lippe über die untere vorsteht, wenn aber die untere über die obere vorsteht, so ist dies ein Leibesfehler, und einst kam ein Fall vor, dass die untere Kinnlade über die obere vorstand, da befragte R. Gamaliél die Weisen, und sie sagten, dies sei ein Leibesfehler. — Dies[95] wird ja aber von Menschen gelehrt: wenn die obere Lippe über die untere oder die untere über die obere vorsteht, so ist dies ein Leibesfehler. Nur bei Menschen, denn es heisst:[96] *jedermann vom Samen Ahrons*, nur ein Mann, der dem Samen Ahrons gleicht, nicht aber gilt dies von einem Vieh!? R. Papa erwiderte: Das ist kein Einwand; eines, wenn der Knochen darin[97] ist, und eines, wenn der Knochen nicht darin ist.

WENN EIN BÖCKCHEN EIN GEDOPPELTES OHR HAT, SO IST DIES, WIE DIE WEISEN SAGTEN, WENN ES EIN KNOCHEN[98] IST, EIN LEIBESFEHLER, UND WENN ES NICHT EIN KNOCHEN[99] IST, KEIN LEIBESFEHLER. R. HANANJA B. GAMALIÉL SAGT, WENN DER

9 M — ואי ... יוחנן 10 M — עגול 11 VM בציריא || 12 MP דשפיר 13 M ופרים א״ך דפרים || 14 MP שפיר || 15 V של לשון 16 M ברשו׳ || 17 M — ו || 18 M — 19 M וכי פליגי. V דר׳ אילא וקא׳ || 20 M — דרבי. V דר׳ אילא || 21 M + ה || 22 M — 23 M „ שה — 24 M — ומעשה ... מום || 25 P שתחתון || 26 M והוא דאית ביה || 27 M ביה || 28 VM + ש || 29 M אינו עצם אחד א״ם ר׳ חנינא.

92. Cf. Lev. Kap. 12. 93. Die Pupille gleicht der eines Menschen, nicht aber das Weisse des Auges. 94. Der hier angezogene Fall kann sich ja nur auf eine vorangehende Lehre beziehen. 95. Dass solches ein Leibesfehler ist. 96. Lev. 22,4. 97. In diesem Fall gilt dies auch von einem Vieh. 98. Dh. Knorpel, aus dem beide Ohren, eines im andren, auslaufen. 99. Wenn das Läppchen gedoppelt ist.

verletztes. — Es unterliegt ja nicht dem Verbot des Totverletzten[87]!? — Vielmehr, wie lange noch willst du Jisraél Geheiligtes ausserhalb[88]essen lassen?

WENN ES FÜNF BEINE ODER NUR DREI BEINE HAT; WENN SEINE FÜSSE RUNDHUFIG SIND, WIE DIE EINES ESELS; WENN ES VERRENKT ODER HOCHHÜFTIG IST. WAS HEISST VERRENKT? — WENN EINE HÜFTE [AUS DEM GELENK] GEKOMMEN IST; HOCHHÜFTIG? — WENN EINE DER HÜFTEN HÖHER IST.

GEMARA. R. Hona sagte: Dies nur, wenn von den Vorderfüssen einer fehlt oder zuviel ist, wenn aber von den Hinterfüssen, so gilt es sogar als totverletzt, denn alles, was zuviel, gilt als fortgenommen[89].

R. Papa sagte: Man glaube nicht, nur wenn [die Hufe] rund und nicht gespalten sind, sondern rund, auch wenn gespalten.

VERRENKT UND HOCHHÜFTIG &C. Die Rabbanan lehrten: Was heisst hochhüftig und was heisst verrenkt? — verrenkt heisst es, wenn eine Hüfte [aus dem Gelenk] gekommen ist; hochhüftig, wenn ein Fuss in der Lende und ein Fuss über der Lende ist. Es wird gelehrt: Das Gestreckte und das Rundhufige. Gestreckt, wenn eine Hüfte sich ihm nachschleppt; rundhufig, dessen Füsse rundhufig sind wie die eines Esels oder Pferdes.

WENN IHM EIN KNOCHEN DES VORDERFUSSES ODER DES HINTERFUSSES GEBROCHEN IST, AUCH WENN ES NICHT ZU MERKEN IST. DIESE LEIBESFEHLER ZÄHLTE ILA IN JAMNIA AUF, UND DIE WEISEN PFLICHTETEN IHM BEI; ALS ER ABER NOCH DREI HINZUFÜGTE, SPRACHEN SIE ZU IHM: WIR HABEN ES VON DIESEN NICHT GEHÖRT. DESSEN AUGENSTERN RUND IST, WIE DER EINES MENSCHEN, DESSEN MAUL DEM EINES SCHWEINS GLEICHT, UND DEM DER GRÖSSERE TEIL DER VORDERZUNGE[90] FEHLT. DAS GERICHT NACH IHNEN SAGTE, DIESE SEIEN LEIBESFEHLER.

GEMARA. Ist es denn, wenn es nicht zu merken ist, ein Leibesfehler? R. Papa erwiderte: Wenn es sonst nicht zu merken ist, wol aber bei der Arbeit.

DIESE LEIBESFEHLER ZÄHLTE &C. Demnach ist dies[91] ungewöhnlich, und dem widersprechend wird gelehrt: Wenn [eine Frau] eine Art Vieh, Wild oder Geflügel abortiert, ob unrein oder rein, so muss sie, wenn es männlich ist, für ein männliches, und wenn

87. Das Tier ist in diesem Fall lebensfähig. 88. Des Tempelhofs; wenn es kein Leibesfehler ist, so ist es heilig. 89. Fehlt einem Vieh der hintere Oberschenkel, so ist es totverletzt. 90. Wörtl. der sprechende Teil an der Zunge. 91. Der runde Augenstern.

גבולות[94] לאו מישחט שחטיה אלא טריפת לא איכפת טריפות היא אלא עד מתי אתה מאביד[95] ישראל קדשים בחוץ:

[vii] על חמש רגלים או שאין לו אלא שלש ושרגליו (שהוא) קלוטות בשל חמור והשחול והכסול איזהו שחול שנשמטה יריכו וכסול שאחת[96] מירכיה גבוהות:

גמרא. אמר רב הונא לא שנו אלא שחכר ויתר ביד אבל ברגל טרפה נמי הוי דכל יתיר כנטול דמי [97]אמר רב פפא לא תימא דעגילן ולא סדיקן אלא כיון דעגילן אף על גב דסדיקן: והשחול והכסול וכו': תנו [98]רבנן איזהו כסול ואיזהו שחול שחיל שנשמטה יריכו כסול שרגלו[99] אחת בתוך הכסל ורגלו[100] אחת על גבי הכסל תנא השרוע והקלוט שרוע[1] שנשתרבבה לו יריכו קלוט שרגליו קלוטות בשל חמור ובשל סוס:

[viij] שבר עצם ידו[2] ועצם רגלו אף על פי שאינו ניכר מומין אלו מנה[3] אילא ביבנה והודו לו חכמים ועוד שלשה הוסיף אמרו[4] לו לא שמענו[5] את אלו שגלגל עינו[6] עגול[7] כשל אדם ופיו דומה כשל חזיר ושניטל רוב המדבר בלשונו בית דין של אחריהן אמרו הרי [8]זה מום:

גמרא. אינו ניכר מי קא הוי מומא אמר רב פפא אינו ניכר מחמת עצמו אבל ניכר מחמת מלאכה: מומין אלו מנה וכו': למימרא דלאו הייגו אורחיה ורמינהי המפלת מין בהמה וחיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה

M 94 וטרפות נבלות הא משחט שחיט וטר' לאו ‖ P 95 ורגלו. M ושרג' קלוט' ‖ B 96 מירכים. M מירכותיו גבוהה מחברתה ‖ M 97 + ושרגליו: ‖ M 98 — רב' ‖ BP 99 אחד ‖ B 1 שנשתרבב. M שנתרבבה ירכו ‖ M 2 או עצם ‖ 3 P עילא. V אוילה ‖ M 4 — לו ‖ B 5 + אלא ‖ M 6 — עגול ‖ P 7 בכל (?ככל) ‖ M 8 אילו מומין.

[79]בשהיו אומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה[79]שלא יבואו לידי מעילה תרתי למה לי חדא[80]דכספא וזהבא וחדא דבנייגא רב נהמן בר יצחק ואי תימא רב הונא בר נתן לאותה ששנינו שיש[81]בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע:

[vj] [82]ין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת רבי ישמעאל אומר[82]אם יש לו שני כיסין יש לו שתי ביצים אין לו[83]שני כיסין אין לו אלא ביצה אחת רבי עקיבא אומר מושיבו על[84]עכוזו וממעך אם יש ביצה Er. 53b [85]סופו לצאת מעשה שמיעך ולא יצא[5]נשחטה ונמצאת דבוקה בכסלים והתיר רבי עקיבא ואסר רבי יוחנן בן נורי:

גמרא. השתא אין לו אלא ביצה אחת אמרת הוי מומא אין לו כלל מיבעיא חסורי מיחסרא והכי קתני[80]אין לו[87]שתי ביצים[67]בשתי כיסין אלא בכים אחד אי נמי[87]שתי כיסין וביצה אחת הרי זה מום רבי ישמעאל אומר יש לו שני כיסין בידוע שיש לו שתי ביצים אין לו אלא כים אחד כמי שאין לו אלא ביצה אחת דמי ואתא רבי עקיבא למימר בידוע לא אמרינן אלא מושיבו על[88]עכוזו וממעך אם יש[80]ביצה סופו לצאת: ומעשה tRek. 6 שמיעך ולא יצא וכו': תניא אמר רבי יוסי מעשה [90]בפירן של בית מנחם שמיעך ולא יצאת ונשחטה ונמצאת[91]דבוקה בכסלים והתיר רבי עקיבא ואסר רבי יוחנן בן נורי אמר לו רבי עקיבא לרבי יוחנן בן נורי Hul. 56a [92]עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל אמר לו רבי יוחנן בן נורי[92]לרבי עקיבא עד מתי אתה מאכיל[93]ישראל

ner? Damit die Handwerker mit dem kleineren übernehmen und mit dem grösseren abliefern, um nicht zur Veruntreuung[79]zu kommen. — Wozu waren zwei[79]nötig? — Eines für Gold und Silber und eines für Bauarbeiten. R. Naḥman b. Jiçḥaq, manche sagen, R. Hona b. Nathan, [erwiderte:] Hinsichtlich dessen, was wir gelernt haben: wenn zwischen einem Gelenk und dem anderen eine Fingerbreite Fleisches ist.

[W]ENN ES GAR KEINE HODEN ODER NUR EINE HODE HAT. R. JIŠMÂÉL SAGTE: HAT ES ZWEI[83]HODENSÄCKE, SO HAT ES ZWEI HODEN, HAT ES NUR EINEN HODENSACK, SO HAT ES NUR EINE HODE. R. ÂQIBA SAGTE: MAN SETZE ES[84]AUF DEN STEISS UND DRÜCKE; IST NOCH EINE HODE VORHANDEN, SO KOMMT SIE ENDLICH HERVOR. EINST EREIGNETE ES SICH, DASS MAN DRÜCKTE, JEDOCH KAM KEINE HERVOR; NACHDEM MAN ES ABER GESCHLACHTET HATTE, FAND MAN SIE AN DEN LENDEN HAFTEN. DA ERLAUBTE ES R. ÂQIBA, UND R. JOḤANAN B. NURI VERBOT ES.

GEMARA. Wenn du sagst, es sei ein Leibesfehler, falls es nur eine Hode hat, um wieviel mehr, wenn es gar keine[85]hat!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: wenn es nicht zwei Hoden in zwei Hodensäcken hat, sondern in einem Hodensack, oder wenn es zwei Hodensäcke und eine Hode hat, so ist dies ein Leibesfehler. R. Jišmâél sagte: Hat es zwei Hodensäcke, so hat es entschieden zwei Hoden, und hat es nur einen Hodensack, so ist es ebenso, als hätte es nur eine Hode. Hierzu sagte R. Âqiba: Sicher ist dies nicht, vielmehr setze man es auf den Steiss, und drücke; ist noch eine Hode vorhanden, so kommt sie endlich hervor.

EINST EREIGNETE ES SICH, DASS MAN DRÜCKTE, JEDOCH KAM NICHTS HERVOR &c. Es wird gelehrt: R. Jose sagte: Einst ereignete es sich in Peran im Hause Menaḥems, dass man drückte und nichts hervorkam, und als man es schlachtete, fand man sie an der Lende haften; da erlaubte es R. Âqiba, und R. Joḥanan b. Nuri verbot es. Da sprach R. Âqiba zu R. Joḥanan b. Nuri: Wie lange noch wirst du das Geld Jisraéls zugrunde richten? Hierauf sprach R. Joḥanan b. Nuri zu R. Âqiba: Wie lange noch wirst du die Kinder Jisraéls Aas essen lassen? — Hat man es etwa nicht geschlachtet[86]? — Vielmehr, Tot-

M 78 — כשהיו ... בקטנה ‖ M 79 + כדי ‖ M 80 לכס׳ ודהבא וחדא למנייגא (!) ‖ M 81 + בה ‖ M 82 — אם ‖ VM 83 אלא כים אחד אין ‖ M 84 הרגיזו. V הרגוזו ‖ 85 V סופה. M סופ׳ לצאת ומע׳ באחד שמי׳ ‖ M 86 — א״ל ‖ M 87 בשני ‖ M 88 ערבודו ‖ M 89 שם בי׳ סופה ‖ M 90 בפרו ‖ M 91 ◯ רבוקה ‖ M 92 — לר״ע ‖ 93 M ליש׳.

81. Am Heiligtum, was bei einer genauen Messung vorkommen könnte. 82. Die beide grösser als die Elle Mošes waren. 83. In der Mitte geteilt. 84. Wenn nur eine Hode zu merken ist. 85. Dieser Fall braucht nicht gelehrt zu werden. 86. Bei vorschriftsmässiger Schlachtung kann es nicht Aas sein.

auch vorher schrumpfen sie zuweilen ein, abgerissen und abgeschnitten heisse es kein Leibesfehler, denn auch vorher hängen sie zuweilen; und R. Jose ist der Ansicht, zerdrückt und zerquetscht heisse es ein Leibesfehler, denn sie sind ja nicht vorhanden. Abgerissen und abgeschnitten heisse es kein Leibesfehler, denn sie sind ja vorhanden[73].

WENN DIE GLIEDHAUT ODER BEIM GEHEILIGTEN[74] BEIM WEIBCHEN DIE SCHAM VERLETZT IST, ODER WENN DER SCHWANZ AM KNOCHEN, NICHT ABER AM GELENK VERLETZT IST, ODER WENN DAS ENDE DES SCHWANZES SICH SCHÄLT (WENN DIE HAUT UND DAS FLEISCH SICH ABLÖSEN UND DER KNOCHEN ZURÜCKBLEIBT)[75], ODER WENN ZWISCHEN EINEM GELENK UND DEM ANDEREN EINE FINGERBREITE FLEISCHES IST.

GEMARA. R. Eleâzar sagte: Beschädigt, nicht aber ganz entfernt[76], der Sack, nicht aber das Glied[77] selbst. Ebenso wird gelehrt: Beschädigt, nicht aber ganz entfernt; der Sack, nicht aber das Glied selbst. R. Jose b. Mešullam sprach: Einst ereignete es sich in Ênbul, dass ein Wolf einem [die Haut] fortnahm, und es genas.

WENN DER SCHWANZ AM KNOCHEN BESCHÄDIGT IST &c. Es wird gelehrt: Die Fingerbreite, von der sie sprechen, ist ein Viertel der Faustbreite eines Durchschnittsmenschen. In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? Rabba erwiderte: Hinsichtlich der Purpurfäden. Es wird nämlich gelehrt: Wieviel Fäden knüpfe man[78] ein? Die Schule Šammajs sagt, vier, die Schule Hillels sagt, drei. Wieviel muss[79] nachhängen? Die Schule Šammajs sagt, vier [Fingerbreiten], die Schule Hillels sagt, drei. Die drei, von denen die Schule Hillels spricht, sind solche, von denen jede den vierten Teil der Faustbreite eines Durchschnittsmenschen misst. R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, erwiderte: Hinsichtlich der zwei Ellenmasse. Es wird nämlich gelehrt: Zwei Ellenmasse befanden sich in der Sušankammer[80], eines in der nordöstlichen Ecke und eines in der südöstlichen Ecke; das nordöstliche war um einen halben Finger grösser als die [Elle zur Zeit] Mošes, und die südöstliche war um einen halben Finger grösser als diese, also um einen Finger grösser als die [Elle zur Zeit] Mošes. Weshalb war eines grösser und eines klei-

דמעיקרא נמי זמנין דמיכווצן נתיק יכרות לא הוי מומא דמעיקרא נמי זימנין דתליין ורבי יוסי סבר מעיך וכתות הוי מומא דהא ליתנהו נתיק יכרות לא הוי מומא דהא איתנהו:

(iv.) פגם הזנב והעריה של נקבה במוקדשין נפגם הזנב מן העצם אבל לא מן הפרק או שראש זנב מפצל (נקלפה העור והבשר והעצם נשאר) או שיש בשר מחוליא לחוליא מלא אצבע:

גמרא. אמר רבי אלעזר נפגם ולא ניטל כים ולא זכרות תניא נמי הכי נפגם ולא ניטל כים ולא זכרות אמר רבי יוסי בן המשולם מעשה בעינבל אחד שנטלו זאב וחזר לאיתנו: נפגמה הזנב מן העצם וכו': תנא אצבע שאמרו אחד מארבעה בטפה של כל אדם למאי הלכתא אמר רבה לענין תכלת דתניא כמה חוטין הוא נותן בית שמאי אומרים ארבעה ובית הלל אומרים שלשה וכמה תהא משלשת בית שמאי אומרים ארבע ובית הלל אומרים שלש ושלש שבית הלל אומרים אחד מארבע בטפה של כל אדם רב הונא בריה דרב יהושע אמר לשתי אמות דתנן שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע ושעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה היו אחת גדולה ואחת קטנה

M 62 דמעוך נמי כווצן ‖ M 63 + נמי ‖ B 64 או הער׳ ‖ M 65 נקבה הו׳ בין העצ׳ ‖ M 66 מפסיל את העצם או ש״ב מן חול׳ ‖ M 67 — ולא ... ניטל ‖ P 68 תנא ‖ M 69 בעין בול באחד ‖ M 70 בטפח של אדם ‖ B 71 + ה ‖ M 72 רבא לענ׳ ארבע של תכ׳ ‖ MP 73 דתנן ‖ B 74 משולשת. V משלשלת. M משלש׳ בש״א רובע ‖ BP 75 ושליש ‖ M 76 לענין שתי ‖ M 77 של ‖ M 78 — קרן ... ושעל.

Hodensackes; der Fehler ist also sichtbar. 73. Der T. versteht den Fall, wenn sie noch am Körper hängen. 74. Bei Opfern, bei denen Weibchen darzubringen sind. 75. Der eingeklammerte Satz ist eine erklärende Glosse u. fehlt in der Mišnah separata. 76. Die Haut wächst dann nach. 77. Es heilt später. 78. In das Gewand; cf. Dt. 22,12. 79. Vom ungeknoteten Teil der Fäden. 80. Name einer Kammer am Osttor des Tempelhofes; cf. Mid. I,3.

Col.b Zeb 25b 26a v.16,14 Ex.12.5 Zeb 25b Pes. 79a Zeb. 25b 109a n. 9a 26a Me. 15b Pes. 6 Zeb. 4 . 22, 24 Qid. 25b ṭṭab. 10

והא אמר רבי זירא אמר רב הצורם אזן הפר ואחר כך קיבל דמו פסול שנאמר ולקח מדם הפר שהיה כבר אלא באן שחסרה קודם קבלה כאן שחסרה לאחר קבלה ולאחר קבלה קודם זריקה מי שרי והתניא שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם שיהא תמים בן שנה בשעת שחיטה ומנין בקבלה והולכה והזיה תלמוד לומר יהיה שיהו כל היותיו תם ובן שנה תרגמא אבן שנה הבי נמי מסתברא דתניא רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן בזית בשר או בזית חלב זורק את הדם שמע מינה ומי איבא מידי דבשעת שחיטה הוי בן שנה ובשעת קבלה והולכה הוי בן שתי שנים אמר רבא זאת אומרת שעות פוסלות בקדשים: לימא בתנאי ומעוך וכתות ונתוק וכרות כולן בביצים דברי רבי יהודה בביצים ולא בגיד אימא אף בביצים דברי רבי יהודה רבי אליעזר בן יעקב אומר כולן בגיד רבי יוסי אומר מעוך וכתות אף בביצים נתוק וכרות בגיד אין בביצים לא מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון ומר סבר לא שמיה חסרון ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר חסרון מבפנים שמיה חסרון אפילו נתוק וכרות נמי ואי קסבר לא שמיה חסרון אפילו מעוך וכתות נמי לא אלא הבא במומים שבגלוי קמיפלגי רבי יהודה סבר מעוך וכתות הוי מומא דמיבווצן נתוק וכרות הוי מומא דהא תליין רבי אליעזר בן יעקב סבר מעוך וכתות לא הוי מומא

M 51 + את | M 52 בהול׳ בזריק׳ ת״ל | M 53 בהן | M 54 ובקב׳ ובהו׳ ובזר׳ הוי | M 55 + כולן | M 56 — רבי ... וכרות | M 57 — ר״י | M 58 חסרון מבפנ׳ שמי׳ | M 59 חסר׳ אפי׳ מעוך וכתות נמי אלא | M 60 והא כווצן | M 61 + לא. פליגי דר׳ במאי עסק׳ במשב״ג

Blutaufnahme[64], R. Zera sagte ja im Namen Rabhs, wenn man das Ohr des Farren schlitzt und nachher das Blut aufnimmt, sei er untauglich, denn es heisst:[65] *er nehme vom Blute des Farren*, vom Farren, wie er vorher war!? — Vielmehr, eines in dem Fall, wenn sie bereits vor der Blutaufnahme gefehlt hat, und eines in dem Fall, wenn sie erst nach der Blutaufnahme fehlt. — Ist es denn erlaubt, wenn nach der Blutaufnahme vor dem Sprengen, es wird ja gelehrt:[66] *Ein fehlerfreies Schaf, männlich, erstjährig soll es euch sein*, es muss beim Schlachten fehlerfrei und erstjährig sein. Woher, dass auch bei der Blutaufnahme, beim Hinbringen[67] und beim Sprengen? — es heisst *sein*, bei all seinem Sein[68] muss es fehlerfrei und erstjährig sein? — Dies ist auf die Erstjährigkeit zu beziehen. Dies ist auch einleuchtend, denn es wird gelehrt: R. Jehošuâ sagte: Wenn von einem aller in der Gesetzlehre genannten Schlachtopfer ein olivengrosses Stück Fleisch oder ein olivengrosses Stück Fett zurückbleibt, so sprenge man das Blut[69]. Schliesse hieraus. — Ist es denn möglich, dass es beim Schlachten erstjährig und bei der Blutaufnahme und dem Hinbringen zweitjährig ist!? Raba erwiderte: Dies besagt, dass bei den Opfern auch einzelne Stunden[70] untauglich machen.

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten:[71] *Zerdrückt, zerquetscht, abgerissen oder abgeschnitten*, dies alles gilt von den Hoden — Worte R. Jehudas. — Nur von den Hoden und nicht vom Glied!? — Lies: auch von den Hoden — Worte R. Jehudas. R. Eliêzer b. Jâqob sagt, dies alles gilt vom Glied. R. Jose sagt, "zerdrückt" und "zerquetscht" gilt auch von den Hoden, "abgerissen" und "abgeschnitten" nur vom Glied und nicht von den Hoden. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: einer ist der Ansicht, das innerliche Fehlen gelte als Fehlen, und einer ist der Ansicht, es gelte nicht als Fehlen. — Glaubst du: welcher Ansicht ist demnach R. Jose: ist er der Ansicht, das innerliche Fehlen gelte als Fehlen, so sollte es auch von dem Fall gelten, wenn abgerissen oder abgeschnitten, und ist er der Ansicht, es gelte nicht als Fehlen, so sollte es doch auch von dem Fall nicht gelten, wenn zerdrückt oder zerquetscht. Vielmehr streiten sie hier über sichtbare Leibesfehler. R. Jehuda ist der Ansicht, zerdrückt und zerquetscht heisse ein Leibesfehler, weil sie einschrumpfen, abgerissen und abgeschnitten heisse es ein Leibesfehler, weil sie hängen[72]; R. Eliêzer b. Jâqob ist der Ansicht, zerdrückt und zerquetscht heisse es kein Leibesfehler, denn

64. Zur Sprengung auf den Altar. 65. Lev. 16,14. 66. Ex. 12,5. 67. Des Blutes zum Altar. 68. Dh. den Dienstleistungen beim Altar. 69. Nicht aber, wenn weniger; die vorangehende Auslegung ist also nicht auf die Vollständigkeit zu beziehen. 70. Die Herrichtung des Opfers darf nicht eine einzige Stunde in das nächste Geburtsjahr hineinragen. 71. Lev. 22,24. 72. Am Boden des

schlachte nur auf Grund der vorderen; wenn aber die hinteren entwurzelt sind, so schlachte man auf Grund dieser nicht, wol aber ist es untauglich. R. Hanina b. Antigonos sagt, man beachte die Backenzähne überhaupt nicht, und es ist nicht einmal untauglich.

R. Ahadboj b. Ami fragte: Gilt das Fehlen eines inneren Organs als Fehlen oder gilt das Fehlen eines inneren Organs nicht als Fehlen. — In welcher Hinsicht: wenn hinsichtlich der Erstgeburt, so heisst es ja:[56] *lahm oder blind*, und wenn hinsichtlich der Opfer, so heisst es ja:[57] *blind oder gebrochen*". — Hinsichtlich des Schlachtens und Auslösens ist es uns nicht fraglich, fraglich ist es uns nur hinsichtlich der Untauglichkeit; der Allbarmherzige sagt:[58] *fehlerfrei soll es sein, zum Wolgefallen*, nur fehlerfrei[59], nicht aber, wenn etwas fehlt, oder aber: *fehlerfrei soll es sein zum Wohlgefallen*, einschliessend; *keinen Leibesfehler darf es haben*, wie ein Leibesfehler äusserlich, ebenso das Fehlen äusserlich. — Komm und höre:[60] *Und die beiden Nieren*, nicht aber, wenn es eine Niere oder wenn es drei Nieren hat. Dagegen aber lehrt ein Andres:[61] *Er soll sie entfernen*, dies schliesst eines mit einer Niere ein. Sie glaubten, alle seien der Ansicht, es gebe kein Geschöpf mit einer Niere[62], vielmehr fehlt sie ihm, somit besteht wol ihr Streit in folgendem: nach einer Ansicht gilt das innerliche Fehlen als Fehlen, und nach einer Ansicht gilt das innerliche Fehlen nicht als Fehlen[63]. R. Hija b. Joseph erwiderte: Alle sind der Ansicht, es gebe ein Geschöpf mit einer Niere, auch gelte das innerliche Fehlen als Fehlen, dennoch besteht hier kein Widerspruch; eines in dem Fall, wenn es mit zwei erschaffen wurde und eine fehlt, und eines in dem Fall, wenn es von Anfang an mit einer erschaffen wurde. — Er lehrt ja aber gleichlautend mit dem Fall von drei [Nieren]: wie drei von Anfang an, ebenso auch eine von Anfang an!? — Vielmehr, sie streiten, ob es ein Geschöpf mit einer [Niere] gebe: nach einer Ansicht gibt es ein Geschöpf mit einer, und nach einer Ansicht gibt es kein Geschöpf mit einer. R. Johanan aber sagt, alle seien der Ansicht, es gebe kein Geschöpf mit einer, auch gelte das innerliche Fehlen als Fehlen, dennoch besteht hier kein Widerspruch; eines in dem Fall, wenn sie bereits vor dem Schlachten gefehlt hat, und eines in dem Fall, wenn sie erst nach dem Schlachten fehlt. — Ist es denn erlaubt, wenn nach dem Schlachten vor der

יהושע בן[54] קפוצאי אימר אין שוחטין אלא על התיצונית
[55]אבל פנימית שנעקרי מישחט עלייהו לא שהטינן
אבל אפסולי מיפסל רבי חנינא בן אנטיגנוס אימר אין
משניחין על התימית כל עיקר ואפילו איפסולי[55]לא
איפסיל: בעי רב אחדבוי בר אמי יש מהיסר אבר
מבפנים או אין מהיסר אבר מבפנים למאי אי לבכיר
פסח או עור[56]כתיב אי לקדשים עורת או שביר כתיב
לאישהוטי ולאיפרוקי לא[57]איבעיא לן בי מיבעיא לן
לאיפסולי מאי תמים יהיה לרצון אמר רחמנא[58]תמים
אין חסרון לא או דלמא תמים יהיה[59]לרבות כל מום לא
יהיה בו מה מום מאבראי אף חסרון מאבראי[60]תא שמע
ואת שתי הכליות ולא בעל כוליא אחת ולא בעל שלש
כוליות ותניא אידך יסירנה לרבות[61]בעל כוליא אחת
סברוה דכולי עלמא אין בריה באחת[62]דהא מיהסר חסר
לימא בהא קמיפלגי דמר סבר חסרון[63]מבפנים שמיה
חסרון ומר סבר חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אמר
רב חייא בר[64]יוסף דכולי עלמא יש בריה באחת וחסרון
מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן[65]בשנבראה בשתים
וחסרו כאן[65]בשנבראה באחת מעיקרא והא דומיא
דשלש קתני מה שלש מעיקרא אף אחת מעיקרא אלא
הכא ביש בריה[66]מעיקרא קמיפלגי מר סבר יש בריה
באחת ומר סבר אין בריה באחת ורבי יוחנן אמר דכולי
עלמא אין בריה באחת וחסרון מבפנים שמיה חסרון
ולא קשיא כאן[67]שחסרה קודם שחיטה כאן שחסרה
לאחר שחיטה ולאחר שחיטה קודם קבלה[68]מי שרי

36 M בלבד אבל נעק׳ פנימ׳ ‖ 37 M נמי לא מיפ׳ ‖ 38 M א׳ רחמ׳ ואי ‖ 39 M — איב׳ לן כי ‖ 40 M תמימים אין חסרים ‖ 41 M לרצון ‖ 42 M — ת״ש ‖ 43 M — בעל ‖ 44 M והא מיח׳ מאי לאו בהא ‖ 45 M כוליא לא ‖ 46 M יוסי ‖ 47 M שנבראת ‖ 48 M באחת קמפ׳ דמר ‖ 49 P שחסר ‖ 50 M — מי.

56. Dt. 15,21. 57. Lev. 22,22. 58. Also nur sichtbare Gebrechen. 59. Lev. 22,21. 60. Nach dem hebr. Wortlaut: ganz. 61. Lev. 7,4. 62. Es ist nicht so geboren. 63. Weil der Fehler unsichtbar ist.

אשי אם תימצי לומר בשדה גינה הסמוכה לעיר מאי תיקו: רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר [וכו']: אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהו משולשים בעי מיניה פנחס אחוה דמר שמואל משמואל אכל ולא איתסי למפרע הוי מומא או מיכן ולהבא הוי מומא למאי נפקא מינה למימעל בפדיונו אי אמרת למפרע הוי מומא מעיל ואי מיכן ולהבא הוי מומא לא מעיל מאי קרי שמואל עליה פסחים בזזו בז:

[iv,1] וטמו שניקב ושנפגם ושנסדק שפמו שניקבה שנפגמה שנסדקה:

גמרא. תנו רבנן ניקבו חוטמין זה לתוך זה מכחוין הרי זה מום מכפנים אינו מום: שפתו שניקבה ושנפגמה ושנסדקה: אמר רב פפא תורא ברא דשיפתיה:

[iv,2] וטין החיצונות שנפגמו ושנגמו הפנימיות שנעקרו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין בודקין מן התיומת ולפנים ואף לא את התיומת:

גמרא. תנו רבנן התיומת איזהו תיומת מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים רבי יהושע בן קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות בלבד רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת בל עיקר מאי קאמר ותו רבי יהושע בן קפוצאי היינו תנא קמא הסורי מיחסרא והכי קתני איזהו הפנימית מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים במה דברים אמורים שנפגמו ושנגמו אבל נעקרו שוחטין רבי

M 22 שמ׳ — M 21 ‖ אמרת + M 20 ‖ נ״ב — M 19 ‖ ו — MP 23 ‖ שנפג׳ — M 24 אין זה מום: שפמו. ארי״ף ‖ M 28 הפנימים B 27 ‖ חוטיו VM 26 ‖ (P ושנקבה) 25 ‖ בוד׳ מן התאימה לפנ׳ ולא את המתאימות: ת״ר איזהו התיומת ‖ P 29 תימום ‖ קפוסאי VM 30 ‖ M 31 — א״ם ‖ 32 M — מק״א ‖ איזוהי M 33 ‖ התיומת ולפנ׳ ותיומ׳ P 34 או שנגמ׳. M 35

dest, auf dem Feld, in einem Garten nahe der Stadt? Dies bleibt unentschieden.

R. Ḥananja b. Antigonos sagte &c. R. Nahman b. Jiçhaq sagte: Nur müssen es drei gleiche Teile[50]sein. Pinhas, der Bruder Mar-Šemuéls, fragte Šemuél: Ist es, wenn es gefressen hat und nicht genesen ist, rückwirkend fehlerbehaftet oder von jetzt ab[50] fehlerbehaftet? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Hinsichtlich der Veruntreuung[51]an seiner Lösung[52]. Wenn du sagst, es sei rückwirkend fehlerbehaftet, hat man eine Veruntreuung begangen, und wenn es von jetzt ab fehlerbehaftet ist, hat man keine Veruntreuung begangen. Wie ist es nun? Da las Šemuél hierüber:[53]*die Lahmen plünderten Beute*[54].

WENN DIE NASE DURCHLÖCHERT, VERLETZT ODER GESPALTEN IST, WENN DIE OBERLIPPE DURCHLÖCHERT, VERLETZT ODER GESPALTEN IST.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Sind die Nasen[flügel] von einem zum andren von aussen durchlöchert, so ist dies ein Leibesfehler, wenn [die Nasenwand] von innen, so ist dies kein Leibesfehler.

WENN DIE OBERLIPPE DURCHLÖCHERT, VERLETZT ODER GESPALTEN IST. R. Papa sagte: Der äussere Rand der Lippe.

WENN DIE VORDERN ZÄHNE BESCHÄDIGT ODER ABGEBROCHEN SIND, ODER WENN DIE HINTEREN ENTWURZELT SIND. R. ḤANINA B. ANTIGONOS SAGT, MAN UNTERSUCHE NICHT VON DEN BACKENZÄHNEN[55]AN, UND AUCH NICHT DIE BACKENZÄHNE SELBST.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Was heisst Backenzähne? — von den Backenzähnen einwärts; und die Backenzähne selbst gelten als einwärts. R. Jehošuâ b. Qapusaj sagt, man schlachte nur auf Grund der vorderen. R. Ḥanina b. Antigonos sagt, man beachte die Backenzähne überhaupt nicht. — Wie meint er es? Und ferner sagt ja R. Jehošuâ b. Qapusaj dasselbe, was der erste Autor!? — [Die Lehre] ist lückenhaft und es muss wie folgt lauten: Welche heissen hintere? Von den Backenzähnen ab einwärts, und die Backenzähne selbst gelten als hintere. Dies gilt nur von dem Fall, wenn sie verletzt oder abgebrochen sind, wenn aber entwurzelt, so schlachte man daraufhin. R. Jehošuâ b. Qapusaj sagt, man

49. Die 80 Tage, während welcher die 3 Untersuchungen erfolgen sollen. 50. Wo der Leibesfehler als bleibender festgestellt wird. 51. Am Heiligtum; cf. Lev. 5,15. 52. Wenn man ein mit solchem Fehler behaftetes geheiligtes Vieh ausgelöst u. das Lösegeld benutzt hat. 53. Jes. 33,23. 54. Dies ist ungewöhnlich; ebenso ungewöhnlich schien ihm die schwierige Frage seines Bruders, auf die er nicht zu antworten wusste. 55. Wörtl. die geteilten od. Doppelzähne.

Flecke achtzig Tage. Das Wasser gilt als bleibend, wenn [das Vieh] Frisches und Getrocknetes von [regenbewässerten Feldern gefressen hat]; wenn von Rieselfeldern, oder wenn es zuerst Getrocknetes und nachher Frisches gefressen hat, so ist es kein Leibesfehler; nur wenn es Getrocknetes nach dem Frischen gefressen hat und drei Monate verstrichen sind. — Wir haben ja beides gelernt: wenn es Frisches und Getrocknetes von regenbewässerten Feldern gefressen hat oder Frisches und Getrocknetes von Rieselfeldern!? — [Die Mišnah] ist lückenhaft und muss wie folgt lauten: wenn es Frisches und Getrocknetes von regenbewässerten Feldern gefressen hat, so ist es ein Leibesfehler, wenn aber von Rieselfeldern, so ist dies kein Leibesfehler, und auch wenn vom regenbewässerten, ist es, wenn es zuerst Getrocknetes und nachher Frisches gefressen hat, kein Leibesfehler; nur wenn es Getrocknetes nach dem Frischen gefressen hat und drei Monate verstrichen sind. — Dem ist ja aber nicht so, R. Idi b. Abin sagte ja im Namen des R. Jiçḥaq b. Ašjan: Im Adar und in Nisan ist es frisch, im Elul und im Tišri ist es getrocknet[47]!? — Lies: Im Adar und in der Hälfte von Nisan frisch, im Elul und in der Hälfte von Tišri getrocknet.

תן מים הקבועים אכל לח ויבש של בית השלחין או
שאכל יבש ואחר כך אכל הלה אין מום עד שיאכל
יבש אחר הלה וישנו שלשה חדשים והא תניתי
תנגהו אכל לה ויבש של נשמים לה ויבש של בית
השלחין חסורי מיהכרא והכי קתני אכל לח ויבש של
נשמים הרי זה מום בית השלחין אינו מום ודנשמים
נמי אכל יבש ואחר כך אכל לה אינו מום עד שיאכל
יבש אחר הלה וישנו שלשה חדשים איני והתניא והא
רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אדר וניסן
לח אלול ותשרי יבש אימא אדר והצי ניסן לח אלול
והצי תשרי יבש: איבעיא להו לח בזמן לח ויבש בזמן
יבש או דלמא לח ויבש בזמן הלה תא שמע דאמר רב
אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אדר וניסן לה
אלול ותשרי יבש דלמא פירי דאלול ותשרי מאכילין
ליה באדר וניסן וכמה מאכילין אותו אמר רבי יוחנן
משום רבי פנחס בן עזובא בגרוגרת אמר רבא בעי
במערבא בגרוגרות בסעודה ראשונה או דלמא בכל Fol. 39
סעודה וסעודה אם תימצי לומר בסעודה ראשונה קודם
אכילה או לאחר אכילה קודם אכילה ודאי מעלי ליה
כסמא לאחר אכילה מאי קודם שתיה או לאחר שתיה
וקודם שתיה ודאי מעלי ליה כשערי לאחר שתיה מאי
קשור או מותר מותר ודאי מעלי ליה קשור מאי לבדו או
עם חבירו עם חבירו ודאי מעלי ליה לבדו מאי בעיר
ובשדה בשדה ודאי מעלי ליה בעיר מאי בעי רב

M 4 אין בו מום ‖ M 5 + ו ‖ M 6 אנן תר׳ תנן להו אכל לח של ‖ M 7 — חסורי ... ה״ז מום ... לח ‖ M 8 ויש בו ג״ח איני והא׳ ר״א ‖ M 9 — ב״א ‖ B 10 מאכילנא ‖ M 11 ○ אדר ו ‖ M 12 — בן ‖ M 13 עולא בעו ‖ M 14 — ל ‖ M 15 — מעלי ‖ M 16 — וקודם ... שתיה ‖ M 17 — ליה ‖ M 18 או בשדה.

Sie fragten: Frisches zur Zeit des Frischen und Getrocknetes zur Zeit des Getrockneten, oder Frisches und Getrocknetes zur Zeit des Frischen? — Komm und höre: R. Idi b. Abin sagte im Namen des R. Jiçḥaq b. Ašjan: Im Adar und im Nisan frisch, im Elul und im Tišri getrocknet. — Vielleicht gebe man ihm die Ernte von Elul und Tišri im Adar und im Nisan zu fressen. — Wieviel gebe man ihm [täglich] davon zu fressen? — R. Johanan erwiderte im Namen des R. Pinḥas b. Âruba: Das Quantum einer Dörrfeige. Raba sagte: Im Westen fragten sie: das Quantum einer Dörrfeige bei der ersten Mahlzeit oder bei jeder Mahlzeit? Und wenn du entscheidest bei der ersten Mahlzeit, — vor dem Fressen oder nach dem Fressen? Vor dem Fressen ist es entschieden dienlich, wie jede Medizin, wie ist es aber nach dem Fressen? Vor dem Saufen oder nach dem Saufen? Vor dem Saufen ist es entschieden dienlich, wie Gerste, wie ist es aber nach dem Saufen? Gefesselt oder frei? Frei[48] ist es entschieden dienlich, wie ist es aber gefesselt? Allein oder zusammen mit einem andren [Vieh]? Mit einem andren zusammen ist es entschieden dienlich, wie ist es aber allein? In der Stadt oder auf dem Feld? Auf dem Feld ist es entschieden dienlich, wie ist es aber in der Stadt? R. Aši fragte: Wie ist es, wenn du entschei-

47. Dies sind 4 Monate. 48. Bei all den folgenden Fragen fühlt sich das Vieh im ersten Fall wohler u. das Heilmittel schlägt besser an.

לפניו פעם אחת עברתי לפניו אמר לי שב בני שב "חלזון"[84]זה מום קבוע לשחוט עליו וזהו נחש[85]שאמרו
Bek. 31[a] חכמים ואף על פי שאמרו אין אדם רואה מומין לעצמו
Qid. 70[b] אבל מורה[86]הלכה לתלמידים ותלמידים[87]מורין לו והאמר
רבי אבא אמר רב הונא כל[88]תלמיד חכם שמורה הלכה
ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין
שומעין לו איתו נמי מורה ובא היה מעיקרא: איזהו
תבלול לבן הפוסק את הסירא: [89]מתניתין מני רבי יוסי
היא דתניא לבן[90]ונבנם בשחור שחור ונבנם בלבן הרי
זה מום דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר לבן[91]ונבנם
Ar. 40[b] בשחור הרי זה מום שחור ונבנם בלבן אינו מום שאין
Ps. 73,7 מומין בלבן אמר[92]רב מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב יצא
מחלב עינמו[93]תרבא דעינא איקרי עינימו סתמא לא
איקרי ורבי מאיר מאי טעמא[94]מה לשון תבלול דבר
המבלבל את[95]העינים:

[iij] **ורוור**[96]והמים הקבועין איזהו חורוור הקבוע כל
Jeb. 80[a] ששהה שמונים יום רבי חנניא בן אנטיגנוס
אמר בודקין אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום
[97]ואלו הן מים הקבועין אבל לח ויבש[98]של גשמים לח
ויבש של שלחים[99]או אבל היבש ואחר כך הלח אינו
מום עד שיאכל הלח ואחר כך היבש:

גמרא. מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא חורוור
קבוע ארבעים יום ומים הקבועים שמונים יום דברי
רבי מאיר ורבי יהודה אומר חורוור שמונים יום ואלו

M 84 זהו ‖ M 85 ששנו ‖ M 86 + בהם ‖ M 87 — ‖ P 88 תלמידי חכמים ‖ M 89 רואין לו ולא והא' ‖ P 91 הנכנס [] ‖ M 90 הנכ' בשח ‖ M 92 מתנ' ‖ M 93 דתר' בעי' איק' סתמא ‖ VM 94 א' רבא ‖ M רבא ‖ M 95 העין ‖ M 96 ומים ‖ M 97 — ‖ M 98 מהו ‖ VM 1 — ש"ג לר"י ‖ M 99 אכל את היב' ואח"כ את הלח ‖ M 2 ה — ‖ M 3 — דברי ... יום. את היבש אחר הלח:

im Leben vorüber gekommen war. Als ich eines Tages an ihm vorüberging, sprach er zu mir: Setz dich, mein Sohn, setz dich; diese Färbung[39]ist ein bleibender Leibesfehler, um daraufhin schlachten zu dürfen. Dies ist der Schlangenfleck, von dem die Weisen sprechen. Und obgleich sie gesagt haben, niemand dürfe für sich selber Leibesfehler besichtigen, so darf man dennoch die Schüler die Halakha lehren, und die Schüler entscheiden es ihm. — R. Abba sagte ja aber im Namen R. Honas, dass, wenn ein Gelehrter eine Halakha entscheidet, und der Fall eintritt, man auf ihn höre, wenn er sie vor dem Eintreten des Falls gelehrt hat, sonst aber höre man auf ihn nicht!? — Auch er hatte die Entscheidung vorher getroffen.

TRÜBUNG HEISST ES, WENN DAS WEISSE DIE IRIS UNTERBRICHT. Wer ist der Autor unsrer Mišnah? — Es ist R. Jose, denn es wird gelehrt: Wenn das Weisse in das Schwarze ragt oder wenn das Schwarze in das Weisse ragt, so ist dies ein Leibesfehler — Worte R. Meírs. R. Jose sagt, wenn das Weisse in das Schwarze ragt, sei dies ein Leibesfehler, wenn das Schwarze in das Weisse ragt, sei dies kein Leibesfehler, denn beim Weissen gilt dies nicht als Leibesfehler. Rabh sagte: Folgendes ist der Grund R. Joses: es heisst:[40]*es gehe vom Fett ihr Auge*; es heisst Fett des Auges[41], nicht aber Auge schlechthin. — Was ist der Grund R. Meírs? — Trübung heisst das, was das Auge mischt[42].

WEISSE PUNKTE UND WASSER[43], WENN SIE BLEIBEND SIND. WELCHE WEISSEN PUNKTE GELTEN ALS BLEIBEND? — DIE ACHTZIG TAGE ANHALTEN. R. HANANJA B. ANTIGONOS SAGT, MAN UNTERSUCHE SIE INNERHALB DER ACHTZIG TAGE DREIMAL[44]. DAS WASSER GILT ALS BLEIBEND, WENN [DAS VIEH] FRISCHES UND GETROCKNETES[45]VON REGENFEUCHTEN FELDERN GEFRESSEN HAT; FRISCHES UND GETROCKNETES VON RIESELFELDERN, ODER WENN ES ZUERST GETROCKNETES UND NACHHER FRISCHES[46]GEFRESSEN HAT, SO IST DIES KEIN LEIBESFEHLER. NUR WENN ES ZUERST FRISCHES UND NACHHER TROCKNES GEFRESSEN HAT.

GEMARA. Wer ist der Autor unserer Mišnah? — Es ist R. Jehuda, denn es wird gelehrt: Die weissen Flecke sind bleibend, wenn sie vierzig Tage, und das Wasser ist bleibend, wenn es achtzig Tage [anhält] — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, die weissen

39. An einem Erstgeborenen, das er vor sich hatte. 40. Ps. 73,7. 41. Das Fett sitzt im Weissen. 42. Ob weiss in schwarz od. schwarz in weiss. 43. Im Auge, gelten als Leibesfehler. 44. Ob sie nicht während dieser Zeit vorhanden waren. 45. Sc. Grünfutter, das man ihm erfolglos zur Heilung gegeben hat. 46. Auch von regenbewässerten Feldern.

— Demnach ist unter einem gewöhnlichen Bohrer ein kleinerer als ein Selâ zu verstehen. Allerdings nach R. Meír, wie ist es aber nach den Rabbanan zu erklären!? Es wird nämlich gelehrt: Von welchem Bohrer sprechen sie? — wie R. Meír sagt, von einem kleinen der Aerzte; die Weisen sagen, von einem grossen der Tempelkammer. — Stimmt es denn nach R. Meír, demnach wäre dies ja von den Erleichterungen der Schule Šammajs und den Erschwerungen der Schule Hillels, und dies[32]gilt ja nur von solchen, von denen wir es gelernt haben[33], und nicht von denen wir es nicht gelernt haben!? R. Nahman erwiderte: Wir haben von einem neronischen Selâ gelernt, er sei [gross] wie ein grosser Bohrer, ein gewöhnlicher Selâ aber ist kleiner als ein gewöhnlicher Bohrer[34].

WENN EIN AUGENLID DURCHLÖCHERT IST, VERLETZT ODER GESPALTEN, ODER WENN AN SEINEM AUGE EIN HÄUTCHEN, EINE TRÜBUNG, EINE FÄRBUNG, EIN SCHLANGENFLECK ODER EIN WEINKERN IST. TRÜBUNG HEISST ES, WENN DAS WEISSE DIE IRIS UNTERBRICHT UND IN DAS SCHWARZE RAGT. RAGT DAS SCHWARZE IN DAS WEISSE, SO IST DIES KEIN LEIBESFEHLER.

GEMARA. Was heisst Lid[35]? R. Papa erwiderte: Die äussere Partie des Auges.

HÄUTCHEN, TRÜBUNG. Die Rabbanan lehrten: Das tiefe Häutchen[36]ist ein Leibesfehler, das vorstehende Häutchen[37]ist kein Leibesfehler. — Es gibt ja aber eine entgegengesetzte Lehre!? — Das ist kein Widerspruch; eines gilt vom Schwarzen und eines gilt vom Weissen. — Beim Weissen[37]gilt es ja nicht als Leibesfehler!? — Vielmehr, eines gilt von einem weissen Häutchen und eines gilt von einem schwarzen Häutchen. Rabba b. Bar-Ḥana sagte nämlich: R. Jošija aus Uša sagte mir, das schwarze vertiefte Häutchen sei ein Leibesfehler, das vorstehende sei kein Leibesfehler; das weisse vertiefte Häutchen sei kein Leibesfehler, das vorstehende sei ein Leibesfehler. Als Merkzeichen diene dir der Star[38].

FÄRBUNG, SCHLANGENFLECK ODER WEINKERN. Sie fragten: ist Färbung identisch mit Schlangenfleck, oder heisst es: Färbung oder Schlangenfleck? — Komm und höre: Rabba b. Bar-Ḥana sagte, R. Johanan b. Eleâzar habe ihm folgendes erzählt: In unserer Nachbarschaft war ein Greis namens R. Šimôn, Sohn des Jose b. Laqonja, an dem ich nie

זוטרא נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר אלא לרבנן מאי
איכא למימר דתנן באיזה מקדה אמרו[65]בקטן של
ריפאים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בגדול של
לשכה[66]ולרבי מאיר מי ניחא[67]הוה ליה מקילי בית שמאי
ומחומרי בית הלל ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן
אמר רב נחמן[68]סלע נדינית שנינו[69]במקדה גדול סלע
סתם[70]זוטרא ממקדה כתם:

[71]ריס של עין שניקב שנפגם שנסדק הרי בעינו
[72]דק תבלול[73]חלזון נחש[74]עצב איזהו תבלול לבן
הפוסק[75]בסירא ונכנם בשחור שחור נכנם בלבן אינו מום:

Col b **גמרא.** מאי[76]הריס[77]אמר רב פפא תורא ברא דעינא:
דק תבלול: תנו רבנן דק משוקע הרי זה מום צף אינו
מום והתניא איפכא לא קשיא הא בשחור הא בלבן
[78]הא אין מומין בלבן אלא הא בדוק לבן הא בדוק
שחור דאמר רבה בר בר חנה סח לי[79]יאשיה דמן אושא
דק שחור משוקע הרי זה מום צף[80]אינו מום דק לבן
משוקע אינו מום צף הרי זה מום וסימניך ברקא:
[72]חלזון נחש ועצב: איבעיא להו[72]חלזון הוא נחש או
דלמא[72]חלזון או נחש תא שמע דאמר רבה בר[80]בר חנה
[81]סח לי רבי יוחנן בן אלעזר זקן אחד היה בשבונתינו
ורבי שמעון בן[84]יוסי לקוניא שמו ומימי לא[83]עברתי

M 64 במקדה קטן ‖ M 65 + הניחא לר״מ אלא לרבנן מאי איכא למימר ‖ M 66 + הא ‖ M 67 + בר יצחק ‖ M 68 + ס״ן הוא ‖ M 69 זוטר אפי׳ כמק׳ ‖ M 70 — ה ‖ M 71 — דק ‖ P 72 חלוון ‖ M 73 עצם. V ועינב ‖ M 74 כשיורה ונכנ׳ כשחור ונכנ׳ ‖ VM 75 + שאין מום בלבן ‖ P 76 — אמר ‖ M 77 ואלא ל״ק הא ‖ B 78 + ר׳ ‖ M 79 — אינו ... מום ‖ P 80 — בר ‖ 81 M + א׳ לי ר׳ יונתן בן ‖ M 82 יוסף בן לקו׳ ‖ M 83 עמדתי לפני ואי לי.

32. Dass die Schule Š.s erleichternd ist. 33. Die Ed. V,1 aufgezählt werden. 34. Die Ansichten der Schule Š.s u. der Schule H.s sind also nicht identisch. 35. Die Frage ist wol rein sprachlich: die Bedeutung des W.s ריס in der Mišnah. 36. Wahrscheinl. durch das das Auge tiefer, bezw. vorstehend erscheint. 37. Wenn die dunkle Iris in das Weisse um dasselbe ragt. In der Mišnah separata u. in Handschriften befindet sich dieser Satz im Mišnahtext. 38. Dieser ist ein bleibender Leibesfehler.

נטמא תוכו נטמא גבו[49]נטמא גבו[49]נטמא תוכו למה לי
למיתלייה בכלי חרס[50]נימא כל שאין לו תוך בכלי שטף
אין[51]לו אחורים לחליקה הא קמשמע לן[52]דיש לו תוך
הרי הוא בכלי חרס[53]מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא
גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו אף כלי שטף[54]נטמא
תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא
כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו אלא כלי שטף מי גלי
ביה רחמנא תוכו[55]אי בטומאה דאורייתא הכי נמי
Ber. 52a Hg. 22b Nid. 7b Kel. xxv, 6 הכא במאי עסקינן בטומאת משקין[55]דרבנן דתנן כלי
שנטמא אחוריו במשקין אחוריו[56]טמאין תוכו אגנו
אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא[57]דמדאורייתא
אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן
הוא[58]דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן
בטומאה דכלי חרס[59]ולא שויוה רבנן בטומאה דאורייתא
דנפשיה עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף
עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד
[60]נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך[61]ידיע
דאין לו תוך דרבנן ואין לו[62]תוך בכלי שטף[59]דאורייתא
Sab. 83b 123a Hg. 26b Men. 96b Sab. 84a בר קבולי טומאה הוא דומיא דשק בעינן [63]מה שק
מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך
דהזו למדרסות אי הכי חרס נמי אין מדרס בכלי חרס
[63]רב פפא אמר מקדה גדול שנינו מכלל דמקדה סתם

51 || וליט' M 50 || לא + P 49 || נ"ג — M 48
54 || נמי + M 53 || מה כ"ח — M 52 || אין לו M
56 טמא תוכו אזנו אוגנו M || מ + M 55 || ו + M
58 דגזרו ביה גזירה M || ומדא' M 57 || ויד' כלן טה'
60 ביה היכ' M || דרבנן + M 59 || משו' משקין שזבו
63 M ארץ"ק. || תוך — M 62 || ידעי M 61

rein, so ist auch sein Aeusseres unrein, wird sein Aeusseres unrein, so ist auch sein Inneres unrein. — Wozu die Anlehnung an das Tongefäss, sollte er doch sagen: was beim Holzgefäss kein Inneres hat, hat kein Aeusseres hinsichtlich der Teilung!? — Folgendes lehrt er uns: hat es ein Inneres, so gleicht es einem Tongefäss: wie beim Tongefäss, wenn sein Inneres unrein wird, auch sein Aeusseres unrein ist, und wenn sein Inneres nicht unrein wird, auch sein Aeusseres nicht unrein ist, ebenso ist beim Holzgefäss, wenn sein Inneres unrein wird, auch sein Aeusseres unrein, und wenn sein Inneres nicht unrein wird, auch sein Aeusseres nicht unrein. — Allerdings sagt der Allbarmherzige beim Tongefäss "Inneres", aber sagt etwa der Allbarmherzige "Inneres" beim Holzgefäss!? — Bei einer Unreinheit nach der Gesetzlehre ist dem"auch so, hier aber wird von der rabbanitischen Unreinheit der Flüssigkeiten gesprochen. Es wird nämlich gelehrt: Wird das Aeussere eines Gefässes durch Flüssigkeit unrein, so ist sein Aeusseres unrein, sein Inneres, sein Rand, sein Henkel und sein Griff sind rein; wird aber sein Inneres unrein, so ist es vollständig unrein. Nach der Gesetzlehre macht eine Speise kein Gefäss unrein und macht eine Flüssigkeit kein Gefäss unrein, nur haben die Rabbanan dies angeordnet, wegen der Flüssigkeit von männlichen oder weiblichen Flussbehafteten; daher haben die Rabbanan es der Unreinheit des Tongefässes gleichgestellt und nicht der eigentlichen Unreinheit der Gesetzlehre. Die Rabbanan haben nämlich hierbei ein Kennzeichen[23]gemacht, damit man wegen dieser nicht Hebe und Geheiligtes[24]verbrenne. — Demnach sollten sie ein Kennzeichen machen, auch wenn es kein Inneres hat!? — Da sie ein Kennzeichen gemacht haben, wenn es ein Inneres hat, so ist es bekannt, dass, wenn es kein Inneres hat, [die Unreinheit] rabbanitisch ist. — Ist denn ein Holzgefäss, wenn es kein Inneres hat, nach der Gesetzlehre verunreinigungsfähig, es muss ja einem Sack[25]gleichen: wie ein Sack beweglich ist und voll und leer sein kann, ebenso alles, was beweglich ist und voll und leer[26]sein kann!? — Solche, die es durch Auftreten[27]sein können. — Demnach sollte es[28]auch vom Tongefäss gelten!? — Bei Tongefässen gibt es kein Auftreten[29]. R. Papa erklärte[30]: Wir haben es[31]von einem grossen Bohrer gelernt.

cf. Lev. 15,12. 22. Das auch sonst nicht zu unterscheiden wäre. 23. Dass hierbei durch Flüssigkeiten keine Verunreinigung erfolge. 24. Die unrein zu verbrennen sind. 25. Der Lev. 11,32 ausdrücklich genannt wird. 26. Es muss ein Inneres haben, um andere Dinge aufnehmen zu können. 27. Des Unreinen, Sitz u. Polster. 28. Dass als Sitz geeignete verunreinigungsfähig sein sollen, auch wenn sie kein Inneres haben. 29. Sie sind zerbrechlich u. als Sitz ungeeignet. 30. Den obigen Einwand, die Ansichten der Schule Š.s u. der Schule H.s seien identisch. 31. Dass er die Grösse eines Selâ hat.

Schule Šammajs sagt, die Dicke eines Bohrers; die Schule Hillels sagt, dass ein Lebender, wenn es von ihm genommen wird, sterben muss. R. Hisda sass und warf folgende Frage auf: Dass ein Lebender, wenn es von ihm genommen wird, sterben muss. Wieviel ist dies? R. Tahlipha b. Eydämi sprach zu ihm: Folgendes sagte Šemuél: einen Selâ [gross]. Es wurde gelehrt: R. Saphra sagt, er habe es ihm als [mündliche] Lehre gesagt, und R. Šemuél b. Jehuda sagt, er habe es ihm als aufgezeichnete Lehre gesagt. Als Merkzeichen diene dir: R. Šemuél b. Jehuda lehrte[10]. Jener erwiderte: Demnach[11]hast du ja die Ansicht der Schule Šammajs und die Ansicht der Schule Hillels zu einer und derselben gemacht!? Es wird nämlich gelehrt: Ein nicht durch Menschenhände entstandenes Lichtloch[12], in der Grösse einer grossen Faust. Das ist die Faust des Ben-Baṭiaḥ[13]. R. Jose sagte: Es gibt solche so gross wie ein grosser Menschenkopf. Ist es durch Menschenhände entstanden, wenn es so gross ist wie vom grossen Bohrer der Tempelkammer, nämlich wie ein italischer Pondion[14]oder ein neronischer Selâ, und (es gibt) so gross wie das Loch an der Jochdeichsel[15]. Als er darauf schwieg, sprach R. Hisda zu ihm: Vielleicht lautet die Lehre: wie die des Bohrers und seiner Ausweitung[16]. Hierauf sprach R. Tahlipha zu ihm: Sage nicht vielleicht, sondern entschieden: wie die des Bohrers und seiner Ausweitung. Du kannst dich darauf verlassen, wie Hizqija, der Vater des Îqeš[17]. Es wird nämlich gelehrt: Folgende Bekundung bekundete Hizqija, der Vater des Îqeš, vor R. Gamaliél in Jamnia, die er im Namen R. Gamaliéls des Aelteren bekundete: Jedes Tongefäss, das kein Inneres[18]hat, hat kein Aeusseres hinsichtlich der Teilung[19]; wird sein Inneres unrein, so ist auch sein Aeusseres unrein, wird sein Aeusseres unrein, so ist auch sein Inneres unrein. — Beim Tongefäss hat es ja der Allbarmherzige vom Inneren abhängig[20]gemacht: hat es ein Inneres, so wird es unrein, und hat es kein Inneres, so wird es nicht unrein!? R. Jiçḥaq b. Abin erwiderte: Er meint es wie folgt: Was beim Tongefäss kein Inneres hat, hat entsprechend beim Holzgefäss[21]kein Aeusseres hinsichtlich der Teilung; wird sein Inneres un-

אימרים חוליא אחת ובגולגלת בית שמאי אימרים
"במלא מקדה ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי
ימית ויתיב רב"חסדא וקמיבעיא ליה כדי שינטל מן
החי וכמה אמר ליה רב תחליפא"בר אבודימי הכי
אמר שמואל"בסלע ואיתמר רב ספרא אמר שמעתתא
אמר ליה ורב שמואל בר יהודה אמר מתניתא אמר
ליה וסימניך תני רב שמואל בר יהודה ואמר ליה אם
בן עשיתה דברי בית שמאי ודברי בית הלל"אחד
דתנן" מאור שלא נעשה בידי אדם שיעידו מלא אגרוף
גדול והוא אגרופי של בן אבטיח אמר רבי יוסי וישנו
בראש גדול של אדם נעשה בידי אדם שיערותיו כמלא
מקדה"גדול של לשכה שהוא בפינדיון"של האיטלקי
"ובכלע נירונית וישנו כמלא נקב של עול אישתיק Fol 38
"ואמר ליה רב חסדא שמא מקדה וחיסומו שנינו"ואמר
ליה רב תחליפא לא תימא שמא אלא ודאי מקדה
וחיסומו צריך להתלות עליה בחזקיה אבי עקש דתנן
זו עדות העיד חזקיה אבי עקש לפני רבן גמליאל ביבנה
שאמר משום רבן גמליאל חזקן כל שאין לו תוך בכלי
חרס אין לו אהורים להליקה נטמא תוכו נטמא גבו
נטמא גבו נטמא תוכו כלי חרס בתוכו תלה רחמנא
"איה ליה תוך איטמי ליה ליה תוך לא איטמי ליה
אמר רבי יצחק בר אבין הכי קאמר כל שאין לו תוך
בכלי חרס בנגדו בכלי שטח אין"לו אהורים להליקה

P 38 || ב"א — M 37 כספרא M 36 כ — M 35
בסלע. M כסלע אי' אי' ר"ם א' שמעתא M 39 שוין || 40
P בי' מאי' M 41 — גדול M 42 — של 43
P ובסלע (M ובטבע גידונית) || 44 M א' שמא || M 45
א"ל צריך אתה להתל' כחז' אב"ע דתניא || M 46 יש לו
M 47 — לו.

10. Diese Formel kommt oft im Talmud vor. 11. Wenn nach der Schule H.s die Grösse eines Selâ erforderlich ist. 12. Lässt die Unreinheit aus einem Raum nach dem andren durch. 13. Neffe des R. Johanan b. Zakkaj, Anführer der Kriegspartei in Jerušalem zur Zeit des jüd.-röm. Krieges; er war sehr stark und beleibt. 14. Römische Kupfermünze. 15. Die Grösse eines Selâ u. des Bohrerlochs sind also identisch. 16. Nach dem Durchbohren wird das Loch ausgeweitet. 17. Der sich auf seine Bekundung verliess, da niemand ihm widersprach. 18. Ganz flach ohne Vertiefung. 19. Sonst wird beim Tongefäss das Innere vom Aeusseren geteilt; wird die Innenseite unrein, so bleibt die Aussenseite rein, u. vice versa. 20. Lev. 11,33 heisst es: wenn etwas in das Innere eines irdenen Gefässes fällt. 21. Wörtl. Spülgefäss;

לא אלא סדק ופגימה בין בידי שמים בין בידי אדם
Hor. 18a Bek. 41a וכמה שיעור פגימה כדי שתחגור[17]בה ציפורן: נקבה
[18]מלא וכו׳: תנו רבנן כמה נקיבת האוזן מלא כרשינה
רבי יוסי ברבי יהודה אומר בכעדשה ואיזו היא[19]יבשה
Hor. 48a שאם תינקב ואינה מוציאה טיפת דם רבי יוסי בן
המשולם אומר יבשה כדי שתהא נפרכת תנא קרובין
דבריהן להיות שוין דבריהן דמאן אילימא[20]דתנא קמא
[21]ורבי יוסי בן המשולם טיבא איבא אלא דתנא קמא
[22]ורבי יוסי ברבי יהודה[22]בעדשה אין בציר מבעדשה
Dt. 15,17 Qid. 21b לא ורמינהי מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות[23]הסול
Sab. 40 Bek. 51a והסירה והמחט והמקדח והמכתב תלמוד לומר[2]ולקחת
Dt. 15,11 [24]כל דבר שנלקח ביד דברי רבי יוסי ברבי יהודה רבי אומר
מרצע מה מרצע מיוחד[25]של מתכת אף כל של מתכת וקתני
Qid. 21b סיפא אמר רבי[26]יודן בירבי[2]היה דורש כשהן רוצעין[27]אין
רוצעין אלא במילת והכמים אומרים אין עבד עברי
כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום ואם תאמר במילת
[28]היו רוצעין היאך עבד כהן נעשה בעל מום הא אין
רוצעין אלא בגובה של אוזן אמר רב[29]הנא בר קטינא
לא קשיא כאן לשהוט כאן לפסול: [30]מאי כרשינה אמר
רב שרביא הינדא בעא מיניה רב הושעיא מרב הונא
[31]רבה כרשינה הנכנסת ויוצאה או כרשינה העומדת
Er. 7a Hol. 42b Ah. v. 3 אמר לו זו לא שמעתי ביוצא בה שמעתי[32]דתנן[2]השדרה
והגולגולת שחסרו כמה[33]חסרון בשדרה ולא[34]יהא מטמא
באהל בית שמאי אומרים שתי חוליות ובית הלל

M 17 ירכו צפ׳ || M 18 — מלא ... כרשינה || M 19 — יבשה ... נפרכת || M 20 + דבריהם || M 21 ודר״י || 22 M + וסבר ריב״י || M 23 הכל || M 24 לרבו׳ כ״ד שנקח || M 25 שהוא כלי מתכות א״ך של מתכות || V 26 + אלעזר. M אליע׳ יודו כל שהיה || M 27 אינן || M 28 הן רצו׳ הוא נעשה || M 29 — חנא בר || M 30 מלא כרשינה: || M 31 כה״ע או כר׳ הנו״י || M 32 — דתנן || M 33 + יהא || M 34 תהא מטמאה בא׳ חמת בית.

Demnach nicht, wenn durch den Himmel gespalten? — Vielmehr, gespalten oder verletzt, einerlei ob durch den Himmel oder durch Menschenhände. — Wie gross muss die Verletzung sein? — Dass der Nagel daran haken bleibt.

Ein Loch gross &c. Die Rabbanan lehrten: Wie gross muss das Loch am Ohr sein? — in der Grösse einer Wicke. R. Jose b. R. Jehuda sagt, einer Linse. Was heisst verdorrt? — wenn man es durchsticht und kein Tropfen Blut herauskommt. R. Jose b. Mešullam sagt, verdorrt, wenn es bröckelt. Es wird gelehrt: Ihre Ansichten sind nahezu einander ähnlich. — Wessen Ansichten: wollte man sagen, die des ersten Autors und des R. Jose b. Mešullam, so ist ja der Unterschied gross!? — Vielmehr, die des ersten Autors und des R. Jose b. R. Jehuda. — Nur[5] wie eine Linse, nicht aber kleiner als eine Linse; ich will auf einen Widerspruch hinweisen:[6]*Pfriemen*, ich weiss dies vom Pfriemen, woher, dass auch Stachel, Dorn, Nadel, Bohrer und Griffel einbegriffen sind? — es heisst:[6]*du sollst nehmen*, alles, was mit der Hand genommen werden kann — Worte des R. Jose b. R. Jehuda. Rabbi sagte: *Pfriemen*, wie ein Pfriemen aus Metall ist, ebenso alles andre, was aus Metall ist. Und im Schlusssatz wird gelehrt: R. [Eleâzar] sagte: Jodan Berabbi trug vor: Beim Bohren durchbohre man das Läppchen. Die Weisen sprachen: Ein hebräischer Sklave, der Priester ist, wird nicht angebohrt, weil er dadurch fehlerbehaftet[7] wird; wieso wird, wenn du sagst, man durchbohre das Läppchen, ein Sklave, der Priester ist, dadurch fehlerbehaftet!? Vielmehr durchbohre man den Oberteil des Ohrs. R. Ḥana b. Qaṭṭina erwiderte: Das ist kein Widerspruch; eines hinsichtlich der Schlachtung und eines hinsichtlich der Untauglichmachung[8].

Was heisst Wicke? R. Šerebja erwiderte: Hinda. R. Hošâja fragte R. Hona den Grossen: Dass eine Wicke hinein- und herauskommt, oder dass eine Wicke stecken bleibt? Dieser erwiderte: Dies habe ich nicht gehört, aber ähnliches habe ich gehört: Es wird gelehrt: Wenn vom Rückgrat oder vom Schädel etwas fehlt[9]. Was gilt beim Rückgrat als Fehlen, um nicht mehr durch Bezeltung zu verunreinigen? — die Schule Šammajs sagt, zwei Wirbel; die Schule Hillels sagt, ein Wirbel. Und vom Schädel? — die

5. Wie in Handschriften ergänzt, nach RJbJ. 6. Dt. 15,17. 7. Und so für den Tempeldienst untauglich. 8. Bei manchen Leibesfehlern ist das Erstgborene zwar als Opfer untauglich, jedoch darf es daraufhin nicht geschlachtet werden. 9. Dann sind sie nicht mehr durch das Beisammensein in einem Raum ("Zelt") verunreinigend.

כלל יפרט אין בכלל אלא מה שבפרט פסח ועור אין
מידי אתרינא לא כל מום רע חוץ וכלל כלל ויפרט וכלל
אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מומין
שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין
ואימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי[2] ובוטל ממלאכתי
ואיני חוזר אף כל מומין שבגלוי[2] ובוטל ממלאכתי ואיני
חוזר אלמא תנן נפגמה אזנו מן החסחום ולא מן
העור כל מום רע יביא הוא אי הכי מומין שבפרט
נמי אלמא תנן חוטין החיצונות שנפגמו ושנגמרו
[2]התפניומיות שנעקרו נעקרו אין [2]נפגמו ונגמרו לא בעינא
מום רע וליבא אי הכי מום עובר נמי אלמא תנן ולא
[2]מן העור מום עובר סברא הוא השתא מיפרק [10]לא
פרקינן עלויה משחט[11]שחטינן עלויה דתניא [12]ואם כל
בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה׳ בבעלי
מומין הכתוב מדבר אתה אומר בבעלי מומין[13]שנפדו
הכתוב מדבר או אינו אלא בבהמה טמאה ממש כשהיא
אומר ואם בבהמה הטמאה הרי בהמה טמאה אמור
הא מה אני מקיים אשר לא יקריבו ממנה[13]הוי אומר
זה בעלי מומין שנפדו יכול יפדו על מום עובר תלמוד
לומר אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה׳[14]מי שאינה קריבה
כל עיקר יצתה זו שאינה קריבה היום אלא למחר
איבעית אימא אם כן פסח ועור[15]למה לי: נסדקה אף
על פי שלא חסרה: תנו רבנן הסדק כל שהוא הפגימה
בין בידי אדם בין בידי שמים[16]מכלל דסדק בידי שמים

M 5 — כו״ם M 6 ובטל ממל׳ ואינן חוזרין | M 7 — ו M 8 + לא נעקרו לא || M 9 מום עובר מ״ע סברא || 10 (M — לא) || M 11 + ק || M 12 שיפרו || M 13 בב״ם 15 P 14 משאינה. M את שאי׳ שיפרו הכתוב מדבר יכול | M 16 — מכלל ... אדם. M מאי אהני ליה:

oder blind, speziell, und wenn auf eine Generalisierung eine Spezialisierung folgt, so enthält die Generalisierung nur das, was die Spezialisierung nennt, nur blind und lahm, sonst aber nicht!? — *Irgend einen bösen Leibesfehler*, dies ist wiederum generell, und wenn auf eine Generalisierung eine Spezialisierung und dann wieder eine Generalisierung folgt, so richte man sich nach der Spezialisierung: wie die Spezialisierung sichtbare Leibesfehler nennt, die nicht vorübergehen, ebenso alle andren Leibesfehler, die sichtbar sind und nicht vorübergehen. — Vielleicht aber: wie die Spezialisierung Leibesfehler nennt, die sichtbar sind, die Arbeitsleistung behindern und nicht vorübergehen, ebenso alle andren Leibesfehler, die sichtbar sind, die Arbeitlseistung behindern und nicht vorübergehen, während wir gelernt haben: wenn ihm das Ohr verletzt ist, am Knorpel, nicht aber an der Haut!? — [Die Worte] *irgend einen bösen Leibesfehler* sind eine Einschliessung. — Demnach sollte es auch von verborgnen Leibesfehlern gelten, während gelehrt wird: wenn die vordern Zähne beschädigt oder abgebrochen oder die hintern ganz entwurzelt sind. Nur wenn ganz entwurzelt, nicht aber wenn beschädigt oder abgebrochen!? — Nur wenn es ein böser Leibesfehler ist, was hierbei nicht der Fall ist. Demnach sollte es auch von einem vorübergehenden Leibesfehler gelten, während wir gelernt haben: nicht aber von der Haut!? — Vom vorübergehenden Leibesfehler ist es einleuchtend: wenn man auf Grund eines solchen nicht einmal auslösen darf, wie sollte man daraufhin schlachten dürfen!? Es wird nämlich gelehrt:[3] *Wenn irgend ein unreines Vieh, wie man davon dem Herrn kein Opfer darbringen darf*; die Schrift spricht von [ausgelösten] fehlerbehafteten. Du sagst, die Schrift spreche von ausgelösten fehlerbehafteten, vielleicht ist dem nicht so, sondern von einem wirklich unreinen Vieh!? Wenn es heisst:[4] *wenn vom unreinen Vieh*, so wird ja vom unreinen Vieh gesprochen, wozu heisst es weiter: *wie man davon kein Opfer darbringen darf*? — sage, vom fehlerbehafteten, die ausgelöst worden sind. Man könnte glauben, sie seien wegen eines vorübergehenden Leibesfehlers auszulösen, so heisst es: *wie man davon dem Herrn kein Opfer darbringen darf*, die überhaupt nicht dargebracht werden dürfen, ausgenommen ein solches, das heute nicht dargebracht werden darf, wol aber morgen. Wenn du aber willst, sage ich: wozu hiesse es demnach *lahm oder blind*?

WENN ES GESPALTEN IST, AUCH WENN NICHTS FEHLT. Die Rabbanan lehrten: Gespalten, irgendwie; verletzt, einerlei ob durch Menschenhände oder durch den Himmel. —

3. Lev. 27,11. 4. Ib. V. 27, offenbar korrumpiert aus V. 11.

צריכא בנון דזבין ליה ממקום מומא דאמר ליה אי
Bek. 28a לאו דאכלת הוה מחזינא ליה ושרי ניהליה כרבי יהודה
טבלים הוה מתקיננא להו ואכלנא להו יין נסך על ידי
Az. 74a תערובת וברבן שמעון בן גמליאל דתנן יין נסך שנפל
לבור כולו אסור בהנאה רבן שמעון בן גמליאל אומר
ימכר כולו לגוים חוץ מדמי יין נסך":

M 9 ‖ ליה ניהל M 8 ‖ מחייבת [?מחזית] M 7 — מ
— הוה ‖ M 10 — ואכ׳ להו ‖ B 11 + שבו.

er ja zu ihm[124] sagen: Welchen Schaden habe ich dir[125] zugefügt!? — In dem Fall, wenn er ihm den fehlerbehafteten Teil verkauft hat; er kann zu ihm sagen: Hättest du es nicht aufgegessen, so liesse ich es besichtigen, und man würde es mir erlaubt haben, nach R. Jehuda[126]. «Unverzehntetes.» Denn er kann sagen: Ich würde den Zehnten entrichtet und es gegessen haben. «Libationswein.» Bei einer Mischung[127], nach R. Šimôn b. Gamaliél, denn es wird gelehrt: Wenn Libationswein in eine Weinkufe gekommen ist, so ist das Ganze zum Genuss verboten. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, man verkaufe das ganze an einen Nichtjuden mit Abzug des Wertes des darin enthaltenen Libationsweines.

SECHSTER ABSCHNITT

לו מומין שוחטין את הבכור נפגמה אזנו מן
החסחוס אבל לא העור נסדקה אף על פי שלא
Hol. 46b חסרה ניקבה מלא כרשינה או שיבשה איזהו יבשה
כל שתנקב ואינה מוציאה טיפת דם רבי יוסי בן
המשולם אומר יבשה שתהא נפרכת:

גמרא. אמאי פסח ועור כתיב כתיב נמי כי יהיה בו
Dt. 15, 2 מום ואימא כי יהיה בו מום כלל פסח או עור פרט
ib.

P 1 החסחום. M הסחום נאכל [] מן העור ‖ M 2 חצי
M 3 + ו ‖ M 4 — נמי.

AUF GRUND FOLGENDER LEIBESFEHLER DARF MAN DAS ERSTGEBORENE SCHLACHTEN: WENN IHM DAS OHR VERLETZT IST[1], AM KNORPEL, NICHT ABER AN DER HAUT; WENN ES GESPALTEN IST, AUCH WENN NICHTS FEHLT; WENN ES EIN LOCH GROSS WIE EINE WICKE HAT; ODER WENN ES VERDORRT IST. WAS HEISST VERDORRT? — WENN MAN ES DURCHSTICHT UND KEIN TROPFEN BLUT HERAUSKOMMT. R. JOSE B. MEŠULLAM SAGT, VERDORRT HEISSE ES, WENN ES BRÖCKELT.

GEMARA. Weshalb denn, es heisst ja: *'lahm oder blind'*!? — Es heisst auch: *'wenn es einen Leibesfehler hat.* — Vielleicht aber: *wenn es einen Leibesfehler hat*, generell, *lahm*

sonders niedrig ist, u. die Differenz zahle er ihnen zurück. 126. Der Käufer zum Priester. 127. Fehlerfrei müsste der Priester das Fleisch begraben. 128. Nach dem man es nach dem Schlachten untersuchen lassen kann; ob. S. 88 Z. 15. 129. Von solchem mit brauchbarem Wein; letzterer ist noch zum Niessbrauch erlaubt. 1. Das W. מגם bedeutet eine Verletzung, wobei etwas fehlt. 2. Dt. 15,21

durch drei; R. Jehuda sagt, einer von ihnen müsse Gelehrter sein. — Wie wer zum Beispiel, wenn kein Gelehrter anwesend ist? R. Nahman erwiderte: Zum Beispiel ich. — R. Jehuda sagt: Einer von ihnen müsse Gelehrter sein. Demnach die andren, wer sie auch[120] sind? Rabina erwiderte: Wenn man ihm erklärt, und er es versteht.

R. JOSE SAGT, SELBST WENN DA EIN HOCHPRIESTER ANWESEND IST &c.

R. Hananél sagte im Namen Rabhs: Die Halakha ist nicht wie R. Jose. — Selbstverständlich, [bei einem Streit] zwischen einem einzelnen und einer Mehrheit ist ja die Halakha wie die Mehrheit!? — Man könnte glauben, weil er stets seine Begründung[121] hat, so lehrt er uns. — Hieraus wäre somit zu entnehmen, dass die erste Lehre[122] im Namen Šemuéls gelehrt worden, ist denn wenn im Namen Rabhs, so wäre dies ja nicht zweimal nötig. — Eines wurde vom andren entnommen.

WENN JEMAND DAS ERSTGEBORENE GESCHLACHTET HAT UND ES BEKANNT WIRD, DASS MAN ES NICHT BESICHTIGT HAT, SO IST, WAS GEGESSEN WORDEN IST, BEREITS GEGESSEN, UND ER GEBE IHNEN[123] DAS GELD ZURÜCK, UND WAS NICHT GEGESSEN WORDEN IST (DAS FLEISCH), ZU BEGRABEN, UND ER GEBE IHNEN DAS GELD ZURÜCK. DESGLEICHEN IST, WENN JEMAND EINE KUH GESCHLACHTET UND VERKAUFT HAT, UND ES SICH HERAUSSTELLT, DASS SIE TOTVERLETZT[124] WAR, WAS GEGESSEN WORDEN IST, BEREITS GEGESSEN, UND VON DEM, WAS NICHT GEGESSEN WORDEN IST, GEBEN SIE IHM DAS FLEISCH ZURÜCK, UND ER GEBE IHNEN DAS GELD ZURÜCK. HAT MAN ES AN NICHTJUDEN VERKAUFT ODER HUNDEN VORGEWORFEN, SO HABEN SIE DEN PREIS FÜR TOTVERLETZTES[125] ZU ZAHLEN.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand an seinen Nächsten Fleisch verkauft hat und es sich herausstellt, dass es Fleisch von einem Erstgeborenen ist, Früchte, und es sich herausstellt, dass sie unverzehntet sind, Wein, und es sich herausstellt, dass er Libationswein ist, so ist, was sie gegessen haben, bereits gegessen, und er gebe ihnen das Geld zurück. R. Šimôn b. Eleâzar sagt, sind es Dinge, vor denen man sich ekelt, so gebe er ihnen das Geld zurück, und wenn [Dinge], vor denen man sich nicht ekelt, so ziehe er es vom Kaufpreis ab. Folgende sind Dinge, vor denen man sich ekelt, Aas und Totverletztes, Ekel- und Kriechtiere. Und folgende sind Dinge, vor denen man sich nicht ekelt, Erstgeborenes, Unverzehntetes und Libationswein. — Beim Erstgeborenen kann

בשלשה רבי יהודה אומר אחד מהם חכם במקום שאין
הכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא רבי יהודה
אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא
דמסתברי ליה וכבר: רבי יוסי אומר אפילו יש שם
כהן גדול בו: אמר רב הננאל אמר רב אין הלכה
כרבי יוסי פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהי
דתימא נמוקו עמו קא משמע לן תפשוט מהא דהך
קמייתא משמיה דשמואל איתמר דאי משמיה דרב
תרתי למה לי הדא מכלל דהכיריתה איתמר:

vj. **שוחט** את הכבור ונודע שלא הראהו מה שאכלו
אכלו ויחזיר להם הדמים ומה שלא אכלו הבשר
יקבר ויחזיר את הדמים וכן השוחט את הפרה ומכרה
ונודע שהיא טרפה מה שאכלו אכלו ומה שלא אכלו
הם יחזירו לו את הבשר והוא יחזיר להם את הדמים
מכרוהו לגוים או הטילוהו לכלבים ישלמו דמי טרפה:

גמרא. תנו רבנן המוכר בשר להבירו ונמצא בשר
בכור פירות ונמצא טבלים יין ונמצא יין נסך מה שאכלו
אכלו ויחזיר להם את הדמים רבי שמעון בן אלעזר
אומר דברים שהנפש קצה בהן יחזיר להן את הדמים
ושאין הנפש קצה בהם ינכה להם את הדמים ואלו
הן דברים שהנפש קצה בהן נבילות וטריפות שקצים
ורמשים ואלו הן דברים שאין הנפש קצה בהן בכורות
טבלים ויין נסך בכור ולימא ליה מאי אפסדתך לא

M 92 — אומר ... יהודה ‖ M 93 + ו ‖ M 94 דמסברי להו וסברי ‖ M 95 (M — אין) ‖ M 96 + ר׳ י ‖ M 97 ניפ׳ מיהא דהא ‖ M 98 מכללא ‖ M 99 — אה״ב — M 1 הבשר ... שלא אכלו ‖ VM 2 + לו ‖ M 3 ונמצאת בכור פי׳ ונמצאו ‖ M 4 דברים שאין ‖ M 5 — הן ‖ M 6 — ו.

120. Auch ganz unwissende Menschen. 121. Od. Gesetzeskunde; Git. 67a werden die Vorzüge der Gelehrten aufgezählt, u. von RJ. wird gesagt, er sei sehr gesetzeskundig. 122. Von der es oben heisst, es sei zweifelhaft, ob im Namen Rabhs od. im Namen Šemuéls. 123. Der Käufer des Fleisches. 124. Nicht mehr lebensfähig u. daher zum Genuss verboten; cf. Bd. VIII S. 928 Z. 1 ff. 125. Der be-

מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא מפיק ליה[117]בריש
v.27,33 עשרה °לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא אלא °דאי
Bek. 31a 35b63b בעי שדי ביה טומא בכולי עדריה[70]:

[v,3] **כור** שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו
הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת רבי
יוסי אומר אפילו יש שם כהן גדול אינו נשחט אלא
על פי מומחה:

גמרא. רבי שמלאי ורבי יהודה נשיאה תרוייהו
משמיה דרבי יהושע[80]בן לוי אמרי ואמרי לה רבי שמלאי
ורבי יהושע בן לוי תרוייהו משום רבי יהודה נשיאה
אמרי התרת בכור בחוצה לארץ על פי שלשה בני
הכנסת[81]אמר רבא ובמומין מובהקין מאי קא משמע לן
תנינא בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשתברה
רגלו הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת אי
ממתניתין הוה אמינא[82]בחוצה לארץ אפילו מומין[83]שאין
מובהקין והאי דקתני מובהקין להודיעך כחו דרבי יוסי
Hul.18b [84]קא משמע לן: °אמר רב יהודה אמר רבי ירמיה בר
אבא[85]ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל שלשה
מתירין את הבכור במקום שאין[86]מומחה מאי קמשמע
לן תנינא הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת אי
ממתניתין הוה אמינא[87]במקום מומחה קא משמע לן
במקום שאין[86]מומחה[88]אין במקום שיש[89]מומחה לא:
Yeb.25b °אמר רב חייא בר[90]עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום
שאין[86]מומחה שלשה[90]מתירין את הנדר במקום שאין
חכם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין[86]מומחה
Fol.37 °לאפוקי מדרבי יוסי שלשה מפירין את הנדר במקום
שאין חכם לאפוקי מדרבי[91]יהודה דתניא הפרת נדרים

M 78 + איהו ‖ V 79 + מעיקרא ‖ M 80 — בן ... נשיאה ‖ M 81 — אמר ... הכנסת ‖ P 82 אפי' בח"ל מו'. M — בח"ל ‖ M 83 שאינן ‖ M 84 + הגלילי ‖ M 85 — סגק ... דשמואל ‖ M 86 מומחין ‖ M 87 אפי' במקום שאין מומחין קמ"ל ‖ P 88 — אין ‖ M 89 + אבא א' רב ‖ M 90 מפירין את הנדרי' ‖ M 91 (יוסי דתנן).

beibringen. — Weiss er denn, welches [als zehntes] herauskommen wird? Wolltest du sagen, er kann es als Zehntes herauskommen lassen, so sagt ja der Allbarmherzige: [117]*er suche nicht zwischen gut und schlecht.* — Vielmehr, wenn er wollte, könnte er seiner ganzen Herde Leibesfehler beibringen.

WENN EINEM ERSTGEBORENEN DAS AUGE GEBLENDET, DER VORDERFUSS ABGEHAUEN ODER DER HINTERFUSS GEBROCHEN IST, SO DARF ES DURCH DREI MÄNNER DER GEMEINDE GESCHLACHTET WERDEN. R. JOSE SAGT, SELBST WENN DA EIN HOCHPRIESTER ANWESEND IST, DÜRFE ES NUR DURCH EINEN BEWÄHRTEN[118]GESCHLACHTET WERDEN.

GEMARA. R. Simlaj und R. Jehuda der Fürst sagten beide im Namen des R. Jehošuâ b. Levi, und manche sagen, R. Simlaj und R. Jehošuâ b. Levi sagten beide im Namen R. Jehuda des Fürsten: Die Erlaubnis des Erstgeborenen ausserhalb des Landes kann durch drei Männer der Gemeinde erfolgen. Raba sagte: Nur bei sicheren Leibesfehlern. — Was lehrt er uns damit, wir haben ja bereits gelernt, wenn einem Erstgeborenen das Auge geblendet, der Vorderfuss abgehauen oder der Hinterfuss gebrochen ist, dürfe es durch drei Männer der Gemeinde geschlachtet werden!? — Aus der Mišnah könnte man entnehmen, ausserhalb des Landes auch bei unsicheren Leibesfehlern, nur lehre er es von sicheren, um die Ansicht R. Joses hervorzuheben, so lehrt er uns.

R. Jehuda sagte im Namen des R. Jirmeja b. Abba, jedoch ist es zweifelhaft, ob[119]im Namen Rabhs oder im Namen Šemuéls: Wo kein Bewährter anwesend ist, können drei das Erstgeborene erlauben. — Was lehrt er uns damit, wir haben ja bereits gelernt, es dürfe durch drei Männer der Gemeinde geschlachtet werden!? — Wenn aus der Mišnah, so könnte man glauben, auch wenn ein Bewährter anwesend ist, so lehrt er uns, nur wenn ein Bewährter nicht anwesend ist, nicht aber, wenn ein Bewährter anwesend ist.

R. Ḥija b. Âmram sagte: Wo kein Bewährter anwesend ist, dürfen drei das Erstgeborene erlauben, und wo kein Gelehrter ist, dürfen drei das Gelübde auflösen. Wo kein Bewährter ist, dürfen drei das Erstgeborene erlauben, dies schliesst die Ansicht R. Joses aus. Wo kein Gelehrter ist, dürfen drei das Gelübde auflösen, dies schliesst die Ansicht R. Jehudas aus, denn es wird gelehrt: Die Auflösung von Gelübden erfolgt

117. Lev. 27,33. 118. Auf Grund seines Urteils über das Gebrechen. 119. Sc. letzterer es gesagt hat.

כיפא וראי מכייעא ליה מאיש פליגי הרי זה נאמן
התם ביון דאית ליה תובע מירתת: אמר רבי ירמיה
בר אבא מנא ליה ליהודה הא אנא בגידול קבעתיה
וגידול[56] קבע בדידיה והכי אמרי ליה נאמן ישראל לימר
בכיר זה נתתי[57] לכהן במומו ישראל פשיטא לא[58] צריכא
בקטן והגדיל מהו דתימא לא קים ריה[59]קא משמע לן
בכורא מתנו[60]בלישנא בתרא בפומבדיתא[61]בלישנא קמא
והלכתא אפילו בלישנא קמא: רפרם[62]בפומבדיתא היה
ליה בוכרא ויהביה ליה לכהן בלא מומא אזל שדא
ביה מומא יומא חד[63]חלש בעיניה[64]אייתיה לקמיה אמר
ליה בכור זה[65]נתן לי ישראל במומו[66]ארפכיניה לעיניה
חזייה בשקריה אמר ליה לאו אנא[67]דיהיבתיה לך
ואפילו הכי לא חש לה למילתא האי היא דחציף בולי
עלמא לא חציפי[68]: ההיא שרוץ דאתא לקמיה דרב
אשי אמר[69]למאי ניחוש ליה אי כהן הוא אי ישראל
הוא[70]הרי בכור ומומו עמו אמר ליה רבינא לרב אשי
ודלמא ישראל הוא[71] ואמר רב יהודה[72]אין רואין בכור Tem. 8b
ישראל אלא אם כן כהן עמו[73]אמר ליה הכי השתא
התם נהי דקדשים[74]בחזקת לא אכיל אממוניה דכהן
[75]חשיד הכא מכדי ידע דהאי[76]מום מובהק הוא מאי
טעמא[77]אתיוה קמיה רבנן משום כבודו דחכם על כבודו
דחכם לא[78]עבד איסורא עבד:

(v,2) **כל נאמנין[79]על מומי מעשר:**

גמרא. מאי טעמא דאי בעי שדי ביה מומא

M 54 קבעה בדיד והכי קאמרי | P 55 + לישר׳ | 56 BP צריך || M 57 + ביה || M 58 לה כל״ב בפומ׳ מתנו | לה כליש׳ בתר׳ (!) והל׳ || P 59 כלשון || M 60 פומבדי׳[תאה] | M 61 הוה והוה ליה ההוא בוכ׳ ויה׳ לכהן במומיה אזל || M 62 חש בעי׳ אתא לקמ׳ || P 63 אתיוה || P 63 ניתן לישר׳ | M 64 איפכינהו | M 65 הוא דיה׳ ניהלך | M 66 + הכי | M 67 + ר״א | M 68 הוי | M 69 דא׳ | 70 M + א׳ רב || M 71 — א״ל || M 72 — בחוץ || 73 M + ק | M 74 מומא | M 75 איתי׳ לקמ׳ || M 76 עבר איס׳ עבר | M 77 במומי.

Einst wurde ein Anormales vor R. Aši gebracht, und er sprach: Was ist hier zu befürchten: ob er Priester ist oder Jisraélit, es ist ein Erstgeborenes mit einem anhaftenden Leibesfehler. Rabina sprach zu R. Aši: Vielleicht ist er Jisraélit und R. Jehuda sagte, man dürfe das Erstgeborene eines Jisraéliten nur dann besichtigen, wenn der Priester dabei[113]ist. Dieser erwiderte: Was soll dies: sonst ist er, wenn man auch zugibt, dass er nicht Geheiligtes ausserhalb essen würde, hinsichtlich des Eigentums des Priesters[114]verdächtig, hierbei aber, wo er weiss, dass es ein richtiger Leibesfehler ist, und es dennoch vor die Gelehrten bringt, tut er dies wegen der Ehrung der Gelehrten, und wenn er sogar auf die Ehrung der Gelehrten achtet, wie sollte er Verbotenes tun!?

JEDER IST GLAUBWÜRDIG HINSICHTLICH DES LEIBESFEHLERS DES ZEHNTEN.

GEMARA. Weshalb? — Wenn er wollte, könnte er ihm vorher[116]einen Leibesfehler

110. Wörtl. ein Mahner da ist. Er rechnet damit, dass jener es ihm bestimmt erzählen wird. 111. Die obige Lehre, der Priester sei glaubhaft. 112. Sonst גידל; nach einer 2. Erkl. RŠJ.s kein Eigenname, sondern in der wörtl. Bedeutung gross, ein grosser Mann. 113. Auch der Priester ist glaubhaft. 114. Diesbezüglich auch andre Priester zu verdächtigen. 115. Mit bleibendem Leibesfehler darf es auch ein Jisraélit essen. 116. Vor der Verzehntung.

sprach: Unterscheiden wir zwischen einem Genossen und einem Menschen aus dem gemeinen Volk? Da sprach R. Gamaliél zu ihm: Nein. Jener entgegnete: R. Jehošuâ sagte mir ja, man unterscheide? Dieser erwiderte: Warte bis die Schildträger[1] ins Lehrhaus kommen. Als diese ins Lehrhaus kamen, stand der Fragende auf und fragte: Unterscheiden wir zwischen einem Genossen und einem Menschen aus dem gemeinen Volk? Da sprach R. Jehošuâ: Nein. Hierauf sprach R. Gamaliél zu ihm: Man sagte mir ja in einem Namen, [man unterscheide] wol! Jehošuâ, steh auf (auf deine Füsse), und man soll gegen dich zeugen. Da stand R. Jehošuâ auf (auf seine Füsse) und sprach: Was ist nun zu machen; wäre ich lebend und er tot, so könnte der Lebende den Toten der Lüge zeihen; nun aber, da ich lebe und er ebenfalls lebt, wie kann der Lebende den Lebenden der Lüge zeihen!? R. Gamaliél sass und trug vor, während R. Jehošuâ auf seinen Füssen stand, bis das ganze Volk zu murren begann und dem Dolmetsch[106] Ḥuçpith zurief: Hör auf. Da hörte er auf.

[IV.1] DER PRIESTER IST ZU SAGEN GLAUBHAFT, ER HABE DIESES ERSTGEBORENE GEZEIGT, UND ES SEI FEHLERBEHAFTET[107].

GEMARA. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Ein Priester ist zu sagen glaubhaft, dieses Erstgeborene habe ihm ein Jisraélit fehlerbehaftet gegeben. — Aus welchem Grund? — Bei einer Sache, die sich später herausstellt, pflegt man nicht zu lügen. R. Aši sagte: Auch wir haben demgemäss gelernt: Der Priester ist zu sagen glaubhaft, er habe dieses Erstgeborene gezeigt, und es sei fehlerbehaftet. Doch wol aus dem Grund, weil wir sagen, bei einer Sache, die sich herausstellt, pflegt man nicht zu lügen. — Da[108] aus dem Grund, weil er nicht Geheiligtes ausserhalb isst, hierbei aber stehen sie im Verdacht, und sie sind verdächtig. R. Šezbi wandte ein: Wenn jemand einem, der hinsichtlich des Zehnten nicht glaubwürdig ist, beauftragt, ihm etwas von einem zu holen, der glaubwürdig ist, oder von einem, der den Zehnten absondert, so ist dieser nicht glaubhaft. Weshalb denn, man sollte doch sagen, bei allem, was sich herausstellt, pflegt man nicht zu lügen!? — Anders ist es da, weil er sich herausreden[109] kann. Vom Schlußsatz aber

105. Die Gewappneten, dh. die Gelehrten. 106. Der den Vortrag des Gelehrten dem Publikum übermittelte. 107. Ein Gelehrter habe entschieden, dass es wegen dieses Leibesfehlers geschlachtet werden dürfe. 108. Wo er selber es gezeigt haben will. 109. Er kann sagen, er halte jenen für glaubwürdig.

הן[40]אתא לקמיה דרבן גמליאל אמר ליה חילקנו בין חבר לעם הארץ אמר ליה רבן גמליאל לא אמר ליה והא
Ber. 27b רבי יהושע אמר לי הן אמר לו המתן עד שיעלו בעלי תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו לבית המדרש עמד
השואל ושאל כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ אמר ליה רבי יהושע לאו אמר ליה רבן גמליאל והלא
משמך אמרו לי הן[41]יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך עמד רבי יהושע על רגליו ואמר היאך אעשה[42]אילמלא
אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת עכשיו שאני חי והוא חי היאך[43]חי יכול להכחיש את החי
והיה רבן גמליאל[44]עומד ודורש ורבי יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל העם ואמרו[45]לחוצפית המתורגמן
עמוד ועמד:

[IV.1] אמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא:

גמרא. אמר רב יהודה אמר רב נאמן הכהן לומר
Rh. 22b Zeb. 93b בכור זה נתן לי ישראל במומו[46]מאי טעמא כל מילתא
115a דעבידא לאינלויי לא משקרי בה אינשי אמר[47]רב אשי
אף אנן נמי תנינא נאמן הכהן לומר[48]הראיתי בכור זה
ובעל מום הוא מאי טעמא[49]לאו משום[50]דאמרינן כל
מילתא דעבידא לאינלויי לא משקרי בה אינשי[51]התם
היא דקדשים בחוץ לא אכיל אבל הכא כיון דחשידי
Dem. v. 5 חשידי מתיב רב שיזבי האומר למי שאינו נאמן על
[52]המעשר קה לי ממי שהוא נאמן[53]או ממי שהוא מעשר
אינו נאמן אמאי נימא כל מילתא דעבידא לאינלויי לא
Col. b משקרי בה אינשי שאני התם דאית ליה לאישתמוטי

M 40 בא לו לפני ר׳ג וא״ל לאו גמלא א׳ לי (!) ר׳ יהוש׳ א״ל 42 || א״ל + M 41 || הן המתן עד שיכנסו ב׳ת לבה״מ עמד + M 45 || יושב M 44 || ה + M 43 || אם אני M || לו || M 46 דכל || M 47 רבה אף || M 48 ב״ז הראיתיו || P 49 לא || M 50 דכל || M 51 לא דהתם הוא דקד׳ לא אכיל הכא || P 52 — ה || M 53 על המע׳ ואמאי לימ׳ דכל.

und jemand kommt und sagt, es sei Erstgeborenes und habe einen Leibesfehler, so ist er glaubhaft[99]. — Er lehrt uns damit, dass der Mund, der verboten gemacht hat, auch erlaubt machen könne, und dies wurde ja bereits gelehrt: Wenn eine Frau sagt, sie war Ehefrau und sei geschieden worden, so ist sie glaubhaft, denn derselbe Mund, der verboten macht, macht es erlaubt!? — Man könnte glauben, dies gelte nur da, denn wenn sie wollte, brauchte sie überhaupt nichts zu sagen, hierbei aber, wo es nicht angängig ist, überhaupt nichts zu sagen, denn er isst nicht Geheiligtes[100] ausserhalb, heisse es nicht, derselbe Mund, der verboten macht, macht es erlaubt, so lehrt er uns. Wenn dem so wäre, könnte er ihm einen kenntlichen Leibesfehler[101] beibringen und es essen. Mar b. R. Aši wandte ein: Womit ist es hierbei anders als im folgenden Fall. Einst vermietete jemand seinem Nächsten einen Esel und sprach zu ihm: Geh nicht den Weg am Strom Peqod, denn dort ist Wasser, geh den Weg über Naraš, wo kein Wasser ist. Er aber ging den Weg am Strom Peqod, und der Esel verendete. Hierauf kam er und sagte: Ich ging den Weg am Strom Peqod, jedoch war da kein Wasser. Da entschied Raba: Er hat keinen Grund zu lügen, denn wenn er wollte, könnte er sagen, er sei den Weg über Naraš gegangen. Abajje aber sagte: Wo Zeugen vorhanden[102] sind, sagen wir nicht, er habe keinen Grund zu lügen. — Ist es denn gleich: da war entschieden Wasser vorhanden, aber hat er ihm hierbei etwa entschieden einen Leibesfehler beigebracht, es ist ja nur eine Befürchtung, und wo es sich um eine Befürchtung handelt, sagen wir, er habe keinen Grund zu lügen.

בו שהוא בכור ובא אחד ואמר שהוא בכור ומומי עמו
נאמן מאי קמשמע לן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר
תנינא האשה שאמרה אשת איש הייתי ונתגרשה אני
נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מהו דתימא
התם הוא דאי בעיא לא אמרה אבל הכא דלא סגיא
דלא אמרה דקדשים בהון לא אכיל אימא לא הפה
שאסר הוא קא משמע לן דאי משום הכי תוה שדי
ביה מימא דניכר ואכיל ליה מתקיף לה מר בר רב
אשי מאי שנא מהתם נברא דאגר ליה חמרא להכריה
ואמר ליה לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא
זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזל באורחא דנהר פקוד
ימית חמרא ואתא ואמר ליה באורחא דנהר פקוד אזלי
ימיתו מיא לא הוו ואמר רבא מה לו לשקר אי בעי
אמר באורחא דנרש אזלי ואמר אביי מה לו לשקר
במקום עדים לא אמרינן הכי השתא התם ודאי איכא
מיא התם ודאי שדי ביה מומא חששא הוא ובמקום
חששא אמרינן מה לו לשקר: יתיב רבינא וקאמר
להאי שמעתא בלא נברא אמר ליה רבא זוטי לרבינא
אנן משמיה דרבי אילעא מתנינן לה: רבי צדוק
הוה ליה בוברא רמא ליה שערי בסלי בהדי דקאכיל
איבזע שיפתיה אתא לקמיה דרבי יהושע אמר ליה
כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ אמר לו רבי יהושע

23 M עד א׳ ואי בכור הוא ‖ 24 M הייתי ‖ 25 M סגי דלא א׳ ‖ 26 M קאכ׳ לאו ‖ 27 M שדי ביה מו׳ ואכיל ‖ 28 M בריה דרב ‖ 29 M א״ל אין באור׳ ‖ 30 M מיהו (ו)להא״ם ומית המרא וא״ר מה לי ‖ 31 M לי ‖ 32 — M השתא ‖ 33 M הכא ‖ 34 M + דרבא ‖ 35 MP לי ‖ 36 M לה להא ‖ 37 M זוטרי ‖ 38 M שעורי בסלא דנסרים של ערבה קלופה בהדי דקאכ׳ אתבזע ‖ 39 B + נסריה ביילי ערובה ערבה קלופה.

Abajje aber sagte: Wo Zeugen vorhanden[102] sind, sagen wir nicht, er habe keinen Grund zu lügen. — Ist es denn gleich: da war entschieden Wasser vorhanden, aber hat er ihm hierbei etwa entschieden einen Leibesfehler beigebracht, es ist ja nur eine Befürchtung, und wo es sich um eine Befürchtung handelt, sagen wir, er habe keinen Grund zu lügen.

Rabina sass und trug diese Lehre ohne Nennung von Personen vor. Da sprach Raba der Kleine zu Rabina: Wir lehren dies im Namen R. Ileâs.

R. Çadoq hatte ein Erstgeborenes, und als er ihm einst Gerste in den Korb[103] schüttete, wurde ihm beim Fressen die Lippe gespalten. Als er zu R. Jehošuâ kam, sprach er: Unterscheiden wir zwischen einem Genossen und einem Menschen aus dem gemeinen[104] Volk? Da sprach R. Jehošuâ zu ihm: Freilich. Hierauf kam er zu R. Gamaliél und

99. Hinsichtl. des Leibesfehlers, da er überhaupt nichts zu bekunden brauchte. 100. Der Priester ist zwar verdächtig, dem Erstgeborenen vorsätzlich einen Leibesfehler beizubringen, nicht aber ein solches fehlerfrei ausserhalb des Tempelhofs zu essen. 101. Den jeder als solchen erkennt, ohne auf die Entscheidung eines Gelehrten angewiesen zu sein. 102. Alle Welt weiss, dass da Wasser ist. 103. Die kursirenden Ausgaben haben einen Zusatz: aus geschälten, dh. feinen Bachweiden. Es bestand die Vermutung, er habe es absichtlich getan. 104. Ob auch ein Priester, der Gelehrter ist, verdächtig ist, dies absichtlich zu tun.

[6]ביה מומא בבוליה עדריה אלא ספק בכור לרבי מאיר
מי מעיד עליו וכי תימא [7]הכי נמי דלית ליה תקנתא
Bek. 18b והתנן [8]שהיה רבי יוסי אומר כל [9]שחליפיו ביד כהן
פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב אלא שמע מינה
בעלים מעידין עליו בהנים הוא דהשידי אמומי ישראל
לא השידי [10]אמומי: איתמר רב נחמן אמר הלכה [11]כרבן
שמעון בן גמליאל רבא אמר הלכה כרבי יוסי ומי אמר
רבא הכי והאמר רבא בעלים [12]עומדים עמנו בחוץ
נבנם שלם ויצא חבול מעידין [13]עליו אימא כל בעלים
עומדים ולא חיישינן אי הכי מאי למימרא מהו דתימא
ניחוש להשדא קא משמע לן והלכתא כרבן שמעון בן
גמליאל ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מאי טעמא
Ber. 24a Ket. 66a Men. 93b אשתו כגופו דמיא: אמר ליה רב פפא לאביי לרבי
מאיר דאמר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו
Jom. 78a Bek. 30a [14]ואמר רבי מאיר [15]החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה
Dt. 21, 5 כולה [16]בהני הכי נמי דלא דייני דינא [17]והכתיב [18]ועל פיהם
Fol. 36 יהיה כל ריב וכל נגע [19]אימר דאמר רבי מאיר לחששא
Sab. 145b [20]לאחזוקינהו מי אמר: [21]איבעיא להו עד מפי עד מהו
לעדות בכור רב [22]אתי אסר [23]ורב אשי שרי אמר ליה רב
ib. [24]אתי לרב אשי והא [25]תנא דבי מנשה אין עד מפי עד
כשר אלא לעדות [26]האשה תני אלא לעדות שהאשה
כשרה [27]לה בלבד רב יימר אכשר עד מפי עד [28]בבכור
קרי עלי מרימר יימר שרי בוכרא והלכתא עד מפי עד
[29]כשר לעדות בכור: אמר רבי אילעא לא היו מוחזקין

P 9 || שחליפין M 8 || ה״ן — M 7 | ביה — M 6
אמומא || כרבן ... הלכה — M 10 || עומד. M עמו P 11
נכנס || M 12 אימא כל בעליו א״ה || M 13 ואי חשוד על
דבר || B 14 כהנים || M 15 + וכ״ת הכי נמי || M 16
לאחזוקי || B 17 אסי. V אמי || M 18 — ו || M 19
אשה בלבד תני || M 20 — לה || M 21 — בבכ׳ || 22
M שרי.

machen. Wer aber kann nach R. Meír über ein zweifelhaft Erstgeborenes bekunden? Wolltest du erwidern, es gebe für dieses tatsächlich kein Mittel, so wird ja gelehrt: denn R. Jose sagte, alles, wovon das Eingetauschte sich in der Hand des Priesters befindet, sei frei von den Priestergaben, nach R. Meír aber pflichtig. Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass der Eigentümer dabei zeugen kann. Priester sind hinsichtlich der Leibesfehler verdächtig, Jisraéliten sind hinsichtlich der Leibesfehler nicht verdächtig.

Es wurde gelehrt: R. Nahman sagt, die Halakha sei wie R. Šimôn b. Gamaliél, Raba sagt, die Halakha sei wie R. Jose. — Kann Raba dies denn gesagt haben, Raba sagte ja, wenn der Eigentümer mit uns auf der Strasse steht, und es unbeschädigt hineingeht und beschädigt herauskommt, könne man darüber bekunden. — Lies: all seine Eigentümer[95] stehen, und man befürchte nicht. — Wozu braucht dies demnach gelehrt zu werden!? — Man könnte glauben, man befürchte eine Verdächtigung[96], so lehrt er uns. Die Halakha ist wie R. Šimôn b. Gamaliél, und nur Sohn und Tochter, seine Frau aber nicht, denn seine Frau gleicht seiner eignen Person.

R. Papa sprach zu Abajje: Demnach dürfen nach R. Meír, welcher sagt, wer in einer Sache verdächtig ist, dürfe darüber nicht richten und nicht zeugen, da nach R. Meír, wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, verdächtig ist hinsichtlich der ganzen Gesetzlehre, Priester nicht Recht sprechen, während es doch heisst:[97] *nach ihrem Munde soll jeder Streit und jeder Aussatz entschieden werden*!? — R. Meír sagte nur, es sei zu befürchten, sagt er etwa, dass man sie dafür halte!?

Sie fragten: Wie verhält es sich beim Erstgeborenen mit der Aussage eines Zeugen aus dem Mund eines Zeugen? — R. Athaj verbietet es und R. Aši erlaubt es. R. Athaj sprach zu R. Aši: In der Schule R. Menases wurde ja gelehrt, die Aussage eines Zeugen aus dem Mund eines Zeugen sei nur bei einem Weibe[98] zulässig!? — Lies: nur bei einer Aussage, zu der ein Weib zulässig ist. R. Jemar erklärte beim Erstgeborenen die Aussage eines Zeugen aus dem Mund eines Zeugen als giltig. Da rief Meremar über ihn: Jemar, der das Erstgeborene erlaubt. Die Halakha ist, die Aussage eines Zeugen aus dem Mund eines Zeugen ist beim Erstgeborenen giltig.

R. Ileâ sagte: Wenn es von einem [Vieh] nicht bekannt war, dass es Erstgeborenes ist,

94. Dass auch Sohn u. Tochter glaubhaft sind. 95. Die Angehörigen des Eigentümers, wenn sie mit ihm draussen sind, der Hirt aber im Hause. 96. Der Hirt könnte ihm den Leibesfehler beigebracht haben. 97. Dt.21,5. 98. Wenn er den Tod ihres Mannes bekundet, damit sie heiraten dürfe.

kommen, priesterliche Hirten bei einem Jisraéliten seien nicht glaubwürdig, denn er denkt: da ich mich für ihn bemühe, wird er mich nicht übergehen und es einem andren geben. Dasselbe gilt auch von einem Priester bei einem Priester, denn man berücksichtige Gegenseitigkeit[91]. Hierzu sagt R. Šimôn b. Gamaliél, er sei glaubhaft bei dem eines anderen, nicht aber sei er glaubhaft bei seinem eignen. Und R. Meír sagt, wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, dürfe dabei nicht richten und nicht zeugen. Und einer sagt, die Hirten eines Jisraéliten, selbst wenn sie Priester sind, seien glaubhaft, denn [der Hirt] denkt: er wird nicht einen Gelehrten übergehen und es mir geben; die Hirten eines Priesters aber, selbst wenn sie Jisraéliten sind, sind nicht glaubhaft, denn wir berücksichtigen, er wolle etwas abbekommen, und um so weniger, wenn beide Priester sind, denn wir berücksichtigen Gegenseitigkeit, und wir berücksichtigen, er wolle etwas abbekommen. Hierzu sagt R. Šimôn b. Gamaliél, er sei glaubhaft bei dem eines anderen, nicht aber sei er glaubhaft bei seinem eignen. Und R. Meír sagt, wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, dürfe dabei nicht richten und nicht zeugen. Erklärlich ist es nach demjenigen, welcher sagt, die Hirten eines Jisraéliten, die Priester sind, seien glaubhaft, dass R. Meír hierzu lehrt, wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, dürfe dabei nicht richten und nicht zeugen; was aber lehrt R. Meír nach demjenigen, welcher sagt, priesterliche Hirten bei einem Jisraéliten seien nicht glaubhaft, dies lehrt ja auch der erste Autor!? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Lehre des R. Jehošuâ b. Qapusaj. Es wird nämlich gelehrt: R. Jehošuâ b. Qapusaj sagte: Ueber ein Erstgeborenes bei einem Priester müssen zwei von der Strasse[92]es bekunden. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, sogar sein Sohn, sogar seine Tochter. R. Jose sagt, selbst wenn es zehn sind, aber seine Familienangehörigen, dürfen sie darüber nicht bekunden. — Wessen Ansicht vertritt die Lehre R. Ḥisdas im Namen R. Qaṭṭinas, dass über ein bei einem Jisraéliten geborenes zweifelhaft Erstgeborenes zwei von der Strasse bekunden müssen? Doch wol die des R. Jehošuâ b. Qapusaj. R. Naḥman aber sagt, der Eigentümer könne darüber bekunden, denn wer kann, wenn man nicht so sagen wollte, nach R. Meír über den Zehnten bekunden!? — Beim Zehnten ist er entschieden glaubhaft, denn wenn er wollte, könnte er seine ganze Herde fehlerbehaftet[93]

כי ישראל אין נאמנין מימר אמר כיון דקא טרחנא
ביה לא שביק לדידי ויהיב לאחריני והוא הדין כהן
לכהן דחיישינן לעומלין ואתא רבן שמעון בן גמליאל
למימר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של
עצמו ואתא רבי מאיר למימר החשוד על הדבר לא
דנו ולא מעידו וחד אמר רועי ישראל והן כהנים
נאמנין מימר אמר לא שביק צורבא מרכנן ויהיב לדידי Col b
רועי כהנים והן ישראל אינן נאמנין דחיישינן ללוגמא
וכל שכן כהן לכהן דלא דחיישינן לעומלין וחיישינן
ללוגמא ואתא רבי שמעון למימר נאמן על של חבירו
ואינו נאמן על של עצמו ואתא רבי מאיר למימר
החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו בשלמא למאן דאמר
רועי ישראל והן כהנים נאמנין היינו דאתא רבי מאיר
למימר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו אלא למאן
דאמר רועי כהנים כי ישראל אין נאמנין מאי אתא
רבי מאיר לאשמועינן היינו תנא קמא איבא בינייהו
דרבי יהושע בן קפוסאי דתניא רבי יהושע בן קפוסאי
אומר בכור בי כהן צריך שנים מן השוק להעיד עליו
רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו אפילו בתו
רבי יוסי אומר אפילו עשרה והן בני ביתו אין מעידין
עליו במאן אזלא הא דאמר רב חסדא אמר רב קטינא
ספק בכור שנולד בי ישראל צריך שנים מן השוק
להעיד עליו במאן ברבי יהושע בן קפוסאי רב נחמן
אמר בעלים מעידין עליו דאי לא תימא הכי מעשר לרבי
מאיר מי מעיד עליו מעשר ודאי מהימן דאי בעי שדי

M 93 מיש׳ M 94 כי מרחמנא (!) מי לא שב׳ לדידיה ויה
לאחרינא | M 95 דחייש | M 96 — יש׳ והן | M 97 ליה
לדידי רועי יש׳ והן יש׳ אין נא׳ חיישינן ללוגמא ואתא רשב״ג
למי׳ נא׳ הוא על ש ח ואין | P 98 — דחייש׳... דלא | 99
M + ר״ם | P 1 קפיסאי | M 2 בבית | M 3 — אפי׳
... אומר | M 4 [ב]בית | M 5 — מה״ש.

91. Er erwartet, dieser werde in einem anderen Fall zu seinen Gunsten bekunden. 92. Aber keine Hausangehörigen. 93. Vor der Verzehntung ist dies nicht verboten.

הכלל כל שחוא לדעת אסור: לאיתויי[76] מאי לאיתויי
גרמא: שלא לדעת: לאיתויי מסיח לפי תומו:

[iv,1] יה בכור[77] רדפו בעטו ועשה בו מום הרי זה [78]שוחטין עליו:

גמרא. אמר רב פפא לא שנו אלא שבעטו בשעת רדיפה אבל[79] לאחר רדיפה לא פשיטא מהו דתימא צעריה הוא[80] דמדכר קא משמע לן[81] איבא דאמרי אמר רב פפא לא תימא בשעת רדיפה אין[82] אבל שלא בשעת רדיפה לא אלא אפילו לאחר רדיפה נמי[83] מאי טעמא צעריה הוא[80] דמדכר: אמר רב יהודה מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם אמר רבא גדיא באודניה אימרא בכפוותיה איבא דאמרי[84] אימרא נמי באודניה אימור דרך צדעיו נפק: אמר[85] רבא אבל ולא מיחזי פעי ומיחזי הוי מומא מאי קא משמע לן תנינא החוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו הפנימיות שנעקרו מאי טעמא לאו משום[86] דבי פעי מיחזי[87] אמר רב פפא רבא נמי טעמא דמתניתין מפרש מאי טעמא נעקרו הוי מומא משום דבי[86] פעי מיחזי:

[iv,2] ל המומין הראויין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנין[88] רועים כהנים אינן נאמנין רבן שמעון בן גמליאל אומר נאמן[89] הוא על של חבירו ואין נאמן על של עצמו רבי מאיר אומר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו:

גמרא. רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר[90] רועי ישראל [91]בי כהנים נאמנין[90] ללוגמא לא חיישינן[90] רועי כהנים

DIE REGEL HIERBEI IST: GESCHAH ES AUF SEINEN WUNSCH, SO IST ES VERBOTEN. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst die Verursachung ein.

WENN NICHT AUF SEINEN WUNSCH. Dies schliesst die harmlose Unterhaltung[85] ein.

WENN DAS ERSTGEBORENE EINEN VERFOLGT UND ER IHM EINEN FUSSTRITT VERSETZT UND IHM EINEN LEIBESFEHLER BEIBRINGT, SO DARF MAN ES DARAUFHIN SCHLACHTEN.

GEMARA. R. Papa sagte: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn er ihm den Fusstritt bei der Verfolgung versetzt hat, nicht aber, wenn nach der Verfolgung. — Selbstverständlich. — Man könnte glauben, er denke an seinen Schmerz, so lehrt er uns. Manche lesen: R. Papa sagte: Man sage nicht, nur wenn es bei der Verfolgung erfolgt ist, nicht aber, wenn nach der Verfolgung, vielmehr auch dann, wenn nach der Verfolgung, denn er dachte an seinen Schmerz.

R. Jehuda sagte: Man darf einem Erstgeborenen einen Leibesfehler beibringen, bevor es in die Welt kommt. Raba sagte: Einem Böckchen am Ohr, einem Lämmchen an den Lippen[86]. Manche sagen: Auch einem Lämmchen am Ohr, weil es seitlich hervorkommen kann.

Raba sagte: Wenn man ihn[87] beim Essen nicht sieht, beim Blöken aber sieht, so ist dies ein Leibesfehler. — Was lehrt er uns da, wir haben ja bereits gelernt: wenn die vordern Zähne beschädigt oder weggebrochen oder die hinteren ganz entwurzelt[88] sind; doch wol deshalb, weil man es sieht, wenn es blökt!? R. Papa erwiderte: Raba erklärt eben den Grund der Mišnah: wenn ganz entwurzelt, ist dies deshalb ein Leibesfehler, weil man es sieht, wenn es blökt.

BEI ALLEN LEIBESFEHLERN, DIE DURCH MENSCHENHAND GEKOMMEN SEIN KÖNNEN, SIND JISRAÉLITISCHE HIRTEN GLAUBHAFT[89] UND PRIESTERLICHE HIRTEN NICHT GLAUBHAFT. R. ŠIMÔN B. GAMALIÉL SAGT, MAN SEI NUR BEI DEM EINES ANDREN GLAUBHAFT, NICHT ABER BEI SEINEM EIGNEN. R. MEÍR SAGT, WER HINSICHTLICH EINER SACHE VERDÄCHTIG[90] IST, DARF DABEI NICHT RICHTEN UND NICHT ZEUGEN.

GEMARA. R. Johanan und R. Eleâzer [streiten hierüber]: Einer sagt, jisraélitische Hirten bei Priestern sind glaubhaft, und man berücksichtige nicht, er wolle etwas abbe-

76 M גרמא ושלא מדעתו מסיח ‖ 77 VM רודפו בועטו ‖ 78 VM ישחט ‖ 79 M + בעטו ‖ 80 M דקמד' ‖ 81 — M 83 ‖ 82 M לאחר רדיפה לא ‖ P — איבא ... דמדכר ‖ 84 M + א' רבא ‖ 85 M רב פפא ‖ 86 (M דלא) מ' ם ‖ 87 MP ר"ת נמי ‖ 88 M ור"ך אין ‖ 89 M + ק ‖ 90 P רועה ‖ 91 M מכח' ‖ 92 B ללגימא. — M 89 הוא ... נאמן

85. Wenn der Nichtjude nicht einmal Auskunft verlangt, sondern bei der Unterhaltung von der Bedeutung des Leibesfehlers hört. 86. Diese kommen zuerst hervor. 87. Einen Leibesfehler im Maul des Erstgeborenen. 88. Dies sind Leibesfehler. 89. Wenn sie bekunden, der Leibesfehler sei von selbst entstanden. 90. Parteiisch zu sein.

נקטינן טימא טהרות ומת לא קנסו בני אחריי מאי
מעמא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק קנסא דרבנן
לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן:

[m.2] **עשה** בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו
קסטור אחד ואמר מה טיבו של זה אמרו לו
בכור הוא ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום נטל
פיגום וצרם אזנו ובא מעשה לפני חכמים והתירו
ואחר שהתירו הלך וצירם באזני בכורות אחרים
ואסרו פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה וקשרו
זנבי טלאים זה בזה ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי
הוא בכור ובא מעשה לפני חכמים והתירו ראו שהתירו
הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים ואסרו זה הכלל
כל שהוא לדעתו אסור שלא לדעתו מותר:

גמרא. פעם אחת היו בו': וצריבא דאי אשמעינן
ניי דלא אתי למיסרך אבל קטן דאתי למיסרך אימא
לא ואי אשמועינן קטן משום דלא אתי לאיחלופי
בגדול אבל נוי דאתי לאיחלופי בגדול אימא לא
צריכא: אמר רב חסדא אמר רב קטינא לא שנו אלא
דאמר ליה אלא אם כן היה בו מום אבל אם אמר לו
אם נעשה בו מום כמאן דאמר ליה זיל עביד ביה מומא
דמי אמר רבא מכדי ממילא הוא מה לי היה מה לי
נעשה אלא נעשה נמי ממילא הוא ולא שנא: זה

M 62 הוא [] לא קנסוה רב': ומעש׳ ‖ M 63 קסדור. V קוכטור ‖ M 64 זה ‖ M 65 פיגיום וצר׳ באז׳. V פיגיון ‖ VM 66 ראה שהתירו ‖ M 67 הרבה ‖ M 68 — תינ׳ — M 69 זנבי. V בזנבי ‖ M 70 — משום ‖ M 71 — בגדול ‖ M 72 כי א׳ (!) אבל אם נעשה ‖ M 73 — ליה ‖ M 74 + מה לי ליה ‖ M 75 — א״ן.

VITISCH] unrein gemacht hat und gestorben ist, sie seinen Sohn nach ihm nicht gemassregelt haben. — Aus welchem Grund? — Die unsichtbare Schädigung gilt nicht als Schädigung, und [die Ersatzleistung] ist nur eine rabbanitische Massregelung; ihn selbst haben die Rabbanan gemassregelt, seinen Sohn aber haben die Rabbanan nicht gemassregelt.

EINST SAH EIN QUAESTOR EINEN ALTEN SCHAFBOCK MIT ZOTTIGEM HAAR, UND ALS ER FRAGTE, WELCHES BEWENDEN ES MIT DIESEM HABE, ERWIDERTE MAN IHM, ES SEI EIN ERSTGEBORENES, DAS NUR DANN GESCHLACHTET WERDEN DARF, WENN ES EINEN LEIBESFEHLER HAT. DA NAHM ER EINEN DOLCH UND SCHLITZTE IHM DAS OHR. ALS DIE SACHE VOR DIE WEISEN KAM, ERLAUBTEN SIE[84] IHN. ALS ER ABER, NACHDEM SIE IHN ERLAUBT HATTEN, HINGING UND ANDREN ERSTGEBORENEN DIE OHREN SCHLITZTE, VERBOTEN SIE SIE. EINST SPIELTEN KINDER AUF DEM FELDE UND BANDEN DEN SCHAFEN DIE SCHWÄNZE ANEINANDER; DA WURDE EINEM VON IHNEN DER SCHWANZ ABGERISSEN, UND ES WAR EIN ERSTGEBORENES. ALS DIE SACHE VOR DIE WEISEN KAM, ERLAUBTEN SIE ES. ALS SIE NUN SAHEN, DASS SIE ES DARAUFHIN ERLAUBTEN, GINGEN SIE HIN UND BANDEN ANDREN ERSTGEBORENEN DIE SCHWÄNZE ANEINANDER; DA VERBOTEN SIE SIE. DIE REGEL HIERBEI IST: GESCHAH ES AUF SEINEN WUNSCH, SO IST ES VERBOTEN, WENN NICHT AUF SEINEN WUNSCH, SO IST ES ERLAUBT.

GEMARA. Einst-&c. Und beides ist nötig. Würde er es nur vom Nichtjuden gelehrt haben, so könnte man glauben, weil bei ihm nicht zu berücksichtigen ist, er könnte sich daran gewöhnen, nicht aber gelte dies von einem Kinde, das sich daran gewöhnen könnte. Und würde er es nur von einem Kinde gelehrt haben, so könnte man glauben, weil man ihn nicht mit einem Erwachsenen verwechseln kann, nicht aber gelte dies von einem Nichtjuden, den man mit einem Erwachsenen verwechseln kann. Daher ist beides nötig.

R. Ḥisda sagte im Namen R. Qaṭṭinas: Dies lehrten sie nur von dem Fall, wenn man zu ihm gesagt hat: nur wenn es einen Leibesfehler hat, wenn man aber zu ihm gesagt hat: wenn es einen Leibesfehler bekommt, so ist es ebenso, als würde man zu ihm gesagt haben: geh und bringe ihm einen Leibesfehler bei. Raba sagte: Merke, er tut es ja unbewusst, welchen Unterschied gibt es denn zwischen "hat" und "bekommt"? — Vielmehr, auch "bekommt" heisst unbeabsichtigt, und es gibt hierbei keinen Unterschied.

Massregelung persönlich od. dinglich ist. 84. Weil jener gar nicht wusste, dass es dadurch zum Schlachten erlaubt werde.

איבוין למישרייה בהאי מומא קנסוה רבנן
דבהאי מומא לא לישתרי ליה והכא במאי דעבד קנסוה
[40]איבוין לטהורי נפשיה בהאי קציצה קציצה
קנסוה רבנן: בעי רב פפא יטהר תנן או ויטהר תנן
Mq.7b Neg.iii,2 למאי נפקא מינה לחתן שנראה בו נגע[47]דתנן ׳החתן
שנראה בו נגע נותנין לו[48]שבעה ימים לו ולאצטליתו
ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל אי אמרת יטהר
תנן מקמייתא טהר ליה לבתרייתא [49]נטרין ליה שבעה
ימי משתה אלא אי אמרת ויטהר תנן סוף סוף[49]כי לא
מטמיא לבתרייתא הא מיטמא וקאי[50]מקמייתא מאי
Mq.12b Git.44a תיקו: בעי מיניה רבי ירמיה מרבי זירא[51]צורם אוזן
בבכור ומת מהו[52]לקנום בנו אחריו אם תימצי לומר
[53]מוכר עבדו לגוי ומת קנסו בנו אחריו דכל יומא ויומא
מפקע ליה ממצות ׳אם תמצי לומר כוון מלאכתו במועד
ומת לא קנסו בנו אחריו משום דלא[54]עבדה לאיסורא
הבא מאי לדידיה[55]קנסו רבנן והא ליתיה או דלמא
Mq.13b Git.44b Sb.iv,2 לממונית קנסו רבנן[56]והא איתיה אמר ליה תניתוה ׳שדה
[57]שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית ניטייבה
[58]נידיירה לא תזרע למוצאי שביעית ואמר[59]רבי יוסי
ברבי חנינא [60]נקטינן הטיבה ומת בנו זורעה אלמא
לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן: אמר[61]אביי

erlaubt machen, daher haben die Rabbanan ihn mit diesem Leibesfehler gemassregelt, dass es durch diesen Leibesfehler nicht erlaubt werde. Und da haben sie ihn mit dem gemassregelt, was er getan hat; er wollte durch dieses Abschneiden rein werden, und sie haben ihn mit diesem Abschneiden gemassregelt[76].

R. Papa fragte: Heisst[77]es "wird er rein" oder "und rein[78]wird"? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Wenn an einem Hochzeiter sich ein Aussatz zeigt. Es wird nämlich gelehrt: Wenn an einem Hochzeiter sich ein Aussatz zeigt, so gewähre man ihm sieben Tage[79], ob an ihm selbst, seinem Mantel[80]oder seinem Untergewand. Desgleichen gewähre man einem am Fest alle Tage des Festes. Wenn du sagst, es heisse "wird er rein", so ist er vom ersten rein, und wegen des anderen gewähre man ihm sieben Tage der Gasterei und wenn du sagst, es heisse "und rein wird", so ist er, wenn er auch wegen des andren nicht unrein wird, immerhin wegen des ersten unrein. Wie ist es? — Die Frage bleibt dahingestellt.

R. Jirmeja fragt R. Zera: Wie ist es, wenn jemand einem Erstgeborenen das Ohr geschlitzt hat und gestorben ist, ob man seinen Sohn nach ihm massregle? Wenn du dich darauf berufst, dass man, wenn jemand seinen Sklaven an einen Nichtjuden verkauft hat und gestorben ist, seinen Sohn nach ihm massregle[81], so entzieht er ihn ja jeden Tag der Ausübung der Gebote. Und wenn darauf, dass man, wenn jemand seine Arbeit absichtlich auf den Feiertag verschoben[82]hat, seinen Sohn nach ihm nicht massregle, so hat er ja kein Verbot übertreten. Wie ist es nun hierbei: haben die Rabbanan nur ihn gemassregelt, und er ist ja nicht mehr da, oder haben die Rabbanan sein Eigentum[83]gemassregelt, und es ist vorhanden? Dieser erwiderte: Ihr habt es gelernt: Ein Feld, das im Siebentjahr entdornt wurde, darf im Nachsiebentjahr besäet werden; das gedüngt oder gepfercht wurde, darf im Nachsiebentjahr nicht besäet werden. Hierzu sagte R. Jose b. R. Ḥanina, es sei uns überliefert, dass, wenn jemand [sein Feld] gedüngt hat und gestorben ist, sein Sohn es besäen dürfe. Die Rabbanan haben also nur ihn selbst gemassregelt, seinen Sohn aber haben die Rabbanan nicht gemassregelt.

Abajje sagte: Es ist uns überliefert, dass, wenn jemand reine Dinge [eines anderen le-

M 46 + רבנן במאי ‖ P 47 דתני׳. M — דתנן ... נגע ‖ M 48 שבע׳ ימי משתה לאצט׳ ‖ M 49 מי לא מטמית ליה ‖ M 50 + לבתר׳ ‖ M 51 לבתרית׳ ‖ M 52 צרם ‖ M 53 מכר ‖ B 54 עבדא ‖ M 55 + לא. שיקנס ‖ M 56 דהאיתיה ‖ M 57 שנקוו׳ ‖ — קנסו ... לממוניה ‖ M 58 + או ‖ B 59 רב אסי ‖ M 60 — נקט׳ ‖ M 61 רבא.

76. In diesem Fall ist dies eine schwere Massregelung, da das entfernte Aussatzmal nie mehr als rein erklärt werden kann. 77. In der oben angezogenen Lehre RE.s. 78. Nach der ersten Fassung ist er vom ersten rein, sobald er einen andren bekommt, nach der zweiten, erst wenn der andre als rein erklärt wird. 79. Dauer des Hochzeitsfestes; der Priester untersuche ihn nicht, sodass er ihn nicht als unrein erklären kann. 80. Beim Kleideraussatz; cf. Lev. 13,47ff. 81. Der Sklave wird frei; cf. Bd. V S. 497 Z. 19. 82. Manche Arbeiten sind, wenn Schaden im Verzug vorliegt, am Fest erlaubt; jedoch dürfen sie nicht absichtlich auf das Fest verschoben werden; cf. Bd. III S. 712 Z. 1ff. 83. Dh. ob die

אליהי ויטהרנה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה
כרבי שמעון מתקיף לה רב נחמן בר יצחק הי רבי
שמעון אילימא רבי שמעון דמתניתין עד השתא לא
אשמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר והא רבי
חייא בר אשי אמר רב הלכה כרבי יהודה ורב הנין
בר אשי אמר שמואל הלכה כרבי שמעון ורב חייא
בר אבין מתני בלא גברי רב אמר הלכה כרבי יהודה
ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון אלא רבי שמעון
דברייתא ורב שישא בריה דרב אידי מתני לה בהדיא
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון
דברייתא:

[m,1] צורם אוזן בבכור הרי זה לא ישחוט עולמית
דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים נולד בו מום
אחר ישחוט עליו:

Reg. 5 **גמרא.** ומי קנים רבי אליעזר לעולם ורמינהי מי
Col b שהיתה לו בהרת ונקצצה טהור קצצה מתכוין רבי
אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר יטהר הימנו וחכמים
אומרים עד שתפרח בבולו או עד שתמעט בהרתו
מבגרים רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו בי קנים רבי
אליעזר במטונו בגופו לא קנים ממונו איבא למימר
דאתי למיעבד גופו מי איבא למימר דאתי למיעבד
אמר רבא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר קשיא דרבנן
אדרבנן לא קשיא אלא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר
לא קשיא כדשנינן רבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא
במאי דעבד קנסוה הכא במאי דעבד קנסוה במאי

32 M אמי || 33 M + הלכה כ || 34 M — ו || 35
M — ב || 36 M מתירין כשיולד לו מום אחר: || 37 P
אלע' || 38 M — לו || 39 M שתתמי || 40 M — גופו
למיעבד... || 41 P מאי || 42 M — אדר"א || 43 M
— אלא ... נמי ל"ק || 44 M + רבנן ו || 45 M + רבנן.

R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die Halakha ist wie R. Šimôn. R. Nahman b. Jiçhaq wandte ein: Welcher R. Šimôn, wollte man sagen, R. Šimôn unsrer Mišnah, [so ist ja zu erwidern:] hat Šemuél uns etwa nicht bereits gelehrt, dass die unbeabsichtigte Handlung erlaubt sei!? R. Ḥija b. Aši sagte nämlich im Namen Rabhs, die Halakha sei wie R. Jehuda[69], und R. Ḥanin b. Aši sagte im Namen Šemuéls, die Halakha sei wie R. Šimôn, und R. Ḥija b. Abin lehrte es ohne Nennung von [Zwischen]personen: Rabh sagt, die Halakha sei wie R. Jehuda, und Šemuél sagt, die Halakha sei wie R. Šimôn. — Vielmehr, es ist die Lehre R. Šimôns in der Barajtha[70]. R. Šiša, Sohn des R. Idi, lehrte es ausdrücklich: R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls: Die Halakha ist wie die Lehre R. Šimôns in der Barajtha.

WENN JEMAND EINEM ERSTGEBORENEN DAS OHR SCHLITZT, SO DARF ER ES NIE SCHLACHTEN — WORTE R. ELIÊZERS. DIE WEISEN SAGEN, HAT ES EINEN ANDREN LEIBESFEHLER BEKOMMEN, SO DARF ER ES DARAUFHIN SCHLACHTEN.

GEMARA. Massregelt denn R. Eliêzer für immer, ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Wenn jemand einen Aussatzfleck[71] hatte und er abgeschnitten worden ist, so ist er rein; hat er ihn vorsätzlich abgeschnitten, so wird er, wie R. Eliêzer sagt, nur wenn er ein andres Aussatzmal bekommt, von diesem[72] rein. Die Weisen sagen, sobald er ihn ganz überzieht[73] oder der Aussatzfleck kleiner als ein Graupenkorn war!? Rabba und R. Joseph erklärten beide: R. Eliêzer massregelt nur bei seinem Eigentum, bei seinem Körper aber massregelt er nicht. Bei seinem Eigentum ist anzunehmen, er könnte dies [absichtlich][74] tun, aber ist etwa bei seinem Körper anzunehmen, er könnte dies absichtlich[75] tun!? Raba sprach: Befindet sich etwa nur R. Eliêzer in einem Widerspruch mit sich selbst und nicht auch die Rabbanan!? — Vielmehr, R. Eliêzer befindet sich nicht in einem Widerspruch mit sich selbst, wie wir bereits erklärt haben, und die Rabbanan befinden sich ebenfalls nicht in einem Widerspruch mit sich selbst, denn in dem einen Fall wird er gemassregelt mit dem, was er getan hat, und im andren Fall wird er gemassregelt, mit dem, was er getan hat. Hierbei wollte er es durch diesen Leibesfehler

69. Dass die unbeabsichtigte Tätigkeit verboten sei. 70. Ob. S. 106 Z. 24, dass man es auch schlachten dürfe. 71. Den man nicht operativ entfernen darf. 72. Wenn der andere heilt, so ist anzunehmen, dass auch der erstere geheilt haben würde. 73. Wodurch er rein wird (cf. Lev. 13,13), sodass der 1. Aussatzfleck überhaupt nicht verunreinigend wäre. 74. Weil er dabei nichts riskiert: erlaubt man es wegen des beigebrachten Leibesfehlers, so hat er einen Gewinn, wenn aber nicht, so hat er nichts verloren. 75. Wenn er kein andres Aussatzmal bekommt, bleibt er für immer unrein.

ורבי מאיר האי תמים יהיה לרצון מאי עביד ליה[18]מיבעי
ליה למעוטי בעל מום מעיקרו בעל מום מעיקרו פשיטא
דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשין
לאחר פדיונן סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה
ועבודה[19]במומין נמי ליתסרו קא משמע לן ורבנן נמי
הכתיב כל מום לא יהיה בו לגרמא הוא[20]דאתי דתניא
Bec. 27b Men. 58b Fol. 34 מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יתן בו מום מנין
שלא[21]יביא דבילה וביצק ויניהנה על האוזן כדי שיבא
כלב ויאכלנה תלמוד לומר כל מום אחד מום ואחד כל
Sab. 25b Jab. 74a מום הבא בקראי פליגי דאמר רב יהודה אמר שמואל
וכן אמר ריש לקיש[22]וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר
Nm. 18, 8 אבוה ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי רבי
אליעזר סבר בשתי תרומות הכתוב מדבר[23]אחת תרומה
טהורה ואחת תרומה[24]תלויה[25]ואמר רחמנא עביד[26]לה
שימור ורבי יהושע תרומתי כתיב למימרא דרבי
Ex. 21, 8 Qid. 18b [27]אליעזר סבר יש אם למקרא ורמינהי [28]בבגדו בה ביון
[28]שפירש מליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה דברי
רבי עקיבא רבי אליעזר אומר ביון שבגד בה שוב
אינו רשאי למוכרה[29]אלא הבא[30]בהא קא מיפלגי רבי
יהושע סבר הראויה לך שמור ושאינה ראויה לך לא
תשמור ורבי אליעזר הא נמי ראויה[31]היא שמא יבוא

18 M — מ ל ‖ 19 M במומן ‖ 20 M דתנא ‖ 21 M יתן דו״ב ויטלנה ת״ל כ״ם לא יה׳ בו אחד מום ואימ׳ כל מום הכא ‖ 22 M א׳ קרא ואני ‖ 23 M + ואי׳ רח׳ שמור תרו׳ טמאה למה לי ‖ 24 P טמאה ‖ 25 M ור״י סבר תרומתו כת׳ ‖ 26 P לי׳ ‖ 27 P אלעז׳. M מאיר ‖ 28 M — שפירש ... כיון ‖ 29 M + ד״ר אליעזר ‖ 30 VM בלך ‖ 31 M — היא.

soll es sein, zum Wolgefallen[58]. — Wofür verwendet R. Meír [die Worte]: *fehlerfrei soll es sein, zum Wohlgefallen*!? — Diese verwendet er zur Ausschliessung eines von früher her[59] Fehlerbehafteten. — Von einem von früher her Fehlerbehafteten ist dies ja selbstverständlich, es ist ja nichts weiter als eine Palme[60]!? — Vielmehr, dies schliesst untauglich gewordene Opfertiere nach ihrer Auslösung aus. Man könnte glauben, da sie zur Schur und Arbeit verboten sind, seien sie auch fehlerbehaftet verboten, so lehrt er uns. — Und die Rabbanan, es heisst ja: *keinerlei Gebrechen darf an ihm sein*!? — Dies ist wegen der Verursachung nötig. Es wird nämlich gelehrt: *Keinerlei Gebrechen darf an ihm sein*; ich weiss nur, dass man ihm keinen Leibesfehler beibringen darf, woher, dass man ihm [beispielsweise] nicht eine Pressfeige oder Teig aufs Ohr legen darf, damit ein Hund komme und es fresse[61]? — es heisst: *keinerlei Gebrechen*, es heisst *Gebrechen* und es heisst *keinerlei Gebrechen*. Und auch da streiten sie über Schriftverse, denn R. Jehuda sagte im Namen Šemuéls, und ebenso sagte Reš-Laqiš, und ebenso sagte R. Naḥman im Namen des Rabba b. Abuha:[62] *Und ich, siehe, überweise dir, was von meinen Heben aufzubewahren ist*; R. Elêazar sagt, die Schrift spreche von zwei Heben, von einer reinen Hebe und von einer zweifelhaft [reinen] Hebe, und der Allbarmherzige sagt, dass man es bewahre. — Und R. Jehošuâ!? — Es heisst: *meine Hebe*[63]. — Demnach wäre R. Eliêzer der Ansicht, die Lesart[64]sei massgebend; ich will auf einen Widerspruch hinweisen:[65] *Wenn er an ihr treulos handelt*, sobald dieser über sie sein Gewand ausgebreitet hat, darf er[66]sie nicht mehr verkaufen — so R. Âqiba. R. Eliêzer sagt, sobald er treulos an ihr gehandelt[66]hat, darf er sie nicht mehr verkaufen[67]. — Vielmehr, ihr Streit besteht darin: R. Jehošuâ ist der Ansicht, was für dich geeignet, musst du bewahren, und was für dich ungeeignet, brauchst du nicht zu bewahren, und R. Eliêzer ist der Ansicht, auch dieses heisse geeignet, weil Elijahu kommen und es als rein erklären kann.

58. Der ganze Schriftvers gehört zusammen u. besagt nur, dass es fehlerfrei sein muss. 59. Noch vor der Heiligung; einem solchen darf man einen Leibesfehler beibringen. 60. Dh. bei einem solchen kommt ja die Heiligkeit des Erstgeborenen überhaupt nicht inbetracht. 61. Und ihm dabei das Ohr beschädige. 62. Num. 18,8. 63. Die defektive Schreibweise תרומתי (st. תרומותי) kann als Einzahl gelesen werden. 64. Eines Schriftwortes, wenn sie von der Schreibweise abweicht. 65. Ex. 21,8. 66. Hat der Herr die Magd geehelicht, so darf ihr Vater sie nicht mehr verkaufen. 67. Indem er sie zur Magd verkauft hat. 68. Ihr Streit beruht auf einer Auslegung des W.s בבגדו im angezogenen Schriftvers, wobei RE. sich nach der überlieferten Schreibweise richtet; cf. Bd. V S. 752 Z. 8ff. u. das. N. 616.

התנן חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה רבי
אליעזר אומר אם היתה במקום התורפה יניחנה במקום
המוצנע אם היתה מגילה יכסנה רבי יהושע אומר אם
היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה
אם היתה מכוסה יגלנה רבן גמליאל אומר לא יחדש
בה דבר רבי מאיר מרבי אליעזר ורבנן מרבי יהושע
ורבי יהודה מרבן גמליאל ממאי דלמא עד כאן לא
קאמר רבי מאיר התם דקא עביד בידים אבל הכא
דנרמא מרבי יהושע סבירא ליה ועד כאן לא קאמר
רבי אליעזר התם אלא שמא יבא אליהו ויטהרנה אבל
הכא דאי שביק ליה מיית מרבנן סבירא ליה ועד כאן
לא קאמרי רבנן הכא דאי שביק ליה מיית אבל התם
שמא יבא אליהו ויטהרנה מרבי אליעזר סבירא להו
ועד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא דקא עביד בידים
אבל התם דנרמא מרבי יהושע סבירא ליה ועד כאן
לא קאמר רבן גמליאל התם דשמא יבא אליהו ויטהרנה
אבל הכא דאי שביק ליה מיית מרבנן סבירא ליה ועוד
הכא בקראי פליגי והכא בקראי פליגי דאמר רבי חייא
בר אבא אמר רבי יוחנן הכל מודים במחמין אחר
מחמין שהוא חייב דכתיב לא תאפה חמין ולא תעשה
במסרם אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [ו]מעוך וכתות
[ו]נתיך וכרות אם על בורת חייב על נותק לא כל
שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא
נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום דרבי מאיר סבר
כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי תמים יהיה לרצון

M 3 + מונחת | M 4 + ו | M 5 — רבי ... יגלנה | M 6 + ש״ב | P 7 אלע׳ | P 8 — ו | M 9 הכא אלא דקעב׳ | 10 M התם | M 11 + אלא | M 12 + ד | M 13 יהוש׳ התם אלא דגרמ׳ בעלמא אבל הכא דקעביד בידים כר מאיר ס״ל וע״ך לא קא׳ ר״ג התם אלא שמא | M 14 — והכא בק״ת | M 15 והכל מודין במסרס | M 16 כרות חייב על נתוק | M 17 יהוד׳.

Fass mit Hebe ein Zweifel der Unreinheit entsteht, so stelle man es, wie R. Eliêzer sagt, falls es auf einem freien Platz sich befindet, auf einen geborgenen Platz, und wenn es offen ist, so decke man es zu. R. Jehošuâ sagt, befindet es sich auf einem geborgenen Platz, so stelle man es auf einen freien[49]Platz, und ist es zugedeckt, so decke man es auf[49]. R. Gamaliél sagt, man ändre nichts daran. R. Meír ist der Ansicht R. Eliêzers, die Rabbanan sind der Ansicht R. Jehošuâs und R. Jehuda ist der Ansicht R. Gamáliels. — Wieso denn, vielleicht ist R. Meír dieser Ansicht nur hierbei wo man es[50]mit Händen tut, da aber, wo man es nur verursacht, ist der der Ansicht R. Jehošuâs. Und vielleicht ist R. Eliêzer dieser Ansicht nur da, weil Elijahu[51] kommen und es als rein erklären kann, hierbei aber, wo es, wenn man dies unterlässt, verenden muss, ist er der Ansicht der Rabbanan. Und vielleicht sind die Rabbanan dieser Ansicht nur hierbei, weil es, wenn man dies unterlässt, verenden muss, da aber, wo Elijahu kommen und es als rein erklären kann, sind sie der Ansicht R. Eliêzers. Und vielleicht ist R. Jehuda dieser Ansicht nur hierbei, wo man es[50]mit Händen tut, da aber, wo man es nur verursacht, ist er der Ansicht R. Johošuâs. Und vielleicht ist R. Gamaliél dieser Ansicht nur da, weil Elijahu kommen und es als rein erklären kann, hierbei aber, wo es, wenn man dies unterlässt, verenden muss, ist er der Ansicht der Rabbanan. Und ferner streiten sie ja hier über Schriftverse und da über Schriftverse!? R. Ḥija b. Abin sagte nämlich im Namen R. Johanans: Alle stimmen überein, dass man, wenn man die gesäuerte [Opfergabe] säuert, schuldig sei, denn es heisst:[52]*sie darf nicht aus Gesäuertem gebacken werden*, und abermals:[53]*sie darf nicht bereitet werden.* Dass man ferner schuldig sei, wenn man ein Kastriertes abermals kastriert, denn es heisst:[54]*dem die Hoden zerquetscht, zerschlagen, abgerissen oder durchgeschnitten sind*, und da man, wenn man wegen des Durchschneidens schuldig ist, wegen des Abreissens erst recht schuldig[55]ist, so schliesst dies das Abreissen nach dem Durchschneiden ein, dass man dieserhalb schuldig ist. Sie streiten nur über den Fall, wenn man einem fehlerbehafteten [Erstgeborenen] einen Leibesfehler beibringt. R. Meír sagt:[56]*keinerlei*[57] *Gebrechen darf an ihm sein*, und die Rabbanan sagen: *fehlerfrei*

49. Damit es unrein werde u. man es verbrennen dürfe. 50. Den Leibesfehler beibringen. 51. Der Prophet, der alle derartige Zweifel lösen wird; cf. Ed. VIII,7. 52. Lev. 6,10. 53. Ib. 2,11. 54. Ib. 22,24. 55. Dies zu verbieten ist nicht nötig. 56. Lev. 22,21. 57. Die überflüssige Partikel כל deutet darauf, dass man auch dem gebrechenbehafteten kein Gebrechen beibringen darf.

קאמרי בית שמאי אלא בבכור דקדושתו מרחם אבל
Col.b פסולי המוקדשין דאין קדושתו מרחם לא ולוקמה כולי
כרבי אלעזר ברבי שמעון דילמא עד כאן לא קאמר
רבי אלעזר ברבי שמעון התם אלא פסולי המוקדשין
דאלימי למיתפס פדיונן אבל בכור דלא אלים למיתפס
Vgl. Ar. 31a פדיונו לא ורבי אלעזר ברבי שמעון לית ליה כל פסולי
המוקדשין נמכרין באיטליס ונשקלין בליטרא אלמא
Ar. 48b Tem. 24a דכיון דאיכא רווחא להקדש שרי לה אמר רב מרי
בריה דרב כהנא מה שמשביה בעור פנם בבשר
במערבא משמיה דרבינא אמרי מפני שנראה כעובד
עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אומר נזירה שמא
יגדל מהן עדרים עדרים:

[ii.2] Pes. 18a **כור** שאחזו דם אפילו מת אין מקיזין לו דם
דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יקיז ובלבד
שלא יעשה בו מום ואם עשה בו מום הרי זה לא
ישחוט עליו רבי שמעון אומר יקיז אף על פי שהוא
עושה בו מום:

Men. 56a tBek. 3 **גמרא.** תנו רבנן בכור שאחזו דם מקיזין לו את
הדם במקום שאין עושים בו מום ואין מקיזין לו את
הדם במקום שעושין בו מום דברי רבי מאיר וחכמים
אומרים אף במקום שעושה בו מום ובלבד שלא ישחט
על אותו המום רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו
המום רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו את
הדם מתני ליה רבי אלעזר לבריה ואמרי לה רבי חייא
לבריה כמחלוקת כאן כך מחלוקת בחבית של תרומה

M 90 + התם | M 91 — דיל...שמעון | B 92 פדיונו ||
M 93 פה"ם עוברין באיט' || M 94 שרי ליה. V ש"ל רבנן
ה"ן כיון דא"ר להק' ש"ל רבנן || M 95 פוגם || M 96
ע"ז בקד' || M 97 — גז' || VM 98 + את ה || M 99
M מקיזין אותו במקום שאין עושין בו || M 1 אליעזר || M 2
— ואין ... מום.

Schule Šammajs sagt dies vielleicht nur vom Erstgeborenen, das vom Mutterleib aus heilig ist, nicht aber von untauglich gewordenen Opfertieren, die nicht vom Mutterleib aus heilig sind. — Sollte er sie doch ganz R. Eleâzar b. R. Šimôn[46] addizieren!? — R. Eleâzar b. R. Šimôn sagt dies vielleicht nur von untauglich gewordenen Opfertieren, [deren Heiligkeit] stark ist, die Lösung zu erfassen, nicht aber vom Erstgeborenen, [dessen Heiligkeit] nicht so stark ist, die Lösung zu erfassen. — Hält denn R. Eleâzar b. R. Šimôn nichts von der Lehre, dass alle untauglich gewordenen Opfertiere im Scharren verkauft und nach Litra ausgewogen werden dürfen, wonach man dies darf, wo ein Gewinn für das Heiligtum vorhanden ist!? R. Mari, Sohn des R. Kahana, erwiderte: Was an der Haut gewonnen wird, geht am Fleisch verloren[47]. Im Westen erklärten sie im Namen Rabinas: Weil es den Anschein hat, als verrichte man [Profan]arbeit mit Geheiligtem. R. Jose b. Abin erklärte: Aus Rücksicht darauf, man könnte aus solchen ganze Herden züchten[48].

WENN EIN ERSTGEBORENES BLUTANDRANG BEKOMMT, SO DARF MAN IHM NICHT ZUR ADER LASSEN, SELBST WENN ES DARAN VERENDEN MUSS — WORTE R. JEHUDAS. DIE WEISEN SAGEN, MAN LASSE IHM ZUR ADER, NUR DARF MAN IHM KEINEN LEIBESFEHLER BEIBRINGEN. HAT MAN IHM EINEN LEIBESFEHLER BEIGEBRACHT, SO DARF MAN ES NICHT DARAUFHIN SCHLACHTEN. R. ŠIMÔN SAGT, MAN DARF IHN ZUR ADER LASSEN, SELBST WENN MAN IHM DABEI EINEN LEIBESFEHLER BEIBRINGT.

GEMARA. Die Rabbanan lehrten: Wenn ein Erstgeborenes Blutandrang bekommt, so lasse man ihm zur Ader an einer Stelle, wo man ihm keinen Leibesfehler beibringt; man darf ihm aber nicht zur Ader lassen an einer Stelle, wo man ihm einen Leibesfehler beibringt — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, auch an einer Stelle, wo man ihm einen Leibesfehler beibringt, nur dürfe man ihn auf diesen Leibesfehler hin nicht schlachten. R. Šimôn sagt, man dürfe ihn auch auf diesen Leibesfehler hin schlachten. R. Jehuda sagt, selbst wenn es daran verenden muss, dürfe man ihm nicht zur Ader lassen. R. Eleâzar lehrte seinen Sohn, und wie manche sagen, R. Ḥija seinen Sohn: Wie sie hierüber streiten, so streiten sie auch über das Fass mit Hebe. Es wird nämlich gelehrt: Wenn über ein

burt erschwerend ist, so ist sie es wol auch bei untauglich gewordenen Opfertieren. 46. Vgl. S. 105 N. 50 mut. mut. 47. Durch die Schonung der Haut wird das Fleisch zerschnitten u. verunstaltet. 48. Wenn man auf Abnehmer solcher Häute wartet.

burtsfrei sind, ebenso ist das untauglich gewordene Opfertier erstgeburtsfrei.

Die Rabbanan lehrten: Man darf vom Erstgeborenen nicht Menstruirenden zu essen geben — Worte der Schule Šammajs; die Schule Hillels sagt, man dürfe davon Menstruirenden zu essen geben. Was ist der Grund der Schule Šammajs? — Es heisst: *und ihr Fleisch sei dein*; wie da[44] keiner Menstruirenden, ebenso hier keiner Menstruirenden. — Und die Schule Hillels!? — Dies gilt nur von einem fehlerfreien, vom fehlerbehafteten aber [heisst es]: *der Unreine und der Reine (mögen es essen)*. — Und die Schule Šammajs!? — Dies nur, wenn die Unreinheit nicht aus dem Körper kommt", nicht aber, wenn die Unreinheit aus dem Körper kommt. Wir finden nämlich, dass der Allbarmherzige zwischen der Unreinheit, die aus dem Körper kommt, und der Unreinheit, die nicht aus dem Körper kommt, unterscheidet, denn es wird gelehrt: Ist das Pesaḥopfer in Unreinheit dargebracht worden, so dürfen flussbehaftete Männer, Aussätzige, flussbehaftete Frauen, Menstruirende und Wöchnerinnen nicht davon essen. — Und die Schule Hillels!? — Da hat die Gesetzlehre ausdrücklich bekundet:[45] *an einer Person verunreinigt*, hierbei heisst es schlechthin *der Unreine*, ohne Unterschied.

יאיך מה לבי ואיך פטורים מן הכבורה אף פסולי
המוקדשין פטורין מן הכבורה: תנו רבנן בבור אין
מאכילין אותו לנדות דברי בית שמאי ובית הלל
אומרים מאכילין אותו לנדות מאי טעמא דבית שמאי
דכתיב ובשרם יהיה לך מה התם נדות לא אף הכא
נדות לא ובית הלל הני מילי תם אבל בעל מום התמא
והטהור "(אכלה) ובית שמאי הני מילי היכא דאין
טומאה יוצאה עליו מגיפו"אבל היכא דטומאה יוצאה
עליו מגיפו לא דאשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה
עליו מגיפו"לבין שאין טומאה יוצאה עליו מגיפו דתנן
הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים ומצורעין
וזבות ונדות ויולדות ובית הלל התם הוא דגלי רחמנא
טמא [ל]נפש אבל הכא"טמא סתמא כתיב לא שנא:
תנו רבנן אין מרגילין ביום טוב ביוצא בו אין מרגילין
בבבור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא יום טוב דקא
טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בבור מאן תנא אמר
רב חסדא בית שמאי היא דאמר אין מאכילין אותו
לנדות: "ולא בפסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב
חסדא רבי אלעזר ברבי שמעון היא דתנן חיו לפניו
שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום"תמימה
תקרב בעלת מום תיפדה נשחטה בעלת מום"אם עד
שלא נזרק דמה של תמימה מותרת"אם משנזרק דמה
של תמימה אסורה "רבי אלעזר ברבי שמעון אומר
אפילו בשר בקדירה ונזרק דמה של תמימה אסורה
ורב חסדא לוקמה כולה כבית שמאי"דלמא עד כאן לא

M 82 יאכלנו | M 83 דאשכחנא | M 84 ובין טומ' שאין — M 87 | יוצא' | M 85 + ד | M 86 + א' מר | M 88 — אם | M 89 + או' | ת"ח ב"ם

Die Rabbanan lehrten: Man darf am Feiertag nicht die Haut von den Füssen[46] abziehen; desgleichen darf man beim Erstgeborenen nicht die Haut von den Füssen abziehen, und nicht beim untauglich gewordenen Opfertier. Allerdings am Feiertag weil dies eine Mühe ist, von der man dann keinen Gebrauch macht, wer aber lehrte dies vom Erstgeborenen? R. Ḥisda erwiderte: Es ist die Schule Šammajs, welche sagt, man dürfe es Menstruirenden nicht zu essen geben. — «Und nicht beim untauglich gewordenen Opfertier.» Wer ist der Autor? R. Ḥisda erwiderte: Es ist R. Eleâzar b. R. Šimôn, denn es wird gelehrt: Wenn er vor sich zwei Sündopfer[47] hat, eines fehlerfrei und eines fehlerbehaftet, so ist das fehlerfreie darzubringen und das fehlerbehaftete auszulösen; ist das fehlerbehaftete geschlachtet[48] worden, so ist es, wenn bevor das Blut des fehlerfreien gesprengt worden ist, erlaubt, und wenn nachdem das Blut des fehlerfreien gesprengt worden ist, verboten[49]. R. Eleâzar b. R. Šimôn sagt, selbst wenn das Fleisch sich bereits im Topf befindet, das Blut des fehlerfreien aber gesprengt worden ist, sei es verboten. — Sollte sie doch R. Ḥisda ganz der Schule Šammajs addiziren[50]!? — Die

43. Num. 18,18. 44. Sondern durch Berechnung. 45. Num. 9,10. 46. Dh. die ganze Haut unverletzt, um sie als Schlauch zu verwenden. 47. Die man zur Sicherheit abgesondert hat, wenn eines abhanden kommen sollte. 48. Nach der Auslösung. 49. Auch zur Nutzniessung, weil der Eigentümer bereits durch ein andres Sühne erlangt hat. 50. Wenn diese bei der Erstge-

[die Heiligkeit] nicht so stark ist, die Lösung zu erfassen, ausgelöst werden können!? — Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass *nicht loskaufen* nicht verkaufen heisst. — Sollte doch der Allbarmherzige geschrieben haben: nicht verkaufen!? — Würde der Allbarmherzige geschrieben haben: nicht verkaufen, so könnte man glauben, nur verkaufen nicht, weil man dann dabei auf profane Weise verfährt, auslösen aber darf man es wol, weil man den Erlös in das Heiligtum bringt. Daher schrieb der Allbarmherzige: nicht loskaufen, weder verkaufen noch auslösen.

DIE SCHULE ŠAMMAJS SAGT, EIN JISRAÉLIT DÜRFE SICH NICHT MIT EINEM PRIESTER BEIM [VERZEHREN] DES ERSTGEBORENEN BETEILIGEN, DIE SCHULE HILLELS ERLAUBT DIES, SOGAR EINEM NICHTJUDEN.

GEMARA. Wer ist [der Autor] unsrer Mišnah? — Es ist R. Âqiba, denn es wird gelehrt: Beim [Verzehren] des Erstgeborenen darf nur eine ganz aus Priestern bestehende Gesellschaft beteiligt sein — Worte der Schule Šammajs; die Schule Hillels sagt, auch Gemeine. R. Âqiba erlaubt es sogar einem Nichtjuden. — Was ist der Grund der Schule Šammajs? — Es heisst:[35] *und ihr Fleisch gehöre dir &*; wie da[36] nur Priester und kein Jisraélit, ebenso auch hier nur Priester und kein Jisraélit. — Und die Schule Hillels!? — Dies gilt nur von einem fehlerfreien, von einem fehlerbehafteten aber heisst es:[37] *der Unreine und der Reine, zusammen (mögen sie es essen)*. Wenn ein Unreiner, der Minderheiliges nicht essen darf, vom Erstgeborenen essen darf, um wieviel mehr darf ein Gemeiner, der Minderheiliges essen darf, vom Erstgeborenen essen. — Es ist ja aber zu widerlegen: wol der Unreine, dem von der Allgemeinheit heraus der Gemeindetempeldienst erlaubt[38] wurde!? — Und die Schule Hillels!? — Wir sprechen nicht vom Tempeldienst, wir sprechen ja vom Essen, und hinsichtlich des Essens ist ein Gemeiner bevorzugter.

«R. Âqiba erlaubt es sogar einem Nichtjuden.» Was ist der Grund R. Âqibas? — [37] *Wie Hirsch und Reh*; wie Hirsch und Reh einem Nichtjuden erlaubt sind, ebenso ist auch das Erstgeborene[39] einem Nichtjuden erlaubt. — Und jener!? — Es heisst dreimal [40] *Hirsch und Reh*; einmal wegen der Lehre des R. Jiçḥaq[41] und des R. Ošâja, einmal wegen der Lehre des R. Eleâzar Haqappar[42], und einmal: wie Hirsch und Reh erstge-

---

35. Num. 18,18. 36. Bei den priestl. Abgaben, die im angezogenen Schriftvers genannt werden. 37. Dt. 15,22. 38. Ist kein reiner Priester vorhanden, so darf ein unreiner das Gemeindeopfer darbringen. 39. So richt. nach manchen Glossen. 40. Dt. 12,15; ib. V. 22; ib. 15,22. 41. Schon RšJ. bemerkt, dass ihm eine solche unbekannt sei; die Tosaphisten verweisen auf die Lehre Bd. VII S. 598 Z. 17, die mit diesem Schriftvers begründet werden soll. 42. Cf. Bd. VIII S. 883 Z. 19ff.

---

[70]מיפריק אלא שמע מינה לא ינאל לא ימכר הוא ולכתוב רחמנא לא ימכר אי כתב רחמנא[71]לא ימכר הוה אמינא איזדבוני הוא דלא[72]מזדבן דקא עביד עובדין דחול אבל איפרוקי מיפריק[73]דהא עיילי דמיו להקדש להבי כתב רחמנא לא ינאל דלא איזדבוני מיזדבן ולא איפרוקי מיפריק:

[ii.1] Tem. 24[a] **ת**[74] שמאי אומרים לא ימנה ישראל עם הכהן לבכור ובית הלל מתירין[75]ואפילו גוי:

גמרא. מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא בכור אין נמנין עליו אלא חבורה שבולה כהנים דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אפילו זרים רבי עקיבא מתיר אפילו גוי מאי טעמא[75]דבית שמאי דכתיב[76]ובשרם Nm.18,18 יהיה לך וגו׳ מה התם כהנים אין ישראל לא אף הכא כהנים אין ישראל לא ובית הלל הני מילי תם אבל Fol.33 בעל מום[77]כתיב[78]הטמא והטהור יחדיו (יאכלנו)[77]ומה Dt.15,22 טמא שאינו אוכל בקדשים קלים אוכל בבכור זר שאוכל בקדשים קלים אינו דין שיאכל בבכור איבא למיפרך מה לטמא שבן הותר מכללו בעבודת צבור ובית הלל אטו בעבודה[78]קאמרינן באכילה קאמרינן אכילת זר עדיף[80]ורבי עקיבא מתיר[80]ואפילו גוי מאי טעמא דרבי עקיבא ib. [79]כצבי ו[כ]איל מאי צבי ואיל[80]מותר לגוי אף פסולין מותר לגוי ואידך תלתא צבי ואיל כתיבי חד לכדרבי יצחק וחד לכדרבי[81]אושעיא וחד לבדרבי אלעזר הקפר

M 70 לא מיפ׳ אלא לאו ש״מ || M 71 — לא׳ || P 72 איזדבוני || M 73 הוא דעייל || M 74 בבכ׳. V על הבכ׳ || M 77 מה טמא שנאכל בקדשים אינו || B 78 קאמר. M קאמרינן באכילה לא אמר׳ || M 79 + דכת׳ המוה״ט יאכ׳ || M 80 אפי׳ גוי אף בכור נמי אפי׳ גוי ואידך || B 81 + ורבי.

ליה ילפינן ולילף בכור העברה מבעשר דהא
מעשר גמי גמר"גאולה גאולה מהרמים מיעט רחמנא
גבי הרמים הוא"הוא ולא בכור ואימא הוא ולא מעשר
מעשר גאולה במותו רבא אמר לא יגאל דהרמים לא
צריך דאיתנהו היכא אי"בי בעלים הקדש נינהו אי"בי
כהן חולין נינהו"דתניא הרמים כל זמן"שהן בבית
בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם שנאמר כל הרם
קדש קדשים הוא לה'"ניתן לכהן הרי"הן כחולין לכל
דבריהם שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה לא יגאל
דכתב רחמנא למה לי אם אינו ענין להרמים תנהו
ענין"למעשר אימא תנהו ענין"לבכור מעשר גאולה
במותו רב אשי אמר לא יגאל דמעשר לא ימכר הוא
אמר רב אשי מנא אמינא"לה דכתיב והיה הוא
ותמורתו יהיה קדש לא יגאל אימתי עושה תמורה
מחיים"אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה
נגאל"הא בעי העמדה והערכה אלא"שמע מינה לא
יגאל לא ימכר הוא הניחא למאן דאמר קדשי מזבח
חיו בכלל העמדה והערכה אלא למאן דאמר"קדשי
מזבח לא חיו בכלל העמדה"והערכה מאי איכא למימר
אנן הכי קאמרינן מי איכא"דמחיים לא מיפריק ולאחר
שחיטה מיפריק אלמא"לא מחיים דאלימא קדושתיה
לא"מיפריק לאחר שחיטה דאקיל ליה קדושתיה מיפריק
ולא כל דכן הוא ומה מחיים דאלים למיתפס פדיונו
לא"מיפריק לאחר שחיטה דלא אלים למיתפס פדיונו

M 52 — ג״ג ‖ M 53 ול״ב אימ׳ גאולה הוא ול״ם גאולה ‖ P 54 בבעלי. M בית ‖ M 55 בית ‖ M 56 דתנן ‖ 57 P שהיא ‖ P 58 נתנו ‖ P 59 הוא ‖ M 60 לבכור גאולה כמו׳ ‖ P 61 למעשר מעש׳ גאולתו ‖ P 62 לי׳ ‖ M 63 + לאו ‖ M 64 — ק״ם ‖ M 65 — והע׳ ‖ M 66 מידי דל״ם מחיים ‖ P 67 — לא ‖ M 68 קמיפ, דלאו כל דכן ומה ‖ M 69 + ק.

ist, wenn aber ein ähnliches vorhanden ist, folgern wir vom ähnlichen. — Sollte man doch hinsichtlich der Erstgeburt durch [das Wort] *vorübergehen*[27]vom Zehnten folgern, wie auch hinsichtlich des Zehnten durch [das Wort] *loskaufen* vom Gebannten[28]gefolgert wird!? — Beim Gebannten hat es der Allbarmherzige durch [das Wort] *es* eingeschränkt: *es*, nicht aber das Erstgeborene. — Vielleicht: *es*, nicht aber der Zehnt!? — Beim Zehnten heisst es *loskaufen*, wie bei diesem. Raba erklärte: Beim Gebannten sind [die Worte] *nicht losgekauft* nicht nötig; wo befindet es sich: wenn beim Eigentümer, so ist es ja heilig, und wenn beim Priester, so ist es ja profan. Es wird nämlich gelehrt: Das Gebannte gilt, solange es sich im Haus des Eigentümers befindet, in jeder Hinsicht als Heiliges, denn es heisst:[29]*alles Gebannte ist hochheilig dem Herrn*; hat man es dem Priester gegeben, so ist es in jeder Hinsicht profan, denn es heisst:[30]*alles Gebannte in Jisraél soll dein sein.* Wozu schrieb der Allbarmherzige demnach: *es soll nicht losgekauft werden*? — Wenn es auf das Gebannte nicht zu beziehen ist, so beziehe man es auf den Zehnten[31]. — Vielleicht beziehe man es auf das Erstgeborene!? — Beim Zehnten wird wie bei diesem [der Ausdruck] *loskaufen* gebraucht. R. Aši erklärte: *Nicht loskaufen*, das beim Zehnten gebraucht wird, heisst: nicht verkaufen. R. Aši sprach: Dies entnehme ich aus folgendem. Es heisst:[32]*so soll es und das Eingetauschte heilig sein, es soll nicht losgekauft werden.* Der Tausch erfolgt lebend, nicht losgekauft werden darf es lebend; nach der Schlachtung aber darf es losgekauft werden. Es benötigt ja aber des Hinstellens und des Schätzens[33]!? Hieraus ist also zu entnehmen, dass *nicht loskaufen* nicht verkaufen heisse. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, das Heilige für den Altar sei in der Vorschrift vom Hinstellen und Schätzen einbegriffen, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, das Heilige für den Altar sei in der Vorschrift vom Hinstellen und Schätzen nicht einbegriffen!? — Wir meinen es wie folgt: gibt es denn etwas, das lebend nicht ausgelöst, geschlachtet aber ausgelöst werden darf? — Wieso denn nicht, lebend ist die Heiligkeit stärker, daher darf es nicht ausgelöst werden, geschlachtet ist die Heiligkeit leichter, daher darf es ausgelöst werden!? — Dies ist ja paradox: wenn es lebend, wo [die Heiligkeit] so stark ist, die Lösung zu erfassen[34], nicht ausgelöst werden kann, wie sollte es nach der Schlachtung, wo

29. Lev. 27,28. 30. Num. 18,14. 31. Dass er nicht verkauft werden dürfe. 32. Lev. 27,33. 33. Cf. Lev. 27,11,12. 34. Das, wodurch es ausgelöst wird, wird heilig.

מה להלן מבירה עמו אף כאן מבירה עמו אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע מפני דאי לא מפני איכא למפרך מה לחרמים שכן חלים על הכל[20]לאיי אפנויי מפני[21]לא יאמר ולא יגאל בחרמים[22]ויגמר ממעשר מה מעשר קדוש ואינו נגאל אף חרמים קדושים ואינם נגאלים לא יגאל דבתב רחמנא למה לי לאפנויי[23]איכא למיפרך מה למעשר שכן קדוש לפניו ולאחריו אלא לא יאמר לא יגאל בחרמים[24]וגמר מבכור מה בכור קדוש ואינו נגאל אף חרמים קדושין[25]ואינן נגאלין לא יגאל דבתב רחמנא[26]למה לי לאפנויי איבא למיפרך מה לבכור שכן קדושתו מרחם אלא לא יאמר לא יגאל במעשר[27]וגמר העברה מבכור מה בכור קדוש ואינו נגאל אף מעשר קדוש ואינו נגאל לא יגאל דבתב רחמנא במעשר למה לי לאפנויי ואבתי[28]במעשר נמי לא מפני דאיבא למפרך כדפרכינן[29]והעברת[30]יתירא הוא בכור נמי ניתק גאולה מחרמים דמעשר מפני דבכור לא מפני ומאי חזית דלא תפדה דבכור לגופיה[31]ודמעשר לאפנויי ואימא דמעשר לגופיה[32]דבכור לאפנויי דנין גאולה מגאולה ואין דנין פדייה מגאולה [33]מאי נפקא מינה[34]הא תנא דבי רבי ישמעאל[35]ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל[36]איבא דדמי ליה מדדמי

Lev.14,39 Ib.v.44 Er.51[a] Jom 2[b] Jab.17[b] Naz.5[a] Mak.13[b] Hor.8[a] Men.4[a]45[b] Hul.85[a] Ned.22[b]

M 39 אלא || M 40 + הל (?) או || M 41 וגמר || 42 M ואינו נגאל || P 44 ויגמר || B 43 איכא ... לאפנויי || M -- M 47 העברה יתיר׳ נמי || M 46 דמע׳ || P 45 — למה בכור ילפינן גאולה || B 48 + קרא || M 49 — ודמע׳... לגופיה || P 49 — ו || M 50 + היא || M 51 + היכא ד.

ebenso gehört auch hierbei der Verkauf dazu. R. Nahman b. Jiçhaq sprach zu R. Hona, dem Sohn R. Jehošuâs: Sie[20]sind entbehrlich, denn wenn sie nicht entbehrlich wären, könnte man einwenden: wol gilt dies vom Gebannten, weil es sich auf alles erstreckt; aber sie sind entbehrlich: beim Gebannten braucht es ja nicht *und nicht losgekauft* zu heissen, denn man könnte es vom Zehnten folgern, wie der Zehnt heilig ist und nicht losgekauft werden darf, ebenso ist das Gebannte heilig und darf nicht losgekauft werden, und wenn der Allbarmherzige dennoch *und nicht losgekauft* geschrieben hat, so ist es entbehrlich. — Es ist aber zu erwidern: wol gilt dies vom Zehnten, bei dem das vorangehende und das folgende nicht heilig ist[21]. — Vielmehr, beim Gebannten braucht es ja nicht *und nicht losgekauft* zu heissen, denn man könnte es vom Erstgeborenen folgern, wie das Erstgeborene heilig ist und nicht losgekauft werden darf, ebenso ist das Gebannte heilig und darf nicht losgekauft werden, und wenn der Allbarmherzige dennoch *und nicht losgekauft* geschrieben hat, so ist es entbehrlich. — Es ist aber zu erwidern: wol gilt dies vom Erstgeborenen, das vom Mutterleib aus heilig ist!? — Vielmehr, beim Zehnten braucht es ja nicht *und nicht losgekauft* zu heissen, denn man könnte es durch [das Wort] *vorüberziehen*[22]vom Erstgeborenen entnehmen, wie das Erstgeborene heilig ist und nicht losgekauft werden kann, ebenso ist der Zehnt heilig und kann nicht losgekauft werden, und wenn der Allbarmherzige dennoch beim Zehnten *und nicht losgekauft* geschrieben hat, so ist es entbehrlich. — Aber immerhin ist es ja auch beim Zehnten nicht überflüssig, denn es ist zu erwidern, wie wir erwidert haben!? — [Das Wort] *vorüberziehen* ist gänzlich überflüssig. — Auch hinsichtlich des Erstgeborenen ist es ja durch [das Wort] *lösen*[23]vom Gebannten zu folgern!? — Beim Zehnten ist es entbehrlich, beim Erstgeborenen ist es nicht entbehrlich. — Woraus ersiehst du, dass [die Worte] *nicht ausgelöst* bei der Erstgeburt an sich nötig und beim Zehnten[24]entbehrlich sind, vielleicht sind sie beim Zehnten an sich nötig und bei der Erstgeburt entbehrlich!? — Man folgere [durch Vergleichung] von *loskaufen* mit *loskaufen*, nicht aber [durch Vergleichung] von *auslösen* mit *loskaufen*. — Welchen Unterschied gibt es denn hierbei, in der Schule R. Jišmâéls wurde ja gelehrt:[25] *Wenn der Priester wiederkehrt,*[26]*wenn der Priester hineingeht*, kommen und gehen sind[27]dasselbe!? — Dies nur, wenn kein ähnliches Wort vorhanden

21. Die Schriftworte, die hier als Wortanalogie angeführt werden. 22. Weder das 9. noch das 11. 23. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Ex. 13,12 u. Lev. 27,32. 24. Das bei beiden gebraucht wird. 25. Bei dem das synonyme W. "losgekauft" gebraucht wird. 26. Lev. 14,39. 27. Ib. V. 44. 28. Obgleich sie nicht wörtlich, sondern nur begrifflich einander gleichen.

ein[12]? — Da ist es nicht ersichtlich, hierbei aber[13] ist es ersichtlich. Raba sprach: Wieso heisst es demnach[14] zweimal Viehzehnten? Vielmehr, erwiderte Raba, meint er es wie folgt: Den Viehzehnten von Waisen verkaufe man auf gewöhnliche Weise, wenn man aber den Viehzehnten von Erwachsenen geschlachtet hat, kalkuliere man ein [den Erlös in den Erlös] für Haut, Fett, Sehnen und Hörner. Raba sagte: Dies entnehme ich aus folgendem Schriftvers: *so soll es und das Eingetauschte heilig sein, es soll nicht losgekauft werden.* Der Tausch erfolgt lebend, nicht losgekauft werden darf es lebend; nach der Schlachtung aber darf es losgekauft werden, nur haben die Rabbanan es auch nach dem Schlachten verboten mit Rücksicht auf [die Lösung] vor dem Schlachten. Bei dem, was lebend geschätzt[15] wird, haben die Rabbanan es verboten nach dem Schlachten mit Rücksicht auf [die Lösung] vor dem Schlachten, bei dem aber, was lebend nicht geschätzt wird, haben die Rabbanan es nicht verboten. Bei Waisen aber haben die Rabbanan es bei der Bestimmung der Gesetzlehre belassen[16].

Auch R. Šemuél b. R. Jiçḥaq hält es mit der Lehre Rabas, denn R. Šemuél b. R. Jiçḥaq sagte: Woher, dass man den Viehzehnten von Waisen auf gewöhnliche Weise verkaufen darf? — es heisst:[17] *jedoch darfst du, wie es immer deine Seele begehrt, schlachten und Fleisch essen*, und der Viehzehnt ist es, woran der Segen nicht lebend, nur geschlachtet haftet[18].

Sie fragten: Darf man es in [den Erlös] der Knochen einkalkulieren. — R. Ḥija und R. Šimôn b. Rabbi [streiten hierüber]; einer sagt, man dürfe einkalkulieren, und einer sagt, man dürfe nicht einkalkulieren. Sie streiten aber nicht; einer spricht von einem Kleinvieh und einer spricht von einem Grossvieh. Wenn du willst, sage ich, beide von einem Grossvieh, dennoch streiten sie nicht; einer nach dem Brauch seines Ortes und einer nach dem Brauch seines Ortes[19].

Der Text. Beim Erstgeborenen heisst es: *es soll nicht ausgelöst werden*, und es darf verkauft werden, beim Zehnten heisst es: *es soll nicht losgekauft werden*, und es darf nicht verkauft werden, weder lebend noch geschlachtet, weder fehlerfrei noch fehlerbehaftet. Woher dies? R. Ḥenana erwiderte im Namen Rabhs, und ebenso sagte R. Dimi im Namen R. Johanans: Beim Zehnten heisst es: *es soll nicht losgekauft werden*, und beim Gebannten heisst es:[20] *es soll nicht losgekauft werden*, wie da der Verkauf dazu gehört,

בילוב חתם לא מיכהא מיתא הבא מוכחא מיתא
אמר רבא אם כן מעשר בהמה תרי וימני למה לי
אלא אמר רבא הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים
מוכרין אותו כדרכו ומעשר בהמה דגדול ששחטו
מבליעו בעודו בחלבו בגידו ובקרניו אמר רבא מנא
אמינא לה דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא Lv. 27:28
יגאל אימתי עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל Bek. 30b
מחיים הא לאחר שחיטה נגאל ורבנן הוא דגזרו לאחר
שחיטה אטו לפני שחיטה דבר הנישים מחיים גזור
רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה דבר שאינו נישום Fol 32
מחיים לא גזור רבנן וביתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא:
ואף רב שמואל בר רב יצחק סבר לה להא דרבא
דאמר רב שמואל בר רב יצחק מנין למעשר בהמה של
יתומים שמוכרים אותו כדרכו שנאמר רק בכל אות Dt. 12:15
נפשך תזבח ואכלת בשר איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים
אלא לאחר שחיטה הוי אומר זה מעשר בהמה: איבעיא
להו מהו להבליעו בעצמות רבי חייא ורבי שמעון ברבי חד
אמר מבליעו וחד אמר אין מבליעו ולא פליגי הא בדקה
והא בנכה ואיבעית אימא אידי ואידי בנכה ולא פליגי
מר כי אתריה ומר כי אתריה: גופא בכבור הוא אומר Bek. 54a
לא יפדה ונמכר במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר vgl. Bek. 31b
לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום מנא הני מילי
אמר רב חיננא אמר רב וכן אמר רב דימי אמר רבי
יוחנן נאמר לא יגאל במעשר ונאמר ולא יגאל בחרמים

31 M — א״ר ‖ 32 M תרתי ‖ 33 BP ההוא ‖ 34 M קודם ‖ 35 M + לא״ש אטו לפ״ש ‖ 36 M — ול״ק ‖ 37 M תפדה ‖ 38 M כי אתא ר״ד.

13. Da das Fleisch bedeutend mehr wert ist. 14. Wenn es sich um einen Fall handelt u. der 2. Satz eine Erklärung des 1. ist. 15. Beim Fleisch, worin der Hauptwert besteht. 16. Dass nach dem Schlachten der gewöhnliche Verkauf des Fleisches erlaubt ist. 17. Dt. 12,15. 18. Es ist lebend zur Nutzniessung verboten. 19. Wo die Knochen zu gewerblichen Zwecken verwendet u. einen Wert haben, ist dies erlaubt. 20. Lev. 27,28.

Lv.27,33 במעשר נאמר לא ינאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט
"ולא תם ולא בעל מום הא מילתא"איקשיא ליה לרב
ששת באורתא ושנייה בקדמותא מברייתא במעשר
בהמה של יתומים עסקינן ומשום"השב אבידה"נגעו
בה"רבי אידי"סרסיה דרב ששת הוה שמעה מיניה
אזל אמרה"לי מדרשא ולא אמרה משמיה שמע רב
ששת"איקפד אמר מאן דעקיין ליעקציה עקרבא ורב
Jab.96b "ששת מאי נפקא ליה מינה דאמר רב יהודה אמר רב
Ps.61,5 מאי דכתיב 'אגורה באהלך עולמים וכי איפשר"לאדם
"לגור בשני עולמים אלא אמר דוד"רבונו של עולם
Jab.97a Syn.90b יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה 'דאמר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים
דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר
Cnt.7,10 ואמר רבי יצחק בר זעירי מאי קראה 'וחכך כיין הטוב
הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים כבומר של
ענבים מה בומר של ענבים כיון"שאדם נוגע בו דובב
אף תלמידי חכמים כיון"שאדם אומר דבר שמועה מפיו
"דובבות שפתיו בקבר מאי ברייתא דתניא מעשר בהמה
של יתומים מוברין אותו ומעשר בהמה"ששחטו מבליעו
בעורו בהלבו ובגידו ובקרניו"מאי קאמר אמר אביי הכי
קאמר מעשר בהמה של יתומים מוברין אותו בהבלעה
מבלל דגדול בהבלעה לא"מאי שנא מהא"דתניא
Suk.39a 'הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה
לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית והוינן בה לא רצה
ליתן לו במתנה מאי"ואמר רב הונא מבליע לו דמי אתרוג

14 || השבת B 13 || איקשאי M 12 | ו — MB 11
סרסיא M סיסיא P 16 || רב M 15 || דיתומים + M
19 || M 18 ואיק' א' מאן עקץ עקצתיה || קמי + M 17
+ M 22 || לדור P 21 || לו + M 20 | ששת — P
+ M 25 || שאו' M 24 || דאדם B 23 || לפני הקב"ה
|| מאי ... בהבלעה — M 27 || ששחטה M 26 || בעולם הזה
ו. — M 30 || דתנן V 29 || ו + M 28

soll nicht losgekauft werden, und es darf nicht verkauft werden, weder lebend noch geschlachtet, weder fehlerfrei noch fehlerbehaftet. Dies war R. Šešeth abends schwierig, und morgens erklärte er es nach einer Barajtha. Hier handelt es sich um den Viehzehnten von Waisen, wobei der Schutz vor Verlust[7] berührt worden ist. R. Idi war Famulus des R. Šešeth, und als er es hörte, ging er hin und berichtete es im Lehrhaus, ohne es im Namen R. Šešeths zu sagen. R. Šešeth aber nahm es übel und sprach: Wer [mich] stach, den steche ein Skorpion. — Wieso achtete R. Šešeth darauf? — R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Es heisst:[8] *ich will in deinem Zelt weltenlang wohnen*; kann ein Mensch denn in beiden Welten wohnen? Vielmehr sprach David: Herr der Welt, möge man doch eine Lehre in meinem Namen in dieser Welt vortragen. R. Johanan sagte nämlich im Namen des R. Šimôn b. Johaj: Wenn man eine Lehre im Namen eines [verstorbenen] Schriftgelehrten auf dieser Welt vorträgt, so murmeln seine Lippen im Grab. Hierzu sagte R. Jiçhaq b. Zeêri: Hierauf deutet folgender Schriftvers:[8] *und dein Gaumen wie köstlicher Wein, der meinem Geliebten glatt hinunterfliesst, er lässt murmeln die Lippen der Schlafenden.* Gleich einem Traubenhaufen; wie ein Traubenhaufen[9], sobald man mit dem Finger daran rührt, sofort zischt, ebenso die Schriftgelehrten, sobald man eine Lehre in ihrem Namen auf dieser Welt vorträgt, murmeln ihre Lippen im Grab. — Was ist dies für eine Barajtha? — Es wird gelehrt: Den Viehzehnten von Waisen verkaufe man, und wenn man den Viehzehnten geschlachtet hat, kalkuliere man ein [den Erlös im Erlös] für Haut, Fett, Sehnen und Hörner[10]. — Wie ist dies zu verstehen? Abajje erwiderte: Dies ist wie folgt zu verstehen: Den Viehzehnten der Waisen verkaufe man, indem man [das Fleisch] einkalkuliert. — Demnach darf es ein Erwachsener nicht, auch nicht bei einer Einkalkulierung; aber womit ist es hierbei anders als bei folgender Lehre: Wenn jemand von seinem Nächsten im Siebentjahr einen Feststrauss[11] kauft, so gebe er ihm den Ethrog[12] als Geschenk, weil man ihn im Siebentjahr nicht kaufen darf. Und auf unsre Frage, wie es denn sei, wenn er ihn ihm nicht als Geschenk geben will, erwiderte R. Hona, er kalkuliere ihm den Preis für den Ethrog in den des Feststrausses

6. Lev. 27,33. 7. Da sie es allein nicht aufessen können u. auf den Verkauf angewiesen sind. 8. Cant. 7,10. 9. Od. Gefäss, Kübel, worin die Trauben nachreifen. 10. Da man das Fleisch nicht verkaufen darf, so wird es in den Preis für die genannten Dinge einkalkuliert, sodass der Käufer das Fleisch geschenkt erhält. 11. Für das Hüttenfest, cf. Lev. 23,40ff. 12. Cf. Bd. I S. 292 N. 5.

FUENFTER ABSCHNITT

ל פסולי המוקדשין [1]הנאתן להקדש נמכרין [2]באיטלים [1]ונשחטין באיטלים ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור [1]והמעשר שהנייתן לבעלים פסולי המוקדשין [1]הנייתן להקדש ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור:

גמרא. כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש: אימת אילימא לאחר [3]פדיונו הנאתן להקדש דבעלים היא אלא לפני פדיונו נשחטין הא בעי העמדה והערכה הניחא למאן דאמר [4]קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אלא למאן דאמר היו [5]בכלל העמדה והערכה מאי איבא למימר אלא לעולם לאחר [3]פדיון ומאי הנאתן להקדש אדמעיקרא דבעין דשרי להו מר נמכרין [2]באיטלים ונשחטין [2]באיטלים ונשקלין בליטרא טפי ופריק מעיקרא: חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנייתן לבעלים: בשלמא בכור [2]באיטלים הוא דלא [6]מיזדבן הא בביתיה מיזדבן אלא מעשר בביתיה מי [6]מיזדבן [1]והתניא בבכור נאמר [7]לא תפדה ונמכר חי

Col.b

Ber.32b

10a Bo. 13a Tem. 5b 18a Bek. 22a Nm.18,17

VM 1 — הנא׳ להקד׳ ‖ B 2 באיטליז ‖ P 3 — ונש׳ באיט׳ ‖ VM 4 ומן המע׳ שהנאתן ‖ M 5 הנאתן M 6 פדיונן ‖ הנא׳ לבע׳ אלא לפני פדיונן נשחט והא ‖ M 7 — ק״ם ‖ M 8 — בכלל העוה״ע ‖ M 9 פדיונן ‖ M 10 קמזד והתנן בכור ל״ת ונמכר הוא (!) ומע׳ לא יגאל.

SON ALLEN UNTAUGLICH GEWORDENEN OPFERTIEREN GEHÖRT DIE NUTZNIESSUNG DEM HEILIGTUM. SIE WERDEN IM SCHARREN VERKAUFT, IM SCHARREN GESCHLACHTET UND NACH LITRA[1] AUSGEWOGEN, AUSGENOMMEN DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT, DEREN NUTZNIESSUNG DEM EIGENTÜMER GEHÖRT. DIE NUTZNIESSUNG DER UNTAUGLICH GEWORDENEN OPFERTIERE GEHÖRT DEM HEILIGTUM. VOM ERSTGEBORENEN WIEGE MAN TEIL GEGEN TEIL[2].

GEMARA. VON ALLEN UNTAUGLICH GEWORDENEN OPFERTIEREN GEHÖRT DIE NUTZNIESSUNG DEM HEILIGTUM. Wann, wollte man sagen, nach der Auslösung, wieso gehört die Nutzniessung dem Heiligtum, die Nutzniessung gehört ja dem Eigentümer, und wollte man sagen, vor der Auslösung, wieso werden sie geschlachtet, sie benötigen ja des Hinstellens[3] und der Schätzung!? Allerdings nach demjenigen, der sagt, Heiliges für den Altar sei in [der Vorschrift] des Hinstellens und des Schätzens nicht einbegriffen, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, es sei in [der Vorschrift] des Hinstellens und des Schätzens einbegriffen!? — Vielmehr, tatsächlich nach der Auslösung, und [die Worte] "gehört die Nutzniessung dem Heiligtum", beziehen sich auf vorher[4]. Da der Meister sie im Scharren zu verkaufen, im Scharren zu schlachten und nach Litra auszuwiegen erlaubt hat, muss er von vornherein bei der Auslösung etwas hinzufügen.

AUSGENOMMEN DAS ERSTGEBORENE UND DER ZEHNT, DEREN NUTZNIESSUNG DEM EIGENTÜMER GEHÖRT. Allerdings darf das Erstgeborene nur im Scharren nicht verkauft werden, wol aber kann es daheim verkauft werden; aber darf denn der Zehnt daheim verkauft werden!? Es wird nämlich gelehrt: Beim Erstgeborenen heisst es:[5] *es soll nicht ausgelöst werden*, und es darf lebend verkauft werden; beim Zehnten heisst es:[6] *es*

1. Name eines Gewichtes, dh. nach Gewicht. 2. Jeder Priester erhält einen gleichen Anteil. 3. Cf. Lev. 27,11,12. 4. Auf den Nutzen bei der Auslösung, da er etwas mehr gibt. 5. Num. 18,17.

פירש הרי הוא ככל אדם: רב הונא בר חייא איצטריכא
ליה שעתא[18]הוה עייל נביה רבה ורב יוסף וארבע מאה
[19]זוגא דרבנן שמע דאתו קטיר להו ארבע מאה[20]תכתקי
לסוף שמעו[21]דנעשה גבאי שלחו ליה זיל לחשיבותיה זיל
[22]לקדמותיה שלח להו הדרי בי רב יוסף לא אזל רבה
אזל רב יוסף אמר תנינא פירש אין מקבלין אותו רבה
אמר[23]תנינא חזרו לומר פירש הרי הוא ככל אדם:
Neg. II, 5 תנו רבנן כל הבכורות אדם רואה הוין משל עצמו
[24]ורואה את קדשיו ואת מעשרותיו ונשאל על טהרותיו:
אמר מר כל הבכורות אדם רואה חוין משל עצמו במאי
עסקינן אילימא בחד מי מהימן אלא בתלתא ומי חשידי
Jeb. 25b 101b והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא
Jeb. 25b Ned. 78a Bb. 120b 121a בית דין[25]לעולם בחד וכדאמר רב חסדא אמר רבי
יוחנן ביחיד מומחה[26]הכא נמי ביחיד מומחה: ורואה
Bek. 35b 36b 53b את קדשיו דאי בעי מיתשיל עלייהו[27]ומעשרותיו דאי
בעי שדי ביה מומא בבוליה עדריה ונשאל על טהרותיו
דהא[28]חזא ליה בימי טומאתו:

18 M על גב׳ || 19 M זוגי רב׳ שמע דקאתו || 20 P תצתוקי || 21 M שנע׳ || 22 M לקרדומו || 23 M — תני׳ || 24 M — ורואה ... עצמו || 25 M ובהא אר״ח || 26 M — ה״ן בי״ם || 27 M ואת מעש׳ || 28 V חזו.

aufgegeben hat, gleiche er jedem andren Menschen.

R. Hona b. Ḥija mangelte es an Zeit, und wenn Rabba und R. Joseph und vierhundert Gelehrtenpaare bei ihm eintraten, und er sie kommen hörte, richtete er ihnen vierhundert Sitze her. Später erfuhren sie, dass er Zolleinnehmer wurde, und liessen ihm sagen: Folge deiner Würde und gehe zu deinem Beruf. Hierauf liess er ihnen sagen: Ich habe es aufgegeben. R. Joseph ging nicht mehr hin, Rabba ging hin. R. Joseph sagte, wir haben gelernt, wenn er es aufgegeben hat, nehme man ihn nicht wieder auf. Rabba sagte, wir haben gelernt, sie traten zurück und sagten, wenn er es aufgegeben hat, gleiche er jedem andren Menschen.

Die Rabbanan lehrten: Jeder darf alle Erstgeborenen besichtigen, nur nicht die eignen; jedoch darf man die eignen Opfertiere und die eignen Zehnten besichtigen[91], und man darf sich selber über seine Reinheiten[92]befragen.

Der Meister sagte: Jeder darf alle Erstgeborenen besichtigen, nur nicht die eignen. In welchem Fall: wollte man sagen, allein, so ist er ja nicht[93]kompetent, doch wol drei, und diese[94]sind ja nicht verdächtig!? Es wird nämlich gelehrt: Hat sie vor ihm[95]die Weigerung[96]erklärt oder die Ḥaliçah vollzogen, so darf er sie heiraten, weil es vor Gericht erfolgt ist. — Tatsächlich allein, aber wie R. Ḥisda im Namen R. Johanans erklärt[97]hat, es gelte von einem einzelnen, der bewährt ist, ebenso auch hierbei ein einzelner, der bewährt ist.

«Jedoch darf man die eignen Opfertiere besichtigen.» Denn wenn er wollte, könnte er [sein Gelübde] auflösen lassen[98].

«Und die eignen Zehnten.» Denn wenn er wollte, könnte er seiner ganzen Herde Leibesfehler beibringen.

«Und man darf sich selber über seine Reinheiten befragen.» Weil sie für ihn verwendbar sind in den Tagen seiner Unreinheit[99].

91. Haben sie einen bleibenden Leibesfehler, so löse er sie aus, u. sie sind profan. 92. Ueber die Reinheit seiner eignen Speisen, wenn darüber ein Zweifel obwaltet. 93. Auch bei Fremden sind 3 Personen erforderlich; vgl. weit. Fol. 36b. 94. Zwei Personen, die einer dritten, die die Sache betrifft, assistieren. 95. Einem Gelehrten, der die gerichtliche Funktion ausübt. 96. Eine minderjährig Verheiratete kann später die Ehe durch eine Weigerungserklärung lösen. 97. Cf. Bd. IV S. 990 Z. 20. 98. Wenn er Grund dazu hat, sodass das Opfertier überhaupt nicht mehr heilig ist; er ist daher nicht verdächtig, aus eignem Interesse über einen Leibesfehler falsch zu entscheiden. 99. Er ist nicht verdächtig, Unreines als rein zu erklären, weil er auch solches verwenden kann.

המהרות לכל אדם: תנו רבנן חבר שמת אשתו יבניו
יבני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו ובן חצר שמוכרין
בה תבלת הרי היא בחזקתה עד שתיפסל: תנו רבנן
Deut. 7 אשת עם הארץ שנשאת לחבר ובן בתו של עם הארץ
שנשאת לחבר ובן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר
כולן צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה אבל אשת
חבר שנשאת לעם הארץ ובן בתו של חבר שנשאת
לעם הארץ ובן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אין
צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה רבי מאיר אומר
Deut. 7 אף הן צריכין לקבל עליהן דברי חבירות לבתחלה
רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר מעשה
באשה אחת שנשאת לחבר היתה קומעת לו תפילין
על ידו נשאת לעם הארץ והיתה קושרת לו קשרי
Fol. 31 Az 9a מוכס על ידו: תנו רבנן וכולן שחזרו בהן אין מקבלין
Deut. 2 איתן עולמית דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר חזרו
במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין
אותן איבא דאמרי אם עשו דבריהן במטמוניות
מקבלין אותן בפרהסיא אין מקבלין אותן רבי שמעון
ורבי יהושע בן קרחה אומרים בין כך ובין כך מקבלין
Jer. 3,22 אותן משום שנאמר שובו בנים שובבים אמר רבי יצחק
Deut. 3 איש כפר עכו אמר רבי יוחנן הלכה באותו הזוג: תנו
רבנן בראשונה היו אומרים חבר ונעשה נבאי דוחין
אותו מחבירתו פירש אין מקבלין אותו חזרו לומר

M 7 + ו | M 8 — וכן ... לחבר | M 9 לכתחלה | M 10 + אשת | M 11 שמעון | M 12 ○ לקבל | M 13 — עלי | P 14 — ב״א | M 15 + לכתחלה | M 16 בהן + | P 17 ור״י ור׳ שמעון אומ׳.

Die Rabbanan lehrten: Wenn ein Genosse stirbt, so bleiben seine Frau, seine Kinder und seine Hausgenossen in ihrem Zustand, bis sie verdächtig werden. Ebenso bleibt ein Hof, in dem Purpurfäden[83] verkauft werden, solange in seinem Zustand[84], bis er unzuverlässig wird.

Die Rabbanan lehrten: Wenn die Frau eines Menschen aus dem gemeinen Volk einen Genossen heiratet, ebenso, wenn die Tochter eines Menschen aus dem gemeinen Volk einen Genossen heiratet, und desgleichen, wenn der Sklave eines Menschen aus dem gemeinen Volk an einen Genossen verkauft wird, so müssen sie alle zuerst die Obliegenheiten der Genossen auf sich nehmen. Wenn aber die Frau eines Genossen einen Menschen aus dem gemeinen Volk heiratet, ebenso, wenn die Tochter eines Genossen einen Menschen aus dem gemeinen Volk heiratet, und desgleichen, wenn ein Sklave eines Genossen an einen Menschen aus dem gemeinen Volk verkauft wird, so brauchen sie nicht zuerst die Obliegenheiten der Genossen auf sich zu nehmen. R. Meír sagt, auch diese müssen zuerst die Obliegenheiten der Genossen auf sich nehmen. R. Šimôn b. Eleâzar sagte im Namen R. Meírs: Einst hatte eine Frau einen Genossen geheiratet, und sie half ihm Tephillin[85] formen[86], und als sie darauf einen Menschen aus dem gemeinen Volk heiratete, half sie ihm Zöllnermarken knoten.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jene[87] alle abgefallen[88] sind, so nehme man sie nie mehr auf — Worte R. Meírs. R. Jehuda sagt, sind sie heimlich[89] abgefallen, so nehme man sie nicht mehr auf, wenn öffentlich, so nehme man sie wieder auf. Manche lesen: Hatten sie die Obliegenheiten auch heimlich gehalten, so nehme man sie wieder auf, wenn aber nur öffentlich, so nehme man sie nicht mehr auf. R. Šimôn und R. Jehošuâ b. Qorḥa sagen, ob so oder so nehme man sie wieder auf, denn es heisst:[90] *kehret um, abtrünnige Söhne.* R. Jiçḥaq aus Kephar-Âkko sagte im Namen R. Joḥanans: Die Halakha ist wie dieses Gelehrtenpaar.

Die Rabbanan lehrten: Anfangs sagten sie, wenn ein Genosse Zolleinnehmer geworden ist, schliesse man ihn aus der Genossenschaft aus, und wenn er es aufgegeben hat, nehme man ihn nicht wieder auf, später aber traten sie zurück und sagten, wenn er es

83. Für die Çiçith; cf. Num. 15,38. 84. Diese unverfälscht zu verkaufen; cf. Bd. VI S. 688 Z. 16. 85. Cf. Bd. I S. 16 N. 2. 86. Oder nähen; syr. קמע zusammennähen. Unricht. die Etymologie LEVYS (*NHWB.* IV p. 326) u. gänzlich falsch seine Erklärung der angezogenen Stelle aus Tosephta, da eine Sandale nicht mit dem Anziehen, sondern mit der Fertigung verunreinigungsfähig wird. על יד in der Bedeutung neben, mit, ist genügend bekannt (Sb. VII,3; Jom. III,4). 87. Die oben genannten Personen, die die Beobachtung des Gesetzes auf sich genommen haben. 88. So besser nach den Tosaphisten. 89. Sie sind Heuchler und unglaubwürdig. 90. Jer. 3,22.

Jem. 80a Zeb. 38b Hol. 52b 105a Ar. 27b

majs sagt, für Flüssigkeiten[81] dreissig Tage, für Kleider zwölf Monate; die Schule Hillels sagt, für diese und für jene zwölf Monate. — Demnach gehört dies ja zu den Erleichterungen der Schule Šammajs und den Erschwerungen der Schule Hillels[82]? — Vielmehr, die Schule Hillels sagt, für diese und für jene dreissig [Tage].

Die Rabbanan lehrten: Wer die Obliegenheiten der Genossen auf sich nehmen will, hat dies vor drei Genossen auf sich zu nehmen. Seine Söhne und seine Hausangehörigen brauchen es nicht vor drei Genossen auf sich zu nehmen. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, auch seine Söhne und seine Hausangehörigen müssen es vor drei Genossen auf sich nehmen, denn es ist nicht dasselbe, ob ein Genosse es auf sich nimmt, oder der Sohn eines Genossen es auf sich nimmt.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand kommt und die Obliegenheiten der Genossen auf sich nehmen will, so muss er dies vor drei Genossen tun und selbst ein Schriftgelehrter muss es vor drei Genossen tun. Ein Aeltester, der einen Sitz im Kollegium hat, braucht es nicht vor drei Genossen zu tun, denn er hat es bereits getan, als er den Sitz angetreten hat. Abba-Šaul sagt, auch ein Schriftgelehrter braucht es nicht vor drei Genossen auf sich zu nehmen. Und noch mehr, sogar andre können dies vor ihm auf sich nehmen.

R. Johanan sagte: Diese Lehre ist in den Tagen des Sohnes des R. Ḥanina b. Antigonos gelehrt worden. R. Jehuda und R. Jose waren im Zweifel über eine Angelegenheit der Reinheitsgesetze; da sandten sie Gelehrte zum Sohn des R. Ḥanina b. Antigonos, um ihn zu bitten, darüber nachzudenken, und sie trafen ihn reine [Speisen] tragend. Da gesellten sich einige von seinen Jüngern zu ihnen, er aber blieb stehen und dachte darüber nach. Als sie kamen und dies R. Jehuda und R. Jose berichteten, sprach R. Jehuda zu ihnen: Dessen Vater missachtete Schriftgelehrte, und auch er missachtet Schriftgelehrte. Da sprach R. Jose zu ihm: Die Ehre des Greises bleibe unangetastet, aber seit dem Tag, an dem Tempel zerstört worden ist, haben die Priester Würde für sich eingeführt, dass die Reinheitsbedingungen nicht jedem anvertrauen.

81. Die nach der Gesetzlehre überhaupt nicht verunreinigungsfähig sind. 82. Die Ed. V,i als Ausnahmen aufgezählt werden, unter denen dieser Streit aber nicht mitgezählt wird; sonst ist die Schule Š.s. immer erschwerend.

שלשים יום לכסות שנים עשר חודש[M] ובית הלל אומרים
אחר זה ואחד זה לשנים עשר חודש[M] אם כן הוה ליה
מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אלא[M] בית הלל
אומרים אחד זה ואחד זה לשלשים: (סימן חב"ר תלמי"ד
תכל"ת מב"ם חז"ר גבא"י בעצמ"ו) תנו רבנן הבא לקבל
דברי חבירות צריך לקבל בפני שלשה חבירים ובניו
ובני ביתו[M] אינן צריכין לקבל בפני שלשה חבירים רבן
שמעון בן גמליאל אומר אף בניו ובני ביתו צריכין[M] לקבל
בפני שלשה חבירים לפי שאינו דומה הבר שקיבל לבן
חבר שקיבל: תנו רבנן הבא לקבל דברי חבירות צריך
לקבל בפני שלשה הבירים ואפילו תלמיד חכם צריך
לקבל בפני שלשה חבירים זקן ויושב[M] בישיבה אינו צריך
לקבל בפני שלשה הבירים שכבר קיבל עליו משעה
שישב אבא שאול אומר אף תלמיד[M] חכם אינו צריך
לקבל בפני שלשה חבירים[M] ולא עוד אלא שאחרים
מקבלין לפניו: אמר רבי יוחנן בימי בנו של רבי חנינא
בן אנטיגנוס נשנית משנה זו רבי יהודה ורבי יוסי
איסתפיק להו מילתא[M] בטהרות שדרו רבנן לגבי[M] בנו
של רבי חנינא בן אנטיגנוס[M] אזילו אמרו ליה לעיין בה
אשכחוה דקא[M] טעין טהרות אותיב רבנן מדידיה לגבייהו
וקאי איהו לעיוני בה אתו אמרי ליה לרבי יהודה[1] ורבי
יוסי אמר להו [2]רבי יהודה אביו של זה ביזה [3]תלמידי
חכמים [4]אף הוא מבזה [3]תלמידי חכמים אמר לו רבי יוסי
כבוד זקן יהא מונח במקומו אלא מיום [5]שחרב בית
המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן שאין מוסרין [6]את

M 89 — ובית ... חודש || M 90 אימ' אחד || M 91 אין צריך || M 92 — לקבל בפש"ח || M 93 — בישׁ' || M 94 — חכם || M 95 — ול"ע || M 96 — בטה' || M 97 — בנו של || M 98 (אנטיגנוס אותיב) דקמנטר טהרות אות' רב' מלדידיה גביהו || P 99 נטעי'. V נטר || M 1 — ור"י || M 2 — ר"י || MP 3 תלמיד || M 4 — אף ... חכ' || M 5 שנחרב הבית נה' הכה' || M 6 טהרות: ת"ר אשת חבר ה"ה כחבר חבר שמת.

sichtlich einer Sache verdächtig geworden ist, so ist er verdächtig hinsichtlich der ganzen Gesetzlehre — Worte R. Meírs. Die Weisen sagen, er sei nur hinsichtlich der einen Sache verdächtig. Wenn ein Proselyt die Beobachtung der Gesetzlehre auf sich genommen hat, so ist er, wenn er auch nur hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, hinsichtlich der ganzen Gesetzlehre verdächtig, und er gilt als abtrünniger Jisraélit. Dies ist von Bedeutung: wenn er sich [eine Frau] antraut, **so ist seine Antrauung giltig**[76].

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand kommt und die Obliegenheiten der Genossen mit Ausnahme einer einzigen Sache auf sich **nehmen will, so nehme man ihn nicht auf. Wenn ein Nichtjude kommt und die Obliegenheiten der Gesetzlehre mit Ausnahme einer einzigen Sache auf sich nehmen will,** so nehme man ihn nicht auf. R. Jose b. R. Jehuda sagt, auch wenn nur einer Genauigkeit von den Worten der Schriftgelehrten. Ebenso nimmt man, wenn ein Levite kommt und die Obliegenheiten der Leviten auf sich nehmen will, wenn ein Priester kommt und die Obliegenheiten der Priester auf sich nehmen will mit Ausnahme einer Sache, ihn nicht auf, denn es heisst:[77] *der das Blut der Friedensopfer darbringt*[78] &. Der Dienst, der den Söhnen Ahrons anvertraut ist: wer ihn nicht [vollständig] anerkennt, hat keinerlei Anteil an der Priesterschaft.

אחד נחשד לכל התורה כולה דברי רבי מאיר יהכמים
אומרים איני נחשד אלא לאותו דבר בלבד הנר שקיבל
עליו דברי תורה אפילו נחשד לדבר אחד הוי השיוד
לכל התורה כולה והרי הוא בישראל משומד נפקא
מינה דאי קדיש קידושיו קידושין: תני רבנן הבא
לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו
לוי שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין
אותו רבי יוסי ברבי יהודה אומר אפילו דקדוק אחד
מדברי סופרים וכן בן לוי שבא לקבל דברי לויה
וכהן שבא לקבל דברי כהונה חוץ מדבר אחד אין
מקבלין אותו שנאמר המקריב את דם השלמים וגו'
העבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה
אין לו חלק בכהונה: תנו רבנן הבא לקבל דברי
חבירות אם ראינוהו שנוהג בצינעה בתוך ביתו מקבלין
אותו ואחר כך מלמדין אותו ואם לאו מלמדין אותו
ואחר כך מקבלין אותו רבי שמעון בן יוחי אומר בין
כך ובין כך מקבלין אותו והוא למד כדרכו והולך:
תנו רבנן מקבלין לכנפים ואחר כך מקבלין לטהרות
ואם אמר איני מקבל אלא לכנפים מקבלין אותו קיבל
לטהרות ולא קיבל לכנפים אף לטהרות לא קיבל: תנו
רבנן עד כמה מקבלין אותו בית שמאי אומרים למשקין

M 78 — כולה דר״ם | M 79 על אותו || M 80 לכל התו״ך ה״ה כיש׳ נ״ם דאי אקדיש || M 81 — גוי...אותו | M 82 — יוסי בר׳ | M 83 מדקדוקי | M 84 לוויות חוץ | M 85 המקדיש (!) את דה״ש ואה״ח מב״א לו תהיה שה״י למנה לב״א כל כהן שא״ם בה לא יהא לו | M 86 + חבר | M 87 — ב | M 88 אינו מק׳ לכנפ׳.

Die Rabbanan lehrten: Wenn jemand kommt und die Obliegenheiten der Genossen auf sich nehmen will, so nehme man ihn, wenn man sieht, dass er sie daheim unbeobachtet hält, auf und lehre sie[79] ihn nachher; wenn aber nicht, so lehre man sie ihn und nachher nehme man ihn auf. R. Šimôn b. Joḥaj sagt, ob so oder so nehme man ihn auf, und er lernt dann allmählich.

Die Rabbanan lehrten: Man nehme einen auf hinsichtlich des Händewaschens[80] und nachher nehme man ihn auf hinsichtlich der Reinheitgesetze; wenn er aber sagt, er nehme auf sich nur das Händewaschen, so nehme man ihn auf. Nahm er auf sich [die Beobachtung] der Reinheitsgesetze und nicht das Händewaschen, so hat er auch die Reinheitsgesetze nicht auf sich genommen.

Die Rabbanan lehrten: Für welche Dauer erfolgt die Aufnahme? Die Schule Šam-

die besonders die Reinheitsgesetze beobachten. 76. Er gilt nicht als Nichtjude. 77. Lev. 7,33. 78. Weiter folgt: von den Söhnen Ahrons. 79. Die Einzelheiten. 80. Vor dem Anfassen von Speisen, die unter Beobachtung der Reinheitsgesetze gegessen werden. Nach der üblichen Erklärung ist das נ in כנפים eingeschoben, soviel wie כפים, Hände, jedoch gebraucht der T. beim Händewaschen nur das W. ידים. Einleuchtender ist die Erklärung LUZZATTOS (הליכות קדם p. 41), כנפים sei die ursprüngliche Bezeichnung für die Beobachtung der Reinheitsgesetze, weil die Priester u. die Eigentümer der Opfer das heilige Fleisch in ihrem Rockzipfel (כנף) trugen; cf. Hag. 2,12.

זה ועל זה: [59]ביון דחשיד אדאורייתא[60]כל שכן אדרבנן:
ויש חשוד על הטהרות: מאי טעמא נהי[61]אדרבנן חשיד
[62]אדאורייתא לא חשיד ורמינהי נאמן על הטהרות
נאמן על שביעית הא חשיד[63]חשיד אמר רבי אילעי
מתניתין[64]בשראינוהו שנוהג בצינעא בתוך ביתו רבי
ינאי ברבי ישמעאל אמר בגון[65]דהוה חשיד לתרוייהו
ואתא קמי רבנן וקביל אתרוייהו והדר איחשד[66]אחד
מיניהו דאמרינן מינו[67]דחשיד אהא חשיד נמי אאידך:
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי רבי
עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים[68]חשוד על
Gl. Er. 83a השביעית חשוד על[69]המעשר מאן חכמים רבי יהודה
דבאתריה דרבי יהודה[70]שביעית חמירא להו דההוא
Git. 54a דהוה קרי[71]ליה לחבריה[72] דיירא בר דיורתא אמר ליה
תיתי לי דלא אבלי פירות שביעית בוותך איכא דאמרי
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי רבי עקיבא
סתימתאה אבל חכמים אומרים[73]חשוד על המעשר
חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר
חשוד לדבר אחד[74]הוי חשוד לכל התורה כולה רבי
יונה ורבי ירמיה תלמידי[75]רבי זעירא[76]ואמרי לה רבי
יונה ורבי זעירא תלמידי רבי יוחנן חד אמר אבל
Col.b חכמים אומרים חשוד על השביעית[77]חשוד על המעשר
Gl. Er. 83a ומאן חכמים רבי יהודה והד אמר[78]החשוד על המעשר
חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר[79]דתניא
tDem. 2 עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות ונחשד לדבר

59 M + מ ט ‖ 60 M אדר׳ נמי חשיד ‖ 61 M + אבל ‖ 62 M א״ר אילא ‖ 63 B כשר׳ ‖ 64 M + בידיא(?) ‖ 65 M בחדא ‖ 66 M דאיחשד אהאי איחשד אהאי נמי (אאידך) ‖ 67 M + ה ‖ 68 M המעשרות ומאן ‖ 69 M — שב׳ ‖ 70 P להו ‖ 71 P + דיירא. M גיורא בר גיורתא ‖ 72 M החש׳ על המעשרות ‖ 73 M — הוי ‖ 74 M — ואמרי ... יוחנן ‖ 75 M — חעה״ם ‖ 76 M חש׳ על המעשרות ‖ 77 P דתנן.

Wer hinsichtlich dieses und jenes verdächtig ist. Wenn er hinsichtlich [eines Gesetzes] der Gesetzlehre verdächtig ist, so ist er es um so mehr hinsichtlich eines rabbanitischen.

Mancher ist hinsichtlich des Reinheitsgesetzes verdächtig. Weshalb? — Zugegeben, dass er hinsichtlich des rabbanitischen [Gesetzes] verdächtig ist, hinsichtlich [eines Verbots] der Gesetzlehre aber ist er nicht verdächtig. — Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Wer hinsichtlich des Reinheitsgesetzes glaubwürdig ist, ist glaubwürdig hinsichtlich des Siebentjahres. Demnach ist, wer verdächtig ist, verdächtig!? R. Eleâj erwiderte: Unsere Mišnah spricht von dem Fall, wenn wir gesehen haben, dass er es[72]daheim unbeobachtet hält. R. Jannaj b. R. Jišmâél erwiderte: Wenn er hinsichtlich beider verdächtig war, dann aber vor die Gelehrten kam und es[73]hinsichtlich beider auf sich genommen, jedoch sich hinsichtlich des einen von ihnen verdächtig gemacht hat. Wir sagen, da er hinsichtlich des einen verdächtig ist, ist er auch hinsichtlich des andren verdächtig.

Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Dies ist die Ansicht des nicht genannten R. Âqiba, die Weisen aber sagen, wer hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig ist, ist auch hinsichtlich des Zehnten verdächtig. Unter "Weisen" ist R. Jehuda zu verstehen, denn in der Ortschaft R. Jehudas beobachtete man streng das Siebentjahr. Einst nannte nämlich jemand seinen Nächsten Proselyt, Sohn einer Proselytin, und dieser erwiderte ihm: Mag es mir zugute kommen, dass ich nicht wie du Siebentjahrsfrüchte esse. Manche lesen: Rabba b. Bar-Ḥana sagte im Namen R. Johanans: Dies ist die Ansicht des ungenannten R. Âqiba, die Weisen aber sagen, wer hinsichtlich des Zehnten verdächtig ist, ist auch hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig. Unter "Weisen" ist R. Meír zu verstehen, der sagt, wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, ist hinsichtlich der ganzen Gesetzlehre verdächtig. Von R. Jona und R. Jirmeja, den Schülern R. Zeêras, und manche sagen, von R. Jona und R. Zeêra, den Schülern R. Johanans, sagte der eine: die Weisen aber sagen, wer hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig ist, ist auch hinsichtlich des Zehnten verdächtig, und unter "Weisen" ist R. Jehuda zu verstehen, und der andre sagte: wer hinsichtlich des Zehnten verdächtig ist, ist auch hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig, und unter "Weisen" ist R. Meír zu verstehen. Es wird nämlich gelehrt: Wenn ein Mann aus dem gemeinen Volk Obliegenheiten der Genossen[74]auf sich genommen hat und hin-

73. Das Gesetz vom Siebentjahr u. vom Zehnten. 74. Das Gesetz zu halten. 75. Der Gelehrten.

(viii) חשוד על השביעית אין לוקחין ממנו פשתן ואפילו סרק אבל לוקחין מתם טוי ואריג:

גמרא. השתא טוי זכנינקאריג מיבעיא מאי אריג תיבי:

(ix) חשוד להיות מוכר תרומה לשום חולין אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר כל שיש בו זיקת תרומה ומעשרות אין לוקחין ממנו:

גמרא. לאתויי מאי לאתויי קרבי דגים דמערבי בהי שמן זית: ההוא טבחא דהוה חשוד לזבוני תרבא Fol. 30 דאטמא במר דכנתא קנסיה רבא לזבוני אפילו אמגוזי אמר ליה רב פפא לרבא במאן כרבי יהודה אי כרבי יהודה אפילו מים ומלח נמי לעולם רבי שמעון באיסורא דגיפיה קנסינן ליה סתם דרדקי נהי באמגוזי ואזיל ימשבש לבני טבחי ונהי להו באמגוזי ומייתו ליה תרבא דאטמא ומזבין ליה במר דכנתא:

(x) חשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות החשוד על המעשרות אינו חשוד על השביעית החשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות ויש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ולא על זה זה הכלל החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו: Jost 79 Bar 151

גמרא. מאי טעמא שביעית לא בעיא חומה מעשר בעי דבעי חומה תמיר ליה: החשוד על המעשר: מאי טעמא מעשר אית ליה פדיון שביעית בעי דקא מיתכרא ליה ולית ליה פדיון תמירא ליה: החשוד על

VM 45 ממנו | M 46 ובגדים | M 47 — כל ש | 48 M באט׳ במכרותא | M 49 + לאביי. V לרבא וא״ל רב אדא בר אהבה כמאן | M 50 + כ | M 51 — ליה | M 52 ומשבח לב׳ טבחא | M 53 — דאט | M 54 במכבנתא P 55 אין (M — אינו) | M 56 — ויש ... חמה׳ | 57 M ע״ז וע״ז | M 58 — מאי ... ליה.

Wer hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig ist, von dem darf man keinen Flachs kaufen, nicht einmal gehechelt; wol aber darf man von ihm Gesponnenes und Gewebtes kaufen.

GEMARA. Wenn man Gesponnenes kaufen darf, um wieviel mehr Gewebtes!? — Unter Gesponnenes sind Schnüre zu verstehen.

Wer verdächtig ist, Hebe als Profanes zu verkaufen, von dem darf man nicht einmal Wasser und Salz kaufen — Worte R. Jehudas. R. Šimôn sagt, alles, was der Hebepflicht unterliegt, dürfe man von ihm nicht kaufen.

GEMARA. Was schliesst dies ein? — Dies schliesst Fischgeweide ein, dem man Olivenöl zusetzt.

Einst war ein Schlächter verdächtig, Nierentalg als solchen vom Gekröse zu verkaufen. Da massregelte ihn Raba, sogar keine Nüsse zu verkaufen. R. Papa sprach zu Raba: Also nach R. Jehuda, und nach R. Jehuda gilt dies ja auch von Wasser und Salz!? — Tatsächlich nach R. Šimôn, und man massregle ihn nur bei dem, wobei eine Uebertretung erfolgen kann. Kinderlehrer locken gewöhnlich [Kinder] mit Nüssen an, und auch dieser kann die Kinder der Schlächter mit Nüssen anlocken, sie ihm Nierentalg bringen, den er dann als solchen vom Gekröse verkauft.

Wer hinsichtlich des Siebentjahres verdächtig ist, ist nicht verdächtig hinsichtlich des Zehnten; wer hinsichtlich der Zehnten verdächtig ist, ist nicht verdächtig hinsichtlich des Siebentjahres; wer hinsichtlich dieses und jenes verdächtig ist, ist hinsichtlich des Reinheitsgesetzes verdächtig; und mancher ist hinsichtlich des Reinheitsgesetzes verdächtig, und doch nicht verdächtig hinsichtlich des einen und des andren. Die Regel ist: wer hinsichtlich einer Sache verdächtig ist, darf diesbezüglich nicht richten und nicht zeugen.

GEMARA. Weshalb? — Siebentjahrsfrüchte benötigen nicht der Mauer, der Zehnt aber benötigt der Mauer[72], somit hält er es für strenger.

Wer hinsichtlich des Zehnten verdächtig ist. Weshalb? — Für den Zehnten gibt es eine Auslösung, Siebentjahrsfrüchte aber sind gänzlich verboten und es gibt für sie keine Auslösung, daher hält er es für strenger.

69. Früchte dieses Jahres (cf. Ex. 23,10,11) zu verkaufen. 70. Das W. "alles". 71. Der zum Genuss verboten ist. 72. Der 2. Zehnt darf nur innerhalb der Stadtmauer Jerušalems gegessen werden.

"המקדש במי חטאת ובאפר הטאת שמע מינה: [29]אם היה כהן מטמאהו מתרומתו כו׳: איהו גופיה היכי אזיל לבית הפרס דרבנן דאמר רב יהודה אמר[33]רב vgl. Nid. 57a מנפה אדם בית הפרס והולך ורב יהודה בר אמי Col. b ib. משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור אי נמי בשאר טימאות דלא[34]מיזהר עלייהו: אם היה זקן מרכיבו על החמור: תנא כפועל בטל אמר אביי כפועל Bm. 31b Bk 8a בטל של אותה מלאכה:

[vij] **חשוד** על[35]הכבורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים ולא עורות שאינן עבודים רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה[36]ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי אבל לוקחין ממנו טוי[37]ובגדים:

גמרא. בשר צבאים[37]דמיחלף בדעגלה: ולא עורות שאינן עבודים: הא עבודים[38]זבנינן אם איתא דבכור הוה לא הוה טרח ביה[39]סבר אי שמעו ביה רבנן מפסדו לי מינאי: רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה: מאי טעמא מידע ידיע ותנא קמא[40]אם כן זכר נמי הייק לזכרותיה ואמר עכברים אבלוה ואידך בי עכברים[41]מידע ידיע: ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי: השתא צמר מלובן לא[42]זבנינן צואי מיבעיא אלא חדא קתני צמר מלובן מצואתו: אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים: השתא טוי[43]זבנינן בגדים מיבעיא [44]מאי בגדים נמטי:

M 32 חטאת ואפר || M 33 שמואל || M 34 + קא || M 35 הבכור || V 36 ואריג || M 37 — ד || M 38 מזבנ׳ מ׳ט אם || M 39 + ד || M 40 — א״ך || 41 M 42 נמי + M 43 || מזבנ׳ צאוי מיב׳ הכי קאמ׳ צמר M 44 || מזב׳ M מב״ן.

digungswasser oder mit der Entsündigungsasche[61]. Schliesse hieraus.

WENN ER PRIESTER IST UND DABEI UNREIN GEWORDEN UND HEBE [ZU ESSEN] VERHINDERT IST &c. Wieso darf er überhaupt hingehen? — Auf einen Gräberpflug[62], der nur rabbanitisch [unrein] ist. R. Jehuda sagte nämlich im Namen Rabhs: Man blase auf einem Gräberpflug [die Erde] weg und gehe weiter. Ferner sagte R. Jehuda b. Ami im Namen R. Jehudas, ein ausgetretener Gräberpflug sei [rituell] rein. Oder auch durch andre unreine Dinge, die ihm nicht verboten sind[63].

IST ER ALT, SO LASSE ER IHN AUF EINEM ESEL REITEN &C. Es wird gelehrt: Wie einen müssigen Lohnarbeiter. Abajje erklärte: Wie einen Arbeiter, der sich seiner Berufsarbeit müssigt[64].

[vij] DER HINSICHTLICH DER ERSTGEBURT VERDÄCHTIG IST, VON DEM KAUFE MAN [AUCH] KEIN REHFLEISCH UND KEINE UNGEGERBTEN FELLE. R. ELIÊZER SAGT, MAN KAUFE VON IHM FELLE VON WEIBCHEN. FERNER KAUFE MAN VON IHM KEINE GEREINIGTE UND SCHMUTZIGE WOLLE, WOL ABER DARF MAN VON IHM GESPONNENES UND KLEIDER KAUFEN.

GEMARA. Rehfleisch, weil man es mit dem eines Kalbes verwechseln kann.

UND KEINE, UNGEGERBTEN FELLE. Gegerbte aber darf man kaufen. Denn wenn es von einem Erstgeborenen wäre, würde er sich damit nicht so bemüht haben, denn er denkt: wenn die Gelehrten es[65]erfahren, fügen sie mir Schaden zu.

R. ELIÊZER SAGT, MAN KAUFE VON IHM FELLE VON WEIBCHEN. Weshalb? — Diese sind kenntlich. — Und der erste Autor!? — Er kann die Stelle der Männlichkeit ausschneiden und sagen, Mäuse hätten sie angefressen[66]. — Und jener!? — Was Mäuse [anfressen], ist kenntlich.

MAN KAUFE VON IHM KEINE GEREINIGTE UND SCHMUTZIGE WOLLE. Wenn man sogar keine gereinigte kaufen darf, um wieviel weniger schmutzige!? — Vielmehr, er lehrt eines: nur vom Schmutz gereinigte Wolle[67].

WOL ABER DARF MAN VON IHM GESPONNENES UND KLEIDER KAUFEN. Wenn man Gesponnenes kaufen darf, um wieviel mehr Kleider!? — Unter Kleider ist Filz[68] zu verstehen.

61. Hier das Nomen verbi, also für die Tätigkeit, dort das Nomen rei, für die Besorgung der Sache. 62. Cf. S. 71 N. 38. 63. Zu berühren, zBs. Kriechtiere. 64. Eine Belohnung für die Unterlassung seiner Berufsarbeit. 65. Dass es von einem Erstgeborenen ist, das zur Nutzniessung verboten ist. 66. Sie seien von weiblichen Tieren. 67. Vom groben Schmutz, jedoch noch nicht gebleicht. 68. Aus ungesponnener Wolle.

נפיש מיהתה: בין תם ובין בעל מום: בשלמא בעל מום משום דקא שרי ליה אלא תם אמאי[49]דאם כן אתי למיחשדיה יאמרי האי בעל מום תם הוא והאי דקא שרי ליה משום[50]אגרא אי הכי תם נמי אמרי בעל מום היא[51]והאי דלא קשרי ליה סבר כי היכי דלשקיל אגריה וימנא[52]אהריתי חד זימנא תקינו ליה רבנן תרי זימני לא תקינו ליה רבנן:

[vj] נוטל שכרו לדון[53]דינו בטילים להעיד עדותיו בטילין להזות ולקדש מימיו מי מערה[54]אפרו אפר מקלה[55]אם היה כהן מטמאהו מתרומתו מאכילו ומשקו וסכו[56]ואם היה זקן מרכיבו על החמור ונותן לו שכרו כפועל:

גמרא. מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ראה למדתי אתכם וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם תניא נמי הכי באשר צוני ה' אלהי מה אני בחנם אף אתם בחנם ומנין שאם לא מצא בהנם שילמד בשכר תלמוד לומר אמת קנה ומנין שלא יאמר בשם שלמדתיה בשכר כך אלמדנה בשכר תלמוד לומר אמת קנה ואל תמכור: להזות ולקדש מימיו מי מערה אפרו אפר מקלה: ורמינהי המקדש במי חטאת[29]באפר חטאת הרי זו מקודשת אף על פי שהוא ישראל אמר אביי לא קשיא כאן בשכר[31]הבאה ומלוי כאן בשכר הזאה וקידוש דיקא נמי דקתני הכא להזות ולקדש והתם קתני

M 24 משום קן (!) אתי למיחשדא ואמרינן האי תם הוא והא | M 25 אגריה || M 26 והא דלא שרי ליה כי || M 27 אחרינא || M 28 דינו בטל להע' עידותו בטלה || M 29 + ו || M 30 — ו || M 31 הנאה (!).

Einerlei ob fehlerfrei oder fehlerbehaftet. Allerdings für ein fehlerbehaftetes, weil er es erlaubt, weshalb aber für ein fehlerfreies? — Weil man ihn verdächtigen und sagen könnte, dieses (fehlerbehaftete) sei tatsächlich fehlerfrei, und nur wegen der Belohnung habe er es erlaubt. Demnach könnte man doch auch bei einem fehlerfreien sagen, es sei fehlerbehaftet, und er habe es nur deshalb nicht erlaubt, damit er ein zweites Mal[51]Lohn erhalte!? — Wegen eines Males haben die Rabbanan eine Vorsorge getroffen, wegen eines zweiten Males haben die Rabbanan keine Vorsorge getroffen.

Wenn jemand für seine Rechtsprechung eine Belohnung nimmt, so ist seine Rechtsprechung nichtig; wenn für seine Zeugenaussage, so ist seine Zeugenaussage nichtig; wenn für das Besprengen[52]und das Weihen[53], so ist sein [Weih]wasser Höhlenwasser[54] und seine [geweihte] Asche Herdasche. Wenn er[55]Priester ist und dabei unrein geworden und Hebe [zu essen] verhindert ist, so muss er ihm Speise, Trank und Salbung geben; ist er alt, so lasse er ihn auf einem Esel reiten. Auch bezahle er ihn wie einen Lohnarbeiter.

GEMARA. Woher dies? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs: Die Schrift sagt:[56]*siehe, ich lehre euch* ⁊c; wie ich umsonst, eben so auch ihr umsonst. Ebenso wird gelehrt:[56] *Wie mein Gott, der Herr, mir geboten*; wie ich umsonst, ebenso auch ihr umsonst. Woher, dass man, wenn man [keinen Lehrer] umsonst gefunden hat, für das Lehren bezahle? — es heisst: [57]*Wahrheit kaufe*. Woher ferner, dass man nicht sage, wie ich gegen Belohnung gelernt habe, ebenso will ich gegen Belohnung lehren? — es heisst: *Wahrheit kaufe und verkaufe nicht.*

Wenn für das Besprengen und das Weihen, so ist sein [Weih]wasser Höhlenwasser und seine [geweihte] Asche Herdasche. Ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Wenn jemand sich [eine Frau] antraut mit Entsündigungswasser[58]oder mit Entsündigungsasche, so ist sie ihm angetraut, auch wenn er Jisraélit[59]ist!? Abajje erwiderte: Das ist kein Widerspruch; das eine, wenn es mit dem Lohn für das Bringen und das Füllen[60]erfolgt, und das andre, wenn es mit dem Lohn für das Besprengen und das Weihen erfolgt. Dies ist auch zu beweisen, denn hier heisst es: für das Besprengen und das Weihen, dort aber heisst es: wenn jemand sich [eine Frau] antraut mit Entsün-

51. Damit er es nochmals untersuchen könne. 52. Eines Unreinen mit dem Entsündigungswasser. 53. Des Wassers mit der Asche von der roten Kuh; cf. Num. Kap. 19. 54. Das zur Reinigung untauglich ist; viell. v. עֵרָה, Spülicht. 55. Der die oben genannten Funktionen ausüben geht. 56. Dt. 4,5. 57. Pr. 23,23. 58. Das er ihr als Wertsache gibt; cf. Bd. V S. 693 Z. 1 ff. 59. Dies bezieht sich auf die in der angezogenen Mišnah (Qid. II,10) vorangehend genannten Priestergaben. 60. Dies ist erlaubt.

גמרא. לימא תנן סתמא כרבי מאיר דדאין דינא דנרמי אמר רבי [1]אילעא אמר רב כגון שנשא ונתן ביד בשלמא חייב את הזכאי [2]כגון שנשא ונתן ביד אלא זיכה את החייב היכי דמי [3]אי דאמר ליה פטור אתה [4]והא לא נשא ונתן ביד אמר רבינא כגון שהיה לו [5]משכון ונטלו היכנו טימא את הטהור דאנץ בהו [6]שרץ טיהר את הטמא שעירבן עם פירותיו:

Syn. 33b

[iv.3] Syn. 33a **מעשה** בפרה שניטלה האם שלה והאכילה רבי טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים [7]ביבנה

1b. 33a 93a והתירוה [8]ואמר תודום הרופא אין פרה וחזירה [9]יוצאה מאלכסנדריא של מצרים [10]שאין חותכין [11]האם שלה [12]בשביל שלא תלד אמר רבי טרפון הלכה חמורך טרפון אמר לו רבי עקיבא [13]רבי טרפון אתה מומחה [14]לבית דין [15]שכל המומחה [16]לבית דין פטור מלשלם:

1b. 33a **גמרא.** ותיפוק [17]ליה דטעה בדבר משנה וטעה בדבר משנה חוזר חדא ועוד קאמר חדא דטעה בדבר משנה חוזר ועוד אי נמי בשוקול הדעת טעיתה מומחה לבית דין אתה וכל המומחה לבית דין פטור מלשלם:

[v] **נוטל** [18]שברו להיות רואה את הבכורות אין שוחטין על פיו אלא אם כן היה מומחה [20]כאילא Fol. 29 ביבנה שהתירו לו [21]ביבנה חכמים [22]להיות נוטל ארבע איסרות לבהמה דקה וששה [23]לגסה בין תם ובין בעל מום:

גמרא. מאי טעמא האי נפיש טירחיה והאי לא

M 3 אלעאי כגון ‖ M 4 שפיר אלא ‖ M 5 — אי ד ‖ M 6 הלא ‖ (P משק׳) 7 ‖ M 8 טמא ‖ VM 9 — ביבנה ‖ M 10 — ו. V שאמר ‖ M 11 יוצאת. V יוצאים ‖ 12 M 13 + את. VP האום ‖ M 14 — V עד שחותכ׳ ‖ M 15 מר׳ פטור אתה שמומ׳ לב״ד אתה וכל ‖ 16 בשב׳ ‖ B 17 וכל ‖ V בבית ‖ M 18 לי בטעה בד״ם הוא חדא ‖ B 19 שכר. M שכ׳ לראות ‖ M 20 — כאי ‖ VM 21 — ביב׳ ‖ M 22 שיהא נוטל א״א לדקה ששה ‖ V 23 בגסה בין תמים.

GEMARA Es wäre anzunehmen, dass eine anonyme Mišnah nach R. Meír lehrt, der wegen der Verursachung[47] verurteilt. R. Ileâ erwiderte im Namen Rabhs: In dem Fall, wenn er mit der Hand genommen und gegeben hat. — Allerdings ist in dem Fall, wenn er dem Rechthabenden Unrecht gegeben hat, nehmen und geben mit der Hand möglich, wie ist dies aber in dem Fall möglich, wenn er dem Unrechthabenden Recht gegeben hat; sagte er zu ihm: du bist frei, so hat er ja nicht mit der Hand genommen und gegeben!? Rabina erwiderte: Wenn beispielsweise jener ein Pfand hat und er es ihm abgenommen hat. Das Reine als unrein erklärt hat: wenn er es mit einem Kriechtier berührt[48] hat. Das Unreine als rein erklärt hat: wenn er es mit seinen Früchten vermischt hat.

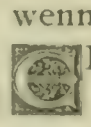 INST LIESS R. TRYPHON EINE KUH, DER DIE GEBÄRMUTTER ENTFERNT WORDEN WAR, DEN HUNDEN ZUM FRESSEN GEBEN. ALS DIE SACHE VOR DIE WEISEN ZU JAMNIA KAM, ERLAUBTEN SIE SIE. DER ARZT THEODOS SAGTE NÄMLICH, KEINE KUH UND KEINE SAU KOMME AUS ALEXANDRIEN IN AEGYPTEN, DER MAN NICHT VORHER DIE GEBÄRMUTTER AUSGESCHNITTEN HAT, DAMIT SIE NICHT WERFE. R. TRYPHON SPRACH: DEIN ESEL IST HIN[49], TRYPHON! DA SPRACH R. ÂQIBA ZU IHM: TRYPHON, DU BIST BEIM GERICHT BEWÄHRT, UND WER BEIM GERICHT BEWÄHRT IST, BRAUCHT KEINEN ERSATZ ZU LEISTEN.

GEMARA. Es sollte ja schon der Umstand ausreichend sein, dass er sich in einer Lehre geirrt hat, und wer sich in einer Lehre geirrt hat, kann ja widerrufen!? — Er sagte dies und noch etwas: erstens kann, wer sich in einer Lehre geirrt hat, widerrufen, und auch wenn du dich in der Beurteilung geirrt haben solltest, bist du beim Gericht bewährt, und wer beim Gericht bewährt ist, braucht keinen Ersatz zu leisten.

WENN JEMAND BELOHNUNG FÜR DIE BESICHTIGUNG DER ERSTGEBORENEN NIMMT, SO DARF MAN AUF SEINE ENTSCHEIDUNG HIN NICHT SCHLACHTEN, ES SEI DENN, DASS ER BEWÄHRTER IST WIE ILA IN JAMNIA, DEM DIE WEISEN ERLAUBTEN, VIER ASSAR[50] FÜR EIN KLEINVIEH UND SECHS FÜR EIN GROSSVIEH ZU NEHMEN, EINERLEI OB FEHLERFREI ODER FEHLERBEHAFTET.

GEMARA. Aus welchem Grund? — Bei diesem ist die Mühe mehr und bei jenem ist die Mühe weniger.

---

47. Eines Schadens, den man nicht direkt angerichtet, sondern nur verursacht hat. 48. Und unrein gemacht. 49. Eine derartige Kuh ist demnach lebensfähig, u. er hat demnach Ersatz zu leisten. 50. Kleine Kupfermünze, lat. Ass.

sagt, sowol bei diesem als auch bei jenem sei es verboten, weil sie sich verändern. — "Weil sie sich verändern", wie kommst du darauf, verändern sich denn Leibesfehler am Körper!? — Vielmehr, wegen der sich verändernden". R. Nahman b. Jichaq sagte: Dies geht auch aus unsrer Mišnah hervor. R. Meír sagt, da sie ohne [Erlaubnis eines] Bewährten geschlachtet worden ist, sei es verboten. Schliesse hieraus, dass R. Meír ihn massregelt. Schliesse hieraus.

Sie fragten: wegen der sich verändernden, und alle"verändern sich, oder aber verändern sich manche und manche verändern sich nicht. — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Zeugen als falsch zu überführen; wenn du sagst, alle verändern sich, sind es"Falschzeugen, und wenn du sagst, manche verändern sich und manche verändern sich nicht, verlasse man sich auf sie. Wie ist es? — Komm und höre: Rabba b. Bar-Hana sagte: R. Jošija aus Uša sprach zu mir: Komm, ich will dir zeigen, wie Häutchen am Auge sich verändern. Wenn er sagte: komm, ich will dir zeigen, so gibt es demnach manche, die sich verändern, und manche, die sich nicht verändern.

WENN JEMAND, DER NICHT BEWÄHRTER IST, DAS ERSTGEBORENE BESICHTIGT, UND MAN ES AUF SEINE ENTSCHEIDUNG HIN GESCHLACHTET HAT, SO IST ES ZU BEGRABEN, UND ER ERSETZE ES AUS SEINEM VERMÖGEN. Demnach lehrt eine anonyme[45] Mišnah nach R. Meír? — Vielleicht gilt dies von einem Häutchen am Auge, nach aller Ansicht.

Es wird gelehrt: Wenn er Ersatz leistet, zahle er ein Viertel für ein Kleinvieh und die Hälfte für ein Grossvieh. — Aus welchem Grund? R. Papa erwiderte: Bei diesem ist es ein grosser Schaden und bei jenem ist es ein kleiner Schaden. — Demnach sollte er doch dem Schaden entsprechend ersetzen!? R. Hona b. Manoah erwiderte im Namen des R. Aha b. Iqa: Hierbei ist die Bestimmung über die Kleinviehzüchter berührt worden[46].

WENN [EIN RICHTER] EINE ENTSCHEIDUNG GETROFFEN UND DEM UNRECHTHABENDEN RECHT GEGEBEN UND DEM RECHTHABENDEN UNRECHT GEGEBEN HAT, ODER DAS REINE ALS UNREIN UND DAS UNREINE ALS REIN ERKLÄRT HAT, SO IST SEINE ENTSCHEIDUNG GILTIG, ABER ER MUSS AUS SEINER TASCHE BEZAHLEN; IST ER BEI GERICHT BEWÄHRT, SO IST ER ERSATZFREI.

מפני שאין משתנין רבי מאיר אומר אחד זה ואחד זה
אומר מפני שהן משתנין מפני שהן משתנין כלקא
דעתך מימין שבניו מי משתנין אלא מפני המשתנין
אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דרבי מאיר Col b
אומר היאיל ונשחט שלא על פי מומחה אומר שמע
מינה קסבר קנים רבי מאיר שמע מינה: איבעיא להו
מפני המשתנין דבילהו משתני או דלמא איבא דמשתני
יאיבא דלא משתני למאי נפקא מינה לאכחושי מהדי
אי אמרת כולהו משתני שקרי נינהו ואי אמרת איבא
דמשתני ואיבא דלא משתני סמכינן עלייהו מאי תא
שמע דאמר רבה בר בר חנה שח לי רבי יאשיה דמן
אושא בא יראך בדוקין שהם משתנים מדקאמר ליה
בא ואראך מכלל דאיבא דמשתני ואיבא דלא משתני:
מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו הרי
זה יקבר וישלם מביתו: לימא תנן סתמא כרבי מאיר
דלמא בדוקין שבעין ודברי הכל: תנא כשהוא משלם
משלם רביע לדקה ומחצה לנסה מאי טעמא אמר רב
פפא זה הפסד מרובה וזה הפסד מועט אי הכי לפים
פכידא לישלם אמר רב הונא בר מניה משמיה דרב
אחא בר איקא משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו
בה:

[iv.2] את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו ואם היה מומחה לבית דין פטור מלשלם:

M 90 קמשתנו | M 91 + דקתני | M 92 — קנסא ... M — מדק' ... ואראך | P 96 פסדיה | M 97 — גז' | M 98 — דקה | M 99 — ו | M 1 — מביתו | 2 M בבית. V לרבים. | M 93 B ובול'. M ובו' קמש' | M 94 שאין | 95

43. Häutchen am Auge. 44. Zeugen, die bekunden, der Fehler am Auge habe sich nicht verändert. 45. Nach der die Halakha entschieden wird. 46. Man darf kein Kleinvieh im Jisraél-land züchten (cf. Bd. VI S. 287 Z. 4ff.), u. daher wird der Eigentümer gemassregelt, nur ein Viertel als Ersatz zu erhalten.

אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת[73]אבל מפני השבת אבידה לבעלים אמרו רשאי לקיימו שלשים[74]יום ועדיין תיבעי[75]לי שלשים[74]יום אחר שנתו או דלמא קודם שנתו תא שמע נולד[76]לו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו שמע מינה מסייע לרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר[77]נותנין לו שלשים [74]יום משעה שנולד בו[74]מום איבא[78]דאמרי אמר רבי אלעזר מנין לבכור שנולד[79]בו מום בתוך שנתו שנותנין לו שלשים יום אחר שנתי שנאמר לפני ה' אלהיך Dt.15,20 תאכלנו שנה בשנה[80]איזו הן ימים החשובין שנה הוי אומר[81]אלו שלשים יום[82]מיתיבי נולד לו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו השלמה אין מיהבא לא תיובתא דרבי אלעזר תיובתא:

[iij] שוחט את הבכור[83]ומראה את מומו רבי יהודה מתיר[8]רבי מאיר אומר הואיל ונשחט שלא על [iv,1] פי מומחה אסור: מי שאינו מומחה[85]ורואה את הבכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר וישלם מביתו:

גמרא. אמר רבה בר בר חנה[86]בדוקין שבעין[8]דכולי עלמא לא פליגי דאסור מפני שהן משתנין[87]לא נחלקו אלא במומין שבנוף[88]דרבי מאיר סבר גזרינן מומין שבנוף אטו דוקין שבעין ורבי יהודה סבר לא גזרינן מומין שבנוף אטו דוקין שבעין תניא נמי הכי השוחט[89]את הבכור ומראה את מומיו רבי יהודה אומר בדוקין שבעין אסור מפני שהן משתנין במומין שבנוף מותר

M 76 ‖ לך M 75 ‖ יום — M 74 ‖ אבל — M 73 ‖ לו M 79 ‖ דאמר P 78 ‖ דאי בכור + M 77 ‖ בו M 82 ‖ אלו — M 81 ‖ איזהן ימ' שהם חשוב' M 80 — M 84 ‖ והרא' M 83 ‖ מיתיבי ... דר"א תיובתא — M 87 ‖ א"ר יוחנן + M 86 ‖ וראה VM 85 ‖ רמ"א 89 ‖ כי פליגי במומ' M 88 — דרבי ... ורי"ס ... שבנוף M ואח"ך הראה.

eine Stunde. Als Ablieferung des Verlorenen an den Eigentümer[37], sagten sie, darf man es jedoch dreissig Tage halten. — Aber immerhin ist es ja noch fraglich: dreissig Tage auch nach Ablauf des Jahres, oder nur vor Ablauf des Jahres. — Komm und höre: hat es einen Leibesfehler bekommen, fünfzehn Tage innerhalb[38]des Jahres, so ergänze man ihm fünfzehn Tage nach dem Jahr. Schliesse hieraus[39]. Dies ist eine Stütze für R. Eleâzar, denn R. Eleâzar sagte, man gewähre ihm dreissig Tage von der Stunde an, an der es den Fehler bekommen hat. Manche lesen: R. Eleâzar sagte: Woher, dass, wenn ein Erstgeborenes innerhalb des Jahres einen Fehler bekommen hat, man ihm dreissig Tage nach dem Jahr gewähre? — es heisst:[40]*vor dem Herrn, deinem Gott, sollst du es essen, Jahr für Jahr*, und die Tage, die als Jahre gelten, sind die dreissig Tage". Man wandte ein: Hat es einen Leibesfehler am fünfzehnten Tag innerhalb des Jahres bekommen, so ergänze man ihm fünfzehn Tage nach dem Jahr. Ergänzen wol, nicht aber gewähren!? Dies ist eine Widerlegung R. Eleâzars. Eine Widerlegung.

WENN JEMAND DAS ERSTGEBORENE GESCHLACHTET HAT UND NACHHER DEN LEIBESFEHLER ZEIGT, SO IST ES NACH R. JEHUDA ERLAUBT; R. MEÍR SAGT, DA ES OHNE [ERLAUBNIS] EINES BEWÄHRTEN GESCHLACHTET WORDEN IST, SEI ES VERBOTEN. WENN JEMAND, DER NICHT BEWÄHRTER IST, DAS ERSTGEBORENE BESICHTIGT UND MAN ES AUF SEINE ENTSCHEIDUNG HIN GESCHLACHTET HAT, SO IST ES ZU BEGRABEN, UND ER ERSETZE ES AUS SEINEM VERMÖGEN.

GEMARA. Rabba b. Bar-Ḥana sagte: Ueber ein Häutchen am Auge streitet niemand, ob es verboten ist, weil es sich verändert[42], sie streiten nur über einen Leibesfehler am Körper. R. Meír ist der Ansicht, man habe bei Leibesfehlern am Körper ein Häutchen am Auge berücksichtigt, und R. Jehuda ist der Ansicht, man habe nicht bei Leibesfehlern ein Häutchen am Auge berücksichtigt. Desgleichen wird gelehrt: Wenn man das Erstgeborene geschlachtet hat und nachher den Leibesfehler zeigt, so ist es, wie R. Jehuda sagt, wenn es ein Häutchen am Auge ist, verboten, weil er sich verändert, wenn aber ein Leibesfehler am Körper, erlaubt, weil er sich nicht verändert. R. Meír

nicht verwendbar ist. 37. Damit er nicht gezwungen sei, es in aller Eile zu schlachten. 38. Dh. vor Schluss des Jahres. 39. Auch nach Ablauf des Jahres. 40. Dt. 15,20. 41. Cf. Bd. III S. 315 Z. 20. 42. Beim Schlachten kann der Leibesfehler am Auge sich durch die Todesqual verändern, u. die nachträgliche Untersuchung ist nicht entscheidend.

sage, das ist das Jahr[29] des Erstgeborenen. In der Schule Rabhs wurde gelehrt: *Jahr für Jahr*, ein Tag von diesem Jahr und ein Tag vom folgenden Jahr; dies lehrt, dass das Erstgeborene zwei Tage und eine Nacht gegessen werde. Woher entnimmt die Schule Rabhs jenes[30]? — Sie folgert dies von den Opfern[31]. — Woher dies von den Opfern selber? R. Aha b. Jâqob erwiderte: Die Schrift sagt:[32]*ein Lamm seines Jahres*, seines Jahres und nicht des Kalenderjahres. — Woher entnimmt Rabh, dass es zwei Tage und eine Nacht gegessen werde? — Er entnimmt dies aus [den Worten][33]*ihr Fleisch sei dein, wie die Brust der Schwingung und die rechte Keule*, die Schrift vergleicht es mit Brust und Keule des Friedensopfers; wie dieses zwei Tage und eine Nacht, ebenso jenes zwei Tage und eine Nacht. — Und jener!? — Wenn hieraus, so könnte man glauben, wie Brust und Keule des Dankopfers[34]. — Und der andre!? — Die Schrift sagt *sei dein*, damit hat die Schrift beim Erstgeborenen ein zweites Sein hinzugefügt. — Und jener!? — Wenn hieraus, so könnte man glauben, [die Worte] *sei dein* lehren, dass man das fehlerbehaftete Erstgeborene dem Priester gebe, was wir sonst in der ganzen Gesetzlehre nicht finden. — Und der andre!? — Es heisst *und ihr*[35] *Fleisch*, einerlei ob fehlerfrei oder fehlerbehaftet. — Und jener!? — *Und ihr Fleisch*, jener Erstgeborenen, das heisst: aller Jisraéliten.

בשנה איזוהי שנה שנכנסת בחברתה הוי אומר שנה
של בכור דברי רבי תנא שנה בשנה יום אחד בשנה זו
ויום אחד בשנה זו לימד על הבכור שנאכל לשני ימים
ולילה אחד דברי רבי מנא להו ילפי מקדשים וקדשים
ניפייהו מנלן אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא כבש
בן שנתו שנתו שלו ולא שנה של מנין עולם ורב נאכל
לשני ימים ולילה אחד מנא ליה נפקא ליה מ[ן]בשרם
יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין תקישו הכתוב
לחזה ושוק של שלמים מה להלן שני ימים ולילה אחד
אף כאן שני ימים ולילה אחד ואידך אי מהתם איבא
למימר חזה ושוק של תודה ואידך אמר קרא לך יהיה
הוסיף לך הכתוב הויה אחרת בבכור ואידך אי מהתם
איבא למימר האי יהיה לך לימד על בכור בעל מום
שנותנו לכהן שלא מצינו לו בכל התורה כולה ואידך
אמר ובשרם אחד תם ואחד בעל מום ואידך ובשרם דהני
בכורות דכולהו ישראל קאמר: נולד לו מום בתוך שנתו
רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש: איבעיא להו היכי
קאמר נולד לו בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר
חדש ולאחר שנתו נמי שלשים או דלמא היכא דנולד בו
מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש ותו
לא והיכא דנולד לו אחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא
שלשים תא שמע דתניא בכור בזמן הזה עד שלא נראה
להראותו לחכם רשאי לקיימו שתים ושלש שנים
ומשנראה להראותו לחכם נולד לו מום בתוך שנתו רשאי
לקיימו כל שנים עשר חדש אחר שנתו אינו רשאי לקיימו

Fol 28

M 55 משנה | M 54 זה | M 53 + בחברותיה | P 52
M 58 משנה שלו ולא של | M 57 + א׳ רב | M 56 מנא להו | ולדבי ר׳ מטו (!) להו |
M 63 בתורה | M 64 + קרא | P 65 בתוך | M 66
+ מום | M 67 — ולאחר ... חדש | M 68 — והיכא |
M 69 + מום ל | M 70 — דתני | M 71 — רשאי
... לחכם | M 72 — מום.

HAT ES INNERHALB DES JAHRES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMEN, SO DARF MAN ES VOLLE ZWÖLF MONATE HALTEN. Sie fragten: Wie meint er es: hat es innerhalb des Jahres [einen Leibesfehler] bekommen, so darf man es volle zwölf Monate halten, und ausserdem dreissig Tage nach dem Jahr, oder aber darf man es, wenn es innerhalb des Jahres einen Leibesfehler bekommen hat, volle zwölf Monate halten, länger aber nicht, und wenn es einen nach Ablauf des Jahres bekommen hat, nur dreissig Tage halten? — Komm und höre: Es wird gelehrt: Das Erstgeborene darf man in der Jetztzeit, solange nichts bemerkt worden[36] ist, es einem Gelehrten zu zeigen, zwei oder drei Jahre halten; ist etwas bemerkt worden, es einem Gelehrten zu zeigen, so darf man, wenn der Leibesfehler innerhalb des Jahres entstanden ist, es volle zwölf Monate halten, und wenn nach einem Jahr, nicht einen Tag, und nicht einmal

heisst eigentlich: in, שנה בשנה, ein Jahr in das Jahr. 29. Das Kalenderjahr beginnt mit dem Tišri, was aber bei der Jährung des Erstgeborenen nicht zu berücksichtigen ist. 30. Dass man sich nach der Jährung des Erstgeborenen richte. 31. Die einjährig darzubringen sind. 32. Lev. 12,6. 33. Num. 18,18. 34. Dieses darf nur einen Tag u. eine Nacht gegessen werden. 35. In der Mehrzahl. 36. Sodass es

לארץ אין בה משום בהן המסייע בבית הגרנות רב
המא יהיב ליה לשמעיה: אמר שמואל תרומת חוצה
לארץ בטילה ברוב רבה מבטלה ברוב ואיכל לה בימי
טומאתו רב הונא בריה דרב יהושע כי מתרמי ליה
חמרא דתרומת הוה רמי תרי נטלי דחולי והדא נטלא
דתרומה ושקיל חד מיכן ואילך רמי חדא ושקיל חדא:
Bec. 9a ואמר שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואחר
Nid. 32a כן מפריש: ואמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ
אסורה אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו והני
מילי באכילה אבל בנגיעה לית לן בה אמר רבינא
הילכך נדה קיצה הלה ואוכל לה בהן קטן ואי ליכא
בהן קטן שקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא והדר
מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת
חלה ואוכל לה בהן גדול: רב נחמן ורב עמרם ורמי
בר חמא הוו קאזלי בארבא סליק רב עמרם לאפנויי
אתאי האי איתתא עלת קמייהו אמרה להו טמא מת
מהו שיטבול ויאכל תרומת הוצה לארץ אמר ליה רב
Col.b נחמן לרמי בר חמא וכי הואה יש לנו אמר ליה רמי
בר חמא לא ליחוש ליה לסבא אדהכי אתא רב עמרם
אמר להו הכי אמר רב טמא מת טובל ואוכל בתרומת
חוצה לארץ ולית הלכתא כוותיה דאמר מר זוטרא
משמיה דרב ששת טמא שרץ טובל ואוכל בתרומת
חוצה לארץ ולית הלכתא כוותיה: בכור נאכל שנה
בשנה כו׳: מדקאמר נולד בו מום בתוך שנתו למימרא
דלשנה דידיה מנינן מנא הני מילי דאמר רב יהודה
Dt. 15, 20 אמר רב דאמר קרא לפני ה׳ אלהיך תאכל[נו] שנה

M 33 חייא יהב ‖ M 34 רבא מבטל לה ברוב וקאכיל ‖ M 35 — M 38 דחולין ‖ B 37 ביה תרתי דחו׳ ‖ M 36 + א׳ ‖ M 40 לארי ‖ P 39 שטומי ‖ M 41 ושיח לה חלה ‖ M 42 בריש עיסה ושדי לה בתנ׳ ‖ M 43 ואכיל לה כהן ואכיל ‖ M 44 לקמיהו אמ׳ ליה ‖ B 45 ואוכל ‖ M 46 ואפי׳ גר׳ ‖ M 47 ○ לרמי ... חמא ‖ M 48 — ליה ‖ 49 בתר׳ בחו׳ ‖ M 50 ואי ‖ M 51 + בכור. M — טובל ו

auf der Tenne nicht verboten. R. Hama gab sie seinem Diener[20].

Šemuél sagte: Die Hebe ausserhalb des Landes verliert sich in der Mehrheit[21]. Rabba[22] liess sie in der Mehrheit aufgehen und ass sie in den Tagen seiner Unreinheit. Wenn R. Hona, der Sohn R. Jehošuâs, Wein von Hebe bekam, mischte er zwei Gefässe Profanes mit einem Gefäss Hebe und nahm eines zurück; sodann mischte er eines mit einem.

Ferner sagte Šemuél: Man darf Getreide aus dem Ausland nach und nach essen und die Hebe erst nachher absondern.

Ferner sagte Šemuél: Hebe aus dem Ausland ist nur dem verboten, dem die Unreinheit aus dem Körper[23] kommt. Dies gilt nur vom Essen, hinsichtlich der Berührung aber ist nichts dabei. Rabina sagte: Daher darf eine Menstruierende die Teighebe abschneiden und ein minderjähriger[24] Priester sie essen. Ist kein minderjähriger Priester anwesend, so nehme sie sie mit der Spitze einer Schaufel und werfe sie ins Feuer, sodann sondere sie eine andre Teighebe ab, damit das Gesetz der Teighebe nicht in Vergessenheit gerate, und ein erwachsener Priester esse sie.

R. Nahman, R. Âmram und Rami b. Ḥama reisten auf einem Schiff, und R. Âmram entfernte sich zur Verrichtung der Notdurft. Da kam ein Weib, trat vor sie hin und sprach zu ihnen: Darf ein Leichenunreiner untertauchen und Hebe aus dem Ausland essen[25]? Da sprach R. Nahman zu Rami b. Ḥama: Haben wir denn eine Besprengung[26]? Rami b. Ḥama erwiderte ihm: Wollen wir nicht den Greis respektiren!? Währenddessen kam R. Âmram heran und sprach zu ihnen: Folgendes sagte Rabh: Der Leichenunreine darf untertauchen und Hebe aus dem Ausland essen. Die Halakha ist aber nicht wie er. Auch Mar-Zuṭra sagte im Namen R. Šešeths, der an einem Kriechtier verunreinigte dürfe untertauchen und Hebe aus dem Ausland essen. Die Halakha ist aber nicht wie er.

Das Erstgeborene ist Jahr für Jahr zu essen &c. Wenn er sagt: hat es innerhalb ihres Jahres einen Leibesfehler bekommen, so zählt man wol nach seinem[27] Jahr; woher dies? R. Jehuda sagte im Namen Rabhs. Die Schrift sagt:[28] *vor dem Herrn, deinem Gott, sollst du es essen Jahr für Jahr*; welches Jahr ragt in das[29] andre hinein? —

Priesters hat. 20. Der Priester war. 21. Sodass ein Gemeiner oder ein unreiner Priester sie dann essen darf. 22. Beispielsweise Flussbehaftete, nicht aber durch Berührung. 23. Dem noch keine Unreinheit aus dem Körper kommt. 24. Vor Sonnenuntergang, wo erst dann seine Reinheit erfolgt. 25. Des Unreinen (cf. Lev. Kap. 14), wie zur Zeit des Tempels; die Zeremonie der Reinigung ist in der Jetztzeit gelockert. 26. Nach der Geburt des Erstgeborenen u. nicht nach dem Kalenderjahr. 27. Dt. 15,20. 28. Die Präposition ב

es *fez*, die Schrift hat dir beim Rind ein zweites Tun hinzugefügt, und die Schrift hat dies nur den Weisen überlassen. Hieraus folgerten sie: Wie lange muss der Jisraélit sich mit dem Erstgeborenen befassen? — beim Kleinvieh dreissig Tage und beim Grossvieh fünfzig Tage. R. Jose sagt, beim Kleinvieh drei Monate, weil bei diesem die Mühewaltung grösser ist. Es wird gelehrt: Weil es zarte Zähne hat.

WENN DER PRIESTER ZU IHM INNERHALB DIESER ZEIT SAGT, DASS ER ES IHM GEBE, SO DARF ER ES IHM NICHT GEBEN. Aus welchem Grund? R. Šešeth erwiderte: Weil es den Anschein hat, als ob ein Priester auf der Tenne Hilfe leistet[11].

Die Rabbanan lehrten: Priestern, Leviten und Armen, die bei den Hirten auf den Tennen und in den Schlachthäusern[13] helfen, darf man nicht Hebe und Zehnten als Lohn geben. Tut man dies, so haben sie es entweiht. Ueber sie spricht die Schrift:[14] *ihr habt den Bund des Leviten verletzt.* Ferner heisst es:[15] *ihr sollt die Heiligtümer der Kinder Jisraél nicht entweihen, dass ihr nicht sterbet.* — Wozu ist das "ferner"[16] nötig? — Man könnte glauben, sterben nicht, so heisst es: *ihr sollt die Heiligtümer der Kinder Jisraél nicht entweihen, dass ihr nicht sterbet.* Die Weisen wollten sie[17] massregeln, dass man sie hierfür Hebe vom ihrigen absondern lasse, jedoch haben sie sie nicht gemassregelt, weil man dadurch dazu kommen könnte, von Freien[18] für das Pflichtige abzusondern. Bei allem aber gebührt der Dank dem Hausherrn. Wenn beispielsweise ein Jisraélit die Hebe von seinem Getreidehaufen abgehoben hat, und ein andrer Jsraélit ihn trifft und zu ihm spricht: da hast du diesen Selâ und gib [die Hebe] dem Sohn meiner Tochter, der Priester ist, so ist dies erlaubt; wenn aber ein Priester für einen Priester, so ist es verboten[19]. — Weshalb spricht der Autor nicht von [anderen] Priestergaben? — Er kann dir erwidern: die Hebe ist an sich heilig, und da es nicht ausgeweiht werden kann, irrt man sich hierbei nicht, von jenem aber ist nur der Geldwert heilig, somit könnte man sich hierbei irren, indem man sich sagt, ihre Heiligkeit sei durch vier Zuz auszuweihen, und mit diesen wie mit Profanem verfahren.

Raba sagte: Ausserhalb des Landes ist bei der Hebe die Hilfeleistung des Priesters

לומר תעשה חיסרת לך הכתוב עשייה אחרת בשירך
לא מכרך הכתוב אלא להכמים מכאן אמרו עד כמה
ישראל חייבין להטפל בבכור בבהמה דקה שלשים
יום בגכה המשים יום רבי יוסי אומר בדקה שלשה
חדשים מפני שטפילה מרובה תנא מפני ששיניה
דקות אם אמר לו הכהן בתוך הזמן תנהו לי הרי זה
לא יתן לו מאי טעמא אמר רב ששת מפני שנראה
כבהן המסייע בבית הגרנות תנו רבנן הכהנים והלוים
והעניים המסייעים בבית הדישים ובבית הגרנות ובבית
המטבחים אין נותנין להם תרומה ומעשר בשכרן ואם
עושין בן חוללו ועליהן הכתוב אומר שחתם ברית הלוי
ואומר ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו
מאי ואומר וכי תימא מיתה לא תא שמע ואת קדשי
בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ובקשו חכמים לקנסן
ולחיות מפרישין עליהן תרומה משלם ומפני מה לא
קנסום דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב ובכולן
יש בהן טובת הנאה לבעלים כיצד ישראל שהפריש Fol 27
תרומה מכריו ומצאו ישראל אחר ואמר לו הא לך סלע
זה ותנהו לבן בתי כהן מותר אם היה כהן לכהן אסור
ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה אמר לך
תרומה דקדושת הגוף היא דכיון דלא מתחלא לא אתי
למיטעי בה הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי
בהן דבר מיתחל קדושתייהו ארבעה וזוזי ואתי
למינהג בהו מנהג דחולין אמר רבא תרומת חוצה

P 18 ו + M 17 ב — M 16 ולא מסרה M 15
ו + P 20 תנא — M 19 שט״ם מאי M + שטפורו.
M 23 הוא או׳ M 22 תרומ׳ ומעשרות בשכ׳ ואם עשו M 21
M 26 מפריש M 25 ואמרו M 24 M — מאי ... תמותו
M 28 בדבר שהפריש M 27 אחד וא״ל הילך ס׳ז ותנה
— ק M 30 בהן סבר תית׳ B 31 בהן
מנה׳ דחולין M 32 תרומ׳ בחוצ׳.

11. Dies ist verboten; auch hierbei nimmt ihm der Priester die Mühe der Aufzucht ab. 13. Alles Orte, wo sie ihre Gaben erhalten. 14. Mal. 2,8. 15. Num. 18,32. 16. Der Beleg aus einem zweiten Schriftvers. 17. Die Priestergaben als Belohnung für Dienstleistungen geben. 18. Von dem Getreide, von dem er unzulässig den Zehnten bereits entrichtet hat, das nach dem Gesetz zehntfrei ist. 19. Weil auch er selber zum Empfang der Hebe berechtigt ist u. dies den Anschein eines Hilfe leistenden

VIERTER ABSCHNITT

Tem. 8b

ד כמה ישראל חייבין ליטפל בבכור בדקה שלשים יום ובגסה חמשים יום רבי יוסי אומר בדקה שלשה חדשים אמר לו הכהן בתוך הזמן תנהו לי הרי זה לא יתננו לו ואם בעל מום הוא ואמר לו תנהו לי שאוכלנו מותר ובשעת המקדש אם היה תמים אמר לו תן ואקרבנו מותר הבבור נאכל שנה בשנה בין תם בין בעל מום שנאמר לפני ה׳ אלהיך Dt. 15,20 תאכלנו שנה בשנה: נולד לו מום בתוך שנתו רשאי [ij] לקיימו כל שנים עשר חדש לאחר שנים עשר חדש אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום:

גמרא. מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא Ex. 22, 28, 29 בכור בניך תתן לי כן תעשה לצאנך מלאתך ודמעך לא תאחר כן תעשה לשורך איפוך אנא מסתבריא דמקדם למקדם דמאחר לדמאחר אדרבה דסמיך ליה לדסמיך ליה אמר רבא אמר קרא תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך ואימא שיתין Hg. 18a לא מסרך הכתוב אלא להכמים: תניא נמי הכי בכור בניך תתן לי כן תעשה לצאנך יכול אף לשורך תלמוד

M 3 זמן זה תנ׳ ‖ V 2 MV 1 להט׳ בכב׳ בבהמה דקה ‖ M 4 ואי תן יתן לו ואם היה ב״ם [] ואתן לו שאוכל מותר ‖ VM 5 תמים VM 6 ‖ לי ואקר׳ אם היה תמים מותר ‖ M 8 — ד ‖ M 9 עד + V 7 שנתו אינו ‖ M 10 מוקדם למוק׳ ומאוחר למאוחר א״ל אדר׳ סמיך לדסמיך ‖ M 14 מסרה M 13 ‖ אחת M 12 ‖ אלא + B 11 בכור לצאנך.

WIE LANGE MUSS DER JISRAÉLIT SICH MIT DEM ERSTGEBORENEN BEFASSEN[1]? — BEIM KLEINVIEH DREISSIG TAGE, BEIM GROSSVIEH FÜNFZIG TAGE. R. JOSE SAGT, BEIM KLEINVIEH DREI MONATE. WENN DER PRIESTER ZU IHM INNERHALB DIESER ZEIT SAGT, DASS ER ES IHM GEBE, SO DARF ER ES IHM NICHT GEBEN; WENN ES ABER FEHLERBEHAFTET IST UND ER ZU IHM SAGT, DASS ER ES IHM GEBE, UM ES ZU ESSEN, SO IST ES ERLAUBT. WENN ZUR ZEIT DES TEMPELS [DER PRIESTER] ZU IHM SAGT, DASS ER ES IHM GEBE, ER WOLLE ES DARBRINGEN, UND ES FEHLERFREI IST, SO IST ES ERLAUBT. DAS ERSTGEBORENE IST JAHR FÜR JAHR[2] ZU ESSEN, EINERLEI OB FEHLERFREI[3] ODER FEHLERBEHAFTET, DENN ES HEISST: '*vor dem Herrn, deinem Gott, sollst du es essen Jahr für Jahr*. HAT ES INNERHALB DES JAHRES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMEN, SO DARF MAN ES VOLLE ZWÖLF MONATE HALTEN; WENN NACH ZWÖLF MONATEN, SO DARF MAN ES NUR DREISSIG TAGE HALTEN.

GEMARA. Woher dies? R. Kahana erwiderte: Die Schrift sagt:[5] *die Erstgeborenen deiner Söhne sollst du mir geben; also tue mit deinem Schaf; mit deinem Getreide und deinem Most sollst du nicht zögern; also tue mit deinem Rind*[6]. — Vielleicht umgekehrt? — Es ist einleuchtend, dass das Erstere mit dem Ersteren und das Folgende mit dem Folgenden [zu vergleichen] ist. — Im Gegenteil, das Nebenstehende mit dem Nebenstehenden[7]!? Raba erwiderte: Die Schrift sagt[8] *tue*, damit hat die Schrift beim Rind[9] ein zweites Tun hinzugefügt.— Vielleicht sechzig[10]!? — Die Schrift hat dies nur den Weisen überlassen[11].

Ebenso wird auch gelehrt: *Die Erstgeborenen deiner Söhne sollst du mir geben; also tue auch mit deinem Schaf.* Man könnte glauben, auch mit deinem Rind, so heisst

1. Und kann es nicht dem Priester geben. 2. Dh. nach Ablauf eines Jahres. 3. Zur Zeit des Tempels. 4. Dt. 15,20. 5. Ex. 22,28,29. 6. Die in diesen Schriftversen genannten Dinge werden mit einander verglichen; das Kleinvieh mit dem Erstgeborenen beim Menschen, der nach 30 Tagen auszulösen ist (cf. Num. 18,16), u. das Grossvieh mit dem Getreide, dh. den Erstlingen, die nach 50 Tagen darzubringen sind (cf. Lev. 23,15). 7. In der Schrift befindet sich das W. "Rind" neben "Erstgeborenen deiner Söhne". 8. Beim Rind. 9. Bei diesem länger. 10. Ein zweites zu den 30 Tagen beim Kleinvieh. 11. Die ihren Grund hatten, es auf 50 Tage zu normiren.

אסיר דמיתה קאסרה ליה אינו נראה עם הגיזה מיתר
דמעיקרא תליש אלא פשיטא רבי יהידה ובמאי אילימא
במת בין לעקביא[66]בין לרבנן אידי ואידי מיסר אסרי
אלא לאו[67]בשחטה ואי עקביא אידי ואידי משרא שרי
אלא לאו רבנן היא ושמע מינה בשחטו פליגי שמע
מינה: בעי רבי ינאי התולש צמר מעולה תמימה מהו
תולש מי איכא מאן דשרי אלא צמר שנתלש מעילה
תמימה מהו[68]דחטאת ואשם לא תיבעי לך דכיון דלכפרה
[69]אתי לא משתי להו דכבור ומעשר נמי[70]דכיון דלאו
לכפרה אתו משתי[71]להו כי תיבעי לך דעולה מאי כיון
דעיקר לאו לכפרה אתי[72]משתי[73]לה אי דלמא כיון Col b
דעולה נמי מכפרא[74]אעשה לא משתי[75]לה תא שמע
התולש צמר מבכור תם אף על פי שנולד בו מום
שחטו אסור[76]טעמא דתולש הא נתלש שרי וכל שכן
עולה דלא משתי לה היא הדין אפילו נתלש נמי[77]אסור
והאי דקתני תולש להודיעך כחו דעקביא[78]דבבעל מום
אפילו בתולש נמי שרי והאנן נשר תנן[78]תנא נשר
להודיעך כחן דרבנן תנא תולש להודיעך כחו דעקביא[68]:
צמר המדולדל בו׳: היכי דמי אינו[79]נראה עם הגיזה
אמר רבי[80]אלעזר אמר ריש לקיש כל שעיקרו[81]הפוך
כלפי ראשו רב נתן בר אושעיא אמר כל שאינו[82]מתמעך
עם הגיזה וריש לקיש מאי טעמא לא אמר ברב נתן
[83]בר אושעיא אמר רבי אילעא קסבר ריש לקיש לפי
שאי אפשר לגיזה בלא נימין המדולדלות:

M 69 בשחטו | M 70 (וחט) | M 71 קאתי | M 72 ‖ + לא תיב׳ לך דכיון דלכפרה קאתו קא משתי ‖ P 73 ליה ‖ M 74 + ק ‖ M 75 — אעשה ‖ M 76 — אסור ‖ 77 M בי״ם דב״ם אפי׳ תולש ‖ M 78 — תנן ‖ M 79 רואה ‖ P 80 אליעז׳. M אילא ‖ P 81 היפך. M הופך ‖ M 82 מעמעך | M 83 — בר...לקיש.

Verenden verboten wird, und was nicht [einheitlich] mit der Schurwolle erscheint, erlaubt, weil sie schon vorher abgetrennt war. Doch wol nach R. Jehuda; in welchem Fall: wenn verendet, so ist ja sowol nach Âqabja als auch nach den Rabbanan beides verboten. Doch wol, wenn geschlachtet, und wenn nach Âqabja, so sollte doch beides erlaubt sein!? Wahrscheinlich nach den Rabbanan, somit ist hieraus zu entnehmen, dass sie über den Fall streiten, wenn geschlachtet. Schliesse hieraus.

R. Jannaj fragte: Wie ist es, wenn jemand Wolle von einem fehlerfreien Brandopfer ausrupft. — "Ausrupft", gibt es denn jemand, der dies erlaubt!? — Vielmehr, wie ist es, wenn Wolle von einem fehlerfreien Brandopfer ausgerupft worden ist? Hinsichtlich eines Sündopfers und eines Schuldopfers ist dies nicht fraglich, denn da sie zur Sühne dargebracht werden, hält man[107]sie nicht, ebensowenig hinsichtlich des Erstgeborenen und des Zehnten, denn da sie nicht als Sühne dargebracht werden, hält man[107]sie, fraglich ist es nur hinsichtlich eines Brandopfers. Wie ist es: kommt man dazu, es zu halten, da es nicht eigentlich zur Sühne dargebracht wird, oder aber hält man es nicht, da auch ein Brandopfer sühnt, [die Uebertretung] eines Gebots. — Komm und höre: Wenn jemand von einem fehlerfreien Erstgeborenen Wolle ausgerupft hat, so ist es, auch wenn es einen Fehler bekommen hat und man es geschlachtet hat, verboten. Nur wenn ausgerupft, ist es aber von selbst erfolgt; so ist es erlaubt, und um so mehr gilt dies von einem Brandopfer, das man nicht hält. — Auch wenn es von selbst erfolgt, ist es verboten, nur lehrt er deshalb "ausgerupft", um dir die weitgehendere Ansicht Âqabjas hervorzuheben, dass es bei einem fehlerbehafteten erlaubt ist, auch wenn man sie ausgerupft hat. — Wir haben ja aber "ausgefallen" gelernt!? — Er lehrt "ausgefallen", um die weitgehendere Ansicht der Rabbanan hervorzuheben, und er lehrt "ausgerupft", um die weitgehendere Ansicht Âqabjas hervorzuheben.

Die gelockerte Wolle &c. Was heisst: nicht [einheitlich] mit der Schurwolle erscheint? R. Eleâzar erwiderte im Namen des Reš-Laqiš: Wenn die Wurzel nach der Spitze gewendet ist. R. Nathan b. Ošâja erwiderte: Was sich nicht mit der Schurwolle lockt. — Weshalb erklärt Reš-Laqiš nicht wie R. Nathan b. Ošâja? R. Ileâ erwiderte: Reš-Laqiš ist der Ansicht, es gebe keine Schurwolle ohne gelockerte Härchen[108].

107. Cf. S. 80 N. 94. 108. Die nach oben vorstehen; demnach wäre es immer verboten.

בכור בעל מום שתלש ממנו ואחר[65]כך מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים אמר רבי יהודה לא בזה התיר עקביא בן מהללאל אלא בשער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין[65]אמר רבי יוסי מודה אבא חלפתא בזה שהוא מותר אבל בייחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקוה שחטו דברי הכל מותר מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים רבי יוסי היינו תנא קמא אלא[66]לאו התירו מומחה איבא ביניהו דתנא קמא סבר התירו מומחה אין[66]ואי לא לא ואתא רבי יוסי למימר אף על גב דלא התירו מומחה[66]אמר רבא לא דבולי עלמא אי התירו מומחה אין אי לא התירו לא[67]ושלש מחלוקת בדבר[67]דתנא קמא סבר פליגי במת[68]והוא הדין לשחטו והאי דקמיפלגי במת להודיעך כחו דעקביא ורבי יהודה סבר במת דברי הכל אסור כי פליגי בשחטו ואתא רבי יוסי למימר בשחטו דברי הכל מותר כי פליגי במת: אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא בוותיה דתנן[69]שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דתנן צמר המדולדל בבכור את שנראה עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה[65]אסור מני אילימא רבי יוסי ובמאי אילימא בשחטו בין[66]עקביא בין רבנן אידי ואידי משרא שרי ואלא במת ואי[67]רבנן אידי ואידי מיסר אסרי ואי עקביא[68]איפכא מיבעי ליה נראה עם הגיזה

Er. 75a Beç. 23a Jab. 53b Qid. 23b 75b Men. 11b 17b Ed. v, 6

— M 61 || אמר ... אוסרים — M 60 || כך — M 59 || לאו M 62 || לא התירו טומ׳ לא ואתא — M 63 || א״ר M 66 || עה״ג + M 65 || סבר במת ... והוא — M 64 || לעב״ם בין לרב׳ || במת + M 67 || ב״ם. + M 68

teten ausgerupft hat und es nachher verendet ist, so ist sie nach Âqabja b. Mahalalél erlaubt und nach den Weisen verboten. R. Jehuda sprach: Nicht hierbei erlaubt es R. Âqabja b. Mahalalél, sondern beim ausgefallenen Haar des fehlerbehafteten Erstgeborenen, das man aufs Fenster gelegt hat, wenn man es nachher geschlachtet hat. In diesem Fall erlaubt es Âqabja b. Mahalalél und die Weisen verbieten es. R. Jose sprach: Hierbei pflichtet mein Vater Halaphta bei, dass es erlaubt ist, jedoch sagten die Weisen ausdrücklich, dass man es aufs Fenster lege, vielleicht gibt es eine Hoffnung, denn wenn man es schlachtet, ist es nach aller Ansicht erlaubt. Ist es verendet, so ist es nach Âqabja b. Mahalalél erlaubt und nach den Weisen verboten. R. Jose sagt ja dasselbe, was der erste Autor!? Wahrscheinlich streiten sie über den Fall, wenn ein Bewährter es erlaubt hat. Der erste Autor ist der Ansicht, nur wenn ein Bewährter es erlaubt hat, sonst aber nicht, und hierzu sagte R. Jose, auch wenn ein Bewährter es nicht erlaubt hat. Raba erwiderte: Nein, alle stimmen überein, nur wenn ein Bewährter es erlaubt hat, nicht aber, wenn ein Bewährter es nicht erlaubt hat, und hierbei gibt er drei Ansichten; der erste Autor ist der Ansicht, sie streiten über den Fall, wenn verendet, und dasselbe gilt auch, wenn geschlachtet, nur streiten sie über den Fall, wenn verendet, um die weitgehendere Ansicht Âqabjas hervorzuheben. R. Jehuda ist der Ansicht, wenn verendet, seien alle der Ansicht, dass es verboten sei, und sie streiten nur über den Fall, wenn geschlachtet, und hierzu sagt R. Jose, wenn geschlachtet, seien alle der Ansicht, dass es erlaubt sei, und sie streiten nur, wenn verendet.

R. Naḥman sagte: Die Halakha ist wie R. Jehuda, weil mit ihm übereinstimmend in der Beḥirtha[106] gelehrt wird. Da wird nämlich gelehrt: Wenn von einem fehlerbehafteten Erstgeborenen Haar ausgefallen ist, das man aufs Fenster gelegt hat, und man es nachher geschlachtet hat, so ist es[69] nach Âqabja b. Mahalalél erlaubt und nach den Weisen verboten. R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Dies ist auch aus unsrer Mišnah zu entnehmen, denn diese lehrt: Die gelockerte Wolle am Erstgeborenen ist, soweit sie [einheitlich] mit der Schurwolle erscheint, erlaubt, und was nicht [einheitlich] erscheint, verboten. Nach wem: wenn nach R. Jose, in dem Fall, wenn geschlachtet, so ist ja sowol nach Âqabja als auch nach den Rabbanan beides erlaubt, und in dem Fall, wenn verendet, so ist ja nach den Rabbanan beides verboten, und nach Âqabja müsste es ja umgekehrt heissen: soweit es [einheitlich] mit der Schurwolle erscheint, verboten, weil es durch das

106. Eigentl. die Auserwählte; Benennung des Traktates Êdiïoth, der Bekundungen über überlieferte Lehren enthält.

מצא וקמיפלגי בפליגתא דרבי מאיר ורבנן דתנן שתים
רבי מאיר אומר כל דבר שהיה בחזקת טומאה לעולם
הוא בטומאתו עד שיתודע הטומאה והכמים אומרים
חופר עד שמגיע לסלע או לבתולה: רבי אסי אמר
רבי יוחנן מחלוקת בשבדק ומצא וקמיפלגי בפלוגתא
דרבי ורבן שמעון בן גמליאל דתניא שדה שאבד בה
קברו נכנס בתוכה טמא נמצא בתוכה קבר נכנס לתוכה
טהור שאני אומר הוא קבר שאבד היא קבר שנמצא
דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תיבדק כל
חשדה כולה ורבי אסי מאי טעמא לא אמר כרבי חייא
בר אבא אמר לך בשלמא גבי טומאה אימר בא עורב
ונטלה בא עכבר ונטלה אלא הכא בעל מום להיכא
אזיל ואידך אימר מום עובר הוה ואיתסי ורבי חייא בר
אבא מאי טעמא לא אמר כרבי אסי אמר לך בשלמא
שדה דרכה למיקבר בה כי היכי דקבר בה האי קבר
אינש אחרינא אלא קדשים ביון דכדקי לן וקיימי
דרבייהו למיפל בהו מומא ואידך אגב דמנגחי אהדדי
שכיח בהו מימא מיתיבי התולש צמר מכבור תם אף
על פי שנולד בו מום ושחטו אסור מעמא דתם הא בעל Fol. 26a
מום שרי אף על פי שלא התירו מומחה תנא כל היכא
דלא התירו מומחה תם קרי ליה: לימא כתנאי התולש
צמר מכבור תם אף על פי שנולד בו מום ושחטו אסור

46 M כדרים | 47 M שהוא | 48 M בטומאה | 49 B שיתוודע || M 50 בודק || M 51 + אמר || B 52 כשבי | M 53 — דתני | M 54 הנכ׳ לתו׳ טמא נמ׳ בה קבר הנכ׳ טהור | M 55 + בה | M 56 ליקבר בה כ״ה דקא קבור בה הא קבור בה אינ׳ | M 57 דקבדקי | M 58 — ואידך ... מומא.

hat: Der Streit besteht über den Fall, wenn man untersucht und nicht gefunden[99] hat, und sie führen denselben Streit wie R. Meír und die Rabbanan. Es wird nämlich gelehrt: R. Meír sagte: Was im Zustand der Unreinheit sich befindet, gilt solange als unrein, bis du ermittelt hast, wo die Unreinheit[100] sich befindet. Die Weisen sagen, man grabe solange, bis man auf Felsen oder jungfräulichen Boden stösst[101].

R. Asi aber sagte im Namen R. Johanans: Der Streit besteht über den Fall, wenn man untersucht und [das fehlerbehaftete] gefunden[99] hat, und sie führen denselben Streit wie Rabbi und R. Šimôn b. Gamaliél, denn es wird gelehrt: Wenn auf einem Feld ein Grab sich verloren hat, so ist, wer da hinkommt, unrein; wird da ein Grab aufgefunden, so ist, wer da hinkommt, rein, denn man nehme an, das verlorene Grab sei mit dem aufgefundenen Grab identisch — Worte Rabbis; R. Šimon b. Gamaliél sagt, das ganze Feld müsse untersucht[100] werden. — Weshalb sagt R. Asi nicht wie R. Ḥija b. Abba? — Er kann dir erwidern: allerdings ist es bei der Unreinheit möglich, dass ein Rabe dann gekommen ist und es fortgenommen hat, dass eine Maus gekommen ist und es fortgenommen[102] hat, wo aber soll hierbei das fehlerbehaftete[103] hingekommen sein. — Und jener!? — Es war vielleicht ein vorübergehender Leibesfehler und ist geschwunden. — Weshalb sagt R. Ḥija b. Abba nicht wie R. Asi? — Er kann dir erwidern: allerdings kann auf einem Felde, auf dem man zu begraben pflegt, wie da einer einen begraben hat, auch ein andrer einen begraben haben, ist es aber beim Geheiligten anzunehmen, dass sie, nachdem man [die Tiere] untersucht hat, einen Leibesfehler bekommen haben!? — Und jener!? — Da sie miteinander bocken, kommen bei ihnen Leibesfehler vor. Man wandte ein: Wenn man von einem fehlerfreien Erstgeborenen Wolle ausgerupft hat, so ist sie, auch wenn es einen Leibesfehler bekommen und man es geschlachtet hat, verboten. Nur von einem fehlerfreien, wenn aber von einem fehlerbehafteten, ist es erlaubt, auch wenn ein Bewährter es nicht erlaubt hat!? — Was ein Bewährter nicht erlaubt hat, nennt der Autor fehlerfrei.

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten: Wenn man Wolle von einem fehlerfreien Erstgeborenen ausrupft, so ist sie verboten, auch wenn es einen Leibesfehler bekommen und man es geschlachtet hat. Wenn man sie von einem fehlerbehaf-

99. Sie streiten über lebende Tiere, wenn man das Fehlerbehaftete nicht herausfindet. 100. Befindet sich auf dem Feld ein nicht festgestelltes Grab, so ist das ganze Feld solange unrein, bis dieses festgestellt ist. Entsprechend sind hierbei alle Tiere verboten, bis das Fehlerbehaftete herausgefunden ist. 101. Es ist dann rein. 102. Trotzdem berücksichtigt der erste Autor, es könnte ein anderes sein. 103. Es ist vielleicht ein anderes Grab. 104. Daher ist das Unreine nicht zu finden. 105. Richt. der Leibesfehler.

בחלון ואחר כך מת[31]בזה[29]עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין צמר המדולדל בבכור את[32]שנראה[33]עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה[33]עם הגיזה אסור:

גמרא. מכלל דאסר השתא במת שרי שחטו מיבעיא אלא לא בזה התיר עקביא[34]וחכמים אוסרין שחטו דברי הכל שרי כי פליגי במת: אמר רבי אסי אמר ריש לקיש מחלוקת בשהתירו מומחה[9]דמר סבר גזרינן דלמא אתי לשהוייה ומר סבר לא גזרינן[35]אבל לא התירו מומחה דברי הכל אסור מתיב רב ששת בעלי מימין[3]אוסרין בכל שהוא ורבי יוסי אומר יבקר והוינן בה מאי יבקר אלימא[37]דבעל מום הוא ולישקליה מכלל דתנא קמא אמר[38]לא ואמר רב נחמן אמר רבה[39]בר אבוה הבא בגיזת בכור בעל מום עסקינן שנתערבו בגיזי חולין ומאן תנא קמא רבי יהודה היא דאמר נשחטו אסרי רבנן ורבי יוסי לטעמיה דאמר[40]נשחטו שרו רבנן וקתני יבוקר מאי יבוקר לאו אי מום קבוע אי מום עובר הוא[42]אף על גב[41]שלא התירו מומחה אמר רבא לא[42]יבוקר אי התירו מומחה אין ואי לא לא כי סליק רבין אמרה לשמעתא[43]קמיה דרבי ירמיה [44]אמר בבלאי טפשאי משום דיתבי בארעא דחשוכא אמרי[45]שמעתא דמחשבן לא שמיע להו הא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מחלוקת בשבדק ולא

Prs. 34[b] Jom. 57[a] Ket. 75[a] Zeb. 60[b] Men. 52[a]

31 M — בזה || 32 VM שהוא נר׳ || 33 V מן || 34 M ב״ם וח״א דשח׳ || 35 M + דיל׳ אתי לשה׳ || 36 M אסור׳ || 37 M דההוא דב״ם דלישקל׳ || 38 B לאו אמר || 39 P + בר רב נחמן אמר || 40 M בשח׳ אסרי רב׳ ור״י לטע׳ דא׳ בשחט׳ ש״ר וקת׳ יבקר מאי יבקר לאו יבקר אי מ״ק הוא אי || 41 M דלא || 42 M יבקר הדבר אם || 43 M משמיה || 44 M — אמר || 45 M שמעתן.

DET IST. Âqabja b. Mahalalél erlaubt es und die Weisen verbieten es. Die gelockerte Wolle am Erstgeborenen ist, soweit sie einheitlich mit der Schurwolle[29] erscheint, erlaubt, und was nicht [einheitlich] mit der Schurwolle erscheint, verboten.

GEMARA. Demnach[31] verbietet er es, [wenn geschlachtet]; wenn es von einem verendeten[32] erlaubt ist, um wie viel mehr von einem geschlachteten!? — Vielmehr, nicht hierbei erlaubt es Âqabja und verbieten es die Weisen. Wenn geschlachtet, stimmen alle überein, dass es erlaubt sei, sie streiten nur, wenn verendet.

R. Asi sagte im Namen des Reš-Laqiš: Sie streiten nur über den Fall, wenn ein Bewährter es[9] erlaubt hat, denn einer ist der Ansicht, es sei zu befürchten, man könnte es behalten[34], und einer ist der Ansicht, dies sei nicht zu befürchten; wenn aber ein Bewährter es nicht erlaubt hat, stimmen alle überein, dass es verboten[35] ist. R. Šešeth wandte ein: Fehlerbehaftete machen verboten in jedem Verhältnis[36]; R. Jose sagt, es sei zu untersuchen. Hierzu wandten wir ein: was heisst untersuchen, wollte man sagen, ob es fehlerbehaftet ist, und man entferne es, so wäre demnach der erste Autor der Ansicht, dem sei nicht[37] so!? Und R. Nahman erklärte im Namen des Rabba b. Abuha, hier werde von der Schur eines fehlerbehafteten Erstgeborenen gesprochen, die mit der Schur von profanen vermischt worden ist, und der erste Autor sei R. Jehuda, welcher sagt, wenn geschlachtet, sei es[38] nach den Rabbanan verboten. R. Jose vertritt hierbei seine Ansicht, denn er sagt, wenn geschlachtet, sei es nach den Rabbanan erlaubt. Er lehrt nun, es sei zu untersuchen, und unter untersuchen ist wol zu verstehen, ob es ein bleibender Fehler ist oder ein vorübergehender Fehler ist, obgleich ein Bewährter es nicht erlaubt hat!? Raba erwiderte: Nein, untersuchen: hat ein Bewährter es erlaubt, so ist es recht, sonst aber nicht. Als Rabin kam, trug er diese Lehre R. Jirmeja vor, und dieser sprach: Die törichten Babylonier tragen, weil sie in einem finstren Land wohnen, finstre Lehren vor. Sie haben das nicht gehört, was R. Hija b. Abba im Namen R. Johanans gesagt

90. Die nach dem Schlachten geschoren wird. 91. Wenn es nach Â. nur in dem Fall erlaubt ist, wenn es verendet ist. 92. Das zu begraben ist. 93. Das Erstgeborene, wegen des Leibesfehlers. 94. Wird die Wolle zur Nutzniessung erlaubt, so könnte man dazu kommen, das Erstgeborene lebend zu behalten, damit Wolle ausfalle, u. es zur Schur u. Arbeit zu verwenden. 95. Es gilt als fehlerfreies. 96. Befindet sich ein fehlerbehaftetes Vieh unter einer ganzen Herde, so sind alle zur Opferung verboten. 97. Besteht kein Zweifel, so kann man es ja selbstverständlich entfernen. 98. Im Fall unsrer Mišnah.

רבי אלעזר קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבידה
מדרבנן והאיכא איכורא[87] דרבנן אלא שאני פרה דלא
שכיחא וליחלה וליפקה[88] לחולין וליגזוז והדר ליקדשה
דמיה יקרין וליעבד לה בדשמואל דאמר שמואל הקדש
שיה מנה שהיללו על שיה פריטה[89] מהול איבעיא להו
שמואל שהיללו לכתחלה מי אמר איבעית אימא[90] רב
סבר להו כרבי יוסי[91] בן המשולם ורבי יוסי בן המשולם
[92]לא סבר להו כרבי: ותולש את השער ובלבד שלא
יזיזנו ממקומו: אמר רב[93] אשי אמר ריש לקיש לא שנו
אלא ביד אבל בכלי אסור והקתני עושה מקום[94] בקופיין
מיכן ומיכן תני לקופיין: וכן תולש את השער לראות
מום: איבעיא להו לכתחלה או דיעבד אמר רבי ירמיה
תא שמע צמר המסובך באוזן רבי יוסי בן המשולם
אומר תולשו[95] ומראה את מומו שמע מינה[96] לכתחלה
שמע מינה אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא וכן[97] התולש
את השער לראות[98] מקום מום מאי וכן אילימא[99] שלא
יזיזו את מקומו השתא ומה שוחט דשחיטתו מוכחת
עליו לא יזיזנו לראות מקום מום מיבעיא אלא לאו
[100]אתולש שמע מינה לכתחלה שמע מינה:

[iv] Col.b Ed. v.10 ער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין דברי רבי יהודה אמר לו רבי יוסי לא בזה התיר [99]עקביא בן מהללאל אלא שער[100] בעל מום שנשר והניחו

15 M + מ | 16 M לחולי ולגזוזה וליהדר וליקדי | 17 M מחול | 18 M — רב | 19 P — בן | 20 M — לא | 21 M אסי | 22 M הקו׳ | 23 M ונראה | 24 M — לכת׳ ש״מ | 25 M — ה | 26 M + את | 27 M דיעבד השתא לשחיטה דשחיט׳ מוכ׳ דלא לגיזה אכוין דיע׳ אין לכת׳ לא לראות את המום | 28 M — א | 29 P עקיבא | 30 VM + בכור.

ja aber, Heiligtümer des Tempelreparaturfonds' seien zur Schur und Arbeit verboten!? — Rabbanitisch. — Es liegt ja aber ein rabbanitisches Verbot vor!? — Vielmehr, anders verhält es sich bei der [roten] Kuh, da sie selten[87]ist. — Sollte man sie doch auslösen und profan werden lassen, dann scheren und nachher weihen!? — Ihr Wert ist hoch. — Sollte man doch dabei nach Šemuél verfahren, denn Šemuél sagte, wenn man Geheiligtes im Wert einer Mine durch den Wert einer Peruṭa ausgeweiht hat, sei es ausgeweiht!? — Šemuél sagte es nur, wenn man es bereits ausgeweiht hat, sagte er etwa, dass man es von vornherein tue!? Wenn du aber willst, sage ich: Rabh ist zwar der Ansicht des R. Jose b. Mešullam, R. Jose b. Mešullam ist aber nicht der Ansicht Rabhs.

RUPFE DAS HAAR AUS &C. NUR DARF ER ES NICHT VON DER STELLE FORTNEHMEN. R. Aši sagte im Namen des Reš-Laqiš: Sie lehrten dies nur von dem Fall, wenn mit der Hand, mit einem Gerät aber ist es verboten. — Er lehrt ja aber: mache die Stelle frei mit dem Schlachtmesser nach der einen und nach der andren Seite!? — Lies: für das Schlachtmesser.

DESGLEICHEN, WENN MAN DAS HAAR AUSRUPFT, UM EINEN LEIBESFEHLER SICHTBAR ZU MACHEN. Sie fragten: Von vornherein, oder wenn es bereits geschehen ist? R. Jirmeja erwiderte: Komm und höre: Das am Ohr verhedderte Haar rupfe man aus, wie R. Jose b. Mešullam sagt, um einen Leibesfehler sichtbar zu machen. Schliesse hieraus, dass man es von vornherein darf. Schliesse hieraus. R. Mari sagte: Auch wir haben dies gelernt: Desgleichen, wenn man das Haar ausrupft, um einen Leibesfehler sichtbar zu machen. Was heisst "desgleichen": wollte man sagen, dass man es ebenfalls nicht von der Stelle fortnehmen darf, so darf man es ja, wenn man es beim Schlachten nicht fortnehmen darf, wo das Schlachten es[88]beweist, selbstverständlich nicht, um einen Leibesfehler zu besichtigen. Wahrscheinlich bezieht es sich auf das Ausrupfen. Schliesse hieraus, dass es von vornherein gilt. Schliesse hieraus.

WENN VON EINEM FEHLERBEHAFTETEN ERSTGEBORENEN HAAR AUSGEFALLEN IST, DAS MAN AUFS FENSTER GELEGT HAT, UND MAN ES NACHHER GESCHLACHTET HAT, SO IST ES[89]NACH ÂQABJA B. MAHALALÉL ERLAUBT UND NACH DEN WEISEN VERBOTEN —WORTE R. JEHUDAS. R. JOSE SPRACH ZU IHM: NICHT HIERBEI ERLAUBT ÂQABJA B. MAHALALÉL, SONDERN IN DEM FALL, WENN MAN VON EINEM FEHLERBEHAFTETEN ERSTGEBORENEN AUSGEFALLENES HAAR AUFS FENSTER GELEGT HAT UND ES NACHHER VEREN-

87. Daher ist dabei keine Vorsorge getroffen worden. 88. Dass man dies nicht wegen des Haares tut. 89. Das Haar zur Nutzniessung.

Sab.111a Kel.6a רב הכי והא אמר רב [95]חייא בר אשי משמיה דרב
vgl. Sab.75a מסובריא דנזייתא אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא
אפילו רבי שמעון מודה דאבוי ורבא דאמרי תרוייהו
Sab.111b Bek.34a [96] מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות והא [c]אמר
רב חייא בר אשי [97]אמר רב הלכה כרבי יהודה ורב חנן
[98]בר אמי אמר שמואל הלכה כרבי שמעון ורב חייא
בר אבין מתני [99]בלא גברי רב אמר הלכה כרבי יהודה
ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון אלא לעולם סבר רב
[a]דבר שאין מתכוין אסור ותולש [b]לאו היינו גוזז וביום
טוב היינו טעמא דשרי דהוה ליה [3]עוקר דבר מגידולו
Sab.74b tSab.10 כלאחר יד ותולש לאו היינו גוזז והתניא [c]התולש את
הכנף [a]והקוטמו והמורטו חייב שלש חטאות ואמר ריש
לקיש תולש חייב משום [5]גוזז קוטם חייב משום מחתך
ממרט חייב משום ממחק שאני כנף [6]דהיינו אורחיה
[7]ומדרב סבר כרבי יוסי בן המשולם רבי יוסי בן המשולם
סבר לה כרב וסבר רבי יוסי בן המשולם דבר שאין
1Par.1 מתכוין אסור והתניא שתי שערות עיקרן מאדים [8]וראשן
משחיר רבי יוסי בן המשולם [c]אומר גוזז במספרים ואינו
Dt.15.19 Hol.137a חושש שאני פרה דלאו בת גיזה היא [10]והתניא [a]לא תעבד
בבכר שורך ולא תגז בבור צאנך [11]ואין לי אלא שור
בעבודה וצאן בגיזה [12]מנין ליתן את האמור של זה בזה
[13]ואת האמור של זה בזה תלמוד לומר לא תעבד ולא
vgl. Jom.42a Hol.135a Bek.14a תגז אלא שאני פרה [c]דקדשי בדק הבית [14]היא [c]והאמר

denn gesagt haben, R. Ḥija b. Aši sagte ja im Namen Rabhs, man dürfe am Feiertag nicht den Spund fest in das Fass [95]drücken!? — Da pflichtet auch R. Šimôn bei, denn Abajje und Raba sagten beide: R. Šimôn pflichte bei hinsichtlich eines Falls, das dem Kopfabschlagen ohne zu töten [96]gleicht. — Aber R. Ḥija b. Aši sagte ja im Namen Rabhs, die Halakha sei wie R. Jehuda, und R. Ḥanan b. Ami sagte im Namen Šemuéls, die Halakha sei wie R. Šimôn, und R. Ḥija b. Abin lehrte es ohne [Zwischen]personen: Rabh sagte, die Halakha sei wie R. Jehuda, und Šemuél sagte, die Halakha sei wie R. Šimôn!? — Vielmehr, tatsächlich ist Rabh der Ansicht, auch die unbezweckte Handlung sei verboten, auch gilt das Rupfen nicht als Scheren, nur ist es am Feiertag deshalb erlaubt, weil man das Wachsende nur nebenher [97]rupft. — Gilt denn das Rupfen nicht als Scheren, es wird ja gelehrt, wer eine Feder ausrupft, die Spitze abschneidet und die Fahnen schleisst, sei drei Sündopfer schuldig, und hierzu sagte Reš-Laqiš, er sei schuldig ob des Rupfens, wegen Scherens, er sei schuldig ob des Abschneidens, wegen Schneidens, und er sei schuldig ob des Schleissens der Fahnen, wegen Schabens [83]!? — Anders verhält es sich bei einer Feder, da dies die gewöhnliche Art ist. — Wenn Rabh der Ansicht des R. Jose b. Mešullam ist, ist ja R. Jose b. Mešullam der Ansicht Rabhs; aber ist denn R. Jose b. Mešullam der Ansicht, die unbezweckte Handlung sei verboten, es wird ja gelehrt: Wenn zwei Haare [83]an der Wurzel rot und an der Spitze schwarz sind, so schneide man sie, wie R. Jose b. Mešullam sagt, ohne Bedenken mit einer Schere ab!? — Anders verhält es sich bei der [roten] Kuh, die nicht schürig ist. — Es wird ja aber gelehrt: [84]*Du sollst nicht arbeiten mit dem Erstgeborenen deines Rindes und das Erstgeborene deines Schafes nicht scheren*; ich weiss dies nur von der Arbeit mit dem Rind und der Schur des Schafes, woher, dass das von diesem Gesagte auf jenes und das von jenem Gesagte auf dieses zu beziehen ist? — es heisst: *du sollst nicht arbeiten und* [85]*du sollst nicht scheren*. — Vielmehr, anders verhält es sich bei der [roten] Kuh, die zu den Heiligtümern des Tempelreparaturfonds gehört [86]. — R. Eleâzar sagte

95 M שימי בר חייא משד״ר האי מסוב׳ ‖ 96 M ○ מר״ש ‖ 97 M -- א״ר ‖ 98 M — ב״א ‖ 99 M + לה ‖ 1 M
+ הלכה כר״י ‖ 2 M — לאו ‖ 3 M דבר שגיד׳ ‖ 4 M והקומטו ‖ 5 M — גוזז ‖ 6 M — ד ‖ 7 M מדרב
ס״ל כר״י {} ‖ 8 M וסבר ריבה״ם דבר ‖ 9 P — ומופן ‖ 10 M אר׳ גוזז ‖ 11 M + ולא ‖ 12 M — ו
13 M + ו ‖ 14 M — ושל ... היא הבית.

79. Wenn es mit Werg umwickelt ist, weil man die Flüssigkeit auspresst, was am Fest verboten ist, u. auch dies wird nicht beabsichtigt. 80. Dh. wenn die unbezweckte Handlung unvermeidlich ist; dagegen ist die Freilegung der Schlachtstelle möglich, ohne das Haar auszureissen. 81. Wolle wird nicht gerupft, sondern geschoren; dies gilt überhaupt nicht als Tätigkeit. 82. Diese gehören zu den 39 am Šabbath verbotenen Arbeiten; cf. Bd. I S. 488 Z. 20ff. 83. An der roten Kuh; cf. Num. Kap. 19. 84. Dt. 15,19. 85. Das "und" ist eine Verbindung. 86. Sie wird nicht als Altaropfer dargebracht.

ראה חזר שבוך אחר רחל מהו מאי קמיבעיא ליה
איליבא לכבורה וקמיבעיא ליה אי הלכתא כרבן שמעון
בן גמליאל אי הלכתא כרבנן תיבעי ליה טלה בי קא
מיבעיא ליה לכבורה ואליבא דרבנן לאכילה ואליבא
דרבן שמעון בן גמליאל לכבורה ואפילו לרבנן דאמרי
מרחמא בי מרחמא דמינה דלא מינה לא או דלמא
דלא מינה נמי מרחמא לאכילה ואפילו לרבן שמעון
בן גמליאל אם תמצא לומר כבר יולדת מרחמא דמינה
דלאו מינה לא או דלמא דלאו מינה נמי מרחמא תיקו:

(יו) בי יוסי בן המשולם אומר השוחט את הבכור עושה מקום הקופיין מיכן ומיכן ותולש את השער ובלבד שלא יזיזנו ממקומו וכן תולש את השער לראות מקום מום:

גמרא. אמר רב הלכה כרבי יוסי בן המשולם: בעו מיניה מרב הונא בניגדו ביום טוב מהו טעמא דרבי יוסי בן המשולם משום דקסבר תולש לאו היינו גוזז וביום טוב אסור דהוה ליה עוקר דבר מגידולו או דלמא בעלמא סבר רבי יוסי בן המשולם תולש היינו גוזז והיינו טעמא דשרי דהוה ליה דבר שאין מתכוין וביום טוב דבר שאין מתכוין מותר אמר להו זילו שיילוה לרב הננאל או אמר הלכה כרבי יוסי בן המשולם איפשוט לכו אתו שיילוה אמר להו הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בן המשולם אתו לקמיה דרב הונא אמר להו בניגדו ביום טוב מותר איתמר נמי אמר רב הנניה בר שלמיא משמיה דרב בניגדו ביום טוב מותר ומי אמר Fol.25

M 81 שהוא כר׳ || M 82 — מאי ... לכבו׳ ו || M 83 — כי | M 84 דאמ׳ מרחמ׳ במינה שלא במינה ל״ם לאכילה ואפי׳ לרשב״ג את״ל יולדת מינ׳ מרחמ׳ דלאו מינה ל״ם או || P) 85 + לא) || B 86 בקופ׳. V לקופ׳ | M 87 — ומכאן ותאה״ש || P 88 במק׳ | V 89 + ה | M 90 + משום | M 91 נמי דש״ם הוא ומו׳ || M 92 שיילו לר״ח אי אי הלכתא | M 93 אזלו שיילו לר״ה אמ׳ || M 94 היננא.

Ferkel hinter einem Schaf herlaufen sieht? — Was war ihm da fraglich: wollte man sagen, hinsichtlich der Erstgeburt, und er fragte, ob die Halakha wie R. Šimôn b. Gamaliél sei oder die Halakha wie die Rabbanan sei, so sollte er doch hinsichtlich eines Lammes gefragt haben. — Ihm war es vielmehr fraglich hinsichtlich der Erstgeburt nach den Rabbanan inbetreff des Essens[76], und nach R. Šimôn b. Gamaliél inbetreff der Erstgeburt. — Und gilt dies nach den Rabbanan, die sagen, es habe Mitleid, nur von derselben Art und nicht von einer andren Art, oder hat es Mitleid auch mit einer andren Art? Hinsichtlich des Essens auch nach R. Šimôn b. Gamaliél: gilt dies, wenn du sagst, er sei der Ansicht, die geboren hat, habe Mitleid, nur bei derselben Art, nicht aber bei einer andren Art, oder aber hat sie Mitleid auch bei einer andren Art. — Dies bleibt dahingestellt.

(יו) R. JOSE B. MEŠULLAM SAGTE: WER DAS ERSTGEBORENE SCHLACHTET, MACHE DIE STELLE FREI MIT DEM SCHLACHTMESSER UND RUPFE DAS HAAR AUS NACH DER EINEN UND NACH DER ANDREN SEITE, NUR DARF ER ES NICHT VON DER STELLE FORTNEHMEN. DESGLEICHEN, WENN MAN DAS HAAR AUSRUPFT, UM EINEN LEIBESFEHLER SICHTBAR ZU MACHEN.

GEMARA. Rabh sagte: Die Halakha ist wie R. Jose b. Mešullam.

Man fragte R. Hona: Wie ist es entsprechend am Feiertag[77]: ist der Grund des R. Jose b. Mešullam, weil er der Ansicht ist, das Ausrupfen gelte nicht als Scheren, somit ist es am Feiertag verboten, weil man etwas Wachsendes ausreisst, oder aber ist R. Jose b. Mešullam sonst der Ansicht, das Rupfen gelte als Scheren, und hierbei ist es deshalb erlaubt, weil es eine Handlung ist, die nicht bezweckt[78] wird, und eine Handlung, die nicht bezweckt wird, ist am Feiertag erlaubt. Da erwiderte er ihnen: Geht und fragt R. Ḥananel. Sagt er, die Halakha sei wie R. Jose b. Mešullam, so entscheide ich es euch. Als sie hinkamen und ihn fragten, sprach er zu ihnen: Folgendes sagte Rabh: die Halakha ist wie R. Jose b. Mešullam. Hierauf kamen sie zu R. Hona, und er sprach zu ihnen: Entsprechend am Feiertag ist es erlaubt. Es wurde auch gelehrt: R. Ḥananja b. Šelemja sagte im Namen Rabhs: Entsprechend am Feiertag ist es erlaubt. — Kann Rabh dies

Kompositum von בי רבי בר רבי od. ביר רבי, wahrscheinlich aber Hebraisierung des lat. barbatus, dem hebr. הוקן entsprechend; cf. GOLDBERG, המגיד Jg. XIX Nr. 33. 76. Es ist ein unreines u. die Mutter ein reines Vieh. 77. Beim Schlachten eines profanen Viehs. 78. Bezweckt wird nicht das Ausrupfen der Haare, sondern die Freilegung der Schlachtstelle.

שבקא דידה ומרחמא דלא דידה תא שמע[66]דבר בהזקתו
[יכן] כו׳ מאי לאו רישא דומיא דסיפא מה סיפא ודאי
דידה אף רישא ודאי דידה[67]מידי אירעא האי כדאיתא
והאי כדאיתא ומאי וכן אפטורה דבכורה: אמר רבה
בר בר חנה אמר רבי יוחנן ראה הזיר[68]שברוך אחר רחל
Hos.10,12 פטורה מן הבכורה ואסור באבילה[69]עד יבא ויורה צדק
לכם[69]פטור מן הבכורה כמאן כרבן שמעון בן גמליאל
[70]ואסור באבילה כרבנן[71]אי כרבנן מאי עד יבא ויורה
צדק לכם עד[70]שיודע לך דבר מיבעי ליה וכי תימא
מספקא ליה אי[71]הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אי[71]כרבנן
[72]אי מספקא ליה אמאי פטורה מן הבכורה ותו מי
Ket.77a Git.38a 75a Bq.69a Bm 38b Bb.144a Syn.31a מספקא ליה והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן
כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה
במותו חוץ מערב ויציד וראיה אחרונה לעולם פשיטא
ליה[70]הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מיהו מספקא ליה
אי סבר רבן שמעון בן גמליאל יולדת מרחמת או אינה
מרחמת אי הכי[73]עד דאשמעינן חזיר לישמעינן טלה
ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו חזיר איצטריכא ליה
דאי אשמעינן טלה הוה אמינא אם תמצא לומר[74]דסבר
יולדת מרחמא[75]דמינה דלא מינה לא אשמעינן חזיר
דמרחמת ואפילו דלאו מינה נמי דאיכא למימר דלמא
Col.b מרחמא: והיינו דאמר רבי יוחנן בעי[76]אהאי[77]בריבי

nes und erbarmt sich eines fremden. — Komm und höre: Man lasse es beim bisherigen Zustand &c. Der Anfangsatz gleicht wol dem Schlußsatz: wie es im Schlußsatz entschieden sein eignes ist, ebenso auch im Anfangsatz entschieden sein eignes. — Wieso denn, der eine so und der andre anders. — Was heisst demnach "ebenso"? — Dies bezieht sich auf die Befreiung[66] von der Erstgeburtspflicht.

Rabba b. Bar Hana sagte im Namen R. Johanans: Wenn man ein Ferkel hinter einem Schaf herlaufen sieht, so ist es erstgeburtsfrei, und jenes zum Essen[68] verboten. [69]*Bis er kommt und euch Gerechtigkeit lehrt.* Erstgeburtsfrei, doch wol nach R. Šimôn b. Gamaliél, und zum Essen verboten, nach den Rabbanan!? Und wieso heisst es ferner nach den Rabbanan: *bis er kommt und euch Gerechtigkeit lehrt*, es sollte doch heissen: bis die Sache dir bekannt[70] ist!? Wolltest du erwidern, ihm sei es zweifelhaft, ob die Halakha wie R. Šimôn b. Gamaliél oder wie die Rabbanan[71] sei, wieso ist es, wenn es ihm zweifelhaft ist, erstgeburtsfrei!? Und ist es ihm denn ferner zweifelhaft, Rabba b. Bar-Hana sagte ja im Namen R. Johanans, dass überall, wo R. Šimôn b. Gamaliél etwas in unsrer Mišnah lehrt, die Halakha wie er sei, mit Ausnahme der Lehren vom Bürgen[72], von Çajdan[73] und vom nachträglichen Beweis[74]!? — Tatsächlich ist es ihm entschieden, dass die Halakha wie R. Šimôn b. Gamaliél sei, jedoch ist es ihm zweifelhaft, ob R. Šimôn b. Gamaliél der Ansicht ist, die Gebärende habe Mitleid, oder die Gebärende habe kein Mitleid. — Wieso lehrt er es demnach von einem Ferkel, sollte er es doch von einem Lamm lehren, und zwar hinsichtlich der Geisselung wegen eines Tieres mit seinem Jungen[66]!? — Dies ist von einem Ferkel zu lehren nötig. Würde er es von einem Lamm gelehrt haben, so könnte man glauben, selbst wenn man annimmt, er sei der Ansicht, die Gebärende habe Mitleid, gelte dies nur von derselben Art, nicht aber von einer andren Art; daher lehrt er es von einem Ferkel, dass man nämlich auch bei einer fremden Art annehme, es habe Mitleid.

Das ist es, was R. Johanan sagte. Ahaj Beribbi[75] fragte: Wie ist es, wenn man ein

M 66 רשב ג א׳ הדבר בחזק׳ וכן היה רשב״ג א׳ הנכנס לתוך עדרו בלילה וראה כעשר כחמש עשרה מבכירות יולדות ושאינן מבכירות ולמחר השכים ומצא זכרים תלוים בזקנות ונקבות תלויות במבכירות אינו חושש שמא בש״ז בא אצל זו ושמא בש״ז בא א״ז מאי לאו ‖ M 67 מאי איר׳ הא כדאי׳ והא כדאי׳ א״ה מאי וכן כי קתני וכן לפטור׳ אמר ‖ M 68 שהוא כר׳ אחרי ‖ M 69 פטורה ‖ M 70 ואסורה ‖ B 71 + ותו ‖ M 72 שיודיע ‖ M 73 הלכתא ‖ M 74 + הלכתא ‖ M 75 — אי ... ותו ‖ M 76 דהלכתא ‖ M 77 אראשמ ‖ M 78 — דסבר ‖ M 79 ה״ם מינה אבל שאינה מינה לא ואי אשמע׳ חז׳ דאי מרח׳ אפי׳ מינה נמי איכא ‖ PM 80 — בר׳. []

67. Nicht aber auf das Schlachten am selben Tag. 68. Obgleich angenommen wird, dass die Mutter ein reines Vieh ist. 69. Hos. 10,12. Dieser Schriftvers wird auf den Propheten Elijahu bezogen, erst er wird die Entscheidung treffen. 70. Hierbei handelt es sich nicht um eine halakhische Entscheidung, sondern um die Feststellung, ob das Junge zur Mutter gehört. 71. Und die Entscheidung beziehe sich hierauf. 72. Cf. Bd. VI S. 1401 Z. 6ff. 73. Cf. Bd. V S. 620 Z. 19ff. 74. Od. beim 2. Streit über den Beweis; cf. Bd. VII S. 125 Z. 14ff. 75. Ehrentitel eines bedeutenden Mannes, wie angenommen,

schnitt, weil R. Jose zweierlei lehrt, der Streit der Barajtha aber sei von Bedeutung, daher lehrt er, die Halakha sei wie R. Jose, um anzu deuten, dass er R. Šimôn b. Gamaliél meine, und der Streit der Barajtha sei bedeutungslos. — Was ist dies für eine Barajtha? — Es wird gelehrt: Wenn jemand ein säugendes Vieh von einem Nichtjuden kauft, so ist das folgende [Junge] ein zweifelhaftes Erstgeborenes, weil es Mitleid[59] hat, auch wenn es nicht geworfen hat. R. Šimôn b. Gamaliél sagt, man lasse es beim bisherigen Zustand. Ebenso sagte R. Šimôn b. Gamaliél: Wenn jemand nachts in seine Herde kommt und zehn oder fünfzehn Erstgebärende und Nichterstgebärende werfen sieht, und am folgenden Morgen die männlichen an den Nichterstgebärenden und die weiblichen an den Erstgebärenden hangen sieht, so braucht er nicht zu befürchten, das Junge des einen könnte zum andren gekommen sein.

Sie fragten: Sind die Worte des R. Šimôn b. Gamaliél, man lasse es beim bisherigen Zustand, zu verstehen, es habe nur dann Mitleid, wenn es geworfen hat, wenn es also geworfen hat, berücksichtige man das Mitleid, oder aber, es habe Mitleid nur mit dem eignen [Jungen], nicht aber mit einem fremden? — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Ob dieserhalb zu geisseln ist wegen eines Tieres mit seinem[64] Jungen: wenn du sagst, es habe Mitleid nur mit dem eignen [Jungen] und nicht mit einem fremden, ist dieserhalb zu geisseln, und wenn du sagst, es habe Mitleid auch mit einem fremden, ist dieserhalb nicht zu geisseln. Wie ist es nun? — Komm und höre: R. Šimôn b. Gamaliél sagte: Wenn jemand ein Vieh von einem Nichtjuden gekauft hat, so braucht er nicht zu befürchten, es war vielleicht das Junge eines andren[65]. — Es heisst ja nicht "ist", sondern "war". Er meint es wie folgt: man braucht nur dann zu befürchten, es könne das Junge eines andren sein, wenn es bereits ein Junges hatte[66]. — Komm und höre: Wenn jemand in seine Herde kommt und die Erstgebärenden und die Nichterstgebärenden säugen sieht, so braucht er nicht zu befürchten, das Junge des einen könnte zum andren und das Junge des andren könnte zu jenem gekommen sein. Weshalb denn, man sollte doch befürchten, es hatte vielleicht Mitleid!? — Wenn es ein eignes hat, lässt es nicht sei-

קאי ומאי בכוליה פירקין דרבי יוסי תרתי אמר ופלוגתא
דברייתא פלוגתא היא אשמעינן הלכה כרבי יוסי
לאשמועינן דאדרבן שמעון בן גמליאל קאי ופלוגתא
דברייתא לאו פלוגתא היא מאי ברייתא דתניא הלוקח
בהמה מניקה מן הגוי הבא אחריו בכור מספק מפני
"שמרחמת אם על פי שאינה יולדת רבן שמעון בן
גמליאל אומר "הדבר בחוקתו וכן היה רבן שמעון בן
גמליאל אומר הנכנס לתוך עדרו בלילה וראה בעשר
בחמש עשרה מכבירות ושאינן מכבירות יולדות "למחר
השכים ומצא זכרים "תלויות בשאין מכבירות ונקבות
תלויות במכבירות אינו חושש שמא "בנה של זו בא לו
אצל זו: איבעיא להו דבר בחזקתו דקאמר רבן שמעון
בן גמליאל דאינה מרחמת אלא אם כן יולדת הא היכא
"דאיליד חיישינן לרחומי או דלמא דידה מרחמא "דלא
דידה לא מרחמא "למאי נפקא מינה למלקא עלה "משום
אותו ואת בנו אי אמרת דידה מרחמא דלא דידה לא
מרחמא לקי ואי אמרת דלא דידה נמי מרחמא לא לקי
מאי תא שמע "רבן שמעון בן גמליאל אומר הלוקח
בהמה מן הגוי אינו חושש שמא בנה של אחרת "היה
מי קתני הוא היה קתני הכי קאמר אינו חושש שמא
בנה של אחרת "אלא אם כן היה לה "ולד מעיקרא תא
שמע נכנס "בתוך עדרו וראה את המכבירות מניקות
ואת שאינן מכבירות "מניקות אינו חושש שמא "בנה
של זו בא "לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל
זו "אמאי ליחוש דלמא רחומי רחים במקום דידה לא

לא קמ"ל הלכה כר' לגלויי עלה דהא דרשב"ג קיימא מאי ברייתא ‖ M 49 שהיא מרח' ‖ B 50 — ה ‖ M 51 תלויין בזקנות ונקבות ‖ M 52 + בא לו בנה של זו אצל זו ושמא ‖ 53 M דילדה ‖ M 54 — ד ‖ B 55 + ליה ‖ M 56 — משום אוא"ב ‖ M 57 הלוקה מניקה מן ‖ M 58 הוא מי קתני היא אין חוששין שמא בנה ש"א הוא היה קתני והכי ‖ M 59 + היה ‖ M 60 — ולד ‖ M 61 לתוך ‖ 62 P — מניק'. M יולדות ‖ M 63 — בנה ‖ M 64 — לו...לו ‖ M 65 ואמ' דיל'.

63. Das Vieh mit dem vielleicht gar nicht zu ihm gehörenden Jungen. 64. Wegen Uebertretung des Verbotes, beide an einem Tag zu schlachten. 65. Es ist also anzunehmen, dass das Junge zu diesem gehört. 66. Es ist also nicht erstgeburtspflichtig, hinsichtlich des Schlachtens aber ist zu berücksichtigen, es seien Mutter u. Junges.

זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה[28]בציר ולמה לי מחצה אפילו בציר ממחצה נמי[29]והני משהו הוה ליה פלגא ופלגא לא בטיל אימא עד[30]מחצה איבעית אימא טומאת עם הארץ דרבנן[31]טומאת משקין דרבנן ברובא נזרו רבנן בפלגא[32]ופלגא לא נזרו בה רבנן:

[ij] בן שמעון בן גמליאל אומר הלוקח בהמה מניקה מן הגוי אין חוששין שמא[33]בנה של אחרת היה נכנס לתוך עדרו וראה את[34]המבכירות מניקות ושאינן מבכירות מניקות[35]אין חוששין שמא בנה של זו בא[36]לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו:

גמרא. אמר רב[37]נהמן משמיה דרב הלכתא בבוליה פירקין בר מפלוגתא אמר רב ששת אמינא כי ניים ושביב רב[38]אמר להא שמעתא אהייא אילימא אריש[39]מפליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אלא אדרבי אליעזר בן יעקב משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי אלא אדרבן שמעון בן גמליאל[40]מפלג פליג בברייתא אלא אדרבי יוסי בן[41]המשולם הא[42]אמר רב חדא זימנא[43]דאמר רב הלכתא כרבי יוסי בן המשולם אלא אשער[43]בעל מום מיפלג פליגי[44]עקביא בן מהללאל ורבנן לעולם[45]אדרבן שמעון בן גמליאל והא קא משמע לן דברייתא לא פלוגתא היא וכיון דאמר רב[46]הלכתא בבוליה פירקין בר מפלוגתא הלכה כרבי יוסי בן המשולם למה לי אי אמר[47]הלכתא דבוליה פירקין[47]ולא אמר הלכתא כרבי יוסי בן המשולם הוה אמינא אדרבי יוסי[48]בן המשולם

Jab. 24b 91a 109b Ba. 47b 65a Nid. 50b Fol. 24

28 M בציר למה || 29 M והא || 30 M למח׳ ואי || 31 M — מ״ם דוב׳ || 32 M ל״ג רבי || 33 M + מת || 34 M המבכר׳ מנקת אין || 35 V אינו חושש || 36 M אצל זו ושל || 37 M — נח׳ משר״ר || 38 M אמר׳ || 39 M המשלם (בכל מפלג פליגי || 40 M פליגי בבר׳ || 41 P העניין) || 42 M רב א׳ הלכה || 43 M + בכור || 44 M + ר׳ (P עקיבא) || 45 M ארשב״ג ורבנן והא קמ״ל דפלוגתא דבר׳ לאו || 46 M הלכ׳ בכולי || 47 M — ולא ... המשולם || 48 M קאי ומאי בכולי פיר׳ משום דר״י תר׳ א׳ אבל אדרשב״ג

besagt, dass Leute aus dem gemeinen Volk verdächtig sind, Tunke zur Hälfte zu mischen. Wozu die Hälfte, auch wenn weniger als die Hälfte, wird sie ja, wenn das Minimum hinzukommt, zur Hälfte, und die Hälfte verliert sich ja nicht!? — Lies: bis zur Hälfte. Wenn du aber willst, sage ich: die Unreinheit der Leute aus dem gemeinen Volk ist rabbanitisch, und die Verunreinigungsfähigkeit von Flüssigkeiten ist rabbanitisch, und die Rabbanan haben eine Massregel getroffen nur bei der Mehrheit, nicht aber haben sie eine Massregel getroffen bei gleichen Hälften.

RŠIMÔN B. GAMALIÉL SAGTE: WENN MAN EIN SÄUGENDES VIEH VON EINEM NICHTJUDEN KAUFT, SO BEFÜRCHTE MAN NICHT, ES KÖNNTE DAS JUNGE EINES ANDREN[59] SEIN. WENN JEMAND ZU SEINER HERDE KOMMT UND DIE ERSTGEBÄRENDEN SÄUGEN SIEHT UND DIE ANDREN SÄUGEN SIEHT, SO BEFÜRCHTE ER NICHT, ES KÖNNTE DAS JUNGE DER EINEN ZUR ANDREN UND DAS JUNGE DER ANDREN ZU DIESER GEKOMMEN SEIN.

GEMARA. R. Naḥman sagte im Namen Rabhs: Die Halakha ist im ganzen Abschnitt [nach dessen Lehren] zu entscheiden, ausser bei einem Streit. R. Šešeth sprach: Ich glaube, Rabh sagte diese Lehre schlummernd und schlafend. Worauf sollte sich dies beziehen: wenn auf die erste Lehre, so streiten ja hierüber R. Jišmâél und R. Âqiba, wenn auf die des R. Eliêzer b. Jâqob, so ist ja die Lehre des R. Eliêzer b. Jâqob knapp[60] und klar, wenn auf die des R. Šimôn b. Gamaliél, so streiten sie ja hierüber in einer Barajtha, wenn auf die[60] des R. Jose b. Mešullam, so sagte ja Rabh dies bereits einmal, denn Rabh sagte, die Halakha sei wie R. Jose b. Mešullam, und wenn auf die vom Haar eines fehlerbehafteten [Erstgeborenen], so streiten ja hierüber Âqabja b. Mahalalél und die Rabbanan!? — Tatsächlich bezieht er sich auf die des R. Šimôn b. Gamaliél, nur lehrt er uns, dass nämlich der Streit in der Barajtha bedeutungslos[61] sei. — Wenn nun Rabh gesagt hat, die Halakha sei im ganzen Abschnitt [nach dessen Lehren] zu entscheiden, ausser bei einem Streit, wozu sagt er, die Halakha sei wie R. Jose b. Mešullam[62]? — Würde er nur gesagt haben, die Halakha sei im ganzen Abschnitt, nicht aber besonders von R. Jose b. Mešullam, so könnte man glauben, er meine die des R. Jose b. Mešullam, und spreche nur deshalb vom ganzen Ab-

58. Und dieses noch nicht geworfen haben. 59. Wörtl. ein Kab, dh. nur ein kleines Mass fassend. 60. Die hier genannten Lehren folgen weiter. 61. In der Mišnah befindet sich dieser Streit nicht, somit ist nach RŠbG. zu entscheiden. 62. Niemand streitet ja gegen ihn.

תני רבי חייא גבילה ושחוטה בטילית זו בזו ואיתמר
עלה אמר רבי יוסי ברבי חנינא טהור מלטמא במגע
אבל מטמא[1] במשא והא דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר
בחמה[2] נסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר[3] ונפטרה
מן הבכורה ותני רבי חייא אינה מטמאה לא במגע ולא
במשא אמאי[4] דנהי במגע לא מטמא תמא במשא
אישתיק[5] דלמא ודאי שאני הכא דהויא לה טומאה
סרוחה הניחא לבר פדא דאמר טומאה חמורה עד לגר[6]
וטומאה קלה עד לכלב[7] הא לא הזיא לגר אלא לרבי
יוחנן דאמר[8] אחת זו ואחת זו עד לכלב הא הזיא לכלב
קשיא: גופא בר פדא אמר טומאה חמורה עד לגר
וטומאה קלה עד לכלב ורבי יוחנן אמר אחת זו ואחת
זו עד לכלב מאי טעמא[9] דכתיב[10] לא תאכלו
כל נבלה לגר וגו׳ הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה
ראויה לגר אינה קרויה נבילה ואידך למעוטי היכא
דהסריחה מעיקרא ואידך הסריחה מעיקרא לא[11] צריכא
קרא למעוטי עפרא בעלמא[12] הוא תנן רבי אליעזר[13] בן
יעקב אומר בחמה נסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר
ונפטרת[14] מן הבכורה ותני רבי חייא[15] אינה מטמאה לא
במגע ולא במשא ואמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב
נגעו בה מאי איריא משום ביטול ברוב[16] תיפוק לי דלא
איתחזי כלל[17] הא נמי איתחזי מעיקרא אגב אימיה תנן
התם[18] רבי אליעזר בן יעקב אומר ציר טהור שנפל לתוכו
מים כל שהוא טמא אמר רב נחמן[19] אמר רבה בר אבוה

9 M + ד | 10 M הוא במש׳ א״ל ורתנן | 11 M שטנפ׳ חר׳ | 12 M ופטורה | 13 M נהי דבמגע | 14 M +
15 M חמורה || 16 M — ו || 17 M שפיר אלא || 18 P אחד זו ואחד | 19 M דא ק לא | 20 M בעיא ||
21 M — הוא | 22 M — ב״י | 23 M ונפטרה | 24 M לא | 25 M + ו | 26 M התיא | 27 M — ארב״א.

schlachtetes gehen ineinander auf. Hierzu wird gelehrt: R. Jose b. Hanina sagte, es ist rein, indem es nicht durch Berühren verunreinigt, wol aber verunreinigt es durch Tragen. — Es wird ja aber gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Wenn ein Grossvieh einen Blutkuchen ausgestossen hat, so ist er zu begraben, und es ist erstgeburtsfrei. Hierzu lehrte R. Hija, er verunreinige nicht durch Berühren und nicht durch Tragen. Weshalb denn, zugegeben, dass er durch Berühren nicht verunreinigt, aber durch Tragen sollte er doch verunreinigen!? Da schwieg er. — Vielleicht ist es hierbei anders, denn es ist eine verweste Unreinheit. — Erklärlich ist dies nach Bar-Pada, welcher sagt, bei einer schweren Verunreinigung[52], wenn die Sache für einen Proselyten, und bei einer leichten Verunreinigung, wenn sie für einen Hund [geniessbar][54] ist, nach R. Johanan aber, welcher sagt, bei der einen und bei der andren, wenn sie für einen Hund [geniessbar] ist, ist dieser ja für einen Hund geeignet!? — Ein Einwand.

Der Text. Bar-Pada sagte: Bei der schweren Verunreinigung, wenn die Sache für einen Proselyten, und bei der leichten Verunreinigung, wenn sie für einen Hund [geniessbar] ist. R. Johanan aber sagt, bei der einen und bei der andren, wenn sie für einen Hund [geniessbar] ist. Was ist der Grund Bar-Padas? — Es heisst:[55] *ihr sollt keinerlei Aas essen, dem Fremdling &*; was für einen Fremdling [geniessbar] ist, heisst Aas, was für einen Fremdling nicht geniessbar ist, heisst nicht Aas. — Und der andere!? — Dies schliesst den Fall aus, wenn es schon vorher[56] stinkig war. — Und jener!? — Wenn es schon vorher stinkig war, braucht die Schrift es nicht auszuschliessen, denn es ist nichts weiter als Staub. — Es wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Wenn ein Grossvieh einen Blutkuchen ausgestossen hat, so ist er zu begraben, und es ist erstgeburtsfrei. Hierzu lehrte R. Hija, er verunreinige nicht durch Berühren und nicht durch Tragen, und hierzu sagte R. Johanan, hierbei haben sie das Aufgehen in der Mehrheit berührt. Wozu das Aufgehen in der Mehrheit, es sollte doch schon der Umstand massgebend sein, dass es überhaupt nicht verwendbar ist!? — Auch dieser war vorher durch die Mutter verwendbar.

Dort wird gelehrt: R. Eliêzer b. Jâqob sagte: Wenn in reine Tunke[57] etwas Wasser gekommen ist, so ist sie unrein. R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Dies

als verschiedene Arten gelten u. das kleinere Quantum aufgeht. 53. Die durch das Tragen erfolgt. 54. Ist die Sache als Speise verunreinigungsfähig. 55. Dt. 14,12. 56. Noch lebend; es ist nicht verunreinigend, selbst wenn es für einen Hund geniessbar ist. 57. Von einem, der hinsichtlich der Reinheitsgesetze verdächtig ist.

רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול בהן פיתו אבל לקדירה
Er. 8a Az. 73a לא מצא מין את מינו וניעור יתיב רב דימי וקאמר
"להא שמעתא אמר ליה אביי וכי טומאה[95]שבטלה
Ter. v. 2 חזרה וניעורה אמר ליה ואת לא תסברא והתנן סאה
Col b תרומה טמאה שנפלה למאה חולין טהורין רבי אליעזר
אומר תירום[96]ותרקב שאני אומר היא סאה שנפלה היא
סאה שעלתה וחכמים אומרים תעלה ותיאבל ניקודים
או קליות או תילוש במי פירות או תתחלק לעיסות
ובלבד שלא[97]יהא[98]במקום אחד כביצה ותני עלה אותן
Fol. 23 חולין לרבי אליעזר מה תהא עליהן[99]יאכלו נקודין או
קליות או ילושו במי פירות או תתחלק לעיסות ובלבד
שלא יהא כביצה במקום אחד ואמר עולא מה טעם
גזירה שמא יביא קב חולין טמאים ממקום אחר וקב
ועוד ממין זה סבר איבטלינהו ברובא וכיון דאיכא האי
משהו מצא מין את מינו וניעור אמר ליה אם טומאה
Par. IX. 7 עוררת טומאה טהרה עוררת טומאה איתיביה אפר
כשר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא
ואי רובא אפר מקלה הוא לא מטמא ואי אמרת טומאה
במאן דאיתיה דמי נהי דבמגע לא מטמא לטמא במשא
הא איתמר עלה אמר רבי יוסי ברבי הנינא טהור מלטמא
Beç. 38b Men. 23a במגע אבל מטמא במשא והאמר רב חסדא נבילה
בטילה בשחוטה שאי אפשר לנבילה שתיעשה שחוטה
נהי דבמגע לא מטמא לטמא במשא אמר ליה אתון
בדרב חסדא מתניתו לה אנן בדרבי חייא מתנינן לה

M 96 || שנטלה M 95 || לה + M 94 || אמרן אלא לטבל
+ M 99 || כביצה במ"א P 98 || תהא M 97 || ותשוף
M 3 || במ"א כביצה M 2 || יתחלקו לעיסה M 1 || ותני עלה
M 7 || דמגע M 6 || דמי — M 5 || טהרה M 4 || + סבר
— בטי || M 8 לישה שתע' נבלה.

lehrten dies nur vom Eintauchen des Brotes, nicht aber für die Topfspeise, denn die eine Art findet eine Art ihresgleichen und erwacht". R. Dimi sass und trug diese Lehre vor, da sprach Abajje zu ihm: Kann denn die geschwundene Unreinheit wieder erwachen!? Dieser erwiderte: Bist du etwa nicht dieser Ansicht? Es wird ja gelehrt: Ist eine Seáh unreine Hebe in hundert Profanes gekommen, so sind sie rein. R. Eliêzer sagt, man hebe sie ab und lasse sie verfaulen, denn man sage, die Seáh, die hineingekommen, sei die, die herausgeholt wurde. Die Weisen sagen, sie gehe[46]auf und man esse es trocken, geröstet, mit Fruchtsaft"geknetet, oder man verteile es unter andere Teige, jedoch so, dass kein Eigrosses[48]an einer Stelle zurückbleibe. Hierzu wird gelehrt: Was geschehe mit diesem Profanen[49]nach R. Eliêzer? Man esse es trocken, geröstet oder mit Fruchtsaft geknetet, oder man verteile es unter andere Teige, jedoch so, dass kein Eigrosses an einer Stelle zurückbleibe. Hierzu sagte Ûla: Dies aus dem Grund, weil zu berücksichtigen ist, man könnte einen Kab unreines Profanes aus anderer Stelle holen und einen Kab und etwas darüber von derselben Art und glauben, es gehe in der Mehrheit auf, aber da dieses Minimum da ist, findet die eine Art eine Art ihresgleichen und erwacht. Jener entgegnete: Wenn Unreines durch Unreines erwacht, sollte auch Unreines durch Reines erwachen!? Er wandte gegen ihn ein: Wenn taugliche Asche[50]vermischt worden ist mit Herdasche, so richte man sich bei der Verunreinigung[51] nach der Mehrheit. Ist aber die Herdasche mehr, so ist sie nicht verunreinigend. Wenn du nun sagst, die Unreinheit gelte als noch vorhanden, so sollte sie doch, wenn sie auch durch das Berühren nicht verunreinigend ist, immerhin durch das Tragen verunreinigend sein!? — Hierzu wurde ja gelehrt: R. Jose b. R. Ḥanina sagte: Rein, dass sie nicht durch Berührung verunreinigt, jedoch verunreinigt sie durch Tragen. — R. Ḥisda sagte ja aber, Aas werde durch Geschlachtetes"aufgehoben, weil Aas nicht Geschlachtetes werden kann. Zugegeben, dass es durch Berühren nicht verunreinigt, aber durch das Tragen sollte es doch verunreinigen!? Dieser erwiderte: Ihr bezieht dies auf die Lehre R. Ḥisdas, wir beziehen dies auf die Lehre R. Ḥijas. R. Ḥija lehrte nämlich: Aas und Ge-

enthalten ist. 45. Stehender Ausdruck im T. Dh. das in der Tunke enthaltene Wasser verbindet sich mit dem Wasser der Speise, sodass sie zusammen die Mehrheit ergeben. 46. In der Mehrheit. 47. In all diesen Fällen ist das Getreide nicht verunreinigungsfähig. 48. Mindestquantum für die Verunreinigungsfähigkeit. 49. Nachdem die eine Seáh abgehoben worden ist. 50. Von der roten Kuh; cf. Num. Kap. 19. 51. Durch Berührung der Asche; cf. Num. 19,21. 52. Sind zwei Stücke Fleisch, eins von einem geschlachteten Vieh u. eines von Aas, vermischt, so sind sie nicht verunreinigend, weil sie

es keine Eihaut ohne Geburt"gibt. R. Simôn sagt, die Geburt wurde zerquetscht, bevor sie hervorgekommen ist".

Dort wird gelehrt: Bei Totgeborenen wird die Oeffnung der Gebärmutter"nur dann beachtet, wenn der Kopf die Rundung eines Spindelknopfes erlangt hat. Was heisst Spindelknopf? R. Hona erwiderte: Wie der Spindelknopf der Wolle. R. Hija b. Rabh sprach zu R. Hona: Erkläre doch der Meister, der Kettenfäden oder der Einschlagfäden"? Dieser erwiderte ihm: Es wird gelehrt: Der Spindelknopf der Kettenfäden — Worte R. Meírs; R. Jehuda sagt, der Einschlagfäden. R. Eleâzar b. R. Çadoq sagt, sobald die Knötchen"zu sehen sind. — Was heisst Knötchen? R. Jehuda erwiderte im Namen Šemuéls (im Namen des R. Eleâzar b. R. Çadoq): In Jerušalem erklärten sie es wie folgt: Wie die Knötchen, die zu sehen sind beim Maultier, wenn es zum Urinieren niederkniet.

R. Hona sagte: Ich habe von zwei Spindelknöpfen gehört, von einem der Kettenfäden und einem der Einschlagfäden, und ich weiss es nicht zu erklären. Als R. Dimi kam, sagte er im Namen R. Johanans: Ich habe von drei Spindelknöpfen gehört, von einem der Kettenfäden, von einem der Einschlagfäden und von einem grossen Spindelknopf der Sacknäther, und ich weiss es nicht zu erklären. Als Rabin kam, erklärte er es im Namen R. Johanans: Bei einem Weib[35], wie ein solcher der Kettenfäden, bei einem Vieh[37], wie ein solcher der Einschlagfäden, der grosse Knoten der Sacknähter, wie gelehrt wird: Eine Erdscholle von einem Gräberpflug[38]oder dem Lande der Nichtjuden[39], wenn sie so gross ist wie der Spindelknopf der Sacknäther[40], der wie der Siegel das Warensäcke [gross] ist, wie solche sich auch auf der oberen Deckelseite das [Beth]lehemitischen Fässer befinden.

Reš-Laqiš sagte im Namen R. Jehuda des Fürsten: Wer Tunke von einem Menschen aus dem gemeinen Volk"kauft, bringe sie in Berührung[42]mit Wasser, und sie ist rein. Wie du es nimmst: ist das Wasser mehr, so wird sie rein durch die Berührung, und ist die Tunke mehr, so ist die Tunke[43]nicht verunreinigungsfähig; es könnte nur der kleinere Teil Wasser[44]inbetracht kommen, und dieser verliert sich in der Mehrheit. R. Jirmeja sagte: Sie

בלא ולד רבי שמעון אומר ולד נימוק עד שלא יצא׃
תנן התם אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש
כפיקה מאי כפיקה אמר רב הונא כפיקה של צמר
אמר ליה חייא בר רב לרב הונא רבי פריש של שתי
או של ערב אמר ליה תניא פיקה של שתי דברי רבי
מאיר רבי יהודה אומר של ערב רבי אלעזר ברבי צדוק
אומר משיראו טפיפיות מאי טפיפיות אמר רב יהודה
אמר שמואל משום רבי אלעזר ברבי צדוק כך היו
מפרשין בירושלם כפרידה שבורעת להטיל מימיה
ונראית פיקה מתוך פיקה׃ אמר רב הונא שמעתי שתי
פיקות אחת של שתי ואחת של ערב ואין לי לפרש כי
אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שלש פיקות שמעתי
אחת של שתי ואחת של ערב ואחת של פיקה גדולה
של סקאין ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה
דרבי יוחנן של אשה בשל שתי של בהמה בשל ערב
פיקה גדולה של סקאין כדתנן גוש הבא מבית הפרס
ומארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא
כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית
הלחמית׃ אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה
הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור ממה נפשך
אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה טהרי להו ואי
רובא ציר נינהו ציר לא בר קבולי טומאה הוא מאי איבא
משום הנך מיעוטא דמיא הנך בטלו להו ברובא אמר

P 79 יוציא ‖ M 80 פותחת קבר עד שיעגולה ‖ M 81 + רב ‖ M 82 + פיקה ‖ B 83 אליעזר ‖ M 84 — משום
ראב״ץ ‖ M 85 + ואו׳ ‖ M 86 (כדתניא) ‖ M 87 מן הפרס ‖ B 88 — ו ‖ M 89 אל ‖ M 90 דעבדי ‖ M 91 ליה
ציר לאו ‖ M 92 מעוט׳ בט׳ ‖ M 93 ואכרינן רובא ולא

31. Die sich zersetzt hat; sie ist trotzdem verunreinigend. 32. Sie ist nach ihm dennoch nicht verunreinigend, weil das Fleisch sich in der Masse verliert. 33. Durch die die Unreinheit des toten Kindes in den Raum dringt. 34. Ersterer ist kleiner. 35. Der Scheide; dann dringt die Unreinheit durch den Muttermund. 36. Im oben genannten Fall. 37. Dessen tote Geburt als Aas verunreinigend ist, wobei ebenfalls die Grösse des Kopfes entscheidend ist. 38. Ein Feld, auf dem Gräber sich befunden haben u. umgepflügt worden ist; cf. Bd. IV S. 546 N. 339. 39. Das verunreinigend ist; cf. Bd. I S. 351 Z. 9ff. 40. Sie sind dann verunreinigend. 41. Der die Reinheitsgesetze nicht beobachtet. 42. Man stelle das Gefäss bis zum Rand in Wasser. 43. Meist Fischlake, die nur eine Ausschwitzung ist, u. daher nicht verunreinigungsfähig. 44. Der darin

אמר רב פפא רועה חכם: אמר רב חסדא הרי אמרו
Qid. 30ᵇ יצירת הולד באשה ארבעים יום בעי רב חסדא
בבהמה[60] בבמה אמר ליה רב פפא לאבי לאו היינו
Bek. 20ᵇ [70]דזעירי דאמר זעירי אין טינוף פחות משלשים יום
[71]ההוא לקבל איתמר: מצינו לוקח מגוי לוקח מישראל
מאי אמר רב בבור ודאי[72] דאם איתא דבכרה אישתבוחי
הוה מישתבח ליה ושמואל אמר בבור ספק[73] סבר לשחיטה
קא בעי ליה ורבי יוחנן אמר חולין ודאין מאי טעמא
אם איתא דלא בכרה ביון דאיכא איסורא אודועי הוה
Hul. 83ᵃ מודע ליה תניא כוותיה דרבי יוחנן דאמר [74]חולין אם
לא הודיעו הולך ושוחט ואינו נמנע לימא תיהוי
[75]תיובתיה דרב ושמואל התם במוכר תליא מילתא הכא
בלוקח תליא מילתא:

Nid. 27ᵇ [i,2] רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה
חררות דם הרי זו תקבר ופטורה מן הבכורה:

ib. **גמרא.** תני רבי חייא אינה מטמאה לא במגע ולא
במשא[76] ומאחר דאינה מטמאה לא במגע ולא במשא
Fol. 22 אמאי תקבר כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה למימרא
דולד מעליא הוא[77] ואמאי אין מטמא לא במגע ולא
במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה
ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי אליעזר
בן יעקב ורבי שמעון אמרו דבר אחד רבי אליעזר[78] בן
Nid. 18ᵃ26ᵃ יעקב הא דאמרן רבי שמעון מאי היא דתנן [79]השליא
בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא

sen zeigen[22]. — Woher weiss dies ein Weiser? R. Papa erwiderte: Einem weisen Hirten.

R. Ḥisda sagte: Sie sagten, die Bildung der Geburt im Weibe betrage vierzig[23] Tage. Folgendes aber fragte R. Ḥisda: Wie lange bei einem Vieh? R. Papa sprach zu Abajje: Dies ist ja die Lehre Zeêris, denn Zeêri sagte, es gebe keinen Blutschmutz unter dreissig Tagen. — Dies wurde nur vom Vertragen[24] gelehrt.

Wir wissen es nun hinsichtlich des Kaufes von einem Nichtjuden, wie ist es, wenn man eines von einem Jisraéliten kauft? Rabh sagt, es sei entschieden Erstgeborenes, denn wenn es bereits geworfen hätte, würde dieser dies[25] angepriesen haben. Šemuél sagt, die Erstgeburt sei zweifelhaft, denn dieser dachte, er brauche es zum Schlachten. R. Johanan sagt, es sei entschieden profan. — Weshalb? — Wenn es noch nicht geworfen hätte, würde dieser es ihm, da ein Verbot vorliegt, mitgeteilt haben. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Johanan, welcher sagt, es sei profan: Hat er ihm nichts[26] mitgeteilt, so gehe er hin und schlachte es uneingeschränkt. Dies wäre also eine Widerlegung Rabhs und Šemuéls!? — Da obliegt dies[27] dem Verkäufer, hierbei obliegt dies[27] dem Käufer.

RELIÊZER B. JÂQOB SAGTE: WENN EIN GROSSVIEH EINEN BLUTKUCHEN AUSGESTOSSEN HAT, SO IST ER ZU BEGRABEN, UND ES IST ERSTGEBURTSFREI.

GEMARA. R. Ḥija lehrte: Dieser ist nicht durch Berühren und nicht durch Tragen verunreinigend[28]. — Weshalb ist er, wenn er nicht durch Berühren und nicht durch Tragen verunreinigend ist, zu begraben? — Um es bekannt zu machen, dass es erstgeburtsfrei ist. — Demnach ist er eine richtige Geburt; wieso ist er nicht durch Berühren und nicht durch Tragen verunreinigend? R. Johanan erwiderte: Hier ist das Aufgehen in der Mehrheit[29] berührt worden. R. Johanan vertritt hierbei seine Ansicht, denn R. Johanan sagte: R. Eliêzer b. Jâqob und R. Šimôn lehrten dasselbe. R. Eliêzer b. Jâqob, was wir eben gesagt haben, und R. Šimôn lehrte folgendes: Befindet sich die Eihaut[30] im Haus, so ist das Haus unrein; nicht etwa, weil die Eihaut selbst eine Geburt ist, sondern weil

---

M 69 כמה ארי״ף לאו || M 70 + טע׳ || M 71 + א״ל || M 72 דאי בכורה אישתבוח || M 73 — סבר || M 74 + לשחיטה || M 75 ודאין דתניא || B 75 תיובתא || M 76 וכי מאחר || M 77 אמאי אינה מטמאה || M 78 — ב״י.

22. Der weiss, ob es von einer der Erstgeburtspflicht entbindenden Geburt herrührt. 23. Vorher ist sie nichts weiter als eine Flüssigkeit. 24. Dreissig Tage nach dem Werfen ist das Weibchen für das Männchen nicht zugänglich. 25. Dass es nicht mehr erstgeburtspflichtig sei. 26. Der Verkäufer dem Käufer, dass er das Muttertier zum Schlachten verkauft habe, an Tagen, an denen dies mitgeteilt werden muss; cf. Bd. VIII S. 1068 Z. 4ff. 27. Die Pflicht der Mitteilung, bezw. der Erstgeburt. 28. Wie dies bei einem Aas der Fall ist. 29. Das Fleisch verschwindet im Blut. 30. In der keine Geburt zu merken ist.

die blutschmutzt, werfe nicht abermals innerhalb desselben Jahres. Und wenn du sagst, die blutschmutzt, werfe abermals innerhalb desselben Jahres, wirft, die bereits geworfen hat, entschieden nicht innerhalb desselben Jahres.

R. Šimôn sagte: Ich sah eine Ziege &c. Welchen Unterschied gibt es zwischen dem ersten Autor und R. Šimôn? — Ein Unterschied besteht zwischen ihnen hinsichtlich der Lehre Zeêris[15]. Der erste Autor hält von der Lehre Zeêris, R. Šimôn aber hält nichts von der Lehre Zeêris. Wenn du willst, sage ich: alle halten sie von der Lehre Zeêris, und sie streiten über das Werfen vor der Frist. Nach dem ersten Autor wirft es nicht vor der Frist, nach R. Šimôn aber wirft es wol. Wenn du willst, sage ich: alle sind der Ansicht, es werfe nicht vor der Frist, und sie streiten, ob ein Teil des Tages als voller gilt. Nach dem ersten Autor sagen wir nicht, ein Teil des Tages gelte als voller, und nach R. Šimôn sagen wir, ein Teil des Tages gelte als voller. Wenn du aber willst, sage ich; alle sind der Ansicht, wir sagen, ein Teil des Tages gelte als voller, und sie streiten, ob das der Frist ermangelnde[16] zur Verzehntung in die Hürde komme. Es wird auch gelehrt: R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns, das der Frist ermangelnde komme in die Hürde zur Verzehntung. Es gleicht dem Erstgeborenen: wie das Erstgeborene vor der Frist heilig und nach der Frist darzubringen ist, ebenso ist das der Frist ermangelnde vor der Frist heilig und nach der Frist darzubringen. — Weshalb folgert er vom Erstgeborenen, sollte er doch vom Geheiligten[17] folgern? — Es ist einleuchtender, vom Erstgeborenen zu folgern, denn [sie gleichen einander hinsichtlich] der Auslösung, des Leibesfehlers, des Umtausches und des Essens[18]. — Im Gegenteil, es ist ja vom Geheiligten zu folgern, denn [sie gleichen einander hinsichtlich] des Männlichen, der Heiligkeit, der Priestergaben und des Einfachen[19]. — Vielmehr, R. Šimôn folgert dies durch [das Wort] *vorüberziehen*[20].

Was heisst Blutschmutz? Raba erwiderte: Wie die Hirten zu sagen pflegten: Was das Leben zurückhält[21]. Šemuél erklärte: Blutklümpchen. Man muss dies einem Wei-

15. Ob. S. 67 Z. 23. 16. Das noch nicht das Alter zur Verzehntung erreicht hat. 17. Die Heiligung des Opfers kann erst 8 Tage nach der Geburt erfolgen. 18. Erstgeborenes reiner Tiere u. der Zehnt sind nicht auszulösen, beide sind auch mit einem Leibesfehler heilig, ihr Umgetauschtes ist nicht darzubringen, auch werden sie gebrechenbehaftet gegessen. 19. Als Gegensatz zum Erstgeborenen. Der Zehnt u. Geheiligtes brauchen nicht männlich zu sein, sind nicht von Geburt aus heilig, gehören nicht zu den Priestergaben u. sind nicht erstgeboren. 20. Dass sowol beim Erstgeborenen (Ex. 13,12) als auch beim Zehnten (Lev. 27,32) gebraucht wird. 21. Was aus dem Uterus kommt. Das gänzlich unverständliche Wort רצלתא fehlt im Cod. M. u. den Kommentaren.

חוזרת ויולדת בתוך שנתה אם תימצי לומר משנפת
חוזרת ויולדת בתוך שנתה יולדת ודאי אינה חוזרת
ויולדת בתוך שנתה: אמר רבי שמעון אני ראיתי גדייה
Bez. 22a כי מאי איכא בין תנא קמא לרבי שמעון איכא ביניהו
דזעירי תנא קמא אית ליה דזעירי ורבי שמעון לית
ליה דזעירי ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו
דזעירי והכא ביולדת למקיטעין קא מיפלגי לתנא קמא
אינה יולדת למקיטעין לרבי שמעון יולדת ואיבעית
אימא דכולי עלמא אינה יולדת למקיטעין והכא במקצת
היום כבולו קא מיפלגי לתנא קמא לא אמרינן מקצת
Bez. 22a היום כבולו לרבי שמעון אמרינן מקצת היום כבולו
ואיבעית אימא דכולי עלמא אמרינן מקצת היום
כבולו והכא במחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר קמיפלגי
Col.b והתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון
Bez. 56a מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר והרי הן כבכור מה
57a בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו אף מחוסר
Tem. 19a זמן קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו ואדילף מבכור
נילף מקדשים מסתברא מבכור הוה ליה למילף
שכן נואל מום תמורת אכילה אדרבה מקדשים הוה
ליה למילף שכן זכר קדוש במתנות פשוט אלא רבי
שמעון העברה העברה גמיר: היכי דמי מינוף אמר
רבא כדאמרי רעותא דצלתא אצר היותא ושמואל אמר
בעבועי דדמא וצריך להראותו לחכם חכם מנא ידע

M 56 — אם... יולדת... שנתה | M 57 + ר״ז אין מינוף
פחות משלש׳ יום | M 58 — ו | M 59 + למקוט׳ | 60
M — לא | M 61 + לא | M 62 — אמ׳ | M 63
הוא | M 64 לילף | M 65 — מום | M 66 אותה מקד׳
M 67 כדאמ׳ דעוות׳ אצר | M 68 לח׳ ומנא.

Col.b קמיפלגי °לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין לסבריה
אמרינן יולדת למקוטעין ואיבעית אימא[38]לא אמרינן
יולדת[39]והכא במקצת היום כבולו קמיפלגי לסבריה
Pes 4[a]55[a] אמרינן מקצת היום כבולו לגמריה לא אמרינן מקצת
Mq.16[b]17[b] 19[b]20[b] היום כבולו: אמר רבי עקיבא אני לא באתי לידי מדה
Naz.5[a]6[a] 15[b] Bek.21[a] זו אלא כל שידוע כו' מאי איכא בין רבי עקיבא לרבי
Nid.33[a] יהושע אמר רבי חנינא מסורא הלב[40]פוטר איכא ביניהו
רבי עקיבא סבר הלב[41]פיטר הלך אחר רוב בהמות ורוב
בהמות[42]אין חולבות אלא אם כן יולדות ורבי יהושע
סבר הא איכא מיעוטא דחולבות[42]אף על פי שאין יולדות
Jeb.119[a] ומי חיש[43]רבי יהושע למיעוט והתנן °היתה לה[44]חמות
אינה חוששת[45]יצאה מליאה חוששת רבי[46]יהושע אומר
אינה חוששת ואמרינן מאי טעמא דרבי יהושע קסבר
רוב מעוברות יולדות ומיעוט מפילות וכל היולדות
[47]מחצה זכרים ומחצה נקבות סמוך מיעוטא דמפילות
למחצה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא
חיישינן אלא איפיך והתניא הלב[40]פוטר דברי רבי יהושע
tBek.7 רבי עקיבא אומר[48]הלב אינו[40]פוטר: תנו רבנן °גדייה
שילדה שלש בנות וכל בנותיה שילדו שלש שלש[49]בולן
נבנסות לדיר להתעשר אמר רבי שמעון אני ראיתי
[50]שעישרה בתוך שנתה למה לי למיתני[51]שלש שלש
תוליד חד מיניהו תלת[52]ואינך תרתי תרתי אידי דאיבא
חדא דלא סניא בלא שלש תנא בולהו[53]דילדו שלש
שלש ולמה לי למיתני שלש בלל[54]לילדו בולהו תרתי
Fol.21 ותיהדר איהי ותוליד[55]בהדיהו לימא קסבר מטנפת אינה

der Frist werfen, nach seiner Ansicht aber[11] sagen wir, es könne vor der Frist werfen. Wenn du aber willst, sage ich, wir sagen nicht, es könne [vor der Frist] werfen, und sie streiten, ob ein Teil des Tages als voller gilt. Nach seiner Ansicht sagen wir, ein Teil des Tages gelte als voller, nach seiner Lehre aber sagen wir nicht, ein Teil des Tages gelte als voller.

R. Âqiba sprach: Ich komme nicht zu dieser Norm. Vielmehr, ist es sicher &c. Welchen Unterschied gibt es zwischen R. Âqiba und R. Jehošuâ? R. Ḥanina aus Sura erwiderte: Einen Unterschied gibt es zwischen ihnen, ob die Milch befreie. R. Âqiba ist der Ansicht, die Milch befreie, denn man richte sich nach der Mehrheit der Tiere, und die meisten Tiere geben Milch nur dann, wenn sie geworfen haben, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, es gibt ja wenige, die Milch geben, auch wenn sie nicht geworfen haben. — Berücksichtigt R. Jehošuâ denn die Minderheit, es wird ja gelehrt: Hatte sie[12] eine Schwiegermutter, so braucht sie nichts zu berücksichtigen[13]; verreiste sie, als diese schwanger war, so berücksichtige[13] sie es. R. Jehošuâ sagt, sie brauche es nicht zu berücksichtigen. Hierzu sagten wir, der Grund R. Jehošuâs sei, weil er der Ansicht ist, die meisten Schwangeren gebären und die wenigsten abortiren, ferner besteht bei den Gebärenden die Hälfte aus männlichen und die Hälfte aus weiblichen [Kindern], somit verbinde man die Minderheit der Abortirenden mit der Hälfte der weiblichen [Kinder], sodass die männlichen in der Minderheit sind, und die Minderheit berücksichtige man nicht!? — Vielmehr, man wende es um. Es wird auch gelehrt: Die Milch befreit — Worte R. Jehošuâs; R. Âqiba sagt, die Milch befreie nicht.

Die Rabbanan lehrten: Wenn eine Ziege drei Junge geworfen hat und die drei Jungen je drei Junge geworfen haben, so kommen sie alle in die Hürde, um verzehntet zu werden. R. Šimôn sagte: Ich sah [eine Ziege], bei der eine solche Verzehntung innerhalb des Jahres erfolgt war. — Wozu lehrt er den Fall, wenn je drei, dies gilt ja auch dann, wenn eines von ihnen drei und die andren je zwei[14] geworfen haben!? — Da es bei einem von ihnen drei sein müssen, lehrt er von allen, wenn sie je drei geworfen haben. — Wozu müssen es überhaupt drei sein, sollte er [doch den Fall lehren], wenn alle je zwei geworfen haben und auch [die Mutter] selbst geworfen[14] hat!? Er ist demnach der Ansicht,

11: Es erfolgt innerhalb eines Jahres. 12. Eine Frau, die mit ihrem Mann nach dem Ueberseeland verreist war u. er da kinderlos gestorben ist, aber auch keinen Bruder hinterlassen hat, sodass an ihr die Schwagerehe nicht zu vollziehen ist. 13. Diese könnte einen Sohn bekommen haben. 14. Zusammen sind es zehn.

38 M + דכ״ע אית להו דזעירי ו ‖ 39 VM + למקוטעין ‖ 40 M פטור ‖ 41 M אינן ‖ 42 M — אע״פ שא״י ‖ 43 M — ר״י ‖ 44 B חמותה ‖ 45 M יצתה ‖ 46 (M יהוד׳) ‖ 47 M + יולדת ‖ 48 M — חלב ‖ 49 M + בנות ‖ 50 M גדייה שעש׳ בת שנ׳ ‖ 51 M + כל בנותיה ילדו ‖ 52 M דאידך ‖ 53 M — דילדו שלש ‖ 54 M לילוד להו תר׳ ‖ 55 M + חד.

ten Geburt beim Kleinvieh ist der Blutschmutz, beim Grossvieh die Eihaut und beim Weib die Nachgeburt und die Eihaut. Ich aber sage nicht so. Vielmehr wirft eine Ziege, wenn sie mit sechs [Monaten] blutschmutzt, im ersten Jahr, und ein Schaf, wenn es mit einem Jahr blutschmutzt, im zweiten Jahr. R. Âqiba sprach: Ich komme nicht zu dieser Norm. Vielmehr, ist es sicher, dass es bereits geworfen hat, so erhält der Priester nichts, dass es nicht geworfen, so gehört es dem Priester, und ist es zweifelhaft, so darf es vom Eigentümer fehlerbehaftet gegessen werden. — Worin besteht der Streit zwischen R. Jišmâél und R. Jehošuâ? — Es wäre anzunehmen, dass sie darüber streiten, ob der Blutschmutz befreie. R. Jišmâél ist der Ansicht, der Blutschmutz befreie nicht, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, der Blutschmutz befreie wol. — Hat man Blutschmutz beobachtet, so stimmen alle überein, dass der Blutschmutz befreie, hier streiten sie aber, ob Blutschmutz zu berücksichtigen sei. R. Jišmâél ist der Ansicht, man berücksichtige Blutschmutz nicht, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, man berücksichtige Blutschmutz wol. — Berücksichtigt er dies etwa nicht, Raba sagte ja, am richtigsten sei es, R. Jišmâél sei der Ansicht R. Meírs, der die Minderheit berücksichtigt!? — Er berücksichtigt dies nur erschwerend, erleichternd aber berücksichtigt er dies nicht. Wenn du aber willst, sage ich, er berücksichtige dies sowol erleichternd als auch erschwerend, nur streiten sie darüber, ob es nach der Blutschmutzung abermals innerhalb des Jahres wirft; R. Jišmâél ist der Ansicht, wenn es blutschmutzt, werfe es nicht abermals innerhalb des Jahres, und da es geworfen hat, hatte es entschieden keinen Blutschmutz, und R. Jehošuâ ist der Ansicht, auch wenn es blutschmutzt, werfe es abermals innerhalb des Jahres. Ich aber sage nicht so. Vielmehr wirft eine Ziege, wenn sie mit sechs [Monaten] blutschmutzt, im ersten Jahr, und ein Schaf, wenn es mit einem Jahr blutschmutzt, im zweiten Jahr. — Welchen Unterschied gibt es zwischen seiner Lehre und seiner Ansicht? — Wenn es am Ende der sechs [Monate] geworfen hat, wobei zwischen ihnen eine Meinungsverschiedenheit über eine Lehre Zeêris besteht. Zeêri sagte, es gebe keinen Blutschmutz unter dreissig Tagen[7]. Seine Lehre[8] stimmt mit Zeêri, seine Ansicht[9] aber stimmt nicht mit Zeêri. Wenn du willst, sage ich, beide seien der Ansicht Zeêris, und sie streiten über das Werfen vor der Frist[10]. Nach seiner Lehre sagen wir nicht, es könne vor

[25]סימן הולד בבהמה דקה טינוף ובנפה שליא ובאשה
שפיר ושליא ואני אין אני אומר כן אלא עז שטינפה
[26]בת ששה יולדת בתוך שנתה[27]רחל שטינפה[27]בת שנתה
יולדת בתוך[28]שתים אמר רבי עקיבא אני לא באתי
לידי מדה זו אלא כל [29]שידוע שביכרה אין כאן לכהן
כלום וכל [30]שלא ביכרה[29]הרי זו לכהן ספק יאכל במומו
לבעלים במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי יהושע[31]לימא
בטינוף פוטר קמיפלגי[31]רבי ישמעאל סבר טינוף אינו
פוטר[31]ורבי יהושע סבר טינוף פוטר אי דחזינן דטינף
דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר והכא בהישתין
לטינוף קמיפלגי רבי ישמעאל סבר אין חוששין לטינוף
ורבי יהושע סבר חוששין לטינוף ולא חייש[33]והאמר
רבא מחוורתא רבי ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה
דחייש למיעוט כי חייש לחומרא לקולא לא חייש
ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש והכא
במטנפת והוזרת ויולדת בתוך שנתה[34]קמיפלגי דרבי
ישמעאל סבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה
והא מדאוליד ודאי לא טניף ורבי יהושע סבר מטנפת
חוזרת ויולדת בתוך שנתה ואני איני אומר כן אלא עז
שטינפה[27]בת ששה יולדת[35]תוך שנתה[35]רחל שטינפה
בת שנתה יולדת בתוך שתים מאי איכא בין גמריה
לסבריה[35]שטינפה בסוף ששה ואיכא ביניהו דזעירי
דאמר זעירי אין טינוף פחות משלשים יום לגמריה אית Bek. 21a
ליה דזעירי לסבריה לית ליה דזעירי ואיבעית אימא
[37]דכולי עלמא אית להו דזעירי והכא ביולדת לבקוטעין

25 כך א מרו סי ולד | 26 בתוך ששה יול׳ בשנתה | 27 בתוך | 28 שנתים רע״א | 29 אין כאן (!) לכהן ואם ספק לא יאכל | 30 — לימא | 31 + ד | 32 ואי דחזינא דטינפה | 33 + לטינוף | 34 — קמפ׳ ... ורי״ס ...שנתה | 35 + ב | 36 + כגון | 37 — ד.

7. Erst nach 30 Tagen lässt das Weibchen sich begatten. 8. Die keine Frist von 6 Monaten nennt. 9. Wenn es innerhalb des Jahres geworfen hat, so war die Schwängerung vor Ablauf von 30 Tagen erfolgt. 10. Wörtl. beschnitten, gekürzt, dh. vor dem Ablauf der vollständigen Trächtigkeitsdauer.

ורוב בהמות מתעברות ויולדות בתוך שנתן נינהו׳ והא
ודאי טילד אילד לימא רבי ישמעאל ברבי מאיר סבירא
Jeb. 61b 119a ליה דחייש למיעוטא אפילו תימא ׳רבנן כי אזלי בתר
Git. 2b Az. 34b 40a רובא ברובא דאיתיה׳ קמן כנון תשע חנויות׳ וסנהדרין
Hul. 6a 110b 86a ׳אבל רובא דליתיה׳ קמן לא אזלי רבנן בתר רובא והא
Bek. 42b Nid. 31b 48a קמן וקטנה דרובא דליתיה׳ קמן וקאזלי רבנן בתר רובא
Jab. 61b 111b 119a דתנן קמן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין דברי רבי
Nid. 32a מאיר אמרו לו׳ יפה אמרת שאין חולצין איש בתוב
בפרשה ומקשינן אשה לאיש׳ מה טעם אין מייבמין אמר
להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית
ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר׳ רוב קטנים ורוב
קטנים לאו סרוסים׳ נינהו זיל בתר קטנות ורוב קטנות
Fol. 20 לאו׳ איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא רבי
ישמעאל ברבי מאיר סבירא ליה דחייש למיעוטא
רבינא אמר אפילו תימא׳ רבנן כי אזלי רבנן בתר רובא
׳ברובא דלא תלי׳ במעשה אבל רובא דתלי׳ במעשה
לא: תנו רבנן עז בת שנתה ודאי לכהן מיכן ולהלן
ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק פרה
בת שלש ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק׳ המורה כפרה
רבי יוסי׳ ברבי יהודה אומר המורה בת ארבע שנים
עד כאן דברי רבי ישמעאל׳ כשנאמרו דברים לפני רבי
יהושע אמר להן צאו אמרו לו לרבי ישמעאל טעית
אילו בולד בלבד הבהמה נפטרת׳ היה כדבריך אלא

ersten Jahres, wonach es entschieden bereits geworfen hat!? Demnach wäre R. Jišmâél der Ansicht R. Meírs, der die Minderheit berücksichtigt. — Du kannst auch sagen, der Rabbanan, denn diese richten sich nach der Mehrheit nur dann, wenn die Mehrheit vor uns liegt, wie zum Beispiel bei den neun Läden[1] oder dem Synedrium[2], bei einer Mehrheit aber die nicht vor uns liegt[3], richten sich die Rabbanan nicht nach der Mehrheit. — Beim Minderjährigen und der Minderjährigen aber liegt ja die Mehrheit nicht vor uns, und die Rabbanan richten sich nach der Mehrheit!? Es wird nämlich gelehrt: Der Minderjährige hat und an der Minderjährigen ist die Haliçah[4] und die Schwagerehe nicht zu vollziehen[5] — Worte R. Meírs. Sie sprachen zu ihm: Du hast recht, dass die Haliçah nicht zu vollziehen ist, denn im Abschnitt heisst es *Mann*, und man vergleiche die Frau mit dem Mann, weshalb aber nicht die Schwagerehe vollziehen? Dieser erwiderte: Beim Minderjährigen kann es sich herausstellen, dass er impotent, und bei der Minderjährigen kann es sich herausstellen, dass sie steril ist, sodass sie auf ein Inzestverbot[6] stossen würden. Nach den Rabbanan aber richte man sich nach der Mehrheit; bei den Knaben, weil die meisten Knaben nicht impotent sind, und bei den Mädchen, weil die meisten Mädchen nicht steril sind. Vielmehr, erwiderte Raba, am richtigsten ist es, R. Jišmâél ist der Ansicht R. Meírs, der die Minderheit berücksichtigt. Rabina erwiderte: Du kannst auch sagen, er sei der Ansicht der Rabbanan, denn die Rabbanan richten sich nach der Mehrheit nur bei einer Mehrheit, die nicht von einer Handlung abhängt, nicht aber bei einer Mehrheit, die von einer Handlung abhängt.

Die Rabbanan lehrten: Bei einer erstjährigen Ziege gehört [das Erstgeborene] entschieden dem Priester, darüber hinaus ist es zweifelhaft; bei einem zweitjährigen Schaf gehört es entschieden dem Priester, darüber hinaus ist es zweifelhaft; bei einer drittjährigen Kuh gehört es entschieden dem Priester, darüber hinaus ist es zweifelhaft. Eine Eselin gleicht einer Kuh; R. Jose b. R. Jehuda sagt, bei einer Eselin bis zum vierten Jahr. Bisher sind es die Worte R. Jišmâéls. Als diese Worte R. Jehošuâ berichtet wurden, sprach er zu ihnen: Geht und sagt R. Jišmâél: Du irrst dich; würde das Vieh nur durch die Geburt befreit werden, so hättest du recht, aber das Zeichen der bereits erfolg-

M 8 — והא ... אוליד ‖ M 9 כרב׳ סבירא׳ ליה דאזיל בתר ‖ M 10 + ל ‖ P 11 וסנדרי ‖ M 12 — אבל ‖ M 13 רוב. B רובא — P ‖ M 14 + לר״ם ‖ M 15 + ו ‖ M 16 לקמן הוא דקאזלינן ‖ M 17 הן ‖ M 18 איילוניות הן ‖ M 19 + כ ‖ M 20 — ברובא ‖ M 21 למע׳ ‖ M 22 וחמור כפר ור׳ ‖ P 23 בר ‖ M 24 — היה.

1. Die geschlachtetes Fleisch verkaufen u. einer Nichtgeschlachtetes u. man da ein Stück Fleisch findet, wobei man sich nach der Mehrheit richte; cf. Bd. II S. 368 Z. 15ff. 2. Bei der Abstimmung richte man sich nach der Mehrheit. 3. Wenn es sich um ein Abstraktum handelt. 4. Cf. S. 43 N. 224. 5. Da das Gebot der Schwagerehe ausscheidet. 6. Wie beispielsweise bei der Erstgeburt, wo das Tier erst belegt werden muss u. zu berücksichtigen ist, dies sei nicht erfolgt.

דיוצא אחר ויצא הופן אמר ליה רב אחא מרפתי לרבינא
אי כלקא דעתך בכור לרבר אחד הוי בכור תינח היכא
דיצא זכר ויצא הופן וזכר דרך רחם דלא קדוש דאימעוט
לידה מבכור דכבור לרחמים איכא בכור לזכרים ליכא
אלא היכא דיצתה נקבה דרך הופן וזכר דרך רחם
ליקדש דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם אלא
מחוורתא כדאביי:

87 M דרך הופ׳ נקבה וזכר ‖ 88 M ליה מכב׳ וכב׳ ‖ 89 M — בכ׳ ‖ 90 M לרחמים אלא.

gebarene das einer Seitengeburt folgende ausschliesse. R. Aha aus Diphte sprach zu Rabina: Wenn du sagst, das in nur einer Hinsicht Erstgeborene gelte als Erstgeborenes, so ist es allerdings erklärlich, dass, wenn vorher eine männliche Seitengeburt hervorgekommen ist und nachher ein Männchen durch den Muttermund, dieser nicht heilig ist, denn es ist ausgeschlossen durch [das Wort] *Erstgeborenes*, da es Erstgeborenes ist hinsichtlich des Muttermundes und nicht Erstgeborenes hinsichtlich der Männlichkeit. Wenn aber eine weibliche Seitengeburt hervorgekommen ist und nachher ein Männchen durch den Muttermund, sollte dieses doch heilig sein, denn es ist ja Erstgeborenes hinsichtlich der Männlichkeit und Erstgeborenes hinsichtlich des Muttermundes!? — Am richtigsten ist es vielmehr, wie Abajje erklärt hat.

DRITTER ABSCHNITT

לוקח בהמה מן הנוי ואינו יודע אם ביכרה אם
לא ביכרה רבי ישמעאל אומר עז בת שנתה
ודאי לכהן מכאן ואילך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן
מכאן ואילך ספק פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן Az.24b
מכאן ואילך ספק אמר לו רבי עקיבא אילו בולד בלבד
הבהמה נפטרת כדבריך אלא אמרו סימן הולד בבהמה Nid.25a
דקה טינוף ובגסה שיליא ובאשה שפיר ושיליא זה
הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא
ביכרה הרי זה לכהן ואם ספק יאכל במומו לבעלים:

גמרא. מיכן ואילך אמאי ספק הלך אחר רוב בהמות

1 M ואין. V ואין ידוע ‖ 2 M — פרה ‖ 3 M + שנים ‖ 4 M — הבה׳ ‖ 5 M כך אמ׳ סימן ולד ‖ 6 M שיודע ‖ 7 M + שיודע.

WENN JEMAND EIN VIEH VON EINEM NICHTJUDEN GEKAUFT HAT UND NICHT WEISS, OB ES BEREITS GEWORFEN HAT ODER NICHT GEWORFEN HAT, SO GEHÖRT ES WIE R. JIŠMÂÉL SAGT, WENN ES EINE ERSTJÄHRIGE ZIEGE IST, ENTSCHIEDEN DEM PRIESTER, DARÜBER HINAUS IST ES ZWEIFELHAFT; WENN EIN ZWEITJÄHRIGES SCHAF, ENTSCHIEDEN DEM PRIESTER, DARÜBER HINAUS IST ES ZWEIFELHAFT; WENN EINE KUH ODER EIN ESEL DRITTJÄHRIG, ENTSCHIEDEN DEM PRIESTER, DARÜBER HINAUS IST ES ZWEIFELHAFT. R. ÂQIBA SPRACH ZU IHM: WÜRDE DAS VIEH NUR DURCH DIE GEBURT BEFREIT WERDEN, SO HÄTTEST DU RECHT, ABER SIE SAGTEN, DAS ZEICHEN DER BEREITS ERFOLGTEN GEBURT SEI BEIM KLEINVIEH DER BLUTSCHMUTZ, BEIM GROSSVIEH DIE EIHAUT UND BEIM WEIB DIE NACHGEBURT UND EIHAUT. DIE REGEL IST VIELMEHR: IST ES SICHER, DASS ES BEREITS GEWORFEN HAT, SO ERHÄLT DER PRIESTER NICHTS, DASS ES NOCH NICHT GEWORFEN HAT, SO GEHÖRT ES DEM PRIESTER, UND IST ES ZWEIFELHAFT, SO DARF ES VOM EIGENTÜMER FEHLERBEHAFTET GEGESSEN WERDEN.

GEMARA. Wieso ist es darüber hinaus zweifelhaft, man sollte sich doch nach der Mehrheit der Tiere richten, und die meisten Tiere werden trächtig und werfen innerhalb des

ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אימא מודי ליה
לרבי טרפון דהך דלא ביכרה שביח טפי צריכא:
Fol.19 [ix] **וצא** דופן והבא אחריו רבי טרפון אומר שניהם
ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים רבי
עקיבא אומר שניהן אינן בכור הראשון[97] מפני שאינו
פטר רחם והשני[97] מפני שקדמו אחר:

גמרא. במאי קמיפלגי רבי טרפון מספקא ליה
בכור לדבר[98] אחד אי הוי בכור אי לא הוי בכור ורבי
Bek.58b עקיבא פשיטא ליה[99] בכור לדבר אחד לא הוי בכור:
תנו רבנן מכלל[100] הצריך לפרט ומפרט[100] הצריך לכלל ביצד
Ex.13,2 קדש לי כל בכור יכול אפילו נקבה במשמע תלמוד
Dt.15,19 לומר זכר[101] אי זכר יכול[101] אפילו יצתה נקבה לפניו תלמוד
Ex.13,12 לומר פטר רחם[101] אי פטר רחם יכול[101] אפילו יצא אחר
יוצא דופן תלמוד לומר בכור אמר ליה רב שרביא
לאביי רישא לא[82] קנסיב לה תלמודא בכור אלמא[83] בכור
לדבר[98] אחד הוי בכור סיפא קנסיב לה תלמודא בכור
אלמא בכור לדבר[98] אחד לא הוי בכור אמר ליה לעולם
[84] בכור לדבר[98] אחד לא הוי בכור ורישא הכי קאמר אי
זכר יכול[81] אפילו יוצא[85] דופן תלמוד לומר פטר רחם רבינא
אמר לעולם בכור לדבר[98] אחד הוי בכור וסיפא הכי קאמר
אי סלקא דעתך יצא אחר יוצא דופן קדוש בכור דכתב
Col.b רחמנא למה לי אי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו
מפטר רחם נפקא אלא שמע מינה[86] בכור למעוטי היכא

M 80 ‖ ד + M 79 ‖ אחר P 78 ‖ משום VM 77
83 ‖ נסיב להו M 82 ‖ אפי׳ — M 81 ‖ שהוא צריך
86 ‖ דרך + M 85 ‖ בלר״א — M 84 ‖ אדם + M
היכא דיצתה. M

wenn aber eines geworfen und das andre noch nicht geworfen hat, und sie zwei Männchen werfen, pflichte er R. Tryphon bei, weil das von der, die noch nicht geworfen hat, besser ist. Daher ist beides nötig.

DIE SEITENGEBURT[98] UND DAS IHR FOLGENDE JUNGE MÜSSEN BEIDE WEIDEN, WIE R. TRYPHON SAGT, BIS SIE EIN GEBRECHEN BEKOMMEN, SODANN DÜRFEN SIE GEBRECHENBEHAFTET VOM EIGENTÜMER GEGESSEN WERDEN. R. ÂQIBA SAGT, SIE GELTEN BEIDE NICHT ALS ERSTGEBORENE; DIE ERSTE, WEIL SIE NICHT ERSTLING DES MUTTERMUNDES IST, UND DAS ANDRE, WEIL EIN ANDRES IHM VORANGEGANGEN IST.

GEMARA. Worin besteht ihr Streit? — R. Tryphon ist es zweifelhaft, ob ein Erstgeborenes in einer Hinsicht als Erstgeborenes gilt oder nicht,und R. Âqiba ist es entschieden, dass ein Erstgeborenes in einer Hinsicht nicht als Erstgeborenes gilt.

Die Rabbanan lehrten: Die[99] Generalisierung, die der Spezialisierung benötigt, und die Spezialisierung, die der Generalisierung benötigt, zum Beispiel:[100] *Heilig ist mir alles Erstgeborene*; man könnte glauben auch das weibliche sei einbegriffen, so heisst es:[100] *männlich*; wenn männlich, so könnte man glauben, auch wenn ihm ein Weibchen vorangegangen ist, so heisst es:[100] *Erstling des Muttermundes*; aus [den Worten] *Erstling des Muttermundes* könnte man ehtnehmen, auch wenn er einer Seitengeburt folgt, so heisst es: *Erstgeborenen*. R. Šerebhja sprach zu Abajje: Im ersten Passus[101] bezieht sich der Talmud nicht auf [das Wort] *Erstgeborene*, demnach gilt das in einer Hinsicht Erstgeborene als Erstgeborenes, und im folgenden Passus bezieht sich der Talmud auf [das Wort *Erstgeborene*, wonach das in einer Hinsicht Erstgeborene nicht als Erstgeborenes gilt!? Dieser erwiderte: Tatsächlich gilt das nur in einer Hinsicht Erstgeborene nicht als Erstgeborenes, nur ist der erste Passus wie folgt zu verstehen: aus [dem Wort] *männlich* könnte man entnehmen, dies gelte auch von der Seitengeburt, so heisst es: *Erstling des Muttermundes*. Rabina erwiderte: Tatsächlich gilt das nur in einer Hinsicht Erstgeborene wol als Erstgeborenes, nur ist der Schlußsatz wie folgt zu verstehen: wenn man sagen wollte, das der Seitengeburt folgende sei heilig, wozu schrieb demnach der Allbarmherzige [das Wort] *Erstgeborene*; wenn etwa um [das Erstgeborene] auszuschliessen, dem ein Weibchen vorangegangen ist, so geht dies ja schon aus [den Worten] *Erstling des Muttermundes* hervor!? Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass [das Wort] *Erst-*

98. Nicht aus der Gebärmutter, sondern durch Kaiserschnitt; die Schrift spricht von einem Erstgeborenen, das zuerst aus dem Muttermund kommt. 99. Erklärung dieser hermenentischen Regel. 100. Ex. 13,2. 101. Bei der Ausschliessung des Falls, wenn ihm ein Weibchen vorangegangen ist; auch dieser könnte durch das W. "Erstgeborene" ausgeschlossen werden.

somit ist dies ebenso, als hätten zwei etwas bei einem Hirten hinterlegt, wobei der Hirt es zwischen sie lege und sich entferne; R. Âqiba aber ist der Ansicht, da er dadurch einen Schaden erleidet, eigne er ihm nichts zu, somit ist dies ebenso, als hätte jemand etwas bei einem Hausherrn hinterlegt, wobei derjenige, der vom andren fordert, den Beweis zu erbringen hat.

WENN ZWEI SCHAFE, DIE NOCH NICHT GEWORFEN HABEN, ZWEI MÄNNCHEN WERFEN, SO GEHÖREN BEIDE DEM PRIESTER; WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO GEHÖRT DAS MÄNNCHEN DEM PRIESTER. WENN ZWEI MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO GEHÖRT EINES IHM UND EINES DEM PRIESTER. R. TRYPHON SAGT, DER PRIESTER SUCHE SICH DAS BESSERE AUS; R. ÂQIBA SAGT, MAN SCHÄTZE SIE UNTER IHNEN, UND DAS ANDERE WEIDE, BIS ES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMT. ES IST HINSICHTLICH DER PRIESTERGABEN PFLICHTIG, NACH R. JOSE ABER FREI. VERENDET EINES VON IHNEN, SO MÜSSEN SIE, WIE R. TRYPHON SAGT, TEILEN. R. ÂQIBA SAGT, WER VOM ANDREN FORDERT, HABE DEN BEWEIS ZU ERBRINGEN. WENN ZWEI WEIBCHEN UND EIN MÄNNCHEN, ODER ZWEI MÄNNCHEN UND ZWEI WEIBCHEN, SO ERHÄLT[96] DER PRIESTER NICHTS. WENN EINES BEREITS ERSTMALIG GEWORFEN HAT UND EINES NOCH NICHT, UND SIE ZWEI MÄNNCHEN WERFEN, SO GEHÖRT EINES IHM UND EINES DEM PRIESTER. R. TRYPHON SAGT, DER PRIESTER SUCHE SICH DAS BESSERE AUS; R. ÂQIBA SAGT, MAN SCHÄTZE SIE UNTER IHNEN, UND DAS ANDRE WEIDE, BIS ES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMT. ES IST HINSICHTLICH PRIESTERGABEN PFLICHTIG; NACH R. JOSE ABER FREI. R. JOSE SAGT NÄMLICH, WENN EINGETAUSCHTES SICH IN DER HAND DES PRIESTERS BEFINDET, SO IST ES FREI VON DEN PRIESTERGABEN; NACH R. MEÍR ABER PFLICHTIG. VERENDET EINES VON IHNEN, SO MÜSSEN SIE, WIE R. TRYPHON SAGT, TEILEN; R. ÂQIBA SAGT, WER VOM ANDREN FORDERT, HABE DEN BEWEIS ZU ERBRINGEN. WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO ERHÄLT DER PRIESTER DAVON NICHTS.

GEMARA. Und beides ist nötig. Würde er nur den ersten Fall[97] gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Âqiba vertrete seine Ansicht nur da, weil es zwei von einem sind, in dem Fall aber, wenn es zwei Schafe sind, die noch nicht geworfen haben, wo es zwei von einem und eines von einem sind, pflichte er R. Tryphon bei, weil das allein geborene besser ist. Und würde er nur das andre gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Âqiba vertrete seine Ansicht nur hierbei, wo es zwei sind, die noch nicht geworfen haben,

96. Beide Männchen können später geboren sein. 97. Von einem Schaf, ob. S. 58 Z. 23.

והוה ליה בשנים שהפקידו אצל רועה שמניה רועה ביניהן ומסתלק ורבי עקיבא כבר בין דאית ליה פכידא לא מקני ליה מידעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

[vii] תי רחיליו שלא ביכרו וילדו שני זכרים שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה שתי נקבות וזכר או שני זכרים

[viii] ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום: אחת ביכרה ואחת לא ביכרה וילדה שני זכרים אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר את היפה רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות

Bez 35b רבי יוסי פוטר שרבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום:

גמרא. צריכא דאי אשמועינן קמייתא בההיא קאמר רבי עקיבא דתרי מחדא אבל רחיליו שלא ביכרו דתרי מחדא וחד מחדא אימא מודי ליה לרבי טרפון דהך דילידא חד שביה טפי ואי אשמועינן הא בהא קאמר רבי עקיבא דתרוייהו לא ביכרו אבל אחת ביכרה

M 68 רחלין | VM 69 + נותן | M 70 — הזכר ... | M 73 ונקבה | V 71 + וימכר | VM 72 + לו | M 74 + בההיא | M 75 מחדא | P 75 דהא. M — דהך ... טפי | P 76 בכורה.

בספק בכור היאיל ובא עליו בהן משני צדדין אבל ספק מעשר לא מהו דתימא טעמא דרבי מאיר דלא תשתכח תורת מתנות אפילו ספק מעשר נמי קמשמע לן ומי מצית[91]אמרת הבי והקתני סיפא שהיה רבי יוסי אומר כל שהליפין ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מהו דתימא רבי מאיר אפילו ספק מעשר [92]מחייב והא[93]דקמיפלגי בהליפין להודיעך כחו דרבי יוסי דפטר אפילו היכא דכהן בא עליו משני צדדין קא משמע לן: מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו: [94]אמאי יחלוקו ניחזי אי שמן מית דכהן הוא[95]והאי דאיכא דבעל הבית[96]ואי כחוש מית דבעל הבית מית והאי דאיכא דכהן הוא אמר[97]רבי אמי חזר בו רבי טרפון: רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה: אמר רבי חייא[98]משל לדרבי טרפון למה הדבר דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה[99]ביניהם ומסתלק ומשל לדרבי עקיבא למה הדבר דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא במאי פליגי[100]רבי עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח[101]רועה ומסתלק ורבי טרפון פליג
Bm. 33b באחד שהפקיד אצל בעל הבית[102] אמר רבא ואיתימא רב פפא הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעל הבית ורועה כהן רבי טרפון סבר אקנוי קא מקני
Pes. 4a Bm. 29b Bek. 58a ליה בהצירו[103]וניהא ליה דליתעביד מצוה[104]בממוניה

ja selbstverständlich, denn R. Meír verpflichtet nur da, beim zweifelhaften Erstgeborenen, weil der Priester an ihn von zwei Seiten herantreten kann, nicht aber beim zweifelhaften Zehnten!? — Man könnte glauben, der Grund R. Meírs sei, damit das Gesetz von den Priestergaben nicht in Vergessenheit gerate, somit gelte dies auch vom zweifelhaften Zehnten, so lehrt er uns. — Wieso kannst du dies sagen, im Schlußsatz lehrt er ja: R. Jose sagt nämlich, wenn Eingetauschtes sich in der Hand des Priesters befindet, sei es von den Priestergaben frei, nach R. Meír aber pflichtig!? — Man könnte glauben, R. Meír verpflichte auch bei zweifelhaftem Zehnten, nur streiten sie deshalb über das Eingetauschte, um dir die weitergehende Ansicht R. Joses hervorzuheben, der auch dann befreit, wenn der Priester an ihn von zwei Seiten herantreten kann, so lehrt er uns.

VERENDET EINES VON IHNEN, SO MÜSSEN SIE, WIE R. TRYPHON SAGT, TEILEN. Weshalb teilen sie, man sollte doch sehen: ist das fettere verendet, so ist es des Priesters, und das vorhandene gehört dem Eigentümer, und ist das magerere verendet, so ist es des Eigentümers, und das vorhandene gehört dem Priester. R. Ami erwiderte: R. Tryphon ist davon zurückgetreten.

R. ÂQIBA SAGT, WER VOM ANDEREN FORDERT, HABE DEN BEWEIS ZU ERBRINGEN. R. Ḥija sagte: Dies gleicht nach R. Tryphon dem Fall, wenn zwei einem Hirten in Verwahrung[93]gegeben haben, der es zwischen sie lege und sich entferne; und nach R. Âqiba gleicht dies dem Fall, wenn jemand etwas einem Hausherrn[94]in Verwahrung gegeben hat, wobei derjenige, der von anderen fordert, den Beweis zu erbringen hat. Worüber streiten sie demnach: R. Âqiba über den Fall, wenn zwei einem Hirten in Verwahrung gegeben haben, der es zwischen sie lege und sich entferne, und R. Tryphon über den Fall, wenn einer einem Hausherrn etwas in Verwahrung gegeben[95] hat!? Raba, nach andren R. Papa, erwiderte: Alle stimmen überein, dass, wenn zwei etwas einem Hirten in Verwahrung gegeben haben, er es zwischen sie lege und sich entferne, und dass, wenn jemand einem Hausherrn etwas in Verwahrung gegeben hat, derjenige der vom andren fordert, den Beweis zu erbringen habe, sie streiten nur über den Fall, wenn es sich im Hof des Hausherrn befindet und der Hirt ein Priester ist. R. Tryphon ist der Ansicht, er habe ihm [den Raum] in seinem Hof zugeeignet, denn es ist ihm lieb, dass mit seinem Gelde ein Gebot ausgeübt werde,

M 55 מוקמ׳ ‖ M 56 + נמי ‖ B 57 דמפלי׳ ‖ M 58 ניחזי ‖ M 59 והא דאיכא קמן דב׳ ‖ M 60 — ואי...דכהן ‖ M 62 + בר אבא א״ר יוחנן ‖ M 63 + בהמה גדולה ‖ M 64 + וכי ‖ 65 M גדולה ביניהן ומס׳ ‖ M 66 + שהממ״ח עליו הראיה ‖ M 67 דניחא ליה דליע׳ מב״ם והוה ‖ P 68 — בממו׳. P 61 — ר׳. M + ר׳ ירמיה אמר

92. Cf. ob. S. 61 Z. 4ff. 93. Jeder ein Vieh u. eines von ihnen verendet ist. 94. Dh. einen Privatmann, sc. ein Vieh zur Verwahrung, u. dieser es in seine Herde gebracht hat, u. eines in seiner Herde verendet ist. 95. Es sind ja zwei ganz verschiedene Fälle.

tereinander abzumachen. Er kann nämlich zum Priester sagen: bringe den Beweis, dass dieses das Erstgeborene ist, und nimm.

UND DAS ANDRE WEIDE, BIS ES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMT. ES IST HINSICHTLICH DER PRIESTERGABEN PFLICHTIG; NACH R. JOSE ABER FREI. Was ist der Grund R. Meírs? R. Johanan erwiderte: Weil der Priester an ihn von beiden Seiten herantreten kann, denn er kann zu ihm sagen: Ist es das Erstgeborene, so gehört es mir ganz, und ist es nicht das Erstgeborene, so gib mir davon die Priestergaben". — Was ist der Grund R. Joses? Raba erwiderte: Sie haben die, die noch nicht geeignet haben, denen gleichgestellt, die bereits geeignet haben. Obgleich es noch nicht in seine Hand[91] gekommen ist, ist es ebenso, als wäre es in seine Hand gekommen und hätte er es dem Jisraéliten fehlerbehaftet verkauft.

R. Eleâzar sagte: Alle stimmen überein hinsichtlich eines zweifelhaften Erstgeborenen, von dem kein Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, dass es zu den Priestergaben pflichtig ist. — "Alle", die übereinstimmen, ist wol R. Jose, und dies ist ja selbstverständlich!? R. Jose befreit ja nur da, wo Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, weil sie die, die noch nicht geeignet haben, denen gleichgestellt haben, die bereits geeignet haben, nicht aber, wo kein Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist. — Man könnte glauben, der Grund R. Joses sei, weil er der Ansicht ist, er könnte, wenn man ihn zu den Priestergaben verpflichten würde, es zur Schur und Arbeit verwenden, auch wenn kein Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, so lehrt er uns. — Wieso kannst du dies sagen, er lehrt ja im Schlußsatz: denn R. Jose sagt, wenn Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, so ist er frei von den Priestergaben, nach R. Meír aber pflichtig. Nur wenn Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, nicht aber, wenn kein Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist!? — Man könnte glauben, R. Jose sage dies nach der Ansicht R. Meírs: nach meiner Ansicht, auch wenn kein Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, denn wenn man ihn zu den Priestergaben verpflichten würde, könnte er es zur Schur und Arbeit verwenden, aber auch du solltest mir beipflichten, dass, wenn Eingetauschtes in der Hand des Priesters ist, sie den, der noch nicht geeignet hat, dem gleichgestellt haben, der bereits geeignet hat. R. Meír aber erwiderte ihm: nein.

R. Papa sagte: Alle stimmen hinsichtlich des zweifelhaften Zehnten überein, dass es frei ist von den Priestergaben. "Alle", die beipflichten, ist wol R. Meír, und dies ist

לכהן[40]אייתי ראיה דבכור הוא וישקול: והשני ירעה עד
שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פוטר: מאי טעמא
דרבי מאיר אמר רבי יוחנן תואיל וכהן בא עליו משני
צדדין דאמר ליה אי בכור הוא כוליה[41]דידי הוא[42]אי
לא בכור הוא הב לי מתנות[43]מיניה ורבי יוסי מאי
טעמא אמר רבא עישו שאינו זוכה כזוכה ואף על גב
דלא מטא לידיה[44]כמאן דמטא לידיה וזכניה לישראל
במומיה: אמר רבי[45]אלעזר הכל מודים בספק בכור שאין
חליפין ביד כהן שחייב במתנות הכל מודים[46]מאן רבי
יוסי פשיטא עד כאן לא קא פטר רבי יוסי התם אלא
דהליפין ביד כהן[47]דעשו שאינו זוכה כזוכה אבל אין
חליפין ביד כהן לא מהו דתימא טעמא דרבי יוסי
[48]דקסבר דאי מחייבת ליה במתנות אתי[49]ליה לידי גיזה
ועבודה אף על גב דאין חליפין ביד כהן קא משמע
לן ומי מצית אמרת הכי והתני סיפא שהיה רבי יוסי
אומר כל שהליפין ביד כהן פטור מן המתנות ורבי Col.b
מאיר מחייב חליפין ביד כהן[50]אין חליפין ביד כהן[51]לא
מהו דתימא רבי יוסי לדבריו דרבי מאיר קאמר ליה
לדידי אפילו אין חליפין ביד כהן דאי מחייבת ליה
במתנות אתי[52]ליה לידי גיזה ועבודה לדידך אודי לי
[53]מיהא היכא דהליפין ביד כהן[54]דעשו שאינו זוכה כזוכה
ואמר ליה רבי מאיר לא: [55]ואמר רב פפא הכל מודים
בספק מעשר שפטור מן המתנות הכל מודים מאן רבי
מאיר פשיטא עד כאן לא קמחייב רבי מאיר התם אלא

M 40 + זיל ‖ P 41 דידיה ‖ M 42 ואי לאו ‖ M 43 — אי ‖ M 44 — כמאן דמטא לידי ‖ P 45 אליעזר ‖ M 46 — מאן ‖ M 47 ועשו ‖ M 48 + דקפטר משו ‖ M 49 ביה לידי תקלה גו״ע ואף ‖ M 50 + אכל. B + אין ‖ M 51 (M — לא) ‖ M 52 ביה ‖ M 53 איזי מיהת ‖ M 54 — ד ‖ M 55 — ו.

90. Den er von Profanschlachtungen zu erhalten hat; cf. Bd. VI S. 411 Z. 4ff. 91. Das Erstgeborene in den Besitz des Priesters.

נמצא מבוון בין שתי עיירות לא היו עורפין ''רבי אליעזר
אומר שתיהן מביאות שתי עגלות מאי לאו בהא קא
מיפלגי דתנא קמא סבר אי אפשר לצמצם ורבי אליעזר
סבר אפשר לצמצם ותיסברא אי קסבר[26]תנא קמא אי
אפשר לצמצם אמאי לא היו עורפים יביאו עגלה אחת
בשותפות ויתנו אלא להני תנאי דכולי עלמא אפשר
לצמצם והכא בקרובה ולא קרובות קמיפלגי[27]דתנא
[28]קמא סבר קרובה ולא קרובות ורבי אליעזר סבר קרובה
ואפילו קרובות מאי הוה עלה אמר רב חייא בר אבין
אמר רב עמרם תנא נמצא מבוון בין שתי עיירות רבי
אליעזר אומר שתיהן מביאות שתי עגלות וחכמים
אומרים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו מאי קסברי
רבנן אי קסברי[29]רבנן[30]אפשר לצמצם וקרובה ואפילו
קרובות לייתי תרתי ואי[31]קרובה ולא קרובות אפילו
חדא לא לייתי אלא לאו[32]שמע מינה קסברי[29]רבנן אי
אפשר לצמצם ואפילו בידי[33]אדם שמע מינה: רבי טרפון
אומר [הכהן] בורר לו את היפה: מאי טעמא דרבי
טרפון קא סבר ההוא דבריא נפק ברישא: רבי עקיבא
אומר משמנין כו': אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי
יוחנן''הכהן נוטל[34]כחושה אמר ליה רבי חייא בר אבא
[35]לרבי יוחנן והא אנן משמנין[36]ביניהן תנן אמר ליה עד ‖B5.107b
דאכלת בפנייתא בבבל[37]תרנימנא מסיפא[38]דקתני סיפא
מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבא
אומר המוציא מחבירו עליו הראיה ואי סלקא דעתך
משמנין ביניהן דכי[39]הדדי פליגי הכי נמי ליפלגי גבי
הדדי אלא מאי משמנין שומן יהא ביניהן דאמר ליה

— P 28 ‖ קרובות ... דתנא — M 27 ‖ ת״ק — M 26
‖ קסברי + M 31 ‖ ד + B 30 ‖ רבי — M 29 ‖ קמא
35 ‖ כחוש M 34 ‖ שמים M 33 ‖ ש״ם — M 32
M 38 ‖ תרגמה M 37 ‖ ביני — M 36 ‖ (M א״ר)
— דקת׳ ‖ M 39 הדר פלגי הכא נמי ליפלוג מהדדי א״ם
משמ׳ ביניהן שמן.

Es wäre anzunehmen, dass hierüber Tannaím streiten. Findet man ihn genau zwischen zwei Städten, so hat das Genickbrechen nicht zu erfolgen. R. Eliêzer sagt, beide bringen zwei Kälber. Ihr Streit besteht wahrscheinlich in folgendem: der erste Autor ist der Ansicht, man könne nicht[85]präzisiren, und R. Eliêzer ist der Ansicht, man könne präzisiren[86]. — Glaubst du: wieso hat, wenn der erste Autor der Ansicht ist, man könne nicht präzisiren, das Genickbrechen nicht zu erfolgen, sie sollten doch gemeinsam ein Kalb bringen und vereinbaren[87]. Vielmehr sind nach diesen Autoren alle der Ansicht, man könne präzisiren, und hierbei streiten sie, ob dies nur von der nahen und nicht den nahen gilt. Der erste Autor ist der Ansicht, *die nahe*, nicht aber die nahen, und R. Eliêzer ist der Ansicht, *die nahe*, und auch die nahen. — Wie bleibt es damit? R. Ḥija b. Abin erwiderte im Namen R. Âmrams: Es wird gelehrt: Findet man ihn genau zwischen zwei Städten, so müssen, wie R. Eliêzer sagt, beide zwei Kälber bringen; die Weisen sagen, sie bringen gemeinsam ein Kalb und vereinbaren. Welcher Ansicht sind die Rabbanan: sind die Rabbanan der Ansicht, man könne präzisiren, und dies gelte von der nahen und auch von den nahen, so sollten sie doch zwei darbringen, und wenn von der nahen und nicht von den nahen, so sollten sie auch eines nicht[88]darbringen!? Wahrscheinlich sind die Rabbanan der Ansicht, man könne nicht präzisiren, selbst wenn durch Menschen. Schliesse hieraus.

R. TRYPHON SAGT, DER PRIESTER SUCHE SICH DAS BESSERE AUS. Was ist der Grund R. Tryphons? — Er ist der Ansicht, das kräftigere komme zuerst hervor.

R. ÂQIBA SAGT, MAN SCHÄTZE &C. R. Ḥija b. Abba sagte im Namen R. Johanans: Der Priester erhält das magerere. R. Ḥija b. Abba sprach zu R. Johanan: Wir haben ja gelernt, dass sie unter einander schätzen!? Dieser erwiderte: Als du noch in Babylonien Holzdatteln assest, erklärten wir dies bereits aus dem Schlußsatz, denn der Schlußsatz lehrt: Verendet eines von ihnen, so müssen sie, wie R. Tryphon sagt, teilen; R. Âqiba sagt, wer vom andren fordert, hat den Beweis zu erbringen. Wenn man nun sagen wollte, "unter einander schätzen" heisse, sie teilen gleichmässig, so sollten sie auch hierbei untereinander[89]teilen!? Vielmehr ist unter "schätzen", zu verstehen, sie haben über das fettere[90]un-

85. Jede könne sagen, sie sei nicht die nächste. 86. Jede gilt als nächste. 87. Dass jede zugunsten der wirklich pflichtigen Stadt auf ihren Anteil verzichte. 88. Das lebende. 89. Das W. משמנין ist nicht von שום, schätzen, sondern von שמן, fett, abzuleiten.

לצמצם אלא אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פוטר[72]מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו[72]רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום:

גמרא. אמרי[73]לרבי יוסי הגלילי שמעינן ליה[74]דאמר אפשר לצמצם בידי שמים וכל שכן בידי אדם ורבנן[74]בידי שמים[74]אי אפשר לצמצם בידי אדם מאי תא שמע חוט של סיקרא חונרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים[75]ובין דמים התחתונים ואי אמרת אי אפשר לצמצם[75]בידי אדם וימנין דקא יהיב עליונים למטה ותחתונים למעלה דמרווח[75]כה פורתא תא שמע ממדת כלים ממדת[75]מזבח שאני התם דרחמנא אמר עביד[75]וכל היכי דמציית למיעבד ניהא ליה[75]תכל בכתב מיד ה׳ עלי השביל אמר רב קטינא תא שמע חלקו לשנים והן שוין שניהן טמאים לפי שאי אפשר לצמצם אמר רב כהנא שאני כלי הרס הואיל ויש בו גומות תא שמע נמצא מבוון בין שתי עיירות שתיהן מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר מאי טעמא לאו משום דקסבר[74]בידי אדם אפשר לצמצם וקרובה ואפילו קרובות[75]לא רבי אליעזר סבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם בידי שמים וכל שכן בידי אדם: ניתא כתנאי

HIEN; VIELMEHR, EINES IHM UND EINES DEM PRIESTER. R. TRYPHON SAGT, DER PRIESTER SUCHE SICH DAS BESSERE AUS. R. ÂQIBA SAGT, MAN SCHÄTZE[72]SIE UNTER IHNEN, UND DAS ANDRE WEIDE, BIS ES EINEN LEIBESFEHLER BEKOMMT. ES IST HINSICHTLICH DER PRIESTERGABEN PFLICHTIG, NACH R. JOSE ABER FREI. VERENDET EINES VON IHNEN, SO MÜSSEN SIE, WIE R. TRYPHON SAGT, TEILEN; R. ÂQIBA SAGT, WER VOM ANDREN FORDERT, HABE DEN BEWEIS ZU ERBRINGEN. WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO ERHÄLT DER PRIESTER NICHTS[74].

GEMARA. Sie sprachen: Wir wissen von R. Jose dem Galiläer, dass er der Ansicht ist, man könne präzisiren, auch bei Dingen, die durch den Himmel erfolgen, und um so mehr, wenn durch Menschen, und von den Rabbanan, dass man nicht präzisiren kann, wenn durch den Himmel; wie ist es aber, wenn durch Menschen? — Komm und höre: Ein Strich von roter Farbe umgab [den Altar] um die Mitte, um zwischen dem oberhalb und dem unterhalb [zu sprengenden] Blut zu trennen. Wenn du nun sagst, man könne, wenn durch Menschenhände, nicht präzisiren, so kann es ja vorkommen, dass man dass obere unten und das untere oben sprengt. — Man erweiterte ihn ein wenig[75]. — Komm und folgere von den Massen der Geräte[76]und von den Massen des Altars!? — Anders ist es bei diesen; der Allbarmherzige sagte, dass man sie fertige, so gut dies möglich war:[77]*alles aufgezeichnet, von der Hand des Herrn, der mich belehrt.* R. Qaṭṭina sprach: Komm und höre: Hat man ihn[78]in zwei gleiche Hälften geteilt, so sind beide unrein, weil man nicht präzisiren[79]kann. R. Kahana erwiderte: Anders verhält es sich bei einem Tongefäss, weil es Unebenheiten[80]hat. — Komm und höre: Findet man ihn[80]genau zwischen zwei Städten, so bringen beide zwei Kälber — Worte R. Eliêzers. Doch wol deshalb, weil er der Ansicht ist, wenn durch Menschen, könne man präzisiren[82], und dies[83] gelte von der nahen[84]und auch von den nahen!? — Nein, R. Eliêzer ist der Ansicht R. Jose des Galiläers, welcher sagt, wenn durch den Himmel, könne man präzisiren, und, um so mehr, wenn durch Menschen.

16 דבי רבי ינאי + B 15 | ו + M 14 | ואם + M 13
M דאפ׳ | סברי + M 17 | (P אמרי) 18 | M 19
לדמים | M 20 הא קיהיב | M 21 ליה | ה + M 22
M 23 כדכת׳ הכל | M 24 — בי״א | M 25 — לא.

73. Wird weiter erklärt. 74. Er müsste beweisen, dass das Männchen zuerst herauskam. Im vorangehenden Fall gehört eines entschieden dem Priester. 75. Der rote Strich war breiter als nötig, sodass für die genaue Mitte Spielraum zurückblieb. 76. Im Tempel; diese wurden genau nach den von Gott angegebenen Massen gefertigt u. wären bei der kleinsten Abweichung untauglich. 77. iChr. 28,19. 78. Einen transportablen Backofen, der, wenn von ihm die grössere Hälfte zurückbleibt, noch als Gefäss verunreinigungsfähig ist. 79. Jede gilt als grössere. 80. An der Bruchstelle, sodass auch die kleinere grösser erscheint. 81. Einen Erschlagenen auf dem Weg; cf. Dt. 21,1ff. 82. Dass der Erschlagene sich genau in der Mitte befindet. 83. Die Pflicht, das Kalb zu bringen. 84. Sc. Stadt, die nach der Schrift das Kalb zu bringen hat.

אמר רבי יוחנן[60]מודה רבי מאיר בשעיר של ראש חדש
Nm 28,11 דבעינן בן שעירה מאי טעמא[61]אמר קרא אחד המיוחד
וכא משׁשׁת ימי בראשׁית והא מהכא נפקא מהתם
Lv.22,27 Bek.77b Ho. 18b נפקא שור או כשב פרט לבלאים או עז פרט לנדמה
Bq.17c 57a Ned 41a צריכא דאי מהתם הוה אמינא הני מילי היכא[62]דלא
נחת לדרי אבל היכא דנחת אימא לא ואי מהכא הוה
אמינא הני מילי לנכי קרבן חובה אבל נדבה לא
צריכא: אמר[63]רבי אחא בר יעקב הכל מודים[64]דאין
Dt. 22,11 לוקין על צמרו[65]משום כלאים שנאמר[66] לא תלבש שעטנז
מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב
פפא הכל מודים[67]שצמרו פסול לתכלת שנאמר לא
ib.v.12 תלבש שעטנז[68] נדילים תעשה לך מה פשתן שלא נשתנה
אף צמר שלא נשתנה: [1]אמר רב נחמן בר יצחק הכל
Lv.13,14 מודים שאין צמרו מטמא בנגעים שנאמר בבגד צמר
או בבגד פשתים מה פשתים שלא נשתנה אף צמר
שלא נשתנה אמר רב אשי אף אנו נאמר הדלה[2]הנפן
ib. 23,37 על גבי תאינה[3]יינו פסיל לנסכים מאי טעמא[4] זבח
ונסכים מה זבח שלא נשתנה אף נסכים שלא נשתנו
מתקיף לה רבינא[5]הדלה פשתן על גבי[6]היגא הכי נמי
דלישתני אם כן לא מציית אמרת מה פשתן שלא נשתנה
[7]דהא פשתן נמי משתני[8]אמר ליה זה נשתנה ריחו
וזה לא נשתנה ריחו:

[vi] חל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני
Bek.9a ראשיהן כאחת רבי יוסי הגלילי אומר שניהן
Ex.13,12 לכהן שנאמר הזכרים לה' וחכמים אומרים אי אפשר

97 M דנדמי׳ אבל מיוחד משו״ב לא בענן ואי מהכא ה״א להובה אבל ‖ 98 M רב ‖ 99 M שאין ‖ 1 M + שלזה ‖ 2 M צמר ופשתים יחדיו מה פשתים ‖ 3 M שאין צמר׳ כשר לתכ׳ ‖ 4 M + וכמיך ליה ‖ 5 M וא״ר פפא ה״ם בצמרו שאין מט׳ ‖ 6 M — ה ‖ 7 M יינה ‖ 8 M + א״ק ‖ 9 M + אלא מעתה ‖ 10 M + היזמי ו ‖ 11 M אף הא ‖ 12 M — א״ל.

R. Johanan sagte: R. Meír pflichtet jedoch bei hinsichtlich des Ziegenbockes[61]des Neumonds, dass er einer Ziege entstammen muss. — Weshalb? — Die Schrift sagt:[61]*einen*, der seit den sechs Schöpfungstagen vorbestimmt ist. — Geht dies denn hieraus hervor, dies geht ja aus folgendem hervor: [62]*Rind oder Lamm*, ausgenommen der Mischling;[63]*oder eine Ziege*, ausgenommen das Abnorme!? — Dies ist nötig. Wenn nur jener [Schriftvers], so könnte man glauben, nur dann, wenn es nicht Generationen hinaufreicht[69], nicht aber, wenn es Generationen hinaufreicht; und wenn nur dieser, könnte man glauben, dies gelte nur von einem Pflichtopfer, nicht aber von einem freiwilligen. Daher ist beides nötig.

R. Aḥa b. Jâqob sagte: Alle stimmen überein, dass wegen seiner Wolle[64]nicht wegen Mischgewebes zu geisseln ist, denn es heisst:[65]*du sollst nicht Mischgewebe anlegen*; wie Flachs[66]unverändert, ebenso Wolle unverändert. R. Papa sagte: Alle stimmen überein, dass seine Wolle für die Purpurfäden[67] untauglich ist, denn es heisst: *du sollst nicht Mischgewebe anlegen*, [und darauf folgt:] [68]*Schnüre sollst du dir machen*; wie Flachs unverändert, ebenso Wolle unverändert.

R. Naḥman b. Jiçḥaq sagte: Alle stimmen überein, dass seine Wolle nicht durch Aussatz verunreinigungsfähig ist, denn es heisst:[69]*an einem Wollkleid oder an einem Flachskleid*; wie Flachs unverändert, ebenso Wolle unverändert. R. Aši sagte: Auch wir wollen Entsprechendes sagen: Hat man Weinranken auf einen Feigenbaum aufgezogen, so ist der Wein als Gussopfer untauglich, denn es heisst:[70]*Schlachtopfer und Gussopfer*; wie Schlachtopfer unverändert, ebenso Gussopfer unverändert. Rabina wandte ein: Wenn man Flachs auf Dornen aufzieht, ist er ja ebenfalls verändert!? Du kannst also nicht sagen: wie Flachs unverändert, auch Flachs kann ja verändert sein. Dieser erwiderte: Bei jenem ist der Geruch verändert worden, bei diesem ist der Geruch nicht verändert worden.

WENN EIN SCHAF, DAS NOCH NICHT GEWORFEN HAT, ZWEI MÄNNCHEN WIRFT UND BEIDE DIE KÖPFE GLEICHZEITIG HERVORGESTRECKT HABEN, SO GEHÖREN, WIE R. JOSE DER GALILÄER SAGT, BEIDE DEM PRIESTER, DENN ES HEISST:[71]*das Männliche dem Herrn*; DIE WEISEN SAGEN, ES[72] KANN UNMÖGLICH GENAU GLEICHZEITIG GESCHE-

60. Cf. Num. 28,11 ff. 61. Num. 28,11. 62. Lev. 22,27. 63. Wenn die Mutter ihren Eltern gleicht. 64. Gemischt mit Flachs. 65. Dt. 22,11. 66. Der ausdrücklich in der Schrift genannt ist. 67. Oder Schaufäden; cf. Num. 15,38 ff. 68. Dt. 22,12. 69. Lev. 13,14. 70. Ib. 23,37. 71. Ex. 13,12. 72. Die Geburt von beiden.

וּלְדוֹת פְּטוּרִין וּוְלָדִי וּלְדוֹת ״לֹא תִיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה
אֲמַר לָךְ רַב יְהוּדָה אִימָא הֵן ״וְלָדוֹתֵיהֶן אֵיבָא דְּאָמְרִי
תֵּן ״וְלָדוֹתֵיהֶן פְּטוּרִין״ תִּיוּבְתָּא דְּרַב הוֹנָא אֲמַר לָךְ רַב
הוֹנָא אִימָא הֵן יוֹלְדוֹת פְּטוּר וּוְלָדִי וּלְדוֹת חַיָּיב: רָחֵל
שִׁילְהָה מִן עֵז בּוֹ׳: ״אֲתָא רַב אִישְׁעְיָא מִנְּהַרְדְּעָא וְאֵיתֵי
מְתַנְיְתָא בִּידֵיהּ רָחֵל בַּת עֵז וְעֵז בַּת רָחֵל רַבִּי מֵאִיר
מְחַיֵּיב וַחֲכָמִים פְּטָרִין אֲמַר לֵיהּ רַב הוּשַׁעְיָא לְרַבָּה ״בַּר
עַיּוּלֵי לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוֹנָא בְּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב
לְמַאי אִילֵימָא ״לְכַבְּרָה וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר אֶלָּא בְּכוֹר
שׁוֹר ״עַד שֶׁיְּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוּרוֹ שׁוֹר אֲבָל רִאשִׁית
הַגֵּז וְלֵית לֵיהּ הָא דְּתַנְיָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכָשִׂים
שֶׁצִּמְרָן קָשֶׁה פְּטוּרִין מֵרִאשִׁית הַגֵּז שֶׁנֶּאֱמַר וּמֵגֵז כְּבָשַׂי
יִתְחַמֵּם אֲמַר לֵיהּ נִיחֲזִי אֲנַן הָכָא בְּמַאי ״עָסְקִינַן בְּרָחֵל
שִׁילְהָה מִן עֵז וְאִבְּעִיָּא תַּיְישׁ וּבַחֲשִׁישִׁין לְזֶרַע הָאָב לְעִנְיַן
אִיתּוֹ וְאֶת בְּנֵי קְמִיפְלֵגִי דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר חֲשִׁישִׁין לְזֶרַע
הָאָב וְרַבָּנָן סָבְרִי אֵין חֲשִׁישִׁין לְזֶרַע הָאָב אִי הָכִי לִיפְלְגוּ
בַּחֲשִׁישִׁין לְזֶרַע הָאָב בְּעַלְמָא כְּפְלִיגְתָּא דְּחַנַנְיָה וְרַבָּנָן
אֶלָּא לָעוֹלָם לְכַבְּרָה וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּרָחֵל בַּת
רָחֵל בַּת עֵז מַר סָבַר זִיל בָּתַר ״אִימָּיהּ וְהַאי לָאו נַדְמָה
הוּא וּמַר סָבַר זִיל בָּתַר אִימָּיהּ דְּאִימָּיהּ וְהַאי נַדְמָה הוּא
וְאִיבָּעֵית אֵימָא בְּרָחֵל בַּת עֵז בַּת רָחֵל מַר סָבַר ״חֲזוּ
שֶׁיֵּשׁ לְמִקְּיָמִין״ וּמַר סָבַר לָא ״חֲזוּ שֶׁיֵּשׁ לְמִקְּיָמִין רַב
אָשֵׁי אָמַר בְּנֵין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין וּמָאן חֲכָמִים
רַבִּי שִׁמְעוֹן ״דְּאָמַר עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁוֹ וְרוֹבּוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ:

M 86 חייבין תיוב׳ | P 87 ולדות | M 88 — תיוב׳...פטור
M 89 כי אתא רב הושע אתא ואייתי | M 90 בר שילת כי
אולת קמיה דר״ה בעי מיניהו | M 91 לר׳ יהוד׳ (!) אך
P 92 עסיקא | M 93 דידיה ומ״ם זיל בתר אימיה והאי נדמה
B 94 חזרה | M 95 — ומר.. למק׳ | M 96 + היא.

sind die Jungen frei und die Jungen der Jungen pflichtig. Dies ist eine Widerlegung R. Jehudas!? — R. Jehuda kann dir erwidern: lies: sie und die Jungen. Manche lesen: So sind sie und ihre Jungen frei. Dies ist eine Widerlegung R. Honas!? — R. Hona kann dir erwidern: Lies: so sind sie und die Jungen, frei, und die Jungen der Jungen pflichtig.

WENN EIN SCHAF ZIEGENARTIGES GEWORFEN HAT &c. R. Ošâja kam aus Neharde'â und brachte folgende Lehre mit: Ein von einer Ziege geworfenes Schaf oder eine von einem Schaf geworfene Ziege ist, wie R. Meír sagt, pflichtig, und wie die Weisen sagen, frei. R. Hošâja sprach zu Rabba: Wenn du zu R. Hona hinaufgehst, frage ihn: In welcher Hinsicht ist es nach R. Meír pflichtig: wenn hinsichtlich der Erstgeburt, wieso sollte R. Meír nicht halten von [der Lehre]: *jedoch das Erstgeborene eines Rindes*, nur wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist; und wenn hinsichtlich der Erstschur, wieso sollte er nicht halten von der Lehre der Schule R. Jišmâéls, dass Lämmer, deren Wolle hart ist, frei von der Erstschur sind, denn es heisst:[57] *und erwärmt sich mit der Schur meiner Lämmer.* Dieser erwiderte: Wir wollen es erörtern: hier wird von dem Fall gesprochen, wenn ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat und der Vater ein Bock ist, und sie streiten, ob der Same des Vaters zu berücksichtigen ist hinsichtlich des Gesetzes von einem Vieh mit seinem Jungen[58]. R. Meír ist der Ansicht, man berücksichtige den Samen des Vaters, und die Rabbanan sind der Ansicht, man berücksichtige nicht den Samen des Vaters. — Demnach sollten sie doch allgemein streiten, ob der Same des Vaters zu berücksichtigen ist, worüber ein Streit zwischen Hananja[59] und den Rabbanan besteht!? — Vielmehr, tatsächlich hinsichtlich der Erstgeburt, und hier wird von einem Schaf gesprochen, das von einem einer Ziege entstammenden Schaf stammt; einer ist der Ansicht, man richte sich nach der Mutter; somit ist es kein Abnormes[60], und einer ist der Ansicht, man richte sich nach der Mutter der Mutter, somit ist es ein Abnormes. Wenn du aber willst, sage ich, dies gilt von einem Schaf, das von einer einem Schaf entstammenden Ziege stammt; einer ist der Ansicht, das Schafhafte sei zurückgekehrt, und einer ist der Ansicht, das Schafhafte sei nicht zurückgekehrt. R. Aši erklärte: Wenn es manche Kennzeichen hat. Unter Weisen ist R. Šimôn zu verstehen, welcher sagt, wenn der Kopf und der grössere Teil [des Körpers] der Mutter gleicht.

RŠ. sollte nur von den Jungen der Jungen sprechen, u. selbstverständlich gilt dies auch von den folgenden Generationen. 57. Num. 18,17. 58. Ij. 31,20. 59. Cf. Bd. VIII S. 1053 Z. 17ff. 60. Cf. S. 39 N. 196.

עליה[72]אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה[73]ועוד מאי פסקא
ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן הגוים ליפלוג
וליתני בדידה במה דברים אמורים דלא קביל עליה
אונסא וזולא אבל קביל עליה[74]אונסא וזולא[75]שפיר דמי
אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה[74]אונסא וזולא
והבא גבי בכורה[76]היינו טעמא[77]דאילו אתי גוי בעי זוזי
ולא יהיב ליה תפיס לה לבהמה ואי לא משכח[78]לה
לבהמה תפיס ולדות[79]דידה והרי יד גוי באמצע וכל
יד גוי באמצע פטורה מן הבכורה: העמיד[80]ולדות
תחת אמותיהן[81]ולדי ולדות פטורים: אמר רב הונא
ולדות פטורין וולדי ולדותיהן חייבין ורב יהודה
אמר ולדי ולדות נמי[82]פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין
תנן העמיד ולדות תחת אמותיהן[80]ולדי ולדות פטורין
טעמא דהעמיד הא לא העמיד לא תיובתא דרב
יהודה אמר לך רב יהודה הוא הדין[83]אף על גב דלא
העמיד והא קא משמע לן[84]אפילו העמיד נמי דאורחיה
דגוי[85]למיתפס בנה והוי כמי דלא העמיד[86]ולדי ולדות
פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין תנן רבן שמעון
בן גמליאל אומר[87]אפילו עד עשרה דורות פטורין
שאחריותן לנכרי בשלמא לרב יהודה דאמר נחית תנא
Fol. 17 קמא לדרי[88]היינו[89]דאמר ליה רבן שמעון בן גמליאל
אפילו עד עשרה דורות פטורין אלא לרב הונא דאמר
לא נחית תנא קמא לדרי מאי אפילו עד עשרה דורות
אמר לך רב הונא רבן שמעון בן גמליאל אהעמיד קאי
דנחית לדרי תא שמע המקבל צאן ברזל מן הגוים

zu ihm: Nennst du es, wenn er [Haftung für] Unfälle und Preissturz übernommen hat, eisernes Vieh!? Und wieso ist dies[72]ferner ausgemacht!? Und weshalb lehrt er ferner im Schlußsatz, dass man eisernes Vieh von einem Nichtjuden übernehmen dürfe, sollte er doch bei jenem selbst einen Unterschied machen: dies nur, wenn er [Haftung für] Unfälle und Preissturz nicht übernommen hat, wenn er aber [Haftung für] Unfälle und Preissturz übernommen hat, ist es erlaubt. Vielmehr, erklärte Raba, handeln beide von dem Fall, wenn er [Haftung für] Unfälle und Preissturz nicht übernommen hat, hier bei der Erstgeburt aber aus dem Grund, weil der Nichtjude, wenn er kommt und Geld verlangt, und dieser ihm nicht zahlt, ihm das Vieh wegnimmt, und wenn er das Vieh nicht findet, ihm die Jungen wegnimmt; somit hat der Nichtjude seine Hand dabei, und alles, wobei ein Nichtjude seine Hand hat, ist erstgeburtsfrei.

HAT ER IHM DIE JUNGEN STATT DER MÜTTER [ZUR VERFÜGUNG] GESTELLT, SO SIND DIE JUNGEN DER JUNGEN FREI. R. Hona sagte: Die Jungen sind frei und die Jungen der Jungen sind pflichtig. R. Jehuda aber sagt, auch die Jungen der Jungen seien frei, und nur die Jungen der Jungen der Jungen seien pflichtig. — Es wird gelehrt: Hat er ihm die Jungen statt der Mütter [zur Verfügung] gestellt, so sind die Jungen der Jungen frei. Nur wenn er sie ihm [zur Verfügung] gestellt hat, nicht aber, wenn er sie ihm nicht [zur Verfügung] gestellt hat!? Dies ist eine Widerlegung R. Jehudas!? — R. Jehuda kann dir erwidern: dasselbe gilt auch von dem Fall, wenn er sie ihm nicht [zur Verfügung] gestellt hat, nur lehrt er uns folgendes: selbst wenn er sie ihm [zur Verfügung] gestellt hat, ist es, da ein Nichtjude die Jungen wegnimmt, ebenso, als hätte er sie ihm nicht [zur Verfügung] gestellt, und die Jungen der Jungen sind frei und die Jungen der Jungen der Jungen pflichtig. — Es wird gelehrt: R. Šimôn b. Gamaliél sagt, sie seien sogar bis zur zehnten Generation frei, denn sie sind dem Nichtjuden haftbar. Erklärlich ist es nach R. Jehuda, welcher sagt, der erste Autor meine [zwei] Generationen, dass R. Šimôn b. Gamaliél sagt, sie seien auch bis zehn Generationen frei, was aber heisst "bis zehn Generationen" nach R. Hona, welcher sagt, der erste Autor meine nicht [zwei] Generationen[50]!? — R. Hona kann dir erwidern: R. Šimôn b. Gamaliél bezieht sich auf den Fall, wenn er sie ihm [zur Verfügung] gestellt hat, wobei jener [zwei] Generationen meint. — Komm und höre: Wenn jemand eisernes Vieh von Nichtjuden übernommen hat, so

M 72 — ועוד מ״ק ‖ M 73 מותר אא״ר הא והא דלא 74 ‖ M 74 + הכי ‖ M 75 + כיון ‖ M 76 — לה ‖ M 77 — ולדי ‖ P 78 — דילה והויא ליה י״ג באמ׳ ופטורה ‖ M 79 — אפי׳ ‖ M 80 ולדות חייבין וטע׳ ‖ M 81 — סט׳ וולדי ו ו ‖ M 82 + למיזל ‖ M 83 ולדות חייבין ל״א הוא הדין דאע״ג דלא העמ׳ ולאפוקי מדרשב״ג דא׳ אפ׳ עד עשרה דורות פטור שאחר׳ לנכרי קמ״ל אע״ג דהעמיד תנן ‖ M 84 דקא׳ ר״ש.

55. Dass die Mišnah nur von einem solchen Fall spricht. 56. Sondern nur die erste Generation;

מתות התוא ממפריסי הפרסה טמא נפקא תניא נמי
הכי מנין[46]להמש חטאות מתות תלמוד לומר ממפריסי
הפרסה טמא[47]המש חטאות מתות הילבתא גמירי לה
אלא בי אתא קרא לתמורת אשם תמורת אשם גמי
הילבתא היא כל שבחטאת מתה באשם רועה אלא
לעילם חמש חטאות מתות[48]ואצטריך קרא ואצטריך
הילבתא דאי מקרא הוה אמינא לרעייה קא משמע לן
[49]הילבתא למיתה ואי מהילבתא הוה אמינא היכא
[50]דעבד איקרי ואבל מהני חמש חטאות איסורא איכא
לאו ליכא קא משמע לן דאיכא לאו ואיבעית אימא
לאקושי דבר הבא ממעלי גרה לדבר הבא ממפריסי
[51]הפרסה מה להלן במיתה אף כאן במיתה:

[iv] Bm. 70b Col.b

מקבל צאן ברזל מן[52]הגוים ולדותיהן פטורין ולדי
ולדותיהן חייבין העמיד[53]ולדות תחת אמותיהן
[54]ולדי ולדות פטורין ולדי[55]ולדי וולדות חייבים רבן
שמעון בן גמליאל אומר[56]אפילו עד עשרה[57]פטורים
[v] Bek. 5b 5[58]שאחריותן לנברי: רחל שילדה[59]מין עז ועז שילדה[60]מין
רחל[61]פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין
חייב:

גמרא. למימרא דכיון דלא נקט מרא זוזי ברשותא
8m. 70b דמרא קיימא ורמינהי אין מקבלין צאן ברזל מישראל
מפני שהוא רבית[70]אלמא ברשותא דמקבל קיימא אמר
אביי לא קשיא הא דקביל[71]עליה אונסא וזולא[72]והא
דלא קביל[73]עליה אונסא וזולא אמר ליה רבא דקביל

+ M 60 ממפ׳ הפרסה הלבתא ‖ M 59 — ל M 58
אתיא ‖ P 61 דעבר. M דעבר ואבל ‖ P 62 — ה
VM 63 הגוי ולדות פט׳ ולדי ולדות ‖ B 64 ולדותיהן
VM 65 — ולדי ‖ VM 66 + דורות ‖ P 67 ואח׳
V 68 + כ ‖ V 69 פטור ‖ M 70 ואי ס״ד דכיון דלא
נקיט זוזי ברשותה דמרה קיימ׳ אמאי רבית ברשות׳ קשבח׳ ל״ק ‖
M 71 + מרה.

"*von den hufgespalteten ... unrein.* Ebenso wird auch gelehrt: Woher, dass man die fünf Sündopfer verenden lassen muss? — es heisst: *von den hufgespalteten unrein.* — Dass man die fünf Sündopfer verenden lasse, ist ja eine überlieferte Lehre!? — Vielmehr, der Schriftvers deutet auf das Eingetauschte eines Schuldopfers. — Auch hinsichtlich des Eingetauschten eines Schuldopfers ist es ja eine überlieferte Lehre: was beim Sündopfer verenden zu lassen ist, ist beim Schuldopfer weiden zu lassen!? — Vielmehr, tatsächlich deutet es auf die fünf Sündopfer, die verenden zu lassen sind, jedoch sind sowol der Schriftvers als auch die Halakha nötig. Wenn nur der Schriftvers, so könnte man glauben, zum Weiden, so lehrt uns die Halakha, zum Verenden. Und wenn nur die Halakha, so könnte man glauben, wenn es geschehen ist und man von diesen fünf Sündopfern gegessen hat, habe man nur Unzulässiges begangen, jedoch kein Verbot übertreten, so lehrt er uns, dass man auch ein Verbot übertritt. Wenn du aber willst, sage ich: Um das, was von den Wiederkäuern kommt, mit dem zu vergleichen, was von den Hufgespalteten kommt; wie dieses verenden lassen, ebenso jenes verenden lassen.

WENN JEMAND VON EINEM NICHTJUDEN EISERNES VIEH[51] ÜBERNOMMEN HAT, SO SIND DIE JUNGEN FREI UND DIE JUNGEN DER JUNGEN PFLICHTIG; HAT ER IHM DIE JUNGEN STATT DER MÜTTER[52] [ZUR VERFÜGUNG] GESTELLT, SO SIND DIE JUNGEN DER JUNGEN FREI, UND DIE JUNGEN DER JUNGEN DER JUNGEN PFLICHTIG. R. ŠIMON B. GAMALIÉL SAGT, SIE SEIEN SOGAR BIS ZUR ZEHNTEN [GENERATION] FREI, DENN SIE SIND DEM NICHTJUDEN HAFTBAR. WENN EIN SCHAF ZIEGENARTIGES GEWORFEN HAT, ODER WENN EINE ZIEGE SCHAFARTIGES GEWORFEN HAT, SO IST ES ERSTGEBURTSFREI; HAT ES MANCHE KENNZEICHEN[53], SO IST ES PFLICHTIG.

GEMARA. Demnach befindet es sich, solange der Eigentümer kein Geld erhalten hat, im Besitz des Eigentümers; ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Man darf nicht eisernes Vieh von einem Jisraéliten übernehmen, weil dies Wucher ist. Demnach befindet es sich im Besitz des Uebernehmenden!? Abajje erwiderte: Dies ist kein Widerspruch; eines, wenn er[54] [Haftung für] Unfälle und Preissturz übernommen hat, und eines, wenn er [Haftung für] Unfälle und Preissturz nicht übernommen hat. Raba sprach

51. Das mit einem bestimmten Betrag bewertet wird; cf. Bd. VI S. 327 N. 143 mut. mut. 52. Wenn diese verenden sollten. 53. Der Mutter. 54. Der Eigentümer; es ist dann erlaubt.

דמתפיסן לאותו זבח ונפדין במומן נימא תיהוי[43]תיובתא
דרב הונא אמר לך רב הונא הוא הדין דאפילו בעלי
מומין אין נפדין[44]ואיידי דתנא רישא נפדין[45]תמימים
תנא נמי סיפא אין נפדין תמימים ואיידי דתנא רישא
לכל זבח שירצה[46]תנא נמי סיפא לכל זבח שירצה:
והשוחטן בחוץ פטור: רב הונא מתני חייב ומוקים לה
בדוקין שבעין ואליבא דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא
ירדו: בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו עושה תמורה
אמר רב נחמן[47]אמר רבה בר אבוה ותמורתו לאחר
Tem.21a פדיונו מתה מאי טעמא[48] היכי ליעבד ליקרביה מכח
קדושה דחויה קאתיא ליפרקה לא אלימא למיתפס
פדיונה הלכך מתה מתקיף לה רב עמרם[49]ותיתביל
במומה לבעלים וכי מה בין זו לתמורת בכור ומעשר
Bek.15b דתנן[50]תמורת בכור ומעשר הן[51]וולדן וולד ולדן עד סוף
כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים
אמר[52]ליה אביי זה שם אמו עליו וזה שם אמו עליו[53]זה
בולו תמורת בכור ומעשר מיקריא מה בכור ומעשר
במומן מיתאכלן לבעלים אף תמורתן[54]מיתאכלא וזה
שם אמו עליו תמורת קדשים[55]מיקריא מה קדשים לא
מיתכלי אלא בפדיון[56]אף תמורתן נמי לא מיתכלי אלא
בפדיון והא לא אלימא למיתפס פדיונה תניא כוותיה
דרב נחמן מנין לתמורת פסולי המוקדשין[57]שמתה תלמוד
Lv.11,4 לומר[58]ממעלי הגרה טמא הוא מיבעי ליה להמשך הטאות

M 43 תיובתי' || M 44 — ו || M 45 — תמי' || M 46 — תנא || M 47 ותמורתן לאחר פדיונן || M 48 + ד || M 49 — ד"ך || M 50 בכור תמו' מע' || M 51 — וולי || M 52 — ליה || M 53 — ד"ך || M 54 נמי מית' לבעלים וזהו || M 55 — לא + || M 56 אף ... בפדיון || M 57 שהיא מתה.

Fall vorkommen, dass man sie als das betreffende Opfer erfassen lässt und sie fehlerbehaftet auslöst. Dies wäre also eine Widerlegung R. Honas[46]. R. Hona kann dir erwidern: tatsächlich können sie auch fehlerbehaftet nicht ausgelöst werden, da er aber im Anfangsatz lehrt, dass sie fehlerfrei ausgelöst werden können, lehrt er entsprechend im Schlußsatz, dass sie fehlerfrei nicht ausgelöst werden können, und da er im Anfangsatz lehrt, als Opfer nach Belieben, lehrt er auch im Schlußsatz, als Opfer nach Belieben.

WER SIE AUSSERHALB SCHLACHTET, IST FREI. R. Hona lehrte: schuldig, und bezieht dies auf ein Häutchen am[47] Auge, und zwar nach R. Âqiba, welcher sagt, dass, wenn sie [auf den Altar] gekommen sind, sie nicht herunter müssen.

«Sie übertragen, ob vor ihrer Auslösung oder nach ihrer Auslösung, [die Heiligkeit] nicht auf das Eingetauschte.» R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Das Eingetauschte nach der Auslösung muss man verenden lassen. — Weshalb? — Was sollte man damit machen: wollte man es darbringen, so kommt es ja von einer verdrängten Heiligkeit, wollte man es auslösen, so hat es nicht die Kraft, die Lösung zu erfassen; daher lasse man es verenden. R. Âmram wandte ein: Mag es doch vom Eigentümer fehlerbehaftet gegessen werden, denn wodurch unterscheidet sich denn dieses vom Erstgeborenen und vom Zehnten!? Es wird nämlich gelehrt: Das Eingetauschte von Erstgeborenen und von Zehnten, sie selbst, ihre Jungen und die Jungen ihrer Jungen, bis ans Ende der Welt, gleichen dem Erstgeborenen und dem Zehnten, und sie dürfen vom Eigentümer fehlerbehaftet gegessen werden. Abajje erwiderte ihm: Das eine trägt den Namen seiner Mutter und das andre trägt den Namen seiner Mutter, denn es heisst Eingetauschtes des Erstgeborenen und des Zehnten; wie Erstgeborenes und Zehnt von ihren Eigentümern fehlerbehaftet gegessen werden, ebenso wird auch ihr Eingetauschtes gegessen. Und das andre trägt den Namen seiner Mutter, denn es heisst Eingetauschtes des Geheiligten; wie Geheiligtes nur ausgelöst gegessen werden darf, ebenso darf das Eingetauschte nur ausgelöst gegessen werden, und es ist nicht stark genug, die Lösung zu erfassen. Es gibt eine Lehre übereinstimmend mit R. Nahman: Woher, dass das Eingetauschte des untauglich gewordenen Opfertiers verenden zu lassen ist? — es heisst: [48]*von den Wiederkäuern unrein*[49]. — Dies ist ja nötig wegen der fünf Sündopfer, die man[50] verenden lasse!? — Hinsichtlich dieser geht es hervor aus:

46. Dass man sie einsperre u. verenden lasse. 47. Das das Vieh nicht untauglich macht. 48. Lev. 11,14. 49. Nämlich in einem solchen Fall. 50. Weil sie nicht dargebracht werden können; cf. Tem. 21 b.

נמי בשעריך מכלל מה בכור אין מתפיסין
לכל זבח שירצה דבתיב אך בכור אשר יבכר לה׳ בבהמה L. 27,26
(ומ׳) לא יקדיש איש אתו את הני אין מתפיסין לכל זבח
שירצה הניא כוותיה דרב ששת קדשים שקדם מום
קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות בין לפני
פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן אינו סופג
את הארבעים בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן אין
עושין תמורה ולפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן
אין מועלין בהן וולדותיהן חול ונפדין תמימים ומתפיסין
לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן בחולין לכל
דבריהם אין לך בהם אלא מצות עלוי בלבד אבל קדם
הקדישן את מומן או מום עובר להקדישן ולאחר מכאן
נולד מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות
בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן
סופג את הארבעים ובין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן
עושין תמורה לפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן
אין מועלין בהן וולדותיהן קודש ואין ניפדין תמימין
ואין מתפיסין לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן
כהקדש לכל דבריהם ואין לך בהן אלא היתר אכילה
בלבד כללו של דבר דרישא לאתויי שוחטן בחוץ דפטור
כללו של דבר דסיפא לאתויי הלכו: אמר מר אין נפדין Fol.16
תמימין ואין מתפיסין לכל זבח שירצה תמימים הוא
דלא מיפרקי הא בעלי מומין מיפרקי לכל שירצה הוא
דאין מתפיסין הא לאותו זבח מתפיסין היכי משכחת לה

M 30 מתפיסו ‖ M 31 + נמי ‖ M 32 והגוזזן אין סופג ‖ M 33 + ו ‖ M 34 — מוע׳ ... פדיו׳ ‖ M 35 חולין נפד׳ ‖ M 36 + דבעי פדייה ‖ M 37 ואחר כך נולד להם מום ‖ M 38 — בין ... הארב׳ ‖ M 39 עושה ‖ M 40 — ד ‖ M 41 חלבן ‖ M 42 + זבח.

durch [das Wort] *in deinen Toren*[40] vom Erstgeborenen zu folgern: wie man das Erstgeborene nicht als irgend ein beliebiges Opfer erfassen lassen kann, denn es heisst: "*doch ein Erstgeborenes, das erstgeboren dem Herrn geweihet ist, soll keiner heiligen*, ebenso kann man auch diese nicht als Opfer nach Belieben erfassen lassen. Uebereinstimmend mit R. Šešeth wird gelehrt: Wenn Opfertiere, die vor der Heiligung mit einem bleibenden Fehler behaftet waren, ausgelöst worden sind, so ist es zur Erstgeburt und zu den Priestergaben pflichtig. Wer sie vor ihrer Auslösung oder nach ihrer Auslösung schert oder zur Arbeit verwendet, erhält nicht die vierzig [Geisselhiebe]. Sie übertragen, ob vor ihrer Auslösung oder nach ihrer Auslösung, nicht [die Heiligkeit] auf das Eingetauschte. Vor ihrer Auslösung begeht man an ihnen eine Veruntreuung[41], nach ihrer Auslösung begeht man an ihnen keine Veruntreuung. Ihre Jungen sind profan und fehlerfrei auszulösen[42], und man kann sie als jedes Opfer nach Belieben erfassen lassen. Die Regel hierbei ist: sie gelten in jeder Hinsicht als profan, nur haftet ihnen das Gebot der Einschätzung[43] an. Wenn aber ihre Heiligung erfolgt ist, bevor sie den Leibesfehler hatten, oder sie einen vorübergehenden Leibesfehler [vor] ihrer Heiligung hatten und nachher einen bleibenden Leibesfehler bekommen haben und ausgelöst worden sind, so sind sie frei von der Erstgeburt und den Priestergaben. Wer sie, ob vor ihrer Auslösung oder nach ihrer Auslösung, schert oder zur Arbeit verwendet, erhält die vierzig [Geisselhiebe]. Sie übertragen, ob vor ihrer Auslösung oder nach ihrer Auslösung, [die Heiligkeit] auf das Eingetauschte. Vor ihrer Auslösung begeht man an ihnen eine Veruntreuung, nach ihrer Auslösung begeht man an ihnen keine Veruntreuung. Ihre Jungen sind heilig und sind fehlerfrei nicht auszulösen, und man kann sie nicht als Opfer nach Belieben erfassen lassen. Die Regel hierbei ist: sie gelten in jeder Hinsicht als heilig, nur sind sie zum Essen erlaubt. Die Regel im Anfangsatz schliesst das Schlachten ausserhalb[44] ein, dass man frei ist, und die Regel im Schlußsatz schliesst den Talg ein[45].

Der Meister sagte: Sie sind fehlerfrei nicht auszulösen, und man kann sie nicht als Opfer nach Belieben erfassen lassen. Nur fehlerfreie können nicht ausgelöst werden, fehlerbehaftete aber können erfasst werden. Nur nach Belieben können sie nicht erfasst werden, für ein bestimmtes Opfer aber können sie wol erfasst werden. Es kann nun der

40. Das bei beiden gebraucht wird; cf. Dt. 12,15 u. ib. 15,22. 41. Lev. 27,26. 42. Am Geheiligten, wenn man von ihnen geniesst; cf. Lev. 5,15ff. 43. Wenn vor der Auslösung geboren. 44. In Geld, das heilig bleibt. 45. Dass er verboten ist.

Tem.17ᵃ 31ᵃ33ᵃ לכלביך מכאן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
Col.b Dt.12,15 איכא דאמרי תזבח ואכלת אין לך בהן היתר אכילה
Tem.31ᵃ אלא משעת זביחה ואילך אבל פודין את הקדשים
ib. להאכילן לכלבים (הכי נמי דאמר): וולדן וחלבן אסור
לאחר פדיונן: היכי דמי אילימא דאיעבר ואיתיליד לאחר פדיונן אמאי ולד צבי ואיל נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואיתיליד לאחר פדיונן הא לפני פדיונן
ib.17ᵇ מיקדש נמי קדשי מנא הני מילי דתנו רבנן זכר לרבות את הולד ונקבה לרבות את התמורה ואין לי אלא ולד תמימין ותמורת תמימין ולדי בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין כשהיא אומר אם זכר לרבות ולד בעלי מומין אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין אותן ולדות שלאחר פדיונן מה תהא עליהן לפני פדיונן מיפלג פליגי בהו איכא למאן דאמר קדשי ליקרב ואיכא למאן דאמר קדשי לרעייה דלאחר פדיונן מה תהא
Bek.16ᵃ עליהן אמר רב הינא בונסן לכיפה והן מתין דהיכי ליעביד ליקרבינהו מבח קדושה דחויה קאתו ליפרקינהו לא אלימי למיתפס פדיונן אמרי במערבא משמיה דרבי חנינא כמוך לפדיונן מתפיסן לשם אותו זבח כמוך לפדיונן למימרא דבני פדייה נינהו אלא אימא כמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח טעמא מאי
Tem.18ᵃ 24ᵃ אמר רבי לוי גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים: בעא מיניה רבינא מרב ששת מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה אמר ליה אין מתפיסן מאי טעמא אמר ליה

M 14 לו בו ‖ M 15 דאמרינן ור״ח אסור ה״ד דאיע׳ ‖ 16 P 17 מיקדש נמי קדישי אמאי אסירי אלא לאו דאיע׳ ‖ לפני — M 18 ‖ לאח׳ P 19 ‖ מיקדיש M 20 — את ‖ M 21 ו — ‖ M 22 ולד ... תמורת ‖ M 23 ולד׳ — ‖ M 24 + מאיליהן ‖ P 25 ליקרביה ‖ M 26 + תילכך מתים א״ר חנינא אסורין עד שיפרו והא לא אלימי למיתפס פדיונן ‖ M 27 לשום ‖ M 28 לפדיונן (!) מתפ׳ לשום ‖ M 29 אלא [] והזכח מ״ט א׳ אביי גמר.

für deine Hunde. Hieraus, dass man nicht das Geheiligte auslösen darf, um es den Hunden zum Fressen zu geben. Manche sagen: *Du sollst schlachten und essen*, du darfst davon essen erst nach dem Schlachten; man darf aber Geheiligtes auslösen, um es den Hunden zum Fressen zu geben. (Das meint er auch.)

IHRE JUNGEN UND IHRE MILCH NACH DER AUSLÖSUNG SIND VERBOTEN. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn sie trächtig wurden und geworfen haben nach der Auslösung, weshalb denn, sie sind ja die Jungen von Hirsch und Reh[35]. Doch wol, wenn sie vor der Auslösung trächtig wurden und nach der Auslösung geworfen haben; wenn aber vor der Auslösung, sind auch diese heilig. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: [36]*Männlich*, dies schliesst das Junge ein; *weiblich*, dies schliesst das Eingetauschte ein. Ich weiss dies nur vom Jungen von fehlerfreien und dem Eingetauschten von fehlerfreien, woher dies vom Jungen der fehlerbehafteten und dem Eingetauschten von fehlerbehafteten? — wenn es heisst: *wenn männlich*, so schliesst dies das Junge der fehlerbehafteten ein, *wenn weiblich*, so schliesst dies das Eingetauschte der fehlerbehafteten ein. Was geschieht mit den Jungen [aus der Zeit] nach der Auslösung, bevor sie ausgelöst[37] werden? — Hierüber besteht ein Streit; mancher sagt, sie seien zur Darbringung heilig, und mancher sagt, sie seien zum Weiden[38] heilig. — Was geschieht mit [den Jungen aus der Zeit] nach der Auslösung? R. Hona erwiderte: Man sperre sie in einen Raum und lasse sie verenden. Was sollte man mit ihnen sonst machen: wollte man sie darbringen, so kommen sie ja von einer verdrängten Heiligkeit[39], und wollte man sie auslösen, so sind sie nicht genügend [heilig], ihre Lösung zu erfassen. Im Westen sagten sie im Namen R. Ḥaninas: Man lasse sie kurz vor ihrer Auslösung auf den Namen des betreffenden Opfers erfassen. — "Kurz vor ihrer Auslösung"; sind sie denn auslösbar!? — Sage vielmehr, man lasse sie kurz vor der Auslösung der Mutter auf den Namen des betreffenden Opfers erfassen. — Aus welchem Grund? R. Levi erwiderte: Es ist zu berücksichtigen, man könnte aus ihnen ganze Herden züchten.

Rabina fragte R. Šešeth: Darf man sie als Opfer nach Belieben erfassen lassen? Dieser erwiderte ihm: Man kann sie nicht erfassen lassen. — Weshalb? Dieser erwiderte: Es ist

35. Zur Opferung ungeeignet, jedoch zum Essen erlaubt. 36. Lev. 3,1. 37. Sie sind weder profan noch heilig. 38. Bis sie ein Gebrechen bekommen, sodann verkaufe man sie. 39. Das Muttertier war fehlerbehaftet u. ausserdem durch die Auslösung entheiligt.

איציא את הבכור ולא איציא את המתנות מאי שנא
איציא את הבכור[30]שאין שוה בכל ולא איציא את
המתנות ששוות בכל תלמיד לומר איל אמר ליה רב
פפא לאביי אי מה צבי ואיל אין אותו ואת בנו ניהג
בהן אף פסולי המיקדשין אין אותו ואת בני נוהג
בו אמר ליה למאי מדמית להו אי לחולין איתו ואת
בנו נוהג בו ואי לקדשים אותו ואת בנו נוהג בו
אמר ליה אי הכי גבי חלבו נמי ניתא הכי למאי
מדמית להו אי לחולין חלבן אסור ואי לקדשים חלבן
אסור אלא לאו מי אמרת אך ולא חלבן אימא נמי אך
ולא אותו ואת בנו רבא אמר אך לאותו ואת בנו הוא
דאתא וחלבו מדמו נפקא דכתיב רק את דמו לא Dt.15.23
תאכל מאי דמו אילימא דמו ממש לא יהא אלא דמן
דצבי ואיל אטו דמן דצבי ואיל מי שרי אלא[31]דמו חלבו
וליכתוב רחמנא חלבו אי כתב רחמנא חלב היה אמינא
אהני חיקישא ואהני קרא אהני חיקישא למעוטי מכרת
דכי כתב כרת אאוכל חלב בהמה הוא דכתיב[32]שנאמר
כי כל אכל חלב מן הבהמה ואהני קרא למיקם עליה Lv.7.25
בלאו בעלמא להכי אפקיה רחמנא בלשון דמו לומר
לך מה דמו בכרת אף חלבו[33]בכרת והא תנא אך ולא
חלבו קאמר[34]הכי קאמר אילו לא נאמר דמו הייתי
אומר[35]אך ולא הלבו עכשיו שנאמר דמו[36]לאותו ואת
בנו הוא דאתא: [37]ואינן יוצאין לחולין: מנא הני מילי
דתנו רבנן תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא Bek.6b Tem.31b Dt.12,16

Der Meister sagte: Ich könnte die Erstgeburt ausschliessen und nicht die Priestergaben. Weshalb? — Ich schliesse die Erstgeburt aus, weil sie nicht bei allen gleich ist, und ich schliesse die Priestergaben nicht aus, weil sie bei allen gleich sind Daher heisst es *Reh*. R. Papa sprach zu Abajje: Demnach sollte doch, wie bei Hirsch und Reh [das Gesetz vom] Vieh mit seinem Jungen[30] keine Geltung hat, auch beim untauglich gewordenen Opfertier das Gesetz vom Vieh mit seinem Jungen keine Geltung haben!? Dieser erwiderte: Womit willst du es vergleichen: wenn mit Profanem, so gilt ja dabei [das Gesetz] vom Vieh mit seinem Jungen, und wenn mit den heiligen Opfern, so gilt auch dabei [das Gesetz] vom Vieh mit seinem Jungen. Dieser erwiderte: Demnach sollte man dies auch hinsichtlich des Talgs sagen: womit willst du ihn vergleichen: wenn mit Profanem, so ist ja sein Talg verboten, und wenn mit den heiligen Opfern, so ist ihr Talg verboten!? Wahrscheinlich erklärst du: *nur*, nicht aber ihr Talg, ebenso erkläre: *nur*, nicht aber das Vieh mit seinem Jungen. Raba erwiderte: Das *nur* ist wegen [des Gesetzes] vom Vieh mit seinem Jungen erforderlich, und hinsichtlich des Talgs ist es [aus dem Wort] *Blut* zu entnehmen. Es heisst nämlich:[31] *nur ihr Blut darfst du nicht essen*; was heisst Blut: wollte man sagen, wirkliches Blut, so ist es ja nicht weniger als das Blut von Hirsch und Reh, und ist etwa das Blut von Hirsch und Reh erlaubt? Vielmehr ist unter Blut der Talg zu verstehen. — Sollte doch der Allbarmherzige "Talg" schreiben!? — Würde der Allbarmherzige "Talg" geschrieben haben, so könnte man glauben, man wende die Vergleichung[32] an und man wende den Schriftvers an; man wende die Vergleichung an, es von der Ausrottung auszuschliessen, denn der Schriftvers von der Ausrottung bezieht sich auf das Essen vom Talg eines Viehs, wie es heisst:[33] *denn wer Talg von einem Vieh isst*; und man wende den Schriftvers an, dies nur mit einem Verbot zu belegen. Daher nennt es der Allbarmherzige Blut, um zu sagen: wie das Blut mit der Ausrottung belegt ist, ebenso auch der Talg mit der Ausrottung. — Der Autor sagt ja aber: *nur*, nicht aber sein Talg!? — Er meint es wie folgt: hiesse es nicht *Blut*, so würde ich gesagt haben: *nur*, nicht sein Blut, da es aber *Blut* heisst, so deutet es auf [das Gesetz] vom Vieh mit seinem Jungen.

SIE WERDEN NICHT PROFAN. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[34] *Sollst du schlachten*, jedoch nicht scheren; *Fleisch*, jedoch nicht Talg; *du sollst essen*, jedoch nicht

30. Dass man nicht beide am selben Tag schlachten darf; cf. Lev. 22,28. 31. Dt. 15,23. 32. Mit Hirsch und Reh. 33. Lev. 7,25, 34. Dt. 12,15.

"קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה דתנן
רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו ומודה
רבי שמעון בבעל מום מעיקרו "שנפדה מאי טעמא
דאמר קרא אתה אתה למעוטי בעל מום "מעיקרא אבל
Bkl. Er.83a 5 חכמים אומרים אם מתו יקברו מאן חכמים תנא דבי
Tem.33a לוי הוא דתנא דבי לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה
ואפילו בעל מום מעיקרו וכן "תנא דבי לוי במתניתיה
אפילו היה אפילו עוף והכתיב אותה "אותה לתנא
דבי לוי קשיא אבל רבנן דפליגי עליה דרבי שמעון
Fol.15 10 מאי הכי נמי "דאם מתו יפדו אי הכי זו דברי רבי
שמעון ומחלוקתו מיבעיא ליה אמרי רב "ברבי שמעון
בן לקיש דאמר "לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל
העמדה והערכה "קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה
והערכה ולא מיתוקמא מתניתין כרבנן דקתני סיפא
12 15 "ואם מתו יקברו "אמרי ממאי דהא מתו יקברו משום
Pes.29a Seb.11a דבעי העמדה והערכה הוא דלמא משום דאין פודין
Tem.17a 31b את הקדשים להאכילן לכלבים הוא אמרי אם כן "ניתני
אם נעשו טריפה יקברו ואיבעית אימא לעולם "רב ברבי
יוחנן סבירא ליה ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו:
Dt.12,15 20 "אבל קדם הקדשן וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן "צבי
מה צבי פטור מן הבכורה אף פסולי המוקדשין "פטורין
מן הבכורה אוציא "אני את הבכורה ולא אוציא את
המתנות תלמוד לומר איל "מה איל פטור מן הבכורה
ומן המתנות אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה
25 ומן המתנות אי מה צבי ואיל חלבן מותר אף פסולי
Er.105a Pes.5a המוקדשין חלבן מותר תלמוד לומר אך חלק: אמר מר

|| M 85 מעיקרו || M 84 שהוא נפ' || M 83 — קדשי ... והערכה
M 86 תני לוי || M 87 — או' || M 88 שאם || M 89 + M
סבר לה || M 90 דאמרי רבנן || M 91 — קדשי ... והערכה ||
M 92 — אמ' ... יקברו || M 93 ליתי א"ן יקברו || M 94
— רב || M 95 וכל שקוף. מנא || PM 96 פטור || M 97 —
אני || M 98 צבי ויחמור מה איל וצבי פטורין.

fen hinsichtlich des Aufstellens und Schätzens[26], die Heiligtümer des Tempelreparaturfonds' waren nicht einbegriffen hinsichtlich des Hinstellens und Schätzens. Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn sagte: Heiliges des Tempelreparaturfonds' ist, wenn es verendet, auszulösen. Jedoch pflichtet R. Šimôn bei, dass es, wenn es von vornherein fehlerbehaftet war, auszulösen[27]sei. Aus welchem Grund?— Die Schrift sagt:[28]*es*, das *es* schliesst das von vornherein fehlerbehaftete aus. Die Weisen aber sagen, wenn es verendet, sei es zu begraben. — Wer sind die Weisen? — Es ist der Autor aus der Schule Levis, denn in der Schule Levis wurde gelehrt: Alle waren einbegriffen hinsichtlich des Aufstellens und Schätzens, auch das von vornherein fehlerbehaftete. Ebenso lehrte Levi in seiner Barajtha: selbst das Wild und selbst das Geflügel. — Es heisst ja *es*!? — Das *es* ist nach dem Autor der Schule Levis unerklärlich. — Nach den Rabbanan aber, die gegen R. Šimôn streiten, ist es also, wenn es verendet, auszulösen, demnach sollte es ja heissen: dies ist die Ansicht R. Šimôns und seiner Gegner!? — Ich will dir sagen, Rabh ist der Ansicht des R. Simôn b. Laqiš, welcher sagt, nach den Rabbanan war Geheiligtes des Tempelreparaturfonds' hinsichtlich des Aufstellens und Schätzens einbegriffen, und Geheiligtes des Altars hinsichtlich des Aufstellens und Schätzens nicht einbegriffen. Unsere Mišnah ist aber nicht den Rabbanan zu addizieren, denn diese lehrt im Schlußsatz, dass, wenn sie verenden, sie zu begraben seien. — Woher, dass sie, wenn sie verenden, deshalb zu begraben sind, weil sie des Aufstellens und Schätzens benötigen, vielleicht deshalb, weil man nicht Geheiligtes auslösen darf, um es den Hunden zum Fressen zu geben!? — Ich will dir sagen, wenn dem so wäre, so sollte er doch lehren: werden sie totverletzt, so sind sie zu begraben. Wenn du aber willst, sage ich: tatsächlich ist Rabh der Ansicht R. Johanans, und man lehre auch: dies ist die Ansicht R. Šimôns und seiner Gegner.

WENN DIE HEILIGUNG VOR &C. Woher dies? — Die Rabbanan lehrten:[29]*Hirsch*, wie ein Hirsch erstgeburtsfrei ist, ebenso sind untauglich gewordene Opfertiere erstgeburtsfrei. Ich könnte die Erstgeburt ausschliessen und nicht die Priestergaben, so heisst es *Reh*; wie das Reh frei ist von der Erstgeburt und den Priestergaben, ebenso ist das untauglich gewordene Opfertier frei von der Erstgeburt und den Priestergaben. Demnach sollte, wie der Talg von Hirsch und Reh erlaubt ist, auch der Talg von untauglich gewordenen Opfertieren erlaubt sein!? — Es heisst *nur*, teilend.

26. Cf. Lev. 27,11,12. 27. Auch lebend. 28. Lev. 27,12. 29. Dt. 12,15.

man es auf das Erstgeborene!? Man könnte glauben, dass es, da es fehlerbehaftet heilig ist, auch fehlerbehaftet dargebracht werde, so lehrt er uns, dass dem nicht so ist. — Ich will dir sagen, vom Erstgeborenen heisst es ausdrücklich:[21]*lahm oder blind darfst du es nicht schlachten.* — Vielleicht aber: Da es nicht auf das Geheiligte zu beziehen ist, so beziehe man es auf den Zehnten!? Man könnte nämlich glauben, dass es, da es fehlerbehaftet heilig ist, denn es heisst:[22]*er soll zwischen gut und schlecht nicht untersuchen*, auch fehlerbehaftet dargebracht werde, so lehrt er uns, dass dem nicht so ist. — Ich will dir sagen, hinsichtlich des Zehnten ist es ebenfalls durch [den Ausdruck] *vorüberziehen*[23] vom Erstgeborenen zu folgern. — Vielleicht aber beziehe man es auf das Eingetauschte des Geheiligten!? Man könnte nämlich glauben, dass es, da es fehlerbehaftet heilig ist, denn es heisst:[24]*er darf es nicht vertauschen und nicht einwechseln &c.*, auch fehlerbehaftet dargebracht werde, so lehrt er uns, dass dem nicht so ist. — Die Schrift sagt:[25]*so sei es und das Eingetauschte heilig*, man vergleiche das Eingetauschte mit ihm; wie es selbst nicht fehlerbehaftet, ebenso das Eingetauschte nicht fehlerbehaftet. R. Zeêra wandte ein: Vielleicht beziehe man es auf die Jungen des Geheiligten!? Man könnte nämlich glauben, da sie fehlerbehaftet durch ihre Mutter heilig sind, seien sie auch fehlerbehaftet darzubringen, so lehrt er uns, dass dem nicht so ist. Raba erwiderte: Dies hat bereits der Autor der Schule R. Jišmâéls entschieden, denn in der Schule R. Jišmâéls wurde gelehrt:[25]*Nur deine Heiligtümer, die du haben wirst, und dein Gelübde. Nur deine Heiligtümer*, das sind die Eingetauschten; *die du haben wirst*, das sind die Jungen; *und deine Gelübde*, die Schrift hat sie mit dem Gelobten verglichen: wie das Gelobte nicht fehlerbehaftet, ebenso auch diese nicht fehlerbehaftet.

ענין לקדשים תנהו ענין לבכור כלקא דעתך אמינא
תיאיל יקדוש בשהיא בעל מום ליקרב נמי כשהיא
בעל מום קא משמע לן דלא[21]אמרי בכור בהדיא כתיב
ביה פסח או עיר לא תזבחנו ואימא אם איני ענין
לקדשים תנהו ענין למעשר דסלקא דעתך אמינא
תיאיל וקדוש במימו דכתיב לא יבקר בין טוב לרע
[22]נקרב נמי במימיה קא משמע לן דלא אמרי[23]מעשר
נמי גמר העברה העברה מבכור[24]אימא תנהול ענין
לתמורת קדשים דסלקא דעתך אמינא תיאיל[25]וקדישה
בשהיא[26]בעלת מום דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר אתו
ונו' קריבה נמי בשהיא בעלת מום קא משמע לן
דלא אמר קרא והיה הוא ותמורתו מקיש תמירתו
לו מה הוא בעל מום לא אף תמירתו[27]בעל מום לא
מתקיף לה רבי[28]זעירא[29]אימא תנהו ענין לולדות קדשים
דסלקא דעתך אמינא תיאיל וקדישין[30]כשהן בעלי מומין
[31]אנב אמן כשהן בעלי מומין נמי קרבי קא משמע לן
דלא אמר רבא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל
דתנא דבי רבי ישמעאל[32] רק קדשיך אשר יהיו לך
ונדריך רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו
הוולדות ונדריך הקישן הכתוב[33]לנדר מה נדר בעל מום
לא אף הני נמי בעל מום לא: ואין עושין תמורה:
מאי טעמא דאמר קרא לא יחליפנו ולא ימיר ונו'
[34]השתא רע בטוב אמרת לא טוב ברע מיבעיא אלא טוב
מעיקרו עושה תמורה רע מעיקרו אין עושה תמורה:
[35]אם מתו יפדו: אמר רב יהודה[36]אמר רב זו דברי רבי
שמעון דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה

Naz. 25a
Ter. 27b
Dt. 12,26
Tan. 6a

M 69 אמרינן | P 70 במומיה | P 71 ובין רע | M 72 ליקרב | M 73 גבי מע' גמר | M 74 וקדוש כשהוא בעל | P 75 בעל | M 76 בעלת | B 77 זירא | M 78 — כ | M 79 + קדשי | P 80 דם | M 81 לנדרים מה נדרים | P 82 — א"ר.

Sie übertragen nicht [die Heiligkeit] auf das Eingetauschte. Aus welchem Grund? — Die Schrift sagt: *er soll es nicht vertauschen und nicht einwechseln &*; wenn du sagst, nicht ein schlechtes auf ein gutes, um wieviel weniger ein gutes auf ein schlechtes!? Vielmehr: was vorher gut war, erfasst das Eingetauschte, was vorher schlecht war, erfasst das Eingetauschte nicht.

Wenn sie verenden, sind sie auszulösen. R. Jehuda sagte im Namen Rabhs: Dies ist die Ansicht R. Šimôns, welcher sagt, die Heiligtümer des Altars waren einbegrif-

21. Dt. 15,21. 22. Lev. 27,33. 23. Der bei beiden gebraucht wird; cf. Ex. 13,12 u. Lev. 27,32. 24. Lev. 27,10. 25. Dt. 12,26.

גמרא. טעמא דנפדו הא לא נפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות קסבר קדושת דמים מדהה מן הבכורה ומן המתנות: ויוצאין לחולין וכו׳: טעמא
Hul. 135a Bek. 25a דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה מסייע ליה לרבי[53]אלעזר דאמר קדשי בדק הבית אסורין[54]בגיזה ועבודה אמרי[55]לא קדושת דמים למזבח ה״א דמיהלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן אבל קדשי בדק הבית לא[56]: ולדן וחלבן מותר כו׳: היכי דמי אילימא דאיעבר ואתיליד לאחר פדיונן[57]פשיטא חולין ניתנו אלא דאיעבר[58]לפני פדיונן ואיתיליד לאחר פדיונן הא
Col. b לפני פדיונן אסירי נפדין תמימים או אין נפדין תמימין תא שמע[59]המתפיס בעלי מומין קבועין לגבי מזבח וילדו ימברו ואין צריכין מים שאין קדושה חלה עליהן שלא
Zeb. 48b 83a יהא טפל המיר מן העיקר טעמא שלא יהא טפל המור
Men. 81b מן העיקר[60]אבל הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף
Seb. 11a Ar. 5a מסייע ליה לרבא דאמר רבא הקדיש זכר[61]לדמים
Tem. 11b 19b קדוש קדושת הגוף: והשוחטן בחוץ פטור: רבי[62]אלעזר מתני חייב ומוקי לה בבמת יחיד[63]דאמר רבי אלעזר מנין לזובח בהמה בעלת מום בבמת יחיד בשעת היתר
Dt. 17,1 הבמות שהוא בלא תעשה[64]שנאמר לא תזבח לה׳ אלהיך
Lv. 22,22 שור ושה אם אינו ענין לבמה גדולה[65]דכתיב עורת או או שבור וגו׳ תנהו ענין[66]לבמת יחיד אימא אם אינו

GEMARA. Nur wenn sie ausgelöst worden sind, wenn sie aber nicht ausgelöst worden sind, sind sie frei von der Erstgeburt und den Priestergaben; demnach ist er der Ansicht, die Heiligkeit des Geldwertes verdrängt [die Pflicht] der Erstgeburt und der Priestergaben.

SIE WERDEN PROFAN &c. Nur wenn sie ausgelöst worden sind, sind sie aber nicht ausgelöst worden, so sind sie zur Schur und Arbeit verboten. Dies ist eine Stütze für R. Eleâzar, welcher sagt, Heiligtümer des Tempelreparaturfonds' sind zur Schur und Arbeit verboten. — Ich will dir sagen, nein, bei der für den Altar bestimmten Heiligkeit des Geldwertes könnte eine Verwechselung entstehen. Bei einer für den Altar heiligen Sache haben die Rabbanan eine Vorbeugung getroffen, nicht aber bei Heiligtümern des Tempelreparaturfonds'.

IHRE JUNGEN UND IHRE MILCH &c. ERLAUBT. In welchem Fall: wollte man sagen, wenn es trächtig wurde und geworfen hat nach der Auslösung, so ist es ja selbstverständlich, sie sind ja profan; doch wol, wenn es trächtig war vor der Auslösung und geworfen hat nach der Auslösung. Demnach sind sie verboten, wenn vor der Auslösung. Dürfen sie fehlerfrei ausgelöst werden oder dürfen sie fehlerfrei nicht ausgelöst werden? — Komm und höre: Wenn man mit bleibendem Fehler behaftete [Tiere] für den Altar erfassen liess und sie geworfen haben, so sind [die Jungen] fehlerfrei zu verkaufen, denn die Heiligkeit erstreckt sich nicht auf diese, weil es bei der Nebensache[16] nicht strenger sein darf als bei der Hauptsache. Nur aus dem Grund, weil es bei der Nebensache nicht strenger sein darf als bei der Hauptsache, wenn man aber ein Männchen wegen seines Geldwertes[17] geweiht hat, ist es sachlich heilig. Dies ist somit eine Stütze für Raba, denn Raba sagte, wenn man ein Männchen wegen seines Geldwertes geweiht hat, sei es selbst heilig.

WER SIE AUSSERHALB SCHLACHTET, IST FREI. R. Eleâzar lehrte: schuldig, und er bezieht es auf eine Privatanhöhe. R. Eleâzar sagte nämlich: Woher, dass, wenn jemand zur Zeit, wo die Anhöhen erlaubt waren, ein fehlerbehaftetes Vieh auf einer Privatanhöhe schlachtet, er ein Verbot übertrete? — es heisst:[18] *du sollst dem Herrn, deinem Gott, kein Rind oder Schaf schlachten*, und da dies nicht auf eine öffentliche Anhöhe[19] zu beziehen ist, denn es heisst:[20] *ein blindes oder gebrochenes &*, so beziehe man es auf eine Privatanhöhe. — Vielleicht aber: da es nicht auf das Geheiligte zu beziehen ist, so beziehe

16. Bei den Jungen. 17. Nicht zur Opferung. 18. Dt. 17,1. 19. Wie die zu Nob und Gibeôn. 20. Lev. 22,22.

55 V אלעזר דא״ר אלעזר קד׳ || 56 M + איכ׳ דא׳ מסייע ליה לר״א דאר״א קבח״ב אסורין || 57 M לאו ק״ד למחצה (!) הוא ודמים למז׳ || 58 M + גזרו בהו רבנן || 59 M — פש׳ || 60 M קודם || 61 M א רב עמרם תנא המתפיס || 62 M הא הקד קדושת זבר || 63 M לדמיו || 64 M אליע׳ || 65 M — דאמר ... יחיד || 66 M — שנ׳ || 67 M) + תנהו ענ׳ לבמה קטנה) || 68 M לבמה קטנ׳ ואימ׳.

משים דאיכא מקה מעות סיפא ליכא מקה מעות ארא
אמר רבא רישא וסיפא מקה מעות"רישא דלא יהיב
זוזי"לא מיחזי כעבודה זרה ביד ישראל"סיפא דיהיב
זוזי מיחזי כעבודה זרה ביד ישראל ואביי אמר לך
רישא מקה מעות"דלא ידע דהא לא יהיב ליה זוזי
סיפא לא: מקה מעות הוא דכיון דיהיב זוזי כי קא משיך
איבעי"לעיוני והדר מימשך רב אשי אמר מדרישא
משיכה אינה קינה סיפא נמי משיכה אינה קינה ואיידי
דתנא רישא משך תנא סיפא נמי משך רבינא אמר
מדסיפא משיכה קינה רישא נמי משיכה קינה ורישא
הכי קאמר אם לא"נתן ולא משך יחזור מאי יחזור יחזור
Bm 49a בדברים קסבר דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה
והכי מילי ישראל"מישראל דקיימו בדבורייהו אבל
ישראל מנו דאינהו לא קיימי בדבורייהו לא:

Fol. 14 [ijj] Ho. 1:9a Tem. 10b 33b

ל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן"ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליגזז
ולי"ועבד ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ
פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו חוץ מן הבכור
[iiij] Hul. 1:3a ומן המעשר: וכל שקדם הקדשן את מומן או מום
עובר להקדשן "ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע
(להקדשן) ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות
Tem. 31b ואינן יוצאין לחולין ליגזז ולי"ועבד ולדן וחלבן אסור
לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב ועושין תמורה ואם
מתו יקברו:

M 45 — רישא ד ‖ M 46 + ד ‖ M 47 — סיפא ... ישראל ‖ M 48 הוה דלא הוה ידע דאי לא יהיב דמי סיפא ‖ M 49 ליה לעיו׳ והדר לימש׳ ‖ P 50 משך ולא נתן מעות יחזור. M נתן מעות יחזיר מאי יחזיר יחזיר ‖ M 51 ביש׳ ‖ M 52 ונפדין בבכ׳ ‖ M 53 — ולי״ע ‖ M 54 והמע׳.

irrtümlicher Kauf!? Vielmehr, erwiderte Raba, ist es im Anfangsatz und im Schlusssatz ein irrtümlicher Kauf, jedoch erscheint es im Anfangsatz, wenn er das Geld nicht gezahlt hat, nicht als Götze in der Hand eines Jisraéliten, im Schlußsatz aber, wenn er das Geld gezahlt hat, erscheint es als Götze in der Hand eines Jisraéliten. — Und Abajje!? — Er kann dir erwidern: Im Anfangsatz ist es ein irrtümlicher Kauf; er wusste es nicht, denn er hat ihm kein Geld gegeben; im Schlußsatz ist es kein irrtümlicher Kauf, denn da er ihm das Geld gegeben hat, so sollte er es ansehen und erst dann an sich ziehen. R. Aši erklärte: Wenn er es im Anfangsatz durch das Ansichziehen nicht eignet, eignet er es auch im Schlußsatz nicht durch das Ansichziehen, da er aber im Anfangsatz "an sich gezogen" lehrt, lehrt er auch im Schlußsatz "an sich gezogen". Rabina erklärte: Wenn er es im Schlußsatz durch Ansichziehen eignet, eignet er es auch im Anfangsatz durch das Ansichziehen, nur ist der Anfangsatz wie folgt zu verstehen: wenn er nicht das Geld gegeben und es nicht an sich gezogen hat, trete er zurück. — Was heisst: trete er zurück? — Er trete von seinem Wort zurück. Er ist der Ansicht, bei Worten "gebe es Mangel an Treue; dies aber nur bei Jisraéliten Jisraéliten gegenüber, die ihr Wort halten, nicht aber bei Jisraéliten Nichtjuden gegenüber, die ihr Wort nicht halten.

ALLE HEILIGEN [TIERE], DIE EINEN BLEIBENDEN LEIBESFEHLER HATTEN VOR IHRER HEILIGUNG UND AUSGELÖST WORDEN SIND, SIND PFLICHTIG FÜR DIE ERSTGEBURT UND DIE PRIESTERGABEN, SIE WERDEN PROFAN, UM ZUR SCHUR UND ARBEIT VERWANDT ZU WERDEN, IHRE JUNGEN UND IHRE MILCH NACH DER AUSLÖSUNG SIND ERLAUBT, WER SIE AUSSERHALB[15] SCHLACHTET, IST FREI, SIE ÜBERTRAGEN NICHT [DIE HEILIGKEIT] AUF DAS EINGETAUSCHTE, UND WENN SIE VERENDEN, SIND SIE AUSZULÖSEN, AUSGENOMMEN DIE ERSTGEBURT UND DER ZEHNT. IST DIE HEILIGUNG VOR DEM GEBRECHEN ERFOLGT, ODER WENN SIE VOR DER HEILIGUNG EINEN VORÜBERGEHENDEN LEIBESFEHLER HATTEN UND NACHHER EINEN BLEIBENDEN LEIBESFEHLER BEKOMMEN HABEN UND AUSGELÖST WORDEN SIND, SO SIND SIE VON DER ERSTGEBURT UND DEN PRIESTERGABEN FREI, SIE WERDEN NICHT PROFAN, UM ZUR SCHUR UND ARBEIT VERWANDT ZU WERDEN, IHRE JUNGEN UND IHRE MILCH NACH DER AUSLÖSUNG SIND VERBOTEN, WER SIE AUSSERHALB[15] SCHLACHTET, IST SCHULDIG, SIE ÜBERTRAGEN [DIE HEILIGKEIT] AUF DAS EINGETAUSCHTE, UND WENN SIE VERENDEN, SIND SIE ZU BEGRABEN.

14. Dh. Wortbruch, wenn jemand etwas verspricht und nicht hält. 15. Des Tempelhofs, vor ihrer Auslösung.

בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך מה Col.b
עמיתך באחת אף גוי[30]נמי באחת אמרי ולאמימר דאמר Az.71b
משיכה בגוי קונה הניחא אי סבר לה כרבי יוחנן דאמר
דבר תורה מעות קנית משיכה לא אהני לעמיתך Er.81b Qid.28a
[31]לעמיתך בכסף לגוי במשיכה אלא אי סבר לה כריש 28b Bm.46b
לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה לעמיתך 47b Hul.83a
במשיכה"ולגוי במשיכה לעמיתך למה לי אמרי לעמיתך
אתה מחזיר אונאה[32]ואי אתה מחזיר אונאה לגוי לגוי
"מאל תיני איש את אחיו נפקא חד בגוי וחד בהקדש Lv.25,14
וצריכי דאי[33]כתב רחמנא חד הוה אמינא[34]לגוי הוא דאין
לו אינאה אבל[35]הקדש יש לו אונאה קמשמע לן הניחא
[36]למאן דאמר גזילו אסור היינו דאצטריך קרא למישרי Bq.113b Bm.87b
אינאה אלא אי סבר לה כמאן דאמר גזילו[37]מותר[38]אונאה
מיבעיא אמרי אי סבר לה כמאן דאמר גזילו מותר על
בורחיך כרבי יוחנן סבירא ליה מיתיבי "הלוקח גרוטאות Az 53a71a
[39]מן הגוים ומצא בהן עבודה זרה אם עד שלא נתן מעות
[40]משך יחזיר ואם משנתן מעות משך יוליך הנאה לים
המלח[41]ואי אמרת מעות קונות משיכה למה לי הכא
במאי עסקינן[42]שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי
מעות[43]למה לי הכי קאמר אף על פי שנתן מעות אי
משיך אין[44]ואי לא[45]לא אי הכי קשיא רישא אמר אביי
רישא משום דאיכא מקח טעות"אמר ליה רבא רישא

30 M — נמי || 31 M — לעמ׳ || 32 M לגוי א״א מח׳ אונאה דגוי || 33 M אשמעינ׳ || 34 M — לגוי || 35 M + ל || 36 M אי ס״ל כמאן || B 37 + של כנעני || M 38 + השתא גזילו מותר || 39 M של גוים || M 40 — משך || 41 M + ב || 42 M יחזיר הכי || M 43 + משך || 44 M — אמר ... טעות.

durch eines und sein Eigentum durch zwei!? — Vielleicht entweder durch dieses oder durch jenes!? — Wie bei deinem Nächsten: wie an deinen Nächsten durch eines, ebenso an einen Nichtjuden durch eines. — Erklärlich ist es nach Amemar, welcher sagt, ein Nichtjude eigne durch das Ansichziehen, wenn er aber der Ansicht R. Johanans ist, welcher sagt, nach der Gesetzlehre erfolge die Eignung durch Geld und nicht durch das Ansichziehen, dass es *an deinen Nächsten* heisst, an deinen Nächsten durch Geld, an einen Nichtjuden durch Ansichziehen, wozu aber heisst es *an deinen Nächsten*, wenn er der Ansicht des Reš-Laqiš ist, welcher sagt, das Ansichziehen sei in der Gesetzlehre vorgesehen: an deinen Nächsten durch Ansichziehen und an einen Nichtjuden durch Ansichziehen!? — Ich will dir sagen, [dies deutet darauf:] an deinen Nächsten ist die Uebervorteilung[10]zurückzugeben, nicht aber ist die Uebervorteilung an einen Nichtjuden zurückzugeben. — Dies geht ja hervor aus: "*übervorteilt nicht einer seinen Bruder*!? — Eines spricht von einem Nichtjuden und eines vom Geheiligten[11]. Und beides ist nötig. Würde der Allbarmherzige nur eines geschrieben haben, so könnte man glauben, nur bei einem Nichtjuden gebe es keine Uebervorteilung, wol aber gebe es eine Uebervorteilung beim Geheiligten, so lehrt er uns. — Allerdings ist nach demjenigen, welcher sagt, seine Beraubung sei verboten, ein Schriftvers nötig, seine Uebervorteilung zu erlauben, wenn er aber der Ansicht desjenigen ist, welcher sagt, seine Beraubung sei erlaubt, so gilt dies ja um so mehr von der Uebervorteilung!? — Ich will dir sagen, wenn er der Ansicht desjenigen ist, welcher sagt, seine Beraubung sei erlaubt, so ist er notgedrungen der Ansicht R. Johanans. Man wandte ein: Wenn jemand Bruchmetall von einem Nichtjuden kauft und darunter einen Götzen findet, so kann er, wenn er es an sich gezogen hat bevor er ihm das Geld gegeben hat, zurücktreten, und wenn nachdem er das Geld gegeben hat, so werfe er den Nutzen in das Salzmeer. Wozu ist, wenn du sagst, die Eignung erfolge durch das Geld, das Ansichziehen nötig!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er sich der jisraélitischen Gerichtsbarkeit unterworfen hat. — Wozu ist demnach das Geld nötig? — Er meint es wie folgt: obgleich er das Geld gegeben hat, nur dann, wenn er es an sich gezogen hat, sonst aber nicht. — Demnach ist ja vom Anfangsatz[13] ein Einwand zu erheben!? Abajje erwiderte: Im Anfangsatz deshalb, weil es ein irrtümlicher Kauf ist. Raba entgegnete: Im Anfangsatz ist es ein irrtümlicher Kauf und im Schlußsatz kein

10. Bei Kauf und Verkauf; cf. Bd. VI S. 642 Z. 21ff. 11. Lev. 25,14. 12. Wobei dieses Gesetz ebenfalls keine Geltung hat. 13. In dem er zurücktreten kann.

קני ליה ישראל בכסף דכתיב לרשת אחוה תקישי
הכתיב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף[1]ובשטר ובחזקה
אף עבד כנעני נקנה בכסף[2]ממונו לא כל שכן הוא אם
כן אפילו בשטר ובחזקה נמי ועיד ישראל מישראל
[3]ויכיחו דניפיה קני ליה בכסף ממונו במשיכה אלא
אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה או קנה מיד
עמיתך[4]מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד גוי בכסף
ואימא מיד גוי כלל[5]כלל לא אמרי[6]לא סלקא דעתך
קל וחומר הוא אם גיפי קנה ממונו לא כל שכן ואימא
מיד[7]גוי עד דאיכא תרתי אמרי ולאו קל וחומר הוא
גופו באחת ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא
דומיא דעמיתך מה עמיתך בהדא אף גוי[8]נמי בהדא:
אמר מר גוי שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן[9]אף
על פי שלא משך קנה ופטור מן הכבורה מאי בדיניהן
אילימא בדיניהן דניפיה[10]משום דאתי בקל וחומר אם
גופו ישראל קני ליה בכסף דכתיב מכסף מקנתו ממונו
לא כל שכן ישראל מישראל[11]יוכיחו דניפו[12]קני בכסף
ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם
[13]תורה וכי תמכר[ו] ממכר לעמיתך[14]לעמיתך במשיכה
הא לגוי בכסף ואימא[15]לגוי כלל כלל לא אמרי[16]לאו קל
וחומר הוא אם גופו[17]קנה ממונו לא כל שכן[18]אימא לגוי
עד דאיכא תרתי[19]לאו קל וחומר הוא גופו[20]באחד ממונו

M 12 — ו | M 13 (בשוכ׳ ח) ממוניה לכ״ש חדא ועוד קא׳ חדא דא״ך || M 14 יוכיח || M 15 הוא במש׳ הא מן הגוי || M 16 — כלל | M 17 לאו ק״ו | M 18 עמיתך באחת מיד גוי בשתים ולאו ק״ו || M 19 — נמי || M 20 — אף ... אול׳ בדיניהן || M 21 דאתי בק״ו אי גופיה דיש׳ ק״ל גוי בכסף || M 22 קנוי לו בכסף וממ׳ || M 23 — תורה || M 24 הוא במש׳ || M 25 — לגוי || M 26 + ו || 27 M קנוי || M 28 + אמרי : | M 29 באחת.

Person eignet, denn es heisst: *wie als Besitz zu erben*, die Schrift hat ihn mit dem Erbbesitz verglichen, wie der Erbbesitz durch Geld, Urkunde und Besitznahme geeignet wird, ebenso wird der kenaânitische Sklave durch Geld geeignet, und um so mehr gilt dies von seinem Eigentum, so sollte dies demnach auch durch Urkunde und Besitznahme erfolgen!? Ferner sollte [der Verkauf] eines Jisraéliten an einen Jisraéliten [das Entgegengesetzte] beweisen: seine Person eignet er durch Geld, sein Eigentum aber nur durch Ansichziehen!? Vielmehr, erwiderte Abajje, nach ihrem Recht, das die Gesetzlehre ihnen festgesetzt hat: *oder aus der Hand deines Nachsten kaufst*, aus der Hand eines Nächsten durch Ansichziehen, aus der Hand eines Nichtjuden aber durch Geld. — Vielleicht aus der Hand eines Nichtjuden überhaupt nicht!? — Ich will dir sagen, dies ist nicht einleuchtend, denn es ist [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn er seine Person eignet, um wieviel mehr sein Eigentum. — Vielleicht aus der Hand eines Nichtjuden, nur wenn es zwei sind!? — Ich will dir sagen: dies ist paradox: seinen Körper durch eines und sein Eigentum durch zwei!? — Vielleicht entweder durch dieses oder durch jenes? — Wie bei deinem Nächsten; wie von deinem Nächsten durch eines, ebenso von einem Nichtjuden durch eines.

Der Meister sagte: Wenn ein Nichtjude einem Jisraéliten Geld auf ein Vieh gegeben hat, so hat er es nach ihrem Recht, auch wenn er es nicht an sich gezogen hat, geeignet, und es ist erstgeburtsfrei. Was heisst nach ihrem Recht: wollte man sagen, nach ihrem Recht heisse, ihre Person betreffend, denn es ist [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn der Jisraélit durch Geld seine Person eignet, denn es heisst: *von seinem Kaufgeld*, um wieviel mehr gilt dies von seinem Eigentum, so ist ja vom [Verkauf] eines Jisraéliten an einen Jisraéliten [das Entgegengesetzte] zu beweisen: seine Person eignet er durch Geld, sein Eigentum aber durch Ansichziehen!? Vielmehr, erwiderte Abajje, nach ihrem Recht, das die Gesetzlehre ihnen festgesetzt hat: *wenn du etwas an deinen Nächsten verkaufst*, an deinen Nächsten durch das Ansichziehen, an einen Nichtjuden aber durch Geld. — Vielleicht an einen Nichtjuden überhaupt nicht!? — Ich will dir sagen: es ist [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn er seine Person eignet, um wieviel mehr sein Eigentum. — Vielleicht an einen Nichtjuden, nur wenn es zwei sind? — Dies ist paradox: seine Person

5. Lev. 25,46. 6. Ib. V. 14. 7. Sondern erst, wenn es in seinen Besitz gekommen ist.
8. Arten der Aneignung. 9. Lev. 25,51.

ZWEITER ABSCHNITT

לוקח עובר פרתו של נברי והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי והמשתתף לו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר בישראל אבל לא באחרים הכהנים והלוים חייבים שלא נפטרו מבכור Bek.4b בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ומפטר חמור:

WER DIE GEBURT DER KUH EINES NICHTJUDEN KAUFT ODER IHM EINE SOLCHE VERKAUFT, OBGLEICH MAN DIES NICHT DARF, ODER SICH MIT IHM DARAN BETEILIGT, ODER VON IHM [EIN VIEH ZUR AUFZUCHT] ÜBERNIMMT, ODER IHM [ZUR AUFZUCHT] GIBT, IST ERSTGEBURTSFREI, DENN ES HEISST: *in Jisraél*[1], NICHT ABER VON ANDEREN. PRIESTER UND LEVITEN SIND DAZU VERPFLICHTET, DENN SIE SIND NICHT VON DER ERSTGEBURTSPFLICHT BEI EINEM REINEN VIEH BEFREIT, SONDERN NUR VON DER AUSLÖSUNG EINES SOHNS UND DES ESELSERSTLINGS.

גמרא. מאי איריא דתני עובר המורו ברישא והדר תני עובר פרתו ליתני ברישא עובר פרתו דקדושת הגוף הוא והדר ליתני עובר המורו דקדושת דמים הוא אמרי במערבא איבעית אימא אידי דהביא ליה Rh.12a Jab.2b 30a32a Ned.3a Naz.2b Bq.17b Bb.108b Zeb.48a בדרבי הנינא ואי בעית אימא אידי דזוטרן מיליה דבהמה טמאה פסיק ושדי להו: אמר רבי יצחק בר נחמני אמר ריש לקיש משום רבי אושעיא ישראל שנתן מעות לגוי בבהמתו בדיניהם אף על פי שלא משך קנה והייבת בבכורה וגוי שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם אף על פי שלא משך קנה ופטור מן הבכורה: אמר מר ישראל שנתן מעות לגוי בדיניהם אף על פי שלא משך קנה והייבת בבכורה מאי בדיניהם אי נימא בדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה

GEMARA. Weshalb lehrt er zuerst von der Geburt eines Esels und nachher erst von der Geburt einer Kuh, sollte er doch zuerst von der Geburt einer Kuh lehren, die an sich heilig ist, und nachher erst von der Geburt eines Esels, von der nur der Geldwert heilig ist!? Im Westen erwiderten sie: Wenn du willst, sage ich, weil diese ihm lieber ist, nach der Lehre R. Ḥaninas[3], und wenn du willst, sage ich, da bei einem unreinen Vieh die Einzelheiten weniger sind, so fertigt er sie [zuerst] ab.

R. Jiçḥaq b. Naḥmani sagte im Namen des Reš-Laqiš im Namen R. Ošâjas: Wenn ein Jisraélit einem Nichtjuden Geld auf ein Vieh gegeben hat, so hat er es nach ihrem Recht, auch wenn er es nicht an sich gezogen hat, geeignet, und es ist erstgeburtspflichtig; wenn ein Nichtjude einem Jisraéliten Geld auf ein Vieh gegeben hat, so hat er es nach ihrem Recht, auch wenn er es nicht an sich gezogen hat, geeignet, und es ist erstgeburtsfrei.

Der Meister sagte: Wenn ein Jisraélit einem Nichtjuden Geld [auf ein Vieh] gegeben hat, so hat er es nach ihrem Recht, auch wenn er es nicht an sich gezogen hat, geeignet, und es ist erstgeburtspflichtig. Was heisst nach ihrem Recht: wollte man sagen, nach ihrem Recht heisse, ihre Person betreffend, denn es ist [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern: wenn der Jisraélit durch Geld seine

M 3 || ש — VM 2 || והכ׳ הלו׳ . V ו׳ . P — M 1 || דתנן M 4 היא || הוא — M 5 || מקדים ליה + M 6 || בבהמתו + M 9 || ופטורה M 8 || טמ׳ — M 7 || איל׳ . P אי נמי בדיני || M 11 ואתי מק״ו אי גו׳ דגוי קני ליה בכסף. M 10

1. Num. 3,13. 2. Im vorangehenden Abschnitt, ob. Fol. 2a. 3. Nach der die Esel bevorzugter sind, ob. S. 14 Z. 12ff. 4. Mobilien gehen in den Besitz des Käufers über, sobald er sie an sich gezogen hat; cf. Bd. V S. 781 Z. 19ff.

לא מצוה לפדותו כל שלשים"יום אי הכי מכאן ואילך
אי פדהו"או עובר עליו מיבעי ליה אלא אמר רבא לא
קשיא הא רבי אליעזר"דמקשי הא רבנן דלא מקשי:
vij א רצה לפדותו עורפו"מאחוריו וקוברו מצות
6 1 3 5 "הפדייה קודמת למצות עריפה שנאמר אם לא
תפדה וערפתו מצות"היעידה קודמת למצות"הפדייה
5 2 7 8 שנאמר אשר לא יעדה והפדה מצות"חייבים קודמת
למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה
M 2 7 "ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה"אמרו מצות חליצה
Lv 27,27 קודמת למצות יבום" מצות הגאולה באדון"הוא קודם
לכל אדם שנאמר ואם לא יגאל"ונמכר בערכך:

עכשיו ולאחר שלשים יום יפדה אר"ש לומר שאין + M 52
או עורפו | M 53 דמקיש | VM 54 + בקופיץ | 55
M — ה | BM 56 — ה | M 57 + אמרו מ"י קודמ'
למ"ח | M 58 — אמ | 59 M — מצ' ה | M 60
קוד' לכל דבר שנ' || M 61 וסר'.

WILL ER IHN NICHT AUSLÖSEN, SO BRECHE ER IHM VON HINTEN DAS GENICK UND BEGRABE IHN. DAS GEBOT DES AUSLÖSENS GEHT DEM GEBOT DES GENICKBRECHENS VOR, DENN ES HEISST:[221] *wenn du es nicht auslösest, so sollst du ihm das Genick brechen.* DAS GEBOT DER BESTIMMUNG[222] GEHT DEM GEBOT DES LOSKAUFENS VOR, DENN ES HEISST:[223] *wenn er sie sich nicht bestimmt hat, so kaufe er sie los.* DAS GEBOT DER SCHWAGEREHE GEHT DEM GEBOT DER HALIÇAH[224] VOR. DIES GALT FRÜHER, WO MAN DAS GEBOT BEZWECKTE; JETZT ABER, WO MAN NICHT DAS GEBOT BEZWECKT, SAGTEN SIE, DAS GEBOT DER HALIÇAH GEHE DEM GEBOT DER SCHWAGEREHE[225] VOR. DAS GEBOT DER AUSLÖSUNG[226] HAT DURCH DEN EIGENTÜMER ZU ERFOLGEN, DER JEDEM ANDEREN VORGEHT, DENN ES HEISST:[227] *und wenn er nicht ausgelöst wird, so soll er nach deiner Schätzung verkauft werden.*

des Esels später erfolgt, begeht man eine Uebertretung. 220. Das Erstgeborene des unreinen Viehs mit dem Erstgeborenen eines Menschen hinsichtlich der Auslösung. 221. Ex. 13,13. 222. Einer jüdischen Magd zur Ehefrau. 223. Ex. 21,8. 224. Eigentlich des Schuhabziehens, wenn man sich weigert, an der Frau seines verstorbenen Bruders die Schwagerehe zu vollziehen; cf. Dt. 25,5ff. 225. Scheidet das Gebot aus, so bleibt die Blutschande zurück. 226. Eines dem Heiligtum geweihten Tieres. 227. Lev. 27,27.

גמרא. אמר רב יוסף מאי טעמא דרבי אליעזר
Nm.18,15 דכתיב אך פדה תפדה וגו׳ מה בכור אדם חייב באחריותו
אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו אמר ליה אביי
אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה
מותר ובי תימא הכי נמי והתנן מת פטר חמור רבי
אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו דאסור בהנאה לא
יקבר בבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה
פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה רבי אליעזר
בישראל שיש לו כפק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש
טלה עליו והוא שלו אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה
תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר: תנן התם
הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר
חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי אין
בערכין ובפדיון הבן ובנזירות ובפטר חמור פחות
משלשים ומוסיפין עד עולם אמר רב נחמן לומר שאם
פדאו פדוי מכלל דבנו אם פדאו אינו פדוי והאיתמר
Bek.49b הפודה את בנו בתוך שלשים יום רב אמר בנו פדוי
לאו איתמר עלה אמר רבא דכולי עלמא מעבשיו אין
Fol.13 בנו פדוי רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו מתיב
(Bek.1 רמי בר חמא מצותו כל שלשים יום מכאן ואילך או
פודהו או עורפו מאי לאו מצוה לשהותו כל שלשים יום

GEMARA. R. Joseph sagte: Folgendes ist der Grund R. Eliêzers. Es heisst: *jedoch auslösen sollst du* [211]; wie man für den Erstgeborenen eines Menschen ersatzpflichtig ist, ebenso ist man für den Erstgeborenen eines unreinen Viehs ersatzpflichtig. Abajje sprach zu ihm: Demnach sollte doch, wie der Erstgeborene eines Menschen zur Nutzniessung erlaubt ist, auch das Erstgeborene eines unreinen Viehs [zur Nutzniessung] erlaubt sein!? Wolltest du sagen, dem sei auch so, so wird ja gelehrt, dass, wenn der Eselserstling verendet ist, er, wie R. Eliêzer sagt, zu begraben sei. Unter begraben ist wol zu verstehen, er sei zur Nutzniessung verboten. — Nein, er ist zu begraben, wie der Erstgeborene eines Menschen. — Demnach ist vom Menschen nur der Erstgeborene zu begraben, nicht aber der Nichterstgeborene!? Ferner wird gelehrt: R. Eliêzer pflichtet bei, dass, wenn ein Jisraélit einen zweifelhaften Eselserstling im Haus hat, er dafür ein Lamm absondere, und es gehöre ihm!? — Vielmehr, erwiderte Raba, die Schrift sagt: *jedoch auslösen sollst du*; ich habe ihn hinsichtlich des Auslösens verglichen[212], nicht aber hinsichtlich einer anderen Sache.

Dort wird gelehrt: Schätzgelübde wie zur Zeit[213], die Auslösung des Sohns nach dreissig Tagen, die Lösung des Eselserstlings sofort. — Ist denn die Lösung des Eselserstlings sofort [zu entrichten], ich will auf einen Widerspruch hinweisen: Beim Schätzgelübde, bei der Auslösung des Sohns, beim Nazirat[214] und beim Eselserstling sind es nicht weniger als dreissig Tage, und hinzufügen kann man unbeschränkt[215]!? R. Nahman erwiderte: Dies besagt, dass, wenn er ausgelöst hat, die Auslösung giltig[216] ist. — Demnach ist sein Sohn, wenn er ihn ausgelöst[217] hat, nicht ausgelöst, und dem widersprechend wurde gelehrt, dass, wenn jemand seinen Sohn innerhalb dreissig Tagen auslöst, er ausgelöst sei!? — Hierzu wurde ja gelehrt: Raba sagte: Alle stimmen überein, dass, wenn er "sofort" [gesagt] hat, sein Sohn nicht ausgelöst[218] sei. R. Šešeth erwiderte: Dies besagt, dass man keine Uebertretung[219] begehe. Rami b. Ḥama wandte ein: Nach dem Gebot innerhalb der dreissig Tage; von dann ab muss man entweder ihn auslösen oder ihm das Genick brechen. Wahrscheinlich ist es Gebot, ihn dreissig Tage zu halten!? — Nein, es ist Gebot, ihn innerhalb der dreissig Tage

40 M — יוסף ‖ 41 M — אביי ‖ 42 M + בהנ׳ ‖ 43
45 M — בשע׳ ‖ 44 M — ר״א ‖ 46 M — מת
48 M + א׳ רב ‖ 47 P — ו ‖ 49 (M — יום
51 M כי פליגי היכא דא׳ ‖ 50 M — מעכ׳ ‖ דרבנן)

211. Num. 18,15. 212. Mit dem Erstgeborenen eines Menschen. 213. Wenn jemand den Schätzungswert einer Person gelobt, der sich nach dem Alter derselben richtet (cf. Lev. 27,2ff.), und später entrichtet, so hat dies nach dem Schätzungswert beim Geloben zu erfolgen. 214. Cf. Num. Kap. 6. 215. Wörtlich bis ewig; man kann ein längeres Nazirat als 30 Tage geloben, und wenn die Auslösung lange nach 30 Tagen erfolgt, braucht man nicht mehr zu entrichten. 216. Nach Vorschrift aber hat es nach 30 Tagen zu erfolgen. 217. Vor Ablauf von 30 Tagen. 218. Der Streit besteht nur über den Fall, wenn er den Betrag vorher entrichtet hat, die Wirkung der Auslösung aber sollte nicht sofort, sondern erst nach 30 Tagen erfolgen. 219. Innerhalb der Frist von 30 Tagen, dh. wenn die Auslösung

שמע דאמר רב חסדא בחמת שביעית אין פידין בה
את הידאי אבל פידין בה את הכפק יאמר רב הכרא
בחמת שביעית פטורה מן הבכורה[205]וחייבת במתנות
פטורה מן הבכירה לאכילה אמר רחמנא ולא לשריפה
וחייבת במתנות דלאכילה קרינא ביה מיתיבי האיכל
מעשת שביעית[206]עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה
ואמאי ניין דאילו משמיא ב״ש שריפה[207]היא לאכילה אמר
רחמנא ולא לשריפה שאני הכא דכתיב לדרתיכם
תניא נמי הכי מנין לאיכל מעשת שביעית[208]עד שלא
הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדרתיכם[209]ילמר
מינה תתם[210]עיקר לאכילה הכא[211]עיקר לשריפה: נתנו
לכהן כו׳: תניא להא דתנו רבנן ישראל שהיה לו
פטר חמור בתוך ביתו ואמר לו תכהן תנהו לי ואני
[212]אפדהו הרי זה לא יתנו לו אלא אם כן פדאו בפניו
אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו
[213]הכהנים על פטרי חמורים פשיטא מהו דתימא הני
מילי היכא דמחזק להו דמיקרי אבל בסתמא לא קא
משמע לן[214]דטורח בה היתירא:

(vj) מפריש פדיון פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר
חייבין באחריותו[215]בחמש סלעים של בן וחכמים
אומרים אין חייבין באחריותו[216]בפדיון מעשר שני העיד
רבי[217]יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין
כאן לכהן כלום מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר
[218]ומותר בהנאתו של טלה וחכמים אומרים אין צריך
להקבר וטלה לכהן:

27 M מ״ש לאכלה | 28 M לכחורה | 29 M — עד | 30 M — היא | 31 M וגגמ׳ | 32 M עיקרה | 33 M 34 M — ה | 35 M דמורי | 36 אפדנו הז״ל יתננו | 37 M כמע׳ | 38 M יהוד׳ | 39 M — (M בחמשים) ומותר ... טלה.

bot nicht entzogen ist, nicht erlaubt ist, als Handel. — Komm und höre: R. Ḥisda sagte: Durch das für den Ertrag des Siebentjahrs [gekaufte] Vieh darf man das zweifellose nicht auslösen, wol aber darf man dadurch das zweifelhafte auslösen. Ferner sagte R. Ḥisda, ein für den Erlös des Siebentjahrs [gekauftes] Vieh ist nicht erstgeburtspflichtig und zu den Priestergaben pflichtig. Es ist nicht erstgeburtspflichtig, denn der Allbarmherzige sagt: *zum Essen*, nicht aber zum Verbrennen[206]; zu den Priestergaben pflichtig, denn hiervon heisst es: *zum Essen*. Man wandte ein: Wer vom Teig des Siebentjahrs isst bevor die Teighebe davon abgehoben worden ist, ist des Todes schuldig. Weshalb denn, wenn es unrein wird, ist es ja zu verbrennen, und der Allbarmherzige sagt: *zum Essen*, nicht aber zum Verbrennen!? — Anders ist es hierbei, denn es heisst: [207]*für eure Geschlechter*[208]. Ebenso wird gelehrt: Woher, dass, wenn jemand vom Teig des Siebentjahrs isst bevor die Teighebe abgehoben worden ist, er des Todes schuldig ist? — es heisst: *für eure Geschlechter*. — Sollte man doch hieraus folgern[209]!? — Da ist es hauptsächlich zum Essen[210] bestimmt, hierbei aber hauptsächlich zum Verbrennen.

HAT MAN ES EINEM PRIESTER GEGEBEN &c. Wir lernen hier, was die Rabbanan gelehrt haben: Wenn ein Jisraéliter einen Eselserstling im Hause hat und der Priester zu ihm sagt: gib ihn mir, ich will ihn auslösen, so gebe er ihn ihm nicht eher, als bis er ihn in seiner Gegenwart auslöst. R. Naḥman sagte im Namen des Rabba b. Abuha: Dies besagt, dass Priester hinsichtlich der Eselserstlinge verdächtig sind. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, nur, wenn es bekannt ist, dass dies[211] vorgekommen ist, sonst aber nicht, so lehrt er uns, dass er sich solches erlauben könnte.

WENN JEMAND DIE LÖSUNG EINES ESELSERSTLINGS ABGESONDERT HAT UND SIE VERENDET IST, SO IST ER, WIE R. ELIÊZER SAGT, ERSATZPFLICHTIG, WIE FÜR DIE FÜNF SELÂ FÜR EINEN SOHN, UND DIE WEISEN SAGEN, ER SEI DAFÜR NICHT ERSATZPFLICHTIG, WIE BEI DER LÖSUNG DES ZWEITEN ZEHNTEN. R. JEHOŠUÂ UND R. ÇADOQ BEKUNDETEN, DASS, WENN DIE LÖSUNG DES ESELSERSTLINGS VERENDET IST, DER PRIESTER NICHTS ZU BEANSPRUCHEN HABE. VERENDET DER ESELSERSTLING, SO IST ER, WIE R. ELIÊZER SAGT, ZU BEGRABEN UND DIE NUTZNIESSUNG DES LAMMES IST ERLAUBT; DIE WEISEN SAGEN, ER BRAUCHT NICHT BEGRABEN ZU WERDEN UND DAS LAMM GEHÖRT DEM PRIESTER.

er dafür den erstgeborenen Esel kaufen. 206. Die Opferteile des Erstgeborenen sind zu verbrennen. 207. Num. 15,21. 208. Auch im Siebentjahr. 209. Dass man das Verbrennen nicht ausschliesse. 210. Nur unrein ist die Teighefe zu verbrennen. 211. Dass er einen solchen unausgelöst zur Arbeit verwendet hat.

רבנן בי בלאים רחל שילדה מין עז ואביו שה למאי אי
לקדשים מחיבא [d]ממעט בלאים מהתם [c]ממעט נדמה Lv. 22,27
דתניא [c]שור או כשב[10] פרט לבלאים או עז פרט לנדמה vgl. Bkr. 17a
[c]אי לכבור [c]אך בכור שיר אמר רחמנא עד שיהא הוא Nu. 18,17 vgl. Dt. 15b
שיר וכבירו שיר [11]אלא למעשר תחת תחת מקדשים
נמר אלא[12]לפטר חמור לא לעולם למעשר ובגון שיש
[13]בו מקצת סימנין מהו דתימא העברה מבכור
[c]נמר קא משמע לן תחת תחת מקדשים נמר: איבעיא
להי מהו לפדות[14]בפסולי המוקדשין אליבא דרבי שמעון
לא תיבעי לך[15]ביון דאמר מותר בהנאה חולין הוא בי
תיבעי לך אליבא דרבי יהודה דאמר אסור בהנאה
מאי ביון[16]דאסור בהנאה אין איסור חל על איסור או
דילמא ביון דלא תפיס פדיונו אפקועי איסורא בעלמא
הוא אמר רב מרי בריה דרב כהנא [d]מי זוטר מאי
דכתיב[17]בהו בצבי ובאיל מה צבי ואיל אין פודין אף
Col.b פסולי המוקדשין אין פודין השתא דאתית להכי [c]לרבי
שמעון נמי צבי ואיל[18]כתיב בהו: איבעיא להו מהו
[19]לפדות בבהמת שביעית ודאי לא תיבעי לך[20]לאכילה
Az. 62a אמר רחמנא ולא למחורה[21]בי תיבעי לך ספק[22]ואליבא
דרבי שמעון לא תיבעי לך דלית[23]ליה ספק בי תיבעי
לך אליבא דרבי יהודה מאי ביון דמפריש טלה
והוא לעצמו לאכלה קרינא ביה או דילמא ביון[24]דכמה
דלא מפקע איסוריה לא מישתרי[25]בסחורה דמי תא

was ist einem Mischling gleich, das die Rabbanan dem Mischling gleichgestellt haben? — wenn ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat und der Vater ein Schafbock ist. In welcher Hinsicht: wenn hinsichtlich der Heiligung, so wird ja, woher der Mischling ausgeschlossen wird, auch das Abnorme ausgeschlossen!? Es wird nämlich gelehrt:[197] *Rind oder Schaf*, ausgenommen der Mischling; *oder eine Ziege*, ausgenommen das Abnorme. Wenn hinsichtlich der Erstgeburt, so sagt ja der Allbarmherzige:[198] *nur das Erstgeborene eines Rindes*, nur wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist. Und wenn hinsichtlich des Zehnten, so ist es ja durch [das Wort] *unter*[199] vom Geheiligten zu folgern. Doch wol hinsichtlich des Erstlings eines Esels. — Nein, tatsächlich hinsichtlich des Zehnten, und zwar wenn es manche Kennzeichen[200] hat; man könnte glauben, man folfolgere durch [das Wort] *vorüberziehen*[201] von der Erstgeburt, so lehrt er uns, dass man durch [das Wort] *unter* vom Geheiligten folgere.

Sie fragten: Darf man mit untauglich gewordenen Opfertieren auslösen? Nach R. Šimôn ist dies nicht fraglich, denn da er sagt, es sei zur Nutzniessung erlaubt, so ist es profan, fraglich ist es nur nach R. Jehuda, welcher sagt, es sei zur Nutzniessung verboten. Wie ist es: kann, da es zur Nutzniessung verboten ist, ein Verbot sich nicht auf Verbotenes erstrecken, oder aber ist, da die Lösung[202] nicht erfasst wird, dies nichts weiter als ein Ausscheiden des Verbots. R. Mari, Sohn des R. Kahana, erwiderte: Ist denn zu unterschätzen, was von ihnen geschrieben steht:[203] *wie Hirsch und Reh*!? Wie man mit Hirsch und Reh nicht auslösen kann, ebenso kann man mit untauglich gewordenen Opfertieren nicht auslösen. Da du nun darauf gekommen bist, so ist auch nach R. Šimôn zu erklären: bei diesen heisst es: *Hirsch und Reh*.

Sie fragten: Darf man auslösen durch ein für den Ertrag des Siebentjahrs [gekauftes] Vieh? Hinsichtlich eines zweifellosen ist dies nicht fraglich, denn der Allbarmherzige sagt:[204] *zum Essen*, nicht aber[205] zum Handel, fraglich ist es nur hinsichtlich des zweifelhaften. Ferner ist es nach R. Šimôn nicht fraglich, denn nach ihm gilt es vom Zweifelhaften nicht, fraglich ist es nur nach R. Jehuda. Wie ist es: heisst dies, da er ein Schaf absondert und es ihm gehört: zum Essen, oder aber gilt es, da es, so lange ihm das Ver-

8 M דקממי ‖ 9 M + ק ‖ 10 (P) + או עז ‖ 11 P + למאי ‖ 12 M ואי למע' בה' פישיט' תרוייהו מחד קרא ‖ 13 M + לאו ‖ 14 M בה ‖ 15 M בבהמות ‖ 16 M — כיון ... הוא ‖ 17 M דא' אסור ‖ 18 M פסו' ‖ 19 M — כת' ב ‖ 20 M — לפד' ‖ 21 M בהו ‖ 22 M לאכלה ‖ 23 M — כי ... ואליבא כי תיב' ‖ 24 P ביה ‖ 25 M — דכמה ‖ 26 M + ליה.

197. Lev. 22,27. 198. Num. 18,17. 199. Das sowol beim Zehnten (Lev. 27,32) als auch beim Geheiligten (ib. 22,27) gebraucht wird. 200. Der Mutter. 201. Das sowol beim Zehnten (Lev. 27,32) als auch bei der Erstgeburt (Ex. 13,12) gebraucht wird. 202. Das Schaf, wodurch das Erstgeborene ausgelöst wird, wird nicht heilig. 203. Dt. 12,15. 204. Lev. 25,6. 205. Es ist ebenso, als würde

מה להלן זכר תמים ובן שנה אף כאן זכר תמים ובן
שנה תלמוד לומר תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה
ריבה אפילו כל הני נמי אם כן שה שה מאי אהני ליה:
איבעיא להו מהו לפדות בבן פקועה אליבא דרבי
מאיר לא תיבעי לך דכיון דאמר רבי מאיר בן פקועה
מעון שחיטה שה מעליא הוא אלא כי תבעי לך אליבא
דרבנן דאמרי שחיטת אמו מטהרתו כבישרא בדיקלא
דמי או דלמא כיון דהשתא מיהא דהיט ואזיל שה
קרינא ביה מר זוטרא אמר אין פודין ורב אשי אמר
פודין אמר ליה רב אשי למר זוטרא מאי דעתיך דילפת
מפסח או מה להלן זכר תמים ובן שנה אף כאן זכר
תמים ובן שנה תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה
ריבה אפילו בן פקועה נמי אם כן שה שה מה אהני
ליה: איבעיא להו מהו לפדות בנדמה אליבא דרבי
אליעזר לא תיבעי לך השתא בכלאים פרקינן בנדמה
מיבעיא כי תיבעי לך אליבא דרבנן בכלאים הוא דלא
פרקינן בנדמה פרקינן או דלמא לא שנא תא שמע
פרה שילדה מין עז אין פודין הא רחל שילדה מין עז
פודין מני אילימא רבי אליעזר הא בכלאים נמי פרקינן
אלא לאו רבנן היא לא לעולם רבי אליעזר היא גיפה
קא משמע לן דפרה שילדה מין עז אין פודין לא תימא
זיל אבתריה דידיה והאי עז מעליא הוא אלא זיל בתר
אימיה והאי ענל הוא תא שמע דתני רבה בר שמואל
איזהו כלאים רחל שילדה מין עז ואביו שה אביו שה
כלאים היא נדמה הוא אלא איזהו דמי לכלאים דשויוה

אי מה להלן פרט ... א״ך ... הללו ת״ל 92 M לפדותה 93
M (כי תיבעי לך) כיון 94 M אתי ורהיט אזיל 95
ליה 96 M + שה 97 P לי 98 M + ד
99 M + הא 1 M + כ 2 M + ו 3 M — ד
4 M — א 5 M + ד 6 (M והכא ש״ך) 7 M דומ׳.

196 Sie fragten: Darf man mit einem Abnormen[196] auslösen? Nach R. Eliêzer ist dies nicht fraglich, denn wenn man mit einem Mischling auslösen darf, so darf man dies um so mehr mit einem Abnormen, fraglich ist es nur nach den Rabbanan: darf man nur mit einem Mischling nicht auslösen, wol aber mit einem Abnormen, oder aber gibt es hierbei keinen Unterschied? — Komm und höre: Wenn eine Kuh Ziegenartiges geworfen hat, so darf man damit nicht auslösen. Demnach darf man, wenn ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat, damit auslösen. Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Eliêzer, so darf man ja auch mit einem Mischling auslösen, doch wol nach den Rabbanan. — Nein, tatsächlich nach R. Eliêzer, denn dies eben lehrt er uns, dass man nämlich, wenn eine Kuh Ziegenartiges geworfen hat, damit nicht auslösen darf, denn man sage nicht, man richte sich nach diesem selbst, und es ist eine richtige Ziege, vielmehr richte man sich nach der Mutter, und es ist ein Kalb. — Komm und höre: Rabba b. Šemuél lehrte: Welches heisst Mischling? — wenn ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat, und der Vater ein Schafbock ist. Wenn der Vater ein Schafbock ist, so ist es ja kein Mischling, sondern ein Abnormes!? Vielmehr,

nommen. Demnach sollte, wie dort männlich, fehlerfrei und einjährig erforderlich ist, auch hierbei männlich, fehlerfrei und einjährig erforderlich sein!? Es heisst [zweimal] *auslosen, auslosen*, und dies ist einschliessend. — Wenn [die Wiederholung des Wortes] *auslosen* einschliessend ist, so sollten doch auch jene alle eingeschlossen sein!? — Welche Bedeutung hätte dann [die Wortanalogie] *Lamm*.

Sie fragten: Darf man mit einem Schlitzling[194] auslösen? Nach R. Meír ist dies nicht fraglich, denn da nach R. Meír der Schlitzling der Schlachtung benötigt, so ist er ein richtiges Lamm, fraglich ist es nur nach den Rabbanan, welche sagen, die Schlachtung der Mutter mache ihn rein: gleicht er dem Fleisch im Korb, oder aber ist er, da er immerhin hin und her läuft, Lamm zu nennen? Mar-Zuṭra sagte, man dürfe damit nicht auslösen, und R. Aši sagte, man dürfe damit auslösen. R. Aši sprach zu Mar-Zuṭra: Wol aus dem Grund, weil du es vom Pesaḥopfer[195] folgerst, demnach sollte es, wie dieses männlich, fehlerfrei und einjährig sein muss, auch hierbei männlich, fehlerfrei und einjährig sein!? — Es heisst [zweimal] *auslösen, auslösen*, und dies ist einschliessend. — Wenn [die Wiederholung des Wortes] *auslösen* einschliessend ist, so sollte es auch vom Schlitzling gelten!? — Welche Bedeutung hätte demnach [die Wortanalogie] *Lamm*.

194. Die aus dem aufgeschlitzten Leib des Mutterstiers hervorgeholt wird. 195. Wofür ein solcher untauglich ist; cf. Bd. VIII S. 917 Z. 16. 196. Wörtl. Aehnliches, sc. einem anderen Tier.

תנא קמא סבר ודאי חלפינהו ובעי[78]מיתננהו לכהן ורבי שמעון סבר דמאי יתיב רב דימי וקאמר[79]להא שמעתא אמר ליה אביי טעמא דמספקא לן אי חלפינהו אי לא חלפינהו הא ודאי חלפינהו דכולי עלמא בעי למיתבינהו לכהן והאמר רבי שמואל[80]אמר רבי חנינא תלוקח טבלים מן הגוי ממורחין מעשרן והן שלו דלמא [81]באן בתרומה גדולה באן בתרומת מעשר[82]אזכרתן מילתא דאמר רבי יהושע בן לוי מנין ללוקח טבלים ממורחין מן הגוי שהוא פטור מתרומת מעשר שנאמר Nm.18,26 ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל[83]טבלים שאתה לוקח מבני ישראל אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן[84]טבלים שאתה לוקח מן הגוי אי אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן: ואם מת נהנים בו: דמית היכא אילימא דמית [85]בי כהן ונהנה בו כהן פשיטא ממונא דידיה הוא אלא דמית[85]בי בעלים ונהנה בו כהן[86]הא נמי פשיטא סלקא דעתך אמינא[87]כל כמה דלא מטא לידיה לא זכה ביה קמשמע לן דמעידנא דאפרשיה[88]ברשותיה דכהן קאי; Fol.12 [v] Jom.49b Bq.78a ין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים[89]ולא בכוי ורבי אליעזר מתיר בכלאים מפני שהוא שה[90]ואוסר בכוי מפני שהוא ספק נתנו לכהן אין הכהן רשאי לקיימו עד שיפריש שה תחתיו:

גמרא. מתניתין מני בן בג בג היא דתניא בן בג בג אומר נאמר באן שה ונאמר להלן שה מה להלן[91]פרט לכל השמית הללו אף כאן פרט לכל השמות הללו אי

M 78 מיתבינה ‖ M 79 לה להא שנ׳ טעמ׳ ‖ M 80 + בר נתן ‖ M 81 + ודאי ‖ M 82 — אזכרתן ... מעשר ‖ M 83 מן טב׳ — M 84 ‖ שאתם לוקחין מיש׳ אתם מפרישין מהם ת״ם ונותנין טבלים .. לכהן „ M 85 ביד ‖ M 86 פשי׳ מהו דתימ׳ כיון דלא „ P 87 — כל „ M 88 ברשות כהן ‖ M 89 — ולב״ך ו ‖ P 90 ואסור „ M 91 זכר ... וב״ש א״ך זכר ... וב״ש

Autor ist der Ansicht, jener habe sie entschieden vertauscht, und man muss sie daher dem Priester geben, und R. Šimôn ist der Ansicht, sie seien Demaj. R. Dimi sass und trug diese Lehre vor, da sprach Abajje zu ihm: Also nur aus dem Grund, weil es uns zweifelhaft ist, ob er sie vertauscht hat oder nicht vertauscht hat, wenn er sie aber sicher vertauscht hat, sind alle der Ansicht, dass er sie dem Priester geben muss; aber R. Šemuél sagte ja im Namen R. Ḥaninas, wer von einem Nichtjuden unverzehntetes glattgestrichenes Getreide kauft, verzehnte es, und es ist sein eigen!? — Vielleicht gilt das eine von der grossen Hebe und das andere von der Zehnthebe. Du hast mich einer Sache erinnert, die R. Jehošuâ b. Levi gesagt hat: Woher, dass, wenn jemand unverzehntetes glattgestrichenes Getreide von einem Nichtjuden kauft, er von der Zehnthebe frei sei? — es heisst:[188] *und zu den Leviten rede und spricht zu ihnen: wenn ihr von den Kindern Jisraél kaufet*; von Unverzehntetem, das du von einem Jisraéliten kaufst, sondere die Zehnthebe ab und gib sie dem Priester, von Unverzehntetem aber, das du von einem Nichtjuden kaufst, brauchst du nicht die Zehnthebe abzusondern und dem Priester zu geben.

IST ES VERENDET, SO DARF MAN ES NUTZNIESSEN. Bei wem verendet, wollte man sagen, beim Priester verendet, so ist es ja selbstverständlich, dass der Priester es nutzniessen darf, es ist ja sein Geld, und wenn beim Eigentümer verendet, so ist es ja ebenfalls selbstverständlich, dass der Priester es nutzniessen darf!? — Man könnte glauben, solange es nicht in seine Hand gekommen ist, habe er es nicht erworben, so lehrt er uns, dass es schon seit der Absonderung sich im Besitz des Priesters befindet.

MAN DARF NICHT AUSLÖSEN MIT EINEM KALB, NICHT MIT EINEM WILD, NICHT MIT GESCHLACHTETEM, NICHT MIT TOTVERLETZTEM, NICHT MIT EINEM MISCHLING[189] UND NICHT MIT EINEM KOJ[190]. R. ELIÊZER ERLAUBT ES MIT EINEM MISCHLING[190], WEIL ES[191] EIN LAMM IST, UND VERBIETET ES MIT EINEM KOJ, WEIL ES ZWEIFELHAFTES IST. HAT MAN ES DEM PRIESTER GEGEBEN, SO DARF DER PRIESTER ES NICHT [LEBEND] HALTEN, BIS ER DAFÜR EIN LAMM ABSONDERT.

GEMARA. Wer ist [der Autor] unsrer Mišnah? — Es ist Ben-Bag-Bag, denn es wird gelehrt: Ben-Bag-Bag sagte: Hier[192] heisst es *Lamm* und dort[193] heisst es *Lamm*, wie dort all diese genannten ausgenommen sind, ebenso sind auch hierbei all diese genannten ausge-

Abgaben entrichtet worden sind. 188. Num. 18,26. 189. Von Ziegenbock und Schaf. 190. Bastard von Reh und Ziege; cf. Bd. VIII S. 1058 Z. 23ff. 191. Ob Ziege oder Schaf. 192. Ex. 13,13. 193. Ib. 12,3

אביה ישראל שהיו לו עשרה כפק פטרי חמורים
מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו ואמר רב
נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שהיו לו עשרה פטרי
חמורים ודאין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן
ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל
מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו ואמר רב
נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שהיו לו טבלים
ממורחין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו
אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל מעשרן
והן שלו וצריכא דאי אשמועינן קמייתא משום דקא
מפריש וקאי אבל הכא מתנות שלא הורמו כמי שלא
הורמו דמיין אימא לא ואי אשמועינן הכא דאפשר
לעשורי מיניה ובית דהא מנח אבל התם כיון דשה
מעלמא בעי אתויי ומפריש וקאי אימא לא צריכא:
אמר רבי שמואל בר נתן אמר רבי הנינא הלוקח
טבלים ממורחין מן הגוי מעשרן והן שלו דמרחינהו
מאן אילימא דמרחינהו גוי דגנך אמר רחמנא ולא דגן
גוי אלא דמרחינהו ישראל מרשות גוי מעשרן דאין קנין
לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והן שלו דאמר
ליה קאתינא מכח גברא דלא מצית אישתעיה דינא
בהדיה: תנן התם המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל
עם הארץ בחזקתן למעשר ולשביעית אצל הנכרי
כפירותיו רבי שמעון אומר דמאי אמר רבי אלעזר
להפריש כולי עלמא לא פליגי כי פליגי ליתנן לכהן

M 68 + לו ‖ P 69 — מפר ... שיין ו ‖ M 70 — בת״כ ‖ M 71 שהורמו ‖ M 72 + משום ‖ M 73 אבל (!) וביה ‖ M 74 לא אמרינן צרי׳ ‖ M 75 לאשתעויי ‖ M 76 והא ‖ MP 77 בפיר׳. הן בחז׳ למעשרות

Wenn ein Jisraélit zehn zweifelhafte Eselserstlinge hat, so sondere er für sie zehn Schafe ab, entrichte von ihnen den Zehnten und sie sind sein. Ferner sagte R. Nahman im Namen des Rabba b. Abuha: Wenn ein Jisraélit zehn unzweifelhafte Eselserstlinge in seinem Haus hat, die ihm vom Vater seiner Mutter, einem Priester, zugefallen sind, dem diese vom Vater seiner Mutter, einem Jisraéliten zugefallen waren, so sondere er für sie zehn Schafe ab, entrichte von ihnen den Zehnten und sie sind sein. Ferner sagte R. Nahman im Namen des Rabba b. Abuha: Wenn ein Jisraélit unverzehntetes glattgestrichenes[180] Getreide in seinem Haus hat, das ihm vom Vater seiner Mutter, einem Priester zugefallen ist, dem sie vom Vater seiner Mutter, einem Jisraéliten, zugefallen waren, so verzehnte er es, und [der Zehnt][181] ist sein. Und beides ist nötig. Würde er nur das erste gelehrt haben, so könnte man glauben, weil es bereits abgesondert[182] ist, nicht aber gelte dies da, wo die Priestergaben nicht abgehoben worden sind. Und würde er nur [das andere] gelehrt haben, so könnte man glauben, weil der Zehnt von diesem selbst entrichtet werden kann, da er daliegt, in jedem Fall aber, wo ein Schaf von anderwärts geholt werden muss, gelte es nicht als[183] abgesondert. Daher ist beides nötig.

R. Šemuél b. Nathan sagte im Namen R. Hanias: Wenn jemand unverzehntetes glattgestrichenes Getreide von einem Nichtjuden kauft, so verzehnte er es und [der Zehnt] ist sein. Wer soll es glattgestrichen haben: hat der Nichtjude es glattgestrichen, so sagt ja der Allbarmherzige:[184] *dein Getreide*, nicht aber das Getreide eines Nichtjuden!? — Vielmehr, wenn der Jisraélit es im Besitz des Nichtjuden glattgestrichen hat. Er entrichte davon den Zehnten, weil ein Nichtjude im Jisraélland kein Aneignungsrecht hat, etwas der Verzehntung zu entziehen, und [der Zehnt] ist sein, denn er kann zu ihm[185] sagen: ich bin Rechtsnachfolger eines Mannes, mit dem du nicht prozessieren kannst.

Dort wird gelehrt: Wenn jemand seine Früchte einem Samaritaner oder einem Mann aus dem gemeinen Volk[186] zur Aufbewahrung gibt, so verbleiben sie in ihrem Zustand hinsichtlich der Zehnte und des Siebentjahrs; wenn bei einem Fremdling, so gleichen sie dessen Früchten. R. Šimôn sagt, sie seien Demaj[187]. R. Eleâzar sagte: Hinsichtlich der Absonderung streiten sie nicht, sie streiten nur, ob man sie dem Priester gebe. Der erste

180. Das Getreide wird beim Glattstreichen des Haufens zehntpflichtig; cf. Bd. I S. 293 Z. 5. 181. Den er allerdings nicht essen, aber an Private verkaufen kann. 182. Das Schaf für den Esel, es braucht nur an den Priester abgeliefert zu werden. 183. So sinngemäss; der Text ist korrupt und schleppend. 184. Dt. 18,4. 185. Dem Priester, der auf den Zehnten Anspruch erhebt. 186. Der hinsichtlich der Verzehntung verdächtig ist. 187. Früchte, von denen es zweifelhaft ist, ob von ihnen die priesterlichen

בשה אלא לרבי שמעון רב אחא מתני הכי [5]רבינא
Er.46b קשיא ליה רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה
Beç.27a וסתם לן תנא כרבי יהודה ואת אמרת הלכה כרבי
שמעון אלא אפילו תימא רבי יהודה לא יהא[50]חמור
מן החקדש ולא אמרה תורה בשה להחמיר עליו אלא
Bek.9b להקל עליו רב נחמן בריה דרב יוסף פריק [51]ליה
בשילקי בשויו: אמר רב[52]שיזבי אמר רב הונא הפודה
פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי איבעיא להו פדיונו
[53]לפודה או דלמא פדיונו[54]לבעלים אליבא דרבי שמעון
לא תיבעי[55]לך בין דאמר מותר בהנאה ממונא דבעלים
הוא[56]בי תיבעי [57]לך אליבא דרבי יהודה דאמר אסור
Lev.27,19 בהנאה להקדש[58]מדמי ליה ורחמנא אמר [59]ונתן הכסף
וקם לו או דלמא בין דקני[60]להו בביני וביני לא דמי
להקדש אמר רב נחמן[61]תא שמע הנונב פטר המור של
חבירו משלם תשלומי כפל לבעלים ואף על פי שאין
לו עכשיו יש לו[62]לאחר מכאן[63]מני אילימא רבי שמעון
אמאי אין לו עכשיו אלא פשיטא רבי יהודה ואי סלקא
Ex.22,6 דעתך [64]להקדש מדמינן [65]ליה [66]וגנב מבית האיש אמר
vgl. Suk.36b רחמנא ולא מבית הקדש[67] ותו לא מידי: אחת ביכרה
ואחת שלא ביכרה [כו']: תנו רבנן כיצד אמרו נבנס
לדיר להתעשר אי אתה יכול לומר[68]בבא ליד כהן שהרי
Bq.110b שנינו[69] הלקוח ושניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה
Bek.55b אלא[70]בישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי המורים[71]בתוך
ביתו שמפריש [72]עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו
מסייע ליה לרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר

53 || שימי M 52 || ליה — M 51 || פדיונו M 50
56 || כ״ת — M 55 || לך — M 54 || פדוי + M
|| ״ליה לתך דבי״ בי M 58 || מרמינן M 57 || לך — MB
P 61 || עכשיו ... מני — M 60 || בר יצחק + M 59
M 64 || דבא ביד M 63 || ו — M 62 || אמינא +
בת״ב — M 66 || משום שהיו M 65 || הלוקח כשניתן
יש || M 67 — על׳.

erfolge!? — Vielmehr, nach R. Šimôn. So lehrte es R. Aha. Rabina aber lehrte es als Einwurf: Bei einem Streit [zwischen] R. Jehuda und R. Šimôn ist ja die Halakha wie R. Jehuda, und auch der Autor lehrt es anonym[172]nach R. Jehuda, und du sagst, die Halakha sei wie R. Šimôn!? — Vielmehr, du kannst auch sagen, wie R. Jehuda, denn es ist ja hierbei nicht strenger als beim Geheiligten[173]und nur als Erleichterung und nicht zur Erschwerung sagte die Gesetzlehre, dass es durch ein Lamm erfolge. R. Nahman, der Sohn R. Josephs, löste es aus durch gekochtes Gemüse im entsprechenden Wert.

R. Šezbi sagte im Namen R. Honas: Wenn jemand den Erstling des Esels seines Nächsten auslöst, so ist die Auslösung giltig. Sie fragten: Gilt die Auslösung für den Auslösenden oder gilt die Auslösung für den Eigentümer? Nach R. Šimôn ist dies nicht fraglich denn da er sagt, es sei zur Nutzniessung erlaubt, so ist es das Geld des Eigentümers, fraglich ist es nur nach R. Jehuda, welcher sagt, es sei zur Nutzniessung verboten: gleicht es dem Geheiligten, von dem der Allbarmherzige sagt:[174]*er gebe das Geld und ersteche es*[175], oder gleicht es nicht dem Geheiligten, da es ihm mit der Differenz zugeeignet wird. R. Nahman sagte: Komm und höre: Wer den Erstling des Esels seines Nächsten stiehlt, bezahle das Doppelte[176]an den Eigentümer, denn obgleich es jetzt nicht ihm gehört, gehört es später[177]ihm. Wer [ist der Autor]: wollte man sagen, R. Šimôn, wieso ist es jetzt nicht sein eigen; doch wol R. Jehuda, und wenn man sagen wollte, man vergleiche es mit dem Geheiligten, so sagt ja der Allbarmherzige:[178]*und es gestohlen wird aus dem Haus des Mannes*, nicht aber aus dem Haus des Heiligtums. Weiter nichts hierüber.

WENN EINE BEREITS GEWORFEN HAT UND EINE NOCH NICHT GEWORFEN HAT &c. Die Rabbanan lehrten: In welchem Fall kommt es in die Hürde, um verzehntet zu werden? Du kannst nicht sagen, wenn es bereits in die Hände des Priesters gekommen[179] war, denn wir haben ja gelernt, das Gekaufte und das Geschenkte sei frei vom Viehzehnten. Vielmehr gilt dies von einem Jisraéliten, der zehn zweifelhafte Eselserstlinge in seinem Haus hat, der für diese zehn Schafe absondere, sie verzehnte, und sie sind sein. Dies ist eine Stütze für R. Nahman, denn R. Nahman sagte im Namen des Rabba b. Abuha:

dergibt. Für moneta regia gibt es keinen Beleg. 172. Die Halakha ist nach der anonymen Lehre zu entscheiden. 173. Das durch Geld auszulösen ist. 174. Lev. 27,19, in anderem Wortlaut. 175. Es gehört dem, der das Geld gibt. 176. Cf. Ex. 22,3. 177. Wenn er ihn auslöst. 178. Ex. 22,6. 179. Was nachher durch Kauf oder Schenkung zurück in den Besitz des ersten Eigentümers gekommen ist.

gelehrt: *Sollst du auslösen, sollst du auslösen*; auslösen, sofort, auslösen, durch irgend etwas. R. Jose b. Jehuda sagt, die Auslösung dürfe nicht weniger als einen Šeqel betragen.

Der Meister sagte: *Sollst du auslösen, sollst du auslösen*; auslösen, sofort, auslösen durch irgend etwas. Selbstverständlich!? — Dies ist nötig; da es mit dem Erstgeborenen eines Menschen verglichen wird, so könnte man glauben, wie der Erstgeborene eines Menschen nach dreissig [Tagen] und durch fünf [Šeqel], ebenso auch dieses nach dreissig und durch fünf, so lehrt er uns: *sollst du auslösen*, sofort, *sollst du auslösen*, durch irgend etwas. R. Jose b. Jehuda sagt, die Auslösung dürfe nicht weniger als einen Šeqel betragen. Wie du es nimmst: vergleicht er es mit dem Erstgeborenen eines Menschen, so sollten fünf erforderlich sein, und vergleicht er nicht, wie kommt er auf einen Šeqel!? — Tatsächlich vergleicht er nicht, aber Raba sagte, die Schrift sagt:[166] *all deine Schätzungen sollen mit dem Šeqel des Heiligtums erfolgen*, jede Schätzung, die du schätzest, darf nicht weniger als einen Šeqel betragen. — Und die Rabbanan!? — Dieser [Schriftvers] spricht von der Erschwingung[167]. R. Nahman sagte: Die Halakha ist wie die Weisen. — Wieviel? R. Joseph erwiderte: Sogar ein Schindling[168] im Wert eines Danqa[169]. Raba sagte: Auch wir haben es gelernt: Ob gross oder klein. — Selbstverständlich!? — Man könnte glauben, so wenig nicht, oder keinen Schindling, so lehrt er uns.

R. Jehuda der Fürst hatte einen Erstling eines Esels, da sandte er zu R. Tryphon und liess ihn fragen: Wieviel muss ich dem Priester geben? Dieser erwiderte: Sie sagten: der Freigebige einen Selâ, der Knauser einen Šeqel[170], der Mittelmässige einen Ragia. Raba sagte: Die Halakha ist, einen Ragia. — Wieviel ist dies? Drei Zuz, nahe[171] diesem und nahe jenem. — Es besteht ja ein Widerspruch zwischen der einen Halakha und der anderen Halakha!? — Das ist kein Widerspruch; eines wenn er fragen kommt, und eines, wenn er selbständig handelt.

R. Jiçḥaq sagte im Namen des Reš-Laqiš: Wer einen Erstling eines Esels und kein Schaf hat, es auszulösen, löse ihn für seinen Wert aus. — Nach wem, wollte man sagen, nach R. Jehuda, so sagt er ja, die Gesetzlehre habe darauf geachtet, dass es durch ein Schaf

---

165. Dies kommt zweimal vor, Ex. 13,13 und ib. 34,20. 166. Lev. 27,25. 167. Wenn der Gelobende keinen Šeqel besitzt, so schätze ihn der Priester nicht. 168. Ein Schaf, das nur zum Schinden verwendbar ist. 169. Sechstel eines Silberdenars; cf. Bd. VI S. 685 N. 8. 170. Die Hälfte eines Selâ. 171. Im Text רגיל, wol Wortspiel zu רגיא, womit das Targum das biblische פלס, Waage, Gewicht, wie-

בהנאת גופו אימא מודי ליה לרבי יהודה ואי תנא
בהנאת גופו בההיא קאסר רבי יהודה אבל בהנאת
דמיו אימא מודה[26]לרבי שמעון צריכא וכן אמר רב
נחמן אמר רבה בר אבוה מידה רבי שמעון[27]לאחר
עריפה[28]שחוא אסור ואמר רב נחמן מנא אמינא[29]לה
Ex.13,13 דתניא ועריפתו נאמר כאן עריפה ונאמר להלן עריפה
מה להלן אסור אף כאן אסור מני אילימא רבי יהודה
[30]מחיים מיסר אסור אלא לאו רבי שמעון היא אמר
ליה רב ששת ספרא הבריך תרגומה לעולם רבי יהודה
ואיצטריך סלקא דעתך אמינא עריפה במקום פדייה
עומדת מה פדייה מתרת אף עריפה[31]מתרת קא משמע
לן [32]אמר רב נחמן מנא אמינא לה מדתני לוי הוא
הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו מני אילימא
רבי יהודה הא מיפסד וקאי אלא לאו רבי שמעון היא
איבעית אימא רבי יהודה ואיבעית אימא רבי שמעון
איבעית אימא רבי יהודה אפסידא דביני ביני ואיבעית
אימא רבי שמעון לפחת מיתה וכן אמר ריש לקיש
מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ורבי
יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת
Qid.56b 57b איבא דמתני לה להא דרב נחמן אהא המקדש בפטר
חמור אינה מקודשת לימא מתניתין דלא כרבי שמעון
[33]אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לאחר עריפה ודברי
הכל איבא דאמרי הא מני[34]לא רבי יהודה ולא רבי
שמעון אי רבי שמעון תיקדש בבוליה [35]אי רבי יהודה
תיקדש בהך דביני ביני[34]אמר רבה בר אבוה[35]אמר רב
לעולם רבי יהודה ובנין שאינו שוה אלא שקל וסבר

M 29 ‖ שאס׳ M 28 ‖ ל — M 27 ‖ ליה + M 26
M 32 ‖ נמי קמ׳ M 31 ‖ מחיים — M 30 ‖ לה —
א״ר — M 35 ‖ ארץ + M 34 ‖ לאו M 33 ‖ ארץ —

Šimôn erlaube nur dies, hinsichtlich der Nutzniessung seines Körpers aber pflichte er R. Jehuda bei. Und würde er es nur von der Nutzniessung seines Körpers gelehrt haben, so könnte man glauben, R. Jehuda verbiete nur dies, hinsichtlich der Nutzniessung seines Geldwertes aber pflichte er R. Šimôn bei. Daher ist beides nötig. Ebenso sagte R. Naḥman im Namen des Rabba b. Abuha, R. Šimôn pflichte bei, dass es nach dem Genickbrechen verboten sei. Hierzu sagte R. Naḥman: Dies entnehme ich aus folgender Lehre: [158]*Du sollst ihm das Genick brechen*; hier heisst es Genickbrechen und dort[159]heisst es Genickbrechen, wie es dort verboten ist, ebenso ist es auch hier verboten. Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Jehuda, so ist es ja auch lebend verboten; doch wol nach R. Šimôn. R. Šešeth sprach zu ihm: Dein Kollege Saphra sagte: Tatsächlich nach R. Jehuda, dennoch ist dies [zu lehren] nötig; man könnte glauben, da das Genickbrechen an Stelle des Auslösens tritt, mache, wie das Auslösen es erlaubt macht, auch das Genickbrechen es erlaubt, so lehrt er uns. Ferner sagte R. Naḥman: Dies entnehme ich aus einer Lehre Levis: Er hat das Vermögen des Priesters geschädigt, daher werde sein Vermögen geschädigt. Nach wessen Ansicht: wenn nach R. Jehuda, so ist es ja bereits[160]geschädigt; doch wol nach R. Šimôn. — Wenn du willst, sage ich, nach R. Jehuda, und wenn du willst, sage ich, nach R. Šimôn. Wenn du willst, sage ich nach R. Jehuda, denn dies bezieht sich auf den Schaden der Differenz[161]; und wenn du willst, sage ich nach R. Šimôn, denn dies bezieht sich auf die Minderung durch den Tod[162]. Ebenso sagte Reš-Laqiš, R. Šimôn pflichte bei, dass es nach dem Genickbrechen verboten sei. R. Joḥanan, nach anderen R. Eleâzar, aber sagt, noch bestehe ein Streit. Manche beziehen das, was R. Naḥman gesagt hat, auf das Folgende: Wenn jemand sich eine Frau antraut[163]mit dem Erstling eines Esels, so ist sie ihm nicht angetraut. Es wäre also anzunehmen, dass diese Lehre nicht die Ansicht R. Šimôns vertritt. R. Naḥman erwiderte im Namen des Rabba b. Abuha, nach dem Genickbrechen, nach aller Ansicht. Manche sagen: Dies weder nach R. Jehuda noch nach R. Šimôn; nach R. Šimôn sollte sie mit dem ganzen angetraut sein, und nach R. Jehuda sollte sie mit der Differenz[161]angetraut sein. Rabba b. Abuha erwiderte im Namen Rabhs: Tatsächlich nach R. Jehuda, wenn es nämlich nur einen Šeqel wert[164]ist. Er ist der Ansicht des R. Jose b. Jehuda, denn es wird

158. Ex. 13,13. 159. Dt. 21,4. 160. Da es auch lebend zur Nutzniessung verboten ist. 161. Lebend könnte er es durch eine Kleinigkeit auslösen. 162. Obgleich es tot zur Nutzniessung erlaubt ist. 163. Dies erfolgt durch die Uebergabe einer Wertsache. 164. Und da das Schaf, das man dem Priester geben muss, ebenfalls einen Šeqel wert sein muss, so ist keine Differenz vorhanden.

das Kaninchen und das Schwein benötigen weder der Absicht noch der Tauglichkeit, weil sie Merkmale der Reinheit haben. — Vielmehr, erwiderte Raba, alle sind der Ansicht, wir sagen nicht, im Verbot liege seine Bedeutung; hat er ihm das Genick gebrochen, so ist dem auch so, hier aber wird von dem Fall gesprochen, wenn er es zur Uebung geschlachtet hat. Sie führen denselben Streit wie Nimos und R. Eliêzer, denn es wird gelehrt: R. Jose sagte: Nimos, der Bruder R. Jehošuâ des Gräupners, erzählte mir, dass, wenn jemand einen Raben zur Uebung schlachtet, sein Blut [verunreinigungs]fähig[156] mache. R. Eliêzer sagt, das Schlachtblut mache immer [verunreinigungs]fähig. R. Eliêzer sagt ja dasselbe, was der erste Autor? Wahrscheinlich streiten sie, ob im Verbot die Bedeutung bestehe. Der erste Autor ist der Ansicht, das Blut mache [verunreinigungs]fähig andre Dinge, für sich selber aber ist die Absicht erforderlich, und hierzu sagt R. Eliêzer, das Schlachtblut mache immer [verunreinigungs]fähig, und auch für sich selber ist die Absicht nicht erforderlich. — Woher dies, vielleicht ist R. Eliêzer da dieser Ansicht aus dem Grund, weil ein Rabe Zeichen der Reinheit[157] hat. — Woher, dass die Zeichen der Reinheit massgebend sind? — Hierzu wird gelehrt: R. Šimôn sagte: Aus dem Grund, weil er Zeichen der Reinheit hat. Wolltest du erwidern: wenn dies wegen der Zeichen der Reinheit wäre, so würde dies nicht nur von dem Fall gelten, wenn zur Uebung, sondern auch dann, wenn absichtslos, so ist dem auch so, nur [lehrt er dies] wegen [der Ansicht] Nimos'. Er wandte gegen ihn ein: Will er es nicht auslösen, so breche er ihm das Genick von hinten mit einem Hackmesser und begrabe es, und es ist zur Nutzniessung verboten — Worte R. Jehudas; R. Šimôn erlaubt es. — Lies: lebend ist es zur Nutzniessung verboten; R. Šimôn erlaubt es. — Wenn aber der Schlusssatz von einem lebenden spricht, so spricht ja der Anfangsatz nicht von einem lebenden!? Im Schlußsatz lehrt er nämlich: Man darf es nicht töten mit einem Rohr, mit einer Sichel, mit einer Axt oder mit einer Säge; auch darf man es nicht in einen Raum bringen und die Tür abschliessen, damit es verende. Ferner ist es zur Schur und Arbeit verboten — Worte R. Jehudas. R. Šimôn erlaubt dies. — Der Anfangsatz und der Schlußsatz sprechen beide von einem lebenden, nur spricht der Anfangsatz von der Nutzniessung seines Geldwertes und der Schlußsatz von der Nutzniessung seines Körpers. Und beides ist nötig. Würde er es nur von der Nutzniessung seines Geldwertes gelehrt haben, so könnte man glauben, R.

אינן צריכין לא מחשבה ולא תכשיר׳ יאמר רבי שמעון
מה טעם הואיל ויש בהן סימני טהרה אלא אמר רבא
דכולי עלמא לא אמרינן איסורו חישיבי ואי דערפיה
מיערת הכי נמי הכא במאי עסקינן בנין ששחטו Col b
להתלמד בו ובפלוגתא דנימוס ורבי אליעזר דתניא
אמר רבי יוסי סח לי נימוס אחיו של רבי יהושע Mish 5
הגרסי ששחט את העורב להתלמד בו דמו מכשיר
רבי אליעזר אומר דם שחיטה לעולם מכשיר רבי
אליעזר חייני תנא קמא אלא לאו איסורו חישובי איכא
ביניהו תנא קמא סבר דמו מכשיר לעלמא אבל לגיפיה
בעי מחשבה ואתא רבי אליעזר לטימר דם שחיטה
לעולם מכשיר ואפילו לגיפיה נמי לא בעי מחשבה
ממאי דילמא טעמא דרבי אליעזר התם דשאני עורב
היאיל ויש בו סימני טהרה ומנלן דסימני טהרה מילתא
היא דקתני עלה דתהיא אמר רבי שמעון מה טעם
הואיל ויש בו סימני טהרה וכי תימא אי משום סימני
טהרה מאי איריא להתלמד אפילו להתעסק נמי אין
הכי נמי ומשום נימוס איתיביה לא רצה לפדותו עורפו
בקופין מאחוריו וקוברו ואסור בהנאה דברי רבי יהודה
ורבי שמעון מתיר אימא ומחיים אסיר בהנאה ורבי
שמעון מתיר והא מדסיפא מחיים הוי רישא לאו
מחיים דקתני סיפא לא ימיתנו לא בקנה ולא במגל
ולא בקרדום ולא במגירה ולא יכניסנו לחדר וינעול
דלת לפניו בשביל שימות ואסור בגיזה ועבידה דברי
רבי יהודה ורבי שמעון מתיר רישא וסיפא מחיים
רישא בהנאת דמיו סיפא בהנאת גופו וצריכא דאי
תנא הנאת דמיו בהתיא קא שרי רבי שמעון אבל

15 M דא 16 M + הואיל ו 17 M + הוא 18
M הוא׳ וי״ב סימנין ומנלן 19 M סימנין וכי VM 20
+ אביי || 21 M דאס׳ || 22 P לא || 23 M + הוי ||
24 M — דר״י || 25 M + ב׳.

156. Speisen, worauf es kommt. 157. Cf. Bd. VIII S. 997 Z. 13ff.

בחלב מאי אירא דהיתה[9]לה שעת הכושר[10]תיפוק לי
דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא דתניא [11]רבי
שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בשר בחלב
אסור באכילה ומותר בהנאה שנאמר [12]כי עם קדוש
אתה לה' אלהיך ולהלן הוא אומר ואנשי קדש תהיון
לי מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף כאן אסור
באכילה ומותר בהנאה הדא ועוד קאמר[13]הדא דאוכל
שאתה יכול להאכילו לאחרים [14]הוא ועוד לדידיה נמי
[15]הרי היתה לו שעת הכושר ואם איתא [16]דלאחר עריפה
שרי רבי שמעון ליתני ומודה רבי שמעון בפטר חמור
ובשר בחלב[17]שמטמאין טומאת אוכלין[18]אי דחשיב עליה
הכי נמי הכא במאי עסקינן דלא חשיב עליה [19]וטעמא
מאי מטמאי רבנן אמרוה רבנן קמיה דרב ששת הואיל
ואיסורו חישובו [20]ולרבנן מי אמרינן הואיל ואיסורו חישובו
והא תנן [21]שלשה עשר [22]דברים אמרו בנבלת עוף טהור
וזו אחת מהן צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר ואי
איסורו חישובו למה לי מחשבה הא מני רבי שמעון
היא תא שמע נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת
עוף טהור והחלב בכפרים צריכים מחשבה [23]ואינם
צריכים הכשר ואי [24]אמרת איסורו חישובו למה לי
מחשבה[25]הא מני רבי שמעון היא תא שמע נבלת בהמה
טהורה בכל מקום ונבלת עוף הטהור והחלב בשווקים
אינן צריכין [26]מחשבה ולא הכשר הא טמאה בעיא
מחשבה וכי תימא הא[27]מני רבי שמעון היא הא מדסיפא
רבי שמעון הוי רישא לאו רבי שמעון[28]דקתני סיפא
רבי שמעון אומר אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר

Men.101b Hol.116a Bek.6b Dt.14,2 Ex.22,30 Zeb.105b Nid.50b Tah.i,1 Ker.21a Nid.50b Uc.iii,3 (b.)

des Fleisches in Milch begründet: weil es eine Zeit der Tauglichkeit hatte, es sollte doch schon der Umstand ausreichend sein, weil es eine Speise ist, die man anderen zu essen geben darf!? Es wird nämlich gelehrt: R. Šimôn b. Jehuda sagte im Namen R. Šimôns: Fleisch in Milch ist zum Essen verboten und zur Nutzniessung erlaubt, denn hierbei heisst es:[150] *du bist ein heiliges Volk dem Herrn, deinem Gott*, und dort[151] heisst es: *heilige Leute sollt ihr mir sein*; wie es dort zum Essen verboten und zur Nutzniessung erlaubt ist, ebenso ist es auch hier zum Essen verboten und zur Nutzniessung erlaubt.—Zu diesem Grund führt er noch einen anderen an; erstens ist es eine Speise, die man anderen zu essen geben darf, und zweitens hatte es auch für ihn selbst eine Zeit der Tauglichkeit. Wenn man nun sagen wollte, R. Šimôn erlaube es nach dem Genickbrechen, so sollte er doch lehren, R. Šimôn pflichte bei hinsichtlich des Erstlings eines Esels und des Fleisches in Milch, dass sie als Speisen verunreinigungsfähig sind!? — Wenn er es beabsichtigt[152] hat, ist dem auch so, hier aber wird von dem Fall gesprochen, wenn er es nicht beabsichtigt hat. — Weshalb ist es demnach nach den Rabbanan verunreinigungsfähig? — Die Jünger erklärten vor R. Šešeth: im Verbot liegt seine Bedeutung[153]. — Sagen wir denn nach den Rabbanan, im Verbot liege seine Bedeutung, es wird ja gelehrt: dreizehn Dinge sagten sie hinsichtlich des Aases eines reinen Vogels, und dies ist eines davon: es benötigt der Absicht[152] und braucht keine Tauglichkeit[154]. Wozu ist, wenn im Verbot seine Bedeutung besteht, die Absicht erforderlich!? — Hier ist die Ansicht R. Šimôns[155] vertreten. — Komm und höre: Das Aas eines unreinen Viehs überall, und das Aas eines reinen Vogels und Talg in Dörfern benötigen der Absicht, und sie benötigen nicht der Tauglichkeit. Wozu ist, wenn du sagst, im Verbot liege seine Bedeutung, die Absicht nötig? — Hier ist die Ansicht R. Šimôns vertreten. — Komm und höre: Das Aas eines reinen Viehs überall, und das Aas eines reinen Vogels und Talg in den Strassen brauchen nicht der Absicht noch der Tauglichkeit. Das eines unreinen braucht demnach der Absicht. Wolltest du sagen, hier sei die Ansicht R. Šimôns vertreten, so ist ja, wenn der Schlußsatz die Ansicht R. Šimôns lehrt, der Anfangsatz nicht von R. Šimôn. Der Schlußsatz lehrt nämlich: R. Šimôn sagt, auch das Kamel, der Hase,

M 1 חדא ד — M 99 || לו M 98 || קרוי אוכל ועוד M 2 || שהיתה M 3 — ד M 4 || שהן מטמ׳ M 5 + ו M 6 || מאי טעמייהו דרבנן M 7 — ולרבנן ... חישובו M 8 || דבר M 9 ואין M 10 — אמר׳ M 11 — הא || לא + M 12 || נמי ר״ש והא M 13 || דהתני. M 14

150. Dt. 14,2. 151. Vom Fleisch nicht rituell geschlachteter Tiere, Ex. 22,30. 152. Es als Speise zu verwenden. 153. Da es zum Essen verboten ist, so gilt es als Speise. 154. Zum Essen, um als Speise verunreinigungsfähig zu sein. 155. Nach den Rabbanan wird es durch die Schlachtung zur Speise, obgleich es zum Essen verboten ist.

darfst du arbeiten mit dem Erstgeborenen eines Menschen; *und nicht scheren das Erstgeborene deines Schafes*, wol aber darfst du scheren das Erstgeborne eines Esels — Erklärlich ist es nach R. Šimôn, dass zwei Schriftverse geschrieben sind, wozu aber sind nach R. Jehuda zwei Schriftverse nötig, um das auszuschliessen, was dir und anderen gehört!? Und ferner sollte doch nach R. Jehuda der Erstgeborene auch beim Menschen verboten sein!? — Vielmehr, alle sind der Ansicht, [das Wort] *deines Rindes* schliesse den Erstgeborenen eines Menschen aus, und sie streiten nur über [das Wort] *deines Schafes*. R. Jehuda vertritt seine Ansicht, es sei auch bei Teilhaberschaft eines Nichtjuden erstgeburtspflichtig, und der Schriftvers ist nötig, um es zur Schur und Arbeit zu erlauben, und R. Šimôn ist der Ansicht, es sei bei der Teilhaberschaft eines Nichtjuden erstgeburtsfrei, somit ist hinsichtlich der Schur und Arbeit kein Schriftvers nötig, und der Schriftvers ist nur wegen des Erstlings eines Esels nötig. — Allerdings heisst es nach R. Jehuda *deines Schafes*, und *deines Rindes*, wegen[138] *deines Schafes*, wozu aber heisst es nach R. Šimôn *deines Rindes* und *deines Schafes*!? — Ein Einwand.

אדם לא תגז בכור צאנך אבל אתה גיזו "בכור המי-
בשרמא לרבי שמעון הייני דכתיב תרי קראי אלא
לרבי יהודה תרי קראי למעוטי שיך ושל אחרים רמה
"לי ותו ליכי יהודה בכור אדם "נמי ניתא דאכיר אלא
דכולי עלמא "שיך למעוטי בכור אדם היא דאתא כי
פליגי בצאנך "דרבי יהודה לטעמיה דאמר שותפית גוי
חייבת בבכורה וכי איצטריך קרא למישרי בגיזה ועבודה
ורבי שמעון סבר שותפות גוי "פטורה מן הבכורה ולענין
גיזה ועבידה לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא לפטר
המור בשלמא לרבי יהודה הייני דכתיב צאנך ושיך
אטו צאנך אלא לרבי שמעון שורך וצאנך למה לי קשיא:
אמר רבה "זמודה רבי שמעון לאחר עריפה "שהוא אסור
מאי טעמא נמר עריפה עריפה מעלה עריפה אמר רבא
מנא אמינא להּ דתניא העירה ובלאי הכרם ושור
הנסקל ועגלה ערופה וציפורי מצורע ופטר המור ובשר
בחלב בולן מטמאין טומאת אוכלין רבי שמעון אומר
בולן אין מטמאין "טומאת אוכלין ומודה רבי שמעון
בבשר בחלב "שמטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לו
שעת הכושר "ואמר רבי אסי אמר רבי יוחנן מאי טעמא
דרבי שמעון "דכתיב "מכל האכל אשר יאכל "איכל
שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל "שאי אתה
יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל "אי הכי בשר

M 86 פטר | M 87 (+ למה ליה) | M 88 ליה | 89
M תכי נמי דאס׳ | M 90 — שור׳ | M 91 ור׳ | 92
M אסורה בגיזה | M 93 דאסור בהנאה הואיל וע״ע בעריפה
ופ״ח בעריפה מה ע״ע אסור בהנאה אף פ״ח אסור בהנאה א׳
רבה מנא | M 94 הואיל ואיסורן בהנאה ומותרה | M 95
שהוא מטמא | M 96 — ואר״א | M 97 דא״ק מכל.

Rabba sagte: R. Šimôn pflichtet jedoch bei, dass es nach dem Genickbrechen[139] verboten ist, denn er folgert dies durch [das Wort] *Genickbrechen*, vom genickbrochenen[140] Kalb. Rabba sagte: Dies entnehme ich aus der folgenden Lehre: Das Ungeweihte[141], die Mischfrucht[142] (eines Weinbergs), das zu steinigende[143] Rind, das genickbrochene[144] Kalb, die Vögel[145] des Aussätzigen; der Erstling des Esels und Fleisch in Milch sind sämtlich[146] als Speisen verunreinigungsfähig. R. Šimôn sagt, sie alle seien als Speisen nicht verunreinigungsfähig; jedoch pflichtet R. Šimôn bei, dass Fleisch in Milch als Speise verunreinigungsfähig sei, da es eine Zeit der Tauglichkeit[147] hatte. Hierzu sagte R. Asi im Namen R. Johanans: Folgendes ist der Grund R. Šimôns, es heisst:[148] *von jeder Speise, die gegessen wird*; eine Speise, die man anderen[149] zu essen geben darf, heisst Speise, und eine Speise, die man anderen nicht zu essen geben darf, heisst nicht Speise. — Wieso wird demnach hinsichtlich

138. Da das Pronomen bei dem einen gebraucht wird, so wird es auch beim anderen gebraucht. 139. Wozu man verpflichtet ist, wenn man es nicht ausgelöst hat; cf. Ex. 13,13. 140. Bei dem dieses Wort ebenfalls gebraucht wird; cf. Dt. 21,4. 141. Baumfrüchte vor 3 Jahren, die ungeweiht zum Genuss verboten sind; cf. Lev. 19,23. 142. Unmittelbar neben Weinstöcken; solche sind zum Genuss verboten; cf. Dt. 22,9. 143. Wegen der Tötung eines Menschen; cf. Ex. 21,28. 144. Cf. Dt. 21,1 ff. 145. Cf. Lev. 14,4 ff. 146. Obgleich sie zum Genuss verboten sind. 147. Vorher war jedes erlaubt. 148. Lev. 11,34. 149. Nichtjuden, da sie nicht zur Nutzniessung verboten ist.

מלה וכו׳: וביון דלעצמו היא למה לי לאפרושי לאפקועי
לאיסוריה מיניה אלמא כיון דלא מפקע לאיסוריה אסור
Qid. 57b בהנאה מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא פטר חמור
אסור בהנאה ורבי שמעון מתיר מאי טעמא דרבי יהודה
אמר עילא יש לך דבר שצריך פדיה ומותר ולא והרי
בכיר אדם שצריך פדיה ומותר אלא יש לך דבר
Bek. 11a שהקפידה עליו תורה בשה ומותר ומי הקפידה והא רב
נחמיה בריה דרב יוסף פריק ליה בשילקי בשויו בשויו
לא קאמר כי קא אמרינן שלא בשויו והכי קאמר יש לך
דבר שהקפידה עליו תורה לאפקועיה לאיסוריה בשה
והרי מעשר שהקפידה עליו תורה בכסף צורי ותנן רבי
Qid. 52b יהודה אומר במזיד קידש בפטר חמור נמי מיקדשא
כדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין
מעשר שני מתחלל על ידה ועילוה ואובלתו בירושלם
הכא נמי אשה יודעת דפטר חמור איסורא איתא ביה
ופרקא ליה בשה ומקדשא בהך דכיני וביני ורבי שמעון
מאי טעמא אמר עולא יש לך דבר שפדיונו מותר והוא
אסור ולא והרי שביעית דפדיונה מותר והיא אסורה
Suk. 40b Qid. 58a A. Z. 54b Sb. VIII, 7 שביעית נמי פדיונה אסיר דאמר מר האחרון אחרון
Dt. 15,19 אסיר ואיבעית אימא רבי יהודה ורבי שמעון בהאי
קרא קמיפלגי דתניא לא תעבד בבכר שורך אבל אתה
עיבד בשלך ובשל אחרים ולא תגז בכור צאנך אבל
אתה גוזז שלך ושל אחרים דברי רבי יהודה רבי שמעון
אומר לא תעבד בבכר שורך אבל אתה עובד בבכור

M 72 שהוא | M 71 + ר׳ יהודה | B 70 — לאיסוריה
צריך || M 73 — ולא ... ומותר || MP 74 והאמ׳ || M 75
— M 77 שלא בשויו בשויו ומותר והרי || M 76 קאמרינן
M 80 עליו || M 78 (M צורה) || M 79 + לענין קדושי אשה
נתפס + M 83 || ה M 82 || M 81 + אסור || ואובלת
M 85 — שלך ו. || M 84 בתא קמפ || בשביעי ופרי עצמו

WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO SONDERE ER EIN LAMM AB &c. Wozu braucht er es abzusondern, wenn er es für sich behält!? — Um ihm das Verbot zu entziehen. — Demnach ist es, solange es nicht entfernt ist, zur Nutzniessung verboten, somit vertritt unsre Mišnah die Ansicht R. Jehudas, denn es wird gelehrt: Der Erstling eines Esels ist zur Nutzniessung verboten; R. Šimôn erlaubt es. — Was ist der Grund R. Jehudas? Ûla erwiderte: Hast du denn etwas, das der Auslösung benötigt und erlaubt ist? — Etwa nicht, der Erstgeborene benötigt beim Menschen der Auslösung und ist erlaubt!? — Vielmehr, hast du denn etwas, wobei die Gesetzlehre darauf geachtet hat, dass es durch ein Schaf erfolge, und erlaubt ist!? — Hat sie denn darauf geachtet, R. Nehemja, der Sohn R. Josephs, löste ja [das Erstgeborene] aus mit gebrühten Kräutern im entsprechenden Wert!? — Vom entsprechenden Wert sprechen wir nicht, wir sprechen nur vom nicht entsprechenden Wert, und er meint es wie folgt: hast du denn etwas, worauf die Gesetzlehre geachtet hat, ihm das Verbot durch ein Schaf zu entziehen. — Beim Zehnten achtete ja die Gesetzlehre darauf, dass es durch tyrisches Geld erfolge, und es wird gelehrt, R. Jehuda sagt, wenn absichtlich, sei die Antrauung giltig[132]!? — Auch wenn mit dem Erstling eines Esels, ist die Antrauung giltig. Dies nach R. Eleâzar; R. Eleâzar sagte, eine Frau wisse, dass der zweite Zehnt durch sie nicht ausgeweiht werde, und sie zieht hinauf und verzehrt ihn in Jerušalem, ebenso weiss eine Frau auch, dass dem Erstling des Esels ein Verbot anhaftet, daher löst sie ihn aus und wird mit der Differenz[133] angetraut. — Was ist der Grund R. Šimôns? Ûla erwiderte: Hast du denn etwas, dessen Lösung[134] erlaubt, es selbst aber verboten ist!? — Etwa nicht, bei der Frucht des Siebentjahrs[135] ist ja die Lösung erlaubt und diese selbst verboten!? — Bei der Frucht des Siebentjahrs ist auch die Lösung verboten, denn der Meister sagte, das allerletzte werde[136] erfasst. Wenn du willst, sage ich, R. Jehuda und R. Šimôn streiten über den folgenden Schriftvers. Es wird nämlich gelehrt: [137]*Du sollst nicht arbeiten mit dem Erstgeborenen deines Rindes*, wol aber darfst du arbeiten mit dem, der dir und anderen[138] gehört; *und nicht scheren das Erstgeborene deines Schafes*, wol aber darfst du scheren, was dir und anderen gehört — Worte R. Jehudas. R. Šimôn sagte: *Du sollst nicht arbeiten mit dem Erstgeborenen deines Rindes*, wol aber

bei der gleichzeitigen Geburt kann beim Hervorkommen des ersten das andere nur mit einem Teil der Gebärmutter in Berührung sein. 132. Mit Geld vom Zehnten; cf. Qid. Fol. 2a. 133. Um wieviel ein Esel mehr wert ist als ein Schaf. 134. Das, wofür das Verbotene eingetauscht wurde. 135. Cf. Ex. 23,11. 136. Vom Verbot des Siebentjahrs, wenn es auf eine andere Sache, und diese auf eine andere eingetauscht wird. 137. Dt. 15,19. 138. Einem Nichtjuden.

אחד לכהן שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות
אין לכהן כלום: אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדה
שני זכרים נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה מפריש טלה
אחד לעצמו שנאמר [כל] פטר חמור תפדה בשה מן
הכבשים ומן העזים זכר ונקבה נתרו וקטן תמים ובעל
מום פודה בו פעמים הרבה נכנס לדיר להתעשר ואם
מת נהנין בו:

גמרא. מאן תנא אמר רבי ירמיה דלא כרבי
יסי הגלילי דאי כרבי יסי הגלילי האמר אפשר לצמצם
אמר אבי אפילי תימא רבי יסי הגלילי שאני התם
דכתיב הזכרים לה׳ וליגמר מיניה הא מיעט רחמנא
הזכרים איכא דאמרי לימא דלא כרבי יסי הגלילי דאי
רבי יסי הגלילי האמר אפשר לצמצם אמר אבי אפילי
תימא רבי יוסי הגלילי שאני התם דכתיב הזכרים לה׳
בשלמא לרבי ירמיה דלא מיקי לה כרבי יסי הגלילי
היינו דלא קתני ויצאו שני ראשיהן כאחד אלא לאבי
ליתני ויצאו שני ראשיהן כאחד ועוד תניא חמיהו שלא
ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחד
רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר הזכרים
לה׳ והא כי כתיב האי בקדושת הגוף היא דכתיב אלא
משום שנאמר הזכרים לה׳ תיובתא דאבי תיובתא
ורבנן לימא קסברי רבנן מקצת רחם מקדיש דאי
בולה רחם מקדיש נהי דאי אפשר לצמצם הציצה מיהא
איבא אמר רב מין במינו אינו חוצץ: זכר ונקבה מפריש

M 57 שני זכרים נותן טלה אחד לכהן ומפריש טלה אחד והוא
לעצמו שני זכרים ‖ VM 58 + כאן ‖ VM 59 וילדו
M 60 — לכהן ‖ M 61 והוא לעצ׳ ‖ VM 62 נהנה
M 63 + להו ‖ M 64 + ה ‖ M 65 — שני ‖ 66
M — אלא ... כאחד ‖ M 67 — הוא ד ‖ M 68 — רב׳
M 69 מהא (!) א׳ רב אשי מין.

UND EIN MÄNNCHEN ODER ZWEI MÄNNCHEN UND ZWEI WEIBCHEN, SO ERHÄLT DER PRIESTER NICHTS. WENN EINE BEREITS GEWORFEN HAT UND EINE NOCH NICHT GEWORFEN HAT, UND SIE ZWEI MÄNNCHEN WERFEN, SO GEBE ER EIN LAMM DEM PRIESTER; WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO SONDERE ER EIN LAMM AB UND BEHALTE ES FÜR SICH, DENN ES HEISST: *den Erstling eines Esels sollst du durch ein Schaf auslösen*, VON LÄMMERN ODER VON ZIEGEN, MÄNNCHEN ODER WEIBCHEN, GROSS ODER KLEIN, FEHLERFREI ODER FEHLERBEHAFTET. MAN KANN MIT DEMSELBEN MEHRERE MALE[119] AUSLÖSEN; ES KANN ZUR VERZEHNTUNG IN DIE HÜRDE KOMMEN; IST ES VERENDET, SO DARF MAN ES NUTZNIESSEN.

GEMARA. Wer ist der Autor? R. Jirmeja erwiderte: Nicht nach R. Jose dem Galiläer, denn R. Jose der Galiläer sagt ja, es[120] könne genau gleichzeitig erfolgen. Abajje erwiderte: Du kannst auch sagen, es sei R. Jose der Galiläer, denn anders ist es da, wo es heisst: [121]*die Männchen für den Herrn*[122]. — Sollte man doch hieraus[123]folgern!? — Der Allbarmherzige hat ja eingeschränkt: *die männlichen*. Manche lesen: Es wäre anzunehmen, dass es nicht R. Jose der Galiläer ist, denn R. Jose der Galiläer sagt ja, es könne genau gleichzeitig erfolgen. Abajje erwiderte: Du kannst auch sagen, es sei R. Jose der Galiläer, denn anders ist es da, wo es heisst: *die Männchen für den Herrn*. — Erklärlich ist es nach R. Jirmeja, der sie nicht R. Jose dem Galiläer addiziert, dass er nicht[124]lehrt: und beide gleichzeitig ihre Köpfe hervorgesteckt haben, nach Abajje aber sollte er doch lehren: und beide ihre Köpfe gleichzeitig hervorgesteckt haben!? Ferner wird gelehrt: Wenn seine Eselin, die noch nicht geworfen hat, zwei Männchen wirft und beide die Köpfe gleichzeitig hervorgesteckt haben, so gehören, wie R. Jose der Galiläer sagt, beide dem Priester, denn es heisst: *die Männchen dem Herrn*!? — Aber dieser Schriftvers spricht ja von der Heiligkeit des Körpers[129]!? — Vielmehr, weil es heisst: *die Männchen dem Herrn*[130]. Dies ist eine Widerlegung Abajjes. Eine Widerlegung. — Die Rabbanan wären somit der Ansicht, ein Teil der Gebärmutter[131]mache heilig, denn wenn nur die ganze Gebärmutter heilig machte, so sollte doch, wenn es auch genau gleichzeitig nicht erfolgen kann, immerhin eine Trennung erfolgen? Rabh erwiderte: Dinge derselben Art gelten nicht als Trennung.

121. Der vorangehend genannte Zweifel besteht von beiden. 122. Ex. 13,13. 123. Wenn man ihn vom Priester zurückerhält. 124. Die Geburt beider Jungen, sodass beide Erstgeborene sind. 125. Ex. 13,12. 126. RJ. spricht nicht von der Auslösung, sondern von reinen Tieren, die selbst heilig sind. 127. Vom reinen Erstgeborenen auf das unreine. 128. In unserer Mišnah, wie weiter Fol. 17a bei der Lehre RJ.s. 129. Cf. N. 126. 130. Wenn es bei reinen genau gleichzeitig erfolgen kann, so kann dies auch bei unreinen erfolgen. 131. Auch

חבלי מפארי ואעיילה אית לן ריחיא דתבירא[34]חייטיה
אמר ברוכו לי מינה גרדי ואיחייטיה משרא דסכיני
במאי קטלי[35]בקרנא דחמרא ומי איכא קרנא לחמרא
ומי איכא משרא דסכיני אייתו ליה תרי ביעי אמר
להו הי[36]דזנתא אוכמתי והי[37]דזנתא חיוורתי אייתי
להו איהו תרי גביני אמר להו הי דעיזא אוכמתי והי
דעיזא חיוורתי ורצוצא דמית[38]מחיכא נפיק רוחיה
מהיכא[39]דעל נפק אהזי לן מנא דלא שוי חביליה אייתו
כל חד וחד[40]בודיא פשטוה לא[41]הוה עייל בתרעא אמר
להו אייתו[42]מרי סיתרוה היינו מנא דלא שוו חביליה
איתינהו[43]כל חד וחד כי חזי שיתין ביסתרקי אמר
כולהו חבראי[44]להכא אתו אמר ליה לספונא שרי ספינתך
Fol. 9 בהדי דקאתו שקל עפרא מעפריהו כי מטי לבי בליעי
מלא[45]בוזא דמיא מבי בליעי[46]כד אתו אוקמינהו קמי
קיסר הזנהו[47]דהוו מעני אמר ליה הני לאו נינהו שקל
מעפריהו[48]ושדא עיילוייהו אקשו לאפי מלכא אמר[49]ליה
כל דבעית עביד בהו[50]אייתינהו מיא דאייתי מבי בליעי
שדינהו[51]בתיגדא אמר להו מליוה[52]להו ואיזילו לכו מלו
ושדו ביה קמאי קמאי[53]ובלע להו[54]מלו עד דשמיט
כתפייהו[55]ובלו להו ואזול:

[iij] מורו שלא ביכרה וילדה שני זכרים נותן טלה
אחד לכהן זכר ונקבה[56]מפריש טלה אחד לעצמו
שתי חמוריו שלא ביכרו וילדו שני זכרים נותן שני
טלאים לכהן זכר ונקבה[57]או שני זכרים ונקבה נותן טלה

M 34 א' להו ברוכו ניימי גרדי ‖ M 35 + ליה א"ל ‖ M 36 דזוגיתא ‖ M 37 + בגו ביעת' ‖ M 38 דעיילא 'נפיק
איתי לן ‖ MP 39 כודיא פשטיה ‖ M 40 הוו עיילי ‖ 41 M מידי ‖ M 42 + בסזינתא ‖ M 43 להאי ‖ M 44
כוזי ‖ M 45 כי אתא ‖ M 46 דמיעכו א' תני לאו אינהו ‖ M 47 — ו ‖ M 48 — ליה ‖ M 49 אייתי הנהו ‖
P 50 בתנורא. M בתיגר ‖ M 51 להאי ‖ M 52 — ‖ M 53 מלו ‖ B 54 וכלו ואז' ‖ M 55 ומש'
טלה והוא לעצ' ‖ M 56 — א"ש זו"ן.

auf dem Feld, bringe sie uns nach der Stadt. Da sprach er zu ihnen. Dreht mir Stricke aus Kleie, so will ich sie holen. — Wir haben eine zerbrochene Mühle, nähe sie uns zusammen. Er erwiderte: Dreht mir daraus Fäden, so will ich sie zusammennähen. — Womit mähe man ein Beet Messer? — Mit einem Eselshorn. — Hat denn ein Esel Hörner!? — Gibt es denn ein Beet von Messern!? Hierauf brachten sie ihm zwei Eier und sprachen zu ihm: Welches ist von einer schwarzen Henne und welches von einer weissen Henne? Da brachte er ihnen zwei Käse, und sprach zu ihnen: Welcher ist von einer schwarzen Ziege und welcher von einer weissen Ziege? — Wenn ein Kücken[117] stirbt, wo geht die Seele hinaus? — Wo sie hineinkam, da kommt sie heraus. — Zeige mir ein Gerät, das den [von ihm angerichteten] Schaden nicht wert ist. Da holte er eine Matte und breitete sie aus, und da sie durch die Tür nicht hineinging, sprach er zu ihnen: Holet eine Axt und reisset [die Wand] nieder. Das ist ein Gerät, das den [durch ihn angerichteten] Schaden nicht wert ist. Hierauf lud er sie einzeln, und jeder dachte, als er sechzig Sessel sah, auch all meine Gefährten kommen her. Alsdann sprach er zum Kapitän: Löse das Schiff. Als sie abreisten, nahm er Erde von ihrer Erde mit, und als sie zu den Schluchten[118] kamen, nahm er aus den Schluchten ein Gefäss mit Wasser. Nachdem sie angekommen waren, brachte er sie zum Kaiser, und als er sie abgehärmt sah, glaubte er, sie seien es nicht. Da nahm er ihre Erde und warf sie vor sie hin, und sie wurden[119] gegen den Kaiser trotzig. Hierauf sprach er zu ihm: Tu mit ihnen, was du willst. Da holte er das Wasser, das er von den Schluchten mitgenommen hatte und goss es in ein Gefäss, indem er zu ihnen sprach: Füllt es und geht. Da füllten sie ununterbrochen und es sickerte durch, bis ihnen die Schultern verrenkt wurden. So kamen sie um und gingen zugrunde.

WENN SEINE ESELIN, DIE NOCH NICHT GEWORFEN HAT, ZWEI MÄNNCHEN WIRFT, SO GEBE ER DEM PRIESTER EIN LAMM; WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO SONDERE ER EIN LAMM AB UND BEHALTE ES[120] FÜR SICH. WENN SEINE ZWEI ESELINNEN, DIE NOCH NICHT GEWORFEN HABEN, ZWEI MÄNNCHEN WERFEN SO GEBE ER DEM PRIESTER ZWEI LÄMMER; WENN EIN MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN ODER ZWEI MÄNNCHEN UND EIN WEIBCHEN, SO GEBE ER DEM PRIESTER EIN LAMM; WENN ZWEI WEIBCHEN

117. In der Schale. 118. Der tiefsten Stelle des Ozeans. 119. Sie glaubten dann, in ihrer Heimat zu sein. 120. Weil vielleicht das Weibchen zuerst geworfen worden ist.

ein Bündel Rohr, und wenn du da herankommst, setze es ab, als wolltest du ausruhen. Als er hinkam, fand er Wächter von innen und Wächter von aussen. Sahen sie die Fussspuren eines Eintretenden, töteten sie die Aussenwächter, und wenn eines Hinausgehenden, so töteten sie die Innenwächter. Da drehte er seine Sandalen um, und sie töteten die Innenwächter, und hierauf drehte er sie abermals um, und sie töteten alle. Als er nun die Jungen oben und die Greise unten fand, dachte er: begrüsse ich diese, so töten mich jene, denn die einen sagen, sie seien bedeutender, [und die anderen sagen], sie seien älter und jene jünger. Da sprach er: Friede mit euch! Sie sprachen zu ihm: Was willst du? Er erwiderte: Ich bin der Weise der Juden und möchte von euch Weisheit lernen. — Wenn dem so ist, so wollen wir dich manches fragen. Er erwiderte: Es sei; besiegt ihr mich, so tut mit mir alles, was ihr wollt, und besiege ich euch, so speiset mit mir auf meinem Schiff. Da sprachen sie zu ihm: Soll, wer eine Frau verlangt, und man sie ihm nicht gibt, zu einer andren gehen, die höher steht als jene? Da nahm er einen Pflock und stiess ihn nach unten, und er drang nicht ein, alsdann stiess er ihn nach oben, und er drang ein. Hierauf sprach er: Auch dieser kann seine Bestimmte finden. — Soll, wer Geld verliehen hat und vollstrecken musste, wiederum verleihen? Er erwiderte: Wer in den Wald geht und das erste Bündel fällt und es nicht heben kann, fällt weiter, legt es zu jenem, bis er jemand findet, der ihm hilft. Hierauf sprachen sie zu ihm: Erzähle uns eine Hyperbel. Da sprach er zu ihnen: Einst warf ein Maulesel ein Junges, dem [am Hals] ein Zettel hing, darauf geschrieben stand, dass er von seinem Vater tausend Zuz zu fordern habe. Sie entgegneten ihm: Kann denn ein Maulesel werfen? Er erwiderte ihnen: Dies ist eben eine Hyperbel. — Womit salze man Salz, wenn es übelriechend wird? Er erwiderte ihnen: Mit der Nachgeburt eines Maulesels. — Hat denn ein Maulesel eine Nachgeburt!? — Kann Salz denn übelriechend werden!? — Baue uns ein Haus in der Luft. Da sprach er den Gottesnamen, schwebte zwischen Himmel und Erde und sprach zu ihnen: Reicht mir Ziegelsteine und Mörtel. — Wo ist die Mitte der Welt? Da erhob er seinen Finger und sprach: Hier. Sie sprachen zu ihm: Wer beweist dies? — Holet Stricke und messet nach. — Wir haben eine Grube

דמהוי קטלי ליה אמר ליה דרי בריכא דקניא יכי
מטית להתם וקפה כמאן דקא מתפח אזל אשכח
דרכנאי מניאי ודרכנאי מבראי דאי הוו כרעא דעיילא
קטלי להו לבראי ודנפקא קטלי להו לגיאי אפכה
לכנדליה קטלי להו לגיאי אפכה לכנדליה קטלי להו
לבולהו אשכח ינוקי מלעיל וכבי מלתתא אמר אי
יהיבנא שלמא להני קטלי לי להני כברי אנן עדיפינן
דאנן קשינן טפי ואינהו דרדקי אמר שלמא לכו אמרי
ליה מאי עבידתיך אמר להו חכימא דיהודאי אנא
בעינא למיגמר חכמתא מינייכו או הכי ניכעי לך אמר
להו לחיי אי זכיתו לי כל דבעיתו עבידו בי ואי זבינא
בכו איכלו נבאי בספינתא אמרו ליה ההוא גברא דאזיל
ובעי אתתא ולא יהבו ליה מאי חזי ליה דאזיל היכא
דמדלו מיניה שקל סיבתא דצה לתתאי לא עאל לעילאי
עאל אמר האי נמי מיתרמי בת מזליה גברא דאוזיק
וטריח מאי הזא דהדר אוזיק אמר להו גברא אזל לאגמא
קטל קמא טונא ילא מצי ביה קטיל ומנח עילויה עד
דאיתרמי איניש מדלי ליה אמרו ליה אימא לן מילי
דבדיאי אמר להו הוה ההוא כודנתא דילידא והוה
תלי ליה פיתקא וכתב ביה דמסיק בבי אבא מאה
אלפא זוזי אמרו ליה וכודנתא מי ילדה אמר להו הי
ניהו מילי דבדיאי מילחא כי סריא במאי מלחי לה
אמר להו בסילתא דכודנתא ומי איבא סילתא לכודנתא
ומילחא מי סרי בני לן ביתא באוירא דעלמא אמר
שם תלא בין רקיעא לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני
וטינא מציעתיה דעלמא היכא זקפה לאצבעתיה אמר
להו הכא אמרו ליה ומי ימר אייתו אשלי ומשחו אית
לן בירא בדברא עיילא למתא אמר להו אפשילו לי

M 13 דחזי ‖ P 14 — ל ‖ M 15 ארבנאי מגו׳ וארב׳ ‖ M 16 קטלונהו אשכח ‖ B 17 + אזל ‖ B 18 — ו ‖ M 19 דסברי ‖ M 20 קשישי ואינ׳ דר׳ יהב שלמא לכולהו אמ׳ ‖ BP 21 + אנא ‖ M 22 חוכ׳ מינ׳ א״ל א״ה גיב׳ א״ל אי זכ׳ לי עיבדו לי כדבעי׳ אי זכ׳ לכו ‖ VP 23 — לי ‖ V 03 + נהמא ‖ M 24 — ה״ל ‖ M 25 עיילא לעילא עיילא ‖ M 26 קניא עבד טונא ‖ M 27 + ו ‖ M 00 דכדי ‖ M 28 — הוה ‖ B 29 כודניתא (בכל הענין) ‖ M 30 ר״ה פית׳ וכ״ב דהוה מסיק בהו אבא אלפא ‖ M 31 — כי ‖ M 32 בשולית׳ דכוד׳ א״ל ומ״א שיליא ‖ M 33 + א״ל.

116. Zu allen zusammen.

שנתקללה הבהמה מחיה אחד[a]לשבע ומאי ניהו המור
מחתיל כך נתקלל[b]הוא מבהמה[c]אחד לשבע דהוה
ליה שב שני[d]אימא כשם שנתקללה חיה[e]מבהמה אחת
לשלש שנים ימאי ניהו ארי מחמור כך נתקלל הוא
Col b מחיה[f]אחת לשלש[g]שנים דהוה ליה תשע[h]שנים [i]מי
כתיב מכל החיה ומכל הבהמה מכל הבהמה ומכל
[k]החיה כתיב ארור הוא מבהמה שנתקללה מחיה ואימא
בשם[l]שנתקללה בהמה מחיה אחד לשלש ומאי ניהו עז
מחתול כך נתקלל הוא מבהמה אחד לשלש דהוה ליה
המיסר ירחי[m]איבעית אימא מכל הבהמה כתיב[n]איבעית
אימא קללה היא קללה[o]שרי עילויה: אמר ליה קיסר לרבי
יהושע בן[p]חנניה נחש לבמה[q]מיעבר ומוליד אמר ליה
לשב שני[r]והא סבי דבי אתונא ארבעינהו ואוליד לתלת
[s]תנהו מיעברי הוו מעיקרא ארבע[t]שנין והא קמשמשי
שמושי אינהו [u]נמי משמשי באדם והא [v]חכימי [w]אינון
אנן חכימינן מינייהו אי [x]חכימת זיל זבינהו ואיתינהו
לי אמר ליה כמה הוי [y]שיתין גברי אמר ליה עביד לי
ספינתא דאית בה [z]שיתין בתי וכל ביתא איתי בה
שיתין ביסתרקי עבד ליה כי מטא להתם [aa]על לבי טבחא
אשכחיה לההוא גברא [ab]דקא פשיט חיותא אמר ליה
רישך לזבוני אמר ליה אין אמר ליה בכמה אמר ליה
בפלגא דזוזא [ac]יהב ליה לסוף אמר ליה [ad]אנא רישא
דחיותא[ae]אמרי לך אמר ליה אי בעית [af]דאישבקך סני
אחוי לי פיתחא דבי אתונא אמר ליה מסתפינא דכל

Getier. Vielmehr besagt dies, wie das Vieh schwerer verflucht worden ist als das Tier, bei dem es nur ein Siebentel beträgt, nämlich der Esel mehr[a]als die Katze, ebenso ist diese schwerer verflucht worden als das Vieh, bei dem es nur ein Siebentel beträgt. Somit sind es sieben Jahre. Vielleicht aber: wie das Tier [dreimal] schwerer verflucht worden ist als das Vieh, einmal in drei Jahren, nämlich der Löwe mehr als der Esel, ebenso mehr als das Tier, bei dem es einmal in drei Jahren erfolgt, somit sind es neun Jahre!? — Es heisst nicht: *vor allem Getier und vor allem Vieh*, sondern: *vor allem Vieh und vor allem Getier*, verflucht sei sie nämlich vor dem Vieh, das mehr verflucht ist als das Getier. — Vielleicht aber: wie das Vieh dreimal mehr verflucht ist als das Getier, nämlich die Ziege als die Katze, ebenso ist sie dreimal mehr verflucht als das Vieh, das sind also fünfzehn Monate!? — Wenn du willst, sage ich, es heisst: *vor allem Vieh*, und wenn du willst, sage ich: verflucht, man belege sie mit [dem grössten] Fluch[b].

Der Kaiser fragte R. Jehošuâ b. Hananja: Wieviel beträgt bei der Schlange die Zeit von der Schwängerung bis zur Geburt? Dieser erwiderte: Sieben Jahre. — Aber die Greise des Athenäums liessen ja eine begatten, und sie gebar nach drei!? — Jene war bereits seit vier Jahren schwanger. — Sie liess sich ja aber begatten[c]!? — Sie liess sich trotzdem begatten, wie auch der Mensch. — Jene sind ja aber weise!? — Wir sind weiser als sie. — Wenn ihr weiser seid, so geh und besiege sie, und bringe sie zu mir. Da sprach er zu ihm: Wieviel sind ihrer? — Sechzig Mann. Hierauf sprach er zu ihm: Baue mir ein Schiff, das sechzig Kammern hat, und sechzig Sessel in jeder Kammer. Da baute er ihm ein solches. Als er dort angekommen war, ging er zu einem Schlächter hinein, und als er einen Mann ein Vieh abhäuten sah, sprach er zu ihm: Ist dein Kopf zu verkaufen? Dieser erwiderte: Jawol. Jener fragte: Um wieviel? Dieser erwiderte: Um einen halben Zuz. Da gab er ihn ihm. Hierauf[d] sprach er zu ihm: Ich sprach mit dir vom Kopf des Viehs. Jener erwiderte: Willst du, dass ich dich lasse, so gehe vor mir und zeige mir die Tür des Athenäums. Dieser sprach: Ich fürchte mich, denn wer sie zeigt, den töten sie. Jener erwiderte: Trage

B 86 לשבעה | M 87 + הוא | B 88 אחת (P אחרת) | M 89 אחד לשלש ומאי | M 90 אחד | M 91 — שני | M 92 חית | M 93 שנתקלל מחיה ומאי | P 94 שרי | M 95 קרח' | M 96 — מיעבר ו | M 97 + א״ל | M 98 שני א״ל ההיא מיעבר מיעק' | VP 99 — שנין | M 1 — נמי | M 2 חכימא | B 3 אינהו | P 4 חכימינן. | M 5 א״ל שיתין א״ל | M 6 חכימיתו מינייהו זיל | M 8 דחוה קפש' | VP 7 — בה ... שיתין | M 9 + א״ל | M 10 + קום סב הדין ריש' א״ל ריש' | M 11 + קאמינא אנא רישך | P 12 — ה.

auf die Dauer der Schwangerschaft bezogen, und beim Vieh dauert sie länger. 112. Bei der Katze dauert die Schwangerschaft 52 Tage, beim Esel aber siebenfach, ein Jahr. 113. Der aus dieser Schriftstelle zu deuten ist. 114. Und Schwangere lassen sich nicht begatten. 115. Nachdem er vom Schlächter, sich auf den Wortlaut seiner Frage berufend, dessen eigenen Kopf verlangt hatte.

das Hühnernest untersucht und darin kein Ei gefunden hat, und am folgenden Morgen darin ein Ei findet, so ist es am Fest[106]zum Essen erlaubt, denn man hat wahrscheinlich nicht gut untersucht. — Er hat ja aber gut untersucht!? — Vielleicht war die grössere Hälfte hervorgekommen und ist zurückgetreten. Dies nach R. Johanan, denn R. Johanan sagte: Wenn die grössere Hälfte eines Eies vor dem Fest hervorgekommen war und zurückgetreten ist, so darf man es am Fest essen. Deren Begattungsweise und Schwangerschaft gleich ist, gebären und hegen von einander. Alle vollziehen die Begattung Gesicht gegen Nacken, ausgenommen drei, die die Begattung Gesicht gegen Gesicht vollziehen, und zwar: der Fisch, der Mensch und die Schlange. — Weshalb gerade diese drei? — Als R. Dimi kam, sagte er: Im Westen[107]erklärten sie, weil die Gottheit mit ihnen gesprochen hat. Es wird gelehrt: Das Kamel Rücken gegen Rücken.

Die Rabbanan lehrten: Die Henne nach einundzwanzig Tagen; entsprechend beim Baum der Mandelbaum. Der Hund nach fünfzig Tagen; entsprechend beim Baum der Feigenbaum. Die Katze nach zweiundfünfzig Tagen; entsprechend beim Baum der Maulbeerbaum. Das Schwein nach sechzig Tagen; entsprechend beim Baum der Apfelbaum. Der Fuchs und alle Arten Kriechtiere nach sechs Monaten; entsprechend beim Baum das Getreide. Das reine Kleinvieh nach fünf Monaten; entsprechend beim Baum der Weinstock. Das unreine Grossvieh nach zwölf Monaten; entsprechend beim Baum die Dattelpalme. Das reine nach neun Monaten; entsprechend beim Baum der Oelbaum. Der Wolf, der Löwe, der Bär, der Tiger, der Panther, der Elefant, der Affe, und die Meerkatze nach drei Jahren; entsprechend beim Baum die Weissfeige. Die Otter nach siebzig Jahren, und entsprechend beim Baum der Johannisbrotbaum. Der Johannisbrotbaum braucht von seiner Pflanzung bis zur Reife seiner Frucht siebzig Jahre. Die Tage seines Tragens[108]betragen drei Jahre. Die Schlange nach sieben Jahren, und für diesen Bösewicht finden wir nichts Entsprechendes. Manche sagen, die Mukhsasfeige[109]. — Woher dies? R. Jehuda erwiderte im Namen Rabhs, und manche meinen, im Namen des R. Jehošuâ b. Hananja: Es heisst:[110]*verflucht sollst du vor allem Vieh sein und vor allem Getier des Feldes*; wenn sie vor dem Vieh verflucht worden ist, so ist sie es doch um so mehr[111]vor dem

מערביים טב[106]ולא מצא בה ביצה ולמחר השבים ומצא
בה[107]ביצה מותרת באכילה ביום טוב אימר לא בדק יפה
והלא בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה[108]תוה יכדרבי
יוחנן דאמר רבי יוחנן ביצה שיצתה רובה מערב יום
טוב[109]וחזרת מותרת לאיכלה ביום טוב כל שתשמישי Ker. 7a
ועיבורו[110]שוה יולדים ומגדלים זה מזה הכל משמשין
פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים כנגד
פנים ואלו הן דג ואדם ונחש ומאי[111]שנא הני תלתא
כי אתא רב דימי[112]אמרי במערבא הואיל ודיברה עמהם
שבינה תנא גמל אחור כנגד אחור: [113]תני רבנן תרנגולת
לעשרים ואחד יום[114]וכנגדה באילן לוז כלב לחמשים יום
וכנגדו באילן[115]תאינה התול לחמשים ושנים יום וכנגדו
באילן תות חזר לששים יום[116]כנגדו באילן תפוח שועל
וכל מיני שרצים[117]ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה
בחמה דקה טהורה לחמשה חדשים וכנגדן באילן גפן
בחמה גסה טמאה לשנים עשר חודש[118]וכנגדו באילן
דקל[119] טהורה לתשעה חדשים וכנגדה באילן זית הזאב Ker. 24b
[1]והארי[2]והדוב והנמר והברדלס והפיל והקוף[3]והקיפוף
לשלש שנים וכנגדן באילן בנות שוח אפעה לשבעים
שנה[4]וכנגדו באילן חרוב חרוב זה משעת נטיעתו[5]עד
שעת גמר פירותיו שבעים שנה וימי עיבורו שלש
שנים נחש לשבע שנים ולאותו רשע לא מצינו[6]חבר
ויש אומרים[7]מוכסמים מנא הני מילי אמר רב יהודה
אמר רב ומטו בה[8]משום דרבי יהושע בן חנניה[9]שנאמר
[1]ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה אם מבהמה Gn. 3,14
[84]נתקללה מחיה לא כל שכן אלא לומר[85]לך בשם

M 64 — ולא ... ביצה | M 65 ביצים מותרין לאוכלן בי״ט והלא בדק אימר ל״ב יפה יפה אימר יצתה | M 66 הואי | M 67 — רובה | M 68 וחזרה | M 69 שוין | M 70 — שנא | M 71 + אמר | M 72 תנא תר׳ לעש׳ יום | P 73 וכנגדן | P (74) + תבואה | M 75 + ב | M 76 וכנגדה | M 77 + ב״ג | M 78 והקיפוד | M 79 ועד גמר | M 80 + לו | M 81 מוכסנים | M 82 משמיה | M 83 א׳ קרא | M 84 נתקלל | M 85 כשם שהבהמה.

106. Cf. Beç. 2a. 107. In Palästina, als Ggs. zu Babylonien. 108. Von der Blüte bis zur fertigen Frucht. 109. Eine minderwertige Abart der Weissfeige. 110. Gen. 3,14. 111. Der Fluch wird

[ii.2] ג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו "נידולו:

WENN EIN UNREINER FISCH EINEN REINEN FISCH VERSCHLUNGEN HAT, SO IST ER ZUM ESSEN ERLAUBT, WENN ABER EIN REINER FISCH EINEN UNREINEN FISCH VERSCHLUNGEN HAT, SO IST ER ZUM ESSEN VERBOTEN, WEIL ER NICHT SEIN ERZEUGNIS IST.

גמרא. טעמא דחזיניה דבלע הא לא חזיניה דבלע "אמרי אשרוצי אשרין "מנלן דתניא "דג טמא Az 40a משרין דג טהור מטיל ביצים אי הכי "כי חזינא דבלע אמרינן האי איעכלא והאי אשרוצי אשרין אמר רב ששת בגון שמצאו דרך "הריעי רב פפא אמר בגון שמצאו "דרך בית הבליעה רב נחמן "אמר בגון "שמצאו שלם רב אשי אמר רוב דגים במינן משריצין וכמי שבלע לפנינו דמי: תנו רבנן דג טמא משרין דג טהור מטיל ביצים כל המוליד מניק וכל המטיל ביצים מלקט חוץ מעטלף שאף על פי שמטיל ביצים מניק הדולפנין פרין Fol. 8 ורבין "כבני אדם מאי "דולפנין אמר רב יהודה בני ימא כל שביציו מבחוץ מוליד "וכל שבפנים מטיל ביצים איני והאמר שמואל אווז "ואווז בר בלאים "זה בזה Bq 55a והוינן בה מאי טעמא אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים ותרוייהו מטילי ביצים "אלא כל שזכרותו מבחוץ מוליד מבפנים מטיל ביצים כל שתשמישו Beç.7a ביום יולד ביום "בלילה יולד בלילה "כל שתשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה "תשמישו ביום "יולד ביום תרנגול בלילה יולד בלילה עטלף "תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה "אדם וכל דדמי ליה למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא ib. דאמר רב מרי בריה דרב כהנא בדק בקינה של "תרנגולין

GEMARA. Nur wenn man ihn verschlingen gesehen hat, wenn man ihn aber nicht verschlingen gesehen hat, so sagen wir, er sei seine Brut. Woher dies? — Es wird gelehrt: Ein unreiner Fisch wirft Junge, ein reiner Fisch legt Eier. — Demnach sollte man, auch wenn man ihn verschlingen gesehen hat, sagen, er habe jenen verdaut, und dieser sei seine Brut!? R. Šešeth erwiderte: Wenn er ihn durch den After ausgestossen hat. R. Papa erwiderte: Wenn er ihn durch den Schlund ausgestossen hat. R. Nahman erwiderte: Wenn man ihn vollständig entwickelt findet. R. Aši erwiderte: Die meisten Fische bringen eine gleichartige Brut hervor[101], und es ist ebenso, als würde er ihn vor uns verschlungen haben.

Die Rabbanan lehrten: Ein unreiner Fisch wirft Junge, ein reiner Fisch legt Eier. Was gebiert, säugt, und was Eier legt, sammelt[102], ausgenommen die Fledermaus, die säugt, obgleich sie Eier legt. Die Delphine fruchtbaren und mehren sich, wie[103] die Menschen. — Was sind Delphine? R. Jehuda erwiderte: Seemenschen[104]. Was die Hoden von aussen hat, gebiert, und was sie von innen hat, legt Eier. — Dem ist ja aber nicht so, Šemuél sagte ja, Gans und Wildgans seien miteinander Gattungsmischung[105], und auf unsre Frage, weshalb dies, erwiderte Abajje, die eine habe die Hoden aussen und die andre habe die Hoden innen, beide aber legen ja Eier!? — Vielmehr, was das männliche Glied von aussen hat, gebiert, und was es von innen hat, legt Eier. Was sich am Tag begattet, gebiert am Tag, was nachts, gebiert nachts, und was sich sowol am Tag als auch nachts begattet, gebiert sowol am Tag als auch nachts. Was sich am Tag begattet, gebiert am Tag, das Huhn. Was nachts, gebiert nachts, die Fledermaus. Was sich sowol am Tag als auch nachts begattet, gebiert sowol am Tag als auch nachts, der Mensch, und alles, was ihm gleicht. — In welcher Hinsicht ist dies von Bedeutung? — Hinsichtlich einer Lehre des R. Mari, Sohnes des R. Kahana, denn R. Mari, Sohn des R. Kahana, sagte: Wenn man am Vorabend des Festes

101. Es ist also ersichtlich, dass es nicht seine Brut ist. 102. Futter für die Jungen. 103. Nach einer anderen Lesart: von den Menschen, sie können sich gegenseitig begatten. 104. Nach *RSJ*. Sirenen, halb Mensch und halb Fisch. 105. Und nach der Schrift verboten; cf. Lev. 19,19.

45 גידולו VM 44 | דג טהור M 43 | ל + V 42
M אמרינן | 46 דקיט׳ לן דג | 47 M טמא הך דבלע
+ M 50 | אבית M 49 | בית + M 48 | איעכל
M 53 | מבני VM 52 | שנמצאו M 51 | בר יצחק
— M 56 | גאו + M 55 | מבפנים M 54 | ה +
זב״ז | 57 M + ניגהו | 58 M + וכל שתשמישו
יולד ביום — M 61 | כל ש + M 60 | ו + M 59
M 63 תרנגולת. | כגון + M 62

und was vom Reinen kommt, ist rein, und auch dieser kommt vom Unreinen. Man wandte ein: Weshalb sagten sie, der Honig der Bienen sei erlaubt? — Weil sie ihn in den Körper bringen, jedoch nicht aus dem Körper pressen". — Er ist der Ansicht R. Jâqobs, welcher sagte, den Honig hat der Allbarmherzige erlaubt. Es wird nämlich gelehrt: R. Jaqob sagte: "*Dieses aber darft ihr von allem beflügelten Kriechgetier essen*; dieses darfst du essen, nicht aber darfst du unreines beflügeltes Kriechgetier essen. — Vom beflügelten Kriechgetier ist dies ja ausdrücklich geschrieben!? — Vielmehr, du darfst unreines, beflügeltes Kriechgetier nicht essen, wol aber darfst du essen, was das unreine Beflügelte auswirft, nämlich Bienenhonig. Man könnte glauben, auch den Honig der Wespen und Hornissen, so sage man: nein. Was veranlasst dich, den der Bienen einzuschliessen und den der Wespen und Hornissen auszuschliessen? Ich schliesse den Honig der Bienen ein, der keinen Beinamen[91] hat, und ich schliesse den Honig der Wespen und Hornissen aus, der einen Beinamen hat. Die Lehre, der Honig der Wespen und Hornissen sei rein und zum Essen erlaubt, vertritt also nicht die Ansicht des R. Jâqob. Wenn er rein ist, so ist ja die Absicht[95] erforderlich. Ebenso wird gelehrt: Honig im Bienenstock ist auch ohne Absicht als Speise verunreinigungsfähig. Von den Kügelchen der Hirschkuh[96] wollten die Rabbanan sagen, sie seien Eier und verboten[97], da sprach R. Saphra zu ihnen: Es sind Samentropfen des Hirschbokces, der der Hinde folgt und sich mit ihr nicht begatten kann, weil ihr Muttermund eng ist; er folgt der Hirschkuh, und sie lagern sich ab.

R. Hona sagte: Die Haut, die vor dem Gesicht des Esels[98] mitkommt, ist erlaubt, denn es ist nur eine Masse[99]. R. Ḥisda sprach zu ihm: Es gibt eine Lehre als Stütze für dich: Die Haut, die vor dem Gesicht eines Menschen mitkommt, ob eines lebenden oder eines toten, ist rein. Doch wol, ob er lebt und die Mutter lebt, oder er lebt und die Mutter tot[100] ist. — Nein, ob er lebt und die Mutter tot ist, oder er tot ist und die Mutter lebt. — Es wird ja aber gelehrt: einerlei ob er lebt und die Mutter lebt, oder er tot ist und die Mutter tot ist!? — Ist dies gelehrt worden, so ist es gelehrt worden.

---

92. Obgleich er im Körper der verbotenen Bienen war. 93. Lev. 11,21. 94. Dieser wird schlechthin Hónig genannt. 95. Ihn als Speise zu verwenden; erst dann ist er verunreinigungsfähig. 96. Richtig. Weibchen des Damhirsches, das eierartige Gebilde ausstossen soll. 97. Als Teile von einem lebenden Tier. 98. Bei der Geburt, eine Art Eihaut. 99. Wörtl. Absonderung, dh. kein Teil von einem lebenden Tier. 100. Sie gehört also nicht zum unreinen toten Körper.

M 22 — והיוצא מה״ט טה׳ ‖ M 23 — ק ‖ M 24 אותו ‖ M 25 דבש ‖ M 26 אבל אי׳ ‖ P 27 כתיבי ‖ M 28 אבל שה״ע אי ‖ M 29 חגבים ‖ M 30 לאו ‖ M 31 + כמאן ‖ M 32 — טה׳ ‖ M 33 + מכלל דדבש דבורים לא בעי מחשבה ‖ M 34 הני חולי ‖ M 35 + קמיה דרב כפרא ‖ M 36 להן ר״ם האי זרעא ‖ M 37 דאיי ‖ M 38 + ליה ‖ P 39 ונתר ‖ M 40 היה ‖ M 41 א ל אי.

Zeb. 74b Hul. 58a Tem. 30b

זה וזה גורם אסור והא איפכא שמעינן להו[90] ולד טריפה רבי אליעזר אומר לא יקרב לגבי מזבח ורבי יהושע[90] אומר יקרב לגבי מזבח בעלמא סבר רבי אליעזר זה וזה גורם אסור ושאני הבא דאם כן נכתוב קרא שור כשבים ועזים שה ושה למה לי שמע מינה שה מכל מקום ורבי יהושע אמר לך בעלמא זה וזה גורם מותר והכא אם כן לכתוב קרא שור כשב ועז כשבים ועזים למה לי שמע מינה עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה תא שמע רבי שמעון אומר גמל גמל שני פעמים אחד גמל הנולד מן הגמל ואחד גמל הנולד מן הפרה ואם ראשו ורובו דומה לאמו מותר באכילה[90] שמע מינה לאכילה נמי בעי רבי שמעון ראשו ורובו שמע מינה: שהיוצא מן הטמא וכו': בעו מיניה מרב ששת מי רגלים של חמור מהו ותיבעי[10] ליה דסוסים וגמלים לא מיבעיא[11] להו דלא עכירי ולא דמו לחלב מיא עול מיא נפוק כי[12] קמיבעיא להו דחמור דעכירי ודמו לחלב מאי מנופיה[13] קא מימצצי ואסירי או דלמא מיא[14] עול מיא נפוק והאי דעכירי[15] הבלא דבישרא הוא אמר להו רב ששת תניתוה שהיוצא מן הטמא טמא[16] והיוצא מן הטהור טהור מטמא לא קאמר אלא מן הטמא[17] והני נמי מינא דטמא הוא ואיכא דאמרי דסוסים וגמלים לא קא מיבעיא[18] להו דלא שתו אינשי בי קמיבעיא להו דחמור דשתו אינשי[19] ומעלו לירקונא[20] מאי אמר להו רב ששת תניתוה[21] היוצא מן

Col.b

wirkungen[90] sind, sei es erlaubt, und R. Jehošuâ der Ansicht, wenn es zwei Einwirkungen sind, sei es verboten, während wir doch von ihnen wissen, dass sie entgegengesetzter Ansicht sind: das Junge eines Totverletzten darf, wie R. Eliêzer sagt, nicht auf dem Altar dargebracht werden, und wie R. Jehošuâ sagt, wol auf dem Altar dargebracht werden!? — Sonst ist R. Eliêzer der Ansicht, wenn es zwei Einwirkungen sind, sei es verboten, nur ist es hierbei anders, denn der Schriftvers sollte lauten: Schaf- und Ziegenlamm, wenn es aber *Lamm, Lamm* heisst, so ist hieraus zu entnehmen, jede Art von Lamm. Und ebenso ist, kann ich dir erwidern, R. Jehošuâ sonst der Ansicht, wenn es zwei Einwirkungen sind, sei es erlaubt, nur ist es hierbei [anders]. Der Schriftvers könnte ja lauten: *Rind, Schaf und Ziege*, wenn es aber *Schafe* und *Ziegen* heisst, so ist hieraus zu entnehmen, nur wenn der Vater ein Schaf ist und die Mutter ein Schaf ist. — Komm und höre: R. Šimôn sagt, es heisst *Kamel, Kamel*, zweimal, sowol ein Kamel, das von einer Kamelin geworfen wurde, als auch ein Kamel, das von einer Kuh geworfen wurde; wenn aber der Kopf und der grössere Teil [des Körpers] der Mutter gleicht, so ist es zum Essen erlaubt. Schliesse hieraus, dass nach R. Šimôn auch hinsichtlich des Essens der Kopf und der grössere Teil [des Körpers] erforderlich ist. Schliesse hieraus.

WAS VOM UNREINEN KOMMT &c. Man fragte R. Šešeth: Wie verhält es sich mit dem Urin des Esels? — Sollten sie es doch hinsichtlich des Pferdes und des Kamels gefragt haben!? — Von dem des Pferdes und des Kamels ist dies nicht fraglich, denn dieser ist nicht trübe und gleicht nicht der Milch, Wasser kam hinein und Wasser kommt heraus; fraglich ist es nur von dem des Esels, der trübe ist und der Milch gleicht. Wie ist es nun: ist er, weil vom Körper absorbirt, verboten, oder aber: Wasser kam hinein und Wasser kommt heraus, und trübe ist er nur durch die Körperwärme. R. Šešeth erwiderte ihnen: Ihr habt es gelernt: Was vom Unreinen kommt, ist unrein, und was vom Reinen kommt, ist rein. Es heisst nicht: von[91] Unreinem, sondern: vom[91] Unreinen, und auch dieser gehört zur Art des Unreinen. Manche sagen: Von dem des Pferdes und des Kamels ist es nicht fraglich, da ihn Menschen nicht trinken, fraglich ist es nur von dem des Esels, den Menschen trinken, da er gegen Gelbsucht verwendet wird; wie ist es nun? R. Šešeth erwiderte ihnen: Ihr habt es gelernt: Was vom Unreinen kommt, ist unrein,

90. Verbotenes und Erlaubtes, wie in diesem Fall, wo die Mutter ein reines Vieh ist und der Vater ein unreines. 91. Ohne Artikel ist zu verstehen: von einem unreinen Tier, mit dem Artikel dagegen: von der gleichen Art.

M 99 סבר || (M — בעל׳) 1 || M 2 — ו || M 3 ליכ׳ || B 4 שה || VM 5 — ושה || M 6 סבר בע׳ || P 7 הוא עז. M שה כבשים ועזים || M 8 הוא כשב ואמו כשבה || M 9 (M — ש׳ם לאכי׳) || M 10 לך || M 11 — להו ... || M 12 מיב׳ דחמור דדמו || M 13 — קא || M 14 אפיק ומיא עייל והאי דעכ׳ חלבא דביסריה || P 15 הכליה || P 16 — והיוצא. M ומן || M 17 והא״ם דטמא || M 18 ליה כי קמיב׳ ליה || M 19 וקמעלי || P 20 לרוקנא || M 21 + ש.

שבקת ראכילה וקם ליה אככורה שמע מינה לככורה הוא
דכעי רבי שמעון ראשו וריבו אבל לאכילה לא לעולם
אימא רך לאכילה נמי בעי יבכורה איצטריך ס"לא
דעתך אמינא הואיל וכתיב אך בכור שור עד שיהא
היא שור ובכורו שור ולא תיכני ליה בראשי וריבו עד
דאיכא בולה קא משמע לן תא שמע אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה ומפריסי הפרסה זה אי אתה
איכל אבל אתה איכל הבא בסימן אחד ואיזה זה הבא
בסימן אחד זה טמא הנולד מן הטהור ועכורו מן
הטהור יכול אפילו עכורו מן הטמא תלמוד לומר שה
כשבים ושה עזים עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה
דברי רבי יהושע רבי אליעזר אומר לא בא הכתוב
להתיר את המותר אלא להוסיף על המותר ואיזה זה
טמא הנולד מן הטהור ועכורו מן הטמא או אינו אלא
עכורו מן הטהור תלמוד לומר שור שה כשבים ושה
עזים מכל מקום קרי ליה טמא ברבי שמעון וקאמר
אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד תאי תנא סבר ליה
כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואיבא דמקשי ומותיב
עכורו מן הטמא מי מעברא והאמר רבי יהושע בן לוי
לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהור ולא טהורה
מן הטמא ולא גסה מן הדקה ולא דקה מן הגסה ולא
בהמה מן חיה ולא היה מן בהמה הוין מרבי אליעזר
ומהלוקתו שהיו אומרים היה מתעברת מבהמה ואמר
רבי ירמיה דאיעבר מקלוט בן פרה ואליבא דרבי שמעון
קאמר וקאמר אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד תאי
תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא למימרא
דרבי אליעזר סבר זה וזה גירם מותר ורבי יהושע סבר

M 88 — הבא בס"א זה ‖ M 89 — טמא ‖ M 90 — שור ‖ 91
M — ופ"ע בחדא ‖ M 92 — ומות' ‖ M 93 לא מיעברא
M 94 הטהורה ול"ם מן הטמאה לא ‖ M 95 ל"ב מה ח ול ח
מח"ב ‖ M 96 מן הבה' ‖ M 97 דא' ‖ M 98 + מאי.

Teils [des Körpers] benötigt, nicht aber hinsichtlich des Essens. — Tatsächlich, kann ich dir erwidern, benötigt er dies auch hinsichtlich des Essens, nur ist dies von der Erstgeburt zu lehren nötig. Da es heisst: *jedoch die Erstgeburt eines Rindes*, so könnte man glauben, dies gelte nur dann, wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist, Kopf und grösserer Teil [des Körpers] aber genügen nicht, sondern nur wenn es ganz ein solches ist, so lehrt er uns. — Komm und höre:[87] *Nur das dartt ihr nicht essen von den Wiederkauern und Behaften*; dieses darfst du nicht essen, jedoch darfst du essen, was ein Kennzeichen hat. Was ist das, was ein Kennzeichen hat? — das ist ein von einem reinen [Vieh] geworfenes unreines, wenn die Schwängerung von einem reinen erfolgt ist. Man könnte glauben, auch wenn die Schwängerung von einem unreinen erfolgt ist, so heisst es:[88] *Schaflamm und Ziegenlamm*, nur wenn der Vater ein Schaf ist und die Mutter ein Schaf ist — Worte R. Jehošuâs. R. Eliêzer sagt, die Schrift komme nicht das Erlaubte zu erlauben, sondern zum Erlaubten hinzuzufügen, und zwar das von einem reinen [Vieh] geworfene unreine, wenn die Schwängerung von einem unreinen erfolgt ist. — Vielleicht ist dem nicht so, sondern nur dann, wenn die Schwängerung von einem reinen erfolgt ist? Es heisst: *(Rind.) Schaflamm und Ziegenlamm*, in jedem Fall. — Er nennt es unrein, nach R. Šimôn, und er sagt, man dürfe es essen, wenn es ein Kennzeichen hat!? — Dieser Autor ist seiner Ansicht in einer Hinsicht und streitet gegen ihn in einer Hinsicht. Manche führen dies als Einwurf und Erwiderung an: ‹Die Schwängerung von einem unreinen.› Kann es denn geschwängert werden, R. Jehošuâ b. Levi sagte ja, nie könne ein unreines von einem reinen oder ein reines von einem unreinen geschwängert werden, noch ein Grossvieh von einem Kleinvieh oder ein Kleinvieh von einem Grossvieh, noch ein Vieh von einem Wild oder ein Wild von einem Vieh, ausgenommen der Fall, über den R. Eliêzer und seine Gegner[89] streiten, denn sie sagen, ein Wild könne von einem Vieh geschwängert werden, und hierzu sagte R. Jirmeja, wenn es von einem von einer Kuh geworfenen Einhufer geschwängert wurde, nach R. Šimôn, und er lehrt, man dürfe es essen, wenn es ein Kennzeichen hat!? Dieser Autor ist seiner Ansicht in einer Hinsicht und streitet gegen ihn in einer Hinsicht. — Demnach ist R. Eliêzer der Ansicht, wenn es zwei Ein-

Unterscheidung diese Lehre zu addiziren ist. 87. Lev. 11,4. 88. Dt. 14,4. 89. Cf. Bd. VIII S. 1056 Z. 5 ff.

דהולי אסור באכילה ושרי בהנאה דקדשים בהנאה
נמי אסור אלא מדכתיב ודי חלב (ב)עזים ללהמך Pr.27,27
ללחם ביתך וחיים לנערותך ודילמא לסחורה אלא
מדכתיב ואת עשרת הריצי החלב ודלמא לסחורה אטו iSam.17,18
דרכה של מלחמה לסחורה ואיבעית אימא מהכא ארץ Ex.3,17
זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי
דלא חזי ואיבעית אימא מהכא לכו שברו ואכלו ולכו Jes.55,1
שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב אלא מעתה שפן
שפן ארנבת חזיר חזיר להני הוא דאתו אלא
לכדתניא למה נשנו בבהמה מפני השסועה ובעופות Bel.63b
מפני הראה גמל גמל נמי להכי הוא דאתא כל חיבא
דאיבא למידרש דרשינן: תנו רבנן רחל שילדה מין עז Bek.17b
ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו
מקצת סימנים חייבת רבי שמעון אומר עד שיהא ראשו
ורובו דומה לאמו איבעיא להו לאכילה מי בעי רבי
שמעון ראשו ורובו או לא לענין בכורה כתיב אך Nm.18,17
בבור שור עד שיהא הוא שור ובבורו שור אבל לאכילה vgl. Bek.5b
גמל הוא דאמר רחמנא דאסיר הא אישתני מגמל שפיר Fol.7
דמי או דלמא לא שנא תא שמע בהמה טהורה שילדה
מין בהמה טמאה אסור באכילה ואם דומה ראשו ורובו
לאמו חייב בבכורה שמע מינה לאכילה נמי בעי רבי
שמעון ראשו ורובו לא לבכורה דוקא דיקא נמי דקא

73 (M — בהנא') 74 M + ו 75 M — אטו 76
77 M מהכא 78 M + לאו 79 M + לן
80 M — הוא דאתא 81 M לה
82 M בבכורה 83 M + הוא ד 84 M — ה"ש ו
85 M — הא 86 M — דוקא 87 M דשב.

profanen Viehs erlaubt. — Vielleicht aber ist die des profanen nur zum Essen verboten und zur Nutzniessung erlaubt, und die des Heiligen auch zur Nutzniessung verboten!? — Vielmehr, es heisst: *und genug Ziegenmilch zu deiner Kost und der Kost deines Hauses, und Lebensmittel für deine Mägde.* — Vielleicht für den Handel!? — Vielmehr, weil es heisst: *und die zehn Rahmschnitte.* — Vielleicht für den Handel!? — Ist denn der Handel Kriegsbrauch!? Wenn du aber willst, sage ich, hieraus: *ein Land, das Milch und Honig fliesst*; wieso würde, wenn diese nicht erlaubt wäre, die Schrift [das Land] einer Sache gelobt haben, die nicht verwendbar ist. Wenn du aber willst, sage ich, hieraus: *geht, schaffet Vorrat und esset, geht, schaffet Vorrat ohne Geld, ohne Kaufpreis Wein und Milch.* — Demnach deutet ja auch [die Wiederholung] *Kaninchen, Kaninchen, Hase, Hase, Schwein, Schwein*, hierauf!? Vielmehr wegen der folgenden Lehre: Weshalb sind sie wiederholt worden? Beim Vieh wegen des Geteilten und beim Geflügel wegen des Raáh. — Ebenso deutet ja auch [die Wiederholung] *Kamel, Kamel*, hierauf!? — Wo man hieraus etwas deuten kann, deute man.

Die Rabbanan lehrten: Wenn ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat, oder wenn eine Ziege Schafartiges geworfen hat, so ist es erstgeburtsfrei; hat es manche Kennzeichen, so ist es pflichtig. R. Šimôn sagt, nur wenn der Kopf und der grössere Teil [des Körpers] der Mutter gleicht. Sie fragten: Benötigt R. Šimôn des Kopfes und des grösseren Teils [des Körpers] auch hinsichtlich des Essens oder nicht. Hinsichtlich der Erstgeburt heisst es: *jedoch das Erstgeborene eines Rindes*, nur wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist, hinsichtlich des Essens aber sagte der Allbarmherzige nur von einem Kamel, dass es verboten sei, wenn es aber einem Kamel unähnlich ist, ist es erlaubt, oder aber gibt es hierbei keinen Unterschied? — Komm und höre: Wenn ein reines Vieh ein unreinartiges geworfen hat, so ist es zum Essen verboten; gleicht aber der Kopf und der grössere Teil [des Körpers] der Mutter, so ist es erstgeburtspflichtig. Hieraus ist also zu entnehmen, dass R. Šimôn auch hinsichtlich des Essens des Kopfes und des grösseren Teils [des Körpers] benötigt. — Nein, nur hinsichtlich der Erstgeburt. Dies ist auch zu beweisen, denn er lässt das Essen und bezieht sich auf die Erstgeburt. Schliesse hieraus, dass R. Šimôn nur hinsichtlich der Erstgeburt des Kopfes und des grösseren

77. Pr. 27,27. 78. iSam. 17,18. 79. Ex. 3,17. 80. Jes. 55,1. 81. Die ebenfalls Dt. Kap. 14 wiederholt werden. 82. Die Namen der reinen und unreinen Tiere. 83. Unter שסועה, das nur Dt. Kap. 14 genannt wird, versteht der T. ein anormales Tier mit 2 Köpfen oder anderen Einzelgliedern; cf. Bd. VIII S. 995 N. 519. 84. In Dt. 14,13, wofür Lev. 11,14 ראה hat, beides wol in derselben Bedeutung, die Weihe. 85. Num. 18,17. 86. Dem wol wegen dieser

Šimôn, dass seine Milch verboten ist? — Dies folgert er aus [dem Artikel] *das Kamel*. — Und die Rabbanan? — Sie verwenden [den Artikel] *das* nicht zur Schriftforschung. Es wird nämlich gelehrt: Šimôn Îmsoni interpretirte sämtliche *eth* in der Gesetzlehre, und als er [zum Schriftvers:] "*den [eth] Herrn, deinen Gott sollst du fürchten*, kam, zog er sich zurück". Da sprachen seine Schüler zu ihm: Meister, was soll aus all den Forschungen werden, die du aus *eth* eruirt hast? Er erwiderte ihnen: Wie ich einen Lohn für die Forschung zu erwarten hätte, ebenso habe ich einen Lohn für die Zurückziehung zu erwarten. Als aber R. Âqiba kam, lehrte er: *Den Herrn, deinen Gott, sollst du fürchten*, dies schliesst die Schriftgelehrten ein. R. Aha, der Sohn Rabas, sprach zu R. Aši: Demnach folgern die Rabbanan aus [der Wiederholung] *Kamel, Kamel*, und R. Šimôn folgert aus [dem Artikel] *das Kamel*, sonst aber würde man geglaubt haben, die Milch eines unreinen Viehs sei erlaubt; womit aber ist es hierbei anders, als bei folgender Lehre: "*die unrein sind*, dass nämlich auch Tunke, Brühe und Bodensatz verboten sind!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, da dies[74] auch bei einem reinen Vieh ein Novum ist, denn der Meister sagte, das Blut trübe und werde Milch, und da dies ein Novum ist, sei auch die eines unreinen Viehs erlaubt, so lehrt er uns. — Allerdings nach demjenigen, welcher sagt, das Blut trübe und werde Milch, wie ist es aber nach demjenigen zu erklären, welcher sagt, ihre[75] Glieder lösen sich und ihre Lebenskraft kehre erst nach vierundzwanzig Monaten zurück!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, da der Allbarmherzige nichts vom Lebenden erlaubt hat, die Milch aber trotzdem erlaubt ist, obgleich sie einem Glied vom Lebenden gleicht, somit sei auch die eines unreinen Viehs erlaubt, so lehrt er uns. — Woher, dass die Milch eines reinen Viehs erlaubt ist: wollte man sagen, da der Allbarmherzige Fleisch mit Milch verboten hat, so ist sie wol gesondert erlaubt, so ist vielleicht die Milch gesondert nur zum Essen verboten und zur Nutzniessung erlaubt, während Fleisch mit Milch auch zur Nutzniessung verboten ist!? Und nach R. Šimôn, nach dem es zur Nutzniessung erlaubt ist, [unterscheidet es sich] dadurch, dass das Kochen mit der Geisselung belegt ist. — Vielmehr, da der Allbarmherzige von untauglichen Opfertieren sagt: "*schlachten*, nicht aber scheren, *Fleisch*, nicht aber Milch, so ist die eines

ילפו מנא ליה נפקא ליה מאת הגמל ורבנן את׳ אתים
לא דרשי בדתניא שמעון העמסוני היה דורש כל את
ואת שבתירה בין שהגיע את ה׳ אלהיך תירא פירש
אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא
עליהם אמר להם בשם שקבלתי שכר על הדרישה כך
אני מקבל שכר על הפרישה עד שבא רבי עקיבא
ולימד את ה׳ אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אלא מעתה
טעמא דרבנן מגמל נמל ורבי שמעון מאת [ה]גמל הא
לאו הכי הוה אמינא חלב דבהמה טמאה שרי מאי
שנא מהא דתניא הטמאים לאכור צירן ורוטבן וקיפה
שלהן איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל דבהמה
טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעבר ונעשה
חלב וכיון דחידוש הוא בבהמה טמאה נמי לישתרי
קא משמע לן הניחא למאן דאמר דם נעבר ונעשה חלב
אלא למאן דאמר איבריה מתפרקן הימנה ואין נפשה
חוזרת עליה עד עשרים וארבעה חדש מאי איכא למימר
איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וליכא מידי דאתי
מחי ושריה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא
ושרי והילכך אפילו בבהמה טמאה לישתרי קא משמע
לן וחלב דבהמה טהורה מנלן דשרי אילימא מדאסר
רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה
אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי
אסור ולרבי שמעון דשרי בהנאה משכחת לה למילקי
על בישוליה אלא מדגלי רחמנא דבפסולי המוקדשין
תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב הא דחולי שרי ואימא

vg. Bex. 10a

Dt. 12,15 Bek. 15a Tem. 31a

M 57 אחין שבת׳ | B 58 + ל | M 59 וכל | M 60 אקבל || M 61 מעמייהו מגמל || M 62 — ד || 63 M והקי׳ || M 64 ובה׳ || M 65 — וכיון ... חלב || M 66 + ו || M 67 מחיים || M 68 + נמי || M 69 היל׳ נמי לישת׳ אפ׳ כב״ט וחלב || M 70 חלב לחוד || 71 M גבי פס׳ || B 72 דחולין.

71. Dt. 6,13. 72. Der Artikel את sollte Aehnliches einschliessen. 73. Lev. 11,31. 74. Dass die Milch erlaubt ist. 75. Der Wöchnerin, infolge der Geburt. 76. Dt. 12,15.

בבכורה מאי לאו אפילו פרה שילדה מין סוס לא פרה
שילדה מין חמור תא שמע פרה שילדה מין חמור
והמור שילדה מין סוס פטורה מן הבכורה אם יש[40]בו
מקצת סימנין חייבת בבכירה מאי לאו אתרוייהו לא
אפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס
למאי קתני[41]לה לפטורא פשיטא השתא ומה פרה שילדה
מין חמור דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה נינהו
[42]אמרת אם יש בו מקצת סימנין אין ואי לא לא חמור
שילדה מין סוס מיבעיא איצטריך סלקא דעתך[43]התם
הוא דיש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה
סדוקות והא[44]פרסותיה קלוטות אבל הבא דאידי ואידי
אין לה קרנים אידי[45]ואידי פרסותיה קלוטות אימא
חמור אדום[46]בעלמא הוא קמשמע לן: ומה הן באכילה
כו': למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא[47]הוא דלא
תיהלך לך דלא תימא זיל בתריה דידיה והאי טהור
מעליא הוא והאי[48]טמא מעליא הוא אלא זיל בתר
Lv.11,4 אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן[69]אך את זה לא תאכלו
ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך[49]שהוא מעלה
גרה ומפרים פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה זה[50]טהור
שנולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנולד מן הטהור
Col.b ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה[51]הבי קאמר דבר
הבא ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה לא[52]תיכול תלמוד
Lv.11,4 לומר [70]גמל [וגו'] טמא הוא הוא טמא ואין טמא הנולד
מן הטהור טמא אלא טהור רבי[53]שמעון אומר גמל גמל
שני פעמים[54]אחד גמל הנולד מן הגמלה ואחד גמל
הנולד מן הפרה ורבנן האי גמל גמל מאי עבדי ליה
[55]חד לאסור[56]עצמו וחד לאסור[57]הלבו ורבי[53]שמעון לאסור

43 ‖ אמ׳ — M 42 ‖ לה — M 41 ‖ בו — M 40
M אמ׳ דהא יש ‖ M 44 אין פרס׳ סד׳ אבל ‖ M 45 ואידך
M 49 ‖ טהור P 48 ‖ הוא — M 47 ‖ M 46 בעל׳
‖ דבר + M .זה + P 50 ‖ דכר שהוא ממה״ג וטמה״ף
M 54 ‖ ישמע׳ M 53 ‖ תאכלו M 52 ‖ ו + P 51
חד ‖ M 55 + מיבעי להו ‖ M 56 + את.

es aber manche Kennzeichen", so ist es erstgeburtspflichtig. Doch wol, auch wenn eine Kuh Pferdeartiges geworfen hat. — Nein, wenn eine Kuh Eselartiges geworfen hat. — Komm und höre: Wenn eine Kuh Eselartiges geworfen hat, oder wenn eine Eselin Pferdeartiges geworfen hat, so ist es erstgeburtsfrei; hat es aber manche Kennzeichen, so ist es erstgeburtspflichtig. Dies bezieht sich wol auf beides. — Nein, auf den Fall, wenn eine Kuh Eselartiges geworfen hat. Demnach lehrt er den Fall, wenn ein Esel Pferdeartiges geworfen hat, dass es nämlich frei ist, und dies ist ja selbstverständlich: wenn es sogar in dem Fall, wenn eine Kuh Eselartiges geworfen hat, wo beide durch die Erstgeburt heilig sind, nur dann [pflichtig ist] wenn es manche Kennzeichen hat, sonst aber nicht, um wieviel mehr in dem Fall, wenn eine Eselin Pferdeartiges geworfen hat!? — Dies ist nötig; man könnte glauben, nur da, wo das eine Hörner hat und das andre keine Hörner hat, das eine gespaltene Klauen hat und das andre ungespaltene Klauen hat, hierbei aber, wo beide keine Hörner haben, beide ungespaltene Klauen haben, könnte man glauben, es sei nichts weiter als ein brauner Esel, so lehrt er uns.

WIE VERHÄLT ES SICH MIT IHNEN HINSICHTLICH DES ESSENS &c. Wozu begründet er: denn was kommt? — Es ist nur ein Merkzeichen, damit du es nicht verwechselst; damit du nicht glaubst, man richte sich nach [der Geburt], wonach diese richtig rein oder richtig unrein ist, vielmehr richte man sich nach der Mutter. — Woher dies? — Die Rabbanan lehrten: [69]*Dieses aber sollt ihr nicht essen von den Wiederkäuern und von den mit gespaltenen Klauen*; du hast manches, das wiederkäuend ist und gespaltene Klauen hat, und du dennoch nicht essen darfst, und zwar ein von einem unreinen [Vieh] geworfenes reines. Vielleicht ist dem nicht so, sondern ein von einem reinen geworfenes unreines, und [die Worte:] *von den Wiederkäuern und den mit gespaltenen Klauen*, sind wie folgt zu verstehen: was von Wiederkäuern und [Tieren] mit gespaltenen Klauen kommt, und du dennoch nicht essen darfst? Es heisst: [70]*Kamel & es ist unrein*; es ist unrein, nicht aber ist ein von einem reinen [Vieh] geworfenes unreines unrein, sondern rein. R. Šimôn sagte: Es heisst zweimal [70]*Kamel, Kamel*, sowol ein von einem Kamel geworfenes Kamel als auch ein von einer Kuh geworfenes Kamel. — Wofür verwenden die Rabbanan [die Wiederholung des Wortes] *Kamel*? — Eines, dass es selbst verboten ist, und eines, dass seine Milch verboten ist. — Woher entnimmt R.

69. Lev. 11,4. 70. An dieser Stelle u. Dt. 14,7.

lich nur vom Erstling eines Esels gilt und nicht von den Erstlingen von Pferd und Kamel; somit sind sie ausgeschlossen hinsichtlich des Schafes, jedoch durch irgend etwas anderes [auszulösen]. Demnach sollte doch der Allbarmherzige geschrieben haben: *den Erstling eines Esels sollst du durch ein Schaf auslösen, einen Esel sollst du durch ein Schaf auslösen*, wenn es aber [zweimal] heisst: *den Erstling eines Esels sollst du durch ein Schaf auslösen, den Erstling eines Esels sollst du durch ein Schaf auslösen*, so deutet dies: ich habe es dir nur vom Erstling eines Esels gesagt und nicht von den Erstlingen von Pferd und Kamel. — Woher weiss unser Autor, Pferd und Kamel auszuschliessen? R. Papa erwiderte:[67] *All dein Vieh, was männlich*, generell, *Rind, Schaf und Esel*, speziell, und wenn auf eine Generalisierung eine Spezialisierung folgt, so enthält die Generalisierung nur das, was die Spezialisierung nennt, nur Rind, Schaf und Esel, andres aber nicht. — Und R. Jose der Galiläer!? — [Das Wort] *Erstling* unterbricht den Zusammenhang. — Und die Rabbanan!? — Die Schrift verbindet sie durch das *und*. — Und R. Jose der Galiläer!? — Sollte sie doch weder *und* noch *Erstling* schreiben. — Und die Rabbanan!? — Da bei diesem nur der Geldwert heilig ist und bei jenem die Sache selbst heilig ist, so trennt sie sie und verbindet sie wieder.

Sie fragten: Wie ist es, wenn eine Kuh Eselartiges geworfen und dieses manche Kennzeichen hat? Ist es, nur wenn eine Ziege Schafartiges oder ein Schaf Ziegenartiges geworfen hat, und dieses manche Kennzeichen hat, erstgeburtspflichtig, da das eine rein ist und das andre rein ist, das eine körperlich heilig ist und die andre körperlich heilig ist, nicht aber hierbei, wo das eine unrein und das andre rein ist, das eine körperlich heilig ist und vom andren nur der Geldwert heilig ist, oder aber, da beide durch die Erstgeburt heilig sind, so ist es heilig. Und wie ist es, wenn du entscheidest, es sei heilig, da beide durch die Erstgeburt heilig sind, wenn eine Eselin Pferdeartiges geworfen hat: dieses ist entschieden nicht durch die Erstgeburt heilig, oder aber, auch die unreine Art ist heilig. Und wie ist es, wenn du entscheidest, es sei, da es eine unreine Art ist, heilig, wenn eine Kuh Pferdeartiges geworfen hat. Hierbei ist entschieden das eine rein und das andre unrein, das eine durch die Erstgeburt heilig und das andre nicht durch die Erstgeburt heilig, oder aber sind die Kennzeichen wesentlich? — Komm und höre: wenn ein reines Vieh ein unreinartiges Vieh geworfen hat, so ist es erstgeburtsfrei; hat

[67] ולא פטרי סוסים וגמלים ואימא מעטינהו משה וירעדם בכל דבר אם כן לכתוב רחמנא פטר חמור תפדה בשה וחמור תפדה בשה פטר חמור תפדה בשה פטר חמור תפדה בשה למה לי פטרי חמורים אמרתי לך ילא פטרי סוסים וגמלים ותנא דודן למעיטי סוסים וגמלים מנא ליה אמר רב פפא [ו]כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור ושה וחמור אין מידי אחרינא לא ורבי יוסי הגלילי פטר הפסיק הענין ורבנן ויש תדיר עדיפה קרא ורבי יוסי הגלילי לא לכתוב לא ויו ולא פטר ורבנן איידי דהא קדושת דמים והא קדושת הגוף פסיק להו והדר עריב להו: איבעיא להו פרה שילדה מן חמור ויש בו מקצת סימנין מהו עז שילדה מן רחל ורחל שילדה מן עז דכי יש מקצת סימנין חייכת בבכורה דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת הגוף הכא דהא טמאה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת דמים לא או דלמא כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה קדוש ואם תמצי לומר כיון דאידי ואידי מיקדש בבכורה קדוש חמור שילדה מן סוס מהו הכא ודאי לא בת מיקדש בבכורה הוא או דלמא כיון דמין טמאה הוא קדוש אם תמצי לומר כיון דמין טמאה הוא קדוש פרה שילדה מן סוס מהו הכא ודאי הא טהורה והא טמאה הא בת מיקדש בבכורה והא לא בת מיקדש בבכורה או דלמא סימנין מילתא היא תא שמע בהמה טהורה שילדה מן בהמה טמאה פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייכת

M 22 + אמרתי לך ‖ M 23 — ואימא ‖ 24 (M פו ך) M 25 + מה הפרט ‖ M 26 + כ ‖ M 27 + הוא M 28 והוא טה׳ והא קד׳ ‖ M 29 אבל הכא דהאי קה ג והך ק״ד ‖ M 30 — ואם ... קדוש ‖ M 31 — מהו ‖ 32 M לאו בר ‖ M 33 — אב ... קדוש ‖ M 34 הא ‖ 35 M — בבכ׳ ‖ M 36 סימנא ‖ M 37 + טמאה שיל׳ מ״ב טהו׳ או ‖ M 38 — בה׳ ‖ M 39 + ו.

[67] Ex. 34,19. [68] Ib. V. 20.

כשב אימורין בבכור עז"צריכא דאי כתב רחמנא "בבכור
שור שכן נתרבה בנספים בשב שכן נתרבה "באליה
בעז שכן נתרבה אצל עבודה זרה ביחיד חדא מהדא
לא אתיא תיתי חדא מתרתי "בהי לא ליכתוב לא
ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהנך מה להנך שכן
נתרבו "אצל פסחים לא לכתיב "בכשב ותיתי מהנך מה
להנך שכן נתרבו אצל עבודה "זרה בציבור לא "ניכתוב
רחמנא בעז ותיתי מהנך מה להנך שכן יש בהן צד
רבוי אצל מזבח הילכך צריכי ורבי יוסי הגלילי אם כן
ליכתוב קרא אך בבכור שור בכשב ועז בבכור למה לי
אלא לאו שמע מינה עד שיהא הוא שור ובבורו שור ורבי
יוסי הגלילי האי פטר חמור "פטר חמור מאי עביד ליה
מיבעי ליה לכדתניא "רבי יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר
Nm.18,15 °אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה
[הטמאה] תפדה שומע אני אפילו פטרי סוסים וגמלים
תלמוד לומר פטר חמור פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי
סוסים וגמלים ועדיין אני אומר פטרי חמור בשה פטרי
Fol. 6 °סוסים וגמלים בכל דבר °תלמוד לומר פטר חמור פטר
חמור שני פעמים פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי
vgl. Nid. 33a סוסים וגמלים פריך רב אחאי אי כתב רחמנא חד הוה
אמינא "דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד
על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ולעולם
בשה כתב רחמנא פטר חמור אחרינא פטרי חמורים

M 10 צריכי | M 11 ב"ש הנך לא אתו מיניה שכן נדבין מרובין ואי כתב רח' בכור כשב | M 12 אליה בבכור עז | M 13 — בהי ל"ל | M 14 להיות פסח בא מהם לא | M 15 | M 16 — זרה | M 17 ליכי | M 18 רח' + M | M 19 — פ"ח | M 20 — ר' ... שנא' | M 21 — סו"ג | M + הוי.

beim Erstgeborenen eines Rindes und die Opferteile beim Erstgeborenen eines Lammes und die Opferteile beim Erstgeborenen einer Ziege besonders genannt? Dies ist nötig; würde der Allbarmherzige es nur beim Erstgeborenen eines Rindes geschrieben haben, [so könnte man glauben], weil es bei diesem mehr Gussopfer sind; wenn beim Lamm, weil bei ihm der Fettschwanz hinzukommt; wenn von der Ziege, weil diese wegen des Götzendienstes eines einzelnen dargebracht wird. — Wenn hinsichtlich des einen von einem nicht zu folgern ist, so sollte doch hinsichtlich des einen von zweien gefolgert werden!? — Von welchem sollte dies nicht geschrieben werden: wenn der Allbarmherzige es vom Rind nicht geschrieben hätte und man bezüglich dessen von jenen folgern wollte, [so könnte man erwidern:] wol gilt dies von jenen, die beim Götzendienst einer Gemeinschaft verwendet werden; und wenn der Allbarmherzige es von der Ziege nicht geschrieben hätte und man bezüglich dieser von jenen folgern wollte, [so könnte man erwidern:] wol gilt dies von jenen, die ein Mehr haben für den Altar. Daher sind sie alle nötig. — Und R. Jose der Galiläer!? — Demnach sollte doch der Schriftvers lauten: *nur das Erstgeborene eines Rindes, eines Schafes und einer Ziege*, wozu heisst es wiederholt *Erstgeborenes*? — hieraus ist somit zu entnehmen, nur wenn es selbst und sein Erstgeborenes ein Rind ist. — Wofür verwendet R. Jose der Galiläer [die Wiederholung der Worte] *Erstling eines Esels*? — Diese verwendet er für folgende Lehre: R. Jose der Galiläer sagte: Da es heisst: °*jedoch sollst du den Erstgeborenen eines Menschen auslösen, und das Erstgeborene eines unreinen Viehs sollst du auslösen*, könnte man entnehmen, auch das Erstgeborene vom Pferd und Kamel, so heisst es: *Erstling eines Esels*, ich habe es dir nur vom Erstling eines Esels gesagt, nicht aber von Erstlingen von Pferd und Kamel. Aber immerhin könnte ich noch glauben, den Erstling eines Esels durch ein Schaf und die Erstlinge von Pferd und Kamel durch irgend etwas, so heisst es zweimal: *Erstling eines Esels, Erstling eines Esels*, ich habe es dir nur vom Erstling eines Esels gesagt, nicht aber von den Erstlingen von Pferd und Kamel. R. Aḥaj wandte ein: Hätte es der Allbarmherzige nur einmal geschrieben, könnte man sagen: wenn etwas in der Generalisierung einbegriffen war und um etwas zu lehren aus der Generalisierung herausgegriffen worden ist, so ist es nicht herausgegriffen worden, um für sich allein zu lehren, vielmehr ist es herausgegriffen worden, um für die ganze Generalisierung zu lehren, dass es stets nur durch ein Schaf erfolge. Daher schrieb der Allbarmherzige abermals *Erstling eines Esels*, dass dies näm-

66. Num. 18,15.

רה שילדה מין חמור וחמור שילדה כמין כום
פטורה מן הבכורה שנאמר פטר חמר פטר
חמר שני פעמים עד שיהא חיולד חמור והנולד חמור
ומה הם באכילה בהמה טהורה שילדה כמין בהמה
טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה כמין בהמה
טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא
מן הטהור טהור:

גמרא. תנן התם רחל שילדה מין עז ועז שילדה
מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין
חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא אך
בכור שור שיהא הוא שור ובכורו שור בכור בשב
שיהא הוא בשב ובכורו בשב בכור עז שיהא הוא עז
ובכורו עז יכול אפילו יש בו מקצת סימנין תלמוד
לומר אך חלק והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה
הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא רבי יוסי הגלילי
אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור
בכור בשב עד שיהא הוא בשב ובכורו בשב או בכור
עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפילו יש בו
מקצת סימנין תלמוד לומר אך חלק במאי קא מיפלגי
תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים והוא הדין
בקדושת הגוף ורבי יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף
והוא הדין בקדושת דמים ונמר קדושת דמים מקדושת
הגוף ותנא דידן האי בכור בכור מאי עביד ליה מיבעי
ליה לכדרבי יוסי ברבי הנינא דאמר רבי יוסי ברבי
חנינא למה נאמרו אימורין בבכור שור אימורין בבכור

95 פטור | VM 94 שילי | M 93 — כ | VM 92 + כ
M 98 ומן | M 97 שכל היוצא | M 96 באכי | M — כ
M 2 או עז עד | M 1 — ד | M 99 + ד | פטורה
M 5 לה — | M 4 חלק — | M 3 שיהא הוא עז
M 8 הגלילי גלי | M 7 לקדי | M 6 — או ... עז
M 9 — יוסי בר. | איתמר דגמר

GENN EINE KUH ESELARTIGES ODER EINE ESELIN PFERDEARTIGES GEWORFEN HAT, SO IST ES ERSTGEBURTSFREI, DENN ES HEISST [ZWEIMAL]:[60] *Erstling des Esels, Erstling des Esels*, NUR WENN DIE WERFENDE ESEL UND DAS GEWORFENE ESEL IST. WIE VERHÄLT ES SICH MIT IHNEN HINSICHTLICH DES ESSENS? WENN EIN REINES VIEH EIN UNREINARTIGES VIEH GEWORFEN HAT, SO IST ES ZUM ESSEN ERLAUBT, UND WENN EIN UNREINES EIN REINARTIGES VIEH GEWORFEN HAT, SO IST ES ZUM ESSEN VERBOTEN, DENN WAS VOM UNREINEN KOMMT, IST UNREIN, UND WAS VOM REINEN KOMMT, IST REIN.

GEMARA. Dort wird gelehrt: Wenn ein Schaf Ziegenartiges oder eine Ziege Schafartiges geworfen hat, so ist es erstgeburtsfrei; hat es aber manche Kennzeichen[61] so ist es pflichtig. Woher dies? R. Jehuda erwiderte: Die Schrift sagt:[62] *nur das Erstgeborene eines Rindes*, nur wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist; *das Erstgeborene eines Lammes*, nur wenn es selbst ein Lamm ist und sein Erstgeborenes ein Lamm ist; *das Erstgeborene einer Ziege*, nur wenn es selbst eine Ziege ist und sein Erstgeborenes eine Ziege ist. Man könnte glauben, auch wenn es manche Kennzeichen hat, so heisst es *nur*, teilend. — [Unser] Autor folgert es ja aber aus [der Wiederholung des Wortes] *Erstling*? — Er ist der Ansicht R. Jose des Galiläers, denn es wird gelehrt: R. Jose der Galiläer sagte: *Nur das Erstgeborene eines Rindes*, nur wenn es selbst ein Rind ist und sein Erstgeborenes ein Rind ist; *das Erstgeborene eines Lammes*, nur wenn es selbst ein Lamm ist und sein Erstgeborenes ein Lamm ist; *oder das Erstgeborene einer Ziege*, nur wenn es selbst eine Ziege ist und sein Erstgeborenes eine Ziege ist. Man könnte glauben, auch wenn es manche Kennzeichen hat, so heisst es *nur*, teilend. — Worin besteht ihr Streit? — Unser Autor ist der Ansicht, der Allbarmherzige lehrt dies von der Heiligkeit des Geldwertes[63] und dasselbe gilt auch von der Heiligkeit der Sache[64], und R. Jose ist der Ansicht, der Allbarmherzige lehrt dies von der Heiligkeit der Sache, und dasselbe gilt auch von der Heiligkeit des Geldwertes, und er folgert hinsichtlich der Heiligkeit des Geldwertes von der Heiligkeit der Sache. — Wofür verwendet unser Autor [die Wiederholung des Wortes] *Erstgeborenes*? — Diese verwendet er für eine Lehre des R. Jose b. R. Ḥanina, denn R. Jose b. R. Ḥanina sagte: Wozu werden die Opferteile[65]

60. Ex. 13,13 und ib. 34,20. 61. Der Mutter. 62. Num. 18,17. 63. Wie dies beim unreinen Vieh der Fall ist. 64. Eines reinen Tieres, das selbst heilig und nicht auszulösen ist. 65. Fett und Blut; cf. Num. 18,17.

שמע מינה מנה של [52]קודש כפול היה [53]ודילמא כללי
קחשיב בכברי פרטי לא קא חשיב בכברי אלא מהכא
Ex.38,29 [54]ונחשת התנופה [55]שבעים ככר ואלפים וארבע מאות
שקל שהרי כאן תשעים [56]וששה מנה [57]ולא מנאן הכתוב
אלא בפרוטרוט שמע מינה מנה של קודש כפול היה
ודילמא פרטא רבה קא חשיב [58]בכברי פרטא זוטא לא
Bb.90a Men.77a קחשיב [59]בכברי [60]אלא אמר רב חסדא מהכא [61]והשקל
Ez.45,12 עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים
Col.b Bb.10b עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם [62]והא מאתן וארבעין
Men.77a הוין אלא שמע מינה מנה של קודש מנה כפול
היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יתר
על שתות ושמע מינה שתותא [63]מלבר: אמר רבי חנינא
[64]שאילית את רבי אליעזר בבית מותבא רבא מה נשתנו
פטרי המורים מפטרי סוסים וגמלים אמר ליה גזירת
הכתוב היא ועוד שסייעו ישראל בשעת יציאתם
ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו
עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של
[65]מצרים ועוד שאלתיו מאי לשון רפידים ואמר לי
Syn.106a רפידים שמה כתנאי רבי אליעזר אומר רפידים שמה
רבי יהושע אומר שריפו [66]עצמן מדברי תורה וכן הוא
Jer.47,3 אומר לא הפנו אבות [67]אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתיו
מאי לשון שטים ואמר לי שטים שמה כתנאי [68]רבי
אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו
Nm.25,2 בדברי שטות ותקראן לעם לזבחי אלהיהן רבי [69]אליעזר
אומר ערומות פגעו בהן רבי יהושע אומר שנעשו כולן
בעלי קריין:

men, dass die Mine des Heiligtums doppelt war. Vielleicht aber zählt er nur abgerundet nach Kikar, die einzeln zurückbleibenden zählt er nicht nach Kikar. — Vielmehr, hieraus: [52]*und das Kupfer der Weihgeschenke siebzig Kikar und zweitausendvierhundert Šeqel*; hier sind es sechsundneunzig Minen, und die Schrift zählt sie nur im Kleinen. Schliesse hieraus, dass die Mine des Heiligtums doppelt war. — Vielleicht aber rechnet er bei einer grossen Zahl nach Kikar, bei einer kleinen Zahl aber nicht!? — Vielmehr, erwiderte R. Ḥisda, ist dies hieraus zu entnehmen: [53]*der Šeqel soll zwanzig Gera betragen, zwanzig Šeqel, fünfundzwanzig Šeqel, zehn und fünf Šeqel soll euch die Mine gelten*; es sind ja[54] zweihundertvierzig [Denar]!? Vielmehr ist hieraus zu entnehmen, dass die Mine im Heiligtum eine Doppelmine war. Und hieraus ist zu entnehmen, dass man zu den Massen etwas hinzufüge, jedoch füge man nicht mehr als ein Sechstel hinzu; und hieraus ist zu entnehmen, dass das Sechstel ausschliesslich zu verstehen ist.

R. Ḥanina sagte: Ich fragte R. Eliêzer im grossen Lehrhaus: Weshalb ist es bei den Erstgeborenen des Esels anders als bei den Erstgeborenen von Pferd und Kamel? Dieser erwiderte: Es ist eine Verordnung der Schrift. Und ferner, weil sie den Jisraéliten beim Auszug aus Miçrajim Hilfe leisteten, denn du hast keinen einzigen Jisraéliten, der nicht neunzig lybische Esel mit dem Gold und dem Silber Miçrajims beladen hätte. Ferner fragte ich ihn, was Rephidim[55] bedeute, und er erwiderte mir, der Name [des Ortes] war Rephidim. Hierüber [streiten] Tannaím: R. Eliêzer sagt, Rephidim war der Name [des Ortes]; R. Jehošuâ sagt, weil sie schlaff [raphe] waren in der Gesetzlehre, denn es heisst: [56]*es wandten sich nicht die Väter an die Kinder vor Schlaffheit [riphjon] der Hände*. Ferner fragte ich ihn, was Šiṭṭim[57] bedeute, und er erwiderte mir, der Name [des Ortes] war Šiṭṭim. Hierüber [streiten] Tannaím: R. Eliêzer sagt, Šiṭṭim war der Name [des Ortes]; R. Jehošuâ sagt, sie befassten sich mit buhlerischem Treiben [šeṭuth]. [58]*Und sie luden das Volk zu den Opfermahlen ihrer Götter*. R. Eliêzer sagt, sie begegneten ihnen nackt; R. Jehošuâ sagt, sie bekamen alle Samenerguss[59].

M 77 + ודיל' מש"ק לא כפול היה ‖ M 78 מאתים ככר שהרי ‖ M 79 ותשעה ‖ M 80 אלא מנ' הכ' בפר' ואם איתא שבע' ואחד ככר ושלשים ושישה מנה מבעי ליה אלא מדלא מנא' הכת' בפר' ש"ם ‖ M 81 — בככ' ‖ P 82 בככרא ‖ M 83 א"ל רבא מהכא ‖ M 84 מנה מו"א הוו אלא לאו ש"ם ש"ק כפול ‖ M 85 (בלבד) ‖ BM 86 שאלתי ‖ M 87 + ארץ ‖ M 88 + את ‖ MP 89 על ‖ M 90 — ר'... שמה ‖ M 91 יה' או' שפג' בהן ער' רא"א שנעשו.

52. Ex. 38,29. 53. Ez. 45,12. 54. Nach der Aufzählung dieses Schriftverses (1 Š = 4 D.), während die M. tatsächlich nur 25 Š. hat. 55. Eine der Stationen in der Wüste; cf. Ex. 17,1. 56. Jer. 47,3. 57. Cf. Num. 25,1. 58. Num. 25,2. 59. Das W. ותקראן ist derivat von קרי, nächtliches Begegnis, Samenerguss.

man sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren nicht heilig, und Reš-Laqiš sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren heilig. Da sprach dieser zu ihm: Lehrt ihr auch jene Einwendungen umgekehrt, und lehrt ihr umgekehrt auch das, was R. Eleâzar gesagt hat? Jener erwiderte: Sie waren nicht heilig, [dies heisst:] sie brauchten nicht geheiligt zu werden. — Demnach ist dies ja das, was wir [lehren]!? — Er lehrt uns, dass man die Ausdrucksweise seines Lehrers gebrauchen muss.

Der Hegemon Contaricus fragte R. Johanan b. Zakkaj: Bei der Einzelzählung[44] findest du zweiundzwanzigtausenddreihundert und bei der Gesamtzählung[45] findest du zweiundzwanzigtausend; wo sind die dreihundert hingekommen? Dieser erwiderte: Jene dreihundert waren Erstgeborene, und ein Erstgeborener kann keinen Erstgeborenen entheben. — Aus welchem Grund? Abajje erwiderte: Es genügt, wenn der Erstgeborene sich der eignen Heiligkeit enthebt. — Ferner fragte er ihn: Bei der Einforderung des Geldes findest du zweihundertundeinen Kikar und elf Minen, denn es heisst:[47] *ein Beqâ auf den Kopf, ein halber Šeqel nach dem Šeqel des Heiligtums &*, und bei der Ablieferung des Geldes findest du hundert Kikar, denn es heisst:[48] *und die hundert Kikar dienten zum Giessen &*. Euer Lehrer Mošeh war wol ein Dieb oder ein Würfelspieler, oder er war im Rechnen unkundig: er lieferte die Hälfte ab und behielt eine Hälfte; er gab eine ganze Hälfte nicht zurück. Dieser erwiderte ihm: Unser Lehrer Mošeh war ein zuverlässiger Schatzmeister und im Rechnen[49] kundig, nur war die Mine des Heiligtums doppelt. R. Ahaj wandte ein: Was war ihm da überhaupt fraglich: *die hundert Kikar Silbers waren zum Giessen &*, diese zum Giessen und die übrigen für die Schatzkammer!? — Es gibt noch einen andren Schriftvers:[50] *und das Silber der Gemusterten der Gemeinde betrug hundert Kikar &*. — Er sagte ihm, die Mine des Heiligtums war doppelt; woher dies? Wollte man sagen, aus dieser Stelle, denn es waren einundsiebzig Minen, [und es heisst:] [51] *und aus den tausendsiebenhundertfünfundsiebzig machte er Haken für die Säulen*; die Schrift zählt sie nur im Kleinen[52], und wenn dem so wäre, sollte es ja heissen: hundertundein Kikar und elf Minen. Da die Schrift sie nur im Kleinen zählt, so ist hieraus zu entneh-

45. Der Leviten; cf. Num. 3,15ff. 46. Cf. ib. V. 39. 47. Ex. 38,26. 48. Ib. V. 27. 49. Die Anfangsbuchstaben der Worte גיזבר, נאמן und בקי ergeben das Wort גנב (Dieb); die Antwort kann als sprachlicher Scherz aufgefasst werden. 50. Ib. V. 25. 51. Ib. V. 28. 52. Nach Šeqel und nicht nach Kikar und Minen. 1 K. = 60 M. = 25 Š.

אינבא מתנין לה רבי יתנן אמר לא קדשי בכורות
במדבר וריש לקיש אמר קדשי בכורות במדבר אמר
ליה ואפכיתו נמי תיובתא ואפכיתי לה להא דרבי
אלעזר אמר ליה לא קדשי לא היצרכו ליקדש אי הכי
Ex. 13,2 היינו דידן קא משמע לן חייב אדם לומר בלשון רבו:
Num. 3,40 שאל קונטרוקום ההנמין את רבן יוחנן בן זכאי בפרטן
של לוים אתה מוצא עשרים ושנים אלף ושלש מאות
בכללן אתה מוצא עשרים ושנים אלף ושלש מאות
להיכן הלכו אמר ליה אותן שלש מאות בכורות היו
ואין בכור מפקיע בכור מאי טעמא אמר אביי דיו לבכיר
שיפקיע קדושת עצמו ועוד שאלו בניכוי בכסף אתה
Lv. 27,26 מוצא מאתים ואחת כבר ואחת עשרה מנה דכתיב בקץ
לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש וגו ובנתינת הכסף
v. 27 אתה מוצא מאת כבר דכתיב ויהי מאת כבר הכסף
לצקת וגו משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או
אינו בקי בחשבונות נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה
שלם לא ההזיר אמר לו משה רבינו גיזבר נאמן היה
ובקי בחשבונות היה ומנה של קודש כפול היה הוי
בה רב אחאי מאי קא קשיא ליה ויהי מאת כבר הכסף
לצקת וגו הנך לצקת ואינך כי גוא כתב קרא אחרינא
v. 25 וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו ודקאמר ליה מנה
של קודש כפול היה מנא ליה אילימא מיניה שהרי כאן
v. 28 שבעים ואחד מנה ואת האלף ושבע [ה]מאות וחמשה
ושבעים עשה ווים לעמודים ולא מנאן הכתוב אלא
בפרוטרוט ואם איתא מאה ואחד כבר ואחת עשרה
מנה מיבעי ליה אלא מדלא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט

M 58 הכי מת׳ לה איפ׳ | B 59 ואפכית. M דאפכיתו לה | M 60 + דאר א חזאי בחלמאי | M 61 + ודאי P 62 | M 63 הך חייב | P 64 — ה | M 65 ובכ אי לה | M 66 אותן שלש | P 67 (אילו) | M 68 — אתה | M 69 — בקי | M 70 הקרש | M 71 אתא מ״ם | M 72 + דילמ׳ | M 73 מגוא | M 74 פדויי | M 75 מנה ואח׳ לא | M 76 — אלא בפר׳.

לא קדוש איתיביה אותו היום שהוקם המשכן קרבו
להם[39] בישראל נדרים ונדבות חטאות ואשמות בכורות
ומעשרות הבא נמי באותן שיצאו ממצרים ומינה אותו
היום הוא דקרוב מיכן ואילך לא קרוב איבא דאמרי
איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן אותו היום שהוקם
המשכן קרבו להם [39]ישראל נדרים ונדבות חטאות
ואשמות בכורות ומעשרות אותו היום אין מיכן ואילך לא
אימא מאותו היום ואילך ומאי קמשמע לן מאותו היום
אין מעיקרא לא אלמא[40] חובות בבמה לא קרוב תא שמע
נמצאת אתה אומר בשלשה מקומות קדשו בכורות
לישראל במצרים ובמדבר ובבניסתן [41]ישראל לארץ
Ex.13,1 במצרים[42] מהו אומר קדש לי כל בכור במדבר[43] הוא אומר
Nm.8.17 כי לי כל בכור בבני ישראל[44] בבניסתם לארץ[45] הוא אומר
והיה כי יביאך והעברת אמר רב נחמן בר יצחק בשלשה
מקומות הוזהרו על הבכורות[46] ליקדש ולא קדשו ובמצרים
נמי לא קדוש[47] הא קאמרינן דקדוש[48] הכי קאמר מהן קדשו
ומהן לא קדשו מתקיף לה רב פפא ובמדבר לא קדוש
Ib.3,40 והכתיב פקד כל בכר זכר[49] לבני ישראל אלא אי איתמר
הכי איתמר רבי יוחנן אמר קדשו ולא פסקו[28] וריש לקיש
Fol.5 [40]אמר[50] קדשו ופסקו בשלמא[51] ריש לקיש כדאמר[52] טעמא
Bb.143a אלא לרבי יוחנן מאי טעמא אמר רבי אלעזר[53] אמר רבי
Men.67a יוהנן הואי[54] בהילמא דמילתא מעליתא אמינא אמר קרא
84b Bek.56b לי יהיו בהוייתן יהו ורבי יוהנן[55] והיה כי יביאך והעברת
Qid.37b מאי עביד ליה[56] ההוא מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי
ישמעאל[57] עשה מצוה זו שבשבילה תיבנם לארץ אמר
ליה רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן

war, wurde nicht heilig. Er wandte gegen ihn ein: An jenem Tag, an dem die Stiftshütte aufgestellt wurde, brachten die Jisraéliten Gelobtes, Freiwilliges, Sündopfer, Schuldopfer, Erstgeborene und Zehnten dar!? — Auch dies durch diejenigen, die aus Miçrajim zogen, und hieraus, dass sie nur an jenem Tage darbrachten, später aber brachten sie nicht mehr dar. Manche lesen: Reš-Laqiš wandte gegen R. Johanan ein: An jenem Tag, an dem die Stiftshütte aufgestellt wurde, brachten die Jisraéliten Gelobtes, Freiwilliges, Sündopfer, Schuldopfer, Erstgeborene und Zehnten dar. Nur an jenem Tag, später aber nicht!? — Sage: von jenem Tag an. — Was lehrt er uns damit? — Nur von jenem Tag an, vorher aber nicht. Demnach werden keine Pflichtopfer auf Anhöhen dargebracht. — Komm und höre: Du findest also, dass die Erstgeborenen in Jisraél an drei Orten geheiligt wurden: in Miçrajim, in der Wüste und bei ihrem Einzug in das Jisraélland. In Miçrajim, denn es heisst: "*heilig ist mir alles Erstgeborene*. In der Wüste, denn es heisst: "*denn mir gehört jeder Erstgeborene in Jisraél*. Bei ihrem Einzug in das Jisraélland, denn es heisst: *wenn er dich bringen wird, so sollst du vorüberziehen lassen*. R. Nahman b. Jiçhaq erwiderte: An drei Orten ist ihnen die Heiligkeit der Erstgeborenen geboten worden, jedoch waren sie noch nicht heilig". — Waren sie denn in Miçrajim nicht heilig, wir sagten ja, dass sie da heilig waren!? — Er meint es wie folgt: in manchem waren sie heilig, und in manchem waren sie nicht heilig. R. Papa wandte ein: Waren sie denn in der Wüste nicht heilig, es heisst ja: "*mustere alle männlichen Erstgeborenen in Jisraél*!? — Vielmehr, ist dies gelehrt worden, so wird es wie folgt lauten: R. Johanan sagt, sie waren heilig und blieben es nicht, und Reš-Laqiš sagt, sie waren heilig und blieben es. — Allerdings gibt Reš-Laqiš einen Grund an, was aber ist der Grund R. Johanans? R. Eleâzar erwiderte: R. Johanan sagte, er habe im Traum gesehen, dass er etwas Gutes gesagt hat. Die Schrift sagt: "*sie sollen mein sein*, sie verbleiben bei ihrem Sein. — Wofür verwendet R. Johanan [die Worte:] *wenn er dich bringen wird, so sollst du vorüberziehen lassen*? — Diese verwendet er für eine Lehre der Schule R. Jišmaéls: Uebe dieses Gebot, dessentwegen du in das Land kommst. R. Mordekhaj sprach zu R. Aši: Ihr lehrt dies so, wir aber lehren es umgekehrt: R. Joha-

M 41 ‖ חובה M 40 ‖ ישׂ — M 39 ‖ ב — M 38 ‖ M 44 ‖ ישׂר׳ ... הוא — M 43 ‖ הוא M 42 ‖ ישׂ — M 47 ‖ דקדוש M 46 ‖ לקדשו M 45 ‖ + ו מצרים + P 50 ‖ אמר — P 49 ‖ בבני P 48 ‖ מהן קדש׳ מתק׳ — B 53 ‖ מעם BP 52 ‖ + ל M 51 ‖ + לא M אמר ‖ M 54 בחלמאי מיל׳ מע׳ קאמ׳ ‖ M 55 + האי ‖ M 56 ההוא מ״ל ‖ M 57 — עשה.

41. Ex. 13,1. 42. Num. 8,17. 43. Dies sollte erst im Land erfolgen. 44. Num. 13,3.

אמר אביי תדע שהרי מנה הכתוב עודפים באדם ולא
מנה עודפין בבהמה מבאי דילמא לא חזו נפישי להו
בהמות טובא לא כלקא דעתך דכתיב ומקנה רב היה
לבני ראובן ולבני גד דילמא אף על גב דהכי פשיטים
דליים הוו קיימי לבהדי בכורי ישראל אמר קרא ואת
בהמת הלוים תחת בהמתם בהמה אחת תחת בהמית
הרבה ואימא בהמה רבה אם כן ליכתוב קרא או
בהמה תחת בהמה או בהמתם תחת בהמתם מאי
בהמת תחת בהמתם שמע מינה חד פטר טובא אמר
רבא אף אנן נמי תנינא ופודה בו פעמים הרבה ורבי
חנינא טעמא דמתניתין מפרש והכי קאמר מאי טעמא
פודה בו פעמים הרבה משום דשה אחד של בן לוי פוטר
במה פטרי המורים של ישראל: איתמר רבי יוחנן אמר
קדשו בכורות במדבר וריש לקיש אמר לא קדשו בכורות
במדבר רבי יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר דרחמנא
אמר ליקדשו כדכתיב קדש לי כל בכור וריש לקיש
אמר לא קדשו בכורות במדבר מדכתיב והיה כי יביאך
וכתיב בתריה והעברת מכלל דמעיקרא לא קדוש
איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש עד שלא הוקם המשכן
היו במות מותרות ועבודה בבכורות אמר ליה באותן
שיצאו ממצרים הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי
בן שנה בר מיעבד עבודה הוא ודקארי לה מאי קארי
לה הכי קא קשיא ליה אי אמרת בשלמא דלא פסיק
קדושתייהו הנך דמעיקרא נמי לא פקעא קדושתייהו
אלא אי אמרת דפסק קדושתייהו הנך דמעיקרא נמי
פקעא ליה קדושתייהו ואידך דקדוש קדוש דלא קדוש

M 28 ו — M 29 ומ׳ דיל׳ לא נפי׳ M 30 ו + M 31 B אפילו הכי ‖ M 32 ק + ‖ P 33 מה M 34 ‖ M 35 הותרו הכמ׳ ‖ M 36 הני בקד׳ — דרח׳...במדבר קיימי אלא ‖ M 37 פסוק הנך דמעיק׳ פקעה קדוש׳.

raéliten. Abajje sprach: Dies ist zu beweisen, denn die Schrift zählt die Einer beim Menschen und zählt nicht die Einer beim Vieh[32].

— Woher dies, vielleicht hatten sie nicht sehr viel Vieh!? — Dies ist nicht einleuchtend, denn es heisst:[33]*und viel Vieh hatten die Kinder Reûbens und die Kinder Gads.* — Vielleicht waren trotzdem die Nichterstgeborenen der Leviten ebensoviel wie die Erstgeborenen der Jisraéliten!? — Die Schrift sagt: [34]*„das Vieh" der Leviten statt ihres Viehs*, ein Vieh anstelle vieler Viehe. — Vielleicht: viel[35] Vieh!? — Demnach sollte doch die Schrift sagen: ein Vieh statt eines Viehs, oder: ihr Vieh statt ihres Viehs, wenn es aber heisst: das Vieh statt ihres Viehs, so ist hieraus zu entnehmen, dass eines viele befreit. Raba sprach: Auch wir haben es gelernt: Er kann damit viele Male auslösen. R. Hanina aber erklärt den Grund der Mišnah, und er meint es wie folgt: er kann damit deshalb viele Male auslösen, weil ein Schaf eines Leviten viele Eselserstgeborene eines Jisraéliten befreit.

Es wurde gelehrt: R. Johanan sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren heilig, und Reš-Laqiš sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren nicht heilig. R. Johanan sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren heilig, denn der Allbarmherzige sagt, dass sie heilig sein sollen, wie es heisst:[37]*heilig ist mir alles Erstgeborene.* Reš-Laqiš sagt, die Erstgeborenen in der Wüste waren nicht heilig, denn es heisst:[38]*wenn er dich bringen wird*, und darauf folgt:[39]*so sollst du vorüberziehen lassen*, demnach sind sie vorher nicht heilig. R. Johanan wandte gegen Reš-Laqiš ein: Bevor die Stiftshütte errichtet worden war, waren die Höhen erlaubt und der Dienst erfolgte durch die Erstgeborenen!? Dieser erwiderte ihm: Durch diejenigen, die aus Miçrajim kamen. — Dies ist auch einleuchtend, denn wie konnte, wenn du nicht so sagen wolltest, ein Einjähriger[40] den Dienst verrichten. — Was dachte denn der Fragende!? — Er meinte wie folgt: erklärlich ist es, wenn du sagst, ihre Heiligkeit habe nicht aufgehört, denn demnach war auch die Heiligkeit der Früheren nicht geschwunden, wenn du aber sagst, ihre Heiligkeit habe aufgehört, war ja auch die Heiligkeit der Früheren geschwunden. — Und jener!? — Wer heilig war, blieb heilig, und wer nicht heilig

32. Bei diesen werden nicht Tausender, Hunderter und Einer genannt, wie bei der Zählung von Menschen. 33. Num. 32,1. 34. Ib. 3,45. 35. In der Einzahl. 36. Jon. 4,11 wird der Singular (als Kollektivum) gebraucht, wo eine grosse Menge zu verstehen ist. 37. Ex. 13,2. 38. Ib. V. 11. 39. Ib. V. 12. 40. Die Stiftshütte wurde ein Jahr nach ihrem Auszug aus Miçrajim errichtet.

אינו בכבור בהמה טמאה אמר ליה רב ספרא לאביי לדידך
דאמרת בהמתם בן לוי[25]דהוה ליה שה דאפקע ליפקע
Hol.132a Bek.47a דלא הוה ליה שה דליפקע לא ליפקע בין לדידך בין
לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא
אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמא אמר רב אדא
בר אחבה לויה שילדה בנה פטור[26]מחמש סלעים הא
לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר
[28]פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהרן שלא היה
באותו מנין לא ליפקע[29]דתניא למה[30]נקוד על אהרן
שבחומש הפקודים[31]שלא היה באותו מנין אמר קרא
הלוים הוקשו כל הלוים[32]זה לזה כהנים מנלן כדרבי
Jeb.86b Hol.24b יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי בעשרים וארבעה
Tam.27a Ez.44,15 מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן והכהנים
Col.b הלוים בני צדוק ולדורות מנלן אמר קרא והיו לי הלוים
Nm.3,12 והיו בחוויתן יהו וממאי דבשה אמר רב חסדא נאמר
בכסף לדורות ונאמר שה לדורות מה בכסף האמור לדורות
[33]בו פדו לדורות בו פדו[34]לאותה שעה אף שה האמור
לדורות[35]בו פדו לדורות בו פדו באותה שעה מה לכסף
שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני אלא אמר קרא
Lb.18,15 אך פרה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה
[ה]טמאה תפדה מה בכור אדם לא חלקת[36]בין לדורות
בין לאותה שעה בכסף אף[37]בהמה טמאה לא תחלוק
בו בין לדורות בין לאותה שעה בשה: אמר רבי הנינא
שה אחד של בן לוי פטר בהמה פטרי חמורים[38]מישראל

ist, ist dem Gesetz vom Erstgeborenen eines unreinen Viehs nicht unterworfen. R. Saphra sprach zu Abbajje: Nach deiner Erklärung, dass dies sich auf das Vieh bezieht, sollte doch ein Priester, der ein Schaf zum Entheben hatte, enthoben, und der kein Schaf zum Entheben hatte, nicht enthoben haben!? Und sowol nach dir als auch nach Raba sollte doch, wer einen Monat alt und enthoben war, entheben können, wer unter einem Monat alt und nicht enthoben war, nicht entheben können, ebenso sollte eine Levitin[25] nicht entheben, während R. Ada b. Ahaba gesagt hat, wenn eine Levitin geboren hat, sei ihr Sohn frei von den fünf Selâ[26]. — Das ist kein Einwand; dies nach Mar, dem Sohn R. Josephs, der im Namen Rabbas sagte:[27] *Oeffnung des Muttermundes*, der Allbarmherzige hat es von der Oeffnung des Muttermundes abhängig gemacht. — Ahron aber, der in der Zahl nicht einbegriffen war, sollte doch nicht entheben!? Es wird nämlich gelehrt: Weshalb ist [der Name] Ahron im Buch Numeri überpunktet[28]? — weil er in der Zahl nicht einbegriffen war. — Die Schrift sagt:[29] *die Leviten*, alle Leviten gleichen einander. — Woher dies von den Priestern? — Nach R. Jehošuâ b. Levi, denn R. Jehošuâ b. Levi sagte: An vierundzwanzig Stellen werden die Priester Leviten genannt, und folgende ist eine von ihnen:[30] *die levitischen Priester, die Söhne Çadoqs.* — Woher dies von den kommenden Geschlechtern? — Die Schrift sagt: *die Leviten sollen mir sein*, sie sollen bei ihrem Sein verbleiben. — Woher, dass dies von einem Schaf gilt? R. Ḥisda erwiderte: Hinsichtlich der kommenden Geschlechter heisst es "Geld" und hinsichtlich der kommenden Geschlechter heisst es "Schaf", wie es vom hinsichtlich der späteren Generationen genannten Geld gilt: damit lösten sie aus in den späteren Generationen und damit lösten sie aus damals, ebenso gilt auch vom hinsichtlich der späteren Generationen genannten Schaf: damit lösten sie aus in den späteren Generationen und damit lösten sie aus damals. — Wol gilt dies vom Geld, mit dem auch Geheiligtes und der zweite Zehnt auszulösen sind!? — Vielmehr, die Schrift sagt:[31] *jedoch sollst du den Erstgeborenen eines Menschen auslösen, und das Erstgeborene eines unreinen Viehs sollst du auslösen*; wie du beim Erstgeborenen eines Menschen zwischen später und damals nicht unterscheidest hinsichtlich des Geldes, ebenso ist beim unreinen Vieh zwischen später und damals nicht zu unterscheiden hinsichtlich des Schafes.

R. Ḥanina sagte: Ein Schaf eines Leviten befreit viele Eselserstgeburten eines Jis-

M 16 שהיה לה שה ואפקע ואפי׳ ליפקע דלא הוה ליה שה ולא אפקע לא ליפקע ובין ‖ M 17 מן חמש ‖ M 18 בכור בפ״ר א׳ רח׳ אה׳ ‖ M 19 + פטרי חמורים ‖ M 20 + היה ‖ M 21 M 24 ‖ ב״פ לד׳ — M 23 ‖ כולן + M 22 ‖ לפי + באו׳ ‖ M 25 + בו ‖ M 26 + בכור M 27 ‖ של ישׂ׳.

25. Ihr erstgeborenes Kind. 26. Die an den Priester zur Auslösung des Erstgeborenen zu zahlen sind. 27. Ex. 13,12. 28. Num. 3,39 befinden sich über diesem Namen diakritische Punkte. 29. Num. 3,12. 30. Ez. 49,15. 31. Num. 18,15.

zugrunde? — Weil er es ihrer Heiligkeit entzog. — R. Jehuda sagte ja aber, man dürfe dem Erstgeborenen, bevor es in den Weltraum gekommen ist, einen Leibesfehler beibringen!? — Da entzieht man es nur der Heiligkeit für den Altar, nicht aber der Heiligkeit für den Priester, hierbei entzieht man es auch der Heiligkeit für den Priester. Wenn du aber willst, sage ich, R. Mari, der Sohn Rahels, achtete darauf, es vollständig zu übereignen; wer dies aber sieht, tut dies ebenfalls, denn er denkt, auch R. Mari, der Sohn Rahels, tue dies, somit könnte man dadurch zu einem Verstoss kommen.

דרב מרי משום דמפקע להו מקדושתייהו והאמר רב יהודה מיתי לאדם לתשיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם התם מקדושת מזבח קא מפקע ליה מקדושת כהן לא מפקע ליה הכא אפילו מקדושת כהן קא מפקע ליה ואיבעית אימא רב מרי בר רחל ידע לאקנויי קנין גמור וחזו ליה איניש אחרינא ואזיל ועביד וכבר רב מרי מילתא הוא דעבד ואתי כה לידי תקלה:

[1,2] הנים ולוים פטורין מכל וחומר אם פטרו את של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו את של עצמן:

Fol 4

גמרא. אינהו פטורי אדם אדם פטר בהמה בהמה פטרה דכתיב קח את הלוים תחת בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם אמר אביי הכי קאמר כהנים ולוים פטורין בהמתם מכל וחומר אם הפקיעה בהמתם של לוים בהמה של ישראל במדבר דין הוא שתפקיע את של עצמן אמר ליה רבא והא פטרו אינהו קתני ועוד אם איתא אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו אלמא תנן לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ופטר חמור אלא אמר רבא הכי קתני כהנים ולוים פטרו הן עצמן מכל וחומר אם הפקיעה קדושתן של לוים קדושת של ישראל במדבר לא יפקיע את של עצמן אשכחן אדם בהמה טמאה מנלן אמר קרא אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם

M 95 דקמפ׳ להו מן קר׳ | M 96 + לו | M 97 —
הכא...ליה M 98 + ב״ר M 99 והכהנ׳ והלו׳ M 1
— של P 2 פטור P 3 + אדם M 4 + כל
M 5 פטרי כה׳ מן הבכ׳ וק״ו ומה אם M 6 את בהמתן
M 7 אצל עצ׳ M 8 פטור אינ׳ קא׳ M 9 — אפי׳
M 10 + נמי M 11 קא׳ M 12 — הן M 13
את קדושתן M 14 דין הוא שתפק׳ P 15 שאין.

TORAH UND LEVITEN SIND DAVON FREI, WIE [DURCH EINEN SCHLUSS] VOM SCHWEREREN AUF DAS LEICHTERE ZU FOLGERN IST: WENN SIE IN DER WÜSTE DIE DER JISRAÉLITEN BEFREIT[20] HABEN, UM WIEVIEL MEHR BEFREIEN SIE IHRE EIGENEN.

GEMARA. Sie[21] befreiten Menschen, aber befreit denn ein Mensch ein Vieh, nur ein Vieh befreit ja ein Vieh, denn es heisst:[22] *nimm die Leviten statt der Erstgebornen unter den Kindern Jisraél und das Vieh der Leviten statt ihres Viehs*!? Abajje erwiderte: Er meint es wie folgt: das Vieh der Priester und der Leviten ist frei, wie [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern ist: wenn in der Wüste das Vieh der Leviten das Vieh eines Jisraéliten [der Pflicht] befreit hat, so ist es nur Recht, dass ihr eignes frei ist. Raba sprach zu ihm: Er lehrt ja: befreit haben, sie selber!? Und ferner sollten sie, wenn dem so wäre, auch von der Erstgeburtspflicht bei einem reinen Vieh frei sein, während gelehrt wird, sie seien nicht von der Erstgeburtspflicht bei einem reinen Vieh frei, sondern nur von der Auslösung des erstgeborenen Sohns und von der des Erstgeborenen eines Esels!? Vielmehr, erklärte Raba, meint er es wie folgt: Priester und Leviten befreien sich selber, wie [durch einen Schluss] vom Schwereren auf das Leichtere zu folgern ist: wenn die Heiligkeit der Leviten in der Wüste die Heiligkeit der Jisraéliten aufhob, wie sollten sie nicht ihre eigne aufheben. — Wir finden dies beim Menschen, woher dies vom unreinen Vieh? — Die Schrift sagt:[24] *jedoch sollst du auslösen den Erstgeborenen eines Menschen, und das Erstgeborene eines unreinen Viehs sollst du auslösen*; wer dem Gesetz vom Erstgeborenen eines Menschen unterworfen ist, ist dem Gesetz vom Erstgeborenen eines unreinen Viehs unterworfen, und wer dem Gesetz vom Erstgeborenen eines Menschen nicht unterworfen

20. Von ihm Zahlung zu verlangen. 21. Cf. Num. 3,45. 22. Die Leviten in der Wüste.
23. Num. 3,45. 24. Num. 18,15.

Bek.40a וּפְיוּ דּוֹמֶה כְּשֵׁל הַזִּיר הֲרֵי זֶה מוּם וְכִי תֵּימָא הָתָם
נִשְׁתַּנָּה בְּדָבָר שֶׁאֵין בְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה הָכָא נִשְׁתַּנָּה
ib.40b בְּדָבָר שֶׁבְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה הָא נָמֵי תְּנִינָא °עַיִן אַחַת
גְּדוֹלָה [75]וְאַחַת קְטַנָּה וְתַנָּא גְּדוֹלָה [76]°גְּדוֹלָה כְּשֵׁל עֵגֶל
וְקְטַנָּה [77]°קְטַנָּה כְּשֵׁל אַוָּז בְּשִׁלְמָא קְטַנָּה כְּשֵׁל אַוָּז אֵין
בְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה אֶלָּא גְּדוֹלָה כְּשֵׁל עֵגֶל [78]°יֵשׁ בְּמִינוֹ
קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה אֶלָּא לְאוֹ מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בֵּין דְּאִישְׁתַּנִּי
הַוֵּה לֵיהּ מוּמָא לְאַ מִשּׁוּם דְּהַוֵּה לֵיהּ שִׁרּוּעַ הָכִי נָמֵי
ib.43a מִסְתַּבְרָא [79]דְּתַנָּן °מוּמִין אֵלּוּ בֵּין קְבוּעִין בֵּין עוֹבְרִין פּוֹסְלִין
[80]°יֶתֶר עֲלֵיהֶן אָדָם עֵינָיו שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת
Lev.22,4 גַּבֵּי אָדָם [81]°הוּא דִּכְתִיב °אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן [82]דִּבְעֵינַן
אִישׁ שׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן אֲבָל בְּהֵמָה שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת
שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת [83]°נָמֵי לָא הַוֵי מוּמָא אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת
קְטַנָּה [84]°מַאי טַעְמָא אִי מִשּׁוּם שִׁינּוּי אֲפִילּוּ שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת
שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת נָמֵי אֶלָּא לְאוֹ מִשּׁוּם [85]°דְּהַוֵּה לֵיהּ שִׁרּוּעַ
לָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ [86]°מִשּׁוּם שִׁינּוּי שִׁינּוּי הַוֵי מוּמָא וְדִקְאָ
קָשְׁיָא לָךְ אֲפִילּוּ שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת [87]°הָתָם
אִי מֵהֵמַת בְּרִיּוֹתָא [88]°יְתִירָא תְּרוּוַיְיהוּ בְּעֵי לְמִיבְרָא אִי
מֵהֵמַת בְּחִישׁוּתָא יְתִירָא תְּרוּוַיְיהוּ בְּעֵי מִכְחַשׁ: הַהִיא
נְיוֹרְתָּא [89]°דְּהַוּוּ מְסָרִין לַהּ אֲחֵי חִיוֹתָא לְפִטּוּמָה אַתַאי
לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּא אֲמַר לַהּ לֵית דָּחֵשׁ לַהּ לְהָא דְּרַבִּי יְהוּדָה
דְּאָמַר שׁוּתָּפוּת גּוֹי חַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה: רַב מָרִי בַּר רַחַל [90]°הֲוָה
לֵיהּ הַהִיא חִיוֹתָא הַוָּה [91]°מָקְנָה לְאוּדְנַיְיהוּ לְגוֹיִם וְאָסַר
לְהוּ בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה וְיָהֵיב לְהוּ לְכֹהֲנִים וְכַלַּאי הַיּוֹתָא דְּרַב
מָרִי בַּר רַחַל וְכִי מֵאַחַר דְּאָסַר לְהוּ בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה וְיָהֵיב
[92]°לְהוּ לְכֹהֲנִים אַמַּאי [93]°מָקְנָה לְהוּ לְאוּדְנַיְיהוּ לְגוֹיִם דִּלְמָא
אַתְיָא בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה אִי הָכִי מַאי טַעְמָא [94]°כְּלוּם חִיוֹתָא

eines Schweins gleicht, sei dies ein Leibesfehler!? Wolltest du erwidern, da sei es eine Aenderung in eine Art, wie sie hinsichtlich der Erstgeburt nicht heilig ist, hier aber sei es eine Aenderung in eine Art, wie sie hinsichtlich der Erstgeburt heilig ist, so haben wir ja auch dies gelernt: ist ein Auge gross und eines klein, und es wird gelehrt: gross, so gross wie das eines Kalbs, klein, so klein wie das einer Gans. Allerdings ist, wenn es so klein ist wie das einer Gans, die Art nicht heilig hinsichtlich der Erstgeburt, wenn es aber so gross ist wie das eines Kalbs, ist ja die Art hinsichtlich der Erstgeburt heilig. Doch wol deshalb, weil wir sagen, die Aenderung sei ein Gebrechen. — Nein, weil es ungleichmässig[19] ist. — Dies ist auch einleuchtend, denn es wird gelehrt: Diese Leibesfehler, ob bleibend oder vorübergehend, machen untauglich. Noch mehr bei einem Menschen: wenn beide Augen gross oder beide Augen klein sind. Dies gilt nur von Menschen, denn es heisst: [20]*jeder Mensch vom Samen Ahrons*, es muss ein Mensch sein, der dem Samen Ahrons gleicht, bei einem Vieh aber ist, wenn beide gross oder beide klein sind, dies kein Leibesfehler. Weshalb, wenn eines gross und eines klein: wenn wegen der Anomalie, so sollte dies auch von dem Fall gelten, wenn beide gross oder beide klein; doch wol deshalb, weil es ungleichmässig ist. — Nein, tatsächlich, kann ich dir erwidern, wegen der Anomalie, denn die Anomalie gilt als Leibesfehler; wenn du aber einwendest, dies sollte auch dann gelten, wenn beide gross oder beide klein, so sind sie entweder aus übermässiger Kraft stark entwickelt oder aus übermässiger Schwäche stark zurückgeblieben.

Einst kam eine Proselytin, der ihre Brüder Vieh zur Mast übergaben, vor Raba, und er sprach zu ihr: Niemand achtet auf das, was R. Jehuda gesagt hat, dass man nämlich bei Beteiligung eines Nichtjuden erstgeburtspflichtig sei.

R. Mari, der Sohn Raḥels, hatte Vieh und übereignete die Ohren einem Nichtjuden, dennoch verbot er es zur Schur und Arbeit und gab es den Priestern. Und das Vieh R. Maris, des Sohnes Raḥels, ging zugrunde. — Wozu brauchte er, wenn er sie zur Schur und Arbeit verbot und sie Priestern gab, die Ohren einem Nichtjuden zu übereignen!? — Man könnte vielleicht zu einem Verstoss kommen. — Weshalb ging demnach das Vieh R. Maris

M 75 ועינו אחת ‖ M 76 — גד׳ ‖ M 77 כשל [] בשל׳ קט׳ קט׳ כשל ‖ M 78 קד׳ במינו בבכ׳ ‖ M 79 — דתנן ‖ M 80 (+ באדם) ‖ M 81 — הוא ‖ M 82 בע׳ איש השוה ‖ M 83 — נמי ‖ M 84 + מומא ‖ M 85 דהוי׳ שר׳ ושינוי לא הוי מומא לא ‖ M 86 — מש״ש ‖ M 87 נמי ‖ M 88 יתירתא אי משום כחיש׳ חסירותא הכא אי מח׳ בריותא תרוייהו בעי מיברא אי מח׳ כחיש׳ תרו׳ בעי מכ׳ ‖ 89 M דמסרן ‖ M 90 הוין ליה הני ‖ M 91 מקני להו לאוד׳ ‖ M 92 — להו ‖ M 93 מקני לאוד׳ ‖ M 94 כלאו.

19. Ungleichmässige Glieder sind ein Leibesfehler; cf. Lev. 21,18.

בכור משמע בתב רחמנא כל דאפילו כל דהיא איבעית
אימא דכולי עלמא בכיר רובא משמע מר סבר כל משמע
למלאי אתא ומר סבר לגרועי אתא וכמה תהא שיתפות
של ניי ותהא פטורה מן הבכורה אמר רב הונא אפילו
אזנו מתקיף לה רב נתמן ולימא ליה שקיל אזנך וזיל
איתמר רב חסדא אמר דבר שעושה אותו נבלה ורבא
אמר דבר שעושה אותו טריפה במאי קמיפלגי בטריפה
היא למאן דאמרי דבר שעושה אותו טריפה קסבר
טריפה אינה חיה ולמאן דאמר דבר שעושה אותו נבלה
אבל טריפה חיה אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דרב
הונא ורב חסדא ורבא לא פליגי הא בו הא באמו אמר
להו רב פפא מאי שנא בו דבעינן כל בכור וליבא אמו
נמי בעינן כל מקנך תזכר וליבא אלא לא שנא מתקיף
לה מר בר רב אשי מאי שנא מנפלים דאף על גב דלאי
בני חיותא נינהו קדשי דאמר מר פטר שגר בהמה שגר
בבהמה התם כיון דלא עריבו בהו חולין קרינא בהו
בבהמה כל בכור הבא כיון דעריבו בהו חולין לא
קרינא בהו כל בכור: רבי אלעזר לא על לבי מדרשא
אשכחיה לרבי אסי אמר ליה מאי אמור רבנן בי
מדרשא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אפילו מום קל
והדתנן רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה
מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מום קבוע
הוי לשחוט עליו בשלמא מום קל קא משמע לן כדרב
הונא ולאפוקי מדרב חסדא ורבא אלא מום קבוע מאי
קא משמע לן דכיון דאישתני הוה ליה מומא תניא

schrieb der Allbarmherzige *alles*, auch etwas. Wenn du aber willst, sage ich, alle seien der Ansicht, unter *Erstgeborenes* sei der grössere Teil zu verstehen, nur ist einer der Ansicht, das *alles* sei erweiternd, und einer ist der Ansicht, das *alles* sei einschränkend. — Wieviel muss die Teilhaberschaft des Nichtjuden betragen, um von der Erstgeburtspflicht frei zu sein? R. Hona erwiderte: Selbst ein Ohr. R. Nahman wandte ein: Er kann ja zu ihm sagen: Nimm dein Ohr[12] und geh!? Es wurde gelehrt: R. Hisda sagt, wenn es dadurch[13] Aas wird, und Raba sagt, wenn es dadurch[14] Totverletztes ist. — Worin besteht ihr Streit? — Ob ein Totverletztes leben kann; einer sagt, wodurch es Totverletztes wird, denn er ist der Ansicht, das Totverletzte könne nicht leben, und einer sagt, wodurch es Aas wird, ein Totverletztes aber kann leben. Die Jünger sprachen vor R. Papa: R. Hona, R. Hisda und Raba streiten nicht; eines gilt vom [Erstgeborenen] selbst[15] und eines gilt von der Mutter. Da sprach R. Papa zu ihnen: Von ihm selbst wol deshalb, weil es heisst: *alles Erstgeborene*, was hierbei nicht der Fall ist, und auch hinsichtlich der Mutter heisst es:[16] *all dein Vieh, was männlich*, was hierbei nicht der Fall ist. Vielmehr gibt es hierbei keinen Unterschied. Mar, der Sohn R. Ašis, wandte ein: Womit ist es hierbei anders als bei der Fehlgeburt, die, obgleich nicht lebensfähig, heilig ist, denn der Meister sagte:[17] *der Erstlingswurf vom Vieh*, jeder Wurf vom Vieh!? — Da ist nichts Profanes beigemischt, somit beziehe man darauf: *alles Erstgeborene*, hierbei aber ist Profanes beigemischt, somit beziehe man hierauf nicht: *alles Erstgeborene*.

Einst ging R. Eleâzar nicht ins Lehrhaus, und als er hierauf R. Asi traf, sprach er zu ihm: Was sagten die Jünger im Lehrhaus? Dieser erwiderte: Folgendes sagte R. Johanan: selbst der geringste Leibesfehler. Wir haben gelernt: Wenn ein Schaf eine Art Ziege oder eine Ziege eine Art Schaf geworfen hat, so ist es erstgeburtsfrei; hat es irgendwelche Kennzeichen[18], so ist es pflichtig. Immerhin ist es ein bleibender Leibesfehler, um daraufhin geschlachtet zu werden. — Erklärlich ist dies vom geringen Leibesfehler, denn er lehrt uns wie R. Hona, um die Ansicht R. Hisdas und Rabas auszuschliessen, was aber lehrt er uns da hinsichtlich des bleibenden Leibesfehlers, wenn es anders ist, ist dies ja ein bleibender Leibesfehler, denn es wird ja gelehrt, wenn sein Maul dem

M 59 — בכור M 60 + ו M 61 רבי סבר 62
M למילתא הוא דאתא ור׳ י סבר M 63 הונא. P נחמי
M 64 אונך. P אזנא M 65 + קמפלגי M 66 —
P 68 דבר M 06 ומ״ד נבלה M 67 בריה דרב
71 „ לתו M 69 (M — בבהמה ... בהו) „ M 70 — רבנן
M + בבכורה „ M 72 + כ „ M 73 — בו „ 74
M — ד.

12. Da es auch gebrechenbehaftet dem Priester gehört. 13. Durch das Fehlen des Organs, das dem Nichtjuden gehört. 15. Ist der Nichtjude an diesem beteiligt, so gilt dies auch vom Ohr. 16. Ex. 34,19. 17. Ib. V. 12. 18. Von der Mutter.

ומאי שנא מכירה דנקט דעיקר[47]מכירה היא תא שמע
רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן הגוי[48]וילדה מעלין
אותו בשוויו ונותן הצי דמיו לכהן והנותן בקבלה אף
על פי שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו
ונותן כל דמיו לכהן והכמים אומרים כל זמן שיד[49]גוי
Fol.3 באמצע פטורה מן הכבירה מאי לאו אבהמה לא אעובר
דיקא נמי דקתני קונסין איתו עד עשרה בדמיו[50]שמע
Git.44a מינה מסייעא ליה לריש לקיש דאמר ריש לקיש המוכר
בהמה גסה לגוי קונסין איתו עד עשרה בדמיה דוקא
ib. [51]או לאו דוקא תא שמע °דאמר רבי יהושע בן לוי
המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיו שאני
עבד דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות ואיכא דאמרי
אמר ריש לקיש[52]המוכר בהמה גסה לגוי קונסין אותו
עד מאה בדמיה תנן והנותן לו בקבלה אף על פי
שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיה מכירה
[53]פסקה מיניה קבלנית לא פסקה מיניה דוקא או לאו
דוקא תא שמע דאמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו
לגוי קונסין אותו עד עשרה בדמיו שאני עבד דלא הדר
ליה בהמה מאי טעמא משום דקא הדרא[54]ליה ניקנסיה
vgl. Er.63a טפי חד אלא עבד מילתא דלא שביחא[55]היא °וכל מילתא
דלא שביחא לא נזרו ביה רבנן: וחכמים אומרים כל
זמן שיד הגוי בו° אמר רבי[56]יהושע ושניהם מקרא אחד
Ex 13,1 דרשו כל בכור רבנן סברי[57]בכור מקצת בכור משמע[58]כתב
רחמנא כל עד דאיכא בוליה ורבי יהודה סבר בכור בוליה

Verkauf? — [Das Verbot] gilt hauptsächlich vom Verkauf. — Komm und höre: R. Jehuda sagt, wenn jemand ein Vieh von einem Nichtjuden [zur Aufzucht] übernimmt und es gebiert, so schätze man ihm den Wert, und er gebe die Hälfte des Wertes dem Priester, wenn jemand ihm eines [zur Aufzucht] übergibt, obgleich man dies nicht darf, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen des Wertes, und er gebe den ganzen Betrag dem Priester. Die Weisen aber sagen, sobald ein Nichtjude seine Hand dabei hat, sei es von der Erstgeburtspflicht frei. Dies bezieht sich wol auf das Vieh selbst. — Nein, auf die Geburt. Dies ist auch zu beweisen, denn er lehrt, man massregle ihn bis zum Zehnfachen des Wertes. Schliesse hieraus. Dies ist eine Stütze für Reš-Laqiš, denn Reš-Laqiš sagte: wenn jemand einem Nichtjuden ein Grossvieh verkauft, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen des Wertes. — Genau oder nicht genau? — Komm und höre: R. Jehošuâ b. Levi sagte: Wenn jemand seinen Sklaven einem Nichtjuden verkauft, so massregle man ihn bis zum Hundertfachen[11] seines Wertes. — Anders verhält es sich bei einem Sklaven, weil er ihn täglich der Ausübung der Gebote entzieht. Manche lesen: Reš-Laqiš sagte: Wenn jemand einem Nichtjuden ein Grossvieh verkauft, so massregle man ihn bis zum Hundertfachen seines Wertes. — Es wird gelehrt: Wenn er ihm eines [zur Aufzucht] übergibt, obgleich man dies nicht darf, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen seines Wertes. Beim Verkauf kommt es aus seinem Besitz, bei der Uebernahme kommt es nicht aus seinem Besitz. Genau oder nicht genau? — Komm und höre: R. Jehošuâ b. Levi sagte: Wenn jemand seinen Sklaven an einen Nichtjuden verkauft, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen seines Wertes. — Anders verhält es sich bei einem Sklaven, der nicht zurückkehrt. — Bei einem Vieh wol deshalb, weil es zu ihm zurückkehrt, demnach sollte man ihn um eines mehr massregeln!? — Vielmehr, bei einem Sklaven ist dies ungewöhnlich, und bei Ungewöhnlichem haben die Rabbanan es nicht angeordnet.

«Die Weisen sagen, sobald ein Nichtjude seine Hand dabei hat &c.» R. Jehošuâ sagte: Beide deuten sie ein und denselben Schriftvers:[12]*alles Erstgeborene*. Die Rabbanan sind der Ansicht, unter *Erstgeborenes* sei auch ein Teil des Erstgeborenen zu verstehen, daher schrieb der Allbarmherzige *alles*, bis das ganze vorhanden ist; R. Jehuda aber ist der Ansicht, unter *Erstgeborenes* sei das ganze Erstgeborene zu verstehen, daher

M 47 איסורא מכ׳ הוא ש ם ת״ש אר י ‖ M 48 — וילדה ‖ M 49 ה + ‖ M 50 + ונותן כ״ד לכהן ‖ M 51 — ‖ M 52 אל״ד ‖ M 53 המו׳ ב״ג לגוי — ‖ M 54 קא פסיק׳ ‖ M 55 היא — ‖ M 56 אי הכי ליקנ׳ ‖ M 57 יוחנן ‖ M 58 כל ÷ ‖ M דאי כ״ר כל עדר כוליה עדר משמע ור״י.

11. Da es bei dem einen "zehnfach" und beim anderen "hundertfach" ist, so ist es wol genau.
12. Ex. 13,1.

und höre: R. Jehuda erlaubt dies bei einem Gebrochenen, weil es nicht zu heilen ist. Wäre es aber zu heilen, so würde er es verbieten; diese gleicht ja dem, das zu heilen ist. Schliesse hieraus.

Sie fragten: Wie ist es, wenn jemand ein Vieh der Geburten wegen verkauft? Dies ist fraglich nach R. Jehuda, und dies ist fraglich nach den Rabbanan. Dies ist fraglich nach R. Jehuda: vielleicht erlaubt es R. Jehuda nur beim Gebrochenen, weil man es nicht verwechseln[7] kann, bei einem Unverletzten aber, das man verwechseln kann, verbietet er es. Oder aber: wenn dies von einem Gebrochenen gilt, das ganz aus seinem Besitz gekommen ist, um wieviel mehr von einem Unverletzten, das nicht aus seinem Besitz gekommen ist. Dies ist fraglich nach den Rabbanan: vielleicht verbieten es die Rabbanan nur bei einem Gebrochenen, weil es ganz aus seinem Besitz gekommen ist, bei einem Unverletzten aber, das nicht aus seinem Besitz gekommen ist, erlauben sie es. Oder aber: wenn sie es bei einem Gebrochenen verbieten, das man nicht verwechseln kann, um wieviel mehr gilt dies von einem Unverletzten, das man verwechseln kann. — Ist denn dies der Grund der Rabbanan, es wird ja gelehrt: sie sprachen zu R. Jehuda: Man kann es ja belegen und gebären lassen. Demnach ist es ja wegen der Geburt [verboten]!? — Sie sprachen zu ihm wie folgt: Nach uns aus dem Grund, weil man es mit einem anderen Vieh verwechseln kann, du aber erlaubst es aus dem Grund, weil es nicht zu heilen und somit ebenso ist, als hätte man es zum Schlachten verkauft, aber man kann es ja belegen und gebären lassen, und da man es belegen und gebären lassen kann, behält er[9] es. Hierauf sprach er zu ihnen: Wenn es gebären würde; es duldet nämlich kein Männchen. — Komm und höre: oder ihm [zur Aufzucht] übergibt. Er lehrt aber nicht: obgleich man dies nicht darf. — Er lehrt dies ja auch nicht von der Beteiligung; ist dies etwa nach deiner Auffassung erlaubt, der Vater Šemuêls sagte ja, die Teilhaberschaft mit einem Nichtjuden sei verboten, weil dieser ihm einen Eid schulden und beim Namen des Götzen schwören könnte, und die Gesetzlehre sagt:[10] *es soll durch deinen Mund nicht gehört werden*!? Vielmehr lehrt er es vom Verkauf, und dies gilt auch von der Beteiligung, ebenso lehrt er es vom Verkauf, und dies gilt auch von der Uebernahme. — Weshalb lehrt er es gerade vom

אשי תא שמע רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה
יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות[26]אסר והאי
[20]נמי כיכול להתרפאות דמי שמע מינה: איבעיא להו
מכר בהמה לעיבריה[27]מהו תיבעי לרבי יהודה תיבעי
לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי רבי
יהודה אלא בשבירה דלא אתיא [28]לאיחלופי אבל שלמה
דאתיא לאיחלופי אסר אי דלמא ומה שבורה [29]דפסקה
מיניה[30]וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן
עד כאן לא קאסרי רבנן אלא[32]בשבורה דפסקה מיניה
אבל[33]שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה
דלא אתיא [34]לאיחלופי אכרי וכל שכן שלמה דאתיא
[35]לאיחלופי [35]וטעמא דרבנן משום הכי [36]הוא והתניא
[37]אמרו לו לרבי יהודה והלא מרביעין עליה [37]ויולדת Az.16b
אלמא משום[38]עובריה הוא הכי קאמר ליה טעמא דידן
משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מאי טעמא
[40]שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דזבנה
לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת [41]וכיון
דמרביעין עליה ויולדת[42]משהא לה ואמר להו לבשתלד
[43]דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא
קתני אף על פי שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו
דלא קתני הכי נמי דרשאי והא אמר אבוה דשמואל S.n.63b
אסור לאדם שיעשה שותפות עם הגוי שמא [44]תחייב
לו שבועה ונשבע לו בשם עבודה זרה [44]שלו והתורה
אמרה [45]לא ישמע על פיך אלא תנא מבירה והוא הדין Ex. 23,13
לשותפות[45]הכי נמי[46]תנא מבירה והוא הדין לקבלנות

26 M עובר נמי שיכול להתר׳ הוא ש ם 27 M + לו
28 B מאי 29 M לחלופי אבל בשלמ׳ דאת׳ לחלופי לא או
30 M דקפס׳ || 31 M + שרי || 32 M דקפסק || 33
(M שלמים) 34 M לחלופי 35 M וטעמייהו M 36
— הוא || 37 M + זכר || 38 M עובר הוא לעולם טעמייהו
דרבנן משום דלמא אתי לחלופי במכירה (!) אחריתי אלא " 40
M קשרית דכיון דאינה 41 M קתני משהו לה P 42
דשהא P 43 — ד P 44 שלו P 45 הכא
46 M — תניא.

7. Dh. nur die Geburten und nicht das Vieh selbst. 8. Mit einem gebrechenfreien, ein solches an einem Nichtjuden zu verkaufen. 9. Wer es später beim Nichtjuden sieht, könnte glauben, man dürfe ihm ein Vieh auch nicht zum Schlachten verkaufen. 10. Ex. 23,13.

יהודה וליטעמיך המשתתף לו והמקבל [13]ממנו והנותן
לו בקבלה דלא קתני הכי נמי דלא פליג אלא [14]פליג
ולא קתני הכא נמי פליג ולא קתני תא שמע רבי יהודה
אומר המקבל בהמה מן הנוי וילדה מעלין אותו[15]בשוויו
ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אף על פי
Git. 44a שאינו רשאי [16]קונסים אותו עד עשרה בדמיו ונותן[16]כל
Col b דמיו לכהן [17]מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני
תני דמיה והא נותן[17]כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה
כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן בגון[18]דיהיב ליה
בהמה מעברתא לפטומה דמיגו[19]דקנסינן ליה אבהמה
Az.16a קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי תא שמע רבי יהודה
מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא
יכולה להתרפאות[20]אסר והא עובר נמי ביכול להתרפאות
דמי שמע מינה ואיבא דמתני לה אמתניתין והמוכר
לו אף על פי שאינו רשאי לימא מתניתין דלא כרבי
יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא
רבי יהודה [21]שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו
אורחיה תא שמע רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן
הנוי וילדה מעלין אותו[22]בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן
והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי קונסין אותו
[23]עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי לאו אעובר
לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל
דמיו [24]לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא
במאי עסקינן בגון דיהיב[25]בהמה מעברתא לפטומה
דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב

M 13 הימנו | M 14 פריגו | M 15 בדמים | M 16 לו כ״ד ‖ מאי M 17 (+ לו) ‖ M 18 דקיה׳ ‖ M 19 דקא קנס׳ ‖ M 20 אסורה ‖ M 21 (שובר) ‖ M 22 בדמיו ‖ M 23 — ע״ע בדמיו ‖ M 24 — לכהן ‖ M 25 + ליה.

obgleich man dies nicht darf, verkauft. Und R. Jehuda streitet nicht. Streitet er etwa, nach deiner Auffassung, nicht hinsichtlich der Beteiligung und der Uebernahme oder Uebergabe [zur Aufzucht], wovon er dieselbenfalls nicht lehrt!? Vielmehr streitet er, und er lehrt dies nicht, ebenso streitet er auch diesbezüglich, und er lehrt dies nicht. — Komm und höre: R. Jehuda sagt, wenn jemand ein Vieh von einem Nichtjuden [zur Aufzucht] übernimmt und es gebiert, so schätze man ihm den Wert, und er gebe die Hälfte des Wertes dem Priester, und wenn jemand ihm eines [zur Aufzucht] übergibt, obgleich man dies nicht darf, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen des Wertes, und er gebe den ganzen Wert dem Priester. Dies bezieht sich wol auf die Geburt. — Nein, auf das Vieh selbst. — Er lehrt ja aber: den[6] Wert!? — Lies: seinen Wert. — Er lehrt ja, dass er den ganzen Wert dem Priester gebe; was hat, wenn dies sich auf das Vieh bezieht, der Priester damit zu schaffen!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er ihm ein trächtiges Vieh zur Mast gegeben hat; da man ihn wegen des Viehs massregelt, massregle man ihn auch wegen der Geburt. R. Aši sprach: Komm und höre: R. Jehuda erlaubt dies bei einem Gebrochenen, weil es nicht zu heilen ist. Wäre es aber zu heilen, so würde er es verbieten; die Geburt gleicht dem, das zu heilen ist. Schliesse hieraus. Manche beziehen dies auf unsre Mišnah: oder ihm, obgleich man dies nicht darf, einen solchen verkauft. Es wäre anzunehmen, dass unsre Mišnah nicht die Ansicht R. Jehudas vertritt, denn es wird gelehrt: R. Jehuda erlaubt dies bei einem Gebrochenen. — Du kannst auch sagen die des R. Jehuda, denn ein Gebrochenes ist ungewöhnlich, die Geburt aber ist nicht ungewöhnlich. — Komm und höre: R. Jehuda sagt, wenn jemand ein Vieh von einem Nichtjuden [zur Aufzucht] übernimmt und es gebiert, so schätze man ihm den Wert, und er gebe die Hälfte des Wertes dem Priester, und wenn jemand ihm eines [zur Aufzucht] übergibt, obgleich man dies nicht darf, so massregle man ihn bis zum Zehnfachen des Wertes, und er gebe den ganzen Betrag dem Priester. Dies bezieht sich wol auf die Geburt. — Nein, auf das Vieh. — Er lehrt ja aber: den[6] Wert!? — Lies: seinen Wert. — Er lehrt ja, dass er seinen ganzen Wert dem Priester gebe, und was hat, wenn es sich auf das Vieh bezieht, der Priester damit zu schaffen!? — Hier wird von dem Fall gesprochen, wenn er ihm ein trächtiges Vieh zur Mast gegeben hat; da man ihn wegen des Viehs massregelt, massregle man ihn auch wegen der Geburt. R. Aši sprach: Komm

6. Im Text "seinen"; עובר (Geburt) ist hebr. männlich, während בהמה (Vieh) weiblich ist.

בכורות

לוקח עובר המוכר של נכרי והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי המשתתף לו והמקבל חומנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר בישראל אבל לא באחרים:

גמרא. כל הני למה לי צריכי דאי תנא לוקח הוה אמינא משום דקא מייתי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא ליקנסיה קמשמע לן והמשתתף לו למה לי לאפוקי מדרבי יהודה דאמר שותפות גוי חייבת בבכורה קמשמע לן דפטורה מן הבכורה והמקבל למה לי משום דקא בעי למיתני והנותן לו בקבלה והנותן לו בקבלה למה לי אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ועיקר בהמה דישראל היא ליקנסיה דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי קמשמע לן תנן התם רבי יהודה מתיר בשבורה בן בתירא מתיר בסוס איבעיא להו עובר מה לי אמר רבי יהודה טעמיה דרבי יהודה התם דשרי משום דשבורה עובר נמי שבור הוא או דלמא שבורה לאו היינו אורחיה אבל עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא תא שמע והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי ולא פליג רבי

1 M + VM ו | 2 M עמו | 3 M ממנו | 4 M — שנא׳ בישׂ׳ | 5 M — צריכי | 6 M ליה | 7 M — דפטורה | 8 M — והמקבל | 9 M — לו בקב׳ | (10 M + מה לי) | 11 M + והאי | 12 M והיינו עובר לאו.

ER VON EINEM NICHTJUDEN DIE GEBURT[1] SEINES ESELS KAUFT ODER IHM, OBGLEICH MAN DIES NICHT DARF, VERKAUFT, ODER MIT IHM DARAN BETEILIGT IST, ODER VON IHM EINEN [ZUR AUFZUCHT] ÜBERNIMMT ODER IHM ÜBERGIBT, IST VON DER ERSTGEBURTSPFLICHT FREI, DENN ES HEISST: [3]*in Jisraél,* NICHT ABER VON ANDEREN.

GEMARA. Wozu dies alles? — Dies ist nötig; würde er es nur vom Kaufen gelehrt haben, so könnte man glauben, weil man [die Erstgeburt] zur Heiligkeit bringt, beim Verkauf aber, wobei man sie aus der Heiligkeit bringt, massregle man ihn, so lehrt er uns. — Wozu ist dies von der Beteiligung nötig? — Dies schliesst die Ansicht R. Jehudas aus, welcher sagt, man sei bei Beteiligung eines Nichtjuden erstgeburtspflichtig, so lehrt er uns, dass man nicht erstgeburtspflichtig ist. — Wozu ist dies von der Uebernahme [zur Aufzucht] nötig? — Weil er es von der Uebergabe [zur Aufzucht] lehren will. — Wozu ist dies von der Uebergabe [zur Aufzucht] nötig? — Dies ist nötig; man könnte glauben, man massregle ihn, weil das Vieh selbst dem Jisraéliten gehört und jener es mit einem andren Vieh vertauschen könnte, so lehrt er uns.

Dort wird gelehrt: R. Jehuda erlaubt dies[4] bei einem Gebrochenen. Ben-Bethera erlaubt es bei einem Pferd. Sie fragten: Welcher Ansicht ist R. Jehuda bei der Geburt? Ist da der Grund R. Jehudas, weil es ein Gebrochenes ist, und die Geburt ist ein Gebrochenes[5], oder aber gilt dies vom Gebrochenen, das ungewöhnlich ist, die Geburt aber, die nicht ungewöhnlich ist, gilt nicht als Gebrochenes? Komm und höre: oder ihm,

1. Dh. die Erstgeburt (cf. Ex. 13,12), und zwar noch im Leib der Mutter. 2. Cf. Bd. VII S. 843 Z. 15. 3. Num. 3,13. 4. Den Verkauf eines Viehs an einen Nichtjuden. 5. Hinsichtlich der Arbeitsleistung, wofür sie nicht zu verwenden ist.

מסכת בכורות

Von der Erstgeburt

(1185). — Heilige und profane Schriften hinsichtlich der Verunreinigung der Hände. — Kontroverse zwischen den Pharisäern und den Saduzäern (1186). —

XII. Ûqçin

Von den Stielen.

1. Abschnitt. Stiel und Schutz der Speisen. — Was als Stiel und was als Schutz gilt. — Die Vereinigung derselben mit der Speise zum verunreinigungsfähigen Quantum (1187). — Krautwurzeln und Obststengel (1188). —

2. Abschnitt. Blätter, Fäserchen und Obstkerne. — Die Schalen. — Die Verbindung beim Zerschneiden und Zerteilen (1189). — Die Eierschalen. — Krautblätter. — Das verunreinigungsfähige Quantum bei porösen Speisen. — Gewächse in einem Pflanzentopf (1190). —

3. Abschnitt. Befähigung und Bestimmung. — Das Aas als Speise. — Das Aufhören der Eigenschaft als Speise (1191). — Gewächse, die keine richtigen Speisen sind. — Die Verunreinigungsfähigkeit von Fischen. — Die Milch. — Der Bienenkorb (1192). — Honigwaben. — Die Belohnung der Frommen in der zukünftigen Welt. — Der Friede ist ein Segen enthaltendes Gefäss (1193).

31. 12. 35

Die Unterarten. — Verunreinigung und Befähigung durch Flüssigkeiten (1160). — Die Frauenmilch als für die Unreinheit befähigt machende Flüssigkeit (1161). —

IX. Zabim

Von den Flussbehafteten.

1. Abschnitt. Die 1., die 2. und die 3. Flusswahrnehmung. — Die Hinfälligkeit der Zähltage durch den Samenerguss (1162). — Die ausgedehnte Wahrnehmung mit Unterbrechung. — Die Wahrnehmung bei Abenddämmerung (1163). —

2. Abschnitt. Wer alles durch den Fluss verunreinigend ist. — Die Untersuchung des Flussbehafteten (1164). — Der Stundentag bei manchen Gesetzen. — Wodurch der Flussbehaftete unrein macht. —

3. Abschnitt. In welchen Fällen die Uebertragung der Unreinheit durch Auftreten erfolgt (1165). —

4. Abschnitt. Die Verunreinigung einer Menstruirenden durch Auftreten (1166). — Die Uebertragung der Unreinheit durch Aufschlagen. — Wenn der Flussbehaftete auf mehreren Gegenständen liegt. — Die Verunreinigung durch das Körpergewicht (1167). — Die Verteilung des Körpergewichtes. —

5. Abschnitt. Die Verunreinigung durch Berühren und Tragen (1168). — Das Tragen und Getragenwerden. — Die Verbindung (1169). — Die Grade der Verunreinigung bei verschiedenen Arten der Unreinheit (1170). — Der Ergussbehaftete und die Beiwohnung einer Menstruirenden. — Wer Hebe untauglich macht. —

X. Ṭebul jom

Vom am selben Tag Untergetauchten.

1. Abschnitt. Die Verbindung mehrerer Dinge durch die Berührung (1171). — Was als mit dem Gebäck verbunden gilt. — Was nicht als Speise verunreinigungsfähig ist (1172). —

2. Abschnitt. Die Flüssigkeit eines am selben Tag Untergetauchten. — Speisen von Hebe mit profanen Zutaten, die ein am selben Tag Untergetauchter berührt hat (1173). — Die Verbindung von Stücken und Teilen im Kochtopf. — Die Berührung des Fasses, in dem Wein von Hebe oder Heiligem sich befindet (1174). —

3. Abschnitt. Die Stiele der Speisen. — Die Verbindung. — Teig mit Sauerteig von Hebe (1175). — Grünkraut mit Oel von Hebe. — Die von Früchten beim Essen herabtropfende Flüssigkeit. —

4. Abschnitt. Die Absonderung der Hebe und der Teighebe von einer von einem am selben Tag Untergetauchten berührten Speise (1176). — Das am selben Tag untergetauchte Gefäss. — Das Ausweihen durch Früchte eines Menschen aus dem gemeinen Volk. — Der Auftrag eines in Lebensgefahr Schwebenden, seiner Frau einen Scheidebrief zu schreiben. — Beschädigte Geräte hinsichtlich der Verunreinigungsfähigkeit. — Die Bedingung bei der Absonderung der Hebe von Wein (1177). —

XI. Jadajim

Die Unreinheit der Hände.

1. Abschnitt. Das Viertellog Wasser zum Händewaschen. — Das dazu erforderliche Gefäss. — Welches Wasser untauglich ist (1178). — Wer zum Uebergiessen zulässig ist. —

2. Abschnitt. Das Uebergiessen. — Das erste und das zweite Uebergiessen (1179). — Das Uebergiessen bis zum Handgelenk. — Mehrere Personen zusammen. — Der Zweifel der Unreinheit beim Händewaschen (1180). —

3. Abschnitt. Die Verunreinigung der Hände. — Was die Hände unrein macht (1181). — Die Riemen der Tephillin und der Rand des Buches. — Das verwischte Buch. — Bücher der heil. Schrift hinsichtlich der Verunreinigung der Hände (1182). —

4. Abschnitt. Die beschädigte Wanne als Sitz. — Die nicht auf ihren Namen geschlachteten Opfer. — Âmmon und Moáb hinsichtlich der Entrichtung des Zehnten im Siebentjahr (1183). — Die Kontroverse über dieses Gesetz (1184). — Die Aufnahme eines Âmmoniten in die jüdische Gemeinde. — Das Targum hinsichtlich der Verunreinigung der Hände

schöpftes und Regenwasser vermischt. — Die Tränkrinne im Felsen (1137). — Die beschädigte Tränkrinne. —

5. Abschnitt. Die über eine Tränkrinne oder Gefässe geleitete Quelle. — Alle Meere gleichen der Wasseransammlung (1138). — Fliesssendes und tropfendes Wasser. — Die Sturzwelle als Tauchbad. —

6. Abschnitt. Was mit dem Tauchbad verbunden ist (1139). — Das Untertauchen von Geräten in einem Eimer. — Die Vereinigung mehrerer unvollständiger Tauchbäder. — Geschöpftes Wasser in einem Schwamm. — Das Untertauchen in einem Kasten oder einer Truhe im Meer. — Das Untertauchen in einem Brakstück im Tauchbad (1140). — Die Verbindung von Tauchbädern. — Die Reinigung eines Tauchbades durch ein andres. — Eine geplatzte Wand zwischen zwei Tauchbädern. — Das Abflussbecken im Badebassin. — Die Reinigungsleitung im Bad (1141). —

7. Abschnitt. Was das Tauchbad ergänzt und was es untauglich macht (1142). — Das veränderte Aussehen. — Ein Tropfen Wein oder Milch im Wasser. — Wenn zwei Personen in einem genau vierzig Seáh fassenden Tauchbad untertauchen (1143). — Das Untertauchen eines Bettes und besonders kleiner Gegenstände. —

8. Abschnitt. Die Tauchbäder im Jisraélland und ausserhalb des Landes. — Das Tauchbad wegen Samenergusses (1144). — Der von einem Weib ausgestossene Samen. — Der nach dem Untertauchen zurückbleibende Samen. — Fälle, die das Untertauchen der Menstruirenden untauglich machen. — Das Anfassen der unterzutauchenden Dinge. —

9. Abschnitt. Was beim Untertauchen als Trennung gilt (1145). — Schmutz am Körper und Russ an einem Kessel. — Was nicht als Trennung gilt. — Was beim Untertauchen nicht als Trennung gilt. — Was bei Geräten beim Untertauchen als Trennung gilt (1146). — In welchen Fällen der Schmutz als Trennung gilt. —

10. Abschnitt. Die Griffe der Gefässe. — Das Gefäss mit schmalem Hals. — Geräte aus Leder (1147). — Die Knoten beim Untertauchen. — Unnötig lange Stiele oder Ketten an Geräten. — Das Untertauchen von Flüssigkeiten (1148). — Die Vereinigung von Speisen zum untauglichmachenden Quantum. — Ausgebrochene unreine Speisen und Getränke nach dem Untertauchen. —

VIII. Makhširin

Von der Empfänglichmachung.

1. Abschnitt. Die Empfänglichkeit für die Unreinheit durch eine Flüssigkeit (1149). — Die herabfallende Flüssigkeit beim Schütteln eines Baumes oder von Pflanzenbündeln. — Die ausgepresste oder abgestreifte Flüssigkeit. — Das Anhauchen (1150). — Die Feuchtigkeit an den Fingern. —

2. Abschnitt. Der Schweiss und die Ausschwitzung der Wände. — Der Dampf im Badehaus. — Der Dampf aus einem reinen und einem unreinen Bassin (1151). — Der Regen auf die gewaschene Sache. — Eine Stadt, in der Jisraéliten und Nichtjuden wohnen, hinsichtlich mancher Gesetze (1152). — Der Zweifel, zu welchem Jahr des Septenniums die Früchte gehören. —

3. Abschnitt. Früchte, die am Rand des Flusses Wasser eingesogen haben (1153). — Brot, das Flüssigkeit eingesogen hat. — Feuchtgewordenes Getreide. — Die Feuchtigkeit durch Sand, den Fussböden oder Tau (1154). — Die unbeabsichtigte Befeuchtung durch Regen oder beim Ueberschreiten eines Flusses. – Das Wasser beim Saufen eines Tieres. —

4. Abschnitt. Das beim Trinken am Bart haften bleibende Wasser (1155). — Das Regen- und Traufenwasser. — Ein Korb Lupinen in einem Tauchbad (1156). — Das Anfassen von Früchten und Speisen im Wasser. — Flüssigkeit am Holz. —

5. Abschnitt. Das Ueberschreiten eines Flusses nach dem Untertauchen. — Das beim Schwimmen aufspritzende Wasser (1157). — Das am Meßstab oder am Fuss haften bleibende Wasser. — Das an einem Schiff oder den Geräten haften bleibende Wasser. — Der Strahl der Flüssigkeiten (1158). — Der Strahl beim Umgiessen. — Die Befeuchtung der Hände durch den Dampf und beim Kochen. —

6. Abschnitt. Der Tau beim Lagern der Früchte auf dem Dach (1159). — Eier und Fische hinsichtlich der Unreinheit. — Die sieben Flüssigkeiten. —

Unreinheit. — Ein Kind neben Teig. — Teig, von dem Tiere gefressen haben (1113). —

4. Abschnitt. Das Werfen einer reinen zwischen unreine oder einer unreinen zwischen reine Sachen. — Unreines im Maul eines Tiers. — Fälle des Zweifels, in welchen die Hebe zu verbrennen ist (1114). — Reiner und unreiner Speichel. — Zweifel, in welchen die Sache als rein gilt (1115). — Aufzählung und Erörterung dieser Zweifel (1116). —

5. Abschnitt. Der Zweifel, ob man das Reine oder das Unreine berührt hat, den reinen oder den unreinen Weg gegangen ist. — Wenn man zwischen dem einen und dem andren Reinheit erlangt hat (1117). — Dasselbe von zwei Personen. — Die Unreinheit des Speichels und der Kleider. — Der Zweifel, ob der Berührte tot oder lebend war (1118). — Wenn eine auf die Menstruation nicht achtende Frau im Ort ist. — Wenn ein oder zwei Zeugen die Verunreinigung bekunden und er selbst dies bestreitet. —

6. Abschnitt. Die Verwandlung und der Wechsel des Gebietes hinsichtlich der Unreinheit. — Vier Zweifel, über die ein Streit besteht (1119). — Der Zweifel bei einem unreinen Baum oder Laden auf öffentlichem Gebiet. — Zweifel und Zweifelszweifel auf privatem und öffentlichem Gebiet (1120). — Der Zweifel über das Betreten des unreinen Feldes. — Private und öffentliche Gebiete hinsichtlich der Unreinheit und hinsichtlich des Šabbaths. — Die Ebene im Sommer und in der Regenzeit. — Die Basilika, die Durchgangsgasse und das Ladenpodium (1121). —

7. Abschnitt. Töpfe auf der Strasse. — Ein Mann aus dem gemeinen Volk oder Handwerker im Haus. — Die Frau eines Mannes aus dem gemeinen Volk bei der Arbeit in der Wohnung (1122). — Die Bewachung eines Hauses durch einen Mann aus dem gemeinen Volk. — Wenn Steuereinnehmer das Haus betreten haben. — Die Zurücklassung von Geräten. — Die Hände sind geschäftig. — Wenn man einen Fremden neben der Hebe stehen findet (1123). —

8. Abschnitt. Geräte in einem Hof, in dem man zusammen mit einem Mann aus dem gemeinen Volk wohnt. — Die Verwahrung von Geräten bei einem Mann aus dem gemeinen Volk. — Wenn eine Sache nachts abhanden gekommen war. — Zum Trocknen ausgebreitete Kleider auf privatem oder öffentlichem Gebiet (1124). — Wenn man ein Haus offen zurücklässt und geschlossen, oder geschlossen zurücklässt und offen findet. — Welche Speisen unrein werden. — Speisen und Getränke in einem Gefäss, dessen Aussenseite durch Flüssigkeiten unrein geworden ist. — Ein Trog mit schrägem Boden (1125). — Unreine Flüssigkeit an einem Stock. —

9. Abschnitt. Die Verunreinigungsfähigkeit von Oliven. — Die Unterbrechung bei der Verarbeitung. — Der Olivenschleim (1126). — Das Aufheben von Oliven. — Das Entnehmen von einzelnen Pressmengen. — Ein Kriechtier in der Oelmühle oder auf den Trauben (1127). —

10. Abschnitt. Geräte im Pressraum, in dem die Presser sind. — Glaubwürdigkeit der Presser hinsichtlich der Unreinheit (1128). — Das Hineintun der Trauben. — Die Entnahme von Trauben aus den Körben zum Essen. — Der Zweifel, ob unreiner Speichel in die Kufe gespritzt ist. — Wenn man ein Kriechtier in einem der abgefüllten Krüge findet (1129). — Der Raum vor den Pressern und den Winzern. — Die Reinigung der Pressgeräte. —

VI. Miqvaóth

Vom Tauchbad.

1. Abschnitt. Die sechs Abstufungen bei den Wasseransammlungen (1130). — Wenn unreines Wasser in reines gekommen ist. — Die Reinigung des unreinen Wassers. — Das herabgeflossene Wasser (1131). — Das Tauchbad. —

2. Abschnitt. Der Zweifel hinsichtlich des Untertauchens. — Das unvollständig befundene Tauchbad (1132). — Der Zweifel über geschöpftes Wasser. — Drei Log geschöpftes Wasser (1133). — Das Wasser im Schlamm. — Das ohne sein Zutun in den Krug hineingekommene Wasser. — Schlamm im Tauchbad (1134). —

3. Abschnitt. Zwei unvollständige Tauchbäder, in die geschöpftes Wasser gekommen ist. — Die Grube mit geschöpftem Wasser (1135). — Die Vereinigung des geschöpften Wassers in mehreren Gefässen. —

4. Abschnitt. Das Wasser in Gefässen unter der Traufe (1136). — Eine Platte unter der Traufe. — Das Wasser in der Ausbuchtung einer Rinne. — Ge-

4. Abschnitt. Die Schlachtung der roten Kuh. — Das Verbrennen und das Sprengen (1090). — Die Verunreinigung derselben. — Die Nebenarbeit bei der Herrichtung. —

5. Abschnitt. Das Tongefäss für das Entsündigungswasser. — Das Untertauchen des Gefässes (1091). — Die Kürbisflasche. — Das zugeschnittene Rohr. — Das Gefäss für das Weihwasser. — Die Verwendung einer Tränkrinne (1092). — Zwei Tränkrinnen in einem Stein. — Die geteilte Tränkrinne. —

6. Abschnitt. Die verschüttete Asche. — Die obenauf schwimmende und die im Wasser zurückbleibende Asche (1093). — Das Tropfgefäss in der Tränkrinne. — Das Hineinleiten des Wassers mit der Hand oder einer Sache. —

7. Abschnitt. Das Schöpfen des Wassers für mehrere Weihungen (1094). — Die Nebenarbeit beim Schöpfen — Die Nebenarbeit beim Füllen. — Wenn zwei für einander füllen oder weihen. — Was als Nebenarbeit gilt (1095). — Die Nebenarbeit beim Tragen des Wassers. — Wenn dabei einer dem andren behilflich ist. — Die Absicht, eine Nebenarbeit zu errichten (1096). —

8. Abschnitt. Wenn einer von zwei Bewachenden des Entsündigungswassers unrein wird oder eine Arbeit verrichtet. — Verbot, beim Weihen Sandalen anzuhaben. — Dinge, die direkt nicht unrein machen, wol aber indirekt (1097). — Das Wasser der Seen. — Das angeschlagene Wasser. — Verschiedene Gewässer, die zur Weihung untauglich sind. — Wasser, das sich verändert hat oder in die Erde gekommen ist (1098). —

9. Abschnitt. Wenn in das Entsündigungswasser gewöhnliches Wasser, Ekel- und Kriechtiere oder Insekten gekommen sind. — Wenn Tiere davon getrunken haben. — Die Absicht, davon zu trinken (1099). — Die Verwendung des untauglichen Wassers. — Entsündigungsasche mit Herdasche vermischt. — Die Verunreinigung durch die Entsündigungsasche. — Taugliche Asche mit untauglichem Wasser (1100). —

10. Abschnitt. Die Verunreinigung als Gehänge. — Die Berührung eines Kriechtiers. — Die Berührung von Dingen, die nicht rein für das Entsündigungswasser sind (1101). — Die Berührung von Entsündigungswasser mit Heiligem. —

11. Abschnitt. Wenn man die Karaffe offen zurücklässt und zugedeckt findet und umgekehrt. — Das Zweifelhafte bei der Hebe und beim Entsündigungswasser (1102). — Eine Speise von Hebe im Entsündigungswasser. — Wer Heiliges, Hebe und das Entsündigungswasser unrein macht. — Der Ysop mit Beinamen (1103). — Triebe und Ansätze. — Der benutzte Ysop. — Das Sammeln desselben. — Anzahl der Strünke. —

12. Abschnitt. Der zu kurze Ysop. — Der Zweifel, woher die Sprengtropfen gekommen sind (1104). — Die Richtung beim Sprengen. — Der Irrtum beim Besprengen. — Wenn nach dem Sprengen sich herausstellt, dass das Wasser untauglich war (1105). — Quantum des Sprengwassers. — Der unreine Ysop. — Die Uebertragung der Unreinheit beim Sprengwasser. — Die Verbindung der Teile bei manchen Geräten hinsichtlich der Unreinheit und der Besprengung (1105). — Wer zum Besprengen zulässig ist. — Tageszeit des Eintauchens und Besprengens. —

V. Taharuth

Von der Reinheit.

1. Abschnitt. Dreizehn Dinge vom Aas eines reinen Vogels (1107). — Was zum Fleisch gehört. — Das Aas eines unreinen Vogels. — Was beim Vieh zum Fleisch gehört (1108). — Die Vermengung von Speisen verschiedenen Grades der Unreinheit. — Zusammenklebende Teigstücke oder Brote (1109). — Die Uebertragung der Unreinheit bei heiligen Broten. —

2. Abschnitt. Die Verunreinigung von Kräutern beim Einlegen. — Die Verunreinigung beim Essen einer unreinen Speise (1110). — Die Verunreinigung durch die verschiedenen Grade der Unreinheit (1111). —

3. Abschnitt. Die Unreinheit von dünn- und von dickflüssigen Speisen. — Oel und Wein. — Das Auspressen von Oliven oder Trauben durch einen Unreinen. — Das Zusammenschrumpfen und Aufdunsen des verunreinigungsfähigen Quantums (1112). — Bei der Unreinheit richte man sich nach der Zeit der Auffindung. — Der nicht Vollsinnige neben einer

Glanzfleçk mit heilem Fleisch (1063). — Glieder, die wegen heilen Fleisches nicht unrein werden. — Stellen am Körper, die durch den Glanzfleck nicht unrein werden (1064). —

7. Abschnitt. Reine Glanzflecke. — Das veränderte Aussehen. — Der Glanzfleck ohne Unreinheitszeichen (1065). — Das Ausreissen der Unreinheitszeichen. — Wenn ein Glanzfleck herausgeschnitten wird. —

8. Abschnitt. Die Ausdehnung des Aussatzes über den ganzen Körper (1066). — Die Ausbreitung des Glanzfleckes. — Was das Ausbreiten behindert (1067). — Zwei Glanzflecke. — Veränderungen an den Aussatzmalen. — Die Reinheit nach dem Abschliessen und nach der Positivität (1068). — Das Zurückgehen des Aussatzes vom ganzen Körper. — Vorteile und Nachteile durch die Untersuchung des Aussatzes. —

9. Abschnitt. Die Unreinheit des Geschwürs und der Brandwunde. — Die Vereinigung derselben (1069). — Ein Glanzfleck an der Vererbung. —

10. Abschnitt. Der Haaraussatz. — Das goldgelbe dünne Haar (1070). — Das nachwachsende Haar. — Das Scheren beim Haaraussatz. — Zwei Haaraussätze nebeneinander (1071). — Zwei Haaraussätze ineinander. — Der rein gewordene Haaraussatz. — Der über den ganzen Kopf ausgebreitete Haaraussatz. — Hinterglatze und Vorderglatze (1072). —

11. Abschnitt. Der Kleideraussatz. — Kamelhaar und Schafwolle gemischt. — Farbige Felle und Kleider. — Kettenfaden und Einschlagfaden verschieden (1073). — Das Abschliessen beim unveränderten Zustand. — Das Kleid und der Flicken. — Das karierte Sommerkleid. — Wann die Stofffäden durch den Aussatz unrein werden (1074). — Grösse des verunreinigungsfähigen Wollknäuels. — Die Verbindung der Webestuhlteile durch den Faden. — Der Aussatz auf einzelnen Teilen des Aufzuges. — Was alles durch den Aussatz unrein wird. — Wenn ein abgeschlossenes Kleid unter andre gerät (1075). —

12. Abschnitt. Welche Häuser nicht durch den Aussatz unrein werden. — Bestandteile des aussatzfähigen Hauses. — Wieviel Steine es haben muss. — Wieviel Holz und Erde es haben muss (1076). — Die Besichtigung des Hauses und die Entscheidung. — Wo der Priester stehen muss. — Die Entfernung der aussätzigen und Herbeischaffung andrer Steine (1077). — Die Ersatzsteine. — Wehe dem Frevler und wehe seinem Nachbar. — Das Niederreissen des ganzen Hauses. —

13. Abschnitt. Zehn Fälle von Hausaussatz (1078). — Der Eckstein. — Die Balken zwischen Haus und Söller. — Das abgeschlossene und das effektiv unreine Haus. — Die Ueberdachung durch ein Haus oder einen Baum (1079). — Die Uebertragung der Unreinheit durch Stehen oder Vorübergehen unter einem Baum. — Die Unreinheit der Kleider beim Eintreten in ein unreines Haus. — Die Unreinheit der Geräte in einem Haus, in das ein Aussätziger eintritt (1080). — Der Aussätzige im Bethaus. — Was im aussätzigen Haus vor Unreinheit geschützt ist. —

14. Abschnitt. Die Reinigung des Aussätzigen. — Das Fliegenlassen des Vogels (1081). — Das Haarscheren am siebenten Tag. — Drei, die geschoren wurden. — Die beiden Vögel. — Zedernholz und Ysop. — Die drei Opfer (1082). — Die Aufnahme des Blutes. — Das Besprengen des Aussätzigen. — Das Besprengen mit dem Oel. — Die Opfer des Aussätzigen bei Veränderung des Vermögenszustands (1083). — Die Opfer für Familienangehörige. — Aussätzigenopfer, die vermischt worden sind. —

IV. Para

Von der roten Kuh.

1. Abschnitt. Alter des genickbrochenen Kalbes und der roten Kuh (1084). — Dreijährig und drittjährig. — Der prägnante Wortlaut. — Das Alter der Opfertiere (1085). —

2. Abschnitt. Die trächtige rote Kuh. — Opfer aus dem Inland und aus dem Ausland. — Die rote Farbe bezieht sich nur auf das Haar. — Die Blatter (1086). — In welchen Fällen sie untauglich ist. — Einzelne andersfarbige Haare. —

3. Abschnitt. Die Vorbereitungen des Priesters, der die Kuh zu verbrennen hatte (1087). — Erziehung und Bewachung der Kinder, die bei der Entsündigungsasche Dienste leisten sollten. — Der Zug zum Tempelberg. — Die Aschenreste von den früheren Kühen (1088). — Der Brückengang vom Tempelberg zum Oelberg. — Die rote Kuh darf nur ganz allein geführt werden. — Die Herrichtung derselben (1089). — Das Sammeln und Verteilen der Asche. —

8. Abschnitt. Dinge, die die Unreinheit hereinbringen oder begrenzen (1030) oder weder hereinbringen noch begrenzen (1031). —

9. Abschnitt. Etwas von einem Toten in einem Bienenkorb (1032—1033). — Der schräge Sarg (1034). — Ein Leichenteil in einem Fass im Freien. —

10. Abschnitt. Eine Unreinheit in einer Luke (1035). — Die verteilte Unreinheit. — Luken übereinander (1036). — Ein Topf unter der Luke oder an der Tür. —

11. Abschnitt. Das geplatzte Haus. — Die geplatzte Vorhalle (1037). — Uebertragung der Leichenunreinheit durch Bezeltung. — Wenn ein Hund Leichenfleisch gefressen hat. — Wie lange das Leichenfleisch im Körper eines Tiers erhalten bleibt (1038). — Die Unreinheit in einem Zimmerbrunnen. —

12. Abschnitt. Die Unreinheit unter einem über der Mündung eines Ofens befindlichen Brett oder Deckel (1039). — Die Unreinheit unter Balken ohne Estrich oder unter einem Balken. — Ein Pfeiler im Freien. — Etwas von einem Toten an der Schwelle (1040). —

13. Abschnitt. Bei welcher Grösse die Lichtluke oder andre Löcher die Unreinheit durchlassen. — Das Lüftungsfenster. — Ein Loch in der Tür (1041). — Die Vertiefung in der Wand. — Was den eine Handbreite grossen Raum reduzirt und was ihn nicht reduzirt (1042). —

14. Abschnitt. Sims, Vorsprung und Balkon am Haus hinsichtlich der Unreinheit (1043). —

15. Abschnitt. Dicke Stoffe oder Holzplatten übereinander. — Der Tisch (1044). — Stehende oder liegende Füsse. — Das geteilte Haus. — Das vollgefüllte Haus. — Der Vorraum einer Gruft (1045). — Das geschlossene Fass mit reinen Flüssigkeiten. — Das gleichzeitige Berühren und Bezelten. —

16. Abschnitt. Der verunreinigungsfähige Umfang bei beweglichen Sachen (1046). — Die Bezeltung durch eine Trage. — Hügelchen in der Nähe der Stadt. — Der gefundene Tote. — Die Durchsuchung eines Feldes nach Leichenteilen (1047). —

17. Abschnitt. Das Ueberpflügen eines Gräberfeldes, einer Knochengrube oder eines Knochenhaufens (1048). — Das von einem Gräberpflug-Feld abfliessende Regenwasser. — Das verunreinigende Quantum der unreinen Erde. —

18. Abschnitt. Die Weinlese auf einem Gräberpflug (1049). — Drei Gräberpflüge. — Womit ein Feld, in dem ein Grab sich verloren hat, besäet und bepflanzt werden darf. — Das Trauerfeld. — Die Reinigung des Gräberpfluges (1050). — Das Gehen auf einem Gräberpflug. — Ein Feld ausserhalb des Jisraéllandes. — Wohnungen der Nichtjuden und die Untersuchung derselben. — Welche Orte untersucht werden müssen (1051). — Zehn Orte, die nicht untersucht zu werden brauchen. —

III. Negaîm

Vom Aussatz.

1. Abschnitt. Die Schattierungen des Aussatzes. — Die Mischungen (1052). — Die Vereinigung derselben bei der Entscheidung über den Aussatz. — An welchen Wochentagen man den Aussatz nicht besichtige (1053). — Erleichterungen und Erschwerungen bei der Verschiebung der Besichtigung (1054). —

2. Abschnitt. Einfluss der Hautfarbe auf das Aussehen des Aussatzfleckes. — An welchen Tagesstunden man den Aussatz besichtige. — Wer den Aussatz nicht besichtigen darf (1055). — Die Stellung bei der Besichtigung des Aussatzes. — Der eigne Aussatz, das eigne Gelübde und das eigne Erstgeborene. —

3. Abschnitt. Wer durch den Aussatz unrein wird. — Wer ihn besichtigt und darüber entscheidet. — Zwei Aussatzmale gleichzeitig (1056). — Wer Aufschub bei der Besichtigung des Aussatzes erhält. — Die Unreinheitsfrist und die Merkmale bei verschiedenen Arten des Aussatzes (1057). — Der Kleider- und der Häuseraussatz. —

4. Abschnitt. Das weisse Haar und die Zunahme. — Das heile Fleisch und die Zunahme (1058). — Das weisse Haar und das heile Fleisch. — Die zwei Haare. — Der Glanzfleck (1059). — Verschiedene Fälle von Abnahme und Zunahme des Glanzfleckes (1060). —

5. Abschnitt. Der zweifelhafte Aussatz. — Das Verschwinden und Wiederkehren des Aussatzmals (1061). — Das zurückgelassene Haar. — Der Zweifel über den Aussatz vor und nach Feststellung desselben (1062). —

6. Abschnitt. Der Kern des Glanzfleckes. — Der

ken, dreierlei Untersätze, dreierlei Schreibtafeln, dreierlei Betten (1004), dreierlei Transportkörbe, dreierlei Matten, dreierlei Schläuche, dreierlei Felle, dreierlei Laken, dreierlei Tücher, dreierlei Lederhandschuhe, dreierlei Haarnetze und dreierlei Vorratskörbe (1005). —

25. Abschnitt. Aussenseite und Innenseite der Geräte. — Von zwei Seiten benutzbare Gefässe (1006). — Füsse, Ränder, Henkel und Griffe der Gefässe. — Die Anfassestelle (1007). — Geräte des Heiligtums. —

26. Abschnitt. Die Sandale, der Schnürbeutel und andre Ledergeräte (1008). — Das beschädigte Ledergerät. — Durch Auftreten unrein werdende Felle. — Taschen und Hüllen. — Die Absicht der Benutzung als Voraussetzung für die Verunreinigungsfähigkeit (1009). — Die Enthebung von der Unreinheit durch Zerschneiden. —

27. Abschnitt. Die Verunreinigungsfähigkeit des Kleiderstoffs (1010). — Die Grössenmasse. — Zusammengesetzte Arten von Stoff. — Doppelt zu messende Dinge. — Die verunreinigungsfähige Grösse beim Weben (1011). — Wenn man aus einem unreinen Laken einen Vorhang macht. — Ein Stück Stoff von drei zu drei Handbreiten oder Fingerbreiten (1012). — Das Reinwerden durch das Fortwerfen. —

28. Abschnitt. Drei zu drei Finger- oder Handbreiten Stoff in oder zu einem Ball. — Ein zur Verwendung bestimmtes Stück Stoff unter der normirten Grösse. — Ein als Pflaster oder Umschlag verwendetes Stück Kleiderstoff. — Einschlagetücher für Bücher (1013). — Unreine Sachen, die für einen andren Zweck bestimmt werden. — Der Flicken an einem Korb. — Das Anheften des Flickens. — Eingerissene Kleider (1014). — Dinge, die nicht als Sitz verunreinigungsfähig sind. — Das Haarnetz. —

29. Abschnitt. Die Noppen. — Bei welcher Anzahl Wäschestücke hinsichtlich der Unreinheit und der Reinigung zusammengehören (1015). — Bei welcher Länge verschiedene Schnüre und Stiele verunreinigungsfähig sind. — Ueberbleibsel der Stiele von verschiedenen Geräten (1016). —

30. Abschnitt. Glasgeräte. — Der Spiegel. — Der beschädigte Becher. — Beschädigte Flaschen (1017). —

II. Ahiluth

Von der Bezeltung.

1. Abschnitt. Die Verunreinigungen durch einen Toten. — Menschen und Geräte hinsichtlich der Unreinheit (1018). — Menschen und Kleider hinsichtlich der Unreinheit. — Der absolute Tod bei Mensch und Tier. — Die Verunreinigungsfähigkeit ganzer Glieder. — Aufzählung der Glieder des menschlichen Körpers (1019). —

2. Abschnitt. Was von einem Toten verunreinigend ist. — Blut und Asche von einem Toten. — Was durch Berühren und Tragen, nicht aber durch Bezeltung verunreinigend ist. — Das Fehlen am Rückgrat und am Schädel (1020). — Rollstein und Stütze. — Leichenteile von zwei Toten. — Knochenteilchen und Gerstengrösse. —

3. Abschnitt. Geteilte verunreinigungsfähige Quantitäten (1021). — Das im Fussboden oder in einem Kleid aufgesogene Blut von einem Toten. — Das ausgegossene Blut. — Was an einem Toten nicht unrein ist. — Die Verbindung des reinen Teils mit dem unreinen. — Das Mischblut (1022). — Der verunreinigungsfähige Raum. — Das Hereinlassen und Zurückhalten der Unreinheit (1023). — Das nicht durch Menschenhand errichtete Zelt. —

4. Abschnitt. Ein Schrank im Freien. — Die Lade des Schrankes. — Der Schrank in der Haustür (1024). —

5. Abschnitt. Ein Ofen im Haus. — Eine Luke zwischen dem reinen und unreinen Raum. — Sachen und Gefässe im unreinen Raum (1025). — Wodurch der Inhalt der Gefässe vor der Unreinheit geschützt ist. —

6. Abschnitt. Menschen und Geräte können bezelten (1026). — Uebertragung der Unreinheit durch die Totengräber. — Die errichtete Wand. — Die Unreinheit in einer Wand zwischen zwei Häusern (1027). — Die Unreinheit zwischen zwei Balken. — Die von selbst entstehende Wand. — Die Begrenzung der Unreinheit. —

7. Abschnitt. Eine Unreinheit in einer Wand, über der mehrere Räume übereinander sind (1028). — Die Schräge des Zeltes. — Mehrere Türen im Raum, in dem der Tote sich befindet (1029). — Der Zweifel, in welchem Raum der Tod erfolgt ist. — Die Opferung des Kindes bei einer schweren Geburt. —

10. Abschnitt. Gefässe, die durch einen festschliessenden Deckel geschützt sind. — Womit man verbinden kann. — Der Faßspund. — Ein Ball oder ein Knäuel auf der Mündung eines Fasses (977). — Das abgeblätterte oder durchlöcherte Fass. — Ein alter in einem neuen Ofen oder umgekehrt. — Kasserollen ineinander. —

11. Abschnitt. Metallgeräte (978). — Nur ganze und keine Teile. — Aus Abfällen gefertigte Geräte. — Geräte aus reinem und unreinem Eisen. — Verschiedene Metallgeräte hinsichtlich der Unreinheit (979). — Das Blashorn. — Kriegsgeräte. — Frauenschmucksachen. — Teile der Ohrgehänge. —

12. Abschnitt. Ringe (980). — Der Wagebalken, die Träger der Haken. — Der Metalldeckel, der Stift, der Nagel (981). — Vier Geräte, worüber ein Streit besteht. — Der ungiltige Denar. — Schreibgeräte. — Ungeformte Holzgeräte. —

13. Abschnitt. Schwert, Messer, Dolch, Speer, Sichel und Schere. — Die defekte Schaufelgabel (982). — Der defekte Schaumlöffel. — Verschiedene andre defekte Geräte. — Holzgriffe von Metallgeräten und Metallgriffe von Holzgeräten. — Ring und Siegel (983). — Beschädigte Geräte. — Der Kamm und einzelne Zähne. —

14. Abschnitt. Das Grössenmass für Metallgeräte. — Die Keulenspitze (984). — Brecheisen, Stemmeisen, Pflöcke, Eisenkette, Schmiedebock und Säge. — Wagenteile. — Der Metalldeckel mit Spiegel (985). — Zerbrochene Metallgeräte. — Der Schlüssel. — Der Mühlentrichter. —

15. Abschnitt. Holzgeräte, Ledergeräte, Knochengeräte und Glasgeräte. — Gefässe, die wegen ihrer Grösse nicht verunreinigungsfähig sind (986). — Bäckergeräte. — Henkel. — Die Schaufel. — Musikgeräte. — Flüssigkeiten im Schlachthaus des Tempels. — Bücher (987). — Die Felle. —

16. Abschnitt. Geteilte Holzgeräte. — Die Verunreinigungsfähigkeit von Holzgeräten. — Die Verunreinigungsfähigkeit von Ledergeräten (988). — Körbe und Geflechte. — Deckel, Futterale, Formen (989). — Gewehrfutterale. —

17. Abschnitt. Die Masse bei Geräten und andren Dingen für den Hausgebrauch. — Das Messen mit Granatäpfeln (990). — Die Grösse des Granatapfels, des Eies, der Trockenfeigen, der Olive und der Elle bei den Grössenmassen (991). — Die zwei Ellenmasse in der Susankammer. — Die Elle im Tempel. — Das kleine und das individuelle Mass. — Das grosse Mass. — Die Faust (992). — Was aus dem Meer kommt, ist nicht verunreinigungsfähig. — Die Abhängigkeit von den Schöpfungstagen. — Geräte mit einem Behälter (993). — Geräte aus Rohr und Schilf. —

18. Abschnitt. Das Messen bei einem Kasten. — Die Vorrichtung zu einem solchen. — Der Aufsatz (994). — Ein Schrank, von dem ein Fuss fehlt. — Bettteile. — Das beschädigte und wieder hergestellte Bett. — Ein unreiner Fuss an einem Bett (995). — Die Tephillinkapsel. — Hälften und einzelne Teile eines Bettes. —

19. Abschnitt. Der Geflechtstrick und der Gurt des Bettes (996). — Der Gurt an einem unreinen Bett. — Die Leichenunreinheit eines beschädigten Kastens (997). — Das Beutelchen an einer Hirtentasche oder einem Schlauch. — Der Kasten mit der Oeffnung an der Seite. — Der beschädigte Transportkorb als Sitz. —

20. Abschnitt. Beschädigte Geräte, die als Sitz unrein sind. — Der Dudelsack. — Das beschädigte Holz- (998) und Weidengerät. — Die Verbindung hinsichtlich der Unreinheit. — Die als Sitz bestimmte beschädigte Mulde. — Die an etwas anderes befestigte Sache (999). — Die anderweitige Verwendung eines unreinen Lakens. — Die durch Rohrstäbe befestigte Matte. — Die Auflösung der Endknoten. —

21. Abschnitt. Die Uebertragung der Unreinheit durch Berührung von Teilen des Webestuhls (1000). — Dasselbe hinsichtlich des Griffes einer Säge. — Die Maulwurfsfalle. —

22. Abschnitt. Tisch und Anrichte, die beschädigt sind. — Dasselbe von Bank und Fussbank. — Der Brautsessel (1001). — Stuhl und Kasten, von denen Teile fehlen. — Die Herrichtung von Geräten als Sitz. — Andre als Sitz geeignete Gegenstände (1002). — Das Räuchergestell. —

23. Abschnitt. Ausgestopfte Ledergeräte, die aufreissen. — Sitz und Reitzeug. — Die Bahre, der Brautsessel, der Gebärstuhl und der Wäschestuhl. — Fanggeräte die rein und die unrein sind (1003). —

24. Abschnitt. Dreierlei Schilde, dreierlei Wagen, dreierlei Mulden, dreierlei Truhen, dreierlei Felldek-

ander — Pathologische und sympatische Blutungen (934). — Die genaue Beobachtung des Menstruationsgesetzes. — Die Blutung aus Leidenschaft (935). — Die Kopfreinigung. — Die gründliche Reinigung des Weibes beim Baden. — Die Verbindung der Kopfreinigung mit dem Tauchbad (936). — Dinge, die beim Untertauchen am Körper nicht haften dürfen. — Die Körperstellung beim Untertauchen (937). — Die Trennung. — Zeit des Reinigungsbades. — Die Unterbrechung zwischen der Kopfreinigung und dem Tauchbad (938). — Das Tauchbad unmittelbar nach der Kopfreinigung (939). — Die Unterbrechung durch den Šabbath. — II. Die Unreinheit nach der Feststellung der Reinheit (940). — Die rückwirkende Unreinheit während der Flusstage. — Die Feststellung der Periode während der Flusstage (941). — III. Flussbehaftete, die sich nur am ersten und am siebenten der Reinheitstage untersucht haben. — Die Zählung überspringend (942). — Die Untersuchung am ersten und am achten Tag. — Beginn der Zählung der Unreinheitstage (943). — Die Zählung der sieben Reinheitstage. — Die in Wirrung Befindliche (944). — Rechtsbeugung der Richter in Galhi. — Die Tauchbäder der in Wirrung Befindlichen (945). — IV. Die Unreinheit der in Unreinheit verstorbenen Personen. — Der verstorbene Nichtjude. — Drei Rechtsfragen der Alexandriner an R. Jehošua b. Hananja (946). — Das Opfer des Aussätzigen, dessen Vermögensstand sich geändert hat. — Das Opfer des zweifelhaft Aussätzigen (947). — Drei agadische Fragen der genannten. — Drei alberne Fragen. — Drei Fragen zur Lebensart. — Weisheit, Vermögen (948) und männliche Kinder. — Der Einfluss des Schreckes auf die Monatsblutung. — V. Das von einem Toten abgehende Blut (949). — Das Mischblut (950). — VI. Die Berührung der in Reinheitsblutung Befindlichen. — VII. Ihr Speichel. — Flüssigkeiten eines am selben Tag Untergetauchten (951). — VIII. Die Wahrnehmung nach der Beiwohnung am elften Tag. — Die Beiwohnung sofort nach der Reinigung. — Der elfte Tag (952). — Die Unreinheit am 2. Tag der Wahrnehmung. — Die erste Wahrnehmung (953). — Die Flussverdächtige. — Der zehnte der elf Tage (954). — Die Halakha vom elften Tag. — Zähltage und Flusstage (955). — Der einer Flussbehafteten Beiwohnende. — Das Studium der Halakha (956). —

I. Kelim

Von den Geräten.

1. Abschnitt. Hauptunreinheiten. Höhere Grade von Unreinheit (959). — Zehn von Menschen ausgehende Grade von Unreinheit. — Zehn Grade der Heiligkeit (960). — Der Raum zwischen der Vorhalle und dem Altar und das Tempelschiff. —

2. Abschnitt. Holz-, Leder- und Knochengeräte (961). — Winzige Tongefässe. — Reine Tongefässe (962). — Die Laterne, die Töpferscheibe, der Trichter. — Gefässdeckel, Brakstücke, die Platte, das Doppelgefäss, der Fackelnapf (963). —

3. Abschnitt. Das durchlöcherte oder beschädigte Tongefäss (964). — Das Verkleben eines Lochs. —

4. Abschnitt. Die Scherbe. — Das morsche Fass (965). — Was als Brakstück gilt. — Das Tongefäss mit drei Rändern. —

5. Abschnitt. Der Backofen (966). — Der Kochherd. — Der Kochofen. — Der Kranz des Herdes. — Der Ansatz des Ofens (967). — Die Reinigung des Ofens. — Der zerteilte und wieder zusammengesetzte Ofen (968). — Ein Ofen oder ein Kochherd aus Stein oder Metall. —

6. Abschnitt. Drei Haltefüsse zum Aufsetzen des Kochtopfs. — Ein Stein zum Aufsetzen des Kochtopfs. — Drei Steine für zwei Töpfer (969). — Zwei Steine als Kochherd. —

7. Abschnitt. Der Heizkorb. — Die Wärmeplatten (970). — Der geplatzte Herd oder Kochofen. — Die Haltefüsse des Kochherdes. — Der Raum zwischen diesen (971). — Die Berechnung des Hohlraums. —

8. Abschnitt. Der geteilte Backofen. — Unreines in einem solchen (972). — Ein Kochtopf in einem Ofen. — Andre Sachen in einem solchen. — Ein Kriechtier im Auge des Kochofens oder an der Feuerungsstelle (973). — Das Schmelzloch. — Ein Unreiner im Hohlraum des Ofens. — Die Verunreinigungsfähigkeit durch Flüssigkeiten. —

9. Abschnitt. Eine Nadel oder ein Ring auf der Sohle des Ofens (974). — Ein Heber in einem Fass. — Unreines unter der Sohle des Ofens. — Unreine Flüssigkeiten enthaltende Dinge im Ofen. — Eingeschlossene unreine Dinge in einem Totenzelt (975). — Ein Löcherdeckel auf einem Ofen. — Die Grössenmasse bei Durchlöcherungen (976). —

mung (888). — Die rückwirkende Unreinheit durch den Blutfleck. — Der Blutfleck bei darauffolgender Wahrnehmung. — Die Feststellung der Reinheit bei einem Blutfleck (889). — XIV. Die Wirrung hinsichtlich der Menstruation (890). — Beispiele einer derartigen Wirrung. — Der Zweifel, ob Flussunreinheit oder Geburtsunreinheit (891). —

7. Abschnitt. I. Unreine Flüssigkeiten feucht und trocken. — Eine Wöchnerin, die abnorme Gebilde ausgestossen hat (892). — Der aussätzige Stein. — Die Unreinheit des Toten und was von diesem nicht verunreinigend ist (893). — Die Haut. — Die Unreinheit des Flussbehafteten (894). — Der Nasenschleim. — Die Augenschminke. — Neun Flüssigkeiten des Flussbehafteten (896). — Blut aus dem Mund und aus dem Glied. — Die Frauenmilch (897). — Die Unreinheit des Kriechtiers. — Das verbrannte Kriechtier. — Das Aufweichen der vertrockneten Flüssigkeit (898). — Das vertrocknete Leichenfleisch. — II. Die rückwirkende Unreinheit der aufgefundenen unreinen Sache (899). — Die Annahme der Untersuchung. — Die Untersuchung des Blutfleckes durch Waschen. — III. Blutflecke aus Reqem und aus andren Orten (900). — Tarmud. — Die Samaritaner als Proselyten. — IV—V. Blutflecke an unreinen Stellen. — Glaubwürdigkeit der Samaritaner bei manchen Gesetzen (901). — In welchen Fällen sie glaubwürdig sind (902). — Der Gräberpflug. —

8. Abschnitt. I. An welchen Stellen des Körpers und des Gewandes der Blutfleck unrein ist (903). — Das Blut bei der Notdurft. — Der Blutfleck nach der Beiwohnung (904). — In welchen Fällen der Blutfleck nicht unrein ist (905). — Das Blut von einer Stelle auf die andre. — Einzelne Blutstropfen (906). — Das Blut auf entliehenen Kleidern. — II—IV. Die Zurückführung des Blutfleckes auf reines Blut (907). — Die Erleichterung beim Blutfleck. — Die Form des Blutfleckes. — Die Zurückführung auf Läuseblut (908). — Die Wanze. — Schweine als Verbreiter von Schmutz- und Blutflecken. — Die Partikel "bis" (909). — Die Graupengrösse als Norm für den Blutfleck. — Die Zurückführung auf andersfarbiges Blut (910). — Die Vereinigung beim Blutfleck. —

9. Abschnitt. I—II. Das Blut bei der Notdurft oder im Urin (911). — Unterscheidung ob stehend oder sitzend (912). — III. Ein Blutfleck an einem Hemd, das mehrere Frauen oder eine Nichtjüdin anhatten. — Die Zurückführung auf eine Flussverdächtige (913). — Ein Unreiner und ein Reiner auf zwei Wegen. — Die Zurückführung eines Blutfleckes auf einen andren (914). — Der Blutfleck an einer Mühle, bei der zwei Frauen beschäftigt waren (915). — IV. Drei Frauen in einem Bett. — Die Zurückführung aufeinander (916). — V. Welche von den drei Frauen in einem Bett unrein ist (917). — Die Gründlichkeit bei der Untersuchung einer verborgenen Unreinheit. — Die üble Nachrede (918). — Sihon und Ôg. — Der verlorengegangene Blutfleck. — Ein Kleid mit Mischgewebe. — Der Tote ist vom Gesetz entbunden (919). — Farbige Gewänder. — Zeichen der Trauer bei der Hochzeitsfeier. — VI—VII. Die Ingredienzen bei der Untersuchung des Blutfleckes (920). — Das Laugensalz. — Ašlag. — Die Seife. — Die Waschungen (921). — Von einem Flussbehafteten benutzte Scherben. — Das vom Fussboden oder einem Gewand aufgesogene Blut von einem Toten. — Wenn das Blut herausgeholt werden kann (922). — Nüchterner Speichel. — Gesäuerter Urin (923). — Die abgeänderte Reihenfolge bei der Untersuchung mit den Ingredienzen. — VIII. Anzeichen der Periode. — Feststellung derselben (924). — Die Verschiebung der Periode. — IX. Die Zeit vor und nach der Periode (925). — Verbot des Geschlechtsverkehrs nahe der Periode. — X. Die Feststellung der abgeänderten Periode (926). — Die Verheiratung nach dreimaligem Verlust des Ehemannes. — Das Ueberspringen eines Tages (927). — Die Feststellung durch dreimalige Wiederholung. — XI. Die Jungfernschaftsblutung (928). —

10. Abschnitt. I. Die Jungfernblutung einer vor dem Wahrnehmungsalter Verheirateten. — Die Heilung der Defloration swunde (929). — Die Defloration am Šabbath. — Die erste Beiwohnung ohne Blutung. — Das Mädchenalter und das Mannbarkeitsalter (930). — Mit dem Ausfallen der Zähne wird auch die Ernährung gemindert. — Die Ôna (931). — Die Reinigung der Oelpresse. — Die Zurückziehung nach der ersten Beiwohnung (932). — Das Jungfernblut und das Menstruationsblut. — Die Blutung nach späteren Beiwohnungen. — Die Untersuchung der Herkunft des Blutes (933). — Das Blut von einer Wunde im Uterus. — Nicht alle Finger gleichen ein-

falte. — Das Anfassen des Gliedes beim Uriniren (849). — Welcher Samentropfen nicht verunreinigend ist. — Der Abgang und das Heraustreten des Samentropfens (850) und des Flusses. — Das Quantum des Flusses. — Die zur Unreinheit erforderlichen Wahrnehmungen (851). — Das Kriechtier und der Samenerguss. — Das zur Unreinheit erforderliche Quantum von einem Toten, einem Aas und einem Kriechtier. — Die Folgerung hinsichtlich einer Sache von einer andren (852). — III. Das einen Tag alte Kind hinsichtlich der Unreinheit, der Schwagerehe, des Essens von Hebe und der Erbschaft. — Das Gesetz vom Fluss gilt von jedem und jeder (853). — Das Recht der Geburt im Leib der Mutter (854). — Die Geburt hinsichtlich des Erbrechtes. — Wann das Kind sicher lebensfähig ist. — IV. Das über drei Jahre alte Mädchen hinsichtlich der Beiwohnung und der Unreinheit (855). — Ein Teil des Jahres gilt als Jahr. — Die Jungfernschaft unter drei Jahren (856). — Mit welchem Alter das Weib schwanger werden kann. — Wer die Konzeption verhindern darf (857). — Der Geschlechtsverkehr unter drei Jahren. — V. Der Geschlechtsakt eines Knaben von mehr als 9 Jahren (858). — VI. Das Gelübde eines über elfjährigen Mädchens und eines über zwölfjährigen Knaben (859). — Die Erschaffung der Hava. — Ein Knabe ist geistig früher entwickelt als ein Mädchen. — Das zwölfte oder dreizehnte Jahr hinsichtlich des Gelübdes (860). — Die vorzeitig eintretenden Pubertätszeichen (861). — Die Weigerungserklärung der Zwölfjährigen. — Weihung und Gelübde (862). — Die Verantwortlichkeit für die Gesetzes-Beobachtung des Minderjährigen. — Die Geisselung wegen der Weihung eines Minderjährigen (863). — Die Auflösung der Gelübde seiner Frau. — Die Absonderung der Hebe durch einen Minderjährigen (864). — Die Teighebe vom Teig mit Sauerteig von Hebe und in der Jetztzeit. — VII. Bildliche Bezeichnungen beim Weib (865). — VIII. Die Anzeichen der weiblichen Reife. — Achtung der nichtjüdischen Sklavin. — Anzeichen der Mannbarkeit (866). — Die oberen Anzeichen und die unteren Anzeichen. — Der tyrische Hof. — IX. Das Ausbleiben der Pubertätszeichen beim zwanzigsten Lebensjahr (867). — Die Kennzeichen des Kastraten. — Ausbleiben der Pubertätszeichen infolge der Ernährung. — Das "Jahr" bei manchen Bestimmungen der Gesetzlehre (868). — Bezügliche Belege aus der Schrift (869). —

6. Abschnitt. I. Wenn von den oberen und unteren Anzeichen die einen oder die andren früher eintreten. — Die Berücksichtigung der Minderheit (870). — Mann und Weib gleichen einander hinsichtlich aller Strafgesetze. — Das Eintreten der Anzeichen bei Städterinnen und Dörflerinnen. — Die rechte Seite ist früher entwickelt (871). — Die Untersuchung durch Frauen. — Die Annahme des Vorhandenseins von Pubertätszeichen (872). — II—III. Einige Lehren, bei denen eines das andre voraussetzt. — Die Untersuchung eines Tongefässes, ob es Wasser durchlässt (873). — Der Ueberfinger hinsichtlich der Unreinheit. — Das Messgefäss als Sitzgerät (874). — IV. Weitere Gesetze, bei denen eines das andere voraussetzt. — Die Eignung als Zivilrichter und als Strafrichter. — Wer als Richter und als Zeuge zulässig ist (875). — Der Blinde als Richter und als Zeuge. — V—VI. Was als Speise verunreinigungsfähig ist. — Was dem Gesetz vom Eckenlass und vom Zehnten unterworfen ist (876). — Die Beabsichtigung des Essens bei Pflanzen und bei Lebewesen. — Das Feldhuhn (877). — Das Aas vom Geflügel und vom Haustier hinsichtlich der Verunreinigungsfähigkeit als Speise (878). — Was der Befähigung zur Unreinheit benötigt. — Die Beabsichtigung bei Pflanzen (879). — Das Totverletzte hinsichtlich der Erstschur. — Verschiedene Gewürzpflanzen hinsichtlich des zweiten Zehnten und der Verunreinigungsfähigkeit (880). — Der Dill. — VII—VIII. Verschiedene Pflanzen hinsichtlich des Siebentjahrs und der Fortschaffung. — IX. Die Reinheitszeichen der Fische (881). — X. Der Segensspruch vor und nach dem Essen. — XI. Die Pubertätshaare bei Knaben und Mädchen (882). — Die Weigerungserklärung der Minderjährigen. — Die auf Irrtum beruhende Antrauung (883). — Einiges über die Pubertätshaare. — Die Grübchen, in denen die Haare sitzen (884). — Die zwei Haare auf verschiedene Körperstellen. — Entwickelung der Pubertätshaare hinsichtlich der Weigerungserklärung. — XII. Die zwei Haare bei der roten Kuh und dem Aussatz (885). — XIII. Der Blutfleck am Hemd. — Kleinere Flecke verteilt (886). — Die Untersuchung des Körpers und des Hemdes. — Die Abenddämmerung (887). — Die grosse und die kleine Wahrneh-

Eltern auf die Geschlechtsbestimmung (808). — Mittel, männliche Kinder zu bekommen. — Die Konzeption. — Die Geburt eines männlichen Kindes. — Knabe und Mädchen bei der Geburt (809). — Weshalb die Wöchnerin ein Opfer darzubringen hat. — Grund für die Reinheitstage nach der Menstruation. — Weshalb die Werbung vom Mann ausgeht. — Begründung der Lage bei der Geburt. — Weshalb der Mann leicht und das Weib schwer zu besänftigen ist. — Die zarte Stimme des Weibes (810). —

4. Abschnitt. I. Die Samaritaner und die Samaritanerinnen hinsichtlich der Unreinheit. — Minderjährige unterliegen nicht dem Gesetz von der Schwagerehe und der Ḥaliçah (811). — Die Hebe ausserhalb des Landes. — Die Verwendung der Hebe zum Trinken und Salben. — Das Kind hinsichtlich der Menstruation (812) und der Beiwohnung. — Ein Kind hinsichtlich des Flusses (813). — Die Einbegreifung von Knaben und Mädchen bei diesem Gesetz. — Decke und Polster eines Flussbehafteten (814). — Die Unreinheit des einer Menstruirenden Beiwohnenden (815). — Die Menstruation bei den Samaritanerinnen. — Die Umstossung der Reinheitstage durch ausgestossenen Samen (816). — Das Verbrennen von Hebe wegen einer zweifelhaften Unreinheit (817). — Die Kleider eines Menschen aus dem gemeinen Volk. — II. Die Saduzäerinnen. — Der Speichel eines Saduzäers (818). — Die Unreinheit eines Menschen aus dem gemeinen Volk am Fest. — III. Blut von verschiedenen Weibern hinsichtlich der Unreinheit. — Nichtjüdinnen sind durch den Fluss nicht verunreinigend (819). — Fluss und Samenerguss eines Nichtjuden. — Der vom Weib aufgenommene Samen. — Der Same eines Nichtjuden (820). — Die aus dem Körper von Aussätzigen kommenden Flüssigkeiten. — Die erste Wahrnehmung eines Minderjährigen (821). — Die erste Wahrnehmung eines Aussätzigen. — Die erste Wahrnehmung eines Flussbehafteten (822). — Das Aussehen des Flusses und des Samens (823). — Das Blut der Wöchnerinnen und der Menstruirenden. — Die Quelle des reinen und des unreinen Blutes (824). — Wovon die Reinheit abhängig ist (825). — Die Schwangerschaftstage und die Säugetage. — Die im Fluss Gebärende (826). — Rabh und Levi hinsichtlich der Entscheidung. — IV—V. Die in Geburtswehen befindliche Menstruirende. — Dauer der Geburtswehen (827). — Die Geburt während des Flusses (828). — R. Aši und Isi b. Jehuda. — Die Hinfälligmachung durch die Geburtswehen (829). — Die Untersuchung nach den Wahrnehmungen. — Die Anrechnung der Reinheitstage vor der Geburt (830). — Die Tage der Geburtsunreinheit gleichen den Tagen der Flussunreinheit. — Die Folgerung vom Unmöglichen auf das Mögliche (831). — Das Nachlassen der Blutung ein Zeichen der Geburt (832). — Wie lange die Blutung als Begleiterscheinung der Geburt gilt (833). — Die Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung. — Nach wieviel Tagen die Geburt erfolgen kann. — Die Berechnung des Tages der Geburt bei der Beiwohnung (834). — Dauer der Schwangerschaft. — Tage der Geburtswehen, die nicht zu den Flusstagen zählen. — VI. Die Geburtswehen innerhalb der achtzig Tage (835). — Die Blutung der Wöchnerin. — VII. Die elf Tage nach der Menstruationswoche. — Der Schreck hält das Blut zurück (836). — Ein Weib, das keine Periode hat (837). — Die Verschiebung der Periode (838). — Die Feststellung der Periode (839). —

5. Abschnitt. I—II. Die Seitengeburt hinsichtlich der Unreinheit und des Opfers. — Wenn jemand beim Essen von Hebe Samenerguss verspürt. — Der Geschlechtslose und der Zwitter (840). — Ein Opfer wegen mehrerer Geburten. — Die sachliche Heiligkeit der Seitengeburt als Opfer (841). — Fälle, bei welchen das Opfer ungiltig ist. — Bemakelte, als Opfer untaugliche Tiere (842). — Weitere Fälle der Untauglichkeit als Opfer. — Die Uterusblutung bei der Seitengeburt. — Die Unreinheit des Blutes und die Unreinheit des Weibes (843). — Die gelöste Blutquelle. — Die Sekretion aus dem Uterus. — Der vordere Raum. — Der Fluss ist unrein, erst wenn er aus dem Körper kommt (844). — Die Unreinheit an einer intimen Stelle. — Der Genuss von Hebe nach dem Geschlechtsakt. — Das Ausstossen von Samenerguss (845). — Die Unreinheit innerhalb und ausserhalb (846). — Die trockne Geburt. — Die Beschneidung ausserhalb der festgesetzten Zeit (847). — Die verschluckte Unreinheit und die intime Unreinheit. — Das Aas eines reinen Vogels (848). — Kriechtier und Aas in einer Körperfalte. — Die Verunreinigung des Flussbehafteten durch eine Körper-

ruch (766). — Die Entscheidung des Gelehrten darf nicht verworfen werden. — Bei der Untersuchung richte man sich nach dem jeweiligen Befund (767). — Die Untersuchung bei Lampenlicht. — Der tiberianische Becher. —

3. Abschnitt. I—II. Die Abortation eines Klumpens oder andrer Missgebilde (768). — Die vier Arten Blut bei solchen Missgebilden. — Die Oeffnung der Gebärmutter ohne Blutung (769). — Das Opfer bei einer zweifelhaften Geburt. — Der ausgestossene Klumpen (770). — Die Untersuchung mit einem Röhrchen (771). — Wann der Samenerguss verunreinigend ist. — Die Hinfälligkeit der Reinheitstage durch Samenerguss (772). — Der Fluss mit Beimischung von Samentropfen. — Das geronnene Blut. — Die Ausstossung von Gebilden durch eine Verletzung in der Gebärmutter (773). — Die Auflösung von ausgestossenen Klumpen. — Tiergebilde (774). — "Bilden" und "erschaffen" in der Schrift. — Der Schluss durch Wortanalogie (775). — Gebilde, bei welchen das Weib nicht geburtsunrein ist (776). — Die Augen der Tiere. — Kauz und Eule (777). — Lächerliche Rechtsfragen. — Die Missgeburt hinsichtlich der Erstgeburt (778). — Das menschliche Gesicht bei einer Missgeburt. — Andre Körperteile. — Der stummelhafte Körper (779). — Die Lebensfähigkeit des Totverletzten. — Die Missgeburt mit eingedrücktem Gesicht. — Ein Geschöpf mit zwei Rücken (780). — Die Frühgeburt beim Tier. — Ein Geschöpf mit formlosem Körper oder Kopf (781). — Die Siebenmonatsgeburt beim Grossvieh. — Verschiedene Missgeburten (782). — III—IV. Das Ausstossen einer Eihaut voll Wasser oder eines Sandels. — Der Einfluss des Weins auf die Knochenbildung. — Berichte über anormal grosse Körperteile von Verstorbenen (783). — Gelehrte von besonderer Körpergrösse. — Eine Eihaut voll Fleisch. — Die Haut als Vollendung der Körperbildung (784). — Das Zeichen der Geburt bei Tier und Mensch. — Die trübe und die klare Eihaut. — Die Erschwerung beim kanonischen Gesetz (785). — Die gestaltete Eihaut. — Die Bildung des menschlichen Körpers. — Die Untersuchung des Geschlechtes beim Embryo (786). — Nach wieviel Tagen die Bildung beginnt. — Der Sandel. — Die Abhängigkeit des Geschlechtes vom Samenerguss (787). — Der Sandel hinsichtlich andrer Gesetze. — Die Geburt eines Lebensfähigen mit einem Sandel (788). — Die Unreinheit des Hauses durch die Nachgeburt. — Die Handbreite als Grössennorm (789). — Die Verunreinigungsfähigkeit eines Ofens. — Die verspätete Nachgeburt (790). — Die Nachgeburt einer Missgeburt. — Die nachfolgende Geburt nach langer Zeit (791). — Eine Geburt drei Monate nach der vorangehenden. — Keine Nachgeburt ohne Geburt. — Eine verunreinigende Sache, der etwas andres beigemischt ist (792). — Die Unreinheit des Leichenmoders. — Erde von einem Begräbnisplatz (793). — Der Blutkuchen von einem Vieh, das noch nicht geworfen hat. — Das Aufgehen durch die Mehrheit. — Die zerschlagene Eihaut. — Die verbrannte Leiche (794). — Die Abortation eines ausgebildeten Körpergliedes. — Wenn eine nicht weiss, was sie abortirt hat. — Wenn die Geburt die herausgestreckte Hand zurückgezogen hat (795). — V. Wenn eine Frau einen Zwitter oder Geschlechtslosen abortirt. — Der Fluss eines Zwitters oder Geschlechtslosen (796). — Das Entfallen bei der Verunreinigung des Tempels. — Die von dem Aussätzigen kommenden Flüssigkeiten (797). — Die zerstückelte Geburt. — Das Hervortreten des Kopfes hinsichtlich des Lösegeldes für den Erstgeborenen (798). — Wenn die Geburt zerstückelt oder verkehrt herauskommt. — VI. Wenn die Frau nicht weiss, was sie abortirt hat (799). — Wenn ein trächtiges Vieh leer heimkehrt. — Die Feststellung durch den Blutschmutz. — Die in Wirrung befindliche Frau (800). — Berechnung der fünfundneunzig Tauchbäder (801). — Das Tauchbad zur Zeit (802). — VII. Die Fehlgeburt vor und nach dem einundvierzigsten oder einundachtzigsten Tag. — Untersuchung der Keimbildung beim Menschen (803). — Keine Sicherheit vor der Unzucht. — Das Kind im Leib der Mutter (804). — Die Verwandlung nach der Geburt. — Die Verwarnung bei der Geburt (805). — Platz des Kindes im Mutterleib. — Die Lage bei der Geburt. — Die Begattung während der Schwangerschaft. — Drei Beteiligte bei der Erschaffung des Menschen (806). — Die Aufteilung beim Tod desselben. — Das Wunder der Schwangerschaft und der Keimbildung (807), — Dem das Wunder geschieht, kennt das Wunder nicht. — Siebung des Samentropfens. — Gott wartet auf die Geburt des Frommen. — Einfluss der

ode (726). — Die Säugende hinsichtlich der Periode. — Der körperliche Zustand nach der Geburt. — Was an sich nicht unrein ist, andres aber unrein macht. — Das Quantum des Sprengwassers (727). — Welches Weib als alt gilt. — Die Alte hinsichtlich der Menstruationsunreinheit (728). — Von einem Notfall ist nichts zu beweisen. — Die Wahrnehmung eines Kindes (729). — Die Feststellung durch dreimalige Wiederholung. — Der Blutfleck. — Das Kind, das das Alter der Wahrnehmung noch nicht erlangt hat (730). — Mädchen vor der Reife. — Die Schwangere und die Säugende. — Die Vereinigung der Wahrnehmungen (731). — Die Wahrnehmung gelegentlich einer körperlichen Anstrengung. — Die Abhängigkeit von den Wochentagen (732). — VI. Die Benötigung einer Untersuchung. — Die Tage der Menstruation (733). — Die Quelle der Blutung. — Die Jungfernblutung eines Kindes (734). — Die Unreinheit für den Ehemann und die Unreinheit für Geheiligtes. — Ein Weib befindet sich für den Mann im Zustand der Reinheit. — Ein Weib, das keine feste Periode hat (735). — Die Untersuchung vor dem Geschlechtsakt. — Die Dauer einer Blutung. — Die Tugendhaften (736). — Eine Frau, die keine regelmässige Periode hat. — Für den heimkehrenden Ehemann gilt die Frau als rein. — Weitere Nachteile einer Frau, die keine regelmässige Periode hat (737). — Erörterung des obigen (738). —

2. Abschnitt. I. Das Untersuchen bei Männern und Weibern. — In welchem Fall und auf welche Weise der Mann sich untersuche. — Wenn jemand beim Essen von Hebe Samenerguss bekommt. — Verbot, das Glied anzufassen (739). — Das Verhalten beim Uriniren. — Sündhaftigkeit der Onanie. — Die Enthaltung beim Uriniren (740). — In Eile und Aufregung denkt man nicht sündhaft. — Die absichtliche Erektion. — Sündhafte Gedanken. — Onanie (741). — Die Heirat von Minderjährigen. — Das Anfassen des Gliedes. — In welchem Fall Frauen, die nicht vollsinnig sind, Hebe essen dürfen (742). — Der Taube. — Der blöde Priester. — Die Beinkleider der Priester (743). — Eseltreiber, Kamelreiter und Schiffer. — Die Lage beim Schlafen. — II—III. Die Verwendung von Wischlappen beim Geschlechtsverkehr. — Wenn nachher Blutflecke bemerkt werden (744). — Die Untersuchung mit einem nicht untersuchten Lappen (745). — Wenn ein Weib bei der Notdurft Blut wahrnimmt. — Dauer der Blutung. — Der Begriff "nachher" (746). — Die Unreinheit des Zweifels wegen (747). — Das Vorhandensein eines corpus facti bei einem Zweifel. — IV. Eine Frau befindet sich für ihren Mann im Zustand der Reinheit (748). — Bei einer regelmässigen Periode sind die Tage zu berechnen. — Ob der Zweifel aus dem Zustand des Entschiedenen bringt (749). — Die Anwendung einer List zur Befreiung von der Hebe. — Wiesel und Iltisse schleppen das Unreine fort. — Wenn eine Frau mit regelmässiger Periode sich später untersucht hat (750). — Die Beobachtung der Periode nach der Gesetzlehre. — Das Ausbleiben der Periode aus Angst. — Die Blutung infolge einer Verletzung. — Der Ort der Quelle (751). — Die Begattung bei Beleuchtung. — Die Wiederholung der Beiwohnung. — Wenn der Wischlappen abhanden gekommen ist (752). — Die Begattung hat nachts zu erfolgen. — Die Bestimmung über den Menschen vor der Geburt. — Vier, die verhasst sind (753). — Verbot der Begattung in Gegenwart eines Lebewesens. — Fünf Dinge, durch die man das Leben verwirkt (754). — Verbot der Begattung am Tag und bei Licht. — Womit die Untersuchung erfolge (755). — Der Schnee ist weder Speise noch Getränk. — V. Bildliche Darstellung der Genitalien eines Weibes (756). — Der Kanal. — Das Blut im Vorraum (757). — Fälle, wobei man sich nach der Mehrheit richte (758). — Die Annahme und die Mehrheit. — VI—VII. Fünf Arten Blut (759). — Die Farbe des Blutes. — Das reine Blut. — Der unreine und der reine Aussatz. — Der Häuseraussatz. — Der Kleideraussatz (760). — Das schwarze Blut (761). — Die verunreinigenden Flüssigkeiten eines Flussbehafteten. — Das Zitiren einer Lehre im Namen des Autors. — Das Blut einer Verletzung (762). — Das Zurückführen des Bluttleckes auf eine reine Blutung. — Die Besichtigung des Blutes erfordert Erfahrung. — Die Schwärze der Tinte. — Das schwarze Blut (763). — In welchen Gewändern man den Toten bestatte. — Die Untersuchung erfolge mit einem weissen Lappen. — Die dunklere und die blassere Farbe des Blutes (764). — Das safranfarbige Blut. — Das erdwasserfarbige. — Auf welche Weise dies zu untersuchen ist (765). — Das Geilheitsblut. — Feststellung des Blutes durch den Ge-

VI. Sektion.

Seder Taharuth.

Vom Reinheitsgesetz.

VII. Nidda

Von der Menstruation.

1. Abschnitt. I—II. Beschränkung der Unreinheit auf die Zeit der Periode. — Die Belassung beim bisherigen Zustand (703). — Das unvollständig befundene Tauchbad. — Der sauer befundene Wein hinsichtlich der Hebe (704). — Die Unreinheit der Ehebruchsverdächtigten. — Oeffentliches und Privatgebiet hinsichtlich der Unreinheit (705). — Ein Kriechtier in einer Durchgangsgasse. — Blutflecke (706). — Der Geschlechtsverkehr mit Watte. — Die Pflicht der Fortpflanzung (707). — Ein Kriechtier in einem Korb. — Ein solches in einem von mehreren benutzten Eimern (708). — Die Beschränkung der Unreinheit auf eine Ecke. — Man richte sich bei der Unreinheit nach der Zeit der Auffindung (709). — Die zweifelhafte Unreinheit auf Privatgebiet (710). — Der Zustand der Menstruirenden vor der Untersuchung. — Das Weib hat sich morgens und abends zu untersuchen (711). — Vier Frauen, die ohne Wahrnehmung als rein gelten. — Die Unreinheit auf Grund eines Blutfleckes (712). — Der Wischlappen. — Die Sorgfalt bei der Untersuchung (713). — Die Untersuchung vorher und nachher. — Das Befragen bei der Unreinheit (714). — Die Verunreinigung von Lager und Sitz. — Der Schutz vor der Unreinheit durch einen festschliessenden Deckel. — Die rückwirkende Unreinheit bei einem Blutfleck (715). — Der Anlass der Unreinheit. — Das Verfahren im Notfall (716). — Die Vorsicht beim Backen von Hebebrot. — Die Dankopferbrote. — Die Beobachtung der Reinheit beim Abfüllen von Wein (717). — Ein Zweifel der Unreinheit beim Teig von Hebe. — Ein Flussbehafteter und ein Reiner beim Abladen. — Die am selben Tag untergetauchte Frau beim Kneten von Teig (718). — Wobei die Gelehrten bei einem Zweifel als unrein erklärt haben. — III—V. Vier Frauen, dle ohne Wahrnehmung als rein gelten. — Die Bezeichnung "Jungfrau". — Die Bezeichnung "Alte" (719). — Die Entscheidung bei Lebzeiten und nach dem Tod R. Eliêzers. — Die Untersuchung am Beginn und am Ende der Flussbehaftung. — Die Verunreinigung der Aussenseite eines Gefässes (720). — Die Verunreinigung eines Gerätes durch Speisen und Getränke. — Die Weigerungserklärung einer Minderjährigen. — Die Vereinigung durch den Korb (721). — Fünf Bekundungen des R. Jehuda b. Baba. — Manche Gewürzkräuter hinsichtlich des Gesetzes vom Siebentjahr (722). — Der Unterscheidungssegen. — Die Gebete am Versöhnungstag. — Die Gewinnung von Milch mit Harz von Ungeweihtem (723). — Das Harz als Frucht. — Jungfern- und Geburtsblut. — Drei Jungfräulichkeiten (724). — Die Blutung des Weibes. — Wann die Geburt zu merken ist. — Die Geburt eines Luftgebildes (725). — Merkmale der Menstruation. — Das Ausfallen der Peri-

Aufzählung der einzelnen Glieder, die an die Priester verteilt wurden (663). — Aufstellung der Priester. — Die dreizehn Tische im Tempel. — Das Schaubrot (664). — Die Schlachtstelle des Morgenopfers und des Abendopfers. — Zehn Fragen Alexander des Mazedoniers an die Aeltesten des Südens (665). — Ehrung derselben (666). — Die Reise Alexanders nach Afrika. — Alexander und der Weiberstaat. — Unersättlichkeit des Menschen (667). — Die Hölle. — Das Studium der Gesetzlehre. — Die Gelehrten sind Friedensstifter. —

5. Abschnitt. I—VI. Der Segensspruch vor dem Tempeldienst. — Das Losen zu Räucherwerk und zum Heranbringen der Opferglieder. — Die Gefässe zum Räucherwerk (668). — Die Gefässe für die Kohlen. — Die Schippe (669). —

6. Abschnitt. I—III. Reihenfolge der diensttuenden Priester. — Das Räucherwerk (670). —

7. Abschnitt. I—III. Der Hochpriester beim Sichniederwerfen. — Der Priestersegen. — Die Aufräucherung der Opferglieder durch den Hochpriester (671). — Die Darreichung durch die Priester. — Das Posaunenblasen und das Sichniederwerfen. — Der Gesang im Tempel (672). —

X. Middoth

Von den Tempelmassen.

I. Abschnitt. I. Die Wachen der Priester und der Leviten. — II. Das Wecken der Priesterwachen. — III. Die fünf Tore des Tempelbergs (677). — Das Untertauchen des Ergussbehafteten. —

2. Abschnitt. I. Grösse des Tempelbergs. — II. Das Betreten des Tempelbergs. — III. Das Gitter (679). — Der Zwinger, die Stufen, die Tore. — IV. Höhe der Wände. — V. Der Frauenvorhof. — Die Naziräerkammer (680). — Die Holzkammer. — Die Aussätzigenkammer. — Die Mauerwand um den Frauenvorhof. — VI. Die Kammern unter dem Jisraélitenvorhof. — Der Priestervorhof. — Die Estrade (681). — Die Tore des Tempelhofs. —

3. Abschnitt. I. Der Altar und der Rundgang (682). — Die Grösse desselben. — II. Die Löcher im Fundament. — III. Die Gully. — IV. Die Steine des Altars (683). — Das Anstreichen derselben. — V. Die Ringe, die Pfeiler und die Haken vor dem Altar. — VI. Das Waschbecken. — VII. Die Tür der Vorhalle (684). — VIII. Die Stangen als Wandstützen. — Der goldene Weinstock vor der Tür. —

4. Abschnitt. I. Die Tür des Tempelschiffs (685). — II. Die zwei Pforten des grossen Tors. — III. Die achtunddreissig Seitenräume. — IV. Die Masse derselben (686). — V. Die Wendeltreppe zu den Dächern der Seitenräume. — VI. Die Aussenmasse des Tempels. — VII. Die Innenmasse (687). — Die Aussenansicht des Tempels. —

5. Abschnitt. I. Die Masse des ganzen Tempelhofs. — II. Die Masse von Nord nach Süd. — III. Die sechs Kammern im Tempelhof (688). — IV. Das Priestergericht (689). —

XI. Qinnim

Von den Taubenpaaren.

1. Abschnitt. I. Die Herrichtung des Sündopfers und des Brandopfers. — Gelobtes und Freiwilliges. — II. Die Vermischung von Sündopfern mit Brandopfern (693). — III. Die Vermischung von Pflichtopfern miteinander. — IV. Opfer eines Namens und zweier Namen (694). —

2. Abschnitt. I—III. Wenn eines des Taubenpaars entflogen ist (695). — IV—V. Das unbezeichnete Taubenpaar und das bezeichnete Taubenpaar (696). —

3. Abschnitt. I. Wenn der Priester die Vogelopfer selber bestimmt. — II. Wenn dabei eine Vermischung erfolgt ist (697). — III—VI. Welche dann tauglich und welche untauglich sind. — Das bedingungsweise Geloben eines Taubenpaars (698). — Die Verwendung von Tierprodukten zu Musikinstrumenten (699). — Greise aus dem gemeinen Volk und Greise der Gesetzeskunde (700). —

Dinge, die nicht vereinigt werden. — Die Vereinigung von Speisen hinsichtlich der Unreinheit. — V. Von Speisen und von Getränken hinsichtlich verschiedener Gesetze (631). — VI. Von Ungeweihtem und Mischsaat. — Von verschiedenen Kleiderstoffen hinsichtlich der Unreinheit (632). —

5. Abschnitt. I. Die Minderung bei der Veruntreuung (633). — Minderung und Nutzniessung. — Die Minderung durch den einen und der Genuss durch den andren. — Die Vereinigung bei der Veruntreuung (634). — Vergleichung der Veruntreuung mit andren Gesetzen. — Die Minderung beim Gold (635). — II—III. Niessbrauch und Minderung bei derselben Peruṭa. — Die Veruntreuung nach einer Veruntreuung. — Wobei es keine Auslösung gibt (636). — IV. Ein Stein oder ein Balken des Heiligtums. — Die Vereinigung beim Essen und beim Genuss zweier Personen. — Das angebetete Haus (637). — Die Veruntreuung durch das Wohnen. —

6. Abschnitt. I. Die Veruntreuung bei der Erfüllung eines Auftrags (638). — Der nicht genau ausgeführte Auftrag. — Der Begriff "Fleisch" hinsichtlich des Gelübdes. — Welche Speisen beim Aderlass schädlich sind. — Die Handlung über den Auftrag hinaus. — Auftraggeber und Beauftragter hinsichtlich der Veruntreuung (639). — II. Die Sendung durch einen nicht Vollsinnigen. — Verhinderung der Veruntreuung. — Wann Oliven für die Unreinheit empfänglich werden (640). — III—IV. Die Ausführung des Auftrags, etwas für das erhaltene Geld zu kaufen (641). — Der Verkauf von Hülsenfrüchten. — V—VI. Die Benutzung des dem Wechsler zur Verwahrung übergebenen Geldes. — Eine Münze des Heiligtums unter profanen Münzen (542). — Die Heiligung des einen von zwei Rindern. — Die fiktive Sonderung bei den priesterlichen Abgaben (643). —

IX. Tamid

Vom beständigen Opfer.

1. Abschnitt. I—II. Die drei Wachen im Tempel. — Wo und wie die wachthabenden Priester schliefen. — Das Tauchbad. — Die erste Verrichtung des Tempeldienstes (647). — Wann der aufsichtführende Beamte kam. — Die Wache durch Priester und Leviten. — Die Söller (648). — Die Priester oben und die Leviten unten. — Der Brandraum. — Die Stufenabsätze. — Die Priesterjünger. — Die Priesterwachen und die Levitenwachen (649). — Anzahl der Levitenwachen. — Die Wachen am Tempelberg und am Tempelhof. — Die sieben Tore des Tempelhofs. — Anzahl der Schatzmeister und der Tempelherren (650). — Die Nutzniessung von den Priestergewändern. — Die Tephillin beim Schlafen. — Der Gürtel des Hochpriesters. — Das Schlafen auf Mischgewebe (651). — Die Höhlen des Tempelhofs. — Die Züchtigkeit im Abort. — Verhaltungsregeln beim Verrichten der Notdurft. — Das Trinken aus einem gemeinsamen Gefäss (652). — Das Ausspucken vor seinem Lehrer. — Der Wachtraum im Tempelhof. — Der rechte Weg. — Die Zurechtweisung. — Das Abheben der Altarasche (653). — Die Priester rissen sich um diesen Dienst. — III—IV. Der Gang vom Brandraum zum Tempelhof. — Die Mahnung zur Vorsicht bei der Abhebung der Asche. — Die Vorrichtung zum Waschbecken (654). — Die Altarkohlen. — Die Säulenhallen im Tempelhof. — Das beständige Morgenopfer als erster Dienst im Tempel (655). —

2. Abschnitt. I—V. Das Beiseiteschieben der nicht verbrannten Opferteile. — Der Aschenhaufe. — Das Holz. — Der Holzstoss. — Der zweite Holzstoss (656). — Die Kohlen für den Weihrauch der Schaubrote. — Die Uebertreibung in der Schrift und bei den Weisen. — Hyperbolische Redewendungen. — Das goldne Trinkgefäss des beständigen Opfers. — Der goldne Weinstock an der Tür des Tempels (657). — Der Vorhang im Tempel. — Das für das Altarfeuer verwandte Holz (658). — Der Feigenbaum ohne Frucht. — Der Luftzug am Scheiterhaufen. —

3. Abschnitt. I—IX. Der Antritt zum Losen. — Die Zeit zum Schlachten. — Die vier Kammern (659). — Die dreiundzwanzig silbernen Geräte. — Die Geräte zum Entaschen des Altars. — Die zwei Pforten am grossen Tor. — Das Geräusch beim Tempeldienst (660). — Der Duft des Räucherwerkes. — Die Geräte des Schlachthauses. — Das Entaschen des Leuchters. — Der Stein vor der Leuchte (661). —

4. Abschnitt. I—III. Das Fesseln des Opferlamms. — Das Schlachten. — Das Abhäuten und die Verteilung der Opferglieder an die Priester (662). —

— Das Dankopfer und das dazu gehörige Brot (598). — Der verwerfliche Haufe auf dem Altar. — Die Vermischung der Absichten. — Die Veruntreuung am Verwerflichen (599). — Das Sprengen hinsichtlich der Veruntreuung. — In welchen Fällen das Opfer für die Priester erlaubt war (600). — Erörterung über die Lesart der vorangehenden Mišnah. — Das Blut des untauglichen Sündopfers (601). — Ob der Untaugliche Zurückbleibendes macht (602). — Die Veruntreuung am Verwerflichen. — II—III. Die Veruntreuung am Fleisch vom Hochheiligen, das vor dem Blutsprengen hinausgekommen war (603). — Das Sündopfer, nachdem ein andres als Ersatz abgesondert worden ist. — Die Opferteile des Minderheiligen, die vor dem Blutsprengen hinausgekommen sind. — Die Wirksamkeit des Sprengens (604). — Die Absicht, das Blut am folgenden Tag fortzugiessen. — Die Wirksamkeit des Sprengens beim Hinausgekommenen (605). — Die Veruntreuung bei zwei Sündopfern. — Zwei Schuldopfer zur Sicherheit. — IV. Das Blutzeremoniell bei den Opfern (606). — Die Veruntreuung am Opferfleisch (607). —

2. Abschnitt. I. Das Geflügel-Sündopfer. — Der am selben Tag Untergetauchte (608). — Das Auspressen beim Geflügel-Sündopfer. — Das Speisopfer (609). — II—VIII. Die Veruntreuung beim Geflügel-Brandopfer. — Bei den Farren und den Ziegenböcken. — Beim Brandopfer. — Beim Sündopfer, Schuldopfer und den Gemeinde-Friedensopfern. — Bei den zwei Broten (610). — Beim Schaubrot. — Bei den Speisopfern. — Die Nutzniessung von der Altarasche. — Die vom Altar heruntergefallenen Opferglieder (611). — Die herabgefallene Kohle. — Die Nutzniessung vom Fleisch der hochheiligen oder von den Opfergliedern der minderheiligen Opfer (612). — Man sondert nichts zur Vernichtung ab. — IX. Der Haufe, der Weihrauch, das Räucherwerk und verschiedene Speisopfer hinsichtlich der Veruntreuung. — Was Erlaubtmachendes hat (613). — Wann man bei Opfern wegen Unreinheit schuldig ist (614). —

3. Abschnitt. I. Das Junge und das Eingetauschte eines Sündopfers, und dessen Eigentümer gestorben ist. — II. Das für das Naziropfer abgesonderte Geld (615). — Das für das Vogelopfer abgesonderte Geld. — III. Das Blut anfangs und später. — Die Veruntreuung an einer Sache, mit der das Gebot ausgeübt worden ist (616). — Zwei Schriftverse, die dasselbe lehren. — Der Schacht zwischen der Rampe und dem Altar. — Das Verbrennen des geronnenen Weins (617). — IV. Das Entaschen des innern Altars und der Leuchte hinsichtlich der Veruntreuung. — Junge Turteltauben und alte Jungtauben. — Vögel werden durch Leibesfehler nicht untauglich (618). — Das Entschwinden der Heiligkeit. — Die Veruntreuung am Opferblut. — Das Aderlassblut eines Opfertiers. — Die Milch der Opfertiere und die Eier der Vogelopfer. — Dünger und Kot von Opfertieren (619). — V. Das geheiligte Huhn. — Die Heiligung der Sache und die Heiligung des Geldwertes. — VI. Wobei es eine Veruntreuung gibt (620). — Der Genuss vom Geheiligten bei der Arbeit. — VII. Die Wurzeln des Baums hinsichtlich der Veruntreuung. — Die Quelle und andre Dinge in dieser Hinsicht (621). — Das Quantum zur Veruntreuung. — Das Wassergiessen und das Weingiessen am Hüttenfest. — VIII. Ein Nest auf einem Baum des Heiligtums oder einer Ašerah. — Der zerbrochene Götze (622). — Die Veruntreuung am Zuwachs. — Die Veruntreuung an Holz. — Der Ueberschuss des Räucherwerkes. — Die Ausweihung des Heiligen unter dem Wert (623). — Die Tora ist nicht für die Dienstengel. —

4. Abschnitt. I. Die Vereinigung der Altarheiligtümer. — Wobei es eine Veruntreuung gibt (624). — Die Nutzniessung von einem Sündopfer. — Die Opferglieder der minderheiligen Opfer. — Die verendeten Opfertiere. — II. Was beim Brandopfer und beim Dankopfer vereinigt wird (625). — Die Vereinigung bei Verwerflichem und Zurückgebliebenem. — Die Sprengung des Blutes, wenn etwas vom Opfer vorhanden ist. — Die Vereinigung der priesterlichen Abgaben (626). — III. Die Vereinigung der Aeser und der Kriechtiere. — Kuh und Kamel hinsichtlich der Vereinigung. — Die Geisselung wegen Essens von Kriechtieren (627). — Die Linsengrösse bei der Unreinheit und beim Essen. — Die ausgesonderten acht Kriechtiere. — Die Vereinigung von Blut, Kriechtier und Fleisch (628). — Das von einem Toten verschüttete Blut. — Das Blut von Kriechtieren. — Die Religionsverfolgung durch die Regierung (629). — Die Errettung durch Reúben b. Istrobili. — Reise der Gelehrten nach Rom. — Ben-Tamaljon und die Tochter des Kaisers (630). — IV.

Aussage von Falschzeugen. — Das Eifersuchts-Speisopfer auf Grund der Aussage von Falschzeugen (567). — Die Glaubwürdigkeit hinsichtlich der Bestialität. — Das Vermögen der abtrünnigen Stadt. — Das herrenlose Geschenk. — Die Lossagung von einem Feld (568). — Die zum einem andren verschriebenen Vermögen gehörenden Sklaven. — Die Preisgabe eines Sklaven. — Das Geloben eines Schwebe-Schuldopfers. — Das Schwebe-Schuldopfer und das zweifellose Schuldopfer (569). — Das Bewusstsein bei der Vergebung. — Wann das genickbrochene Kalb verboten wird. — Die nutzlose Schlachtung (570). — Tauglichkeit und Untauglichkeit bei der roten Kuh und beim genickbrochenen Kalb. — Sühne und Tauglichmachung bei den Opfern. — III—V. Die Spende eines Schwebe-Schuldopfers (571). — Opferpflichtige nach dem Versöhnungstag. — Die ein Vogelopfer schuldende Wöchnerin nach dem Versöhnungstag. — Der Schutz durch das Opfer. — Opfer, die als Pflicht und als Spende dargebracht werden können. (572). — In welchem Fall ein Schwebe-Schuldopfer darzubringen ist. — Die Sühne durch das Schuldopfer und das Schwebe-Schuldopfer. — Welche Opfer nach dem Versöhnungstag darzubringen und welche nicht darzubringen sind (573). — Verfehlungen und Freveltaten. — Die Böcke des Versöhnungstages. — Opfer, die bei Vorsatz und Versehen darzubringen sind (574). — Opfer wegen Freveltaten. — Sünden, die der Versöhnungstag sühnt. — Der der Geisselung Schuldige nach dem Versöhnungstag (575). — Das zweifelhafte Geburtsopfer nach dem Versöhnungstag. — Ursachen des Aussatzes. — Das Opfer des Aussätzigen. — Das zweifelhafte Naziräeropfer nach dem Versöhnungstag. — Das zweifelhafte Opfer der Ehebruchsverdächtigten nach dem Versöhnungstag (576). — Das genickbrochene Kalb nach dem Versöhnungstag. — Das Bewusstwerden beim Sündopfer, beim Fürsten und bei der Gemeinde (577). — Die Folgerung hinsichtlich des einen von den andren (578). — Das zweifelhafte Vogelopfer der Wöchnerin (579). — VI. Wenn man für das reservirte Geld zwei Opfertiere gekauft hat. — Die Veruntreuung am Geheiligten (580). — Die Sühne durch die Vereinigung von Fünfteln (581). — Wenn man ein minderwertiges Opfertier durch Mast auf den erforderlichen Wert gebracht hat. — Die Sühne durch den Zuwachs des Geheiligten. — Das Junge und das Eingetauschte des Dankopfers (582). — Die Verdrängung von Lebendem. — Das Vieh von Gesellschaftern hinsichtlich der Heiligung. — Wenn Lämmer billig sind. — Für Sühneopfer ist kein Betrag festgesetzt (583). — VII. Das Sündopfer kann nur von derselben Person und wegen derselben Sünde dargebracht werden. — Das Opfer des Vaters für den Sohn (584). — Das wegen einer Sünde abgesonderte Opfer oder Geld für eine andre Sünde. — VIII. Die Verwendung des für ein Opfertier reservirten Geldes für ein andres Opfertier (585). — Wenn er nach dem Absondern des Geldes arm oder reich geworden ist (586). — Arm- oder Reichwerden hinsichtlich der Verunreinigung des Tempels. — Lebendes wird nicht verdrängt (587). — Der Ersatz für den verendeten Sühnebock. — Die Bezeichnung des Vogelopfers. — Die Auslösung der Böcke. — Wenn ein Armer das Geld für ein Opfer wegen Verunreinigung des Tempels abgesondert und reich geworden ist (588). — Dasselbe, wenn ein Reicher arm geworden ist. — Dasselbe hinsichtlich eines Aussätzigen. — IX. Schafe und Ziegen sind als Opfer gleichwertig (589). — Desgleichen Turteltauben und junge Tauben. — Ehrung von Vater und Mutter. — Der Vater und der Lehrer. — Die vier Schreie des Tempelhofes. — Der Hochmut und die Strafe des Jisakhar aus Kephar Barqaj (590). — Schafe und Ziegen. — Die Gelehrten mehren den Frieden (591). —

VIII. Meîla

Von der Veruntreuung.

1. Abschnitt. I. In welchen Fällen man an Opfern eine Veruntreuung begehen kann. — In welchen Fällen das Opfer für die Priester erlaubt oder unerlaubt war. — Das verendete Opfertier hinsichtlich der Veruntreuung (595). — Ob untauglich auf dem Altar gekommene Opfer herabzunehmen sind (596). — Die rabbanitische Veruntreuung. — Die Veruntreuung am Sündopfer. — An welchem keine Veruntreuung begangen werden kann (597). — Wenn ein Brandopfer eines Privataltars in den Tempelhof gebracht wird. — Das Sprengen des Verwerflichen.

Talg, bei der Inzestuösität und beim Šabbathgesetz. — Das Schwebe-Schuldopfer bei Ungewissheit (538). — Ob die überlieferte Schreibweise oder die Lesart massgebend ist. — Das Schuldopfer wegen des Talgs von einem Koj. — Der Zweifel über ein Kind, ob vom ersten oder vom zweiten Mann (539). — Der Samenfleck am Lappen. — Das Essen von einem von zwei Stücken, von dem eines verboten ist. — Der Talg des Koj. — Wiederholung des Vorangehenden (540). — Die Feststellung des Verbotes und das Herausfinden des Verbotes. — Der Talg des Koj. — Der Zweifel über ein Kind, ob vom ersten oder vom zweiten Mann. — Der Flussfleck am Lappen. — Ein Stück, worüber ein Zweifel besteht, ob Fett oder Talg (541). — Das Geloben eines Schwebe-Schuldopfers. — Der Zweifel, ob ein Jisraélit oder jemand anders das verbotene Stück gegessen hat. — Ob bei einem Bewusstwerden mehrere Schwebe-Schuldopfer darzubringen sind (542). — Das Bewusstwerden als Teilung bei einer zweifelhaften Sünde. — Sündopfer und Schuldopfer gleichen einander hinsichtlich der Teilung. — Die Sühne des Versöhnungstages (543). — Essen und Trinken bei einem Entfallen. — Essig als Labung. — Essen und geniessen an verschiedenen Tagen (344). — Der Zweifel, ob man den reinen oder den unreinen Weg gegangen ist. — Ein Teil des Bewusstwerdens. — Das zweifelhafte Bewusstwerden (545). — Das Entfallen der Unreinheit und das Entfallen des Heiligtums. — Der Zweifel, welches Verbot man übertreten hat (546). — III. Sünden gleichen Namens und Sünden verschiedener Namen. — Die Kenntnis der Sünde. — Die nicht gewünschte Arbeitsverrichtung am Šabbath (547). — Das geteilte Hochheben am Šabbath. — Das Weben am Šabbath. — Art des Zweifels über das Verbot (548). — Die nicht beabsichtigte Handlung bei Begehung des Verbotes. — Die irrtümliche verbotene Beschneidung am Šabbath. — Die Verwundung am Šabbath (549). — Die anders als beabsichtigt ausfallende Tätigkeit. — Der Irrtum beim Anzünden und Auslöschen des Lichtes am Šabbath (550). — Das Aufschippen von Kohlen am Šabbath. — Die Hervorhebung des Feueranzündens in der Schrift. — Die an sich unnötige Arbeit (551). —

5. Abschnitt. I. Verschiedene Arten von Blut eines Tiers, wegen dessen man schuldig und wegen dessen man nicht schuldig ist. — Blut von Menschen, Kriechtieren, Fischen und Heuschrecken (552). — Die Generalisirung und Spezialisirung. — Der Koj hinsichtlich mancher beim Tier anwendbarer Gesetze (553). — Ein Stück von einem Menschen (554). — Welche Speisen verunreinigungsfähig sind. — Das Blut vom Aas. — Die Verunreinigungsfähigkeit von Sachen. — Die Unreinheit des Toten. — Tiere, die nicht des Schlachtens benötigen (555). — Verschiedene Blutarten hinsichtlich des Verbotes und der Geisselung. — Welches Blut erlaubt ist (556). — Das an einem Laib oder an den Zähnen haftende Blut. — Das Entbluten des Herzens (557). — Das Blut des Aderlasses. — Das nachfliessende Blut. — Das Blut der Seele. — Die Aufnahme des Aderlassblutes von einem Vieh in zwei Gefässen. — Das nachfliessende Blut hinsichtlich der Sühne (558). — II—III. Die zweifelhafte Veruntreuung. — Ob hinsichtlich des Vorangehenden vom folgenden zu folgern ist (559). — Die Strafe der Veruntreuung. — Die Wortanalogie zur Hälfte. — Die Vergleichung zur Hälfte (560). — In welchem Wert das Schwebe-Schuldopfer darzubringen ist. — Das Bewusstwerden beim zweifellosen Schuldopfer. — Das Bewusstwerden der sicheren Geburt beim Darbringen des Opfers. — IV—VIII. Wenn einer oder zwei Personen eines von einem profanen und einem heiligen Stück gegessen hat (561). — Dasselbe von Talg und Profanem. — Dasselbe von Talg und Heiligem. — Dasselbe von Talg und heiligem Talg (562). — Dasselbe von Talg und Talg von Uebriggebliebenem. — Mehrere Opfer wegen eines Essens (563). — Das Essen von Aas am Versöhnungstag. — Die Beziehung des Verbotes auf das Verbotene. — Die Opferteile der minderheiligen Opfer hinsichtlich der Veruntreuung (564). — Verwerfliches und Uebriggebliebenes beim Darzubringenden. — Wann die Jungen der Opfertiere heilig werden. —

6. Abschnitt. I—II. Wenn man sich nach der Darbringung des Schwebe-Schuldopfers bewusst wird, dass man die Sünde nicht begangen hat. — Dasselbe hinsichtlich des zweifellosen Schuldopfers (565). — Das gesteinigte Rind und das genickbrochene Kalb, die irrtümlich getötet worden sind. — Die Absonderung von zwei Schuldopfern zur Sicherheit (566). — Das Schwebe-Schuldopfer auf Grund der

Geisselung — Das Opfer ist von der Geisselung abhängig (507). — Das Gesetz gilt nur von der defloririten Sklavin. — V. Von welcher Sklavin die Schrift spricht (508). — VI. Wenn beim Inzestvergehen eine Person minderjährig oder im Schlaf war. — Einzelne Bestimmungen über das Inzestvergehen (509). — Erläuterung des obigen (510). —

3. Abschnitt. I—II. Das Sündopfer wegen des Essens von Talg. — Wenn er den Zeugen widerspricht. — Zwei Sünden bei einem Entfallen. — Zwei halbe Quantitäten bei einem Entfallen (511). — Das Widersprechen zweien gegenüber. — Die Verheiratung auf Grund einer irrtümlichen Todesbekundung. — Das Bewusstwerden der begangenen Sünde (512). — Jeder ist für sich selber glaubhaft. — Die Glaubhaftigkeit, weil man zu seinem Vorteil lügen könnte. — Wenn zwei bekunden, dass er unrein ist (513). — Wer die Handlung bekennt, ist schuldig. — Die alte Verunreinigung (514). — Fälle, bei welchen er den Zeugen widersprechen kann. — Die Teilung durch das Entfallen. — Zwei Arten und zwei Schüsseln (515). — Das Bewusstwerden über ein halbes Quantum. — III. Dauer der Unterbrechung beim Essen von zwei halben Quantitäten. — Dauer des Aufenthaltes beim verbotenen Betreten des Tempels (516). — Dauer der Unterbrechung beim Essen von Talg und Aas. — Die Vereinigung von Speisen hinsichtlich der Untauglichmachung des Körpers (517). — Die Vereinigung beim Trinken. — Der Genuss von Verbotenem für Schwangere. — Das Säugen in Unreinheit (518). — Die Verunreinigungsfähigkeit der Milch. — Neun Flüssigkeiten des Flussbehafteten (519). — Welches Quantum Wein das Betreten des Tempels verboten macht. — Was dem Weintrinken gleicht (520). — Verbot der Rechtsentscheidung bei Trunkenheit. — Ausnahmen bei einem solchen Fall. — IV. Vier Sündopfer wegen eines Essens. — Das auf Verbotenes sich erstreckende Verbot (521). — Das umfassende Verbot. — Erörterung eines solchen Falls. — Der verwerfliche Haufe auf dem Altar. — Das verwerfliche Opferglied auf dem Altar (522). — Ob man sich bei den Opfergliedern nach der grösseren Hälfte richte. — Das Gesetz vom Êrub und vom Hinausbringen am Šabbath und am Versöhnungstag. — Der zum Fortbringen des Sühnebockes Beauftragte (523). — V. Sechs Sündopfer wegen einer Beiwohnung. — Das auf Verbotenes sich erstreckende Verbot. — Das erweiternde Verbot. — Welche Sünden bei der Beiwohnung der Tochter seiner Tochter begangen werden können (524). — Schwiegertochter und Schwiegertochter des Sohnes. — Eine Sünde, wegen welcher man sich zweier Todesstrafen schuldig macht. — Die zuerst platzgreifende Sünde. — VI. Sünden, die bei der Beiwohnung einer Schwiegermutter begangen werden können (525). — Das Schlachten des Muttertiers mit seinem Jungen. — VII. Mehrere Inzestfälle bei einem Entfallen. — Die Beiwohnung mehrerer menstruirender Frauen bei einem Entfallen (526). — Verschiedene Verbote und verschiedene Körper. — Frevler, Sohn eines Frevlers. — Die Wiederholung desselben Inzestfalles (527). — Die Wiederholung der am Šabbath verbotenen Arbeit bei einem Entfallen. — Hauptarbeiten und Nebenarbeiten am Šabbath. — VIII. Das an einem Tier lose hängende Glied (528). — Die Grindigen am Vorabend des Pesaḥfestes. — Die Befähigung durch die Feuchtigkeit am Lauch. — Der Regen an den Kleidern des Flussbehafteten und Leichenunreinen (529). — IX. Verschiedene Fälle von fünffachen Verboten bei einem Entfallen. — Die Schlussfolgerung vom Essen auf das Schlachten (530). — Das Essen von mehreren Stücken Zurückgebliebenes bei einem Entfallen. — Was hinsichtlich des Sündopfers geteilt ist, ist auch hinsichtlich des Schuldopfers geteilt (531). — Dinge beim Brandopfer, die hinsichtlich der Veruntreuung vereinigt werden. — X. Mehrere Arbeiten am Šabbath bei einem Entfallen (532). — Abweichung des Šabbathgesetzes von andren. — Vorsatz und Versehen bei den Arbeiten am Šabbath (533). — Allgemeine Regeln hinsichtlich des Šabbathgesetzes. — Vorsatz hinsichtlich des Šabbaths und Versehen hinsichtlich der Arbeit (534). — Versehen hinsichtlich des Šabbaths und Vorsatz hinsichtlich der Arbeit. — Das Schreiben zweier Buchstaben am Šabbath. — Das Bewusstwerden bei einem halben Quantum (535). — Das Schreiben zweier Buchstaben an zwei Šabbathen. — Das Hinausbringen zweier halber Quantitäten (536). — Das Bewusstwerden hinsichtlich der Teilung. — Die wiederholte Beiwohnung einer Menstruirenden bei einem Entfallen (537). —

4. Abschnitt. I—II. Der Zweifel beim Essen von

erfolgt. — Giessen und hinauftun (477). — Die Tropfen am Bart Ahrons. — Wo die Salbung der Könige erfolgte. — Das Schauen in die Zukunft (478). — Verhaltungsregeln für Schüler beim Besuch des Lehrers. — David und Šelomoh. — Die Veruntreuung durch das Riechen. — Die Veruntreuung an einer Sache, mit der das Gebot bereits ausgeübt worden ist (479). — Nennung einiger derartiger Fälle. — Die Zusammensetzung des Räucherwerkes. — Einige Angaben über die Spezereien (480). — Wenn unter dem geweihten Vermögen als Gemeindeopfer geeignete Tiere sich befinden. — Der Ueberschuss des Räucherwerkes. — Quantum des Räucherwerkes. — Der angesammelte Ueberschuss (481). — Das in Hälften gemengte Räucherwerk. — Die Bereitung des Räucherwerkes und Schutz gegen Dumpf- und Schalwerden. — Das Sprechen bei der Herstellung des Weins und der Spezereien. — Anzahl der Spezereien für das Räucherwerk (482). — Welche Art von Spezereien zu verwenden sind. — Generalisirung und Spezialisirung (483). — Die Beteiligung der Abtrünnigen Jisraéls am Fasten. — Die Verwendung des Salböls für profane Zwecke. — Der Begriff "Mensch" in der Schrift. — Das strafbare Quantum (484). — Die mit einem Jisraéliten verheiratete Priesterstochter. — Aktivität und Passivität beim Schmieren mit dem Salböl. — Die unzulässige Verwendung des Salböls für den Hochpriester (485). — Oel von Hebe. — Die Sühne durch den Versöhnungstag. — Der Verzicht auf die Sühne des Sündopfers. — Wem der Versöhnungstag Sühne schafft (486). — Die Verdrängung des Sühneopfers. — Welche Sünden der Versöhnungstag nicht sühnt (487). — Fälle, in welchen keine Sühne durch den Versöhnungstag erfolgt. — Der Gotteslästerer (488). — Wesen der Gotteslästerung. — III—V. Wöchnerinnen, deren Opfer gegessen wird, deren Opfer nicht gegessen wird, und die überhaupt kein Opfer bringen (489). — Gebote, zu denen Weiber verpflichtet sind, sind auch Sklaven verpflichtet. — Die Vereinbarung bei der Darbringung des Opfers. — Die Seitengeburt. — VI. Die Fehlgeburt in der Nacht zum achtzigsten Tag (490). — Ein Flussbehafteter, der drei Wahrnehmungen gemacht hat (491). Die Nacht gilt als Fehlen der Frist. — Die hinfälligmachende Wahrnehmung (492). — Die erste Wahrnehmung. — VII. Fünf zweifelhafte Opfer wegen der Geburt und wegen Flussbehaftung — Preissteigerung der Geflügelopfer wegen der grossen Nachfrage (493). — Die Opfer wegen fünf Geburtsfälle oder Flussfälle. — Fünf Schwebeschuldopfer. — Ob Fahrlässigkeit zu berücksichtigen ist (494). —

2. Abschnitt. I. Vier, die der Sühne benötigen. — Vier, die auch bei Vorsätzlichkeit ein Opfer darzubringen haben. — Beim Mann zählen die Wahrnehmungen und beim Weib die Tage. — Unterschied zwischen dem aussätzigen Mann und dem aussätzigen Weib (495). — Wann dem Proselyten Geheiligtes erlaubt wird (496). — Das Vogelopfer des Proselyten. — Wodurch die Aufnahme in das Judentum erfolgt. — Die Beschneidung (497). — Die Blutbesänftigung. — Das Vogelopfer des Proselyten in der Jetztzeit. — Der Proselyt hinsichtlich der Arbeitsverrichtung am Halbfeiertag. — II—III. Die Opfer bei Vorsätzlichkeit darzubringen haben. — Ein Opfer wegen vieler Sünden. — Die ein auf- und absteigendes Opfer darzubringen haben (498). — Der unreine Naziräer. — Der Zeugeneid. — Der Depositeneid. — Die wiederholte Beiwohnung einer Sklavin (499). — Wiederholtes Entfallen und verschiedene Körper. — Die Unreinheit des Naziräers (500). — Die Opfer einer wegen mehrerer Männer verwarnten Frau und der wiederholt Aussätzigen. — Der reiche und der arme Aussätzige hinsichtlich des Opfers. — IV. Die Opfer einer Wöchnerin, die nochmals geboren hat (501). — Ein Opfer wegen mehrerer Geburten. — Die erste Geburt veranlasst das Opfer. — Die Zählung der Tage der Unreinheit und der Reinheit (502). — Das Schlachten und Blutsprengen für eine Wöchnerin. — Das in Unreinheit dargebrachte Pesaḥopfer. — Der Flussbehaftete, dem die Sühne noch fehlt (503). — Die Blutung bei der Oeffnung des Muttermundes. — Die sechzig Tage müssen zusammenhängend sein. — Die Zwillingsgeburt eines Knaben und eines Mädchens. — Die dreissig Tage müssen zusammenhängend sein (504). — Wer ein auf- und absteigendes Opfer darzubringen hat. — Reicher, Armer und Aermster hinsichtlich der Opfer. — Die Spende eines Opfers im Wert eines Selâ (505). — Mindestbetrag des Armenopfers. — Der Unterschied zwischen einer Sklavin und andren Inzestuösen (506). — Die Halbsklavin. — Die

Umtausch von Speise- und Vogelopfern und von den Jungen der Opfertiere (441). — Der Umtausch des Umgetauschten. — Wenn im dem Heiligtum geweihten Vermögen für den Altar geeignete Tiere sich befinden. — Die Teilung des Gelübdes (442). — Die Milch der Opfertiere und die Eier der Opfertauben. — III. Die Abänderung von einer Heiligkeit zu einer andren Heiligkeit. — Geheiligtes für den Altar kann nicht Gebanntes sein (443). — Gebanntes kann nicht Geheiligtes sein. — Die Heiligung des Schätzungswertes. — Die Weihung eines Brandopfers für den Tempelreparaturfonds (444). — Die Opferteile der minderheiligen Opfer hinsichtlich der Veruntreuung. — Das Hinstellen und Schätzen des Geheiligten. — Wenn für den Tempelreparaturfonds geheiligte Tiere verenden (445). — Die Auslösung der Fehlerbehafteten. — Bei welchem Geheiligten das Hinstellen und Schätzen zu erfolgen hat (446). — Wenn Opfertiere verenden (447). — Fehlerbehaftete Opfertiere, die geschlachtet worden sind. — Was für den Altar geeignet ist, ist als Opfer darzubringen. — Ausgelöste fehlerbehaftete Opfertiere (448). — IV—VI. Was von Opfertieren zu vergraben ist. — Dinge, die zu verbrennen sind. — Ausserhalb der Zeit und ausserhalb des Ortes geschlachtete Opfer (449). — Was zu begraben, ist nicht zu verbrennen, und was zu verbrennen, ist nicht zu begraben. — Das Haar des Naziräers (450). — Das Gesäuerte am Pesahfest. — Das zweifelhafte Geflügel-Sündopfer. — Die Asche von verbrannten verbotenen Dingen (451). —

VII. Kerethoth

Von der Ausrottung.

1. Abschnitt. I—II. Die sechsunddreissig Ausrottungen. — Die wegen dieser darzubringenden Opfer (455). — Die Begehung vieler Sünden bei einem Entfallen. — Der Depositeneid. — Die Angabe der Zahl bei verschiedenen Gesetzen. — Ein Opfer wegen mehrerer Sünden. — Das Nazirat der Reinheit (456). — Mehrere Sünden bei einem Entfallen. — Wenn etwas aus der Gesamtheit herausgegriffen wird (457). — Die Inzestuösen gleichen der Schwester. — Die Teilung hinsichtlich der Opfer. — Teilung der Namen und Teilung der Körper (458). — Zwei Verbote und eine Ausrottung. — Die Folgerung der Bestrafung durch einen Schluss. — Die verbotene Herstellung des Räucherwerkes und des Salböls (459). — Die Bestialität. — Die Gotteslästerung. — Der Götzendienst (460). — Unvorsätzlichkeit und Vorsätzlichkeit bei der Arbeitsverrichtung am Šabbath. — Dasselbe beim Götzendienst. — Fälle der Unvorsätzlichkeit (461). — Die verbotene Darbringung der Opferglieder (462). — Zwei Ausrottungen und ein Verbot. — Die Bestrafung erfolgt nur bei Verwarnung. — Wahrsager und Totenbeschwörer. — Die Handlung bei der Begehung des Verbotes (463). — Die Handlung beim Götzendienst. — Das Opfer für einen Dämon. — Die Bannung von Tieren (464). — Ob die Bewegung der Lippen als Handlung gilt. — Die Falschzeugen. — Das allgemein gehaltene Verbot. — Der Talg von Vieh und Wild (465). — Die Nennung des Verbotes bei verschiedenen Tieren (466). — Die Folgerung aus dem Zusammenhang. — Der Fettschwanz. — Die Strafbarkeit wegen jeder einzelnen Sünde. — Vergehen und Entfallen (467). — Mehrere Verbote bei einem Talgessen (468). — Die Folgerung hinsichtlich eines Verbotes von einem Verbot und von der Ausrottung. — Die Geisselung wegen des Blutes (469). — Die Vereinigung des Blutes mit dem Fleisch beim Kriechtier. — Dasselbe bei der Schlange. — Das nachfliessende Blut (470). — Die fünf Verbote beim Blut. — Das Essen des Zehnten von verschiedenen Fruchtarten. — Die Geisselung wegen des allgemein gehaltenen Verbotes (471). — Frischfrucht, Brot und Rostkörner. — Der Schluss durch Wortanalogie (472). — Fälle, die durch einen solchen gefolgert werden. — Die Herstellung des Salböls und des Räucherwerkes (473). — Die Zusammensetzung des Salböls. — Das Wägen der Spezereien. — Wie diese gekocht werden (474). — Das Wunder bei der Verwendung des Salböls. — Das Wunder bei der Herstellung. — Welche Hochpriester und welche Könige gesalbt werden (475). — Die Davidischen und die Jisraélitischen Könige. — Das Balsamöl anstelle des Salböls. — Widersprechende Angaben über einige jisraélitische Könige (476). — Der König Çidqija. — Das Salböl zur Zeit des Tempels. — Auf welche Weise die Salbung

Die Absonderung von zwei Häufchen Geld zur Sicherheit (413). — Die dreizehn Sammelbüchsen im Tempel. — Die Schriftauslegung Jehojadâs. — Wenn das abgesonderte Sündopfer fehlerbehaftet ist (414). — Das Abhandenkommen nach der Absonderung und nach der Sühne. — Das Abhäuten von den Füssen aus am Fest und bei heiligen Tieren. — Die Heiligkeit des Erstgeborenen. — Zwei Sündopfer, eines fehlerfrei und eines fehlerbehaftet (415). — Schlachten und Verkauf untauglicher Opfertiere. —

5. Abschnitt. I—II. Eine hinsichtlich des Erstgeborenen anwendbare List (416). — Die Geburt zweier Männchen. — Die Beibringung eines Leibesfehlers vor der Geburt. — Die Heiligkeit der Jungen von Opfertieren (417). — Die Heiligung des Erstgeborenen. — Die Heiligung des Erstgeborenen als Brandopfer vor der vollendeten Geburt. — Die Erklärung der Nachlese als Freigut. — III. Die Bestimmung des Muttertiers und des Jungen als verschiedenartige Opfer (418). — Die Wahl bei der Absonderung eines trächtigen Tiers, das darauf geworfen hat. — Die Absonderung zweier Opfertiere zur Sicherheit. — Die Freilassung der Geburt einer Sklavin. — Die Freilassung eines Teils des Sklaven (419). — Die Zurücklassung. — Die im Sündopfer gefundene lebensfähige Geburt. — Die Heiligkeit der Geburten der Opfertiere. — Die Sühne durch den Zuwachs der Opfertiere (420). — Was als ein Satz gilt. — IV. Der Umtausch zweier Opfer in einem Satz. — Verschiedene Fassungen in einem Satz. — Der Umtausch zweier verschiedener Opfer auf zwei Hälften eines Tiers (421). — Das vermischte Brandopfer. — Wenn von zwei Besitzern eines Tiers eines es geheiligt hat (412). — Die Hälfte Eingetauschtes und die Hälfte Zehnt. — V. Verschiedene Formen des Umtauschens. — Der Begriff des Wortes "anstelle". — Der Umtausch von zwei fehlerbehafteten Opfertieren auf zwei profane Tiere (423). — Dasselbe, wenn nur eines fehlerbehaftet ist. — Dasselbe, wenn es drei oder vier Opfertiere und profane Tiere sind (424). — Dinge, bei denen es keine Uebervorteilung gibt. — Die Ausweihung des Geheiligten durch einen niedrigeren Gegenwert. — Der Widerruf der Schätzung (425). — Die Vielheit der Personen bei der Zeugenaussage und bei der Ansicht. — Der ungiltige Umtausch. — Unterschied zwischen einem wegen Makelhaftigkeit untauglichen Tier und einem wegen des Geschlechtes untauglichen Tier (426). —

6. Abschnitt. I. Für den Altar verbotene Tiere machen andre verboten. — Das zur Bestialität verwandte Tier (427). — Dinge, die durch ihre Beimischung andres verboten machen. — Das Fehlerbehaftete und das zur Bestialität Verwandte (428). — Das Angebetete. — Das Gold an dem Götzen. — Die kokophonische Benennung der Götzen (429) — Das Abgesonderte und das Stössige. — Der Ausdruck "verderben" in der Schrift. — Das alte, kranke und ekelhafte Tier (430). — Wie lange es für den Götzen abgesondert sein muss. — Belege für das Verbot des Abgesonderten. — Das Abgesonderte muss auch für den Götzendienst verwendet worden sein (431). Belege für das Verbot des Angebeteten. — Das Totverletzte ist bei der Verzehntung nicht mitzuzählen. — Die Hurengabe. — Die Gabe ohne Leistung und die Leistung ohne Gabe (432). — Auf welche Weise eine solche dargebracht worden sein kann. — Die Bezeichnung der Gabe bei der Beiwohnung (433). — Jede andre Unzuchtgabe. — Die Beiwohnung einer nichtjüdischen Hure durch einen Priester (434). — Das Verbot der Hurengabe gilt von jüdischen und nichtjüdischen Huren. — Der Geschlechtsverkehr zwischen ledigen Personen (435). — In welchem Fall der Herr dem hebräischen Sklaven eine kenaânitische Sklavin geben darf. — III. Der Hundepreis. — Hundelohn und Hurenpreis. — Die Teilung beim Vorhandensein eines Hundes. — Bei Tieren gibt es keine Hurerei (436). — Das Junge des zur Bestialität verwandten Tiers. — Die Antrauung mit dem Mist des gesteinigten Rindes oder von Götzenkälbern. — IV. Welche Hurengabe erlaubt und welche verboten ist. — Die Jungen der für den Altar verbotenen Tiere (437). — Ein taugliches Tier, das von einem totverletzten gesogen hat. — Die Umgestaltung des Verbotenen. — Opfertiere als Hurengabe (438). — Ob die Geburt als Glied der Mutter gilt. — Die von zweien veranlasste Handlung (439). — Küchlein einer totverletzten Henne. — Ein Löffel Moder von einem lebenden Menschen (440). — Verbot der Auslösung der Opfertiere zur Verwendung als Hundefutter. —

7. Abschnitt. I—II. Geheiligtes für den Altar und Geheiligtes für den Tempelreparaturfonds. — Der

nicht dargebracht werden darf. — Die Opferung Abšaloms (380). — In welchem Jahr dies erfolgt war. — II. Das nicht darzubringende Sündopfer. — Fünf Sündopfer, die verenden zu lassen sind (381). — Die Opfer der aus der Gefangenschaft Zurückkehrenden. — Eine Gemeinde stirbt nicht (382). — Das Aufhören der Gelehrten und Tugendhaften. — Lehren, die in den Trauertagen über Mošeh in Vergessenheit geraten sind. — Verbot, im Jisraélland Kleinvieh zu halten (383). — Wer "ein Frommer" genannt wird. — Nach Mošeh dürfen keine Neuerungen getroffen werden. — Jehošuâ vergass die ihm von Mošeh überlieferten Lehren (384). — Die Rekonstruirung derselben. — Das Weib verlangt nach Brot. — Einiges über Kalebh (385). — Der Lehrer und der nach Belehrung verlangende Schüler. — Der Reiche und der nach Unterhalt verlangende Arme. — Die fünf verenden zu lassenden Sündopfer (386). — Gemeindesündopfer. — II. Geheiligtes und Eingetauschtes (387). — Mischling, Totverletztes, Seitengeburt, Geschlechtsloses und Zwitter hinsichtlich der Heiligung. — Versehen und Vorsätzlichkeit beim Umtausch (388). — Die Untauglichkeit der Art und die Untauglichkeit wegen eines Fehlers. — Die Heiligung eines Totverletzten. — Geheiligtes, das totverletzt geworden ist (389). — Die Auslösung von Geheiligtem als Hundefutter. — Das untaugliche Vieh wird nicht heilig: —

3. Abschnitt. I. Opfertiere, denen Geburt und Eingetauschtes gleichen. — Die Geburten der Geburten (390). — Eingetauschtes und Geburt (391). — Das Eingetauschte des Schuldopfers. — Sündopfer und Schuldopfer, die nicht mehr darzubringen sind. — Das zur Weide ausgeschiedene Schuldopfer (392). — Das Junge und das Eingetauschte von Fehlerbehafteten. — Das Junge des Friedensopfers (393). — Das Junge des Jungen. — Die Unterlassung der Darbringung des Opfers. — II. Das Junge des Dankopfers und das Junge des Jungen (394). — Das Dankopfer und sein Ersatz. — Das Eingetauschte des Brandopfers, das Junge desselben und das Junge des Jungen. — III. Das Junge des als Brandopfer abgesonderten Weibchens. — Das Eingetauschte des Schuldopfers, das Junge desselben und das Junge des Jungen (395). — Das als Pesaḥopfer abgesonderte Weibchen. — Das Zurückbleibende und das Pesaḥopfer (396). — Die Absonderung eines trächtigen Tiers als Pesaḥopfer. — Das Junge eines als Schuldopfer abgesonderten Weibchens (397). — Die Absonderung eines Weibchens als Schuldopfer. — Die Absonderung eines Männchens wegen seines Geldwertes. — Das einjährig uud zweijährig darzubringende Schuldopfer. — Das Opfertier, dem das Alter noch fehlt (398). — Der Umtausch bei einem als Brandopfer, Pesaḥopfer oder Schuldopfer abgesonderten Weibchen. — Der Farre des Hochpriesters (399). — Wenn unter dem dem Heiligtum geweihten Vermögen zur Opferung geeignetes Vieh sich befindet (400). — Das Eingetauschte des Schuldopfers, dessen Junges und das Junge des Jungen. — Das Gespendete. — Nach und vor der Sühne (401). — Ob das Junge des weiblichen Schuldopfers als Brandopfer darzubringen ist. — V. Das Eingetauschte des Erstgeborenen und des Zehnten, deren Jungen und die Jungen der Jungen. — Der Unterschied zwischen dem Erstgeborenen und andren Opfertieren (402). — Die Beibringung eines Leibesfehlers am Erstgeborenen und Zehnten. — Erstgeborene in Babylonien (403). — Drei Lehren im Namen dreier Aeltesten. — Die erste Heiligung des Landes (404). — Ob man sich nach dem Gefolgerten richte oder nach dem, wovon gefolgert wird. — Das Hinbringen des zweiten Zehnten nach der heiligen Stätte. — Der Unterschied zwischen Šilo und Jerušalem (405). — Das Erstgeborene nach Ablauf des Jahres. — Die Essensfrist des Erstgeborenen. —

4. Abschnitt. I. Abkömmlinge des Sündopfers und eines, das nicht dargebracht werden kann (406). — Das Sündopfer nach dem Jahresalter (407). — Das Abhandenkommen einer Nacht. — Die Verdrängung von Lebendem (408). — Abhandengekommen, nicht aber gestohlen oder geraubt. — Das Abhandenkommen beim Hirten. — Das Sichwiedereinfinden vor der Blutsprengung (409). — Das Blut in zwei Bechern. — II—IV. Wenn ein abhandengekommenes Sündopfer oder das dafür reservirte Geld abhanden gekommen war, und nach der Absonderung eines Ersatzes sich wieder einfindet (410). — Wenn das reservirte Sündopfer fehlerbehaftet ist. — Das Abhandenkommen nach der Absonderung (411). — Wenn das Opferfleisch für die Priester nicht reicht. — Das für das Abhandengekommene Abgesonderte (412). —

Blutes mit dem Blut andrer Opfer. — Das Zuvorkommen des Leviten bei der Abhebung der Hebe. — Der Getreidehaufen und die Aehren (347). — Das Kind einer sündhaften Antrauung. — Die Heiligung fehlerbehafteter Tiere für den Altar. — Die Heiligung fehlerfreier Tiere für den Tempelreparaturfonds. — Die Aenderung der geraubten Sache. — Das Geraubte seines Vaters. — Die Rückgabe eines Pfandes (348). — Die Absonderung des Eckenlasses. — Die Preisgabe seines Weinbergs. — Der vereinbarte Wucher (349). — Der Wucherer. — Die Rückzahlung des vereinbarten Wuchers. — Die Heiligung fehlerbehafteter Tiere (350). — Die Schlachtung im Offenbarungszelt. — Der fortzuschickende Sühnebock (351). — Das Zupaaren. — Die Blutaufnahme des Opfers eines Nichtjuden (352). — Verbot der Darbringung von verstümmelten Tieren für Noahiden. — Die Heiligung von fehlerbehafteten Tieren. — Die Geisselung wegen dessen (353). — Die Heiligung fehlerfreier Tiere für den Tempelreparaturfonds. — Die Darbringung von Gliedern fehlerbehafteter Opfertiere. — Das allgemein gehaltene Verbot (354). — Der Umtausch durch Jisraéliten und Priester. — Verkauf und Schlachtung eines Erstgeborenen (355). — Unterscheidung zwischen der Zeit des Tempels und der Jetztzeit. — Das Fehlerbehaftete (356). — Das Vieh einer abtrünnigen Stadt. — Das Schlachten untauglich gewordener Opfertiere. — Das Anrecht des Priesters auf das Erstgeborene (357). — Der Umtausch des Erstgeborenen. — Der auf der Tenne helfende Priester (358). — Wie lange man sich mit dem Erstgeborenen befassen muss. — II. Die Giltigkeit des Umtausches auf andersartige Tiere. — Gute auf Schlechte (359). — Der Umtausch auf fremde. — Man kann nur das heiligen, was ihm gehört. — Der Umtausch von einem auf mehrere (360). — Der Umtausch des Umgetauschten. — Der Umtausch des umgetauschten Opfertiers, nachdem es einen Leibesfehler bekommen hat (361). — Der Umtausch bei zwei verschiedenartigen Heiligkeiten. — Die Hinzufügung des Fünftels bei der Auslösung (362). — Die Hinzufügung des Fünftels beim Uebergang in eine andre Heiligkeit (363). — Wer das Fünftel hinzuzufügen hat. — Wer umtauschen kann. — III. Der Umtausch von Ungeborenen auf Glieder oder von solchen auf ganze Tiere (364). — Das Junge des Sündopfertiers. — Eine List inbetreff des Erstgeborenen (365). — Die Heiligung des Ungeborenen als Brandopfer. — Der Umtausch des Ungeborenen. — Die Heiligung eines Gliedes von einem Tier als Brandopfer (366). — Das im Leib des Sündopfers gefundene Junge. — Die Jungen der Opfertiere. — Der Mischling, das Totverletzte, die Seitengeburt, das Geschlechtslose und der Zwitter hinsichtlich der Heiligung (367). — Die Geburt ist kein Glied der Mutter. — Das Vieh, dessen Glied man geheiligt hat. — Die Lebensfähigkeit des Totverletzten (368). — Das Glied von dem das Leben abhängt oder nicht abhängt. — Die Heiligung eines Gliedes als Geldwert. — Die Heiligung eines einzelnen Gliedes hinsichtlich der Schur (369). — Die Heiligung der Haut hinsichtlich der Verwendung zur Arbeit. — Die Schlachtung eines Jungen des Friedensopfers ausserhalb des Tempels. — IV—V. Die Bewirkung der Bemischung. — Das Werden des Entsündigungswassers und des Gräberpfluges. — Die abermals entrichtete Hebe (370). — Umtausch und Geburt des Umgetauschten. — Das mit Hebe Bemischte. — Verbotener Sauerteig im Teig. — Untaugliches Wasser im Tauchbad (371). — Geschöpftes Wasser in mehreren Gefässen. — Die Zubereitung des Entsündigungswassers (372). — Die Weite des Gräberpfluges. — Wenn Gesellschafter die Hebe nacheinander entrichtet haben. — VI. Geflügel- und Speisopfer, Gemeinde- und Gesellschaftsopfer hinsichtlich des Umtauschens. — Geheiligtes des Tempelreparaturfonds' hinsichtlich des Umtauschens (373). — Ausserhalb Geschlachtetes, derentwegen man schuldig ist. — Die Hervorhebung des Zehnten. — Der Umtausch des Namens und der Umtausch der Sache (374). — Das freiwillige Brandopfer. — Ein Schuldopfer, das Brandopfer geworden ist (375). —

2. Abschnitt. I. Privatopfer und Gemeindeopfer (376). — Ausnahmen von der bei diesem aufgestellten Regel. — Die Darbringung des Zusatzopfers und die Haftbarkeit für dieses (377). — Was nachts dargebracht wird. — Das mit dem Schlachtopfer dargebrachte Trankopfer (378). — Das Schreiben von Halakhoth. — Die mündliche und die schriftliche Lehre. — Was nur am Tag und was auch nachts darzubringen ist. — Pflichtopfer und gelobte und freiwillige Opfer (379). — Was auf einem Privataltar dargebracht, und

Gesetzes vom hebräischen Sklaven. — Geltung des Gesetzes vom Beisassproselyten. — Die Heiligung erstreckt sich auf den Geldwert und nicht auf die Sache (311). — Die Heiligung des Erstgeborenen. —

9. Abschnitt. I. Die Auslösung beim Verkauf des Feldes im Jobeljahr (312). — Der Verkauf der Tochter im Mädchenalter. — Der Verkauf eines Sklaven an einen Nichtjuden (313). — Das Antrauungsgeld bei der Antrauung einer Schwester. — Weshalb der Käufer gemassregelt wird. — Die Verwertung der Früchte bei der Auslösung. — II. Wenn der Käufer das Feld weiter zu einem andren Preis verkauft hat (314). — Wenn der zweite Käufer es meliorirt hat. — Wenn es bei diesem abgenommen hat. — Die Behandlung des hebräischen Sklaven (315). — Schwere der Sünde des Handels mit Siebentjahrsfrüchten (216). — In welchem Fall er auslösen kann. — Der unverschuldete Totschlag (317). — Die Auslösung mit geborgtem Geld oder in Raten. — III. Der Verkauf von Häusern in einer ummauerten Stadt. — Wie lange es ausgelöst werden kann (318). — In welchem Fall beim Rückkauf Wucher zu berücksichtigen ist. — Der eventuelle Wucher (319). — Das Verfallen nach Ablauf der Frist. — Der Verkauf im ersten und im zweiten Adar. — Das Jahr des im ersten und im zweiten Adar geborenen Tiers (320). — Geburt und Datum. — Das volle Jahr. — Der Begriff "für immer". — Die Auslösung eines in einer ummauerten Stadt verkauften Hauses (321). — Ein Mittel gegen das Verfallen. — Der Scheidebrief unter Bedingung. — V. Die Häuser und die Felder innerhalb der ummauerten Stadt (322). — Andre Gebäude als Wohnhäuser. — VI. Die nicht ummauerte Stadt. — Welche als ummauerte Stadt gilt. — Aufzählung einiger Orte in Palästina (323). — Die Ausnahmestellung Jerušalems. — Die Heiligung des Landes. — Die Ueberlieferung hinsichtlich der Stadtmauer (324). — Der Einzug unter Jehošuâ und der Einzug unter Êzra. — Das Verdienst des Jisraéllandes. — Die Zählung der Jobeljahre (325). — Das fünfzigste Jahr. — Die Dienstjahre des hebräischen Sklaven. — Die Rückkehr durch Jirmejah. — Häuser in den Flecken (326). — Das Erbbesitzfeld. — Kauf und Auslösung bei einem Leviten und einem Jisraéliten (327). — Die Heiligung eines Hauses in einem Flecken. — Welches als Flecken gilt. — Wenn ein Jisraélit von einem Leviten oder ein Levite von einem Jisraéliten ein Haus erbt (238). — Die Umwandlung eines Feldes zu einer Trift oder einer Trift zu einem Feld. — Priester und Leviten können immer auslösen und verkaufen (329). — Die levitischen Städte. — Besiedelung und Ummauerung. — Wenn ein Priester sein Bannfeld weiht (330). — Das Erbbesitzfeld eines Jisraéliten. — Das Gebannte gilt nicht als Erbbesitz (331). —

VI. Temura

Vom Umtausch.

1. Abschnitt. I. Giltigkeit und Verbot des Umtauschens. — Der Erbe hinsichtlich des Stützens und des Umtauschens (335). — Der Beginn der Heiligung und die Beendigung der Heiligung. — Die Einbegreifung des Weibes hinsichtlich des Umtauschens. — Mann und Weib gleichen einander hinsichtlich des Strafgesetzes. — Der Minderjährige hinsichtlich des Umtauschens (336). — Gelübde und Spenden eines Nichtjuden. — Der Heiligende und der Sühne Erlangende. — Die Absonderung der Hebe für einen andren (337). — Opfertiere von Nichtjuden. — Der Umtausch durch einen Nichtjuden (338). — Heiligtümer des Tempelreparaturfonds'. — Das Verbot, wobei keine Handlung ausgeübt wird (339). — Das falsche Schwören. — Nichtigkeitsschwur und Falschschwur. — Die eventuelle Warnung (340). — Der Bekräftigungsschwur. — Der promissorische und der assertorische Schwur. — Das Fluchen beim Gottesnamen (341). — Die Geisselung. — Der Schwur, ein Gebot auszuüben. — Das unnütze Aussprechen des Gottesnamens. — Das Entrichten der Hebe vor den Erstlingen (342). — Das Verbot, das durch ein Gebot aufgehoben wird (343). — Die Scheidung der Genotzüchtigten. — Das Verbrennen des vom Pesahopfer Zurückgebliebenen. — Die Gültigkeit der verbotenen Handlung (344). — Die Absonderung der Hebe vom Schlechten für das Gute. — Die Absonderung von einer Art für eine andre (345). — Most und Getreide. — Der Verkauf von Erstgeborenen und Zehnten. — Das Eingetauschte derselben (346). — Die Vermischung ihres

Haftbarkeit für das gespendete Rind oder Haus (278). — Die Heiligung einer noch nicht vorhandenen Sache. — Wenn ein gemietetes Haus aussatzbehaftet wird. — Die Miete für ein dem Heiligtum geweihtes Haus. — VI. Die Pfändung für Schätzgelübde und Opfer (279). — Sündopfer und Brandopfer hinsichtlich der Pfändung. — Der Zwang zur Darbringung des Opfers (280). — Das Gelübde, das Opfer eines andren darzubringen. — Das Einverständnis beim Absondern des Opfers. — Der Zwang bei der Uebergabe eines Scheidebriefes (281). —

6. Abschnitt. I. Die Schätzung von Waisengut und Heiligengut. — Wann dies zu erfolgen hat. — Dauer der Ausbietung (282). — Die Ausbietung am Montag und am Donnerstag. — In welchen Fällen das Vermögen von Waisen anzugreifen ist. — Die ihre Morgengabe einfordert, erhält keinen Unterhalt (283). — Welche Güter von Waisen einzufordern sind. — Gläubiger und Morgengabe (284). — Witwe und Geschiedene. — Die Pflicht, eine Schuld zu bezahlen (285). — Die Berücksichtigung einer Quittung. — Die Eidesleistung bei der Einforderung der Morgengabe. — Die Einsetzung eines Vormunds für die Waisen. — Glaubwürdigkeit der Zeugen (286). — Wer sein Vermögen dem Heiligtum weiht und die Morgengabe schuldet. — Die Fraudulöse Abmachung gegen das Heiligtum. — Das öffentlich abgelegte Gelübde (287). — Die irrtümliche Heiligung. — Der Rat, eine Schiebung zu begehen. — Dem Armen folgt die Armut. — Die Haftbarkeit bei einer Schuldübernahme. — Bürgschaft und Schuldübernahme (288). — Dasselbe einem Käufer gegenüber. — II. Wenn der seine Güter weihende die Morgengabe und eine Schuld zu bezahlen hat (289). — Weshalb der dem Heiligtum nicht zufallende Teil auszulöseu ist. — III. Was man dem Gepfändeten zurücklassen muss. — Das Handwerkzeug des Handwerkers (290). — Die Tephillin. — IV. Die Kleider der Frau und der Kinder. — Die gepfändete Sache ist mit dem gegenwärtigen Wert an Ort und Stelle zu bewerten (291). —

7. Abschnitt. I. Die Heiligung vor dem Jobel und die Auslösung nach dem Jobel. — Die Heiligung des Feldes im Jobeljahr (292). — Anspruch der Priester auf das Geheiligte. — Die Auslösung mit Abzug. — Das fünfzigste Jahr (293). — Die Berechnung der einzelnen Monate. — Der Auslösungsbetrag und was auszulösen ist. — Die Hinzufügung des Fünftels (294). — Der Begriff "Aussaat". — Spalte und Vertiefungen. — Die Abrechnung mit den Priestern. — II. Wenn das geheiligte Feld ausgelöst worden ist (295). — Die Auslösung aus der Hand des Sohns oder des Bruders. — Die Erhaltung des Feldes durch die Auslösung der Tochter. — Durch wen das Feld einer Frau erhalten bleibt (296). — Wenn ein Priester das Feld ausgelöst hat. — IV. Wenn das Feld im Jobeljahr nicht ausgelöst wird. — Das verlassene und das wiederholt verlassene Feld (297). — Eigenheit des ausgelösten Feldes. — Das Feld fällt dem Eigentümer zu (298). — Der Eigentümer im nächsten Jobeljahr (299). — Unter welcher Bedingung die Priester das Feld in Besitz nehmen. — V. Die Weihung eines von seinem Vater gekauften Feldes, wenn dieser gestorben ist (300). — Man kann das nicht weihen, was nicht ihm gehört. — Ob der Besitz der Frucht dem Besitz der Sache gleicht. — Priester und Leviten können immer auslösen (301). — Priester und Leviten können immer heiligen. —

8. Abschnitt. I. Die Heiligung zur Zeit, wenn das Jobelgesetz keine Geltung hat (302). — Der Zwang zur Auslösung. — Der Geldeswert gleicht dem Geld. — Die Auslösung, wenn das Fünftel keine Peruṭa beträgt. — II—III. Die Ausbietung bei der Auslösung. — Die Pfändung beim Zurücktreten (303). — Das Vorrecht des Eigentümers beim gleichen Gebot. — Die Pfändung, wenn mehrere Bietende zurücktreten (304). — Die Bedeutung des Fünftels. — Die Schätzung durch drei Personen (305). — Die Abwälzung auf den Ueberbietenden. — IV. Was man alles als Banngut weihen kann. — Man darf nicht sein ganzes Vermögen weihen (306). — Personen, die man nicht als Banngut weihen kann. — Man spende nicht mehr als ein Fünftel des Vermögens. — V. Man kann das nicht weihen, was nicht ihm gehört. — Priester und Leviten können kein Banngut weihen (307). — Mobilien als Banngut. — Welcher Priesterwache es zufällt. — Das Jobeljahr und das Siebentjahr bewirken Erlass (308). — VI—VII. Das den Priestern zufallende Banngut. — Geheiligtes als Banngut. — Das Erstgeborene als Banngut (309). — Das von einem Priester geweihte Banngutfeld. — Die Ausweihung des Banngutes (310). — Geltung des

lem vom Einzug bis zum Auszug aus dem Land (244). — Die vier Priesterwachen, die aus der Verbannung heraufgezogen sind. — Der Aufzug Ezras. — Die sieben Eroberungsjahre (245). — Die sieben Verteilungsjahre. — V. Die Lämmer im Lämmerstall. Die Untersuchung der Tiere für das beständige Opfer. — Anzahl der Trompeter (246). — VI. Mindestzahl der Priester beim Priestersegen. — Wo sie standen. — Psalter und Harfe. — Die Harfe im Tempel und in den messianischen Tagen (247). — Die Levitengehilfen. —

3. Abschnitt. I. Dinge, bei denen es eine Erschwerung und eine Erleichterung gibt (248). — Der Nichtjude hinsichtlich des Schätzgelübdes. — Der Nichtjude soll nicht gelobt werden. — II. Erleichterung und Erschwerung beim Erbbesitzfeld. — Die Auslösung eines mit den Früchten geheiligten Feldes. — Quantum des geheiligten Feldes (249). — Die Aussaatfläche. — Die Bäume bei der Heiligung eines Feldes. — Was man nicht mitheiligt. — Die Heiligung des vom Vater gekauften und später geerbten Feldes (250). — Die Weihung eines Felsbodens. — Die Auslösung von verkauften Bäumen (251). — Die Auslösung von Bäumen. — Das Fünftel (252). — III. Erleichterung und Erschwerung bei einem Rind, das einen Sklaven getötet hat. — VI. Erleichterung und Erschwerung bei Notzucht und Vorführung. — Beschämungs- und Minderungsgeld wegen Notzucht und Verführung (253). — V. Erleichterung und Erschwerung bei der Ausbringung einer üblen Nachrede. — Beim Sprechen ist es strenger als bei der Tat. — Die Sünde der Auszügler aus Aegypten. — Die Verleumdung (254). — Die Versuchungen der Jisraéliten gegen Gott. — Ihre Kleingläubigkeit. — Die Flüsse wollten ihre Beute haben. — Weitere Versuchungen (255). — Die falsche Zunge. — Der Aussatz als Strafe für Verleumdung. — Bosheit der Schlange. — Sündhaftigkeit der Verleumdung (256). — Weiteres über die Verleumdung. — Gutmachung der Verleumdung (257). — Die dreifaltige Zunge. — Leben und Tod in der Hand der Zunge. — Was als Verleumdung gilt (258). — Was nicht als Verleumdung gilt. — Unangebrachte Belobigung. — Sünden, die mit Aussatz bestraft werden (259). — Die priesterlichen Kleider schaffen Sühne. — Zwei Sünden, die durch Opfer nicht gesühnt werden (260). — Das Heimliche sühnt das Heimliche. — Weshalb der Aussätzige abgeschieden verweilen muss. — Hass. — Zurechtweisung (261). — Gutgemeinte Zurechtweisung und selbstsüchtige Demut. — Wie weit die Zurechtweisung reiche (262). — Die Beharrlichkeit in der Gaststätte. — Man halte sich an den Beruf seiner Väter. — Die Grenze der Züchtigung (263). — Die göttliche Zurechtweisung. — Das Geschlecht und sein Führer (264). —

4. Abschnitt. I—II. Die Vermögensausreichung und das Alter bei Gelübde und Schätzungswert. — Dasselbe bei den Opfern (265). — Der Gelobende und dessen Wert man gelobt. — III. Das Gelübde des Armen, der reich geworden, und des Reichen, der arm geworden ist. — Dasselbe hinsichtlich des Opfers (266). — Das Opfer des armen und des reichen Aussätzigen. — Die vorübergehende Unzulässigkeit eines Zeugen (267). — Die Verpflichtung zur Zeugenaussage. — Das Opfer dessen, dem später Vermögen zugefallen ist. — IV. Das Alter des Gelobten. — Die Schätzung zur Zeit des Schätzgelübdes (268). — Das Stichalter des Gelobten. — Der Begriff des Wortes "bis" (269). — Die Kennzeichen des Kopfes und die Kennzeichen des Körpers. — Das "Jahr" bei verschiedenen Gesetzen der Gesetzlehre (270). — Dasselbe hinsichtlich mancher Gesetze in diesem Traktat. — Der Greis und die Greisin im Haus (271). —

5. Abschnitt. I. Das Geloben seines Gewichtes. — Was alles in diesem Gewicht gespendet werden kann (272). — Das Geloben der Statur. — Was man beim Verkauf eines Feldes nicht mitverkauft. — Auf welche Weise das Gewicht eines Gliedes festzustellen ist (273). — Das Waschen der Hände und Füsse im Tempel. — Stelle der Haliçah. — II. Das Gelübde des Wertes der Hand. — Wie die Schätzung erfolgt (274). — Die Schätzung muss zu diesem Zweck erfolgen. — Der Tote hat keinen Geldwert. — Schätzgelübde und Gelübde (275). — III—IV. Die Hälfte des Schätzgelübdes und die Hälfte des Geldwertes. — Wenn der Gelobende oder der Gelobte stirbt. — Das mündliche und das in der Schrift genannte Darlehn (276). — Der Schätzungswert einer Sache oder eines Gliedes. — Die Hälfte des Schätzungswertes. — Die Hälfte des Schätzungswertes eines Gerätes (277). — Unnötige Worte beim Geloben. — V. Die

Heiligkeit der Sache und die Heiligkeit des Geldwertes. — Die Weihung des Wertes seines Kopfes für den Altar (218). — Die Weihung des Erbbesitzfeldes für den Altar. — Das Schätzgelübde inbetreff eines Kindes unter einem Monat. — Der Gebrauch von unnötigen Worten beim Geloben (219). — Die Weihung eines fremden Tiers. — Der Schätzungswert eines Gerätes. — II. Der Nichtjude hinsichtlich des Schätzgelübdes (220). — Wer sich am Bau des Heiligtums beteiligen kann. — Die Spende eines Nichtjuden für den Tempelreparaturfonds (221). — Wenn ein Nichtjude die Hebe absondert. — Von einem Nichtjuden gespendeter Balken, auf dem der Gottesname sich befindet. — Die anderweitige Verwendung eines für Almosen gespendeten Selâ (222). — Gelobtes und Geheiligtes für Almosen. — Von wann ab die Almosenspende nicht abgeändert werden darf. — Die anderweitige Verwendung einer gespendeten Lampe oder Leuchte. — Die Spende eines Nichtjuden (223). — III. Der dem Tod geweihte hinsichtlich des Gelübdes und der Schätzung. — Die Zahlung des Sühnegeldes statt der Todesstrafe. — Die Schädigung durch einen dem Tod geweihten (224). — Die Einforderung eines mündlichen Darlehns von den Erben. — Die Verletzung eines oder durch einen dem Tod Geweihten. — Das in der Schrift genannte Darlehn. — Das Graben einer Grube auf öffentlichem Gebiet (225). — Das Opfer eines dem Tod Geweihten. — IV. Die Hinrichtung einer Frau vor der Geburt. — Das Haar eines hingerichteten Weibes und eines hingerichteten Tiers. — Die Tötung der Geburt vor der Hinrichtung (226). — Das einen Tag alte Kind hinsichtlich der Erbschaft. — Eine Gebärende, die am Šabbath stirbt. — Die Bergung aus einem Trümmerhaufen am Šabbath. — Die Nutzniessung des Haars von einer Toten (227). — Das Haar der frommen Weiber einer abtrünnigen Stadt. — Die Verschenkung des Haars vor dem Tod (228). —

2. Abschnitt. I. Betrag der Wertschätzung. — Wer beim Geloben nur einen Teil des Betrages besitzt (229). — Die Einforderung des späteren Gläubigers. — Das Geloben von zwei Schätzungswerten. — Der Menstruationsbeginn bei einer irre Gewordenen (230). — Beispiele für die Verschiedenheit des Menstruationsbeginns. — Dauer der Abschliessung bei den Aussatzmalen. — Der Aussatz bei Menschen und der Aussatz bei Häusern (231). — Das Gericht Gottes. — II. Die vollen und unvollen Monate des Jahres. — Die Essenszeit der zwei Brote und der Schaubrote. — Die Frist für die Beschneidung eines Kindes. — Begründung für die Anzahl der interkalierten Monate (232). — Die Interkalation des Jahres. — Die Festsetzung des Wochenfestes und des Neujahrs. — Die einzelnen Wochentage zwischen den Wochenfesten und den Neujahrstagen. — Das Gebot, den Neumond bei der Sichtung zu weihen (233). — Die Tage des Mondjahres. — Das Nazirat in der Anzahl der Tage des Sonnenjahres oder des Mondjahres. — Abweichung von der Regel bei der Interkalation der Monate. — III—IV. Anzahl der Posaunenstösse im Tempel. — Die Harfen und die Flöten im Tempel. — An welchen Tagen die Flöten ertönten. — Die Pfeife aus Rohr (234). — Wer die Flöte spielte. — Die Töne der Posaune. — Die Verteilung des Posaunenblasens auf mehrere Stunden (235). — Tage, an denen das vollständige Loblied gelesen wird. — Der Neumond als Festtag. — Weshalb am Neujahr und am Versöhnungstag das Loblied nicht gelesen wird. — Das Loblied wegen eines Wunders ausserhalb des Landes (236). — Das Pesaḥfest und das Purimfest. — Die Rohrflöte im Tempel. — Die Reparatur mancher Tempelgeräte (237). — Zymbel und Mörser im Tempel. — Die Mündung des Šiloaḥ. — Die Musikschippe im Tempel. — Die vokale und die instrumentale Tempelmusik (238). — Beweis der Legitimität durch die Estrade. — Die Abhängigkeit des Opfers vom Tempelgesang. — Der Tempelgesang in der Schrift. — Die Erstlinge benötigen des Tempelgesanges. — Der Lobgesang über den Wein (239). — Die Erstlingsgabe. — Der Dienst des Tempelgesanges. — Der Dienst der Leviten. — Die verschiedenen Dienstleistungen der Leviten (240). — Die Verwechselung der Dienstleistungen. — Der Tempelgesang bei freiwilligen Gemeindeopfern. — Das Brandopfer des Neumonds (241). — Der Tag der Zerstörung des Tempels. — Der Lobgesang dieses Tages. — Brandopfer und Friedensopfer (242). — Der Tempelgesang wegen besonders dargebrachter Trankopfer. — Zeit der Zerstörung des ersten Tempels (243). — Die Verbannungen. — Zeit der Zerstörung des zweiten Tempels. — Die siebzehn Jubi-

— Die Verbindung bei der Vereinigung. — Verschiedenheit der Gebiete und die Verbindung hinsichtlich der Vereinigung (184). — Der Jarden und das Land Kenaân. — Ausdehnung des Jarden. — Benennung desselben. — Die Höhle von Paneas. — Der Euphrat (185). — Die Flüsse unterhalb des Euphrat. — Name und Eigentümlichkeit des Euphrat. — Die Benutzung desselben als Tauchbad. — III. Kauf und Schenkung hinsichtlich des Viehzehnten (186). — Die Verzehntung beim Kauf vor der Geburt. — Das Vieh, dem das Alter noch fehlt (187). — Die Hurengabe. — Die nichtjüdische Hure. — Ungiltigkeit der Antrauung bei Inzestuösen. — Brüder, die Gesellschafter sind (188). — Das Aufgeld und die Verzehntung. — Die Teilung. — Die Teilung der Erbschaft hinsichtlich des Siebentjahrs (189). — Die Teilung der hinterlassenen Schafe, wenn ein verbotener Hund unter ihnen ist. — IV. Tiere, die nicht in die Hürde zur Verzehntung kommen (190). — Bemakelte Tiere, die zu verzehnten sind. — Der Begriff "verderben" in der Schrift. — Weitere Tiere, die nicht zu verzehnten sind (191). — Die Seitengeburt. — Das Einwickeln des jungen Tieres in die Haut des toten. — Verschiedene Uebertreibungen. — V. Die Termine der Verzehntung (192). — Die Vereinigung der Jahreszeiten bei der Verzehntung. — Verkauf und Schlachten vor Beginn des Termins. — Begründung der drei Jahreszeiten der Verzehntung. — Die Information über das Fest vor dem Fest. — Die Vollzähligkeit des Nisan (193). — Die im Elul Geborenen. — Die Kenntlichmachung zwischen diesjährigen und vorjährigen Tieren. — Die Grösse des Ben-Âzaj (194). — Die Mischung bei der Verzehntung. — VII. Auf welche Weise die Verzehntung erfolgt. — Wenn eines der gezählten Tiere zurück in die Hürde springt (195). — Die Muttertiere zum Heranlocken. — Das Totverletzte. — Die Entrichtung der Hebe hat nach Augenmass zu erfolgen. — Die Heiligkeit des Zehnten (196). — Die Verwechselung bei der Zählung. — Die Uebertragung der Heiligkeit auf das vorangehende und das folgende (197). — Das zur Zählung geeignete. — Wenn beim Zählen eines verendet. — Wenn es bei der Verzehntung mehr als zehn Tiere sind (198). — Verbot des Heraussuchens bei der Zählung. — Die Hürde mit zwei Türen (199). — VIII. Wenn zwei zusammen herauskommen. — Die Verwechselung bei der Zählung. Die paarweise Zählung. — Die rückwärtige Zählung (200). — Die Beschränkung bei der irrtümlichen Zählung. — Die Entziehung der Bezeichnung "Zehntes" (201). — Wenn eines den Kopf zuerst hinaussteckt. — Die Zählung als elftes, wenn keines da ist (202). — Man darf nicht Heiliges untauglich machen. — Das Vertauschte des Zehnten. — Das elfte und das Friedensopfer. — Das Zehnte in der Jetztzeit. — Der Auftrag zur Verzehntung (203). — Der Auftrag zur Entrichtung der Hebe (204). —

V. Ârakhin

Vom Schätzgelübde.

1. Abschnitt. I. Wer schätzen und geloben kann. — Wer stützen und eintauschen kann (207). — Wer zur Festhütte und zum Feststrauss verpflichtet ist (208). — Wer zu den Çiçith und den Tephillin verpflichtet ist. — Wer zum Erscheinen verpflichtet ist. — Der Blinde auf einem Auge. — Der Halbsklave (209). — Wer zum Posaunenblasen verpflichtet ist. — Dasselbe hinsichtlich des Lesens der Esterrolle und des Tischsegens. — Wer durch Blutfluss verunreinigt. — Die Verunreinigung durch Leichenunreinheit (210). — Die Verunreinigung durch den Aussatz. — Wer den Aussatz besichtigen kann. — Wer für die Heiligung des Entsündigungswassers zulässig ist. — Zur Besprengung. — Zum Schlachten. — Der Zwang, mit ihm nach dem Jisraélland zu ziehen (211). — Die Pflicht der Festhütte. — Das Gebot der Çiçith und der Tephillin für die Priester (212). — Die Abhängigkeit der Handtephilla und der Kopftephilla von einander. — Das Posaunenblasen. — Das Lesen der Esterrolle (213). — Der gemeinsame Tischsegen. — Die Tempelsteuer und die Priester. — Das Schätzgelübde (214). — Das Geschätztwerden (215). — Die unbezeichnete Wertschätzung. — Wer dabei auszuschliessen ist (216). — Der Geschlechtslose und der Zwitter hinsichtlich des Schätzgelübdes. — Die Weihung oder der Verkauf des Kopfes eines Sklaven. — Die Weihung oder der Verkauf des Kopfes einer Kuh (217). — Die Weihung des Fusses eines Tiers als Brandopfer. — Die

gende Brüste. — Wasser trinken und Wasser lassen. — Die Harnröhre und der Samenstrang (150). — Unfruchtbarkeit. — Wo man nicht uriniren darf. — Das Zurückhalten des Stuhlganges. — Besessenheit. — Anormale Hoden. — Krankhafte Hoden (151). — VI. Anormale Kniee und Füsse. — Die Fußsohlen (152). — Ueberfinger. — Ein solcher hinsichtlich der Unreinheit (153). — Der grössere Teil des Körperbaues. — Anzahl der Körperglieder beim Mann und beim Weib (154). — Die Ueberfinger des Goljath. — Der Linkser. — Weitere Leibesfehler bei Menschen und bei Tieren. — Die Hautfarbe (155). — Die Hochgewachsenen. — Ungleiche Brautpaare. — Die Trunkenheit beim Tempeldienst. — VII. Was beim Menschen tauglich und beim Tier untauglich ist. — Das Muttertier und sein Junges (156). — Welche Gelübde aufgelöst und welche nicht aufgelöst werden können (157). —

8. Abschnitt. I. Die Erstgeburt hinsichtlich der Erbschaft und hinsichtlich der Auslösung. — Der Sandel und die Missgeburt. — Die Bekehrung nach der Geburt (158). — Der Zweifel hinsichtlich der Erstgeburt. — Die Fehlgeburt. — Wann die Geburt erfolgt (159). — Die Proselytin als Wöchnerin. — Die Rekognoszirung auf Grund einzelner Gesichtsteile — Der Erstgeborene eines Proselyten (160). — Die Pflicht der Fortpflanzung. — Der Sohn einer Levitin hinsichtlich der Auslösung (161). — Die Beflekkung des Kindes. — Die von einem Nichtjuden geschwängerte Priesterin oder Levitin (162). — Der entweihte Sohn eines Priesters. — Der zweifelhafte Erstgeburtsanteil (163). — Die Vollmacht. — Der Erstgeborene nach einer zweifelhaften Geburt. — II. Zwillinge als erstgeborene Söhne (164). — Wenn der Vater gestorben ist. — Personen gleichen Namens bei Rechtsgeschäften. — Das Vermögen haftet für den Schuldner. — Der Bürge. — Die geteilte Erbschaft. — Die gesetzliche Forderung. — Das mündliche Darlehn (165). — Die Hälfte des Betrages. — IV. Zwei Erstgeborene von zwei Frauen (166). — V. Die vermischten Erstgeborenen. — Die Vollmacht auf Mobilien (167). — VI. Wenn der Erstgeborene stirbt. — Zwei Schriftverse, die dasselbe lehren. — Wenn der Vater stirbt (168). — Die Auslösung innerhalb dreissig Tagen. — Wenn der Vater die Auslösung für sich und seinen Sohn zu leisten hat (169). — Das in der Gesetzlehre geschriebene Darlehn. — VII. Die Währung des Auslösungsgeldes und andrer in der Schrift genannter Zahlungen. — Die tyrische Mine. — Der in der Schrift genannte Selâ. — Das Pondion (170). — Die Vergrösserung des Seqels. — Das in der Schrift genannte Geld. — Das Gold und Silber der Welt. — Bei welchem Betrag ein Eid zu leisten ist (171). — Die Ausweihung des Geheiligten. — Der festgesetzte Geldbetrag. — Die Geldbusse wegen eines Faustschlages. — Die Währung bei Busszahlungen (172). — Der Betrag für den zweiten Zehnten. — VIII. Womit man nicht auslösen kann. — Belege für die Ausschliessung mancher Dinge (173). — Geräte zum Anbohren des hebräischen Sklaven. — Die Schlussfolgerung durch Generalisirung und Spezialisirung. — Die schriftliche Verpflichtung zur Zahlung des Auslösungsbetrages. — Die Entrichtung des Auslösungsbetrages an mehrere Priester (174). — Die Rückgabe des Auslösungsbetrages. — Wenn das Lösegeld abhanden gekommen ist. — IX. Der Erstgeburtsanteil. — Das anwartschaftliche Vermögen (175). — Die Vereinbarungen zur Morgengabe. — Die Melioration nach dem Tod des kinderlos Verstorbenen. — X. Was im Jobeljahr nicht zurückgeht (176). — Verkauf und Schenkung. — Der Erstgeburtsanteil. — Brüder, die den geerbten Grundbesitz geteilt haben. — Die Beerbung der Frau (177). — Der Verkauf des Erbbegräbnisses. —

9. Abschnitt. I. Der Viehzehnt (178). — Die Darbringung des Viehzehnten und des Getreidezehnten. — Das Verwaiste. — Die Berücksichtigung eines Verstosses. — Heiligung, Schätzgelübde und Banngut in der Jetztzeit (179). — Die Beibringung eines Gebrechens vor der Geburt des Erstgeborenen. — Die schnelle Besorgung von Opfervieh bei der Errichtung des Tempels. — Minderheilige Opfer. — Die Abänderung von einer Heiligkeit zu einer andren (180). — Die Entrichtung des Zehnten von Diesjährigem und Vorjährigem für einander. — Die Entrichtung des Zehnten von einer Art für eine andre Art (181). — Die verbotene Mischung der Aussaat. — Die Verzehntung von verschiedenen Tieren (182). — Kleinvieh und Grossvieh hinsichtlich der Verzehntung. — II. Die Vereinigung beim Viehzehnten. — Die Entfernung hinsichtlich der Vereinigung (183).

[illegible] — Das Erstgeborene beim Priester (113) — Die Glaubwürdigkeit hinsichtlich des Zehnten. — Der Parteiische ist als Richter und als Zeuge unzulässig. — Die Aussage eines Zeugen aus dem Mund eines Zeugen (114). — Wer verboten macht, kann auch erlaubt machen. — Die Glaubwürdigkeit dessen, der keine Veranlassung zum Lügen hat. — Die unbeabsichtigte Beibringung eines Leibesfehlers (115). — Die Unterscheidung zwischen einem Gelehrten und einem Menschen aus dem gemeinen Volk. — V. Die Glaubwürdigkeit des Priesters hinsichtlich der Erstgeburt. — Die Glaubwürdigkeit hinsichtlich des Zehnten (116). — Die vorsätzliche Beibringung eines Leibesfehlers. — Das anormale Erstgeborene. — Der Leibesfehler beim Zehnten (117). — Der zweifellose und sichtbare Leibesfehler. — Die Erlaubnis des Erstgeborenen ausserhalb des Landes. — Drei Laien vertreten einen Bewährten. — Dasselbe hinsichtlich des Gelübdes (118). — Wer als Gelehrter gilt. — VI. Wenn sich nachträglich herausstellt, dass man das Gebrechen nicht einem Gelehrten gezeigt hat. — Die nachträgliche Festellung, dass das Genossene zum Genuss verboten war (119). — Wenn Libationswein in die Kufe gekommen ist. —

6. Abschnitt. I. Leibesfehler, woraufhin das Erstgeborene zu schlachten ist (120). — Kennzeichnung der Leibesfehler. — Der vorübergehende Leibesfehler. — Das gespaltene Ohr (121). — Das Loch am Ohr. — Das Anbohren des Ohrs eines Sklaven. — Das Fehlen bei Rückgrat und Schädel (122). — Das Lichtloch hinsichtlich der Unreinheit. — Innenseite und Aussenseite des Tongefässes (123). — Tongefäss und Holzgefäss. — Welche Gefässe verunreinigungsfähig sind (124). — Bei welcher Grösse das Loch als Defekt gilt. — II. Fehler am Auge. — Der Schlangenfleck (125). — Die Entscheidung auf Grund einer Halakha. — Die Augentrübung. — III. Die Untersuchung bei einem Wasserfleck im Auge (126). — Die Beeinflussung durch das Futter. — Die Beeinflussung durch Nebenumstände (127). — Die achtzig Tage der Untersuchung. — IV. Die Beschädigung der Nase. — Dasselbe hinsichtlich der Zähne. — Die Backenzähne (128). — Das Fehlen eines innern Organs. — Die einzelne Niere (129). — Der Sündopferfarre mit geschlitztem Ohr. — Leibesfehler an den Hoden (130). — V. Leibesfehler an den Genitalien und am Schwanz. — Das Ellenmass im Tempel (131). — VI. Das Fehlen der Hoden. — Die diesbezügliche Untersuchung. — Ob dabei erschwerend oder erleichternd zu verfahren ist (132). — VII. Anormale Füsse. — VIII. Ein Bruch an den Füssen. — Andre Anormalitäten. — Die Missgeburt bei einem Weib (133). — Das Fehlen eines Teils der Zunge. — IX. Die überstehende Kinnlade. — Dasselbe bei einem Priester. — Das gedoppelte Ohr (134). — Die Zusammenschrumpfung am Maul und an den Füssen. — Der verkümmerte Schwanz. — X. Leibesfehler an den Augen, an den Füssen und an den Hoden. — Die Blatter (135). — Fleischwarzen. — XI. Der zu kurze Schwanz. — Das Erstgeborene und untauglich gewordene Opfertiere gleichen diesbezüglich einander (136). — Leibesfehler, woraufhin das Erstgeborene nicht zu schlachten ist. — Das alte, ekelhafte und stinkige Tier. — Verschiedene Arten des Grindes (137). — Alter, Krankheit und Stinkigkeit. — Das zur Bestialität Verwandte. — Das Geschlechtslose und das Zwitterhafte. — Ein Spalt (138). — Das Zwitterhafte hinsichtlich der Schur und der Arbeitsverwendung (139). — Das Geschlechtslose und das Zwitterhafte hinsichtlich andrer Gesetze. — Geschlechtsloses und Zwitter beim Geflügel hinsichtlich der Unreinheit. — Dasselbe hinsichtlich der Opfer (140). — Verschiedenartige Geschlechtslose (141). — Der Zweifel beim Geschlechtslosen. — Die Veränderung. — Der Geschlechtslose hinsichtlich der Schwagerehe (142). — Der Kastrat. —

7. Abschnitt. I—II. Weitere Leibesfehler beim Menschen. — Wer als kahlköpfig gilt. — Die Blatter (143). — Grind und Flechte. — Leibesfehler beim Menschen und Leibesfehler beim Vieh. — Die Nennung der Leibesfehler beim Menschen, bei den Opfertieren und beim Erstgeborenen (144). — Die Entweihung des Tempeldienstes durch den Leibesfehlerbehafteten. — Die anormale Kopfform als Leibesfehler (145). — Der Bucklige. — Kahlköpfige, Zwerghafte und Triefäugige. — Anormale Augenbrauen (146). — Anormale Rückenbildung. — III. Der Plattnasige. — Fehler an den Augen (147). — Der Blinde. — Verschiedene Fehler am Auge (148). — IV—V. Zu grosse oder zu kleine Augen. — Vorstehende Lippen. — Die Körpergrösse Mošes. — Anormalität der Ohren (149). — Das Fehlen der Hörner. — Hän-

Erstgeborenen (81). — Das ausgefallene Haar von einem solchen. — Das gelockerte Haar (82). — Das ausgerupfte Haar von einem fehlerfreien Brandopfer. — Das einheitlich mit der Schurwolle erscheinende Haar (83). —

4. Abschnitt. I—II. Wie lange man sich mit dem Erstgeborenen befasse. — Wenn es einen Leibesfehler bekommen hat. — Der Erstgeborene eines Menschen und das Erstgeborene eines Tiers (84). — Bei der Arbeit mithelfende Priester. — Verbot der Gegenleistung für die Hebe (85). — Die Hebe ausserhalb des Landes. — Die Entrichtung derselben in Unreinheit. — Der Genuss derselben in Unreinheit. — Das erste Jahr des Erstgeborenen (86). — Wie lange das Erstgeborene und minderheilige Opfer gegessen werden dürfen. — Wie lange man das fehlerbehaftete Erstgeborene halten darf (87). — III—IV. Das Zeigen des Fehlers nach dem Schlachten. — Veränderliche Leibesfehler (88). — Das Häutchen am Auge. — Die Entscheidung des Unbewährten. — Andre Entscheidungen des Bewährten und des Unbewährten (89). — Die Verursachung des Schadens. — Das Fehlen der Gebärmutter. — Kastration der aus Alexandrien ausgeführten Tiere. — Der Irrtum des Richters. — V. Die Annahme einer Blutung für die Besichtigung des Leibesfehlers (90). — VI. Verbot der Annahme einer Belohnung für die gerichtliche Entscheidung, die Zeugenaussage und die Besprengung. — Die Unentgeltlichkeit des Unterrichts. — Die Antrauung mit dem Entsündigungswasser (91). — Das Passieren eines Gräberpfluges. — VII. Wer hinsichtlich der Erstgeburt verdächtig ist. — Was man von einem solchen nicht kaufen darf (92). — VIII. Dasselbe hinsichtlich des Siebentjahrs. — IX. Dasselbe hinsichtlich der Hebe. — Der verdächtige Schlächter. — X. Die Verdächtigkeit hinsichtlich des Siebentjahrs, des Zehnten und des Reinheitsgesetzes (93). — Das Gesetz von der Siebentjahrsfrucht. — Wenn ein gemeiner Mann die Obliegenheiten eines Gelehrten auf sich nimmt (94). — Wer hinsichtlich eines Gesetzes der Gesetzlehre verdächtig ist. — Die beschränkte Aufsichnahme der Obliegenheiten. — Wenn man bei Aufsichnahme der Obliegenheiten aufnehme. — Händewaschen und Reinheitsgesetz. — Dauer der Aufnahme (95). — Vor wem die Aufsichnahme der Obliegenheit erfolgen muss. — Die Exclusivität der Priester beim Reinheitsgesetz (96). — Die Zuverlässigkeit der Angehörigen eines Gelehrten. — Wenn die Frau oder die Tochter eines Gelehrten einen Menschen aus dem gemeinen Volk heiratet. — Wenn die Zuverlässigen abfallen. — Wenn ein Gelehrter Zolleinnehmer wird (97). — Wenn er dies aufgibt. — Gesetzliche Handlungen in eignem Interesse (98). —

5. Abschnitt. I. Untauglich gewordene Opfertiere. — Erstgeborenes und Zehnt (99). — Das Fortleben nach dem Tod durch hinterlassene Lehren. — Der Viehzehnt von Waisen. — Das Einkalkulieren bei Verbot der Zahlungsnahme (100). — Das Gebannte. — Loskaufen und Auslösen. — Die Schlussfolgerung durch Wortanalogie (102). — Das Gebannte im Besitz des Eigentümers und im Besitz des Priesters. — Die Auslösung vor und nach dem Schlachten (103). — II. Die Beteiligung eines Jisraéliten beim Verzehren des Erstgeborenen. — Die Zulässigkeit des Unreinen (104). — Menstruirende dürfen vom Erstgeborenen nicht essen. — Die aus dem Körper kommende und die nicht aus dem Körper kommende Unreinheit. — Das Enthäuten am Fest. — Zwei Sündopfer, eines fehlerfrei und eines fehlerbehaftet (105). — Die Heiligkeit des Erstgeborenen und die Heiligkeit des untauglichen Opfertiers. — Der Aderlass an einem Erstgeborenen (106). — Die zweifelhafte Unreinheit bei einem Fass Wein. — Das Sauern des Gesauerten und das Kastriren des Kastrirten (107). — Die Veranlassung eines Leibesfehlers an einem Erstgeborenen. — Die reine und die unreine Hebe. — Der Verkauf einer vergebenen Magd (108). — III. Die Beibringung eines Leibesfehlers an einem Erstgeborenen. — Das Abschneiden des Aussatzmahls. — Die Massregelung wegen solcher Fälle (109). — In welchen Fällen die Besichtigung des Aussatzes hinauszuschieben ist. — Die Massregelung des Sohnes wegen des Vergehens des Vaters (110). — Die Beibringung eines Leibesfehlers durch einen Nichtjuden oder durch Kinder. — Die Aufforderung dazu (111). — IV. Die Beibringung eines Leibesfehlers durch ein andres Tier. — Die Beibringung eines Leibesfehlers vor der Geburt. — Der Leibesfehler muss sichtbar sein. — Die Glaubwürdigkeit der Hirten hinsichtlich des Leibesfehlers (112). — Die Berücksichtigung der Gegenseitigkeit und des Abbe-

liche Opfertiere hinsichtlich der Erstgeburt und der Priestergeschenke (50). — Das Schlachten des Muttertiers mit dem Jungen am selben Tag. — Blut und Talg von Hirsch und Reh. — Das Profanwerden (51). — Geburt und Eingetauschtes gebrechenbehafteter Tiere. — Weshalb man sie nach der Auslösung nicht halte. — Das Erfassenlassen als Opfer (52). — Die Heiligung nach dem Entstehen des Gebrechens. — Die Verwendung zur Schur und Arbeit. — Die Auslösung gebrechenfreier Tiere (53). — Die Schlachtung gebrechenbehafteter Opfertiere ausserhalb des Tempels. — Das Eingetauschte nach der Auslösung (54). — Fünf Sündopfer, die verenden zu lassen sind. — Das Eingetauschte des Schuldopfers. — IV—V. Eisernes Vieh von einem Nichtjuden. — Die andersartige Geburt. — Eisernes Vieh von einem Jisraéliten (55). — Die Haftung für Unfall und Preissturz. — Die Geburten und die Geburten der Geburten (56). — Muttertier und Geburt müssen von gleicher Art sein. — Berücksichtigung des Samens des Vaters. — Das Abnorme (57). — Der Ziegenbock des Neumonds. — Mischgewebe und Purpurfäden von Abnormen. — Dasselbe hinsichtlich des Aussatzes. — VI. Die Erstgeburt bei Zwillingen (58). — Die Möglichkeit des Präzisirens. — Der rote Strich um den Altar. — Der geteilte unreine Ofen. — Die Präzisirung beim genickbrochenen Kalb (59). — Die nahe Stadt beim unaufgeklärten Totschlag. — Der Anspruch des Priesters beim zweifelhaften Erstgeborenen (60). — Das Eingetauschte des zweifelhaften Erstgeborenen. — Dasselbe hinsichtlich der Priestergaben. — Das Zweifelhafte des Zehnten (61). — Das Eingetauschte in der Hand des Priesters. — Wenn eines von den Zwillingen verendet ist. — Wenn der Depositar den Depositor nicht kennt (62). — Wer fordert, hat den Beweis zu erbringen. — Zwei Männchen von zwei Schafen (63). — IX. Die Seitengeburt. — Generalisirung und Spezialisirung. — Das Erstgeborene in einer Hinsicht (64). — Das Erstgeborene hinsichtlich des Muttermunds und hinsichtlich der Männlichkeit. —

3. Abschnitt. I. Das von einem Nichtjuden gekaufte Vieh. — Das Zeichen der Geburt beim Vieh und beim Weib (65). — Die Berücksichtigung der Minderheit. — Minderjähriger und Minderjährige hinsichtlich der Schwagerehe und der Ḥaliçah. — Die erstjährige Ziege, das zweitjährige Schaf, die drittjährige Kuh und die viertjährige Eselin (66). — Der Blutschmutz als Zeichen der Geburt. — Die Berücksichtigung desselben. — Dauer des Blutschmutzes (67). — Ein Teil des Tages. — Die Milch als Zeichen der Geburt. — Die Schwangerschaft als Beweis der Geburt. — Die Verzehntung von den Abkömmlingen eines einzigen Tiers (68). — Das Werfen vor der Frist. — Die Verzehntung des der Frist Ermangelnden. — Was als Blutschmutz gilt (69). — Dauer der Geburtsbildung. — Das zweifelhafte Erstgeborene. — Der ausgestossene Blutkuchen. — Die Unreinheit desselben. — Die unreine Eihaut (70). — Die Oeffnung der Gebärmutter. — Der Spindelknopf als Grössenmass. — Erde aus dem Land der Nichtjuden. — Tunke von einem Menschen aus dem gemeinen Volk (71). — Unreine Hebe in profanem Getreide. — Asche der roten Kuh mit Herdasche vermischt. — Die Vermischung von Aas mit Geschlachtetem (72). — Die verweste Unreinheit. — Was als Aas gilt. — Unreines Wasser in reiner Tunke (73). — Unzuverlässigkeit der Leute aus dem gemeinen Volk. — Unreinheit der Flüssigkeiten. — II. Das von einem Nichtjuden gekaufte säugende Vieh. — Das Haar des fehlerbehafteten Erstgeborenen. — Die Halakha in diesem Abschnitt (74). — Die Anhänglichkeit beim Saugen als Beweis der Mutterschaft. — Muttertier und Junges von einem Nichtjuden (75). — Das hinter einem Schaf herlaufende Ferkel. — Die Lehren des R. Šimôn b. Gamaliél in der Mišnah (76). — Die Anhänglichkeit des Muttertiers. — II. Das Schlachten des Erstgeborenen. — Das Schlachten am Fest. — Die unbeabsichtigte Tätigkeit (77). — Die unvermeidliche verbotene Tätigkeit. — Rupfen und Scheren. — Zwei andersfarbige Haare bei der roten Kuh. — Unverwendbarkeit des Erstgeborenen zur Schur und zur Arbeit (78). — Dasselbe hinsichtlich der Heiligtümer des Tempelreparaturfonds'. — Die Ausweihung des Geheiligten. — Das Ausrupfen von Haar zur Besichtigung eines Leibesfehlers. — IV. Das Haar des fehlerbehafteten Erstgeborenen (79). — Die gelockerte Wolle. — Das fehlerbehaftete Vieh in einer Herde. — Die törichten Babylonier (80). — Der Zustand der Unreinheit. — Ein Feld, in dem ein Grab sich verloren hat. — Unreinheit und Fehlerhaftigkeit. — Das ausgerupfte Haar von einem

chen (20). — Das Tier mit einem Reinheitszeichen. — Die Schwängerung bei Tieren verschiedener Art. — Der von einer Kuh geworfene Einhufer (21). — Das Junge eines totverletzten Tiers. — Der Urin unreiner Tiere (22). — Der Bienenhonig. — Das beflügelte Kriechgetier. — Der Honig von Wespen und Hornissen. — Die Eihaut des Esels (23). — Der von einem unreinen verschlungene reine Fisch und umgekehrt. — Die Merkmale des unreinen und des reinen Fisches. — Säugetiere und Eier legende Tiere. — Die Delphine. — Gans und Wildgans. — Begattung und Geburt. — Die Fledermaus (24). — Das frisch gelegte Ei am Festtag. — Die Begattungsweise bei Mensch und Tier. — Dauer der Schwangerschaft bei den Tieren (25). — Die Schwangerschaft der Schlange. — R. Jehošuâ b. Hananja und die Greise des Athenäums (26). — Dispute zwischen diesen (27). — Die Zugrunderichtung derselben. — III. Die Zwillingserstgeborenen (28). — IV. Wenn über die Erstgeburt ein Zweifel besteht. — Die Heiligung durch einen Teil der Gebärmutter (29). — Womit das Erstgeborene auszulösen ist. — Der Erlös des zweiten Zehnten und der Siebentjahrsfrucht. — Die Verwendung des Erstgeborenen, an dem ein Nichtjude beteiligt ist, zur Schur und Arbeit (30). — Die Beteiligung eines Nichtjuden am Erstgeborenen. — Die Verunreinigungsfähigkeit zum Genuss verbotener Dinge. — Welche Speise für die Unreinheit empfänglich ist (31). — Fleisch mit Milch. — Das Aas eines reinen Vogels. — Das Aas eines unreinen Vogels. — Die Bestimmung als Speise (32). — Die Schlachtung zum Zweck der Uebung. — Die Befähigung durch das Schlachtblut. — Die Tötung des Tiers bei Unterlassung der Auslösung. — Die Nutzniessung desselben (33). — Die Nutzniessung des Genickbrochenen. — Die Antrauung mit dem Erstling eines Esels (34). — Der Auslösungsbetrag und die Auslösungsfrist bei Mensch und Tier. — Die Auslösung des erstgeborenen Esels (35). — Die Auslösung eines fremden Erstgeborenen. — Der Ersatz für das gestohlene Erstgeborene. — Das Gekaufte und das Geschenkte hinsichtlich der Erstgeburtspflicht (36). — Das von einem Priester erblich zugefallene Erstgeborene oder Unverzehntetes. — Von einem Nichtjuden gekauftes Unverzehntetes. — Die bei Unzuverlässigen verwahrten Früchte hinsichtlich der Zehntpflicht (37). — In welchen Fällen von gekauften Früchten die Hebe zu entrichten ist. — Das verendete Erstgeborene. — V. Durch welche Tiere die Auslösung nicht erfolgen darf (38). — Die Auslösung durch einen Schlitzling. — Die Auslösung durch ein Abnormes. — Ob man sich hierbei nach dem Muttertier oder nach der Geburt richte. — Die Geburt des Mischlings (39). — Die Auslösung durch ein untauglich gewordenes Opfertier. — Dasselbe durch ein für den Erlös des Siebentjahrs gekauftes Vieh (40). — Ein solches hinsichtlich der Erstgeburtspflicht und der Priestergaben. — Teig von Siebentjahrsfrüchten. — Die Auslösung durch den Priester selbst. — V. Die Haftbarkeit für das Vieh oder das Geld, wodurch die Auslösung erfolgt ist. — Wenn es verendet ist (41). — Der Erstgeborene eines Menschen und das Erstgeborene eines Tiers. — Ob das verendete Erstgeborene zu begraben ist. — Schätzgelübde und Auslösung des Erstgeborenen. — Die Auslösung des Erstgeborenen vor der Frist (42). — VII. Die Unterlassung der Auslösung. — Bestimmung und Loskaufung. — Haliçah und Schwagerehe. — Die Auslösung des Geheiligten (43). —

2. Abschnitt. I. Kauf und Verkauf einer trächtigen Kuh von einem bezw. an einen Nichtjuden. — Teilhaberschaft und Uebernahme. — Die Besitznahme eines Tiers durch Zahlung und Ansichziehen. — Das diesbezügliche nichtjüdische Recht (44). — Die Aneignung des Erbbesitzes. — Die Aneignung von einem Nichtjuden. — Die Zahlung eines Nichtjuden. — Die Aneignung der Person oder des Eigentums eines Nichtjuden (45). — Zahlung und Ansichziehen. — Die Uebervorteilung eines Nichtjuden und des Heiligtums. — Der von einem Nichtjuden mitgekaufte Götze (46). — Das gegebene Wort. — II—III. Das ausgelöste gebrechenbehaftete Opfertier. — Das bleibende und das vorübergehende Gebrechen (47). — Die Heiligtümer des Tempelreparaturfonds'. — Für den Altar bestimmte gebrechenbehaftete Tiere. — Die Opferung eines gebrechenbehafteten Tiers auf einem Privataltar (48). — Heiligung und Darbringung des gebrechenbehafteten Tiers. — Das Eingetauschte und die Jungen der Opfertiere. — Die Auslösung der verendeten (49). — Das Hinstellen und Schätzen. — Die Auslösung der Opfertiere zum Fressen für die Hunde. — Untaug-

V. Sektion.

Seder Qodašim

Von den Heiligtümern.

(IX. Band.)

IV. Bekhoroth

Von der Erstgeburt.

I. Abschnitt. I. Das Erstgeborene vom Vieh eines Nichtjuden. — An dem ein Nichtjude beteiligt ist. — Die Uebernahme zur Aufzucht. — Das Gebrochene (3). — Das zur Mast übernommene trächtige Vieh. — Die Massregelung wegen eines solchen Falls (4). — Der Verkauf wegen der Geburten. — Verbot der Teilhaberschaft mit einem Nichtjuden (5). — Das Vieh, wobei ein Nichtjude seine Hand hat. — Der Verkauf des Grossviehs an einen Nichtjuden. — Der Verkauf eines Sklaven an einen Nichtjuden. — Die Ausdehnung eines Verbotes auf das Ungewöhnliche (6). — Der Begriff des Wortes "alles" in der Schrift. — Die Lebensfähigkeit des Totverletzten. — Das Anormale hinsichtlich der Erstgeburt (7). — Der Leibesfehler beim Erstgeborenen. — Vorübergehende und bleibende Leibesfehler bei Mensch und Tier. — Die Anormalität bei den Augen. — Die Uebereignung eines Teils des Erstgeborenen an einen Nichtjuden (8). — Die Entziehung aus der Heiligkeit. — Priester und Leviten hinsichtlich der Erstgeburtspflicht. — Die Erstgeburtspflicht beim Menschen und beim Vieh (9). — Der Sohn einer Levitin. — Die Priester werden Leviten genannt. — Die Auslösung in der Wüste und für die Dauer (10). — Die Auslösung mehrerer Erstgeborenen durch ein Schaf. — Die Heiligkeit der Erstgeborenen in der Wüste. — Die Opferhöhen vor Errichtung der Stiftshütte. (11). — Gelobtes und Freiwilliges am Tag der Errichtung der Stiftshütte. — Die Heiligung der Erstgeborenen an drei Orten (12). — Man gebrauche die Ausdrucksweise seines Lehrers. — Die Anzahl der Leviten in der Wüste. — Die Summe des für den Bau der Stiftshütte gespendeten Geldes. — Die Mine des Heiligtums. — Die Abrundung bei der Zählung (13). — Das Kupfer für den Tempelbau. — Die Währung des Šeqels. — Pferd und Kamel unterliegen nicht der Erstgeburtspflicht. — Erklärung einiger Ortsnamen in der Schrift (14). — II. Die vom Muttertier abweichende Geburt hinsichtlich der Erstgeburt und der Geniessbarkeit. — Ein Teil der Kennzeichen. — Die Heiligkeit der Sache und die Heiligkeit des Geldwertes (15). — Die Nennung der Opferteile bei den Opfertieren. — Nur das Erstgeborene eines Esels ist auszulösen (16). — Wodurch auszulösen ist. — Die anormale Geburt mit Kennzeichen der Mutter. — Die unreine Geburt von einem reinen Muttertier (17). — Die Reinheitszeichen bei der andersartigen Geburt. — Die Unreinheit des Kamels (18). — Die Milch der unreinen Tiere. — Die Akkusativpartikel "eth" in der Schrift. — Brühe und Bodensatz von unreinen Tieren. — Die Milch reiner Tiere. — Untauglich gewordene Opfertiere (19). — Die Nutzniessung von solchen Tieren. — Wenn das Muttertier und die Geburt einander nicht glei-

בַּחֲמַת הַקַּנָּאִים הַחִלְתִּי אֹתִי צָרָרוּ
וּלְבַלְּעֵנִי חַיִּים אֶת פִּיהֶם פָּעָרוּ
וַיַּעַפְרוּ בֶעָפָר וּמִדַּרְכָּם לֹא סָרוּ
וּבְזַעַם לְשׁוֹנָם חִצִּים בִּי יָרוּ׃

בְּאַפָּם כִּי עָז עֶבְרָתָם שָׁמָרוּ
לֹא יֶחֱצֶה מְלַאכְתּוֹ בְּלִבָּם אָמָרוּ
וַיְנַבְּאוּ תָפֵל וּפִיהֶם לֹא סָגָרוּ
אַךְ שָׁוְא עֲמָלָם רוּחִי לֹא עָכָרוּ׃

עַל כָּל אוֹיֵב וּמְקַנֵּא יָדַי גָּבָרוּ
הִנֵּה כְאַרְבָּעִים שָׁנָה עָלַי עָבָרוּ
וּבְזַ״ךְ בְּתַמּוּז אֶצְבְּעוֹתַי גָּמָרוּ
בִּשְׁנַת פְּנֵי כָל מִקְנַאַי יֶחְפָּרוּ׃

Transscription

א ʾ über dem entsprechenden Vokal; ב *b (bh)*; ג *g*; ד *d*; ה *h*; ו *v*; ז *z*; ח *ḥ*; ט *ṭ*; י *j*; כ *k (kh)*; ל *l*; מ *m*; נ *n*; ס (שׂ) *s*; ע ʿ über dem entsprechenden Vokal; פ *p (ph)*; צ *ṣ*; ק *q*; ר *r*; שׁ *š*; ת *t*. Bei Wörtern, bezw. Namen nichtsemitischer Abstammung ist die übliche Schreibweise beibehalten.

Signatur der Varianten

M: Talmudhandschrift der königlichen Hof- und Staatsbibliothek zu München. ‖ P: editio princeps des Talmuds (erste Bombergsche Ausgabe, Venedig 1520—1523) ‖ B: die neueren Ausgaben, revidirt und korrigirt von SLorja, JBerlin, JSirkes u. AA. ‖ V: Lesarten mancher Ausgaben u. Handschriften, sowie aus anderen talmud. Werken ‖ +: Zusatz ‖ —: Defekt ‖ ◯: Defekt des Cod. M, am Rand ergänzt ‖ []: LA. am Rand des Cod. M. Zensuränderungen und -lücken der neueren Ausgaben werden nicht berücksichtigt. Die Orthographie der Bibelzitate wird nach dem masor. Text korrigirt, Abweichungen im Wortlaut werden jedoch beibehalten; etwaige Defekte werden in [] und Superfluen in () gesetzt.

Abkürzungen

der biblischen und talmudischen Büchernamen

Das t vor dem Traktatnamen bedeutet Tosephta, zitirt nach Abschnitt. An Stellen, auf die mit vgl. verwiesen wird, werden die Parallelen vollständig aufgezählt.

Ab.: Aboth ‖ Ah.: Ahiluth ‖ Am.: Amos ‖ Ar.: Ârakhin ‖ Az.: Âboda zara ‖ Bb.: Baba bathra ‖ Bek.: Bekhoroth ‖ Ber.: Berakhoth ‖ Beç.: Beça ‖ Bik.: Bikkurim ‖ Bm.: Baba meçiâ ‖ Bq.: Baba qamma ‖ Cnt.: Canticum canticorum ‖ Chr.: Chronicorum ‖ Dan.: Daniel ‖ Dem.: Demaj ‖ Der.: Derekh ereç rabba ‖ Dez.: Derekh ereç zuṭa ‖ Dt.: Deuteronomium ‖ Ecc.: Ecclesiastes ‖ Ed.: Êdijoth ‖ Er.: Êrubin ‖ Est.: Ester ‖ Ex.: Exodus ‖ Ez.: Ezechiel ‖ Ezr.: Ezra ‖ Git.: Giṭṭin ‖ Gn. (Gen.): Genesis ‖ Hab.: Habakuk ‖ Hag.: Haggaj ‖ Hal.: Ḥalla ‖ Hg.: Ḥagiga ‖ Hol.: Ḥollin ‖ Hor.: Horajoth ‖ Hos.: Hosea ‖ Ij.: Ijob ‖ Jab.: Jabmuth ‖ Jad.: Jadajim ‖ Jer.: Jeremia ‖ Jes.: Jesaia ‖ Jo.: Joel ‖ Jom.: Joma ‖ Jon.: Jona ‖ Jos.: Josua ‖ Jud.: Judicum ‖ Kel.: Kelim ‖ Ker.: Kerethoth ‖ Ket.: Kethuboth ‖ Kil.: Kilájim ‖ Lv. (Lev).: Leviticus ‖ Mas.: Maâsroth ‖ Mak.: Makkoth ‖ Mal.: Maleachi ‖ Meg.: Megilla ‖ Mei.: Meîla ‖ Men.: Menaḥoth ‖ Mich.: Micha ‖ Mid.: Middoth ‖ Miq.: Miqvaóth ‖ Mk.: Makhširin ‖ Mq.: Moêd qaṭan ‖ Ms.: Maâser šeni ‖ Nah.: Nahum ‖ Naz.: Nazir ‖ Ned.: Nedarim ‖ Neg.: Negaîm ‖ Neh.: Nehemia ‖ Nid.: Nidda ‖ Nm.: Numeri ‖ Ob.: Obadja ‖ Orl.: Ôrla ‖ Par.: Para ‖ Pes.: Pesaḥim ‖ Pr.: Proverbia ‖ Ps.: Psalmi ‖ Qid.: Qiddušin ‖ Qin.: Qinnim ‖ Reg.: Regum ‖ Rh.: Roš hašana ‖ Rt.: Ruth ‖ Sab.: Šabbath ‖ Sam.: Samuel ‖ Sb.: Šebiîth ‖ Seb.: Šebuôth ‖ Sem.: Semaḥoth ‖ Seq.: Šeqalim ‖ Sph.: Sopherim ‖ Sot.: Soṭa ‖ Suk.: Sukka ‖ Syn.: Synhedrin ‖ Tah.: Ṭaharuth ‖ Tam.: Tamid ‖ Tan.: Taânith ‖ Tem.: Temura ‖ Ter.: Terumoth ‖ Thr.: Threni ‖ Tj.: Ṭebul jom ‖ Uqç.: Ûqçin ‖ Zab.: Zabim ‖ Zch.: Zacharja ‖ Zeb.: Zebaḥim ‖ Zph.: Zephania.

---

1 Heb
T151G

Der

Babylonische Talmud

MIT EINSCHLUSS DER VOLLSTAENDIGEN MIŠNAH

HERAUSGEGEBEN NACH DER ERSTEN, ZENSURFREIEN BOMBERGSCHEN AUSGABE (VENEDIG 1520—23), NEBST VARIANTEN DER SPAETEREN, VON S. LORJA, J. BERLIN, J. SIRKES U. AA. REVIDIRTEN AUSGABEN UND DER MUENCHENER TALMUDHANDSCHRIFT, MOEGLICHST SINN- UND WORTGETREU UEBERSETZT UND MIT KURZEN ERKLAERUNGEN VERSEHEN

VON

LAZARUS GOLDSCHMIDT

NEUNTER BAND:

Bekhoroth, Âkakhin, Temura, Kerethoth, Meîla, Tamid, Middoth, Qinnim, Nidda, Mišnah Taharuth

326.109
15. 4. 36

HAAG
MARTINUS NIJHOFF
1935

תלמוד בבלי

בהכלל ששה סדרי המשנה

נדפס על פי ההוצאה הראשונה של דניאל בומברג בווניציאה (ר״פ־רפ״ג) הנקויה מכל שנויי הזקוק והשמטותיו
עם חלופי גרסאות ושנויי נוסחאות של ספרי התלמוד שהגיהו המהרש״ל והגרי״ב והב״ח וזולתם
ועם חלופי נוסחאות של כתב היד הנמצא באוצר ספרי המלוכה שבבאוריה
ועם מראה מקומות במקרא במשנה בתוספתא ובתלמוד
מתורגם גרמנית ומבואר על ידי הערות קצרות

בל אלה עשה

אליעזר גולדשמידט

כרך תשיעי

בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד
מדות, קנים, נידה, משניות טהרות

ה א ג
מרטינוס נייהוף
ה׳תרצ״ו

Der babylonische Talmud

Neunter Band

326109 LHeb
T151G
Goldschmidt.
Vol.9

Author Talmud

Title Der Babylonische Talmud; ed. by Gold

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED